D. İzoli

FERHENG

Kurdi - Tırki
Tırki - Kurdi

weşanên
DENG

EĞİTİM DİZİSİ : 4
Birinci Baskı : DENG Yayınları
Şubat 1992

ISBN : 3-927213-04-7

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi:
SÜREÇ İNŞAAT TURİZM ve YAYINCILIK
TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
------- ● ------
Atatürk Bulvarı Emlak Bankası Apt. B Blok
.No: 146 Kat: 7 Daire: 28 Aksaray - İSTANBUL
Telefon: 513 23 56
Tel-Fax: 513 87 36

Yayınevinin Notu:
İzoli'nin elinizdeki bu eserinin Türkiye'deki yayın hakkı, **KOMKAR** tarafından yayınevimize verilmiştir. DENG Yayınları olarak değerli yazar **İzoli** ve **KOMKAR**'a teşekkür ederiz.

DENG Yayınları

Baskı : BARAN OFSET
Tel : 577 99 71

D. İzoli

FERHENG

Kurdi-Tırki
Türkçe-Kürtçe

DENG
Yayınları

EZ ...

Ez jı Dêrsimê Nehıya Moxındi jı gundê Hulman Kurê Bapir kurê Xelil kurê Osman kurê Heyto me. Bav û bapirê Heyto mın dernexıst lê kalê wi Bêro (Bayrem) jı Qerejdaxê dıreve tê û lı gundê Riçıkê ba axayeki ciwar dıbe. Paşê brayê wi Hınd ji tête ba wi û pev re tên gundê Hulman xani û erazi dıkırın. Ev herdu bıra jı aşiretê İzolan bûne û lı gor kalepirên gundıyên mın em İzolên vê herêma Dêrsım beşi Hulman jı van bavana tên.

Lı gor nıfûsa mın ez dı sala 8.3.1940 jı dayêk dıbım û navê mın Husên datinın. Paşê ji ev paşnava "Yıldız" jı ali hukumatê de lı mın şa ni dıkın. Lı Kurdıstanê weki her tıştî 'jı dayêkbûna' mırov ji serrast nine. Selwi, dayêka mına bıhûştin dıgot: "tu dema rezan de bûyi".

Ew gundê mına pıçûk carinan nebûye 50 mal. Ew dı diroka xwe de bı çend caran hatıye ruxandın û jı nûve ava bûye. Yanê ew dı hoyên serpêhatıyên gelê xwe de dıji. Sala 1938, dı qeleçoyiya Dêrsım de ew careki dın serûbın bû û hate wêran kırın. Gundıyê ko jı tevkuştına leşkerê Tırk xılas dıbın, dırevın û xwe dıdın teht û çıyayên herêmê.

Dı niva sala 1939 de ewrên reş lı ser dınyayê ji dıgerın. Helhela şerê cihanê ya duhemin bala karbıdestên Tırkıyê dıkşine û şer lı Dêrsimê radıwestinın û yên mayi re efû ya gelemperi dertinın. Jı aliki şerê cihanê ya duhemin dıbe sedema xılasbûna gundıyên mın ya mayi. Bı awaki di ko bêjım: "Şerê cihanê ya duhemin salek jı pêşıya destpêka xwe de lı Dêrsimê dawi tê.

Vê efûkırınê de gundi têne gundê xwe û dıxwazın jı nû ve şên û ava bıkın. Sal 1939 ye û lı Dêrsimê bêdengi heye. Destpêka payizê de ez tême dınyayê. Bo ko jı dê û bavê xwe re bıbıme hêvıya "jıyina nû". Lê haya wan nine ko şerê cihanê ya duhemin destpê dıke.

Leşkerê Tırk carek dın lı Dêrsim belav dıbe. Heçi ko mêr ın kom dıkın û wan dıgırın êsker û dışinın roavaya Tırkıyê.

Heftsalıya xwe de mın nızanbû şer çıye, zulm û zordari çıye û lı gund dıçûm dıbıstanê. Cendırmeyên ko dıhatın gund dıçûn û lı xelkê û lı me zarokan tadayi dıkırın jı bo me tıştеki taybeti bû û

ez tê nedıgiham. 12 salıya xwe de jı gund derketım û pışti deh salan şunda hatım Ewropa û êdi venegerıyame. Jı merc û hoyên dema dayêkbûna mın ta nıha de hê tışteki nehatıye guhartın. Jı derve û jı dûrve lı welêt dınêhırım. Lı cihanê şer nine lê lı Kurdıstana İraqê ev cara çendane ko şerê cihanê derbaz dıke. Gundê mın a reben ji hê dı destê Tırkan de dınale. Lı herêma Dêrsımê cıh cıh çekdari û geh ji bı zılm û stemkari şer domdar e. Dıbıhisım Hulman maye 30 mal. Ew şerê dızi û kesnebıhisti ko lı ber çavê dınyayê dıbe disa gundê mın kavıl kırıye. Xort û cıwanên gund lı ber tadayi, jı işkence û zulmê jı gund derketıne. Û Hulman maye destê çend kalepirên kevn de. -xwezi disa şerê cihana sısıyan ji anıha derketena- dıbû ko gundê mın dı cihê xwe de dıma!..

Dê û bavê mın dı tuneti û xızanıyê de çûn pıyarıya Xwedê. Ez, lı welateki dewlemend dı hebûnê de xızani dıjim. Hêvıya Dê û bavê mın "jıyina nû" jı bo gundê wan; lı gel wan bı wan re çû gorê...

Ez bı guhartına navê "D. İzoli" ve bûm xwedıyê vê ferhengê...

Sala 1991 de mın jı xwe re keçek Kurd ani. Disa dı wê salê de kureki mın çêbû û mın nav "İzoli" dani. Bihr û bawerıya mın jı Xwedê heye. Ferhenga Kurdi bêxwedi nine û namine!...

D. İzoli
2 çırıya pêşın 1991
Lı Holendê.

PÊŞGOTIN

Çêkırına ferhengê gelek çetın e; kar û xebateke bê westan û emreki dıxwaze. Bı taybeti jı bo zmanê Kurdi. Jı ber ku, em Kurd bındest ın, bê dewlet ın, welatê me parçebûyi ye û zmanê me jı tevi me ne azad e. Lı welat bı zmanê me dıbıstan û zaningeh, xwendın û nıvisandın, çapkırına rojname û kıtêban qedexe ye. Ev yek, bıbê nebê, tesira xwe lı ser kar û xebata dı warê hazırkırına rêzman û ferhengan da jı nişan dıde.
Lê disa jı, dıvê em çawa bo rızgari û azadiyê şer dıkın, usa jı bo jiyandın û pêşvebırına çand û zmanê xwe jı kar bıkın. Jı ber ku, ev kar beşek e jı şerê rızgariyê. Zman û çand wek benişteke xurt e bo hebûn û jiyana mıleteki. Eger hımber parçebûn û bındestiya sedsalan, hımber ewqas zulm û teda, iro jı gelê Kurd lı ser piyan e û bo azadi û rızgariyê bı camêri ber xwe dıde, dı vê yêkê da para jiyandına zman û çanda me gelek mezın e.
Nıviskar, hozan û zanayên me şerkarên hêja ne dı tevgera rızgariyê da û dıvê em qedrê wan baş bızanın.

Hımber ewqas asteng û zor zehmet jı, heya nuha gelek zana û nıviskarên beyani û yên Kurd lı ser ferhanga Kurdi xebıtine. Ferhenga pêşin ku em pê dızanın, bı destê zanayê İtalyan **Garzoni** hatiye çêkırın. Garzoni her usa jı, Kurdzanê pêşin e ku lı ser rêzmanê Kurdi xebıtiye û efrandına xwe dı sala 1787'da lı bajarê Roma, bı navê *Rêzman û Ferhenga Kurdi* çapkıriye. Dı vê kıtêbê da beşa ferhengê 220 rûpel e û 4600 bêje tê da ci gırtiye.
Kurdzan **A. Jaba** (eslê xwe Poloni ye) jı *Ferhenga Kurdi û Fransi* hazır kır. Zanayê Alman **Ferdinand Justi** lı ser vê ferhengê xebıti û ew dı sala 1879 lı bajarê Petersburgê çapkır. Tê da qasi 15.000 bêje ci dıgre.
Zmanzanê Kurd **Tevfik Vehbi** (jı Kurdıstana Iraqê) û Kurdzanê İngılız **C. J. Edmonds**, bı hevra *Ferhenga İngilizi û Kurdi* hazırkırın û ev ferheng dı sala 1970 da çap bû. Disa, Kurdzaneki Amêriki, **Prof. Ernest N. McCarus**, lı ser devıkê Kurdiya Sılêmaniyê, *Ferhenga Kurdi-İngılızi* çêkıriye.
Kurdzanê Fransi **Joyce Blau** jı bı navê *Ferhenga Kurdi-Fransi-İngılızi*, bı sê zmanan ferhengek çêkıriye.
Lê dı vi wari da kar û xebata mezın bı destê nıviskar û zanayên Kurd û xasıma lı Kurdıstana Iraq-İranê û lı Yekıtiya Sovyêt hatiye kırın. Lı Kurdıstana Iraqê **Giw Mukriyani** dı sala 1950 da bı navê *Rehber* ferhengeke Erebi-Kurdi derxıst. Ferheng 400 rûpel e. **Muhammed Hal**, bı navê *Ferhenga Hal*, ferhengeke Kurdi-Kurdi derxıst. Ferheng sê cıld e û tê da bêjeyên Kurdi disa bı zmanê

Kurdi tên izahkırın. **Abdulrahman Muhammed Emin Zebihi** ji disa bı Kurdi-Kurdi ferhengek hazır kır ku 10 cıld e û heya nuha çend cıldê wê dı nav weşanên Akademiya Kurd a Zanıstiyê da çap bûne. **Maruf Karadaxi Merdux**, *Ferhenga Kurdi a Çandıniyê* çêkıriye û ew dı sala 1972'ya da wek du cıld çap bûye. **Dr. Abdulrahman Abdullah** ji lı ser bêjeyên xweşiyê ferhengek derxıstiye. **Kemal Celal Xerip**, *Ferhenga Zanıstiyê* çêkıriye û ew ji du cıldê mezın e. **Celal Muhammed Ali** dı sala 1982'ya da *İdiomên Kurdi* derxıst ku 504 rûpel e.

Lı Kurdıstana İran **Şêx Mardux Kurdistani** bı sê zmanan (Kurdi-Farısi û Erebi) ferhengek çêkır ku du cıld e, bı şıkl e û lı Tahranê çap bûye. **Awrang Murad** bı Kurdi-Farısi ferhengek çêkıriye ku ew ji du cıld e. **Sadık Safizade Borrekayi**, *Ferhanga Med* çêkıriye û hın cıldên wê heya nuha çap bûne. [1] Şairê hêja **Hejar** ku isal çû heqiya xwe, Kurdi-Farısi ferhengek hazır kır û ew ji wek du cıld çap bû. Ferheng dora 60.000 bêjeyê Kurdi berhev dıke û jı du lehçeyên Kurdi, Kurmanci û Sorani pêk tê.

Ferhengên Kurdi ku lı Iraq û İranê çap bûne, tevayiya wan bı tipên Erebi ne û disa bı gırani gor zaravê Sorani çê bûne. Bona vê yêkê, Kurdên Tırkiyê ku bı latini dıxwinın û bı Kurmanci dıpeyivın nıkarın jê istifade bıkın.

Dı warê ferhengê da Kurdên Sovyêt kar û xebateke hêja kırın. Yek jı wan mamosteyê mezın **Prof. Qanatê Kurdo** ye. Wi du hew ferhengên Kurdi-Rûsi hazırkırın. Yêk bı zaravê Kurmanci ye, dı sala 1960 lı Moskowê çap bûye, tê da 34.000 hezar bêje ci dıgre. Ya dınê bı alikariya **Zera Usıv** hazır kıriye, bı zaravê Sorani ye, dı sala 1983 da lı Moskowê çap bûye û tê da nêzi 30.000 bêje heye. **Prof. Farizof** ji ferhengeke Rusi-Kurdi çêkıriye ku tê da 30.000 bêje heye, dı sala 1957 lı Moskowê çap bûye. **Siyabendov A. Çaçani,** ferhengeke Ermeni-Kurdi çêkıriye, tê da 23.000 bêje heye, dı sala 1957 lı Rewanê çap bûye. Bı Ermeni-Kurdi du ferhengên dın hene ku bı destê komisyonan hatıne hazırkırın. **Eminê Evdal** ferhengek jı bo rastnıvisê (imlayê) çêkıriye, dı sala 1958 da lı Rewanê çap bûye. **Maksimê Xemo** jı bo idiomên kurdi ferhengek çêkıriye, tê da qasi 8000 gotın ci dıgrın, dı sala 1983 da lı Moskowê çap bûye.

Kurdeki ku lı Ûrdûnê ciwar bûye, **Ali Seydo Gewrani,** dı sala

1 Dı vi wari da bo agahdariya fıreh bınêr: *Kürdoloji Biliminin 200 Yıllık Geç.*. Rohat, KOMKAR Yayınları, 1987, Köln.

1985 da lı Ammanê *Ferhenga Kurdi Nûjen* çapkır. Bı Kurdi-Erebi ye. 668 rûpel e û tê da jı 30.000'i zêtır bêje ci dıgre.

Dıgel van, lı ser ferhengê hın xebatên dınê jî hebûn ku mın bı nav nekırın, jı ber ku naxwazım zêtır dırêj bıkım. Xuyaye ku, jı bo zmanê Kurdi dı ali ferhengê da gelek kar û xebat çêbûye. Lê mıxabın, Kurdên Tırkiyê nıkarın jı van efrandınan istifade bıkın; jı ber ku hım nıvisandın cuda ye (ew bı tipên erebi û kirıl hatıne nıvisandın), hım jî zman cuda ye (pıraniya wan bı Erebi, Farısi, Rusi, Ermeni, Fransi, İngılızi û hwd.. hatıne izahkırın). Jı bo Kurdên Tırkiyê ferhengên Kurdi-Kurdi, Kurdi-Tırki û bı tipên latini bı kar tên.

Bı Kurdi û Tırki heya nuha hın ferhengên pıçûk derketıne. Yek jı wan ferhenga **Yusıf Ziyaeddin Paşa** ye ku dı sala 1894 da derketiye û eslê xwe Kurdi-Erebi ye; pıştre, Mehmet Emin Bozarslan ew kıriye Kurdi-Tırki û dı sala 1978 da lı İstembolê çapkıriye. Lê tê da tenê, qasi çar-pênc hezar kelime ci dıgre.

Dr. Kamran Bedirxan jî lı ser ferhengê gelek kar û xebat kıriye. Ew xebata wi dı dest Enstitûya Kurdi ya Parisê da ye . Weki tê zanin, çend sal e lı ser kar dıbe û bo çapê hin ne hazır e.

Bı ferhenga **İzoli**, cara pêşin e ku, bı Kurdi-Tırki û Tırki-Kurdi ferhengeke baş der tê. [1] Dı beşa Kurdi-Tırki da qasi 30.000 bêje û 4.000 bıwêjen Kurdi (idiom û weki wan), dı beşa Tırki-Kurdi da jî 25 hezar bêje ci dıgre. Bı aliyê sistematik jî İzoli xwe gelek westandiye, cınsi nêr û mê jı bo navan û beşên gotınan (weki lêker, nav, cinav, rengdêr û hwd..) nişan daye. Ev ferheng jı bo Kurdên Tırkiyê heweedariyek gelek mezın bû û İzoli bı vê xebatê, şık tune kareki hêja kıri ye. Cara pêşin dı sala 1987 da bı destê nıviskar û gor imkanên xwe 500 hew çap bûn û zû xılas bû. Nuha bı nıvisandın û şıkleke çêtır jı nuh va çap dıbe. İzoli jı bo çapa nu lı ser ferhengê xebıtiye û ew fırehtır kıriye.

İzoli kurê gundiyeki ye jı hêla Dêrsım. Rê û fırsend ne ditiye ku xwendıneke bılınd bıke. Çawa pêşgotına xwe da dıbêje, gelek waxt e jı welat derketiye û karkereki Kurd e lı Holandê. Lê ev yek, hêjaya cehd û xebata wi nişan dıde. Pır kes hene xwendına bılınd kırıne, lê nezan ın; hın kes jî hene dersdarê xwe ne, lê hozan ın.

İzoli dı pêşgotına xwe da gazınan dıke, dıbêje xwezi ev ferheng bı tevayi Kurdi-Kurdi ba.. Lê bı raya mın, bo destpêkê ferhengên Kurdi-Tırki û Tırki-Kurdi çêtır e. Jı ber ku, lı Tırkiyê Kurd dı dıbıstanên Tırkan da dıxwinın û bı xwendın û nıvisandına Tırki

---

1 Dı sala 1987 da bı Kurdi-Tırki ferhengek dın jî derket. Ew bı zaravê Zazaki ye û bı ali **Malmısanıj** hatiye çêkırın. 431 rûpel e û tê da qasi 20.000 bêje ci dıgre.

dızanın. Ew, her çıqas bı zmanê xwe, ango bı Kurdi xeber dıdın ji, ji mıstek kesi pê da, bı xwendın û nıvisandına zmanê xwe nızanın. Bona vê yêkê, ew bı alikariya ferhengên han dıkarın bı hêsani xwendın û nıvisandına Kurdi hin bın.

Lê menıv dıvê vi kari wek destpêk bıbine û bı xebatên nuh û fırehtır bı pêşva bıbe. Jı me ra hin ferhengên frehtır, dewlemendtır û baştır hewce ne. İzoli çend sal lı ser xebıtiye û ev ferheng hazırkıriye. Lê zmanê Kurdi zmaneki kevn e, dewlemend e û ji bo cıvandına gotınên Kurdi hin zêde xebat û xebata zêde kesan hewce ye. Jı xwe, İzoli bı xwe ji dıbêje: "Hêvi û daxwaza mın ew e ko rojên pêşhati de zmanzaneki hemwelatiyê mın bı Kurdi-Kurdi ferhengekê pêk bine."

Ferhengek çıqas dewlemend be ji nıkare temamiya gotınên wi zmani bıcıvine. Hın gotın nagıhên destê berevkeran û veşarti dıminın. Lı ali dın, zman jini ye, tım dıguhure; bı wext hın gotın dımrın û ji bir dıbın, lê ji wan zêtır ji yên nu çêdıbın. Ferheng ji dıvê dı çapên nu da gotınên nu bıstine, tevi yên berê bıke, kêmasiyên xwe temam bıke. Lê bo Kurdi dıvê beri hemûyan bêje û idiomên heyi baş bên berhevkırın.

Dı zman da hemû bêjeyên ku bı kar tên dıvê dı ferhengê da ci bıgrın. Ne şert e ku eslê wan Kurdi be. Menıv dıkare eslê wan nişande û dıvê bê nişandan. Hemû zmanan da bı hezaran bêjeyên beyani hene.

Berhevkırına bêjeyan û gotınan kar û xebateke fıreh dıxwaze. Bo vi kari, dıvê hım lı efrandınên edebi û zanısti yên kevn û nu baş bê nıhêrtın, hım ji dı nav gel da, ci û ci, xasıma dı gundan da kar bê kırın. Gund bo zman çavkaniya mezın e. Navê heywanatan, dar û beran, giya û kulilkan lı wê ye. Navê gelek haletan, tıştên dın lı wê ye. Hın caran navek, gotınek lı vır tune, lı ciyê dınê heye. Gotın û mane ci û ci ferq dıke.

Tıştê ku ferhengê da ci dıgrın ne tenê bêjeyên serbıxwe ne. Dıvê ferheng, her usa ji ci bıde idioman. İdiom ji çend bêjeyan pêk tên lê xwedi maneyeke xas ın ku ji maneyê wan bêjeyan gelek cudatır e. Weki gotına *seri lêxıstınê*. Gava yek dıbêje "seriki lêxe", nayê wê manê ku serê xwe lı tıştеki xe, lê tê mana "here lê bınêre" yan "here cem". Zmanê Kurdi da ji idiom gelek ın û dıvê bên berevkırın.

Ango ji bo ferhengê karê ku heya iro bı dest hın camêran hatiye kırın kareki hêja ye, dıvê em pıçûk nebinın. Lê karê mezın hin lı pêş me ye. Ev kar û bar ji dıkeve ser mılê zmanzanên nugıhışti. Dıvê ew bı vê yekê hışyarbın, xwe bıwestinın û efrandınên çêtır pêk binın.

Kemal Burkay
Hezıran 1991 - Stokholm

Amadekırına vê ferhengê de ez fêri tıştekî bûm: "ferheng çêkırın asan e, lê ne bı mıroveki."

P Ê Ş G O T I N

"Mırov ew e ko 'mezınahi' re çavnebari neke,
lê 'mezınahi'yê jı xwe re armanc bıgıre.

Ez pêşgotına ferhenga xwe ya pêşin disa lı vır jı dıbêjım, wısa bû: "" Lı Holandê, dı ferhenga de bınavûdeng firmayek heye "Van Dale", yek jı ferhenga wan 1280 rûpel e û dı pêşıya pêşgotına xwe de dıbêje ko:

" No dictionary of a living tongue can
ever be perfect, *Samuel Johnson (1753)*"

Yanê, "dı zmanên jindar de hiç ferhengek nine ko her rêkûpêk be." Ewan ko ev methelokê Samuel Johnson gırtıne pêşıya ferhenga xwe, êdi şerm nine ko ez wê hevoka jorin bınvisım. Ger zmanên pêşveçûyi de hê ferhengên bırêkûpêk çênabın, ferhenga mın a bı zmanê Kurdi wê hınek kêmasi tê de hebın"".

Lı ser Kurdi, Kurd, an Kurdıstanê evçend pır tışt henın ko merov şaş dıke jı kijani de destpê bıke bınvisi û bıbêji. Lê nabe, Kurdıstan azad nine, dewletên ko Kurdıstan dagir kırıne dıjmınahiyek bêhempa dajon. Stemkar ın, zalım ın û jı insanıyetê dûr ın. Ne tenê jı ali sıyasi û coxrafi, ger bêji: "ez Kurd ım" dıbe ûşta jenosida wan. Dıkujın, penahınde dıkın û dıpışêvın, (asimile dıkın). Dıjmın multi-nasıyonal e, her yek jı ya dın xırabtır e û lı dıji Kurd de gumani nake. Kurdıstan, ew welate ko êdi behsa abori nabe, teknoloji xewn e, meseleyi senayi, cıvaki û zanyari ko beşi mıroveyati ya mırov pêk tine lı Kurdıstan nema ye. Kurd ew gel e ko lı dınyayê bı tenê têkoşina hebûna jıyina xwe dıde. Lê

her welatparêzê ko lı der an lı hundur keysa mafê mırovati dıbine an ji mırına xwe dıgıre ber çav derheqa Kurd an Kurdıstanê de tışteki dınvise. Heta nıha zêdeyi lı ser çirok, û stran û helbest dıhatın nıvisin, roman hê dı dema jıyina xwe ya zaroki de ye. Êra mın ev ferheng hılbıjart. Şerm e ko ta iro bı taybeti 'Kurdıya bakur de' me tu ferheng çênekırıne. Herweki ya: 1- Yûsıf Zıyaeddin Paşa (1894) Kurdi-Erebi - evıya dı ali M. E. Bozarslan de careki dın bı Kurdi-Tırki çap bûye (1978) - 2. Prof. Qanadê Kurdo Kurdi-Rûsi (1960). 3. Mûsa Anter Kurdi-Tırki (1967) 4. Joyce Blau (1965) Kurdi-Frensi. Ingılizi -ko paşê 1975 de lı ali wêşanên Şıvan de Kurdi-Tırki hatıne çêkırın ji, lê dı naveroka wan û zerengıya wan jı bo roja iro besi me nine. Lı başuri Kurdıstan zêdeyi jı zaravayi Sorani çêtır berhemên Kurdi pêkhatıne, lêbelê zaravayi mezıntır Kurmanci ko himê zımanê Kurdi ye hê dı dergûşê de maye. Elfabe, rêzman û ferheng; sê stûna hebûna zımaneki ne. Jı bêyi wan axaftın û nıvisandın nabe, jıyin nabe.

Ferheng çêkırın asan nine, bareki gıran e û gelek kend û kosp û astengi tê dıvên. Lê hebûneke kêm jı tunebûnê çetır e...

Ev pırtûk jı welêt hezaran kilometır dûr, dı jıyineke mışexti de amade bûye. Herweki bêimkani û tenêti, ew şevên bêxew astengıya mın bûn, lê ew Kurdıya şêrin û xweş, ew zımanê bı bal û pal, ew asoya bêtıxûb ya diroki a Kurdi jı mın re hêsani ava kır û bû sebeba pesna dılê mın. Jı wê hêza manewi ye ko mın kend û kospên pêşin gêr kırın û ez dı heqê vi kari derketım û vê pırtûka xwe ya gıranbıha pêşkêşi gelê xwe dıkım.

Ev ferheng, dı roja iro de gavek e, gava duduyan e. Bı awaki dın ava bûye. Armanca xwe ev e ko bêjeyan çêtır bısenıfine û helbıjêrine û zanısti bıke. Lê disa ji şermezari lı ser me ranake. Herweha ev ji Kurdi-Tırki ye. Evinıya dılê mın ev bû ko bı tenê Kurdi ev rûpelên hanê tıji bıbûwana. Hêvi û daxwaza mın ev e ko dı rojên pêşhati de zmanzaneke hemwelatıyê mın gava sısıyan bavêje û bı Kurdi-Kurdi ferhengeki pêk bine...

Xebata mın lı ser vê pırtûkê gelek dırêj e, heta sala 1962 ya dıçe. Dı bıhara 1987 de mın himmê vê ferhengê dani û yek çapkırıbû. Ev ferheng ji rastkırın, durustkırın û berfırehkırına wê ye.

"Bıhayê zêr, zêrker dızane" dıbêjın. Dıvıya ye ko bête gotın ji "bıhayê bêjeyi ji, ferhengnıvis dızanın" Kurdi de wısa bêje henın ko himi û diroki ne, wısa bêje û pêkhatına bêje henın ketıne hemêza tabiatê û jê re bûne goşt û hestı ko mın tabir nedit ez pesna xwe bıdım. Lê bı kurti bêjım. "Zımanê xelkê, xelkê çêkırı ye; zımanê Kurdi ji Xwedê çêkırı ye". Hewce nine dûr bıçım ez vê ferhengê bı Tırki re datinım berhev (mıqayese dıkım) ko lıgel wê tercume bûye. Wekı dı behsa xwandınê de ji me nıvisi dı zımanê Tırki de

tipên C, F, Ğ, H, J, L, M, R, Z. nayên pêşıya bêjeyi. Bı awaki dınê bêjım, yanê dı Tırki de ew bêjeyên ko bı wan tipan yeki destpê dıke ne Tırki ye. Ferhengek Tırkıya bı 1700 rûpeli de 280 rûpel jı van tipana pêk tê. 1/6 -jı şeşan yek- jı ferhenga wan bı temami ne ya wan ın. Ger dı tipên dın de ji bêjeyên bıyani derinın jı 3/5 (jı pêncan sê) jı ferhenga wan jı holê radıbe. Lê dı Kurdi de ji Ê, E, İ, I, O, U, Û nayên pêşıya bêjeyi lêbelê jı van bı tenê E û de çend bêjeyên bıyani xuya dıbın. Jı xwe U û Û yê de ji hiç wûşe ninın. Ev ferhenga bı 450 rûpeli de 18 rûpel jı van tipan ın, yanê 1/26 -jı bist û şeşan de yek- bıyani ye. Ya bıyanitır ew e ko jı Tırki de, xwandın û nıvisandın dıbe û dewlet ji çê dıbe, rebenê Kurdi de nabe!...

Lı berhevdana Tırki û Kurdi de yek ji berçav dıbe ew e: Bı sedsal ın ko em pevre û dı nava hev de dıjin. Em bındest ın û ew koledar ın. Kurdi jı Tırki hiç bêje negırtıye. Lı beramberi wê de Tırki bı sedan bêje û bıwêjên Kurdi standıne. Drûv û naveroka wan guhartıne û kırıne malê xwe. Ecêbıya ferhengeka "Türk Dıl Kurumu" ji heye. Hemû bêjeyên bıyani bı işaretekê şani dane. Lê yên Kurdi re ji terima "halk dilinde. hlk." kırıye pêşıyê. We: **çapraz (çeprast), çeper, dulda (talde), gul (gül), kak (qax), köm (gom), loğ (luq), mal, mezra (mezre), rastlamak (rast hatın)**, û yên dın...

Eyıb nine ko dı zımaneki de bêjeyên bıyani hebın. Hemû dınya ji wısa ye. Ger bêjeyên Latini, Frensi û yên dın derkevın zımanê Ingılizi ji namine. Eyıb; kesê ko zımanê xwe nine û inkarkırına zıman û çanda xelkê dıke. Jı xwe dema iro de bandûra teknoloji û nêzikbûna gelan lı hev ev têkeli mısoger e û dıvıyaye ji. Em Kurd gava teksteki dınvisın jı bêjeyên bıyani dırevın. Jı bo vê yekê ye ko em, dıxwazın dı rındıya babetê ko dılê me de ye bıdın, nabe. Dawi ji dev jı nıvisandınê berdıdın. Êra xeletıya ko em bı gelemperi dıkın yek ji ev e. Bêjeya ko bûye malê zımaneki êdi malê gel e, bıvê nevê tu jê re serşûri bıki.

Kurdi nebûye zımanê nıvisandınê û ya dewletê û dı zanıngehan de bıkar nayê. Carinan dı beramberi zımanên dın de bêjeyên Kurdi nayên ditın -ev kêmasi dı hemû zımanan de ji heye- carinan ji bêje heye lêbelê nayê bıkar anin. Zımanê nıvisandınê ya Kurdi iro bı tenê jı ali kêm kesan de û dı devereke pıçûk de tê xebıtandın. Jı bo vê yekê dı paçvekırın û teksteki de gava bêjeya Kurdi nayê bira nıviskar ew hın rêzebêje an bıwêjên dın dıbinın û dışıbinın bêjeyi bıyani. Herweki ew ji dı tekstê de tê fehm kırın lê zıman berfıreh nabe û teng dımine. Weko: beramberi "isbat û qebûl" ya Erebi dı Kurdi de "peyıtandın û pejırandın" heye. Lê zor kêm nıviskar evana bıkar tinın û disa jı lı ser reya kevn dıçın. Jı bo pêşvebırına zıman û jı bo rewşenbirên têgehişti dıvêt bêjeyên nûjen

pêşvebırına zıman û jı bo rewşenbirên têgehişti dıvêt bêjeyên nûjen bıkar bên û gelemperi bıbın.

Ez kırêkareki fabriqê lı derveyi welêt, mın lı xwe peyıtand ko; lı êvaran, serê heftê, dema valahıyê, her car çend rûpel bêne nıvisandın, mırov berhemeke wısa pêk tine. Gava bêjım: "Naveroka vê ferhengê nêzi 30.000 bêjeyên (me baş nehêjmartıye) Kurdi û nêzi 25.000 bêjeyên beşi Tırki; legel lêkolin lı ser dûgelên dınya û rêzmani hatıye kırın, gırıngıya vê xebatê berçav dıbe...

Tıxûbên imkanên mın teng, arikarên mın nin bûn. Lêbelê ferhenga mın a yekem û wêşanên Kurdi serkanıya lêgerinên mın bûn. Lê arikarıya mezın mın jı xêvjımêrê (computer) dit. Ev bexşişa teknolojıyê dı vi kari de bêhempa ye û bı mınetdarıya wê ev berhema serbıxwe bû.

D. İzoli

29 09 1991

Bu sözlüğün yapımı bana bir şey öğretti: "sözlük yapmak kolaydır, fakat bir kişiyle değil."

Ö N S Ö Z

"İnsan odur ki 'üstün'ü kıskanmamalı, fakat 'üstün'ü kendine hedef tutmalıdır."

Ben önceki sözlüğümün önsözünü yine burda da tekrarlıyorum, şöyleydi: "" Hollandada sözlük yapımında isim yapmış "Van Dale" adlı firmanın çıkardığı 1280 sayfalık bir sözlüğün önünde şöyle bir ibare var:

" No dictionary of a living tongue can
ever be perfect, *Samuel Johnson* (1753)"

Yani "Yaşıyan bir dilde mükemmel bir sözlük yapılmamıştır". Eğer onlar Samuel Johnson'un [illegible] sözünü sözlüklerinin başına almışlarsa, benim de [illegible] cümleyi burda başa almam doğaldır. İlerlemiş dillerde [illegible] "mükemmel" deyiminden çekiniliyorsa benim bu Kürtçe sözlükte eksiklikler olması doğaldır"".

Kürtçe, Kürt ve Kürdistan üzerine yazılacak, çizilecek o kadar çok şey var ki insan neyi neresinden başlayacağını şaşırır. Fakat yine de olmuyor, Kürdistan bağımsız değil, Kürdistan'ı işgal eden devletler sonsuz bir düşmanlık güdüyorlar, baskıcı ve zalim davranışları bu tip çalışmalara engel oluyor. Sadece siyasi ve coğrafi değil ben "Kürdüm" demek bile soykırımlarına sebep oluyor. Öldürüyorlar, sürüyorlar ve asimile ediyorlar. Düşman çok ulusludur ve biri ötekinden beterdir. Kürtlere karşı bir eylemden tereddüt etmezler. Kürdistan öyle bir ülkedir ki artık ekonomiden söz edilemez, teknoloji hayaldir. Sanayi, toplum ve bilim alanında insanı insan yapan gelişmelerden Kürtlerin yararlanmasına fırsat verilmemiştir. Kürt öyle bir ulustur ki dünyada sadece yaşamak için uğraş

veriyor. Fakat her yurtsever Kürt yurt içinde veya dışında ne zamanki insan haklarından fırsat bulur veya ölümü göze alır, Kürt ve Kürdistan hakkında birşeyler yazar. Şimdiye kadar çoğu hikaye, şiir veya halk türküleri yazılırdı. Roman henüz emekleme çağındadır. Ben ise burada sözlüğü seçtim. Ayıptır ki şimdiye kadar biz Kuzey Kürtçesinde bir sözlük yapamadık. Gerçi: 1. Yusuf Ziyaeddin paşa (1894) Kürtçe-Arapça -daha sonra 1978 yılında M. E. Bozarslan tarafından Kürtçe-Türkçe çıkmıştır- 2. Prof. Qanadê Kurdo (1960) Kürtçe-Rusça. 3. Musa Anter (1967) Kürtçe-Türkçe. 4. Joyce Blau (Kürtçe-Fransızca-İngilizce -daha sonra 1975 te wêşanên şivan yayınları tarafından Kürtçe-Türkçe sözlükleri varsa da kapsamları bakımından bugün için yeterli değildir. Güney Kürdistan'da çoğu Sorani lehçesinde güzel eserler çıkmıştır, fakat Kürtçenin ana temelini teşkil eden Kurmanci lehçesi daha beşik çağındadır. Alfabe, gramer ve sözlük; bir dilin varlığının üç ana unsurudur. Bunlarsız konuşma ve yazma mümkün değil, yaşantı eksik kalır.

Sözlük yapmak kolay iş değil dedik, ağır ve çok girdili çıktılı bir yüktür, fakat yetersiz de olsa hiç yoktan iyidir.

Bu kitap vatandan binlerce km. uzakta bir sürgün hayatı altında yazıldı. İmkansızlık ve yalnızlığın yanında uykusuz geceler de engel teşkil ettiyse de, bunun yanında Kürtçenin engin ve köklü oluşu, tarihi ve tabiatla içiçeliği, kelime zenginliği ve kelime yapısı bana kolaylık oldu, haz ve gurur verdi. Bunun verdiği manevi kuvvetledir ki yukarda bahsettiğim girdili çıktılı zorlukların -yalnız da olsa- üstesinden gelerek bu değerli eseri halkıma takdim ettim.

Bu sözlük günümüz Kürtçesinde ikinci adımdır. Diğerlerinden değişik olarak hazırlanmıştır. Kelimeler sınıflandırılmış ve bilimsel hale getirilmiştir. Gene de üzerimizdeki ayıbı yok etmeye yetmez. Çünkü bu da başka bir dille tercüme edilmiştir. Gönül isterdi ki sadece Kürtçe olarak bu sayfalar dolsundu. Umudum ve arzum, ilerde dilbilimci bir yurttaşım tarafından üçüncü adım atılabilsin ve Kürtçe-Kürtçe sözlüğü tamamlanabilsin...

Bu sözlük için uzun çalışmalarım olmuştur, ta 1962 yılına kadar uzanır. 1987 baharında ilk sözlüğümü ofset olarak neşretmiştim. Bu sözlük onun genişletilmiş ve düzeltilmiş devamıdır.

"Altının kıymetini sarraf bilir" derler. Herhalde "kelimelerin kıymetini de sözlük yazanı bilir" denmesi lazım. Kürtçede tarihi ve köklü kelimeler var, kelime ve kelime yapısı tabiatla öyle kucaklaşmış et ve kemik haline gelmiş ki övünmek için tabir bulamadım. Kısacası: "başkaları dilini kendi yapmış, ama Kürtçeyi Allah yaratmış" diyebilirim. Uzağa gitmeye lüzum yok, Kürtçeyi şimdiki tercümesi yapılan Türkçeyle mukayese edelim. Örneğin: Türkçede

C, F, Ğ, H, J, L, M, R, Z. harfleri kelime önlerine gelmez, yani Türkçe sözlükte bu harflerden biriyle başlıyan hiç bir kelime Türkçe değildir. Bunlardan hiç biri Türkçe sözlükte olmaması lazım, ama ne gezer? Elimdeki 1700 sayfalık bir Türkçe sözlüğün 300 sayfası yukardaki harflerden oluşuyor; yani sözlüğün altıda biri tamamiyla Türkçe değil, eğer diğer harflerdeki Türkçe olmıyan kelimeler de çıkarılırsa, sanırım sözlüğün daha büyük bir kısmı ortadan kalkar. Fakat Kürtçede de **Ê, E, İ, I, O, U, Û** harfleri kelime önlerine gelmez. Fakat bunlardan sadece E ve İ'den bir kısmı yabancı kelime var. U ve Û dan ise zaten kelime yok. 450 sayfalık Kürtçe kısmı olan bu sözlükte 18 sayfa bu harflerden oluşur. Yani 1/26'sı. Garibi odur ki Türkçeyle okuma-yazma olabilir hatta devlet kurulabilir amma zavallı Kürtçe de değil!..

Kürtçe ve Türkçenin karşılaştırılmasında göze batan bir şey de şu: Yüzyıllardır beraber ve içiçe yaşıyoruz. Biz sömürge, onlar sömürgeci. Kürtçe Türkçeden hiç kelime almamıştır. Buna karşılık Türkçe, Kürtçeden yüzlerce kelime almış, şekil ve içeriğini değiştirerek kendine mal etmiştir. Türk Dil Kurumunun garip bir sözlüğü de var. Tüm yabancı kelimeleri hangi dile ait olduğuna dair işaretler koymuş, fakat Kürtçe olan kelimelerin önüne de "halk dilinde. hlk.) ibaresi yerleştirmiş. Örneğin: **çapraz (çeprast), çeper, dulda (talde), gul (gül), kak (qax), köm (gom), loğ (luq), mal, mezra (mezre), rastlamak (rast hatin)** gibi.

Bir dilde yabancı kelime bulunması ayıp değil. Bütün dünyada böyledir. Eğer Latince, Fransızca ve diğer yabancı kelimeler çıkarılırsa İngilizce de de bir şey kalmaz. Ayıp olan başkasının dilini veya kültürünü inkar etmektir. Zaten günümüz dünyasında teknolojinin tesiri ve halkların birbirlerine karışması bakımından bu kaçınılmazdır ve gerekir de. Biz Kürtler bir teksti yazdığımız zaman yabancı kelimelerden kaçınırız. Bundan dolayıdır ki bir mevzuya gönlümüzdeki akıcı güzelliği vermek istediğimizde de olmuyor. Sonunda da yazmaktan vazgeçeriz. İşte milletçe yaptığımız hatalardan biri de budur. Halka mal olmuş bir kelime o halkın malı sayılır, ister istemez onu kabul etmek gerek.

Kürtçe henüz bir devletin resmi yazı dili olmamış ve üniversitelerde okunmuyor. Bazen Kürtçede diğer yabancı dile karşılık kelime yoktur -bu her dilde de var olan bir eksiklik- bazan da kelime olduğu halde bu kelime kullanılmıyor. Kürtçede yazı dili belli kişilerce ve dar bir çerçevede kalmıştır. Bundan ötürü bazan bir teksti yazarken veya tercüme ederken yazarın aklına ona uygun kelime gelmez. Bunlar da o yabancı kelimeye karşılık kendilerince bir kelime veya kelime dizisi yerleştirirler. Gerçi tekst anlaşılır ama dil genişlemez ve güdük kalır. Örneğin: Arapçadaki "ispat ve kabul"

kelimelerine karşı Kürtçede "peyıtandın ve pejırandın" var. Fakat çok az kişi bunları kullanır ve yine de bildiğini okur. Dilin geliştirilmesi ve gelişkin aydınlar için zorunlu olarak bu Kürtçe kelimeler kullanılmalı ki kelime genelleşmiş olsun.

Yurt dışında bir fabrika işçisi olan ben, kendime ispat ettim ki akşamları, hafta başları, boş zaman veya tatillerde her seferinde bir kaç sayfa yazılsa insan böyle bir eseri meydana getirebilir. Desem ki bu sözlüğün içeriği 30.000 Kürtçe kelime ve dört bine yakın deyim-ki tam olarak saymadık- ve 25.000 Türkçe kelime ile bir gramer ve devletlér hakkında bir araştırmalı bir ilave ile övünce layık bir eser meydana gelmiştir.

İmkanlarımın sınırları dar ve yardımcım yoktu. Fakat benim ilk sözlüğüm ile Kürtçe yayınlar araştırmalarımın kaynağı oldu. Fakat en büyük yardımı bilgisayardan gördüm. Teknolojinin bu eşsiz bahşişi bana bu eseri bağımsızlaştırmamda minnettarlık kazandırdı.

D. İzoli

29. 09. 1991

XWANDINA VE FERHENGÊ

Ger hon xwandın û nıvisandına Kurdi re mıjûl dıbın, an xwandewarê çapderıya Kurdi ne; û xwandınê de bêjeyên ko hon tênagehin ev pırtûk bı kêri we bê û dıgehije hewara we. Bawerım %80 daxwaza we wê bı cih bine.

Ferheng bı taybeti bo Kurdên lı Ewropa amade bûye, pıranıya Kurdên lı Ewropa ji Kurdıstana Tırkıyê hatıne, kêm û zêde bı Tırki dıaxıvın. Bo vê yekê me ev ferheng Kurdi û Tırki çêkır; û paşê vegerand Tırki û Kurdi û legel rêzmaneke pıçûk ve tewaw kır.

Ev rêzman bı tenê Kurdi hatiye nıvisandın, yanê me lı Tırki venegerand. Rêzman ji parçeyên kurtenıvisa rêzmana K. Bedırxan, Q. Kurdo û ya Reşid Kurd hatiye gırtın. Hım dı xwandına vê ferhengê û hım ji derheqa zanıstıya gelemperi de tım lı bın dest de amade ye û bı kêri xwendekar dıhêt. Weki dın ji mın beşek ji naveroka sıyasi, coxrafi û zanyari lı ser dewletên dınyayê ji gihande dawiya ferhengê. Bı vi awayi ferheng ji 4 beşan pêk tê. Beşi Kurdi-Tırki, Tırki-Kurdi, dûgelên dınyayê û rêzman.

Xwandın û nıvisandına Kurdi de mın dıvêt zor pêwist bû ko ev karpêka (berhem) hanê pêk bêt; û disa hêvidarım ko bıkaranina vê ferhengê bı kêri xwandewarên Kurdi bêt.

Ferheng, beşi pêşın a gırıngtır û fırehtır Kurdi ye û bı Tırki hatıye şirove kırın. Ferhengê de bêje, bıwêj, bıwêjên lêkeri û misalên ko hatıne dayin bı tipên reş hatıne çap bûn û peçvekırına wan ji bı tipên taybeti ne. Lı pey her bêje an bıwêjan hın kurtenıvis hatıne danin ko ew; reng û rewşên wan şani dıdın, wek: **xewn** Nne. şani dıde ko ev bêje naveki nenêrbar e. Şirovekırına van kurtenıvisan dı listeya pêşi de heye. Ger hon wateyi rêzmani ya van kurtenıvisan nızanın dıkarın hım lı ferhengê an hım ji lı beşi rêzmanê bınıhêrın.

Navên rehek (nebat) û heywanan û hın termên bıjijki û zanısti, hemû nebe ji bı mezıntırin pıranıya wan bı navên navnetewi, yanê Latini ya wan hatıne dıyar kırın, weki: dı botanıkê de an zoolojiyê de û hwd.

Beşi Tırki de navên rehek û heywan û bıjîjki de me Latiniya wan nenıvisand, jı ber ko beşi Kurdi de heye. Hın termên deryayi, keştivani, fizik û kimya û ruhi an felsefi dıbe ko nehatına peçve kırın. Jı ber ko Kurdi de hê ew gotınana cihê xwe negırtı ne.
Telefûzê bêjeyan me lı vır rave nekırın, jıber ko ferheng zor stûr dıbû.
Kurdi de navên nêrza û mêza jî henın, lê me ew hemû nişan nedan. Bo ko gelek jı wan hê serrast nebûne û tê de gumani heye. Bı taybeti jî yên ko ne bı raste-rast nêr û mê ne hewce nine ko zman zehmettır bıkın. Jı xwe dı zaravayi Sorani de ev astengi nema ye. Kurmanci de jî lı gor devokan cûda cûda têne bıkar anin, bı raya mın ev nêrza û mêzaya zman ko tê da nebe çêtır û asantır e. Lê, bıvê-nevê disa jî gelek jı wan dı zmanê Kurdi de cih gırtıne û mırov nıkare yekcarê de fermana wekhevi bıde.
Ferheng bı temami jı gotınên bıyani paqıj nebûye. -Jı xwe ew karê me nin bû- Hın bêjeyên tekniki, oli (dini) û navnetewi tê de mane ko safikırına wan jı bo iro zehmet e. Hın navên tekniki û coxrafi jî lı gor zmanên dewletên dagirker ya Kurdıstan têne gotın. Lı ser van bêjeyne wısa, zanım hın gengeşi hene...
Bêjeyên Erebi jı bın bandûra (tesir) din de ketıne zmên û em nıkarın vê gavê xwe jê bıqetinın. Hın bêje henın ko dı dırûvê wan de mırov dıbêje: Erebi, Farısi an Tırki ye, lê ne wılo ye. Gava ko me lêkolin lı ser wan kır, me dit ko safi Kurdi ye, wek: dı tırki de **çapraz** Kurdi ye û jı çeprastê dıhêt, **rastlamak**= rast hatın û hwd.
Ferheng zarava Kurmanci nine, zmanê Kurdi ye. Herweki me bêjeyên Zaza û Sorani bı tipa "Z û S" şani dan jî ev jı bo zanyari ye.
Hınek bêje dı naveroka xwe de çend manan dıdın, yanê nıvisandına xwe weki hev ın, lêbelê maneyi cûda ne. Me ew bı 1, 2 û wısa jımar kırın û weki dın jî ger bêje dı nava xwe de jî maneyi cûda heye ew jî disa bı jımar hatıye tesnif kırın.
Tipa "r" ya stûr bı du "rr" hatıye nıvisandın; lê, rêza xwe dı cihê yek "r" de ye.
Kurdi de tipa "ı" û "u" pırcaran dı telefuzê de têkıli hev dıbe. Wek: Bılxar=Bulxar, sıkur=sukur, dırıst=durust. Rastınvisına wan de mın tu çare nedit.
Kurdi de parekên "**bı**" û "**bê**" ko tête pêşiya bêje, ger rengdêr e pevre; ger rengpişeye cûda hatıya nıvisin.
Kurdi de tipên **E, Ê, I, İ, O, U, Û** nayên pêşiya bêjeyan. Bêjeyên lı pêşiya van jı rayên bıyani ne. Evana 1/26 -jı bist û şeş de yeki ferhengê ye- Jı xwe ewana de **I, U, Û** de ya bıyani be jî hiç bêje ninın. Jı tipa **E** de bêjeyên wek **ez, ewr, ewıqin, evran, ewle, erzan,**

erzêl pêk hatıne. Lêbelê jı bılı ez, yên dın dıvêt tipa **H** bıgırın pêşiyê wek: **hevran, hewıqin, hewle** û hwd. Dı tipa **Ê** de bı tenê çend bêje Kurdi henın wek: **Êvar êsta, êra, êş, êşandın, êxıstın, êzıng.** Tipa **İ** bı serê xwe bêje ye. Ev tê pêşiya çend bêjeyên Kurdi û wetaya "mane" **ev, va, vê** dıde wek: **icar** (ev car), **im** (ev), **imro** (ev ro), **iro** (ev ro), **imsal** (ev sal), **isal** (ev sal), **isot** (ev sotın), **işev** (ev şev). Ev bêje dı tewandınê de **va** an **vê** dıgırın. Tipa **O** de qasi du rûpel bêje henın ko bıyani ne. Tipa **Û** bı xwe gihanek e û tê de du bêje henın. **Ûçık, ûşi.** Evana jı eslê **hûçık** û **gûşi** (gwişi) ne. Bı prensib, jı bılı tipa "**a**" pê ve zımanê Kurdi bı dengdêr destpê nake. Lêbelê tipa "**a**" istisna ye ku dı vê de jı "**agır, ari, ali, anin, aş, av, avêtın, ax, axaftın, axpin**" pê de çend wûşeyên dın henın. Jı bo çı tipa dengdêr nayê pêşiya bêjeyên Kurdi nızanım. Bı tecrubeyên mın ew bûn ko Kurdi, zımaneki nerm e (Flexible) û zor asan tê vehatın. Jı ber vê yekêye ko stran û helbest dı Kurdi de gelek pêşveçûyi ne.

Dı Tırki de jı dengdarên **C, F, Ğ, H, J, L, M, R, Z.** nayên pêşiya bêjeyan. Lê bêje (wûşe) yên ko lı ber van tipan ın 1/6 -jı şeşan yekferhenga Tırki pêk tinın. Pıraniya zımanê bêjeyên Tırki bı dengdêaan destpê dıkın.

Ger hon beşê rêzmanê de deqa rastnıvisandınê mêze kın, hon dıbinın ko hın bêje (wuşa) lı gor hın tipan, dı navbera dengdaran de tipa "ı" nagırın, wek: Plan, platin, bra, blûr, qlêwi, qloç, şkestın, trên, spi, sport, stêr û gelek dın. Dıvêt hon van bêjeyên wısa dı cihê bê "ı" de bıgerın.

Hın bêjeyên bıyani ko derbazi Tırki bûne, lı gor rêzıkên zımanê Tırki dengdêra "ı" dıkeve pêşıyê. Ev cûre bêje dı Kurdi de nayên guhartın. Lêbelê lı bandûra amojkarıya zımanê Tırki wısa derbazi Kurdi jı bûye Wek: ispıyon, istasıyon, ispiritizma. Ev cure bêje lı pêşıyê de "ı" nine, dıvêt dı Kurdi de spıyon, spiritizma, stasıyon bête xwandın.

Gelek nav û lêker, lêkera arikar dıgırın û dıbın nav an lêkera hevedudani. Evana bı işareta parvekırınê û sê nıqte (/...) hatıne şani dan. Ger nav e bı nıqteya paşın ve zelıqi ye, wek: **bar= /...kırın, hûr = /...bûn, /...kırın, dıl = /...baz, /...êş, /...gir** N. ger lêker e jı hev cuda hatıye nıvisandın. Wek: **bar= /... kırın L. hûr = /...bûn, /...kırın, dıl = /... .kırın, ... gırtın, /... hebûn** û hwd.

Kurdi de gelek jı hevmana (sinonim) henın. Lı gor zarava û devokan cûda cûda zêde bûne. Jı bo agahdari me ew jı bı işareta "**bn**" (bınıhêr) şani dan, wek: **axaftın** L. bn. **peyiftın, xeber dan** û hwd.

Dı zarava û devokan de gelek ferqi heye. Jı bo me ev meseleyek dıjwar e. Jı ber vê yekê me bêje, bı çend formên axaftınê nıvisand,

wek: **kiso, kûsi, kisele, kwêsi** an **bin, bêhn, bihn, bıhn** û hwd.

Hemû raderên lêkeran bı nişandeka parvekırınê jı rayê xwe hatıne cûda kırın. Mebest ev bû: a) rayê lêkerê bête zanin. b) tewandına cara yekem ya lêkerê ye ko evıya "**dema bori ya têdayi**" ye. Lı pêşıya wê dı nava hivokê "( )" de lêker, du carê dın jı hatıye tewandın. Evana jı "**dema nıho û bı rawe ya fermani**" ye. Minak: **bıjart/ın** Lg. (dıbıjêre, bıbıjêre) = "**bıjart**" rayê lêkerê û dema bori ya têdayi, "**ın**" parekê lêkerê, (dıbıjêre, bıbıjêre) jı dema nıho û rawe ya fermani ye.

Ger lêker dı cihê "**nav**" de hatıye nıvisandın -weki lêkera hevedudani be jı disa pev re ye - û beramberi wê tipa "**N**" heye. Minak: **bar kırın** Lg. **barkırın** N. û hwd.

Beşi duhem Tırki hatıye nıvisandın û bı Kurdi hatıye şirove kırın. Tırkıya çapa yekem a vê ferhengê gelek kın û têkıli hev bûbû, sinonimên lı pêşıya bêjeyeki baş nehatıbûn aşıkar kırın, lêbelê ev çapa nıhani de bêjeyên tırki lı gor xebıtandına xwe yeko yek bı kurdi şirove bûne û sinonim têkıli hev nabın. Hemû maneyi bêjeyekê me bı 1, 2, 3 jımar kırın û kêmani carekê jı misaleki hevokê kıre berê.

Serfırazi û pirozi jı bo gelê Kurd be...

D. İzoli
2. Çıriya Pêşin, 1991
Den Haag/Holandê

BU SÖZLÜĞÜN OKUNUŞU

Eğer siz, Kürtçenin okunması ve yazması ile meşgul veya Kürtçe yayınlarının okuyucusu iseniz, bu kitap yardımcınız olarak anlayamadığınız kelimelerde imdadınıza yetişecektir. Zanederim %80 ihtiyacınızı da karşılar.

Sözlük haliyle Avrupa'daki Kürtler için hazırlanmıştır. Çoğunluğu Türkiye Kürdistanı'ndan geldikleri için az çok Türkçe bilirler. Bunun için bu sözlüğü Kürtçe-Türkçe hazırladık ve sonrada Türkçe-Kürtçe olarak tercüme ettik ve küçük bir de gramer ekliyerek tamamladık. Bu gramer sadece Kürtçe yazılmıştır, yanı Türkçeye tercüme etmedik. Gramer kısmı K. Bedirxan, Q. Kurdo, ve Reşid Kurd'ın yazdıkları gramerlerden parçalar alınarak bağlanmıştır. Hem bu sözlüğün okunması bakımından, hem de umumi bilgi olarak her an el altında hazır olarak fayda sağlar. Ayrıca Dünya devletlerinin coğrafi ve siyasi yapısı ve haklarından gerekli önemli bilgileri içeren bir bölümü de kitap sonuna ekledik. Böylece sözlük 4 kısımdan oluşuyor demektir. Kürtçe-Türkçe kısmı, Türkçe-Kürtçe kısmı, devletler ve gramer.

Bana göre Kürtçenin okunup yazılmasında böyle bir eser çok gerekliydi. Bu sözlüğün kullanılması Kürtçe okuyucuları için faydalı olacağından şüphem yoktur.

Sözlüğün ilk ve mühim kısmı Kürtçedir ve Türkçe ile izah edilmiştir. Sözlükteki ana kelimeler, deyim, fül deyimleri ve verilen misaller siyah harflerle yazılmış ve normal harflerle tercüme edilmiştir. Ana kelimeleri, deyim veya misalleri kısaltmalar takip eder. Bu kısaltmalar onların dilbilgisindeki adlandırılmalarını gösterir. Mesela: **xewn** Nne. maneyî "Nne" navê nenêrbaran (soyut isim) dir. Bu kısaltmaların manalarının başlangıç bölümünde listesi vardır. Kısaltmalarda bazı gramatik tabirler var ve manası sizce bilinmiyorsa, sondaki gramer bölümüne bakarak izahını bulabilirsiniz. Mesela: Nne. navê nenêrbaran, yani soyut isimdir. Dilbilgisi kısmında "nenêrbaranê" bulabilirsiniz vs.

Bitki ve hayvan isimleri ile tıbbi terimlerin önüne tamamıyla olmazsa bile büyük yekünü- milletlerarası terimde kabullenen Latince isimler de yer almıştır. bot, zoo, bj. gibi. Fakat Türkçe kısmında

bu terimleri ikinci kez yazmak ihtiyacını duymadık. Deniz, fizik, kimya, psikoloji ve felsefe terimlerinden bazıları Kürtçede sabitleşmediği için üzerinde durmada ısrar etmedik.

Kürtçe kelimelerin telaffuz şekillerini bu kitapta izah edemedik, çünkü sözlük çok kalın olacaktı.

Kürtçede eril ve dişil kelimeler vardır ve bunlarda özel cinsi harfi tarifle izah edilir. Fakat biyolojik erkek ve dişiliği dışında nötral kelimelerin hakiki cinsiyetleri henüz sabit olmamıştır, ağız ve şivelere göre değişebilmektedir. Dili daha fazla karıştırmamak için bunların hepsini yerleştirmedik. Zaten Sorani lehçesinde eril ve dişil ekler kaldırılmıştır. Bana göre bu tip nötral kelimelerde bazı istisnalar dışında eril ve dişiliğin hiç kullanılmaması daha iyi olur. İster istemez bazı durumlarda mutlak yer almış olan bu özelliği bir çırpıda kaldırmak henüz mümkün olmuyor.

Sözlük henüz tamamen yabancı kelimelerden temizlenmiş değildir. -Zaten böyle bir iddiamız da yoktu- Bazı teknik kelimeler ile dini ve milletlerarası kelimelerin dilden çıkarılması en az bugün için imkansızdır.

Arapça kelimeler din yoluyla genelleşmiş ve çoğu dile mal olmuştur. Bazan kelimelerin şeklinde onun Arapça, Farsça veya Türkçe olduğu sanılır. Amma ince bir araştırmadan sonra bunun tamammen Kürtçe olduğu açığa çıkar. Mesela türkçede **çapraz** (çeprast), **rastlamak** (rasthatın) olduğu gibi.

Sözlük Kurmanci değil, Kürtçedir, gerçi Zaza veya Soranca kullanılan kelimelerde önüne izah koyduksa da bu, genel bilgi içindir.

Bazı kelimeler kendi bünyesinde çeşitli manalar verir ki bunları da **1. 2. 3.** şeklinde numaraladık. Eğer yazılışı aynı olup da manası apayrı olan kelime varsa bunları da üstüne **1. 2.** şeklinde gösterdik.

Kalın "**r**" harfini iki "**rr**" şeklinde yazdık ama yine alfabetik sırasında tek "**r**" yerindedir.

Kürtçede "**ı**" ve "**u**" harfleri çoğu zaman birbirine karışır, Bılxar= Bulxar, sıkur=sukur, dırıst=durust gibi. Bunların imla doğruluğu için henüz bir çare bulamadım.

Kürtçede, "**bı**" ve "**bê**" önekleri sıfat halinde bitişik ve zarf halinde ise ayrı yazılmıştır.

Kürtçede **E, Ê, İ, I, O, U, Û** harfleri kelime önlerine gelmez. Bu harflerdeki kelimeler yabancı kökenlidir. Bunlar sözlüğün 1/26. sını teşkil eder. **Bunlardan** zaten **I, U** ve **Û** harfleri ile başlayanlardan yabancı da olsa hiç kelime almamıştır. E harfinde ise **ez, ewr, ewıqin, ewle, evran, erzan, erzêl** gibi bir kaç kelime Kürtçe oluşmuşsa da bunların başındaki "**H**" harfinin düşmüş olmasına yorumladım. Yani **ez** kelimesi dışındakilerin başında "**H**" harfi vardır **hevran, hewıqin, hewle** gibi. **Ê** harfinde sadece bir kaç Kürtçe ke-

lime bulunur. **Êvar, êsta, êra, êş, êşandın, êxıstın, êzıng** gibi. **İ** harfi ise kendisi kelimedir ve kelime başına gelerek "**bu**" anlamı verir. **İcar** (ev car), **im** (ev), **imro** (ev ro), **iro** (ev ro), **imsal** (ev sal), **isal** (ev sal), **isot** (ev sotin), **işev** (ev işev) gibi. **O** harfinde de iki sayfa kadar kelime var ki yabancıdır. **Û** harfi de sadece kendisi bağ edatıdır ve **ûçık, ûşi** olarak iki kelimesi vardır ki bunlarında doğrusu **hûçık** ve **gûşi** dır. Prensip olarak Kürtçe kelimeler "**a**" harfi dışında diğer seslilerle başlamazlar. "**a**" harfi istisnadır ve bunda da "**agır, ari, ali, anin, aş, av, avêtın, ax, axaftın, axpin**" den başka bir kaç kelime daha bulunur. Kürtçe kelimelerin, (a) dışında, sesli harfle başlamamasının nedenini bilmiyorum. Tecrübemle diyebilirim ki Kürtçe yumuşak bir dildir ve çok kolay bükülebilir (Flexible). Herhalde bundandır ki Kürtçede müzik ve şiir çok gelişmiştir.

Türkçede **C, F, Ğ, H, J, L, M, R, Z.** sessizleri kelime önlerine gelmezler. Fakat Türkçe sözlükte bu harflerle başlıyan kelimelerin toplamı sözlüğün 1/6 -sını teşkil eder. Türkçede sesli harfle başlıyan kelime çoğunluktadır.

Dilbilgisi kısmında "**rastnıvisandın**" bahsinde de geçtiği gibi Kürtçede bazı kelimeler öndeki iki sessis arasına "**ı**" seslisini almazlar. Plan, platın, bra, blûr, qlêwi, qloç, şkestın, trên, spi, sport, stêr ve daha başkaları. Bunları ararken buradaki alfabetik sırayı gözönünde bulundurmalısınız.

Türkçeye geçme bazı yabancı kelimeler Türkçe kurallarına göre başına "**i**" harfi alırlar. Bu tür kelimeler Kürtçede aslına göre telaffuz edilirlerse de Türkçe öğretimin tesiri altında kalan Kürtçede de bazen Türkçe gibi okunur. Mesela: ispiyon, istasyon, ispiritizma gibi kelimelerin aslında önündeki "i" harfi yoktur. Kürtçede bunların aslına benzer şekilde telafuzu doğrudur. Spıyon, spiritizma, stasyon gibi.

Bir çok isim ve fiil, yardımcı fiil alarak bir birleşik isim veya fiil teşkil ederler. Bunlar taksim işaretini müteakip üç noktayla ayrılmıştır. (/...). Eğer isim ise, tek kelime halini alır ve bitişik yazılır: **bar = /...kırın, hûr = /...bûn, /...kırın, dıl = /...baz, /...gir** N., eğer fiil ise ayrı yazılır: **bar = /... kırın, hûr = /... bûn, /... kırın, dıl = /... kırın, /... gırtın, /... hebûn** L.

Kürtçede aynı manayı veren değişik yazılı çok kelime vardır (sinonim). Bunları da "bakınız" anlama gelen "**bn.**" ile işaretledik. Mesela: **axaftın** L. bn. **peyiftın, xeberdan.** gibi.

Kürtçede çok değişik lehçe, ağız ve şive var. Bunun için sinonimler yanında homonim olarakta çok kelime bulunuyor. Mesela: tosbağa için **kiso, kûsi, kwêsi, kisele,** koku için **bêhn, bêhn, bin, bihn** ve daha niceleri. Bunlardan sadece birini kabul mecburiyeti ol-

madığından çeşitli formlarını da aldık.

Bütün fiil kökleri bölü (/) ekiyle mastarından ayrılmıştır. Kürtçede fiil kökü aynı zamanda o fiilin di'li geçmiş zamanıdır da, böylece fiil bir defa çekilmiş oluyor. Ondan sonra parantez içinde fiil şimdiki zaman ve emir haliyle iki defa daha çekilmiştir. Örnek: **bıjart/ın** Lg. (dıbıjêre, bıbıjêre). = **bıjart** fiil kökü ve şimdiki geçmiş zaman hali, "**in**" fiil mastarı, **dıbıjêre** şimdiki zaman, **bıbıjêre** emir halidir.

Eğer fiil, isim fiil ise birleşik isim olsa bile bitişik yazılır. Örnek: **bar kırın** Lg. **barkırın** N. vs.

İkinci kısım Türkçe olup Kürtçeyle izah edilmiştir. Bu sözlüğün ilk baskısında bu kısım kısa ve karışıktı, kelimeler iyi izah edilmemiş ve sinonimler iyi sınıflanmamıştı. Fakat bu baskısında bunlar çok daha tefferuatlı olarak tercüme edilmiştir. Kelime önlerindeki bütün manalar **1, 2, 3,** olarak maddelere ayrılmış ve en az bir defa da cümle içinde kullanılarak misal verilmişlerdir.

Başarı ve mutluluk Kürt halkının olsun....

D. İzoli

29.9.1991-Hollanda

A.	Erebi.
ant.	dı anatomıyê de.
Aq.	aqar (rûpışt).
ask.	dı leşkerıyê de.
ast.	dı astronomıyê de.
AY.	Amerikayi yekbûyi.
B.	baneşan.
bio.	dı biolojıyê de.
Bj.	bıjijki (tıp).
bn.	bınıhêr.
bot.	dı botanikê de.
bw.	bıwêj (terim).
bwl.	bıwêja lêkeri.
cox.	dı coxrafıyê de.
D.	dıraf, draf.
da.	dengdar.
de.	dengdêr.
fels.	felsefê de.mat. matematık.
Fr.	Frensi.
G.	gelhe (nıfûs).
Ger.	Germani, Elmani.
Ghk.	gihanek.
Gr.	Griki, Yewnani.
Grm.	gramer, rêzman.
H.	hındıkahi.
hwd.	her weki dın.
İng.	İngılizi.
İt.	İtalyani.
jeo.	jeoloji de.
K.	Kurdi.
kim.	dı kimyayê de.
KSSF.	Komari Sowyeti. Sosyalisti Federal.

KYSS.	Komari Yekıtıya Sowyeti Sosyalist.
L.	lêker.
Lari.	lêkera arikar.
Lat.	Latini.
Lg.	lêkera sergerandi (têper).
Lh.	lêkera hevedudani.
Lng.	lêkera negerandi (netêper).
Lnk	lêkera nekesani.
m.	mêza.
N.	nav.
n.	nêrza.
Nh.	navê hevedudani.
Nhx.	navê hevedudani ya xurdebêj.
Nk.	navê kombêj.
Nne.	navê nenêrbaran.
Nx.	navê xurdebêj.
NY.	neteweyi yekgırtû.
P.	Persi, Farısi.
rgd.	rengdêr.
rgp.	rengpişe (hoker).
S.	Sorani.
SB.	serbajar (payitext).
sos.	dı sosyolojıyê de.
Vq.	veqetandek.
x.	xurde.
Z.	Zaza.
Zm.	zman, zıman.
zoo.	dı zoolojıyê de.
*	tê pêşıya bıwêj û bıwêja lêkeri.
/...	cihê rayê bêje dıgıre.

PEVNIVİSİNA KURDİ DA KURTEBÊJÊN GIRING

(Kürt yazışmalarında kullanılan bazı mühim kısaltmalar.)

AA. Anadolu Ajansı.
ABD. Amerika Birleşik Devletleri. bn. USA, AY.
ADN. Allgemeiner Deutscher Nachrichten. (ajansa Elmaniya rohelat).
AFP. Agence France Press (ajansa çapgerıya Fransê).
AID. Agency for international development (rêkxırawi pêşveçûna navnetewi).
AKSA. Assosiation of Kurdish student abroad (komela xwandekarani Kurd lı derveyi welêt).
ANK. Ajansa nûçeyên Kurdıstan.
ANP. Algemeen Nederlands pers bureau.
AP. Assosiated press (yek jı ajansa Amrikayi yekbûyi).
APA. Austria presse agentur (ajansa Awıstırıye/Nemsa yê ye).
AR. Ala rızgari.
ASEAN. Assosiation of south east asian nations (rêkxırawi dûgelên rohelati başûra asıyayê).
AY. Amerikayi yekbûyi. bn. USA.
BBC. British boadcasting corporation (radyo û telewizyona ingiliz e).
BENELUX. Belgie, Nederland, Luxemburg (rêkxıraweke dı navbera Belçiqe, Holendê û Luksembûrgê ye).
BRD. Bundes Republik Deutschland (komara Elmanıyayi federal).
CA. Circa (zmanê Latini de dı mana kêmûzêde dıde).
CACM. Central amerikan common market.
CARICOM. Caribbean commonity and common market.
CCCP. Soyuz sovyetski sotsialistiçeski republik.
CENTO. Central treaty organization (rêkxıraweki rojhelata navin a leşkeri bû ko lı dıji Kurd çêbû bû).
CIA. Central intelligence agency (rêkxıraweke sixurên amrikayi yekbûyi ye).
COMECON. Council for mutual economic assistence (rêkxırawi dûgelên sosyalist ya abori).
CUD. Cepheyi vatani demoqrati (yek jı yekıtıya Kurdên lı Iraqê bû).
DDKD. devrimci doğu kültür dernekleri.
DDKO. devrimci doğu kültür ocakları.
DDT. Dichlor-diphenyl, trichlor-aethan.
DIN. Deutsche industrie norm.
DISK. devrimci işçi sendikaları konfederasyonu (ya tırkiyê bû).
DK. Dengê Kawa (komelek Kurdên tırkiyê bû).
ECOSOC. Economic and social council (konseya abori ya koma neteweyên yekbûyi ye).
EEG. Europesche ekonomische gemeinschaft.
FAO. Food and agrıculture organization.
FBI. Federal bureau of infertigation (rêkxırawi polisên dızi ya Amrikayi yekbûyi jı bo navxwe ye).
FIFA. Federation internationale de football assosiation.
FOLK. Folklor.
GESTAPO. D⌐ma Hitler de istıxbaratê Elmani bûⁿ
GT. Greenwich time.
Hwd. her weki dın (vessaire).
IMF. international monetary fund (damızrandıneke navnetewi ye jı bona dırafi).
IKP. Kominist partıya Iraqê ye.
INS. international news service.
IOC. international olimpic commitee.
IRO. international refugee organization.
ITO. international trade organization (rêkxıraweke bazargani ya navnetewi).
KAWA. rêkxıraweke çepên Kurd ya lı tırkiyê.
KAJIK. Komeleyi jıyaneweyi Kurd (rêkxıraweki Kurdên Iraqê ye).
KDP-I. Kurdish demokratic party of Iraq.
KDP-I. Kurdish demokratic party of iran.
KDP-T. Kurdish demokratic party of Turkey.
Kg. Kiloxram.
KGB. Kommisariat gosudarstvennoj bezopasinosti (rêkxıraweke sixurên Sowyet ın).

KIP. Kürdistan işçi partisi.
KLM. Koninklijke luchtvaart maatschappij (hewarêgayi qralıya Holendê ye).
KOMKAR. Komeleyi karkerên Kurd lı Elmanıye.
KSSE. Kurdish student society of Europe.
KUK. Kürdistan ulusal kurtuluşçuları.
KUK-SE. Kuk sosyalist eğilim örgütü.
LSD. Lyserg saure diathylamid.
Mhz. Megahertz.
Mr. Mister.
Mrs. Mistress.
NASA. National aeronautics and space administration.
NATO. North Atlatic Treaty Organization (peymana Atlantika ya bakur).
NY. Neteweyên yekgırtû.
OECD. Organization for economic cooperation and development (peymana hevkari û abori ya navnetewi ye).
OEED. organization for european economic cooperation (yekıtıya hevkarıya Ewropıyan e).
OPEC. Organization of petroleum exporting countries.
ÖY. Özgürlük yolu (rêkxıraweki Kurdên Tırkiyê ye).
PASOK. Partıya sosyalista Kurd (rêkxıraweke Kurdên Iraqê ye).
PKK. Partıya karkerên Kurdıstan.
PKKK. Partıya keda kominıstên Kurd!
PPK-K. Partıya pêşengê karkerên Kurdıstan.
PSK. Partıya sosyalista Kurdıstan (partiyeke lı Iraqê ye).
PSKT. Partıya sosyalista Kurdıstan lı Tırkiyê.
PSKT-RW. Pskt-roja welat.
PGDK. Partıya geli demoqrati Kurdıstan.
PTT. Post Telefon Telxraf.
PUK. Patriotic union of Kurdistan.
RA. Rıya azadi (Kurdıya "özgürlük yolu" ye).
RAF. Rote armee fraktion.
RAF. Royal air force (hewarêgayi ingiliz e).
SALT. Strategic arms limitation tables (lısersekınandına kêmkırina çekên strateji ne).
SABENA. Societe ananyme Belge dexploitation de la navigation aerienne (hewarêgayi Belçiqayê ye).
SAPA. Suid Afrikanse pers assosiatie (ajansa Afriqayi başûr).
SEATO. South east Asia treaty organization.
SHAPE. Supreme headquarters allied powers in Ewrope.
S.O.S. Save our souls (behrê de işareta hewariya navnetewi ye).
SS. Dema Hitler de leşkerê Elmanıya netewi bûn.
SUNFED. Special united nations fund for economic development.
SWAPO. Southwest African people organization.
TASS. Telegrafnoe agentstvo Soviyetskogo soyoza (ajansa nûçe ya Sowyet e).
TEE. Transeurope express.
THY. Türk hava yolları.
TIKKO. Türkiye işçi köylü kurtuluş ordusu.
TKP. Türkiye kominist partisi.
TKSP. Türkiye Kürdistanı sosyalist partisi. bn. **PSKT.**
T.N.T. Trinitrodoloul trotyl.
TRT. Türkiye radyo televizyon kurumu.
UFO. Un identified flying object.
UK. United kingdom (qralıyeta pêkanina ingiliz û Skoçyayê ye).
UKO. Ulusal kurtuluş ordusu (paşê bû PKK.).
UNO. United nations organization (bı Kurdi: NY ye).
UNAC. United nations aid to children (ta niha tu mınaleke Kurd jı wan alikari nediti ye).
UNESCO. United nation ecucational scientific and culturel organization.
UNICEF. Uniten nation international childrens emergency fund.
UNSC. United nation security council.
UPI. United press international (ajanseki Amriki ye).
UPU. Universal postal union, union postalle universelle (yekıtıya posteyên navneteweyi ye).
USA. United State of America (bı Kurdi: AY. ye).
USAF. United states air force.
USIS. United states information service.
USSR. United of socialist sovyet republics.
WB. World bank.
WC. Watercloset (W.C.) tûwalet.
YHK. Yekıtıya hunermendên Kurd.
YNK. Yekıtıya nıştimani Kurdıstan.
YRK. Yekıtıya rewşenbirani Kurd.

KURDİ-TIRKİ

A

A *N.* 1. Kürd alfabesinin ilk harfi olup, uzun sesli ve dudakların açılışı ile gırtlaktan çıkar. 2. hayret ve nida işaretidir. Mesela: **a! çıqas xweşe! B.** a! nede güzeldir! 3. cins edatı olarak dişilik anlamı verir. **mala mın, deşta mûşê, keça bedew.** 4. Bazen çoğul eki olur. **welatê kurda, alıfê hespa** gibi. 5. maddelerin fıkra ve bendlerini gösterirken ilk sırayı alır.

ab. *bn.* **tebax.**

aba *N.m.* kalın kumaş, maşlah.

abadin *rgd.* ölmez, ebedi, sonsuz.

abajûr *N.Fr.* lamba siperi, abajur.

abal 1.*N.* fikren dönüş. 2. geri dönme, mesela dininden dönme. 3. *rgd.* dönme kimse. **/– bûn** *L.* geri dönüş.

abanoz *N. P.* abanoz ağacı. *bot.* **Ebenaceae.**

abegine *N.n.* cam, billûr.

abıd *N.m.A.* 1. dua eden, dindar kimse. 2. *rgd.* sofu. **/– ane** *rgp.* abitçe *bn.* **ebd.**

abide *N.* abide.

abine *N. m.* nargilede suyun içine giren boru kısmı.

abis *N. Gr. cox.* okyanusların çokderin ve güneş ışığının erişemediği bölümü. *bn.* **nax.**

abone *N. Fr.* abone. **/– man** *Nh.* abone olan kişi.

abor *N.m.* 1. kalıntı, iz. 2. geçim, gerekler. **/– bûn** *L.* idare olmak. * **ez bı mehmangıya xwe abor dıbım** *bw.* ben maaşımla idare olurum. **/– kırın** *L.* idare etmek. * **hatın abor kırın** *bw.* idare olunmak. * **abor û rûmıet bûn** *bw.* mal ve şeref sahibi olmak.

aborand/ın *Lg* (*dıaborine, bıaborine*) 1. idare etmek, geçindirmek. 2. satım (*eşya, mal*).

abori *N. m.* ekonomi, iktisat, geçim. * **abonya xwe xweş kırın** *bw.* geçimini düzeltmek, geçimini yoluna koymak. * **aborıya zanısti** *bw.* bilimsel ekonomi, bilimsel iktisat. * **zanıstıya abori** *bw.* ekonomi veya iktisat bilimi.

aborinas *N. bn.* **aborizan.**

aborizan *N.* iktisatçı, iktisat bilimcisi. **/– i** *N.* iktisat bilimi.

abûri *N. S. bn.* **abori.**

abzûng *N. bn.* **avzûng.**

acız *rgd. A.* aciz, çaresiz, güçsüz, zayıf. **/– bûn** *L.* aciz olmak, bıkmak, usanmak. * **jê acız bûn.** *bw.* bir şeyden bıkmak, rahatsız olmak, acizlenmek. **/– i** *N.* acizlik, bıkkınlık. **/– kırın** *L.* bıktırmak, rahatsız etmek. * **acız û hızni bûn** *bw.* aciz ve hüzünlü olmak. *bn.* **zwir, ecız.**

acûr [1] *N.* kiremit. **/– pêj** *N.* kiremit pişiricisi. **/– pêji** *N.* kiremit yapımı.

acûr [2] *N.m.* bir cins salatalık, acur.

adab *N. A.* usul, adet. * **adabê mıaşeret** *bw.* adet ve terbiye kaideleri. *bn.* **edeb.**

ada *N.* budama. **/– kırın** *L.* budamak. **/– kıri** *rgd.* budanmış. *bn.* **ade**

adan 1. *N.* süt ürünleri. 2. besin, gıda. 3. *rgd.* verimli, doğurgan.

adani 1. *rgp.* sütsel, süte ait. 2. *N.* bereket, ilkah verimi.

adar *N.m.* Mart ayı. * **adar e, dew lı dar e** *bw.* tercümesi mart geldi, ayran askıya geçti ise de mecazi anlamı kıştan kurtulup bolluğa girildi oluyor.

adarık *N.* mart ayında çıkan ve arapçada zulıir denilen bir ot.

ade [1] *N.* ısıran böcekler, ısırgan böcekler. 2. şirret. 3. sırnaşık, can sıkan şey veya kimse. *bn.* **adu.**

ade [2] *N.* budama. * **ade kırın** *Lh.* ağaçları budamak. *bn.* **dapitın.**

ade [3] *N.* yabani otlar. *bn.* **kax, aşêf.**

adem *N.m.* 1. adam, insan. 2. Hz. Addem. **/– i** *rgd.* insana ait, insan olanlar. **/– za/zad** *N.* insan oğlu.

adenit *N. Fr. Bj.* lenf düğümleri iltihabı.

adese *N.A.* mercek, adese.

adet *N. m.* adet, töre, alışkanlık. **/– bûn** *L.* adet olmak. **/– i** *rgd.* mûtad, alışılmış. * **jı adetê der** *bw.* alışanın dışında, adetten dışarı. * **ew tışt lı gundê me adet nebûye** *bw.* köyümüzde öyle bir adet yok veya adet olmamış. **/– perest** *rgd.* muhafazakar. **/– i** *N.* muhafazakarlık.

adey ! *B. S.* haydi!, devam et.

adıl *rgd.* adil, haksever. /**– ane** *rgp.* hakça, adilce.
Adiyan *N.* Adiyan, Bervari ilçesi halkından bir kabile.
adi *rgd.* adi, basit. * **kesên adi** *bw.* aşağı, basit kimseler.
adode *N.m.* 1. baston ucuna geçirilen madeni boru. 2. madeni yüksük. 3. okulda öğrencilerin ellerine vurmak için dövme sopası.
adrês *N. Fr.* adres. *bn.* **navnişan.**
adu *N.* 1. şirret. 2. sırnaşık, can sıkan şey veya kimse. *bn.* **adeL**
aero *N. Lat.* hava, atmosfer. /**– batik** *N.* havada canbazlık. /**– dinamik** *N.* hava dinamiği. /**– loji.** *N.* hava bilimi.
af *N.A.* af, bağışlama. /**– bûn** *L.* bağışlanmak, af olunmak. /**– kırın** *L.* affetmek, bağışlamak. *bn.* **efû. borandın.**
afaroz *N. Gr.* hıristiyanlıkta bir kimseyi din dışında bırakmak için verilen ceza.
afat *A.* 1. afet, tufan. 2. argoda çok güzel kadın veya çok becerikli erkek. *bn.* **afet.**
aferide [1] *N. bn.* **afırandın.**
aferide [2] *N.* mahluk.
aferin *B.N.* yaşa, varol, şeklinde beğen ve taktir ünlemi. *bn.* **bıji.**
aferinek *N. m.* 1. karckter. 2. ünvan. 3. eser *bn.* **berhem, karpêk.**
aferinende *N.* halık, yaratan.
afet *N.A.* 1. afet, bela. 2. *rgd.* çok becerikli insan veya çok güzel kadın. /**– zade** *rgd.* zarar-ziyan görmüş veya belaya uğramiş kimse.
afır *N. n.* hayvanlara yem verilen yalak, yemlik.
afırand/ın *Lg* (*dıafırine, bıafırine*) yaratmak, meydana getirmek, türetmek. * **Xwedê em afırandın wê disa ji bıafırine** *bw.* Allah bizi yarattı ve genede yaratacak.
afırandi *N.* mahluk.
afıyet *N. m.* sağlık, afiyet. * **afıyet be** *bw.* afiyet olsun. *bn.* **norşi.**
afiş *N. m.* resimli duvar ilanı. *bn.* **seywan.**
afrandêr 1. *rgd.* yaratıcı, meydana getiren. 2. *N.* yazar. *bn.* **nvisar.**
afret *N.A.* kadın.
afriqe *N.* Afrika kıtası. /**– yi** 1. *N.* afrikalı. 2. *rgd.* Afrikaya ait.
aftawe *N. m.* 1. tava, 2. leğen. 3. ibrik. *bn.* **mesine, aınan.**
agah *N.* 1. haber, malumat. 2. *rgd.* haberdar, bilen. /**– bûn** *L.* haberi olmak, bilgi sahibi olmak. /**– dar** *rgd.* haberdar, bilgi sahibi. /**– dar bûn** *L.* uyanık olmak, dikkatli davranmak. * **xurt bısekın, derdora xwe agahdar be!** *bw.* cesur ol, etrafına dikkat et, mukayet ol. /**– dar kırın** *L.* haber vermek, bilgilendirmek. * **te çıma ez agahdar nekırım** *bw.* neden beni haberdar etmedin, bana bildirmedin?. * **ez ko nexwaş bûm mın bavê xwe agahdar kır** *bw.* ben hastalanınca babamı haberdar ettim. /**–dari** *N. m.* bilgi, informasyon, dikkatlilik. /**–dari lı ser dewletan** *bw.* devletler hakında bilgi. * **derheqa şer de agahdarıya mın lıeye** *bw.* savaş hakkında bilgim var. /**– gêr/ker** *N.* haber veren, bilgilendiren. /**– name** *N.* şahadetname. * **bı agah û xeberdar bûn** *bw.* bilgi sahibi ve haberdar olmak.
agahi *N.* vahi, bilgi, idrak. * **bıageh** *rgd.* müdrik. haberdar, idrak eden.
agıhand/ın *Lg* (*dıagıhine, bıagıhine*) kısmak, tahdit etmek, sınırlamak.
agır *N. m.* 1. ateş. 2. atış, silah atışı. /**– baran** *Nh.* bombardımP. /**– barandın** *L.* bombardıman etmek, ateş yağdırmak. /**– baz** *N.* ateşle oynıyan, ateşle canbazlık eden. /**– bazi** *N.* ateş oyunu, ateş canbazlığı. /**– ber** *N. n.* ateşli silah. * **agır ber bûn** *bn.* **agırtêberbûn.** /**– berdan** *Lh.* ateşe vermek, yangın çıkarmak, yakmak. * **agır berda dılê mın** *bw.* kalbime ateş soktu, yaktı beni. * **wi agır berda mala xwe** *bw.* o evini yaktı, ateşe verdi. * **agır bı dılê mın ket** *bw.* ateş cigerimi yaktı, kalbime ateş saldı. /**– bır** *Nh.* ateş düşürücü ateşi kesici şey. * **agıri bın ka** *bw.* sinsilik, samanın altından su yürütme. /**– çav** *rgd.* yiğit ,atak. *bn.* **çavsor.** /**– dadan** *Lh.* ateş yakmak, tutuşturmak. /**– dank** *Nx. m.* ocak, mangal, ateşlik. /**– geh** *N.* ateş olan yer, ateşlik. /**–geş** *rgd.* hoşsohbet, neşeli. /**– geş kırın** *bw.* 1. hararetli ateş yakmak. 2. sohbeti koyulaştırmak. /**– gır** *rgd.* 1. kolay tutuşan, ateşlenebilen. 2. *N.* yanıcı madde. /**– gırtın** *L.* ateş almak, ateşlenmek. * **mala wi agır gırt** *bw.* evi ateş aldı, tutuştu. /**– gur** *rgd. bn.* **agırgeş.** /**– i** *rgd.* ateşli, ateşe ait, ateş rengi. /**–in** *rgd.* 1. ateş olan yer, ateşli şey. 2. volkanik. * **çıyayê agırin** *bw.* 1. yanar dağ, volkan. 2. ağrı dağı. * **agır ketın** *bw.* ateş düşmek. * **agır kete mala mın** *bw.* evime ateş düş-

tü/tutuştu. /**– kırın** *L.* ateş etmek (*silah için*) ateşlemek. 2. ateş koymak. * **agır kırın dılê mın** *bw.* içime dert ettiler. * **agır xıstın dılê mın** *bw.* kalbimi yaktılar, içime dert ettiler. * **agır bı cılên mın ket** *bw.* elbiselerim ateş aldı, tutuştu. /**– kuj** *N. n.* ateş söndüren, itfayiyeci. /**– kujin** *N. L.* ateşi söndürmek. /**– liz** *N. bn.* **agırbaz.** /**– mend** *N.* ateşli (*negatif veya pozitif hali*). /**– nak** *rgd.* ateşli, yanık, ateş gibi, ateş rengi. /**– ok** (*agırnok*). *N. rgd.* fitneci, fesat. /**– parêz** *N. Lh.* ateşe tapan. /**– parêzi** *N.* ateşe tapma, ateşperestlik. /**– perest** *rgd. Nh.* ateşe tapan, zerdûştilik, bazı yerlerde yezidilere de denilir. /**–peresti** *bn.* **agırparêzi.** * **agır pê ketın** *bwl.* yangın tutuşması, yangın çıkmak. * **agır pê xıstın** *bwl.* ateşi yakmak, ateşlemek, tutuşturmak. /**– pij** *N.* volkan. /**– songi** *N.* itfaiye. /**– sotın** *L.* ateş yakmak. * **agır şewıtandın** *bwl.* ateş yakmak. /**– temırandın** *Lh.* ateşi söndürmek. *bn.* **agır vemırandın.** * **agır têber bûn** *bwl.* içine ateş düşmek veya içine kurt olmak, argoda tutuşmak. * **agır û alav** *bw.* ateş ve alev. * **agır û şemal** *bw.* ateş ve çira, ateş ve ışık. * **agır û xurri** *bw.* ateş ve alev. /**– van** *Nh.* ateşçi, fabrikalarda ocak işçisi. /**–vekuj** *Nh.* itfaiyeci. *bn.* **agırkuj.** /**– vekuştın** *Lh.* ateşi söndürmek. *bn.* **agır temırandın.** /**– vemırandın** *bwl.* ateşi söndürmek. /**– vêketın** *bw.* 1. *Lg* yangın tutuşmak, ateş almak. 2. *N.* ateşin tutuşması. /**– vêşartın** *bwl.* ateşi saklamak, eskiden kibrit olmadığı dönemlerde ateş, kül, kum vs. ile kapatılıp ertesi güne kadar saklanırdı. /**– vêxıstın** *L.* ateş yakmak, çakmağı çakmak. /**– xane** *Nh.* 1. mabet. 2. ateş ocağı. *bn.* **agırgeh.** * **agır xevde kırın.** *bw.* ateşi söndürmek. * **agır xevde çûn** *bw.* ateşin sönmesi. /**– xweş** *rgd.* sevimli, cana yakın, sempatik. * **agır xweş kırın** *bwl.* 1. sıcak ateş yakmak. 2. sohbeti koyulaştırmak. * **ber agır** *bw.* ocak başı. * **çûn ber agırê yeki** *bw.* kız istemeye gitmek, bu fiil için böyle denir.

agırdız *N.* kav, çakmak taşı ile kullanılan kav. (*Erivan Kürtçesi*). *bn.* **pişo.**

agıre *N. n.* frengi. *Bj.* **Syphilis.**

ah! *B.* acı veya keder ünlemi.

aha! *B.* işte, aha!.

aheng *N. n.* 1. ahenk, düzen. 2. harmoni, melodi. /**– dar** *rgd.* ahenkli, düzenli. /**– dari** *N.* intibak, uyum. /**– bêj** *Nh. bn.* **mıtrıb.**

aheste *rgd. P.* yavaş. *bn.* **hêdi.**

ahên *N.* 1. ilenme, beddua. 2. özlem ve ızdırap çekme. * **ahên kışandın** *bw.* ah, çekmek, ilenmek. * **ahên lê kırın** *bw.* beddua etmek. *bn.* **axin.**

ah *i.x.* sonektir, türkçede lik, lük ekleri yerine geçer. mes: **germahi** sıcaklık, **sermahi** soğukluk vs. *bn.* **ayi.**

ahize *N. A.* telefonun alıcı cihazı.

ahtapot *N. Gr.* ahtapot, sekiz ayaklı bir deniz hayvanı. *zoo.* **Octupus** *bn.* **heştpê.**

ahû *N. P.* ceylan *bn.* **xezal, ask.**

Ahûramazda *N.* canlılar anlamına gelen bu eski kelime Zerdûşti dininde büyük tanrı.

aıdand/ın *Lg* (*dıaıdine, bıaıdine*) karıştırmak, iştirak etmek.

aıdat *N. m.* aidat, gelir. *bn.* **barbû.**

aıl *rgd.* 1. dargın. 2. yanılan.

aıli *rgd.* darılmış, küskün.

aj *N.* bitkilerde bir yıllık sürgün, genç çubuk. *bn.* **çaw.**

ajal *N.* 1. sürü, küme, gurup, zümre. 2. kalabalık, güruh.

ajan *N. Fr.* ajan, ihbarci. *bn.* **sixur.**

ajans *N. Fr.* 1. haber kurumu. 2. ticaret kurumu kolu.

ajawe *N. m.* 1. rahatsız etme/olma, can sıkıntısı. 2. kalabalık, ayaklanma. /**– gêr** sinsi.

ajegor *rgd.* çok zayıf kimse, kuru ince. /**– ki** *rgp.* çok zayıfça.

ajık *N. n.* 1. yabani badem. 2. küçük dal, sürgün. *bn.* **aj.**

ajıni/n *Lg* (*dıajınine, bıajınine*) 1. dişleri kürdan vs. ile karıştırmak, diş veya kemiğe iğne yapmak. 2. diş veya kemiklerde sızı sızlamak.

ajine *N. m.* taş çekici.

ajne *N.* suda yüzme, yüzücülük. /**– ber** *Nx.* yüzücü. /**– beri** *N.* yüzücülük, yüzme sanatı. /**– beri kırın** *L.* yüzücülük etmek. /**– geh** *Nx.* yüzme yeri. /**– ker** *N.* yüzücü. /**– kırın** *L.* yüzmek, yüzücülük etmek. * **ajnê lı ser pıştê** *bw.* sırtüstü yüzmek. * **ajnê keran** *bw.* eşek yüzmesi veya acemi yüzücülük. * **ajnê qulancê** *bw.* kulaç yüzmesi. *bn.* **sobedari, melevani.**

ajo *N.* 1. sürücü (*yük, araba veya hayvan*). 2. gece otlatması.

ajodan *N. bn.* **şevin.**

ajot/ın *Lg* (*dajo, bajo*) 1. sürmek, ekmek. *

zevi **ajotın** *bw.* çift sürmek, tarla ekmek. * **genım ajotın** *bw.* buğday ekmek. * **ker ajotın** *bw.* eşek sürmek. * **hesp ajotın** *bw.* at sürmek. * **erebe ajotın** *bw.* araba sürmek. 2. yürütmek. * **karê xwe dajoyi** *bw.* işini yürütüyor. 3. hücum etmek, saldırmak. * **ajotın hundur** *bwl.* içeriye, meskene hücum etmek, içeriye girmek. * **ajotın ser** *bwl.* üstüne yürümek, birine saldırmak.
ajotvan *Nhx.* sürücü, şoför. /**– vani** *N.* sürücülük, şoförlük.
ajût *N.* çığlık.
ajût/ın Lng (*dıajût, bıajût*) çığlık atmak, haykırarak çağırmak.
akademi *N. Gr.* akademi, yüksek okul.
akam *N. S.* son, baki kalan.
akasıye *N. Gr.* akasya ağacı. *bot.* **Robinia pseudoacacia.**
akimilator *N. Fr.* akümülatör.
akord *N. Fr.* 1. akort. 2. müzik aletlerinde ses ayarı. /**– kırın** *L.* akort etmek.
akordiyon *N. Fr.* akordiyon.
akrobasi *N. bn.* cambazi.
aksesûwar *N. Fr.* yedek parça. *bn.* **besıncaw.**
aksiyon *N. ing.* iş, faaliyet, etki, tesir.
aktiniyûm *N. Gr. kim.* atom ağırlığı 227 olan radyoaktif bir element. *sim.* **Ac.**
aktivizm *N. Fr.* etkincilik.
aktor *N. Fr.* aktör.
aktris *N. Fr.* aktris, tiyatro veya sinemalarda kadın oyuncu.
aktûalite *N. Fr.* aktüalite, günün olayı, güncellik. *bn.* **rojane.**
aktûel *rgd. Fr.* aktüel, güncel, şimdiki. *bn.* **rojane.**
akûpûnktûr *N. Lat. ing.* cildin belirli yerlerine iğne yapılarak yapılan tedavi.
akûstik *N. Gr.* fizikte ses bilimi, kapalı bir yerde seslerin dağılma şekli.
akvarıyûm *N. Lat.* akvaryum.
al *N. bn.* **alal**
ala [1] *N. m.* bayrak. /**– dar** *Nx.* bayrakçı. /**– gir** *Nx.* bayrakçı. /**– hılgır** *N.* bayraktar. /**– kêş** *Nx.* bayrağı taşıyan, sancaktar.
ala [2] *rgd. A.* üstün, yüksek kaliteli.
alal *N.* güzel kokulu, kırmızı çiçekli bir bitki.
alan *N.* yankı.
aland/ın *Lg* (*dıaline, bıaline*) sarmak, ambalajlamak, birbirine dolamak.
alandi *rgd. bn.* **pêçandi.**
alarm *N. Fr. it.* alarm, yardım istemek. *bn.* **hawar.**
alast/ın *Lng.* (*dıalêse dadılêse, bıalêse balêse an dalêse*). yalamak. * **tu devê xwe bıalêse/balêse** *bw.* ağzını yala. * **bınê tencıkan alastın/dalêstın** *bw.* tencere dibini yalamak, etek öpmek. * **destê xwe alastın/dalêstın** *bw.* ellerini yalamak. * **pısing pencıkên xwe dıalêsi** *bw.* kedi tırnaklarını yalıyor.
alav [1] *N. bn.* **alet, hacet, pergal.**
alav [2] *N.* alev, ateş alevi.
alay *N. n.* alay (*askeri*) *bn.* **hêz.**
alaz *Lng.* kastetme, niyetlenme.
Alban *N. rgd.* Arnavut. /**– ıye** *N.* Arnavutluk. /**– i** *N. rgd.* Arnavut, Arnavutlu.
albûm *N. Lat.* albüm.
alek *N. ant. bn.* **gep.**
alem *N. m. A.* alem, dünya, cihan, halk.
alet *N. n. A.* alet, cihaz. *bn.* **pêweng.**
Alewi *N. rgd.* Alevi, Alevi mezhebinden olan kimse. /**– ti** Alevilik.
alênc *N.* hayvanlara sabah kahvaltısı. * **pezê xwe rakır alêncê** *bw.* hayvanlarını sabah otlağına kaldırdı.
alıf *N. n.* yem, hayvan yemi. /**– andın** *L.* yemlemek. *bn.* **alıfandın.**
Alıkan *N.* Alikan, hizanda yaşıyan ve çoğu göçebe olan bir Kürt aşireti.
alıqand/ın *Lg* (*dıalıqine, bıalıqine*) asmak *bn.* **daleqandın.**
ali *N. n.* yön, yan. /**– bûn** *L.* taraftarı olmak. /**– gır** *Nx.* taraftar, arka çıkan. /**– gırtın** *bwl.* birini desteklemek, taraf tutmak. /**– gor** *bn.* **selin.** /**– ki** *rgd.* bir taraf. * **xwe dan aliki** *bwl.* uzaklaşmak, bir kenara çekilmek. * **aliki ve bûn** *rgp.* dağılmak, bir tarafa geçmek. * **aliki ve kırın** dağıtmak, bertaraf etmek. * **ber bı her alıyê ve bezin** *bwl.* her tarafa koşmak. * **bı alıyê me de** *bw.* bizim taraflarda. * **jı alıyê dın** *rgp.* diger taraftan, bundan başka. * **alı de çûn.** *rgp.* yaklaşmak. /**– negır** *rgd.* tarafsız, nötr. /**– negıri** *N.* tarafsızlık. *bn.* **la, layen, hêl, pi, teref.**
Ali Heq İran ve Irakta Hz. Aliyi Allah kabul eden bir tarikat ve mensubu. *bn.* **kakayi.**
alik [1] *N. bn.* **alıf.**
alik [2] *N.* bir cins serçe.
ali/n [1] *Lg* (*dıale, bıale*) birbirine geçirmek, karıştırmak. * **dıranê xwe dıale** *bw.* dişlerini karıştırıyor.

ali/n [2] *Lng.* (*dıale, bıale*) dönmek, tavaf etmek.
alisor *N.* bazı yerleri kırmızı olan bir armut türü.
Aliyan *N.* Aliyan, Nuseybin Cizre arasında yaşıyan bir Kürt aşireti.
alkol *N. Fr.* alkol. /**— lik** *rgd.* alkol düşkünü, alkolik. /**— lizm** *N.* alkolizm.
Alman *N.rgd.m.* Alman, Almanyalı. /**— ya** *N.* Almanya. /**— i** *N.* 1. Almanca. 2. Almana veya almanyaya ait.
alo! *B.N.* 1. telefonda ilk hitap. 2. Kürtçede Ali.
aloq *N. ant. bn.* **behivok.**
aloş *N.* kaşınma, gidişme. /**— bûn** *L.* kaşınmak, gidişmek. *bn.* **xurin.**
aloz [1] *rgd.* çürüklük, bozulmuş. /**— bar** *rgd.* çürüyebilir, bozulabilir. /**—kan** *rgd.* karmaşık olma, renk değiştirme. /**— zi** *N.* çürüklük. * **alozi bûye** *bw.* çürümüş.
aloz [2] *rgd.* haşin, haşin kimse. /**— bûn** *L.* haşin olmak.
altax *N.* muhpir. /**— I** *N.* 1. muhpirlik. 2. ihbar.
alternatif 1. *rgd. Fr.* değişken. 2. *N.* seçenek, çare.
alu *N.* dişlerin kamaşması. /**— bûn** *L.* (*dıran*) kamaşmak. *bn.* **xıdok.**
alû *N. ant.* 1. gudde. 2. *Bj.* bademcik. * **avsani alû** *N. Bj.* bademcik iltihabı. 3. *bn.* **alu, sekıhin.**
alûç *N. bn.* **hılik.**
alûç 1. *rgd.* silindirik. 2. *N.* silindir. *bn.* **luq.**
alûçe *N.* alıç, yeşil erik.
alûde *rgd. N.* pisliğe bulaşan, batak. *bn.* **lewe.**
alûle *N. m. rgd.* dar sokak, yan sokak.
alûme 1. *N.* duvarla tavan arasına konulan kiriş. 2. *N. ant.* dişlerin girdiği kemikler, damak. *bn.* **pıdû.**
alûs 1. *rgd.* nazik, zarif. 2. sahte davranışlı. 3. *N. m.* zarafet, süslenme merakı, çekicilik, cazibe.
alûze *N.* esef, gam.
amade *rgd.* hazır, temin edilmiş. /**— bûn** *L.* hazır olmak. /**— bûni** *N.* hazırda olmak, hazır olmak. /**— kırın** *L.* hazırlamak, emrine sunmak.
amadenebûni *N.* gaybubet.
aman *N. n.* 1. tava, yemek kapları. 2. kapkacak. *bn.* **fıraq, aftawe.**
amanc *N. bn.* **armanc.**
amas *N.* iltihap, şişme.
ambar *N. m.* ambar.
amber 1. *N.* amber. 2. *rgd.* amber kokusu.
ambûrin *N. m.* alet. *bn.* **hacet, alet.**
amdagırtî *rgd.* genel, evrensel.
amêjen *N.* 1. maden alışımı, halita. 2. değersiz maddelerin değerli ile olan karışımı.
amelıyat *N. A.* 1. ameliyat, cerahi. 2. düşmana karşı hareket, eylem.
amenna *N. A.* amenna.
amentû *N.* Amentü, Namazda okunan bir dua.
Amerika *N.* 1. Amerika birleşik devletleri. 2. Amerika kıtası.
Amerikan *N.* Amerikalı.
Amerikani *N. rgd.* Amerikanca, Amerikaya ait veya ilgili.
Ameriqa *N. bn.* Amerika.
amfibi *N. rgd. Fr.* yüzer gezer. *bn.* **bejavi.**
amin *N. B. A.* tanrı kabul etsin anlamına duaların arasında veya sonunda söylenen söz.
amini *N. m.* güvenlik, emniyet. * **aminıya xwe pê anin** *bw.* bir şeye güvenmek. *bn.* **emin.**
amir *N. A.* amir, üst. * **amiri hêz** *Nh.* alay kumandanı. /**— i** *N.* amirlik, üstlük. * **amiri lıq** *Nh.* bölük veya tabur kumandanı.
amoj [1] *N. m.* amca karısı. /**— za** amca çocuğu.
amoj [2] *N.* 1. talim, terbiye. 2. fikir, öğüt. /**— gar** *Nhx.* müşavir, öğüt veren. /**— gari** *Nhx.* 1. öğüt, tavsiye. 2. pedegoji. /**— geh** *Nhx.* okul, eğitim yeri. /**— kar** *m. Nhx.* 1. fikir veren, danışman. 2. terbiyeci, pedegog. /**— kari** *N.* 1. danışmanlık, öğüt verme. 2. terbiyecilik, pedegoji.
amonyaq *N. Fr. kim.* amonyaq.
amper *N. Fr.* elektrik şiddet birimi. /**— metre** *Nh.* amper ölçer aleti.
ampûl *N. Fr.* 1. elektrik ampülü. 2. ilaç ampülü.
amraz [1] *N.* araç, alet, vasıta, vesile. * **amrazi raguhaztınê** *bw.* ulaşım araçları.
amraz [2] *N. Grm.* edat. /**— i aşyani** *Nh.* tarif edatı. /**— nasnayi** *Nh.* nefi edatı. *bn.* **daçek.**
amûrsaz *N.* tedrisatçı, borucu.
amyar *N.* 1. vasıta. vesait. 2. vesile. * **amyarê raguhaztınê** *Nh.* ulaşım araçları.
an [1] *Ghk.* ya, veya, yahut, yoksa. * **erê an na** *bw.* evet veya hayır. * **dıçi an naçi?** *bw.*

gidiyorsun yoksa gitmiyorsun? * **an ji** *Ghk.* yoksa, veyahut, yahut. *bn.* **weya, weyaxûd, yan.**

an [2] *x.* 1. yer veya mevki bildiren sonek. 2. çoğul edatı. mes: **goman, malan, aşan, hespan.**

analiz *N. Gr.* analiz, tahlil. /**– kırın** *L.* analiz etmek veya tahlil etmek.

ananas *N.* bir meyve, ananas. *bot.* **Bromeliaceae.**

anarşi *N. Gr.* anarşi. /**– st** *rgd.* anarşist. /**– zm** *N.* anarşizm. *bn.* **sêlûbêl.**

anason *N. Gr.* anason. *bn.* **hebosan, razyane.**

anatomi *N. Gr.* insan, hayvan ve bitkilerin beden yapısı ile birbirleine olan ilişkilerini inceliyen bilim.

andêr *rgd.* soyka. * **andêri isotê çıqas ji tûj e!** *bw.* soyka, biber nekadar da acıdır!

ane *x.* türkçede 'gibi' şekli veren sonektir. Mesela: **cejnane, merdane,feqıyane.** *bn.* **yane.**

anekonda *N.* bir cins boa yılanı.

Anglosakson *N.* Anglosakson, 5 ve 6. asırda İngiltereyi işgal eden German ırkından kabileler.

ango *Ghk. dç.* 1. o halde, şu halde, yani. 2. veya, yahut.

anıha *rgp.* şimdi, hemen.

anıx *N.* Kars Iğdır taraflarında türkçe olarak 'kirfit' dediklerini duydumsada bu baharatın esas türkçesini bulamadım. Reyhan kokusunu andırır bir ot. Tunceli Bingöl havalisinde çok kullanılır.

ani/ın *Lg* (*tine, bine an weyne*) getirmek, taşımak. * **anin ber** *Lh.* önüne getirmek. * **anin cıh** *Lh.* yerine getirmek. * **anin der** *bw.* çıkarmak. * **anin dınê** *bw.* dünyaya getirmek, doğurmak * **anin hev** *bw.* birbirine yaklaştırıp birleştirmek. * **anin holê** *bw.* meydana getirmek. * **anin şundê** *bw.* yerine getirmek. * **anin û bırın** *bw. L* getirip götürmek. * **wan lı ser meseleyeke pıçûk, hev u du anin û bırın** *bw.* onlar küçük bir mesele için birbirlerini uğraştırıp durdular. * **bı hev re anin** beraber getirmek. * **bı xwe re anin** *bw.* beraberinde getirmek. * **jı hev anin** *bw.* ayırmak, sınıflamak. * **jı hev anin der** *bwl.* birbirinden ayırmak, ayıklamak. * **bı xwe re anin** *bw.* beraberinde getirmek. * **ba hat baran ji jı xwe re ani** *bw.* rüzgar geldi fırtınayı da beraber getirdi. * **anin xar** aşağıya indirmek.

ankor *N. m.* gemilerde demir atmak.

anofel *N. Gr.* anofel, sıtma mikrobu taşıyan bir sivrisinek cinsi. *zoo.* **Anopheles maculipennis.**

anonim *rgd. Gr.* şirket, ortak.

anormal *rgd. Fr.* genele aykırı, normal olmıyan.

anot *N. Gr.* pozitif elektrot.

ansiklopedi *N. Gr.* ansiklopedi.

antaq *N.* mevzi, pusu.

Antarktika *N. cox.* güney kutup kıtası, Antartika.

anter *N.* 1. at sineği. *zoo.* **Tabanus.** 2. Arap edebiyatinda bir kahraman. 3. bir Kürt sözluk yazarının soyadı 'Musa Anter'

antên *N. Fr.* anten. * **antêna sehkırınê** *N. anı.* dokunaç, bazı böcek ve tipi hayvanlarda alnının üstünde olan anten şeklindeki bıyıkları.

anti *rgd. Gr.* karşıt. *bn.* **dıjraber.**

antibıyotik *N. Gr.* antibiyotik.

antidot *N. bn.* **panjehr.**

antika *N. rgd. Lat.* antika, eski eser.

antipati *N. Gr.* antipati. *bn.* **rıq.**

antreman *N. Fr.* sporda hazırlık, idman. *bn.* **meşq.**

antrenor *N. Fr.* sporculan yetiştiren kimse. antrenör.

antrepo *N. Fr.* gümrüklerde ticaret eşyasının konulduğu yer.

antropoloji *N. Gr.* insanbilimi.

ap *N. n.* amca. * **ap û bırazi** *bw.* amca ve yeğen (*kardeş çocuğu*). * **xwarınê de ap û bırazi dı şer de xal û xwarzi** *bw.* yani yerken amca ile yeğen kavgada dayı ile yeğen tutkun oluyor anlamında deyim, fakat bazı şivelerde tersini de kullanıyorlar.

apa *N. m.* hala, bibi. *bn.* **met.**

apansid *N. Fr.* kör barsak, apandisit.

apartıman *N. Fr.* bir kaç katlı binanın daireleri.

apılk (*apılka*) *N.* yün ipliği yumağı. *bn.* **gılok.**

apınci *N.* kürk.

apostrof *N. Gr.* tepeden virgül olan harfler. *bn.* **kırtên.**

apter *rgd.* deli. /**– i** *N.* delilik. *bn.* **din.**

aqar *N. n.* alan, yüzölçümü. * **aqara Kurdıstanê 520. 000 km^2 ye** *bw.* Kürdistan'nın yüzölçümü 520. 000 km^2 dir.

aqıl *N. A.* akıl, us. /**– ane** *rgp.* akıllıca. /**–**

mend *rgd.* akıllı. /– **sıvık** *rgd.* akılsız, akıldan noksan, hafif meşrep. /– **sıvıki** *N* akıldan hafiflik. * **aqıl û hış** *bw.* akıl ve şuur. * **aqıl û feraset** *bw.* akıl ve anlayış. * **aqıl û kemal** *bw.* akıl ve olgunluk. * **aqıl û marifet** *bw.* akıl ve marifet. * **aqıl û sewda** *bw.* akıl ve sevda.

aqıt *N. n.* pekmez, ağda. *bn.* **dıfs, moti.**

aqi *N.* bir ağırlık ölçüsü. *bn.* **weqi.**

ar [1] *N.* kenarlari 10 metre olan bir alan ölçüsü.

ar [2] *N.* ateş. *bn.* **agır.**

ar [3] *N. A.* utanç. * **ar û heya** *bw.* ar ve haya.

Arafat *N. A.* 1. Mekkede bir dağ. 2. Cennetle Cehennem arasındaki meydan.

aram [1] *N. m.* sabır, istirahat, rahatlık, dinlenme. * **kevırê aramê.** sabır taşı. *bn.* **sebr.**

aram [2] *N. P.* huzur, sükun *bw.* /– **bexş** *rgd.* huzur verici. /– **i** *N.* sükunet, huzur. * **aram gırtın** *bw.* 1. nefes almak, dinlenmek. 2. sabırlı olmak. * **aram lê bırrin** *bw.* huzurunu kaçırmak, rahatını bozmak. * **aram negır** *rgd.* sabretmiyen, bir yerde kazık tutamayan. * **aramgehi dawi** *bw.* rahmetlik olmak, son huzur anı. /– **xane** *N.* huzur evi.

aram [3] *N. rgd.* sakin.

aran [1] *N.* çöl.

aran [2] *N.* elem, acı, sızı.

arand/ın *Lg* (*dıarine, bıarine*) incitmek, acı vermek. * **dılê mın mearine** *bw.* gönlümü incitme. *bn.* **arıhandın**

araq *N. n.* rakı. /– **xur** *rgd.* ayaş.

arasite *rgd. bn.* **xemılandi.**

arast *rgp.* doğrusu, gerçekten.

araste *N. bn.* **arasite.**

arast/ın *Lg* (*darêse, barêse*) süslemek, donatmak.

arasti *rgd.* süslü, donanmış.

arav *N. m.* bulaşık suyu.

arayışt *N.* süs, ziynet.

arc *N.* bambu bitkisi.

arçen *N. ant.* çene kemiğinin kulak cidarına birleştiği ucu ve yeri. Mesela sakız çiğnerken burası çabuk yorulur.

ard *N. n.* un. /– **avêj** *Nh.* değirmende unun çıktığı yer. /– **emışar** *Nh.* hizarcı talaşı. *bn.* **arvan.**

ardık *N.* 1. irmik. 2. ağaç talaşı, ardak. * **ardıki bûn** *L.* ardaklanmak, ağaçlarda mantarsı çürümek.

ardû *N.* yakıt.

arena *N. Fr.* arena, boğa güreşlerinin yapıldığı yer.

arengi *N. Bj* bir hastalık.

areometre *N. Gr.* sıvı ölçer aleti.

arêx *N. bn.* **sıng.**

argışti *N.* 1. şah. 2. Urartu kürtleri dilinde imparator.

argo *N. Fr.* argo, halk dili.

argon [1] *N.* piyano. *bn.* **pıyano.**

argon [2] *N.* ateş rengi.

argon [3] *N. Gr.* 1. havada $\%^1$ bulunan renksiz, kokusuz, tatsız bir gaz. 2. bir kaynak çeşidi.

argonot *N. bio.* 1. sedefli deniz helezonu. 2. bir Yunan mitolojisi.

argûşk *N. Bj.* bademcik. /– **ketın** *N.* bademcik iltihabı.

arıf *rgd. A.* arif, bilgin. /– **ane** *rgp.* bilgiççe, arifane.

arıhand/ın *Lg* (*dıarıhine, bıarıhine*) incitmek, ızdırab vermek. *bn.* **arandın, zeryandın.**

arımand/ın *Lg* (*bıarımine an barımine, dıarımine*) dinlendirmek. * **xwe arımandın** *bw.* istirahat etmek, kendini dinlendirmek.

arınand/ın *Lg* (*dıarınine, bıarınine*) *bn.* **arıhandın.**

arıni/n *Lng.* (*dıarıne, bıarıne*) incinmek, ızdırap çekmek.

arıng *N.* koyun ve keçilerin tamamına verilen ad.

arız *N.* sonradan olan, yeniden olan. /– **i** *rgd.* geçici, eğreti.

arıza *N. A.* arıza.

ari [1] *N. m.* yardım. /– **kar** *N. rgd.* yardımcı, muavvin. /– **kari** *N.* yardım. /– **kari kırın** *L.* yardım etmek. * **arikari xwastın** *bw.* yardım istemek, imdada çağırmak. * **hatın arikarıyê** *bw.* yardıma gelmek. * **arikarıya pêşin** *bw.* ilk yardım. /– **kırın** *L.* yardım etmek.

ari [2] *N. m.* kül, ateş külü.

ari [3] *N. rgd.* Kürtlerin mensup olduğu etnik gurup. *bn.* **arinijad.**

arife *A.* 1. *rgd.* ilk. 2. *N.* arife günü.

arik *N.* tavan.

arile *rgd.* kadın tipi erkek.

Arinijad *rgd. N.* Aryen, Ari ırkından olan.

aristokrat *rgd. Gr.* soylu, asil. /– **i** *N.* soyluluk, asalet unvanı.

arişen

N. 1. moral, maneviyat. 2. *rgd.*

manevi.
Arjantini *N.* arjantinli veya o dilden veya soydan olan.
arjıng *N.* çırpı. *bn.* **hej, hejık.**
arkeoloji *N.* eski eser bilimi.
arkeolox *N. Gr.* kazı bilimci.
arkisk *N. bn.* **kırisk.**
arkork *N.* maşa, fırın küreği.
armanc *N. m.* hedef, amaç, gaye, fikir. * **em gehiştın armanca xwe** *bw.* hedefimize ulaştık, gayemize erdik. * **gule davêjın armancê** *bw.* hedefe kurşun sıkıyorlar. * **armanc û daxwaz** *bw.* gaye ve istek, hedefi ve arzusu.
armûş *N. m.* üzüm çöpleri, üzüm posası.
Arnawûd 1. *N. rgd.* bir devlet. 2. bu devletin mensubu. /**— i** Arnavutça. *bn.* **Alban.**
arnêsk *N.* dokumacılıkta yumak yapmaya yarar destek.
arok *N.* bir cins köfte.
aro vıngo *N.* çocuklar tekerlemelerde oyuna başlarken bunlar gibi sözler uydururlar. Weki: **aro vıngo pê qulıngo hate vi kete vi.**
arpıjın *N. bn.* **agırpıj,** "agir" içindeki nota bak.
arqıli/n *Lng.* (*dıarqıle, bıarqıle*) tökezlemek. *bn.* **tılpeki bûn.**
arsenik *N. Fr. kim.* 5,7 yoğunluğunda, 400 derecede gaz haline gelen bir element. *sim. As. bn.* **zernix.**
arsım *N.* nezle, grip. *bn.* **zekem, saw.**
arşın *N.* 68. cm. lik bir ölçü birimi.
arşif *N. Fr. Gr.* belgelerin saklandığı yer.
artişok *N.* enginar. *bot.* **Cynara scolymus.**
artist *N.* artist.
arû *N. bn.* **tırozi, xıyar.**
arûng [1] *N. bn.* **zerdalû.**
arûng [2] *N.* kaysı. *bn.* **mışmış.**
arûz *N. A.* aruz,bir şiir türü.
arvan *N.* 1. un. 2. *N.* genel olarak un. *bn.* **ard.** * **eger darê te stûre, arvanê te hûr e** *bw.* zorun varsa kiymetin de vardır.
arvane [1] *N.* dişi deve.
arvane [2] *N. bn.* **dundul.**
arxavk *N.* yağ ve kavrulmuş undan yapılan bir Kürt yemeği.
arzû *N.* arzu, istek. /**— dar** *rgd.* istekli. /**— kêş** *rgd.* istekli, arzulu. /**kırın** *Lh.* **istemek, arzulamak.**
asan *rgd.* kolay, basit. /**— bûn** *L.* kolaylaşmak. /**— i** *N.* kolaylık. /**— kırın** *L.* kolaylaştırmak. *bn.* **hêsan.**
asansor *N. Fr.* asansör.
asaw *N. Bj.* şişkinlik, ur.
asayışt *N. P.* sulh, asayiş. /**— perwer** *N.* barışçı, sulhsever. *bn.* **aşıti.**
arxavk *N.* su, un, yumurta ve şekerden yapılan bir çörek.
asbest *N. Gr.* ateşte niteliği değişmiyen bir mineral, asbest.
asetilen *N. Fr. kim.* hidro karbonlu bir gaz.
asê 1. *rgd.* asi, başkaldıran, dik kafalı. 2. *N. cox.* uçurum, dik kayalık. /**— bûn** *L.* mukavemet etmek, karşı gelmek, isyan etmek. /**— geh** *Nx.* müstahkem mevki, kale, hisar. /**— kırın** *L.* 1. isyana teşvik veya isyan zemini hazırlatmak. 2. kuvvetlendirmek, tahkim etmek.
asfalt *Fr.* asfalt.
asık [1] *N. n. ant.* mide.
asık [2] *N.* ceylan. *bn.* **xezal.**
asımin *N.* 1. pipolara takılan çubuk. 2. yasemin.
asın *N. bn.* **hesın.**
asiman *N. m.* gök, sema. * **çûn ser asimana** *bw.* göğe çıkmak. /**— i** *rgd.* 1. gök rengi. 2. cennetlik. *bn.* **ezman.**
asistan [1] *N. Fr.* yardımcı, prof. yardımcısı. *bn.* **arikar.**
asitan [2] *N. bn.* **hewş.**
asit *N. Fr. kim.* asit.
asiw *N.* bela, felaket, afet.
ask *N.* geyik. /**— i boz** *Nh.* demir renkli geyik. /**— i bengane** *Nh.* çizgili geyik. /**— i mısk** *Nh.* misk geyiği. /**— i cılewgır** *Nh.* ?. /**— i ren** *Nh.* ren geyigi. /**— i reş** *Nh.* kara geyik. *zoo.* **Cervicapre.**
ask [2] *N.* ceylan. *bn.* **asık.**
askaris *N.* bir cins mayıs böceği. *zoo.* **Ascaris.**
asman *N. bn.* **azman.**
asmanê dev *N. ant.* ağzın üst iç tarafı.
aso *N.* 1. ufuk. 2. göz erimi. /**— geh** *Nx.* hattıbaala, son ufuk. /**— yi.** *rgd.* ufki, horizontal.
aspirin *N. Fr.* aspirin.
aspûr *N.* yalancı safran. *bot.* **Carthamus tinctorius.**
asraq *N. n.* tavan. * **lı ber asraqan** *bw.* tavan arası.
Astan [1] *N. ast.* Satürn gezegeni. *bn.* **Kewkeb.**
astan [2] *N.* bölge.
astar *N. n.* elbise veya yatakların iç yüzü,

astar.
asteng *N. n.* 1. engel, mani. mania. 2. dağlarda engelli yol. darboğaz. 3. *rgd.* güç, zor, engelli. /– **in** *rgd.* önleyici, engelleyici.
astım *N. n. Gr.* 1. zorluk, zahmet. 2. *N. Bj.* nefes darlığı hastalığı.
astır *N.* kıldan yapılan bir çeşit kilim.
astronom *N. Gr.* gökbilimci. /– **i** *N.* gökbilimi. /– **ik** *rgd.* gökbilimle ilgili, astronomiye ait. /– **not** *N.* asronot. *bn.* **stêr.**
astropikal *rgd. N. Gr.* tropikal bölgeye yakın fakat daha yüksek enlemde olan.
asûde *rgd. P.* 1. tenha. 2. yalnız, rahat.
asûn *N. n.* durum, vaziyet.
Asûr *N.* Mezopotamyada eski bir devlet ve bu devletin halkı. /– **i** *N.* Asurlular, Asura ait, Asurlu.
Asya *N. m. cax.* Asya kıtası. /– **yi** *rgd.* Asyalı, Asyaya ait.
aş [1] *N. bn.* **haş.**
aş [2] *N.* yemek. /– **pêj** *Nx.* aşçı. /– **xane** *N/tx.* lokanta, mutfak.
aş [3] *N.* değirmen. /– **gêr** *Nx.* değirmen çevirecek kadar su. /– **ê agırı** *Nh.* mekanik değirmen. /– **ê avê** *Nh.* su değirmeni. /– **ê bayi** *Nh.* yel değirmeni. /– **ê qehwê** *Nh.* kahve değirmeni. * **aş lê kırın** *N. L.* değirmene hububat dökmek. /– **gerandın** L değirmen çevirmek, işletmek. * **aş çûye tu pırsa çeqçeqokê dıki** *bw.* atı alan üsküdarı geçti anlamında atasözü.
aş [4] *N.* katı, kuşlarda yiyecekleri öğüten organ.
aşêf *N.* 1. nadas. 2. toprağı çapalama işi, yabani otları ayıklama. /– **kırın** *L.* 1. çapalamak, yabani otlarla savaşmak. 2. *N.* ekinler arasındaki yabani otlar. *bn.* **kax, kulbe.**
aşêfmalk *N.* biçilen buğday tarlasında artıklarla otlardan toplanan kalitesiz saman.
aşıfte *N. rgd.* 1. perişan. 2. hayat kadını.
aşıkar *rgd.* aşikar, açık, besbelli. /– **bûn** *L.* açıklanmak, ifşa edilmek. /– **i** *N. m.* alenen. /– **kırın** *L.* **ilan etmek, açığa vurmak.**
aşıq *A.* 1. *rgd.* aşık, seven. * **aşıq û maşıq** *bw.* 1. seven ve sevilen, aşık u maşuk. 2. *N.* kuzey lehçesinde bu kelime çingeneler için de söylenir. * **weki aşıqan lı malan dıgeri** *bw.* çingene gibi evleri dolaşıyor.
aşıti *N. m.* 1. barış. sulh. 2. rahatlık, huzur, sükunet. /– **bûn** *L.* barış olmak, sulh için-de olmak. /– **parêz** *rgd.* sulhçu, barış taraftarı. /– **parêzi** *N.* barışseverlik, sulhçuluk. /– **perwer** *rgd.* barışçıl. /– **xwaz** *rgd.* barışsever, sulhçu. *bn.* **haş.**
aşıyan *N. bn.* **hêlin.**
aşina *N. rgd.* bilinen, tanınan.
aşiret *N. A. bn.* **eşir.**
aşit *N.* 1. heyelan. 2. çiğ. *bn.* **şape.**
aşkart *N.* ispat.
aşkartın *Lg* (*dıaşkêre, bıaşkêre*) ispatlamak.
aşkıra *rgd. bn.* **aşıkar.**
aşti *N. bn.* **aşıti.**
aşûjın *N. m.* kazıl, dolu çuvalların ağızlarını dikmek için ip. *bn.* **şûjın, derz.**
aşûre [1] *N.* Muharrem ayının 10. cu günü, ekseri Alevilerde adet olan ve 12 çeşit malzemeden yapılan bir tatlı çeşidi.
aşûre [2] *N. n.* ekmeklik yumuşak buğday cinsi.
aşvan [1] *N.* 1. değirmenci.
aşvan [2] *N.* karınca aslanı. *zoo.* **Myrmeleon formicarius.** *bn.* **pilopilo.**
ateşe *N. Fr.* ataşe.
ati *N. bn.* **fê.**
atlas *N. Gr.* atlas, haritalar kitabı.
atmosfer *N. Gr.* hava tabakası, atmosfer.
atom *N. Gr.* atom. * **bombeyi atom** *Nh.* atom bombası. /– **i** *rgd.* atomla ilgili, atomik.
atûn *N.* 1. kireç. 2. kireç ocağı. 3. kiremit ocağı.
av *N. m.* su. /– **berdan** *Lh.* su vermek, sulamak. * **ava qılê** *Nh.* mineral suyu, soda. * **dan avê** *bwl.* suya girmek,suyu geçmek. * **ava xurta serevraz ji dıçıt** *bw.* yiğidin suyu yukarı doğru da akar anlamında atasözü. /– **dahatın** *Lng.* suyun çekilmesi/inmesi. /– **daketın** *L.* 1. cezir. 2. suyun alçalması. /– **dan** *L.* sulamak. /– **dank** *N.* bakraç, su kabi. * **av dayi** *N.* sulanmış. * **demên avdanê** *bw.* sulama zamanları. * **awayên avdanê** *bw.* sulama şekilleri. * **av derbaz bûn** *bw.* 1. sudan geçmek, sudan öte geçeye gitmek. 2. su sızması, suyun bir yerden geçebilmesi. * **navina me de av derbaz nabe** *bw.* aramızda su sızmıyor. /– **dêr** *N.* sulamacı. * **avê de çûn** *bw.* suda gitmek, suda boğulmak. /– **gırtın** *Lh.* su almak,su toplamak, su dolup taşmak. /– **ketın** *N. L.* ağaçlara su yürümesi. /– **kışandın** *Lh.* su taşımak, su çekmek. * **av lê gerin** *bwl.* 1. su baskını. 2. bitkilere su

yürümesi, su bulaşması. /– **lê kırın** *bwl.* su dökmek, sulamak, banyoya sokmak, suyu bir şeyin üzerine dökmek, bir şeyin veya kimsenin üzerine su dökmek. * **av lê reşandın** *bw.* bir şeyin üzerine su serpmek. * **av lê werdan** *bwl.* su ile çalkalamak (*kapkacak vs*) için. * **av lı xwe kırın** *bwl.* 1. su çimek, duş yapmak. 2. gusul etmek. * **bın av bûn** *bwl.* suyun altına girmek, dalmak. 2. boğulmak, batmak. * **bınav kırın** *bwl.* batırmak. * **av têkıl kırın** *bwl.* 1. su karıştırmak. 2. şeriatsız evlenmek. * **av vexwarın** *Lh.* su içmek. * **av û çem** *bw.* tüm su ve su kaynaklarını anlatan bir deyim. * **av û avahi** *bw.* mal mülk, kişinin varlık, konum ve konutlarını anlatır.

ava *rgd.* inşa, mamur. /– **bûn** 1. *Lh.* inşa edilmek, mamur hale gelmek. 2. *N.* imarlaşma, gelişme. /– **kırın** *L.* inşa etmek, mamur hale getirmek.

avabûn *N. Lnk.* batmak (*güneş, ayyıldız vs.*). *bn.* **çûn ava**.

avadan *rgd.* bayındır. /– **i** *N.* bayındırlık.

avahi 1. *N. m.* bina, yerleşik yer, inşa, inşaat. 2. *rgd.* yerleşik. * **avahıya bıni/jêrin** *Nh.* alt yapı. * **avahıya jorin** *Nh.* üst yapı.

aşvan *N. bn.* pilopilo.

ava jinê *N.* abıhayat, hayat suyu, hayat iksiri.

avani *N.* yerleşen, meskun kimse.

avans N *Fr.* önceden verilen para veya pay.

avareş *N.* gözde karasu hastalığı. *Bj.* **glukom.**

avaspi *N. Bj.* özde beyazsu hastalığı. *Bj.* **leukema.**

avbeşink *N.* suyun borularla veya kanal yoluyla dağıtılmış hali.

avcoş *N. bn.* **kûz.**

avda *N.* tüy, kıl. *bn.* **pırç.**

avdan *L.* (*avdıde, avbıde*) sulamak. /– **i** *N.* sulamak.

avde *N.* bir cins iplik.

avderge *N.* su yolu.

avdest *Nh.* abdest. /– **gırtın** *bwl.* abdest almak. /– **xane** *Nx.* abdesthane, tuvalet.

avdev *N. n.* tükürük. *bn.* **xazi.** * **av dev werdan** *L.* gargara etmek, ağızla su çalkalamak.

avdêr *N.* sulama yapan kişi. /– **i** *N.* sulamacılık.

avdonk *N. m.* et suyu. *bn.* **don.**

ambaz *N. bn.* **enbaz.**

avegir *N. m.* kaya.

avejû *rgp. bn.* **awejû.**

avend 1. *N.* liyakat. 2. *rgd.* layik.

avenos *N. bn.* **sisem.**

averû *N.* 1. kavram. 2. *N. ant.* yüz, surat, çehre. 3. ar, haya. *bn.* **avrû.**

Avesta *N.* Zerduşti dininin din kitabı.

avevek *N. m. rgd.* bataklık.

avêjyar *N.* atan, atıcı.

avên *N. bn.* **haveyn.**

avêr *N. bn.* **rıfse.**

avêt/ın *Lg* (*davêje, bavêje*) atmak, savurmak, yakasını sıyırmak. * **avêtın dar** *bwl.* asmak, darağacına asmak. * **avêtın gırtigehê** *bw.* hapse atmak, kodese tıkmak. * **avêtın jêr** *bw.* aşağı atmak. * **avêtın jor** *bw.* yukarı atmak. * **derew avêtın** *bw.* yalan atmak. * **kevır avêtın** *bw.* taş atmak. * **xwe avêtın bextê yeki** *bw.* birinin bahtına sığınmak, korunmak için birine sığınmak. * **xwe avêtın derekê** *bw.* bir yere sığınmak. * **avêtın ser** *L.* üstüne atmak. * **kılamek avêtın ser** *bw.* birinin üstüne türkü yakmak. * **avêtın ser gund** *bw.* köyün üstüne atmak veya köyü muhasaraya almak. * **êsker avête ser gund** *bw.* asker köyü sardı yanı muhasaraya aldı. * **avêtın xar** *bwl.* aşağı atmak.

avger *N.* su dolambacı. *bn.* **gêjık.**

avgır 1. *rgd.* su emici, su çekici. 2. *N.* sünger.

avgırti *rgd.* su almış, sulu.

avgırtın *N. L.* 1. su almak. 2. *Bj.* yaranın su alması.

avgir *N. rgd.* yağmur suyuyla dolan ve yazın kurumiyan göl.

avgiz *rgd.* 1. yağmur sularının uzun süre kaldığı ve çabucak kurumadığı toprak. 2. sulak arazi.

avgon mavi, gök mavisi, deniz rengi.

avgoşt *Nh. m.* et suyu, et çorbası.

avhılkêş *N.* pompa.

avhılmış *N.* pompa.

avık *N.* meni, erkek cinsel tohumu.

avır *N. bn.* **serban.**

avıs *rgd.* gebe, hamile. /– **bûn** *Lh.* gebe olmak, gebe kalmak. *Lg* gebe bırakmak.

avısand/ın *Lg* (*dıavısine, bıavısine*) gebe bırakmak, şişirmek.

avısin *L.* 1. gebe kalmak. *bn.* **avıs bûn.** 2. şişmek. *bn.* **werımin, perçıvin.**

avi [1] *N.* su rengi.

avî [2] 1. *rgd. m.* sulak, suya ait. 2. *N.* şebnem. *bn.* **rewa.**
avîje *rgd.* temiz.
avin *N.* tohum, meni.
avjen *N. rgd.* yüzücü. *bn.* **ajneber.**
avkêş *N.* 1. saka, sucu. 2. pompa, su tulumbası.
avokado *N.* perse ağacı ve meyvesi.
avpalêv *N.* filtre. *bn.* **parzûn.**
avpijên *N.* 1. pülverizatör. 2. fıskiye, fışkırık.
avpijin *Nh.* fıskiye. /... **in** *L.* fışkırmak. *bn.* **avpijên.**
avpîv *N.* su terazisi.
avpîvaz *Nh. m.* soğan çorbası.
avpûnc *N.* ekseri kıldan yapılır, uzun ve önü açık cüppe şeklinde işlemeli bir Kürt giysisi, aba.
avrabûn *N.* 1. med cezir. 2. sel kalkması.
avreşandın *Lg* (*av dıreşine, av bıreşine*) su serpmek.
avrêj *Nh. n.* hela, abdest bozulan yer.
avrêjek *N.* su püskürtücü.
avrêjgeh *N.* şelale.
avrêjk 1. *N. m.* su meyili, çatı oluğu meyili. 2. yüzey, sathi mayil. 3. *rgd.* meyil.
avrêjne *N. bn.* **avbeşink.**
avrêjt/ın *Lng.* (*avdırijine, avbırijine*) su dökmek. abdest bozmak.
avrênc *N.* tuluğ. *bn.* **meşk.**
avreşin *L.* su serpmek.
avrijand/ın *Lg* (*av dırijine, avêbırijine*) su dökmek, abdest bozmak.
avrışên 1. *N.* su serpme. 2. *L.* su serpmek.
avrû N ar, haya. /... **bırın** *L.* hayasız olmak. * **bê avrû çûn** *L.* yüzsüz kalmak.
avsark [1] *N.* içine kar veya buz konarak soğuk su saklamaya yarayan kuyu.
avsark [2] *N.* 1. buzdolabı. 2. termos.
avsûn *N. bn.* **efsûn.**
avşıle *N.* ekşi olsun diye olgunlaşmamış üzüm suyundan yapılan pekmez. Sonraları sulandırılıp içilir.
avşır *N.* su şelalesi *bn.* **çır.**
avşo *N.* bulaşık suyu.
avşork *N.* tuzlu su.
avtal *N. n.* deniz. *bn.* **behr.**
avteng *N. cox.* boğaz.
avûba *N.* hava, hava durumu, iklim.
avûhewa *N. m.* 1. iklim, hava. 2. ortalıkta durum, vaziyet, siyasi ortam.
avûtav *Nh.* hayat şartları.
avyar *N.* saki. /... **î** *N.* sakilik.
avzelîlk *N. Bj.* böbrek sulanmasıyla vücutta beliren sivilcelere verilen bir hastalık ismi.
avzê [1] *N. Bj.* apse, irinli yara.
avzê [2] *N. m.* baharda doğan ve sonradan kuruyan su kaynağı. *bn.* **çavkanî, hekoke.**
avzêl *rgd. m.* bataklık, çamurlu saha. *bn.* **werte.**
avzêmkî *rgd.* meçhul.
avzêr *N.* yaldız. /... **kırın** *Lh.* yaldızlamak.
avzıvêrk *N.* su dolambacı.
avzîv *N.* gümüş suyu. /... **kırın** *Lh.* gümüşlemek, gümüş suyuna batırmak.
avzû *N. m.* isim, şöhret.
avzûm *N. bn.* **avzûng** .
avzûn *N. bn.* **berezane.**
avzûng *N. m.* kayış tokası.
awa [1] *N.* hal, vaziyet.
awa [2] *N.* 1. tarz, biçim, sitil. 2. *grm.* isim hali. * **bı vî awayî** *bw.* bu şekilde. * **bı awayî ko** *bw.* bu şekliyle, böylelikle. * **bı çı awayî be jî** *bw.* her ne şekilde olursa, ne pahasına olursa olsun. * **awayî tewandî** *N. Grm.* ismin çekilmiş hali. * **awayî netewandî** *N. grm.* ismin çekilmemiş hali. * **awayî xwerû.** *N. grm.* ismin yalın hali. * **çı awayî de ye** *bw.* ne haldedir.
awan *N. rgd.* bozguncu, fitneci, ispiyon. * **Bekoyê Awan** *N.* Mem û Zin destanında mir ile Zin arasında Mem aleyhine fitnecilik eden vezirin ismi.
awanî *N.* 1. edevat. 2. fitne fesat. * **awanıya bekoyê awan.**
awante *N. it.* avanta, bedeva.
awar [1] *N.* 1. peksimet. 2. Bohtanda bir köy.
awar [2] (*a wer*) *rgp. rgd.* öyle, şöyle böyle, seyrek, arasıra. * **pazar çawa ye? awar; guh medıyê** *bw.* bazar nasıl? şöyle böyle; kulak asma!.
aware *rgd.* Hintçe olan bu kelime bize de aynı manada geçmiş. 1. evsiz barksız, avare. 2. serseri, başıboş.
awarte *N. m.* istisna hali, sıkı yönetim. * **rewşa awarte** *bw.* istisnai durum.
awart/ın *Lg* (*dıawêre, bıawêre*) istisna etmek, sıkı yönetime almak.
awat *N.* 1. ümit, arzu, istek. 2. istek. iştiyak. /... **exwaz** *N.* ümüt etme. umma. /... **î** *N.* kalpten istek. *bn.* **hêvî, daxwaz.**
awawok *rgd.* gülünç.
awaz [1] *N. m.* beste. /... **saz** *Nx.* bestekar.
awaz [2] *N.* ses, bağırış, seda, gürültü, bağırtı,

çığırtı. * **awaz awaz** *B. N.* bağıra bağıra.
awejû *N. rgd. rgp.* ters, ters tarafı, tersine. /**– kırın** *L.* tersine çevirmek, içini dışına çevirmek. *bn.* **vaca.**
awer *N. bn.* **tûr.**
awêne [1] *N.* ayna. *bn.* **hili.**
awêne [2] *rgd.* açık, belli, zahir.
awır [1] *N. m. Lnk.* sert ve dik bakış. * **awır lê dan** *bwl.* kaşlarını çatarak sert bakmak. /**– şewat** *N.* tatlı veya sıcak bakış. * **awır û nezer** *bw.* bakışlar, sadece arapçadan "nezer" kelimesiyle pekiştirilmiştir.
awır [2] *N.* oy, rey.
awize *N.* avize.
awrişım *N. bn.* **evrişım.**
ax [1] *N. m.* toprak, madde. * **ax a aqıti** *N.* marn, pekmez toprağı. * **axi Kurdıstan** *bw.* Kürdistan toprağı. *bn.* **erd.**
ax! [2] *B.* nida, ah!. * **axa bı xiz** *bw.* kumlu toprak. * **axa bı kılış** *bw.* humuslu toprak. * **ax lı mın** *bw.* vay başıma. * **az lı mın ezo!** *bw.* vay başıma gelen. /**– kırın** *L.* aman istemek, figan etmek. /**– helkêşan** *bw.* ah çekmek, derin nefesle ah etmek. /**– kışandın** *Lng.* ah çekmek, ızdırap çekmek. * **ax û dax** *bw. bn.* **ax û wax.** * **ax û gor** *bw.* ölüm ahı çekmek, ölürcesine ah çekme. * **ax û keser** *bw.* ah ve dert. * **ax û keser kışandın** *bw.* ah çekip dertlenmek. * **ax û eman** *B.* aman etme, figan. * **ax û wax** *bw.* ah ile vah etmek. * **ax û zar** *bw.* ahlama, sızlama. * **ax û zar kırın** *bw.* ahlamak, sızlamak.
axa *N. n.* ağa. /**– jın** *Nh.* ağa karısı. /**– ti** *N.* ağalık. /**– yane** *rgp. rgd.* ağa gibi, ağavari. /**– yi** *N.* ağalık statüsü.
axaft/ın *Lng.* (*dıaxêve, bıaxêve an baxêve*) 1. konuşmak, lakırdı etmek. 2. *N.* söylev, nutuk verme. * **pev re axaftın** *bw.* birbiriyle konuşmak. * **axaftınek dûr û drêj** *bw.* upuzun bir konuşma.
axayok *N.* akbabanın küçüğü bir kuş.
axaz *N.* 1. figan, feryat. 2. bir işe başlama. /**– kırın** *Lh.* çağırmak, vaaz etmek.
axbandır *N. n.* pişirilerek yenen bir bitki. Urfa Siverek havalisinde bilinen bu bitki isminin türkçesini bulamadık.
axçık *N. m.* kız çocuk (*Ermenice*).
axeban *Nh.* toprak çatı.
axeki *N.* haki rengi.
axêz kırın *Lh.* (*axêz dıke, axêz ke*) defetmek, kovmak.
axır [1] *rgd. A.* son, netice, akibet. * **axır û oxır** *bw.* akibeti ve uğuru. * **axır zeman** *bw.*
axır [2] *N. n.* ahır. *bn.* **axur.**
axırzeman *N. A.* dünyanın sonu, kıyamet günü.
axış *rgd. rgp.* mesut, refah içinde, muafakiyetli.
axıv *N. L.* yaranın azması.
axıvand/ın *Lg* (*dıaxvine, bıaxvine*) 1. konuşturmak. 2. *Bj.* yarayı açmak, deşmek.
axıvi/n *Lnk.* (*dıaxve, bıaxve*) 1. yaranın azması, irinlenmesi, irin kapması. 2. konuşmak.
axin *N.* 1. sızlama. 2. *Lng.* sızlamak, ah çekmek. /**– kışandın** *L.* ah çekmek sızlanmak.
axlêv *N.* çimenlik.
axlêve *N.* haziran kamışı.
axme *rgd.* dağınık, saçılmış. /**– bûn** *L.* dağılmak, saçılmak. /**– kırın** *L.* dağıtmak, saçmak. /**– taxme** *rgd.* dagınık. * **axme taxme kırın** *bw.* darmadağın etmek. *bn.* **belav, pıjbela.**
axpin *N. m.* 1. antre, giriş. 2. evlerin bitişiğindeki gübreli tarlalar.
axret *N. A.* ahiret.
axsıbat *N.* şubatın son iki haftası.
Axtırme *N.* 1. Van gölünün içinde küçük bir ada ve burdaki manastırın adı. 2. at, katır gibi tek tırnaklı hayvanlar.
axû *N. m.* zehir. *bn.* **jehr.**
axund *N.* [1] şii vaazcısı. 2. bazı yerlerde Yezidi vaazcısı. * **nêzıke wek axund dıbım** *bw.* nerdeyse 'axund'gibi oluyorum.
axur *N. m.* hayvan ahırı.
axurk *N.* tatarcık. *zoo.* **Phlebotomus.** *bn.* **kelmêş, pingok.**
axûş *N. bn.* **hembêz.**
ay! *B.* ay! acı bağırış. * **ay ay!** ay ay!.
aya *rgp. S.* acaba, meger.
ayar *N.* deri. *bn.* **çerm.** /**– kırın** *L.* deri kaplamak. /**– şirk** *Nh.* oğlak derisinden tulum. *bn.* **kedık.**
ayarxav *Nh. rgd.* dabaksız deri.
ayende *rgd. P.* gelecek, istikbal. * **nıfşê ayende** *bw.* gelecek nesil.
ayet *N. A.* Kur'anin bölümleri, ayet.
-ayeti *x.* Türkçede lık, lik, lük vs. ekleri verir. Mesela : **kêmayetî, mıroveyeti** gibi.
ayıl *rgd. N.* mücrim, katil. /**– bûn** *L.* katillik.

ayınde *N.P.* istikbal. *bn.* **ayende**
-ayi *x.* sonek olarak sıfat ve isim formlarını yapar. Mesela : **reşayi, dûrayi** gibi.
ayin *N.* ayin, dua. /– **et** *N.* şeriat. /– **i** *N. rgd.* ruhani, dindar.
ayine *N.P.* 1. resim, tören. 2. ayna. *bn.* **hilli.**
az *rgd.* haris.
aza *rgd.* 1. hür, özgür, bağımsız. 2. gözüpek. /– **hi** *N. m.* özgürlük, özgürlüğe ait. /– **ser** *rgd.* bağımsız. /– **yi** *N. m.* özgürlük, serbestlik. *bn.* **azahi.**
azad [1] *rgd.* özgür. /– **ani** *N. m.* 1. tatil. 2. affedilme, bağışlanma. /– **i** *N. m.* özgürlük, bağımsızlık, hürriyet. * **azadi û serxwebûn** *bw.* özgürlük ve bağımsızlık. /– **bûn** *L.* serbest olmak, özgür olmak. /– **kırın** *L.* serbest bırakmak, özgürlüğünü vermek. * **xwe azad kırın** *bw.* kendini kurtarmak, kendini serbestliğe çıkarmak.
azad [2] *N.* bağışlama, affetme. * **Xwedê te azad ke** *bw.* Allah seni affetsin. * **yadê gerdenê mın azad ke** *bw.* Anne sütünü bana helal et.
azale *N. bn.* **keşkûr.**
azami *rgd. A. bn.* **zêdetır.**
azar *N.* azar, acı, eziyet, sancı. /– **dan** *L.* azarlamak.
azeb *rgd.* ergen, ergin, ergenlik çağı. *bn.* **xortani.**
azer *N.P. bn.* **agır.**
Azerbeycani *rgd. N.* Azerbeycanlı, Azerbeycana ait.
azerde *N.A.* eziyet.
Azeri *N.* rgd, Azeri.
azet *N.* saygı, "hizmet ve ikram" kelimeleriyle beraber kullanılır ve onları pekiştirir, bunlardan önce veya sonrada gelebilir. * **azet û iqram kırın** *bw.* birine saygı ve ikramda bulunmak.
azew *rgd. bn.* **azeb.**
azınc *N.* ikametgah.
azırya *rgd.* kudurmuş, kudurgan, azgın.
azin *N. m.* 1. metod, yöntem. 2. dini seremoni.
aziz *rgd. bn.* **eziz.**
azman *N.* gök, sema. /– **ê şin** *bw.* mavi gök. /– **ê hefta** *bw.* göğün 7. ci keti. /– **i** 1. *N.* sema rengi, gök rengi. 2. *rgp.* semavi. *bn.* **asıman.**
azmûn *N. m.* imtihan.
aznif *N.* bir çeşit domine oyunu.
azot *N. Gr. kim.* havada %80 oranında bulunan renksiz, kokusuz, tatsız bir gaz.
azwer *rgd.* muhteris, gözü yükseklerde.
azweri *N* ihtiras.

B

B [1] *N.* Kürt alfabesinin ikinci harfi, sessiz olup dudak uçlarından çıkar.

b [2] *N.* "**bûn**" fiilinin kökü. **dıbe, bıbe.** gibi kelimelerde "**b**" ile meydana çıkar.

ba [1] *N.n.* rüzgar, yel. * **ber ba bûn.** *bwl.* rüzgara kapılmak. /**– bûn** *L.* dalgalanmak, sallanmak *(rüzgarla).* * **ba ber ketın** *bw.* 1. yellenmek, hava kaçırmak. 2. yaranın şişmesi, azması /**– danîn** *L.* rüzgarın durması, dinmesi. /**–dar** *Nhx.* rüzgar esintisi, havadar, yeleken, yeleç. /**–gêje** *Nh.* kasırga, siklon. /**–gırd** *Nh.* siklon *(meteo).* /**– gırtın** *L.* romatizmalı olma hali, vücutta yarasız şişkinlik. *bn.* **werımîn.** /**–gırtû/gırti** *rgd.* ceryanlı hava. * **ba guhartın** *bw.* 1. hava tebdili. 2. rüzgarın yön değişmesi. /**– hatın** *L.* rüzgar esmek. * **ba jê berdan** *bw.* havasını almak, havasını boşaltmak. /**– kırın** *Lh.* savurmak *(tahıl, buğday vs. yi)* /**– xıstın** *Lh.* dalgalandırmak, cilveli yürüyüş yapmak. * **keçkê xwe ba xıst û ber me re derbaz bû** *bw.* kız sallanarak önümüzden geçti. /**–yi darawûs** *N.* sıcak bir ilkbahar rüzgarı. * **ba lê ketın** *bw.* hava kaçırmak, osurmak. * **ba lı ba dıbe** *bw.* rüzgar esmesi. * **ba û bahoz** *bw.* yağmur ve fırtına. * **ba û babelisk** *bw.* yağmur ve fırtına. * **ba û baran** *bw.* yağmur ve rüzgar, rüzgarla beraber yağmur. * **Xwedê destê de ba û baran ke** *bw.* olumlu şekilde kullanılan bir deyim, yani Allah eline bolluk bereket versin. * **ba û boran** *bw.* rüzgar ve fırtına. * **bûka ba û baranê** *bw.* 1. fabillerde kanatlı at. 2.'goxend' denilen Kürt bayramında çocukların yapıp para topladıkları gelin bebek ki şaka olsun diye bu bebeğe su dökerler. /**–yi weşt** *N.* güneydoğu rüzgarı.

ba [2] *dç.* yanında, evinde, nezd, yan. * **lı ba** *bw.* yanında. * **lı ba wan** *bw.* onların yanında.

ba [3] *N. Bj.* 1. romatizmaya benzer hastalık. 2. vücuda yel girmesi. 3. korkudan ağzın eğilmesi veya göz kayması gibi hastalık. * **ba kete pışt** *bw.* sırta yel girmesi. * **ba lê ketıye** *bw.* yel vurmuş veya yel girmiş.

ba [4] *x.* önektir. sıkmak ve çevirmek fiilleri işaret eder. Mesela : **badan, bapêç, baketın.**

bab *N. bn.* **Bav.**

Babanî *N.* Babani, büyük kolu Irakta olan bir Kürt aşireti.

babeliç *N.* yüzük parmağı. *bn.* **tılıya gustilkê.**

babelisk *N. n.* 1. asır. 2. bir rüzgar. *bn.* **bablisok.**

babet [1] *N. m.* 1. konu. 2. cins, nitelik, katagori. * **babet kırın** *Lh.* tasnif etmek, sınıflandırmak. * **dı vê babetê de** *bw.* bu konuda.

babet [2] *N.* 1. münasebet, vesile. 2. layik, münasip. * **ew kar ne babeti te ye** *bw.* o iş sana layik değil.

babıdest *rgd.* eliboş.

babık *N. n.* nesil. *bn.* **Nıfş**

babır *N.* 1. rüzgar kesen paravana. 2. *N.* cemre. *bn.* **Pılıng**[1].

babırc *N.* papatya. *bn.* **naznaz.**

babırek *N.* yelken.

Babil *N.* Babil, eski Mezopotamya denilen bugünkü Irakta kurulan bir devlet ve bu devletin başkenti. /**–i** *rgd.* Babilden olan, babile ait.

bablisok *N. m.* 1. bora. 2. kısa süreli tüfek atışı.

babole *N.* köfte sandviç.

babûne *N. bn.* **beybûn.**

babûtan *N.* Botan yöresinde bir çocuk oyunu.

babûtani *N.* çift taraflı salıncak.

bac *N. m.* 1. vergi. 2. haraç. /**–guzar** *Nx.* vergi mükellefi. /**–geh** *Nx.* gümrük. * **bacê berderi** *bw.* 1. gelin götürülürken kapıda alınan bahşiş. 2. ayak bastı parası. * **bacê rê** *bw.* bac, haraç. * **bacê serbar** *Nh.* ek vergi zamı, ATV. * **bac û xerac** *bw.* vergi ve haracın tamamını izah eder, pekiştirir.

bacan *N.* 1. **bacanê deşti** *N.* yabani patlıcan. *bot.* **Solanum cordatum.** 2. **bacanê reş** *Nh.* patlıcan. *bot.* **Solanum melongena.** 3. **bacanê sor** *N.* domates. *bot.* **Lycopersicum esculentum.** *bn.* **fırıngi.**

bace *N. n.* baca. *bn* **rojıng, dûkêl.**
bacık *N. bn* **isot.**
baçermok *N. n.* yarasa. *Zoo.* **Chiiroptera.** *bn* **Dûvmesas, Pirçemek.**
baçık *N.* 1. sigara. 2. bir cins darı.
bacût *N.* bezelye cinsi bir ot. *bn* **xencer.**
Bad *N.* Farqin *(Silwan)* da ilk Kürt devletinin kurucusu, Mervan oğullarının dedeleri.
badak *N.* sarmaşık. *bn* **pêçek, daralink.**
bada/n *Lg (badıde, bade)* 1. bükmek. 2. çevirmek, değiştirmek *(yol, direksiyon, istikamet vs.)*, kuyruk sallamak. * **rûye xwe jê badan.** *bwl.* yüzünü çevirmek, küsmek. * **saeta xwe badan.** *bw.* saatını kurmak. * **ris badan** *bw.* yün iğmek.
badandın *Lg* bu fiilin çekimi yok, sadece "**dan ve hatın**" yardımcı fiili ile kullanılır. mesela: * **dezi hat badandın** *bw.* iplik büküldü.
bade *N. m. P.* şarap. /**...fıroş** *Nh.* şarapçı. /**...noş** *N.* şerefe anlamına gelen deyim.
badek *N.* kıvrım, kırıtma. * **badeka lı xwe me ke** *bw.* ne kırıtıyorsun mealinde söz.
badek *N. n.* 2. burgu.
badev *N. n.* soğuk hava, bora.
badılhewa *rgd. rgp. bn* **badihewa.**
badihewa 1. *rgd.* bedeva. 2. boşuna, faydasız.
badin *N. m.* bardak, şarap bardağı.
Badina *N.* Badina, kuzey ırakta Kurmanci konuşulan bölge.
Badinani *(badini) N. rgd.* Badinanlı, Badinan halkı ve şivesi.
badrû *N. s.* ibik çiçeği.
bafık *N. n.* bahane.
bafon *N.* aliminyum.
bager *N. m.* fırtına.
bagurdan *N. m.* 1. Luğ. *bn* **luq.** 2. silindir.
bahar *N. bn* **bıhar.**
bahor *N. Bj.* grip. *bn* **Zekem.**
bahoz *N. m.* bora, kasırga.
bajale *N. Bj.* bir çocuk deri hastalığı.
bajar *N. n.* şehir. /**...avahi** *N.* şehircilik. /**...geh** *Nx.* site, hükümet merkezi. /**...i** *N. rgd.* şehirli, burjuvazi. /**...ok** *N.* küçük şehir, kasaba. /**...van** *Nx.* şehirli. /**...vani** *N.* şehirli olmak.
bajen *N. m.* yelpaze. *bn* **baweşın.**
bajıri *N.* bir cins ekşi nar.
bakêş *N.* ventilator.
bakırın *Lh. (ba dıke, ba ke)* çalkalayıp *(savurup)* ayıklamak. * **genım lı ber bayê ba kırın** *bw.* buğdayı ayıklamak için rüzgarda savurmak.
bakteri *N. Gr. Bj.* tek hücreli canlılar.
bakur [1] *N. S.* bir yırtıcı kuş.
bakur [2] *N.* kuzey. /**...i** *rgd.* kuzeyli.
bakut *N.* kürtün, fırtına tarafında çukurlara doldurularak derinliği metreleri bulan kar. *bn* **basû, hêşi.**
bal [1] *N. m.* kanat. *(uçan şey kanadı).*
bal [2] *N. m.* ruh, akıl, fikir, düşünce, dikkat. * **bala xwe bıde gotına mın** söylediğime dikkat et. * **bala xwe dan.** *bwl.* dikkat etmek. /**...dar** *rgd.* dikkatli. /**...dari** *N. m.* dikkat. /**...drêj** *rgd.* sabırlı, dikkatli. /**...drêji** *N. m.* sabır, tahammül. *bn* **sebr.** /**...fıreh** *rgd.* 1. sabırlı, geniş yürekli. 2. asude, rahat, huzurlu. /**... kışandın** *L.* vurgulamak.
bala *rgd.* yüksek. /**...berz** rgd uzun boylu.
balaban *N.* 1. nefesli bir çalgı. 2. şahin kuşu, toğrul. *zoo.* **Accipiter gentilis.** 3. balaban kuşu. *zoo.* **Botaurus stellaris.**
balafır *N. m.* uçak, tayyare *(ekseri harp uçağı).* /**...geh** *Nx.* hava alanı. /**...şkên** *Nh.* uçaksavar. /**...van** *Nx.* pilot.
balam *N. bn* **belam.**
baland/ın *Lng. (dıbalêne, bıbalêne)* melemek *(koyun, keçi vs.).*
balani *N. m.* masur *(iplik, şerit vs. için).*
balav *N. bn* **berav.**
balbalok *N. n.* peygamber devesi. *zoo.* **Mantisreligiosa.** *bn* **hespıkê Xwedê.**
balbalûke *N.* bir çekirge cinsi. *zoo.* **Phas[illegible]midae**
[illegible] patlıcan. *bn* **bacan.**
[illegible] *rgd.* aptal, ahmak.
[illegible]leban [1] *N.* 1. kazan. 2. at konvoyu, kava[illegible]eri, *bn* **şelef.**
baleban [2] *N. bn* **balaban.**
balet *N. ing.* ballet, opera.
balete *rgd.* meyve ve sebzelerde ilk olgun işareti. *bn* **nişan.**
balê *rgp.* öyleyse, hiç olmazsa. *bn* **barê.**
balgıh *N. m.* yastık. *bn* **balif.**
balınde *N.* kuş. *bn* **teyr.**
balıx *N.* arı kovanlarının konulduğu kümes.
balif *N.* yastık. /**...ê mêr** *N. n.* salyangoz. *Zoo.* **Helix.**
balike *N. bn* **balûg, behlûlk.**
balina *N. it.* balina, kadırga balığı, falyanos, boyu 25*m.* yi, ağırlığı 15 -200 tona kadar çıkan en iri bir balık. **zoo. Balaena mistycetus.** *bn* **hût, nehıng.**

balişne *N. m.* 1. küçük yastık *(işlemeli)*. 2. kapı ve pencerelerin üst tarafına atılan kalas.
balkêş *rgd.* cazip, dikkat çekici.
balkon *N. m. Fr.* pencerelerin dıştan uzantılı kısmı. *bn.* **telar.**
balnekêş *rgd.* ilgisiz, cazip olmayan. /**–i** *N.* ilgisizlik.
balo *N. Gr.* danslı gece toplantısı.
baloik *N.* sandviç.
balon *N. Fr.* balon.
balor *N. m.* 1. tomar, yanı dürülerek boru biçimi verilmiş kağıt, karton deri vs. 2. *N.* merdane. /**– kırın** *Lh.* tomar yapmak.
balore *N.* 1. misal. 2. ezber şeklinde hikaye söyler gibi anlatma. 3. müzikte konuşur gibi okunan türkü, güfte veya makam. 4. ingilizcede recitative.
balûg *N.* sigil. *bn.* **balûr.**
balûke *N. bn.* **balûg**
balûle *N. bn.* **sami.**
balûpal *rgd.* gövdeli, geniş, engin. * **bı balûpal bûn** *bw.* bedenen genişlemek, büyümek.
balûr *N. bn.* **balûg.**
balyoz *N.* sefir, büyükelçi. /**–xane** *Nx.* sefaret, elçilik binası.
bam *N. muz.* çalgı sazlarında kalın tel.
bambû *N.* sıcak ülkelerde yetişen boyu 25.m kadar uzayan bir kamış cinsi. *ing.* **bamboo.**
bamê *N. bn.* **bamye.**
bamışt *N.* tipi. *bn.* **pûk.**
bamıye *(bamye) N.* bamya. *bot.* **Hibiscus esculentus.**
ban [1] *N. m.* taraça, dam, çatı. /**–kutan** *N.* luğ. *bn.* **bangêr.**
ban [2] *N.* üst, yukari.
ban [3] *N.* ses, çağrı. /**– kırın** *L.* çağırmak, seslenmek. *bn.* **bang.**
banand/ın *Lg (dıbanine, bıbanine)* alıştırmak.
banbanke *N.* firavun faresi. *zoo.* **Herpestes.**
band *N. Fr.* 1. kurdele, şerit. 2. teyp veya video kasetleri. * **gırtın bandê** *bw.* banda almak.
bandev *N.* bir şeyin üst tarafından çıkış ağzı.
bandêr *N.* luğ.
bando *N. it.* bando.
bandor *N. bn.* **bandûr.**
bandûr *N.* 1. egemenlik, hakimiyet, nüfuz. 2. tesir, etki. * **gule bandûri wi nake** *bw.* ona kurşun tesir etmiyor.
bane [1] *N.* koyunların ilkbahar otlağı. * **Baneya Ezizan** *Nh.* Bohtanlı bir aşiretin ilkbaharda kaldığı yer.
bane [2] *N.* mandra. /**–dar** *Nx.* mandracı.
banegeh *Nx.* 1. satıh, yüz. 2. özel kısım.
banek *N. m.* alışkanlık, adet.
baneşan *N. Grm.* ünlem, nida. *bn.* **hodeng, nışkok.**
banê çav *Nh. ant.* gözün üst kapağı.
banê dev *Nh. ant.* üst damak.
bang [1] *N. m.* ses, çağırma. /**– kırın** *L.* çağırmak, seslenmek.
bang [2] *N.* ezan. /**–bêj** *Nx.* müezzin, ezan okuyan. /**–dan** *L.* ezan okumak. * **bang û sela** *bw.* ezan ve çağrış için, pekiştirmedir.
bangehûrk *N. bn.* **nûtık.**
banger *N.* luğ. /**–itk** *N.* mini luğ.
bangeşe *N.* propaganda.
bangewaz *N.* imdat, yardım talebi, çağrı.
banghındêran *Nh.* ilan etme.
bangin *rgd.* çığırtkan.
bangker *Nhx.* çağırıcı, müezzin, tellal.
bangûş *N.* damları luğlayan kişi, luğcu.
bani 1. *N.* yukarı. *bn.* **ban.** 2. *N.* yayla. *bn.* **bane.** /**– ketın** *L.* çıkmak, yükselmek, tırmanmak.
banije *N.* çatı katı, sundurma. *ing.* **penthouse.**
banin [1] *N.* intibak, uyum.
bani/n [2] *Lng. (dıbane, bıbane)* alışmak, uyum sağlamak, intibak etmek.
bank *N. Fr. it.* banka. /**–gêri** *N.* bankacılık. /**–gir** *Nx.* banker. /**–not** *Nh.* kağıt para. *bn.* **banqe.**
bankut *N. bn.* **banger.**
bano *N. m.* 1. bayan, hanım. 2. kral karısı, kraliçe. *bn.* **banû.**
banok *N.* 1. çalar saat. 2. uyarıcı.
banoke *N. m.* balkon, teras.
banqe *N.* banka. *bn.* **bank.**
bansaet *Nh. m.* 1. çalar saat. 2. duvar saatı.
banû .*N. m.* 1. bayan, hanımefendi. 2. kraliçe. *bn.* **bano.**
banyo *N. it.* banyo, hamam etme. *bn.* **berav, serşuştın.**
baperest *rg.* şehvetli.
baperık *N.* ..lebek. *bn.* **pirık, mınmınik.**
bapêç *N.* tipi. *bn.* **bamışt, pûk.**
bapir *N. rgd.* büyük baba, dede. /**–an** 1. *N.* dede, nine. 2. dedeler, atalar. /**–i gewre** *N.* dede dedesi, ata.

bapiri *N.* bir nar cinsi.
bapiv *N.* 1. rüzgar ölçer. 2. barometre. 3. rüzgar pervanesi.
bapiva *rgd.* tembel. pısırık, işsiz.
baq *N.m.* buket, demet. * **baqa gulan** *bw.* gül demetlleri. * **baqa pırsan** *bw.* kelime hazinesi. 2. soru demetleri, soru yağmuru.
baq *N. bn.* **Qeft.**
baqand/ın *Lng. (dıbaqine, bibaqine)* 1. melemek. 2. mırıldamak, yüksek sesle gülmek.
baqbeqok *N.* su üzerinde beliren kabarcıklar.
baqıl [1] *N.m.* bir fasulye cinsi, bakla. *bot.* **Vicia faba.**
baqıl [2] *rgd.* akıllı, uslu.
baqlewe *N.* baklava tatlısı.
bar *N.* 1. yük 2. mesuliyet, sorumluluk. /**_aş** *Nh.* değirmen yükü. /**_ bestın** *bw.* yük hazırlamak, yük bağlamak. /**_ bûn** *L.* 1. yüklenmek. 2. göç etmek, evce taşınmaya hazır olmak. /**_ dagırtın** *bwl.* yükünü hazırlamak, yüklemeye hazırlamak. /**_ danin** *L.* yük indirmek, yük boşaltmak. /**_gıran** *bw.* mesuliyeti ağır, yükü ağır. * **barê gıran lı ser mılê serok e** *bw.* yükün sorumluluğu başkana ait. * **barê malê lı ser bırayê mezın e** *bw.* evin yükü büyük kardeşin sırtındadır. /**_gemi** *Nh.* gemi yükü, kargo. /**_ger** *N.* hamal. /**_gırani** *N.* mesuliyet, sorumluluk. /**_ gırêdan** *bw. bn.* **bar bestın.** /**_kêş** *N.* yük taşıyan, nakliyeci. /**_ kêşan** *L.* yük taşımak, transport. /**_kêşi** *N.* transport, nakliyecilik. /**_keştî** **Nh.** *bn.* **bargemi.** /**_ kırın** *L.* 1. yüklemek. 2. göç etmek. * **kera xwe bar kırın** *bw.* eşeğini yüklediler. /**_ kışand/ın** *Lg* yük çekmek, nakliyecilik yapmak. * **mala xwe bar kırın** *bw.* evlerini göç etmek için yüklediler. * **malan bar kır çûne waran** *bw.* evlerini yükleyip yaylaya göç ettiler. /**_name** *Nh.* yük listesi, kargo, fatura. /**_ pêçan** *L.* yük bağlamak, yükünü sarmak. /**_ rakırın** *L.* 1. yük kaldırmak. 2. sorumluluğun altından çıkmak. /**_sıvık** *N. rgd.* yükü hafif, mesuliyetsiz kişi. * **gıranıya bar** *bw.* yükün ağırlığı, sorumluluğun büyüğü. * **konê xwe bar kırın** *bw.* taşınmak için çadırlarını topladılar. * **bar lı ser bêr e** *bw.* yük üstüne yük veya üst üste sorumluluk. * **bar û pıştî** *bw.* yük ve sırt yükü. * **bar û barxane** *bw.* yük ve yükleme yeri. /**_xane** *N.* ambar, depo, yükleme evi, yükleme yeri.
bar [2] *N.* bir halay cinsi.
bar [3] *N.* 1. ingilizcede danslı, içkili veya müzikli kahve. 2. kahvede veya evlerde özel içki büfesi veya köşesi.
-bar [4] *x. Grm.* sonektir. türkçede li, lı, lu, lü gibi manalar verir. mesela : **tawanbar, stembar** gibi.
bar [5] *N.* kargo.
baraj *N. Fr.* baraj. *bn.* **bend, benda avê.**
baran *N. m.* yağmur. /**_ barin** *Lnk.* yağmur yağmak. * **baran hûr hûr dıbare** *bw.* yağmur yavaş yavaş çiseliyor. /**_parêz** *N.* yağmurluk. /**_piv** *Nh.* yağmur ölçer aleti, plüviyometre.
barand/ın *Lg (dıbarine, bıbarine)* yağdırmak. * **agır lê barandın** *bw.* ateş yağdırmak, kurşun yağmuruna tutmak.
barani *N.* 1. yağmurluk. 2. bir halay cinsi.
barbar *rgd. Gr.* barbar, vahşi.
barbû *N.* iane, aidat. *bn.* **aıdat.**
bare [1] *N.m.* özne, konu. * **dı vê barê de** *rgp.* bu konuda.
bare [2] *(bıhare) N.* baharda ekilen bir cins yazlık buğday.
barebar *bw. bn.* **burebur.**
bareg *N.* 1. cephane. 2. tershane. *bn.* **karxana keştisazıyê.**
baregeh *N.* karargah.
bareş *N.* doğu rüzgarı.
barê *N. bn.* **balê.**
barfisk *N. ant.* dizin arka iç kısmı.
bargir *N.* 1. beygir. 2. yük hayvanı.
barıd *N. bn.* **sar, serma.**
barık *N. bn.* **varık.**
barım barım *Nh.* uzun eşek oyunu. Bu "**bar lı mın, bar lı mın**" deyişinden geliyor.
barımte *N.* tutu, rehin, ipotek anlamında hukuku terim. *bn.* **gerew.**
barıst *N.* 1. yükseltme, kabartma. 2. hacım.
Bari *(Bari teallah)* Allahın bir ismi. *bn.* **Xwedê.**
barigeh *Nx.* 1. dünya, felek, alem. 2. dünya.
barik *rgd. S. Z.* ince.
barikat *N. Fr.* barikat, engel. *bn.* **asteng.**
barin [1] *N.* yağmak.
bari/n [2] *Lnk. (dıbare, bıbare)* yağmak.
barisfer *N. Fr. Gr.* ağır küre.

baro *N.Fr. it.* bir bölgede avukatlar birliği.
barodan *Nh. Lh.* koyunların kış bitimi ağıldan çıkması, yayla öncesi.
bars *Nk.* arının oğul vermesi, arı oğulu /**_dan** *L.* oğul vermek. * **barsê mêşan** *bw.* arı oğulu.
barû *N.m.* kule, sur, kale duvarı, kale üzerinde mazgallı siper.
barût *N.m. Gr.* barut. /**_pêj** *Nhx.* barutçu, barut imal eden. * **bina barûtê kete pozê şıvan** *bw.* şıvanın burnunu barut kokusu bürüdü veya kavga için şıvan barut kokusu aldı.
barye *N.* zil veya kamıştan yapılan hasır.
Barzan *N.* Barzan, kuzey Irakta bir bölge ve bu bölgede Kürt bağımsızlık mücadelesi için yüzyıllık bir savaş veren bir aşiret. /**_i** *rgd.* Barzanlı kimse veya Barzana ait.
Barzani *N.* 1903 yılında Barzanda doğmuş ve iki şubat 1979 da Amerikanın başkenti Vaşingtonda "George town" hastahanesinde vefat etmiş ve 59 sene aralıksız Osmanlıya, Türke, Aceme, Araba ve emperyalizme karşı Kürt bağımsızlık mücadelesi için amansız bir savaş vermiş ve Kürt halkının mücadele ve yapı sembolü olmuş emsalsiz bir lider. Bazen " **Mela Mıstefa**" adıyla da anılır. Barzani 1948 de Iran'a karşı savaşta iken emperyalistlerin gadrine uğramış ve Rusyaya geçmişti. 1958 de tekrar Iraka dönerek ömrünün sonuna kadar savaşmıştı.
bas *N.* bahs. /**_ kırın** *L.* bahsetmek. *bn.* **behs.**
basark *N.* soğutucu, air condition. *bn.* **sarınc.**
basık *N.* sigara ağızlığı.
basımbaz *N.* Mart'ın 25. gecesi.
bask [1] *N. bn.* **tirhewcar** *(hakari bölgesi).*
bask [2] *N. anı.* kanat, kol. * **per û baskên mın şıkıyan** *bw.* kolum kanadım kırıldı. /**_emele** *N.* kulaç yüzmesi. *bn.* **ajnê qulancê.**
* **bask û qanat** *bw.* kol ve kanat.
basketbol *N.ing.* basketbol. *bn.* **goga sepetê.**
baskêş *N.* mil, şaft mili *(makine vs. için). bn.* **mıjan.**
baso *rgd.* kaba, kaba oynaklık. * **hırça baso** *bw.* ayı tipi oynaklık.
batık *N.* su lulesi *(çeşme vs. de).*
basqende *N.* 1. sap *(alet vs.).* 2. baston gövdesi.
bastan 1. *N. P.* anane, eski zaman. 2. *rgd.* kadim, antik. /**_i** *rgd.* kadim, ananevi. /**_nas** *N.* eski eserler uzmanı, arkeolog. /**_nasi** *N.* arkeoloji.
bastıq *N.* peksimet.
bastûn *N. it.* baston. *bn.* **kopal.**
basû *N.* çığ, kar dolgusu. *bn.* **bakut, berfende, horyes.**
basûr *N. Bj.* basur hastalığı, *Bj.* **haemorrhoid.** *bn.* **bawesir.**
basûre *N. bn.* **sami.**
baş *rgd.* iyi, güzel, hoş. /**_ bûn** *L.* iyileşmek, iyi olmak. /**_i** *N.* iyilik. /**_ kırın** *L.* iyileştirmek. * **tu çawayi, başi ?** nasılsın, iyimisin ?. * **te baş kır** *bw.* iyi ettin. * **baş bınêre, baş guhdêre; Kurdıstan sotın!** *bw.* iyi bak iyi dinle; Kürdistanı yaktılar! * **baş ko te ez şıyar kırım** *bw.* iyi ki beni uyardın. /**_tır** *rgd.* daha iyi, daha güzel. /**_tırin** *rgd.* en iyi, en güzel. * **baş û qenc** *bw.* iyi ve daha iyi anlamında pekiştirme. *bn.* **rınd.**
başevend *N.* kafiye.
başok *N.* atmaca, şahin, sungur, doğan kuşu. *zoo.* **Falco.** *bn.* **başûke.**
başoke *N.* 1. doğan, atmaca. 2. çaylak. *zoo.* **Accipiter.**
başqe *rgd. rgp.* ayrı, başka. *bn.* **dın, di.**
başûke *N.* şahin kuşu. *zoo.* **Falco peregrinus.**
başûr *N. rgd.* güney, güney yönü. /**_i** *rgd. rgp.* güneyli.
batan *N.* yokuş.
batırsok *N.* tarlalardaki korkuluk, bahçe korkuluğu.
batinok *N.* gelincik. *bot.* **Papaver rhoeas.** *bn.* **bûkık.**
batman *N.* 1. bir cins kumaş. 2. Sürt'in petrol rafinerisi olan kazası. 3. 8 kg. lık ağırlık ölçüsü.
batof *N.* Kürtlerin öküzlerinin sırtlarını temizlemekte kullandıkları bir bitki.
batrome *N.* ağaç aşısı. *bn.* **lûl, lûl kırın.**
batû *N. anı.* testikl, daşak. *bn.* **gun, hêlık.**
Batûfa *N.* 1. güney Kürdistanda bir bölge. 2. Barzaninin kazandığı önemli bir muharebe yeri.
Batûwan *N.* Bohtanda bir aşiret.
baûsk *N.* esneme. /**_ anin** *Lnk.* esnemek. /**_ kışandın** *L.* esnemek. * **wi baûska xwe ani** *bw.* o esnedi. *bn.* **bawışk.**

bav [1] *N. n.* baba. * **bav û bapir** *bw.* ecdat, babalar ve dedeler. * **dê û bav** *bw.* ana baba, ebeveyn. * **bavi Kurd** *bw.* Kürt babası. * **bavi mêran** *bw.* yiğitler yiğidi. /**_ık** 1. *rgd.* baba, eril. 2. *N.* Kürtlerde erkek ismi. /**_ini/iti** *N.* babalık. /**_o** *B.* 1. baba! babaya hitap. 2. küçüklerin ağlarken hitabı. 3. *N.* kabadayılıkta baba. * wey bavo! ax bavo! *B. bw.* ah baba, wah baba. * **bav û bapir** *bw.* baba ve dede, ata. * **bav û kal** *bw.* ata, ecdat.

bav [2] *x. Grm.* sonek olarak kullanılır. **zırbav, segbav** gibi.

bavani *N.* gelinin beraberinde getirdikleri eşyası, ceyizi. *bn.* **bavi.**

bavepıyare *N. S. bn.* **bavmari.**

bavêxunt *N.* gelinin bir hafta sonra baba evini ziyaret etmesi.

bavi *N.* baba yadigarı.

bavmari *Nh. rgd.* üvey baba. *bn.* **zırbav.**

bawer *Nne.* inanç, inanma. /**_ bûn** *L.* inanmak, kanmak. /**_i** *N.* inanç, güven, güvenç. * **bawer ke!** *B.* inan. * **bawer ke ko !** *B.* inan ki. /**_ kırın** *L.* inanmak. burada "bûn" ile "kirin" fiil hali hemen hemen aynıdır. /**_mend** *N.* inanan, inançlı, dindar, mümin. * **bawerıya xwe pê anin** *bw.* birine bir şeye inanmak, güvenmek. * **bıbawer** *rgd.* inançla. * **bêbawer** *rgd.* inançsız. * **bê baweri** *rgp.* inançsızlıkla. * **bawerıya xwe bı Xwedê heye** *bw.* inancı Allahadır. * **bawer pê kırın.** *bwl. (birine, bir kimseye)* inanmak, güven getirmek. * **jı xwe bawer bûn** *bw.* kendine güvenmek. * **pê bawer bûn** *bw.* birine, bir şeye inanmak.

bawerand/ın *Lg (dıbawerine, bıbawerine)* inandırmak.

baweri *Nne.* inanç, iman.

bawername *Nhx.* güven mektubu, senet, itimat.

baweşand/ın *Lng. (badıweşine, baweşine)* yelpazelemek, rüzgarla sallamak, bayrak, mendil vs. yi sallamak. * **xwe baweşandın** *bw.* kendini kırıtarak veya sallanarak yürümek. * **çı xwe badıweşini, de zû ke** *bw.* ne sallanıyorsun, hadi acele et.

bawesir *N. bn.* **basûr.**

baweşi/n *Lng. (badıweşe, babıweşe)* 1. yelpazelenmek, sallanarak yürümek. 2. yelelenmek, saç, bayrak vs. nin rüzgarla dalgalanması. /**_ kırın** *L.* yellemek, yel ile serinlenmek.

baweşink *N.* yelpaze.

bawêş kır/ın *Lg (bawêş dıke, bawêş ke)* kucaklamak, benimsemek. *bn.* **hemêz kırın.**

bawış *N. rgd.* doğurmuş fakat süt vermiyen hayvan.

bawışk *N.* esneme. /**_ anin** *Lnk. Lng.* esnemek. /**_in** *Lng.* esnemek.

bawi *N. Bj.* romatizma.

bawûl *N. it.* bavul.

bax [1] *N.* renk, kumaş vs. den dökülen renk. /**_ dan** *L.* renk vermek, solmak. * **ew fistanê keçkê zehf baxê dıde** *bw.* kızın entarisi de çok boya veriyor.

bax [2] *N. P.* üzüm bahçesi, bağ. * **baxê irem** *N. bw.* Cennette bir bahçe. * **bax û bostan** *bw.* bağ ve bostan, sebze ve meyve bahçeleri.

baxaj *N. Fr.* bagaj, yolcu yükü.

baxçe *N. P.* bahçe. /**_van** *Nx.* bahçıvan. /**_vani** *N.* 1. bahçecilik. 2. bahçıvanlık.

baxe *N.* seliloit *ing.* **celluloid.**

baxor *N.* gedik, aralık. *bn.* **çıxır.**

baxoşk *N.* havalandırma tertibatı. ingilizcede **air conditione.** *bn.* **bakêş.**

baxoxe *N.* çubuk kalınlığında bir metreye kadar uzar ve ucu yumak şeklinde çiçekli tohumu bulunan bir ot, bu yumak yenir.

Baxtıyar *N.* Bahtiyar. 1. Ana kolu İran'da olan bir Kürt aşireti. 2. *bn.* **bextıyar.**

baxel *N. bn.* **paşıl.**

bayberê 1. *Nne.* öz, hülasa. 2. *N.* madde, cisim.

baybezê *rgd. rgp.* alelacele, çabucak. *bn.* **teqeze.**

bayef *N. bn.* **behiv.**

bayi *N.* bayi, satıcı.

baxel *N. bn.* **paşıl.**

-baz [1] *x. Grm.* sonektir. 1. cı, ci, cu, cü gibi ek manaları verir. 2. geçiş, yükseliş durumu bildirir. **canbaz, serbaz, xumarbaz** gibi.

baz [2] *N.* şahin. *zoo.* **Falco peregrinus.** /**_evan** *Nx.* atmaca ile ava giden kişi. /**_i** *N.* atmaca ile avcılık. *zoo.* **Accipiter gentilis.** *bn.* **başok, başoke, şımqar, baleban.**

baz [3] *Nne.* koşma, atlama. /**_ dan** *Lng.* 1. atlamak, koşmak. 2. sıçramak. * **tırsa re bazdan** *bw.* korkudan kaçmak. * **bazdan ser hev** *bw.* üst üste atlamak. * **bazdan jêr** *bw.* aşağı atlamak. * **bazdan jor** *bw.* yukarı sıçramak, yukarı atlamak.

bazar *N.m.* 1. pazar, alış veriş. 2. pazar yeri. 3. pazarlık. 4. pazar günü. * **bazara kar** *Nh.* iş piyasası. * **bazara me ne wilo bû** *bw.* pazarlığımız öyle değildi. /**_ germ** *N.* olgun piyasa, malda iyi sürüm hali. /**_ kar** *rgd.* ticaretle uğraşan, tacir. /**_kari** *N.* 1. ticaret, tacirlik. 2. ticaret muamelesi. /**_ ker** *rgd.* 1. çok pazarlık eden kişi. 2. ticaret erbabı. /**_i** *N.* pazarlık.

bazbend *Nhx.* 1. kola bağlanan muska. 2. görevli kolluğu.

bazberz *Nh.N.* yüksek atlama.

baze *N. bn.* **caw.**

bazın *N.* bilezik.

bazınd *N. anat.* bilek, el bileği. * **bazında dest** *Nh.* el bileği.

bazır *N.* küçük bir kuş.

bazırgan *Nx.* tüccar, tacir. /**_i** *N.* tüccarlık, ticaret.

-bazi *x. Grm.* sonektir. lik, luk gibi anlamlar verir. **canbazi, rêbazi, şerbazi.** gibi. *bn.* **baz.**

bazor *N.n.* fırtına, sert rüzgar. *bn.* **bahoz.**

bazû *N. anat.* pazı.

bazûke *N.* bazuka, bir tanksavar silahı.

be [1] *L.* 1. **'bûn'** fiilinin şart ve istek kipi. * **ko êvar be!** *bw.* akşam olursa. * **saet çaran de lı wê be** *bw.* saat dörtte orda ol. 2. **'bırın'** fiilinin emir hali. * **bıbe** ! götür!. 3. Soranca da da 'bi' edatıdır.

be [2] *B.* 1. kuzu melemesi. 2. korku ifade eden ünlem.

bebık *N.m.* bebek.

bebır *N.P.* sıcak ülkelerde yaşıyan benekli bir yırtıcı hayvan. *zoo.* **Hyrax syriensis.**

bed *rgd.* çirkin, kötü. /**_bext** *rgd.* bedbaht, mutsuz. /**_bextane** *rgp.* ne yazık ki, bedbahtça, mutsuzca. /**_bexti** *N.* mutsuzluk, bedbahtlık. /**_guman** *rgd.* şüpheci, vesveseli. /**_gumani** *N.* şüphecilik. /**_gumani kırın** *L.* şüphe etmek. /**_nav** *rgd. Nh.* kötü isim, kötü şöhret. /**_nıjad** *rgd.N.* 1. piç, soysuz. 2. melez. /**_rewışt** *rgd.* kötü karakterli, kötü huylu. /**_tır** *rgd.* daha kötü. /**_tırin** *rgd.* en kötü, daha fazla kötü. /**_xû** *rgd.* kötü huylu. /**_xwaz** *rgd.* kötülük istiyen, şer istiyen. *bn.* **xırab.**

bedbin *rgd.* kötümser. *ing.* pesimist.

bedel *Nne.* bedel, bir şeyin karşılığı.

beden [1] *N.m.* 1. duvar. 2. siper. * **bedena Dıyarbekrê** *bw.* Diyarbakır surları. /**_ kışandın** *bw.* beden *(duvar)* çekmek. /**_ kırın** *bw.* bedenle çevirmek, müstahkem hale getirmek.

beden [2] *N. n. anat.* vücut, gövde. beden. /**_parêzi** *Nh.* kültür-fizik, jimnastik, spor. /**_parêzi kırın** *L.* spor yapmak. *bn.* **laş.**

bedew *rgd.* güzel, muhteşem, şuh, yakışıklı. /**_ bûn** *L.* güzel olmak, yakışıklı olmak. * **keça bedew** *bw.* güzel kız. /**_i** *N.* güzellik. * **bedewiya wê lı ser kesi nine** *bw.* onun *(kadın)* güzelliği hiç kimsede yok. /**_ kırın** *L.* güzelleştirmek. * **bedew û cındi** *bw.* güzel ve daha güzel şeklinde pekiştirme. * **bedew û hori** *bw.* huri gibi güzel anlamında pekiştirme.

bedexter *rgd.* uğursuz.

bedêl [1] *N.* değer, kıymet. * **bedêla xwe çı ye ko!** *bw,* kıymeti ne ki!

bedêl [2] *N.* değiştirme, trampa, tayin. /**_ kırın** *L.* değiştirmek. * **dersdarê me bedêl kırın dane cıheki dın** *bw.* öğretmenimizi değiştirip başka yere tayın ettiler. * **cılên xwe bedêl kırın** *bw.* elbiselerini değiştirmek. /**_van** *Nx.* çiftçiye molada yardım eden yamak. *bn.* **berdêl, tıraınpe.**

bedgeh *N.* çıkıntı. * **bedgeha guh** *Nh. anat.* kulak çıkıntısı

bedıland/ın *Lg (dıbedıline, bıbedıline)* 1. değiştirmek, şeklini değiştirmek, dönüştürmek. 2. *(memurlar için)* tayın etmek. *bn.* **bedêl.**

Bedırxan *N.* 1. Kürtlerde erkek ismi. 2. Bohtan emirlik hanedanlarından değerli bir aile. Bunlardan Celadet *A.* Bedirxan Xoybon örgütü ve hawar dergisinin kurucusu ve Kürtçe Latin alfabesinin babasıdır. Dr. Kamuran *A.* Bedirxan Paris Sorbon üniversitesinde prof. luk yaparken bir yandan da çeşitli Kürtçe sözlük, gramer, ve kitaplar neşretmiş ve dilimize bugünkü şekli vermişlerdir.

bedid *rgd.* açıkça. *bn.* **pendi, aşıkar, eşkere.**

bedkar *N. rgd.* kötü çalışan, kötü ameller peşinde koşan kişi.

bedl *N. A.* 1. elbise, kostüm. 2. dolunay, ayın tam görünüşü. 3. değiştirme. *bn.* **bedêl.**

bedrek i *Nne.* fenalık, kötülük, kötü yüreklilik.

bedzman *N. bn.* **bedbêj.**

befr *N. bn.* **berf.**

befrik *N.* kar küreği.

befş *N. bn.* **bevş.**

befşık *N.* 1. küçük kirkit. 2. *ant.* el bileği kemiği. *bn.* **bevşık.**
beg *N.n.* 1. bey 2. bay. /**_ayeti** *(begti, beguti)* *N.* beylik.
beh *N.* mahsul *bn.* **dexl, zad.**
behane *Nne.* bahane. *bn.* **bafık.**
beharat *N.* baharat.
behdıland/ın *Lg (dıbehdıline, bıbehdıline)* *bn.* **betılandın.**
Behdinan *bn.* **Badinan.**
behecok *rgd.* kıskanç. /**_î** *Nne.* kıskançlık. *bn.* **dexes.**
behê *N.* ayva. *bot.* **Cydonia vulgaris** *bn.* **bıhok.**
behır *(behr)* *N. bn.* **beş.**
behısi/n *Lng. (dıbehıse, bıbehıse)* tartışmak, bahse girmek. *bn.* **gengeşî.**
behıtand/ın *Lg (dıbehıtine, bıbehıtine)* şaşırtmak, sersemleştirmek.
behıti/n *Lng. (dıbehıte, bıbehıte)* 1. şaşırmak, sersem hale gelmek. 2. erimek. *bn.* **helandın. hêlîn.**
behi/n *Lng. (dıbehe, bıbehe)* sıçramak.
behit *rgd. A.* acaip, tuhaf. 2. mucize. * **behit bûn** *bw.* mucize olmak.
behiv *N. m.* badem. /**_ter** *N. rgd.* çağla. *bn.* **çexele. behiva kwir** *N.* taş bademi. * **behiva talık** *N.* acı badem. *bot.* **Amygdalus amara.**
behîvok *N. Bj.* bademcik.
behiûlk *N. Bj. bn.* **balûg.**
Behmen *N.* 1. Keyanilerin birinci kralı. 2. Zerduşti dininde bir melek.
beho *ghk.* bu nedenle, bundan ötürü.
behr *A. N. m.* deniz. * **Behra Spi** *Nh.* akdeniz. * **Behra Reş** *Nh.* karadeniz. * **Behra Vanê** *Nh.* Van gölü. * **behı bı devê se hevri nabe** *bw.* deniz it salyası ile bulaşık olmaz. *bn.* **derya.**
Behram *N.* 1. İran'da kurulan Sasani devleti krallarından biri. 2. eski İran dininde bir melek ismi. 3. Mars yıldızı.
behre *rgd.* parça. /**_behre** *rgd.* parca parça. * **behre behre top dıke** *bw.* parça parça *(tümüyle)* topluyor. * **behreki ve** *rgp.* bir yandan *(meyva toplarken veya ekin biçerken tek tek kesintisiz alıp toplamak).* * **em behreki ve dıçının û dıçın** *bw* bir yandan biçip gidiyoruz. * **wer behreki ve bıxwe; tu çı dıbezi navinê** *bw.* şöyle bir yandan ye; ne ortaya koşuyorsun.
behremend *N. rgd.* ortak, şerik. *bn.* **beşdar.**

behs *Nne. A.* bahis, haber, anlatma. /**_ kırın** *L.* bahsetmek. * **behsa rojê kırın** *bw.* günden bahsetmek. * **behsa şer kırın** *bw.* harpten bahsetmek. * **behs û xeber** *bw.* bahis ve haberler şeklinde pekiştirme.
behvan *rgd. rgp.* öyle, böyle, şöyle. *(ekseri 'filan' kelimesiyle beraber kullanılır).* * **fılan û behvan** *bw.* şöyle böyle veya şu ya da bu.
beıcand/ın *Lg (dıbeıcine, bıbeıcine)* 1. kızdırmak, öfkelendirmek. 2. kıskandırmak.
beıci/n *Lng. (dıbeıce, bıbeıce)* 1. kızmak, öfkelenmek. 2. kıskanmak.
bej *N.* 1. toprak, kara parçası. 2. *rgd.* sussuz kara parçası, sulak olmayan arazi. * **dı bej û behr û hewa de** *bw.* yerde, denizde ve havada. * **gıyayê bej** *bw.* su istemeyen sadece yağmur suları ile beslenen ot. * **mırovê bej** *bw.* argoda medeni olmasını becerememiş kaba insan.
bejavi *(bejîavi)* *rgd.* hem karada ve hemde suda yaşıyan veya giden canlı makina vs., amfibi.
[1] *N.* 1. baklagiller. 2. sussuz yer. 3. nizamsız asker. 4. milisler.
bejık [2] *N.* kıtır adlı bir salatalık. *bn.* **kûte.**
bejın *N. bn.* **bejn.**
bejınbost *rgd. N.* cüce, kısa boylu kimse.
beji *N.* 1. kara parçası. 2. *rgd.* sussuz araziye ait, yağmur suyuyla yetişen bitki.
bejmêr *rgd.* layık.
bejn *N. ant.* boy, pos. * **bejn û bal** *bw.* boy pos. * **bı bejn û bal** *bw.* boylu poslu ve güzel vücudu olan kimse. * **bejna lıhevhati û xwin şirin** *bw.* birbirlerine uygun organlarıyla sevimli ve tatlı kanlı. /**_bılınd** *rgd.* uzun *(yüksek)* boylu/**_ dan** *L.* boy vermek. /**_drêj** *rgd.* uzun boylu. /**_kın** *rgd.* kısa boylu. /**_zırav** *rgd.* ince boylu, narin, güzel endamlı.
bekçi *N.* bekçi. *bn.* **notırvan.**
bekre *N.* kil, balçık.
Bektaşi *N.* Haci Bektaşiye bağlı bir tarikat.
bel [1] *N.* 1. kulakları dik hayvan. *bn.* **pel.** 2. suyun ince olarak akıntısı. /**_ kırın** *L.* 1. işemekte cücükten çıkan sidiğin şekli, formu, suyun bu şekilde akması. 2. dik, diklik şekillerle görünmek. 3. göz dikmek. 4. argoda sırıtma şekliyle görünmek. * **çavê xwe bel kırın** *bw.* gözlerini

dikmek. * **mışk xwe dı nav zevîyê de bel kırıye maye** *bw.* fare tarlada dikilip durmuş. * **nızani xwe veşêri, bel bûye sekıniye** *bw.* gizlenmesini bilmiyor, sırıtıp duruyor. * **ava kanıyê wer zırav bel dıke** *bw.* çeşme incecik akıyor.
bel [2] *N.* sürü *(koyun ve keçi için). bn.* **Bırr.**
bela *Nne. m. A.* bela, kaza, içinden çıkılması güç durum. /**– ditın** *L.* bela görmek, belaya uğramak. /**– derxıstın** *L.* bela çıkarmak. /**–fıroş** *N. rgd.* belalı, bela satan, kendisinden zarar gelen. /**–ger rgd.** bela arayan. /**– gerin** *L.*bela aramak. /**–kêş** *N.* çok bela gören, belaya uğrayan. /**–zade** *N.* belaya uğrayan kımse. **bn. karesat.**
belalizk *N.* çöl zambağı, çöl nergizi. *bn.* **belaziz.**
belalûk *N.* meyvesi sedir ağacı meyvesine benzer bir ağaç. *bn.* **helhelûk.**
belam *rgp. S.* fakat, amma.
belani *Nne.* müsbet, pozitif. *bn.* **erêni.**
belaş *rgd.* beleş, parasız, bedeva.
belav *N. L.* parçalanma, bölünme, dağılma, yayma. /**– bûn** *L.* bölünmek, ayrılmak dağılmak. * **em Kurd zû jı hev belav dıbın** *bw.* biz Kürtler çabuk birbirimizden ayrılıyoruz. /**– kırın** *L.* bölmek, ayırmak, dağıtmak. * **nan belav kırın** *bw.* ekmek dağıtmak. * **xeber belav kırın** *bw.* haber yaymak.
belavok *N.* broşür, risale, küçük kitap, ‿ildiri.
belawela *rgd.* darmadağınık. /**– bûn** *L.* darmadağın olmak, dağılmak. /**– kırın** *L.* darmadağınık etmek, serpiştirmek, dağıtmak.
belaziz *N.* yabani sünbül. *bn.* **belalizk.**
belbelitanık *N.* kelebek. *bn.* **pirık, fırfırok.**
belbû/n *Lnk. (bel dibe, bel be)* 1. çiçek açmak, çiçeğin kendi kendine açılması 2. yeşermek *(bitki, ot vs.).*
belçım *N.* ağaç yaprağı.
Belçiki *rgd.* Belçikalı.
beleban *rgd.* afacan.
belediye *N. A.* belediye. *bn.* **şaredari.**
belefıre *N. Bj.* amel olmak *(hayvanlar için). bn.* **vırık.**
belek [1] *rgd.* alaca, siyah beyaz. /**– bûn** *L.* alacalaşmak. /**–i** *N.* alacalık. * **beleki ket erdê** *bw.* karların erimeye başlaması, karanın görünmesi. /**–berfi** *N.* parça parça karın olduğu arazi. * **bızına belek** *bw.* alaca keçi. * **qırıka belek** *N.* ala karga.
belek [2] *N. ant.* baldır, baldır eti.
belek [3] *N. bn.* **mêkok.**
belek [4] *N.* karaca. *zoo.* **Capreolus capreolus.**
belek [5] *N.* bir cins battaniye, kilim.
Belekan *N.* Siirt'te bir aşiret.
belekbırdın *N.rgd.* 1. çok renkli bir elbise, bu tür kuş veya hayvan. 2. *rgd.* kızıl renk.
belekpêç *Nh.* ayakkabı üzerine ayağa giyilen tozluk. *bn.* **saq.**
belem *N. S.* sandal, kayık. *bn.* **kelek.**
beleme N. *bn.* **bendsami.**
belender *N.* mültezim, kesenekçi, kesimci.
belengaz *rgd.* fakir, zavallı, mutsuz. /**– bûn** *L.* fakirleşmek. /**–i** *N.* fakirlik, zavallılık. /**– kırın** *L.* fakirleştirmek. * **belengaz û geda** *bw.* fakir ve sefil anlamında pekiştirme. * **belengaz û nezan** *bw.* zavallı ve cahil.
belesan *N.* pelesenk ağacı. *bot.* **Xylobalsamum.**
belê *rgp.* evet. *bn.* **erê.**
belên *Nne. S.* söz, vaat.
belg *N. m.* yaprak *(ağaç veya kağıt).* * **belgê darê** *bw.* ağaç yaprağı. * **belgê tıtûnê** *bw.* tütün yaprağı veya sigara kağıdı yaprağı. * **belg weşandın** *L.* yaprak dökümü. *bn.* **pelg.**
belge *N.* belge, delil.
belgıh *N. m.* elbise, kostüm.
belgin *rgd.* yapraklı, yaprak gibi ince. * **gula belgin** *bw.* bol yapraklı gül.
belıfand/ın *Lng. (dıbelıfine, bıbelıfine)* blöf yapmak.
belık *N. ant.* cücük, çocuk penisi. * **belıkê gewriyê** *N. ant* gırtlaktaki küçük dil. * **belıkê zıman** *Nh. ant* gırtlaktaki küçük dil. *bn.* **gelalûç.**
belım *N.* pirinç sapı.
belındir *N. bn.* **berdil.**
belıq *Nne.* fışkırma.
belıqand/ın *Lg (dıbelıqine, bıbelıqine)* fışkırtmak.
belıqi/n *Lng.* 1. fışkırmak. 2. sivrice dikilmek. * **çavê xwe belıqandın** *bw.* gözlerini dikmek.
belışand/ın *Lg (dıbelışine, bıbelışine)* tahrik etmek, karışmak. *bn.* **pelışandın.**
belıyand/ın *Lg (dıbelıyine, bıbelıyine)* 1. sağlamlaştırmak. 2. teyit etmek.

belitang *N.* papyon kıravat.
belkê *(belkêm) rgp.* belki, galiba.
belo *N. rgd. B.* kulakları dik hayvanlar için denir. Ekseri teke ve koçlar için. 2. köpek ismi ve dik kulaklı köpekler.
beloq ¹ *rgd.* Z. berrak.
beloq ² *N. rgd.* 1. göze çarpan, belirli. 2. pırtlak, patlak göz. * **çav beloq** *bw.* patlak gözlü, şiş gözlü. /**_ bûn** *L.* pırtlamak, kolayca yerinden veya kabuğundan fırlamak.
belm *N.* pirinç samanı, pirinç sapı. /**_riş** *rgd.* uzun sakallı kimse. *bn.* **riko.**
belor *N.* 1. billur. 2. şişe. /**_i** *rgd.* billurdan şey.
belqıtand/ın ¹ *Lg (dıbelqıtine, bıbelqıtine)* gebertmek, mundar hale getirmek.
belqıtand/ın ² *Lg (dıbelqıtine, bıbelqıtine)* uyandırmak, kaldırmak *(erection)* ekseri cinsel organ için.
belqıti/n ¹ *Lng. (dıbelqıte, bıbelqıte)* gebermek.
belqıt/in ² *Lng.* uyanmak, kalkmak *(cinsel organ için).*
belqit *Nne.* geberme.
beltitk ¹ *N.* ağaç kurdu. *bn.* **kurm.**
beltitk ² *N. ant.* venüs tepesi. *bn.* **zilık.**
beltitk ¹ *N.* 1. küçük tepe. *bn.* **tûm.** 2. raf.
beltitk ² *N.* tahıl kurdu, tahıl biti.
belu *rgd. rgp.* belli, aşikar. /**_ bûn** *L.* belli olmak. /**_ kırın** *L.* belli etmek, belirtmek. *bn.* **bêlu.**
Belûci *rgd.* 1. Belucistan'lı, Belucistan'a ait.
belûr *N.* billûr. /**_i** *rgd.* billûr gibi, billûrdan olan.
belût *N. bn.* **berû.**
belweşin *N. Bj.* 1. cüzzam. 2. cüzzamlı.
belxem *N. Gr.* balgam.
bem *N.* müzikte bam teli. *bn.* **bam.**
ben ¹ *N. n.* ip, sicim, çorap ipi. *bn.* **bend².**
ben ² *N.* bıtım ağacı, sakız ağacı. *bot.* **Pistacia terebinthus.** *bn.* **qızban.**
benav *N. m.* dişbudak ağacı *bot.* **Fraxinus ornus.**
benc *N.* yabani haşhaş. *bot.* **Nyoscyamus.** *bn.* **beng¹.**
bend ¹ *N. m.* kısım, cephe.
bend ² *N.* 1. ip, sicim. 2. ip falı. /**_ avêtın** *L.* ip atmak, bir yere halat atmak, * **bend bızdandın** *bw.* ipleri koparmak, zorlukları yenip selamete çıkmak, esaretten kurtulmak. * **bend gırê dan** *bw.* ip muskası yapmak. * **bı bendan şıdandın** *bw.* iple sıkmak. * **dı vê bendê de bend hatiye nıvisandın** *bw.* bu kısımda bend hakkında yazılmış. * **bend vekırın** *L.* ip çözmek. 2. ip muskası yaptırmak. * **bend û ta** *bw.* ip ve iplik anlamında deyim.
bend ³ *N.* makale, paragraf.
bend ⁴ *N.* sur, hisar.
bend ⁵ *rgd.* 1. yasak. 2. set, mania. * **benda avê** *Nh.* baraj, su seti. /**_ bûn** *L.* yasak olmak. /**_ kırın** *L.* yasaklamak, kelepçelemek, bağlayıp esir almak. *bn.* **gırêdan, qedex.**
bendçarıx *N.* çarık ipi, jartiyer.
bende *N. rgd.* köle, esir, hizmetçi. /**_ bûn** *L.* esir olmak. /**_ kırın** *L.* esir etmek, köleleştirmek. /**_gêri** *N.* esaret. /**_yi** *N.* esaret, kölelik. *bn.* **dîl.**
bendegani *N.* esaret.
bendek *N.* güçlük, mania.
bendeke *N. m.* 1. denge 2. *N.* yükün her bir tarafı, yük hayvanı için palan.
bendelbend *N. cox.* sıradağlar.
bendemani *N. m.* birini veya bir şeyi bekleme. * **lı benda yeki man** *bw.* birini beklemek.
bendemayi *rgd.* bekliyen, müntazir.
bendema/yin *Lh. (benda dımine, benda bımine)* beklemek *(birini veya bir şeyi)*, intizar etmek. * **ez bendeyi meaşê xwe me** *bw.* maaşımı bekliyorum.
bendeqe *N.* değirmenin dönmesini sağlamak için ayakları altına konan oynak demir. *bn.* **bendke.**
bender *N.* liman.
bendewar *Nne.* gönülden bağlı. /**_i** *N. m.* yakınlık, gönül yakınlığı.
bendgore *Nh.* çorap bağı, jartiyer.
bendık ¹ *N. m.* 1. küçük ip, iplik. 2. çizgi. 3. *Grm.* tire işareti. 4. peynire karıştırılan bir bitki. * **bendıkê solê** *bw.* ayakkabı bağı.
bendık ² *N.* cırcır otu.
bendıkavi *N. bn.* **tûzık.**
bendi *N.* esaret, bağlılık. /**_xane** *Nx.* esarethane, hapishane.
bendke *N.* 1. su değirmeninin mili. 2. binek hayvanlarının kuyruk altından geçen ip. 3. yük hayvanlarına vurulan büyük çuval. *bn.* **bendeqe, bendeke, merbend.**
bendsami *Nh.* boyundurukta öküzlerin boğazına takılan ağaç çubukları boğaz altında bağlamak için ip.

benefş *N.m.* menekşe. *bot.* **Viola odorata.**
benefşi *(benefşin) rgd.* 1. menekşe rengi, mor. 2. *N.* menekşegiller. * **benefşi seg** *Nh.* yabani menekşe. *bot.* **Viola canina.**
beng [1] *N.* 1. uyuşturucu bir ot, haşhaş gibi içilir. 2. bazı yerlerde haşhaş. /**..kêş** *N.* haşhaş tiryakisi. /**..kêşan** *L.* haşhaş çekmek. *bn.* **benc.**
beng [2] *N.* 1. görüntü, forum, durum. 2. aşık olan. 3. çılgın. /**..i** *rgd.* formunda kimse. 2. aşık olan kimse. /**..in** *rgd.* aşık, negatif manada çılgın. * **lı benga lı rojê dınêrım** *bw.* aşkımdan güneşi seyrediyorum.
beng [3] *N.* 1. banotu. *bot.* **Hyoscyamus niger.** 2. banağacı.
bengz *N.* renk. *bn.* **gwin, reng.**
bengzerık *N.* *bn.* **benzerık.**
benık [1] *N.* ekseri pamuk olmayan şeylerden ip, sicim. * **benıkê basûrê** *Nh. bn.* **bendsami, ben, bendık.**
benık [2] *N.* evlek. *bn.* **gûri.**
beni *N.* ipliğe dizilerek üzüm veya dut şırasından yapılan bulamaca batırılan ceviz veya badem içi gibi şeylerden yapılan sucuk. *bn.* **meşlûr, meşlûl, gelbaze.**
benir *N.* *bn.* **bendsami.**
benişt *N. n.* 1. sakız, ciklet. 2. zamk. /**..ok** *N.rgd.* zamk veren bitkiler, zamklı. /**..cûn** *bw.* sakız çiğnemek. * **benîştê daran** *N.* kedi balı, ağaç sakızı. * **benîştê kelengê** *N.* kenger sakızı. * **benîştê qızbanê** *N.* sakız ağacından çıkan şire. * **benîştê taliyê** *N.* sütleğen otundan elde edilen sakız,
benk *N.* *bn.* **qızban.**
benkulave *N.* *bn.* **bendsami.**
benqe *N.* *bn.* **bank.**
benz *N.* *bn.* **bengz.**
benzerık *N.* baharın ilk çıkan çiçeklerden bir cins. Nevroz çiçeği, çiğdem. *bot.* **Colchicum autumnale.**
benzin *N. Fr.* benzin.
beok *rgd.* pis, kirli.
beq *N. n.* kurbağa. * **beqi dara** *Nh.* yeşil kurbağa. **zoo. Hyla arborea.** * **beqi fırok** *Nh.* uçan kurbağa. * **beqi gêrehılgır** *Nh. S.* ingilizcede **nurse frog.** * **beqi qoç** *Nh.* boynuzlu kurbağa. ingilizcede horned toad. * **beqi şaxedar** *Nh. bn.* **beqi qoç.**
beqê daran *N.* ağaç kurbağası. *zoo.* **Hyla arborea.**
beqal *A. N.* bakkal. /**..i** *N.* bakallık. /**..i kırın** *bw.* bakallık etmek.
beqbeqok *N.* 1. su kabarcıkları. 2. *rgd.* kabarcıklı.
beqbeqû *B.* vakvak, ördek sesi.
beqel *N.* *bn.* **beqal.**
beqem [1] *N.* çabuk solan bir boya ile boyanmış şey.
beqem [2] *N.* bakam ağacı. *bot.* **Haematoxylon campechianum.**
beqık [1] *N. ant.* göbek bağı. *bn.* **navık.**
beqık [2] *N.* su veya sıvı maddelerde üste çıkan kabarcıklar.
beqıtand/ın *Lg (dıbeqıtine, bıbeqıtini)* parmaklarını kıkırdamak.
beqlewa *N.* baklava.
ber [1] *N.* 1. kilim. 2. *N.* halı kilim vs.veya kumaş işlerinde uzunlamasına her dilim. * **astırê me sê beri ye** *bw.* kilimimiz üç dilimlidir. *bn.* **tej.**
ber [2] **N. S. taş.** /**..bır** *N.* taş kesen kimse, taşçı. * **ber lı seri, yan ser lı beri, wê her seri bışkêt** *bw.* ha kafa taşa, ha taş kafaya, kırılacak yine kafa anlamında atasözü. *bn.* **kevır.**
ber [3] *N. n.* gelir, istimlak.
ber [4] *N.* döl, meyve, mahsul, ürün. /**.. hılanîn** *Lg* ürün kaldırmak, hasat etmek. * **isal daran xwaş ber gırtıye** *bw.* bu yıl ağaçlar çok iyi meyve tutmuşlar. * **mangê isal ji ber negırt** *bw.* inek bu yıl da döl tutmadı. * **ber jı ber ketın** *bw.* döl veya yavru düşürmek. * **berê daran** *bw.* ağaç meyveleri. * **berê havinê bavêje kulinê** *bw.* sakla samanı gelir zamanı anlamında atasözü.
ber [5] *x. Grm.* sonektir. iş veya meslek tanımını yapar. **rêncber, rêber** gibi.
ber [6] *x. Grm.* önektir. bir fiil veya oluşumu tanımlar. **berketın, beravıtın, berçûn.** gibi.
ber [7] *rgd.* enli, geniş. * **odê mın çar metran ber e** *bw.* odam dört metre geniştir. * **çar metre ber û sê metre drêj** *bw.* dört metre geniş üç metre uzun.
ber [8] *rgd. rgp. N.* ön, ön cephe, yan, nezd. * **ber agır** *bw.* ocak başı. * **ber bayi ketın** *bw. (birinin)* keyfine göre hareket etmek. * **ber bı..** *rgp.* karşı, karşısında. * **ber bı jêr bûn** *bw.* aşağıya doğru yönelmek. * **ber bı jêr çûn** *bwl.* aşağıya doğru yönelerek yürümek, gitmek. * **ber bı jêr kırın** *bwl.* yönünü aşağı çevirmek, alt tarafa yöneltmek. * **ber bı .. ve** *rgp.* doğru, istikametinde. * **ber bı zevıyê ve çû** *bw.* tarlaya

doğru gitti. * **ber** ... **çûn** *bwl.* düşmek, boşalmak. * **zaro jı ber çûn** *bw.* çocuk düşürmek. * **berê xwe dan** *bwl.* bakmak, yönünü çevirerek bakmak. * **jı ber ko** *rgp.* çünkü, gerçi. * **ber** ... **re** *rgp.* önünden. * **em ber gund re hatın** *bw.* biz köyün önünden geldik. * **ber çêm re** *bw.* nehir boyunca, nehir önünden. * **ber** ... **de** *rgp.* önünde, bir şeyin tesiri önünde. * **ber nexwaşıyê de** *bw.* hastalıkta, hastalık tesiri altında. * **ber bêr de** *bw.* yük altında. * **ber mırınê de** *bw.* ölümün eşiğinde. * **çûn ber agırê yeki** *bw.* kız istemeye giderken böyle denir. * **kırın ber** *L.* önüne koymak. * **kêr kırın ber xwe** *bw.* beline *(önüne)* bıçak koymak. * **pez kırın ber şıvan** *bw.* davarları çobanın önüne kattılar *(koydular).*

ber9 *N. ant.* meme. * **navber** *Nh. ant.* iki meme arası. *bn.* **memık, çıçık, gan.**

ber [10] *N.* Kürtlerde otuz adetlik bir sayı ölçüsü.

bera *rgp.* olsun!. *bn.* **bıla.**

beraber *rgp. P.* beraber.

berada/n *Lh. (bera dıde, bera de)* kurşun sıkmak. * **bera hev û du dan** *bw.* biribirine saldırmak, birbirlerine hücum etmek, birbirine silahla ateş etmek.

berafi *Nne. m.* müzakere.

beraft/ın *Lg (dıberêfe, bıberêfe)* hafifletmek.

beragi *N. rgd.* turfanda.

beramber *rgp.* 1. karşı, karşıt, karşılık. 2. *rgd.* denk. /... **bûn** *L.* eşit olmak. * **herkesi yek gırt û beramberi hev bûn** *bw.* herkes birer tane alıp denkleştiler. /...**i** *N.* muhalefet, karşıt. * **ez beramberıya falan kesi nakım** *bw.* falan kese karşı gelmiyorum, yani muhalefet etmiyorum. /... **kırın** *bw.* karşılaştırmak *L.* denkleştirmek. * **her yeki yek dan û beramberi hev kırın** *bw.* herbirine birer verip denkleştirdik. /... **man** *L.* beraber kalmak, eşit kalmak. /...**ti** *N.* eşitlik, beraberlik.

beran *N. n.* koç. /... **berdan** *L.* koç katımı.

beranek *N.* 1. baş parmak. 2. inç, 2.540 cm. uzunluğunda bir uzunluk ölçüsü. * **tılıya beranekê** *Nh.* baş parmak.

beranin [1] *N.* hayal gücü, düşünme.

berani/n [2] *Lng. (ber tine, ber bine)* hayallamak, düşünmek.

berari *N. m.* para yardımı *(halkın hazineye veya kamuya yaptığı yardıma da denir).*

beraş *N.* değirmen taşı.

beraşo *N.* yıkanma. *bn.* **berav.**

berat *A. N.* şabanın 15. gecesi. 2. beraat, mahkemede kazanma.

berate [1] *N.* 1. leş. 2. nişan, işaret. * **kırın berate** *bw.* leş haline getirmek.

berate [2] *N.* kan hakkı. * **bê ser û berate çû** *bw.* ne şehit ne gazi, boş yoluna gitti bizim niyazi.

berav *N.* 1. çamaşır yıkama günü. 2. su çimme, çamaşır yıkama. * **iro berava me ye** bw. bugün çamaşır günümüzdür. /... **danin** bw. çamaşır yıkamak için kazanları kurmak. bn. **serşuştın.**

beravt/ın *Lnk. (berdavê, berbavê)* yavru düşürmek, zamanından önce doğurmak.

beraz *N. n.* yabani domuz. * **berazi avi** *Nh.* kobaya benzer bir kemirgen. *zoo.* **Capybara.** * **berazi derya** *Nh.* 1. yunus balığı. 2. domuz balığı. *zoo.* **Phocaena communis.** * **berazi efriqi** *N.* Afrika domuzu. *zoo.* **Phacochoerus aethiopicus.** * **berazi gine** *Nh. bn.* **kiroşki hındi.** * **berazi kovi** *Nh.* yaban domuzu.

Berazan *N.* Rojkan ve Aşitan aşiretlerinden iki ayrı kabile.

beraze *N.* 1. değirmen taşının dönmesini sağlamak için alt taşın altına konulan tahta pervaneler. 2. manivela. *bn.* **gıraste.**

berba *N.* harman savurma, rüzgarlama. 2. çürük taneler. /...**yi** *N.* havayi, boşuna.

berbad *rgd.* berbat.

berbajar *Nh. n.* banliyö, dış mahalle.

berban *N.* termin, taksit. 2. ön yargı.

berbaner *rgd.* ön yargılı.

berbang *N.* 1. gün doğuşunda gök renkleri. 2. şafak. 3. Ramazanda sahur vakti.

berbanık *N.* 1. kapı önünde üzerine oturmak için yapılan seki. 2. teras, taraça, seki.

berbar *Nh.* 1. taşıyıcı, hammal. 2. sorumluluk, yük. 3. yük altına gelme çağına giren hayvan. * **xwe dan berbarê** *bw.* yardım etmek, bir şeyde sorumluluk altına girmek. * **wi xwe da berbarê mın** *bw.* o bana yardım etti, veya o, sorumluluğuma ortak oldu. /... **hûn** *L.* yük çağına gelmek. /...**i** *N.* hayvanlarda yük taşıma çağına gelişi.

berbar [2] *rgd.* eşit.

berbaran *N.* yağmurluk şemsiyesi.

berbat *rgd.* berbat, çok kötü. /... **bûn** *L.* pislenmek, berbat olmak. /...**i** *N.* berbat olma

hali. /**_ kırın** *L.* berbat etmek.
berbaz *N. n.* astsubay.
berbejn *N.* boy muskası, din adamlarının hastaları iyileştirmek için yaptıkları çemberden geçirme merasimi, üfürüklemek.
berbejnk *N.* elbise askısı.
berbelav *rgd.* geniş. *bn.* **fıreh.**
berbendık *N.* tulum iplikleri.
berber [1] *rgd.* muarriz, rakip. /**_i** *N.* düşmanlık. /**_i kırın** *L.* düşmanlık etmek.
berber [2] *N.* berber. /**_i** *N.* berberlik, saç tıraş etmek. /**_i kırın** *L.* berberlik etmek. *bn.* **sertaş.**
berber [3] *N.* taşçı, bu kelime "berbir" anlamında kullanılmıştır. "ber[2]" kelimesindeki nota bak.
berberoji *N. bot.* ışığa doğrulum.
berbes *N. m.* mineral.
berbest *N.* set, engel. /**_i** *N.* 1. barikat, önüne geçme. 2. ilgi, alaka.
berbetavi *N.* bitkilerde ışığa doğrulum.
berbext *rgd.* baliğ.
berbêj *N.* olmayanı önceden konuşan kimse.
berbıber *rgp.* yavaş yavaş, azar-azar, kademe-kademe.
berbıryar *N. rgd.* hükümlü, mahküm, karar altında olan kimse.
berbısk *N.* saç tokası.
berbor *Nh.* su geçidi. *bn.* **bıhûr.**
berbûk *Nh.* gelin almaya giden kadınlar. /**_i** *N.* bu görevi yapmak işi. /**_i kırın** *L.* berbûk'luk etmek. *bn.* **xundi.**
berbûk [2] *N.* çiçek sepeti.
Bercis *N. ast.* Jüpiter yıldızı.
bercot *N.* 1. boyunduruk altına alınmaya hazır hale gelen dana. 2. çift sürmek hali. * **bavê mın lı ber cot e** *bw.* babam çiftin önündedir yani çift sürme yerindedir. * **gundi lı ber cot ın** *bw.* köylüler çift sürüyor, çift sürme mahalindeler.
berçav *rgd.* göze çarpan, besbelli, açık, göz önünde. * **berçav anin** *bw. bw.* dikkat etmek. * **anin berçav** *bwl.* göz önüne getirmek, açıklamak. * **berçav bûn** *bwl.* açıklanmak, gözönüne gelmek. * **berçav kırın** *bwl.* takdim etmek, ibraz etmek, açıklamak, göz önüne sermek.
berçavık *Nh.* gözlük. *bn.* **çavık.**
berçek *N. rgd.* silahlı, silah altına alınmaya hazır kimse
berçêlk *N. bn.* **geprûg.**
berçiçeq *N. ant. bn.* **geprûg.**
berçin *N.* çit. *bn.* **çeper.**
berçin *rgd.* 1. kıskanç. 2. kıskanç olmak.
berd *N.* taş. /**_elan** *N. rgd.* taşlık, taşlık arazi. /**_elani** *rgd. N.* taşlık araziye ait. *bn.* **kevır.**
berda/n *Lg (berdıde, berde)* bırakmak, terketmek, boşamak, redetmek, vazgeçmek, salıvermek, saldırtmak. * **berdan ser** *bwl.* saldırtmak, saldırmak. * **berdan jêr** *bwl.* alçaltmak, indirmek, aşağıya bırakmak. * **dest jê berdan** *bwl.* vazgeçmek, terketmek. * **dev jê berdan** *bwl.* vazgeçmek, boş vermek. * **wi dev jı jına xwe berda** *bw.* o, karısını boşadı, terketti. * **kırın nekırın nebû, êdi dev jê berdan** *bw.* ettiler etmediler olmadı, artık vazgeçtiler. * **wan pez berdan çıyê** *bw.* onlar davarı dağa salıverdiler. * **wi xwandın berda ye** *bw* o, okumayı bırakmış.
berdandest *Nh.* mütareke, anlaşma.
berdar *rgd.* verimli, faydalı, kazançlı, karlı. *bn.* **bırıştı.**
berdar *rgd.* kamil, yetişkin. /**_ bûn** *L.* ergin hale gelmek, olgunlaşmak.
berdas *N.* 1. ekinin olgunlaşarak biçilecek hale gelmesi. 2. başkalarına kurban edilecek şekilde harcanacak şey veya kimse. * **bûye berdasê xelkê** *bw.* başkalarına alet olmuş.
berdeborin *Nh.* geçiş serbestisi anlamında bir söz, teskere. * **em jı berdeborina wan nenêrin û jı gırtigehê em revıyan** *bw.* onların bizi serbest bırakmalarını beklemeden biz, hapishaneden kaçtık.
berderazi *Nne. m.* ön yargı.
berdeq *N.* tek ayak üstünde yürüme sporu. * **berdeqani kırın** *bw.* tek ayakla tekleyerek yürümek.
berdest 1. *rgd.* hazır, el altında. 2. *N.* esir, hizmetçi. 3. *N.* mürit, takipçi. /**_i** *N.* müritlik, esirlik, hizmetçilik. 4. başlangıç. * **berdestê sıbê** *bw.* sabahın başlangıcı.
berdevk [1] *N.* müsteşar, temsilci. /**_i** *N.* 1. istişare. 2. ağız artığı, çanak yalayıcı.
berdevk [2] *rgd. Nh.* kişi olarak soytarı, madde olarak artık şey, ağğız artığı.
berdewam *N.* 1. devam etme. 2. *rgd.* devamlı. 3. devam halinde. /**_i** *N.* devamlılık.
berdewazi *Nhx. m.* bekleme. * **ez berdewazıya bejna te me, tu kêngê xuya dıbi** *bw.* o güzel boyunu hasretle bekliyorum, ne zaman görüneceksin.

berdêl [1] *N.* değişme. /**_i** *N.* aile arasında kızlarını birbirlerinin oğullarına vermek, kız takas etmek. * **berdêli kırın** *bw.* kız takas etmek.
berdêl [2] *rgp.* yer, mahal.
berdıl [1] *N.* hatıra, bellek. * **hat berdıla mın** *bw.* hatırıma geldi, aklıma geldi.
berdıl [2] *rgd.* aziz, sevgili.
berdılk [1] *N.* 1. gögüs önlüğü. 2. *rgd.* aziz, sevgili.
berdılk [2] *N.* kolye.
berdil *N. rgd.* üç yaşındaki koyun, dişi kuzu.
berdiwar *Nh. rgd.* öksüz, kimsesiz.
berdolavi *Nh.* 1. iplik eğirmek çıkrığında çalışan kadın. 2. Kürtlerde bir müzik makamı.
berdoş *rgd.* berduş, başıboş kimse. *bn.* **fırfat, satur.**
berdû *N.* 1. hasır bitkisi. 2. yastıklara konan işlenmiş hasır. 3. hasır bitkisi cinsinden yastık yapımında kullanılan bir bitki.
bere *rgd.* 1. sade, basit, yalın. 2. *N. m.* kısım, parça, parti. /**_bere** *rgp.* adım adım, gitgide, ileriye ileriye. *bn.* **behre.**
berecot *N.* dönüm, 0,4 hektar.
beredan *Lh.* 1. bırakmak, salıvermek. *bn.* **berdan.** 2. ateş etmek. *bn.* **beradan.**
beredayi *rgd.* terkedilmiş, işe yaramaz, serseri, değersiz. *bn.* **peleştî.**
bereket *A N.* bereket. * **bereket lê be** *bw.* bereketli olsun, Allah ziyade etsin. * **bêbereket** *rgd.* bereketsiz. * **bıbereket** *rgd.* bereketli.
berendam *Nh.* 1. mebus adayı, namzet. 2. *rgd.* yedek üye.
berevaj *rgd.* karşı, aksi, zıddı, mukabili. * **berevaji Kurdi me tırki nıvısi** *bw.* Kürtçeye karşılık biz türkçe yazdık. *bn.* **bervaji.**
berevan *N.* savunmacı. /**_i** *N.* savunma, mukavamet. * **berevanıya yeki kırın** *bw.* birinden savunmak veya birine mukavamet ekmek.
berevez *N. bn.* **berrızde.**
berew *(ber bı) rgp* _doğru, _ileri, yönelik. /**_payiz** *bw.* güze doğru. sonbahara doğru. /**_paş** *rgp.* arkaya doğru. /**_paş bûn** *bw.* geri dönmek, geriye gitmek, arkaya yönelmek. /**_pêş** *rgp.* öne doğru, öne yönelik. /**_pêş bûn** *bw.* ileriye yönelmek, ileri gitmek, ilerlemek. /**_pêş kırın** *bw.* ileri vermek, öne sürmek. /**_piri** *bw.* yaşlılığa doğru.
berewurd *N.* teşbih, benzetme.
bereyişk *N.* mancınık.
berezane *N.* toka, kopça.
berê *rgp.* eskiden, geçmişte. *bn.* **beri.**
berrêni *rgd.* yabani, vahşi. *bn.* **kovi, dırınde.**
berêpê *N. ant.* ayak tabanı,
berêweber *N. n.* idareci, müdür, temsilci. * **komita berêweberi gıştî** *Nh.* umumi *(genel)* idare heyeti *(komitesi).* /**_i** *N.* idare. /**_i kırın** *L.* idarecilik etmek.
berêxweda/n *Lng. (berê xwe dıde, berê xwe bıde)* bakmak, dönüp bakmak. *bn.* **nıhêrin, qayt kırın, mêze kırın.**
berêz *rgd.* sayın, aziz. *bn.* **bırêz, berketi.**
berf *N. m.* kar. /**_avêj** *N.* kar makinası. /**_barin** *bw.* kar yağmak. /**_belek** *N.* yeri az tutmuş ve yer yer toprak görünen kar tabakası. * **erd berfbeleki bûye** *bw.* yer ince bir kar tabakası ile kaplanmış. * **berf datê** *bw.* kar yağıyor. /**_dımsk** *Nh.* kar helvası. /**_ende** *N. m.* çığ. *bn.* **basû.** /**_ gırtın** *L.* karın yeri tutması. /**_gırti** *bw.* yerde bembeyaz kar kaplama. /**_malk** *N.* kar temizleme küreği, sürtme için kürek. /**_ mıştın** *L.* kar temizlemek. /**_ û baran** *bw.* kar ve yağmur karışık, bu tip fırtına.
berfelik *N. bn.* **lêlav.**
berfıreh *rgd.* geniş, ferah, enli.
berfi 1. *N. m.* zambak. *bot.* **Liliaceous.** 2. *rgd.* kar beyaz. 3. *rgp.* karla ilgili, kara ait.
berfin *N.* kardelen çiçeği. *bot.* **Galanthus nivalis.** *bn.* **gulbefrink, bındehlok.**
berfxurk *N. bn.* **teyrok.**
berg *N. m.* 1. cilt, kitap cildi, kitap kapağı. 2. örtü.
bergda *N. Grm.* geçişli, geçişli fiil.
bergeh *N. m.* ufuk, panorama. 2. görünüş, meydan. /**_hi** *rgd. rgp.* açıklık, düzlük.
bergen *rgp. bn.* **hember.**
berger *N.* idareci, yalvarma. /**_ani** *N. m.* idare. /**_ên** *N* idareci.
bergerand/ın *Lg (berdıgerine, berbıgerine)* yalvartmak, yakartmak.
bergeri/n *Lg (berdıgere, berbıgere)* yalvarmak, yakarmak.
bergeş *N.* sini, tepsi.
bergew kır/ın *Lg (bergew dıke, bergew ke)* tıkamak.
bergıftek *N.* bayram, şenlik.
bergır [1] *rgd. N.* savunucu. /**_i** *N.* savunma.
bergır [2] *rgd.* bol mahsullu, döl veren.

bergırt/ın *Lng. (ber digire, ber bigire)* döllenmek, meyva tutmak, tohum tutmak.
bergidan *N. rgp.* karşı. *bn.* **hember.**
bergin [1] *N. rgd.* ciltli, ciltlenmiş kitap.
bergin [2] *N.* çok ince ve nefis kuzu yünü. *bn.* **lıva.**
bergir [1] *N.* 1. beygir. 2. savaşta ihtiyat kuvvet. * **bergiri mıli** *Nh. bw.* ihtiyat kuvvetler. *bn.* **ihtiyat, mineq.**
bergir [2] *rgd. bn.* **bergır.**
bergiran *bwl.* 1. yasını tutmak, biri için ağlamak. 2. bağırtmak
bergorn *Nh.* ölünün hayrına verilen yemek veya başka türlü sadaka.
berguhk *Nh.* kulaklık.
berhelıst i *N.* mukavemet.
berhem [1] *N.* 1. yaratma. /**...dari** *N.* yaratıcılık. *bn.* **afırandın.** 2. *N.* eser. * **berhemên Kurdi** *bw.* Kürtçe eserler. * **ev ferheng ji berhemeke nû ye** *bw.* bu sözlükte yeni bir eserdir. *bn.* **karpêk.**
berhem [2] *N.* hasılat, gelir.
berhemin *N. Grm.* büyültme sıfatı. Fransızcada. superlatif. *bn.* **berhevani.**
berhev [1] *N.* karşılaştırmalı, karşılıklı. * **dan ber hev** *bw.* karşılaştırmak, mukayese etmek.
berhev [2] *rgp.* toplu, yanyana. /**... bûn** *L.* toplanmak. /**... kırın** *L.* toplamak, biriktirmek. * **pare berhev kırın** *bw.* para biriktirmek. /**...rabûn** *L.* 1. rekabet etmek, birbirlerine saldırmak. 2. pozitif anlamda birbirlerinin önünde kalkmak, birbirlerine saygı göstermek.
berhevani *N. bn.* **berhemin.**
berhevanin *N. L.* mukayese, mukayese etmek.
berhevda *N. bn.* **bêtırker.**
berhev dan *(beri hev dan) Lg* münakaşa etmek, ağız kavgası etmek.
berhevi *N.* alıştırma, egzersiz. *bn.* **hevoti.**
berhevok *N.* 1. broşür küçük kitap. 2. şiir antolojisi.
berhewa *rgd.* 1. boş, anlamsız. 2. fiili olarak savurmak, havaya uçurmak. /**... kırın** *L.* havaya uçurmak *(dinamit, bomba vs. ile).*
berhıngêv *N.* ısrar.
berık [1] *N. n.* gülle, fişek.
berık [2] *N.* cep. * **kırın berıkê xwe** *bw.* cebine koymak. * **jı berıkê xwe der xıstın** *bw.* cebinden çıkarmak. * **avıtın berıkê xwe** *bw.* cebine atmak.
berım *N. bn.* **bêrm.**
berısand/ın *Lg (dıberısine, bıberısine)* tazim etmek, saygınlık göstermek, hürmet etmek.
berıst *N. rgd.* yüce makam sahibi, haşmetlû.
berıstın *Lg (dıberıse, bıberıse)* tazim, saygı veya hürmet etmek.
berızand/ın *Lng. (dıberızine, bıberızine)* azıtmak.
berızi *rgd.* azgın.
berızi/n [1] *Lng. (dıberıze, bıberıze)* azmak, azgınca kavga etmek.
berızi/n [2] *Lng. (dıberıze, bıberıze)* karşı gelmek, karşısına dikilmek.
beri [1] *(berri) N.* 1. ıssız çöl. * **beri û berıstan** *bw.* çöl ülkesi. 2. kışlak. *bn.* **bêri, deşt.**
beri [2] 1. *N.* ön. 2. *rgp.* önce, eskiden. /**... dan** *L.* yönelmek. * **beri nivro** *Nh.* öğleden önce. * **berıya ko** *rgp.* önceki, öncelikle. * **berıya ko ez bêm, tu hati** *bw.* ben gelmeden önce sen geldin.
beri [3] *(berri) N.* pelit. *bn.* **berû.**
berjenek *N.* dokuma tezgahının bir parçası.
berjewend 1. *rgd.* muktedir, kabiliyetli, ehliyetli, yetenekli. 2. *N.* idare, kurum. * **berjewenda rıya hesıni** *bw.* demiryolu idaresi
berjewendi *N.* 1. menfaat, yarar, çıkar, fayda. 2. ilgilenme, alakadar olma. 3. kabilyet, yetenek.
berjêr *rgp.* aşağı, aşağıya doğru. /**... bûn** *L.* inmek, başaşağıya yönelmek. /**... kırın** *L.* indirmek, alçaltmak veya bu fiili yapmak, başa, aşağıya yöneltmek
berjor *rgp.* yukarı, yukarıya doğru, yukarıya yönelik. /**... bûn** *L.* yukarıya yönelmek, yukarıya doğru gitmek. /**... kırın** *L.* yukarıya yöneltmek.
berk [1] *N.* su havuzu.
berk [2] *rgd.* sert, kuvvetli, sağlam.
berkani *N.* 1. sapan *(çocuklar için)*. *bn.* **qanik.** 2. *rgp.* ekseri köy için kullanılan *(çeşme önü yeri)*.
berkapk *N.* köşker önlüğü.
berkar *N. n.* 1. garson, çırak. 2. yardımcı işçi.
berkaş *N. cax.* 1. rampa, yokuş. 2. dağ eteği.
berkaz *N.* duvarda açılan delik, mazgal.
berkel *N. rgd.* yarım pişmiş, kaynama de-

recesinde olan. * **berkela ber dılê wi** *bw.* yüreği boğazına kadar gelmiş anlamında deyim.
berkele *N.rgd.* üç yaşında manda düvesi.
berkeş *N.* büyük bakır tepsi. *bn.* **sini.**
berkeşok *N.* küçük bakır tepsi.
berkel/ın *Lg (berdıkeve, berkeve)* birine bir şeye acımak, kıymak, onu korumak, müsamaha etmek, kayırmak. * **ez pır lı ber kedê xwe dıkevım** *bw.* ben emeğime çok acıyorum. * **bernakevi û belav dıke** *bw.* o hiç acımadan dağıtıyor.
berketi *rgd.* önemli, saygıdeger, değerli. * **hevalên berketi** *bw.* degerli arkadaşlar!
berkêr *N.rgd.* kesim hayvanı. /**– bûn** *L.* kesime gelmek.
berkêşan *N.* üretim. * **hêzên berkêşanê** *bw.* üretim güçleri.
berkêşand/ın *Lg (berdıkêşine, berkêşine)* üretmek.
berkêşk *N.* çekmece. /**–kıtêb** *Nh.* kitaplık.
berkoş *N.* önlük. *bn.* **peştemal.**
berkurk *N.ant.* kursak. * **kevokê berkurka xwe dagırt** *bw.* güvercin kursağını doldurdu.
berlêker *N. Grm.* fiil öneki. *bn.* **pêşdank, xurdepêş.**
bermaki *N.* emen yavru, ana kuzusu.
bermal *N.* 1. sofa, salon. 2. seccade. /**–i** *N.* ev kadını, evde hizmet gören kadın.
bermax [1] *N.* sigara kağıdı.
bermax [2] *N.* tavan.
bermayi *rgd.* artık, geriye kalan.
bermêj *N. rgd.* süt emen çocuk, süt çocuğu.
bermılk *N.* boyundurukta öküzlerin boynunu ağrıtmasın diye o kısma konan yumuşak parça veya keçe.
bername *N.m.* proğram. * **bernameyi şeva Newrozê** *bw.* Newroz gecesi proğramı.
bernamzed *N.* aday adayı.
bernav *Nh.* ilk ad, göbek adı.
bernexûn *rgd.* ters üstü, bir karavana veya kazanın yüz üstü konması hali. /**– bûn** *L.* ters üstü dönmek, yüz üstü dönmek. /**– kırın** *L.* ters döndürmek *(cansız şeyler için).* * **legan bernexûn danin** *L.* karavanayı tersüstü indirmek.
bernıxûn *N. bn.* **bernexûn, nıxûn.**
beroj *N.* 1. güneşe karşı olan yer. Ekseri soğuk havalarda güneşlenmek için güneşli sıcak, kuytu yerler için bu tabir söylenir. 2. güneş alan yamaçlar.
beroş *N.m.* kulplu tencere, bakır kova.
berpaş *rgd.rgp.* 1. ters yüz. 2. geriye yönelik. *bn.* **berewpaş.**
berpeyi *N.m.* tepki, reaksiyon.
berpê *N.* 1. oluşma, meydana gelme. 2. ayakaltı, artık olan şey. * **dı axaftına wi de tevlıhevıyek mezın berpê bû** *bw.* onun konuşmasında büyük bir karışıklık meydana geldi/veya oluştu. * **ew tev-talên me lı ber pê mane** *bw.* o eşyalarımız ayaklar altında kalmış. * **berpêyi xwe bıbine** *bw.* ayağının önünü gör!
berpêk *N.* engel. *bn.* **asteng.**
berpêş [1] *rgp.* takdim. /**– kırın** *L.* takdim etmmek.
berpêş [2] *rgp.* ileriye yönelik. *bn.* **berewpêş.**
berpırs *N.* dikkate değer gözlem.
berpırsıyar *N.* sorumlu, mesul. /**–i** *N.* sorumluluk, mesuliyet.
berq *N. bn.* **bırq, brûsk.**
berqef [1] *N.* dağ oyukları.
berqef [2] *N.* yük için hayvanların sırtına atılan çul.
berqut *N.n.* büfe. *ing.* **snack.**
berran *(ber ran) Nh. ant.* kasık. *bn.* **pızi.**
berrızde *N.* dağlarda kar veya soğuk için siper yeri.
berrûmet *(ber rûmet) Nh. ant.* burun yanlarından ağız dış kısmına uzanan ve yanakları ayıran çizgiler.
bersef *N.* evlerde salon kısmı, hol.
bersêl *N.* 1. sac ekmeği pişiren kadın. 2. sacda yeni çıkan ekmek.
bersiv *N.* cevap. /**– dan** *L.* cevap vermek. /**– gırtın** *L.* cevap almak. /**– hatın** *L.* cevap gelmek. /**– kırın** *L.* cevaplamak. * **ez hêvıya bersiva te me** *bw.* cevabını bekliyorum. * **çend car e dıpırsım tu bersiv nadê** *bw.* kaç kezdir soruyorum cevap vermiyorsun. * **bersiva nameya wan hatın** *bw.* mektuplarının cevapları geldiler.
bersojk *N.Bj.* mide ekşimesi.
bersork *N.* şakrak kuşu. *zoo.* **Pyrrhula pyrrhula.**
bersto *N.* yaka.
bersûc *N.* sanık.
bertav *N.* güneş şemsiyesi.
bertelef *N.* telef olmak. /**– bûn** *L.* telef olmak.
berteref *rgd.* safdışı. /**– bûn** *L.* saf dışı olmak /**– kırın** *L.* saf dışı etmek.
bertêrker *N. Grm. bn.* **xurde2.**

bertil *N.* 1. rüşvet. 2. kan parası. 3. zimmet. /**– gırtın** *L.* 1. rüşvet almak. 2. kan parası almak. * **bertila xwe zevıyek gırtın** *bw.* kan parası olarak bir tarla aldılar. * **bertil bera (kevıra) nerm dıke** *bw.* tazminat *(ödemek)* taşları yumuşatır. * **bertil û bac** *bw.* cerime ve vergi veya harac şeklinde pekiştirme.
bertûrk *N. ant. bn.* **geprûg.**
berû *N.* meşe palamudu, pelıt. * **berûyê malan** *(berûyê şirîk) Nh.* yenen *(tatlı)* palamut. * **berûyê pezan** *(berûyê talık)* yenmiyen *(acımsı)* palamut.
berûk [1] *N.* 1. yüz peçesi. 2. karasabanda boyunduruğa takılan tahta kanca. *bn.* **qartibelıg.**
berûk [2] *N. ant.* gırtlak.
bervaji *N. rgd.* karşı, karşıt, ters taraf. * **bervaji vê yekê** *bw.* buna karşılık, buna karşı. *bn.* **dıjraber, vaji.**
berva kır/ın *Lh. (berve dıke, berve ke)* dikiş veya örgüde kenarları katlamak, katlayarak dikmek.
bervale *rgd.* zavallı, sefil.
bervanek *N.* deride kenar kısımları.
bervekırî *rgd.* önü açık, ferah.
bervê *N.* ...e, ...a, yönelme. /**– bûn** *L.* yönelmek. /**– bûyi** *rgd.* yönelik. /**– kırın** *L.* yöneltmek.
bervêdırın *N.* avukat. *bn.* **parêzger.**
berwank *N. bn.* **pêşmal.**
berwar *N. m.* 1. yamaç, meyil. 2. tarih. * **berwarî çiyê de** *bw.* dağın yamacında. /**– bûn** *L.* yokuşa tırmanmak. /**–i** *N.* yokuşluk, meyillik. /**– kırın** *L.* yokuşa sürmek. * **dı berwara 1987.an de** *bw.* 1987 tarihinde.
Berwarî *N.* güney Kürdistanda bir bölge ve aşiret.
berwec *N.* bir cins tüfek demiri.
berwesêl *N. m.* ocak ateşliği.
berx *N. m.* kuzu. /**– avêtın** *L.* kuzu düşürmek, koyunun erken doğumu. * **berxbır** *bw.* yazın gelmesi emaresi. /**– çêrandın** *bw.* kuzu otlatmak. * **berxê berên** *Nh.* koçluk kuzu. * **berxê çê lı ber kozê belu ye** *bw.* koç kuzu iken belli olur*(yiğit çocukken belli olur).* * **berxê çırmaq** *N.* yenmez derecede çok zayıf eti olan kuzu. * **berxê şemze** *N.* şubatta doğan kuzu. /**–ık** *N.* 1. küçük kuzu, mecazi anlamda sevimli çocuklar için kullanılır. 2. negatif anlamda kurbanlık kuzu anlamı verir. * **berxa nêr jı bo kêr e** *bw.* erkek kuzu bıçak içindir. Kürt mücahitlerine atfedilen bir deyim. * **berxıkê mın!** *bw.* kuzum, yavrucuğum!. /**–van** *Nx.* kuzu çobanı. /**– zayin** *L.* kuzuların doğumu. /**–zayinan** *Nh.* kuzu doğma mevsimi.
berxık *B.* kuzum, tonton. * **berxıka mın** *bw.* kuzucuğum, yavrucuğum!.
ber xıst/ın [1] *Lg (ber dıxe, ber xe)* 1. öne sürmek, ilan etmek, birine bir şeyi öğrenmeye alıştırmak. 2. önünden çekmek, altından çekmek. * **leqebê mın lı ber xelkê xıstıne,êdî herkes lı mın dıke xû** *bw.* lakabımı halka yaymışlar artık herkes beni alaya alıyor. * **stûn jı ber tavanê xıstın** *bw.* sütunu tavanın altından çektiler.
ber xıst/ın [2] *Lg (ber dıxe, ber bıxe)* bir şeye alıştırmak. * **reya xırab ber xıstın** *bw.* kötü yola alıştırmak.
berxıstî *Nh.* önerme, öneri, teklif. 2. öğretme, alıştırma. * **te ew gotına berxıstî ye êdî bir nake!** *bw.* sen onu, o söze alıştırdın artık o unutmaz ki!.
berxudar *N. B.* teşekkür ifade eden bir ünlem.
berxurınî *N.* kayıntı, açlık gidermeye yarar hafif yiyecek.
berxwarî *N. rgd.* tüketici.
berxwedan [1] *N. L.* dayanma, direnme, mukavemet ve bu fiiller. /**–i** *N.* dirençlik, mukavemet hali. * **dı berwara berxwadana şoreşa Barzani de** *bw.* Barzani ihtilali direniş yıllarında.
berxweda/n *Lng. (berxwe dıde, berxwe de)* dayanmak, direnmek, tahammül etmek, mukavemet etmek.
berxweketın [1] *Nh.* utanma, hicap duyma ar. * **ez pır ber xwe ketım ko mın arîkarıya te nekır.** *bw.* sana yardım edemediğim için kendimden utanıyorum. * **carê rû gırtıne êdî ber xwe nakevın** *bw.* bir defa yüz almışlar, artık utanmazlar ki. * **ber xwe neketın** *bwL* arsız olmak, arsızlık.
berxweket/ın [2] *Lng. (berxwe dıkeve, berxwe keve)* utanmak, hicap duymak, kendine acımak.
berxwesekınî *rgd.* kibar, ağır başlı, kendine bakma.
berxwêr *N.* çok büyük ve yekpare tarla.
beryar *N. rgd. bn.* **bıryar.**
beryekî *rgd.* özel, hususi.

berz *rgd.* 1. yüksek. 2. büyük, iri. * **berz û bala** *bw.* çok yüksek. * **berz û bala bûn** *bw.* çok yükselmek. /**..yî** *N.* yükseklik. *bn.* **bılınd.**
berzçir *N.* krizalit devresini 17 yıl toprak altında tamamlıyan bir çekirge *ing.* **seventeen year locust.**
berze *rgd.* kayıp. /**..** **bûn** *L.* kaybolmak. /**..** **kırın** *L.* kaybetmek. *bn.* **wında.**
berzeling *N.* lavanta çiçeği. *bot.* **Lavandula angustifolia.**
berzewac *N.* evlenme çağı.
berzerine *N. m.* topaz, sarı yakut.
berzık *N. m. ant.* göbekaltı.
berzin *N. rgd.* binek çağına gelmiş tay.
bes *N. rgd.* pro. *B.* yeter, kafi, yeteri kadar, gereği kadar, sadece. /**..ayî** *N.* yeterlik. /**..** **bûn** *L.* yetmek, kafi gelmek, kafi olmak. * **bes vê gotınê bıke!** *bw.* yeter konuştuklarını!. /**..** **kırın** *L.* kesmek, durdurmak. * **dan bes kırın** *bw.* kestirmek, durdurmak. * **weki dın kes nızanî, yanê bes tu dızanî?** *bw.* bir sen biliyorsun yanı, başka kimse bilmiyor mu?. * **êdî kırına van ne bes e?** *bw.* bunların ettikleri artık yetmiyor mu?. * **Bes e lo!** *bw.* yeter be! yetti artık be!. * **bes e lê** *bw.* yeter be! *(kadın için).* * **bes ew kesana hatın** *bw.* sadece o kimseler geldiler.
besire *N. rgd.* koruk üzüm. *bn.* **şılûr.**
besmele *N. A.* besmele.
best [1] *N.* ilham.
best [2] *N. S.* bağ. *bn.* **gırê.**
beste *N. m.* beste *(müzikal melodi).* /. ... *Nx. rgd.* bestekar. /**..** **kırın** *L.* bestelem... * **xıstın bestê.** *bn.* **beste kırın.**
bestek *N.* 1. balon, paket. 2. parsel. *bn.* **gûrî.**
besteni *N.* dondurma. /**..fıroş** *N.* dondurmacı.
besterobar *Nh. cox.* nehir yatağı.
bestewin *N.* kır yaşamını anlatan yazı. Fransızcada idil.
bestık [1] *N.* dere kolları, özellikle bahar sularından meydana gelen küçük dere kolları.
bestık [2] *N.* suyun çekilmesi esnasında meydana çıkan kumlu arazi.
best/ın *L. S. Z..* *(dıbestine, bıbestine)* 1. düğümlemek, bağlamak. 2. su veya yolun önünü kesmek. 3. hayvanları bağlamak. *bn.* **gırê.**
bestır *N.* dokuma kumaş.
besti *N.* 1. ırmaklara yakın çok taşlı yerler, taşlık yer. 2. *rgd.* bağlı, bağlanmış.
bestraw *rgd. S.* bağlı.
beş [1] *N. m.* 1. hisse, pay, kısım. 2. ilgi. /**..dar** *N. rgd.* ortak, hissedar. /**..dar bûn** *bw.* ortak olmak, şerik olmak. /**..darî** *N.* 1. katılım, ortaklık. 2. katılma, iştirak. * **beşî bırayetî** *bw.* kardeş payı. * **beşdarî tışteki bûn** *bw.* bir şeye ortak olmak, bir şeye iştirak etmek. /**..** **kırın** *L.* paylara ayırmak, kısımlara bölmek.
beş [2] *N. rgd.* alnı beyaz olan hayvan. * **hespa beş** *bw.* alnı beyaz at. /**..o** *B.* alnı beyaz olana çağrı.
beşavend *N. n.* kafiye. *bn.* **kafıye.**
beşbır *N.* veraset, mirasçı, varis.
beşenî *rgd.* parçalı, bölünmüş.
beşer *N. A.* insan, beşer. /**..ıyet** *A. N.* insanlık, beşeriyet.
beşêderî *N.* gümrük vergisi.
beşık *N. ant.* 1. alnın iki yanındaki boynuz noktaları. 2. alın çatı, alnın çatısı. 3. alnın ortasındakı beyaz kısım. * **beşıka çepê** *N.* sol boynuz yeri. * **beşıka rastê** *N. ant.* sağ boynuz yeri.
beşışand/ın *Lg (dıbeşışine, bıbeşışine)* tebessüm ettirmek.
beşışî/n *Lnk. (dıbeşışe, bıbeşışe)* tebessüm etmek.
beşineve *L. S.* dağıtmak, taksim etmek, bölüştürmek.
beşiş *r...* ...mütebessim.
... ..kalın direk, kiriş, kalas, mertek. *bn.* ..êran.
..et *N.* toy kuşu *zoo.* **Otis tarda.** *bn.* **çırg.** * **beta fısfısok** *Nh.* bir cins turna.
beta *N. Gr.* radyoaktif cisimlerin yaydıkları üç isimden biri.
betal *rgd.* boş, geçersiz, işsiz. * **zagonên kevn êdî betal bûn** *bw.* eski kanunlar artık geçersizdirler. * **em betal ın** *bw.* boşuz, işsiziz. /**..** **bûn** *L.* işsiz kalmak, boş veya avare olmak. /**..î** *N.* işsizlik, avarelik, hiç bir şeye yaramazlık. /**..** **kırın** *L.* ilga etmek, geçersiz kılmak, iptal etmek, lağv etmek.
betan [1] *N. ant.* tendon, veter, kiriş, etin yenmez elestiki kasları.
betan [2] *N. n.* astar. /**..** **kırın** *L.* astarlamak, astarını değiştirmek.
betanıye *N.* battaniye.
betar *N.* afet, heyula. *bn.* **beter, bêtar.**
betık *N. bn.* **welec.**

betıland/ın *Lg (dıbetıline, bıbetıline)* yormak, bitkin düşürmek.
betılî/n *Lng. (dıbetıle, bıbetıle)* yorulmak, bitkin düşmek.
betılî *rgd.* yorgun, bitkin.
betır *rgd.* daha fazla, daha çok, beter. * **bıla betır bıbe** *bw.* daha beter olsun. /**_pêr** *rgp.* üç gün önceki, üç gün evvelsi gün. /**_pêrar** *rgp.* üç sene önceki, üç sene evvelsi. *bn.* **bıtır.**
betî *rgd.* ağır yürüyüşlü, hantal.
betlane *N.* izin, tatil, boş vakit.
beton *N. Fr.* beton.
betran *N. rgd.* mağrur, kendini beğenmiş, kendisini olduğundan fazla gösteren.
bevil *N. ant.* burun. *bn.* **poz, kepî, dıfn.**
bevsê *N.* komşu. *bn.* **hawsa, cînar, ciran.**
bevş *N. bn.* **bevşık1.**
bevşık [1] *N.* 1. dokuma tezgahında mekiğin geçmesi için telleri açan tahta. 2. *N. ant.* el veya ayak bileği.
bevşık [2] *N.* 1. hayvanlarda süt dişlerinden sonra çıkan dişler. 2. kesici dişler. *bn.* **dıranên pêşın.**
bewr *rgd. N. S.* yırtıcı. /**_i beyan** *bw.* yabani yırtıcı hayvanlar. *bn.* **dırınde.**
bewreşink *N. S. Bj.* bir cilt hastahğı.
bewş *N. bn.* **bevş.**
bexçe *N. bn.* **baxçe.**
bexdenûs *N. bn.* meydenoz.
bexş *N.* bahş, sunma. /**_ bûn** *L.* ödüllendirilmek, bağışlanmak. /**_ kırın** *L.* ödüllendirmek, bağışlamak.
bexşî/n *Lg (dıbexşe, bıbexşine)* bağışlamak, bahşetmet. 2. *rgd.* müsamahalı, bağışlayıcı.
bexşiş *N.* bahşiş, ödül.
bexşişand/ın *Lg (dıbexşine, bıbexşişine)* bahşetmek, ödüllendirmek. *bn.* **bexş kırın**
bext *N.* baht, talih, ikbal, şans, erdem, yüz akı. /**_çak** *rgd. bn.* **bextçê.** /**_çê** *rgd.* talihli, bahti güzel. /**_ dan** *L.* affetmek. /**_dar** *rgd.* mesut. * **bextê qebrax** *bw.* kalleş baht, kötü talih. /**_reş** *rgd.* bedbaht, bahtı kara. /**_reşi** *N.* bedbahtlık. * **bêbext** *rgd.* kalleş, güvensiz. * **eskerên dıjmın bê bext e** *bw.* düşman askerleri güvensizdir, insafsızdır. * **bê bextî** *N.* kalleşlik, güvensizlik. * **bext xıra bûn** *bw.* talihi ters dönmek, bahtı kara olmak. * **bext û iqbal** *bw.* baht açıklığı anlamında pekiştirme. * **bext û mıraz** *bw.* baht ve murat. * **gehışte bext û mırazê xwe** *bw.* bahtına ve muradına erişti. * **bext û text** *bw.* baht ve makam. * **bext û wıcdan** *bw.* bahtı ve vicdanı. /**_ wergerîn** *bw.* bahtı dönmek, kaderi dönmek. * **ketın bext** *bw.* birinin bahtına girmek. * **ez ketıme bextê te tu mın bıborî** *bw.* bahtına sığınmışım beni affet. * **ketıme bextê te û Xwedê** *bw.* Allahın huzurunda bahtına sığınmışım. * **xwe avêtın bextê yekî** *bw.* birinin bahtına sığınmak.
Bextebaran *Nh.* 21 mayıs 21 Haziran ikizler burcu.
bextewar *rgd.* ahde sadık, vicdan sahibi, vicdanlı. /**_i** *N.* vicdanlılık, ahde sadıklık.
bextıyar 1. *rgd.* bahtiyar, mesut. 2. *N.* İran'da bir kabile, Kürt oldukları bilinir. /**_i** *N.* bahtiyarlık.
bextûr *rgd. bn.* **bextreş.**
bey [1] *N.* güve. *zoo.* **Tinen pellionella.** *bn.* **gazûz, cırcırık, mırık.**
bey [2] *N.* kapora, satış. /**_gırtın** *L.* satışta kapora almak.
bey [3] *N. bn.* **beg.**
beyaban *N. m. rgd.* 1. çöl, ıssız, tenha. 2. *N.* sahara.
beyan *N. A.* beyan, açıklama. /**_ kırın** *L.* açıklamak.
beyanat *N. A.* beyanat.
beyani *N. m. rgp.* sabah, sabah vakti, sabahleyin. /**_yan** *rgp.* sabahları, sabahleyin.
beyanname *N.* beyanname.
beyar *N.* 1. ekilmemiş arazi, bakir arazi. 2. fundalık.
beyat 1. *rgd.* bayat. 2. *N.* bir müzik çeşidi. * **beyati isfehani, beyati Kurdi.** vs.
beyaz *rgd. A. bn.* **spi.**
beybûn *N. m.* papatya, sarı papatya *bot.* **Anthemis nobilis.**
beyhûde *rgd.* beyhude, faydasız, boşuboşuna.
beyi *N.* bitkiler için sararmak *(susuzluktan vs.).* * **gıya beyi bûn** *bw.* otlar sarardı, veya sarararak kurudu.
beyik *N.* meyve kurdu.
beyit *N. A.* beyit. *bn.* **beyt.**
beyn *rgp. A.* orta, ara. /**_elmılel** *bw.* milletlerarası.
beyt *N. A.* beyit, iki mısralı şiir. 2. ev. * **ehlı beyt** *bw.* peygamber ailesi ve efradı.
beytar *N.* baytar, veteriner.
beytık *N.* serçe. *zoo.* **Passer domesticus.**

bn. **çûik, çûçık.**
Beytullah *N.* Kabe, Beytullah, Allahın evi.
beytû *rgd.* gevşek kimse.
beyv *N. bn.* **behiv.**
beyvok *N. ant.* bademcik. *Bj.* **Amygdala.** * **beyvok deranin** *L.* bademcik ameliyat etmek.
bez [1] *N.* koşu, yarış, *bn.* **rev.**
bez [2] *N. n.* iç yağı. /**_i çav** *N.* göz içi yağı. /**_ gırtın** *bw.* yağlanmak, şişmanlamak. * **bez û benişt** *bw.* iç yağı ve ağaç çirişi. *bn.* **don.**
beza *rgd.* koşucu sıfatı olan at vs.
bezan *L. bn.* **bezin.**
bezand/ın *Lg (dıbezine, bıbezine)* koşturmak. * **hespa xwe bezandın** *bw.* atını koşturmak.
bezdonek *N. bn.* **bızdonek.**
beze *N.* günah. /**_kar** *rgd.* günahkar. /**_yi** 1. *N.* günahkarlık. 2. *B.* yazık!. *bn.* **gunek.**
bezek *N.* iltihap.
bezırxan *N.* şıra teknesi.
bezi *N. rgd.* iç yağına ait olan.
Bezikan *N.* Adıyaman Fırat üzerinde bulunan bir aşiret.
bezik *N. Fr.* bezik *(bir kumar oyunu)* fransızcada bezique.
bezi/n *Lng. (dıbeze, bıbeze)* koşmak. * **bezin çûn mala xwe** *bw.* koşup evlerine gittiler.
beziya/n *Lng. (dıbezın, bıbezın)* 1. koşmak. 2. bu fiil kelime olarak çoğul halinde geçmiş zaman fiilidir.
bezm *N. n.* parti. /**_geh** *Nx.* toplantı salonu, parti salonu. /**_i xwarına şev** *bw.* akşam yemeği partisi.
bezmık *N.* 1. tahtakurusu. 2. bir cins çadır direği.
bezok *rgd.* koşucu, koşma yeteneği olan. *bn.* **beza.**
bezre *N.* tane *(hububat için).*
bê *(bêi) dç.* türkçede olumsuzluk ekidir. ..sız, siz, suz gibi anlamlar verir. * **bê bersıv man** *bw.* cevapsız kalmak. * **bê dar û ber** *bw.* ağaçsız ve bitkisiz. /**_ dıl û can** *bw.* isteksiz ve gönülsüz. /**_ hempa** *bw.* eşsiz, emsalsiz. * **bê hış û zana** *bw.* şuursuz ve bilgisiz, cahil kimse veya cahilane. * **bê i te ez nıkarım bıçım** *bw.* sensiz gidemem. * **bê ko** *bn.* **bêi ko.** * **bê layeni** *bw.* tarafsızlık. /**_mal** *rgd.* evsiz, barksız, yeri yurdu olmayan. * **bê mal û mılk** *bw.* evsiz barksız. /**_mecal** *rgd.* mecali olmıyan, takatsız, imkanları kıt olan. /**_namûs** *rgd.* namussuz, haysiyetsiz. /**_namûsi** *N.* namusunsluk. * **bê nan û xwê** *bw.* nankör, iyilik bilmiyen. * **bê qeyd û şert** *bw.* kayıtsız şartsız. * **bê qeza û bê bela** *bw.* kazasız belasız. * **bê ri** *rgd.* sakalsız. * **bê rûmet û kırêt** *bw.* şerefsizce ve kirli. /**_sebeb** *rgd.* sebepsiz. * **bê ser û ber** *bw.* başı kıçı belli olmayan. * **bê ser û bê berate çûn** *bw.* yok yere gittiler *(öldüler)*, ne şehit ne gazi. /**_sileh** *bw.* silahsız. * **bê xêr û şahi** *bw.* hayırsız ve eğlencesiz, yanı hayır ve uğur getirmeyen şey.
bêageh *rgd.* habersiz.
bêali *rgd.* tarafsız.
bêar *rgd.* arsız, utanmaz.
bêaram *rgd.* sabırsız, tahammülsüz. /**_i** *N.* sabırsızlık, tedirginlik.
bêav *rgd.* sussuz. /**_i** *N.* kuraklık, sussuzluk. /**_avrû** *rgd.* hayasız, utanmaz, yüzsüz.
bêban û sekan *bw.* yersiz-yurtsuz, saçmasapan.
bêbav 1. *rgd.* öksüz. 2. *rgd. N.* piç, soysuz, babasız doğan kişi.
bêbawer *rgd.* inançsız, güvensiz. /**_i** *N.* güvensizlik, inançsızlık.
bêbazar *N.* pazarlıksız.
bêbelên *rgd. bn.* **bêbext.**
bêber *rgd. N.* 1. meyvesiz, dölsüz. 2. kısır. 3. taşsız. 4. ensiz, dar. * **bê ber û paşi** *bw.* uçsuz-bucaksiz, sonsuz.
bêbeş *rgd. bn.* **bêgar.**
bêbext *rgd.* bahtına güven olmayan, kalleş. /**_i** *N.* kalleşlik. /**_i kırın** *L.* kalleşlik etmek.
bêbın *rgd.* 1. esası olmıyan, asılsız, temelsiz. 2. çok derin, dibi olmıyan.
bêcan *rgd.* cansız, ruhsuz.
bêcerg *rgd.* korkak, cigersiz.
bêcge *rgd.* maada, müstesna. /**_yiti** *N.* istisna.
bêcih *rgd.* yersiz, yurtsuz. 2. münasip olmıyan, yerinde olmıyan, gayrı makul.
bêçare *rgd.* çaresiz, mutsuz. /**_ti** *N.* çaresizlik.
bêçav *rgd.* 1. basiretsiz, terbiyesiz. 2. kör. * **kesê bê çav û bê rû** *bw.* yüzsüz, terbiyesiz kimse.
bêçek *N. rgd.* silahsız. /**_ bûn** *L.* silahsız olmak, silahsız kalmak. /**_i** *N.* silahsızlık. /**_ kırın** silahsızlandırmak, silahtan arındırmak.
bêçık [1] *N.* luğ çekmek için iki yanına atılan

ağaçlara geçen pimcikler.
bêçık [2] *N.* orak biçerken parmaklara takılan ağaçtan yapılmış parmaklıklar, elcik.
bêçi [1] *N. bio.* cenin, ilk teşekkül eden bebek.
bêçi [2] *N. ant.* 1. ayak parmakları. 2. kuzey Kürdistanda umumi olarak parmaklar, güneyde ise ayak parmakları için kullanılır. /**–ya mezın** *Nh.* ayak baş parmağı. /**–drêj** *Nh.* ayak işaret parmağı. /**– ya navin** *Nh.* orta parmak /**– yê babeliçê** *Nh.* ayak 4. parmağı. /**– ya qıliçê** *Nh.* ayak ince parmağı. * **bêçi avêtın** *bw.* parmak atmak, parmaklamak. /**– avêtın** *L.* parmak kaldırmak. * **bêçi gez kırın** *bw.* parmak ısırmak. /**– kırın** *L.* parmaklamak, parmak atmak. * **bêçi lê xıstın** *bw.* parmak basmak. * **bêçi nav re kırın** *bw.* parmak karıştırmak. *bn.* /**– qırçandın** *bw.* parmaklara dıştan el avucuna doğru basarak kıkırdatmak. * **bêçi tê re kırın** *bw.* parmak sokmak, parmak karıştırmak. * **bı bêçiyan** *bw.* parmakla. * **bı bêçiyan nişan dan** *bw.* parmakla göstermek. * **bı bêçiyan tev dan** *bw.* parmakla karıştırmak. *bn.* **tıli.**
bêdad *rgd.* kanunsuz muamele eden kimse, gaddar, zalim. /**–i** kanunsuzluk, adaletsizlik.
bêdawi *rgd.* 1. sonsuz, ebedi. 2. ardı arkası gelmiyen.
bêdeng *rgd.* sessiz, sakin. /**– bûn** *L.* sessiz olmak, sessiz kalmak. /**–ıhayi** *rgd.* sessizce, gizlice. /**–i** *N.* sesizlik, sükünet. /**– kırın** *L.* sessizleştirmek, susturmak, sessiz hale getirmek. /**– man** *bw.*sessiz sedasız kalmak. * **ta ko bêdeng man** *bw.* sessiz kalana kadar, ta ki susana kadar.
bêderew *N. rgd.* gerçek.
bêderman *rgd.* 1. dermansız, 2. çaresiz.
bêdıl *rgd. N.* isteksiz, gönülsüz, arzusu olmayan. /**–i** isteksizlik.
bêdıran *rgd.* dişsiz.
bêetlahi *rgd.* daima, durmaksızın.
bêfedi *rgd.* hayasız, utanmaz.
bêfehit *rgd.* utanmaz, küstah.
bêfeyde *rgd.* faydasız.
bêfırşık *rgd.* dönek, oynak, kararsız, korkak.
bêg *N.* satrançta piyon taşı. *bn.* **peyak.**
bêgane *N. bn.* **bıyani.**
bêgar *N. n.* angarya, ücretsiz iş.
bêgav *rgd.* imkansız, çaresiz, zamansız. * **bı bêgavıya me ew ketne welatê me** *bw.* bizim imkansızlığımızdan dolayı ülkemize girmişlerdir. /**–i** *N.* imkansızlık. /**– man** *L.* mecbur kalmak. *bn.* **bêçare.**
bêgef *rgd.* atılgan, gözü pek.
bêguman *rgd.* şüphesiz, tereddütsüz. * **bêguman ajotın ser** *bw.* tereddütsüz üzerlerine saldırdılar.
bêhal *rgd.* halsiz, bitkin. /**–i** *N.* halsizlik, bitkinlik. /**– ketın** *bw.* halsiz düşmek.
bêhay *rgd.* habersiz, şuursuz, bilinçsiz. /**– bûn** *L.* habersiz olmak, bilinçsiz olmak. /**– hıştın** *L.* bilinçsiz bırakmak, habersiz bırakmak.
bêhed *rgd.* hadsiz, sonsuz, sınırsız. /**–i** *N.* sonsuzluk, hadsizlik, aşırılık.
bêhemd *rgd.* isteksiz. * **bêhemdi xwe nan dıxwi** *bw.* sen isteksiz yemek yiyorsun. * **wısa bêhemdi xwe dışuxule** *bw.* çok isteksiz çalışıyor.
bêhes *rgd.* şuursuz, habersiz. /**– bûn** *L.* bitkileşmek, canlılar için bitkisel bir hayata girmek.
bêhengam *rgd.* usandırıcı, can sıkıcı.
bêhetayi *rgd.* bitmiyen, sonu gelmiyen. *bn.* **bêdawi.**
bêhevri *rgd.* 1. mukayese edilmiyen, eşsiz. 2. saf, katışıksız. * **tu hevriyê kesi têkıl nebû ye** *bw.* hiç kimsenin ağız artığı karışmamış.
bêhêvi *rgd.* ümitsiz. /**–ti** *N.* ümitsizlik.
bêhêz *rgd.* kuvvetsiz, takatsız, zayıf.
bêhış *rgd.* baygın, aptal, sersem. /**– bûn** *L.* baygın olmak, sersemlenmek. /**–i** *N.* baygınlık, sersemlik. /**–ker** *rgd.* uyutucu, uyuşturucu. /**– kırın** *L.* sersemletmek, bayıltmak, baygın hale düşürmek.
bêhn [1] *N.* koku. /**– berdan** *L.* koku salmak, koku bırakmak. /**–dar** *rgd.* kokulu, koku veren. /**– gırtın** *L.* kokusunu almak. /**– kırın** *L.* koklamak. /**–û** *rgd.* kokmuş, koku girmiş. *bn.* **bihn, bıhn.**
bêhn [2] *N.* nefes, soluk. /**–tengi** *N.* 1. nefes darlığı. 2. asabiyet, sabırsızlık, sıkkınlık. * **bêhna mın teng bû** *bw.* sıkıldım, canım sıkıldı. *bn.* **bihn, bıhn.**
bêhnıjand/ın *Lg* *(dıbêhnıjine, bıbêhnıjine)* 1. esnetmek. 2. kokutmak.
bêhnıji/n *Lng.* *(dıbêhnıje, bıbêhnıje)* 1. esnemek. 2. hapşırmak. 3. kokmak.
bêımkan *rgd.* imkansız.
bêidare *rgd.* idaresiz, geçimsiz.

bêl ko *dç. rgp.* sanki, olsa. * **bêl ko ew hatiye** *bw.* sanki o gelmiş. *bn.* **jı bıli.**
bêlman *rgd.* imansız.
-bêj *x.* sonektir. kelimenin sonuna geldiğinde "der, söyler" gibi anlamlar verir. **stranbêj, dengbêj.**
bêjan *rgd.* acısız, izdırapsız, acı ve ızdırap çekmeden.
bêje *N. m.* kelime, söz. /**– bêje** *bw.* kelime-kelime. /**–dari** *N. m.* temas, kontakt. * **me bêjedari bı dûrbistkê kır** *bw.* telefonla temas kurduk. /**–kar** *Nx.* 1. konuşmacı, hatip. 2. kelime oyunu.
bêjen *N. bn.* **bijen.**
bêjık *N.* hayvanlarda yele. *bn.* **hıji**[1].
bêjın *rgd.* bekar erkek.
bêjıng *N.* 1. kalbur, elek. /**– bûn** *L.* kalburlanmak. /**– kırın** *L.* kalburlamak, eleklemek. 2. *N. ant.* burun kalbur kemiği. *bn.* **stûnka poz.**
bêjın *N.* kayıptan gelen ses, bir şeyin hareketinden çıkan ses. *bn.* **pejın.**
bêjok *rgd.* çok konuşan, geveze, çok dırdır eden.
bêjt/ın *L.* *(dıbêje, bıbêje)* söylemek, demek. * **dıbêjın, belê napêjın** *bw.* dilden söylerler, amma yapmazlar. *bn.* **gotın.**
bêkamani rgd, mutsuzluk, mesut olmıyan.
bêkar *rgd.* 1. bekar, evlenmemiş. 2. işsiz, işi olmayan. /**–i** *N.* 1. işsizlik. 2. bekarlık.
bêkat *rgd.* zamansız, vakitsiz.
bêkes *rgd.* 1. kimsesiz. 2. öksüz. /**– bûn** *L.* kimsesiz olmak, kimsesiz kalmak. /**–i** *N.* kimsesizlik. 2. öksüzlük. /**– man** *L.* kimsesiz kalmak. * **Xwedê kesi bêkes nehêle** *bw.* Allah kimseyi kimsesiz bırakmasın.
bêkêf *rgd.* neşesiz, keyifsiz. /**–i** *N.* neşesizlik.
bêkêmasi *rgd.* kamil, eksiksiz, tekmil, tamamen.
bêkêr *rgd.* faydasız, hiç bir işe yaramayan.
bêkutayi *rgd.* devamlı, sonsuzluk, ebedi. *bn.* **bêdawi.**
bêl [1] *N.* bir parça arazi veya orman. *bn.* **pûlık.**
bêl [2] *N. n.* bel, bahçıvan beli. /**–kari** *L.* belleme işi. /**– kırın** *L.* bellemek. *bn.* **mer.**
bêlan [1] *N.* boş arazi, çöl. * **çol û bêlan** *bw.* in cin olmıyan arazi.
bêlan [2] *N.* iki dere arasındaki yüksek arazi.
bêlan [3] *N.* merhale.
bêlane *N.* bomboş yer, arazi. 2. bomboş gezen kimse.
bêlête *N.* türkü söyleyerek oynanan bir çeşit halay. /**–van** *Nx.* türkü ile dans eden kimse.
bêlu 1. *rgd.* belli. 2. *N.* ayıp. * **bêlu me be ha!** *bw.* way başımıza gelen!. /**– bûn** *L.* belli olmak. /**– kırın** *L.* belli etmek. * **bêlu nine** *bw.* belli değil. *bn.* **belu.**
bêlû *N.* yazın kuruyan su kaynakları. *bn.* **çavkani.**
bêmad 1. *rgd.* iştahsız. 2. *B.* suratsız. * **bê madi xwe nan dıxwe** *bw.* iştahsız yemek yiyor. * **rûyê bêmad** *bw.* suratsız herif.
bên *N.* koku. *bn.* **bêhn.**
bênat *N.* 1. güzel bir incir türü. 2. Bohtanda bir köy.
bênav *rgd.* tanınmıyan, isimsiz.
bênavgin *rgd.* dolaysız, indirekt.
bênder *N. n.* harman. *bn.* **bêder, xerman.**
bêniş *N.* tekke.
bênûk *rgd. N.* uçsuz bucaksız.
bêoxır *rgd.* uğursuz.
bêpayan *rgd.* paha biçilmez, çok kıymetli.
bêpejni *N. rgd.* sükunet.
bêpele *rgd.* safi, el değmemiş, bakire.
bêpere *rgd.* parasız, beleş, bedeva.
bêperwa *rgd.* pervasız, korkusuz.
bêpivan *rgd.* ölçüsüz, sayısız. * **xeriteki bêpivan** *bw.* ölçüsüz bir harita.
bêqalûqır 1. *rgd.* gürültüsüz, patırtısız, kavgasız, 2. asude.
bêqimet *rgd.* kiymetsiz.
bêr *N. m.* kürek. * **bêra darin** *Nh.* ağaç kürek. * **bêra kelekê** *Nh.* kayık küreği. * **bêra têxê** *Nh.* harmanda hububat için tahta kürek. * **bêra berfê** *Nh.* kar küreği. * **bêra miri** *Nh.* demirbaş kürek. * **bêra hesın** *Nh.* demir kürek. /**– avêtın** *L.* kürek atmak. /**– kışandın** *L.* deniz araçlarında kürek çekmek. /**–van** *N.* kürekçi.
bêrê *rgd.* gayrı meşru, imkansız, yolsuz.
bêrêz *rgd. N.* saygısız, düzensiz, intizamsız. /**–i** *N.* 1. intizamsızlık, düzensizlik. 2. saygısızlık.
bêrık [1] *N. m.* 1. *ant.* kürek kemiği. 2. küçük kürek. *bn.* **şepêl.**
bêrık [2] *N.* dümen.
bêrık [3] *N. m.* cep. * **dı bêrıka mın de** *bw.* cebimde. *bn.* **berık.**
bêrıkbır *N.* yankesici.
bêri [1] *N. m.* koyunların sağıldığı yer. /**–van** *Nx.* koyun sağan kadın. * **bêri û bêrivan** *bw.* koyun sağılan yer ile sağıcı kadın.

bêri [2] *Nne.* özlem, hasret. * **mın bêrıya te kır** *bw.* ben seni özledim. * **mın bêrıya welêt kır** *bw.* vatanı özledim. * **mırov bêrıya dê û bavê xwe dıke** *bw.* insan anne ve babasını özler.
bêrm *(bêrmek) N.* 1. küçük göl, tabii havuzcuk. 2. *cax.* dağda bulunan ufak göl.
bêro *rgd. bn.* **bêrû.**
Bêrti *N.* kuzey Kürdistanda yaşıyan gezginci bir Kürt aşireti.
bêrû *rgd.* yüzsüz, çirkin, utanmaz. * **kesên bêrû** *bw.* yüzsüz kimse. /**...yi** *N.* yüzsüzlük.
bêser *rgd.* 1. düşüncesiz, kafasız. 2. başsız. * **bê ser û ber** *bw.* başıbozuk, başı kıçı olmayan. * **bê ser û beri** *bw.* dağınıklık, başıbozukluk.
bêseri 1. *rgd.* başsız, kafasız. 2. lidersiz, başsız.
bêserûber *rgd.* nizam intizamı olmıyan, başıbozuk.
bêserûbın *rgd.* başı kıçı belirsiz, aslı astarı olmıyan.
bêsire *N.* koruk üzüm. *bn.* **şılûr.**
bêsûc *rgd.* suçsuz.
bêşe *N. bn.* **pişe**.
bêşerm rgd, utanmaz, artanmaz.
bêşık *rgd.* şüphesiz, tereddütsüz.
bêşi *N. bn.* **tıft.**
bêşûş *rgd.* güleç, neşeli. * **bêşûş û devılken** *bw.* güleç yüzlü, yüzünden neşe ile.
bêtam 1. rgd, tatsız. 2. *B.* argoda biçimsiz her şeye burnunu sokan kimse.
bêtar *N.* beter, musibet, tufan. * **bêtara gıran** *bw.* büyük musibet. * **hela vê bêtara Xwedê** *bw.* Allahın hikmetine bak, yahut Allahtan gelen felakete bak. * **bêtaran me ke** *bw.* yalanı büyük söyleme!. * **bêtarek bı ser me de hat** *bw.* başımıza bir felaket geldi. * **Xwedê mırovan jı bêtaran bıparêze** *bw.* Allah insanı beterden korusun. *bn.* **betar.**
bêtebat *rgd.* sabırsız, tahammülsüz.
bêtewş *rgd.* abes, dengesiz.
bêtêl *N.* telsiz, telsiz aracı. * **bı bêtêlê axaftın** *bw.* telsizle konuşmak. *bn.* **laserk.**
bêtıhn 1. *rgd.* aciz. 2. tesirsiz. *bn.* **tin.**
bêtır *rgd. rgp.* fazla, daha fazla, ziyade. /**... bêtır** *bw.* fazla fazla. /**...ker** *rgd. rgp. Grm.* çoğaltıcı, gramerde kıyaslama sıfatları ve büyültme sıfatı. Fransızcada comperatif. /**...in** *rgd. rgp.* en fazla, pek çok fazla. /**... kırın** *L.* fazlalaştırmak, arttırmak, çoğaltmak. **jı ... bêtır** *bw.* ...den/dan başka. * **bêtır û çêtır** *bw.* daha fazlası ve daha iyisi.
bêtırs *rgd.* korkusuz.
bêtışe *rgd. N.* 1. biçimsiz, beytuşe, 2. fazla.
bêtıwan *rgd.* güçsüz, takatsız. /**...i** *N.* güçsüzlük, takatsızlık.
bêvac *rgd. Nne.* saçma, boş laf, ahmak. /**...i** *N.* ahmaklık, saçmalık. * **bı bêvacıya xwe kete wi hali** *bw.* kendi ahmaklığından o hale düştü.
bêvên *rgd.* iradesiz.
bêvıl *N. ant.* burun. *bn.* **poz.**
bêwar *rgd. N.* yersiz-yurtsuz, bila mekan, avare.
bêweç *rgd.* kuru, kısır, dalsız sürgünsüz ağaç.
bêweş *rgd.* savunmasız, korunmasız.
bêwijan *N. bn.* **gulhesil.**
bêx *N.* kök, damar. * **bêxi dran** *bw.* diş kökü.
bêxebat *rgd.* işsiz, aylak. /**...i** *N.* işsizlik, aylaklık.
bêxêr *rgd.* faydasız, hayırsız.
bêxulk *rgd.* sabırsız.
bêxwedi *rgd.* sahipsiz, başıboş.
bêxwê 1. *rgd.* tuzsuz 2. argoda tatsız.
bêxwin *rgd.* kansız. /**...i** *N.* kansızlık, zaafiyet. /**... man** *L.* kansız düşmek.
bêz [1] *N.* 1. tiksinti, iğrenme. 2. *N. A.* pamuklu bez.
bêz [2] *Nne.* kuvvetli his, arzu. /**...û** *Nne.* histeri, şiddetli özlem *(gebe kadınlar için). bn.* **newrıyan.**
bêzar 1. *rgd.* dilsiz, lal. 2. *Nne.* usanma, bıkma. /**... bûn** *L.* usanmak, bıktırmak. /**...i** *N.* bıkkınlık, usanç. /**...i kırın** *bw.* bıkkınlık göstermek. /**... kırın** *L.* usandırmak, bıktırmak
bêzırav *rgd.* ödlek. /**...i** *N.* ödleklik.
bêzin *rgd.* nadir olan, ender rastlanan.
bı [1] *dç.* ...ile, ...le, ...la. * **bıdar** *rgd.* sopayla, zorla. * **bı dara zorê** *bw.* sopa zoruyla, kuvvet kullanarak. * **bı dar ve** *bw.* askıda, asılı. * **bı dar ve kırın** *bw.* asmak. 2. darağacında asmak. * **bı derew** *rgp.* yalandan. /**... derewi** *rgp.* yalandan. * **bı dıl** *rgp.* gönüllü, istekle. * **bı ewleyi** *bw.* yakinen, güvenle, itimatla. * **bı hevalan re çûn** *bw.* arkadaşlarla beraber gittiler. * **bı vi awayi** *bw.* bu şekilde, bu suretle. * **ez bı te re me** *bw.* ben seninleyim. * **bı gel wi nayêm** *bw.* onunla gelmem, türkçede ...e ...a

eki alan fiillerin yerine geçer.
bı [2] *dç.* fiillerin emir hali ve gelecek zaman hallerini temin eder. * **bıbêje!** *bw.* söyle. * **dê bıbêje** *bw.* söyliyecek. * **bıbeze** *bw.* koş. * **bımre!** *B.* öl!.
bı [3] *dç.* dilek ve istek kiplerinde yardımcı olur. * **ez bı qurban!** *bw.* kurbanın olayım!. * **xwezi ez bı te re bûma** *bw.* keşke seninle beraber olaydım.
bı [4] *dç.* türkçede ..e, ..a, eki alan fiillerin yerine geçer. * **ez bı wi bawer nakım** *bw.* ben ona inanmiyorum. * **bı rastıyê bawer ım** *bw.* ben gerçeğe inanıyorum.
bı [5] *dç.* kelimelerin öneki olarak yeni kelimeler yaratır. şöyle ki: * **bıber** *rgd.* geniş, ferah gibi. * **lı ber** *rgp.* önünde. ön tarafta. * **bıri** *rgd.* sakallı. * **bıbejn** *rgd.* boylu poslu gibi.
bı [6] *dç.* "bıwêjên lêkeri" yani fiil terimleri denilen fiil terimlerinden fiiller ve fiil-adlar yaratır. * **bı cih** *rgp.* 1. yerinde, sahih, makul, 2. yeri olan. * **bı cih de** *bw.* yerinde. * **gotına xwe bı cıh de dıbêje** *bw.* sözlerini tam yerinde söylüyor. * **bı cıh anin** *bwl.* icra etmek, yerine getirmek, tenfiz etmek. * **bı cıh kırın** *bwl.* yerleştirmek. * **bı cıh bûn** *bwl.* yerleşmek. * **bı der kırın** *bwl.* kovmak, tard etmek, ihrac etmek. * **bı der xıstın** *bw.* 1. kovmak, ihrac etm. 2. keşfetmek, açığa çıkarmak. * **bı dest ketın** *bwl* ele geçirmek, elde etmek. * **bı dor bûn** *rgd. rgp.* birbirini takip etmek, ardarda gelmek. * **bı dû ketın** *bwl* peşine takılmak, arkasına düşmek, takip etmek. * **bı dor hatın** *bw.* 1. peşipeşine gelmek. 2. sırası gelmek. * **icar dora mın e** *bw.* şimdi sıra bende. * **bı har** *rgp.* kudurmuşçasına. * **bı har û din** *bw.* delice, kudurmuşçasına. * **bı hev anin** *bwl.* 1. barıştırmak. 2. uydurmak. 3. gerçekleştırmek. * **bı hev dan** *bwl.* vuruşmak, çatışmak. * **bı hev hatın** *bwl.* 1. barışmak. 2. birbirine uymak. * **bı hev ketın** *bwl.* birbirine girmek, birbirine karışmak. * **bûn gur û bı hev ketın** *bw.* kurt gibi *(kudurup)* birbirine girdiler. * **bı qasi** *rgp.* kadar. * **bı qasi te ez ji zanım** *bw.* senin kadar bende biliyorum. * **bı rê ketın** *bwl.* yola düşmek, yola koyulmak. * **bı rê kırın** *bwl.* yolcu etmek, uğurlamak, göndermek. * **name bı rê kırın** *bw.* mektup yolladılar. * **hevalê xwe bı rê kır** *bw.* arkadaşını yolcu etti. * **bı rê ve çûn** *bwl.* yürüyüş, yolda gidiş. * **bı ser xwe ve hatın** *bwl.* ayılmak, kendine gelmek, tekrar uyanmak, nekahate ermek.
bı .. de *dç.* türkçede ..de, ..da, ..den ekleri anlamı verir. * **bı ser de gırtın** *bwl.* üstünde yakalamak. * **bı ser pêka ketın** *bw.* 1. nekahat devresi, hastalıktan iyileşmek. 2. çocuğun yürümeye başlaması. Bu ayrıca "lı ser lınga ketın" de denir. * **bı vır de** *bw.* burdan. * **bı wê de** *bw.* ordan.
bı .. ve *dç.* türkçede ..de, ..den, ..dan anlamı verir. *(ekseri, içinde, arasında fiil hali).* * **bı bın ve** *bw.* dipten, alttan. * **bı ser ve** *bw. üstten.*
bı .. re *dç.* ..ile, ..le ..la. * **bı malê re hat** *bw.* ev ile geldi. * **bı hevalê xwe re çû** *bw.* arkadaşı ile gitti.
bıabor *rgd.* tutumlu.
bıaram *rgd.* sabırlı.
bıbe û nebe *bw.* olsa olmasa.
bıberan *N. rgd.* koyunun koç isteği zamanı, koça gelmiş koyun.
bıbexşin ! *B.* pardon, affedersiniz.
bıbêgefi *rgd. bn.* **bıçavsori**
bıbone *(bı bona) Nne.* münasebet.
bıcûn *N. rgd.* sağlığa yararlı, sıhate uygun. *bn.* **bıjûn.**
bıçavsori *rgd.* gözü dönmüş, korkusuz.
bıçêj *rgd.* lezzetli, tadı güzel. /.. **bûn** *L.* lezzetli olmak. /.. **kırın** *L.* lezzetli yapmak, lezzet vermek, çeşni vermek.
bıçkov *N. bn.* **bışkoj.**
bıçrık *N.* yağda kızartılmış ekmek. *bn.* **hevrışk.**
bıçûk *rgd. bn.* **pıçûk.**
bı delali *rgp.* iyilikle, güzellikle.
bı demane *rgp.* zamanla.
bıdeng *rgd.* sesli, gürültülü.
bı dereng *rgp.* geç olarak, gecikmeli.
bı derengi *rgp.* gecikmiş olarak.
bıdest xıst/ın *Lg (bıdest dıxe, bıdest xe)* elde etmek, ele geçirmek.
bı dev *rgp.* şifahen, şifahi. /.. **gotın** *L.* şifahen. söylemek. *bn.* **devki.**
bıdıl *rgd.* gönüllü, istekli, gerçekten samimi. * **bı dıl û can** *bw.* candan ve gönülden.
bı dızi *rgp.* gizlice.
bıdom *rgd.* devamlı, sürekli.
bıdûdık *rgd.* çevik, çok hareketli, çıtkırıldım. * **weki bıdûdık çû û hat** *bw.* çevikçe gidip geldi.
bı gazın *rgp.* sitemle, şikayetçi olarak.
bıgone *rgd.* isterik.
bıgoşt *rgd.* etli, şişman.

bı gotın *rgp.* lafla, sözle.
bıguman *rgd.* şüpheli. *bn.* **bedguman.**
bıha *N. n.* fiyat, değer, kıymet. /**... bûn** *L.* değer almak, pahalılanmak. /**... kırın** *L.* pahalılandırmak, zam yapmak.
bıhaname *Nx.* etiket, fiyat kağıdı.
bıhar *N.m.* bahar, bahar mevsimi./**...a navin** *Nh.* nisan. /**...a paşın** *Nh.* mayıs. /**...a pêşın** *Nh.* mart. *bn.* **bahar.**
bıharat *N.A.* baharat.
bıharborin *N.* baharlama. * **bıharborina xwe derbaz kırın** *bw.* baharı bir yerde geçirmek.
bıhare *N.* ilkbaharda ekilen bir buğday cinsi. *bn.* **bare.**
bıhari *rgd. rgp.* 1. baharlık, bahara ait. 2. bahar bitkileri.
bıhatın *rgd.* verimli, münbit.
bı hawari *rgp.* süratla, hızla. * **bı hawari hatın hawara me** *bw.* süratla imdadımıza yetiştiler.
bıhay *rgd.* uyanık.
bıhelısti *N. m.* engel.
bıhevani/n *(bı hev ani) Lg (bı hev tine, bı hev bine/weyne)* gerçekleştirmek.
bıhêz *rgd.* kuvvetle, hızla.
Bıhışt *N. m.* Cennet. *bn.* **bıhûşt.**
bı hışyari *rgp.* uyanıkça, akıllıca, dikkatle.
bıhist/ın *Lng. (dıbıhize, bıbıhize)* duymak, işitmek.* **ez dıbêm, tu dıbê, ew dıbên** *bw.* ben duyarım, sen duyarsın, onlar duyarlar.
bıhistok *N.* 1. telefon. *bn.* **dûrbistk.** 2. işitilen, duyulan.
bıhn [1] *N.* koku. *bn.* **bihn1, bin1.**
bıhn [2] *N.* soluk nefes. * **bıhn çıki** *rgd.* soluktan kesilmiş.
bn. **bihn2, bin3.**
bıhnek *rgp.* bir lahza, bir an.
bıhni *rgd. bn.* binu.
bıhnok *N. Grm. bn.* **bihnok.**
bıhnûni *N.* çimenlik, çiçeklik.
bıhok *N.* ayva.
bıhort/ın *Lg (dıbıhore, bıbıhore) bn.* **buhurtın.**
bıhost *N.* karış. /**... kırın** *L.* karışlamak. * **bıhost bı bıhost** *bw.* karış karış. * **ri dıbe bıhost, dıjmın nabe dost** *bw.* sakal bir karış olurda düşman dost olmaz. *bn.* **bost.**
bı hoviti *rgp.* kabalıkla, sertlikle.
bıhur *N.* geçit, su geçidi, geçme.
bıhurt/ın *Lg (dıbıhure, bıbıhure)* 1. geçmek, aşmak. 2. fazla olgunlaşmaktan çürümeye yüz tutmak.
Bıhuşt *N. m.* Cennet. /**...i** *rgd.* *N.*cennete ait. /**...in** *rgd.* Cennetlik.
bı hûrbıjari *rgp.* dikkatle, itina ile.
bıj *N.* 1. iştah, imrenme. 2. can, nefes. * **bıja xwe naçe nan** *bw.* yemeği canı istemiyor. * **bıja xwe şkestın** *bw.* nefsini körletmek, iştahı kırılmak. * **bıja jınti yê** *bw.* kadınlık nefsi.
bıjand/ın *Lg (dıbıjine, bıbıjine)* iştah çektirmek, cazibe yaparak bir kimseyi kendine çekmek. *bn.* **temıjandın, dıl kışandın, dılçûn.**
bıjang *N. ant.* kirpik.
bıjare [1] *rgd.* seçkin.
bıjare [2] *N.* ot ayıklanması. *bn.* **kax.**
bıjarte 1.*rgd.* seçkin, seçilmiş, değerli. 2.*N.* derleme.
bıjart/ın *Lg (dıbıjêre, bıbıjêre)* 1. seçmek, ayıklamak. 2. derlemek.
bıjınk *N. bn.* **pıjınk.**
bıji [1] *N. ant.* hayvanlarda yele, at yelesi. *bn.* **bêjık, damusk.**
bıji [2] *B.* yaşa, varol, aferin.
bıji [3] *N. ant.* kılçık. /**...reş** *Nh.* karakılçık buğdayı.
bıjijk *N.* doktor. *bn.* **dıktor**
bıji/n *Lnk. (dıbıje, bıbıje)* 1. iştahı çekmek, imrenmek. 2.*rgd.* canlı, yaşam dolu. * **dılê wan dıbıji sêvan** *bw.* canları elma istiyor. * **Wele em gelek bıjin lê nedan me** *bw.* Vallah canımız çok çekti amma vermediler.
bı jir *rgp.* zekice, akıllıca.
bıjireş *N.* karakılçık buğdayı. *bn.* **qılçıkreş.**
bıjkoj *N.* düğme. *bn.* **bışkoj.**
bıjoke *N. Grm.* dilek kipi. *bn.* **bılani.**
bıjûn 1. *rgd.* sıhhatlı, canlı. 2. verimli. /**... kırın** *L.* iyileştirmek. *bn.* **bıjin, xweş, bıcûn.**
bıkarani/n *Lg (bıkar tine, bıkar bine)* kullanmak, meydana getirmek. * **heval dı axaftına xwe de gelek bêjeyên bıyani bı kar tine** *bw.* arkadaş konuşmasında pek çok yabancı kelime kullanıyor.
bıke *L* yap, "kırın" fiilinin emir hali. * **bıke û bılezine** *bw. (çabuk)* toparlan ve acele et anlamında deyim.
bıkêr *rgd.* faydalı. /**... hatın** *L.* faydalı olmak, işe yaramak. /**...hati** *rgd.* faydası olmuş, faydalı şey. * **bı kêri yeki hatın** *bw.* birine yararlı olmak, birine faydası do-

kunmak.
bıkok *(bı kok) rgd.* usturuplu.
bı korani *rgp.* körükörüne, laletayin.
bı koteki *rgp.* kuvvetle, zorla, isteksizce, cebri olarak.
bıkrık *N.* kuyunun dibi.
bıkurti *N.* özet, özet olarak, hülasa.
bıl *rgd. rgp.* başka. * **jı bıl** *rgp.* bundan başka. * **jı bıl welatê mırov, hiç derek nabe yar** *bw.* insanın ülkesinden başka hiç bir yer yar olmaz.
bıla *Ghk.* ...olsun, ...ki olsa. * **bıla be!** *B.* 1. olsun!. 2. oh olsun!. * **bıla rê be, bıla dûr be** *bw.* yol olsun da uzak olsun. * **wer bıke ko bıla ew neyê** *bw.* öyle yap ki o gelmesin.
bılalûk *N. bn.* **belalûk.**
bılamık *N.* kuzu buzağı vs. yavruların annelerini emmemeleri için ağzına takılan ağaççık. *bn.* **pozmık.**
bıland/ın *Lg (dıbılinı, bıbıline)* 1. uğraştırmak. 2. susttırmak, teskin etmek, yatıştırmak.
bılani *N. Grm.* dilek kipi.
bılat *N. bn.* **berate.**
bılav kırın *Lg bn.* **belav kırın**
bılaw *rgd. S.* dağınık, parçalanmış. *bn.* **belav.**
bılbal *N.* yenilen bir bitki.
bılbıl *N.* bülbül *zoo.* **Luscinia megarhynchos.**
bılbızeq *N.* yabani lale.
bılcım *rgd.* çok geveze, her işe burnunu sokan kimse.
bıldırık *N.* topaç.
bılez *rgd. rgp.* acele, süratle, çabucak
bılêç *N. bn.* **blêç.**
bılêt *N. m. Fr.* bilet.
bılınd *rgd.* yüksek. /... **bûn** *L.* yükselmek. /...**ahi** *N.* yükseklik. /...**i** *N.* yükseklik. /...**bêj** *rgd.* palavracı. /...**cıh** *rgd. N.* yüksek yer, dağların yüksek noktası, üst makam. /... **fırin** *L.* yüksekten uçmak. /... **gırtın** *L.* yüksek tutmak, yüksekte tutmak. /... **kırın** *L.* yükseltmek. /...**tır** *rgd.* daha yüksek. /...**tırin** *rgd.* en yüksek, pek çok yüksek. * **bılınd fırin, nızım ketın** *bw.* yükseklerde gözü olup alçak düşmek anlamında deyim.
bılındek *N. Grm.* harflerin üzerindeki inceltme işareti (^).
bılındine *rgd.* üstün, en mühim.
bıli [1] *rgp.* ...den başka, ...başkaca. *bn.* **bıl.**
bıli [2] *N.* uğraş, uğraşma. * **bılıya canı xwe bûn** *bw.* canının derdine düşmek.
bılimet *N. rgd.* hünerli, marifetli, usta.
bıli/n *Lg (dıbıle, bıbıle)* meşgul olmak, uğraşmak. * **bı pêçandına cıxara xwe bılıya bû** *bw.* sıgarasını sarmakla meşguldu.
bılkewaşt/ın *Lg (bıldıkewêşe, bılkewêşe)* değiştirmek, dönüştürmek.
bılo *N. m.* 1. örümcek. *bn.* **pirık.** 2. *N.* erkek çocuklar için cücük.
bılok *N. bn.* **blok.**
bıloq *N.* 1. kabarcık, kabartı, su toplamak *(yara vs.de)* 2. *rgd.* kabarcıklı. *bn.* **bılqok**
bılq *N.* hava kabarcığı, kabarcık. /...**e bılq** *bw.* kabarmak, fokurdamak, suyun kaynarken çıkardığı ses.
bılqok *rgd.* kabarcıklı.
bılûk [1] *N.* 1. tarla parçası. 2. ağa tarafından murabaya hediye edilen bir parça arazi, tarla.
bılûk [2] *N.* kerpiç. *bn.* **kelpiç.**
bılûl *N.* ibrik vs. nin lülesi.
bılûr *N.* kaval. /... **kutan** *L.* kaval çalmak. * **bılûr lê dan** *bw.* kaval çalmak. /...**van** *Nx.* kaval çalan.
Bılxar *N. rgd.* Bulgar. /...**i** *rgd.* Bulgara ait, bulgar malı. /...**istan** *N.* Bulgaristan.
bımbar *N.* 1. *ant.* ince barsaklar. 2. içi bulgur, pirinç doldurularak yapılıp pişirilen barsaklar. *bn.* **rivi, rûdi.**
bımbarek *B. A.* mübarek. * **bımbarek be!** *bw.* mübarek olsun!
bın *rgp.* 1. alt, altı, altına, altında. 2. dip, dibi. * **avêtın bın xwe** *bw.* altına almak, üzerine çullanmak. * **bın ve rakırın** *bw.* alttan kaldırmak, dipten çıkarmak. * **gırtın bın xwe** *bw.* altına almak, güreşte, kavga vs.de üzerine çullanmak. * **jı bın derketın** *bwl.* altından çıkmak, altından kalkmak, bir işin üstesinden gelmek. * **ketın bın** *bwl.* altına girmek. * **lı bın hev** *rgp.* alt alta. * **bın û bınemal** *bw.* soy sop.
bın ... de *rgp.* altında, dibinde. * **bın kevır da man** *bw.* taşın altında kalmak. * **bın masê de** *bw.* masanın altında. * **bın de bırrin** *bw.* dipten kesmek, kökünden kazımak. * **bın de rabûn** *bw.* altından kalkmak.
bın ... re 1. *rgp.* altından doğru, dibinden geçerek. 2. *bw.* yük veya sorumluluk altına girmek. * **her gotınekê xwe bın re me ke** *bw.* her söze burnunu sokma *(yanı*

her sözün altına girme). * **navtengê dı bın zıkê kerê re bıkşin** *bw.* kolanı merkebin karnı altında çek.
bın ... ve [1] *rgp.* alttan, dipten, hepten, toptan. * **bın ve bûn** *bwl.* alta düşmek, altına kıvrılmak. * **serê xwe bın ve bûn** *bw.* boynu altına büküldü. * **seri dı bın ve bûn** *bw.* boynu altında kalmak. /**... kırın** *L.* alta kıvırmak, bir şeyi diğer bir şeyin altına sokmak. * **tırsa re xwe bın nıvinê ve kırın** *bw.* korkularından kendilerini yatak altına soktular. * **bın ve gırtın** *bwl.* alttan almak, aşağıdan almak.
bın ... ve [2] *rgp.* gizlice, alttan alta. * **bın ve karê xwe dıke** *bw.* işini alttan yürütüyor.
bın xwe de *rgp.* kendi altına, kendisinin altına. * **bın xwe de kırın** *bwl.* altına etmek, altına işemek, korkudan altına etmek, altına kaçırmak.
bınaçe *N.* nesil, kuşak.
bınani *Nne. m.* temel atma, kurma.
bınare *Nne.* çocuğun teselli edilirken ağlayıp sızlaması, naz yapması.
bınav [1] *N.* sualtı. /**... bûn** 1. *L.* batmak, dalmak, su altında kalmak. 2. *N.* batış. /**... kırın** *L.* batırmak, su altında bırakmak. *bn.* **noqandın.**
bınav [2] *N.* adlı, ismi olan, adlandırılan. /**... kırın** *L.* adıyla çağırmak, adlandırmak.
bınavûdeng *rgd.* tanınmış, meşhur. /**... bûn** *bw.* meşhur olmak. /**...i** *N.* tanınma, şöhret. /**... kırın** *L.* meşhur etmek.
bınax *rgd. bn.* **bınerd.**
bınaxe *N.* temel, kuruluş, esas. * **bınaxeya xani** *bw.* evin temeli.
bınbal *(bınbaxel) N. bn.* **bınçeng.**
bınbêjıng *Nh. rgd.* 1. kalburla elerken yaramazların alta düşeni, kalburaltı. 2. mecazi anlamda artık, veya değersiz şey veya kimse.
bınc *N. n.* kök. *bn.* **riçal.**
bıncıl *N.* iç çamaşır.
bınci *N.* yere serilen palas, minder vs. için söylenir.
bınçeng *N. ant.* koltukaltı. * **mûyê bınçeng** *Nh. ant.* koltukaltı kılları. * **pırça bınçeng** *Nh.* koltukaltı kıllari.
bınçine [1] *N. bn.* **bınaxe, bıngeh.**
bınçine [2] *N.* 1. kötü cins bir tütün. 2. *rgd.* kavat.
bınçok *Nh. ant.* dizaltı. *bn.* **barfisk.**
bındar [1] *N. rgd.* 1. evli kadın, zevce. * **ew bındara wi ye.** onun karısıdır. 2. ağaç gölgeliği.
bındar [2] *N.* dalından düşen olgun meyveler.
bındari *N.* piknik, kır gezintisi, *(Bingöl şivesi).* * **bındari top kırın** *bw.* sabah erkenden bahçeye giderek dökülenleri toplamak.
bındehlok *N. bot.* **Galanthus nivalis.** *bn.* **gulbefrink, berfin.**
bındelav *N.* hayvan yemi artığı, yalak artığı.
bındeq *N.* fındık. * **dara bındeqê** *N.* fındık ağacı. *bn.* **fınıq.**
bındest *N.* köle, esir. /**... bûn** *L.* köleleşmek, köle olmak, esir düşmek. /**...i** *N.* köleleik. /**... kırın** *L.* köleleştirmek, esir almak. *bn.* **kole, dil.**
bınecêr *N.* omuza atılan ve testi altı olarak kullanılan keçe gibi yumuşak şey.
bınefş *N.* menekşe. *bot.* **Viola odorata.**
bınefşa belek *Nh.* hercai menekşe. *bot.* **Viola tricolor.**
bınegeh *N.* üs.
bınekari *N.* hile, desise.
bınerd *N.* yeraltı. /**... bûn** *L.* gizli örgütlenmek, yeraltına girmek. /**...i** *N.* yer altına ait. /**...in** 1. *N.* yeraltı geçidi. 2. *rgp.* yeraltına ait. /**... kırın** *L.* gömmek, saklamak, yeraltına gömmek. * **sêva bınerdin** *Nh.* yerelması.
bınerdık *N.* şalgamın bir türü.
bı nermi *rgd.* yumuşaklıkla.
bınerx *N.* fiyat biçme, değer vurma. /**... kırın** *L.* fiyatlandırmak.
bınêsk *N.* sabunun arta kalan küçük parçası.
bınetar *N. n.* 1. tekst, metin. *bn.* **deq.** 2. esas, temel. 3. *rgp.* alt, dip.
bınêşt *N. bn.* **benişt.**
bıngeh *Nne.* temel, esas. /**... avêtın** *L.* temel atmak, kök salmak. /**... danin** *L.* temel atma, temel kurma. * **me bıngeha komela karker bı heft kesan dani** *bw.* işçi derneğinin temelini yedi kişi ile attık. /**... gırtın** *L.* kök almak, yerleşmek, kurulmak, bir yerde veya bir şeyde uzun müddet sabretmek. * **bıngeh nagıre û tım cıh dıguhêre** *bw.* bir yerde sabretmiyor, hep yer değiştiriyor. * **bıngeh kûnê de nemaye!** *bw.* kıçında sabır kalmamış! * **bıngeha pêşın de em bıhna xwe bıgırın** *bw.* ilk durakta mola verelim. /**...in** *rgd.* başlıca, esas olay. /**...zıman** *Nh.* dilbilgisi. *bn.*

bınani, bınaxe, bınetar, hîm.
bıngêre *N.* harman döverken iç taraftaki idareci öküz.
bınhari *N.* yas, matem. *bn.* **şin.**
bınısê *rgd.* fakir. *bn.* **feqir.**
bını 1. *N.* alt, altı, alta. 2. *rgd.* altta, alttaki. 3. *N.* dip, dibi. 4. *rgd.* dipte, dipteki. * **qati bını** *bw.* alt kat, bodrum katı. /**– danin** *L.*temel atmak, altını yerleştirmek. /**– gırtın** *L.* dibini tutmak *(tencere vs.).* /**– kırın** *L.* ayakkabı pençelemek. 2. kökünden kurutmak, ocağını söndürmek. /**– kışandın** *L.* altından çekmek, altından çekip almak. * **bını ve** *bwl.* alttan, dipten, kökünden. * **bını ve bırın** *bw.* hepsini dipten alıp götürmek. /**– kolan** *L.* dibini veya altını kazmak, birinin kuyusunu kazmak, kazık atmak, altını kazımak. * **bını paqıj kırın** *bw.* hayvanların gübresini almak. /**– şewıtin** *L.* altı yanmak *(tencere vs.).* * **bını şıl bûn** *bw.* altı ıslanmak. 2. gizli bir suçu olmak. * **bını şıl kırın** *bwl.* 1. altını ıslatmak. 2. biriyle cinsi munasebette bulunmak, gayri meşru cinsel ilişki *(argo).*
bınkefş *N. bn.* **bınçeng, bınkêl, bınbal.**
bınkêl *N. ant. bn.* **bınkefş.**
bınkol *N.* nacak. *bn.* **kulbe.**
bınpê *N. n.* ayakaltı.
bınrex *N.* şilte, döşek.
bınsol *Nh. n.* ayakkabı tabanı.
bınta *N.* kalitesiz tütün.
bıntati *N.* bir cins üzüm.
bınyad *Nne.* temel, esas. *bn.* **bınaxe.**
bınyan *N.* inşaat, bina. *bn.* **avahi.**
bınzık *N. ant.* karınaltı.
bıok *N. bn.* **beok, zışt.**
bırr [1] *N.* 1. kısım, bölüm 2. koyun veya keçi sürüsü. * **bırra pêz** *bw.* davar sürüsü.
bırr [2] *N.* akarsularda derin olmayan ve yaya geçit yeri. *bn.* **bıhur**
bırr [3] *N.* kesmek fiili olan "bırrin" kelimesinin kökü.
bıra *N.* erkek kardeş. * **bıra bı bırê bawer nine** *bw.* kardeş kardeşe güvenmiyor. * **bıra bı bırê dan kuştın** *bw.* kardeşi kardeşe vurdurmak. * **bıra bıra ye, bazar cuda ye** *bw.* kardeşlik başka pazarlık başka anlamında deyim. * **bav tê ditın, bıra nayê ditın** *bw.* baba bulunur da, kardeş bulunmaz. /**–ti/yeti** *N.* kardeşlik. * **bırayeti gırtın** *bw.* kardeş olmak, kardeşlik tutmak.
bırah *N.* hava tabakası, atmosfer. *bn.* **hewa.**
bırale *N.* fidan. *bn.* **şıtıl.**
bıramak *Nh.* süt kardeş, anneden kardeş.
bırandın *Lg bn.* **burandın.**
bırandox *bn.* **brandox**
bıranguh *bn.* **branguh.**
bırarzi *N. m.* kız yeğen, kardeş kızı.
bıraşt/ın *Lg (dıbırêşe, bıbırêşe)* kızartmak *(et vs).* * **goştê bıraşti** *bw.* kızartma et.
bırayane *rgp.* kardeşçe.
bırazava *Nh.* sağdıç. *bn.* **şoşpan.**
bırazi *N.* yeğen, kardeş çocuğu. *bn.* **brazi.**
bırbend *N. n.* 1. dosya dolabı, dosya gözü. 2. dosya, klasör.
bırbıreh *N. ant. bn.* **maripışt.**
bırc *N.* burç. /**–a belek** *bw.* Cizre kalesinde meşhur benekli burç, Zina Zêdanın oturduğu burç. * **bırc û barû** *bw.* burç ve surları. * **bırc û qesr** *bw.* burçlar ve köşkleri.
bırçi *rgd.* aç. /**– bûn** *L.* acıkmak, aç olmak. * **bırçi bû têr nabe, têr bû bırçi nabe** *bw.* acıktı mı doymam der, doydu mu acıkmam der. /**– hıştın** *L.* aç bırakmak. /**– kırın** *L.* acıktırmak, aç bırakmak. /**–ti** *N.* 1. açlık. 2. kıtlık. * **ketın bırçitiyê** *bw.* açlık grevine girmek. * **isal bırçiti heye** *bw.* bu yıl açlık var.
bırdi *N.* hasır yapılan bir kamış türü.
bırreh *N. rgd.* kuvvetli karekterli adam.
bırek *(bırrek) N.* testere. /**– kırın** *bw.* testerelemek, testere ile kesmek.
bıreser *N. Grm.* nesne, tümleç. *bn.* **têrker, serve.**
bırewş 1. *rgd.* parlak, muhteşem. 2. *rgp.* durumla, vaziyetiyle.
bırêbır/ın *Lg (bı rê dıbe, bı rê be)* idare, idare etmek.
bırêş *N.* tomurcuklanmış ağaç dalları, hayvanlar tarafından yenilebilen tomurcuklu genç dallar.
bırêz *(bı rêz) rgd.* sayın, muhterem. * **hevalên bırêz** *bw.* sayın arkadaşlar. *bn.* **berketi.**
bırh [1] *N. bn.* **bırû.**
bırh [2] *Nne. m.* kuvvet. * **bırha avê** *Nh.* suyun akıntı kuvveti, nehirin saatte denize döküldüğü miktar, hacım, debi.
bırhan *N.* 1. delil, kanıt 2. erkek ismi.
bırık *(bı rık) N.* 1. sinir, asap. 2. *rgd.* inatçı. /**–geş** *rgd.* sinirli.
bır/ın *Lg (dıbe, bıbe)* alıp götürmek, taşımak, götürmek, iletmek. *(bu fiilin çe-*

kimi "olmak" fiili olan "**bûn**" *fiilinin çekimi ile karıştırılmamalı).* * **bı xwe re bırın** *bw.* beraberinde götürmek. * **dı gel xwe bırın** *bw.* beraberinde götürmek, yanında taşımak. * **bırın jêr** *bw.* aşağı indirmek. * **bırın jor** *bw.* yukarı götürmek. * **bırın mal** *bw.* eve götürmek. * **bırın ser** *bwl.* üstüne yürümek, üzerine gitmek. * **bırın serî** *bwl.* tamamlamak, başa götürmek, bitirmek, sona erdirmek.

bırınc *N.n.P.* 1. pirinç. *bn.* **rız.** 2. *N.* madenlerden pirinç. * **bırıncî hecilegleg** *bn.* **zurk.**

bırıncok *N.n.* 1. tül perdelik 2. *rgd.* şeffaf.

bırrıng *N. bn.* **hevrıng.**

bırrını *rgd.* kesin, belirtilmiş.

bırıqand/ın *Lg (dıbırıqine, bıbırıqine)* parlatmak.

bırıqi/n *Lng. (dıbırıqe, bıbırıqe)* parlamak. * **cam dıbırıqi** *bw.* cam parlıyor.

bırışt *rgd.* verimli, münbit.

bırri/n *Lg (dıbırre, bıbırre)* kesmek, biçmek. * **bırin bırrin** *bw.* yarayı kesmek, ameliyat etmek, yarayı açmak.

bırin *N.m.* 1. silah veya dış darbe ile meydana gelen yara. 2. keder veya üzüntüden oluşan anormallik hali. * **bırina dıl** *bw.* gönül yarası. * **bırina mın bırina welêt e** *bw.* yaram vatan hasretidir. /**...pêç** *Nh.* sıhhiye, yarayı saran. *bn.* **brin.**

bırindar *N.rgd.* yaralı. /**... bûn** *L.* yaralanmak. /**... kırın** *L.* yaralamak.

bırisk 1. *rgd.* parlak, cilalı. 2. *N.* güney Kürdistanda şimşek.

bıriskandın *Lg (dıbırıskine, bıbırıskine)* parlatmak, cilalamak.

bıriskî/n *Lng. (dıbırıske, bıbırıske)* parlamak. 2. şimşek çakmak.

bırk *N.* karasabanın yere giren kısmı. *bn.* **qûnhewcar.**

bırmût *N.* enfiye, enfiye tütünü.

bırq *N. m.* parıltı, şimşek, yıldırım. * **bırq û jan** *bw.* burada acı ve sızı anlamı verir.

bırqıye *N.* telgraf.

bırsî *rgd.* aç, acıkmış. * **bırsî û tînî** *bw.* aç ve sussuz. *bn.* **bırçî.**

bırû *N. ant.* kaş, göz kaşları.

bırûsk *N.n.* şimşek, yıldırım, flaş. * **bırûskê lê xıst** *bwl.* yıldırım düştü, yıldırım çarptı. /**...parêz** *Nh.* yıldırımlık, paratoner. *bn.* **brûsk.**

bırûskand/ın *Lng. (dıbırûskine, bıbırûskine)* şimşek çakmak, yıldırım düşmesi, flaşlamak.

bıryan *N.* fırında kızartmak, kebap etmek, tandır kebap. /**...î** *N.* çevirme kuzu veya koyun. *bn.* **parêv, perdepilav.**

bıryar 1. *Nne.* karar. 2. *rgd.* kesin, kat'i, kesin kararlı. /**...dan** *L.* karar vermek. /**... gırtın** *L.* karar almak, kararlaştırmak. /**...name** *Nx.* kararname. * **bıryara kuştınê** *bw.* ölüm kararı. /**... standın** *L. bn.* **bıryar gırtın.**

bısam *N.m.* parsel, küçük parça.

bısemt *rgd.* uygun.

bıserhati *Nh. m.* macera, hatıra, başa gelenler. *bn.* **serhati, serpêhati.**

bıservebûn *N. L. bwl.* ani olarak rastlamak, aniden keşfetmek, aniden bulmak veya tesadüf etmek.

bıserveçûn *N. L. bwl.* uğramak, üzerine gitmek. * **bı ser yeki ve çûn** *bw.* birine uğramak.

bıservehati *rgd. bwl.* intizamlı, ahenkli.

bıserxwe *rgd.* bağımsız, müstakil.

bısêlax *rgd.* kumlu.

bı sıvıkahi *rgp.* kolaylıkla, rahatlıkla, hafifçe.

bısk *N.n. ant.* zülüf, kakül. * **bısk û gulî** *bw.* kakülleri ve saç örgüleri. * **bısk û kezî** *bw.* zülüfleri *(kakülleri)* ve perçemleri. * **bısk û tûncık** *bw.* zülüfleri *(kakülleri)* ve perçemleri.

bısiklêt *N.m. Fr.* bisiklet.

bıst [1] *N.* 1. üzerinde et kavrulan demir alet. 2. *N. bn.* **bıhost**

bıst [2] *rgd.* az, azıcık. /**...ki** *rgp.* yakında, erken, bir dakika. * **ka bıstki drêj ke** *bw.* hele azıcık uzat. * **ka bıstki bısekın** *bw.* hele bir dakika dur.

bısti *N. ant.* 1. yaprakların ortasındaki damar. 2. yaprak kökü. 3. sarmaşık bitkilerin sarılmak için attıkları iplikimsi parça. 4. ince bitki gövdesi. 5. madeni ince çubuk. /**... danin** *L.* bitkilerin sürgün vermesi.

bışadi 1. *rgd.* mesut, neşeli 2. *rgp.* neşe ile

bı şahi *rgp.* neşe ile.

bışare *N.* hediye. *bn.* **dıyari, şabaş.**

bışav *N.* meşrubat.

bışavt/ın *Lg (dıbışêve, bıbışêve)* 1. eritmek. 2. asimile etmek. *bn.* **pışaftın, pışavtın.**

bı şev *rgp.* geceleyin.

bışewat *rgd.* acıklı, dokunaklı. /**...i** *N.* dokunaklı.

bışık *rgd.* şüpheli.

bışırand/ın *Lg (dıbışırine, bıbışırine)* güldürmek, sırıtmasına sebep olmak.
bışıri/n *Lng.* gülümsemek, sırıtmak. * **stêrkên şevê jı me re dıbışırin** *bw.* geceleri yıldızlar bize gülümsüyordu.
bışıri *rgd.* yılışık, sırıtık.
bışir *(bı şir) rgd.* sütlü. * **qehweki bı şir** *bw.* sütlü bir kahve.
bışkavt/ın *Lg (dıbışkave, bıbışkavine)* 1. sökmek *(elbiselerin düğmelerini, veya silah, makina vs.).* 2. çiçek veya tomurcuk açmak.
bışkıvi *rgd.* açık, açılmış. *(ekseri çiçek vs. için).*
bışkıvi/n [1] *Lng. (dıbışkave, bışkave)* sökülmek *(elbise düğmeleri vs.).*
bışkıvi/n [2] *Lng. (dıbışkave, bıbışkıve)* meydana çıkmak, açılmak *(çiçek, tomurcuk).* * **bışkuyê daran bışkıvi** *bw.* ağaçların tomurcukları açıldı.
bışkoj *N.* düğme, kopça. /**..k** *N.*düğmecik.
bışku *(bışkuh) N.* tomurcuk. /**.. dan** *L.* tomurcuklanmak.
bışkul *N. bn.* **bışqul.**
bışqul *N.* at, eşek cinsi hayvanların yuvarlak halindeki dışkısı, yalnız bunlar için söylerken hayvanın adını da anmak lazım. * **bışqulê keran** *bw.* 1. eşek dışkısı. 2. koyun, keçi veya tavşan gibi tüm topak halindeki dışkılar. *bn.* **pışqul.**
bıtêkrayi *N.* anlaşma, düşünce birliği.
bıtım *N.* bıtım ağacı.
bıtır [1] *rgd.* azgın, şımarık, küstah. /**.. bûn** *L.* azmak, küstahlaşmak. /**.. kırın** *L.* azdırmak, azdırtmak, küstahlaştırmak
bıtır [2] *rgp.* daha çok, daha ziyade, en fazla, ertesi, evvelsi. /**..pêr** *Nh.* üç gün öncesi, üç gün evvelsi gün. /**..pêrar** *Nh.*üç yıl öncesi, evvelsi sene. *bn.* **betırpêr.**
bıv *(bıve) Nne.* tehlike *(ekseri çocuklar için kullanılır). bn.* **cıj, xeter.**
bıvaşt/ın *Lg (dıbıvêşe, bıbıvêşe) bn.* **bışavtın.**
bıvê-nevê *rgd. bw.* ister-istemez, mutlaka, gerekli. * **bıvê nevê tu hini zmanê Kurdi bıbi** *bw.* ister istemez sen Kürtçeyi öğreneceksin.
bıvır *N.m.* balta. * **ger duxa bıvır neji darê bıwa, nedıkari darê bıbırıya** *bw.* baltanın sapı ağaçtan olmasaydı, ağacı kesemezdi.
bıwar [1] *Nne.* 1. uğur. *bn.* **oxır.** 2. *N.* sebep, konu, özne.
bıwar [2] *N. bn.* **buwar.**
biwêj *N.* tabir, darbımesel, terim, deyim. /**..ên lêkeri** *N. grm.* fiil deyimleri, fiil terimleri, fiillerden edinilen kelimeler. 2. *ing.* idiom. *bn.* **navlêk.**
bıwije *rgd.* geveze.
bıxêrig *N.* baca, ocak, şomine. *bn.* **rojıng, dûkêş.**
bıxur [1] *N.* buhur. /**..andın** *Lg bn.* **buxurandın.** /**..dank** *Nx.* buhurdan. *bn.* **buxur2.**
bıxur [2] *N. rgd.* moloz.
bıxuşk *N.* çakıl, çakıl taşı.
bıxwe pro. kendi, kendisi, kendi kendine, bizzat. * **bıxwe dıgere** *bw.* kendi kendine çalışıyor, otomatik çalışır. * **mın bı xwe çêkır** *bw.* kendim yaptım. * **ez bı xwe** *bw.* bizzat kendim. * **bı xwe hat** *bw.* kendisi geldi. * **bıxwe nızani xelkê re dıbêje** *bw.* kendi bilmiyor başkasına söylüyor. * **bı xwe re ani** *bw.* beraberinde getirdi.
bıxwedi *rgd.* sahipli.
bıyani *rgd.* yabancı.
bıyok *N. bn.* **bıhok.**
bı zaneyi *rgp.* bilgince, bilgiçce, bilerek. * **bızaneyi kar dıke** *bw.* bilerek iş yapıyor.
bı zanki *rgp.* bilerek.
bızark *N.* taklit. /**.. kırın** *L.* taklit etmek. *bn.* **zalv.**
bızav *rgd.* faal, canlı, uyanık, işlek, hareketli.
bızavt/ın *Lg (dıbızêve, bıbızêve)* hareket etmek, sevk etmek, yürütmek. *bn.* **tevger.**
bızbend *N.* Kürt çobanlarının kullandığı uyartıcı koyunun çobanla bağlandığı ipin adı.
bızbızok *N.* dudaklı çiçekler. *bot.* **Labiacae.**
bızdand/ın [1] *Lg (dıbızdine, bıbızdine)* koparmak *(ip, tel vs.).* * **têlê telefonê dı ber de bızdandın** *bw.* telefon telini dibinden kopardılar.
bızdand/ın [2] *Lg (dıbızdine, bıbızdine)* korkutmak, ödünü koparmak, ödünü patlatmak. * **te em bızdandın lawo!** *bw.* ödümüzü patlattın yahu!
bızdi/n [1] *Lng. (dıbızde, bıbızde)* kopmak, kopulmak. * **hatın bızdin** *bw.* koptular.
bızdi/n [2] *Lng. (dıbızde, bıbızde)* korkmak, ödü patlamak. * **tırsa re bızdin** *bw.* korkudan ödleri koptu.
bızdok *rgd.* korkak, ödlek.
bızdonek *bn.* **bizdok.**

bızêw *rgd.* mobil, hareketli. *bn.* **tevger** /**..î** *N.* rahat durmamak, yerinde oturamamak, hareketli olmak. *bn.* **bızav.**
bızın *N. m.* keçi. *zoo.* **Capra hırcus.** /**..ane** *rgp.* keçi gibi, keçivari. /**..doç** *Nh.* keçi sağıcısı. /**..mêj** *Nh.* keçileri emen bir cins kertenkele. *bn.* **mangemıjok, pezmıjok.** /**..name** *Nx.* keçi vergisi kağıdı. * **bızına bel** *bw.* 1. kalkık kulaklı keçi. 2. kesik kulaklı keçi. * **bızına kovi** *N.* bir cins dağ keçisi. *zoo.* **Capra ibex.** * **bızın çêrandın** *bw.* keçi otlatmak. * **çûn ber bızınan** *bw.* keçi otlatmak, keçilerin önüne gitmek.
bızıni merez *Nh.* tiftik keçisi. *bn.* **cezû.**
bızınki *N.* biber acısı olan yenir bir cins mantar.
bızınmêji Hındi *Nh. ing.* **Salvator warran.**
bızır *N.* bezir, keten. /**.. kırın** *L.* bezir yağı ile yağlamak.
bızıvandın *Lg (dıbızıvine, bıbızıvine)* hareket ettirmek, kımıldatmak. *bn.* **bızavtın, leqandın.**
bızıvi/n *Lng. (dıbızıve, bıbızıve)* kımıldamak, kımıldanmak, yerinden oynamak, hareket etmek. *bn.* **leqin, bızavtın**
bızi *N.* karaağaç. *bot.* **ulmus.**
bızın *N.* gem. *bn.* **lıxav.**
bızmar *N.* çivi. /**..i** *rgp.* çivi ile ilgili. * **nıvisa bızmari** *Nh.* çivi yazısı. /**.. kırın** *L.* çivilemek, çivi çakmak. *bn.* **mıx.**
bızmare 1. *N.* nasır. 2. *rgd.* nasırlı.
bızmate *Nne. n.* 1. yara izi. 2. kötü geçmişin bıraktığı iz. 3. dökülen yaprakların veya saçın yerinde bıraktığı iz.
bızmık [1] *N.* tulum veya deri yayıklarda delikleri tıkamakta kullanılan ağaççık. *bn.* **hivık2.**
bızmık [2] *N. n.* koyun ve keçi yavrularının annelerini emmemeleri için ağızlarına takılan tahta çubuk.veya halka. *bn.* **bılamık, pozmık.**
bızmılûg *N. n.* 1. saçaklarda süzülüp donan kar suyunun meydana getirdiği buz çubukları. *bn.* **çılûr.** 2. sarkıt.
bızmıt *N.* disiplin. /**.. kırın** *L.* disiplin yapmak. *bn.* **rêzkari.**
bızor *rgp. bn.* **pızor.**
bızot [1] *N. bn.* **hej.**
bızot [2] *N. bn.* **bızut.**
bızrık *N. Bj.* sivilce. *bn.* **pızık.**
bızut *N.* 1. köz, ucunu yakıp karanlıkta ışık olarak kûllanılan ağaç dalı. 2. çok kızgın sac veya veya soba. 3. meşale. 4. mecazi anlamda ateş gibi, ele avuca sığmaz. * **har bûye, bûye bızut** *bw.* azmış, deli gibi kudurmuş. *bn.* **xıtêre.**
bızû *N. bn.* **bızi.**
bızûn *N.* Hint veya Japon kadınlarının entari gibi kullandıkları dikişsiz entari.
bızût/ın *N. L.* hareket etmek, başlamak, kımıldanmak.
bızûz *N.* güve, elbise güvesi. *bn.* **bey, gazûz.**
bızûzk *N. bn.* **bızûz.**
bi [1] *N. m.* söğüt ağacı. *bot.* **Salıx.** * **bıya qufıkan** *Nh.* sepetçi söğüdü.
bi [2] *rgd.* dul *(erkek veya kadın).* * **jına bi an mêrê bi** *bw.* dul kadın veya dul erkek.
biber *N.* biber. *bot.* **Capsicum anuum.** *bn.* **isot.** * **bibera reş** *Nh.* siyah biber, karabiber. *bot.* **Piper nigrum.** * **bibera sor** *Nh.* kırmızı biber. *bot.* **Capsıcum anuum.** * **bibera spi** *Nh.* beyaz biber. *bot.* **Pıper nıgrum.**
bibıl *(bibık) N. ant.* göz bebeği.
biblo *N. Fr.* biblo.
bibimeto *N.* papağan.
biblioxrafi *N. Gr.* kitaplar hakkında bilgi, bir konu hakkında genel bilgi.
bibok *N. ant. bn.* **bibıl.**
bicad *N.* amber ağacı. *bot.* **Geum urbonum.**
biçi *N. ant.* **bêçi.**
bihn [1] *N.* koku. *bn.* **bêhn, bin, bıhn.**
bihn [2] *N.* soluk, nefes. /**.. berdan** *L.* soluk almak, nef almak, istirahat etmek. * **bihna..ve ber de** *bw.* istirahat et. * **bihna xwe dan** *bw.* dinlenmek, nefes almak, soluk almak. * **bihna xwe fıreh kırın** *bw.* sabırlı olmak, sabrını geniş tutmak. * **bihna xwe teng kırın** *bw.* kendini sıkmak, sabırsızlık göstermek. * **bihna yeki teng kırın** *bw.* birini sıkmak, birini sinirlendirmek. * **bihna xwe vekırın** *bw.* dinlenme, nefes alma. /**..çıki** *rgd.* soluktan kesilmiş. * **bihn dan û standın** *bw.* nefes alıp vermek, soluk alıp vermek. /**..fıreh** *rgd.* rahat, sabırlı. /**.. kırın** *L.* koklamak. * **bihn lı xwe dan** *bw.* koku sürünmek. /**.. gırtın** *bw.* koku almak, soluk almak, nefes almak. * **bihn pê ketın** *bw.* kokuşmak. /**.. standın** *bw.* 1. nefes almak, soluk almak. 2. koku almak. /**..teng** *rgd.* 1. sıkkın, sabırsız. 2. üzgün. /**..tengi** *N.* sıkıntı, üzüntü. /**.. vedan** *L.* mola vermek, nefes almak.

bihnışk *N. bn.* **bawîşk.**
bihnok *N. Grm.* virgül (,).
bihnpaki *N.* erdem, fazilet.
bihnûni *N. n.* çimen, çiçeklik.
bihr *N. bn.* **bir.**
bijen *N.* "Bijen û Menije" adında iran edebiyatında iki aşık. * **çal a bijen** *N.* "bijenın" hapsedilip atıldığı kuyu.
bijık *N.* nohut, mercimek gibi baklagillerin pişmiyen cinsi.
biji 1. *rgd. N.* piç. 2. *N. ant.* yele. *bn.* **bıji.**
bijok *N.* 1. piç. *bn.* **biji.** 2. yabani.
bikar *N.* rende *(marangoz aleti).*
bilardo *N. it.* bilardo oyunu.
bilye *N.* bilya.
bim *Nne.* korku, tehlike. 2. emniyet.
bimar *N.* hasta. /**_ıstan** *N.* hastahane. /**_xane** *N.* hastahane.
bime *N.* sigorta, elektrik aletlerindeki sigorta.
bin [1] *N.* koku. *bn.* /**_ berdan** *L.* koku salmak, koku vermek. /**_ dan** *L.* koku vermek, kokuşmak. /**_ gırtın** *L.* koku almak, bir şeyi sezmek. * **bihn jê hatın** *bw.* kokusu çıkmak, kokuşmak, içinden koku gelmek. /**_ kışandın** *L.* 1. koku çekmek, koklamak. 2. kokuya gitmek, koku takip etmek. * **bihn pê ve bûn** *bw.* kokusu olmak, kokulu olan. * **bihn jê hatın** *bw.* kokusu çıkmak, kokuşmak, içinden koku gelmek. /**_xwaş** 1. *rgd.* hoş kokulu. 2. *N.* parfüm. **bêhn, bihn1**
bin [2] *L.* "**binın**" fiilinin kökü.
bin [3] *N.* nefes, soluk. *bn.* **bihn2, bıhn.**
bina *N. A bn.* **xani.**
binahi *N.* 1. göz görüşü. 2. görüş, görmek, görme gücü.
binende *N. rgd.* ileri görüşlü.
bin/ın *Lng. (dıbine, bıbine)* görmek. "**dîtın**" fiilinin şimdiki halinin bir formu.
binu *rgd.* 1. kokulu. 2. kokmuş. *bn.* **genû.**
bio *N. Gr.* yaşam, hayat. /**_loji** *N.* biyoloji, bitki ve hayvan bilimi veya ilmi. /**_lox** *N.* biyoloji uzmanı. /**_xraf** *N.* hayat hikayesi yazarı. /**_xrafi** *N.* bir kimsenin hayat hikayesinin yazı ile izahı. * **bioxrafıya Ehmedê xani** *bw.* Ahmedi haninin hayat hikayesi.
bir [1] *N. m.* kuyu
bir [2] *Nne.* 1. hafıza, bilinç. 2. şuur. 3. zihin. /**_ani** *Nne. m.* hatırlatma, müzakere, memorandum. /**_anin** *Lh.* hatırlamak, aklına gelmek. /**_bır** *rgd.* 1. baliğ, reşit. 2. zeki, unutkan olmayan. /**_ bırın** *L.* hatırlatmak, dikkate almak. /**_bori** *rgd.* bilinçsiz, şuursuz. /**_ bûn** *L.* unutulmak. /**_dar** *rgd.* 1. hafızası kuvvetli 2. hatıra gelen şey. /**_dari** *N.* abide, anıt. * **bihrê xıstın** *L.* pekitmek, tekit etmek. /**_geş** *N.* hafızası kuvvetli. /**_ hatın** *L.* aklına gelmek, hatırlamak. * **hatın bir** *bw.* aklına gelmek. * **hate bira mın** *bw.* aklıma geldi. /**_hati** *N. m.* hatıra, anı. /**_jıyan** *rgd.* önemli, hatırı sayılır şey. /**_ kırın** *L.* unutmak, akıldan çıkarmak. /**_mayi** *N. m.* akılda kalan, hatıra. /**_name** *N.* hatirlatma mektubu. /**_ nekırın** *L.* unutmamak. * **Kurda işkenceyên zindana Dıyarbekrê bir nekırın** *bw.* Kürtler Diyarbakır zindanlarındaki işkenceleri unutmadılar. /**_ û bawer** *bw.* inanç. /**_ û baweri** *Nne. m.* inanç, fikir, ideoloji, teori, tarz, fikir ve düşünce. * **bir û baweri ya mın ewe ko** *bw.* benim fikir ve düşüncem odur ki. * **bihr û ray** *bw.* fikir, düşünce. * **bihr û raya mın ewe ko** *bw.* düşüncelerim odur ki, fikrim odur ki. * **bir ve** *bw.* bayılma. /**_ ve çûn** *Nne. Lnk.* bayılmak. * **bir ve ma** *Nh.* hatırlamaya değer, dikkate şayan. /**_ xıstın** *L.* hatırlatmak, uyarmak, dikkatini çekmek. * **jı bir kırın** *L.* unutmak. *bn.* **bir kırın.**
birani/n *Lng. (birtine, birbine)* hatırlatmak.
birawend *rgd.* mezkur, sözü edilen, zikredilen şey, kişi vs.
birawer *N. bn.* **birewer.**
bire *N.* bira, bira içkisi.
birewer *rgd.* 1. düşünür, aydın kişi, zeki. 2. hafızalı, bilinçli. * **birewerên me pêşıya xwe baş nabinın** *bw.* aydınlarımız ileriyi iyi göremiyor. *bn.* **birawer.**
bireweri *N.* 1. inanç, inanma. 2. hatıra, zikir. * **bı birewerıya mın** *bw.* inancıma göre, bana göre. * **jı bo birewerıya şehidên Helepçe** *bw.* Halepçe şehitlerinin hatırası için.
biro *N. Fr.* büro.
birokrasi *N. Gr.* devlet işlerinde titizlik.
birokrat *N.* devletçi kimse.
birove *N. n. Bj.* 1. sedef hastalığı, el ve yüzlerde veya ciltte çıkan sulu yaralar, bazen çatlar ve bulaşıcı. 2. * **birove ya çavi** *bw.* bir göz hastalığı. *bn.* **çavêş.**
birovıni *N. rgd.* 'birove' hastalığına müptela olan.

birûbaweri *N. bn.* **raman.** ayrıca "**bir2**" deki test izahına bak.
birwerani *N. rgp.* reşit olma. *bn.* **birbır, xortani.**
bisiklet *N. bn.* **bısiklêt.**
bisk *dç.* an, lahza.
biskıwi *N. Fr.* biskivit. *bn.* **hındok.**
bist *rgd. N. m.* yirmi. /**–an** *rgd.* yirmiler. /**–emin** *rgd.* yirminci. /**–û yek** *rgd.* yirmi bir.
bistek *rgp.* bir an, azıcık.
bist/ın *Lng. (dıbıhize, bıbıhize)* duymak. * **bistına ko mın bıhistıye** *bw.* benim duyduğum kadarı ile. *bn.* **bıhistın.**
biş *N. P.* kaplanboğanotu. *bot.* **Aconitum napellus.**
bişeng *N. m.* salkım söğüt. *bot.* **Salix babylonica.** *bn.* bizer
bişi *N.* çok ağaçlı ve dikenli yer. 2. *N.* püskül. 3. *N.* un ve yumurtadan yapılan yuvarlak bir çörek.
bişku *N. bn.* **bışku, gulpık.**
bitık *N. Bj.* göz iltihabı. *bn* **bûkık.**
bivıl *N. ant.* burun. *bn* **poz.**
biyok *N. bn.* **bıhok.**
biz *N.* ceylanların çene altındaki misk kesesi.
Bizans *N.* Bizans, italyada eski bir devlet.
bizer *N.* salkım söğüt. *bn.* bişeng.
bizon *N. Lat.* bizon öküzü.
bjijk *N.* 1. doktor. 2. *N. m.* tıp. /**–i** *N.* tıbbi.
blêç *N. n.* şimşek. *bn.* **tırişke, brûsk.**
blok *N. Fr.* 1. kübik şeyler. 2. apartman katları.
blokaj *N. Fr.* bloke etmek, mania çıkarmak.
bloke *N. Fr.* engel, mania.
blûm *N.* iskambil kağıdı ile oynanan bir oyun.
blûr *N. bn.* **bılûr.**
bo *dç.* için. * **bo çı?** ne için?. * **bo çı** *(bo çi) bw.* neden, niçin. *bn.* **bona.**
boa *N. Lat.* boa yılanı. *zoo.* **Boidae.**
bobin *N. Fr.* bobin. *bn.* **masûle.**
boblat *N. m. rgd.* 1. büyük felaket, kötülük, facia. 2. iftira.
boç *N. ant.* kuyruk.
boçık *N.* 1. *ant.* kuyruk. 2. *ant.* bazı meyvelerin sapı. 3. sinirli olarak sıçrama. * **boçık dan xwe** *bw.* zıplayarak koşmak. **boçık lı xwe xıstın** *bw.* kızmayı, münakaşayı yaratmak. * **boçık şewıti** *bw.* kuyruğu yanmak, kuyruk acısı olmak. * **boçık kır nav şeqan** *bw.* kuruğunu bacaklarının arasına sokmak, kuyruğu bacak arasına kıstırmak. mecazi anlamda sıkışmak. * **boçık dan dest** *bw.* kuyruğu ele vermek, bir şantaja vs.ye müsait olmak. /**– veweşandın** *L.* kuyruk sallamak, mecazi anlamda dalkavukluk etmek. * **boçkê cıxarê** *Nh.* izmarit, sigara izmariti. *bn.* **moçık, dûv, qemçık, doç.**
boçûn *rgd.* gidiş, gidişat.
bodıle *rgd. bn.* **bûdele.**
Bohta *(bohto)* Bohtanda bir dağ.
Bohtan *N.* merkezi Kürdistanda başkenti Cizire olan bölge. Bugün türkiye, ırak ve suriye emperyalistlerinin kavşak noktası.
Bohti *rgd. N.* 1. bir Kürt lehçesi. 2. Bohtanlı, Bohtana ait.
boke *N.* şecaat, cesaret. * **boke û mêrxas** *bw.* 1. şecaat ve yiğitlik. 2. *N.* mecazi anlamda 'daşaklı' anlamı var.
bokelemûn *N. P.* bukalemun. *zoo.* **Chamaeleon vulgaris.** *bn.* **pirka melekdas, têrtêre.**
bokenge *N.* 1. kokarca. *zoo.* **Mustela putorius.** 2. kır sansarı. *zoo.* **Mustela putorius.**
bol *N. ant.* göt. *bn.* **qûn.**
bol *rgd.* bol, geniş.
bolometır *N.* ışınımölçer. *bn.* **tirêjpiv.**
bom 1. *N.* aklı dengesi bozuk. 2. unutkan. 3. *N.* 66 kağıt oyununda söylediği sayıyı çıkaramayıp oyunu kaybetmek.
bombardıman *N. Fr.* top veya bomba ile bir yeri kesif şekilde ateş altına almak.
bombar kırın *bn.* **bombardıman.**
bombe *N. m. Fr.* bomba. /**–avêj** *Nh. m.* top, top namlusu. /**– avêtın** *L.* bomba atmak. /**–baran** *Nh.* bombardıman. * **bombebaran kırın** *bw.* bombardiman etmek. /**– kırın** *L.* bombalamak.
bomık *rgd.* unutkan, aklı dengesi bozuk. *bn.* **bom, xêvık.**
bona *Ghk.* için. * **ji bona çanda Kurdi** *bw.* Kürt kültürü için. *bn.* **bo.**
bono *N. it.* para senedi.
boqıl *N. ant.* baldır. *bn.* **belek2.**
boqıje *N.* ardıç kuşu, boz bakkal kuşu. *zoo.* **Turdus pilaris.** *bn.* **bûqıje.**
bor [1] *N.* 1. ekime elverişsiz arazi, çalılık ve fundalık yer. 2. ekilmemiş arazi.
bor [2] *N. rgd.* kahve rengi ve beyaz arası renk, kızıl. * **gayi bor** boz öküz.
bor [3]. *bn.* **lıbade.**

boran [1] *N.* bunalım.
boran [2] *N.* ulaşım. /**–dek** *N.* ulaştırıcı, dağıtıcı, ulak.
boran [3] *N.* 1. güvercin. 2. yabani güvercin. /**–geh** *Nx.* güvercinlik, güvercin kümesi. /**–xane** *Nx.* gübre için güvercinlere ayrılan tünek. *bn.* **kevok.**
boran [4] *N.* kır, bozkır. *bn.* **bor.**
borand/ın [1] *Lng.* *(dıborine, bıborine)* böğürmek, böğürtmek *(öküz vs.).*
borand/ın [2] *Lg* *(dıborine, bıborine)* affetmek. * **bıbore!** *bw.* emir halinde affet, karşılıklı konuşmada 'affedersiniz' anlamınadır. * **mın bıbore** *bw.* beni affet.
borandın [3] *Lg* *(dıborine, bıborine)* zaman veya yarışta geçmek, geçirtmek anlamı verir. *bn.* **borin, buhurandın.**
borani *N.* bir Kürt yemeği, gömme ekmeğini çökelik ayranı içinde dibekte dövülerek hamur hale getirilir ve sonra yağ, ayran, bal karışımı katılarak yenir. *bn.* **sirê qûrt.**
boraq *N.* kurban, kurban kesmek.
borc *N.* *bn.* **dên, deyn, qerd.**
bore [1] *N.* yabani domuz. *bn.* **xıznir.**
bore [2] *N.* böğürme *(öküz, domuz vs.).* /**–bor** *N. B.* böğürmek.
borek *N.* pasta, börek.
borê qer *N.* Kürt mitolojik masallarında bir at.
borıya berdest *Nh.* *Grm.* şimdiki zaman hikayesi.
borıya çiroki *Nh.* *Grm.* di'li geçmişin hikayesi.
borıya dûdar *Nh.* *Grm.* mişli geçmiş zaman.
borıya têdayi *Nh.* *Grm.* di'li geçmiş zaman.
bori [1] *N. m.* boru. * **borıya ostaki** *Nh. ant.* kulaktaki ostaki borusu.
bori [2] *rgd.* 1. geçmiş, mürur. 2. gramerde geçmiş zaman. Kürtçede 'y' harfinden önce gelen 'i' "i" ya dönüşeceği için bak **'borıya berdest'.**
borijen *Nx.* boru çalan, askeriyede borucu.
bori/n [1] *Lg* *(dıbore, bıbore)* geçmek. * **tê re borin** *bw.* arasından geçmek. * **şevborin derbaz kırın** *bw.* geceyi geçirmek. * **bıbore!** *bw.* affet!. *bn.* **borandın.**
bori/n [2] *Lng.* *(dıbore, bıbore)* böğürmek.
borin *N.* geçiş, geçme.
borizan *N.* borazan, boru çalan. *bn.* **borijen.**
borse *N. m. it. Gr.* borsa.
bose [1] *N. bn.* **bûsel.**
bose [2] *N. bn.* **kemin.**
bosedi *rgd.* matemetikte yüzde *(%)* işareti.
bosi *N. rgd.* yanan ve duman çıkaran çaput. * **bina bosi yê tê** *bw.* 1. yanık çaput kokusu var. 2. *N.* tütsü.
bosin *Lng.* *(dıbase, bıbase)* süt veya yoğurdun sıcaktan kerpiç hale gelmesi. *bn.* **qusin, kemıtin.** 2. yanık kokusu. *bn.* **bosi.**
bost *N. bn.* **bıhost.**
bostan *N.* bostan. *bn.* **parêz.**
boş [1] *rgd.* boş. * **boş û betal** *bw.* işsiz güçsüz. *bn.* **vala.** /**–ayi** *rgp.* 1. boşluk. 2. *N.* izin.
boş [2] *N.* bolluk, bereket. /**–ahi** *N.* bolluk. /**–bûn** *L.* bol olmak.
bot [1] *N.* 1. *ing.* ağaç kütüğünden sandal. 2. *Fr.* bot, bir cins ayakkabı.
bot [2] *N. ant. bn.* **qûn.**
Botan *N.* merkezi Kürdistan olan Cizre-hakari bölgesi.
botanik *N. rgd. Gr.* bitkileri inceleyen bilim.
botav *N.* tuluğ boyamakta kullanılan bir nebat. *bn.* **surdar.**
boxçe *N.* bohça.
boxe *N. n.* boğa. * **boxe û beran** *bw.* boğalar ve koçlar, mecazi anlamda bir yerin külhanbeyleri.
boyax *N.* boya. /**–bûn** *L.* boyanmak. /**–kırın** *L.* boyamak. /**–van** *Nx.* boyacı.
boybov [illegible] cinsinden bir bitki.
[illegible] *ing.* bir hareket veya eylemi red[illegible]mek.
[illegible] *rgd.* gri, boz rengi.
[illegible]**oze** *N.* boza. /**–kelandın** *L.* boza pişirmek.
Bozê Rewan *Nh.* Memê Alan'ın atının ismi.
bra *N. bn.* **bıra.**
brader *N. P.* birader, arkadaş. *bn.* **heval.**
brandox *N.* 1. pale, ırgat. 2. *rgd.* dik kafalı.
branguh *rgd.* 1. yavaş, ağır. 2. *N.* pire. *bn.* **kêç.**
braşt/ın *Lg* *(dıbrêşe, bıbrêşe)* kızartmak. *bn.* **bıraştın.**
braşti *rgd. N.* kızartılmış. * **goştê braşti** *bw.* kızartılmış et.
brazaza *N.* kardeşin torunu.
brazi *N. bn.* **bırazi.**
brarzi *N. bn.* **bırarzi.**

Brezil *N.* Brezilya. /**..i** *N. rgd.* Brezilyalı, Brezilyaya ait.
brin [1] *N.* yara, sıyrık. /**..saz** *Nx.* cerrah, operatör. * **brina reş** *Nh. Bj.* kara yara hastalığı. *bn.* **bırin.**
brrin [2] *Lg* *(dıbıre, bıbıre)* kesmek. *bn.* **bırrin.**
brindarok *N.* yılankökü otu. *bot.* **Polygonum bistorta.**
Britanıye *N.* Britanya, ingiltere.
bronşit *N. Bj. Fr.* bronşit, boğazda soğuk algınlığı.
brû *N. bn.* **bırû.**
brûsk *N.* yıldırım, şimşek. * **brûsk lê dan** *bw. L.* şimşek çakmak, yıldırım düşmek. /**.. vejandın** *L.* şimşek çakması, yıldırımın gökte zikzaklı parıldaması.
brûskand/ın *Lng.* *(dıbırûskine, bıbrûskine)* şimşek çakmak.
brûske *N.* telgraf. /**..yar** *N.* telgrafçı.
brûski/n *Lng.* *(dıbırûske, bıbrûske)* şimşeklenmek.
brûskname *Nhx.* telgraf kağıdı.
budcet *N. m. ing. Fr.* bütçe. *bn.* **trazûn.**
bufe *N. Fr.* büfe.
buha *N. bn.* **bıha.**
buhar *N. bn.* **bahar.**
buhari *bn.* **bıhari.**
buhart/ır *Lng.* *(dıbuhêre, bıbuhêre)* 1. geçinmek, idare etmek, eyvallah etmek. 2. zaman ve mekan içinde geçmek, geçiştirmek. *bn.* **buhurtın.**
buhêrk *N. Grm.* geçmiş zaman.
buhtan *N. n.* iftira, yalan, suçlama. /**.. kırın** *Lh.* iftira etmek.
buhuk *N. bn.* **buxuk.**
buhurand/ın *Lg* *(dıbuhurine, bıbuhurine)* geçirmek, ileriye almak, öne geçmek. *bn.* **burandın.**
buhuri/n [1] *Lng.* *(dıbuhure, bıbuhure)* geçmek, zamanı geçmek.
buhuri/n [2] *Lng.* *(dıbuhure, bıbuhure)* yok olmak, kökü kurumak.
buhurtand/ın *Lg* *(bıbuhurtine, dıbuhurtine)* geçirtmek, aşmak, ileriye geçirmek. *bn.* **burandın, buhurandın.**
buhurtın *N.* *(dıbuhure, bıbuhure)* geçmek. * **agır buhurt.** ateş geçti/söndü. * **bı hev re dıbuhurın** *bw.* birbirleriyle geçiniyorlar. * **qoç lı guh dıbuhuri** *bw.* boynuz kulakları geçiyor. * **genımê me buhurti ye** *bw.* buğdayımız *(tarlada iken)* olgunluğu geçmiş, aşırı kurumuş. *bn.* **borin, buhartın.**
Buhuşt *N. bn.* **Bıhûşt.**
buji *N.* yele. *bn.* **bıji.**
buji/n *Lg* *(dıbuje, bıbuje)* imrenmek. *bn.* **bıjin.**
bulbul *N. bn.* **bılbıl.**
bulqık *N.* su habbecikleri. *bn.* **bılqık.**
bulten *N. Fr.* bülten.
Bulxar *N. bn.* **Bılxar.**
bulxur *N.* bulgur. *bn.* **sawar.**
buncan *N.* yükseltilmiş sulama arkları, su bendi.
burand/ın *Lg* *(dıburine, bıburine)* yok etmek, kökünü kazımak, jenoside uğratmak. * **mêşên me buhurine** *bw.* arılarımız tamamen yok oldu. *bn.* **buhurandın.**
burc *N. m.* 1. burç, şato, hisar, kale. 2. yıldız falı, burc. *bn.* **bırc.**
burcuwazi *N. bn.* **bûrjûwazi.**
burd/ın *Lg* *(dıbure, bıbure)* *bn.* **buhartın, borin, boran.**
burrebur *B. bw. bn.* **borebor.**
burri/n *L.* *(dıburre, bıburre)* böğürmek. *bn.* **borrin.**
burunti *N.* 1. diploma. 2. tapu.
burx [1] *N.* çakıl.
burxi [2] *N.* burgu. *bn.* **badek.**
buşqul *N.* küçükbaş hayvan dışkısı. *bn.* **pışqul.**
buwar [1] *N.* uğur. *bn.* **bıwar, yom.**
buwar [2] *N.* su geçidi. *bn.* **bırr.**
buward/ın *Lng.* *(dıbuwêre, bıbuwêre)* *bn.* **buhurtın.**
bux *N. A.* buhar. *bn.* **helm.**
buxbux *N.* fokurdama, homurdama. * **buxbuxa avê** *bw.* suyun fokurdaması. * **buxbuxa hırçê** *bw.* ayı homurdaması, ayı böğürtüsü
buxçe *N.* bohça. /**..buxçeyi hemam** *Nh.* hamam bohçası. *bn.* **boxçe.**
buxık *N.* böcek. *zoo.* **insect.** *bn.* **kêzık, zêndi, moz.**
buxıkê genû, buxıkê fısek *Nh.* osurgan böceği. *zoo.* **Brachynus crepitans.**
buxur [1] *N.* 1. erkek deve. *bn.* **hêştır.**
buxur [2] *N. A.* buhur, tütsü.
buxurand/ın *Lg* *(dıbuxurine, bıbuxurine)* tütsülemek, buhurlamak. /**..dan** *(buxurdank)* *N.* buhurdanlık. *bn.* **bıxur, buxûr.**
buxuri meryem *N. A.* tavşan kulağı, siklamen. *bot.* **Cyclamen europaeum.**
buxurk *N. bn.* **burx.**

bû *L.* "bûn" olmak fiilinin geçmiş hali.
bûci *N.* köpek yavrusu, enik. *bn.* **tole, cewrık.**
Bûda *N.* Buda, budizm dininin kurucusu.
bûdele *rgd. A.* budala. *bn.* **xêvık.**
bûdır *N.* in, yabani hayvan ini. *bn.* **qul, kun.**
bûdine *N. bn.* **nane.**
Bûdist *rgd.* Buda dininden olan.
Bûdizm *N.* Budacılık.
bûjen *N.* materiyal, malzeme, levazım. 2. *N.* madde. /**_i** *rgd.* maddi.
bûji *N. Fr.* buji, motorlarda ateşleme cihazındaki uclar.
bûk [1] *N. m.* 1. gelin. 2. maket, gelin bebek, oyuncak bebek. /**_ bırın** *L. bw.* gelin götürmek. * **bûk sıwar kırın** *bw.* gelin götürmek, gelini götürmek için ata bindirmek. * **bûka baranê** *bw.* maket, gelin bebek. "goxend" denilen bir Kürt bayramında çocuklar tarafından yapılan bir gelin bebek ki bununla ev ev gezerek hediyelik toplarlar. * **bûke şûşe** *bw.* oyuncak bebek, kukla, mecazi anlamda yalnız dış güzelliği olan kadın. * **bûk û xesû** *bw.* gelin ve kaynana. * **bûk û zava** *bw.* gelin güvey.
bûk [2] *N. Bj.* gözde çıkan arpacık. *bn.* **bûkık.**
bûk [3] *N.* karpuzun ortası.
bûkani *N.* 1. gelinlik. 2. balayı *(kadın için).*
bûkelemûn *N. P. bn.* **bokelemûn.**
bûkemar *N.* 1. kertenkelegiller. 2. sürüngenler *zoo.* **Lacertilla saurıa.** 3. bir kertenkele cinsi. *bn.* **gumgumok.**
bûkesor *N.* ülkesi Amerika olan bir ardıç kuşu. *zoo.* **Erıthacus rubecula.**
bûket *N. Fr.* çiçek demeti, buket. *bn.* **baq.**
bûkêni *N. rgd.* gelinlik, gelinliğe ait olan şeyler.
bûkık [1] *N.* gelincik çiçeği. *bot.* **Papaveraceae.**
bûkık [2] *N. rgd.* gonca, açmak üzere olan çiçek tomurcuğu.
bûkık [3] *N. Bj.* arpacık, it dirseği. *bn.* **bûk2.**
bûkık [4] *N.* oyuncak bebek. *bn.* **bûk1.**
bûkınık *N.* dağ gelinciği. *(fare veya tavşan yakalamakta yarar sansar tipi bir hayvan). ing.* **ferret.**
bûkin *rgd.* gelin hali, gelinlik.
bûkinan *N.* zifaf.
bûkoke *N.* 1. kukla, gelin bebek. 2. gelincik cinsinden bir çiçek.
bûknefsok *N.* kızılkuyruk. *zoo.* **Phoenicurus phoenicurus.**
bûl *rgd. Bj.* kambur. *Lat.* **Kyphsıs.** /**_ bûn** *L.* kamburlaşmak, dikine eğilmek. * **pışta xwe bûl bûn** *bw.* beli kamburlaşmak. /**_ık** *rgd.* kambur olan, kambur kimse. /**_i** *N.* kamburluk. /**_ kırın** *L.* eğmek. * **xwe bûl kırın** *bw.* kendini eğmek, kendini kamburlaştırmak. *bn.* **pıştkov.**
bûlevar *N. Fr.* bulvar, geniş cadde.
bûlık *N. ant. bn.* **bûl.**
bûm *N.* baykuş. *zoo.* **Otidae.** *bn.* **kund.**
bû/n *Lnk. (dıbe, bıbe)* 1. olmak, oluşmak, yaratılmak. 2 doğmak, düyaya gelmek. * **bûn sır** *bw.* sır olmak, sır olup kaybolmak. * **bûn û nebûn** *bw.* olmak veya olmamak. 3. hadise. * **ew lı wê bûn** *bw.* onlar ordaydılar. * **jı deh pezan de 6 berxên wan bûn** *bw.* 10 koyundan 6 kuzu oldular *(doğdular).* * **bûna isa pêxember** *bw.* isa beygamberin doğuşu. *bn.* **bûyin.**
bûnebûn *N.* olay, vaka'a. *bn.* **bûyer.**
bûqıje *N.* kirli renkte ardıç kuşu. *zoo.* **Turdus pilari** *bn.* **boqıje.**
bûra *N.* kayınbirader.
bûrek *N.* kestane kargasına benzer bir kuş. *zoo.* **Garrulus glandarius.** *ing.* **common jay.**
bûrjûwazi *N. Fr.* burjuvazi.
bûse [1] *N.* çift sürmek sırasında öküzlerin boynuna geçip boğaz altında bağlanan ağaç çubuklar. *bn.* **sami.**
bûse [2] *N.* buse, öpücük. *bn.* **ramûsan.**
bûş *(bûşelan) N. S.* orman. *bn.* **rêl.**
bûtık [1] *N.* kulübe. *bn.* **xecıt, holık, kepır.**
bûtık [2] *N.* ağaçtan su oluğu. *bn.* **curn.**
bûtik *N. Fr.* butik.
bûyer *Nne.* olay, vak'a. /**_name** *Nh.* vakaname, kronik. *bn.* **qısetay, peyam.**
bûyi/n *Lari. (dıbe, bıbe)* 1. olmak, meydana gelmek, hilkat olmak, doğmak, dünyaya gelmek. 2. yardımcı fiil. *bn.* **bûn.**
bûzû *N. bn.* **bızûn.**

C

C *N.* Kürt alfabesinin 3. harfi olup dil ucu ile dişler arasında çıkar, sessiz harftır.

ca *Dç.* hele. * **ca were.** 1. hele gel. 2. *rgp.* **'caran'** kelimesinin kısaltılmışıdır. 3. *bn.* **icar.**

cab *N.A. bn.* **bersıv.**

cabılka *N. P. mitolojide şarkta bulunan* bin kapılı bir saray.

cacık *N.* yoğurtlu salatalık.

cacım *N.* işlemeli kilim.

cacır *N.* ceviz içinin dövülüp balda kaynatılmasıyla elde edilen bir tatlı.

cade *N.A.* cadde.

caderê *N.* cadde, yol.

cadi *(cadu) N.P.* cadı. /**_bazi** *Nx.* cadılık.

cafılqêne *N. bn.* **serêş.**

cahıl *A.* 1. *N.* genç, tecrübesiz, erkek oğlan, 2. *rgd.* okur yazarı olmıyan cahil kimse.

cahşık *N.* eşek yavrusu. *bn.* **caş.**

calcaloke *N.* örümcek. *zoo.* **Arachnida.** *bn.* **pirık.**

cam *N.P.* cam. /**_ekan** *Nhx.* 1. camekanı, vitrin. 2. camlı bahçe, sera. /**_ker** *Nx.* camcı. /**_rêj** cam işleyicisi. /**_xane** *Nx.* camcı dükkanı.

camane *N.* bir cins kumaş *(kadın gömleği veya türban için).*

cambaz *N. rgd.* canbaz. /**_i** *N.* canbazlık. /**_xane** *Nx.* canbazlık yapılan yer. *bn.* **canbaz.**

came *N.* elbise, örtü. /**_dani** *N. bn.* **cemedani, pêcame.**

camêr *N. rgd.* yiğit, centilmen, cömert. /**_ane** *rgp.* yiğitçe, mertçe. /**_i** *N.* yiğitlik, mertlik. *bn.* **cıwan.**

camıd *N.* ruhsuz varlık, nesne.

cami *N.A.* cami. *bn.* **mızgeft.**

camûs *N.A.* manda. *bn.* **gamêş.**

can *N.* vücut, hayat, ruh. /**_an** *N.* sevilen, sevgili. /**_ avêtın** *L.* can atmak. * **lı ser çar quruşan canê xwe davêje** *bw.* beş kuruş için canını atıyor. * **can bexş kırın** *bw.* canını bağışlamak, kendini adamak. /**_bêzar** *rgd.* canından bıkmış. /**_can** *N.* samimi, canciger. /**_ ciger** *bw.* can ciger. * **can ciger bûn** *bw.* can ciger dost olmak. /**_ çûyin** *L.* canı gitmek. /**_ dan** *L.* 1. can vermek, ruhu teslim etmek. 2. kendini feda etmek. /**_dar** *rgd.* 1. fedayi 2. canlı. *bn.* **jindar.** /**_dayi** *rgd.* ölmüş, ruhunu teslim etmiş. /**_ecan** *rgd.* 1. güvenceli, samimi. 2. sadık, sevimli. /**_êş** *Nh.* ağrı, sancı. /**_ êşandın.** *L.* can acıtmak, can incitmek. /**_êşin** *L. can incinmesi, can acıması.* * **canê xwe dan.** *bw.* canını vermek. *bn.* **gıyan.** * **canê xwe bı rıya welêt de dan** *bw.* canlarını vatan için verdiler. * **canê xwe xılas kırın** *bw.* canını kurtarmak. /**_feda** *rgd.* can feda, canını feda eden. /**_gır** *N. rgd.* 1. can alan, canalıcı. 2. Ezrail. /**_gıran** *N. rgd.* hantal, uyuşuk, her işten erinen kimse. /**_gırani** *bw.* uyuşukluk, hantal. /**_ gırtın** *L.* ruh almak, can almak. * **Ezrail canê wi bı cıwanıyê de gırt** *bw.* Azrail onun canını gençliğinde aldı. /**_gori** *Nh.* şehit, kurban. /**_kêş** *rgd.* can alan, can alıcı, Ezrail. /**_ kışandın** *L.* 1. can çekişmek 2. canını almak. /**_ kışin** *L.* can vermek, ruhu teslim etmek. /**_kole** *Nh. rgd.* nefsine düşkün, nefsinin kölesi. * **ew koleye canê xwe ye** *bw.* o nefsinin kölesidir. /**_kuj** *Nh. rgd.* öldürücü. /**_parêzi** *Nh.* 1. nefsine hakimlik, kendini koruma yeteneği. 2. sıhhatına bakma. /**_pola** *Nh.* çelik gibi, sapsağlam kişi. * **canstên** *bn.* **cangırtın.** * **can qurban** *bw.* caukurban etmek. * **Heso can qurban tu ku de dıçi** *bw.* Hasan canım kurban olsun nereye?. * **can xwedi kırın** *bw.* can beslemek. * **canê xwe xwedi kırın** *bw.* canına iyi bakmak. * **bı can û dıl** *bw.* candan gönülden. * **can xweşi** *bw.* can sağlığı. * **can xweşıya yeki xwastın** *bw.* birine can sağlığı dilemek. /**_xıraş** *rgd.* can sıkıcı, tedirgin edici. /**_zer** *rgd.* sıhhate, sağlığa zararlı.

canbaz *N.* 1. canbaz, akrobat, ip canbazı. 2. *rgd.* hilekar, sahtekar. /**_i** *N.* canbazlık. /**_xane** *bw.* canbazlık yapılan yer, sirk. *bn.* **cambaz.**

canberi *N.* karides. *zoo.* **Crago vulgaris.**

canemêrg *N. bn.* **zeferan.**

canewer *N.* canavar .

canfes *N.* halis ipekten dokunan elbise.

cang *N. bn.* **çopan.**

cange *N. bn.* **cıwanga.**
canhêştır *N.* zürafa.
cani [1] *N.* tay *(at yavrusu).*
cani [2] *N.A.* katil, cani.
cankûş *N. bn.* **çanqoç.**
car *N.* defa, kez, öğün. * **car a dın** *rgp.* 1. geçen sefer. 2. *rgp.* bir daha. /**_car** *rgp.* bazan, arada bir, arasıra. * **her cara ko** *bw.* her defasında ki. * **yekcar** *rgp.* hepten, birden. * **vê cara** *bw.* bu sefer, bu kez.
carcaran *rgp.* bazan, arada bir, arasıra. * **carcaran dılê mın dıxwazi** *bw.* bazan canim istiyor. *bn.* **carcar, geh.**
carcarekan *rgp. bn.* **carcaran.**
carcarne *rgp. bn.* **carcaran.**
carcım *N.* bir cins kilim. *bn.* **cacım.**
carcûr *N. Fr.* şarjör.
cardın *rgp.* tekrar, yine. /**_ kırın** *L.* tekrarlamak.
caregıze *N. rgd.* 4 yaşındaki erkek manda.
carek *rgp. rgd.* bir defa, bir kez.
carekê *rgp.* bir defa, bir kez. * **carekê jı cara** *bw.* bir varmış bir yokmuş defalardan biri. * **bı carekê** *bw.* 1. bir defasında, bir kez. 2. aniden, yekten. * **bı carekê de ket û mır** *bw.* birden düşüp öldü.
carina *rgp.* ara sıra, zaman zaman.
carıs 1. *rgd.* canı sıkkın, üzüntülü, kızgın. 2. *N.* kötü laf, küfür. /**_ bûn** *N. L.* rezil olmak, tiksindirici olmak. /**_i** *N.* küfür, lanet. /**_ kırın** *L.* küfretmek, lanetlemek.
carıye *N.A.* cariye, satın alınan kadın, harem kadını.
carû *N. S.* sıva.
carût *N.* sobalar için kullanılan kül küreği.
casûs *N.A.* casus. /**_i** *N.* casusluk. * **casûsi kırın** *bw.* casusluk etmek. *bn.* **sixur, xefnêr.**
caş [1] *N. S.* eşek. *bn.* **ker.**
caş [2] *N. rgd.* özellikle güney Kürdistanda pêşmergeler aleyhine çalışan devlet güçlerine yardımcı olan Kürtlere denir; vatan hayini anlamında kullanılır.
caşık *N. bn.* **cehşık.**
catır [1] *N.* 1. kekik otu. 2. yabani mercanköşk otu. *bot.* **Origanum vulgare.** *bn.* **merzekew.**
catır [2] *N.* unutmabeni türünden bir bitki. *bot.* **Myosotis palustris.**
caw [1] *N.* sigara ağızlığı da olan bir bitki.
caw [2] *N.* pamuklu bez, el dokuması pamuklu bez. /**_bır** *N.* bez dokumacısı. /**_i** *rgd.* pamuklu bezden olan şey veya şeyler. /**_ker** *Nx. bn.* **cawbır.**
cawi *N.* kadına göre kocasının kardeşinin karısı, kardeş karıları birbirlerine 'cawi' olurlar.
cawidan *rgd.* ebedi, sonsuz.
cawin *rgd.* bezden şey, beze ait.
cax *N.* 1. korkuluk, balkonlara veya merdiven önlerine konulan parmaklık. 2. korunak.
caz *N. ing.* caz, çok aletli müzik çeşidi.
cazıbe *N.A.* cazibe, çekiş.
cazû *N.P.* 1. cadı. 2. *rgd.* karıştırıcı, fitneci.
cd *N. Fr.* corps diplomatique *(kor diplomatik)* in kısa yazılışı.
ceban *rgd. A.* korkak, dönek. /**_i** *N.* korkaklık, döneklik.
cebari *N.* kitre ağacı. *bot.* **Astragalus.**
cebılxane *Nh.P.* cephane, silah ve mühimmat deposu.
cebt *N.* hayvan derilerini boyamakta kullanılan bir ağaç cinsi. *bn.* **surdar.**
Cebrayil *N.A.* 4 melekten biri, Cebrail.
cedew [1] *N. Bj.* özellikle tek tırnaklı hayvanların tırnaklarında veya sırtlarında yük veya semerden dolayı çıkan bir yara. /**_ bûn** *L.* böyle yara almak. /**_i** *N.* cedew olmuş hayvan.
cedew [2] *N. Bj.* nasır.
cedwel *N.A.* cetvel. *bn.* **xizkêşan.**
cefa *N.* cefa, zahmet. /**_kêş** *rgd.* cefa çeken.
cefen *N.* fabıl, hayvan masalları.
ceferi *N.* 1. bir kılıç türü. 2. bir mezhep.
ceger *N. ant.* ciğer. /**_perıtî** *rgd.* baskı altında olan, manevi eziyet çeken. *bn.* **ciger.**
ceh *N.* arpa. *bot.* **Hordeum vulgare.** /**_fıroş** *N.* arpa tüccarı. /**_ini** *rgd.* arpadan, arpalık, arpa karışık. /**_zeran** *Nh. rgp.* 1. arpaların olgunlaşma peryodu, haziran ayı. 2. *N.* ikizler burcu 21 mayıs 21 haziran.
cehcehık *N. bn.* **rızyane.**
cehd *N. A.* gayret, azim. /**_ kırın** *L.* çok çalışmak, çabalamak, azmetmek. * **cehd bıke ko tu, karê xwe bıbi seri** *bw.* işini başa götürmeye çabala.
cehdasi *N.* duvar arpası. *bot.* **Hordeum murinum.**
Cehenem *N.A.* Cehennem. /**_ bûn** *bw.* 1. Cehenneme gitmek, cehennemlik olmak. 2. mecazide cehenneme defolup gitmek. /**_ kırın** *bw.* cehennemlik etmek,

argoda cehenneme postalamak. * **cehenema xwe gerin** *bw.* belasını aramak. * **cehenem lı ser sêri dıgere** *bw.* başında bela dolaşıyor.
cehêl *rgd.A.* cahil.
cehıdandın *Lg A. (dıcehıdine, bıcehıdine)* *bn.* **hewldan.**
cehıdok *N.* kokulu bir ot olup cebinde taşırken elbisenin rutubet ve kokusunu alır.
cehık *N.* bir cins hıyar.
cehnemi *N.* çeşitli çiçekleri olan bir süs bitkisi. *bot.* **Bougeinvillea.**
cehşık *N.* sipa.
cehter *N.* bahçe kekiği. *bot.* **Thymus vulgaris.** * **cehterê beyaban** *Nh.* yabani kekik. *bot.* **Thymus serpyllum.** *bn.* **zırcatır.**
cehterê beyaban *N. bn.* **zırcatır.**'zir' kelimesindeki nota bak.
cehtılı *N. bn.* **catırl.**
cehxurak *N.* sülüğe benzer, kırmızı renkte ve evlerde yaşıyan elbiselere zararlı bir tırtıl.
cejn *N.* bayram, şölen. /**..ane** *N. rgd.* bayramlık. /**..epirozi** *N.* bayram kutlama. * **cejna pıçûk** *Nh.* şeker bayramı, fitir bayramı. * **cejna sersalê** *bw.* yılbaşı, yılbaşı bayramı. * **cejna zayinê** *bw.* 1. Noel bayramı 2. doğum günü. * **cejni Newroz** *bw. Nh.* Kürtlerin 21 Mart'a rastlayan yılbaşı bayramı. Milattan 612 sene önce Demirci Kawanın İran'ın zalim şahı Dahhaka karşı giriştiği ihtilalın yıldönümü. Bu gün Kürtlerce mukaddes yılbaşı olarak kutlanır. * **cejni qurban** *Nh.* kurban bayramı. * **cejn û id** *Nh.* bayram ve şölen, bayram ve seyran.
cela *N. A.* aydınlık. /**..det** *N.* yiğitlik. *bn.* **mêrxasi.**
celad *N.A.* cellat.
celagi *N.* katı pekmez. *bn.* **aqıt.**
Celali *N.* Doğu Bayazit yakınlarında bir Kürt aşireti.
celeb [1] *N. m.* nitelik, vasıf, kalite, çeşit, tür, cins. * **du celeb kes hene; yên baş û yên nebaş** *bw.* iki çeşit *(tür)* insan vardır; iyiler ve kötüler. /**..nav** *N.* birleşik isim. *bn.* **hevenav.**
celeb [2] *N.A.* kesim sürüsü, kesim hayvanı tüccarı. /**..dar** *Nx.*kesim hayvanı ticareti ile uğraşan kimse. /**..dari** *N.* kesim hayvanı tacirliği.
celew [1] *N.* hayvanları yemlik üzerine bağlarken boynuna geçirilen ağaçtan halka. *bn.* **çolaq.**
celew [2] *N.* gem, dizgin.
celx *N.* 1. sussuzluktan toprağın çatlaması. 2. yarık, çatlak.
celxe *N.* çatal, çatallı ağaç, dilim. /**..** **celxe** *bw.* dilim dilim, ekseri meyve dilimleri için kullanılan bir terim. * **gwiz bı çar celxe ye** *bw.* ceviz dört dilimlidir. * **celxeyên sêvan** *bw.* elma dilimleri.
cem [1] *rgp. dç.* yan, nezd, yanında. * **lı cem** *bw.* yanında, yakınında. * **lı cem wan** *bw.* onların yanında. *bn.* **ba.**
cem [2] *N.* 1. büyük sepet. 2. hayvanların başına takılan yem torbası. 3. yükün bir tarafı.
cem [3] *N.* 1. Alevilerde dini tören, dini ayin. * **cem û cıvat** *bw.* toplu ayin. 2. senede bir defa ziyaretgahlarda yapılan toplu ayin.
Cema *N.* Cudi dağında bir köy. Kürt itikatlarına göre dünyada kurulmuş ilk yerleşim merkezi. *bn.* **cêma.**
cemaet *N.A.* topluluk, cemaat.
cembeli [1] *N.* iyi cins bir tütün.
Cembeli [2] *N.* Hakkaride geçen müzikli bir Kürt destanı kahramanı.
cemcemk *N.* Ispanyol çalparası.
cemed *N.* buz. *bn.* **qeşa, xışık.**
cemedani *N.* Kürtlerin başına sardıkları sarık, türbanın etrafına sarılır. *bn.* **pûşi, camane.**
cemcıqand/m *Lg (dıcemcıqine, bıcemcıqine)* çalkalamak.
cemıdand/ın *Lg (dıcemıdine, bıcemıdine)* 1. dondurmak, mayi bir şeyi soğuktan katı hale getirmek. 2. bir kimseyi geçici olarak işten uzak tutmak.
cemıdi/n *Lnk. (dıcemıde, bıcemıde)* 1. donmak, buz haline gelmek. 2. bazı yörelerde üşümek anlamında kullanılır.
cemık *N.* dirgen *(kenger vstoplamak için)* *bn.* **pêncık.**
cemısand/ın *Lg (dıcemısine, bıcemısine)* *bn.* **meyandm.**
cemıyet *N.A.* cemiyet, topluluk. *bn.* **cıvat.**
cemil *rgd.A.* 1. iyi, makbul 2. *N.* erkek ismi.
cemser *N.* kutup.
cemtêr *N.* heybe şeklinde küçük çuval. *bn.* **heqiv.**
cenab *N.A.* cenap. * **cenabi heq** *bw.* Cenabı hak.
cenani *N.* sebze veya meyve bahçelerde yarıcılık eden kimse.

cenawır *N. rgd.* vahşi hayvan, yırtıcı hayvan.
cenaze *N.A* cenaze, mevta.
cenbeli *N. bn.* **cembeli.**
cencer *N.* 1. makara, kasnak. 2. bazı yerlerde döven için söylenir. *bn.* **cercer.**
cendek *N.A* gövde, ceset.
cenculuk *N.* iki yaşına kadar deve.
cendere *N.* 1. dokumaları parlatmakta kullanılan bir alet. 2. sıkma makinası.
cendırme *N. Fr.* jandarma.
Cenet *N.A* Cennet. *bn.* **bıhûşt.**
ceng *N.P.* harp, savaş. /**–awer** *rgd.* savaşçı. /**– kırın** *L.* savaşmak, harbetmek. /**–name** *Nh.* harp tarihi vesikaları. /**–baz** *Nx.* savaşçı. /**–dar** *N.* savaşçı, harpçi. /**–van** *N. bn.* **cengdar.**
cenıqand/ın *Lg (dıcenıqine, bıcenıqine)* ürkütmek.
cenıqi/n *Lng. (dıcenıqe, bıcenıqe)* ürkmek, korkudan sıçramak. *bn.* **hılcınıqin.**
centûr *N.* bir müzik aleti, harp.
ceqin *N.* 1. heyelan. *bn.* **hezaz.** 2. *N.* bir günlük yürüyüşte alınan mesafe. *bn.* **qonax.**
cer [1] *N. m.* toprak testi. *bn.* **cêr.**
cer [2] *N.* vida. /**–bader** *Nh.* tornavida.
cera *rgd.* akıcı. /**–hat** *N.A* yaradan akan irin. *bn.* **nêm.** /**–hi** *N.A* cerahi, yara tedavi eden, ameliyat.
cerbeze 1. *N.* mahir, serinkanlılık, soğukkanlılık, konuşma kabilyeti. 2. *rgd.* inatçı, blöfçü. 2. *N.* horan. /**– kırın** *L.* horan tepmek.
cercer *(cercere) N.* sap öğütmede kullanılan cırcır makinası, çıkrık şeklindeki döven. /**–van** *Nx.* döven gezdiren. *bn.* **gam.**
cerd *N.* 1. küçük baskın *(askeri)*. 2. müfreze. *bn.* **cırd.**
cerde *N.* korsan. /**–yi** *N.* korsanlık.
cerdel *N.* kova. *bn.* **dewl.**
cereme *N.A* cerime.
ceres *N.A* zil, çıngırak.
cereyan *N.A bn.* **ceryan.**
cerg *N. ant.* karaciger. * **cerg û dıl** *bw.* ciger ve kalp. * **cerg û dılê yeki deranin** *bw.* birinin cigerlerini sökmek. * **cerg û hınav** *bw.* iç organların tamamını kasteden bir deyim.
cerge *N.* 1. halka. 2. daire. 3. cemaat, meclis.
cergebez *N.* 1. horan, erkek-kadın beraber elele vererek halay çekmeleri *(Hakari-Botan bölgesinde kullanılır)*. 2. cümbüş. 3. cesur, cigerli. *bn.* **cerbeze.**
cerıband/ın *Lg A. (dıcerıbine, bıcerıbine)* tecrübe etmek, denemek. *bn.* **hêçandın.**
cerıbi/n *Lng. A. (dıcerıbe, bıcerıbe)* denenmek, tecrübe edilmek. * **ew kesana cerıbine êdi rû medınê** *bw.* o kimseler denenmiştir artık onlara yüz vermeyin.
cerıbok *N.* tecrübe, imtihan.
cerıye *N.* tahtadan yapılmış küçük pres.
cerime *N.A bn.* **cereme.**
ceryan *N.A* 1. akıntı. 2. fizikte akım, ceryan, elektrik. *bn.* **kahreba.**
ces *N.* alçı.
cesaret *N.A* cesaret. *bn.* **hêwır.**
cesd *rgd.* hareketli, hareket edilen.
cesed *N.A* ceset, ölü vücut.
cesûr *rgd. A* cesur, korkmayan.
cew *N.* 1. koyun kırpma makası. 2. makas. /**– kırın** *bw.* makaslamak, kırpmak. *bn.* **hevrıng.**
cewab *N.A bn.* **bersiv.**
cewahır *N.A* mücevher.
cewar *N.* ingilizlerde tulumdan yapılan bir müzik aleti. *bn.* **hewan.**
cewaz *N. A* müsaade, muafakat. *bn.* **destûr, izın.**
cewdık *N. bn.* **kedık.**
cewenke *N.* matara. *bn.* **xige.**
cewêlek *N. rgd.* lumpen.
cewher *N.A* 1. cevher. 2. element, madde. * **çar cewher** *bw.* hava, toprak, su ve ateş olarak kabul edilen 4 ana temel madde.
cewi *N.* çam sakızı, tutkal. *bn.* **zamq, benişt.**
cewr *N.A* cebir, zor, haksızlık. /**– kırın** *bw.* incitmek, haksızlık etmek. * **cewr û cefa** *bw.* eziyet ve işkence. * **cewr û cefa lê kırın** *bw.* birine eziyet ve işkence etmek.
cewrık *N.* enik, köpek yavrusu. *bn.* **kudık.**
cewseq *rgd.* tıklım tıklım, tıklım tıklım yol.
cewşen *N.* 1. muharebe. 2. zırh, zırhlı elbise.
cewtık *N.* deri el çantası.
cexar *N.* üzüntü.
cexız *N.* daire. /**–i** *rgp.* dairevi.
ceynık *N. ant. bn.* **cênık.**
ceza *N.A* ceza. /**– dan** *L.* ceza vermek. /**– ditın** *bw.* **ceza görmek.** /**– gırtın** *bw.* ceza almak. * **ber cezê ketın** *bw.* cezaya çarpılmak. * **ceza gıran kırın** *bw.* cezayi ağırlaştırmak. /**– kışandın** *bw.* ceza çek-

mek. /– **xwarın** *bw.* ceza yemek, mahküm olmak. /–**yi** *rgd.* cezasal, ceza ile ilgili. * **cezayi hebsê** *bw.* hapis cezası. * **cezayi mırınê** *bw.* ölüm cezası. * **Xwedê ceza wan bıde** *bw.* Allah cezalarını versin.
Cezayiri *N. rgd.* Cezayirli.
cezir *N. A.* denizin çekilişi.
cezû *N.* tiftik.
cezûk *N.* küçük cezve.
cezwe *N.* 1. cezve, kahve pişirme cezvesi. 2. kahveci.
cê *rgd. rgp.* ayrı, değişik, başka. /– **anin** *L.* ayrı getirmek. * **cê cê anin** *bw.* ayrı ayrı getirmek. /– **bûn** *L.* ayrılmak, başkalaşmak. * **jı hev cê bûn** *bw.* birbirlerinden ayrılmak. /– **kırın** *L.* ayırmak. * **mala xwe jı hev cê kırın** *bw.* 1. eşyalarını birbirlerinden ayırmak. 2. evce ayrılmak. *bn.* **cıhê, cûda.**
cêmık *N. bn.* **cêwi.**
cênıg *N. ant.* şakak, favori. * **cênıgên xwe drêj kırın** *bw.* favorilerini uzatmak. * **cênıg perçıvin** *bw.* şakakları şişmek. * **sinûsa cênıgê** *Nh.* şakak sinüsü. * **hestıyê cênıgê** *Nh. ant.* şakak kemiği.
cêp *N. bn.* **cêw.**
cêr [1] *N.* su testisi. *bn.* **kûz.**
cêr [2] *rgd.* 1. ufak parça. 2. şıngıl, salkımı oluşturan her küçük parça. * **cêri tıri** *bw.* bir kaç taneden ibaret küçük üzüm salkımı. * **cêrek pez** *bw.* minik davar sürüsü. *bn.* **tılık.**
cêrıfk *N.* saplı süpürge.
cêw *N.* cep. *bn.* **berık.**
cêwi *N. rgd.* ikiz. * **zarokên cêwi** *bw.* 1. ikiz çocuklar. 2. *N. Grm.* çift ses veren bazı sessiz harflerdir. Kürtçede ç.k.p.t.r.x.gibi.
cêz [1] *N. m. A.* kız babasının kızına verdiği eşya, ceyiz.
cêz [2] *N.* yığın. /– **bûn** *L.* yığılmak. /– **kırın** *L.* yığmak. *bn.* **têx.**
cıbe *N. A.* cübbe.
cıbıl *rgd.* meteliksiz.
cıbıyet *N. A.* cibilyet. *bn.* **nıfş.**
Cıbran *N.* Kürt kumandanlarından Halit beyin de mensubu olduğu Rojkan aşiretlerinden biri.
cıger *N. ant. bn.* **ciger.**
cıgır *N.* Kürtlerde belli bir mesire günü, fakat kesin tarihini bulamadık.
cıh [1] *N.* yer, yöre, mahal, mekan. *bn.* **ci, cih, şund.**
cıh [2] *rgd.* ayrı, başka, değişik. *bn.* **cê, cûda, cıhê.**
cıhê *rgd.* ayrı, başka, değişik. /– **bûn** *L.* ayrılmak. /–**ker** *rgd.* ayırıcı, ayrımcı. /–**keri** *N.* ayrımcılık. /– **kırın** *L.* ayırmak. /–**reng** *rgd.* ayrı ayrı, başka türlü. *bn.* **cê, cûda.**
cıhêz *N. bn.* **cêz.**
cıh hıştın *Lg bn.* **cih hıştın.**
cıhki *rgp.* yerel, lokal, yer. * **hokerên cıhki** *Nh. Grm.* yer zarfları.
cıhnışin *N.* 1. naip, vekil, selef, 2. meskun.
Cıhû *N.* Yahudi. *bn.* **coleka.**
cıidok *N.* kokulu bir ot.
cıj *N. rgd.* tehlike. *bn.* **bıv.**
cıl [1] *N.* palas.
cıl [2] *N.* kuzey şivesinde 1. yatak. * **cıl û berg** *bw.* yatak, yorgan ve örtüleri. 2. üzerine alınan giysiler. *bn.* **nıvin.**
cıl [3] *N.* orta ve güney Kürtçe şivelerinde giysi, elbise, çamaşır, örtü. * **cılên xwe lı xwe kırın** *bwl.* elbiselerini giymek, giyinmek. * **cılên xwe jı xwe kırın** *bwl.* elbiselerini çıkarmak, soyunmak. /– **bırrin** *bwl.* elbise kesmek. /– **dırûn** *bwl.* elbise dikmek. /–**şo** *N.* elbise yıkayan, çamaşır yıkayan, çamaşırcı kadın. /–**şok** *N.* çamaşırhane. /– **şuştın** *L.* çamaşır yıkamak. * **cıl û çek** *N. bw.* techizat. * **cıl û mıl** *bw.* giyim-kuşam. * **bı cıl û mıl** *bw.* giyimli kuşamlı. *bn.* **kınc.**
cılbend *N.* klasör, sıralaç.
cılbık *N.* cılban. *bot.* **Vicia.** *bn.* **culbe.**
cılboq *N.* tarla faresi. *bn.* **çılboq, sêvle.**
cıldank *Nx.* 1. elbise dolabı. 2. köylerde yatakların gündüz toplanıp üzerine konulduğu tahta raf. *bn.* **ıstêre.**
cılq *rgd.* 1. içi boş, kof. 2. çürük yumurta. 3. civciv çıkmayan yumurta. 4. mecazi anlamda kof insan. /– **bûn** *Lng.* yumurtanın çürümesi, içinin birbirine karışması. /– **kırın** *Lg* koflaştırmak, yumurtayı sallıyarak içini birbirine karıştırmak. * **serê cılq** *bw.* argoda içi boş yumurtaya benzetilen kafa.
cılwe [1] *N. A.* cilve. /–**fıroş** *N.* cilve satan. /–**kar** *N.* cilveli.
cılwe [2] *N.* 1. Yezidilerde dini bir kitap.
cımcıqand/ın *Lg (dıcımcıqine, bıcımcıqine)* ağzına kadar doldurmak, tıklım tıklım doldurmak. *bn.* **lêvıka re kırın.**
cımcıqi/n *Lng. (dıcımcıqe, bıcımcıqe)* ağzına kadar dolmak.
cımnastik *N. Gr.* jimnastik.

cımxar *N. bn.* **cankûş.**
cın *N. A.* cin. * **cınan ketın** *L. bw.* cinlenmek, cinlere kapılmak. * **cındar** *rgd.* cinli, ecinni. * **cın ser ketın** *bw.* 1. cinlere kapılmak. 2. aşırı korkuya kapılmak. * **cın jı ser gırtın** *bw.* ecinni olan kimselerde bazı üfürükçüler tarafından cinlerin alınması. /**_gır** *N.* cinleri toplayan büyücü.
cınabet *rgd. A.* cenabet.
cınaq *N. ant.* lades kemiği. /**_ gırtın** *L.* lades tutmak. *bn.* **şertık.**
cınawır *N. bn.* **cenawır.**
cınayet *N. A.* cinayet, adam öldürme.
cıncıland/ın *Lg (dıcıncıline, bıcıncıline)* 1. durulamak. 2. allayıp pullamak.
cıncılı *N.* duru su. *bn.* **zelal.** 2. *N.* temiz hububat. 3. *rgd.* allı-pullu, çiçek işlemeli.
cıncıqi *rgd.* renkli, allı-pullu, parlak. * **keçıkê fıstanê xwe cıncıqi kırıye** *bw.* kız entarisini allayıp pullamış.
cınd i 1. *rgd.* güzel, yakışıklı, iyi, ala. 2. *A.* asker.
cınèh *N.* kalın sopa. *bn.* **ço.**
cınên *N.* 1. tarlada pamuk toplama. 2. pamuk ırgatı. 3. maraba, ziraatta ortakçı. 4. küçük bahçe. *bn.* **cının.**
cıngal *N. ing.* büyük orman, uçsuz bucaksız ekvator ormanı, ingilizcede jungle.
cıngane *N. bn.* **qereçi, aşıq.**
cıngıl *N. rgd. bn.* **cıncılı.**
cınıg *N.* alına dökülen saçlar, perçem. *bn.* **cênıg.**
cınıqand/ın *Lg (dıcınıqine, bıcınıqine)* 1. ürkütmek. 2. kuzey şivede süslemek.
cınıqi/n *Lng.* 1. ürkmek. 2. kuzeyde parlamak, süslü görünmek.
cınısri *(cıne sıtri) N.* böğürtlen. *bot.* **Rubus fruticosus.** *bn.* **dırı.**
cının *N.* meyve bahçesi. *bn.* **cınên.**
cıns *N. A.* 1. cins, çeşit, tür. 2. erkekle dişiyi ayırt eden özellik. 3. özellik, iyi kalite. * **hespê mın cıns e** *bw.* atım cinstir, yanı iyi bir ırktandır. /**_el** *rgd.* cinsle ilgili, cinsel. /**_ıyet** *A.* cinsiyet, tabiyet.
cınsi *rgd. A.* cinsi, cinsle ilgili, cinse ait.
cınsinasi *N.* seksoloji.
cınûn *rgd. A.* deli, ecinni. *bn.* **dîn, şêt.**
cınûs *rgd. A.* pis, kirli. /**_ bûn** *bw.* pislenmek, lanetli olmak. /**_ kırın** *bw.* pisletmek, lanetli kılmak. *bn.* **genûs, gemar.**
cır [1] *N.* izdiham, gürültü, şamata. * **cır kar xıstın** *bw.* şamata yaratmak.
cır [2] *N.* huy. *bn.* **xû.**
cırcır *N.* 1. pantolon cırcırı. 2. çekirge veya bu tip böcek sesi. 3. gevezelik, dırdır.
cırd [1] *N. A.* keme, kör fareye benzer bir kemirici, ön ayakları kısadır. *zoo.* **Mus rattus.**
cırd [2] *N.* baskın *(askeri müfreze).* *bn.* **cerd.**
cırdon *N. bn.* **cırdl.**
cıre-cır *N. B.* 1. anlaşmazlık, sürtüşme. 2. gıcırtı. 3. böcek, çekirge vs. nin sesleri.
cırık [1] *N.* 1. çıkrık. 2. cırcır makinası. /**_van** *Nx.* cırcır işçisi, çıkrıkçı.
cırık [2] *N.* güve. *bn.* **bey.**
cırid *N. A.* cirit. /**_ avêtın** *L.* cirit atmak. /**_bazi** *N.* cirit oyunu. /**_ leyistın** *bw.* cirit oynamak.
cırk *N. Bj.* melhem.
cırm *N. A.* cürüm.
cırt *N. B.* 1. sesli yellenme sesi. *bn.* **tırr.** 2. *rgd.* hafif karekterli kimse, fos. 3. pısırık. /**_emiz** *rgd.* sık sık idrar eden kimse. *bn.* **kelmiz.**
cıs *N. bn.* **ces.**
cısım *N. A.* cisim. *bn.* **cisım.**
cısır *N.* damların tavanlarına atılan direkler, uzun merteklerin üzerine atılır.
cısm *A.* cisim. *bn.* **cisım.**
cısmani *rgd. A.* cismani, maddi.
cısn *N. bn.* **cıns.**
cıt *N.* ok, şiş, bıçak vs.nin girişi veya giriş yeri.
cıv *N.* toplantı, içtima.
cıvak *N.* toplum, cemiyet. /**_i** *rgd.* sosyal, toplumsal, içtimai.
cıvand/ın *Lg (dıcıvine, bıcıvine)* toplamak, yığmak, biriktirmek, bir araya getirmek. * **lı hev cıvandın** *bw.* toplamak, bir araya getirmek.
cıvat *N.* 1. toplum. 2. meclis. 3. toplantı. * **cıvata bajarvani** *N. bw.* 1. şehir toplumu. 2. belediye meclisi. * **cıvata bınecıh** *bw.* mahalli meclis. * **cıvata nıminende** *N. bw.* temsilciler meclisi. * **cıvata pirmenda** *N. bw.* ihtiyar meclisi, senato. * **cıvata şaredarıyê** *Nh.* belediye meclisi.
cıvatgeh *N.* toplantı yeri.
cıvatname *N.* celse veya oturum tutanakları.
cıvatnışin *N.* oturum, celse.
cıvatok *N.* 1. küçük meclis. 2. cemiyet adamı, toplumda iyi geçinen kimse.
cıvıyan 1. *N.* toplanma. 2. *L.* toplanmak. * **cıvıya bûn** *L.* toplanmak *(geçmiş zaman*

için, toplandılar).
cıvin [1] *N.* toplanma, toplantı. * **cıvina diwani** *N.* zirve toplantısı. * **cıvina salê** *bw.* yıllık toplantı. /**–dar** *N.* toplayan. /**– gırêdan** *L.* toplantı yapmak. /**–kar** *N.* toplumu düzenleyen.
cıvi/n [2] *Lng. (dıcıve, bıcıve)* toplanmak, toplantı yapmak.
cıvit *N. bn.* **çıwit.**
cıwa *N. P. kim.* yoğunluğu 13, 59 ve 38.8 derecede donma noktası olan bir element, termometrelerde kullanılır. *sim.* Hg. *bn.* **zibeq.**
cıwan *rgd.* 1. genç. 2. yakışıklı, güzel. /**– bûn** *bw.* 1. gençleşmek, genç olmak. 2. güzel olmak. /**–i** *N.* gençlik, güzellik. /**– kırın** *bw.* 1. gençleştirmek. 2. güzelleştirmek, iyi veya mamur hale getirmek. /**–mêr** *rgd.* mert ve eliaçık erkek, babacan. *bn.** **camêr.** /**–mêrane** *rgp.* mertçe, babacan olarak. /**–tır** *rgd.* daha genç, daha güzel. /**–tırin** *rgd.* en güzel, pek taze, pek genç. * **cıwan û cehêl** *bw.* genç ve toy, genç ve cahil. * **cıwan û çeleng** *bw.* genç ve güzel, genç ve yakışıklı.
cıwanga *N. bn.* **conega.**
cıxare *N. Fr.* sigara. /**–kêş** *Nx.* tiryaki. *bn.* **baçek.**
cıxız 1. *rgd.* hileci, hain. 2. *N.* çizgi, hat.
cıyawaz *N. rgd. S.* ihtilaf, farklı. /**–i** *N.* ayrılık, farklılık.
cız *B.* cızlama, cız sesi.
cızam *N. Bj. bn.* **cuzam.**
cızb *N. bn.* **cuzb.**
cızdan *N. A. P.* cüzdan, kur'an cüzlerinin konulduğu çanta. *bn.* **peldank.**
cıze-cız *B.* cız cız etmek.
Cızir *N.* Cizre ilcesi ve bölgesi. * **Cızira Bohtan** *Nh.* Cizre bölgesi.
cızme *N.* cizme. *bn.* **gizme.**
cızû *N. A.* Kur'an cüzleri. *bn.* **cuz.**
ci [1] *N.* 1. yer, mahal. 2. lokal. /**–geh** *N.* yer, mekan, mahal. * **ci û mekan** *bw.* yer yurt. * **ci û mekanê me Kurdıstan e** *bw.* yerimiz yurdumuz Kürdistandır. * **ci û mıqam** *bw.* yeri ve makamı. * **ci û sıtar** *bw.* yeri ve korunağı, konum yeri. *bn.* **cıh, cih.**
ci [2] *N.* yatak, yatma yeri. * **ci û nıvin** *bw.* yatak ve yatma yeri. * **ketın cihê xwe** *bw.* yatağına girmek.
ciger *N. ant.* ciğer. * **cigera spi** *Nh.* akciğer. * **cigera reş** *Nh.* karaciğer. /**– sotın** *L.* ciğeri yanmak. /**–goşe** *bw.* mecazi anlamda kullanılır, ciğerimin köşesi, ciğerimin içi gibi manalar verir. /**–soj** *rgd.* içi yanık, ciğeri yanık, kalbi buruk. /**–soz** *bw.* içten söz verme, ciğerden söz verme. *bn.* **ceger, cerg, kezeb, pış.**
cigermasi *Nh. ing.* **lung fısh.** *zoo.* **Dipnoi.**
cih *N.* 1. yer, mahal. 2. yatak, yatma yeri. 3. mesken, mahal. * **anin cih** *bw.* gerçekleştirmek, yerine getirmek. * **bı cih** *rgp.* yerinde. * **bı cih anin** *bw.* icra etmek yerine getirmek, tenfiz etmek. /**– bûn** *L.* yerleşmek, bir yerde yer bulup oturmak. * **bı cih bûn** *bw.* yerleşmek. * **cih cih** *rgp.* yer yer. /**– dayin** *bw.* yer vermek, yerleştirmek. /**–der** *rgp.* dış taraf. /**–derk** *N.* çıkış yeri, mahreç. /**– ditın** *bw.* yer bulmak. * **cihê dın** *rgp.* başka yer. * **cihê ko** *rgp.* olduğu yer, olacağı yer. * **cihê kar** *bw.* iş yeri. * **cihê şewıtandi** *bw.* yanan yer, yakılmış yer, yanık yeri. * **cihê wi vala ye** *bw.* yeri belli oluyor, yokluğu belli oluyor. /**–gah** *N.* yer, mahal, ikamet, lokal. *bn.* **cigeh.** /**–geh** *Nx.* 1 yer, mekan, mahal. 2. lokal. *bn.* **cibgah.** /**–gır** *N.* yerini alan, yedek, müvekkil. /**–gırti** *rgd.* yerleşik, yerleşmiş sabit olan, yerine oturmuş. /**– gırtın** *L.* yerleşmek, yerini almak. /**– guhartın** *L.* yer değiştirmek. /**– hıştın** *L.* 1. bırakmak, vazgeçmek. 2. arkada veya geride bırakmak. /**– kırın** *L.* yerleştirmek. * **bı cih kırın** *bw.* yerleştirmek. * **danin cihê** *bw.* yerine koymak. * **dı cih de** *rgp.* 1. yerinde. 2. hemen, derhal. * **ketın cih** *bw.* yerleşmek, yerine girmek. * **ketın cihê yeki** *bw.* birinin yerine girmek. * **ez ketım cihê wi** *bw.* ben onun yerine girdim. * **kırın cih** *bw.* yerleştirmek, yerine koymak. * **h cihê** *bw.* yerinde, yerde. * **tê de cih bûn** *bwl.* bir yere yerleşmek. * **cihxebat** *Nh.* iş yeri, çalışma yeri. * **cihma** *(cima) N. rgd.* baki, kalan. * **bavê te mır lê yên cimayi xweş bın** *bw.* baban öldü, kalanlar sağ olsun.
cihad *N. A.* cihat, din uğrunda savaş.
cihan *N. A.* cihan, dünya, alem. /**–gir** *N. rgd.* bir çok ülkeyi ele geçirmiş, emperyalist, sömürgeci.
cihaz *N. A.* cihaz, alet.
cinav *N. Grm.* zamir. *bn.* **pronav.**
ciher *N.* postacılıkta alıcak olan, kendisine gönderilen.
ciherin *N.* 1. postacılıkta gidecek yer. 2.

tahsis, tayın.
cih û war *rgp. bn.* **ciwar.**
cil *N.* silgi.
cila *A. N.* cila.
cinar *A. N.* komşu. /**...ki** *rgp.* komşuca, komşuluğa ait. /**...ti** *N.* komşuluk. *bn.* **ciran, bevsê.**
cinseng *N.* uzak doğu ülkelerinde yetişen çok yıllı bir bitki. *bot.* **Panax ginseng.**
cip *N. ing.* arazide elverişli taşıt aracı, cip.
ciq *B.* kuşların cik sesi.
ciqand/ın *Lng. (dıciqine, bıciqine)* cik cik ötmek.
ciran *N. bn.* **cinar.**
ciraz *N.* gizli yer, saklı yer.
ciro *N. it.* ciro, havale.
cisım *N. A.* madde, cisim.
citeng *Nh. rgd.* rahatsız edici yer, bir yerde sabretmiyen kimse. * **cih lê teng bûn** *bw.* bir yerde sıkışıp kalmak, sabrı tükenmek.
ciwar *N.* yöre, etraf, dolay, yer. /**...bûyi** *rgd.* yerleşik, meskün, yerleşmiş.
co *N.* ark, kanal. /**...kık** *N.* küçük kanal, kanalcık. * **co lê dan** *bw.* kanal açmak. *bn.* **cuk.**
cobar [1] *N. cax.* 1. yazın kuruyan su dereleri. 2. *N.* kanal kıyıları.
cobar [2] *N.* çiftçi. /**...i** *N.* çiftçilik. * **cot û cobar** *bw.* çift çubuk. * **cot û cobarê xwe re mıjûl e** *bw.* çiftiyle çubuğuyla meşguldur.
cobır *N.* danaburnu. *zoo.* **Gryllotalpa.** *bn.* **lar.**
cokey *N. ing.* cokey. yarış atı binicisi.
col *Nk.* 1. koyunlardan teşekkül eden sürü. 2. zincir. 3. sıra haline girmek, zincirleme olma. 4. sürülerin veya uçan kuşların dizi haline gelmeleri. *bn.* **bırr.**
coland/ın *Lg (dıcoline, bıcoline)* sallanmak, salıncak gibi hareket etmek.
colane *N.* salıncak. *bn.* **hêlanek.**
cole *N. S.* hareket. *bn.* **tevger.**
colek *N.* köyde herkesin hayvanlarını karıştırarak meydana gelen büyük sürü. *bn.* **naxır.**
Coleke *N.* Yahudi. *bn.* **cıhû.**
coleq *N.* yarıcı, kiracı *(arazi için)*. *bn.* **mırêba.**
colık *N. bn.* **culbe.**
comerd *rgd.* cömert, eliaçık, iyilik sever. /**...ane** *rgp.* cömertçe. /**...i** *N.* cömertlik, iyilikseverlik. *bn.* **camêr.**
conega *N. S.* dana, tosun.
coni *N.* dibek taşı. *bn.* **sindır.**
cop *N. P.* cop, polislerdeki lastik sopa.
coq [1] *N. Bj.* şiş, ur. ekseri kafatasında çıkan ur. * **eniyê wi coq bûye** *bw.* alnında ur peyda olmuş.
coq [2] *N. S.* boyunduruk. *bn.* **nir.**
coq [3] *N.* tokuş. /**...bûn** *bw.* tokuşmak. /**...kırın** *L.* tokuşmak, tokuşturmak. * **hêk coq kırın** *bw.* yumurta tokuşturmak. *bn.* **dewıqandın.**
cor [1] *N.* atın yem torbası. *bn.* **cuher.**
cor [2] *N.* nevi, cins. *bn.* **cûre.**
coş *N.* kaynama, haşlama. /**...andın** *L. (dıcoşine, bıcoşine)* kaynatmak. *bn.* **kelandın.**
coşi/n *Lng. (dıcoşe, bıcoşe)* 1. kaynamak, haşlanmak. 2. coşmak.
cot [1] *rgd.* çift, ikili. * **cot bı cot** *rgd.* ikişer-ikişer; çifter çifter. /**...bûn** *bw.* çifteleşme, ikizleme. /**...ek** *rgd.* bir çift, iki adet. * **cotek ga** *bw.* bir çift öküz. * **cotek sol** *bw.* bir çift ayakkabı. *bn.* **zo.**
cot [2] *N.* çift sürme, toprağı ekme. /**...bûn** *L.* çift sürülmek. /**...emeni** *N. S. m.* tarım ilmi, ziraatçılık. /**...hevrok** *N.* çiftçilikte imece. /**...kırın** *L.* çift sürmek, pulluklamak. * **cot û cobar** *bw.* çift-çubuk. /**...yar** *N. bn.* **cotkar.** /**...yari** *N. bn.* **cotkari.**
cotık *rgd.* bitişik iki şey, bitişik doğmuş ikizler, bitişik meyveler.
cotkar [1] *Nx.* çift süren, çiftçi. /**...i** *N.* çiftçilik. /**...i kırın** *bw.* çiftçilik etmek.
cotkar [2] *N.* solucan *(palu Kürtçesi)*.
covan *N.* sulamacı, ark kazıyıcı.
coxin *N.* harman. /**...an** *N.* haziran. /**...geh** *N.* harman yeri. *bn.* **cuxin, bênder.**
cozbûyi *N.* küçük hintcevizi ağacı. *bot.* **Myristica fragrans**
cozerdan *N. rgd. S. bn.* **cehzeran.**
cuda *rgd. bn.* **cûda.**
Cuhi *N. bn.* **cıhû.**
cuk *N. bn.* **co.**
culbe *N.* 1. fiğ. *bot.* **Vicia sativa.** 2. araka, iri taneli bir cins bezelye. 3. mürdümük. *bot.* **Hyrus sativus.**
culhe *N.* dokumacı.
cume *N. A.* cuma günü. *bn.* **în.**
cumle *N. A.* cümle. *bn.* **hevok.**
cunbuş *N.* 1. cümbüş, eğlence. 2. müzikte cümbüş çalgısı.
cundi *N.* arap jandarmaları, arap askerleri. *bn.* **cındi.**
curm *N. A.* cürüm, ağır suç.
curn *N.* 1. ağaç kütüklerinin içi oyularak

yarım boru haline getirilip su naklinde kullanılan şekli. 2. taş, beton veya ağaçtan yapılan hayvan yalağı. 3. şıra sıkmakta kullanılan içi oyulmuş ağaç kütük. 4. küvet. 5. kurna. * **curna gemarê** *Nh.* gölet, içinde ham deri ıslatılan havuz. *bn.* **qentere.**

cut *rgd. bn.* **cot1, cot2.**

cuwab *N. bn.* **bersiv.**

cuwan *rgd. bn.* **cıwan.**

cuxin *N.* harman. *bn.* **bênder.**

cuz *N. A.* Kur'anda bölümler.

cuzam *N. Bj.* hansel basilinin yaptığı bir hastalık. *bn.* **guli.**

cuzb *N.* zikr, zikir. /... **ketın** *L.* zikretmek.

cuz i *rgd. A.* az, az miktarda, cüz'i.

cû *N.* dokuma tezgahlarının yer çnkuru.

cûbrık *N. bn.* **cobır.**

cûce *N.* cüce.

cûcık *N.* civciv, yavru. *bn.* **çêlık.**

cûda *rgd.* ayrı, ayrılmış, farklı. /... **bûn** *L.* ayrılmak, ayrı düşmek. /... **kırın** *L.* ayırmak.

cûk cûk *B.* civcivlere çağrı sesi.

cûke-cûk *B.* civciv sesi, civciv ötüşü.

cûlaneve *L. S.* hareket etmek.

cûle *N. bn.* **cole.**

cûmık *N.* 1. pazı, bir ekmeklik için kesilen hamur parçası. *bn.* **kund2.** 2. dokuma tezgahı.

cûmker *N.* dokumacı. * **goşkar pêxwas ın, cûmker bê kıras ın** *bw.* ayakkabıcının papucu, dokumacının çamaşırı yok. *bn.* **culhe, çılag, cûmık.**

cûn [1] *N. rgd.* kurşuni renk.

cû/n [2] *Lng.* *(dıcû, bıcû)* ağzında bir şeyi çiğnemek. *bn.* **cûtın.**

cûn [3] *N.* düğün çiçeği. *bot.* **Ranunculus.**

cûqin *rgd.* zayıf, takatsız, dermansız.

cûre [1] *rgd.* cüce, bodur, kısa boylu kimse.

cûre [2] *N.* çeşit, cins, tür. * **cûre cûre** *bw.* çeşit çeşit veya cins cins. * **ev cûre kesana** *bw.* bu tür kimseler.

cût *rgd. bn.* **Cot**[1]. *bn.* **cot**[2].

cût/ın *Lng.* *(dıcû, bıcû)* *bn.* **cûyin, cûn2.**

cû/yii *Lng.* *(dıcûy, bıcûy)* *bn.* **cûn, cû/yin.**

Ç

Ç [1] *N.* Kürt alfabesinin 4.cü sert sessiz harfidir, dil ucundan çıkar.
ç [2] *N.* "çûn" fiilinin kökü. **dıçe, bıçe** gibi.
ça *bn* **çem.**
çabık *rgd. P.* çabuk, acele. *bn* **lez, zû.**
Çaçan *N. rgd.* Çerkez. **/_i** *rgd.* Çerkeze ait, Çerkezce.
çadır *N. P.* çadır. **/_ danîn** *L.* çadır kurmak. **/_geh** *Nx.* çadır yeri. **/_ kutan** *L.* çadır dikmek.
çak *rgd.* 1. iyi, güzel. 2. şerif, asil. **/_ane** *rgp.* güzelce, iyice. **/_bîn** *rgd.* hoş görür, optimist. **/_ bûn** *L.* iyileşmek, düzelmek. **/_i** *N.* iyilik, güzellik. **/_ kırın** *L.* düzeltmek, iyileştirmek. * **çak û xırab** *bw.* iyi veya kötü.
çakêt *N. Fr.* ceket.
çakıl *N.* çengel. *bn* **çanqıl.**
çakûç *N.* 1. çekiç. 2. *N. ant.* kulak çekici.
çal [1] *N.* çuval. *bn* **çewal.**
çal [2] 1. *rgd.* alaca. 2. ayakları beyaz olan at. * **huliyê çal** *bw.* alaca kartal. * **du lıngê hespa mın çal ın** *bw.* atımın iki ayakları sekilidir, yanı beyazdır.
çal [3] 1. *N. rgd.* çukur. 2. *N.* kuyu. 3. *rgd.* çukur yer, girinti. **/_ bûn** *L.* çukurlaşmak, çukur hale gelmek. **/_ kırın** *L.* çukurlaştırmak. * **kırın çalê** *bw.* çukura koymak, gömmek. * **genımê xwe kırın çalê vêşartın** *bw.* buğdayları çukura gömerek sakladılar. * **berûyên çalê** *bw.* güzün çukura gömülerek, kışa saklanan ve kışın çıkarılıp yenen meşe ağacı pelitleri. * **çalê de vêşartın** *bw.* gömerek saklamak. **/_ık** *N. rgd.* küçük çukur. * **çalıka gerdenî** *N.* boğaz çukuru, gırtlağın göğüs kemiğiyle birleştiği yerdeki çukurluk. * **çal û çûl** 1. *rgp.* girintili çıkıntılı. 2. *N.* iniş çıkış.
çalak *rgd.* çevik, ayağına çabuk, faal, aktif, enerjik. **/_i** *N.* 1. eylem, hareket, operasyon. 2. *N. m.* çeviklik, sür'at, faaliyet. * **bıçalakî** *rgp.* çevikçe, süratla.
çalav *N. m.* 1. suyun toplandığı çukur, su çukuru. 2. kuyu. 3. kadınların evlerde banyo yaptığı yer, evlerde bir köşeye küvet şeklinde yapılmış basit banyo yeri. *bn* **çerx.**
çaleke *N. bn* **kurbeşk.**
çalqap *N.* yavuz hırsız.
çam *N. m.* çam ağacı. *bot.* **Pınus.** *bn* **kaj.**
çamûr *N.* çamur. *bn* **herrî.**
çand *N.* kültür. *bn.* **çande. /_i** *rgd.* kültürel. **/_ayî** *rgd.* kültürel. *bn* **çandeyî.**
çande [1] *N.* kültür. **/_yî** *rgp.* kültürel.
çande [2] *N.* ekim, ziraat. * **/_bar** *rgd.* ekilebilen, ekime elverişli. *bn* **çandınî.**
çandın [1] *N.* ziraat, tarım.
çand/ın [2] *Lg (dıçine, bıçine)* 1. ekin ekmek, fide sebze vs. dikmek, dikmek. **/_i** *N.* ziraat. *bn* **rêncberî.** 2. kuzey Kürdistanda burdaki 'çandin' fiili tam tersine ekin biçmek anlamında kullanılır. * **ez genım dıçınım** *bw.* buğday biçiyorum.
çandıyar *N.* ziraatçi.
çankut *N.* çan çalan.
çanqıl *N.* çengel, askı.
çanqoç *N.* Hiristiyanlarda çan, kilise çanı.
çap *N.* matbaacılıkta basım, baskı, basma. * **çapa dawîn** *bw.* son baskısı. * **dı çapê de ye** *bw.* baskıdadır, basılıyor. * **çapa duhemın** *bw.* ikinci baskı. **/_berî** *N. m.* litoğrafi, taş basması. **/_ bûn** *L.* basılmak, neşrolunmak *(yayın, kitap vs).* * **pırtûkên me dı çapxana azadi de çap bûn** *bw.* 1. kitaplarımız azadi matbaasında basıldılar. 2. yayınlanmak. **/_dêrî** *N.* basın-yayın **/_emenî** *N.* matbuat, basın. **/_gêrî** *N.* basın. **/_ker** *N.* matbaacı, basımcı. **/_ kırın** *L.* basmak, yayınlamak, neşretmek. * **wan pırtûkek du caran çap kırın** *bw.* onlar bir kitabı iki kez bastılar. * **wan nıvisara xwe dı rojnamê de du caran çap kırın** *bw.* onlar yazılarını *(makalelerini)* gazetede iki kez yayınladılar veya neşrettiler. **/_nıvîs** *N.* matbaa harfleriyle yazılan basım. * **tê de çap kırın** *bw.* içinde yayınlamak, içinde neşretmek. * **wan rojnama xwe derxıstın û çîrokên xwe tê de çap kırın** *bw.* onlar gazetelerini çıkartıp hikayelerini içinde neşretttiler. **/_xane** *Nx.* 1. basımevi, matbaa. 2. yayınevi.
çap [1] *N.* hububat ölçü birimlerinden şinik, takriben 8 kg.

çapan *N.* sele, sere, başparmak ile işaret parmağının açık şekilde uzunlamasına uzunluğu ve bununla adlandırılan uzunluk birimi, karıştan küçüktür.
çapez *N.* çaydanlık.
çaplûk *N.* emekliyerek yürüme. *bn.* **gagole.**
çaplûs *S. N.* dalkavuk, yağcı. /**_i** *N.* dalkavukluk
çaq *N. bn.* **çêq.**
çaqmaq *N.* 1. tüfek horozu. 2. çakmak *(sigara yakma aleti).* * **kevırê çaqmaqê** *bw.* çakmak taşı. *bn.* **heste.**
çaqpêç *N. bn.* **pêbend.**
çaqrût *N. rgd.* 1. baldırı çıplak. 2. edepsiz, ahlaksız. *bn.* **çêqrût.**
çaqû *N. P.* çakı.
çar [1] *rgd. N.* dört, 4 rakamı. * **çaran** *rgd.* dörtler. * **xaneya çaran** *bw.* dörtler hanesi. /**_ali** *rgp.* dört taraflı, dört bir yanı. /**_ane** *N.* eski bir savaş elbisesi. /**_bazi** *N.* dörtnala koşu. *bn.* **çarnal.** /**_ber** *N. rgd.* dördüz. * **çar bı çar** *rgd. rgp.* dörder dörder. /**_çabık** *rgp. P.* çarçabuk. /**_çav** *bw.* dört gözle, uyanık. * **bı çarçav lı dora xwe nıhêri** *bw.* etrafına dört gözle baktı. * **çar çavan lê mêze ke** *bw.* dört gözle bak, çok dikkatli ol. * **çar çavan lı hêvıyê man** *bw.* 1. kendilerini dört gözle beklediler. 2. sabırsızlıkla beklemek. /**_çek** *N. rgd.* tepeden tırnağa silahlı kimse. * **xwe çarçek kırın** *bw.* tepeden tırnağa silahlandılar. /**_çık** *bn.* **çargoşe.** /**_dan** *N.* dört vardiye. /**_deh** *rgd.* ondört *(14).* /**_dehan** *rgd.* ondörtler. /**_dehem** *(çardehemin)* *rgd.* ondördüncü. /**_der** *N.* kapı çerçevesi, kapının takıldığı kasa. /**_deri** *N.* dört kapılı. * **çar demin** *bw.* dört zamanlı. * **motora çar demin** *bw.* dört zamanlı motor. /**_ desti** *N.* dört elle. * **çar destan pê gırtın** *bw.* dört elle tutmak,dört elle sarılmak. /**_em** *rgd.* dördüncü. /**_emin** *rgd.* dördüncü. /**_ên** *rgd.* dörtlü, dörtler. /**_gav** *N.* dört adım, dört nal. /**_gavi** *bw.* dört adımla, dört nala. /**_goşe** *rgd.* dört köşeli, dikdörtgen, kare. /**_gurçık** *bw.* dört böbrekli. /**_hawêr** *rgp. bn.* **çarali.** /**_hêl** *rgp. bn.* **çarali.** /**_kenar** *rgd.* 1. dört köşeli, dört taraflı dört kenarlı. 2. *N.* geometride dikdörtgen. /**_ kıtêb** *N.* dört mukaddes kitap. * **çar kêm çar zêde** *bw.* beş aşağı beş yukarı. /**_lep** *N.* dört ayak üstü. /**_lepki** *rgd.* dört ayak üstü durmak *(ekseri insanlar için).* * **çarlepki çûn.** domalarak gitmek. /**_lıng** *N. rgd.* dörtayaklı. * **çar mezheb** *Nh.* dört mezhep. /**_mêrki** *N.* bağdaş oturma. * **çarmêrki rûnıştın** *L.* bağdaş kurup oturmak. /**_mıx** *N.* istavroz, Hz. İsanın gerildiği haç. /**_nal** *N.* dörtnal koşu. * **çar nalê çûn** *bw.* dört nala koşmak. /**_nıkar** *N.* dört taraflı, dört yanı. * **em jı dara mıletên çarnıkar re dıbın xuşki** *bw.* *(biz Kürtler)* dört yanımızda sarılı milletlere köle olmuşuz. /**_mıx** *Nh.* çarmıh. /**_nal** *N.* dört nala. * **çarnalê çûn** *bw.*dört nala gitmek. * **rakırın çarnalê** *bw.* dört nala kaldırmak. * **bı çarnalê çûn** *bw.* dörtnala gitmek. /**_ neçar** *bw.* ister istemez. /**_pare** *N.* 1. İran'da bir cins müzik aleti. 2. *rgd.* dört parça. 3. paramparça. * **çarpare bûn** *bw.* paramparça olmak. /**_pel** *wb.* dört yapraklı bitki vs. /**_pê** *N.* 1. dört ayaklı şey, hayvan, eşya vs. mecazi anlamlarda eşek gibi kimselerede denir. 2. matematikte çarpı *(x)* işareti. /**_pıyan** *N.* hamle vaziyeti. /**_pine** *N.* 1. ayakkabı taban ucu veya topuklara çakılan yarım nal veya yarım ay şeklinde demir parçası. 2. bir Kürt halk oyunu dansı. 3. dönek, kaypak. 4. çok yamalı elbise vs. /**_ qat** *rgd.* dört katlı, dört misli. /**_qeb** *rgd. S.* 1. edepsiz, utanmaz. 2. ihtiraslı. * **çar quruşan nake** *bw.* beş para etmez, veya metelik etmez veya kırk para etmez mealinde deyim. /**_rex** *(çarrex) rgd.* dört tarafı, dört bir yanı. *bn.* **çarkenar, çarnıkar.** /**_rê** *Nh.* dörtyol. * **çar rêz** *rgd.* dört sıralı. /**_yek** *N.* çeyrek, 15 dakikalık zaman, bir şeyin dörtte biri. * **saet çaryek kêm yek** *bw.* saat bire çeyrek var. * **sê û çaryek** *bw.* üçü çeyrek geçiyor. * **çaryek nan** *bw.* çeyrek ekmek. /**_tek** *rgd.* dört taneli, dörtlü.
çar [2] *N.* oluş. /**_ bûn** *L.* oluşmak, hasıl olmak.
çar [3] *N.* yelken, gemi yelkeni.
çar [4] *N.* Rusyada eskiden krallara verilen ünvan.
çarçıq *N.* çok çamurlu, çamurlu.
çarçıve *N.* çerçeve. /**_ bûn** *L.* çerçevelenmek. /**_ kırın** *L.* çerçevelemek.
çardar *N.* sedye.
çardax *N.* çardak, zemin katı haricinde üst katlarda yapılan önü açık bölümler veya yazlık için kullanılan geniş üst odalar.

çarç *N. bn.* çerç.
çare [1] *N. ant.* 1. alın. 2. *rgp.* cephe, ön.
çare [2] *N.* çare, ilaç, vasıta, imkan. /**– bûn** *L.* çaresi olmak. /**– ditın** *bw.* çaresini bulmak. /**– nebûn** *bw.* çaresi olmamak. /**– neditın** *bw.* çaresini bulamamak. /**–ger** *Nx.* çare arayan, çaresini bulmak için çaba harcayan. /**–saz** *N.* çare bulan.
çarek *rgd. bn.* **çaryek.**
çarenin *rgd.* kaçınılmaz, çaresi yok. *bn.* **mısoger.**
çarenûs *N.* yazgı, kader, alın yazısı. /**–i** *N.* kader. /**–in** *N. rgd.* yazgıcı, fatalîst.
çareser *N.* imkan, halletme, çaresini bulma. /**–ser bûn** *L.* imkanı olma. * **ew meseleyê me çareser bû** *bw.* o meselemiz halledildi. * **çareser kırın** *L.* çaresini bulmak.
çarık *N.* kadın baş örtüsü.
çarıx *N. m.* çarık. /**– girêdan** *L.* çarık bağlamak. * **çarıx kırın pê** *bw.* çarık giymek. /**– dırûtın** *L.* çarık dikmek.
çarin 1. *rgd.* dörtlü, dörtlük. 2. *N.* rübai. * **çarinên Heyam** *bw.* hayyamın rübaileri.
çaring *N. bn.* **mozebeş.**
çarkındêle *N. bn.* **çewênder.**
çarmedor *N.* dört tarafı, etraf, her yanı. *bn.* **hawêr.**
çarnik *rgd.* tecrübeli, usta, ihtisas sahibi.
çaroke *N. S.* 1. şal, çarşaf. 2. bir bitki ismi.
çarşemb *N.* çarşamba. * **çarşemba reş** *bw.* kara çarşamba. * **çarşemba ko bê** *bw.* gelecek çarşamba.
çarşev *N. P.* çarşaf. /**– gırêdan** *L.* çarşaf bağlamak. * **çarşev lı xwe kırın** *bw.* çarşaf giymek. /**– kışandın** *L.* çarşaf örtmek, yatağa çarşaf sermek.
çarşi *N. P.* çarşı.
çartaq *N.* yüksek eyvan, çardak. *bn.* **çardax.**
çarwa *N. bn.* **çarpê.**
çarwe *N.* ispanyol rekkase zilleri.
çat [1] *N.* 1. çaput. 2. Bohtanda bir köy. 3. Mazgirtte bir köy.
çat [2] *N.* orta, ortası. * **çatê rê** *bw.* yolun ortası. * **çatê eniyê** *bw.* alnın ortası.
çatık *N. bn.* **çat2.**
çatkêş *N.* tüfek harbisi.
çav *N. ant.* göz. * **anin ber çavan** *bw.* göz önüne getirmek, ispatlamak. /**– belek** *bw.* kara gözlü, siyah-beyaz göz. /**– beloq** *bw.* 1. patlak gözlü. 2. deve dikeni cinsinden bir bitki. /**– berdan** *L.* göz koymak, göz dikmek. * **wan çav berdan peran** *bw.* onlar paraya göz diktiler. * **çav berdan keçıkê** *bw.* kıza göz koymak. /**– bılınd** *bw.* gözü yükseklerde olan kimse. * **çav bılınd kırın** *bw.* göz kaldırmak, gözünü kaldırmak. /**–bır** *N.* gözü kesen. /**– bırçi** *bw.* ac gözlü, egoist. /**– bırrin** *L.* gözü kesmek. /**–bini** *N.* mülahaza, düşünce. * **dı wê çavbiniyêde nınım** *bw.* o düşüncede değilim. * **çav çavan nabine** *bw.* göz gözü görmüyor. * **çav çavan nas dıke** *bw.* göz gözü tanır, adam adamını tanır. * **çav çılûs** *bw.* oburluluk, ac gözlülük, hırs. /**– damılandın** *L.* göz yummak. /**– dan** *bw.* göz vermek, göz doyurmak. * **genımê me xweş çav dıde** *bw.* buğdayımız çok iyi göz doyuruyor yanı göze çok iyi görünüyor. /**– derxıstın** *L.* göz çıkarmak, göz oymak. * **berçav ketın** *bw.* göze görünmek, göze ilişmek. /**– deranin** *L.* göz çıkarmak, gözünü oymak. /**– derketın** *L.* gözü çıkmak. * **jı çav derketın** *bw.* gözden çıkmak. * **çavê wi derê** *bw.* gözü kör olasıca, gözü kör olsun, gözü çıksın. /**– dêran** *L.* farketmek, dikkatli olmak. * **çavê bı derıya xweli lı seriya** *bw.* gözü başkasında olanın way haline anlamında atasözü. * **çavê wi bırıje** *bw.* gözü önüne aksın. * **çavê xwe dû rıjiyan** *bw.* 1. arkasında gözü aktı, ardında gözyaşı döktü. 2. aşırı istek ve iştahla bir şeyin ardından imrenmek. /**– gırtın** *L.* göz kapamak. * **çav jê gırtın** *bw.* kör etmek, görme özelliğini bozmak. * **Xwedê çav jê gırtın** *bw.* Allah gözlerini aldı. /**– gırêdan** *L.* gözünü bağlamak. /**– har** *rgd.* kudurgan, azgın, belalı. /**– havêj** *L.* uğursuz, nazar getiren. /**– hêşin** *N.* mavi gözlü. /**– kal** *rgd.* açık kahverengi göz. /**– kew** *N. rgd.* keklik gözlü kadın. /**– kıl** *N.* gözü sürmeli. /**– kırın** *L.* göz dikmek, göz kırpmak, gözü olmak, göz koymak. * **çav kortık de wında bûn** *bw.* gözleri çukura gitmek, çukurda kaybolmak. * **çav lê bırrin** *bwl.* 1. göz kesmek. 2. göz koymak. * **çav lê bûn** *bw.* gözü olmak, gözetlemek. * **çavê mın lê ye** *bw.* onu gözlüyorum. * **çav lê dan** *bw.* bir göz atmak. * **me çavek lê da em hatın** *bw.* bir göz atıp geldik. * **çav lê gerandın** *bwl.* göz gezdirmek, gözden geçirmek, bir yeri ziyaret etmek, kontrol yada denetlemek. * **çav lê gerin** *bw.* 1. göz gezdirmek. 2. nazara uğramak. * **çav lê ketın** *bwl.* göz

değmek, görmek, fark etmek, gözüne ilişmek. * **ew kesa çend roje ko çavê mın lê neketıye** *bw.* o kimseyi kaç gündür göremiyorum veya kaç gündür o gözüme ilişmiyor. * **çav lê sor bûn** *bwl.* gözü kızarmak, sıkıntıdan veya sinirden gözüne kan girmek. * **çav lê şkênandın** *bw.* 1. gözünü korkutmak. 2. göz kırpmak. * **çav lê xıstın** *bwl.* göz gezdirmek, bir yere veya bir şeye bir göz atmak. * **çav lê tari bûn** *bwl.* gözleri kararmak. * **çav lı cıhê bılınd e** *bw.*gözleri yükseklerde. * **çav lı der** *bw.* gözü dışarda olmak. 1. yanı bıkan veya usanan bir kimsenin bir an önce savuşmak için an beklemesi. 2. evli eşlerin eşlerinden başka cinsi ilişki aramaları. * **çav lı der ve bûn** *bw.* gözü dışarda olmak. * **çav lı derıya xweli lı seriya** *bw.* gözü başkasında olanın vay haline anlamında atasözü. * **çav lı dû** *bw.*gözü arkada olmak, doymazlık, haset. * **çav lı dû rıjin** *bw.* gözü arkada gitmek,arkada göz yaşı dökmek. * **çav lı rê** *bw.* gözü yolda. * **çav maç kırın** *bw.* göz öpmek. /**–mat** *rgd.* mat gözlü./**– parsek** *rgd.* gözü başkasının cebinde olan, başkasının eline bakan. /**– perç** *rgd.* şiş gözlü, patlak gözlü. * **çav pê ketın** *bwl.* gözü değmek, gözü ilişmek. /**– perçıvin** *L.* gözü şişmek, gözü kabarmak. /**–qırç** *rgd.* yumuk gözlü. /**– ramûsan** *L.* göze buse vurmak, gözünden öpmek. /**–reş** *rgd.* karagözlü. /**– roni** *N. rgd.* gözü aydın. * **çav roni kırın** *L. bw.* birine 'gözün aydın'demek. /**– rıjandın** *L.* 1. gözünü oymak, gözünü çıkarmak. 2. aşırı gözyaşı dökmek. * **çavê te bırıje lo!** *bw.* ulen gözün çıksın be!. /**–sazi** *N.* göz tedavisi. /**– sıvık** *rgd.* hor gören. /**– sıvıki** *bw.* hor görmek. /**– şkandın** *L.* göz korkutmak. /**–şkesti** *rgd.* gözü korkmuş, yılgın. /**– şkên** *rgd.* korkunç, tehlikeli, göz korkutucu. /**– şkênandi** *rgd.* gözü korkmuş, moralı bozulmuş. /**– şin** *rgd.* mavi gözlü. /**– tari** *rgd.* 1. ileri görüşlü olmayan, tevekelli. 2. baş dönmesi. * **çav tari bûn** *bw.* gözleri kararmak, göz bulanmak, göz bulutlanmak, baş dönmesi. * **çav tê bırın** *bwl.* 1. göz kesmek. 2. göz koymak. /**– tıji** *rgd.* 1. gözü dolu. 2. gözü tok. * **çav tıji bûn** *bwl.* gözü doymak, tatmin olmak. * **çav tıji kırın** *bwl.* göz doldurmak, gözü tatmin etmek. /**– tırsandın** *L.* göz korkutmak. * **çav tırsıyayi** *bw.* gözü korkmuş, çekingen. * **çav û rû** *bw.* yüz göz, yüz surat. * **çav û rû lê neman** *bw.* yüzsüz olmak, ar perdesi çatlamak. /**– vekırın** *L.* 1. göz açmak, açıkgöz olmak. 2. dünyaya gelmek, dünyaya gözünü açmak. * **çav vekıri çûn** *bw.* gözü açık gitmek, hayata doyamamak, gözü arkada kalmak. /**– xırab** *rgd.* gözü pis, nazarli göz. /**– xwarın** *L.* göz sevmek, birini övgü ile pohpohlamak. * **çavê te dıxwım** *bw.* gözünü severim. * **hadê mı çav xwaro!** *bw.* hadi gözünü sevdiğim, hadi gözünü yediğim. * **çav xwini bûn** *bwl.* gözünü kan bürümek. * **dılıkê çav** *N. ant.* göz etçiği. * **gınıyê rondıkan** *N.* göz yaşı bezleri. * **gırtın ber çavan** *bwl.* göz önüne almak, dikkate almak, telakki etmek. * **gırtın çav** *bwl.* 1. gözüne kestirmek. 2. göze almak. * **jı çavan dûr** *bw.* gözden uzak,gözden uzak gönüldende uzak. * **jı çav derxıstın** *bwl.* gözden çıkarmak. * **jı çavên xwe bawer kırın** *bw.* gözlerine inanmak. * **jı çav ketın** *bw.* gözden düşmek. * **kanıya çav** *N. ant.* göz pınarı. * **ketın çav** *bw.* göze girmek. * **çav roni kırın** *bwl.* tebrik etmek, birine "gözün aydın" demek. * **çavê te roni be** *bw.* gözün aydın. * **çermıkê çav** *Nh. ant.* göz kapağı. *bn.* **mıçkuli, palıkê çav.** * **lı serçavan hatın** *bw.* içtenlikle hoş gelmek yanı kelime olarak gözün üstüne gelmek. * **lı ser seran û ser çavan** *bw.* başım gözüm üstüne. * **gûza çav** *Nh. ant.* göz yuvarlağı, göz küresi. * **masûlkeyên çav** *Nh.* göz kasları. * **nermıkên çavan** *Nh. ant.* göz kapakları. *bn.* **palıkên çav.** * **palıkê çav** *Nh.* göz kapaği. * **palıkê çav yê jêrin** *Nh. ant.* alt göz kapaği. * **palıkê çav yê jorin** *Nh. ant.* üst göz kapağı. * **perdeya çav** *Nh.* 1. göz kapağı. *bn.* **pelk, pêlû.** * **perde lı çav hatın** *bw.* gözüne pus düşmek. 2. saydam tabaka. * **pınıya kor** *Nh.* kör nokta. * **reha binahiyê** *Nh.* görme sinirleri. * **reşıka çav** *N. ant* iris. * **spika çav** *Nh. ant.* göz akı. * **tilayi çav** *Nh. ant.* gözün dış köşelerinde iç beyaz bezeler.* **tora çav** *Nh.* ağ tabaka.

çavbar *rgd.* geniş yürekli, kıskanç olmıyan. /**–bari** *N.* geniş yüreklilik. * **çavbari kırın** *bw.* birinin bir şeylere sahip olmasını kıskanmıyan, geniş yüreklilik gösteren.

çavbaze *N.* boğa dikeni. *bot.* **Silybum marianum.**

çavdar *Nx.* 1. göze çarpan, göz dolduran, göze batan. 2. murakabe, teftiş. /**_dari**. murakabe. /**_dari kırın** *bw.* 1. murakabe etmek. 2. nezaret etmek.

çavdêr *N.* sürveyan, gözlemci, nezaretçi, korucu. /**_i** *N.* gözlem, nazar, dikkat. * **çavdêri kırın** *bw.* gözlemek, teftiş etmek, bakmak, tarla bostan, mal melal vs. yi beklemek, koruculuk etmek, korumak.

çavendazi *N.* manzara.

çavêni *rgd. bn.* **çavıni.**

çavêş *N.Bj.* göz ağrısı, trahom hastalığı. *bn.* **teraxom.**

çavga [1] *N.* siyah renkli iri bir üzüm cinsi, öküzgözü üzümü.

çavga [2] *N.* bileşikgillerden herhangi bir çiçek, sarı papatya.

çavgeş *N.* 1. dostça bakış, dostluk gözü. 2. şen ve parlak gözlü.

çavgırti *N. rgd.* gözü kapalı, saf, pasif, utangaç.

çavgırtok *N. bn.* **pitros.**

çavhehin *rgd.* 1. zarif, çekici. 2. sevgi dolu gözler.

çavhelkıri *N. rgd.* açıkgöz, girişken, aktif, uyanık.

çavık *N.* gözlük. *bn.* **berçavık.**

çavıni *N. rgd.* nazar. /**_ bûn** *L.* nazar olmak, nazar değmek, nazara uğramak. /**_ kırın** *L.* nazara uğratmak, nazar değdirmek. * **gaê me çavıni bû** *bw.* öküzümüz nazar oldu veya öküzümüze nazar değdi.

çavi *N.* bölme, göz *(masa, çekmece vs).* gözelek *(su, çeşme vs).* * **çavik ode** *bw.* bir göz oda. * **çavıya anbarê** *bw.* ambar böl- mesi. * **çavıya dolavê** *bw.* dolap gö... **xani yê me çar çavi ye** *bw.* evimiz do... gözdür.

çavinok *rgd.* kem gözlü, nazarından korkulan kimse.

çavjeng *N. bn.* **kûsk.**

çavkani [1] *N.* 1. kaynak, melce. 2. kaynak, çeşme. * **çavkanıyên nûçeyan** *bw.* haber kaynakları.

çavkani [2] *N.* ekseri yazları kurur fakat bazıları da devamlı olan küçük su gözeleri, çeşme. *bn.* **avzê.**

çavmark *N.* kuşkonmaz. *bot.* **Asparagus officınalıs.**

çavmasi *Nh. bot.* **Adonıs vernalıs.**

çavnebar *rgd.* kıskanç, çekememezlik eden. /**_ bûn** *L.* kıskanç olmak. /**_i** *N.* kıskançlık, çekememezlik. * **çavnebari kırın** *bw.* kıskançlık etmek, çekememezlik etmek. * **jı çavnebarıya wi heval lı dorê neman.** *bw.* çekememezliğinden etrafında arkadaş kalmadı.

çavnêr *N.* gözcü. /**_i** *N.* bekleme, gözetleme. * **ez ev du roje ko çavnêrıya hevalê xwe me** *bw.* ben iki gündür ki arkadaşımı bekliyorum. * **çavnêri kırın** *bw.* 1. beklemek, gözetlemek. 2. göz dikmek, bir yere devamlı bakmak. * **ez çavnêrıya stêran dıkım** *bw.* ben yıldızlara bakıyorum. * **çavnêrıya yeki kırın** *bw.* 1. birini beklemek. 2. birini gözetlemek.

çavnıqand/ın *Lnk.* *(çêv dınıqine, çêv bınıqine)* göz yummak, göz kırpmak.

çavpısing *N.* arapçası "aynel bizun" olan bu otun türkçesini bulamadık.

çavrebi *N.* dallarından sepet yapılan bir söğüt cinsi. *bot.* **Salicaceae.** *bn.* **çevrbi.**

çavreşi *N.* kıskanma, kin, garez. *bn.* **çavnebari.**

çavreşok *N.* 1. tabanı kiraz büyüklüğünde yumrusu olan ve bu yumru soyularak yenen bir bitki. 2. rengi beyaz olan bir kiraz cinsi.

çavroke *N.* hodan. *bot.* **Borago officınalis.**

çavsor *rgd.* coşkun, kızgın, gözü kan bürümüş kimse. /**_i** *N.* 1. birisine çatmak için mana arayan azgınlık. 2. erkek hayvanların dölleme zamanındaki coşkun saldırgan halleri. 3. müsbet anlamda yigitlik, gözü pekl[illegible]k.

çav[illegible] *[illegible]* şaşı gözlü.

[illegible]ng *rgd. N.* kıskanç, cimri, çekememezlik eden. /**_i** *N.* çekememezlik, [illegible]ıskançlık, cimrilik. *bn.* **çavnebari.**

çavtêr *rgd.* tok gözlü, cömert.

çavvekıri *rgd.N.* açıkgöz, dikkatli, kurnaz. *bn.* **çavhelkıri.**

çavzêlk 1. *rgd.* meraklı. 2. *N.* yumuk gözlü.

çavziq rgd, bön gözlü, bön, mat gözlü. *bn.* **çavbeloq.** "çav kelimesi içindeki nota bak.

çaw *N.* bükülerek bir şeyin etrafına sarılan yaş çubuk. *bn.* **aj, gim.**

çawa rgd, *rgp.* nasıl. /**_ bûn** *L.* nasıl olmak. /**_ bûni** *N.rgd.* nasıllığı, keyfiyeti. /**_ kırın** *bw.* nasıl etmek. * **emê çawa bıkın** *bw.* nasıl yapalım, ne yapalım. * **tu çawani?** *bw.* nasılsın?.

çawan rgd, *rgp. bn.* **çawa.**

çawiş *N.* çavuş.

çax *N. m.* zaman, periyod, devir. /**..a** *rgp.* ..diği zaman, ..iken. * **lı vê çaxê** *bw.* bu zamanda. * **vê çaxê** *rgp.* bu zaman, bu sefer.
çaxıl *N. bn.* **zegır.**
çaxşûr *N.* yabani turşuluk bir ot.
çay *N.* çay. /**..dank** *Nx.* çaydanlık. *bn.* **çapez.** /**..xane** *Nh.* çayhane, kahvehane. * **çayi erebi** *N.* ingilizcede 'cafta' olan bu bitkiyi türkçe bulamadık.
çayser *N.* garson.
çefi *N.* renkli türban. *bn.* **kefi.**
çefte *N.* türbanın etrafındaki yaldızlı şerit.
çejtın *L. bn.* **çêjtın.**
Çek [1] 1. *N.* Çekoslavakyada etnik bir gurup. 2. *rgd.* Çekoslavak.
çek [2] *N.* ticarette para karşılığı kağıt, çek.
çek [3] *N.* silah, zırh. * **bı çek kırın** *bw.* silahlandırmak. * **jı çek kırın** *bw.* silahsızlandırmak. /**..** **danin** *L.* ateş kes, mütareke. /**..dar** *rgd.* silahlı. /**..dari** *N.* silahlılık, silahlı olma. * **çekdar kırın** *bw.* silahlandırmak. /**..** **gırtın** *L.* silaha sarılmak. /**..** **hılgırtın** *L.* silahı kapmak, silahlanmak, silahla baş kaldırmak. * **çek û posat** *bw.* silah ve mühimmat. * **çek û sileh** *Nh* silah ve gereçler. /**..xane** *N.* silahlık.
çek [4] *N.* elbise, takım elbise. * **çekên xwe lı xwe kırın** *bw.* elbiselerini kuşanmak. /**..** **gırêdan** *L.* giyinip kuşanmak.
çekbend *N.* yelek.
çekçekûle *N. S.* yarasa. *zoo.* **Vespertilio.** *bn.* **baçermok.**
çekçemêjok *N.* bir cins kan emici iri yarasa, vampir. *zoo.* **Desmodontus.**
çekem *N.* ardıç. *bn.* **evrıst.**
çeku *N.* 1. kelime, ibare. 2. hece. * **ka gotına xwe çeku bı çeku bêje** *bw.* dediklerini hece hece söyle.
çel [1] *N.* nümune, nüsha, suret.
çel [2] *N.* kırk. /**..emin** *rgd.* kırkıncı. * **çelê xwe derxıstın** *bw.* kırkını aşmak. /**..ıni** *rgd.* kırk günlüğünü doldurmamış.
çelak [1] *N.* meyveleri ağaçtan düşürmek için kullanılan sırık. /**..** **kırın** *L.* sırıkla ağaçtan meyve devşirmek. *bn.* **rot.**
çelak [2] *rgd.* eğri, büğrü. * **poz çelak, behvil çelak** *bw.* eğri burunlu. /**..** **kırın** *L.* bükmek, burmak.
çelebi [1] *N.* 1. Alevi ve mevlevilerde dini bir makam lakabı. 2. görgülü, efendi kimse.
çelebi [2] 1. *rgd.* cemil, güzel. 2. *N.* çelebi.
çelefik *N. ant.* her iki alt çene kemikleri, dişleri taşıyan kemikler.
çelem *N.* lahana. *bot.* **Brassica oleracea.** *bn.* **kelem.**
çeleme *N. ant.* 1. lades kemiği ve oyunu. *bn.* **şertık.** 2. köprücük kemiği.
çeleng *rgd.* 1. yakışıklı, ihtişamlı. 2. cesur, çevik. * **çeleng û spehi** *bw.* yakışıklı ve güzel.
çelenk *N.* mezarlık veya ölülere hürmet için özel yapılan halka şeklinde çiçek, çelenk.
çelepa *rgd.* saf, güvenilir kimse.
çelepayi *N.* Kürtlerde bir halay şekli.
çelıtand/ın *Lg (dıçelıtine, bıçelıtine)* kabuğnu soymak. *bn.* **spi kırın.**
çelıti/n *Lng. (dıçelıte, bıçelıte)* kabuğndan soyulmak. *bn.* **spi bûn.**
çelıxt *N. Bj.* sırtta veya omuzda sivrilen kemik gibi ur.
çelipa *N. bn.* **çelepayi.**
çeloxar *rgd.* eğri büğrü. * **bı herfên çeloxar** *bw.* eğri bügrü harflerle.
çelp *N.* şapırtı. * **çelpe çelp** *bw.* şapur şupur. * **çelpe çelp kırın** *bw.* şapur şupur etmek veya bu türlü yemek yemek.
çelpand/ın *Lng. (dıçelpine, bıçelpine)* 1. çok derin olmamak şartiyle saç veya hayvan yünlerinin ucundan kırpmak. 2. ağiz şaplatması.
çelpi *N.* soygunculuk, yol kesme.
çelpi/n *Lnk. (dıçelpe, bıçelpe)* şapırdatmak. * **çelpina masiyan** *bw.* balıkların suda atlarken şaplatma sesi. * **çelpina seg** köpek şapırdatması *(ağız sesi).*
çelqand/ın *Lg (dıçelqine, bıçelqine)* 1. çalkalamak. 2. dalga veya deniz sesi. 3. şapırdatma. 4. taş falan atılırken sudan çıkan ses.
çelqi/n *Lng. (dıçelqe, bıçelqe)* çalkalanmak.
çelte *N.* 1. zarar verici dedikodu, geveze. *bn.* **pırbêj.** 2. çanta.
çeltûk *N.* pirinç tarlası, çeltik
çelûz *N.* çok soru soran, geveze. *bn.* **çenebaz.**
çem *N. cox.* nehir, ırmak. * **çemê Diclê** *bw.* Dicle nehri. /**..** **rabûn** *L.* nehirlerin taşması. * **çem û av** *bn.* **av û çem.**
çemand/ın *Lg (dıçemine, bıçemine)* eğmek, bükmek, kırmak, yönünü değiştirmek.
çemandi *rgd.* bükülmüş, bükük.
çember *N.* merkezden aynı uzaklıkt-

dairevi halka, çember
çembıl *N.* kulp. /**– kırın** *L.* kulplamak, kulp takmak.
çemçe *N. bn.* **çemçık.**
çemçık *N.* derin kepçe.
çemçir *N.* bir üzüm türü.
çemçûr *N.* bağ böceği. *zoo.* **Phylloxera.**
çemıhani *N.* dut bahçesi.
çemık *N.* 1. çubuk. 2. halka. 3. kumaşta uzun çizgiler.
çemin *L. (dıçeme, bıçeme)* iğilmek, bükülmek, boyun eğmek.
çemkane *N. bn.* **kaşokane.**
çempel *N.* ek yük. *bn.* **mızodık.**
çempıl *N. bn.* **çepıl.**
çemûş *N.* hırçın ve huysuz at.
çen *(çene,çeng) N. ant.* çene. /**–ebaz** *rgd.* çeneci, çok çene çalan. /**–bazi** *N.* gevezelik. * **çena bı deq** *bw.* döğmeli çene. * **çena kort** *bw.* 1. gamzeli çene. 2. çene çukuru. /**– kutan** *L.* çene çalmak.
çenber *N. bn.* **çember.**
çenberi *N.* binek arabası. *bn.* **seyare.**
çenbıl *N. bn.* **çembıl.**
çençûr *rgd.* cimri.
çend *rgd. rgp.* pro. kaç, ne kadar, bir kaç, bir miktar. * **çend rojan lı wê mam** *bw.* 1. bir kaç gün orda kaldım. 2. orada kaç gün kaldım?. * **çend malên me lı derve ne** *bw.* 1. bir kaç ailemiz dışardadır. 2. kaç ailemiz dışardadır?. * **çend û çend** *bw.* kaçtan kaça, kadarından kadarına. * **ew çend û çend sale ko mın tu nediti yi** *bw.* yıllar yılıdır ki seni görmemişim. * **ew çendi çendane ko tu mın dıxapini** *bw.* bu kaçın kaçıdır ki sen beni kandırıyorsun.
çendam *rgp.* gerçi.
çendan *rgd. rgp.* kaçıncı. /**–e** *rgp.* bazan, ara-sıra, kimi vakit
çend car *bw.* kaç kere, kaç kez.
çende *rgp.* ...kadar, ...dıkça, –iğine. 2. epey, bir kaç. /**–rojan** *rgp.* bir kaç günlüğüne. /**– texlit** *rgp.* bir kaç çeşit, değişik.
çendek *rgp.* bir kısım, bir kaç.
çendemi *rgd.* geçici, muvakkat.
çendi *rgp.* kaça?. * **wan bı çendi fırot?** *bw.* onlar kaça sattılar?.
çene *N. ant.* çene. /**–geh** *N.* çene çukuru. *bn.* **çenık.**
çeng [1] *N.* muz. çalgı aletlerinden harp. /**–evan** *N.* harp çalan. /**–i** *N.* göbek atan dansöz.
çeng [2] *N.* sıçrama, yerinden fırlama. /**– dan** *L.* atlamak, zıplamak, sıçramak. *bn.* **çıng.**
çeng [3] *N. ant.* 1. kolun alt tarafı. 2. koltuk altı. /**– kırın** *L.* koltuğuna alıp gitmek. * **avêtın bın çengan** *bw.* koltuğunun altına almak.
çeng [4] *N.* avuç. * **çeng tıji kırın** *bw.* avuç doldurmak.
çengel *N.* kanca, çengel. *bn.* **çanqıl.**
çengi meryem *Nh.* meryemeli. *bot.* **Anastatica hierochuntica.**
çenık *N.* çene.
çente *N.* çanta, valiz. /**–bask** *Nh.* el çantası. /**–dest** *Nh.* el çantası. /**–zend** *Nh.* deri kadın çantası.
çentık *N.* küçük çanta.
çep *rgd.* 1. sol. 2. solcu. 3. ters, aksi. 4. solak. /**– bûn** *L.* ters dönmek, ters olmak. * **ew gotına te jı mın re çep tê** *bw.* dediklerin bana ters geliyor veya ters düşüyor. * **çep e** *bw.* 1. soldur, solcudur. 2. solaktır. /**–gerin** *N.* soldan dönen vida vs. /**– kırın** *L.* tersine çevirmek. * **çakêtê xwe çep kırın** *bw.* ceketinin astarının dışına çevrilmesı. * **cılên xwe çep lı xwe kırın** *bw.* elbiselerini ters giymek. * **çepê de çûn** *bw.* soldan gitmek. * **çep û rast** *bw.* sol sağ.
çepandın 1. *N.* yalnızlık. 2. *L.* inzivaya çekilmek.
çepçepisk *N.* ufak bir kertenkele.
çepedayi *N.* kurnazlık, oyun, düzen.
çepe *rgd.* sapa.
çepek *N.* yelek *(elbise yeleği). bn.* **çekbend.**
çepel 1. *rgd.* kirli, ahlaksız. 2. rezil. 3. şoven. /**–i** *N.* rezalet, pislik. /**–kar** *N.* şovenist. *bn.* **pelit, gemar.**
çeper [1] *N.* askeriyede korunak, mevzi, siper, tel örgü. /**– gırêdan** *L.* siper çekmek. * **çeper û kozık** *bw.* siperler ve mevziler.
çeper [2] *N.* çit, tarla, bağ veya bostan etrafına çekilen. muhafazalık, çalı diken. vs. /**– kırın** *L.* çitlemek, çit çekmek. /**– gırêdan** *L.* çit çekmek. * **çeper kışandın** *bw.* çit çekmek.
çeper [3] *N.* P.T.T. /**–ker** *N.* postacı. /**– kırın** *L.* postalamak. /**–xane** N.postahane.
çeper [4] *N.* 1. *ant.* cidar. 2. bîo. zar.
çepık *N.* el çırpmak, alkış. * **çepık lê dan/xıstın** *bw.* alkışlamak. * **çepıkan lê dıxe** *bw.* alkışlıyor.
çepıl *N. ant.* 1. kolda dirsekle omuz arasındaki kısım. 2. kol mesafesi. 3. kol. *

çepılê hev gırtın *bw.* gögüs gögüse gelip kollarını birbirlerine dolamak. * **ketın çepılê hev** *bw.* birbirleriyle sarmaş dolaş olmak.
çepılk *N. bn.* **çepık.**
çepolan *N.* pençe.
çepre *N.* 1. asarı atika, eski eserler. 2. ikinci el eşya.
çeq [1] *N. ant. bn.* **çêq.**
çeq [2] *N. ant.* kıkırdak. *bn.* **kırtık.**
çeq [3] *rgd.* orta, merkez. * **çeqi rê** *bw.* yolun ortası. * **çeqi dergah** *bw.* dergahın içi. *bn.* **çat.**
çeq [4] *B.* çınlamak, şakırtı, kırılan ağaç veya dal sesi, çak sesi. * **çeqaçeq** *bw.* çak çak sesi. * **çeq çeqa dıdanên mın ın** *bw.* dişlerim takır takır gıcırdıyor. * **çeqaçeq kırın** *bw.* çak çak diye ses çıkarmak. * **çeq û req** *bw.* tak tuk sesi, mesela boş bir kamyonun yolda giderken çıkardığı ses, veya askı da olan bir tenekenin çıkardığı ses vs.
çeq [5] *N.* seviye, hiza. *bn.* **tax, dûş.**
çeqal *N.* çakal. *zoo.* **Canis aueus.** *bn.* **tori.**
çeqand/ın *Lg (dıçeqine, bıçıqine)* çatlatmak, patlatmak, şakırdatmak.
çeqanok *N. bn.* **geprûg.**
çeqçeqe *N.* kastanet, ispanyol çalparası.
çeqçeqok *N.* 1. değirmende iki taş arasında ayarı sağlayan ağaççık 2. def vs. de çalma sesi. 3. çatırtılı ses. 4. ince uzun dallı ve tohumları kartlanmadan önce sıkınca çat diye ses çıkaran bir ot.
çeqel *N. bn.* **çeqal.**
çeqelık *N.* unla yumurtayı karıştırıp cıvık hale gelince kızgın ateşte kızartılarak yapılan yemek.
çeqene *N.* sedir ağacının yemişine benzer meyvesi olan bir ağaç. *bn.* **çekem.**
çeqılmast *N.* su karıştırılıp ayran yapılan yoğurt.
çeqıl *N.* ayıklama. /**– kırın** *L.* ayıklamak *(hububatta veya tarlada taşları vs.)*
çeqıland/ın *Lg (dıçeqiline, bıçeqiline)* ayıklamak. *bn.* **çeqıl kırın.**
çeqi/n *Lng. (dıçeqe, bıçeqe)* patlama, çatlama sesi, çıtırdamak
çeqmaq *N. bn.* **heste, çaqmaq.**
çeqûber *Nh.* dokuz taş oyununda bir usul.
çer *rgp. rgd.* nasil?. * **çer çûn çer hatın** *bw.* nasıl gittiler nasıl geldiler. * **çer çûn bıla wer ji bên** *bw.* nasıl gittiler öylede gelsinler. * **çer i ?** *bw.* nasılsın?. * **çeeer!** *B.* nasıııl! *bn.* **çawa, çawan.**
çerç *N.* dövenle dövmek için harmana serilen sap.
çerçırandın *Lg bn.* **jenandın.**
çerçi *N.* seyyar satıcı, çerçi.
çerez *N. P.* çerez.
çerıxand/ın *Lg (dıçerıxine, bıçerıxine)* çevirmek, döndürmek, çarkettirmek. * **çerıxandın çerıxandın disa kırın stu me** *bw.* evirip çevirdiler yine ensemize yüklediler. * **dora rêz çeper çerıxandın** *bw.* bağın etrafına çit çevirdiler.
çerıxi/n *Lng. (dıçerixe, bıçerıxe)* dönmek, çarketmek. * **dınya dıçerıxe** *b*ünya dönüyor. * **çerıxin ser gotına xwe** *bw.* yine dediklerine döndüler.
Çerkez [1] *N.* topaç. *bn.* **bıldırık.**
Çerkez [2] *N.* çerkez, ortadoğu ırklarından biri.
çerm *N. ant.* deri, gön. /**–in** *rgd. N.* derisi olan, deri kaplı, deriden, deri ile ilgili. /**– kırın** *L.* de[illegible] kaplamak. 2. derisini yüzmek. /**–ok** *N.* 1. deri gibi, deri cinsinden. 3. deri gibi sağlam veya onun gibi elastiki. * **çerm û hesti** *bw.* bir deri bir kemik anlamında çok zayıf canlılar için söylenir.
çermık [1] *N. ant.* ince deri, zar, iç organların üzerindeki zar. * **çermıkê çav** *Nh. ant.* göz kapağı.
çermık [2] *N.* 1. sunni deri. 2. *rgd.* beyaz renk.
çermıqand/ın *Lg (dıçermıqine, bıçermıqine)* buruşturmak.
çermıqi/n *Lng. (dıçermıqe, bıçermıqe)* buruşmak.
çermsor N. kızılderili.
çers *N.* kendirden yapılan esrar.
çert *N. bn.* **zıriç.**
çertil *N.* tırmık.
çerx [1] *N.* çark. 2. gemi çarkı. 3. feza, sema, gök. /**– i kevjai** *Nh.* yengeç burcu. /**–andın** *L.* çevirmek, döndürmek. *bn.* çerixandin. /**– bûn** *L.* dönüş, dervişlerin sema çarkları. /**–i** *rgd.* yuvarlak. * **çerxi kırın** *bw.* yuvarlak hale getirmek. * **çerxi felek** *Nh. bw.* kader, mukadderat, alın yazısı, feleğin çarkı. /**– kırın** L. çarklamak, bilemek. /**– lêdan** *L.* 1. çarklamak. 2. bileği taşı veya dikiş makinası gibi aletleri ayakla çevirmek. 3. kalay yaparken veya çömlek yaparken çevirmek. /**–van** *Nx.* çarkçı, kalaycı, bileyici vs.
çerx [2] *N.* evlerde banyo yeri, küvet.

çerxaneve *L. S. bn.* **çerıxandın.**
çerxetil *N.* bakır tepsi.
çerxi felek *Nh.* bir bitki. *bot.* **Passiflora.**
çesp *N.* çiriş.
çespand/ın *Lg (dıçespine, bıçespine)* 1. çirişlemek, yapıştırmak, zamklamak. 2. bir yere bağlamak, raptetmek. 3. teyit etmek, tastik etmek. *bn.* **zelıqandın.**
çespin *Lng. (dıçespe, bıçespe)* 1. yapışmak. 2. bağlanmak, raptolunmak.
çeşm *N. P. bn.* **çav.**
çeşn *N.* stil, tarz, çeşit.
çeşni *N. P.* tat, lezzet. *bn.* **tam.**
çeşt *N. P.* tat, lezzet. /**...kırın** *L.* tatmak, tadına bakmak. /**...xane** *N.*lokanta.
çet *N.* 1. *cax.* küçük vadi. 2. ziraat arazisi.
çetare *N. bn.* **çitare.**
çete *N.* 1. çete. 2. gerillacı.
çetel *N.* 1. çatal, yemek aracı. *bn.* **sêtêlk.** 2. *rgd.* çatal, çok uçlu.
çetın *rgd.* çetin, zor,güç. /**...bün** *N.* zor olmak, zorlanmak. /**...i** *N.* zorluk. /**...kırın** *L.* zorlaştırmak, güçleştirmek.
çetır *N. S.* şemsiye, paraşüt. /**...baz** *Nx.* paraşütçü. * **çetıri tawûs** *bw.* tavus kuşu kuyruğu.
çeto *N.* Kürtlerde erkek ismi.
çetol *N.* ince yazlık çadır.
çetr *N. bn.* **çetır.**
çetyane *N.* bir cins eğri kılıç.
çevand/ın *Lg (dıçevine, bıçevine)* bükmek.
çevi/n *Lng. (dıçeve, bıçeve)* bükülmek.
çevrbi *N. bn.* **çavrebi.**
çevder *N.* **çavdar.** *bot.* **Secale cereale.**
çevrink *N. bn.* **stırık.**
çewal *N.* çuval. * **çewalê ard** *bw.* un çuvalı.
çewênder *N.* şeker pancarı.
çewlık [1] *N.* ima, telmih .
çewlık [2] *N.* çiftlik.
çewr *N. S. ant.* iç yağı. *bn.* **don, bez.**
çewsand/ın *Lg (dıçewsine, bıçewsine)* 1. sıkmak, sıkıştırmak. 2. baskı yapmak, zulmetmek. 3. sömürmek, istismar etmek.
çewsax *N.* körleri gezdirmek için klavuz.
çewt *rgd.* yanlış, şaş. 2. eğri, eğri büğrü. /**...bûn** *L.* yanlış olmak, eğri olmak. /**...i** *N.* yanlışlık, eğrilik. /**...kırın** *L.* yanlış yapmak, eğmek.
çexçûr *N.*yenen bu yabani otun türkçesini bulamadık.
çexele *N.* 1. yaş badem, yeşil badem, çağla. 2. hayvanlardan çakal. *bn.* **çeqal.**
çexer *N. bn.* **çuxur.**
çê *rgd.* iyi. /**...bûn** *L.* olmak, meydana gelmek, doğmak, iyileşmek, vücut bulmak, hasıl olmak. * **çê dıbe** *bw.* 1. olur. 2. iyileşir. * **çêbûna vê bûyerê de ez lı balê bûm** *bw.* bu hadisenin doğuşunda ben yanındaydım. /**...bûni** *Nh.* olgunlaşma, iyileşme. * **çê dıbe ko ez bıçım** *bw.* olur ki ben gideyim. * **çê nabe tu wısa bıki** *bw.* öyle yapman iyi olmaz, yapman yararlı olmaz. /**...ker** *Nx.* yapıcı, usta. /**...kırdar** *Nx.* yapıcı, sanaatkar, eser yaratıcı, imalcı. /**...kırın** *L.* 1. yapmak, meydana getirmek, kurmak. 2. tamir etmek. * **xani çêkırın** *bw.* ev yapmak. * **ferheng çêkırın** *bw.* sözlük yapmak. * **radyoê xwe dan çêkırın** *bw.* radyosunu tamire verdiler. /**...kırox** *N. bn.* **çêkırdar.**
çêbıwar *N. Grm.* ortaç, tümleç olabilen isim ve sıfat gibi kullanılan fiil asıllı kelime, sıfat-fiil, partisip.
çêj *N.* tat, lezzet. /**...dar** *rgd.* tadı güzel, lezzetli. /**...kırın** *L.* tadına bakmak.
çêjand/ın *Lg (dıçêjine, bıçêjine)* tatmak, tadını çıkarmak, tadına bakmak.
çêjık *N.* 1. enik, et yiyen hayvanların yavrusu. 2. diken gibi sert saç, kıl vs. * **çêjkê jûji** *bw.* kirpi tüyleri.
çêjın *L. bn.* **çêjandın.**
çêl [1] *N.* iri taş, kaya.
çêl [2] *N.* yavru. * **çêl çûk** *bw.* 1. yavru mavru. 2. çoluk çocuk. /**...e** *N.* yabani hayvan yavrusu *(kuşlar ve yabani hayvanlar için).* * **çêle anin** *bw.*yavrulamak. * **çêleyi keran** *bw.* eşek sıpaları. * **çêleyi hırçê** *bw.* ayı yavrusu. /**...ık** N. kuş yavrusu, civciv. * **çêlık derxıstın** *bw.* civciv çıkarmak. * **çêlıkê mırişkê** *bw.* tavuk civcivleri.
/**...kırın** *L.* yavrulamak. * **çêl û dotın, kezwan û kelotın pev re nabın** *bw.* iki karpuz bir koltuğa sığmaz anlamında atasözü.
çêlek *N.* inek. *bn.* **mange.**
çêlê *B.* ineğe çağrı. *bn.* **tay tay.** "tay" kelimesi içindeki nota bak.
çêli [1] *B.* ineğe sesleniş. *bn.* **tay.**
çêli *N.* nesil, numüne.
çelkew *Nh.* keklik yavrusu.
çêlkırın *Lh. (çêl dike, çêl ke)* 1. davet etmek. 2. anmak, hatıra getirmek.
çêni *N.* 1. tavuk yemi. *bn.* **qût.** 2. parça.
çêq *N. ant.* 1. bacak, oyluk kemiklerinden ayaklara kadar olan kısmı. * **çêq lı bıni dılerızın** *bw.* 1. altında bacakları titriyor.

2. baldır. /_rût *rgd.* baldırı çıplak. *bn.* **şeq, gıtık.**
çêqolık *N. bn.* **tılık.**
çêr [1] *N.* sövgü, küfür. /_ **kırın** *L.* küfretmek, sövmek. *bn.* **dujın, xewer.**
çêr [2] *N. bn.* **çêre.**
çêran *N.* otlama.
çêrand/ın *Lg (dıçêrine, bıçêrine)* otlatmak, davar yaymak. * **pez çêrandın** *bw.* davar otlatmak. * **zık çêrandın** *bw.* argoda başkasından otlanmak.
çêre *N.* otlak, yem *(yeşil yem).* /_**geh** *Nx.* otlak, yaylak
çêrıyan *Lng. (dıçêrıya, bıçêrıya)* otlamak.
çêri/n *Lng. (dıçêre, bıçêre)* otlamak, otlanmak.
çêrme *rgd.* ılık, soğuk ile sıcak arasında sıcaklığı olan su. /_ **bûn** *L.* ılımak. /_ **kırın** *L.* ılıtmak, ılıştırmak.
çêrt *N.* kuş dışkısı. *bn.* **zırîç, ziç, çırtl.**
çêstın *L. bn.* **çêjtın, tısın kırın.**
çêtır *rgd.* daha iyi, en iyi. /_ **bûn** *L.* daha iyi olmak. /_ **ditın** *bw.* daha iyi görmek, makul görmek, ayırdetmek, tercih etmek. /_ **gırtın** *L. N.* daha iyi almak, daha iyi tutmak. * **isal rezê me jı par çêtır gırtıne** *bw.* bu yıl bağımız geçen seneden daha iyi tutmuş. /_ **kırın** *L.* iyileştirmek, daha iyi etmek, daha iyisini yapmak. * **wa çêtır kır ko hon hatın** *bw.* iyi ettiniz de geldiniz
çêtırand/ın *Lg (dıçêtırine, bıçêtırine)* iyileştirmek, düzenlemek.
çêyi *N.* 1. iyilik, güzellik. 2. rahatlık.
çı [1] *rgp. rgd.* hiç, hiç bir şey. *bn.* **tu, çû.** * **çı tışt** *rgp.* hiç bir şey.
çı [2] *rgd. rgp.* pro. ne, neyi, neye. * **çı bêjım** *bw.* ne diyeyim, ne denir. * **çı bıkım** *bw.* ne yapıyım. * **çı dıbe!** *bw.* ne olur, ne oluyor!. * **çı dıbe bıla bıbe** *bw.* ne olursa olsun. * **çı dıbe çı nabe** *bw.* ne olur ne olmaz. * **bı çı rû yi** *bw.* ne yüzle. * **çı ecêb e!** *bw.* ne acaiptir ki!. * **çı dıgeri?** *bw.* ne arıyorsun?. * **çı cennıma xwe dıgeri?** *bw.* ne cehennemini arıyorsun?. * **çı hali de yi?** *bw.* ne haldesin?. * **çı heye, çı niye** *bw.* ne var ne yok. * **çı jı te tê bıke** *bw.* elinde ne gelirse ardına koyma. * **çı kewt û kewta te ye?** *bw.* ne dırdır ediyorsun?. * **çı ko** *bw.* ne ki, nedenle ki. * **çı lı vır, çı lı wê** *bw.* ne burda ne orda, ha burda ha orda. * **mı re çı bana** ne, neme lazım. * **te re çı** *bw.* sana ne, sana ne oluyor. * **ser çı?** *bw.* neye? neyin üstüne?. * **lı ser çı?** *bw.* neyin üstüne?. * **em lı ser çı şert bıgırın?** *bw.* neye *(neyin üstüne)* bahse girelim?. * **çı û çı** *bw.* ne ne, neler neler, neler. * **ez çı û çı binım?** *bw.* neler getireyim?. * **tu hê çı û çı bıbini** *bw.* daha sen neler neler göreceksin. * **dı nameyê de çı û çı xwastıne** *bw.* mektupta neler istemişler. * **çı xweş e!** *bw.* ne tatlı, ne güzel!. * **çı ye?** *bw.* nedir?, ne o?. * **çıye ko** *bw.* nedir ki, ne var ki. * **çıye ko xelkê gotıye** *bw.* nedir ki, başkaları öyle demiş. * **çı yi** *bw.* 1. nesin?. 2. nesi. * **çı yi wi kêm e** *bw.* nesi eksiktir.
çıçık *N. m. ant.* meme. *bn.* **ber, memık, gan.**
çıft [1] *rgd.* çift. *bn.* **zo, cot.**
çıft [2] *rgd.* uğursuz.
çıfte [1] *rgd.* çift, iki şey. *bn.* **cot, zo.**
çıfte [2] *N.* iki namlulu av tüfeği.
çıftexas *N.* patiska.
çıgıt *N. bn.* **çlkene.**
çıhız *N.* tüfek mermisi, fişek.
çık [1] *rgd.* dik, yokuş.
çık [2] *rgd.* dolu, tok.
çık [3] *N.* küçük kuş veya çekirge gibi hayvanların ötüş sesleri.
çıkal *N. rgd.* çok zayıf hayvan.
çıkand/ın *Lg (dıçıkine, bıçıkine)* dikmek *(ağaç, direk vs).* 2. menetmek. 3. set çekmek, tıka basa doldurmak. * **kêr dı zıkê wi de çıkand** *bw.* bıçağı sonuna kadar karnına gömdü.
çıkare *N.* sigara ağızlığı. *bn.* **darkê cıxarê.**
çık çık *B.* serçe veya çekirge sesi.
çıkçıkand/ın [1] *Lng. (dıçıkçıkine, bıçıkçıkine)* 1. serçe veya çekirge gibi sesle ötmek ve bu ses. 2. mesela çekirgelerin çik çik sesleri.
çıkçıkand/ın [2] *Lg (dıçıkçıkine, bıçıkçıkine)* bir şeyi ağzına kadar doldurmak *(çuval vs). bn.* **cımcıqandın, lêvıka re kırın.**
çıkçıki *rgd.* ağzına kadar silme dolu.
çıkılandın *Lg (dıçıkıline, bıçıkıline) bn.* **çıkandın.**
çıkıya/n *Lg (dıçıke, bıçıke)* suyunu kurutmak, tüketmek, gücünü eritmek.
çıki/n *Lng. (dıçıke, bıçıke)* 1. tıka basa dolmak. 2. çıtırdamak.
çıkmizi *N. Bj. bn.* **mizgırtı.**
çıkolate *N. ing.* çukulata.
çıkot *rgd.* cimri, hasis.
çıkrım *N.* direk.
çı ko *(çı kıı) rgp. Ghk.* neden ki, nedenle ki,

çünkü.
çıksayi *rgd.* açıkmavi gök, gök mavisi. *bn.* **sayi zelal.**
çıl *N.* kırk. *bn.* **çel.**
çılag *N.* dokumacı.
çılan *N. bn.* **hûçık.**
çılboq *N.* kısa kuyruklu tarla faresi. *zoo.* 1. **Microtus agrestis.** 2. **Dıpus caegyptıus.** *bn.* **sêvle.**
çılçıl *N.* argo. imrendirme sözü. /... **kırın** *L.* imrendirmek.
çıle [1] *N. rgp.* her mevsimin 40 günlük orta zamanı. * **çıleyi zıvıstan** *bw.* kışın en soğuk orta zamanı. * **çıleyi havinê** *bw.* yazın ortası.
çıle [2] *N.* ocak ayı.
çıle [3] *N.* kadının ve de çocuğun doğumdan sonraki 40 günü. /... **derketın.** *L.* 40. gününü tamamlamak.
çılek *rgd.* yumuşak 'ç' ile okunan bu kelime obur, ac gözlü anlamı verir. *bn.* **kerxur.**
çılepak *rgd.* iyi giyimli, temiz gösterişli adam.
çılexane *N.* abitlerin ibadet yeri.
çılêçılê *bn.* **baçermok.**
çılê-mılê *N.* çocukların geceleri oynadıkları bir oyun. Bu oyun bir taş ısıtılarak uzağa atılır ve sonra aranarak kim önce sıcakken bulursa kazanır.
çılêz *rgd.* tutkalımsı, tutkal gibi yapışkan.
çılık *N. ant.* kadın tenasül uzvundaki dil, klitoris, venüs. *bn.* **gılık.**
çılındi *N. bn.* **kêlendi.**
çıli-vıli *rgd.* karmakarışık.
çılk *N.* damla. * **çılke çılk** *bw.* damla damla. * **çılkek** *bw.* bir damla. * **çılkek xwin** *bw.* bir damla kan. /... **kırın** *L.* damlamak.
çılkand/ın *Lg (dıçılkine, bıçılkine)* damlatmak.
çılki/n *Lnk. (dıçılke, bıçılke)* damlamak.
çılm *N.* bîo. sümük. /...**i** *rgd.* sümüklü. /... **kırın** *L.* sümkürmek.
çılmêre *N.* kapı arkasındaki sürgü.
çılmısand/ın *Lg (dıçılmısine, bıçılmisine)* soldurmak, büzüştürmek, büzmek.
çılmısi/n *Lng. (dıçılmısi, bıçılmısi)* solmak, büzülmek, büzüşmek. *bn.* **pûn, pançıloki bûn.**
çılmıx *N.* kireç cinsinden bir toprak cinsi, sıvacılıkta kullanılır. *bn.* **çıpav.**
çılo [1] *rgd. rgp.* nasıl, neden, niçin. /...**bûn** *N.* nitelik, nasıllık, nasıl olma. /... **bûni** *N.* nitelik. * **çılobûn û çawa bûn** *bw.* nasıl ve şekilde olduğu.
çılo [2] *N.* yaprakları dökülmemiş ve hayvan yemi olarak taze veya kurumuş halde ağaç dalları, ekseri meşe ağacı dalları. /...**bır** *N.* yaprak kesen adam. /... **bırrin** *L.* yaprak kesmek. /...**yan** *rgp.* yaprak kesme mevsimi ki ekseri güz ayları.
çılokok *N.* çalılık, fundalık.
çılp *N.B.* şapırtı, damla sesi. * **çılpe çılp** *bw.* şapır şupur.
çılpand/ın *Lng. (dıçılpine, bıçılpine)* 1. şapırdatmak, ağız şapırdatması. 2. damlatmak.
çılpav *N.* sulu sıvacı çamuru.
çılpi/n *Lnk. (dıçılpe, bıçılpe)* 1. şapırdamak. 2. damlamak.
çılpırt *N.* işkembe. *bn.* **xaş.**
çılqan *N.* dalga. /...**dın** *L.* dalgalanmak.
çıltûk *N. bn.* **çeltûk.**
çılûr *N.* salkım buz, buz saçağı. *bn.* **bızmılûg.**
çım *N. ant.* 1. geviş getiren hayvan tırnakları. 2. toynak, duynak. *bn.* **sım.**
çımê kor *N. ant.* bakanak, geviş getiren hayvanlarda ayak arkasındaki körelmiş tırnak.
çıma *rgd. rgp.* pro. neden, niçin.
çıman *N.* eğme, bükme. /...**dın** *L.* eğmek, bükmek. *bn.* **çemandın.**
çımçir *N.* 1. mancınık. 2. oyuncak salıncak.
çımçolek *N.* salıncak, beşik. * **dıranê mın weki çımçolek dıleqê** *bw.* dişim beşik gibi sallanıyor. *(karakoçan Kürtçesi).*
çımento *N. it.* çimento. *bn.* **çimento.**
çımık [1] *N. ant.* tek veya çift tırnaklı hayvanlarda tırnak.
çımık [2] *N.* 250 m2.lik arazi birimi, 1/4 dönümlük yer.
çımi/n *Lng. (dıçıme, bıçıme)* kırılmak, eğilmek, bükülmek. *bn.* **çemin.**
çımki *rgp. Ghk.* çünkü.
çınand/ın *Lng. (dıçınine, bıçınine)* biçmek, biçtirmek. *bn.* **çının.**
çınar *N.* çınar ağacı. *bot.* **Platanus orientalis.**
çınçınak *N.* ince belli ve kırıtarak yürüyen kadın.
çındar *N.* güney Afrikada yaşıyan ve karınca yiyen bir hayvan.
çındık *N.* zıplama, sıçrama. * **çındık dan xwe** *bw.* tavşan gibi zıplayarak kaçma, kıç

atmak, zıplamak.
çınedîtk *N.* sonradan görme kimse. *bn.* **nedîûbıdî.**
çıng *N.* 1. çınlama. 2. ting sesi. 3. fırlama, sıkı toparlanma. **/— dan** *L.* atlamak, zıplamak. * **xwe çıng kırın** *bw.* bir şeye atılmak için toparlanmak. * **çıng çıng** *B.* ting ting sesi.
çıngand/ın *Lg (dıçıngine, bıçıngine)* çınlatmak, çan çalmak, çan sesi, zil sesi.
çıngi/n *Lnk. (dıçınge, bıçınge)* çan veya zil sesi, çınlama.
çıngul 1 *N.* diz çökerek oturma. *bn.* **tot.**
çıngul 2 *N.* bakraç.
çıni/n 1 *Lg (dıçıne, bıçıne)* meyve toplamak, ekin biçmek, hasat etmek. * **çınina rezan** *bw.* bağ bozumu. * **çınina genıman** *bw.* buğday biçmek. *bn.* **dırûnl.**
çıni/n 2 *Lg (dıçıne, bıçıne)* elbise vs. yi dikmek, örmek.
çınûr *N.* bir ot cinsi.
çıp 1 *N.* kırpma. **/— kırın** *L.* kırpmak, bitki, ağaç vs.yi ucundan kırpmak. * **çıp çıp** *bw.* suyun damla damla düşme sesi.
çıp 2 *N.* kuş zıplaması, fırlama. * **çıp kır û baz da** *bw.* fırlayıp kaçtı.
çıpav *N. bn.* **çılmıx.**
çıpbori *N.* boru, tüp.
çıpık *N.* götürü görevi.
çıpıland/ın *Lg (dıçıpıline, bıçıpıline)* kesmek, budamak, kırpmak. *bn.* **çıp kırın.**
çıpıxi *N.* çok yoğun ve sık bulut.
çıpo *N.* gemicilikte çapa demiri. *bn.* **lenger.**
çıq *N.* ağaç dallarının ucu. *bn.* **pompıl.**
çıqalık *N. bn.* **tılık.**
çıqas *rgd. rgp.* ne kadar. **/—i** *rgp.* ne kadar ki. * **çıqas ko** *rgp.* 1. ne kadar ki. 2. her ne kadar.
çıqe çıq *B. bn.* **çırke çırk.**
çıqıl *N. ant.* dal, kısım, ağacın tepe kısmı. **/—çem** *Nh.* ırmak veya nehir kolları. *bn.* **guli.**
çıqılk *N.* 1. dalcık, küçük dal. 2. bitkilerde dalların en üst ucu.
çıquli *N. rgd.* çatal ağaç.
çır 1 *N. rgd.* ince 'ç' ile okunur 'tav' yanı hala içinde su olan ağaç, ıslaklığı olan ekmek vs.anlamı verir. Taze, yumuşak ve esnek şeyler. * **nanê çır** *bw.* ıslak ekmek. * **şıva çır** *bw.* yaş çubuk. * **êzıngê çır** *bw.* yaş veya ıslaklıktan esnek olmuş odun.
çır 2 *N.* akın, kalın 'ç' ile okunur. Ekseri keçi ve türü hayvanların bir otlu yere veya yem olan yere topluca hücum etmeleri. **/— kırın** *L.* akın etmek. * **pêz çır kırın ser avê** *bw.* davar suya hücum etti. insanlar için kullanılırsa hakaret yerini alır. Mesela: * **wan çır kırın ser sıfrê** *bw.* sofraya saldırdılar.
çır 3 *N.* şelale. *(kalın 'ç'ile okunur.*
çır 4 *N.* suyun dar bir yerden döküldüğü yer, şırıldama. **/— kırın** *L.* şırıldamak, şırıltı halinde akmak.
çır 5 *N. (yumuşak 'ç' ile)* bir yudumluk sıvı. * **çırê şîr** *bw.* bir kaç yudum kadarı süt. * **dı mal de çırê avê nemaye** *bw.* evde bir yudum su kalmamış. **/—av** *N.* su birikintileri. * **rê bı herri û çırav e** *bw.* yer yer su birikintilerin olan çamurlu yol.
çıra *N.* çira, lamba. **/—xan** *N.* 1. tenvirat, aydınlatma. 2. avize.
çırand/ın *Lg (dıçırine, bıçırine)* yırtmak. * **cılên xwe çırandın** *bw.* elbiselerini yırtmak. *bn.* **qiş kırın, perıtandın.**
çırax 1 *N.* çırak.
çırax 2 *N.* koruma, becerme. **/— bûn** *L.* korunmak, yaranmak. * **ew heval kesi re çırax nabe** *bw.* o arkadaş kimseye yaranmaz *(yar olmaz).* **/— kırın** *L.* korumak, becermek. * **hevalê xwe çırax nekırın** *bw.* arkadaşını koruyamadılar. * **tu wi kari çırax dıki?** *bw.* o işi becerebilirmisin?
çırax 3 *N. bn.* çira.
çırb *N.* yağlı yemekler.
çırçıre *N.* baharda ilk dönen göçmen bir kuş. *zoo.* **Phylloscopus collybita.** türkçesini bulamadık. ingilizcede **chiff chaff.**
çırçırk *N.* güve. *zoo.* **Tinen pellionella.**
çırçirok *N.* aslı olmayan masallar, mitoloji, destan vs.
çırdûg *(çırdûk) N.* zofa otu. *bot.* **Hyssopus officinalis.** *bn.* **gıyadawûdi.**
çırg 1 *N.* 1. toy. *zoo.* **Otis tarda.** *bn.* **bet.** 2. baklan, bir çeşit kırmızı renkli yaban kazı.
çırg 2 *N.* toprağı az olan taşlı arazi.
çırık 1 *N. bn.* **çıronek.**
çırık 2 *N.* makara.
çırıkand/ın *Lng. (dıçırıkine, bıçırıkine)* 1. kuş veya çekirge ötme sesi. 2. suyun şırıltısı sesi, suyun şarıldayarak akması.
çırısand/ın *Lg (dıçırısine, bıçırısine)* 1. parıldatmak, parlatmak. 2. *Lng.* parıldamak, parlamak.
çırısi/n *Lnk. (dıçırıse, bıçırıse)* parlamak,

parıldamak *(ateş, yıldız vs.). bn.* **çırûskin.**
çırıyayi *rgd.* yırtık.
çıri *N.* güzün son ayları. * **çırıya paşın** *Nh.* kasım ayı. * **çırıya pêşın** *Nh.* ekim ayı.
çıri/n [1] *Lnk. (dıçıre, bıçıre)* yırtılmak. *bn.* **dırin, qiş bûn.**
çırin [2] *N.* gıcırdama, sürtünmeden veya kapı veya pencere açılırken çıkan ses. * **deri dıçırê** *bw.* kapı gıcırdıyor.
çırisk *N. bn.* **çırûsk.**
çıriş *N.* çiriş, tutkal.
çıri-vıri *N.* saçıp savurma, boşuna telef etme. /... **kırın** *L.* boşuna israf etmek, saçıp savurmak.
çırk [1] *N.* saniye.
çırk [2] *N.* kırılan ağaç, dal vs. sesi, çıt sesi. * **çırke çırk** *bw.* çıt çıt etmek.
çırkand/ın *Lg (dıçırkine, bıçırkine)* 1. hallaç sesi. 2. tetik sesi. 2. gıcırdamak.
çırke çırk *N. B.* 1. gıcırdama. 2. çekirge veya yanan ateş vs. nin sesi. * **çırke çırka agır** *bw.* çıtır çıtır yanan ateş sesi.
çırnûk [1] *N.* boğan otu, kaplan boğan otu. *bot.* **Aconitum.** * **çırnûgê gur** *Nh.* kurt boğan otu. *ing.* **wolf clow.**
çırnûk [2] *N.* yırtıcı kuşlarda kesici tırnaklar.
çırro! *B.* argoda çok zayıf, kuru şey veya kimse, işe yaramaz adam. *bn.* **tırro.**
çıronek *N.* 1. su oluğu. 2. damlarda yağmur sularının aşağıya akıtıldığı oluk. *bn.* **çırık.** 2. su almış kuru tahta veya ıslak çubuk.
çırp *N.* çırpma, kırpma. * **çırp kırın** *L.* çırpmak, kırpmak.
çırpand/ın *Lg (dıçırpine, bıçırpine)* çırpmak, çırpıtmak. *(kanat veya kanat sesi gibi vs.).*
çırpi *N.* çırpı. /... **kırın** *L.* çırpmak, kırpmak.
çırpi/n *Lng. (dıçırpe, bıçırpe)* çırpınmak, çırpınma sesi vermek.
çırpoz *N.* 1. tarlalarda henüz takriben bir karış kadar yükselmiş ekin. 2. ekili ve yeşermiş ekin tarlası.
çırt [1] *N. bn.* **zırıç.**
çırt [2] *B.* okunduğu gibi verilen ses, çırt sesi, osurma sesi. * **çırt çırt** *B.* koyunları birbirinden ayırırken çağrı. *bn.* **hurri hurri.** * **çırte çırt** *B.* zart zurt. * **çırte çırt kırın** *bw.* zart zurt etmek. * **çırto** *N..* bir işe yaramaz kof kimse, ossurukçu. * **çırte miz** *N.* idrarını tutamayan, sık sık idrar yapan kimse. /...**nek** *N..* 1. çok osuran. 2. kof kimse.
çırtık *N. bn.* **çıronek.**
çırtûk *N. bn.* **çırnûg.**
çırtûl *N.* suyun değirmen çarkından sonra çıktığı oluk yeri
çırûsand/ın *(dıçırûsine. bıçırûsine)* ışığın zayıfça pırıldaması, ateş veya közün parıldaması.
çırûsk *N.* parıltı, pırıltı, şua, ışın. 2. ateş közünün veya zayıf mum ışığının verdiği parıltı. *bn.* **mozrik.**
çırûski/n *Lnk (dıçırûske, bıçırûske)* parıldamak, ışın vermek.
çırvekêşi *N.* münakaşa, eleştiri.
çırwısin *L. bn.* **bırıqin.**
çırxat *N.* değirmeni istop etmek için kullanılan özel direk. /... **kırın** *L.* değirmeni istop etmek.
çırya paşın *Nh. bn.* **çıri.**
çırya pêşın *Nh. bn.* **çıri.**
çıst *rgd.* canlı, diri. /... **bûn** *N.* canlı olmak, aktif olmak. * **xwe çıst kırın** *bw.* kendini toparlamak. /...**i** *N.* uyanıklık, canlılık. *bn.* **çûst.**
çış *N. B.* yeni yürümeye başlayan çocukları ayakta tutmak için söylenen söz. * **kurıkê me êdi çış dıbi** *bw.* oğlumuz artik -yürümek için-ayakta durabiliyor. /... **bûn** *N.* ayakta durabilmek. /... **kırın** *L.* çocuğu ayakta durdurmak.
çışt *N.* element.
çıt *B.* çıt sesi.
çıtah *N.* parsa benzer bir hayvan. *zoo.* **Acinonyx jubatus.** *bn.* **kûrebesk.**
çıto *rgd. rgp.* pro. nasıl. * **çıton** *rgd. rgp.* nasıl. * **çıtone** *rgd. rgp.* nasıldır. * **çıtoni** *rgd. rgp.* nasılsın. * **çıtorê** *rgp.* nasıl, ne şekilde.
çıv *N.* 1. kurnazlık, oyun, hile, düzen. 2. zikzak, dolambaç. /...**ane** *N.* dönemeç, kıvrım. 2. devre, peryod. /...**anok** 1. *rgd.* dönemeçli, kıvrık. 2. *N.* dönek kişi. /... **dan** *L.* zikzak yapmak, döneklik yapmak. * **çıv dan xwe** *bw.* 1. zikzak yaparak koşmak. 2. bir işe bahane bulmak için döneklik yapmak. /...**dani** *N.* zikzaklık, dönemeçlik. /...**geh** *N. bn.* **çıvane.** /...**ok** *rgd.* 1. zikzaklı. 2. dönek kişi. *bn.* **lotık.**
çıvand/ın *Lng. (dıçıvine, bıçıvine)* 1. kıvırmak *(yürüyüşte vs.).* 2. bükmek.
çıvçıv *N. bn.* **çivçiv.**
çıvık [1] *N. bn.* **çûik.**

çıvık [2] *N.* 1. duvar örerken taş veya tuğla aralarına konan küçücük parça. 2. makina ve aletlerde iki parça arasına konan ince yedek parça vs.
çıvi *N.* helik, duvar örülürken taşların arasına konan küçük çakıl.
çıvin 1. *N.* inhina, dönemeçlik. 2. *L.* viç viç etmek, serçe ve tipi kuşların ötme sesi.
çıvoke *N. cox.* denize giren kara kısmı, burun.
çıvr *rgd.* çok yağlı *(et vs.).*
çıvt e çıvt *bw.* kuşların cik cik sesleri.
çıwit [1] *N.* çivit fidanı. *bot.* **indigofera tinctoria.**
çıwit [2] *N..* çivit rengi.
çıx [1] *N.* çığ, dağdan kopan büyük kar kitlesi.
çıx [2] *B.* çığırma, çığırtı. * **çıxe çıx** *bw.* bağırtı, çığırtı, kuş sesleri.
çıxand/ın *Lng. (dıçıxine, bıçıxine)* karga sesi ile ötmek.
çıxat *N.* kibrit.
çıxır *N. bn.* **baxor, çuxur.**
çıxız *N. rgd.* daire, çember.
çıxî/n *Lng. (dıçıxe, bıçıxê)* yumuşak 'ç' ile okunur, bağırış veya çığırış anlamı verir.
çıxiz *N. bn.* **çıxız.**
çıya *N. cox.* dağ. **/-n** *N.* 1. dağlar. 2. dağlara. * **Xwedê çıyan dıbine, berfê dıbarine** *bw.* Allah dağa bakar, kar yağdırır. **/-nişin** *Nh.* dağ sakinleri, dağda ikamet eden. * **çıya û bani** *bw.* dağlar ve *(yüksek)* ovalar. * **çıya û deşt** *bw.* dağlar ve ovalar. * **çıya û zozan** *bw.* dağlar ve yaylalar. **/-van** *Nx.* dağcı. **/-yi** *N. rgd.* dağlı, dağa ait.
çıyakêş *N.* dağcı. **/-i** *N.* dağcılık.
çız *B.* cız, cız sesi. * **çıze çız** *N. L.* cızlama, cızlamak. * **çıze çız kırın** *bw.* kızarmada cız cız sesi vermek.
çızand/ın *Lng. (dıçızine, bıçızine)* 1. ateşe tutarak yakmak, yolunmuş tavukları ince tüylerini de almak için hafif ateşe vermek. *bn.* **kızırandın.** 2. *bn.* **çıze çız kırın.**
çızî/n *Lng. (dıçıze, bıçıze)* cızlamak, cızırtı çıkarmak.
çî *dç.* soru edatı. *bn.* **çı.**
çiç [1] *N.* 1. arı peteği. 2. arı peteklerinin her gözü. **/- kırın** *L.* petek yapmak. *bn.* **nanê hıngıvi.**
çiç [2] *N.* 1. ekseri keçi koyun gibi küçükbaş hayvanların kulaklarında toz halinde küfe benzer beyazlık. 2. *rgd.* bu tip keçi veya koyun. * **bızına çiç** *bw.* kulakları bu tip beyaz olan keçi. *bn.* **taq, çinaq.**
çiçal *N.* yabani kuş civcivleri. * **çıçalên zozanan** *bw.* yaban civcivleri.
çiçek *N.* çiçek. *bn.* **kulilk.**
çiçe laski *Nh.* çok zayıf kuzu. *bn.* **berxê çırmaq.**
çiçık *N.* civciv, bazı yerlerde serçe kuşu.
çiçırık *N.* gece öten bir böcek, cırcır böceği. *zoo.* **Gryllus.** *bn.* **sisırk.**
çiçi *N.* iffet.
çiçkek *rgd.* azıcık.
çik [1] *N.* enstantane, ışın, ışınım, çakım, şerare, kıvılcım, pırıltı, şua. **/- dan** *L.* pırıltı vermek. **/- vêketın** *L.* kıvılcım sıçraması. * **çik jı çavan pekin** *bw.* gözlerinden kıvılcım saçılmak. * **çik jı agır pekin** *bw.* ateşten kıvılcım sıçramak.
çik [2] *N. Bj.* gözde sonradan beliren siyah leke.
çik [3] *N. ant.* göz akı.
çik [4] *N.* kabilyet. *bn.* **tepış.**
çikand/ın *Lg (dıçikine, bıçikine)* bağırtmak, çığırtmak.
çikene *N.* pamuk çiğidi. *bn.* **çıgıt.**
çikıyan *L.* çığırmak, haykırmak.
çiki/n *Lng. (dıçike, bıçike)* çığırmak, avazı çıktığı kadar ağlayarak bağırmak, feryat etmek.
çil [1] 1. *N.* çil rengi, kızıl sarışın. 2. bu renkte olan. **/-spi** 1. *N.* kızıl ve beyaz karışık renk. 2. *rgd.* bembeyaz. **/-gewr** *N. rgd.* beyaz gri arası renk.
çil [2] *N.* semerlere doldurulan sap. *bn.* **mıncele.**
çilan *N.* elbise kolu, yen. *bn.* **hûçık.**
çileçep *Nh.* dağlardaki zikzaklı yol.
çilık *N. ant.* klitoris, venüs. *bn.* **zilık, gılık.**
çili çili *N. bn.* **baçermok.**
çim *N.* çim. **/-en** *N.* çimen. **/-enzar** *Nx.* çayırlık, çimenlik.
çimento *N. Fr.* çimento. *bn.* **çımento.**
Çin [1] *N. rgd.* Çin, Çin halkı. **/-istan** *Nx.* Çin devleti. * **Çini Maçin** *Nh.* Hindi Çini.
çin [2] *N. rgd.* yumuşak 'ç' ile okunur. nakış, nakışlı. **/- kırın** *L.* nakışlamak. * **çin çê kırın** *bw.* nakış yapmak.
çin [3] *rgd.* alacalı, benekli.
çin [4] *N.* sınıf, tabaka. * **çina karkeran** *bw.* işçi sınıfı. * **mafi çinayeti** *bw.* sınıf hakları.
çinand/ın *Lg (dıçinine, bıçinine)* nakışlamak.

çinaq *N.* postu boz renginde ve kül rengi beneklerle kaplı keçi veya hayvan. *bn.* **çiç2, taq.**
çinçila *N.* çinçilya. *zoo.* **Chinchilla laniger.**
çinçolek *N.* 1. küçük salıncak. 2. *rgd.* alaca, benekli.
çinık 1. *N.* benek, pullu desen, nakış. 2. *rgd.* nakışlı, pul halinde nakışlar.
Çini [1] *rgd.* Çince, Çinli, Çine ait.
çini [2] *N.* porselen, çini, çin işi çanak-çömlek.
çinko *N.* çinko.
çip *N. ant.* baldır. /**...rût** *rgd.* baldırı çıplak. *bn.* **çêqrût.**
çiq [1] *N. ant. bn.* **çêq.**
çiq [2] *N.* 1. darı ve pirinç sapı. 2. saz, kamış. *bn.* **qamır.**
çiq [3] *rgd.* koyu *(renkler için).* /**...zer** *rgd.* koyu sarı renk. /**...spi** *rgd.* bembeyaz, koyu beyaz.
çiq [4] *N.* sığırcık kuşu. *bn.* **çûkreş.**
çiqal *N. rgd.* zayıf ve cılız hayvan.
çiqin *N. L.* yıldırım çakması sesi.
çir [1] *N.* çil keklik. *zoo.* **Perdrix cinereus.** *bn.* **nivkew.**
çir [2] *N.* kaysı kurusu.
çirok *N. m.* masal, öykü, hikaye. /**...bêj** *Nx.* masal anlatan, hikayeci. * **çirçirok** *N.* masal, asılsız konuşma. /**... gotın** *L.* masal anlatmak, hikaye nakletmek. * **çirok lı ser derxıstın** *bw.* üzerine bir hikaye uydurmak, efsane yaratmak. /**...nıvîs** *Nh.* masal, destan veya hikaye yazarı, romancı. * **çıroki xelk** *bw.* halk masalları. * **çiroki serhati** *bw.* hayat hikayeleri, başa gelen maceralar. /**...van** *Nx.* masalcı, hikayeci. /**...vani** *N.* masal anlatma, hikayecilik.
çit *N.* 1. bir yaşını doldurmamış horoz. 2. kadın baş örtüsü, yazma. * **çit û berçit** *bw.* yazma ve baş örtüsü. 3. çit, ağaç veya dallardan yapılan ince duvar. 4. çadırların çevresine dikilen çubuklar.
çitare *N.* ince ipekli kumaş. * **çitareyi gırs** *bw.* iri çubuklu kumaş. * **çitareyi hûr** *bw.* ince desenli kumaş. * **çitareyi rengin** *bw.* renkli kumaş.
çitık *N.* 1. kamıştan divit. 2. yazmadan ufak ekseri beyaz renkli kadın baş örtüsü.
çitog *rgd.* rahatsız edici yer, sıkıcı.
çivçiv *bw.* civciv sesi. /**... kırın** *L.* civcivlerin cik cik etmeleri.
çivi/n *Lng.* *(dıçive, bıçive).* serçe veya civcivlerin ötüşleri.
çivjen *N.* müzikte ksilofon çalgısı.
çiz *N.* boz renkli bir cins eşekarısı, at sineği. *zoo.* **Hippobosca equina.**
çizand/ın *Lg* *(dıçizine, bıçizine)* 1. çizmek. 2. vınlamak. 3. cızlamak.
çize çiz *B.* vızır vızır, cızır cızır.
çizin *Lng.* çizilmek, cızlamak, vınlama, vızlamak, gıcırdamak.
çizok *N. rgd.* mızmız.
ço [1] *B.* eşek veya katır sürerken çağrı nidası, çüş, sert "Ç" ile okunur.
ço [2] *N.* sopa, değnek, dayak *(yumuşak "Ç" ile okunur)* /**...bır** *N.* sopa sahibi, sözü sopası kuvvetli olan. /**... bûn** *L.* sopalanmak, dövülmek. /**... kırın** *L.* sopalamak, dövmek, değnekle vurmak. * **çoê şıvanan** *bw.* çoban sopası. * **çoê xwe lı çoê şahê iranê dıxinım** *bw.* kuvvetli olduğunu göstermek için yanı îran şahı ile yarışıyorum. * **ço gıran bûn** *bw.* gölgesi ağır olmak, nüfuzlu olmak. * **ço lı ço xıstın** *bw.* biriyle yarışmak, biriyle boy ölçüşmek. * **ço jı cenetê hatıye** *bw.* sopa cennetten çıkmış. /**... listın** *L. Nh.* çelik çomak oyunu.
çoç *N.* 1. çocuklara 'otur'anlamında bir emir nidası. 2. *N.* bağdaş. /**... kırın** *L.* bağdaş kurmak.
çoçık *N.* bağdaş, kıçüstü oturma.
çoçırt *N.* bir sopa oyunu. *bn.* **reqeçov.**
çoçkand/ın *Lg* *(dıçoçkine, bıçoçkine)* bağdaş oturtmak.
çogan *N.* çomak oyunu, çomakla oynanan oyunlar. 2. sopa. *bn.* **ço.**
çok *N. ant.* diz, diz kemiği. /**... dan** *L.* çömelmek, diz çökmek. * **çok dan erdê** *bw.* yere diz çökmek, mecazi anlamda inat etmek, ısrar etmek. * **çok lı ber çokan** *bw.* dizdize * **çok û jani** *bw.* diz ve bacaklar * **çok û juni şkin** *bw.* dizleri kırılmak, paniğe uğramak. * **hatın çokan** *bw.* dize gelmek. * **hatın ser çokan** *bize* gelmek, diz çökmek * **lı çokan xıstın** *bw.* dizini dövmek. * **ser çokan de ketın** *bw.* dizi üstüne yığılmak, dizinde derman kalmamak. *bn.* **juni, qomık.**
çokani *rgp.* 1. diz üstü, diz üstü oturma 2. çökerek oturma.
çol *N.* 1. kır, çöl. 2. ıssız. /**...bır** *N. rgd.* çok hızlı yürüyen kimse, yürüyüşte güçlü olan.2. kestirmeden yürümek./**... bûn** *N.*

L. çöl haline gelmek. /**...ıstan** *N.* sahra, çöl. /**...kari** *N.* köye ait, kıra ait. /**... kırın** *L.* çöl haline getirmek. * **Seddam Kurdıstan çol kır** *bw.* seddam Kürdistanı viraneye çevirdi, çöl haline getirdi. * **çol û beyar** *bw.* çöl ve bozkırlar. * **çol û çolıstan** *bw.* çöl ve sahara.

çolaq *N. bn.* **celew.**

çolax [1] *N.* kolu veya eli sakat olan kimse.

çolax [2] *N.* yemliklere bağlamak için hayvanların boynuna geçirilen yarım ay şeklindeki ağaç.

Çolaxan *N.* bir Kürt aşireti.

çoleke *N. S.* kırlangıç. *zoo.* **Hirundo.** 2. *N. bn.* **çûik, çûçık.**

çolekeyi pasari *Nh.* bir cins küçük ev kırlangıcı.

çolık [1] *N.* bulamaç, ince çamur.

çolık [2] *N.* yağsız bir cins kalitesiz çökelik.

çom *N. bn.* **çem.**

çon *rgd. rgp. bn.* **çawan.**

çoneti *N.* 1. kaide, metot. 2. *rgp.* haliyle.

çong *N.* 1. *ant.* diz. 2. *N.* sopa, çoban sopası. *bn.* **ço.**

çop [1] *N.* çöp.

çop [2] *N.* bir şeyi zorla alma işi, gasp. /**... kırın** *L.* gasp etmek.

çopan *N.* kahverengi pamuk bezi.

çopık *rgd.* aptal, ahmak.

çopılme *N. Bj.* hayvanların gögsünde beliren bir hastalık.

çopi *N.* 1. bir Kürt halayı. 2. sopayla oynanan bir oyun.

çor [1] *(çorpor) N.* sülün. *zoo.* **Phasianus colchicus.**

çor [2] *N.* 1. *Bj.* kırıcı bir hayvan hastalığı, kıran, sığır vebası. 2. *N.* mecazi olarak beddua anlamında kullanılır. * **çor têkeve mala te** *bw.* evine kıran girsin. * **çorê bıxwe** *bw.* zıkkım ye!

çorandın *L. bn.* **şûrandın.**

çorek *N.* çörek.

çoreq *N.* çelik çomak oyunu. *bn.* **reqeçov.**

çors *rgd. bn.* **çort.**

çort *rgd.* kaba, patavatsız. * **mırovê çort** *bw.* patavatsız adam.

çortan *N.* çökeleğin top haline getirilmiş kurutulmuşu. Kışın bir kapta su ile yoğrulup ayran haline getirilerek kullanılır. * **dewi çortin** *bw.* çortan ayranı.

çortanok *N. ant.* diz kapağı kemiği.

çotık *N.* baston.

çowar *N.* trafik.

çoxık *N.* özellikle güney Kürdistanda giyilen keçeden astarlı bir gocuk cinsi.

çu *dç.* hiç *bn.* **tu, hew.**

çuqulk *N. ant.* dal, ağaç dalı. *bn.* **çıqıl, guli.**

çur *N. bn.* **çır.**

çurtanok *N. ant.* diz kapağı. *bn.* **çortanok.**

çurtım *N.* 1. engel, mani, zorluk. *bn.* **asteng.** 2. dikenli tel

çust *rgd. bn.* **çûst.**

çuxur [1] 1. *rgd.* sık, koyu, kesif.

çuxur [2] *N.* çığır, devir, peryot. *bn.* **çıxır.**

çuxtl 1. *N.* sokak serserisi. 2. *rgd.* yüzsüz, arlanmaz. *bn.* **bêrû.**

çuwêr *N.* topal. *bn.* **kulek.**

çû [1] *rgd.* pro. *rgp. dç.* hiç, hiç bir şey. * **çû nine** *bw.* hiç değil, hiç bir şey değil. *bn.* **tu. çu, hiç, hew.**

çû *L.* 'çûn'fiilinin gecmiş zamanı.

çûçık *N.* 1. serçe, serçe cinsi kuşlar. 2. civciv.

çûçi *B. bn.* **çoç.**

çûçk *N. bn.* **çûçık.** * **çûçkê deştê** *Nh. bn.* **pezkuj.** * **çûçkê zerık** *Nh.* sarı asma kuşu, sarıcık. *zoo.* **Oriolus oriolus.** * **çûçkê titelani** *Nh.* çoban aldatan kuşu. *zoo.* **Caprimulgus europaeus.**

çûik *N.* serçe. *zoo.* **Passer domesticus.** *bn.* **beytık.**

çûk *N.* kuş, serçegiller. *bn.* **çûik.**

çûkır *(çû kır) rgd.* hiç bir şeye yaramaz. * **xatırê xwe lı ba gundıyan çûkıri bû** *bw.* köylülerin yanında hiç bir kıymeti (*hatırı)* kalmamıştı.

çûkreş *N.* sığırcık kuşu. *zoo.* **Sturnus vulgaris.** *bn.* **çiq4.**

çûl *N.* palas, çul.

çûle *N.* komedyen, mizahçı.

çûn [1] *N.* 1. gitme, hareket etme, ayrılma, sefer, gidiş. 2. benzeme. * **lı bavê xwe çûye** *bw.* babasına benziyor. * **heval hiç lı Kurdan neçû ye** *bw.* arkadaş Kürtlere hiç benzemiyor.

çû/n [2] *Lng. (dıçe, bıçe)* 1. gitmek, ayrılmak. 2. benzemek. /**... çavan** *L.* gözlerinden öpmek. * **çûn çav û rûyan** *bw.* yüz ve gözlerinden öpmek. * **çûn gergerê hatın kerê berê** *bw.* eşek gibi gitti, eşek döndü. /**... geştê** *L.* 1. seyahat etmek. 2. dilenmeye çıkmak. /**... pêrginê** *L.* karşılamaya gitmek. * **em çûn pêrgina hevalên xwe** *bw.* arkadaşlarımızı karşılamaya gittik. /**... pêşwazıyê** *L.* gelen misafirleri karşılamaya gitmek. * **çûn pıyarıya Xwedê** *bw.*

Allahın rahmetine kavuşmak. /... **ser** *L.* üstüne çıkmak, üzerine yürümek, üstüne gitmek 2. hayvanlarda cinsel birleşme için üste çıkmaları. * **bı ser yeki ve çûn** *bw.* aniden biriyle karşılaşmak. * **lı yeki çûn** *bw.* birine benzemek. * **çûn serdanê** *bw.* ziyarete gitmek, taziyeye gitmek, başsağlığına gitmek. * **çûn ser hev** *bw.* üst üste binmek, birbirine bindirmek. * **çûn ser û çavan** *bw.* başını gözünü öpmek. * **çûn xatırxwazıyê** *bw.* vedaya gitmek, Allahısmarladık demeye gitmek. /... **rahmetê** *L.* rahmetlik olmak, rahmete erişmek. * **reng lê çûn** *bw.* rengi atmak, sararmak. *bn.* **çûyin.**

çûn ava *N. L.* batmak *(gök cisimleri için).*

çûnbar *N.* araba, taşıt.

çûneve *L. S.* geri gitmek, geri dönmek.

çûng *N.* 1. düğün çiçeği. 2. turna ayağı. 3. basur otu. *bot.* **Ranunculus.**

çûngeh Nx. etrafı ağaçlıklı yol, geçit.

çûnûhatın [1] *N.* 1. gidiş geliş. 2. *N.* trafik. *bn.* **çowar.**

çûn û hatın [2] *Lng.* *(1. dıçe û tê, bıçe û were. 2. tere û tê, here û were)* gidip gelmek.

çûr [1] 1. *N.* açık sarı, kumral, sarışın. 2. *rgd.* çil rengi.

çûr [2] *N.* talan.

çûr [3] *N.* 1. bir koyun cinsi. 2. çil keklik. *bn.* **çir.**

çûst *rgd. bn.* **çıst.**

çûş *B.* eşeğe çağrı nidası, çüş.

çûxe *N.* çuha, bir dokuma cinsi.

çû/yin *Lng.* *(dıçe, bıçe)* gitmek, ayrılmak, bir yere hareket etmek. * **çûyina mezınan, çûyina maalê ye** *bw.* ev büyüğünün gidişi evin yıkılışıdır. * **çûyina mın a xeribi yê** *bw.* benim gurbete gidişim.

çûz *N.* sürgün, genç ağaç dalı, aşılanacak veya daldırılacak filiz, ağaç piçi. /...**ele** *N.* ince dal, filiz. *bn.* **aj.** **çûz kırın** *L.* dallarda aşı, aşılamak. *bn.* **lûl kırın.**

çûzand/ın *Lg* *(dıçûzine, bıçûzine)* cızırdatmak, acıtmak, canı yanmak.

çûze *N.* 1. acı, elem, keder. 2. genç ağaç dalı, filiz. *bn.* **aj.**

D

D[1]. *N.* Kürt alfabesinin 5.ci harfidir, dil ucu ve dişler arasında çıkarken dudaklar açılır.

d [2] *N.* "**dan** ve **dayin**" fiillerinde kök. **dıde, bıde** gibi.

da [1] *x.* önek olarak gelirse alçaltıcı, indirici anlam verir. Mesela: **dahatın, dagerin, dakırın** gibi.

da [2] *dç.* fiil eki olarak "de, da, den, dan" gibi anlamlar verir, yazı dilinde "de" olarak yazılır. * **vır da** *bw.* burdan, * **wê da** *bw.* ordan. * **tê da** *bw.* 1. içinde. 2. fiillere geçmiş zaman formu verir. * **deng da** *bw.* ses verdi. * **lê da** vurdu.

da [3] L."**dan**" fiilinin dili geçmiş zamanı.

da [4] *N.* anne. * **dakılê/daê kılê** *bw.* sürme gözlü anne. * **daê rebenê** *bw. B.* zavallı anne, mecazide 'ah başıma gelen'. *bn.* **dê.**

dab *(daba) N.* yabani. * **ketım dab û çıyan** *bw.* yabana ve dağlara düştüm.

dabari/n *Lng. (dadıbare, dabere)* 1. yağmak, üzerine yağmak. 2. yaylım ateşine tutulmak.

dabaş *Nne.* bir şeyi arama, bahis, konu, mesele. /**_ kırın** *L.* araştırmak. *bn.* **hûrnêrin, babet.**

dabeliand/ın *Lg. (dadıbeliine, dabeliine)* yutmak. *bn.* **daqulandın.**

daberızand/ın *Lg (dadıberızine, daberızine)* çıkışmak, azdırmak.

daberızi/n *Lg (dadıberıze, daberize)* saldırıya geçmek, hamle yapmak, hücum etmek, azmak.

dabestın *Lg (dadıbeste, dabeste) bn.* **gırêdan.**

dabeş *N.* kısım, parça. /**_ kırın** *L.* taksim etmek, kısımlara ayirmak.

dabeşi/n *Lg (dadıbeşe, dabeşe)* taksim etmek, bölmek, pay etmek. *bn.* **parve kırın.**

dabınart/ın *Lg (dadıbınêre, dabınêre)* dikmek *(ağaç, bitki vs).* bayrak çekmek. * **em ala rengin dabınêrın bılındcıyan** *bw.* renkli bayrağımızı yükseklere çekelim.

dabırıstın *Lng. (dadıbırısın, dabırısın)* saf saf olmak, dizi haline gelmek.

dabû/n *Lng. (dadıbe, dabe)* çökelmek, dibe çökmek. *bn.* **dakırın.**

daçek *N. m. Grm.* edat, ilgeç. *bn.* **pêrbest, amraz.**

daçıkand/ın *Lg (dadıçıkine, daçıkine)* 1. ağaç dikmek, bir direk vs. yi dikmek. 2. kurmak, dopdolu yüklemek. * **stûna ala rengin me lı çıyayê Kurdıstanê daneçıkand** *bw.* renkli bayrağımızı Kurdistan'in dağlarına dikemedik. * **me barê xwe daçıkand** *bw.* yüklerimizi iyice hazırladık. * **çekê xwe daçıkand** *bw.* silahını kurdu, yanı tam doldurdu.

dad *N.* adalet, hak, hukuk, kanun. /**_bexş** *N.* 1. adaleti yöneten ve dağıtan kimse. 2. adalet sunan, hakka hukuka saygılı olan. /**_ger** Nx. 1. savcı. 2. hukukçu. /**_geri** *N.* hukuk, adli idare. /**_ gırtın** *L.* hakkını almak. /**_i** *rgd.* adil, adli. * **bı dadi** *bw.* adil. /**_kar** *rgd.* doğru, haklı. /**_mend** *rgd.* adil. /**_mendi** *N.* adalet. /**_parêz** *N.* hukukçu. /**_perwer** Nx. *rgd.* adil, haksever. /**_ stendın** *bn.* **dadgırtın.** /**_stên** *Nh.* hakim, yargıç. * **dad û hewar** *bw.* adalet için haykırma. /**_ xwastın** *L.* hakkını istemek. /**_xwaz** *N.* şikayetçi, davacı.

dadaizm *N Fr.* dadaizm, dadacılık.

dada/[illegible] *Lg (dadıde, dade)* kapatmak, kapamak, örtmek, kapmak, yakmak. * **deri dadan** *bw.* kapıyı kapamak, veya kapatmak. * **gur û kûti dadan hev** *bw.* kurtla köpek kapıştılar, veya birbirlerine dalaştılar. * **gur dada bızınê** *bw.* kurt keçiye atılarak kaptı. * **huli dada mırişkê û bır** *bw.* kartal tavuğu kaptığı gibi aldı götürdü.

dada/n [2] *Lg (dadıde, dade)* konmak, yere inmek. * **leglegê dada ser darê** *bw.* leylek ağaca kondu. *(hakari bölgesi).*

dadıgeh Nx. mahkeme. /**_a aşıtiyê** *Nh.* sulh ceza mahkemesi. /**_a cezayi** *Nh.* ceza mahkemesi. /**_a ceza ya gıran/bala** *bw.* ağır ceza mahkemesi. /**_a dadwerıyê** *Nh.* şeriat mahkemesi. /**_a lıhevaninê** *Nh.* sulh ceza mahkemesi. /**_a serbazi** *Nh.* askeri mahkeme. /**_a seretayê** *Nh.* hazırlık mahkemesi veya sorgu mahkemesi. /**_a şarweri** *Nh.* sivil mahkeme. /**_a tolê** *Nh.* ceza mahkemesi. /**_a tûjandınê** *Nh.* tah-

kikat mahkemesi.
daê *N.* anne. *bn.* **dê.**
daf *N.m.* tuzak, kıldan yapılan ilmik halinde kuş tuzağı. *bn.* **muxur.**
dafıland/ın *Lg (dadıfılie, dafıline)* çorap, örgü vs. de ilmek sökmek, göz kaçırmak.
dafıli/n *Lng. (dadıfıle, dafıle)* çorap, örgü vs. de ilmek sökülmek, göz kaçmak, kaçıklık olmak.
dager [1] *N.* idareci, yönetmen, denetim. /**_a çavdari** *Nh.* denetim kurulu. /**_i** *N.* idare. /**_ kırın** *L.* denetmek. -bu kelime hawar da geçiyorsada bugüne kadar bu manasıyla henüz kesin şeklini almamıştır-.
dager [2] *N.* dönüş noktası, büklüm, dönüş yeri.
dagerand/ın *Lg (dadıgerine, dagerîne)* bir nesneyi yukardan aşağıya veya yokuştan inişe doğru geri çevirmek. * **pez dagerandın** *L.* yokuşa giden davar sürüsünü geri çevirmek, veya sürünün yaylaktan geri dönüşü. * **av dagerandın** *L.* horizontal akan bir suyu inişe doğru yön değiştirtmek. * **genım seri dagerandın** *bw.* buğday başaklarının baston şeklinde eğilmesi.
dagerin [1] *N.* dönme işi veya biçimi, dönüş, kıvrılma eylemi veya kıvrım.
dageri/n [2] *Lng. (dadıgere, dagere)* geri dönmek, geri kıvrılmak, *(geriye doğru çevrilmek).* * **seri dagerıya ber** *bw.* başı öne kıvrıldı. * **roj dageri** *bw.* gün döndü. * **sih dagerin** *bw.* gölgenin kuşluk vakti durumundan akşam vakti durumuna dönmesi.
dagırısand/ın *Lg (dadıgırısine, dagırısine)* yakmak, tutuşturmak.
dagırt/ın *Lg (dadıgıre, dagıre)* doldurmak, yüklemek, tutunmak. * **tıfıng dagırtın** *bw.* tüfek doldurmak. * **barê xwe dagırtın** *bw.* 1. yükünü yüklemek veya yük çuvallarını doldurup yüklemeye hazırlmak. 2. mecazi anlamda keçeyi suya indirmek, yanı para dolgusu yapmak. * **zıkê xwe dagırtın** *bw.* karnını doyurmak, midesini doldurmak.
dagırti *rgd.* dolu, yüklü.
dagir *N.* işgal, esaret. /**_ bûn** *L.* esir olmak. /**_ kırın** *L.* esir almak, işgal etmek. * **Kurdıstan jı ali 4 dewletan da hatıye dagir kırın** *bw.* Kürdistan 4 devlet tarafından işgal edilmiş.
dahat/ın *Lng. (datê, dawere)* 1. yere inmek, konmak. * **berf datê** *bw.* kar yağıyor. * **balafır dahatın** *bw.* uçak kondu. * **têr datên** *bw.* kuşlar konuyor. 2. yatışmak. * **ba dahat** *bw.* rüzgar yatıştı.
dahatû *N.* gelecek, istikbal. * **rojên dahatû** *bw.* gelecek günler, ilerisi günler.
dahatûnasi *N.* füturoloji.
dahatûperısti *N.* füturizm.
dahatûxwaz *N.* füturist.
dahatûxwazi *N.* füturizm.
daheland/ın *Lg (dadıheline, daheline)* aşağıya doğru sarkmak, sarkıtmak.
dahelani/n *Lg (dadıheline, daheline)* bir liman veya istasyonun dışına çıkarmak, bir alanın dışına çıkarmak. * **wi hêzê xwe jı deştê dahêlande çıya** *bw.* o. birliklerini ovadan dağlara çekti.
dahênan *N. L.* yaratma, yaratmak.
dahêner *rgd.* yaratan, icat eden, bulan, mucit.
dahıland/ın *Lng. (dadıline, dahıline) bn.* **dahelandın.**
dahışt/ın *Lg (dadıhêje, dabıhêje)* üzerinde durmak, üzerinde düşünmek.
dahi *rgd. A.* dahi, üstün zekalı.
dahol *N. bn.* **dehol.**
daımen *rgp. A.* daima. *bn.* **dom.**
dakelandın *L. bn.* **daqulandın.**
daket/ın *Lng. (dadıkeve, dakeve)* inmek, eksilmek, zaviyesi *(seviyesi)* düşmek, yatışmak. * **daketın deştê** *bw.* ovaya inmek. * **av daketın** *bw.* suyun çekilmesi, inmesi. * **bıha daketın** *bw.* fiyatların düşmesi. * **ez 3 kilo daketım** *bw.* ben 3 kilo düştüm.
dakêşan *N. L.* çekme, çekmek *(ağırlık birimi olarak).*
dakêşi/n *Lg (dadıkêşe, dakêşe)* çekmek, *(terazi, kantar vs. ile).* * **her gwişıyek kiloki dadıkêşın** *bw.* her salkımı bir kilo çekiyor.
dakır/ın [1] *Lg (dadıke, dake)* süzmek, damıtmak. * **şir dakırın** *bw.* süt süzmek. * **toraq dakırın** *bw.* çökelik süzmek.
dakır/ın [2] *Lg* değiştirmek, trampa etmek *(bu fülin böyle kullanıldığına pek rastlamadım fakat söyleniyor)*
da ko *Ghk.* ta ki.
daktilo *N. Gr.* daktilo, yazı makinası.
dakutand/ın *Lg (dadıkutine, dakutine)* sallamak, sarsmak, silkmek. *bn.* **rajandın, daweşandın.**
dal [1] *N. cox.* vadi. *bn.* **dehl. dol, gell.**

dal ² *N. S.* kartal. /**–i kerxur** *Nh.* leş kartalı, akbaba. *bn.* **wırxal, huli, daraş.**
dalan *N.* dehliz, koridor. /**–dûrep** *Nh. rgd.* uzun bacaklı zayıf kimse. *bn.* **darepıçan.**
dalaş *N. bn.* **kergez.**
dalde *N. bn.* **talde.**
daleqand/ın *Lg (dadıleqine, daleqine)* 1. asmak, çengele asmak, askıya asmak. 2. idam etmek, asmak. * **xwe daleqandın** *bwl.* kendini asarak intihar etmek. * **ala daleqandın** *bw.* bayrak asmak. * **goşt daleqandın** *bw.* eti asmak.
dalıqi/n *Lng. (dadılıqe, dalıqe)* asılmak, asılı olmak.
dalıqıyayi *rgd.* asılı, askıda
dalıst/ın *Lg (1. dadılêse, dalêse. 2. dalêse, balêse)* yalamak. * **seg xwe bı xwe dadılêse** *bw.* köpek kendi kendini yalıyor. * **fıraq dalêstın** *bw.* tabak yalamak. Mecazi anlamda etek yalamak, dalkavukluk etmek.
dalit *N.* asma, üzüm kütüğü, sarmaşık. *bn.* **mêw, lem.**
dalye *N. S.* fide. *bn.* **sadır.**
damaland/ın *Lg (dadımaline, damaline)* süpürmek, süpürge ile temizlemek. *bn.* **damıştın.**
damalışt/ın *Lg (dadımale, damale)* *bn.* **damıştın.**
damalin *N. L.* süpürme, süpürmek. *bn.* **mıştın.**
daman ¹ *N. P.* etek.
daman ² *N.* üzüntü, hüzün.
damar *N.* ant. 1. kan damarı. 2. sinir, asap, kuvvet. *bn.* **demar.**
damari *N. bn.* **dêmari.**
dame *N.* dama oyunu.
damıland/ın *Lg (dadımıline, damıline)* yummak. * **çav damılandın** *bw.* göz yummak.
damışt/ın *Lg bn.* **damalandın.**
damızrah *N.* müessese.
damızrand/ın *Lg (dadımızrine, damızrine)* tesis etmek, kurmak. * **sala damızrandına komela karkeran** *bw.* işçi derneklerinin kurulduğu yıl.
damızrin *N.* 1. tesis. 2. kurma, tesis etme.
damusk *N. S.* 1. at, eşek gibi hayvanların uzun kuyruk kılları. 2. bazı yerlerde yele *(at veya aslan). bn.* **biji.**
damxe *N.* damga. /**–** **kırın** *L.* damgalamak.
dan ¹ 1. *N.* günün üçte biri. 1/3. 2. *N.* sömestri. 1. vardiye. * **danê êvarê** *Nh.* öğleden sonra. * **danê sıbê** *Nh.* öğleden önce. * **danê şevê** *Nh.* gece dönemi.
dan ². *N. S. bn.* **dran.**
dan ³ *N.* ekseri aşurelik buğday kaynatılarak kurutulur, Kürtçe "**ding**" denilen özel değirmenden geçirilip kabukları alınır ve öğütülmeden çorbalı vs.olarak kullanılır.
da/n ⁴ *Lg. Lari. (dıde, bıde)* vermek. aynı zamanda yardımcı fiildir.). * **dan ber çav** *bwl.* gözönüne sermek, gözönüne getirmek. * **dan ber hev** *bwl.* mukayese etmek, karşılaştırmak. /**– bıhranin** *L.* pekitmek, tekit etmek. /**– der** *L.* ifşa, açıklama, açığa vurma. /**– hev** *L.* biriktirmek, birleştirmek, derli toplu hale getirmek. * **pışt dan hev** *bw.* sırtsırta vermek. /**–destki** *N. m.* merkezileştirme. * **dan nas kırın** *bw.* tanıtmak. /**– pey** *L.* 1. takip etmek, peşine düşmek. 2. kovalamak. * **dan rê** *bw.* yola düşmek, yola koyulmak, yola revan olmak. * **dan pê** *bn.* peşine takılmak. * **dan ser rıya rast** *bw.* doğru yolu seçmek. /**– kuştın** *L.* öldürtmek. * **dan şaş kırın** *bwl.* şaşırtmak, yanlış yola sevketmek. * **xwe dan bazırganıyê** *bw.* kendini ticarete vermek. /**– mêr** *L.* kızı evermek, evlendirmek.
dana *N.* vücuttaki yara veya yanık izi.
danasi *N.* mesaj.
danasin 1. *N.* tanıtma, belirtme, gösterme, tanıştırma. 2. tanıştırmak, tanıtmak.
danberhevi *N.* karşılaştırma.
dançik *N.* çiğ köfte.
dane *Nne.* 1. veri. 2. *N.* tane.
danexwar/ın *Lg (danaxwe, danexwe)* bir söz, laf veya hakaretin altında kalmamak, karşı koymak, karşı koymaktan çekinmemek. * **law jı ber bavê xwe hiç danaxwe** *bw.* oğul babasından hiç çekinmeden karşı koyuyor.
danezan 1. *N.* anons, deklerasyon, mesaj, duyuru, ilam, tebliğ, haber. 2. *rgd.* tanıtıcı.
danêr *N. bn.* **nvisar.**
danêr ¹ *N.* hakim, yargıç. /**– kırın** *L.* mahkeme etmek, hüküm vermek.
dang ¹ *N.* bir hissenin altıda biri. 1/6 sı.
dang ² *N.* 1. derece, ayar. 2. denge.
dang ³ *N.* kışın dışarda hayvanlara yem verilen yer.
dangi *N. bn.* **dang**⁴.
dani/n *N. Lg (datine, dayne)* koymak, yer-

leştirmek, indirmek, yeniden koymak, sakinleştirmek, dikmek *(agaç, direk vs.)*. * **dar danin** *bw.* ağaç dikmek. * **erna wi dani** *bw.* öfkesi geçti. * **danin ber çavan** *bw.* göz önüne sermek, göz önüne koymak. * **danin ber hev** *bw.* yanyana koymak, * **danin cem xwe** *bw.* yanına koymak. * **danin erdê** *bw.* yere koymak, yere indirmek. * **danin pêş** *bw.* ortaya koymak, arzetmek. * **danin ser** *bw.* eklemek, ilave etmek, üst üste koymak. * **xwe lı xew danin** *bw.* uyuyor gibi yapmak, tavşan uykusu yapmak.

danink *N.* mevzu, mesele.

danısqe *rgd.* müstesna, fevkalede.

danişgeh *N. S.* 1. üniversite. 2. kürsü, koltuk.

danişt/ın *Lng. (dadınişi, dabınişi)* oturmak, ikamet etmek. *bn.* **rûnıştın.**

dankut *N.* soyulmuş çorbalık buğday. *bn.* **dan³.**

dans *N. Fr.* dans. *bn.* **listık, reqs.**

danû *N.* kaynatılarak yenen buğday.

danûstan *N.* münasebet, alış veriş.

danûstandın *N. L.* 1. alış veriş, ilişki, münasebet. 2. alıp vermek. * **danûstandın dı navbera dewletan** *bw.* devletler arası ilişkiler. /**_ kırın** *L.* ilişki kurmak, münasebette bulunmak.

danvis *N. m.* yazdırma.

danvisand/ın *Lg (dadınıvine, danıvisine)* yazdırmak, tescil etmek.

danyar *N.* müellif, auteur, yazar.

dapaçin *N.* örtbas. /**_ kırın** *L.* 1. örtbas etmek. 2. *Grm.* eksi (-) işareti.

dapaland/ın *Lg (dadıpaline, dapaline)* damlatmak, süzdürmek, bir şeyi süzmeye bırakmak, süzmek, süzgeçten geçirmek, damıtmak, imbiklemek.

dapalandî *rgd.* süzülmüş, damıtılmış. *bn.* **daweriwandi.**

dapali/n *Lng. (dadıpale, dapale)* süzülmek, damlamak.

daperi/n *Lg (dadıpere, dapere)* terslemek.

dapılandın *Lg bn.* **dapalandın.**

dapir *N. m.* 1. nine, büyük anne. 2. süt anne.

dapirk *N. m.* 1. ebe, doğum yaptıran kadın. 2. oyunda ebe.

dapit/ın *Lg (dadıpêje, dapêje)* budamak. * **dar dapitın** *bw.* ağaç budamak, * **rez dapitın** *bw.* bağ budamak. *bn.* **kesaxtın, ade².**

dapoşi *Nne.* müphem.

daqûl bûn *Lng. (daqûl dıbe, daqûl be)* eğrilmek, eğilmek. * **hevalê wi lı ser daqûl bû** *bw.* arkadaşı üzerinde eğildi. *bn.* **xar bûn.**

daquland/ın *Lg (dadıquline, daquline)* yutmak. * **pari yê mezın naye daqulandın** *bw.* büyük lokma yutulmaz. *bn.* **hışavtın.**

daqurtandın *Lg bn.* **daqulandın.**

daqutand/ın *Lg (dadıquline, daqutine)* 1. kazık, çivi vs. yi çakmak. 2. vurmak, dövmek.

dar ¹ *x.* sonektir. veren, emreden, eden anlamı verir. **hükümdar, fermandar** gibi.

dar ² *N.* ağaç, odun, inşaat malzemesi. /**_ bırrin** *L.* ağaç kesmek. /**_ danin** *L.* ağaç dikmek. /**_ çeqandın** *L.* ağaç dikmek. * **dar nine ba lê nedıt** *bw.* tatlı meyveye taş atan çok olur anlamında atasözü. * **dar qır kırın** *bw.* ağaç kesmek, odun kesmek. /**_ helkışandın** *L.* ağaç sökmek, fidan sökmek. /**_ dapitın** *L.* ağaç budamak. * **dar ter bûn** *bw.* ağaçlara su yürümesi. * **dar û dewen** *bw.* ağaçlık, fundalık. * **dar û devi** *bw.* ağaçlık ve fundalık. * **dar û dırı** *bw.* ağaçlık ve çalılık.

dar ³ *N. m.* önek olarak gelir ve meyve isimlerine göre ağaçları adlandırır. izafiyeti dişidir. /**_basqende** *N. bn.* **kevot.** /**_beng** *N.* banağacı. *bot.* **Moringa.** /**_benişt** *Nh* ter[illegible]in ağacı. /**_beri** *N.* pelit a[illegible] [illegible]şe ağacı. /**_ best** *N.* sedye. [illegible]ındeq *Nh.* fındık ağacı. *bot.* **Corylus avellana.** /**_cêwi** *Nh.* akasya. *bot.* **Robinia pseudacacia.** /**_cêwıya sêçeqle** *Nh. bot.* **Gleditschia.** /**_gez** *N.* ılgın ağacı. *bot.* **tamarix.** /**_goz** *Nh.* ceviz ağacı. *bot.* **Juglans regia.** /**_gılyas** *Nh.* kiraz ağacı. *bot.* **Prunus cerasus.** /**_karçık** *Nh.* armut ağacı. *bot.* **Pirus communis.** /**_qesp** *Nh.* palmiye ağacı. /**_şılêr** *N.* ağaç lalesi. *bot.* **Liriodendron tulipivera.** /**_team** *Nh.* meyve ağacı. /**_tızbi** *N.* tesbih ağacı. *bot.* **Melia azadirachta.** ingilizcede **bead tree.** /**_tû** *Nh.* dut ağacı. *bot.* **Morus.** /**_xurme** *Nh.* hurma ağacı. /**_xurmeyi beyaban** *Nh.* yabani hurma. /**_xurmeyi mûmi** *Nh.* mum hurması. *bot.* **1. Ceroxylon andicola. 2. Myrica cerifera.**

dar ⁴ *N.* kesilmiş veya kuru ağaçlar ile ağaçtan yapılan malzemeler için kullanılır, izafiyeti erkektir. /**_kari** *N.* ağaç

işçiliği. /**_kolk** *N.* 1. ağaç maşa. 2. funda. /**_kunkere** *N.* 1. matkap 2. bazı yerlerde ağaçkakan kuşu için de derler. /**_kutık** *N.* küçük sarımsak tokmağı. /**_taş** *N. bn.* **xûştıre.** /**_term** *N.* sedye. /**_tevn** *bn.* **dartemd.**

dar [5] *N. m.* sonuna 'a'dişilik izafiyetini alarak canlı ağaç adları verir veya bu manada yeni nesneler doğurur. /**_a kımê** *Nh.* mantar ağacı. *bot.* **Quercus suber.** /**_a selwê** *Nh.* selvi ağacı. *bot.* **Cupressus sempervirens.** /**_a serwizadê** *Nh.* sedir ağacı. *bot.* **Cedrus.** * **dara zorê** *bw.* zorla, zorlama, baskıyla.

dar [6] *N.* idam sehpası, darağacı. * **dar de** *rgd.* askıda, asılı. * **dar de bûn** *bw.* asılmak, askıda olmak. * **dar de kırın** *bwl.* asmak, idam etmek. * **avêtın dar** *bwl.* asmak, idam etmek, darağacında sallamak. /**_ xıstın** *L.* asmak. * **dar ve kırın** *bwl.* asmak, idam etmek. * **dardayi** *rgd.* asılı, askıda, asılı olan.

Dara [1] *N.* eski iran kralı Daryus.

dara [2] *rgd.* mali. /**_yi** *N.* maliye.

dara [3] *N.* tarha *(kesici bir alet).*

dara [4] *N. it. A.* kabıyla birlikte tartılan nesnelerin kap ağırlığı.

dararam *N. bn.* **suberi Emriki.**

daralink *N.* bir sarmaşık cinsi. *bot.* **Cuscuta.** *bn.* **pêçek.**

daraş *N.* kartal. *bn.* **huli.**

daraz *N.* karar, yüküm. /**_ dan** *L.* hüküm vermek, yargılamak.

darazd *N.* yargıç.

darbend *N.* çatı, bina kafesi, inşaat iskeleti.

darbenişt *N.* terpentin ağacı, sakız ağacı, yabani fıstık ağacı. *bot.* **Pistacia terebinthus.**

darbest *N.* 1. teşkere, sedye. 2. *N.* tabut.

darbır [1] *Nh.* oduncu, odun kesen.

darbır [2] *N.* kunduz. *zoo.* **Castor fıber.**

darbûqa *N. A.* darbuka.

darçin *N. P.* darçın. *bot.* **Cinnamonum zeylanicum.**

dardarok *N.* fîz. sarkaç.

dareben *N.* bıtım ağacı. *bn.* **darabenk.**

daredrêj *N.* ant. orta parmak. *bn.* **tılıya navin.**

darenan *N.* ekmek ağacı. *bot.* **Artocarpus incisa.**

darepiçan *N. bn.* **dalan.**

darewan *N.* 1. oduncu. 2. eski iran kralı daryus. *bn.* **dara**[1]**.**

Darê *N.* Mardin Nuseybin arasında Medlere ait eski bir şehir.

darêj [1] *N.* 1. şekil, form. *bn.* **rave.** 2. imla.

darêj [2] *N.* akış, akma, döküm.

darêjandın [1] *N.* imla *bn.* **verês, rênvis.**

darêjand/ın [2] *Lg (dadırêjine, darêjine)* 1. dökmek, döküm yapmak. *bn.* **darêjtın.** 2. derlemek. [3]. imla düzeltmesi yapmak.

darêj kırın *L. (darêj dike, darêj ke)* derlemek.

darêjker *N.* derleyici.

darêjnıvis *Nh.* 1. derleme, bir araya getirme. 2. kompozisyon. [3]. ortoğrafi, düzgün yazma, imla tamamlaması.

darêjt/ın *Lng. (dadırêje, darêje)* 1. dökülmek. *bn.* **rijin.** 2. su veya akarsuların bir yere dökülüşü.

darfultul. *N. P. bot.* **Fructus Piperis longi.**

dargam *Nh.* döven ile boyunduruk arasındaki ok ağacı veya demiri.

dargeronk *N. bn.* **pêçek.**

darıjand/ın *Lg (dadırıjine, darıjine)* 1. dökmek. 2. mobilize etmek, mobilizasyon *(askeri terim).*

darık *N.* kısa çubuk, yalın dal parçası, ağaççık, ağaç çöp. * **darıkê cıxarê** *Nh.* sigara ağızlığı. * **darıkê dranan** *Nh.* kürdan.

darıng *N. m.* madde, hammadde. /**_i** *N.* material, maddeye ait.

darıstan *Nx. m. rgd.* orman, ağaçlık.

dari *N.* üç etek de denilen bir Kürt kadın giysisi.

darin [1] *rgd.* ağaçtan, ağaçla ilgili.

dari/n [2] *Lg (dıdare, bıdare)* 1. hükmetmek. 2. idare etmek.

dar i lobıye *Nh. bn.* **gûşidar.**

darkırok *N. bn.* **kutkutok.**

darkutık *N.* 1. evlerde sarımsak, biber vs, dövmek için özel ağaç. *bn.* **sirkutık.** 2. ağaçkakan, *bn.* **kutkutok.**

darluq *N.* loğ çekmede kullanılan ağaç.

darmıjok *N.* çubuk üzerinde emilerek yenen dondurma.

daroxa *N.* aşiretlerde emire bağlı vergi memuru.

darpışt *N.* dokuma tezgahlarında telleri germeyi veya gevşetmeyi sağlıyan direk.

darpûç *N.* çürük ağaç, büyük kütük.

darqesp *N. m.* palmiye. *bot.* **Chamaerops homılıs.**

darqewam *N.* değnek ve baston yapımında kullanılan bir demir alet.
darşıxre *N.* eşeklere yük yüklemek için semerin iki tarafından parallel olarak atılan 1, 5 veya iki metre uzunluğunda ağaç.
dartaş *N. bn.* **dartraş.**
darterm *N.* cenaze teşkeresi *(bazen tekerlekli).*
dartewên *N.* ağaç dallarına yetişmek için kullanılan uzun kanca.
dartraş *Nh.* marangoz. **/–i** *N.* marangozluk.
dartû *N.* dut ağacı. *bot.* **Morus.**
dartûn *N.* makara.
darû *N.* 1. derman. 2. ağda, kıl döken bir ilaç. **/–xane** *Nh.* hamamlarda bu iş için ayrılan yer.
dar û ber *bw.* ağaçlık ve ormanlık bölgeye verilen toplu isim.
darûcan *N.* 1. çim, karaçayır otu. *bn.* **Lolium.** 2. pirinç kabuğu.
darûlaceza *N. A. bn.* **xêretxane.**
darvan *N. bn.* **darewan.**
darve kır/ın *Lg. (dar ve dike, dar ve ke)* ipe dizmek, asmak, askıya takmak. *bn.* **dar**[6].
darxıst/ın *Lg (dardıxe, dar xe)* asmak, idam etmek, bir şeyi çengele veya çiviye asmak. * **ala rengin dar xıstın** *bw.* renkli bayrağımızı asmak. *bn.* **dar**[6].
darxiç *N.* bir silindir üzerine konup her iki ucunda birer kişi oturarak yapılan salıncak, dengeli salıncak.
Daryûs *N.* Daryus, pers kralı daryus. *bn.* **dara**[1].
das [1] *N.* orak. **/– çının** *L.* orak biçmek. * **çûn dasê** *bw.* orak biçmeye gitmek. **/– sûyin** *L.* orak veya tarha bilemek. * **dasa genımi** *bw.* orak. *bn.* **kasox.**
das [2] *N.* tarha. * **dasa çılo** *bw.* odun tarhası, yaprak kesme tarhası.
dasan *rgp.* orak biçme mevsimi.
dasık *N.* cılız mahsul.
dasi *N. bn.* **gûse.**
dask *N. S. bn.* **gûse.**
daşand/ın *Lg (dadışine, daşine)* darbe ile vurmak, silkelemek. * **tû daşandın** *bw.* ağaçtan dut silkelemek. *bn.* **daweşandın.**
daşt [1] *N.* dükkancıların sabah açılışında ilk yaptıkları satış.
daşt [2] *N. bn.* **tıştir.**
daşır *N.* tuvalet, yüznumara.
daûran *N.* yutma.
daûrandın *Lg (dadıûrine, daûrine)* yutmak. *bn.* **daqulandın.**
davek *N.* kayış.
daw [1] *N.* entarinin ön kısmı, etek, eteklik *(kadın elbisesi).* * **daw û delıng** *bw.* etek ve don anlatan deyim. *bn.* **pêş.**
daw [2] 1. *N.* ant. kuyruk, koyun kuyruğu, 2. *rgp.* ard, arka.
daw [3] *N. S.* ağ, tuzak, sinme, gizlenme. * **dawi calcaloke** *bw.* örümcek ağı. *bn.* **daf.**
daw [4] *N.* bahis için ortaya konulan para, kumarda fiat.
dawa *N.* 1. *A.* dava, mesele. 2. istek. **/– kırın** *L.* 1. dava etmek. 2. istemek. * **tu kê dawa dıki?** *bw.* kimi dava ediyorsun?. * **tu dawa çı dıki** *bw.* neyi dava ediyorsun veya ne istiyorsun.
dawat *N.* 1. düğün, şölen. 2. düğün alayı. * **dawata duduyane ar û vınga me gıştıyane** *bw.* iki kişi düğün ediyor da bize ne oluyor yanı anlamında deyim. **/– bûn** *L.* düğün olmak. **/– kırın** *L.* 1. düğün yapmak. 2. sevinmek. * **dawat çûn** *bw.* düğün alayının gelin almaya gitmesi. * **çûn dawatê** *bw.* düğüne gitmek. * **dawat hatın** *bw.* düğün alayının gelinle dönmesi. * **dawata rovi** *Nh.* hava güneşli iken sert yağmur yağması. *bn.* **tavık.** * **dawat û dilan** *bw.* düğündernek. * **dawat û şahi** *bw.* düğün ve eğlence. *bn.* **dawat û dilan.**
dawer *N.* 1. adalet. *bn.* **dad.** 2. kader. 3. sembol, temsil.
dawerand/ın [1] *Lg (dadıwerine, dabıwerine an dawerine)* ağaçları sallıyarak meyvelerini düşürüp hasad etmek. *bn.* **daweşandın.**
dawerand/ın [2] *Lg bn.* **dapalandın.**
daweri/n [1] *Lnk. (dadıwere, dawere)* meyvelerin olgunlaşarak ağaçtan kendiliğinden düşmesi. *bn.* **weşin.**
daweri/n [2] *Lng. bn.* **dapalin.**
dawerîwok *Nx. m.* imbik.
dawerîwandi *rgd.* süzülmüş, imbikten geçirilmiş, damıtılmış.
daweşand/ın *Lg (dadıweşine, daweşine)* silkmek, sarsmak, el veya sopa ile birine darbe halinde vurmak. * **tû daweşandın** *bw.* dut ağacını silkmek. * **ço daweşandın yeki** *bw.* birine sopa indirmek. * **pêşê xwe daweşandın** *bw.* etekliğini silkmek. *bn.* **daşandın, dawerandın.**
daweşi/n *Lng. (dadıweşe, daweşe)* silkinmek. *bn.* **dawerin.**

dawet *N.* davet.
dawên *N.* ant. 1. belden aşağı kısmı. 2. *N.* etek, eteklik. /**..pak** *rgd.* iffetli. /**..pis** *rgd.* iffetsiz, çapkın.
dawêne *N. S. bn.* **dawên, daw**[1].
dawıyan *N.* sonuç, sonuçlanma.
dawıyand/ın *Lg* (1. *dıdawine, bıdawine.* 2. *dawi tine, dawi bine*) bitirmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.
dawi [1] *rgd. rgp.* son, en son, nihayet, en son olarak.
dawi [2] *N. m.* son, netice, bitim, uc, akibet. * **dawıya vi mırovi hat** *bw.* bu adamın sonu geldi. * **anin dawıyê** *bw.* sona getirmek, bitirmek. /**.. hatın** *L.* sonu gelmek, neticeye ermek. /**.. dan** *L.* netice vermek, sonuç almak. * **dawi xwazi** *Nh.* vasiyetname.
dawin *rgd.* sonuncu, arkadaki, ardındakı. /**..e** *N.* son, arka, ard. /**..i** *N. grm. bn.* **paşdank.** /**..k** *N.* bitim, bitiş, netice, son.
dawit/ın *Lg* (*dadıwêje, dawêje*) aslında bu fiilin şimdiki haliyle emir hali aynı yazılır. Yalnız şimdiki halinde 'a' harfi uzatılır."**daawêje**". elemek, kalburlamak, kalburla elemek. *bn.* **serıdandın.**
dawşêle *rgd.* döküntü, artık.
dawûdidunikıl *Nh.* ibibik kuşu, çavuş kuşu, hüthüt. *zoo.* **Upupa epops.** *bn.* **diksılêman.**
dawûdi *N.* kasımpatı. *bot.* **Chrysanthemum.**
dax [1] *N.* yakma, yanık, yakma ile hayvanlarda yapılan işaret, dağlama. /**..idar** *rgd.* yaralı, yüreği dağlı. /**.. kırın** *L.* dağlamak, yanıkla damga vurmak.
dax [2] *N.* gam, keder. * **dax û hesret** *bw.* keder ve hasret.
daxıl *rgp. A.* iç, dahil. /**..i** *rgd. A.* dahili, içten.
daxıst/ın *Lg* (*dadıxe, daxe*) indirmek, düşürmek, kapamak. * **dan daxıstın** *bw.* indirtmek. * **perde daxıstın** *bw.* perdeleri indirmek. * **derpê xwe daxıstın** *bw.* donunu indirmek. * **ava golê daxıstın** *bw.* suyu bırakarak göldeki su seviyesinin inmesini sağlamak. * **daxıstın jêr** *bw.* aşağı indirmek. *bn.* **daketın.**
daxme *N.* dama oyunu. /**..listın** *L.* dama oynamak.
daxuşand/ın *Lng.* (*dadıxuşine, dabıxuşine*) sürünmek (*ekseri sürüngenler için*).
daxuyan *N.* beyanname, manifesto, dikkat.
daxuyani *Nne. m.* dikkat, not. Yazı aralarında veya yazışmalarda 'not' ile gösterilecek yerlerde bu kelime kullanılır. Rumuzu "**dx**" dir.
daxwar/ın *Lg* (*dadıxwe, dabıxwe, daxwe*) 1. itaat etmek, bir emre veya duruma razı olmak, bilhassa sözlü hakarette, hakareti kabul ederek sözün altında kalma. 2. çekinme, tevazu. * **vi zemana kes jı kesi danaxwe** *bw.* bu devirde kimse kimseden çekinmez/korkmaz. * **dıvêt mırov lı ber dê û bavê xwe dabıxwe** *bw.* insan anne babasına karşı koymamalı, tevazuu kabul etmelidir.
daxwaz *N.* istek, arzu. * **her daxwazên mırov nayêne cih** *bw.* insanın her isteği yerine gelmez. /**.. kırın** *L.* istemek, arzu etmek. /**..name** *N.* müzekere. /**..nıvis** *N.* 1. istida, dilekçe. 2. müzekere.
dayende *rgd.* veren, bağışlıyan, verici, rahim.
dayê *N.* anne. *bn.* **dê.** * **dayê bıbine dotê bıstine** *bw.* annesine bak kızını al anlamında atasözü.
dayêk *N.* anne. * **dayêkti/dayêti** 1. *N.* annelik, analık. 2. *rgd.* maternal. *bn.* **dê.**
dayık *N. bn.* **dayêk.**
dayi *N.* 1. bir cins tırtıl. 2. bazı yerlerde ağaç dallarında hasıl olan bir cins tatlı için de söylenir. *bn.* **gezo.**
dayim *rgp. A.* daima.
dayin [1] *N. rgp.* süt anne, annelik.
da/yin [2] *Lg* (*dıde, bıde*) vermek. * **dıl dayin** *bw.* gönül vermek. * **rû dayin** *bw.* yüz vermek. * **deyn dayin** *bw.* borç vermek. *bn.* **dan.**
dayindest *Nh.* mal teslimi, ele teslim.
dayire [1] 1. *N. A.* daire, yazıhane. 2. Geo. daire, çember, her noktası merkeze eşit olan çember. /**..bend** *N. rgp.* dairevi, daire gibi. /**..wi** *rgd.* dairevi.
dayire [2] *N.* hizmetçiler.
dayk *N.* anne, ana.
daykemar *N.* iri cins sarı renkte bir kertenkele. *zoo.* **Lacerta trilineata/media.** *bn.* **dêlemar.**
daz *N.* pense.
dazmıx *N.* maya. *bn.* **haveyn.**
de [1] *dç.* 1. türkçede de, da, dan den ekleri yerini alır. Yazışmalarda ekseri 'da' olarak yazılır. *bn.* **da.** 2. hele, hadi!, haydi! ünlemleri yerine geçer. * **de ka** *dç.* hele. * **de ka tu jı were** *bw.* hele sende gel. * **de lê!** *B.*

bw. kadın için " haydi kız" anlamında ünlem. * **de lê lê lê!** *B.* türkülerde giriş nağmesini tamamlıyan bir ünlem. * **de lo!** *B.* erkek için haydi ülen, ha gidi anlamında ünlem, yine türkülerde giriş nağmelerinin tamamına yardımcı olur. * **de lo lo, de lo lo!** *B. bw.* her makama uydurularak ses tonu ayarını sağlar. * **de qe na!** *bw.* bari hiç olmazsa, hiç olmazsa. * **de here** *bw.* hadi git. * **de tu ji xwe bılıvine** *bw.* hele sende bir az çabala.

de [2] *rgd. bn.* **deh.**

deban *N.* kılıç çeliği, süslü çelik aletler.

debance *N.* tabanca. *bn.* **şeşar.**

debanık *N. bn.* **bawîşk.**

debar *N.* 1. proje, hazırlık, hazırlanma. 2. geçim, kazanç. * **debara xwe kırın** *bw.* geçim hazırlığını yapmak.

debax *N.A.* dabak, sepi. /**_ker** *N.* sepici. /**_kırın** *bwl.* dabaklamak. /**_xane** *Nh.* dabakhane.

debdebe *N.* görkem, büyük gösteriş.

debe *N.:S.* küçük şinik. *bn.* **elb, kod.**

debeng *rgd.* ahmak, çakırkeyf, hafif meşrep.

debenık *N. bn.* **debanık.**

debır *N.* divit. *bn.* **dewêt, hûring.**

debırand/ın *Lg.* *(dıdebırine, bıdebırine)* becermek, işin içinden çıkabilmek.

debir *N.* 1. katip, yazıcı. 2. divit. /**_ıstan** *Nx.* yazı odası, katipler odası yerine kullanılmıştır. /**_xane** *N. bn.* **nıvisgeh.**

debiş *N. bn.* **debûş, şirêz.**

debr *N. bn.* **debar.**

debûqan *N.* kuş avlamada kullanılan bir nevi zamk.

debûş *N.* yapışkan maddeler, zamk.

deca *N.* acı. *bn.* **êş.**

Deccal *N.A.* Deccal.

dedektif *N. ing.* gizli polis, özel polis hafiyesi.

dedektor *N. Fr.* mayın arama aleti.

dedkêna *N.* amca kızı *bn.* **dotmam.**

def [1] *rgp.* yan, nezd. * **were def mın** *bw.* yanıma gel. *bn.* **cem, ba.**

def [2] *N.* itiş, itme. /**_dan** *Lg* *(def dıde, def bıde)* itmek, itelemek.

def [3] *N.* kasnaklı çalgı aleti, tef. /**_jen** *N.* def çalan. * **def lê dan** *bw.* tef çalmak. * **def kutan** *bw.* tef çalmak.

def [4] *N.* kovma, redetme. /**_ bûn** *bw.* kovulmak. /**_ kırın** *L.* kovmak, redetmek, atlatmak. * **jı serê xwe def kırın** *bw.* başından def etmek.

defıhand/ın *Lg (dıdefıne, bıdefıne)* kovmak, defetmek, savmak. *bn.* **def** [4].

defin *N. L. A.* defin, ölüyü gömmek. /**_ kırın** *L.* defnetmek.

define *N.A. bn.* **gencîne.**

defne *N.* defne, defne ağacı. *bot.* **Laurus nobilis.**

defter *N.* defter. *bn.* **perawî.**

defterdar *Nx.* defterdar, sicil memuru.

degel 1. *rgd.* meraklı, ihtiyatlı. 2. *N.* ihtiyatlı veya ölçülü olma

degme *rgd.* seyrek, pek. * **degme naxwinım** *bw.* pek okumam yanı seyrek okurum. * **lı çolan degme baran nabari** *bw.* çöllerde pek yağmur yağmaz.

deh *rgd.* on rakamı. *(10).* /**_an** *rgd.* 1. onlar rakamı, onlar hanesi. 2. onuncu. * **meha dehan** *bw.* onuncu ay. * **deh deh** *rgd.* onar onar. /**_em** *rgd.* onuncu. * **dehemcar** *rgd.* onuncu kez, onlarca defa. /**_emin** *rgd. bn.* **dehem.** * **jı dehan yek** *bw.* onda bir. * **deh sali** *bw.* on yaşında. /**_ık** *rgd.* onluk. * **dehıka pera** *bw.* bir onluk para.

dehand/ın *Lg* *(dıdehine, bıdehine)* 1. hazmetmek. 2. *N.* hazım. 3. özümlemek.

dehbe 1. *N.* vahşi hayvan. 2. *rgd.* vahşi.

dehendi *N.* süt emmesin diye yavruların ağzına takılan emzik. *bn.* **pozmık.**

dehf [1] *N. bn.* **def** 1.2.3.4.

dehf [2] *N.* atın kuyruğunun örülmesi.

dehıfand/ın *Lg (dıdehıfine, bıdehıfine)* itmek, itelemek. *bn.* **def** [2], **tan dan.**

dehi *N.* adak. * **qurban û dehiyane** *bw.* adaklar ve kurbanlar.

dehker *N.* şaiya.

dehi *N. cox. bn.* **dal.**

dehliz *N.* koridor, dehliz, aralık.

dehn *N.* günün üçte biri. *bn.* **dan.**

dehol *N. m.* davul. /**_jen** *Nh.* davulcu. /**_lê dan** *bwl.* davul çalmak. * **dehol û zırne** *bw.* davul-zurna. *bn.* **delû.**

dehşık *N. bn.* **caş.**

dejenere *rgd. Fr.* dejenere, yoz, soysuz. /**_bûn** *L.* yozlaşmak. /**_ kırın** *L.* yozlaştırmak.

dek *N.* hile, tuzak. * **dek û dolav** *bw.* hile, hile ve dolap. * **dek û dubare** *bw.* hile ve tuzak.

deka *N. Gr.* 10, on rakamı. /**_litır** *Nh.* 10 litre. /**_metır** *Nh.* 10 metre.

dekan *N. Lat.* fakülte başkanı, dekan.

dekar *N.* 1000 m^2lik alan ölçü birimi,

veya 10 ar.
dekbûz *N.* takla. *bn.* **tılqe.**
deklûk *N. rgd.* olmamış pelit. *bn.* **berû**
dekor *N. Fr.* dekor, kapalı bir yerin dizili iç eşyası veya dizilişe şekil vermek. /**..tor** *N.* dekoratör, iç mimar.
del *rgd. n. m.*'dil' kelimesinden bozulmuş olabilir. Eril olarak cesur, dişil olarak şuh, veya güzel demektir. **delêr (dılêr)** = cesur. **delal** = güzel, gibi.
delal 1. *rgd.* aziz, dost, sevgili, güzel. 2. *N.* Kürtlerde kız ismi. /**..i** *N.* güzellik, muhabbet, sıcaklık, iyilik. * **bı delali** *bw.* iyilikle, güzellikle. * **delal û şirin** *bw.* güzel ve tatlı.
delaş *N.* kuzu kuşu, ötleği, uşak kapan. *zoo.* **Gypaetus barbatus.** *bn.* **dalaş.**
delav [1] *N.* su mecrası, etrafı sazlık ve otluk olan su arkları.
delav [2] *N.* 1. yalak, su yalağı. 2. *N.* hayvan yalağı. *bn.* **afır.**
delav [3] 1. *N. cox.* körfez. 2. *N.* boğaz. 3. su kıyısı. * **delava hurmuz** *bw.* hürmüz körfezi.
delax *N.* dişi deve.
delende *N.* nikah kıyıldıktan sonra erkek ve kadının yaptığı konuşma.
delew *N. ast.* kova burcu. 21 ocak 19 şubat.
delfin *N.* delphinidae familyasında yunus balığı ve ona benzer bir kaç cins. *zoo.* **Delphinus delphis.**
delık *N.* sıva.
Delıkan *N.* karakoçanda bir köy.
delıkand/ın *Lg* *(dıdelıkine, bıdelıkine)* sıvamak.
delınk *N.* pantalon paçası. *bn.* **pancık.**
delıqin *Lng. bn.* **telıqin.**
delil [1] *N.* tanıt, delil, kanıt, tesbit aracı.
delil [2] 1. *rgd.* aziz, sevgili, dost *(erkiçin).* /**..o** *rgd.* aziz adam, sevgili adam.'delal'kelimesinin aynısı fakat erildir. 2. *N.* Kürtlerde erkek ismi.
delive *N.* 1. fırsat. 2. durum, imkan, münasebet.
dellal *N.* tellal. * **delal kete nav bajêr** *bw.* çarşıda tellalla bağırtmak.
delk *N. A.* okşama, sıvazlama, sürtünme. **ava dı çem de bı delkan dıçû** *bw.* nehrin suları sürtünerek akıyordu.
delki *N.* nükteci. *bn.* **delû.**
delme *N.* önü açık olan bir cins palto. *bn.* **gulavdûn.**
delokış *N.* beş taş oyunu. *bn.* **pêncberk.**
delû *N.* 1. oyuncu, artist, nüktedan. 2. davulcu, davul çalan kimse. *bn.* **deholjen.**
delûv *N.* kova.
dem [1] *N.* soluk, nefes. * **dema xwe gırtın** *bw.* soluk almak, dinlenmek, bir nefes almak. * **demgeşi** *N.* kolay soluk alan, kolay nefes alan, geniş nefesli olma.
dem [2] *N.* 1. zaman, an, vakit, periyod. 2. sezon, mevsim, bu belirli bir şeyin olduğu belirli bir zamanı anlatır. karpuz mevsimi, moda mevsimi * **dema zebeşan, dema modeyi.** *bw.* /**..adem** *rgp.* ara sıra, zaman zaman. /**..a ko** *bw. Ghk.* 1. ..zaman ki, ..anı ki. 2. şart edatı. * **dema ko ez nehatım tu were** *bw.* ben gelmezsem *(gelmediğim zaman)* sen gelirsin. /**..berê** *rgp.* eskiden, bir zamanlar. /**..bori** *rgd. rgp. Nh.* 1. geçmiş zaman. 2. zamanı geçmiş, müruru zaman. /**..buhêrk** *bn.* **dembori.** * **em demborıya xwe lı wê derbaz kın** *bw.* zamanımızı orada öldürelim *(geçirelim).* /**..dari** *Nh. m.* devam etme. /**..demi** *rgp. rgd.* anlık, istikrarsız, tutarsız, kararsız, bocalayan, sık sık tavır değiştiren. * **dem demi bûn** *bw.* bir telde çalmamak, sık sık değişmek, kararsız olmak, bocalamak.. * **fılan kes bıryara wi nine, demdemi ye** *bw.* 1. falan kes tutarsızdır, sık sık fikir değiştiriyor. 2. *rgd.* oportonist. /**..dûr** *rgd.* uzun zaman. * **ev demdûreke me hev û du neditiye** *bw.* uzun zamandır görüşmedik. /**..edem** *rgd.* tam zamanında, tam vaktinde, anında/**..ek** *rgd.* bir zaman, bir an. * **demekê bê deng ma** *bw.* bir an sessiz kaldı. /**..gırêdayi** *rgd.* geçici, zamana bağlı. * **dema me bı gırêdayi ya dirokê ye** *bw.* zamanımız tarihe bağlıdır. /**..hev** *rgd.* çağdaş. /**..hevi** *N.* çağdaşlık. *bn.* **hevdem.** /**..in** *rgd.* çağdaş, zamana ait. /**..jmêr** *N.* saat. *bn.* **katjmêr.** /**.. kêşan** *L.* dem almak, dem çekmek. *(çay, pilav vs).* /**..ki** *rgp.* vakti, vaktinde. /**..saz** Nx. hoş sohbet, içten, candan, dostça. /**.. û dewran** *bw.* çağ ve zaman. * **dı nav dem û dewranan de** *bw.* uzun yıllar boyu. * **dem û wade** *bw.* zaman ve vade.
/**.. û dezgeh** *N.* teşkilat, kurum, kurum ve kuruluş.
dem [3] *N. Grm.* zaman. *(füllerin çekim hali zamanı).* * **dema bori** *Nh.* geçmiş zaman. * **dema nıho** *Nh.* şimdiki zaman. * **dema paşi** *Nh.* gelecek zaman. * **dema têhati** *Nh.* gelecek zaman.

dem [4] *N.* dem. *(çay, süt vsiçin).* /**— gırtın** *L.* demlenmek, dem tutmak, zaman almak. /**— kırın** *L.* demlemek *(çay vs).* * **dema çayê** *bw.* 1. çayın demi. 2. çay vakti.
demamık *N.* peynir süzmeye mahsus tülbent. *bn.* **parzûn.**
deman [1] *N.* 1. imtiyaz, müsaade. 2. karekter.
deman [2] *N.* 1. kira, icar, icarcı. 2. götürü, götürü usulu. /**—dar** Nx. götürü alan, icarlıyan. /**—i** *N.* götürü işi. /**— kırın** *L.* 1. icar etmek, kiralamak. 2. götürü almak.
demand/ın [1] *Lg (dıdemine, bıdemine)* demlemek. *bn.* **dem kırın.**
demand/ın [2] *Lg bn.* **deman kırın.**
demar *N. n.* ant. damar, sinir, asab. * **demari Kurdi** *bw.* Kürt milli duygusu, hissi, veya Kürt damarı. * **demari mêrani** *bw.* 1. erkeklik damarı, yiğitlik damarı. 2. cins, kök. * **demarê avê** *bw.* su damarı. * **demarê maden** *bw.* maden damarı. *bn.* **temar.**
demegoji *N. Gr.* bir toplumun duygularını okşıyarak sözünü dinletme yolu, demegoji.
demet *N.* demet, deste.
demin 1. *N.* alışkanlık. *bn.* **hutê bûn.** 2. *rgd.* geçici, zamanlı, vadeli, muvakat. *bn.* **wexti.**
demkevçık *Nh.* 1. kaşıkçı balığı. *zoo.* **Platatea leucorodia.** *bn.* **devkevçık.** 2. kaşıkçın. *zoo.* **Spatula clypeata.**
demokrasi *N. Gr.* *demokrasi.*
demokrat *rgd. Gr.* demokrat.
demsal *N.* mevsim. * **salê de çar demsal hene** *bw.* yılda dört mevsim vardır.
dem û rû *bw. bn.* **dev û rû.**
den *N.* küp, büyük su küpü.
dena *(de na) dç. Ghk.* bari, hiç olmazsa, başka türlü.
dendık *N.* 1. çekirdek. 2. fizikte atom. * **dendıka erd** *Nh.* ast. yer çekirdeği. /**— gerandın** *L.* çekirdek öğütmek. /**—reş** *N.* 1. karpuz. 2. siyah çekirdekli olan şeyler. * **dendıkê enıyê** *Nh.* ant. alnın orta yeri. * **dendık hûr kırın** *bw.* çekirdek kırmak. /**—i** *rgp.* çekirdeksel.
dendıki hecilegleg *Nh. bn.* **derzilok.**
dendûreşk *N. bn.* **dri.**
deng [1] *N.* yük hayvanlarının sağ ve soluna vurulan yükün her biri. *bn.* **bendeke.** * **dengê xwe dagırtın** *bw.* dengini vurmak, çok mal kazanmak.
deng [2] *N.* 1. ses, gürültü, havadis. 2. oy, rey. * **deng belav e** *bw.* ortalıkta ses var, söyleniyor. /**— bırrin** *L.* ses kesmek, sesini kesmek, susturmak, susmak. * **deng der ketın** *bw.* ses çıkma, sesi çıkmak. * **dengê xwe dernakevi** *bw.* sesi çıkmaz, sesi boğulmuş. * **deng der xıstın** *bw.* ses çıkartmak, gürültü çıkartmak, şaiya yaymak. /**— dılêr** *rgd.* gür sesli. * **deng e deng** *bw.* sesli, sesten sese. /**—gaz** *rgd.* az konuşur. * **dengê — kırın** *bw.* duymak, anlamaya çalışmak. * **dengê wi bıke ka çı dıbêje** *bw.* onu dinle bakalım ne diyor. /**— gırtın** *L.* 1. ses almak, ses kayıt etmek. 2. sesi kesmek, sesini kesmek. /**— heye** *bw.* söyleniyor, haber var. /**—i** *N.* ses, sesli. /**—ir** *(denggiz) rgd.* meşhur. /**— jar** *rgd.* yanık sesli. * **deng jê bırrin** *bw.* sesini kesmek, susturmak. * **deng jê batın** *bw.* ses çıkmak, haber gelmek. * **deng jê ketın** *L.* 1. sesin kısılması, sesin düşmesi. 2. kendisinden ses çıkması. /**— ketın** *bwL.* sesin kısılması. /**— kırın** *bw.* 1. çağırmak, konuşmak, seslenmek, sesini çıkarmak, bağırmak. 2. küsken barışmak. * **deng lê ketın** *bw. bn.* **deng pê ketın.** * **deng lê kırın** *bw.* çağırmak, seslenmek. * **mın çend caran deng lê kır, lê wi nebıhist** *bw.* bir kaç kere onu çağırdım, fakat o duymadı. * **deng lı hevhatın** *bw. N.* ses uyumu. * **deng meng** *bw.* ses seda. * **deng meng tune** *bw.* ses seda yok. /**—nas** *rgd.* 1. sesi tanınan. 2. sesi ile tanınan 3. ismi ile meşhur. * **deng nas kırın** *bw.* sesini tanımak. * **deng ne kırın** *bw.* 1. sesini çıkarmamak. 2. birine küs olmak. * **deng pê ketın** *bw.* ses çıkmak, birinden veya bir yerden ses gelmek. 2. birinden haber gelmek. /**—şirin** *rgd.* tatlı sesli, sevimli sesli. /**—xoş** *rgd.* tatlı sesli, güzel sesli. * **deng û gazi** *bw.* ses ve haber.
deng û seda *bw.* ses ve seda. * **deng û stran** *bw.* türkü ve şarkı. /**—xweş** *rgd.* sesi güzel olan, güzel sesli. /**—xweşi** *N.* sulh, iyi haber, sükunet. /**—zırav** *rgd.* ince sesli, tiz. sesli.
dengani *N.* telefuz.
dengbêj *Nh.* ses sanatkarı, türkücü. /**—bêji** *N.* ses sanatkarlığı.
dengdan [1] *Lng. (deng dıde, deng bide)* ses vermek, seslenmek, adıyla sanıyla meşhur olmak.
dengdan [2] *N. L.* oylama, oylamak.

dengdar [1] 1. *Nx.* ses veren, ses çıkan. 2. *rgd.* meşhur, şöhretli.

dengdar [2] *Nx. Grm.* sessiz harf. * **dengdarên cêwi** *bw. Nh.* ç, k, p, r, t, x, gibi çift ses çıkaran harfler.

dengdêr *Nh. m. grm.* sesli harfler. * **dengdêrên drêj** *Nh.* uzun sesliler. * **dengdêrên kurt** *Nh.* kısa sesliler. * **dengdêrên duçeng** *Nh. bn.* **pevdeng.**

dengin *rgd.* 1. sesli, ses veren. 2. meşhur.

dengnuxêm 1. *rgd.* susturucu. 2. *N.* eksoz susturucusu, silah susturucusu.

dengvedan *Nh.* 1. yankı, sesin dönmesi, havadis. 2. *L.* havadis yaratmak, sesin dağılması, ses yayılmak, her tarafta duyulmak. * **şoreşa Barzani dengvedana xwe da dınyayê** *bw.* Barzani hareketinin sesi bütün dünyaya yayıldı. * **dengvedana mın jı bedena Dıyarbekrê zıvıri** *bw.* sesimin yankısı Diyarbakır surlarından geri döndü.

dengûbas *Nh.* havadis, olan biten, ajans, haber bülteni. * **deng û basên Kurdıstanê çı ne?** *bw.* Kürdistandan haber var mı?. * **deng û basên dınyayê** *bw.* dünya haberlleri, dünyada olup bitenler.

dengweş *Nh.* mikrofon, ahize.

dengzar Nx. gürültü.

denık *N. bn.* **dendık.**

denış *N.* tecrübe. /**– kırın** *L.* tecrübe etmek.

denışand/ın *Lg (dıdenışine, bıdenışine)* tecrübe etmek.

Denimark *N.* Danimarka/**–i** *rgd.* Danimarkalı, Danimarkaca, Danimarkayla igili.

dep [1] *N.* evlek, arazi dilimi. *bn.* **gûri.**

dep [2] *N.* tahta, tahta döşeme, kalas. * **depa sing** *Nh.* ant. göğüs kemiği. * **depıkê qoçê** *Nh.* dokumacılıkta kumaşın kalıplandığı tahta. * **depreş** *Nh.* sınıftaki kara tahta.

dep [3] *(depe) N.* Elazığ Bingöl arasında bir kaza, Karakoçan.

depo *N. Fr.* depo.

depozit *N. it.* depozit. *bn.* **sparde.**

deq [1] *N.* ellerdeki nasır, şişkinlik.

deq [2] *N.* kozalak, meşe veya çam kozalağı. * **deq lê dan/an deq kutan** *bw.* bir cins iri meşe kozalağını bir kaç yerinden delip üfliyerek müzik yapmak. Tunceli-Bingöl havalisinde kullanılır. /**– listın** *L.* bu kozalaklarla aşık oyununa benzer bir oyun oynamak. * **lı deqê xıstın** *bw.* tam gözünden vurmak, turnayı gözünden vurmak, argoda damarına basmak. * **deq lı deqê xıstın** *bw.* sözü söze vurmak. /**– mıri** *rgd.* aciz, uyuşuk. /**– şkandın** *L.* birini rezil edecek durum yaratmak, birini aşağılamak. * **fılan kesî deqê mın şkand** *bw.* falan kes beni gülünç duruma düşürdü.

deq [3] *N.* ant. aşık kemiği.

deq [4] *N.* vücuda yapılan döğme. * **deq bı deq** *bw.* aynısının tıpkısı. *bn.* **pışk.** * **deq dan** *N. L.* vücutta döğme yapmak. * **deqe rû** *bw.* birinin yüzüne karşı açık söylenen, yüzüne vurulan.* **deqê enîyê** *bw.* alındaki döğme. /**– kırın** *bwl.* döğme yapmak. * **lı deqê enîyê xıstın** *bw.* alnın çatından vurmak. * **deq û deq** *rgd.* tıpkı, aynısı. *bn.* **pışk, deq bı deq.**

deq [5] *N.* puan.

deq [6] *N.* madde, bölüm, kısım. * **dı vê deqê de deq hatıye nıvisın** *bw.* bu bölümde deq yazılmıştır.

deqand/ın *Lg (dıdeqine, bıdeqine)* vücuda döğme yapmak, beneklemek.

deqaq [1] *N.* davulcu, iyi davul çalan.

deqaq [2] *N.* ütü.

deqel [1] *N.* sert toprak.

deqel [2] *N. bn.* **çırg.**

deqelûz *N.* takla. *bn.* **dekbûz.**

deqılqan *N.* siyah üzerine beyaz puanlı bir kadın kumaşı.

deqiqe *N. A.* dakika. *bn.* **hûrdem.**

deqlûk *N.* kozalak. *bn.* **deq**[2]**.**

deqne *N.* bir hayır için verilen konser, balo, gece vs. /**– danîn** *bwl.* böyle bir işi organize etmek, hazırlamak.

deqor [1] *N. bn.* **dekor.**

deqor [2] *N.* iyi cins koyun.

Deqori *N.* Suriye Amuda ilcesinde bir Kürt aşireti.

der [1] *N.* yer, toprak. zemin. * **hiç tu derekê** *bw.* hiç bir yerde. * **lı derekê** *bw.* bir yerde, her hangi bir yerde. * **lı her derê** *bw.* her yerde. * **lı vê derê** *bw.* burada, bu yerde. * **xwe avêtın derekê** *bw.* bir yerlere sığınmak, kendini bir yerlere atmak.

der [2] *rgp.* ora, bura-bir yanda birincinin aynısıdır, fakat zarf yerini alır. * **ev der** *rgp.* burası *(bu yer).* /**–ek** *rgp.* belirsiz bir yer, bir mahal. /**–eke** *N.* dış, dış ülke. * **welatên dereke** *bw.* dış ülkeler. /**–ekê** *rgp.* bir yer, bir yerde. * **derekê dın** *bw. rgp.* başka bir yer. * **lı derekê** *bw.* bir yerlerde, bir yanda, bir tarafta. * **ev dera ha** *bw.* öylesi

bir yer. * **lı vê derê rûdınım** *bw.* burada *(bu yerde)* oturuyorum. * **va dera Holend e** *bw.* burası *(bu yer)* Hollandadır. * **der nema lê gerıyam** *bw.* gezmediğim yer kalmadı. * **lı ku derê** *bw.* nerde. * **lı derekê dın** *bw.* başka yerden, başka taraftan.
der [3] *N.* kapı. * **derê yeki de kar kırın** *bw.* birinin kapısında çalışmak. *bn.* **deri.**
der [4] *x. Grm.* sonektir. **brader, agehder, derbeder,** gibi.
der [5] *rgp.* dış, dışarı. * **ez lı der bûm** *bw.* ben dışardaydım. * **çûm der** *bw.* dışarı gittim, * **hatım der** *bw.* dışarı.geldim. * **der û cinar** *bw.* konu komşu. * **der û deşt** *bw.* yaban ve yaylalar. * **der û devi** *bw.* yaban-yazı.
der [6] *x. Grm.* önektir. kelimelere 'çıkarmak, açığa çıkarmak, meydana çıkarmak' anlamları verir. * **der awa** *N.m.* hal, şart, durum. * **der bırın** *N.L.* tabir, açıklamak. /**– dan** *L.* açığa vurmak. *bn.* **dan der.** * **der hatın** *bw.* fışkırmak, filizlenmek. /**– perin** *L.* dışarı kaçmak, kurtulmak. /**– poqin** *L.* çıkıntı yapmak, dışa çıkıntı meydana getirmek.
derabdan *N.* yorgan ve döşeklerin ortalarına atılan dikiş. /**– kırın** *L.* dikişlemek, dikiş atmak. *bn.* **mıtêl.**
derabe *N.* kepenk, parmaklık.
deramet *N.* gelir, kar.
derand/ın *Lg (dıderine, bıderine)* 1. serpiştirmek, dağıtmak. 2. ihracat. *bn.* **dêrandın**[1].
derani/n *Lg. (dertine, derine)* çekip çıkarmak, tahmin ve keşfetmek, açığa çıkarmak. * **hesêb jı hev der anin** *bw.* hesabı birbirinden ayırmak. * **jı hev deranin** *bw.* birbirinden ayırmak. * **nanê xwe deranin** *bw.* bir yerden veya şeyden ekmeğini çıkarmak.
derav *N.* 1. *cox.* sahil, su kenarı. *bn.* **perav.** 2. *N.* su mecrası. 3. *N.* sulama için tarlaya verilecek suyu muhtelif arklara bölerek su vermek, su tevzi kanallari. *(hakari bölgesi). bn.* **çavkani.**
derabzûn *N. bn.* **şêmûg.**
derawa *(der awa) N.* hal, şart, durum.
deravok *N. bn.* **derabzûn.**
derazink *N. bn.* **derabzûn, şêmûg.**
derb [1] *N.m.* darbe. * **derb..dan** *bwl.* darbe vurmak, ticarette vurgun vurmak. * **derbek** *rgd.* 1. hemen, acilen. 2. bir vuruş, tek darbe. * **bı derbekê** *bw.* bir vuruşta. * **derbek avêtın** *bw.* bir darbe atmak veya bir darbe ateş etmek. * **derb û agır** *bw.* darbe ve kurşun darbesi. /**..xwari** *rgd.* darbe yemiş.
derb [2] *N.* takat, enerji. * **jı derbê xwe ketın** *bw.* kuvvetten kesilmek, takattan düşmek.
derbare *rgp.* hakkında. * **derbareyi vê ferhengê de** *bw.* bu sözlük hakkında.
derbaz *Nne.* geçme, aşma. /**– bûn** *L.* geçmek, aşmak, * **derbazi hundur bûn** *bw.* içeriye geçmek. * **avê re derbaz bûn** *bw.* sudan geçmek. * **saet derbaz bû** *bw.* saat geçti, gecikti. * **qoç jı guh derbaz bû** *bw.* boynuz kulağı geçti. * **ser re derbaz bûn** *bw.* üzerinden geçmek. * **jê derbaz bûn** *bw.* yarışta vs. de öne geçmek. /**– kırın** *Lg* geçmek, aşırmak, geçirtmek, aşırtmak. * **me sınıf derbaz kır** *bw.* sınıfımızı geçtik. * **roja xwe bı valahi derbaz kırın** *bw.* günlerini boşuna geçirdiler. * **derbaz kırın wi ali** *bw.* öte geçeye geçirmek. * **jı sinor derbaz kırın** *bw.* huduttan geçirtmek.
derbeder *rgd.* dağınık, üstü başı bozuk. /**–i** *N.* fakirlik, dağınıklık, perişanlık. * **derbeder kırın** *bw.* 1. dağıtmak, perişan etmek. 2. mecbur edip veya küstürüp yadellere düşürmek.
derbeke *N.* darbuka. *bn.* **darbûqa.**
derben *N.* çuval vs.nin ağzını dikme veya bağlama ipi.
derbend [1] *N. cox.* iki dağ arasındaki dar geçit veya boğaz, arazide pasaj.
derbend [2] *N.* 1. sınır veya sahillerde bulunan küçük kale. 2. liman. *bn.* **bender.**
derbest *rgd.* 1. kapalı, mahfuz. 2. tamamen, tekmil.
derbık *N.* patlatma fişeği, havayi fişek.
derbû/n [1] *Lng. (der dıbe, der be)* sivilce veya çıbanın patlayarak cerahatın çıkması, doğmak, görünmek. * **kul der bû** *bw.* yara açıldı.
derbû/n [2] *Lng. (der dıbe, der be)* görünmek, kendini göstermek. * **stêrka sıbê der bû** *bw.* sabah yıldızı doğdu. * **çend sıwar lı me der bûn** *bw.* bir kaç süvari *(saldırı niyetiyle)* bize göründü.
dercaw *N.* havlu, büyük mendil.
derçık *N. bn.* **şêmûg.**
derçûn *Lng. (der dıçe, der bıçe)* görünmek, belli etmek, çıkmak. * **jê der çûn** *bw.* için-

den çıkmak. * **xwin jı destê mın der çû** *bw.* elimden kan geldi, veya elimden kan çıktı.

derd *N. n.* acı, hüzün, dert. /**— bûn** *L.* dert olmak, bela olmak. * **derd çûn** *bw.* acıyla ölmek, ızdırapla gitmek. * **derdê seri** *bw.* baş ağrısı, baş belası. * **bûye derdê serê mın** başıma bela olmuş. * **derdê xwe zıkê xwe de temart** *bw.* derdini içinde gizledi. /**— gırtın** *L.* derd almak. * **derd gotın** *bw.* derdini söylemek. * **derdi derve** *Nh.* dış hastalık. * **derdi bê derman** *bw.* çaresi bulunmıyan hastalık, çaresiz problem, dermansız dert, ilaçsız hastalık. * **derdi derûni** *Nh.* iç hastalık. * **derdi dıl** *bw.* gönül hastalığı. * **derdi dûri** *bw.* gurbet hastalığı. /**—kêş** *rgd.* dert çeken, dertli. /**—kêşi** *N.* dert çekmek, kahır çekmek. /**— kışandın** *L.* kahır çekmek, dert çekmek, ızdırap çekmek. /**—mend** *rgd.* dertli, hüzünlü. /**—mendi** *N.* dertlilik. /**—nak** *rgd.* dertli, kederli. * **derdo!** *B.* 1. derde çağrı. 2. başa mesele olmuş şey veya kimseye hitap. * **derd û bela** *bw.* dert ve bela. * **derd û dax** *bw.* dert ve keder, dert ve acı. * **derd û derman** *bw.* dert ve derman. * **derd û êş** *bw.* dert ve acı, acı ve sızı. * **derd û keder** *bw.* hüzün, telaşe, kahır. * **derd û kedera dıl êdi naye kışandın** *bw.* gönlümün hüzün ve ahı çekilmiyor artık. * **derd û kul** *bw.* 1. dert ve yara. 2. acı meseleler, kahır. * **derd û kulên tenêtıyê nayê kışandın** *bw.* yalnızlığın kahrı çekilmiyor. * **derd û qotık** *bw.* karışık meseleler, bir kimsenin çok problemi olması. /**— vêşartın** *bw.* derdini saklamak. /**— xwarın** *L.* kahır çekmek, derdini yemek.

derdank *N.* kap-kacak, kap. * **derdanka mizê** *bw.* oturak, lazımlık.

derdekopan *N. Bj.* tetanos.

derdekurtan *N. Bj. bn.* **derdekopan.**

derdese *N. Bj.* kuduz. *bn.* **har.**

derdest *rgd.* elde, el altında hazır, yakalama, tutma. * **derdest kırın bırın** *bw.* toparlayıp götürdüler, yakalamak, ele geçirmek.

derebeg *Nh.* Osmanlıcadan gelme bir kelime, toprak ağası, aşiret reisi.

derebin *N.* terebentin.

derece *N.* derece, kademe.

derefş *N. m.* 1. sancak. 2. sembol, flama. *bn.* **dırefş, dırewş.**

derendêz *N.* şubatın 14.cü gününe ait bir bayram.

dereng *rgd. rgp.* geç, geç vakit. /**— bûn** *L.* geç olmak, gecikmek. /**— çûn** *L.* 1. geç gitmek. 2. yavaş gitmek. * **dereng dereng** *bw.* geç geç, ağır ağır. /**— hatın** *L.* geç gelmek. /**—hıl** *rgd.* hazmı güç, hazmı zor. /**—i** *N.* gecikme, geç. /**— man** *L.* geç kalmak, gecikmek. /**—mayi** *rgd.* geç kalan, arda kalan. /**—tır** *rgd.* çok geç. /**—tırin** *rgd.* en geç, pek geç. * **derengıya rojê** *bw.* günün geç saati. * **roj lı me bû dereng e** *bw.* güne geciktik, ele uymaktan geç kaldık. * **derengıya salê** *bw.* yılın son ayları. /**— xıstın** *L.* geciktirmek. * **derenxıstî** *rgd.* geciktirilen.

derew *Nne.* yalan. /**—bêj** *N.* yalancı, yalan söyliyen. /**—çin** *rgd.* yalancı. /**—in** *rgd.* yalancı. /**—ini** *N.* yalancılık. /**—jen** *N.* yalan yayan. /**—kar** *rgd.* yalanı huy etmiş. /**—kari** *N.* yalancılık huyu. /**—ker** *N. rgd.* yalancı, yalan söyliyen. /**— kırın** *L.* yalan söylemek. * **derew û bêbexti** *bw.* yalan ve kalleşlik. /**—zin** *rgd.* sahtekar, aldatıcı. *bn.* **vır, dıro.**

derêxıstın *Lg bn.* **derxıstın.**

dergah *N. bn.* **dergeh.**

dergane *N.* giriş resmi, giriş vergisi.

dergeh [1] *N. m.* giriş kapısı, büyük kapı. /**—van** Nx. kapıcı, bekçi. /**—vani** *N.* kapıcılık. * **dergehvani kırın** *bw.* 1. kapıcılık etmek. 2. mesken yurt. *bn.* **deri.**

dergeh [2] *N.* pansiyon.

dergil *N.* çalı çırpıdan bağ bahçe kapısı. *bn.* **derqil.**

dergis *N. bn.* **desgırti.**

dergûş *N. m.* beşik. /**—ki** *rgd.* eşit, beraber. * **dergûşki ketın** *bw.* eşit düşmek, beraber kalmak, güreşte ikisi birden yan düşmek. * **dergûş gırê dan** *bw.* beşik bağlamak. /**— rajandın** *L.* beşik sallamak.

derhênan *N. bn.* **deranin.**

derıçk *N.* eşik, kapı önünde bir kaç basamaklı merdiven.

derınce *N. bn.* **pêpelûk.**

derız *N. bn.* **derz.**

derızand/ın *Lg (dıderızine, bıderızine)* yarmak, çatlatmak, yarık açmak.

derızi/n *Lng. (dıderıze, bıderıze)* çatlamak, yarılmak.

deri *N. n.* 1. kapı. 2. giriş, giriş yeri, gümrük, antre. * **avêtın ber deri** *bw.* kapı dışarı etmek, kapı önüne bırakmak. * **deri deri gerin** *bw.* kapı kapı dolaşmak. *

deri dı dêri de *bw.* kapı komşu, kapı kapıya. * **deri gırê dan** *bwl.* kapı bağlamak, kapı takmak. /**... gırtın** *L.* kapıyı kapamak, kitlemek. /**... kutan** *L.* kapıyı çalmak. * **deri lê dan** *bw.* kapıyı çalmak. * **deri lê xıstın** *bwl.* kapı çalmak, kapıyı vurmak. * **deri lı ber deri** *bw.* kapı komşu, kapı kapıya karşı. * **derin** *N.* çıkış, çıkış kapısı yeri *(exit).* * **deri pencere** *bw.* kapı pencere. * **deri pencere vekıri** *bw.* kapı baca açık. /**... şıkandın** *L.* kapıyı kırmak, kapıyı çekmek, kapı kapamak. /**... vebûn** *L.* kapı açılmak, kapının açılması. Mecazi anlamda bir yol veya imkan görünmek. * **Xwedê kerim e, me re ji derik vedıbe** *bw.* Allah kerimdir, bize de bir kapı açılır yani bir yol görünür. /**... vekırın** *L.* kapı açmak. Mecazi anlamda bir yerden yardım veya imdat gelmek. * **kes deri lı me venake** *bw.* kimse kapımızı açmıyor, yani kimse bize el uzatmıyor. * **Xwedê jı me re deriki vedıke** *bw.* Allah bize bir kapı açar, yanı bir yol gösterir. * **deri vekıri** *bw. rgd.* kapı açık. Mecazi anlamda, cömert. * **derê me herkesl re vekıri ye** *bw.* kapımız herkese açık. /**...zan** *N. bn.* **şêmûg.**

derinami *Nh.* ihraç, ret. * **derinami kırın** *Lh.* reddetmek.

derk *N. A.* anlama, sezme, idrak. /**... kırın** *L.* anlamak, sezmek, idrak etmek. *bn.* **seh.**

derkand/ın *Lg (1. dıderkine, bıderkine. 2. derdıkine, derkine)* anlamak, sezmek, idrak etmek. *bn.* **seh kırın.**

derkenar *N. P.* ilişikteki, not, ek yazı.

derketın *Lng. Lari. (derdıkeve, derkeve)* çıkmak *(dışarı çıkmak veya içinden çıkmak)*, zuhur etmek, meydana gelmek. * **derketın der ve** *bw.* dışarı çıkmak. * **paşê gotına mın derket** *bw.* sonunda dediğim çıktı. * **derketın çıyan** *bw.* dağlara çıkmak. * **jı erdê derketın** *bw.* yerden zuhur etmek. * **jı bın derketın** *bw.* altından çıkmak, hakkından gelmek, üstesinden gelmek. * **em jı bın vê ferhengê derdıkevın** *bw.* biz bu sözlüğün yapımı için altından çıkarız.

derketi *rgd.* çıkmış, ihraç edilmiş.

derkırın [1] *Lg (dıke der, der ke)* çıkarmak, çıkartmak, kovmak, ihraç etmek. * **em ûso jı komelê dıkın der** *bw.* Yusufu dernekten kovuyoruz, dernekten ihrac ediyoruz.

derkırın [2] *Lg (1. dıke der, bıke der. 2. derdıke, der ke)* yetmek, idare etmek. * **du nan jı me re dıke der** *bw.* iki ekmek bize yeter, iki ekmekle idare ederiz. * **bıla du nan jı we re bıke der** *bw.* size iki ekmek yetsin, iki ekmekle idare edin. *bn.* **kırın der, bes bûn.**

derkıri *rgd.* çıkartılmış, kovulmuş.

derlıng *N. bn.* **pancık.**

dermal [1] *N.* güveyin kız tarafına düğün için gönderdiği yiyecek-içecek. /**...i** *N.* 1. düğün işi için ayrılmış erzak. 2. çıkın.

dermal [2] *N.* düğünde kız tarafında hazırlıkları yürütmek ve yemekleri pişirmek için güvey tarafından tayin edilen adam.

dermal [3] *N.* besi hayvanı. /**... kırın** *L.* besiye almak.

derman *N.* ilaç, derman. /**...fıroş** *Nh.* eczacı, ilaç satan. * **dermanê germ** *Nh. bn.* **germok.** /**...geh** *N.* eczahane. * **dermanê xwastınê dan e** *bw.* istemenin ilacı vermektir anlamında atasözü. /**...kari** *N.* pansuman, tedavi. /**...ker** Nx. pansumancı, ilaç vuran, ilaç veren. /**... kırın** *Lh.* ilaç vurmak, tedavi etmek, ilaçlamak. /**...xane** *Nh.* 1. eczahane. 2. revir. klinik, dispanser.

dernexûn *rgd. bn.* **bernexûn.**

derozan *N.* hasattan sonra kalan başakları toplamak. *bn.* **qurf.**

deroze *N. bn.* **pars.**

derpê *(derpe) N.* don, külot. /**... avêtın** *L.* don eskitmek. Mecazide ahlaksızlık. * **derpê dasê** *bw.* orak biçmek için dizleri muşambalı özel don. * **derpê de kırın** *bw.* donuna etmek. * **derpê jı xwe kırın** *bw.* donunu çıkarmak. Mecazi anlamda ar damarı çatlamış kadın. * **derpê kışandın** *bw.* donu yukarı çekmek, don giymek. * **derpê lı xwe kırın** *bw.* don giymek. * **derpê si kırın** *bw.* orak biçmek için özel uzun don veya pantolonların diz kısımlarını deri ile dikmek.

derpêş *N.* takdim, arz, sunma. /**... kırın** *L.* 1. sunmak, öne sürmek, gözönüne getirmek, takdim veya arz etmek. 2. irşad etmek 3. öne sürmek.

derpi *N. bn.* **derpê.**

derqel 1. *N.* parça, parsel. 2. *rgd.* mini.

derqıtık *N. bn.* **derqil.**

derqil [1] *N.* çalı çırpıdan yapılan bağ bahçe kapısı. *bn.* **dergil.**

derqil [2] *N.* yük iplerini sıkmak için kul-

lanılan değnek, ağaç veya şiş. *bn.* **fatûl, pijık.**

ders *N. m. A.* ders. /**– dan** *L.* ders vermek. /**–dar** Nx. ders veren, öğretmen. /**– dayin** *N.* ders verme. /**– ditın** *L.* ders görmek. /**– gırtın** *L.* 1. ders almak. 2. bir şeyden ibret almak. /**– kırın** *L.* ders yapmak. * **jı dersê der ketın** *bw.* dersten çıkmak. * **ketın dersê** *bw.* derse girmek. /**–xane** *N.* dershane, sınıf. /**– xwandın** *L.* dersini okumak. * **çend dersê mın mane** *bw.* bir kaç dersim var.

dersım *Nh.* 1. gümüşkapı. 2. Zazaca konuşan kuzey Kürdistanda bir bölge. *bn.* **Dêrsım.**

dersok *N.* çit, yazma.

derşo *N.* bulaşık yıkama bezi.

derûber *rgp.* yer-yurt, şura bura, her taraf.

derûdor *rgp.* her taraf, etraf. * **lı der û dora xwe nıhêrin** *bw.* etrafını kolacan etmek.

derûn *N. P.* 1. ruh, can. 2. iç. /**–i** *rgd.* içten, içle ilgili. *bn.* **gıhan.**

der ve *rgd. rgp.* dışarı, dışarda, dış, hariç. * **der ve bırın** *bw.* dışarıya taşımak, veya dışarıya götürmek. * **der ve hatın** *bwl.* dıştan veya dışardan içeriye gelmek. * **der ve man** *bw.* dışta veya dışarda kalmak. * **der ve şandın** *bw.* 1. dışa veya dışarıya göndermek. 2. dıştan veya dışardan göndermek. * **der ve şandıni** *N.* ihracat etme.

derve dan *Lg (der ve dıde, der ve de)* 1. itiraf etmek. 2. eşelemek, eşmek, kazımak.

derve kırın *Lg (derve dıke, derve ke)* deşmek, kapalı bir şeyi veya tahkim bir yeri rızası hilafına kendi istifadesi için açmak, delmek veya gedik açmak, soymak. * **çewal derve kırın** *bw.* çuvala bıçak vs. atarak açıp bir şeyler aşırmak. * **mal derve kırın, benqe derve kırın, mezel derve kırın** *bw.* ev soymak, *(açmak)* banka soymak, *(açmak).* Mezar soymak *(açmak).* * **gur bızına me bır, heta gehıştım zık der ve kırıbû** *bw.* kurt keçimizi götürdü, ben yetişene kadar karnını yarmıştı. * **cêw derve kırın** *bw.* yankesicilikle cep açmak, cep soymak.

derveyi *N. rgd.* yabancı, ecnebi. *bn.* **bıyani.**

derwaze *N.* 1. araba. 2. büyük kapı.

derwêş *N.* derviş. /**–ane** *rgp. rgd.* derviş gibi, dervişliğe ait. /**–i** *N.* dervişlik. /**–xane** *Nh.* tekke.

derx *N.* kökten çıkan ağaç sürgünleri, piç. *bn.* **bijok.**

derxıstın [1] *Lg (der xe)* açığa çıkarmak, çıkartmak. * **der xıstın meydanê** *bw.* meydana çıkarmak veya meydana çıkartmak. * **av jê der xıstın** *bw.* suyunu çıkarmak. * **derxıstın ferehi yê** *bw.* ferahlığa çıkartmak. * **tam jê der xıstın** *bw.* tadını çıkarmak.

derxıstın [2] *Lg (der xe)* çıkarmak, kovmak, ihrac etmek. * **Ûso jı komelê der xıstın** *bw.* Yusufu dernekten çıkardılar, dernekten ihrac ettiler.

derxûn *N.* 1. ekmek pişirme masası. 2. kısa bacaklı masa. 3. kapak. *bn.* **dewang.**

derxûnki 1. *rgd.* eşit, berabere. *bn.* **dergûşki.** 2. kendiliğinden, re'sen.

derxwin *N. bn.* **derxûn.**

derya *N. m.* deniz, derya, okyanus. /**– Bakuri Tezi** *Nh.* Kuzey Buz Denizi. /**– Baltıqê** *Nh.* Baltık Denizi. /**– Egê** *Nh.* Ege Denizi. /**– Hetımi Bakuri** *Nh.* Kuzey Kutup Denizi. /**– Hetımi Başûri** *Nh.* Güney Kutup Denizi. /**– Hazar** *Nh.* Hazar Denizi. /**– Hındê** *Nh.* Hint Denizi. /**– Manşê** *Nh.* Manş Denizi. /**– Mermerê** *Nh.* Marmara Denizi. /**–nas** *Nh.* deniz bilgini, deniz mütahassızı. /**–nasi** *N.* deniz ilmi, deniz bilimi. /**– Reş** *Nh.* Karadeniz. /**– Spi Mawenci** *Nh.* Akdeniz. /**– Sor** *Nh.* Kızıl Deniz. /**–van** Nx. deniz personeli, denizci, bahriye, gemici. /**–vani** *N.* denizcilik, gemicilik. /**–yi** *rgd.* denizden, denize ait, denizle ilgili. /**– Zer** *Nh.* Sarı Deniz.

derz [1] *N.* yarık, çatlak. /**– bûn** *L.* çatlamak, çatlak olmak. /**– kırın** *L.* çatlatmak, yarık açmak. * **derz lê ketın** *bwl.* çatlak girmek, yarılmak. Ekseri çok ince yarık anlamında kullanılır. * **derz lı diwari ket** *bw.* duvar çatladı veya yarıldı. * **masê mın derz lê ketıye** *bw.* masam çatlamış.

derz [2] *N.* sıra halinde bir dikiş çeşidi.

derzi [1] *N.* iğne. * **derzi bı xwe re ke; şûjınê xelkê re** *bw.* iğneyi kendine çuvaldızı başkasına sok. * **derzi bavêji lı erdê nakeve** *bw.* iğne atsan yere düşmez. /**–dank** Nx. iğnelik, iğne kutusu, şırınga çanağı. /**–sıncaq** *Nh.* çatal iğne. * **derzıya dırûtınê** *N.* dikiş iğnesi.

derzi [2] *N.* doktor iğnesi, şırınga. /**– bûn** *L.* iğne olmak, aşılanmak, aşı olmak. /**– kırın** *L.* iğne yapmak, aşı yapmak. * **derzi lê dan** *bw.* iğne vurmak, aşı yapmak. *

derzıya lê xıstınê *bw.* şırınga iğnesi. *bn.* **perpûn.**
derzi [3] *N.* ant. ısırıcı böceklerin iğnesi. 2. sürüngenlerin dili. * **derzıya mêşan** *N.* arı iğnesi. * **derzıya maran** *N.* yılan iğnesi *(dili).* * **derzıya duhpûşkê** *N.* akrep iğnesi.
derzilo *N.* toplu iğne.
derzilok *N.* 1. sardunya çiçeği. *bot.* **Geranium.** 2. turna gagası. *bot.* **Erodium.**
derzîşıvan *Nh.* çoban tarağı. *bot.* **Dipsacus.**
desgırtî [1] *N. m. rgd.* nişanlı *(kadın).* * **desgırtıya mın gundi ye** *bw.* nişanlım *(kadın)* köylüdür.
desgırtî [2] *N. n. rgd.* nişanlı *(erkek)* * **desgırtıyê mın gundi ye** *bw.* nişanlım (*erkek)* köylüdür.
desigram *N. Fr. bn.* **desixram.**
desilitır *N. Fr.* litrenin onda biri. 1/10.lt.
desimetır *N. Fr.* metrenin onda biri. 1/10.m.
desixram *Nh. Fr.* bir gramın onda biri. 1/10.gr.
deskis *N.* casus. *bn.* **sixur.**
desmal *N.* mendil. *bn.* **dısmal.**
desnımêj *N. m.* abdest. *bn.* **destmêj.**
despot *N. Gr.* zorla yöneten, zalim. *bn.* **zalım, stemkar.**
dest [1] *N. n.* ant. el. /– **avetın** *L.* el atmak. * **dest avêtın hev** *bw.* yardımlaşmak. * **dest avêtın pêsîrê** *bw.* yakasına el atmak, birinin yakasına yapışmak. * **dest avêtın kerıkan** *bw.* eli kulağa atmak. Bilhassa Kürtlerde çalgısız türkü söylerken eli kulağa atarlar. * **dest avêtın guh** *bw.* eli kulağa atmak. /– **berdan** *L.* el çekmek. /–**berdayî** *rgd.* müsrif, israfçı. /– **bestın** *bn.* **dest gırêdan.** * **bı dest** *bw.* elle, el ile, eliyle. * **bı dest çê kırın** *bw.* elle yapmak, el işi. * **bı dest çêkırî** *rgd.* el yapması, sun'i. * **çûn dest** *bw.* el öpmek, el öpmeye gitmek. * **dan dest** *bw.* eline vermek, eline tutuşturmak. * **dest bı dest** *bw.* el ele, elden ele, beraber. /–**bıha** *Nh.* simsariyet, komisyon değeri. /– **bırın xwe** *bwl.* kendini savunmak, elini kaldırmak. /– **bızêv** *rgd.* eli çabuk, marifetli, naşit. /–**bori** *bw.* çok söyleyip iş yapmıyan, samimiyetsiz kimse. /– **çalak** *Nh.* eli çabuk, yankesici. /– **çepılandın** *L.* el çırpmak, şak şak vurmak. /– **çûyîn** *L.* eli varmak, eli gitmek. /– **dan** *L.* dokunmak, el vermek, işine gelmek. * **dest dan ber** *bw.* korumak, birine koruyucu melek görevini yapmak. * **dest dan hev.** 1. yardımlaşmak. 2. tokalaşmak. * **dest dan ser** *bw.* el koymak, müsadere etmek. * **dest dan ser pırtûkxana mın** *bw.* kütüphaneme el koydular. * **dest dan ser wıcdanê xwe** *bw.* elini vicdanına koymak. * **dest danîn ser** *bw.* el koymak, müsadere etmek. * **destê dawîn** *bw.* sonuncu el, son müşteri. * **destê dıduyan** *bw.* ikinci el, eski. * **destê nıkari gez bıki, tu maçi ki** *bw.* bükemediğin bileği öpeceksin anlamında atasözü. * **destê pêşın** *bw.* ilk elden, ilk sahibi. * **destê te kesk û sor bın** *bw.* elin dert görmesin. * **destê tenê deng jê nayê** *bw.* bir elin nesi var iki elin sesi var. * **destê tenê naçıt lı ser xwarınê** *bw.* bir elle sofraya bile gidilmez anlamında atasözü. * **destê xwe da, hûçıkê xwe xılas nake** *bw.* elini verdi kolunu kurtaramıyor. * **destê xwe ava sar û germ de nake** *bw.* elini sıcak suda soğuk suya koymuyor, yanı hiç bir iş yapmıyor. * **destê xwe vemalıştın** *bw.* 1. elini oğuşturmak. 2. kollarını sıvamak. /– **êşandın** *L.* el incitmek. /– **gırê dan** *bw.* elini bağlamak, kelepçeye vurmak. /– **gırtın** *bw.* elinden tutmak. * **jı dest gırtın** *bw.* elinden almak. /– **jê kışandın** *L.* el çekmek, vazgeçmek. * **pê dest gırtın** *bw.* elinden tutmak, yardım etmek. /– **hune kırın** *bw.* ele kına vurmak, eli kınalamak. /– **ketın** *L.* ele geçmek. * **dest nakevi** *bw.* ele geçmez, paha biçilmez. /– **neketın** *L.* ele geçmemek, ele avuca sığmamak. * **dest kırın paşılê xwe** *bw.* ellerini göğsüne koymak. * **dest kırın dest** *bw.* ele ele vermek, el ele girmek. * **dest kırın pesîrê** *bw.* eli yakasına yapışmak. * **dest lê dan** *bw.* elle dokunmak, elle kurcalamak. /– **lê danîn** *bwl.* okşamak, dokunmak. * **dest lê gerandın** *bwl.* okşamak, eliyle yoklamak, el gezdirmek. /– **lê ketın** *bwl.* el değmek. * **dest lê neketın** *bw.* el değmemek. * **lı ser destan gerandın** *bw.* el üstünde taşımak. * **dest lê weşandın** *bwl.* el sallamak. * **dest lê xıstın** *bwl.* el vurmak, el değdirmek. * **destê xwe lı Qur'anê xıstın** *bw.* Kur'ana el vurmak. * **dest lê ba kırın** *bw.* el sallamak. * **kırın dest** *bw.* elde etme, ele geçirmek, sahip olmak. * **dest lı pışt dan** *bw.* birini övmek, övgü ile şişirmek, pohpohlamak. * **dest lı ser desta** *bw.*

el elden üstün. /– lıvandın *L.* acele etmek, harekete geçmek. * **dest maç kırın.** *bw.* el öpmek. * **dest mıst dan** *bw.* elini ovuşturmak, elini okşamak. * **dest strandın** *bn.* **dest surandın.** /– **surandın** *L.* elle ovmak, elle ovuşturmak, ovuşturmak. * **destê xwe lı memıkên keçıkê surandın** *bw.* kızın memelerini elleri ile ovuşturmak. /– **şuştın** *L.* ellerini yıkamak, el yıkamak. /– **vedan** *L.* el açmak, el pençe durmak. /– **vehatın** *L.* eli bükülmek. /– **veweşandın** *L.* el sallamak, kollarını daire şeklinde sallamak. * **dest xıstın dest** *bw.* el ele vermek, elini eline koymak.

dest [2] *N.* sulta, nüfuz, hakimiyet. * **destê mın nagıhije dıjmın** *bw.* düşmana elim yetişmiyor, yanı gücüm yetmiyor. * **dest bılınd kın** *bw.* eller yukari! elleri kaldırın. * **dest bılınd kırın** *bw.* el kaldırmak, kendini müdafaa etmek. * **dest bı kar** *Nhx. rgd.* maharetli, elinde iş gelir. * **dest bırın xwe** *bw.* kendini savunmak, el kaldırmak, kendini korumak. /– **danîn** *L.* teslim olmak. * **dest de** *rgp. bw.* elde, elinde. * **dest de bûn** *bw.* elinde olmak. * **dest mın de nîne** *bw.* elimde değil, elden değil. * **dest de man** *bw.* 1. elinde kalmak. 2. acizlik ifadesi olarak birinin elinde çaresiz kalmak. * **erebê mın her roj arıze dıke ez dest de mam** *bw.* arabam her gün arıza yapıyor, elinde kaldım. * **dest de nebûn** *bw.* elinde olmamak. * **dest dırêj kırın** *bw.* el uzatmak. * **destê xwe berdan** *bw.* kendini oluruna bırakmak. * **destê xwe jê hılgırtın** *bw.* bir işten vazgeçmek. * **destê xwe tê dan** *bw.* elini bulaştırmak, kendini bir işe bulaştırmak. * **destê xwe vemalıştın** *bw.* bir işe başlamak, kolları sıvamak, her hangi bir işi üzerine almak. * **dest gıran** *bw.* 1. eli ağır, vuruşta eli ağır olan 2. *rgd.* beceriksiz, hantal, elinden iş çıkmaz. /– **gırtın** *L.* 1. elinden almak. 2. elinden tutmak. * **jı dest gırtın** *bw.* elinden almak, elinden çekip almak. /– **guhartın** *L.* el değiştirmek. * **jı dest hatın** *bw.* elinden gelmek. * **hatın dest** *bw.* el öpmeye gelmek. * **ez bı tenê têm destê bavê xwe** *bw.* ben yalnız babamın elini öperim. /– **helanîn** *bw.* el kaldırmak, kendini korumak, mukavemet etmek, karşı gelmek, nefsini korumak. * **dest hevi** *bw. N.* birlik, birleşme. * **dest hılgırtın** *bw. bn.* **dest helanîn.** * **dest jê berdan** *bw.* el çekmek, vaz geçmek * **dest jê helanîn** *bw.* vazgeçmek, bir şeyden elini çekmek. * **dest jê şuştın** *bw.* bir şeyden elini eteğini çekmek, son umudunu da yitirmek. * **dest jı xwe berdan** *bw.* ümütsizliğe düşmek, kendini kapıp koyuvermek, iki eli yanlarına düşmek. * **dest jı hev berdan** *bw.* birbirlerinden vaz geçmek. * **dest kurt** *rgd.* güçsüz, iktidarsız. * * **dest kurtî** *N.* iktidarsızlık. /– **rakırın** *L.* el kaldırmak, karşı gelmek. /– **sıvık** *rgd.* eli hafif. **dest û bask** *bw.* eller ve kollar. * **dest û lep** *bw.* el pençe. **dest û lıng** *bw.* el ve ayaklar. * **dest û mıst** *bw.* el avuç. * **dest û mıst vekırın** *bw.* el avuç açmak. * **dest û pençe** *bw.* el pençe. * **dest û pençe vekırın** *bw.* el pençe divan durmak. * **dest û pê** *bw.* 1. el ve ayaklar. 2. boy pos. * **bı dest û pê** *bw.* boyu posu yerinde. * **dest û tılî** *bw.* eller ve parmaklar. /– **xıstın** *L.* elde etmek, ele geçirmek, istila etmek, işgal etmek. * **gurçıka dest** *Nh.* el ayasında baş parmağa bağlı etli kısim. * **lı ser destan gerîn** *bw.* elden ele dolaşmak, el üstünde gezmek. * **xwe avêtın destan** *bw.* el öpmek, eli ayağı öpercesine saygı göstermek. * **xıstın dest** *bw.* ele geçirmek, elde etmek. * **xıstın destê xwe** *bw.* kazanmak, temin etmek, yakalamak. * **xıstın bın destê xwe** *bw.* hükmü altına almak, hegem..asi altına almak, birine, bir şeye ..ükmetmek. * **xizıkên hewêsa dest** *Nh.* el ayası çizgileri.

destajo *rgd.* muti, itaatkar.

destan *N.* destan. * **destana Memê Alan** *bw.* Mem ile Zinin destanı. * **destana Rustem** *bw.* Rüstemin destanı.

destar *N.* el değirmeni. /– **hêrdın** *L.* el değirmeni ile öğütmek.

destav *Nh.* büyük veya küçük abdest. /– **kırın** *L.* abdest bozmak. /– **rıjandın** *bw.* küçük abdest bozmak. /–**xane** *Nh.* abdesthane.

destavêj *rgd.* saldırgan, namussuz, ırz düşmanı. /–**î** *N.* saldırganlık.

destavêt/ın *Lh. Lg (dest davêje, dest bavêje)* 1. el atmak, tecavüz etmek, saldırmak. 2. ırza veya namusa tecavüz etmek.

destbelav 1. *rgd.* cömert, eli açık 2. müsrif. *bn.* **destvekırî.**

destbeser *N. rgd.* mahkûm, hükümlü.

dest bı ... kırın *L. bw.* başlamak, giriş yap-

mak. * **dest bı xwarınê kırın** *bw.* yemeğe başlamak. * **dest bı xwandınê kırın** *bw.* okumaya başlamak.
destbıra *Nh.* 1. sağdıç, *bn.* **şoşpan.** 2. ahret kardeşi. /**_ti** *N.* 1. ahret kardeşliği, sağdıçlık. 2. dayanışma, yardımlaşma. * **destbrati gırtın** *bw.* kardeşlik tutmak.
destbuhar *Nh.* naz, gözü kesmek. /**_tın** *L.* nazı geçmek. * **destbuhartına mın lı fılan kesi nabe** *bw.* falan kese nazım geçmiyor. *bn.* **çavbırin.**
destda/n *Lg (dest dıde, dest de)* dokunmak, el vermek, işine gelmek, izin, müsaade. * **jı mın re dest nade** *bw.* işime gelmiyor, bana el vermiyor. * **Xwedê dest da ezê herım** *bw.* Allah izin verirse *(el verirse)* gideceğim. * **bı dest dana Xwedê** *bw.* Allahın izniyle. /**_i** *Nh.* 1. el vermek, izni olmak. 2. *N. Grm.* malikiyet, iyelik. * **rengdêrên destdanıyê** *Nh.*malikiyet sıfatları. *bn.* **rengdêrên xweditiyê.**
destdayi *rgd.* uygun, müsait.
destdrêj 1. *N.* eli uzun, nüfuzlu. 2. *rgd.* saldırgan. 3. *N.* hırsız. /**_i** *N.* saldırganlık, hırsızlık. * **destdrêji kırın** *bw.* 1. saldırganlık etmek, hırsızlık etmek 2. ırza namusa el atmak. *bn.* **destavêtın.**
deste [1] *N.* 1. heyet. 2. askeriyede manga, takım. 3. aritmetikte 10 adet. * **destek cıl** *bw.* bir takım elbise.
deste [2] *N.* deste, demet, buket. * **deste kırın** *bw.* destelemek *(ekin sap vs.)* * **deste deste kırın** *bw.* destelemek, paketlemek.
destedêr kırın *Lg* 'derav' usuluyla başında bekliyerek tarlayı sulamak.
destedûvk *N. bn.* **kûnhewcar.**
destegir *rgd.* yardımsever, yardım eden, elden tutucu.
destek *N.* 1. parça, birim 2. destek, payanda, dayanak.
destemo *N.* hizmetçi kadın, oda hizmetçisi.
desteng *(destıeng) rgd.* eli dar, fakir, maddi yönden sıkışık, sıkıntı içinde *(para sıkıntısı).* /**_i** *N.* sıkıntı, darlık, çaresizlik.
destgırti 1. *rgd.* cimri. *bn.* **temayi.** 2. *N.* nişanlı. *bn.* **desgırti.**
destgir 1. *rgd.* iyilik seven, düşenin dostu olan. 2. *N.* yardım.
destgiran 1. *N.* nişanlı kız. 2. *L.* birinin elinden zar ağlamak, birinin elinden rahatsız olmak. * **ew pır jı destê kurê xwe dıgire** *bw.* o, oğlunun elinden zar ağlıyor.
destgiri *N.* nişanlı.
desthatın *Lh. bw. (jı dest tê, jı dest were)* elinden gelmek, becermek. * **jı dest nayê** *bw.* elinden gelmiyor, beceremiyor.
desthati *N.* imkan, elinden gelme. * **dest hatıyê mın evqas bû** *bw.* imkanım bu kadardı.
desthelan/ın *Lh. bw. (dêst heltine, dest heline)* el kaldırmak, karşı gelmek, koruma veya müdafaa etmek.
desthelat *rgd.* otoriter, muktedir, mesul. * **desthelati** *Nh.* otorite, salahiyet. * **desthelatıyên welêt** *bw.* ülkenin otoriteleri.
desthûçık *N. bn.* **zendek.**
destık *N.* tutamak, kol, sap. * **destıkê mekinê** *bw.* makina kolu. * **destıkê dolavê** *bw.* dolap veya çıkrık kolu. /**_ kırın** *L.* kol veya sap takmak.
destır *N.* tencere bezi, ocak eldiveni.
desti *N.* 1. testi, çömlek testisi 2. çiçek buketi, deste 3. orak veya ot biçmede bir ele sığacak kadar deste. *bn.* **cêr.** /**_cer** *Nh.* küçük su testisi. *bn.* **lûlık.**
destkar *Nh.* el sanatçısı /**_i** *N.* 1. el işi, el sanatı 2. *Nne.* tahrif.
destketın *Lg (dest dıkeve, dest keve)* elde etmek, ele geçirmek.
destkêş *N.* kalın eldiven. *bn.* **lepık.**
destkışan/ın *Lh. (dest dıkışine, dest bıkışine)* 1. el çekmek, çekilmek. 2. emekli olmak, bir işten veya fikirden ayrılmak.
destkuj *N.* 1. kasap. 2. hayvan kesim ustası. 3. katle musait kimse, kurbanlık kimse.
destlep *Nh.* 1. pençe. 2. el yordamı.
destmal *N.* mendil. *bn.* **dısmal.**
destmaye *Nh.* kapital, sermaye. /**_dar** *Nx.* kapitalist, sermayedar.
destmêj *N. bn.* **destnımêj.**
destmız *N.* 1. ticarette komisyon parası. 2. avans parası. 3. ücret. *bn.* **ked.**
destnımêj 1. *Nh.* abdest, namaza hazırlık. 2. *rgp.* namaz vakti. /**_ bûn** *bw.* abdestli olmak. /**_ gırtın** *L.* abdest almak. /**_ kırın** *bwL* abdest almak. * **destnımêja mın hatıye** *bw.* namaz vaktim gelmiş. * **destnımêja xwe teze kırın** *bw.* abdestini yenilemek.
destnıvis *N.* 1. el yazması, manüskript. 2. imza.
destpaqıj *bw.* eli temiz, iyi niyetli.
destpelıxi *rgd.* beceriksiz.
destpelınk *N.* el yordamı. * **deri gırt û bı**

dest pelınkê hestê xwe gerıya *bw.* kapıyı kapatıp el yordamıyla çakmağını aradı.
destpê *N.* başlangıç, giriş. /**— kırın** *L.* başlamak, giriş yapmak
destpêk *N. rgd.* başlangıç, giriş. /**—ı** *N.* başlangıç olarak.
destpis *bw.* hain, mendebur, kirli el.
destrêjk *Nh.* 1. pense, kıskaç 2 *N.* tetik, silah tetiği.
destşkên *rgd.* el kırıcı, moral bozucu.
destşo *N.* lavabo, küvet.
destşok *N. bn.* **mesıne, mısine.**
destûcer *N. bn.* **nazok.**
destûlep *bw.* 1. el yordamı. 2. el pençe. * **bı dest û lep kar kırın** *bw.* kendi el yordamıyla çalışmak.
destûpê *Nh. bw.* 1. kelle kulak 2. yardımcı unsur. * **dest û pê gırê dan** *bw.* elini ayağını bağlamak. * **dest û pê lerızin** *bw.* eli ayağı titremek.
destûr *Nne. m.* izin, müsaade, talimatname. /**— dan** *bw.* izin vermek, müsaade etmek. /**— gırtın** *L.* müsaade almak. /**—name** *N.* icazetname, müsaade kağıdı. /**— xwastın** *L.* izin veya müsaade istemek.
destvala *rgd.* eli boş, işsiz, avare.
destvank *N.* el prangası.
destvekıri *N. rgd.* eli açık, cömert. * **ew pare kom nake, bo zehf destvekıri ye** *bw.* o para biriktiremez, çünkü eli çok açık.
destxet *N.* 1. el yazısı. 2. *N.* imza.
destxwazi *Nh.* ihtiyaç, gereksinim.
destxwin *N.* eli kanlı.
destxwişk *N.* kadının en sadık kadın arkadaşı.
destyar 1. *rgd.* sempatik, cana yakın. 2. *N.* muavin, yardımcı.
destyaw *N.* ödünç, borç. *bn.* **deyn, qerd.**
deşeni *rgd.* baskıya uğramış, zulüm görmüş.
deşnam *N.* küfür. *bn.* **çêr.**
deşt *N.* 1. *cax.* ova. /**—ı** *N.* ovalı, ovaya ait. 2. *N.* bir müzik cinsi.
dev *N.* ant. 1. ağız. 2. *N.* giriş, delik, açıklık. 3. *rgp.* yan, nezd. *bn.* **def.** /**— avêtın** *L.* 1. laf atmak, ağız kavgası. 2. ısırmak, ağızla kapmak. /**— bışıri** *rgd.* yılışık. * **dev bı xwin** *bw.* ağzı kanlı, kudurgan, ağzı kana bulaşmış. /**—çêr** 1. *rgd.* küfürbaz 2. otlakçı, obur hayvan veya kimse. * **dev çêre** *bw.* obur hayvan, iyi otlanan hayvan. Mecazi anlamda bu tip insan. * **dev çûn paş kerıkan** *(guhyan) bw.* ağzı kulaklarına varmak. * **dev de lê xıstın** *bw.* ağzına vurmak, ağzına tokadı yapıştırmak. * **dev dırêj** *bw. bn.* **zman dırêj.** /**— dıri** *rgd.* çenesi düşük, geveze. /**—e rû** *rgp.* yüzüstü. /**—ezmanki** *N. rgd.* 1. damaktan konuşma. 2. ağızdan, şifahen. * **devê deri** *bw.* kapı ağzı, kapı eşiği. * **lı ber devê deri** *bw.* kapı eşiğinde. * **ne layıqi devê deri yê te ye** *bw.* kapına hizmetçi bile olamaz. * **devê rê** *bw.* yol ağzı. * **dev gırê dan** *bw.* ağzını bağlamak, ağzının payını vermek, sus payı vermek. /**—geni** *rgd.* ağzı kokan. /**— geni bûn** *bw.* ağzı kokmak. /**— gerîn** *N.* konuşabilmek, konuşma yeteneği olmak. * **heçı devê te dıgere jı mın bıxwaze** *bw.* ağzının döndüğü kadar benden dilekte bulun. /**—gılêj** *rgd.* salyalı, ağzı salyalı. /**— gırtın** *L.* ağzını bağlamak, susturmak. * **devê xwe bıgre** *bw.* ağzını tut, sus!, ağzını kapa!. /**—gırti** *rgd.* 1. ketum, ağzı sıkı 2 *rgd.* dilsiz. /**— gotın** *L.* şifahen söylemek, sözlü söylemek. * **dev jê berdan** *bwl.* vazgeçmek, ilgisini kesmek. * **dev jı hev çûn** *bwl.* ağzı açık kalmak, hayret etmek, ağzı bir karış açılmak. * **dev ketın hev** *bw.* ağzı kapanmak, çenesi kilitlenmek, sus pus olmak. /**— kırın** *L.* ağız koymak, yemeğe başlamak *(ekseri hayvan).* * **gayan dev kırıne xolê dıxwın** *bw.* öküzler samana *(baklagiller samanı)* burunlarını koyup yiyorlar.* **dev kırın dêv/dev** *bw.* ağız ağıza yapışmak, öpüşmek. * **dev kırın hev** *bwl.* 1. ağızla boğuşmak. 2. ağız ağıza yapışmak. * **dev lê kırın** *bw.* 1. yemeğe başlamak, yemeğe koyulmak. 2. başlamak. *(türkü, söz, konuşma vs.).* 3. dişlemek. * **dev lı hewa man** *bw.* ağzı havada kalmak. /**— mıri** *rgd.* konuşmadan aciz kimse. /**—nerm** 1. *rgd.* ağzı yumuşak, iltifatlı, ve tatlı konuşan, esprili. 2. sinsi konuşan veya ekseri alttan alan kimse. /**—nermi** *N.* yumuşak ağızlılık. * **dev nerm kırın** *bw.* *(birinin)* ağzını yumuşatmak, onu razı etmek. /**—pis** *rgd.* küfürbaz. /**—poş** *N.* kapak, ağız tülbendi. /**— şewıtin** *bw.* ağzı yanmak * **devê xwe jı şir şewıti û masti naxwe** *bw.* sütten ağzı yanan yoğurdu yemez. /**— tıji** *rgd.* 1. geveze, boşboğaz. 2. ağzı dolu. 3. ağız kalabalığı. * **dev û dıran** *bw.* ağız ve diş. * **dev û dıran şkandın** *bw.* ağzını burnunu kırmak, ağzını dişini kırmak. * **dev û lêv** *bw.* anatomi manası ağız ve du-

dak fakat deyimlerde yapmacık konuşmalar anlamı verir. * **baweriya wan lı ser dev û lêvan e** *bw.* yapmacıktan inanırlar. /**– û lêv kırın** *bw.* surat asmak. * **dev û rû** *N.* 1. yüz. 2. yüzgöz. *bn.* **devrû.** /**– vekırî** *rgd.* ağzı açik, hayretler içinde * **dev vekırî ma** *bw.* ağzı açik kaldı. * **dev vekırî man** *bw.* ağzı açık kalmak. /**–xar** *N. rgd.* 1. fiziki yapıda ağzı eğri. 2. mecazi anlamda yaltak, ağız yapan. 3. doğruyu hep yalandan söyliyen. * **dev xweş kırın** *bw.* ağzını tatlandırmak, yalandan tatlı konuşmak. /**– xwin** *rgd. rgd.* ağzı kana bulaşmış, kan kokusu almış. /**– xwinî** *N.* kan kokusu almak. /**– zêrin** *rgd.* 1. altın dişli. 2. ağzı altın gibi, hoş konuşan, sohbeti altın değerinde olan kimse. /**– zırav** *rgd.* zarif ağızlı, dilber ağızlı. * **esmanê dev** *Nh.* üst damak. * **lı dev bûn** *bw.* yanında olmak. * **lı dev çêm** *bw.* nehir kenarı. * **nermıka esmanê dev** *Nh.* yumuşak damak. * **panika dev an kama dev** *Nh.* üst damak. *bn.* **esmanê dev.**

devavêt/ın *Lh.* *(dev davêje, dev bavêje)* laf atmak, alay etmek, birine ağır söz söylemek.

devdevi [1] *Nh. rgp.* sonun bitiminde veya başlangıcın başında olan şey veya an. * **devdevi sıbê** *bw.* sabaha doğrü, sabaha karşı. * **devdevi salê** *bw.* yılın ilk veya son günleri, daha geniş anlamda ayları. * **devdevi ko ez bêm, tu hati** *bw.* tam ben gelecektim ki sen geldin.

devdevi [2] *rgd. N.* 1. abuk sabuk konuşan. 2 çabuk yiyen.

devdıfink *N.* tıpa, tıkaç.

deve *N.* deve. *bn.* **hêştır.**

devecû *N.* slogan. *bn.* **slogan.**

devedeşti *N.* tezek. *bn.* **keşkûr, sergin.**

develûasi *N.* *Fr.* devalüasyon, para değerinin düşmesi.

dever [1] *N.* 1. yer, bölge, lokal. 2. havali. *bn.* **cih, herêm.**

dever [2] *N.* 1. her yaşta kimse. 2. keskin aletlerin ağızlarının körlenmesi. *bn.* **kone.**

devgem *Nh.* gem demiri.

devgırtek *N.* kapak, tıpa. *bn.* **devık.**

devgur *N.* iki el parmakları arasında ipliklerden şekil yapma oyunu.

devık *N.* ağızlık, tıpa, tıkaç * **devıkê şûşê** *bw.* şişe tıpası, ağızlığı. * **devıkkêş** *Nh.* şişe açacağı.

devılken *rgd. Nh.* güleç, güler yüzlü. *bn.* **rûken, devken.**

devılxwin *rgd.* kana susamış. *bn.* **dev lı xwin, devxwin.**

devi *N. m.* çalı.

devistan *Nx.* çalılık, ekilmiyen çalılık arazi.

devjêberda/n *Lh. Nh.* *(dev jê ber dıde, dev jê berde)* bırakmak, vazgeçmek.

devken *rgd. bn.* **devılken.**

devkenok *rgd. bn.* **devılken.**

devkevçık *N. bn.* **demkevçık.**

devki *N. rgp.* ağızdan, sözlü.

devlık *N.* bakraç, kova. *bn.* **dewlık.**

devlıxwin 1. *rgd.* kanlı, kana, bulaşmış. 2. *L.* kan döken.

devok *N.* şive. *bn.* **şêwe.**

devokdasi *N. rgd.* yarım daire.

devrû *(dev û rû)* *N.* sima, yüz-göz, ağız-göz, yüz, surat, çehre.

dev şewıti *N.* pekmez, yağ, ve ekmek ve bazen de yumurta karıştırıp yapılan bir yemek çeşidi.

devşêr *Nh.* aslanağzı bitkisi. *bot.* **Antirrhinum.**

devti *N.* nişasta. *bn.* **nışast.**

devxwari *N.* tayın, yiyecek payı. *bn.* **qûmanya.**

dew *N.* ayran. * **dew çêkırın** *bw.* ayran yapmak. /**– kıyan** *L.* yayık yaymak. /**– vexwarın** *L.* ayran içmek. * **kı dıbê dewê mın tırş e** *bw.* kim kendisini beğenmez ki.

[illegible] *N.* ayran tulumu, ayranlık. * **dewê m**[illegible] **[illegible]ıbe ji ew e, nabe ji ew e** [illegible]ım bu[illegible]dur, bu da olsa, şu da olsa [illegible]

[illegible] *N. A. bn.* **dom.**

dewan *N.* müzakere, görüşme.

dewang *N.* *n.* kapak. *bn.* **devpoş, devgırtek.**

dewar *N.* büyük baş hayvan. /**– çêrandın** *bwl.* dawar otlatmak. * **dewar xwedi kırın** *bwl.* dawar beslemek.

dewask *N.* dokuma tezgahında çukurda olan ve ayakla çevrilen pedal.

dewdew *N.* dudu kuşu. *bn.* **tûti.**

dewen *N.* çalılık, küçük çalı. *bn.* **devi.**

dewêt *N.* divit. *bn.* **debır, hûring.**

dewısandek *N.* sıkma makinası, pres makinası.

dewısand/ın *Lg* *(dıdewısine, bıdewısine)* tıkmak, sıkmak, basmak, baskı altında tutmak *(siyasi olmayan şeyler için).* Bu fiil mesela bir çuvala pamuk, yün vs. yi dol-

durarken daha fazla alması için içine doğru sıkıca basmak anlamındadır. * **çewal dewısandın** *bw.* çuvalı basa basa doldurmak.

dewısi/n *Lng.* *(dıdewese, bıdewıse)* tıkılmak, alta sıkışmak.

dewık *N.* eriyen tere yağı tortusu veya üste çıkan köpüğü.

dewıqand/ın *Lg* *(dıdewıqine, bıdewıqine)* 1. yumurta tokuşturma yarışı. *bn.* **coq kırın.** 2. ham meyveyi kopararak serin yerde zamanından önce olgunlaştırmak, sun'i olgunlaştırma.

dewıqi/n *Lng.* *(dıdewıqe, bıdewıqe)* olgunlaşma. 2. erken gelişen dişi veya genç kız.

dewıxand/ın *Lg* *(dıdewıxine, bıdewıxine)* boğmak, ekseri köpek veya benzeri hayvanlar tarafından yere atılarak parçalamak veya boğmak. *bn.* **gewıxandın.**

dewıxi/n *Lng.* *(dıdewıxe, bıdewıxe)* boğulmak.

dewıyand/ın *Lg* *(dıdewıyine, bıdewıyine)* tahlil etmek, muayeneden geçirmek.

dewjın *N.* *bn.* **dewık.**

dewkis *N.* 1. çökelik için torbaya konulup süzdürülen ayran. *bn.* **toraq.** 2. tuluk ayranı.

dewl *N.* kova, kuyulardan su çekme kovası.

dewlemend *rgd.* zengin. /**– bûn** *L.* zengin olmak. /**–i** *N.* zenginlik. /**– kırın** *L.* zenginleştirmek. *bn.* **zengin.**

dewlet *N.A.* 1. devlet. 2. şans, talih. /**–i** *rgd.* 1. devlete ait. 2. aziz, mübarek. 3. *N.* servet, zenginlik. * **dewlet û mal** *bw.* mal ve zenginlik.

dewlık *N.* kova.

dewr *N.* devir, çağ, zaman parçası. * **dewr û dem** *bw.* devir ve zaman. * **dewr û dewran** *bw.* devir ve zaman. * **dewr û zeman** *bw.* devir ve zaman. *bn.* **dem, qırne.**

dewran *N. m. A.* 1. devir, çağ, zaman. 2. şans, talih. * **dewran sıya darê ye; geh lı jor û geh lı jêr e** *bw.* devir ağaç gölgesidir, bir aşağı bir yukarı, yani hiç kimse ilelebet hüküm süremez.

dews *N.* iz, yer. * **dewsa xwe gırtın** *bw.* yerini almak, yerleşmek. * **ketın dewsê** *bw.* takip etmek, iz sürmek, izinden gitmek, yerini almak. * **me dewsa tipên hûr de yên mezın nıvisîn** *bw.* biz küçük harf yerine büyük harfler yazdık. * **heval çû ıznê ez ketım dewsa wî** *bw.* arkadaş izine gitti ben yerine geçtim. /**– gırtın** *L.* yerini tutmak, ayrılanın yerine geçmek. /**–ok** *N. rgd.* yedek aza, yedek üye.

dexel [1] *N.* yabani otlar. *bn.* **kax.**

dexel [2] *N. m.* 1. alamet. 2. *rgd.* hilekar, sahte, kalp. /**–i** *N.* hilekarlık. *bn.* **zexel.**

dexes *rgd.* kıskanç. *bn.* **dexıs.**

dexezar *rgd.* 1. somurtkan. 2. hırçın, huysuz.

dexıs *rgd.* kıskanç.

dexısandın *Lg* *(dıdexısine, bıdexısine)* kıskandırmak.

dexısi/n *Lng.* *(dıdexıse, bıdexıse)* kıskanmak.

dexl *N.* mahsul, tahıl, hububat. * **dexl û dan** *bw.* hububat nevinden mahsul, yemiş.

dexme *N.* Zerduştilikte sessizlik kulesi.

dexs *N.* *bn.* **dexıs.**

dexso *rgd.* *bn.* **dexsok.** /**–yi** *N.* kıskançlık.

dexsok *rgd.* hain, kıskanç.

dexwer *N. rgd.* başkalarından güçlü olma.

dey *N.* ses, seda. *bn.* **deng.** * **dey lê kırın** *bw.* seslenmek, çağırmak. *bn.* **deng lê kırın.**

deyati *N.* *bn.* **dêti.**

deydık *N. m.* salıncak. *bn.* **hêlanek.**

deyn *N.* 1. borç. 2. alacak. /**–dar** *N. rgd.* 1. borçlu. 2. alacaklı, kredi açan, sermaye veren. /**– dayin** *L.* borç vermek. /**– gırtın** *L.* borç almak. /**– kırın** *L.* borçlanmak, borç almak. * **deyn û bar** *bw.* borç ve yük. *bn.* **dên, qerd.**

deyndar *N.* bir ağaç adı. *bn.* **dêdar.**

deyûs *N.* deyyus.

deyz *N.* *bn.* **diz.**

deza *N.* *bn.* **dêza.**

dezgah *N.* *bn.* **dezgeh.**

dezgeh *N.* kurum, kuruluş, cihaz, idare, müessese, sistem, teşkilat. /**– danin** *L.* teşkilatı kurmak, cihazları yerleştirmek. * **dezgeha dartraşıyê lı turtê danin** *bw.* marangoz aletlerini *(teşkilatını)* avluda kurmak. * **dezgeha hukumatê** *bw.* hükümet teşkilatı veya idaresi. * **dezgeh û dıkan** *bw.* dükkan ve müştemilatı. /**–van** *Nx.* organizatör. *bn.* **sazûman.**

dezgin *N.* kurucu, kuran, yönetmen, yönetici.

dezi [1] *N. m.* iplik, pamuk ipliği. /**– badan** *L.* iplik bükmek. /**– rêstın** *L.* iplik iğmek. * **dezi tê re kırın** *bw.* iplik geçirmek.

dezi [2] *rgd.* ekmeğin küflenmesi. *bn.* **kıtûk.**

dê [1] *N. m.* anne, ana. *bn.* **da, dayık.** /**–mari**

N.m. üvey anne. *bn.* **damari.** /**...ti** *N.* annelik, analık. /**...za** *N. n. Z.* amcaoğlu, yeğen. * **dê û bav** *Nh. bw.* ana-baba, ebeveyn.

dê ² *Larf.x.* gelecek zaman fiil hali, fiillere ...cek, ...cak sıfatını verir.

dêdar *N.* dişbudak familyasından bir ağaç. *bn.* **deyndar.**

dêh *N. bn.* **gund.**

dêhat *N.* köy *(hawar'da geçer) bn.* **gund.**

dêjnık *N.* arapçada 'nşad' olan bir nebat.

dêkane *N.* ökseotu. *bot.* **Viscum album.**

dêl ¹ *N.m. rgd.* dişi, kancık. /**...egur** *Nh.* dişi kurt. /**...ese** *Nh.* dişi köpek. /**...ık** *N.m.* 1. dişi kurt veya köpek, kancık. 2. Mecazi anlamda kancık gibi insan.

dêl ² *N. bn.* **dwêl.**

dêl ³ *rgp.* yerinde, yeri. * **jı dêla** *bw.* olacağı, yerinde, yerine. *bn.* **dews.**

dêl ⁴ *N.* değişme, bedel. * **berdêll kırın** *bw.* takas etmek.

dêlemar *Nh.* sarı veya yeşil renk iri bir kertenkele. *zoo.* **Lacerta trılıneata/medıa.**

dêlındêz *N.m.* merasim. *bn.* **dêrındêz.**

dêli ¹ *N.* ikaz, tenbih.

dêli ² *N.* sarmaşık üzümü.

dêm *N. bn.* **gep.**

dêm *N. rgd.* sulak olmayan arazi. /**...i** *rgd.* sussuz arazide yetişen bitki. *bn.* **bej.**

dêman *N.* sebze ziraatçısı. * **bûne cotkar û dêman** *bw.* ziraatçı ve sebze çiftçisi oldular. /**...i** *N.* çiftçilik.

dêmcame *N.* 1. aldatıcı görüş, hayal, serap, pusarık, yalgın. 2. kuşları aldatıp avlamak ve onları belirli bir yere toplamak için yapılan özel gizleme yeri.

dêmçin *N.* az su istiyen bitki.

dêmi ¹ *N.* kadife. *bn.* **qedife.**

dêmi ² *rgd.* 1. sussuz arazi, sulak karşıtı. 2. sussuz bitki, yağmur suyuyla yetişen bitki. *bn.* **dimen².**

dên *N. bn.* **deyn.**

dêr ¹ *N.* manastır, kilise. * **heta te dêrek ava kır, te mızgeftek xıra kır** *bw.* sen kiliseyi yapayım derken, camiyi bozdun yani kaş yapayım derken göz çıkarmak anlamında atasözü.

dêr ² *N. S.* hat, çizgi, satır.

dêran *rgd.* çaresiz, perişan, harabe. *bn.* **wêran.**

dêrand/ın ¹ *Lg (dıdêrine, bıdêrine)* çalkalayıp ayıklamak, dağıtmak.

dêrand/ın ² *Lg (dıdêrine, bıdêrine)* 1. ekmek *(ekin)*. 2. dikmek *(ağaç vs.)*.

Dêrık 1. *N.* Mardine bağlı bir ilçe. * **Dêrıka çıyayê Mazi** *bw.* Mazı dağındaki Derik ilçesi. 2. *rgd.* eski, antika. 3. tarih. /**...sal** *rgd. rgp.* eski zaman, eski yıllar. *bn.* **dirok.**

dêrındêz *N.* Hiristiyanların 14 şubat bayramı.

dêrin *rgd.* eski, antik, ananevi, geleneksel.

dêrs *rgd.* berbat, pis, kirli. /**... bûn** *L.* berbat olmak, pislenmek, kirlenmek, haram veya heba olmak. * **bı çapa xırab, ferhenga mın a pêşın dêrs bû çû** *bw.* kötü baskı ile benim önceki sözlüğüm berbat oldu gitti. /**... kırın** *L.* pislemek, berbat etmek, kirletmek. * **wi xwe dêrs kır** *bw.* kendini berbat etti, kendini rezil etti. * **bınê xwe dêrs kırın** *bw.* altını pislemek. * **çay ser xwe de rıjand û çakêtê xwe dêrs kır** *bw.* üzerine çay döktü de ceketini berbat etti.

Dêrsım *N.* Dersim, merkezi Tunceli olan ve çoğu Alevi mezhebine mensup Zazaca konuşan bir bölge ve halkı. *bn.* **Dersım.**

dêse *N.* dağ koyunu, yabani koyun. *zoo.* **Rupicapra rupicapra.**

dêş *N.* ilahi, derviş ve seyitlerin dini ve mistik şarkıları.

dêv *N.* dev, normaldan iri insan. * **dêv û dırınc** *bw.* olağanüstü şeyler. *(dev, cin, şeytan vs.)* /**...zıme** *N.* kabus. *bn.* **kaos.**

dêw *N. S. bn.* **dêv.**

dı ¹ *dç.* fiillerin şimdiki zaman halini sağlar. mesela: dikim, diçim, dixwim.

dı ² *dç.* türkçede ...de, ...da, ...te, ...ta, ...den, ...dan, ...içinde. gibi fiil ekleri ve edatları yerini alır. * **dı alıyê me de** *bw.* bizim tarafta veya bizim taraftan. * **dı ber de** *rgp. bw.* önünde. * **dı ... de** *rgp.* içinde, arasında. * **dı ber ... de** *bw.* önünde, yanında * **dı ber nan de av xwarın** *bw.* yemeğin yanında su içmek. * **dı ber mırınê de** *bw.* ölümün eşiğinde. * **dı bın ... de** *bw.* altında. * **dı bın de çûn** *bwl.* top atmak, iflas etmek, dipten gitmek. * **dı bın masê de** *bw.* masanın altında. * **dı cıh de** *rgp. bw.* 1. yerinde, haklı. 2. hemen, aniden. * **dı cıh de hışk bû** *bw.* aniden kupkuru kesildi. * **çav lı gur ket dı cıh de birve çû.** kurda gözü değince aniden bayıldı. * **dı cıh de bıgerın** *bw.* yerinde arayın. * **dı dora ... de** *rgp.* 1. sırası, fırsatı. 2. *rgp.* etrafında.

sırasında. * **herkes dı dora xwe de xurt e** *bw.* 1. herkes kendi fırsatında cesurdur. * **dı nav...de** *bw.* içinde, arasında, merkezinde. * **dı nav me de** *bw.* içimizde, aramızda. * **dı ... re** *rgp.* arasından, içinden. . * **dı bın ... re** *rgp.* altından. * **dı bın masê re** *bw.* masanın altından. * **dı pey re** *rgp. bw.* arkasında, müteakkip. * **dı ser ... de** *rgp. bw.* üstünden. * **dı ser ... re** *rgp. bw.* üstünden, üzerinden. * **dı ser re gırtın** *bw.* üzerinden kaplamak, üzerine üşüşmek. * **dı ser de gırtın** *bw.* üstünde yakalamak, suç üstü yakalamak. * **dı ... ve** *rgp.* alttan, ...den, ...dan, ...ten, ...tan. * **dı bın ve kırın** *bw.* altına bükmek. * **dı bın ve rakırın** *bw.* alttan kaldırmak, dipten kaldırmak. * **dı qula derziyê ve çûn** *bw.* iğnenin deliğinden geçmek.

dıa *N. A.* dua. /**... kırın** *L.* dua etmek.

dıbe *L.* olmak fiili olan "**bûn**" kelimesinin şimdiki zaman halidir.

dıbe ko *rgp. dç.* olur ki, olabilir ki.

dıbıstan *N.* ilkokul, okul.

dıbıt *dç. rgp.* belki, olur, olabilir. *bn.* **dıbe.**

dıdan *N.* ant. diş. *bn.* **dran.**

dıdand/ın *Lng.* *(dıdıdine, bıdıdine)* kıtır kıtır ses çıkarmak.

dıdrwan *rgd.* ikincisi, ikiler. *bn.* **du.**

dıdo *N. rgd. bn.* **du.**

dıfn *N.* ant. burun. *bn.* **bevil, poz, fırnık.**

dıfre *N. Bj.* bir at hastalığı.

dıfs *N.* pekmez, üzüm bulamacı. *bn.* **dıms, aqıt.**

dıgel *dç.* ile, ...yle, ...le, ...la, birlikte, beraber. * **dıgel hev** *bw.* beraber, birlikte. * **dıgel vê hındê** *bw.* bununla beraber, bu kadarı. * **dıgel vê qasê** *bw.* ...rağmen, bununla beraber. * **dıgel vê yekê** *rgp.* bununla beraber, bundan böyle. * **dıgel xwe** *bw.* beraberinde, kendiyle birlikte. * **dıgel xwe bırın** *bw.* beraberinde götürmek. * **dıgel yeki çûn** *bw.* biriyle gitmek.

Dıh *N.* Eruh ilcesinin Kürtçe adı.

dıhar *N.* zirve, üst. *bn.* **pozık.**

dıhından [1] *Lng.* *(dihın dıde, dıhın de)* erimek, terlemek. *bn.* **xudan**

dıhından [2] *N. L.* bir şeye önem vermek, özen göstermek, kuvvetlendirmek. *bn.* **dihn.**

dıhlık *N. rgd.* dişi kedi.

dıhm *N.* çorak, kurak. *bn.* **şorax.**

dıhmık *N.* bir meyve ağacı türü.

dıhn [1] *N. bn.* **dihn.**

dıhn [2] *N.* ant. *bn.* **don, dwin.**

dıhok *N.* 1. Siirtte bir köy. 2. güney Kürdistanda bir şehir.

dıhol *N. bn.* **dehol.**

dıj 1. *dç. rgp.* karşı, anti. 2. *N.* rakip. 3. *rgd.* aksi, tersi. /**...ane** *rgp.* tersine, aksine. /**...ber** *rgd.* karşıt. *bn.* **dıjraber.** /**...beri** *N.* karşıtlık, mukavemet, direniş. /**...girani** *N.* karşı ağırlık, eşağırlık. /**...hev** *(dıji hev)* *N.* karşıt, birbirinin karşıtı. /**...i** *N.* zıtlık, karşıtlık, aksilik. * **lı dıji yeki rabûn** *bw.* birine karşı ayaklanmak, karşı gelmek. * **dıji her tışti** *bw.* her şeye karşı.

dıjmın [1] *N.* düşman. /**...ahi** *N.* düşmanlık. /**...ane** *rgd. rgp.* düşmanca.

dıjmın [2] *N.* küfür. *bn.* **çêr, xewer.**

dıjraber 1. *dç. rgp.* karşıt, zıt. 2. *N. Grm.* aksi mana veren kelimeler. Mesela: **reş-spi, tari-roni, gıran-sıvık** gibi. /**...i** *N.* 1. karşıtlık, zıtlık. 2. mukavemet, direniş.

dıjûn *N.* küfür. /**... kırın** *L.* küfretmek. *bn.* **çêr, xewer, dıjmın**[2].

dıjwar *rgd.* 1. zor, sert, şiddetli. 2. kuvvetli, yavuz. /**...i** *N.* sertlik, yavuzluk, şiddet. /**...tır** *rgd.* daha sert, daha şiddetli. * **dıjwari û tengasi** *bw.* zorluk ve yokluk. * **dıjwar û xedar** *bw.* sert ve zalim.

dık *N. m.* seki, divan, oturmak için sedir.

dıkak *N.* domates, patlican, kabak, fasulye, bezelye ve biberden ibaret sebze veya bunlardan ibaret sebze bahçesi.*(hakari bölgesi).*

dıkan *N. m.* dükkan, mağaza. /**...dar** *N.* dükkancı. /**... vekırın** *L.* dükkan açmak. *bn.* **dûkan.**

dıkınand/ın *L.* *(dıdıkınine, bıdıkınine)* çok pis veya temizlenmesi zor olan leke yapmak, elbise lekesine sebep olmak.

dıkıni/n *L.* *(dıdıkıne, bıdıkıne)* çıkmayan lekeye sebep olmak.

dıktor *N.* doktor. /**...i** *N.* doktorluk. *bn.* **bıjijk.**

dıl *N.* ant. 1. kalp, yürek. 2. gönül, can. * **avêtın dıl** *bw.* kalbe doğmak. * **bı dıl** *bw.* gönülden, içtenlikle. * **bı dılê te** *bw.* gönlüne göre, senin rızanla. * **bı dılê xwe** *bw.* gönlünce. * **dıl û ciger** *bw.* kalp ve ciger. * **dıl û gurçık** *bw.* kalp ve böbrek, Kürtçede iç organlar anlamı verir. * **dıl û gurçıkê wi helısin** *bw.* iç organlarından bir veya bir kaçında bozukluk olduğu zaman anlatılır. * **dıl û hınav** *bw.* iç organlar. *bn.* **dıl û gurçık.** /**...aza** *rgd.* kendine buyruk, özgür. /**...azad** *rgd.* gönlü rahat. /...

bawer *rgd.* mümin, inançlı. /**_baz** 1. *rgd.* cilveli, şakrak, flört eden, hoppa. 2. *N.* hoş konuşan. 3. *N.* gönül fethedici. /**_bazi** *N.* flört, cilve. * **dılbazi kırın** *bw.* cilve yapmak, flört etmek. /**_bend** *N.* 1. tercüman, mütercim *(hawar'da geçer)*. 2. *rgd.* kalpten bağlı, aşık. * **ez dılbendê porê kej ım** *bw.* ben sarışınlara hayranım. /**_best** *rgd.* *bn.* **dılgırê**. /**_bextıyar** *rgd.* gönül saadeti, gönül rahatlığı. * **dıl bı guman** *bw.* şüpheci, kararsız. * **dıl bı hewes** *rgd.* iştahlı, arzulu. /**_ bıjin** *bw.* gönlü çekmek, iştahı çekmek, imrenmek, arzulu olmak. /**_ bıjok** *rgd.* tatlı bir yemeğe karşı arzusu olan, imrenen. /**_bırin** *rgd.* kalbi yaralı, gönlü yaralı. * **dıl bı tırs** *rgp.* korkakça. /**_ borin** *L.* bayılmak, kendinden geçmek, iştiha veya arzusu kalmamak. /**_ çepel** *rgd.* kötü niyetli, kötü kalpli. /**_ çûn** *L.* imrenmek, arzusu çekmek, iştahı olmak. * **dılê mın naçe wê xwarınê** *bw.* o yemeği canım çekmiyor. /**_çûçık** *rgd.* maymun iştahlı, şıpsevdi. /**_ dan** *L.* sevmek, gönül vermek. * **wê dılê xwe daye wi** *bw.* o *(kadın)* ona *(erkek)* gönül vermiş. /**_dani** *rgd.* dokunaklı, heyecan verici. /**_dar** *rgd.* *N.* maşuk, sevilen. * **dılketi û dıldar** *bw.* aşık ve maşuk veya seven ile sevilen. /**_dayi** *rgd.* seven kadın, maşuk. * **dıl de hatın** *bw.* içinden gelmek, gönlünden kopmak. /**_ dızi** 1. *rgd.* gizli. 2. gönül çalma. /**_ dızin** *L.* gönül çalmak, gönül fethetmek. /**_evin** *rgd.* aşık, sevdalı. * **dılê mın dıbêje** *bw.* gönlüm söylemek istiyor, canım istiyor. * **dılê mın lê dıbıje** *bw.* onu istiyorum. * **dılê mın lê dıçe** *bw.* 1. onu arzuluyorum. 2. onun için üzülüyorum. * **dılê mın lê nagıre** *bw.* 1. gönlüm tutmuyor. 2. dayanamam. * **dılê mın lê xıra bû** *bw.* ondan şüpheye düştüm, ona bozuldum. * **dılê xwe rehet kırın** *bw.* kalbini rahatlatmak, gönlünü hoş tutmak. * **dılê xwe roni kırın** *bw.* gönlünü aydınlatmak, kalbini temizlemek. * **dılê xwe safi kırın** *bw.* affetmek, anlaşmak. /**_fıreh** *rgd.* 1. mesut, rahat. 2. sabırlı, geniş yürekli, geniş kalpli. /**_i** *N.* 1. rahatlık. 2. sabırlılık. /**_germ** *rgd.* sıcakkanlı, ümütlü. * **dıl germ kırın** *bw.* oyalamak, ikna etmek, ümüt vermek. /**_geş** *rgd.* gönlü bol, gönlü şen, kalbi şen, neşeli, mutlu, memnun. /**_geşi** *N.* mutluluk, sevinç. /**_gır** 1. *rgd.* kibirli, hassas 2. hissi, alıngan. 3. mağrur. /**_gıran** 1. *rgd.* isteksiz. 2. ağırbaşlı. * **dıl gıran bûn** *bw.* kızmak, alınmak. /**_gırê** *rgd.* bağlı, sadık. /**_gırêdayi** *rgd.* *bw.* 1. samimi, içten. 2. gönülden birine bağlanıp kalmış. /**_ gırtın** *L.* 1. gönlünü almak, 2. alınmak, usanmak. 3. kalbi tutmak, gönlü incinmek. /**_gırti** *rgd.* üzgün, gönlü kalmak, dargın. /**_ guhartın** *L.* 1. gönül değiştirmek. 2. fikir değiştirmek. * **heval her tıştî zû dıgıre dılê xwe** *bw.* arkadaş her şeye çabuk kızar veya çabuk alınır. /**_hebin** *rgd.* meyyal, eğilimli. /**_ hebûn** *L.* 1. arzu etmek, gönlü olmak, niyeti olmak. 2. razı olmak, canı istemek. * **dılê wi heye ko bê** *bw.* gelmeye canı istiyor, razı oluyor. * **mın dıl heye ko** *bw.* istiyorum ki, ..niyetindeyim. * **mın dıl heye ko ez herım** *bw.* gitmeye niyetim var. /**_ herışandın** *L.* kalp kırmak. /**_ hêsa** *rgd.* rahat. /**_hêsayi** *bw.* kolaylıkla, rahatlıkla. /**_hesın** *rgd.* demir kalpli, taş kalpli, insafsız. /**_ hılgırtın** *L.* nefsine hakim olmak. /**_hışk** *rgd.* sert, zalim, insafsız. /**_hışki** *N.* sertlik, zalimlik. /**_ hıştın** *Lh.* moralman yaralamak, kalbini kırmak, gönlünü kırmak, hayal kırıklığına uğratmak. * **dılê wi mehêle** *bw.* kalbini kırma, hatırını kırma. /**_hışti** *rgd.* dargın, küs. /**_jar** *rgd.* *N.* zavallı, dertli. /**_jari** *N.* zavallılık, gönül fakirliği, tevazu. * **dıl jê çûn** *bw.* 1. ikrah etmek, tiksinmek. 2. bir şeye alerjisi olmak. /**_keçık** *bw.* *rgd.* ürkek, çekingen. /**_kêş** *rgd.* çekici, cazip. /**_koçer** *rgd.* neşeli, hoppa. /**_kul** *rgd.* hüzünlü, kalbi veya gönlü yaralı. /**_kuli** *N.* teessür. /**_ kutin** *L.* kalp çarpmak, kalp çarpıntısı. * **dılê wi weki dehol dıkute** *bw.* kalbi davul gibi çalıyor. /**_kûr** *rgd.* derin kalpli, kapalı kalplı, gizli hesaplı. * **dıl lê çûn** *bw.* arzulamak, gönlü çekmek. * **dıl lê dan** *bw.* kalp vurması, kalp çarpması. * **dıl lê man** *bw.* 1. şüphelenmek, şüphe etmek. 2. iştah kırıcı bir şey yemekten, o şeye karşı allerjisi olmak. 3. bir iş veya şeyden tatmin olmamak. * **dılê mın lı te ma ye** *bw.* sana küskünüm, sana dargınım veya sana kırgınım. * **dıl lı hev dan** *bw.* mide bulanmak. * **dıl lı hev ketın** *bw.* içi bulanmak, mide bulantısı olmak * **tıştê tırş dıxwım dılê mın lı hev dıkeve.** *bw* ekşi şeyler yiyince midem bulanıyor. *(Hedenise burada kalple yürek aynı anlamında kullanılıyor ki çok geri)*

den büyük olan. 2. *rgd.* mağrur, kibirli. 3. himmetli, merhametli. /**_mezını** *N.* ruhen büyüklük, hamiyet. /**_nas** *N.* kalp uzmanı, kardiyoloğ. /**_nasi** *N. Bj.* kardioloji. /**_nazık** *rgd.* hassas, duygulu, hissi. /**_nerm** *N. rgd.* yufka yürekli, hassas gönüllü. /_ nerm bûn *bw.* merhamete gelmek, kalbi yumuşamak. /**_nermi** *bw.* yufka yüreklilik. * **dıl nermi kırın** *bw.* yufka yüreklilik göstermek. * **dıl nerm kırın** *bw.* gönlünü etmek, razı etmek, kalbini yumuşatmak. * **mın dılê wê nerm kır.** *bw.* onun *(kadın)* gönlünü aldım, razı ettim. /**_nexwaz** *rgd.* isteksiz, canı istemiyen. /**_nıwaz** *rgd.* çekici, cazip. /**_nızm** *rgd.* alçak gönüllü. * **dıl pê şewat** *bw.* birine veya bir şeye gönlü acıma, onunla kalbi yanma. * **Kurdıstan wısa xırabe bûye ko dılê mırov pê dışewıte** *bw.* Kürdistan öyle harap olmuş ki, insanın yüreeği yanıyor. /**_pis** *rgd.* pis kalpli, kıskanç. /**_qewin** *bn.* **dılxurt.** /_ **rabûn** *Lh.* kusmak üzere olmak, içi bulanmak. /_ **ragırtın** *bw.* nefsine hakim olmak. /**_rast** *rgd.* sadık, muhlis. /_ **razi** *bw.* gönülden rahat, gönlü razı edilmiş. /**_reheti** *N. bw.* gönül rahatlığı, iç huzuru. /**_rehm** *rgd.* merhametli. /_ **revin** *bw.* birini bir şeyden veya kimseden soğutma. /**_roni** *bw.* açık kalpli, temiz kalpli, temiz yürekli. /**_saf** *rgd.* temiz kalpli, gönlü saf. * **bı dıl safıya xwe em ketın vi hali** *bw.*gönül saflığımızdan bu hale düştük. /**_sar** *rgd.* isteksiz, soğuk kalpli. * **dılê mın lı te sar e** *bw.* sana küsüm, dargınım, gönlümde sana karşı soğukluk vardır. /**_sari** *N.* gönül soğukluğu. * **dıl sari kırın** *bw.* isteksizlik göstermek, bıkkınlık vermek. /**_saz** *Nx. rgd.* gönül şenlendirici, gönül kurucu, gönül alıcı. * **dıl seh kırın** *bw.* gönlünü aramak, niyetini aramak. /**_sırti** *N.* kötülük. /**_sıvık** 1. *rgd.* hafif meşrep. 2. korkak. 3. karektersiz. 4. hoppa. * **keçıkê dıl sıvık** *bw.* hafif meşrep veya hoppa kız * **mêrê dıl sıvık** *bw.* korkak veya zayıf karekterli erkek. /_ **sotın** *L.* bağrı yanmak, yüreği yanmak. /**_soti** *rgd.* bağrı yanık. /**_şewat** 1. *rgd.* bağrı yanık, yüreği yanmış. 2. acıma hissi olan. /**_şewati** *N.* merhamet, acıma. /_ **şewıtin** *Lg* yüreği yanmak. /_ **şkestın** *Lh. bw.* kalbin kırılması, gönül kırmak. /**_şkên** *rgd.* kalp kırıcı, gönül yaralayıcı. /_ **şkênandın** *Lh.* kalp kırmak, gönül kırmak. /**_tal** 1. *rgd.* kalbi boş 2. yüreği acı dolu, acı yürekli. /**_teng** *rgd.* canı sıkkın, sıkkın, meyus, gönlü dar. * **dıl teng bûn** *bw.* gönlü daralmak. /**_tengahi** *Nh.* gönül darlığı. /**_tengi** *N.* iç sıkıntısı, gönül darlığı. /**_tenık** *rgd.* duygulu, mütevazi, sade, yufka yürekli. /**_tepin** *N.* duygusallık, sansasyon. /**_ter** *rgd.* canlı, dinç. *(ekseri yaşlı kimseler için söylenir).* * **dıl tê de bûn** *bw.* bir şeyde gönlü veya gözü olmak. *bn.* **çav tê de bûn.** * **dıl tev dan** *bw.* gönül bulandırmak, gönül karıştırmak. /_ **têrbûn** *L.* tatmin olmak. /**_têrbûni** N. tatmin. /**_tıji** 1. *rgd.* kalbi dolu 2. kanaat getirmiş. 3. boğazına kadar dolu, patlar derecede sinirli * **wi kesi wısa xırab qıse kır ko êdi dılê mın jê tıji bû** bw. o herif öyle pis konuştu ki artık sabrım taşmıştı. * **dıl tıji kırın** *bw.* 1. inandırmak, gönlünü doldurmak, ikna etmek. 2. usandırmak, bıktırmak. /**_tırsıti** *N.* endişe, korku. * **dıl vala bûn** *bw.* gönlü veya kalbi boş olmak, hiç bir şeyde isteği olmamak. 2. seveni veya sevileni olmamak. /_ **vebûn** *L.* 1. iştahı açılmak. 2. gönlü açılmak. 3. ikna olmak * **dılê mın wê xwarına te re vebû** bw. o yemeğine iştahım açıldı * **te xebera xêrê da, hê dılê mın vebû** *bw.* sen hayırlı haberi verince henüz gönlüm açıldı * **heta bı çavê xwe nebinım dılê mın venabe** *bw.* gözümle görmesem ikna olmam. /_ **vekırın** *L.* gönül açmak, birinin gönlünü almak. /_ **vekıri** *rgd.* gönlü açık. /**_wurya** *rgd.* uyanık, tetikte olan. /**_xavi** *N.* ihmal, boş verme. /_ **xapandın** *bw.* gönül avutmak. /**_xapin** *rgd.* kandırıcı, oynak kız veya kadın veya kimse. 3. flörtlü. /**_xırab** *bw.* kalbi bozuk, kötü kalpli, kötü niyetli. * **dıl xırab bûn** *bw.* kötü niyetli olmak, gönlünü şüphe bürümek. /**_xırabi** *N.* şüphe, suiniyet. * **dıl xırab kırın** *bw.* kalbi bozmak, niyeti bozmak. /**_xırçi** bw. emin olamamak, şüpheci. * **bı xof û dılxırçi** bw. korku ve şüpheyle. /**_xurt** rgd. iradeli, maneviyatı sağlam. * **gora dılê xwe** bw. kalbine göre, gönlüne göre, gönlünce. * **hatın dıl** bw. 1. razı olmak. 2. aklına gelmek, aklına düşmek. 3. içine doğmak. * **jı dıl** bw. sadakatla, gönüllü olarak, gönülden. * **jı dıl avêtın** bw. gönülden atmak, unutmak, gönülden çıkarmak. * **jı dıl derxıstın** bw. gönülden çıkarmak. * **jı dıl**

hatın bw. kalpten gelmek, gönülden gelmek. * **jı dıl de hat** bw. içten geldi, gönülden koptu. * **jı dıl de gotın** bw. içten söylemek. * **wi jı dılê xwe de dıgot** bw. 1. o kendi kendine söylendi. 2. o öyle farzetti, o öyle zanetti. * **lı ser dıl rûnıştın** bw. kalbine oturmak * **ew kırına wi lı ser dılê mın rûnıştıye** bw. onun o yaptiği benim kalbime oturmuştur, içime kin olmuştur. * **nık dılê mın** bw. bence, bana göre, bana kalırsa. * **tep tepa dıl** bw. kalp çarpıntısı, kalp vuruşu.

dılavin N. yazın başlangıcında meyvelerin ilk olgunluk düşme mevsimi veya peryodu.

dılawêr rgd. cesur, gözü pek. /**..i** N. cesaret. bn. **dilawer.**

dılber rgd. dilber, güzel. /**..i** N. güzellik.

dılçûn N. iştah, arzu.

dılêr rgd. bn. **dılawêr.**

dılêş N. kalp ağrısı, gönül yarası.

dıl êşand/ın Lg *(dıl dıdêşine, dıl bıêşine)* kalp incitmek, gönül kırmak, gönül incitmek.

dılgir *rgd.* kızgın, meyus.

dılhebin *rgd.* gönüllü, sevmeye niyetli, bağlanan.

dılık *N.* naz, niyaz, gönül. /**..kırın** *L.* nazlanmak, naz etmek. * **dılıkan dıke** *bw.* naz ediyor, canbazlık ediyor. *(nazla)* oyun ediyor. * **ew jî pır dılıkan dıke** *bw.* o da çok naz ediyor.

dılin *Nne.* duygu, his, sevgi.

dılir *rgd. bn.* **dılêr.**

dılket/ın *Lg (dıl dıkeve, dıl bıkeve)* aşık olmak, gönlü düşmek.

dılketi *rgd. N.* aşık, seven, sevdalı *(erkek).*

dılk *N.* ant. kalp ucu şeklinde veya meme ucu şeklinde yaratılmış organ. * **dılkê gewriyê** *Nh.* ant. yutak dili, küçük dil. * **dılkê tılıya** *Nh.* ant. parmak uclarındaki yumuşak kısım.

dıl kır/ın *Lng. (dıl dıke, dıl bıke)* istemek, arzulamak, razı olmak * **mın xwast wi dıl nekır** *bw.* istedim, o razı olmadı.

dılkıri *rgd.* razı.

dıl kışand/ın *N. L. (dıl dıkışine, dıl bıkışine)* iştah çekmek, canı istemek. *bn.* **dılbıjin.**

dıl ma/yin *Lg (dıl dımine, dıl bımine)* 1. kalbi kalmak/kırılmak. 2. küsmek, darılmak. 3. tatmin olmamak. * **dıl jê mayin** *bw.* bir şey de kalbi kalmak. *bn.* **dıl hıştın.**

dılme *rgd. N.* rafadan yumurta.

dılodin *rgd.* kararsız.

dılop *N.m.* damla. * **dılop dılop** *bw.* damla damla. /**..kırın** *L.* damlamak. * **dan dılop kırın** *bw.* damlatmak. *bn.* **çılk, pıjak.**

dılopink *N.* imbik, süzgeç.

dılovan *rgd.* şefkatli, muhabbetli, rahim, yumuşak kalpli. /**..i** *N.* muhabbet, merhamet, şefkat. * **dılovan û mihrivan** *bw.* rahmetli ve rahim.

dılpak *rgd.* temiz kalpli, gönlü temiz, soylu. /**..i** *N.* fazilet, temiz kalplilik.

dılq *N.* 1. cüppe. 2. kılık. * **ketıye dılqê şeytan** *bw.* şeytan kılığına girmiş.

dıl qıji/n *L. (dıl dıqıje, dıl bıqıje)* 1. mide yanmak. 2. *bn.* **bersojk.**

dıl qusi/n *(dıl dıquse, dıl bıquse)* 1. *L.* iç burkulmak, mide yanmak. 2. *N.* iç burkulması, gönül burukluğu, kalp kırgınlığı. * **dılê mın qusıya** *bw.* içim burkuldu.

dıl rawestı/n *(dıl radıweste, dıl raweste)* 1. *L.* kalp durmak, kalp krizi geçirmek. 2. *N. Bj.* kalp durması, kalp krizi. * **rawestına** dil *bw.* kalbin durması.

dılreş *rgd.* karamsar, fesat, kötümser, gönlü bozuk, gönlü kara. /**..i** *N.* gönül bozukluğu, gönül karalığı. /**..i** *N.* karamsarlık, kötümserlik.

dılsoz *rgd.* sadık, sözüne bağlı, güvenilir. * **dılsoz bûn** *bw.* güvenilir olmak. * **dılsozi** *N.* sadakat, itimat, söz güvenirliği.

dılşa *(dılşad) rgd.* memnun, neşeli. /**..yi** *N.* sevinç, neşe.

dıl xwast/ın *Lh. (dıl dıxwaze, dıl bıxwaze)* arzulamak, istemek, gönlü çekmek, iştahı çekmek. * **dılê mın naxwaze** *bw.* canım istemiyor, iştahım çekmiyor.

dılxwaz *rgd.* iyi niyetli, istekli, iyimser. /**..i** *N.* istek, arzu.

dılxweş *rgd.* memnun, esen, gönlü hoş. /**..i** *N.* neşe, memnuniyet, gönül rahatlığı. * **bı dılxweşi** *rgp.* neşe ile, memnuniyetle. * **dıl xweş bûn** *bw.* memnun olmak, esen kalmak. * **dıl xweş kırın** *bw.* memnun etmek, esen kılmak. * **dılxwaş û kamıran** *bw.* esen ve mutlu.

dımati *N.rgd.* yerli. * **gelê dımati** *bw.* yerli halk. *bn.* **dimati.**

dımbık *N.* 1. dümbelek 2. *rgd.* dümbelek gibi adam, sıska.

Dımdım [1] *N.* İranda **'xanê'** adında bir kadın tarafından kurulan eski bir Kürt

kalesi.
dımdım [2] *B.* dümdüm sesi. /**— kırın** *L.* dümdüm etmek, davul sesi vermek.
dımbılidımbaw *B.* düm düm davul sesi.
Dımıli *N. rgd.* Zazaca. *bn.* **Dınbılı.**
dıms *N.* pekmez. *bn.* **aqıt.**
dın *rgd.* başka, başkası, başkaları, ayrı. * **kesên dın** *bw.* başkaları. * **roja dın** *bw.* başka gün. * **ya dın û yê dın** *bw.* diğeri *(erk)* ve diğeri *(kad).*
dınan *rgd.* başkaları. * **kesên dınan re mebêjın** *bw.* başkalarına söylemeyin.
dınbaşk *N. bn.* **balıx.**
Dınbılan *N.* şirvanda bir Kürt aşireti.
dınbılık *N.* dümbelek. *bn.* **tepelık.**
Dınbılı *N.* zaza lehçesi. *bn.* **dımılı.**
dınê [1] *rgp.* başkaları. *bn.* **dın.**
dınê [2] *N.* dünya, alem, hayat. * **anin dınê** *bwl.* dünyaya getirmek, doğurmak. * **dınê alem** *Nh. bw.* dünya alem. /**—diti** *rgd.* tecrübeli, görmüş geçirmiş. /**—nediti** *rgd.* tecrübesiz, gün görmemiş. * **dınê lı ser dınê ve bê** *bw.* dünya, dünya üstüne yıkılsa. * **dınê ser de hatın** *bw.* dünya başına yıkılmak. * **dınê de şansê mırov hebe** *bw.* dünyada adamın şansı olmalı. * **hatın dınê** *bwl.* dünyaya gelmek, doğmak. * **jı dınê bê xeber** *bw.* dünyadan habersiz. * **malê dınê lı dınê dımine** *bw.* dünya malı dünyada kalır. * **paşıya dınê** *bw.* dünyanın sonu. * **paşıya dınê hatıye** *bw.* dünyanın sonu gelmiş. *bn.* **dınya.**
dıng *N.* 1. zahire veya bulgur dövmek için havan, taşı dikey dönen bir cins değirmen. 2. bulgur değirmeni.
dınge *N.* bina yapımında temele atılan beton direkler.
dınge dıng *B.* tin tin ötme sesi.
dınok *N.* zerre, miskal.
dınya *N.* dünya. **dınya û alem** *bw.* dünya alem. * **dınya kesi re baqi nine** *bw.* dünya kimseye kalmaz. /**— tari** *bw.* dünyası karanlık, işi hep ters giden. /**—perıst** *Nh.* materyalist, dünya malına düşkün. *bn.* **dınê.**
dınyayi *N.* dünyalı.
dınyewi *rgd.* dünyevi, dünyasal.
dıqdıqand/ın *Lg (dıqdıqine, bıdıqdıqine) bn.* **qıli kırın.**
dıqet *N. A.* dikkat. /**— bûn** *bwl.* dikkatli olmak. /**— kırın** *L.* dikkat etmek.
dır [1] *N.* 1. yırtma, yarma, yaralama. 2. kavgacı, hırçın. *bn.* **dırınde.**
dır [2] *rgd.* yırtık, yarık, gedik.
dır [3] *N. B.* havlama, ürme, dırlama. * **dıre dır** *bw.* dır dır etme.
dıraf *N.* para, akçe. * **dırafê spi bo roja reş e** *bw.* ak akça kara gün içindir. *bn.* **draf, drav.**
dıran [1] *N.* fizikte diş, dişli.
dıran [2] *N.* ant. diş. * **aça dıran** *Nh.* fildişi kısmı. * **dev û dıran şkandın** *bw.* ağzını burnunu kırmak. * **dıran alû bûn** *bw.* diş kamaşması. /**—ajın** *Nh.* kürdan. * **dıran der xıstın** *bw.* 1. diş çıkarmak. 2. ilk dişi çıkmak. * **dıranên pêşın** *Nh.* ant. ön dişler. * **dıranên tûj** *Nh.* ant. köpek dişleri, kesici dişler. * **dıranên kursi** *Nh.* ant. azı dişleri. * **dıranên paşi** *Nh.* ant. azı dişleri. * **dıranên piri** *Nh.* ant. daimi dişler. * **dıranên şir** *Nh.* ant. süt dişleri. /**—êş** *N.* diş ağrısı. /**—gêr** Nx. *bn.* **dıransaz.** * **dıran fırçe kırın** *bw.* diş fırçalamak. /**— hatın** *L.* diş gelmesi, diş çıkması. /**— helkışandın** *L.* diş çekmek. * **dıran hev ketın** *bw.* diş çatırdaması. * **dıran hev re kırın** *bw.* dişlerini gıcırdatmak. * **dırani fil** *bw.* fildişi. * **dırani mar** *bw.* yılan dişi. /**— ketın** *L.* diş düşmesi. /**—kêş** *N.* dişçi, diş çeken. /**—kêşi** *N.* dişçilik. /**— kırın** *L.* 1. dişlemek. 2. diş takmak. * **dıran kurmi bûn** *bw.* diş çürümek, dişlere kurt düşmek. * **dıran paqıj kırın** *bw.* dişlerini temizlemek. * **dıran qij kırın** *bw.* diş bilemek. * **dıran qil kırın** *bw.* dişlerini göstermek. /**— rızin** *L.* diş çürümek. /**—saz** Nx. dişçi. /**— sûtın** *L.* diş bilemek. /**— şıdandın** *L.* diş sıkmak, tahammül etmek. /**— şkandın** *L.* dişini kırmak, birinin tesirini veya nüfuzunu kırmak. * **dıran tıji kırın** *bw.* diş doldurmak, dişe dolgu yapmak. /**— weşandın** *L.* diş dökülmek. * **hestiyê dıran** *Nh.* ant. diş çimentosu. * **kisıkê dıran** *Nh.* ant. diş kökü zarı. * **koka dıran** *Nh.* ant. diş kökü. * **mın çar dıranê xwe kırınê** *bw.* ben dört dişimi taktım. * **pûka dıran** *Nh.* ant. iç/orta tabaka. * **reh û demarên dıran** *bw.* ant. diş sinir ve damarları. * **sedefa dıran** *Nh.* diş emayesi. * **taca dıran** *Nh.* ant. diş tacı. *bn.* **dran.**
dırand/ın *Lg (dıdırine, bıdırine)* yırtmak, parçalamak.
dıraxe [1] *N.* üzerinde hayvan dolaştırarak döven gezdirme.
dıraxe [2] *N.* yığın, kalabalık, toplu. /**— bûn** *Lng.* yığılmak. /**— kırın** *Lg* yığmak, istif et-

mek. /_ti *N.* istif, yığınlık, topluluk.
dıraxe [3] *N.* bir çok kişiyi üstüste öldürmek, katliam, ezip geçme.
dırc *N.* deniz kabukları.
dıre *N. bn.* **dırê, dırme.**
dırefş *N. bn.* **derefş.**
dırem *N.* okkanın dört yüzde biri. 1/400. *bn.* **dırhem.**
dıremit *N.* dinamit.
dıreng *rgd. bn.* **dereng.**
dırew *N. L. S. bn.* **çının, çınandın.**
dırewş [1] *N.* 1. sembol. 2. bayrak. 3. flama. 4. sancak. 5. remz, rumuz, şiar. *bn.* **derefş.**
dırewş [2] *N. bn.* **dırêş.**
dırext [1] *N.* ağaç.
dırext [2] *(dı rext) rgp.* yanında, bitişiğinde.
dırê *N.* hububat tohumu. *bn.* **tov, herık.**
dırêj *rgd.* uzun. /_ahi *N.* uzunluk. /_ **bûn** *L.* uzamak. /_ki *rgd. rgp.* uzunlamasına. /_ker Nx. 1. uzatıcı, ek. 2. *Grm.* uzatma eki. /_ **kırın** *Lg* uzatmak, mübalağa yapmak, bir işi gereğinden fazla konuşmak veya bekletmek. * **xwe dırêj kırın** *bw.* 1. kendini uzatmak, uzanmak, uyku kestirmek. 2. bir yere veya şeye uzanmak.
dırêş *(dırêşık) N.* biz, ayakkabıcıların kullandığı biz.
dırêx [1] *rgd. bn.* **gurêx.**
dırêx *Nne.* 1. reddetme. 2. ihmal. /_i *N.* ihmalcılık. *bn.* **dırix.**
dırf *N. bn.* **durv.**
dırgeh *N. bn.* **mijad.**
dırh *N.* nişan, damga. /_ **kırın** *L.* nişanlamak, belirtmek.
dırhem *N.* dirhem, okkanın 400.de biri. 1/400 okka.
dırık *N.* böğürtlen. *bot.* **Rubus fruticosus.** *bn.* **dri.**
dırrın *N.* 1. canlılarda vücut kokusu. 2. hayvanlarda koku alma özelliği. *bn.* **sam.**
dırınc *N.* gulyabani, cin, şeytan. *bn.* **dêv.**
dırınde 1. *N.* yırtıcı hayvan. 2. vahşi, yabani. * **heywanên dırınde** *bw.* 1. yabani veya vahşi hayvanlar. 2. yırtıcı hayvanlar. /_yi *N.* vahşet, yırtıcılık.
dırıngand/ın *Lg (dıdırıngine, bıdırıngine)* gümbürdetmek, tenekeye vurma sesi çıkartmak.
dırıst *rgd.* dürüst, kusursuz, doğru. /_ **bûn** *L.* dürüst olmak. /_i *N.* doğruluk, dürüstlük. /_kar Nx. düzeltici, dürüst edici. /_ **kırın** *L.* 1. düzmek, düzeltmek, dürüst hale getirmek. 2. hazırlamak. 3. kurmak. /_**peyman** *rgd.* sadık, sözüne sadık, anlaşmaya bağlı. * **rast û dırıst** *bw.* doğru dürüst. *bn.* **dırust, durust.**
dırıx *N. bn.* **dırix.**
dırri *N. bn.* **dri.**
dırrida/n *Lg (dıri dıde, dıri de)* 1. kan almak, kesip kanını akıtmak. 2. kanı neşterle veya sülükle aldırmak.
dırri/n [1] *Lng. (dıdıre, bıdıre)* 1. yırtılmak, *(elbise, kumaş vs.).* * **pantolê mın dırri** *bw.* pantolum yırtıldı, yarıldı. 2. yarılmak *(vücut vs.)* * **zık dırrin** *bw.* karnı yarılmak.
dırri/n [2] *L (dıdıre, bıdıre)* sıçmak, amel atmak. *bn.* **ritın.**
dırix *N.* 1. reddetme. 2. ihmal. *bn.* **dırêx.**
dırk [1] *N.* ahır ve ağıllarda kuruyan gübre parçaları.
dırk [2] *N. B.* çıt, çıt sesi.
dırkand/ın *Lg (dıdırkine, bıdırkine)* 1. çıtlatmak, ifşa etmek. 2. itiraf etmek, açığa vurmak.
dırke *N.* tavuk gübresi. *bn.* **zıriç, dırk**[1].
dırm *rgd.* bulaşıcı, sari hastalık.
dırme *N.* 1. tohum. *bn.* **dırê.** 2. bîo. mikrop, bakteri. *bn.* **dırmi.**
dırmi *N.* bîo. bakteri, mikrop.
dırne *N. bio.* 1. koyunların karnına giren bir kurtçuk ve bu kurtçuğun hayvan derisinde yaptığı delik. 2. inat etme, kafa tutma.
dıro *N. S. bn.* **derew.**
dırov *N.* alameti farika. *bn.* **drûv, derefş, dırewş.**
dırust *rgd. bn.* **dırıst, durust.**
dırûbandın *Lg (dıdırûbine, bıdırûbine)* benzetmek. *bn.* **dırûvandın.**
dırûd *N. bn.* **sırûd.**
dırû/n [1] *Lg (dıdûre, bıdûre)* hasad etmek, ekin biçmek. /_geh *Nx.* çayır, biçmek için ayrılmış otluk. /_ker *N.* ırgat. *bn.* **pale.**
dırû/n [2] *Lg (dıdûre, bıdûre)* 1. dikmek, elbise vs. 2. *N.* dikiş. /_geh Nx. terzi dükkanı, dikişhane. /_ker *N.* terzi. *bn.* **drûn, dırûtın.**
dırûş *N. Ant.* incik kemiği, alt bacağın ön kemiği.
dırûşım *N.* 1. yüz, çehre. 2. ticari marka, damga, etiket. 3. durum.
dırûşm *N. bn.* **dırûşım.**
dırûtın *L. bn.* **dırûn**[1], **dırûn**[2].
dırûv *N.* 1. görünüş, durum. 2. sima. 3. şekil, biçim. 4. nişan, marka. 5. davranış, durum. /_dayi *N.* benzer. *bn.* **drûv.** 6. *N.*

Grm. form, şekil. * **dırûvê pırsıyarki** *Nh. Grm.* soru biçimi, soru hali. *bn.* **dimen.**
dırûvda/n *Lng. (dırûv dıde, dırûv de)* oluşmak.
dırûvand/ın *Lg. (dıdırûvine, bıdırûvine)* 1. şekillendirmek, benzetmek, teşkil etmek. 2. oluşturmak.
dırwêne *N. L. bn.* **dırew.**
dırxand/ın *Lg (dıdırxine, bıdırxine)* esirgemek.
dırz *N. S. bn.* **derz.**
dısmal *N.* mendil. *bn.* **destmal.**
dıstar *N. bn.* **destar.**
dış *N.* 1. görümce, kadına göre kocasının kız kardeşi. 2. kadına göre kocasının halası. *bn.* **zeyi.**
dıva *N. bn.* **dıvê.** * **dıva ye** *bn.* **dıvıya ye.**
dıvê *rgd.* gerekli, elzem, mecbur, lazım. *bn.* **dıvêtın.**
dıvêk *N.* ders ödevi.
dıvêt/ın *Lng. (dıvête, bıvête)* mecbur olmak, gerekmek, elzem olmak, lazım olmak. * **mın pare dıvê** *bw.* bana para lazım. * **dıvıya ye** *bw.* lazımdır, gereklidir. * **dıvê tu bıçi** *bw.* gitmelisin, gitmen gerek, gitmen lazım. * **mın ne dıvê** *bw.* bana gerekmez, bana lazım değil, işime yaramaz. *bn.* **vên** .
dıvil *N.* nalça. /**... kırın** *L.* nalça takmak.
dıvnak *N.* makbuz.
dıwa *N. rgd.* son, netice. *bn.* **dawi.** * **dıwaroj** *N.* gelecek, istikbal.
dıwazdeh *N. rgd.* on iki 12 rakamı. /**...min** *rgd.* onikinci. * **dıwazdeh imam** *bw.* alevilere ve şiilere tarikat sebebi de olan 12 imam. *bn.* **donzde.**
dıwêl *N. bn.* **dwêl.**
dıxe *N.* hile. /**...baz** *rgd.* hilekar. *bn.* **dek.**
dıyalekt *N. Gr. bn.* **diyalekt.**
dıyalektik *rgd. Gr.* diyalektik, eytişim. *bn.* **diyalektik.**
dıyanet *N. A.* diyanet, din işleri ve din işlerini yürüten makam.
dıyar [1] *N.* yer, memleket, ülke. * **dıyar dıyar gerıyam** *bw.* ülke ülke dolaştım.
dıyar [2] *rgd.* belli, aşikar. /**... bûn** *L.* belli olmak, görünmek. * **heval tu zûda ye dıyar nabi** *bw.* arkadaş çoktandır görünmüyorsun. /**... dan** *Lh.* görünmek, zuhur etmek. /**...geh** Nx. rasat, gözlem yeri. /**... kırın** *L.* açığa vurmak, belli etmek, göstermek. * **dıyare ko** *bw.* bellidir ki, görünüyor ki!.
dıyari *N.* hediye, armağan. /**... dan** *L.* hediye vermek, armağan vermek. /**... gırtın** *L.* hediye almak, hatıra almak. /**... kırın** *L.* hediye etmek, hatıra etmek, armağan etmek. *bn.* **şabaş, xelat.**
dız [1] *N. n.* hırsız. * **dız ketın malê** *bw.* eve hırsız girmek. * **dız û derewin** *bw.* hırsız ve yalancı takımı. /**...bêro** *Nh.* ispiyon, casus, gizli polis, hafiye. /**...çente** *Nh.* yankesici. /**...ıti** *N.* hirsızlık, gizlilik. /**...ok** 1. *N.* hırsız. 2. *rgd.* sinsi. * **dız xwe lı mal e, dergeh gırtın betal e** *bw.* hırsız evden olursa, kapıyı kapamak boşunadır anlamında atasözü. *bn.* **dızi.**
dız [2] *N.* kale, hisar. /**...dar** Nx. gardiyan, kale muhafızı. *bn.* **diz.**
dız [3] *N.* aşık oyununda aşığın iç çukur tarafı.
dızani [1] *L.* 'zanîn' fiilinin şimdiki hali, bilir veya biliyor.
dızani [2] 1. *N.* hırsızlık. 2. *rgd.* gizli, kapalı. *bn.* **dızi.**
dıze *N.* kale. *bn.* **diz.**
dızgıri *N.* pek ender olarak bazı şivelerde nişanlı anlamında denir. *bn.* **dergis.**
dızgin *N.* dizgin.
dızi *N.* 1. hırsızlık, gizlilik. 2. *rgd.* gizli, sinsi, gizli-kapalı. * **dızi dızi** *bw.* gizli-gizli, sinsi-sinsi. /**... kırın** *L.* hırsızlık etmek.
dızi/n *Lg (dıdıze, bıdıze)* çalmak, aşırmak, hırsızlık etmek. * **pere dızin** *bw.* para çalmak. * **xwe dızin** *bw.* sıvışmak. * **xwe jê dızin** *bw.* habersiz olarak gizlice sıvışmak.
di [1] *L.* "dîtin" görmek fiilinin geçmiş hali, gördü. *bn.* **dit.**
di [2] *rgd. rgp.* başka, öteki. * **roja di** *bw.* başka gün. * **mırovê di** *bw.* başka adam. *bn.* **dın.**
dibace *N. bn.* **pêşgotın.**
dibê *N.* domateslerde bir parazit.
dide *N.* 1. göz. 2. görme. *bn.* 1. **çav.** 2. **ditın.**
didevan Nx. gözlemci, gözcü. /**...i** *N.* gözetleme, gözleme. /**...i kırın** *L.* gözlemek, gözetlemek.
didexane *Nh.* gözlem evi, rasathane. *bn.* **qelawis.**
Dicle *N. cox.* Kürdistanda büyük bir nehir. * **Dicle û Fırat** *Nh.* Dicle ve Fırat nehirleri.
dihn *N.* dikkat, görüş, düşünce. * **dihna xwe dan** *Lg* vurgulamak.
bn. **ditın.**
dik *N.* horoz.

ötmesi. * **dik û mırîşk** *bw.* horoz ve tavuk. * **bûne dik û mırişk û lı ber hev sekınîne** *bw.* kedi fare misali birbirlerini uğraştırıyorlar.
dikıl *N. bn.* **dik.**
diklok *N.* silahlarda arpacık.
diksılêman *N.* ibibik kuşu, çavuş kuşu. *zoo.* **Upupa epops.**
dikta *N. Lat.* zorla idare. **/–tor** *N.* diktatör, zorba. **/–tori** *N.* diktatörlük, zorbalık.
dil *N. rgd.* köle, tutuklu, esir. **/–î** *N.* esaret, tutsaklık. **/– kırın** *L.* esir almak, köleleştirmek. * **bı dil gırtın** *bw.* esir almak.
dilan *N. m.* eğlence, dans, piknik, şenlik. **/–ê** *N.* salıncak, piknikte salıncakla sallanma. **/–î** *N.* 1. şenlik, eğlencelik. 2. tahterevalli. **/– kırın** *L.* düğün dernek kurmak, alem yapmak.
dilawer *rgd.* cesur, gözü pek. *bn.* **dılawêr.**
dilbaz *N.* 1. işinin erbabı. 2. *rgd.* yakışıklı. *bn.* **dılbaz.**
dilber *N. rgd. bn.* **dılber.**
dilêwe *N.* kölelik.
dilmar *N.* kertenkele. *bn.* **kêlbık.**
dilok *N.* halaylarda söylenen türkü. **/–van** Nx. halay idarecisi, halayda önü çeken türkücü. *bn.* **kılamên govendê.**
dimax *N.* dimağ, felsefede dimağ.
dimati *rgd. N. bn.* **dımatî.**
dime *N.* yüz, çehre, sima. *bn.* **rû.**
dimen [1] *Nne.* manzara, buut, boyut. **/–î** an **bıdimen** *rgd.* buutlu. * **sê dimenî an bı sê dimen** *bw.* üç buutlu, üç boyutlu.
dimen [2] *rgd.* sussuz arazi. *bn.* **bej.**
dimeşore *N.* makyaj malzemesi.
din [1] *N. rgd.* deli, aklı muvazenesi bozuk. **/– bûn** *L.* delirmek. **/–ık** *N. rgd.* delicik, kafada hafifliği olan kimse, sevda delisi, hafif meşrep. **/–îtî** *N.* delilik. **/– kırın** *L.* delirtmek, deli etmek. * **din û ebter** *bw.* deli ve divane. * **din û har** *bw.* kudurgan, kudurmuş. **/–xane** *Nh.* tımarhane, deli hastahanesi. *bn.* **apter.**
din [2] *N.* din, inanç. **/–dar** *N. rgd.* dinine bağlı, dindar. **/–darî** *N.* dindarlık, dine bağlılık. **/– guhartın** *L.* din değiştirmek. **/–î** *rgd.* dinsel, dinle ilgili. **/–perıst** *N.* abit, dinci, theist. **/–perwer** *rgd.* dine saygı gösteren, dine bağlı. * **din dinê Mıhemed; nan, nanê genımî; û êzıng, êzıngê mazî** *bw.* dinlerden Muhammedin, ekmeklerden buğdayın ve odunlardan mazı. * **jı din der ketın** *bw.* dinden çıkmak. * **jı dın û imanê derketın** *bw.* dinden imandan çıkmak * **dinê islam** *bw.* islam dini. * **din û ayin** *bw.* din ve ibadet. * **din û dıyanet** *bw.* din ve diyanet. * **din û iman** *bw.* din ve iman. *bn.* **ol.**
di/n [3] *Lg.* *(dıbine, bıbine)* *bn.* **ditın.**
din [4] *N. bn.* **dihn.**
dinamik *rgd. N. Fr.* dinamik, enerjik, hareketli.
dinamit *N. Gr.* nitrogliserinle yapılan patlayıcı bir madde.
dinamo *N. Fr.* dinamo, elektrik jeneratörü.
dinar *N. Lat.* Yugoslavya, İran, Irak ve Tunus para birimleri.
dinarê *N.* Kürtçede bir müzik makamı, aşk delisi anlamınadır.
dinemêr *rgd.* yiğit, gözüpek kimse. **/–î** *N.* yiğitlik. *bn.* **dılêr.**
dinozor *N. Fr.* nesli tükenenlerden dinozor.
diplomasi *N. Fr.* diplomasi, devletlerarası politika.
diplomat *N.* devletlerarası politikacı.
diplome *N. Fr.* diploma, okul mezuniyet belgesi. *bn.* **burunti.**
diq [1] *N. S. Bj.* akciğerde bitkinlik, verem.
diq [2] *N.* darılma, öfkelenme. *bn.* **sıl, sıh.**
diqet *N. A.* dikkat. **/– kırın** *L.* dikkat etmek.
dirok *N.* tarih. **/–î** *rgd.* tarihi. **/–nıvis** *Nh.* tarih yazarı. **/–nıvisî** *N.* tarih yazma işi. **/–van** Nx. tarihçi. **/–zan** *Nh.* tarih bilgini. **/– zanin** *L.* tarihi bilmek, tarih hakkında bilgisi olmak.
disa *rgp.* gene, yine, tekrar, yeniden, bir daha. * **disa em hatın** *bw.* yine geldik. * **şer disa dest pê kır** *bw.* savaş yeniden başladı.
disan *rgp. bn.* **disa.**
disaneke *rgp. bn.* **disa.**
disiplin *N. Fr.* disiplin, kurallara uyma özelliği. *bn.* **rêzkari.**
disk *N. Fr.* 1. sporda kullanılan yuvarlak metal. 2. gramofon plağı.
disket *N. Fr.* disket.
diskotek *N. ing.* 1. danslı gençlik kahveleri. 2. gramofon plakevi.
distan [1] *N.* ocakta üzerine tencere konulan üç ayaklı demir. *bn.* **xaçırgan. /–kî** *rgd.* eş anlamlı, eşit düşmek, berabere kalmak.
Distan [2] *N. ast.* teraziye yakın üçlü bir

yıldız gurubu.
dit *L.* gördü. **'ditın** fiilinin yakın geçmiş zamanı.
ditbar *rgd.* 1. görünen, belli, 2. görsel. 3. somut.
ditın [1] *N.* 1. görme, görüş, fikir, düşünce. 2. ziyaret, başvurma. **/...i** *N.* görme, keşif, ziyaret. *bn.* **serdan.** * **ditına mın ew e ko** *bw.* fikrim odur ki, o görüşteyim ki. * **ne lı ser ditına mın bû** *bw.* ben o fikirde değildim, ben o görüşte değildim. * **çûn ditına bûkê** *bw.* gelini ziyarete gittiler.
dit/n [2] *Lg (dıbine, bıbine)* 1. görmek. 2. bulmak, keşfetmek. 3. görüşmek. * **dan ditın** *bw.* göstermek.
ditır *rgd.* başkası, öteki. * **şahıdeki ditır** *bw.* başka şahit.
diti *N.* 1. şahit. 2. görülmüş.
ditki *Ghk.* oysa, öyle olunca.
diw *N.* pazı. *bot.* **Beta vulgaris var. cicla.** *bn.* **sılq.**
diwan [1] *N.* 1. yüksek düzeydeki memurlardan kurlu meclis. 2. zirve, siyasi manada veya üst düzey toplantılara verilen ad. 3. nezd, huzur, görüşme salonu, taht. 4. divan, bir cins kanepe, sedir. * **diwanê dadmendi** *N.* adalet divanı. * **çûn diwana mir** *bw.* emirin huzuruna çıkmak. **/...geh** Nx. büro, divan yeri. * **diwan û diwanxane** *bw.* divan ve divanhane. **/...xane** *Nh.* misafir kabul yeri, meclis salonu. * **diwana pirmenda** *bw.* senato.
diwan [2] *N.* şairlerin şiirlerini toplu neşrettikleri şiir kitabı. * **diwana mele** *bw.* mollanın divan kitabı * **diwana yekem ya Cıgerxwin** *bw.* Cigerxwîn'ın birinci divanı.
diwane *rgd. P. deli, divane.* **/...eti** *N.* delilik.
diwar *N. P.* duvar. **/... çêkırın** *L.* duvar yapmak. **/... gırêdan** *L.* 1. duvarla çevirmek. 2. duvar bağlamak. **/... hûnandın** *L.* duvar örmek. **/... kırın** *L.* duvarla çevirmek, duvarlamak. **/... kışandın** *L.* duvar çekmek.
dix *N. bn.* **bıldırık.**
diyalekt *N. bn.* **zarava.**
diyalektik *rgd. Gr.* fikirlerin tenkitli tahlili, diyalektik.
diyar *N. bn.* **dıyar.**
diyari *N. L.* görünüş, zuhur etme. *bn.* **dıyar.**
diz *N.* 1. ot, ekin, odun vs.nin iki ağaç arasına dizilerek yapılan yığın. 2. yığın. 3. kale. *bn.* **dız**[2].
dizık *N.* topraktan tencere.
do [1] *N.* müzikte bir nota.
do [2] *N. S.* ayran. **/...jen** Nx. ayran yayık tulumu. *bn.* **meşk.**
dobe *N.* süzülmesi için bir kaba konulup bırakılan bal.
doç *N.* kuyruk, arka.
doçbızın *N.* hekimlikte kullanılan bir ot.
doçend *N. Lat.* üniversitelerde öğretim üyesi, doçent.
doçık *N.* 1. kuyruk. 2. meyve ve sebze sapları, kuyruk kısmı. * **doçık rep kırın** *bw.* 1. kuyruk dikmek. 2. argoda nalları dikmek. *bn.* **boçık.**
dodank *N. bn.* **meşk.**
dogma *N. Gr.* inak, din veya felsefede eleştirisiz kabul edilen fikir. **/...perıst** *N.* dogmacı, inakçı. **/...tik** *rgd.* inaksal. **/...tizm** *N.* dogmatizm, dogmacılık, inakçılık, dogma ile ilgili.
dogman 1. *N.* hıyanet, aldatma. 2. *rgd.* ikircikli. **/... kırın** *L.* ele vermek, düşmana satmak.
doj [1] *N. bn.* **doş.**
doj *rgd. bn.* **dıj.**
dojeder *N. Bj.* cerahatlı yara, abse.
dojeh *N.* cehennem. **/...in** *rgd.* cehennemi, cehennemlik.
dojen *N.* 1. iri delikli elek *bn.* **serad.** 2. değirmen suyu çıkış yeri, değirmen oluğu.
dojezer *N. bn.* **dojen.**
dojık *N. bn.* dojezer.
dol [1] *N.* tür, nevi, döl, soy, tohum.
dol [2] *N. S.* vadi. *bn.* **dal, dehl.**
dol [3] *N. rgd.* fahişe. *bn.* **dêl, tol.**
dol [4] *N.* kova, havan, dibek. **/...çe** *N.* kova, tekne. * **dolçeya hevir** *bw.* hamur leğeni/teknesi. *bn.* **legan, teşt.**
dolab *N. bn.* **dolav.**
dolar *N. ABD. ve diğer bazı devletlerin para birimi.*
dolav *N. m.* dolap, çıkrık. **/...jen** *Nh.* çıkrıkçı, çıkrık çeviren kadın. **/...rês** *bn.* **dolavjen.**
dolber *N. bot.* **Plumeria.**
dolık *N. cox.* küçük vadi.
dolıw *N.* idare. **/...ger** *N.* idareci. * **koma dolıwger** *bw.* yönetim kurulu.
dolidang *N.* salıncak. *bn.* **hêlanek.**
dolikosefal *N. rgd. Gr.* insan bilimde uzun kafalı tip.

dolyane *N.* değirmen taşına tane akıtan ağaçtan depo.
dom *N.* devam. /**...ahi** *N.* devamı, sonu, ...boyunca. * **dı domahiya vê heftê de** *bw.* bu hafta boyunca. /**...dar** *rgd.* mütemadi, devamlı. /**...dari** *N.* devamlılık. /**... kırın** *L.* devam etmek.
domand/ın *Lg (dıdomine, bıdomine)* devam etmek, süregelmek, berdevam etmek. *bn.* **dom kırın.**
dombele *N.* tombala oyunu.
domine *N. it.* 28 taşla oynanan bir oyun, domine.
don *N.* iç yağı. /**... gırtın** *L.* yağlanmak, semirmek. /**... helandın** *L.* yağ eritmek. *bn.* **bez.**
donan *N.* süt taşıma tulumu *(hakkari yöresi).*
dongi *N.* netice, sonuç.
donım *N.* 1000 m^2.lik bir alan ölçü birimi, dönüm.
donzdeh *N. bn.* **dıwazdeh.**
doq *N.* 1. alın ve ya başta çıkan sert şişkinlikler, hödük, ur. 2. vücudunda bu tip şişkinlik olan kimse. *bn.* **deq.**
doqık [1] *N.* toplu iğne.
doqık [2] *N.* polis copu, topuz, topuzlu sopa. *bn.* **pelendor.**
dor [1] *N.* sıra, tur. * **dor bı dor** *bw.* şurada burada, sırasıyla, münavebe, fırsat sırası. * **dınya dor bı dora, rokê dor tê gayi bor e** *bw.* dünya yuvarlaktır bir gün sıra boz öküze de *(yanı bize de)* gelir. * **icar dora mın e** *bw.* bu kez sıra bende. * **dor anin ser dorê** *bw.* turu tamamlamak.
dor [2] *N.* çevre, etraf. /**...ahi** *N.* çevre, mıntıka. *bn.* **cıh.** /**... gerin** *L.* etrafında dönmek, tavaf etmek. * **ez dor Xwedê bıgerım** *bw.* Allaha kurban olayım. /**... gırtın** *L.* 1. etrafını sarmak, çevrelemek, kuşatmak. 2. etrafını çit duvar vs. ile çevirmek, kapamak. /**...girti** *rgd.* etrafı kapalı, çevrili. * **dor lê gırtın** *bw.* etrafını sarmak veya çevirmek, ablukaya almak. * **dor hev re hatın û çûn** *bw.* birbirinin, etrafında dönüp dolaşmak. * **hiv û dınya lı dor hev re dıgerın** *bw.* ay ve dünya birbirinin etrafında dönüyorlar.
dorali 1. *rgp.* etrafı, dört bir yanı. 2. *N.* etraf, çevre.
doran [1] *N. bn.* **xınosi.**
doran [2] *N.* ufuk. *bn.* **aşo.**
dorand/ın *Lg (dıdorine, bıdorine)* 1. yaymak, dağıtmak. 2. bırakmak, vazgeçmek *(şey, oyun, kavga vs.).* 3. dinde inançsız olmak. 4. bozmak, zayıflatmak.
dorhêl *N.m.* etraf, çevre.
dorınc *N.* is, kurum. *bn.* **teni.**
dorixe *N.* küçük tarh. *bn.* **qarıx.**
dormandor *(dormador) rgd.* 1. dört taraflı, kapsamlı. 2. *N.* çevre dolayındaki yerler.
dormılk *N.* dolmalık kabak.
dormışk *N.* kakırca. *zoo.* **Muscardinus avellanarius.**
dorûber *rgp. bn.* **derûdor.**
dorvekır/ın *Lg (dorê vedıke, dorê veke)* 1. etrafını açmak. 2. ağaç vs.nin etrafını bellemek, çapalamak. 3. kalabalıkta birinin geçebilmesi için etrafını açtırıp yol vermek.
dorvekıri *rgd.* etrafı açık, serbest.
dost [1] *N. rgd.* dost. /**...ane** *rgp.* dostça, arkadaşça. /**...ani** *N.* dostluk. /**... bûn** *L.* dost olmak. /**...i** *N.* dostluk. * **nas û dost** *bw.* tanıdıklar. * **hezar dost kêm e, dıjmınek zêde ye** *bw.* dostun bin olursada bir düşmandan kork. * **dostê dostan** *bw.* dostunun dostu. * **dost û dıjmın** *bw.* dost ve düşman. * **dost û dıjmın nas kırın** *bw.* dostunu ve düşmanını tanımak. * **dost zanin** *bw.* dost bilmek.
dost [2] *N.* kadının erkek dostu, kadının sevgilisi, kadının dost tutması. * **dostan gerin** *bw.* hovardalık *(kad)* etmek. /**... gırtın** *L.* 1. dost tutmak. 2. metres tutmak. /**... kırın** *L.* 1. dost etmek, dost edinmek. 2. metres tutmak.
dostık *N.* kadın arkadaş, flört, metres.
dosye *N.m. Fr.* dosya. * **dosyayê xwe stûr dıbe** *bw.* dosyası kabarıyor.
doş *N.* gezme, dönme, çevirme. /**... bûn** *L.* gezmek, dönmek, kendi etrafında dönmek, çevrilmek.. /**... kırın** *L.* gezdirmek, döndürmek, çevirmek, bir şeyin etrafında dolandırmak. *bn.* **doj.**
doşand/ın *Lg (dıdoşine, bıdoşine)* sağmak.
doşani *rgd.* sağmal.
doşav *N.m.* pekmez, şerbet, şıra. * **doşavi gezo** *bw.* kudret helvası pekmezi. *bn.* **xoşav.**
doşek *N.* döşek. *bn.* **mırtêl.**
doşi/n *Lg. (dıdoşe. bıdoşe)* sağmak. *bn.* **dotın.**
doşk *N. bn.* **sekû.**
dot *N. m. S.* kız evlat. /**...dersdar** *N.* kadın

öğretmen, muallime. /**–mir** *Nh.* prenses, şah kızı. /**–şah** *Nh.* şah kızı. /**–xwandekar** *Nh.* kız öğrenci. *bn.* **keç.**
dot/ın *Lg (dıdoşe, bıdoşe)* sağmak. *bn.* **doşin, şar kırın.**
dotır *rgd.* ertesi. * **dotıra rojê** *bw.* ertesi gün, gün ötesi. * **dotıra salê** *bw.* ertesi yıl.
dotmam *N. m.* amca kızı. * **dotmam û pısmam** *bw.* amca kızı ve amca oğlu, emmi kızı ve emmi oğlu.
dox *N.* 1. ant. katır tırnağı. 2. *N.* sivri uc, ok ucu. 3. hal, vaziyet, durum.
doxe *N.* hediye olarak verilen hayvan.
doxın *N. bn.* **doxin.**
doxin *N. m.* uçkur. /**–gırê dan** *bwl.* uçkur bağlamak. /**– sıst** *rgd.* zampara, uçkuru gevşek. /**– şıl** *rgd.* zampara, nefsine düşkün. * **doxin tê re kırın** *bw.* uçkur takmak. * **deşta bıni doxinê** *bw.* argoda avret yerleri.
doxman *rgd.* müfsit, hain. *bn.* **dogman.**
doz [1] *N.* dava, istek. /**– kırın** *L.* dava etmek, bir şeyde hak iddia etmek. /**–ekar** Nx. davacı, dava sahibi. /**–name** *Nh.* şikayet veya dava mektubu. * **doz û dawa** *bw.* gayesi ve davası. *bn.* **dawa.**
doz [2] *N.* 1. bulma, icat, keşif. 2. felsefede sevkitabii. /**– bûn** *L.* keşfedilmek. /**–i** *N.* keşif. /**– kırın** *L.* keşfetmek, bulmak, bulup çıkarmak. * **ew xwe çıqasi ji veşêrın, em disa wan doz dıkın** *bw.* onlar ne kadarda iyi gizlensinler, biz yine onları bulur çıkarırız. * **doz bırın ser** *bw.* iz sürerek üzerine gitmek. * **mar qula xwe doz dıke** *bw.* yılan deliğini bulur veya tanır. * **rê doz kırın** *bw.* yolunu bulmak, yolunu keşfetmek. * **rêça gur doz kırın** *bw.* kurdun izini bulmak, izle üzerine gitmek. *(bu kelime bu manasıyla Tunceli-Bingöl yöresinde kullanılır).*
dozdeki *rgd. bn.* **dozine.**
dozexe *N.* hamam fırını.
dozi/n *Lg (dıdoze, bıdoze)* aramak, bulmak, keşfetmek. * **dozina dız kırın** *bw.* hırsızı keşfetmek. * **dozina xwezayi** *Nh.* sevkitabiî. *bn.* **doz** [2]**.**
dozine *N.* düzüne, 12 rakamı gösteren bir sayı birimi.
draf *N.* para. /**–dani** *N.* denek, para yardımı. /**–geh** Nx. banka, para kasası. /**–geni** *rgd.* cimri, tamahkar. /**–guhêri** *N.* 1. para bozma, kuyumculuk. 2. exchange. /**–i** *rgd.* parasal, maddi. *bn.* **dıraf, drav.**
dram *N. Gr.* dram, acıklı sahne oyunu. /**–atik** *rgd.* dramatik.
drameti *N.* and, yemin. *bn.* **sond.**
dran *N.* ant. diş. *bn.* **dıran.**
drav *N. bn.* **draf.**
drem *N.* dirhem. *bn.* **dırem.**
drezin *N. Fr.* drezin, tren yolunu kontrol eden araba.
drêj *rgd.* uzun. *bn.* **dırêj.**
dro *N. bn.* **derew.**
drû/n [1] *N. L. (dıdrû, bıdrû)* biçmek *(ekin, ot vs.). bn.* **dırûn** [1]**.**
drû/n [2] *Lg. (dıdûre, bıdûre)* dikmek *(elbise vs.). bn.* **dırûn** [2]**, dırûtın.**
drûtın *Lg bn.* **dırûtın, drûn.**
drûv *N. bn.* **dırûv.**
du [1] *N.* iki *(2).* /**–çendane** *rgd.* iki misli, iki katı. /**–çende** *rgd.* iki misli. * **duçende kırın** *L.* çiftleştirmek, iki misli arttırmak. /**–du** *N.* iki, 2 rakamı. /**–hem/hemin** *rgd.* ikinci. /**–binin** *L.* çift görmek. * **heval dubini bûye** *bw.* arkadaş çift görür olmuş. * **du çekuyan bêjım** *bw.* bir iki laf edem. * **du jın kırın** *bw.* çift karı ile evlenmek. * **dukel** *N.* iki defa kaynatmak. *(boya, sabun veya şıra yapımında kullanılan bir terim).* /**–pışt** *rgd.* çift yanlı, çift yüzlü. /**–pıştki** *rgd.* karşıt, arkası dönük düşmek. /**–qat** *rgd.* iki katlı, iki misli, iki büklüm. /**–qat bûn** *L.* iki [illegible]tlı veya misli olmak. * **duqat kırın** [illegible] ıkiye katlamak, iki büklüm yapmak, iki misline çıkartmak. /**–qor** *N.* ikileme. /**–qor kırın** *L.* ikilemek, iki sıra haline getirmek. /**–reng** *rgd.* 1. çift renkli. 2. çok renkli. 3. münafık. 4. iki yüzlü. *bn.* **durû.** * **du seri** *bw.* çift başlı, iki başlı. * **du seri dı tencıkekê de nakelın** *bw.* iki baş bir kazana sığmaz veya bir koltuğa iki karpuz sığmaz. * **dusê çeku gotın** *bw.* bir iki laf etmek. /**–sıbe** *rgp.* yarından sonra, yarın değil öbürgün. /**–sımi** *rgd.* çift tırnaklı. /**–zerık** *N.* çift sarısı olan yumurta. /**–zin** *N.* 4 yaşındaki at. *bn.* **dudu.**
du [2] *rgp.* dün. *bn.* **duh, duhi.**
dua *N.* dua. *bn.* **dıa.**
duajo *N.* yardımcı çoban, yedek çoban.
dubare [1] *N.* hile, aldatma, tuzak kurma.
dubare [2] 1. *rgd.* çift, ikileme. 2. *N.* tavlada her iki zarın iki gelmesi.
dubend *N. rgd.* ikiye ayrılma, taife olma, iki taraflı. /**–i** *N.* ikilik, ayrıcalık. * **wi dubendi kıre niva hevalan** *bw.* o, arkadaşların arasına ikilik koydu.

duber *N. rgd.* yılda iki kere mahsul veren.
dubere *N.* iki mahsul veya ikinci mahsul.
duble 1. *N.* duble, içki kadehi. 2. *rgd.* çift. *bn.* **dubare.**
dubra *(dubrak) N. bn.* **dubrang.**
dubrang *N.* şahin kuşu.
ducan *N. rgd.* hamile, ekseri insan için denir. /**– bûn** *L.* hamile olmak, hamile kalmak. /**– kırın** *L.* hamile bırakmak.
ducar *N.* tekrar, ikileme. /**– bûn** *L.* tekrarlanmak, ikilenmek. /**– kırın** *L.* tekrar etmek, tekrarlamak.
duçar *rgd.* düçar, düşkün. /**– olmak** *L.* düşmek, düçar olmak.
duçeng 1. *rgd.* birleşik. 2. *N. Grm.* çift yazılıp tek okunan harfler, diftong. *bn.* **pevdeng.**
duçerxe *N.* 1. el arabası. 2. bisiklet. *bn.* **bısiklêt.**
dudevok *N. bn.* **durû.**
Dudêran *N.* Bohtanda bir aşiret.
dudıl *rgd.* şüpheci, mütereddit. /**–i** *N.* teredüt, kararsızlık. *bn.* **erê-nerê.**
dudu *N. rgd.* /**– dudu** *rgd.* ikişer ikişer. /**–yan** *rgd.* ikiler, ikiler hanesi, ikinci, ikincisi. *bn.* **du.**
dugah *N.* bir doğu müzik aleti.
dugıhan *N. rgd.* 1. iki ruhlu, iki canlı. 2. hamile, gebe *bn.* **ducan, avıs.**
dugisın *N.* nadası ikileme. /**– kırın** *L.* nadası iki defa sürmek, çift nadas yapmak.
duguh *N.* dirgen, yaba
dugurd *N.* iki katlı iplik ve bu iplikten yapılan kumaş.
duh *rgp.* dün. * **duh duh ye, iro, iro ye** *bw.* dün dündür, bugün bugündür. * **duh êvari** *bw.* dün akşam. * **duh hatıye iro çûye ku?** *bw.* daha dün geldi, bugün nereye gidiyor?. * **duh lı ku, iro lı ku!** *bw.* dün nerde bugün nerde! * **duh ne pêr** *rgp. bw.* dün değil evvelsi gün. * **duh ne pêr ne; betır pêr** *bw. rgp.* dün değil, evvelsi gün değil, daha evvelsi gün. Yanı üç gün önce. * **jı duh ve** *bw.* dünden beri. * **duh ve razi ye** *bw.* dünden razıdır. * **duh yek, iro dudu** *bw.* dün bir bugün iki.
duhêl 1. *N.* deriden tel, deri ip. *bn.* **duwêl, dwêl.** 2. *rgd.* çift taraflı, iki yanlı.
duhi *rgp.* dün, düneyin, dünkü. * **ez duhi hatıbûm** *bw.* düneyin gelmiştim. * **ew ya roja duhi ye** *bw.* o dünkünündür. *bn.* **duh.**
duhn *N.* iç yağı.
duhtı/n [1] *Lg bn.* **dotın.**
duht/ın [2] *Lng. (dıduhte, bıduhte)* kumaşta renk vermek.
dujini *rgd.* çift kadınla evli olan erkek.
dujıyani 1. *rgd.* yüzer gezer, hem karada hem denizde yaşıyan canlı. *bn.* **bej û avi.** 2. iki yaşayışlı, iki canlı veya iki ruhlu. 3. hamile. 4. gebe. *bn.* **dujin, dugıhan.**
dujin *N. rgd.* 1. çift canlı, hamile vs. olma hali. 2. vücudunda veya saçlarda bit, pire bulunan, kirlenmiş, yıkanmama hali.
dujmın *N. bn.* **dıjmın.**
dujûn *N. bn.* **çêr.**
dulge *N. S.* kırkayak. *bn.* **şehê mêr.**
dukan *N. bn.* **dıkan.**
dumahik *rgp. bn.* **dûmahik.**
dumarekol *N. S. bn.* **dûpışk.**
dumdar *N. rgd.* artçı, arkadan gelen.
dumbelan *N.* yer mantarı. *bot.* **Tuber spec.** *bn.* **sêvelok.**
Dumê *N.* Zirkan aşiretlerinden biri.
dumıl *rgd.* geniş omuzlu. 2. *N. Grm.* birleşik. *bn.* **hevedudani.**
dummar *N.* tütün tozu, un halinde çok ince tütün.
dumohr *N. rgd.* alnında çift benekli hayvan. Bazı yerlerde böyle hayvan uğursuz bilinir.
dundan *N.* nesil, kuşak. *bn.* **dûn**[3].
dunde *N. S.* sabanda ok kancası. *bn.* **qartibelıg.**
dundıl *N.* dişi deve.
dundul *N.* katır.
dung *N. bn.* **dûv.**
dunıkan *N.* yazışmada tırnak (")işareti.
dunikıl *Nh. bn.* **dawûdi dunikıl.**
dupûçık *N. bn.* **dûpışk.**
duqor 1. *rgd.* melez. *bn.* **dureh.** 2. *bn.* **du**[1] deki tekstin içine bak.
duqozi *N.* mat. geometride açı.
durr *N.* inci. /**–dane** *N.* inci taneleri. * **durrê bıde durrnasa** *bw.* altını sarrafa ver veya altının kıymetini sarraf bilir anlamında atasözü. * **durrê xılt** *bw.* karışık inci, sahte veya sun'i inciler.
durd *N.* tortu, posa, telve. * **safi şemırand vexwari durdi.** *bw.* safiyi ayırdı, tortusunu içti.
dureh *rgd.* melez, aşılı. /**– bûn** *L.* melezlenmek. /**–i** *N.* melezlik. /**– kırın** *L.* melezleştirmek, aşılamak. *bn.* **lûl, bijî.**
duri/n *Lg. (dıdure, bıdure)* hasat etmek, ekin biçmek. *bn.* **dırûn**[1].
durust *rgd.* dürüst. /**– kırın** *L.* düzeltmek,

ayarlamak. *bn.* **dırıst, dırust.**
durû *N. rgd.* 1. iki yüzlü güvensiz kimse. 2. iki yüzlü *(elbise, eşya vs.)*. /**...tî** *N.* iki yüzlülük, riyakarlık. *bn.* **salûs.**
durûv *N. bn.* **drûv.**
durv *N. bn.* **drûv.**
Durzî *N.* Dürzi, ortadoğu halklarından biri.
durzîle *N.* ısırganotu. *bot.* **Urtica urens.** *bn.* **gıyagezok, gezok.**
dustan *N. bn.* **distan.**
dustar *N. bn.* **dıstar.**
dustûr *N. m.* kuruluş, kaide, düstur. *bn.* **dezgeh.**
duşaxe *N. Bj.* difteri hastalığı. Latincede **Dıphtherıa.**
duşemb *N.* pazartesi. * **roja duşembê** *bw.* pazartesi günü. * **duşemba ko bê** *bw.* gelecek pazartesi veya önümüzdeki pazartesine.
duta [1] *N. rgd.* güçlü hayvan.
duta [2] *rgd.* eğri, kıvrık, bükülmüş, iki büklüm, kavisli. /**... bûn** *L.* bükülmek, iki büklüm olmak, kıvrılmak. /**... kırın** *L.* kıvırmak, iki büklüm hale getirmek, bükmek. * **dezî duta kırın** *bw.* ipliği ikiliyerek bükmek. * **pışt duta kırın** *bw.* belini bükmek. * **dı êşê de pışta mın duta na be** *bw.* ağrıdan belim bükülmüyor. * **şıv duta kırın** *bw.* çubuğu bükerek kavis hale getirmek.
duvkî *rgp.* ...sonra, bilahare.
duwa *rgp. rgd. S. bn.* **dawî.**
duwazdeh *rgd. bn.* **dıwazdeh.**
duwem *rgd. bn.* **duhem.**
duwêl *N.* bükülmüş deriden yapılan ip. * **duwêl badan** *bw.* deriyi büküp ip yapmak.bu duhêl çarık veya postal bağı olarak kullanılır. * **duwêlçarıx** *Nh.* çarık bağı. *bn.* **dwêl, dêl**
duwêt *N. bn.* **dewêt.**
duwit/ın *Lg (dıduwite, bıduwite) bn.* **dotın.**
dux *N.* sap, mil, dingil, kuyruk *(alet ve edevat için)* /**... kırın** *L.* sap takmak. * **dux pê ve kırın** *bw.* 1. sap takmak. 2. argoda birine iftira takmak veya küçük düşürücü bir lakap takmak. * **duxê bêrê** *bw.* kürek sapı.
duxter *N.* ingilizceden güney Kürtçeye geçmiş olan bu kelime "kız evlat" anlamı verir.
duzıl *N.* kamıştan kaval. /**... van** *Nx.* duzıl çalgısını çalan.
duzin *N.* 4 yaşındaki at.
dû [1] *N.* ant. *bn.* **dûv.**
dû [2] *rgp.* arka, geri, art. /**... çûn** *L.* arkasından gitmek, peşinden gitmek, takip etmek. * **ker ko dû kurrî çû dıkeve çolê** *bw.* eşek, sıpasını takip ederse çöle batar. /**... hatın** *L.* arkasından gelmek, peşinden gelmek. /**...ketın** *L.* ardına düşmek, arkasına düşmek, peşine takılmak, takip etmek. /**... man** *L.* arkada kalmak, geride kalmak. /**... mayîn** *bwl. bn.* **dû man.** /**... re** *rgp.* sonra, bilahare, akabinde. *bn.* **dûvre.** * **tu here ez dû re têm** bw sen git ben sonra gelirim.
dû [3] *N.* duman *(baca veya yanan şey dumanı)*. /**... helhatın** *L.* duman yükselmek. * **jı rojıngê dû hel tê** *bw.* bacadan duman yükseliyor. /**... kırın** *L.* tütmek, duman çıkmak. *bn.* **dûman.**
dûa *N.* dua. * **dûa û sılav** *bw.* selam ve dua. *bn.* **dıa.**
dûbare *N.* hile, tuzak, birine tuzaklı oyun oynamak. * **dûbare lı ser çê kırın** *bw.* birini tuzağa düşürmek. *bn.* **dubare**[1].
dûblaj *N. Fr.* dublaj, sinama şeridine ses doldurma. /**... kırın** *L.* seslendirmek.
dûblin *N.* 1. bir cins pamuklu kumaş. 2. irlandanın başkenti.
dûbrang *N. bn.* **dubrang.**
dûçar *rgd.* maruz kalan, hedef olan, düşkün.
dûçık *N. bn.* **doçık.**
dûde [1] *N.* mürekkep yapımında kullanılan iş.
dûde [2] 1. *rgp.* arka, geri. 2. *N. S.* ant. kuyruk. /**...man** *N.* soy, nesil. /**...mayî** *N. rgd.* arkaya kalan, geri kalan, arkada kalan. /**... mayîn** *L.* arkada veya geride kalmak.
dûdık *N.* düdük. *bn.* **fîtık.**
düelo *N. it.* iki kişi arasında yapılan silahlı sözlü kavga, düello. /**... kırın** *L.* dûelo kirin.
dûg *N.* ant. *bn.* **dûv.**
dûgel *N.* devlet. *bn.* **dewlet.**
dûj *N.* şişe çekme, pıs kanı almak için vücutta kesilen yere özel tabaktan veya bardak yapıştırarak kan alma. /**...kırın/kışandın** *L.* şişe çekmek.
dûkan *N.* dükkan. * **dûkkan û bazar** *bw.* çarşı dükkan, çarşı pazar. *bn.* **dıkan.**
dûkêl *N.* 1. buhar, duman, bacadan çıkan duman, tütsü. 2. vapur. /**...awî** *rgd.* dumanlı.

dûkêş *N.* baca. *bn.* **bıxêrig, rojıng.**
dûl *N. bn.* **dwêl.**
dûlge *N.* kaside, methiye.
dûmahik *rgp.* arka, arkası, son, sonu, * **dûmahik heye** *bw.* arkası var, devam edecek.
dûman *N.* duman. *bn.* **dû.**
dûmelan *N. bn.* **dumbelan.**
dûmeqesk *Nh.* kırlangıç. *zoo.* **Hırundo.** *bn.* **qerneqûçık.**
dûmır *N.* körelme, dumur. /**... bûn** *L.* dumura uğramak.
dûmır/ın *Lng.* *(dıdûmıre, bıdûmıre)* körelmek *(kesici alet vs. de).*
dûn [1] *N.* ant. *bn.* **don, bez.**
dûn [2] 1. *rgd.* kırışık, kıvırcık. 2. *N.* kıvrım, saç kırışıklığı.
dûn [3] *N.* tohum, nesil, nesl. /**... dan** *N.* nesil, ilerdeki kuşaklar. *bn.* **nıfş, dundan.**
dûng *N.* ant. *bn.* **dûv.**
dûpışk *N.* akrep. *zoo.* **Scorpionida.**
dûr *rgd. rgp.* uzak, ırak. /**...ahi** *N.* uzaklık, mesafe./**...avêj** *bw.* 1. kafadan atan, büyük konuşan 2. uzak mesafeli./**... bûn** *L.* uzak olmak, uzakta olmak, uzaklık. * **dûrbûna xwe gırıng nine** *bw.* uzaklığı mühim değil. * **dûri yeki bûn** *bw.* birinden uzaklaşmak, birinden uzak olmak. * **ew du tışt dûri hev ın** *bw.* o iki şey arasında çok fark var, yanı aralarında benzerlik yok. /**...dest** *rgd. bw.* 1. elden uzak gözden gönülden uzak 2. yetişilmez. /**...ebir** *Nh. bw.* ileri görüşlü, uzak görüşlü * **dûreb... me baş nabinın** *bw.* uzakgörüşlü... larımız *(yanı aydınlarımız)* ileriyi iyi gör...miyor. /**...i** *N.* uzaklık, mesafe, aralık. * **dûr niye** *bw.* uzak değil, ihtimaldir. /**... sekının** *L.* uzağında durmak, karışmamak. * **dûri welat bûn** *bw.* sıladan uzak olmak. /**...tır** *rgd.* daha uzak. /**...tırin** *rgd.* en uzak, pek çok uzak * **dur û nêzık** *bw. rgd. rgp.* uzaktan-yakından, az çok. * **dûr û dereng** *bw.* uzak ve geç. **dûr û dıêj** *rgd. rgp. bw.* etraflı, detaylı, uzun uzadıya. * **dûr û nêzik** *bw.* uzakta ve yakında, aşağı yukarı. * **em lı ser vê ferhengê dûr û drêj xebıtin** *bw.* bu sözlük üzerinde uzun uzadıya çalıştık.
dûra *rgp bn.* **dû re, dûv re.**
dûrbin *N.* 1. dürbün. 2. uzak görüşlü, ileri görüşlü.
dûrbini şebenk *Nh.* spektroskop.
dûrbistk *N.* telefon.

dûrgeh *N.* 1. adacık. 2. kışla.
dûrık *N.m.* melodi. * **dûrıka mırıyan** *bw.* mersiye, ağıt. *bn.* **dûlge.**
dûrıng *N. bn.* **dûrahi.**
dûrket/ın *Lng.* *(dûr dıkeve, dûr keve)* uzaklaşınmak, uzağa düşmek.
dûrkır/ın *Lg* *(dûr dıke, dûr ke)* uzaklaştırmak. * **rıya xwe ya nêzik dûr kırın** *bw.* kısa olan yolunu uzaklaştırdılar.
dûrxıst/ın *Lg* *(dûrdıxe, dûr xe)* uzaklaştırmak, tasfiye etmek, alakasını kesmek. * **jı xwe dûr xıstın** *bw.* kendinden uzaklaştırmak.
dûş [1] *N. m.* yön, cihet, taraf, hiza, seviye. * **hatın dûşa hev** *bw.* birbirlerinin hizasına geldiler. * **dı vê dûşê de hatın** *bw.* bu yönden geldiler. * **av gehişte dûşa zevıyê** *bw.* su tarla seviyesine kadar geldi. *bn.* **tax, rex, mışlaq.**
dûş [2] *N. Fr.* banyoda yukardan fışkırmalı su, duş.
dûşize *rgd.* bakire.
dûtır *rgp. bn.* **dotır.**
dûv *N.* ant. 1. kuyruk. 2. *rgp.* arka, geri, son. /**...beran** *Nh.* koç kuyruğu. /**...dehol** *rgd.* güdük, kısa kuyruklu. /**...dırêj** *N. bn.* **dûvrepık.** /**... gerandın** *L.* koyun veya koçların otlaktan dolayı çok iri kuyruk yapması. /**... re** *rgp.* sonra, sonradan, arkadan.
dûvık 1. *N.* ... kuyruk. 2. *rgd.* artık, ... *N.* saniye.
...erzink *Nh.* kuyruk sallıyan kuşu. *zoo.* **Motacilla.**
...meqesk *N. bn.* **dûmeqesk.**
dûvmesas *Nh.* yarasa. *bn.* **baçermok.**
dûvrep 1. *rgd.* dik kuyruklu. 2. argoda nalları dikmiş olan.
dûvrepık *N.* Arapçada "teyri ebu fesade" olan bu kuşun türkçe adını bulamadık.
dûvrovi *N.* tilki kuyruğu otu. *bot.* **Alopecurus pratensis.**
dûvsıng *Nh.* diken kuyruklu bir cins iri çekirge. ingilizcede **bush cricket.** *zoo.* **Ensifera.**
dûvstêrk *Nh.* kuyruklu yıldız.
dûwa *N. bn.* **dıwa, dawi.**
dûwayi *N.* son, sonuncu, arka, arkası. * **dûwayi hat** *bw.* sonu geldi. *bn.* **dawi.**
dûwazdeh *rgd. bn.* **dıwazdeh.**
dûx *N. bn.* **dux.**
dûxan *N.* duman.
dûxesay *N.* meteoroloji.

dûz *rgd.* düz. *bn.* **hılû.**
dwêl *N.* 1. çarık ipi. 2. deriden ayakkabı bağı. 3. deriden ip. *bn.* **duwêl.**
dwin *N. bn.* **don, dıhn.**
dwitın *Lg bn.* **duwitın, dawiiıı.**

E

E *N.* 1. Kürtçe alfabenin 6.cı harfidir. Sesli olup dudakların açılmasıyla gırtlaktan çıkar, ince seslidir. 2. türkçedeki 'dır' fiil eki yerini alır. Mesela: **ew e** *bw.* odur. **lı mal e** *bw.* evdedir. **reş e** *bw.* siyahtır. 3. şimdiki zaman halinde fiil sonuna gelir. **dıçe.** gider. **rûdıne.** oturur. **dımeşe.** yürür. 4. işaret zamirlerinin önüne gelerek daha belirli bir anlam verir. şöyle ki: **wan** = ewan. **van** = evan. **va** = ev. **wi** = ewi gibi. 5. ünlem olarak evet kelimesi yerini alır. * **te nan xwar?** yemek yedin mi? cevap 'e' yanı evet. 6. Kürtçede kısa okunan **'a'** harfi yerini alır. mesela: **vır da** yerine **vır de.** veya **xwaş** yerine **xweş** gibi.

e *L.* **'bûn'** fiilinin şart ve istek kipi. **bıgre!** al! **bımre!** öl! **bıçe!** git! vs. *bn.* **be.**

eba *N.* aba. *bn.* **aba.**

ebabil *N.* mitolojide peygamber devrinde Mekkeye saldıran habeşistan generali Abrahanın askerlerine saldırıp saf dışı eden iri kanatlı bir kuş.

eband/ın *Lg.* *(dıebine, bıebine)* abanmak, yüklenmek, çullanmak.

ebdal [1] *N.* bıldırcın. *zoo.* **Coturnix coturnix.**

ebdal [2] *rgd.* işssiz, fakir.

ebeboz *rgd. N.* külhanbeyi. *bn.* **pêxwas.**

ebedi *rgd. A.* ebedi. *bn.* **nemır.**

ebenûs *N.* abanos ağacı. *bn.* **avenos.**

ebloqe *N. t.* abluka. /**_ kırın** *L.* abluka etmek, kuşatmak. *bn.* **gemaro dan.**

ebone *N. bn.* **abone.**

ebreş *N. rgd.* doğum yapıp sütü olmayan dişi.

ebrû *N. bn.* **brû.**

ebûqat *N. Fr.* avukat. *bn.* **bervêdırın.**

ebûr *N. bn.* **abor.**

ecans *N. bn.* **ajans.**

ecayib *rgd. A.* acayip, tuhaf. *bn.* **ecêb.**

ecdad *N. A.* ecdat, sülale.

eceb *N. A.* acaba.

ecel *N. A.* ecel, ölüm vadesi, ölüm zamanı. /**_ hatın** *L.* ölümü gelmek, eceli gelmek. * **ecel tewaw** *(temam)* **bûn** *bw.* ölüm zamanının gelmesi, sona ermesi. * **ecel ko hat çê xırab nızani** *bw.* ecel gelirse iyiyi kötüyü ayırmaz.

ecele *rgd. A.* acele, çabuk. *bn.* **lez, zû.**

Ecem *N.* Acem, Fars.

ecemi 1. *rgd.* acemi, tecrübesiz. 2. *N.* bir helva çeşidi.

ecêb *rgd. A.* acaip, saçma, garip, tuhaf, yabancı. /**_ bûn** *L.* şaşmak, acaip olmak. /**_ man** *L.* acayip kalmak. /**_ mayi** *rgd.* acayip kalan, tuhaflık içinde. * **ecêb mayi man** *bw.* tuhaflık içinde kalmak, acayip kalmak. /**_ mayin** *L.* 1. şaşma, şaşkınlık, hayret. 2. hayret içinde kalmak.

ecıband/ın *Lg.* *(dıecıbine, bıecıbine)* 1. beğenmek, değer vermek. 2. tuhaf bulmak, acayip gelmek.

ecıbi/n *Lng.* *(dıecıbe, bıecıbe)* şaşmak, hayret etmek, tuhaf görmek.

ecıqand/ın *Lg.* *(dıecıqine, bıecıqine)* ezmek, çiğnemek.

ecız *rgd. A.* aciz. *bn.* **acız, zwir.**

ecızand/ın *Lg. A.* *(dıecızine, bıecızine)* usandırmak, aczetmek.

ecızi/n *Lng. A.* *(dıecıze, bıecıze)* usanmak, aciz olmak, acizlenmek.

ecızi *N. A.* fütur, bezginlik, yılgınlık, usanç.

ecnebi 1. *N. rgd. A.* yabancı, ecnebi. 2. *N.* yabancı devlet. *bn.* **bıyani.**

ecûr *N. bn.* **acûr.**

ecza *N. A.* ilaç, ilaç maddeleri. /**_ xane** *Nh.* eczahane.

eda *N. A.* 1. eda, tavır, hareket. 2. ödeme. /**_ kırın** *L.* eda etmek, ödemek, yerine getirmek.

edab *N. A.* irin, cerahat. *bn.* **nêm.**

edad *N.* hukuk, adalet. /**_ i** *rgd.* adil. /**_ mend** *rgd.* adli, adil, hakka saygılı. /**_ mendi** *N.* adalet, adaletle ilgili.

edalet *Nne.* adalet, hukuk.

edat *N. A. grm.* edat. *bn.* **daçek.**

edeb *Nne. A.* edep, terbiye. /**_ xane** *Nh.* hela, abdest bozulan yer. * **edeb û ûsıl** *bw.* terbiyeli ve kaidelere uygun. * **edeb û terbıye** *bw.* edep ve terbiye.

edebıyat *N. A.* edebiyat. *bn.* **wije.**

edebi *rgd. A.* edebi, edebiyatla ilgili. *bn.* **wijeyi.**

Edem *N.* Adem. * **Edem û Hewa** *bw.*

Adem ile Havva.
edıl [1] *N.* üzüm doldurulan büyük sepet. **edılkê tıri** *Nh.* üzüm sepeti, küfe. *bn.* **qufe, sawe.**
edıl [2] *rgd. A.* adil.
edıland/ın *Lg. (dıedıline, bıedıline)* adli bir durumu düzeltmek. hak yerini bulmak.
edıli/n *Lng. (dıedıle, bıedıle)* düzelmek, bir şeyin gerektiği duruma gelmesi *(adli durum).*
edib *N. A.* edip, edebiyatçı.
edr *N. Bj.* sara hastalığı. * **edra ye** *bw.* saralıdır. *bn.* **fê.**
edr *N. bn.* **beyar.**
ef *N. A.* af. /**... bûn** *L.* affolunmak. /**... kırın** *L.* affetmek. *bn.* **af.**
efan *N.* hayvan tırnaklarının taşlara değmesinden ötürü aşınması. *bn.* **hefan.**
efare *N.* 1. meyvelerin toplanmasından sonra geri kalan artık. *bn.* **qurf, cêr.** 2. ziraai mahsülün son döküntüleri. * **efare kırın** *bw.* hasattan sonra bu son döküntüleri toplamak.
efe *N.* batı anadolu zeybekleri.
efendi *N. rgd. Gr.* efendi.
eferin *B. bn.* **aferin.**
eflatûn [1] *rgd.* açık mor rengi, menekşe rengi. /**... i** *rgd.* mor menekşe renkli.
Eflatûn [2] *N.* eski yunanlarda Sokratın talebesi olan ve milattan önce 427-347 yılları arasında yaşıyan bir felsefe bilgini.
efniki *rgd.* küflü. /**... bûn** *L.* küflenmek. *bn.* **kufıki.**
Efriqe *N.* Afrika kıt'ası. /**... i** *rgd.* Afrikalı.
efsane *Nne.* efsane, fabl, mitoloji.
efser *N.* 1. başkan, üst. 2. subay, zabit.
efsûn *N.* sihir, büyü. /**... kar** Nx. sihirliyen, büyüleyici. *bn.* **afsûn.**
efû *Nne. A.* af. /**... kırın** *L.* affetmek. *bn.* **ef.**
Efxan *N.* Afganistanlı, Afgan. /**... i** *rgd.* Afganlı, Afganistana ait.
efyon *N. Gr.* afyon. /**... kêş** Nx. afyon içen.
egal *N.* yolculukta başa giyilen bir cins iri mendil.
eger *Ghk.* eğer, şayet. * **eger niye** *bw.* yoksa!. *bn.* *ger.*
egit *rgd.* yigit, kahraman, cesur.
eglebûn *L.* eğlenmek, oyalanmak. *(türkçe olabilir).*
egoist *rgd. Lat. Fr.* bencil, kendini seven. /**... i** *N.* bencillik.
egoizm *N.* bencillik, egoizm, menfaatçılık.
egzema *N. Gr. Bj.* egzema.
egzoz *N. Fr.* egzoz.
eh! *B.* eh, ah!.
ehali *N. A.* ahali, halk.
ehd *N. A.* ahit, pakt, antlaşma. /**... kırın** *L.* ahdetmek. * **ehd û qırar** *bw.* ahit ve karar.
ehe *B.* e he! aha, a ha!. * **ehe! ket** *bw.* a ha! düştü.
ehh he! *B.* ahh ha!, acı veren bir hayret nidası.
ehl *B. A.* ehil. * **ehlı beyt** *bw.* Hz. peygamber sulalesinden gelen kimseler.
ehlamûr *N. Gr.* kerestesi makbul, çiçekleri güzel kokulu bir ağaç. ıhlamur. *bot.* **Tilia europaea.** 2. ıhlamur çiçekleinden yapılan bir cins çay. /**... i** *rgd.* ıhlamur çayı rengi.
ehlıyet *N. A.* ehliyet.
ehmeq *rgd. A.* ahmak. /**... ane** *rgp.* ahmakça. /**... i** *N.* ahmaklık.
Ehrimen *N.* Zerduşti dininde şeytan.
ehwal *Nne. A.* ahval, haller. * **hal û ehwal** *bw.* haller ve şartlar.
ejdeha *N.* ejder, uzun yılan.
Ejdehak *N.* kral Dahhakın bir adı.
ejdıyar *N. bn.* **ejdeha.**
ejnû *N. n. ant.* diz, diz kapağı. * **hêzi ejnû şkin** *bw.* dizlerinde derman kalmamak. *bn.* **juni, çok.**
ek *x.* 1. belirsiz bir harfi tarifinin kelime sonlarına birleşmesi. 2. *rgd.* küçültme sıfatı olarak kullanılır. Mesela: **hespek.** bir at. **gayek.** bir öküz.
ekber *rgd. A.* daha büyük. *bn.* **mezıntır.**
ekfi *N.* Kafkas hançeri, kama.
ekonomi *N. Gr.* ekonomi. *bn.* **abori.**
Ekrad *N. A.* Kürt kelimesinin çoğul adı, Kürtler.
ekran *N. Fr.* ekseri televizyon ve monitor camları için kullanılan bir terim.
eks *N. A.* 1. akis, yansıma. 2. *rgd.* tersi, aksi.
ekselans *N. rgd. Fr.* hazret kelimesi yerine geçen ekseri diplomaside kullanılan bir terim. *bn.* **ezbeni.**
eksentrik *rgd. Fr.* eksantrik.
ekseri *rgp. A.* ekseri, fazlasıyla.
ekspêr *N. Fr.* eksper. *bn.* **pıspor.**
eksprês *N. ng.* 1. acele giden, ivedi tren mektup vs. 2. *rgd.* acele, çok çabuk.
ekstra *rgd. Fr.* üstün kaliteli. *bn.* **çêtır.**
ekzotermik *N. kim.* ısıveren. *bn.* **tindar.**
elaf *N.* tahıl ürünleri tüccarı.
elal *rgd.* her şeyin en ufağı, en küçüğü.

elamet *Nne. A.* işaret, belirti, alamet.
elb *N.* 1. bir hububat ölçü birimi. 2. kova. *bn.* **kuleng, elbık.**
elbane *N.* tef, davulun küçüğü.
elbeki *N.* bakırdan yapılan tabak, tepsi.
elbet *rgp. A.* elbet. *bn.* **helbet.**
elbık *N.* tahta kova, kova biçiminde tahta kutu.
elektrik *N. Gr.* elektron ve protonların mekanik yoluyla enerjiye çevrilmesi ve bununla elde edilen ışık. *bn.* **kareba.**
elektroliz *N. Gr.* fizikte bir elektrik akımının etkisiyle ortaya çıkan kimyasal ayrışma.
elektromanyetik *N. Gr.* 1. elektromanyetizması olan veya bununla ilişkisi bulunan. 2. manyetik alan.
elektromıknatıs *N. Gr.* elektrikle meydana gelen manyetizma.
elektromotor *N. Gr.* elektriği mekanizmaya çeviren aygıt.
elektron *N. Gr.* Atomun negatif kısmı.
elektronik *rgd. Gr.* 1. serbest elektronları konu alan bilim dalı. 2. elektronla ilgili, elektron temeline dayanan.
elektrod *N. Gr.* 1. elektrolitin içindeki eksi veya artı iki çubuktan her biri. 2. elektrik kaynağı yapılan çubuklar.
elem *Nne. A.* acı, üzüntü, dert, keder. /**– dar** *rgd.* dertli, hüzünlü.
eleman *N. Fr.* eleman.
element *N.* Almanca olan bu terim analizle ayrışmıyan veya sentezle elde edilemiyen madde. *bn.* **çist.**
elestik *rgd. Fr.* elastik.
eletewş *N. rgd.* 1. hiç bir yararı olmiyan iş veya davranış. 2. *rgd.* dengesiz. *bn.* **tewş.**
eleweysi *rgd. S.* geleneksel. 2. *N.* bir Kürt melodisi.
eleyhı *rgd. A.* alehy. *bn.* **dij.**
elfabe *N. Gr.* alfabe. *bn.* **elifba.**
elhed *N. A.* mezar üzerine örtülen taş. *bn.* **goriçe,salê gorê.**
elhemdûlillah *B. A.* Elhamdülillah.
elımand/ın *Lg. A. (dıelımine, bıelımine)* öğretmek, eğitmek, okutmak. *bn.* **hinkırın, hut kırın, fêr kırın.**
elımandi *rgd.* öğretilmiş, eğitilmiş.
elımi/n *Lng. A. (dıelıme, bıelıme)* öğrenmek, alışmak. *bn.* **hinbûn, hu kırın, fêrbûn.**
elınd *N.* şafak.
elıqand/ın *Lg. (dıelıqine, bıelıqine)* çengele takmak, hileyle yakalamak. *bn.* **alıqandın, daleqandın.**
elibegi *N.* kase.
eliborda *N.* karışık undan yapılan bir cins ekmek. *bn.* **xılt.**
elif *N. A.* Arap alfabesinin ilk harfi.
elifba *N. Gr. bn.* **elfabe.**
elil *rgd. A.* sakat, malul.
elips *rgd. N. Fr.* elips, yumurta şeklindeki geometri biçimi.
eliqurne *N.* samanlı kağıt.
elmas *N. n. A. Gr.* elmas. /**– traş** *Nh.* elmas kesen, elmas işliyen. /**– traşi** *N.* elmas işleme sanatı.
elo *N.* 1. Kürtçede Ali. 2. telefonda allo! ünlemi.
eloh *N.* şahin kuşu. *bn.* **başok.**
elok *N.* hindi horozu.
elwan *rgp.* Arapçada 'levn' kelimesinin çoğulu, her çeşidi veya bütün çeşitleri anlamındadır.
em pro. 1. biz. * **em û ew** *bw.* biz ve onlar. 2. soran lehçesinde **'bu'** zamiridir. mesela: **emcar.** bu kez. **emro.** bugün gibi.
ema *A. dç.* amma, lakin.
eman *B.* aman. /**– eman** *bw.* aman aman. /**– kırın** *L.* aman etmek, feryad etmek. /**– xwastın** *L.* aman istemek, imdat istemek. * **eman rê me de** *bw.* aman yol verme. * **eman fırsendê me de** *bw.* aman fırsat verme.
emanet *N. A.* emanet. /**– bûn** *L.* emanet olmak. /**– en** *rgp.* emanet olarak. /**– gırtın** *L.* emanet almak. /**– kırın** *L.* emanet etmek.
embar *N.* ambar, depo. *bn.* **enbar.**
embaz *N. m.* misal, örnek.
embrıyo *N. Gr.* ana rahimde teşekkül eden yavru. /**– loji** *N.* yavru durumuna gelinciye kadar yavrunun geçirdiği gelişim evrelerini inceleyen bilim biyoloji kolu. *bn.* **goştpere.**
emced *rgd.* çok şanlı.
emek *N.* emek, hak. /**– dar** *Nx.* emek veren, hakkı geçen. *bn.* **ked.**
-emeni *x. S.* sonektir, kelime sonlarına cek, cak, olan çoğul eki anlamı verir. Mesela: **xwardemeni, sotemeni** = yiyecek, yakacak gibi.
Emerikani *N.* Amerikalı. *bn.* **beşi dewletan.**
emıland/ın *Lg. (dıemıline, bıemıline)* kullanmak. *bn.* **xebıtandın.**

emır *N.A.* 1. emir, ferman. 2. yaş, ömür. /**– ber** *Nh.* emir eri. 2. emri yerine getiren. /**– kırın** *L.* emretmek. /**– name** *Nh.* yazılı emir.
èmir *N.* emir, prens. *bn.* **mir.**
emin *A. rgd.* emin, güven içinde. *bn.* **amini.**
emnıyet *N.A.* 1. emniyet. 2. polis ve zabıta teşkilatı. * **emnıyet û asayışt** *bw.* nizam intizam. *bn.* **ewle.**
emperyalist *rgd. Fr.* imperyalist.
emr *N.A.* emr, emir. *bn.* **emır.**
emraz *N. S.* alet, edevat.
emsal *rgp. S.* 1. bu yıl, bu sene. 2. *rgd.A.* emsal, yaşıt. 3. misil, aynısı.
emust *N. S. ant.* parmak. *bn.* **tılî, bêçî.** * **emustî balaberze** *Nh.* baş parmak. * **emustî doşawmıje** *Nh.* işaret parmağı. * **emustî kelemus** *Nh.* ayak baş parmağı.
emûdî *rgd.* dikey.
enam *N.* Qur'anda en'am suresi.
enayî *rgd.* enayi.
enbar *N. bn.* **embar.**
enbaz *N. Z.* arkadaş.
enbıya *N.A.* nebiler, peygamberler.
encam *N.A.* netice, akibet.
encame *N. S.* menteşe, reze.
encumen *N.* encumen, meclis, konsey, komite, yarkurul. * **encumena şaredarıyê** *Nh.* belediye encümeni.
endam *N.* 1. üye, aza. 2. kol, boy.
endaze [1] *N.P.* geometri. /**– yar** *Nh.* mühendis, geometri bilgini.
endaze [2] *N.* 1. ölçü, tartı. 2. 26 inch. lik ölçü birimi, takriben 65 cm.
endeko *N.* kokulu bir cins yonca.
endelî *N.* bülbül. *bn.* **bılbıl.**
ender *rgd.* ender, seyrek.
endişe *Nne. P.* endişe.. /**– nak** *rgd.* endişeli.
endustrî *N. Fr.* endüstri.
Endûlûs *N.A.* Endülüs, ispanyanın güney kesimi.
enerjî *N. Fr. Gr.* enerji. *bn.* **vejen.**
enexdar *N. Gr.* anahtar. *bn.* **mıfteh.**
enfıye *N.A.* enfiye.
enflasyon *N. Fr.* para degerinin düşmesi.
engast *N.* kusur, eksiklik.
enger *bn.* **ankor.**
engız *Nne.* tahrik, harekete geçirme.
engızand/ın *Lg. (dıengızine, bıengızine)* tahrik etmek, harekete geçirmek. *bn.* **lıvandın.**
engızısıyon *N. Fr.* orta çağ işkenceleri mahkemesi.
enginar *N. bn.* **neynoka bûkê.**
engur *N. Z. bn.* **tırî.**
enırand/ın *Lg. (dıenırine, bıenırine)* darıltmak, öfkelendirmek.
enırî/n *Lng. (dıenıre, bıenıre)* kızmak, öfkelendirmek.
enıtî/n *Lng.* kızmak.
enî *N. m.* 1. *ant.* alın. 2. *N.* cephe. * **enıya şer** *bw.* savaş cephesi. * **qoçê enıyê** *Nh.* alnın iki yanındaki boynuz çıkıntısı. * **sinûsa enîyê** *Nh. ant.* alın sınüsü. * **textıkê enîyê** *Nh.* alın kemiği.
enîbeş *N. rgd.* hayvanlarda alnın beyaz olması.
enîşk *N.* 1. *ant.* dirsek, kol dirseği. * **enîşk dan** *bw.* dirsek vermek, dirsek çevirmek. 2. dik açı.
enkûr *N. bn.* **werz.**
ensiklopedî *N. bn.* ansiklopedi.
entarî *N. bn.* **fistan.**
entelektûel *N. rgd. Fr. bn.* **rewşenbir.**
enteresan *rgd. Fr.* ilgi çekici, enteresan.
entike *rgd. t.* eski, antika. *bn.* **antika.**
enzelok *N.* kulübe. *bn.* **kepır, holık.**
enzerût *N.* 1. kına çiçeği. *bot.* **impatiens balsamina.** 2. pelesenk ağacı. *bot.* **Commiphora opobalsamum.**
epî *B.* küçük çocuklara 'ye' anlamında söz. *bn.* **hepê.**
eprex *N.* sarma yemeği, türkçe yapraktan gelme.
eqademî *N. bn.* **akademî.**
eqd *N.* 1. taş ve kireçten yapılmış çarşı, pazar. 2. akit.
eqıl *Nne. A.* akıl. /**– mend** *rgd.* akıllı. /**– mendane** *rgp.* akkıllıca. * **dan eqlê xwe** *bw.* aklına koymak, kafasına koymak. *bn.* **eql.**
eqiq *N.* akik taşı.
eql *N. A.* akıl. * **eqlê sıvık barê gıran** *bw.* akılsızın yükü ağır olur anlamında deyim. *bn.* **eqıl.**
eraq *N.* rakı.
erazî *N. A.* arazi. /**– kırrin** *bw.* arazi satın almak.
erbab *rgd. A.* ehil, usta.
erbain *N.A.* 22 aralık ile 30 ocak arası zaman.
erçen *N. ant.* çene.
erd *N.* 1. toprak parçası, yeryüzü, tarla. 2. sabit toprak, arazi, mülk. 3. yer gezegeni, yer küresi. /**– gırtın** *L.* toprak almak. /**–**

hejîn *L. Nh.* yer sarsıntısı, zelzele. /**– rakırın** *L.* toprağı sürmek, bellemek. * **bın erd kırın** *bw.* gömmek, saklamak. * **pê dan erdê** *bw.* direnmek, ısrar etmek, inat etmek, ayak diremek. * **erd û ezman** *bw.* yer ve gök.
erdaz *N. Fr.* yerbilimde kayağan taş.
erdçıni *N.* tarım.
Erdeşêr *N.* Sasanilerin ilk hükümdarı.
erdîn *N. rgd.* karaya ait, karada yaşıyan.
erdnas *N.* jeolog.
erdnasî *N.* jeoloji.
erdnıgari *N.* coğrafya.
Ereb *N. rgd.* Arap. /**– î** *N.* Arapça. /**– istan** *N.* Arabistan. /**– yat** *A.* Arapça, Arapça bilimi. * **erebo qûna te reş e, got: malê mın ew e** *bw.* Araba, kıçın siyahtır demişler, malım odur demiş, anlamında atasözü.
erebane *N. bn.* **elbane.**
erebe *N. A.* araba.
Erefat *N. A.* Arafat meydanı.
erefe *N. rgd. A.* arife günü, önce.
ereq *N. A.* rakı. /**– fıroş** *Nh.* rakı satıcısı, içki dükkanı. /**– xur** *Nh.* ayyaş, alkolist. *bn.* **eraq.**
ereqan *N. Bj. bn.* **zerık.**
erese *N. A.* 1. arsa. *bn.* **pag.** 2. buğday pazarı.
erê *rgp.* evet. /**– bûn** *L.* tastik edilmek, tastik olmak. /**– gotın** *L.* evet demek. /**– kırın** *L.* tastik etmek, evet dedirtmek. Bu fiil ekseri kız isterken söz alma anlamında tastik manası yerine kullanılır. * **erê-nerê** *bw.* ister istemez, kararsızlık. * **erê û nerê** *bw.* şüphe, evet veya hayır. *bn.* **belê.**
erêdanî *Lh. Nne.* bir işe katılmayı kabul etmek.
erênî *N.* olumlu, pozitif, müsbet. *bn.* **erinî.**
erınand/ın *Lg. (dıerınine, bıerınine)* kızdırmak, öfkelendirmek. *bn.* **enırandın.**
erının *L. bn.* **enırîn.**
erıyand/ın *Lg. (dıerıyine, bıerıyine)* onamak, güvenmek.
erinî *Nne. m. Grm.* olumlu, pozitif. *bn.* **erênî.**
erjeng *rgd.* 1. korkunç, müthiş, dehşetli. 2. berbat, iğrenç.
Erjenk *N.* iranda Mani dinine ait kitap.
erjıng *N.* erguvan. *bot.* **Cercis siliquastrum.** *bn.* **erxewan.**
erk *N.* görev, vazife, ödev. /**– eder** *rgd.* görevli, vazifeli.
erkan *N. A.* erkan.
Ermeni *N. rgd.* Ermeni. *bn.* **File.**
ern *Nne.* öfke, kızgınlık, sinir, gazap. * **erna wi dani** *bw.* rahatladı, öfkesi geçti. * **erno** *rgd.* sert karekterli, çok sinirli. * **ernok.** *bn.* **erno.** * **ern û bihntengî** *bw.* öfke ve sıkkınlık. * **ern û xeyidîn** *bw.* öfke ve küskünlük.
eroin *N. Gr. Fr.* eroin.
err! *B.* tehdit, teaccüp veya hayret ünlemi. oooh!, vay beee! üfff! gibi anlamlar verir. "maaşallah" kelimesinin aksidir, taktir edilen kelime yerine kullanılırsa ayıp olur. * **errr! ew hespê te çıqas cıwan e!** *bw.* vay be ne güzel atın var! dersen ata nazar değeceğine inanılır ve sahibinden azar işitirsin.
errrık *B.* üüüff be!
erş *N. A.* arş, sema. * **erş û ezman** *bw.* gök ve sema. * **erş û kursî** *bw.* arş ve kürsi.
erşanî *N.* eşinme, at sığır gibi hayvanların ön ayakları ile yeri eşinmeleri ki ekseri kavgadan önce olur.. /**– kırın** *L.* eşinmek.
erşêt *N.* 1/8 hisse, hissenin sekizde biri.
erwaz *N. bn.* **evraz, terazın.**
erwend *N.* kurnazlık, hile, oyun.
erwıst *N. bn.* **evrıst.**
erxewan *N.* 1. erguvan. 2. *rgd.* erguvan rengi, şarap rengi. *bn.* **erjıng.**
erz [1] *N. bn.* **hevrıst.**
erz [2] *N. A.* 1. arz, dünya. 2. arzu. 3. ırz. * **erz û eyal** *bw.* ırz ve namus.
erzan *rgd.* ucuz. /**– bûn** *L.* ucuzlama, ucuzlanmak. /**– î** *N.* ucuzluk. /**– kırın** *L.* ucuzlatmak. * **erzan kıro, hewan dıro** *bw.* ucuz mal tulumda durmaz veya ucuzdan pahalısı olmaz anlamında atasözü.
erzaq *N. A.* erzak.
erzêl *N. bn.* **holık.**
erzên [1] *N. anı.* 1. çene. 2. sakalın çene üzerindeki kısmı. *bn.* **lam.**
erzên [2] *N. bn.* **lazût.**
erzink *N. bn.* **erzênî.**
esah *rgd.* okumuş, görgülü. /**– yî** *N.* **eğitim,** öğretim.
esalet *N. A.* asalet.
esans *N. Fr.* kokulu sıvılar, esans, gül yağı.
esas *N. A.* temel, başlıca, esas. /**– en** *rgp.* esasen, gerçekten.
esbab *N. A.* sebepler
eseh *rgd.* ciddi, sahih. *bn.* **esseh.**

eseli *N.* eşarp.
eshabe *N.A.* Hz. peygamberin yakın arkadaşları.
esil *rgd.A.* asil, asıl, aslı. /**– za** *rgd.* cins, elit. * **esl û nesl** *bw.* aslı astarı, aslı cinsi.
esir *N. rgd.* esir. *bn.* **dîl.**
esit *(esire) N. bn.* **heside, pelir.**
esk *N.* şekil, biçim.
eskene *N.* keski.
esker *N.* asker. /**– geh** Nx. kışla. *bn.* **leşker.**
Eskif *N.* Hasankeyf ilçesinin eski adı.
Eskimo *N.* Eskimo.
esmer *rgd.A.* esmer.
esnaf *N.* esnaf.
esp *N. bn.* **hesp.**
espanax *N. Gr.* ıspanak. *bot.* **Spinacia cleracea.**
espend *N. bn.* **sıpend.**
espere *N.* belde bellemek için ayağın bastığı ağaç parça.
esponi zer *Nh. S.* üşne. *bot.* **Muscus arboreus.** 2. dikenli çövenotu. *bot.* **Salsola kali.**
espûn *N.* 1. sünger. 2. *bn.* **esponi zer.**
esr *N.A.* 1. asır. *bn.* **sedsal.** 2. ikindi, akşam.
esraq *N. bn.* **esreq.**
esrar *N.A.* 1. esrar. 2. sır, giz. /**– kêş** *N.* esrar çeken.
esreq *(esrex) N.* tavan.
esrin *N. bn.* **hıstêr.**
esseh! *B.* esseh, sahih! *Bn.* eseh.
esselam *B.A.* esselam. * **esselamun aleykûm** *bw.* selamunaleyküm.
estar *N. bn.* **astar.**
estaxfurullah! *B.A.* bir alçak gönüllülük sözü. * **tobe estaxfurullah** *bw.* töbe estağfurullah!.
estetik *N. Gr.* güzellikle ilgili felsefe kolu.
estewır *rgd.* kısır. *bn.* **stewr.**
estêf *N. bn.* **hestif.**
estêre *N. bn.* **stêr.**
estıri *N. bn.* **stri.**
estûr *rgd. bn.* **stûr.**
estûwane *N. bn.* **stûwane,** silindır.
eşair *N.A.* aşiretler.
eşarp *N. Fr.* eşarp.
eşhed *N.A.* eşhed. * **eşhed û billah** *bw.* eşhedubillah.
eşir *N.* aşiret. /**– et** *N.* aşiret.
eşkence *N. P.* işkence. *bn.* **işkence.** /**– dan** *L.* eziyet, işkence vermek. /**– kêşan** *L.* işkence çekmek. /**– kırın** *L.* işkence etmek
eşkere *rgd.* açık, net, aşikar. /**– yi** *N.* açıklık.
eşkêl *N.* 1. çap, kutur, köşegen. 2. şekil. /**– kırın** *L.* şekillendirmek, şekil vermek.
eşofman *N. Fr.* eşofman.
eşq *Nne.A.* aşk. * **eşq û heyecan** *bw.* aşk ve heyecan, aşkla heyecanla. * **eşq û evin** *bw.* aşk ve sevgi. * **eşq û mıhbet** *bw.* aşk ve muhabbet. *bn.* **evin.**
eşqıya *N.* eşkiya, çete.
eşraf *N.A.* eşraf.
eşût *N. bn.* **aşit.**
eşya *N.A.* eşya. * **eşya yi malê** *bw.* ev eşyası.
etar *N.* toptancı, mağazacı.
et *(etê!) B.* kuzey Kürdistanda bazı şivelerde anneye çağrı.
etıf *N. bn.* **cêr.**
-eti *x.* sonektir. Türkçede ık, lık, lük gibi fiil eki anlamı verir. * **peyati** *rgp.* yaya olarak. * **Kurdayeti** *rgp.* Kürtlük, Kürtçülük vs.
etfal *N.A. bn.* **tıfal.**
etfık *N.* küçük üzüm salkımı. *bn.* **cêr.**
etiket *N. Fr.* etiket.
etimoloji *N. Gr.* kelimelerde kök bilimi.
etlahi *N.* tatil, izin. /**– kırın** *L.* izin yapmak, tatil yapmak, ara vermek. *bn.* **pışû.**
etles *N. Gr.* 1. atlas, haritalar kitabı. 2. *N.A.* bir cins ipekli kumaş, saten.
etraf *N.A.* 1. taraflar. 2. etraf, yöre.
Etrak *N.A.* Türkler.
etûn *N.* kireç ocağı. *bn.* **êtûn.**
ev *rgd.* pro. bu. * **ev çende** *dç.* bu kadar *(miktar olarak).* * **ev du roj ın ko** *bw.* bu iki gündür ki. * **ev hınde** *dç.* bu kadar *(sayı olarak).*
evan *rgd.* pro. bunlar.
evand/ın *Lg. (dıevine, bıevine)* sevmek. *bn.* **evinandın.**
evd *N. A.* 1. köle, hizmetçi. 2. kul. * **evdê Xwedê** *bw.* Allahlık, Allahın kulu. * **evd û beşer** *bw.* kul ve beşer. * **evd û insan** *bw.* kul ve insan.
evçend *rgp.* bukadar.
evdal 1. *rgd.* yoksul, gezgin, ayrıca çok saf zavallı kimseler içinde kullanılır. 2. Afganistanda bir türk boyu. 3. anadoluda bazı göçebe aşiretler. *bn.* **ebdal.**
eve *rgd.* pro. *dç.* işte, yakın için bu.
evende *rgp.* o zaman.
evel *rgd.A.* evvel. * **evelallah** *B.* evvelallah.
evê pro. şahıs zamiri olarak bunu *(kız için).* * **evê ha** *dç.* böylesi, bu *da.*

evi pro. şahıs zamiri olarak bunu *(erkek için).*

evin *Nne.* aşk, sevgi. /**_dar** *rgd.* aşık. /**_dar bûn** *L.* aşık olmak. /**_dari** *N.* sevgi, aşıklık. /**_istan** Nx. sıla ülkesi. /**_ker** *rgd.* aşık eden.

evinand/ın *Lg.* *(dıevnine, bıevinine)* sevmek, aşık olmak.

ewled *N. A.* evlat. * **ewled û tewled** *bw.* evlat mevlat.

evor *N.* 1. yıl aşımı, sene değişimi. 2. ikinci yaşına yeni basan yavru. 3. av hayvanı. /**_î** *rgp.* sene değişim hali. * **berxên evori** *bw.* yıl bitimi olan kuzular.

evqas *rgp.* bu kadar.

evra *rgd.* mukaddes, mübarek, yüksek. /**_dar** *rgd.* azizliği olan, yüksekliği olan. /**_xıstın** *L.* çok övmek, mübarekleştirmek. /**_yi** *N.* yükseklik.

evran *N.* daha çok yabani bir cins kavak olarak bilinir.

evrand/ın *Lg.* *(dıevrine, bıevrine)* takdim etmek, dua etmek, şükretmek.

evrar *bn.* **evra.**

evrav *rgd.* bulutlu.

evraz *N. cox.* yamaç, yokuş. /**_î** *N.* yokuşluk. * **evraz bê nışûv nının** *bw.* yokuşlar inişsiz olmaz anlamında atasözü.

evrıst *N. bn.* **hevrıst.**

evrişım *N.* ipek. *bn.* **hevrişım.**

evsar *(evser) N.* taç.

evzel *N. rgd.* makbul. * **serdaneki evzel** *bw.* makbul bir ziyaret.

ew *rgd.* pro. 1. o *(ikinci şahıs).* 2. onlar *(ikinci coğul şahıslar).* * **ew bı xwe** *bw.* 1. kendisi. 2. onlar kendileri. * **ewçend** *dç.* ne kadar, ... ise, ... o kadar *(sayı olarak).* * **ew hınde** *dç.* o kadar *(miktar olarak).* * **ew qeder** *rgp.* o kadar, öyle ki. * **ew ji ew hınde xurt e** *bw.* o da o kadar yigittir.

ewan pro. onlar. **ewana** pro. onlara.

eware *rgd. bn.* **aware.**

ewd *Nne. m.* intikam, öc. * **ewd hılanin** *bw.* öc almak. *bn.* **heyf, tol.**

ewe *rgd.* pro. *dç.* üçüncü şahıs tekil için 'işte veya o dur' anlamındadır.

ewê pro. şahıs zamiri olarak onu *(kız için).* * **ewê ha** *dç.* öylesi, o *da.*

ewha *B. rgp.* böylesi.

ewık *dç.* şey, o, falan. * **ewık ji hatıye** *bw.* 1. o *(şey, kimse)* de gelmiş. 2. falanda gelmiş. * **tu ewıkê zani?.** şeyi biliyormusun?

ewıqand/ın *Lg.* *(dıewıqine, bıewıqine)* oyalamak, ertelemek.

ewıqi/n *Lng.* *(dıewıqe, bıewıqe)* geç kalmak, oyalanmak, ertelenmek.

ewi pro. şahıs zamiri olarak onu *(erkek için).*

ewk *dç.* şey. * **ewko** *dç.* falan.

ewlad *N. A.* evlat.

ewle 1. *Nne.* güven, emniyet, itimat. 2. *rgd.* daha, daha fazla, /**_ bûn** *L.* güven olmak. /**_dar** *rgd.* güvenilir. /**_ kari** *Nne.* tedbir, güvence. /**_ kırın** *L.* sağlamlaştırmak, güven vermek. * **jı xwe ewle bûn** *bw.* kendine güveni olmak. * **hêj ne ewle ye** *bw.* henüz kendine güveni yok. /**_ yi** *N.* başkasına verilen güven, itimat, güvence. * **ewlehıya cıvaki** *Nh.* sosyal güvenlik. * **ewlehıya asayişta gelemperi** *bw.* kamu asayışı güvenliği. * **ewlehıya gelemperi** *bw.* kamu güvenliği.

ewlewand/ın *Lg.* *(dıewlewine, bıewlewine)* güven vermek.

ewlıya *N. A.* aziz, ermiş.

ewqas *rgd.* o kadar.

ewr *N.* bulut. * **ewr kip bûn** *bw.* koyu bulut kaplamak. *bn.* **çıpıxi.** * **ewrê reş** *bw.* kara bulut. * **ewrê spi** *bw.* ak bulutlar. *bn.* **hewr.**

ewraq *N. A.* evrak.

ewrav *rgd.* parçalı bulutlu. *bn.* **evrav.**

ewrawi *rgd. bn.* **ewri.**

ewreng *N. S.* ihtişam, haşmet, övgü, majeste.

ewretırişke *N.* yıldırım, şimşek. *bn.* **brûsk.**

ewri *rgd.* bulutlu.

Ewrûpa *N. cox.* Avrupa. /**_ yi** *rgd.* Avrupalı, Avrupaya ait.

ewşandın *Lg.* *(dıewşine, bıewşine)* yasak, memnu. Bu kelime "**hêvışandın**" kelimesinden türeme veya bozulmadır ki bir bakıma koruma, esirgeme anlamınadır.

ewt *N.* havlama. *bn.* **kewt.**

ewt/in *Lng.* *(dıewte, bıewte)* havlamak. *bn.* **kewtın.**

ewtand/ın *Lng.* *(dıewtine, bıewtine)* *bn.* **kewtandın.**

ex! *B.* balgam çıkarırken ses. * **ex tûx** *bw.* genizde balgamla öksürük karışığı ses. * **ex tûx kırın** *bw.* genizde balgamla karışık öksürmek.

exlamûr *N. Gr.* ıhlamur. *bn.* **ehlamûr, parzi.**

exlaq *N. A.* ahlak. *bn.* **sınçi.**

exmaq *rgd. A.* ahmak. *bn.* **qewc.**

exlewik *N.* 1. tava. *bn.* **aftawe.** 2. tencere.

bn. tencık.
exsir *rgd.A.* esir. *bn.* **dil.**
exte *N.rgd.* kısırlaştırılmış at. *bn.* **yeksım.**
exterme *N.* savaşta ganimet alınan atlar.
ey! *B.* ey!, hey!. * **ey hewar** *bw.* imdat.
eyal *N.* aile. *bn.* **lêzım.**
eyalet *N.A.* 1. eyalet, aile, boy. 2. bölge.
eyan *rgd.* ayan, vazıh, belli, belirgin, açık. * **dı xewnê de lê eyan bû** *bw.* rüyasında kendisine ayan oldu.
eyar *N.* 1. post, hayvan postu. *bn.* **çerm.** 2. tuluk. /**... şir** *Nh.* küçük tulum, tuluğ. *bn.* **hewan, meşk.**
eyaş *rgd.* ayyaş.
eyaşi *N.* 1. örtü, peçe. 2. yelken.
eyb *N.A.* ayıp. /**... bûn** *L.* ayıp olmak. /**... dar** *rgd.* kusurlu, ayıbı olan. /**... kırın** *L.* ayıp etmek. * **eyb û ar** *bw.* ayıp ve utanç.
eydi *rgp. bn.* **êdi.**
eylet *N.A.* aile, familya. *bn.* **ezbet.**
eylo 1. *N.* kartal. 2. *rgd.* heybetli.
eylûl *N.A. bn.* **ilon.**
eyne *N. bn.* **hili.**
eywallah *B.A.* eywallah. /**... kırın** *L.* eyvallah etmek.
eywan *N.* salon, büyük geniş oda.
eywax *B.* şaşkınlık ünlemi, ey vah!.
eywe *N. bn.* **bıhok.**
eywez *rgd.* hazır.
eywezand/ın *Lg.* *(dıeywezine, bıeywezine)* hazırlamak, örgütlemek.
ez pro. birinci tekil şahıs. * **ez qurban** *bw.* kurban olayım. * **ez û ez** *bw.* illede ben. * **ha ez ha tu** *bw.* ha ben ha sen. * **ez û tu** *bw.* ben ve sen.
eza *N.* 1. üye. *bn.* **endam.** 2. eza, sıkıntı.
ezab *N.A.* azap, ızdırap, acı.
ezan *N.A.* ezan, namaza çağrı.
ezbeni *B.* 1. efendim, hayran olayım, hazret, haşmetmeap. 2. size bağlıyım, hizmetinizdeyim.
ezber *N.A.* ezber, jiber. /**... e** *rgd.* ezberden. /**... kırın** *L.* ezberlemek. *bn.* **jiber.**
ezbet *N.* sülale.
ezeb *rgd.* bekar.
ezel *N.A.* ezel, çok önce.
ezıband/ın *Lg.* *(dıezıbine, bıezıbine)* ezmek, baskı altında tutmak, azap çektirmek.
ezıbi/n *Lng.* *(dıezıbe, bıezıbe)* acı çekmek, azap altında olmak.
ezımand/ın *Lg.* *(dıezımine, bıezımine)* davet etmek, ağırlamak, şeref vermek.
ezıti *N.* bencillik, egoistlik. *bn.* **ezperest.**
ezıyet *N.A.* eziyet. /**... kar** *rgd.* eziyet eden. *bn.* **ezyet.**
eziz *rgd.* aziz, sayın, saygıdeger, sevgili. /**... ti** *N.* azizlik. * **eziz û şirin** *bw.* sayın ve sevgili. *bn.* **berêz.**
ezl *N.A.* azil. /**... kırın** *L.* azletmek.
ezman *N.A.* gök, sema. /**... dev** *Nh.* gökdelen binaları. *bn.* **asiman.**
ezmûn *N. bn.* **azmûn.**
ezperest *rgd.* bencil, kişisel. /**... i** *N.* bencillik.
Ezrail *N.A.* Azrail, ölüm meleği. *bn.* **melkemewt.**
ezwa *N.* bir bitki. *bot.* **Centaurium.**
ezyet *N.* eziyet. /**... kêşan** *L.* eziyet çeken. *bn.* **ezıyet.**

Ê

Ê *N.* Kürtçe alfabenin 7.ci harfi olup ağzın açılmasıyla gırtlak ucundan çıkar, ince sesli harftır. 2. türkçede ım, im gibi iyelik sıfatları yerine geçer. * **yê mın e an ya mın e** gibi terimlerde **ê mın e** şeklinde de söylenebilir. 3. cins harfi tarifi olarak isimlere erkeklik sıfatı verir. * **beranê reş.** siyah koç. * **darê hışk.** kuru ağaç gibi. 4. cins dişi sıfatıdır. **Eyşê, Fatê, Xûşkê.** gibi. 5. isim çekimlerinde de eril sıfatı verir. * **bavê Sinemê** derken 'Sînem' den sonraki 'ê' çekimdir. 6. zarf halinde de yardımımıza koşar. * **bê mıradê** *bw..* muratsız gidi, hayırsız gidi anlamında dişil ünlemidir. * **şevê.** geceleyin. * **rojê.** gündüzleyin. * **lı axaftınê.** konuşmada, konuşma esnasında. 7. fiillerin geçmiş zaman hallerinde yardımci olur. * **em gehiştınê** *bw..* biz yetiştik, ulaştık. * **me avêtınê** *bw..* attık (çoğul halinde). 8. şahıs zamirleri yerini tutar. * **mın gotê** *bw..* kendisine söyledim. 9. edat olarakta o, veya o ki yerini alır. * **ê dın** *dç.* başkası, öteki. * **ê berê** *dç.* önceki. * **ê şandi** *bw..* gönderilen. * **ê ko** *dç.* olan,o ki. * **ê ko bê** *dç.* gelecek olan. * **ê ko bırçiye bıla bên** *bw..* ac olan gelsin yani o ki acdır gelsin. * **ê ko hat dıxwe, ê ko nehat naxwe** *bw..* gelenler yer, gelmiyen yemez.

ê *B.* ünlem olarak ta yeter anlamı verir. * **ê bes e** *bw..* artık yeter. eğer dahada uzatılırsa ünlem pekiştirilmiş olur. * **êêê!** *B.* daha, daha. * **êêê! weki dın?** daha daha başka!.

êdi *rgp.* artık, bundan böyle.

êh *B.* eeeh! haydi!

êkılbeyan *N.* fecir, şafak.

êl *N.* kabile, taife. * **êl û eşir** *bw..* kabileler ve aşiretler, el alem.

êlceg *N. bn.* **bêçık, palık2.**

êleg *N.* elbise yeleği. 2. elek.

êlınc *N. bn.* **qolınc.**

êm *N. n.* yem, gıda. (hayvanlar için). /... **dan** *L.* yemlemek.

ên *rgd.* pro. malikiyet sıfatlarında çoğul hali. * **hespên mın** *bw..* benim atlarım. *bn.* **yên.**

êni *N.* sonektir. türkçede ...inde. ...inde gibi fiil ekleri yerini alır. * **dı kurênıya xwe de** *bw..* delikanlılık çağında. * **keçênıya xwe de** *bw..* kızlık çağında.

êpê *rgp.* epey.

êr *N.* ateş kelimesinin çekilmiş hali. * **êr bıtefine** *bw..* ateşi söndür.

êre *N. rgp. S.* burda. *bn.* **vır, vıra.**

êrdek *N.* ileri gelen kişilerin yolculuk esnasında birlikte götürdükleri yedek at.

êreqe *N. bn.* **hewcar.**

êreqan *N. Bj.* sarılık hastalığı, sağ duyuyu bozan hissi durum. *bn.* **zerık.**

êrıs *N. rgd.* hiristiyan liderleri için kullanılan ünvanlardan biri.

êrış *N.* hücum, saldırı. * **êrış bırın ser** *bw..* üzerine hücum etmek, üzerine saldırmak. /... **dan** *L.* hücum etmek. /... **kırın** *L.* hücum etmek.

êrvıst *N. bn.* **evrıst.**

êrxat *N. Gr.* ırgat, ekin biçmede toplu kiralanmış işçi.

êsk *N.* şekil, biçim.

êskere *N.* bakır bardak. *bn.* **uskure, sekre.**

êsta *rgp.* şimdi, işte. *bn.* **nıha, nıho.**

êstır *N.* katır. *bn.* **hêstır.**

êş *N.* ağrı, acı, sancı, ıstırap. /... **dan** *L.* ağrıtmak, acı vermek. /... **gırtın** *L.* sancı tutmak. * **êş û xweşi** *bw.* iyilik ve kötülük. * **ser û çavê te ne êşe** *bw..* Kürtçede " **ser seran û ser çavan**" ihtıram sözü karşılığı söylenen söz. * **êş û jan** *bw..* acı ve sızı.

êşan *N.* acı, elem.

êşand/ın *Lg.* (dıêşine, bıêşine) ağrıtmak, acı vermek, ıstırap çektirmek.

êşandi 1. *rgd.* acımış, acıya uğramış. 2. zarar ziyan görmüş. 3. hakaret görmüş

êşbır *rgd.* acı dindirici.

êşin *Lng.* (dêşe, bıêşe) acımak, sızlamak, sızı duymak.

êşnasi *N.* teşhis. * **êş nasin** *L.* teşhis koymak.

êşkence *N.* işkence. /... **dan.** *L.* işkence vermek, işkence çektirmek. /... **kêşan** *bw..* işkence çeken. /... **kırın** *L.* işkence etmek. *bn.* **işkence.**

êt *N. anı. bn.* **hêt.**

êtır *rgd. rgp.* başka, başkası, diğeri, artık. * **êtır neşim bınvisım** *bw..* artık yazamıyorum.

êtûn *N.* kireç ocağı. * **sorım wek êtûn** *bw..* kireç ocağı gibi yanıyorum. *bn.* **etûn, atûn.**

êvar *N. m.* akşam. /... **bûn** *L.* akşam olmak. * **êvar bû** *bw..* akşam oldu./... **kırın** *L.* akşam etmek, akşama kadar gecikmek. * **êvar bı ser me de hat** *bw..* akşam oldu, gece bizi bastırdı. * **hema vê êvarê** *bw..* hemen bu akşam. * **êvari** *rgp.* akşam, akşamleyin. * **êvar xwaş** *bw..* iyi akşamlar.

êwellah *B. A.* eyvallah.

êxbar *N. A.* ihbar.

êxıst/ın *Lng.* düşürmek, atmak, koymak. /... **jêr** *L.* aşağı indirmek, aşağı düşürmek. * **derpê xwe êxıstın** *bw..* donunu çıkarmak. /... **pêş** *L.* öne sürmek, izah etmek. *bn.* **xıstın.**

êxte *N.* at, katır cinsi hayvanlar. *bn.* **axtırme.**

êxtıyar *rgd.* ihtiyar, yaşlı.

êzıng *N. n.* odun. /...**van** *Nx.* oduncu. *bn.* **hêzım.**

Êzıdi *N. rgd.* Yezidilik inancında olanlar.

êzımx *N. Bj.* egzema hastalığı.

êzmûg (êzmûk) *N.* emzik. *bn.* **mostık.**

F

F. *N.* Kürtçe alfabenin 8.ci harfinin ismidir. sessiz olup dudak arasından çıkar.
fa *N.* bir nota.
faal *rgd. A.* haraketli. /**..iyet** *N.* haraket.
faaliyet *N. A.* faaliyet. *bn.* **çalaki.**
fabriq *N. it.* fabrika. *bn.* **palûke.** /**..ator** N *rgd.* fabrikacı.
fafık *N. rgd.* kekeme. /**.. bûn** *L.* kekemek.
fafon *N. S.* aliminyum.
fahişe *N. A.* fahişe.
Fahrenheit *N. Ger.* erime derecesi 320, suyun kaynama derecesi 2120 olan bir sıcak ölçer birimi.
faiz *N. A.* para karı, fayiz.
faktor *N. Fr.* etmen. *bn.* **hêman.**
fakulte *N. Fr.* fakülte.
fal *N.* fal. /**..avêj** *Nh. rgd.* falcı. /**..bêj** Nx. fala bakan. /**..bêji** *N.* fala bakıcılık, fal sanatı. /**..bin** *Nh.* istikbalı fal ile gören, falcı. /**..bini** *N.* 1. falcılık. 2. balık avlamakta kullanılan bir demir. /**..gır** *N.* falcı. /**..name** *N.* fal kitabı. /**.. vekırın** *L.* fal açmak, fala bakmak. /**..zan** *Nx.* fala bakan, iyi fal anlayan. *bn.* **remil.**
falan *N. bn.* **filan.**
faleqe *N. Gr.* ayaklara ceza için vurmakta kullanılan bir kıskaç, ve bu ceza.
falınc *N. rgd. Bj.* felç hastalığı, felçli. *bn.* **Kûd**
fam *N. A bn.* **fehm, têgıhiştın.**
familye *N. it.* 1. aile. 2. *bio.* cins, gurup.
fanatik *rgd. Fr.* tutucu, aşırı derecede taraftar, mutaasıp.
fanatizm *N.* tutuculuk.
fanêle *N. m. it.* fanila, kazak.
fani *rgd. A.* fani, ölümlü. * **dinyaê fani.** *bw..* fani dünya. * **piri fani** *bw..* çok yaşlı adam.
fanos *N. bn.* **fanûs.**
fanosa deryayi *Nh.* deniz feneri.
fantazi *N. rgd. Gr.* 1. fantazi, eğlendirici hoşa giden şey, değişik şeyler. 2. *muz.* fantazi.
fanûs *N. m. Gr.* lamba feneri, gemici feneri. *bn.* **mişkat.**
faq [1] *N. S.* ağaç dalı. *bn.* **tak, guli, çiql.**
faq [2] *N. bn.* **faqe, feq.**
faq da/n *Lng. S. (faq dıde, faq de)* 1. inme gelmek, ihitat etmek, zeval olmak. 2. tereddi etmek, soysuzlaşmak.
faqe *N.* tuzak. *bn.* **feq.**
fareziye *N. A.* varsayım, hipotez.
faris *N.* 1. suvari. 2. *rgd.* İranlı. /**..i** *N.* Farsça.
farmason *N. Fr.* 1. farmason. 2. dinsiz. ateist.
Fars *N.* iranda bir bölge ve bu bölge halkı. Bazan İranlılar için söylenir. /**..i** *N.* farsça. *bn.* **farıs.**
farzik *rgd. S.* obur, aç gözlü, haris.
Fas *N.* Fas devleti. /**..i** *rgd.* Faslı, Fasa ait.
fasid *N. A.* tahrif, yanlış. /**..kırın** *Lh.* tahrif etmek, bozmak.
fason *N.* yünlü kumaş.
fasûli *N.* fasulye. *bn.* **lobiye, lowik.**
faş *N.* utanma, aniden veya yüz kızartıcı bir işten mahçup olmak. *bn.* **ferş.**
faşist *N. rgd.* faşist. /**..i** *N. L.* faşitlik, yanı kapitalist bir ülkede iş başına gelen şoven, azgın ve zorbacı yönetmenlik.
faşizm *N.* faşizm, zorba idarecilik.
fatalist *N. rgd. Fr. bn.* **çarenûsin.**
fatareşk *N. Ant.* dalak.
fatebor *Nh.* bir cins kavun.
fatfatik [1] *N.* kumru.
fatfatık [2] *N.* kertenkele. *bn.* **bûkemar.**
fatiha *N. A.* Kuranın ilk suresi, Fatiha.
fatık *N. bn.* **fatfatik.**
fatımik *N. bn.* **fatmûk.**
fatmûk *N.* kumru *bn.* **kotır, fatfatik1.**
fatore *N. it.* fatura, manifetura *bn.* **fatûre.**
fatûl *N. bn.* **derqil.**
fatûre *N. bn.* **fatore.**
faxır *rgd. A.* değerli, kıymetli.
fayans *N. Fr.* çini.
fayde *N. bn.* **feyde.**
fayiz *N. A.* faiz.
fayton *N. m. Gr.* payton.
feç *N. bn.* **fılç.**
feda *N. A. bn.* **feda.** /**.. yi** *rgd.* fedayi. /**.. kar** *rgd.* fedakar.
federal *rgd. Fr.* federesyon halinde birleş-

me. /**..izm** *N. L.* siyasi birleşme sistemi.
federesyon *N. rgd. Fr.* küçük devletlerin veya örgütlerden oluşan, edebli.
fedi *N.* utanma. /**..ker** *rgd.* utangaç, edepli. /**.. kırin** *L.* utanmak. /**..ti** *N. m.* utangaçlık, kibarlık.
fedok *rgd.* utangaç.
fehêt *N. m.* utanç, ayıp . /**..bûn** *Nh.* utanmak. /**..kar** Nx. *rgd.* sıkılgan, mahçup. /**..ok** *rgd.* sıkılgan, mahçup. *bn.* **fedi**
fehêti/n *Lng.* *(dıfehête,* **fehê***fehête)* utanmak, utanç duymak.
N. damızlık erkek hayvan.
fehm *N.* 1. anlama, anlayış. 2. idrak, akıl. * **mêvan hatıye fehm nake ko ji ber rabi** *bw..* misafir gelmiş ayağa kalkmaya akıl/idrak edemiyor. /**.. bûn** *Nh.* anlaşılmak. /**.. kırın** *L.* anlamak. * **min jı gotina te tıştek fehm nekır** *bw..* dediklerinden bir şey anlamadım. **hatin .. kırın** *L.* anlaşılmak. /**..kor** *rgd.* anlayışsız, aptal. * **tê fehm kırın** *bw..* anlaşılır. *bn.* **têgıhiştin.**
fehş *N. rgd.* terbiyesiz söz veya kişi. *bn.* **faş, ferş.**
fekandın *Lg (dıfekine, bıfekine) bn.* **qetandin.**
fekane *N.* mahluk.
fekar *N.* fikir, düşünce. *bn.* **raman.**
fekberaxi *N.* tornavida.
fekirin *Lg (dıfekıre, bıfekıre) bn.* **fıkirin, nıhêrin.**
felaket *N. A.* felaket. /**..zade** Nx. felakete uğrayan.
felaqe *N.* falaka. *bn.* **falaqe.**
felat *N. m.* 1. kurtuluş. 2. *cax.* Fırat nehri, Kurdistanın iki büyük nehrinden biri.
felc *N. Bj.* inme hastalığı, *bn.* **kûd.**
felek *N.* 1. felek, talih, tabiat. 2. inançta şansızlık ve uğursukluklara sebep olan mitolojik bir kavram.
felıqand/in *Lg. (dıfelıqine, bıfelıqine)* bölüşmek, parçalara bölmek.
felışand/in *Lg (dıfelışine, bıfelışine)* dağılmak, dağıtmak, saçmak. *bn.* **pelışandin.**
felışi/n *Lng. (dıfelışe, bıfelışe)* dağılmak, saçılmak, bölünmek, parçalara ayrılmak.
felitand/ın *Lg. (dıfelıtine, bıfelıtine)* kurtarmak. * **Xwe felitandın** *bw..* kurtulmak, korunmak, kendini kurtarmak.
feliti/n *Lng. (dıfelıte, bıfelıte)* kurtulmak, kendini kurtarmak, korunmak. * **Jı bin destê dıjmın felıti** *bw..* düşmandan kurtuldu.
felit *rgd.* dinamik genç.
felite *N.* 1. zina yapan kadın. 2. *rgd.* cevval, hareketli.
Fellah *N. A.* Arap köylüsü, fellah.
felq *N.* 1. kısım, bölüm, parça, dal. 2. lokma. * **felqek nan** *bw..* bir lokma ekmek. *bn.* **beş.**
felqıq *N.* üçgen şeklinde bir cins çörek.
felsefe *N. Gr.* 1. varlığın ve bilimin bilimsel olarak incelenmesi, felsefe. 2. bir bilim dalının temelini oluşturan ilkeler bütünü. 3. dünya görüşü. 4. bir konuda soyut düşünüş. 5. bir çağın kendine göre tasfiri.
felte *N. rgd.* kahpe. /**..yi** *N.* kahpelik
feminist *N. rgd. Fr.* kadın hakları savunucusu.
feminizm *N. Fr.* kadın haklarını çoğaltmak ve eşit kılmak düşünce çabası.
fen [1] *N. m.* teknik, fen. *bn.* **huner.**
fen [2] *N.* hile, tuzak. /**..baz** Nx. hileci. /**..bazi** *N.* hilecilik. * **fen û fût** *bw..* hile ve desise, hile hurda. *bn.* **fend.**
fena [1] *rgd.* fena, kötü. /**.. bûn** *L.* fenalaşmak, kötü olmak. /**.. kırin** *L.* kötülemek, fenalaştırmak, kötüleştirmek.
fena [2] *rgp.* gibi, aynısı. * **fena cewrikên şêr** *bw..* aslan yavrusu gibi.
fend *N.* hile, kurnazlık, desise, el çabukluğu. * **bı f ıd û fesal** *bw..* hile ve desise ile. * **f d û fêl** *bw..* hile ve fesat. /**..baz** Nx. hileci, desiseci, dalevereci. *bn.* **fen2**
fenek [1] *rgd.* hileci, üç kağıtçı, dalevereci, kurnaz, şeytan kimse.
fenek [2] *N.* küçük bir cins tilki. *zoo.* **fennecus zerda.**
fener *N. Gr.* fener, kandil, lamba.
fenik *rgd. bn.* **honık.**
fenomen *N. Gr.* varlığı şuurla idrak edilen hadise. /**..izm** *N.* fenomenciliği kabul eden felsefi doktrin. *bn.* **vetire.**
feodal *rgd. Fr.* 1. feodal, derebeyi. 2. derebeylikle ilgili. /**..ite** *N.* derebeylik, feodalite.
feq [1] *N. rgd.* iğdiş edilmemiş dana, boğa vs.
feq [2] *N.* demir tuzak, fak. * **pê li feqê kırin** *bw..* faka basmak, tuzağa düşmek. *bn.* **faqe.**
feqet *rgp. A.* fakat. *bn.* **belam.**
feqi *N. A.* din öğrenimini yapan öğrenci. *bn.* **şagirt.**

feqîr *rgd.* 1. fakir, yoksul. 2. yumuşak huylu, kendi halinde kimse. /**– bûn** *L.* fakirleşmek, fakir olmak. /**–î** *N.* fakirlik, yoksulluk. /**– kirin** *L.* fakirleştirmek, yoksullaştırmak. * **dijminan Kurdistan jar û feqîr kirin** *bw.* düşmanlar Kürdistanı fakir ve yoksul bıraktılar. * **feqîr û fiqare/fuqare** *bw.* fakir fukara, yoksullar. *bn.* **belengaz.**
feqyane *N.* bir cins Kürt elbisesi.
fer [1] 1. *rgd.* tek, biricik, bir tane, çift olmıyan. 2. *N.* anatomide yumurtalıklardan her biri. 3. *N.* ışık, ziya. * **ferê çavan nemaye** *bw.* gözlerinden ışık *(derman)* kalmamış. * **fer û zo.** tek-çift.
fer [2] *rgd.* zaruri.
feraset *N. A.* zeka, kavrayış kabiliyeti, kavrayış yeteneği.
feraş *N.* sergici, fuarcı.
ferd *N. rgd. P.* fert, şahıs. /**–î** *rgd.* şahsi.
fere *N.* kap-kacak, yemek kapları. * **fere û fol** *bw.* kap-kacak. *bn.* **firaq.**
ferec *N.* şafak, ufuk. *bn.* **berbang.**
fereh *rgd.* geniş, /**– bûn** *L.* geniş olmak, genişlemek. /**–î** *N.* genişlik. /**– kirin** *L.* genişletmek. *bn.* **fireh.**
ferenc *N.* keçe. /**–î** *N. rgd.* keçeden, keçe palto.
ferexur 1. *rgd.* obur, oburcasına. 2. tabak yalayıcısı.
ferfûr *N.* porselen, çini, Çin işi porselen. /**–î** *N.* porselen işi, porselenden. *bn.* **fexfûr.**
ferfût *rgd.* 1. bunak, yaşlı. 2. ihtiyar ve dermansız. 3. çok yaşlı adam. * **kaleki pir î ferfût** *bw.* çok yaşlı ve bitkin bir adam. *bn.* **perpût.**
ferheng *N.* 1. sözlük, lügat. 2. tahsil, eğitim. /**–ok** *N.* küçük lügat, cep sözlüğü.
fericand/in *Lg.* *(dıfericine, bıfericine)* seyretmek, temaşa etmek.
ferici/n *Lng.* *(dıferice, bıferice)* bakmak, seyretmek.
ferısand/in *Lg* *(dıfersısine, bıfersıne)* çözmek, bir meseleyi halletmek.
feribot *N. ing.* feribot.
ferişte *N.* melek, koruyucu melek. *bn.* **firişte.**
ferk *N.* ham iki ipliğin uçları içiçe sokularak büküp tek hale getirilen ekleme yeri.
ferkandin *Lg* *(dıferkine, bıferkine)* halatta ip uçlarını büküp örülerek sert bir halka yapmak.
ferman *N.* emir, kanun, ferman, ölüm kararı, toplu ölüm emri. /**–dar** *N.* komutan, amir, emir veren, hakim. /**–dari** *N.* yönetim, idare. /**–de** *N.* üst subay, amir. /**–geh** Nx. 1. idare merkezi. 2. yönetim merkezi. /**– kirin** *L.* emretmek, ferman çıkarmak. /**–name** *N.* 1. talimat, ifa mektubu, emir kararnamesi. 2. idam fermanı. * **fermana yeki deranîn** *bw.* birinin fermanını çıkarmak, ölüm kararını vermek.
fermanî 1. *N.* Grm emir kipi. 2. *N.* fermanın yazıldığı kağıt. 3. *N.* bir cins Kürt giysisi.
fermû! *B.* buyrun, lütfen!
ferq [1] *N. m. A.* fark. /**– bûn** *N.* fark olmak. /**–î** *N.* farklılık. /**–kirin** *L.* farketmek.
ferq [2] *N.* bazı yerlerde tuzak anlamına gelen 'feq' manasınada kullanırlar.
fersah *N. A.* beş km.ye yakın bir uzaklık ölçüsü.
fersend *N. bn.* **firsend.**
ferş [1] *N.* iri yassı taş, kitlevi kaya. *bn.* **baxır.** * **ferşê gorê** *bw.* mezar taşı. * **ferşê ocêx** *bw.* ocak taşı. *bn.* **sal.**
ferş [2] *N.* utançtan yüzü kızarma, sapsarı olma, mahcubiyet. /**– bûn** *L.* çok utanmak, çok mahcup olmak. /**– kirin** *L.* utandırmak, yüz kızartıcı bir hale sokmak.
ferşeni *N. m. ant.* alın, gözün üst tarafı. *bn.* **eni.**
fertût *rgd. bn.* **ferfût.**
ferûc *N. m.* piliç, küçük kuş.
ferwerdin *N. P.* Mart-Nisan ayı ve bu burc.
ferx *N.* piliç.
ferxe [1] *rgd.* geveze kadın, olur olmaz konuşan cinsten kadın.
ferxe [2] *N.* bir balık cinsi.
ferxes *N.* eksik şekilde kısırlaştırılmış hayvan.
ferxi *N.* bir cins kuş üzümü.
feryad *N. P.* feryat. *bn.* **hawar.**
ferz *N. A.* farz. * **h ser min ferz e** *bw.* üstüme farzdır.
ferzane *N. rgd.* alim, akıllı.
ferzend *N. P.* zürriyet, çolul çocuk. * **ferzendi avi** *Nh.* su hayvanları.
ferzende *rgd.* yiğit, yiğit delikanlı.
ferzin *N.* 1. kraliçe. 2. satrançta kraliçe, vezir.
ferzine *rgd.* mutlak.
fes *N. A.* fes.

fesad *rgd. A.* fesat. /**_î** *N.* fesatlık.
fesal *N. A.* 1. ölçü. *(elbise veya boy için).* 2. kötü anlamda düzen, dolap, kurnazlık.
fesl *N. A.* bölüm, parça, fasıl.
festiwal *N. Fr. ing.* festival, bayram. *bn.* **mihrican.**
feşkıli/n *Lng.* *(dıfeşkıle, bıfeşkıle)* dağılmak, parçalanmak. * **kelpiçên me li ber baranê feşkılin** *bw..* kerpiçlerimiz yağmurdan dağıldılar.
fet *N.* hile, dolap. /**_baz** *rgd.* hilekar.
fetar *rgd.* pejmurde, yırtık. *bn.* **fılq.**
feth kir/ın *Lg* *(feth dıke, feth ke)* fethetmek.
fetıhand/in *Lg* *(dıfetıhine, bıfetıhine)* bir araziyi ziraate elverişli hale getirmek.
Fetikan *N.* Zirkanda bir aşiret.
fetıland/ın *Lg* *(dıfetıline, bıfetıline)* 1. dolamak, bir şeyi burup başka bir şeyin etrafına sarmak. 2. kovalamak, arkasını bırakmamak. *bn.* **fitılandin, felıtandin.**
fetıli/n *Lng.* 1. dolanmak, bir şeyin burulup başka bir şeyin etrafına sarılması. 2. kovalanmak. 3. kurtulmak, fırlayıp uzaklaşmak. *bn.* **felitin, fıtilin, fılitin.**
fetınandin *Lg.* *(dıfetınine, bıfetınine)* *bn.* **xapartın.**
fetiq *N. Bj.* fıtık. /**_oyî** *N. rgd.* fıtıklı, fıtık olan.
fetıqi/n *Lnk.* *(dıfetıqe, bıfetıqe)* yarılmak.
fetisand/ın *Lg* *(dıfetısine, bıfetısine)* boğmak, ağır bir yükün veya ağırlığın veya vazifenin altında boğmak, soluğunu kesmek, nefesini kurutmak.
fetısi/n *Lng.* *(dıfetıse, bıfetıse)* boğulmak. " burda suda boğulma olmayıp, bir şeyin altında kalmak veya havasızlıktan meydana gelen boğulmadır". * **bi rasti ez dı bin vê ferhengê de fetısim** *bw..* doğrusu ben bu sözlüğün altında nefesim kurudu. * **hevalê min dı kadina kayê de fetisi** *bw..* arkadaşım samanlıkta boğuldu.
fetir *N.* mayasız, ince yassı ekmek. *bn.* **keva.**
fetwa *N. A.* buyruk.
fewc *N. A.* bir askeri birlik.
fewikand/ın *Lg* *(dıfewıkine, bıfewıkine)* bir işi veya şeyi elden kaçırmak.
fewiki/n *Lng.* *(dıfewıke, bıfewıke)* bir işin veya şeyin elden çıkması fiili. 2. telef veya harap olmak. 3. yavaş yavaş israf olmak.
fewıtand/in *Lg* *(dıfewıtine, bıfewıtine)* *bn.* **fewıkandin.**
fewıti/n *Lng.* *(dıfewıte, bıfewıte)* *bn.* **fewikin.**
fewqale *rgd. A.* fevkalede.
fewt/an *Lng.* *(dıfewte, bıfewte)* *bn.* **fewıkin.**
fewtand/in *Lg* *(dıfewtine, bıfewtine)* *bn.* **fewıkandin.**
fexfûr *N.* porselen içki kadehleri. *bn.* **ferfûr.**
feyde *N. A.* fayda, yarar. /**_dar** *rgd.* yararlı, faydalı. /**_kar** *rgd.* müessir, yarar sağlayan. *bn.* **kêr.**
feyızdar *rgd.* verimli.
feylezûf *N. Gr.* filosof.
Feyli *N. rgd.* Iran ve Irakta büyük bir Kürt taifesi.
feza *N. A.* uzay.
fezilet *N. A.* fazilet. /**_dar** *rgd.* faziletli.
fê *N. Bj.* sara hastalığı, sara nöbeti. /**_dar** *N. rgd.* saralı.
fêd *N. bn.* **bestik.**
fêki *N.* meyve.
fêl *N.* 1. niyet. 2. hile. /**_baz** *rgd.* hilekar. /**_bazi** *N.* hilekarlık, canbazlık. * **fêla wî ew e ko bıreve** *bw..* niyeti odur ki kaçsın. * **fêl û emelê wî xırab e** *bw..* onun niyeti ve fikri bozuk.
fêr [1] *N.* ders, etüd, öğrenim, alışma. /**_ bûn** *L.* alışmak, bir şeyi öğrenmek. /**_bûni** *N. m.* öğrenim, çıraklık. /**_bûyî** *rgd.* bilen, öğrenen, alışmış. /**_dar** *N. rgd.* öğreten, eğiten. /**_dari** *N.* öğretme, eğitme. /**_geh** *N.* kurs, medrese, öğrenim yeri. /**_ kırin** *L.* öğretmek, bir şeye alıştırmak, ders vermek. * **ez nizanım hevalên me çima Kurdi fêr nabın, an jî fêri Kurdi nabin** *bw..* bilmiyorum, arkadaşlarımız neden Kürtçeyi öğrenmiyorlar veya Kürtçeye alışmak istemiyorlar. *bn.* **hin, hu, hut.**
fêr [2] *N.* taraf, havali. * **pezê xwe li fêra gund dıçêrand.** *bw..* davarını köyün etrafında otlatıyordu.
fêre *N.* ibret, ders.
fêrıs *rgd.* 1. şık, zarif. 2. yetenekli. 3. yiğit, cesur. 4. kurnaz.
fêrmend *N.* öğretmen, öğretici. /**_e** *N.* kadın öğretmen. *bn.* **dersdar.**
fêsad *bn.* **fesad.**
fêt *N.* hile. * **fen û fêt** *bw..* hile ve dolap. *bn.* **fet.**
fêz [1] *N.* 1. develerin istirahat yeri. 2. *N.* meydan, yer. *bn.* **gasin.**
fêz [2] *N.* gurur, kibir. /**_ bûn** *L.* gururlu ol-

mak. /–bûni *N.* gururluluk.

fêz [3] *rgp.* yukarı.

fıcûk kırın *Lng. Lnk. (fıcûk dıke, fıcûk ke)* kuşlar için uçmaya hazırlanmak.

fıçke *N.* fışkı, eşek pisliği.

fıçqe *N.* pompa, fıskiye.

fıda *N. A.* feda . /– **kar** *rgd.* fedakar, şahsi menfaat gözetmiyen . /– **kari** *Nx.* fedakarlık, kendini verme. *bn.* **Feda**

fıhêl *N. L.* temize çıkma, aklanma, beraat etme. /– **kırın** *Lh.* temize çıkarmak, beraat ettirmek.

fıhêt *N. bn.* **fehêt.**

fıhrist *N. P.* kitapta içindekiler bölümü, kataloğ, harf sırası, liste.

fık *N. m.* 1. yarık, çatlak. 2. *Bj.* burkulma. /– **bûn** *L.* burkulmak. /–**kırın** *Lh.* burkulmasına sebep olmak, çözmek, halletmek. *bn.* **velıstın.**

fıkar *N.* endişe, kaygı. /– **kırın** *Lh.* endişelenmek, kaygı duymak. *bn.* **endişe.**

fıkır *N. A.* fikir.

fıkıri/n *Lng. (dıfıkıre, bıfıkıre)* 1. düşünmek, mütalaa etmek. 2. bakmak, temaşa etmek.

fılan *rgd. rgp.* filan, şu, bu. /–**kes** *rgd.* şu adam, bu adam. * **fılan û behvan** *bw..* şu veya bu kimse.

fılç *N.* basık burunlu kimse, çinli burunlu.

fılç *(fılçe-fılç) N.* çamurda veya sulu yerlerde yürürken çıkan ses, harç-hurç.

Fıle *N. rgd.* Hıristiyan, Ermeni.

fılegêj *Nh. bn.* **bıznê kovi.**

Fılıpini *rgd.* Filipinli.

Fılistini *rgd.* Filistinli.

fılit *N. bn.* **felit.**

fılite 1. *rgd.* açık saçık, müstahcen. 2. zampara, jigolo.

fıliz *N. Gr.* filiz. *bn.* **aj.**

fılm *N. bn.* **fılım**

fılq *rgd.* pejmurde, giyimde intizamsiz, şapşal. /–**oş** *rgd.* şapşal. *bn.* **fetar.**

fıls *N.* Irak kuruşu.

fılûqe *N. it.* filika, küçük kayık.

fıncan *N. m.* fincan *bn.* **fıncan.**

fıncık *N.* ani sıçrama, sıçrama. *bn.* **çıng dan, çındık.**

fınd *N.* mum, fitilli mum . /–**dank** *Nh. m.* mum çırası, mumluk.

fındeq *N. P.* fındık. *bn.* **darbındeq.**

fınfınok *N.* yalan, düzmece. *bn.* **fort.**

fınık *N.* 1. yavru katır. 2. Bohtanda bir köy.

fınûni *N. bn.* **fenek.**

fıqare *rgd. A.* fukara.

fıqerojk *N. bn.* **kuvark.**

fıqıh *N. A.* fikih.

fır *N. m.* yudum. 2. uçuş . /– **bûn** *L.* uçmak. /– **kırin** *L. Lg* uçurtmak, ses çıkararak yudumlamak *(çay, çorba vs). bn.* **fırın.** /–**efir** *rgp.* yudum sesi.

fıraji/n *Lng. S. (dıfıriji, bıfıriji)* filiz vermek, büyümek, uzamak. *bn.* **aj dan.**

fırand/ın *Lg. (dıfırine, bıbıfırine)* 1. uçurtmak, fırlatıp atmak. 2. kırmak. * **ez xatırê te nafırinim.** *bw..* ben hatırını kırmam. *bn.* **şkênandın.** 3. bir şeyi zorlıyarak bir yere sokmak. * **ez kirê keran dıfırinıme faşistan** gibi. *bn.* **fırısandın.**

fıraq *N.* kap-kacak. *bn.* **fere, aman.**

fırar *N. A.* firar. /–**i** *rgd.* firar eden. *bn.* **fırar.**

fırawan *rgd. P.* çok, fazla, geniş, yaygın, şumullu. * **Jı bo karên welatparêzi me xebateki firawan dıvêt** *bw..* yurtseverlik görevimiz için bize daha yaygın ve şumullu işler düşer.

fırawın *N.* öğle yemeği.

fırax *N. m.* tabak, yemek kabı. *bn.* **fıraq.**

fırçe *N.* firça. /–**kırın** *Lh.* fırçalamak.

fırçeşişe *N.* şişe fırçası. *bot.* **Equısetum arvense.**

fırçıl *N. rgd.* yarı kaynamış tane vs.

fırdık *N.* ayrana veya süte ekmek doğra[illegible] [illegible] [illegible]enen şekli. * **firdıka dew** [illegible] ekm[illegible] [illegible]ış ayran .

f[illegible] [illegible]*g* [illegible]*fırdıkine, bıfırdıkine)* [illegible]

[illegible] **fır** [illegible] 1. pır pır uçuş sesi. 2. çay vs. yi [illegible]urlıyarak içme.

fıreh *rgd.* geniş, rahat. /– **bûn** *L.* geniş olmak, genişlemek. /–**i** *N. rgp.* genişlik, bolluk, rahatlık. /– **kırın** *L.* genişletmek. *bn.* **fereh.**

Fıreng *N. rgd.* Avrupa, Avrupalı. /–**istan** *N.* Avrupa.

fırêz *N.* ayrık otu. *bot.* **Agropyron repens.**

firêze *N. bn.* **frêze3, xozan.**

fırfat *N.* yırtık-pırtık elbise ve böylesi. *bn.* **berdûş.**

fırfaz *N. L.* zıplama.

fırfıre *N.* fırıldak.

fırfırok *N.* uçurtma.

fırgeh *N.* uçuş yeri.

fırıdand/ın *Lg. (dıfırıdine, bıfırıdine)* sürterek ufaltmak. *bn.* **pişartın.**

fırıkan/ın *Lg (dıfırıkine, bıfırıkine).* sürtmek, sürtüştürmek. *bn.* **fırıdandın.**
firın *N.* ekmek fabrikası, kuzine, fırın.
fırıncemişk *Nh.* tatlı fesleğen otu. *bn.* **rıhan.**
fırınde *N.* uçak *bn.* **fıroke, balafır.**
fırıngi *N.* 1. tomates. 2. bağ bostan ve meyvelerin ilk olgunlaşan taneleri. * **fıringi lê ketın.** *bw.* meyvelere nişan değmek, ilk olgunluk emareleri. Bazı yörelerde tam tersi en son meyvelere denir.
fırrisand/ın *Lg (dıfırrısine, bıfırrısine) Lg* oyulgamak, zorla tıkmak, basarak doldurmak.
firrısi/n *Lng. (dıfırrıse, bıfırrıse)* oyulganmak, bir yere bastırarak girmek.
firig *N. bn.* **fırik.**
firik *N. rgd.* olgunlaşmak üzere olan buğday başağı veya sebze ve meyvelere bu tabir kullanılır. *bn.* **fırig, firıngi.**
fırı/n [1] *Lng. (dıfıre, bıfıre)* uçmak, havalanmak. /**..geh** Nx. hava alanı, uçuş pisti. * **teyr dıfirın, balafir dıfirre.** *bw.* kuşlar uçar, uçak uçar.
fırı/n [2] *Lng. (dıfıre, bıfıre)* kırılmak. *bn.* **şkin.**
fırinegule *N. bn.* **kerkûk.**
fırişk *N.* ineğin ilk sütü. *bn.* **fırşik, goci.**
fırişte *N.* Melek. * **ferişteyi helkewt** *Nh.* koruyucu melek. *bn.* **ferişte.**
fıriw *N.* 1. dolandırıcılık. 2. rüşvet. /**..kırin** *Lh.* dolandırmak.
fıriz *N. bn.* **fırêz.**
fırj *N.* hayvanın aksırması. /**..in** *L.* hayvanın aksırması.
fırk [1] *N. Bj.* 1. kasınç, sırtta veya omurgada beliren ağrı, sızı. 2. kramp. *bn.* **mûçirk.**
fırk [2] *rgd.* seyrek. /**.. bûn** *L.* seyrelmek. /**.. kırın** *Lh.* seyreltmek, seyrekleştirmek.
fırmêsk *N.* göz yaşı. * **fırmêsk û gıryan** *bw.* ağlama ve göz yaşı. *bn.* **hıstêr, rondık.**
fırn *N. ant.* burun delikleri *(ekseri hayvanlar için).*
fırnık *N. Ant.* burun delikleri *(insanlar için).*
fırni *N. ant.* burun delikleri. *bn.* **firnık.**
fıro [1] *N.* ağız, süt hayvanlarının doğumdan sonraki ilk sütü. *bn.* **fırişk.**
firo [2] *N. S.* israf, heder, lüzumsuz ziyan.
fıroher *N.* ruh.
fırok *N. rgd.* uçak, uçucu.
fıroke *N.* uçak, tayyare. /**.. helgir** *Nh.* uçaksavar. /**..van** *Nx.* pilot. /**..xane** *Nx.* uçak hangarı. *bn.* **balafir.**
fıroş *N.* satma. /**..er** *N.* satıcı. /**..geh** *N.* mağaza, dükkan, satış yapılan sergi, satış yeri. /**..yar** *Nx.* satıcı.
fıroşt/ın *Lg (dıfıroşe, bıfıroşe)* satmak.
fırot/ın *Lg (dıfıroşe, bıfıroşe)* satmak. * **hezar girot, hezar fırot;illam illam xetê cot** *bw.* bin alıp bin sattım, illede çiftçilik de çiftçilik.
fırotişk *N.* eşya.
fırotker *Nx.* satıcı.
fırqat *N.A.* ayrılık, ayrılış. * **fırqata giriyê kete gewrıya min** *bw.* boğazıma ayrılık hıçkırıkları tıkanmıştı. *bn.* **fırqat.**
fırqe *N.A.* fırka.
fırsend *N. m. A.* fırsat. * **fırsend lê anin** *bw.* fırsatını bulmak. * **fırsend nedit** *bw.* fırsat bulamadı, fırsatsız. * **kêm fırsend** *bw.* 1. fırsatçı, opportonist. 2. fırsat bulamayan, zavallı. *bn.* **keys.**
fırstıqand/ın *Lg. (dıfırstıqine, bıfırstıqine)* yakalamak, kıskıvrak etmek.
fırşık [1] *N. ant.* kuzu veya oğlak midesi, ki bundan ilk peynir mayası yapılır. *bn.* **şılavık.**
fırşık [2] *N.* doğan yavruya ilk verilen süt. /**.. kırın** *L.* ilk sütü emzirmek. *bn.* **goci. fırışk. firol**
fırşık [3] *N. ant.* öd kesesi.
fırşteng *rgd.* sabırsız, sinirli.
fırtıne *N.* fırtına. *bn.* **bahoz.**
fırûmaye *bn.* **frûmaye.**
fırûzi [1] *bn.* **firêz.**
fırûzi [2] *rgd.* 1. küçük, ufak. 2. firuze rengi, firuze mavisi.
fırxûn *N. Fr.* 1. yolcu katarlarına takılan yük vagonu. 2. ot, sap vs. çekmede kullanılan uzunca karoseri olan bir cins at arabası. 'fourgon' kelimesinden bozulmuştur. *(Zilan bölgesi).*
fıs *N.* sessiz osurma, yelleme. /**..efıs** *N.* devamlı osurma, ardarda osurma. /**..ek** *rgd.* çok osuran, osurukçu, mecazi anlamda hantal, gevşek veya korkak kimse. /**.. kırın** *L.* 1. sessiz osurmak. 2. kümes hayvanlarının cinsi birleşmeleri eylemine de bu tabir kullanılır. * **dik tê de fıs kırıye** *bw.* döllenmiş yumurta için denir. * **tır û fıs** *bw.* mecazi anlamda falan fıstık gibileri.
fısegur [1] *N. bn.* **firfat.**
fısegur [2] *(fısgur) N.* bir cins yabani mantar, kuruyunca toz haline gelir. Ekseri

kahverengi, bazıları sarı yeşil karışığı olup bazıları zehirlidir. Bu mantar yenmez.
fısegur [3] *(fısgur) rgd.* kahverengi.
fısegur [4] *(fısgur) N.* bir bitki. *bot.* **Drosera.**
fıske *N. Gr.* fıske, fistik. *bn.* fiske.
fısos *N.* As, kakım. *zoo.* 1. **Mustela erminea.** 2. **Putorius ermineus.**
fispehlewan *N.* güreşte hep yenilen pehlivan.
fısqe *N. bn.* **kixse.**
fıstiq *N.* fıstık, fıstık ağacı. * **fıstiq i enteb** *Nh.* antep fıstığı.
fıstiqand/ın *Lng. (dıfıstıqine, bıfıstıqine)* burkulmak, burkmak.
fistıqi *rgd.* fıstık rengi.
fıstıqî/n *Lng. (dıfıstıqe, bıfıstıqe)* burkulmak.
fıstoqi *N. rgd.* başıboş gezen kimse, evinde durmayan köpek, salak kimse.
fış [1] *N.* 1. fışırtı, havanın boşalma sesi.
fış [2] *N.* sümük. **/...efış** *N.* 1. devamlı burun çekmek. 2. mırın kırın ederek itiraz etmek. **/...ok** *rgd.* sümüklü kimse. *bn.* **lik, çilm.**
fışand/in *Lng. (dıfışine, bıfışine)* 1. sümük çekmek. 2. hışırdamak.
fışar *N.* hediye, armağan. *bn.* **şabaş, dıyari.**
fışı/n *Lng. (dıfışe, bıfışe)* 1. burun çekmek. 2. öküz vs. hayvanların foşurtusu sesi.
fışkand/ın *Lg (dıfşkine, bıfışkibne)* 1. fışkırmak, fışırdamak. 2. burun çekmek.
fışkıland/ın *L. (dıfışkıline, bıfışkıline)* dağıtmak, terketmek. * **ew mesele fışkıli** *bw..* o mesele bitti veya sona erdi.
fışki/n *Lng. (dıfışke, bıfışke)* 1. fışırdama, fışkırma. 2. sümkürme.
fışne *N.* vişne.
fiştıxi/n *Lnk. (dıfıştıxe, bıfıştıxe)* kaymak, ayağı kaymak, tökezlemek. *bn.* **xuj, xıjbûn.**
fıtar *N. A.* oruçlu olmıyan kimse.
fıtıland/ın [1] *Lg (dıfıtıline, bıfıtıline)* bükmek. * **milê wi fıtıland** *bw..* kolunu büktü.
fıtılandın [2] *Lg. (dıfıtıline, bıfıtıline)* sarmak *bn.* **pêçan.**
fıtıland/in [3] *Lg (dıfıtıline, bıfıtıline)* bir hayvanı veya kimseyi veya bir şeyi önüne katıp kovalamak. süresiz takip etmek. * **kew fıtılandin** *bw..* keklik kovalamak. * **taji kêrguh fıtıland** *bw..* tazı tavşanı kovaladı. * **dıjmın fıtılandın** *bw..* düşman kovalamak. *bn.* **fetılandın.**
fıtılı/n *Lng. (dıfıtıle, bıfıtıle)* 1. sarmak. 2. bükmek. 3. kaçıp gitmek, bir yerden veya şeyden kurtulup fırlamak. * **gulle jı devê tıfıngê fıtıli** *bw..* kurşun namlunun ağzından fırladı.
fıtılok *N. rgd.* 1. dönemeç, viraj, kavis. 2. dönen şey.
fıtıq *N. Bj.* fıtık hastalığı. *bn.* **fetıq.**
fıtir *N.* Ramazanda verilen sadaka.
fıtıri/n *Lng.* oruçta iftar açmak.
fıtil *N.* fitil. *bn.* **masûl.**
fıtne *N. bn.* **fitne.**
fıtrak *N.* kemend.
fıtre [1] *N.* fitre. *bn.* **fıtır.**
fıtre [2] *N.* bir hububat ölçeği.
fıtrık *N.* mantar, şişe mantarı.
fıtûr *N. rgp.* kahvaltı, kahvaltı zamanı. *bn.* **xurıni.**
fıtwa *N. bn.* **fetwa.**
fıyat *N. A* fiyat, değer, bedel. **/... bırrin** *bw..* fiyat kesmek. * **fıyat lê xıstın** *bw..* fiyat biçmek, fiyat vurmak. *bn.* **bıha.**
fıyord *N. cox.* Norveç sahillerinde ince derin körfezler.
fıze *N.* ifade, ses çıkarma.
fızûli *rgd. A.* lüzumsuz.
fiat *bn.* **fiyat.**
fidan *N. Gr.* fidan. *bn.* **mıştelî.**
fide *N. Gr.* fide.
fidye *N. A.* fidye. *bn.* **bac.**
figan *bn.* **fuxan, fixan.**
figûr *N. Fr.* figür. *bn.* **mirûç.**
fiil *N. A.* fiil, eylem. *bn.* **lêker.**
fik *N.* bir cins bezelye. *bot.* **Vicia sativa.**
fikan *N.* ıslık.
fikand/ın *Lnk. (dıfikine, bıfikine)* ıslık çalmak. *bn.* **fitık.**
fiki/n *Lnk. (dıfike, bıfike)* ıslık, ıslık sesi.
fil [1] *N.* fil, hortumlu iri bir hayvan. **/...dran** *Nh.* fildişi. *bn.* **devlok.**
fil [2] *N.* satrançta bir taş.
filal *N.* bir cins ayakkabı, sandal.
filar *N.* 1. nal. 2. tabanına çivi çakılmamış ayakkabı.
filegêj *N. bn.* **fılegêj.**
filım *N. ing.* filim. * **filma rengin** *bw..* renkli film.
filik *N.* tiftik ve kılı.
filo *N. it.* filo, uçak veya gemi gurubu.
filoksera *N. Fr.* filoksera. *zoo.* **Phylloxera.**

filoloji *N. Gr.* filoloji, dil bilimi.
filolox *N. Gr.* filoloğ, dil bilimci.
filozof *N. Gr. bn.* **feylezûf.**
filtre *N. it.* filtre. *bn.* **parzûn.**
final *N. ing.* finale.
finans *N. Fr.* finans.
finanse *N. Fr.* bir iş için parasal destek, finanse.
fincan *N. A.* bardak. *bn.* **fıncan.**
finik *N.* enik, köpek yavrusu.
fino ¹ *(finok) N.* midilli atı, bodur at.
fino ² *N.* 1. küçük cins köpekler. 2. ayrıca köpek ismi.
fino ³ *N.* fes.
fiqeroşk *N. bn.* **kuvark.**
firand/ın *Lng. (dıfırine, bıfırine)* 1. ıslık çalmak, polis düdüğü sesi. 2. tıpta amel olmak.
firar *N. A.* firar. *bn.* **mışext.**
Firawûn *N.* eski Mısır krallarının adı, Firavun.
Firdews *N. P.* 1. cennet bahçesi. 2. Cennet.
fire ¹ *N. Gr.* fire. /**.. dan** *L.* fire vermek.
fire ² *N. Bj.* amel, amel olma. *bn.* **virık.**
firik *N.* düdük.
firma *N. it.* firma, sicilli ticari kurum.
firqat *N. A.* ayrılık. * **ax lı derdê firqatê** *bw.* ah bu ayrılığın derdi. *bn.* **firqat.**
firûze *N. P.* firuze taşı.
firûzi *N. rgd.* firuze rengi, turkuvaz. *bn.* **firûzi.**
fisel *N. rgd.* sıvışmak veya bahane bulup kurtulmak işini sık sık yapan kimse, kaytarıcı.
fiskani *rgd.* küçük, ufak. *bn.* **firûzi.**
fiske *N.* baş ve işaret parmağı ile çimdikleme bir taş vs. atmak.
fiski/n *Lng. (dıfiske, bıfiske) bn.* **velistin.**
fisqat *N.* dalda kalıp kuruyan üzüm salkımı.
fisqe *N. bn.* **kıxse.**
fisqegul *N.* baştankara. *zoo.* **Parus major.**
fistan *N. m.* entari, bir kadın uzun giysisi. *bn.* **entari.**
fistek *N.* burkulma.
fiş ¹ *rgd.* kötü, çirkin.
fiş ² *N. Fr.* 1. formül kağıdı, fiş. 2. fiş, priz.
fişal *N.* 1. kibir, gurur, kendini beğenme. 2. mübalağa. 3. beyhude, nafile veya bu tipli kimse.
fişar *(fişarde) N.* saçma laf, nonsense. /**..debêj** *Nx.* ağzı bozuk, meteliksiz.
fişeng *N. m.* fişek. * **fişengi rasti** *Nh.* hakiki mermi. * **fişengi derewin** *Nh.* eğitim mermisi. /**..bend** *Nx.* fişeklik, fişek techizatı.
fişkand/ın *Lng. (dıfişkine, bıfişkine) bn.* **fışkand/ın.**
fit ¹ *N. rgp.* oyunda beraber kalmak. /**.. bûn** *L.* 1. eşit düşmek, ödeşmek, borçta ödeşmek. 2. bazen razı olmak anlamı verir.
fit ² *N.* tahrik ve kışkırtma anlamı verir. /**.. kırın** *L.* tahrik etmek, kışkırtmak. *bn.* **tız kırın.**
fit ³ *N.* ıslık.
fite-fit *N.* düdük sesi, ıslık sesi. /**..kırın** *L.* ıslık çala çala ses çıkarmak.
fitık *N.* düdük, düdük çalmak, ıslık, ıslık çalma. /**.. kutan** *L.* ıslık çalmak. /**.. lê dan** *L.* ıslık çalmak. /**.. lê xıstın** *L.* ıslık çalmak.
fitne *rgd. A.* fitne, muzip, fesat, kavga kışkırtıcılığı. /**..ti** *N.* fitnecilik, fesatlık. /**..ti kırın** *L.* fitne veya fesatlık yapmak.
fitrûne *N. Bj.* aşı *bn.* **perpûn.**
fixan *N. P.* figan. /**..kırın** *L.* figan etmek.
fixur *N. Fr. bn.* **figûr.**
fiyord *N. bn.* **fiyord.**
fiyoz *N.* sigorta, emniyet.
fiz ¹ *N.* 1. kerpiç duvarlarda bir veya bir buçuk metre aralıklarla atılan sağlamlık ağaçları. 2. saçak altlarına askı için atılan kazıklar.
fiz ² *N.* gurur, kibir, caka. /**..a** *rgd.* gururlu, kibirli.
fizar *N.* sızlanma. /**..kırın** *L.* sızlanmak. 2. mutfak eşyalarından tava.
fizik *N. Gr.* fizik. /**..nas** *N.* fizikçi. /**..nasi** *N.* fizik ilmi, fizyoloji.
fizi/n *Lg (dıfize, bıfize)* 1. ulumak *(rüzgar)*, hiddetle veya heybetle bağırmak. 2. vınlamak, vızıldamak.
flamingo *N.* Leyleğe benzer uzun bacaklı bir deniz kuşu. *zoo.* **Flamingo.** *bn.* **sorewilk.**
florin *N.* Hollanda parası.
fobi *N. Gr.* Her hangi bir şeyden hastalık derecede duyulan korku, tıpta korku hastalığı da denir. *bn.* **pax.**
fodıl *rgd.* nazlı, zarif. * **granbıha û fodıl** *bw.* zarif ve değerli.
fok *N. Gr.* etçil, memeli bir deniz hayvanı, ayı balığı. *zoo.* **Phoca.**
fokur *N.* fokurdama. /**..fokur** *bw.* for for etme sesi. *bn.* **forin.**
fol *N. bn.* **yasemin.**

folklor *N. ing.* halk oyunları. * **folklora Kurdî** *bw..* Kürt halk oyunları.
fon *N. Fr.* resmi olarak ayrılan para.
fonetîk *N. Gr. Fr.* fonetik, dilde ses bilgisi.
fonksıyon *N. Fr.* etkkileme, görev, rol.
fonoloji *N. Gr.* dilde ses bilim.
forî/n *Lng. (dıfore, bıfore) bn.* **fûrîn.**
form *N. Fr.* 1. biçim, şekil. 2. model, kalıp.
forma *N. it.* tek tip elbise. italyancadan türkçe yoluyla bize spor elbisesi olarak geçmiş.
formalîte *N. Fr.* formalite, usul, kaide.
formîl *N. Fr.* formül, örnek, şekil, yöntem.
fort *N.* palavra, atmasyon. * **fortê xwe dan** *bw..* öğünmek, palavra atmak. * **forta dike** *bw..* palavra atıyor. /**...ek** *rgd.* palavracı.
forûm *N. Lat.* toplantı.
fosfat *N. Gr. Lat. kim.* sun'i gübre veya ilaç yapımında kullanılan bir fosfor bileşimi.
fosfor *N. Gr. kim.* sarmısak kokulu, zehirli bir element. *sim. P.*
fosîl *N. Fr.* yer tabakalarında gömülü kalmış ve taşlaşmış tarih öncesi insan, hayvan ve bitki kalıntıları.
fote *N.* Çarşaf, ferace. *bn.* **fûtık.**
foto *N. Gr.* resim. /**...kêş** *N.* fotoğrag çeken. /**... kışandın** *L.* fotoğraf çekmek. /**...kopî** *Nh.* fotokopi. /**...metîr** *Nh.* fotometre, ışınölçer. /**...model** *Nh.* foto model. /**...roman** *Nh.* foto roman. /**...sfer** ışık küre, ışık yuvarı. /**...xraf** *Nh.* fotoğraf. *bn.* **wêne.**
frank *N.* Fransa ve bazı Avrupa ülkelerinin para birimi, frank.
Frans *N. rgd.* Fransız, Fransalı. /**...î** *N.* Fransızca.
fransiyûm *N. kim.* radyoaktif bir element.
fraxment *N. Fr.* film parçaları. *bn.* **perk.**
frekans *N. Gr.* frekans, elektrik dalgaları. *bn.* **şepêl.**
frengî *N. Fr. Bj.* frengi hastalığı.
frên *N. Fr.* fren. /**... kırın** *L.* fren yapmak, durdurmak.
frêz *N. bn.* **fırêz**
frêze [1] *N. m.* kulübe. *bn.* **kepır.**
frêze [2] *N.* buğdaygillerde sap.
frêze [3] *N.* anız, anızlı tarla. *bn.* **xozan.**
frıngî *N. bn.* **fıringî.**
froşte *N. L.bn.* **fıroştin.**
frûmaye *rgd. mutad, alışılmış, eski.*
fursan N. süvariler, atlılar.
futbol *N. ing.* futbol, ayak topu. /**...leyistın** *L.* futbol oynamak. /**...îst** *N.* futbolcu.
fuxan *N.* inlemek, sızlamak, figan.*bn.* **fıxan.**
fuzûlî *rgd. bn.* **fîzûlî.**
fûre-fûr *N.* Su aygırı, balina veya öküzlerin suyla çıkardıkları ses. /**...kırın** *L.* böyle ses çıkarmak.
fûrî/n *Lng. (dıfûre, bıfûre)* 1. fokurdayarak kaynamak. 2. ıslık çalmak sesi. 3. iri baş hayvanlarının veya ekseri ot yiyen hayvanların burundan üfliyerek çıkardıkları ses ve bu fiil.
fût *N.* ıslık. /**...dan** *L.* ıslık çalmak. *bn.* **fît3.**
fûtbol *bn.* futbol.
fûtık *N.* kadınların beyaz baş örtüsü. *bn.* **çît, vale.**

G

G . *N.* Kürtçe alfabenin 9.cu harfi, sessiz olup dil arkasında boğazdan çıkar.
ga [1] *N.* öküz. /**— çêrandın** *L.* öküz otlatmak. /**—dane** *N.* burçak. /**— gırêdan** *L.* öküzleri çift veya harman veya döven için işe bağlamak. /**—sın** *N.* saban demiri. * **gayê bındorê** *Nh.* harman öğütmede, döven için kullanılan öküz. * **gayê bın nir** *bw.* boyunduruk altında ki öküz, çift öküzü. * **gayê cot** *bw.* çift öküzü. * **gayê stûnê** *Nh.* yük yüklenen öküz.
-ga [2] *x.* sonektir, yer ve mahal gösterir. **rêga:** yol güzergahı. **çêrega:** otlak. *bn.* **geh.**
gabelek *N.* alacalı bir kuş. * **gabelekê sersor** *Nh.* bu kuşun erkeği. * **gabelekê serreş** *Nh.* bu kuşun dişisi.
gabınesk *bn.* **gabınêzk.**
gaboxe *N.* afrika öküzü. *zoo.* **Connochaetes.**
gabınêzk *N.* ekseri sığırlarda boyun ve gırtlak altında oluşan şiş.
gabınêzki *N. bj.* boyunduruk yarası, öküzlerde boyunduruktan doğan ense yarası.
gabûn *N.* iri bir yılan. *ing.* **gaboon.**
gac *N.* 1. iplik çilesi, iplik yumağı. 2. kenar örgüsü, kenar dikişi.
gacık *N.* elemge, iplik yumağı yapmak için dikine dönen bir çıkrık.
gaçêrin *N.* uzun kuyruklu ve sığır ve tipi hayvanların sırtından parazit toplamak için bunlara arkadaşlık eden serçe tipi bir kuş.
gada/n *Lg (ga dıde, ga de)* ineği boğaya çekmek, çiftleştirmek.
gadar *N.* sığırlar için mera, sığır otlak yeri.
gadêr *N.* sığırtmaç, sığır çobanı. /**—i** *N.* sığırtmaçlık. *bn.* **gavan.**
gadoş *N.* topraktan yapılan iri bir çanak, taşınabilmesi için kulpuna kalın ip takılır.
Gagaûs *N. rgd.* Hiristiyan türkler.
gagêre *N.* öküzlerle veya sığırlarla sapın üzerinde gezdirilerek dövensiz harmanda döven gezdirmek
gagol *N.* mayıs böceği. *bn.* **mozê rıxê.**
gagole *N.* emekleme, emekliyerek yürüme. * **bı gagoleki çûn** *bw.* emekliyerek yürümek.
gahesp *Nh. bn.* **gaboxe.**
gaj *N.* iplik yumağı. *bn.* **gılok.**
gakêl *N.* 1. çiftçi, çift süren. 2. çift öküzü.
gakotır *Nh.* mavi güvercin. *zoo.* **Columba oenas.**
gakovi *Nh.* yaban öküzü, büfalo.
gal [1] *N. S. bn.* **gılgıl.**
gal [2] *N.* ses, seda.
gala *N. it.* tiyatro, sinema vs.nin açılış törenі.
galegal *N. rgp.* konuşma, sohbet. /**— kırın** *L.* 1. sohbet etmek, konuşmak. 2. çene çalmak.
galegurt *N.* dedikodu.
galeri *N. Fr.* Kürtçede en çok resim sergilerinin açıldığı bina için kullanılır.
galgalişk *N. ant.* gırtlak. *bn.* **gewri.**
galım *N.* 1. dadanma, birinin üzerine yürüme, dalaşma. 2. çalım.
galon *N. ing.* dört buçuk litrelik ölçü birimi.
galte *N.* şaka, alay. /**—bêj** *Nx.* şakacı, alaycı. /**— kırın** *L.* şakalaşmak, alay etmek. * **galte pê kırın** *bw.* biriyle alay etmek, dalga geçmek. *bn.* **leq, henek, yari.**
galti/n *L. (dıgalte, bıgalte)* şaka etmek, mizah yapmak.
galûf *N.* bir cins bitki. Türkçesini bulamadık.
galûk *N.* mahmuz.
galûm *N.* topuz.
galvanize *rgd. Fr.* çinko ile kaplanmış metal.
galyûm *N.* kîm. çinkoya benzer bir element.
gam *N.* döven. /**— gerandın** *L.* döven gezdirmek. /**—gêr** *Nx.* döven gezdiren, döven işini yapan. /**— gırêdan** *L.* döven bağlamak. * **çûn ser gamê** *bw.* döven gezdirmek. /**— revandın** *L.* öküzler, büvelek denilen sinek tarafından sokulunca panik içinde kaçarlar. Döveni de üzerindeki ne varsa beraber sürüklerler ki buna bu tabir kullanılır. Mecazi olarak panik içinde herşeyini bırakıp kaçanlar içinde böyle denir. * **gam kevır kırın** *bw.* dövenin altına çakmak taşları yerleştir-

mek. *bn.* **gêre, moşen.**
gamêş *N.* manda. **/_qıran** *N.* nisanın ilk haftası, takriben 7 nisandan sonraki bir kaç gün. * **nêregamêş** *Nh.* manda öküzü. * **mêgamêş** *Nh.* dişi manda.
gamıl *N. ant.* omuz başları. **/_ kırın** *L.* omuzlamak. *bn.* **kolan kırın.**
gamırok *N. bj.* bir çocuk hastalığı, topuklarından kan alınarak iyileştirilir.
gamısk *N.* misk sığırı. *zoo.* **Ovibos moschiferus.**
-gan [1] *x.* sonektir. **bazırgan, zadegan.**
gan [2] *Lg (dıgehê, bıgehê) bn.* **gihan, gehiştın.**
gan [3] *N. ant.* meme. Ekseri sağmal hayvanlar memeleri. **/_dil** *N.* iri memeler.
ga/n *Lg (dıgayê, bıgayê)* cinsi münasebette bulunmak.
gandan *N.* 1. herkesle cinsi ilişki kuran kadın. 2. homoseksüel erkek.
gandêr *rgd. N.* iffetsiz, zina eden, kahpe.
ganek *rgd.* cinsi iştiha fazlalığı, isterik dişi.
ganêr *N.* 1. damızlık boğa. 2. iğdiş edilmemiş öküz.
gangılok *N.* çiğdem. *bot.* **Colchicum.** *bn.* **sosın.**
gangster *N. ing.* gangster, şehir eşkiyası.
gap *N.* imece.
gaperçok *(gaperçınk) N.* bilhassa sığır tipi hayvanlarda tehlikeli halde gaz yapan kamış cinsi bir ot. Tunceli-bingöl havalisi tarafından bilinen bu otun türkçe ismini bulamadık
gapıl *N. bn.* **gakotır.**
gar [1] *N. Fr.* tren istasyonu, gar, terminal.
gar [2] *N.* küpe. *bn.* **guhar.**
gar [3] *x.* sonektir. edici, yapıcı anlam verir. **parêzgar:** koruyucu.
gar [4] *N.* hayvanların öğle sıcağında sağmak ve dinlenmek için getirildiği yer. *bn.* **garan.**
garaj *N. Fr.* garaj, oto hangarı.
garan *N.* 1. sığır sürüsü. 2. sığırların dinlenmek için öğle sıcağında toplandığı gölgelik. *bn.* **ga.**
garanti *N. Fr.* garanti. Bir şeyin doğruluğunu veya sağlamlığını beyan etme. * **garanti nine ko ez bêm** *bw.* gelmem şüpheli, yani belli değil.
gardıyan *N. ing.* Kürtçede hapishane içi nöbetçileri olarak bilinir. Aslı nöbetçi, gözlemci. *bn.* **pasban.**
garıng *N.* döven sırasında öküzlerin pisliğini almak için kullanılan ekseri tezekten yapılmış kap. *bn.* **keşkûr.**
garıngan *N. bn.* **garnıgan.**
garıs *N. n.* darı. *bot.* **Panicum miliacum.** **/_ avdan** *L.* darı sulamak. * **garıs jı dest dernakeve** *bw.* bitini bile vermez anlamında deyim. * **çûn ber gêrıs** *bw.* darı tarlasında nöbet tutmak. Mecazi anlamda eli boş kalmak, bir işte kazançsız çıkmak, hava almak. * **garısê spi** *Nh.* beyaz darı. * **garısê zer** *Nh.* çin darısı. * **garısê xabûrê** *Nh.* habur darısı.
garis *rgd.* şerir, kavgacı. **/_i** *N.* kavgacılık.
garite *N.* mertek, kalas. *bn.* **kêran.**
garnıgan *N.* içinde süt gibi bir sıvı bulunan bir bitki. Bu sıvı müshildir.
garnizon *N. Fr.* garnizon. Askeri birliklerin bulunduğu merkez.
garson *N. Fr.* lokanta işçisi. türkçeyle bize geçmiş. *bn.* **şagırt.**
garte *N.* halattan bir cins kızak, ot vs. çekmede kullanılır *(hakari bölgesi).*
gasın [1] *N.* köy meydanı. **/_geh** *Nx.* büyük meydan. *bn.* **qad.**
gasın [2] *N.* saban demiri. *bn.* **gisın.**
gasık *N.* maşa.
gastrit *N. Bj.* mide yangını, gastrit.
gaşe *N. S.* çakıl.
Gat *N.* Zerdûştî kitabında her cüz'ün adı.
gav [1] *N.* adım, kadem. **/_ avêtın** *L.* adım atmak, bir iş veya gaye için ilk başlangıcı yapmak. **/_ dan** *L.* adım atmak. **/_ek** *bw.* bir adım. * **gaveki xwe lı malê ye, yek lı xeribıyê** *bw.* bir ayağı evde, biri gurbette. **/_gav** *bw.* adım adım. **/_gır** *N.* iri adımlı. **/_ kırın** *L.* adımlamak, adımla ölçmek. * **gav bı gav** *bw.* adım adım. * **gav bı gav hate pêş** *bw.* adım adım öne geldi. Mecazi olarak sinsice veya pozitif olarak ağır ağır ilerledi. * **gav lê sıst bûn** *bw.* bacaklarının dermanı kesilmek. * **lı ser re gav dan** *bw.* 1. üzerinden atlamak. 2. üstünden es geçmek.
gav [2] *rgp.* en kısa zaman parçası, an, müddet. * **gava** *ghk. rgp.* **_diği zaman.** * **gava ko** *bw. rgp.* o an da, o zaman ki, şartlı zaman. * **gava ko ez hatım kes tune bû** *bw.* ben geldiğim zaman kimse yoktu. * **gav gav** *bw.* ara sıra, aheste aheste, yavaş yavaş. * **gav bı gav** *bw.* ara sıra. * **gavek** 1. *rgp.* bir adım. 2. *dç.* bir an, bir lahza. * **gavek şunda** *bw.* bir az sonra. * **gavek pêşta** *rgp.* bir an önce, bir müddet önce. * **gave-**

ki dın *bw. rgp.* bir az sonra. * **gavê** *rgp.* bir an, bir lahza. * **ka ez gavê ji bıçım mala Çırto** *bw.* hele biraz da çirtonun evine gidem. * **tu here ez gaveki dın têm** *bw.* sen git ben bir az sonra gelirim. * **ji vê gavê ve** *bw. rgp. ghk.* ... o zaman ki, bundan böyle, böylece. * **vê gavê** *bw. rgp.* şimdi, şimdilik, şu anda. * **ez vê gavê birçi ninım** *bw.* şu anda ac değilim veya şimdilik aç değilim.
gavan *N.* sığırtmaç, öküz çobanı.
gavber *N.* hasım, rakip.
gavda/n *Lng.* *(gav dıde, gav de)* adım atmak.
gavin *N.* 1. mesafe, atış mesafesi. 2. gaye.
gavpiv *Nh.* kadem, adım ölçüsü. ingilizcede 'feet'
Gawestıyan *N.* göçebe büyük bir Kürt aşireti.
gawır *N. rgd.* Müsliman olmyan, gavur. **/-ıstan** *Nx.* gavur ülkesi.
gawuk *(gawûk) N. S.* tahta kurusu. *zoo.* **Cimex lectularius.**
gaxend *N.* takriben yılbaşına dek gelir, çocukların evleri dolaşarak hediye toplamaları ile adet olan bir gün.
gayi/n *Lg* *(dıgayê, bıgayê)* cinsi münasebette bulunmak, sikişmek. *bn.* **nıyandın.**
gaz [1] *N.* 1. 70 veya 75 cm.lik bir uzunluk ölçüsü, tahminen gögüs ortasından bir kolun sonuna kadar. 2. manifeturacı metresi. **/-bır** *N.* manifaturacılıkta makaşçı. *bn.* **fersah.**
gaz [2] *N. ant.* 1. hayvanlarda baldır, baldır kemiği. 2. kolun dirsekten aşağı bölümü, ön kol kemiği. 3. şakül.
gaz [3] *(gayz) N.* kerpeten.
gaz [4] *N. cox.* tepenin en üst noktası, çevren, ufuk, hattübaala. *bn.* **tûm.**
gaz [5] *N. kîm.* gaz, hava gazı, gazyağı, petrol gazı.
gazel *N.* 1. ağaç yapraklarının açık kahve rengine geldiği veya yere düştüğü sonbahar vakti. 2. uzun makam türkü. *bn.* **gela.**
gazgaz *N.* uğultu, büyük gürültü.
gazınd *N.* sitem, serzeniş, şikayet. **/- kırın** *Lh.* sitem etmek, serzenişte bulunmak. **/-ok** *rgd.* çok sitem eden, çok serzenişte veya şikayette bulunan kimse. *bn.* **gıli, lom, lome.**
gazi *N.* haykırış, bağırtı, çağırma. **/-ker** *N.* tellal, çağıran, çağırıcı. **/- kırın** *L.* çağırmak, seslenmek.
gazin *N.* 1. şikayet, dert yanma. 2. çağırma. *bn.* **gazınd, gıli.**
gazino *N. it.* gazino.
gaziper *N.* geceleri iple çobana bağlanan koyun, ki bu koyun çobanı uyandırır. *bn.* **banok, bıza banoke.**
gazivan Nx. tellal. **/-i** *N.* tellallık.
gaziz *N.* 1. yaprak kurdu. 2. incir kurdu. 3. güve. *bn.* **bey.**
gazoz *N.* gazoz, limonlu bir meşrubat.
gazûz *N. bn.* **gaziz 3.**
-ge *x. bn.* **geh.**
gebırge *N. S.* büyük davul.
gebol *N. bn.* **kalheyran, hewdel.**
gebre *N.* at tımarında kullanılan sünger gibi bir alet.
geç *N. bn.* **gêç.**
gedand/ın *Lg* *(dıgedine, bıgedine)* yiyecek dilenmek.
gede *N. rgd.* erkek çocuk.
gedek *N.* manda yavrusu.
gedeq *N. ant.* mide. *bn.* **zık, hûr, asık.**
gef *N. m.* tehdit, tehdit veya lafla korkutma. * **gef û gur** *bw.* tehdit, lafla tehdit * **gef û gur lê dan/xwarın** *bw.* lafla tehdit etmek. * **gef lê xwarın** *bw.* korkutmak, tehdit etmek. * **laf û gef** *bw.* ekseri ağızla ihtar etme, korkutma.
gefada/n *Lg* *(gefa dıde, gefa de)* tehdit etmek, acı çektirmek, tedirgin etmek.
gefand/ın *Lg* *(dıgefine, bıgefine)* tehdit etmek, korkutmak, zorlamak.
gefin 1. *N.* tehdit. 2. *L.* tehdit edilmek.
gefok *rgd.* tehditkar.
-geh [1] *x.* sonektir. yer ve mahal bildirir. **xwandegeh:** okuma yeri, okul. **leşkergeh** : asker bulunan yer. **çêregeh** : otlak, ot olan yer gibi.
geh [2] *rgp.* bazen, ara sıra, bir ara, peyder pey. * **geh bı geh** *rgp.* zaman zaman, ara sıra. * **geh geh** *dç.* ara sıra, zaman zaman. * **geh lı ser, geh lı bın** *bw.* bir üstte, bir altta. * **geh tê ge nayê** *bw.* bazen gelir, bazen gelmez. * **geh lı der, geh lı hundur** *bw.* bir içerde, bir dışarda.
geh [3] *N. ant.* mafsal, boğum, eklem. * **geha dest** *Nh. ant.* el bileği eklemi. *bn.* **gehe, kawık.**
geh [5] *N.* in, delik. * **geha berêz** *Nh.* domuz ini. *bn.* **qul, kun.**
gehe *N. ant.* parmak mafsalları. *bn.* **kawık, geh4.**
gehırand/ın *Lg* *(dıgehırine, bıgehırine)* işkence etmek, kızdırmak, fena üzmek. *bn.*

qehırandın.
gehin [1] *N.* 1. idrak. 2. olgunlaşma. *bn.* **gıhan.**
gehi/n *Lng.* *(dıgehê, bıgehê)* 1. olgunlaşmak, yetişmek. 2. idrak etmek, anlamak.
gehinek *N.* bağlantı.
gehişt/ın [1] *Lng.* *(dıgehije, bıgehije)* olgunlaşmak, kemale ermek, baliğ olmak. * **hermi û sêv gehiştın lê tıri hê negehiştıne** *bw.* elma ve armutlar olgunlaştılar, fakat üzümler henüz olmamış. *bn.* **gıhaştın.**
gehişt/ın [2] *Lg* *(dıgehije, bıgehije)* yetişmek, kavuşmak, dayanmak. * **kêr gehişte hestıyan** *bw.* bıçak kemiğe dayandı. * **gehiştın armanca xwe** *bw.* amacına ulaşmak. *bn.* **gıhaştın.**
gej *bn.* **gıj.**
gejgerıng *N. m.* kasırga, hava çevrintisi, dönerek yükselen fırtına. *bn.* **gılêle.**
gejmırand/ın *Lg (dıgejmırine, bıgejmırine)* öğütmek. *bn.* **hêrandın.**
gejmırani *N.* 1. pudra. 2. öğütülmüş un halinde şey.
gejmırin *rgd.* öğütülmüş, cenderede sıkılmış.
gel [1] *N.* 1. millet, halk, ulus. 2. topluluk, küme. * **geli Kurd** *bw.* Kürt halkı. /**.. bûn** *L.* toplanmak, bir araya gelmek. * **em hemû lı komelê gel bûn** *bw.* hepimiz dernekte toplandık. /**..kari** *N.* kamu hizmeti. /**.. kırın** *L.* toplamak, kümeleştirmek.
gel [2] *ghk.* ile, le, la, beraber. * **dıgel** *ghk.* beraber, birlikte. * **lıgel** beraber, birlikte. * **ez lı gel te ninım** *bw.* seninle değilim, seninle aynı fikirde değilim. * **lı gel yeki çûn** *bw.* biriyle beraber gitmek.
gela *N. S.* yaprak, yapraklar. /**..kutık** *Nh.* saçaklara atılan yapraklı ağaç dalları. /**..rêzan** *N.* 1. bir yıldız gurubu. 2. yaprak dökümü mevsimi, sonbahar. 3. 21 ekim 20 kasım, akrep burcu. /**..xan** *N.* toplu döküntü yapraklar. /**..zel** *N.* çatı için yaprak malzeme. *bn.* **gazel, pûş, pelax, pelg.**
gelac *N.* münakaşa. *bn.* **gelece.** /**.. kırın** *L.* münakaşa etmek.
gelal *N. S.* çakıllı su veya nehir yatağı. *bn.* **şip.**
gelale [1] *N.* 1. müsvedde, taslak. 2. numüne, model. 3. Gelale, güney Kürdistanda bir köy ve bölge. Burası Barzanı otonomisi esnasında başşehir olarak bilinirdi.
gelale [2] *N. ant. bn.* **behivok.**
gelalûç *N. ant.* gırtlaktakı küçük dil, Latincede buna 'epiglat' denir. *bn.* **belıkê zıman.**
gelarêzan *N.* bir yıldız gurubu adı. *bn.* **gela.**
gelawêj *N.* 1. 21 ağustos 20 eylül. 2. Venüs yıldızı.
gelbaze *N.* 1. dizi, sıra. *bn.* **gelwazı.**
gelc *N. bn.* **geleş.**
gelə *N.* 1. küme, topluluk, zümre. *bn.* **gelı.** 2. tavlada kırık taşın yeri için atılan zarın gelmemesi.
gelece *N.* münakaşa. *bn.* **gelac.**
gelejmar *N. rgd. Grm.* çoğul. *bn.* **prejmar.**
gelek *rgd. rgp. dç.* epey, pek, çok, fazla, hayli. * **dı vê ferhengê de mın gelek serê xwe êşand** *bw.* bu sözlükte hayli kafa yordum. *bn.* **zehf, pır.**
geleki *rgp.* bolluk, fazlalık.
gelemper *N.* aam, umum, kamu. /**..i** *rgd.* umumi, genel. * **bı karübarê gelemperi** *bw.* genel hizmetler, kamu hizmetleri için.
gelemşe *rgd.* ihtilaf, farklılık, karışık, karışıklık, niza, arbede, furya. *bn.* **gelece, geleş, gelş.**
gelender *N.* 1. kalın ve iri ağaç veya direk. 2. bir cins ot.
geleş *N.* problem, sorun, işlerin birbirine karışması. *bn.* **gelemşe, gelş.**
gelêş *N.* 1. humuslu toprak. 2. çürümeye yüz tutan yaprak, çör çöp vs.den toprak.
gelêşe *N.* 1. ark, su yolu vs.de toplanan çör-çöp. 2. hallaçta arta kalan pamuk artığı.
gelêr *rgd.* milli, ulusal. * **aborıya gelêri** *bw.* milli ekonomi.
gelhe *N.* nüfus, topluluk mevcudu. * **gelheyi Kurdıstan 30 mılyon e** *bw.* Kürdistanın nüfusu 30 milyondur. *bn.* **nıştecıh.**
gelıfand/ın *Lg (dıgelfine, bıgelıfine)* toz haline getirmek, ufaltmak. *bn.* **pışartın.**
geli [1] *N. cox.* vadi, boğaz, dar geçit. 2. sel veya yağmur sularıyla açılan dere. * **Gelıyê Zilan** *Nh.* Muş Ağrı arasında bir vadi. 1928 yılında türklerin yaptığı büyük katliam yeri. Burada yarım milyon insan katledilmiştir.
geli [2] *B.* ey! hitap ünlemi. * **geli Kurdan** *bw.* Ey Kürtler! * **geli hevalan** *bw.* ey arkadaşlar.
gelmışand/ın *Lg (dıgelmışine, bıgelmışine)* karıştırmak.
gelmışi/n *Lng.* *(dıgelmışe, bıgelmışe)* karışmış olma.

gelo! *B. dç. grm.* soru edatı. 2. bazen 'acaba' anlamı verir. * **gelo hon ki ne?** *bw.* kimsiniz?. * **gelo em dıkarın herın** *bw.* acaba gidebilirmiyiz. * **gelo tu Kurd i?** *bw.* sen Kürtmüsün?.
gelş *N.* fikir ayrılığı, farklılık, mesele, problem. * **gelşek ketıye navbera me** *bw.* 1. aramıza fikir ayrılığı girdi veya aramızda karışık bir mesele var. 2. niza, arbede. **/...i** *N.* ayrılık, uyuşmazlık.
gelte *N.* 1. bir Kürt folklor oyunu. 2. bir cins kilim *(konya kürtçesi).*
gelû [1] *N. bn.* **gewri.**
gelû [2] *N.* bir alanın veya bir dairenin merkezi.
gelvıçand/ın *Lg (dıgelvıçine, bıgelvıçine)* 1. gücendirmek. 2. ayak altında veya bir şeyle ezmek.
gelwaz [1] *N.* 1. ceviz içi, incir veya badem gibi yemişlerin takılıp dizildiği sucuk şeklinde meyve kurusu. Dersim havalisinde ekseri armut veya elma kurusunun ipe geçirilerek kurutulmuş şekli. 2. arka arkaya dizilmek, kuşların havadaki sıra haline gelme şekli. 3. muntazam, müteselsil. *bn.* **gelbaze.**
gelwaz [2] *N.* kış, zemherir.
gem *N.* gem. *bn.* **bızm.**
gemal *N.* buldok köpeği. *zoo.* **Canis familiaris molosus hipernicus.**
gemar [1] *N.* 1. kir, pislik. 2. *rgd.* kirli, pis. **/... bûn** *L.* pislenmek, kirlenmek. **/...e** *N.* kirlilik, pislik. **/...i** *N.* pislik, kirlilik. **/... kırın** *L.* pislemek, kirletmek.
gemar [2] *N.* tabak. * **çerm gemar kırın** *bw.* deriyi tabaklamak. * **caw gemar kırın** *bw.* bezi tabaklamak.
gemarda/n *(gemar dıde, gemar de) Lg* tekel. * **lê gemar dan** *bw.* 1. tekeline almak, ekonomik ablukaya almak. 2. bir şehri veya mahal veya bir hedefi kuşatmak, ablukaya almak.
gemaro *N.* 1. abluka 2. bir şehrin kurulduğu yer, şehir merkezi.
gembol *N.* erkek köpek.
gemırand/ın *Lg (dıgemırine, bıgemırine)* 1. herhangi bir şeyin biçimini bozmak veya zarafetini ortadan kaldırmak. 2. gözlerini uykudan açmak. 3. mecazi anlamda kirletmek, berbat etmek. * **çavên xwe gemırandın** *bw.* gözlerini uykudan açmak.
gemıri/n *Lng. (dıgemıre, bıgemıre)* bozulmak, şekli değişmek.
gemış *N.* darbe.
gemışand/ın *Lng. (dıgemışine, bıgemışine)* vurmak, darbe vurmak, vurarak öldürmek.
gemi *N.* gemi, vapur. *bn.* **keşt.**
gemore 1. *rgd.* hafif acıya çalan tad, ekşi, nahoş. 2. *N.* bir cins ekşi elma. 3. *N.* ham meyve. *bn.* **tıft, xag.**
gemş [1] *N. ant.* avuç, el ayası, avuç içi.
gemş [2] *N.* güreş. **/...andın** *L.* güreşmek.
gemşo *N.* güreşçi.
gen [1] *N. bn.* **dever.**
gen [2] *N.* bîo. kromozomlar üzerinde bulunan ve kalıtsal ırkı teşekkül ettiren cisimcik.
gen [3] *N.* kesici aletlerde hasıl olan körlük, daha ziyade bu aletlerin ağzında hasıl olan kertikcikler, kertik, aşınma.
gen [4] *N.* amel yapan bir cins zeytin. * **donê genê nabıt rûn, qereçi nabıt xatûn** *bw.* domuz derisinden post, düşmandan dost olmaz mealinde atasözü. *bn.* **genek, gendal.**
gen [5] *N.* kene.
gencine *N. m.* hazine, define. **/...van** *Nx.* defineci.
gendal *N.* bir cins zeytin ağacı. *bn.* **gen4.**
gendar *N. bn.* **surdar.**
gendel *rgd.* 1. çürük. 2. hantal.
gendıj *rgd.* pis koku salan.
gendıjand/ın *Lnk. (dıgendıjine, bıgendıjine)* kokuşmak, koku salmak. *bn.* **genû, bihndan.**
gene *N. bn.* **gen5.**
genek *N.* amel edici bir cins zeytin ağacı. *bn.* **gendal, gen4.**
general *N. Ger. Fr.* general, en üst subay.
gengaz *rgd.* kolay. **/...i** *N.* 1. kolaylık. 2. olanak.
gengeşi *N.* münakaşa, tartışma. *bn.* **berhevdan.**
genım *N.* buğday. * **genımê aşore** *Nh.* ekmeklik beyaz buğday. * **genımê bıhare** *Nh.* ilk baharda ekilen yazlık buğday. * **genımê kose** *Nh.* kılçıksız köse buğday. * **genımê mencıki** *Nh.* nişastalık şahman buğdayı. * **genımê qendehari** *Nh.* aşure buğdayı. * **genımê sınbêlreş** *Nh.* karakılçık buğdayı * **genımê sorgul** *Nh.* kızıl şahman buğdayı. * **genımê şami** *Nh.* mısır.
genımi 1. *rgd.* buğday rengi, açık esmer. 2.

*rgp.*buğdayla ilgili, buğdaydan olan. * **nanê genımı** *bw.* buğday ekmeği.
genımgwin *N. rgd.* buğday rengi.
geni *rgd.* kötü koku, kokuşma, tefessüh. /**– bûn** *L.* kokmak, kokuşmak. /**– kırın** *L.* kokutmat, tefessüh ettirmek.
geni/n *Lng. (dıgene, bıgene)* kokmak, kokuşmak. *bn.* **geni bûn**
genû *rgd. bn.* **geni.**
genûs 1. *rgd.* pis, melanet. 2. *N.* cimri, pis kimse. *bn.* **cınûs.**
geometri *N. Gr.* bir matematik kolu, geometri. *bn.* **hendese.**
geometrik *rgd.* geometri şekli alan.
gep 1. *N. ant.* yanak. *bn.* **dêm.** 2. *N.* lokma. /**–ek** *N.* bir lokma, yiyecek lokması. *bn.* **pari, pûron.** 3. *rgd.* iri cüsseli.
gepıçand/ın *Lg (dıgepıçine, bıgepıçine)* 1. yıkmak. 2. dokunmak.
geprûg *N. ant.* kursak, kuş kursağı. *bn.* **bertûrk, pezizank.**
ger [1] *Ghk.* şayet, eğer. * **ger çı** *dç.* gerçi, her neyse. * **ger tu nayê ez dıhêm** *bw.* eğer sen gelmezsen ben gelirim.
ger [2] *N.* 1. dolaşma, gezme, gezi, seyahat. 2. dönüş, dönme. 2. zemberek dönüşü.
ger [3] *x. Grm.* sonektir. yapan, eden anlamı verir. **hesınger, şevger, rêger.**
gerr [4] *N. Bj.* uyuz, uyuz hastalığı. *bn.* **gırr.**
gerr [5] *N.* 1. havuz, yüzme havuzu. 2. nehir gölü. *bn.* **gerrek.**
ger *N.* nöbet sırası. * **lcar gera mın e** *bw.* şimdi nöbet sırası bende *(Behdıni). bn.* **payin, nobet.**
gera *N.* böcek, balık, ıstırıdye tıpı hayvanların yumurtaları.
geraj *N. bn.* **garaj.**
gerran [1] *N.* varyoz.
geran [2] *N. L.* dolaşma, seyahat. *bn.* **ger2.**
gerand/ın *Lg. (dıgerine, bıgerine)* dolaştırmak, aramak, çevirmek, evirmek, idare etmek, geçirmek, aldatmak. * **hevûdu gerandın** *bw.* birbirlerini aldatmak, birbirlerini uğraştırmak. * **heyf gerandın** *bw.* intikam sürmek. * **jı hev gerandın** *bw.* ayırdetmek. * **lê gerandın** *bw.* sarmak, aratmak. * **lı ser zmanê xwe gerandın** *bw.* dedikodu etmek, çekiştirmek, dilinin üzerinde dolaştırmak * **rêç gerandın** *bw.* iz sürmek. * **seri lê gerandın** *bw.* işini aksatmak, uğraştırmak, başına işler açmak. * **wi belaki lı serê wi gerand** *bw.* o, onun başına bir bela açtı.

gerane *N. Grm.* şart kipi. Mesela: **ez bûma, mın hebıwa** ben olaydım, benim olsaydı.
gerandi 1. *rgd.* dolaştırılmış, çevrilmiş, gezdirilmiş. 2. *N. Grm.* geçişli. * **lêkerên gerandi** *Nh.* geçişli fiiller. *bn.* **sergerandi.**
gerav *N.* büyük ırmakların veya akar suların derin ve sakin yerleri, ekseri bu yerler burgular halinde dibe çeker. *bn.* **zıvırok.**
geraw *N. bn.* **gerew.**
gerdebıl *N.* hortum.
gerdek *N. P.* gerdek, evliliğin ilk gecesi.
gerden *N. ant.* çene altı, boğaz, gerdan. /**–aza** *rgd.* serbest, başına buyruk. * **gerden aza kırın** *L.* başına buyruk bırakmak. * **gerden azad bûn** *bw.* hakkı helal edilmiş olma. * **gerden azad kırın** *bw.* hakkını halal etmek. /**–azadi** *N.* hürriyet, boyunduruktan kurtulma. * **gerden azadıya xwe jı bavê xwe xwast** *bw.* babasından hakkını helal etmesini istedi. /**–bend** *N.* boyunbağı, boyun atkısı. /**–dayi** *rgd.* boyunduruk altında. * **çala gerdenê** *Nh. ant.* gırtlağın göğüs kemiğiyle birleştiği boşluk. /**–gaz** *N.* boynu uzun olan, uzun boyunlu. /**–i** *N.* tasma, gerdanlık. /**–parêz** *Nh.* eşarp, boyun atkısı. /**–xar** *rgd.* boynu bükük.
gerdeniş *N. bn.* **pışû.**
gerdêle *N.* at arabası.
gerdûn *N.* evren, dünya, felek.
gerek [1] *N. rgp.* gerekli, lazım, elzem. * **gereke** *bw.* gerektir, lazımdır. * **gereke ez bıçım** *bw.* gitmem gerek, gitmem lazım. * **gerektır** *rgp.* daha elzem, daha lazım. * **gerektırin** *rgd. rgp.* en çok lazım, pek çok lazım.
gerrek [2] *N.* 1. küçük gölcük. 2. burgu şeklinde dibe çeken su akıntıları. *bn.* **gerr.**
Gerek [3] *N.* şiirde dörtlük.
gerelawje *N.* ahenksizlik, akordsuzluk, hercümerc.
geremol *N.* kalabalık, karışıklık. * **dı nav vê geremol û teq û reqê de** *bw.* bu kalabalık ve patırtı gürültü içinde. * **alozi û geremol** *bw.* anormallik ve karışıklık.
gerevêre *rgd.* fuzuli, lüzumsuz.
gerew *N.* 1. rehine, kefalet. 2. bahis, iddia. /**– bırri** *Nh.* iddiayı kazanan. /**– bûn** *bw. L.* rehin olmak. /**– dan** *L.* 1. iddiaya girmek, bahse girmek. 2. kefalet veya garanti vermek. /**–ek** *N.* rehine, kapora, bir mala ka-

rşı bir malı rehin bırakmak. /– kırın *L.* 1. rehin almak, kefalete vermek. 2. bahse girmek, şart tutmak. /–name Nx. ittifak, antlaşma.
gergeh *N.* idare, daire.
gerger *rgd.* 1. taşlı, çakıllı. 2. Adıyamanın bir kazası.
gergere *N.* makara, kasnak.
gergerok *N.* 1. dönengeç, lif veya bukle şekli olan. 2. çok gezen.
gergûnk *N.* tasma. *bn.* **hevsar.**
gerık *N.* çiçek tohumu.
gerısand/ın *Lg (dıgerısine, bıgerısine)* ezmek, çiğnemek. *bn.* **pehn kırın.**
gerıya/n *Lng. (dıgere, bıgere)* gezmek, dolaşmak, seyahat etmek. * **felek lı serê mın gerıya ye** *bw.* feleğin çarkına uğradım. * **lı dora tıştekî gerıyan** *bw.* bir şeyle ilgilenmek veya bir şeye hayret, veya sevgi olarak kurban olayım demek. * **ez dor Xwedê bıgerım** *bw.* ben Allaha kurban olayım gibi. * **dev jê gerıyan** *bw.* rahat bırakmak. * **lê gerıyan** *bwl.* 1. aramak, araştırmak. 2. bulaştırmak. * **nexwaşıya wi lı mı jî gerıya** *bw.* onun hastalığı bana da bulaştı. * **pê gerıyan** *bwl.* aramak, takip etmek. *bn.* **gerin.**
gerib *N. bn.* **gerih.**
gerih *N.* çağala, yeşil badem vs.
gerila *N.* ispanyolca gerilla demek.
gerin *Lng. (dıgere, bıgere)* dolaşmak, gezmek. * **destê mın lı te nagere** *bw.* sana kıyamıyorum, sana elim varmıyor. * **destê mın jı te nagere** *bw.* senden ayrılamıyorum, sana doyamıyorum. * **lı mala gerin** *bw.* evleri dolaşmak. *bn.* **gerıyan.**
gerinek *N.* 1. girdap. *bn.* **gêjık.** 2. devir, devr, devam.
gerinende *N.* direktör, müdür. /–**kari** *Nh.* idarecilik.
geringeh Nx. idare, daire, büro.
germ *rgd.* sıcak. /–**ayi** *N.* 1. sıcaklık, ısı. 2. *rgp.* sıcakça. /– **bûn** *N. L.* ısınmak. /–**i** *N.* sıcaklık. /– **kırın** *Lh.* ısıtmak. * **germ û gur** *bw.* bol sıcak. /–**parêz** *Nh.* 1. ısı koruyan, sıcak tutan. 2. termos. /–**xwaz** *rgd.* titiz, hassas.
germand/ın *Lg (dıgermine, bıgermine)* ısıtmak.
germapêda *Nh.* Urartu Kürtleri dilinde Haziran ayı.
germav *N. m.* 1. kaplıca, ılıca. *bn.* **germık.** 2. sıcak su.
germıjand/ın *Lg (dıgermıjine, bıgermıjine)* ısıtmak. *bn.* **germ kırın.**
germıjî/n *Lng. (dıgermıje, bıgermıje)* ısınmak.
germıjok *N. Bj.* ısırgın, isilik, sıcaktan deri kısmının çok sivilce çıkarması, geçici olan bu durum rahatsız edicidir.
germık *N. bn.* **germav.**
germışand/ın *Lg (dıgermışine, bıgermışıne)* basmak, basarak çiğnemek. *bn.* **pelçıqandın.**
germışk *N. Bj.* ateşli sivilceler. *bn.* **germıjok.**
germıxand/ın *Lg (dıgermıxine, bıgermıxine)* kurutmak, kurutma veya yakma derecesinde pişirmek.
germıyan *N.* kışlak.
germıyand/ın *Lg. (dıgermıyine, bıgermıyine)* canlanmak canlandırmak.
germi *N. m.* 1. sıcaklık, hararet. 2. tav. * **hesın bı germi ve tê** *bw.* demir tavında döğülür. *bn.* **hit** /–**dan** *L.* ısınmak, sıcaklık vermek, hararet vermek. * **bı germi** *bw.* sıcakken. *bn.* **germayi.**
germjımêr *Nh.* termometre.
germker Nx. ısı veren. /–**ihev** *Nhx.* merkezi ısıtma sistemi.
germok [1] *N.* bir baharat. *bot.* **Pimento officınalıs.**
germok [2] *N.* zamanında tav, tavında.
germpiv *N.* ısıyayar, konvektör.
germrêj *N.* kîm. ısıveren, ekzotermik.
gernas *rgd.* yiğit, kahraman.
gerok 1. *rgd.* gezen, gezgin. 2. dönen şey. /–**i** *N.* gezginlik.
gerû *N. Ant.* gırtlak. *bn.* **gewri, qırık.**
gerûşe *N.* gazap, afet.
gerûz *rgd.* iri, kaba.
gerzık *N.* halka.
gesık *N.* saplı süpürge. *bn.* **gezık.**
gestın *Lg. (dıgese, bıgese) bn.* **geztın.**
geş *rgd.* parlak, ışıklı, şen, gür. /– **bûn** *L.* canlı olma, güzel renkli olma, şen olmak. * **dawat geş bû** *bw.* düğün canlandı, neşelendi. * **gıya lı zozana geş bû** *bw.* yaylalarda otlar gürleşti. /–**bûni** *N.* gelişme, şenlenme, büyüme. /–**i** *N.* şenlik, canlılık, zenginlik, gürlük. /– **kırın** *L.* canlandırmak, şenlendirmek. * **agır geş kırın** *bw.* ateş alevinin yükselmesi. * **we mala me geş kır** *bw.* evimizi şenlendirdiniz, evimize şenlik getirdiniz.

geşini *bn.* **geşi.**
geşt [1] *N. m.* seyahat, gezi. * **çûn geştê** *bw.* seyahata çıkmak. /**–name** *Nh.* seyahatname.
geşt [2] *N.* sadaka, dilenci, çingene veya türkmenlerin ev ev dolaşarak topladıkları sadakaya verilen ad.
gevaztın *bn.* **gevızandın.**
geve *N. rgd.* aptal, budala. *bn.* **gewc.**
gevende *rgd.* serseri, aylak.
gever *N.* 1. *bn.* **qiraç.** 2. dağınık, taranmamış saç.
gevez 1. *rgd.* kızıl, gül rengi. 2. boyacılıkta kullanılan kırmızı bir ilaç. *bn.* **gewez.**
geveze *rgd.* geveze, çok konuşan. *bn.* **galegurt.**
gevıl *N.* kabilyet.
gevızand/ın *Lg (dıgevızine, bıgevızine)* ağınmak *(at, eşek tipi hayvanların kaşınma için yerde debelenmeleri).* * **lı erdê gevızandın** *bw.* yerlerde debelendirmek, bu fiil ekseri **'xwe'** zamiri ile beraber kullanılır. **xwe gevızandın.** gibi. *bn.* **vegevızandın.**
gevızi/n *Lng. (dıgevıze, bıgevıze)* debelenmek, yerde aşınmak. * **dı xwina xwe de gevızi** *bw.* kanının içinde debelendi. *bn.* **vegevızin.**
gevızk *N.* at eşek cinsi hayvanların yerde debelenmesi.
gevjol *N.* karışık veya kıvrık saç, dolaşmış saç.
gevrık *N. bn.* **çırg.**
gevz *N.* ağınma, debelenme. /**–dan** *L.* debelenmek, ağınmak. /**–ek** *N.* ağınma yeri. /**–ok** *rgd.* ağınma iştahı olan, sık sık eşinen. /**–onek** *N.* hayvanların debelenme yeri. *bn.* **gevızin.**
gewad *N. rgd. A.* kavat.
gewaşe *N. bn.* **kewaşe.**
gewc *rgd.* ahmak.
gewen *N. bn.* **gwini.**
gewende *N.* 1. çalgıcı, köçek. 2. başıboş gezen avare kimse, hafif meşrep.
gewer [1] *N.* geberme. /**– bûn** *L.* gebermek. /**– kırın** *L.* gebertmek.
gewer [2] *N.* dar geçit. *bn.* **asteng.**
gewez *rgd.* ateş kırmızısı rengi. *bn.* **gevez.**
geweze *N. bn.* **geveze.**
gewher [1] *N.* cevher. /**– bûn** *L.* mücevherleşmek. /**–i** *rgd.* mücevherden, mücevherle ilgili. /**–in** *rgd.* cevherden. /**– kırın** *L.* cevherlemek.
gewher [2] *N. bn.* **gewr.**
gewherand/ın *Lg (dıgewherine, bıgewherine)* cevherleştirmek.
gewırand/ın *Lg (dıgewırine, bıgewırine)* 1. beyazlatmak, grileştirmek. 2. cewherleştirmek.
gewıxand/ın *Lg (dıgewıxine, bıgewıxine)* boğazlamak, üstüne çöküp boğmak. Ekseri yırtıcı hayvanların, avına çullanıp boğması fiili için kullanılır. *bn.* **dewıxandın.**
gewlaz *N. bn.* **hevsar.**
gewr *rgd.* ağarık, boz, beyazımtrak.
gewre *rgd. S.* büyük, iri. * **gewre keç** *bw.* evin büyük kızı. * **gewre law** *bw.* evin büyük oğlanı.
gewrêle *N.* bir kuş türü.
gewrên *N.* meydan. *bn.* **qad, gasın.**
gewrık [1] *N.* 1. develeri tavlı eden bir ot. 2. *rgd.* boz renk. 3. yabani bir cins ahlat.
gewrık [2] *N. Bj.* 1. bir cins saç hastalığı, saç kepeği. 2. *N.* şafak aydınlığı, alacakaranlık. * **dı gewrıkê sıbê de** *bw.* sabahın alacakaranlığında.
gewri [1] *N. ant.* gırtlak, boğaz, yemek boğazı, imik, ümük. * **gewrıyê de ma** *bw.* boğazında kaldı. * **gewrıyê de naçe xwar** *bw.* boğazından gitmiyor. /**– vebûn** *L.* boğazı açılmak, iştahı açılmak. *bn.* **qırık.**
gewri [2] *N.* nüfus, kelle başı. * **em mala xwe de çar gewri ne** *bw.* biz evde dört nüfusuz. * **sê gewrıyan xwedi dıkım** *bw.* üç nüfus besliyorum.
gewrin *rgd.* 1. bozca, grice. 2. içinde boz veya gri renk olan renkler
gewris *N.* ön ve göğüs tarafı beyaz olan gri renkli keçi.
gewrok *rgd.* 1. boz, gri. 2. boz veya grimsi renk.
gewşin *N.* özellik. /**–i** *rgd.* özellikle. *bn.* **taybeti.**
gewşir *N. P. A. bot.* **Opopanax chironium.**
gewz *N.* sevinç. *bn.* **şa.**
geyi/n *Lng. (dıgeyi, bıgeyi)* 1. varmak, yetişmek, kavuşmak, ulaşmak. 2. olgunlaşma. *bn.* **gıhan.**
geyışt/ın *Lng. (dıgeyije, bıgeyije)* yetişmek, yaklaşmak, varmak. *bn.* **gehiştın.**
Geylan *N.* İran güney Kazvinde bir Kürt taifesi.
gez [1] *N.* ısırma, bir ısırmalık şey. /**– bûn** *L.* ısırılmış olmak. * **gez lê dan** *bw.* ısırmak,

dişlemek. /_ **kırın** *L.* ısırmak, dişlemek. * **gez lê xıstın** *bw.* dişlemek, ısırmak. * **bı gezan hatın hev** *bw.* birbirlerine ısırmak, birbirlerine dişle saldırmak.

gez ^{2} *N.* ılgın otu. *bot.* **Tamarix.**

gez ^{3} *N. S.* endaze, arşın. *bn.* **gaz.**

gezand/ın *Lg (dıgezine, bıgezine)* ısırmak. *bn.* **gez kırın**

gezende *N.* ısırıcı, ısıran.

gezgezık *(gezgezok) N.* ısırgan otu. *bot.* **Urtica urens.** *bn.* **gezok.**

gezık *N.* süpürge, süpürge otu. *bn.* **gêzık, havlêk.**

gezıkê derewin *Nh.* 1. ısırgan otu. *bot.* **Urtica.** 2. ballıbaba. *bot.* **Lamium album.**

gezing *N. bn.* **gezgezık.**

gezize ^{1} *N. bn.* **belaziz.**

gezize ^{2} *N.* çan çiçeği. *bot.* **Campanula.**

gezne *(geznek) N. bj.* 1. ciltte egzama hastalığı. 2. *bn.* **gezok.**

geznık *N. bn.* **xeleng.**

gezo *N.* kudret helvası. * **helwayi gezo** *bw.* gezo helvası.

gezok *rgd.* 1. ısırgan, ısırıcı. 2. ısırganotu.

gezt/ın *Lg (dıgeze, bıgeze)* ısırmak.

gezûz *N. bn.* **tizav.**

gêç ^{1} *N.* 1. ibre.

gêç ^{2} *N.* alçı, alçı taşı. /_**kari** *N.* alçı ile çalışma, alçılamak. /_ **kırın** *L.* alçılamak. /_**nıvis** *Nh.* tebeşir. *bn.* **geç.**

gêdûk *N.* gedik *(türkçe olabilir).*

gêhişt/ın *Lng. (dıgêhije, bıgêhije) bn.* **gehiştın1, gehiştın2.**

gêj *N.* 1. baş döumesi. 2. güç ve çetin iş, sersemlik. 3. *rgd.* başı dönmüş, sersem. /_**bûn** *L.* sersemleşmek, sersemlemek. /_**i** *N.* sersemlik. /_**in** *N.* sersemlik, sersem hali. /_**iti** *N.* sersemlik. /_ **kırın** *L.* sersemletmek. /_**ok** 1. *rgd.* sersem. 2. *N.* duman. *bn.* **mıj.**

gêjık *N.* akarsulardaki göllerde dönerek huni gibi dibe çeken su burgusu.

gêjlok ^{1} *N.* kar lapası.

gêjlok ^{2} *N.* beşparmak otu, kurt pençesi. *bot.* **Potentilla anserina.**

gêjnok *N.* maydanoz. *bot.* **Petroselinum crispum.**

Gêlaxe *N.* 1. Bethlehem yıldızı. 2. *bn.* **serêş.**

gêle *N.* karınca. * **gêle genû** *bw.* bazı besin maddelerinin karınca kokusu benzer koku yapması. /_ **ketın** *L.* bir şeye veya hububat vs.ye karınca girmesi. * **gêle pê re gırtın** *bw.* karınca salgını. /_**perık** *Nh.* kanatlı karınca, atlı karınca. * **gêleyê reş** *Nh.* siyah karınca. * **gêleyê sor** *Nh.* kırmızı karınca. * **gêleyê hespê** *Nh.* atlı karınca. *zoo.* **Formica.** *bn.* **gêrık, mûri.**

gêlexur *Nh.* 1. karınca yiyen memeli bir hayvan. *zoo.* **myrmecophaga** 2. **ichthyosaur.**

gêlex *N.* bir cins nebat. *bot.* **Ornithogalum.**

gêndal *N.* bakla veya burçakgillerden herhangi bir bitki.

gêr ^{1} *N.* yuvarlanma, devrilme. /_ **bûn** *L.* devrilmek, yuvarlanmak. /_ **kırın** *L.* 1. devirmek, yuvarlamak. 2. bir hükümet veya kuruluşu devirmek, darbe yapmak.

gêr ^{2} *N.* 1. tepenin en üst noktası, hattübaala. 2. çok taşlı tarla. *bn.* **rızde, gır.**

gêr ^{3} *x.* sonektir. Yapan, eden anlamı verir. **plangêr, şoreşgêr.** gibi.

gêran *L. S. bn.* **geran.**

gêrandın *L. S. bn.* **gerandın.**

gêrani *rgd.* büluğ, azep, yetişkin kız. /_**bûn** *L.* büluğa ermek. * **keça gêrani** *bw.* baliğ olmuş bakire kız.

gêrav *N.* 1. taklit, düplikat. /_ **kırın** *L.* taklit etmek, tekrar etmek, kopye etmek. 2. *bn.* **gerav.**

gêraz *N.* kiraz ve ağacı. *bn.* **gılyas.**

gêrbend *N.* 1. frenleyici şey. 2. takoz.

gêre ^{1} *N.* öküzleri harman dövmek için harmandaki sapın üzerinde dolaştırmak, harman dövmek. /_ **kırın** *L.* harman dövmek. /_**van** *N.* harman dövme işini yapan kimse. * **gêre bı golıka nabıt** *bw.* harman danalarla olmaz mealinde atasözü.

gêre ^{2} *rgd.* karmakarışık, kargaşa. * **gêre û kêşa** argoda niza, fitne, hercumerç. /_**vêre** *rgp.* aşağı yukarı, şöyle böyle, karmakarışık.

gêrık *N.* karınca. * **gêrıkên sıwari** *Nh.* atlı karınca. *bn.* **gêle.**

gêri *N.* hububat biti.

gêrin *L. bn.* **gerin.**

gêrmi *N.* çorba.

gêrûfen *N. m.* kabiliyet, istidat.

gêrûse *N.* el değirmeni. *bn.* **destar, dıstar.**

gêsû *N. ant. bn.* **kezi, guli, gızvanok.**

gêşkûn *N.* kışın güneye göç eden büyük keklik veya kuş sürüsü.

gêti *N.* dünya, engel. *bn.* **git, giti.**

gêwe *N.* üstü bez bir cins ayakkabı.

gêzbelok *N.* teke sakalı otu. *bot.* **Tragopo-**

gan protensis.
gêzer *N.* havuç. *bot.* **Daucus carota.** *bn.* **gızêr.**
gêzırand/ın *Lg* *(dıgêzırine, bıgêzırine)* oyalamak.
gêzık *N. bn.* **havlêk, gêzi.**
gêzi *N.* süpürge. /**_ kırın** *L.* süpürmek. *bn.* **gêzık.**
gêzivan *Nx.* süpürgeci, çöpçü.
gıbise *N.* şubatın 29 gün çektiği yıl.
gıcgıcand/ın *Lg* *(dıgıcgıcine, bıgıcgıcine)* sarsmak, sallamak, silkmek. *bn.* **daweşandın.**
gıdık *N.* keçi yavrusu, oğlak. *bn.* **karık.**
gıdi! *B.* 1. gidi, adi. 2. oğlaklara çağrı. vs. Bu kelime hem övgü ve hemde yergi manada kullanılır. * **way gıdi kero!** *bw.* way seni eşek herif.
gıdino! *B.* çoğul halde gidi. Ekseri pozitif manada kullanılır.
gıdiş *N.* buğday veya ekin demeti. /**_ kırın** *L.* demetlemek *bn.* **pırnag.**
gıdıyano! *B.* gidiler. *bn.* **gıdino.**
gıdo *B.* çocuk dilinde oğlak, kuzu, kedi veya köpek vs.
gıdok *N. cox.* tümsek, tepe.
gıdûk *N. bn.* **gıdok.**
gıdyano! *B.* ya cemaat! ey ahali! *bn.* **gıdıyano.**
gıft *N.* laf. /**_û go** *N.* laf, mükaleme, konuşma.
gıha *N.* yetişme, olgunlaşma. * **gıha guh** *bw.* kulağa gelme, yayılma.
gıhan *N. L.* ulaşmak, varmak, olgunlaşmak, yetişmek. /**_hev** *bw.* kavuşmak, rastlaşmak. *bn.* **geyin.**
gıhand/ın *Lg* *(dıgehine, bıgehine)* yetiştirmek, ulaştırmak. -bir şeyi, haber vs.yi-. * **gıhandın seri** *bw.* başarmak, başa götürmek.
gıhar *N.* suyun sığ yeri. *bn.* **req, bırr.**
gıhaşt/ın *(dıgehije, bıgehije)* 1. *Lnk.* olgunlaşmak. Ekseri meyve veya bitkiler için. 2. *Lg* yetişmek, ulaşmak. *bn.* **gehiştın, gıhiştın, gıhaştın.**
gıhaşti *rgd.* olgun, yetişkin.
gıhiştın *Lg* ulaşmak, yetişmek. * **gıhiştın hev** *bw.* birbirine yetişmek, birbirine ulaşmak. *bn.* **gehiştın.**
gıj *N. rgd.* 1. şiddetli, dağınık. 2. tüyleri veya saçları dik ve karışık. /**_ bûn** *L.* saçları diken diken olmak, hücuma hazırlanmak. *(yırtıcı hayvan ve kuşlar için).*
/**_ kırın** *L.* saçlarını veya tüylerini dikmek, hayvanlar için hücum vaziyeti almak. * **xwe gıj kırın** *bw.* kendini, tüylerini dikerek toparlamak. * **porê xwe gıj kırın** *bw.* saçlarını dikmek, saçlarını darmadağınık etmek. /**_o mıjo** *bw. rgd.* karmakarışık saçlı.
gıjgıjand/ın 1. *Lng.* *(dıgıjgıjine, bıgıjgıjine)* horozlanmak, yırtıcı hayvanların veya kuşların, bilhassa horozların dikilip omuzlarını sallaması. 2. *Lg* sallamak, sarsmak *(ağaç vs yi).*
gıjgıji/n *Lng.* *(dıgıjgıje, bıgıjgıje)* ürpermek, tüyleri diken diken olmak.
gıjık [1] *N.* funda, bodur ağaç, diken.
gıjık [2] *N.* 1. saç *(kadınlar için).* 2. kıvırcık saç. * **bı gıjıkê yeki gırtın** *bw.* birinin saçından tutmak.
gıjıkın *rgd.* karmaşık saçlı, arap saçı.
gıjlok *N.* yağan ufak kar. *bn.* **gêjlok.**
gıjnij *N.* kişniş otu. *bot.* **Coriandrum satıvum.**
gıjnik *N.* 1. hafif kızıl renkte bir cins kene. 2. kenenin en küçük cinsi.
gıjok *bn.* **gıjıkın**
gıl [1] *N.* kil.
gıl [2] *N.* yuvarlak, yuvarlamak gibi kelimelerin kökü. **gıldi, gılor, gılok** gibi.
gılahe *N.* ganimet.
gılale *N. ant. Bj.* bademcik. *bn.* **meraze, beyvok.**
gılare [1] *N. ant.* 1. göz çukuru, gözün buruna kadar olan dış çukur. 2. göz alt derisinin sarkması şekli.
gılare [2] *N.* çene altında sarkan tombul etler.
gılare [3] *N.* ağaç kütüğü. *bn.* **gonc.**
gılav *(gılaw) rgd.* necis, mundar, haram.
gıldi *N.* yuvarlama. /**_ bûn** *L.* yuvarlanmak. /**_ kırın** *L.* yuvarlamak * **çavên xwe dı ser hev de gıldi kırın** *bw.* göz yuvarlağını üst üste yuvarlamak *(sinirden veya korku vermek gayesiyle).*
gılêj *N.* bîo. ağızdan çıkan salya. /**_ın** *rgd.* salyalı kimse. /**_ kırın** *L.* salya akıtmak, salya bırakmak.
gılêle *N.* fırtınanın bükülerek estiği bir siklon çeşidi.
gılêne [1] *N. ant.* gözlerde saydam tabaka.
gılêne [2] *N.* cilban, çok küçük taneli bir cins fasulye. *bot.* **Lathyrus.**
gılgıl *N.* akdarı, süpürge otu veya mısır sapına benzer ve darı gibi tohumu olan ve

bitkisi mısırdan uzun olan bir bitki. Kuraklığa dayanıklı olduğu için kıtlık yıllarında ekmek için ekilir. Tunceli, Elazığ veya Bingöl havalisinde çok ekilir. *bot.* **Panıcum mıllaceum.**

gılık *N. ant.* bızır, klitoris *(kiritaryas). bn.* **çilık, zilık.**

gıli [1] *N.* şikayet. **/– bûn** *L.* şikayet edilmek, şikayet edilme. **/–dar** *N.* şikayetçi. * **çûn gıli** *bw.* şikayete gitmek. * **hatın gıli** *bw.* şikayete gelmek. **/–kar** *N.* şikayetçi. **/– kırın** *L.* şikayet etmek. **/–mend** *N.* sık sık şikayet eden. * **gıli û gazin** *bw.* şikayet ve yakınma. * **gıli û gazin kırın** *bw.* şikayet ve yakınmak.

gıli [2] *N.* 1. un, çimento veya benzeri şeyleri ıslatırken kuru kalan yuvarlaklar. 2. *Bj.* vücutta 'yel' vardır denilen ur şeklinde acı vermiyen şişkinlikler.

gılifte *N. bn.* **kurufte.**

gılizo *bn.* **gılêjın.**

gılm *N.* budak. *bn.* **qit.**

gılmık *N. ant.* tümor.

gılmût *N.* kuzey denizlerinde yaşıyan bir kuş. *ing.* **guıllemot.**

gılok *N.* yumak. * **gılokê dezi** *bw.* iplik yumağı.

gılol [1] *bn.* **surdar.**

gılol [2] *N. bn.* **xilok.**

gılol [3] *rgd.* yuvarlak. *bn.* **gılorı.**

gılor [1] *rgd.* yuvarlak. **/– bûn** *L.* yuvarlanmak, yuvarlak hale gelmek. **/– kırın** *L.* yuvarlamak. yuvarlak hale getirmek. *bn.* **gırover, gılol.**

gılor [2] *N.* meşe kozalağı. *bn.* **deq.**

gılor [3] *N.* kitle. *bn.* **gırse.**

gıloxe *N.* palaz, kümes hayvanlarının civcivlikten sonraki durumu. **/– bûn** *L.* palazlanmak, irileşip gelişmek.

gılp [1] *N. rgp.* lappadak, hamle, an meselesi, ani. * **go gılp û ket** *bw.* aniden düştü, şappadan düştü veya lappadan düştü. * **gılp lê dan** *bw.* ağızla veya avuçla bir lokma koparmak. * **gılp gılpi xwaş bû, gılp gılp î ne xwaş bû** *bw.* kavun - karpuz karışımı doğrayıp birinin önüne koymuşlar ve o yiyince de sormuşlar. Bu cevabı vermiş.

gılp [2] *B.* güp. * **gılpe gılp** *bw.* güp güp.

gılpe *N.* yüksek alev, göz kamaştırıcı ışık.

gılvıçand/ın *Lg (dıgılvıçine, bıgılvıçine) bn.* **qırmıçandın.**

gılyas *N. m.* kiraz. **/–i** *N. rgd.* kiraz rengi. *bn.* **gêraz.**

gımgımok *N.* kertenkele. *zoo.* **Lacerta.** * **gımgımoka avi** *Nh.* su kertenkelesi. *bn.* **fatfatık.**

gımand/ın *Lg (dıgımine, bıgımine)* gümletmek.

gımi/n *Lng. (dıgıme, bıgıme)* gümlemek, arı kovanı veya kaya mağara gibi veya insan topluluğunun çıkardıkları anlaşılmaz uğultu, gümbürtü.

gıncır *N.* püskül, yırtık elbise. 2. üstüpü. **/– bûn** *L.* yırtık-pırtık olma. **/–i** *N.* yırtık pırtık, püsküllü. *bn.* **vıncır.**

gıncî [1] *N.* hırka.

gıncî [2] *N.* püskül. 2. ekseri koyunlarda pisliğin topaklar halinde kuyruğuna yapışıp kalması. **/– bûn** *L.* yünün pislikli olması. **/– kırın** *L.* yünden bu pisliklerin temizlenip arındırılması.

gıncırand/ın *Lg (dıgıncırine, bıgıncırine)* yırtık pırtık hale getirmek, iyice eskitmek *(elbise ve kumaş için söylenir).*

gıncıri/n *Lng. (dıgıncıre, bıgıncıre)* yırtık pürtük hale gelmek, iyice eskimek.

gındırand/ın *Lg (dıgındırine, bıgındırine)* yuvarlamak. *bn.* **gıldi kırın.**

gındıri/n *Lng. (dıgındıre, bıgındıre)* yuvarlanmak, devrilmek. *bn.* **gêr bûn, gıldi bûn.**

gındor [1] *N.* luğ, silindir. *bn.* **bandêr.**

gındor [2] *N.* kavun. *bn.* **petêx.**

gındore *N. bn.* **kundır.**

gıne-gın *N. rgp.* mırıltı. **/– kırın** *L.* mırıldanmak.

gıngınık *N. rgd.* mırıltı, burundan konuşan kimse. *bn.* **vın. vınok.**

gıngınok *N. rgd.* mırıltılı.

gıni *N. ant.* beze, bezecik.

gınû *N.* sandal ağacı.

gır [1] *N. cox.* tepe, höyük. * **Gırê Bohtan** *bw.* Bohtan tepesi.

gır [2] *rgd.* iri, böyük. **/– bûn** *L.* büyümek. **/–i** *N.* büyüklük, irilik. **/–ker** *rgd.* büyütücü. **/– kırın** *L.* büyütmek, irileştirmek, mübalağa etmek. * **gır û gırıft** *bw.* mübalağalı ve karışık. *bn.* **mezın.**

gır [3] *L.* 'girtin' fiilinin kökü.

gırr [4] *N. Bj.* uyuz, uyuz hastalığı. **/– gırtın** *L.* uyuzlaşmak.

gıram [1] *N.* saygı, hürmet. **/– gırtın** *L.* saygı göstermek, hürmet etmek. * **gırama yeki gırtın** *bw.* birine saygılı olmak, birine saygı veya hürmet göstermek.

gıram [2] *N. Fr.* gram. kilonun 1/1000 de biri olan bir ağırlık ölçüsü.

gıran [1] *rgd.* 1. ağır. 2. yavaş. /**_ bûn** *L.* ağırlaşmak, yavaşlamak. /**_i** *N.* ağırlık, yavaşlılık. /**_ kırın** *L.* ağırlaştırmak, yavaşlatmak. * **gıran gıran** *rgd.* yavaş yavaş. * **gıran gıran rê de çûn** *bw.* ağır ağır yol yürümek.
gıran [2] 1. *rgd.* zor. 2. pahallı, ciddi. /**_ bûn** *L.* pahalılaşmak, değer kazanmak, zam gelmek. /**_fıroş** *Nh.* pahalı satan. /**_fıroşi** *N.* pahalı *s.* /**_i** *N.* 1. pahalılık. 2. paha, değer, fiyat. /**_ kırın** *L.* pahalılaştırmak, zam bindirmek. * **gıranıya xwe çend lire ye?** *bw.* değeri kaç lira?. * **gıranıya malê** *bw.* evin pahalı veya değerli eşyası. * **hınek dıbêjın zmanê Kurdi zor gıran e** *bw.* bazıları Kürtçenin çok zor olduğunu söylerler. /**_paye** *rgd. N.* mühim kimse, yüksek dereceli biri.
gırran [3] *N.* 1. değirmen taşının iyi öğütmesi için özel bir uslupla pürüzlemek. 2. balyoz.
gıranbıha *rgd.* 1. pahalı, değerli. 2. paha biçilmez.
gırane *rgd.* önemli.
gırani [1] *N. Bj.* 1. sara. 2. mec. doğum sancısı. * **gıranıyê ketın** *bw.* 1. saraya tutulmak, sara nöbeti gelmek. 2. mec. doğum sancısına tutulmak. 3. ağız dil tutulması hali bir hastalık.
gırani [2] *N.* 1. paha, fiyat. 2. bir çeşit Kürt folklor halayı. /**_pív** *Nh.* ağırlık ölçer aleti. *bn.* **gıran1, gıran2.**
gırar *N.* pilav *(bulgur veya pirinç). bn.* **sawar, pışrûn, pilav, lepe.**
gıraste *N.* manivela.
gırav *N. cax.* 1. ada, dört tarafı su [illegible] arazi parçası. 2. çeltik değirme[illegible] **gırde.**
gırave *N. cax.* yarımada.
gıraw *N.* rehin. *bn.* **gerew.**
gırd *N. bn.* **cırd, cerd.**
Gırda *N.* Mezopotamyada bir Kürt aşireti.
gırdav *N.* 1. su alaborası. 2. uçurum. *bn.* **gêjık.**
gırde *N. m.* 1. *ant.* kalça. 2. *N. Grm.* cümlecik. 3. *N. cax.* ada. *bn.* **gırav.**
gırdek *N. m. Grm.* büyük harf, majüskül.
gırdık *N. m. ant.* kas.
gıregır *N. rgd.* ileri gelenler, eşraf, asil kimse. * **gıregırên aşîran lı cıhekı kom bûn** *bw.* aşiretlerin ileri gelenleri bir yere toplandılar.
gırrek *rgd.* çok bulanık su, limli ve çamurlu su. * **av şêlo bû, bû gırrek** *bw.* su bulandı, çamur gibi oldu. *bn.* **şêlo.**
gırev *N. Fr.* grev, işçilerin işi bırakması.
gırevêre *(gırevıre) rgd.* karmakarışık, karışık.
gırew *N. bn.* **gerew.**
gırê [1] *N. Bj.* abse, ur, şişkinlik. * **gırê ketıye pışta mın** *bw.* sırtıma bir düğüm girmiş.
gırê [2] *N.* mesele, proplem. * **gırê xwe bı destê mın derman ne ke** *bw.* meseleni bana yükleme, bana hallettirme.
gırê [3] *N. Grm.* fıkra, paragraf.
gırê [4] *N.* 1. düğüm, ilmek *(halı, dokuma vsde ilmek).* /**_bend** *N.* rapor, takrir. 2. *bj.* yakı, romatizma vs. için vücuda yapıştırılan ilaçlı band. /**_ bûn** *L.* bağlanmak, bağlı hale gelmek. /**_can** *N.* ruhi sıkıntı, can sıkıntısı. /**_ dan** *L.* bağlamak, düğümlemek. * **pê ve gırê dan** *bw.* birbirine bağlamak, iliştirmek. /**_dani** *N.* münasebet, bağlantı, ilişki. * **lı Ewrûpa gırêdanıya me bı Kurdıstanê re kêm bûye** *bw.* Awrupada, Kürdistanla ilişkilerimiz azalmış. /**_dank** *Nx.* pakt, antlaşma. /**_dar** Nx. müttefik, bağlayıcı. /**_dayi** *N.* bağlı, rabıtalı. /**_ dayi bûn** *bw.* bağlanmak. * **gırêdayiya yeki bûn** *bw.* birine bağlanmak. /**_gûz** *N. ant.* omuganın omuz ucu. /**_hışk** *N.* sert düğüm, kör düğüm. /**_kor** *Nh. rgd.* kör düğüm. /**_qutk** *N.* 1. çözümü güç olan düğüm. 2. mesele. /**_şk** *N.* kör düğüm. /**_tıbıl** *N. ant.* parmak oylumları. *bn.* [illegible], **kawık.** /**_ya sto** *N. ant.* boyun [illegible]urgaları.
gırêba *N. Bj.* 1. tümor. 2. romatizma.
gırêbest *N.* kese *(para).*
gırêç *N.* gürültü, uğultu.
gırêçk *N. ant. bn.* **kawık, geh.**
gırêk [1] *N.* düğüm. /**_ bûn.** düğümlemek. *bn.* * **gırêka duta** *bw.* çift dügümlü, iki düğümlü. * **gırêka yekta** *bw.* tek düğüm. *bn.* **herbılin, gırê4.**
gırêk [2] *N. Grm.* bağlaç. * **gırêka duta** *Nh.* birleşik bağlaç. * **gırêka yekta** *Nh.* basit bağlaç. *bn.* **gıhanek, pêwend.**
gırêk [3] *N.* budak. *bn.* **gılm.**
gırêkok *N. rgd.* uydu, başkasına veya başka bir ülkeye bağımlılığı olan.
gırêmıtık *Nh. Bj.* 1. boğucu bir hastalık. 2. *cax.* vadi haline gelen arazi.
gırêpêç *N. bn.* bahoz.
gırfan *N. m.* cep. /**_bır** *Nh.* yankesici. *bn.*

berık.

gırgır *N. (argo)* 1. gırgır, çok konuşma, dalga geçme, boşa konuşma. 2. araba vs. sesi.

gırgırê *N. rgd. bn.* **gıregır.**

gırgırık *N. m.* araba, çocuk arabası, oyuncak araba. /**...van** *Nx.* arabacı.

gırgırêk *N.* araba şeklinde olan, yuvarlanma özelliği olan.

gırgışand/ın *L. (dıgırgışine, bıgırgışine) bn.* **daweşandın.**

gırgin *N.* 1. hiddet, kırgınlık. 2. *rgd.* asabi, sinirli. 3. *rgd.* somut.

gırhan *N.* delik veya bir gediğin kendiliğinden kapanması hali.

gırıft *rgd.* karışık, karmaşık.

gırıftar *rgd.* 1. içiçe girmiş, karışık, sefil. /**... kırın** *L.* karıştırmak. /**...ari** *N.* karışıklık, sefalet. 2. *bn.* **xemgin, dılgırtî.**

gırık [1] *N. m. cox.* 1. küçük tümsek, höyük. 2. çeltik işliyen küçük değirmen. 3. çocukları yürümeye alıştırmak için küçük araba. *bn.* **gırgırık, selilank.**

gırık [2] *N.* hamur yumağı vs. şeklinde küçük yumaklar. /**... kırın** *L.* bu tip yumak haline getirmek. *bn.* **kund2.**

gırıki *rgd.* müphem, belirsiz.

gırıng *rgd.* mühim, önemli. *bn.* **pêşem.**

gırıyand/ın *Lg (dıgırıyine, bıgırıyine)* ağlatmak. *bn.* **giran.**

gıri *N.* ağlama. /**...deng** *rgd.* ağlamaklı. /**...nok** *rgd.* ağlamaklı, ağlamaklı çocuk veya kimse.

gıri/n *Lng. (dıgire, bıgire) bn.* **girin.**

gıriş *N. bn.* **gıdiş, pırnag.**

gırize *N.* titremek *(soğuk veya hastalık hali).*

gırm *N. B.* güm, gümbür veya gürm gibi sesler. /**...e gırm** *bw.* güm güm. * **gırme gırm kırın** *bw.* güm güm veya gümbür gümbür etmek.

gırmaçık *N.* el değirmeni veya su değirmenlerinde iki taşın arasındaki ağaç parça. *bn.* **gırmıçag(k).**

gırmand/ın *Lg (dıgırmine, bıgırmine)* gümletmek, gümbürdetmek.

gırmıçag *(k) N.* iğ, değirmen taşının üst taşına geçen eksenli parça. *bn.* **gırmaçık.**

gırmık *N.* yumruk, parmakları sıkılan el.

gırmıxi *rgd.* bozulmuş, çürümüş.

gırmi/n *Lng. (dıgırme, bıgırme)* gümlemek, gümbürdemek. * **gırmina sazan** *bw.* davul gümbürtüsü. * **gırmina ewran** *bw.* bulut gürültüsü. *bn.* **xırmin.**

gırnas *N. rgd.* kahraman, becerikli. *bn.* **gernas.**

Gırnewas *N.* Nuseybin yakınlarında bir höyük, Çin padişahlarının burada oturduklarına inanılır.

gırnewût *N.* kedilerin çiftleşme hali ve zamanı. * **gırnewûti bûn** *bw.* kedilerin çiftleşme için kızgınlık göstermesi.

gırnıjand/ın *Lg (dıgırnıjine, bıgırnıjine)* 1. katlamak, dürmek *(kumaş vs).* 2. gülümsetmek, güldürmek.

gırnıji *rgd.* güleç.

gırnıjin *Lng. (dıgırnıje, bıgırnıje)* gülümsemek. *bn.* **bışırin.**

gırnoz *rgd.* 1. kepekli. 2. kaba öğütülmüş. *bn.* **gızre.**

gırnûg *N.* pıtırak otu. *bot.* 1. **Arctium lappa.** 2. **Xanthıum.**

gırofık *N.* küçük araba.

gırohi *rgd. Grm.* kollektif.

gırole *N.* yük arabası.

gıroşk *N.* tıkaç.

gırov *N.* yün artığı *(taraktan artan yaramaz kısmı).*

gırover *rgd.* yuvarlak, küre. * **dınya gırover e** *bw.* dünya yuvarlaktır. /**... bûn** *L.* yuvarlak olmak. /**...i** *N.* yuvarlaklık. /**... kırın** *L.* yuvarlak hale getirmek, yuvarlak yapmak. *bn.* **gılol.**

gırs [1] *rgd. Z.* iri, büyük. /**...i** *N.* büyüklük, irilik.

bn. **gır.**

gırs [2] *N.* brüt ağırlık, gross.

gırsand/ın *Lg (dıgırsine, bıgırsine)* büyütmek.

gırse *N.* kitle.

gırsık *N. bn.* **şekok.**

gırş *N.* direk. *bn.* **kêran.**

gırtek *N.* senet, makbuz. *(hawarde geçer).*

gırt/ın *Lg* 1. almak, yakalamak, kapmak. * **gırtın û berdan** *bw.* alıp bırakmak, yakalayıp salıvermek. * **gırtın û dayin** *bw.* alış veriş, alıp vermek. 2. ölçü almak. * **pivana bejna yeki gırtın** *bw.* birinin boyunun ölçüsünü almak. 3. tutmak. * **pışt gırtın** *bw.* taraf tutmak, arka çıkmak, sırt tutmak. 4. tutuşmak. * **gırtın hev** *bwl.* kavgaya tutuşmak, birbirine girmek. 5. tıkmak, tıkamak. 6. tevkif etmek. 7. suyunu almak. 8. kadrini kıymetini almak. * **gıramıya yeki gırtın** *bw.* birinin kadrini bilmek/almak 9. saç kesmek, traş olmak.

* **sımêlê xwe gırtın** *bw.* bıyıklarını traş etmek. * **porê xwe gırtın** *bw.* saçlarını traş etmek.10. kapamak, örtmek, kilitlemek. * **çavên xwe gırtın** *bw.* gözlerini kapamak. * **deri gırtın** *bw.* kapıyı kapamak. * **gırtın hemêza xwe** *bw.* kucağına almak. 11. elinden almak. * **jê gırtın** *bw.* elinden almak. 12. satın almak. * **mın xaniki xwe gırt** *bw.* ben bir ev satın aldım. 13. eline veya ağzına almak. * **gırtın dev** *bw.* ağzına almak. * **gırtın dest** *bw.* ele almak, ele geçirmek. 14. göze almak. * **gırtın çavan** *bw.* göze almak.

gırtık *N. bn.* **kırtık.**

gırti *N. rgd.* tutuklu, esir. /**...geh** *Nx.* hapishane, tutuklu evi. mahpushane. /**...xane** *Nx.* hapishane, mahpushane, tutuklu evi.

gırtole *rgd.* iriyarı adam.

gırû *N. bn.* **beyar.**

gırûgêç *N. ant.* barsak vs.iç organlar. 2. karmakarışık. 3. hep bir ağızdan karışık konuşma.

gırûn *Lg (dıgure, bıgure) bn.* **gurandın.**

gırûxane *Nx.* mezbaha. *bn.* **selexane.**

gırûz *N.* 1. kılağı, taşa sürtülen bir kesici aletin keskin ucunda hasıl olan çok ince demir tozları. 2. pürüz.

gırûzın *rgd.* pürüzlü, burada sert veya katı şeylerin pürüzü için öylenir.

gırwand/ın *Lg (dıgırwine, bıgırwine)* deriyi yüzmek. *bn.* **gurandın.**

gıryan *N.* ağlama. *bn.* **giran.**

gıryand/ın *Lg (dıgırıyine, bıgırıyine)* ağlatmak. *bn.* **girandın.**

gış *rgd. rgp.* hepsi, bütün, ne varsa.

gışt *rgd. rgp.* hepsi, bütün, ne varsa, umumi, genel, hep.

gışti *(gışki) rgd. rgp.* hepsı, bütün.

gıv *N.* vınlama, vızıldama. /**...e gıv** *N.* devamlı vınlama, hızlı geçiş. /**...gıve** *N.* fırıldak.

gıvale *N.* bölük *(askeri terim). bn.* **givale.**

gıvand *N.* çizgi, hat, kıvrım.

gıvande *N.* topraktan yapılan ve Kürtçede 'qûç' denilen taş yığını şekline benzer tarla sınırı. *(hakari bölgesi).*

gıvandın *Lg (dıgıvine, bıgıvine)* Mayalamak

gıvar *rgd.* cana yakın, sevimli kimse.

gıvaştı/ın *Lg (dıgıvêşe, bıgıvêşe)* sıkmak. * **xwe gıvaştın** *bw.* kendini sıkmak. * **cıl gıvaştın** *bw.* elbise sıkmak. *bn.* **guvaştın.**

gıvêr *N.* 1. hazım. 2. özümleme.

gıvêrand/ın *Lng. (dıgıvêrine, bıgıvêrine)* 1. hazmetmek. 2. yaramak, hazmine iyi gelmek. 3. özümlemek. * **ev xwarın lı pezê me baş dıgıvıri** *bw.* bu yiyecek hayvanlarımıza çok iyi yaradı. *bn.* **dehandın.**

gıvêri/n *Lng. (dıgıvêre, bıgıvêre)* 1. hazmolunmak. 2. özümlenmek. *bn.* **pışıvin.**

gıvır *N.* 1. erkek kedi. 2. yabani kedi. 3. lynx.

gıvırt *N. Bj.* cerahat, irin.

gıvi *N.* 1. maya. 2. mayalanmış süt. *bn.* **haveyn.**

gıvi/n *Lng. (dıgıve, bıgıve)* ekseri süt için mayalanmak.

gıvij *N.* akdiken. *bot.* **Rhamnus catharticus.** *bn.* **gijok.**

gıvrık *rgd.* gürbüz. /**... bûn** *L.* çocuk veya hayvan yavruları için gelişmek veya gürbüzleşmek.

gıwij *N. bn.* **guhij.**

gıxık *N.* çocuğun ilk konuşma emareleri, gınlamaya başlaması. /**... kırın** *L.* çocuğun beşikte gınlamaya başlaması.

gıya *N.* ot, nebat. * **gıya çının** *bw.* ot biçmek. * **gıya zer bû** *bw.* otlar sarardı. /**...nas** *Nh.* botanicus, ot bilimcisi. /**...i** ot bilimcilik.nebatoloji. /**...yi** *rgd.* 1. ot rengi. 2. ottan, ota ait.

gıyabenişt *Nh.* kedi ayağı otu. *bot.* **Antenneria neodioca.**

gıyaberk *N.* kanarya otu. *bot.* **Groundsel.**

gıyabır *Nh.* otbiçer *(makina, insan vs.).*

gıyabırış *N. bn.* **xamkêsan.**

gıyacıwa *N.* 1. havacıva otu. *bot.* a) **Anchusa tinctoria.** b) **Alkanna tinctoria.** *bn.* **gozırvan.** 2. yer feslegeni. *bot.* **Mercurialis perennis.**

gıyadawûdi *Nh.* zofa otu, çördük. *bot.* **Hyssopus officinalis.** *bn.* **çırdûg.**

gıyagezok *Nh. bn.* **durzile.**

gıyagêsk *N.* katır tırnağı otu. *bot.* **Genista scoparia.**

gıyagırêçk *Nh.* çoban değneği otu. *bot.* **Polygonom avıculare.**

gıyagırmok *Nh.* bir ot. *bot.* **Psılotum nudum.**

gıyagurg *N.* canavar otu. *bot.* **Orobanche.**

gıyahurçi *Nh.* avize ağacı. *bot.* **Yucca gloriosa.**

gıyahuştır *N.* haşhaş ihtiva eden deve otu bitkisi. *bot.* **Danthonia forskalli.**

gıyajehrin *Nh.* ağı otu. *bot.* 1. **Conium maculatum.** 2. **Cicuta virosa.**

gıyajeng *Nh. bn.* **kax.**
gıyakêçk *Nh.* papatya. *(hakari yöresi). bot.* **Anthemis nobilis.**
gıyakıtık *Nh.* kedi otu. *bot.* **Valeriana officinalis.**
gıyamaran *Nh. bn.* **çavmark.**
gıyamêrg *Nh.* çayır otu. *bot.* **Phleum pratense.** *bn.* **gıyarişalok.**
gıyamêş *Nh.* kasımpatı. *bot.* **Chrysanthemum.**
gıyamêşxur *N.* böcek yiyen bir cins ot. *ing.* **insectivore plant.**
gıyan *Nne.* vücut, ruh. **/_dan** *L.* 1. can vermek, ruhunu teslim etmek. 2. canlandırmak, diriltmek. * **gıyana xwe dan** *bw.* canını vermek, hayatını feda etmek. **/_i** 1. *N.* canlılık. 2. *rgd.* ruhsal. 3. *rgp.* genellikle. **/_kêş** *N.* ruh alan, can alan, ezrail. **/_reş** *rgd. N.* ruhu kararmış. **/_spartın** *L.* 1. can bağışlamak. 2. can vermek, ruhunu teslim etmek.
gıyandarwêr *N.* hayvan. *bn.* **gıyanleber.**
gıyanermık *Nh.* ot yumuşağı veya bu tip yumuşaklık.
gıyanleber *N.* hayvan.
gıyapırç *Nh.* kadın saçına benzer bir ot.
gıyaqepûşk *Nh.* cezayir menekşesi. *bot.* **Vinca rosea.**
gıyarevink *Nh.* sefer otu. *bot.* **Clematis.**
gıyarıfk *N. bn.* **cêrıfk.**
gıyarişalok *Nh.* bir çayır otu. *bot.* **Phleum pratense.** *bn.* **gıyamêrg.**
gıyasawûn *Nh. bn.* **kefkefok.**
gıyasawûnên derya *Nh.* fukusgiller.
gıyasurık *N.* ebegümeci. *bot.* **Malva sylvestris.**
gıyaşermin *Nh.* küstümotu. *bot.* **Mimosa pudica.**
gıyaxur *Nh. rgd. m.* 1. ot yiyen hayvanlar. 2. et yemezler.
gıyaxwê *Nh. bn.* **espûn.**
gıyazava *Nh.* böbreklere iyi gelen bir ot cinsi.
gıyazerile *Nh.* kanarya otu. *bot.* **Phalaris canariensis.**
gıyazûre *N.* taşlık veya kayalıklar arasında biten otlar.
gıyotin *N. Fr.* giyotin.
gız *S. Z.* sevgi, ilgi, alaka. **/_dar** *rgd.* alakadar, ilgili.
gız *N.* nefret?
gızêr *N.* havuç, yabani havuç. *bn.* **gêzer.**
gızgêrık *(ıstêrık) N.* başın veya vücudun darbe alması halinde gözlerden çakan şimşek, pırıltı.
gızgıl *N. S.* bir cins yaş mazı.
gızgız *N.* titreme.
gızgızand/ın *(dıgızgızine, bıgızgızine)* titretmek, titreştirmek.
gızgızi/n *Lng. (dıgızgıze, bıgızgıze)* 1. hastalıktan veya üşümekten vücudun titremesi fiili, titremek. 2. bir organın zonklaması.
gızıng *N.* 1. şafak. 2. doğan güneşin ilk ışınları. *bn.* **berbang.**
gızır *N.* iri saman, pürtük, kaba un. *bn.* **gızre.**
gızir *N.* 1. temsilci, başkan. 2. bekçi, polis.
gızori *N. bn.* **têkûz.**
gızre [1] *N. rgd.* kaba saba ögütülen un vs. * **ardê xwe gızre kırın** *bw.* ununu kabaca öğütmek. *bn.* **gırnoz, gızır.**
gızre [2] *N. bn.* **pırnag.**
gızvanok *N.* saç örgüsü, bukle, saç lülesi. *bn.* **kezi, guli, gêsû.**
gi *rgd. rgp.* hepsi, bütün, toptan. *bn.* **gış, gışti.**
gihand/ın *Lg (dıgehine, bıgehine)* yetiştirmek, ulaştırmak, eriştirmek.
gihanek *N. Grm.* 1. bağlaç. *bn.* **gırêk2, pêwend.** 2. ulak. 3. bağlantı yeri.
gihanleber *N.* hayvan. *bn.* **heywan, gıyandarwêr, gıyanleber.**
gihansûz *rgd.* korkunç.
gihev *N.* hisse, pay, ikramiye.
gijok *N.* 1. akdiken, yabani kiraz. *bot.* **Rhamnus cathartica.** *bn.* **gıvij.** 2. alıç ağacı. *bot.* **Crataegus.**
gil *N.* çamur. *bn.* **herri.**
gim *N.* ekin demetlerini bağlamak için uzun buğday veya çavdar saplarını suda yumuşatarak ucuca getirilip bağlanır ve buularla ekin demetleri bağlanır ki buna Kürtçede 'gîm' denir.
-gin *x.* sonektir, çabukluk ve bağlantı anlamı verir, wek: **lezgin, mızgin, rengin.**
-gir *x.* sonektir. hal ve durum bildirir. **xemgir.**
gir *N. bj.* kabız. **/_bûn** *L.* kabız olmak.
giran *N. L.* ağlama, ağlamak.
girand/ın *Lg (dıgirine, bıgirine)* ağlatmak.
gire *rgd.* kabızlı.
giri *N.* 1. ağlama. 2. nişana giderken götürülen hediye, nişan hazırlığı.
giri/n *Lng. (dıgire, bıgire)* ağlamak, sızlamak.

gisın *N.* saban demiri. * **gisın lê xıstın** *L.* çift sürmek, tarlayı sürmek. * **du gisın** *bw.* tarlayı iki defa sürmek. * **sê gisın** *bw.* üç defa sürmek. * **gisın jıngar nabe** *bw.* çalışan demir pas tutmaz anlamında söz. *bn.* **gasın.**
gisk *N.* 1. teke, erkek keçi. *bn.* **hevor.** 2. oğlak burcu.
giskok *N.* 1. berdelacuz, 8 ile 18 mart arasındaki bir soğukluk dönemi. 2. kırlangıç fırtınası.
gişe *N.* gişe.
gişt/ın [1] *Lng.* *(dıgehê, bıgehê)* meyvelerin veya zekanın olgunlaşması, olgunluk.
gişt/ın [2] *Lg* *(dıgıhije, bıgıhije)* bir şeyin arkasından yetişmek veya bir yere ulaşmak. *bn.* **gehiştın.**
git *N.* 1. kaza, bela, insanın başından geçmesi kaçınılmaz olay veya musibet. 2. varta, tehlikeli durum. *bn.* **gêti, giti.**
gitır *N.* 1. paça üzerine bağlanan ip veya bez. 2. dar pantalon paçası.
giti *N.* dünya, varolma, mevcudiyet. *bn.* **gêti.**
gitar *N.* gitar, ispanyolca olan bu kelime saza benzer bir çalgı aleti.
gitık *N. ant.* kaval kemiği. *bn.* **çêq.**
givale *Nk.* 1. gurup, takım. 2. süvari bölüğü. *bn.* **selef, gıvale.**
givar *N.* 1. bir ot. 2. mantar ve bazı bu tip bitkilerin sapları.
giz *N. bn.* **cêz, rehd.**
gizan *N.* ustura. /**... kırın** *L.* usturalamak.
gizer *N. bn.* **gızêr.**
gizık *N. ant.* topuk kemiği, bacak kemiğinin ayak üzerinde iki tarafından ceviz şeklindeki şişkin kemikler. *bn.* **pêgozek.**
gizi *N.* bir nebat. *bot.* **Anacardium.**
gizme *N.* çizme.
glikojen *N. Gr. kim.* hayvanların kara cigerlerinde bulunan bir mayanın etkisiyle glikoza dönen karbonlu bir madde.
glikoz *N. Gr. kim.* üzüm suyunda bulunan karbon oksijen, hidrojenden oluşan şeker.
gliserin *N. Gr. kim.* gliserin.
go [1] *L.* 'gotin' fiilinin kökü.
go [2] *N.* top. /**...baz** *N.* iyi top oynıyan. /**...listın** *L.* top oynamak. *bn.* **gog.**
go [3] *N.* üç parmaklı dirgen.
goc *N. rgd.* çolak.
gocık *N.* kısa palto.
goci *N.* yavrulara verilen ilk süt, ilk meme emzirmeye alıştırmak. *bn.* **fırşık, xıç.**
goçan *N.* baston, hokey sopaları, polo sopaları. *bn.* **gopal.**
goçel *N.* ucu kıvrık baston, ağaç, boru gibi şeyler. *bn.* **gopal.**
gog *N.* top, oyun topu. * **goga fûtbolê** *bw.* futbol topu. * **goga sepetê** *Nh.* basketbol.
gogend *bn.* **gaxend.**
gogerin *N. bn.* **gûgırêfk.**
gojalk *N.* bir bitki. *ing.* **colocynth.**
gol [1] *N. cax.* göl, su birikintisi. /**... bûn** *L.* sıvı veya suyun bir yerde toplanması, birikmesi. /**... kırın** *L.* 1. göl haline getirmek. 2. kumaşta pavan, desen.
gol *N. ing.* futbolda kaleye atılan topla yapılan puan.
gole *N.* öncü hayvan.
goleme *N. bn.* **kulm.**
golf *N. ing.* golf sporu.
Golgota *N.* Hz.Isa'nın çarmıha gerildiği yer.
golık [1] *N.* inek yavrusu, buzağı. * **golıka heli** *Nh.* vaktinden önce doğan buzağı. * **golıkê beşık** *bw.* alnı beyaz olan buzağı. /**...van** Nx. buzağı çobanı. /**...vani** *N.* buzağı çobanlığı. * **bı golıkıni tırsandın** *bw.* buzağı iken korkutmak yanı birini küçükken korkutmak anlamında atasözü. * **zırgolık** *N. bn.* **golıka heli.**
golık [2] *N.* 1. meyvelerin içinde teşekkül eden ikinci küçük şekli. 2. midede beliren şişkinlik, argoda hamile kadınlara da denir.
golıkê avi *Nh.* ayı balığı.
golım *N. ant.* kasık, *(Elazığ kürtçesi).* *bn.* **pızi, rûv.**
gom [1] *N.* 1. yazlık evler. 2. meskün mahaller dışında tek aileli evler. 3. kulübe. /**...ık** *N.* 1. küçük kulübe. 2. kuzu, oğlak ve buzağıların konduğu avlu.
gom [2] *N.* küçük göl, gölcük.
gomak *N.* 1. golf oyunu. 2. Kürtlerde ip veya çaputtan yapılan ve golf oyununa benzer bir top oyunu ve top.
Gomorah *N. bn.* **Sodom.**
gon *N. m.* renk, görünüş. *bn.* **gwin, reng.**
gonand/ın *Lg* *(dıgonine, bıgonine)* boyamak, renk vermek.
gonc *N.* ağaç kütük. *bn.* **gılare.**
goncal *N.* çukur, siper. *bn.* **çal.**
gondol *N. Fr.* gondol.
gone *N. ant.* yanak. *bn.* **gep.**

gong *N.* gonk. 1. Malezya dilinden tokmakla vurulunca ses çıkaran tepsi biçiminde madeni bir levha. 2. boksta her raunden başında vurulan başlama işareti. *bn.* **gung.**
gongıl 1. *rgd.* kıvırcık. 2. *N.* bodur bir çiçek. 3. *N.* halka. *bn.* **xelek.**
goni [1] *N.* dikenli, kökü derin bir bitki, hayvan yemi olarak kullanılır. *bn.* **gûni, gwini.**
goni [2] *N.* boya, boyama. /**...ker** *Nx.* boyacı. *bn.* **gonandın.**
gopal *N.* asa, baston. *bn.* **goçan, çogan.**
gor [1] *dç.* göre. * **lı gor.** ona göre.
gor [2] *N. m.* mezar. /**...evan** *Nx.* mezarcı. /**...ıstan** *Nx.* mezarlık. *bn.* **mezel.**
goral *N.* 1. vergi. 2. koyunlardan alınan aşiret vergisi.
goran [1] *N. m.* mer'a, otlak.
Goran *N.* Goran, Irak ve Iranda büyük bir Kürt kolu ve bölgesi. 3. bir Kürt şairi.
Gorani *N.* 1. bir Kürt lehçesi. 2. şarkı, türkü. *bn.* **kılam, stran.**
gord *N.* kesici aletlerin körelmesi hali. *bn.* **kuh.**
gore [1] *dç.* göre.
gore [2] *(gorewi) N.* çorap, kuzey Kürdıstanda ekseri uzun çoraplar için kullanılır. *bn.* **kurık.**
goreniş *N.* iniş pisti. *bn.* **nışgeh.**
gorewılk *N.* bır cıns vaşak, karakulak. *zoo.* **Felis caracal.**
gorgor *N. bn.* **hêlanek.** *(zarava Licê).*
gorım *N.* gelinin kocasının kız kardeşine çağrısı, elti. *bn.* **dış**
gori *N. m.* 1. kurban, fedakarlık, esirgemezlik. 2. Tanrıya bağış. * **ez gori** *bw.* ben kurban, veya kurbanın olam veya canım sana feda anlamında ünlem. /**...** **bûn** *L.* kurban olma. /**...** **kırın** *L.* kurban etmek.
gori [2] *N.* nöbet, nöbet devresi.
goriçe *N.* mezar taşı. *bn.* **elhed.**
goril *N. Gr. Fr.* maymunların en iri bir cinsi, goril.
gori/n *Lg S. (dıgore, bıgore)* 1. değiştirmek. 2. tercüme etmek. 3. mübadele etmek. /**...ewe** *N. L.* mübadele, değiştirme. *bn.* **guhartın, wergerandın.**
gormız *N.* hardal. *bn.* **xerdal.**
gorn *N. m.* mezar. * **bergorn** *N. bw.* ölüler için verilen sadaka, hayır. /**...ıstan** *N.* mezarlık. /**...ebaş** *N.* 1. mezar soyguncusu. 2. mezarlıklara dadaşan bir cins vaşak. /**...epışk** *N.* mezar soyguncusu. *bn.* **gor2.**
gorpere *N.* cenin, embriyon. *bn.* **goştpere.**
gos *N. bn.* **kûz.**
gosale *N.* bir yaşındaki dana.
gosan *N.* ağustos böceği. *zoo.* **Cicadis.** *bn.* **temoj.**
gosartme 1. *rgd.* rısva, gülünç duruma düşmüş, soytarı. /**...** **bûn** *L.* rısva olmak. 2. *N.* skandal. * **gosartmeti kar xıstın** *bw.* skandal yaratmak.
gospe *N.* arıza.
goş *N.* 1. gemin ağza gelen kısmı. 2. *bn.* **lıxab.**
goşe *N.* köşe. * **goşeyi çirokan** *bw.* hikaye köşesi. /**...gir** *(goşegır) rgd.* 1. münzevi. 2. argoda köşeyi kapan. /**...giri** *N.* münzevilik. *bn.* **quncık.**
goşeplv *Nh.* açı ölçer aleti.
goşkar *N.* ayakkabıcı.
goşt *N.* et. * **goşt çûye hesti maye.** *bw.* eti gitmiş kemiği kalmış. * **goştê canê xwe xwarın** *bw.* canının etini yemek, kendisini çok telaşeye sokmak. * **goştê bıraştî** *Nh.* pirzola, kebap vs. kızartılmış et. * **goştê hışkkırî** *Nh. bw.* kurutulmuş et. * **goştê kızırandî** *Nh.* izgara et. * **goştê qelî** *Nh.* kavurma et, kızartılmış et. * **goştê sorkırî** *Nh.* kızartılmış et, kavurma et. /**...** **fıroş** *Nh.* kasap, et satan. /**...** **gırtın** *bw.* 1. şişmanlanmak, etlenmek, tavlanmak. 2. et satın almak. 3. *Bj.* yaranın kapanması. * **bırina wî goşt gırt** *bw.* yarası kapandı. /**...gir** Nx. çabuk tavlanan, çabuk şişmanlanan. /**...î** *rgp. rgd.* etle ilgili, ete ait. /**...** **kelandın** *L.* et pişirmek. /**...** **nexur** *Nh. rgd. bw.* et yemeyen hayvan veya insan. /**...xur** *Nh. rgd.* et yiyen hayvanlar.
goştpere *N.* çocuğun ana rahminde ilk teşekkülü. *bn.* **gorpere.**
gotar *N.* 1. nutuk, söylev, konuşma. 2. makale. /**...bêj** *N.* hatip. /**...dan** *L.* nutuk çekmek, söylev vermek. /**...van** *Nx.* nutuk çeken, hatip.
got *L.* 'gotin' fiilinin geçmiş zamanı.
gotegot *(gotgot) N.* 1. söylenti, dedikodu, şayia. 2. dırdır.
gotın [1] *N. m.* söz, kelime, söyleme, konuşma. * **gotına pêşiya** *Nh.* atasözü, darbımesel. * **gotına xwe anîn cıh** *bw.* sözünü tutmak, sözünü yerine getirmek, dediğini yapmak. * **gotına xwe gotın** *bw.* demek istediğini demek, dediklerini söylemek. * **gotına xwe kırın** *bw.* dediklerini

yapmak.
got/ın [2] *Lng. (dıbêje, bıbêje)* söylemek, demek. * **dıbêjın ko** *bw.* deniliyor ki, söylüyorlar ki. * **gotın û nekırın** *bw.* dediler, yapmadılar.
gotik *N. rgd. Fr.* 1. XII.ci yüzyılda Avrupada gelişmiş sivri yapılı mimari sitil. 2. eğri yazılan bir yazı türü.
gotûgo *N.* müzakere, münakaşa.
gov [1] *N.* bir küme ağaç topluluğu. *bn.* **bêl.**
gov [2] *N. bn.* **gom.**
govan *N.* şahit. **/_i** *N.* şehadet, şahitlik. **/_name** *Nh.* şahitlik kağıdı. * **govanname ya pakreftarıyê** *bw.* iyi hal kağıdı.
govend *N. m.* halay, dans. **/_ danin** *L.* halay kurmak. **/_gêr** *Nx.* halaycı, iyi halay çeken. **/_ gırtın** *L.* halay tutmak, halay çekmek. **/_kêş** *N.* halay çeken. **/_ kışandın** *L.* halay çekmek. * **ketın govendê** *bw.* halaya girmek. *bn.* **serçopi.**
goxend *bn.* **gaxend.**
goyende *N.* diyen, konuşan.
goyij *N.* alıç ağacı. *bn.* **gijok.**
goyin [1] *N.* üveyik kuşu. *zoo.* **Columba oenas.**
goyin [2] *N.* nöbet, nöbet sırası. **/_van** *Nx.* nöbetçi *(hakari bölgesi).*
goz *N.* ceviz ve ağacı. *bn.* **gwiz.**
goze *N. bn.* **kûz.**
gozek *N. ant. bn.* **gwizık.**
gozırvan *N.* 1. sığırdili otu. *bot.* **Anchusa officinalis.** 2. havacıva otu. *bot.* **Anchusa tinctoria, Alkanna tinctoria.** *bn.* **gûrız.**
grafik *N. Gr.* grafik.
grafit *N. Gr.* kurşun kalemi yapılan karbonlu bir maden.
gram *N. Gr.* kilonun binde biri olan ağırlık birimi. 1/1000. *bn.* **gıram**
gramer *N. bn.* **rêzman.**
gramafon *N. Gr.* gramafon.
granit *N. Fr.* granit.
gravir *N. Fr.* kazma resim.
Grek *N. rgd.* Yunan, Yunanlı. **/_i** *N.* Yunanca, Yunana ait. **/_o romen** *Nh.* bir güreş çeşidi. *bn.* **Yewnan.**
greyfûrt *N. ing.* portakaldan büyük acımsı, sulu bir meyve.
grêv *N. Fr.* grev. *bn.* **gırev.**
grip *N. Bj.* grip. *bn.* **peta.**
grûb *Nk. Fr.* grup.
gucile *N.* köpek eniği.
guç *N.* sınır, kenar, köşe. *bn.* **gûç.**
guçık *N.* 1. iki kenarın birleştiği yer, kenar, köşe. * **guçıkê xaliçê** *bw.* halının köşesi. 2. *ant.* bazı yerlerde kulak kepçesi için derler.
guftar *N. P.* konuşma, güfte.
guftûgo *N.* konuşma, laf, sohbet. *bn.* **gotûgo.**
guh *N. n. ant.* kulak * **avêtın paş guh** *bw.* kulak ardı etmek. * **bêguh** *rgd.* 1. kulaksız. 2. sağır. 3. umursamaz. * **bıguh** *rgd.* kulağı. delik. * **bı guh heldan** *bw.* hatırlatmak, dikkatini çekmek. * **guh bawer bûn** *bw.* kulağa inanmak. **/_ bırın** *L.* kulağı rahatsız etmek, taciz etmek. * **wan guhê me bır** *bw.* onlardan taciz olduk, bizi sağır ettiler. **/_bırri** *Nh.* kesik kulak * **guh de gotın** *bw.* kulağına fısıldamak. **/_derz** N kulağı delik, dikkatli, şakacı. **/_dêr** *rgd.* dikkatli, uyanık. **/_dêri** *N. m.* 1. dikkatlilik, uyanıklık. 2. müşahade, dikkat, söz. **/_drêj** 1. *N. rgd.* anımsamaz, söz dinlemez. 2. uzun kulaklı. 3. argoda boynuzlu kimse. * **guhê derve** *Nh. bn.* **kerık.** * **guhê hundurin** *Nh.* iç kulak * **guhê navin** *Nh.* orta kulak. * **guhê xwe gırtın** *bw.* kulaklarını tıkamak. **/_fıreh** *Nh.* 1. vurdumduymaz, ihmalkar, aldırış etmiyen. 2. rahat, asude 3. dertsiz kimse. **/_gıran** *bw.* 1. ağır işitir, sağır. 2. *rgd.* hantal, vurdumduymaz. * **guhi şeytan ker be!** *bw.* şeytanın kulağına kurşun anlamında söz. **/_ ketın** *L.* kulağa gelmek, birşeyler işitmek. * **lı ber guh ketın** *bw.* kulağına çalmak. * **wısa lı ber guhê wan ketıye** *bw.* kulağıma öyle gelmiş. **/_ kışandın** *L.* kulak çekmek. **/_ kun** *rgd.* kulağı delik, her şeyden haberdar. * **guh kun kırın** *bw.* kulağı delmek. *(küpe vs. için).* **/_ leqandın** *L.* kulak sallamak, boş vermek. * **guh lê bûn** *bw. Nh.* haberi olmak, farkına varmak, duymak, işitmek. * **guh lê dêran** *bw.* dikkat etmek, kulağını açmak. * **guh lê kırın** *bw.* kulak vermek, söz anlamak, laf dinlemek. * **gurçıka guh** *Nh.* kulak memesi. * **kerıka guh** *Nh.* kulak yolu. * **kevçıka guh** *Nh.* dış kulak kepçesi. *bn.* **kerık.** * **memıkê guh** *Nh.* kulak memesi. * **nermıka guh** *Nh. bn.* **gurçıka guh. /_ nedan** *L.* dinlememek, aldırış etmemek. * **paş guh de lê xıstın** ensesine şaplatmak, ensesine vurmak. * **perdeya guh** *Nh.* kulak zarı. * **valahiya guhê navin** *Nh.* orta kulak boşluğu. * **serçımıka guh**

Nh. sarmal, ingilizcede helix. * **guh re avêtın** *bw.* hatırlatmak, kulağına fısıldamak. * **guh re kêşan** *bw.* kulağını çekmek. /**_rep** *rgd.* eşek kulaklı, aptal. /**_sıvık** *Nh. rgd.* kulağı delik kimse, uyarlı, hassa. * **guh sıvıki** *bw.* uyarlılık, hassaslık. /**_ vekırın** *L.* kulak açmak. /**_ badan** *L.* kulak bükmek. * **kenkê guh** *Nh.* kulak kepçesi. * **xıste pışt guh** *bw.* kulak ardı etmek, nemelazımcı olma.

guhan *N. m. ant.* meme *(hayvanlar için). bn.* **gan, çıçık.**

guhar *N.* küpe, kulak küpesi. *bn.* **gar.**

guharand/ın *Lg (dıguharine, bıguharine)* değiştirmek, değiştirtmek. *bn.* **guhartın, guhêrandın, gorin.**

guhari/n *Lng. (dıguhare, bıguhare)* 1. değişmek, trampa etmek. 2. tebdil olmak. * **cılê xwe guhêrin** *bw.* elbiselerini değişmek. * **mala xwe dıguhêrın** *bw.* evlerini değiştiriyorlar. * **hewayê xwe hêri** *bw.* hava değişti.

guhari/ın [1] *Lg (dıguhêre, bıguhêre)* değişmek, değiştirmek, kılık veya mesken değiştirmek, trampa etmek, değiş tokuş etmek. * **bızına xwe bı mi yê re guhartın** *bw.* keçilerini, koyunla değiştirdiler.

guhartın [2] *N.* değişme, trampa, alternatif.

guharto *N.* tarz, çeşit.

guhast/ın *Lg (dıguhêze, bıguhêze) bn.* **guhaztın.**

guhazt/ın [1] *Lg (dıguhêze, bıguhêze)* transport etmek, taşımak, ulaştırmak, nakletmek, yer değiştirmek. * **em mala xwe dıguhêzın zozanan** *bw.* evlerimizi yaylaya taşıyoruz.

guhaztın [2] *N.* nakil, transport.

guhda/n *Lg (guh dıde, guh bıde)* 1. dinlemek, kulak vermek. 2. korumak, bakmak. * **baş guhê xwe bıde pêz** *bw.* hayvanlara iyi bak, mukavvat ol. * **bı guh dani** *rgp.* dikkatle, önemle.

guhdar 1. *rgd.* itaatlı, yumuşak başlı, söz dinliyen. 2. *N.* dinleyici. /**_dari** *N.* dinleme, söz anlama. /**_dari kırın** *L.* dinlemek. * **tu gahdarıya dê û bavê xwe neki, halê te ew e** *bw.* ana baba sözü dinlemezsen, halin odur.

guher *N.* koyunların dinlendikleri yer. *bn.* **gar, mexel.**

guhêmışk *Nh.* tırnakotu, farekulağı otu. *bot.* **hieracium.** *bn.* **guhmışk.**

guhêrand/ın *Lg. (dıguhêrine, bıguhêrine)* değiştirmek, trampa etmek. *bn.* **guhartın.**

guhêrbar 1. *rgd.* değişebilir, değişken. 2. *N. Grm.* çekimi olan kelimeler.

guhêrek 1. *rgd.* değişken. 2. *N.* röle.

guhêrgeh Nx. para bozma yeri, change-exchange.

guhêri/n *Lg (dıguhêre, bıguhêre) bn.* **guhari/n.**

guhêrin *N. m.* değişme, değişim, alternatif.

guhêrk *N.* değişme noktası. * **dı roj guhêrkê de** *bw.* 1. gün dönümünde. 2. değiştirici hal. * **guhêrkê zman de** *bw.* dilde veya şarkı makamında, aslından değişik söyleyiş. 3. yedek parça. 4. *Grm.* kelimelerin manalarını değiştiren ekler, mesela: **bûn** olmak; **vebûn** açılmak gibi.

guhêrker *Nx. Grm.* değiştirici, ön ve son ek olarak gelir ve kelimelerin manalarını değiştirir. *bn.* **parek, xurdebêj.**

guhêz *N.* nakil, taşıma. /**_i** *N.* nakliye. /**_ker** *Nx.* nakliyeci.

guhêzbar *rgd.* 1. değişken. *bn.* **guhêrbar.** 2. iletken.

guhêzt/ın *Lg (dıguhêze, bıguhêze)* 1. naklemek, naklettirmek. 2. gelini baba evinden damat evine götürmek.

guhış *N.* ayakkabı ökçesi. *bn.* **pani, guhşık.**

guhij *N.* yabani vişne, bir alıç türü. *bot.* **Crataegus oxyacantha.** *bn.* **gijok, goyij.**

guhiş *N.* hazeran kamışı.

guhişk *N.* 1. vücuttaki fenomenler, vücuttaki doğal veya doğaüstü olaylar. 2. hayvanların çengele asılan ayak damarı. *bn.* **guhşık**

guhkerok *Nh.* mayasıl otu. *bot.* **Ranunculus ficaria.**

guhkunkere *N. bn.* **guhsım.**

guhmasi *N.* 1. *ant.* kulaktaki salyangoz. 2. *zoo.* deniz kabukları.

guhmışk *N.* farekulağıotu. *bot.* **Hieracium pilosella.** *bn.* **guhêmışk.**

guhnedar *rgd.* fütursuz.

guhnêr *N.* dağ keçisinin çiftleşme mevsimi.

guhor *N. cox.* küçük vadi.

guhsım *N.* kulağa kaçan. *zoo.* **Forficula auricularia.**

guhşık *N. ant.* hayvan topuğundaki kalın kas, kasapların çengel attığı yer. *bn.* **guhişk.**

guhuk 1.*N. ant.* kulak memesi. 2.*N.* kulak memesi gibi çıkık veya sarkık olan bitki vs. şeyler.
guhûr *N. m.* çöp, artık, gübre vs.
guj *N.* saldırı mahiyetinde durum bildiren terim. /**...e-guj** *bw.* doludizgin anlamında terim. * **gujeguja baranê ye** *bw.* sağanak halinde yağmur yağıyor. /**...guj** *bw. bn.* **gujeguj.**
gujî/n *Lg. (dıguje, bıguje)* 1. baskın yapmak, saldırmak. 2. gürlemek
gujm 1. *rgd.* sert, haşin, enerjik. 2. *N.* hücum, saldırma. * **gujmeyî baran** *bw.* şiddetli yağmur. *bn.* **gurmuj.**
gul [1] *N. m.* 1. gül. *bot.* **rosa.** 2. gülgillerden veya güle benzer çiçekler. /**...bejn** *rgd.* güzel boylu kız, gül boylu, narin vücutlu, ince boylu.
gul [2] *N.* önek olarak kullanılırsa yeni isimler yaratır. * **gula benefş** *N.* menekşe gülü. *bot.* **Rosa chinensis.** * **gula cenet û cehenemê** *Nh.* papatya. *(tunceli bölgesi).* * **gula geş** *N.* gür olan gül * **gula sor** *Nh.* kırmızı gül. * **gula zer** *Nh.* sarı gül. /**...deste** *bw.* gül destesi. /**...rêj** *Nh.* desinatör. /**...reng** *rgd.* gül rengi, pembe. /**...rû** *rgd.* gül yüzlü. /**...şeker** *Nh.* gül reçeli. /**...şen** *N.* çiçek bahçesi. *bn.* **gulistan.**
gula adar *N. bn.* **çerxifelek.**
gula berbıroj *Nh.* ayçiçeği. *bot.* **Heliant-hus annuus.**
gulac *N. m.* 1. güllaç tatlısı. 2. ağaç tomurcukları. *bn.* **bışku.**
gule bicad *Nh.* amber çiçeği. *bot.* **Hibiscus abelmoschus.**
gula ceferi *Nh.* kadife çiçeği. *bot.* **Tagetes erecta.**
gulaçavêşê *N.* 1. kadife çiçegi. *bot.* **Amaranthus albus.** *bn.* **gula şêstper.** 2. yabani papatya. *bot.* **Tagetes erecta.** 3. *N.* öküz gözü. *bot.* **Arnica montana.** *bn.* **gulepıjmin.**
gula dawûdi *Nh.* bahar çiçeği. *bot.* **Bellis perennis.**
gulal *N.* sert kanatlılardan siyah gümüşü renginde mayıs böceği cinsinden uçan bir böcek. *bn.* **moze.**
gulan *N. m.* 1. mayıs ayı. 2. 21 nisan 20 mayıs.
gula payizê *Nh.* zinya çiçeği. *bn.* **gulepayiz.**
gula pêçember *Nh.* asma gül.
gulaş *N.* güreş, güreş sporu. /**...gırtın** *L.* güreş tutmak, güreşmek.
gula şêstper *Nh.* kadife çiçeği. *bot.* **Amaranthus albus.**
gulav *Nh.* gül suyu. /**...dank** Nx. gül suyu. şişesi. /**...kêşan** *L.* gül suyu. çekmek, gül suyu.imbiklemek.
gulavdûn *N. bn.* **delme.**
gulavi *N.* kabuğu çok ince ve tüylü olan bir elma çeşidi.
gulazerile *Nh.* kanarya çiçeği. *bot.* **Tropaeolum peregrinum.**
gulbefrink *Nh.* kardelen çiçeği. *bot.* **Galanthus nivalis.** *bn.* **bındehlok.**
gulbendi şah *Nh.* Iranda yetişen bir gül. *bot.* **Fritillaria.**
gulbıhar *Nh.* çuha çiçeği. *bot.* **Primula veris.** 2. düğün çiçeği. *bot.* **Ranunculus.**
gulbori *Nh.* 1. boru çiçeği. *bot.* **Datura metel.** 2. çan çiçeği. *bot.* **Campanula.** *bn.* **gulezengul.** 3. kahkaha çiçeği. *bot.* **Convulvulus anvensis.**
gulçan *N.* yumruları yer altından çıkarmak için kullanılan ucu sivri değnek. *bn.* **xılç.**
gulçiçek *Nh.* ufak, sarkık ve çeşitli boy ve renkte, günlük veya kaç günlük ömrü olan çiçeklerin toptan adıdır. *bot.* **Tagetes erecta.**
gulçin [1] *N.* 1. gül ekicisi. 2. gül biçicisi, kesicisi. /**...i** *N.* gül ekiciliği.
gulçin [2] *N.* çiçekçi, çiçek biçici.
gulçit *N.* deli otu. *bot.* **Alyssum.**
guldank Nx. vazo, saksı.
gule *(gulle) N.* gülle, kurşun. /**... baran** *L.* kurşun yağmuru. /**... berdan** *L.* kurşun sıkmak. /**... xwarın** *L.* kurşun yemek. * **dan ber gulan** *bw.* kurşunlamak, kurşun sıkmak.
gulehıngvin *Nh.* hanımeli otu. *bot.* **Lonicera caprifolium.**
guleisk *N. bn.* **gurçık.**
gulekalane *Nh.* ısırgangillerden bir ot. *ing.* **Fench nettle.**
gulemêş *Nh.* 1. solucan otu. *bot.* **Tanecetum vulgare.** 2. cıvanperçemi otu. *bot.* **Acillea millefolium.** *bn.* **gulhesil.**
gulemi *N.* güz çiğdemi. *bot.* **Colchicum automnale.**
gulenar *Nh.* yabani nar çiçeği. ingilizcede **balaustina.**
gulendam *N.* gül boylu.
gulenesrin *Nh.* bir gül cinsi. *bot.* **rosa canina.** ingilizcede. **dog rose.**

gulenisan *N.* 1. yıldızlı numan çiçeği. 2. anemon çiçeği. *bot.* **Anemone.**
gulepayiz *Nh.* zinya çiçeği. *bot.* **Zinnia.**
gulepijmin *N.* 1. arnika, dağ tütünü otu, 2. öküz gözü otu, mastı çiçeği. *bot.* **Arnica montana.**
guleşêxan *N.* 1. kanarya otu. *bot.* **Tropaeolum peregrinum.** 2. pıre otu. *bot.* **Pulicaria.** 3. boğa yaprağı. *bot.* **plantago psyllium.**
gulexızêm *N. bn.* **lale.**
gulexor *Nh.* silahlarda çap, kutur.
gulezengul *N.* çan çiçeği. *bot.* **campanula.**
gulezerile *Nh.* kanarya çiçeği. *bot.* **Tropaeolum peregrinum.**
gulgenım *Nh.* buğday başağı.
gulgeşt *N.* gül bahçesi. *bn.* **gulzar, gulistan.**
gulgin *rgd.* gül renkli, gül yüzlü.
gulguli 1. *rgd.* rengarenk. 2. çiçekli veya desenli kumaş. 3. rengarenk çiçekli olan arazi. 4. *rgd.* allı pullu.
gulhesil *Nh.* cıvanperçemi otu. *bot.* **Achillea millefolium.** *bn.* **gulemêş, bêwijan.**
gulhırç *Nh.* bir gül cinsi. *bot.* **Iris germanica.**
gulık [1] *N.* gelincik şeklindeki çiçekler. 2. kadın saç bukleleri. 3. koyun keçi vs. hayvanların çene altındaki tabii küpeler. * **bızına gulık** *Nh.* küpeli keçi.
gulık [2] *N.* 1. güllü çiçekler. *bn.* **gulçiçek.** 2. püskül. 3. Kürt kadınlarının fes etrafındaki püsküllü giysisi. *bn.* **poxık.**
gulınk *N. ant.* vagina. *bn.* **gılık.**
guli [1] *N.* 1. *ant.* dal, ağaç dalı. 2. *N.* saç örgüsü, kadın saçlarının arka uzun kısmı, toka. * **gulıyê bûkê** *bw.* gelinin saç örgüsü. *bn.* **gızvanok, gêsû.**
guli [2] *N. bj.* cüzzam hastalığı. *bn.* **gull.**
guli [3] *N. cax.* eski kürtçede vadi, geçici su yarması.
guli [4] *N.* kar lapası.
gulifk *N.* 1. minik bir gül cinsi. 2. püskül.
gulin 1. *rgd.* gül rengi, 2. güllü şey.
gulistan *Nx.* 1. gül bahçesi. 2. kürtçede kız ismi. * **gul û gulistan** güllük güneşlik.
gulizar Nx. 1. gül bahçesi. 2. kürtçede kız ismi. 3. *rgd.* gül yanaklı.
gulkelem *N.* karnıbahar.
gull *N. bj. bn.* **guli2**
gulmexmûr *Nh.* horoz ibiği çiçeği. *bot.* **Celeria cristata.**
gulmit *N. ant.* budak. *bn.* **gılm.**
gulnar *N.* nar çiçeği. *bn.* **gulenar.**
gulnesrin *Nh.* yabani gül, köpek gülü. *bot.* **Rosa canina.** *bn.* **gulenesrin.**
gulnexwin *Nh.* bir çiçek.
gulokin *N.* kan yuvarları. * **gulokinên spi** *Nh.* akyuvarlar. * **gulokinên sor** *Nh.* al yuvarlar.
gulor *rgd. bn.* **gılor, gırover.**
gulp *N.* 1. yudum. 2. güp sesi. *bn.* **gılp.**
gulper *N.* Farsçada da böyle denir fakat türkçesini bulamadık.
gulperi *N.* deniz kızı.
gulpık *N.* 1. *ant.* tomurcuk. *bn.* **bışku.** 2. *N.* yumruk. *bn.* **kulm, kol.**
gulte [1] *N.* sütun. *bn.* **stûn.**
gulte [2] *N.* kayıkçı küreği. /... **kırın** *L.* kürek çekmek.
gulxenderan *N.* kudret narı. *bot.* **Momordica charantia.**
gulzar *Nx. bn.* **gulizar.**
gum *N. bn.* **gep.**
guman *Nne.* 1. şüphe, ihtimal. 2. tahmin, tahmini. 3. *rgp.* belki, galiba. * **bıguman** *rgd.* tereddütlü, şüpheli. * **bı gumana mın** *bw.* bana göre, tahminime göre. zannıma göre. /... **kırın** *L.* tahmin etmek, şüphelenmek, ihtimal vermek. * **guman nakım ko wısa be** *bw.* öyle olacağını sanmıyorum. * **bê guman** *bw.* düşünmeden, tereddütsüz. * **bê guman ajote ser** *bw.* tereddütsüz üzerine yürüdü.* **tu guman nakı?** *bw.* zanetmiyormusun?.
gumanbar *rgd.* şüpheci, şüpheli. /... **bûn** *L.* şüphelenmek, pirelenmek.
gumanza 1. *rgd.* tereddütlü, şüpheci. 2. *N. Grm.* eril veya dişil olduğu pek belli olmayan veya bazen değişik mana da kullanılan kelimeler. *bn.* **neronebar.**
gumbet *N.* kemer, kubbe.
gume-gum *N.* gürültü, gümbürtü, uğultu. * **gumeguma mêşan** *bw.* arı uğultusu.
gumgum *N.* 1. içine gülsuyu konulan kap. *bn.* **gulavdank.** 2. katırların boynuna takılan büyük çıngrak. 3. *bn.* **gume-gum.**
gumgumi/n *Lng.* (*dıgumgume, bıgumgume*) 1. gürlemek, uğuldamak. 2. birini azarlamak. * **gumgumin ser** *bw.* gürliyerek üzerine saldırmak. * **gumguma ewran** *bw.* gök gürültüsü.
gumgumok *N.* kertenkele. *bn.* **fatfatık.**
gumi/n *N. L.* gümleme, gümlemek, gürlemek.

gumlat *N.* küme, yığın.
gumre 1. *rgd.* kalabalık, gür. 2. malı çok, zengin. * **mêşên gumreh** *bw.* kalabalık canlı arı kovanı.
gumrık *N. Gr.* gümrük.
gums *N.* topak, avuç hacmi miktarı elle sıkılan topak,
gumsand/ın *Lg (dıgumsine, bıgumsine)* hamur, çamur gibi şeyleri yoğurup koparmak, avuçla topak yapmak.
gumş *N. bn.* **guvışk.**
gumtıl *N. Bj.* şiş, yuvarlak ur.
gun *N. ant.* testis, taşak. *bn.* **gurn.**
gunc *N.* yer altına döşenen ve suyu dışarıya akıtan boru, oluk.
guncan *N.* kapsama, havi olma, ihtiva etme, hacım, kapasite.
guncandın *Lg (dıguncine, bıguncine)* 1. yerleştirmek, sığdırmak. 2. duymak, işitmek.
guncayişt *N.* hacım, kapasite.
gunci/n *Lng. (dıgunce, bıgunce)* duymak, işitmek.
gund *N.* köy. * **gund ava kırın** *bw.* köy kurmak, köyü şenlendirmek. /**... çêkırın** *L.* köy kurmak, köyü mamur hale getirmek. /**...ık** *N.* köycük, bir köy. /**...iki** *rgp.* köylü gibi, köylü işi. /**...i** *N.* 1. köylü. 2. mecazi anlamda medeni olmayan kişi. * **gund vala kırın** *bw.* köyü boşaltmak, ıssız hale getirmek.
gundırandın *Lg (dıgundırine, bıgundırine)* **gındırandın.**
gundor *N.* kabak. *bn.* **kundır, dormılk.**
guneh *rgd. N.* günah, suç, haram. /**...kar** *rgd.* günahkar, suçlu. /**...kari** *N.* 1. suçluluk, günahkarlık. 2. zavallı. * **guneh lê hatın** *bw.* acımak, merhamet duymak.
gunek [1] *rgd.* zavallı, yazık.
gunek [2] *N. Bj.* fıtık. /**...i** *N.* fıtık olan. * **guneki bûn** *bw.* fıtık olmak.
guneyay *N. Z.* uygun.
gung [1] *rgd.* müphem. /**...bûn** *L.* müphem kalmak. *bn.* **berze bûn.**
gung [2] *N. bn.* **sılmite, kax.**
gunguli *rgd.* sık, gür. * **pora keçıkê ya gunguli û hûrgurpık** *bw.* kızın gür ve ince kıvırcık saçları.
gunhavırk *N.* yenen bir bitki.
gunoyi *N.* testislerde şiş, fıtık.
gunpısik *N.* kedi çanağı otu. *bot.* **Lathyrus latifolius.**
gupık *N.* ayakkabı topuğu, uc, tomurcuk.
* **gupıkê solê** *bw.* ayakkabı topuğu.
gupkê tıliya *Nh. ant. bn.* **dılkê tılıya.**
gur [1] *N.* dokumacılıkta telleri altlı üstlü eden sistem. *bn.* **gurd.**
gur [2] *N.* kurt, canavar. *zoo.* **Canis lupus.** * **guran bırçitır, jı maran tazitır** *bw.* kurttan ac, yılandan çıplak, yanı baldırı çıplak. * **guran re xwarın** *bw.* ac gözlü, obur olmak. * **gur dı malê keve** *bw.* tercümesi evine kurt gire anlamı varsada, deyim olarak evine kıtlık gire veya dert gire manası var. * **gur hatın** *bw.* kurt basmak, kurt saldırısına uğramak. * **gur kete nav pez** *bw.* sürüye kurt girmek. * **gur re goşt dıxwe, bı şıvin re şinê dıke** *bw.* kurtla et yer, çobanla oturup yasını tutar. * **gur û mih bı ser hev re nas nabe** *bw.* kurtla kuzuyu karıştırmak, kimin eli kimin cebinde olduğu belli olmamak. * **gur i gewr** *bw.* bozkurt. * **hemû heywan goşt dıxwın;lê navê gur derketıye** *bw.* tüm hayvanlar et yer, fakat kurdun adı çıkmış anlamında atasözü.
gurr [3] 1. *rgd.* gür. 2. *B.* güm. /**...egur** *B.* gürleme, gümleme. * **ne gure gura ewran e, ne ji hıre hıra mêran e** Ne bulutların gümbürtüsü, ne de yiğitlerin narası var.
Gurr [4] *N.* söz tutmak, kulak vermek. * **lı gurra dıya xwe kırın** *bw.* annesinin sözünü tutmak, annesine kulak asmak. *bn.* **guh lêdan.**
gurand/ın *Lg. (dıgurê, bıgurê)* 1. bu fiil geçişsiz fiil şeklinde çekilir, deriyi yüzmek. 2. çuval yatak veya yorganlara atılan kaba dikişler.
gurani *N. m.* nicelik, kemiyet. * **rengdêrên gurani** *Grm. bw.* niteleme sıfatları.
gurbe *N.* arı kovanı. *bn.* **pêtagê mêşan.**
gurbık *N.* arı kovanı. *bn.* **pêtag, kewar.**
Gurci 1. *rgd.* Gürcü. 2. *N.* bir Kürt aşireti. 3. çok güzel kız kadın için kullanılan övgü sözü. /**...stan** *N.* Gürcistan.
gurçık *N. ant.* böbrek. * **gurçıka dest** *Nh.* el ayasında baş parmağa bağlı etli kısım. * **gurçıka pê** *Nh. ant.* baldır eti.
gurd *N.* tezgahta telleri askıya alan teller. *bn.* **gurl.**
gure-gur *N.* 1. gürlemek *(yıldırım sesi vs.).* 2. gürüldemek.
gureşk *N.* karakulak. *zoo.* **Caracal.**
gurên *(dıgurê, bıgurê) Lg bn.* **gurandın.**
gurêx *N.* afacan köpek, kurtboğan köpeği.

gurêz *N.* sakınma, içtinap.
gurg *N. bn.* **gur2.**
gurge *N.* canavar otu. *bot.* **Orobanche ramosa.** *bn.* **gıyagurg.**
gurgen *N.* bir ağaç cinsi. *bot.* **Carpınus betulus.**
gurgur *B. N.* gürleme. * **gurgura ezmin** *bw.* gök gürültüsü. * **ne gurgura ezman e, ne jî xurxura mêran e** *bw.* ne gök gürlüyor ne de yiğitler, anlamında deyim.
gurık *N.* domateslere zarar veren bir ot cinsi.
guri *N.* flama.
gurri 1. *rgd.* kel. 2. *N.* saçsız baş veya bitkisiz arazi, başı kabak. 3. paslı veya lekeli meyve veya sebze. /**_bûn** *L.* kel olmak, kel hale gelmek. /**_ kırın** *L.* çıplatmak, kelleştirmek. *bn.* **zelût, keçel, serzelût.**
gurri/n *Lng.* *(dıgure, bıgure)* gürlemek, gümlemek. *bn.* **gurmin.**
gurizerk *N. bn.* **qertişin.**
gurm *B.* güm. * **gurmegurm** *N. L.* gümbürtü, güm güm.
gurmand/ın *Lg* *(dıgurmine, bıgurmine)* gürletmek.
gurmıj *N.* hücum.
gurmıjand/ın *Lg* *(dıgurmıjine, bıgurmıjinne)* hücum etmek, tos toparlanıp üzerine yürümek. Burada ekseri seyrek veya teker teker yapılan hücumdur. * **bıznan gurmıjand ser çılo** *bw.* keçiler yaprağa dadanırcasına saldırdılar. * **dê gurmıjand ser kurê xwe** *bw.* anne çocuğuna -kaparcasına- saldırdı.
gurmıji/n *Lng.* *(dıgurmıje, bıgurmıje)* saldırmak, dadanırcasına saldırmak.
gurmık *N.* yumruk. *bn.* **gırmık, mışt.**
gurmıze *N.* yabani hardal. *bot.* **Brassica kaber.**
gurmi/n *Lng.* *(dıgurme, bıgurme)* gürlemek.
gurn *N. ant.* testis, taşak. *bn.* **gun, hêlık.**
guril *N. rgd.* kalabalık, çokluk, yığın.
gurxenêq *Nh.* 1. kurtboğan otu, kaplanboğan otu, bıldırcın otu. *bot.* **Aconitum napellus.** 2. kurda karşı saldırgan olan köpek. *bn.* **gurêx**
gurz *N.* 1. eski savaşlarda demir tokmak, gürz. 2. bağlanmış büyük ekin veya ot demetleri. 3. buket. /**_van** *Nx.* gürz kullanan. *bn.* **hıwêzi.**
gust *N. ant.* parmak. *bn.* **tıli.**
gustil *N.* yüzük. /**_k** *N.* yüzük. * **gustilka bûkê** *bw.* gelin veya nişan yüzüğü. * **tılıya gustilkê** *Nh.* yüzük parmağı. *bn.* **hınglisk.**
guş *N.* kendir, kenevir, elyaf.
guşi/n *Lg* *bn.* **guvaştın.**
guşpan *N. bn.* **guzvan.**
guv *B.* vınlama. /**_guv** *bw. N.* vınlıyarak, vızır vızır, vızıldıyarak. /**_ bûn** *L.* vınlama halde olmak. /**_ kırın** *L.* vınıldatarak.
guva *rgp.* sırayla, ardarda, tedricen. /**_guva** *rgp.* yavaş yavaş, sırayla, peyderpey. * **guva guva nêzik te bûm** *bw.* yavaş yavaş sana yaklaştım. * **ez guva dıxwım, tu guva dıkıyê** *bw.* ben bir yandan yiyorum, sen bir yandan dolduruyorsun.
guvah *N. bn.* **govan.**
guvand/ın *Lg.* *(dıguvine, bıguvine)* vınlatmak, vızırdatmak.
guvaşt/ın *Lg* *(dıguvêşe, bıguvêşe)* sıkmak.- bu fiil **xwe guvaştın** kendini sıkmak halinde geçişsiz veya bir şeyi sıkmak halinde geçişli şekilde mana verir- bu tip fiillerin izahı Kürtçede henüz tarif edilmemiştir.
guvaştek *N.* sıkacak.
guvık *N.* fırıldak. *bn.* **fırfıre, gıvgıve.**
guvırand/ın *Lg* *(dıguvırine, bıguvırine)* *bn.* **gıvêrandın.**
guvışand/ın *Lg* *(dıguvışine, bıguvışine)* her hanngi bir şeyi sıkmak, suyunu çıkarmak.
guvışk *N.* elle veya makinayla sıkılarak yapılan topak, yumak. * **guvışkê toraqê** *bw.* çökelek topağı. *bn.* **lopık.**
guvi *N. bn.* **gıvi.**
guvitand/ın *Lg.* *(dıguvıtine, bıguvıtine)* 1. ayağını yorganına göre uzatmak. 2. maaşı ile idare etmek.
guware *N. bn.* **guhar.**
guweşt *N. muz.* güveşte makamında şarkı.
guzaf *N.* boş laflar. * **laf û guzaf** *bw.* boş laflar, şundan bundan.
guzer *N. P.* pasaj, kapalı çarşı. /**_gah** *Nx.* istikamet, güzergah. * **guzergaha rê** *bw.* 1. yol güzergahı. 2. *x.* sonektir. **belguzer.**
guzvan *N.* 1. yüksük, terzi yüksüğü. 2. kozalak yüksüğü gibi şeyler. *bn.* **guşpan**
gû *N.* bok, dışkı, insan pisliği. /**_ kırın** *L.* sıçmak, pislemek. Mecazi anlamda berbat etmek. /**_ kırın nav** *bw.* bok etmek, bok karıştırmak. * **gû kırın nav kaxan** *bw.* herhangi bir şeyi berbat etmek. /**_ xwarın** *bw.* yapamıyacağı bir iş veya şey hakkında konuşmak veya yapmaya

kalkışmak, bok yemek. * **a te ne işe, gû xwarınıye** *bw.* seninki iş değil bok yemektir. * **gûyê gûxuran xwarın** *bw.* bok yiyenin bokunu yemek anlamı varsa da, kölenin kölesi veya çobanın çobanı anlamı taşır.

gûç *N.* zaviye, açı.

gûfık *N.* püskül. *bn.* **gulık.**

gûgerin *N. bn.* **gûgırêfk.**

gûgırêfk *N.* Mısırlıların kutsal bok böceği. *zoo.* **Geotrupes stercorarius.** *bn.* **gogerin, mozeê rıxê.**

gûhesın *Nh.* maden boku, maden posası, curuf.

gûhûr *N.* çör-çöp, gübre vs. *bn.* **guhûr.**

gûhûşk *N.* bir kızılcık ağacı cinsi. *bot.* **Mesıpılus.** *bn.* **rıxok.**

gûjme *N. cox.* vadi, vadileşmiş arazi.

gûlık *N.* çiriş otu, yabani pırasa. *bot.* **Asphodelus.** *bn.* **kewer.**

gûmez *N. S.* kubbe, kubbeli bina.

gûmık *N. ant.* parmak uçları, parmak uçlarının yumuşak kısmı.

gûn *N. bn.* **gon.**

gûni *N.* geven otu. *bot.* **Astragalus.** *bn.* **gwini.**

gûp *N. ant.* yanağın iç tarafı, avurt. *bn.* **gep.**

gûpa *N. ant.* işkembe. *bn.* **xaş.**

gûrız *N.* sığır dili, orta boyda, dallı ve tüyleri diken gibi sert, çeşitli renkte çiçekleri olan bir bitki. Bu küçük çiçekler emilirse bal tadında bir çeşit usare çıkar. *bot.* **Anchusa officinalis.** *bn.* **gwirız, gozırvan.**

gûri *N.* 1. çiftçilikte evlek, parsel. 2. kurban, adak. *bn.* **gori.**

gûse *N. ant.* balık kılçığı. *bn.* **dasi.**

gûsık *N.* 1. testi. *bn.* **kûz.** 2. *N. Bj.* sargı bezi.

gûsınc *N.* iğde ağacı. *bot.* **Elaeagnus angustifolia.**

gûsk *N.* saat veya benzeri şeylerin kadranı.

gûstêrk *N.* ateş böceği. *zoo.* **Zampyris noctiluca.**

gûşi *N.* salkım. *bn.* **gwêşi.**

gûşidar *N.* salkım ağacı, akasya. *bot.* 1. **Robinia pseudoacacia.** 2. **Wıstarıa.**

gûşpıl *N. bn.* **pışqul.**

gûv *N.* 1. in, hayvan ini. 2. ahır. *bn.* **qul.**

gûz *N.* ceviz, ceviz ağacı. *bot.* **Juglans regia.** *bn.* **dargûz, goz, gwiz.** * **gûzi Hındê** *Nh.* hint cevizi. *bn.* **nargil.** * **gûzi polke** *Nh. bn.* **fıstıxi enteb.**

gûzan *N.* ustura. *bn.* **gizan.**

gûzek *N. bn.* **gizık.**

gûzele *N.* 1. içinde maden parçaları bulunan org borusu. 2. kamış düdük.

gûzık *N.* 1. pamuk kozalağı. *bn.* **xışık.** 2. *N. ant. bn.* **gizık, gwizık.**

guzidan *Lng.* *(gûzi dıde, gûzi bıde)* anlaşmak. *bn.* **pêkhatın.**

gwêşi *(gwişi)* *N.* salkım, üzüm salkımı. * **gwişi darda bûn** *bw.* salkım tutmak, salkımlaşmak. * **gwişi gırtın** *L.* salkım tutmak. * **gwêşiyê türi** *bw.* üzüm salkımı. *bn.* **gûşi.**

gwin *N. bn.* **gon, reng.**

gwini *N. bn.* **gûni.**

gwirız *N. bn.* **gûrız, gozırvan.**

gwişi *N.* **gwêşi.**

gwiz *N. bn.* **gûz, goz.**

gwizık *N. ant.* ayak bileğinin iki yanındaki ceviz şeklinde aşık kemiği. * **gwizıka bêçiiê** *Nh.* ayak başparmak köküne bağlı ceviz şeklindeki kemik. *bn.* **gûzı.**

H

H . *N.* 1. Kürtçe alfabenin 10.cu harfi, sessiz olup ağzın açılmasıyla boğazdan nefes halinde çıkar. 2. kelime sonlarına sadece birini diğerinden ayırmak için gelir. Mesela: **ji** de, da anlamı varken, **jih** hallaç ipini ifade eder. 3. bazı kelime sonlarında nefes halinde belirsiz bir ses olarak gelir. **ne** = neh. **de.** = deh. **fıre** = fireh. gibi.

ha [1] *B.* 1. ne var manasına ünlem. 2. hayret ünlemidir. * **ew mırov mır ha!** *bw.* o adam öldü ha!.

ha [2] *dç.* böyle, öyle anlamı taşır. Mesela: **jıneka ha!, maleke ha!.**

ha [3] *rgp.* biri, diğeri, öyle, böyle. * **çı ferq e, ha hesp, ha hêştır** *bw.* ha at, ha deve; ne fark eder.

hac *N.A.* hac. /**–i** *N.* haci, hacce giden kimse.

hacet *N.* alet, malzeme. * **haceti nav malê** *bw.* 1. ev malzemesi. 2. lüzum, gerek, ihtiyaç. * **hacet nake ez herım** *bw.* gitmem icap etmez. * **hacet nema** *bw.* lüzum kalmadı.

haci *N.A. bn.* **heci.**

hacireşk *Nh.* kırlangıç. *zoo.* **Hirundo** *bn.* **hecireşk, qerneqûçık.**

hadi *N.A.* insanı doğru yola sevk eden.

hadis *N. A.* islamda hadis. * **hadisi Peyxember** *bw.* Peygamber hadisleri. * **hadisi şerif** *bw.* hadisi şerif.

haf 1. *N.* yukarı. 2. evin üst katı. 3. yer, mahal. 4. huzur, cenah. *bn.* **cem, ba.**

hafıl *Nne.A.* netice.

hafız *N.A.* hafız, Kur'anı ezbere bilen.

hakım *N.A.* hakim, hükmeden.

hakim *N.A.* hakim, yargı hakimi.

haksay *N.* aşiretlerde emirlerin aldiği 'mir payı' vergisi

hal [1] *N. n. A.* hal, durum, vaziyet. * **hal bı hal** *bw.* halden hale, kolay kolay. /**– bûn** *L.* hal olmak, çaresi bulunmak. * **halê Kurdan xırab e** *bw.* Kürtlerin hali berbat. * **halê me hale, ya te ji serbar e** *bw.* halimiz yetmiyormuş gibi bir de seninki!. * **halê wi mêze me ke** *bw.* onun haline bakma. * **halê wi perişan e** *bw.* onun hali perişandır. * **halê wi fena ye** *bw.* hali fenadır. * **halê wi mêze ke** *bw.* onun haline bak hele. * **halê xwe nanêre** *bw.* kendi haline bakmaz. * **hal hal tıştek pê nayê** *bw.* öyle kolay kolay kendisine bir şey olmaz. * **hal hate serê wi** *bw.* başına bir hal geldi. * **hal i hazır** *bw.* mevcut hal. /**– kırın** *bw.* halletmek. * **jı hal ketın** *bw.* halden düşmek, takattan kesilmek. * **ketın halan** *bw.* hallere girmek, kötü duruma düşmek. * **te halê me dit** *bw.* sen halimizi gördün.

hal [2] *N. Fr.* sebze, meyve pazarı, hal.

halan *B.* nara, birbirine cesaret vererek bağırma. *bn.* **helhelan.**

halet *N.* tori bölgesinde karasabana denir. 2. alet. *bn.* **hacet.**

halter *N.* halter, bir spor çeşidi.

hami *N.A.* himaye eden.

hamoş *rgd.* haram.

hamûn *N. m.* ovalık arazi.

hamoşgeh *N. bn.* **amojgeh.**

hanê *rgp. dç.* pro. öyle, şöyl, böyle. * **ev mırovê hanê** *bw.* böyle bir kişi.

hang *N. bn.* **heng.**

har 1. *N. Bj.* kuduz. 2. *rgd.* azgın, kudurgan. /**– bûn** *L.* kudurmak, azmak, kuduz olmak. /**– i** *N.* azgınlık, kudurganlık, kuduzluk. /**– kırın** *L.* kudurtmak, azdırmak. /**– ti** *N.* * **har û din** *bw.* azgın ve deli. * **har û din bûn** *bw.* azgın bir deli olmak. *bn.* **hari.**

harem *N.A.* harem.

haremasi *Nh.* testere balığı. *zoo.* **Pristis pectinatus.**

harmoni *N. Fr.* harmoni.

harsım *N.* 1. koruk üzümü şırası. 2. koruk üzüm. *bn.* **şılûr.**

hasıl *N. m. A.* 1. gelir, irat, kar. 2. hasıl olma, sözün kısası. * **hasıli kerim** *bw.* kısaca. * **hasıl gıhaye Mûsıl** *bw.* atı alan üsküdarı geçti.

hasılat *N.A.* hasılat, gelirler.

haş [1] *rgd.* anlamsız, abes iş.

haş [2] *N.* 1. durma, susma, suskunluk. 2. yatışma. /**– bûn** *L.* susmak, yatışmak. /**– i** *N.* suskunluk. /**– kırın** *L.* susturmak, teskin etmek, yatıştırmak. Bu kelime ekseri çocuklar için susturma, teskin etme an-

lamında kullanılır, aynı zamanda "aşıti" sözcüğünün de köküdür. *bn.* **aşıti, huş.**
haşa *A. B.* haşa!. * **haşa hızûr** *bw.* sözümden dışarı.
haşhaş *N. A.* haşhaş bitkisi. *bot.* **Papaver somniferum.**
haşûşe *N.* civar.
hat *N. L.* "hatin" yardımcı fiilinin kökü ve geçmiş zamanıdır. ekseri şans veya yaramak kelimesi yerine kullanılır. /– **axaftın** *L.* konuşuldu. * **hate boxe** *bw.* boğaya gelmek. * **lê hat** *bw.* yaradı. * **jê hat** *bw.* becerdi. * **lê hat jê hat** *bw.* işi rast geldi de becerikli oldu.
hathata *N. B.* ateşli heyecan. * **hathata nav xwe dan** *bw.* kinle kavgaya tutuşmak.
hat/ın *Lng. (tê, were)* 1. gelmek. 2. yaramak. 3. yakışmak. * **bı ser de hatın** *bw.* haşa gelmek, vukubulmak, birdenbire üzerine gelmek. /– **ba** *L.* yanına gelmek, nezdine gelmek. /– **ber** *L.* 1. meyvelenmek, meyveye gelmek, tohumlanmak. 2. *rgp.* öne gelmek, önüne gelmek. /– **dınê** *L.* dünyaya gelmek, doğmak. *bn.* **zabûn, welıdîn.** * **hatın lê pırsinê** *bwl.* ziyarete gelmek. /– **hev** *bwl.* birbirine kavuşmak. 2. kavga için birbirine girmek. /– **kırın** *L.* yapılmak. /– **rû** *L.* yüzyüze gelmek, yüz veya alnından öpmek. * **hatın rû hev** *bw.* yüzleşmek, yüzyüze gelmek. /– **xwar** *L.* inmek, aşağı inmek. * **jê hatın** *bwl.* becerebilmek, elinden gelmek. * **jı mın tê, lı mın nayê** *bw.* elimden geliyor, fakat bana yaramıyor, yanı uğursuzluk getiriyor. * **lê hatın** *bwl.* yaramak, şansına gülmek, tutturmak, uygun düşmek, yakışmak, uğur getirmek. * **ew çakêt lı te nayê** *bw.* o ceket sana yakışmıyor. Bu fiil **da, der, hel, hıl, lê, pê, pêk** öneklerini alarakta kullanılır ve yeni fiiller yaratır.
hati *rgd.* 1. gelmiş. 2. gelecek zaman. *bn.* **dahatû.**
hator *(hatûr) N.* bulgur dövmek için ağaç dibek tokmağı, tahta varyoz. *bn.* **sersindır.**
hattûbaala *N. A.* tepenin gök rengi ile birleştiği en üst noktası. *bn.* **gaz, asogeh.**
have *B. dç.* 1. dört yönden birini işaret etmek için kullanılan işaretli kelime. * **have hêla rastê ye** *bw.* işte bu sağ taraftır. 2. yön.
haveyn *N.* maya. /– **bûn** *L.* mayalanmak. /– **kırın** *L.* mayalamak. *bn.* **hêvên.**
havıl *N.* 1. çare, çıkar, yol. 2. kazanç, istifade. /– **bûn** istifade etmek. *bn.* **ımkan, desthatın.**
havıyar *N.* balık yumurtası, havyar.
havi *N.* kendi sürüsünden ayrılıp başka sürüye giden hayvan.
havin [1] *N. bn.* **haveyn.**
havin *N.* yaz, yaz mevsimi. * **havina navin** *Nh.* yazın ortası veya en sıcak günleri. * **havina paşın** *Nh.* yazın son ayı. * **havina pêşın** *Nh.* yazın ilk ayı. * **çıleyê havinê** *bw.* yazın en sıcak olan orta haftaları. /– **geh** *Nx.* yazlık, mesire yeri, sayfiye. /– **î** *N.* yaza, yazlığa ait. /– **ok** *N.* yazlık, yazın gelen veya yaşıyan hayvan, bitki vs.
havinehewar *N.* yaylak.
havlêk *N.* 1. süpürge. 2. süpürge otu. *bot.* **Sarothamnus scoparius.** *bn.* **gêzık, pijdanok.**
haw *S. bn.* **hev.**
hawan *N.* havan topu.
hawar [1] *N. B.* imdat, çağrı, *S. O. S.* * **bı hawar û gazin** *bw.* feryad ve imdatla. * **hatın hawarê** *bw.* imdada gelmek. /– **kırın** *L.* imdat çağırmak, feyad etmek. * **kırın hawar** *bw.* imdat çağırmak, feryad etmek. *bn.* **hewar.**
Hawar [2] *N.* Mir Celadet Bedirxan ve arkadaşları tarafından 25-5-1932 de şamda ilk sayısı çıkmaya başlıyan ve Kürt Latin alfabesinin mucidi ve kurucusu ve de takipçisi olan öz Kürtçe bir dergi. Bu dergi çeşitli sebeplerle 3 yıl, 3ay, 3 gün devam edip ve 26. sayısını da çıkardıktan sonra 18-8-1935 te kapandı. 1941 de tekrar çıkmaya başlar ve 1943 te kapanır. tamamı 56 sayısı çıkan bu gazete bugünkü Latin alfabesi Kürtçenin de temeli olmuştur.
hawari *N.* Hz. Isaya ilk inanan 12 imamdan her biri.
hawbeş *N.* ortak, şerik. *bn.* **hevbeş.**
hawe *Nne.* uygun, elverişli.
hawêr *N.* 1. etraf, çevre. 2. *rgp.* her taraf, tamamı. /– **parêzi** *N.* çevre temizliği. * **em hawêr gerıyan me nedit** *bw.* her tarafı -bucak bucak - aradık, bulamadık. * **berf bari, çıya hawêr spi bûn** *bw.* kar yağdı, dağlar tamamen beyazlaştı. * **porê te hawêr spi bûye** *bw.* saçların tamamen beyazlaşmış. *bn.* **hawir.**
hawêrdor *rgp.* dört yanı, daire şeklinde etrafı, dört bir yanı.

hawi [1] *N. muz.* sazın perdeleri, akort telleri.
hawi [2] *rgd.* yarı deli, aklı dengesi bozuk. **/– bûn** *L.* akli dengesi bozulmak veya bozuk olmak. **/– kırın** *L.* akli dengesini bozmak.
hawid *N. ant.* hörgüç.
hawik *N. cox. ada. bn.* **gırav.**
hawir *N.* etraf, çevre.
hawran *N.* 1. pelerin. 2. Mezopotamyada bir ova.
hawsa *N.* komşu. *bn.* **cinar, ciran, hevsê.**
hawşar *N.* mastı köpeği. 2. eskiden ayak değirmenini çevirmekte kullanılan köpek.
hawta *N.* misal. *bn.* **wekok.**
hawût *N.* 1. deve semeri. 2. kışkırtma. **/– kırın** *Lh.* kışkırtmak.
hay [1] *Nne. m.* şuur, bilinç, sezgi. * **bê hay man** *bw.* şuursuz kalmak. * **haya xwe jı bayê dınê hebûn** *bw.* dünyadan haberi olmak. * **haya mın jê tune bû** *bw. (ondan)* haberim yoktu. * **haya mın jı mın tune** *bw.* kendimden haberim yok. **/– bûn** *L.* şuurlu, bilinçli olma. **/– dar** *rgd.* uyanık, haberli. **/– dari** *N.* malümat. * **hay jê bûn** *bw.* haberdar olmak, haberi olmak.
hay [2] *B.* olumluluk bildiren ünlem. * **hay hay** *B. bw.* tastik ve kabul ünlemi. hay hay, baş üstüne. * **hay û hûy** *B.* şemata.
haydê! *B.* istek veya cesaret verme ünlemi. *bn.* **adey.**
haydût *N.* 1. eşkiya, yol kesen. 2. mecazi anlamda yabani insan.
haylıme *N.* 1. gürültü. 2. gürültü patırtı. * **lê haylıme kırın** *bw.* gürültüye boğmak.
hazeq *N.* esnaf, usta.
hazır *rgd. A.* hazır. **/– bûn** *L.* hazır olmak, mevcut olma. **/– i** *N.* hazırlık. **/– kırın** *L.* hazırlamak. * **sılav lı sıfra hazır e** *bw.* selam hazır sofrayadır. *bn.* **eywez.**
heb *rgd.* 1. tane, hap. 2. *N.* pamuk tohumu. *bn.* **lıb.**
heba *N.A.* heba, boşa gitme. **/– bûn** *L.* boşa gitmek. **/– kırın** *L.* boşa vermek.
heban *N.* deri tulum, küçük tulum. *bn.* **hewan.**
heband/ın *Lg (dıhebine, bıhebine)* sevmek, kabul etmek. *bn.* **hez kırın, pejırandın.**
hebbûl leziz *N. A.* abdülleziz, akdeniz çevresinde yetişen otsu bir bitki. *bot.* **Cyperus esculentus.**
hebe *L.* Kürtçedeki belirli bir yardımcı fiil. olmak, var olmak manası verir. * **mın hebe** *bw.* benim var. * **te heye** *bw.* senin var. * **we henın** *bw.* sizlerin var. *bn.* **hebûn.**
hebe ko *Ghk.* yeter ki, elverir ki.
hebeşik *N. bn.* **kuçık.**
hebheb *N.B.* 1. nara. 2. *rgd.* tane tane, birer birer.
hebırman *N.* kış için kurutulup saklanılan nar taneleri.
hebışand/ın *Lg (dıhebışine, bıhebışine)* 1. çabuk yemek, oburlaşmak. 2. ağzına kadar doldurmak, tıkabasa doldurmak * **bese te hebışand** *bw.* yeter çatlıyacaksın.
hebıt . *L. bn.* **hebi.**
hebi [1] *N.* 1. çiğitten ayrılmamış pamuk. 2. bir cins kendir.
hebi [2] *dç.* olsa. **hebi-nebi.** olsa-olmasa.
hebosan *N.* anason. *bot.* **Pimpinella anisum.** *bn.* **anason.**
hebreş *N.* çöre otu. *bot.* **Nigella sativa.** *bn.* **reşreşık.**
hebs *N.A.* hapis. **/– xane** *Nx.* hapishane. *bn.* **gırtigeh.**
hebûn Lari. *(dıhebe, hebe)* 1. en çok kullanılan bir yardımcı fiil, malik olmak, var olmak. 2. "heyin" fiilinin geçmiş zaman halidir. * **mın hebû** *bw.* benim var. * **we hebûn** *bw.* sizlerin var. 3. varlık. * **hebûna Xwedê** *bw.* Allahın varlığı. 4. sermaye, varlık, zenginlik. * **hemû hebûna mın ev ferheng e** *bw.* bütün varlığım bu sözlüktür. * **hebûn û tunebûn** *bw.* 1. olmak veya olmamak. 2. varlık ve yokluk.
hec *N.A. bn.* **hac.**
hecan [1] *N.* soğuk algınlıklarında hastalara vurulan şişe. **/– ker** *Nx.* şişe vuran kimse. **/– kırın** *L.* şişe vurmak.
hecan [2] *N.* alfabet, harf, harfler.
hece *N.A. bn.* **kite.**
hecel *N.* gelir. irat.
hechecık *N.* kırlangıç. *bn.* **hacireşk, pilsteng.**
hecınand/ın *Lg (dıhecınine, bıhecınine)* vücutta eziklik, kırgınlık meydana getirmek.
hecıni/n *Lnk. (dıhecıne, bıhecıne)* vücutta kırgınlık meydana gelmek.
hecıvand/ın *Lg (dıhecıvine, bıhecıvine)* ellerin veya vücudun uyuşması. *bn.* **tevızandın.**
hecıvin *Lng. (dıhecıve, bıhecıve)* uyuşmak.
heci *N.A.* hacı. *bn.* **hac.**
heci legleg *Nh.* göçmen leylek.

hecireşk *N. bn.* **hechecık, pilsteng.**
heçık *N.* gemi demiri.
heçi [1] *N.* 1. örken veya halatlarda ucuna takılan ağaç çengel. 2. gemi demirinde çengelli kısım, gemi demiri. *bn.* **lenger.**
heçi [2] *rgd. Ghk.* ise, her, her ki, ..gelince, ..olanlar. * **heçi bırçi ne bıla bên** *bw.* her kim ki açtır gelsin. * **heçi çû** *rgp.* giderek. * **heçı ez..** *bw.* bana gelince... * **heçi ko mar e, dıjmınê mırov e** *bw.* her ki yılandır, insana düşman. * **heçi herın masıya, qûna wi şil bıbıt** *bw.* balığa gidenin kıçı ıslanır anlamında atasözü. * **heçi tu fêr nabi** *bw.* eğer sensen, sen öğrenemezsin. *bn.* **herçi.**
heçi [3] *N. ant.* domuz tırnağı.
heç ko *rgp.* eger.
hed *N.* had, safha, derece. * **hedê wi çiye ko navê mın kar tine** *bw.* adımı kullanmak onun haddine mi düşmüş. * **bê hed** *rgd.* hadsiz. * **bı hed** *rgd.* miktarı belli, haddi var.
hedan *Nne.* şüphe. * **nişandeka hedanê** *Nh.* soru işareti. *bn.* **hêdan, şık.**
hedar *rgd.* uyanık, tetikte olan. * **kûçkê me zehf hedar e** *bw.* köpeğimiz çok uyanıktır.
hedef *N.A bn.* **armanc.**
hedıdand/ın *Lg (dıhedıdine, bıhedıdine)* tehdit etmek.
hedıdi/n *Lng. (dıhedıde, bıhedıde)* tehdit edilmek.
hedımand/ın *Lg (dıhedımine, bıhedımine)* yıkmak, bozmak. *bn.* **helweşandın.**
hedımi/n *Lng. (dıhedıme, bıhedıme)* yıkılmak, bozulmak. *bn.* **helweşin.**
hedınand/ın *Lg (dıhedınine, bıhedınine)* teskin etmek, sakinleştirmek. *bn.* **hedûrandın.**
hedıni/n *Lng. (dıhedıne, bıhedıne)* sakinleşmek, teskin olmak.
hedıye *N.A* hediye, armağan. *bn.* **dıyari.**
hedid *N.A bn.* **hesın.**
hedis *N.A* hadis.
hedise *N.A* hadise, olay. *bn.* **bûyer.**
hedûr *N.* dişlik, eğlenme veya zaman geçirme veya yalnızlığını giderme işi. * **lı mal hedûra mın nehat, ez çûm qehwê** *bw.* evde dişliğim gelmedi, kahveye gittim.
hedûrand/ın *Lg (dıhedûrine, bıhedûrine)* teskin etmek. dişliğini getirmek.
hedûri/n *Lng. (dıhedûre, bıhedûre)* sakinleşmek, teskin olmak, dişliği gelmek.
hefan *N. bn.* **efan.**
hefıdand/ın *Lg. (dıhefıdine, bıhefıdine)* kaplamak, kapatmak, örtmek. *bn.* **nuxumandın.**
hefıdi/n *Lng. (dıhefıde, bıhefıde)* örtülmek.
hefık *N. ant.* yutak. bazı yerlerde boğaz, gırtlaktaki hava borusu. *bn.* **gewri, newq.**
hefid *N.A* 1. torun 2. güney Kürdistanda 1918-30 arası savaş veren şeyh Mahmut Barzinci içinde söylenir, **şêx Mehmûdi Hefid.**
hefkin *N.* 1. hamur parçalarının birbirine yapışmaması için üzerine serpilen un. 2. pudra.
hefkwik *N. bn.* **hefkin.**
hefqas *rgp.* bu kadar, o kadar. *bn.* **ewqas, evqas.**
hefrid *N.* 1. masallardaki dev. 2. bir balık cinsi, balina. *bn.* **dêv.**
hefsar *N.* yular, koşu takımı başlığı. /**.. bûn** *L.* yular takılmak. /**.. kırın** *L.* yularlamak, yular takmak. * **hefsarê kerê** *bw.* eşek yuları.
hefsed *rgd.* yedi yüz, 700.
hefsûdank *N.* çörek otu. *bn.* **reşreşık.**
heft *rgd. N. n.* yedi *(7).* /**.. an** *rgd.* yedilere, yediler, yedinci. /**.. em, emin** *rgd.* yedinci.
heftani *N.* haftalık ücret, haftalık şey.
heft bıra *Nh.* büyük ayı takım yıldızı.
hefte *N. m.* hafta. * **hefta bori** *bw.* geçen haf[illegible] **hefta ko bê** *bw.* gelecek hafta. * **hefta ko derbaz bû, an hefta ko çû** *bw.* geçen hafta. * **hefte temam kırın** *bw.* haftayı tamamlamak. /**.. yi** *N.* haftalık.
heftê *N. m. rgd.* yetmiş *(70).* /**.. min, yemin** *rgd.* yetmişinci.
heftık *N.* meyvelerin sona kalan başakları. *bn.* **efare, qurf.**
heftreng *Nh.* 1. tayf. 2. gök kuşağı. 3. çok renkli, yedi renk.
heftrengin *N.* bir kuş. *bn.* **sılıvi.**
heftrengile *N. S. bn.* **zengılok.**
heftsed *rgd. bn.* **hefsed.**
hegal *N.* boyun atkısı, Kürtlerde türban gibi kullanılan atkı. *bn.* **egal.**
hegemonıye *N. Gr.* birinin digeri üzerinde siyasal baskısı. mesela: türklerin Kürtler üzerindeki hegemonyası.
hej *N.* kuru dal, çırpı. /**.. ık** *N.* küçük kuru dallar, çırpılar.
hejale *rgd.* pejmurde.
hejan *N. L.* sarsıntı, çökme.

hejand/ın *Lg (dıhejine, bıhejine)* sarsmak, sallamak, silkmek. * **dar hejandın** *bw.* ağacı sallamak veya silkmek.
hejar *rgd.* 1. fakir, sefil. 2. zavallı. /**– bûn** *L.* fakirleşmek, sefil olmak, zavallılaşmak. /**– î** *N.* fakirlik, sefillik, zavallılık. /**– kırın** *L.* fakirleştirmek, sefilleştirmek.
hejdeh *rgd.* on sekiz *(18)*. /**–em/emin** *rgd.* on sekizinci.
hejesor *N.* iğde. *bn.* **gûsınc.**
hejg *N.* 1. bazı meyve veya sebzelerin dikenli kabukları. 2. pürüz. /**– i** *rgd.* pürüzlü.
hejhejok *N. rgd.* titriyen şey, titreşimi olan nesne, sallantıda olan.
hejıhan *N. L.* sarsılma, sarsıntı, sarsılmak. *bn.* **hejin.**
hejıkand/ın *Lg bn.* **hejandın.**
hejınand/ın *Lg (dıhejınine, bıhejınine) bn.* **hejandın.**
heji *N.* sevme. /**– kırın** *L.* sevmek, hoşlanmak, aşık olmak. *bn.* **hez.**
heji/n *Lng. (dıheje, bıheje)* sallanmak, titremek, titreşmek. * **erd hejin** *L.* yer sarsıntısı. * **ba tê dar dıhejın** *bw.* rüzgar var, ağaçlar sallanıyor. * **têlê sazi dıheje** *bw.* saz teli titreşir.
hejir *N. bn.* **hêjir.**
hejmar *N. m.* sayı, rakam, numara. * **hejmar 14** *bw.* ondördüncü sayı. * **yekejmar** *Grm.* tekil. * **pırejmar** *Grm.* çoğul. *bn.* **hêjmar, jmar.**
hejmart/ın *Lg (dıhêjmêre, bıhêjmêre)* saymak. * **pere hejmartın** *bw.* para saymak. * **pez hejmartın** *bw.* davar saymak. *bn.* **jınartın, hêjmartın.**
hejmırand/ın *Lg (dıhejmırine, bıhejmırine)* saymak, hesaplamak. *bn.* **jmartın, hêjmartın.**
hek! *B.* yahu!.
hekani *N. m. Grm.* şart kipi. *bn.* **hekini.**
hekarıye *N.* teş'ir.
heke [1] *rgp.* eger, şayet. * **heke arikari nebe çê nabe** *bw.* yardım olmazsa yapılmaz.
heke [2] *N. Z.* erkek keklik.
hekem *N. A.* hakem.
hekim *N. A.* doktor. *bn.* **bijijk.**
hekini *N. Grm.* şart kipi. *bn.* **bıjoke.**
hekmet *rgd. A.* hikmet. * **vê hekmetê Xwedê** *bw.* Allahın bu hikmeti.
hekoke *N.* akaç, ekseri bataklıklara kanal açılır ve üzeri taşlarla kapatarak bir ucu açık bırakılır. Bundan çeşme halinde temiz su elde edilir ki bunların da ekserisi yazın kurur. /**– vedan** *L.* akaçlamak. *bn.* **avzê.**
hektar *N. Gr. Lat.* kenarları 100 metre olan kare, hektar.
hektolitır *N. Gr.* 100 litrelik ağırlık birimi.
hektometır *Nh. Gr.* 100 metre.
hektoxram *N. Gr.* 100 gramlık ölçü. kilogramın 1/10. u
hel [1] *N. m.* tesadüf, şans, koruma. * **ferişteyi hel** *bw.* koruyucu melek.
-hel [2] *x.* önektir. kelimelerin önüne gelirse manasını yükseliş, kaldırış yönünde değiştirir. **heldan, helkırın, helhatın** gibi.
hela [1] *B.* 1. hele. * **hela were** *bw.* hele gel. 2. nara atmak. * **hela hela!** *B.* Allah Allah!.
hela [2] *N.* tuvalet, ayak yolu.
helab *N. rgd.* dolunay.
helak *N. rgd. A.* helak, ağır hasta. /**– bûn** *L.* bitkin düşmek. /**– kırın** *L.* bitkin hale getirmek, helak etmek.
helake *N.* derviş semaları.
helal [1] *N. A. rgd.* 1. helal. 2. kanunen evli kadın. /**– bûn** *L.* helal olmak. /**– i** *N.* helallık. /**– kırın** *L.* helal etmek. /**– zade** *Nhx.* kanuni evlat.
helal [2] *N.* sümbül. *bot.* **Hyacinthus orientalis.** *bn.* **lolo, pivok.**
helalûk *N.* kızılcık cinsinden bir ağaç. *bn.* **lilık.**
helamet *N. bn.* **arsım.**
helan [1] *N. bn.* **halan.**
helan [2] *N.* 1. büyük ve yassı taş. 2. mermer. *bn.* **sal.**
heland/ın *Lg (dıheline, bıheline)* eritmek. * **rûn helandın** *bw.* yağ eritmek. * **hesın helandın** *bw.* demir eritmek. * **dıl helandın** *bw.* gönül eritmek. *bn.* **helin**
helanin [1] *N.* rekolte, yılda kaldırılan ürünün tamamı. * **helanina genım** *bw.* buğday rekoltesı.
helani/n [2] *Lg (heltine, heline)* 1. saklamak, götürüp bir yere gizlemek. * **helanin zıvıstanê** *bw.* kışa saklamak. * **dapirê jı bo mın gûz helanin** *bw.* ninem bana ceviz saklamış. * **me qax û çirên xwe jı bo zıvıstanê helanin** *bw.* elma ve armut kurularını kışa sakladık. 2. kaldırmak. * **wan fıraqan jı ser masê helinın** *bw.* o tabakları masadan kaldırın. * **helanin danin** *bw.* ölçüp biçmek, düzenlemek, hazırlamak. 3. toptan alıp götürmek. * **dıjmın kete welatê me û hemû made-**

nên me helanin bırın *bw.* düşman ülkemize girip tüm madenlerimizi kaldırıp götürdüler. 4. çekilmek. * **bes lı pêşıya mın heline** *bw.* yeter, önümden çekil artık. 5. gömmek, saklamak. * **mıri helanin** *bw.* ölüyü gömmek/kaldırmak. *bn.* **hılanin, veşartın, rapêçan.**

helar *N.* alev. *bn.* **pêt, xuri.**

helat [1] *N.L.* övünme, palavra atmak. * **helat lê dan** *bwl.* palavra atmak. *bn.* **pesn.**

helat [2] *N.* 1. doğma, çıkma. 2. kabarma.

helat/ın Lnk. *(heltê, helê)* 1. doğmak -güneş, ay, yıldız vs - 2. kabarmak, ekşimek. -hamur, süt vs -* **roja me helat** *bw.* bize gün doğdu. * **hevir helat** *bw.* hamur ekşidi, yanı maya tuttu. 3. kabarmak. * **erna yeki helatın** *bw.* birinin sinirleri kabarmak.

helavêt/ın *Lng. (heldavêje, helavêje) bn.* **hılavêtın.**

helaw *N.A.* helva.

helbest *N.*şiir./**_ van** *Nx.* şair. * **helbestên Kurdi** *bw.* Kürtçe şiirler.

helbest/ın *Lg (heldıbeste, helbeste)* bağlamak. *bn.* **gırêdan, bestın.**

helbet *rgp.A.* elbet.

helbıjartın [1] *N.* seçim.

helbıjart/ın [2] *Lg. (heldıbıjêre, helbıjêre)* seçmek, elemek, ayırdetmek. * **komelê de serok tê helbıjartın** *bw.* dernekte başkan seçilir. *bn.* **bıjartın.**

helbıjêr *N.* seçmen.

helbıjraw *rgd.* seçilmiş, seçkin. *bn.* **bıjarte.**

helbırı/n *Lg (heldıbıre, helbıre)* kaldırmak, yükseltircesine kaldırmak, yükseltmek, lamba fitili vs. yi yükseltmek. * **barê gıran bı vincê tê helbırin** *bw.* ağır yük vinçle kaldırılır. * **ka vi dari em pev re helbırın** *bw.* hele bu ağacı beraber kaldıralım. *bn.* **helgırtın, helanin, bılınd kırın.**

helbûn [1] *N.* kaldırılma, kabuk vs. de kalkma. *bn.* **porg.**

helbû/n [2] *Lng. (hel dıbe, hel be)* kalkmak *(kabuk vs).*

helcık *N.* hallaç. *bn.* **kevan.**

helcınıqandın *Lg (helcınıqine). bn.* **hılcınıqine.**

helcınıqin *Lng. (helcınıqe) bn.* **hılcınıqin.**

helçınand/ın *Lg. (heldıçınine, helçınine)* yerden toplamak, toplatmak.

helçını/n *Lg (heldıçıne, helçıne)* toplamak -ekin, tane, yere düşen meyve vs.- * **sêv helçınin kırın pêşa xwe** *bw.* elmaları toplayıp önlüğüne koymak. * **tûyan helçıne** *bw.* dutları topla. * **yên ko weşine tu helçıne** *bw.* düşenleri sen topla. * **me gulgenım heldıçınin** *bw.* biz başakları topluyorduk.

helçink *N.* kurutma kağıdı.

heldan [1] *N.* anlatım, izahat.

helda/n [2] *Lg (heldıde, helde)* yukarıdoğru itelemek, kaldırış. kaldırıp bir yere koymak, kabarmak, yerden kabararak çıkmak. *(su, mantar vs).* * **bar heldan pışta kerê** *bw.* yükü kaldırıp eşeğin sırtına vurmak. * **kuvarık jı erdê heldıdın** *bw.* mantarlar yerden biter. * **helda mılê xwe** *bw.* omuzuna kaldırdı. * **seri heldan** *bw.* baş kaldırmak.

heldan [3] *N.* beygir kuvveti.

heldêraw *N. bn.* **gêr kırın.**

hele *N.* hata, yanlış. * **heleyên verêsi** *bw.* imla hataları. *bn.* **şaşi, xelet.**

helekok *N. bn.* **şeng.**

helem *N.* tepe.

helez *rgd.* ilginç. * **mırovên helez** *bw.* ilginç insanlar.

helezon *N. Gr.* kıvrım. /**_ i** *rgd.* kıvrık, kıvrımlı, kıvrak.

helfırand/ın *Lg (heldıfırine, helfırine)* uçurtmak, ürkütmek.

helfırı/n *Lng. (heldıfıre, helfıre)* uçmak, ürkmek, yerinden fırlamak, uykudan fırlamak. * **helfırin ser xwe** *bw.* ürküp kalkmak. * **dı cıh de helfırin** *bw.* aniden ürküp yerinden fırlamak. *bn.* **hılcınıqin.**

helgerand/ın *Lg (heldıgerine, helgerine)* yukarı doğru çevirmek, istikametini değişmek -yukarıya doğru -başını yukarı çevirmek. * **pez helgerandın çıyê** *bw.* sürüyü dağa yöneltmek. * **serê borıyê berjor helgerine** *bw.* borunun ucunu yukarı kıvır.

helgeri/n *Lng. (heldıgere, helgere)* yukarı doğru yönelmek, yukarı dönmek.

helgırt/ın *Lg (heldıgıre, helgıre)* 1. bir şeyi almak, alarak taşımak. 2. kaldırmak, omuzlamak, yüklenmek, yükünü kaldırmak. mesuliyetini taşımak. 3.*Bj.* yara bağlamak, yarada azmak, irinleşmek. *bn.* **helbırin, wergırtın.**

helhat/ın *Lng. (heltê, helê) bn.* **helatın, hılhatın.**

helhelan [1] *B.* nara. * **helhela dan xwe** nara atmak, göz korkutmak için bağırıp

çağırmak.
helhelan [2] *N. bn.* **helalûk.**
helhıland/ın *Lg. (heldıheline, helhıline)* eritme derecesinde eskitmek, yıpratmak.
helhılin *Lng. (heldıhele, helhele)* yıpranmak, çok yaşlanmak.
helıcand/ın *Lg (dıhelıcine, bıhelıcine)* hallaçlamak. *bn.* **kevan kırın.**
helısand/ın *Lg (dıhelısine, bıhelısine)* eskitmek, çürütmek, ezmek, çiğnemek. * **tıri dı cırn de tê helısandın** *bw.* üzüm cenderede ezilir. * **cılên xwe helısandın** *bw.* elbiselerini eskitmek. * **xwe dı xerıbıyê de helısandın** *bw.* kendilerini gurbette çürüttüler.
helıstın *L. bn.* **rabûn.**
helışt/ın *Lg (dıhelêşe, bıhelêşe)* bırakmak, müsaade etmek. *bn.* **hıştın.**
helıya/n *Lng. (dıhele, bıhele)* 3. cü hal fiil şeklidir, erimek anlamındadır. *bn.* **helin.**
helız *N.* oğlak ve kuzu yemi olarak kullanılan bir bitki. * **helız dı dema xwe de maqûl e** *bw.* demir tavında eğilir mealinde deyim.
heli *rgd.* yarım. *bn.* **zır, niv.** * **kur heli** *bw.* yarım kan *(erkek evlat).*
helikoptêr *N. Gr.* helikopter.
helime *N.* kaynayan bir sıvının üzerine toplanan köpük. Mesela: mercimek, et, pirinç vs. de). /**– gırtın** *L.* köpük bağlamak.
heli/n *Lng. (dıhele, bıhele)* erimek. * **bıharê berf dıhele** *bw.* baharda kar erir. *bn.* **helıyan.**
helir *N. bn.* **bastıq.**
helise *N. bn.* **lepe.**
heljmar *N.* istatistik.
helkehelk *N.* köpeğin dilini çıkararak kesik kesik nefes alması, yorgunluktan veya korkudan kesik kesik nefes almak. * **kûçık helke helka xwe ye** *bw.* köpek derin derin soluyor.
helket/ın *Lng. (heldıkeve, helkeve)* kalkmak, yükselmek. * **helketın çıyayê Zaxrosê** *bw.* Zağros dağına çıkmak. * **helketın ciyê walî** *bw.* valiliğe kadar yükselmek.
helkewt/ın *Lng. (heldıkêwe, helkewe) bn.* **helketın.**
helkır/ın *Lg (hel dıke, hel ke)* kaldırmak *(taş, kabuk, toprak vs.).* * **bexçe hel kırın** *bw.* bahçeyi bellemek. * **kevır hel kırın** *bw.* taşı yerinden çıkarmak. *bn.* **hılkırın, hılgavtın.**
helkışand/ın *Lg (heldıkışine, helkışine)* sökmek -diş, kazık vs - kökünden kaldırıp çıkarmak. -ağaç, direk vs. -. * **sap helkışandın** *bw.* darı, mısır kendir vs. gibi bitkileri sapıyla çekip çıkarmak. * **mıx helkışandın** *bw.* çiviyi çekip çıkarmak. * **sturi jı lıngê xwe helkışandın** *bw.* ayağına batan çiviyi çekip çıkarmak. *bn.* **hılkışandın.**
helkışıya/n *Lng. (heldıkışe, helkışe)* üçüncü gurup fiil şeklidir, çıkmak, tırmanmak anlamındadır. * **hırç helkışıya darê** *bw.* ayı ağaca çıktı. * **beran helkışıya ser miyê** *bw.* koç koyuna çıktı.
helkışi/n *Lng. (hıldıkışe, hılkışe)* çıkmak, tırmanmak, yükselmek. * **helkışin darê** *bw.* ağaca çıkmak. *bn.* **helketın.**
helki/n *Lng. (dıhelke, bıhelke)* derin solumak, nefes nefese solumak.
helkuli/n *Lnk. (heldıkulê, helkule)* topallamak.
helkuta/n *Lng. (heldıkute, helkute)* tepinmek, tepinir gibi zıplamak, halayda zıplamak. * **xwe helkutan** *bw.* 1. halay, dans vs. de sallanıp tepinmek. 2. mecazi anlamda itiraz etmek, mırın kırın etmek.
helkutok *N.* Kürtlerde bir halay cinsi, türkçeye üç ayak veya dik halay olarakta geçmiş.
helm *N.* buhar. * **helma tencıkê** *bw.* tencere buharı. * **helma devê hespê** *bw.* atın ağzından çıkan buhar. * **helm û gulm** *bw.* buhar ve tütsü karışığı.
helmand/ın *(dıhelmine, bıhelmine) L.* süblimleştirmek.
helmeşiyan *Lng. (heldımeşe, helmeşe)* tırmanmak.
helmet *N.* 1. hücum. *bn.* **êriş.** 2. hareket, eylem. *bn.* **çalaki.**
helmêjk *N.* sifon.
helmıji/n *Lg (heldımıje, helmıje)* teneffüs etmek, içine çekmek, emmek, emer gibi içine çekmek. Bu fiil mesela yılanın avını emmesi, veya fil'in hortumuyla alması, süpürge makinasının çekmesi, hayvanların su içişi gibi emme anlamındadır.
helmin 1. *N.* süblime. 2. *L.* **helmin,** süblimleşmek.
helo [1] *N.* keçi sağan, çoban aldatan. *zoo.* **Caprimulgus europaeus.**
helo [2] *N.* kartal. *bn.* **huli.**
heloderma *N.* zehirli iri bir kertenkele. *zoo.* **Heloderma.**

helpaçin *Lg (heldıpaçe, helpaçe) bn.* **lûl kırın.**
helpehelp *N. L.* solumak, nefes nefese kalmak. Ekseri köpek veya benzeri et yiyen hayvanların dilini çıkararak soluması eylemi.
helpekand/ın *Lg (heldıpekine, helpekine)* sektirmek.
helpeki/n *Lng. (heldıpeke, helpeke)* tökezlemek, tökezliyerek yürümek, sekmek, seğmek.
helperani *N.* isyan. *bn.* **serihelanin.**
helpi/n *Lng. (dıhelpe, bıhelpe)* köpeklerde soluk almak.
helqe *N.* halka.
helqerêz *Nh.* zincir.
helsam *N. bn.* **rabûn.**
helsengandın *Lg. (heldısengine, helsengine)* değerlendirmek, bir işin analizini yapmak, saptamak.
helşand/ın *Lg (heldışine, helşine)* yıkmak, bozmak, sökmek, tahrip etmek. * **çe dıke û heldışine** *bw.* yapar yapar yıkar. * **planê mın helşandın** *bw.* planımı bozdular. * **xanıyê me helşandın** *bw.* evimizi yıktılar. *bn.* **helweşandın, ruxandın**
helşi/n *Lng. (heldışe, helşe)* yıkılmak, sökülmek.
heltûta/n *Lnk. (heldıtûte, heltûte)* çömelmek, çömelerek oturmak. * **şêrî xwe heltûta** *bw.* aslan arka ayak üstüne oturdu.. *bn.* **tot.**
helû *N. bn.* **huli.**
helûb *N.* küp. *(lice şivesi).*
helûje *N.* erik, alıç ve ağacı. *bot.* **Prunus.**
helûjeyi malta *Nh.* malta eriği, yeni dünya. *bot.* **Eriobotrya japonica.**
helwa *N.A.* helva.
helweşand/ın *Lg (heldıweşine, helweşine) bn.* **hılweşandın.**
hem *Ghk.* hem, aynı. /**– bajari** *Nh.* aynı şehirli, hemşeri. /**– dem** *rgd.* aynı zaman, çağdaş. /**– şire** *Nh.* aynı sütü emmiş, kardeş.
hema *rgp.* aniden, hemen. * **hema hema** *bw. rgp.* hemen hemen, ekseriye, nerdeyse. * **hema ko** *ghk.* hemen ki, yakında, ..eye, ..isen.
hemal *N.A.* hammal. /**– i** *N.* hamallık. /**– i kırın** *L.* hamallık etmek. *bn.* **pıştivan.**
hemam *N.A.* hamam.
heman *rgp.* hemen. *bn.* **hema.**
hemand/ın *Lg. (dıhemine, bıhemine)* otlak için bir arazinin etrafını çevirip başkasına yasak etmek, yasak bölge ilan etmek.
hemane *N. S. bn.* **hewan.**
hemayil *N.A.* hamayıl, omuzdan kalçaya çaprazlama tutturulan ve üstü süslü kılıç taşımaya yarayan kayış.
hembajari *N. rgd.* hemşehri.
hembelaz *N.* 1. yabani erik, dağ eriği. 2. bazı bölgelerde böğürtlen için de derler. *bn.* **dri.**
hember *rgp.* karşı, mukabil, bir yakanın öbür tarafı. * **hemberi hev** *rgd.* karşıt, zıt. * **hemberi newalê** *bw.* derenin öbür yakası. *bn.* **beramber.**
hembêz *N. bn.* **hemêz.**
hemd *Nne. m.* irade, arzu, istek. * **bê hemdê xwe** *bw.* isteği dışında, isteksiz. * **bı hemdê xwe** *bw.* istekli, isteğiyle.
hemdem *rgd.* çağdaş. *bn.* **hem, heyam, pêle, nir3.**
hemderd *N. rgd.* dert ortağı.
hemêz *N.* kucak, bağır. * **hemêzê de gerandın** *bw.* kucağında taşımak, bağrında beslemek. * **hemêzê hev re çûn** *bw.* kucak kucağa girmek, sarmaş dolaş olmak. * **hemêzê hev de ketın xew** *bw.* birbirlerinin kucağında uyumak. /**– kırın** *L.* kucaklamak. /**– vekırın** *L.* kucak açmak, bağrını açmak, şefkat bağışlamak. * **ketın hemêzê** *bw.* kucağa düşmek. * **ketın hemêzê hev** *bw.* kucak kucağa girmek. *bn.* **hımêz, bawêş.**
hemdız *N.* ufak bir cins eşek.
hemet *N. m. A.* koruma, korumak, himmet. *bn.* **parastın.**
hemgel [1] *N. m.* mevcut şeyler, varlık, kainat.
hemgel [2] *rgd.* ırkdaş, aynı milletten olan, vatandaş.
hemgeli *rgd.* evrensel, umumi, genel, mutlak.
hemi *rgd. rgp.* hep, hepten, tamamı, bütün, hepsi. *bn.* **hemû.**
hemin *rgp.* şimdiden, henüz.
hemişebıhar *Nh. bn.* **gulaçavêşê.**
hemsin *N.* bir keçi türü.
heml *rgd. A.* hamil, yüklü.
hemnav *Nh.* adaş, aynı adı taşıyan.
hemnışin *N.* 1. beraber aynı yerde oturan, aynı yerde kalan. 2. yurttaş, vatandaş.
hemoglobin *N. Gr. Bio.* bileşiminde de-

mir, azot, oksijen, hidrojen, kömür, kükürt bulunan alyuvarların maddesi.
hempa 1. *rgd.* emsal. 2. misil.
hemster *N.* kemirici bir hayvan, harman sıçanı. *zoo.* **Cricetus.**
hemşar *N. bn.* **hembajari.**
hemşeri *N. rgd. P.* hemşehri. *bn.* **hembajari.**
hemşire *N.* aynı sütü emmiş kız kardeş.
hemû *rgd.* hepsi, tamam. /**... yan** *rgp.* hepsini, tamamını. *bn.* **hemî, gi, gıştî.**
hemze *N.* Arap alfabesinde Hemze.
hemzık *N.* 1. karındaş. 2. Kürtlerde bir yemek çeşidi.
hemzır *N. bn.* **hemdız.**
henar *N.* nar, nar ağacı.
henard/ın *(henartın) Lg (dıhenêre, bıhenêre)* göndermek, yollamak. *bn.* **nardın, şandın.**
henase *N.* nefes. /**... dan** *L.* nefes vermek. /**... gırtın** *L.* nefes almak. *bn.* **bîhn, bêhn.**
henaw *(henav) N. S. ant.* iç organlar, vücudun iç kısmı. /**... î** *N.* tıpta dahiliye.
henc *N.* 1. bir dikiş çeşidi. 2. *Grm.* tire *(-)* işareti. 3. *rgd.* ilişik. /**... kırın** *L.* iliştirmek. * **raportê bı nameyi ve henc kırın** *bw.* raporu mektuba iliştirmek.
hencand/ın *Lg (dıhencîne, bıhencîne)* kesmek, parça parça etmek, bez deri vs. yi çekiçle veya sert bir şeyle vurarak yıpratmak. *bn.* **kuncandın.**
hence *N.* kopma noktası. * **lı ser henceki maye** *bw.* kopma noktasına gelmiştir, kopmak üzeredir. *bn.* **mûfırık.**
hencet *N.* münasebet.
hend *N. bn.* **hınd.**
hendef *N.* 1. uçurum. 2. *cax.* tümsek.
hendeko *N.* sulak arazide olan kokulu bir ot. türkçesini bulamadık.
hendese *N. A.* geometri.
hendıg *N. bn.* **bızmık.**
hene [1] *N.* kına.
hene [2] *N.* kuma, bir adamın ikinci karısı. /**...za** *Nx.* kuma çocuğu.
henefi [1] *N. rgd.* islamın 4 mezhebinden biri.
henefi [2] *N.* su tavuğu. *zoo.* **Fulica atra.**
henek *N.* şaka, alay. * **heneka xwe bı yeki kırın** *bw.* biriyle alay etmek. *bn.* **galte. leq, yarî.**
henep *N.* hünnap ağacı. *bot.* **Zizyphus vulgaris.**
heng [1] *N.* 1. desise, oyun, hile. 2. eğlence. 3. naz. 4. askeriyede alay, tabur. /**...baz** *Nx. rgd.* hileci, nazdar. * **hela qaytê hengê wi** *bw.* hele bak şunun yaptığı numaraya. * **çı hengên wi henın?** *bw.* ne hileleri var onun?. * **hengan dıke** *bw.* naz yapıyor.
heng [2] *N.* balarısı. /**... ıv** *N.* bal. *bn.* **mêş, hıngıv.**
hengame *N.* gürültü, patırtı.
hengav *N.* an, adım. * **dı vê hengavê de** *bw.* tam bu anda.
hengıl *N. S. ant.* kalça.
hengkuj *Nh.* nilüfer.
hengur *N.* alacakaranlık. * **hengura şevê paqıj kırın** *bw.* gecenin alacakaranlığını seçebilmek.
hengûf *N.* seviye, hiza.
hengvan *Nx.* 1. arıcı. 2. çadır uşağı otu. *bot.* **Dorema ammoniacum.**
hengxur *N. bn.* **şalûl.**
henife *N.* musluk.
henisk *N. S. bn.* **xisk.**
henişk *N. ant.* dirsek. *bn.* **enişk.**
henzel *N.* ebucehil karpuzu. *bot.* **Cıtrullus colocynthıs.**
hepê *B.* çocuklar için "yemek ye" anlamınadır.
hepık [1] *N. bn.* **hepê.** * **hepıkê bıde bebıkê** *bw.* çocuğa mamasını ver.
hepık *(hepo) N.* kerkit.
heps *N. bn.* **hebs.**
heq *N. A.* hak, doğruluk. * **heq cıhê xwe dıbine** *bw.* hak yerini bulur. * **heqê camêran heye** *bw.* adamların hakkı var, beyler haklı. * **heqê dê û bavan** *bw.* ana baba hakkı. * **heqê mêran nayê inkar kırın** *bw.* yiğit hakkı inkar edilmez. * **heqê nan** *bw.* ekmek hakkı. * **heqê wi xwarın e** *bw.* onun hakkını yemişler. * **heqê wi heye** *bw.* onun hakkı var. * **heqê xwe gerin** *bw.* hakkını aramak. * **heqê xwe bıxwe** *bw.* hakkını ye. /**... gırtın** *L.* hak almak. * **heq helal kırın** *bw.* hakkı helal etmek. * **heq heye edad niye** *bw.* hak var adalet yok. * **heq heq kırın** *bw.* hakkı hak etmek. * **heq heqê me ye** *bw.* o hak bizim hakkımızdır. /**... kırın** *L.* hak etmek. /**... nekırın** *bw.* hak etmemek. /**... pırsin** *bw.* hak sormak, hak aramak. * **jı heq der hatın** *bw.* hakkından gelmek. * **heq û neheq dê aşıkar be** *bw.* haklı haksız meydana çıksın.
heqand/ın *Lg (dıheqîne, bıheqîne)* kazmak, kazımak. *bn.* **kolandın.**

heqi *N.* ölüm, rahmet. * **çû heqıya xwe** *bw.* öldü, rahmetlik oldu. * **çû heqıya Xwedê** *bw.* Allahın rahmetine kavuştu.
heqiqi *rgd. A.* hakiki.
heqiqet *rgd. A.* hakikat.
heqiv *(heqib) N.* heybe.
her [1] *rgd.* her. * **her ali ve** *rgd. rgp.* her yandan, her taraftan. * **her car** *rgp.* her defa, her sefer. * **her careki** *rgp.* her defasında. * **her cara ko** *bw. rgp.* her defasında. * **her çend ji** *rgp.* ...rağmen, her ne kadar. * **her daim** *rgd. rgp.* daima, her zaman. * **her demê** *rgd.* rgp her vakit, her zaman. * **her der** *rgp.* her yer, her taraf. * **her du** *rgd.* her ikisi. * **her du seri ji pûç ın** *bw.* iki başı da bozuk. * **herdu destan pê gırtiye** *bw.* iki elle tutmuş, iki elle sımsıkı sarılmış. * **her hal** *rgp.* her halde, her halükarda. * **her kes** *rgd.* her kes. * **her ne be** *rgp.* hiç olmazsa. * **her roj** *bw.* her gün. * **her rojê** *bw.* her günlüğüne. * **her tışt** *bw.* her şey. * **her weki** *rgp.* gerçi, her ne kadar. * **her weki mın got ji...** *bw.* her ne kadar dedimse de... * **her weki dın** *(hwd) rgp.* vessaire. *(vs).* * **her yek** *rgd. rgp.* herbiri. * **her yeki** *rgd. rgp.* herbirisi.
her [2] *rgp.* sürekli, daima, her zaman. * **ez her vi kari dıkım** *bw.* bu işi devamlı yaparım, inadına yaparım. * **her û her** *rgp. bw.* mütemadiyen, ezeli ve ebedi. * **her bı hev hatın** *bw.* beraber barıştılar. * **her tım** *rgp.* her daima, ebedi.
herac *N.* müzayede. /... **bûn** *L.* müzayedeye girmek. /... **kırın** *L.* 1. müzayede etmek. 2. argoda bedavadan avanta, haraç almak. *bn.* **mezat, xerac.**
heraftın *Lg.* *(dıherêfe, bıherêfe) bn.* **hêrıftın.**
heram *rgd. A.* haram. /... **bûn** *L.* haram olmak. /... **i** haramlılık. /... **kırın** *L.* haram etmek, berbat etmek, birine bir şeyi burnundan getirmek. /... **xur** *Nx. rgd.* haram yiyen. /... **xwarın** *L.* haram yemek. /... **za/zade** *rgd.* gayri meşru çocuk, haram çocuğu, piç.
heras *N.* 1. nöbet, askeri nöbetçi. 2. *rgd.* taciz, rahatsız, bizar.
herbıland/ın *Lg (dıherbıline, bıherbıline)* 1. dolandırmak, kandırmak. *bn.* **xapandın.** 2. çökertmek, birbirine geçirmek, düğümlemek.
herbıli/n *Lng.* *(dıherbıle, bıherbıle)* dolandırılmak, kanmak.
hercai *N. P.* bir menekşe türü. *bot.* **Viola tricolor.**
herçi *dç. rgd.* pro. hepsi, herşey, kimi, kimileri, oluş ve şekil bildiren edat. * **herçi ko** *Ghk.* hangi, hangisi. * **herçi ko gıre, bıbıjêre** *bw.* hangileri büyükse seç. * **herçi ko bırçine werın** *bw.* aç olanlar gelsin, yanı kimileri açsa gelsin. *bn.* **heçi.**
herdem *rgd.* her zaman.
herdemcıwan *Nh.* kışında yeşil kalan bitki familyası.
here *L.* "çûn" fiilinin emir hali.
herekan û merekan *Nh.* güney Kürdistanda bir çocuk oyunu.
hereket *N. A.* hareket. *bn.* **tevger, lıvin.**
herem *N. A.* harem. *bn.* **harem.**
heremasi *Nh.* testere balığı. *bn.* **haremasi.**
hereme *rgd.* karışık, haram karışığı. *bn.* **herımandın.**
hereşe *N.* tehlike, tehdit. * **lı kesi hereşe kırın** *bw.* birini tehdit etmek.
herewez *N. S.* ücretsiz iş, angarya.
herê *rgd. rgp.* evet. /... **bûn** *L.* razı olma, muvaffakat. /... **gotın** *L.* evet demek, razı olmak. /... **kırın** *L.* razı olmak. muvaffakat etmek. * **mın carê herê gotıye** *bw.* ben bir kez evet demişim. * **Kurd şerxwazan re tım herê dıbêjın** *bw.* Kürtler kavga istiyene hep evet demişlerdir. *bn.* **erê, belê.**
herêm *N.* mıntıka, bölge, distrikt.
herf *N. A.* harf. *bn.* **tip.**
herfıyen *rgp.* aynısı, tıpkısı.
herfi *N.* kesime gelmiş kuzu.
hergız *rgp.* asla, ilahi, inaden. * **hergız dıxwaze bê** *bw.* illede gelmek istiyor. *bn.* **hêrgız.**
herhe *rgd.* devamlı. **herıdand/ın** *Lg* *(dıherıdine, bıherıdine)* gücendirmek, darıltmak. *bn.* **xeyıdandın, sıh xıstın, sıl kırın.**
herıdi/n *Lng.* *(dıherıde, bıherıde)* küsmek, darılmak. *bn.* **sıh ketın, sıl bûn, xeyidin.**
herıfand/ın *Lg (dıherıfine, bıherıfine) bn.* **hêrıfandın.**
herıfi/n *Lng.* *(dıherıfe, bıherıfe) bn.* **hêrıfin.**
herıjand/ın *Lg (dıherıjine, bıherıjine)* çok pişirmek, lapa haline getirmek. *bn.* **herışandın.**
herıji/n *Lng.* *(dıherıje, bıherıje)* çok piş-

mek, lapa haline gelmek. *bn.* **herıştın.**
herık *N.m.* 1. tohum. *bn.* **tov.** 2. akıntı, ceryan. *bn.* **dıre.**
herıkan *N.* akım, cereyan.
herıkand/ın *Lg (dıherıkine, bıherıkine)* akıtmak, hareket ettirmek. * **av herıkandın** *bw.* su akıtmak, su salmak. * **leşker herıkandın** *bw.* asker yürütmek. * **pez herıkandın** *bw.* sürü yürütmek.
herıki/n *Lng. (dıherıke, bıherıke)* akmak. * **av dıherıke** *bw.* su akıyor.
herımand/ın *Lg (dıherımine, bıherımine)* haram etmek, berbat etmek. *bn.* **heram kırın.**
herımi/n *Lng. (dıherıme, bıherıme)* haram olmak, berbat olmak, karışmak.
herın *Lng. (tere, here)* gitmek. * **ez terım** *bw.* ben giderim. * **ez dê herım** *bw.* ben gideceğim. * **ya here ya were** *bw.* ya git ya gel veya ya öl ya kal anlamıda verir.
herıstand/ın *Lg (dıherıstine, bıherıstine)* kırmak, ezmek. *bn.* **şkênandın.**
herıst/ın [1] *Lng. (dıherıse, bıherıse)* 1. ezilmek, kırılmak. 2. basmak. *bn.* **şkin, pêlê kırın.**
herıstın [2] *N.* salkım gibi toplanma, arıların oğul verirken bir yere toplanması veya bu tip böceklerin bir yere konması, karıncaların koloni yapması.
herış *N. bn.* **fıro.**
herışand/ın *Lg (dıherışine, bıherışine)* 1. ezmek. 2. yıkmak. 3. peynirleştirmek. * **dıl herışandın** *bw.* yürek yakmak, gönlü yıkılmak. *bn.* **herıjandın, helşandın.**
herışt/ın *Lng. (dıherışe, bıherışe)* 1. ezilmek. 2. yıkılmak. 3. peynirleşmek. * **lıngê mın dı bın deri de ma û herışti** *bw.* kapı altında kalan ayağım ezildi. *bn.* **herıjin, helşin.**
heri [1] *N.* yün. /**— bırrin** *bw.* yün kırpmak.
heri [2] *(her i) rgd. rgp.* çok, daha. * **her i mezın** *rgd.* en büyük. * **ew çıyayê heri bılınd** *bw.* şu en yüksek dağ.
herri [3] *N.* çamur, balçık.
herir [1] *(helil) N.* pekmezden yapılır ve parçalar halinde kuru olarak kışa saklanan bir helva çeşidi.
herir [2] *N.* ipek.
heriri *N.* 1. bir Kürt ozanının soyadı 2. *rgd.* ipekten, ipek gibi yumuşak.
herkes *rgd.* herkes. * **herkesi jı xwe re heval dızani** *bw.* herkesi kendine dost bilir.
hermel *N.* tütsü yapılan bitki türü. *Lat.* **Boswellia.**
hermê *N.* armut, armut ağacı. *bot.* **Pyrus communis.**
hermêpışkûan 1. *rgp.* armutların çiçek açma zamanı, baharın ilk ayları. 2. *Nh.* 21 mart 20 nisan. Koç burcu.
hermi *N. bn.* **hermê.**
hero *(her ro) rgp.* 1. her gün. 2. Zazacada ulen, lan anlamında ünlem.
herûm *N. rgd.* itaatsız, söz dinlemeyen hayvan.
herweki *rgp. Ghk.* gibi, ...olduğu üzere, bununla beraber, her halükarda. * **herweki em nıkarın bıçın welatê xwe** *bw.* her ne kadar ülkemize gidemiyorsak ta. * **her weki xwe ye** *bw.* aslı gibidir, hep kendine benzer, hep olduğu gibi durur.
herwez *N. bn.* **herewez.**
herzalık *N.* 1. kulübe, kır evi. 2. dört direk üzerine yapılan ve bağ bostan beklerken üzerine çıkılan taht gibi şey. 3. evlerde yatak vs. koymak için taht. *bn.* **holık, nvingeh.**
herze *rgd.* saçma, gülünç. tutarsız, abuk sabuk.
herzegi *N.* intizamsızlık, düzensizlik.
herzıl *N.* iğne yapraklı, ince kamış şeklinde baharat olarak kullanılan bir bitki.
herzin *N. bn.* **gılgıl.**
hes [1] *Nne.* duygu, his. *bn.* **hest.**
hes [2] *N.* Garzan tarafında ağalara danışmanlık yapan özel kişiler.
hesab *N.A.* hesap. /**— bûn** *L.* hesaplanmak. /**— dan** *L.* hesap vermek. /**— kırın** *L.* hesap etmek. /**— pırsin** *L.* hesap sormak. * **jı hev hesap pırsin** *bw.* birbirinden hesap sormak. .
hesan *N.* bileyi taşı. /**— kırın** *L.* bilemek.
hesaneve *N. L. S. bn.* **vês.**
hesand/ın *Lg. (dıhesine, bıhesine)* uyarmak, haberdar etmek.
hesar *N.A.* 1. hasar, zarar, ziyan. 2. mahsur kalma durumu.
hesas [1] *N.* gece bekçisi, bazar bekçisi. *bn.* **heshes.**
hesas [2] *N.* sinir, gıcık. * **hesasıyê ez gırtım** *bw.* beni sinir tuttu veya gıcık aldım.
Hesenan *N.* Dêrsim, Van, Ağrı, Siverek mıntıkalarında yaşiyan bir Kürt aşiret kolu. Bunlardan Dêrsim ve Siverektekiler Zazadır.
heseni *N.* çavuş üzümüne benziyen bir cins üzüm.

hesêb *bn.* **hesab.**
hesêbgêr Nx. muhasebeci.
heshes *N.* bazar bekçisi. *bn.* **hesasL**
heshesûk *N.* yaban keçileri ve geyik boynuzlarına verilen ad.
hesıband/ın *Lg. (dıhesıbine, bıhesıbine)* hesaplamak, değer vermek, saymak, telakki etmek, zan etmek. * **ew mın zaro dıhesıbine** *bw.* o beni çocuk sayıyor.
hesın *N. n.* demir. /**– gêr** *Nx.* demirci. /**– i** *rgd.* demirden, demirle ilgili. /**– ker** *Nx.* demirci. * **kawayi hesınker/gêr** *Nh. bw.* Kürt takvim başlangıcının kurucusu demirci kawa. /**– kırì** *rgd.* demirleştirilmiş. /**– kırın** *L.* demirleştirmek. * **hesın av kırın** *bwL* demire su vermek.
hesıncaw *N.* cihaz, silah, demir aletler. *bn.* **alet.**
hesıya/n *Lng. (dıhese, bıhese)* üçüncü gurup fiil çekimi. haberdar olmak, hissetmek, farkına varmak. * **pê hesıyan** *bw.* bilmek, haberini almak. *bn.* **hesin.**
heside *N.* pekmez ve undan yapılan bir Kürt yemeği. *bn.* **hesire.**
hesi/n *Lng. (dıhese, bıhese)* uyanmak, kendine gelmek, haberdar olma, farkına varmak. * **h xwe hesıya** *bw.* uyandı, kendine geldi. * **se h gur hesıya** *bw.* köpek kurdun kokusunu aldı yanı kurda uyandı. * **ketıye qomayê, hê jı xwe nehesıye** *bw.* komaya girmiş, hala kendine gelememiş.
hesir *N.* hasır. *bn.* **xesil, zılûk.**
hesire *N.* kaynatılmış buğday ufağından yapılan yağlı bir yemek. *bn.* **heside.**
hesk *N.* kepçe. * **guh hesk** *bw.* kepçe kulaklı. * **dızkê got:"zıkê mın spi ye" heskê got: ez hê jê derketım** *bw.* tencere dibin kara, seninki benimkinden kara deyimi.
Heskif *N.* Mardin-Dicle üzerinde Eyubbilerden kalma bir kale.
heskûyê hırçê *Nh.* su ile otomatik idare edilir ve düşüp kalkarak hayvanları ürkütmede kullanılan bağ bostan korkuluğu.
hesp *N. n.* at. /**– bezandın** *L.* at koşturmak. **hesp dıbeze sıwar pesnê xwe dıde** *bw.* at koşar süvari övünür. * **hesp sıwar bûn** *bw.* ata binmek. * **hesp sıwarê xwe nas dıke** *bw.* at ustasını tanır. * **hesp zin kırın** *bw.* at eğerlemek. * **hespê hesıni** *Nh.* 1. tahta at. 2. bisiklet. * **hespê kıhêl** *Nh. rgd.* küheylan at. * **hespê beza** *bw.* koşu atı. * **hespê xwe nal ke, paşê rıya xwe hesab ke.** *bw.* önce atını nalla sonra yolunu hesapla.
hespıkê pêxember *Nh.* uzun bacaklı gri renk bir çekirge cinsi. *ing.* **stick insect** veya **prayer insect.**
hespıkê Xwedê *Nh. bn.* **hespıkê Pêxember.**
hesp i nil *Nh.* su aygırı. *zoo.* **Hipopotamus** *(rivayette Memê Alan'ın atı* **Bozêrewan** *bu attır).*
hesp i avi *Nh. bn.* **hespi nil.**
hesret *N. A.* hasret. /**– kışandın** *L.* hasret çekmek. * **hesreta yeki de man** *bw.* birine hasret kalmak. * **hesreta welêt** vatan hasreti.
hest *Nne.* his, sezgi. *bn.* **hış, heş.**
heste *N.* çakmak. * **heste lê xıstın** *bw.* çakmak çakmak.
hest/ın [1] *Lg (dıhese, bıhese)* yalamak *(insanlar için)* *bn.* **alastın**
hest/ın [2] *Lng. (dıhese, bıhese)* uyanmak, şuurlanmak, bilinçlenmek.
hesti *N. n. ant.* kemik. * **çerm û hesti** *bw.* bir deri bir kemik. * **hesti avêtın ber** *bw.* önüne kemik atmak, birine sus payı vermek. /**–koj** *N.* kemik kemiren, tabak yalayıcı. /**–kûn** *Nh. ant.* kuyruk kemiği, kuyruk sokumu kemiği. * **hestiyê bazında dest** *Nh. ant.* el bileği kemiği. * **hestiyê bazında pê** *Nh. ant.* ayak bileği kemiği. * **hestiyê beleguhê** *Nh. ant.* yan kafa kemiği. * **hestiyên bêçiyan** *Nh.* ayak parmak kemikleri. * **hestiyên bıhistınê** *Nh.* orta kulak kemikleri. * **hestiyê bırçi** *Nh.* içi delik kaval kemikleri. **hestiyê cênıkê** *Nh. ant.* şakak kemiği. * **hestiyê çena jêrin** *Nh.* alt çene kemiği. * **hestiyê çena jorin** *Nh.* üst çene kemiği. * **hestiyê eniyê** *Nh.* alın kemiği. * **hestiyê hınarıkê** *Nh.* elmacık kemiği. * **hestiyê kanıya çav** *Nh.* göz pınarı kemiği. * **hestiyê kemaxê** *Nh.* kalça kemiği. * **hestiyê kortıka çav** *Nh.* göz çukuru kemiği. * **hestiyê pani** *Nh.* topuk kemiği. * **hestiyê parsûyê** *Nh. ant.* kaburga kemiği. * **hestiyê patıkê** *Nh. ant.* art kafa kemiği. * **hestiyê poz** *Nh. ant.* burun kemiği. * **hestiyê qortix** *Nh. ant.* sağrı kemiği. * **hestiyê ranê** *Nh. ant. bn.* **hestiyê rûv.** * **hestiyê rûv** *Nh. ant.* apışarası kemiği. * **hestiyê sing** *Nh. ant.* göğüs kemiği. * **hestiyê şehê dest** *Nh. ant.* el tarağı kemiği. * **hestiyê şehê pê** *Nh. ant.* ayak tarağı kemiği. * **hestiyê tılıya** *Nh.*

parmak kemikleri. * **kêr gıha hesti** *bw.* bıçak kemiğe dayandı.
hestif *N.* hamuru tandırdan almak veya et vs. yi çevirmek için enli düz kepçe.
hesû [1] *N.* tele, vatka pamuğu.
hesû [2] *N. bn.* **aso.**
hesûd *rgd.* kıskanç, hain, çekemeyen. /**_ bûn** *L.* kıskanç olma, çekememe. /**_ i** *N.* kıskançlık, çekememezlik. /**_ i kırın** *L.* çekememezlik etmek.
hesûdand/ın *Lg.* *(dıhesûdine, bıhesûdine)* kıskandırmak, çekememezlik ettirmek.
heş *Nne. bn.* **hış.**
heşand/ın *Lg.* *(dıheşine, bıheşine)* dolgu yapmak. * **heşandına dranan** *bw.* diş dolgusu.
heşar [1] *rgd.* uyanık, bilinçli. /**_ bûn** *L.* uyanmak. /**_ geh** *Nx.* pusu. /**_ i** *N.* uyanıklık, bilinçlilik. /**_ kırın** L uyandırmak. *bn.* **şıyar.**
heşar [2] *N. S.* gizlenme, gizleme, gizlenme yeri. * **xwe heşar kırın** *bw.* gizlendiler.
heşeri 1.*rgd.* haşarı. 2.*N.* dişisiyle çok cinsi münasebette bulunmak istiyen hayvan.
heşıfand/ın *Lg* *(dıheşıfine, bıheşıfine)* 1. mürekkep dağıtan kağıt veya kalem. 2. tıkamak.
heşıfi/n *Lng.* *(dıheşıfe, bıheşıfe)* 1. mürekkebin dağılması fiili. 2. tıkanmak.
heşır *N.* kıyamet günü.
heşin *rgd.* yeşil. *bn.* **hêşin.**
heşinati *N.* 1. sebze. 2. yeşillik. *bn.* **sewz.**
heşt 1. *N. rgd.* sekiz *(8)* rakamı. /**_ an** *rgd.* sekizlere, sekize. /**_ em/emin** *rgd.* sekizinci. 2. *N.* hafta başı banyosu. * **iro heşta me ye** *bw.* bugün hafta başı banyo zamanımızdır.
heştdeh *rgd.* onsekiz. *bn.* **hejdeh.**
heştê *rgd.* seksen *(80).* /**_ yan** *rgd.* seksenlere, seksene. /**_ yemin** *rgd.* sekseninci.
heştır *N.* deve. /**_ van** *Nx.* deveci. *bn.* **hêştır.**
heştırme *N.* deve kuşu. *zoo.* **Struthio camelus.**
heştpê *N.* ahtapot.
heşû *N. bn.* **hesû1.**
heta *dç.* _ceye, _ciye kadar, _kadar, kadar, hatta. * **heta dûwayi** *rgp.* sona kadar, bitişe dek. * **heta hetayi** *rgp.* ebedi, sonsuz. * **em şer bıkın heta hetayi ko me azadıya xwe gırt** *bw.* bağımsızlığımızı için sonsuza kadar savaşacağız. * **heta mın xwe nas kır, emrê xwe xılas kır** *bw.* kendimi tanıyana kadar, omrümü tükettim anlamında atasözü. * **heta ko** *rgp. Ghk.* kadar, bile, hatta. * **heta ko ez nehatıme tu meçe** *bw.* ben gelmeyene kadar sen gitme. * **heta ko mın** *bw.* ben bile. * **heta ko mın negotıye agır mekın** *bw.* ben demeyene kadar ateş etmeyin. * **heta ko pereyê xwe negrım naçım** *bw.* paramı almayana kadar gitmem. * **heta ko tu bê, kwêsi dıçe ser darê** *bw.* sen gelene kadar tosbağa ağaca çıkar. * **roj heta êvari** gün akşamına kadar. * **heta vır** *bw.* buraya kadar.
hetan *N.* kalın pamuk veya yün ipliği *(kilim, çuval vs. yapmak için).*
hetar *N.* taş ocaklarında çalışan kimse.
hetav *N.* güneş, eski Kürtçede güneş ışığı.
hetavi *N.* güneş Tanrısına inanan Zerduştiliğe benzer eski bir din. Etiler tarafından inanılıyordu.
hetavi Kurd *Nh.* 1910-1911 de Türkçe-Kürtçe olarak istanbulda çıkan bir dergi.
heter *rgd.* inatçı
hetık *N.A.* 1. rezalet, skandal, başkalarının kötülüklerini açığa vurma, rezil olmalarına neden olma, suçlarını yüzlerine vurma veya skandal yaratma. 2. acizlik. * **bes te hetıka me bır** *bw.* yeter artık kafamızı şişirdin. /**_eti** *N.* rezalet, skandal. /**_i** *rgd.* rezil olan.
hetıkand/ın *Lg* *(dıhetıkine, bıhetıkine)* rezil etmek, küçük düşürmek, taciz etmek, usandırmak.
hetıki/n *Lng.* *(dıhetıke, bıhetıke)* rezil olmak, taciz olmak, can sıkıntısına uğramak.
hetite *N.* kendir, halat vs. bükmek için haç şeklinde demir veya ağaçtan alet. *bn.* **kirman.**
hetiw *rgd.* yetim, öksüz. /**_ baz** *Nx.* kulampara, oğlancı, homo. *bn.* **lewate.**
hetrek şiddetli darbe, sert vuruş.
hev *rgp. Ghk.* 1. birbirine. 2. beraber. 3. birleştirici, bir araya getirici kelime. * **anin ber hev** *bw.* yanyana getirmek, birbiriyle karşılaştırmak. * **bı hev ketın** *bw.* birbirine girmek, birbirine karışmak. * **bı hevre** *(pev re) rgp.* beraber, birlikte. * **danin ber hev** *bw.* yanyana koymak, karşılaştırmak. /**_ cıvandın** *L.* toplamak, biriktirmek, bir araya getirmek. * **hev du dan** *bwl.* kavga etmek, birbirlerine dalaşmak. * **hev du gırtın** *bwl.* ittifak etmek, birbirine arka

çıkmak, birbirine tutunmak. * **bı hev û du gırtın** *bw.* birbirine arka çıkmak veya tersine birbiriyle kapışmak. * **hev dûr** *rgd.* aralıklı, birbirinden uzak. /**– gırtın** *L.* birbirini desteklemek, birbirine tutunmak. * **jı hev çûn** *bwl.* ayrılmak, küsmek. * **jı hev danîn** *bw.* birbirinden ayırmak. * **jı hev deranîn** *bwl.* tasnif etmek, birbirinden ayırmak, birbirinden çıkarmak. * **jı hev ketın** *bwl.* birbirinden ayrılmak, dağılmak. * **jı hev kırın** *bwl.* ayırmak, ayırd etmek, bölmek. * **jı hev nêzîk** *bw.* birbirine yakın. * **jı hev vekırın** *bwl.* açmak, birbirinden çözmek. * **lı hev gıhandın** *bwl.* birbirine kavuşturmak, birleştirmek. * **lı hev hatın** *bwl.* barışmak, ihtilafı halletmek. * **lı hev ketın** *bwl.* birbirine karışmak, kavga etmek, birbirine girmek, iç içe girmek. *bn.* **hem.**

heval *N.* arkadaş, dost, yoldaş. /**–bendî** *N.* 1. dostluk, arkadaşlık. 2. ittifak. /**– bûn** *L.* arkadaş olmak, dost olmak. /**–darî** *N.* arkadaşlık, dostluk. /**–kar** *Nx.* yoldaş, dost, arkadaşlık taraftarı. /**–kıras** *Nh.* kadın pantolonu. /**–tî** *N.* arkadaşlık, dostluk. * **hevalan re hat guran re çû** *bw.* dost geldi, düşman gitti anlamında terim. * **hevaltî kırın** *bw.* arkadaşlık etmek, dostluk kurmak. * **hevalên parî naçın arî** *bw.* lokma dostundan hayır gelmez anlamında atasözü. * **heval û hogır** *bw.* dostlar ve yarenler.

hevalbend 1. *N.* kafadar, sempatizan, omuzdaş. 2. *rgd.* bağlı, sadık.

hevalok *N. ant.* meşime, son, plasanta. *bn.* **hıjî, pızdan.**

hevanî *N.* komplo, düzen.

hevanî/n *Lg (hev tîne, hev bîne)* 1. uydurmak, yakıştırmak. 2. birbirine ateş etmek. * **çend derew lı hev anîn** *bw.* bir kaç yalanı birbirine uydurmak.

hevbend 1. *rgd.* bitişik, birleştirilmiş, bağlı. 2. *Grm.* bağlı. *bn.* **hevedudanî.**

hevberkî *N.* mukayese, karşılaştırma. * **hevberkî hev kırın** *bw.* birbiriyle mukayese etmek.

hevbeş *N. rgd.* ortak, eşit, özdeş. /**– î** *N.* ortaklık, özdeşlik. /**– îtî** *N.* ortaklık. *bn.* **hevpar, hevpışk.**

hevcûre *Nh. rgd.* aynı cinsten olan.

hevcût *N. rgd.* benzer, eşdeğer.

hevda *rgd.* içiçe, birbirine girmiş. /**– bûn** *L.* içiçe girmiş olmak. /**– ketın** *L.* birbirinden ayrı düşmek, yıpranmak, eskimek. * **cılên mın helısîne û hev da ketıne** *bw.* elbiselerim eskimiş de iyice yıpranmış. /**– xıstın** *L.* yıpratmak, birbirinden ayırmak, sökmek. * **me erebê xwe hevda xıst** *bw.* arabamızı söktük yani parçalarını birbirinden ayırdık.

hevda/n *Lg (hev dıdın, hev dın)* 1. toplamak. 2. münakaşa etmek. * **wan lı ber dêrî hev dan** *bw.* kapı önünde kapıştılar.

hevdar *N. rgd.* ortak. *bn.* **hevbeş.**

hevdeh *N. rgd.* onyedi *(17).* /**– mîn** *rgd.* onyedinci.

hevdel *N.* un çorbası.

hevdem *rgd.* çağdaş.

hevdeng *(hevedeng)* 1. *rgd. Grm.* eş sesli, homonim. Mesela: **kar** = iş, güç. **kar** = kar, kazanç. **kar** = oğlak gibi. 2. *N.* kafiye, ses uygunluğu, ritim. 3. Kürtçede imlaları ayrı ve fakat telefuzları bir olan kelimeler de bu guruba girer. Mesela : **gûz, goz, gwîz** veya **jûjî, jîjî, jojî, jıjî** gibi.

hevdesazî *Nh.* örgüt. *bn.* **komel, rêxıstın.**

hevedudanî *Nh. Grm.* birleşik. * **bêjeyên hevedudanî** *Nh.* birleşik isimler. *bn.* **dumıl, duçeng, hevbend.**

hevenav *Nh. Grm.* cins isim.

Hevêdan *N.* Zirkan aşiretlerinden biri.

hevêrke *N.* 1. çevre, yöre. 2. çember. * **hevêrkeya roê** *Nh. ast.* güneş tekeri.

hevêşk *N. bn.* **qırş.**

hevêz *N.* ağıl. *bn.* **bêrî, hewş.**

hevgerm *N. rgd.* izoterm.

hevgır *N.* destek.

hevgırêdayî 1. *rgd.* birbirine bağlı, bitişik. 2. *N.* irtibat.

hevgihandêr *N.* derleyici.

hevgihandî *rgd.* derleme.

hevgihand/ın *Lg. (hevdıgihîne, hevgihîne)* derlemek.

hevhat/ın *Lg (hevtên, hevwerın)* anlaşmak, barışmak. *bn.* **peyman.**

hevırand/ın *Lg (dıhevırîne, bıhevırîne)* kırpmak, makasla koyun vs. kırpmak.

hevîr *N.* hamur. /**– helatın** *L.* hamurun kıvama gelmesi, ekşimesi. /**– kırın** *L.* hamur yapmak. /**– tırş** *Nh.* 1. mayalı hamur. 2. hamur mayası.

hevjale *N.* şarkı.

hevjîn *Nh. Lh.* beraber yaşamak, aynı yaşantıyı paylaşmak. * **hevjînî kırın** *Lh.* beraber yaşamak.

hevkar *N.* iş arkadaşı, iş birliği yapan. /**– i** *N.* iş arkadaşlığı, birlikte çalışma, kooperatif.
hevkar *Nx.* meslektaş. /**– i** *N.* 1. dayanışma, beraber çalışma, işbirliği. 2. yardımlaşma.
hevkırın *Lg (hev dıke, hev ke)* 1. anlaşmak. * **ew herdu heval lı hev nakın** *bw.* o iki arkadaş anlaşamıyorlar. 2. ayırmak.
hevlıng *N.* bacanak.
hevmana *N. Grm.* sinonim, aynı manayı veren ayrı kelimeler.
hevnasin *Nh.* tanışmak, tanışıklık.
hevnav *N.* adaş, aynı adı taşıyan.
hevnvis *Nh.* dosya. *bn.* **dosye.**
hevo *Nk.* yabani at sürüsü.
hevok *N.m. Grm.* cümle. /**– sazi** *Nhx.* cümle kuruluşu, sintaks. * **hevokê lebati** *Nh.* aktif cümle. * **hevokê tebati** *Nh.* pasif cümle.
hevor *N.* geyik veya karaca tekesi. *bn.* **gisk.**
hevotın [1] *N.* 1. talim, terbiye. 2. eğitim, öğretim.
hevot/ın [2] *Lg (1. dıhevotine, bıhevotine. 2. dıhêvoje, bıhêvoje)* 1. öğretmek, eğitmek, terbiye etmek. *bn.* **fêrkırın.** 2. korumak. *bn.* **hêvışandın.**
hevoti *N.* eğitim, terbiye. *bn.* **berhevi.**
hevpar *N. rgd.* hisse sahibi, ortak. *bn.* **hevbeş.**
hevpeyivin *N. m.* röpartaj. /**– kırın** *L.* röpartaj yapmak.
hevpeymani *Nh.* antlaşsma, ittifak.
hevpışk *N. rgd.* ortak, özdeş.
hevpişe *N.* meslektaş, mesai arkadaşı.
hevqas *rgp.* öylesine, o kadar, o kadar ki.
hevra *rgd. rgp.* birlikte, beraber.
hevran *N.* kavak ağacı. *bot.* **Populus.**
hevranebor *N. rgd.* antagonist, birbiriyle geçinemiyen.
hevrayi *N.* 1. ortaklık. 2. yol arkadaşlığı. *bn.* **hevrê.**
hevraz *N. cox.* yamaç. *bn.* **evraz.**
hevrês kırın *L. bn.* **veçının.**
hevrê *N. rgd.* yoldaş, yol arkadaşı, kader arkadaşı. /**– yi** *N.* yol arkadaşlığı, ortaklık.
hevrêz *N. Grm.* sıra ve hedefleri birbirine çok yakın olan kelime silsilesi. **mesela: Ga, mange, cange, gaboxe, gamêş. Kew, nêrekew, mari, mêkew** gibi.
hevrıng *N.* koyun kırpma makası. *bn.* **cew.**
hevrıst *N.* 1. ardıç ağacı. 2. lübnan ağacı. *bot.* **Juniperus.** 3. bir cins çam. *bn.* **evrıst.**
hevrışk *N.* yağa doğranmış ekmek yemeği. *bn.* **bıçırık.**
hevri *N.* yemek artığı, yenen şeylerden yiyenin diş artığı. * **şorba mın hevri me ke** *bw.* çorbamı karıştırma, yanı biri kaşığı batırıp ağzına götürür de tekrar kaşığı çorbaya dalarsa çorba **hevri** olur. Bir başka açıklamayla salya bulaşmış yiyecek.
hevrişım *N.* ipek, ipekli.
hevrû *N.* benzeme.
hevrûşi *N.* 1. müdahele, karışma, engel. 2. parazit. *(radyoda vs). bn.* **pelemar.**
hevsar *N. bn.* **hefsar.**
hevserdem *rgd.* muassır, çağdaş. *bn.* **hevdem.**
hevsê *N.* komşu.
hevta *N. bn.* **mina.**
hevteşe *N. rgd.* izomorf.
hevtone *rgp.* böyle, böylece.
hevûri *N.* 1. karaca. *zoo.* **Capreolus capreolus.** 2. üç yaşındaki teke, çepiç.
hev ve nin *Lg (hev ve dinin, hev ve nin)* birbirlerine sıkmak *(tüfek, silah vs.).* * **tıfıng lı hev anin** *bw.* birbirlerine tüfek sıkmak.
hevzık *N. bn.* **cêwi.**
hew [1] *dç.* son, hepsi, bu kadar, yok gibi anlamlar verir. * **hew dıxwım** *bw.* artık yemiyeceğim. * **hew têm** *bw.* gelemiyeceğim. burada olumsuzluk **'na'** edatı alan "naxwin veya nayêm" den farklıdır. Zira **'hew'** olumsuzluk edatında incelik veren bir durum var. mesela : **nayêm** = gelmem yerine **hew têm** deyimi söylenirse "kusura bakmayın gelemiyeceğim veya gelemem gibi bir anlam çıkar.
hew [2] *N.* 1. hap, tablet. 2. *rgd.* tek, biricik, tane. * **hew kırın** *L.* ağaçta taneleri tek tek toplamak. *bn.* **lıb, heb.**
hewa [1] *N.* hava, atmosfer. * **bı hewa ketın** *bw.* havalanmak, havaya kalkmak. * **bı hewa xıstın** *bw.* havaya uçurmak, havaya kaldırmak. * **hewa cıwa** *bw.* hava cıva, boş. /**– dan** *L.* hava vermek. * **hewa dan meşkê** tuluma hava vermek. /**– dar** *rgd.* havadar, temiz hava alan yer, yeleken, yeleç. /**– gırtın** *L.* hava almak. /**– lê hatın** havası iyi gelmek. /**– lê nehatın** havası iyi gelmemek. * **hewa sar e** *bw.* hava soğuktur. * **hewa xwaş** *bw.* güzel hava, hava hoş. * **hewa sayi ye** *bw.* gök açıktır, hava ay-

azdır. * **hewa tari bûn** *bw.* hava kararması. * **hewa vebû** *bw.* hava açıldı.
hewa [2] *N.* gök, sema, yukarı. /**... peyman** *Nh. P.* hava kuvvetleri, hava yolları. /**... yi** *N. rgp.* 1. havaya ait, havayla ilgili. 2. *rgd.* havayi, boş. * **çeki hewayi** *bw.* hava silahları. *bn.* **bırah.**
hewale [1] *N. A.* havale, gönderme. -posta vs. - *bn.* **şandın.**
hewale [2] *N.* balkon.
hewan [1] *N.* tabak edilmiş ve içine zahire vs. koymak için tuluk. *bn.* **heban.**
hewan [2] *N.* barınmak, sükunet bulmak.
hewanê ardan *N.* iteği, un elerken yere saçılmaması için altına serilen bez.
hewand/ın *Lg* *(dıhewine, bıhewine)* barındırmak, sevgiyle karşılamak, sığınan birini kabul etmek, bağrına basmak, sevmek. *bn.* **hez kırın, pêrgin.**
hewante *rgd.* avanta, faydasız, beyhude, bir işe yaramaz. * **bı hewante jiyan** *bw.* boşuna yaşamak.
hewar *B. bn.* **hawar.**
hewari *N.* 1. büyük çadır otağ. 2. *bn.* **hawari.**
hewber *N.* astar.
hewcar *N.* karasaban. * **hewcarê hesıni** *Nh.* pulluk.
hewce *rgd. A.* muhtaç, lüzum, lazım. /**... bûn** *L.* muhtac olmak, lazım olmak. /**... dar** *rgd.* muhtaç, ihtiyacı olan. /**... dari** *N.* ihtiyaç, gereksinim. /**... kırın** *L.* muhtac etmek, gerektirmek. /**... yi** *N.* muhtaclık, ihtiyaç hali. * **hewceyi tışteki bûn** *bw.* bir şeye ihtiyaç duymak.
hewd [1] *N.* fide dikilen tarhlar. *bn.* **sadırgeh.**
hewd [2] *N.* 1. banyo, havuz. 2. yalak, cendere. *bn.* **hewz.**
hewdel *N.* 1. un ve bulgur ufağından yapılan bir yemek. 2. yeni doğan buzağı vs.ye verilmek üzere yapılan bulamaç. *bn.* **çolık, gebol.**
hewe pro. siz, sizi, sizin. *bn.* **we, wa.**
hewedar *Nx.* iltimas. /**... i** *N.* iltimaslık. /**... kırın** *L.* iltimas etmek.
hewer *N.* alıştırmak, talim.
hewes *Nne.* heves. /**... kar** *N. rgd.* hevesli, amatör. /**... kari** *N.* heveslilik, hevesli olmak. /**... kırın** *L.* heves etmek. * **hewesa xwe gırtın** *bw.* hevesini almak. * **hewesa xwe ma** *bw.* hevesi kaldı.
hewêc *N.* fiğ, burçak, mercimek gibi baharda ekilen baklagiller.
hewêdi *N.* şahman cinsine benzer fakat beyaz renkli taneli, ağır bir buğday cinsi.
hewên *N. bn.* **haveyn.**
hewêrde *N.* çalı kuşu. *zoo.* **Troglodytes troglodytes.**
hewês *N.* 1. el ayası. *bn.* **kefa dest.** 2. *bn.* **kersım.**
hew hew *B.* köpek sesi, hav hav.
hewısand/ın *Lg* *(dıhewısine, bıhewısine)* öğrenmek, alışmak. *bn.* **hin bûn, fêr bûn.**
hewi *(hewê) N.* kuma, aynı adamın birden fazla karılarının birbirine çağırmaları. /**... ti** *N.* kumalık.
hewic *N. bn.* **rıtıl.**
hewin *Nne.* niyaz. /**... kırın** *L.* niyaz etmek.
hewl *N. A.* gayret, çaba, çabalama. /**... dar** *N. rgd.* müteşebbis.
hewldan *Lng.* *(hewl dıde, hewl de)* çabalamak, gayret göstermek. *bn.* **melavi kırın.**
hewn *N. bn.* **kêf.**
hewnas *N.* ırgat başı.
hewq *N.* 1. basamak, merdiven basamağı. 2. sebze bahçesi. 3. sıvıların bir yerde birikmesi, göl olması. *bn.* **pêpelûg, hopık.**
hewr [1] *N. bn.* **ewr.**
hewr [2] *N.* sünger.
hewr [3] *N.* kavak. *bn.* **spindar.**
hewran *N. bn.* **hevran, evran.**
hewraz *N. cox.* yokuş, dik arazi. *bn.* **hevraz.**
hewreban *N.* merdivenlerin dama çıkan ve ekseri üstü kapalı kısmı. *bn.* **xelpeng.**
hewrıs *N. bn.* **evrıst.**
hewsar *N. bn.* **hefsar.**
hewsele *N. A.* havsala.
hewş *N.* avlu, etrafı ekseri dal, ağaç veya çalı-çırpı ile kaplı, üstü açık keçi, koyun ağılı. *bn.* **asitan.**
hewşan *N. rgp.* havaların ısınması ve avlularda yatma mevsimi, takriben haziran-temmuz.
hewşar *N.* iri ve kuvvetli bir köpek cinsi, pizdar köpeği. *bn.* **hawşar.**
hewşeng *N.* 1. stadyum. 2. arena veya gibi yerler.
hewt *rgd. Z. S. bn.* **heft.**
hewz *N. A.* havuz, sarnıç, su deposu.
hey! *B.* hey, ey! ünlemi. * **hey hewar!** *bw.* imdaaat!. * **hey dad** *bw.* ey adalet!.
heya [1] *rgp. dç.* kadar. * **heya vıra** *bw.* buraya kadar. *bn.* **heta.**
heya [2] *N.* haya, ar, utanma. *bn.* **şerm, fedi.**
heyal *N. A.* hayal. /**... perest** *rgd.* hayalci. *bn.*

xıyal.

heyam *N.* çağ. *bn.* **hemdem.**

heyas 1.*N. ant.* ayak parmaklarının ucu. 2. *N.* ayak ucuna basarak yürüme.

heyase *N.* kemer. -ekseri işlenmiş şekli-.

heyat *N.A.* hayat. *bn.* **jin.**

heyber *N. bn.* **mıjar.**

Heyderan *N.* Van, Siverek ve Dersim havalisinde büyük bir Kürt aşireti.

heyderi *N.* bir cins küpe.

heye [1] *L.* 'hebûn' yardımcı fiilinin şimdiki zaman hali. 2. bir şey için 'vardır' cevabı.

heye [2] *rgp. Ghk.* belki, belki *de.* * **heye ko** *rgp.* olur ki, olabilir ki. * **heye ko ez bêm** *bw.* belki gelirim. * **heye ko ez neyêm** *bw.* olurki gelmem, belki gelmem.

heyet *N.A.* heyet. * **heyeti idarî** *Nh.* idare heyeti. *bn.* **cıvat.**

heyf *N. m.* 1. üzüntü, acıma. 2. pişmanlık, nedamet. 3. öc, intikam. * **heyf e** *bw.* yazıktır, günahtır. * **heyfa mın lı wi tê** *bw.* ona acıyorum, onun durumuna üzülüyorum, ona kıyamıyorum. /**– gerandın** *L.* intikam sürdürmek. /**– gırtın** *L.* intikam almak, öc almak. /**– hılanin** *L.* öc almak, intikam almak. * **heyfa xwe jê hılanin** *bw.* birinden intikam almak. * **heyfa xwe lı yeki hatın** *bw.* birine acımak, biri için üzülmek. /**– hatın** *L.* kıyamamak, esirgemek. * **heyfa mın tê wan xortên cıwan** *bw.* o gençlere acıyorum. /**– hıştın** *L.* birinden öcü olmak, intikamını alamamak. /**– mayin** *L.* intikam kalmak. * **nan heyf e, mavêje** *bw.* ekmek günah *(yazık)* tır, atma.

heyıdi *rgd.* sıradan, alelacele.

heyırand/ın *Lg (dıheyırine, bıheyırine)* şaşırtmak, hayran ettirmek.

hıyıri/n *Lng. (dıheyıre, bıheyıre)* şaşmak, şaşırmak, hayran kalmak. * **lê heyıri man** *bw.* bir şeye şaşırmak, hayran kalmak. *bn.* **heyran.**

heyi [1] *N.* 1. varlık, var olan şey, şeyler. 2. servet.

heyi [2] *N. ant.* seks organları, testisler.

heyin *N.* var olmak, mevcudiyet. *bn.* **hebûn.**

heykel *N.* heykel. /**– traş** *Nh.* heykeltraş, heykel yapan. *bn.* **peyker.**

heyle *N.* bir aşık kumar oyunu.

heylê! *B.* heyhat! ünlemi -dişil için-

heylo! *B.* heyhat! ünlemi -eril için-

heyok *N.* nesne.

heyran [1] *B.* hayran, azizlik, sevgi verici ünlem. /**– bûn** *L.* hayran olmak. * **ez heyrana wan çavên reş bım** *bw.* kara gözlere hayran olayım. /**– kırın** *L.* birine bir şeye hayran etmek.

heyran [2] *N.* antilop. *bn.* **ask.**

heyret *B.A.* hayret, şaşırma. /**– bûn** *L.* hayret olmak. /**– kırın** *L.* hayret etmek. /**– man** *bw.* hayret kalmak.

heyşt *rgd.N.* sekiz. *bn.* **heşt.**

heyştê *N.rgd. bn.* **heştê.**

heyte *N.* inzibat, askeri polis.

heytehol *N. bn.* **şemate.**

heyûla *N. A.* evrenin ilk maddesi, büyüklüğü, sonsuz görünüm.

heyv [1] *N. m.* ay, hilal, dünyamızın uydusu. /**– derketın** *L.* ay doğması. /**– helatın** *L.* ay doğması. * **heyv çûn avan** *bw.* ayın batması. * **heyv hate gırtın** *bw.* ay tutulması. * **heyva çarde şevê** *bw.* ayın ondördü. * **heyvê şiv xwarıye** *bw.* ayın geç doğması. * **heyv panzdeh bûn** *bw.* ayın 15. ci günü. *bn.* **hiv.**

heyv [2] *N.* yılın on ikide biri, ay, 30 gün. * **dı heyva gulanê de** *bw.* mayıs ayında.

heyveron *Nh.* mehtap, ay ışığı.

heywan *N.* hayvan. * **heywanên kedi** *bw.* ehli hayvanlar. * **heywanên kovi** *bw.* yabani veya vahşi hayvanlar. * **heywanên dırınde** *Nh.* yırtıcı hayvanlar. *bn.* **dırınde, lawır, gıyandarwêr.**

hez *Nne.* sevgi, istek. /**– bûn** *L.* sevilmek. /**– kırın** *L.* sevmek, beğenmek, hoşlanmak, aşık olmak. * **jê hez kırın** *bw.* birini veya bir şeyi sevmek, ondan hoşlanmak. * **ez dê û bavê xwe hez dıkım** *bw.* ben anne ve babamı seviyorum. * **ez te hez dıkım** *bw.* seni seviyorum. * **ez jı welatê xwe hez dıkım** *bw.* vatanımı seviyorum. * **hezkırına dıl** *bw.* gönül sevgisi. *bn.* **heji, hebandın.**

hezand/ın *Lg. bn.* **hejandın.**

hezar *N. rgd.* bin *(1000)* rakkamı. /**– an** *rgd.* binlerce, binlere, binlercesi. /**– emin** *rgd.* bininci. /**–i** *rgd.* bini, bine, bininciye. * **sala hezari** *bw.* bininci sene. * **hezar derdê Kurda heye** *bw.* Kürtlerin bin türlü derdi var. * **hezar cari got** *bw.* bin defa söyledim. * **hezar gırot hezar fırot, illam dı xetê cot** *bw.* bin aldım bin sattım, topraktan iyisini bulamadım.

hezargez *bn.* **hızargez.**

hezarpê *Nh. bn.* **şehê mêr.**

hezarpırtık *Nh. ant.* işkembede bir parça. *bn.* **loxane.**
hezaz *N.* yer kayması, heyelan, kayşa, göçü. * **hezaz lê ketın** *bw.* yer kayması, heyelan olmak.
hezeran *N.* baston yapılan bir kamış. 2. bambu.
hezhez *N.* güvercinlerin yuvalandıkları yer.
hezır *N. bn.* **hızır.**
heziran *N.* 1. haziran ayı. 2. bir armut cinsi.
hezin *rgd. A.* hazin.
hezm *N. m.* hazım, sindirim.
hezret *rgd. A.* hazret, aziz *(Hz). bn.* **ezbeni.**
hezring *N.* 1. dağlama demiri. 2. teessüf, üzüntü.
Hezro *N.* Bitliste bir köy, Diyarbakırda bir kaza.
Hezzo *N.* Sason ve Kozluk ilçe merkezi.
hê *dç.* daha, henüz, hala. * **mın ev pırtûk hê temam nekırıye** *bw.* ben bu kitabı daha tamamlamadım. * **hê ji berf heye** *bw.* hala kar var. * **ez hê hatım** *bw.* henüz geldim.
hêcet *N.* bahane. *bn.* **bafık, hêncet.**
hêcın *N.* çift höyüklü deve.
hêcız *N. A.* haciz.
hêç *rgd. rgp. dç.* hiç, boş. * **çı bıki ji hêç e** *bw.* ne yapsan da hiçtir. * **hêç kesek nine** *bw.* hiç kimse yok. *bn.* **hiç.**
hêçand/ın *Lg (dıhêçine, bıhêçine)* 1. tecrübe etmek. 2. hiçleştirmek.
hêçi *N. m.* kızgınlık, kuduz. *bn.* **hêrs.**
hêdan *N. bn.* **şık.**
hêdi *rgd.* yavaş. /**... bûn** *L.* yavaş olmak. /**... hêdi** *rgd.* yavaş yavaş. /**... ka** *rgd.* yavaşça, gizlice. /**... kırın** *L.* yavaşlatmak.
hêdina *rgp.* bundan böyle.
hêj *rgd. rgp.* henüz, daha. * **hêj bêtır** *rgd.* daha çok, daha fazla. * **hêj pırtır** *rgd. rgp.* fazlasıyla, ziyadesiyle.
hêja *rgd.* iyi, değerli, geçerli. /**... bûn** *L.* iyi olmak, değerli olmak. /**... kırın** *L.* iyileştirmek. /**... tır** *rgd.* daha iyi, daha güzel. /**... tırin** *rgd.* en iyi, en güzel. /**... yi** *N.* iyilik, güzellik. * **hêjayi mal i dınê** *bw.* dünya malına bedel. * **hêjaye ko tu hati** *bw.* iyi ki geldin.
hêjan *L. N.* değer bulmak, değer kazanmak, kıymetlenmek. 2. *rgd.* aziz, sayın.
hêjand/ın *Lg (dıhêjine, bıhêjine)* değerlendirmek, kıymetlendirmek. 2. sallamak, titretmek. *bn.* **hejandın.**
hêjar *rgd.* fakir, zavallı. *bn.* **hejar.**
hêjir *N.* incir. *bot.* **Ficus.** * **hêjiri dırhi, hêjiri herkevani, hêjiri hêknati, hêjiri rıjık, hêjiri şıngali.** bu çok incir türlerinin türkçesini bulamadık.
hêjiri bengal *N.* hint inciri. *bot.* **ficus bengalensis.**
hêjmar *N.* sayı, rakam. *bn.* **hejmar.**
hêjmartın *L. bn.* **hejmartın, jmartın.**
hêk *N.* yumurta. * **hêk coq kırın** *bw.* yumurta tokuşturmak. /**... kırın** *L.* yumurtlamak. * **hêke rûn** *bw.* yağda yumurta, omlet. /**... şıkandın** *L.* yumurta kırmak. *bn.* **hêlke.**
hêkani *rgd.* yumurta şeklinde, oval.
hêkel *N. ant.* yumurtalık. *bn.* **hêlke.**
hêki *N.* örgü, örgücülük. /**... kırın** *L.* örmek. /**... yer** *Nx.* örgü ören, örgücü. *bn.* **mûnandın, mûnin, honandın.**
hêl [1] *N. m.* civar, çevre, taraf, yön. * **lı hêla çepê** *bw.* sol tarafta.
hêl [2] *N. ant.* taşak, testis. *bn.* **gun, hêlke.**
hêl [3] *N.* kakule. *bot.* **elettaria cardamomum.**
hêla/n *Lg (dıhêle, bıhêle)* bırakmak. *bn.* **hıştın.**
hêlane *N. bn.* **hêlin.**
hêlanek *N.* salıncak. *bn.* **hêlekan, deydık.**
hêle *N.* silahsız keklik avı, yaban kuşları avı. * **dıçın hêlê.** silahsız keklik avına gitmek.
hêlekan *N.* salıncak, mancınık.
hêlık *N. ant.* 1. taşak, testis, husye, erkek yumurtaları, er bezi. 2. küçük çocukların cücüğüne de denir. *bn.* **gun, hêl, hêlke, rıtıl.**
hêlıksan *rgd.* inatçı, şerir. *(nedense ekseri çocuklar ve kadınlar için söylenir)*
hêlım *N. S.* tutkal.
hêlınc *N. S.* öğümek, kusmaya çalışmak.
hêlışt/ın *Lg (dıhêlışe, bıhêlışe)* bırakmak. *bn.* **hıştın.**
hêli ayna. *bn.* **hili.**
hêlin [1] *N.* yuva. /**... çêkırın** *L.* yuva yapmak. /**... kırın** *L.* yuvalanmak. * **hêlina kewê** *bw.* keklik yuvası. * **hêlina çûikê** *bw.* serçe yuvası.
hêlin [2] *L. (dıhêle, bıhêle)* bırakmak. *bn.* **hêlan, hıştın.**
hêlkan *N.* salıncak. * **şewqa sobê weke hêlkanê dıhejıya** *bw.* sobanın ışığı salıncak gibi sallanıyordu. *bn.* **hêlanek.**

hêlke *N. ant. S.* yumurta. * **hêlkeyi deleme** *Nh.* rafadan yumurta. * **hêlkeyi gun** *Nh.* taşak yumurtası. * **hêlkeyi kulav** *bw.* sert pişmiş yumurta. * **hêlkeyi şeytanoke** *Nh.* salyangoz. /- **yi** *rgd.* yumurta şekli, oval.
hêlpısing *N.* kedibaşı otu. *bot.* **Galeopsis tetrahit.** *bn.* **gunpısik.**
hêman *N.* unsur, öğe, faktör.
hêmıc *N. rgd.* çürümeye yüz tutmuş elbise, kumaş vs. *bn.* **hıncırin.**
hêmın 1. *rgd.* ağırbaşlı, soğukkanlı, sakin. 2. *N.* sükunet, rahatlık, sessizlik. /- **i** *N.* ağırbaşlılık, soğukkanlılık, sûkunet. *bn.* **aram**
hêmin 1. *rgd.* ıslak, sulak, nemli, yaş, rutubet. 2. çürümek -elbise vs. - *bn.* **hêmıc.**
hêna/n *Lg (dıhêne, bıhêne)* getirmek. *bn.* **anin.**
hêncet *Nne. m.* bahane, sebep. * **bı hênceta gerin** *bw.* mana bulmak, bahane aramak. *bn.* **bafık, hêcet.**
hênıj *N.* uyuklama.
hênıjand/ın *L. (dıhênıjine, bıhênıjine)* uyuklatmak, dalgınlığa sokmak.
hênıji/n *Lng. (dıhênıje, bıhênıje)* uyuklamak, dalıp gitmek. * **lı ser xwe de dıhênıje** *bw.* dalıp gidiyor. *bn.* **ponıjin.**
hênık *rgd. bn.* **honık.**
hêram *N.* kadın çarşafı. gelinlik, Kürt düğünlerinde renkli gelinlik.
hêrran *Lg (dıhêrre, bıhêrre)* öğütmek. *bn.* **hêrrin.**
hêrand/ın *Lg (dıhêrine, bıhêrine)* öğütmek. * **dan hêrandın** *bw.* öğüttürmek, öğütmeye vermek. .
hêrdın *Lg (dıhêre, bıhêre)* öğütmek. *bn.* **hêrrin.**
hêre *N.* 1. erkeklere ait oda, selamlık. 2. seyir. /- **kırın** *L.* seyretmek. *bn.* **nêrin.**
hêrgız *dç.* 1. illede. 2. ebedi, daima. 3. herzaman, durmadan.
hêrıfand/ın [1] *Lg (dıhêrıfine, bıhêrıfine)* devirmek, yıkmak. *(duvar, yığın gibi veya istif edilmiş şeyleri yıkmak, devirip dağıtmak).* * **sergin hêrıfandın** *bw.* tezek yığınını devirmek.
hêrıfand/ın [2] *Lg (dıhêrıfine, bıhêrıfine)* bir şeyi toz haline getirmek, ezmek. Aslında bu ikinci şekil "hêrandin" fiiliyle karışıyor.
hêrıfi/n *Lng. (dıhêrıfe, bıhêrıfe)* yıkılmak, yıkılıp dağılmak, devrilmek *(bina veya dikili bir şey veya yığın vs).*
hêrık *N. ant.* 1. işkembe. 2. taşlık. *bn.* **geprûg, xaş.**
hêrıng *N.* elek.
hêrri/n *(hêrin) Lg (dıhêre, bıhêre)* öğütmek, öğüterek ezmek. * **aş genım dıhêre** *bw.* değirmen buğday öğütür. * **mışk dîwêr dıhêre** *bw.* fare duvarı kemirip deliyor. * **kurm darê dıhêre** *bw.* kurt ağacı öğüterek deliyor.
hêro *N.* hatmi çiçeği. *bot.* 1. **ketmia.** 2. **Althea officinalis.** *bn.* **hiro.**
hêrs *N.* sinir, asap, hırs. /- **bûn** *L.* sinirlenmek. /- **ketın** *L.* sinirlenmek. /- **kırın** *L.* sinirlendirmek, kızdırmak.
hêrsok *rgd.* sinirli, çabuk kızan. *bn.* **hêçi.**
hêrûn *Nh. rgd.* yağda kızartılmış yumurta, omlet. *bn.* **hêk.**
hêsan *rgd.* kolay. /- **bûn** *L.* kolay olmak. /- **i** *N.* kolaylık. /- **kırın** *L.* kolaylaştırmak. *bn.* **asan.**
hêsand/ın *Lg. (dıhêsine, bıhêsine)* kolaylaştırmak.
hêse *N. A.* hisse, pay.
hêsin *N.* madde, öz.
hêsir *N. rgd.* esir. *bn.* **êsir, dil, gırti.**
hêstır *N. m.* 1. katır. /- **van** Nx. katırcı. *bn.* **qantır.** 2. gözyaşı. *bn.* **rondık, hıstêr.**
hêşi [1] *N.* rüzgarın çukurlara yığdığı kar. *bn.* **bakut, sefi.**
hêşi [2] *N.* 1. çadır saçağı. 2. kalın halat. *bn.* **hişi.**
hêşin *N. rgd.* 1. yeşil. /- **bûn** *L.* yeşermek, bitmek. -bitkiler için /- **kırın** *L.* yeşertmek, yeşil renge boyamak. Nebat ve bitki renklleri için yeşil, ekseri canlı veya yaşıyan varlıklar için yeşil. cansızlar için *bn.* **kesk.** 2. Bu kelime bazı yerlerde mavi rengi içinde kullanılırsada yanlıştır, bunun için bak **şin.**
hêşinati *N.* sebze. Ekseri marul, salatalık, pancar, yenen bitki vs. için kullanılır. /- **fıroş** *Nh.* sebze satan, manav.
hêşinboz *rgd. bn.* **şinboz.**
hêşiv *N.* çadır önüne yapılan siperlik. * **dı hêşiva malê de** *bw.* ev önündeki siperlik içinde.
hêştın *L. bn.* **hıştın.**
hêştır *N.* deve. *bn.* **heştır.**
hêştırpılıng *Nh.* güney Afrikada yaşayan bir hayvan. *Lat.* **Okapia johnstoni.**
hêşû *N.* birleşik salkım. *ing.* **panıcle.** *bn.* **gûşi.**
hêt *N. ant.* oyluk, but. /- **êş** *N. Bj.* siyatik. *bn.*

teşk, ran.
hêtûn *N. bn.* **êtûn, kûre.**
hêvên *N. bn.* **haveyn.**
hêvi *N.* umut, ümüt, rica, beklenti, yalvarış. **/– dan** *L.* umut vermek. **/–dar** *rgd.* umutlu, ümütlü, ümüt eden. * **hêvidarım ko tu têyi** *bw.* ümüt ederim ki sen gelirsin. **/– kırın** *L.* ümüt etmek. * **lı hêvıya man** *bw.* birini veya bir şeyi beklemek. * **ez lı hêvıya te mam** *bw.* seni bekledim. * **hêvıya mın e ko** *bw.* umut ediyorum ki.
hêwayi *N.* rutubet, nemlilik. *bn.* **rewa, hêmın.**
hêwer *N.* kadının kocasının kardeşine çağrısı. **/– jın** *Nh.* kadının koca kardeşinin karısına çağrısı. **/– za** *Nx.* kadının kocasının yeğenleri. *bn.* **ti.**
hêwır *N.* 1. barınak, mesken, konut, konulacak yer. 2. cesaret. 3. tünek. 4. tüneme.
hêwırand/ın *Lg (dıhêwırine, bıhêwırine)* 1. kondurmak, barındırmak. 2. cesaret ettirmek, cesaret vermek.
hêwırin *L. (dıhêwıre, bıhêwıre)* 1. konmak, yerleşmek, kuşların konması, inmesi. 2. cesaret etmek. * **teyr lı darê dıhêwırın** *bw.* kuşlar ağaçlara konarlar. * **ez newêrım jı avê derbaz bım** *bw.* sudan geçmeye cesaret edemiyorum. * **mêş dıhêwırın** *bw.* arılar konar. *bn.* **wêrin.**
hêz *Nne.* 1. kuvvet, güç, metanet. 2. askeriyede alay. * **amiri hêz** *Nh.* alay komutanı. * **hêzê berkêşanê** *bw.* üretim güçleri * **hêz i pêşmerge** *bw.* pêşmerge kuvvetleri.
hêzan *rgd.* kuvvetli.
hêzar *N.* çarşaf. *bn.* **hêram.**
hêzım *N. S. bn.* **êzıng.**
hıbr *N.* yazı mürekkebi.
hıcre *N.* 1. hücre. 2. medrese odaları.
hıçhar *N.* kırmızı biber.
hıdûd *N. A. bn.* **sinor.**
hıjdeh *rgd. bn.* **heştdeh.**
hıjdehi *N.* mesire zamanı.
hıji *N. ant. bn.* **hevalok.**
hıjmekar *Nne.* imrenmek. *bn.* **bujin, bıjin.**
hıkım *N. m. A.* hüküm, karar. **/– kırın** *L.* hükmetmek. **/– xwari** *rgd.* mahküm, hüküm giymiş. *bn.* **hukm.**
hıkmet *N. A. bn.* **hekmet.**
hıkûmat *(hıkûmet) N. A. bn.* **hukumat.**
hılal *N.* kürdan.
hılani/n *Lg (hıltine, hıline)* 1. kaldırmak, yükseltmek. 2. saklamak, muhafaza etmek. *bn.* **helanin2.**
hılavêt/ın *Lng. (hıldavêje, hılavêje)* 1. at veya eşek tipi hayvanların arka ayaklarının ikisiyle birlikte çifte atması. 2. kıç atmak.
hılawistın *Lg (1. dıhılawise, bıhılawise. 2. hıldıawise, hılbıawise)* asmak. *bn.* **daleqandın.**
hılbehin Lnk. *(hılbedıbe, hılbebıbe)* sıçramak, sıçrayarak kalkmak. * **kuro! hılbe jı dûkanê** *bw.* ulen! çık dükkanımdan. *bn.* **xıldan, xıl, xılbe.**
hılber *N.* ürün.
hılberand/ın *Lg (hıldıberine, hılberine)* üretmek. * **pergalên hılberinê** *bw.* üretim araçları.
hılberi/n *Lnk.* üremek. * **mikrob jı kırêtıyê têne hılberin** *bw.* mikrop pislikten ürer.
hılberini *N.* üreüm.
hılbıjart/ın *Lg (hıldıbıjêre, hılbıjêre)* seçmek. *bn.* **helbıjartın.**
hılbıjarti seçilmiş. *bn.* **helbıjraw.**
hılbıjêr *N.* seçmen.
hılbû/n *Lg (hıldıbe, hılbe)* 1. yanmak *bn.* **vêketın.** 2. kalkmak, *(toprak, tahta veya sabit veya yapışmış şeyler için). bn.* **helbûn.**
hılcınıqand/ın *Lg (hıldıcınıqine, hılcınıqine)* müthiş korkutmak, ürpertmek, korkudan sıçratmak.
hılcınıqi/n *Lng. (hıldıcınıqe, hılcınıqe)* sıçramak, ürpermek, acı korkmak. *bn.* **cer[illegible]**
hılçınandın *L. bn.* **helçınandın.**
hılçıni/n [1] *Lg (hıldıçıne, hılçıne) bn.* **helçının.**
hılçıni/n [2] *Lg (hıldıçıne, hılçıne)* sarmak, masure sarmak.
hılço *N.* elbise askısı.
hılda/n *Lg (hıldıde, hılde) bn.* **heldan.**
hılgavt/ın *Lg. (hıldıgavêje, hılgavêje)* kaldırmak. *bn.* **rakırın, heldan, helkırın, bılınd kırın.**
hılgırt/ın *Lng. (hıl dıgıre, hılgıre) bn.* **helgırtın.**
hılhat/ın *Lnk. (hıltê, hılê)* 1. yukarıya doğru kalkmak, kabarmak. 2. doğmak *(gök cisimleri için). bn.* **helatın.**
hılhılok *N.* kiraz familyasından bir ağaç. *bn.* **helalûk.**
hılf *N.* * **hılfa wi çûbû ser û kêfa wi pê re dıhat** *bw.* bu kelimenin türkçesini bulamadığımız için cümle içinde kul-

landık.*(Mardin yöresi)*
hılket/ın *Lng. (hıldıkeve, hılkeve)* tırmanmak, merdiven çıkmak.
hılkır/ın *Lg (hıldıke, hılke) bn.* **helkırın.**
hılkışand/ın *Lg. (hıldıkışine, hılkışine) bn.* **helkışandın.**
hılkışıyan *(hıldıkışe, hılkışe) Lng. bn.* **helkışıyan.**
hılkışin *(hıldıkışe, hılkışe) Lng. bn.* **helkışin.**
hılm *N. bn.* **helm.**
hılmaşt/ın *Lg (hıldımaşe, hılmaşe)* 1. katlayıp bağlamak. mesela: at veya öküz kuyruğunu toparlayıp bağlamak. 2. derli-toplu olmak.
hılmıştı *rgd.* derli-toplu. * **nêrıki kovi û hılmıştı** *bw.* vahşi ve gürbüz bir teke.
hılo! 1. *B.* kalk, fırla!. 2. *N.* bir ot cinsi. *bn.* **kefkefok.**
hılpeki/n *Lng. (hıldıpeke, hılpeke) bn.* **helpekin.**
hılperi/n *Lng. (hıldıpere, hılpere)* sıçramak, ürkmek. *bn.* **helcenıqin, hılcenıqin.**
hılperıştl/ın *Lg (hıldıperışe, hılperışe)* tırmanmak. *bn.* **hılkışıyan.**
hılqetand/ın *Lg (hıldıqetine, hılqetine)* yukardan aşağıya yırtmak. *bn.* **qiş kırın.**
hılşand/ın *Lg (hıldışine, hılşine)* **helşandın.**
hılşıya/n *Lng. (hıldışe, hılşe)* üçüncü şekil fiil çekimidir. yıkılma, çökme anlamı verir.
hılû *rgd.* düz, pürüzsüz, saydam. /**— bûn** *L.* düz olmak, saydam halde olmak. /**— kırın** *L.* pürüzsüz hale getirmek, saydamlaştırmak.
hılûl *N. A.* bir ruhun ölümden sonra bir başkasına geçmesi.
hılûreşk *N.* kara erik. *bn.* **incas.**
hılweşandın *Lg (hıldıweşine, hılweşine) bn.* **helweşandın.**
hılweşıya/n *Lng. (hıldıweşe, hılweşe)* üçüncü şekil fiil çekim halidir. çökmek, yıkılmak anlamındadır.
hım *Ghk.* hem. * **hım lı vır, hım lı wır** *bw.* hem burda, hem orda. * **hım tere, hım tê** *bw.* hem gider, hem gelir. *bn.* **hem.**
hımbıl *rgd.* hantal, uyuşuk.
hımhım *B.* hum hum diye ses çıkarmak, ıhhı ıhhı etmek.
hımmet *N. A.* himmet.
hın *rgd. rgp.* bir az, bazı, diğeri. * **hın bı hın** *bw.* gitgide, gittikçe. * **hınên dın** *rgp.* diğerleri, bir başkaları. * **hın caran** *rgd.* bazan.
hınar *N.* nar, nar ağacı. /**— in** *rgd.* nar çiçeği rengi. 2. narla ilgili.
hınare *N.* 1. gönderilen şey. 2. mesaj.
hınarık *N. ant.* elmacık kemiği.
hınari *N. m.* hıçkırık. /**— anin** *L.* hıçkırmak.
hınart/ın *Lg (dıhınêre, bıhınêre)* 1. göndermek, haber yollamak. 2. postalamak. *bn.* **nardın, şandın.**
hınarti *N.* elçi, ulak, gönderilen, götüren, mesaj.
hınav *N. ant.* iç organların tümü.
hınban *N. bn.* **humban.**
hınbaneborine *Nh.* tombalaya benzer bir Kürt oyunu. Hêjar tarafında yazılan sözlüğün ön tarafına da bu kelime yazılmış. gözünü kapatarak torbadan bir numara veya kur'a vs. çekmek oyunu.
hıncırand/ın *Lg (dıhıncırine, bıhıncırine)* 1. bez, kumaş vs. yi ezmek veya ezilmiş hale getirmek, lime lime etmek. 2. sıkıştırmak, sıkmak.
hıncıri/n *Lng. (dıhıncıre, bıhıncıre)* ezilmek, lime lime olmak. -ekseri bez, kumaş vs. için söylenir.
hınd *rgp.* yan, nezd, kadar. kuzey Kürtçede **'cem, ba'** kelimeleri yerine kullanılır. * **ez çûm hındê wi** *bw.* onun yanına gittim. * **dengê te heta hındê me hat** *bw.* sesin yanımıza kadar geldi.
hındav *N.* yön, istikamet.
hınde *rgp. rgd.* öylesine, ...o kadar, ...eğer. * **hınde car** *rgp.* bazen. * **hınde kes vi nızanın** *bw.* bazıları bunu bilmiyor.
hındeq *rgd.* mukabil.
hındık *rgd. rgd. rgp.* az, yetersiz. /**— ahi** *rgd.* azınlık, azlık. /**— bûn** *L.* azalmak. /**— i** *N.* azlık. /**— kırın** *L.* azaltmak. * **hındık ma** *bw.* az kaldı. * **hındık ma bıkevım** *bw.* az kalsın düşecektim. * **hındık be rındık be** *bw.* az olsun öz olsun.
hındi *rgd. rgp.* artık, o zaman, o halde. *bn.* **êdi.**
hındok *N.* biskivit.
hındur *rgd.* içeri, içerde. *bn.* **hundur.**
hıne *N. bn.* **hune.**
hınek *rgd. rgp.* biraz. * **hınek nan û hınek pivaz** biraz ekmek ile bir az soğan. * **hınek pê dımırın, hınek jê re dımırın** *bw.* kimi yemekten, kimi uğruna ölür an-

lamında atasözü. *bn.* **hındık.**
hıner *N.m. bn.* **huner.**
hıngaft/ın *Lg (dıhıngêve, bıhıngêve)* 1. varmak. 2. isabet ettirmek, çarpmak, cin çarpması vs. Bazı yerlerde eğer ölümle neticelenirse bu tabir kullanılır. 3. darbe gayesiyle kapmak, yakalamak. * **gulê tıfıngê hıngaftın dılê wi** *bw.* tüfek kurşununu kalbine sapladılar.
hıngavi *rgp.* o esnada, o halde.
hıngavtın *Lg (dıhıngêve, bıhıngêve) bn.* **hıngaftın.**
hıngê *rgp. rgd.* o halde, bundan ötürü, dolayı. * **hıngê ko** *rgp.* öyle ki, o derecede ki. * **jı hıngê ve** *bw.* ...den beri.
hıngıl *N.* 1. hayvan derilerinden bacak bölümleri. 2. tuluk denilen şeyin 4 bacağı.
hıngıme *N.* keklik döğüşü.
hıngıv *N.* bal. /**— i** *rgd.* bala ait, baldan, balla ilgili, ballı. /**— in** *rgp.* bala ait, baldan.
hıngıvand/ın *Lg (dıhıngıvine, bıhıngıvine)* ballandırmak, bal haline getirmek, yiyeceği veya söz ve sohbeti tatlandırmak.
hıngıvtın *Nne.* musibet. /**— i** *rgd.* musibetli.
hıngi *rgp.* o vakit. ...den sonra.
hınglisk *N.* yüzük. /**— guhartın** *L.* yüzük değiştirmek. -nişanlılar için-. /**— kırin** *L.* yüzük satın almak. * **hınglisk kırın tılıya xwe** *bw.* parmağına yüzük takmak. *bn.* **gustılk.**
hıngor *rgd. rgp.* 1. gün batımından yatma zamanına kadar olan zaman vakti. 2. akşam serinliği. *bn.* **hıngur1.**
hıngur [1] *N.* akşam serinliği. * **hıngura êvarê.** akşam vakti, akşam serinliği. * **hıngurê sıbê** *bw.* şafak, sabah vakti. *bn.* **hıngor.**
hıngur [2] *N. bn.* **şılûr, engur.**
hıngustok *N.* terzi yüzüğü.
hıngvin *N.* ballıbaba otu. *bot.* **Lamium.**
hınık *rgd. bn.* **hınek.**
hınkuf *N.* denk, ayar.
hıqûq *N.A.* hukuk. * **hıqûqê bacê** *Nh.* vergi hukuku. * **hıqûqê xwezayi** *Nh.* doğal hukuk. * **hıqûqê kar** *Nh.* iş hukuku. * **hıqûqê gıştî** *Nh.* kamu hukuku. *bn.* **dadmendi.**
hıqûqnas *N.* hukukçu.
hır *rgd. bn.* **vır, lı vır.**
hırç *N.* ayı. * **hırç dılize xwe qılopani dıke** *bw.* ayı takla atarcasına oynuyor. * **hırçê** *B.* dişi ayı veya bu tip kadın. * **hırç i kelepırç** *bw.* iri ve kocaman ayı. * **hırço** *B.* erkek ayı veya bu tip erkek. * **ez dıbêjım hırç, tu dıbêji rêç** *bw.* ben ayıyı gösteriyorum, sen izinden bahsediyorsun anlamında atasözü. * **hırç û govend** *bw.* ayıdan halaycı olmaz veya deveden berber olmaz karşılığı atasözü. *bn.* **hurç.**
hıre *bn.* **êra.**
hıri *N.* yün. *bn.* **heri.**
hırmet *Nne.A.* hürmet. /**— kar** *Nx.* hürmet eden, hürmette kusur etmeyen. /**— kırın** *L.* hürmet etmek. *bn.* **hurmet.**
hırmi *N.* armut. *bn.* **hermê.**
hırte *N.* alet ve makinalarda kelepçe. *bn.* **hipe.**
hıske *N.* Süleymaniyede yapılan bir cins tüfek.
hıstewr *rgd. bn.* **stewr.**
hıstır *(hıstêr) N. bn.* **hêstır.**
hıstukur *N. ant.* 1. boyun, ense. 2. hayvanlarda omuz başı, boyun.
hış [2] *Nne.* akıl, fikir, şuur. /**—aza** *rgd.N.* serbest fikirli, liberal. /**—çalaki** *rgd. m.* sivri fikirli, deli dolu. /**—pak** *rgd.* sadık, iyi niyetli. /**—sıvık** *rgd.* saf, aptal, hafif meşrep. /**—tari** *rgd.* cahil, bilgisiz. /**—vekıri** *rgd.* açık fikirli. /**— çûn** *bw.* baş dönmesi. * **hış lı seri neman** *bw.* aklı başında kalmamak. * **bê hış** *rgd.* şuursuz. * **bı hış** *rgd.* şuurlu. *bn.* **heş.**
hış [2] *N.B. bn.* **haş, huş.**
hışand/ın *Lg (dıhışine, bıhışine)* muhakeme etmek, aklı selimle düşünmek.
hışavt/ın *Lg (dıhışêve, bıhışêve)* yutmak. *bn.* **daqulandın.**
hışk *rgd.* 1. kuru. * **darên bêxçe hışk bûn** *bw.* bahçedeki ağaçlar kurudu. * **sêv hışk kırın** *bw.* elmaları kurutmak. * **em lı ber tavê hışk bûn** *bw.* güneşin altında kuruduk. 2. sert. * **texteki hışk** *bw.* sert bir tahta. * **mıroveki zor hışk** *bw.* çok sert bir adam. 3. katı. * **hevir hışk bûye** *bw.* hamur katılaşmış. * **hışke dıl** *bw.* katı yürekli. 4. acele, çabuk. * **heval pır hışk dıbezın** *bw.* arkadaşlar çok hızlı koşuyorlar. /**— bûn** *L.* kurumak, sertleşmek, katılaşmak. /**— i** *N.* sertlik, kuruluk, katılık. /**— kırın** *L.* kurutmak, sertleştirmek, katılaştırmak. 5. sıkı. * **hışk pê gırtın** *bw.* sımsıkı sarılmak.
hışkand/ın *Lg (dıhışkine, bıhışkine)* kurutmak, sertleştirmek. *bn.* **hışk kırın**
hışkawız *N. rgd.* erken hasat.
hışkeber [1] *N. bn.* **şıkeber.**

hışkeber [2] *N.* aken. *bot.* **Achene.**
hışkıya/n *Lng. (dıhışke veya hışk dıbe, hışk be)* kurumak, duygusuz hale gelmek.
hışkin *rgp.* kuru ile ilgili, kuruya ait.
hışt/ın *Lg* Lari. *(dıhêle, bıhêle)* bırakmak, müsaade etmek, muhafaza etmek. * **hıştın ba xwe** *bw.* yanında bırakmak. * **lı paş dêri hıştın** *bw.* kapı arkasında mahsur bırakmak, mecazi olarak yalnız bırakmak. * **tışt nehıştın** *bw.* hiç bir şey bırakmamak. * **lı dû xwe hıştın** *bw.* arkasında bırakmak. * **şunda hıştın** *bw.* geri bırakmak.
hışyar *rgd.* uyanık, zeki, açıkgöz. /**– bûn** *L.* uyanmak. /**– î** *N.* uyanıklık. /**– kırın** *L.* uyandırmak, uyartmak. *bn.* **şıyar.**
hıvdeh *N. rgd.* on yedi *(17).* /**– min** *rgd.* on yedinci. *(17. ci). bn.* hevdeh.
hıwêzi *N. bn.* **gurz.**
hızargez *N.* meryem ana asması, akasma. *bot.* 1. **Bryonia dioica.** 2. **Clematis vitalba.**
hızêran *N. bn.* **heziran.**
hızır *N.A* 1. düşünce. 2. hazırlık. 3. *dç.* huzur, nezd. 4. tahmin. /**– kırın** *bw.* tahmin etmek, düşünmek. *bn.* **hini kırın, fıkır kırın, hızr.**
hızr *N. A* 1. düşünce. 2. hazırlık. * **hızra xwe kırın.** *bw.* hazırlığını yapmak. 3. *dç.* huzur, nezd. 4. *Nne.* tahmin. *bn.* **hızır.**
hızûr *N.A* huzur, sükunet.
- hi *x.* şeyin, ...im, ...in. *bn.* **a, ya, ye.**
hibe *N.A* hibe.
hiciw *N.A* yergi, hiciv, satir.
hicran *Nne.A* musibet, hicran, üzüntü.
hicret *N.A* hicret, göç.
hicri *rgd. N.A rgd.* hicri.
hiç *rgp. S.* hiç. * **hiç derekê** *bw.* hiç bir yer, hiç bir yerde. /**–ahi** *N.* hiçlik. /**–i** *N. rgd.* hiçlik, boşluk. * **hiç kes** *bw.* hiç kimse. * **hiç ne be** *bw.* hiç olmazsa. * **hiç niye** *bw.* hiç yoktur, hiç değildir. * **hiç tıştek** *bw.* hiç bir şey. * **mıroveki hiç** *bw.* faydasız bir adam, kof adam. * **qıseyi hiç** *bw.* boş laf.
hiçhar *N. bn.* **hıçhar.**
hidra *N.* bir deniz hayvanı. *zoo.* **Hydra.**
hidrojen *N. Gr. kim.* renksiz, kokusuz ve oksijenle birleşince su olan bir gaz. *sim. H.*
hidrolik *N. rgd. Gr.* sıvı basıncıyla işliyen alet.
hidroloji *N. Gr.* su bilimi.
hidrometır *Nh. Gr.* sıvı ölçer aleti.
hidroterapi *N. Gr.* sıvı ile tedavi.
higrometır *N. Gr.* nem ölçer aleti.
hikaye *N.* hikaye, masal. /**– kırın** *L.* hikaye etmek, sözü nakletmek. *bn.* **çirok.**
hiki *N.* örgü örme işi, örme. *bn.* **hêki.**
hikmet *N.* bilgi, felsefe. *bn.* **hıkmet.**
hilak *rgd.A bn.* **helak.**
hilal *N.A* yarım ay, hilal.
hiland/ın *Lg (dıhiline, bıhiline) bn.* **hirandın, lûşkandın.**
hilaw *rgd.* temiz, arı soy, asil maya.
hile *N.A* hile, desise. /**–baz** *Nx. rgd.* hileci. /**–kar** *Nx. rgd.* hilekar, hileci. /**– kırın** *L.* hile yapmak.
hili *N.* ayna. *bn.* **mırêk, neynık.**
hilo *N. bn.* **kefkefok.**
hilor *N.* zakkum ağacı. *Lat.* **Nerium oleander.**
him [1] *N.* temel, esas. /**– avêtın** *L.* temel atmak. /**–danêr** *N.* müessis. /**– danin** *L.* temel atmak, temel kurmak.
him [2] *N.* büyük ve yere sabit taş veya kaya parçası.
hin [1] *rgp.* daha. * **hin çêtır** *rgd.* daha iyi. * **hin pistır** *rgd.* daha kötü veya daha pis.
hin [2] *N.* öğrenim, bilgi, test. /**– bûn** *L.* öğrenmek. /**– bûni** *N.* alışkanlık, çıraklık. /**–dar** *N.* öğreten, öğretmen. /**–dari** *N.* alıştırma, talim. /**–geh** *Nx.* enstitü, öğrenim yeri. /**–kari** *N.* tetkik, araştırma. /**–ker** *Nx.* 1. alıştırma, egzersiz. 2. öğreten, eğiten. /**– kırın** *L.* 1. öğrenmek, alışmak. 2. öğretmek, alıştırmak. * **hinkırın û hevotın** *bw.* talim terbiye. * **dan hin kırın** *bwl.* öğretmek. * **hatın hin kırın** *bwl.* öğretilmek. *bn.* **hu, fêr, hini.**
hina *rgp.* şimdi, henüz. * **ez hina hatım** *bw.* ben yeni geldim, henüz geldim. * **hina zewıci** *bw.* yeni eyli. * **a ha! hinıka çû** *bw.* a ha! henüz yeni gitti.
hinga *rgp.* şimdi, henüz, bu esnada, bu sırada. *bn.* **hina.**
hinık *rgd. bn.* **honık.**
hini *N.* düşünme, düşünce. /**– bûn** *L.* düşünmek. 2. *N.* düşünce, üzerinde fikir yürütme. /**– bûni** *N.* düşünce, fikir. /**– kırın** *L.* düşünmek. * **lı ser tışteki hini bûn** *bw.* bir şey üzerinde düşünmek, fikir yürütmek. *bn.* **mıjûl, hin, ponıjin.**
hipe *N. bn.* **hırte.**
hipermetrob *rgd. Gr. Bj.* yakını göremeyen.
hipi *N. rgd.* uzun saçlı, kılıksız ve örgütsüz

gençlik.
hipodrom *N. Gr.* at yarışları yapılan yer.
hipotez *N. Gr.* varsayım, hipotez.
hipnoz *N. Gr.* sözle, bakışla bir kimseyi uyku durumuna getirmek.
hipnotize *rgd.* uyutulmuş, etki altına alınmış.
hipnotizma *N. Gr.* uyutma.
hipofiz *N. Gr.* hipofiz.
hipokrat *rgd. Gr.* hipokrat. 2. *N. M.* Ö. 460-377 de yaşmaış bir Yunan bilgini.
hipotek *N. Gr.* gayrı menkule karşı verilen borç.
hirrand/ın *Lnk. (dıhirine, bıhirine)* kişnemek.
hire-hir *B.* kişniye kişniye. /**_ kırın** *L.* arka arkaya kişnemek.
hirri/n 1. *Lnk. (dıhire, bıhire)* kişnemek. 2. *N.* kişneme.
hiro *N.* hatmi çiçeği. *bn.* **hêro.**
hirog *N.* kaysı. *bn.* **mışmış.**
hiser *N.* depo, ambar.
hiş *N. rgd.* renkli toprak.
hişi *N.* kenar, kıyı. *(ekseri dokuma ve halı-kilim kenarlarındaki sarkaç püskülleri için denir). bn.* **hêşi.**
hit [1] *N.* tav, ısı. * **hiti ket zevıyan** bw. tarlalara tav düştü. * **dı bın hiti ya tavê de** bw. güneşin kızgın sıcaklığı altında. bn. **germ.**
hit [2] *N.* tiftik keçisi.
Hitit *N.* Etilerin diğer adı. *bn.* **hetavi.**
hiv *N.* dünyamızın uydusu, ay. *bn.* **heyv.**
hivaxtın *(dıhivêxe, bıhivêxe) Lg bn.* **hivaztın.**
hivaztın *Lg (dıhivêze, bıhivêze)* örgü işlerinde yama yapmak, örgü ile tamir etmek. *bn.* **dırûtın, veçının.**
hivık [1] *N.* hilal, yarım ay.
hivık [2] *N.* tulum ve tuluğ gibi deri işlerinde deliği tamir için, mini makara şeklinde delik altına konan küçücük tahta veya madeni parça. *bn.* **bızmıkl.**
hiwa *N.* umut, ümüt. *bn.* **hêvi.**
hiwer *N.* kayın birader. *bn.* **xınami.**
hiyerarşi *N. Gr.* yetkide ast üst düzeni.
hiyexrolif *N. Gr.* eski Mısırda resim yazı.
hiz [1] *N. rgd.* homo. ibne. *bn.* **lewate.**
hiz [2] *N.* yağ koymaya yarar bagatsız tulum. /**_ i** *N.* tulum yağı.
hizar *N. bn.* **xızar.**
hize *N. bn.* **hiz2.**
ho! [1] *B.* 1. çağırma, uyarma ünlemi. 2. sığır güderken çağrı. /**_ kırın** *L.* sığır güderken veya çift sürerken öküze seslenme fiili.
ho [2] *N.* öğrenme. bazı yörelerde öğrenmek fiili "hu' kelimesi yerine kullanılıyorsa da bu yanlıştır. *bn.* **hu, hut, fêr, hin, hini.**
hodar *N.* kuş avlamakta kullanılan yapışkan bir madde, ağaç dallarına dökülür.
hodeng *N. Grm.* ünlem. *bn.* **baneşan.**
hogeç *N.* 1. koç sürüsü. 2. *rgd.* muarız, aksi görüşte olan.
hogır *N. rgd.* munis, cana yakın arkadaş. * **heval û hogır** *bw.* cana yakın arkadaşlar.
hok *N.* kolay çözülebilen düğüm.
hoker *N. Grm.* zarf. * **hokerên cihki** *Nh.* yer zarfları. * **hokerên demki** *Nh.* zaman zarfları. * **hokerên çıqasi** *Nh.* azlık-çokluk zarfları. * **hokerên awaki** *Nh.* durum zarfları. * **hokerên gumani** *Nh.* soru zarfları. * **hokerên neyini** *Nh.* olumsuzluk zarfları. *bn.* **rengpişe, nir.**
hol [1] *N.* 1. bir yerden bir yere atlama, fırlayış. 2. bir çocuk oyunu. 3. beyzbol oyunu. /**_ bûn** *L.* yükselmek, yukarı kalkmak. /**_dari** *N.* yükseliş.
hol [2] *N.* salon, hol.
hol [3] *N. rgd.* tavuk altına bırakılan ilk yumurta. *bn.* **pûnık.**
hol [4] *N.* ortalık, meydan. *bn.* **holê.**
holding *N. ing.* bir yatırım ortaklığı şekli.
Holendi *rgd. N.* Hollandalı, Hollandaca.
holê *rgp.* 1. öyle, böyle. 2. *N.* meydan. * **karên baş anin holê** *bw.* iyi iş meydana getirdiler. * **anin holê** *bw.* meydana getirmek.
holık *N.* 1. dört direk üstüne atılarak yapılan tahta veya ağaç kulübe. 2. nokta ve nöbetçi kulübesi. *bn.* **kepır, xecit.**
holi *N.* 1. golf oyunu veya buna benzer Nuseybin havalisinde oynanan bir oyun. 2. golf sopası.
holoxram *N. Gr.* hologram.
homo [1] *N. Lat.* insan familyası. /**_erektûs** *Nh.* ilk iki ayak üstüne yürüyen insan. /**_gamûs** *rgd. bot.* erkek ve dişi organları aynı anda gelişen. /**_jen** *rgd.* bağdaşık. /**_sapins** *N.* insan. /**_vabır** *N.* ilk defa alet kullanan insan.
homo [2] *N. rgd. Lat.* eş cinsel erkek. /**_ fil** *rgd.* eşcinsel. /**_ seksûel** *rgd.* cinsel sapıklıkla ilgili erkek. *bn.* **qûnek, hetiwbaz.**

Homa *N. Z.* Allah, Tanrı. /**–yi** *rgd.* Tanrı ile ilgili, tanrısal. * **bı homayî** *bw. rgp.* tabiatıyla, tabii olarak. *bn.* **taybetî.**
hon [1] pro. *Grm.* siz. * **hon hatın** *bw.* siz geldiniz.
hon [2] *N.* ekin veya orak biçerken ileriye doğru önüne katarak biçtikleri evlek. /**–vebırîn** *L.* ekinde kendi kadar bir biçme evleği ayırmak. /**–kêş** *Nx.* ayrılmış evleği ekin tarafında delik halinde biçip giden kişi.
honan *N.* örme, teşkilat kurma.
honand/ın *Lg (dıhonine, bıhonine)* 1. örmek, kurmak, örgütlemek, teşkilat kurmak. 2. kumaş tamir etmek, örmek. *bn.* **mûnandın.**
honıji/n *Lng. (dıhonıje, bıhonıje)* düşünmek. *bn.* **ponıjîn.**
honık *rgd.* serin, serin olma. /**–ahî** *N.* serinlik. /**–ba** *Nh.* 1. poyraz. 2. serin rüzgar. /**– bûn** *L.* serin olmak. /**– kırın** *L.* serinletmek.
honi/n *(dıhone, bıhone)* 1. *Lng.* örülmek. 2. *Lg* örmek.
hoperlor *N. Gr.* hoparlör, ses verici.
hopık *N.* gölet, gölek, küçük su birikintisi. *bn.* **hewq.**
hoqe *N.* okka. 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü, veya 2, 8 libre veya 1283 gram.
hoqebaz *N.* 1. el çabukluğuyla canbazlık yapan kimse. 2. yalan dolanla iş yapan. 3. palyaço.
hor *N.* 1. su akıntısı. 2. *rgd.* taze, müşfik. *bn.* **xêrte.**
horg *N.* meclis, divan *(hawar'da geçer).*
hori *N. P.* huri, Cenetteki Melekler.
hormon *N. Gr. bio.* salgı bezlerinden kana geçen ve organların işlemesini düzenleyen uyarıcı madde.
horyes *N. Z.* çiğ. *bn.* **basû.**
hosi *N.* 1. vasiyet. 2. öğüt, nasihat. *bn.* **şiret.**
hoste *N.* usta.
hostês *N. ing.* uçaklarda görevli kadın, hostes.
hoşt! *B.* köpeğe git emri. * **hoşt hoşt** *bw.* köpek kovalama ünlemi.
hov *rgd.* kaba, vahşi, görgüsüz. /**–beri** *N.* kabalık, vahşilik. /**–iti** *N.* vahşet.
hoy *N.* koşul, şart. * **dı hoyên teng de** *bw.* dar koşullarda.
hoyand/ın *Lg (dıhoyine, bıhoyine)* şartlandırmak.
hoyıdar *rgd.* koşullu.
hoz *N.* 1. toplu yaşama, komünüle, aşiret. 2. tanınmış, popüler.
/**–ki** *rgd.* topluca.
hozan *N.* 1. şair. 2. ses sanaatkarı.
hu *N.* öğrenme, huy, alışma. /**– bûn** *L.* alışmak, öğrenmek, dadanmak. /**– kırın** *L.* öğrenmek, alışmak. *bn.* **hut, hîn, ho, fêr.**
hucre *N. A.* 1. hücre, odak. 2. *bio.* hücre. *bn.* **hıcre.**
hucum *N. A.* hücum. *bn.* **êrîş, pelemar.**
hukm *N. A.* emir, otorite, hüküm. /**– dar** *Nx.* hükmeden, nüfuzlu. * **hukm î pêşın** *Nh.* ön yargı, peşin hüküm.
hukmat *N. bn.* **hukumat.**
hukm i zati *Nh.* otonomi. *bn.* **xudmuxtari.**
hukumat *N. A.* hükümet.
hulhuli *N. rgd.* dönek, kararsız, maymun iştahlı.
huli *N.* kızıl şahin, kartal. *zoo.* **Aquila.**
hulibeşi pıçûk *Nh. bn.* **mışkgırk.**
huli çal *Nh.* uçarken alt kanatları beyaz gibi görünen iri cins bir kartal, step kartalı.
hulilık *N.* küçük bir kartal cinsi.
hulimarxur *Nh.* yılan yiyen bir cins kartal.
hulireşk *N. bn.* **incaz.**
hulizerk *N.* sarı renkte bir erik cinsi.
hulkumin *L. N. bn.* **tılpekibûn.**
hulû *rgd. bn.* **hılû.**
Huma *N.* Zümrüdü Anka Kuşu.
humayûn 1. *rgd.* kutsal, kutlu. 2. *N.* kralliyet, padihşalıla ilgili.
humanist *rgd. Lat.* insancıl, insansever.
humanizm *N. Lat.* insan sevgisini yüce ve olgun sayan düşünce.
humban *N.* 1. zahire, bulgur veya öteberi konmak için kurutulmuş bagatsız deri. *bn.* **hewan.** 2. *ant.* kese, kanguru veya kubağa gibi hayvanlarda keseye benzer organ.
humbani *N.* zoolojide keseli hayvanlar.
humus *N.* hümüslü toprak. *bn.* **gelêş.**
hun pro. *bn.* **hûn.**
hundur *rgd. rgp.* içeri, iç, içerde. 2. *N. ant.* karın, iç organlar.* **lı hundur** *rgp.* içerde. * **jı hundur** *rgp.* içerden. * **hundurê mın dıêşî** *bw.* karnım ağrıyor.
hune [1] *N. A.* kına. /**– bûn** *L.* kınalanmak. /**– kırın** *L.* kınalamak. * **destê xwe hune kırın** *bw.* 1. ellerini kınalamak. 2. mecazi

olarak birisinin başına gelen felakete sevinmek. /– **gerandın** *bw.* kına gezdirmek, kınalamak için kınayı mumla yakıp davul zurna eşliğinde dans etmek.

hune [2] *N. A.* kına fidanı. *bot.* **lawsonia inermis.**

huner *N.* sanat, hüner, ustalık, ehliyet. /–**geh** *Nx.* stüdyo. /–**mend** *N. rgd.* sanaatkar, marifetli, hünerli. * **hunermendıya şıvanan sıwarbûna keran e** *bw.* çobanın marifeti eşeğe binmektir.

Hunkir *N.* mezara gelen iki sorgu meleklerinden biri.

hur *rgd. A.* hür, serbest.

hurç *N.* ayı. *bn.* **hırç.**

hurım *rgd.* 1. ademi iktidar kimse, köse, erkekliği uyanmıyan. 2. hiç evlenmemiş erkek. 3. sakalsız erkek. *bn.* **nemêr, kose.**

hurıyet *N. A.* hürriyet. *bn.* **azadi, rızgari, serxwebûni.**

hurri hurri *B.* koyuna çağrı nidası.

hurmet *N. A.* hürmet, saygı. * **hurmet kırın** *bw.* hürmet etmek, saygı göstermek. *bn.* **grami.**

Hurmız *N.* 1. Jüpiter yıldızı. 2. Zerduşti dininde iyilik tanrısı.

huş *B.* susma. sus emri. /– **bûn** *L.* susmak, yatışmak. /– **kırın** *L.* susturmak, yatıştırmak. *bn.* **haş.**

huştır *N. bn.* **hêştır.**

hut *N.* 1. alışma, alıştırma. 2. yeti, meleke. /– **bûn** *L.* bir yere alışmak, dadanmak. * **huti cıxarê bûn** *bw.* sigaraya alışmak. /– **kırın** *L.* bir yere veya şeye alıştırmak, dadandırmak. * **rovi huti mırişka bûye û tê** *bw.* tilki tavuklara alışmış da geliyor. * **hespa xwe baş hut kırıye** *bw.* atını iyi alıştırmış. * **huti xırabıyê bûn** *bw.* kötülüğe alışmak.

hutbûni *N.* yeti, meleke.

hutık *N.* kötek, tokat.

hû *B.* dervişlerin veya Bektaşilerin ibadetlerde ki çağrı ünlemi.

hûçık *N.* yen, elbise yeni.

hûd *N.* çanak çömlek parçaları.

hû ha! *B.* yuh çekme ünlemi.

hûn pro. *bn.* **hon.**

hûnandın *Lg (dıhûnine, bıhûnine) bn.* **honandın.**

hûnek *N. bn.* **gızvanok.**

hûphûpık *N.* çavuş kuşu, ibibik, hudhud kuşu. *zoo.* **Upupa epops.**

hûr [1] *N. ant.* 1. karın, göbek. 2. işkembe. /– **dırrin** *bw.* göbek veya karın patlaması. * **hûr meşk** *bw.* göbeği tulum gibi olan, göbekli. * **hûr lı ser hûr** *bw.* göbek göbek üstüne. /– **perçıvin** *L.* göbek veya karın şişmesi. * **hûri hespê** *bw.* at karnı. * **hûri ga** *bw.* öküz karnı. * **lı ser hûr rê ve çûn** *bw.* karın üstü yürümek. /– **qelışandın** *L.* göbek veya karın yarmak.

hûr [2] *rgd.* ufak, küçük, minik, küçük harfler. /– **bıjar** *Nh. rgd.* titiz, ince eleyip sık dokuyan, dikkatli. /– **bûn** *L.* ufalmak, parçalanmak. * **lê hûr bûn** *bwl. (bir şeyi)* dikkatle incelemek. * **seri hûr bûn** *bw.* kafası kırılmak. /– **hûr** *N. rgd.* küçük küçük, ince ince, ufak ufak, didik didik. * **hûr hûr kırın** *bw.* parça parça etmek, küçük küçük parçalara bölmek, didik didik etmek. /– **kırın** *L.* ufak ufak etmek, parça parça etmek, kırmak, parçalamak, para bozmak. * **êzıng hûr kırın** *bw.* odun kırmak. * **seri çav lê hûr kırın** *bw.* kafasını gözünü kırmak. * **pere hûr kırın** *bwl.* para bozmak. * **marqê xwe dı bazara reş de hûr kırın** *bw.* Marklarını karaborsada bozdular. * **hûr mûr** *N.* ufak tefek, ufak tefek yol eşyası veya ev eşyası, bagaj. * **hûr mûran kom ke em bıçın** *bw.* ufak tefekleri topla gidelim. *bn.* **dabaş kırın.**

hûrand/ın *Lg (dıhûrine, bıhûrine)* 1. ufaltmak. 2. kırmak. 3. tahlil etmek, tetkik etmek, incelemek.

hûrbin *Nh.* mikroskop.

hûrdek *N. Grm.* küçük harfler, miniskül.

hûrdem *N.* dakika. *bn.* **deqiqe.**

hûredar *Nx. bn.* **pıçûker.**

hûredeng *N.* mikrofon.

hûreşop *N.* izci, iz süren. *bn.* **rêçger.**

hûrhûrık *N.* üsküflü doğan. *zoo.* 1. **Buteo buteo.** 2. **Circus aeruginosus.**

hûrık *rgd.* küçücük, minik, ufak tefek, küçük olan şeyler. * **hûrık hûrık baran dıbare** *bw.* ince ince yağmur yağıyor. * **hûrık hûrık lı ser dılê mın de dırıje** *bw.* yavaş yavaş kalbime işliyor veya kalbime dökülüyor. * **hûrıkê sawar** *bw.* bulgur ufağı.

hûrıng *N.* divit.

hûri *N. bn.* **hori.**

hûr kırın *Lg (hûr dıke, hûr ke)* para bozmak. ayrıca 'hûr' kelimesindeki nota bak.

hûrmêş *Nh.* sinek, sinek gurubu.

hûr nıhêri/n *Lg (hûr dınıhêre, hûr bınıhêre)* incelemek, araştırmak. * **em hûr nıhêrinekê lı mesela zmanê Kurdi bıkın** *bw.* bir de Kürt dili meselesini inceliyelim.
hût *N. n.* 1. şeytan, kötü ruh. 2. dev. 3. balina balığı.
hûtık *rgd.* sivri, sivri şey. *bn.* **şût, şûtık.**
HWD *(her weki dın)* vessaire *(vs).*

I

I *N.* Kürtçe alfabenin 11. ci harfi, kalın olup genizden çıkar. Kürtçede sadece yabancı kökenli kelimelerin başına gelir. Bu harfle başlıyan kelimelerin çoğu da bazen 'i' harfiyle telaffuz karışıklığına neden olur.
Ilm *N.A.* ilim. *bn.* **zanıstî.**
In *dç.* haber kiplerinde çoğul fiilidir. mesela: **em ın** *bw.* biziz. **hon ın** *bw.* sizsiniz gibi.
Int *Nne.* kin. /**...dar** *rgd.* kindar. /**...in** *L.* kin gütmek.
Iraqi *rgd.* Iraklı.
Irq *N.A.* ırk, soy, nesil.
Irs *N.A.* irs. /**...ıyet** *N.* irsiyet, kalıtım.
-Ist *x.* sonektir, cı, ci ekleri yerine geçer.
ıspanax *N. Gr.* ıspanak. *bn.* **espenax.**
-Istan *x.* sonektir. Yer ve mahal bildirir. **Kurdıstan, gulıstan** gibi.
Istêre *N.* köy evlerinde yatakların gündüz dizildiği raf. *bn.* **cıldank.**
Istêrk *N.* yıldız. *bn.* **stêr**
Işkırap *N.* devetabanı cinsi bir bitki.
Ixlamûr *N. Gr.* ıhlamur ve ağacı. *bn.* **ehlamûr, ziifon.**
Iwaraş *N.* kasırga. *bn.*

İ

İ *N.* 1. Kürtç alfabesinin 12.ci harfidir. Uzun sesli olup genizden çıkar. 2. Türkçede lı, li, lu, lü ekleri anlamı verir. Dêrsımi, Boti, Emriki vs. 3. Türkçede çe, ça eklerini andırır. Kurdi, Farısi, Tırki vs. 4. "Raweya çêbiwar" de *(isim-sıfat fiillerde)* geçmiş zaman hali yapar. **kuştl.** öldürülmüş. **Mıştı.** süpürülmüş. 5. "Veqetandek" *(isim, cins edatı)* olarak 'ê' harfi yerini alır. **Bavê mın** veya **bav i mın, gaê me** veya **ga i me.** gibi. 6. isim sıfat arasında çekim edatı olarak bağlantı ve uyum sağlar. **bıraê mın i mezın, gaê mın i cot, hespê mın i beza** gibi. 7. Zarf isim arasında bağlantı edatı olur ve uyum sağlar. **Beramber i dıjmın, jêr i gund** gibi. 8. çekim fiilidir. **Sali isal, guri bar.** gibi. 9. bazen sesli harflerle biten kelimelerin çekiminde sona gelecek "y" harfininde yerini alır. **gayê cot** yerine **gaê cot,** veya **dayêka mın** yerine **daêka mın.** gibi. 10. Kürtçede bazen 'bu' kelimesi yerini alır. **Sal** sene. **isal** bu sene, bu yıl. **Ro** gün. **iro** bugün. **şev** gece. **işev** bu gece gibi.

iade *N.A.* iade, geri gönderme. *bn.* **lê vegerandın.**

iane *N.A.* iane, yardım.

ibadet *Nne.A.* ibadet, Tanrıya dua. /**_geh** *Nx.* ibadet yeri.

ibare *N.A.* cümle, paragraf, not.

ibaret *N.A.* ibaret.

ibiş *N.* ibiş. *zoo.* **ibis aethiopica.**

iblis *N.* şeytan, iblis.

ibn *N.A.* oğul, evlat.

ibne *N.* oğlan, homo. *bn.* **qûnek.**

ibrani *N.rgd.* Yahudi, Yahudice.

ibre *N.A.* ibre. *bn.* **tirk.**

ibret *Nne. A.* ibret, acaip, bir yanlıştan alınacak ders.

ibrıq *N.A.* ibrik.

ibrışim *N.* ipek. *bn.* **evrişım.**

ibûdi *N.* rüşvet.

icab *N. A.* icap, gerek. /**_et** *N.* icabet. /**_ kırın** *L.* icap etmek.

ica/icar *rgp.* bu kes, bu defa, bu sefer. * **icar dora mın e** *bw.* şimdi sıra bende.

icad *N.A.* icat. /**_ kırın** *L.* icat etmek.

icare *N. A.* icar, kira, ipotek. /**_ kırın** *L.* icar etmek veya icare vermek.

icaze *N.A.* müsaade

icbar *N.A.* cebir, zor. /**_ kırın** *L.* zorlamak, mecbur etmek.

icra *N.A.* icra. /**_ kırın** *L.* icra etmek.

içtima *N.A.* içtima. /**_i** *rgd.* sosyal. *bn.* **cıvaki.**

idam *N. A.* idam, ölüm cezası. /**_ bûn** *L.* idam olmak. /**_ kırın** *L.* idam etmek.

idare *N.A.* 1. idare, geçim. 2. geçim, geçinme, birisiyle iyi geçinme. /**_ bûn** *L.* idare olmak. /**_ kırın** *L.* idare etmek, geçinmek. * **idara xwe kırın** *bw.* geçimini sağlamak.

iddıa *N. A.* iddia, dayanma, diretme. /**_ kırın** *L.* iddia etmek. /**_name** *N.* iddianame.

idea *N. Gr.* fikir, düşünce, mefkure, inanç.

ideal *rgd. Gr.* düşünülen mükemmel sonuç, kusursuz şey veya kimse, kusursuz, ülküsel. /**_ist** *rgd.* ülkücü, mefkureci, fikir savunucusu. /**_izm** *N.* iyilik yapma hevesi.

ideoloji *N. Gr. Fr.* herhangi bir kuramın, düşüncelerin tümü. * **bı ıdeolojiyên çewt kes nagehije armanca xwe** *bw.* yanlış düşüncelerle kimse hedefe tam varamaz.

identik *rgd.* identik, özdeş.

id *N. bn.* **idi.**

idil N *Fr.* idil.

idman *N. A.* jimnastik, vücut egzersizi, spor ön çalışmaları.

idraq *N. A.* idrak, anlama yeteneği. *bn.* **têgıhiştın.**

ifa *N.A.* ifa, yerine getirme. /**_ kırın** *L.* ifa etmek, yerine getirmek.

ifade *N.A.* ifade, anlatım, izah. /**_ dan** *L.* ifade vermek. /**_ gırtın** *L.* ifade almak. /**_ kırın** *L.* ifade etmek.

iffet *N.A.* iffet.

iflah *N.A.* iflah.

iflas *N.A.* ticarette batma, iflas. /**_ kırın** *L.* iflas etmek.

ifrit *N.A.* ifrit, cin, şeytan.

ifşa *N. A.* gizliyi açıklama. /**_ kırın** *L.*

açıklamak, açığa vurmak.
iftar *N. A.* oruç açma. * **iftara xwe vekırın** *bw.* orucunu açmak.
iftıhar *N.A.* iftihar.
iftıra *N. A.* iftira, birine yalandan bir suç yüklemek, yalandan töhmet altında bırakmak. * **iftıra lê kırın** *bw.* iftira atmak.
ihale *N.A.* ihale.
ihanet *N.A.* ihanet.
ihlal *N.A.* ihlal.
ihmal *N. A.* boş verme, ilgi göstermeme, ihmal. /**-kar** *rgd.* ihmalci. /**- kırın** *L.* ihmal etmek, boş vermek.
ihtılal *N.A.* devrim. *bn.* **şoreş.**
ihtımal *Nne. A.* olasılık, imkan. * **ihtımal heye** *bw.* mümkündür. *bn.* **guman.**
ihtımam *N.A.* ihtimam. *bn.* **pûtepêdan.**
ihtıram *N.A.* ihtiram, saygı. *bn.* **gıram.**
ihtıyac *N. A.* ihtiyaç, gereksinim. *bn.* **hewce, dıvêtın.**
ihtıyad *N.A.* ihtiyat, yedek. /**-kar** *rgd.* ihtiyatlı. *bn.* **mineq, bergıri mıli.**
ikamet *N. A.* konut, bir yerde oturma. /**-geh** *Nx.* konut, mesken. /**-kırın** *L.* ikamet etmek. *bn.* **niştın.**
ikaz *N.A.* ikaz. /**- kırın** *L.* ikaz etmek.
ikbal *N.A.* ikbal.
ikmal *N.A.* ikmal, tamamlama.
ikrah *N. A.* tiksinme. /**- kırın** *L.* tiksinmek.
ikram *N. A.* ikram. /**-ıye** *N.* ek ödenek veya piyango.
ilac *N.A.* ilaç. /**- dan** *L.* ilaç vermek. * **ilac e!** *bw.* bulunmaz, ender şeyler için söylenir. /**- gırtın** *L.* ilaç almak. /**- kırın** ilaçlamak, ilaç atmak. /**- xwarın** *L.* ilaç içmek. *bn.* **derman.**
ilah *N.A.* Tanrı. /**-i** *rgd.* Tanrısal. /**-iyat** *N.* Tanrıbilim.
ilahe *N.* ilahe, Tanrıça.
ilan *N.A.* ilan. /**- kırın** *L.* ilan etmek.
ilawe *N. A.* ilave, ek, katma, ekleme. /**- kırın** *L.* ilave etmek, katmak, eklemek.
ile *N.* küçük ada.
ilet *N.A.* sebep, hastalık.
ilha *N.A.* fail.
ilham *N. A.* ilham. /**- gırtın** *L.* ilham almak.
ilhaq *N.A.* ilhak. /**- kırın** *L.* ilhak.etmek, katmak.
illa *N.A.B.* ille, mutlaka. *bn.* **hêrgız.**
illah! *B.* inanç ünlemi.
ilım *N.A.* ilim, bilim.
ilmihal *N.* ilmihal.
ilon *N.A.* eylül ayı. *bn.* **rêzenan.**
ilqah *N.A.* ilkah, dölleme. /**- kırın** *L.* ilkah etmek, döllemek.
iltıca *N.A.* iltica, sığınma. /**- kırın** *L.* iltica etmek, sığınmak. *bn.* **pena.**
iltıfat *N. A.* iltifat, saygı gösterme. *bn.* **gıram gırtın.**
iltımas *N.A.* iltimas, birini kayırmak, hak geçme. /**- kırın** *L.* iltimas etmek, kayırmak.
im pro. *rgp. S.* bu. * **im cara** *rgp.* bu kez, bu defa. * **im roj** *rgp.* bu gün. *bn.* **ev, i-10).**
imal *N.A.* imal. /**-at** *N.* imalat. /**- kırın** *L.* imal etmek.
imam *N. A.* imam, hoca. * **dıwazdeh imam** *Nh.* şii tarikatının Hz. Ali ve çocuklarının da dahil olduğu 12 imam.
iman *N.A.* iman, içten inanma. /**- kırın** *L.* iman etmek.
imar *N.A.* imar, inşa. /**- kırın** *L.* imar etmek. *bn.* **ava, ava kırın**
imarat *N.A.* imarat.
imbıq *N.* imbik.
imcar *rgp. S.* bu kez, bu defa. *bn.* **icar.**
imdat *N.A.* imdat. *bn.* **hawar.**
imha *N.A.* imha. /**- kırın** *L.* imha etmek.
imkan *N.A.* imkan, olasılık. /**- hebûn** *L.* imkanı olmak. *bn.* **mefer.**
imla *N A.* imla, ortoğrafi. *bn.* **verês.**
imperator *N. it.* imparator, hükümran. /**-i** *N.* imparatorluk, çeşitli ırkları buyruğunda tutan.
imperyalist *rgd. ing.* emperyalist, sömürgeci.
imperyalizm *N.* emperyalizm, sömürgecilik. *bn.* **mêtinkari.**
imro *N.* bu gün. *bn.* **iro, emro.**
imsak *N.A.* imsak, oruca başlama zamanı. /**-ıye** *N.* imsakiye.
imsal *rgp.* bu yıl, bu sene. *bn.* **isal.**
imtıhan *N.A.* imtihan. /**- bûn** *L.* imtihan olmak. /**- dan** *L.* imtihan vermek. /**- kırın** *L.* imtihan etmek. * **ketın imtıhanê** *bw.* imtihana girmek.
imtıyaz *N.* imtiyaz, öncelik.
imza *N.A.* imza. /**- bûn** *L.* imzalanmak. /**- dan** *L.* imza vermek. /**- kırın** *L.* imza etmek. * **imza jê kışandın** *bw.* imzadan kaçınmak, imzasını geri almak. *bn.* **destnıvis.**
-in [1] *dç.* sonek olup, kalite, şekil ve özü ta-

mamlar. **jêrin, zêrin, cawin** gibi.
in [2] *N.* cuma günü.
inad *N.* inat. **/-i** *N.* inatlık. **/- kırın** *L.* inat etmek. * **bı inad** *rgd.* inatlı, inatçı. *bn.* **rık.**
ina/n *Lg (tine, bine)* getirmek. *bn.* **anin.**
inand/ın *Lg. (dine, bine)* getirmek. *bn.* **anin.**
inca *rgp.* o halde, bu halde, bu sefer. *bn.* **icar.**
incane *N.* saksı.
incare *N.* salatalık, hıyar.
incas *(incaz) N.* karaerik.
inci *N.* inci. *bn.* **durr.**
incil *N.* incil.
inç *N. ing.* inç, 2.54 cm.lik uzunluk ölçüsü.
İndo *(Hindû) rgd.* Hintli, Hintçe, Hindu ırkı.
İndonezi *rgd.* Endonezyalı, Endonezyaya ait.
infaz *N.A.* infaz. **/- kırın** *L.* infaz etmek.
informasıyon *N. ing.* bilgi, malümat, bilgi sorma yeri.
İngıliz *N.* ingiliz. **/-i** *N.* 1. ingilizce. 2. rgp ingilize ait.
inkar *N.A.* inkar. **/- bûn** *L.* inkar olmak. **/-i** *N.* inkarlık. **/- kırın** *L.* inkar etmek.
inorganik *rgd. Fr. kim. bio.* inorganik, organik olmayan.
inqılab *N.A.* inkilap, devrim.
inqışaf *N.A.* inkişaf, gelişim, gelişme.
insaf *N.A.* insaf, merhamet.
insan *N.A.* insan. **/-ıyet** *N.* insanlık. **/-i** *N.* insanlık, insanca, insana ait. * **insan jı darê insan e.** *bw.* insan, insanoğludur. *bn.* **mırov.**
inspektor *N. ing.* müfettiş, polis şefi. *bn.* **soraxvan.**
inşa *N.* inşa, yapma.
inşaat *N.A.* inşaat, yapı, bina.
inşallah *B.B.* inşallah.
intelektûel *N. bn.* **rewşenbir.**
intıba *N.A.* intiba.
intıbaq *N.A.* uygunluk.
intıhar *N.A.* intihar. *bn.* **xwekuştın.**
intıqal *N.A.* geçme, miras kalma.
intıqam *N.A.* intikam, öc. **/- gırtın** *L.* intikam almak. *bn.* **tol, heyf.**
intızam *N.A.* intizam, derli topluluk.
intızar *N.A.* intizar, bekleme.
inzıbat *N.A.* 1. inzibat, disiplin. 2. askeri polis.
inzıwa *N.A.* inziva.
ion *N. Gr. fiz.* elektron yüklü atom veya atom gurubu. Maddenin eriyik içinde çözülmesinde ionlara ayrılarak elektrik akımı doğmasını sağlar. **/-ize** *N.* ionlaşma. **/-ize bûn** *L.* ionlaşmak.
iod *N. Gr. kim.* Atom ağırlığı 116.92 olan ve sodyum ve magnezyum iyodur durumunda bulunan tıpta ve fotoğrafçılıkta kullanılan bir madde.
ipek *N.* ipek. *bn.* **evrişım.**
ipotek *N. it.* ipotek.
iptal *N.A.* bozma, geçerlilikten kaldırma.
iptıda *N. A.* başlangıç. **/-i** *rgd.* ilkel. *bn.* **destpêk.**
iqbal *N.A.* ikbal, gelecek.
iqlım *N.A.* 1. iklim. 2. bölge. *bn.* **avûhewa.**
iqna *N.A.* ikna, inandırma **/- bûn** *L.* ikna olmak. **/- kırın** *L.* ikna olmak.
iqtıdar *N.A.* iktidar.
iqtısad *N.A.* iktisat. **/-i** *rgd.* iktisadi. *bn.* **abori.**
iqtıza *N.A.* iktiza.
irade *N.A.* irade. *bn.* **vên.**
İrani *rgd.* İranlı, İrana ait.
İrem *N.* cennette bir bahçe.
irfan *N.A.* bilgi. * **ilm û irfan** *bw.* ilim ve irfan, bilim ve kültür. *bn.* **zanyari.**
irlandi *rgd.* irlandalı, irlandaya ait.
iro *rgp.* bu gün. * **iro heye sıbê tuneye** *bw.* bugün var yarın yok. * **jı iro û pê de** *bw.* bugünden itibaren.
ironi *rgp.* günlük, aktüel, bu günlük, bu günkü.
irs *N.A.* irsiyet. **/-i** *rgd.* irsi.
irtıbat *N.A.* irtibat, bağlantı. *bn.* **hevgırêdayi, peywendi.**
irtıca *N.A.* irtica, gericilik. *bn.* **konepereslî.**
isa *N.* Hz. isa.
isabet *N. A.* isabet, hedefe vurma, yerini bulma. **/- kırın** *L.* isabet etmek, hedefe vurmak.
isal *rgp.* bu yıl, bu sene. * **jı isal pê de** *bw.* bu seneden itibaren.
isan *N.A. bn.* **insan.**
isbat *N.A.* ispat. **/- bûn** *L.* ispat olmak. **/-i** *N.* ispatlık. **/- kırın** *L.* ispat etmek. * **jê ispat nabe** *bw.* kendisinden ispat edilmiyor. * **hatın isbat kırın** *bw.* ispat edilmek. *bn.* **peyıtandın.**
isfend *N. P.* üzerlik. *bot.* **peganum harmala.**
isfendan *N. bot.* akçaağaç. *bot.* **acer campastre.**

İsfendıyar *N.* bir iran mitoloji kahramanı Guştav'ın oğlu.
ishal *N.A* ishal, cıvık sıçma.
isk *N.* gegirti, geğirme, hıçkırık. *bn* **qırpık, qılpık.**
iskambil *N. Fr.* oyun kağıdı, iskambil. /**– listın** *L.* kağıt oynamak.
iskan *N. A* iskan, yerleşme. *bn* **nişın.**
İskandınavi *rgd.* İskandinavyalı, İskandinavyaya ait.
iskarpin *N. it.* iskarpin, yüksek ökçeli ayakkabı.
iskele *N. Gr.* iskele.
iskelet *N. Fr.Ant.* iskelet.
İslam *N. rgd.* islam, Müslüman olan. /**–ıyed** *N.* islamiyet, islam dini.
ism *N.A* isim, ad. *bn* **nav.**
İsmailiye *N.* islamda bir tarikat.
isot *N.* her çeşit biber ve biber bitkisi. *bot.* **Piper nigrum, Capsicum.** * **isota kayen** *N.* çayen biberi. * **isota reş** *Nh.* kara biber. * **isota sor** *Nh.* kırmızı biber. * **isota spi** *Nh.* beyaz biber. * **isota şili** *Nh.* şili biberi.
İspani *rgd.* İspanyalı, İspanyolca, İspanyaya ait.
ispat *bn* **isbat.**
ispenax *N. bn* **espanax.**
ispirto *N. it.* ispirto, alkol.
ispıyon *N. Fr.* ispiyon.
isponc *N. Gr.* sünger, deniz süngeri.
isqat *N.A* ölü için verilen sadaka veya para.
israf *N.A* israf, çok harcama. /**– bûn** israf olmak. /**– kırın** *L.* israf etmek, çok harcamak.
İsraili *rgd.* İsrailli, İsraile ait.
istasyon *N. Fr. bn* **stasyon, istgeh.**
istatistik *N. Fr.* sayılama, istatistik. *bn* **statistik.**
istgeh *N.* durak, istasyon.
istıda *N. A* istida, dilekçe. *bn* **daxwazname.**
istıfa *N. A* vazifeden çekilme, istifa. /**– kırın** *L.* istifa etmek. *bn* **xwe kışandın.**
istifade *N.A* faydalanma, istifade. *bn* **kêr, kêr hati, berjewendi.**
istıhbarat *N.* istihbarat, haber alma.
istıhsal *N.A* istihsal, üretim.
istıla *N. A* istila, işgal.
istımlaq *N.A* itimlak, kamulaştırma.
istıqale *N.* istifa, çekilme.
istıqamet *N.A* istikamet, yön. *bn* **ali, hêl.**
istıqbal *N.A* gelecek, ati. *bn* **dahatû, pêşhati.**
istıqlal *N. A* istiklal, bağımsızlık. *bn* **serxwebûni.**
istırahet *N. A* istirahat. *bn* **vêsandın, bêhn gırtın.**
istırham *N.A* istirham, rica. *bn* **tıka.**
istısmar *N.A* istismar, kötüye kullanma.
istısna *N.A* istisna, ayırt etme, ayrı tutma.
istkan *N.* çay bardağı.
İsweçi *rgd.* İsveçli. *bn* **Swêdi.**
isyan *N. A* isyan, karşı gelme. *bn* **dıjrabûn, seri heldan.**
-iş [1] *x.* sonektir. o da, ...bile, gibi anlamlar verir. Güney lehçede kullanılan bu edat Kürtçede 'ji' edatı yerine geçer. Mesela : **mıniş têm. ez ji têm.**
iş [2] *N.* iş. /**–guzar** *rgd.* becerikli, elinden iş gelen. * **iş ê xwe rê ve bırın** *bw.* işini yürütmek, işini yoluna koymak. /**–ker** *Nx.* işçi, çalışkan. /**– kırın** *L.* 1. iş yapmak. 2. çalışmak. *bn* **kar, xebat.**
işaret *N. A* 1. işaret. 2. sembol, simge. /**– kırın** *L.* işaret etmek. *bn* **şani, dawer.**
işarki *N. Grm.* işaret. * **rengdêrên işarki** *bw.* işaret sıfatları.
işev *rgp.* bu gece. * **işev şeva Qandilê ye** *bw.* bu gece Kandil gecesidir.
işık *N. bn* **fatûl.**
işkence *N. P.* birisini ruhen ve bedenen ezmek, dövmek, yıpratmak, eziyet. Ortadoğuda en çok Kürtlere tatbik edilen ve günlük olay haline gelen bu gayrı insani kelimeyi buraya yazmak istemezdim.
iştıha *N. A* iştah. *bn* **mad, bujin, dıl xwastın.**
iştıraq *N. A* iştirak, katılma, ortak olma. *bn* **beşdar, hevbeş, hevpar, tevbûn.**
iştıraqi *N.A* sosyalizm, kooperatif.
işxal *N. A* işgal, kaplama, ele geçirme. /**– bûn** *L.* işgal olmak. /**– kırın** *L.* işgal etmek, ele geçirmek.
itaet *N. A* itaat, disiplin. /**–kar** *Nx. rgd.* itaat eden, disipline uyan, saygılı. /**– kırın** *L.* itaat etmek, saygı göstermek.
itali *N. bn* **italyan.**
italik *rgd. Fr.* eğri basım harfleri, eğri bir yazı biçimi.
İtalyan *N. rgd.* İtalyalı. *bn* **İtali.**
itfaye *N.A* itfaiye. *bn* **agırkuj.**
ithaf *N. A* birinin adına sunma, ithaf. /**– kırın** *L.* ithaf etmek.
ithal *N. A* ithal, dışardan mal getirme.

/**–at** *N.* ithalat, mal getirme işi. /**– kırın** *L.* ithal etmek.
itham *N.A.* itham, suçlama.
itıbar *N.A.* itibar.
itıfaq *N.A.* ittifak, anlaşma. *bn.* **tıfaq, peyman.**
itıhad *N.A. bn.* **yekıti.**
itımad *N.A.* itimat, güven. *bn.* **baweri.**
itıqad *N.A.* itikat, inanç.
itır [1] *rgp. dç.* artık, o zaman. *bn.* **êdi.**
itır [2] *rgd. rgp.* başka, başkası. *bn.* **tır**[3].
itıraf *N.A.* itiraf, gizliyi veya bir suç veya sırrı söyleme. *bn.* **xwe anin.**
itıraz *N. A.* itiraz, karşı gelme, söz veya yazıyla bir şey veya kimseye karşı çıkma. *bn.* **dıjrabûn, dıjraberi.**
iw! *B.* ah, wah!.
ixfal *N.A.* iğfal. /**– kırın** *L.* iğfal etmek.
ixracat *N.A.* ihracat, dışa mal gönderme. *bn.* **derve şandıni.**
ixtıyar *rgd.* ihtiyar, yaşlı. /**– bûn** *L.* ihtiyarlanmak, yaşlanmak. /**–i** *N.* ihtiyarlık, yaşlılık. /**– kırın** *L.* yaşlatmak, ihtiyarlatmak.
izafe *N.A.* izafe.
izafet *N.A.* izafet.
izafıyet *N.A.* izafiyet.
izafi *rgd. A.* izafi.
izah *N. A.* izah, açıklama. /**–at** *N.* izahat, açıklama. /**– kırın** *L.* izah etmek.
izdıwac *N.A.* izdivaç, evlenme.
izgeh *N.* radyo evi, radyo yayın istasyonu. *bn.* **istgeh.**
izın *N.A.* izin, müsaade. /**– dan** *L.* izin vermek. /**– gırtın** *L.* izin almak. /**– kırın** *L.* izin yapmak. /**– xwastın** *L.* izin istemek. * **çûn ızınê** *bw.* izine gitmek. *bn.* **etlahi.**
izmarit *N. Gr.* 1. sıgara artığı. 2. bir balık cinsi.
izn *N.A.* izin. * **bı izna Xwedê** *bw.* Allahın izniyle. *bn.* **izın.**
izobar *N. ast.* izobar.
İzol *N.* Hilvan, Siverek, Gerger, Meletye, Mazgirt ve Karsta kolları olan bir Kürt aşireti. Bu sözlüğün yazarı da izol aşiretine mensuptur. /**–i** *rgd.* izol aşiret mensubu veya izola ait.
izolasyon *N. Fr.* yalıtma, ayırma.
izole *rgd.* yalıtılmış. /**– kırın** *L.* ayırmak, yalıtmak.
izomer *N. Gr. kim.* aynı oran ve aynı elementlerden oluşan fakat molleküllerinde atom guruplaşmaları değişik olduğu için farklı özellikler gösteren cisimler.
izometrik *rgd. N.* ölçüleri eşit olan.
izomorf *N. Gr.* eşit şekil.
izoterm *N. Gr.* ekseri harita veya şemalarda eş sıcaklığı gösteren çizgiler.
izotop *N. rgd. Gr. Fiz.* atom kitleleri farkli ve kimyasal yapısı aynı olan element.
izzet *N.A.* izzet, büyüklük, yücelik, ululuk. *bn.* **mezınahi.**

J

J- *N.* Kürtçe alfabenin 13.cü harfidir, sessiz olup dil ortası ile üst damak arasında çıkar. Kürtçede kelime önlerine az gelir amma dilde sık sık geçen bir harftır.

jagwar *N. zoo.* jaguar.

jahr *N. bn.* **Jehr.**

jaj *N.* peynire lezzet veren bir ot, karaman kimyonu. *bot.* **Carum carvi.**

jaji *N.* sütün peynir veya çökelek yaptıktan sonra arta kalan kısmı, ekşi kısmı.

jajirûn *N.* jaji, un ve yağdan yapılan bir yemek.

jakaw *rgd.* 1. vahşi, yırtıcı. 2. buruşmuş, katlanmış.

jale [1] *N.* zakkum, gül defnesi. *bot.* **Nerium oleander.** *bn.* **zıqqûm.**

jale [2] *N.* çiy, şebnem. * **wek dılopê jaleyan** *bw.* çiy damlaları gibi. *bn.* **rewa, xûnav.**

jan *N. m.* sancı, acı, sızı, ağrı, hastalık. /**– dan** *L.* sancımak, acı vermek, sızlamak, ağrı vermek. /**–dar** *rgd.* ağrı, sızı veya sancı veren. /**– gırtın** *L.* ağrı, sızı veya sancıya tutulmak. * **jana dıl** *bw.* gönül ağrısı, gönül acısı, kara sevda. * **jana drana** *bw.* diş sancısı veya ağrısı. * **jana reş** *bw.* kara haberi veren acı. * **jana serıya** *bw.* baş ağrısı. * **jana zırav** *Nh.* verem için söylenir. * **jınê jan gırtıye** *bw.* kadın doğum sancıları içinde. *bn.* **êş.**

Jan dark *N.* Fransız milli tarihinde kahramanlık sembolü olan bir kız.

jane *N. bn.* **şehêmêr.**

jano *rgd.* sakat, hastalıklı.

Japon *N. rgd.* Japonyalı, Japonya. /**–i** *N.* Japonca, Japonyaya ait.

jar [1] *N.* 1. acı, sızı. *bn.* **jan.** 2. zehir. *bn.* **jehr.**

jar [2] *rgd.* 1. fakir, zavallı. 2. zayıf, ince ruhlu. * **jar û lawaz** *bw.* sıska ve zayıf. /**– bûn** *L.* zayıflamak, fakirleşmek. /**– ketın** *L.* zayıflamak, fakir düşmek.

jari *N.* 1. zayıflık, incelik. 2. fakirlik, zavallılık. *bn.* **hejar.** 3. zehir. *bn.* **jehr.**

jari/n *Lnk.* *(dıjare, bıjare)* inlemek, sızlamak, ağlamak.

jarxane *Nhx.* ilk sıhhi yardım yeri, revir.

jehr *N. m.* zehir. /**–av** *Nh.* zehirli sıvılar. /**– bûn** *L.* zehirli olmak, zehirlenmek. /**– dan** *L.* zehir vermek. /**–i** *N.* zehirlilik. /**–in** 1. *rgd.* zehirli, zehir ihtiva eden. 2. *N.* toksin. /**– kırın** *L.* zehirlemek. * **jehr i mar** *bw.* yılan zehiri. * **bı jehrê çûn** *bw.* zehirle ölmek, zehirlenmek.

jehrqende *N. bn.* **zêç.**

jek [1] *N.* yavru doğumundan sonra ilk süt. *bn.* **fıro, goci.**

jek [2] *(jı yek) rgp. rgd.* birden, birisinden.

jend/ın [1] *Lg* *(dıjene, bıjene)* 1. hallaçlamak. 2. taramak, dokumak. * **bırûsk jendın** *bw.* şimşek çakması. * **heri jendın** *bw.* 1. yünü hallaçlamak. 2. yünü özel tarakla tarayıp büküme hazır hale getirmek. * **pembu jendın** *bw.* pamuk hallaçlamak. * **tewn jendın** *bw.* halı kilim vs.yi özel tezgahta yapmak.

jend/ın [2] *Lng.* *(dıjene, bıjene)* 1. nabız atmak, kalp atmak, titreşim veya titreşim şeklinde ışık çakması. 2. kavı tutuşturan çakmağı çakmak. 3. *N. fiz.* diyapazon.

jendırme *N. Fr. bn.* **cendırme.**

jeng [1] *N.* pas. /**–ar** *rgd.* paslı. * **şûrê jengar** *bw.* paslı kılıç. /**–dar** *rgd.* pas veren, pasa sebep olan, paslatan. /**– dan** *L.* paslanmak, pas vermek. * **jengê dıranan** *Nh.* pesek, diş kiri, diş pası. /**– gırtın** *L.* pas tutmak, paslanmak. /**–i** *N.* paslılık. /**–in** *rgd.* paslı, pasa ait.

jeng [2] *N. bio.* küf. *bn.* **kıtût.**

jeni/n *Lnk.* *(dıjene, bıjene)* titreşmek, ışık çakmak, şimşek çakmak, zonklamak, vücutta acı veya sızı çakması. * **serê mın dıjene** *bw.* başım zonkluyor. *bn.* **jendın.**

jenosid *N. Fr.* jenosit. *bn.* **tevkuştın, nıjadkuji.**

jeo *N. Gr.* yer, küre. /**–loji** *Nx.* yer bilimi. /**–lox** *Nx.* yer bilgini.

jet *N. ing.* tepkili uçak.

jeton *N. Fr.* Türkçede de jeton, para yerine kullanılan pullar.

jev [1] *(jı hev) rgp. rgd.* birbirinden, birbirinden ayrı. * **jev de keti** *rgd.* 1. yıkılmış, harap veya çok eskimiş elbise, alet veya makina vs. 2. birbirinden ayrılmış veya birbirinden çıkmış. /**– qetıyan** *L.* birbi-

rinden ayrılmak. * **deri jev e** *bw.* kapı açıktır.

jev [2] *N.* olay, hadise. *bn.* **bûyer.**

jê [1] *N. S. bn.* **jıh, jih.**

jê [2] *rgp. dç.* *..den, ..dan, ..de, ..da vs. 2. kendisinden, kendinden, ondan* /**– bûn** *L.* 1. kesilmek, kopmak. 2. bir şeyden veya kitleden ayrılmak. * **berxên me jı şir bûn** *bw.* kuzularımız sütten kesildiler. * **tılıya mın jê bû** *bw.* parmağım kesildi. /**– bırın** *L.* ütmek, kumarda kazanmak. * **jê da xıstın** *bw.* düşürmek, fiyatını indirmek. * **jê der bûn** *bwl.* bir yerden veya bir şeyden çıkmak, fışkırmak. * **jê der hatın** *bwl.* içerisinden çıkmak, içerden doğup gelmek. * **jê der ketın** *bwl.* içinden çıkmak, bir bütünden ayrılmak, bir kitleden maddi veya manevi olarak çıkan veya kopan şeyi önek gibi mana vererek manalandırır. /**– gırtın** *L.* 1. taklit veya kopye etmek. 2. birinden bir şeyi almak. * **Kurdan mafên mırovi jê hatıne gırtın** *bw.* Kürtlerden insan hakları ellerinden alınmış. /**– gırti** *bw.* 1. taklit, kopye. 2. elinden alınmış. /**– hatın** *L.* becermek, hakkından gelmek. /**– kırın** *L.* kesmek, koparmak. /**– nehatın** *bwl.* becerememek, hakkından gelememek. /**– pırsin** *L.* kendisinden sormak. * **jê ve dan** *bwl.* engel olmak. * **jê xıstın** *L.* *(ondan)* düşürmek, *(ondan)* koparmak.

jêbır *N.* silgi. * **pênûsa reş û jêbıreke nû** *bw.* bir kurşun kalem ile silgi.

jê de *rgp.* ondan, kendisinden.

jêgerin *Lg (jê dıgere, jêbıgere)* vazgeçmek. * **xwe jê gerandın** *bwl.* kurtulmak, kendisinden vazgeçilmesini sağlamak.

jêhati *rgd.* muktedir, elinden iş gelir, becerikli.

jêk *(jı yek) rgp. rgd.* bir'den, birinden. /**– anin** *L.* ayırmak, koparmak, bozmak.

jêkırın *Lg (jê dıke, jê ke)* 1. kesmek. 2. koparmak.

jêli [1] *dç.* ..den beri.

jêli [2] *rgp.* aşağdan, alttan. * **erd hejîn jêli tê** *bw.* yer sarsıntısı alttan gelir. * **jêli de hat** *bw.* alttan geldi. * **jêli de ketın bıni** *bw.* alttan girmek.

jêr [1] *N.* Arap yazısında qasra.

jêr [2] *N. rgp.* 1. aşağı, alt. 2. mecazi anlamda güney. * **berdan jêr** *bw.* alçaltmak, indirmek. * **jêr de** *rgp.* alttan. * **lı jêr** *rgp. dç.* aşağıda, alt katta. * **welatên jêr** *bw.* güneyde bulunan ülkeler.

jêrin *rgd. rgp.* alt, alt taraf, alttaki.

jêve kırın *Lg (jê ve dıke, jê ve ke)* koparmak.

jêza *N.* 1. köken. 2. *grm.* kök. *bn.* **ra.**

jı *dç.* ..den, ..leyin, ..le, ..ce, ..de, ..da: * **jı ber hev rabûn** *bwl.* görüşmek, saygı mukabili birbirinin önünden kalkmak. * **jı ber ko** *rgp.* çünkü, zira, den dolayı, gerçi. * **Jı ber vê hındê** *rgp.* bu sebepten ötürü, bundan dolayı. * **jı ber xwe re anin û bırın** *bw.* hulyaya dalmak. * **jı ber vê yekê** *rgp. bwl.* ..bunun için, ..bundan dolayı, ..bu yüzden. * **jı ber vi qasi** *rgp. bwl.* bundan dolayı, bu kadarı. * **jı ber wi qasi** *rgp. bwl.* ondan dolayı, o kadarı. /**– bıli** *rgp.* bundan baş ka. /**– bo** *rgp. Ghk.* için, ... o için. /**– bona** *rgp. Ghk.* için, ..o için. /**– der** *rgp.* dışardan, dıştan. * **jı der ve** *rgp.* dışında, ..den başka. * **jı derveyi welêt** *bw.* ülke dışında. * **Jı dest berdan** *bw.* kaçırmak, elden kaçırmak. * **Jı dest berdan** *bw.* kaçırmak, elden kaçırmak. * **Jı dêla** *dç. rgp.* onun için, ..yerine, ..başka. * **jı dêla vê rojê, rojeke dın** *bw.* bu günün yerine başka bir gün. /**– dıl** *rgd. bw.* gönüllü, gönülden, sadakatla. * **jı dıl avêtın** *bwl.* gönülden atmak, unutmak, gönülden çıkarmak. * **jı dıl derxıstın** *bwl.* gönülden çıkarmak. * **jı dıl hatın** *bw.* kalpten gelmek, gönülden gelmek. * **jı dıl de hat** *bw.* içten geldi, gönülden koptu. * **jı dıl de gotın** *bwl.* içten söylemek. * **wi jı dılê xwe de dıgot** *bw.* 1. o kendi kendine söylendi. 2. o öyle farzetti, o öyle zanetti. * **jı hal ketın** *bwl.* takattan düşmek, halsiz düşmek. * **jı hev dani** *bwl.* tecrübe, deney. * **jı hev ketın** *bwl.* birbirinden düşmek, ayrılmak, birbirinden çıkmak. * **jı hev de ketın** *bwl.* 1. birbirinden ayrılır duruma gelmek 2. iyice yıpranmak. * **jı hev de keti** *rgd.* yıpranmış, hurdahaşş. * **jı hev kırın** *bwl.* 1. birbirinden ayırmak, ayrıştırmak. 2. imbikten geçirmek. *bn.* **veqetandın.** * **jı hev xıstın** *bwl.* ayırmak. * **jı hıngê ve** *bw.* ..den beri. * **jı mın pê ve** *bw. rgp.* benden başka, benden sonra. * **jı nedi ve** *bwl.* 1. aniden. 2. gaipten. * **jı nışka ve** *rgp.* aniden, yeniden. * **jı pê ve** *rgp. bwl.* öte yandan, başka yerden, itibaren. * **jı qe ne ve** *rgp. bwl.* ... en azından, hiç olmazsa, bununla beraber. * **jı rû xwe kırın** *bwl.* baştan savma yapmak, üzerin-

den atmak. *bn.* **suxre.** * **jı vê pê ve** *bwl.* bundan başka, bundan sonra. * **jı vır** *rgp.* buradan. * **jı vır pê ve** *bw. rgp.* 1. bundan sonra, bundan böyle. 2. artık. * **jı vır ve** *bw. rgp* buradan. * **jı wê ve** *bw. rgp.* oradan, orada. * **lo here jı wê ve** *bw.* ulen git oradan.

jıber *N.* ezber, ezbere, ezberden.

jıber kır/ın *Lg (jıber dıke, jıber ke)* 1. ezberlemek, kafada tutmak. 2. altından çekmek -direk, sütun vs.-

jıh *N.* 1. kiriş, hayvan bağırsaklarından yapılan ip. 2. kınnap, hallaç yayı veya tenis raketlerindeki ipler. 3. kimi telli çalgılarda kullanılan kiriş. *bn.* **jih.**

jı hev gerıya/n *Lg (jıhev dıgerın, jıhev bıgerın)* birbirinden ayrılmak, kavga veya münakaşada uzlaşmak.

jımar *N. bn.* **jmar.**

jımarda *N. bn.* **jmarda.**

jımare *N. bn.* **jmare.**

jımarnav *N. bn.* **jmarnav.**

jımart/ın *Lg. (dıjmêre, bıjmêre) bn.* **jmartın.**

jımêrker *N.* sayaç.

jın *N. m.* 1. kadın. 2. evli kadın. /**...ane** *rgd. rgp.* kadın kılıklı, kadınvari. /**... anin** *L.* kadın getirmek, evlenmek. /**...ap** *Nh.* amca karısı. /**...bav** *Nh.* üvey anne. *bn.* **dêmari.** /**...bıra** *Nh.* yenge, kardeş karısı. /**...dost** *Nh.* metres. *bn.* **dostık.** /**...ebi** *Nh. rgd.* dul kadın. /**...eti** *N. rgd.* kadınlık, dişilik. /**...kok** *rgd. N.* kadıncık, hafif meşrep kadın. * **jın heye jınkok heye** *bw.* kadın var kadıncık var. /**...mam** *Nh.* amca karısı. *bn.* **jınap, amoj.** /**...mar** *Nh.* nikahlı kadın. * **jın mar kırın** *bwl.* nikahlamak, evlenmek. *bn.* **mehr.** /**...xal** *Nh.* dayı karısı. *bn.* **xaloj.** /**... xwastın** *L.* kadın istemek, dünüre gitmek.

jıngar *rgd.* paslı. *bn.* **jeng.**

jınık *N. m.* kadın, hanım.

jı xwe *rgp.* zaten.

jıyan *N.* hayat, yaşam, ömür. /**...i** *N.* hayata ait. *bn.* **jin.**

jıyinand/ın *Lg (dıjıyinine, bıjıyinine)* yaşatmak, esenlik vermek.

jıyi/n *N. Lnk. (dıji, bıji)* yaşamak, ömür sürmek. * **bırayê mın lı Cızirê dıji** *bw.* kardeşim Cizrede yaşıyor. * **ez lı Holendê jıyin dıkım** *bw.* ben Hollandada yaşamımı sürdürüyorum.

ji [1] *Ghk.* dahi, ...de, ...da, o dahi, ... o *da.* * **ez ji hatım** *bw.* bende geldim. * **şev ji dışxuli ro ji** *bw.* gecede çalışıyor gündüz *de.*

ji [2] *L.* '**jıyin**' fiilinin geçmiş hali.

ji [3] *(jih) N.* kiriş, deriden iplik. *bn.* **jıh, jiy.**

jigolo *N. rgd. Fr.* yaşlı ve paralı kadınları avlıyan, kadın avcısı.

jijık *N.* kirpi. * **jijki derya** *Nh.* deniz kestanesi. **jijkê tiravêj** *N.* oklu kirpi. *bn.* **jûji.**

jijo *N. bn.* **jûji.**

jikele *rgd.* körpe.

jilet *N. Fr.* traş bıçağı.

jimnastik *N. Gr.* jimnastik, vücut sporu.

jin *N.* hayat, yaşam, ömür. /**...dar** *rgd.* canlı. /**...dari** *N.* sağlık, canlılık. /**...de** *rgd.* canlı, canlandırıcı. /**...dewar** *N. rgd.* canlı, enerjik, hayat dolu. /**...dewari** *N. m.* esenlik, kalp huzuru, canlılık. /**...sal** *N.* ömür. *bn.* **temen.** /**...enıgari** *Nh.* biyoğrafi. *bn.* **jıyin.**

ji/n *(dıji, bıji)* 1. *Lng.* yaşamak. 2. *N.* yaşama, hayat.

jinde *rgd.* canlı, enerjik. /**...war** *rgd.* canlı, enerjik. /**...wari** *N.* canlılık, enerjililik.

jinenıgari *N.* biyografi, hayat hikayesi.

jingırıngi *rgd.* hayati.

jinsal *N.* ömür, hayat.

jir *N.* 1. zeka, akıl. 2. *rgd.* zeki, akıllı. 3. becerikli, usta. /**...ane** *rgp.* zekice, akıllıca. /**... bûn** *L.* zeki olmak. /**...i** *N.* zekilik, zeka. /**... kırın** *L.* zekileştirmek, ehil yapmak.

jivan *N.* 1. randevu, randevu saati. 2. taksit, termin. 3. intikam saati veya randevusu, düello. 4. intikam gütmek. * **şıyari xwe [illegible] ..lan [illegible] jivan jı te dıxwaze an [illegible] dıgere-** *bw.* uyanık ol falanca send[illegible] intika[illegible] almak istiyor veya intikamı[illegible] arıyor.

jiy *N.* 1. *ant.* vücutta kasa benzer kalın damarlar. 2. *bn.* **jıh, ji** [3].

jmar *N.* miktar, sayı, rakam. /**...nav** *Nh.* sayı isimleri. /**...naven** *Nh.* belirsiz sayılar. /**...navên** *Nh.* belirli sayılar.

jmare *N.* numara, rakam, sayı /**...edar** *Nhx.* sayman. /**...dari** *N.* saymanlık, defter tutma. *bn.* **hesêbgêr.** * **jmareyi jmarda** *bw.* asal sayılar. * **jmareyi pareyi** *bw.* kesirli sayılar. * **jmareyi rêzda** *(rêzi) bw.* sıra sayıları.

jmart/ın *Lg (dıjmêre, bıjmêre)* saymak. *bn.* **hêjmartın.**

joker *N.* iskambilde veya bazı kumar oyunlarında her kağıdın yerini koz gibi alan kağıt.

joji *N. bn.* **jûji.**

jor *rgp.* yukarı, yüksek. /**...in** *rgp.* yüksekte, yukarda. * **jor û jêr** *bw. rgp.* aşağı yukarı. * **lı jor** *rgp.* yukarda. * **ketın jor** *bw.* yükselme, tırmanma. * **çûn jor** *bw.* yükselmek, yukarı çıkmak. *(arazide veya makamda).*

juni *N. ant.* diz, diz kapağı. /**... helısandın** *L.* diz çürütmek. * **juni pine kırın** *bw.* elbiselerde *(ekseri iş elbiseleri)* diz uclarını yamalamak. * **lı junıya xıstın** *bw.* dizini dövmek. * **ser junıyan de ketın** *bw.* dizinde derman kalmamak. *bn.* **çok, ejnû.**

Jupiter *N.* Jüpiter yıldızı, güneşin 5.ci gezegeni. *bn.* **Perçis.**

juri *N. ing. Fr. bn.* **jûri.**

juwan *N. bn.* **jivan.**

jû *rgp.* budur, böyle. * **jû pê ve** *rgp.* bundan sonra, bundan böyle.

jûdo *N.* bir Japon güreşi.

jûji *N. (jijo, jijo, joji, jijk)* kirpi. *zoo.* **1. Erinaceus europaeus.** 2. **Erethizon dorsatum.** Bu sevimli hayvanın Kürtçede telefuzu çok çeşitlidir. * **jûji ya tiravêj** *Nh.* oklu kirpi.

jûji avi *Nh.* deniz kestanesi. *bn.* **jijk.**

jûr *N. m. S.* oda, ev odaları. /**...an** *N. rgp.* sıcakların bitiminden sonra odalara çekilme mevsimi.

jûri *N. ing. Fr.* juri, hakim veya hakimler kurulu.

K

K [1] *N.* 1. Kürtçe alfabenin 14.cü harfidir; sert sessiz harf olup dil ortasından çıkar. Aslında Kürtçede sert ve yumuşak olmak üzere iki türlü 'K' harfı varsada praktikte tek olarak kullanılır. Mesela: **ker.** eşek, **ker.** sağır, **kar.** iş, güç, **kar.** oğlak. Bu şekilde telefuz farkı olup fakat aynı yazılan çok kelime var. 2. sesli harfle biten kelimelerin sonuna gelir veya sessiz harfle biten kelimelerin sonuna **ık, ok,** olarak gelirse nesneye küçüklük şekli verir. **mêrık, malık, jinkok.** 3. Kürtçede 'YEK" harfi tarifinin kısaltması olarak **ık, k, ok** şeklinde de görünür. **gayek, marek, gulek.**

K [2] "kirin" fiilinin kökü. **dıke, bıke** gibi.

ka [1] *N. m.* saman. * **agırî bın ka** *bw.* gizli tehlike, saman altında su yürütme. /**...dan** *bwl.* hayvanlara saman - yem - vermek. /**... lê xıstın** *bwl.* çamura saman katmak. /**...kêşan** *Nh.* saman yolu.

ka [2] *rgp. Ghk.* yer ve zaman halinde kullanılan bağlaç. * **ka mêze ke** *bw.* bak hele. * **ka lı ku ye?** *bw.* hanı nerede?. * **ka Kudrdıstanım ka** *bw.* hanı Kurdistanım nerede.

kab *N. bn.* **kap.**

kabaret *N. it.* kabaret.

kabe [1] *N. Z. bn.* **kaw.**

Kabe [2] *N. A* Hac yeri, kabe.

kabine *N. Fr.* kabine.

kabox *N. rgd.* su tutan kuvvetli ziraat arazisi.

kabra *N. S.* adam, yiğit. *bn.* **mırov, zulam.**

kabûs *N. A* kabus, karabasan. *bn.* **kaos.**

kac *N. S.* çam ağacı. *bot.* **Pınus.** *bn.* **kaj.**

kaçani *N.* mutfak takımı. * **Kaçani û fırax.** *bw.* kapkaçak.

kad *N.* küre. * **niv kad** *Nh.* yarım küre. /**... kırın** *L.* küreleştirmek.

kadane *N.* ülkesi Rusya olan iri bir cins at. *bn.* **qedene.**

kade *N.* çörek, pasta.

kadız *N.* samanyolu. *bn.* **kakêşan, reya kavran.**

kadin *N.* samanlık. /**...mêş** *N.* arı kovanlarının konduğu bina. *bn.* **balıx, mereg.**

kafır *N. A rgd.* müslüman olmıyan.

kafıye *N. A* kafiye. *bn.* **başavend.**

kafûr *N. A* güzel kokulu bir bitki, kafur, kafur ağacı. /**...i** *rgd.* kafûri. *ing.* **Camphor.**

kafyar *N.* mersin balığı. *zoo.* **Acipenser sturio.**

kahreba *N. A bn.* **kareba.**

kahrebi *N.* lüks lambası.

kaho *N.* marul. *bn.* **xes.**

kahûr *N.* kama, büyük, bıçak. *bn.* **qame.**

kainat *N. A* evren, kainat.

kaj [1] *N. S.* 1. çam ağacı. *bn.* **kac.** 2. Hakari bölgesinde ardıç ağacı.

kaj [2] *N.* yılan kefeni. *bn.* **kefenê mêr.**

kaj [3] *N.* iplik yumaği. *bn.* **gaj, gac.**

kajile *N.* kakule. *bot.*-**Elettaria cardamomum.**

kak *N.* ağabey. *bn.* **kek.** 1. bay anlamında da kullanılır. *bn.* **mirza.**

kakao *N.* sıcak ülkelerde yetişen bir bitki. *bot.* **Theobroma cacao.**

Kakayi *N. rgd.* çoğu iranda olan bir tarikat. *bn.* **Ali heq.**

kakêşan *N. ast.* samanyolu.

kakıl *N.* 1. çerez. *(ceviz, fındık, fıstık, badem içi vs).* 2. meyve çekirdekleri. *(yenen veya yenmiyen farketmez).* * **kak...l û kunci** *bw.* çerez işi. 3. öz, çekirdek.

kakıli bazan *Nh.* martı. *bn.* **titılkınaçe.**

kakile *N.* ağız, mengene gibi şeylerin iki parçasından her biri. * **drani kakile** *bw.* azı dişleri.

kakınc *N. bn.* **gulaşêstper.**

kakıros *N.* 1. kösnü, horozlanma. 2. horozlarda cinsi istek. /**...i** *rgd.* cinsi istek istiyen horoz. /**...i bûn** *L.* horozun cinsi arzuya kapılması, kanatlarını açarak tavuğun etrafında çırpınması.

kakırosibûni *N.* kösnü.

kaktûs *N. Gr.* sıcak ülkelerde yetişen dikenli bir bitki. *bot.* **Cactus.**

kakûçil *N.* şalgam, soğan ve ceviz içinden yapılan bir yemek.

kakût *N. ant.* iskelet, kemik statüsü. "Kürtler bazen birbirlerine küfür etme nidası". * **ını dı kaküti bavi te gao** *bw.* ba-

basının kemiklerine şey ettiğim, derler. *bn.* **qerqote.**
kakvilk *N. bn.* **kuvark.**
kal [1] *N. rgd.* ham *(meyve, sebze için).*
kal [2] *rgd.* ihtiyar, yaşlı. /**_ bûn** *L.* ihtiyarlamak. /**_i** *N.* ihtiyarlık, yaşlılık. /**_ kirin** *L.* ihtiyarlatmak.
kal [3] *N.* ata, ced.
kalan [1] *N.* kın. *(kılıç, bıçak vs.)* kını.
Kalan [2] *N.* Tunceli merkez kazası.
kalani *N.* bir çeşit enli bıçak, kasap bıçağı. *bn.* **kahûr.**
kale *N.* terlik şeklinde deriden, ve hafif bir ayakkabı. * **kale û pitav** *bw.* mest ayakkabıları.
kaledend *N.* ham madde.
kaleg [1] *N. bn.* **hevring.**
kaleg [2] *N.* böcek, sinek ve arıların sokma iğneleri. *bn.* **derzi.**
kalemist *N.* tek mi, çift mi? denilen bir oyun.
kale-kal *N.* meleme. *(koyun, keçi vs).* /**_ kirin** *L.* melemek.
kalepir *N. rgd.* çok yaşlı adam. * **kalepir im, piremêr im** *bw.* aslında aynı manaya gelen bu iki kelime birleşince "yaşlı bir faniyim ve kalenderim" manası verir.
kaler *N.* ticaret eşyası, mal.
kalheyran *N.* bir yemek çeşidi. *bn.* **serbidew, gebol.**
kalık [1] *N.* ata, ced.
kalık [2] *N.* çarık. *bn.* **çarix.**
kalimast *N.* harmanda zekattan ayrı olarak verilen buğday vs.ler.
kalimastê *N. bn.* **kalemist.**
kali/n *Lng. (dikale, bikale)* melemek. * **kalina berxan** *bw.* kuzu melemesi.
kaliptûs *N. Gr.* okaliptus ağacı.
kalisk *N.* at arabası.
kalle *N.* aşiretlerde 0, 1 oranında alınan vergi.
kalo! *B.* yaşlıya veya dedeye hitap.
kalori *N. Lat. fiz.* 1. bir kg. suyun sıcaklığını bir derece yükselten ısı miktarı. 2. vücutta yanan besinlerin sıcaklık değeri.
kalorifer *N. Fr.* binalarda su ile ısıtma tertibatı.
kalûme *N. rgd. Z. S.* kesici silahların eskisi, kama kılıç eskileri.
kam [1] 1. nem, rutubet. *bn.* **hit, tewlis.** 2. ağzın üst kısmı. *bn.* **pidû.** 3. *bn.* döven. *bn.* **gam.**
kam [2] *rgd. rgp. Z. S.* hangisi, hangi biri. * **lacê kamo?** *bw.* kimin oğlu. * **kamyan hat** *bw.* hangileri geldi.
kam [3] *N. m.* mut, mutluluk. /**_perest** *N. fels.* mutçuluk, evdemonizm.
kamar *N.* elek veya tef gibi şeylerin kasnağı, kasnak.
kamaş *N.* yeşilken koparılıp kurutulan tütün. /**_qelên** *N. rgd.* aşırı sigara içen kimse.
kamax *N. bn.* **kamaş.**
kamav *N.* su birikintileri.
kambax *N. rgd.* mutsuz, bozuk, berbat, pespaye. /**_ bûn** *L.* mahvolmak, berbat olmak. /**_i** *N.* mutsuzluk, memnuniyetsizlik. /**_ kirin** *L.* harap etmek, yok etmek, viraneye çevirmek.
kamera *N. it.* fotoğraf makinası. /**_man** *N.* film çeken kimse.
kamil *rgd. A.* olgun kimse. /**_ bûn** *L.* olgunlaşmak, kemale erme.
kamir *N.* kamış, saz. *bot.* **Trichoon phragmites.** *bn.* **qamiş.**
kamiran *rgd. bn.* **kamran.**
kamp *N. ing.* kamp, konaklamak, bir yere geçici olarak çadır kurmak, bir iş için geçici çalışma veya dinlenme yeri. /**_ danin** *L.* kamp kurmak. /**_ing** *N.* kamp kurma yeri. *bn.* **war.**
kampanya *N. it.* sıkı çalışma devresi, sıkı çalışma çağrısı, yardım kampanyası vs.
kamran *rgd.* mesut, saadete ermiş, bahtiyar, başarılı, mutlu. /**_i** *N.* mutluluk, saadet, başarı. * **kamrani jiyin** *bw.* mesut yaşamak.
kamûk *N.* üzüm şırası yapan kimse.
kamyon *N.* ispanyolcadan gelen bu kelime Kürtçeyede kamyon olarak geçmiş.
kamyonet *N.* küçük kamyon, kamyonet.
kan *N.* kaynak, ocak. *(taş veya maden ocağı).* /**_av** *Nh.* mineral suyu kaynağı. /**_a kevir** *Nh.* taş ocağı. /**_geh** *Nx.* maden ocağı.
kanarye *N. bn.* **kenari.**
kanc *rgd.* küstah, edepsiz, kaba.
kandew *N.* gebe kalmıyan ve fakat yinede süt veren inek.
kanê *rgd. rgp.* hani, nerde, nerede. * **kanê te çi kir?** *bw.* hani ne yaptın. * **kanê li ku ye?** *bw.* hani nerdedir?. *bn.* **ka.**
kanêje *N.* peygamber çiçeği. *bot.* **Centaurea cyanus.** *bn.* **kanije.**
kangrû *N. zoo.* Avusturalyada yaşıyan ve

tavşana benzer yavrusunu cebinde taşıyan uzun zıplayan bir hayvan.
kani *N.* çeşme, kaynak. * **kanıya jınan** *bw.* etrafı çevrili ve kadınlara mahsus çeşme. *bn.* **kan.**
kanije *N.* acımık, belemir, mavi kantaron. *bot.* **Caphalaria syriaca.** *bn.* **kanêje.**
kani/n Lari. *(dıkane, bıkane) bn.* **karin.**
kant *N.A.* şekersiz sıcak sudur ki çay yerine içilir.
kantin *N.Fr.* okul veya fabrika veya toplu iş yerlerinde ora personeli için açılan özel restorant.
kanton *N.Fr.* isviçre federesyonunu oluşturan eyaletlerden her biri.
kanûn [1] *N.* ateş ocağı, ocak. *bn.* **ocax, bıxırig, rojıng.**
kanûn [2] *N.A.* aralık ve ocak aylarının adı. * **kanûni evıl, kanûni sani.**
kaos *(koos) N.* karabasan. *bn.* **al.**
kap *N. ant.* aşık kemiği. *bn.* **kaw.**
kap *N. bn.* **hevsar.**
kapan *N.* 1. dar ve yürümesi zor olan yol, patika. 2. sarp dağ yolu. *bn.* **şıverê.**
kapık *N.* kepek.
kapital *N. Fr.* sermaye, kapital. /**-ist** *rgd.* sermayedar. /**-izm** *N.* sermaye taraftarı bilim, sermayecilik. *bn.* **sermaye, saman.**
kapitılasyon *N.Fr.* şartlı olarak teslim olmak.
kapitol *N. ing.* 1. *A.B.D.* meclis binası. 2. Romadaki Jüpiter mabedi.
kapok [1] *N.* hayvanları -ekseri atlar için - ayağından bir kazığa bağlıyarak otlatmak. *bn.* **ohr.**
kapok [2] *N.ant.* kafatası. * **kapokê wi lı hev ketın** *bw.* kafası zonklamak.
kapol [1] *N.* sıva toprağına karıştırılan çok ufak saman.
kapol [2] *N. ant.* kafatası.
kapose *rgd.* 1. oturaklı. 2. *rgd.* irice, koskoca, kodaman.
kapox *N.* ot toplama işçisi.
kapsûl *N. Fr.* 1. fişekte ateşliyen nokta, kapsül. 2. ilaçların konulduğu iğne için küçük tüp.
-kar [1] *x.* sonektir. 1. yapıcı, edici anlamı verir. mesela: **xebatkar, cotkar.** 2. yine sonek olarak meslek ve profesyonellik anlamı verir. **xwandekar, nviskar** gibi.
-kar [2] *x.* önek olarak yer ve durum gösterir. mesela: **kargeh, karsaz** gibi.
kar [3] *N.* geçit, yol, aralık. * **pez dı vê karê re derbaz bû** *bw.* davar bu aralıktan geçti. * **ez dı vê karê re ketme bêxçe** *bw.* ben bahçeye bu aralıktan girdim. *bn.* **karık3.**
kar [4] *N.* iş, anlaşma, kazanç, yarar. 2. sermayenin getirdiği para. /**- anin** *L.* 1. kar getirmek. 2. kullanmak. /**-bend** *Nx.* meslek, sanat. /**- hıştın** *L.* kar bırakmak. /**- berdan** *L.* 1. işi bırakmak, grev yapmak. 2. paydos. /**-guzar** *N.* servis yapan, hizmetçi. /**-guzari** *N.* servis verme, hizmet etme. /**-hatın** *L.* kullanışlı olmak, elverişli olmak. /**-ketın** *L.* uğraşmak, meşgul olmak. * **jê re kar ketın** *bw.* biriyle veya bir şeyle meşgul olmak. * **jı kar ketın** *bw.* işten düşmek, emekli olmak veya çürüğe ayrılmak. /**- kırın** *L.* 1. kar etmek. 2. çalışmak, iş yapmak. /**- man** *L.* bir şeyde kar kalmak. * **10 lira jê re kar ma** kendisine 10 lira kar kaldı. * **kar û zerar** *bw.* kar ve zarar.
kar [5] *N.* tuzla, tuz ocağı. *bn.* **xweylin.**
kar [6] *N. m.* oğlak, keçi yavrusu. /**- çerandın** *L.* oğlak gütmek. /**- berdan** *L.* oğlakları annelerine emzirtmek, annelerine salıvermek. * **karê guhê berxê gırt û karê kır qarin** *bw.* oğlak kuzuyu kulağından kapmışda oğlak bağırıyor. Hem suçlu hem güçlü anlamında atasözü. * **çûn ber karan** *bw.* oğlak gütmek. * **kar û berx** *bw.* oğlak ve kuzular. /**-van** *Nx.* oğlak çobanı.
karak *N.* demir madeni. *bn.* **karok2.**
karbıdest *Nx.* yetkili, sorumlu, idareci, işveren, yönetici.
karbirator *N. Fr.* motorlarda hava ile yakıtın karıştığı ve pistonlara gönderdiği alet.
karbon *N. Lat. kim.* maden kömürü, linyit gibi bir element. *sim.* C.
karbûran *N.* yakıt.
karcıv *N. rgd.* anonim, şirket, tüzel kişi.
karçık *N.* armut. *bn.* **hermê, hırmê.**
karçin *N.* 1. bir armut türü. 2. ahlat. *bn.* **şekok.**
kardani *N.* iş, fül, vazife.
kardank *Nx. ant.* rahim, döl yatağı, menşe. *bn.* **pızdank.**
kardar *N.* memur, iş gören.
karderi *N. m.* kurum, müessese. *bn.* **karmendi.**
kardêr *N.* işveren.
kardinal *N. bn.* **kerdinal.**
kardû *N.* karabuğdaya benzer bir ot. *bot.*

Rumex patientia.
Kardûk *(Kardox) N.* Kürtlerin ataları olduğu söylenen doğu Bohtanda yaşıyan bir halk.
kare *N. rgd. Fr.* dört kenarı eşit olan alan.
kareba *N. S.* 1. kehribar. 2. manyetik, manyetizma. 3. elektrik. *bn.* **kahreba.**
karesat *N.* bela, felaket, afet. **/-i** *rgd.* belalı, afetli, felaketli.
karêc *N.* çok parmaklı dirgen, yaba. *bn.* **melêb.**
karêj *N. ant.* çene kemiğinin kafatası ile birleştiği eklem, gaganın kafaya birleştiği oynak eklem ve mafsal.
Karêr *N.* Bingölde bir bölge. **/-i** *N.* bölge halkından.
karêz *(karêx) N.* yeraltı kanalı, mahzen. *bn.* **karık3.**
karg *N. bn.* **kuvark.**
kargeh *Nx.* atölye, iş yeri, ticarethane.
karger *N.* işçi **/-i** *N.* 1. işçilik. 2. idare.
kargerin *Lg (kar dıgere, kar bıgere)* iş aramak, işe müracaat etmek.
kargêr *N.* idareci. *bn.* **rêveber.**
karguzari *N.* hizmet.
karhati *rgd.* elverişli.
karık [1] *N. m.* zahire ambarı, silo.
karık [2] *N. m.* keçi yavrusu, oğlak. *bn.* **kar6.**
karık [3] *N. rgd.* aralık, dar geçit, gedik. * **karıkê çeperan** *bw.* bağ veya bahçe etrafındaki çitlerde delik, geçit aralığı. *bn.* **kar3.**
kari [1] *N. bn.* **kuvark.**
kari [2] *N.* lif kabağı.
kari [3] *N.* yılan yastığı otu. *bot.* **Arum maculatum.**
kari [4] *N. bn.* **qari.**
karigeh *Nx.* evren, feza.
karikatur *N. Fr.* karikatür. **/-ist** *N.* karikatörist.
kari/n Lari. *(dıkare, bıkare)* muktedir olmak, iktidarlı olmak, yapabilmek. * **pê karin** *bw.* üstesinden gelmek, yapabilmek, hakkından gelmek.
karinay *N. S.* ikinci el eşya, müstamel, kullanılmış. *bn.* **kone.**
karite *N.* mertek. *bn.* **kêran.**
kariteyi pışt *Nh. ant. bn.* **maripışt.**
karker *Nx.* işçi, emekçi, amele. **/-i** *N.* işçilik, amelelik. **/-i kırın** *L.* işçilik etmek. * **karker û cotkar** *bw.* işçi ve köylü. *bn.* **kırêkar.**
karkeı/ın *Lg (kar dıkeve, kar keve)* bir işle, şey veya kişiyle meşgul olmak, uğraşmak. * **cot û cobarıya xwe re kar ketın** *bw.* kendi iş ve gücü ile uğraşmak. * **jı kar ketın** *bwl.* 1. işten düşmek, diskalifiye olmak. 2. emekli olmak.
karkew *N.* toplu keklik avı.
karkınar *N. rgd.* emekli kişi. *bn.* **malniş.**
karkulilk *N. bn.* **kuvarık.**
karmax *N.* büyük kalbur. *bn.* **serad.**
karmend *N.* idareci, vazifeli. **/-i** *N.* vazife, fonksiyon. *bn.* **kardani.**
karname *N.* iş raporu.
karmyar *Nx.* 1. iş istiyen. 2. iş müracaatı. **/-i** *N.* iş müracaatı.
karo *N. Fr.* 1. beton döşemelerde dört köşeli şekiller. 2 iskambilde bir kağıt.
karok [1] *N.* mantar. *bn.* **kuvarık.**
karok [2] *N.* demir madeni cevheri. *bn.* **karak.**
karole *N. it.* karyola.
karos *N.* yenen bir bitki, türkçesini bulamadık.
karoser *N. Fr.* karoseri, taşıt araçları gövdesi.
karpêk *N.* eser, yapıt. *bn.* **berhem.**
karpit *N. Fr. kim.* asetilen gazı elde edilen karbon kalsiyum bileşimi bir madde.
karsaz *N. rgd.* yapıcı, iş adamı, iş yapan, iş kuran. **/-i** *N.* tesis, kuruluş, iş adamlığı yapma.
kart *N. Gr.* düzgün kesilmiş karton parçası, kart.
Kartaca *N.* Cezayirin eski adı ve eski halkı.
karte *N. S.* 1. senelik ikinci ürün. 2. ekin biçildikten sonra arta kalan. *bn.* **qurf.**
kartık *(kartix) N.* eye, eğe.
kartımûk *N.* sarı renkli bir gül.
kartol *(kertol) N.* patates. *bn.* **patatêz.**
karton *N. Lat.* kalın ve sert kağıt, karton.
kartpostal *Nh. Gr.* posta kartı.
kartoxraf *N.* kartoğraf.
karûbar *Nhx.* teşebbüs, hazırlık, icraat, iş güç. * **karûbarê şeri** *bw.* savaş hazırlığı.
karûd *N. bn.* **sirım, siri.**
karvan *Nx.* 1. iş yaratıcı, işçi adam. 2. kervan. *bn.* **karwan.**
karwan *Nx.* kervan, nakliye, konvoy. **/-i** *N.* 1. kervancılık. 2. nakliyecilik. **/-seray** *Nh.* kervansaray. *bn.* **kerwan.**
karwankuj *Nhx.* 1. bıldırcın kuşu. *zoo.* **Coturnix coturnix.** 2. *ast.* sabah yıldızı.
karxane *Nx.* fabrika, iş yeri. * **karxana**

keştisazi *Nh.* tershane.
karxwer *Nhx.* patron. *bn.* **patron.**
karzana *rgd.* elinden iş gelir, ehil, işini bilir.
kase [1] *N.m.P.* bardak, çorba kabı, kase. *bn.* **pıyale.**
kase [2] *N. it.* 1. kasa, para alınıp verilen yer, evde veya iş yerlerinde para için çelik dolap. 2. şişelerin dizildiği düzinelik. /**_dar** *N.* kasayı kullanan kişi. *bn.* **kasıder.**
kasık *N.* topraktan yapılan geniş ve derin tabak.
kasider *N.* emirin kasadarı veya maliye memuru.
kasni *N.* hindiba, güneğik, frenk salatası. *bot.* 1. **Cichorium endivia.** 2. **Cichorium intybus.**
kasox *N.m.* 1. orak. *bn.* **das.** 2. *N.* budama bıçağı.
kasûli *rgd.* 1. çürük, kokmuş. 2. yorgun, bıkkın, bitkin.
kaş [1] *N. cox.* yamaç, yokuş. * **kaş i tûmi Qırtıl** *bw.* Qirtil tepesi yamacı. * **lı ber wi kaşi** *bw.* o yamacın önünde. * **mari kaşan** *Nh.* yamaçlarda yaşıyan gri renkte zehirli bir yılan. * **kaş û kûş** *bw.* dağ bayır. *bn.* **evraz, berwar, pesar.**
kaş [2] *N.* çekim, çekiş. /**_ bûn** *L.* çekilmek, arkada sürünmek. /**_ kırın** *L.* çekmek, arkasından sürüklemek. * **dû xwe kaş kırın** *bw.* arkasından çekmek, sürüklemek. * **tawûg kaş kırın** *bw.* kızak çekmek.
kaşan *N.* 1. dal veya çalı çırpıdan yapılmış ve harman yeri vs. yi düzeltmek için tapan. 2. tapan.
kaşane *N.* büyük ve güzel ev, köşk, villa.
kaşe *N. bn.* **tawûg.**
kaşıkan *N.* kayak yeri, kayak yapılan yer, yamaçlı yer.
kaşıng *N.* torbalara kulp olarak takılan veya semerlerin bağlanmasında kullanılan kalın yassı ip. *bn.* **aşûjın.**
kaşi *N.* 1. fayans. 2. cam vazolar.
kaş kırın *Lg (kaş dıke, kaş ke) bn.* çekmek, ardından sürüklemek. **kaş2.**
kaşme *N.* şeytan tersi otu. *Lat.* **Asafoetida.**
kaşo *N.* 1. hokey oyunu sopası. 2. iki ağacı birbirine paralel olarak bağlayıp hayvanların arkasına yük çekmek için atılan kızağa benzer tapan şeklinde hacet. *bn.* **parxêl.**
kaşokane *N.* hokey'e benzer bir Kürt oyunu.
kaşûl *N. bn.* **qafık.**
kat [1] *N.* Zerdûşti dininde ayin makamları.
kat [2] *N.rgd.* 1. çorak arazi. 2. erken biçilen buğday.
kat [3] *N.m. S.* zaman, hava, an. /**_jmêr** *Nh.* zaman ölçer, saat. * **katjmêrê te çı ye?** *bw.* saatin kaç. *bn.* **dem. zeman.**
kat [4] *N.* kat, tabaka. *bn.* **qat.**
katalox *N. Gr.* kitap listesi.
katbeş *N.* mukayit, kayit memuru. *bn.* **katıb, hesêbgêr.**
kate *N. bn.* **şıv.**
katedral *N. Fr.* katedral, baş kilise, piskoposluk makamı olan kilise.
kategori *N. Fr.* katagori, bölüm, sınıf, tabaka.
katıb *N.A.* katip. *bn.* **katbeş, hesêbgêr.**
katolik *N. rgd. Gr.* Hiristiyanlıkta Roma kilisesine bağlı bir mezhep. *rgd.* **bu** mezhepten veya bu mezhebe bağlı olan kimse.
kator *N. ant.* horoz ibiği. *bn.* **şeh.**
katori gurg *Nh.* bir nebat. *bn.* **kari4.**
katot *N. Gr. fiz.* negatif elektrod.
kav *N. rgp.* fındık ve benzeri şeylerin hasad mevsimi, takriben 25 ağustosa dek gelir.
kavıl *N. rgd.* yıkıntı, harabe, yıkık, harap. /**_ bûn** *L.* harabe olmak. /**_i** *N.* yıkıntı, harabelik. /**_ kırın** *L.* harabe haline getirmek, viraneye çevirmek. * **çawa Kurdıstan kavıl kırıne** *bw.* Kürdistanı harabeye çevirdikleri gibi.
kavır *N. m.* iki yaşında olan koyun.
kavol *N. ant.* işkembe. *bn.* **xaş.**
kavlan *N. bn.* **qalık.**
kaw *N. ant.* aşık kemiği, aşık. /**_ listın** *L.* aşık oynamak. /**_ hatın** *L.* şansı gelmek.
Kawa *N.* mesleği kılıç kalkan yapmak olup *M.* Ö. 612 de Şeddadilerin kralı zalim ve despot Dehhakı öldürerek bir ihtilal yapan ve o gün Kürt halkını serbestliğe kavuşturan ve o gün bu gündür kutladığımız **'Newroz'** bayramının kurucusu olan demirci Kürt kahramanı. * **Kawayi hesınger** *bw.* demirci Kawa.
kawani *N.* çekirge kuşu. *zoo.* **Sturnus vulgaris.**
kawdan *N.* kap, kılıf. /**_i** *N.* kılıflık. *bn.* **kewdank.**
kawdız *N. bn.* **pık.**

kawêj *N.* geviş. /**– anin/kırın** *L.* geviş getirmek. *bn.* **kayin.**
kawık *N. ant.* el ve ayak bilekleri eklemleri. mafsal, boğum. *bn.* **geh.**
Kawıs [1] *N.* Keykavus.
kawıs [2] *bn.* **kaos.**
kawir *N.* deve yemi olan dikenli bir ot.
kax *N.* 1. ekili arazideki yabani otlar. 2. otlağa çıkamayan hayvanlar için getirilen yeşil taze ot. /**– anin** *L.* özel olarak ekin arasındaki otları ayıklayıp getirmek. /**– bûn** *L.* otlardan ayıklanmak. /**– kırın** *L.* otlardan ayıklamak. *bn.* **aşêf, bıjare.**
kaxez *N. m.* kağıt. * **kaxeza dêrek** *bw.* çizgili kağıt. * **kaxeza sade** *bw.* beyaz çizgisiz kağıt.
kaxık *N.* çiçek vazosu.
kaxil *N.* çemen otu. *bot.* **1. Trigonella foenum. 2. Graecum.**
kayin [1] *N.* geviş, gevişleme.
ka/yin *Lnk. (dıkaê, bıkaê)* geviş getirmek. /**– kırın** *L.* geviş getirmek.
kayman *N.* Amerikada bir kaç cins timsah. *ing.* **Cayman**
ke 'kirin' yardımcı fiilinin emir hali. **bı ke.** yap, **me ke** yapma.
kebab *N. A.* kebap. /**–xane** *Nx.* kebapçı.
kebani *N.* ev kadını, ev işlerini yapan çoluk çocuk sahibi namuslu kadın. *bn.* **kewani.**
kebar *N.* 1. fecir. ilk şafak. 2. müezzinlerin Ramazanda halkı uyandırmak için ezan veya ilahi okumaları.
kebat *N.* bir sedir ağacı cinsi. *bn.* **tırmc, kebot.**
kebok *N. bn.* **kevok.**
kebot *N. bn.* **kevot2.**
kebs [1] *N.* üzüm asmasının dalından koparılmadan yakınında yere gömülerek ikinci bir asma elde etme şekli ve bu dal parçası. /**– kırın** *L.* bu şekilde asma üretmek.
kebs [2] *N. Z. bn.* **ked.**
keç *N. m.* kız, kız evlat, kız çocuğu. /**–ani** *N. rgp.* kızlık, kızlık devresi. /**– anin** *L.* kız getirmek, evlenmek. /**– dayin** *L.* kız vermek. /**–ê** *B.* kıza hitap. /**–ık** *N. rgd.* küçük kız, kızcağız. * **keçên azew** *bw.* ergin kızlar. /**–in** *N. rgd.* bakire kız. /**–ini** *N.* bekaret. *bn.* **qizi.** /**–o** *B.* kıza hitap, sevimli kız. /**– gırtın** *L.* kız almak. /**– revandın** *L.* kız kaçırmak. /**– xapandın** *L.* kız kandırmak veya kız iğfal etmek. /**–xapinok** *N. rgd. bwl.* kadın avcısı, jigolo. /**– xwastın** kız istemek. * **keçên xama.** *bn.* **keçên azew.** * **keçê, gan nişan dayê dıda** *bw.* kız annesine göğüslerini gösterir. Yanı bilmez bilene öğüt verir anlamında atasözü.
keçel *N. rgd.* kel, başı kabak. /**– bûn** *L.* kelleşmek, kel olmak. /**–i** *N.* kellik. /**– kırın** *L.* kelleştirmek, kel hale getirmek, çıplatmak. *bn.* **gurri, zelût.**
Keçelan *N.* Dersimin batısında bir Kürt aşireti.
keçelok [1] *N.* bulgur ve mercimekten yapılan bir yemek.
keçelok [2] *N.* akbaba. *ing.* **Vulture.** *bn.* **sisolek.**
keçê/keço *B.* 'keç' içindeki nota bak.
keçêç *N.* tavukların eşelendikleri yer. /**– kırın** *L.* tavukların eşelenmesi.
keçhêli *N.* üvey kız evlat.
keçin 'keç' içindeki nota bak.
ked *N.* emek. /**–kar** *N. rgd.* emekçi. /**–kari** *N.* emekçilik. /**– kırın** *L.* emek elde etmek, ürün almak. /**–xwar** *Nh.* sömüren, sömürücü. /**–xwari** sömürü. /**– xwastın** *L.* hakkını istemek. *bn.* **xebs, mêtın, destmıza.**
kedani *N.* kümes hayvanları.
keder *N. P.* keder, üzüntü.
kedew *N. Bj.* hayvanlarda bir nevi nezle. /**–i** *N.* hayvanın bu hastalığa yakalanması.
kedık *N. m.* oğlak veya kuzu derisi dabağlanıp boyalanarak yapılan ayran tulumu. * **kedıkê avê** *N.* 1. buyot, yatakta ısınmak için içine su konan torba. 2. deriden küçük su tuluğu.
kedi *rgd.* ehli. /**– bûn** *L.* ehlileşmek. /**– kırın** *L.* ehlileştirmek. * **heywanên kedi** *bw.* ehli hayvanlar.
kedink *N.* 1. testi. *bn.* **kûz.** 2. *bn.* **xınosi.**
kedûn *N.* 1. küçük su testisi. *bn.* **şerbık, kûzê pıçûk, lûlık.** 2. yağ çömleği. *bn.* **xılık.**
kef *N. m.* köpük. /**– dan** *L.* köpürmek, köpük vermek. /**–dev** *Nh.* ağızdan çıkan köpük. /**– kırın** *L.* köpürtmek, köpük hale getirmek. * **kefa sawûnê** *bw.* sabun köpüğü. * **kefa şorbê** *bw.* çorba köpüğü. * **kef i mırcan** *N.* mercan köpüğü. * **kef i dest** *Nh. ant.* el ayası. * **kefa dev** ağız köpüğü. * **kef jı dêv hatın** *bw.* ağzından köpük gelmek. * **kef û xu** *bw.* köpüklü ter. * **kef û xu ser re avêtın** *bw.* kan ve ter içiri-

de kalmak.
kefa beqê *Nh.* kurbağaya atfedilen durgun sulardaki yeşil reuk yosunlu köpük. *bn.* **kefzer.**
kef i derya *N.* sünger.
kefalet *N.A.* kefalet. **/...name** *Nh.* kefaletname.
kefand/ın *Lg (dıkefine, bıkefine)* 1. köpürtmek, köpürdetmek. 2. bir dokumanın kenarlarını baştanbaşa dikmek. *bn.* **kufandın.**
kefaret *N.A.* günah affetmek için sadaka vermek.
kefçi *N.* kaşık. **/...dank** *Nx.* kaşıklık, kaşık sepeti.
kefdev *rgd. bn.* **qevçıl.**
kefen *N.* ölü bezi, kefen. **/... bûn** *L.* kefenlenmek. **/... kırın** *L.* kefenlemek, kefene sarmak.
kefenê mêr *Nh.* yılan kefeni. *bn.* **kaj2**
kefgir *Nx.* süzgeç, kevgir. *bn.* **qewaş.**
kefık [1] *N.* kurutulup sulandırılınca köpük veren ebegümeciye benzer boz gri renk, ufak yaptaklı bir ot. *bn.* **kefkefok.**
kefık [2] *N.* palan, semer vs. dikicilerinin el ayasına taktıkları bir nevi yüksük.
kefi *N.* 1. erkek baş örtüsü. 2. bazı yerlerde bel kuşağı. *bn.* **çefi.**
kefil *N.A.* kefil.
kefkefok *N.* çöven, sabun otu, helvacı kökü. ekseri koyunları yıkamak için kullandıkları köpüklü bir cins ot, ufak yapraklı, bodur, gri renktedir. *bot.* **Saponaria officinallis.** *bn.* **hılo, kıfkıfok, kefık1.**
kefş [1] *N. bn.* **kıfş.**
kefş [2] *N. ant.* koltukaltı. *bn.* **çeng, kêl, bal.**
kefşêv *N.* içinde kuru çökelik eritilen geniş ağızlı toprak veya ağaç kap. *bn.* **kod.**
kefşil *N.* 1. uyurken ağızdan çıkan salya. 2. salyalı kimse.
keftar *N.* sırtlan. * **keftaro, ber çavan dıyaro!** *bw.* halep ordaysa arşın burda. veya görünen köy klavuz istemez anlamında atasözü. *zoo.* **Hyena.**
keft e left *(keft û left) bw.* mücadele, ağız kavgası, dalaşma, dadaşma. **/... kırın** *L.* dalaşmak, birbiriyle dadaşmak.
kefxwê, kefxo, kefxoy *N.* 1. muhtar, kahya. 2. Hiristiyanların köy yöneticisi. * **nadım bı eba kefxoyi Bohtan** *bw.* Bohtan kefxoyinin abası ile değişmem.
kefzer *Nh.* 1. durgun sularda kurbağalara ait olduğu söylenen yeşil safra rengi köpük. 2. yosun, su yosunu. 3. taşlarda veya ağaçlarda hasıl olan çoğu parazit şeklinde yosun veya safra rengi bazen gri ve parazitsel olgu. *bot.* **1. Musci. 2. Alga.**
kehanet *N. A.* kehanet, önceden sezme.
bn. **mırwa.**
kehêl *N.* 1. bir cins at yürüyüşü, kehil. 2. *rgd.* küheylan yürüyüş. **/...an** *rgd.* küheylan at.
kehreban *N.A. bn.* **kareba.**
kej [1] *N.* bir eğitim devresi, sömestri. *bn.* **pêl, danê dersê.**
kej [2] *N.* yumak *bn.* **gılok.**
kej [3] *rgd.* kumral, sarışın. **/...ê** *rgd.* sevimli, cici, sarışın kız çocuğu. **/...i** *N.* sarışınlık, kumrallık. **/...o** 1. *rgd. B.* cici ve sarışın veya kumral erkek veya bu tip erkeklere çağrı. 2. *N.* Kürtlerde isim.
kej [4] *N. cox.* tepe, sarp ve kayalık uçurum. *bn. lat.*
kejave *N.* sedye. * **kejaveyi nexwaşan** *bw.* hasta sedyesi.
keji *N. ant.* beze.
kejok *N. Bj.* siyatik hastalığı.
kejû *N. bn.* **kolan1, tenge.**
kek *N.* 1. büyük kardeş, ağabey. 2. bey. *bn.* **kak.**
kel [1] *N.* kaynama, hararet. * **kela wi rabû** *bw.* öfkelendi, sinirleri kalktı. **/... dan** *L.* kaynamaya başlamak. **/... hatın** *L.* kaynamaya başlamak. * **kel lı seri rabûn** *bw.* başında ter damlaları çıkması. * **kel û xu de man** *bw.* kan ter içinde kalmak.
kel [2] *N.* bu yumuşak 'k' ile 'kehl' şeklinde okunur. 1. iki yaşındaki dana. 2. boynuzlu dişi koyun. 3. boynuzları güdük kalan koç veya teke. 4. mecazi anlamda dişi hayvan. 5. hayvanlarda çiftleşme arzusu, kızgınlık.
kel [3] *rgd.* 1. kuvvetli, forslu. 2. döl tutan verimli. 3. hayvan ve bitkiler için gelişme. 4. *N.* görkem. **/... bûn** *L.* gelişmek, büyümek. * **genım kel bûn** *bw.* 1. buğday bitkisinin normalden fazla büyümesi fiili. **/... kırın** *L.* geliştirmek, büyütmek, gür ve gürbüz hale getirmek, semirtmek.
kelagiri *N. rgd.* ağlamaklı. *bn.* **kelegiri.**
kelan *Lnk. N.* kaynamak, kaynama.
keland/ın *Lg (dıkeline, bıkeline)* kaynatmak. * **av kelandın** *L.* su kaynatmak.
kelane *N.* soğanlı bir yemek çeşidi.
kelanter *N.* polis, zabıta memuru.

kelaş *N.* 1. *bn.* **kelax.** 2. *bn.* **lekaş.**
kelat *N. m.* kale, tahkimat. *bn.* **kele.**
kelax *N.* ekseri hayvan ölüsü. mecazi olarak çok zayıf hayvan veya böyle hayvanın eti. *bn.* **kezax.**
kelbetan *N. A.* 1. maşa, kelpeten. 2. *anı.* yengeç vs. hayvanlarda kıskaç.
kele *N.* kale. *bn.* **kelat.**
keleba *N. S.* horoz. *bn.* **dik.**
kelebdûn *N.* duvara örtülü kaneviçe ve gergef işi süs askıları.
kelebûti *N. bn.* **kelte.**
keledoş *N.* kuru üzüm ve döğme buğdaydan yapılan bir yemek.
kelef *N.* büyük iplik yumağı. *bn.* **gılok.**
kelegi *N.* kabul salonu.
kelegiri *N. rgd.* hıçkırık, ağlamaklı duruma gelme. **/– bûn** *L.* ağlamaklı duruma gelmek. **/– kırın** *L.* ağlamaklı duruma getirmek, ağlatmak.
kelejın *Nh. rgd.* erkek ruhlu, başa oynıyan kadın.
kelek [1] *N. m.* altında şişkin deriler bulunan sala veya kayığa benzer bir su taşıt aleti. * **keleka berdest** *Nh.* 1. şalipe, gemiden iskeleye geliş gidiş için kayık. 2. kano. * **keleka hawarê** *N.* cankurtaran filikaları. **/–van** *Nx.* kelek'i idare eden adam.
kelek [2] *N. anı.* solungaç, balık organı.
kelem [1] *N. m.* meşe, meşe ormanı, bodur ağaç, ormanlık. **/– danin** *L.* meşe dikmek, pelit dikmek. **/– bırrin** *L.* meşe dallarını hayvanlar için kesip getirmek. **/– kolan** *L.* meşe kazmak, yerinden sökmek. *(Tunceli şivesi) bn.* **çılo.**
kelem [2] *N.* lahana. *bot.* **Brassica oleracea.** * **kelemê brûkselê** Nh Brüksel lahanası. **/– sor** *Nh.* kızıl lahana.
kelem [3] *N.* engel, kazık, göze batan şey. * **kelemê nav çavê tırk û ereb û irani tu** *bw.* Bir Kürt şairinin Barzani için yazdığı methiyeden.
keleme *N.* çift boyunduruğu çubukları. *bn.* **sami.**
kelemêr *N. rgd.* kuvvetli karekterli adam.
kelemêş *N.* üvez. *bn.* **kelmêş, kermêş.**
kelemi *N.* düşük kaliteli tütün çeşidi.
kelemiz *N. rgd.* altına çok işeyen çocuk veya kişi.
kelemok *N.* lahana kabuska yemeği.
kelendin *N.* damlarda süpürülüp atılan ve saçak altına biriken kar yığını.
kelendûr *N.* gavurbaşı dikeni.

keleng *N.* kenger. *bot.* **Cynara cardunculus.** * **kelengê talık** *Nh.* acı kenger.
kelepaçe *Nh.* hayvanların baş ve ayak kısımlarından yapılan yemek.
kelepçe *N. P.* kelepçe.
kelepûr *N. rgd.* 1. sahibinin koruyamadığı ve herkesin alıp gittiği mal, eşya vs. 2. avanta, bedavadan şey. 3. otlakçılık, başkasından geçinme. 4. miras ve miras malı.
kelerım *N.* karnıbahar. *bot.* **Brassica oleracea.** *bn.* **kelem2.**
kelestûn *N. bn.* **keskesor.**
keleş [1] *N. rgd.* güzel ve görkemli insan veya hayvan. * **gaê keleş** *bw.* cins öküz.
keleş [2] *N.* korsan, efe. **/–i/ti** *N.* korsanlık, efelik. * **keleşi derya** *Nh.* deniz korsanı.
kelê *rgd.* tuzsuz. *bn.* **bêxwê, keli.**
kelêj *N. rgd.* eski çarık, ayakkabı vs.
kelgamêş *N.* manda boğası.
kelh *rgd.* 1. az bulunur, nadir. 2. görkemli şey. *bn.* **kel3.**
kelhok *N.* küçük kale.
kelhoşk *N. cox.* dağ geçidi.
kelıj *N.* 1. tesir, nüfuz. 2. *N. anı.* koyun kuyruğunun ucu.
kelık *N.* 1. sepet. *bn.* **selık.** 2. kuru deri parçası vs. *bn.* **kelêj, si, kelınc.** 3. *bn.* **kedık.**
kelınc *N.* 1. kuru deri parçası. 2. kenger veya diken biçmede ele kılıf gibi geçirilen deri mahafaza
kelıst/ın *Lg (dıkelıze, bıkelıze)* dikizlemek, dikiz etmek, gizli gözetmek. * **tu lı paş xanika lı mın dıkelısti** *bw.* sen damın arkasında beni gizlice dikizliyordun.
kelışand/ın *Lg (dıkelışine, bıkelışine) bn.* **kelandın.**
keli *rgd.* 1. yumuşak 'k' ile okunur, az tuzlu veya tuzsuz yemek. *bn.* **kelê, bêxwê.** 2. kaynamış. * **şor û keli** *bw.* tuzlu ve tuzsuz.
keliçe *N.* üç yaşındaki manda boğası.
kelik *rgp.* an, ...iken, ...zaman.
kelilan *N.* ısı, sıcaklık, hararet. *bn.* **germi.**
kelim *N.* Hz. Musanın diğer adı.
keli/n *Lnk. (dıkele, bıkele)* kaynama, kaynamak. * **av dıkele** *bw.* su kaynar. * **şir dıkele** *bw.* süt kaynar veya kaynıyor. * **mêjûyê serê mın dıkele** *bw.* beynimin içi kaynıyor. *bn.* **kelandın.**
kelk [1] *N.* düz çatı, dam. *bn.* **ban.**
kelk [2] *N.* fayda, istifade. **/– gırtın** *L.* faydalanmak, istifade etmek.
kelkel *N.* 1. öğle sıcağı. 2. fokurdama. * **kelkela lı ber dasan** *bw.* orak biçerken

öğle sıcağı.
kelkot *rgd.* 1. çapraşık. 2. eğri büğrü, yamuk. 3. eski, köhne. /**_ bûn** *L.* 1. eskimek, körelmek. 2. yamulmak.
kelle *N. P.* kelle. * **kelle paçe** *bw.* kelle ve paça *bn.* **serûpê.**
kelmêş *N. bn.* **kelemêş, kermêş.**
kelmiz *N. rgd. bn.* **kelemiz, mizel.**
kelnaş *N. bn.* **zıriç.**
kelpezi *N.* bukalemun, kertenkele. *bn.* **fatık, kêlbık.**
kelpık *N. ant.* kaburga ile sağrı arasındaki boşluk kısmı, böğür.
kelpiç *N.* kerpiç, tuğla.
kelte *N.* oynaşma *(erkek, kadın).*
kelû *N.* zayiçe, 12 burç yıldız falı. ingilizcede **horoscope.**
kelûça çin *Nh.* alabalık. *zoo.* **Salmo.** *bn.* **keşine.**
kelûk *N. bn.* **masixatûnk.**
kelûmel *(kelûpel) N.* techizat.
kelwaz *N.* şiddetli ayaz soğuğu. *bn.* **sayi.**
kelx *rgd.* çok yaşlı. *bn.* **kerx.**
kelxane *Nx.* dökümhane.
kem *rgd.* 1. normaldan küçük olan organ. 2. kulaksız hayvan. 3. kısa burunlu insan. 4. küçük diken ağacı. *bn.* **kol.**
kemal *N. A.* ergenlik, olgunluk, değer, kıymet.
keman *(kemane) N. m. P.* keman. /**_ jen** *Nhx.* kemancı.
kemançe *N. P.* kemençe.
kemax *N. ant.* kalça. * **kortıkên kemaxê** *N. ant.* kıç çukuru.
kembax *rgd. bn.* **kambax.**
kember *N.* 1. bele sarılan kemer. 2. köprülere atılan kavis. * **kembera ziv** *bw.* gümüş kemer.
kemberok *N.* dikenli bir meyve ağacı.
kemend *N. P.* kemend. /**_bestane** *N.* güreşme.
kemer [1] *N. bn.* **kember.**
kemer [2] *N.* bir cins yabani gül.
kemerçin *Nh.* bir çeşit renkli işlenmiş ceket.
kemêl *N.* koyunun kuyruk kısmında kuruyan pislik. *bn.* **vırni.**
kemık *N.* 1. küçük suratlı insan. *bn.* **kem.** 2. *N.* mendil. *bn.* **desmal.**
kemıtand/ın *Lg (dıkemıtine, bıkemıtine)* 1. sütün kaynamaktan dibi tutmak. 2. elbise vs. de mesela ütüden yanık hale gelmek. 3. kelle paçanın yakılarak veya kaynatarak kıllarını gidermek. *bn.* **qusandın.**
kemıti/n *Lng. (dıkemıte, bıkemıte)* 1. sütte peynirleşmek. *bn.* **qusin.**
kemin [1] *N.* pusu, tuzak. /**_ gırtın** *L.* pusu tutmak. /**_ kırın** *L.* pusu kurmak, pusuya yatmak. * **ketın keminê** *bw.* pusuya girmek.
kemin [2] *N.* mahsulun bolluk bozumu zamanı. *bn.* **bose.**
kemole *N.* tahta fıçı, varil.
kemtıyar *N. bn.* **keftar.**
ken [1] *N.* kıl keçilerinde kıl altında yumuşak tiftik.
ken [2] *N.* gülme, tebessüm, heves. * **kena derewin** *bw.* yalandan gülüş, kandırıcı gülüş. * **ken û kêf** *bw.* neşeli, güle oynıya. * **ken dı dêv de ma** *bw.* hevesi kursağında kaldı.
kenand/ın *Lg (dıkenine, bıkenine)* güldürmek, mutlu kılmak. *bn.* **kenin.**
kenar *N. P.* kenar, kıyı. *bn.* **guçık, kevi, kêlek.**
kenari *N.* kanarya. *bn.* **zerbav.** * **kenari sûriyê** *Nh.* Suriye kanaryası.
kend *N.* 1. hendek, ark, dar ve derin dere. 2. *N. cox.* koyak. * **kend û kosp** *bw.* 1. engel mania, mani. 2. bozukluk ve zorluk, karmakarışıklık. *bn.* **kosp, asteng.**
kendal *N. cox.* 1. dik yamaç. 2. derin dere veya yarların iki yan tarafı. 3. bayır.
kendır kendir. *bot.* **Cannabis sativa.**
kenef *N. bn.* **kenife.**
kenêr *N. bn.* **kınêr2, şımşad.**
kengê *(kêngê) rgd. rgp.* ne zaman. * **jı kengê ve** *rgp.* ne zamandan beri.
kengrû *N.* kanguru.
kenık *N. Bj.* başlardaki yaraların yara kabukları.
kenışt *N.* bir nevi balmumu. *bn.* **senit.**
kenışte *N.* Yahudi tapınağı, sinagog.
keni/n *Lnk. (dıkene, bıkene)* gülmek, gülümsemek, tebessüm etmek. *bn.* **ken2.**
kenife *N.* yüznumara, tuvelet. *bn.* **avdestxane.**
kenişk *N. bn.* **qiji.**
kenok [1] *rgd.* güler yüzlü, sempatik, güleç.
kenok [2] *(kenanok) N.* fıkra, espri. *bn.* **qerf.**
kental *N. Fr.* 100 kg. lık ağırlık birimi.
kenze *N.* fanila, kazak.
kep *N. ing.* kep, asker şapkası.
kepaze *rgd. N. P.* kepaze, rezil, gülünç.
kepek *N.* hububat kapçığı, kepek.
kepelek *N.* bazı otlaklarda oluşan bir

kurtçuk. Bu kurt bazan koyunların ağız yoluyla beyinlerine kadar gider ve ölümüne sebep olur. Yalnız koyunlar içindir. /**–i** *N. rgd.* kepelekli koyun.
kepen *N.* keçe, kepenek.
kepenek *N.* 1. vitrin ve pencereleri kapamak için kapak. 2. çoban keçesi. *bn.* **kulav.**
kepere *N.* kebere. *bot.* **Capparis spinosa.** *Lat.* **Capra.**
kepez *N.* fundalık, çalılık. *bn.* **devi.**
kepeze *rgd. bn.* **kepaze.**
kepır *N.* 1. kulübe. 2. çalı çırpıdan yazlık kulübe. *bn.* **holık.**
kepıran *N. rgp.* içinde yatmak için yapılan bu kulübelere taşınma mevsimi.
kepi *(kepû) N. ant.* burun. *bn.* **poz, bevil.**
kepine *N.* tuvalet. *bn.* **kenife.**
kepir *N.* dişlerde kireç. /**– gırtın** *L.* dişlerin kireçlenmesi, dişlerde kireç bağlaması.
kepûr *N.* konuşurken, yürürken ya da koşarken ağızda biriken köpük. *bn.* **kefa dev.**
ker [1] *N.* eşek. /**–ajo** *Nh.* eşek sürücüsü. argoda eşek çobanı gibi bir mana. /**–ane** *N. rgp.* eşşekçe, eşekvari, eşeksel. * **barê kereki** *bw.* bir eşek yükü. * **çû gergerê hat kerê berê** *bw.* eşek gitti, eşek geldi. /**– eki** *N. rgp.* eşşekçe. * **kerê de ketın** *bw.* eşekten düşmek. 2. eşek sıpası olmak anlamında sövgü. /**– ê!** *B.* 'eşek'diye çağrı *(kadın).* * **keri deştê** *N.* yabani eşek. /**– o!** *B.* birine 'eşek' şeklinde çağrı. *(erkek).* * **jı kerê de ketın** *bw.* eşek kafalı, eşek gibi olmak, eşekten düşercesine. * **dılê yeki dıçû goştê kerê dıgot: guhê xwe weki kiroşkan e** *bw.* eşek etine iştahı olan biri, kulaklarını tavşana benzetmiş.
ker [2] *N.* aşık oyununda aşığın yan, düz tarafı.
ker [3] *(kerr) rgd.* sağır, az işiten. /**– bûn** *L.* sağırlaşmak, sağır olmak. /**– kırın** *L.* sağırlaştırmak, sağır etmek. /**–i** *N.* sağırlık. * **ker û gêj** *bw.* sersem, bunak. * **ker û lal** *bw.* sağır ve dilsiz.
ker [4] *N.* 1. sessizlik, sükunet. 2. tıkanıklık. 3. *rgd.* kapalı. /**– bûn** *L.* sessiz kalmak. /**– kırın** *L.* sessizleştirmek. 2. tıkamak, kapatmak. * **xwe ker kırın** *bw.* sessizliğe bürünmek, duymamazlıktan gelmek, anlamamazlıktan gelmek. * **guhê xwe ker kırın** *bw.* kulaklarını tıkamak. * **qul ker kırın** *L.* delik kapatmak.
kerafi *N.* beddua anlamında bir deyim. birine afiyet olmasın demek gibi kerafi etmek. *bn.* **kerıfin, zıqûm.**
keramet *N. A.* keramet, şaşkınlığı uyandıracak durum.
keranber *N.* kuru kenger. *bn.* **keleng.**
kerane *N.* 1. çekiç. 2. eşekvari, eşekçe. **ker**[1] kelimesindeki nota bak.
keravi *N. bn.* **pelikan.**
kerax *N.* su kenarı, sahil. * **keraxa rêgayeki.** *bw.* bir yol kenarı. * **keraxa avê.** *bw.* su kenarı, sahil. *bn.* **qerax.**
kerraxi *N.* bir tarlayi birine vererek şu kadar ortak veya faizle ektirmek. çok ucuz fiatla tarla yarıcılığı yapmak. * **ez kerraxê bavê te me lo!** *bw.* ben babanın uşağımıyım lan!
kerb *N.* üzüntü. * **jı kerba re mırın** *bw.* üzüntüden ölmek. * **bı kerba yeki çûn** *bw.* birinin derdiyle gitmek. *bn.* **keder.**
Kerbela *N.* Kerbela, Irakta bir bölge ve şehir. Hz. Hüseyin ve arkadaşlarının şehit edildiği yer.
kerbeng *N.* çöpleme. *bot.* **Helleborus foetidus.**
kerbeş *N.* ekseri eşeklerin hoşlandığı dikenli bir ot. *bot.* **Carduus.**
kerboki *(kerbok) N.* olur olmaz şeylere üzülen, çok canı sıkılan.
kerçık *N.* keneotu. *bot.* **Ricinus communis.**
kerçıland/ın *Lg (dıkerçıline, bıkerçıline)* birbirine karıştırmak, burmak, eğirmek. *bn.* **qurmıçandın.**
kerdi *N.* bostan evlekleri ve sebze tarlaları sulama kolaylığı için ayrılan bölüm. Sebze parseli. ingilizcede **flowerbed.**
kerdinal *N. Fr.* kardinal.
kerre *N. Z.* taş. *rgp.* 1. taşlık, taşlık arazi. 2. çok büyük bir yılan.
kerefz *(süryanice) N.* kereviz, sap kerevizi. *bot.* **Apium graveolens**
kerefzi mara *Nh.* filicineae familyasından bir bitki. 1. kuzgun otu. *bot.* **Pteris aquilina.** 2. baldırı kara otu.
kereh *rgd.* çirkin. /**– bûn** *L.* çirkinleşmek. /**– kırın** *L.* çirkinleştirmek. /**–ti** *N.* çirkinlik.
kerrehû *N.* yazın esen şiddetli bir rüzgar, sam yeli.
kerem *N. A.* el açıklığı, gönül yüceliği. * **kerem ke** *B.* lütfen. * **jı kerema xwe** *bw.*

1. lütfen, zahmet olmasın. 2. aslının sevgilisi olan aşıklardan.
kereng *N.* kenger. *bn.* **keleng.**
kerenzer *rgd.* yakışıklı, sarışın.
kereste *N. P.* kereste.
kerrewal *N.* bir deniz kırlangıcı.
kerewet *N. Gr.* kerevet, sofa.
kerewuz *N.* kereviz. *bn.* **kerefz.**
kerexne *N.* maşa.
kerg *N.* tezgah. * **gehineka kergê** *bw.* tezgah bağlantıları.
kergez *N. S.* akbaba. *bn.* **siqalk.**
kerguh *N.* kır tavşanı. *bn.* **kiroşk.**
kerha *N.* çıkar, menfaat.
kerıfand/ın *Lg (dıkerıfine, bıkerıfine)* zıkkımlatmak, zıkkımlatırcasına yedirmek.
kerıfi/n *Lnk. (dıkerıfe, bıkerıfe)* zıkkımlanmak. **ma hehû ko nekerıfi** *bw.* varmıydı ki zıkkımlamadı.
kerıhand/ın *Lg (dıkerıhine, bıkerıhine)* nefret ettirmek, tiksindirmek.
kerık [1] *N. ant.* lades kemiği. *bn.* **şertık.**
kerık [2] *N.* 1. kolsuz aba. 2. olmamış incir. 3. ceviz içinin ortasındaki bölümleri ayıran zar.
kerık [3] *N. ant.* kulak. kulak kepçesi, dış kulak. * **kerıka guh** *Nh.* kulak yolu. /**... çıngin** *L.* kulak çınlaması fiili. * **kerıkê gisın** *N.* pullukta kulak demiri. * **kerık vit kırın** *bw.* kulak dikmek. * **kerık dax kırın** *bw.* kulağı dağlamak. *bn.* **guh.**
kerrık [4] *rgd.* olmamış meyve sebze vs. *bn.* xag. *(sert 'k' ile okunur).*
kerrık [5] *N.* altında sehpa ayaklıklar bulunan ve üzerinde çalışılan *(sıvacı, marangoz vs. için)* masa, tabla. *(sert 'k' ile okunur).*
kerıkê keracê *Nh.* yeşil renkte bir karga çeşidi, yuvasını ağaç kovuklarında yapar, ufak boyuna rağmen kartallara saldırır, viyak viyak ses çıkaran bir kuş.
kerıxand/ın *Lg. (dıkerıxine, bıkerıxine)* 1. küfletmek, çürütmek. 2. bıktırmak, usandırmak, ekseri sık sık kullanılan şeylerden oluşan bıkkınlık. * **ez jı vê xwarınê kerıxim** *bw.* bu yemekten bıktım. *bn.* **kerû.**
kerıxi/n *Lng. (dıkerıxe, bıkerıxe)* bıkmak, usanç getirmek.
keri [1] *N.* 1. sürü. 2. parça, dilim. * **kerik nan** *bw.* bir parça ekmek. /**... bûn** *L.* parçalanmak, bölümlere ayrılmak. /**... kırın** *L.* parçalamak, bölmelere ayırmak. * **keri keri kırın** *L.* parça parça etmek. * **nan keri kırın** *bw.* ekmeği bölmek.
keri *N. rgp.* eşeklik, aptallık. /**...ti** *N.* eşeklik. /**...ti kırın** *L.* eşeklik etmek, aptallık etmek.
kerim *rgd. A.* bağışlayan, veren. * **Xwedê kerim e** *bw.* Allah bağışlayıcıdır.
kerke *N. S. coğ.* yarım ada. *bn.* **gırav.**
kerkedan *N.* gergedan.
kerkol *N. bn.* **kınkor.**
kerkûk *N.* 1. bir cins çalı bülbülü, küçük kral kuşu. 2. örümcek kuşu. *zoo.* **Lanius.** 3. çit kuşu. *zoo.* **Troglodytes troglodytes.** *bn.* **kirkok.**
kerkûş *N.* erken yetişen ve rakı imalatında kullanılan bir üzüm cinsi.
Kerman *N.* Kerman, iranda bir Kürt bölgesi. /**...i** *N.* bir cins kılıç. /**...şah** *Nh.* iranda bir şehir. *bn.* **kırman.**
kerme *N.* 1. kurumuş tezek. 2. kesek, toprak kesek. /**... rakırın** *bw.* kesek kaldırmak. *bn.* **tert.**
kermêş *N.* üvez. *zoo.* 1. **Phlebotamus.** 2. **Sorbus.** *bn.* **kelemêş.**
kermoz *N. bn.* **kelmêş.**
keroşk *N.* kır tavşanı. *bn.* **kiroşk, kerguh.**
kerpeze *N.* bukalemun. *bn.* **bokalemûn.**
kersele *N.* 1. karabatak kuşu. *zoo.* **Phalacrocorax carbo.** 2. akbaba.
kerseleyi keran *Nh.* akbaba, leş kartalı.
kersım *N.* su kenarlarında olur, geniş yapraklı ve yaprakları yaralarda kullanılan bir bitki. *bot.* **1. Lepidium sativum. 2. Tropaeolum majus.**
kerşit *N.* güney Kürdistanda bir yemek adı.
kert *N. bn.* **kêrt, nıqır.**
kertek *rgd.* çok, bol.
kertık *N.* pirinç tarhları.
kerû *N.* küf, küflenmek. Ekseri sebze ve meyvelerin küflenerek çürümesine denir. *bn.* **kerixandin.**
kerwan *N. bn.* **karwan.**
kerx *rgd.* çok yaşlı, yorgun, takatsız. * **jı me rakır kerx** *bw.* nefesimiz kesildi, iflahımız söküldü anlamında deyim. *bn.* **kelx.**
kerxane *N.* kerhane.
kerxur *N.* 1. akbaba. 2. mecazi anlamda nefsi ince veya çok obur olan kimselere de denir. *bn.* **kergez, çılek.**
kes *N.* pro. şahıs, kimse. * **kesê duhemin**

bw. ikinci şahıs. * **kesên hanê** *bw.* böylesi kimseler. * **kesê pêşın** *bw.* birinci şahıs. * **kesê sêhemîn** *bw.* üçüncü şahıs. * **kesi wi tune** *bw.* kimsesi yok, öksüzdür. * **kes kesi nas nake** *bw.* kimse kimseyi tanımıyor. * **kes lê nine** *bw.* ıssız, kimseler yok. * **kes mala kesi çênake** *bw.* kimse kimseye yar olmaz. * **kes nabêje dewê mın tırş e** *bw.* kimse özrünü kabul etmez. /**...nezan** *rgd.* 1. kimseyi tanımayan, kimseyi kabul etmeyen. 2. bilinmiyen, meçhul. * **kes û kûs** *bw.* kimileri, birileri, in cin. * **kes û kûs tune** *bw.* in cin olmamak.

kesad *rgd.* kıt, seyrek.

kesand/ın *Lg (dıkesine, bıkesine)* şahıslandırmak.

kesas *N. m.* mutsuz. *bn.* **kambax.**

kesat *N. it.* salamura.

kesax *N.* budama. /**... kırın** *L.* budamak. *bn.* **dapitın.**

kesaxt/ın *Lg (dıkesıxine, bıkesıxine)* budamak.

keser *Nne.* üzüntü, hüzün. /**... berdan** *L.* içini çekmek. /**...i** *N.* tahasuri, üzüntülük. *bn.* **kovan, xem, keder.**

kesıband/ın *Lg (dıkesıbine, bıkesıbine)* kazanmak, zaptetmek, ele geçirmek.

kesıbi/n *Lng. (dıkesıbe, bıkesıbe)* kazanılmak.

kesıdand/ın *Lg (dıkesıdine, bıkesıdine)* eti kışa saklamak, salamaura yapmak. *bn.* **kesat.**

kesıl *N. bn.* **kospıl.**

kesırand/ın *Lg (dıkesırine, bıkesırine)* 1. üzmek, üzüntüye sokmak. 2. bazı şivelerde yormak.

kesıri/n *Lng. (dıkesıre, bıkesıre)* 1. üzülmek. 2. yorulmak, bitkin düşmek.

kesıxand/ın *Lg (dıkesıxine, bıkesıxine)* budamak. *bn.* **kesax.**

kesin *N. Grm.* şahıs, kimse. * **pronavê kesin** *Nh. Grm.* şahıs zamirleri.

kesk *rgd.* yeşil. /**...ani** *N. m. rgp.* yeşillik, yeşile ait. /**... bûn** *L.* yeşillenmek. /**... kırın** *L.* yeşertmek, yeşile boyamak.

keskankıroj *N.* flurcun kuşu. *zoo.* **Coccothraustes.**

keskesor *rgd. N.* 1. renkli, çok renkli. 2. Kürt bayrağının mecazi tanımı. 3. *N.* gök kuşağı, alaimi sema.

kesmûk *N.* kaba saman artığı. *bn.* **xız.**

kesp *N.* küspe. *bn.* **kês.**

kesper *rgd.* mavi gözlü.

kespık *N.* nazar boncuğu.

kesrewan *N.* bir cins kadın baş örtüsü.

kestane *N. Gr.* kestane ve ağacı. *bot.* **Castanea sativa.** *bn.* **şembelot.**

keş [1] *N.* karavanaya atılan mermi.

keş [2] *N. ant.* apış, apış arası. *bn.* **berzık.**

keşe *(keşa) N. bn.* **keşiş.**

keşf *N. A.* keşif. *bn.* **kıfş.**

keşine *N.* alabalık. *zoo.* **Salmo.** * **keşineyi newal** *Nh.* dere alabalığı. *zoo.* **Salmo fontinalis.** * **keşıneyi golê** *Nh.* göl alabalığı. *zoo.* **Salvelınus namayeus.** * **keşıneyi behrê** *Nh.* derin su alabalığı. *zoo.* **Salmo trutta.**

keşiş *N.* papaz. /**...xane** *N.* manastır. *bn.* **keşe.**

keşk *N. S.* 1. dizkapağı kemiği. *bn.* **çurtanok.** 2. kurutulmuş çökelik. *bn.* **çurtan.** 3. eklem. *bn.* **geh, kawık.**

keşkana! *B.* ne olur, ne olurdu!. istek ve arzu anlatır. *bn.* **keşke1.**

keşke [1] *rgp. Ghk.* özlem veya pişmanlık anlatan bir duygu sözü. * **keşke mın bıgota** *bw.* ah söyleseydim.

keşke [2] *(keşkek) N.* bulgur unundan yapılan bir Kürt yemeği.

keşkêlenê *N.* saksağan. *bn.* **qırık, qelabaçke.**

keşkol *N.* 1. dervişlerin azık çantası. 2. boyunbağı.

keşkûr *N.* tezek, gübre tezeği. * **keşkûr lê dan** *bw.* tezek vurmak. * **keşkûr hışk kırın** *bw.* tezek kurutmak. * **çûn keşkûran** *bw.* tezek toplamaya gitmek. *bn.* **sergin, azale, kerme.**

Keşmir *N.* 1. Hindistanda bir bölge ve bu bölgenin merkezi. 2. bir cins kumaş.

keşol *N.* sussuz yetişen bakla.

keşmûl *N.* üzüm salkımının boş hali, tanesiz salkım.

keşt *N.* gemi, vapur. * **keşti agırkuji** *N.* itfaiye gemisi. * **keştiba** *N.* yelkenli gemi. * **keşti balafır hılgır** *N.* uçak gemisi. * **keşti barkêşi** *N.* yük gemisi. * **keşti bazırgani** *N.* ticaret gemisi. * **keşti bıbêrık** *N.* kürek gemisi. * **keşti bımotor** *Nh.* motorlu gemi. * **keşti ceng** *N.* harp gemisi. * **keşti çeman** *N.* nehir gemisi. * **keşti dûkeli** *N.* buharlı gemi. * **keşti geştê** *N.* seyahat gemisi. * **keşti hawarê** *N.* kurtarma gemisi. * **keşti kêf û seyranê** *N.* eğlence gemisi. * **keşti masivani** *N.* balıkçı gemisi. * **keşti mayın ger** *N.*

mayın tarama gemisi. * **keşti mayın rêj** *N.* mayın döşeme gemisi. * **keşti motori** *N.* motorlu gemi. * **keşti Nuh** *N.* Nuhun gemisi. * **keşti nukleeri** *N.* atom gemisi. * **keşti petrol kêşi** *N.* petrol tankerleri. * **keşti rêberıyê** *N.* klavuz gemisi.
keştigeh *Nx.* liman, rıhtım.
keşti portexali *Nh.* denizanası. *zoo.* **Physalia.**
keştivan *Nx.* gemici, matros.
keşûşke *N.* 1. sığırcık kuşu. 2. çekirge kuşu. *zoo.* **Sturnus vulgaris.** *bn.* **keşwêle.**
keşwer *N.* vatan. *bn.* **welat.**
keşwêle *N.* beneksiz çekirge kuşu. *zoo.* **Sturnus vulgaris.** *bn.* **keşûşke.**
ket *N.* yonca, yumuşak 'k' ile okunur. *bot.* **Trifolium.** /**_a pê kiroşk** *Nh.* tavşan paçası yonca. *bot.* **Trifolium arvense.** /**_a sor** *Nh.* kızıl yonca. *bot.* **Trifolium pratense.** /**_a beyar** *Nh.* yabani yonca. *bot.* **Trifolium medium.** /**_a zer** *Nh.* sarı yonca. Yılda iki defa biçilir. *bot.* **Melilotus officinalis.** *bn.* **nefel.**
ketbexti *N. rgd.* dehalet, sığınma, birinin bahtına sığınma.
ketelba *N.* katalpa ağacı. *bot.* **Catalpa.**
keten *N.* keten. *bot.* **Linumusitatissimum.** *bn.* **zegerek.**
ketew *N. Bj.* at ve katırlarda görülen bir hastalık. /**_i** *N.* ketew olmuş hayvan.
ketın [1] *N.* düşüş, yıkılma.
ket/ın [2] Lari, *Lng. (dıkeve, bıkeve)* 1. düşmek. * **ketın û rabûn** *bw.* düşüp kalkmak. 2. yıkılmak, devrilmek. 3. girmek, geçmek, nûfuz etmek. * **ketın ajnê** *bw.* yüzmeye başlamak. 4. '**der**' öneki ile çıkmak. 5. '**lê**' öneki ile değmek, isabet etmek. 6. '**ber**' öneki ile acımak, hayıflanmak. * **ber çûn û hatına xwe ketın** *bw.* boşuna gidip geldiğine üzülmek. * **ber xwe ketın** *bwl.* a) üzülmek, acımak, pişman olmak. b) ar veya utanç duymak. * **ber xwe neketın** *bw.* utanma veya ar duygusundan uzak, utanmamak. * **ketın erdê** *bw.* yere düşmek. 7. aklına yatmak, aklına düşmek. * **ketın eqlê wi** *bw.* aklına yatmak. /**_ ber** *L.* öne düşmek, bir şeye yeltenmek. 8. bir şeye başlamak. * **ketın ber cot** *bw.* çifte koşulmak. /**_ gumanan** *L.* düşünceye veya hayale dalmak. /**_ paş** *L.* arkaya girmek. /**_ pêş** *L.* öne düşmek. 9. '**jê**' öneki ile içinden çıkmak, çıkmak, _den düşmek. * **jê ketın** *bwl.* çıkmak, çıkarmak. * **jê de ketın** *bwl.* bir şeyin içinden çıkmak. * **ber jı ber ketın** *bw.* döl veya yavru düşürmek. * **jı heftan çar ket** *bw.* yediden dört çıkmak. 10. '**lê**' öneki ile vurmak, isabet etmek, değmek. * **lê ketın** *bwl.* vurmak, isabet etmek, hulul etmek. * **kurm lê ketın** *bw.* kurt düşmek, kurtlanmak. * **nişan lê ketın** *bw.* meyve ve sebzelere ilk olgunluk emareleri. 11. basmak, çökmek. * **tari ket erdê** *bw.* karanlık bastı. 12. kuvvetten veya takattan düşmek, tesiri azalmak. * **jı zar ketın** *bw.* dilden düşmek, dilini yutmak. 13. mal veya sermayeden zayıflamak, fakir düşmek. * **belengaz ketın** *bw.* fakir düşmek. 14. doğru yoldan sapmak. * **jı rê de ketın** *bw.* kötü yola sapmak.
keti [1] *rgd.* düşmüş, müflis.
keti [2] *N.* kaya kuşu. *zoo.* **Pterocles arenarius.**
ketire *N.* kitre ağacı. *bot.* **Astragalus.**
ketxûda *N.P.* muhtar.
keûçûk *N.m.* kauçuk.
kev *N.* keftin ve ketin fiilinin köküdür. **têkeve, bıkevıyê** gibi.
keva *N.rgd.* yufka, ince, yassı. * **nanê keva** *Nh.* yufka ekmek.
kevan *N.* yay. 2. hallaç. 3. keman yayı. /**_ bûn** *L.* hallaçlanmak. /**_ jen** *Nx.* hallaççı. /**_ kırın** *L.* hallaçlamak.
kevane *N.* 1. kemer. *(köprü vs. için).* 2. *N. Grm.* parantez { } veya [ ] işareti.
kevaşt/ın *Lg (dıkevêşe, bıkevêşe)* kemirmek. *bn.* **kûtın.**
kevçi *N.* kaşık. * **kevçi lê dan** *bw.* kaşık atmak, kaşıklamak. * **kevçi tê de kırın** *bw.* kaşık sokmak, kaşık daldırmak. *bn.* **kewçi, kefçi.**
kevej *N.* 1. koyun veya tavuk gibi hayvanları yolarken birlikte gelen kök veya deri parçası. 2. deri yanığı veya yanık deri. * **kolosên kevej ketıne bın lıngan** *bw.* kafa derisi yapışmış miğferler ayaklar altında.
kevel *N. ant.* koyun derisi. *bn.* **meşk, hewan.**
kever *N.* 1. kayalardan oluşan dağ. 2. benekli keçi. 3. *rgd.* kırçıl, kırlaşmaya başlamış, saça ak düşmüş. 4. *rgd.* beyaz rengi.
kevêl *N. rgp.* kenar. *bn.* **kevi.**
kevın *rgd.* eski, yıpranmış. /**_ are** *rgd.* eski, antik. *bn.* **kevn. kone.**
kevır *N.* taş. /**_bır** *Nh.* taşçı, taş kesen. *

kevirê aramê *bw.* sabır taşı. * **kevirê avahiya** *bw.* inşaat taşı. * **kevirê bırri** *Nh. bn.* **kevirê şeh kiri.** /**_ bırrin** *L.* taş kesmek. /**_ deranin** *L.* taş çıkarmak. * **kevirê êş** *Nh.* değirmen taşı. * **kevirê gamê** *bw.* düven dişi, düven taşı, düvenlerin altına çakılan çakmak taşları. * **kevirê gewheri** *bw.* mücevher taşı. * **kevirê gora** *Nh.* mezar taşı. * **kevirê granit** *Nh.* gıranit taşı. * **kevirê helan** *Nh.* mermer taşı. * **kevirê hesan** *Nh.* bileyi taşı. * **keviri heste** *Nh.* çakmak taşı. * **kevirê hêtûnê** *bw.* kireç taşı. * **kevirên xiç** *bw.* çakıl taşları. * **kevirê hıngliska** *bw.* yüzük taşı. * **kırın kevır** *bw.* taşlaştırmak. * **kevirê kwiran rast tê** *bw.* körün taşı rast gelir. * **kevirê mermer** *Nh.* mermer taşı. *bn.* **kevirê helan.** * **kevirê pêşi** *bw.* ilk taş. * **kevirê pış/pıxtok** *Nh.* kolay yontulur, yumuşak bir cins taş. * **kevirê sıwarbûnê** *bw.* binek taşı. * **kevirê sinor** *Nh.* sınır taşı. * **kevirê şeh kiri** *bw.* kesme, taş, yontulmuş taş. * **kevirê şin** *N.* göz taşı. * **kevır û dar** *bw.* taşlı ve ağaçlı. * **kevır û kuç** *bw.* taşlık, kayalık, dağ taş. * **nanê xwe jı kevır deranin** *bw.* ekmeğini taştan çıkarmak.

kevışk *N.* saç kepeği.

kevi [1] *rgp. N.m.* kıyı, kenar. /**_ bûn** *L.* kenara çekilmek, kenarlanmak, kıyı hasıl olmak. /**_ kırın** *L.* kenarlamak, kenara çekmek. * **lı kevıya rêlê** *bw.* orman kenarı. * **kevıya behrê** *bw.* deniz kenarı. * **kevıya bajêr** *bw.* şehir kenarı. * **kevi kevi** *bw.* kenar kenar, kıyı kıyı. * **oooh he! kevi kevi** *bw.* döven sürerken öküzleri kenara çekmek için çağrı ünlemi. * **kevıya newalê** *bw.* dere kenarı. *bn.* **kenar, guçık, lêvık, tenışt.**

kevi [2] *N.* yaza saklanan kar.

kevilok *N.* 1. eğri kenarlı şey. 2. kendini kenara çeken kimse, kaçamaklı kimse.

kevişen *N.* kumsal. plaj.

kevjal *N.* yengeç. * **kevjali calcalok** *Nh.* uzun bacaklı bir yengeç. *zoo.* **Libinia.** * **kevjali derya** *Nh.* istakoz. *zoo.* **Homarus vulgaris.** * **kevjali peresêlke** *Nh. zoo.* **Cancriform.** * **kevjali qaqeledar** *Nh.* bir cins yengeç. *zoo.* **Pagurus.** * **kevjali şin** *Nh.* mavi renkli bir istakoz. *zoo.* **Cambarus.** *bn.* **kêfşıng.**

kevkani *N. bn.* **qanik.**

kevn *rgd.* 1. eski, püskü, yıpranmış. 2. antik, klasik. /**_are** *rgd.* 1. eski, antik. 2. külüstür. /**_ayi** *rgp.* eskilik. /**_ bûn** *L.* eskimek, yıpranmak. /**_e** *N.* eski, eski eşyalar, ikinci el eşya. /**_ejın** *Nh.* koca karı, çok yaşlı kadın. /**_emêr** *Nh.* 1. yaşlı erkek. 2. eski adam. /**_eperest** *rgd.* gerici, muhafazakar. /**_ eperesti** *N.* gericilik. /**_epir** *Nh. rgd.* çok yaşlı kimse. /**_eşop** *rgd.* geleneksel. /**_eşopi** *Nh.* gelenek, tradisyon. /**_ fıroş** *Nh.* ikinci el eşya satıcısı, eskici. /**_pûş.** *bn.* **kevnepir.** /**_sal** *Nh. rgd.* yaşlı, ihtiyar, yıllanmış. *bn.* **kevın, karinay, kone.**

kevnarık *N.* eski giyim eşyası, ikinci el eşya.

kevnık *N.* ıskarta. *bn.* **tolaz.**

kevni *N.* örümcek, örümcek ağı. * **kevnikê pirê** *bw.* örümcek ağı. *bn.* **pirık.**

kevok *N.* güvercin, beyaz güvercin. *zoo.* **Columba livia.**

kevot [1] *N.* kumru. *zoo.* **Streptopelia.**

kevot [2] *N.* meyve vermiyen ve dallarında kaşık yapılan bir ağaç. isfendan çınarı, akça ağaç. *bot.* **1. Acer aceae. 2. Acer campestre.**

kevroşk *N. bn.* **kiroşk.**

kevs *N. bn.* **kevze.**

kevş *N. bn.* **kefş.**

kevz [1] *rgd. bn.* **sewz.**

kevz *N. bn.* **kevze.**

kevze *N.* su mercimeği, su yosunu, su üzerindeki köpük halindeki yosun, kurbağa köpüğü. *bn.* **kefzer.**

kew [1] *N.* keklik. /**_ê besti** *Nh.* bir yere bağlanarak öteki keklikleri avlamakta kullanılan keklik. /**_çirk** *Nh.* çil keklik. *zoo.* **Perdix cinereus.** /**_ê rıbat** *Nh.* cesur keklik, avcı keklik. /**_ê serdar** *Nh.* kewê besti'yi bekliyen ikinci fakat ondan tecrübesiz olan keklik. /**_ê gozel** *Nh.* renkli keklik. /**_ê mari** *Nh. rgd.* dişi keklik. * **gêşkûna kewan** *bw.* keklik sürüsü. /**_gır** *Nh.* keklik avcısı. * **nêçira kewan** *bw.* keklik avı. /**_qender** *Nh.* sarımtrak renkte ince bir cins keklik. /**_sûsk** *Nh.* bir keklik cinsi. *bn.* **çir.**

kew [2] *rgd. S.* mavi, mavi renk. *bn.* **şin.**

kewa *N.* dağlama, yakma. /**_ker** *Nx.* 1. dağlayıcı. 2. kaynakçı.

kewand/ın *Lg (dıkewine, bıkewine)* 1. dağlamak, yarayı veya nişan için hayvanların kulaklarını vs. dağlayıp yakmak. 2. kanı ilaçla durdurmak. 3. madeni eşya ve aletlere kaynak yapmak.

kewani *N.* ev kadını, evli namuslu kadın. *bn.* **kebani.**
kewar [1] *N.* kovan. * **kewara mêşa** *Nh.* arı kovanı.
kewar [2] *N.* 1. ambar. 2. köpük. 3. yosun. *bn.* **kevze.**
kewaşe *N.* 1. curuf. 2. çürük dal veya ağaç, komposto. 3. *rgd.* çok hafif şeyler. /**_ bûn** *L.* çör çöp haline gelmek.
kewbedar *N. rgp.* 21 Kasım 20 Aralık.
kewçi *N.* kaşık. * **kewçik nan dan** *bw.* bir kaşık yemek vermek. *bn.* **kevçi.**
kewdan *(kewdank) N.* 1. koşul, şart, zuruf. 2. kab, mahfaza, kılıf.
kewden *rgd.* cahil, okumamış kimse.
kewderi *N.* yaban horozu. *zoo.* **Gallus sonnerati.**
kewer *N. bn.* **gûlık.**
kewgiri/n Lnk. *(dıkewgire, bıkewgire)* ağlayıp sızlamak. *bn.* **kelegiri.**
kewışand/ın *Lg (dıkewışine, bıkewışine)* yıkmak, devirmek.
kewışi/n *Lng. (dıkewışe, bıkewışe)* yıkılmak, düşmek. *bn.* **vetewşin.**
kewi/n *Lng. (dıkewe, bıkewe)* kaynamak, dağlanmak. 2. *N.* kaynak, metal kaynağı, kaynakçılık. *bn.* **kewandın, lehim kırın.**
kewkurd *N.* kükürt. *bn.* **kukurd.**
kewmar *N.* zehirsiz bir yılan. *zoo.* **Ciuber.**
kewn [1] *rgd. bn.* **kevn.**
kewn [2] *N.* kondisyon, form, klas. * **hê dı kewna xwe de ye** *bw.* hala formundadır.
kewser *N. A.* Cennet suyu, kevser.
kewsûsk *N.* 1. *bn.* **sûsık.** 2. 'kew' kelimesindeki nota bak.
kewş *N.* bağ çubuğunu yanında yere gömerek ikinci bir çubuk elde etmek. /**_dırû** *N.* yakacak için bu bağ çubuklarını veya çalı çırpı toplayan kimse. /**_ kırın** *L.* bu fiili yapmak. *bn.* **kebsl**
kewt *N.* yumuşak 'k'ile okunursa havlama, uluma anlamındadır. Fakat sert 'k' ile bazı Kürt lehçelerinde 'düştü'anlamı verir. * **kewt e kewt** *bw. B.* uluma, köpek havlaması. * **kewte kewt kırın** *L.* ulumak. mecazi anlamda it gibi dır dır etmek.
kewtand/ın *Lng. (dıkewtine, bıkewtine)* havlatmak, ulutmak.
kewi/ın *L. S. bn.* **ketın.**
kewt/in *Lng. (dıkewte, bıkewte)* havlamak, ulumak. *bn.* **reyin.**
key *N.* kral. /**_ani** *N.* kralliyet, royal. /**_banû** *Nh.* kraliçe. /**_perest** *rgd.* monarşist, kralcı. /**_peresti** *N.* monarşizm, kralcılık.
keya *N.* muhtar. *bn.* **ketxûda.**
keyand/ın *Lg (dıkeyine, bıkeyine)* yayık yaymak, yayık çalkalamak. *bn.* **kılandın, kêyin.**
keyf *N. m.* keyf. *bn.* **kêf.**
keyin *(bıkeyê) Lg bn.* **keyandın.**
keys *N. m.* fırsat, sebep, kelepir. /**_cıhû** *bw.* Yahudi gibi fırsatçı. /**_o** *N. rgd.* fırsatçı. * **keys lê hatın** *bw.* fırsat bulmak, fırsatını yakalamak. * **keysa mın lê hat** *bw.* 1. fırsatını buldum, fırsatını yakaladım. 2. imkanım oldu.
keysgir 1. *rgd.* elverişli. 2. intikamcı.
keysperest *rgd.* 1. fırsatçı. 2. intikamcı. /**_i** *N.* yararcılık. * **keysperıstıya desthelati** *bw.* nüfuz ticareti.
keyvan *N.* 1. kadın aşçı, daha ziyade düğünlerde geline hazırlık yapan. 2. piknik organizatörü. 3. ev kadını. *bn.* **kebani, kewani.**
Keywan *N.* Satürn yıldızı.
kezab *N. A.* sıvı durumunda yakıcı bir asit, kezzap.
kezaxt/ın *Lg (dıkezêxe, bıkezêxe)* budamak, ağaç budamak. *bn.* **dapitın, dapêjın.**
kezbelok *N.* bir nebat adı, türkçesini bulamadık.
kezeb *N. ant.* ciğer. * **kezeba reş** *Nh.* karaciğer. * **kezeba sor** *Nh.* ak ciğer.
kezıband/ın *Lg (dıkezıbine, bıkezıbine)* ya[illegible]mak.
[illegible] *N. m.* saç örgüsü, saç lulesi, kakül. *bn.* **guli, gızvanok, gêsû.**
kezwan *N.* 1. çitlembik, melengüç. *bot.* **Pistacia terebinthus.** 2. sakız ağacı. *bot.* **Pistacia lentiscus.** 3. dağ bıtımı. 4. bıtım. 5. çitlembik familyasında bir ağaç. *bot.* **Celtis tourneforti.** *bn.* **qızban.**
kê pro. *rgd. rgp.* kim, kimin. bu yakın mesafe için kim, uzak mesafe için de kimin anlamı verir. * **kê gotıye?** *bw.* kim demiş. * **kê gotıye ez ne Kurd ım** *bw.* kim demiş ki ben Kürt değilim. * **kê lı te xıstıye?** *bw.* seni kim dövdü veya sana kim vurdu?. * **ew ya kê ye?** *bw.* o kimindir?. * **mala kê şewıtiye?** *bw.* kimin evi yanmış?. * **kê gotıye dewê mın tırş e?** *bw.* kim ayranım ekşidir der?.
kêç *N.* pire. /**_ gırtın** *L.* 1. pirelenmek. 2. mec. şüphe almak, sabırsızlanmak. /**_ ketın** *L.* pirelenmek. * **kêç ketıne çerm**

bw. sabırsızlanmak, bir şeyden şüphe almak, gıcık almak.
kêçi derya *Nh.* karides.
kêf *N. A.* keyf, zevk, eğlence. **/... ajotın** *L.* keyf sürmek, neşe sürmek. *** kêfa malê zar û zêç?** *bw.* çoluk-çocuk evin barkın nasıl?. *** kêfa wi lı şûndê ye** *bw.* keyfı veya neşesi yerinde. **/... derxıstın** *L.* keyf çıkarmak, neşe yaratmak. *** bê kêf** *rgd.* keyifsiz, neşesiz. *** bı kêf** *rgd.* keyifli, neşeli. *** tu û kêfa xwe** *bw.* keyfin bilir. *** tu kêfa mın i?** *bw.* keyfım misin?, sen ne-karışıyorsun?. **/... hatın** *L.* neşelenmek. *** kêfa wi jê re nayê** *bw.* neşesi onunla gelmiyor veya ona gönlü çalışmıyor. *** kêf kêfa mın e** *bw.* tam neşem yerinde, dünyalar benim anlamında deyim. *** kêf kêfa wi ye** *bw.* keyfi yerinde, dünyalar onun anlamında deyim. **/...kari** *N. m.* geçici heves, kapris. **/... kırın** *bw.* keyflenmek, neşelenmek, eğlenmek, sevinmek. *bn.* **şayi. /... pırsin** *L.* hal hatır sormak. **/... revandın** *L.* neşe kaçırmak, keyif kaçırmak, **/... revin** *L.* neşe kaçması, keyif kaçması. *** kêfa te rınde?/ kêfa te baş e?** *bw.* nasılsın, iyimisin?. **/... xwaş bûn** *bw.* keyfi düzelmek. **/... xwastın** *L.* gönül istemek, canı istemek. **/... nexwastın** *bw.* canı istememek, gönlü istememek. **/...xawşi** *Nh.* eğlence, neşe. *** kêf xwaşi kırın** *L.* eğlenmek, neşe yaratmak. *** kêf xwaşi xwastın** *bw.* birine hal hatır sormak. *** hatın kêfê** *bw.* keyfe gelmek, coşmak, neşeye kapılmak. **/... xıra kırın** *bw.* keyf bozmak, neşe kaçırmak.
kêfaret *N. bn.* **kefaret.**
kêfşıng *N.* yengeç. *bn.* **kevjal.**
kêfte *N.* sulamak için su biriktirilen göl.
kêl [1] *N.* teke.
kêl [2] *N.* bir hububat ölçüsü, değişik anlamda kullanılır. Bazı yörelerde bir ölçek, bazı yörelerde sekiz ölçek, Dersim havalisinde 16 ölçek için kullanılır, yanı aşağı yukarı 500 kg. dır.
kêl [3] *N.* 1. poligon taşı. 2. dikili taş. *(yekpare taştan abide).* 3. mezar taşı.
kêl [4] *N.* kaba ve iri dikiş.
kêla/n [1] *Lg (dıkêle, bıkêle)* bellemek, kazmak. *bn.* **kolan, kolin.**
kêla/n [2] *Lg (dıkêle, bıkêle)* çift sürmek. *(hakari bölgesi).* Bu yalnız çift sürmek içindir. kazmak için 'kolan' kelimesi kullanılır. **/...geh** *Nx.* çift sürülmeye yarayışlı yer.
kêlbe *N.* evlerde saçak altlarına atılan kiriş. *bn.* **fiz.**
kêlda/n *Lg (kêl dıde, kêl de)* kaba ve iri dikişlerle dikmek.
kêlek [1] *N. ant.* koltuk, vücudun kaburga altındaki iki yan tarafı. *bn.* **tengal.**
kêlek [2] *N. m. rgp.* yan, yan taraf. **/...dar** *rgd.* yandaş. **/...dari** yandaşlık. **kêlekdari kırın** *L.* yandaşlık etmek. *** kêlek dan ber kêlekê** *bw.* koltuk koltuğa girmek, yanyana dizilmek. *** kêleka behrê** *bw.* deniz sahili. *** kêleka gund** *bw.* köyün kenarı. *bn.* **tenışt.**
kêlendi *N.* turpan. *bn.* **qırım, melexan.**
kêlge *N. bn.* **bênder.**
kêlık [1] *N.* mezar taşı. *bn.* **kêl3.**
kêlık [2] *dç.* an, lahza. *** kêlıkê xew** *bw.* bir anlık uyku.
kêlındi *N.* turpan. *bn.* **kêlendi.**
kêlıng *N.* turpan.
kêli *rgp. dç.* 1. ikinci, tali. *(zaman olarak).* 2. ötürü. *** jı vê kêliyê pê de** *bw.* bundan ötürü.
kêlûde *N.* kabuk, salyangoz kabuğu.
kêlûn *N.* kilitleme, birbirine geçme, kenetleme. **/... kırın** *L.* tam kapatmak, kenetlemek. *bn.* **kip kırın.**
kêm [1] *N.* 1. irin. 2. sümük, balgam gibi şeyler. *bn.* **nêm.**
kêm [2] *rgd.* az, eksik. *** kêm bêje zêde bıke** *bw.* az söyle, çok yap. *** hevalêd me kêm ın** *bw.* arkadaşlarımız eksiktir, azdır. **/...ani** *N. m.* eksiklik, yetersizlik. *** kêmani sê kes dıvêt** *bw.* en azından üç kişi lazım. **/...asi** *N. m. rgp.* yetersizlik, kusur, hamlık, kabahat, eksiklik. *** lı ber xelkê kêmasi ye** *bw.* halk nazarında eksikliktir. *** kêmasıya mın bıbore** *bw.* kusurumu *(eksikliğimi)* affet. **/...ber** *rgd.* 1. dar, geniş olmıyan, ensiz. 2. az ürün veren. **/...bir** *rgd.* hafızası zayıf olan. **/... bûn** *L.* eksilmek, azalmak. **/... ditın** *bw.* 1. hor görmek, aşağı görmek. 2. az veya arasıra görmek. **/...diti** *rgd.* 1. ender, az görülür. 2. görgüsüz. *** kêmi xwe ditın** *bw.* birini kendinden aşağı görmek, aşağılamak. **/... hatın** *bw.* yeterli olmamak. *** kêm mırov nine** *bw.* az adam değil. **/...eyar** *N.* kötü mal, kalitesiz. **/...hış** *rgd.* geri zekalı. **/...i** *N.* eksiklik, yetersizlik. **/...tır** *rgd.* daha az. **/...tırin** *rgd.* en az, pek çok az. **/...tırker** *rgd.* 1. azaltan, azaltıcı. 2. *Gam.* küçültücü. *** kêm û zêde** *bw.* aşağı

yukarı, az çok. * **kêm û zêde guh medê** *bw.* eksik veya fazla kulak asma. * **kêm xırab nine** *bw.* az fena değil. * **kêm xwini** *N. Bj.* zaafiyet, anemi, kansızlık.
kêr [1] *N. m.* bıçak, çakı. * **kêra rezan** *Nh.* bağ budama bıçağı.
/_ bûn *L.* bıçaklanmak. **/_ kırın** *L.* bıçaklamak. * **hatın kêr kırın** *L.* bıçaklanmak. * **hevudu kêr kırın** *L.* birbirlerini bıçaklamak. * **kêr gıhaşte hesti** *bw.* bıçak kemiğe dayandı. * **gaê ko lı kêrê dınêre** *bw.* öküzün bıçağa baktığı gibi.
kêr [2] *N.* fayda, yarar, tesir, etki. **/_ hatın** *L.* işe yaramak, faydası olmak. * **bı kêr hatın** *bw.* faydası olmak, yararı olmak. * **bı kêri yeki hatın** *bw.* birine yararlı olmak. **/_hati** *rgd.* yararlı, faydalı, elverişli. **/_perest** *rgd.* yararcı, menfaatçı. **/_peresti** *N.* yararcılık.
kêran *N.* damlara atılan uzun mertek, kiriş. * **kêranê ber çavê xwe nabine, zılıkê ber çavê xelkê dıbine** *bw.* gözündeki merteği görmezde elin gözündeki çöpü görür. *bn.* **beşt.**
kêrand/ın *Lg (kêr tine, kêr bine)* faydalı kılmak, yarar hale getirmek.
kêrani/n *Lng. (kêr tine, kêr bine)* faydalanmak, kullanmak, yararlanmak. *bn.* **kar**[4].
kêrat *N.* ipek böceğine yararlı bir bitki.
kêrık *N.* küçük bıcak, çakı. * **kêrıka kesaxê** *Nh.* budama bıcağı. *bn.* **kasox.**
kêri *N.* yayıkta ön ve arka bacaklar arasına atılan ve yayığı gergin tutan ağaç.
kêrt *N.* oyuntu, kertik.
kês [1] *N. bn.* **keys.**
kês [2] *N.* dikenli bazı otları *(kenger, deve dıkeni vs).* harmanda dövüp saman edilmiş şekli, bazan buna baklagiller samanı da karıştırılır. *bn.* **xol.**
kêse *rgd.* kısa yol, kese. **/_ bırrin** *L.* keseden kesmek, kısa yoldan gelmek. * **kêse de çûn** *bw.* keseden gitmek.
kêsım *N.* şekil, biçim.
kêş *N.* çekim, celb, cezb.
kêşa/n *Lg (dıkêşe, bıkêşe)* tartmak, çekmek, taşımak. * **kêşa keran mina kêşa bargiran nabe** *bw.* eşeklerin çekişi beygirlere benzemez.
kêşand/ın *Lg (dıkêşine, bıkêşine) bn.* **kışandın.**
kêşi/n *Lng. (dıkêşe, bıkêşe)* çekilmek, tartılmak, taşınmak. *bn.* **kêşan.**
kêw *N. S. Z. cox.* dağ. * **kêwi agırpıjin** *Nh.* *bw.* yanardağ. *bn.* **çıya.**
kêwan *N. bn.* **keywan.**
kêwe *N. bn.* **zınar.**
kêyand/ın *Lg (dıkêyine, bıkêyine) bn.* **keyandın.**
kê/yin *Lng. (dıkeyi, bıkêyi)* yayık yaymak, yayık çalkalamak. *bn.* **keyandın, kêyandın.**
kêz *N.* kıl kanatlılar veya sert kanatlılar familyasından böcekler. *bn.* **moze.**
kêzezer *Nh.* ispanya sineği. *zoo.* **Lytta vesicatoria.**
kêzêreş *Nh. bn.* **mozêreş.**
kêzık *N.* böcek. *bn.* **buxık.**
kêzıka gûgerin *Nh.* mayıs böceği. *bn.* **mozê rıxê.**
kêzım *N.* eğri-büğrü direk.
kêzın *N.* boru döşeme, kanalizasyon.
kıbrit *N. A.* kibrit. *bn.* **kıfrit.**
kıcir *N.* sopa. *bn.* **ço.**
kıçûle *N.* kendir elyafı. *bn.* **kınıf.**
kıdarık *N.* ağaç kütüklerinde yetişen bir cins mantar. *bn.* **pişo.**
kıdase *N.* hayvan yemi yığını. *bn.* **lod.**
kıdû *N.* güney Afrikaya ait beyaz çizgili bir ceylan. *ing.* **kudu**
kıfêri *N.* ılgın ağacı. *bot.* **Tamarix.** *bn.* **kufêri.**
kıfık *N. bio.* 1. küf. 2. burunda biriken katı pislik. *bn.* **kufık.**
kıfkarık *N.* mantar. *bn.* **kuvark.**
kıfkıfok *N.* cırcırotu, su kenarlarında yetişen koyu yeşil veya beyaz çiçekli yenen bir ot. *bot.* **Anthriscus silvestris.**
kıfkobûn *Lng. (kıfko dıbe, kıfko be)* küflü olmak, sümüklü olmak.
kıfr [1] *N. bn.* **kıfêri.**
kıfr [2] *N. A.* küfür. **/_ baz** *Nx.* küfürcü, ağzı bozuk. **/_ kırın** *L.* küfretmek. *bn.* **çêr, xewer.**
kıfr [3] *rgd. N. A.* kafir, kafirlik. **/_ bûn** *L.* kafir olmak.
kıfrit *N.* kibrit. *bn.* **pêtık, nıftık.**
kıfş *N. A.* keşif. **/_ bûn** *L.* keşfolunmak. **/_ kırın** *L.* keşfetmek.
kıfte *N.* köfte. **/_ xor** *Nh.* çok köfte yiyen. mecazi anlamda çok yiyip az iş yapan kimse.
kıjole *N.* dam tavanlarında kirişlerin üzerine serilen ince çubuklar. *bn.* **max. merdıyaq.**
kıl [1] *N.* gözlere sürülen sürme, rastık. **/_çêv** *Nh.* sürme kalemi. **/_dank** *Nx.* sür-

me kutusu. /_ **kırın** *L.* sürmelemek. *bn.* **qewleq.**

kıl [2] *N.* itme, kakışma. /_ **kırın** *L.* kakışmak, omuz vurmak.

kıl [3] *N.* sünnet berberi.

kılabe *N.* 1. karasaban okunun boyunduruğa takıldığı halka. 2. çapa. *bn.* **kulbe.**

kılam *N.* türkü, şarkı. * **kılamên govendê** *bw.* halay türküleri. * **kılamên serhadê** *bw.* uzun hava türküler. *bn.* **stran, dilok.**

kıland/ın *Lg (dıkıline, bıkıline)* yayık yaymak. *bn.* **keyandın.**

kılaw *N.* baş örtüsü.

kılb *N.* 1. iri duvar çivisi. 2. *ant.* köpek dişi. *bn.* **qil.**

kılçan *N.* el feneri.

kılçıv *N.* 'kil' içindeki nota bak.

kılêb *N. bn.* **kılabe.** /_ **kırın** *L.* 1. çapalamak. 2. toprağı bellemek.

kılêji *N. ant.* kuyruk sokumu, kuyruk sokumu kemiği, paldım kemiği. *bn.* **kortix.**

kılête *N.* Şemdinanlı Seyit Taha tarafından kullanıldığı söylenen bir Kürt milli elbisesi.

kılık [1] *N.* 1. direk veya sütunların üzerine konan 'T' şeklindeki başlık. 2. *N. ant.* hörgüç. * **kılıka mıl** *N.* omuz başları. *bn.* **kılka pil.**

kılık [2] *N. ant.* kısa kuyruk, güdük kalmış kuyruk veya keçi, tavşan vs. kuyruğu. *bn.* **doç, boç.**

kılıng *N. bn.* **meroje.**

kılısandın *Lg (dıkılısine, bıkılısine)* kireçlemek, kireç gibi bembeyaz hale getirmek. *bn.* **kıls.**

kılış *N. bn.* **gelêş.**

kılilık *N. bn.* **qılqılık.**

kılilk *N.* anahtar. *bn.* **kılit.**

kılis *N.* 1. Antebin bir ilcesi. 2. kireç. 3. kilis balığı. *zoo.* **Tenca tenca.**

kılit *N.* kilit, anahtar. /_ **bûn** *Lh.* kilitlenmek. /_ **çêker** *Nh.* anahtarcı. /_ **çêkırın** *L.* anahtar yapmak. /_ **kırın** *Lh.* kitlemek, kilitlemek. * **kılit lı dêv xıstın** *bw.* ağzına gem vurmak. *bn.* **mıfteh.**

kılkê pil *N. ant.* omuz başları.

kılmiş *N. bn.* **şılop.**

kılmûç *N. bn.* **şılop.**

kılor *N.* 1. börek, çörek. 2. küçük ve delikli tandır ekmeği. /_ **revandın** *L.* ilk yürümeye başlayan çocuğun yürümesi başarılı ve uğurlu olması için özel yapılan yağlı bir ekmeği ayağına bağlarlar, birisi bu ekmeği kaçırır ötekiler de kovalıyarak elinden alırlar ve beraber yerler. *bn.* **sewık.**

kılosk *N.* çanak, çömlek. *bn.* **xılık, pirot.**

kılox *N. ant.* 1. kafatası. 2. pişmiş hayvan kellesi.

kıls *N.* kireç. /_ **bûn** *L.* kireçlenmek. /_**in** *N.* bir bitki. /_ **kırın** *L.* kireçlemek. * **mırcan jı kılsê çêdıbe** *bw.* mercan kireçten hasıl olur. *bn.* **kılis.**

kılt *N.* yabani kenevir. *bot.* **Cannabis sativa.**

kılyar *N. bn.* **tırozi.**

kım *N.* külah. * **kım avêtın şer xwastın** *bw.* bela aramak, hır çıkarmak. *bn.* **kum.**

kımax *N. ant. bn.* **kemax.**

kımber *N.* 1. yabani gül. 2. *bn.* **kemer.**

kımê *N.* 1. mantar *(şişe mantarı)*, tapa. 2. mantar ağacı. *bot.* **Quarcus suber.** 3. domalan, yer mantarı. *bot.* **Tuber melanosporum.** 4. asalak.

kımt *N. bn.* **kımê.** * **hevalên kımtê bayê** *bw.* rüzgara tutuşmuş mantar gibi.

kın *rgd.* kısa, kısa boylu. /_ **bûn** *L.* kısa olmak, kısalmak. /_**ık** *rgd.* kısacık. /_**i** *N.* kısalık. /_ **kırın** *L.* kısaltmak.

kınar *N.* 1. *bn.* **qenar.** 2. bazı yörelerde kudret helvası içinde derler. *bn.* **gezo.**

kınc *N.* elbise, giysi. * **kıncê xwe lı xwe kırın** *bwl.* giyinmek. * **kıncê xwe jı xwe kırın** *bwl.* soyunmak, elbiselerini çıkarmak. * **kınc û kol** *bw.* elbise ve teferuatı, giyim-kuşam. *bn.* **cıl, kıras.**

kıncık *N.* paçavra. *bn.* **paçık.**

kındır *N.* kendir. *bn.* **kendır.**

kıne-mıne *rgp.* derme çatma, kör topal, yarım yamalak.

kınêr [1] *N.* sarı yonca, kokulu yonca. *bot.* **Melilotus officinalis.** *bn.* **kınêre2.**

kınêr [2] *N.* 1. orta boylu dallarında sigara ağızlığı yapılan bir ağaç. 2. mahlep ağacı, kokulu kiraz, idris ağacı. *bot.* **Prunus mahaleb.** *bn.* **kenêr.**

kınêr [3] *N. Bj.* abse, çıban. *bn.* **kûnêr.**

kınêre [1] *bn.* **gulbendi şah.**

kınêre [2] *N.* 1. gazel boynuzu. *bot.* **Lotus corniculatus.** 2. taş yoncası. *bot.* **Coronilla glauca.** *bn.* **kınêr1.**

kınêrok *N. bn.* **kınêre2.**

kıng *N. ant. S.* but. *bn.* **kımax, hêt, ran.**

kınıf *N.* kendir.

kınise *N. bn.* **dêr.**

kınîwal *N.* sarımsağa benzer bir bitki. *bn.* **sirmok.**
kınkor *N.* kıraç yerlerde biten kuvvetli kökleri ve kalın gövdesi, uzun boyu ve geniş yapraklı ve sığır yemi olarakta kullanılan bir bitki.
kınoşe *N.* süpürge. /**...ker** *Nx.* **çöpçü.** *bn.* **havlêk.**
kınte *N. ant.* ince barsakları karın boşluğuna bağlayan zar.
kınûşık *rgd.* pembe renk.
kıp *rgd. bn.* **kip.**
kırr [1] *N. bn.* **şax.**
kırr [2] *N. rgd.* kısa kulaklı hayvan veya insan. * **pezê kırr** *bw.* güdük kulaklı davar.
kırr [3] *N.* hasımlık, düşmanlık veya bu gibi durumları yaratan ruhi durum. * **ketın kırri hev** *bw.* birbirlerine zıt gitmek, birbirlerine hasımlık etmek.
kırand/ın *Lnk. (dıkırine, bıkırine)* 1. kırtlamak, kıtır kıtır etmek. 2. kırtlamak. *(şeker vs. yerken).*
kıras [1] *N. n.* 1. beyaz çamaşır. 2. gömlek. 3. kumaş.
kıras [2] *N.* kitapçılıkta karton kaplama gömleği.
kırde *N.* 1. *Grm.* özne, fail. 2. *N.* iş, amel. *bn.* **pişkar.**
kırdın *L. S. bn.* **kırın.**
kırre-kırr *N.* kıtır-kıtır.
kıremit *N. Gr.* kiremit.
kırê *N.* kira, icar. /**... bûn** *L.* kiralanmak. /**...dar** *Nx.* kiracı. /**... dan** *L.* kiraya vermek, kira ile vermek. * **bê kırê** *rgd.* kirasız. * **bı kırê** *rgd.* kira ile. * **dan kırê** *bw.* kiraya vermek. /**... gırtın** *L.* kira ile tutmak, kiralamak. * **hatın kırê kırın** *bw.* kiralanmak, biri tarafından satın alınmak. /**... kırın** *L.* kiralamak.
kırêb *N.* nadas. /**...i** *N.* nadaslı tarla. /**... kırın** *L.* nadaslamak. nadas yapmak. *bn.* **şûv.**
kırêc *N. bn.* **kıls.**
kırêjok *N. ant.* kulak kepçesi. *bn.* **kerık, kıroje.**
kırêkar *Nx.* ücretli işçi, yevmiyeli işçi. *bn.* **karker, xebatkar.**
kırêt *rgd.* kirli, pis. /**... bûn** *L.* kirlenmek, pislenmek. /**...i** *N.* kirlilik, pislik. /**... kırın** *L.* kirletmek, pisletmek.
kır/ın Lari. *(dıke, bıke)* 1. yapmak etmek, 2. koymak. 3. **'jê'** öneki ile koparmak, kesmek. * **jê kırın** *bwl.* kesmek, koparmak. 4. 'lê' öneki ile üzerine dökmek, yukardan dökmek, başına dökmek. 5. istemek. * **kırın hewar** *bw.* yardım istemek, imdat istemek. 6. bazen istek ve arzu bildirir. * **dıkım ko bıkım** *bw.* yapmak isterim amma... * **ez dıkım bınvisım** *bw.* ben yazmak isterim veya yazmaya niyetliyim. * **kırın der** *bw.* a) dışarı çıkarmak, kovmak, ihraç etmek. b) idare etmek, yetmek. * **bist pırtûk bes bûn jı me re kırın der** *bw.* 20 kitap yetti, bizi idare eder. * **sê nan me** [6] **kesan re kırın der** *bw.* üç ekmek biz altı kişiye yetti. * **kırın erdê** *bw.* yere gömmek. * **wê guharên xwe kırın guhê xwe** *bw.* o *(kadın)* küpelerini kulaklarına taktı. * **nav lê kırın** *bwl.* adlandırmak, ad veya isim koymak. * **lı xwe kırın** *bwl.* giyinmek, üstüne çekmek. * **av lı xwe kırın** *bwl.* kendi üzerine su dökmek, çimmek, banyo yapmak. Bu fiil ayrıca da, der, hel, lê, pê, ra, ro, ru, tê önekleriyle kullanılırsa başka anlamda kelimeler yaratır.
kırrtand/ın *Lnk. (dıkırtine, bıkırtine) bn.* **kırandın.**
kırıyar *N.* müşteri, alıcı.
kırîdar *N. bn.* **kırıyar.**
kırî/n *(kırrin) Lg (dıkıre, bıkıre)* satın almak. * **kırin û fırotın** *bw.* alış-veriş, alıp satmak, almak-satmak. * **hatın kırin** *bw.* satın alınmak.
kırisk *N.* cırcır böceği, küçük bir cins çekirge. *zoo.* **Gryllidae.** *bn.* **kuli, arkisk.**
kırîv *N.* Kürtlerde sünnet olunurken çocuğa şahitlik veya velilik eden kişi, kirve. /**...ti** *N. bn.* **kırvatî.**
kırkaş bırın *bw.* paldır küldür götürmek,
kırkırık *N.* 1. keten tohumu. 2. *N. ant. bn.* **kırkırk.**
kırkırok [1] *N. ant.* soluk borusu.
kırkırok [2] *N.* hint yerelması. *bot.* **Dıoscorea.**
kırkırok [2] *N. bn.* **sorsorık.**
kırkırk *N. ant.* kıkırdak.
kırkışî/n *Lng. (dıkırkışe, bıkırkışe)* enine ve boyuna çatlamak.
kırkût *N.* kibrit. /**... vêxıstın** *L.* kibrit yakmak, kibrit çakmak.
kırm *N. bn.* **kurm.**
kırman *N.* 1. **istihkam, kale, hisar.** 2. iranda bir bölge. /**...i** *N.* **bir cins kılıç.**
Kırmanc *N. bn.* **kurmanc.**
Kırmanşah *N.* iranda bir bölge ve şehir.

kırnas *N.* çiçek hastalığından dolayı yüzünde iz kalmış kimse.
kıroje *N. ant.* kulak kepçesinin iç büklümleri ve kıkırdak kısmı. *bn.* **kırêjok.**
kırosk *N.* ahlat. *bn.* **şekok.**
kırot *N.* bir cins üzüm.
kırroti *N. Bj.* raşitizm denilen bir cins kemik hastalığı.
kırp *N. Grm.* vurgu.
kırpand/ın *Lg Grm. (dıkırpine, bıkırpine)* vurgu ile söylemek, vurgulmak.
kırtan *N.* kısırlaştırılmış erkek manda. **/– kırın** *L.* mandayı kışırlaştırmak.
kırtek *N.* buz veya don'un erimesi.
kırte-kırt *B.* kıtır kıtır.
kırtên *N. Grm.* imla (^) işareti veya (") tepeden virgül işaretleri. *bn.* **apostrof.**
kırtık *N. ant.* kıkırdak. *bn.* **xırpık, kırkırk.**
kırt kırın *Lg (kırt dıke, kırt ke)* bir şeyi ucundan koparmak, dişle veya makasla çırpmak.
kırt-mırt *B.* 1. pılı-pırtı. 2. ufak tefek eşyalar.
kırtnak *N.* oklava. *bn.* **tîr, tîrık.**
kırtûpan *Nh. rgd.* üstünkörü, baştan savma.
kırû *N.* olgu. *bn.* **bûyer.**
kırûr *rgd.* 500 000 rakamı, yarım milyon.
kırûzan *(kırûze) N. bn.* **kûrrin.**
kırvati *N.* kirvelik. **/– kırın** *L.* kirvelik tutmak, birbiriyle kirve olmak.
kırwê *N. Bj.* meyve ağaçlarında çıkan ur, çürütme hastalığı.
kıryar *N. bn.* **kırtyar, kırde.**
kısbûkar Nx. 1. sanat, el sanatları, meşguliyet. 2. ticari meşgale.
kısıl *N. bn.* **kıls.**
kısûr *N.* 1. kumaş, ettariye. 2. *rgd.* küsur.
kış [1] *N.* satrançta şaha yapılan saldırı ihtarı.
kış [2] *B.* kuş veya kuş cinsi hayvanları kovma için ünlem. **/– kırın** *L.* kovmak, kuşları kovmak.
kış [3] *N.* kışkırtma, teşvik etme. **/– kırın** *L.* kışkırtmak.
kışand/ın *Lg (dıkışine, bıkışine)* çekmek, tartmak. * **kışandın ser xwe** *bw.* üstüne çekmek. * **şûnda kışandın** *bw.* geri çekmek. *bn.* **kêşan.**
kışıl *N. bn.* kils.
kışî/n *Lng. (dıkışe, bıkışe)* çekilmek, tartılmak.
kışkışand/ın *Lg (dıkışkışine, bıkışkışine)* kışkırtmak. *bn.* **kış3.**
kışmış *N.* kuş üzümü. *bot.* **Pyrus aria.**
kışre *N.* kızak *(hakkari yöresi) bn.* **tawûg.**
kıştek *N.* kınnap, kalın iplik.
kıştûkal *N.* 1. tarım, ziraat. 2. uğraş.
kışwer *N. bn.* **kişwer.**
kıtan *N.* 1. keten. 2. ketenden fabrika bezi. *bn.* **keten, zegerek.**
kıtte *N. bn.* **pış-pış.**
kıtêb *N. m. A.* kitap. * **kıtêba mıqaddes** *Nh. bw.* mukaddes kitap, din kitapları. 2. İncil. **/–dari** *N.* kitapçılık. **/–xane** *Nx.* kitaphane, kütüphane. * **kıtêb xwandın** *bw.* kitap okumak. *bn.* **pırtûk.**
kıtık *N.* kedi. *bn.* **pısing.**
kıtıki *rgd. bn.* **kufıki, geni, zınıx, kıtût.**
kıtkıte *N.* ayrıntı, teferuat. *bn.* **beş, cûr.**
kıtre *N. bn.* **ketire.**
kıtrım *N. rgd.* umum, genel. **/–i** *rgd.* umumi, genel. *bn.* **gelemper.**
kıtût *(kıtûk) N. rgd.* bayat ekmek, küflü ekmek. *bn.* **mıjû, kıtıki.**
kıvi *N.* dar ağızlı bir cins küp.
kıvloşk *rgd.* kırışık. *bn.* **qurmıçi.**
kıxe *B.* çocuklar için bir şey yerlerken onun pis olduğunu anlatmak ve onu yemekten caydırmak için ihtar sözü ünlemi.
kıxi/n *Lnk. (dıkıxe, bıkıxe) bn.* **kuxin.**
kıxse *N.* soğan arpacıkları, tarlaya ekmek için küçük soğancıklar. *bot.* **Allium ascalonicum.**bn. **fısqe.**
kıyas *N.* vasiyet. *bn.* **wasıyet.**
kız *rgd.* meyus, sönük, alçak seviyede. * **lambê kız bıke** *bw.* lambayı kıs. * **bê west û kız bûn** *bw.* dinmeden dinlenmeden anlamına gelen deyim.
kızav bızav *bw.* alış veriş.
kızbelok *N.* kökü yenilen küçük yumrulu bir bitki. *bn.* **çavreşok.**
kızık *N.* kakırdak, koyun kuyruğu veya içyağının eritilmesinden sonra arta kalan erimez ufak parçaları. *bn.* **sılık.**
kızıka seri *N. ant. bn.* **kiska seri.**
kızın *N.* 1. burçak. *bot.* **Vicia ervilia.** *bn.* **kuşne.** 2. *N.* bazı yörelerde darı ve akdarı için söylerler. *bn.* **garıs.**
kızırand/ın *Lg (dıkızırine, bıkızırine)* 1. et veya yolunmuş tavuk gibi yenmeye hazırlanan şeylerin ateşe tutularak kızartılması. 2. hızlı ateşte çabuk pişirmek. 3. yünlü bir şeyi ateşe tutmak veya yün, saç gibi şeylerin ateşte tutuşup yan-

ması hali fiili. 4. kavurtmak. 5. ızgara çevirtmek.
kızırî/n *Lng.* *(dıkızıre, bıkızıre)* yanma, tutuşma hali.
kızir *N.* 1. muhtar yardımcısı, köy bekçisi. 2. hakem.
kızmık *N.* *bn.* **xız, kumık.**
ki pro. *rgd. rgp. kim.* * **ki dıbe bıla bıbe** *bw.* kim olursa olsun. * **ki dızani** *bw.* kim bilir. * **ki dıke ki dıkşîne** *bw.* kim eder, kim çeker. * **ki hat ki ma** *bw.* kim geldi kim kaldı. * **ki jı kê dıtırse?** *bw.* kim kimden korkar. * **ki têr e, ki bırçi ye** *bw.* kimi açtır, kimi toktur.
kibar *rgd. bn.* **kubar.**
kif *N. P.* el çantası.
kijan pro. *rgd. rgp.* hangi, hangisi. * **kijan ali** *bw.* hangi taraf. * **kijan hat** *bw.* hangisi geldi. * **tu kijani dıbıjêri?** *bw.* sen hangisini seçiyorsun?.
kijık pro. *rgd. rgp.* hangi.
kil *N. bn.* **kilte.**
kilkılotık *N. bn.* **kutkutok, darkunkere.**
kilo *N. m. Gr.* kilo, 1000 gramlık ağırlık ölçüsü. /**...metır** *Nh.* kilometre *(km.)*. /**...wat** *Nh.* 1000 vatlık elektrik ölçü birimi. /**...xram** *(kg.)* kilogram.
kilte *N.* kil toprak. *(hakari bölgesi).*
kimono *N. Fr.* kimono.
kimye *N. A.* kimya. /**...ger** *Nx.* kimyager, kimyacı. /**...wi** *rgd.* kimyasal.
kimyetırişke *N.* kimyaelektrik.
kimyon *N. Gr.* kimyon adında bir baharat. *bot.* **Cuminum cyminum.** *bn.* **zire.**
kin *N. m.* kin, garez. /**...dar** *Nx.* kinci, kin besliyen. /**... gırêdan** kin tutmak, kin beslemek. /**... gırtın** *L.* kin tutmak. /**... hebûn** *L.* kini olmak. * **kina xwe bı hev re hene.** birbirlerine kinleri var. /**...oyi** *rgd.* kinci, nefret eden. *bn.* **mûd.**
kinın *N. Fr.* kınakına ağacı kabuklarından yapılan ve sıtmaya karşı kullanılan bir ilaç.
kip *rgd.* 1. sıkı, sımsıkı. 2. kesinkes. **deri kip ke** *bw.* kapıyı iyice ört. * **xwe kip gırê de** *bw.* kendini sıkı bağla. * **kip pê bıgıre** *bw.* sıkı tut. /**... bûn** *L.* sıkı kapanmak, içiçe geçmek. /**...i** *N.* sıkılık. /**... kırın** *L.* sıkılaştırmak, sımsıkı örtmek.
kiper *(kipık)* *N. ant.* ince bağırsak. *bn.* **bımbar.**
kir *N. ant.* penis, yarak. bu kelime ince 'k' ile okunur.
kirkok *N.* örümcek kuşu. *zoo.* **Lanius.** *bn.* **kerkûk.**
kirman *N.* eğirmen, halat bükmek için haç şeklinde bir alet. *bn.* **hetite.**
kiroşk *N.* tavşan. *bn.* **kêrguh.**
kiroşki hındi *Nh.* kobay. *zoo.* **Cavıa cobaya.** *bn.* **kobay.** *bn.* kobay.
kis *N.* kise, kese, torba. * **kiseyi hemam** *bw.* hamam kesesi. * **kiseyi pare** *bw.* para kesesi. /**...kêş** *Nx.* tellak. /**...ık** *N.* 1. küçük kese. 2. para kesesi.
kisel *N.* küçük su kaplumbağası. *bn.* **req.**
kiska seri *N. ant.* arka kafa kemiği.
kiso *N.* 1. tospağa, kaplumbağa. *bn.* **kûsı.** 2. köz, köz parçası.
kispet *(kiswet)* *N. A.* kispet, elbise.
kişwer *N. S.* 1. iklim, diyar. 2. ülke. 3. kıt'a.
kitabet *N. A.* kitabet, yazıt.
kite *N. Grm.* hece. * **bı kit gotın** *bw.* hecelemek. *bn.* **parkite.**
kivar *N.* deve dikeni cinsinden bir bitki. *bn.* **qivar.**
kive *rgp.* 1. nerden. 2. nereye.
Kiwan *N. ast.* Satürn yıldızı.
kiwi *N.* 1. Zelandada yaşıyan bir kuş. *ing.* kiwi. 2. bir tropikal iklimi meyvesi.
klasik *rgd. Fr.* klasik, eskiden kalma olup gelenek durumunu almış olan şey.
klemantin *N. ing.* clementine
klinik *N. Gr.* hastaya bakılan yer, küçük hastahane, klinik.
klitoris *N. ant. Gr.* klitoris, venüs tepesi. *bn.* **gılık.**
kloç *N. ant.* buynuz. *bn.* **qoç.**
klor *N. Gr. kim.* atom ağırlığı 35, 5 olan ve gaz halinde bir element.
klorofil *N. Gr. bot.* bitkilere yeşil rengi veren madde.
kloroform *N. Gr. kim.* renksiz ve uyuşturucu bir madde. Hasta bayılmakta kullanılır.
Ko [1] *N. ast.* ülker yıldızı. Süreyya burcu.
ko [2] pro. *Ghk. dç.* 1. türkçede 'ki' zamiri. 2. istek ve dilek kiplerinde tamamlayıcı ektir. * **ez ko hatım** *bw.* ben gelirsem. * **ko tu hati jı xwe re bine** *bw.* geldiğin zaman beraber getir. * **mırovê ko mın dit** *bw.* gördüğüm adam veya o adam ki ben gördüm. * **roja ko bê** *bw.* gelecek gün veya o gün ki gelecek. *bn.* **kul.**
koalısıyon *N. Fr.* koalisyon. Siyasi partilerden oluşan bir birlik.
kobald *N. Ger. kim.* atom ağırlığı 59 olan

bir element.
kobay *N.* fare cinsinden olan ve ekseri laboratuvarlarda kobay olarak kullanılan bir deney hayvanı. *zoo.* **Cavia cobaya.** *bn.* kiroşki hindi.
kobra *N.* iri bir cins yılan, gözlük yılanı. *zoo.* **Cobra.**
koc *N.* asma kilit.
koç *N.* oba, göçerlerin konakladıkları yerler. 2. yüklenen ev eşyası. 3. göç. 4. hicret. /**– bûn** *L.* göç etmek, hicret etmek. /**– ek** *N.* köçek.
koçak *N. bn.* **merdıyaq.**
koçer *N. rgd.* göçer, göçebe. /**–i** *N.* göçebelik.
Koçgiri *N.* Koçgiri, Tunceli ve Sivasa kadar uzanan bir Kürt aşireti.
koçık *N.* kabul salonu, misafir odası.
koçmêş *Nh.* 1. kayalarda veya kovuklarda yuvalanan bal arıları. 2. kovanların arazide konulduğu mahal.
Koçûşağı *N.* Dersimde şeyh Hesenan aşiretinin bir kolu.
kod [1] *N.* 1. çobanların süt sağdıkları ağaçtan kab. 2. küçük maşrapa. 3. saz gibi çalgı aletlerinin ses veren şişkin kısmı. 4. içinde çökelik vs. eritilen ağaçtan derin çanak. /**–alês** *Nh. rgd.* çanak yalayıcı. /**–qelên** *rgd.* uğursuz. *bn.* **kefşêv.**
kod [2] *N.* iki kilo ağırlığında bir ağırlık ölçüsü.
kode *N.* otlak ücreti. *bn.* **koderi.**
koderi *N.* 1. mera parası. otlak, mera vs. de verilen kira ücreti. 2. dağ keçisi derisi.
kodık [1] *N.* 1. ağaçtan çanak. 2. *bn.* **kod**[2]. * **kodık rıjin** *bw.* şansı kötüye dönmek, talihi ters gitmek anlamında deyim. * **carê kodık rıjıye ez çawa bıkım!** *bw.* bir defa talihim ters dönmüş ben ne edeyim. * **kodık tıji kırın** *bw.* dengini vurmak, köşeyi dönmek.
kodık [2] *N. ant.* kalçada havsala. *bn.* **legan.** * **Kodıka pıştê** *Nh. ant.* bel.
kodoş *rgd.* pezevenk. *bn.* **qodoş.**
kofi *N.* Kürt kadınlarının süs için feslerinin alın üstünde yaptıkları düğüm. /**– gırêdan** *L.* kofi bağlamak, feslerine kofi takmak. /**– xar** *N. rgd.* fiyakalı kız-kadın için denir.
koga *N.* büyük mağaza.
koh *N. S. bn.* **çıya.**
koj *N.* bir yaşında manda.
kojo *rgd.* çıkarcı, mideci, cimri kimse.
kok [1] 1. *rgd.* süslü, güzel. 2. *N.* akort. /**–i/iti** *N.* güzelleşme, güzellik. /**– kırın** *L.* 1. güzelleştirmek, donatmak. 2. akort etmek. * **xwe kok kırın** *bw.* kendini güzelleştirmek, kendini donatmak.
kok [2] *N.* bir cins tesbih ağacı, kuka. *bot.* **Coconut.**
kok [3] *N.* kök. /**– anin** *L.* kökünü getirmek, kökünü kazımak.
kok [4] *N.* akort. /**– kırın** *L.* akort yapmak.
koka *N.* güney amerikada yetişen bir bitki. *bot.* **Coca.**
kokain *N.* koka yapraklarından yapılan uyuşturucu bir madde.
kokand/ın *Lg (dıkokine, bıkokine)* güzelleştirmek, donatmak. *bn.* **kokl.**
koka zer *bn.* **zerçûbe, rıha zer.**
kokenar *N.* haşhaş.
kokım *rgd.* 1. çok yaşlı, ihtiyar, ekseri insanlar için kullanılır. 2. "piri fani anlamı verir. * **bavê kal û dıya kokım** *bw.* yaşlı baba ile ihtiyar anne.
kokos *N.* nargile.
kokteyl *N. ing.* 1. karışık içki. 2. içkili toplantı.
kol [1] *N. rgd.* boynuzu olmıyan koyun veya keçi. 2. ucu kırık veya körelmiş kazma, balta vs.
kol [2] *N.* yumruk. * **kolê wi gıran e** *bw.* yumruğu ağırdır. /**– kırın** *L.* yumruklamak. **kolê xwe guvıştın** *bw.* yumruğunu sıkmak.
kola *N.* bir meşrubat. coca cola.
kolan [1] *N.* yük hayvanının karın altından geçen kayışı veya özel ipi. *bn.* **tenge.**
kolan [2] *N.* sokak, cadde. /**–i** *N.* aynı sokakta oturanlar.
kolan [3] *N. ant.* omuz başları veya bazı yerlerde iki omuz arası. /**– kırın** *L.* omuza almak, omuzda taşımak.
kola/n [4] *Lg (dıkole, bıkole)* kazmak, eşelemek, araştırmak.
koland/ın *Lg (dıkoline, bıkoline)* kazmak, eşelemek.
kole *rgd. N.* 1. köle, esir, kul. 2. Kürtlerde kendi çocuklarını takdim ederlerken de bu terim kullanılır. * **koleyê te ye** *bw.* kölen olur. /**– bûn** *L.* köle olmak. /**– kırın** *L.* köleleştirmek, köle yapmak. /**–ti** *N.* kölelik.
kolej *N. Fr.* kolej, lise ayarı okul.
kolek *N.* 1. tahta kaşık veya kepçe oymakta kullanılan bir alet. 2. kolom, sütun. *bn.*

stûn.
koleksıyon *N. Fr.* koleksiyon.
kolektif *rgd. Fr.* kolektif. *bn.* **gırohi.**
kolera *N. Bj.* kolera hastalığı. *bn.* **kulemar.**
kolık [1] *N.* 1. nişangah, işaret taşları levhaları. 2. objektif. *(fotoğraf makinaları vs)* için.
kolık [2] *N.* güdük hale gelmiş şey. /**...edar** *Nh.* ağaç kütüğü. *bn.* **gonc, karite.**
kolınc *N. ant. bn.* **qolınc.**
kolıng *N. bn.* **kulıng.**
koli/n *Lg (dıkole, bıkole)* kazmak, eşelemek, araştırmak. *bn.* **kolan.**
kolit *N.* 1. kümes. 2. kulübe. 3. gecekondu.
kolonıyalist *rgd. Fr.* kolonyalist, sömürgeci. *bn.* **mêtinkar.**
kolonıyalizm *N. Fr.* koloniyalizm, sömürgecilik.
koloni [1] *N. Fr.* sömürge, müstemleke. *bn.* **mêtingeh.**
koloni [2] *N. Fr.* göçmen topluluğu. *(insan, hayvan, arı, karınca vs).* veya böyle bir topluluğun yerleştiği yer.
kolonist *rgd.* sömürgeci. *bn.* **kolonıyalist.**
kolos *(koloz) N.* 1. zırhlı elbiselerle giyilen üniforma. 2. madenden savaşta giyilen başlık, çelik mihfer. 3. keçeden bir nevi Kürt külahı.
kolyar *N.* kazı, taş yazması.
kom *N.* kalabalık, topluluk, birikinti. * **koma mırovan** *bw.* insan topluluğu. /**... bûn** *L.* toplanmak, bir araya gelmek, birikmek. /**...bûni** *N.* toplantı, merasim. /**...cıvin** *Nh.* toplantı, kongre. /**... kırın** *L.* toplamak, bir araya getirmek, biriktirmek.
koma *N. rgd. Bj.* bazı duygularını kaybetmiş çok ağır hasta. * **ketın komaê** *bw.* komaya girmek, ölü gibi olmak.
komal *N. bn.* **komel.**
komar *N.* cumhuriyet. /**...i** *N.* cumhuriyetçi. * **komari Mahabat** *Nh.* Mahabat Kürt cumhuriyeti. 1946 da iranda kurulmuştu. /**...parêz** *N.* cumhuriyet savunucusu. /**...parêzi** *N.* cumhuriyetçilik. /**...perest** *N.* cumhuriyete bağlılık. /**...peresti** *N.* cumhuriyetçilik. /**...xwaz** *N.* cumhuriyet taraftarı. /**...xwazi** *N.* cumhuriyet taraftarlığı.
komava *N.* komün. /**...yi** *N.* komünizm.
kombêj *N. Grm.* gurup isim, toplum isim. mesela: ref, selef, bars, lek, ordi gibi.
komedi *N. Gr.* güldürü piyes. /**...yen** *N.* komik, güldürücü.
komel *N. m.* örgüt, cemiyet, dernek, toplum, topluluk. * **komela karkerên Kurd lı Holandê** *Nh.* Hollanda Kürt işçi derneği.
komela *N.* 1. cemiyet, örgüt, topluluk. 2. Iran Kürdistanında bir örgüt. /**...yeti** *N. rgd.* toplumsal, sosyal.
komık *Nk.* 1. gurup. 2. küçük toplum veya birlik. * **komıka sêwıyan** *Nh. ast.* kuzeyde bir takım yıldız.
komır *N.* kömür. * **komıra madeni** *Nh.* maden kömürü. * **komıra kevır** *Nh.* taş kömürü. /**...van** *Nx.* kömürcü.
komısyon *N. Fr.* komisyon, *%* şu kadarına ortak olup iş yapmak.
kominist *rgd.* toplum haklarını ön planda alan siyasi ve ekonomik bir felsefe akımı taraftarı olanlar, kominist.
kominizm *N.* toplum çıkarlarını gözeten veya herkese eşit hak tanıma gayesini güden sınıfsız toplum düzeni, kominizm. *bn.* **komelayati, cıvaki.**
komik *rgd. Gr.* güldürücü, şakacı. *bn.* **qerd.**
komite *N. Lat.* 1. siyasi topluluk. *(silahlı veya silahsız, gizli veya açık).* 2. bir partiyi veya örgütü idare eden gurup. * **komita merkezi** *Nh.* merkez yönetim kurulu. * **komita rêvebırıni gıştl** *Nh.* genel kurulda yönetim kurulu. 2. genel yönetim kurulu. *bn.* **lıjne.**
komkeşti *N.* 1. filo. 2. stol.
kompere *N.* 1. meblağ, yekün. 2. kumbara.
kompitûr *(computer) N. ing.* bilgisayar. *bn.* **xêvjmêr.**
kompleks *N. Fr.* 1. bir anda kavranamıyacak şekilde çeşitli unsurlardan veya kısımlardan oluşmuş, karışık. 2. şuuraltında beraber, birlikte olma hayallerinin bütünü. *bn.* **gırêcan.**
komplo *N. Fr.* komplo
komzık *N. bn.* **kombêj.**
kon [1] *rgd. S. bn.* **kevn.**
kon [2] *N.* çadır. /**... gırêdan** *L.* çadır kurmak. /**... rakırın** *L.* çadır kurulan yerden kalkıp gitmek.
kondensor *N. Fr.* kondansatör.
kondısıyon *N. Fr.* kondisyon.
kondiktor *N. Fr.* kondüktör.
kone [1] *N. bn.* **kûh.**
kone [2] *rgd. S.* /**...perıst** *rgd.* gerici, muhafazakar. *bn.* **kevn.**

konferans *N. Fr.* konferans.
konfor *N. Fr.* komfor.
kongre *N. Fr.* 1. bir cemiyet, parti vs. üyelerinin belirli bir zaman içinde yaptıkları toplantı. 2. devlet temsilcilerinin fevkalade hallerde yaptıkları toplantı, kongre.
konık *N.* kuş tüyü. *bn.* **pûrt.**
koni *N.* geom. koni.
konik *rgd.* konik, koni biçimi.
konsert *N. m. Fr.* müzik sunma, konser.
konserv *N. Fr.* konserve.
konsolos *N. Lat.* konsolos. *bn.* **konsul.**
konsul *N.* konsolos. **/_ xane** Nx. konsolosluk.
kontrat *N. Fr.* kontrat.
kont *N. Fr.* kont.
kontês *N. Fr.* kontes.
kontra *N. it.* kontra, karşıt. *bn.* **dıj.**
kontragerilla *Nh.* kontragerilla, karşı gerilla.
kontrol *N. Fr.* kontrol. **/_ kırın** *L.* kontrol etmek. *bn.* **seh, sehi, sehêt.**
konvektor *N.* konvektör, ısıyayar.
kop *N.* zirve.
kopal *N. bn.* **gopal, goçel.**
kopan *N.* semer.
kopare *N. ant.* deve hörgücü, kambur.
kopi *N. Fr.* kopya. *bn.* **pêgırt.**
kor [1] *rgd.* 1. kör, ama. 2. zayıf, çıkmaz. **/_ayi** *N.* körlük. **/_ bûn** *L.* kör olmak, körelmek. **/_i** *N.* körlük, görmemezlik. **/_ kırın** *L.* köreltmek, kör etmek. **/_ ocax** *bw.* çocuksuz, ocağı kör. **/_bext** *bw.* bahtı kör, şanssız. *bn.* **kwir.**
kor [2] *N. muz.* toplu halde müzik yapmak, koro. * **kori gorani** *bw.* toplu halde türkü söylemek. *bn.* **koro.**
kor [3] *N.* badem, ceviz gibi meyvelerde içinin çok sıkı olması ve çıkarılması zor olan.
korawi *N.* buğday başaklarına vuran isli bir hastalık. ingilizcede **smut.**
korax *N. bn.* **mozereş.**
korcık *N. m.* pipo. *bn.* **qelûn.**
korderzi *Nh.* toplu iğne.
kordûnde *rgd. bn.* **kurdûnde.**
kore *N.* körlük. **/_fam** *N. rgd.* kavrama yeteneği kıt kimse.
koremar *Nh.* kör yılan. *zoo.* **Typhlops vermicularis.** 2. argoda hain kimse.
koremışk *Nh.* kör fare, köstebek. *bn.* **kosnig, mışkê kor, kormışk.**
korizan *N. rgd.* geri zekalı.
korm *N.* çukur. *bn.* **çal.**
kormık *N.* küçük çukur. * **kormıkê çav** *Nh. ant.* göz çukuru.
kormışk *Nh.* köstebeğin kazıp yer üstüne çıkardığı toprak yığıncıkları.
koro *N. Gr. bn.* **kor** [2].
koroc *N.* hayvan mayısından yapılan ve tepsi gibi kullanılan yayvan bir kap. Bazen sepetten de yapılır ve içi sıvanarak ta kullanılır.
korox *N.* eşek arısı. *zoo.* **Vespa.** *bn.* **pizang, moze qırtık.**
korpê *N.* köprü. *bn.* **pır.**
kors *N.* örgü, örgü örme işi. **/_ker** *Nx.* örgücü. *bn.* **mûnandın, mûnin, honandın.**
korsan *N. it.* korsan.
kort [1] *rgd.* çukur, çukurca. *bn.* **kortık, korm.**
kort [2] *N. m.* halk meydanı.
kortal *N. m. cax.* 1. uçurum. 2. çok geniş çukur. 3. krater.
kortık *N.* 1. çukur, çukur yer. 2. dolma *(sebze, meyve vs.).* * **kortıkê çav** *Nh. ant.* göz çukuru. * **kortıkê pil** *N. ant.* koltukaltı çukuru. * **kortıka poz** *Nh. ant.* burun çukuru.
kortix *N. ant.* 1. kuyruk sokumu kemiği. 2. sağrı kemiği. *bn.* **qormatix.**
korwe *N. Z.* nehir kenarlarında köpük gibi ve süngere benzer fakat taş gibi sert ve çok hafif bir madde, demir paslarını silmekte kullanılır.
kose *N. rgd.* 1. köse, sakalsız. 2. kılçıksız buğday. 3. ademi iktidar. *bn.* **nemêr.**
kosele *N. P.* kösele.
kosnig *N.* kör fare, tarla faresi, köstebek. *zoo.* **Talpa europaea.**
kosnigi avi *Nh.* Avustralyada yaşıyan bir fare, ornitorenk. *zoo.* **Ornithorhynchus anatinus.**
kosp *N.* 1. engel, mania, gizli engel. 2. mania ile etrafını çevirmek. **/_ayi** *N.* yasak bölge. *bn.* **kend.**
kospıl *N.* at, eşek dışkısı.
kostek *N.* köstek.
koş *N.* 1. yedek elbise, eteklik. *bn.* **pêş.** 2. *ant.* bağır, böğür. *bn.* **kelpık,**
koşan *N.* 1. çalışma, çabalama, uğraş. 2. *L. bn.* **koşin.**
koşin 1. *N.* uğraş, mücadele. 2. *L.* uğraşmak, mücadele etmek. * **tê koşin** 1. *N.* mücadele, uğraş. 2. mücadele etmek,

uğraşmak.
koşk *N.* köşk. * **koşk û seray** *bw.* köşk ve saray.
koşke *N.* bir armut türü.
kot [1] *N.* çit. *bn.* **çeper.**
kot [2] *N. ant.* om, kemiklerin yuvarlak ucu.
kota *N.* son, bitim. *bn.* **kuta.**
kotan *N.* ağır pulluk. /**...kêş** *Nx.* pulluk işleyicisi.
kote *N. bn.* **gonc.**
kotek *N.* 1. kötek, dayak. 2. zor, gasp. /**...i** *N.* zorla, zorluk, cebren. * **bı koteki** *bw.* cebren, zorla.
kotel *N. bn.* **tıvilık.**
koter *N.* 1. kolye. 2. *bn.* **kotır.**
kot/ın *Lg (dıkoje, bıkoje)* kemirmek. * **şêr hesti dıkoje** *bw.* aslan kemik kemiriyor. *bn.* **kûtın.**
kotır *N.* 1. kumru. *zoo.* **Streptopelia turtur.** 2. kumru ve güvercin familyası. *zoo.* **Columbidae.** * **kotıra kedi** *Nh.* evcil kumru. * **kotıra teqlebaz** *Nh.* eğitilen ve canbazlık oyunları öğretilen bir cins güvercin. * **kotıra nıvisber** *Nh.* fal çektirebilen bir güvercin cinsi. * **kotıra perlı pê** *Nh.* ayağında kanatçık olan bir cins güvercin, posta güvercini. * **kotıra dar** *Nh.* tahta güvercini. *zoo.* **Columba fasciata.** *bn.* **fatfalık, falık, goyin.**
koti [1] *rgd.* kötü. /**...bûn** *L.* kötülenmek, kötü olmak. /**... kırın** *L.* kötülemek. /**...ti** *N.* kötülük. *bn.* **xırab.**
koti [2] *N. Bj.* cüzzam hastalığı. /**...bûn** *L.* cüzzamlı olmak. *bn.* **guli.**
kotiko *B.* pis herif! anlamında bir hakaret ünlemi.
kotûkeş *Nh.* toplum, kalabalık, güruh.
kov *rgd.* 1. kambur, bükey. 2. eğri, yay gibi. 3. dış bükey. *bn.* **qov.**
kovan *N. m.* hüzün, üzüntü, keder. /**...bar** *rgd.* hüzünlü, kederli. *bn.* **keser.**
kovar *N.* dergi, mecmua. * **kovara hefteyi** *Nh.* haftalık dergi. * **kovara mehane** *Nh.* aylık dergi. * **kovara nivmehi** *Nh.* 15 günlük dergi. * **kovara sê mehi** *Nh.* üç aylık dergi. * **kovara salane** *Nh.* yıllık dergi. * **kovara şeş mehi** *Nh.* altı aylık dergi. * **kovara werzi** *bw.* belirli aralıklarla çıkan dergi.
kovık [1] *N.* huni.
kovık [2] *N.* pelit, kozalak ve benzeri şeylerin meyve gövdesini tutan yüksük. * **kovıkê ampûlan** *N.* duy, elektrik ampulünün girdiği duy. * **kovıkê berûyê** *Nh.* pelit yüksüğü.
kovık [3] *N. ant.* kıç, anus. * **kovıkê kûnê** *bw.* kıç deliği.
kovık [4] *N.* terzi dikiş yüksüğü.
kovık [5] *rgd.* 1. çukur yüzlü, konkav. 2. dar ve büklüm olmuş şey, hafif kambur.
kovi *rgd.* yabani, vahşi, saldırgan. /**...bûn** *L.* yabanileşmek. /**...ti** *N.* yabanilik, vahşilik.
kowboy *N. ing. A.B.D.* de ekseri silahlı, geniş şapkalı sığır çobanları. *bn.* **gavan.**
kox *N.* kümes. *bn.* **lis.**
koxık *N.* küçük kümes. * **koxıka mırişkan** *bw.* tavuk kümesi.
koxi *N. S.* kulübe, kümes.
koy *N. P.* dağ. *bn.* **çıya.**
koz *N. m.* 1. kulübe. 2. kuzu ve oğlak ağılı, üstü açık ağıl. *bn.* **koxi, holık, gom.**
kozane *N.* bir üzüm cinsi.
kozere *N.* 1. iri saman. 2. taneleri ayrılmış ekin kapçığı. *bn.* **xız.**
kozık [1] *N.* 1. avcıların ya da savaşçıların ateş etmek için gizlendikleri yer, mevzi. 2. kulübecik. 3. evcik, çocukların oynadıkları evcik. 4. oğlak veya kuzu ağılı, *bn.* **koz.**
kozık [2] *N.* hücre.
kozır *N.* köz, ateş közü. *bn.* **traf.**
kozi *N.* 1. köşe. *bn.* **quncık.** 2. yığın. /**...dan** *Nx.* tezek yığını.
krater *N. Fr.* jeolojide krater. *bn.* **kortal.**
krawat *N. Fr.* kravat.
Kremlin *N.* Sovyet meclis ve hükümet binası.
kriko *N. Fr.* araba vs. kaldırmak için kaldıraç.
krimınıloji *N. Gr.* psikoloji, sosyoloji ve istatistiklerden faydalanarak cinayetlerin nedenlerini ve çeşitlerini araştıran bilim dalı.
kristal *N. rgd. Gr.* 1. saydam ve parlak cam. 2. billûr.
kritik *rgd. Fr.* 1. tehlikeli, endişe verici. 2. eleştiri. *bn.* **rexne.**
kriz *N. Fr.* ani hastalık nöbeti. 2. ruhsal dengesizlik. 3. ruhsal veya ekonomik bunalım.
kroki *N. Fr.* kroki, taslak, plan.
krom *N. Gr. kim.* 1514 derecede ergiyen 6, 97 yoğunlûğunda bir element. *sim.* **Gr.**
kromozom *N. Gr.* kromozom.
kronoloji *N. Gr.* tarihi olayları zaman ve yer göstererek inceliyen bilim.

kronometır *Nh. Gr.* kısa zaman ölçer bir alet.
ku [1] pro. *Ghk. dç. bn.* **ko2.**
ku [2] pro. *rgd. rgp.* nere, nerde, nerede. * **ez jı ku zanım!** *bw.* nerden bileyim?. * **ku de?** *bw.* nereye?. * **ku de dıçi?** *bw.* nerden gidiyorsun veya nereye gidiyorsun?. * **ku gıhiştıye ku!** *bw.* nerden nereye ulaşmış! * **ku re?** *bw.* nerenin, nereye. Bu şekil ekseri içinden veya türkçede ..e, ..a, ..den, ..dan ile biten soru formları ile izah edilir. * **ku re bışinım?** *bw.* 1. nereden göndereyim. 2. nerden göndereyim. * **ku ve** *rgp.* nereye, nereden. * **ku ve çû, ku ve hat** *bw.* nereden gitti, nereden geldi. * **ku ve herım ser xani?** *bw.* dama nerden çıkayım. * **ku re hati ji!** *bw.* ne çabukta geldin. * **jı ku** *rgp. dç.* nereden. * **lı ku** *dç. rgp.* nereye. * **ew jı ku tên?** *bw.* nereden geliyorlar?. * **tu lı ku, hesp sıwarbûn lı ku!** *bw.* sen nerde, ata binmek nerde.
kubar *rgd. A.* kibar, nazik.
kucık *N.* köşe. *bn.* **quncık.**
kuç *N.* elle kaldırılabilir iri taş.
kuçık *N.* 1. ocakta tencere vs. yi tutmak için kullanılan taş veya kiremit. 2. *bn.* **kucık.**
kuçk *N.* 1. divan, huzur. * **çû kuçka şêx.** *bw.* şeyhin huzuruna çıkmak. 2. *bn.* **kuçık.**
kuçkani *N.* eski bir savaş aleti, türkçesini bulamadık. " **tirkevan û kuçkani**" cümlesinde geçer.
kuçke *N.* 1. kör nokta, çıkmaz sokak. 2. assubayların veya çavuşların forma işareti.
kuçqulêp *Nh.* ocağı sönen, felakete maruz kalan kimse. **/..i** *N. rgd.* evi başına çökmüş, yanı felakete uğramış kimse.
kudand/ın *Lg (dıkudine, bıkudine)* sürmek, devam etmek, hızlı sürmek, can sıkıcı mahiyetinde uzun sürmek. * **emrê wi geleki kudand** *bw.* onun ömrü epey sürdü. * **şerê Barzani 59 salan kudand** *bw.* Barzani savaş mücadelesi 59 yıl sürdü. *(devam etti).* * **serketına zalıman zêde nakudine** *bw.* zalimlerin başarısı fazla sürmez *(devam etmez).*
kuder *rgp.* neresi.
kuderê *rgp.* nerede.
kudık [1] *N.* yırtıcı hayvan yavruları, enik.
kudık [2] *rgd.* bodur, kısa.
kudi *N.* domuz yavrusu. * **kudiyê dabesti** *Nh.* besili domuz. *bn.* **kudık.**
kudi/n *Lng. (dıkude, bıkude)* sürme, devam etme, temaddi etme. * **roj 24 saetan dıkude** *bw.* gün 24 saat sürer.
kufandın [1] *(dıkufine, bıkufine) Lng. bn.* **kefandın.**
kufand/ın [2] *Lng. (dıkufine, bıkufine)* 1. püff etmek, puflamak. 2. yılan vs. sürüngen cinsi hayvanların veya davar, sığır cinsi hayvanların uflıyarak çıkardığı ses.
kufe kuf *B.* uf püf etmek.
kufêri *N.* ahlat cinsinden bir meyve, ılgın. *bn.* **kıfêri, kıfr.**
kufık *N.* 1. küf. 2. burunda sertleşen pislik. **/.. avêtın** *L.* küflenmek. **/..i** *rgd.* küflü. **/..ıni** *rgd.* küflü. 2. burnu her zaman sümüklü olan kimse. * **kufkê poz** *bw.* burun pisliği. * **kufkê guh** *bw.* kulak pisliği.
kufır *N. bn.* **kufr.**
kufıristan *Nx.* kafirler ülkesi.
kufkarık *N.* mantar. *bn.* **kuvarık.**
kufr *N. A.* 1. kafir. 2. küfür. **/..baz** *N.* küfürbaz. *bn.* **çêr, xewer, kufri.**
kufri *N.* küfür. *bn.* **çêr, xewer, kufr.**
kufte *N.* köfte. *bn.* **kutlık, lopık.**
kuj *L.* "kuştin" fiilinin mastarı.
kujalık *N. bn.* **kuzark.**
kujandıneve *L. S.* öldürmek, söndürmek, imha etmek.
kujaneve *L. S.* ölmek, sönmek.
kujê lêvê *Nh. ant.* iki dudağın yanakla birleştiği yerde hasıl olan çizgiler.
kukurd *N. bn.* **kewkurd.**
kul [1] *N.* 1. yara, çıban. 2. keder, elem. * **kula reş** *Nh. Bj.* kara yara, verem. * **kula bın çeng** *Nh. Bj.* köpek memesi. **/.. bûn** *L.* yara olmak. **/..dar** *Nh. rgd.* kederli, dertli. **/.. ketın** *L.* dert girmek. * **kul ketın mala yeki** *bw.* birinin evine dert girmek. **/.. kırın** *L.* yara yapmak, dert etmek. * **kul kırın zıkê mın** *bw.* içime dert ettiler, yani içimi yediler. **/.. xwarın** *L.* 1. öfke ve sinirden patlar hale gelmek. 2. zehir zıkkım yemek.
kul [2] *N.* in. *bn.* **geh5, qul.**
kulabe [1] *N. bn.* **kılabe, sami.**
kulabe [2] *N. ant.* diş kökleri.
kulabe [3] *N.* okların yivleri, okun giriş delikleri.
kulane *N. bn.* **hêlin.**
kulav *N.* 1. keçe. **/..i** *N. rgd.* keçeden, keçeye ait. 2. bir cins yazlık elma. Bu cins elma hafif tüylü olup tatlı ve erken yetişir.
kulavkure *N. bn.* **pezkuj.**
kulb *N. rgd. bn.* **çılek.**

kulbe *N.* nalcak, çapa. /**– bûn** *L.* çapalanmak. /**– kırın** *L.* çapalamak. * **bostan kulbe kırın** *bw.* bostanı çapalamak. *bn.* **xepırandın.**
kuleh *N.* külah, cibinlik. * **kule avêtın, şer xwastın** *bw.* bağrını açıp bela aramak anlamında deyim. *bn.* **kum.**
kulek [1] *N. bn.* **kuçık.**
kulek [2] *N.rgd.* topal, aksak. /**– bûn** *L.* topal olmak. /**–i** *N.* topallık. /**– kırın** *L.* topallatmak. *bn.* **leng.**
kulek [3] *N.m.* delik. *bn.* **qul, qulık.**
kulemar *Nh.* 1. çaylak. *zoo.* **Milvus.** *bn.* **kolare.** 2. bir cins zehirli yılan. 3. mecazi olarak yılan hayinliği.
kulemergi *N. S.* ağır ve can sıkıcı iş, can sıkıcı varlık.
kulenani *N. S.* cinsi iktidarsızlık için yapılan büyü.
kuleng [1] *N.* ağaçtan bidon şeklinde orta boy ve etrafı çemberli bidon. Ekseri bakraç gibi kullanılır. *bn.* **elb.**
kuleng [2] *N.* duvar içinde oyulu pencere büyüklüğünde dolap. *bn.* **qebalok.**
kuleşûtık *Nh.* karakoncolos, sivri külahlı cin, şeytan. Çok uzun kırmızı külahı olan ve külahında garip püsküller sarkan bir iblis.
kulêre *N.* bir cins pasta, çörek.
kulfet *N.m.* 1. külfet. 2. aile, kadın eş.
kulınd *N.* kabak. *bn.* **kundır.**
kulıng [1] *N.* 1. çift ağızlı, bir tarafı murca benzer kazma. 2. murc, beton murcu.
kulıng [2] *N. bn.* **kuleng2.**
kuli [1] *N.* çekirge. * **kuliyê beşık** *Nh.* alnı beyaz bir cins kırmızı iri çekirge. * **kulizer** *Nh.* sarı çekirge. *bn.* **sûsırk.**
kuli [2] *N.* pamuk yumağı, pamuk kozalağından çıkan pamuk parçacıkları. 3. kar taneleri, kar lapası.
kuliçe *N.* bir cins pasta, bir çörek cinsi.
kulilk *N.* çiçek, kır çiçeği. * **kulilka adarê** *bn.* **gangılok.** * **kulilka mıl** *Nh. ant.* köprücük kemiği. * **kulilkezar** *bn.* **guleşêxan, çûng.**
kulimek *N. ant.* oyluk kemiği.
kulin [1] *N.* 1. köy evlerinde yatakların gündüz toparlanıp üzerine konulduğu raf. 2. bazı yerlerde çardaklardaki yarım duvar içinde derler. * **kevok fıri û lı ser kulinê dani** *bw.* güvercin uçup 'kulin'e kondu. *bn.* **kûlin.**
kuli/n [2] *Lng.* *(dıkule, bıkule)* topallamak, aksak yürümek.
kulkuli *N.rgd.* yara bere içinde.
kulkuli/n *Lng.* *(dıkulkule, bıkulkule)* güçlükler içinde sürüklenip gitmek, çabalamak, debelenmek.
kulm *N.* 1. yumruk. 2. avuç. /**–ık** *N.* avuç, avuç miktarı. *bn.* **kol, mıst.**
kulunç *N. bn.* **qolınc.**
kuluvank *N. ant.* başın en üst kısmı.
kulû *N.* 1. yumak, iplik veya pamuk yumağı. 2. kar taneleri. *bn.* **gılok, kuli.**
kum *N.* takke, başlık, külah. * **dest dan kum** *bw.* mec. kendi hatasını kabul etmek, elini vicdana koymak. /**– avêtın** *L.* mec. kavga istemek, bela aramak * **kumi avêtın qeda xwastın** *bwl.* bela aramak. /**– danin** *bwl.* 1. başlık örtmek. 2. külah indirmek veya mecazi anlamda antlaşmaya oturmak veya birinin başarısına şapka eğmek. * **kumê xwe jı yeki re danin** *bw.* birine saygı ve hayranlık duymak. * **kumê reş** *Nh.* kalpak. * **kumê sor** *Nh.* fes. * **kumê xıço lı serê pıço, ne hat û ne dıçû** *bw.* birinin külahını ötekine giydirmek anlamında atasözü. *bn.* **kuleh, kım.**
kumax *N. bn.* **laqûn.**
kumbed *N.* kümbet, kubbe.
kumbır *N. cox.* dağ oyukları.
kumêt *rgd.* kırmızı.
kumık *N.* 1. küçük külah. 2. iri saman veya daha ziyade mercimek. burçak gibi nebatların kapçık samanına denir.
kumışand/ın *Lg* *(dıkumışine, bıkumışine)* içiçe sokmak, içiçe geçirmek. *bn.* **kurısandın.**
kumışi/n *Lng.* *(dıkumışe, bıkumışe)* 1. içiçe girmek. 2. yıkılmak.
kumpıyale *N.* ticari çek, hesap kağıdı.
kumzır *N.* kenarsız şapka.
kumzırx *N.* miğfer.
kun [1] *N.* 1. delik. 2. hayvan ini. /**– bûn** *L.* delinmek. * **kunebace** *Nh.* baca deliği. * **kunederzi** *Nh.* iğne deliği. * **kuneguh** *Nh.* kulak deliği. * **kunemışk** *Nh.* fare deliği. * **kunê hurçê** *Nh.* ayı ini. * **kunê maran** *Nh.* yılan delikleri. *bn.* **qul.**
kun [2] *N. ant.* anus, kıç.
kunand/ın *Lg* *(dıkunine, bıkunine)* 1. delmek, delik açmak. 2. daraltmak. *bn.* **sımıtandın, teng kırın.**
kunc *N.* köşe. *bn.* **quncık.**
kuncand/ın *Lg* *(dıkuncine, bıkuncine)* dişle ezmek, dişle bir şeyi ezercesine kemir-

mek veya bir paçavra vs. şeyi taş veya bir şeyle çürütürcesine ezmek.
kunci *N.* susam. *bot.* **indicum.** * **kuncikerk** *Nh.* yabani susam cinsi.
kunci/n *Lng.* *(dıkunce, bıkunce)* dişle veya herhangi bir şeyle kemirilmiş gibi ezilme, pıyrım pıyrım olmak.
kuncre *N.* mersin bitkisi. *bot.* **Vinca minor.**
kund [1] *N.* baykuş. *zoo.* **Strigiformes.** * **kunde çiçk** *Nh.* *zoo.* **Athenenoctua.** * **kundê bor** *Nh.* puhu kuşu. *zoo.* **Bubo bubo.** * **kundê gora** *Nh.* bataklık veya mezarlık baykuşu. *zoo.* **Asio flammens.** * **kundê şevê** *Nh.* alaca baykuş. *zoo.* **Strix aluca.**
kund [2] *N.* pazı, ekmek yaparken kesilen bir yumaklık hamur. * **kundê hevir** *bw.* hamur yumağı ve burdaki "k" sert okunur.
kundır *N.* kabak. *bot.* **Cucurbita.** /... **patın** *bw.* kabak pişirmek. * **kundırê beravê** *Nh.* *bn.* **kundıri avi.** * **kundırê mirani** *Nh.* helvacı kabağı, kış kabağı. *bot.* **Cucurbita maxima.** * **kundırê qerewe** *N.* bal kabağı. *bot.* **Cucurbita moschata.** * **lı kundır xıstın** *bw.* 1. laf dokundurmak. 2. tam yerinde konuşmak.
kundıri avi *Nh.* su kabağı. *bot.* **Cucurbıta pepo.**
kunêr *N. m. Bj.* cerahatli şiş, abse, çiban. *bn.* **kûnêr, kınêr3.**
kungi *N.* 1. çardak veya damın üstünde yarım duvar şeklinde burç. 2. kalelerde burç, çıkıntı. 3. kale burçlarındaki mazgallı siper. *bn.* **palıqe.**
kungire *N. bn.* **kungi.**
kunkunoşki *rgd.* delik delik, delikli olan, gözenekli.
kur [1] *rgd.* kısa. *bn.* **kurt.**
kur [2] *N.* oğul, erkek çocuk. *bn.* **law.** * **eqlê kuri teyra re fıri** *bw.* gençlerin aklı bir karış havada anlamında atasözü.
/...**ap** *Nh.* amca oğlu. *bn.* **pısmam.** * **kurdûnde** *N.* çocuksuz, ocağı sönük. * **kurê bavê xwe ye** *bw.* böyle baba, böyle oğlu, babasının oğludur. /...**mam** *Nh.* amcaoğlu.
kur [3] *N. ant.* baş, kafa, kelle. * **kurê xwe lı kevır xıstın** başını taşa vurmak. Bu kelime ekseri Dersim kurmancisinde kullanılır. *bn.* **seri.**
kur [4] *N.* traş olma. /... **kırın** *L.* traş etmek. * **serê xwe kur kırın** *bwl.* başını traş etmek. * **sımêlê xwe kur kırın** *bwl.* bıyıklarını traş etmek.
kurbeşk *(kurbeşik)* *N.* porsuk. *zoo.* **Meles taxus.**
kurçi *N. bn.* **qurçi.**
Kurd *N. rgd. M.* Ö. 5000 yıllarına uzanan karanlık bir tarihi, Zerdüşti dininin Zend Avesta dilini konuşan 'ari' ırkının babası olan bir millet. Orta doğuda *m.* ö. 612 yılında **Kawayi hesıngerın** devrimiyle kurulan Med imparatorluğunun sahibi olmasına rağmen bugün okullarda okunan bir dili ve sahibi oldukları bir devleti olmadıklarından kesin kimliğini veremiyeceğimiz bir halk. Aynı zamanda ön Asyada yaşıyan Kardukların ve Urartuların bugüne kadar uzanan bir neslidirlerde.
kurdayeti *N.* Kürt halkının haklarını savunma fikri.
kurdewari *N. rgp.* Kürde ve Kürt geleneklerine uygun.
Kurdıstan *Nx.* Kürtlerin ülkesi. Mahabattan Akdenize ve Hürmüz boğazından Kafkaslara uzanan 520 000 km2. lik bir ülke.
Kurdıstani *rgd.* Kürdistan halkından olanlar, Kürdistanlı.
Kurdi *N. rgd.* Kürtçe lisanı, Kürtçe.
Kurdmanc *N. bn.* **Kurmanc.**
kurd[illegible]r *Nx.* Kürt yurtseveri, Kürtlerin insani haklarını savunan kimse.
Kurêş *N.* 1. Arabistanda bir kabile. 2. Dersimde bir aşiret.
kurık [1] *N.* çorap. * **kurık çêkırın** *L.* çorap örmek. * **kurık kırın pê** *bw.* çoraplarını ayaklarına geçirmek, çorap giymek. *bn.* **gore.**
kurık [2] *N.* genç erkek çocuk.
kurısand/ın *Lg* *(dıkurısine, bıkurısine)* tıkmak, sokmak, zorlıyarak geçirmek. *bn.* **kumışandın.**
kurısi/n *Lng.* *(dıkurıse, bıkurıse)* tıkılmak, sokulmak, oyulganmak.
kurışkemışk *Nh.* güney Afrikada yaşıyan ve uzun arka ayakları üzerinde sıçrayan bir cins fare. *zoo.* **Zaculus zaculus.**
kurri *N.* 1. eşek yavrusu. 2. bazen at cinsi hayvanların da yavruları için söylenir. /... **avıtın** *L.* 1. yavru atmak, yavru düşürmek. 2. mecazi anlamda nefsine zayıf

kimselerin bir şeye olan arzusu içinde söylenir. * **kurriyê hespê** *bw.* at yavrusu, tay. * **kurriyê behrê** *bw.* Memê Alan destanında balıkçılar tarafından denizden çıkarıldığı söylenen Mem'ın atı. *bn.* **caş.**
kurk *N.* kürk. *bn.* **kûrk.**
kur kırın *Lg (kur dıke, kur ke)* 1. traş etmek. 2. kısaltmak.
kurm *N. n.* kurt, kurtçuk. /**..i** *rgd.* kurtlu. /**..i bûn** *L.* kurtlanmak. * **kurm i berfê** *Nh.* kar kurdu. * **kurm i ciger** *Nh.* ciğer trematodu. *zoo.* **Fasciola hepatica.** * **kurm i darê** *Nh.* ağaç kurdu. * **kurm i hevrişım** *Nh.* ipekböceği kurdu. /**..i kırın** *L.* kurtlatmak, kurtlu hale getirmek. * **kurm i xwinê** *Nh.* kanda bulunan bir asalak kurt. *bj.* **Bilharzia.** /**.. ketın** *L.* kurt. düşmek, kurtlu olmak. * **kurm ketın dranên mın** *bw.* dişlerim çürüdü, dişlerime kurt girdi. * **kurm ketın dılê yeki** *bw.* mecazi anlamda birinin kalbine şüphe girmek, içine kurt düşmek. * **kurm lê gerîn** *bwl.* kurtlanmak, kurt düşmek. * **kurm seri de hıvin** *bw.* 1. içine şeytanlık girmek. 2. tepesi atmak. /**..xur** *Nh.* kurtçuk yiyici.
kurmam *Nh.* amca oğlu. *bn.* **pısmam.**
Kurmanc *N. rgd.* Kürt, Kürtçenin en çok konuşulan bir lehçesi ve bu lehçeye mensup olan.
Kurmanci *N.* Kürtçe dilinin bir lehçesi.
kurmatix *N. ant. bn.* **qormatix.**
kurmê fêki *N.* ağ kurdu.
kurmık *N.* 1. kurtçuk. 2. kavun, karpuz veya hıyar gibi sebzelerin cüce kalmış ufakları.
kurmkêz *N. Bj.* bir iç hastalık.
kurmûri *N. bn.* **gêrık.**
kurnişk *N. bn.* **quncık.**
kurp *N.* küspe.
kurs *N.* 1. funda, çalı. 2. *N.* kurs. *bn.* **qurs.**
kursi *N.* 1. kürsü, sandalye. 2. dinde bir terim. * **Ayetı kursi.**
kurt [1] *rgd.* kısa, güdük. /**..ayi** *N.* kısalık, kısaca, hülasa, özet olarak, özetle. * **bı kurtayi** tgp. özetle. /**.. bırrin** *L.* kısa kesmek. /**.. bûn** *L.* kısalmak, kısa olmak. * **kurte paresû** *Nh. ant.* alttan sonuncu kısa kaburgalar. /**..i** *N.* kısalık. * **bı kurti** *rgp.* özetle, hülasa, kısaca. /**..jin** *rgd.* kısa ömürlü. /**.. kırın** *L.* kısaltmak, kısa kesmek.
kurt [2] *N. rgd.* kuluçka, kuluçka tavuk. /**.. bûn** *L.* kuluçka olmak. /**..e kurt** *B.* guk guk etmek, kuluçka tavuğu sesi. /**.. danin** *L.* tavuğu kuluçkaya yatırmak. /**.. kırın** *L.* 1. tavuğun gurk gurk edip yavrularını çağırması. 2. kuluçkaya hazırlamak. * **kurt sar kırın** *bwl.* kuluçka olunmasını istenmiyen tavuğu soğuk suya batırarak veya başka bir metotla kuluçka olmasına mani olmak.
kurt [3] *N.* akbaba. * **kurta kelaxa** *Nh.* leş kartalı. *bn.* **siqalka guri.**
kurtaj *N. Fr.* kürtaj.
kurtan *N.* eşek palanı, palas, semer. /**.. çêker** *Nh.* palancı. /**.. kırın** *L.* semerlemek, palanlamak. *bn.* **palan.**
kurtbin *Nh. rgd.* 1. uzağı göremiyen, miyop. 2. dar görüşlü, kısa görüşlü. /**..i** *N.* 1. miyopluk. 2. dar görüşlülük.
kurte [1] *N. rgp.* 1. özet, hülasa. 2. kısa. /**..dem** *rgp.* kısa zaman. /**..gotar** *bw.* kısa söylev, özetli nutuk. /**..kelaxe** *N.* akbaba. *bn.* **kurt3.**
kurte [2] *N.* cins olmıyan at.
kurtek *N.* gömlek, rob, bluz. *bn.* **fistan.**
kurtepank *Nh.* çipura, mercan, karagöz cinsi balıklar. *zoo.* **Abramis brama.**
kurtêl *N.* ekmek ufağı. /**..e** *N.* şunun bunun ekmeğiyle geçinen insan.
kurtûpıst *Nh.* dedikodu, komplo, kulis.
kurufte *N.* damlardaki karları süpürmek için geniş ve tahtadan bir kürek.
kusk *N. rgd.* mavi gözlü adam. *bn.* **çavjeng.**
kusûr *N. A.* artan kısım, kesirler, küsur. * **pênc lire û kusûr** *bw.* beş lira ile küsuru veya beş küsur lira.
kuşne *N.* burçak. *bot.* **Vicia sativa.** *bn.* **kızın.** * **kuşnê reş** *Nh.* bir cins burçak. *bot.* **Vicia ervillia.**
kuştar *N.* kaatil.
kuşte [1] *N.* alçı. /**..kari** *Nh.* ince alçı ile yapılan sanat eseri.
kuşte [2] *N. rgd.* öldürülmüş kimse, maktul. *bn.* **kuşti.**
kuşt/ın *Lg (dıkuje, bıkuje)* 1. öldürmek. 2. lağvetmek, geçersiz kılmak. * **kuştına mêran kuştına malê ye** *bw.* erkeğin öldürülüşü evin sönmesidir. * **dıjmın kuştın** *bw.* düşman öldürmek. * **pasporta xwe dan kuştın** *bw.* pasaportunu öldürtmek, iptal ettirmek. * **mafê wi kuştın** *bw.* hakkını öldürdüler. /**..xwazi** *Nh. m.* 1. katil ruhlu kimse. 2. suikast.
kuşti *rgd.* öldürülmüş, maktul. * **merov**

kuşti yê şêran be lê ne kuştiyê roviyan be *bw.* insan aslanlara yem olsun da tilkilere olmasın. *bn.* **kuj, kuşte.**

kut [1] *B.* köpeğe çağrı. *bn.* **kûç, kûço.**

kut [2] *B.* 1. tık sesi, kuşların tık tık diye yem yerken çıkan ses. 2. duvar veya kapıya vururken çıkan ses. /**.. kut** *B.* tık tık. /**.. kut kırın** *L.* tıkırdamak, tak tak vurmak.

kuta [1] *L.* 'kutan' fiilinin geçmiş zamanı ve mastarı.

kuta [2] *rgd. rgp.* son, netice. /**.. bûn** *L.* bitmek, sona ermek, sonu gelmek. * **kutabûna roja teng** *bw.* dar günün sona ermesi. /**.. hatın** *L.* sonu gelmek. /**.. kırın** *L.* bitirmek, sona erdirmek. /**.. yi** *N.* sonu, nihayeti. 2. devam müddeti. * **kutayi ya vi kari sê rojan dom kır** *bw.* bu işin bitmesi üç gün sürdü. /**..yi anin** *bwl.* sonunu getirmek, bitirmek. *bn.* **dawi, paşi.**

kuta/n [1] *Lg. (dıkute, bıkute)* dövmek, vurmak, yere çakmak. * **hevalê xwe kutan** *bw.* arkadaşını dövmek. * **lıng kutan erdê** *bw.* ayak diremek. * **sawar kutan** *bw.* bulgur dövmek. * **sir kutan** *bw.* sarımsak dövmek. * **sıng kutan** *bw.* 1. kazık çakmak. 2. bu fiil bazı yerlerde sokuşturmak, bastırarak sokmak anlamında kullanılır ve mecazi anlamda cinsi münasebet yerine de kullanılır. /**..xane** *N.* ezim evi, tohumların ezilip yağ çıkarıldığı yer.

kuta/n [2] *Lg (dıkute, bıkute)* çalmak *(müzik aletleri için).* * **dehol kutan** *bw.* davul çalmak. * **tembûr kutan** *bw.* saz çalmak. * **zurne kutan** *bw.* zurna çalmak.

kutand/ın *Lg (dıkutine, bıkutine)* bu fiil **'kutan**[1] ile **kutan**[2]' fiilleriyle aynı anlamda kullanılır.

kutek *N.* 1. dayak, türkçeyede 'kötek' olarak geçmiş. 2. tokmak. 3. ağır olan bir şeyin veya binaların altına vurulan direk, kazık. 4. payanda.

kutekyari *N. S.* cebir bilimi.

kutılk *N. bn.* **kutlık.**

kuti/n *L. (dıkute, bıkute)* ekseri isim fiil halidir, dövmek, çalmak, vurmak anlamı verir.

kutkutok *N.* ağaçkakan. *zoo.* **Picidae.** * **kutkutokê kesk** *Nh. zoo* **Picus viridus.** * **kutkutokê çinık** *Nh. zoo.* **Dendrocopus.** *bn.* **darkunkere, kil[illegible]lotık.**

kutlık *N.* içli köfte, [illegible] köftesi. *bn.* **lopık.**

kuva *(ku ve) rgp.* 1. n[illegible] nereye. *bn.* **ku.**

kuvan *N.* mermi kovanı.

kuvarık *(kuvark) N.* mantar. /**..ê baranki** *N.* ekseri yağmurdan sonra topraktan çıkar ve şemsiye gibi açılan lezzetli bir mantar cinsi. /**..ê hevqeloşk** *N.* iri ve geniş bazan tepsi gibi açılan ve toprağı yararak dısarı çıkan bir mantar cinsi ki et gibi lezzetlidir. /**..ê hurçê** *N.* çoğu yeşil renkte toprak üstüne çıkan ve ekseri zehirli bir mantar. /**..ê miki** *N.* koyun göbeği. /**..ê bızınki** *Nh.* biber acısına benziyen tadı ile küçük cins bir mantar. *bot.* **Agaricus campestris.** /**..ê miki** *N.* küçük ve yerden dışarı çıkmayan tüylü bir cins mantar. *bn.* **kufkarık.**

kuware *N. bn.* **pêtagê mêşan.**

kuwarg *N. bn.* **kuvarık.**

kux *N.* öksürük. *bn.* **kuxık.**

kuxar *N. rgd.* köşe, kavşak.

kuxık *N.* öksürük. /**.. gırtın** *L.* öksürük tutmak.

kuxi/n *Lng. (dıkuxe, bıkuxe)* 1. öksürmek, aksırmak. 2. mecazi olarak dert yanmak, teklemek. * **motora ereba mın dıkuxe** *bw.* arabamın motoru öksürüyor veya tekliyor vs. * **lı ber cıxarê dıkuxê** *bw.* sigaradan öksürüyor. * **ew jı ber jına xwe dıkuxê** *bw.* o karısından dert yanıyor.

kuxe-kux *B.* aksırıp öksürmek. /**.. kırın** *L.* aksırıp öksürmek.

kuzark *N.* hanzal, it hıyarı. *bot.* **Citrullus colocynthis.**

kuzel *N.* roka otu. *bot.* **Eruca sativa.**

kûç *B.* köpeğe çağrı. * **kûç kûç!** *B.* oşt oşt! diye köpeğe çağrı. *bn.* **kûço.**

kûçe *N.* 1. sokak. 2. dar sokak. * **kûçe û bazar** *bw.* çarşı sokak. * **kûçe û bazar gerin** *bw.* sokak sokak dolaşmak. /**..ger** *Nx. rgd.* sokakçı, sokak adamı. /**..van** *Nx. rgd.* 1. sokak adamı. 2. müspet anlamda sokak inşaatçısı anlamı verir.

kûçık *N.* it, köpek. /**..ayi** *N.* köpeklik, itlik. * **kûçık berdan yeki** *bw.* birinin üzerine köpek saldırtmak. * **kûçık gırê dan** *bw.* köpeği bağlamak. * **kûçık jı kê bıtırse bı wi ali de dıreyi** *bw.* it kimden korkarsa o tarafa havlar. * **kûçık xwedi kırın** *bw.* köpek beslemek. * **kûçıkê erwana** *Nh.* geceleri evlere giren hırsız köpek * **kûçıkê har** *Nh.* kudurgan köpek. * **kûçıkê nêçirvan** *Nh.* av köpeği veya polis köpeği * **kûçıkê motka** *Nh.* kümesle-

re girip yumurta çalan köpek. * **kûçıkê şıvanan** *bw.* çoban köpeği. * **meriv kûçıkê malê be, ne pıçûkê malê be** *bw.* evin köpeği ol da, küçüğü olma anlamında atasözü. *bn.* **se, seg, kûti.**

kûçk *N. bn.* **kûçık.**

kûço kûço *B.* köpeğe çağrı. *bn.* **kûç.**

kûd *N. rgd. Bj.* felç, felçli kimse. *bn.* **falınc.**

kûê *N. bn.* **kwê.**

kûfi *N.* eski bir Arap yazı çeşidi.

kûfi/n *Lng. (dıkûfê, bıkûfê)* fosurdamak, püflemek. * **kûfina ga, kûfina mar** *bw.* öküz fosurdaması, yılan püflemesi.

kûh *N.* körelmek *(kesici aletler için).* * **kêra mın kûhi bûye mın dıvêt wê bısûm** *bw.* bıçağım körelmiş, bilemem lazım. *bn.* **kone, kor.**

kûjeke *N. bn.* **kespık.**

kûji *N.* kenar, köşe. *bn.* **kevi, guçık.**

kûi *N. S. bn.* **kundır.**

kûkla *N. rgd. Gr.* 1. oyuncak şeklinde ve hareket verilebilen bebek. 2. mecazi olarak oyuncak gibi kullanılan kimse.

kûlek *N. Z. bn.* **kûi.**

kûlin *N.* 1. buğday ambarı veya silo. *bn.* **pêtag.** 2. evlerde gündüzleri yatak konan iskele. *bn.* **kulin.** 3. bazı yerlerde de kiler anlamı yerine kullanılır.

kûlis *N. Fr.* kulis.

kûn *N. ant.* anus, kıç, göt. /... **avêtın** *L.* kıç atmak, göt atmak. /... **dan** *L.* kıç vermek. * **kûna çıyê** *bw.* dağın kıç eteği. /...**ek** *rgd.* ibne, götveren. * **kûnê dıxwazi, qalıbek sawûn ji bı ser de dıxwazi** *bw.* hem götü ister, bir kalıpta sabun ister. * **kûn**[illegible] **de dıde** *bw.* kıçı da üstte verir. * **lı pey** [illegible] **na yeki ketın** *bw.* birinin kuyruğuna takılmak. * **ne bıne kûnê dinan, ne ji kûna xwe bıde dinan** *bw.* ne deliye kıçını ver ne de deliden kıç iste. *bn.* **qûn.**

kûnderz *N.* iğne ardı dikiş şekli.

kûnêr *N. Bj. bn.* **kunêr.**

kûnhewcar *Nh.* karasabanın yere giren kısmı.

kûnza *N.* tek delikliler, yumurtlayarak çoğalan kuş gibi hayvanlara denir.

kûp [1] *N.* küp. * **kûpê avê** *Nh.* su küpü. /... **bûn** *L.* şişmek. * **zıkê wi perçıvıye û bûye kûp** *bw.* karnı küp gibi şişmiş.

kûp [2] *N. cox.* 1. derin çukurlar, volkanik çukurlar. 2. çöküntüsü olan şey, yayvan ve geniş sulu veya sussuz kuyu veya çukur.

kûpand/ın *Lg (dıkûpine, bıkûpine)* çökertmek. *(sac, metal vs.).* * **trambêlê wi kûpandıne** *bw.* arabasında çöküntü yapmışlar.

kûpi/n *Lng. (dıkûpe, bıkûpe)* çökermek, içe çökmek.

kûpon *N. Fr.* kupon.

kûr [1] *rgd.* derin. /...**ahi** *N.* derinlik. /... **bûn** *L.* derin olmak, derinleşmek. /... **çûn** *L.* derine gitmek, derinden yoklamak. /...**i** *N.* derinlik. /... **kırın** *L.* derinleştirmek. /... **kûr** *bw.* derin derin * **kûr û dûr** *bw.* derinden derine, enine boyuna.

kûr [2] *rgd.* kör. *bn.* **kor, kwir.**

kûrand/ın *Lg (dıkûrine, bıkûrine)* derinleştirmek. *bn.* **kûr kırın.**

kûre [1] *N.* demircilerin ateş fırını, gaz fırını. /...**van** *Nx.* ocakçı.

kûre [2] *N.* arı kovanı. *bn.* **pêtagê mêşan, kewar.**

kûrebesk *N.* parsa benzer bir hayvan, çitah.

kûre kûr *B.* hızlı olarak ağlama, çığıra çığıra. Yumuşak **k** ile okunur. /... **kırın** *L.* hızlı sesle ağlamak. *bn.* **kûrin.**

kûrık [1] *N.* cep. *bn.* **berık, cêw.**

kûrık [2] *N.* körük, kalaycı körüğü.

kûrri/n [1] *Lnk. (dıkûre, bıkûre)* sesli ve kendi kendine ağlamak.

kûri/n [2] *Lnk. (dıkûre, bıkûre)* üveymek, güvercin, üveyik gibi kuşların göğüsten ses çıkararak ötmeleri.

kûr[illegible] **kurk.**

[illegible]**ûr** *N. bn.* **betık.**

kûrmêş *N. bn.* **vızık.**

kûrnıgan *N.* buğdaya karıştırılarak ekmek yapılan bir hububat.

kûsel *N. bn.* **kûsi.**

kûsi *N.* karada yaşıyan kaplumbağa. *bn.* **kwisi.**

kûşk *N.* kum kırlangıcı. *zoo.* **Riparia riparia.**

kût *N.* tam pişmeden düşen ve şekli bozulan ekmek.

kûtal *N.* ticaret eşyası, mal, kumaş. *bn.* **pırtu, pırtal.**

kûte *N.* bir cins uzun hıyar. *bn.* **qıtık, şarax.**

kût/ın *Lg (dıkoje, bıkoje)* kemirmek. *bn.* **kotın.**

kûti *N.* it, köpek. /... **berdan** *bw.* köpek saldırmak. /... **bûn** *bw.* itleşmek. /... **kış kırın** *bw.* köpek kışkırtmak. * **kûtiyê**

malê dırêyi xwediyê malê *bw.* evin iti ev sahibini ısırır. * **kûti naxwe** *bw.* it yemez! anlamında ünlem ifadesi. /**-ti** *rgp. N.* 1. köpeklik, itlik. 2. fesatlık. * **kûtiti kırın** *bw.* itlik etmek. * **kûtitiyê dıke.** *bw.* 1. itlik ediyor. 2. fesatlık ediyor. * **kûtiyê şıvanan** *Nh.* çoban köpeği. /**- xwedi kırın** *bw.* köpek beslemek. * **kena kûtiyan pê tê** *bw.* buna köpekler bile güler anlamında deyim. *bn.* **kûçık.**

kûvi *rgd. bn.* **kovi.**

kûz *N.* testi, çömlek. /**-çêker** *Nx.* çömlekçi. *bn.* **pirot.**

kûze *N.* sansar. * **çermê kûze** *bw.* sansar postu. *zoo.* **Martes foina.** * **kûzeyi avi** *N.* kunduz. *bn.* **darbır**^{2}. * **kûzeyi daran** *N.* ağaç sansarı.

kûzele *N.* roka bitkisi. *bot.* **Eruca sativa.** *bn.* **kûzel.**

kûzık *N.* testi, küçük testi.

kûzi ^{1} *N.* su teresi. *bot.* **Nasturtium officinale.** *bn.* **qıci.**

kûzi ^{2} *N.* dilim, kısım.

kûzin *Lng.* *(dıkûze, bıkûze)* köpek ve cinsi hayvanların inlemesi fiili. *bn.* **kûzkûz.**

kûzkûz ^{1} *N.* it, kurt vs. hayvanların inlemesi, yakınması. /**- kırın** *L.* inlemek. *bn.* **kûzin.**

kûzkûz ^{2} *N.* likenotu. *bot.* **Lichen.**

kûzrok *N.* pişirilerek yenen bir bitki.

kwê *N.* bilardo sopası.

kwêsi *N.* tospağa, kaplumbağa. * **kwêsi çû ser darê** *bw.* türkçede "balık kavağa çıkar" deyiminin karşılığı.

kwirawi *N. bn.* **korawi.**

kwisi *N. bn.* **kwêsi.**

kwit *N.* ıslık.

kwitand/ın *Lnk.* *(dıkawitine, bıkawitine)* ıslık çalmak. *bn.* **fitık.**

kwit/ın *Lg* *(dıkoje, bıkoje)* *bn.* **kutın.**

L

L . *N.* Kürtçe alfabenin *15.* ci harfidir, sessiz olup dil ucu ile dil ucu ortasından çıkar.

la [1] *rgp. S.* taraf, yön, istikamet. * **layi çepê** *bw.* sol taraf. * **layi yeki gırtın** *bw.* birine taraf çıkmak. * **lı layi Dêrsımê** *bw.* Dersim taraflarında. *bn.* **pl, hêl, ali, layen.**

la [2] *N.* müzikte bir nota.

labık *N. bn.* **tapık.**

labirent *N. Gr. 1.* labirent. *2. ant.* labirent, iç kulaktaki girintili boşluk.

laborant *N. Fr.* laboratuvarlarda çalışan kimse.

laboratûar *N. Fr.* laboratuvar. bilimsel araştırma ve deney yeri.

labûte *N.* çift sürerken saban demirini temizlemek için övendereye geçirilen demir keski. *bn.* **lawûte.**

lac *N. Z.* erkek oğlan. /**–ek** *N.* küçük oğlan. * **tu lacê kamo?** *bw.* kimin oğlusun?.

lace *N.* ilticaci. /**–yi** *N.* iltica.

laciwerd *1. N.* bir kumaş cinsi. *2. N.* bir renk.

laçik *N. 1.* keten şerit, kurdele. *2.* baş örtüsü. *3. bn. kax.*

laçın *N.* bir cins ayakkabı, mest.

ladê *N.* şehir dışında kurulan bahçeli evler. *ing.* **countryside.**

laf *N.* laf, kelime, boş *söz.* /**– avêtın** *L.* söz atmak, laf atmak. * **laf û gef** *bw.* sözle tehdit. * **laf û gef xwarın** *bw.* sözle tehdit etmek. * **laf û guzaf** *bw.* övünme, boş söz söyleme.

lafaw *N.* şiddetli sağanak, sel, tufan.

lafazan *1. rgd.* çok konuşan, laf yetiştiren. *2.* hazır cevap kimse.

laflafok *N.* sarmaşık *otu. bot.* **Hedera helix.** *bn.* **pêçek.**

lahane *N. Gr.* lahana, türkçe yoluyla Kürtçeye de geçmiş. *bn.* **kelem.**

Lahey *N.* Lahey, uluslararası adalet divanının bulunduğu Hollandanın Den Haag şehri.

lahiye *N. A.* sun'i, taklit. *(saç, d*[illegible]

lahmacûn *A. N.* lahmacun.

lahor *N. 1.* kaliteli bir kılıç cinsi. 2. bir cins bel kuşağı. *3.* Hindistanda bir şehir. * **şûrê Lahori** *bw.* Lahor kılıcı.

lahût *N. A.* temiz sıfatlar, tanrısal.

lain *N. rgd. A.* taklitçi, komedyen.

laiq *rgd. Fr. bn.* **layıq.**

lajwerd *N.* metal.

lak *N. 1.* bulamaç şeklinde köpek yemeği. *2.* yassı küçük taş ve bununla yapılan bir oyun. *bn.* **şolık, paşık.**

lakin [1] *rgp. A.* lakin, fakat.

lakin [2] *N.* köpek yalağı.

lal [1] *1. N.* inci, yakut. *2. rgd.* koyu kırmızı renk.

lal [2] *rgd.* dilsiz. /**– bûn** *L.* dili tutulmak. /**–i** *N.* dilsizlik, sessizlik. /**–ker** *N.* sessizlik oyununda kim önce konuşursa tokat yer oyunu. /**– kırın** *L.* dilsizleştirmek. /**– man** *L.* dilini yutmaktan tabir. * **lal û bêdeng man** *bw.* sessiz ve sedasız kalmak.

lale *N. P.* lale çiçeği. /**–gûn** *rgd.* lale rengi, lale renkli. * **laleyi irani** *Nh.* acem lalesi, güneş topu. /**–zar** *Nx.* lale bahçesi.

lalelal *B.* yalvarış, haykırış. *bn.* **lava.**

lalengi *N. 1.* mandalina. *2.* lale rengi, gül rengi.

lali [1] *N.* tepsi. * **lalika şkesti çêtır e jı ya xwesti** *bw.* kırık tepsi minetten iyidir anlamında atasözü. *bn.* **sêni.**

lali *N. 1.* dilsizlik. *2.* sessizlik.

lalilk *N. bn.* **teyfık.**

lalo *1. N.* dilsiz. *2. B.* dilsiz olana çağrı. *3.* dayı. *bn.* **xal.** *3.* Simko isyanında bir kahraman.

lam [1] *N. ant. 1.* çene. *2. N. bn.* **gep.** * **lama jêrin** *Nh.* alt çene. * **lama jorin** *Nh.* üst çene.

lam [2] *N.* Arap alfabesinde 'L' harfi.

lam3 *N. Fr.* mikroskop camı.

lama [1] *N.* İspanyolcadan gelen bu isim güney Amerikada yaşıyan koyuna benzer deve şeklinde hörgücü olmıyan bir hayvan.

lama [2] *N.* Tibet ve Moğollarda Buda rahibi. /**–izm** *N.* Budizmin bir kolu.

lambe *N.* lamba. *(her çeşidi).*

lame *N. ant.* yanak, avurt. *bn. gep.*

lamelif *N.* Arap alfabesinde bir harf.

lan *N.* vahşi hayvan *ini. bn.* **qul.**

landık *(lanık) N.* beşik. *bn.* **dergûş.**
lanet *N. A.* lanet, uğursuzluk. * **lanet lê kırın** *bw.* lanet etmek, lanet okumak. * **lanet lı şeytan** *bw.* şeytana lanet. *bn.* **nalet.**
lap *rgd.* çok, fazla. * **lapl heri mezın** *bw.* en büyük nevale.
lapçin *N. bn.* **laçin.**
laper *N.* tırmanma, kalkma.
laperand/ın *Lg (ladıperine, laperine) 1.* grammerde fiil çekimi fiili. *bn.* **tewandın.** 2. yaklaştırmak, birleştirmek.
laperi/n *Lng. (ladıpere, lapere)* fiil çekimi, deklinasyon. *bn.* **tewang.** **/...kırın** *L.* yaklaştırmak, birleştirmek.
lapûşk *N.* pençe. *bn.* **lep.**
laq *N.* zayıf *et.*
laqırdı *N. A.* lakırdı, söz, kelime.
laqûn *1. N. ant.* but, kalça, kıç tarafı, argoda popo. 2. *rgp.* vücutta arka kıç tarafı.
lar [1] *N. 1.* öküz ve manda ahırı. 2. danaburnu. *bn.* **cobır.**
lar [2] *1. N. S.* eğilim, temayül, meyil. 2. *rgd.* ima yolu, dolaylı. *3. rgd.* eğik, bükük.
lare *N.* eğri çizgi.
lareş *N. Bj.* kangren.
lart *N. bn.* **paşık.**
las *N.* tırpan biçmede önüne katılan *yol. bn.* **hon.**
lasar *rgd.* dik kafalı, inatçı.
lasayi *N. S.* taklit.
laser [1] *N. sel. bn.* **lesar, lehi.**
laser [2] *N.* şua ile işliyen bir çeşit ışık.
laserk *N.* telsiz aracı *bn.* **bêtêl.**
lask *N. 1.* sap, bitki sapı. 2. harf *vs.* de uzantı, müzik nota işaretlerinde kuyruk uzunluğu. *3.* muz hevengi, kadeh ayağı *vs.*
lastık *N. m. Gr.* lastik, elestik.
laş *N. ant.* vücut, gövde. **/... gıran** *N. rgd.* vücutta kırgınlık, hantal. **/...gırani** *N.* kırgınlık, hantallık.
lat [1] *N.* Islam öncesinde bir Arap tanrısı şefi, şef *put.*
lat [2] *N. 1.* parça, tarh, parsel. 2. *cox.* massif kaya. * **ketın nava lat û zinaran** *bw.* taşlık, kayalıklar arasına düşmek. *3.* kapaklık, tıpa. *4.* dönümün *1/4.* yani $250 m^2$. lik alan birimi. **/...kırın** *L.* parçalamak, bölmek, tarh veya parsellere bölmek. *(arazi için). bn.* **tej.**
lateks *N. ing.* sun'i lastik, latex.
latık *N. 1.* sebze tarhları *bn.* **qarıx.** 2. parsel, evlek. *bn.* **kerdi, lat.**
latife *N. A. bn.* **galte, henek.**
Latin *N. rgd. 1.* italyada eski Roma devletini kuran Latium halkı. 2. Latinceyi konuşan milletler. **/...i** *N.* Latince, Latinlerle ilgili. * **tipên Latini** *bw.* yazdığımız bu alfabe harfleri.
latûlût *rgd. bw.* çok fakir, yoksul. Bu, yer ve arazi içinde söylenir.
laûte *N. bn.* **labûte.**
lava [1] *N.* yalvarma. **/...kar** *Nx. 1.* yalvaran, yağcılık eden. 2. *rgd.* arzulu, çekici. **/...kırın** *L.* yalvarmak. **/...ti** *N.* yalvarış, ricayi.
lava [2] *N.* volkanlardan çıkan kül, *lav. bn.* **lawa.**
lavaj *N. bn.* **lawıj.**
lavalav *N. 1.* yakınma, yalvarma. 2. menfi anlamda aşırı yakarış. *bn.* **kewte kewt.**
lavlak *N.* sarmaşık *otu. bn.* **lavlav, lawlaw.**
lavlav [1] *N. bn.* **lava**[1]**.**
lavlav [2] *N. bn.* **lawlaw, lavlak.**
lavlavok *N. rgd.* çok yakınan kimse, yalvaran kimse.
law *N. 1.* erkek evlat, oğlan, erkek çocuk, genç. 2. güney Kürdistanda taze anlamına gelir. * **lobıya yên law** *bw.* taze fasulye. **/...i** *N. 1.* gençlik, çocukluk. 2. tazelik.
lawa *N. Fr.* yanardağlardan çıkan lava.
lawabo *N. Fr.* lavabo.
lawand/ın *Lnk. (dılawine, bılawine) 1.* nesne ile kullanıldığı zaman rahat, komfor anlatır. 2. nesnesiz kullanıldığı zaman ağlamak, inlemek, figan etmek, matem tutmak anlamı verir.
lawani *N. 1.* gençlik, çocukluk. 2. tazelik.
lawante *N. it.* Latin çiçeği bitkisinden elde edilen bir nevi parfüm.
lawaz *N.* zayıf, cılız, açlıktan veya hastalıktan zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak. **/... bûn** *L.* zayıflamak. **/... kırın** *L.* zayıflatmak.
lawekar *1.* yalvaran, yakaran. *2. bn.* **lava**[1]**.**
lawıj *N.* dini ilahiler, şarkı. *bn.* **lawje.**
lawık *N. 1.* genç oğlan çocuk. 2. destan, ağıt. *3.* dost, erkek arkadaş *(kadın için). bn.* **law.**
lawıni *N.* gençlik. *bn.* **lawani.**
lawje *N. bn.* **lawıj.**
lawlak *N. bn.* **lawlaw.**
lawlaw *N. 1.* sarmaşık *otu. bot.* **hedera helix.** 2. kahkaha çiçeği, gündüz sefası. * **derê mala me lawlak e** *bw.* kapımızın önü sarmaşıklarla kaplıdır. *bot.* **Convolvulus.**

bn. **pêçek, laflafok.**
lawûte *N. bn.* **laûte.**
lax kırın *Lg (lax dike, lax ke)* biçip devirmek, silahla taramak, tırpanlamak.
layen *N. S.* yön, taraf. /**– gırtın** *Lh.* taraf tutmak. /**–gir** *Nx.* taraf tutan, partizan. /**– negir** *Nx. rgd.* tarafsız. *bn.* **la.**
layıq *rgd. Fr.* layık.
layka *N.* roket.
Laz *N.* Laz, Anadolunun kuzeyinde yaşıyan, Grek menşeli, dili ve kültürü kendine özgü bir millet. /**–istan** *Nx.* laz ülkesi.
lazım *rgd. A.* lazım, ihtiyaç. /**– bûn** *L.* lazım olmak. /**–i** *N.* lazım olma hali. * **ew jı mın re ne lazım e** *bw.* o bana lazım değil.
lazût *N.* mısır bitkisi ve koçanı. *bot.* **Zea mays.** *bn.* **zurat.**
leb *N. P. ant.* dudak. /**–aleb** *bw.* ağzına kadar dolu. *bn.* **lêv.**
lebat *N. 1.* hareket. 2. organ, bir kitlenin üyesi. *3. ant.* organ. *bn.* **lıbat.**
lebati *rgd. grm.* aktif, aktif cümle.
lebê! *B. bn.* **lıbê.**
lebık *N.* uğraşma.
lebıkand/ın *Lg (dılebıkine, bılebıkine) 1.* depreştirmek. 2. bir işi karıştırmak, içinden çıkılmaz hale getirmek.
lebıki/n *Lng. (dılebıke, bılebıke) 1.* depreşmek. 2. uğraşmak.
lebıtand/ın *Lg (dılebıtine, bılebıtine)* harekete geçirmek, kımıldatmak, çalıştırmak, depretmek. *bn.* **lewıtandın.**
lebıti/n *Lng. (dılebıte, bılebıte)* deprenmek, harekete geçmek. *bn.* **lewıtin.**
lebkok *rgd.* uğraşan.
leblebi *N. P.* kavrulmuş nohut, leblebi.
lebt *N.* deprenme, kımıldanma.
lebûdi *N.* keçe yapımcısı.
lebzine *N. S. 1.* bir çeşit acı badem kurabbiyesi. 2. baklava biçimi pestil. *3.* eşkenar dörtgen. *4.* diamant, elmas.
lec *N.* kavga, münakaşa, tartışma. /**– kırın** *L.* kavga veya münakaşa etmek, tartışmak. * **lec û lûc** *bw.* kavga gürültü.
leç *rgd.* yanlış. *bn.* **çewt.**
lef *N.* kesir, parça. * **lefên jmaran** *bw.* sayıların kesirleri. * **jmarên lefi** *bw.* kesirli sayılar. *bn.* **jmar.**
lefaf *N. bn.* **lesar.**
lefand/ın *Lg (dılefine, bılefine)* sarmak, dolamak. *bn.* **lifandın.**
lefi/n *Lng. (dılefe, bılefe)* sarılmak, dolanmak.
legan [1] *N.* karavana. * **legana hevir** *Nh.* hamur karavanası, hamur teknesi.
legan [2] *N. ant.* kalçada havsala.
legand *N.* bir tabanca çeşidi.
legel *Ghk. dç.* ile, le, la, beraber, birlikte. * **legel hevalan em dıçın bexçe** *bw.* arkadaşlarla beraber bahçeye gidiyoruz. * **legel kê kar dıki?** *bw.* kiminle çalısıyorsun?. * **ez legel te me** *bw.* seninleyim, senden yanayım veya seninle aynı fikirdeyim. *bn.* **gel**[2]**.**
legleg *N.* leylek. *zoo.* **Clconia ciconia.**
Leh *rgd. N. Pol.* Polonyalı. /**–istan** *N.* Polonya.
lebd *N. A. bn.* **yekşem.**
leheng *rgd.* yiğit, kahraman.
lehf *N. cox.* etek.
lehıqand/ın *Lg (dılehıqine, bılehıqine) 1.* iki şeyi birbirine yaklaştırmak. 2. eklemek, ulamak.
lehıqi/n *Lng. (dılehıqe, bılehıqe)* eklenmek, ulanmak.
lehi *N. sel.* /**– hatın** *L.* sel gelmek, sel basmak. /**– rabûn** *L.* sel kalkması, sel taşması. *bn.* **lesar.**
Lehican *N.* Hazar denizinin batısında bir bölge ve şehir. *(Dımdım zamanındaki Kürt bölgesi).*
lehim *N. A.* 1. lehim, kalay. 2. güney Kürdistanda kaynak yerine geçer. /**– bûn** *L.* lehimlenmek, kaynak olmak. /**– kırın** *L.* kaynak yapmak, lehimlemek. *bn.* **kewin, kewandın.**
lehn *N. bn.* lend.
lejward *N. bn.* lajwerd.
Lek [1] *N.* güney Kürdistanda İran-Irak hudut bölgelerinde konuşulan bir Kürt lehçesi. /**–i** *rgd.* Lekçe, bu lehçe halkı.
lek [2] *N.* büyük askeri birlik.
lek3 *N. rgd.* adedi 100 000 olan bir birim ölçüsü.
lekan *N. Z.* üstü post ve altı geniş ve yayvan olan bir kar ayakkabısı.
lekaş *N.* 1. topuksuz ve çoğu zaman arkası olmayan ayakkabı. 2. eski ayakkabı. *bn.* sol.
leke *N. P.* leke, kir. Türkçeden bize geçmiş. /**– bûn** *L.* lekelenmek. /**– kırın** *L.* lekelemek.
lekıti/n *Lng. (dılekıte, bılekıte)* otlanmak. *bn.* **çêrin.**
lel [1] *N. bn.* **lal.**

lel [2] *N.B.S.* ses, *çıt.* * **kes newêre bêje lel** *bw.* kimse ses etmiyor veya kimseden çıt çıkmıyor.
lele [1] *N. 1.* vezir. 2. çocuk bakıcısı, lala.
lele [2] *N.* boyun prangası, boyuna takılan kelepçe.
lelengi *N.* yağ ve yumurtadan yapılan bir cins ekmek. *bn.* **kılor.**
lem *N.* tevek, kavun, karpuz, kabak gibi bitki türlerinin teveği. *bn.* **mêw, teweg.**
lemlate [1] *N.* sel, su hızlanması. *bn.* **lesar, lehi.**
lemlate [2] *N. anı.* adale, *kas.*
lence *N. S.* iki yana veya ileri geri sallanarak yürüme.
lenci/n *Lnk. (dılence, bılence)* hantalca yürümek. * **hespi lence** *bw.* çökük sırtlı *at.*
lend *N.* aslan ini, ayı ini, yabani hayvan *ini. bn.* **lan, qul.**
lendık *N. bn.* **landık.**
lenf *N. Bj.* lenf *(lymph).*
lenfa *N. bj.* lenfa *(lymph).*
leng *rgd. Z.* topal, aksak. /**–in** *N.* topal olarak, aksak.
lenger [1] *N.* bir cins geniş tepsi.
lenger [2] *N.* astrolojide uçan daire.
lenger3 *N.* çipo, çapa demiri, gemi demiri. /**– avêtın** *L.* demir atmak. /**– berdan** *L.* demir indirmek. /**– gırtın** *L.* demir almak, vapurun hareket etmesi.. /**–geh** *Nx.* iskele. /**– hıldan** *L.* demir almak.
lenger4 *N.* denge, muvazene.
lenger5 *N.* fötr şapka. /**–i** *rgd.* yayvan, lengerle ilgili olan. * **şewqa lengeri** *bw.* fötr şapka, geniş kenarlı hasır veya kowboy tipi şapkalar.
leopar *N. zoo.* leopard.
lep *N. anı.* el ve parmakların tümü, pençe. * **lepi hırçê** *bw.* ayı pençesi. * **lepi şêr** *bw.* aslan pençesi. /**– kırın** *bw.* avuçlamak, pençe atmak. * **lep lê dan** *bw.* pençe atmak. *bn.* **lapûşk.**
lepe *N.* pilav. /**–tir** *N.* pilav. *bn.* **pilaw, sawar, helise.**
lepık *N.* eldiven. * **lepık kırın destê xwe** *bw.* eldiven giymek. * **lepıkê heri** *bw.* yün eldiven. * **lepıkê feran** *Nh.* tutacak, mutfakta sıcak tencere *vs.* tutmaya yarayan kalın *bez.*
lepıra *rgd.* ansızın, aniden.
lepkexur *N.* deniz saksağanı. *zoo.* **haemotopus ostragalus.**
lepra *N. Bj.* lepra hastalığı.
leq [1] *N.* kıpırdama, laçka. /**– bûn** *L.* gevşemek. * **diranê mın leq bûye** *bw.* dişim sallanıyor. /**– kırın** *L.* gevşetmek. *bn.* **sıst bûn, lıv.**
leq [2] *N.* şaka. /**– kırın** *L.* şaka yapmak. * **lı hev leqan dıkın** *bw.* birbirleriyle şakalaşıyorlar.
leq3 *N.* ısırma. *bn.* **gez.**
leqand/ın *Lg (dıleqine, bıleqine)* kıpırdatmak, kımıldatmak, sallamak, gevşetmek, hareket ettirmek. *bn.* **lıvandın.**
leqayi *N.* rastlantı. /**– bûn** *L.* rastlantı, rastlamış olmak. * **leqayi ... bûn** *bw.* birine, bir şeye rastlamak.
leqe *N.* tekme. *bn.* **pin.**
leqeb *N. A.* lakap, isim takma.
leql *N. bn.* **leqayi.**
leqi/n *Lng. (dıleqe, bıleqe)* kıpırdamak, kımıldamak, yerinden oynamak. *bn.* **lıvin.**
leqiya/n *L. (dıleqe, bıleqe) bn.* **leqin.**
ler *rgs.* sıska, zayıf. /**–i** *N.* sıskalık, zaafiyet.
leraneve *L. S. bn.* **lerzin.**
lerızi/n *Lng. (dılerıze, bılerıze) bn.* **lerzin.**
lerz *N.* titreme, sallantı, ürperme
lerzand/ın *Lg (dılerzine, bılerzine) 1.* titretmek, sarsmak. 2. *N. Bj.* sıtmaya tutulmak, sıtma hastalığı.
lerzek *N.* bataklık.
lerzeta *N. Bj.* sıtma, malerya. *bn.* **tan, lerzandın.**
lerzin [1] *N. Bj.* sıtma. *bn.* **ta, teksir.**
lerzi/n *Lng. (dılerze, bılerze)* titremek, sallanmak, sarsılmak, titreşmek, sallantı yapmak, soğuktan veya korkudan titremek.
lerzok *rgd. 1.* titreyen, sallantıda olan *şey.* 2. eli ayağı titreyen insan.
lesar *N. sel. bn.* **laser, lehi.**
leş *N. ölü. (ekseri hayvanlar için),* kadavra.
leşker *N.* asker. /**–geh** *Nx.* kışla, kıt'a. /**–i** *N.* askerlik. * **leşkeri kırın** *bw.* askerlik yapmak. /**–xane** *Nx.* kışla. * **leşkerê sor** *Nh. bw.* kızıl ordu. *bn.* **esker.**
let *N. bn.* **lef.**
leta/n *Lnk. (dılete, bılete)* susmak, uslu uslu oturmak. 2. *rgd.* uslu, asude.
letand/ın *Lg (dıletine, bıletine)* susturmak, sessizlik yaratmak, uslu durmasını sağlamak.
leti/n *Lnk. (dılete, bılete)* uslanmak. *bn.* **letan.**
letm *rgd.* güç, *zor.* /**–i** *N.* güçlük, zorluk. *bn.* **zehmet.**

levakırın *Lg (leva dıke, leva ke) bn.* **parve kırın.**
leven *N.* kamış, *saz. bot.* **Trichoon phragmites.** * **levenê şekır** *Nh.* şeker kamışı. *bot.* **Saccharum officinarum.** *bn.* **çiq, qamış.**
lew *dç. 1.* onun için *bn.* **lewma.** 2. eğer.
lewan *N. S.* bambu. *bot.* **Bambusa arundınacea.**
lewante *N. bn.* **lawante.**
lewaş *rgd.* müşfik.
lewaşe *N.* bir cins Kürt yemeği.
lewate *N. rgd.* homo, ibne, oğlan. *bn.* **qûnek, homo.**
lewazım *N.A.* levazım.
lewçe *rgd. S.* çok konuşan, geveze, boşboğaz.
lewe *N. rgd.* çökelge, balçık, liğ, alüvyon, sulu çamur, killi ve pis çamur. /**– kırın** *L.* alüvyon yığmak, liğlamak.bn. **lostık, aîûde, rıtam.**
lewend *rgd.P. 1.* serbest, kendi başına buyruk. 2. maceracı, sorumsuz.
lewer *N. S.* otlak, mer'a. /**–in** *L.* otlatmak. *bn.* **çêrandın.**
lewha *N.A.* levha.
lewırand/ın *Lg (dılewırine, bılewırine)* otlatmak. *bn.* **çêrandın.**
lewıri/n *Lng. (dılewıre, bılewıre)* otlanmak.
lewıtand/ın *Lg (dılewıtine, bılewıtine) bn.* **lebıtandın.**
lewıti/n *Lng. (dılewıte, bılewıte) bn.* **lebıtin.**
lewleb *N.* ayran tulumunun iki ucundaki ağaçlar. *bn.* **lole.**
lewlewi *N. bn.* **leblebi.**
lewm *N. bn.* **lom.**
lewma *rgp.* zira, onun için, ondan dolayı, bundan dolayı. * **lewma ko** *rgp.* çünkü, gerçi.
lewra *rgp.* gerçi, zira, çünkü, onun için. * **lewra mın ew nas dıkır ji** *bw.* gerçi onu tanıyordum amma. *bn.* **lewma.**
lews *N.rgd.* sarkık dudaklı insan veya hayvan.
lewt *N.* leke. *bn.* **leke.**
lexem *N. 1.* lağım. 2. mayın. /**– kırın** *L. 1.* lağım kazmak, lağım döşemek. 2. mayın döşemek, mayınlamak. * **sinorê navina Kurdên Tırkiyê û Sûriyê hatıye lexem kırın** *bw.* Türkiye ve Suriye Kürtleri arasındaki hudutlar mayınlanmıştır. *bn.* **mayin, tepink.**
lexşan *Lng. (dılexşe, bılexşe)* kaymak, kayma. *bn.* **xıjbûn.**
leyi *N. bn.* **lehi.**
leyişo *rgd. 1.* bulanık. *bn.* **şêlo.** 2. *N.* sel, hızlı *sel. bn.* **lesar.**
leyimışt *Nh.* büyük sel suları. *bn.* **lêmışt.**
leyistand/ın *Lg (dıleyizine, bıleyizine)* oynatmak.
leyistevan *N.* oyuncu.
leyistık *N.* oyun. *bn.* **listık.**
leyist/ın *Lng. (dıleyize, bıleyize)* oynamak.
leyistok *N.* oyuncak.
leyizand/ın *Lg (dıleyizine, bıleyizine) bn.* **leyistandın.**
leyla *N. A. 1.* kadın ismi. 2. Mecnunun sevgilisi.
leylan *N. 1.* serap. 2. kumaşta muare.
leylank *N.* zambak. *bot.* **Lilly.**
leylaq *N.* bir çiçek. *bot.* **Syringa vulgaris.**
leylek *N. bn.* **legleg.**
Leyl û Mecnûn *Nh. 1.* ikizler burcu, ikizler yıldızı. 2. Leyla ile Mecnun.
leymûn *N. bn.* **limon.**
leyz *N.* oyun. *bn.* **leyistık.**
lez *rgd.* hızlı, acele, çabuk. /**–ahi** *N. 1.* acelelik, çabukluk, hızlılık. 2. sürat. * **lezahi ya tırijê** *bw.* ışık hızı. * **lezahi ya trênê** *bw.* trenin suratı. /**– bı lez** *rgp.* acele acele, çarçabuk. /**– bûn** *L.* acele olmak. * **lez dan xwe** *bw.* acele etmek, acele olmak, hız almak. /**– kırın** *L.* acele etmek, hızlı olmak. * **de lez kın em herın** *bw.* çabuk olun gidelim. /**–ki** *rgp.* aniden, süratle, cabukça, acele *ile.* /**– û bez** *rgp.* alelacele, çarcabuk. /**–xwer** *rgd.* obur, çabuk yiyen.
lezand/ın *Lng. (dılezine, bılezine)* bu fiil aslında hem geçişli ve hemde geçişsiz olarak yerleşmiştir. acele etmek, acele ettirmek anlamındadır. * **xwe lezandın** *bw.* acelesi olmak, telaş etmek. * **makine lezandın** *bw.* makinayı hızlandırmak. * **de bıke bılezine** *bw.* çabuk toparlanıp acele *et.*
lezbot *N.* surat motoru, çevik gemi. ingilizcede **launch.**
lezet *N.A.* lezzet.
lezgin *rgd.* hızlı, aceleci. /**–i** *N.* hızlılık, acelelik.
lezin *1. N.* hız, sürat. 2. *L.* hızlanmak, sürat almak.
lê [1] *dç. 1.* dişilik cins edatı. 2. kadına hitap. * **lê fatê!** *B.* kız fatma!
lê [2] *dç.* üstüne, üzerine. * **sılavek lê dan** *bw.* bir selam vermek.

lê3 *dç.* fiille beraber kullanılırsa -ona, -üzerine, -e, -a anlamı veren geniş anlamlı bir edattır. /**... borin** *L.* *1.* affetmek, bağışlamak. *2.* kendisini geçmek, ileri geçmek. /**... gerıyan** *L.* *(birini, bir şeyi)* aramak. /**... hatın** *L.* uygun gelmek, şansı olmak, şansına yaramak. /**... kırın** *L.* giydirmek, üzerinden dökmek.

lê4 *dç.* *(fiil ile)* fiil öneki olarak yeni kelimeler türetir veya kelimelerin manasını değiştirir. mesela: **lêgerin, lêrabûn, lêpırsin.**

lê5 *dç. B.* ya, öyle, işte, gibi anlamı vardır. * **lê tu!** *B.* ya sen!.

lê6 *Ghk.* fakat, amma, lakin. * **mın nıvîsi lê tu çıma naxwini?** *bw.* ben yazdım fakat sen neden okumuyorsun?. * **ez dıçım lê tu nayê** *bw.* ben gidiyorum fakat sen gelmiyorsun. * **mın dit lê te nedit** *bw.* ben gördüm fakat sen göremedin.

lê ani/n *Lg.* *(lêtine, lêbine veya lê weyne)* *1.* uydurmak, tutturmak. *2.* fırsatını yakalamak, pundunaya getirmek. * **tu çawa dewlemend bûyi? eb! Welleh me lêani** *bw.* sen nasıl zengin oldun? eh! uydurduk işte.

lêbelê *Ghk.* fakat, bununla beraber.

lêbok *rgd.* dalkavuk, soytarı.

lêbûyi *N.* var olma, hazır bulunma.

lêç *N.* doğru yoldan sapma.

lêçek *N.* türban sarkıntıları, püskül. *bn.* **reşalûk.**

lê çû/n *Lg* *(lê dıçe, lê bıçe)* benzemek, çekmek. * **bırayê mın lı xalên xwe çû ye** *bw.* kardeşim dayılarına benziyor veya dayılarına çekmiş. * **Kurd lı Kurd dıçe** *bw.* Kürt Kürde benzer. /**...çûyi** *rgd.* benzer, aynısı.

lêdan *Lg* *(lê dıde, lê de)* vurmak, dövmek, işkence etmek, darbe vurmak, isabet ettirmek. * **gule lêdan** *bw.* *1.* kurşun sıkmak. *2.* *N.* vuruş, darbe, vurma.

lêf *N.* kar tutmayan kışlık bölgeler.

lê geri/n *Lg* *(lê dıgere, lê bıgere)* *1.* aramak, araştırma yapmak. * **lê dıgerım nabinım** *bw.* arıyorum bulamıyorum. *2.* sarılmak, bulaşmak. * **mışk lê gerıya ye** *bw.* fare bulaşmış veya fare tarafından yenmiş *şey.* * **gêle lê gerin** *bw.* karınca ile sarılmış, karınca bulaşmış. *bn.* **lêgerıyan.**

lê gerıya/n *Lg* *(lê dıgere, lê bıgere)* aramak. * **jı hev gerıyan** *bw.* birbirinden ayrılmak, kavga veya münakasada uzlaşmak. * **lı hev gerıyan** *bw.* birbirine bulaşmak, dadaşmak. *bn.* **lêgerin.**

lêgoran *N. m.* şüphe, kuşku.

lê hatı/n *Lg* *(lê tê, lê were, an lê bê)* *1.* yaramak, yakışmak, iyi gelmek, şansı olmak, şansına gülmek. * **lê hat jê hat** *bw.* şansı güldü de övünür mealinde *söz.* *2.* uymak, uygun düşmek. *3.* uğur getirmek, nüfuz etmek, fırsatını bulmak. * **keysa wi lê hat** *bw.* o fırsatını buldu.

lêhati *rgd.* layik, talihli.

lê helbıri/n *Lg* *(lê heldıbıre, lê helbıre)* kaldırmak. *(el, silah vs.).*

lê heldan *Lg* *(lê heldıde, lê helde)* *1.* kaldırmak. *2.* ihbar etmek. *bn.* **gıli kırın.**

lêk *(lı yek)* *rgd. rgp.* birlik, teklik. /**... anin** *Lh.* uzlaştırmak, barıştırmak. /**... bûn** *Lh.* birleşmek, dost olmak. /**... çûn** *Lh.* birbirine benzemek. /**...daneve** *N. L.* analiz, tahlil etmek. /**... geran/gerin** *Nh.* kavgada yatışmak, sulh olmak.

lêker *N. Grm.* fiil, eylem. * **lêkera arikar** *Nh.* yardımcı fiil. * **lêkera bergda** *Nh.* geçişli fiil. * **lêkera bêrêz** *Nh.* kuralsız fiil. * **lêkera bıngehin** *Nh.* esas fiil. * **lêkera gerani** *Nh.* geçişli fiil. * **lêkera hevedudani** *Nh.* birleşik fiil. * **lêkera nebergda** *Nh.* geçişsiz fiil. * **lêkera nebıservahati** *Nh.* kuralsız fiil. * **lêkera negerani** *Nh.* geçişsiz fiil. * **lêkera nekesin** *Nh.* gayri şahsi fiil. * **lêkera pronavki** *Nh.* zamirsel dönüşlü fiil. * **lêkera rêzdar/bıservehati** *Nh.* kurala uygun fiil. * **lêkera serani** *Nh.* basit fiil. * **lêkera xwerû** *Nh.* basit fiil. *bn.* **pişk, pêşıng.**

lê ketı/n [1] *Lg.* *(lê dıkeve, lê keve)* *1.* değmek, isabet etmek, vurmak, girmek, nüfuz etmek. *2.* meyve ve sebzelere olgunluk işaretleri girmesi. * **kurm lı dıranê mın ketın** *bw.* dişlerime kurt girmiş olmak. * **qeda lı canê yekı ketın** *bw.* birinin canına dert girmek. * **gule lê ketın** *bw.* kurşun değmek. * **rezan nişan lêketın** *bw.* üzümlerde tek tük olgunlaşma işaretleri belirmesi. * **genıman zeri lê ket** *bw.* buğday tarlalarına ilk sarı renk girmesi.

lê ketı/n [2] *Lg* *(lê dıkeve, lê keve)* hayvanlarda çiftleşmeyi izah için bu fiil kullanılır. * **çêlekê boxe lê ket** *bw.* ineğe boğa değmesi yanı ineğin boğaya çekilmesi.

lêk bat/ın *Lg* *(lêk tên, lêk werın)* uzlaşmak, barışmak.

lê kır/ın *Lg* *(lê dıke, lê ke)* bir şeyi diğer bir

şeye yukardan dökmek veya geçirmek, yukardan dökülmek. * **kınc lê kırın** *bw.* elbise giydirmek. * **av lê kırın** *bw.* üzerine su dökmek veya duş yaptırmak. * **bar lê kırın** *bw.* yük yüklemek. * **baranê lê kır** *bw.* yağmur dökülmeye başladı.

lêkolan *N. L.* araştırma, inceleme.

lê koli/n *Lg (lê dıkole, lê bıkole)* araştırmak, incelemek, etüd etmek. * **lêkolin lı ser zmanê Kurdi** *bw.* Kürt dili üzerine inceleme.

lêk ve kırın *Lg (lêk ve dıke, lêk ve ke)* bölmek.

lêlat *N. 1.* ova. *2. rgd.* düz, yassı. *3.* apartman dairesi.

lêlav *N.* yağmurla karışık yağan *kar. bn.* **berfelik, şılope.**

lêmışt *N. sel. bn.* **lesar.**

lê nehat/ın *Lg (lê nayê, lê neyê)* yaramamak, uğur getirmemek, şansı olmamak. * **lı mın nayê** *bw.* bana yaramıyor yanı bana uğur getirmiyor. * **derew lı mın nayê** *bw.* yalan bana yaramıyor. * **roja sêşembê lı me nayê** *bw.* salı günü bize yaramıyor, uğursuzluk getiriyor.

lêp *N.* hile, entrika. *bn.* **dek, fen.**

lê pêçan *Lg (lêdıpêçe, lêbıpêçe)* sarmak, sarılmak. * **mari xwe lê pêça** *bw.* yılan sarıldı.

lê pırsi/n *Lg (lê dıpırse, lê bıpırse) 1.* sormak, soruşturmak. *2.* ziyarete gitmek, hal hatır sormak. * **çûn lêpırsinê** *bwl.* birini ziyarete gitmek. Ekseri baba tarafının evlenmiş kızını ziyarete gitmeleri, sormaya gitmek. * **hatın lê pırsinê** *bwl.* ziyarete gelmek.

lêpok *N. bn.* **lêbok.**

lêra *rgd. S.* bura, burası. *bn.* **vıra.**

lê rabû/n *Lg (lê radıbe, lê rabe)* saldırmak, isyan etmek, birine veya bir şeye karşı ayaklanmak, harekete geçmek.

lêsi/n *Lg (dılêse, bılêse) bn.* **alastın.**

lê sor kırın *Lg bwl. (lê sor dıke, lê sor ke)* birini sıkıştırmak, kıstırmak, bir kimseyi tahrik etmek.

lêv [1] *N. anı.* dudak. * **lêva jêrin** *Nh.* alt dudak. * **lêva jorin** *Nh.* üst dudak. **/... çarıx** *bw.* sarkık dudaklı, çarığa benzetme dudak. * **lêvek erdê û yek lı êzmin** *bw.* bir dudağı yerde bir dudaği gökte. * **lêv gez kırın** *bw.* dudak ısırmak **/... geztın** *L.* dudak ısırmak. * **lêvi xwe geztın** *bwl.* dudaklarını ısırmak. **/... gırran** *L.* kalın dudaklı.

* **lêv gırran bûn** *bw.* sinir veya korkudan dudak sarkması. * **lêv gırran kırın** *bw.* dudak sarkıtmak, surat asmak. **/...ki** *rgp.* dudaktan, dil ucundan. * **wer lêvki dıbêje** *bw.* yalandan söylüyor. * **lêv maç kırın** *bw.* dudak öpmek. **/... malêz** *rgd.* dudakları salyalı. **/... qelışt** *N. Bj.* tavşan dudaklı, dudağı ortada yarık olan. * **lêv û poz** *bw.* yüz, çehre. * **lêv û poz kırın** *bw.* surat asmak, küsmek, yüzünü buruşturmak. * **lêv xar kırın** *bw.* dudak bükmek, dudak sarkıtmak.

lêv [2] *N.* kıyı, kenar. * **dı lêva behrê** *bw.* deniz kıyısı.

lê veda/n *Lg (lê vedıde, lê vede) 1.* bağlamak, kendine ram etmek. *2.* hedef almak.

lê vegerand/ın *Lg (lê vedıgerine, lê vegerine) 1.* iade etmek, geri çevirmek. *2.* cevap vermek. *3.* karşı gelmek. * **name lê vegerandın** *bw.* mektubu iade etmek. * **lê vegerandın û gotın** *bw.* dönüp söylemek.

lê venêri/n *Lg (lê vedınêre, lê venêre)* saçta veya üstte bit, pire *vs.* aramak. *bn.* **seh.**

lêvık *N.* kenar, kenarcık. **/...a re** *bw.* ağzına kadar, tıklım tıklım. * **lêvıka re tıji kırın** *bw.* ağzına kadar doldurmak. * **lêvıka re tıji me** *bw.* ağzıma kadar doluyum veya patlayacak raddeye gelmişim. * **lêvıka re kırın** *bw.* tıklım tıklım doldurmak, ağzına kadar doldurmak.

lê werdan *Lg (lê werdıde, lê werde)* bulaştırmak, karıştırmak. * **av lê werdan** *bw.* su ile çalkalamak.

lê xıstın *Lg (lê dıxe, lê xe)* vurmak, dövmek, müzik aletleri *vs.* yi çalmak.

lê xûya bûn *Lg (lê xûya dıbe, lê xûya be)* birine, bir şeye görünmek, nazil olmak. * **lê xûya ye ko tu dê bıçi** *bw.* görünüyor ki gideceksin.

lê xweş batın *Lg (lê xweş tê, lê xweş were). 1.* kendisine hoş gelmek, hoşuna gitmek, tatlı gelmek, gönül okşayıcı olmak. *2.* cinsi birleşme esnasında zevk duymak.* **tava rojê lı daran re lê xweş tê.** gün ışığı ağaçlara iyi gelir.

lêzım *N.* aile, akraba. * **lêzıma mın** *bw.* ailem. *bn.* **xêzan.**

lêzoki *Nne.* kapris.

lı *dç. 1.* -de, -da, -içte, -içinde. *2.* ismin e, a, ı, i halini verir. * **lı ber** *rgp.* ön, önünde, önde. * **lı ber ... dan** *bwl.* karşı gelmek. * **lı ber sekıni** *bw.* önünde durmak. * **lı ber çav ketın** *bw.* gözüne ilişmek. * **lı ber çav**

xıstın *bw.* göz önüne getirmek, açıklamak. * **lı ber xwe ketın** *bwl.* utanmak, kendisinden utanmak, sakınmak, kendine acımak. * **lı ber xıstın** *bwl.* alıştırmak, yol yöntem göstermek. * **rêya xırab lı ber hevalê xwe xıstın** *bw.* arkadaşına kötü yol göstermek veya yanlış yola sevketmek. * **lı bın** *rgp.* altında, altta. * **lı dar xıstın** *Lh. 1.* kurmak, organize etmek. *2.* asmak. * **lı derekê** *bw.* bir yerde. * **lı derekê dın** *bw.* başka bir yerde. * **lı êra** *rgp.* burada. * **lı êvarê** *rgp.* akşamleyin, akşama. * **lı gel** *rgp.* birlikte, beraberinde, beraber. * **lı hev** *(lev) rgp.* ile, birbirine, -ine, -iyle. * **lı hev anin** *bwl.* barıştırmak, uzlaştırmak, uydurmak. * **çend parçe lı hev anin û mekina xwe çêkır** *bw.* bir kaç parçayi birbirine uydurup makinasını yaptı. * **lı hev gerıyan** *bw. 1.* bulaşmak, dadaşmak, birbirine karışmak. *2.* birbirine dolaştırmak. * **lı hev gerin** *bwl.* birbirine dolanmak, ayrılmak, sarmaş dolaş olmak. * **lı hev gezızin** *bwl.* kasılmak, panik hale gelmek, kargaşa haline gelmek. * **lı hev hatın** *bwl. 1.* anlaşmak, uzlaşmak, barışmak. *2.* birbirine uymak. * **lı hev hati** *bw. rgd.* anlaşmış, uygun, mevzun. * **lı hev ketın** *bwl.* kavga, curcuna, çarpışmak, birbirine karışmak. * **lı hev keti** *rgd.* karışmış, karışık, çarpışmış. * **lı hev re** *rgp.* beraber. * **lı hev xıstın** *bwl.* birbirine katmak. * **lı jêr** *rgp.* aşağıda. * **lı jor** *rgp.* yukarda. * **lı ku** *bw.* nerede. * **lı nav** *rgp.* içinde, içerisinde. * **lı paş** *rgp.* arkada, geride. * **lı pêş** *rgp.* önde, ilerde. * **lı ser** *rgp.* üstünde, üstte. * **lı ser babeta jorin** *bw.* yukardaki mevzu üzerine. * **h ser kanıya mezın** *bw.* büyük çeşmenin üstünde. * **lı ser re** *rgp.* üzerinde, üstten doğru. * **lı ser rê** rgp gider ayak. * **lı vır** *rgp.* burda, burada. * **lı wır** *rgp.* orda, orada. * **lı yek** *rgp.* birlik.

lıb *N.* tek, tane. /**—** **kırın** *L.* tane tane yapmak. * **lıb û lıb** *bw.* tek tek, tane tane. * **hezar lıb pırtûk derxıstın** *bw.* 1000 adet kitap çıkarmak.

lıbade *N.* yorgan gibi doldurulmuş pardesü.

lıbas *N. A.* libas, elbise.

lıbat *bn.* **lebat.**

lıbê! *B.* efendim, buyrun.

lıbs *N. bn.* **lıbas.**

lıbûdi *N. yay. bn.* **kevan.**

lıfke *N.* türbanın yandan sarkan parçası.

lıhafe *N.* sarık, eşarp.

lıhêf *N.* yorgan.

lıjne *N. A.* komite, kurul.

lık *N. 1.* mühür yapılan bir cins plastik. *2.* gomalak. *3.* gomalaktan yapılan cila.

lım *(lımûz) N. ant.* domuzun üst dudağı.

lımûzzırav *Nh.* turna balığı. *zoo.* **Esox lucıus.**

lıng *1. N. ant.* ayak. *2.* bacak. *3. N.* adım, ayak. *4.* tetik. /**— avêtın** *bw.* ayak atmak, bir yere ayak basmak. * **lıng avêtın ser hespê** *bw.* ata binmek. * **lıng avêtın ser lıngan** *bwl.* ayak ayak üstüne atmak. * **lıng dan erdê** *bwl. 1.* ayak diremek, inat etmek. *2.* yere sağlam basmak. * **lıng danin** *bw.* ayak indirmek. * **lıng danin erdê** *bw.* yere ayak basmak. * **lıng dırêj kırın** *bwl.* ayak uzatmak. /**— gırêdan** *bw.* ayak bağlamak. * **lıng jı ber xıstın** *bwl.* ayaklarını alttan çekmek, ayağını kaydırmak. * **lıng jı bıni kışandın** *bwl.* alttan ayağını çekmek. /**— kışandın** *L. 1.* tetik çekmek. *2.* ayağını çekmek. * **lıng lê hatın** *bwl.* ayağı uğur getirmek. * **lıng lı paş lıngan ketın** *bwl.* tökezlemek, ayağı ayağına takılmak. * **hng maçi kırın** *bwl.* ayak öpmek. * **lıngek pêş de hatın** *bw.* bir ayak öne gelmek, bir adım beri gelmek. * **gırtın bın lıngan** *bw.* ayaklar altına almak. * **lı ber lıngan çûn** *bwl.* ayaklar altında ezilmek. * **lı ber lıngan gerin** *bwl.* ayaklarına kapılmak. * **lı ser lıngan sekının** *bwl.* ayak üstü durmak, ayakta durmak. * **rakırın ser lıngan** *bw.* ayağa kaldırmak. * **xwe avêtın lıngan** *bwl.* ayaklarına kapılmak. * **lı ser lıngan sekının** *bw.* ayak üstü durmak. * **tıfıng lı ser lıng e** *bw.* tüfek tetikte. * **lıngê wi lı paş hev dıkevın** *bw.* ayakları birbirine takılıyor. * **lıngê pêpelıngê** *Nh.* merdiven basamağı. * **lı ser lıngan** *rgp.* gider ayak. * **lıng xıj bûn** *bw.* ayak kaymak. *bn.* **nıg.**

lıngmelık *Nh. rgd.* düz taban, düztabanlık.

lıpınav *rgd.* düzenli. *bn.* **bırêz.**

lıq *N.* kısım, şube, bölüm. * **lıqê partiyê** *bw.* parti şubesi. * **lıqê yek** *bw.* birinci şube.

lıqa *N. P.* yüz, çehre, veche. /**—bûn** *L.* karşılaşmak, yüzyüze gelmek. * **ew lıqayi gelek kesan bûn** *bw.* onlar bir çok kişiyle karşılaştılar.

lıqat *N. L.* mahsülün sonunu toplamak. /—

kırın *L.* *1.* son mahsulu toplamak. *bn.* **qurf.** 2. taklit.
lıv *N.* hareket, kımıldama. * **lıv lê dan** *bw.* harekete getirmek. * **lıv lê xıstın** *bw.* harekete getirmek, tekrar canlandırmak.
lıva *N.* ince kuzu yünü, ince *yün.* *bn.* **kûrk.**
lıvand/ın *Lg (dılıvine, bılıvine)* kımıldatmak, depretmek, harekete getirmek. * **sinor lıvandın** *bw.* sınır tecavüz etmek, sınır taşını oynatmak.
lıvın *N.* kiremit, tuğla. * **lıvınê serandi** *bw.* pişmiş tuğla.
lıvi/n *Lng. (dılıve, bılıve)* kımıldamak, deprenmek, yerinden oynamak, harekete gelmek. * **dı cihê xwe de lıvin** *bw.* *1.* yerinden kımıldamak. 2. yatakta kımıldamak. * **lıvina erdê** *bw.* yer sarsıntısı.
lıvok *N.* *1.* *ant.* eklem. 2. *rgd.* oynak, gevşek.
lıxab *N.* gem, at gemi. /**— bûn** *L.* gem vurulmak. /**— kırın** *L.* gem vurmak.
lıxêz *rgd.* *bn.* **zelqok.**
lıyan *N.* *1.* ski, kayak. 2. *bn.* **lekan, liyan.**
liberal *rgd.* *Fr.* açık fikirli, serbest düşünceli. /**—ist** *N.* liberalist, serbest fikirli kimse. /**—izm** *N.* toplum çıkarı için ferdi düşünceleri şartsız serbest bırakmakla gelişeceğini savunan sosyal ve ekonomik görüş.
libre *N.* *ing.* yarım kiloya yakın bir ağırlık ölçüsü.
liç *N.* gölek, gölet, küçük su birikintisi, yağmur suyu birikintisi. *bn.* *1.* **lıopık, kêfte.**
lider *N.* *ing.* lider, önder, *şef.* *bn.* **pêşder, lêder.**
lif *N.* *1.* kendir ve benzeri bitkilerin elyafı. 2. helezon. *3.* çelik *yay.* *4.* *N.* kıvrılma. * **lif lê dan** *bw.* kıvrıntı vermek, kıvırmak. * **mar xwe lif dıde** *bw.* yılan kıvrılarak oturur şekli.
lifand/ın *Lg (dılıfine, bılıfine)* burmak, kıvırmak. * **giya lifandın** *bw.* otu burup burma yapmak.
lifık *N.* *1.* burulmuş yumak. 2. hamam kesesi. *3.* tuvalet kağıdı.
lıfk *N.* burulmuş yumak, kıvrım. * **lifke şami** *N.* *bn.* **kari.** * **lifkê mêji** *Nh.* *ant.* beyin kıvrımları, beyin helezonileri.
lijne *N.* *1.* *bn.* **lod.** 2. *N.A.* *bn.* **lıjne.**
lik *(likav)* *N.* *bio.* salgı, balgam salgısı, yara salgısı, salya, sümük. /**—o** *rgd.* sümüklü kimse. *bn.* **çılm.**
likor *N.* *Fr.* mayasız bir cins alkollü içki.
lilık *N.* *1.* göz bebeği. *bn.* **bibok.** 2. *N.* ardıç veya kızılcık cinsinden bir yabani kiraz. *bn.* **helalûk.**
lilıyand/ın *Lnk. (dılilıyine, bılilıyine)* çok sevinme veya neşelenme anında gösterilen şaşalı hareket.
lilili! *B.* kadınların düğün *vs.* lerde bu şekilde ses çıkarıp nara atmalari, lilili çekmek.
lilûper *N.* *bn.* **sosın.**
liman *N.* *Gr.* liman.
limon *N.* limon. /**—i** *rgd.* limon rengi.
limonate *N.* limonata.
limondûz *N.* *kim.* asit strik.
linc *rgd.* *1.* yapışkan. *bn.* **zelqok.** 2. sıcak ve nemli *şey.*
lincav *N.* *bn.* **bışav.**
linç *N.* *ing.* bir suçu için halk tarafından dövülerek öldürülme olayı. /**— bûn** *L.* linç edilmek. /**— kırın** *L.* linç etmek.
line *N.* *bn.* **şkelık.**
lingûistık *N.* Fr, dilbilim.
links *N.* karakulak. *zoo.* **Caracal melanotıs.** *bn.* **gıvır.**
lir [1] *N.* *Gr.* *muz.* telli bir çalgı.
lir [2] *N.* *Bj.* vücutta benek. *bn.* **şanık.**
lire *(a)* *N.* lira adındaki para birimleri.
liret *N.* italya para birimi.
lirik *rgd.* *Gr.* duygulu şiir veya müzik.
lirizm *N.* *Gr.* lirikle ilgili.
liri/n *Lng. (dılire, bılire)* bağırmak, ulumak. *bn.* **zûrin.**
lis *N.* *1.* tünek. 2. kümes. *bn.* **tar.**
lisan *N.A.* *bn.* **zman.**
lisans *N.* *Fr.* ehliyet, sertifika, lisans.
lise *N.* *Gr.* lise okulu.
lisık *N.* tavukçu dükkanı.
lisp *N.* örgü kenarı.
liste *N.* *ing.* liste.
listık *N.* oyun, oyuncak. /**—van** *Nx.* oyuncu. /**—vani** *N.* oyunculuk. *bn.* **leyz.**
list/ın *Lng. (dılize, bılize)* oynamak, oynaşmak. *bn.* **leyistın.**
listok *N.* oyuncak.
litav *N.* bataklık.
litır *N.* *Fr.* litre. *bn.* **mûçık.**
litoke *rgd.* kirli, yıkanmamış.
litoxrafi *N.* *Gr.* kalker denilen yumuşak bir taşa kazılıp yapılan yazı baskısı, taş basması.
liwa *N.A.* kaza, nahiye.
liwan *N.* *gem.* *bn.* **lıxab.**
liyan *N.* ski sporu, kayak. *bn.* **lıyan.**

lo *!B.* erkeğe çağırma nidası. Hayret ve sevinç hallerinde nida. * **na lo!** *B.* yok *be!.* * **wey lo!** *B.* way *be!.* * **wey lol lo** *!B.* hay gidi gidi!.

lobıye *N.* fasulye *(yaş ve kuru).* *bn.* **fasûli.**

loca *N. it.* *1.* tiyatro, sinama ve benzeri yerlerde üç beş kişilik özel bölme. 2. tekke. *3.* Masonların toplanma yeri.

lod *N.* yığın. /**– bûn** *L.* yığın haline gelmek, yığılmak. /**– kırın** *L.* yığın yapmak, yığmak. /**– nıjınandın** *L.* yığın örmek, yığın yapmak. * **lod der ve kırın** *bw.* yığın açıp çalmak. * **lodê keşkûran** *bw. Nh.* tezek yığını. * **lodê gıya** *bw. Nh.* ot yığını.

lok *(loke) N.* erkek deve. * **lokê kêş** *bw.* kudurgan deve.

lokal *N. ing.* yer, mahal, lokal. *bn.* **pêwar.**

loke *N.* pamuk. *bn.* **pembû.**

lokomotif *N. ing.* treni çeken vagon, lokomotif.

lole *N.* ayran tulumunun ayaklarını tutan iki yuvarlak ağaç çubuklar. *bn.* **lewleb.**

lolo [1] *B.* erkek için ehey, yahu! nidası.

lolo [2] *N.* *1.* sünbül. *bn.* **helal.** 2. eski bir Kürt devleti.

lom *N.* ayıplama, serzeniş. /**– bûn** *L.* ayıplanmak. * **lom lê bûn** *bw.* ayıplanmak, serzenişte bulunmak. /**– kırın** *L.* ayıplamak, serzenişte bulunmak. * **lom lê kırın** *bw.* ayıplamak, serzenişte bulunmak. * **lom lê nabe** *bw.* ayıplanmaz, çok görülmez. * **mêvanan loma xwe kırın** *bw.* misafirler *(ev sahibini)* kötülediler yanı aleyhinde dedikodu yaptılar. Bu kelime daima negatif olarak biri aleyhinde konuşma anlamında kullanılır.

lome *N. bn.* **lom, lewm.**

loper *rgd.* keskin renkleri olan nakış. * **çinê loper** *bw.* keskin renkli nakış. * **çinên loper lı goreyên te hene** *bw.* çoraplarında çok keskin renkli nakışlar *var.*

lopık *N.* içli köfte. *bn.* **kutlık.**

loq *N.* at, eşek cinsi hayvanların zıplıyarak, sarsılarak yaptıkları koşu.

loqand/ın *Lnk. (dıloqine, bıloqine)* at veya eşekleri kıç atarak yürümeleri.

loqi/n *Lnk. (dıloqe, bıloqe)* *1.* loq halinde yürüme. 2. kıçını kıvırmak, seksi cilve yapmak, kadının kırıtıklığı.

loqante *N. it.* lokanta, bize türkçeden geçmiş.

loqle *N. ant. Z.* bağırsak. *bn.* **rivi.**

loqawt *N.* işveren tarafından yapılan boykot, ingilizcede 'lockout'

loqman *N. bn.* **luqman.**

Lor [1] *N. rgd.* iranda bir Kürt şivesi ve kolu ve bu bölge. /**–istan** *Nx.* lorlar ülkesi. *bn.* **lûr.**

lor [2] *N. S.* durum, vaziyet.

lorand/ın *Lg (dılorine, bılorine)* beşik sallamak, ninni söylemek, ağıt yakmak. Bu fiil aynı zamanda geçişsiz olarakta makbuldur.

lorık [1] *N.* ninni. * **lorık gotın** *bw.* ninni söylemek. * **lorıkên dıya mın** *bw.* annemin ninnileri. *bn.* **lori.**

lorık [2] *N.* peynir suyundan elde edilen çökelik. *bn.* **çolık, toraq.**

lori *N.* ninni. * **de lori lorl** *bw. B.* de ninni ninni, ciğeri yanık durumda kullanılan bir ünlem. *bn.* **lorık**[1].

lori/n *Lng. (dılore, bılore)* ağıt söylemek, serzenişte bulunmak.

lostık [1] *N.* çökelge, balçık, killi ve yapışkan çamur. *bn.* **lewe.**

lostık [2] *N.* jeol. lös, kil ve kum karışımı sarı renkli verimli balçık. *bn.* **lewe.**

losıyon *N. Fr.* bir kolonya türü.

lotık *N.* atlama, sıçrama. * **lotık dan xwe** *bw.* kıçını zıplatarak kaçmak, kanguru ve tavşan koşuşuna benzer bir tarif. * **jına ko dıya du dotan, dıde xwe du lotan; ne lı vır ne ji Cızira Botan** *bw.* annesine bak kızını al mealinde bir atasözü.

lotıkand/ın *Lng. (dılotıkine, bılotıkine)* kıçını bükerek koşmak, zıplamak. *bn.* **loq, lotık.**

lotım *N.* hisse, pay, ikramiye. *bn.* **beş, par.**

loti *N.* dansöz, çingene çalgıcısı.

lotke *N.* kayık, tekne.

lowık *(loık) N.* fasulye. *bn.* **lobıye.**

lowi *N. bn.* **lowık.**

lox *N.* sulu *kar. bn.* **şılope.**

loxane *N. ant. bn.* **hezar pırtık.**

Lozan *N.* isviçrede bir şehir. 1923 te Kurdistan bu şehirde siyasi olarak dörde bölündü.

lozender *rgd.* *1.* iri yapılı, bünyesi kuvvetli, yiğit kimse. 2. sadık parti üyesi.

luq *N.* loğ, silindir. *bn.* **alûç, bagurdan.**

luqman *N.A* hekimlikle meşhur efsanevi bir isim.

luqme *N. A.* *1.* lokma. 2. özengi kayışı. * **loqme qadi** *bw.* kadı lokmasi.

luqum *N.* lokum.

lutfen *N.A bn.* **fermû.**

luxat *N.A.* lügat. *bn.* **ferheng.**
luzum *N.A.* lüzum. *bn.* **hewce, dıvêt**
lûbıye *N. bn.* **lobıye.**
lûç *N.* oyun, hile. * **lûç û lisk** *bw.* oyun ve hile.
lûde *N. bn.* **lod.**
lûhin *N. bn.* **nıhûn.**
lûl [1] *N.* ağaçlara *aşı.* **/–bûn** *L.* aşılanmak. **/–kırın** *L.* aşılamak, ağaçlara aşı yapmak.
lûl [2] *rgd. S.* kıvrışık *(saç vs.),* kıvrım. **/–kırın** *L.* kıvırmak, kıvrım yapmak.
lûl3 *N.* sedef, sedef gibi. * **lûle û zıncir** *bw.* mücevharat *işi.*
lûlan *N.* * **"helbest û beyt û lûlanên wısa"** cümlesinde geçen bu kelimeyi tercüme edemedik.
lûlaq *N. ant.* baldır kemiği, dizden aşağı incik kemiği. * **lûlaqa zırav** *Nh. ant.* fibula. * **lûlaqa stûr** *Nh. ant.* tibia.
lûle *N. 1.* tüp, boru. 2. çaydanlık ağzı. * **lûletıfıng** *Nh.* tüfek namlusu, namlu.
lûleper *Nh.* su zambağı. Ekseri Fransa krallarının aile arması olurdu. *bot.* **Nymphaea alba.**
lûleyi pıledar *Nh.* dereceli sıvı ölçer aleti.
lûlık [1] *N. 1.* çaydanlık tipi küçük testi. *2.* delikli boru *vs.* * **lûlıkê avê** *bw.* su testisi.
lûlık [2] *N.* dokuma mekiği ortasındaki delik.
lûmbago *N. Lat. Bj.* belde ağrılı hastalık.
lûr [1] *N. Bj.* ürtiker, vücutta beliren ve ateşin yükselmesine yol açan kızarıklık.
Lûr [2] *N.* Kürtlerin 4 büyük kolundan biri. Iranda Bahtiyar ve Babaniler arasında yaşarlar. **/–i** *N. rgd.* Lûrca, lûrlara *ait.* **/–ıstan** *Nx.* Lûrlar ülkesi. *bn.* **lor.**
lûrand/ın *Lg (dılûrine, bılûrine) bn.* **lorandın.**
lûrk *N.* zakkum ağacı. *bn.* **zıqûm.**
lûs [1] *N.* zeytin *vs.* gibi yağlı bitkilerin yağını almak için tezgah.
lûs [2] *N. 1.* makam, *yer.* * **navên lûs** *bw.* yer isimleri. 2. *bn.* **lis.**
lûs3 *rgd.* parlak, kılsız.
lûsi/n *Lg (dılûse, bılûse)* maddeyi tezgaha koymak.
lûşkand/ın *Lg (dılûşkine, bılûşkine)* kişnemek. *bn.* **hirandın.**
Lût [1] *N.* Incilde *Hz.* Ibrahimin yeğeni. * **qewmi Lût** *bw.* Tevratta geçen Sodom şehrinin kötülükle meşhur halkı.
lût [2] *N. ant. bn.* **poz.**
lûti *(loti) N. 1.* sersemlik, avarelik. 2. köçek.
lûtke *N. cox.* dağın ucu, dağ zirvesi.

M

M [1] *N.* 1. Kürtçe alfabenin 16. cı harfidir, sessiz olup dudak uçlarından çıkar. 2. Kürtçede sessiz harfle biten kelimelerde önüne 'i' harfi alarak, sesli harfle biten kelimelerde ise 'e' harfi alarak. "**bûn**" fiilini oluşturur. mesela : **Ez ım . benım.** * **ku me** *bw.* nerdeyim. * **ez tu me?** *bw.* ben sen miyim? gibi. 3. ekseri güney Kürtçede malikiyet sıfatını oluşturur. * **bavım hatıye** *bw.* babam gelmiş. * **pırtûkım gewre ye** *bw.* kitabım büyüktür. 4. fiil kiplerin oluşmasına yarar. **dıçım, dıkım** gibi. 5. tekrar edilen kelimelerde ikinci kelimenin ilk harfi yerine geçerse ona, şöyle böyle gibilerden bir mana verir. mesela: **Hesen mesen** *bw.* Hasan masan. * **pez mez** *bw.* davar mavar. 3. bazen tekrarı halinde ikinci kelimenin şeklini de değiştirir. mesela: * **mar mûr** *bw.* yılan mılan. * **mal melal** *bw.* ev mev. * **masi mûsi** *bw.* balık malık gibi.

M [2] *N.* "**man, mayin**" fiilinin köküdür, **dımine, bımine** gibi.

ma [1] *dç.* soru takısı. * **ma ne wılo ye?** *bw.* öyle değil mi?. * **ma tu nızani?** *bw.* bilmiyormusun?.

ma [2] *N. rgd.* ana, dişi. **maker, makew** gibi.

mabeyn *N. A.* ara, arası. * **mabeyna du çavan.** *bw.* iki gözün arası.

macera *N. A.* macera. *bn.* **serpêhati, serhati.**

macûn *A N.* macun.

maç [1] *N. ing.* maç, spor maçı.

maç [2] *N.* öpüş, öpücük. /**.. bûn** *L.* öpülmek. /**.. kırın** *L.* öpmek. * **dest maç kırın** *bw.* el öpmek. *bn.* **ramûsan.**

maça *N.* iskambilde maça kağıdı.

maçık *N.* öpücük. *bn.* **maç2.**

Maçin [1] *N.* Hindi çini, Çin Hindi.

maçin [2] 1. *Lg. (dımaçe, bımaçe)* öpmek. 2. *N.* öpüş.

maçlek 1. *N. ant.* mafsal. 2. *N.* makinalarda mafsal.

mad [1] *N. m.* 1. iştah. * **madê wi çûye** *bw.* rengi atmış veya iştahı kaçmış. * **madê mın jê ma ye** *bw.* tiksinti duyuyorum veya iyice bıktım anlamı. 2. yüz rengi. * **mad kırın** *bw.* surat asmak. * **mad û mırçûkên xwe dıkır** *bw.* suratını asıyordu, surat asmak.

Mad [2] *N. bn.* **Med.**

madak *N.* dişi manda.

madam [1] *N. Fr.* evli kadın.

madam [2] *Ghk. A. bn.* **madem.**

made [1] *N.* madde, temel, nesne. * **yekemin made** *bw.* birinci madde.

made [2] *N.* tandura ekmek atmakta kullanılan bez yastık.

madem *Ghk.* ...göre, ...için, ...madem, .. diği.

maden *N. n.* maden. /**..i** *rgd.* madenden, madeni olan şey.

mader *N. m.* anne. * **zmanê mader** *bw.* anne dili. /**..şahi** *N. P.* anaerkil. /**..zad** *rgd. P.* yaratılıştan, doğuştan, anadan doğma, Tanrı vergisi, fitri. *bn.* **da, dê, mak.**

madık *N.* kundak. *bn.* **dergûş.**

maeş *N.* **aylık.** *bn.* **mahıye, mehmang.**

maf *Nne.* hak. * **mafê çarenûsi** *N.* kendi kaderini tayın hakkı. * **mafê penaberi** *bw.* iltica hakkı. /**..i** *N.* hakşinaslık. /**..nas** *rgd.* hakşinas. /**..teqini** *N.* hakkaniyet. * **mafi Kur**[illegible] *bw.* Kürd hakları.

mafır [illegible]*p.* madem. /**..ko** *Ghk.* madem ki, zaten.

Mahabad *N. bn.* **Mehabad.**

mahfûr *N.* halı. *bn.* **mehfûr.**

magest *N.* makas. *bn.* **meqes.**

mahıye *N.* aylık ödenek, aylık ücret.

mahi *N.* beyaz bir kemik, fildişi. /**..zerd** *N. cox.* çıplak dağ tepesi.

mahkûm *N. rgd.* mahküm. *bn.* **gırti.**

mahlû *N.* tapan. /**.. kırın** *L.* tapanlamak..

mahne *Nne.* bahane. /**.. kırın** *L.* bahane etmek. *bn.* **bafık.**

mahû *N.* dişi domuz.

mahr *N. bn.* **mehr.**

mahzere *N.* üzüm sıkma makinası. *bn.* **curn, mehsere.**

maide *N.* matara. *bn.* **metare.**

mak *N. m. rgd.* ana, dişi, kaynak, filiz, anaç. *bn.* **ma.**

makder *N. Grm.* mastar. *bn.* **zayend, ra.**

maker *N. m.* dişi eşek.

makêş *N. m.* büyük süzgeç.
maki *N. it.* kuzey akdeniz ve türkiyeye kadar uzanan alanda yetişen bodur bir ağaç cinsi.
makine *N. m. it. Gr.* makina. *bn.* **mekine.**
makûk *N. bn.* **mekik.**
mal [1] *N. m.* ev, barınak, ocak, aile. * **mala mın** *bw.* evim, ailem. * **mala te ava** *bw.* esenlik dileği, eline sağlık, evin şen ola. * **mala pirê, gora pirê** *bw.* böyle başa böyle traş anlamında deyim. /**_ ava** *N. rgd.* evi şen, zengin. /**_ ava kırın** *bw.* ev kurmak, evi şenlendirmek. * **mala Xwedê** *bw.* tanrı evi, tapınak. /**_ axme** *bw.* evi darmadağınık olan. /**_ bav** *bw.* baba ocağı, baba evi. /**_ evin** *N. rgd.* mal ve servet düşkünü kimse. /**_ker** *N. rgd.* evini iyi kuran, işini bilen kimse ve bu tipteki ev kadını. /**_ mışt** *bw.* ev kadını. * **mal mıştê malê** *bw.* ev kadını. *bn.* **bermali.** /**_ mirat** *bw.* evi miras olan, ocağı sönen. * **mal mirato tu çı dıki?** *bw.* ocağın sönesice sen ne yapıyorsun?. /**_ şewıti** *bw.* 1. evi yanan. 2. nida olarak evi yanasıca, evi yıkılası. * **mal şewıtıyo! te çıma wısa kır?** *bw.* evi yanasıca neden öyle yaptın. * **bı mal ve** *bw.* ailece, evce. * **lı mal** *rgp.* evde. /**_ wêran** *rgd.* evi viran olmuş, evi başına yıkılmış, miras olmuş, tamı tamına iflaz etmiş * **Xwedê mırovan malwêran ne ke!** Allah kimsenin evini başına yıkmasın. /**_ xırab** *rgd.* evi yıkık, ocağı sönük. /**_ xırab bûn** *L.* ocağı sönmek. /**_ xırab kırın** *L.* ocak söndürmek, bir evi veya aileyi yok etmek. * **malxırabo** ! *B.* evi yıkılası, ocagı sönesi anlamında beddua. /**_xwê** *N.* aile reisi. /**_xwêti** *N.* aile reisliği.
mal [2] *N. n.* mal, servet, akar, gelir. * **mala mın mala te** *bw.* evim senindir, evimi kendi evin gibi bil. * **malê ticaretê** *bw.* ticaret eşyası. /**_ê miri** *Nh.* demirbaş eşya. /**_ kır** *N. rgd. bn.* **malker.** /**_ kırın** *L.* ev kurmak. /**_ melal** *bw.* varlık, ev bark. /**_ perest** *rgd.* haris, tamahkar, malı çok seven. /**_ revandın** *L.* ev kaçırmak, evini alıp göç etmek. * **mal û menal** *bw.* mal-mülk veya çoluk-çocuk. * **mal û mılk** *bw.* mal-mülk. /**_ xıra kırın** *bw.* ev yıkmak, ocak söndürmek. * **xwedi mal** *bw.* servet sahibi, mal sahibi. * **xwedi mal bûn.** *bw.* 1. servet sahibi olmak. 2. ev bark sahibi olmak.
mal [3] *N. n.* davar.
mal [4] *x.* sonek olarak gelir ve yeni kelimeler türetir. **dısmal, rûmal, pêşmal, destmal** gibi.
mala *N.* mala. *bn.* **malınc.**
malava [1] *rgd. bn.* **malL**
malava [2] *B.* yahu!, be adam!
malaxme *N. n.* dövenlenmiş sap, harman.
malbat *N.* aile, soy sop, sülale.
malbati *N.* aristokrasi.
malbêçi *Nh. ant.* döl yatağı.
maldar *rgd.* 1. zengin. 2. cömert. /**_i** *N.* cömertlik, zenginlik.
maleria *N. it. Bj.* sıtma, malarya.
malesef *B. A.* maalesef. *bn.* **mıxabın.**
malêz *N. n.* bulamaç. ekseri hayvanlara verilmek için undan yapılır.
malık [1] *N.* bağırsak şeridi denilen asalak, tenya. *Lat.* **Taenia.**
malık [2] *N.* 1. beyit, mısra. 2. şiirde kıt'a.
malık [3] *N.* tek ev, evcik, evlek, göze. * **malık leyistın** *L.* çocukların evcik oyunu. /**_malık** *bw.* göz göz, kare kare.
malık [4] *N. bn.* **qarıx** *(hekarı).*
malıkıyet *N. A.* malikiyet, sahiplik.
malınc *N.* duvarcı malası. *bn.* **melık.**
malışt/ın *Lg. (dımale, bımale)* süpürmek. *bn.* **malin.**
malıye *N.* maliye. *bn.* **saman.**
mali [1] *rgd.* mali, eşyayla ilgili.
mali *N.* Hakkari yöresinde tarla düzmek için kullanılan tapan. *bn.* **kaşo.**
malikane *N. P.* malikane, büyük ev. *bn.* **kaşane.**
mali/n *Lg. (dımale, bımale)* süpürmek. *bn.* **mıştın, malıştın.**
malniş *N. S. bn.* **karnıkar.**
malû *N.* tapan, kesek kırma makinası.
malûlk *N.* yer solucanı. *zoo.* **Lumricus terrestris.** *bn.* **tizmar.**
malûm *rgd. A.* malum, bilinen.
malûmat *N. A.* malumat, bilgi. *bn.* **agahdari.**
malwênçe *N.* çalapa. *bot.* **exogonium purga.**
malxwê *N.* aile reisi. * **du malxwê dı malekê de nabın** *bw.* **bir evde iki reis olmaz** anlamında atasözü.
malzeme *N. A.* malzeme.
mam *N. n.* 1. amca. 2. saygı lakabı olarakta kullanılır. * **mam eli** *bw.* Ali amca. *bn.* **ap.**
maman *N.* ebe. /**_i** *N.* ebelik. * **paşmıaman** *Nh.* ebe yardımcısı. * **pêşmaman** *Nh.* usta ebe.

mamberan *N. bn.* **merekovi.**
mambız *N.* geyik, karaca cinsi. *zoo.* **Cervus.**
Mamedxan *N.* Ağrıda bir Kürt aşireti.
mamê *N.* amca kelimesinin çekilmiş hali. * **mamê mın.** *bw.* amcam.
mamık *N.* bilmece, çözümü zor şey. *bn.* **tıştık.**
mamır *N.* 1. kümes hayvanları, evcil kuş. 2. kaza benzer bir kuş.
mamız *N. bn.* **mambız.**
mamiran [1] *N.* yılan otu. *bot.* **Gentiana lutea.**
mamiran [2] *N.* kırlangıç otu. *bot.* **Chelidonium majus.** *bn.* **marin.**
mamo *B.* amcaya çağrı.
mamosta *N. n.* öğretmen, profesör, usta. /**–ti/yi** *N.* hocalık, öğretmenlik, ustalık. * **mamostayi kırın, an mamostati kırın** *bw.* öğretmenlik etmek.
mamur *rgd. bn.* **lêbok.**
mamûr *rgd. A.* 1. imar edilmiş, mamur. 2. memur.
mamût *N. Fr.* eski hayvanlardan Mamut. *zoo.* **Mammoth.**
man [1] *x. S.* pro. sonek olarak gelir biz, bize, bizim. **nıştiman, xaki man** gibi.
man [2] *Lng. (dmine, bmine)* kalmak, durmak, artmak. * **man dı malê de** *bw.* evde kalmış olmak. * **em dereng man** *bw.* biz geç kaldık. * **lı benda man** *bw.* beklemek, intizar etmek. * **tışt nema bêjım** *bw.* diyecek bir şeyim kalmadı. *bn.* **mayin.**
mana *N. A. bn.* **mane.**
mand *N.* gelecek, istikbal. /**–ê** *rgp.* gelecekte. * **dı dema mandê de** *bw.* gelecek zaman içinde. *bn.* **dahatû, pêşhati.**
mandarin *N. it.* portakalgillerden mandalin.
mandelin *N. bn.* **mandarin.**
mandêrek *N.* kan kurutanotu, muhabbet otu, hacıotu, adam kökü otu, adam otu. bot. **Mandragora officinalis.**
mandi *rgd.* yorgun. /**– bûn** *L.* yorulmak. /**– kırın** *L.* yormak. /**–ti** *N.* yorgunluk. * **mandi nebın** *bw.* iyi yoculuklar veya elinize sağlık veya Allah kolaylık versin anlamında deyim. *bn.* **westan.**
mandolin *N. it. muz.* saza benzer bir çalgı.
mane *N. A.* 1. mana, anlam. *bn.* **wate.** 2. sebep, bahane. *bn.* **mahne.** /**–dar** *rgd.* anlamlı, manalı. * **lı manan gerin** *bw.* bahane aramak. * **bı mane** *rgd.* manalı.

manegi *N.* 1. eyer. 2. bir cins asil at. * **manegi kırın** *L.* eyerlemek. *bn.* **zin.**
manej *N. Fr.* at koşturulan yer, manej.
manek *N.* soylu at. *bn.* **manegi.**
manend *rgd. rgp. P.* gibi, benzer, misil, emsal. * **manendi bılbıl jare dıl** *bw.* gönül bülbül gibi dertlidir. /**–i** *rgp.* gibi, benzer. *bn.* **wek.**
manewi *rgd. A.* manevi. /**–yat** *N.* maneviyat.
manewra *N. Fr.* manevra.
manêle *N. it.* manivela.
mang *N. S.* ay, yılın on ikide biri. *bn.* **meh.**
mange *N. m.* inek. * **mange doşin** *bw.* inek sağmak. * **mange doşin û qezwan fıroştın** *bw.* bir koltukta iki karpuz taşımak anlamında deyim. * **mange şar kırın** *bw.* inek sağmak.
mangekovi *Nh. S.* afrikada iri bir ceylan. *ing.* **oryx.**
mangemıjok *Nh. bn.* **pezmıjok.**
mangêr *N.* ekilen tarlada tezekleri kırmak için tırmık şeklindeki alet, kültivatör. /**– bûn** *L.* tırmıklanmak, tırmıkla işlenmiş olmak. /**– kırın** *L.* tırmıklamak.
mangır *N.* 1. kötü bir işte devam ve ısrar eden. 2. *rgd.* inatçı, mütemerrit. 3. sikke, para.
mango *N.* mango, sıcak ülkelerde bir meyve.
mani *N. A.* mani, engel. /**– bûn** *bw.* mani olmak. /**–dar** *rgd.* manalı.
manifetûre *N. it.* manifatura.
maniple *N. it.* telgraf yazısını yazmakta yarayan telsiz, mors gönderici aleti, maniple.
manker *N. bn.* **maker.**
manken *N. Fr.* manken.
manometır *N. Gr.* gazölçer aleti.
manşet *N. Fr.* 1. gazetelerde baş yazılar, manşet. *bn.* **sernûçe.** 2. **gömlek kol düğmeleri.**
mantıq *N. A.* mantık. * **bımantıq** *rgd.* mantıklı.
manto *N. Fr.* kadın paltosu.
manyaq *rgd. Fr.* manyak.
manyetik *N. Gr.* manyetik. *bn.* **kareba, maxnetik.**
manyeto *N. Gr.* manyeto.
maqarne *N. it.* makarna.
maqûl *rgd. A.* makul.
mar [1] *rgd.* 1. mukaddes. 2. eski Mezopotamyada bir Kürt devleti. *bn.* **piroz.**

mar [2] *N.* yılan. * **bı marki genyan** *bw.* 1. sürünmek. 2. sinsice gezmek. /**..istan** Nx. yılanlar yurdu, yılanların bol olduğu yer. * **mar bê jar nine** *bw.* yılan zehirsiz olmaz. * **marê yeki .. hatın** *bw.* rüyada yılan taaruzuna uğrayan kimse bunun birine ait nefis olduğuna inanılır. /**..i avi** *Nh.* su yılanı. * **mar gezti jı werıs dıtırse** *bw.* yılan tarafından sokulan halattan korkar veya sütten ağzı yanan yoğurdu üfliyerek içer anlamında atasözü. /**..i gewr** *Nh.* boz veya gri yılan. /**..i kaşan** *Nh.* yamaçlarda yaşıyan gri renkte zehirli bir yılan. /**..i qoç** *Nh.* buynuzlu bir yılan çeşidi/**..i reş** *Nh.* siyah yılan. /**..i sor** *Nh.* kırmızı yılan. /**..i şilane** *Nh. S.* mercan yılanı. *zoo.* **Micrurus corallinus**. /**..i zengul** *Nh.* çıngıraklı yılan. *zoo.* **Cirotalus.** /**..mıj** *N.* yılan zehiri elde eden kimse. * **mar nabıt yar** *bw.* yılan dost olmaz. * **mar û mazelilk** *bw.* yılan böcek vs. * **mar û mûr** *bw.* yılan vessaire anlamında deyim. /**..xur** *N. rgd. bn.* **margır.**
maraton *N. Gr.* maraton, 42.19[5] km. lik koşu.
mard *N.* mart ayı. *bn.* **adar.**
mare *N. bn.* **mehr.**
marek *N.* eyer. /**.. kırın** *L.* eyer vurmak, eyerlemek. *bn.* **manegi, zin.**
marengez *rgd.* yılan tarafından sokulmuş, yılan tarafından ısırılma.
mareşal *N. ing.* en üst askeri rütbe, mareşal.
marez *N. A.* sergi.
margır *N.* 1. yılan yakalayan, yılan avcısı, yılan yiyen, yılancıl. 2. yılan kapanı.
margıros *N.* erkek keklik.
margise *N.* bukalemun. *zoo.* **Chamaeleon vulgaris.** *bn.* **bokalemon.**
margisk *N.* 1. kobra. 2. engerek yılanı. 3. mecazi anlamda hayin ve kötü kimse.
marifet *N. A.* marifet.
marijok *N.* 1. sürüngen. 2. kurtluca otu. *bot.* **Aristolochia.**
marin *N.* kırlangıç otu. *bot.* **Chelidonium majus.** *bn.* **mamiran2.**
Marine *N.* Nuseybin çizre arasında tarihi bir harabe.
maripışt *Nh. ant.* bel kemiği. *bn.* **mûrege.**
maris *rgd.* dinsiz, ateist.
mark *N.* alman parası.
marksist *N. rgd.* marksa inanmış kimse, marksist. /[illegible] *N.* marksizm.
marmarok *N.* 1. kertenkele cinsi sürüngenler. 2. *rgd.* yılankavi, helezoni. *bn.* **fatfatık, gumgumok.**
marmaroşk *N.* yılan yastığı, dana ayağı otu. *bot.* **Arum maculatum.**
marmasi *N.* yılan balığı. *zoo.* **Anguila.** * **marmasıyi kahrebayi** *Nh.* elektrik saçan iri bir yılan balığı. *zoo.* **Electrophorus.**
marmêlke *N. S. bn.* **fatfatık, marmarok.**
marmıj *N.* çeşitli yöntemlerle yılan zehiri elde eden kişi.
marmot *N.* dağ sıçanı. *zoo.* **marmota.**
maro *N.* atın alnındaki beyaz nokta. *bn.* **beş.**
marpelas *N. bn.* **têrtêre, kerpeze.**
marpêç *N.* nargile hortumu, marpuç, pompa hortumu. /**..i** *rgd.* helezoni, spiral.
marqe *N. it.* marka.
mars [1] *N.* tavlada iki puan. /**.. bûn** *L.* iki puan kaybetmek. /**.. kırın** *L.* iki puan kazanmak. *bn.* **merz2.**
Mars [2] *N.* Mars, güneşin 4. cü yıldızı. *bn.* **Merix.**
marş *N. Fr.* **marş, askerı müzık.** /**.. gotın** *L.* marşlar söylemek. *bn.* **merş2.**
marşıng *N. bn.* **spıng.**
martir *N. ing.* şehit. *bn.* **cangori.**
marûf *rgd. A.* maruf, arif olan.
marûm *rgd. A.* mahrum. *bn.* **mehrûm.**
marxarin *N. Fr.* margarin.
Maryaqûb *N.* Nuseybinin eski adı.
masaj *N. Fr.* [illegible] yöntemlerle vücudu [illegible], masaj. /**.. bûn** *L.* masaj olmak. /**..[illegible]ın** *L.* masaj etmek.
mase *N. Lat.* masa. /**..nûs** *Nh.* yazı masası, büro.
masi *N.* balık. /**.. gırtın** *L.* balık tutmak, balık avlamak. * **masi dı seri de bihn dıde** *bw.* balık baştan kokar. /**..van** Nx. balık üreticiliği yapan kimse.
masi bıhûşt *N.* cennet balığı. *zoo.* **Macropodus viridiauratus.**
masiçakûç *N.* çekiç balığı. zoo. **Sphyrna zygaena malleus.**
masigır [1] *N.* 1. balıkçı, balık tutan. 2. balıkçıl hayvanlar.
masigır [2] *N.* emircik, yalı çapkını, iskele kuşu. *zoo.* **Alcedo atthis.** *bn.* **kersele.**
masi hespık *Nh.* deniz aygırı. zoo. **Hippocampus.**
masihûrk *Nh. bn.* **masiwûrk.**
masijehr *N.* balıkotu. *bot.* 1. **Anamirta**

cocculus. **2. Anagallis paniculata.**
masijûji *Nh.* kirpi balığı. *zoo.* **Diodon hystrix.**
masikartûxk *N.* kalkan balığı. *zoo.* **Pselta maksimus.**
masilke *N.* aletlerde el tutan parça, kol.
masilûlû *N.* yem için kullanılan ufak tatlı su balığı.
masimırcan *Nh. bn.* **masiziv.**
masimûsa *N.* dilbalığı. *zoo.* **Solea vulgaris.**
masipank *Nh.* sazan, kefal. *zoo.* **Cyprinus carpio.**
masiperk *Nh.* 1. uçar kefal balığı. *zoo.* **Exoceetus.** 2. uçan kırlangıç. *zoo.* **Dactylopterus volitans.**
masipısik *N.* yayın balığı. *zoo.* **Silurus.**
masistêrk *Nh.* deniz yıldızı.
masişûr *N.* kılıç balığı.
masiwa *N.* Allahtan başka yaratıklar, mahluk.
masiwûrk *Nh.* sardelye. *zoo.* **Sardina pilchardus.**
masixatûnk *N.* som balığı ve buna benzer alabalık. *zoo.* **Salmo salar.** *bn.* **kelûk.**
masixırk *N.* kirpi balığı. *zoo.* **Diodon hystrix.**
masixor *Nh.* 1. gerdanlı dalgıç. *zoo.* **Gavia.** 2. balıkçıl cinsi hayvanlar. *bn.* **masigırl.**
masiziv *Nh.* gümüş balığı.
masizurne *Nh.* yılan iğnesi balığı. *zoo.* **Syngnathus ophidion.**
maske *N. Fr.* maske. * **bı maske** *bw.* maskeli.
maskot *N. Fr.* 1. maskot, uğur işaretli sembol. 2. *bn.* **kespık.**
mason *N. rgd.* mason adında bir örgüt ve bu örgüt mensubu. /**_i** *N.* masonluk.
mast *N.* yoğurt. /**_av** *Nh.* su katılarak ayran yapılan yoğurt. *bn.* **çeqılmast.** /**_fıroş** *N.* yoğurtçu. * **mast meyandın** *bw.* yoğurt mayalamak.
mastar *N.* nümune. * **mastarê tıtûnê** *bw.* tütün nümunesi *(mardin havalisi şivesi).*
mastbır *Nh. Bj.* koyun-keçi gibi hayvanların tırnaklarında hasıl olan bir hastalık.
mastêrık *N.* 1. huni, tuluğ, tul... veya şişelere mayi doldurmak için k...lanılan huni. 2. *ant.* çanak, çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü.
mastodon *N. Gr.* nesli bitmiş bir fil cinsi.
masûl *N.* lamba fitili. *bn.* **fıtil.**
masûle *(masûre) N.* bobin, makara.
masûlke *N. ant.* adale, kas.
maş *N.* 1. börülce. *bot.* **Dolichos sesquipedalis, Vigna sinensis.** 2. Hint fasulyesi/bezelyesi. *bot.* **Ocimum.**
maşand/ın *Lg. (dımaşine, bımaşine)* sürtünmeden dolayı bir şeyi yıpratmak, aşındırmak.
maşe *N.* 1. maşa. 2. tetik, silalı tetiği. 3. elektrik düğmeleri vs. de kontak levhaları.
maşel *N.* balık tuzağı.
maşelah *B.A.* 1. Maaşallah. 2. kadın ve çocukların taktıkları bir nevi nazarlık.
maşelan *N.* meltem rüzgarı.
maşere *N. Bj.* yılancık.
maşespi *Nh.* beyaz cinsli hint fasulyesi.
maşêne *N.* bezelye çorbası.
maşêngeh *N.* kuzine, üzerinde yemekte pişirilen ısıtma sobası. *(Elazığ Kürtçesi).*
maşık *N.* bir cins börülce. *bn.* **maş.**
maşıq *rgd. A.* kadın sevgili. *bn.* **dılketi.**
maşi/n *Lng. (dımaşe, bımaşe)* sürtünmeden dolayı yıpranmak, aşınmak. * **hestiyên mın maşiyan e** *bw.* kemiklerim aşınmış. * **ninûkên te maşıyan e** *bw.* tırnakların aşınmış.
maşingeh *N. bn.* **maşêngeh.**
maşot *N.* 1. tırtıl. 2. makinalarda katarpil zinciri. *bn.* **tırtûl.**
mat [1] *N.* satrançta şahın esir olması. /**_bûn** *L.* mat olmak. /**_kırın** *L.* mat etmek.
mat [2] *rgd.* sessiz, sükut kalma veya olma, şaşkın olma. /**_ bûn** *L.* şaşkına dönmek, baka kalmak. /**_ kırın** *L.* şaşkına çevirmek.
matador *N.* ispanyada boğa güreşçisi.
mate *rgd.* olmamış, çiğ. *(meyve ve sebzeler için). bn.* **xag.**
matem *N.* yas. /**_gırtın** *L.* matem tutmak. /**_i** *rgd.* yaslı. *bn.* **şin, reş gırêdan.**
matematik *N. Gr.* matamatik.
materıyal *N. Fr.* madde, materyal. /**_ist** *rgd.* maddeci. /**_izm** *N.* maddecilik.
matık *N.* göz sürmesi. *bn.* **kıl.**
matine *N. Fr.* sinamada bir film saati.
mawe 1. *N. m.* mühlet, aralık, müddet. 2. *rgd.* bakiye, artık, kalan. 3. *N.* fırsat. *bn.* **dem, ... , keys, bermayi.**
ma... ... **ahû.**
m... ... bir tüfek cinsi.
m... ...ada direkler arasındaki her b... ...an bölümleri.
maxazin *N. ing. bn.* **kovar.**

maxeza *N. A.* büyük dükkan.
maxnetik *N. Gr. fiz.* mıknatısla ilgili.
maxnetizma *N. Gr. fiz.* mıknatıslı alanda görülen fiziki olay.
maxolan *N. rgd. Bj.* melankoli.
mayesır *N. Bj. bn.* **bawesir.**
mayin [1] *rgp.* ara, aralık. * **mayina mın û hevalan gelek xweş e** *bw.* arkadaşlarla aram hayli iyidir. *bn.* **mabeyn.**
ma/yin [2] Lnk. *(dımine, bımine)* kalmak, yerleşmek, durmak, artmak. * **mayina me êdi ne hewce ye** *bw.* kalmamız artık icap etmez. *bn.* **man2.**
mayin [3] *N. ing.* patlayıcı silahlardan mayın. *bn.* **lexem, tepink.**
mayo *N. Fr.* mayo, spor ve yüzme donu.
mayonez *N. Fr.* yumurta sarısı, limon ve zeytinyaği ile yapılan ekseri patatese kullanılan bir salça.
maz *N.* 5 yaşında veya 5 yaşını geçkin koç. /**...mal** *Nh.* kartlaşmış koç.
mazbır *N. Bj. bn.* **mastbır.**
mazi [1] *N. P.* servigillerden yapraklarını kışın koruyan bir meşe cinsi.
mazı [2] *N.* meşe ağacı. /**...çin** *N.* yaprak kesen. *bn.* **çılobır.**
mazmazk *N. ant.* lumbago, bel.
mazot *N.* Rusçadan gelen bu kelime türkçede de mazottur, dizel.
mazû [1] *N. bn.* **mazi.**
mazû [2] *N. ant.* pazu. *bn.* **ziper.**
mazûl *rgd. A.* azledilen.
mazûvan [1] Nx. ev sahibi, misafir kabul eden ve uğurlıyan kimse.
mazûvan [2] *N. bio.* konakçı, konak.
me [1] pro. biz, bizim, bize. * **me kır** *bw.* biz yaptık. * **mala me** *bw.* evimiz. * **dan me** *bw.* bize verdiler.
me [2] *dç.* fiillerde olumsuz emir kipi takısı. **mebêje, me ke, meçe.** gibi.
meaf *rgd. A.* muaf.
meafe *N. A.* devenin sırtına konan bir nevi tahtırevan.
meamele *N. A.* muamele.
mebeh *rgd.* geniş, feralı. *bn.* **fıreh.**
mebest *N.* 1. maksat, gaye, amaç. 2. konu. 3. niyet, kasıt. * **mebesta mın ji ew bû** *bw.* niyetim de oydu. *bn.* **babet, armanc.**
mebûs *N. A.* milletvekili.
mecal *N. A.* olanak, fırsat, takat.
mecani *rgd.* mecani, bedeva.
mecazi *rgd. A.* mecazi.
mecbûr *rgd. A.* mecbur, zorunlu. /**... bûn** *L.* mecbur olmak. /**...en** *rgd.* mecburi olarak, zaruri olarak. /**...i** *rgd.* mecbur olarak. /**...iyet** *N.* mecburiyet, zorunluluk. /**... kırın** *L.* mecbur etmek. /**... man** *L.* mecbur kalmak.
mecele *N. A.* 1. osmanlı şeriat kanunu kitabı. 2. kitap, cilt.
mecerfe *N.* 1. damlarda karları temizlemek için tahta kürek. 2. kayık, sandal vs. küreği. 3. marangoz aleti olarak rende. *bn.* **xûştıre.**
mecıdıye *N. A.* osmanlı devrinde 20 kuruşluk para .
meclis *N. A.* meclis. *bn.* **cıvat, komel.**
mecmua *N. A.* mecmua. *bn.* **kovar.**
mecnûn *rgd. A.* 1. deli, çılgın. 2. *rgd.* aşık. 2. *N.* Leylanın aşığı.
mecrefe *N. bn.* **mecerfe, parû.**
Mecûsi *N. rgd. A.* eski iran ve Medyada ruhban sınıfı, mecusiler.
meçek *N. ant. S.* bilek, bilek kemiği. *bn.* **zend.**
meçhûl *rgd. A.* meçhul, bilinmiyen.
med [1] *N. A.* denizin yükselmesi.
Med [2] *N.* Med, Kürtlerin ataları olan bir kavim. Kawanın ihtilali ile devlet oldukları nazariyesi vardır. /**...i** *rgd.* Medyalı, Medlere ait.
medalye *N. it.* madalya.
meded *N. A.* medet, imdat. *bn.* **hewar.**
medek *N.* manda ineği. *bn.* **madak.**
medenıyet *N. A.* medeniyet. *bn.* **şarezayi.**
medeni *rgd.* medeni, uygar. *bn.* **şareza.**
medreb *N.* 1. koruluk ağaçlar. 2. kanallarla sulanan arazi. 3. pirinç tarlası.
medrebaz *N.* 1. madrabaz, inançsız sulu adam. 2. şehir dışında ucuz alıp şehirde fahiş fiyatla satan kimse.
medrese *N. A.* medrese, okul. *bn.* **xwandegeh.**
meerıs *N. B.* karısı zina eden erkekler için kullanılan bir sövgü. *bn.* **qewad.**
mefer *N.* imkan, fırsat. *bn.* **keys.**
mefreq *N.* bronz.
mefsık *N. bn.* **kefgir.**
meftûl *N.* dikenli tel. *(erivan kürtçesi)*
meftûn *rgd. A.* meftun.
mega *N. Gr.* önek olarak gelir ve bir milyon " 1 000 000 " rakamı değrini verir. /**...bayt** *Nh.* bilgisayarda bir milyon bitlik hafıza. /**...ton** *Nh.* bir milyon ton. /**...wat** *Nh. Fr. Gr. fiz.* bir milyon wat.
megafon *N. Gr.* sesi yükselten huni şe-

klinde araç.
megaloman *N. Gr.* megalomanyak.
megalosefal *N. Fr. Bj.* iri kafalı, büyük kafalı.
meger *rgp. dç. Ghk.* oysa, ..ancak, ..şu kadar ki, ..halbuki. * **meger ko** *rgp.* halbuki.
meges *N. S. bn.* **mêş.**
megese *N.* tetik korkuluğu.
megiz *N. bn.* **mıcêz.**
meh *N. m.* ay, yılın 12. de biri. * **meha ko bê** *bw.* gelecek ay. * **meha bori** *bw.* geçen ay. * **meha Newrozê** *bw.* Newroz ayi. Kürtçede çok çeşitli ay isimleri vardır. sıralayacak olrsak şöyle: 1. ci gurup sırasıyla: 1. Çile. 2. Sibat. 3. Adar. 4. Nisan. 5. Gulan. 6. Heziran. 7. Tirmeh. 8. Tebax. 9. Rêzenan *(ilon)*. 10. Çiriya pêşin. 11. Çiriya paşin. 12. Berçile. 2. ci gurup sırasıyla: 1. Rêbendan. 2. Reşeme. 3. Xalelêw. 4. Banemer. 5. Cehzerdan. 6. Pûşper. 7. Xermanan *(bênderan)*. 8. Gelawêj. 9. Rezber. 10. Gelerezan. 11. Sermawêz. 12. Berfbaran.
Mehabad N. 1. eski Iranda Zerduştilikte *tanınmış bir* peygamber. 2. Mahabat, Iran Kürdistanında tarihi bir şehir. 1946. da geçici bir dönem için bağımsız Kürdistanın başkenti olmuştu.
mehal *rgd. A.* imkan, lüzum.
mehani *N.* aylık ücret. *bn.* **mahıye.**
meharet *N. A.* maharet.
mehder *N.* şefaat. /**..i** *N.* şefaatlık. /**.. kırın** *L.* şefaat etmek.
Mehdi *N. A.* 1. şiilerde 12. ci imam. 2. islam inanısına göre ahır zamanda tekrar dönüp Islamı ve dünyayı düzene sokacağına inanılan kişi.
mehdık *N. bn.* **dergûş.**
mehebet *N. A.* muhabbet.
mehel *N. A.* mahal.
mehele *N. A.* mahale. *bn.* **tax.**
meheleb *N. A.* mahaleb. *bot.* **Prunus mahaleb.**
mehf *N. A.* mahv. /**.. kırın** *L.* mahvetmek.
mehfeze *A.* muhafaza.
mehi *rgd.* 1. mayalanmıs, mayalı. 2. aylık ücret. *bn.* **mahıye.**
mehin [1] *N.* dişi at, kısrak. * **mehina avi** *Nh.* su aygırı. * **mehina şinboz** *bw.* doru kısrak.
mehin [2] *rgd.* bn. **mêhin** .
mehi/n [3] Lnk. *(dımehê, bımehê)* mayalanmak, durulanmak. *bn.* **mehi, meyandın, meyin.**
mehinka *N.* bir cins çekirge.
mehir *N.* ayran çorbası, yayla çorbası.
mehkeme *N. A.* mahkeme. /**.. bûn** *L.* mahkeme olmak. /**.. kırın** *L.* mahkeme etmek, yargılamak.
mehki *N.* aylık. *bn.* **mahıye.**
mehkûm *rgd. A.* 1. mahküm, hüküm giymiş. 2. firar, suç firarisi. /**.. bûn** *L.* hüküm giymek, mahküm olmak. /**.. kırın** *L.* mahküm etmek, hüküm veya ceza vermek. *bn.* **gırti.**
mehkûmıyet *N. A.* mahkümiyet.
mehli *N.* tapan, tarla ekildikten sonra çekilir. *bn.* **şafûn, sak, kaşo.**
Mehmedi *N.* Kurmancinin üç şivesinden biri. Suriye çiyayê Kurd den başlıyarak Urfa, adıyaman, Erzurum ve Erivana kadar olan hat üzerinde konuşulan şive. * **Bohti û Mehmedi û Sılıvi, hın lal û hınek ji zêr û ziv i** *bw.* Ah. Xani'nin bir şiirinden.
mehmûz *N.* mahmûz.
mehr 1. *N.* nikah, bağ. /**.. bûn** *L.* nikahlanmak. /**.. kırın** *L.* nikahlamak. 2. *rgd.* mukaddes. *bn.* **marl.**
mehrûm *rgd. A.* 1. mahrum, yoksun. 2. Kürtçede ayrıca mecazi olarak beceriksiz, eli yakışıksız anlamda da kullanılır. *bn.* **marûm.**
mehrûmıyet *N. A.* mahrumiyet, yoksulluk.
mehsere *N.* üzüm, şıra sıkmak için cendere. *bn.* **mahzere.**
mehşer *N. A.* mahşer. * **roja mehşerê** *bw.* mahşer günü.
mehter *N. P.* 1. çoğu osmanlı ordusunda kullanılan bando takımı. 2. at bakıcısı, at terbiyecisi.
mehvan *N.* misafir. *bn.* **mêvan, mısafır.**
mehzûn *rgd. A.* mahzun. *bn.* **xemgin.**
mejan *N.* karasaban okunun uzatılmış ikinci ek kısmı. *bn.* **mıjane.**
meji *N. ant.* 1. beyin. 2. mec. akıl. *bn.* **mêji.**
mekan *N. A.* mekan. *bn.* **cihgeh.**
mekanik *N. Gr.* düşünce ve iradenin etkisi olmadan olan hareketler.
mekanizma *N. Fr. it.* mekanizma.
mekare *N.* nakliye, yük hayvanı, yük.
mekat *N.* otlak ücreti, koyun vergisi.
mekik *N.* mekik. *bn.* **makûk.**
mekine *N. m. it. Gr.* makina. * **mekina ajotınê** *Nh.* traktör. * **mekina bêderan** *Nh.* harman makinası, tınaz makinası. *

mekina cılşuştınê *Nh.* çamaşır makinası. * **mekina çıninê** *Nh.* biçer döver. * **mekina dêranê** *Nh.* harman makinası. * **mekina dırûnê** *Nh.* biçer döver. * **mekina dırûtınê** *Nh.* dikiş makinası. * **mekina hêranê** *Nh.* motor değirmeni. * **mekina mêrga** *N.* çayır biçme makinası. * **mekina nvisandınê** *Nh.* yazı makinası, daktilo. * **mekina sûyinê** *Nh.* bileme makinası. * **mekina tov kırınê** *(tovrêjê) Nh.* mibzer, tohum ekme makinası. *bn.* **makine.**
Mekke *N.* hac yeri olan Mekke şehri.
mekrûh *rgd. A.* mekruh, çok kötü, iğrenç.
mekteb *N. A.* okul. *bn.* **dıbıstan.** * **mektebi siyasi.** *bw.* Kürdistan demokrat partisinin üst idare organlarından biri.
mektûb *N. A.* mektup. **/...nıvisandın.** *L.* mektup yazmak. **/...şandın** *L.* mektup göndermek. *bn.* **name.**
mekûk *N.* mekik. *bn.* **mekik.**
mela *N. n.* hoca, molla, imam. **/...bangan** *rgp.* sabahın ilk ezan okuma zamanı. *bn.* **mele2.**
melaike *N. A.* melek.
melanet *N. A.* melanet, çirkef.
melankolik 1. *rgd. Gr. Bj.* ruhi baskı altında olan kimse, bir ruh hastalığı. **/... bûn** *L.* melankolik olmak. 2. hüzünlü. *bn.* **maxolan.**
melaq [1] *N.* kışa saklanan üzüm.
melaq [2] *rgd.* zarif, kibar. **/...i** *N.* yumuşaklık, zarafet.
melas *N. bn.* **melısandın.**
melaşû *N.* 1. *ant.* damak. *bn.* **pıdû.** 2. tat alma duygusu.
melavi *N.* cehd, gayret. **/... kırın** *L.* cehd etmek, gayret etmek. * **melavıya wı boşê çû** *bw.* gayreti boşa gitti.
melayim *rgd. A.* mülayim, uysal.
melayket *N. A.* melek. *bn.* **melaike, ferişte.**
Melazgırd *N.* Muşa bağlı bir kaza, Malazgirt.
melbend *N. m.* saha, taşra, mıntıka, nahiye. *bn.* **herêm.**
mele [1] *N.* sıva yapmaya yarar bir duvarcı aleti, mala. **/...van** Nx. sıvacı, duvarcı.
mele [2] *N.* hoca, imam. **/...ti** *N.* hocalık, imamlık. * **meleti kırın** *bw.* hocalık veya imamlık yapmak. *bn.* **mela.**
mele [3] *N.* yüzme, suda yüzme. **/...van** Nx. yüzücü. *bn.* **ajne.**
melek *N. A.* melek. * **meleki tawûs** *Nh.* 1. tavus kuşu. 2. Yezidiler tarafından kutsal sayılan kuş. *bn.* **ferişte, melayket.**
melem *N.* merhem. *bn.* **melhem, cırk.**
melenkolik *rgd. bn.* **melankolik.**
meletik *N.* güzün yetişen bir cins elma.
melexan *N.* tırpan. *bn.* **qırım, kelendi.**
meleysi *N.* tatlı ve çekirdekli bir ayva türü.
melez *rgd. A.* melez.
melêv *N.* yaba, çok parmaklı dirgen. * **melêva darıni** *Nh.* ağaç yaba. **/...a hesıni** *Nh.* demir yaba. *bn.* **karêc, tebûr.**
melhem *N. bn.* **melem.**
melheme *N.* 1. müneccimlerin kitaplarından biri. 2. dövülmüş harman. *bn.* **malaxme.**
melhep *N. bn.* **melêv.**
melhêb *N. bn.* **melêv.**
melık *N.* mala, duvarcı malası. * **lıng melık** . *bw.* düztaban.
melıqand/ın *Lg. (dımelıqine, bımelıqine)* 1. meyveleri sunn'i olarak olgunlaştırmak. 2. meyve, sebze veya bu gibi yumuşak şeylere basarak ezmek. * **fırıngi dı bın lıngê xwe de melıqandın** *bw.* tomatesi ayakları altında ezdiler.
melıqi/n *Lng. (dımelıqe, bımelıqe)* 1. basmakla veya ağır bir şeyin altında kalarak ezilmek. 2. meyve ve sebzelerin çürüyene kadar dalda durması. * **zebeşên melıqi** *bw.* çürümüş karpuz.
melısand/ın *Lg. (dımelısine, bımelısine)* sindirmek -ekseri tavukların göğsü üzerine yere yatması veya öteki kuşların veya kedi tipi hayvanların göğsü uzerine yere sinmesi. * **xwe melısandın** *bw.* kendisini karın üzeri yere yatırarak sindirmek.
melısi/n *Lng. (dımelıse, bımelıse)* sinmek, karın üstü yere yapışarak sinmek.
melik *N. A.* kral, melik.
melike *N. A.* melike, kraliçe.
melkeb *N.* sepet.
melkemot *N.* bazı yerlerde Azrail için, bazı yerlerde de cin için derler.
melkes *N.* 1. süpürge. * **melkes û paçık** *bw.* süpürge ve paspas. 2. süpürgeotu. *bot.* **Calluna vulgaris.** *bn.* **havlêk.**
melodi *N. Gr.* melodi, ahenk. **/...k** *rgd.* ahenkli.
melodram *Nh. Gr.* heyecanlı dram.
melotke *N.* çocuk kundak bağı. *bn.* **ṇavteng.**

melşe *N.* üvez. *bn.* **kelmêş.**
melû *N. n.* ekin demetleri. /**_van** Nx. demet yapan işçi. *bn.* **pırnag**.
melûçk *N. bn.* **çûik.**
melûl *rgd.* üzgün, sönük. /**_ bûn** *L.* 1. üzülmek. 2. sönük olmak. /**_i** *N.* üzgünlük, sönüklük. /**_ kırın** *L.* 1. üzmek. 2. lamba vs. nin ışığını azaltmak, söner duruma getirmek.
melûn *rgd. A.* melun, lanetli, lanetlenmuş olan.
melyaket *N.A. bn.* **melek.**
Mem *N.* Kürtçede Mehmet. * **Memê Alan** *Nh.* bir Kürt mitolojisinde destan kahramanı ve Mem û Zın'in adapte olmuş aslı. * **Mem û Zin** *Nh.* şeyh Ahmedê Hani Hz. lerinin bu destandan esinlenerek yazdığı klasik şaheseri.
memık *N. anı.* 1. meme. 2. meme uçları. 3. memecik. 4. meme uçlarına benzer anatomik organlar. /**_ dan** *L.* 1. meme vermek, süt emzirmek. 2. tomurcuk çıkmak, tomurcuk gibi uc vermek. /**_dank** Nx. sütyen. * **memıkê guh** *Nh. anı.* kulak memesi. /**_ mıjandın** *L.* süt emzirmek, meme vermek. /**_ mıjin** *L.* meme emmek. * **gupıka memıkê** *Nh.* meme uçları. * **sermemık** *Nh.* meme ucu. * **xala memıkê** *Nh. anı.* ayla. * **navmemık** *Nh.* iki meme arası. *bn.* **çıçık, gan, ber.**
memleket *N.A.* memleket. *bn.* **welat.**
memnû *rgd.* yasak. *bn.* **qedexe.**
memnûn *rgd. A.* memnun. /**_ bûn** *L.* memnun olmak. /**_ kırın** *L.* memnun etmek.
memûr *N.A.* memur, resmi kişi.
men [1] *N.A.* men, yasak. /**_ kırın** *L.* menetmek, yasaklamak.
men [2] *N.P.* 1. ölçü, birim. 2. 20 ile 40 kg. lık ağırlık. /**_gırani** *Nh.* ağırlık ölçü birimi.
menacer *N.Fr.* menajer, idareci, ingilizcede 'manager'.
menber *N.A. bn.* **mimber.**
mencel [1] *N.* kap-kacak.
mencel [2] *N.* büyük kazan. *bn.* **sitıl.**
mencenık *N.A. Gr.* mancınık.
mencıki *N.* makarnalık sert buğday. *bot.* **Triticum durum.**
mend [1] *N.* ceset, leş.
mend [2] *x.* sonek olarak gelir. ..li, ..lı, ..lu, gibi anlamlar verir, **dewlemend, hunermend** gibi.
mendebûr *rgd. P.* 1. leş gibi. 2. tembel, bir işe yaramaz. 3. sefil, habis, alçak kimse, uğursuz, pis.
mendil *N.A.* mendil. *bn.* **dısmal.**
mendok *N.* su teresi familyasından bir bitki.
menek *N.* üzengi. *bn.* **zengû.**
menengûç *N.* meneviş. *bot.* **Pistacia terebinthus**. *bn.* **Qızban.**
menenjit *N. Bj.* beyin ve omirilikte olan bir hastalık.
menfeet *N.A.* menfaat. /**_perest** *rgd.* menfaatçı. /**_peresti** *N.* menfaatçılık. *bn.* **berjewendi.**
mengene *N. Gr.* mengene, kıskaç.
mengi *rgd.* ideal.
menkûl *rgd. A.* menkul, taşınabilir eşya.
menqel *N.* mangal.
menşe *N.A.* menşe, kök, köken.
menteşe *N.P.* menteşe. *bn.* **rızınde.**
menzel *N.* oda. *bn.* **ode, jûr.**
menzil *N.A.* menzil, mesafe.
meqam *N. A.* 1. makam. 2. müzikte makam. *bn.* **terane.**
meqber *N.A.* makber, mezar. *bn.* **gor.**
meqeli *N. bn.* **menqel.**
meqer *N.* karargah.
meqes *N.A.* makas. * **meqes kırın** *L.* makaslamak, makasla kesmek.
meqsed *N.A.* maksat, gaye. *bn.* **mebest.**
meqsuk *N.* bir cins kuş. Arapçada hataf.
meqtûl *rgd.A.* maktül, öldürülmüş kimse.
mer [1] *N. S. bn.* **kavır.**
mer [2] *N.* bel, bel küreği. /**_ bûn** *L.* bellenmek. /**_ kırın** *L.* bellemek. * **mera rêz** *bw.* bağ beli.
mera *N.A.* mera, otlak.
meram *N.A.* meram. *bn.* **xwast, merem.**
meran *N.* 1. yasemin. 2. dallarından pipo çubuğu ve sigara ağızlığı yapılan bir ağaç.
meraq *N. A.* merak. /**_dar** Nx. *rgd.* meraklı. /**_dari** Nx. merak etme. /**_ kırın** *L.* merak etmek. * **bêmeraq** *rgd.* meraksız, kasavatsız. * **meraq me ke** *bw.* merak etme, tasalanma.
merasım *N.A.* merasim, tören.
meraxan *N.* turpan. *bn.* **merexan.**
meraze *N. bn.* **gılale.**
merbend *N.* eşeğin semer takımlarından bir parça. *bn.* **bendke.**
merc *N.* şart. * **dı mercên dıjwar de** *bw.* zor şartlar içinde.
mercan *N.* mercan. *bn.* **mırcan.**
mercankok [1] *N. bn.* **catır**.

mercanok [2] *N.* ateş çiçeği. *bot.* **Salvia splendens.**
merd *rgd.* 1. mert, cesur. 2. eli açık. /**–ane** *rgp.* mertçe, cesurca. /**–emêr** *Nh. rgd.* cömert, mert kişi. /**–i** *N.* mertlik, cesurluk. /**–um** *N. P.* adam, insan.
merdan *N.* çekiç. *bn.* **mirkut.**
merdane *N.* merdane, silindir.
merdıyaq *N.* dam çatılarına kirişlerden sonra ve üzerine atılan kirişler. *bn.* **qaçık.**
mered *N.* evlerde açılan geniş pencere.
mereg/merek *N.* 1. depo. 2. samanlık. *bn.* **kadin.**
merekovi *N. S.* yabani dağ koyunu. *zoo.* **Ovis musimon.**
merem *N. A.* meram, maksat. * **merema xwe ani cih** *bw.* meramını yerine getirdi.
mereq *N. A. bn.* **meraq.**
meret *rgd. A.* lanet, beddua, lanetli kişi, meret.
merexan *N.* tırpan.
merexez *N.* tüy olma, yok olma, kayba karışma. /**– bûn** *L.* sırra kadem basmak, kayıplara karışmak. *(Behdini bölgesi).*
merez [1] *N. A.* maraz, hastalık. /**–i** *rgd.* hastalıklı.
merez [2] *N.* tiftik.
merg [1] *N.* küp. *bn.* **den.**
merg [2] *N.* fedayi, önde ölüme giden kişi. * **pêşmerge** *N.* ön fedailer.
merge *N.* bir çeşit yemek, papara, ekmek çorbası.
Mergehe *N.* Laleş deresinde bir mevki. * **êxtıyarê mergehê** *Nh. bw.* Yezidi halifesi.
mergonek *N.* loğ. *bn.* **banger, bagurdan.**
merhamet *N.A.* merhamet, acıma duygusu.
merheba *B. A.* merhaba.
merhem *N. m. bn.* **melem.**
merhûm *rgd.* merhum, rahmetli, ölmüş.
merıdıyen *N. Fr.* kutuplara dik giden çşit çizgi. Meridyen.
merıti/n *Lng. (dımerıte, bımerıte)* 1. vücutta sıyrılmak veya soyulmak. 2. *(kabuğun)* soyulması. *bn.* **sıpildax.**
merıv *N.* adam, insan. * **merıv û mermalên me** *bw.* dostlarımız ve akrabalarımız. Buradaki 'mermal' kelimesi 'mêrmal'den gelmedir. Yani evin erkekleri. *bn.* **mırov.**
merıxand/ın *Lg. (dımerıxine, bımerıxine)* yıkmak, yatırmak. *(hayvanlar için).*
merıxi/n *Lng. (dımerıxe, bımerıxe)* yıkılmak, yatmak, yan gelip yatmak, sinmek. *(hayvanlar için).* * **merıxıye naçerıxe** *bw.* yıkılmış dönemiyor-kalkamıyor. * **deve dımerıxe** *bw.* devenin çökme usulünü ifade eder.
merinos *N.* Ispanyolca olan bu kelime kıvırcık kuyruk ve iyi kalite yünü olan bir koyun cinsi.
Merix *N. ast.* Mars yıldızı. *bn.* **merih.**
merkane *N.* 1. bidon. 2. kavanoz.
merkez *N. m. A.* merkez, orta. /**–i** *rgd.* merkezi, tam orta yerde. *bn.* **navendi.**
Merkûr *N. ast.* Merkür, güneşin ilk gezegeni.
mermer *N. Gr.* mermer.
mermi *N. A.* silahla atılan kurşun, mermi.
meroje *N.* soğan erkeğine benzer bir sürgün veren ve taze iken yenen bir ot, kuşkonmaz. *bot.* **Asparagus officinalis.**
merov *N.* adam, insan. *bn.* **mırov, merıv.**
mersef [1] *N.* alçak ve yassı olan dağlar.
mersef [2] *N.* çay-kahve tepsisi. *bn.* **sini.**
mersıye *N. A.* mersiye, ağıt. *bn.* **lawıj.**
merş [1] *N.* çul, kilim. * **odê de derbazi ser merşan bûn** *bw.* odaya kilimlerin üzerine geçtiler.
merş [2] *N. Fr.* marş, askeri marşlar. *bn.* **marş.**
merşık *N.* at veya öküzlere atılan örtü. *bn.* **palas.**
mertal *N.* kalkan. * **bı şûr û mertal** *bw.* kılıç kalkan.
Merwan *N.* 1. *M. S.* 800. 900 yıllarında başkenti Silvan olan bir Kürt devletinin kurucusu Bad sülalesinin adı olan aile. /**–i** *N.* diğer adı Badıki olan Merwani Bad devleti mensupları. 2. Emevi Arap devletinin bir kumandanı.
merx [1] *N.* ardıç. *bot.* **Juniperus.**
merx [2] *N.* jeolojide nehir yatağı.
merxan *N. bn.* **meraxan.**
merz [1] *N. S.* müstamleke. *bn.* **mêtingeh.**
merz [2] *N.* 1. kumarda veya ekseri tavlada mağlup edip iki puan almak, mars. 2. kolay para kazanmak. *bn.* **marsı.**
merz [3] *N.* yağmur sularını önlemek için ekin tarlaları etrafına pullukla çekilen hat, ark.
merze *N.* mercanköşk, güvey otu. *bot.* **Majorana.**
merzegûş *N. bn.* **guhêmışk.**
merzekêwile *(merzekew) N.* 1. *S.* yer fesleğeni, kekik otu, yabani mercanköşk. *bot.* **Origanum vulgaris. 2. thyme.**

merzel *N.* mezar. *bn.* **mezel.**
merziq *N.* * **esker ji merziqa pê we bışinın** cümlesinde geçen bu kelimeyi tercüme edemedik.
mesafe *N.A.* ara, uzaklık, mesafe. *bn.* **dûrahi.**
mesaj *N. Fr.* mesaj, yazı veya sözle söylenen veya gönderilen bilgi, haber.
mesas *N.* övendere. * **roj mesasekê bılınd bûn** *bw.* güneşin bir övendere boyu yükselmesi, kuşluk vakti.
mesax *N. bn.* **mısaxe.**
mescid *N.A.* küçük cami, mescit.
mesder *N. Grm. A.* mastar. *bn.* **rader, paşıng.**
meseb [1] *N.* keklik avlamak için evcil kekliğin bırakıldığı mevzi. *bn.* **antaq.**
meseb [2] *N.A.* mezhep.
mesela *N.A.* mesela, örneğin. *bn.* **wekok.**
mesele *N. A.* mesele, proplem. *bn.* **pırsgırêk, dabaş.**
meselok *N.* fıkra, küçük masal.
mesıhand/ın *Lg. (dımesıhine, bımesıhine)* kurutmak, temizlemek. *bn.* **paqıj kırın.**
Mesih *N.* Hz. İsa. /**...i** *rgd.* Hiristiyan, Hiristiyanlık.
mesil *N.* su olmıyan kuru küçük derecikler. *bn.* **zi, nepen.**
mesin *N.* ibrik. *bn.* **mısin, aftawe.**
mesken *N. A.* mesken, ikamet yeri. *bn.* **rûnıştgeh, hêwır.**
mesleg *N.A.* meslek.
mesnewi *N.A.* mesnevi.
mesqel *N.* eşyaları parlatmakta kullanılan bir cila. /**... kırın** *L.* eşyaları parlatmak.
mesqene *N.* kiler, depo.
mesref *N.A.* masraf. /**... bûn** *L.* masraflı olmak. /**... kırın** *L.* masraf etmek. /**...kışandın** *bw.* masraf çekmek.
mest [1] *rgd.* 1. düz, cilalı. *bn.* **hılû.** 2. tembel, uyuşuk. /**... bûn** *L.* mest olmak, uyuşmak. /**... kırın** *L.* mest etmek, zevkten uyuşturmak.
mest [2] *N.* namaz ayakkabısı. *bn.* **mıhsık.**
mestan *rgd. P.* sarhoş, mest olmuş. /**...xane** Nx. şaşkınlık alemi, meyhane. * **dınya wek mestanxane ye** *bw.* dünya bir meyhanedir.
mesteki *N.* çam sakızı, reçine. *bn.* **benişt.**
mesûd *rgd. A.* mesut. *bn.* **bextıyar, kamıran.**
mesûl *rgd.A rgd.* sorumlu. /**...ıyet** *N.A.* mesuliyet. *bn.* **berpırsıyar.**
meş *N.* yürüyüş. * **meş bı meş** *bw.* adım adım.
meşand/ın *Lg. (dımeşine, bımeşine)* yürütmek, sürmek, idare etmek. *bn.* **meşin.**
meşale *N.A.* meşale. *bn.* **meşhele.**
meşalev *N. bn.* **pêtav.**
meşe [1] *N.* maşa. *bn.* **kelbetan.**
meşe [2] *N.* meşe ağacı. *bot.* **Quercus.** *bn.* **kelem.**
meşfen *N.* musalla taşı. *bn.* **meşûn, mewşen.**
meşhed *N.A.* şehitlik, şehadet.
meşhele *N.* meşale. *bn.* **mêlede.**
meşhûr *rgd. A.* ünlü, meşhur. *bn.* **navûdeng.**
meşıyan *Lng. (dımeşe, bımeşe) bn.* **meşin**[1].
meşi/n *Lng. (dımeşe, bımeşe)* 1. yürümek, sürmek. 2. çalışmak, işlemek. * **meşina makinê** *bw.* makinanın çalışması. * **karê xwe baş dımeşine** *bw.* işini iyi yürütüyor. * **karê xwe ji dûr ve dımeşine** *bw.* işini uzaktan yürütüyor. *bn.* **royiştın, meşandın.**
meşini *rgd.N.* 1. ela, açıkkahve rengi. 2. *bn.* **mêşin2.**
meşk *N.* tabaklanmış ayran yayma tuluğu, yayık. /**... kêyin** *L.* yayık yaymak.
meşkale *N.* küçük deri çanta. *(tütün vs. koymak için). bn.* **avrênc.**
meşlûl, meşlûr *N.* ceviz badem içi vs. den yapılan sucuk. *bn.* **beni.**
meşq *N.* antrenman. /**...geh** Nx. antrenman yeri. /**... kırın** *L.* antrenman yapmak.
meşqedre *N. bn.* **hespıkê pêxember.**
meşûn *N.A.* teneşir tahtası, salacak, katafalk, ölü yıkama tahtası veya taşı.
meşxele *N.A.* meşgale, uğraş.
meşxûl *rgd.A.* meşgul. *bn.* **mıjûl.**
met *N. m.* hala, bibi. * **meta mın** *bw.* halam.
metabolizma *N. Gr.Bio.* bitki ve canlılarda gıda alı verme işi.
metafizik *N. rgd. Gr.* Fels. fizik ötesi.
metal [1] *N.Fr.* 1. maden. *bn.* **lajwerd.** 2. *rgd.* madeni eşya.
metal [2] *N.* siper. *bn.* **senger, meteris.**
metare *N.A.* matara. *bn.* **maide.**
metbex *N.A.* mutfak.
metbee *N.A.* matbaa. *bn.* **çapxane.**
metel [1] *N.* bilmece, bulmaca. *bn.* **mamık, xaçerêz.**
metel [2] *N.* hayret. /**... man** *L.* hayret kalmak.

metelok *N. m.* atasözü. *bn.* **methelok.**
meteor *N. Gr. Fr.* akan yıldız, gök taşları. **/–ik** *rgd.* gök taşlarına ait. **/–oloji** *N.* hava şartları bilimi. **/–oyid** *N.* atmosfere girince gök taşı olan cisim. *bn.* **dûxesay.**
meteris *N.* 1. korunak, korugan. içine veya etrafına hendek veya siper kazarak korunak hale getirmek. 2. mevzi, avcı mevzisi.
meth *N.A* övgü, övme. **/– kırın.** *L.* övmek. * **metha yeki dan** *bw.* birini övmek veya övgü ile bahsetmek. * **xwe meth kırın.** *bw.* kendi kendini övmek.
methelok *N.* atasözü, vecize. *bn.* **metelok.**
metık *N.* 1. genç hala, genç bibi. 2. gonca, küçük çiçeklerin goncası. 3. uğur böceği, gelincik böceği, hanım böceği. *bn.* **sosık.**
metılxe *N. bn.* **metırke.**
metırke *N.* bel küreğinde bellerken ayak basılan tahta parçası. 2. *N.* Hakari şivesinde bel küreği.
metırsi *N.* 1. korku, şüphe, tehlike. * **metırsıya mın ew e ko berf bıbare** *bw.* korkarım ki kar yağacak. *bn.* **tırs. 2.** cesaret.
metin [1] *rgd. A.* metin, sağlam.
metin [2] *N.A.* tekst, metin.
metod *N. Gr.* yöntem, usul. **/–oloji** Nx. yöntem bilimi.
metqeb *N.A.* matkap. *bn.* **behreme.**
metran [1] *N.* Hiristiyan din adamı, Piskopos.
metran [2] *N.* zıpkın.
metre *N. Fr.* metre. * **metre lê gırtın** *bw.* metre tutmak, metreyle ölçmek. *bn.* **mêtır.**
metro *N. Fr. ing.* yeraltı demiryolu, metro.
metroloji *N.* ölçüler ve tartılar bilgisi veya sistemi.
metropol *N. Gr.* metropol, anakent, başkent, başşehir, büyük şehir.
metropolit 1. *rgd. Gr.* başşehre ait, başşehirde veya büyük kentlerde oturan kimse. 2. *N.* başpiskopos.
mewc *N.* dalga. *bn.* **pêl.**
mewcûd *rgd. A.* mevcut, var olan.
mewij *(mewıj) N.* kuru üzüm.
Mewla *N.A.* Mevla, Tanrı.
Mewlewi *N.* Mevlevi, Mevlana tarikatı mensubu.
mewlûd *N.A.* Hz. Muhammedin doğumu için verilen ayin, Mevlut.
mewqi *N.A.* mevki, mahal, yer. *bn.* **cıhgeh.**
mewqûf *rgd. A.* mevkuf, tevkif edilen. *bn.* **gırti.**
mewrani *N. rgd.* hamile kadınların çeşitli yiyeceklere karşı duyduğu istek ve arzu. *bn.* **newrıyan.**
mewsim *N.A.* mevsim. *bn.* **demsal.**
mewzi *N.A.* mevzi. *bn.* **senger, meteris.**
mewzû *N.A.* mevzu. *bn.* **mıjad, dırge, babet.**
mexel *N. m.* 1. hayvanların dinlenmek için yattıkları yer, açık ahır. 2. hayvanların dinlenmek için yatmaları. 3. hayvanlar için özel otlak veya mer'a yeri. **/– bûn** *L.* hayvanlar için yatmak. **/– kırın** *L.* hayvanları 'mexel' için yatırmak. * **pez anin mexelê** *bw.* hayvanları sağma veya istirahat için öğle vakti belirli bir yere getirmek. * **Mexela Hecıyê Cındi** *bw.* Haci Cindiye ait mexel yeri.
mexer *N. cax.* ova, engin ve düz arazi.
mexlûb *rgd. A.* mağlup. **/–ıyet** *N.* mağlubiyet.
mexlûq *N.A.* yaratık, mahlük. **/–at** *N.* yaratıklar.
mexmûr *N. m.* kadife. 2. *rgd.* sarhoş, mest.
mexrık *N.* 1. düşman. *bn.* **dıjmın. 2. karşıt, tenakuz.** *bn.* **mıxrık.**
mexrût *N. rgd. A.* mahruti, konik. *bn.* **qûç.**
mexsi *N.* kendilerince kutsal olan Kudüsteki yerleri ziyaret eden Hiristiyan.
mexsûs *A.* 1. *rgd.* mahsus, özel. 2. *dç. rgp.* özellikle, mahsusen.
mexşer *N.A.* mahşer.
mey *N. P.* içki, şarap. **/–ger** Nx. saki. **/–xane** Nx. meyhane. **/–xur** Nx. içkici, ayyaş.
meya *N.* dişi katır.
meyan [1] *N.* maya. *bn.* **haveyn.**
meyan [2] *N. P.* meyan adlı bir ot. *bot.* **Glycyrrhiza glabra.**
meyan [3] *rgd.* orta. **/–dûav** *Nh.* iki nehir arası, Mezopotamya.
meyand/ın *Lg. (dımeyine, bımeyine)* 1. mayalamak, durulamak, duru hale getirmek. 2. mecazi olarak politika vs. de dondurmak. *bn.* **meyin.**
meydan *N. m.* meydan, alan. * **meydana şer** *bw.* savaş meydanı. **/– xwastın** *L.* meydan okumak, kavga istemek. * **anin meydanê** *bw.* meydana getirmek, yetiştirmek, meydana çıkarmak. * **avêtın meydanê** *bw.* meydana atmak, ortaya çıkarmak. * **daketın meydanê** *bw.* meydana çıkmak, meydana inmek. * **derketın meydanê**

bw. meydana çıkmak, açığa çıkmak. * **lı meydanê hıştın** *bw.* ortalıkta bırakmak, yüzüstü bırakmak. * **meydan xelkê re man** *bw.* meydanı boş bırakmak, meydanı başkasına bırakmak. * **xıstın meydanê** *bw.* açığa çıkarmak, açığa dökmek. *bn.* **qad, rast.**
meydenoz *N.* maydanoz. *bot.* **Carum petroselinum.** *bn.* **gêjnok, bexdenoz.**
meyızand/ın *Lg. (dımeyızine, bımeyızine)* bakmak, seyretmek. *bn.* **mêze kırın.**
meyızi/n *Lng. (dımeyıze, bımeyıze)* seyretmek, bakmak.
meyi *rgd.* mayalanmış, mayalı. * **gola meyi** *bw.* durgun göl. * **ava meyi** *bw.* durulanmış su.
meyil *N. m.* meyil, eğilim. /**_dar** Nx. *rgd.* eğilimli, meyilli.
me/yin *Lng. (dımeyê, bımeyê)* mayalanmak, pıhtılaşmak, durulmak ve mecazi anlamda donmak. * **şir dımeyê** *bw.* süt maya tutuyor. *bn.* **meyandın.**
meyl *N. bn.* **meyıl.**
meymûn *N. m.* maymun.
meyremxurt *N.* hekimlikte kullanılan bir ot.
meyrok *N. m.* 1. sürfe, tırtıl. 2. kız ismi, Meryem. 3. Kürtçede bir müzik türü.
meyter *N.* seyis, uşak. /**_i** *N.* seyislik.
meyvan *N. bn.* **mêvan.**
meywe *N.* meyve. *bn.* **mêwe.**
mezad *N. A.* mezat, açık arttırma. /**_ bûn** *L.* mezat olmak. /**_ker** Nx. mezatçı. /**_ kırın** *L.* mezatla satmak, mezatlamak. /**_xane** Nx. mezat yapılan yer. * **xıstın mezadê** *bw.* mezada koymak, açık arttırmayla satmak.
mezar *N. bn.* **mezel.**
mezaxt/ın *Lg. (dımezêxine, bımezêxine)* 1. sarfetmek, harcamak. 2. telef etmek, heder etmek. *bn.* **mezıx.**
mezbehe *N. A.* mezbaha. /**_xane** Nx. mezbahane. *bn.* **selexane.**
mezbût *rgd. A.* mazbut, dürüst.
meze *N. P.* meze, içkiyle yenen çerez, hafif yiyecek vs.
mezel *N.* 1. mezar. *bn.* **gor, menzel.** 2. güney Kürdistanda oda, kat, ve tabaka anlamındadır.
mezheb *N. A.* mezhep.
mezın *rgd.* büyük, iri, yaşlı, ulu. /**_ahi** *N.* büyüklük, irilik. * **mezınan mezıntır Xwedê ye** *bw.* büyüklerden büyüğü Allahtır. /**_ bûn** *L.* büyümek, yaşlanmak, irileşmek. * **ez lı gund mezın bûın** *bw.* ben köyde büyüdüm. * **mezınê malê** *bw.* evin büyüğü, aile reisi. * **mezınê Kurda** *bw.* Kürtlerin büyüğü, reisi. /**_ kırın** *L.* 1. büyütmek, 2. şişirmek, olduğundan fazla göstermek, besliyerek büyütmek. * **zaro mezın kırın** *bw.* çocuk büyütmek. /**_tır** *rgd.* daha büyük, daha yaşlı. /**_tırin** *rgd.* en büyük, en yaşlı, pek iri. /**_ti** *N.* büyüklük, ululuk.
mezıx *N.* itlaf, telef.
mezıxi/n *Lng. (dımezıxe, bımezıxe)* telef olmak.
mezıyet *N. A.* meziyet, iyi huy.
mezkere *N.* hamurun tandıra yapıştırılmasında kullanılan tahta.
mezre *(mezra) N. m.* bir köye bağlı üç beş hanelik minik köyler, bir meskün yere bağlı küçük meskün yer. * **Mezra Bohtan** *Nh.* Bohtana bağlı mezralar ki bugün Mezopotamya şeklini almış. * **Mezra Eli isê** *Nh.* Ali isanın mezrası.
mezran 1. *N.* yaratma. 2. yaratmak, vücuda getirmek. *bn.* **damızrandın.**
mezreke *N. bn.* **mezkere.**
mezribe *N.* yağmur oluğu.
mezringe *N.* kurum, müessese, tesis. 2. apartman dairesi. 3. resmi binalar, daire. *bn.* **saxtınan, dezgeh.**
mezûn *rgd. A.* mezun. /**_ bûn** *bw.* mezun olmak. /**_ kırın** *bw.* mezun etmek.
mê *rgd. m.* dişi. /**_baz** Nx. kadın avcısı, zampara. /**_ bûn** *L.* dişi olmak, dişilik. /**_ kırın** *L.* dişileştirmek.
mêcbêti *N. m.* iane, para yardımı.
mêçık *rgd. m.* dişi. /**_ bûn** *L.* 1. dişi olmak. 2. kancık olmak. 3. argoda bu tip erkek, veya skandal sahibi olupta korkudan sesini çıkaramayan kimse. 4. mecazide yumuşak huylu kimse. /**_ kırın** *L.* şantaj vs. ile bir kimseyi baskı altına alma, pasifleştirmek. /**_ti** *N.* dişilik.
mêhin *rgd.* dişil, kadınımsı.
mêht/ın *Lg. (dımêje, bımêje)* emmek. *bn.* **mêtın.**
mêhvan *N. bn.* **mêvan.**
mêj *rgd. rgp.* geçmiş, eski zaman. * **jı mêj ve** *rgp.* eskiden beri. * **ez jı mêj ve lı ser vê pırtûkê dıxebıtım** *bw.* ben eskidenberi *(çoktandır)* bu kitap üzerinde çalışıyorum.
mêjand/ın *Lg. (dımêjine, bımêjine)* emzir-

mek, meme vermek. * **dan mêjandın** *L.* emzirtmek. *bn.* **mıjandın, mıjin.**
mêjelak *N. ant.* beyin. *bn.* **mêju, mêji.**
mêjer *N. grm. bn.* **zêder.**
mêjik *N. bn.* **kandew.**
mêji *N. ant.* beyin. * **mêjikok** *N.* beyincik. * **gırıfti mêji** *Nh. ant.* hayat ağacı, beyincikte dallanma gösteren ağaç biçimi. * **pırıka mêji** *Nh.* varoli köprüsü. * **pivazoka mêji** *Nh.* soğancık. * **mêjiyê pıştê** *Nh.* omirilik.
mêji/n *Lng. (dımêje, bımêje)* emmek, emerek yemek, süt emmek. * **dıya xwe mêjin** *bw.* annesinden süt emmek.
mêjok *rgd.* 1. emici, emen, sömüren. 2. annesinden başkasını rastgele emen yavru. 3. sömürgeci. /**_eti** *N.* sömürücülük.
mêjû *(u)*[1] *N. ant. bn.* **mêji.**
mêjû [2] *N. S.* 1. tarih. /**_nıvis** *Nh.* tarih yazarı. /**_nas** *Nh.* tarihçi, tarih bilgini. /**_zan** *Nh.* tarih bilgini. 2. çağ. * **mêjûya navin** *bw.* orta çağ. *bn.* **dirok.**
mêkok *N. bn.* **meyan2, sûsık.**
mêkut *N.* çekiç, dibek ağacı, dibek çekici. *bn.* **sersindır.**
mêkutık *N. Bj.* kızıl hastalığı. *ing.* **Scarlatina.** *bn.* **nirkutık.**
mêl *N. A. bn.* **meyil, meyl.**
mêlag *rme.* ispat. /**_ bûn** *L.* ispatlanmak. /**_ kırın** *L.* ispatlamak.
mêlak *N. ant.* akciğer. *bn.* **kezeb, ciger.**
mêlaq *N. bn.* **rebenok.**
mêlede *N.* Newrozda yakılan ateş ve meşale.
mênand/ın *(dımênine, bımênine)* benzemek. *bn.* **minandın.**
mêr 1. *rgd. n.* erkek, cesur, yiğit. 2. *N.* koca, zevc. /**_ani** *N.* erkeklik, cesurluk, yiğitlik. * **bı mêrani** *rgp.* erkekçe, cesurane. * **jı mêrani ketın** *bw.* erkeklikten düşmek. /**_ bûn** *L.* erkek olmak, cesur olmak, mert olmak. /**_ kırın** *L.* kadın için evlenmek, kocaya varmak. /**_kıri** *Nh. rgd.* evli kadın. /**_kuj** *Nh.* kaatil, cani. /**_kuji** *N.* cinayet. *bn.* **xwini.**
mêrac [1] *N.* 1. meydan. 2. vücut, hasıl, vücut bulma, hasıl olma. * **anin mêracê** *bw.* vücuda getirmek, yaratmak, meydana getirmek. * **hatın mêracê** *bw.* meydana gelmek, vücut bulmak.
Mêrac [2] *N. A.* Miraç, Miraç Gecesi. *bn* **Mırac.**
mêras *N. A. bn.* **mirat.**
mêrdezıme *N. bn.* **kaos.**
mêrg *N.* çayır, çimen. /**_elan** *N.* küçük çayırlık. /**_esor** *Nh.* 1. kızıla çalan otları olan çayır. 2. Hakkaride bir yayla. /**_ezar** Nx. çayır parkı.
mêrık *N. n.* adam, erkek. * **mêrık karê xwe zani** *bw.* adam işini bilir. * **mêrık û jınık** *bw.* erkek ve kadın veya karı koca veya masallarda geçen erkek ve kadın çifti. 2. *rgd.* bir adam.
mêrû *N.* böcek, karınca. *bn.* **buxık, mûri, gêrık.**
mêrxas *rgd.* cesur, yiğit. /**_i** *N.* cesurluk, cesaret, yiğitlik.
mêş [1] *N.* sinek. *bn.* **buxık, zêndi.** *zoo.* **Musca.**
mêş [2] *N.* arı. /**_a hıngıvi** *Nh.* bal arısı. *zoo.* **Apis mellifica.**
bn. **heng.**
mêşlok *N.* böcek, böcekgiller. *bn.* **buxık, zêndi.**
mêşeseg *Nh.* karasinek cinsine benzer ekseri köpeklerde bulunan bir sinek, kahverengidir. *zoo.* **Sarcophila.**
mêşesi *N.* küçük cins toy kuşu. *zoo.* **Otis tarda.** *bn.* **mırdan.**
mêşgezo *N. bn.* **sın.**
mêşın [1] *N. S.* koyun. *bn.* **mi, mıh.**
mêşın [2] *N.* işlenmiş deri, meşin. /**_i** *rgd.* deriden, deri malzeme.
mêşi tısetıs *Nh.* çeçe. *zoo.* **1. Glossina morsitans. 2. Glossina palpalis.**
mêşlok *N.* böcek. *bn.* **buxık, zêndi.**
mêşmıj *N.* böcek yiyen nebat, böcekkapan. *bn.* **mêşxur.**
mêşmıri *rgd.* hantal, bıkkın, fiziksel acizlik.
mêşxur *Nh* 1. böcek yiyen, böcekçil. 2. arı kuşu. *zoo.* **Merops apiaster.** 3. böcek yiyen nebat, böcekkapan. *bn.* **şalûl, mêşmıj.**
mêt/ın *Lg. (dımêje, bımêje)* emmek, süt emmek. /**_geh** Nx. sömürge. /**_gehi** *N. rgp.* sömürgesel. /**_geh parêz** *Nh.* sömürgeci. /**_geh parêzi** *N.* sömürgecilik. /**_kar** Nx. *rgd.* sömürgeci, kolonyalist, emici.
mêtingeh *N. zoo.* konakçı.
mêti *rgd.* sömürülen, emilen.
mêtûlke *N. bn.* **rışk.**
mêvan *N. n.* misafir. /**_ bûn** *L.* misafir olmak. /**_dar** Nx. *rgd.* misafirperver, misafir ağırlamasını seven. /**_dari** *N.* misafirliğe gitmek. * **hatın mêvan-**

darıyê *bw.* misafirliğe gelmek. * **çûn mêvandarıyê** *bw.* misafirliğe gitmek. /**– hatın** *L.* misafir gelmesi. /**–i** *N.* misafirlik. /**– kırın** *L.* misafir etmek. /**–perwer** *Nh.* misafir ağırlıyan, misafirperwer. /**–xane** Nx. misafirhane.
mêvok *N.* düğme. *bn.* **bıjkoj.**
mêw *N.* bağ kütüğü, asma, asma ve sarmaşık bitkilerin dallari. /**– avêtın** *bw.* asma dallarının uzaması fiili. * **mêwan xwe avêtın ser çeperan** *bw.* asmalar çitlere tırmanmaya başladılar. * **mêwê rez** *Nh.* bağ kütüğü. * **mêwê zebeş** *Nh.* karpuz bitkisi dalları. * **mêwê kundır** *Nh.* kabak dalı. *bn.* **lem, dalit.**
mêwe *N. P.* meyve. /**–ber** *rgd.* 1. bol meyveli. 2. iyi döl veren. /**–dar** Nx. meyveli, meyve veren. /**–fıroş** *Nh.* manav, meyveci dükkanı. /**–geh** Nx. meyvelik. /**–xur** *N. rgd.* et yemiyen canlılar. * **bê mêwe** *rgd.* meyvesiz, döl vermeyen. * **bı mêwe** *rgd.* meyveli. *bn.* **fêki.**
mêwerd *N. S. bn.* **şûv.**
mêwuj *N. bn.* **mewij.**
mêxık *(mêxek) N.* karanfil. *bot.* **1. Dianthus plumarius.** 2. **Eugenia caryaphyllata.**
mêze *N.* bakma. /**–kar** Nx. seyirci. /**– kırın** *L.* bakmak, seyretmek, gözetlemek. * **lê mêze kırın** *bw.* bir şeye bakmak, seyretmek. * **mêze ke** *bw.* bak!. * **mêze xwe kırın** *bw.* kendine bakmak, sıhatına bakmak.
mêzer *N.* 1. kadın için türban. 2. battaniye. *bn.* **peto, şaşık.**
mêzên 1. *Nne.* denge. 2. *N.* terazi. 3. *N.* küçük heybe. /**– gırtın** *L.* denge sağlamak.
mı pro. ben. gramerde 1. ci şahıs. * **mı kır û mı nekır** *bw.* ben ettim veya etmedim. *bn.* **mın.**
mıamele *N. A.* muamele.
mıayene *N. A.* muayene.
mıbarek *rgd. A rgd.* mübarek.
mıcadele *N. A.* mücadele. /**– kırın** *L.* mücadele etmek. *bn.* **koşan, têkoşin.**
mıcewr *N. bn.* **mıcêwri.**
mıcêwri *N.* ücret karşılığı camilerde hizmet gören kimse. *bn.* **mıçewr.**
mıcêz *N.* iştah, imrenme, istek, arzu, şehvet. /**– kışandın** *L.* iştahı çekmek, arzusu olmak. * **lı mıcêzê xıstın** *bw.* iştahtan kesilmek, bir şeye karşı alerjisi olmak.
mıcıd *rgd.* ciddi, ağırbaşlı.
mıç *N.* kapamak, yummak. * **çavê xwe mıç kırın** *bw.* gözünü yummak.
mıçandın *Lg. (dımıçine, bımıçine)* 1. göz kırpmak. 2. sıkmak, kapatmak *(el yumruğu için). bn.* **guvaştın.**
mıçewr *N.* dini yerlerin hizmetkarı. *bn.* **mıcêwri.**
mıçılge *N.* bahis, bahse girme, iddiaya girişme. *bn.* **şert, toto.**
mıçıqand/ın *Lg. (dımıçıqine. bımıçıqine)* kurutmak, suyunu çekmek.
mıçıqi/n *Lng. (dımıçıqe, bımıçıqe)* kaynak veya pınar suyunun kuruyup kesilmesi.
mıçkuli *N. ant.* göz kapağı. *bn.* **çermıkê çav.**
mıdar *N. bn.* **qerpal.**
mıdare *N. bn.* **dıng.**
mıdas *N.* ayakkabı. *bn.* **sol.**
mıdet *N. A.* müddet, süre. *bn.* **dem.**
mıdûr *N. A.* müdür.
mıeyen *rgd. A.* muayyen.
mıfırdı *N.* korucu, bekçi.
mıflıs *rgd. A.* müflis, iflas eden.
mıfırız *N. bn.* **mıfrız.**
mıfrız *N.* kadın tellalı.
mıft *rgd.* beleş, bedeva. /**–xur** *Nh.* beleşçi, bedavacı.
mıfteh *N. m.* kilit, anahtar.
mıfti *N. A.* müftü.
mıh *N. bn.* **mi.**
mıhand/ın *(dımıhine, bımıhine)* **rûyê dranê wi mıhand û dran leqand** cümlesinde geçen bu kelimeyi tercüme edemedik.
mıhacır *N. A. bn.* **penahınde.**
mıhendız *N. A.* mühendis.
mıhes *N.* kaşağı. /**– kırın** *L.* hayvanları kaşağılamak.
mıhlet *N. A.* mühlet.
mıhrab *N. A.* camide mihrap.
mıhriban *rgd. bn.* **dılovan.**
mıhrican *N.* festival, bayram.
mıhsık *N.* ayağa giyilen mest. *bn.* **mest^2.**
mıhtac *Nne. A.* muhtaç. *bn.* **hewce.**
mıj ^{1} *N. m.* sis. /**– bûn** *L.* sisli olmak. /**–i** *N.* sisli. /**– kırın** *L.* sis yapmak. * **mıj û dûman** *bw.* sisli ve dumanlı.
mıj ^{2} *N. Bj.* pus. * **çav mıj bûn** *bw.* gözlerine pus düşmek.
mıjad *N. bn.* **mıjar.**
mıjand/ın *Lg. (dımıjine, bımıjine)* emzirmek, emzirtmek. *bn.* **mêjandın.**
mıjane *N.* ok, saban oku, mil, şaft mili. *bn.* **baskêş, mejan.**

mıjang *N. ant.* kirpik. *bn.* **bıjang.**
mıjar *(mıjare) Nne.* konu, mevzu. *bn.* **dırge.**
mıjde *N. bn.* **mızgin.**
mıje *Nne. bn.* **çêj, tam.**
mıjgan *N. ant. bn.* **bıjang.**
mıji/n *Lng. (dımıje, bımıje)* emmek. *bn.* **mêtın, mitın.**
mıjmıjand/ın *Lg. (dımıjmıjine, bımıjmıjine)* gözlerini sık sık açıp kapatmak, sık sık göz kırpmak.
mıjmıjok [1] *N.* 1. emzik. 2. dolmamış bal peteği. 3. çocukların emdiği bazı şekerli çiçekler. *bn.* **darmıjok.**
mıjmıjok [2] *N.* yüksük otu. *bot.* **Digitalis purpurea.** *bn.* **mırisok.**
mıjû *N.* bayat ekmek. /**– bûn** *L.* ekmeğin bayatlanması ve tadı bozulması. *bn.* **kıtûk.**
mıjûl *Nne. rgd.* meşgul. /**–ahi** *N.* meşguliyet. /**– bûn** *L.* meşgul olmak. * **pê mıjûl bûn** *bw.* bir şeyle meşgul olmak. /**–geh** Nx. çalışma odası, büro, laboratuvar. /**–i** *N.* meşguliyet. /**– kırın** *L.* meşgul etmek.
mıkare *N. bn.* **mıqar.**
mıkur *N. rgd.* bilinen, tanınan, gayrı meçhul. /**– hatın** *L.* 1. tasvip olunmak, itiraf etmek, kabul etmek. 2. ikna olmak.
Mıkayil *N. A.* Mikail.
mıkıne *N.* toprakta su, azar azar toprağa işleyen suyun etrafında manyetik alan gibi ıslatması hali. * **erdê mıkıne gırtiye** *bw.* toprak ıslanmış.
mıl [1] *N. n. ant.* kol. 2. omuz. 3. *rgp.* yan, taraf, veche. * **bı mılê yeki gırtın** *bw.* birine yardım etmek veya birinin kolundan tutmak. * **jı mılê çepê** *bw.* sol taraftan. * **jı mılê dın** *bw.* diğer taraftan, başka taraftan. * **mıl bı mıl** *bw.* omuz omuza. /**– dan** *L.* omuz vermek, dayanışma göstermek, yardım etmek. * **mıl dane mıl** *bw.* omuz omuza vermek. * **mıl dan hev** *bw.* birbiriyle dayanışma göstermek, yardımlaşmak. /**– şıkandın** *L.* kol kırmak, birini tesirsiz hale getirmek.
Mıl [2] *N.* büyük bir Kürt aşireti. /**–an** *N.* bu aşiret ve mensubu. /**–i** *rgd.* Milan aşiret mensubu veya bu aşirete ait.
mılad *N.* isanın doğum günü ve burdan itibaren takvim başlangıcı. *bn.* **milad.**
mılç *N.* ağızda şapırdatma. /**–e mılç** *B.* şapırdatmak. * **mılçe mılç kırın** *L.* şapırdatmak.
mıle *N. bn.* **mele.**
mıle potık *Nh. bn.* **qırdık, bûka baranê.**
mılet *N. A.* millet. *bn.* **netewe, gel.**
mılêb *N. bn.* **mılêv, melêv.**
mılêqe *N.* bir armut türü.
mılêv *N. bn.* **melêv.**
mılık *N. ant.* hörgüç, deve hörgücü.
mıli [1] *rgd. A.* milli. *bn.* **gelêri.**
mıli [2] *N. Lat. Fr.* milli, bir sayının önüne geldiğinde onu bine bölen deyim.
mıliIitır *N. Fr.* litrenin binde biri. 1/1000.
mılim *N. Fr.* milim, metrenin binde biri. *m.*
mılimetır *N. Fr.* metrenin binde biri. 1/1000. mm.
mılis *N. Fr.* milis, savaşta sivil güç.
mılitan *N. Fr.* militan, devrim savaşçısı.
mılixram *N. Fr.* gramın binde biri.
mılk *N. A.* mülk. * **mal û mılk** *bw.* eşya ve arazi, varidat.
mıl kırın *Lg. (mıl dıke, mıl ke)* 1. omuzlamak, omuzuna almak. 2. omuz vurmak.
mılozım *N. bn.* **kaos.**
mıltaf *rgd. A.* çok halsiz düşmüş, takattan kesilmiş, hasta. /**–i** *N.* takatsızlik, halsizlik. /**–i bûn** *L.* hastalık yorgunu.
mılxe *N. bn.* **qırase.**
mılyaket *N. A.* melek.
mılyar *rgd. Fr.* milyar, 1000 milyon. /**–der** Nx. *rgd.* milyar sahibi.
mılyon *N. Fr.* milyon, bin defa bin rakamı. /**–er** Nx. *rgd.* milyoner, milyon sahibi.
mımkûn *rgd. A.* mümkün.
mımtaz *rgd. A.* mümtaz, seçkin. *bn.* **bıjarte.**
mın pro. *rgd.* ben, benim. * **lı ba mın** *bw.* 1. yanımda. 2. bana göre. * **lı bona mın** *bw.* benim için. * **dora mın** *bw.* etrafım, sıra bende, benim sıram. * **mın gul dani tu avê bıdê** *bw.* ben gül diktim sen sula.
mına *rgd. rgp.* ayrı. /**– bûn** *L.* ayrı düşmek, ayrılmak. /**– kırın** *L.* ayırmak, ayrı düşürmek.
mınafıq *rgd. A.* münafık.
mınal *N.* çocuk. *bn.* **zaro, gede, mındal.**
mınare *N. A.* minare.
mınasıb *rgd. A.* münasip.
mıncele *N. S.* çil, leke, benek. *bn.* **çil3, şanık.**
mındal *N. S. bn.* **zaro, mınal.**
mındar *rgd. A. bn.* **mırdar.**
mıneral *rgd. Fr.* mineral, cansız madde, yer kabuğunda canlılardan başka olan

maddeler.
mınet *N. A.* minnet. /**–dar** *rgd.* minettar. /**–kêş** *bw.* kendisini minnet altında hisseden.
mınêkar *rgd.* Nx. arzulu, istekli. /**– bûn** *L.* arzu etmek, istekli olmak.
mınho *N.* rivayet.
mınibus *N. Lat.* minibüs, küçük otobüs.
mminıuûm *rgd. Lat.* asgari, en alt basamak.
mınmınik *N.* kelebek. *bn.* **pirık.**
mınox *rgd.* sahtekar, hileci.
mınşar *N.* bıçkı. /**– kırın** *L.* bıçkı ile biçmek, hızarlamak. *bn.* **mışar.**
mıntıqe *N. A.* mıntıka. *bn.* **herêm, navçe.**
mınûskûl *N. Grm. Fr.* minisküil, ufak. * **tipên mınûskûl** *bw.* küçük harfler
mıqabıl *rgd. A.* mukabil. *bn.* **dıj, berambber.**
mıqar *N.* ağaç oymak için keski. *bn.* **mekare.**
mıqate bûn *Lg.* *(mıqate dıbe, mıqate be)* dikkat etmek, itine etmek, göz kulak olmak. *bn.* **pûte.**
mıqav *N. S. Bj.* at cinsinde hayvanlara musallat olan bir hastalık, ruam.
mıqayese *N. A.* mukayese, karşılaştırma. *bn.* **danberhev.**
mıqdar *N. A.* miktar, nicelik.
mıqesok *N.* doğan kuşu. *bn.* **baz.**
mıqewa *N. A.* mukavva kağıt.
mıqewr *N.* kuyruğu ince ve uzun olan su kabağı. *bn.* **kundıri avi.**
mıqılk *N.* kulplu tencere.
mıqor *N. bn.* **mıqar.**
mıqlık *N. bn.* **mıqılk.**
mıqnatıs *N. Gr.* mıknatıs. *bn.* **kareba.**
mıqpeç *N.* omuzda duran evcil keklik.
mıqsi *N.* 1. Hiristiyan Kürtlerin Kudüse giden hacısı. 2. *N.* gövdeli, enseli. * **axayê mıqsê wê xıstın lıebsê** *bw.* türkçede "mercimeği fırına atmak" deyiminin karşılığıdır. * **tacir û mıqsi** *bw.* tüccarlar ve Miksiler.
mır [1] *L.* "mirin" fiilinin geçmiş zamanı.
mır [2] *N.* kümes, kümes hayvanı. /**–baxi** *N.* çulluk. *zoo.* **Scolopax rusticola.** /**–işk** *N.* tavuk. *bn.* **mırişk.**
mırac *N. A.* dinde Peygamberin göğe çıktığı gece. *bn.* **mêrac2.**
mırad *N. A.* murat.
mırand/ın *Lg.* *(dımrine, bımrine)* 1. öldürmek. 2. söndürmek.
mıraq *N. A. bn.* **meraq.**
mırar *N. m. rgd.* 1. mundar, kesilmeden ölen hayvan. 2. yenmesi veya dokunması necis olan hayvan. /**– bûn** *L.* mundar olmak. /**–i** *N.* mundarlık. /**– kırın** *L.* mundar etmek.
mırari *N. m.* inci, boncuk. *bn.* **durr.**
mıravke *N.* sütleğen. *bot.* **Euphorbıa.** *bn.* **xwaşil.**
mıravi *N.* 1. çamurcun. *zoo.* **Anas crecca.** **2. çulluk.** *bn.* **mır**[2]**.**
mıraz *N. A. bn.* **mırad.**
mırc *N.* bir buğday türü.
mırcan [1] *N.* mercan, denizlerde yaşıyan kalker iskeletli bir hayvan. /**–ıye** *N.* mercanlar. *zoo.* **Corallidae.**
mırcan [2] *N.* delinmiş inci, mercan. *bn.* **durr.**
mırcangeş *N.* güveyotu. *bot.* **Majorana hortensis.** *bn.* **merze.**
mırçêni *N. B.* ağız şaplatması. /**– kırın** *L.* ağzını şaplatmak, şapur şupur etmek.
mırdan 1. *N.* toy. *zoo.* **Otis tarda.** 2. *rgd.* toy, tüysüz delikanlı.
mırdar *rgd. bn.* **mırar.**
mırde *rgd.* ölü. *bn.* **mıri.**
mırd/ın *Lng.* *(dımıre, bımıre)* ölmek. *bn.* **mırın.**
mıremır *B.* hırlama, horuldama. /**– kırın** *L.* mırıldamak, horuldamak.
mırebax... *bn.* **mırelare.**
mırelare *N.* çulluk. *zoo.* **Scolopax rusticola.** *bn.* **mırbaxi, mır2.**
mırêba *N. bn.* **mırêwa.**
mırêkeb *N. m.* mürekkep.
mırêk *N.* ayna. *bn.* **hili.**
mırês *N.* 1. görkem, haşmet. * **rewşa bê mırês** *bw.* görkemsiz durum. 2. *ant.* yüz, çehre.
mırêwa *N.* yarıcı, ekin yarıcısı. /**–ti** *N.* yarıcılık.
mırêx *N.* en ince saman.
mırık *N.* güve. *zoo.* **Tinea pellionella.** *bn.* bey.
mırın [1] *N.* ölüm.
mır/ın [2] *Lng.* *(dımıre, bımıre)* ölmek. * **mırın gırtın çavê xwe** *bw.* ölümü göze almak. * **mırına şirın** *bw.* tatlı ölüm, eza çekmeden ölmek. * **mırına xwe hatıye** *bw.* eceli gelmek, eceli gelmiş. * **mırın ji dest nakeve** *bw.* ölüm bile ele geçmemek, ölmek isteyipte ölememek. * **mırın mırıne, va çı xırıne** *bw.* ölmek varsa bu

korku neden!.
mırısand/ın *Lg.* *(dımırısine, bımırısine)* bir şeyin veya kimsenin görkemini veya fiyakasını bozmak.
mırısandi *rgd.* görkemi veya fiyakası bozulmuş.
mırısi/n *Lng.* *(dımırıse, bımırıse)* görkemin bozulması.
mırısi *rgd.* görkemsiz, gösterişsiz.
mıri *rgd.* ölü. /**_ rabûn** *L.* ölünün dirilmesi, hortlamak. /**_şo** *N.* ölü yıkayıp kaldıran kimse.
mırid *N. A.* mürit, şeyh veya dedelere bağlı kimse.
mırisok *N.* yüksük otu. *bot.* **Digitalis purpurea.** *bn.* **mıjmıjok.**
mırişk *N.* tavuk. * **mırişka avi** *Nh.* 1. çulluk. *zoo.* **Scolopax rusticola.** 2. su tavuğu, sakarmeke. *zoo.* **Fulica atra** . *bn.* **mırişki zelkaw.** * **mırişka bej** *Nh.* yabani tavuk. *zoo.* **Lyrurus.** * **mırişka bıraştî** *bw.* ızgara tavuk. * **mırişka reş** *Nh.* kara tavuk. *zoo.* **Turdus merula.** /**_ çêrandın** *L.* tavukları yeşillikle yemlemek. * **mırişka çin** *Nh.* devekuşu cinsinden küçük bir kuş. *ing.* **casso wary.** * **mırişka dagırtî** *bw.* dolma tavuk. * **mırişka hebeş** *Nh.* Afrika tavuğu. * **mırişka kelandi** *bw.* kaynatılmış tavuk. * **mırişka kurt** *bw.* kuluçka tavuk. * **mırişka qelandi** *bw.* kavrulmuş tavuk. * **mırişk xwedi kırın** *bw.* tavuk beslemek. * **mırişk i zelkaw** *Nh. S.* 1. sakarmeke, su tavuğu, su yelvesi. *zoo.* **fulica atra** . 2. **su yelvesi.** *zoo.* **Rallus aquaticus** . * **mırişk i beyaban** *Nh.* 1. yaban tavuğu. 2. orman tavuğu.
mırmırık *N.* bir sivrisinek cinsi, üvez.
mırok *rgd.* ölümlü, fani.
mırov *N.* adam, insan. /**_ahi/ati** *N.* insanlık, adamlık. /**_hız** *rgd.* insancıl. /**_xwer** *Nx. rgd.* yamyam. /**_zad** *Nh.* insan, insanoğlu. *bn.* **merıv.**
mırovrevok *rgd.* munzevi, merdımgiriz, mizantrop. tenêperıst, *bn.*
mırqand/ın *Lg.* *(dımırqine, bımırqine)* homurdamak.
mırtêl *N.* döşek. *bn.* **mıtêl.**
mırtıb *N.* 1. çingene. 2. def, davul çalan köçek. *bn.* **qereçi.**
mırtoxe *N.* 1. una yağ karıştırılarak yoğrulduktan sonra özel yemek için hazırlanması, ekseri sabahları çayla içilir. 2. yulaf unu lapası.
mırûç *N.* 1. yüz, surat. 2. figür.
mırûlexur *N.* *bn.* **gêlexur.**
mırûz *rgd.* abus, asık surat. /**_ın** *rgd.* abus, asık suratlı.
mırwa *Nne.* kehanet. /**_yi** *N.* kehanetle ilgili.
mırwet *N. A.* insaf, cömertlik, alicenaplık, mürrivet.
mırxêş *N.* zorla götürme, **cebır.** * **fermani mırxêş** *bw.* ızhar müzekkeresı.
mıs *N.* bakır. /**_ger** Nx. bakırcı. * **mısi sor** *Nh.* kırmızı bakır. * **mısi zer** *Nh.* tunç.
mısab *N.* ayakkabı kalıplarını ayakkabıya sokmakta kullanılan demir bir araç.
mısal *N. A.* misal, örnek. *bn.* **wekok.**
mısafır *N. P.* misafir. *bn.* **mêvan.**
mısas *N.* *bn.* **mesas.**
mısaxe *N.* unun değirmen taşından döküldüğü yer.
mıshef *N. A.* mushaf, küçük kitap.
Mısılman *N. A.* Müslüman, islam.
mısin *N.* ibrik. *bn.* **mesin.**
mısk *N.* 1. misk. 2. misk otu. *bot.* **Mimilus moschatus.** /**_i** *N. rgd.* mis kokulu, misle ilgili. * **mıski romi** *Nh.* sümbülteber. *bot.* **Polianthes tuberosa.**
mıskin *rgd. A.* 1. miskin, tembel, uyuşuk. 2. pis, zayıf huylu.
mıskar *N.* madensuyu kaynağı.
mısl *N. A.* misil.
mısmıt *rgd.* sessiz, sedasız. /**_andın** *L.* sessiz sedasız kalmak.
mısoger *rgd.* muhakkak, kaçınılmaz, garanti. * **ew qeza mısoger bû** *bw.* kaçınılmaz bir kaza idi.
mısqal *N.* bir tartı birimi, miskal.
mısrani *N.* kırbacın ucundaki kayışın bağlandığı delik.
mısre *N. A.* mısra. *bn.* **malık2.**
mıst [1] *N.* avuç içi ve miktarı.
mıst [2] *N.* *anı.* avuç içi, elin içi, el ayası. /**_ dan** *L.* ovalamak, oğuşturmak, elle okşamak. * **mıstek av de xenıqi** *bw.* bir avuç su da boğulmak, yok yere harcanmak. * **pışt mıs dan** *bw.* sırtını okşamak, mecazide birini teşvik etmek. *bn.* **pelandın.**
mıswak *N.* misvak. 1. iran ve Hindistanda yetişen dikensiz bir ağaç. *bot.* **Salvadora persica.** 2. bu ağacın ucu dövülüp diş fırçası gibi kullanılan ucu. *bn.* **sıwak.**
mışag *N.* ayaküstü çalıştırılan gündelik işçi, yevmiyeli işçi. *bn.* **pışkûri, êrxat, pale.**
mışar [1] *N.* büyük testere, hızar. *bn.* **xızag,**

xışt.
mışar [2] *N.* 1. tuzlu suyun durulmaya bırakıldığı havuz. 2. kumaş ve dokumalarda yol çizgisi.
mışar [3] *N.* tarh, tarla bölümleri, evlek. * **mışarê bostana** *Nh.* sebze tarhları. *bn.* **qarıx**.
mışe [1] *rgd.* çok, bol. /**– bûn** *L.* çoğalmak. /**– kırın** *L.* çoğaltmak.
mışe [2] *N.* emek. *bn.* **ked.**
mışefıl *N.* uçurum. *bn.* **zınar.**
mışewş *N.* öğütülmüş mercimek.
mışext *N.* kaçak, firar, mülteci, sürgün. /**– bûn** *L.* sürgün olmak, bir yere sürülmek. /**–geh** *N.* menfa, sürgün yeri. /**– kırın** *L.* sürgün etmek, tahcir etmek. *bn.* **penahınde, revok.**
mışexur *N.* parazit.
mışk *N.* fare, sıçan. *zoo.* **Musculus.** * **mışki kêlge** *Nh.* kır sıçanı, tarla faresi. * **mışki kor** *Nh.* kör fare. *bn.* * **mışki kovi** *Nh.* marmot. /**–o** *rgd. B.* fare gibi her delikten çıkan kimse. **kosnig.**
mışkane *N.* arazi veya tarla veya gayrimenkul karşılığı borç para edinmek, ipotek, rehin. *(hakari bölgesi).*
mışkgırk *N.* bozdoğan. *zoo.* **Falco columbarius aesalon.**
mışkul *rgd. A.* müşkül, zor. /**– bûn** *L.* müşkül olmak. /**– kırın** *L.* müşkülleştirmek, zor duruma sokmak.
mışkuli *N. ant.* kirpik. *bn.* **bıjang.**
mışlaq 1. *N.* aynı hizada olan şeylerin herbiri. 2. *rgd.* müsavi. *bn.* **tax, dûş.**
mışmış *N.* kaysı. *bn.* **şelane, zerdali, qeysi, hirog, arûng.**
mışraq *N.* mihrak, odak.
mışt [1] *L.* 'miştin' fiilinin geçmiş zaman hali.
mışt [2] *rgd.* ağzına kadar dolu. /**– bûn** *L.* ağzına kadar silme dolmak. /**–i** *rgd.* silme dolu. /**– kırın** *L.* ağzına kadar silme doldurmak. *bn.* **lêvıka re.**
mışt [3] *N.* 1. yumruk. *bn.* **kol, gırmık.** 2. muşta.
mıştak *N.* değirmen taşının etrafında biriken unları toplamaya yarayan değnek.
mıştax *(mıştaxe) N.* üzüm harmanı, kurumaya bırakılan üzüm. /**– danin** *L.* üzüm harmanı kurmak. /**– hılanin** *L.* üzüm harmanı kaldırmak.
mıştaxan *N. rgp.* kuru üzüm mevsimi.
mışteli *N.* fidan, fidanlık. *bn.* **fidan.**
mışteri *(mıştêri) N.* müşterii, alıcı. *bn.* **kırıyar, kıridar.**
mışt/ın *Lg. (dımale, bımale)* süpürmek. *bn.* **malıştın, malin.**
mıştık *N. bn.* **havlêk.**
mışti *rgd.* 1. süpürülmüş. 2. dopdolu olmuş, ağzına kadar dolmuş hali. 3. karla kapanmış. *bn.* **tılx.**
mışûr *N.* 1. zahmet. 2. gam. 3. tecrübe. * **mışûr xwarın.** *bw.* zahmet çekmek.
mışwar *N.* durum, alışkanlık.
mışware 1. an, zaman. 2. mesafe. * **mışwareki xurt bezıya** *bw.* uzun zaman koştu.
mıt *N. cox.* ufak tepe, tümsek.
mıtale *N. A.* mütalaa. /**– kırın** *L.* mütalaa etmek, düşünmek.
mıtêl *N.* döşek. *bn.* **mırtêl, derebdan.**
mıtfaq/bak *N. A.* mutfak. *bn.* **metbex.**
mıtık [1] *N. Bj.* bir hastalık.
mıtık [2] *N.* 1. mevzi, siper. *bn.* **senger. 2.** *N. cox.* **çok ufak tepe, höyük.**
mıtran *N.* baş piskopos.
mıtrıb *N. bn.* **mırtıb.**
mıtû *N. bn.* **hogır.**
mıweqet *rgd. A.* muvakkat, geçici.
mıx [1] *N.* çivi. * **mıx kutan** *bw.* çivi çakmak. *bn.* **bızmar.**
mıx [2] *N. ant.* ilik.
mıxab 1. *rgd.* mutsuz, üzüntülü. 2. *N.* esef. * **mıxabe!** *B.* mutsuzdur, esefli. * **mıxabım ko ez nayêm** *bw.* maalesef gelemem. * **pır mıxabım ko tu nehati** *bw.* gelmediğine çok üzüldüm.
mıxabere *N. A.* muhabere, haber alma.
mıxare *N.* mağara. *bn.* **şkeft.**
mıxrık [1] *N.* düşman kişi, rakip, birine düşmanlık besliyen kimse.
mıxrık [2] *Nne. m.* çelişki. /**–i** *rgd.* çelişkili. *bn.* **nakoki.**
mıxtar *N. n.* muhtar. *bn.* **muxtar.**
mıyandaw *N. cox.* delta.
mıyandûgel *rgd.* devletlerarası. *bn.* **navnetewi.**
mıyaw *N. B.* kedi sesi. /**–andın** *L.* miyavlamak. /**– mıyaw** *B. N.* miyav miyav. *bn.* **newkin.**
mız *N.* hak, ücret. * **bê mıze dıhêre** *bw.* hak almadan öğütür. *bn.* **mıze.** *bn.* **mışe2.**
mızand/ın *Lg. (dımızine, bımızine)* yapıştırmak. *bn.* **zelıqandın.**
mızawır *rgd. A.* muzip, bulaşık, üç kağıtçı, takılgan, muzir. /**–i** *N.* muziplik, aksilik. /**–i kırın** *L.* aksilik etmek, muziplik et-

mek.
mızax *N.* değirmende unun taşlar arasında püskürtüldügü yer.
mızd *N.* aşiretlerde hayvani ürünler için alınan vergi.
mıze *N.* ücret, tımar, giriş ücreti, vizite. bn. **mız, mûçe, mışe2.**
mızelq *rgd.* yapışkan. *bn.* **zelqok, zelqonek.**
mızgeft *N. n.* cami, mescit.
mızgin *N.* müjde. /**_ dan** *L.* müjde vermek. /**_ bûn** *L.* müjde olmak. /**_i** *N.* müjdelik, müjde. /**_ kırın** *L.* müjdelemek.
mızıqa *N. Gr.* bir ağız çalgısı, mızıka.
mızmız *rgd.* mırın kırın eden kişi. /**_andın** *L.* mızmız etmek. /**_ kırın** *L.* mırın kırın etmek. /**_ok** *rgd.* mızmız kimse.
mızodık *N. bn.* **çempel.**
mızûr 1 *N.* 1. memur, ücretli işçi. 2. paralı asker. /**_i** *N.* ücret, maaş.
Mızûr 2 *N.* Dêrsimde 40 kaynaktan çıkan bir nehir, Munzur nehri. Rivayete göre Mizûr adından bir çoban kışın hayvanlarını yeşillikte otlatırmış. Bir gün biri bunu görür ve o da kerametinin bozulduğunu düşününce kaçmış ve kaçarken her adımını attığı yerde bir su fışkırmış. 40. cı adımda Mızûr yere batarak kaybolmuş. Bu son kaynaktan daha büyük bir su fışkırıyor ve böylece Çemê Mizûr *(Munzur nehri)* meydana gelmiş.
mi 1 *N.* müzikte bir nota.
mi 2 *N.* koyun. * **mi bırın zozanan** *bw.* koyunları yaylaya götürmek.
miç *N. S. bn.* **kaw.**
mide *N. ant.* mide. *bn.* **zık, asık, hûr.**
Midya *N.* Med, Medler, Med devleti.
mihrab *N. A.* mihrap, camide imamın yeri. *bn.* **mıhrab.**
mihrace *N.* Hint hükümdarlarına ait ünvan.
mijû *N.* bn. **mêjû.**
mika *N. Lat.* alimünyum silikat ile potasyumdan oluşmuş bir mineral.
mikrob *N. Gr.* mikrop. /**_ bıyoloji** *Nh.* mikroplarla uğraşan bilim dalı.
mikrofon *N. Gr.* mikrofon. *bn.* **dengweş.**
mikron *N. Fr.* mikron.
mikroskob *N. Gr.* gözle görülmiyen şeyleri büyüterek gösteren bir optik alet, mikroskop. *bn.* **hûrbin.**
mil 1 *N. ing.* bir uzunluk ölçüsü. * **mila reşıyê** *Nh.* kara mili. 1609,35 metre. * **mila deryayi** *Nh.* deniz mili. 1852 metredir.
mil 2 *N.* alet ve makina mili, dingil. bn. **şaft.**
Milad *N. A.* Isanın doğum günü, milat. /**_i** *rgd.* miladi
milım *N. bn.* **mılim.**
milyon *rgd. bn.* **mılyon.**
milyar *rgd. bn.* **mılyar.**
mimar 1 *N. A.* mimar, yüksek inşaat mühendisi.
mimar 2 *N. Bj.* 1. parmaklarda olan bir hastalık. 2. çıbandan büyük yara.
mimber *N. A.* mimber.
mimosa *N. bn.* **gıyaşermin.**
mina *rgp.* gibi, benzer, öyle. * **mina ko** *bw.* öyle ki, şöyle ki. * **mina hev** *bw.* benzer, aynı. * **mina hev bûn** *bw.* birbirinin aynısı olmak. * **herdu ji mina hev ın** *bw.* ikiside birbirinin aynısı.
minand/ın *Lg.* *(dıminine, bıminine)* benzemek, benzetmek. * **ew minandıya bavê xwe ye** *bw.* o babasına çekmiş veya benziyor.
minak *rgp.* örnek, misal. *bn.* **wek, wekok, hevta.**
minaki *rgp.* 1. örneğin, mesela. 2. görünüş. * **dı minaki de minakıya hev ın** *bw.* görünüşte benzerlik vardır.
minder *N.* minder, palas.
mine 1 *N.* emaye, diş kaplaması. /**_kar** Nx. emayeci. /**_kari** Nx. mineleme işi, emaye işi
mine 2 *N.* mine çiçeği. *bot.* **Verbena.**
mineq *N.* ihtiyat kuvvet. *bn.* **bergiri mıli.**
minminik *N. bn.* **mınmınik.**
minqale *N. A.* minkale.
minyatûr *N. Fr.* minyatür.
miqero *N.* anefil.
mir 1 *N.* aşık oyununda aşığın yan çukur tarafı.
mir 2 *N.* emir, prens. /**_ani** *N.* 1. emirlik idaresi. 2. Kürt folklorunda bir halay çeşidi. * **mirê Bohtan** *bw.* Bohtan emiri. Burada Bedirhanlar kastediliyor. /**_kur** *Nh.* prens, emir oğlu. /**_nışin** *Nh.* prenslik, emaret, emirlik. /**_za/zade** Nx. 1. prens, emir oğlu. 2. bay, sayın. mektup zarfları veya mektup başlıkları için bu 'mirza' kelimesi kullanılır. * **mırza Lezgin** *bw.* bay/sayın *B.* Lezgin. gibi.
mirac *N. A.* mirac. *bn.* **mırac, mêrac.**
miran 1 *N.* Bohtanda bir Kürt aşireti.
miran 2 *N.* 23 Eylül 22 Ekim terazi burcu.

mirat *N.A.* miras. /**–i** *N.* miraslık. /**– xwer** *Nh.* mirasçı, miras yedi.
mirav *N.* sulak arazilerde ortaklaşa su kullanan kimselerin su tevziatı ile görevli kimse.
miraz *N.* Z. maya, hamur mayası.
mirçık *N. bn.* **çûçık.**
Miregan *N.* Kürtlerde 3 Ekimde başlıyan gül festivali.
mirek *N. bn.* **mir2.**
miri *rgd.* demirbaş, resmi. /**–ti** *rgd.* resmen.
mirkut *N.* tokmak, varyoz. *bn.* **mêkut.**
miro *N.* aşık oyununda bir oyun adı.
mis *N. bn.* **mıs.**
misqal *N. A.* birbuçuk dirhemlik ağırlık ölçüsü.
misal *N.A. bn.* **minak, wekok.**
mistanık *N. Bj.* tende kelliğe benzer cilt bozukluğu, ekseri ellerde ve yüzde çıkar.
mistik *rgd. N. Fr.* batıni, tasavvufa ait, gizemli, gizemci, esrarlı.
mistisizm *N.* tasavvuf, gizemcilik.
misyoner *N. Fr.* Hiristiyan din yayımcısı.
mişkat *N.* gemici feneri. *bn.* **fanûs.**
mişkatê hemel *Nh.* 21 mart 20 nisan koç burcu.
mit *N. Gr.* tarih öncesine dayanan efsane. /**–oloji** *N.* efsane ile uğraşan bilim.
miting *N. ing.* gösteri toplantısı. *bn.* **xwepêşandan.**
mitro *N. bn.* **metre.**
miwan *N. bn.* **mêvan.**
miwegenan *N.* 21 temmuz 20 ağustos aslan burcu.
miwek *rgd.* sarkık.
mixfer *N.* mihfer. *bn.* **kolos.**
Miyaferqin *N.* Silvan kazasının bir adı.
miyob *N. Gr. Bj.* uzağı göremiyen göz hastalığı. miyop.
miz *N. m.* idrar, sidik. /**–awer** *N. Bj.* idrar artması hastalığı. /**–dank** Nx. *ant.* sidik torbası. *bn.* **mizi.** /**–el** *rgd. Bj.* sık sık altına işeyen, gece yatağını ıslatan. tıpta **polyuria.** /**– gırti** *N. Bj.* idrar tıkanıklığı. /**–i** *N. ant.* idrar torbası. *bn.* **mizdank.** /**– kırın** *L.* işemek. /**–ok** *rgd.* sık sık altını ıslatan. *bn.* **kelemiz.** * **xwe de miz kırın** *bw.* donuna işemek. * **dı cılê de miz kırın** *bw.* yatağa işemek.
mizand/ın *Lg. (dımizine, bımizine)* işetmek, çocuğu vs. yi küçük su dökmesini temin etmek.
mizantrop *rgd. Fr.* mirovrevok, munzewi, merdımgıriz, mizantrop.
mizi *N. ant.* siyek, sidik torbasından dışarıya uzanan sidik yolu.
mizin *N.* işeme. 2. idrarlı, idrarla ilgili.
mizt/ın *Lng. (dımize, bımize)* işemek, idrar dökmek, küçük abdest bozmak. *bn.* **miz kırın.**
mobılye *N. m. it.* mobilya.
moçe *N.* dişi katır.
moçık *N.* 1. Kürtlerde bir ölçü birimi. 2. *N. ant. bn.* **boçık.**
mode *N. it.* moda.
modern *rgd.* modern, yeni. *bn.* **nûjen.**
modıl *N. ing.* roket kapsülü.
modıne *N.* 1. boru ağzı. 2. sigara ağızlığı ucu. 3. çap, mıyar. 4. modül, ay modülü kapsülü.
mokasin *N. Fr.* mokasen.
mol *N. bn.* **hewş.**
mole [1] *N. it.* mola. *bn.* **rawest, navbır.**
mole [2] *N.* sıva, sıva maddesi. /**– kırın** *L.* sıvamak.
molekûl *N. Gr.* maddenin nitcliğinde olup birlikte maddeyi oluşturan en ufak bölüm.
moleq *rgd.* 1. anlamsız, saçma, boş şey. 2. bön, hayranlıkla bakan.
momıx *N.* erik. *bot.* **Prunus insitita.** * **momıxa kesk** *Nh.* can eriği. genellikle yeşilken yenir. 2. **momıxa reş** *Nh.* mürdüm eriği.
mon *rgd.* asık suratlı. *bn.* **mırûz.**
monarşi *N. Gr.* siyasette krallık. *bn.* **şahyeti.**
monopol *N.* tekel.
monoton *rgd. Gr.* hep aynı şekil, yeknesak, monoton.
monoxam *rgd. N. Fr. Gr.* tek evli. /**–i** *N.* tek evlilik.
montaj *N. Fr.* montaj, bir aletin parçalarını birbirine takmak.
monte *N.* montaj yapma işi. /**– kırın** *L.* monte yapmak.
mor [1] *rgd.* kırmızı-mavi karışımı renk. *bn.* **benefşi.**
mor [2] *N.* mühür, damga. /**– kırın** *L.* mühürlemek.
moral *N. Fr.* moral, ruhi durum. * **moral xweş bûn** *bw.* moralı düzelmek. * **moral xıra[illegible]** *[illegible]v.* moralı bozulmak.
mor[illegible] *[illegible].* duman, kalın sis.
mor[illegible] *N.* 1. metalde paslanma, aşınma,

çürüme. 2. buğday kurdu. *Lat.* **Calandra granaria.**
mord *N.* mersin ağacı. *bot.* **Myrtus communis.** *bn.* **mûtık.**
morfin *N. Gr.* afyondan çıkan uyuşturucu bir madde.
morfo *N. Gr.* şekil, biçim. /**_loji** Nx. şekil bilim.
morg *N. Fr.* incelenmesi icap eden ölülerin konduğu ve incelendiği yer, morg.
mori ¹ *N.* boncuk, incik. * **mori û mırcan** *bw.* incik ve boncuk.
mori ² *N.* karınca. /**_stan** Nx. karınca yuvası, karıncaların bol olduğu yer. *bn.* **gêle, mûril.**
mors *N. ing.* nokta ve çizgilerden oluşan ve ekseri telsizlerde maniple ile yazılan bir yazı türü.
morsele *N.* saban, araba veya toplarda ok demiri veya ağacı. *bn.* **tir.**
mostık *N.* emzik.
mostre 1. *rgd.* acayip, soytarı, garip, garabet. 2. *N.* soytarı.
moşek *N. bn.* **sarox.**
moşen ¹ *N.* döven. *bn.* **gam.**
moşen ² *N.* makina, lokomotif. /**_gêr** Nx. makinist.
moteke *N. bn.* **kaos.**
motêl *N. Fr.* motel, küçük otel.
motık *N.* folluk. *bn.* **pûn, pûnık.**
moti *N. bn.* **dıms, aqıt.**
motif *N. Fr.* motif.
motor *N. Fr.* enerjiyi harakete çeviren alet, motor.
motosiklet *N. Fr.* motorlu bisiklet, motorsiklet.
mototrên *Nh. Fr.* motorlu tren.
movık *N. ant.* 1. omur. 2. eklem, eklem yerleri, mafsal. 3. kamış, bambu vs. bitkilerde boğum. * **movıkên pıştê** *Nh.* sırt omurları, omurga. * **movık movık** *L.* boğum boğum. /**_ vekırın** *bw.* boğum açmak. /**_stû** *Nh.* boyun kemikleri. *bn.* **geh.**
mox ¹ *N. ant.* ilik. *bn.* **mêji.**
mox ² *rgd.* iriyarı, kocaman. *bn.* **qırase.**
moxıl *N.* elek. *bn.* **bêjıng.**
moz ¹ *N.* büvelek. *zoo.* **Hypoderma bovis.** /**_ kırın** *L.* 1. öküz vs. hayvanlara büvelek sokunca panik içinde kaçmaları. 2. argoda sıvışan kimseler için de söylenir.
moz ² *N. bn.* **moze.**
mozaik *N. Gr.* türlü renklerden taşlardan oluşan resim veya süs.
moze ¹ *N.* kabuk kanatlı böcekler. * **mozeyê keran** *Nh.* eşek arısı. * **mozê rıxê** *Nh.* mayıs böceği. *bn.* **gogerin.**
moze ² *N.* sert kanatlılardan iri böcekler. /**_beş** *Nh.* kırmızı renkte alnı beyaz arıdan büyük çok iğneli ve oldukça zehirli bir böcek. *zoo.* **vespa crabo.** /**_ga** *Nh.* uzun iğneli ve çift sürerken öküzlere musallat olup sokan ve kaçmalarına sebep olan arı, büvelek. *bn.* **moz¹.** /**_ qırtık** *Nh.* altın renkli ve bir az sarıya çalar arı. *zoo.* **vespa.** *bn.* **pizang.** /**_reş** *Nh. bn.* **gulal.**
moze ³ *N. bn.* **moz, buxık, mêş.**
mozık *N.* iki yaşında sığır, genç dana.
mozrik *N.* ateşten veya bacadan uçuşan kıvılcımlar. *bn.* **çırisk, çırûsk.**
muayene *N. A. bn.* **mıayene.**
mubah *rgd. A.* dinde mubah.
mubarek *N. rgd. A. bn.* **mıbarek.**
mucadele *N. A. bn.* **têkoşin, mıcadele.**
mucahid *N. A.* din uğrunda savaşan, mücahit. *bn.* **têkoşer.**
mucewher *N. A.* mücevher. *bn.* **gewher, xışır.**
mucrim *N. rgd. A.* mücrim, kriminal, kaatil, suçlu.
mudafa *N. A. bn.* **parastın.**
mudaxele *N. A.* müdahale.
mudet *N. A.* müddet. *bn.* **dem, qas.**
mudıl *N. rgd.* insanı yanlış yola sevk eden kimse.
muebed *rgd.* müebbet, ölünciye kadar.
muezzın *N. A.* müezzin, ezan okuyan.
mufetış *N. A.* müfettiş, teftiş eden. *bn.* **serperışt.**
muflon *N.* yabani dağ koyunu. *zoo.* **Ovis musimon.**
mufreze *N. A.* müfreze, bir askeri kol. *bn.* **cırd.**
mufti *N. A. bn.* **mıfti.**
mug *N.* Mecusi ruhanisi. /**_bed** *Nh.* Mecusi yüksek ruhanisi.
mugır *Nne. bn.* **mukır.**
muhafız *N. A.* koruyucu. *bn.* **parêzger.**
muharrem *N. A.* ay takviminde ilk ayın adı.
muhefeze *A.* muhafaza. /**_ kırın** *L.* muhafaza etmek. /**_kar** *rgd.* muhafazakar, tutucu. *bn.* **kevneperıst.**
muhendıs *N. A. bn.* **mıhendız.**
muhır *N.* mühür. *bn.* **mor2.**
muhim *rgd. A. bn.* **gırıng.**
mujde *N. bn.* **mızgin.**

mukafat *N.A.* mükafat. *bn.* **şabaş, dıyari.**
mukır *Nne.* itiraf. **/– hatın** *N.* itiraf etmek.
multeci *N.A.bn.* **penahında.**
mulxut *N.* 1. mahlukat, yaratık, ırk, nesil. 2. *rgd.* mülhit, tanrısız veya doğru yoldan çıkmış kimse.
mumesıl *N.A.bn.* **nwêner, nıwêner.**
muneqaşe *N.A.* münakaşa. *bn.* **gengeşi.**
munasebet *N.A.* münasebet. *bn.* **peywendi.**
munasıb *rgd.A.bn.* **mınasıb.**
munecım *N.A.* münecim. *bn.* **xêvzank.**
Munkir *N.A.* mezara gelen iki sorgu meleklerinden biri.
muracaat *N.A.* müracaat.
murdad *N.P.* temmuz, ağustos.
muretebat *N. A.* müretebat, personelin tümü.
murêkeb *N.A.* mürekkep.
murid *N.A.* mürit. *bn.* **mırid.**
murşid *N.A.* yol gösteren. *bn.* **rêber.**
murx *N.* 1. nağme. 2. *N.* kuş. 3. bazı şivelerde serçe ve bazı şivelerde ise akbaba için denir.
musade *N.A.* müsaade. *bn.* **destûr, rêdan.**
musabaqe *N.A.* müsabaka.
musaid *rgd.A.* müsait.
musawi *N.A.* 1. bilhassa alevi Kürtlerde iki arkadaş arasında tutulan kan kardeşliği. 2. *rgd.* eşit. *bn.* **wekhevi.**
musext *rgd.bn.* **kavıl, wêran.**
musibet *N.A.* musibet. *bn.* **karesat.**
Musulman *N.A.bn.* **Mısılman.**
musrif *rgd.A.* çok israf eden, savurgan, israfçı.
musteheq *N.A.* müstahak, hak eden.
muşkile [1] *N.A.* müşkile, zorluk. *bn.* **tengavi.**
muşkile [2] *N.* müşkile, güzün yetişen iri taneli bir üzüm cinsi.
muşteri *N.A.* müşteri. *bn.* **kırıyar.**
muşademe *N.A.* körük, ateş körüğü. *bn.* **pıfık.**
mutahit *N.A.* müteahit.
muteber *rgd.A.* muteber.
muthiş *rgd.A.* müthiş. *bn.* **tırsehêz.**
mutırbe *N.A.bn.* **lûl.**
mutırfe *N.A.* güzelliği ile tanınan kadın veya kız, salon kadını.
mutleqe *N.A.* mutlaka. *bn.* **mısoger.**
mux *N.* bir iki tel bıyıkları olan bir tatlısu balığı.
muxabın *N.bn.* **mıxab.**
muxalefet *N.A.* muhalefet.
muxalif *rgd.A.* muhalif.
muxbeçe *N.* saki.
muxbir *N.A.* muhpir, ihbarcı.
muxlıs *N.A.rgd.* saf, muhlis.
muxtar *N.P.* 1. muhtar. *bn.* **ketxûda.** 2. *rgd.* özerk. **bn. hukmi zati.**
muxur *N.* 1. ökse. 2. ökse otu. *bot.* **Viscum album.**
muzakere *N.A.* müzakere, tartışma. *bn.* **gengeşi**
muzawır *rgd.A.bn.* **mızawır.**
muze *N.Gr.* müze.
muzik *N. Gr.* müzik. **/–al** *rgd.* müzikal, müzik, müzikle ilgili. **/– kutan** *L.* müzik çalmak. *bn.* **mûsiqi.**
muzisıyen *N. Gr.* müzisyen. *bn.* **hunermend.**
mû *N.n.* kıl. * **mû jı mara vekırın** *bw.* yılandan tüy koparmak yanı eti tırnaktan ayırmak anlamında atasözü. **/– rêstın** *L.* kıl işlemek, kıl iğmek. **/–yi** *rgd.* kıldan, kıla ait. **/–zer** *rgd.* çil sarışın.
mûcize *N.A.* mucize. **/–wi** *rgd.* mucize olarak.
mûç *N.rgd.* dikme, dikilme, hayvanın kulak kabartması, ürkünce kulak kabartma. **/– kırın** *L.* kulak kabartmak, kulak dikmek. * **guhên mûç kıri** dikilmiş kulaklar. *bn.* **vit bûn.**
mûçe [1] *N.* maaş, ücret. **/–dêr** . maaş veren. **/–gır.** maaş alan. **/–xor** Nx. ücretli, maaşlı. *bn.* **mıze.**
mûçe [2] *N.* atın ayağına takılan bukağı.
mûçık *N.* 1. litre. *bn.* **litır.** 2. *N.bn.* **mûçıng.**
mûçıng *N.* cımbız, pens. *bn.* **mûkêş.**
mûçırk *N.* sinir kasılması, birden gelip geçen heyecan veya gayret, soğuk, korku vs. den tüylerin kabarması.
mûd *N.* kin. **/–i** *rgd.* kinci, kıskanç, içten pazarlıklı.
mûdeh *rgd.* kahraman, pehlivan.
mûfık *N.ant.bn.* **movık.**
mûfırk 1. *N.* kıl payı, düşme noktası, kaya veya yüksek yerlerin düşme noktası, ip, halat vs. nin kopmak üzere olan son teline gelmesi. 2. ölü nokta. Pistonların en alt veya en üst hareket noktası. 3. sırtta koluç. * **lı ser mûfırkê man** *bw.* bir tel üzerine kalmak. * **mûfırka çıyê** *bw.* kayalarda düşme noktası, en uç kısmı. * **mûfırkê pıştê** *bw.* sırtta koluç. *bn.* **hence.**

mûjank *N. ant.* kirpik. *bn.* **bıjang.**
mûjelank *N. ant.* kaş. *bn.* **bırû.**
mûkêş *N. bn.* **mûçıng.**
mûkri [1] *N. A.* Kur'anı okuyan veya öğreten kimse.
Mûkri [2] *N.* 1. Iran Kürdistanınında bir şehir ve bölge. 2. Bu bölgede konuşulan lehçenin adı. /**..yani** *rgd.* bu bölgeye ait, veya bu bölge halkından.
mûle *N.* çamur. /**.. bûn** *L.* çamur olmak. /**.. kırın** *L.* çamur yapmak. *bn.* **heri, lewe.**
mûm *N.* 1. mum, balmumu. 2. ışık ölçü birimi. 3. davetiye. /**..at** *N.* elektrikte ölçü birimi. /**..dank** Nx. mumluk, şamdan. /**.. kırın** *L.* mumlamak. /**.. şandın** *L.* birine -düğün vs. için- davetiye göndermek.
mûmar *N.* 1. tenya, bağırsak şeridi. *zoo.* **Ancylostomiasis.** 2. bir çeşit parmak hastalığı, dolama.
mûmi 1. *N.* erkek sarığı ve bir çeşit sarık bağlama tarzı. 2. mumya. 3. *rgd.* mumlu, mumdan, mum ile ilgili. *bn.* **mûm.**
mûmya *N.* mumya. *bn.* **mumi.**
mûnand/ın *Lg. (dımûnine, bımûnine)* ip, halat, şerit, saç gibi şeylerin bükülerek örülmesi fiili. *bn.* **honandın.**
mûnışt/ın *Lg. (dımûnışe, bımûnışe)* örmek. * **kezıyê keçıkê mûnıştî ye** *bw.* kızın kakülleri örülüdür. *bn.* **mûnin.**
mûni/n *Lg. (dımûne, bımûne)* örmek, örgü örmek.
mûnzır *N. bn.* **mızûr.**
mûr [1] *N. bn.* **gonc.**
mûr [2] *rgd.* asık suratlı. * **xwe mûr kırın** *bw.* suratını asmak, yüzünü buruşturmak.
mûrege *N. ant. bn.* **maripışt.**
mûri [1] *N. bn.* **mori2, gêle.**
mûri [2] *N.* boncuk. *bn.* **mori1.**
mûremûr *N. B.* böğür böğür bağırma. /**.. kırın** *L.* böğürerek bağırmak. *bn.* **borebor.**
mûri/n *Lng. (dımûre, bımûre)* böğürmek, öğürmek. * **mûrina ga** *bw.* öküzün böğürmesi. * **mûrin lê ketın** *bw. (aniden)* böğürmek.
mûshaf *N. A. bn.* **mıshef.**
mûsiqi *N. m.* müzik. /**..zan** Nx. müzisyen. /**..şinas** *Nh.* müzik sever. *bn.* **muzik.**
mûson *N. Fr.* her altı ayda bir yön değiştiren sıcak ülke rüzgarları.
mûstranik *N. bn.* **gêle.**
mûş *N.* **1. ılk ekılen arazı. 2. kuzey Kürdıstanda bır şehır.**
mûşembe *N. A.* muşamba.
mûşademe *N. A.* körük. *bn.* **pıfık.**
mûşek *N.* davetsiz misafir.
mûtaw *N.* kıldan halat. *bn.* **weris.**
mûte *N.* ibikli çit kuşu, çalı kuşu. *zoo.* **Regulus regulus.**
mûteber *rgd. A.* muteber.
mûtık *N.* mersin bitkisi. *bot.* **Myrtus communıs.** *bn.* **mord.**
mûxıl *N. bn.* **moxıl.**
mû/yin *Lg. (dımûne, bımûne)* örmek. *bn.* **mûnin, mûnandın.**
mûz *N. muz.*
mûzık *N. bn.* muzik.

N

N. Kürtçe alfabenin 17. ci harfidir. Sessiz olup dil ucu yardımıyla dilin ön kısmından çıkar. sesli harfle biten fiillerin sonuna gelince mastar eki yapar. mesela: **çûn, bûn, cûn, lıvin** gibi.

na [1] *N. rgp.* hayır, evetin tersi karşıtı.

na [2] *dç.* olumsuzluk önekidir, kelimelerin önüne veya önek almış kelimelerde önekten sonra gelerek olumsuzluk yapar. Mesela: **naçım, naxwım, venakını, çênakım** gibi.

na [3] *dç.* bazı Kürtçe şivelerinde veya aid olduğu kelimelere göre 'ne' halini alarak olumsuzluk yaratır. Mesela: **nexweş, nemerd, nerast** gibi.

nabe *rgd.* olmaz.

naçar *rgd.* fakir, çaresiz. /**–i** *N.* fakirlik, çaresizlik. *bn.* **neçar.**

nadan 1. *rgd.* hasis. 2. cimri. 3. pişmanlık.

nadır *rgd. A.* nadir, az bulunur.

nafe *N.* misk. *bn.* **mısk.**

nag *N. rgd.* dişi deve. *bn.* **lok.**

nahezi *N. bn.* **nehezi.**

Nahê *N.* 1. Venüs yıldızı. *bn.* **nahıd.** 2. kız ismi.

Nahıd *N.* Venüs yıldızı.

nahıye *N. A.* 1. bucak, kazadan küçük idari bölge. 2. bölge.

nahtor *N. bn.* **nator.**

nail *rgd. A.* nail. /**– bûn** *L.* nail olmak, ermek.

nak *x.* sonektir. malikiyet yükler. Mesela: **xemnak** = üzüntülü. **xeternak** = tehlikeli gibi.

naka *rgp. S.* şimdi. *bn.* **nıha.**

nakoki *N.* çelişki, tenakuz. /**– bûn** *L.* çelişkili olmak. /**– kırın** *L.* çelişki yaratmak.

nal [1] *N.* at nalı. /**– bend** *Nx.* nalcı. /**– bendi** *Nx.* nalcılık mesleği. /**– çe** *N.* nalça. /**– kırın** *L.* nallamak.

nal [2] *N.* dere. *bn.* **newal.**

naland/ın *Lg.* *(dınaline, bınaline)* inletmek.

nalbûr *N.* hırdavatçı.

nalcax *N.* nalcak. *bn.* **kulbe.**

nalbeniş *N.* işlemeli yastık.

nalebar *rgd.* aykırı, bağdaşmaz.

nalet *N. bn.* **lanet.**

nalenal *N. B.* inleme, inilti, inim inim. /**– kırın** *L.* inim inim inlemek, acıyla inlemek.

nalık *N.* takunya. *bn.* **pêdark.**

nali/n *Lng.* *(dınale, bınale)* inlemek. * **nalina dıl** *bw.* gönül acısı.

nam *N. Z.* ad, isim. /**– dar** *rgd.* meşhur.

name [1] *N.* mektup, pusula kağıdı. /**–dor** *Nx. m.* genelge. /**– nıvisi** *Nx.* mektuplaşma, yazışma. * **name nıvisin** *bw.* mektup yazmak.

name [2] *N.* sonektir. belge, kağıt anlamı getirir. Mesela: salname = sene kağıdı gibi ki Kürtçeye takvim olarak geçmiş.

namerd *rgd.* mert olmayan, kalleş. /**–i** *N.* kalleşlik, namertlik.

namilke *N.* broşür.

namûs *Nne. A.* namus.

namzed *N.* aday. *bn.* **berendam.**

nan *N. n.* 1. ekmek. 2. yemek, aş. 3. gıda, yiyecek. 4. mec. rızk. /**– dan** *bw.* 1. ekmek vermek, hanedanlık yapmak. 2. rızk vermek. /**–dar** *Nx.* misafir sever, cömert. /**– doz** *Nx.* yaltakçı, başkasından otlanan. *bn.* **kurtêle.** /**–ê çûk** *Nh. bn.* **nançûçık.** /**–ê dezi** *Nh.* küflenmiş ekmek. *bn.* **kıtût, kıtûk.** /**–ê fetır** *Nh.* mayasız ekmek, peksimet. /**–ê genımi** *N.* buğday ekmeği. * **nanê xwe genımi kırın** *bw.* başkasına yaranmaya çalışan, yağcılık eden/**–ê helitê** *Nh.* cevizli ekmek. /**–ê hevirtırş** *N.* mayalı ekmek. /**–ê hêjira** *Nh.* incir ezmesinden ekmek. /**–ê hılati** *bw.* mayalı ekmek. /**–ê hıngıvi** *Nh.* bal peteği. * **nanê isa dıxwe, sılavan lı mûsa dıke** *bw.* isanın ekmeğini yer, selamını Musaya verir. /**–ê lewaşe** *Nh.* yuvarlak ekmek. /**–ê mêşa** *Nh.* bal peteği. *bn.* **çiç.** /**–ê mewija** *Nh.* kuru üzüm karıştırılmış ekmek. /**–ê mêzınê** *Nh.* mayalı kalın ekmek. /**–ê pati** *bw.* 1. pişmiş ekmek. 2. mecazi anlamda 'ekmek gibi adam' deyimi yerine kullanılır. * **bı tenê mêvanê nanê pati ye** *bw.* sadece hazır yemeğe konmak için misafir oluyor. /**–ê sêlê** *Nh.* sac ekmeği. /**–ê şıleki** *Nh.* kaygana, üzerine pekmez, şe-

ker bal vs. sürülüp yenen yumurtalı ekmek, tava gözlemesi. /**_ê şkeva** *Nh.* yufka ekmek. /**_ê tenûrê** *Nh.* tandır ekmeği. /**_ê xılt** *bw.* içinde arpa, darı vs. de bulunan buğday ekmeği. * **nanê xwe deranîn/derxıstın** *bw.* hayatını *(ekmeğini)* kazanmak. * **nanê xwe bê xwê bûn** *bw.* aşında tuz olmamak, iyiliği para etmemek. * **nanê xwe jı kevır deranîn** *bw.* ekmeğini taştan çıkarmak. /**_gır** *Nh.* verimli toprak. /**_kor** *Nh.* nankör. * **nan bıde nanpêja** *bw.* Sezarın hakkını Sezara veya altını sarrafa ver karşılığı atasözü. * **bıde nanê xwe berde canê xwe** *bw.* ekmek ver düşman kazan veya yılanı koynunda beslemek anlamında atasözü. * **jı nanî bûn** *bw.* ekmeğinden olmak. * **nan lê heram be!** ekmek ona haram olsun. /**_ lêxıstın** *L.* 1. ekmek pişirmek. 2. nankörlüğe karşı ekmeğin gözüne durması anlamında deyim /**_o** *rgd.* argoda beceriksiz kimse, aylak, şapşal. /**_pêj** *Nx.* 1. ekmek pişiren, ekmekçi. 2. fırıncı. /**_ û av** *bw.* 1. ekmekte tuzu olmak. 2. ekmeği su ile yemeye razı olma. * **dıxwım nan û avê, mın mıneta kesî navê** *bw.* ekmeğimi su ile içerim de kimseye minnet etmem. * **ya nanê te genım, ya zarê te genım** *bw.* ya malın olacak ya dilin. /**_û xwê** *bw.* 1. ekmekte tuz, mecazi anlamda sözünün geçerli olması. 2. mec. hatır. * **dı navbeyna me de nan û xwê heye** *bw.* aramızda tuz ekmek hatırı var. /**_zıkî** *bw.* karın tokluğuna. * **ew bı nanzıkî dıxebıte** *bw.* o karın tokluğuna çalışıyor.

nançûçık *Nh.* ebegümeci. *bot.* **Malva sylvestris.** *bn.* **tolık.**

nane *N.* nane. *bn.* **pûjan.**

nanê şıvin *Nh.* ökse otu. *bot.* **Viscum album.**

naperıst *rgd.* nihilist. /**_i** *N.* nihilizm.

naperûşk *N. ant.* tırnak, pençe. * **naperûşk lê dan** *bw.* tırmalamak, pençe atmak.

napesın *N.* fasik, günahkar.

naqawt *N. ing.* boksta darbe alanın 10 saniyeden fazla yerde kalarak yenik sayılması.

naqe *N. bn.* **noqe.**

naqlıye *N. A.* nakliye, transport.

naqos *N.* çan, zil, çıngırak. * **naqosa dêrê** *bw.* kilise çanı.

nar *N. bn.* **hınar.**

nard/ın *Lg (dıhınêre, bıhınêre) bn.* **şandın.**

nardîn *N.* hasır otu. *bot.* **Nardus stricta.**

nare *B. A.* nara, bağrışma. *bn.* **helan.**

narewan *N.* kayın ağacı. *bot.* **Fagus sylvatica.** /**_i** *N.* kayın ağacı türü, akgürgen. *bot.* **Fagaceae.**

nargil *N.* hint cevizi. *bot.* **Cocos nucifera.** *bn.* **gûza hındê, kokos.**

narınc *N.* portakalgiller. /**_i** *rgd.* portakal rengi. /**_ ıye** *N.* portakalgiller. *bot.* **Citrus aurantium.**

narıncok *N.* el bombası.

narin *rgd.* narin, ince, zarif.

narkotik *N. Gr.* uyuşturucu madde.

narkoz *N. Gr.* hastaların ilaçla bayıltılması.

narsisizm *N. Fr.* özseverlik.

nas *N. rgd. A.* tanıdık, tanıma. /**_ bûn** *L.* tanınmak. /**_i** *N.* tanınma, dostluk. /**_ kırın** *L.* tanımak. * **dan nas kırın** *bw.* tanıtmak, kabul ettirmek. * **xwe dan nas kırın** *bw.* kendini tanıtmak. * **nas û dost** *bw.* dostlar ve tanıdıklar. /**_yar** *Nx. rgd.* dost, tanıdık. /**_yarî** *N.* dostluk, tanışıklık.

nasand/ın *Lg (dınasîne, bınasîne)* tanıtmak, tanıttırmak.

naser *rgd. N.* uzman. **pıspor.**

nasır *N. A.* el ve ayaklarda çıkan sertlik, nasır.

nasi/n *Lıg. (dınase, bınase)* tanımak, bilmek. * **em hev û du baş dınasın** *bw.* biz birbirimizi çok iyi tanırız. * **dan nasin** *bw.* tanıtmak. * **xwe bınase** *bw.* kendini tanı. * **xwe dan nasin** *bw.* kendini tanıtmak, takdim etmek.

naskenan *N. bn.* **kılor.**

nasût *N.* madde, metal.

naşi *rgd.* tecrübesiz. /**_ti** *N.* tecrübesizlik.

naşor [1] *N.* yün iplik.

naşor [2] *N.* tırtıl. *bn.* **tırtûl.**

naşta *N.* yiyecek bir şeyi olmamak, aç, mecburi oruç. * **naşta lı ser naştê** *bw.* kıtlık kıtlık üstüne. /**_yi** *N.* kıtlık. *bn.* **bırçîtî.**

naşî/ın *Lg S. (dınêje, bınêje)* gömmek, gizlemek, defnetmek.

nator *N.* 1. korucu. 2. bağ bekçisi. 3. bakıcı. /**_i** *N.* bakıcılık. /**_i kırın** *L.* bekçilik etmek, bakıcılık etmek. /**_van** *Nx.* bekçi, nöbetçi.

nav [1] *N.* 1. isim, ad, 2. şan, şöhret. /**_ dan** *L.* 1. meşhur olmak, isim yapmak. 2. isim vermek. /**_dar** *rgd.* tanınmış, meşhur. /**_darî** *N.* tanınma. /**_dayî** *rgd.* ünlü, meş-

hur. /_ **derketın** *L.* adı çıkmak, ismi çıkmak. /_**ê hevedudani** *Nh.* birleşik isim. /_**ê hevenav** *Nh.* cins isim. /_**ê kombêj** *Nh.* gurup *(toplum)* adlar. /_**ê komzık** *Nh.* gurup adlar. /_**ê nenêrbaran** *Nh.* soyut ad. /_**ê nêrbaran** *Nh.* somut ad. /_**ê razber** *Nh.* soyut isimler. /_**ê serenav** *Nh.* özel ad. /_ **gırtın** *L.* isim *(ad)* yapmak, tanınmak. /_ **heldan** *L.* ismini *(adını)* çağırmak. /_ **lêdan** *bw.* adlandırmak, isim koymak. * **nav û deng** *bw.* isim ve şöhret. * **nav û deng bûn** *bw.* isim ve şöhret yapmak, meşhur olmak.

nav ² *N.* 1. ara, vasat. 2. iç. 3. muhit, ortam, alan. * **dı navberê_ de** *rgp.* ... arasında, esnasında. * **dı van navana de** *bw.* bu çevrelerde. * **dı vê navê de** *rgp. bw.* bu zaman zarfında. * **nav bajêr de** *bw.* şehirde. /_**bend** *rgp.* ara. /_**bendi** *N.* aralık, aracılık, tavassut. /_**ber** 1. *rgp.* arasında, alanında. 2. *N. ant.* iki meme arası. * **navber kırın** *bw.* uzun dikilen elbiseyi muvakaten kısaltmak için ortasından dikmek. /_**beyn** *Nh.* ara, aralık, fasıla. /_**beyni** *N.* berzah. * **dı navbera du çıyan de** *bw.* iki dağın arasında. * **nav berfê de** *bw.* karın içinde. /_ **de** *rgp.* ortasında, arasında, içinde. * **dı nav xem û xıyalan de** *bw.* hayal içinde. /_**bır** *N.* mola, ara. /_**çav** *Nh. ant.* iki kaş arası/_**gundi** *Nh.* başıboş gezen sahipsiz hayvan, köpek vs. /_**pêsir** *Nh. ant.* iki meme arası. * **nav re** rgp içinden, arasından. * **nav re derbaz bûn** *bw.* arasından geçmek.

navandin *Lg (dınavine, bınavine)* isim vermek, adlandırmak.

navbırêk *N. m.* çit, duvar. *bn.* **çeper.**

navçe *N.* 1. bölge, rejiyon. 2. orta, merkez. 3. eyalet. 4. saha. 5. *cox.* vadi. * **dı navçeya me de** *bw.* bizim bölgede, bizim sahada. /_**yi** *rgd.* merkezi.

navçeng *Nh. ant.* koltuk altı.

navçeq *N.* 1. *ant.* apış arası. 2. *rgp.* orta, santral.

navçit *N.* aracı, komisyon, arabulucu. * **bı navê navçitiyê** *bw.* aracılık adına.

navdest *Nh.* ayak takımı olan kimse.

navdêr *rgd.* 1. sabit, mevcut. 2. tüzel. 3. *Grm.* özel isim.

navdor *N. rgp.* etraf, çevre. * **navdorê xwe mêze ke** *bw.* etrafına bak.

navend *N. m. rgd.* orta, merkez. /_**i** *N.* aracı, arabulucu. * **dı navendıya siyasi de** *bw.* siyasetin içinde. * **navendıya her du gunda** *bw.* iki köyün arası. * **navendıya çanda Kurdi** *bw.* Kürt kültür merkezi. *bn.* **navin.**

naverast *Nh. rgd. rgp.* merkez, orta. * **rohelati naverast** *Nh.* ortadoğu.

naverok *N.* 1. içindekiler. 2. fihrist. *bn.* **pêrıst.** 3. içerik, muhteva, anlam. 4. hacım. * **naveroka vê pırtûgê** *bw.* bu kitabın içeriği.

navêş *N. Bj.* mide ağrısı, karın ağrısı.

navgin *N.* araç. * **navginên ragıhandınê** *Nh.* iletişim araçları.

navık ¹ 1. *N. ant.* göbek. 2. göbek bağı. * **navıka erd** *Nh. ast.* yer çekirdeği. *bn.* **nêvık.**

navık ² 1. *N.* meyve içi çekirdeği. 2. *rgp.* iç, orta.

navin *N. rgd.* orta, merkez. /_ **enıjad** *rgd.* milletler arası, beynelmilel. *bn.* **navend.**

navkêl *(navkêlk) N. m.* 1. *ant.* koltuk. *bn.* **kêlek.** 2. boy, pos. *bn.* **bejn.**

navko *N.* 1. zemin, taban. 2. tek katlı basık ev.

navlêk *N.* terim. deyim, idiom. *bn.* **bıwêj.**

navmal *Nh.* ev içi, evin kendi içinde olan. /_ **bati** *Nh.* soyadı. *bn.* **paşnav.** /_**i** *Nh.* 1. hizmetçi kadın. 2. ev hanımı. 3. ev içi. * **kırt û pırtê navmali** *bw.* evin ufak tefekleri.

navmıl *Nh. ant.* sırtın üst tarafı, omuz arası. *bn.* **navqolınc, navşan.**

navname *N.* kimlik. /_**yi malbati** *N.* şecere.

navnas *N.* kimlik, ilmühaber. *bn.* **navname.**

navnavok *N. rgd.* evinde oturamayan ve hep gezen insan, hayvan, köpek vs. *bn.* **navgundi.**

navnetewi *Nh. rgd.* uluslararası, milletler arası.

navnıjadin *Nh. rgd. bn.* **navnetewi, navinenıjad.**

navnişan *Nh.* ünvan, adres. * **navnişana posteyi** *bw.* posta adresi.

navno 1. *N. rgd.* sürekli halinden yakınan kimse. 2. kendini kötü veya fakir göstermeyi adet edinen kimse. 3. şöhreti bozuk, dile düşen, kötü isimli. 4. afaroz. /_ **bûn** *L.* dile düşmek. /_ **kırın** *L.* dile düşürmek.

navpêsir *Nh. ant.* iki meme arası.

navpışt *N. ant.* bel. *bn.* **navqed.**

navqed *N. ant.* bel. * **êşa navqedi** *bw.* bel

ağrısı. *bn.* **navpışt.**
navqolınc *Nh. ant.* iki omuz arası, sırtın üst tarafı. *bn.* **navmıl.**
navran 1. *Nh. ant.* apış arası. 2. *Nh.* pantolon vs. de bacakarası kısmı, şalvarda bacakarası sarkan kısım.
navrêz *Nh.* saturarası.
navro *N. bn.* **navroj.**
navroj *Nh.* öğle yemeği. *bn.* **firawin.**
navronk 1. *N.* küçük ada, adacık. 2. can simidi. 3. *cax.* körfez.
navser *Nh. m. cax.* yayla. *bn.* **zozan.**
navşan *Nh. m. bn.* **navmıl, navqolınc.**
navteng 1. *N.* kolan, palan kemeri. * **navtengê kerê** *bw.* eşek palanı. 2. *N. ant.* bel. *bn.* **navmıl.**
navxo *Nh. rgd. bn.* **navxwe.**
navxwe *Nh. rgd.* iç, dahil, kendi arasında. /**_yi** *N.* dahili, içe ait. * **deng û basê nav xwe** *bw.* iç haberler.
navzed *N.* aday, namzet. *bn.* **namzed, berendam.**
navzık 1. *Nh. ant.* dahili organlar. 2. karın boşluğu. 3. göbek. 4. *rgp.* dahili, içe ait.
nawe *N.* gemi, vapur.
nawendi *N. bn.* **navendi.**
nawenci(gi) *rgd.* ne iyi ne kötü, orta, orta halli, muvazen, dengeli.
nawerok *N. bn.* **naverok.**
nawis *N. S.* küçük mahzen, bodrum.
nawuk *N. bn.* **navık.**
nax 1. *N. cax.* denizin derinlikleri, umman. 2. *N.* yerin dibi. * **bı naxê erdê re here xwarê** *bw.* yerin dibine batsın. *bn.* **abis.**
naxêr *dç. rgp.* hayır, hayır olmaz anlamında olumsuzluk ifade eden kelime.
naxır *N.* sürü, ekseri köylülerin hayvanlarını karıştırıp nöbetleşe otlatmak için meydana gelen sürü. /**_qewran** *Nh.* ocak ayının 12. sinden itibaren hayvanların ahırdan çıkarılışı. /**_qewan** *Nh.* aralık ayının 10. undan itibaren hayvanların ahıra alınışı.
naxwe *(na xwe) rgp. dç.* zaten, öyleyse. * **naxwe ez ji nedıhatım** *bw.* zaten bende gelmiyecektim.
nay *N. bn.* **ney.**
naylon *N. ing.* naylon.
naz *N.* naz, cilve. /**_dar** *rgd.* cilveli, naz yapan. /**_ende** *rgd.* naz yapan, nazlı. *bn.* **nazenin.** /**_enin** *rgd.* nazlı, alımlı, güzel kız veya kadın. /**_ê** *N.* sevimli kız. 2. kadın ismi. /**_hewin** *rgd.* şen, şakrak. /**_ık** *rgd.* nazik. /**_iki** *N.* naziklik. /**_in** *rgd.* nazlı. /**_kırın** *L.* naz etmek, nazlanmak. /**_nav** *Nh.* güzel isim, güzel lakap, rütbe. /**_o** *rgd.* 1. nazik veya sevimli erkek. 2. niyazinin Kürtçesi.
naze *N. ant.* tırnak köklerindeki sert deri.
nazır *N. A.* 1. yönetmen. *bn.* **serperişt.** 2. bakan, bakıcı. *bn.* **serkar.**
Nazi *N. rgd.* Nazi, alman nasyonal sosyalist partisinin üyeleri. /**_zm** *N.* nazicilik.
nazi/n *Lng. (dınaze, bınaze)* mağrur olmak, gururlanmak, nazlanmak.
Nazmıye *N.* Nazmiye, Tuncelinin Mazgirt ile Kiği arasındaki bir kazası, eski adı 'Qızılkilis' idi.
naznav *N.* iyi isim sahibi olma.
naznaz *N.* 1. şebboy bitkisi. *bot.* **Matthiole.** 2. papatya, koyungözü.
nazok *N.* ufak yumak çıkrığı.
ne *dç.* 1. fiillerin geçmiş zaman ve dilek kiplerinde olumsuzluk takısı. mesela: **nebû, nekır, negerıbıwa, nehati bıwa** vs. * **ne bûk e, ne zava ye** *bw.* ne gelin ne de damat. * **ne sar e, ne germ e** *bw.* ne soğuktur ne sıcak. * **ne tê ne tere** *bw.* ne gelir ne gider. * **ne tu yi, ne navê te** *bw.* ne sen ne de şanın. 2. sıfat ve zamirleri olumsuz yapar. mesela: * **nerast** *rgd.* doğru olmayan, düz olmayan. * **ne raste ko** *bw.* doğru değil ki. * **ne rasterê** *rgd.* dolaylı. * **ne tu kes** *rgp. bw.* hiç kimse, şahsiyetsiz. * **ne tu ne ji wan** *bw.* ne sen ne de onnlar. * **ne tu tışt** *bw.* hiç bir şey, beş paralık. * **ne tu hewe** *bw.* uygunsuz hareket. * **ne reş ne spi** *bw.* ne siyah, ne de beyaz. vs. gibi. 3. edatları negatif yanı olumsuz yapar. mesela: * **ne wekhev** *rgd.* eşit olmıyan, farklı. * **ne wekhevi** *N.* farklılık. * **ne weku wi** *bw.* onun gibi değil.
neal *rgd.* kavgacı.
neban *rgd.* haşin, terbiye edilmemiş.
nebani/n *Lng. (nedıbane, mebane)* alışamamak, uyum sağlıyamamak.
nebanok *rgd.* 1. *bn.* **neditbar.** 2. uyuşmaz, uyum sağlıyamamazlık.
nebat *N. A.* nebat, bitki. /**_at** *N.* bitkiler, nebatat. /**_i** *rgd.* nebati, bitkilere ait. *bn.* **rehek.**
nebergda *rgd. Grm.* kuralsız. *bn.* **nebıservahati.**
nebez *rgd. S.* yenilmez, yavuz, boyun eğmez.
nebıjûn 1. *rgd.* sıhhatsız. 2. sıhhata zararlı.

nebınavkıri *N. rgd.* belirsiz, belgisiz. * **pronavên nebınavkıri** *Nh. grm.* belgisiz zamirler.
nebıservahati *rgd. Grm.* kuralsız, kurala uymayan fiiller için söylenir.
nebûla *N. ast. Fr.* nebülöz, bulutsu şeklinde gök cisimleri. *bn.* **pêwr.**
nebûn *N. rgd.* olmamak, yokluk, var olmıyan. /**_i** *N.* yokluk. * **bûn û nebûn** *bw.* olmak veya olmamak.
nebıservehati *N. Grm.* düzensiz fiil.
nebz *N. A.* nabız.
necar *N.* maden veya tahta alet ve malzemeleri yapan esnaf. *bn.* **xerat.**
necaset *N. A.* pislik, bok.
necırand/ın *Lg (dınecırine, bınecırine)* oymak *(taş veya tahta).*
necım *N.* aksama, hafif topallık. /**_andın** *L.* aksatmak, topallatmak. /**_ın** *L.* aksamak.
necıs *rgd. A.* tiksindirici, iğrenç, murdar.
neçak *rgd.* kötü.
neçandi *rgd. N.* ekilmemiş arazi, kır, yaban.
neçar *rgd.* çaresiz, fakir. /**_ bûn** *L.* fakir düşmek, fakirleşmek, çaresiz kalmak. /**_i** *N.* fakirlik, çaresizlik. /**_ kırın** *L.* fakirleştirmek, çaresiz bırakmak. /**_ man** *L.* çaresiz kalmak. *bn.* **naçar.**
neçê *rgd.* kötü, fena. * **çê û neçê me çê kır** *bw.* iyi veya kötü yaptık.
nedaf *N.* pamuk hallaçlamak. *bn.* **kevan kırın.**
nedamet *N. A.* pişmanlık.
nedan *N.* vermemek.
nediûbıdi *Nh. rgd. bw.* sonradan görme, zıpçıktı. *bn.* **çıneditk.**
neditbar *rgd.* 1. görünmez, görünmiyen. 2. *Grm.* soyut isimler.
nef *N. bn.* **nehf.**
nefel *N.* yonca, tırfıl. *bot.* **Trıfolium.** *bn.* **sêbelg.**
neferma *N. rgd.* sivil, sivil halk.
nefeqe *N. A.* nafaka.
nefes *N. A.* nefes, soluk. /**_ berdan** *L.* nefes/soluk vermek. /**_ gırtın** *L.* nefes/soluk almak. *bn.* **bêhn.**
nefır *N.* 1. *ant.* boynuz. 2. *N.* boynuz gibi borazan. 3. trampet.
nefi *N.* sürgün. /**_ bûn** *L.* sürülmek, sürgün olmak. /**_ kırın** sürgün etmek, sürgüne göndermek.
nefilane *rgd. A. bn.* **nefile.**
nefile *rgd. A.* nafile, boşuna.
nefir *N.* kalabalık.
nefiram *N.* 1. milis kuvvetleri. 2. seferberlik.
nefıri/n *Lng. (dınefıre, bınefıre)* nefret etmek. *bn.* **kerıhin.**
nefs *N. A.* 1. nefs, arzu, iştiha. 2. fert, kişi. * **nefsa xwe karin** *bw.* nefsine hakim olmak. * **nefs tenık** *rgd. bw.* nefsi zayıf, nefsine hakim olamayan.
neft *N.* petrol, petrol yağı, neft yağı. /**_i** *rgd.* koyu yeşil renk.
neftalin *N. Fr. kim.* maden ko ürü katranından elde edilen kokulu bir madde.
negatif *N. rgd. Fr.* eksi, pozitif karşıtı, olumsuz. * **negatif bûn** *bw.* olumsuz olmak.
negerandi *N. Grm.* geçişsiz. * **lêkera negerandi** *Nh.* geçişsiz fiiller.
negoti *rgd.* söylenmemiş, açıklanmamış.
neguhêzbar *rgd.* yalıtkan.
neh *N.* dokuz. /**_an** *rgd.* dokuza, dokuzlara, dokuzuncu. * **neha nedi deha naxwi** *bw.* biri vermezsen bini bulamazsın. * **meha nehan de** *bw.* dokuzuncu ayda. /**_em** *rgd.* dokuzuncu. /**_emin** *rgd.* dokuzuncu. * **neh kırın deh** *bw.* dokuzu on yapmak veya biri beş yapmak anlamında deyim.
nehberk *N.* dokuztaş oyunu.
nehek *N.* kurban bayramından önceki 9 gün, Zilhicce ayının ilk dokuz günü.
nehemhev *rgd.* eşit olmıyan, değişik, benzersiz.
neheq *rgd.* haksız, haksızlık yapan. /**_ bûn** *L.* haksız olmak. /**_i** *N.* haksızlık. /**_i kırın** *L.* haksızlık etmek. * **wan neheqi lı me kırın** *bw.* onlar bize haksızlık ettiler. /**_ kırın** *L.* birini suçlamak, haksızlıkla itham etmek, haksız çıkarmak.
neheng *N. bn.* **nehıng.**
nehevıji *rgd.* terbiyesiz.
neliezi *N.* kötü talih, geçimsizlik, sevmemezlik.
nehf *N.* fayda, istifade. * **jê nehfê dıbine** *bw.* ondan istifade eder, faydasını görür. /**_dar** *rgd.* faydalı. /**_dar bûn** *L.* faydalanmak, fayda görmek, istifade etmek. * **nehfa xwe jı mın re tune** *bw.* bana faydası yok. * **nehfa xwe nine** *bw.* faydası yok.
nehfand/ın *Lg (dınehfine, bınehfine)* faydalandırmak.
nehfi/n *Lng. (dınehfe, bınehfe)* faydalan-

mak.
nehıng *N.* 1. balina. *zoo.* **Cetecea.** 2. bazı çevrelerde de timsah için denildiğini duydum.
nehışt/ın *Lg (nahêle, nehêle/bıhêle)* bırakmamak, müsaade etmemek, engellemek. * **em nahêlın Kurdıstan berdest be** *bw.* Kürdistanın sömürge olmasına müsaade etmiyeceğiz. * **nehıştın hundır** *bw.* içeriye bırakmamak. * **nehıştın ko em rehet bıkın** *bw.* rahat etmemizi engellediler.
nehkık *N. bn.* **nehberk.**
nehs *rgd.* kurnaz, entrikacı.
nehwırand/ın *Lnk. (dınehwırine, bınehwırine)* şarkı mırıldamak, ekseri acıklı veya ağıt halinde dertli şarkı söylemek. * **dı dılê xwe de dınehwırand** *bw.* içinden ağıt söylüyordu.
nejd *N. bn.* **nıjde.**
nejad *N. bn.* **nıjad.**
nek *(ne ko) dç.* şayet, olmazsa, eger. * **nek ez hatım!** gelirsem!.
neker *N. bn.* **mûş.**
nekes *rgd.* 1. hiç kimse. 2. fırsatçı.
nekık *N. bn.* **nehberk.**
neks *N. Bj.* zatürre, astım, nefes tıkanıklığı. /**_i** *rgd.* astımlı. /**_i bûn** *L.* astım olmak.
nektar *N. Gr.* bal özü, nektar.
nektarin *N.* bir şeftali cinsi.
nelê *N.* geçersiz, bir oyunda veya yarışta sayılmıyan puan. *bn.* **netêw.**
nema [1] *L.* kalmadı. /**_yi** *N.* eksiklik.
nema [2] *rgp.* hiç, artık. * **nema têm** *bw.* artık gelmem, hiç gelmem. * **nema tu kari bıki** *bw.* artık sen yapamazsın.
neman *N.* ekstinksiyon, bitmek, nesli yok olmak. * **Kurdıstan ya neman** *bw.* ya Kürdistan ya ölüm.
nemaze *rgd. rgp.* bilhassa, özellikle.
nemerd *rgd.* namert, kalleş. *bn.* **namerd.**
nemeş *N.* sis, ekrandaki sis veya bulutumsu parazit.
nemêr *rgd.* ademi iktidarlı kimse, cinsi iktidarsızlık. /**_i** *N.* iktidarsızlık. *bn.* **kose, hurım.**
nemır *rgd.* ebedi, ölümsüz.
Nemrûd *N.* 1. Adıyaman Gergerde beylik kuran bir Kürt kralı. Rivayete göre Hz. Ibrahimi ateşe atan adam. 2. Van da bir dağ.
Nemse *N.* Avusturya. /**_yi** *rgd.* Avusturyalı.
nenas *rgd.* adsız, meçhul.
nenêrbaran *Nh. Grm.* soyut, belirsiz, belgisiz. *bn.* **nav.**
nengwaz *rgd.* sert, çetin.
nepak *rgd.* dürüst olmıyan, kirli işler çeviren, güvenilmez kimse, pis. * **kesên nepak re hevalti dırust nine** *bw.* kötü kimselerle arkadaşlık doğru olmaz. *bn.* **nepaqıj.**
nepaqıj *rgd.* temiz olmıyan, kirli, cenabet olupta yıkanmıyan. *bn.* **nepak**
nepax *N.* körük. /**_er** *N.* körükçü. /**_ kırın** *L.* körüklemek. /**_ti** *N.* körükçülük. *bn.* **pıfık.**
nepen 1. *rgd.* peçeli, üstü örtülü, gizli kapalı, saklı, görünmiyen, muayyen. 2. *N. cox.* tepe ve höyüklerin ardındaki görünmiyen yerler, engebe, çukurluklar. /**_i** *N.* sır, gizlilik, saklılık. * **nepenıya malê** *bw.* evin sırrı. * **newal û nepeni** *bw.* dereler ve çukurlar. * **ciheki nepeni** *bw.* gizli bir yer.
nependi *rgd. bn.* **nepeni.**
nepêşkar *rgd.* denenmemiş, acemi.
nepıxand/ın *Lg (dınepıxine, bınepıxine)* şişirmek, mübalağa etmek.
nepıxi/n *Lng. (dınepıxe, bınepıxe)* şişmek, mübalağa olmak.
nepox *rgd.* şiş, şişman, gürbüz. /**_k** *rgd.* tombul.
neptûn *N. ast.* güneşin 8. ci gezegeni.
neq *rgd.* haksız. *bn.* **neheq.**
neqand/ın *Lg (dıneqine, bıneqine)* 1. haksızlaştırmak, haksız hale düşürmek. 2. seçmek, ayıklamak, belirlemek. * **yên çêtır bıneqine** *bw.* iyilerini seç.
neqandi *rgd.* seçilmiş, ayıklanmış.
neqanûnbar *rgd.* gayri meşru. /**_i** *rgp.* gayrı meşru olarak olarak, eşitsizce.
neqaret *N. A.* müzikte her kıt'adan sonra tekrarlanan aynı sözler.
neqdi *A.* nakti, peşin para.
neqeb *N. cox.* 1. küçük dere, derecikler, tabii su arkları, kurumuş dere yatakları. 2. gedik, engebe. * **neqeb neqeb** *bw.* gedikli, gedik gedik. * **newal û neqeb** *bw.* dereler ve engebeler.
neqıl [1] *N. A.* nakil. /**_bûn** *L.* naklolmak. /**_dar** *rgd.* iletken. /**_kırın** *L.* nakletmek, iletmek. *bn.* **raguhaztın.**
neqıl [2] 1. *dç.* kez, defa. * **bı vê neqlê** *bw.* bu kez, bu sırada.

neqış *N.* nakış. /**_î** *rgd.* süslü, nakışlı. /**_kêş** *N.* desinatör. *bn.* **neqş, çin.**
neqışand/ın *Lg (dıneqışine, bıneqışine)* süslemek, nakış işlemek, nakşetmek. *bn.* **kokandın**
neqışî/n *Lng. (dıneqışe, bıneqışe)* süslenmek.
neql *N.* nakil. /**_ıyat** *N.* nakliyat. *bn.* **neqıl.**
neqş *N.* nakış. /**_ibend** *Nh.* nakışçı. /**_ibendî** *Nh.* bir tarikat ve mensubu. *bn.* **çin. neqış.**
nequlî *N.* dedikodu.
neran *N.* sigara ağızlığı yapılan bir cins ağaç, kuka, tesbih ağacı. *bot.* **Meliaceae.**
nerast *rgd.* yanlış, doğru değil, yalan.
nerd *N.* tavla oyunu. *bn.* **tewle.**
nerde *N.* trabzan, merdiven basamağı, merdiven ve balkon vs. de korkuluk, parmaklık. /**_ban** *N.* merdiven. *bn.* **pêlûk.**
nerdên *N.* bir tavla oyunu.
nerênî *rgd.* olumsuz.
nerît *rgd. rgd. S.* pratik.
nerm *rgd.* yumuşak. /**_ahî/ayî** *N.* 1. yumuşaklık, yumuşakça, ılımlı. 2. yumuşak hava veya toprak. * **bı nermahî** *rgp.* yumuşakça. /**_anî** *N.* yumuşak şey, ılık hava. /**_bûn** *L.* yumuşamak. /**_î** *N.* yumuşaklık, ılımlılık, ılık. * **em bı nermî dıbêjın ko bısekıne** *bw.* iyilikle söylüyoruz ki dur. /**_în** 1. *rgd.* tatlı, çekici. 2. *N.* Kürtlerde kadın ismi. /**_ kırın** *L.* yumuşatmak. /**_o** *rgd.* elinde iş gelmiyen, budala.
nermand/ın *Lg (dınermine, bınermine)* yumuşatmak, tatlı hale getirmek, indirgemek.
nermıjand/ın *Lg (dınermıjine, bınermıjine)* 1. yumuşatmak, don olan şeyleri erir hale getirmek. 2. limon, portakal vs. yi elde sıkarak zorla yumuşatmak.
nermıjandî *rgd.* sert olupta yumuşatılmış olan şey.
nermıjî/n *Lng. (dınermıje, bınermıje)* kendi kendine yumuşamak, yumuşak hale gelmek.
nermık [1] *rgd.* yumuşak olan şey, yumuşacık, yumuşakça.
nermık [2] *N.m. ant.* 1. kulak memesi. 2. bebeklerde kafatasının ön kısmında yumuşak olan parça. /**_a dest** *Nh. ant.* el ayasında ince parmak ile bilek arasındaki yumuşak etli kısım. /**_a serî** *Nh. ant.* kafatasının üst ön tarafında çocuklukta yumuşak olan kısım.
nermıyand/ın *Lg (dınermıyine, bınermıyine)* sert olan bir şeyi her hangi bir şekilde yumuşatmak. *bn.* **nermıjandın.**
neronebar *rgd.* belirsiz, müphem. *bn.* **gumanza, nenêrbaran.**
neruber *N. Grm. bn.* **nenêrbaran.**
nerx *N.m.* narh, fiyat, vergi. /**_ dan** *L.* narh koymak. /**_ kırın** *L.* narhla tesbit etmek, belirlemek *(fiyat, değer)*. *bn.* **nırx.**
nesax *rgd.* hasta. /**_ bûn** *L.* hastalanmak, hasta olmak. /**_î** *N.* hastalık, olumsuzluk. /**_ kırın** *L.* hastalatmak, olumsuzluk yaratmak. *bn.* **nexwaş.**
neseb *N. A.* soy, neseb. *bn.* **nıfş, nevî.**
nesıl [1] *N.* soy, nesil. *bn.* **nıfş, nevî.**
nesıl [2] *N.* 1. sızma, suyun sızması. 2. iplik çilesi.
nesılî/n *Lng. (dınesıle, bınesıle)* süzülmek, damıtık hale gelmek. Burdaki tabir iplik, çökelik, peynir gibi şeylerin süzülmesini ifade eder.
nesîb *N. A.* nasip. *bn.* **qısmet.**
nesîhet *N. A.* nasihat, öğüt. *bn.* **şîret.**
nesir *N.* nesir, proza.
nesrîn *N.* yaban gülü. *bot.* **rosa canina.**
nestêle *rgd.* hürmete şayan kimse, haysiyetli. bu kelime Hekari bölgesinde geçer. * **nestêleyî çawa bıbım** *bw.* neye layık olayım ki.
neşter *N.* neşter, zıpkın. /**_lê dan** *L.* neşter vurmak. /**_ kırın** *L.* neşterlemek. *bn.* **nıştêr, xedenk.**
neşxor *N.* hayvanların yemediği saman artığı.
netewe *N.* millet, ulus, halk. /**_perıst** *rgd.* milliyetçi. /**_perwer** *rgd.* ulusçu, halkçı. /**_perwerî** *N.* ulusçuluk. /**_yetî** *N.* ulusallık. * **neteweyî Kurd** *bw.* Kürt halkı/ulusu. * **neteweyî yekbûyî/yekgırtî** *Nh.* birleşmiş milletler. *bn.* **nıjad, gel.**
netewî *rgd.* ulusal, milli.
netêw *rgd.* 1. kabul edilmiyen, geçersiz. 2. oyun veya kumarda geçersiz sayılan puan. *bn.* **nelê.**
netık *N.* kaldırım.
netım *rgd.* muvakkat, her zaman olmayan.
netıl *rgd.* karşıt, muhalif, hasım. *bn.* **dıj, dıjraber.**
netrık *N.* kadınların alınlarına taktıkları bir nevi mücevher.
netrûş *rgd. bn.* **teral.**
neva *N. bn.* **newa.**

nevaze *rgd.* fevkalede, harikulade.
nevê *rgd. N.* isteksizlikle, zorlamayla bir işi yapma. * **mın nevê ez bıçım** *bw.* gitmemeliyim, canım gitmek istemiyor. * **bıvê nevê** *bw.* ister istemez. *bn.* **dıvê.**
nevısi *N. rgd.* üvey, üvey evlat. * **nevısiya wê** *bw.* onun *(kadın)* üvey evladı.
nevi *N.* torun. /**_çırk** *Nh.* torunun torunu. * **neviyên Bedırxanan** *bw.* Bedirhanların torunları. /**_yi** *N.* zürriyet.
nevin *(ne vin) rgd.* isteksiz, hoşnutsuz.
newa *N. muz.* ton, melodi. *bn.* **neva.**
newal *N. cox.* dere, vadi. /**_ok** *N.* küçük dere, küçük vadi. *bn.* **nal, nependi, neqeb.**
newe *N. bn.* **nevi.**
newekhevi *N.* eşitsizlik.
newênger *N.* mebus, milletvekili.
newêrand/ın *Lg (nedıwêrine, newêrine)* cesaretini kırmak, korkutmak. Bu kelime aynı manaya gelen "tirsandin" fiiline benzer fakat değişik anlamda kullanılır. Daha çok korku verip moral bozmak anlamı verir. *bn.* **tırsandın.**
newêrek *rgd.* korkak, cesaretsiz.
newêri/n *Lng. (nedıwêre, newêre)* korkmak, cesaret edememek. * **ez newêrım jı avê derbaz bım** *bw.* sudan geçmeye korkuyorum. * **newêri bê** *bw.* gelmeye korkuyor, cesaret edemiyor. *bn.* **tırsin.**
newi 1. *N. cox.* dağların derin noktası. 2. *rgd.* alçak, basık.
newin *N.* kıvrım, dirsek, kavis, dönemeç, viraj.
newki/n *Lnk. (dınewke, bınewke)* miyavlamak. * **dınewkê** *bw.* miyavlıyor.
newl *N.* dokuma tezgahında bir parça.
newq [1] *N.* dokuma tezgahında kumaşın sarıldığı direk.
newq [2] *N. ant.* 1. bel. 2. sağrı boşluğu. * **newq zırav** *bw.* ince belli. *bn.* **kelpık.**
newq [3] *N. bn.* **noq.**
newrıyan *Nne.* gebe kadınların yiyeceğe karşı arzusu. /**_i** *N.* arzu veya isteklik. * **newrıyani kırın** *bw.* gebe kadınların yemeğe karşı isteklilik yapması. *bn.* **mewrani.**
Newroz *N.* Kürtlerin kuruluşlarının milli bayramı. Rumi 8 mart, Miladi 21 mart ve Zerduştiliğe göre 1 Mart olan bu bayram aynı zamanda bazı inançlara göre Allahın dünyayı yarattıgı günün de başlangıcıdır. Bu gün Miladi 21 Martta Kürtlerin yeni yıl başlangıcı olarak tüm dünyada kullanılır. * **Cejni Newroz** *Nh.* Newroz bayramı. * **cejni Newroz piroz be** *bw.* Newroz bayramı kutlu olsun. * **Newrozmang** *Nh.* Newroz ayı, 21 şubat 20 Mart.
newrozin *N.* bahar çiçeği. *bot.* **Linaria vulgaris.**
newş *N. bn.* **nıfş.**
newşe *N.* şiir. /**_kar** *Nx.* şair. *bn.* **helbest.**
newt *N. bn.* **neft.**
nex *N.* 1. *bn.* **aşûjın.** 2. kalın iplik, yün ipliği.
nexışand/ın *Lg (dınexışine, bınexışine) bn.* **neqışandın.**
nexasım *rgp.* bilhassa, özellikle. *bn.* **nemaze.**
nexıfi/n *Lng. (dınexıfe, bınexıfe)* midede ekşimek, ekşime yapmak.
nexri *N.* 1. ilk evlat. 2. büyük kardeş. *bn.* **nıxuri, nuxuri.**
nexş *N.* nakış, süs, dekor. /**_in** *rgd.* renkli, nakışlı. /**_û nigar** *Nh. bw.* süslü, dekorlu, nakışlı. *bn.* **neqış.**
nexşand/ın *Lg (dınexşine, bınexşine)* 1. süslemek. *bn.* **neqışandın, kokandın.** 2. *N.* dekor, süs.
nexşe *N.* harita, plan. * **nexşeya welatên rohılatê** *bw.* ortadoğu ülkeleri haritası. *bn.* **xerite.**
next 1. *N. bn.* **qelın, qelınd.** 2. *rgd.* küçük miktar.
nexwaş 1. *rgd.* hasta. 2. *rgd.* hoş olmıyan, kötü ortam. 3. *N.* hasta kimse. /**_ bûn** *L.* hastalanmak, hasta olmak. /**_geh** *Nx. bn.* **nexwaşxane.** /**_i** *N.* 1. hastalık. 2. kötü ortam, gerginlik. 3. illetli, kötü huy, kötü alışkanlık. /**_ kırın** *L.* hastalatmak, birini hasta hale getirmek. * **çûn ser nexwaşan** *bw.* hasta ziyaret etmek. * **nexwaşê şek şekê 12 nan avêtın bın kêlekê** *bw.* kendini hep hastalığa verip te bol bol obur halde yiyen kimselere denir. * **nexwaşıya gıran** *bw.* ağır hastalık. * **xwe lı nexwaşıyê danin** *bw.* kendini hastalığa vermek. * **xwe û xwe nexwaş kırın** *bw.* kendi kendi hasta etmek.
ney *N. muz.* üfleme çalgı aletlerinden ney. /**_jen** *Nx.* ney çalan. *bn.* **nay.**
neyar *N.* düşman, rakip. /**_i** *N.* düşmanlık. /**_i kırın** *L.* düşmanlık yapmak. *bn.* **dıjmın.**
neyeksan *rgd.* muhtelif.
neyini *rgd. Grm.* olumsuz. /**_ kırın** *L.* olumsuzlaştırmak. * **hevokê neyini** *Nh.*

bw. olumsuz cümle.
neynık *N.* ayna. *bn.* **hılî.**
neynok *N. ant.* tırnak. /**_bır** *Nh.* tırnak makası. /**_bırrîn** *L.* tırnak kesmek. * **neynok hune kırın** *bw.* tırnakları kına yapmak. /**_kışandın** *L.* tırnak çekmek. /**_traş** *Nh.* tırnak bakımı. * **neynok traş kırın** *bw.* tırnak kesmek. *bn.* **nînûg, nînûk.**
neynokê bûkê *Nh.* enginar. *bot.* **Cynara scolymus.**
neynûk *N. ant. bn.* **neynok.**
nezaket *N. A.* nezaket.
nezan *rgd.* cahil, genç, toy. /**_ bûn** *L.* cahil kalmak/olmak. /**_i** *N.* cehalet. * **kesê nezan** *bw.* cahil kimse. /**_ kırın** *L.* cahil bırakmak.
nezaret *N. A.* nezaret.
nezer *N. A.* nazar, bakış. /**_i bûn** *L.* nazara uğramak. /**_i** *rgd.* nazarlı, nazar değmiş. /**_i kırın** *L.* nazar değdirmek, nazar yapmak. * **nezer lê ketın** *bw.* nazar değmek.
nezerıyat *N. A.* teori, fikir.
nezır *N. A.* adak. /**_ kırın** *L.* adamak. *bn.* **gori.**
nezle *N. bj. bn.* **saw, zekem.**
nêçir *N. m.* av, avlama. * **nêçira kewa** *bw.* keklik avı. * **nêçira aska** *bw.* ceylan avı. * **nêçira mın hat gûyê tajıya mın hat** *bw.* tam işim çıkacakken aksilik çıktı anlamında deyim. /**_i** *N.* avcılık. * **nêçiri kırın** *bw.* avlamak, avcılık etmek. /**_ kırın** *L.* avlamak. /**_van** *N.* avcı. /**_vani** *N.* avcılık.
nêk *N.* 1. tığ. 2. uc. * **nêka teşiyê** *bw.* iğ tığı, ucu. * **nêka pênûsê** *bw.* kalem ucu. * **nêka rım** *bw.* mızrak ucu. *bn.* **nik, nûk.**
nêm *N. Bj.* cerahat, irin. /**_ gırtın** *L.* irinleşmek, cerahatlaamak. /**_i** *rgd.* cerahatlı, irinli. *bn.* **sıji.**
nênkê bûkê *Nh.* enginar. *bn.* **neynoka bûkê.**
nêr [1] *x.* önek olarak geldiği zaman erkeklik sıfatı verir. **nêrehırç, nêregur** gibi.
nêr [2] *rgd.* 1. erkek. 2. *Grm.* erkek cins edatê. 3. mecazide cesur veya güçlü anlamı verir. /**_baz** *Nx.* homo. *bn.* **qûnek.**
nêrbaran *Nx. Grm.* somut, somut isim.
nêrbend *N.* 25-30 cm kadar uzanan, gri renkte, ufak yapraklı bir bitki. Bu bitkinin süt halindeki usaresi yağla karıştırılıp egzema hastalıklarına karşı kullanılır, türkçesini bulamadık.
nêreng *N.* sihirbaz, büyücü. /**_sazi** *Nhx.* sihirbazlık, büyücülük.
nêremok *N.* 1. doğramacılıkta veya anahtarlarda erkek dişi geçme yuvası. 2. tıkaç, yuva. 3. kadın tipi erkek veya erkek tipi kadın, biseksüel, hünsa. 4. *bot.* kendi kendini aşılıyan. *bn.* **nêrmûk.**
nêrevan *Nx.* gözcü. /**_i** *N.* gözcülük. * **nêrevani lê kırın** *bw.* gözcülük etmek, göz kulak olmak.
nêrg *N. S. bn.* **xurt, pêt.**
nêrgele *N. m.* nargile.
nêrgız *N.* nergiz. *bot.* **Calendula officinalis.**
nêri [1] *N.* teke, erkek keçi.
nêri [2] *N.* bitkilerde tohumluk organı. * **nêrıya pivaz** *bw.* soğan erkeği. * **nêri derxıstın** *bw.* bitkilerin uc vermesi, cücük açmaları.
nêrin [1] *N.* bakış, bakma.
nêrin [2] *rgd.* eril, erkeğe ait, erkeklik.
nêri/n [3] *Lng.* (*dınêre, bınêre*) *bn.* **nıhêrin.**
nêrmûk *N. rgd.* ne erkek ne dişi, anormal canlı tipi. *bn.* **nêremok.**
Nêrniş *N.* meşhur molla el havan'ın yaşadığı Hizanda bir köy.
nêrtı/n *Lng.* (*dınêre, bınêre*) *bn.* **nêrin** [3].
Nêrwan *N.* Silopi ovasında tarihi bir şehri harabesi.
Nêrwe *N.* güney Kürdistanda bir aşiret.
nêtar *rgd. Fr.* nötr, tarafsız.
nêtık *N. ant.* başın ön tarafı. *bn.* **eni.**
nêv *rgd. bn.* **niv.** /**_i** *bn.* **nivi.**
nêvık *N. ant.* göbek, göbek bağı. /**_bır** *Nh.* göbek bağı kesen, ebe. /**_ bırin** *L.* göbek bağı kesmek. /**_ gırêdan** *L.* doğumdan sonra çocuğun göbek bağını kesip bağlamak. /**_ ketın** *L. Bj.* göbek sarkması. /**_ko** *rgd.* göbekli, şişman. 2. geçit, koridor. *bn.* **navıkl.**
nêz *rgp.* yakın. * **dı nêz de** *bw.* yakında. *bn.* **nêzik.**
nêze *N. bn.* **nize.**
nêzik rgd, *rgp.* 1. yakın, bitişik. 2. yakın olan her yerdeki kimse, tarih veya olay. /**_ahi** *N. rgp.* yakınlık. *bn.* **nêziki.** * **azadi nêzik e** *bw.* bağımsızlık yakındır. /**_ bûn** *L.* yaklaşmak, yakına gelmek, yakın olmak. /**_ bûni** *N.* yaklaşma, yakınlaşma. * **dı nêziki de** *bw.* yakınında. * **jı nêzik** *bw.* yakında. * **jı nêzikahi** *bw. rgp.* yakında. * **jı nêzikahi ve** *rgp.* hemen hemen, kısa zamanda. /**_i** *N.* 1. yakınlık. 2. *rgp.* takriben, aşağı yukarı. * **nêziki lê anin** *bw.* yaklaş-

mak, yetişivermek. * **nêzîkî lê kırın** *bw.* yaklaşmak, yakınlaşmak. /**... kırın** *L.* yaklaştırmak, yakına getirmek. * **dûr nêzîk kırın** *bw.* 1. uzağı yakınlaştırmak. 2. ihtiyarlıkta gözün bozulması fiili. * **rê nêzîk e, armanc dûr e** *bw.* yol yakın fakat hedef uzak.

nı *rgp. dç.* Kürtçede " **karin ve zanin** " fiillerinin olumsuzluk takısı. **nızanım, nıkarım, nıkanım** gibi.

nıcımî/n *Lng. (dıncıme, bıncıme)* aksamak, topallıyarak yürümek.

nıcıs *rgd. A. bn.* **necıs.**

nıçe-nıç *B.* dilini dişler arasına sokarak cık cık sesi çıkarma.

nıçık *N.* 1. ağaç dallarının en yüksek ucu. 2. *Bj.* çıkık diş. * **nıçıkên daran** *bw.* ağaçların en üst ucu. *bn.* **pompıl.**

nıfır *N. m.* beddua, ilenme, ilenç, intizar. /**... kırın** *L.* beddua etmek. * **lı ber nıfıra ketın** *bw.* bedduaya uğramak, intizara uğramak. * **nıfır lê bûn** *bw.* birine beddua etmek. * **nıfır lê kırın** *bw.* birine *(bir şeye)* beddua etmek.

nıfsi *N.* patiskadan yapılan gömlek. *bn.* **kıras.**

nıfş [1] *N.* nesil, soy. * **jı nıfşê şêx Seîd** *bw.* şeyh Saidin neslindendir.

nıfş [2] *N.* şekil, form. *bn.* **rawe.**

nıft *N.* 1. ucunda kükürt bulunan kibrit çöpü. /**...ık** *N.* kibrit. *bn.* **kıfrit.** 2. *bn.* **neft.**

nıfûs *N.A.* nüfus, nüfus kağıdı. *bn.* **gelhe.**

nıg *N.* 1. *ant.* ayak. 2. *N.* tetik *(silah).* 3. masa, makina ve aletlerde ayak. * **nıg avêtın ser nıgan** *bw.* ayak ayak üstüne atmak. * **nıg û nıg** *bw.* adım adım. *bn.* **lıng, pê.**

nıgar *N.P.* 1. resim, portre. *bn.* **wêne.** 2. resim gibi güzel, sevgili. /**...van** *N.* ressam.

nıgare *N.m.P.* desen, figür, örnek, numüne, model.

nıgeh *N.P.* bakış, nazar. /**...dar** *Nx.* gözleici, koruyucu, muhafız. /**...dari** *N.* gözleyicilik, koruyuculuk, muhafızlık. * **nigehdar kırın** *bw.* gözlemek, korumak, muhafaza etmek. *bn.* **notırvan, nobetdar.**

nıgin *N.* yüzük taşı, yüzük şeklinde mühür. *bn.* **nıqêm.**

nıha *rgp.* şimdi. * **jı nıha û pê ve** *bw.* bundan böyle, bundan ötürü. *bn.* **nıka, nıho, noke, hina.**

nıham *N.* 1. kat, tabaka. 2. coğrafyada yer tabakası.

nıhand/ın *Lng. (dınıhine, bınıhine)* 1. *bn.* **hêwırtın.** 2. indirmek.

nıhayet *N.A.* nihayet, son, sonuç. *bn.* **dawî, paşî, kuta.**

nıhayî *rgp.* sonuç.

nıhên *rgd.* gizli, saklı, sapa. /**...i** *N.* sır, saklılık, gizlilik. * **bı nıhênî** *rgp.* gizlice. * **rıya nıhênî** *bw.* sapa yol, gizli yol. *bn.* **dızî, nepenî.**

nıhêrî/n *Lng. (dınıhêre, bınıhêre)* bakmak, göz kulak olmak. * **nêrîna çavên reş** *bw.* karagözlerin bakışı. *bn.* **nıhêrîn, nıhêrtın, hêre kırın, nêrîn3.**

nıhêrt/ın *Lng. (dınıhêre, bınıhêre)* bakmak, gözetlemek, göz kulak olmak. *bn.* **nıhêrîn.**

nıhin *Lng. (dınıhe, bınıhe)* konma, inme. *bn.* **hêwırîn.**

nıhilist *rgd. Fr.* nihilist, naperist.

nıhilizm *N. Fr.* nihilizm, naperisti.

nıho *rgp. bn.* **nıha.**

nıhrız *N.* bir kılıç çeşidi.

nıhûn *N.* 1. lağım, lağım çukuru. 2. tünel.

nıjad *N.* soy, ırk, millet. /**...kuji** *N.* katliam, soykırım, jenosit. /**...perıst** *rgd.* ırkcı. *bn.* **dûdeman, netewe, gel.**

nıjar *N. rgd. bn.* **talde.**

nıjd [1] *N. bn.* **bırin, brin.**

nıjd [2] *N.* akın, baskın. *bn.* **nıjde.**

nıjde *N.* 1. akıncı, hücum, baskın. 2. talan, yağma. 3. devriye. * **nıjde bırın ser** *bw.* baskına gitmek, baskın yapmak. /**... kırın** *L.* akın etmek, baskın yapmak, talan veya yağma etmek. /**...van** *Nx.* akıncı, haydut, eşkiya, talancı, yağmacı. /**...vani** *N.* akıncılık, talancılık, yağmacılık. /**...yi** *N.* akıncılık, yağmacılık. *bn.* **aşî, eşqıya.**

nıjınand/ın *Lg (dınıjınine, bınıjınine)* 1. yığmak, yığın yapmak. 2. taş, odun, sap vs. yi üst üste dizerek örmek. * **gıya nıjınandın** *bw.* ot yığını yapmak.

nıjî/n *Lng. (dınıje, bınıje)* yığılmak, yığma, yığın yapma, üstüste örülmek. *bn.* **nıjınandın.**

nıjyarvan *Nx. bn.* **sexmankar.**

nık *rgp.* yan, nezd, yanyana. * **lı nık** *bw.* yanında, göre. * **lı nık wan** *bw.* onların yanında, onlara göre.

nıkar *rgp.* taraf.

nıkbin *rgd. P.* iyimser. *bn.* **xweşbin.**

nıkıl *N. ant. bn.* **nikıl.**

nıkıland/ın *Lg (dınıkıline, bınıkıline)* gagalamak, gaga ile vurmak. *bn.* **nikıl kırın.**

nıkul [1] *N. ant. bn.* **nikıl.**
nıkul [2] *Nne.* pişmanlık. *bn.* **poşmani.**
nım *N. bn.* **nıyan.**
nımand/ın *Lg. (dınımine, bınımine)* 1. temsil etmek. 2. gösteri, dikkat.
nımayişt *N. P.* nümayiş, gösteri, yürüyüş. *bn.* **xwepêşandın, mıting.**
nımed *N. S.* keçe. *bn.* **kulav.**
nımek *N. S.* tuz. *bn.* **xwê.**
nımêj *N. m.* namaz. **/... kırın** *L.* namaz kılmak. * **nımêja êvarê** *bw.* akşam namazı.
nımin 1. *N.* namaz. 2. *Lng.* namaz kılmak. **/...geh** *Nx.* mescit, ibadet yeri.
nımine *(nıminek) N. A. bn.* **nımûne.**
nıminedar *N.* ictihad.
nıminende *N.* temsilci. *bn.* **nıwêner, nûner.**
nımre *N.* numara. *bn.* **jımar, jmar.**
nımûne *N.* nümune, örnek, misal. *bn.* **wekok, minak.**
nıqand/ın *Lnk. (dınıqine, bınıqine)* ıhlamak, ıhh etmek, ağır bir yük kaldırırken veya çekerken çekilen nefes, ses.
nıqe-nıq *B.* ıhlayıp püfleme. **/... kırın** *L.* ıhlayıp püflemek.
nıqêm *N.* yüzük taşı, pırlanta. *bn.* **nıgin.**
nıqır *N.* 1. derece. 2. kertik, bir dişlinin her diş mesafesi. 3. yiv. 4. kıl payı. * **termometır nıqıreki daket** *bw.* termometre bir derece düştü. **/...nıqır** *bw.* derece derece. * **lı ser nıqıreki man** *bw.* kıl payı üzerine kalmak. *bn.* **kêrt.**
nıqırand/ın *Lg (dınıqırine, bınıqırine)* bir şeyde kertik açmak, derecelemek, narh koymak.
nıqıtand/ın *Lg (bınıqıtine, dınıqıtine)* damlatmak, gönüle veya kalbe akıtmak. * **wi reşıyek nıqıtand dılê mın** *bw.* o kalbime bir kara akıttı.
nıqi/n *Lnk. (dınıqe, bınıqe)* ıhlamak, ıhh ıhh etmek, ıhlayıp püflemek.
nıqre *N.* fazla derin olmayan büyük kazan.
nıqrisk *N.* 1. hıçkırık. 2. uzun ağrı ve sancı. *bn.* **xisk.**
nıqte *N. m.* nokta. *bn.* **rawest. /...bihnok** *Nh.* virgül. **/... bûn** *L.* noktalanmak. **/...cot** *Nh.* iki nokta. **/... kırın** *L.* noktalamak.
nıquçand/ın *Lg (dınıquçine, bınıquçine)* dürtmek, çimdik atmak. *bn.* **qurçi kırın.**
nıqut *N.* damla. **/...nıqut** *bw.* damla damla. *bn.* **dılop.**
nıqutand/ın *Lg (dınıqutine, bınıqutine)* damlatmak.
nıquti/n *Lnk. (dınıqute, bınıqute)* damlamak. *bn.* **dılop kırın.**
nırx *N.* fiyat, değer, narh. *bn.* **nerx.**
nısar *N. P.* 1. keskin zeka, anlayış. 2. dağların sivri uçları. *bn.* **nısrım.**
nısbet *N. A.* nisbet.
nısıland/ın *Lg (dınısıline, bınısıline)* süzdürmek. *bn.* **dapalandın, dakırın.**
nısıli/n *Lng. (dınısıle, bınısıle)* süzülmek. *bn.* **dapalin.**
nısrım *N. bn.* **nısar.**
nışadır *N. P.* nişadır, amonyak tuzu.
nışast *N.* nişasta. *bn.* **nişast, devti.**
nışdar *N.* cerrah, operatör.
nışdari *N.* ameliyat.
nışêw *N.* iniş, meyil, bayır. *bn.* **serbıjêr, nışiv.**
nışırand/ın *Lg. (dınışırine, bınışırine)* örgüyü sökmek. *bn.* **verşandın,**
nışıri/n *Lng. (dınışıre, bınışıre)* örgünün veya böyle bir şeyin kendi kendine sökülmesi. *bn.* **verşin.**
nışıstin 1. *N.* başarısızlık, muvafakiyetsizlik. 2. *L.* başarısızlığa uğramak.
nışimen *N.* randevu yeri, buluşma yeri.
nışin [1] *x.* sonektir. Bir yere oturma, yerleşme anlamı verir. **danışin, welatnışin** gibi.
nışin [2] 1. *N.* oturma, yerleşme. 2. *L.* oturmak, ikamet etmek, yerleşmek. *bn.* **nıştın.**
nışiv *rgp.* aşağı * **çeto gavek pêşta dı nışiv dıçû** *bw.* çeto demin aşağıya doğru gidiyordu.
nışk *rgp.* kriz anı, sert hareket anı. * **jı nışke ve** *bw.* aniden, birden bire. * **jı nışke ve hatın** *bw.* aniden gelmek.
nışkok *N. m. Grm.* nida, ünlem işareti. *bn.* **baneşan.**
nışmi *N. bn.* **neşmi.**
nıştêr *N.* neşter. *bn.* **neşter, xedenk.**
nıştın *N. L. bn.* **niştın.**
nıştiman *N. m. S.* vatan, yurt. **/...i** *N.* vatandaş. **/...perwer** *Nx.* vatansever, yurtsever. **/...perweri** *Nx.* yurtseverlik, vatanseverlik. *bn.* **welat.**
nışûk *N.* enfiye, tütün tozu ufağı.
nışûv *N. cox.* dik arazi, yamaç, uçurum, doruk. * **nışûvên çıyan** *bw.* dağların uçurum kısmı. * **berê xwe da nışûva û bılınd fırı** *bw.* dağların doruklarına doğru uçup

gitti. *bn.* **zınar, nışiv.**
nışxor *N. bn.* **neşxor.**
nıvan *N.* barınak, barınılacak yer.
nıvand/ın *Lg (dınıvınine, bınıvınine)* yatırmak, barındırmak.
nıvı/n [1] *Lng. (dınıve, bınıve) bn.* **nıvin.**
nıvın [2] *N.* yatak. *bn.* **cıl, nıvin2.**
nıvıst/ın *Lng. (dınıvıse, bınıvıse)* yatağa girmek, uyumak. *bn.* **nıvin, raketın.**
nıvışt *N.* muska, üfürük.
nıvi/n [1] *Lnk. (dınıve, bınıve)* uyumak, yatmak
nıvin [2] *N.* yatak. * **nıvin danin** *bw.* yatak sermek. /**...geh** *Nx.* yatak yeri, yatakhane. /**...pûş** *Nh.* yatak örtüsü. /**...xane** *Nx.* yatakhane. *bn.* **nıvın, cıl.**
nıvinok *N.* sedir, divan, örtü, battaniye.
nıvis *N.* yazı. /**...ar** *N.* tekst, metin, yazılan şey. /**...evan** *N.* katip, yazıcı, sekreter, korespondent. *bn.* **nıviskar.** /**...geh** Nx. yazıhane, büro, özel kalem odası. * **nıvisgeha tomarkırınê** *Nh.* nüfus idaresi. /**...kar** N, yazar, autor. /**...ki** *rgd.* yazılı. /**...xane** *Nx.* yazı kalemi. sekreteriyat, yazıcılar odası, yazı işleri odası. /**...yar** *N.* katip.
nıvisand/ın *Lg (dınıvısine, bınıvısine)* yazmak, yazışmak. * **makina nıvisandınê** *bw.* yazı makinasi, daktilo.
nıvısi/n *Lg (dınıvıse, bınıvıse)* yazmak, yazı yazmak.
nıvisk *N. m.* yazılı belge, yazıt, kitap, broşür vs.
nıvişk *N.* tereyağı. *bn.* **rûn.**
nıviştilok *N.* çoban çantası. *bot.* **Capsella bursapastoris.**
nıwandın *Lg (dınıwine, bınıwine) bn.* **nıwênandın.**
nıwênandın *Lg. (dınıwênine, bınıwênine) bn.* **nımandın.**
nıwêner *N.* resul, elçi, temsilci. *bn.* **nıminende, nwêner.**
nıwênt *N.* 1. gösteri yeri. 2. film. /**...geh** *Nx.* sinema.
nıx *B.* deveyi yatırmak için söylenen söz.
nıxay *rgd.* saygısız, arsız. /**...yi** *N.* saygısızlık, arsızlık.
nıxêv *N. bn.* **lıhêf.**
nıxıvand/ın *Lg (dınıxıvine, bınıxıvine)* şişirmek. *bn.* **nepıxandın.**
nıxıvi/n *Lng. (dınıxıve, bınıxıve)* şişmek. *bn.* **nepıxin.**
nıxımandın *Lg. (dınıxımine, bınıxımine) bn.* **nıxumandın.**
nıxri *N. bn.* **nexri, nıxuri.**
nıxumand/ın *Lg (dınıxumine, bınıxumine)* kapatmak, örtmek, bir şeyi bir şeyin altına gizlemek. *bn.* **nuxaftın, nuxumandın.**
nıxumi/n *Lng. (dınıxume, bınıxume) bn.* **nuxumin.**
nıxuri *N. bn.* **nuxuri, nexri.**
nıxûn 1. *N.* bir şeyi ters yüzünden koyma. /**... kırın** *L.* tersinden kapatmak *(tepsi, tencere vs. yi). bn.* **bernıxûn.**
nıyan *N. L. bn.* **nıyandın.**
nıyand/ın *Lg. (dınınê, bınınê)* sk. etmek, seksüel kontakt, cinsi münabette bulunmak, sikişmek. *bn.* **gayin, nıyin.**
nıyar *N. bn.* **nyar.**
nıyaz *N. m.* dilek, istek. /**...an** *rgd.* temiz kalpli, saf. /**...ani** *N.* saflık, temiz yüreklilik.
nı ye *rgp. dç.* yok. *bn.* **nine.**
nıyer *N.* vaaz, kürsü profesörü, hoca.
nıyet *N. A.* niyet. *bn.* **mebest.**
nıyi/n *Lg (dınê, bınê)* sikmek.
nızam, nızanım 1. *rgd.* bilmiyorum, bilmem. 2. *Ghk.* yok. * **nızanım habûye, nızanım ha çûye** *bw.* yok böyle olmuş, yok şöyle olmuş.
nızar 1. *rgd.* cılız. 2. *N. bn.* **nısar, nızark.**
nızark *N.* dağda sivrilen en üst kaya, güneşin ilk ışınlarının vurduğu dağ ucu.
nızgere *N.* hıçkırık. *bn.* **xisk.**
nızıland/ın *Lg. (dınızıline, bınızıline)* giriş-[illegible]palamak.
[illegible]**ık** *rgp. bn.* **nêzik.**
nızm *rgd.* alçak. /**...ahi/ayi** *N.* alçaklık, alçak seviye. /**... bûn** *L.* alçalmak, aşağı inmek. /**...i** *N.* alçaklık. /**... kırın** *L.* alçaltmak, aşağı indirmek. * **xwe nızm kırın** *bw.* kendini alçaltmak/küçültmek.
nızmand/ın *Lg (dınızmine, bınızmine)* alçaltmak.
nızmi/n *L. bn.* **nızm bûn.**
nızûl [1] *N.* 1. *Bj.* nezle. *bn.* **zekem, saw.** 2. nezle için başa takılan muska.
nızûl [2] *N. Bj.* ani hastalık, inme, felç, şok.
nigar *N. P. bn.* **nıgar.** /**...e** *N. bn.* **nıgare.**
nigt *N.* 1. istasyon. 2. karakol.
nihan *N. L. bn.* **nıyan.**
nihal *N. ant.* dal. *bn.* **aj, şax, guli.**
nijad *N. bn.* **nıjad.**
nijt/ın *Lng. (dınije, bınije)* defetmek, savmak. * **de bınije** *B.* haydi def ol!. *bn.*

qeşıtin.
nik *N.* 1. değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarayan direk. 2. tığ. *bn.* **nêk, nûk.**
nikah *N.A. bn.* **mehr kırın.**
nikıl *N. ant.* gaga. * **nikıl dırêj** *bw.* uzun gagah. /**_ kırın** *L.* gagalamak. * **nikıl lê dan** *bw.* gagalamak.
nikotin *N. Fr. kim.* nikotin, tütün zehiri.
Nil [1] *N.* Nil, Mısırda bir nehir.
nil [2] *N.* çivit fidanı. *bot.* **indigofera tinctoria.** /**_i** *rgd.* çivit rengi.
nilûfer *N.* nilüfer çiçeği. *bot.* **Nymfhea.**
nim *rgd. S. bn.* **niv.**
nimet *N.A.* nimet.
nin *N. rgd.* 1. sıfır. 2. yok. *bn.* **tune, tuni.**
nine *rgd. rgp.* yok, olmıyan şey, olumsuzluk takısı. * **roj nine ko tu gazınde neki** *bw.* şikayet etmediğin gün yok. * **wisa nine** *bw.* öyle değil.
ninıg *N. ant.* tırnak. *bn.* **neynok.**
Ninowa *N.* tarih öncesi Asurluların başkenti, şimdiki Musul şehri.
ninûk *N. ant. bn.* **neynok.**
nir [1] *N.* boyunduruk. * **gayê nir** *bw.* çift süren öküz. * **ketın nir** *bw.* boyunduruk altına girmek. * **kırın nir** *bw.* çifte koşmak.
nir [2] *N. Grm.* zarf. *bn.* **hoker, rengpişe.**
nir [3] *N.* asır, çağ. *bn.* **qırne, sedsal, hemdem.**
nire *N. S. bn.* **co.**
nirengi *N. P.* nirengi.
nirgel *N. bn.* **cısır.**
nirkutık *N. Bj.* çocuklarda kızıl hastalığı.
nirû *Nne.* güç, kuvvet.
Nirwana *N.* Zerduşti dininde Arafat meydanı.
nisan *N. m.* 1. nisan ayı. 2. gelin çiçeği. *bot.* **Fritillaria imperialis.**
nisanok *N.* Anemon çiçeği. *bot.* **Anemone.**
nisk *N.* mercimek. *bot.* **Lens esculenta.** * **niskê dıke gisk** *bw.* pireyi deve yapmak anlamında atasözü. * **niski avi** *Nh.* su mercimeği. *bot.* **Lemna mınor.** * **wek lıba niskê ye; ne ber e, ne pışt** *bw.* mercimek tanesi gibidir, ne eni var ne boyu, anlamında deyim.
niske *N.* 1. *ant.* göz bebeği. 2. odak, odak noktası.
niskok *N.* 1. adese 2. *ant.* göz bebeği. 3. optikte lens.
nişan [1] *N.* nişan, madalya, damga. /**_ dan** *L.* göstermek. /**_galge** *Nh.* silahta nişangah, gez-arpacık. /**_geh** Nx. silahta nişan alınan yer, gez. /**_ gırtın** *L.* 1. nişan almak *(silahla).* 2. nişan veya madalya almak. /**_gir** *N.* nişancı, iyi nişan atan. /**_ kırın** *L.* nişanlamak *(işaret koymak),* belirtmek, damgalamak.
nişan [2] *N.* nişan *(kız veya erkeğin evlenme sözleşmesi).* /**_danin** *L.* nişan koymak. * **çûn nişanê** *bw.* nişan koymaya gitmek. /**_i** *N.* nişanlı. /**_ kırın** *L.* nişanlamak. * **nişan vegerandın** *bw.* nişanı geri çevirmek. * **nişana xwe lı rê vegerin** *bw.* *(bir kimsenin)* gururu kırılmak.
nişandek *N.* 1. işaret. 2. *Grm.* noktalama işaretleri. /**_a axaftınê** *Nh.* konuşma işareti *(-).* /**_a dunıkan** *Nh.* tırnak işareti *(").* /**_a hevokan** *Nh.* cümle işaretleri, noktalama işaretleri. /**_a hêdanê** *Nh.* ünlem işareti *(!).* /**_a hivokan** *Nh.* parantez *(()* *).* /**_a pênekan** *Nh.* çift tire *(--).* /**_a pırsê** *Nh.* soru işareti *(?). bn.* **rawest, nıqte, nıqtebihnok, xalbendi, rawestbilınok.**
nişank *N.* nişan, işaret.
nişast *(nişaste) N. bn.* **nışast, devti.**
nişe [1] *N.* not. /**_gırtın** *L.* not almak.
nişe [2] *N.* misal, örnek. *bn.* **wekok, wek.**
nişgeh *Nx.* iniş pisti, iniş yeri, hava alanı. *bn.* **goreniş.**
nişor *N.* geviş. *bn.* **kayin.**
niştecih *Nh.* yerli halk, vatandaş, teba. *bn.* **gelhe.**
niştewar *Nx.* uyruk, teba. *bn.* **niştecih.**
nişt/ın *Lng. (dınişe, bınişe)* oturmak, yerleşmek. Bu fiil da, hel, lê, rû, pê ekleriyle kullanılır.
niştiman *N. S. bn.* **nıştiman, welat.**
niv *rgd.* yarım, yarısı. /**_çe** *rgd.* yarım, yarı. /**_çe hıştın** *L.* yarım bırakmak. * **ferhenga mın nivçe ma** *bw.* sözlüğüm yarı kaldı. * **dılê mın nivçe ma** *bw.* gönlüm boş kaldı. /**_çe kırın** *L.* yarılamak, yarıya indirmek. /**_çe kiri** *rgd.* yarılanmış, yarı bırakılmış. /**_ek** *rgd.* 1. yarım. 2. orta. 3. *N.* iç, merkez. *bn.* **navendi.** /**_ekar** *Nhx.* yarıcı *(ıcarla tarla ekıcısı).* /**_ekari** *N.* yarıcılık, yarıyarıya. /**_ekari kırın** *L.* yarıcılık etmek. *bn.* **mırêvati.** * **niveniv** *rg[illegible]* yarıyarıya. *bn.* **nivniv.** * **nivê şevê** *[illegible]* yarısı. * **nivê mehê** *bw.* ayın [illegible] * **niv kilo** *bw.* yarım kilo. /**_i** *rgd.* 1. orta, yarım. 2. yarıyarıya ortak, ortak mal. /**_i bûn** *L.* 1. yarılanmak, yarı olmak.

2. yarısına ortak olmak. /**–i kırın** *bw.* 1. yarılamak, yarıya indirmek, bir yolu veya işi yarılamak. 2. ikiye bölmek, iki eşit parçaya bölmek. * **nivniv** *rgd.* %50 ile yarıyarıya ortak. * **em nivniv parve kın** *bw.* yarıyarıya bölüselim. * **nivi re** *rgp.* yarıya kadar. * **nivi re tıji kırın** *bw.* yarıya kadar doldurmak.

nivdûrge *Nh. cox.* yarımada.

nivışk *N. bn.* **nıvişk.**

nivro 1. *rgp.* öğle vakti. 2. öğle yemeği. 3. güney. * **beri nivro** *bw.* öğleden önce. * **pışti nivro** *bw.* öğleden sonra. *bn.* **dan.** /**–yi** *rgd.* güneyli. *bn.* **navro, fîrawîn.**

niv tılm *Nh.* 11, 5 kg. lık ağırlık ölçü birimi.

niwan *rgd. S. bn.* **navendi.**

nizam *N. A* nizam. /**–i** *rgd.* nizamli. *bn.* **rêkûpêk.**

nize *N.* süngü.

nizik *rgd. bn.* **nêzik.**

no [1] *dç. bn.* **na.**

no [2] *rgd.* 1. afacan, afacan köpek. 2. biber acısı *(acılığın adı değil, şiddetini anlatır).* 3. acılı veya dikenli bitkiler. * **segê no** *bw.* afacan köpek. * **dırıyê no** *bw.* çok dikenli böğürtlen.

no [3] *N. S. rgd.* dokuz. *bn.* **neh.**

nobet *N. A.* nöbet. /**–dar** *Nx.* nöbetçi. /**–gırtın** *L.* nöbet tutmak. *bn.* **notırvan, payın.**

noc *N.* tesbih böceği, nemli yerlerde yaşıyan gri renk bir santimetre kadar uzun ve dokununca yuvarlak hale gelen bazan ısırıcı ve zehirli bir böcek. *zoo.* **Armadillidium vulgare.**

nod *N. rgd.* doksan *(90).* /**–emin** *rgd.* doksanıncı. /**–i** *rgd.* doksana, doksanıncıya. * **ketın nodi** *bw.* doksanıncı yaşa girmek.

nogın *N. m.* üç yaşını doldurmuş inek.

nok [1] *N.* nohut. *bot.* **Cicer arietinum.** * **nokê kesk** *Nh.* küçük yeşil nohut, bezelye. * **nokê şor** *bw.* leblebi.

nok [2] *N. bn.* **nik, nêk.**

nok [3] *x.* sonektir 'ok' eki ile karışık olarak gelir ve malikiyet sıfatı anlamı yapar. **gırinok, tırsanok** gibi.

noke *rgp.* şimdi. *bn.* **nıha, nıka.**

noker 1. *N. rgd.* hizmetçi, uşak. 2. esir, köle. /**–i** *N.* hizmetçilik, uşaklık, kölelik. * **nokerıya xelkê kırın** *bw.* elaleme uşaklık etmek.

nol *N.* sıfat, şekil ve özellik belirten şey. * **nolên xırab** *bw.* kötü sıfatlar.

nola *dç. Ghk.* gibi. *bn.* **wek, mina, noli.**

noli *dç. Ghk.* gibi. * **noli hev** *bw.* benzer, birbiri gibi. *bn.* **wek, nola, mina.**

nomika tırş *N.* limon.

noner *N. bn.* **nıwêner.**

noq *N.* batış, batma, dalış, dalma. /**–av** 1. *N.* dalgıç. 2. denizaltı gemisi. /**–i bûn** *L.* batmak, dalmak. /**–i kırın** *L.* batırmak. * **xwe noqi avê kırın** *bw.* kendisini suya daldırmak, suya bir dalış yapmak. *bn.* **newq.**

noqand/ın *Lg (dınoqîne, bınoqîne)* daldırmak, dalış yaptırmak, batırmak. *bn.* **bınav kırın.**

noqe *N. bn.* **loke.**

noqıtin *Lg (dınoqıte, bınoqıte) bn.* **şeqıtin.**

noqi/n *Lng. (dınoqe, bınoqe)* batmak, dalmak. *bn.* **bınav bûn.**

normal *rgd.* düzgü, normal.

nordû *N. S.* azık *(nan).*

noş *N. P.* afiyet. * **noşi can be** *bw.* afiyet olsun. *bn.* **norşi.**

noşin *L. bn.* **vexwarın.**

not *N. ing.* not. /**– gırtın** *L.* not almak. /**– kırın** *L.* not etmek, bir yere yazmak.

note *N. it.* müzik notaları.

notêr *N. Fr.* noter. * **dı notêrê de tesdiq kırın** *bw.* noterde tastik ettirmek.

notır *N. rgd. Fr. bn.* **notr.**

notırvan *Nx.* korucu, bekçi, gardiyan, muhafız. *bn.* **nobetdar, nıgehdar.**

noti *N.* denizci, bahriye

notr *N. rgd. Fr.* nötr, menfi.

nozdeh *N. rgd.* ondokuz rakamı *(19).* /**–emin** *rgd.* ondokuzuncu, 19. cu.

nu *rgd.* yeni, cedid. /**– bûn** *L.* yenilenmek, tazeleşmek. /**–cıwan** *rgd. N.* delikanlı, genç adam, tertaze. * **jı nu ve** *bw.* yeniden, tekrardan. /**– kırın** *L.* yenilemek, tazelemek. * **mala xwe nu kırın** *bw.* evini değiştirmek veya yeniden düzenlemek, tamir etmek. * **xwe nu kırın** *bw.* kendini yenilemek. * **roja nu** *N.* 1. yeni gün. 2. Kürtçe bir derginin adı. * **sala nu** *bw. Nh.* yeni yıl. *bn.* **nuh, nû.**

nuh [1] *rgd.* yeni, cedid. /**–hıldayi** 1. *N. rgd.* turfanda. 2. yeni çıkan veya oluşan şey. *bn.* **nûber.** /**–i** *N.* yenilik. *bn.* **nu, nû.**

Nuh [2] *N.* Nuh peygamber.

nuha *rgp. bn.* **nıha, nıho.**

nuhok *N. Grm.* şimdiki zaman hali. *bn.* **nıho, nıha.**

nuhtın *L. bn.* **hıngaftın.**

nuhurandın *Lng. (dınuhurine, bınuhurine)* inlemek, inilti halinde ses çıkarmak. * **dengeki nızm dıgıriya û dınuhurand** *bw.* alçak sesle ağlıyarak inliyordu. *bn.* **nehwırandın.**

nujen *rgd. bn.* **nûjen**

nuklıyer *rgd. Lat.* atom çekirdeğiyle ilgili. * **çekên nuklıyer** *bw.* atom silahları.

nuklıyon *N. Lat.* proton ve nutronon ortak adı.

nukte *N.* şaka, nükte. **/...dan** *Nh.* nükteci.

nukul *N. ant. bn.* **nikıl.**

numayişt *N. P. bn.* **nımayişt.**

numre *N. bn.* **jımar, jmar.**

numûne *N. bn.* **nımûne.**

nuqul *N.* 1. şekerle kaplanmış badem içi, badem sucuğu. 2. badem şekeri.

nuq *N. bn.* **nûq.**

nuqurç *N. bn.* **qurçi.**

nuroj 1. *rgd. Nh.* yeni gün. 2. *bn.* **Newroz.**

nustın *L. S. bn.* **nıvıstın.**

nusxe *N. A.* 1. nüsha, kopi. 2. muska.

nuvand/ın *Lg (dınuvine, bınuvine)* izah etmek.

nuwaze *rgd.* harika, fevkalede.

nuwêl *N.* vinç.

nuwêner *N. bn.* **nıwêner.**

nuxaft/ın *Lg (dınuxafine, bınuxafine) bn.* **nıxumandın, nuxumandın.**

nuxşe *N. S.* ilk, ilk meyve. **/...car** *rgp.* ilk defa.

nuxumand/ın *Lg (dınuxumine, bınuxumine)* örtmek, kapatmak, üstünü örtmek. * **xwe lı ber sermayê nuxumandın** *bw.* kendini soğuğa karşı örtmek, soğuktan örtünmek. * **lıhêf lı xwe nuxumandın** *bw.* yorganı üstüne iyice örtmek. *bn.* **nıxumandın, hefıdandın.**

nuxumi *rgd.* örtülü.

nuxumi/n *Lng. (dınuxume, bınuxume)* örtünmek.

nuxuri *rgd.* ailede ilk doğğan çocuk. *bn.* **nıxuri.**

nuza *rgd.* 1. yeni doğmuş. 2. modern. 3. *N.* yenilik. *bn.* **nûjen, nûza.**

nû *rgd.* yeni. *bn.* **nu, nuh.**

nûbar *N.* 1. bir kaç oku birlikte atan bir cins yay. 2. Ahmedê xaninin bir kitabı.

nûber *rgd.* turfanda, taze meyve. *bn.* [illegible]

[illegible] haber, hikaye. **/...gıhan** *Nh.* muhabir, haberci. *bn.* **peyam.**

nûgın *N. bn.* **nogın.**

nûjen *rgd.* modern. * **Kurdıya nûjen** *bw.* modern Kürtçe. **/...i** *N.* yenilik, modernlik. *bn.* **nuza.**

nûk *N.* uc, burun, sivri yer. *bn.* **nik, nêk.**

nûke *rgp. bn.* **nıha, nıka.**

nûn *N.* molekül.

nûq *N. bn.* **noq.**

nûqand/ın *Lg (dınûqine, bınûqine)* 1. göz kırpmak. 2. *bn.* **noqandın.**

nûr *N. A.* ışık, nur. **/...ani** *rgd.* nurlu, nur yüzlü kimse.

nûrê *N.* Kürtlerde kız ismi ve Dersimde bir folklor oyunu.

Nûri *N.* Kürtlerde erkek ismi, Nurettin.

nûro *bn.* **nûri.**

nûrseg *N.* ekinler içinde biten ve yere boy atan, pürtük dikenli ve darı gibi tohumu olan bir bitki. *bot.* **Galium aparine.**

nûsand/ın *Lg (dınûsine, bınûsine)* 1. yapıştırmak, takmak, iliştirmek. 2. *S.* yazmak. *bn.* **nıvisandın.**

nûsbır *N.* naylon veya lastik ayakkabı.

nûsek *N. bn.* **nûrsek.**

nûsi/n *Lg (dınûse, bınûse)* 1. yapışmak, takılmak. 2. *S.* yazmak. *bn.* **nıvısin.**

nûsaf *N.* rapor. *bn.* **rapor.**

nûsar *N.* 1. yazı mürekkebi. 2. *bn.* **nıviskar.**

nûser [1] 1. *rgd.* kendine özgü, orijinal. 2. *N.* bir araya getirilmiş telif kitaplar, müdevvanat.

nûser [2] *N.* yazar. *bn.* **nıviskar.**

nûsıkand/ın *Lg (dınûsıkine, bınûsıkine)* yapıştırmak.

nûsıki/n *Lng. (dınûsıke, bınûsıke)* yapışmak.

nûsıyar *N. S. bn.* **nıviskar.**

nûş *N. bn.* **noş.**

nûşin 1. *rgd.* tatlı. *bn.* **şirin.** 2. *L. bn.* **noşin.**

nûştın *L. bn.* **niştın.**

nûtık *N.* bit yavrusu.

nûvedan 1. *Lng. (nû vedıde, nû vede)* yeniden açılmak. 2. *N.* icat, yenilik.

nûza *rgd.* 1. yeni, modern. 2. yeni doğmuş bebek. **/...yi** *N.* yenilik, modernlik. *bn.* **nuza, nûjen.**

nûzin *N. rgd.* yeni eğerlenmiş at veya binek hayvanı.

nvin 1. *N.* yatak. 2. *L.* yatmak. *bn.* **nıvin1, nıvin2.**

nvinandın *Lg bn.* **nıvinandın.**

nvisandın *Lg. bn.* **nıvisandın.**

nvisin *L. bn.* **nıvisin.**
nvisar *N. bn.* **nıvisar.**
nvisgeh *N. bn.* **nıvisgeh.**
nwêner *N. bn.* **nıwêner.**
nyar *N. m.* 1. sahne. 2. aktör. 3. rol. /**_i** *N.* aktörlük. /**_van** *Nx.* aktör, artist.

O

O *N.* Kürtçe alfabenin 18.ci harfi, sessiz ve gırtlaktan çıkar. 1. uzatma halinde hayret veya bezginlik anlamı verir. mesela: ooo! ne güzel şey. 2. eril isimlerde çağrı veya ünlem halinde sonuna gelir. **Memo, Reşo, ûso.** 4. sevimlilik belirtisi olarak dişil isimlerinde sonuna gelir. Mesela: **Fato, Gulo, Zino** gibi.

obe *N.* oba.

ober *N.* büyük örtü. /**..ik** *N.* küçük örtü.

obje *N. Fr.* nesne. /**..ktif** *rgd. Fr.* nesnel, objektif.

ocax *N.* ocak, aile. * **ocax kor bûn** *bw.* ocağı körelmek, ocağı sönmek. /**.. şewıtandın** *L.* ocağı yakmak. /**.. şewıtin** *L.* ocağı yanmak, ocağı yanan. * **çûn ber ocêx** *bw.* tercümesi olarak ocağın önüne gitmek, fakat mecazi olarak kız istemeye giderken söylenir.

ode *N.* oda. /**.. gerên** Bh. *rgd.* misafirperver. * **oda pêşwazıyê** *Nh.* oturma odası. *bn.* **menzel, jûr.**

of! *B.* öff!.

oflaz *rgd.* 1. sevimli. 2. mağrur.

ofset *N. ing.* matbaacılıkta kullanılan bir baskı yöntemi.

ohe! *B.* çift öküzlerine hitap.

ohr *N.* hayvanları kazığa bağlıyarak otlatma şekli. /**.. bûn** *L.* bağlanmak. /**.. kırın** *L.* hayvanları bu şekilde bağlayarak otlatma. *bn.* **tewl, kapok.**

-ok *x.* sonektir. 1. fiillere eylem sıfatını verir. Mesela: **bezok, gerok** gibi. 2. bazen nesnelere sıfat şekli verir. **pivazok, reşok, genımok, avok** gibi. *bn.* **nok.**

oksijen *N. Fr.* oksijen.

oksit *N. Gr. kim.* cismin oksijenle bileşiminde hasıl olan bileşik.

ol *N. m.* din. /**..dar** *Nx. rgd.* dindar. /**..perıst** *Nh. rgd.* dindar, müteaasıp, bağnaz. /**..perıstî** *Nh.* dindarlık. /**..perweri/perıstî** *Nh.* sofuluk, dini taassup, bağnazlık.

olaq *N. rgd.* asil olmayan at.

olçek *N.* ölçek (aşağı yukarı 35 kg.olan bir hububat ölçü birimi, genellikle kuzey Kürdistanda kullanılır). 2. birim.

olçım *rgd.* geveze, her işe burnunu sokan.

oligarşi *N. Gr.* devlet idaresinin bir kaç büyük tekelin elinde olması şekli.

olimpıyad *N. Gr.* değişik ülkelerde 4 yılda bir tekrarlanan spor yarışları.

olk *N. bn.* **ohr.**

Omerıya *N.* Mardin Nuseybin yöresinde büyük bir Kürt aşireti.

omet *N. A.* ümmet.

onc *N. ant.* kalça. *bn.* **kemax.**

once *N. bn.* **ket.**

oni *N.* kalas, kereste.

opera *N. it.* opera.

operasıyon *N. Fr. Bj.* 1. ameliyat. *bn.* **qelaştın.** 2. bir işe girişmek için yapılan hareket.

operator *N. Fr. ing.* ameliyat yapan doktor.

oportonist *rgd. Fr.* fırsatçı.

oportonizm *N. m. Fr.* fırsatçılık.

optik *N. Gr.* ışıkbilim ve mercekli aletler.

optimist *rgd.* iyimser. *bn.* **xweşbin, nıkbin.**

oqqe *N.* 400 dirhem veya 2, 8 libre (1283) gramlık ağırlık ölçü birimi.

oqyanûs *N. Gr.* umman, okyanus. /**..i Etlesi** *Nh.* atlas okyanusu. /**..i mezın** *Nh.* büyük okyanus veya pasifik okyanusu. /**..i Hındi** *Nh.* hint okyanusu. /**..i seholbendi bakur** *Nh.* kuzey buz denizi. /**..i seholbendi başûr** *Nh.* güney buz denizi.

oran *N.* sap (ekin sapı).

orangûtan *N.* malezya dilinde orman adamı anlamına gelen bu kelime insana benziyen bir cins maymun ismidir.

ordek *N.* ördek. * **ordeka bej** *Nh.* yabani ördek.

ordi *N.* almancadan gelen bu kelime en büyük askeri birlik demektir, ordu.

ore or *B.* sığır böğürtüsü. *bn.* **qore qor, mûre mûr.**

org *N. Gr. muz.* org, bir çalgı aleti.

organ (orxan) *N. Gr. ant.* vücudun her bir parçası. 2. kurumun kolları. *bn.* **lıq, lebat.**

organik *rgd. Fr.* organik.

organizasıyon *N. Gr.* düzen, tertip, örgüt.

bn. **rêxıstın, rêkûpêk, rêkxıraw.**
organızator *N.* organizatör.
organizma *N. Gr. bio.* canlı olan şey, oluşum.
orgazm *N.* orgazm.
orıspi *N. rgd.* oruspu.
orijinal *rgd. Fr.* aslının kendisi.bn. **xwerû.**
orkan *N. Fr.* orkan.
orkestra *N. Gr. muz.* çeşitli çalgıların yer aldığı koro.
ortodoks *rgd. Gr.* Hiristiyanlıkta doğu mezhebi ve bu mezhebin mensubu.
ortopedi *N. Gr. Bj.* vücut eğriliklerini tedaviye çalışan tıp kolu, kırık çıkık dalı.
oryat *rgd.* fahişe, utanmaz.
Osmani *N.* 1300 yıllarında anadoluda kurulmuş ve 1920 yıkılıp gitmiş çeşitli ırklardan kurulmuş bir imparatorluk.
oşkin *N.* bir iskambil oyunu.
otêl *N. Fr.* otel.
oti *N.* ütü.
oto *N. Gr.* hareket.
otobahn *Nh.* almancadan gelen bu kelime büyük araba yolu.
otobus *Nh.* otobüs.
otokrasi *N. Gr.* devlet yönetiminin bir kişide toplandığı şekli.
otomat *Nh. Gr.* belli bir göreve göre proğramlanmış makina.
otomatik *rgd.* kendi kendine çalışan makina. *bn.* **xweger.**
otomobil *Nh.* otomobil.
otonom *rgd. Fr.* özerk, muhtar, otonom. **/–i** *N.* özerklik, muhtariyet.
otopark *Nh.* arabaların park yeri.
otopsi *N. Gr. Bj.* ölüm nedeni için cesedi kesip inceleme.
otorite *N. Fr.* baskı, disiplin yapma. **/–er** *rgd.* baskı yapan, disiplin kuran. *bn.* **desthelati**
otostop *Nh. Gr. ing.* yayanın yolda geçen arabaya el kaldırarak binmesi.
ox! *B.* ohh!, sevinç ünlemi.
oxır *N.* uğur. * **oxır be!** *bw.* uğurlar olsun. * **herın ser oxırê** *bw.* yolunuz açık olsun. **/– kırın** *L.* uğurlamak. *bn.* **bıwar.**
oy! *B.* ay!, acı duyarken belirti.

P

P [1] *N.* Kürtçe alfabenin 19. cu harfidir, sessiz olup dudak uçlarından çıkar. ikizdir, ince ve kalın olarak iki ses halinde telefuz edilir. Mesela: **par** = kısım, hisse. **par** = geçen sene gibi.
P [2] *N.* "pan, payin" fiilinin kökü. **dıpê, bıpê** gibi.
pa [1] *N. ant.* bacak. *bn.* **pê, lıng.**
pa [2] *N.* önek olarak Kürtçede 'paqıj' kelimesinin kısaltılmışı olarak gelir. **pabûn, pa kırın** gibi.
pa [3] *dç.* tasdik veya pekiştirme edatı olarak geçer. * **pa bı serê te be** *bw.* başın hakkı için.
pabend *N. rgd.* zavallı, hareketi kısırlı, ayakları bağlı.
pace *N.* 1. baca. 2. pencere.
paç [1] *N. n.* bez, çaput. * **paçê ardan** *Nh.* iteği, un elerken yere saçılmaması için altına serilen bez. * **paçê hevir** *bw.* hamur bezi, ekmek pişirirken hamur masasını temizlemekte kullanılan bez. /**... gırêdan** *L.* çaput bağlamak. * **paç lı serê xwe pêçan** *bw.* başına çaput sarmak. *bn.* **paçık.**
paç [2] *N.* ince 'P' harfiyle söylenir ve buse, öpücük anlamı verir. /**... bûn** *L.* öpülmek. /**... kırın** *L.* öpmek. *bn.* **maç, ramûsan.**
paçe 1. *N. ant.* paça. * **kele paçe** *bw.* paca yemeği. 2. *N.* pantolon ayak ucu, elbise paçası.
paçerê *N. bn.* **bacê rê.**
paçık *N.* 1. çaput, paçavra. 2. sargı bezi. * **paçık lê pêçan** *bw.* bezle sarmak, sargılamak. *bn.* **paç** [1]
paçine *N.* 1. bir kaç basamaklı merdiven. 2. basamaklı eşik. *bn.* **pêlûk, şêmûg.**
paçingeh *Nx. bn.* **paçine.**
paçvan *N.* tercüman. *bn.* werger.
paçve *N.* tercüme. /**... kırın** *L.* tercüme etmek. /**...zan** *Nx.* mütercim. *bn.* **peçve, wergerandın.**
padaş *N.* hediye, armağan, mükafaat, ödül. *bn.* **dıyari, şabaş.**
padişah *Nh.* padişah, kral, hükümdar. * **padişaha mara** *bw.* yılanlar şahı. * **padişaha mêşa** *bw.* ana arı.
Paflagonya *N.* tarihte kastamonunun eski adı.
pag *N.* 1. harabe, izbe, yıkıntı *(binalar için).* 2. arsa. * **iro gundên Kurdıstanê hemû bûne pag** *bw.* bugün Kürt köylerinin tamamı harabeye dönmüş.
pagan *N. rgd. Lat.* çok tanrılı dinden olan kimse. /**...izm** *N.* çok tanrıcılık.
pageh *N.* 1. ahır. 2. at tavlası.
pagend *N.* yakut.
pahn *rgd. bn.* **pan.**
pahni *N. bn.* **pehni, pani.**
paj *N.* kısım, parça, bölüm.
pajne *N. S.* ökçe, topuk. *bn.* **pani.**
pajni *N. ant. bn.* **pani2.**
pak *rgd.* temiz. /**... bûn** *L.* temiz olmak. /**...daw** *rgd.* faziletli, iffetli. /**...i** *N.* temizlik. /**...ixane** *Nx.* 1. temizleyici dükkanı. 2. rafineri. /**... kırın** *L.* temizlemek. *bn.* **paqıj.**
pakêt *N. m. Fr.* paket. /**... bûn** *L.* paketlenmek. /**... kırın** *L.* paketlemek.
Pakistani *N. rgd.* Pakistanlı.
pakt *N. Fr.* antlaşma, pakt. *bn.* **peyman.**
pal *N.* 1. *ant.* oyluk, oyluk kemiği. 2. böğür. 3. *N.* adım. 4. *rgp.* yön, taraf. /**...fıreh** *rgd. bw.* uzun adımlı, uzun bacaklı, bacakları yana doğru fazla açık yürümek. *bn.* **pal kursi.** /**...geh** *Nx.* yastık. *bn.* **balgıh.**
pal [2] *N.* dağ eteği. *bn.* **quntarpalk.**
pala *N. rgd.* gür saçlar ve bıyıklar.
palafıs *N. rgd.* tembel, hantal.
palamar *N. bn.* **pelemar.**
palan *N.* hayvan çulu, çul. *bn.* **palas.**
paland/ın *Lg (dıpaline, bıpaline)* 1. itmek, itelemek, yerinden oynatmak. *bn.* **paldan** [1], **tandan.** 2. süzmek, süzgeçten geçirmek. 3. imbiklemek. * **bı çavan ew palandın** *bw.* gözleriyle onu süzdüler.
palas [1] *N.* 1. çul. 2. küçük yatak. 3. oturulmak için yapılan çul.
palas [2] *N.* Fr.. lüks otel.
palasqa *N. (macarca)* enli kayış.
palavt/ın *Lg (dıpalêve, bıpalêve)* filtrelemek. süzmek. *bn.* **dakırın, dapalandın.**
palavte *N.* filtre, süzgeç. *bn.* **parzûn.** 2. *rgd.* süzülmüş, arınmış. *bn.* **dapalandi.**
palax *N. bn.* **pelax.**
palda/n [1] *Lg (pal dıde, pal de)* itmek. *bn.*

tandan.

palda/n [2] *Lg (pal dıde, pal de)* 1. yaslanmak, uyumak, uzanmak, yan gelip yatmak. 2. mahsülün tarlada üstüste binmesi. * **pal dan diwêr** *bw.* duvara yaslanmak. * **pal dırêj kırın** *bw.* bacakları uzatıp oturmak veya bu şekilde uzanmak. *bn.* **razan, raketın.**

paldank *Nx.* 1. destek, koltuk. 2. payanda.

paldûm *N.* paldım, kuskun. *bn.* **qûş.**

pale *N.* tahıl işçisi, rençber. * **paleya raçandınê** *bw.* dokuma işçisi. /**..yi** *N.* ekin biçme, rençberlik. * **paleyi kırın** *bw.* ekin biçme işçiliği yapmak, birine ekin biçme işçiliğine gitmek. *bn.* **mışag, êrxat.**

paleo *N. Gr.* eski zaman. /**..litik** *Nh.* taş devrine ait. /**..loji** *Nx.* tarih öncesi incelemeler. /**..ntoloji** *Nx.* eski varlık bilim, fosil araştırmaları. /**..xrafi** *Nx.* eski yazıları inceleyen bilim.

palepal *rgd.* 1. sereserpe. 2. sağlam, dayanıklı.

palepışt *N. bn.* **palpışt.**

palet *N. Fr.* palet.

palevan *N.* 1. pehlivan. 2. atlet. 3. *rgd.* yiğit, kahraman. /**..i** *N.* yiğitlik, pehlivanlık. * **palevani kırın** *bw.* pehlivanlık etmek. * **palevani mılet ın** *bw.* milletin kahramanları.

palêm *N. S.* yerde sürünen uzun etek, maksi etek.

palık [1] *N.* 1. eşeklere vurulan ağaçtan semer *(sap taşımak için kullanılır).* 2. alet ve makinalarda ek parçaları sıkıştırmak için somun takılan vidalı mil. /**.. listın** *L.* birbirinin sırtından atlayarak bir oyun. ingilizcede **leapfrog** denir.

palık [2] *N.* orak biçerken parmaklara takılan muhafazalıklar.

palık [3] *rgd.* pala bıyık.

palıqe *N.* 1. çardakların ön taraflarında yapılan seki halinde yarım duvar. 2. burç. *bn.* **seku, kungi, bırc.**

palimok *N.* yabani sarımsak. *bn.* **sirmok.**

pallr *N.* duvarla çevrilmiş tarla veya arazi.

palk *N.* dağ eteği. * **palka çıya** *bw.* dağ eteklerin. *bn.* **pal2, quntar.**

palkahêlet *N.* karasabanda saban demirinin takıldığı parçayi saban okuna bağlıyan destek mili.

palkursi *Nh.* semer şeklinde tahtadan bir nevi basit sandelye. 2. *bn.* **paldank.**

palmıye *N. Lat.* hurma familyasından tropikal bitkiler.

Palo *N.* 1. Palo, Elazığın Zazalari ile meşhur ilçesi. 2. tandırdan küle düşen ekmek. *bn.* **pato.**

palor *N. bn.* **parxêl.**

palpışt [1] *N.* vesika, delil.

palpışt [2] *N.* arka, destek. /**..i** *N.* arka, dayanışma, destek. * **palpıştî kırın** *bw.* arka çıkmak, destek vermek, dayanışma göstermek. *bn.* **pıştgıri.**

palto *N.* palto.

palûke *N.* fabrika, un değirmeni. *bn.* **fabriqe.**

palûte *N.* angarya, imece. * **palûteyi kırın** *bw.* birbirleriyle imece yapmak.

pa/n [1] *Lng. (dıpê, bıpê)* beklemek, gözetlemek. *bn.* **payin.**

pan [2] *rgd.* düz, yassı. /**..av** *N. cox.* yüksek yayla, dağlar arasındaki düzlük. /**..ayi** *N.* 1. *cox.* çok geniş düzlük. 2. uzak görüş mesafesi. 3. meydan. /**.. bûn** *L.* düzleşmek, yassılmak. /**..i** *N.* düzlük, yassılık. /**.. kırın** *L.* düzeltmek, düz hale getirmek, yassılaştırmak.

pan [3] *N.* ezme. /**.. bûn** *L.* ezilmek. /**.. kırın** *L.* ezmek. * **pan û pûç** *bw.* ezik büzük. * **pan û pûç kırın** *bw.* ezerek çürütmek. * **dı bın lıngan de pan kırın** *bw.* ayak altında ezmek. * **pan dıkın** *bw.* ezerler *(ayak altında).* * **seri pan kırın** *bw.* başını ezmek *(yılan vs.).*

pancık *N.* paça, elbise, pantolon pacası.

pançıloki *rgd. N. L.* 1. sarkmak, sarkılmak, büzmek, büzülmek, büzülmüş. 2. ağaç yaprakları veya bitkilerin susuzluktan yapraklarinın sarkması. 2. *ant.* erkek tenasül organının sarkma hali. /**.. bûn** *L.* sarkmış olmak, büzülmek. /**.. kırın** *L.* büzmek, sarkma veya büzme hale getirmek. *bn.* **çılmısin.**

pandırûs *rgd.* tamamlanmamış, yarım kalmış.

pandomim *N. Gr.* sessiz ve hareketle sahne oyunu.

pandûr *N.* Avusturya ve Macaristanda eskiden Osmanlılardan korunmak için tutulan silahlı hizmetçi veya hudut memurları.

panêr *N.* bekçi. *(Erzurum bölgesi şivesi).*

pang *N.* bekleme. *bn.* **pani.**

pangeh *Nx.* ahır. *bn.* **pageh.**

pangand/ın *Lg (dıpangine, bıpangine)* bostan, tarla vs. sulamak için göl halinde su

biriktirmek.
panık [1] *rgd.* yassı, yassı olan şey.
panık [2] *N. rgd.* ekseri argoda sevici, sevicilik veya eşcinsel kadın için kullanılır.
pani [1] *N.* saha, düzlük, uzak görüş mesafesi, feza. *bn.* **pan2.**
pani [2] *N. ant.* ökçe, topuk. * **panıya solê** *bw.* ayakkabı ökçesi. /... **kırın** *L.* ökçelemek. *bn.* **pehni.**
panik *N. Gr.* büyük korku, panik.
panjehr *N.* panzehir, antidot.
pankart *N. Fr.* toplantı ve yürüyüşlerde yazılı karton veya bez levha.
pankreas *N. Gr. ant.* pankreas, 12 parmak bağırsağına bağlı salgı yapan bir organ. *bn.* **zıravık.**
panorama *N. Gr.* geniş görünüş. *bn.* **panayi.**
panpanık *N.* kabukları gri ve soyulunca beyaz renkli bir yabani havuç cinsi. *(Tunceli şivesi).*
panpanokê *N.* sevici. *rgd. bn.* **panık2.**
pansıyon *N. Fr.* ücretli, yemekli veya yemeksiz yatma yeri, yurt. *bn.* **dergeh.**
pansûman *N. Fr.* yara temizliği, yara bakımı.
panter *N. Gr.* panter.
pantol *N. Fr.* pantol.
panzdeh *N. rgd.* on beş *(15).* /...**emin** *rgd.* 15. ci. /...**i** *rgd.* 15. ci. * **panzdeh bûn** *bw.* ayın on dördü.
panzer *(pantzer) N.* almancadan gelme bu kelime hafif tank demek.
pap *N.* 1. kepek, tortu. 2. sıkılmış üzüm salkımında arta kalan posa. 3. çocuk dilinde ayak.
papa *N. it.* papa, papaz.
papax *N.* 1. başa giyilen bir cins kalpak. 2. bir kafkas halkı, kalpaklar.
papaxan *N.* papağan. *bn.* **tûti.**
papaz *N.* 1. papaz. *bn.* **mıtran.** 2. iskambilde bir kağıt.
papirûs *N. Lat.* Nil sahillerinde yetişen ve eskiden kağıt olarak kullanılan bir saz. *bot.* **Cyperus papyrus.**
papor *N.* 1. vapur. *bn.* **keşt.** 2. gaz ocağı.
papûç *N.* çocuk ayakkabısı.
papûr *N.* araba yolu, şose. *bn.* **şose, asfalt.**
paq *N. ant.* bacak. *bn.* **çêq, lıng, pê.**
paqıj *rgd.* temiz, temizleme, silme. /... **bûn** *L.* temizlenmek, silinmek. /...**i** *N.* temizlik. * **paqıjî kırın** *bw.* temizlik yapmak. /... **kırın** *L.* temizlemek, silmek. * **dılê xwe paqıj kırın** *bw.* kalbini temiz tutmak. *bn.* **pa, pak.**
paqlewe *N.* baklava.
paqle *N.* bakla. *bot.* **Vicia faba.** * **zır paqle** *N.* yahudi baklası. *bot.* **Lupinus termis.**
par [1] *N.* pay, hisse, kısım. /... **bûn** *L.* paylanmak, hisselere bölünmek. /...**dar** *N.* ortak, hissedar. /...**dari** *N.* ortaklık, hissedarlık. /...**dari kırn** *bw.* ortaklık etmek. /...**dest** *N.* ortak. /...**desti** *N.* ortaklık, /... **kırın** *L.* bölmek, hisselere bölmek, paylamak. /... **mırandın** *L.* şiddetini azaltmak. * **par par** *rgp.* kısım kısım, bölüm bölüm. /... **standın** *L.* paylaşmak, hisse almak. *bn.* **pay, parçe, beş.**
par [2] *N. rgp.* geçen sene, geçen yıl. * **par hatın isal çûn** *bw.* geçen yıl geldiler bu yıl gittiler. /...**ın** *rgp.* geçen seneye ait. * **sala parın** *bw.* geçen sene. /...**ıni** *rgp.* geçen seneyle ilgili. * **sala parıni** *bw.* geçen sene.
par [3] *rgp.* arka, ard, geri. * **par re** *rgp.* arkadan, geriden, gerisinden. * **jı par re** *bw.* arkasından gerisinden. * **par re lê dan** *bw.* arkasından vurmak, arkadan vurmak. * **par re avêtın** *bw.* arkasından atmak. * **par re man** *bw.* geride kalmak.
parafe *N. Gr.* kısa imza, parafe.
parafin *N. Fr. kim.* petroldan çıkan yarı saydam bir madde.
parago *N.* korucu, gardiyan. *bn.* **nobetdar.**
paralel *rgd. Gr.* muvazi, benzer, paralel.
parand/ın *Lg (dıparine, bıparine)* dağıtmak, bölmek, bölüşmek.
paranewe *N. S.* yalvarma. *bn.* **lava.**
parani *Nne.* lütuf, teveccüh.
parast/ın *Lg (dıparêze, bıparêze)* korumak, savunmak, muhafaza etmek. * **xwe parastın** *bw.* kendini korumak. * **parastına welêt** *bw.* vatan savunması.
parasû *N. ant.* kaburga. *bn.* **parsû.**
paraşût *N. Fr.* paraşüt.
paratoner *N. Fr.* paratoner, yıldırımlık.
parav *rgd.* taze, sulu.
parawtın *L. S. bn.* **palavtın, dapalandın.**
parazit *N. rgd. Gr.* 1. *bio.* asalak. 2. radyo veya telsiz yayınlarını karıştıran yabancı ses.
parçe *N. rgd.* parça, bölüm, kısım. /... **bûn** *L.* parçalanmak, bölünmek. /... **fıroş** *Nh.* yedek parça satıcısı. /... **kırın** *L.* parçalamak, bölmek. /... **parçe** *bw.* parça parça, bölüm bölüm. * **parçe parçe kırın** *bw.*

parça parça etmek.
pardani *N.* taksit.
pare [1] *N.* parça, kısım. *bn.* **parı.**
-pare [2] *x.* sonektir. **yekpare, cigerpare.**
pare [3] *N.* para. **/... anin** *L.* para getirmek. **/...dar** *N.* para babası, paralı. **/... derxıstın** *L.* para basmak, tedavüle para çıkarmak. * **pare hûr kırın** *bw.* para bozmak. * **pare jê derxıstın** *bw.* birinden para koparmak, birini masrafa sokmak veya parasını çıkarmak. * **bê pare** *bw.* parasız. * **bı pare** *bw.* paralı. **/... rıjandın** *L.* para dökmek, para saçmak. **/... kışandın** *L.* para çekmek. **/... kırın** *L.* para yapmak, geçerli olmak. * **gotına mın pare nake** *bw.* sözlerim para etmiyor. **/...perıst** *rgd.* para düşkünü, parayı çok seven. **/...yi hûr** *bw.* bozuk para. *bn.* **pere, dıraf.**
parek *N. Grm.* ek *(önek veya sonek). bn.* **xurde.**
paresû *N. ant. bn.* **parsi.**
parênke *N.* çadırın etrafındakı sığ hendek.
parêv *N.* tandır kebap.
parêz [1] *N.* 1. henüz tarlada bulunan kavun karpuz ve salatalıkların genel adı ve tarlası. **/...van** *Nx.* parêz tarlalarını bekliyen korucu. 2. park.
parêz [2] *N.* diyet, perhiz. **/... gırtın** *L.* perhiz yapmak. **/... kırın** *L.* perhiz yapmak.
parêz [3] *N.* koruma, muhafaza. **/...gar** *Nx.* koruyucu, muhafız. **/...geh** *Nx.* gizleme yeri, korunma yeri, koruma yeri, siper. **/...ger/gêr** *Nx.* hami, muhafız, koruyucu, müdafaa edici. 2. avukat. **/...name** *N.* savunma. **/...van** *Nx.* koruyucu.
parêzt/ın *Lg (dıparêze, bıparêze) bn.* **parastın.**
pargıdani *N.* toplum, cemiyet. *bn.* **parpêv, cıvat.**
pargin *N. bn.* **parênke, pargon.**
pargon *N.* çadır veya gibi şeylerin etrafında kazılan su yolu. *bn.* **parênke, pargin.**
parıst/ın *Lg (dıparıze, bıparıze)* 1. ayırmak. *bn.* **veqetandın.** 2. korumak. *bn.* **parastın.**
pari *N.* 1. parça, bölüm. 2. lokma. **/... bûn** *L.* bölünmek. **/... kırın** *L.* bölmek. * **parik nan** *bw.* bir lokma ekmek.
pariz *N.* park. *bn.* **parêzl.**
parjmar *Nh.* kesirli rakam, kesir.
park *N. Fr.* 1. park, halk bahçesi. 2. oto parkı.
parkite *N. Grm.* ek hece.
parlement *N. Fr.* parlemento. **/...er** *N.* mebus, parlementer.
parmend *N.* fayda, iştirak. **/... bûn** *L.* 1. istifade etmek. 2. iştirak etmek. **/...i** *N.* istifade.
parro *N.* tahta kürek. *bn.* **bêrık.**
parole *N. it.* parola.
paronek *N.* bir yılını doldurmuş bızağı. *bn.* **golık.**
parpar *N.* bir ot. *bn.* **pımpar.**
parpêv *N. bn.* **pargıdani.**
pars [1] *N.* dilenme. **/...ek** *N. rgd.* dilenci. **/... kırın** *L.* dilenmek. *bn.* **deroze.**
pars [2] *N.* leopard. *zoo.* **Felix pardûs.**
parseng *N.* 1. denge sağlamak için kullanılan ağırlık. 2. tartı tamam olsun diye ilave edilen ağırlık. 3. takım tamam olsun diye ilave edilen değersiz kimse veya şey.
parsêl *N. Fr.* parsel, bölümlere ayrılmış toprak parçası. **/... kırın** *L.* parsellemek, bölümlere ayırmak.
parsi *N. ant. bn.* **parsû.**
parsin *Lg. (dıparsine, bıparsine)* bir kelime veya cümleyi grammer açısından incelemek. *bn.* **filoloji, sentaks, hevoksazi.**
parsk *Nne. Bj.* şuur.
parsû *N. ant.* kaburga. * **parsûyên kırtık** *Nh.* kıkırdak kaburgaları. **/...xar** *Nh. rgd.* 1. zayıf kimse, boynu bükük kimse. 2. mecazi olarak kadın.
parsûstûr *rgd.* kendini beğenmiş. *bn.* **ezperest.**
part [1] *N.* 1. yığın, küme. 2. *bn.* **pırnag.**
Part [2] *N.* tarih öncesi bir Kürt devleti.
parti [1] *N. rn.* parti. * **partıya demoqrati Kurdıstan** *Nh.* Kürdistan demokrat partisi.
parti [2] *N.* kısım, bölüm.
partizan 1. *rgd.* partizan, taraftar. 2. *N.* askeri anlamda gerillacı.
parû *N.* damlarda kar temizleme küreği. *bn.* **mecerfe.**
parûşk *N.* tavuk veya horoz bacağının derisini yüzüp kese şekline getirilerek göz sürmesi *(rastık)* torbası olarak kullanılan şey.
par ve *N.* paylaşma. **/... kırın** *L.* paylaşmak.
parxan *N. ant.* 1. döş, kaburgaların et kısmı. 2. iri kaburgalar.
parxêl *N.* 1. kağnı arabası. 2. bazan kağnıya benzer fakat tekerleksiz olup at

veya öküzle çekilen araç. *bn.* **kaşo.**
parxone *N. ant.* adale, kas. *bn.* **zevlek.**
parx *N. bn.* **gûsınc.**
parza *N.* aşı, toksin. *bn.* **derzi, perpûn.**
parzemin *N. cax.* kıt'a, büyük toprak parçası.
parzanî/n *Lg. (dıparzınine, bıparzınine) bn.* **parzûn kırın, dapalandın.**
parzi *N.* ıhlamur ağacı. *bot.* **Tilia.** *bn.* **ıxlamûr, exlamûr.**
parzûn *N.* bez süzgeç, filtre. *bn.* **safo, şelık.** /**_ kırın** *L. bn.* **parzûnandın, dapalandın.**
parzûnand/ın *Lg (dıparzûnine, bıparzûnine)* süzmek, süzdürmek. *bn.* **palavtın, dakırın, dapalandın.**
pas [1] *rgd.* açık, örtüsüz. /**_ bûn** *L.* örtüsüz hale gelmek. /**_ık** *N.* açık yer. /**_ kırın** *L.* örtüsünü kaldırmak, gizlisini açığa çıkarmak. * **derewê wi anin pasê** *bw.* yalanını açığa çıkardılar. * **lı pasê man** *bw.* açıkta kalmak. * **masi lı pasê ma** *bw.* balık açıkta kaldı. * **pasê raketın** *bw.* örtüsüz veya yorgansız uyumak.
pas [2] *N. S.* gözleme, koruma. /**_ban** *Nx.* gardiyan, nöbetçi. /**_dar** *Nx.* muhafız. ekseri irandaki devrim muhafızları için kullanılan bir terim. * **segi pas** *bw.* bekçi köpeği. /**_ewan** *N.* bekçi, korucu.
pas [3] *N. ing.* top oyununda topun el değişmesi. * **pas dan** *bw.* pas vermek.
pasaj *N. Fr.* 1. kapalı çarşı, pasaj. 2. yazı bölümü. 3. geçit.
pasaport *N. ing.* devletlerarası seyahat cüzdanı, pasaport.
pasar *N.* 1. saçak, çıkıntı. *bn.* **sıving.** 2. *cax.* tepe, höyük. *bn.* **pesar.**
pasari *(pasavi) N.* serçe. *bn.* **çûik.**
pasdan *N.* kulak kiri.
pasıban *N. bn.* **pasewan.** pas2 içindeki nota bak.
pasıwan *N.* 1. hudut bölgelerinde halka verilen geçici pasaport. 2. pas2 içindeki nota bak, pasewan.
pasif *rgd. Fr.* çekingen, girişken olmıyan, pasif. *bn.* **tebatl.**
pasi kırın *L. bn.* **zalvê kırın.**
paso *N. it.* yolculara indirim yapan yolcu ve talebelere verilen belge.
paste [1] *N. it.* pasta, çörek. /**_xane** *Nx.* pastahane.
paste [2] *N. it.* zamk, pasta.
pastorize *rgd.* 65 derece kaynatılarak mikroplardan temizlenmiş süt vs.
pastıkan *N.* çökeliğin özel şekilde ekşitilmiş şekli.
pasux *N.* cevap. /**_ dan** *L.* cevap vermek. *bn.* **bersiv.**
paş *N. rgd. rgp.* geri, arka. /**_bend** *Nx. Grm.* sonek. *bn.* **paşdani, xurdepaş.** /**_detır** *rgd. rgp.* en arkada, en geride, çok geç. /**_ecar** *rgd. rgp.* nihayi, neticede, sonunda, son defasında. /**_eroj** *N.* istikbal, gelecek. /**_ewpaş** *rgd. rgp.* gerisin geriye, arka üstü. /**_ê** *rgp.* _sonra. * **ez paşê têm** *bw.* ben sonra gelirim. /**_ke** *rgp.* nihayet, en son olarak. /**_ketın** *L.* geri kalmak, geride kalmak, arkaya düşmek. /**_keti** *rgd.* geri kalmış, arkaya düşmüş. /**_ki** *rgp.* 1. sondaki, gerideki. 2. arkamsı, arka üstü. /**_kite** *N.* Grm *bn.* **paşdani.** /**_mayi** *N.* bakiye, geri kalan. /**_nivro** *N. rgp.* öğleden sonra. /**_pê** *rgd. rgp.* tersine, ters yüz. /**_pêki** *rgd.* ters yüzünden, ters taraftan. * **paşpêki rê ve çûn** *bw.* arka üstü yürümek. /**_pêşi** *rgd.* çift manalı, anlamı şüpheli. 2. ileri geri, olur olmaz. * **lı paş** *bw.* arkada. /**_xwarın** *Nh.* yemekten sonra yenen tatli, çerez vs. /**_ xıstın** *L.* arkasına takmak, arkaya takmak. * **xwe avêtın paş yeki** *bw.* birinin arkasına sığınmak. *bn.* **paşi, pıştı2.**
paşa *N.* paşa.
paşand/ın *Lg (dıpaşine, bıpaşine)* vazgeçirmek.
paşbêj *N.* dedikoducu. /**_i** *N.* dedikodu. *bn.* **paşgotın.**
paşdani *N. Grm.* sonek. *bn.* **paş, paşdank, xurdepaş.**
paşdank, *Nx. Grm.* sonek. *bn.* **xurdepaş, paşdani.**
paşde *(paş de) rgp.* arkasında, arkada. * **paş de bırın** *bw.* geriye götürmek, geri götürmek. * **paş de çûn** *bw.* geri gitmek, geriye gitmek. * **paş de gotın** *bw.* arkasında konuşmak, dedikodusu olmak. * **paş de hıştın** *bw.* geri bırakmak, arkada bırakmak. * **paş de mayin** *bw.* arkada/arkasında kalmak. * **paş de vegerıyan** *bw.* geri dönmek. * **paş dêri de man** *bw.* mahsur kalmak, evde kalmak, kapı üzerinde kitli kalmak. * **paş hev de sıwar bûn** *bw.* arka arkaya binmek.
paşdır *N.* sokak köpeği.
paşdoşek *Nx.* 1. sadrazam, vezir. *bn.* **lele.** 2. sandalyesiz bakan.
paşel *N. ant. bn.* **paşıl.**

paşeroj *N.* paş kelimesi içindeki nota bak.
paşewar *N.* halef, birinin yerine geçen kimse.
paşê *rgp.* paş kelimesi içindeki nota bak.
paşgotın *Nh.* 1. dedikodu, arkadan konuşma. 2. son söz, bitiş konuşması, bitiş sözü. /**-i** *N.* iftira, dedikodu. * **paşgotını kırın** *bw.* dedikodu etmek. * **ka bêje paşgotınıya te çi ye** *bw.* söyle bakalım son sözün nedir. * **paşgotınıya yeki kırın** *bw.* birinin arkasından dedikodusunu yapmak.
paşık *N.* disk şeklinde ve 5-6 cm. çapında taşlarla oynanan bir Kürt oyunu. *bn.* **lak.**
paşıl *N. ant.* insan koynu, insanın iki alttan son kaburgaları. /**-pis** *rgd.* ahlaksız kimse, sefih, hovarda. * **paşılê xwe de veşartın** *bw.* koynunda saklamak. * **ketın paşılê hev** *bw.* birbirinin koynuna girmek. * **kırın paşılê xwe** *bw.* koynuna koymak.
paşıng *N.* artçı kuvvet *(askeri terim).*
paşi *rgd. rgp.* son, arka, geri, art, sonu, arkası, gerisi. /**- anîn** *bw.* arkasını getirmek, kökünü kazımak. /**- bernedan** *L.* arkasını bırakmamak. /**- derketın** *L.* arkası çıkmak. /**- derxıstın** *L.* arkasını çıkarmak, kökünü kazımak. /**- dîtın** *L.* arkasını görmek, neticesini bulmak. * **ka em paşiyê bıbinın** *bw.* hele bir arkasını görelim, hele sonuna bakalım. * **paşi hat bırrîn** *bw.* arkası kesilmek, sonu gelmek. /**- hatın** *L.* arkası gelmek, sonu gelmek, kökü kazınmak. * **paşi heye** *bw.* arkası var, devamı var. * **paşi jê re hatın** *bw.* belini doğrultmak, arkasını kaldırmak. /**- neanîn** *L.* arkasını getirememek, yarıda bırakmak. /**- nehatın** *L.* arkası gelmemek, bitmemek. * **dijmın pır e, bı kuştınê paşi nayê** *bw.* düşman çoktur, öldürmekle bitmiyor. * **paşi tune** *bw.* sonu yok. *bn.* **paşê, dawî.**
paşın *rgp. bn.* **paşîn.**
paşîn *rgd. rgp.* takip eden, sonda olan, sonuncu. * **ya paşîn** *bw.* en sonda olan, sonuncu.
paşîng *N. Grm.* sonek. mastar takısı. 2. *rgp.* sonradan, son.
paşîv 1. *N.* akşam yemeğinden sonra yenen yemek, gece kahvaltısı. 2. sahur yemeği. 3. *rgp.* yatsı, yatsı zamanı.
paşko [1] *N.* kitap veya benzerinde ilave edilen bilgi mahallinde ekler.
paşko [2] *Ghk.* çünkü.
paşlıng *N.* çelme. /**-avêtın** *L.* çelme atmak, çelme takmak.
paşmaman *Nh.* ebe yardımcısı.
paşmerge *Nh. rgd.* 1. babasının ölümünden sonra doğmuş. 2. yazarın ölümünden sonra yayınlanmış eseri. 3. cephe gerisinde savaşan.
paşmıl *N. ant.* omuz arkası. *bn.* **paşpil.**
paşmîr *N.* 1. güney Kurdistanda aşiret düzeninin kuvvetli olduğu dönemde mir'in yardımcısı. 2. vezir.
paşnivro *N. rgp.* paş kelimesindeki nota bak.
paşperde *N. bn.* **bûkînan.**
paşpê *rgd.* ters, ters taraf.
paşpêkî *rgd.* 1. arka üstü, ters tarafı, gerisin geri. 2. olur olmaz şekilde.
paşpil *N. ant. bn.* **bêrık, paşmıl.**
paşrojmendî *Nx.* tasarruf, ekonomi, sonrasını düşünmek. *bn.* **aborî.**
paşteng *N.* hayvanlarda yükün öne yıkılmaması için kuyruk arkasından geçirilen kolan.
paşve *(paş ve) rgp.* arkasına, geriye. * **paş ve çûn** *bw.* geri gitme, geri çekilme, ricat. * **paş ve hatın** *bw.* geri gelmek. * **paş ve man** *bw.* gerilemek. * **paş ve xıstın** *bw.* ertelemek. * **paş ve vegerandın** *bw.* geri çevirmek, iade etmek. * **paş ve vegerîn** *bw.* geri dönmek, geri çekilmek.
paşverohî *rgd.* gerici, muhafazakar, bağnaz. 2. geri kalmış.
pata *N.* oyunda eşit düşmek. /**- bûn** *L.* eşit düşmek.
patatêz *N.* patates. *bn.* **kartol.**
pate [1] *N.* selam. * **pate lê xıstın** *bw.* selam çakmak.
pate [2] *N.* yama. /**- kırın** *L.* yamamak, yamalamak. *bn.* **pîne.**
patent *N. ing. Lat.* buluş sahibinin imal hakkı belgesi.
patık *N. ant.* art kafa, ense. *bn.* **zîper, şatık.**
pat/ın *Lg (dıpêje, bıpêje)* pişirmek. * **nan patın** *bw.* ekmek pişirmek. *bn.* **pıjandın.**
patî *rgd.* pişmiş, hazır. * **nanê patî** *bw.* 1. pişmiş ekmek. 2. argoda başkasına yem olmaya elverişli kimse.
patîle *N.* içi kıymalı mayalı ekmek.
pato *N.* pişmeden tandırda veya saçdan düşen ekmek. *bn.* **palo.**
patolojî *N.* hastalıklar bilimi.
patolox *N. Fr. Bj.* patoloji doktoru.

patos *N.* sapları saman haline getirip ve taneleri ayıran motorsuz harman makinası.
patox *N.* çürük meyve. *bn.* **patıxi, pelıxi.**
patoz *N. bn.* **patos.**
patpatık *N.* mantar tabancası.
patrik *N. Gr.* ortodoks kilise başkanı. /**..xane** *Nx.* patrikhane.
patrome *N. bn.* **lûl.**
patron *N. Fr.* patron.
pavan *N.* oyun arkadaşı.
pavyon *N. Fr.* pavyon.
pawan *N.* otlak, mera. /**.. kırın** *L.* otlatmak.
pax *N. bn.* **paxav.**
paxav *N.* 1. üzüntü, keder, telaş. 2. fobi, bir şeyden çekinme. 3. panik, telaş. * **metırsın mekevın paxavê** *bw.* korkmayın, paniğe kapılmayın. 4. diyari, şabaş, bu dördüncü mana Cigerxwin'in bir şiirinde geçer.
paxesû *N. bn.* **berbûk.**
paxêl *N. bn.* **parxêl.**
paxıl *N. ant. bn.* **paşıl.**
paxır *N.* bakır. *bn.* **mıs.**
pay *N.* hisse, pay. /**.. bûn** *L.* pay edilmek. /**.. kırın** *L.* pay etmek, paylamak. *bn.* **par, beş.**
paydos *N. Gr.* iş saatinin sona ermesi, paydos.
paye [1] *N.* 1. derece. 2. açı, zaviye. 3. rütbe. /**..bılınd** *Nh. rgd.* 1. yüksek rütbeli. 2. yüksek dereceli. /**..dar** *Nh.* rütbe sahibi. 2. kibirli.
paye *x.* sonektir.
payedari *Nh. Grm. bn.* **bêtırker.**
payer *N.* bekçi, uşak.
payıdar *Nx. rgd.* hisseli, sürekli, sabit, iyi yerleşmiş.
payımal *N. P.* ayaklar altına düşme, dağılma.
payıtext *N.* başkent.
payi/n *Lg (dıpeyi, bıpeyi)* gözetlemek, gözlemek, nöbet beklemek, mukavat olmak. *bn.* **pan.**
payiz *N.* sonbahar, güz. * **payiza paşın** *bw.* ekim. * **payiza pêşin** *bw.* eylül. /**..i** *rgd. rgp.* güzlük. güze ait, güzün yetişen sebze ve meyveler, güze ait elbise. /**..ok** *N.* bir cins Kürt müziği. 2. güzlük, güze ait. /**..xêr** *Nh.* güz çimenlikleri. *bn.* **zırçi, zerçınık.**
payizborin *N.* güzleme. * **payizborina xwe derbaz kırın** *bw.* güzü bir yerde geçirmek.
payton *N. Gr.* lüks at arabası.
pazdeber *N.* baraj.
pazen *N.* pamuklu bez.
Pazend *N.* Zerdüştilikte bir tefsir kitabı.
pazne *N.* ayın yarım hali, hilal. *bn.* **panzdeh.**
peçe *N.* peçe. .
peçve *N. m.* tercüme, çeviri. /**.. bûn** *L.* tercüme edilmek. /**.. kırın** *L.* tercüme etmek, çevirmek. /**..van** *Nx.* tercüman, çevirmen. * **peçveyi hal** *Nh.* öz geçmiş, tercümeyi hal. *bn.* **werger, paçve.**
pedal *N. it.* ayakla işletilen manivela, pedal.
pedegog *N. Gr.* çocuk terbiyecisi.
pedegoji *N.* çocuk terbiyesi eğitim bilimi.
pegırand/ın *Lg (dıpegırine, bıpegırine)* çökeltmek, bir mayiyi damıtarak tortuya bırakmak. *bn.* **pegr.**
pegr *N.* 1. tortu, telve, çöp. 2. maden curufu, maden posası.
peh! *B. (nida)* ne garip!, ciddi!.
pehêt *rgd. bn.* **pêt.**
pehin *N. bn.* **pin.**
pehlewan *N. bn.* **palevan.**
pehn *rgd.* geniş, düz. /**..i** *N.* düzlük, yassılık. *bn.* **pan2.**
pehni *N. ant.* topuk. *bn.* **pani2.**
pej *N. bn.* **hej.**
pejare *Nne.* acı, üzüntü.
pejık *N. bn* [illegible]**jık.**
pejıkan[illegible]**ın** *Lg (dıpejikine, bıpejıkine)* 1. çamuru veya ufak bir şeyi sıçratmak. 2. kovalamak. 3. sivilce vs.yi sıkmak. *bn.* **pıjıqandın.**
pejıki/n *Lng. (dıpejıke, bıpejıke) bn.* **pıjıqin.**
pejıland/ın *Lg. (dıpejıline, bıpejıline) bn.* **peşılandın.**
pejınand/ın *Lg (dıpejınine, bıpejınine)* budamak. *bn.* **dapitın.**
pejınk *N. bn.* **hejık.**
pejıqand/ın *Lg (dıpejıqine, bıpejıqine)* 1. bir yarayı veya çıbanı sıkarak patlatmak. 2. köşebucak kovalamak, önüne katıp kovalamak *bn.* **pıjıqandın.**
pejıqi/n *Lng. (dıpejıqe, bıpejıqe) bn.* **pıjıqin.**
pejırand/ın *Lg (dıpejırine, bıpejırine)* kabul etmek. * **hatın pejırandın** *bw.* kabul edilmek. * **pejırandına ideolojıyekê** *bw.* bir ideolojiyi kabul etmek.
pejıri/n *Lng. (dıpejıre, bıpejıre)* kabul edilmek.

pejk *N.* 1. sıvının sıçrayan damlaları. 2. nasip.
pejmûrde *rgd.* üstü başı eski, yırtık pürtük kimse.
pejn [1] *N.* 1. seda, ses. 2. uğultu. 3. gaipten gelen ses. * **pejnek dı guhê mın de çû** *bw.* kulağıma bir ses fısıldandı, bir ses geldi. *bn.* **pejın.**
pejn [2] *N.* ışık, ziya. * **pejna rojê** *bw.* gün ışığı.
pejnand/ın Lnk. *(dıpejınine, bıpejınine)* hapşırmak.
pek! *B.* yahu.
pekand/ın *Lg* *(dıpekine, bıpekine)* 1. sıçratmak. * **av pekandın** *bw.* su sıçratmak. * **hevir pekıya** *bw.* hamur sıçradı. *bn.* **pejıkandın.** 2. kovalamak. * **da ber xwe pekand** *bw.* önüne katıp kovaladı. *bn.* **pıjıqandın.** 3. tehditli bağırmak, azarlamak. * **pekandın ser** *bw.* tehdit etmek *(bağırarak)*, üstüne bağırmak,
peki/n *Lng.* *(dıpeke, bıpeke)* sıçramak *(taş, çamur, çakıl, su vs).* * **toz pekıya çavê mın** *bw.* gözüme toz kaçtı *(sıçradı).*
pel [1] *N.* takım, 35 kişilik askeri birlik. * **serpel** *Nh.* takım komutanı.
pel [2] *N.* yaprak. * **pel pel** *bw.* yaprak yaprak, sayfa sayfa. * **pelê cıxarê** *bw.* sigara yaprağı. * **pelê dara** *bw.* ağaç yaprağı. * **pelê kelema** *bw.* lahana yaprağı. 2. meşe yaprağı. * **pelê reza** *bw.* bağ yaprağı. *bn.* **belçım, pelg, pûrık, pûş.**
pel [3] *N.* kısa ve kesik uzuv. *bn.* **bel.**
peland/ın *Lg* *(dıpeline, bıpeline)* 1. okşamak. 2. dokunmak. 3. hissetmek. * **ser û çav pelandın** *bw.* ağzını yüzünü kırmak/benzetmek. *bn.* **mıst dan.**
pelax [1] *N.* ot, çör çöp, yaprak karışığı şeyler. 2. kurumuş otlar. *bn.* **pûş.**
pelax [2] *N.* manda yavrusu. *bn.* **palax.**
pelaxt/ın *Lg* *(dıpelêxe, bıpelêxe)* 1. ezmek. 2. ezilmek.
pelçım *N.* yaprak.
pelçıqand/ın *Lg* *(dıpelçıqine, bıpelçıqine)* *bn.* **perçıqandın.**
peldank *Nx.* cüzdan. *bn.* **cızdan.**
pele *N. cox.* 1. yer, ülke. 2. ada. *bn.* **gırav.**
pelemar *N.* hücum. /... **dan** *L.* hücum etmek. *bn.* **êriş, palamar.**
pelendar *N.* cop. *bn.* **doqık.**
pelepıfe *N. S.* tost, kızarmış ekmek.
pelespi *Nh.* yaprak biti.
pelepoşın *rgd.* sümsük, sünepe, mıymıntı.
pelespixor *N.* zarkanatlılardan bir böcek. *zoo.* **Neuroptera.**
peleşti *rgd.* *bn.* **beredayi.**
pelewêsk *N.* *bn.* **pelezêsk.**
pelezê *(pelezi)* *N.* *bn.* **pelezêsk.**
pelezêsk *N.* güz zambağı, süsen otu. *bot.* **iris.**
peleziz *N.* kıyma ve kabaktan yapılan bir yemek cinsi.
pelık *N.* 1. yaprakçık. 2. tek yaprak. 3. sigara kağıdı. 4. jilet bıçağı.
pelıng *N.* basamak, derece. *bn.* **pêlûk.**
pelışand/ın *Lg* *(dıpelışine, bıpelışine)* 1. bir işe karıştırmak, kurcalamak, burnunu sokmak. 2. müdahele etmek. 3. güney şivesinde yıkılmak, yıkmak, harap etmek.
pelışi/n *Lng.* *(dıpelışe, bıpelışe)* 1. bir işe karışmak. kurcalamak, burnunu sokmak. 2. müdahele etmek. 3. güney şivede yıkılmak, harap olmak. * **tu çı pelışti wê radyoyê?** *bw.* ne karıştırıyorsun/kurcalıyorsun o radyoyu?. * **mepelışe zarokan** *bw.* çocuklara karışma, müdahele etme. * **em napelêşın karê hevalan** *bw.* arkadaşların işlerine karışmıyoruz.
pelıxand/ın *Lg* *(dıpelıxine, bıpelıxine)* *bn.* **pelaxtın.**
pelıxi/n *Lng.* *(dıpelıxe, bıpelıxe)* ezilmek, ayak altında veya bir ağırlık altında ezilmek. * **zebeş dı çewalê de pelıxin** *bw.* karpuzlar çuvalda ezildiler.
peli *N.* sütlü pelte. **pelisor, pelispi.**
pelikan *N. Lat.* alt gagasında deriden kesesi olan balıkçıl bir kuş, pelikan.
pelise *N.* 1. yem nasip, nevale. 2. *rgd.* perişan.
pelit *rgd.* pis, alçak. *bn.* **çepel.**
pelk [1] *N. ant.* göz kapağı.
pelk [2] *N.* fırat kavağı.
pelok *N.* üzüm şırası ve ceviz, bademiçi gibi şeylerle yapılan sucuk.
pelos *rgd.* pis, iğrenç. *bn.* **pis, çepel.**
peloşe *N. S.* bir cins deve dikeni.
pelox *N.* köz. *bn.* **turaf.**
pelp *N.* bahane. *bn.* **bafık, behane.**
pelpine *N.* semizotu. *bot.* **Portulaca oleracea.** *bn.* **pımpar.**
pelq *N.* ellerin -kazma-kürekte- çalışırken patlaması veya vücutta yanık yerinin kabarması.
pelqeçiçk *N. ant.* kursak. *bn.* **geprûg.**
pelte *N.* dokumacılıkta kullanılan pamuk peltesi. /... **bûn** *L.* pelteleşmek. /... **kırın** *L.* peltelemek, pelte haline getirmek. *

pembu kırın pelte *bw.* pamuğu pelte haline getirmek, pamuk peltesi yapmak.
pelûl *N.* lapa, sütlü pelte, paluze. * **pelûla bastıq** *bw.* pestil lapası.
pembe *rgd.* pembe rengi.
pembu *(pembû) N.* pamuk. /**_jen** *Nh.* hallaççı. /**_jenin** *L.* pamuk hallaçlamak. * **pembu ajotın** *bw.* pamuk ekmek. * **pembu av dan** *bw.* pamuk sulamak. * **pembu çının** *bw.* pamuk toplamak. * **pembu kevan kırın** *bw.* pamuk hallaçlamak.
pena *N.* 1. korunacak/barınacak yer. 2. iltica, sığınma. 3. köşe. /**_ber** *Nx.* mülteci, ilticacı. /**_ dan** *L.* iltica etmek, sığınmak. /**_hınde** *N.* ilticacı, sığınmacı. *bn.* **penıhandın.**
penbe *rgd. bn.* pembe.
penbu *N. bn.* **pembu.**
penc *N. ant.* pençe. /**_a** *rgd. S.* elli. *bn.* **pênce.** /**_enar** *N.* Garzanda bir Kürt aşireti. /**_baz** *N.* dalaşmayı seven, şerir. /**_bazi** *N.* mücadele, dalaş. * **penc lê dan** *bw.* pençe atmak, tırmalamak. *bn.* **koşin.** /**_eşêr** *Nh. Bj.* vücutta delikler yapan cüzzam gibi bir hastalık. 2. *N. ant.* aslan pençesi. 3. aslan pençesi, gülgillerden bir çiçek. *bot.* **Alchemilla.**
pencere *N.P.* pencere. *bn.* **şıbak.**
penceyi xanım *Nh. bn.* **mırişok.**
pencık *N. ant.* tırnaklı parmaklar. /**_ kırın** *L.* tırmalamak, tırnakla tırmalamak. *bn.* **xermûşk, xırmıçandın.**
pençer *N.P.* patlama. /**_ bûn** *L.* patlamak. * **teker pençer bû** *bw.* teker patladı. /**_ kırın** *L.* patlatmak.
pend *N.* tavsiye, öğüt, nasihat, vaaz. /**_ dan** *L.* nasihat etmek, vaiz vermek. /**_ıyar** *Nx.* nasihat eden, mürşid. /**_i** *rgd.* aleni, zahir, açıkça. *bn.* **peni, berçav.** /**_ kırın** *L.* nasihat etmek. /**_name** *Nx.* vasiyetname. *bn.* **şiret.**
penêr *N. bn.* **penir.**
peng[1] *rgd.* durgun, akmaz. /**_av** *N.* su birikintileri, yağmur gölleri. * **ava peng** *bw.* durgun su.
peng[2] *N.* iri dikiş, kabaca dikiş. *bn.* **şûl.**
peng[3] *N.* 1. kelef, iplik çilesi, elips şeklinde uzunlamasına yapılan iplik yumağı. 2. iki kol arasına sarılan iplik yumağı, yumak.
pengav 1. *N.* peng[1] içindeki nota bak. 2. *rgp.* ...esnada, ...esnasında.
pengıhand/ın *Lg (dıpengıhine, bıpengıhine)* suyu göllemek.
pengır *N.* kor, köz, sönmekte olan ateş. *bn.* **pıngıl.**
pengıvand/ın *Lg (dıpengıvine, bıpengıvine)* durulamak, dindirmek *(mayi için).*
pengıvi/n *Lng. (dıpengıve, bıpengıve)* durulmak, dinmek. *(ekseri su için).*
pengızand/ın *Lg. (dıpengızine, bıpengızine)* sıçratmak, fışkırtmak.
pengızi/n *Lng. (dıpengıze, bıpengıze)* 1. sektemek, sektelemek, fırlamak. 2. bir sıvının patlak vermesi, fışkırmak. 3. sıçramak *(hamur vs.). bn.* **pıjıqin.**
penhan *rgd.* gizli. /**_ gırtın** *L.* gizli tutmak. /**_i** *N.* gizlilik.
penıhand/ın *Lg (dıpenıhine, bıpenıhine)* iltica etmek, sığınmak. *bn.* **laceyi, pena, spartın.**
penıhi/n *Lng. (dıpenıhe, bıpenıhe)* iltica etmek, sığınmak.
peni *rgd.* aleni, zahir, açıkça, meydanda, muayyen, belirli. 'pend' kelimesindeki nota bak.
penir *N.* peynir. /**_ bûn** *L.* peynirleşmek. * **penirê kesıdandi** *bw.* salamura peynir. * **penirê kelandi** *bw.* kaşar peynir. * **penirê meşkê/post** *bw.* tulum peyniri. * **penirê sirık** *bw.* otlu peynir. * **penirê spi** *bw.* beyaz peynir.
penis *N. ant.* penis. *bn.* **xır, kir.**
pentol *N. bn.* **pantol.**
pepe *B.* çocuk için yemek, çocuk yemeği.
pepık 1. *N. ant.* koyun-keçi veya kuzu-oğlak ön bacakları, küçük baş hayvanların ön bacakları. 2. mecazi anlamda çocuk eli, çok zayıf ve cılız eller.
pepûk *(pepûg) N.* 1. guguk kuşu. Bu kuş yuvasını başka kuşların yuvalarına yapar. *zoo.* **Cuculus canorus.** 2. mecazi anlamda perişan, zavallı. * **pepûk lı ser dıxwini** *bw.* harabe veya virane olmuş yer. /**_ê/o!** *B.* mecazide zavallı erkek veya kadın, kimse.
pepûle *N.* 1. kelebek. 2. pervane böceği. *bn.* **pirık, mınmınik.**
peqand/ın *Lg (dıpeqine, bıpeqine)* patlatmak, havaya uçurmak. * **top peqandın** *bw.* top ateşi yapmak, topu ateşlemek. * **tıfıng peqandın** *bw.* tüfek patlatmak. *bn.* **teqandın.**
peqık *N.* 1. kabarcık. 2. *Bj.* deri veya ciltte sivilce öncesi kabarcıklar. *bn.* **pılqık, bulq.**
peqijok *N.* balon, ampul.

peqi/n *Lng. (dıpeqe, bıpeqe)* patlamak. *bn.* **teqîn.**
per[1] *N. Z.* baba. *bn.* **pi, bav.**
per[2] *N. ant.* yaprak. *(ot, ağaç yaprağı). bn.* **pel2.**
per[3] *N.* 1. *ant.* kanat *(kuş kanadı).* * **per lê dan** *bw.* kanat vuruşu. /**– vedan** *L.* kanat açmak. * **perê xwe lı ser yekî vedan** *bw.* birine kanat germek, onu himaye etmek. 2. *N.* kanat *(uçak vs.).*
per[4] *rgp.* yan, yan taraf.
perakende *rgd.* teker teker, toplu olmayan, perakende.
perand/ın *Lg (dıperine, bıperine)* kazanmak.
perav *N. rgp.* kıyı, sahil. * **peravên Dicle û Fırat** *bw.* Dicle ve Fırat kenarları/sahilleri.
perawêz *N.* elbise veya kumaş kenarını kıvırıp dikmek.
perawi *N. S.* defter.
percan *N.* çit. *bn.* **çeper.**
Percis *N.* Jüpiter yıldızı.
perç *N. Bj.* 1. şiş, şişkinlik. 2. yara. * **perça dılê mın** *bw.* gönlümün yarası.
perçe *N. rgd. bn.* **parçe.**
perçem *N.* perçem. *bn.* **çinık.**
perçıfand/ın *Lg (dıperçıfine, bıperçıfine) bn.* **perçıvandın.**
perçıfi/n *Lng. (dıperçıfe, bıperçıfe) bn.* **perçıvin.**
perçınand/ın *Lg (dıperçıne, bıperçine)* vurgulamak. *bn.* **perçînandın.**
perçıqand/ın *Lg. (dıperçıqine, bıperçıqine)* ezmek, ayak altında veya ağır bir şeyle ezip çiğnemek.
perçıqi/n *Lng. (dıperçıqe, bıperçıqe)* ezilmek, içiçe girercesine ezilmek.
perçıvand/ın *Lg (dıperçıvine, bıperçıvine)* 1. şişirmek, hava üfleyip şişirmek. 2. bir şeyi büyütüp anlatmak. *bn.* **pûf kırın.**
perçıvi/n *Lng. (dıperçıve, bıperçıve)* şişmek. * **zıkê wi perçıvi** *bw.* karnı şişti. * **kul dıperçıvi** *bw.* yara şişer. *bn.* **pûf bûn.**
perçin[1] *N.* 1. perçin, yani iki levhayı birbirine bağlamak için ezilerek vurulan çivi, zımba. /**– kırın** 1. *L.* perçinlemek. 2. *N. Bj.* şiş, şişme.
perçi/n *Lng. (dıperçe, bıperçe)* şişmek. *bn.* **perçıvin.**
perçinand/ın *Lg (dıperçınine, bıperçınine)* 1. perçinlemek. 2. vurgulamak.
perdax *rgd.* düz, cilalı.
perde[1] *N.* perde. * **çûn paş perdê** *bw.* gerdeğe girmek. /**– dırrin** *L.* utanma perdesi yırtılmak, utanmaz hale gelmek. * /**–poş** *rgd. Nh.* perde. çeken, örtülü, kapalı. * **perdeyi şerm neman** *bw.* utanma duygusu/perdesi kalmamak. * **perdeyi çav** *bw. Nh. ant.* göz kapağı. *bn.* **pelk.** * **perde lı çav hatın** *bw.* gözüne pus düşmek. * **perdeyi hesın** *bw.* demir perde.
perde[2] *N.* 1. tiyatro bölümü, tiyatro perdesi. 3. ses, ton. 4. *muz.* perde. saz perdesi. /**–kêş** *N.* perde açıp kapama ile görevli.
pere *N.* para. *bn.* **pare, dıraf.**
pereçongi *N.* mücadele. /**– kırın** *L.* mücadele etmek. *bn.* **têkoşîn.**
perende *N. P.* havada dönerek atılan takla, parende. *bn.* **tılqe.**
pereng *N.* köz, ateş. * **bı can û dılpereng** *bw.* içten ve gönül ateşiyle.
peresand/ın *Lg (dıperısine, bıperısine)* yaymak. *bn.* **peresendın.**
peresêlke *N.* kırlangıç. *bn.* **qerneqûçık, dûvmeqesk.**
peresend/ın *Lg. (dıperısine, bıperısine)* gelişmek, inkişaf etmek, tekamül etmek.
perespan *N.* yama, parça. *bn.* **pine, pate.**
perespand/ın *Lg (dıperıspine, bıperıspine)* yamalamak, yamamak. *bn.* **pine kırın.**
perest[1] *x.* sonektir. kelimelere sevgi yükliyen anlamlar verir. **olperest, welatperest.** *bn.* **perıst.**
perest[2] *N.* asırı sevgi, tapma. /**–geh** *Nx.* ibadet yeri, dua yeri.
[illegible]ı/ın *Lng. (dıperêse, bıperêse)* tapınmak, tapmak.
perestij *Nne. Fr.* perestij.
perg *N.* ayakkabı bağı.
pergal[1] *N.* 1. alet, araç, organ. 2. durum, statü. * **pergalên berkêşanê** *bw.* üreüm araç/aletleri. * **pergalên partiyê** *bw.* parti organları.
pergal[2] *N.* karasaban oku *(hakari bölgesi). bn.* **tirhewcar.**
pergar *N.* 1. pergel. 2. bir inşanın planı, krokisi.
pergıhand/ın *Lg (dıpergıhine, bıpergıhine)* yığmak. *bn.* **nıjınandın.**
pergi *N. ant.* zar.
pergin *N.* kabul, karşılama, istikbal. *bn.* **pêrgin.**
perık[1] *N.* 1. *ant.* kanat, kanat tüyü. *bn.* **per**[3]. 2. *N.* yelpaze. 3. *N.* kuş tüyünden divit. *bn.* **hurıng.**

perık [2] *N. ant.* yaprak *(bitki).* * **perıkê çılo** *bw.* meşe yaprağı. *bn.* **per2.**
perınde *N. rgd.* kanatlı.
perıst *x.* sonektir. *bn.* **perest.**
perıst/ın *Lg.* *(dıperıse, bıperıse)* *bn.* **perestın.**
perışt *rgd.* bencil. *bn.* **ezperest.**
perıtand/ın *Lg.* *(dıperıtine, bıperıtine)* yolmak, yırtmak, yarmak. *bn.* **çırandın, pûrt kırın.**
perıxand/ın *Lg* *(dıperıxine, bıperıxine)* okşamak. *bn.* **mıstdan.**
peri [1] *N.* 1. peri *(dişi cin).* /**_bır** *Nh.* doğuştan sünnetli olan kimse. /**_dot** *Nh.* peri kızı. /**_xan** *Nx.* peri hanı, Kürtlerde kız ismi. 2. *N. ant.* tüy.
peri [2] *(perri)* *N.* saklanacak değerde kıymetli eşya. * **radyo ya mın perıya malê ye** *bw.* radyom evin en kıymetli eşyasıdır.
periskop *Nx. Gr.* denizaltılarda su yüzünü gören optik alet.
perişan *rgd.* perişan, fakir, kötü durumda. /**_ bûn** *L.* perişan olmak. /**_i** *N.* fakirlik, perişanlık. /**_ kırın** *L.* perişan etmek.
perjin *(perjan)* *N.* ağaçtan bölme duvar *(bahçe, tarla),* etrafını çitle çevirme. *bn.* **çit, çeper.**
perk 1. *N.* parça, fragment. 2. *rgd.* kısır. 3. meyvesiz ağaç.
perkulol *N. S. rgd.* yüzü siyah burnu beyaz olan koyun.
permali *Nh.* kümes hayvanları.
permi *N. Fr.* ithal veya ihracat için izin kağıdı.
pero *N. S.* çaput, bez, havlu.
perok *rgd.* bulaşıcı, sari.
peron *N. Fr. bn.* **serdab.**
peroş *Nne.* 1. teessüf, heyecan. 2. şevk, gayret, istek, heves, sanat aşkı. 3. sanatta ilham.
perperok *N.* *bn.* **pirık, fırfırok, mınmınik.**
perpaz *N.* pervaz. 1. kapı ve pencerelerin kenarlarına çekilen ince parça. 2. elbiselerin yaka ve kol yerlerine konulan ince parça. *bn.* **perwaz, perawêz.**
perpıtand/ın *Lg.* *(dıperpıtine, bıperpıtine)* çırpmak, çırpındırmak, debelendirmek.
perpıti/n *Lng.* *(dıperpıte, bıperpıte)* debelenmek, çırpınmak.
per-pot *N. bn.* **tev-tal, kırtık-pırtık.**
perpûn *N. Bj.* kol veya omuzlara gizilerek yapılan hastalık aşısı. *bn.* **derzi.**
perpût *rgd.* yıpranmış, bitkin, pejmurde, eski-püskü. *bn.* **ferfût.**
perqıjand/ın *Lg* *(dıperqıjine, bıperqıjine)* parçalamak, ezmek.
perqıji/n *Lng.* *(dıperqıje, bıperqıje)* parçalanmak, ezilmak.
Pers [1] *N.* tarihte iranın eski adı.
pers [2] *N.* devrilme, kafa üstü düşme. /**_ bûn** *L.* ağrı olacak şekilde bir yere çarpma veya düşme. /**_ kırın** *L.* sakat hale getirecek şekilde vücuda zarar. * **wi şeri de me hev û dı pers kır** *bw.* o kavgada birbirimizi sakat ettik.
personel *N. Fr.* kadro, personel.
pert *rgd.* saçma, dağınık, yaygın.
pertal *N.* eşya, mal, ticari eşya, manifatura. * **pırtî û pertal** *bw.* kumaş ve giyim eşyası. *bn.* **pırtû.**
pertew *N.* ışın, şua.
perû *N.* 1. ışığa gelen kelebek. 2. sadaka olarak verilen elbise vs. 3. *bn.* **peri2.**
perûk *N. it.* peruk, saç peruku. *bn.* **porçe.**
perûs *N. bn.* **peroş.**
perwa *Nne.* merak, endişe, korku. * **kesê bê perwa** *bw.* korkusuz kimse.
perwane *N.* 1. pervane. 2. ateş böceği, ışığa gelen kelebek. 3. bazı şivelerde kelebek. *bn.* **perû, pirık, pirhevok.**
perwar *N.* semirme. /**_i** *rgd.* semirmiş, semirtilmiş hayvan vs. /**_ kırın** *L.* semirtmek.
perwaz [1] *N.* elbise, yazı veya bir resmin kenarı. /**_ kırın** *L.* kenarlamak.
perwaz [2] *N. P.* 1. uçuş, uçmak. 2. muallak. /**_ bûn** *L.* uçuş için tüy çıkarmak, tüylenmek.
perwer *x.* sonektir, koruyan, seven anlamı verir. * **şıvanperwer** çobanlığı seven.
perwerde *N.* terbiye, eğitim, talim. /**_kar** *Nx.* eğiten, terbiye eden. /**_ kırın** *L.* beslemek, yetiştirmek, terbiye temek.
Perwin *N. ast.* ülker yıldızı, Sürreya burcu. *bn.* **pêrû.**
perzin *N. bn.* **çeper3.**
pesar *N. cox.* küçük tepe, yamaç. *bn.* **kaş, pasar.**
pesard/ın *Lg* *(dıpesêre, bıpesêre)* destek yapmak, desteklemek, sırıkla tutmak, pay[illegible]la vurmak, dayanak yapmak.
pes[illegible] [illegible] 1. beğenme, takdir, düzgün görü[illegible] [illegible] *x.* sonek olarak güven verici anla[illegible] verir. * **mıroveki pesend** *bw.* gü-

venilir adam. *bn.* **pesınd.**
pesıbi/n *Lng. (dıpesıbe, bıpesıbe)* yıkılmaya yüz tutmak, harap olmak.
pesın *N.* övgü, methiye, reklam. * **pesın dan** *bw.* övmek, reklamını yapmak. **/_ker** *Nx.* övünen, reklamcı. **/_ kırın** *L.* övmek. **/_kırî** *rgd.* övülmüş, geçerli. *bn.* **pesn.**
pesınand/ın *Lg (dıpesınine, bıpesınine)* övmek, methetmek.
pesınd *rgd.* makbul, kabul edilebilir. *bn.* **pesend.**
pesıni/n *Lng. (dıpesıne, bıpesıne)* övünmek, kendi kendini methetmek.
pesn *N.* övgü. **/_ dan** *L.* kurumlanmak, övünmek. **/_danî** *N.* övünç, kurum. *bn.* **peyagırî.** **/_natî** *N.* övgü, reklamcılık. **/_oyî** *rgd.* övünen. * **pesna xwe dan** *bw.* kendinin övmek. * **pesna yekî dan** *bw.* birini övmek/methetmek.
pespende *N. rgd.* şahsiyetsiz kimse, itibarsız.
pesqele *N.* nüktedan, fıkracı, mizahçı.
pest *N.* baskı, basınç. * **pesteyî xwîn** *bw.* kan basıncı.
pestek *N. bn.* **şapık.**
pestand/ın *Lg (dıpestine, bıpestine)* baskı yapmak.
peşar *N.* siyaset, politika. **/_î** *rgd.* politik, siyasi. *bn.* **politîk, rêzanî.**
peşemî *N. Z. bn.* **çavreşok.**
peşıland/ın *Lg (dıpeşıline, bıpeşıline)* yıkmak, harap etmek, bozmak.
peşılî/n *Lng. (dıpeşıle, bıpeşıle)* yıkılmak, harap olmak, bozulmak.
peşk [1] *N.* yağmur damlası. * **peşk avêtın** *bw.* yağmur damlalarının düşmesi fiili, çiselemek. * **peşk î baran** *bw.* yağmur damlası. *bn.* **pışk.**
peşk [2] *N.* hisse, pay. **/_ xwastın** *L.* hisse/pay istemek. *bn.* **beş, par, pışk.**
peşk [3] *N.* kıvılcım, parıltı, şerare. * **peşk î bırûsk** *bw.* şimşek kıvılcımları. *bn.* **pışk.**
peşk [4] *N.* kur'a. *bn.* **pışk.**
peşk [5] *dç.* aynı, tıpkı. * **peşk lı bavê xwe çûye** *bw.* tıpkı babasına benziyor.
peşkand/ın Luk. *(dıpeşkine, bıpeşkine)* çiselemek, tek tek yağmur damlaları düşmek.
peşkegor *Nh. bn.* **berdêlî.**
peşkenar *Nh.* sahilde veya anayol boyunda olan ev.
peşkıland/ın *Lg (dıpeşkıline, bıpeşkıline)* dağıtmak. *bn.* **belav kırın.**
peşkılî/n *Lng. (dıpeşkıle, bıpeşkıle)* dağılmak. * **berıya ko cıvat bıpeşkıle** *bw.* cemaat dağılmadan önce. *bn.* **belav bûn.**
peşm *N.* yün, yapağı. **/_in** *rgd.* yünlü, yapağıdan.
peştemal *N.* önlük. *bn.* **berkoş, pêşmal.**
peşûş *rgd.* kof.
peta *N. Bj.* grip hastalığı. *bn.* **zekem, saw.**
petate *N. bn.* **patatêz.**
petati şirin *N.* Hint yerelması *bot.* **dioscorea.**
petêx *N.* kavun. * **petêx î salewext** *Nh.* dilimli ve pürüzlü bir kavun cinsi olup sökülüp saklandıktan sonra yenir, dayanıklıdır. *bn.* **gındor.**
petêxî *rgd.* çürük. *bn.* **petox.**
petıxî/n *Lng. (dıpetıxe, bıpetıxe)* batmak.
peti 1. *N.* hafif yorgan. 2. *rgd.* safi, berrak.
peto *N.* bir cins türban. *bn.* **mêzer.**
petot *rgd.* çürük. **/_ bûn** *L.* çürümek. **/_ kırın** *L.* çürütmek. *bn.* **alozî.**
petrol *N. Gr.* yoğunluğu 0,8 den 0,95 e kadar değişebilen yanıcı mineral, yağ. *bn.* **neft.**
petû *N. bn.* **peti.**
petyayî *rgd.* sımsıkı olmuş, sıkkın.
pev *(bı hev) rgp.* beraber, ile. **/_ anîn** *L.* barıştırmak. **/_ axaftın** *L.* mülakat etmek, *(beraber)* konuşmak. **/_çûn** *L.* 1. kavga etmek. 2. birbirine benzemek. **/_ dîtın** *L.* rastlaşmak, buluşmak, görüşmek. **/_ gıhandın** *L.* buluşturmak, birleştirmek, kavuşturmak. **/_gıhanî** *rgd.* karma, karışık. * **komıte ya pevgıhanî** *bw.* karma komisyon. **/_ gırêdan** *L.* birbirine bağlamak. **/_gırêdanî** *bw.* münasebet, ilişki. **/_gırêdayî** *rgd.* bağlı, bitişik, müttefik. **/_ hatın** *L.* anlaşmak, barışmak. **/_hatınî** *N.* antlaşma. **/_ nıvîsîn** *L.* yazışmak, mektuplaşmak. * **pev re** *rgp.* birlikte, beraber, ile. * **pev re çûn** *bwl.* beraber gitmek, refakat etmek. **/_ xebıtîn** *L.* işbirliği yapmak. birlikte çalışmak.
pevdeng *Nh. Grm.* tek ses veren çift harf, diftong. *bn.* **duçeng.**
pevek *N.* cümle. *bn.* **hevok.**
pevev *N.* yekün, toplam.
pevgırêk *Nh.* mütareke, antlaşma.
pevk N, alacak, kredi.
pexşan *N.* düz yazı, nesir.
pexşer *N. bn.* **çapgêr.**
pexşand/ın *Lg (dıpexşine, bıpexşine)*

dağıtmak.
pexşi/n *Lng. (dıpexşe, bıpexşe)* dağılmak.
pexşingeh *Nx.* 1. dağıtım yeri. 2. radyo yayını yeri.
pey [1] *N.* sinir, asap.
pey [2] *N.* depozit, bey parası.
pey [3] *rgp.* arka. * **dan pey** *bw.* takip etmek, arkasına düşmek. * **ketın pey** *bw.* arkasına düşmek, peşine takılmak. /**_gerıyan** *L.* birini aramak. /**_ hev** *bw. rgp. rgd.* ard-arda, arka-arkaya. * **pey hev hatın** *bw.* peş peşe veya arka arkaya gelmek. * **pey hev agır kırın** *bw.* arka arkaya veya peş peşe ateş etmek. * **pey karê xwe ketın** *bw.* çıkarının peşine düşmek. *bn.* **pê2.**
peya [1] *rgd.* yaya. /**_ bûn** *L.* inmek *(hayvandan veya vasıtadan).* * **jı hespê peya bûn** *bw.* attan inmek. * **jı trênê peya bûn** *bw.* trenden inmek. /**_de** *N.* piyade, yaya. /**_ kırın** *L.* indirmek. * **jı hespê peya kırın** *bw.* attan indirmek. /**_rê** *Nh.* kaldırım. /**_ti/yi** *N.* yayalık.
peya [2] *N.* adam, fert, kimse. * **du peyayên me lı xeribiyê ne** *bw.* iki adamımız gurbettedir. * **em sê peya hatın** *bw.* biz üç kişi geldik.
peya [3] *N.* gurur, kibir, kurum. /**_gır** *rgd.* kibirli, fodul, gururlu. /**_gıri** *N.* gururlanma, kibirlenme, kurumlanma. * **ketın peyan** *bw.* kendini övmek, övünmek. *bn.* **qure, pesn, pesndani.**
peyak *N.* piyon taşı. *bn.* **bêg, pıyon.**
peyale *N.* su bardağı. *bn.* **pıyan.**
peyam [1] *N.* badem. *bn.* **beyv.**
peyam [2] *N.* haber, olay. *bn.* **nûçe, bûyer.**
peyand/ın *Lg (dıpeyine, bıpeyine)* teşebbüs etmek, el atmak.
peyarê 1. *N.* yaya yolu, patika. 2. kaldırım.
peyda *N.* temin. /**_ bûn** *L.* temin olmak, bulunmak. /**_ kırın** *L.* temin etmek, bulundurmak.
peydok *N.* römork.
peyhati *rgd.* sonradan gelen, sonradan doğan, küçük kardeş. **'nuxuri'** kelimesinin aksidir.
peyıft/ın *(dıpeyıfe, bıpeyıfe) Lng. bn.* **peyıvtın.**
peyık [1] *N.* 1. kurye. 2. postacı.
peyık [2] *N.* 1. şalvarın bacakarası kısmı. 2. ayı pençesi
peyı/n *Lng. (dıpê, bıpê)* beklemek. *bn.* **payin.**
peyırk *N.* sicil, kütük.
peyıtand/ın *Lg (dıpeyıtine, bıpeyıtine)* ispat etmek.
peyıv *N.* söz, lakırdı, konuşma. /**_dar** *Nx.* konuşmacı, sözcü. /**_dari** *N.* konuşma, lakırdı etme. /**_ok** *rgd.* konuşkan.
peyıvand/ın *Lg (dıpeyıvine, bıpeyıvine)* konuşturmak.
peyıvi/n [1] *Lng. (dıpeyive, bıpeyive)* konuşmak. * **em pev re dıpeyivın** *bw.* birbirimizle konuşuyoruz. *bn.* **axıvin.**
peyıvi/n [2] *Lg (dıpeyive, bıpeyive)* ölçmek, tartmak. *bn.* **pivan, pivin.**
peyivt/ın 1. *Lng. (dıpeyive, bıpeyive)* konuşmak. *bn.* **peyıvin1.** 2. *Lg* ölçmek, tartmak. *bn.* **peyıvin2.**
peyje *N.* küçük merdiven. *bn.* **pêpelûk.**
peyk [1] *N. P.* gönderilen, ulak, kuriye. *bn.* **hınarti.**
peyk [2] *N. P.* satelit, uydu. * **êra radyo i peyk i iran** *bw.* burası iran uydu radyosu.
peykan *N. P.* ok veya mızrak başı/ucu.
peykar *N. P.* savaş, çarpışma.
peyker *N. P.* 1. yüz, şekil, hayal. 2. heykel. 3. portre, form. /**_nıgar** *Nh.* ressam. /**_traş** *Nh.* heykeltraş.
peyman *N. P.* anlaşma, sözleşme, kontrat, pakt. /**_bestın** *L.* anlaşma yapmak. /**_gırt** *rgd.* ahde sadık kalan. /**_ gırtın** *L.* 1. anlaşma yapmak. 2. anlaşmaya sadık kalmak. /**_şkandın** *L.* anlaşmayı bozmak, iptal etmek.
peyn *(pehen) N. bn.* **zıbıl.** *(zilan bölgesi).*
peynıwazi *N.* övgü konuşması, yaltaklanma. /**_ kırın** *L.* övmek, dalkavukluk etmek.
peyrew *N. bn.* **rêzname, pêyrew.**
peyrûze *N.* firuze taşı. *bn.* **firûze.**
peyt *rgd. bn.* **pêt, şıdandi.**
peyv *N. bn.* **peyıv.**
peywend *N.* bağ, ilgi, alaka. /**_i** *N.* münasebet, ilgi, alaka. *bn.* **pêwendi.**
peyweng *N.* alet, araç. *bn.* **pergal, hacet.**
peyweste *rgd. P.* daima, her zaman bağlı.
peywist *rgd.* lazım, gerekli, elzem.
peyxam *Nne.* ilham, vahi.
peyxamber *N.* Peygamber. /**_i** *N.* Peygamberlik.
peyzaj *N. Fr.* manzara, manzara resmi.
pez *N.* küçükbaş hayvanlar. /**_kovi** *Nh.* yaban keçisi. /**_ çêrandın** *L.* davar otlatmak. /**_ rakırın** *bw.* hayvanları öğle vakti yatma yerinden otlatmak için kaldırmak.

* **pezê reş** *bw.* keçi. * **pezê spi** *bw.* koyun. * **pez şar kırın** *bw.* davar sağmak.
pezare *N.* acı, sancı. *bn.* **êş.**
pezeweng *N.P.* pezevenk. *bn.* **pêzeweng.**
pezizank *N. ant.* kursak. *bn.* **geprûg.**
pezkuj *N.* tepeli toygar. *zoo.* **Gaterida cristata.**
pezmıjok *Nh.* hayvanları, bilhassa inekleri emen yarasaya benzer bir hayvan. *ing.* **monitor, warran lizzard.** *bn.* **mangemıjok.**
pezpezk *N.* ruteyla, bir cins iri örümcek. *zoo.* **lycosa tarentula.**
pezûdan *N. rgp.* şafak vakti. *bn.* **berbang.**
pê [1] *N. ant.* ayak, bacak. * **pê dan erdê** *bw.* ayak diretmek, inad etmek. * **pê lê kırın** *bwl.* ezmek, yere basmak, toprağa basmak. *bn.* **herıstın.** * **pê lı erdê kırın** *bw.* yere ayak basmak. /**...pan** *N. rgd. Bj.* düztaban. *bn.* **lıngmelık.** /**...pask** *N.* derin olmıyan akarsularda karşıya geçmek için yanyana dizilen basamak taşlar. /**...peti** *Nh. rgd.* yalınayak. /**...tazi** *rgd.* baldırı çıplak, çıplak bacaklı. /**...xas** *Nh. rgd.* yalınayak. * **pêxas û pêpeti** *bw.* yalınayak baldırı çıplak.
pê [2] *rgp.* arka, arkasını takip edici eylemleri pekiştiren sözcük. * **dan pê** *bwl.* arkasına düşmek, arkasını takip etmek. /**... gerıyan** *L.* bulaşmak. /**... ketın** *L.* bir şeyin arkasını bırakmamak, peşinden gitmek. *bn.* **pey**[3].
pê [3] *Ghk.* ile, le, la gibi eklerin yerine geçer. * **pê çı?** *bw.* neyle?. /**...** **çûn** *bwl.* ...ile gitmek, arkasından gitmek. * **pê kê dıçi?** *bw.* kiminle veya kimin arkasından gidiyorsun?. /**...** **kenin** *L.* onunla gülmek veya onunla eğlenmek veya alay etmek. *(burada pê 'bı yê' belirtisiz zamiri oluyor).* /**... ketın** *bwl.* uğraşmak, alakadar olmak. * **lı pey gotına yeki ketın** *bw.* birinin dediklerine ilgi duymak veya birine kanıp dediklerini yapmak. * **lı pey qedera xwe ketın** *bw.* kaderine uymak. /**...** **kırın** *L.* ...ile yapmak. * **pê hacetan kar kırın** *bw.* aletler ile iş yapmak. * **pê şa bûn** *bw.* birini okşıyarak sevmek, biriyle eğlenmek. * **bebık pê bebıkê şa dıbe** *bw.* bebek, bebekle *(oyuncak)* eğleniyor. * **pê xwe gırtın** *bw.* dayanmak, istinad etmek, bir yere tutunmak. * **xwe pê gırtın** *bw.* sabretmek, tahammül etmek. * **pê xwaş bûn** *bw.* memnun olmak, hoşlanmak. * **pê xebıtandın** *bw.* bir şey ile çalışmak, bir şeyi kullanmak. * **pê xebıtandi** *bw.* ikinci el eşya. * **pê xebıtin** *bw.* bir şeyi kullanmak, ...ile çalışmak. * **em pê bıvır dıxebıtın** *bw.* biz balta ile çalışıyoruz.
pê [4] *dç. rgp.* burada **de, re, ve** ekleri alarak değişik anlamlarda kullanılır. * **pê de** *rgp.* ...den beri, ...ver gitsin. ...itibaren. * **kêr pê de da, çû** *bw.* bıçağı basıp kesti. * **pê de çêri û hat** *bw.* bir yandan otlayıp geldi. * **pê re** *rgp.* 1. ön, ön taraf, önden, önlemesine. 2. havi, beraber. 3. *rgp.* tamamı, muhteviyatı. 4. üşüşme, üzerine/üstüne yayılma. * **dıjmın pê re hat** *bw.* düşman önden geldi. * **mêşan pê re gırt** *bw.* arılar *(üzerine)* üşüştüler. * **me pê re gırt, xılas kır** *bw.* biz üzerine *(başına)* üşüştük de bitirdik. * **pê re çûn** *bw.* beraber *(birlikte)* gitmek. * **ew jî pê re çû** *bw.* o da beraberinde gitti. * **pê re lı dev de lê xıst** *bw.* önde ağzına yapıştırdı. * **par re dıxwe, pê re davêje** *bw.* arkadan yiyip önden atıyor. * **pê ve** *rgp.* yapışık veya askıda gibi anlam verir. * **pê ve hat** *bw.* ...ile geldi. * **mari pê ve da** *bw.* yılan soktu *(yani yapışarak soktu)*. * **pê ve zelıqi** *bw.* *(kendisine)* yapıştı, ...ile yapıştı.
pê [5] *rgd.* pro. *rgp. dç.* *(bı yê)* sözcüklerinin kısaltmışıdır.
pêalink *N. bn.* **paşlıng.**
pebaweri *N.* 1. vekaletname. 2. inandırma. 3. inandırıcı.
pêbaz *N.* yaya köprüsü.
pêbend *N.* uzun yolculuklarda baldır kaslarının yorulmaması için baldır üzerine bağlanan sargı.
pêcame *N. Fr.* pijama. *bn.* **pijame.**
pêcanık *N.* öksürük otu. *bot.* **Tussilago farfara.**
pêç *N.* sargı.
pêçan [1] *N.* sarma, ambalajlama.
pêça/n *Lg (dıpêçe, bıpêçe)* sarmak, sarmalamak, dolamak. * **birini pêçan** *bw.* yarayı sarmak. * **xwe pêçan** *bw.* giyinip kuşanmak. * **lê pêçan** *bw.* sarmak, sarılmak, dolanmak. * **xwe lê pêçan** *bw.* kendini dolamak, etrafına sarılmak. * **mari xwe lê pêça** *bw.* yılan kendisini *(bir şeye)* doladı. * **dezi lê pêçan** *bw.* iplik sarmak.
pêçand/ın *Lg (dıpêçine, bıpêçine)* sarmak, sarmalamak.
pêçek [1] *N.* iki çeneklilerden sarmaşık cinsi süs bitkisi. gündüz sefası, çalapa, kahkaha çiçeği. *bot.* **ipomoea.** *bn.* **laflafok, badak, daralink.** * **pêçeka diwaran** *bot.*

Hedera helix. * **pêçeka spî** *bot.* **Convolvulus sepim.** * **pêçeka daran** *Nh.* küsküt. *bot.* **Cuscuta.**
pêçek [2] *N.* 1. paket, tomar. 2. çocuk kundağı. *bn.* **dergûş.**
pêçek [3] *N.* rol. * **pêçek gırtın** *bw.* rol almak. *bn.* **nyar.**
pêçekulû *N. S. bn.* **gılok.**
pêçık [1] *N.* 1. kese kağıdı. 2. parmaklık *(merdiven veya bahçe).*
pêçık [2] *N.* badıç, bakla, fasulye, fiğ gibi bitkilerde tanelerinin dizildiği kılıf.
pêçi/n 1. *Lng. (dıpêçe, bıpêçe)* sarılmak, dolanmak. 2. *Lg* sarmak, dolamak.
pêçke *N.* dolap, kasa, buz dolabı vs. nin ayakları, mini tekerlek.
pêçoke *N.* sipiral, helezon.
pêçûn *N.* takip. * **lı pê yeki çûn** *bw.* birini takip etmek.
pêdand/ın *Lg (pêdıdine, pêdine)* sabitleştirmek, tesbit etmek. *bn.* **pêt kırın.**
pêdani *N.* para yardımı, imece. *bn.* **iane.**
pêdari *N.* temin etme, senet.
pêdark *N.* nalin, takunye. *bn.* **nalık.**
pêgeh *Nx.* makam, kürsü.
pêger *N.* dolaşılan şey veya yer. * **pêgera nêçirvanan** *bw.* avcıların av mıntıkası, avlandığı yer.
pêgerandi *N. Grm. bn.* **gerandı.**
pêgırt *N.* 1. kopya. 2. tutanak, zabıt. 3. tutturaç, tutulacak yer.
pêgozek *N. ant.* ayak bileği çıkıntısı, topuk kemiği. *bn.* **gizık.**
pêhatın *Lng.* oluşmak, meydana gelmek, türemek. * **pêşi jı pıngav û çıravan têne pê.** *bw.* sivrisinek pis su birikintilerinden türerler.
pêlın *N.* tekme. *bn.* **pin.**
pêjın *N. bn.* **pejn, pejın.**
pêji/n *Lng. (dıpêje, bıpêje)* pişmek. *bn.* **pıjin.**
pêjker *N.* pişirici.
pêk *(bı yek) rgd. rgp.* pro. beraber, birlik, bir olma, birleşme, birleştirme fiillerini hazırlar. /**– anin** *L.* oluşturmak, meydana getirmek, vücuda getirmek, hazırlamak. /**– dan** *L.* bozmak, yıkmak, tahrip etmek. /**–hatın** *N. m.* ittifak, antlaşma, oluşma, teşkil. 2. *L.* oluşmak, teşekkül etmek, anlaşmak, ittifak etmek. /**–hati** *rgd.* teşekkül etmiş, vücut bulmuş, oluşmuş. /**–ketın** *L.* bir şeyin arkasına düşmek, toplamak, bir araya getirmek. /**– kırın** *L.* birleştirmek, bir araya getirmek/toplamak.
/**–vedayi** *Nh.* karışım, alaşım, halita. /**–xıstın** *L.* çatmak, yapmak, vücuda getirmek.
pêkeve *rgd. bn.* **pêkve.**
pêkenin 1. *N.* fıkra, mizah. 2. *L.* bir şey veya kimseyle alay etmek. 3. *rgd.* gülünç şey.
pêkenok *rgd.* gülünç, alay mevzuu olan şey veya kimse.
pêkewk *N. bn.* **peqıjık.**
pêkhatın *N.* 1. hazırlık. 2. 'pêk' kelimesindeki açıklamaya bak.
pêkotır *N.* haseki küpesi. *bot.* **Aquilegia vulgaris.**
pêl [1] *N.* 1. dalga *(su veya hava dalgası)* 2. elektrik dalgası, frekans. * **pêla avê** *bw.* su dalgası. * **pêl bı pêl** *bw.* dalga dalga. /**–bûn** *L.* uzamak, yayılmak. /**– dan** *L.* dalgalanmak. /**–gerin** *Nh.* dalgalanmak, dalga bükemeci. /**–gır** *Nh.* alıcı cihazı. /**–lerz** *Nh.* fizikte dalga titreşimi. * **pêla behrê** *bw.* / deniz dalgaları. *bn.* **şepêl, pêlweş.**
pêl [2] *N.* 1. sömestri. 2. ince levha.
pêlav *N.* ayakkabı. *bn.* **pitav, sol.**
pêle *N.* çağ. *bn.* **hemdemi, qırne.**
pêlekan *N. bn.* **pêlûk.**
pêlewar *N.* 1. gemi jurnalı. 2. gemi suratını ölçme aleti. 3. dalgasayar. 4. çarkçı.
pêlû *N. ant.* göz kapağı.
pêlûk *N.* merdiven ve basamakları. *bn.* **pêpelûk, paçine, pêlıng.**
pêlweş *N.* 1. verici alet, radyo veya frekans yayıcı istasyonu, nakledici cihaz. 2. frekans. 3. iletken. /**–i** *N.* yayın, radyo yayını.
pêlweşand/ın *Lg (pêldıweşine, pêlweşine)* yayın yapmak.
pêmen *rgd.* yoksun.
pêmırişk *N. bn.* **pêqıjık.**
pên *N. bn.* **pêhn, pin.**
pênaw *N. S.* uğur. *bn.* **oxır, yoın.**
pênc *N. rgd.* beş *(5).* /**–an** *rgd.* beşlere, beşe, beşinciye. /**–berk** *Nh.* beş taş oyunu. *bn.* **pêncok.** /**–ok** *N. bn.* **pêncber.** /**–bare** *Nh. rgd.* beş misli, beş katlı. /**–emin** *rgd.* beşinci, 5. ci.
pênce *N. rgd.* elli *(50).* /**–min** *rgd.* ellinci, 50. ci. *bn.* **pênci.**
pêncık *N.* kenger veya diken biçmek için çatallı dirgen. *bn.* **cemık.**
pênci *N. rgd.* elli. *bn.* **pênce.**
pêncsed *N. rgd. bn.* **pênsed.**
pêncseh *Nh.* beş duyu.
pêncşemb *Nh.* perşembe. * **roja pêncş-**

embê *bw.* perşembe günü.
pêngav *N. m.* atılım, teşebbüs.
pênıjî/n *Lng.* *(dıpênıje, bıpênıje)* *bn.* **ponıjîn.**
pênsed *Nh. rgd.* beş yüz. 500. /**...emîn** *rgd.* beşyüzüncü.
pênûs *N.* kalem. /**...** **kışandın** *L.* kalem çekmek, yanı üstünü çizmek, iptal etmek. /**...bır** *Nh.* kalem traş makinası. /**...gêç** *Nh.* tebeşir. /**...mış** *Nh.* kurşunkalem.
pêpan *Nh.* pê[2] içindeki nota bak.
pêpask *Nh.* pê[2] içindeki nota bak.
pêpeti *rgd.* pê[2] içindeki nota bak.
pêpelıng *N. bn.* **pêpelûk.**
pêpelûk *N.* merdiven, merdiven basamağı. *bn.* **pêlûk, hewq, peyje.**
pêpeqıng *N.* yeşil ispinoz. *zoo.* **chloris chloris.**
pêpılke *N.* sırık yürüyüşünde kullanılan sırıklar.
pêqıjık *N.* yaprakları tavuk bacağına benzer bir ot. pişirilerek yenir.
pêr *rgp.* evvelsi gün. /**...efser** *N.* başçavuş. *bn.* **stvanyar.** * **duhi ne pêr** *bw.* dün değil evvelsi gün.
pêra *rgp.* pê[2] içindeki 'pê re' notuna bak.
pêrar *rgp.* iki sene önce.
pêrbest *N. Grm.* edat. *bn.* **daçek.**
pêrgin *N. m.* kabul, kabul töreni, karşılama. * **çûn pêrginê** *bw.* hoş geldine gitmek, karşılamak. * **pêrginiya sersalê** *bw.* yeni yıl karşılaması. * **pêrginiya bûkê** *bw.* gelin karşılamak. *bn.* **pêşwazi, hewandın.**
pêrıst *N.* fihrist. *bn.* **naverok.**
pêri *N.* dişi cin, melek.
Pêrû 1. *N. ast.* ülker yıldızı, Süreyya burcu. *bn.* **perwin.** 2. *N.* avize.
pêrûz *rgd. bn.* **piroz.**
pêsir *N. m.* 1. *ant.* gırtlağın göğüs kemiği arası boşluğu. 2. *N.* yaka, yakalık. * **bı pêsirê gırtın** *bw.* yakasına yapışmak, yakasını kapmak. 3. kapının iki yan tarafı.
pêstırk *N.* pedalı ayakla çevrilen araba.
pêş [1] *N.* *(sert 'p' ile okunur)* entari ve uzun elbiselerin ön alt tarafı, peştemal kısmı. * **kırın pêşa xwe** *bw.* önlüğüne doldurmak. * **pêşa xwe tıji kırın** *bw.* önlüğünü doldurmak, peştemalını doldurmak. *bn.* **pêşık, daw.**
pêş [2] *rgd. rgp.* *(ince 'p' ile okunur).* ön, önde, önce, önceki, ön taraf. * **anin pêş** *bw.* takdim etmek, gözönüne getirmek, ileri sürmek. * **ketın pêş** *bwl.* öne düşmek, ileri geçmek. * **pêş çav kırın** *bw.* gözönüne getirmek, izah etmek, göstermek. * **pêş de** *rgp.* önde, önünde. * **pêş de çûn** *bwl.* ilerlemek, olgunlaşmak. *bn.* **pêşta.** * **pêş ketın** *bwl.* öne düşmek, ileri geçmek. * **pêş xêni re hatın** *bw.* evin önünden geldiler. * **pêş û paş** *bw.* ön ve arka. * **pêş û paş mêze nekır** *bw.* önüne arkasına bakmadı. * **pêş yeki kırın** *bw.* birine takdim etmek. * **pêş ve bırın** *bwl.* ileri götürmek, ilerletmek, geliştirmek. * **pêş ve çûn** *bwl.* ilerlemek, gelişmek. **pêş ve çûyi** *rgd.* ilerlemiş, gelişmiş. * **pêş ve hatın** *bwl.* beri gelmek, ileri gelmek, yaklaşmak. /**...** **xıstın** *L.* öne sürmek, ileri sürmek. * **xıstın pêş** *bwl.* öne/ileri sürmek.
pêş [3] *N.* kirvelikte kucak anlamında kullanılır. * **avêtın pêşa yeki** *bw.* *(sünnet olmak için)* sünnet olacak olanı birinin kucağına vermek. * **ez pêşa fılan kesi de me** *bw.* ben falancanın kucağına atılmışım yanı falanca benim kirvem anlamı verir.
pêş [4] *N.* bilgi.
pêşajo *N. rgd.* öncü.
pêşand/ın *Lg* *(dıpêşine, bıpêşine)* göstermek, delalet etmek.
pêşandar *Nx.* delil, rehber, klavuz, önder.
pêşane *rgp.* öncel, öncelik. * **pêşanê de me dıvê em zman fêr bıbın** *bw.* öncelikle dil öğrenmeliyiz.
pêşani *N.* izah, anlatım.
pêşangeh *Nx.* pazar, pazar yeri, sergi.
pêşari *N. bn.* **rêzani.**
pêşbazi *Nx.* rekabet, yarışma.
pêşbend *Nx. Grm.* önek. *bn.* **xurdepêş.**
pêşber *rgd. rgp.* ön, huzurda. /**...i** *N.* öne sürme, huzura getirme. * **pêşberi hev** *bw.* başbaşa, yüzyüze. * **pêşberi hev kırın** *bw.* yüzyüze getirmek, karşılaştırmak, yüzleştirmek.
pêşbıjartıni *N.* ön seçim.
pêşbırk *N.* müsabaka, yarışma.
pêşbin *rgd.* ileriyi gören, ileri görüşlü. /**...i** *N.* ileriyi görme.
pêşcênik *Nh. ant. bn.* **qoçê enıyê.**
pêşçav *N.* görüş, manzara, görünen şey. /**...** **kırın** *L.* öne sürmek, gözönüne getirmek, göstermek.
pêşdank *Nx. Grm.* önek. *bn.* **xurdepêş, pêşdani.**
pêşdani *N. Grm. bn.* **pêşdank.**
pêşdar *Nx.* 1. önder. 2. manzara, tasvir. /**...i**

N. önderlik. * **pêşdari kırın** *bwl.* 1. önderlik etmek. 2. tasvir etmek. *bn.* **pêşder.**
pêşdaraz *rgd.* ön yargılı. /**_i** *N.* ön yargı.
pêşde *rgd. rgp.* önde, ilerde. /**_tır** *rgd. rgp.* daha önce, daha ilerde, ilkten. /**_tırin** *rgd. rgp.* en önde, en ilerde, ilk önce. *bn.* **pêşta, pêş2.**
pêşdedani *N.* teminat.
pêşder *N. bn.* **pêşdar, pêşrew.**
pêşdest *rgd.* el altında, elde hazır, mehilli. /**_i** *N.* 1. önel, mehil, bir işin tamamlanması için tanınan ek süre. 2. insiyatif.
pêşe *N.* 1. nesir, nesir yazı. 2. sanaat /**_kar** *Nx.* nesir yazarı. *bn.* **pişe.**
pêşem *rgd.* mühim. *bn.* **gırıng.**
pêşende *N.* istikbal, gelecek. *bn.* **dahatû, pêşhati.**
pêşeng *N.* 1. önder, lider, öncü, başi çeken. 2. askeriyede öncü kuvvet. 3. kervanın başını çeken hayvan.
pêşewa *N.* 1. öncü, lider. *bn.* **pêşeng.** 2. *B.* ileri! emri.
pêşewar *N.* selef.
pêşgeh *Nx.* ön taraf, öndeki yer.
pêşger *N.* fikir, oy, rey. *bn.* **deng.**
pêşgır *N.* mania, engel. /**_i** *N.* önlem, engelleme.
pêşgotın *Nh.* önsöz. * **pêşgotına vê ferhengê** *bw.* bu sözlüğün önsözü.
pêşhati *N.* gelecek, istikbal. *bn.* **dahatû, pêşende, mand.**
pêşhazıri *N.* ön çalışma.
pêşhevani *N. Grm. bn.* **bêtırker.**
pêşık *N.* elbise etekliği. *bn.* **pêşl, daw.**
pêşın *rgd. rgp.* peşin, önce, ilkten, önceden. *bn.* **pêşin.**
pêşıng *N.* 1. fiil, eylem. 2. yorum, izah. 3. *Grm.* mastar kökü. *bn.* **rader.**
pêşi [1] *rgd. rgp.* ön, önce, ön taraf, gelecek. /**_ dan** *L.* önü kaptırmak, başını koyvermek. /**_ gırtın** *L.* önünü almak, engel olmak, mani olmak. * **pêşi lê gırtın** *bw.* önüne geçmek, olmasını engellemek.
pêşi [2] *N.* sivrisinek. *bn.* **pêşû.**
pêşi [3] *N.* hayalet.
pêşin *rgd. rgp.* öncü, birinci, evvelsi. * **a pêşin** *rgp.* evvelen, ilkönce. * **kesê pêşin** *bw.* ilerdeki, öndeki adam. * **cara pêşin** *bw.* ilk defa, ilk sefer. * **xetê pêşin** *bw.* ilk hat, ön hat. *bn.* **pêşın.**
pêşine *N.* pêşin ödenen para.
pêşkar *Nx.* idareci. /**_i** *N.* idare.
pêşkepi *N. m. rgd.* rakip, muhasım.
pêşker [1] *N. m. Grm.* belirleyici, işaret. * **rengdêrên pêşker** *Nh.* işaret sıfatları. * **raweyên pêşker** *Nh.* belirtme kipleri.
pêşker [2] *N. Grm.* izafiyet yani cins eki harfi tarifine benzer ise de ayrı yazılır. mesela: "**bıraye mın i mezın**" deki 'i' çekimi '**pêşker**' dır. * **pêşkerê jımarki** *Nh.* Kürtçede 'yek' harfi tarifidir. Kürtçede kelime sonlarına **ık, k, ın, n, ek** olarak gelir ve tekillik sıfatı verir. **mêrık, kıtêbek** gibi.
pêşkêş *N.* arz etme, sunma, takdim etme. /**_ kırın** *L.* arz etmek, sunmak, takdim etmek. * **sılavên germ pêşkêş dıkım** *bw.* içten selamlarımı sunarım.
pêşkır *N.* havlu.
pêşkırın *N. L.* teşhir, teşhir etmek.
pêşkite *N. Grm.* önek. *bn.* **pêşdani.**
pêşmal *N.* önlük. *bn.* **pêştemal.**
pêşmaman *Nh.* usta ebe. *bn.* **maman.**
pêşmerge 1. *N.* 1961 yılından sonra Barzani tarafından Kürt milli mücadele savaşçılarına verilen isim, vatan fedaileri, gerilla. 2. *rgd.* fedakar, fedayi.
pêşnıyar *N. m.* teklif, öneri, önerge. /**_i** *N.* teklifte bulunma, önerme. /**_ kırın** *L.* önermek, teklifte bulunmak. * **pêşnıyar lê gırtın** *bw.* önerge sunmak.
pêşnıyaz *N.* rica, istirham, temenni.
pêşnuma *N.* proje, taslak. *bn.* **projekt.**
pêşrew *N.* 1. başlangıç, ilk. 2. müzikte giriş taksimi, peşrev. 3. lider, öncü. *bn.* **pêşder.**
pêşta *rgd. rgp.* önce, ilkin, evvel. /**_çûn** *L.* ilerlemek, ileri gitmek. * **em pêşta bıpırsın, hê bıçın** *bw.* biz önce soralım, sonra gidelim. /**_hatın** *L.* ileri gelmek, öne gelmek. * **ez pêşta hatım** *bw.* ben önce geldim.
pêşteng *N.* hayvanlarda yükün arkaya kaymaması için boyun altından geçirilen kolan.
pêşû *N.* sivrisinek. *bn.* **pêşi2, kelmêş.**
pêşûle *N.* tatarcık. *bn.* **pingok.**
pêş ve *rgd. rgp.* öne, ileriye. /**_çûn** *bwl.* öne geçmek, ilerlemek. /**_çûni** *N.* ilerleme. /**_çûyin** *L.* ilerlemek, ileri geçmek. /**_çûyi** *rgd.* ilerlemiş. *bn.* **pêş2.**
pêşverû *rgd. m.* ilerici. /**_yi** *N.* ilericilik.
pêşwaz *N.* birini karşılamaya gitme, davetlileri kabul etme. *bn.* **pêrgin.**
pêşwazi *N.* protokol.
pêşxıst/ın *Lg (pêş dıxe, pêş xe)* izah ve tarif etmek, takdim etm. ileri sürmek, öne sürmek, teyit etmek.

pêşzin *Nh.* eyer başı.
pêt [1] *rgd.* sağlam, sıkı. /**– bûn** *L.* sağlamlaşmak, sıkı olmak. /**– kırın** *L.* sağlamlaştırmak, sıkılaştırmak. * **pêt şıdandi** *rgd.* sımsıkı. *bn.* **pêdandın, pit, peyt, şıdandi.**
pêt [2] *N.* alev. *bn.* **xuri, rıvin.**
pêtag *N.* 1. ambar. 2. arı kovanı. * **pêtagê ardan** *Nh.* un ambarı. * **pêtagê zadê** *Nh.* zahire ambarı. * **pêtagê mêşan** *Nh.* arı kovanı. *bn.* **silo, pılûre.**
pêtal *N. m.* meşale. *bn.* **meşalev.**
pêtav *(pêtaw) N.* 1. yünden ayakkabı. 2. uzun ayakkabı bağı. *bn.* **pitav.**
pêtık *N. m.* kibrit. *bn.* **kıbrit, çik.**
pêtıv *N.* lazım, gerekli. /**–i** *N.* lazım, ihtiyaç, gerekli, gereklilik, muhtaç. * **bı pêtıvi** *rgp.* gereğince. * **mırov pêtıvi hevalê xwe ye** *bw.* insan arkadaşına muhtaçtır. *bn.* **pêwist.**
pêvajo *N.* süreç.
pê ve *(pêve) dç. Ghk.* ile, ek, beraber, bitişik, yapışıklık bildirir. * **pê ve bûn** *L.* ekli olmak, ekte, yapışmış olmak. * **pê ve kırın** *L.* eklemek, takmak, iliştirmek. * **pê vekırın** *L.* onunla açmak. * **pê ve zelıqin** *bw. (birine, bir şeye)* yapışmak, yapışıp kalmak. * **pê ve man** *bw.* 1. yapışıp kalmak. 2. yoksun kalmak, onsuz kalmak anlamı. * **gayê me mır em pê ve man** *bw.* öküzümüz öldü biz onsuz kaldık yanı temeli yoksun kaldık. * **nanê me xılas bû em pê ve man** *bw.* ekmeğimiz bitti, biz *(açlık derecesinde)* yoksun kaldık. * **pê ve here!** *bw. B.* onunla *(belirsiz nesne)* öl! anlamında ünlem. * **jı pê ve** *bwl.* ...den başka, ile ekli, ...bundan sonra. * **seri jı pê ve nema ye** *bw.* aklı başında kalmamış. *bn.* **pê**[4].
pêveder *rgd.* 1. uğursuz. 2. kötü haberci. /**–i** *N.* uğursuzluk. *bn.* **oxır, yom.**
pêve kırın *Lg (pêve dıke, pêve ke)* eklemek, takmak, iliştirmek. * **te name şand, vê kaxezê ji pê ve ke** *bw.* mektubu gönderirken bu kağıdı da ekle. *bn.* **pê ve.**
pê vekırın *Lg (pê vedıke, pê veke) (onunla veya bir şeyle)* açmak. * **pê mıftehê veke** *bw.* anahtarla aç.
pêwan *N. S. bn.* **pivan.**
pêwar *rgd.* yerel, lokal. *Fr.* locution.
pêwend [1] *N.* bağ, ilgi. /**–a** *N.* bağlantı, ulaşım. /**–i** *N.* ilgi, alaka. * **pêwendıya mın lı gel wan nine** *bw.* onlarla bir ilgim/ilişiğim veya bağlantım yok. * **lı gel hev pêwendi gırê dan** *bw.* birbirleriyle ilişki kurmak.
pêwend [2] *N. Grm.* bağlaç. *bn.* **gıhanek.**
pêweng *N.* hacet. *bn.* **hacet, pergal.**
pêwere *N.* 4 yaşında dişi manda.
pêwır *N. ast. bn.* **pêwr.**
pêwr [1] *N. ast.* bulutsu yıldız, nebula. /**–i** *N.* halk arasında bazı zehirli mantar vs. için bu nebula tarafından husule geldiğine inanılır. /**–i bûn** *L.* pêwir ile zehirlenmek.
pêwr [2] *N. Bj.* ses kısıklığı hastalığı.
pêwist *rgd.* lazım, gerekli, vacip, zaruri, mecbur. /**–i** *N.* gereklilik, zaruret, lüzum, ihtiyaç, mecburiyet. * **pêwiste ko em herın** *bw.* gitmemiz lazım, gitmemiz gerekiyor. * **ne pêwiste ko tu bê** *bw.* senin gelmen icap etmez. *bn.* **lazım, hewce, dıvêtın.**
pêwisti *N.* görev, vazife. *bn.* **erk.**
pêxas *Nh. rgd.* 1. yalınayak. 2. argoda baldırı çıplak, sefil, lumpen. * **pêxasên Medinê** *bw.* Medine dilencileri. 3. mecazi olarak sokak kabadayısı olarakta kullanılır. * **pêxasên Dıyarbekrê** *bw.* Diyarbakır kabadayıları. pê[2] kelimesindeki nota bak.
pêxember *N.* Peygamber. *bn.* **peyxamber.**
pêxım *N.* caydırma, vazgeçirme. /**–iê xıstın** *bwl.* caydırmak, vazgeçirmek.
pêxıstın *Lg (pê dıxe, pê xe) bn.* **vêxıstın.**
pêxwarın 1. *N.* katık. *L.* ekmekle yemek.
pêxwas *N. rgd.* **pêxas, xas, pêleti.**
pêy [1] *rgd. rgp.* ard, arka. /**– ketın** *L.* ardına düşmek. /**– girin** *L.* ardından ağlamak. *bn.* **pey**[3], **pê**[2].
pêy [2] *N.* âirvanda bir köy. Burada 8.000 ermişin yattığı söylenir.
pêyrew *N.* tüzük. *bn.* **rêzname, destûr, peyrew.**
pêz *N.* glüten unu, az nişastalı un. /**–dar** *Nx.* obur.
pêzand/ın *Lg (dıpêzine, bıpêzine)* tebliğ etmek, bilgisine sunmak. Bu fiil "**pê dan zanin**" fiilinden geçişli hale dönüşmüştür.
pêzani *N.* tebliğ, tebligat.
pêze *N.* madde, cevher, özdek.
pêzeweng *N. rgd.* pezevenk. *bn.* **pezeweng.**
pıç [1] *rgd.* 1. sönük, sönme *(şişin inmesi)* 2. çürüme. *bn.* **pûç.**
pıç [2] *rgd.* küçük, küçük miktar. /**–ek** *rgd.* bir az, bir miktar. /**–ê** *rgd.* bir az. *bn.* **pıçûk.**
pıçır *N. anı.* kesici ön dişler.
pıçırand/ın *Lg (dıpıçırine, bıpıçırine)* kırmak, kesmek *(çiçek, ip vs).*

pıçûk *rgd.* küçük, ufak. /**– bûn** *L.* küçülmek, küçük olmak, ufalmak. * **pıçûk dîtın** *bw.* küçük görmek, hor görmek. * **pıçûk û mezın** *bw.* büyük - küçük. /**–î** *N.* küçüklük, ufaklık. /**– kırın** *L.* küçültmek, ufaltmak. *bn.* **qıcık.**
pıçûker *rgd. Grm.* küçülten. Fransızcada diminutif.
pıdi *N. ant. bn.* **pıdû.**
pıdû *N. ant.* damak, diş etleri. *bn.* **alûme, polke.**
pıf *N.* üfleme, üfürme. /**– danık** *Nx.* balon. /**– kırın** *L.* üfürmek, üflemek.
pıfık *N.* körük. * **pıfıkê kûrê** *Nh.* kalaycı körüğu.
pıhin *N.* tekme, ayak darbesi. *bn.* **pin, pêhn.**
pıjak *N.* 1. damla. 2. yankı, akis, yansı. *bn.* **dengvedan.**
pıjand/ın *Lg (dıpıjine, bıpıjine)* pişirmek. *bn.* **patın.** 2. fışkırmak, fıskıyeden veya tazyikle herhangi bir yerden fışkırmak.
pıjbelav *N.* dağılma, saçılma. /**– bûn** *L.* dağılmak, saçılmak. /**– kırın** *L.* dağıtmat, saçmak. *bn.* **belav.**
pıjıland/ın *Lg (dıpıjıline, bıpıjıline)* ayırmak, ayırdetmek. *bn.* **veqetandın, jihev kırın.**
pıjınk *N.* kırılan taşlardan uçuşan parçacıklar veya tazyikle sudan uçuşan damlalar.
pıjıqand/ın *Lg (dıpıjıqine, bıpıjıqine)* 1. fırlatmak. 2. önüne katıp kovalamak. 3. fışkırtmak. *bn.* **pejıqandın.**
pıjıqî/n *Lng. (dıpıjıqe, bıpıjıqe)* fışkırmak, fırlayıp gitmek.
pıjîjk *N.* doktor, tabip. *bn.* **dıktor, bıjîjk.**
pıjî/n *Lng. (dıpıje, bıpıje)* pişmek.
pıjindar *N. bn.* **şıwit.**
pıjkoj *N.* düğme. /**– gırêdan** *L.* düğmesini bağlamak. /**– vekırın** *L.* düğmesini açmak. *bn.* **bıjkoj.**
pıjme *N.* hapşırma.
pıjmi/n Lnk. *(dıpıjme, bıpıjme)* hapşırmak, aksırmak.
pıjûn *N.* kurutulan ot.
pık *rgd.* 1. yüzüstü. 2. aşık oyununda aşık kemiğinin çukur tarafı üstüne düşmesi hali. *bn.* **kawdız.**
pıl *N.* leke, benek, yüzdeki benek, çil. *bn.* **şanık.**
pılıng [1] *N.* cemre. * **pılınga avê** *Nh.* cemrenin suya düşmesi.. * **pılınga erdê** *Nh.* cemrenin yere düşmesi. * **pılınga bê** *Nh.* cemrenin havaya girmesi.
pılıng [2] *N.* kaplan. * **pılınga çin** *Nh.* panter. * **pılınga ravrav** *Nh.* leopard.
pılike *N.* merdiven basamağı. *bn.* **pêpelıng, pêlûk.**
pılite *N.* pelte. *bn.* **pelte.**
pılopılo *N.* dönerek yere giren ve yüksük şeklinde yer açıp yerleşen bir böcek. *bn.* **aşvan.**
pılor *N.* pekmez ve undan yapılan helva.
pılox *N. bn.* **bızut.**
pılpılinık *N.* fıskiye, ibriğin ince ağzı.
pılpiv *N.* minkale.
pılqık *N.* kabarcık *(ince 'p' ile okunur). bn.* **peqık.**
pılûç 1. *rgd.* ters, aksi. 2. yoldan çıkmış, yolu sapıtmış. 3. sapik. 4. eğri, kavisli, kıvrık. 5. viraj.
pılûr *N.* sincap. *bn.* **sımolek.**
pılûre *N.* arı kovanı. *bn.* **pêtag.**
pılûsk *N.* oluk.
pımpar *N.* semizotu. *bot.* **Portulaca oleracea.**
pın [1] *N.* insanın gizlediği ve başkasına duyurmak istemediği bir kusuru, hatası veya suçu.
pın [2] *N.* kümes.
pın [3] *N. Bj.* benek. *bn.* **pıl.**
pınc [1] *N.* çanak.
pınc [2] *N.* tutam *(ot veya saç).* tutam halinde gür bitkiler. *bn.* **pûnc.**
pıncar *N.* 1. yenilen otlar. 2. kuzey şivesinde pancar.
pınd *N. ant.* kıç. *bn.* **qûn, kûn.**
pındam *N.* 1. akarsuyun akışını engelleyen çör-çöp, ot çalı vs. 2. set, baraj.
pınde kırın *L.* afaroz etmek.
pındepir *N.* örümcek. *bn.* **pirık, tevnepir.**
pındık *N. bn.* **bışku.**
pındır *rgd.* bükülebilir, uysal. *bn.* **xav, stûxar**
pıne *N. bn.* **derxûn.**
pıng *rgd.* asık surat. *bn.* **mûr.**
pıngav *N.* su birikintisi. 2. bataklık. *bn.* **peng**[1] kelimesi içindeki nota bak.
pıngıri/n *Lng. (dıpıngıre, bıpıngıre)* 1. akarsu için birikmek, bir yerde toplanmak. 2. surat asmak.
pımıh *N.* dayak. bu kelimenin kökeni 'pin' olup ayak altına alıp dövmektir.
pımıhand/ın *Lg (dıpımıhine, bıpımıhine)* dayak attırmak.

pınıhi/n *Lng. (dıpınıhe, bıpınıhe)* dayak atmak. *bn.* **pin, pin kırın.**
pıni *rgd.* 1. gizli. *bn.* **penhan.** 2. sinsilik veya adilik bildiren bir edat. * **pıni pıni tu lekaşê bıni lıngê mıni, tu çıma navê xwe lı navê mın dıni** *bw.* Pini pini sen ayağıma papuç olasın, kendi pis ismini neden bana çağırırsın anlamında bir deyim.
pınti *rgd.* pis, hasis, cimri. /**_ bûn** *L.* pislenmek. /**_ti** *N.* kirlilik, pislik. /**_ kırın.** pislemek, kirletmek.
pır [1] kuşların uçarken çıkardıkları ses, ansızın aniden uçmalarını tarif eden ses. * **pırr got û fırıki** *bw.* pırr edip uçtu.
pır [2] *N.* köprü. * **pır i Sıratê** *Nh.* Sırat köprüsü. *bn.* **pırd.**
pır [3] *rgd. rgp.* çok, ziyade, fazla. /**_ani** *rgd.* çokluk, fazlalık. /**_bêj** *rgd.* çok konuşan, geveze, ukela. /**_bêji** *N.* gevezelik. /**_ bûn** *L.* çoğalmak, fazlalaşmak. /**_car** *rgd.* çoğu zaman. /**_caran** *rgd.* pek çok defalar. * **pır çê bûn** *bw.* sık sık olagelen, olağan. /**_i** *N.* çokluk. /**_ kırın** *L.* çoğaltmak, fazlalaştırmak. /**_ole** *rgd.* aşırı, pek fazla. /**_tır** *rgd.* daha fazla. /**_tıri** *rgd.* çoğunluk. /**_tırin** *rgd.* en fazla, pek fazla. * **pır nema** *rgp.* çok kalmadı, az daha, nerdeyse. * **pır nema dıketım.** nerdeyse düşecektim. * **pır nema xwe bıgehinım te** *bw.* sana yetişmeme çok kalmadı. *bn.* **zêde, zor.**
pırand/ın *Lg (dıpırine, bıpırine)* 1. çoğaltmak. 2. mübalağa etmek. *bn.* **pır kırın.** 'pi' içindeki nota bak.
pırase *N.* pırasa.
pırawe *rgd.* pratik.
pırç *N.* kıl, saç, tüy. /**_ıkın** *rgd.* kıllı, tüylü. * **pırç û pal** *bw.* kıl, tüy vs. döküntüsü. * **pırç weşin** *bw.* kıl dökülmesi, saç dökülmesi. * **pırç i cın** *Nh. bn.* **pori keçka.**
pırçıkand/ın *Lg (dıpırçıkine, bıpırçıkine) bn.* **pûrtıkandın.**
pırd *N. S.* köprü. *bn.* **pır2.**
pırdeng *N. Grm. bn.* **pırkite.**
pırejmar *N. m. Grm.* çoğul.
pırenav *N. Grm.* çoğul isim, cins isim. *bn.* **hevenav.**
pıretexlit *rgd.* çeşitli, değişik.
pıreti *N.* 1. çoğunluk. 2. üretim. *bn.* **tevlayi.**
pırg [1] *N. bn.* **porg, pılqık.**
pırg [2] *N. S.* tırtıl, sürfe, kurtçuk, larv. *bn.* **kurm.**
pırg [3] *N. S.* kaymak. *bn.* **to.**
pırık *N.* 1. karasaban el tutma yeri ile okunu birleştiren köprücük parçası. 2. küçük köprü.
pırıka mıl *Nh. ant.* köprücük kemiği.
pırisk *N.* kıvılcım. *bn.* **çik.**
pırkam *Nne.* histeri. /**_i** *N.* histerilik.
pırkite *N. Grm.* çok heceli kelimeler. *bn.* **kite, pırdeng.**
pırnag *N.* orakla ekin biçerken arkada bırakılan üçer destelik sap, gidiş. *bn.* **dıraxe, melûk.**
pırot *N. bn.* **pirot.**
pırpar *N.* 1. çok hisseli. 2. *bn.* **pımpar.**
pırparêz *rgd.* plüralist.
pırpêne *N. bn.* **pımpar.**
pırpırok *N.* uçurtma.
pırpızık *N.* çiğdem.
pırs *N. m.* 1. soru, sorgu, sual. 2. mesele, problem, sorun. 3. kelime, sözcük. * **pırsa paşin** *bw.* son söz. * **pırsa pêşin** *bw.* ilk söz. * **pırsa mirê Bohta** *bw.* Bohtan emirinin sözü gibi. * **dan ber pırsan** *bw.* kelime yağmuruna tutmak, soru yağmuruna tutmak. /**_ane** *rgp.* soru gibi, sorumsu. /**_ bûn** *L.* sorulmak. /**_geh** *Nx.* danışma bürosu, informasyon. /**_gırêk** *Nh.* problem, sorun. /**_guhaztın** *L.* dedikodu etmek, söz getirip götürmek. /**_gêri** *N. bn.* **pırskeri.** /**_guhêz** *rgd.* dedikoducu. /**_ker** *Nx.* soran, soru soran. /**_keri** *N.* meraklılık, tecessüs. /**_ kırın** *L.* sormak, sual etmek. /**_vekırın** *L.* soruşturma açmak, mevzu açmak, mesele açmak. * **pırsên gıran hê lı pêşiyê ne** *bw.* ağır sorunlar daha ilerdedir. * **pırsê ko nızanım lı mın dıpırse** *bw.* bana bilmediğim kelimeleri soruyor.
pırsand/ın *Lg (dıpırsine, bıpırsine)* soruşturmak, sordurmak.
pırsıyar *N.* sorun, soru. /**_i** *N.* sorgu, imtihan. * **pırsıyari kırın** *bw.* sorgu yapmak, imtihan etmek.
pırsıyarki *N. Grm.* soru hali *(şekli).* * **rengdêrên pırsıyarki** *Nh.* soru sıfatları.
pırsi/n *Lng. (dıpırse, bıpırse)* sormak, soruşturmak, sual etmek. /**_ pırsin** *L.* soru sormak. * **lê pırsin** *bwl. (biri, bir şeyle)* ilgilenmek, halini sormak. * **çûn lê pırsinê** *bwl.* hal hatır sormaya gitmek, gelin evini ziyarete gitmek. * **hatın lê pırsinê** *bw.* gelinin bulunduğu eve hal hatır sormaya gelmek ve hediye getirmek. * **jê pırsin** *bwl. (birinden, bir şeyden)* sormak.

pırsini *N. Grm. bn.* **pırsıyarki.**
pırşên *N.* enstantane, ışın, şua, kıvılcım, çakım, şerare.
pırtal *N. bn.* **pertal.**
pırteqal *N. bn.* **porteqal.**
pırtık *N.* 1. pürüz. 2. selilozlu kabuk. 3. saçlarda kepek. 4. pürtük. *bn.* **kırp.**
pırtıkand/ın *Lg (dıpırtıkine, bıpırtıkine) bn.* **pûrtıkandın.**
pırtır *rgd.* daha çok. **/–i** *rgd.* çokluk, fazlalaık. **/–in** *rgd.* en çok. **pır**[3] kelimesi içindeki nota bak.
pırtu *N.* dokuma işi, elbiselik, kumaş. * **pırtu û pertal** *bw.* mal ve eşya. *bn.* **pertal.**
pırtûk *N.* kitap. **/–fıroş** *Nh.* kitapçı, kitap satıcısı. **/–fıroşi** *N.* kitapçılık, kitap satıcılığı. **/–van** *Nx.* kitapçı. **/–xane** *Nx.* kitaphane, kitapçı, kütüphane.
pırusk *N. anı.* omurga, bel kemiği. *bn.* **maripışt.**
pırwand/ın *Lg (dıpırwine, bıpırwine)* 1. silip çıkarmak, traş etmek. 2. çırpınmak. 3. titrek titrek yanmak. 4. parmakla ufalamak.
pırxand/ın *Lg (dıpırxine, bıpırxine)* horlamak, sesli uyumak, horul horul uyumak.
pırxe-pırx *B.* hor hor ederek uyuma, hor hor. **/– kırın** *L.* hor hor ederek uyumak.
pırxi/n Lnk. *(dıpırxe, bıpırxe)* horlamak, horlıyarak uyumak. *bn.* **xûrin, xûrrin.**
pırzık *N. Bj.* 1. sivilce. 2. çıban. *bn.* **pızık, pızrık.**
pıs *N.* oğul, erkek evlat. **/–xal** *Nh.* dayı oğlu. **/–xalti** *Nh.* teyzeoğlu. **/–xwandekar** *Nh.* üniversite öğrencisi. * **pısê pısmam** *Nh.* amcaoğlunun amcası oğlu. *bn.* **law, kur.**
pısik *N. bn.* **pısik.**
pısing[1] *N.* kedi. * **pısika kovi** *Nh.* yaban kedisi. *zoo.* **felis pardalis.** * **pısik ko ne lı mal be, dawata mışkan e** *bw.* evde kedi olmazsa, farelere bayramdır. *bn.* **pısing, pısik, kıtık.**
pısing[2] *N.* şeytan arabası, bazı bitkilerin havada uçuşan ince ve uzun tüylü tohumu.
pısmam *Nh.* amcaoğlu, emmioğlu. **/–eti** *N.* amcazadelik. *bn.* **kurmam.**
pıspan *N.* yama. *bn.* **pine.**
pıspıs[1] *N.* kedi çağırırken ünlem. *bn.* **pış.**
pıspıs[2] *B.* fısıldama, fısıltı, fiskos etmek. **/– kırın** *L.* fiskos ederek konuşmak. **/–ok** *rgd.* fısıltı yapan, çok fısıldayan. *bn.* **pıstepıst.**
pıspısand/ın *Lg (dıpıspısine, bıpıspısine)* 1. fısıldamak, dedikodu etmek. 2. ışık yakıp söndürmek, ışıkla mors yazdırmak.
pıspor *N.* usta, erbab, uzman, bilirkişi. **/– bûn** *L.* uzman olmak, bilirkişi olmak. **/–i** *N.* uzmanlık, ustalık, erbablık, bilirkişilik. * **pıspori kırın** *bw.* uzmanlık etmek, bilirkişilik etmek.
pıstepıst *N. B.* fısıltı. *bn.* **pıspıs2.**
pış[1] 1. *N.* tav, nem, öl, höl, toprakta ıslaklık. 2. *rgd.* tavlı, nemli, ıslak. 3. gevrek. **/– bûn** *L.* nemli olmak, ıslak olmak, gevrek olmak. * **şûva me pış bû ye** *bw.* nadasımız tava gelmiş yani ekecek durumda nem hasıl olmuş. * **hesın pış kırın** *bw.* demire tav vermek.
pış[2] *N. anı.* ciger. * **pışa reş** *Nh.* karaciger. * **pışa spi** *Nh.* akciger. *bn.* **pışık.**
pış[3] *B.* çocuk dilinde kedi. **/–ê** *B.* kedicik, kedi. * **pışê pışê** *B.* pisi pisi. **/–o** *B.* kedicik, kedi. * **pışo pışo** *B.* pisi pisi. **/–pış** *B.* kediye çağrı. * **pış pış kırın** *bw.* pisi pisi diyerek çağırmak. *bn.* **pıspıs1.**
pış *rgd.* şaşkın, budala.
pışavık *N.* 1. kuru çökeleği ufalayıp yoğurduktan sonra arta kalan ufak parçacıkları. 2. az su ile yapılan kuru çamur. 3. hayvanlara yem olarak vermek üzere az su ile ıslatılan un veya çok ince saman. *bn.* **pışırûg.**
pışaft/ın *Lg (dıpışêfe, bıpışêfe) bn.* **pışavtın.**
pışart/ın *Lg (dıpışêre, bıpışêre)* ufaltmak, yoğurmak. * **nan pışartın şorbê** *bw.* çorbaya ekmek doğramak. * **çurtan pışartın** *bw.* kuru çökelek yoğurmak. *bn.* **fırıdandın, pışêrand/ın.**
pışavt/ın *Lg (dıpışêve, bıpışêve)* 1. eritmek, asimile etmek. * **dı niva xwe de pışavtın** *bw.* içinde eritip kaybetmek, asimile etmek. 2. erimek, asimile olmak. 3. özümlenmek. 4. özümletmek. 5. katı bir şeyi ufaltıp sıvı bir şeyin içine koymak, yoğurup ufaltmak. *bn.* **pışartın.**
pışemasi *N.* deniz anası, medüz. *zoo.* **Callinema ornata.**
pışêrand/ın *Lg (dıpışêrine, bıpışêrine)* yoğurmak, ufaltıp doğramak. *bn.* **pışartın.**
pışêri *N.* en erken olgunlaşan bir armut cinsi. *bn.* **hezırani.**
pışêw *rgd. S.* 1. düzensiz, nizamsız, başı-

boş, açık-saçık. 2. karışıklık, kargaşa. 3. fesat.
pışık *N. ant.* 1. akciger. 2. pankreas.
pışırûg *N. bn.* **pışrûk, pışûrıg, pışavık.**
pışıvl/n *Lng.* 1. asimile olmak. 2. özümlenmek. *bn.* **pışaftın.**
pışk 1 *N. m.* 1. kısım, pay. **/_i** *rgd.* kısmi, kısmen. **/_sal** *Nh.* yılın bölümü, mevsim. *bn.* **demsal.** 2. kur'a. *bn.* **peşk.**
pışk 2 *rgd. rgp.* aynı, aynen, tıpkı. **/_çapi** *N.* tıpkıbasım. * **pışk lı bavê xwe çü ye** *bw.* tıpkı babasına benziyor. **/_qopi** *Nh.* fotokopi, tıpkıçekim. **/_wêne** *Nh.* fotokopi, tıpkıçekim. *bn.* **peşk.**
pışk 3 *N.* damla. * **pışkên baranê ketın** *bw.* tek tük yağmur taneleri düşmeye başladı. *bn.* **peşk.**
pışkaft/ın Lnk. *(dıpışkêve, bıpışkêve)* bitkilerin tomurcuğunu açması. *bn.* **bışku vekırın.**
pışkand/ın *Lg (dıpışkine, bıpışkine)* 1. hapşırmak. 2. fışkırmak. 3. *bn.* **pışkin.**
pışkane *N.* bir tarlayı bir kaç kişi ortak olarak yarıyarıya ekmek. 2. hisseli arazi olup, satmak istemedikleri araziyi ortak ekip biçmek.
pışkçap *N.* tıpkıbasım.
pışkegor *N.* değiş-tokuş, kadın mübadele etme. *bn.* **berdêli.**
pışkıl *N. bn.* **bışqul.**
pışkin *Lng. (dıpışke, bıpışke)* aksırmak, hapşırmak. Ekseri koyun, keçi cinsi hayvanların kişşş diye hapşırmaları.
pışkin/ın *Lg (dıpışkine, bıpışkine)* muayene etmek, yoklamak, aramak. *bn.* **lêgerin, lêgerandın.**
pışko *N.* cemre. *bn.* **pılıngI.**
pışku *N.* tomurcuk. *bn.* **bışku.**
pışkul *N.* at, eşek veya koyun, keçi, tavşan pisliği. *bn.* **bışqul.**
pışovık *N.* sabun artığı.
pışqıl *N. bn.* **pışkul, bışqul.**
pışqul *N. bn.* **pışkul, bışqul.**
pışrûk *N.* 1. bulgur unu. 2. kaba un veya kepek gibi şeyleri az suyla yoğurup kullanma haline getirilmiş şekli. 3. çamur, beton vs. yi az suyla yoğurmak hali. * **pışrûkê bulxur** *bw.* çiğ köftelik bulgur.
pışrûn *N.* yağlı bulgur pilavı. *bn.* **lepe, gırar.**
pışt 1 *N. ant.* sırt, sırt kısmı. **/_ber** *Nh.* ikinci doğan çocuk, ikinci evlat, bir yılda ikinci defa hasat. **/_ bûn** *L.* sırtlanmak, sırta alınmak. **/_ dan** *L.* sırt vermek, arka çıkmak, *(birine, bir yerlere)* dayanmak. * **pışta xwe dan** *bwl.* sırtını/arkasını vermek, birine bir yerlere bel bağlamak. **/_gıri** *N.* taraf çıkma, arka çıkma. *bn.* **palpışti. /_ gırtın** *L.* desteklemek, arka çıkmak. *bn.* **palpışti. /_ kırın** *L.* sırtlamak, arkasında taşımak. **/_kov** *Nh.* kambur. *bn.* **bûl, bûlık. /_masi** *Nh.* balıksırtı şekli. **/_mêr** *Nh.* arka çıkan kimse, taraf tutan. **/_mıl** *Nh. ant.* omuz arkası, ense. **/_nıg/lıng** *N. ant.* ayak sırtı. **/_pê** *Nh. ant.* ayak sırtı. **/_rast** *Nh. bw.* 1. kamburu olmıyan, düz sırtlı. 2. ekonomide belini doğrultmak. * **pışt rast bûn** *bw.* belini düzeltmek, durumu iyileşmek veya müzmin bir hastalıktan düzelmek. * **pışta xwe rast kırın** *bw.* belini doğrultmak. **/_van** *Nx.* taraftar. **/_vani** *Nx.* taraftarlık. * **pıştvanıya yeki kırın** *bw.* birine arka çıkmak, birine taraftar çıkmak. **/_xurti** *Nh.* arkası olma, destek. * **pışta mın bı te qewin e** *bw.* sana güveniyorum, sırtımı sana dayadım. * **pışta mın bı te germ dıbe** *bw.* sayende kendimi kuvvetli buluyorum. * **pışt lê şıkandın** *bw.* belini kırmak. * **lı ser pıştê** *bw.* sırt üstü, arka üstü. * **lı ser pıştê razan** *bw.* sırt üstü yatmak, arka üstü uzanmak. * **pışt û penah** *bw.* destek.
pışt 2 *N.* 'temd' denilen dokuma tezgahlarında yatay olarak telleri tutan orta direk.
pışt 3 *rgd. rgp.* ard, arka, geri. * **pışta dest** *Nh. ant.* el sırtı. * **pışta xwe kurk re, derê xwe tırk re hin me ke** *bw.* sırtını kürke kapını Türke alıştırma. * **lı pışta xani** *bw.* evin arkasında. * **pışt de** *rgp.* arkada, geride. * **pışt re** *rgp.* arkadan, arkasından, akabinde, nihayetinde.
pışt 4 *N.* kuşak, bel kuşağı. * **pışt gırê dan** *bw.* belini kuşamak, kuşak bağlamak.
pışte *N.* yer fıstığı.
pıştek *N.* marangozların tahtalarını tutturduğu ağaç destek.
pıştık *N.* Kürtlerde geniş, yası bir kemer, kuşak.
pışti 1 *N. m.* sırt yükü, sırtlıyarak taşınan odun, sap veya yük. **/_van** *Nx.* yük sırtlayan, yükü sırtla çeken, hamal. * **pışti pışt kırın** *bw.* yük sırtlamak. * **pıştıyek êzıng** *bw.* bir sırt yükü odun. * **pıştıya gıya** *bw.* bir sırt yükü ot.
pışti 2 *rgp. Ghk.* _den, _dan, sonra. * **pışti**

gotına mın *bw.* dediklerimden sonra. * pışti ko ez hatım *bw.* ben geldikten sonra.
pışû *N.* 1. nefes, mola. 2. izin. *bn.* **bêhn.**
pışûrıg *N.* ılık su ile şişirilip hayvanlara verilen kepek vs. 2. az ıslatılıp damlara dökülen samanlı toprak. 3. az sulandırılmış harç, az su katılarak yoğrulan çamur, un vs. *bn.* **pışrûk, pışırûg.**
pıt *rgd.* küçük. *bn.* **pıç.**
pıte-pıt *B.* gizli konuşma. *bn.* **pıste-pıst.**
pıtê *N. B.* Kürt erkeklerinin karısına çağırırken dedikleri söz, kız bebek, *ing.* baby.
pıtêw *N. bn.* **pêt.**
pıtık [1] *N. (ince 'p' ile)* bebek, küçük bebek, küçük kız, minyon. *bn.* **pıtê, pıti.**
pıtık [2] *N. (kalın 'p' ile)* elenmiş bulgurun elek altı un haline gelmiş olanı ile yapılan bir pilav.
pıtık [3] 1. *N. Grm.* nokta. 2. *Bj.* romatizma için vücuda yapılan döğme, yakı.
pıtır [1] *rgd.* daha fazla, daha çok, daha ziyade. *bn.* **bêtır, pırtır.**
pıtır [2] *N. Grm.* artı (+) işareti.
pıti *rgd.* ufak, ufak-tefek, minyon. *bn.* **pıtık1, pıtê, pıç, pıçûk.**
pıto *N.* küçük bebek *(erkek). bn.* **pıtê.**
pıtpıto *rgd.* mızmız.
pıx! *B.* 1. çocuk korkutmak için ünlem. 2. horlama sesi. * **pıxe pıx kırın** *bw.* horlamak, pohlamak. *bn.* **pıxk.**
pıxêri *N.* 1. baca, ocak. 2. bazı şivelerde mutfak kelimesi yerine de kullanılır. *bn.* **rojıng.**
pıxêrig *N. bn.* **pıxêri.**
pıxk! *B.* birini veya bir hayvanı aniden korkutmak, veya ürkütmek için nida. *bn.* **pıx.**
pıxtok [1] *N.* yer altında iken yumuşak, çıkarılınca veya çıkarılıp suya konunca sertleşen ve çeşitli maksatlarla kullanılan kolay bir cins taş. *bn.* **helan.**
pıxtok [2] *rgd.* gevrek. *bn.* **pışl.**
pıyade *N. rgd.* ayak yürüyüşü yapan, yaya, piyade, piyade askeri.
pıyale *N. m.* kase, bardak. *bn.* **peyale, stekan.**
pıyan [1] *N. m.* su bardağı. *bn.* **peyale, stekan.**
pıyan [2] *rgd.* ayakta. * **çı pıyan sekıni?** *bw.* ne ayakta duruyorsun?. * **pıanki nan xwarın** *bw.* ayakta yemek yemek. *bn.* **pi2.**
pıyango *N. it.* piyango.
pıyano *N. it. muz.* piyano.
pıyanist *N.* piyano çalan.
pıyar *rgd.* şefkatli. /**-i** *N.* şefkat, acıma duygusu.
pıyase *N.* 1. piyasa, alış-veriş durumu. *bn.* **bazar.** 2. seyretme. *bn.* **sêr.**
pıyaw *N. S.* adam. *bn.* **peya, zulam.**
pıyaz [1] *N.* piyaz yemeği, soğan, kuru fasulye karışığı yemek.
pıyaz [2] *N. bn.* **pivaz.**
pıyes *N. Fr.* piyes, sahne oyunu.
pız! *B.* arı, sinek sesi.
pızdan *N. ant.* döl eşi, etene, yavru doğunca beraberinde çıkan anarahmindeki zar kısmı, son.. /**- gırê dan** *L.* etenelenmek. bn. **hevalok, kardonk.**
pızık *N. bj.* 1. ergenlik çıbanları, sivilce. 2. çıban. *bn.* **pırzık, pızrık.**
pızıvi/n *Lng. (dıpızıve, bıpızıve)* kımıldanmak.
pızi 1. *N.* uçkur yeri, uçkurluk. 2. *ant.* kasık.
pızink *N.* çocuk emziği, mama. *bn.* **êzmûg.**
pızijk *N.* tıp, tıp doktoru. *bn.* **bıjijk.**
pızizûn *N.* ekin biçildikten sonra yerde kalan başaklar. *bn.* **qurf.**
pızor [1] *rgp.* ancak.
pızor [2] *N. ant.* hayvan iç organlarının genel adı.
pızrık *N. Bj. bn.* **pızık.**
pızrûk *N. bn.* **pızık.**
pızû *N. bn.* **pızi.**
pi [1] *N. rgp.* yan, taraf, yön. * **pi gırtın** *bw.* taraf tutmak. * **pi dın** *bw.* öbür taraf. * **vi pi** *bw.* bu taraf. * **pi ki de** *bw.* bir yandan. *bn.* **ali, hêl.**
pi [2] *N. ant.* bacak. /**-yan** *rgd.* ayakta, bacak üstü, ayaküstü. *bn.* **pê, pıyan2.**
pi [3] *N. ant.* omuz. /**-ber** *Nh.* geniş omuzlu. *bn.* **pil.**
pi [4] *N. Z.* baba. *bn.* **bav.**
pibık *N. ant.* göz bebeği. *bn.* **lilık, bibık.**
piç *N. rgd. bn.* **pinc.**
pide *N. Gr.* mayalı yassı ekmek.
pij [1] *N.* traş bıçağı.
pij [2] *rgd.* sivri, keskin sivri. /**- bûn** *L.* sivrilmek. /**- kırın** *L.* sivriltmek.
pijame *N. Fr.* pijama.
pijan *N. bn.* **pûng. pûjan.**
pijdanok *N.* süpürgeotu. *bn.* **havlêk.**
pijık *N.* 1. sivriltilmiş ağaç vs. çubuklar

(torba, çuval için). 2. kilim dokumada kullanılan sivri alet. 3. şeytan tırnağı *(bazı kimseler bir veya bir kaç tırnağını uzatırlar ki buna denir)*. 4. inşaat kum ve taşları, taş ve ağaç kırıkları. * **pijikê kıncan** *N.* portmanto.
pijındar *N. bn.* **şıwit.**
pik *N.* 1. sivri çekiç, kaynakçı çekici. 2. döküm demiri.
pikap *N.* 1. gramafon, plak çalar aleti. 2. arkası açık bir cins motorlu araç.
pike [1] *N. S.* tahıl, hububat sapı.
pike [2] *N. Fr.* uçağın dikine aşağıya doğru dalışı. /**– kırın** *L.* aşağı daliş yapmak.
piknik *N. ing.* yiyecek içeceğinide beraber alıp kıra çıkmak. *bn.* **seyran.**
pikol *N.* 1. ekseri tek tırnaklı hayvanların arkaya değilde yukardan aşağıya tekme atması. 2. insanların yatarken veya uzanırken uzunluğuna tekme atması. /**– kırın** *L.* bu fiili tekrarlamak.
pil [1] *N.* elektrik pili.
pil [2] *N. ant.* dalak. *bn.* **fatareşk.**
pil [3] *N. n.* kalay. /**–ewer** *Nx.* kalaycı.
pil [4] *N. ant.* kol. * **pilê çepê** *bw.* sol kol. * **pilê rastê** *bw.* sağ kol. /**–dar** *Nx.* kol kemiğine bakıp fal söylemek ve bu şekilde geleceğini bilme falı. /**–dari** *Nx.* kol kemiği falı. * **pildari kırın** *bw.* kol kemiği ile fala bakmak.
pil [5] *rgp.* taraf, yan. *bn.* **pi, mıl, hêl, ali.**
pilan *N.* plan. *bn.* **plan.**
pilav *N.* pirinç veya bulgurdan yapılan yemek. *bn.* **sawar, lepe.**
pile *N.* derece.
pilık *N.* teyze. *bn.* **xaloj.**
pilot *N. Gr.* pilot, uçak şoförü.
pilsteng *N.* kırlangıç. *zoo.* **Hirundo.** * **pilstenga sing spi** *Nh. zoo.* **Apus apus.** *bn.* **heciresk, qerneqûçık.**
piltan *rgd. P.* iri, kocaman.
pin *N.* tekme, kıç atma. /**–avêtın** *L.* tekme atmak. /**– kırın** *L.* tekmelemek. *bn.* **pehin.**
pinc *N. rgd.* 1. bitki veya ağaçlarda kökünden ayrı çıkan istenmiyen sürgünler. 2. nikahsız doğan gayrı meşru çocuklar. 3. at, eşek gibi aynı cinsten olmıyan hayvanların birleşmesi sonucu doğan katır cinsi hayvan veya bu şekilde üretilen bitkiler. * **pincê ninûk** *N. ant.* şeytan tırnağı. *bn.* **piç, biji.**
pine [1] *N.* kalburüstünde kalan kısım.
pine [2] *N.* yama. /**– bûn** *L.* yama olmak, yamalanmak. /**–doz** *Nh.* ayakkabı eskicisi. /**–ker** *Nx.* yamacı, tamirci. /**– kırın** *L.* yamamak, yama yapmak, yama ile tamir etmek. * **sol pine kırın** *bw.* ayakkabı tamir etmek. * **çakêtê xwe pine kırın** *bw.* ceketini yamamak. /**–kıri** *rgd.* yamalı. * **pine pine** yama yama. * **pine lı ser pine xıstın** *bw.* yama üstüne yama yapmak, *bn.* **perespan, pate.**
pingok *N. bn.* **pêşûle.**
pingpong *N. ing.* masa tenisi, pingpong.
pip *N.* fıçı.
pipık [1] *N.* söğüt veya kavak gibi ağaçların dalları bükülerek kabukları çıkarılıp ve bundan yapılan mini kaval şeklinde çalgı. *bn.* **pizpizok.**
pipık [2] *N. ant. bn.* **pipok.**
pipnok *N. bn.* **batinok.**
pipok *N. ant. bn.* **bibıl.**
pir [1] *N.* alevilerde dede, tekke vaye ocak başkanı, mecazide Hızır Aleyselam. * **pirê Muxan** *Nh.* Zerduştilikte haham başı.
pir [2] *rgd. (yumuşak 'p' ile okunur)* yaşlı, ihtiyar. /**– bûn** *L.* ihtiyarlamak, yaşlanmak. /**–ebok** *Nh.* cadı, cadı karı. /**–ejın** *Nh.* yaşlı kadın. /**–emerd** *Nh.* yaşlı adam. *bn.* **piremêr.** /**–emêr** *Nh.* yaşlı erkek. /**–ereng** *rgd.* soluk, solmuş. /**–i** *N.* yaşlılık, ihtiyarlık. /**– kırın** *L.* yaşlatmak, ihtiyarlaştırmak. * **pir bû, kwir bû** *bw.* yaşlandıkça sapıklaştı anlamında deyim. * **pir i fani** *bw.* ölümlü kul, fani kul. * **pir i ferfût** *bw.* eli ayağı tutmaz yaşlı kimse, moruk. /**–iti** *N.* yaşlılık, fanilik. *bn.* **piri.** * **pir û cıwan** *bw.* genç ve yaşlılar. * **pir û pendi** *bw.* vecize. *bn.* **kal.**
piramid *N.* firavunun ehramları.
Piran *N.* 1. Dicle kasabasının eski adı. 2. Rojkanda bir köy. 3. Şeyh Said'in doğduğu köy.
piraye *N.* süs.
pirçemek *N.* yarasa. *bn.* **baçermok, çılîçılî.**
pirehen *N.* gömlek.
pirek *N. m.* kadın, evli kadın. /**– bûn** *L.* kadın olmak, kadınlaşmak, /**–i** *N.* kadınlık. /**– kırın** *L.* kadınlaştırmak, pasifleştirmek. /**–ti** *N.* kadınlık. *bn.* **pireki.** * **pirekti kırın** *bw.* kadınlık yapmak. *bn.* **jin, bermali.**
pirhevok *N. m.* 1. cadı, büyücü, vampir. *bn.* **pirebok.** 2. kelebek. *bn.* **pirık.**

pirhewi *N.* cin, şeytan. *bn* **cın, şeytan.**
pirık [1] *N. m.* 1. nine. 2. ebe. * **pirıka mın** *bw.* benim ninem. *bn* **pındepir.**
pirık [2] *N.* gücü *(dokuma tezgahında kullanılır).*
pirık [3] *N.* kelebek. *bn* **mınmınik, belbelitanık.**
pirık [4] *N.* örümcek. /**_ avêtın** *L.* örümcek ağı örülmesi, örümcekli olmak. *bn* **pepûle, bılo.**
pirık [5] *N.* küf *(ekmek, peynir vs. küfü).* * **pirıki bûn** *bw.* örümcekli olmak, küflenmek. * **nan pirıki dıbe** *bw.* ekmek küflenir. *bn* **kıtût.**
pirıkê avi *Nh.* su sineği *ing.* **ephemerıd.**
piri [1] *N.* yaşlılık. **pir** [2] kelimesindeki iç nota bak.
pirri [2] *N. rgd.* 1. çok konuşan, acuze kadın. 2. şirret.
pirka melekdas *Nh.* bukalemun. *bn* **bokalemun.**
pirmend 1. *N.* senatör. * **diwanxana pirmenda** *Nh.* senato. 2. *rgd.* yaşlı, ihtiyar.
pirot *N.* çömlekçi. *bn* **pırot.**
piroz *N. m. rgd.* mübarek, kut, kutlu, kutsal. /**_bayi** *N.* kutlama, tebrikleme. * **pirozbayi lê kırın** *bw.* kutlamak, tebrik etmek. /**_ bûn** *L.* kutlu olmak, mübarek olmak. * **piroz be!** *bw.* kutlu olsun, mübarek olsun. * **cejni Newroz piroz bıt** *bw.* Newroz bayramı mübarek/kutlu olsun. * **zewaca we piroz be** *bw.* evliliğiniz kutlu olsun. /**_i** *N.* kutluluk, kutsallık, kutsiyet, tebrik, iyi dilek. * **pırozıya cejni sersalê** *bw.* yılbaşı bayramı kutlaması. * **pirozıya sersalê qedımandın** *bw.* yılbaşı kutlamasını sunmak. /**_ kırın** *L.* kutlamak, tebrik etmek. * **pirozi lê kırın** *bw.* kutlamak, tebrik etmek. /**_name** *Nh.* kutlama mektubu, tebrik kağıdı.
pirozandın *L.* taktis etmek.
pirozank *N.* yabani kuşların folluğu.
piroze [1] *N.* firuze. 2. *rgd.* türkuvaz, yeşile çalan açık mavi renk.
piroze [2] *N.* güvercine benzer bir kuş.
pirûpendi *Nne.* vecize. *bn* **methelok.**
pis *rgd. P.* pis, kirli. /**_ bûn** *L.* pislenmek, kirlenmek, kirli olmak. /**_i** *N.* pislik, kirlilik. /**_iti** *N. bn* **pisi.** /**_ kırın** *L.* pislemek, kirlemek. * **pis herıf** *bw.* pis herif. * **dıl pis kırın** *bw.* kalbini bozmak. *bn* **pelos, qırêj, qılêr.**
piso *N. bn* **bosi.**

pispisok *N. bn* **vizvize.**
pist [1] *N. ant.* cilt, deri. *bn* **post, çerm.**
pist [2] *N. Fr.* 1. uçakların iniş-kalkış alanı. 2. dans veya sirklerde gösteri yapılan yuvarlak zemin.
piste *N. bn* **fıstıq.**
piston *N. Fr.* motor silindirinin içinde gidip gelen parça, piston.
pişat *N. m.* fırsat, şans, tesadüf. /**_i** *rgd.* fırsat üzere, şansla, tesadüfü. *bn* **rasthatıni.**
pişe *N.* zenaat, san'at. /**_geh** *Nx.* fabrika, atelye, imalathane. /**_ger** *Nx.* san'atçı. /**_kar** *Nx.* 1. san'atçı, san'atla meşgul olan. 2. hizmetçi. /**_saz** *Nx.* sanayici. /**_sazi** *N.* endüstri. /**_şagırt** *Nh.* çırak. /**_war** *Nx.* zenaatkar.
pişk *N. Grm.* fiil, eylem. *bn* **lêker.** /**_ber** *Grm.* tümleç. *bn* **têrker.** /**_kar** *Grm.* fail, özne. *bn* **kırde.**
pişo *N.* kav. * **pişo bırrin** *bw.* kav imal etmek.
pişok *N.* yenilen küçük bir cins çiçek soğanı.
pişwaz *N. bn* **pêşwaz.**
pit [1] *N.* rıhtımda halat atılan kazık, gemi babası.
pit [2] 1. *rgd.* güçlü, kuvvetli, dayanıklı. 2. yaşından ve gücünden fazlasını gösteren. *bn* **pêt.**
pit [3] *N.* harf. /**_i** *N.* okuma. /**_nas** *Nh.* okur-yazar. /**_nenas** *Nh.* okuma yazma bilmiyen, ümmi. *bn* **tip.**
pitav *(pitaw) N. bn* **pêtav.**
pitol *N.* 1. okur-yazar, 2. filizof. /**_i** *N.* filizofluk.
piton *N. Gr.* iri ve zehirli bir yılan.
pitros *N.* saklambaç oyunu. /**_listın** *L.* saklambaç oynamak.
pivan *N. m.* ölçü. /**_gi** *rgd.* karşılaştıran, dengeliyen. /**_ker** *Nx.* ölçen. /**_i** *rgd.* ölçülü.
pivand/ın *Lg (dıpivine, bıpivine)* ölçtürmek, ölçmek.
pivaz *N.* soğan. * **pivazê teze** *bw.* yeşil soğan. *bn* **pivazter.** /**_ok** *N.* çiçek soğanı. *bn* **kıxse.** /**_ter** *N.* taze soğan, yeşil soğan. /**_terk** *Nh.* yeşil soğan. /**_xage** *N.* 1. ada soğanı. 2. yıldız sümbülü. *bot.* **scilla maritima.**
pivi/n *Lg (dıpive, bıpive)* ölçmek, tartmak. * **pivina zivin** *bw.* hakkı hakkına ölçmek.
pivok *N.* 1. fındık kadar büyük yumrugil-

lerden yenilen bir bitki. 2. yumru. 3. çiğdem. *bn.* **helal.**
piyale *N.* kadeh. *bn.* **pıyale, peyale, stekan.**
piyan *N.* 1. tepsi. *bn.* **sini.** 2. bardak. *bn.* **pıyan.**
piyon *N. rgd.* piyon. *bn.* **peyak.**
pizag *N. bn.* **pizang.**
pizang *N.* sarı renkte yaban arısı. *zoo.* **Vespa.**
pizıl *N. S.* bir bitki adı.
pizoke *N. S. bn.* **pızık.**
pizpizek *N.* beyaz renkli ve uzun kuyruğu olan bir kuş.
pizpizok *N. bn.* **pipık1.**
plaj *N. Fr.* plaj.
plan *N. Fr.* plan, tasarı, düşünce. *bn.* **pilan.**
plaq *N. bn.* **sêlık.**
plaqe *N.* 1. madeni levha. 2. arabalarda numara levhası.
plastik *N. rgd. Gr.* plastik.
platin *N. kim.* 1775 derecede ergiyen değerli bir madde.
plazma *N. Gr. bio.* 1. kanın sıvı kısmı. 2. hücreler arasındaki sıvı.
plûton *N.* astronomide güneşin 9. cu gezegeni.
podre *N. Fr.* pudra.
pofık *N.* 1. değirmencilerin undan yaptıkları tuzsuz bir ekmek. 2. puf böreği.
pok *N. ant.* diş eti.
pokêr *N. ing.* bir cins iskambil oyunu.
pol [1] *N. n.* sınıf.
pol [2] *N. ant.* omuz kürek kemiği. *bn.* **bêrık.**
Pol [3] *N. rgd.* Polonyalı.
pol [4] *N.* 1. pul. 2. para. **/–perıst** *rgd. N.* kapitalist, emperyalist. *bn.* **pûl.**
pola *N. bn.* **polat.**
polan *N. rgp.* Şubat Mart ayı. 20 Şubat 19 Mart kova burcu.
polat *N. rgd.* çelik. **/–xor** *rgd.* mecazide cesur, çelik gibi.
polemik *N. Gr.* münakaşa ve sana'atı, heyecan verici ve basın yoluyla açılan tartışma.
polık [1] *N.* sikke, demir para.
polık [2] *N.* bezelye. *bn.* **polke.**
poligam *rgd.* çokevli *(kadın veya erkek).* **/–i** *N. Fr.* 1. çok evlilik *(kadın veya erkek).* 2. erkek ve dişi tohumları aynı çiçekte taşıyan bitkiler.
poligon *N. Gr.* 1. silah eğitiminde ateş edilen hedef. 2. hudut taşları.
poliklinik *N. Gr.* çok klinikli hasta tedavi yeri, küçük hastahane.
polis *N. Gr.* polis. **/–xane** *Nx.* polis karakolu.
politeizm *N. Gr.* çok tanrıcılık.
politik *rgd.* politik, politika ile ilgili kimse veya şey. *bn.* **peşar, rêzani.**
politika *N. Gr.* politika *bn.* **rêzani, peşar.**
polke [1] *N. S.* 1. yeşil bezelye, yabani bezelye. 2. baklagillerden herhangi bir bitki. **/–xatûn** *Nh.* yabani yulaf *ing.* **wild oat.** *bn.* **polık2.**
polke [2] *N. ant.* damak. * **polkê pêşi** *Nh.* ön damak. * **polkê paşın** *Nh.* arka damak. *bn.* **pıdû.**
pompe *N. ing.* pompa. *bn.* **trûmpe.**
pompıl *N. ant.* 1. çiçek çanağı. 2. ağaçların veya bitkilerin en uç kısımları. *bn.* **nıçık, çıq.**
ponıjand/ın *Lg (dıponıjine, bıponıjine)* düşündürmek.
ponıji/n *Lnk. (dıponıje, bıponıje)* uyuklamak, düşünmek, dalmak.
poqi/n *Lnk. (dıpoqe, bıpoqe)* çıkıntı yapmak, çıkıntı meydana getirmek, ur veya şişlik meydana gelmek.
por [1] *N.* turac kekliği. *zoo.* **Francolinus.**
por [2] *N. ant.* saç. **/– berdan** *L.* saç bırakmak, saç uzatmak. * **por drêj kırın** *bw.* saç uzatmak, saçlarını uzatmak. * **porê xwe dı aşê Mirzo de spi kırın** *bw.* saçlarını değirmende ağartmak. **/– gırtın** *L.* saç kesmek, saçlarını kesmek. * **por kej** *bw.* sarışın. * **porê kej û çavên reş û belek** *bw.* sarışın saçlar ve ala gözler. * **por lê bûye gıjık** *bw.* saçı birbirine karışmış. * **por reş** *bw.* siyah saçlı. **/– rûçıkandın** *L.* saç yolmak. * **por weşandın** *bwL.* saç dökmek, saçlarını dökmek. * **porê xwe rûçıkandın.** saçını başını yolmak. * **por spi** *bw.* beyaz saçlı veya saçları kırlaşmış kimse. * **por şe kırın** *bw.* saç taramak.
porang *N.* sabun imalatında kullanılan kimyevi metot.
porçe *N.* peruka. **/–ker** *Nx.* perukacı. *bn.* **perûk.**
porg *N. Bj.* yaranın kabuk bağlaması, kist, şiş, kese, kabarcık. **/–eavk** *Nh.* yarada su toplanması. *bn.* **pırg, helgırtın, helbûn.**
pori keçka *N.* baldırıkara otu. *bot.* **adiantum.**
porno *N. Fr.* seks. **/–xrafi** *Nx.* pornoğrafi,

müstahcenlik, açık saçık seks resimleri.
porpare *N. ant.* kılcal. * **demarên porpare** *bw.* kılcal damarlar, kılcal şeklinde olma hali.
porselen *N. it.* maddesi kaolin olan yarı saydam çanak-çömlek. *bn.* **şkelık, pirot.**
porteqal *N.* portakal. /**...i** *rgd.* potakal rengi.
portetif *rgd. Fr.* taşınabilir, hafif.
portre *N. Fr.* ressamcılıkta insan yüzü resmi.
posan *N. S.* çürüme, çürütme, kötüye gitme. *bn.* **alûzi, pûç.**
posat *N.* harp alet ve edevatı, silah, araç ve gereçler.
post [1] *N. ant.* post, deri, cild. /**...eki** *N.* pösteki.
post [2] *N.* tulum, tuluğ. /**...nışin** *Nh.* eskiden tekke ve tarikatlarda makam.
poste *N.* posta. /**...xane** *Nx.* postahane. *bn.* **çeper.**
poş [1] *N.* 1. boynuz vuruşu. 2. yapağı veya yün döküntüsü. /**...ek** *rgd.* döğüşken hayvan.
poş [2] *N. rgd.* siyah renkli ve kulakları beyaz keçi. *bn.* **taq, çiç.**
poşi [1] *N.* kav. *bn.* **pişo.**
poşi [2] *N.* Kürt erkeklerinde bir cins baş örtüsü.
poşıng *N.* ateş külü. *bn.* **xılav.**
poşin [1] *N.* baş örtüsü. *bn.* **poşi2.**
poşi/n *Lng.* *(dıpoşe, bopoşe)* giymek, giyinmek, örtünmek *(elbise, baş örtüsü vs.)*. *bn.* **pûşin.**
poşiman *rgd. bn.* **poşman.**
poşman *rgd.* pişman. /**... bûn** *L.* pişman olmak. /**...i** *N.* pişmanlık. /**... kırın** *L.* pişman etmek, pişman ettirmek. * **jê poşman bûn** *bw.* birinden veya bir şeyden pişmanlık duymak. * **pol û poşman** *bw.* kör pişman.
pot [1] *rgd.* kısa kuyruklu kuş, güdük, güdük etek.
pot [2] *N.* 1. bir dikiş çeşidi, köşeleri alta kıvırarak dikme. 2. kırma, pli, elbisede katlama.
potık *N.* 1. paçavra. 2. kısa veya güdük kuyruk vs. *bn.* **pot1.** 3. mecazide veya argoda kıçı yere yakın kimse.
potin *N. m.* yüksek ökçeli bir cins ayakkabı, potin.
poxık [1] *N.* püskül. *bn.* **gulık.**
poxık [2] *N.* değirmenci böreği. *bn.* **pofık.**
poxin *N.* un helvası.
poylane *N.* evlilik için kadına gönderilen hediye veya çocuk doğumu için verilen hediye.
poyle *N. S.* kadınların başa taktıkları bir cins mücevher.
poz [1] *N. ant.* burun. /**...badan** *L.* burun kıvırmak. /**...ber** *Nx.* rakip, muarız. /**...beran** *Nh.* rakip olan, karşı duran, silahşör. /**...beri** *Nx.* çelişki, tenakuz, rekabet. * **pozberi kırın** *bw.* rekabet etmek, muarızlık etmek. /**...bılınd** *Nh. rgd.* kibirli, burnu yukarlarda olan. /**...bılındi** *N. m.* kibirlilik. * **poz de qıse kırın** *bw.* burundan konuşmak. /**... heçi** *N. rgd.* karga burun, karga burunlu. /**...kıfte** *Nh. rgd.* köfte burunlu. /**... kırın** *L.* burnunu sokmak, burun koymak. * **dewêr poz kır kaê û dıxwe** *bw.* davar samana burnunu sokmuş yiyor. * **poz lê şıkandın** *bw.* burnunu kırmak. * **poz gırêdan** *bw.* burnunu bağlamak. * **poz lê şkestın** *bw.* burnu kırılmak. * **poz xıstın** *bw.* burnuna vurmak. * **valahiya poz** *Nh. ant.* burun boşluğu.
poz [2] *N.* 1. *cax.* burun veya dağların en yüksek yeri. 2. *N.* uc, sivri uc. * **pozkê kêrê** *bw.* bıçak ucu. * **pozkê solê** *bw.* ayakkabı ucu. *bn.* **pozık.**
poz [3] *N. Fr.* 1. fotoğrafta duruş. 2. objektifin açılıp kapanması anı. /**... gırtın** *L.* resim çekmek, pozunu almak.
pozık *N.* 1. *cax.* tepenin en yüksek ucu. 2. uc, sivri uc. *bn.* **poz2.**
pozızıyon *N. Fr.* durum, vaziyet, pozizyon.
pozitif *rgd. Fr. Gr.* mat. fiz. artı, kutup, helsefede müsbet.
pozitron *N. Gr.* negatif elektron.
pozmık *N.* burunsak, burunduruk, yavaşa, döğen gezdirirken öküzlerin sap yememeleri veya buzağı vs. gibi yavruların annelerini emmemeleri için ağızlarına takılan agaçtan halka.
pragmatik *rgd. Gr.* fels. sebep ile sonuç arasındaki bağlantıyı araştıran çalışmayla ilgili.
pragmatizm *N.* bir düşüncenin doğruluğunu ancak o düşüncenin sonucu ve basarısıyla ölçülebileceğini ileri süren bilim.
prase *N.* prasa.
pratik *rgd. Fr.* kolaylıkla uygulanan veya kullanılan şeyler, tatbiki şeyler. * **pêwiste**

tu pratikıya wê ji bıki *bw.* onun tatbikatını da yapman lazım. *bn.* **nerit.**
prejmar *N. Grm. bn.* **pırejmar.**
preng *N.* adet, alışkanlık, itiyad. **/_in** *L.* alıştırmak.
prens *N.* prens. *bn.* **şehzade.**
prenses *N.* prenses. *bn.* **şahbanû.**
prensib *N. Fr.* ilke, prensip. *bn.* **sereta.**
prim *N. Fr.* ek ücret, ek ödenek, prim.
prız *N. Fr.* elektrik fişi yuvası.
prizma *N. Gr.* prizma.
problem *N. Gr.* proplem.
profesor *N. Fr.* profesör, üniversite öğretmeni. *bn.* **mamosta.**
profesıyonel *rgd. Fr.* profesyonel, mesleğin erbabı.
profil *N. Fr.* yandan görünüş, profil.
program *N. Fr.* proğram. *bn.* **bername.**
projekt *N. Fr.* proje. *bn.* **pêşnûma.**
projeksıyon *N. Fr.* izdüşüm, projeksiyon.
projektor *N. Fr.* ışıldak, projektör.
proleter *N. Fr.* sanayi işçisi. **/_ye** *N.* proleter sınıfı.
pronav *N. Grm.* zamir. *bn.* **bernav.** * **pronavê birdar** *bw.* öze dönüşmüş zamir. * **pronavê gırêki** *bw.* ilgi zamiri. * **pronavê hevdûtiyê** *bw.* karşılıklı zamir. * **pronavê kırdewar** *bw.* özne zamiri. * **pronavê lıhevxısti** *bw.* kaynaşmış zamir. * **pronavê nebınavkıri** *bw.* belirsiz, belgisiz zamir. * **pronavê nebınavkıri yê hevedudani** *bw.* birleşik belirsiz zamir. * **pronavê nebınavkıri yê xwera** *bw.* basit belgisiz zamir. * **pronavê pêger** *bw.* tümleç zamiri. * **pronavê pêşker** *bw.* işaret zamiri. * **pronavê pêşker yê nêzikahi** *bw.* yakın işaret zamiri. * **pronavê pêşker yê dûriyê** *bw.* uzak işaret zamirleri. * **pronavê pırsıyari** *bw.* soru zamiri.
propaxanda *N. it.* propaganda, reklam.
prostat *N. Gr. Bj.* erkeklerde sidik yolunun arka bölümünde kestaneye benzer bir bez.
protein *N. Gr. kim.* yumurta akı, et, süt gibi yiyeceklerde bulunan bir madde.
protestan *N. rgd. Fr.* Hiristiyanlıkta bir mezhep ve mensubu.
protesto *N. it.* red, kabul etmeme, protesto.
protokol *N. Fr.* protokol. *bn.* **pêşwazi.**
proton *N. Gr.* fiz. pozitif yüklü atom çekirdeği.
prowa *N. it.* deneme, sınama, prova. **/_ kırın** *L.* prova etmek.
prowakasıyon *N. Fr.* önceden tasarlanan kışkırtma.
psikiyatri *N. Gr.* ruh hastalarını düzeltmeye çalışan uzmanlık dalı.
psikoloji *N. Gr.* ruh bilimi.
psikolox *N. Gr.* ruh bilgini.
psikopat *N. rgd. Gr.* bir nevi ruh hastası.
puan *N. Fr.* sporda veya okulda değer not.
pur *bn.* **pır, gelek.**
puron *N. Z.* lokma. *bn.* **pari, gepek.**
pusule *N.* 1. pusula, kuzeyi gösteren manyetik bir alet. 2. küçük mektup, pusula. *bn.* **pûsıle.**
puşıl *N. bn.* **puşul.**
puşul *N.* 1. beddua, kötü işler yapan. 2. edeb, adet. * **puşuli pınti kırın** *bw.* edebsizlik etmek. *bn.* **pûşıl.**
puwan *N. S.* çürüme, paslanma. *bn.* **alos.**
puwaz *N. S. Bj.* diş doldurma.
puxte [1] *rgd.* seçkin, üstün, becerikli, güzel kıyafetli. **/_mırov** *Nh. rgd.* seçkin sınıf, yüksek sosyete.
puxte [2] *N.* yumuşak taş. *bn.* **pıxtok.**
pûç [1] *rgd.* çürük, faydasız. **/_ bûn** *L.* çürümek. **/_erax** *rgd.* çürümüş. **/_i** *N.* çürüklük. **/_ kırın** *L.* çürütmek, saymamak, ilga etmek, yürürlükten kaldırmak. * **dıranên pûç** *bw.* çürük diş. * **mırovê pûç** *bw.* çürük, güvenilmez adam, veya fiziki olarak çok hastalıklı adam.
pûç [2] *rgd.* beceriksiz. * **ew kesê pûç û mehrûm** *bw.* beceriksiz ve salak kimse.
pûç [3] *N.* 1. *rgd.* tahılın başağının tanesizliği. 2. ceviz, badem vs. nin içinin çürük olması, çekirdeksiz meyve. 3. kof insan, mefluç insan.
pûf *rgd.* şiş. **/_ bûn** *L.* şişmek, şiş olmak. **/_i** *N.* şişlik. **/_ kırın** *L.* şişirmek. Bu fiil, hava, su veya gaz gibi şeylerle şişen veya şişirilen durumları ifade eder. * **balon pûf bû** *bw.* balon şişti. * **zık pûf bû** *bw.* karnı şişti. * **gepên xwe pûf kırın** *bw.* avurtlarını şişirmek. *bn.* **perçıvandın, perçıvin, werımin.**
pûjan *N.* nane.
pûk *N.* tipi, karla esen fırtına. * **pûk û baran** *bw.* fırtına kar ve yağmur karışığı hava.
pûl *N. m.* 1. pul, para. **/_perıst** *rgd. N.* kapitalist, emperyalist. 2. tavla pulu. 3. *ant.* balık cildi üzerindeki pullar. 4. elbisede nakış, çiçekli nakış. *bn.* **pol4.**

pûlık [1] *N. ant.* saçın alın üstü kısmı.
pûlık [2] *N.* parça, bölüm *(arazi, yeşillik için).* * **pûlek zevi** *bw.* harman kadar bir parça tarla anlamı verir. * **pûlek mêrg** *bw.* bir parça çayır. * **pûlek genım** *bw.* buğday tarlasında daire şeklinde bir kısım veya fazla uzamış yahut kısa kalmış bir bölüm. /**_ıni** *rgd.* pul pul olmuş hali. *bn.* **bêl, tembûri.**
pûm *N.* baykuş. *bn.* **bûm, kund.**
pûma *N.* kediye benzer yırtıcı bir hayvan.
pûn [1] *rgd.* solmuş, soluk. *bn.* **çılmısin.**
pûn [2] *N. bn.* **pûnık.**
pûnc *N.* 1. tutam şeklinde gür bitkiler, bir kökten tutam şeklinde dal vermiş ve bodur kalmış olan bitkiler. 2. gür, gür çalı, ot vs. * **pûncê gwiniyan** *bw.* geven dikeni. * **pûncê sıtırıyan** *bw.* köklü çalı demeti. *bn.* **pınc, pûncık.**
pûncık *N.* gür halinde bitkiler, ekseri tek kökten olupta tutam şeklinde büyümüş ve bodur kalan dikenli bitkiler. /**_ıni** *rgd.* gür olarak büyümüş çalı diken vs. *bn.* **pûnc, pınc.**
pûncır *N. bn.* **pûncık.**
pûne *N. bn.* **sıvi, serbêjıng.**
pûng *N.* yarpuz. *bot.* **Mentha pulegium.** * **pûngi avi** *N. bot.* **mentha aguatica.** * **pûngi bej** *Nh.* sussuz yarpuz, yabani yarpuz.
pûnık *N.* 1. fol, tavuğun ve kuşların ilk yumurtası. 2. tavuk folluğuna yumurtlasın diye bırakılan tek yumurta.
pûr, pûrık *N.* 1. çam ağaçları gibi iğne yapraklar. 2. yaprak, mısır, darı ve benzeri bitki yaprağı. *bn.* **pûş, pûşık.** 3. kuş tüyleri. *bn.* **pûrt.**
pûre *N. S.* 1. arının oğul vermesi. 2. toplum, küme, parti. *bn.* **bars.**
pûro *N.* puro.
pûron *N. Z. bn.* **puron.**
pûrt *N. ant.* tüy, kuş tüyleri. /**_ bûn** *L.* soyulmak, yolunmak. /**_ık** *N. ant.* kuş veya sinek tüyleri. 2. bitki tüyü. /**_ kırın** *L.* soymak, yolmak.
pûrtıkand/ın *Lg (dıpûrtıkine, bıpûrtıkine)* yolmak, mecazi olarak birini soyup soğana çevirmek.
pûş *N.* yaprak, kuru yaprak *(bitki için).* * **pûş û pelax** *bw.* kuru ot ve ağaç yaprakları. *bn.* **pûr.**
pûşık *N. ant.* bitki yaprakları. /**_ weşandın** *L.* yaprak dökmek. *bn.* **pûş, pûr, belg, belçım.**
pûşıl *N.* 1. beddua. 2. edeb, terbiye, haya. *bn.* **puşul.**
pûşi [1] *N. bn.* **poşi.**
pûşi [2] *N. ant.* horoz ibiği. *bn.* **şe, kator.**
pûşi/n *Lng. (dıpoşe, bıpoşe)* örtmek, örtünmek, sarmak. *bn.* **poşin.**
pûşkebeq *N.* yusufçuk. *zoo.* **odonataing.** dragonfly.
pûşper *N.* yazın başlangıcı. 21 mayıs 21 haziran ikizler burcu.
pûşt *N. rgd.* puşt, ibne.
pûşû *N.* 1. kav. *bn.* **pişo.** 2. kuru ve yanıcı şeyler. 3. türban. *bn.* **cemedani.**
pût [1] *N.* tavuk yemi *bn.* **qût.**
pût [2] *N. P. m.* put. /**_parêz** *rgd.* puta tapan. /**_parêzi** *N.* puta tapmacılık. /**_perest** *rgd.* puta tapan. /**_peresti** *N.* puta tapıcılık.
pûte *N.* 1. dikkat, ihtimam, itina. 2. kıymet, onur. /**_ pêdan** *L.* 1. ihtimam etmek, itina göstermek. 2. kıymet vermek. * **pûte lê kırın** *bw.* itina göstermek, bir şey veya kimseye ihtimam etmek. * **pûte pê kırın** *bwl.* dinlemek, kulak asmak.
pûtepêdan *Nh.* ihtimam.
pûxte *rgd. bn.* **puxtel**
pûyin *L. bn.* **pûn, çılmısin.**
pûz *N. bn.* **tûzık.**

Q

Q *N.* Kürtçe alfabenin 20.ci harfidir. Sessiz olup gırtlaktan ve küçük dilin ucundan çıkar.
qa *B.* bakmak olan 'qaytê' fiilinin kısaltılmışıdır. bak! veya hele! ünlemi yerini alır. * **qaê mın û vê qederê** *bw.* hele şu kaderime bak. * **hela qaê!** *bw.* bak hele.
qab [1] *N. ant.* aşık kemiği. *bn.* **kaw.**
qab [2] *N.* 1. kap. * **qab û qacax** *bw.* kap kacak. *bn.* **qaçani, fıraq.** 2. kapak. * **qabê pırtûgê** *bw.* kitap kapağı. *bn.* **berg.**
Qabılcewz *N.* Sason ilce merkezi.
qabılyet *N. A.* kabilyet. *bn.* **tuwan, guncayişt.**
qabız *N. bj.* kabız.
qabil *Nne. A.* mümkün.
qabin *N. ing.* kabin.
qablo *N. Fr.* kablo.
qabûr *N.* çanak çömlek kırıkları, kırılan testinin kalan kısmı.
qabzûn *N. bn.* **kapsûl.**
qac *N.* 1. defne ağacı. *bot.* **laurus nobilis.** 2. çam ağacı. *bn.* **qaj**[2].
qaç *N. ant.* paça. * **qaç û qul** *bw.* ayak ve paça kısımları.
qaçani *N.* tabak, kap-kacak.
qaçax *rgd. bn.* **revok.**
qaçık *N.* damların tavanlarına atılan kirişlerin de üzerine atılan ince ağaç çubuklar. *bn.* **max, merdıyaq.**
qad *N. m.* yer, alan, meydan. * **qada şeri** *bw.* savaş alanı.
qadır *N. A.* 1. kadro 2. *rgd.* kadir, muktedir.
Qadiriye *N.* Abdulkadir Geylaniden kalma bir tarikat.
qadûk *N.* küçük bakraç.
qaf *N.* 1. *ant.* kafa, kafa kemiği. *bn.* **qepol.** 2. *N.* efsanevi Kaf dağı. 3. *N.* dağ silsilesi, Kafkas dağı. 4. *N.* saksı.
qafık *N.* 1. kabuk. 2. *Bj.* yara kabuğu. *bn.* **qemûşk.** 3. kiremit. 4. kırık çanak-çömlek parçaları.
qafılqeda *Nh.* görünmiyen bela, beklenmiyen kaza.
qafi *N.* kafiye. /**_bêj** *Nh.* kafiyeli konuşan kimse.
qafıye *N. bn.* **qafi.**
qafile *N. A.* kafile.
qahfûr *N.* kafur, hekimlikte kullanılan bir ot.
qafû *N.* ilkbaharda kabaran suların beraberinde getirdikleri çalı-çırpı. *bn.* **xışık.**
qafûr *N. bn.* **qahfûr.**
qail *N. A.* razı. /**_ bûn** *L.* razı olmak. * **pê qail bûn** *bw.* bir şeye razı olmak. /**_i** *N.* onay, rıza. /**_ kırın** *L.* razı etmek. *bn.* **qayil.**
qaim *rgd. A.* sağlam, dayanıklı.
qaj [1] *N.* ekin kargası veya diger siyah karga gurubu. *zoo.* **Corvidae.** *bn.* **qırık, qajû.**
qaj [2] *N.* çam ağacı. *bn.* **qac.**
qaje-qaj *B.* cıyak cıyak, çığlık, çığırtı. /**_ kırın** *L.* çığırmak, çığlık atmak. * **qaje qaja mırişkan e** *bw.* tavukların çığlık atısı. *bn.* **qare-qar, qajin.**
qajık *N.* 1. sakız ağacı çikleti, 2. kenger sakızı, 3. çiklet. *bn.* **benişt.**
qaji/n *Lng.* *(dıqaje,bıqaje)* 1. bağırmak, çığlık atmak. 2. *N.* çığlık.
qajû *N.* kırmızı gagalı bir karga, kızılca karga. *zoo.* **Pyrrhocorax pyrrhocorax.**
qal [1] *N. A.* bahs. /**_ bûn** *L.* bahsolunmak. /**_ kırın** *L.* bahsetmek. * **qal û qir** *bw.* kavga patırtı, gürültü patırtı.
qal *N. Z.* konuşma. * **qal kena** *bw.* konuşmak.
qal [3] *N.* 1. arındırılmış gümüş. 2. saf, arı, eğitilmiş. /**_ kırın** *L.* gümüşü arındırmak, rafine etmek.
qalax *N.* tezek yığını. *bn.* **lod.**
qalen *N. bn.* **qelınd.**
qalıb *N. A.* kalıp. * **qalıbê sawûn** *bw.* sabun kalıbı.
qalık [1] 1. *N. ant.* kabuk. *bn.* **qaşık, qeşqelig, qafık.**
qalık [2] *N.* kılıf. * **qalıkê şûr** *bw.* kılıç kılıfı.
qalınd *rgd.* kalın. *bn.* **stûr.**
qalışt *N.* soyulmuş ağaç kabukları. *bn.* **qeşqelig.**
qalişk *N.* karahindiba çiçeği *bot.* **Taraxacum officinale.**
qalo *N.* ocakların altına konan kalın taş

veya kiremit. *bn.* **sal.**
qalonçe *N.* buğday biti. *bn.* **sıpıyê genım.**
qalori *N. bn.* **kalori.**
qalorifer *N. it.* evlerde su ile ısıtma tertibatı.
qaltax [1] *N.* iffetsiz kadın. *bn.* **qeltax.**
qaltax [2] *N.* kuskunsuz eyer. *bn.* **palık.**
qalûbela *N. A.* kalubela, dünyanın başlangıcı.
qalûç *N.* küçük bir cins orak.
qalûle *N.* soyulduktan sonra güneşe bırakılan ve ısınınca oluk haline gelen ağaç kabukları, özellikle kavak, söğüt kabukları böyle olur. *bn.* **qeşqelig.**
qalûme *N. bn.* **kalûme.**
qam [1] *N.* 1. boy, boy bos, endam. 2. uzunluk, boy uzunluğu, ölçü.
qam [2] *N.* güç, kuvvet, takat. * **qam da ketın** *bw.* takattan düşmek. * **qam de xıstın** *bw.* takattan düşürmek, yormak.
qamçi *N.* kamçı, kırbaç. /**... kırın** *L.* kırbaçlamak. * **qamçıya çaçani** *bw.* Çerkez tipi kırbaç.
qamçûr *N.* vergi, hayvan vergisi.
qame *N.* kama. *bn.* **kahûr.**
qamık *N. ant.* 1. parmak mafsalları. *bn.* **geh, movık.** 2. güney şivesinde baş parmak.
qamır *N.* kamış, sulak yerlerde yetişen kamış tipi otların tümü.
qamış *N.* kamış. * **qamışi şekır** *bw.* şeker kamışı. *bn.* **leven.**
qamk *N.* başparmak. *bn.* **qamık, tılıya mezın, beranek.**
qamp *N.* kamp.
qamûflaj *N. Fr.* kamuflaj.
qamûs *N. A.* sözlük. *bn.* **ferheng.**
qamyon *N. Fr.* motorlu yük taşıt arabası, kamyon.
qamyonet *N.* kamyonet.
qanari *N.* kanarya. *bn.* **kenari.**
qang [1] *N.* buharla dezenfekte etme, buharlama. /**... kırın** *L.* buharla dezenfekte etmek.
qang [2] *B.* turna sesi ve ötüşü. * **qang-qing** *bw.* mitolojideki Zümrüdü Anka kuşunun sesi.
qamk *N.* sapan. /**... avêtın** *L.* sapan atmak, sapanlamak. *bn.* **berkani.**
qani *N. A. rgd.* ikna, ikna olmuş, kanı. /**... kırın** *L.* ikna etmek.
qansêr *N. bj.* kanser.
qant *N.* çay gibi içilen şekerli sıcak su.
qantır *N.* katır. * **qantırê navê bavê te çıye, go: navê dıya mın mehin e** *bw.* katıra babasının adını sormuşlar, anamın adı kısrak diye cevaplamış, yani aslını inkar etmenin bir başka örneği.
bn. **hêstır.**
qanûn [1] *N.* kanun, yasa. * **qanûna bıngehi** *Nh.* anayasa kanunu. * **qanûni hukumatê** *Nh.*bw. devlet kuralları, devlet kanunları. * **qanûna tabiatê** *bw.* tabiat kanunları. /**...dar** *Nx.* kanun tatbikçisi. /**...i** *rgd.* kanuni, yasal. /**...name** *Nh.* kanun kitabı.
qanûn [2] *N. muz.* bir çalgı aleti, kanun.
qap [1] *N.* kap. * **qap û qıncar** *bw.* kap-kacak. *bn.* **kab.**
qap [2] *N. ant.* aşık kemiği. *bn.* **kaw, kab.**
qapan *N.* 1. kantar. 2. fiyaka, caka. /**...tî** *N.* kibirlilik, caka yapma. /**...i** *rgd.* kibirli.
qapqap *N.* takunya. *bn.* **nalık, qepqep.**
qapsûl *N.* kapsül. *bn.* **qabzûn.**
qaptan *N. it.* kaptan. /**...i** *N.* kaptanlık.
qapût *N.* palto.
qaqani *N.* tapu.
qaqıbin *N. Lnk.* keklik ötüşü ve sesi.
qaqıbo *N. B.* keklik sesi. /**... qaqıbo** *B.* keklik sesi ve bu sesin taklidi. *bn.* **qepqep.**
qaqıj *N.* bir cins küçük karga. *zoo.* **Corvus moneduela.**
qaqırcik *N. ant.* yutak, boğaz, bronş.
qaqilok *N. bn.* **xilok.**
qaqişk *N.* güvercinden küçük siyah bir kuş. *bn.* **qaqıj, qıjık.**
qaqlıbaz *N.* martı.
qaqreş *N.* bir cins kabak.
qar [1] *N.* 1. medrese öğrencilerinin yemekte en sona kalan kişisi. 2. din öğrencilerinin köyden aldıkları yemek, cer.
qar [2] *N. A.* öfke, sinir.bn. **qarin.**
qarag *N. cox.* sahil. *bn.* **qerax.**
qarand/ın *Lg* *(dıqarine,bıqarine)* kızdırmak, sinirlendirmek. *bn.* **qehırandın.**
qarç *N.* bir ağaç türü.
qarçık [1] *N. ant.* kuyruk sokumu kemiği. *bn.* **hestikûn.**
qarçık [2] *N.*bn. **kuvark.**
qarçıki gurg *Nh. bn.* **fısgur.**
qare *N.rgd.* dört kenarı eşit olan, kare. bn. **kare.**
qareman *rgd. bn.* **qehreman.**
qare-qar *N. B.* bağırıp-çağırma, çığlık. /**... kırın** *L.* bağırıp çağırmak, çığlık atmak.

bn. **qaje-qaj.**
qarıx *N.* sebze tarhları. *bn.* **dorıxe.**
qari *N.*dana ayağı otu. *bot.* **arum maculatum.**
qari/n [1] *Lng.* *(dıqarebıqare)* kızmak, sinirlenmek. *bn.* **qar, qehırin.**
qari/n Lnk. *(dıqarebıqare)* bağırmak, bar bar ağlamak, çığlık atmak. *bn.* **qare-qar.**
qarnan *rgd.* cimri, hasis. *bn.* **pınti, qırçin.**
qarot *N.* bitki sapı.
qarqarok *rgd.* çok bağıran kimse, hayvan veya tavuk, çığırtkan.
qars *N.* canlanma, filizlenme. **qars i qıyamet** *bw.* kıyamette yeniden dirilme, yeniden canlanma, şekil verme. *bn.* **qursl.**
qars [2] *N.* kesme, kısaltma *(dikişte)* . **/_ kırın** *L.* *(elbiseyi)* kısaltmak, kesmek.
qartêr *N.* *Fr.* arabada yağ konan motorun alt kısmı,karter.
qartık *N.* pim, karasaban veya benzeri ağaç alet ve makinalarda kullanılan ağaç pim.
qartibelıg *N.* 1. karasaban okunun boyunduruğa takılan ağaçtan çengeli. 2. makinalarda iki parçayı birbirine bağlıyan pim, mil.
qarûem *N.* bir bitki.
qarûş *N.* bir ot, hayvanlar yerken bazen tehlikeli olarak boğazlarına yapışır.
qarûşe *N.* küçük dallardan yapılan süpürge.
qas *rgp.* 1. kadar, 2. an, mühlet. * **ew qasi mın e** *bw.* o benim kadardır. * **tu ji qasek şûnda here** *bw.* sende bir az sonra git.
qase *N.* kasa. **/_dar** *Nx.* kasacı. *bn.* **kase2.**
qasıd *N.* *A.* *rgd.* kasıt. **/_ kırın** *L.* kastetmek.
qasi *rgp.* kadar. *bn.* **qas.**
qasi gul *N.* *bn.* **pompıl.**
qaspand/ın *Lg* *(dıqaspinebıqaspine)* keklik ötüşü, kekliğin ötmesi. *bn.* **qaqıbin.**
qaspe-qasp *B.* *bn.* **qaqıbo qaqıbo.**
qaş *N.* 1. yüzük taşı. 2. meyvelerde dilim. **/_ kırın** *L.* dilimlemek.
qaşık *N.* *ant.* kabuk, kavun-karpuz kabuğu. *bn.* **qaşıl.**
qaşıl *N.* kabuk. *bn.* **qaşık, qafık.**
qaşım *N.* güzel kokulu bir bitki.
qaşo *N.* güney Kürdistanda 'şepen' adlı oyunda kullanılan sopa, golf sopası.
qaşqaş *N.* *B.* *bn.* **kûzkûz.**
qat [1] *N.* *m.* kat, tabaka. * **qata jêrin** *bw.* alt kat. * **qata erdin** *bw.* taban kat. * **qata heftan** *bw.* efsanede yedinci kat. * **qata jorin** *bw.* üst kat.
qat [2] *N.* 1. üstüste veya yanyana konan şeylerin her bir sırası. 2. değerce her yükselen miktar. * **qat bı qat** *bw.* kat kat, sıra sıra. **/_ bûn** *L.* katlanmak. **/_ kırın** *L.* katlamak. **/_qati** *rgd.* katlı olarak, sıralı olarak.
qat [3] *N.* *S.* zaman. **/_ijmêr** *Nh.* zaman ölçer, saat. * **katijmêri te çı ye** *bw.* saatın kaç?. * **dı kati emro de** *bw.* bu günkü zamanda.
qatıl *rgd.* *N.* *A.* kaatil, cani. *bn.* **mêrkuj.**
qatıx *N.* sütten mamül gıdalar, katık.
qawe *N.* *bn.* **qehwe.**
qawêr *N.* 1. çember, kasnak. *bn.* **tar.** 2. Yezidilerde bir çeşit elbise yakası.
qawın *N.* *bn.* **petêx, gındor.**
qawit *N.* 1. bir helva çeşidi. 2. arpanın firiği.
qawut *N.* seyahat azığı, kumanya. *bn.* **qût.**
qawûn *N.* *bn.* **petêx, gındor.**
qax *N.* armut kurusu. * **qax hışk kırın** *bw.* dilimlenmiş armutları güneşte kurutmak.
qayil *N.* *rgd.* *A.* 1. razı, razı olma, rıza gösterme. 2. beğenme. **/_ bûn** *L.* razı olmak, beğenmek. **/_i** *N.* rıza, beğenme. **/_ kırın** *L.* razı etmek/ettirmek, beğendirmek. *bn.* **qail.**
qayıx *N.* *bn.* **belem.**
qayim *rgd.* sağlam, dayanıklı. *bn.* **qaim, zexm.**
qayiş *N.* kayış.
qaz *N.* kaz. *zoo.* **Anser.** * **qaza ıraqi** *Nh.* kuğu kuşu. *zoo.* **Cygnus.** * **qaz û quling** *bw.* kaz ve turna sürüsü. * **qaz i keneda** *Nh.* kanadada bir cins kaz.
qazax *N.* 1. bir giyim eşyası, kazak. 2. Rusyada bir halk, Kazak. *bn.* **qozax.**
qazaxi *N.* gazyağı, petrol.
qazım *N.* yünden veya deve tüyünden yapılan iplik.
qazi *N.* *A.* kadı, hakim.
qe *dç.* *rgp.* hiç. * **qe derewa nakım** *bw.* hiç yalan söylemem. * **qe naxwinım** *bw.* hiç okumam.
qeb *N.* güreş.
qebail *N.* *A.* kabileler.
qebal *N.* *A.* faiz, tefe.
qebale *N.* götürü iş. *bn.* **qewale.**
qebalok *N.* duvarın içine yapılan ve kapı takılan ufak dolap. *bn.* **kulıng.**
qebare *N.* *S.* hacım, ölçü. *bn.* **qeware.**

qebd *N.* tutamak, kabze. *bn.* **qevd.**
qebhet *N.A.* kabahat.
qebır *N. A.* kabir, mezar. /**_ıstan** *N.* mezarlık. *bn.* **gor, mezel.**
qebız *N. Bj.* kabız. /**_ bûn** *L.* kabız olmak. /**_i** *N.* kabızlık. *bn.* **qevz.**
qebile *N.A.* kabile.
qebo qebo *B.* güreşte meydan okuma nidası.
qebqeb *N. bn.* **qepqep.**
qebûl *N.A.* kabul. /**_ bûn** *L.* kabul olmak, kabul edilmek. /**_ kırın** *L.* kabul etmek, kabullenmek. *bn.* **pejırandın.**
qebrax *N.* kavat. * **qebraxê ber fırınan** *bw.* sokak pezevenkleri.
qeda *N.* felaket, musibet, kaza. /**_gerin** *L.* kaza ve belaları defeden sadaka. /**_gir** *rgd.* bela arıyan kimse. /**_ kırın** *L.* belayı satın almak, başını belaya sokmak.
qedan *N.L.* bitme, sona erme.
qedand/ın *Lg* *(dıqedine,bıqedine)* bitirmek, sona erdirmek, tüketmek. *bn.* **xılas kırın, dawi anin.**
qedene *N. bn.* **kadane.**
qedem *N.A.* ayak, kadem. *bn.* **lıng, gav.**
qedeme *N.A.* kademe. *bn.* **nıqır.**
qeder [1] *N.m.A.* kader.
qeder [2] *rgp.* kadar. * **ev qeder kes batın** *bw.* bu kadar kimse geldi.
qedestro *N. Fr.* araziyi plana bağlama işi, kadastro.
qedexe *rgd.* yasak. /**_ bûn** *L.* yasak olmak, yasaklanmak. /**_ kırın** *L.* yasaklamak.
qedımand/ın *Lg* *(dıqedımine,bıqedımine)* takdim etmek, sunmak.
qedıya/n *Lng.* *(dıqede,bıqede)* bitmek, tükenmek.
qedır *N.A.* kadir, kıymet. /**_bılınd** *rgd.* yüce kadirli, saygınlı. /**_ gırtın** *L.* kadrini bilmek, kıymet vermek. /**_şinas** *rgd. N.* kadirbilir. /**_ zanin** *L.* kadrini bilmek, kıymetini bilmek. *bn.* **qedr.**
qedid *N.A.* pastırma et
qedife *N.m.* kadife. *bn.* **dêmi.**
qedim *A. rgd.* kadim, eski, eskiden var olan.
qedr *N. A.* değer, önem. * **qedrê yeki şkênandın** *bw.* birinin kadrini bilmemek, hatırını kırmak. *bn.* **qedır.**
qedro *N. it.* çalışanların listesi, kadro.
qedûm *N.* 1. keser. 2. kazma. *bn.* **tevır.**
qef *N. m.* 1. oyuk. 2. sudan çıkarılan çalı çırpı. *bn.* **xışık.** 3. geometride daire çevresi.
qefand/ın *Lg* *(dıqefine,bıqefine)* sudan çıkarmak, hiç yoktan bulmak/kazanmak.
qefel *N. ant.* 1. köprücük kemiği. 2. gırtlağın göğüs kemiğiyle birleştiği yer.
qefes *N.* kafes. * **qefesi sing** *Nh. ant.* göğüs kafesi. *bn.* **rıke.**
qefıland/ın *Lg(dıqefıline,bıqefıline)* 1. yormak. 2. bu fiil güney şivesinde donmak, dondurmak fiili yerine kullanılır.
qefıli/n *Lng.* *(dıqefıle, bıqefıle)* 1. yorulmak. 2. güney şivesinde donmak, dondurulmak.
qefle *N.* 1. ekip. 2. gurup. 3. sürü *(kuş).* * **qeflek teyr** *bw.* bir kuş sürüsü.
Qefqas *N.* Kafkas. /**_i** *rgd.* Kafkasyalı, Kafkasya'ya ait.
qefsing *N. ant.* göğüs kemiği, kaburgaları göğüste tutan kemik.
qefş *N.* tutam, bir tutam ot veya saç. *bn.* **qeft.**
qeft *N.* tutam, deste. *bn.* **qefş, rıpınl.**
qeftan *N. rgd.* kaftan.
qeftıka dest *Nh. ant.* el ayasında bilekle parmaklar arasındaki büklüm mesafesi.
qefz *N.* atlama, sıçrama. /**_ dan** *L.* sıçramak, atlamak. *bn.* **çıng.**
qehbe *N. rgd.* kahpe. *bn.* **qexbe.**
qehırand/ın *Lg* *(dıqehırine,bıqehırine)* kızdırmak. *bn.* **qarandın, enırandın.**
qehıri/n *Lng.* *(dıqehıre,bıqehıre)* kızmak. *bn.* **enırin.**
qehreman *rgd.* kahraman.
qehwe *N.* kahve. /**_van** *Nx.* kahveci, kahve sahibi. /**_xane** *Nx.* kahvehane. /**_yi** *rgd.* kahve rengi.
qeide *N.A.* kaide, usul. *bn.* **qeyde.**
qela *N. Z.* siyah karga, karga. /**_baçke** *Nh.* saksağan. *zoo.* **Pica pica.** /**_mızgini** *Nh.* ekin kargası. *zoo.* **Corvus frugilegus.** /**_reşk** *Nh.* kuzgun. *zoo.* **Corvus corax.** /**_şink** *Nh.* mavi kuzgun. *zoo.* **Coracias garrulus.**
qelaço *N.* katliam. /**_ kırın** *L.* katliam etmek. *bn.* **tevkuştın.**
qelafet *N.* yapı, tip, figür, kıyafet.
qeland/ın *Lg* *(dıqeline, bıqeline)* kızartmak. * **goşt qelandın** *bw.* et kızartmak.
qelanik *N.* beyaz kalay. *bn.* **qılê.**
qelandoşkan *N. S. ant.* omuz başları. *bn.* **kolan, şaneşin.**
qelas *N.* kılçık, diken.
qelaşt/ın *Lg* *(dıqelêşe, bıqelêşe)* yarmak,

ameliyat etmek. * **zık qelaştın** *bw.* karnını yarmak. * **qelaştına cerahi** *bw.* ameliyat, tibbi ameliyat.
qelawis *N. bn.* **didevan.**
qelax *rgd. bn.* **qaltaxl, qeltax.**
qelay *N.* kalay. *bn.* **qelanik, qılê.**
qelb *N.* 1. kalp. *bn.* **dıl.** 2. *rgd.* sahte. *bn.* **qelp.**
qelbez *N.* şelale. *bn.* **şip.**
qele *N. bn.* **kele, kelat.**
qelebask *N.* saksağan. qela kelimesindeki nota bak.
qelem [1]*N.A.* kalem. /**_dank** *Nx.* kalem kutusu. /**_ danin** *L.* kalemini indirmek *(yani yazı ile taarıza geçmemek veya yazı ile savaşmamak)* anlamı. /**_traş** *Nh.* kalem açacaği. /**_şûr** *rgd.* kalemine kuvvetli olan kimse, yazı yazma erbabı. /**_zrêç** *Nh.* kurşun kalem.
qelem [2] *N. bn.* **sınc.**
qelemon *N.* hindi horozu.
qelen *N. bn.* **qelınd.**
qelender *rgd.* 1. kalender, babacan. 2. dolaşan gezgin derviş.
qeleqınde *N. bn.* **xelat.**
qelew *rgd.* şişman. /**_ bûn** *L.* şişmanlamak. /**_i** *N.* şişmanlık. /**_ kırın** *L.* şişmanlatmak.
qeleqan *N.* boğa dikeni. *bot.* **Silybum marianum.**
qelıband/ın *Lg (dıqelıbine,bıqelıbine)* dalmak, yarmak, girişmek. * **lê qelıbandın** *bw. (bir şeyin veya işin)* içine dalmak, gözü kapalı girişmek.
qelıbi/n *Lng. (dıqelıbe,bıqelıbe)* yanıp geçmek, girişmek, dalmak. * **lê qelıbin** *bw.* gözü kapalı girişmek, dalmak. * **lı herrıyê qelıbin** *bw.* çamura batmak/basmak, çamuru yanıp geçmek. * **lı êsker qelıbin** *bw.* askerin içine dalmak. * **erebe jı rê derket û lı xelkê qelıbi** *bw.* araba yoldan çıktı ve halkın içine daldı.
qelıhand/ın *Lg (dıqelıhine,bıqelıhine)* telef etmek, yok etmek.
qelıhi/n *Lng. (dıqelıhe,bıqelıhe)* telef olmak, yok olmak.
qelınd *N.* başlık, başlık parası. *bn.* **qelen.**
qelıqand/ın *Lg (dıqelıqine, bıqelıqine)* karamsarlık etmek, endişeye düşürmek, tahrik etmek.
qelıqi/n [1] *Lng. (dıqelıqe, bıqelıqe)* karamsarlığa düşmek, endişeye düşmek, endişelenmek, tahrik olmak.
qelıqi/n [2] Lng.*(dıqelıqe,bıqelıqe)* sallanmak. *bn.* **leqin.**
qelırdank *Nx. bn.* **gadoş.**
qelışand/ın *Lg (dıqelışine, bıqelışine)* yarmak, yarık açmak, çatlatmak. * **çeper qelışandın û ketın hundır rêz** *bw.* çiti yarıp bağın içerisine girdiler.
qelışi/n *Lng. (dıqelışe, bıqelışe)* yarılmak, çatlamak. * **lı ber tavê mehêle, dıqelışe** *bw.* güneşin önüne bırakma, yarılır.
qelışt *N.* yarık, çatlak. * **qelışt lê ketın** *bw.* yarık girmek, çatlamak.
qelışta qûnê *N. ant.* amûdi kıç yarığı, kıç yolu.
qelızand/ın *Lg (dıqelızine, bıqelızine)* sıvışmak, sinsice yürütmek. * **xwe qelızandın** *bw.* kendisini sinsice gizliyerek tüymek.
qelızi/n *Lng. (dıqelıze, bıqelıze)* sıvışmak, gizliden kaymak, görünmeden kaçmak. * **dema nımêjê tê xwe dıqelıze** *bw.* namaz vakti geldi mi, sıvışıyor.
qeli *N.* kavurma, konserve et. * **goştê qeli** *bw.* kızarmış et. /**_pivaz** *Nh.* soğan yahnisi. /**_sêl** *Nh.* sacda kızartılan et, pirzola.
qeli/n Lnk. *(dıqele, bıqele)* kavrulmak, mecazi anlamda mahvolmak.
qelp *N.* kalpazan, sahte, sahte para. /**_ezan** *Nx.* sahte para basan. *bn.* **qelb.**
qelpık *N.* ağaç kabuğu. *(hakari bölgesi). bn.* **qaşık.**
qelpûçk *N.* pelit yüksüğü. *bn.* **kovıkê berûyê.**
qels *rgd.* zayıf, işe yaramaz, sahte, çürük. /**_ bûn** *L.* zayıflamak, işe yaramamak. /**_ ketın** *L.* zayıf düşmek. /**_ kırın** *L.* zayıflatmak, işe yaramaz hale sokmak.
qelse *rgd.* cimri. /**_mêr** *Nh.* zebun, korkak kimse, çürük adam.
qelş *N.* yarık, çatlak. /**_ok** *N. rgd.* 1. yarma odun. 2. yarık, yarılmış. *bn.* **qelışt.**
qelşat *N.* kapı veya pencere üstündeki kiriş.
qeltax *N.* 1. ceset, kadavra. 2. kuskunsuz eşek semeri. 3. iffetsiz kadın. *bn.* **qaltaxl.**
qelûberd *N.* ingilizcede checkpot, yanı kumarda mevcut paranın hepsini kaldırma.
qelûn *N. m.* pipo. /**_kêş** *Nh.* pipo içen. *bn.* **korcık.**
qelye *N.* potas, kalya taşı.
qeman *N. L.* korumak. *bn.* **parastın.**
qemb *N. rgd.* birbirine yapışık ikizler,

yapışık iki ceviz, iki badem vs.
qember *N.A.* 1. erkek ismi. 2. sadık uşak veya arkadaş.
qemç *N. bn.* **qemçık.**
qemçık *N. ant.* 1. kuyruk *(keçi ve tipi kuyruk)*. *bn.* **boçık.** 2. saç perçemi.
qemçi *N.* kamçı, kırbaç. *bn.* **qamçi, şelaq.**
qemelax *N.* karda silahsız olarak keklik avı.
qemer [1] *N.A.* ay. /**...i** *N.* ay takvimi. *bn.* **heyv.**
qemer [2] *rgd.* yağız. /**...ê vekırı** *rgd.* esmer. /**...i** *rgd.* esmer, esmerce.
qemerdin *N.* kaysı pestili.
qemeri [1] *N.* direk, sütun, kolon.
qemeri [2] *N.A.* ay yılı, ay takvimi.
qemerin *N.L.* kızarmak *(ekmek vs)* için.
qemırand/ın *Lg (dıqemırine,bıqemırine)* soğuktan iyice dondurmak, buzlukta dondurmak. *bn.* **qerımandın.**
qemırı/n *Lng. (dıqemıre,bıqemıre)* 1. donmak, soğuktan uyuşmak. 2. kızarmak. *bn.* **qerımin.**
qemıtand/ın *Lg (dıqemıtine, bıqemıtine)* yapıştırmak. * **pê ve qemıtandın** *bw.* bir şeyi diğer bir şeye sıkıca yapıştırmak.
qemıti/n *Lng. (dıqemıte, bıqemıte)* yapışmak, sımsıkı bağlanmak. * **zarok tırsa re hışk bı dıya xwe ve dıqemıtın** *bw.* çocuklar korkudan annelerine sımsıkı yapışırlar. * **em bı welatê xwe ve qemıtine** *bw.* biz vatanımıza sımsıkı bağlanmışız.
qemsi *rgd.* dedikoducu, yalancı. *bn.* **derewin.**
qemter *N.S.* gem.
qemtık 1. *N.* küçük ipek mendil. 2. *N. ant.* ense. *bn.* **şatık, patık.**
qemûşk *N.* yaranın kabuk bağlama hali. *bn.* **qafık.**
qena *rgp.* bari, hiç olmazsa. *bn.* **qet, qene, qet ne be.**
qenaet *N.A.* kanaat. /**...anin** *L.* kanaat getirmek. /**...kar** *Nx.* kanaatkar, azı ile yetinen. /**...kırın** *L.* kanaat etmek, yetinmek.
qenal *N.* kanal. /**...ızasıyon** *N.* kanalizasyon.
qenar *N.* kaba diken. *bot.* **rhamnus palurius.**
qenbel *rgp.* sol taraf.
qenc *rgd.* iyi, güzel, iyi kalpli. /**...ani** *N.* iyilik. *bn.* **qenci.** /**... bûn** *L.* iyi olmak, iyileşmek. /**... dîtın** *L.* iyi görmek, iyi bulmak, hoş görmek. /**...i** *N.* iyilik, güzellik. /**... kırın** *L.* iyi etmek, iyileştirmek, kaliteli hale getirmek. /**...tır** *rgd.* daha iyi, daha güzel. /**...tırin** *rgd.* en iyi, en güzeli.
qend *N.* nebati şeker. /**...av** *N.* şekerli sıcak su. /**...e** *N.* uzun çubuk şeklinde çay şekeri. *bn.* **qant.**
qendehari *N.* kaliteli bir buğday türü. *bn.* **aşûre.**
qender [1] *rgp.* ...o bile, ...varıncaaya kadar. * **şêr ko ket qenderi rovıyan ji lê dıdın** *bw.* aslan düşünce tilkilere varıncıya kadar vururlar, yanı tilkiler bile vururlar. * **qenderi wi ji dawa seroktiyê dıke** *bw.* o bile başkanlık davası güdüyor.
qender [2] *N.* bela, musibet.
qender [3] *N.* kemiyet, nicelik.
qendil *N.* 1. kandil. 2. *cox.* güney Kürdistanda Hacı ümran kazası güneyinde geçit vermez bir bir dağ. Ferhat'ın şirin için delmeye uğraştığı dağ bu dağdır.
qene *rgp. dç. bn.* **qena.**
qenepe *N. Fr.* kanepe.
qeneq *N.* kınakına ağacı. *Lat.* **Cinchona.**
qenter *N.* kantar. *bn.* **qeter.**
qentere içi oyulmuş ve karşıdan karşıya su taşımak için ağaç. **curn, curnık.** **ık, qapqap.**
qepqep [2] *N.* şakırdama, ötme. * **qepqepa kewa mari** *bw.* dişi kekliğin şakırdaması. *bn.* **qaqıbin, qaqıbo.**
qepsûl *N.* kapsül.
qeptan *N. bn.* **qaptan.**
qepûşk [1] *N.* salyangoz. *bn.* **şeytanok.**
qepûşk [2] *N. bio.* koza, sürfe.
qer [1] 1. *rgd.* parlak siyah. 2. *N.* Z. siyah koyun. * **Pıto ye beranê qer e, sing vedaye xwe dayê ber e** *bw.* karakoçum Pito, göğsünü düşmana siper etmiş mealinde olan bu terim Dersimde Silê Pitê için söylenmiş.
qer [2] *N.* itme, dövme.
qer [3] *N.* borç. *bn.* **qerd, dên, deyn.**
qerac *N.* taşlı arazi, kıraç.
qeraj *N. Fr.* garaj.
qeral *N.* kral. *bn.* **key, qral.**
qeram [1] *N.* hasırotu *(damlarda kullanılır)*.
qeram [2] *N.* derman, enerji, takat.
qeramûşk *N.* 1. çimdik. 2. *Bj.* yara kabuğu.
qerand/ın *Lg (dıqerine,bıqerine)* birini sükunete kavuşturmak, birinin can sıkıntısını dindirmek.
qerar *N.m.* karar. /**... dan** *L.* karar vermek. /**... gırtın** *L.* karar almak. *bn.* **bıryar.**

qerargeh *Nx.* karargah. * **qerargeha xwe danîn** *bw.* karagah kurmak. *bn.* **meqer.**
qerase *N.* 1. kaldıraç, levye. 2. mecazide iriyarı kimse, şey. *bn.* **qırase, zıntol.**
qeraş *N.* değirmenci. *bn.* **aşvan.** aş kelimesi içindeki nota bak.
qerax *N.* kenar, kıyı, sahil, uçurum. * **qeraxê çemê Diclê** *bw.* Dicle nehri kenarı. * **qeraxê behrê** *bw.* deniz sahili. *bn.* **kevî, qarag.**
qeraze *N.* yular zinciri.
qerbela *N.* et yiyen siyah bir karga.
qerbûs *N.* eyerin ön ve arka çıkıntılarının her biri.
qerd *N.* borç, ödünç, istikraz. /**_ dan** *L.* borç vermek. /**_dar** *Nx.* borçlu. /**_ gırtın** *L.* borç/ödünç almak. /**_ kırın** *L.* borç etmek, ödünç almak. *bn.* **dên, deyn, qer.**
qerebîne *N.* karabina tüfeği.
qereçî *N. rgd.* çingene, kıpti. *bn.* **aşıq, mırtıb.**
qereçorî *N. P.* bir cins uzun iran kılıcı.
qerenfîl [1] *N.* karanfil. *bot.* **Dianthus plumarius.** veya **Dianthus caryophyllus.**
qerenfîl [2] *N.* kadınların burunlarını delip taktıkları pul.
qereqac *rgd. bn.* **qêrqaş, qerqac.**
qereqol *N.* karakol. *bn.* **nigt.**
qeresî *N.* 1. vişne *(mardin yöresi)*. 2. kiraz. *bn.* **gılyas.**
qeretûn *N.* kahvaltı öncesi yemeği.
qerf *N.* 1. şaka, alay. 2. mizah. * **qerf avêtın** *bw.* şaka ile laf atmak. /**_ kırın** *L.* alay etmek, mizah yapmak. /**_ok** *rgd.* şakacı, mizahçı.
qerfok *rgd.* gevrek. *bn.* **pıxtok.**
qerımand/ın *Lg (dıqerımîne, bıqerımîne)* dondurmak, uyuşturmak. *bn.* **qemırandın, cemıdandın.**
qerımî/n [1] *Lng. (dıqerıme, bıqerıme)* donmak, katılaşmak, uyuşmak *bn.* **qemırin, cemıdin.**
qerımîn [2] *N. Bj.* damar sertliği.
qerısand/ın *Lg (dıqerısîne, bıqerısîne)* dondurmak, katılaştırmak, üşütmek, soğutmak. *bn.* **qerımandın, qemırandın, cemıdandın.**
qerısî/n *Lng (dıqerıse, bıqerıse)* 1. donmak, katılaşmak, üşümek. 2. bu fiil güney şivede yorulmak anlamında da söylenir.
qerîn *N.* yakın arkadaş. *bn.* **hogır.**
qerîsok *N.* ayaz. *bn.* **sayî.**
qermelax *N.* kuş veya keklil sürüsü. *bn.* **gêşkûn.**
qermıçand/ın *Lg (dıqermıçîne, bıqermıçîne)* buruşturmak, bükmek, büzmek. *bn.* **qurmıçandın, çılmısandın.**
qermıçî/n *Lng. (dıqermıçe, bıqermıçe)* buruşmak, büzülmek. *bn.* **qurmıçîn, çılmısîn.**
qermiçok *(qermiçokî) rgd.* buruşuk, büzük.
qermok *N. bot.* **berberıs vulgarıs.**
qerneqûçık *N.* kırlangıç. *bn.* **çoleke, dûvmeqesk.**
qernebît *N.* yeşil lahana. *bn.* **kelem.**
qerpal *rgd.* çok yırtık, lime lime olmuş elbise, eski-püskü, bu tip gezen kimse. * **xalxal jı mıdara,spî jı qerpala** *bw.* zincir*(altın)* sarraftan, bit miskinden anlamında deyim.
qerpılas *N. Z.* siyah karga. *bn.* **qelebask.**
qerpî/n Lnk. *(dıqerpe, bıqerpe)* şıngırdamak, patırdamak.
qerqac *rgd. bn.* **qêrqaş.**
qerqaş *rgd.* bembeyaz.
qerqef *N.* sürahi.
qerqencık *N. bn.* **beq**
qerqere 1. *N. ant.* iskelet. *bn.* **qerqote.** 2. *N.* borç, günah. * **qerqereyî bavî wî** *bw.* babasının günahı.
qerqeşe *N.* kargaşa.
qerqitk *N.* kurutulmuş kavun *(kışın yenir).*
qerqote *(qerqûte) N. ant.* iskelet. *bn.* **qerqere, wersel.**
qersîl *N. S.* yeşil arpa.
qersûn *N.* bir nevi testi.
qertaf *N.* 1. arıcı körüğü. 2. arının en son taze peteği.
qertel [1] *N.* kartal. *bn.* **wırxal, hulî.**
qertel [2] *N.* hububatı savurarak temizleme.
qerwaş *N.* karavaş. 1. savaşta esir edilen ve üzerinde hak elde edilen kadın. 2. kadın hizmetçi.
qerz *N. bn.* **qerd, dên.**
qesab *N. A.* kasap. /**_î** *N.* kasaplık. /**_î kırın** *L.* kasaplık etmek. /**_xane** *Nx.* kasaphane. *bn.* **goştfıroş, selexane.**
qesar *N.* kastar, dokuma bezlerini dokumadan sonra çekilmeleri için özel suda yıkama işi, bol ve soğuk su ile ağartma, dokumayı dabağlama. /**_ kırın** *L.* bezi dabağlamak. *bn.* **qesırandın.**
qesas *N. A.* intikam. *bn.* **qısas.**
qesd *N. A.* niyet, kast, kasıt. * **qesda yekî kırın** *bw.* birini kastetmek, birini kasıtla-

mak. /**_a** *rgd.* kasıtlı. /**_ane** *rgd.* kasıtlı olarak. /**_ani** *rgp.* bile bile, kasıtlı olarak.
qeseb *N. bn.* **qesab.**
qesel *N.* samanın tane ile karışık en iri kısmı. *bn.* **xız.**
qesem *N.* yemin, *ant.* /**_ kırın** *L.* yemin etmek. * **qesem navê Xwedê ye** *bw.* yemin Allahın ismidir.
qesıdand/ın *Lg (dıqesıdine, bıqesıdine)* hazırlamak, bir isteğe başvurmak.
qesıdi/n *Lng. (dıqesıde, bıqesıde)* istek ve arzusunu gidermek için başkasının yardımına başvurmak.
qesıfand/ın *Lg (dıqesıfine, bıqesıfine)* et doğramak, eti parçalamak
qesıfi/n *Lng. (dıqesıfe, bıqesıfe)* etin çatlaması/patlaması. * **qesıfiyê!** veya **qesıfiyo!** *bw.*B. kız veya oğlana beddua mukabilinde söylenen çağrı ınlemi.
qesırand/ın *Lg (dıqesırine, bıqesırine)* dokuma bezi özel suda yıkayıp dabağılamak. *bn.* **qesar.**
qeside *N.* kaside, 15 beyitten oluşan bir tür divan edebiyatı şiiri.
qesil *N.* 1. hasır otu. 2. eve serilen hasır.
qesilk *N.* fide, bitkinin fide hali. *bn.* **sadır.**
qesp *N.* hurma. *bn.* **xurme.**
qesr *N.* saray, köşk. /**_bend** *Nx.* mimar. /**_bendi** *N.* mimarlık. * **qesrê Ehmedê xêro, qesra Hesenê qenco, qesra qelendera, qesra spi ya Zinê.** vs.
qest *N.* kasıt. *bn.* **qesd.**
qestan *rgd.* kasıtlı olarak, yalandan, argoda numaradan iş yapma veya hainlik için bir fiil icra etmek. *bn.* **qesd.**
qesti *rgd.* kasıtlı, yalandan. * **qesti mesti** *bw.* yalan dolan, sözde. * **qesti mesti te ji xwandi bû?** *bw.* sözde sende okumuştun?.
qeşa *N. m.* buz. /**_ bûn** *L.* buzlanmak, buz olmak. /**_ gırtın** *L.* buz tutmak, buzlanmak. /**_yi** *rgd.* buzlu. *bn.* **cemed, xışık.**
qeşan *N. bn.* **beş.**
qeşart/ın *Lg (dıqeşêre, bıqeşêre)* 1. soymak, kabuğunu soymak, yolmak. 2. ayıklamak. *bn.* **rûçıkandın, spi kırın.**
qeşavi *N. Bj.* yaşlılıkta görülen deri sertleşmesi.
qeşayi *N.* kaşağı.
qeşem *N.* 1. buz, buz tabakası. 2. aşk, gönül. * **qeşema dılê mın** *bw.* gönlümün hasreti.
qeşeng *rgd.* güzel, yakışıklı. /**_ bûn** *L.* yakışıklı olmak. /**_i** *N.* yakışıklılık, güzellik. /**_tır** *rgd.* daha güzel, daha yakışıklı. /**_tırin** *rgd.* en güzel, en yakışıklı.
qeşıtand/ın *Lg (dıqeşıtine, bıqeşıtine)* 1. sıyırmak, kabuğundan çıkarmak *(ceviz, badem vs. yi veya deniz hayvanlarını kabuğundan çıkarmak)* . * **tên qeşıtandın** *bw.* soyulmak, mecazi anlamda yolunmak. 2. kovmak, kovalamak. *bn.* **teqızandın.**
qeşıtin *Lng. (dıqeşıte, bıqeşıte)* 1. soyulmak, bir yere yük olan bir lüzumsuzun ayrılıp gitmesi. 2. tüymek, toz olmak. 3. defolmak. * **bıqeşıt!** *B.* defol!. *bn.* **teqızin.**
qeşmer *rgd.* 1. soytarı. 2. pozitif anlamda komik, komedyen. /**_i** *N.* soytarılık. * **qeşmeri kırın** *bw.* soytarılık etmek. /**_ok** *rgd.* güldürücü, komik. /**_ti** *N. bn.* **qeşmeri.**
qeşqel *N. bn.* **qelebask.**
qeşqelig *N.* soyulmuş ağaçlardan hasıl olan uzunca ve enli kabuk. Bilhassa kavak, söğüt gibi ağaçların soyulan kabukları. *bn.* **tartam, telaş.**
qeşrık *N.* hububat tohumu kabukları. *bn.* **qafık.**
qet *rgp.* hiç, hiç bir şey, asla. * **qet ne be** *rgp.* hiç olmazsa, en azından. * **qet tune** *bw.* hiç yok, bulunmaz.
qetan *Lng. (dıqete, bıqete)* yırtılmak, kırılmak, kopmak.
qetand/ın *Lg (dıqetine, bıqetine)* kesmek, koparmak, yırtmak, kırpmak, ayırmak. * **ji hev qetandın** *bw.* birbirinden ayırmak
qetar [1] *N.* bir Kürt milli müzik çeşidi.
qetar [2] *N.* katar treni.
qetek *N.* 1. hububat eleme aracı. *bn.* **têpûr.** 2. sulama kanalı. *bn.* **derav.**
qeter *N.* kantar.
qetık *N.* yük vs. için küçük ip. *bn.* **aşûjın.**
qetıl *N. A.* katl, adam öldürme. /**_ bûn** *L.* katledilmek, katlolmak. /**_ kırın** *L.* katletmek. *bn.* **qetl, kuştın.**
qetırme *N.* 1. barut ölçme aleti. 2. leş.
qeti *rgd.* kopuk.
qeti/n *Lng. (dıqete, bıqete)* kesmek, kopmak.
qetil *N.* duvar örülürken taş veya kerpiçlerin sağlamlığını arttırmak için muayyen aralıklarla atılan ağaç kalas.
qetiyayi *rgd.* yırtık, kopuk. *bn.* **qeti.**
qetl *N. A.* * **qetl û qıtûl** *bw.* büyük vuruşma, boğazlama. *bn.* **qetıl.**
qetran *N.* katran. /**_i** *rgd.* katran rengi. *bn.*

qir.
qetûf *N.* üzüm sepeti. *bn.* **qufık.**
qevçıl *rgd.* pis, haram, mundar, salyalı, çöpüklü. /**– bûn** *L.* pis olmak. *bn.* **qewçıl.**
qevd *N.* 1. demet, buket. 2. kabza. * **qevdê şûr** *bw.* kılıç kabzası.
qevz [1] *N. Bj.* kabız. *bn.* **qebız.**
qevz [2] *N.* atlama, sıçrama. /**– dan** *L.* atlamak, toparlanıp sıçramak.
qewad *N.* kavat, pezevenk. /**–i** *N.* kavatlık. *bn.* **meeris, pezeweng.**
qewaf *N.* çömlekçi. *bn.* **pirot.**
qewal [1] *N.* 1. Yezidilerin liderlerine verilen ad. 2. güzel sesli kimse. 3. bir tüfek çeşidi.
qewal [2] *N.* kaval. /**– kutan** *L.* kaval çalmak. *bn.* **bılûr.**
qewale *N. A.* kabala, götürü. /**– gırtın** *L.* kabala almak.
qewan *N.* 1. müzik plağı. *bn.* **sêlık.** 2. baston veya boru bükme makinası.
qewaq *N.* çömlekçi. *bn.* **pirot.**
qeware *N.* 1. ölçü, kalıp, elbise ölçüsü. 2. *Bj.* derin yara. *bn.* **qebare.**
qewarok *N.* ham ceviz, ceviz çağlası, fındık, badem içi vs. *bn.* **kakıl.**
qewart/ın *Lg (dıqewêre, bıqewêre)* boşaltmak, içini oymak.
qewaş *N.* delikli kepçe. *bn.* **kefgir.**
qewax *N.* 1. çömlekçi. *bn.* **qewaq.** 2. kavak ağacı. *bn.* **spindar.**
qewc *rgd.* ahmak, akılsız. *bn.* **exmaq.**
qewçe *N.* ağzını açıp kapamak ve bu fiili tekrarlama eylemi. *bn.* **çelp.**
qewçıl *rgd.* kadınlar için beceriksiz, pejmurde, çocuklar için sümüklü, salyalı, pis ve cimri kimseler için hakaret mahiyetinde söylenen söz. *bn.* **qevçıl.**
qewımand/ın *Lg (dıqewımine,bıqewımine)* başa getirmek, hadise yaratmak, oluşturmak. * **wan bela lı serê me qewımandın** *bw.* onlar başımıza bela yarattılar.
qewımi/n *Lng. (dıqewıme, bıqewıme)* olmak, oluşmak, başa gelmek, hadiselere maruz kalmak. * **çı lı te qewımi?** *bw.* başına ne geldi veya sana ne oldu?. * **dirokê de gelek karesatên mezın lı serê Kurda qewımine** *bw.* tarihte Kürtlerin başına çok büyük felaketler gelmiştir.
qewırand/ın *Lg (dıqewırine, bıqewırine)* 1. kovmak, kapı dışarı etmek, redetmek. 2. kuzey şivesinde kavurmak anlamınadır. * **goşt qewırandın** *bw.* et kavurmak.
qewıri/n *Lng. (dıqewıre, bıqewıre)* 1. kovulmak, kapı dışarı olmak. 2. kuzey şivesinde kavrulmak. * **lı ber tavê qewırin** *bw.* güneşte kavrulmak.
qewıtand/ın *Lg (dıqewıtine, bıqewıtine)* kovmak, kapı dışarı etmek. *bn.* **qewırandın.**
qewıti/n *Lng. (dıqewıte, bıqewıte)* kovulmak, defolmak. *bn.* **qewırin, qeşıtin.**
qewi [1] *rgd.* fazla. * **qewi zêde** *bw.* çok fazla, daha fazla.
qewi [2] *N.*m. söz, niyet, dini şarkı. /**–ti** *N.* tenbih. * **qewiti kırın** *bw.* tenbih etmek.
qewim *rgd. bn.* **qewin.**
qewin *rgd.* sağlam, dayanıklı. /**– bûn** *L.* sağlam olmak. dayanıklı olmak. /**–i** *N.* dayanıklılık. /**– kırın** *L.* sağlamlaştırmak, dayanıklı hale getirmek. * **deriyê xwe baş qewin kırın** *bw.* kapısını iyice *(takviye ile)* sağlamlaştırmak. * **solên qewin** *bw.* sağlam ayakkabı.
qewl [1] *N.m. rgp.* 1. demek, söz etmek. 2. dediğin gibi, ...şekline benzer. * **bı qewli Holandayi ve** *bw.* Hollanda usulu veya Hollandalıların dediği gibi. * **bı qewli hazıra** *bw.* haşa hazırda, veya hazırdakilerin dediği gibi. * **bı qewli bıhistıya** *bw.* duyulduğuna göre, veya duyanların dediğine göre. * **bı qewli te ve** *b*·· senin dediğin gibi, sana göre.
qewl [2] *N.* 1. randevu veya randevu yeri. 2. sözleşme.
qewleq *N. bn.* **kıldank.**
qewlık *N.* bez çanta.
qewm *N. A.* kavim, millet. * **qewmi Lût** *bw.* Lut kavmi. *bn.* **Lût.**
Qewman *N.* Sason dağlarında yaşıyan ahaliye verilen ad.
qewmandın *L. bn.* **qewımandın.**
qewmık *N.* su kabağı. *bn.* **kundıri avi.**
qework *N. bn.* **qewarok.**
qewre *N.* eye.
qewş *N.* sapın harmana dövülmek için serilmesi. *bn.* **çerç.**
qexpe *N. rgd.* kahpe, oruspu. *bn.* **orıspi.**
qey *rgd. rgp.* neden, niçin. * **ma qey tu naçi?** *bw.* sen neden gitmiyorsun?. * **qey ranazi?** *bw.* niçin yatmıyorsun. * **tu qey nehati?** *bw.* sen neden/niçin gelmedin. /**...qey** *rgp. dç.* hiç, işte. * **tu qey hati?** *bw.* sen neden geldin?. * **qey qey!** *B.* hiiiç!, işte.
qeyar [1] *N.* çanak çömlek kırıklarını yapıştırmak için macun.

qeyar [2] *N.* sahil. *bn.* **qerax.**
qeyase *N. bn.* **tenge.**
qeyçi *N.* makas. *bn.* **qêçi, meqes.**
qeyd [1] *N.* ayak bileklerine takılan zincir, pranga. * **lı qeyda xıstın** *bw.* zincire vurmak. /**— bûn** *L.* zincire vurulmak, kürek mahkümü. /**— kırın** *L.* zincire vurmak, zincirlemek.
qeyd [2] *N.A.* kayıt. /**— bûn** *L.* kaydolmak. /**— kırın** *L.* kaydetmek.
qeyde *N.* kaide, usul. * **bı tenê qeydekê de listın** *bw.* sadece bir makamdan oynamak. * **bı her qeydekê de dıleyize** *bw.* her oyundan oynar, veya her telden çalar.
qeydık *N.* 1. *ant.* at ayağının aşık kemiği ile tırnak arasındaki bölümü. 2. *N.* kitapların satırları arasına veya kenarlarına yazılan notlar.
qeyim *rgd. A. bn.* **qaim, qewin.**
qeynter *N.* köprü. *bn.* **pır.**
qeyre *rgd.* orta yaşlı, tecrübeli. /**—beran** *Nh.* 5 yaşında olan koç. /**—keç** *Nh.* bekar 25-30 yaşlarında kız, yanı yaşı geçkin bakire. /**—jın** *Nh.* orta yaşlı kadın.
qeys *N.* ölçü. *bn.* **pivan.**
qeyseri *N.* 1. kapalı çarşı, kral çarşısı. 2. Sivasın batısında bir il.
qeysi *N.* kaysı. *bn.* **zerdelû.**
qeytan *N.* kaytan. /**— kırın** *L.* kaytanlamak.
qez *N. A.* ipek. /**—az** *N.* ipekçi. /**—azi** *N.* ipekçilik. * **qezazi kırın** *bw.* ipekçilik yapmak. *bn.* **hevrişım.**
qeza [1] *N. A m.* 1. kaza, musibet. 2. geçmiş zamanın yerine kılınan namaz. * **bı qeza!** *bw.* kaza olarak, kaza ile, kazaen. /**— bûn** *L.* kaza olmak. /**— kırın** *L.* kaza yapmak. /**—tl** *N.* kaza ile.
qeza [2] *N.* mülkü idari şekli olarak vilayetten küçük yer.
qezwan *N.* sakız agacı. *bot.* **Pistacia terebinthus.** *bn.* **qızban.**
qêçi *N.* makas. *bn.* **qeyçi, meqes.**
qêle *N. bn.* **tehre.**
qêlık *N.* beyaz yapraklı bir kavak cinsi, ak kavak, Hollanda kavağı. *bot.* **Populus alba.**
qêrqaş *rgd.* yanlamasına, paralel. * **fizê diwaran wısa qêrqaşki lê dan** *bw.* duvar kuşaklarını yanlamasına veya paralel atmak.
qêymet *N.A.* kıymet. *bn.* **qimet.**
qıbe-qıb *B.* keklik ötüşü.
qıbi/n Lnk. *(dıqıbe,bıqıbe)* keklik ötüşü, keklik gibi ötmek. *bn.* **qeqıbin.**
qıble *N. A.* güney, mekkenin olduğu yer, namaz yönü/**—geh** *Nh.* kiblenin bulunduğu yer veya kible yönü/**—name** *N.* pusla.
qıbqıb *N. bn.* **qepqep.**
qıc *rgd. Z. bn.* **qıcık.**
qıcık *rgd.* küçük, ufak. *bn.* **pıçûk.**
qıci *N.* su teresi. *bot.* **1. nasturtium officinale. 2.lepidium sativum.** *bn.* **tûzık.**
qıçık *rgd.* açık sarı renk. *bn.* **qiçık.**
qıdem *N.A.* kıdem.
qıdik *N. Bj.* karın ağrısı.
qıdoş *rgd.* 1. uğursuz. 2. kavat. /**—i** *N.* uğursuzluk.
qıd-qıd *B.* tavuk gıdıklama sesi.
qıdûm *N.* şekil, biçim. * **qıdûmê wi şıkestın** *bw.* onun şekli bozuldu.
qıfıl *(qıfl) N.* kilit.
qıfıli/n *Lng. (dıqıfıle, bıqıfıle) bn.* **qefılin.**
qıj *N. S.* bir kuş. *bn.* **por.**
qıjand/ın Lnk. *(dıqıjine, bıqıjine)* 1. kızarmak. 2. *Lg* kızartmak. *bn.* **qıjılandın.** 3. cızır cızır ses çıkarmak, cızırdamak.
qıjık *N.* yeşil renkte, çil kekliğe benzer eti yenir bir kuş. *zoo.* **Bonasa.**
qıjıland/ın *Lg (dıqıjıline, bıqıjıline)* sert ateşte kızartmak, yağı veya yağda bir şeyi kızartmak, ekmeği sacda yakmak vs.
qıjıli/n *Lng. (dıqıjıle, bıqıjıle)* 1. kızmak, fazla yanmak. 2. büzüştürmek.
qıjımp... *(qıjım-kal) N.* bir oyun. *(Nuseybin havalisinde oynanır).*
qıji *N.* eğreltiotu sınıfından bir ot. *bot.* **fılıcıneae.** *bn.* **qıci.**
qıji/n *Lng. (dıqıje, bıqıje)* cızırdamak, cızlamak, cız cız etmek.
qıjmûk *N.* kabuk. *bn.* **qepûşk.**
qıjnık *N.* kene. *bn.* **qırni.**
qıl *N.* parça. * **qılê şekır** *bw.* şeker kellesi.
qılçıx *N. ant.* kılçık. /**—reş** *Nh.* karakılçık. *bn.* **bıji, bıjireş.**
qılêr 1. *N.* kir. 2. *rgd.* pis, kirli. *bn.* **qrêj, gemar.**
qılêwi *rgd.* bulaşık, bulaşıklı. *bn.* **qılêr.**
qılıq *N. bn.* **qılqılık.**
qılıx *N.* kılık.
qıli *N.* gıdık. /**— bûn** *L.* gıdıklanmak. /**— kırın** *L.* gıdıklamak. *bn.* **dıqdıqandın.**
qıliç *N. ant.* küçük parmak. *bn.* **qılincek.**
qılilk *N. bn.* **qılık.**
qılincek 1. *N. ant.* serçe parmak, ince par-

mak, elin küçük parmağı. 2. *N.* Kürtlerde serçe parmakları birbirine takarak oynanan davul zurnalı bir halay.
qılit *N. bn.* **qelemon.**
qıloç *N. ant.* buynuz. *bn.* **qoç, qlonç.**
qılozan *N.* takla, parende. /**... kırın** *L.* parende atmak, takla atmak.
qılpık *N. bn.* **qırpık.**
qılqılık *N.* kapılarda kullanılan uzunca ve ağaçtan yapılan bir nevi kilit. *bn.* **zornax.**
qılûç *N. ant. bn.* **qoç.**
qılûmık *N. Bj.* felç veya romatizmada organları eğrilmiş kimse.
qılyan *N.* nargilede suyun içine giren boru.
qım *N.* yudum. /**... kırın** *L.* yudumlamak. * **qımek av** *bw.* bir yudum su.
qımıl *N.* kımıl. *zoo.* **Aelia rostrata.**
qınab *N. A.* kınnap, ekseri kendirden yapılan dayanıklı bir ip.
qınar *N.* kasaplarda etin asıldığı kanca. /**...baz** *Nx.* cellat. *bn.* **qınare.**
qınare *N.* 1. kasaplarda etin asıldığı kanca. 2. mecazide darağacı.
qınc *rgd.* dikey, şaküli, amudi, düşey.
qıncılı *rgd. bn.* **cıncılı.**
qınêber *(qınêbınê) N.* yenilen bir bitki.
qınık *N.* kümes. *bn.* **kox, koxık, lis.**
qınik *N.* bilmece, tekerleme.
qinût *N.* cimri, pinti.
qınyat *N.A.* kanaat. /**... anin** *bw.* kanaat getirmek. /**... kırın** *L.* kanaat etmek.
qır *N. rgd.* 1. zemherir, soğuk. 2. umumi afet, harap olma, mahvolma, yok olma. * **qır kırın** *L.* kırmak, yok etmek. * **bı qır çûn** *bw.* tahrip olmak, kırılıp yok olmak.
qırak *N.* bir cins kartal.
qırar *N.A* karar. *bn.* **qerar, bıryar.**
qırase *N.* kaldıraç, manivela. *bn.* **qerase.**
qırax *N. bn.* **qerax.**
qırç 1. *rgd.* yumuk. 2. *N.* çatırdama sesi, çatırdama.
qırçand/ın *Lg.* *(dıqırçine, bıqırçine)* çatırdamak, çatır çatır etmek.
qırçe-qırç *N. B.* çatır-çatır, çıtır-çıtır.
qırçık *N.* çırpı, çalı-çırpı.
qırçin [1] *N. Z.* cimri.
qırçi/n *Lng.* *(dıqırçe, bıqırçe)* çıtırdamak, çıtır çıtır etmek.
qırçol *(qırçok) rgd.* çatırdıyan şey.
qırd *N.* nesil, dûndan, soy, ocak. * **qırdê me kor bextê me reş** *bw.* ocağımız kör bahtımız kara.
qırdık 1. *rgd.* gülünç, saçma. 2. *N.* bayramlarda palyaço gibi giydirilen adam ki kapı kapı gezdirilerek şeker, hediye vs. toplanır. Ekseri çocuklar tarafından yapılır. *(Mardin Kürtçesi).*
qıre-qır *N. B.* 1. ağız kavgası. 2. kurbağa sesi.
qırêj *rgd.* pis, pislik, kirli. /**...ahi** *N.* pislik. *bn.* **qırêji.** /**... bûn** *L.* kirlenmek, pislenmek. /**...i** *N.* pislik, kirlilik. /**... kırın** *L.* pisletmek, kirletmek. /**...ok** *rgd.* pisli, kirli.
qırên *N. bn.* **qrên.**
qırık [1] *N.* 1. *ant.* boğaz, gırtlak, imik, ümük. 2. geğirti. * **qırık hılatın** *bw.* geğirmek.
qırık [2] *N.* saksağan. *zoo.* **Corvus.** * **Qırıka qırıkkul** *Nh.* boğazının delik olduğu ve yiyeceğinin ancak 1/7 si kursağına girdiğine inanılan bir kuş. * **qırıka belek** *Nh.* ala karga. *zoo.* **Pica pica.**
qırıkıne *N.* kargalar, karga cinsi kuşlar. *zoo.* **Corvıdae.**
qırım *N.* tırpan. *bn.* **kêlendi.**
qırjal *N.* 1. akrep. *bn.* **dûpışk.** 2. *Bj.* kanser hastalığı. 3. astrolojide 12 burç işareti.
qırmıçand/ın *Lg bn.* **qermıçandın.**
qırmıçin *Lng. bn.* **qermıçin.**
qırmız *N.* zar kanatlılardan bir böcek. *zoo.* **Coccus ilicis.**
qırne *N.* devir, çağ, asır. *bn.* **nir**[3]**, sedsal.**
qırnebit *N.* lahana *bn.* **kelem.**
qırnewi *N. bn.* **gırnewût.**
qırni *N.* koyun kenesi. *zoo.* **Trichodectes.** *bn.* **zıç.** * **qırniyên rojê** *Nh. ast.* güneş lekeleri.
qırome *N. bn.* **gonc.**
qırpık *N.* geğirti. /**... helatın** *L.* geğirmek. *bn.* **isk, xisk, qırık1.** *bn.* **qulpık.**
qırqawıl *N. bn.* **çor.**
qırş *N.* çalı-çırpı, çöp. * **qırş û qal** *bw.* çör çöp. *bn.* **qırşık, hevêsk.**
qırtasıye *N.A.* kırtasiye.
qırtık *N.* 1. *ant.* gırtlak. *bn.* **qırık, gewri.** 2. geğirti. *bn.* **qırpık.**
qısas *N.A* intikam. /**... gırtın** *L.* intikam almak.
qıse *N.A.* hikaye, anlatma, söz, konuşma. /**... bûn** *L.* konuşulmuş olmak, bahsi edilmek. /**... kırın** *L.* konuşmak, sözünü etmek. * **qıse xoş** *bw.* hoş sohbet. *bn.* **qalkırın, qezi kırın, axaftın.**
qıset *N.* uzun hikaye, roman.
qısetay *N. m.* olay. *bn.* **bûyer.**

qısıl *N.* kireç. *bn* **hêtûn.**
qısın *N. bn* **qûç.**
qısmet *N. A.* kısmet, nasip. * **bê qısmet** *rgd.* kısmeti olmıyan, kısmetsiz. * **bı qısmet** *rgd.* kısmetli, bol şanslı. /– **bûn** *L.* kısmet olmak. * **qısmet hatıye ber deri** *bw.* kısmeti ayağına gelmek. * **qısmet hebûn** *bw.* kısmeti olmak. * **qısmet vebûn** *bw.* kısmeti açılmak. * **qısmetê dıl** *bw.* gönül kısmeti. /– **kırın** *L.* kısmet etmek.
qıst *N.* ipotek.
qışt *N.* küçük zülüf.
qışt/ın *Lng.* *(dıqıştê, bıqışte)* karga cinsi kuşlar için ötmek.
qıt *rgd.* az, kıt. /– **bûn** *L.* kıt olmak.
qıt'e *N.* 1. *cox.* kıt'a, büyük arazi parçası. *bn* **parzemin.** 2. şiirde kıt'a.
qıtık *N.* bir cins hıyar. *bn* **kûte.**
qıtitk *N. bn* **qerqitk.**
qıtût *N.* tasarruf, tutum. /**–i** *N.* tutumluluk.
qıyade *N. A.* liderlik, klavuzluk, önderlik. * **qıyadeyî mıweqet** *bw.* geçici yönetim, geçici önderlik.
qıyafet *N.* kıyafet. *bn* **qelafet.**
qıyame *N. rgd.* yokuş.
qıyamet *N. A.* kıyamet, dünyanın sonu. * **qıyamet be** *bw.* kıyamet olsa. * **roja qıyametê** *bw.* kiyamet günü. * **qıyamet e?** *bw.* kıyametmidir? kıyametmidir yanı!. * **qıyamet hatın** *bw.* kıyamet gelmek, yokluk, aclık gelmek.
qıyas *N. A.* kıyas, karşılaştırma. /– **kırın** *L.* karşılaştırmak, kıyaslamak.
qızban *N.* sakız ağacı. *bot.* **Pistacia lentiscus.** *bn* **kezwan, darbenk.**
qızbanıyer *N.* sigara ağızlığı ağacı.
qızılan *N.* bir Yezidi aşireti.
qiç *N.* kırpma *(göz)* . * **çav qiç kırın** *bw.* göz kırpmak.
qiçık *rgd.* açık sarı renk, saman sarısı.
qijand/ın *Lg* *(dıqijine, bıqijine)* bağırtmak, çığlık attırmak.
qije-qij *N. B.* çığlık, çığırtı.
qijık *N.* tepe, tümsek. * **gıhiştın ser qijıkekê lı wır xwe dan ser tûtıkekê û her yeki cıxara xwe vêxıst** *bw.* bir tümseğin üstüne varıp birer taşa oturarak sigaralarını yaktılar.
qiji/n Lnk. *(dıqije, bıqije)* bağırmak, çığlık atmak. *bn* **qajin, qarin.**
qijqijok *N.* yeşil renkli bir karga. *bn* **qıjık.**
qil *N. ant.* köpek dişleri. * **qil beş kırın** *bw.* dişlerini göstermek, diş gıcırdatmak. * **qil û qal** *bw. bn* **qal û qir.**
qim [1] *N.* yetinme, kanaat, bir şeyi yeterli bulma, kabul etme. * **qima xwe anin** *bw.* yetinmek, yeterli bulmak. * **qima xwe lê anin** *bw.* bir şeye veya bir şeyle yetinmek. * **qim kırın** *bw.* yetinmek, yeterli olmak. * **qim ne kırın** *bw.* yetmemek, kafi gelmemek.
qim [2] *N.* arzu, istek. * **qima mın nayê** *bw.* canım istemiyor.
qimet *N. A. m.* değer, kıymet. /**–dar** *rgd.* kıymetli. /– **hebûn** *L.* kıymeti olmak. * **qimet lê xıstın** değer vurmak, kıymet vurmak, paha biçmek. /– **zanin** *L.* kıymetini bilmek.
qiq *N. Bj. ant.* boynu ince ve uzun kimse.
qiqıloqi *B.* horoz ötüşü sesi, ü ürü üüü.
qiqo *B. rgd. bn* **qiq.**
qir [1] *N.* zift.
qir [2] *N.* bağırma, feryad.
qirand/ın *Lg* *(dıqirine, bıqirine)* bağırtmak, feryat ettirmek.
qiraç *N.* 1. sayfa kenarı, kenarına yazmak, kenar yapmak. 2. açı, zaviye. *bn* **gever.**
qiri/n Lnk. *(dıqire, bıqire)* bağırmak, çağırmak, çığlık atmak, feryat etmek. * **kırın qirin û hewar** *bw.* bağırarak imdat istemek. * **qirinıya xwe çû ezmên** *bw.* bağırtısı göğe çıktı.
qiş [1] 1. *rgd.* yırtık. 2. *N.* yırtmaç. /– **bûn** *L.* yırtılmak. /– **kırın** *L.* yırtmak. *bn* **çırandın.**
qiş [2] *N.* kapı bağlama kirişi, putrel.
qit [1] *N. ant.* budak. /**–ık** *N.* küçük budak, baltayla kırılmış küçük odun parçası. *bn* **gılm.**
qit [2] *N.* mevsimin koyun besliyen yarıcı kimselerin elde ettiği yağ vs. den bir kısmını sahiplerine verirki buna Kürtçede 'qit' derler.
qitık [1] *N. ant.* baldır kemiği, paça kemiği. *bn* **çêq, sıwarxe.**
qitık [2] *N.* 1. ağaçlarda kırık budak, budak veya budak yeri. 2. kırılmış sobalık odun veya bu tip hazır odun. *bn* **qutık.**
qivar *N.* otların içinden çıkan ve tohum taşıyan erkek kısmı, kalın zil kısmı. * **keleng hê hışk nebûye, qivarê wê tê xwarın** *bw.* kenger daha kurumamış zili yenilir.
qiz *N.* kız. *bn* **keç, dot.**
qlêwi *rgd. bn* **qılêwi.**

qloç *N. ant. bn.* **qoç.**
qlonç *N. ant. bn.* **qloç.**
qlûb *N. ing. bn.* **qûlûb.**
qoç ^{1} *N. ant.* boynuz. * **qoç lê dan** *bw.* boynuz vurmak. * **qoçi aşirêne** *bw.* aşiretin ileri gelenleri. /**_kêş** *Nh.* sürüde başı çeken hayvan. *bn.* **qloç, qıloç.**
qoç ^{2} *N.* av hayvanlarına kurulan tuzak. * **qoçê felekê** *bw.* feleğin çarkı. *bn.* **faq.**
qoç ^{3} *N. cox.* sivri dağ tepesi. *bn.* **pozık.**
qoçan *N.* makbuz, tapu senedi.
qoçbehdır *N.* kökü müshil ilacı olan bir bitki.
qoçeser *N. bn.* **qoçık.**
qoçık *N. ant.* kafatasının en üst tarafı.
qoçık *N.* akarsuların beraberinde getirdikleri odun, dal vs. * **jı çem qoçık anîn** *bw.* nehirden dal çelik *(su ile gelen)* toplamak.
qodoş *rgd.* pezevenk, kavat.
qof *N. rgd.* 1. dış. bükey. 2. *N. ant.* parmaksız el. *bn.* **kov.**
qol ^{1} *N. ant.* kuyruğu kesik veya gelişmemiş hayvan. /**_ kırın** *L.* hayvanların kuyruğunu kesmek.
qol ^{2} *N.* askeri birlik.
qol ^{3} *N. bn.* **tawûg.** *(hakari bölgesi).*
qolek *N.* 1. bir bitki. 2. *bn.* **caw.**
qolera *N. Bj.* kolera hastalığı.
qolınc *N. ant. Bj.* omuz kürek kemikleri ve buraya giren ağrı/sancı.
qomando *N. ing.* komando, gerilla.
qomık *N. ant.* diz, diz kapağı. *bn.* **çok.**
qompir *N.* patates. *bn.* **kartol.**
qomsêr *N. Fr.* komiser.
qomite *N. Fr. bn.* **komite.**
qonax *N.* 1. konak, saray. 2. aşama. * **dı nav konaxên diroki de** *bw.* tarihi aşamaların seyrinde. 3. bir günlük yaya yol mesafesi. * **qonaxa rojekê** *bw.* bir günlük yol. *bn.* **ceqin.**
qonc *N. ant. bn.* **qolınc.**
qondere *(qondre) N.* kundura, iskarpin ayakkabısı.
qonsolos *N. Lat.* konsolos.
qopçe *N.* kopça, çıtpıt, düğme.
qopek *N. ant. bn.* **kov, pıştkov.**
qopık *N.* 1. hovarda. 2. zıpır, delişmen.
qopi *N. bn.* **qopye.**
qopye *N. Fr.* kopya, surat. *bn.* **pêgırt.**
qoq *rgd.* yuvarlak. *bn.* **gılor.**
qoqız *N. rgd.* çıkıntı, çıkıntılı, ileri fırlamış.
qoqi *N.* 1. Kürtçede "**paşik**" denilen oyunda yuvarlak taş. 2. pingpon veya tenis topu.
qor ^{1} *N. ant.* bacak. *bn.* **çêq, pêq.**
qor ^{2} *N.* 1. iç bükey. 2. dizi, sıra. /**_ bûn** dizilmek, sıralanmak, sıraya girmek. * **qor bı qor** *bw.* dizi dizi, sıra sıra. 3. tabaka, sınıf.
qoran û haman *bw.* nemrud veya firavun gibi kendini Allah olarak ilan etmek.
qorav *N.* acı bir kenger cinsi. *bn.* **kelengê talık.**
qorç ^{1} *N.* 1. ceviz kabuğunun üzerindeki yeşil kabuk. 2. *Bj.* çürümüş ve içi boşanmış diş.
qorç ^{2} *N.* taş yığını. *bn.* **qûrç.**
qore-qor *N. B.* böğürmek. *bn.* **qûre qûr.**
qorık *N. ant.* kalça. *bn.* **qormatix.**
qori ^{1} *N. bn.* **dêlemar.**
qori ^{2} *N.* çaydanlık, demlik.
qorican *N.* kulunç otu, zencefile benziyen kokulu bir ot. *bot.* **Alpinia galanga.**
qoringan *N.* korunga denilen ve ekimi yapılan bir yonca cinsi. *bot.* **Onobrychis sativa.**
qormatix *N. ant.* kalça. *bn.* **qorık, qortix, kılêji.**
qorne *N. it.* korna, klaksiyon.
qorsi *N.* ağırlık. *bn.* **gırani.**
qorzi *N.* köşe. /**_ber** *Nh.* köşe taşı. * **qorzıya çavan** *bw.* göz köşeleri. * **qorzıya xêni** *bw.* evin köşesi. * **qorzıya masê** *bw.* masanın köşesi. *bn.* **kucık, quncık.**
qose *N.* [illegible]ara ağızlığı, *bn.* **darıkê cıxarê.**
[illegible] *rgd.* başı açık kimse, çıplak başlı. 2. *N.* içi çürümüş ve ucunda bir iki zayıf dalı bulunan iri ağaç.
qotık *N. Bj.* boğmaca öksürüğü. *bn.* **xırtık.**
qov *rgd.* 1. *ant.* kanbur. 2. eğri, yay gibi. *bn.* **kov.**
qovan *N. bn.* **sêlık.**
qoz *N.* koz, kağıt oyununda koz.
Qozax *N.* rusyada bir halk, kazak. *bn.* **qazax.**
qoze *N. ant.* koza.
qozi 1. *N.* parça, dilim. 2. *rgp.* taraf, yön. 3. yufka ekmeğine doldurulan et ve pirinçten yapılan bir kürt yemeği. 4. *N.* boru haline getirilerek yenilen ekmek.
qral *N.* rusçadan gelen bu kelime kral demek. *bn.* **şah.**
qrawat *N. Fr.* kravat.
qrem *N. Fr.* krem, melhem.
qrêdi *N. Fr.* kredi.

qrêj *rgd. bn.* **qılêr.**
qrên *N.* kavga, kavga arama.
quba *N. L.* ekşime, yoğurdun ekşimesi.
qube *N. A.* kubbe, kemer.
quç *N. bn.* **kuç.**
quşxane *N. bn.* **qûşxane.**
qudret *N. A.* kudret.
quds *N. bn.* **Qudus.**
qudsi *rgd. A.* kudsi. **/..yet** *N. A.* kutsiyet.
Qudus *N.* Kudüs.
qufe *N.* üzüm sepeti. *bn.* **selık.**
qufıl *N.* kapı kilidi.
qufıland/ın *Lg (dıqufıline, bıqufıline)* kitlemek, kilitlemek.
qufıli/n Lnk. *(dıqufıle, bıqufıle)* uyuşmak, donmak, kitlenmek. *bn.* **qıfılin.**
quiz *N.* yaban. *bn.* **yawan.**
qul 1. *N.* delik. 2. in. 3. *rgd.* delinmiş, delikli. **/.. bûn** *L.* delinmek. **/.. kırın** *L.* delmek. * **qul badan** *bw.* delik delmek. * **qula hırçê** ayı ini. * **qula marê reş mışk here têkevê** *bw.* kara yılanın deliğine fareler girsin!, yanı aslan yuvasına tilkiler girmiş anlamında atasözü. *bn.* **sımt, sımıtandın, kun.**
qulaç *N.* kulaç, açılmış iki kol arası mesafesi. *bn.* **qulanc.**
qulanc *N. bn.* **qulaç.**
qulap *N.* dönme.
qulapt/ın *Lg (dıqulêpe, bıqulêpe)* devrilmek, tersine dönmek.
qule *rgd.* kula, siyah ve sarı renk karışık at, eşek cinsi.
quleteyn *N. A.* fıskiye.
qulf *N.* çengel, kanca. *bn.* **xızêm.**
qulhe *N.* payanda. *bn.* **kutek.**
qulıbandın *L.* devirmek, altüst etmek. *bn.* **qulıpandın, gêr kırın.**
qulık *N.* 1. delik. 2. baca. 3. argoda hapishane, kodes.
qulıng *N.* turna. *zoo.* **Grus grus.** * **qulınga deşta Mûşê** *bw.* Muş ovası turnaları. **/..o** *N.* Kürtçede meşhur bir ağıt. *bn.* **siqulıng**
qulıngê rehwan *Nh.* telli turna *zoo.* **anthropoides virgo.** 2. yusufçuk.
qulıpand/ın *Lg (dıqulıpine, bıqulıpine)* çevirmek, devirmek, yıkmak, tersine çevirmek. * **barê wi qulupandın** *bw.* yükünü devirdiler. * **qulupandın zmanê Kurdi** *bw.* Kürtçeye çevirmek. *bn.* **qulıbandın, qulaptın, qulıpin, gêr kırın.**
qulıpi/n *Lng. (dıqulıpe, bıqulıpe) bn.* **qulaptın.**
qulıx *N.* kulübe. 2. inzibat noktası.
qulp *N.* 1. kulp, kanca. 2. Diyarbakır'ın bir ilçesi. **/.. kırın** *L.* kulp takmak, kulplamak. * **qulp pê ve kırın** *bw.* kulp takmak, mecazi olarak birine bir iftira atmak. * **qulp pê ve nin** *bw.* kulp takmak, mecazide iftira atmak. * **qulp xırımi** *bw.* kulpu kopmak.
qulpık *N. bn.* **qırpık.**
qult *N. rgd.* içi boş sebze, meyve, veya yumurta vs, cılk. **/..e qult** *B.* cılk cılk etme, fıkırdama.
qultan *N.* akarsuların ağaç veya kaya diplerine gölgelik kısmındaki kısmına verilen ad. Böyle yerlerde balıklar barınır. * **qultêna masıyan** *bw.* balıkların çok olduğu böyle yerler. 2. kapalı kuyu. Bazı yerlerde derin kuyu kazarak su doldurup üzerini kapatırlar ve serinletmeye bırakırlar ki buna da derler. *bn.* **qultên.**
qultand/ın *Lg (dıqultine, bıqultine)* fıkırdama, fokurdama, calk culk etmek.
qultên *N. bn.* **qultan.**
qultık *N.* 1. kabukları ince, sarı bir kavun cinsi, çekidekleri de kabuksuzdur. Tunceli -Bingöl havalisinde yetişir. 2. içi kof olan kavun karpuz.
qulûbe *N. Gr.* kulübe.
qulûsi *I. bn.* **qelızin.**
qum *N. bn.* **qım.**
quman *N.* dokumanın yanacak derecede ısınmış olması.
qumandar *N.* kumandan, komutan.
qumand/ın *Lg (dıqumine, bıqumine)* kumaşı çok ısıtmak, yanar derecede ısıtmak.
qumanıye *N. it.* kumanya, azık.
qumar *N. A.* kumar. **/..baz** *Nx.* kumarcı. **/..xane** *Nx.* kumarhane. *bn.* **xumar.**
qumaş *N.* kumaş.
qumbere *N.* 1. el bombası. 2. kumbara. *bn.* **qumpare.**
qumpare *N. bn.* **qumbere.**
qumqume *N. bn.* **margise.**
qumqumok *N. bn.* **gumgumok, fatareşk, kelpezi, fatık, fatfatık.**
qumri *N.* kumru. *zoo.* **Columba palumbus.**
qunc *N.* köşe. **/..nıvisar** *Nh.* köşe yazısı. **/..nıviskar** *Nh.* köşe yazarı. *bn.* **quncık, kucık.**
quncık *N.* köşe. * **quncıkê helbestan** *bw.*

şiir köşesi. *bn.* **qunc, kucık.**
quncirok *N. bn.* **gırnûg.**
qunderz *N.* bir dikiş çeşidi. /**– kırın** *L.* bu şekilde dikiş dikmek.
qunêr *N. Bj. bn.* **kunêr, kûnêr.**
quntar *N. cox.* dağ eteği. * **quntara çıya** *bw.* dağ eteği. *bn.* **qûntar.**
qupçe *N.* kopça. *bn.* **qopçe.**
qurr [1] *N.* bir işin en kötü kısmı, kötü söz veya iftira, çamur. * **qurr lı serê mın çû** *bw.* of başım şişti be!.
qurr [2] *rgd.* tok ses, tok. * **bı dengeki qurr** *bw.* tok bir sesle.
qurbet [1] *N.* gurbet, yaban eli.
qurbet [2] *rgd.* geveze, çok konuşan. /**–i** *N.* gevezelik. /**–i kırın** *L.* gevezelik etmek. *bn.* **pırbêj.**
qurabi *N. A.* kurabiye.
qurad *N.* prasaya benzer bir ot. *bn.* **gûlık.**
quraf *N.* bağ bozumu.
quraft/ın *Lg (dıqurêfe, bıqurêfe)* 1. bağ, üzüm toplamak, hasat etmek, yolmak. 2. gevrek bir şeyi bükerek yolmak.
Qur'an *N. A.* Kur'an. * **Qur'ani erim** *Nh.* Kur'ani Kerim.
qurand/ın *Lg (dıqurine, bıqurine)* bağırtmak, böğürtmek, zırlatmak.
qurban [1] *N. A.* 1. kurban, adak. * **cejni qurban** *bw.* kurban bayramı. Zilhiccenin 10. cu günü. 2. *B.* sevgi ve hürmet yerine kullanılır. * **ez bı qurban** *bw.* ben kurban olayım. * **heyran û qurban** *bw.* yalvarış yakarış, hayran kurban olmak. /**– bûn** *L.* kurban olmak. /**– kırın** *L.* kurban etmek, kurban kesmek. * **qurbana Xwedêyi te bım** *bw.* Allahına kurban. * **ez qurban!** *bw.* kurban olduğum!. * **qurban serjê kırın** *bw.* kurban kesmek. *bn.* **gori, boraq.**
qurban [2] *N.* kurbanlık hayvan, kurbanlık. /**– bûn** *L.* kurban olmak. /**–i** *N.* kurbanlık. /**– kırın** *L.* kurban kesmek.
qurçık *N.* kulübe. *bn.* **holık, qulûbe, herzalık, kepır, koxi.**
qurçımand/ın *Lg (dıqurçımine, bıqurçımine)* 1. bir bitkiyi kökünden değilde ucundan kırpmak, ucundan çırpmak. 2. çimdiklemek.
qurçi *N.* çimdik. /**– bûn** *L.* çimdiklenmek. /**– kırın** *L.* çimdiklemek, çimdik atmak.
qurdêşan *N.* 1. *Bj.* kurdeşen, ürtiker, ciltte oluşan kaşıntılı döküntü. 2. gıcık, bir şeyden gelen gıcık, 3. şüphe veya dert olma fiilini anlatır. 4. argoda bit yeniği. * **qurdêşani ketıye dıl** *bw.* birinin kalbine bit yeniği düşmek, bir şeyden devamlı huzursuz olmak. * **lı mın bûye qurdêşan** *bw.* bana hep dert olmuş, başıma problem olmuş. * **qurdêşani ketıye seri** *bw.* kafasını kurcalıyor.
qure [1] *rgd.* gururlu, mağrur, kibirli. /**–ti** *N.* mağrurluk, kibirlilik.
qure [2] *N.* koruk üzüm suyunun kaynatılmışı. *bn.* **quri.**
qure [3] *N.* kur'a. * **qure kışandın** *bw.* kur'a çekmek.
qurf [1] *N.* panik.
qurf [2] *N.* 1. olgun buğday başakları. 2. başak. /**– kırın** *L.* başakları teker teker elle koparıp almak, dökülmüş, saçılmış başakları toplamak. * **qurf berhev kırın** *bw.* ekin biçildikten sonra çocukların tarlada dökülen başakları toplaması fiili.
qurıfand/ın *Lg (dıqurıfine, bıqurıfine)* korkutmak, panik yaratmak.
qurıfi/n *Lng. (dıqurıfe, bıqurıfe)* korkmak, paniğe kapılmak, soğuktan veya korkudan titremek. *bn.* **karte, ierızin.**
qurış *N.* kuruş.
Qurıx *N. ast.* 1. Sabah Yıldızı. 2. Kutup Yıldızı. *bn.* **qurx.**
quri *N.* üzüm şerbeti, koruk şerbeti. *bn.* **qure2.**
quri/n Lnk. *(dıqure, bıqure)* bağırmak, böğürmek, anırmak. *bn.* **qûrin.**
qurincek *N. bn.* **qurçi.**
qurm *N. bn.* **gonc.**
qurmıçand/ın *Lg (dıqurmıçine, bıqurmıçine)* 1. buruşturmak. *bn.* **qermıçandın.** 2. çimdiklemek.
qurmıçi *rgd.* buruşuk. *bn.* **çılmısi.**
qurmıçik *N.* çimdik. *bn.* **qurçi.**
qurmıçi/n *Lng. (dıqurmıçe, bıqurmıçe)* buruşmak. *bn.* **qermıçin, çılmısin.**
qurmiçk *N.* buruşukluk, buruşuk çizgi. * **qurmiçka enıyê** *N. ant.* alın çizgileri. * **qurmiçka enişkê** *Nh. ant.* dirsek kırışıklığı. * **qurmıçka tılorê** *Nh. ant.* kıç butunun iki yan tarafından paralel çizgiler.
qurnawêlk *N.* semender. *zoo.* **salamander.** * **qurnewêlkeyi avi** *Nh.* bir cins deniz kertenkelesi. *ing.* **triton.** * **qurnewêlkeyi japoni** *Nh.* japon kertenkelesi. *ing.* **japon's salamander.** * **qurnewêlkeyi marmêlke** *Nh.* arka ayakları olmıyan bir cins kertenkele. *zoo.* **lacerti-**

an siren.
qurnaz *N. rgd.* kurnaz. /**— bûn** *L.* kurnaz olmak, kurnazlaşmak. /**—i** *N.* kurnazlık. * **qurnazi kırın** *bw.* kurnazlık etmek. *bn.* **tep, tepo.**
qurne *N.A.* kurna, musluk.
qurnisk *N. bn.* **qurçi.**
qurs [1] *N.* bir bitkinin kökten filiz vermesi. /**— dan** *L.* kökten filiz çıkmak.
qurs [2] *N. Fr.* kurs, staj. /**— dan** *L.* kurs vermek. /**— gırtın** *L.* kurs almak, kursta ders almak.
qurs [3] *rgd. S.* sağlam, ağır.
qurt *N.* yudum.
qurtand/ın *Lg (dıqurtine, bıqurtine)* yudumlamak, kutur kutur içmek.
qurum *N. bn.* **gonc.**
qurx *N. ast.* kutup yıldızı. *bn.* **qurıx.**
qusan *N. Bj.* çalışmaktan veya yürümekten el veya ayaklarda meydana gelen sulu kabarcıklar veya nasır haline dönüşecek eziklikler.
qusand/ın *Lg (dıqusine, bıqusine)* 1. vücudun bir yerinin sıkarak kabarmasına veya siyahlaşmasına sebep olmak. 2. kesmek, kırpmak. *bn.* **kemıtandın.**
qusıyayi *N. L.* sütün kesilmesi, yayaların ayaklarında baskıdan olan şişkinlikler.
qusi/n *Lng. (dıquse, bıquse)* 1. el, ayak vs. çarpmaktan veya eziklikten şişmek, eziklikten dolayı vücutta kabarcıklar oluşmak. *bn.* **kemıtin.** 2. peynirleşmek, sütün ekşimesi ve ekşiyerek kabarması. * **dılê mın dıquse** *bw.* midem bulanıyor veya ekşime yapıyor anlamında deyim.
qusûr *N.A. bn.* **qısûr.**
qut [1] *rgd.* 1. kesik, kopuk. 2. kesik kuyruk, kısa, yalın. /**— bûn** *L.* kesilmek. /**— kırın** *L.* kesmek, çırpmak, kesip koparmak.
qut [2] *N.* tükeniş, son. * **sala me qut bû** *bw.* senemiz bitti, yıl sonu geldi. *bn.* **kuta, xılas.**
qutab *N.A.* talebe. /**—xane** *Nx.* okul. * **qutabxana bazırgani** *Nh.* ticaret okulu. * **qutabxana bıjîjki** *Nh.* tıp okulu. * **qutabxaneyi dadi** *Nh.* hukuk okulu. * **qutabxana endezyari** *Nh.* teknik okul. * **qutabxana malat** *Nh.* veteriner okulu. * **qutabxana nawendi** *Nh.* orta okul. * **qutabxana pêşewmehr** *Nh.* ilkokul. * **qutabxana pêşezayi** *Nh.* anaokul. * **qutabxana sertay** *bn.* **qutabxana pêşemehr.** * **qutabxana şer** *Nh.* harp okulu.
qutan *L. bn.* **kutan.**
qutıfi/n *Lng. (dıqutıfe, bıqutıfe)* çok soğuk almak, soğuktan donmak, donmak derecesine gelmek. *bn.* **cemıdin.**
qutık *N. bn.* **qitık.**
quti *N. m.* kutu. * **qutıya cıxarê** *Nh.* sigara veya tütün kutusu. * **Quti Deresi** *Nh.* Dersimde 1938 de 30.000 Kürdün Türkler tarafından katledildiği dere. Tunceli-Ovacık yolu üzerinde 1960 yılına kadar yasak bölgeydi.
qutni *N. m.* ipek ve pamuklu karışımı dokuma. * **qutni û qumaş** *bw.* ipek ve kumaş.
quwet *Nne. A.* kuvvet. /**— ditın** *L.* kuvvet bulmak, yardım bulmak. /**— gırtın** *L.* kuvvet almak, cesaret almak, yardım almak. * **quwet jı Xwedê** *bw.* Allahtan kuvvet gele. *bn.* **hêz.**
quz *N. ant.* am, venüs.
quzgezk *N.* danaburnu. *bn.* **cobır.**
quzılqurt *N.* dört kanatlı bir böcek. *zoo.* **Trichoptera.**
qû [1] *N. S.* kuğu kuşu. *zoo.* **Cygnus olor.** * **tûki qû** *bw.* kuğunun yumuşak tüyü.
qû [2] *N.* kuyu. *bn.* **bir, qûy.**
qûç [1] *N.* taş yığını. *bn.* **qûrç.**
qûç [2] 1. *rgd.* sivri, konik. 2. *N.* koni.
qûçand/ın *Lg (dıqûçine, bıqûçine)* 1. gözlerini veya yumruğunu sıkmak, kapamak. 2. mandal vs. şeylerin sıkılması/kavraması.
qûl *N.A. rgd.* kul, köle. /**— bûn** *L.* kul veya köle olmak. /**—i** *N.* kölelik, kulluk. /**— kırın** *L.* köle yapmak. *bn.* **gûv.**
qûlûb *N. ing.* kulüp. *bn.* **qlûb.**
qûm *N. P.* kum. *bn.* **xiz, xizok.**
qûmpare *N.* el bombası. *bn.* **qumpere, narıncok.**
qûn *N.* 1. *ant.* göt, makat, kıç. 2. *rgp.* kıç, uc, arka. * **qûna çıyê** *bw.* dağ eteği. /**— avêtın** *L.* kıç atmak. * **qûna elımi tırra, devê elımi jı vıra çênabıt** *bw.* huylu huyundan vazgeçmez anlamında atasözü. /**— dalêstın** *L.* kıç yalamak. /**— dan** *L.* kıç vermek, kıçını satmak. * **qûnê tazi tenbûrê xwazi** *bw.* çıplak kıça saz gerek. * **qûn derz** *Nh.* bir dikiş çeşidi. *bn.* **qunderz.** * **qûn gıran** *bw.* kıçı yerden kalkmaz, ağır hareketli, hantal. /**— helavêtın** *L.* kıç sallamak, kıç attırmak. * **qûn hemêz kırın** *bw.* kıç kucaklamak. * **qûn kaşki** *bw.* kıç üstü. * **qûn kaşki rê ve çûn** *bw.* kıç üstü

sürünmek, kıç üstü yürümek. * **qûn şıl** *bw.* 1. argoda birine gebe olmak, birine karşı açığı olmak. 2. altını ıslatmış olmak.
qûndax *N.* kundak, dipçik.
qûnde *N. rgd.* ibne, homoseksüel. *bn.* **qûnek.**
qûnek *N. rgd.* ibne, homoseksüel, kendini satan *(erkek veya kadın)*. **/_ bûn** *L.* götveren olmak. **/_i** *N.* götverenlik. **/_ kırın** *L.* götveren etmek, ibneleştirmek, yoldan çıkarmak. *bn.* **qûnde.**
qûnreş *N.* 1. arkası veya kıçı kara olan, kuş hayvan vs. 2. karakılçık kuşu.
qûntar *N. cox.* 1. dağlardaki tabii sığınak yerler. 2. dağ eteği. *bn.* **quntar.**
qûnza *N.* tek delikliler, yumurtlayarak çoğalan kuş gibi hayvanlara denir.
qûrand/ın *Lg (dıqûrine, bıqûrine)* böğürtmek.
qûrç *N.* tarlalarda ayıklanan taşların muayyen yerlerde yığınak yapılmış hali, taş yığını. *bn.* **qûç.**
qûri/n *Lng. (dıqûre, bıqûre)* böğürmek *(öküz, sığır vs).*
qûş *N.* hayvanlarda karın altında geçen ip. *bn.* **paldım.**
qûşxane *N.* tencere, kulpsuz tencere.
qût *N.* 1. yem, azık. 2. kuş yemi. **/_ dan** *L.* yemlemek, yem vermek. * **qûtê nemır** *bw.* ölmiyecek kadar yiyecek veya azık vermek. *bn.* **çêni, qwit.**
qûy *N.* kuyu. *bn.* **qû2.**
qwit *N. bn.* **qût.**

R

R *N.* Kürtçe alfabenin 21. ci harfi olup sessizdir. dil ucu ile dişler arasında çıkar, sert ve yumuşak olarak iki ses tonu verir, ikizdir. Sert veya kalın olanı bazen kelime arasında çift olarak yazılır. **Gırran, gırr, pırr gibi.**

ra [1] *N.* 1. *ant.* damar, sinir. 2. kök, bitki kökleri. * **rahê mexani** *Nh.* toplardamar. * **rahê stûr** *Nh.* atardamar. *bn.* **reh, demar.**

ra [2] *N. Grm.* fiil kökü. *bn.* **pêşıng, makder.** 3. yol. *bn.* **rê.**

-ra [3] *x.* önektir, fiile kalkış özelliği veya formu verir. **rabûn, raperin, rakırın** gibi.

-ra [4] *dç.* Kürtçede ekseri 're' şeklinde yazılır, türkçedeki ..de, ..da, ..den, ..dan ekleri anlamı verir. mesela: **ser ra** *dç.* üstünden. **bın ra** *dç.* altından gibi.

raber *N.* izah, teklif, yol gösterme. /.. **kırın** *L.* izah etmek, yol göstermek, göstermek, teklif etmek. * **raberi yeki kırın** *bw.* birine göstermek, izah etmek.

rabestın *N.* tutum, tarz, uslup.

rabezand/ın *Lg.* *(radıbezine, rabezine)* çatışmak, birinin üzerine yürümek.

rabazi/n *Lng.* *(radıbeze, rabeze)* çatışmak, tecavüz etmek.

rabırdû *rgd. S.* geçmiş, mazi.

rabıwardın 1. *N.* geçinme. * **xwaş rabıwardın** *bw.* iyi geçinmek. 2. geçinmek, *(birileriyle)* iyi geçinmek.

rabû/n *Lng.* *(radıbe, rabe)* kalkmak, yükselmek, sökülmek. * **av radıbe** *bw.* su yükseliyor. * **ba rabû** *bw.* rüzgar kalktı. * **rabû çû** *bw.* kalkıp gitti. * **lê rabûn** *bwl.* isyan etmek, birine bir şeye hücum etmek. * **tê re bûn** *bwl.* içine batmak, içine girmek. * **qaşık lı ser rabûn** *bw.* kabukları sökülmek.

rabûri *N. rgd.* geçmiş, geçmiş zaman, mazi.

raca *N.* Hindistanda Mihraceden küçük hükümdar.

raçand/ın *Lg.* *(radıçine, raçine)* dokumak *(bez vs.)*.

raçav *N.* dikiz, dikizleme. /.. **kırın** *L.* dikizlemek, göz altında tutmak, gözetlemek, kollamak.

rada/n *Lg.* *(radıde, rade)* kaldırmak, saldırmak, davranmak, geçirmek. * **radan kêrê** *bw.* bıçağa davranmak. * **radan ço** *bw.* sopaya davranmak. * **kılît radan dêrî** *bw.* anahtarı kapıya geçirmek.

radar *N. ing.* radar.

rade [1] *N.* Kürtler tarafından yapılan tahtadan kilit veya anahtar. *bn.* **qılqılık, zornax.**

rade [2] *rgp.* esna, derece. * **saet raderi şeşa de** *bw.* saat 6 sıralarında.

rader *N. m. Grm.* fiilin mastar hali. *bn.* **pêşıng, ra2.**

radest *Nne.* teslim. /.. **bûn** *L.* teslim olmak. /.. **kırın** *L.* teslim etmek. * **radesti yeki kırın** *bw.* birine teslim etmek. * **radesti wi bıkın** *bw.* ona teslim edin.

radıyator *N. Fr.* kalorifer plakaları veya motorlarda su ısısını ayarlıyan tertibat.

radi *rgd.* özel, ısmarlanmış.

radikal *rgd. Fr.* köklü, kesin. /..**izm** *N.* kapitalizme dokunmadan bazı reformlarla toplumu düzeltmeyi amaçlıyan siyasi akım, bir felsefi akım.

radyasyon *N. Fr. fiz.* ışın, ışınım, radyasyon.

radyo *N. m. Fr.* radyo. *bn.* **pêlweş, izgeh.**

radyoaktif *Nh. Fr. rgd. Fr.* ışın etkin, radyo etkinliği olan, radyoaktif.

radyoaktivite *N. Fr.* ışın etkinlik.

radyoloji *N. Fr.* ışık bilim.

radyolox *N. Fr.* ışık bilimci.

radyometır *Nh. Fr.* ışın ölçer.

radyoskopi *Nh. Lat.* hasta veya maddenin röntgen ışınları vasıtasıyla muayenesi.

radyotelefon *Nh. Lat.* telsiz telefon.

radyoterapi *Nh. Lat.* röntgen ile terapi.

radyoxrafi *Nh. Lat.* röntgen ışınları ile resim alma işi.

raêx *N.* mefruşat.

rafineri *N. Fr.* petrol ve bazı mayilerin arıtma işi.

rafisk *N. ant.* diz arkasında bulunan iki büyük kirişten her biri.

rafızi *N. rgd. A.* şiiliğin bir kolu. Hz. Hüseyinin torunu Zaide bağlı.

rageş *rgd.* sinirli, hırçın. /..**i** *N.* sinirlilik,

hırçınlık.

rageyışt/ın *Lg. (radıgıyije, ragıyije)* olmak, olgunlaşmak, aşmak, kavuşmak, yetişmek.

ragıhand/ın *Lg. (radıgêhine, rabıgêhine)* 1. iletmek, eriştirmek, ulaştırmak. 2. *N.* iletişim, iletme, kominikasyon, ulaştırma.

ragırt/ın *Lg. (radıgıre, ragıre)* dayanmak, desteklemek. * **xwe ragırtın** *bw.* kendine hakim olmak, nefsine hakim olmak, soğukkanlılığını korumak.

ragırti *rgd.* durgun, sağlamca.

rahet *rgd. bn* **rehet.**

rahêland/ın *Lg.* kaparcasına saldırmak, saldırırcasına kapmak. * **gur rahêla** *(dada)* **bızınê** *bw.* kurt keçiyi kaptı. *bn* **dadan.**

rahışt/ın *Lg. (radıhêje, rahêje)* bir şeyi yakalamak veya tutmak için davranmak, kapmak, bir şeyi almak için el uzatmak, uzanmak. * **xwe rahıştın darê** *bw.* ağaca *(ağaç dalına)* uzanmak. *bn* **rahêlandın.**

rahim [1] *rgd. A* rahim, bağışlayıcı.

rahim [2] *N. A. ant.* ana karnındaki çocuk yuvası.

rahmet *N. A.* rahmet. * **rahmet be** *bw.* rahmet olsun. /**_i** *bw.* 1. rahmetli. 2. rahmetlik. * **rahmeti bûn** *bw.* rahmetlik olmak. * **rahmet lê be** *bw.* üstüne rahmet. * **rahmet lı bavê te** *bw.* babana rahmet.

rahşan 1. *rgd.* yol gösteren, mürşit, önder. 2. *N.* nur.

rajand/ın *Lg. (radıjine, rajine)* sallamak *(beşik, yayık, dal vs. yi).* * **dergûş rajandın** *bw.* beşik sallamak.

rajeni/n *Lng. (radıjene, rajene)* sallanmak.

rajêr [1] *rgp.* alt taraf, alt kısım, aşağısı.

rajêr [2] *N. bn* **raêx.**

rajêr [3] *N. Grm. bn* **pronavê bırdar.**

rajer *rgp.* yukarı, yukarı kısmı, üst tarafı. * **em çûne rajorê wi** *bw.* biz onun üst tarafına çıkmışız.

raker *N.* silgi. *bn* **renık.**

raket [1] *N. ing. Fr.* tenis tipi oyunlarda topa vurmak için saplı kasnak.

raket *N. ing. Fr.* bir çeşit füze. *bn* **roket.**

raket/ın *Lng. (radıkeve, rakeve)* yatmak, uyumak. * **dan raketın** *bw.* uyutmak. *bn* **razan, nıvin, xew kırın.**

rakêşan *N.* çekim, cazibe.

rakêşand/ın *Lg. (radıkêşe, rakêşe)* çekmek *(terazi vs. ile),* taşımak, cezbetmek.

rakır/ın *Lg. (radıke, rake)* kaldırmak, ayağa kaldırmak, yürürlükten kaldırmak, iptal etmek. * **ew qanûn hate rakırın** *bw.* o kanun mülga edildi, iptal edildi. * **erd rakırın** *bw.* çift sürmek, toprağı kaldırmak. * **kartol rakırın** *bw.* patatesleri sökmek, yerden kaldırmak * **rakırın bırın** *bw.* kaldırıp götürmek. * **rakırın ser pıyan** *bw.* ayağa kaldırmak

rakışand/ın *Lg. (radıkışine, rakışine)* sökmek, çekmek, yerinden söküp çıkarmak. * **dıdanên yeki rakışandın** *bw.* birinin dişlerini sökmek. *bn* **hılkışandın.**

ram *N.* bağ, ilgi. /**_ bûn** *L.* bağlanmak, ilgi duymak, ilgilenmek. /**_ kırın** *L.* bağlamak, ram etmek, hükmetmek.

raman *N. m.* fikir, düşünce, idea. /**_gir** *Nx.* fikir sahibi. /**_ kırın** *L.* düşünmek. * **ketın fıkr û ramanan** *bw.* hayal ve düşünceye dalmak.

ramand/ın *Lg. (dıramine, bıramine)* düşündürmek.

ramık *N.* tulumdan yapılan bir nevi çanta.

ramûsan [1] *N. m.* buse, öpüş, öpücük.

ramûsa/n [2] *Lg. (radımûse, ramûse)* öpmek.

ramûsand/ın *Lg. (radımûsine, ramûsine)* öpmek. *bn* **maç kırın, paç kırın.**

ramûsi/n *Lg. (radımûse, ramûse)* öpmek. *bn* **ramûsan.**

ran *N. ant.* but, oyluk. *bn* **hêt.**

ranerm *rgd.* tatlı yumuşak.

rani/n *Lg. S. (dırêne, bırêne)* sürmek *(at, araba vs.).*

raperand/ın *Lg. (radıperine, raperine)* 1. uyandırmak, canlandırmak, kaldırmak, ayaklandırmak. 2. tahrik etmek *(av hayvanı vs.).* 3. tenfiz etmek. 4. ürkütmek.

raperışand/ın *Lg. (radıperışine, raperışine)* budamak, yontmak. *bn* **dapitın.**

raperin [1] *Lng. (radıpere, rapere)* ayaklanmak, atlamak, sıçramak, irkilmek, kalkmak.

raperin [2] *N.* atılım.

rapêça/n *Lg. (radıpêçe, rapêçe)* 1. sarmak, sarmalamak. 2. silip süpürmek, derleyip toparlamak. * **dızan mala me rapêçan bırın** *bw.* hırsızlar evimizi silip süpürüp götürdüler.

rapêçand/ın *Lg. (radıpêçine, rapêçine)* sardırmak, sarmalatmak.

rapor *N. Fr.* rapor. /**_ dan** *L.* rapor vermek. /**_ gırtın** *L.* rapor almak. /**_ nıvisandın** *L.* rapor yazmak. /**_tor** *Nx.* raportör.

raportaj *N. Fr. bn.* **reportaj.**
raser *rgp.* üst taraf, üstte, üstten. * **mızgeft lı raseri gund e** *bw.* cami köyün üst tarafındadır. *bn.* **rajor.**
raserin *rgd.* alicenap, bülent.
rasne *N. Z. bn.* **werıs.**
raspard/ın 1. *Lg. (radıspêre, raspêre)* emanet etmek, teslim etmek. 2. *N.* vasiyet, vasiyetname.
raspêr *N.* 1. idareci, vekil. 2. vaziyet, vaziyet eden kimse.
rast [1] *rgd.* 1. doğru, gerçek, hakikat, yalanın karşıtı, 2. doğru, düzgün, eğrinin karşıtı. 3. doğru istikamet, düz, düz alan. 4. meydan, saha, alan. * **derketın rastê** *bw.* 1. meydana çıkmak. 2. açığa çıkmak, görünmek. /**–ahi** *N.* düzlük, doğruluk, gerçeklik. /**–ane** *rgp.* gerçekten, hakikaten. /**–bêj** *Nx.* doğru söyliyen, hakikatı konuşan. * **rast bı rast** *bw.* dolaysız, direkt, doğrudan doğruya. /**–bin** *rgp.* doğruyu gören. /**–demi** *rgd.* düzenli. /**– dıbine** *bw.* doğru görüyor, haklı buluyor, tasdiliyor. /**– derketın** *L.* doğru çıkmak. /**– ditın** *L.* doğru veya haklı bulmak, tasvip etmek, haklı bulmak, beğenmek. * **raste der** *bw.* 1. hakikate aykırı. 2. doğru istikamette, ileri. * **rast e ko** *Ghk.* gerçektir ki, doğrudur ki. * **ne rast e** *bw.* doğru/gerçek değildir. * **rastên hev** *rgd. rgp.* aynı yönden, parallel. /**– gotın** *L.* doğru söylemek. /**–ın** *rgd.* gerçek, hakikat. /**– kırın** *L.* 1. düzeltmek, tashih etmek, gerçeklemek. 2. *N.* düzeltme, tashih. /**–kıri** *rgd.* düzeltilmiş, düzgün. * **rasto dırusto, xaro şkesto!** *bw.* doğruysa dürüsttür, eğriyse kırılır anlamında deyim. * **rast û çep** *bw.* sağ ve sol. * **rast û rast** *rgd. bw.* doğrudan doğruya, hakikaten, dosdoğru.
rast [2] *rgp.* 1. sağ, sağ taraf, sağ yön. 2. doğru, doğru taraf. * **bı rasti** *rgp.* doğrusu. * **lı milê rastê** *bw.* sağ tarafta. * **rasteder çûn** *bw.* doğru gitmek. 3. tam, yerinde. * **rast lı çavan xıst** *bw.* tam gözünden vurdu. * **rastê enıyê** *bw.* alnın ortası. 4. yolunda, düzgün. * **karê xwe rast kırın** *bw.* işini yoluna koymak. * **karê xwe rast neçûn** *bw.* işi yolundan gitmemek. * **dezgah rast kırın** *bw.* iş yeri veya bir düzen koymak. * **raste rê** *bw.* doğru yol.
rastand/ın *Lg. (dırastine, bırastine)* düzeltmek, onaylamak, düzenlemek, gerçeklemek.
rastehız *rgd.* gerçekçi.
rastek *N.* cetvel. *bn.* **xizkêşan.**
rastekine *rgd. bn.* **rasteqine.**
rasteqine *rgd.* gerçek, doğru, hakiki, gerçekçi, realite. *bn.* **rastekine.**
rasteqıni *rgd.* öz, kan bağı bir olma durumu. * **bavê rasteqini** *bw.* öz baba.
rasthat/ın *Lg. (rast tê, rast were)* tesadüf etmek, rastlamak, rastlaşmak. * **em rasti hev hatın** *bw.* biz birbirimizle karşılaştık. * **rasti hev kırın** *bw.* birbirine yöneltmek, birbiriyle karşılaştırmak.
rasthatıni *N.* tesadüf. *bn.* **pişat.**
rastık *N.* saha, alan.
rasti [1] *rgd.* 1. doğruluk, gerçeklik, realite. /**–xwaz** *rgd.* realist, gerçekçi. 2. düzlük.
rasti [2] *rgd.* öz, kan bağı bir olma durumu. *bw.* **bavê rasti.** bu öz baba.
rastnıvisand/ın [1] *Lg. (rastdınıvise, rastbınıvise)* doğru yazmak, imla hatası yapmamak.
rastnıvisandın [2] *N.* imla, imla kuralları. *bn.* **verês.**
rastnıvisin *Nh. Grm.* imla usulü, ortoğrafya. *bn.* **rênvis.**
rasyonal *rgd. Fr.* 1. ölçülü, hesaplı. 2. felsefede akılcı. /**–ist** *rgd.* akılcı. /**–izm** *N.* akılcılık.
rateqand/ın *Lg. (radıteqine, rateqine)* kovalamak. *bn.* **teqızandın, fıtılandın.**
ratıb *N.* 1. medreselerde okuyan öğrencilere tahsis edilen yemek. 2. Kürtlerin bellerine bağladıkları bir nevi techizat, avadanlık.
ratû *N. bn.* **ratıb.**
rav [1] *N.* av. /**–ker** *Nx.* avcı. *bn.* **nêçir.**
rav [2] *N.* 1. ar, utanma. 2. hamile kadınlarda varis veya bacaklarda çıkan çil veya benek. 3. *N. ant.* etek kılları. *bn.* **rûv.**
rave *N.* yorum, tefsir, açıklama. /**– kırın** *L.* yorumlamak, tefsir etmek, açıklamak, tanımlamak, izah etmek. *bn.* **şirove.**
ravek *N.* kısım, parça.
ravêj *N. bn.* **rawêj.**
ravgır *N.* yırtıcı bir deniz kuşu. *zoo.* **stercorarius.**
raw *N. bn.* **rav** [1].
rawe *N. Grm.* kip. Fransızcada 'mode'. * **raweya gerini** *Nh.* şart kipi. * **raweya hekini** *Nh.* şart kipi. *bn.* **gerini.** * **raweya fermani** *Nh.* emir kipi. * **raweya pêşker** *Nh.* haber kipi. * **raweya rader** *Nh.* mastar kipi. * **raweya gerane** *Nh.* istek kipi.

* **raweya çêbıwar** *Nh.* isim ve sıfat fiil. * **raweya bılani** *Nh.* dilek kipi.
rawer *N.* yalvarma, yakarma. /**– bûn** *L.* yalvarmak. /**– gerin** *L.* birine yalvarmak, yakarmak.
rawerand/ın *Lg.* *(radıwerine, rawerine)* yalvartmak.
raweri/n *Lng.* *(radıwere, rawere)* yalvarmak.
rawest 1. *N.* *Grm.* nokta. (.). /**–bıhnok** *Nh.* noktalı virgül. (;). * **du rawest** *Nh.* iki nokta üstüste (:). * **rawestên pey hev** *Nh.* sıra noktalar (.). 2. *N.* mola, ara verme. *bn.* **navbır**.
rawestan *(radıweste, raweste)* 1. *Lng.* durmak, ayakta beklemek. 2. *N.* durma, istop.
rawestand/ın *Lg.* *(radıwestine, rawestine)* durdurmak, bekletmek.
rawestek *N.* 1. fren. 2. durdurucu.
rawest/ın *Lng.* *(radıweste, raweste)* durmak, dinlenmek, dinmek, gevşemek, beklemek, mola vermek.
rawêj *Nne.* varsayı, tahmin, zan, farz. /**–er** *N.* müsteşar, advizör.
rawır [1] *rgd.* yabani, vahşi.
rawır [2] *N.* yırtıcı olmıyan yabani hayvan, canavar. * **serê masi û rawırên ecêb dıxuyan** *bw.* balık ve su canavarlarının başları görünüyordu. *bn.* **lawır.**
rawırand/ın *Lg.* *(radıwırine, rawırine)* geçirmek, aşırmak, yarışta vs. de ileri aşırmak. *bn.* **derbaz.**
rawırt/ın *Lng.* *(radıwıre, rawıre)* geçmek, aşmak, ileri geçmek. * **qoç lı guhan rawırtın** *bw.* boynuzlar kulakları geçti. * **jı hev rawırtın** *bw.* birbirlerini geçmek. * **çepê de rawırtın** *bw.* soldan geçmek. *bn.* **derbaz bûn, buhurtın.**
rawırti *rgd.* geçmiş, geçkin.
rawi *N.* hikayeci. *bn.* **çirokbêj.**
raxêr *N.* döşeme. *bn.* **raêx.**
raxıst/ın *Lg.* *(radıxe, raxe)* sermek, döşemek, mobilya vs. yi döşemek/sermek.
raxısti *rgd.* serili, döşeli.
ray [1] *N.* görüş, fikir. * **bı raya mın be em neçın** *bw.* bana kalırsa gitmiyelim. * **bı raya gışti** *bw.* umumun fikri, kamu görüşü. /**– mezın** *rgd.* 1. kibirli. 2. haddini bilmiyen.
ray [2] *N.* *ing.* demiryolu hattı.
ray [3] *N.* oy, rey.
raya *N.* *A.* reaya. 1. kral yönetimindeki halk. 2. Osmanlılar zamanında Müslüman olmiyan uyruklar.
rayber *N.* *bn.* **rêber.**
rayda *rgd.* etkili, müessir.
raydan *Lg.* *(raydıde, ray de)* etkilemek, tesir etmek.
raye [1] *N.* *bn.* **rayl.**
raye [2] *N.* yetki, selahiyet, otorite. 2. giriş kapısı, giriş ücreti. *bn.* **axpin.**
rayêl *N.* tel, hat. * **rayêla telexrafê** *bw.* telgraf teli. /**– kırın** *L.* uzunluğuna döşemek, yatırmak.
rayêx *N.* *bn.* **raêx.**
rayi *rgd.* asil, köklü, aslı olan.
rayic *N.* tedavül, geçerli, rayıc.
raz *N.* 1. sır. * **razi derûn** *bw.* gönül sırrı. 2. niyet. /**–yar** *Nx.* sekreter.
razan [1] *N.* yatma, uyuma.
raza/n [2] Lnk. *(radıze, raze)* yatmak, uyumak. *bn.* **raketın, nıvın.**
razand/ın *Lg.* *(radızine, razine)* yatırmak, uyutmak.
razayi *rgd.* uyuyan.
razber [1] *rgd.* soyut, mücerret. /**–i** *N.* soyutluk, mücerretlik. *bn.* **nenêrbaran.**
razber [2] *N.* nisan ayı.
razi *rgd.* razı, hoşnut. /**– bûn** *L.* razı olmak, hoşnut olmak. /**– bûni** *N.* rıza, hoşnutluk. * **jı xwe razi** *bw.* kendini beğenmiş, kendinden razı. * **jê razi bûn** *bw.* *(kendisinden)* memnun olmak. * **Xwedê jê razi be** *bw.* Allah kendisinden razı olsun. /**– kırın** *L.* razı etmek, hoşnut etmek.
razyane *N.* rezene. *bot.* **Foeniculum vulgare.** * **razyaneyi avi** *Nh.* su rezenesi, deniz rezenesi. *bot.* **Crithmum maritimum.** 2. *bn.* **cehcehık, rızyane.**
reaksıyon *N.* *Fr.* tepki.
realist *rgd.* *Fr.* gerçekçi. *bn.* **rasteqine.**
realizm *N.* *Fr.* gerçekçilik.
Reb *N.* *A.* Rab, Tanrı. *bn.* **Xwedê.**
rebab *N.* bir çalgı. *bn.* **rıbab.**
reben *rgd.* fakir, mutsuz, zavallı. /**–ê!** *B.* zavallı *(kadın)*. /**–o!** *B.* zavallı *(erkek)*.
rebenok *N.* bir cins sümbül. *bot.* **Tulipa oculussolis.**
rebeq *rgd.* tam, tüm, komple, tekmil. * **bı rebeq sed dinar e** *bw.* tamı tamamına yüz dinardır.
rebet *N.* *bn.* **meterıs, antaq.**
rebiyûlaxır *N.* *A.* arap takviminde 4.cü ay.
rebiyûlewıl *N.* *A.* Arap takviminde 3.cü ay.

rebit *N. rgd.* 1. çabuk ve hızlı gelişen hayvan veya bitki. 2. *rgd.* gürbüz. /**– bûn** *L.* gürbüz olmak.
receb *N. A.* Arap takviminde 7.ci ay.
recim *N. A.* 1. dinde taşlanarak öldürülen kimse. 2. kovmak, defetmek. *bn.* **recm.**
recm *N. A.* dinde taşlayarak öldürme. /**–kırın** *L.* taşlayarak öldürmek. *bn.* **recim.**
reçel *N. P. bn.* **rıçal.**
reçete *N. it.* reçete.
red *N. A.* ret. /**– bûn** *L.* rededilmek. /**– kırın** *L.* redetmek.
redaktor *N. Fr.* redaktör.
redand/ın *Lg.* *(dıredine, bıredine)* redetmek.
rede *N. bn.* **ratıb.**
redımand/ın *Lg.* *(dıredımine, bıredımine)* bir kabı veya şeyi ağzına kadar doldurmak, tıka basa doldurmak. *bn.* **repısandın, lêvıka re kırın**
redımi/n *Lng.* *(dıredıme, bıredıme)* tıka basa dolmak, ağzına kadar şişmek. *bn.* **repısin.**
Redkan *N.* Kars, Ağrı, Muş ve geliyê Berazaya yayılmış bir Kürt aşireti.
ref *N.* 1. sıra, dizi, raf. 2. kuş sürüsü. *bn.* **gêşkûn.** 3. *N.* filo.
reduksıyon *N. Fr.* indirgeme.
refand/ın *Lg.* *(dırefine, bırefine)* çorap, kilim vs. örgülerin söküklerini örerek tamir etmek.
referendûm *N. Lat.* halk oylaması, referandum.
refes *N.* hayvanın iki arka ayakları ile kıç atması. *bn.* **tizık.**
refiq *N. A.* arkadaş. *bn.* **heval, hogır.**
refisk *N. ant. bn.* **barfisk** .
reform *N. Fr.* iyiye doğru değişiklik, reform.
reftar *N. P.* gidiş, hareket.
reg *N. ant.* damar, kök. * **regi Kurd** *bw.* Kürt damarı. *bn.* **ra, reh.**
Regayib *N. A.* Receb ayının ilk cuma gecesine rastlıyan regayip gecesi.
regez *N.* 1. unsur, organ. 2. element. 3. ecdat, nesep, iyi soydan gelme.
reh *N. ant.* 1. sinir. * **rehê bıhistınê** *Nh. ant.* işitme sinirleri. 2. damar. 3. kök, bitki ve ağaçların toprak altında kalan kökleri. /**– gırtın** *L.* kökleşmek, kök salmak. *bn.* **riçal, rıh, reg.**
rehd *N.* gelin çeyizi. *bn.* **giz.**
rehêle *N.* sağanak, bol verilen şey.
rehek *N.* nebat, bitki.
rehekşıbin *rgd.* bitkimsi.
rehet *rgd.* rahat, kolay, asude, sakin. * **ez rehet ım** *bw.* ben rahatım. * **rehet sekınin** *bw.* rahat durmak, sakin durmak. /**– bûn** *L.* rahat olmak. /**–i** *N.* rahatlık. /**– kırın** *L.* rahat etmek, dinlenmek, rahatlığa kavuşmak.
rehık *N. bn.* **şifte.**
rehıland/ın *Lg.* *(dırehıline, bırehıline)* titretmek, *(korku veya heyecan salarak titretmek anlamı taşır).*
rehıli/n *Lng.* *(dırehıle, bırehıle)* titremek, soğuk, korku, heyecan vs. den titremek.
rehim [1] *N. ant. bn.* **rahim1.**
rehim [2] *rgd.* A. rahim. *bn.* **rahim2.**
rehin *N. A.* rehin. *bn.* **gerewe, barımte.**
rehine *N. A.* rehine. *bn.* **gerew, barımte.**
rehjen *N. ant. Bj.* nabız. /**–in** *L.* nabız vurması.
rehm *N. A.* rahmet, rahim. * **çû rehma Xwedê** *bw.* Allahın rahmetine kavuştu.
rehmet *N. A.* rahmet. /**–i** *N.* rahmetli, merhum. * **rehmet lê be!** *bw.* rahmet olsun. * **rehmet lı bavê te be** *bw.* babana rahmet olsun.
reht/ın *Lg.* *(dırêhte, bırêhte)* *bn.* **rêtın, rıjandın.**
rehwan *rgd.* rahvan yürüyüş.
reis *N. A.* reis. *bn.* **serok.**
rejge *N.* şelale. *bn.* **şip.**
reji *N.* kömür. /**–ber** *Nh.* taş kömürü. *bn.* **rıjil.**
rejim *N. Fr.* rejim, yönetim yolu, düzen.
rejisor *N. Fr.* ekseri sinemacılıkta yönetmen.
rejû *N. bn.* **reji.**
rekat *N. A. bn.* **rıkat.**
rekand/ın *Lg.* *(dırekine, bırekine)* alçaltmak, indirmek.
reklam *N. Fr.* reklam, söz, resim, yazı vs. ile yapılan tanıtma çabası.
rekor *N. ing.* erişilmiş dereceleri aşmak, rekor. /**–tmen** *Nh.* rekor kıran, rekortmen. /**– şkandın** *L.* rekor kırmak.
rektor *N. Fr.* üniversite başkanı.
remal *N.* remilci, remil atan. *bn.* **remil.**
Reman *N.* Kürdistanda Batmana yakın petrol çıkan bir dağ.
remand/ın *Lg.* *(dıremine, bıremine)* yıkmak, devirmek. *bn.* **helşandın, gêr kırın.**

Remezan *N.A.* Arap takviminde 9.cu ay, Ramazan ayı ve aynı zamanda oruç ayı. * **cejni Remezan** *bw.* Ramazan bayramı.
remil *N.* kum falı. /**–dar** *Nx.* kum falına bakan. *bn.* **remal.**
remtele *N.* toparlanıp kalkma. * **remtele da xwe û rabû** *bw.* toparlanarak fırlayıp kalktı.
remz *N.A.* rumuz.
renc *N.m.* 1. sıkıntı, eziyet. 2. acı, elem, keder.
renca/n *Lg. (dırence, bırence)* 1. kızmak, sinirlenmek. 2. ezilmek.
rencber *N.* toprak işçisi. *bn.* **rêncber.**
rencdar *N.* eziyet çeken, baskı altında olan.
rencide *rgd. P.* kalbi kırılmış, incinmiş. /**– kırın** *L.* rencide etmek.
rencin *rgd.* yorucu, sıkıcı, sıkıntılı.
renckêşan *N. bn.* **rencber.**
rencûr *rgd.* dertli, kederli. *bn.* **rencide, rencin.**
rend *N.* nehir kenarlarında selden etkilenerek çöken açık kısım.
rende *N.* bir marangoz aleti, rende. *bn.* **xûştıre.**
reng *N.* renk, durum, form, şekil. * **bê reng** *rgd.* renksiz. * **bı reng** *rgd.* renkli, renk ile. * **dı rengê axan de** *bw.* ağa gibi olmak. * **dı rengê maran de** *bw.* yılan kılığına bürünerek. * **reng a reng** *rgd. bw.* çok renkli, karışık renklerle süslü çok renkler. /**– avêtın** *L.* rengi atmak, rengi bozulmak. /**–bıjêr** *Nh.* renk ölçer *(colorimeter).* /**–bır** *N. kim.* renk gideren. /**– dan** *L.* renk vermek, boya vermek *(elbise vs).* bn.. **bax.** /**–dar** *rgd.* boyalı, renkli. * **rengê sıyasi** *bw.* siyasi düşüncesi, siyasi ideolojisi. /**–kor** *rgd.* renk körlüğü olan. /**–kori** *N. bj.* tıpta renk körlüğü. /**– kırın** *L.* boyamak, renklendirmek. * **reng lê çûn** *bw.* rengi atmak, sararıp solmak. /**–nişin** *rgd.* düzenli, renk veya ahenk olarak uyum içinde. /**–rêj** *Nh.* boyacı, kumaş boyacısı.
rengdêr *N.Grm.* sıfat. * **rengdêrên işarki** *Nh.* işaret sıfatları. * **rengdêrên jmarki** *Nh.* sayı sıfatları. * **rengdêrên nebınavkırı** *Nh.* belirsiz/belgisiz sıfatlar. * **rengdêrên wesfin an rengdêrên çawabûn û çılobûnê** *Nh.* nitelik sıfatları. * **rengdêrên pırsıyarki** *Nh.* soru sıfatları. * **rengdêrên rêzda** *Nh.* niteleme sayı sıfatları.
rengin *rgd.* renkli. * **ala rengın** *bw.* Kürtler renkli bayrakları için böyle derler. * **filmê rengin** *bw.* renkli filim.
rengpişe *N.Grm.* zarf, belirteç. * **rengpişeyên awaki** *Nh.* durum zarfları. * **rengpişeyên cihki** *Nh.* yer zarfları. * **rengpişeyên çıqasi** *Nh.* miktar zarfları. * **rengpişeyên erini** *Nh.* olumluluk zarfları. * **rengpişeyên gumani** *Nh.* şüphe zarfları. * **rengpişeyên neyini** *Nh.* olumsuzluk zarfları. * **rengpişeyên pırsıyarki** *Nh.* soru zarfları. * **bıwêja rengpişeyi** *bw.* zarfsal deyimler, zarf terimi. *bn.* **hoker.**
renık *N.* silgi. *bn.* **raker.**
reni *N.* çığ, heyelan. *bn.* **hezaz.**
rep [1] 1. *rgd.* dik, dikili, dik duran, 2. *N.* dikilme, kalkma. * **guh rep bûn** *bw.* kulak dikmek. 3. *N. ant.* ereksiyon, erkek cinsi organının kalkması. /**– bûn** *L.* dikilmek, kalkmak. /**– kırın** *L.* dikmek, kaldırmak *(cinsi organı).* * **boçık rep kırın** *bw.* kuyrukları dikmek, mecazi anlamda nalları dikmek anlamı verir.
rep [2] *N.B.* ayak sesi. /**–rep** *B.* rap rap. * **reparep, reperep, reprep** *B.* raprap diye düzenli ayak sesleri, ayak yürüyüsü.
repal *rgd.* yırtık, pırtık, pejmürde. * **rût û repal** *bw.* yırtık-pırtık, baldırı çıplak.
repand/ın *Lg. (dırepine, bırepine)* 1. raprap etmek, ayak sesleriyle yürümek *(asker vs.).* 2. şamarla vurmak, şaklatmak.
repısand/ın *Lg. (dırepısine, bırepısine)* tıkabasa doldurmak. *bn.* **dewısandın, redımandın, lêvıkare tıji kırın.**
repısi/n *Lng. (dırepıse, bırepıse)* 1. tıka basa dolmak. 2. kalkmak, dikilmek.
repi/n *Lng. (dırepe, bırepe)* 1. şaklatmak, raprap diye ayak sesleriyle yürümek. 2. ceza, sövgü veya beddua anlamında laf söylemek. * **repin lı tekeve** *bw.* Allah cezanı versin. * **devê wi de bırepine** *bw.* onun ağzına çarp/şaklat.
replika *N. ing.* nüsha, kopya, eser sahibi tarafından yapılan ikinci nüsha.
reportaj *N. Fr.* 1. soruşturma veya araştırma yazı dizisi. 2. birisiyle bir konu hakkında araştırma konuşması.
repûblik *N. ing.* cumhuriyet. *bn.* **komar.**
req [1] *N.* su kaplumbağası. *zoo.* **Testudo.**
req [2] *N.* kola, yaka için kola.
req [3] 1. *N.* hınç, kin. 2. *B.* tak sesi. /**–e req** *B.* tak tak, sert şeylere vururken çıkan ses, leylek sesleri.

req [4] *N.* suyun derin olmıyan yeri, sığ. * **masi lı reqê man** *bw.* balıklar karaya oturdu. * **ewan heqê xwe gırtın, ez lı reqê mam** *bw.* onlar haklarını aldılar ben açıkta kaldım. * **Kurd tım lı reqê ne** *bw.* Kürtler daima açıktalar, yanı haktan yoksunlar.
req *rgd.* kaskatı, sert, bükülmez. * **req û rût** *rgd.* çırılçıplak.
reqabet *N.A.* rekabet.
reqan *N.* sert zemin, taşlık yer.
reqand/ın *Lg. (dıreqine, bıreqine)* 1. sertleştirmek. 2. takırdatmak, takırdamak. 3. kolalamak *(gömlek yakası vs).* 4. tak tak diye ses çıkartmak. 5. dürtmek, dayatmak. * **jınık avêtibû erdê û dıreqandê** *bw.* kadını yere yatırmış şey ... ediyordu.
reqandi *rgd.* kolalı.
reqas *N.A.* dansöz, raks eden.
reqase *N.A.* dansöz *(kadın).*
reqeçov *N.* sopalarla oynanan bir Kürt oyunu. *bn.* **çoreq, çoçırt.**
reqele *N.* sıska, çok zayıf, bir deri bir kemik kalma hali.
reqem *N.A.* rakkam. *bn.* **jmar.**
reqıs *N.A. bn.* **reqs.**
reqısand/ın *Lg. (dıreqısine, bıreqısine)* raksetmek, oynamak, göbek atmak.
reqısi/n *Lng. (dıreqıse, bıreqıse)* oynamak, göbek atmak.
reqışand/ın *Lg. (dıreqışine, bıreqışine) bn.* **reşandın**
reqi *N.A.* rakı.
reqib *N.A.* rakip.
reqi/n *Lng. (dıreqe, bıreqe)* takırdamak, çatırdamak. * **reqina çoyan** *bw.* sopaların takırdaması. * **reqin û şirqin** *bw.* gümlemek çatırdamak.
reqite *N. ant.* belin ince yeri, lumbago.
reqs *N.A.* dans, halay. *bn.* **govend.**
resam *N.A.* ressam, resim yapan. *bn.* **wênevan, nıgare.**
resed *N.A.* rasat. /**..xane** *Nx.* rasathane.
resen *N.A.* 1. resmi. 2. asıl, orijinal.
resepsıyon *N. Fr.* kabul, resmi ziyaret.
resım *N.A.* resim, fotoğraf. * **bê resım** *bw.* resimsiz. * **bı resım** *bw.* resimli, resim yapışık olarak. /**.. çêkırın** *L.* resim yapmak. /**.. kırın** *L.* resimlemek, resmetmek. /**.. kışandın** *L.* resim çekmek. *bn.* **wêne, resm.**
resm *N.A.* resim. * **resmê yeki derxıstın** *bw.* birinin resmini yapmak, resmini çıkarmak. *bn.* **wêne, resım.**
resmi *rgd.A.* resmi, devlet eliyle. *bn.* **resen, resmi.**
restorant *N. Fr.* lokanta.
resûl *N.A.* peygamber, elçi.
resûlûllah *Nh.A.* Allahın resulu, Allahın peygamberi.
reş [1] *rgd.* siyah, kara. /**..ahi/ayi** *N.* 1. siyahlik, karartı. 2. kara parçası, arazi. /**..bext** *rgd.* bahtı kara olan, karabahtlı. /**..bin** *rgd.* karamsar, pesimist. /**..bor** *rgd.* koyu kahve rengi. /**.. bûn** *L.* siyahlaşmak, kararmak. /**..emar** *Nh.* kara yılan. /**..i** *N. bn.* **reşahi/reşayi.** /**..gırani** *Nh. Bj.* tifo hastalığı. /**.. gırêdan** *bw.* siyah bağlamak, siyahlara bürünmek, yas tutmak. /**.. kırın** *L.* siyahlatmak, siyahlaştırmak, karartmak. /**..tale** *rgd.* koyu siyah renk. * **reş û spi** *rgd. bw.* siyah-beyaz. * **reş û tari** *rgd. bw.* kapkaranlık, simsiyah. * **rıp û reş** *rgd. bw.* simsiyah.
reş [2] *N.* kin. * **reş ketıye dılê wi** *bw.* kalbine kin girmiş, hırs bağlamış.
reşad *N.* maydanoz. *bn.* **bexdenoz, şıwit.**
reşalûk *N.* püskül. *bn.* **gulık, rişi.**
reşand/ın [1] *Lg. (dıreşine, bıreşine)* üzerine serpmek, serpiştirmek, su serpmek. * **lê reşandın** *bw.* üzerine serpmek. * **av lê reşandın** *bw.* üzerine su serpmek. * **belavok lı ser bajêr reşandın** *bw.* şehrin üzerine havadan bildiri dağıtmak. * **gule lê reşandın** *bw.* kurşun yağdırmak.
reşahi *N.* reş[1] içindeki nota bak.
reşand/ın [2] *Lg. (dıreşine, bıreşine)* siyahlaştırmak, siyaha boyamak.
reşalûk *N.* püskül. *bn.* **gulık, rişi.**
reşaşe *N.* otomatik silahlardan her biri.
reşbela *N. bw.* karabela.
reşbelek [1] *N. m.* mektup zarfı, mektup. *bn.* **name.**
reşbelek [2] *N. bn.* **cergebez .**
reşe *N.* bahçe korkuluğu. *bn.* **batırsok .**
reşeba *N.* 1. *Bj.* romatizma. 2. sert güneydoğu rüzgarı.
reşedar *N.* dişbudak ağacı. *bot.* **Fraxinus excelsior/ornus.** *bn.* **benav.**
reşedri *N.* karaçalı, karadiken.
reşeme *N. rgp.* şubat ayı ve şubat-mart mevsimi.
reşêle *N.* sığırcık, çekirge kuşu. *zoo.* **Sturnus vulgaris.**
reşêş *N.* az miktarda yağan ve kısa süren bir yağmur. *bn.* **xunav.**

reşık [1] *N.* kıldan çarık.
reşık [2] *N. ant.* 1. göz bebeği. 2. tende siyah benekler. *bn.* **şanık.** * **reşıkê çav** *bw.* göz siyahlığı. *bn.* **bibıl. bibok.**
reşık [3] *N.* 1. siyah kimyon, siyah çöreotu. *bot.* **Cuminum.** 2. *bn.* **reşreşık.**
reşık [4] *N. rgd.* siyah derili, zenci.
reşi *N.* 1. siyahlık, karartı. 2. toprak parçası, kara parçası. reş[1] içindeki nota bak.
reşid *rgd. A.* reşit, ergin.
reşile *N. bn.* **reşêle.**
reşilesor *N.* bir cins çekirge kuşu. *(arapçada simirmir).*
reşime *N.* 1. zincir *(mücevher işi).* 2. başa takılan mücevherler.
reşk *N.* kıskanma, imrenme. /**..in** *rgd.* kıskanç. *bn.* **çavnebar, behecoki.**
reşke *N.* 1. saman çuvalı. 2. kimyon. *bn.* **reşık3.**
Reşkotan *N.* Beşiride bir aşiret.
Reşkoti *rgd.* Reşkotan aşiret mensubu.
reşme *N.* atın burnunu çevreleyen ve baş yanlarına doğru uzanan dizgin uçları.
reşmiz *N.* ekseri koyun veya keçilerde sidikten ötürü bacakların kararması.
reşnıvis *N.* müsvedde.
reşreşık *N.* siyah taneli çöreotu. *bot.* **Nigella sativa.** *bn.* **hebreş, hefsûdank, reşık.**
reşreşok *N. bn.* **reşaşe.**
retand/ın *Lg. (dıretine, bıretine)* 1. atlatmak, yarışta diğerini geçmek. 2. ürkütmek, korkutup kaçırmak.
retımand/ın *Lg. (dıretımine, bıretımine) bn.* **redımandın.**
retımi/n *Lng. (dıretıme, bıretıme) bn.* **redımin.**
retina *N. ant.* gözde ağ tabaka.
rev *N.* 1. koşma, koşu. 2. kaçma, firar. * **revarev** *N. bw.* koşa koşa, koşar halde, koşarak, telaşla, telaşla kaçış.
revand/ın *Lg. (dırevine, bırevine)* koşturmak, kaçırmak. * **mal revandın** *bw.* eşya kaçırmak. *bn.* **bezandın.**
revaşt/ın *Lg. (dırevêşe, bırevêşe)* kemirmek. *bn.* **kûtın, kwitın.**
revde *Nk.* 1. güruh. 2. kurt veya köpek sürüsü. *bn.* **zurbe, zırbe.**
revêjk *N. bn.* **rewêjek.**
revêke *N.* tarladaki ekin yığını. *bn.* **lod.**
revêt/ın *Lg. (dırevêje, bırevêje)* yontmak, tahtayı işlemek.
revi *N. bn.* **revo.**
revi/n *Lng. (dıreve, bıreve)* koşmak, kaçmak. * **jı qedera xwe revin** *bw.* kaderinden kaçmak. * **revina dıjmın** *bw.* düşmanın kaçışı. *bn.* **bezin.**
revizıyon *N. Fr.* 1. yeniden gözden geçirme, tashih, düzeltme. 2. *(alet ve makinalarda)* elden geçirme. /**..ist** *rgd.* değişim taraftarı olan *(öğretim veya siyasette).* /**..izm** *N.* bir fikir veya ideolojiyi özellikle marksist ideolojide değişiklik istiyen akım.
revo *N.* öğrek, at veya katır sürüsü. /**..van** *Nx.* tek tırnaklı hayvan sürüsü çobanı.
revok *(revoke) N.* kaçak, firar.
revrevık *N.* serap. *bn.* **leylan, rewrewıl**
rewa [1] 1. *N.* sabahları otlara düşen, nemlik, çiy. 2. *rgd.* nemli, ıslak *(tabiatta)* **avêtın** *bwl.* çiy düşmek. /**.. gırtın** *L.* tutmak. *bn.* **xunav, avi.**
rewa [1] *rgd.* meşru, uygun, yakışır. /**.. d** *L.* uygun görmek, layık görmek. /**.. k** *L.* eğitmek.
rewac *N.* rağbet, geçerlilik.
rewal *rgd.* genç, toy, henüz bıyıkları t memiş.
Rewan [1] *N.* Erivan şehri.
rewan [2] *N.* ruh.
rewan [3] *N.* 1. yolda yürüyüş. /**.. bûn** *L* düşmek. /**.. kırın** *L.* yola göndermek sevketmek. 2. rahvan, atlarda bir ci rüyüş. 3. tekrarlıyarak öğrenme. 4. himlik.
rewandûz *N.* güney Kürdistanda 1 hir.
rewanek *N.* delege. *bn.* **nwêner.**
rewanş *N. Fr.* oyunda ikinci bir k ma.
rewaq *N.* çadırlarda bir bölüm.
rewd *N. m.* 1. sürü. 2. toplam.
rewe *N. bn.* **revde.**
Rewend *N.* 1. göçebe. 2. bir aşiret, deri Selahaddini Eyyubinin men duğu aşiret.
rewendi *N.* göçebelik.
rewêjek *N.* kaşık yapmak için eği susi bir bıçak. *bn.* **revêjk.**
rewêrt/ın *Lg. (dırewêre, bırewêre)* mak, yontmak.
rewêtang *N.* taş veya ağaçlarda z va.
rewêt/ın *Lg. (dırewêje, bırewêje) bn.* **rewêrtın.**
rewıd *N.* uzun sırık. *bn.* **rewt.**

rewışt *N.* ahlak, karekter, ıra. /**... dan** *L.* ıralamak. /**...i** *N.* ahlaki.
rewıştpis *rgd.* immoral, töretanımaz. /**...i** *N.* immoralizm, töretanımazlık.
rewıtand/ın *Lg.* *(direwıtine, birewıtine)* ağaç veya bitkilerin yapraklarm dökmesi. *bn.* **rınin2, rışaneve.**
rewıti/n *Lng.* *(direwıte, birewıte)* yapraklarını dökmek. çiçeklerini dökmek. * **dema rewıtınê** *bw.* yaprak dökümü çağı. *bn.* **rınin2.**
rewneq [1] *N.* zerafet, güzel görünüm, ihtişam, saltanat. /**...dar** *rgd.* şahane, mükemmel, fevkalede, parlak.
rewneq [2] *N.* ışık, nur. /**...dar** *rgd.* ışık saçan, nurlu. * **dı bın rewneqa têkoşina Barzani de** *bw.* Barzani mücadelesinin ışığı altında.
rewq *N.* 1. zincir baklası, halka, fıçı kulpu. 2. mahkümlar için demir zincir, pranga.
rewrewık *N.* serap, pusarık, yalgın. *bn.* **leylan.**
rewş *N.* tarz, durum, şekil, hal, sıfat. * **dı rewşa xırab de** *bw.* kötü şartlarda. * **rewşa abori** *bw.* ekonomik durum.
rewşen *rgd.* açık, aydın. /**...i** *N.* aydınlık.
rewşenbir *Nh. rgd.* aydın kişi, münevver, entellektüel.
rewt *N.* uzun sırık, uzun sopa. /**...ık** *N.* kısa sırık. *bn.* **çelak, rewıd.**
rewze *N.* çimen.
rex *N. rgd. rgp.* taraf, yan, yön, satrançta kule. * **lı rex wan** *rgp.* onların yanında, onların nezdinde. * **rexê çepê** *rgp.* sol taraf. * **lı rex bev** *bw.* yanyana, bitişik. * **rexanrex** *rgp.* yanyana, koltuk koltuğa.
rexman *N.A.* rahman. /**...i** *rgd.A.* rahmani.
rexne [1] *N.* eleştiri. /**... bûn** *L.* eleştiriye uğramak. /**... kırın** *L.* eleştirmek. * **rexne lê gırê dan** *bw.* birini eleştiriye hedef tutmak.
rexne [2] *rgd.* kaba, haşin, ters. *bn.* **sınarin.**
rexş *N.* 1. süslü eyer takımı. 2. Rüstemin atının adı.
rext *N.* 1. Kürtlerin belindeki nakışlı fişeklikler, kütüklük. 2. atların göğsüne takılan süs eşyası.
rextdar *Nx.* tekel memuru, tütün tüccarı.
rextık *N.* kabak. *bn.* **kundır, dormılk.**
reya kavran *Nh.* saman yolu. *bn.* **rêya kavran.**
reyand/ın *Lg.* *(direyine, bireyine)* havlatmak.
reyhan *N. bn.* **rıhan.**
reyi/n [1] *Lng.* *(direyi, bireyi)* havlamak. * **reyina seg** *bw.* it havlaması. *bn.* **rıyin1.**
reyi/n [2] *Lng.* *(direyi, bireyi)* sıçmak, büyük badest bozmak. *bn.* **rîtın, gûkırın, rıyin2.**
rez *N.* bağ, üzüm bağı. /**... bırrin** *L.* bağ bozumu, bağda hasat. /**...van** *Nx.* bağcı.
rezaq *N.A.* Allahın isimlerinden biri, rızk veren anlamına gelir.
rezaqi *N.* razaki üzümü.
rezil *rgd.A.* rezil. /**...ane** *rgd.* rezilce. /**... bûn** *L.* rezil olmak. /**...i** *N.* rezillik. /**... kırın** *L.* rezil etmek. /**...ti** *N.* rezillik.
rezile *N. bn.* **şirinûtal.**
rezle *N. bn.* **tûlezer.**
rê *N. m.* yol, sokak, patika, vasıta, metot, imkan, kaynak.
* **bê rê** *rgd.* yolsuz, yanlış, yersiz. * **bı rê** *rgd.* yolunda, uygun. * **bı rê ketın** *bwl.* yola koyulmak. * **dan ser rê** *bw.* yola koyulmak, uygun bir yola girmek. * **jı rê derê xıstın** *bw.* yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak, saptırmak. * **jı rê ketın** *bwl.* yoldan şaşmak, yoldan çıkmak. * **jı rê şaş bûn** *bw.* yolu şaşırmak, yoldan şaşmak. * **jı rê şaş xıstın** *bw.* yoldan çıkarmak, baştan çıkarmak. * **ketın rê** *bwl.* yola koyulmak. * **kırın rê** *bw.* 1. yola koymak, yoluna koymak. 2. düzeltmek. * **lı ser rêkê sekının** bwl bir kuralı olmak, tutarlı olmak. /**... berdan** *bwl.* sapmak, yoldan çıkmak. /**...bır** *N.* yol [illegible]. * **rê çê bûn** *bw.* imkan olmak, y[illegible] açılmak. /**...gah** *Nx.* yol güzergahı, yol istikameti. /**...geh** *Nx.* yol, yola ait. /**... hebûn** *L.* imkanı olmak, çaresi olmak. /**...besın** *Nh.* demiryolu. * **rê jê standın** *bwl.* yolunu kapamak, imkanlarını tıkamak. * **rê lê dîtın** *bwl.* çaresini bulmak, bir yolunu bulmak. * **rê lê gırtın** *bwl.* yolunu kesmek, imkanlarını ortadan kaldırmak. * **rê lê ketın** *bwl.* yolu düşmek. * **rê jı ber gırtın** *bw.* yolunu tıkamak, çare bırakmamak. * **rê nine ko** *bw.* yolu yok ki, çaresi yok ki. * **rê pê ketın** *bw.* yolu düşmek. * **rê rast kırın** *bwl.* yol düzeltmek, yolunu düzenlemek. * **rê tê de dîtın** *bw.* çaresini bulmak, bir yolunu bulmak. * **rê ve çûn** *bwl.* yürümek, yolda gitmek. * **rê vekırın** *bwl.* yol açmak, bir işe giriş yapmak, bir işe veya şeye vesile olmak, sebep olmak. * **rêya kavran** *Nh.* samanyolu. * **rêya xwe deranin** *bwl.* yolunu bulmak, yolunu çıkarmak. * **rêya xwe**

gıran kırın *bwl.* işini ağırlaştırmak. * **rêya xwe jı ser bırrin** *bwl.* ilişkilerini kesmek. * **xıstın rê** *bwl.* birini yola getirmek, doğru yola koymak.
rêba *N.* hava, iklim.
rêbaz [1] *N.* metot, uslup, usul, yöntem, prоğram. * **rê û rêbaz** *bw.* usul ve kaideler. * **rê û rêbaz nemaye** *bw.* yolu yöntemi kalmamış.
rêbaz [2] *N.* pasaj, ara yolu.
rêbenan *N.* 21 Aralık 20 Ocak, oğlak burcu.
rêber *N.* rehber, klavuz. /**_i** *N.* rehberlik, klavuzluk.
rêbırri/n *Lg.* *(rê dıbırre, rê bıbırre)* 1. yasaklamak, yolu kesmek, yolda soygunluk yapmak. 2. yol katetmek, hızlı yürümek. * **hespa mın xweş rê dıbıre** *bw.* atım iyi yol katediyor.
rêbırdın *N.* *bn.* **berêweber.**
rêbıwar *N.* yolcu, seyyah, gelip geçen. *bn.* **rêwi.**
rêç *N.* iz. /**_ık** *N.* küçük iz, ince patika. * **rêça tavûgê** *bw.* kızak izi. /**_ gerandın** *L.* iz takip etmek, iz sürmek. /**_ gerin** *L.* iz aramak. /**_ hıştın** *L.* iz bırakmak. * **rêç wında kırın** *bw.* iz kaybetmek. * **ez dıbêm hırç, tu dıbê rêç** *bw.* ben ayıyı gösteriyorum sen hala iz diyorsun. *bn.* **şop.**
rêçevan *N.* izci.
rêçûn [1] *N.* yürüme, yol katetme.
rêçû/n [2] *Lng.* *(rê dıçe, rêbıçe)* yürümek, yol katetmek. *bn.* **meşin.**
rêda *N.* temel, menşe, ilke, oricin.
rêda/n *Lg.* *(rê dıde, rê bıde)* yol vermek, izin vermek, imkan veya fırsat tanımak.
rêder *N.* çıkılacak yer, çıkış.
rêdin *N.* *ant.* *bn.* **ri.**
rêgeh *(rêgah)* *N.* 1. yol. 2. yöntem, ekol, sistem.
rêhesın *N.* demiryolu.
rêjav *N.* suyun döküldüğü yer, nehrin denize döküldüğü yer.
rêjgeh *N.* *bn.* **rêjav, rejgeh.**
rêjıng *N.* suyun döküldüğü oluk vs. gibi yer. *bn.* **çırtık, çır.**
rêjink *N.* *bn.* **reşaşe.**
rêjne *N.* sağnak. /**_baran** *Nh.* sağnak halinde yağmur.
rêjt/ın *Lg.* *(dırêje, bırêje)* *bn.* **rêtın.**
rêk *rgd.* *rgp.* iyi durum, düzenli, intizamlı. * **rêk û pêk** *bwl.* düzen, nizam-intizam.
rêkır/ın *Lg.* *(rê dıke, rê ke)* gönderm κ, yolcu etmek, yollamak, postalamak. *bn.* **şandın, nardın.**
rêkırox *N.* özel görevli, kurye.
rêkroyi *rgd.* kanuni, yoluna uygun.
rêkûpêk *rgd.* muntazam, düzgün, düzenli, koordineli. /**_ bûn** *L.* düzenli/düzgün olmak. /**_ kırın** *L.* düzenli/düzgün yapmak, yoluna koymak, düzeltmek.
rêkxıst/ın *Lg.* *(rêk dıxe, rêk xe)* düzenlemek, tanzim etmek, yoluna koymak.
rêkxıraw *N.* örgüt, teşkilat.
rêkxısti *rgd.* muntazam.
rêl *N.* orman. *bn.* **darıstan.**
rêncber *N.* toprak işçisi, çiftçi. /**_i** *N.* çiftçilik. *bn.* **rencber.**
rênvis *N.* imla, imla kuralları, imla klavuzu. * **heleyên rênvisi** *bw.* imla hataları. *bn.* **verês.**
rês [1] *N.* *bn.* **ris.**
rês [2] L.'rêstin' fiilinin köküdür.
rêsi *N.* burma, balya, burularak kurutulan kışlik ot. *bn.* **risi.**
rêsi/n *Lg.* *(dırêse, bırêse)* eğirmek *(yün, pamuk vs.).* *bn.* **rêstın.**
rêst/ın *Lg.* *(dırêse, bırêse)* eğirmek *(yün, iplik vs.).* *bn.* **rêsin.**
rêsti *rgd.* eğilmiş yün iplik vs.
rêş [1] *N.* silme, kazıma. /**_ bûn** *L.* silinmek, kazınmak, çizilmek. /**_ker** *N.* rende, sebze veya meyve rendesi. /**_ kırın** *L.* silmek, kazımak, çizmek. * **post rêş kırın** *bw.* postu bıçak vs. ile tüylerini kazımak * **texte rêş kırın** *bw.* tahtayı rende vs. ile yontmak. * **lı ser xani berf rêş kırın** *bw.* damda karları süpürmek.
rêş [2] *N.* *Bj.* vücutta dokununca acıyan çok hassas olmuş kısım.
rêşi *N.* saçak, püskül. /**_ kırın** *L.* püskül takmak, püsküllemek.
rêşte *N.* nesil. *bn.* **nıfş.**
rêtık *N.* bir cins börek.
rêt/ın [1] *Lg.* *(dırêje, bırêje)* dökmek, boşaltmak. *bn.* **rıjandın, rukırın.**
rêt/ın [2] *Lng.* *(dırête, bırête)* sıçmak. *bn.* **ritın.**
rêv *N.* *ant.* ayip kılları, avret kılları. *bn.* **rûv.**
rêveber *N/hx.* müdür, direktör, idareci. /**_i** *N.* müdürlük. *bn.* **kargêr.**
rêvebır/ın *Lg.* *(rêve dıbe, rêve be)* idare etmek, yürütmek, sevk ve idare etmek.
rêveçûn *N.* L.'rê' kelimesi içindeki nota bak.
rêvın *rgd.* kirli, pis, temiz olmıyan. /**_ bûn**

L. kirlenmek. /**– kırın** *L.* kirletmek. * **bı solên qırêj axa me rêvın dıkın** *bw.* pis ayakkabılarıyla topraklarımızı kirlettiler.
rêwas *N.* okçun otu, ravent. *bot.* **Rheum officinale.**
rêwıngi *N.* 1. yolcu. 2. yolculuk.
rêwi *N.* yolcu, seyyah. /**–ti** *N.* yolculuk. *bn.* **rêwıngi.**
rêx *N.* hayvan pisliği, mayıs. *bn.* **rıx.**
rêxıst/ın [1] *Lg. (rêdıxe, rêxe)* 1. sermek, yere sermek, döşemek. * **mal rêxıstın** *bw.* ev döşemek. 2. yolcu etmek, yoluna koymak. * **name rêxıstın** *bw.* mektup yollamak. *bn.* **raxıstın.**
rêxıst/ın [2] *N.* organizasyon, örgüt. * **çend rêxıstınên Kurdi** *bw.* Kürtlerin bir kaç örgütü. * **rêxıstınên çep** *bw.* sol örgütler.
rêya kavran *Nh.* samanyolu. *bn.* **kadız.**
rêz [1] *N.* sıra, dizi. * **bê rêz** *rgd.* düzensiz. * **bı rêz** *rgd.* düzenli, sırayla. /**– bûn** *L.* sıraya dizilmek, sıra veya dizi haline gelmek. /**– kırın** *L.* sıra veya dizi haline getirmek.
rêz [2] *N. rgd.* sayın, değerli. * **hevalên bı rêz** *bw.* sayın *(değerli)* arkadaşlar. /**–dar** *rgd.* esen, saygın. /**–dari** *N.* kadir, kıymet. *bn.* **berêz.**
rêz [3] *N.* satır. * **çend rêzên jı vê helbestê** *bw.* bu şiirden bir kaç satır.
rêza *N. m.* mana. *bn.* **mane.**
rêzan [1] 1. *rgd.* yol gösteren, mürşit, müşavir, yolu bilen. 2. *N. Grm.* araştırma, alıştırma. *bn.* **hinker.**
-rêzan [2] *x.* yer ve zaman bildiren sonektir. **gelarêzan, gulerêzan** gibi.
rêzani *N.* siyaset, politika. *bn.* **pêşari.**
rêze *N.* 1. dizi. 2. *N.* seri *(film, kitap vs).* /**–fılm** *Nh.* dizi film. /**–nıvisar** *Nh.* seri yazı, dizi yazı.
rêzenan *N.* eylül ayı.
rêzgel *N.* askeri kol.
rêzık *N.* kural, gelenek, metot, usul. /**–şkên** *rgd.* kural dışı, anormal, kuralı veya kaideyi bozan.
rêzıman *N. bn.* **rêzman.**
rêzkari *Nx.* disiplin, sıkı düzen.
rêzman *N. Grm.* dilbilgisi, gramer. /**–i** *N.* gramatik, gramatikal.
rêzname *N.* tüzük, yönetmenlik.
rêzom *N.* bağ tarlası, bağlık yer.
r ı *N. ant. bn.* **ri.**
rıayet *N. A.* riayet, şayia.
rıb *rgd. A.* çeyrek. *bn.* **çaryek.**
rıba *N. A.* 1. faiz. 2. aşağı yukarı 25 kg.lık ağırlık ölçüsü.
rıbab *N.* üç telli bir çalgı. *bn.* **rebab, tar2.**
rıbase *N.* araziyi ekin için sulayıp hazırlama. /**– kırın** *L.* ekine hazırlamak.
rıbat *N.* 1. eğitilmiş cesur av kekliği. 2. sürü hayvanlarının açık hava ağılı. *bn.* **hewşe.**
rıbe *N. bn.* **rıba**
rıbês *N.* ışkın otu, okçun otu, ravent. *bn.* **rêwas.**
rıbısi *N. bn.* **rıfse.**
rıca *N. A.* rica. /**– bûn** *L.* rica olunmak. /**– kırın** *L.* rica etmek. *bn.* **tıka.**
rıcıf *N.* kısa süren titreme.
rıcıfand/ın *Lg. (dırıcıfine, bırıcıfine)* titretmek.
rıcıfi/n Lnk. *(dırıcıfe, bırıcıfe)* titremek. * **serma re dırıcıfin** *bw.* soğuktan titremek. * **tırsa re dırıcıfin** *bw.* korkudan titremek.
rıcrıcand/ın *Lg. (dırıcrıcine, bırıcrıcine)* morartmak.
rıcrıci/n *Lng. (dırıcrıce, bırıcrıce)* morarmak, vücudu dayak, darbe vs. den morarması.
rıcû *N.* dilencilik. /**–kar** *rgd.* dilenci. /**– kırın** *L.* dilenmek. *bn.* **pars.**
rıç *N. bn.* **reh, rıh.**
rıçal *N.* 1. reçel. 2. *ant.* kök. *bn.* **riçal.**
rıdê *N.* dokumada atkı. * **rıdê avêtın** *bw.* atkı atmak.
rıdên *N. S. ant. bn.* **ri.**
rıfand/ın *Lg. (dırıfine, bırıfine)* kapmak, kabaca yakalamak, el atmak, gasp etmek.
rıfsand/ın *Lg. (dırıfsine, bırıfsine)* sulak araziyi nadasa bırakmak.
rıfse *N. rgd.* rutubetli arazi. *bn.* **rıbısi, avi, tewlis.**
rıh [1] *N. ant.* 1. sakal. *bn.* **ri.**
rıh [2] *N. ant.* kök, nesil, ırk. *bn.* **reh, riçal, nıjad.**
rıha zer *Nh.* hint safranı. *bn.* **zerçûbe.**
rıha *N. bn.* **ruha.**
rıhan *N.* feslegen. *bot.* **Ocimum basilicum.** * **r ıhana kêwile** *N. S.* civanperçemiotu. *bot.* **Achilia millefolium .** * **rıhana mara** *Nh.* akpelinotu. *bot.* **Artemisia maritima.**
rıhet *rgd. bn.* **rehet, asan.**
rıjand/ın *Lg. (dırıjine, bırıjine)* dökmek, yaymak. * **av rıjandın** *bw.* su dökmek. * **çewala genım rıjandın** *bw.* buğday çuvalını dökmek. *bn.* **tal kırın**

rıjav *N.* mansap, nehrin denize döküldüğü yer. *bn.* **rêjav.**

rıjd *rgd.* cimri, hasis. /**...î** *N.* cimrilik. *bn.* **temayî.**

rıjıya/n *Lng.* *(dırıje, bırıje)* dökülmek. *bn.* **rıjin.**

rıji [1] *N.* kömür. /**...ber/kevır** *Nh.* taş kömürü. *bn.* **reji.**

rıji [2] *rgd.* yavan. *bn.* **tısi, ruji.**

rıji/n *Lng.* *(dırıje, bırıje)* dökülmek, akmak, yayılmak. * **rıjin erdê** *bw.* yere dökülmek. *bn.* **rêtınl.**

rık *N.* inat, kin, sinir. /**...dar** *rgd.* inatçı, kindar, sinirli. * **rıka mın rıka mırişkê ye** *bw.* inadım tavuk inadı. /**...î** *N.* inadçılık. /**... kırın** *L.* inat etmek, kin tutmak. /**...o** *rgd.* inadçı, kindar. /**...sar** *rgd.* inadçı, kindar.

rıkand/ın *Lg.* *(dırıkine, bırıkine)* inad etmesine sebep olmak, öfkelendirmek.

rıkat *N.A.* rekat. * **sê rıkat nımêj** *bw.* üç rekat namaz.

rıke *(rıkew)* *N.* kafes. *bn.* **qefes.**

rıkêb *N.* özengi.

rıkêşe [1] *N.* kaburgalı bir cins *muz. bot.* **Musa paradisiaca.**

rıkêşe [2] *N.* *bn.* **zmanê berx.**

rıkêv *N.* *bn.* **rıkêb.**

rıki/n 1. Lnk. *(dırıke, bırıke)* inat etmek, aksilik etmek. 2. *rgd.* inatçı, aksi.

rıkn *N.* temel. *bn.* **bım.**

rım *N.* mızrak. /**...baz** *Nx.* mızrakçı, iyi mızrak.kullanan. /**...bazi** *Nx.* mızrakçılık.

rımand/ın *Lg.* *(dırımine, bırımine)* yıkmak, bozmak.

rımbeşık *N.* kulplu bir cins güvec kabı.

rımbêz *N.* *bn.* **rıbês.**

rımi/n Lnk. *(dırıme, bırıme)* 1. gümbürdemek. 2. yıkılmak, bozulmak.

rımozın *N.* kötülük yapan bir cin ismi.

rınand/ın *Lg.* *(dırınine, bırınine)* tırmalamak, kaşımak. *bn.* **rinin.**

rınd *rgd.* iyi, güzel. /**... bûn** *L.* iyi olmak, güzel olmak. /**...ê** *rgd.* güzel, cici *(kadın).* /**...ık** *rgd.* iyi, güzel, cici, hoş. /**...î** *N.* iyilik, güzellik. /**... kırın** *L.* iyi etmek, güzelleştirmek. /**...tır** *rgd.* daha iyi, daha güzel. /**...tırin** *rgd.* en/pek iyi, en/pek güzel.

rınek *N.* fırça.

rıngand/ın *Lg.* *(dırıngine, bırıngine)* şıngırdatmak, metaldan çıkan ses.

rınge-rıng *B.* bakır veya madeni eşyaların çıkardığı ses.

rıngi/n *Lng.* *(dırınge, bırınge)* şıngırdamak, maden veya metal eşyalara vururken çıkardıkları ses.

rıni/n [1] *Lg.* *(dırıne, bırıne)* tırmalamak, kaşımak, keskin bir şeyle kazıyarak yüzeyini bozmak, tahriş etmek. *bn.* **rêşkırın.**

rıni/n [2] *Lng.* yaprak dökülmesi fiili. **rışaneve.**

rıpın *N.* 1. deste. *bn.* **qeft.** 2. kök, bitki kökü. * **rıpın dan** *bw.* kök salmak. *bn.* **riçal, rıh.**

rıp û reş *rgd.* kapkara, simsiyah.

rıp û rût *rgd.* çırılçıplak, meteliksiz.

rıq *N.* antipati, garez, kin. *bn.* **rık.**

rısıl *N.* gömme dolap.

rıst [1] *N.* Hakari bölgesinde halat için denir. *bn.* **werıs**

rıst [2] *N.* 1. düzen, nizam. /**...name** *Nx.* tüzük. *bn.* **rêzname** . * **rıstı sal** *bw.* yaş, ömür. 2. kolye.

rıstand/ın *Lg.* *(dırıstine, bırıstine)* dizmek, dizelemek, dizgi yapmak.

rıste *N.* *Grm.* 1. cümle. 2. satır. 3. manzume, beyit. /**...sazi** *Nx.* cümlebilim. *bn.* **hevok.**

rıstık *N.* 1. küçük dizi, kolye. *bn.* **rıst2.** 2. çamaşır mandalı askısı.

rıstım *N.* 1. granit. 2. sert taş, iri ve sert taş

rıstın [1] *Lng.* Lnk. *(dırıze, bırıze)* bitkilerin topraktan çıkması, bitmesi, yeşermesi. * **gıya rıstın** *bw.* ot yeşermesi, ot bitmesi.

rıst/ın [2] *Lg.* *(dırêse, bırêse)* yün, iplik vs. eğirmek. *bn.* **rêstin.**

rıswa *rgd.* perişan, rezil, rüsva. /**... bûn** *L.* [illegible]olmak, rüsva olmak. /**... kırın** *L.* rezil etmek, rüsva etmek. * **rezil û rıswa bûn** *bw.* rezil ve perişan olmak.

rışanewe *N. S. Lng.* 1. çiçek yapraklarının dökülmesi fiili. *bn.* **rının.** 2. kusmak, istiğfar etmek. *bn.* **vereşandın, rewıtandın.**

rışê/n *Lng.* *(dırêşe, bırêşe)* ince ince yağmak, çiselemek.

rışk *N.* bit yumurtası. /**...in** *rgd.* saçında bit ve bit yumurtası olan. *bn.* **mêtûlke, sıpıh, nûtık.**

rışme *N.* binek hayvanları yuları.

rışt *rgd.* ciddi.

rışte *N.* erişte, şehriye.

rıtam *N.* balçık. *bn.* **lewe.**

rıteb *N.* hurma. *bn.* **xurme.**

rıtıl [1] *N.* 8. kg.lık ağırlık ölçü birimi, batman.

rıtıl [2] *N.* *ant.* taşak torbası. *bn.* **gun, hewic.**

rıtımand/ın *Lg. (dırıtımine, bırıtımine) bn.* **retımandın.**
rıtımi/n *Lng. (dırıtıme, bırıtıme) bn.* **retımin.**
rıvd *N. bn.* **revde.**
rıvin *N.m.* alev, sıcaklık. /**– dan** *L.* alevlenmek. *bn.* **xurri, tin, pêt.**
rıwange *N.* görüş, görüş noktası, bakış açısı.
rıwayet *N.A.* rivayet.
rıwin *rgd.* katı olmıyan, cıvık. *bn.* **rwin.**
rıx *N.* mayıs, hayvan gübresi, hayvan dışkısı *(ekseri büyük baş hayvan).* /**– kırın** *L.* hayvanlar için sıçmak, dışkı yapmak.
rıxam *N.* yumuşak ve kolay yontulur bir cins taş. *bn.* **pıxtok.**
rıxand/ın *Lg. (dırıxine, bırıxine) bn.* **ruxandın.**
rıxi/n *Lng. (dırıxe, bırıxe)* tahrif veya tahrip olmak. *bn.* **ruxin** .
rıxok *N.* yabani alıç cinsi bir ağaç. *bot.* **Rhamnus frengula.**
rıya *N.* hipokrasi, riya. /**–kar** *rgd.* riyakar. /**–kari** *N.* riyakarlık.
rıyal *N.* iran parası. *bn.* **tûman.**
rıyi/n [1] *Lng. (dırêyi, bırêyi)*- havlamak. * **rıyina kûçıkan** *bw.* köpeklerin havlaması.
rıyi/n [2] *Lng. (dıreyi, bıreyi)* sıçmak. *bn.* **reyin2, ritın.**
rız *N.* pirinç. *bn.* **bırınc.**
rıza *N. A.* 1. rıza, razı olma. *bn.* **razi.** 2. Kürtlerde erkek ismi.
Rızahıye *N.* Kürdistanda eski Urmiye şehri.
rızand/ın *Lg. (dırızine, bırızine)* çözmek, çürütmek.
rızbe *N.* kayış tokası. *bn.* **avzûng** .
rızde *N. cox.* 1. dağların ufukla birleşen en yüksek çizgisi. 2. haşin kayalık. *bn.* **gêr, gır.**
rızgar [1] *rgd.* kurtulmuş, serbest, bağımsız. /**– bûn** *L.* kurtulmak, bağımsız olmak. /**–bûyi** *rgd.* kurtulmuş, kurtarılmış. * **herêma rızgarbûyi** *bw.* kurtarılmış bölge. /**–i** *N.* kurtuluş, bağımsızlık. /**– kırın** *L.* kurtarmak, bağımsızlaştırmak.
rızgar [2] *N.* basamak, silsile.
rızınde *N.* menteşe.
rızi 1. *rgd.* çürük, çürümüş. 2. yerden bitmiş bitki vs..
rızi/n [1] Lnk. *(dırıze, bırıze)* çürümek, ezilmek. *bn.* **geni bûn, rızandın, alozi.**
rızi/n [2] Lnk. *(dırıze, bırıze)* bitkilerin yerden bitmesi, yeşermesi. *bn.* **rıstın1.**
rızq *N.A.* rısk, geçim. /**– dan** *bw.* rısk vermek.
rızyane *N.* maydanozgillerden rezene. *bn.* **razyane.**
ri *N. ant.* sakal. /**– berdan** *L.* sakal bırakmak. /**– dan dest** *bwl.* sakalı ele vermek. * **ri drêj kırın** *bw.* sakal uzatmak. /**– hatın** *L.* sakalı bitmek, sakalı gelmek. * **ri jı bejnê bılındtır** *bw.* sakalı boyundan uzun olmak, mecazi olarak yaptığı cüssesinden büyük olmak. /**– kur kırın** *L.* sakal traş etmek, sakal kesmek. /**– mıstdan** *L.* sakalını sıvazlamak, sakalı okşamak. /**–ko** *rgd.* sakallı, uzun sakallı kimse. /**–spi** *N.rgd.* aksakallı, ehlivukuf, ihtiyar meclesi üyesi. * **riyê mın bı aşê spi neketiye** *bw.* sakalımın ak değirmenle işi yok. *bn.* **rıh, rıdên, riş.**
rical *N.A.* adam, insan.
riçal *N.* 1. *ant.* kök, bitkilerin yer altındaki kökleri. 2. *N.* ince ince kıyılmış tütün vs. /**– avêtın** *bw.* kök salmak. *bn.* **rıh, reh.**
rik *N.* 1. mürekkep kurutma tozu. 2. kum, ince kum. /**–elan** *N.rgd.* kumluk, kumsal. *bn.* **xiz.**
riko *N.rgd.* uzun sakallı. *bn.* **belm, ri.**
rin *rgd.* cıvık. *bn.* **rıwin, rwin.**
ring *N. ing.* boks yapılan pist.
rip *N.* hile, oyun. *bn.* **dek.**
riqne *N.* guano, kurutulmuş deniz kuşları gübresi.
ris *N.* kıldan veya yünden iplik. *bn.* **rês.**
risale *N.A.* broşür. *bn.* **namılke** .
risi *N.* bükülmüş veya burulmuş kuru ot, burma. *bn.* **rêsi.**
rispi *N.*rgd.'ri' kelimesi içindeki nota bak.
riş [1] *N.* 1. *ant.* sinir, nedbe, yara izi. 2. *Bj.* şark çıbanı. 3. koyunlarda bir cins tırnak hastalığı.
riş [2] *N. ant.* sakal. *bn.* **ri, rıdên.**
rişal *N. bn.* **riçal.**
rişebızın *Nh.* tekesakalı. *bot.* **tragopogon.**
rişi *N.* halı, kilim, elbise vs. gibi şeylerin kenarlarında bırakılan püsküler. *bn.* **reşalûk, rêşi.**
rişole *N.* sığırcık. *zoo.* **Sturnus vulgaris.** *bn.* **çûkreş.**
rit/ın *Lng. (dırri, bırri)* sıçmak, defi hacet. *bn.* **reyin2, gûkırın.**
ritm *N. Gr. muz.* ses veya söz uygunluğu, ritim.

ritol *N.* paçavra. *bn.* **paç, paçık.**
rivi [1] *N.* tilki. *bn.* **rovi.**
rivi [2] *N. ant.* barsak, bağırsak. /**– yê barık** *Nh.* ince barsak. /**– yê stûr** *Nh.* kalın barsak. *bn.* **rixole.** /**– yê dıwazdegırê** *Nh. ant.* on iki parmak barsakları. /**– yê kore** *Nh.* kör barsak. *bn.* **rodi, bımbar.**
riwele *rgd.* çok ince, zarımsı.
rix *N. bn.* **rıx.**
rixole *N. ant.* kalın barsak.
rıyi/n *Lng.* (*dırıyi, bırıyi*) 1. havlamak. 2. sıçmak.
riz *N.* sıra, dizi/**–geh** *Nx.* dağ silsilesi. *bn.* **rêz.**
ro [1] *x.* önektir. **ronıştın, rokırın** gibi. *bn.* **ru.**
ro [2] *N.* güneş. /**–ava** *Nh.* günbatımı, batı. /**–hılat** *Nh.* gün doğuşu, doğu. *bn.* **roj, rojava, rojhılat.**
robar *N.* nehir, ırmak. *bn.* **çem.**
robot *N. İng.* insan gibi iş gören otomatik makinalar, robot.
rodi *N. S. ant.* barsak. *bn.* **rivi.**
rohılat (*rohelat*) *N.* 1. doğu. 2. doğu tarafı, gün doğumu. /**–a navin** *Nh.* ortadoğu. /**–a naverast** *Nh.* orta doğu. /**–a nêzik** *Nh.* yakındoğu *bn.* **rojhılat.**
roj *N.* 1. gün, gündüz. 2. güneş. *bn.* **ro.** /**–ane** *rgd.* 1. günlük, gündelik, 2. güncel, aktüel. 3. günce, günlük hayat defteri. *bn.* **rûdemi.** * **roja zeri** *bw.* mukaddes anlamına gelen sarı güneş veya güzel güneş. /**–bend** *Nh.* güneş sistemi. /**–en** *N.* çatı penceresi. /**–gêran** *N. ast.* gezegen, seyare. /**–giran** *Nh.* güneş tutulması. * **dotıra rojê** *bw.* ertesi gün. * **her roj** *bw.* her gün. * **roja dın** *bw.* başka gün. * **roj be roj** *bw.* gün be gün, günü gününe, günden güne. /**– buhurîn** *L.* gün geçmek, gün akşam olmak. * **roj çû avan** *bw.* güneş battı. * **roj derbaz kırın** *bw.* gün geçirmek. /**– derketın** *L.* güneş doğması. * **roj dı cıheki teng de lı me bû êvar e** *bw.* hayat tam kara günde bize tecelli etti. Bizi tam dar günde yakaladı. /**– ditın** *L.* gün görmek, tecrübe kazanmak. * **rojekê lı rojan** *bw.* günün birinde, günlerden bir gün. * **roj ev roj e** *bw.* gün bu gündür. * **roj lı rojê** *bw.* günü gününe. /**– neditın** *L.* gün görmemek. * **roj roja iro ye** *bw.* gün bugündür. * **roj roja me ye** *bw.* gün bizim günümüzdür. /**– vegerin** *L.* gün dönümü. * **şev û roj** *bw.* gece ve gündüz.
rojava *Nh.* günbatımı, batı. * **elmanyayi rojava** *Nh.* batı almanya. *bn.* **ro.**
rojbaş! *B.* günaydın!, iyi günler.
rojdûrk *Nh. ast.* gün öte, dünya yörüngesinin güneşe en uzak olduğu noktaki bu temmuzun başlarına rastlar.
rojev *N.* gündem. * **dı bernama rojevê de nine** *bw.* gündem proğramında yok.
rojgin *rgd.* eyyamcı, gününü gün eden kimse.
rojhılat (*rojhelat*) *N. rgp.* doğu, doğu tarafı, gün doğumu. * **rojhılati dûr** *Nh.* uzakdoğu. * **rojhılati nêzik** *Nh.* yakın doğu. * **rojhılati navin** *Nh.* ortadoğu. /**–nas** *Nh.* doğu ülkeleri bilgini, oriyentalist. /**–nasi** *Nh.* doğu ülkeleri bilimi. *bn.* **rohelat.**
rojhılat/ın *N. L.* güneş doğması.
rojık *N.* adase, mercek. *bn.* **adese, niskok.**
rojıng *N.* baca, ateş bacası. *bn.* **kulek, qulık, bıxêri.**
roji [1] *N.* oruç. /**– bûn** *L.* oruç olmak. /**– gırtın** *L.* oruç tutmak.
roji [2] *rgd. rgp.* 1. günlük, güne ait. 2. *N.* ücret, gündelik.
rojine *N. bn.* **roji2.**
Rojkan *N.* Rojkan, Bitliste bir ilçe ve burada bir aşiret.
rojname *Nx.* gazete, günlük gazete. /**–kari** *Nx.* gazetecilik. /**–van** *Nx.* gazeteci. /**–vani** *Nx.* gazetecilik. * **rojnama hefteyi** *Nh.* haftalık gazete. * **rojnama rojane** *Nh.* günlük gazete.
rojnêzk *N. ast.* gün beri, dünyanın güneşe en yakın olduğu nokta ki bu 31 aralığa rastlar.
Rojperest *Nx.* güneşe tapan, Zerdüşti. /**–i** *N.* ateşe tapıcılık.
roket *N. İng.* itici bir güçle fırlıyan ve bugün uzaya kadar gönderilen bir araç. *bn.* **raket2.**
rokırın *Lg.* (*ro dıke, ro ke*) *bn.* **rukırın.**
rol [1] *N. bn.* **pêçek.**
rol [2] *N. Fr.* görev, ekseri sinema veya tiyatrolarda olayı canlandırma görevi. /**– gırtın** *L.* rol almak.
role *N. S.* çocuk, nesil. *bn.* **zaro, nevi, nıfş, wert.**
Rom *N. rgd.* halk dilinde Türk. /**–i** *rgp.* 1. türke ait. 2. *N.* 13 gün geride olan ay takvimi. * **eskerê romê** *bw.* türk askeri.
roman *N. m. Fr.* uzun hikaye kitabı, roman. /**– nıvisin** *bw.* roman yazmak.
romantik *rgd. Fr.* duygunun ve düşünce-

nin üstün olduğu şey.
romantizm *N. Fr.* 18.ci asırda yeşeren bir sanaat çığırı.
romatizma *N. Gr. Bj.* kas ve eklemlerde soğuktan oluşan bir hastalık.
romork *N. Fr.* motorlu bir taşıtın çektiği diğer bir motorsuz taşıt.
ron [1] *rgd.* 1. sıvılar için cıvık, sulu, açık olan sıvılar. *bn.* **rwin, rıwin.** 2. berrak, açık, bariz. *bn.* **aşıkar, rewşen.**
ron [2] *N. bn.* **rûn.**
ronahi [1] *N. m. rgd.* ışık, aydınlık. * **ronahi lı pey tari ye** *bw.* karanlıktan sonra aydınlık gelir anlamında deyim.
Ronahi [2] *N.* C. Bedirxan tarafından 1 Nisan 1942 den Mart 1945 e kadar şamda neşredilen Kürtçe-Fransızca aylık bir dergidir ki tamamı 28 sayı olarak çıktı.
ronak *rgd.* parlak, aydınlık, berrak. /**... bûn** *L.* açıklığa kavuşmak, aydınlığa kavuşmak. /**... kırın** *L.* açıklamak, aydınlığa çıkarmak, ifşa etmek.
ronakbir *N.* aydın, ilerici, tahsilli, intelektüel. *bn.* **rewşenbir.**
ronayi *N. rgd. bn.* **ronahi.**
rondık *N.* gözyaşı. *bn.* **hıstêr.**
roni *rgd.* aydınlık, ışıklı, berrak. /**... bûn** *L.* aydınlanmak. /**... kırın** *L.* aydınlatmak. *bn.* **roni, ronahi.**
rontgen *N. Ger. fiz.* röntgen. * **xwe dan rontgenê** *bw.* röntgenle filmini çektirmek.
ronkahi *rgp.* açıkça, aydınlıkta. *bn.* **ronak.**
ronyas *N.* boyaotu, ve bu ottan elde edilen kırmızı renkli boya. *bot.* **Rubia tinctorum.**
roportaj *N. Fr. bn.* **hevpeyivin, reportaj.**
roşin *N. S. bn.* **roni.**
rot *N.* uzun sırık. *bn.* **rewıd, rewt.**
rotatif *N. Fr.* dönerek çalışan basım matbaa makinası.
rotık *N.* ince sırık.
rov *N. ant. bn.* **rêv, rûv.**
rovi *N.* tilki. * **sofi rovi** *bw.* kurnaz tilki.
royi/n *Lng. S. bn.* **royiştın.**
royişt/ın *Lng.* Lnk. *S. (dıroyije, bıroyije)* gitmek, yürümek. *bn.* **meşin, rêveçûn, rêçûn.**
rozet *N. Fr.* rozet.
rozname *N. bn.* **salname.**
rubai *N. A.* 4 satırlık divan şiiri yazısı.
ruber *N. Grm. bn.* **nêrbaran.**
rubyan *N. A.* küçük karides. *bot.* **palaemon serratus.**
rucuf *N. bn.* **rıcıf.**
rudan *N.* imtiyaz. /**...gêr** *rgd.* imtiyazlı.
ruh *N. A.* ruh. /**... gırtın** *L.* ruh almak. /**...i** *rgd.* ruhla ilgili, ruhi. /**...nas** *N.* ruhbilimci, psikolog. /**...nasi** *N.* ruhbilim. * **ruh ûl qudûs** *bw.* mukaddes ruh.
ruha [1] *rgd. bn.* **rızgar.**
Ruha [2] *N.* Urfa ilinin eski ismi.
ruhban *N.* ruhbani. /**...i** *N.* ruhbanilik.
ruhnkayi *rgp. bn.* **ronkahi.**
ruhni *rgd. bn.* **roni, ronak, ronahi.**
ruhsat *N. A.* izin, ruhsat. *bn.* **yarmeti, destûr.**
ruhstên *N. bn.* **gıyankêş.**
ruji *N. bn.* 1. **rıji.** 2. **tısi.**
rukır/ın [1] *Lg. (rudıke, ru ke) (ekseri sıvı olmıyan şeyler için)* dökmek, dökerek yığmak, boşaltmak anlamı verir. * **çewali ru ke** *bw.* çuvalı boşalt. * **barê zebeşa lı ser sergina zebeşa rukırın** *bw.* karpuz yükünü karpuz yığınının üzerine dökmek. *bn.* **tal kırın, rıjandın.**
rukır/ın [2] *Lg. (rudıke, ru ke)* sofrada yemek dağıtmak.
rukû *N.* rükü, namazda eğilmek.
ruman *N. rgd. m.* yıkıntı, harabe.
runas *N. bn.* **ronyas.**
runtgen *N.* röntgen. *bn.* **rontgen.**
ruşwet *N. A.* rüşvet. *bn.* **bertil.**
rutubet *N. bn.* **rewa, tewlis.**
ruwêl *rgd. S.* yabani *(bitki veya hayvan). bn.* **rawır, beyaban.**
ruxand/ın *Lg. (dıruxine, bıruxine)* yıkmak, yerle bir etmek, batırmak, harabeye çevirmek. * **şoreşa Barzani 1975.an de hate ruxandın** *bw.* Barzani hareketi 1975 te yıkıldı. *bn.* **rûxandın, xırabe kırın, helşandın.**
ruxi/n *Lng. (dıruxe, bıruxe)* yıkılmak, harabeye dönmek. *bn.* **xırabe bün.**
ruyn *rgd. bn.* **rıwin, rwin.**
rû *N.* 1. *ant.* yüz, çehre, sima. 2. *N.* cephe. 3. düzey, dış satıh. 4. fiil öneki olarak cesaret veya şımarıklık verir. 5. yüz *(yatak, yorgan vs. yüzü).* 6. astar. 7. ar veya ayıp durumlarda kullanılır. * **anin rû hev** *bw.* yüzleştirmek, yüzyüze getirmek. * **bê rû** *rgd.* yüzsüz. * **bırû** *rgd.* yüzlü, yüz çekilmiş. * **hatın rû** *bw.* yüzünü öpmek, sevgiyle öpüşmek. * **hatın rû hev** *bwl.* yüzyüze gelmek, yüzleştirilmek. * **lı rû kenin** *bw.* yüzüne gülmek. * **lı ser rû** *bw.*

yüzüstü. /– **badan** *L.* yüz çevirmek, darılmak. /–**balgıh** *Nh.* yastık yüzü. * **rû bı rû** *bw.* yüzyüze. * **dan rû** *bwL* yüzüne vermek, yaptığını yüzüne vurmak. /– **dan** *L.* yüz vermek. /– **gırtın** *L.* yüz almak, şımarmak. /–**kenîn** *L.* yüzü gülmek. /– **kırın** *bw.* yorgan, elbise, yatak vs. için yüz çekmek, yüzlemek. /–**mal** *N.* ev döşemesi. /–**mase** *Nh.* masa örtüsü. /– **man** *L.* yüzü *(hatırı)* kalmak. * **rûyê wî lı ba kesî nema** *bw.* onun hiç kimsenin yanında yüzü kalmamış. /–**nerm** *rgd.* yumuşak yüzlü. /–**nıvîn** *Nh.* yatak örtüsü. /–**pışt** *Nh.* 1. yüzey. 2. astar. /–**pûş** *Nh.* maskeli, tebdil. /–**pûşî** *rgd.* iğreti kılıklı. /–**reş** *Nh. rgd.* yüzü kara, yalancı. /–**reşî** *N.* 1. yüz karası. 2. yüz kızartıcı iş. /–**sar** *rgd.* soğuk yüzlü. /–**sarî** *N.* yüz soğukluğu. /–**spî** *rgd.* akyüzlü. /–**spîtî** *N.* yüzakı. /–**tırş** *rgd.* asık suratlı, ekşi suratlı. /–**tırşî** *Nh.* asık surat, ekşi suratlı. * **rû tırş kırın** *bw.* suratını ekşitmek, suratını asmak. * **rûyê wî şeytan bıbînî!** *bw.* yüzünü şeytan görsün! * **rûyê xwe lı ber me tırş kırın** *bw.* bize yüz çevirdiler veya bize yuz vermediler anlamında deyim veya bize karsı yüzlerini ekşittiler. * **rûyî hesgir** *N.* duyar kat, film şeritleri ve benzeri malzemede duyarlığa karşı hassas brömürlü tabaka. *bn.* **dîme, dımen.**

rûbal *N. rgp.* yüzünden. * **rûbalî wî de** *bw.* onun yüzünden. * **dı rûbalî wî de ew bela hate serê mın** *bw.* onun yüzünden o bela başıma geldi.

rûbar 1. *rgd.* karşıt, muhalif, tenakuz. /–**î** *rgd.* yüzyüze. *bn.* **dıj, mıxrık.** 2. *N.* nehir. *bn.* **çem, robar.**

rûbırt/ın *Lg.* *(rûdıbıre, rûbıbıre)* rendelemek, düzeltmek.

rûçıkand/ın *Lg.* *(dırûçıkîne, bırûçıkîne)* yolmak. * **serê xwe rûçıkandın** *bw.* başını yolmak. * **gıya rûçıkandın** *bw.* ot yolmak. Burdaki yolmak türkçedekine benzemez, bir nevi sıyırarak hızla çekip koparmak anlamı vardır. * **kıtêba xwe rûçıkandın** *bw.* kitap sayfalarını hızla çekip koparmak, büzüp atmak. *bn.* **pûrtıkandın.**

rûdan *Lg.* *(rû dıde, rû bıde)* yüz vermek, şımartmak.

rûdemî *rgd.* aktüel. *bn.* [illegible]

rûgırt/ın *Lg.* *(rû dıgire, rû b[illegible])* [illegible]mak, şımarmak.

rûj *N. Fr.* dudak boyası. *bn.* **soravık.**

rûken *rgd.* güler yüzlü, sempatik. *bn.* **devılken.**

rûkır/ın *Lg.* *(rû dıke, rû ke)* yüzlemek, yüz çekmek, yorgan, döşek vs. ye yüz çekmek, kaplamak.

rûl [1] *N.* zakkum ağacı. *bot.* **Nerium oleander.** *bn.* **zıqûm, sıncû.**

rûl [2] *N.* bazı şivelerde bir cins sarmaşık.

rûlet *N. Fr.* bir cins kumar aleti ve adı.

Rûm *N. rgd.* Yunan, Yunanlı, Grek.

rûmet *N.* şeref, onur, saygı, yüzakı. /– **bûn** *L.* onurlanmak, saygınlı olmak. /– **kırın** *L.* şeref vermek, saygınlı hale getirmek.

rûn *N.* yağ, tereyağı. * **bêrûn** *rgd.* yağsız. * **bırûn** *rgd.* yağlı. /– **bûn** *L.* yağlanmak. * **rûnê dewıvandî** *Nh.* eritilmiş ve tuzlanmış salamura yağ. * **rûnê gıya** *Nh.* margarin yağı. * **rûnê teze** *bw.* taze yağ. * **rûnê zeytê** *Nh.* zeytin yağı. * **rûnê xwê kırî** *bw.* tuzlanmış ve salamuralanmış yağ. /–**dank** *Nx.* yağdanlık. /– **guhartın** *L.* yağ değiştirmek *(araba vs.).* /– **kırın** *L.* yağlamak, yağ koymak. /–**xane** *Nx.* yağ fabrikası, yağ imalat yeri. *bn.* **rûnê dewıvandî.**

rûnıştdem *Nh.* oturum, celse, seans.

rûnıştek *N.* makam, kürsü.

rûnıştgeh *Nx.* mesken, ikametgah, oturulan veya ikamet edilen yer.

rûnışt/ın *Lng.* *(rûdıne, rûne)* oturmak, ikamet etmek, bir yere yerleşmek. * **lı gund rûnıştın** *bw.* köyde oturmak, köyde ikamet etmek. * **lı ser kursî rûnıştın** *bw.* sandalyede oturmak.

rûnıştker *Nx.* ikamet eden, oturan, mukim.

rûnıştvan *Nx.* 1. nüfus. 2. vatandaş. 3. mukim, ikamet eden. /–**î** *N.* vatandaşlık.

rûnîn *N. bn.* **rûnıştdem.**

rûpel *N.* sayfa. * **pırtûka mın 500 rûpel e** *bw.* kitabım 500 sayfadır. /–**raxêr** *Nh.* sayfa düzenleyici. /–**raxêrî** *bw.* sayfa düzenleyicilik. * **raxıstına rûpelan** *bw.* sayfa düzenleme. /– **raxıstın** *L.* sayfa düzenlemek.

rûpêk *N.* altı gitmiş eski çorap.

Rûs *N. rgd.* Rus, Slavların kuzey kolu. /–**î** *N.* Rusla ilgili, Rusça. * **ez Rûsî nızanım** *bw.* ben Rusça bilmem.

rûsar *rgd.* sempatik olmıyan, soğuk yüzlü. /–**î** *N.* soğuk yüzlülük.

rûse *N.* harmanda samandan ayrılmış tahıl yığını *bn.* **têx.**

rûşand/ın *Lg. (dırûşine, bırûşine) bn.* **rêşkırın.**
rûşen *rgd.* güler yüzlü, neşeli, güleç.
rût *rgd.* çıplak, bitkisiz arazi, çok yoksul. /**– bûn** *L.* çıplak hale gelmek, kelleşmek. /**–ê!** *B.* baldırı çıplak *(kadın için).* /**–î** *N.* çıplaklık. /**– kırın** *L.* çıplatmak, kelleştirmek, soymak, yolmak. /**–o!** *B.* çıplak veya yoksul biri için bir sıfat argosu ve çağrısı. * **dar rût kırın** *bw.* ağacı dallarını veya yapraklarını yolarak çıplatmak. * **serê xwe rût kırın** *bw.* şapkasız gezmek veya saçını sıfıra vermek hali. * **pezî zevıyê me rût kır** *bw.* davar tarlamızı silip süpürdü. * **dıjmın welatê me Kurda rût kırın** *bw.* düşman bizim Kürdistanımızı çırıl çıplağa çevirdiler. * **rût û repal** *bw.* çırılçıplak, baldırı çıplak, evsiz-barksız hiç bir şeyi olmıyan. * **rût û repal bûn** *bw.* soyup soğana dönmek. * **rût û repal kırın** *bw.* soyup soğana çevrilmek.
rûtand/ın *Lg. (dırûtine, bırûtine)* çıplatmak, yolmak.
rûv *N. ant.* 1. etek, etek kılları, etek haram yerlerindeki kıllar. 2. apış, apış arası. *bn.* **rov.**
rûxan [1] *N.* yıkılış.
rûxan [2] *N.* kireç taşı, yumuşak taş. *bn.* **pıxtok.**
rûxand/ın *Lg. (dırûxine, bırûxine) bn.* **ruxandın.**
rûxar [1] *N.* satıh, yüz, yüzey.
rûxar [2] *N. rgd.* mecazi anlamda suçlu veya ayıbı olupta boynu bükük olan için söylenir. * **ez lı ber wî rûxar ım** *bw.* ona karşı suçluyum veya ona karşı boynum büküktür anlamı söz.
rûyn *rgd. bn.* **ruyn, rıwîn, rwîn.**
Rwanda *N.* Tanzaniyaya komşu bir ülke.
rwîn *rgd.* cıvık, mayilerde katı olmıyan. *bn.* **rıwîn, ruyn, rûyn.**

S

S *N.* Kürtçe alfabenin 22. ci harfidir.Sessiz olup diş arasında çıkar.
sa [1] *N.m.* gölge, saye. * **dı saya de** *bw.* sayesinde. * **der sayê de** *bw.* sayesinde, hatırı için. * **dı saya mın de tu bûyi meriv** *bw.* benim sayemde adam oldun. *bn.* **saye.**
sa [2] *rgd.* açık, berrak, yarı şeffaf, ışık geçiren. /**..yi** *N. rgd.* ayaz, bulutsuz gök.
saade *rgd. rgp.* hep, sadece. * **saade dıkeni** *bw.* sadece gülüyor, hep gülüyor.
sabotaj *N. Fr.* sabotaj, tahrip veya bozgunculuk gayesiyle tuzak veya oyun kurma işi. /**.. kırın** *L.* sabotaj yapmak.
sabûn *N. Fr.* sabun. /**.. kırın** *L.* sabunlamak. * **sabûna bezi** *Nh.* içyağı sabunu. * **sabûna bêhndar** *Nh.* kokulu sabun. * **sabûna gelgelê** *Nh.* çay veya su kenarlarında yetişen bir ot. * **gulsabûn** *Nh.* gül kokulu sabun. * **sabûna kurkırınê** *Nh.* traş sabunu. * **sabûna reqi** *Nh.* çamaşır sabunu. * **sabûna şinoka** *Nh.* menengüç ve sakız ağacı şırasınden yapılan bir sabun.
sabxor *rgd. Bj.* inkibaz, peklik.
sac [1] *N. A.* tik ağacı. bot. **Tectona grandıs.**
sac [2] *N.* sac, teneke.
Sacbûlax *N.* Mahabad şehri.
saçme *N.* saçma *(tüfek vs. için).*
sade *rgd.* basit, sade, yalın. /**.. bûn** *L.* sadeleşmek, sade olmak, yalın kalmak. /**..gi** *rgd.* sadelik. /**.. kırın** *L.* sadeleştirmek, sade hale getirmek. /**.. xwarın** *L.* sade yemek. *bn.* **saltgir.**
sadıq *rgd. A.* sadık, bağlı.
sadır *N.* sebze fidesi, fide. /**..geh** *Nx.* fide ekilen tarhlar.
sadist *rgd. Fr.* zulüm yapmaktan hoşlanan kimse, sadist.
sadizm *N. Fr.* işkence ve zulümden hoşlanma sapıklığı.
saet *N.A.* saat, zaman. * **saeta tavê** *Nh.* güneş saati. * **saeta xizê** *Nh.* kum saati. * **saeta xwe badan** *bw.* saatını kurmak. * **saeta xwe dan çêkırın** *bw.* saatını tamire vermek. * **saeta xwe nêrin** *bw.* saatına bakmak. * **saet bı saet** *bw.* saat-saat. * **saet çend e?** *bw.* saat kaç?. * **saet çı de?** *bw.* saat kaçta?. * **saet çi ye?** *bw.* saat kaçtır?. * **saet derbaz bûye** *bw.* saat geçmiş. /**.. gırtın** *L.* 1. saat tutmak. 2. saat satın almak. * **ka saetê bıgre hela çend deqiqe ye** *bw.* hele saatını tut bakalım kaç dakikadır. * **saet pêncan de** *bw.* saat beşte. * **saet pênc û nîv** *bw.* saat beş buçuk. * **saet pêncan çêrek derbaz bûye** *bw.* saat beşi çeyrek geçiyor. * **saet çêrek kêm pênc an ji pêncan re çêrek maye** *bw.* -her iki haldede- saat beşe çeyrek var. * **saet şeşa kêm çeyrek** *bw.* saat altıya çeyrek var. * **saet şeş û çeyrek** *bw.* saat altıyı çeyrek geçiyor. *bn.* **kat, katjmêr.**
saetçêker *Nh.* saatçı, saat tamircisi.
saf [1] *rgd.* saf, yalın, katışıksız. /**..dıl** *N.* saf adam, temiz kalpli. /**..i** *N.* saflık. *bn.* **safi2, paqıj, pak.**
saf [2] *N. bn.* sef. /**.. bûn** *L.* saf hale gelmek. /**.. kırın** *L.* saf hale getirmek. /**.. saf** *bw.* saf saf, sıra sıra.
safi [1] 1. *rgd.* saf, sade. 2. *rgp.* sadece. **saafi goşt dıxwe** *bw.* sadece et yiyor.
safi [2] *rgd.* arınmış, saf hale gelmiş. /**.. bûn** *L.* arınmak, saf hale gelmek. * **jı hev safi bûn** *bw.* birbirinden ayrılmak, ayrışmak. /**.. kırın** *L.* arıtmak, saf hale getirmek, düzenlemek, tasfiye etmek. * **jı hev safi kırın** *bw.* birbirinden ayırmak.
safo *N.* süzgeç. *bn.* **parzûn.**
sahıb *N.A.* sahip. *bn.* **xwedi.**
sahi *N.m. rgd.* bulutsuz hava, ayaz. *bn.* **sa2, sayi.**
sahife *N.A. bn.* **rûpel.**
sak [1] *N.* manda buzağısı.
sak [2] *N.* tapan. *bn.* **mehli, şafûn.**
sak [3] *N.* uzun çorap.
sakatat *N.A.* sakatat, hayvanın bacak, kelle ve iç organları.
sakar 1. *rgd.* basit, süslenmemiş, çıplak, sade. 2. *rgd.* dobra dobra.
sako *N.* 1. palto. 2. çıplak dağ.
sakol *rgd.* çelimsiz, züğürt.
saksafon *N. muz.* bir çalgı aleti.
Sakson 1. *N.* saksonya. 2. *rgd.* Saksonyalı.
sal [1] *N.* düz ve yassı taş *(ufak veya büyük).* * **salê gorê** *Nh.* mezar taşı. * **salê pıxêrigê**

Nh. ocak taşı. * **salê teneşirê** *Nh.* teneşir taşı.
sal [2] *N.* yıl, sene, yaş. * **dema salê** *bw.* mevsim. * **sala bori** *bw.* geçen sene, geçmiş sene. * **sala dın** *rgp.* gelecek sene, önümüzdeki sene/yıl. başka sene/yıl. * **sala nû** *Nh.* yeni yıl. **/...bori** *N.* yıl dönümü, yıllanma. * **sal bori bûn** *bw.* yıllanmak, yıldönümüne uğramak. * **sal ki** *rgd. rgp.* bir yıl, bir yıla ait. * **sersal** *Nh.* yılbaşı. * **sal bı sal** *bw.* yıldan yıla, seneden seneye. * **sala pêşi** *Nh.* gelecek yıl. * **sala paşın** *bw.* son sene, [illegible] yıl. * **sala par** [illegible] yıl/sene. * **sal ew** [illegible] **lê bıhar ne ew bıhar e** *bw.* yıl o yıldır, fakat [illegible] o bahar değildir. *bn.* **par, pêrar.**
salane *N.* yıllık, annüal.
salar *N. S.* 1. gerilla, komando. 2. Kürtlerde erkek ismi.
Salaton *N.* Silopide tarihi harabeleri olan bir köy.
salborin *N.* yaş dönümü. 1. kadın için doğumdan kesilmesi, menopoz. 2. erkek için cinsi tohumunun azalması, andropoz.
salık [1] 1. *N.* küçük yassı taş. * **salıkê kevıran** *bw.* yassı taşlar. 2. ekmek, gömme vs. de alt veya üst kabuklar. 3. sert kabuk. * **salıkê parxaç** *bw.* gömme ekmeği kabuğu. 4. bazı yerlerde bu kelime damlardaki merteklerin üzerine atılan çubuklara denilir. *bn.* **merdıyaq** .
salık [2] *N.* yolcu. *bn.* **rêwi.**
salıni *N. rgp.* bir yıllık, yıllık, bir yaşında.
salıx *N.* tarif, izah. **/... dan** *L.* tarif etmek, izah etmek. **/...geri** *N.* istihbarat.
salis *N.* çıplak kutup.
salname *Nx. m.* 1. takvim. 2. yıllık, 3. yıllık tarife.
salon *N. Fr.* misafir odası, salon.
salor *rgd.* terbiyeli, uslu.
salos *N.* dalkavuk, yaltak, iki yüzlü, riyakar. *bn.* **şalûz, durûti.**
salox *N. bn.* **salıx.**
saltgir *rgd.* basit, sade, katışıksız. * **lêkerên saltgir** *Nh. Grm.* basit fiiller.
salûs *N. bn.* **salos.**
salyan *N.* yıllık vergi.
Sam [1] *N.* Nuhun üç oğlundan biri.
sam [2] *rgd.* bir koku ismi. mesela: köpekler dışardan ıslanıpta içeri girince tüyleri veya nefesinden gelen koku. * **bıhna samê jê tê** sam gibi kokuyor. *bn.* **dırrın.**
saman *N.* 1. sağlık. 2. servet, mülk. **/...i** *N.* mülkiye, sıhhat. *bn.* **tendurusti.**
sami *N.* zelve, boyundurukta öküzlerin boynunu kavrıyan iki çubuktan her biri. **/...ti** *N.* boyunduruk çubuklarını bağlıyan ipler. *bn.* **mıjane, bendsami.**
Sami *N.* Arapların mensup olduğu ırk kolu.
samimi *rgd. A.* samimi, candan.
samir *N.* darı. *bn.* **garıs.**
samûr *N.* bir kürk hayvanı. *bn.* **semûr2, seyê deryayê. 'se' kelımesındekı nota bak.**
samûrai *N.* Japon beylerinde ikinci derecede asilzade.
sana *rgd.* kolay. *bn.* **hêsan, asan. /...yi** *rgd.* kolay
sancûl *N.* [illegible]
sandıq *N.* sandık. *bn.* **sendûq.**
sandwiç *N. ing.* içine katık konan bir cins ufak ekmek.
sanıye *N. A.* dakikanın 60 ta biri. 1/60.
santim *N. Fr.* 1. matematikte birimin yüzde biri. **/...etır** *Nh.* metrenin yüzde biri. 1/100 veya %1. **/...xram** *Nh.* gramın yüzde biri. %1.
santral *Fr.* 1. *rgd.* merkez. 2. *N.* elektrik üretim merkezi. 3. *N.* telefon merkezi.
sap *N.* bitki kurusu, bitkilerin selilozlu kısmı. *bn.* **qarot.**
sapok *N.* çizme.
saq *N.* topuktan dize kadar uzanan tabansız çorap, ekseri yünden yapılır ve sıcak tutar. *bn.* **belekpêç, sak3.**
saqi *N.* saki, eskiden meyhanelerde şarap sunan. *bn.* **meyger.**
saqol *N.* ılgın, yabani söğüte benzer bodur bir ağaç veya ağaççık ki bundan kaba bir nevi süpürge yapılır. *bot.* **Tamarix.**
sar *rgd.* soğuk. **/... bûn** *L.* soğuk olmak, soğumak. **/...i** *N.* soğukluk. * **dınya sar bû** *bw.* dünya soğudu, hava soğudu. * **dıl lê sar bûn** *bw.* gönlü soğumak, isteksiz olmak. **/... kırın** *L.* soğutmak. * **hewayê sar kır** *bw.* hava soğudu/soğuttu.
sardınye *N. it.* sardalye.
sarêj *N. Bj.* iyileşmiş yara vs. **/... bûn** *L.* şifa bulmak.
sarınc *N.* 1. buzdolabı. 2. su kuyusu.
sarisıbe *N. rgd.* buzul çağı, buzul devresi.
sarme *N.* yapraktan dolma, sarma yemeği.
sarox *N.* roket. *bn.* **moşek.**

sarsarok *N.* atlı karınca. *bn.* **gêleperık.**
Sason *N.* Siirtin ilçesi. 1934-35 yılında Evdirehman Eliyêûnıs türklere karşı burada savaş verdi.
satand/ın *Lg.* *(dısatine, bısatine)* pirinci soyduktan sonra dövmek.
satar *N.* fundalık.
satelit *N. ast.* satelit, uydu, peyk.
saten *N. Fr.* bir cins kumaş, saten.
satıf *N. m. bn.* **hevir.**
satıl *N.* bakraç. *bn.* **beroş.**
satır [1] *N. A.* satır, her yazı hattı. *bn.* **rıst.**
satır [2] *N. A. bn.* **sator.**
sator *N.* 1. satır, iri et bıçağı. 2. işsiz güçsüz serseri kısmı. /**..eti** *N.* serserilik.
satranc *N.* satranç oyunu.
satûr *rgd. bn.* **teral, berdûş, sator.**
satûrn *N. ast.* güneşin 6.cı yıldızı, satürn, zühal.
saûna *N.* finceden gelen bu kelime sıcak hamam, buhar banyosu demektir.
saw [1] *N. L. bn.* **sûn, sûyin.**
saw [2] *N.* terör, korku, dehşet, heybet. *bn.* **sawir.**
saw [3] *N. Bj.* grip, nezle. *bn.* **zekem.**
saw [4] *Nne.* tahmin, faraziye. /**.. kırın** *L.* tahmin etmek, farzetmek.
sawa *rgd.* çiğ, gelişmemiş olan.
sawak *N.* İran gizli emniyet teşkilatı.
sawar *N.* 1. bulgur. 2. bulgur pilavı. * **ne dıxwım sawarê, ne dıçım hawarê** *bw.* Ne şeytanê gör ne salavat getir anlamında atasözü.
sawe *N.* üzüm sepeti. *bn.* **edıl.**
sawêr *N.* 1. köpek yalağı. 2. hayalet.
sawi *rgd.* düz. /**.. kırın** *L.* düzeltmek.
sawir *N.* korku, heybet, dehşet, terör. * **bı tırs û sawir** *bw.* korku ve dehşetle. *bn.* **saw2, sawêr, sehm, sıhêm.**
sawri *N.* köylülerden alınıp toplanan yiyecekler.
sax *rgd.* sağ, sağlam, diri, canlı. /**.. bûn** *L.* sağ olmak, dirilmek, canlanmak. /**..elem** *rgd.* sağlam, canlı, diri. /**..i** *N.* sağlık, sıhhat, dirilik, canlılık. /**.. kırın** *L.* diriltmek, canlandırmak, ssağlıklı yapmak.
saxir *rgd.* değersiz, küçük, gülünç.
saxte *rgd. bn.* **sexte.**
saxtman *N. bn.* **mezringeh, dezgeh.**
saxûr *N.* 1. ormanda ağaçsız yer. 2. fileli kumaş.
say *N.* gölge, lütuf. *bn.* **sa, saye.**
saye *N.* gölge, lütuf, himaye, saye. * **bı saye Xwedê de** *bw.* Allahın sayesinde. *bn.* **sa, say, sih.**
sayi *N. m. rgd.* ayaz, bulutsuz hava, mavi gök, gökte berraklık. /**.. bûn** *L.* ayaz olmak. /**..hışk** *Nh.* kuru ayaz. /**.. kırın** Lnk. hava açmak, ayaz olmak, göğün temiz olması. /**.. zelal** *Nh.* berrak gök, gecenin ayaz olması, açık gök. *bn.* **sahi.**
saz [1] *N.* kurma. /**.. bûn** *L.* kurulmak. /**..i** *N.* düzen, kuruluş. /**.. kırın** *L.* 1. kurmak *(tezgah vs.)*. 2. kurmak *(saat)*. 3. kurmak *(bina vs.)*. 4. kurmak *(hükümet vs.)*. 5. düzmek, düzenlemek *(bayram, eğlence vs.)*. 6. kurmak *(dernek, parti)*. 7. kurmak *(tuzak vs.)*.
saz [2] *N.* akort, kurma, akortlama. /**.. kırın** *L.* akort etmek, kurmak
-saz [3] *x.* önek veya sonektir. kelimelere eden, yapan anlamı verir. **sazkırın, dermansaz, çeqmaqsaz** gibi.
saz [4] *N. m. muz.* 1. telli bir çalgı aleti, saz. 2. müzik. 3. kuzey Kürdistanda davul için de denir.
sazamûr *N. muz.* müzik aletleri için genel tabir, instrument.
sazand/ın *Lg.* *(dısazine, bısazine)* *bn.* **saz kırın.**
sazbend *Nx.* 1. davulcu. 2. çalgıcı.
sazber *Nx.* bir ekle mana almış ve mekan bildiren isimlere denir. **Kurdıstan, gulistan** gibi. *bn.* **xurdezad.**
sazdêran *Nx.* konser.
sazende *N.* kurum, tezgah. *bn.* **sazûman, dezgeh.**
sazgêr *N.* mekanizma.
sazûman *N.* kuruluş, kurum, organizasyon, cemiyet, düzen, rejim.
se *N.* köpek, *it.* * **seyê deryayê** *Nh.* samur. *zoo.* **Lutra.** * **seyê gur** *Nh.* kurt köpeği. *bn.* **seg, kûti, kûçık.**
seavi *N.* 1. ayı balığı, fok. 2. kunduz. 3. mec. su köpeği, suda köpeğe benzer çeşitli hayvanlara Kürtçede "seavi" diye adlandırılır. *bn.* **segavi.**
seb [1] *N. A.* sebep. * **seba çı?** *bw.* niçin, ne için. * **bı çı sebi** *bw.* hangi sebepten. *bn.* **sebeb.**
seb [2] *N. A.* küfür, zem. /**.. kırın** *L.* küfretmek, zemetmek. *bn.* **xewer, çêr.**
sebat *N. A.* sebat, tahammül, direniş. /**.. kırın** *L.* sebat etmek, tahammül göstermek.
sebeb *N. A.* sebep. * **bı çı sebebi** *bw.* ne se-

bepten. * **sebeba xwe çı ye** *bw.* sebebi nedir. *bn.* **sebl, ûşt, sedem.**
sebel *N.* göz kapaklarını tersine çevirme, sibel.
sebıl *N.* tavla *(atlar için).*
sebır *N. A.* sabır, tahammül. /**.. hatın** *L.* sabrı gelmek. * **sebra mın tê** *bw.* sabrım geliyor. /**.. kırın** *L.* sabretmek. *bn.* **sebr, aram.**
sebi *N.* çocuk. *bn.* **zaro.**
sebike *N.* harf kalıbının kazıldığı gümüş levha.
sebil [1] *N.* 1. sigara ağızlığı. *bn.* **darkê cığarê.** 2. **halk çeşmesı.**
sebil [2] *A.* 1. *rgd.* sefil, haram. 2. *N.* israf. /**.. kırın** *L.* israf etmek, haram etmek.
seboz *N.* bir cins köpek.
sebr *N. A.* sabır. /**.. kırın** *L.* sabretmek. *bn.* **sebır, aram.**
sebt *N. A.* cumartesi. *bn.* **şemi.**
sebûn *N.* samyeli. *bn.* **semûrî.**
sebz *N. P.* 1. sebze. 2. *rgd.* yeşil renk. *bn.* **sewz, hêşınati.**
secade *N. bn.* **sıcade.**
secde *N. A.* namazda başın yere konması, secde. /**.. kırın** *L.* secde etmek. *bn.* **sucde.**
secere *N. A.* soy kütüğü, secere.
sed [1] *N. rgd.* yüz rakamı *(100).* /**..an** *rgd.* yüzler, yüzlere. /**..ekan** *N.* yüzler hanesi. /**..em/emin** *rgd.* yüzüncü. /**.. sed** *rgd.* yüzer yüzer. * **sed û deh** *Nh.* yüz on *(110).* /**..i** *N. rgd.* yüzde, yüzde işareti *(%).* * **sedi bist û pênc** *bw.* %25. * **sedi re deh kırın ser** *bw.* yüzde on eklemek. * **sed û sed** *rgd. bw.* yüzde yüz, muhakkak. * **me dıvêt em sed û sed Kurdıstanê ava bıkın** *bw.* Kürdistanı mutlaka yüzde yüz kurmalıyız.
sed [2] *N.* dönüm.
sedef *N. A.* sedef, incilerin anası.
sedem *N.* sebep. * **sedem ew e ko** *bw.* sebebi odur ki. *bn.* **sebeb.**
sedeqe *N. A.* sadaka.
sedir *N.* 1. sedir ağacı. *bot.* **cedrus.** 2. **sedır, dıvan.**
sedsal *N.* asır. bn.**nir**[3].
sef [1] *N.* yüzük taşı.
sef [2] *N.* saf, dizi, sıra. /**..bendi** *N.* çit. 2. dizi halinde olma. /**.. bûn** *L.* dizilmek, sıraya girmek. /**.. kırın** *L.* dizmek, sıraya koymak. * **sef sef** *bw.* saf saf, sıra sıra, dizi-dizi. * **kırın sefê** *L.* safa dizmek, sıraya koymak.
sefalet *N. A.* sefalet, perişanlık.
sefand/ın *Lg. (dısefine, bısefıne)* 1. dizmek, sıralamak, safa koymak. 2. damıtmak, süzmek.
sefar *N.* bakırcı dükkanı. /**..ker** *Nx.* bakırcı, kalaycı.
sefaret *N. A.* sefaret, elçilik. /**..xane** *Nx.* sefarethane, elçilik.
sefer [1] *N.* Arap takviminin ikinci ayı.
sefer [2] *N.* 1. sefer, seyahat. 2. savaş. /**..ber** *N.* 1. harekete veya yolculuğa hazırlanma. 2. harbe hazırlanma. * **seferber bûn** *L.* seferber olmak, harekete hazırlanmak. /**..beri** *N.* seferberlik. /**..ber kırın** *L.* hareket ettirmek. /**.. kırın** *L.* sefere çıkmak.
seferi *N.* seyahatte iken oruc tutmama hali.
sefhe *N. A.* safha, bölüm.
sefık *N.* 1. süzgeç. *bn.* **parzûn.** 2. küçük sundurma, ayvan.
sefil *rgd. A.* sefil, perişan. *bn.* **hêjar, pêrişan.**
Sefin *N.* güney Kürdistanda daimi karları ile meşhur sayfiye yeri.
sefine *N. A. bn.* **berhevok.**
sefir *N. A.* sefir, elçi. *bn.* **balyoz.**
sefre *N. A.* 1. *anı.* safra. *bn.* **zare, zıravık.** 2. **bio.** safra. *bn.* **zefran, zaferan.**
seft *N.* büyük kovan.
seg *N.* köpek, *it.* * **segi segbav** *bw.* it oğlu it. /**..baz** *Nx.* köpek terbiyecisi. /**..lawi** *Nx.* soylu bir at cinsi. /**..man** *Nx.* rütbesiz askerler. * **segmanên sıvık** *Nh.* piyade erleri. *bn.* **se, kûti, kûçık.**
segar *N.* madagaskar maymunu. ing. **lemur.**
segavi *Nh.* köpek balığı. *zoo.* **mustelus vulgaris .** 2. camgöz balığı. *zoo.* **galeius canis.** 3. *N.* kunduz, su köpeği. *zoo.* **Castor fiber.** *bn.* **seavi.**
segman [1] *Nx.* rütbesiz askerler. * **segmanên sıvık** *Nh.* piyade erleri.
segman [2] *N. Fr.* motorlarda pistonlar üzerinde bulunan halkalar ki bunlar yağ ve yakıtın birbirine karışmalarını önlerler.
seh [1] *Nne.* sezgi, sezme, anlama. /**.. bûn** *L.* sezilmek, anlaşılmak. /**.. kırın** *L.* sezmek, anlamak. * **dan seh kırın** *bw.* sezdirmek.
seh [2] *N.* felsefede duyu, sezi, his. * **mın seh kır ko tu tê** *bw.* ben anladımki *(yani sezdim ki)* sen geliyorsun. * **rovi seh kır ko seg nêzik e** *bw.* tilki köpeğin yakında olduğunu sezdi. * **sehên dıtınê** *Nh.* gör-

me duyusu. * **pênc seh** *Nh.* beş duyu.
seh [3] *N.* arama. /.. **bûn** *L.* aranmak. /.. **kırın** *L.* aramak. * **mala yekı seh kırın** *bw.* birinin evini aramak. * **serê zaroki seh kırın** *bw.* çocuğun başını *(bit için)* aramak. * **mal seh kırın** *bw.* evi aramak. * **por seh kırın** *bw.* saçta bit aramak.
sehabi *N.A.* peygamberimizin yakın arkadaşları.
sehaf *N.A.* ciltçi.
sehan *N.* bakır sahan, büyük tepsi.
sehend 1. *rgd.* inatçı, dik kafalı. 2. gölge, gölgelik. *bn.* **sıh, sa, sih.**
sehet *N.A bn.* **sıhet.**
sehêt *N.* kontrol. /..**i** *N.* deneme, kontrol. /..**i kırın** *L.* denemek, sınamak.
sehi *Nne.* 1. felsefede anlayış, idrak. 2. kontrol. /..**ti** *N.* araştırma, kontrol. *bn.* **seh, sehêt.**
sehl *N.* iri yassı taş. *bn.* **sal.** /..**bend** *Nx.* yollara döşenen paket taşlar.
sehm *rgd.* müthiş, korkunç. *bn.* **saw2, sawir, sıhêm, tırsehêz.**
sehol *N.* buz. /..**bend** *Nx.* 1. don, kuru soğuk, ayaz. 2. kutup kıtaları, buz denizi. *bn.* **sayi, sahi.** /.. **bestın** *L.* donmak, buz tutmak. *bn.* **cemed, qeşa.**
seholbendan *Nh. rgp.* 21 aralık - 20 ocak, oğlak burcu.
sehre *N.A.* sahara, büyük çöl.
sekala *N.m.* memnuniyetsizlik.
sekan *N.* gemilerin attığı demir. *bn.* **lenger.**
sekar *N.* saman sepeti.
sekerat *N.* 1. can çekişme. 2. cürmün veya cezanın bedelini ödeme.
sekıhi/n *Lng. (dısekıhe, bısekıhe)* kamaşmak. *bn.* **alu bûn.**
sekın *N.* duruş, durma.
sekınand/ın *Lg. (dısekınine, bısekınine)* durdurmak, istop ettirmek. * **şer sekınandin** *bw.* savaşı durdurmak. * **xwin sekınandın** *bw.* kanı durdurmak.
sekıni/n *Lng. (dısekıne, bısekıne)* durmak, istop etmek. * **lı ser sekının** *bwl.* beklemek, intizar etmek. * **lı benda sekının** *bwl.* beklemek, intizar etmek. * **lı cıheki sekının** *bw.* bir yerde durmak. * **lı hewa sekının** *bw.* havada durmak.
sekıti/n *Lng. (dısekıte, bısekıte)* ölmek, gebermek *(ekseri hayvanlar için).*
seko *N. m.* bank, sıra, kalelerde burç. * **nobedarê lı ser sekoyan e** *bw.* burç nöbetçisi. *bn.* **kungi, seku, palıqe.**
sekre *N.* ayran tası. *bn.* **êskere.**
sekretêr *N. ing.* sekreter.
seks *N. Fr.* cinsi, cinsiyet. /..**oloji** *Nx.* cinsiyetbilim. /..**olox** *Nx.* cinsiyet bilgini.
seku *N.* 1. rıhtım, trettuvar. * **sekuya benderê** *N.* rıhtım. 2. çardaklarda veya damlarda yapılan yarım duvar, seki. 3. sıra, sınıf masaları. *bn.* **seko, kungi, doşk, palıqe.**
sel *rgd.* geniş, loş.
sela *N.A.* ezan, dine veya namaza çağrı. * **bang û sela** *bw.* ezanla dine davet.
Selahaddin *N.* Rawendi aşireti mensuplarından Kürt asıllı Eyyubiler devletinin büyük kumandanı.
selahiyet *N.A.* salahiyet, yükümlülük.
selam *N.A.* selam. /.. **dan** *L.* selam vermek. /.. **gırtın** *L.* selam almak. /.. **kırın** *L.* selamlamak. *bn.* **sılav, pate.**
selamet *N.A.* selamet. * **sax û selamet** *bw.* sağ ve selamet. /..**i** *N.* selamet olarak. *bn.* **sılamet.**
selamunaleykum *B.A.* selamünaleyküm.
selate *N.* salata. *bn.* **zelate.**
selawat *N.A.* salavat, besmele. /.. **anin** *L.* salavat getirmek.
Selçûk *N.* Selçuk devleti. /..**i** *N. rgd.* Selçukilere ait tarz, Selçuklu.
selebi *N.* latin çiçeği. *bot.* **Tropaeolum.**
selef [1] *N.* tefe, tefecilik.
selef [2] *N.* geçmiş, önce, önceki.
selef [3] *N.* gurup, küme. * **selefê sıwaran** *bw.* bir süvari birliği, süvari gurubu.
selefon *N. Lat. Gr.* selülozdan şeffaf kağıt.
selegoşt *Nh.* üstünde et kesilen taş veya tahta.
selende *N.* Kürt evlerinin damdan yüksek yapılan duvar kısmı. *bn.* **palıqe, kungi.**
selexane 1. *Nx.* mezbaha. 2. *rgd.* salak.
selıhand/ın *Lg. (dıselıhine, bıselıhine)* onarmak, ikmal etmek.
selık *N.* sepet. /.. **çekırın** *L.* sepet yapmak. /..**sazi** *Nx.* sepetçi dükkanı.
selıxand/ın *Lg. (dıselıxine, bıselıxine)* yüzmek *(deriyi).* *bn.* **gurandın.**
selıxane *N. rgd. bn.* **selexane.**
selilanık *N.* çocukları yürümeye alıştırmak için araba. *bn.* **gırık.**
seliloz *N. Fr. kim.* bitkilerin hücre yapısını oluşturan bir karbon hidrat.
selim *rgd. A.* salim, emin. * **sax selim** *bw.* sağ salim.

selin *N.* mezarın içine ölü üzerine örtülen taş. *bn.* **sall, aligor.**
selis *N. rgd.* belagatlı sözler.
selk *N.* baş ve yumru anlamı verir. /**...eçewender** *Nh.* pancar tanesi. /**...epenir** *Nh.* bir top peynir. /**...epivaz** *Nh.* bir baş soğan. /**...etûr** *Nh.* küçük turp. *bn.* **tıvır.**
selmand/ın *Lg. (dıselmine, bıselmine)* kabul etmek, gerçeği kabul etmek.
selt *rgd. S.* yalnız, tek. * **selte sıwar** *bw.* tek atlı.
selte *N.* işlemeli kısa yelek.
seltenet *N. A.* saltanat.
selw *N.* sedir ağacı. *bn.* **sedir.**
selwi *N.* selvi ağacı. *bot.* **Cupressus sempervirens.**
sema *N.* 1. derviş dansı, sema. 2. sema, gök.
semak *rgd. A.* çok dik. *bn.* **evraz.**
semanek *N.* etli bir kuş, sülün. *zoo.* **Phasianus colchicus.** *bn.* **çor.**
semasi *N.* kunduz. *bn.* **segavi.**
semawer *N.* semaver, rusçadan gelen bu kelime iri çay demliğidir.
semawi 1. *rgd.* göğe ait, gökten. 2. *N. rgd.* gök rengi, gök mavisi.
semax *N.* 1. tahammül. 2. demire verilen tav. /**...kırın** *L.* 1. tahammül etmek. 2. demire su vermek. *bn.* **sımax.**
sembol *N. Gr.* simge, sembol, nişan. /**...ik** *rgd.* sembolik. /**...izm** *N.* simgecilik.
semen *N.* çemenotu. *bot.* **Trigonella foenumgraecum.**
semendok *N.* ayakları bağlayıp boynuna atmak hali.
semeni *N.* 1. çemenli bir cins çörek. 2. buğday başakta yeşilken alınıp ondan yapılan yemek.
semer *N. m.* semer. *bn.* **palık.**
semere *N. A.* hasılat, meyve.
seminer *N. Lat.* seminer, kurs veya öğretim dönemi çalışmaları.
sempati *N. Gr.* sempati. *bn.* **beşûş, dılgermi.** /**...k** *rgd.* sempatik. *bn.* **dılgerm, xwingerm.**
sempatizan *N. rgd.* taraftar, sempatizan.
semşire *N.* sıkılan üzümden sonra kalan posası.
semt *N. A.* 1. semt, yer, mahal. 2. Kürtçede bazen karşılaşma anlamında da kullanılır. * **lı semta yekı hatın** *bw.* birine rastlamak, biriyle karşılaşmak. * **lı semta yeki çûn** *bw.* birine uğramak.
semtûr *N. muz.* kanuna benzer bir çalgı aleti.
semûn *N. bn.* **somûn.**
semûr [1] *N.* yazın esen ve hastalık taşıdığına inanılan bir rüzgar, samyeli. *bn.* **sebûn.**
semûr [2] *N.* samur hayvanı. *zoo.* **1. Martes zibellina. 2. Lutra.** *bn.* **samûr** ve **se** kelimesindeki nota bak.
semyan *N. m.* majeste, haşmet. /**...i** *N. m.* haşmetli, veliahtlık.
senato *N. it.* senato.
senator *N. it.* senatör.
senatorıyûm *N.* sanatoryum.
sendel *N. A.* sandal.
sendeli *N. Gr.* sandalye.
sendûq *N.* hintçeden gelmedir, sandık anlamı verir. *bn.* **sandıq.**
sened *N. A.* senet. /**... çekırın** *L.* senet yapmak.
senem *N. A.* put.
senerıyo *N. it.* film ve tiyatro gibi şeylerin oluşunu ayarlıyan yazı.
senew 1. *N.* tehlike. 2. *rgd.* tehlikeli. *bn.* **xeter, cıj.**
senfoni *N. Gr.* bir cins orkestra yapıtı.
seng [1] *N. P.* 1. taş. *bn.* **ber, kevır.** 2. kazık. *bn.* **sıng.**
seng [2] *N.* ağırlık, kıymet, değer. /**...in** *N.* ağırlık.
senger 1. *N.* tahkim, siper. 2. muhkim, sağlam. /**...geh** *Nx.* müstahkem yer. /**...besti** *Nx. m.* kale, hisar. /**... kırın** *L.* bir şehri veya binayı tahkimle kuvvetlendirmek, tahkim etmek.
sengesar *N.* eziyet. *bn.* **lêdan, tadayi.**
senıfand/ın *Lg. (dısenıfine, bısenıfine)* sınıflandırmak.
senit *N.* eğir, arıların balmumundan ayrı yaptıkları koyumsu renk ve kovan delikleri vs. yi tamirinde kullandıkları bir madde.
sentral *N. Fr.* merkez. *bn.* **santral.**
sepand/ın *Lg. (dısepine, bısepine)* birine bir şeyi zorla veya hile ile kabul ettirmek, yüklemek, tarh etmek *(vergi vs).*
sepandi *N.* çoban köpeği. *bn.* **supındi.**
sepet *N. m.* sepet. *bn.* **selık, melkep.**
seq *N.* bileme.
seqa *N.* iklim.
seqand/ın *Lg. (dıseqine, bıseqine)* bilemek, perdahlamak. *bn.* **sûn, sûyin.**
seqav *N. Bj.* tehlikeli bir at hastalığı, sa-

kağı, ruam. **bn. seqew.**
seqem *N.* keskin ve soğuk ayaz.
seqemi *N. Bj.* bir cins at hastalığı.
seqer *N. rgd.* kavgacı, haylaz, yaramaz.
seqet *rgd. A.* sakat, malul. /**_ bûn** *L.* sakat olmak. /**_i** *N.* sakatlık. /**_ kırın** *L.* sakatlamak, sakat etmek. **bn. seqıtandın.**
seqew *N. Bj.* çok öksürten bir hayvan hastalığı, ruam. **bn. seqav.**
seqıtand/ın *I. g. (dıseqıtine, bıseqıtine)* sakatlamak, sakat etmek. **bn. seqet kırın.**
seqi *N.* maviye çalan sert bir taş.
ser [1] *N. ant.* baş, kelle. /**_asa** *rgd.* 1. mükemmel, fevkalede. 2. asude, huzur içinde. /**_aza** *rgd.* serbest, asude, başı rahat. /**_berz** *rgd.* mümtaz, güzide, mağrur, harikulade. **bn. serbılınd.** /**_berzi** *N.* şeref, yüksek itibar. /**_çav** *N.* göz üstü, baş üstüne, hayhay. /**_çavan** *bw.* baş üstüne. * **ser da zêde kırın** *bwl.* arttırmak, fiyat arttırmak, eklemek. /**_hışk** *rgd.* inatçı, dik kafalı, sert başlı. * **ser jê kırın bn. serjêkırın.** /**_mest** *N. rgd.* sarhoş. **bn. serxoş.** /**_name** *N.* baş yazı, yazı için başlık. /**_newq** *N.* aşağılık, alçaklık. /**_nerm** *rgd.* uysal, yumuşak başlı. /**_qot** *N. rgd.* başı açık, çıplak kafa. **bn. qot.** /**_saxi** *N.* baş sağlığı. * **ser saxi xwastın** *bw.* baş sağlığı dilemek. * **ser seran** *bw.* baş üstüne. * **ser seran û ser çavan** *bw.* baş göz üstüne. * **ser seran û çavan hatın** *bw.* içtenlikle hoş gelmek yanı kelime olarak gözün üstüne gelmek. * **ser ta seri** bw. *N.* düzen, nizam-intizam. * **serûberi** *bw.* nizam, intizam. **bn. rêkûpêk.** * **ser û ber kırın** *bw.* düzenlemek, nizam intizama sokmak. * **ser û bın** *bw.* altüst. * **ser û bın bûn** *bw.* alt üst olmak. * **ser û bın kırın** *bw.* alt üst etmek. * **ser û çav** *bw.* baş-göz, yüz, surat. * **ser û çavê xwe werdan** *bw.* ağzına burnuna bulaştırmak. * **ser û çav hûr kırın** *bw.* kafasını gözünü kırmak, başını gözünü yarmak. * **ser û çav kırın** *bw.* 1. baş göz etmek, evermek, evlendirmek. 2. giydirmek, giyindirmek. * **ser û çav kırın ka** *bw.* yüzünü gözünü hoşav etmek. **bn. serê, seri.**
ser [2] *dç. rgd. rgp.* üst, baş, başlangıç, şef, amir. * **berdan ser** *bwl.* saldırmak, üzerine hücum etmek. * *(bı, dı)* **ser_de** *rgp.* üstünde, üstte. * *(bı)* **ser de gırtın** *bwl.* üstünde yakalamak, suçüstü yakalamak. * **bı ser de hatın** *bwl.* sürpriz yapmak, aniden üzerine gelmek. * **bı ser de zêde kırın** *bw.* çoğaltmak, arttırmak. * **bı ser û ber** *rgd. rgp. bw.* düzenli, nizamlı, intizamlı, derli toplu. * **dı ser _ re** *rgp.* üstünden, üzerinden. * **dı ser re avêtın** *bw.* dolmak, taşmak, üzerinden aşırmak. * **dı ser masê re** *bw.* masanın üzerinden. * **hatın ser** *bwl.* başa gelmek, baş tarafa gelmek. * **ketın ser** *bwl.* üzerine düşmek. * **şev kete ser me** *bw.* üstümüze karanlık bastı, karanlık çöktü. * **kırın ser** *bwl.* eklemek, ilave etmek. * **lı ser** *rgp.* üstünde, üzerinde. * **lı ser nivro** *bw.* öğleye doğru. * **lı ser mana dıgeri** *bw.* mana arıyor, bahane arıyor. /**_anser** *rgp.* baştanbaşa. * **seratır** *rgd.* üstün, daha üstün. /**_bar** *N.* ek yük, yüke konan ek şeyler. /**_beş** *N.* ana bölüm, baş konu. /**_bıjarde** *Nh.* seçkin, elit. * **ser bı ser** *rgd.* baştanbaşa. /**_bêjıng** *rgd.* elite, seçkin, kalburüstü. **bn. pûne.** /**_dem** *N.* asır. **bn. qırne.** * *(dı)* **ser de gırtın** *bw.* üstünde yakalamak, suçüstü yapmak. * **ser de mayin** *bw.* üstte kalmak, üstünde kalmak. * **ser mın de ma** *bw.* bende kaldı *(suç, kumar vs.)* üstüme kaldı. * **serê sıbê** *rgp.* sabah erken. /**_hev** *rgp.* üstüste. * **ser hev anin** *bw.* üstüste getirmek. * **ser hev bın hev** *rgp. bw.* alt alta üst üste. * **ser hev bın hev kırın** *bwl.* altını üstüne çevirmek. /**_jın** *N. rgd.* baş kadın, kadınların başı, lideri. /**_jınık** *rgd.* kılıbık. /**_pê** *rgd. rgp.* ayaküstü, geçici. /**_pêyi** *rgd.* ayaküstü, geçici olarak. /**_pışt** *rgd. rgp.* sırtüstü. * **ser pıştê çûn** *bw.* sırtüstü gitmek. * **ser pıştê rûnıştın** *bw.* sırtına yüklenmek, sırtına oturmak. * **ser pıştê ajne kırın** *bw.* sırtüstü yüzmek. * **ser qûnê** *bw.* arka üstü, kıç üstü, gerisin geriye. * **ser qûnê hatın** *bw.* geri gelmek, geri dönmek, gerisin geriye gelmek. * **ser_ re** *rgp.* üstünden, üzerinden. * **ser re avêtın** *bwl.* taşmak, üstünden veya uzerinden aşırmak, üstünden atmak, üzerinden taşmak. * **ser re çûn** *bwl.* üstünden gitmek, üstünden taşmak. * **ser re gırtın** *bwl.* üzerinden kaplamak, üzerine veya üstüne üşüşmek. * **ser req** *bw.* sert kafalı. * **ser rê** *rgp.* yol üstü, güzergah. * **ser ta ser** *rgd.* baştanbaşa. * **ser_ve** *rgp.* üstüne, üzerine. **bn. serve.** * **ser xwe re kes nas nekırın** *bw.* üstünden kimseyi kabul etmemek, kimsenin büyüklüğünü kabullenmemek. **bn. serê, seri.**
sera *N.* bn. **seray.**

serab *N.* serap, pusarık. *bn.* **leylan.**
serac *N. A.* saraç. /**..xane** *Nh.* saraçhane.
serad *N. m.* gözer, iri delikli elek. *bn.* **karmax.**
seraf *N.* sarraf. *bn.* **zêrker.**
seramik *N. Gr.* seramik, çanak-çömlek.
se (r)rast *rgd.* sıhhatli, düzgün. /**..bûn** *L.* düzene girmek, düzelmek, sıhhate ermek. /**..kırın** *L.* 1. düzeltmek, düzene koymak, sıhhata kavuşturmak, iyileştirmek. 2. yoluna koymak. * **karê xwe pıçeki serrast kırın** *bw.* işlerini bir az düzene koydular.
serav *N.* ekilmiş toprağın iyi oturması için verilen ilk su, ilk sulama. /**.. kırın** *L.* ilk sulamayı yapmak.
seray *N.* saray.
serbajar *Nh.* başkent. *bn.* **payıtext.**
serban *N.* çatı.
serbari *N.* bn. **rudan.**
serbaz *N.* subay, zabit.
serbend *N.* fes kaytanı.
serberdayi *rgd.* başıboş. *bn.* **beredayi.**
serberê deri *N.* kapı üzerine atılan kiriş.
serbest *rgd.* serbest, bağımsız, özgür, kendi başına buyruk. /**..bûn** *L.* özgür olmak, serbest kalmak veya olmak. /**.. hıştın** *L.* serbest bırakmak. /**..i** *N.* serbestlik, özgürlük, bağımsızlık. /**..kırın** *L.* serbest bırakmak, özgürlüğünü vermek. * **xwe serbest kırın** *bw.* kendini kurtarmak. *bn.* **azadi, serbexo, serbıxwe.**
serbexo *rgd. S.* serbest. *bn.* **serxwebûn.**/**..yi** *N.* serbestlik. bn. **serxwebûni, serbest, serbıxwe.**
serbênek *N. bn.* **sıving.**
serbıdew *N.* döğme ve ayrandan yapılan bir cins yemek. *bn.* **gebol, kalheyran.**
serbılınd *rgd.* onurlu. şerefli, başı dik. /**..i** *N.* onurluluk, onur, şeref. *bn.* **serberz.**
serbılûr *N.* yılan iğnesi balığı. *zoo.* **Syngnathus ophidion.**
serbıst *N. bn.* **gacık.**
serbıxwe *rgd.* kendi başına buyruk, özgür, bağımsız. *bn.* **serbest, serbexo, azad.**
serbıyan *N. bn.* **sermıyan.**
serbızêr *N.* mercimek ve ince bulgur karışık yemek.
serbori *N.* macera, başa gelen, serüven. *bn.* **serpêhati, serhati.**
sercal *N.* müşterek sürülerini otlatanlardan en büyük hissedar.
sercaxi *N.* iplik gibi ince kıyılan tütün.
serceh *N. bj.* bir at hastalığı.
sercıl *N.* direk veya sütun başlığı.
serçımk *N.* 1. bahar otlarının filizleri veya bu otların hayvanlarca sevilen iyi kısımları. 2. *ant.* tırnak uçları *(hayvan için).*
serçok *N. ant.* 1. diz başları. 2. çömelme. * **ser çokan ketın** *bw.* çömelmek, çökerek oturmak. * **ser çokan rûnıştın** *bw.* çökerek oturmak.
serçopi *N.* 1. Kürtlerde bir halay cinsi. 2. halaycıbaşı. bn. **govendkêş.**
serdab *N.* 1. bodrum kat, mahzen. 2. buzhane. 3. peron. 4. tünel.
serdan [1] 1. *N.* ziyaret. 2. *Lg.* ziyaret etmek, kısa ziyaret, bir uğramak. /**..kırın** *L.* 1. ziyaret etmek, ziyarete gitmek. 2. yavruyu emzirmeye alıştırmak. *bn.* **seredani.**
serda/n [2] *Lg. (ser dıde, ser bıde)* baş vermek, kelle vermek. * **ser dan sır nedan** *bw.* ser verip sır vermemek.
serdar *Nhx.* 1. lider, komutan. 2. orduda binbaşı. /**..i** *N.* liderlik.
serderi *N.* kapı üzerine atılan taş, kuşak vs.
serdest *rgd.* 1. galip. 2. el üstünde. /**..bûn** *L.* galip gelmek, başarmak. /**..i** *N.* başarı. * **serdestan gerandın** *bw.* el üstünde taşımak, çok kıymet vermek.
serdeste *N.* orduda onbaşı.
serdeşt *N. cax.* dağla ovanın birleştiği yer, birleştiği ..maç hattı.
serdii *N.* kalbe ait, kalple ilgili, yürek.
sere [1] *N.* fidye, haraç. *bn.* **bac.**
sere [2] *rgd. rgp.* baş, üst, üstün, seçkin. /**..kes** *bw.* seçkin kimse. *bn.* **bıjarte.**/**..ser** *rgp.* baştanbaşa. *bn.* **ser2.**
seredani *N.* ziyaret. * **seredani lê kırın** *bw.* bir baş vurmak, ziyarete gitmek. * **çûn seredanıyê** *bw.* ziyarete gitmek. *bn.* **serdan1.**
serefraz *rgd.* başarılı, galip. /**..bûn** *L.* başarmak, muvaffak olmak. /**..i** *N.* başarı, muvafakiyet. /**..kırın** *L.* 1. başarıya götürmek, başartmak. 2. onurlandırmak, şeref vermek.
serek [1] *N.* başlık. *bn.* **serık.**
serek [2] *rgd.* baş, lider. /**..dewlet** *Nh.* devlet başkanı. /**..komar** *Nh.* cumhurbaşkanı. /**..wezir** *Nh.* başbakan.
serekin *rgd.* baş, ana, esas.
seremır *N.* yumurtlıyan tavuk, anaç.
serenav *Nh. Grm.* özel isim.

serenc *N.* macera, serüven. *bn.* **serhati.**
sereta *N.* 1. mukaddime, önsöz, başlangıç, ilk başliyan. 2. yürüşte başı çeken. 3. prensip, ilke, kural. 4. mahiyet. /**..yi** *N. rgd.* öncelik, öncülük. * **selefê seretayi** *bw.* öncü birlikleri.
serevde *N.* tenkit, ayıplama, kötüleme, başa kakma. /**.. kırın** *L.* başa kakmak, ayıplamak. * **başıya xwe tım lı mın dıke serevde** *bw.* iyiliğini hep bşıma kakıyor. * **rûreşıya mırov lı mırov dıbe serevde** *bw.* insanın yüz karalığı insanın hep başına kakılır.
serê *rgp.* 1. üzerinde, üzeri, üstü, başı, ucu. 2. için, hak için. * **bı serê şêx be** *bw.* şeyhin başı için. * **bı serê Xwedê be ko ez rast dıbêjım** *bw.* Allah hakkı için doğru söylüyorum. * **serê mın rehet bıhêle** *bw.* başımı rahat bırak, beni rahatsız etme. * **serê .. kırın** *bwl.* başı için, baş hakkı için. * **tu serê mırıyan dıki lê me xe** *bw.* ölüler hakkı için *(başı için)* vurma. * **serê mın dıêşe** *bw.* başım ağrıyor. * **serê xwe dıki!** *bw.* başın için, başını seversen, Allah rızası için. * **serê saetê zil lê dıde** *bw.* saat başı zil çaliyor. * **serê sıbê** *bw.* sabah erken. * **serê we sax be** *bw.* başınız sağ olsun. * **serê xwarın** *bw.* baş yemek, başını şişirmek. * **bes êdi te serê mın xwar** *bw.* yeter artık başımı yedin. * **serê xwe** *bw.* başı, kendi başı. * **serê xwe kadinê de ditın** *bw.* başını bostanda bulmak. * **serê xwe kırın** *bw.* kendi başı hakkı için. * **serê xwe kırın belayê** *bw.* başını belaya sokmak. * **serê xwe lı kevır xıstın** *bw.* başını taşa vurmak, büyük pişmanlık duymak. * **serê xwe zêtır bûn** *bw.* başından büyük olmak, kendinden büyük işlere girmek. * **serê xwe zêtır axaftın** *bw.* başından büyük laf etmek, kendinden büyük laf konuşmak. * **serê xwe zêtır xwarın** *bw.* başından fazla yemek, midesinden fazla yemek.
serêdani *N. bn.* **seredani.**
serêli *N.* Kürtçede bir müzik makamı.
serêkanıyê *Nh.* çeşme başı. Tüm çeşme başları için bu ad kullanılır.
serêmele *Nh. bn.* **kelendûr.**
serêş [1] *N. bot.* **ornithogalum.**
serêş [2] *N. Bj.* 1. baş ağrısı. 2. baş ağrıtan iş şey vs. * **serê mın dıêşe** *bw.* başım ağrıyor. /**.. êşandın** *L.* baş ağrıtmak, uğraştırmak. /**..i** *N.* 1. baş ağrısı, illet. 2. mesele, proplem.
serf *N. A.* sarf. /**..bûn** *L.* sarf olmak. /**..kırın** *L.* sarfetmek, harcamak.
serfıraz *rgd.* başarılı. *bn.* **serefraz.**
serfinaz *rgd.* bahtiyar, mutlu, mesut.
serger *N.* 1. baş yazar. 2. *N. cox.* dağ tepesindeki düzlükler.
sergerandi *N. Grm.* geçişli fiiller.
sergerde *N.* 1. çetebaşı. 2. başıboş, başına buyruk.
sergerm *rgd.* heyecanlı, kafası kızgın, kafası kızan.
sergevez *rgd.* mağrur, asalet sahibi.
sergewre *rgd.* üstün. *bn.* **serbılınd.**
sergêj *rgd.* uyuşuk, başı dönmüş. /**..i** *N. bj.* baş dönmesi.
sergin *N.* 1. gübre. *bn.* **zıvıl.** 2. gübre yığını, gübre çöplüğü. 3. tezek.
sergırti *rgd.* üstü kapalı.
sergo *N.* bn. **sergin.**
sergom *N.* sürgün, kovma. /**..kırın** *L.* sürgün etmek, kovmak.
sergoş *N. bn.* **reşme.**
sergotın *Nh. m.* yazıda başlık.
sergovend *Nh.* halaycıbaşı.
sergu *N.* bn. **sergin, sergo.**
serguhêri *N.* nemelazım, unutmacılık.
serguhêz *N.* sürücü, yön çevirici.
serguzeşt *N. P. bn.* **serpêhati.**
serhati *N.* macera, serüven. *bn.* **serpêhati, serbori.**
serhad *N.* hudut, hudut boyu, gümrük. * **kılamên serhedê** *bw.* hudut boyu türküleri, uzun hava.
serheng *N.* 1. mümessil. 2. orduda yarbay.
serhevde *N.* bn. **serevde.**
serhêçk [1] *N.* 1. kol manşeti. 2. kol manşeti ilikleri.
serhêçk [2] *N.* fener balığı. zoo. **Lophius piscatorius.**
serhıngaft/ın *Lg.* *(ser dıhıngêve, ser bıhıngêve)* eli başa götürüp reveransla selam vermek. *bn.* **serkup.**
serıdand/ın [1] *Lg.* *(dıserıdine, bıserıdine)* kalburlamak, elemek. *bn.* **dawitın.**
serıdand/ın [2] *Lng.* *(dıserıdine, bıserıdine)* görünmek, süzülmek. * **tırijên rojê xwe dı nav çıql û şaxên daranda dıserıdandın** *bw.* gün ışığı ağaç dalları arasında süzülerek geliyordu.
serık [1] *N.* 1. pipo başlığı. 2. elek üstü. 3. tesbih başlığı. * **serıkê ser cıvatê** *bw.* topluluğun başı.
serık [2] *N.* başlık, tapa. * **serıkê teşiyê** *bw.* iğ

başlığı. * **serıkê şûşê** *bw.* vidalı şişe kapağı.

serınc *N.* mülahaza, dikkat, not. /**– dan** *L.* not yazmak, düşünmek, mülahaza etmek.

seri [1] *N. ant.* 1. baş, kelle, kafa. 2. *N.* akıl, zihin, feraset. * **avıtın seri** *bw.* başına vurmak, başa atmak. * **bı seri** *bw.* 1. başı için. 2. *rgd.* başlı, başı olan. * **bı seri sond xwarın** *bw.* başa yemin etmek. * **hatın seri** *bw.* başa gelmek. * **hış hatın ser** *bw.* ayılmak, aklı başına gelmek, kendine gelmek. * **jı seri avıtın** *bw.* aklında çıkarmak, başından atmak. * **jı seri de** *bw.* başından, baştan. * **jı seri heta bıni** *bw.* baştan aşağıya kadar, tepeden tırnağa kadar. * **jı vi seri heta wi seri** *bw.* bu baştan o başa kadar. * **ketın seri** *bw.* aklına girmek, kafasına yerleşmek. * **tıştek nakeve seri** *bw.* aklına bir şey girmiyor, kafası almıyor. * **kırın seri** *bwl.* aklına yerleştirmek, öğretmek. * **lı seri xıstın** *bw.* başına vurmak, başa vurmak * **niva tasa rastê ya seri** *Nh.* sağ yan kafa kemiği. * **niva tasa çepê ya seri** *Nh.* sol yan kafa kemiği. /**– badan** *L.* başı kıvırmak veya bükmek, ucunu kıvırmak, başını çevirmek. * **seri bılınd kırın** *bw.* başını kaldırmak, başını dikmek. /**– dan** *L.* 1. kelle vermek, baş vermek. 2. başak vermek, uç vermek, uçlanmak. /**– danan** *L.* baş eğmek, teslim olmak. /**– dîtın** *L.* kafayı bulmak, sarhoş olmak. /**– dûman** *bw.* 1. başı dumanlı. 2. içkili. /**– gerandın** *L.* uğraştırmak, zorluk çıkarmak. /**– gırtın** *L.* 1. baş tarafı veya baş köşeyi tutmak, başını almak, başını tutmak. 2. başak vermek, uçlanmak. * **seri gırtın çav xwe** *bw.* başını koltuğuna almak * **serıyan bıgırın** *bw.* başları tutun. /**– hejandın** *L.* başını sallamak, kafa sallamak. /**– heldan** *L.* 1. isyan etmek, baş kaldırmak 2. çıkmak, zuhur etmek, yerden filizlenmek. * **genıman seri hılda** *bw.* buğdaylar başak verdi. /**– kırın** *L.* 1. kellesini kesmek, başını uçurmak, başını keserek idam etmek. 2. gürültüden başını ağrıtmak. * **seri kırın ber xwe** *bw.* başını önüne eğmek. 2. utancından önüne bakmak. /**– kışandın** *L.* başı çekmek, önü çekmek. * **seri kur kırın** *bwl.* 1. traş olmak. 2. ucundan kısaltmak. /**– leqandın** *L.* baş sallamak, kafa sallamak, baş sallayarak tehdit etmek. * **seri lê bû beroş** *bw.* kafası kazan gibi olmak. * **seri lê bû kundır** *bw.* başı kazan gibi olmak. * **seri lê dan** *bwl.* uğramak, baş vurmak, ziyaret etmek. * **seri lê gırtın** *bwl.* 1. önünü almak, mani olmak, engel olmak. 2. başına üşüşmek. 3. yarışta geçmek, baş tarafı tutmak. * **seri lê kırın kundır** *bw.* başını kabak *(davul)* gibi şişirmek *(gürültü veya sıkıntıdan).* * **seri lê xıstın** *bwl.* baş vurmak, bir uğramak, bir görünmek. * **seri lı dîwêr xıstın** *bw.* başını duvara vurmak, sinirden kendini yerden yere çarpmak. * **seri lı hewa ne** *bw.* mağrur, başı havada. * **seri lı hev xıstın** *bw.* kafa tokuşturmak, kafa kafaya vurmak. * **seri lı kêvır ketın** *bw.* başın taşa çarpması, insanın bir felakete uğraması. /**– nexwarın** *L.* beddua maiyetinde bir söz. * **seri nexwaro de wer me ke ha!** *bw.* başın yiyesice etme,eyleme artık ha!. /**– perçıqandın** *L.* başını ezmek. /**– perçıvandın** *L.* baş şişirmek, kafa şişirmek. /**– pêçan** *L.* başını sarmak. * **seri qot kırın** *bw.* başını çıplatmak, başını açmak. /**– şuştın** *L.* başını yıkamak, banyo almak. * **seri tevlıhev bûn** *bw.* kafası bulanmak. * **seri tê re kırın** *bw.* başını sokmak. * **seri tıji bûn** *bw.* kafası dolmak, başı şişmek. * **seri tıji kırın** *bw.* kafa şişirmek. /**– vekırın** *L.* başını açmak. * **seri xar kırın** *bw.* baş eğmek. * **seri xıstın ber xwe** *bw.* başını önüne eğmek. /**– xurandın** *L.* başını kaşımak. /**– xwarın** *L.* baş yemek, kafa şişirmek. * **seriye, seri jı çû ye** *bw.* akıldır, oda yok. * **tasa seri** *Nh.* ön kafatasi, çeber kemiği. * **tepıka seri an tepa seri** *Nh.* kafatası zirvesi. * **xıstın seri** *bwl.* aklına yerleştirmek, aklına koymak, iyice öğretmek, ikna etmek.

seri [2] *N.* kişi, tane. * **seri malê çar kes** *bw.* her evden 4 kişi. * **seri malê du kilo** *bw.* ev başına iki kilo. * **seriyek çurtan** *bw.* bir baş kuru çökelik. * **seriyek şekır** *bw.* bir kelle şeker.

seri [3] *N.* başak. /**– dan** *L.* ekinlerin başak vermesi. /**– derketın** *L.* başak vermek. 2. baş veya ucun çıkması veya görünmesi. *bn.* **sımbêl2.**

seri [4] *dç. rgp. rgd.* baş, uç, tepe, nihayet, taraf. * **anin seri** *bwl.* başa getirmek, becermek. * **bırın seri** *bw.* başa götürmek, başarmak, muvaffak olmak. /**– bırın** *L.* aciz etmek, kafa şişirmek, taciz etmek. * **seri de** *bw.* başta, baştan. * **masi seri de bihn dıde** *bw.* balık baştan kokar. /**– dîtın** *L.* 1. ucunu bulmak, başını bulmak.

2. mec. sarhoş olmak. * **jı vi seri heta wi seri** *bw.* bu baştan o başa. * **seri wında kırın** *bw.* ucunu kaçırmak. * **gotına xwe bırın seri** *bw.* dediklerini başa götürdüler.
seri [5] *N. Fr.* dizi, sıra, seri. * **seri yên filmê** *bw.* seri film.
serjêkır/ın *Lg. (ser jê dıke, ser jê ke)* başını kesmek, boğazlamak, hayvan kesmek. * **qurban serjê kırın** *bwl.* kurban kesmek. * **pez serjê kırın** *bw.* davar kesmek. /**...xane** *Nh.* mezbaha. *bn.* **selexane**.
serjınık *N.* kılıbık.
serkan *N.* baş, lider.
serkani *N.* 1. çeşmebaşı. 2. kaynak, melce. 3. başkanlık. * **serkanıyên nûçeyan** *bw.* haber kaynakları.
serkar *N.* müdür, yönetici, yönetmen, direktör. /**...i** *N.* 1. yöneticilik, idarecilik. 2. amele başı, taşeron.
serkele *N.* gem demirine bağlı ve hayvanın başına geçirilen kasnak.
serkeş *rgd. N.* serkeş kimse, ayyaş veya uyuşturucu iptilasi.
serkêş *N. rgd.* 1. başı çeken, önayak olan. 2. *bn.* **serkeş**.
serket/ın [1] *Lng. (ser dıkeve, ser keve)* başarmak, zafere ulaşmak.
serketın [2] *N.* başarı, muvafakiyet.
serketi *rgd.* başarılı, galip.
serkewtın *N. L. bn.* **serketın.**
serkıl *N.* eşek pisliği, veya gübresi.
serkomar *Nh.* 1. cumhurbaşkanı. 2. aşiret reisi. *bn.* **serek2.**
serkomel *N.* cemiyet veya dernek başkanı. *bn.* **serek2.**
serkot *rgd. bn.* **qot.**
serkup *N.* reverans, eğilerek selam vermek. *bn.* **serhıngaftın.**
serleşker *Nh.* ordu komutanı. *bn.* **serek2.**
serlêda/n *Lg. (ser lê dıde, ser lê de)* ziyaret, ziyaret etmek, baş vurmak. *bn.* **seri lê dan.** *bn.* **seri4, ser dan, seredani.**
serlıq *Nh.* bölük komutanı.
serma [1] *N.* soğuk, soğukluk. * **sar û serma** *bw.* don ve soğuk. * **serma lê xıstın** *bw.* soğuk vurmak *(ekseri meyve ve sebzeler için).* * **serma re** *bw.* soğuktan. * **serma re şewıtîn** *bw.* soğuktan donmak veya donarcasına üşümek. /**...wêj/wêz** *N.* 1. kasım ayı. 2. 21 eylül 20 ekim terazi burcu. /**...yi** *N.* soğukluk.
serma [2] *N. Bj.* soğuk algınlığı. /**... gırtın** *L.* soğuk almak.
sermal *N.* kadın baş örtüsü.
sermaye *N. m.* sermaye, kapital. /**...dar** *N.* sermaye sahibi. /**...dari** *N.* sermaye sistemi, kapital sistem. *bn.* **mal, mal hebûn.**
sermazıle *N. bn.* **vizvize.**
sermetran *Nh.* baş piskopos.
sermêz *N.* masa örtüsü. bn. **rûmase.**
sermıl *N.* 1. pelerin. 2. *N. ant.* omuz başı. *bn.* **kolan**.
sermıyan *N.* başkan, şef, reis, yönetici. * **sermıyanê malê** *bw.* aile reisi, aile yöneticisi. /**...i** *N.* yöneticilik, reislik, başkanlık. * **sermıyani kırın** *bwl.* yöneticilik veya başkanlık etmek.
sername *N.* yazı başlığı.
sernıqab *N.* yazının başında söylenen selam kelam, yazı için giriş.
sernışiv *rgp.* bn. **berjêr, nışûv.**
sernıvis [1] *N.* 1. yazı başlığı, titel. 2. baş yazı. /**...ar** *Nh.* baş yazı, baş makale. /**...geh** *Nh.* kalem dairesi. /**...kar** *Nh.* 1. gazete müdürü, editor, müellif. 2. baş yazar.
sernıvis [2] *N.* kader, alın yazısı.
sernıxûn *N. bn.* **bernexûn.**
sernıxûnk *N.* iranda yetişen bir bitki. *bot.* **Fritillaria**.
sernize *N.* bn. **nize.**
sernûçe *N.* manşet.
serobın *Nh. bw.* alt-üst. /**... bûn** *L.* alt üst olmak. /**... kırın** *L.* alt üst etmek. *bn.* **ser û bın**, '**ser**[1]' içindeki nota bak.
se[illegible] başkan, lider, şef. * **serokê me Mustefa Barzani** *bw.* liderimiz Mustafa Barzani.
serom *N. Lat.* kanda elde edilen ve hastalara yine kan yerine verilen bir sıvı.
serpel *N.* 1. orduda yüzbaşı ve teğmen. 2. takım, takım komutanı.
serpene *N.* üzüm dallarını hava da tutmak için altına çakılan ağaç çubuklar.
serperışt *N.* müfettiş, denetmen, idareci, menecer. * **serperıştê eskeri** *bw.* askeri müfettiş veya askeri yönetmen. * **serperıştıya leşkeri ya gıştî** *Nh.* genel kurmay.
serperi *N.* deniz kızı.
serpêhati *N.* olay, hatıra, başa gelen, macera, serüven. *bn.* **serbori, serhati.**
serpûş *N.* başlık, kalpak. *bn.* **poş.**
serrast *rgd.* sıhhatlı, düzgün. /**... kırın** *L.* 1. iyileştirmek, sıhhata kavuşturmak. 2. yoluna koymak. *bn.* **ser(r)ast.**

serreşe *N.* başıkara kuşu. *zoo.* **Parus major.**
serrışte *N.P.* 1. ip ucu. 2. bahane, sözde sebep.
sersal *N.* yılbaşı.
sersaxi *N.* 1. sağlık, sıhhat. 2. baş sağlığı. /**– xwastın** *L.* baş sağlığı dilemek. * **çûn sersaxiyê** *bw.* baş sağlığına gitmek.
serseke *N.* dilimlenmiş tabaklı deri. *bn.* **tati, tartam.**
sersem *rgd.* başı dönmüş, aylak, sersem. /**– bûn** *L.* sersemleşmek. /**– kırın** *L.* sersemleştirmek. /**–ti** *N.* sersemlik.
serseri *N. rgd.* serseri, başıboş, ayarsız kimse. /**–ti** *N.* serserilik. * **kesên serseri** *bw.* serseri kimseler. * **serserıti kırın** *bw.* serserilik etmek. *bn.* **beredayi, serberdayi.**
sersêl *N.* sacdan taze çıkan ekmek.
sersımt *rgd.* bn. **bılınd.**
sersindır *N.* dibekte bulgur döğmek için özel tokmak, dibek tokmağı. *bn.* **mêkut.**
sersing *Nh. ant.* gögüs kafesi üst kısmı.
sersot *N.* ucu yanmış çubuk. *bn.* **bızut.**
sersûr *N.* şaşırma, hayret. /**– mayin/man** *L.* şaşırmak, hayret etmek.
serşe *N.* en kaliteli yün, kıl, pamuk vs.
serşok *N.* banyo, küvet.
serşuşt/ın *Lg.* *(seri dışo, seri bışo)* banyo almak, yıkanmak, duş yapmak. *bn.* **berav kırın.**
serşûr [1] *Nh.* kılıç balığı. *zoo.* **Xiphias gladius.**
serşûr [2] *N.* başı eğik kimse, hayal sükutu. * **em kesi re serşûriyê nakın** *bw.* biz kimseye baş eğmeyiz. /**–i** *N.* boyun eğme, baş eğme. * **serşûri kırın** *bw.* boyun eğmek, baş eğmek.
serta *N.* ilk toplanan tütün.
sertac *N.P.* 1. tac. 2. kadın baş mücevheri. 3. çok hatırlı şahıs.
sertaş *N.* berber. /**–i** *N.* berberlik. * **sertaşi kırın** *bw.* berberlik etmek. /**–taşin** *L.* traş olmak, saçını kesmek. *bn.* **seri kur kırın.**
sertıl *N. ant.* parmak uçları.
sertit *N.* orduda albay. *bn.* **amiri hêz.**
sertoyi *rgd.* zorunlu.
serûguh *N. bw.* deve çobanı.
serûk *N.* peçe, kadın baş örtüsü.
serûpê *Nh.* 1. kelle ve paça. 2. üstbaş. 3. *rgd.* kellifelli.
serve [1] *rgp.* üstüne veya üzerine takılı vaziyet anlamı verir. /**– bûn** *L.* üzerine veya üstüne takılmak. /**– kırın** *L.* üzerine veya üstüne takmak. * **nîze lı ser tıfıngê ve kırın** *bw.* tüfeğe süngü takmak. * **lı ser şişe ve kırın** *bw.* şişe takmak.
serve [2] *N. Grm.* bn. **têrker.**
serwer *N.* baş, reis, lider, egemen, lord. /**–i** *N.* egemenlik, üstünlük. * **serwer û serkarê gel** *bw.* halkın üstün ve egemen lideri.
serwet *N.* servet, mal zenginliği.
serwext *N. rgd.* 1. aşina, haberdar. 2. ikna. /**–bûn** *L.* ikna olmak. /**–i** *N.* aşinalık, ikna olma. /**–kırın** *L.* ikna etmek, tanımak, bilgi sahibi etmek.
serwi *N.* bn. **selwi.**
serwis *N. Fr.* 1. hizmet, servis. 2. bazı sporlarda pasın atıldığı taraf.
serwizad *N. bn.* **selwi.**
serxoş *N. rgd.* sarhoş. /**– bûn** *L.* sahoş olmak. /**– kırın** *L.* sarhoş etmek. *bn.* **serxweşi.**
serxur *N. rgd.* öldürücü, musibet, kaza veya uğursuzluk getiren şey. Bazen bir aileye uğursuzluk getirdiğine inanılan gelinler için söylenir.
serxure *N. rgd. bn.* **serxur.**
serxûnk *N.* bülbül. *bn.* **bılbıl.**
serxwe *rgd.* 1. bağımsız, kendi başına özgü. 2. güzel, yakışıklı kız veya oğlan. * **keçeke serxwe** *bw.* güzel bir kız. * **serxwe rabûn** *bwl.* ayağa kalkmak, ayaklanmak, isyan etmek. Bu deyim "**rabûn ser xwe**" olarakta söylenir.
serxwebû/n *Lng.* *(serxwe dıbe, serxwe be)* 1. bağımsız olmak. 2. yakışıklı veya güzel olmak. /**–i** *N.* 1. bağımsızlık. 2. yakışıklılık.
serxweş [1] *rgd.* sarhoş, keyifli. /**–bûn** *L.* sarhoş olmak. /**–i** *N.* sarhoşluk. /**–kırın** *L.* sarhoş etmek. *bn.* **serxoş.**
serxweş [2] *N. rgd.* başı hoş, rahat. /**–i** *N.* 1. sağlık, sıhhat. 2. baş sağlığı. * **çûn serxweşıya yeki** *bw.* birine baş sağlığına gitmek. /**–i xwastın** *L.* 1. *(birine)* sıhhat ve afiyet dilemek. 2. baş sağlığı dilemek. *bn.* **sersaxi.**
serza *Nh.* ilk doğuran koyun veya keçi.
serzelût *N. rgd.* başı kabak, kel, dazlak, çıplak kafalı.
serzemin *N.* 1. yeryüzü, dünya yüzü. 2. özel mıntıka, bölge, teritorya.
serzeniş *N.P.* serzeniş, şikayet. bn. **gazın.**
serzık *N. ant.* karnın üst bölgesi. ingilizcede **upper abdomen.**

serzıman *N.* şive. *bn.* **devok**.
seterxani *N.* bir ceket sitili.
setme *N.* tökezleme. *bn.* **tılpeki.**
setrenc *N.* satranc. *bn.* **satranc.**
sevgal *rgd. bn.* **çeleng.**
sevi *N.* büyük üzüm sepeti. *bn.* **sewi.**
sewab *N. A.* sevap. /**— gırtın** *L.* sevap almak/kazanmak. /**— kırın** *L.* sevap işlemek.
sewda *N. A.* 1. sevda, aşk. 2. *Bj.* vitaminsizlikten olan bir hastalık, pellegra. /**—yi** *rgd.* melankolik, sevdalı, aşık. /**—yi bûn** *bw.* aşık olmak, aşktan hasta olmak, sevdalanmak.
sewere *N.* yonca. *bn.* **nefel, kei.**
sewgırand/ın *Lg. (dısewgırine, bısewgırine)* temin etmek.
sewık *N.* hamura yağ katılarak pişirilen ekmek. *bn.* **kılor.**
sewi *N.* 1. üzüm sepeti. *bn.* **selık, sevi.** 2. eskiden kalçaları yüksek göstermek için balina kemiğinden yapılan kafes ve bu kafes etekliğin içine konurdu, tavus kuşu etekliği. 3. bazı şivelerde de büyük su testisi anlamı da verir.
sewl [1] *N.* kayıkçı küreği. * **sewl dan** *bw.* kürek çekmek. *bn.* **bêrık.**
sewl [2] *N.* horozibiği çiçeği. *bot.* **Celeria cristata.**
sewr *N. A.* 1. ihtilal, devrim. *bn.* **şoreş.** 2. 1920 de Osmanlılarla Avrupalılar arasında yapılan bir antlaşma ile Kürtlere hak tanınmış gibi görünerek onlara kurulan tarihi bir tuzak.
sews *N.* 1. felsefede fobi. * **sewsa bavê wi heye** *bw.* babasının fobisi vardır. 2. *Bj.* alerji. 3. melankolik. /**— bûn** *L.* sersemlemek, aşık olur şekilde sersemlemek, melankoli olmak. /**—i** *N.* melankolik. /**— kırın** *L.* sersemletmek, melankoli hale getirmek.
sewz *rgd.* yosun rengi yeşil. *bn.* **kesk**.
sewze *N. P.* sebze. /**—dar** *rgd.* yeşermiş. *bn.* **kevz.**
sexer *rgd.* 1. mağlup. 2. fesat. /**— bûn** *L.* mağlup olmak. /**—i** *N.* fesatlık, mağlubiyet. /**— kırın** *L.* mağlup etmek.
sexmankar *N.* mühendis.
sext *rgd.* sert, haşin. /**— bûn** *L.* sinirlenmek, sertleşmek.
sexte *rgd.* sahte. /**—kar** *Nx.* sahtekar. /**—kari** *Nx.* sahtekarlık.
sextıyan *N.* kalın deri, sahtiyan.
sexur *N.* 1. tortu. 2. foseptik, dışkı, bok. *bn.* **gû.** /**—dank** *Nx.* tortu çukuru, çöplük, foseptik çukuru.
seyan *N.* sıva.
seyand/ın *Lg. (dıseyine, bıseyine)* sıvamak.
seyar *rgd. A.* seyyar.
seyare *N. A.* 1. seyyare, uydu. 2. otomobil. *bn.* **trambêl, erebe.**
seyd *N. A.* av. /**—van** *Nx.* avcı. *bn.* **nêçir, nêçirvan.**
seyda *N.* 1. hoca, üstad. 2. din bilgini. 3. hürmete şayan kişi, münevver.
seyid *N. A.* 1. efendi, bay. 2. Ehlibeytten olanlar. 3. Alevilerde ruhani lider, dede.
seylak *N.* kumluk. *bn.* **xiz, sêlxan.**
seylav *N. m.* sel. *bn.* **lesar, lêmışt.**
seynık *N.* kadran.
seyr *N.* seyir, bakma, nazar. /**— kırın** *L.* bakmak, seyretmek, seyir etmek. *bn.* **sêr, temaşe.**
seyran *N.* piknik, seyran. /**—geh** *Nx.* piknik yeri. /**—ger** *Nx.* piknik yapan.
seywan *N.* 1. büyük çadır, otağ. 2. afiş.
seza [1] *N.* ceza. /**— kırın** *L.* cezalandırmak, ceza vermek.
seza [2] *N. P.* uygun, yaraşır, bir şeye değer.
sê *N. rgd.* üç *(3).* /**—hem/hemin** *rgd.* üçüncü. /**—ta** *rgd. rgp.* üç kat, üç büklüm. /**—ta bûn** *L.* üç büklüm olmak. /**—ta kırın** *L.* üç büklüm yapmak, üçe katlamak. * **sê telaq** *Nh.* ekseri şafii mezhebinde geçerli üç taş atarak karı boşamak. * **sê telaq dan** *bw.* üç taşla karı boşamak. /**—yek** *rgd.* üçte bir. 1/3. * **jı sısıyan yek** *bw.* üçte bir. *bn.* **sısê.**
sêbare *rgd.* 1. üçer. 2. üç misli, üç katı. * **sêbare bûn** *bw.* üç misline çıkmak.
sêbaz *N.* üç adım atlama sporu.
sêbelg *N.* tırfıl, üç yapraklı bir cins yonca. *bot.* **Trifoloum.** *bn.* **nefel.**
sêbendık *N.* önden üç bağı olan bir cins Kürt gocuğu.
sêber *Nh.* üç taş oyunu. *bn.* **sêkık.**
sêbıske *N.* ince ve uzun boylu bir bitki.
sêcırteki *N. bn.* **sênıg.**
sêçerxe *N.* 1. kağnı. 2. üç tekerlekli araç. 3. üç tekerlekli motosiklet.
sêçık *N. bn.* **sêguh.**
sêçmax *N.* yenen bir ot.
sêgeh *N. bn.* **duguh.**
sêgisın kırın *Lg.* tarlayı üç defa sürerek nadaslamak.
sêguh *N. m. rgd. rgp.* üçgen. *bn.* **sêgen, sêgoşe, sêçık.**

sêk *N.* üzüm suyundan yapılan sirke.
sêkevır *Nh.* üç taş oyunu. *bn.* **sêber, sêkık.**
sêkujyari *N. bn.* **tirêjyari.**
sêkut *N.* aşiretlerde 0,3 oranında alınan vergi.
sêl *N.* sac *(ekmek pişirmek için)*, ekmek pişirme sacı. * **sêla ezmani** *Nh.* gök kubbe.
sêlax *N.* kumluk. *bn.* **sêlxan, seylak, xiz.**
sêlık *N.* gramafon plağı. *bn.* **qovan, qewarûk.**
sêlım *N.* bn. **pêlûk.**
sêlıng *N.* üç ayaklı, üç ayak oyunu.
sêlmi *N.* bir helva çeşidi *(un, pekmez ve eritilen peynirden yapılır).*
sêlûbêl *N. bw.* anarşi, kargaşa, keşmekeş. /**...i** *N.* keşmekeşi, anarşizm.
sêlûl *N.* hapishane. *bn.* **gırtigeh.**
sêlûn *N.m.* 1. yas. *bn.* **şin.** 2. eşik, kapı eşiği.
sêlxan *N.* kumluk, kumsal. *bn.* **seylak, sêlax, seylak, xiz.**
sêmêdi *N. bn.* **tefti.**
sênc [1] *N.* tehdit.
sênc [2] *N.* diken. *bn.* **sınc.**
sênıg *N.* 1. üç ayakla atlama sporu. 2. üç adım halay oyunu. *bn.* **sêlıng.**
sêni *N.* büyük tepsi. *bn.* **sini.**
sêpelg *N.* üç yapraklı bir cins yonca, tırfıl. *bn.* **sêbelg.**
sêpeli şirin *Nh.* kokulu yonca, sarı yonca.
sêpê *Nh.* 1. üç ayaklı şey. 2. yayık yaymak için üç ayaklı sehpa. *bn.* **sipi.** 3. ocakta tencere altına kullanılan üç ayaklı demir. *bn.* **distan.** 4. darağacı.
sêpık *N. bn.* **sêpê, sipi.**
sêpi *N. bn.* **sêpê, sêpi.**
sêr [1] *N.* 1. seyir, seyretme. 2. piyasa. * **hatın sêrê** *bw.* seyretmeye gelmek. * **xelk lı me hat sêrê** *bw.* el alem bizi seyretmeye geldi. * **alem lı xwe ani sêrê** *bw.* alemi kendine seyrettirdi. /**...** **kırın** *L.* seyretmek. * **lı pevçûna me sêr kırın** *bw.* kavgamızı seyrettiler. *bn.* **temaşe.**
sêr [2] *N.* bn. **ıstêre.**
sêrbend *Nx.* süslü at koşumu.
Sêrt *N.* Siirt ili.
sêseri *Nh.* 1. üç başlı şey. 2. yulaf. *bn.* **xamkêsan.**
sêşemb *N.* salı.
sêtar *N. muz.* üç telli bir cins saz.
sêtêlk *N. m.* çatal *(yemek malzemesi).* * **kefçi û sêtêlk** *bw.* kaşık ve çatal.
sêv *N. m.* elma. * **sêva gemor** *Nh.* bir cins yaban elması. * **sêva rezi** *Nh.* iri ve tatlı elma cinsleri. * **sêva sor** *Nh. bw.* kırmızı renkli elma cinsleri. * **sêva tırşık** *bw.* her çeşit ekşi elma, güz elması. * **sêva zıvıstani** *Nh.* güz elması veya kışa kadar dalda kalabilen her çeşit elma.
sêva bıni erdê *(sêva bın erd) Nh.* yer elması. *bn.* **sêvaxink.**
sêva gulanê *Nh.* Amerikada yetişen ve meyvesi yenen bir ot. *bot.* **Podaphylium peltatum.**
sêvanık *N. ant.* 1. oyluk kemiği. 2. oyluk kemiğinin kalçaya giren ucu.
sêvaxink *N.* yerelması. *bn.* **sêva bıni erdê.**
sêvaxk *N.* bn. **sêvaxink.**
sêvelok *N. bn.* **dûmelan, kuvarık.**
sêvêrnek *N. bn.* **sıving.**
sêvık *N. ant. bn.* **sêvanık.**
sêvi dırkayi *Nh.* 1. aluç. 2. tatula. *bot.* **Datura stramonium.**
sêvle *N.* iri bir cins tarla faresi. *zoo.* **Microtus arvalis, microtus agrestis.**
sêwelek *N.* 1. muzik aleti borusu. 2. çekirdek *(elma, armut gibi meyve çekirdeği).* *bn.* **dendık.**
sêwi *N. m. rgd.* öksüz, yetim. /**...** **bûn** *L.* yetim kalmak, öksüz düşmek. /**...** **nıan** *L.* yetim kalmak. /**...ti** *N.* yetimlik, öksüzlük.
sêwınci *N. ant.* şakak. * **çavê reş bırû lı ser sêwınci ne** *bw.* şakakların üstünde kara gözler ve kara kaşlar vardır.
sêzde *N. rgd.* on üç *(13).* /**...hem/hemin** *rgd.* onüçüncü.
sfenks *N. Gr.* kadın başlı aslan vücutlu heykel *(eski mısırda).*
sıbande *N.* saçak, sundurma. *bn.* **sıving.**
sıbat *N.* şubat ayı.
sıbe 1. *N. A rgp.* sabah. 2. *rgp.* yarın, yarın sabah. * **dusıbe** *N. rgp.* öbür gün. * **sê sıbe** *N. rgp.* üç gün sonra. /**...tır** *rgd. rgp.* ertesi gün. * **sıbetırê şûnda** *bw.* yarından sonra. /**...** **kırın** *bw.* sabah etmek, sabahı bulmak, sabahlamak. * **sıbe xêr** *bw.* iyi sabahlar, sabah hayır olsun.
sıbê *rgp.* yarına, sabahtan. * **jı sıbê** *bw.* yarından. * **jı sıbê heta êvari** *bw.* sabahtan akşama kadar. * **sıbê sıbê** *bw.* sabah sabah. * **sıbê zû** *bw.* sabah erkenden.
sıbıt *N. bn.* **şıwit.**
sıc *N.* 1. güve. *bn.* **bey. 2. parazıt.**
sıcade *N. A.* seccade halısı.
sıcûq *N.* sucuk. *bn.* **sucux.**
sıdan *N.* 1. ağaçtan yapılan kap, fıçı. 2. örs.

bn. **sından.**
sıdıh *N.* dokumada bir uçtan bir uca çekilen iplik.
sıey *N.* erken yetişen bir cins beyaz üzüm.
sıfet *N.A.* 1. sıfat, nitelik, karekter. 2. *Grm.* sıfat. *bn.* **rengdêr.**
sıfık *N.* sofa.
sıfır *N. rgd.* sıfır rakamı *(0)*. *bn.* **nin.** 2. *N.* **bakır.** *bn.* **mıs.**
sıfırne *N. bn.* **sıving.**
sıfnık *N.* temel. *bn.* **him.**
sıfori *N.* samur hayvanı. *bn.* **semûr2.**
sıfre *N.* sofra. /**– danin** *L.* sofrayı kurmak. /**– hılanin** *L.* sofrayı kaldırmak. * **sılav lı sıfra hazır e** *bw.* hazıra konmak kolay olur mealinde bir atasözü.
sıft *rgd.* kesif, kalın, koyu, yoğun. /**–i** *N.* yoğunluk, kesafet.
sıfteh *rgd. rgp.* siftah, ilk, ilk evvel, ilk satış.
sıftobûn *Lng.* *(sıfto dıbe, sıfto be)* bozulmak.
sıftok *rgd.* kokmuş yemek. *bn.* **genû.**
sıgare *N. m.* sigara. *bn.* **cıxare.**
sıh *rgd.* küs, dargın. /**– bûn** *L.* darılmak, küsmek. /**– kırın/xıstın** *L.* küstürmek, darıltmak. *bn.* **sıl2, suh.**
sıhand/ın *Lg.* *(dısıhine, bısıhine)* sıvamak.
sıhbet *N.A.* sohbet.
sıhet *N.A.* sıhhat. * **sıhet be!** *bw.* sıhhatlar olsun, sağlık olsun. * **sıhet xweş!** *bw. B.* aferin anlamında söz. * **sıhetê te çawan e?** *bw.* sıhhatın nasıldır?. *bn.* **norş, tendurusti.**
sıhêm *rgd.* müthiş, çarpıçı. * **bı tırs û sıhêm** *bw.* korku ve telaş. *bn.* **sehm, sawir.**
sıhık *N.* sirke.
sıhın *N. bn.* **sıhêm.**
sıhıq *N. bn.* **suq.**
sıhır *N.A.* sihir. /**–baz** *Nx.* sihirbaz. /**–bazi** *N.* sihirbazlık. /**– kırın** *L* sihir yapmak. *bn.* **sıhr1.**
sıhr [1] *N.A. bn.* **sıhır.**
sıhr [2] *N.* meyve vermiyen ağaç.
sıhrık *N.* tüfekte gez.
sıhûd *N.* şans. * **sıhûda te hebûye** *bw.* şansın varmış.
sıhûn *N.* çömlek, leğen.
sıji *N. bio.* irin. *bn.* **nêm.**
sık [1] *rgd.* çirkin, menfur. /**– bûn** *L.* çirkinleşmek. /**– kırın** *L.* çirkinleştirmek.
sık [2] *N. S. ant.* karın. *bn.* **zık.**
sıkalin *N.* şikayet. *bn.* **gıli, gazin.**
sıke *N.* demir kazık.
sıkıl *N.* köz. *bn.* **tıraf.**
sıkır [1] *N. ant.* boğaz, gırtlak. *bn.* **sukur.**
sıkır [2] *N.* su bendi, baraj. *bn.* **sukur, sukre.**
sıkır [3] *N.* rıhtım.
sıkke *N.* sikke.
sıkûm *N.* 1. *ant.* yüz, çehre. *bn.* **rû, averû.** 2. *N.* haysiyet.
sıl [1] *N.* fobi, kötü bir tarafının açığa çıkmasında doğan korku.
sıl [2] *rgd.* küs, dargın. /**– bûn** *L.* darılmak, küsmek. /**– kırın** *L.* darıltmak, küstürmek. *bn.* **sıh, suh.**
sıl [3] *N.* Kürtçede Süleyman'ın kısacası.
sıl [4] *N.* insan veya hayvanların bıraktığı iri dışkı yumağı. * **sılê rıxê** *bw.* büyük mayıs lapası.
sılamet *N.A.* selamet.
sılav *N. m. A.* selam. /**– dan** *L.* selam vermek. * **sılavên germ** *bw.* sıcak selamlar, derinden selamlar. /**– gırtın** *L.* selam almak. /**– kırın** *L.* selamlamak. * **sılav lê gırtın** *bw.* selamını almak. * **sılav lê kırın** *bw.* selam vermek, selam göndermek. /**– şandın** *L.* selam göndermek. *bn.* **selam, pate.**
Sılêmanıye *N.* güney Kürdistanda bir şehir.
sılêmani *N.* damarlı akik.
sılêvê *N. bn.* **sılıvi.**
sılık *N. bn.* **kızık.**
sıling *N.* vinç. *bn.* **winç.**
Sıliva *N.* Diyarbakır Silvan kazasının adı. Mervanoğulları Kürt devletinin başkenti.
sılıvi *N.* saka kuşu. *zoo.* **Carduelis carduelis.**
sılmite *N.* ekinlerde zararlı ot veya bitki. *bn.* **kax, aşêv.**
sılop *N.* 1. külçe, külçe halinde şey. 2. hayvan mayısı veya insan pisliğinin külçe halinde düşmesi. * **sılopê rıxê** *bw.* hayvanın bir defasında yaptığı taze mayıs.
sılq *N.* pancar. * **sılqa sor** *Nh.* kırmızı pancar. * **sılqa spi** *Nh.* şalgam. *bot.* **Brassica rapa.** * **sılqên şêkır** *Nh.* şeker pancarı. *bot.* **Beta vulgaris.**
Sıloqan *N.* Zirkanda bir aşiret.
sılsile *N.A.* silsile, sülale.
sıltan *N. bn.* **sultan.**
sıltani *N.* iki dönümlük arazi ölçüsü.
sılûk *N. bn.* **sılûs.**
sılûs *N.* halvete çekilerek yapılan ibadet.

sılx *N. bn.* **merdıyaq.**
sım *N. ant.* tek veya çift tırnaklı hayvanlarda tırnak. **/—bır** *Nh.* hayvan tırnaklarını kesmekte kullanılan bir alet. **/—reşi** *Nh. Bj.* hayvanlarda bir tırnak hastalığı. *bn.* **çım, çımık, sımtraş.**
sımand/ın *Lg. (dısımine, bısımine)* delmek, delik açmak, delip geçmek. *bn.* **sımıtandın, qul kırın, kun kırın.**
sımaq *N.* sımak. *bot.* **1. Rhus coriaria, 2. Rhus cotions.**
sımaqpalan *Nh.* süzgeç. *bn.* **parzûn.**
Sımaqıye *N.* Diyarbakırda tarihi bir köy. Meşhur rarihçi 'Maryeşna' bu köylüdür.
sımarte *N.* zımpara. * **kaxeza sımarte** *bw.* zımpara kağıdı.
sımax kırın *L.* demire su vermek. *bn.* **semax.**
sımbêl [1] *N. ant.* bıyık. **/—o** *N.* palabıyık. * **sımbêlên kerteboz** *bw.* gri renkli dökük bıyıklar. *bn.* **sımêl.**
sımbêl [2] *N. ant.* başak. * **sımbêl reş** *Nh.* karakılçık buğdayı. *bn.* **sınbêl reş.**
sımbıl [1] *N. bn.* **sımêl2.**
sımbıl [2] *N.* sümbül. *bn.* **sınbıl, helal.**
sıme *N.* tüfek harbisi, top namlusu çubuğu, silah temizleme çubuğu.
sımêdi *N.* bulgurluk buğday. *bn.* **dan.**
sımêl *N. ant.* 1. bıyık. *bn.* **sımbêl1. 2.** dokunaç, bazı omurgasız hayvanlarda dokunma yoluyla hisseden bıyık şeklindeki organı.
sımıd *(simit) N. ant. bn.* **sımtl.**
sımıdmıd *N. A.* çekirge yiyen bir kuş.
sımık *N.* yarım *(1/2)* dönümlük arazi ölçüsü.
sımırmır *N. A. bn.* **sımıdmıd.**
sımıt *N. ant.* but. *bn.* **sımtl.**
sımıtand/ın [1] *Lg. (dısımıtine, bısımıtine)* delmek, delik açmak. *bn.* **kun kırın, sımandın, qul kırın.**
sımıtand/ın [2] *Lg. (dısımıtine, bısımıtine)* 1. kazımak *(bıçak, jilet vs. ile)*. 2. aşınmak. *bn.* **rêş kırın, maşin.**
sımıti/n *Lng. (dısımıte, bısımıte)* delinmek. *bn.* **sımin, qul bûn, kun bûn.**
sımi/n *Lng. (dısıme, bısıme)* delinmek. *bn.* **qul bûn, sımandın.**
sımit *N.* halka şeklinde bir cins çörek, simit.
Sımko *N.* adı İsmail ağadır.1914 ten 1930 a kadar kuzeydoğu Kürdistanda Irana ve Rusa karşı Kürt mücadelesi için savaşmış bir lider.
sımkok *N.* hekimlikte kullanılan bir ot.
sımkord *N. ant.* yuvarlak tırnaklı hayvan.
sımkot *N.* maşrapa.
sımok *N.* 1. burgu, delici şey. 2. delik açacağı.
sımolek *N.* sincap. *zoo.* **Sciurus vulgaris.**
sımoleki fırok *Nh.* uçan bir cins sincap.
sımore *N. bn.* **sımolek.**
sımsık *N.* nefissiz, pisboğaz ve şurda burda otlanan kimse, otlakçı.
sımsımıki *N.* değişik olarak dizleri karına kadar çekerek yapılan koşu ve bu oyun.
sımsımok *N.* bir oyun. *bn.* **sımsımıki.**
sımsıyarık *N.* leyleğe benzer iri ve beyaz bir kuş. *bn.* **sisolek.**
sımşire *N.* 1. üzüm posası. 2. üzüm şırası. *bn.* **şire.**
sımt [1] *N. ant.* but, kalça, kıç, mecazi olarak butlardaki kaba etler bölümü.
sımt [2] *N.* tepe, zirve.
sımtê kor *Nh.* yeraltı geçidi, tünel.
sımtraş *N.* kesici bir nalbant aleti.
sımti *rgd.* delikli, delinmiş.
sımti/n *Lng. (dısımte, bısımte)* delinmek. *bn.* **sımin, sımtin.**
sın *N.* süne.
sınari/n *Lg. (dısınêre, bısınêre)* tenkit etmek, eleştirmek, kiritik etmek. *bn.* **rexne.**
sınbêl *N. ant.* 1. bıyık. 2. başak. *bn.* **sımêl, sımbêl.**
sınbêlok *N.* çançiçeği. *bot.* **Campanula.**
sınbêl reş *Nh.* karakılçık buğdayı. 2. karabuğday *bot.* **fagopyrum.**
sınbêlreşên *N. bot.* **polygonaceae.**
sınbıl *N. bn.* **sımbıl, sımbêl.**
sınc [1] *N.* 1. diken. *bn.* **sıtıri.** 2. iğde ağacı. *bn.* **gûsınc.**
sınc [2] *N. muz.* büyük zil.
sıncak *N.* kadınların taktığı mücenher iğne, broş.
sıncêri *N.* şıralık bir üzüm cinsi.
sıncık *N.* 1. diken *(yalın halde olan)*. 2. küçük, ve dikenli bodur bitkiler. 3. çocuk ve hastaların tuvaletlerini almaları için altına konulan kap. *bn.* **sınc.**
sıncırand/ın *Lg. (dısıncırine, bısıncırine)* tandırı veya fırını ekmek pişirmek için ısıtmak veya toprak kapları pişirmek için fırın ısıtmak.
sınci [1] *N.* hünnap bitkisi. *bot.* **Ziziphus sativa.**

sıncî [2] *N.* ahlak. *bn.* **sınçî.**
sıncoq *N. ant.* kalın barsak. *bn.* **rivî.**
sıncû *N.* gül defnesi. *bot.* **Nerium oleander.** *bn.* **sınc, zıqûm, rûl.**
sıncûq *N.* tahta çivi, kanca, askı çivisi. *bn.* **pijik.**
sınçi *N.* ahlak.
sından [1] *N.*ant. 1. kulaktaki örs kemiği. 2. *N.* örs. * **sından lı bın guhê te kevi** *bw.* ocağına taş düşsün anlamında bir beddua.
sından [2] *N.* fıçı, iri tahta kap.
sındık *N.* bulgur ufağı.
sındi *N.* meyvelerden greypfurt *(grapefruit).*
sındıyan *N. bn.* **sından2.**
sındûq *N. bn.* **sendûq.**
sıneat *N.A.* sanat, zanaat.
sınet [1] *N.A.* 1. sünnet, dinde Peygamber tarafından emredilen buyruklar. 2. nafile namazı.
sınet [2] *N. A.* sünnet. **/– bûn** *L.* sünnet olmak. **/–ker** *Nx.* sünnetçi. **/– kırın** *L.* sünnet etmek. **/–kırî** *rgd.* sünnetli.
sınet [3] *N.* sanat. **/–kar** *Nx.* sanatkar. *bn.* **pişe.**
sınêde *rgd.* hafiften, sığ olarak. * **kêrê bı sınêde bırri** *bw.* bıçak sığ olarak hafifçe kesti. * **sınêde kar kırın** *bw.* baştan savma veya savsaklıyarak iş yapmak.
sıng *N.* 1. kazık. 2. mil. 3. dokumacılıkta iplik sarılan mil. 4. çorap veya örgü ören kancasız tığ. * **sıngê dolavê** *bw.* çıkrık mili. * **sıngê kon** *bw.* çadır kazığı. **/– kutan** *L.* kazık çakmak. **/– rakırın** *L.* kazığı yerinden sökmek.
sıngesir *N.* yağ, yumurta, sarımsak ve ekmek ufağı karıştırıp yapılan yemek.
sıngık *N.* 1. örgü şişleri. 2. *Bj.* çocuklarda çıkan bir sivilce.
sıngo *N.* süngü. *bn.* **nize.**
sınıf [1] *N. A.* sınıf, toplumda insan guruplan. *bn.* **çîn.**
sınıf [2] *N.* 1. ders görülen oda. 2. okullarda bir üst derece.
sınık *N.* bitki kurtlarında bir kaç cins, mısır kurdu, pamuk kurdu, buğday kurdu vs. *bn.* **sıpıh, sın.**
sınkolk *N.* çapa. *bn.* **nalcax.**
sınorte *rgd. N. bn.* **bednıjad.**
sınsıl *N. cox.* dağ omurgaları, tümsek, sinsile.
sınsıyarık *N. bn.* **sımsıyarık.**
sıntaks *N. Grm. bn.* **parsin, sentaks.**
sıntır *N. rgd.* yetim, kimsesiz. *bn.* **sêwî.**
sınûr *N. bn.* **sinor, tıxûb, sindor,hıdûd.**
sıpairi *N.* Osmanlılarda bir ordu.
sıparani *N.* strateji.
sıparış *N. m. P.* sipariş. **/– kırın** *L.* sipariş etmek.
sıparte *N.* 1. korunak, sığınma yeri, sığınılacak yer. 2. emanet, emanet edilen şey.
sıpart/ın *Lg. (dıspêre, bıspêre)* 1. korumak, sığınmak. 2. emanet etmek. 3. havale etmek, teslim etmek. *bn.* **spartın.**
sıpas *N.* teşekkür. **/– kırın** *L.* teşekkür etmek. *bn.* **spas.**
sıpend *N.* sedef otu. *bot.* **Ruta graveolens** . * **sıpendê efrîqe** *Nh.* üzerlik. *bot.* **peganum harmala.**
sıpehıyand/ın *Lg. (dıspehıyine, bıspehıyine)* süslemek, güzelleştirmek.
sıpehi *rgd.* güzel, hoş, süslü. **/– bûn** *L.* güzelleşmek. **/– kırın** *L.* güzelleştirmek. **/–ti** *N.* güzellik.
sıper *N. bn.* **siper.**
sıpeyi *rgd. bn.* **sıpehi.**
sıpêde *N. rgd. rgp.* alacakaranlık. *bn.* **spêde.** * **dı sıpêde sıbê de** *bw.* sabahın alacakaranlığında.
sıpêne *N.* kama, takoz.
sıpıh *N.* bit. *zoo.* **Pediculus.** * **sıpıha kınca** *Nh.* çamaşır biti. * **sıpıha mırişka** *Nh.* tavuk biti. * **sıpıha niska** *Nh.* mercimek biti. * **sıpıha rûv** *N.* kasık biti. *zoo.* **Phthirus pubis.** * **sıpıha serıya** *Nh.* saç biti. * **sıpıh lê ketın** *bw.* sebze, meyve veya hububatın bitlenmesi. *bn.* **sıpi**[2].
sıpıha genım *N.* buğday biti. *bn.* **qalonçe.**
sıpıl *(sıpılak) N. ant.* 1. pankreas. 2. dalak. *bn.* **şılavık** .
sıpıng *N.* yenilen ve adı doğu türkçesinde yemlik olan bir bitki. *bot.* **Tragopagon protensis.** *bn.* **spıng.**
sıpıyaw *N.* 1. pudra. 2. pirinç unu, talk unu. **/– kırın** *L.* pudralamak, yüzüne make-up yapmak.
sıpi [1] *rgd.* beyaz, ak. **/– bûn** *L.* beyazlaşmak. * **çav lê sıpi bûn** *bw.* ölmek, gözün akının dışarı çıkması. * **rû sıpi bûn** *bw.* yüzü ak çıkmak. **/– kırın** *L.* beyazlatmak. **/– man** *L.* beyaz kalmak, dona kalmak. **/–ti** *L.* beyazlık. *bn.* **spi.**
sıpi [2] *N.* bit. *bn.* **sıpıh.** * **sıpıyê rûv** *N.* kasık biti. *zoo.* **Phthırus pubıs.**

sıpi [3] *N.* soyma, kabuklarını soyma. /**– bûn** *L.* soyulmak *(kabuk)*. /**– kırın** *L.* soymak *(kabuk)*. *bn.* **çelıtandın.** * **sêv sıpi kırın** *bw.* elma soymak. * **dar sıpi kırın** *bw.* ağaç kabuğunu soymak. * **hêk sıpi kırın** *bw.* yumurta soymak. * **petêx an xıyar sıpi kırın** *bw.* kavun veya hıyar soymak.
sıpiçık *N. ant.* 1. göz akı. 2. yumurta akı.
sıpide *N. bn.* **sıpêde.**
sıpildax *N.* 1. soyulmak *(kabuk)*. 2. yüzülmek *(derisi)*. /**–i** *rgd.* soyulmuş, yüzülmüş. /**–i bûn** *L.* soyulmak, yüzülmek. /**–i kırın** *L.* soymak, yüzmek. * **çermê enıya mın sot û sıpildaxi bû** *bw.* alnımın derisi yanmaktan soyuldu/yüzüldü. *bn.* **merıtin.**
sıpindar *N.* kavak ağacı. *bot.* **Populus.**
sıpiyayi *N.* beyazlık, aklık.
sıpiyê genım *Nh.* buğday biti. *bn.* **qalonçe, sıpıh.**
sıp û sor *rgd.* kıpkırmızı.
sıqa *N.* bileme. *bn.* **seqa, seqandın, sûn.**
sıqal *N.* balkon. *bn.* **şane.**
sıqêf *N.* küfür. /**– kırın** *L.* küfür etmek. *bn.* **çêr, dıjûn.**
sır [1] *(sırr) N.* kuru ayaz, serinletici hava akımı, serin esinti. * **sırrê êvarê** *bw.* akşam serinliği. * **sır û seqem** *bw.* soğuk ve ayaz. *bn.* **zuhr.**
sır [2] *N. A.* sır, giz, gizlilik. /**– gotın** *bw.* sır söylemek. /**– nedan** *L.* sır vermemek. /**– vekırın** *bw.* sır açmak. /**– veşartın** *L.* sır saklamak.
Sırb [1] *N.* Balkanlarda bir bölge ve halk. /**–ıstan** *Nx.* Sırbistan.
sırb [2] *N.* kurşun madeni.
sıre *N.* sıra, dizi. * **bı sıre** *bw.* sırayla. * **bı sırê re hatın** *bw.* sırayla gelmek. * **ketın sırê** *bw.* sıraya girmek. * **kırın sırê** *bw.* sıraya koymak. * **sıra mın e** *bw.* sıra bende, veya benim sıram. * **sıra nehatıye mın** *bw.* sıra bana gelmemiş.
sırewt *N. S.* istirahat, sükunet.
sırêş *N. S.* tutkal, zamk.
sırgûn *N.* sürgün.
sırım *N.* iplik haline getirilmiş deri.
sırışk *N.* göz yaşı. *bn.* **rondık, hıstêr.**
sırışt *N. bn.* **sırûşt2.**
sırk *N.* çok gıdıklanır, cilveli, titiz.
sırke *N.* sirke. *bn.* **sıhık.**
sırme *N. rgd.* sırma. *bn.* **surıne.**
sırni *N.* kağnı arabasında dingil. * **sırniyê erebê** *bw.* araba dingili.
sırsırk *N.* karafatma böceği. *zoo.* **Blatta orientalis.** *bn.* **zırxitık.**
sırsûm *N.* 1. yayık. 2. büyük şarap küpü. *bn.* **xınûsi.**
sırûd *N.* 1. ilahi, ilahi okuma veya ilahi okuyarak kutlama veya ifade etme. 2. marş.
sırûş [1] *Nne.* vaki, ilham. *bn.* **xêvzanin.**
sırûşt [2] *N.* tabiat, iklim. * **çar sırûşt** *Nh.* dört iklim. *bn.* **xweza.**
sısê *N. rgd.* üç *(3)*. *bn.* **sê.**
sıst *rgd.* gevşek, savsak, yavaş, kayıtsız. /**– bûn** *L.* gevşemek. /**– kırın** *L.* gevşetmek. /**–i** *N.* gevşeklik. * **xwe sıst kırın** *bw.* kendini gevşetmek, kapıp koyuvermek. /**–o** *rgd.* argoda beceriksiz, salak kimse. * **sısto pısto** *bw.* derbeder kimse.
sıstand/ın *Lg.* *(dısıstine, bısıstine)* gevşetmek.
sıtar *N.* 1. inziva köşesi, çekilecek yer, sığınak, barınma veya korunma yeri. 2. barınak. /**– bûn** *L.* bir yerde barınmak, bir yere sığınmak. /**– kırın** *L.* bir şeyi veya kimseyi korumak, barındırmak. * **ya sıtar!** *B.* Ya koruyan!, Allah korusun!. *bn.* **star.**
sıtare *N.* kamelye, asma gölgelik. *bn.* **stare.**
sıtavık *N.* güneş hüzmeleri. *bn.* **tirêj, tırij.**
sıtayişt *N.* övmek, methetmek, hamd veya şükretmek. *bn.* **pesn.**
sıtem *N. m.* zulüm, gaddarlık, azar, paylama, serzeniş. /**–bar** *rgd.* ezilen, haksızlığa uğrıyan. /**–ger** *Nx.* zalim, cebbar, gaddar. /**–kar** *Nx.* 1. ezen, baskı altında tutan. 2. zalim, gaddar. /**–kari** *Nx.* ezme, zulüm, baskı. /**–kari kırın** *L.* ezmek, zulüm ve baskı yapmak. /**–kêş** *N.* baskı altında olan, sitem çeken, ezilen.
sıtewıl *N.* at tavlası.
sıtewır *rgd.* kısır. *bn.* **stewr.**
sıtırand/ın *Lg.* *(dısıtırine, bısıtırine)* yoğurmak. * **hevir sıtırandın** *bw.* hamur yoğurmak. *bn.* **strandın2, surandın.**
sıtırıh *N. ant.* boynuz. *bn.* **qoç, qılonç, qlonç.**
sıtırık *N. bn.* **stırhı.**
sıtıri *N.* diken, çalı. *bn.* **stri.**
sıtırimışk *N. bn.* **stırimışk.**
sıtırke *N. bn.* **stırık.**
Sıti [1] *N.* 1. şirvanda bir köy. 2. Memê Alan destanında Zinênın kızkardeşi.
sıti [2] *N.* bayan, hanım.
sıtran *N.* türkü, şarkı. *bn.* **kılam, stran.**
sıtûn *N.* direk, kolom. *bn.* **stûn.**

sıtvan *N.* yüzbaşı. /**–yar** *Nx.* başçavuş.
sıûd *N. bn.* **sıhûd.**
sıvande *N.* dam saçakları. *bn.* **sıving.**
sıvde *N.* kapının üstündeki bölüm.
sıvık *rgd.* hafif. /**–ahi** *N.* hafiflik. /**– bûn** *L.* hafiflemek, hafif olmak, çabuk veya tez olmak. /**–i** *N.* kolaylık, hafiflik. /**– kırın** L hafifletmek, kolaylaştırmak. * **barê xwe sıvık kırın** *bw.* yükünü hafifletmek, yükünü kolaylaştırmak. * **sıvık sıvık xwarın** *bw.* azar azar yemek yemek. * **barê gıran eqlê sıvık** *bw.* aklı hafif olanın yükü ağır olur anlamında deyim.
sıvi *N.* kepek. *bn.* **pûne.**
sıvil *N. rgd.* sivil.
sıving *N.* dam saçakları. *bn.* **sıvande.**
sıvle *N. bn.* **gureşk.**
sıvnık *N.* süpürge. *bn.* **gêzık, gêzi, avlêk, havlêk.**
sıvsıvilık *N.* renkli bir kuş.
sıwak *N.* diş temizleme malzemelerinden misvak, misvak ağacı. *bot.* **salvadora persica** . *bn.* **siwak.**
sıwar *N. rgd.* süvari, atlı, binici. /**– bûn** *L.* binmek. * **hespê sıwar bûn** *bw.* ata binmek. * **lı trênê sıwar bûn** *bw.* trene binmek. * **lı hev sıwar bûn** *bw.* üstüste binmek. /**–i** *N. rgd.* atlı, süvari. * **bı sıwari** *rgd.* atla, atlı olarak. /**– kırın** *L.* bindirmek. * **bûk sıwar kırın** *bw.* gelin getirmek. * **lê sıwar kırın** *bw.* bindirmek. * **lı kerê sıwar kırın** *bw.* eşeğe bindirmek. * **sıwarê hespê kulek** *bw.* topal atın suvarisi anlamında deyim.
sıwarxe *N.* küçük odun. *bn.* **qitık.**
sıwe *rgd.* alçak. *bn.* **nızm.**
sıwir *rgd. bn.* **swir.**
Sıwisre *N. cox.* İsviçre.
sıwûri *N. bn.* **sımolek.**
sıxlet *rgd.* kalabalık.
sıxre *rgd.* çorak, kurak.
sıya *rgd.* Z. siyah, kara. *bn.* **reş.**
sıyan *N. rgd.* pis, çamurlu, lağım akıntısı.
sıyanet *N.* saygı. hürmet, korumak. *bn.* **parastın.**
sıyare *N.* 1. bir buğday cinsi. 2. kapının iki yan tarafı.
sıyaset *N. A.* siyaset, politika. /**–i** *N.* siyasetle ilgili. /**– kırın** *L.* siyaset yapmak. *bn.* **rêzani.**
sıyeh *rgd.* Z. *bn.* **sıya.**
sıyele *N.* ıspanak *bn.* **espanax** .
sıyonist *rgd. N. Fr.* siyonizm yanlısı.
sıyonizm *N. Fr.* 19.cu asırda filistinde bir yahudi devleti ve insanlar üzerinde hükümranlık sağlamak için yahudiler tarafından ortaya atılan bir akım.
si [1] *N.* güderi, kuru deri parçası. * **si ya çarıx** *bw.* çarıklık deri. * **sı ya teşiyê** *bw.* iğ ören kadınların deriden önlükleri. /**–derpe** *Nh.* orak biçenlerin diz ve kıç tarafına deri kaplı olarak giydikleri don.
si [2] *N. rgd.* otuz *(30).* /**–hem/hemin** *rgd.* otuzuncu.
si [3] *N.* 1. gölge. 2. saye. /**–dar** *Nx.* ağaç gölgesi. * **ketın bın siya yeki** *bw.* birinin gölgesine sığınmak, veya gölgesinde yaşamak. *bn.* **sa, saye, sıh.**
Siberıye *N. cox.* Sibirya.
sibop *N. Fr.* subap.
sifon *N. Fr.* iki kap arasında sıvıyı aktaran boru.
sih 1. *N. bn.* **si**[1]. [2]. *rgd. bn.* **si**[2]. [3]. *N. bn.* **si**[3].
sikard *N.* satır, kısa saplı balta. *bn.* **sator.**
sikat *N.* bulaşık çukuru, lağım deposu.
sikav *N.* kar kurdu, karda yaşıyan bir cins kurtçuk.
sikene *N.* mekanik tertibat.
sikke *N.* sikke, para kalıbı.
siklon *N. Gr.* alçak basınç sebebiyle hızla esen fırtına. Ekseri Hint yarımadasında çok görülür.
sil *N. Bj.* verem. *bn.* **diq.**
sile *N.* tokat, şamar. /**– kırın** *L.* tokatlamak, şamar atmak. * **sile dı fekê de lê xıstın** *bw.* ağzına tokatı yapıştırmak. *bn.* **şeqam, şilpax.**
sileh *N. A. m.* silah. *bn.* **çek.**
silek *N.* kumluk. * **silekanê çemê xerzan** *bw.* Garzan çayının kumsalları. *bn.* **seylak., sêlax, sêlxan.**
silındır *N. Gr.* 1. luğ şeklinde geometrik şekil. 2. asfalt bastırmak için ağır bir araç. 3. *rgd.* silindir şekli. *bn.* **stûwane** .
silke *N.* bn. **ohr.**
silmûk *N. bn.* **sirmog.**
silo *N.* ispanyolca olan bu kelime tahıl ambarı demek. *bn.* **pêtag.**
sim *N. rgd.* gümüş, sırma. /**–av** *Nh.* 1. gümüş suyu. 2. cıva. /**–e** *N.* gümüş tel. /**–i** *rgd.* gümüşü. * **dersim** *Nh.* Tuncelinin adı olup gümüş kapı demektir.
sima *N.* yüz, çehre, sima. *bn.* **sıkûm, rû.**
simerx *N.* kızıl akbaba. *zoo.* **Gypus vulvus.** *bn.* **siqalk.**
simır *N. A.* eti yenmez iri bir kuş.

simsar *N. A.* simsar, komisyoncu.
Sina *N. cox.* Sina çölü.
sinagog *N. Gr.* sinagog, yahudi tapınağı.
siname *N. Gr.* sinama.
sindır *N.* dibek taşı. *bn.* **coni.**
sine *N. P. ant.* sine, göğüs. *bn.* **sing.**
sinemaki *N.* 1. sinameki bitkisi. *bot.* **Cassia acutifolia.** 2. bir cins ince halı.
sing [1] *N. ant.* göğüs, döş, bağır. * **depa sing** *Nh. ant.* göğüs kemiği. * **sing lê dan** *bw.* göğüs vurmak. /– **vedan** *L.* göğüs açmak, kavga için meydan okumak. * **lı singê xwe xıstın** *bw.* göğsüne vurmak, bağrına vurmak. * **sing dan ber** *bwl.* göğüslemek. * **textıkê sing** *N. ant.* bn. **hestiyê sing.**
sing [2] *N. cox.* yamaç, dağ eteği.
Sin 1. *N.* Çin. 2. *rgd.* Çinli. *bn.* **çin.**
sini *N.* iri tepsi. *bn.* **sêni, berkeş.**
sinok *N. bn.* **seynık.**
sinonim *N. Fr.* eş anlamlı kelime. *bn.* **hevmana.**
sinor *N.* sınır, hudut. /– **danin** *L.* hudut koymak, sınırlamak. /– **kırın** *L.* sınırlamak, hudut koymak. /– **kışandın** *L.* sınır çekmek. /– **lıvandın** *L.* hudut/sınır tecavüzü. *bn.* **tıxûb.**
sinyal *N. Fr.* 1. bildirme işareti. 2. radyo veya televizyon gibi elektronok aletlerde verici işaret, sinyal.
sipal *rgd.* yırtık, pejmurde, pürüzlü, yırtık-pırtık. *bn.* **sûtal.**
Sipan *N. cox.* 1. Kürdistanda Van'a yakın bir dağ, Süphan dağı. * **sipana xelatê** *Nh.* Süphan dağı. 2. çığ.
sipe *N.* sıpa, eşek yavrusu. *bn.* **cehşık, kuri.**
siper *N.* mevzi, siper. *bn.* **sıper, senger.**
sipel *N.* şelale. *bn.* **çır, şip.**
sipık *N.* 1. sıpa. * **sipıkê kerê** *bw.* eşek sıpası. *bn.* **sipe, cehşık.** 2. eşik, kapı eşiği. *bn.* **şêmûg.**
sipi *N. bn.* **sêpê.**
Sipkan *N.* Ağrıda bır Kürt aşireti.
siqal *N.* cila. /–**i** *rgd.* cilalı. /– **kırın** *L.* cilalamak.
siqalk *N.* akbaba. *bn.* **sisolek.**
siqalka gurri *Nh.* kel akbaba. *bn.* **simerx, kurt3.**
siqetore *N. ant.* kursak. *bn.* **geprûg.**
siqi *N.* çubuk ağacı. *bot.* **Mabea.**
siqulıng *N.* turna. *bn.* **qulıng.**
sir *N.* sarımsak. *bot.* **Allium sativum.** * **sir a mara** *Nh.* zehirli olan bir cins yabani sarımsak. *bn.* **sirka mara.**
sirava *Nh.* yağ, sarımsak, yumurta ve ekmekle yapılan bir Kürt yemeği.
sirace *N. Bj.* ruam hastalığı.
siravık *N.* tuz katılarak kullanılan su. *bn.* **şorav.**
sirdım *N. bn.* **sirık.**
siren *N. Fr.* siren sesi, alarm borusu.
sirık [1] *N.* 1. yabani sarımsak. *bot.* **Allium schoenoprasum.** 2. kömüren. *bot.* **Allium rotuntum.**
sirık [2] *N.* ince kalkan.
sirım *N. bn.* **sirık[1].**
sirınçk *N.* üvez ağacı. *bot.* **pirus sorbus.**
sirka mara *N.* uyuz otu. *bot.* **Scabiosa arvensis.**
sirkutık *N.* sarımsak dövme tokmağı.
sirmog *N.* çayır ve sulak yerlerde yetişen yabani bir sarımsak. *bot.* 1. **Allium atrovilaceum, Allium vineale.** 2. **Tencrum scordium.** *bn.* **palimok.**
sirmok *N. bn.* **sirmog.**
sis [1] *rgd.* beyaz, ak. /– **bûn** *L.* beyazlaşmak, aklaşmak. /–**i** *N.* aklık, beyazlık. /– **kırın** *L.* beyazlatmak, aklamak. *bn.* **spi, sıpi.**
sis [2] *N.* güney Kürdistanda: 1. solma, rengi bozulma. 2. sıska, zayıf, bir deri bir kemik anlamı verir.
sisark *N.* akbaba. *zoo.* **Gypaetus barbatus.** *bn.* **sisolek, siqalk.**
sisarki Amriki *Nh.* çok yükselen bir cins akbaba. *ing.* condor.
sisele *rgd.* zayıf, cılız. *bn.* **sis2.**
sisem *N.* abanoz çiçeği. *bot.* **Diospyros ebenum.**
sisık *rgd.* 1. beyaz olan şey, bembeyaz olan küçük şey. * **keçka sisık** *bw.* küçük ve güzel kız. 2. *N.* mecazi olarak yumurta. * **sisıkên bın mırişkan** *bw.* tavuk altındaki yumurtalar. 3. meyve yumuşak çekirdeği. * **sisıkê sêvan** *bw.* elma çekirdeği.
sisırk *N.* cırcır böceği. *zoo.* **Gryllus domesticus, G. campestris.**
sismoxraf *N. Gr.* deprem ölçer aleti.
sisolek *N.* iri bir akbaba. *bn.* **sisark.** * **sisolekê guri** *Nh.* kel olduğuna inanılan iri cins akbaba. *bn.* **siqalka guri.**
sistem *N. Gr.* 1. ilkeler topluluğu, yol, yöntem, sistem. 2. tabii oluş.
sitav *N.* gölgelik, yaprakları seyrek ışık sızdıran ağaç gölgesi. *bn.* **si.**
sitem *N. bn.* **sıtem.**
sitıl *N.* 1. kazan. 2. bakraç.

sivan *N. bn.* **siwan.**
sivanok *N.* şemsiye ağacı. *bot.* **Sophora japonica.**
sivil *rgd.* sivil. *bn.* **sıvil.**
sivle *N. bn.* **sêvle.**
sivok *N. bj.* başta darbe ile hasıl olan şiş.
siwak *N.* misvak. * **bûne siwaka şêx û axa** *bw.* şeyh ve ağaların diş artıkları olmuşlardır anlamında deyim. *bn.* **sıwak.**
siwan *N.* şemsiye.
siwanvan *N.* paraşütçü.
six *N.* 1. bir cins diken. 2. yük çuvallarının kulplarına geçirilen ağaç çubuklar/şişler. 3. kebap şişleri. *bn.* **şiş, pijık.**
sixın *rgd.* ufak ve zayıf kalmış, cılız. *bn.* **sisele.**
sixur [1] *N.* casus. *bn.* **şofar.**
sixur [2] *N.* kirpi, oklu kirpi. *zoo.* **Hystrix cristatus.**
sixuri Amriki *Nh.* zoo. **armadillo.**
sixurme *N.* 1. dürtme, tahrik etme, kışkırtma, darbe, vuruş, hamle. **/– kırın/lê dan** *L.* dürtmek, kışkırtmak. 2. *bn.* **zext.**
Siyabend *N.* Kürtçede Siyabend Silıvi adlı halk destanının erkek kahramanı. * **Sıyabend û Xecê** *Nh.* Siyabend ile hacê.
siyaset *N. bn.* **sıyaset.**
siyonist *bn.* **sıyonist.**
skandal *N. Fr.* utanç verici olay, skandal.
Skandınavıye *N. cax.* İskandinavya.
ski *N.* kayak, ski.
Skoç *N.* İskoç. **/–i** *rgd.* Iskoçyalı.
sloxan *N.* slogan. *bn.* **devecû.**
Slovak *N. rgd.* Slovak, slovak olan.
slûbalû *N. bn.* **helûje.**
so *N.* Urmiye, şapur bölgesinde turşuculukta kullanılan bir ot, türkçesini bulamadık.
sob *N. m. rgp.* sabahın başlangıçı. *bn.* **berbang, spêde.**
soba *N.* yüzme. **/–hi** *N.* yüzüeülük. *bn.* **ajne, melevani.**
sobe *N.* soba. * **sobe tıji kırın** *bw.* sobaya odun doldurmak. **/– vêxıstın** *L.* soba yakmak.
sode *N. it.* temizlikte kullanılan kimyevi bir madde, soda.
Sodom *N.* Tewratın ilk kitabında geçen kötülük şehri.
sofık *N.* çile, iplik çilesi.
sofi [1] *N.* 1. tarikat üyesi. 2. sofu, derviş. **/–zm** *N.* sofizm.
sofi [2] *N.* aşık oyununda aşığın sırt tarafı.
soht/ın *Lg.* *(dısohte, bısohte) bn.* **sotın.**
sokın *N.* keklik avcılığında kullanılan ve yeri değişmiyen pusu çukurları.
sol *N. m.* ayakkabı. **/– çêker** *Nh.* ayakkabacı. **/– drû** *Nh.* ayakkabıcı. *bn.* **pêlav, mıdas.**
sole *N.* 1. darının sapları. 2. *N. Z. bn.* **sergu.**
solin *(soline) N.* 1. çiçek tarlası. 2. tomurcuk. *bn.* **bışku.** 3. taşlara yapılan kuş yuvaları.
solist *N. Fr.* solo okuyan veya çalan kimse
solo *N. Fr. it. muz.* bir kişi tarafından okunan veya çalınan müzik parçası.
somestır *N. Fr.* bir öğretim yılının iki ayrı yarısından biri. *bn.* **pêl.**
sond *N. m.* yemin. **/– dan** *bwl.* yemin verdirmek. **/– xwarın** *L.* yemin etmek, yemin içmek. *bn.* **drameti.**
sone *N.* ördek. * **soneya bınavık** *Nh.* testere gagalı ördek. *zoo.* **Mergus merganser.** *bn.* **werdek.**
sop *N.* sığ yerlerde balık avlamak için yapılan set.
sopa *N.* düşman askeri.
sope *N.* sopa. **/– kırın** *L.* sopalamak. *bn.* **ço, çov.**
sor *rgd.* al, kırmızı, kızıl. **/– bûn** *L.* kızarmak, kırmızılaşmak. **/– kırın** *L.* 1. kızartmak. 2. kırmızıya/kızıla boyamak. * **goşt sor kırın** *bw.* et kızartmak. * **dıl lê sor kırın** *bw.* içini pohpohlayıp şişirmek.
Soran *N.* Soran, güney Kürdistanda bir bölge ve Kürt lehçesi. **/–i** *N.* 1. Soranca, Soran lehçesi. 2. Soranlar tarafından yapılan bir cins hançer. 3. kırmızı renkli bir armut cinsi.
soravık *N.* kadınların bir güzellik kremi, ruj.
sorax *N.* teftiş. **/– kırın** *L.* teftiş etmek. **/–van** *Nx.* müfettiş, inspektör.
sorboz *N. rgd.* yağız. * **hespa sorboz** *bw.* yağız at.
sordemar *Nh. ant.* atardamar.
sore *rgd.* kırmızı. **/–çınar** *Nh.* kızıl çınar. **/–mıravi** *N.* kızılördek. **/–ta** *N. Bj. bn.* **surık.** **/–tari** *rgd.* koyu kırmızı renk. **/–vekıri** *rgd.* açık kırmızı renk.
sorewilk *N.* flamingo kuşu.
sorgul *Nh.* 1. kırmızı gül. 2. bir cins buğday.
sorık *N. Bj.* kızamık. *bn.* **surık.**
sorıng 1. *rgd.* kızıl. 2. *N.* güneşin çıkarken

veya batarken bıraktığı kızıl huzme.
sorıncan *N. bn.* **gulemi.**
soriçk *N. ant.* yemek borusu. *bn.* **gewri, sorsorık.**
Sorkan *N.* Derikte bir Kürt aşireti.
sorkelem *N.* kızıl lahana. *bn.* **kelemsor.**
sorsorık [1] *N.* süpürge otu. *bot.* **Erica cinerea.** *bn.* **havlêk.**
sorsorık [2] *N. ant.* yemek borusu.
soryaz *N.* melez bitki. *bot.* **Hybridus.**
sosık *N.* 1. uğur böceği, gelincik böceği, hanım böceği. zoo. **Coccnella.** 2. kekliğe benzer ufak bir kuş. 3. Bohtanda bir köy. 4. küçük kız çocuklara çağrı. *bn.* **xalxalok, calcalok.**
sosın *N.* 1. mavi veya sarı rengi olan bir çiçek. *bot.* **Narcissus jonquilla.** 2. iris. *bot.* **iris germanicum.** 3. çiğdem. 4. zambak. *bot.* **Lilium.**
sosınıne *N.* sosingiller. *bot.* **Colchicaceae.**
sosret *rgd.* 1. acayip, acayip giyinişli kimse, gülünç şey veya kimse. 2. protesto. **/_ kırın** *L.* 1. protesto etmek. 2. gülünç hale düşürmek. *bn.* **mostre.**
sosyal *rgd. Fr.* toplumla ilgili, toplumsal. **/_ist** *rgd.* toplumcu. **/_izm** *N.* toplumculuk. *bn.* **cıvak, cıvat.**
sosyoloji *N. Lat.* toplumbilim.
sosyolox *N. Lat.* toplumbilim uzmanı.
sot/ın *Lg. (dısoje, bısoje)* yakmak, dağlamak. *bn.* **şewıtandın.**
sov *N. rgd.* kıtlık, darlık, yokluk.
Sowyet *N.* Sovyet. **/_ıstan** *Nx.* Rusya, Sovyetler birliği. * **yekıti sowyet** *Nh.* Sovyetler birliği.
soxe *(soyxe)* 1. *rgd. (argo)* meret. 2. *N.* ölü elbisesi.
soxin *rgd.* sonunda, sonu.
soxte *N. bn.* **suxte.**
soya *N.* soya fasulyesi. *bot.* **Glycine soja.**
soz [1] *N.* söz, kelam, laf. * **lı ser soza xwe sekının** *bw.* kendi sözünde durmak. **/_ dan** *L.* söz vermek. **/_ gırtın** *L.* söz almak. **/_ kırın** *L.* söz etmek, söz vermek. * **soz kırın yek** *bw.* ağız birliği etmek.
soz [2] *x.* sonektir. dilsoz gibi.
sozani *N.* köçek, çingene, rakkase.
sparde *N.* 1. depozit. 2. gurup. 3. sığınma.
spart/ın *Lg. (dıspêre, bıspêre)* *bn.* **sıpartın.**
spas *N.* teşekkür. **/_dari** *N.* şükür, mükafaat, ödül. *bn.* **sıpas.**
spehi *rgd.* güzel, hoş, süslü. *bn.* **sıpehi, sıpehıyandın.**
spehik *N.* bir cins kene türü.
sperma *N. Gr. bio.* erkek cinsi organında cinsi temas esnasında çıkan dölleme maddesi.
spêde *N. m.* şafak. *bn.* **sıpêde, berbang, sob.**
spêle *N.* 1. ağartı. 2. hayalet, gece hayalet şeklinde göze görünen beyaz gibi görünen insan şekli.
spên *N.* dokumacılıkta kumaş kalıba girerken iki yandan sıkıştırma aletleri.
spêne *N.* kama, takoz. *bn.* **sıpêne.**
spıh *N. bn.* **sıpıh.**
spıng *N.* yemlik otu. *bn.* **sıpıng.**
spırit *N. ing.* 1. ruh, can, hayalet, cin, peri. 2. ruhlara veya hayaletlere ait. **/_izm** *N.* ruhlarla uğraşma, ispiritizma. **/_ûalist** *N.* ispiritizmaya inanan kimse. **/_ûalizm** *Nx.* ispiritizma bilimi.
spi *rgd.* beyaz, ak. **bn. sıpil.** * **spıyê gırti** *rgd.* gri, boz. *bn.* **gewr.**
spi [2] *N.* bit. **/_kuj** *Nh.* 1. bitli, pislik içinde olan kimse. 2. *N. ant.* baş parmak. *bn.* **tılıya mezın, sıpıh.**
spi [3] *N.* soymak. *bn.* **sıpi**[3].
spiçık *N. ant. bn.* **sıpiçık.**
spiçke *N.* kibrit. *bn.* **kıfrit.**
spiçok *N. ant. bn.* **sıpiçık.**
spidar *N. bn.* **sıpindar.**
spide *N. rgp. bn.* **sıpêde.**
spik *N. ant. bn.* **sıpiçık.**
spilka ninûkê *Nh. ant.* tırnak altlarında ete giren yerindeki beyazımsı kısım.
spiker *N. ing.* mikrofonda konuşan, konuşmacı.
spindar *N.* kavak. *bn.* **sıpindar.**
sport *(spor)* *N. ing.* spor. **/_ kırın** *L.* spor yapmak. **/_ımen** *Nx.* sporcu.
spûçık *N.* beyazlık. * **spûçıkê hêkê** *bw.* yumurta akı. * **spûçıkê çavan** *bw.* göz akı. *bn.* **sıpiçık.**
stadıyûm *N. Gr.* stadyum. *bn.* **hewşeng.**
staj *N. Fr.* mesleğini ilerletme kursu. **/_yer** *Nx.* staj adayı, stajyer.
-stan *x.* sonektir. yer ve mahal bildirir. **kurdıstan, gulistan, darıstan** gibi.
standard *rgd. ing.* standart, ölçü, miyar, basmakalıb.
stand/ın *Lg. (dıstine, bıstine)* almak, istirdat etmek. * **cih standın** *bw.* yer almak, yer tutmak. * **mafi çarenûsi standın** *bw.* kendi kendi idare etme hakkını almak. * **nav standın** *bw.* ad/isim almak.

star *N.* örtme, koruma. /**_ bûn** *L.* sığınmak. * **em isal lı çıyayê Dêrsımê star bûn** *bw.* biz bu yıl Dersim dağlarında barındık. /**_ kırın** *L.* korumak, barındırmak. *bn.* **sıtar, parêz, parastın.**
stare *N.* yağmurdan korunmak için veya yazın güneşten korunmak için yapılan asma kamelye. *bn.* **sıtare.**
stasyon *N. ing.* istasyon. *bn.* **nıgt.**
statistik *N.* sayma, sayılama. *bn.* **hılbıjartın.**
statû *N.* statü.
stekan *N.* çay bardağı, bardak. *bn.* **pıyale, pıyan.**
stem *N. bn.* **sıtem.**
stempa *N. it.* ıstampa.
stevlok *N.* köstebek. *bn.* **kosnig.**
stewand/ın *Lg.* *(dıstewine, bıstewine)* olgunlaştırmak.
stewi/n *Lng.* *(dıstewe, bıstewe)* olgunlaşmak. *bn.* **gıhiştın.**
stewr *rgd.* kısır. /**_ bûn** *L.* kısır olmak. /**_ hıştın** *L.* kısır bırakmak. /**_i** *N.* kısırlık. /**_ kırın** *L.* kısırlaştırmak. /**_ man** *L.* kısır kalmak. * **bızına stewr** *bw.* kısır keçi.
Stewrê *N.* Mardinin sahur kazasının eski adı.
stêl *N. m.* matematikte dik açı. /**_i** *N.* dik açılı.
stêle *rgd.* başıboş. *bn.* **beredayi.**
stêng *N. bn.* **kelmêş.**
stêr *N. m.* yıldız. /**_enas** *Nh.* 1. astroloğ. 2. müneccim. /**_enasi** *N.* müneccimlik. /**_ezan** *Nh.* astronom. /**_ezani** *N.* astronomi, yıldız bilimi. /**_in** *rgd.* yıldızlı, yıldızlı gece.
stêra çin *Nh.* saraypatı otu. *bot.* **aster.**
stêra rıjyar *Nh.* gök taşı, meteor. *bn.* **meteor.**
stêra xura *Nh.* kutup yıldızı.
stêregul *Nh.* 1. saraypatı. 2. yıldız çiçeği.
stêreyi xav *Nh.* denizyıldızı cinsinden biri. ing. **britile star.**
stêrkok *N.* sarı tükürük otu. *bot.* **Ornithogalum stacbyoides.**
stêrok *N.* satelit, uydu yıldız.
stırhi *N.* mardin havalisinde bir ot ismi, ondan boyacılıkta kullanılan bir zamk yapılır.
stırık *N. bn.* **s tırhı.**
stıri *N.* diken. *bn.* **stri.** /**_bırık** *Nh. bn.* **pêncık.**
stıribeluq *N.* deve dikeni cinsinden sert dikenleri olan bir ot.
stırilok *N.* sarımsak otu. *bot.* **Alliaria officinalis.** *bn.* **sir.**
stırimışk *N.* deve dikeni cinsinden kısa boylu topuklu çiçeklerin ucundan çok dikenli bir ot.
stırin [1] *rgd.* dikenli.
stıri/n [2] *Lng.* *(dıstêre, bıstêre)* türkü veya şarkı söylemek.
stıyar *rgd.* çıplak, örtünmemiş. *bn.* **pas, tazi.**
sti 1. *rgd.* bayan, hanım. 2. *N.* Memê Alan destanında Zinê' nın kızkardeşi. *bn.* **sıti.**
stim *N. ing.* istim, buhar. *bn.* **helm, bux.**
sto *N. ant.* boyun, ense. /**_bend** *Nh.* boyunbağı. *bn.* **stu, hıstukur, stû.**
stok *N. ing.* depo edilen şey, depo edilen ticaret eşyası vs., yığın. /**_ bûn** *L.* depo edilerek yığılmak. /**_ kırın** *L.* depo etmek, depo ederek yığıntı yapmak.
stop *N. ing.* durma, duruş. /**_ kırın** *L.* durmak, durdurmak. *bn.* **rawestın.**
stran *N.* türkü, şarkı. *bn.* **kılam.** /**_bêj** *Nx.* türkü söyliyen, türkücü, şarkıcı. /**_dêr** *Nx.* plak, müzik plağı. *bn.* **sêlık.** /**_i** *rgd.* müzikal. /**_van** *Nx.* şarkı/türkü söyliyen. /**_vani** *Nx.* şarkı/türkü söyleme mesleği. *bn.* **dengbêj.**
strand/ın [1] *Lg.* *(dıstrine, bıstrine)* şarkı veya türkü söylemek.
strand/ın [2] *Lg.* *(dıstrine, bıstrine)* yoğurmak. *bn.* **sıtırandın, surandın .**
strateji *N. Gr.* savaş yönetim sanatı, strateji. /**_k** *rgd.* stratejik.
stri [1] *N.* diken. * **strıyê çavan** *bw.* göze diken olmak, göze batmak. *bn.* **stıri, sıtıri.**
stri [2] *N.* böğürtlen. *bn.* **dri, sturi.**
stridar *rgd.* dikenli. *bn.* **stırin1.**
stringeh *Nx.* liman, korumaklı sahil.
stripor *N.* 1. tarakotu. 2. fes tarağı otu. *bot.* **dipsacus fullonum .**
striptiz *N. ing.* kadının müzikle soyunarak dans etmesi.
strotêzık *N. bn.* **tılotêzık.**
strû *N. ant.* boynuz. *bn.* **sıtırıh, qoç, qlonç.**
stu *N. ant. bn.* **stukur, stû.**
stukur *N. ant.* boyun, ense. *bn.* **sto, hıstukur, stû.**
sturi *N.* böğürtlen. *bn.* **dri, stri2.**
stû *N. ant.* boyun, ense. * **çema stû** *Nh.* ensede amûdi çizgi. /**_xar** *Nh. rgd.* boynu bükük, zavallı.
stûdıyo *N. ing. Fr.* çalışma odası, fotoğraf

veya film çekilen ve işlenen yer.
stûkurk *N. ant.* boyun, ense *(uzunluğuna)* kısmı.
stûn *N.* direk, sütun.
stûnka poz *Nh. ant.* burundaki kalbur kemiği.
stûnka pıştê *Nh. ant. bn.* **maripışt.**
stûr *rgd.* kalın, şiş. /**–ahi** *N.* kalınlık. /**– bûn** *L.* kalınlaşmak. /**–i** *N.* kalınlık. /**– kırın** *L.* kalınlaştırmak.
Stûrıkan *N.* şirvanda bir Kürt aşireti.
stvanyar *N. bn.* **pêrefser, sıtvan.**
stûwane *N. rgd.* silindir. *bn.* **silındır.**
stûxav *N. bn.* **pındır.**
subêri Amriki *Nh.* agav. *bot.* **agave americane.**
subjektiv *rgd. Fr.* öznel, kişisel, şahsi.
sucade *N. A. bn.* **sıcade.**
sucde *N. A. bn.* **secde.**
sucux *N.* sucuk. *bn.* **sıcûq.**
suh *rgd. N.* küs, dargın, küsme, darılma. /**–bûn.** /**– kırın.** *bn.* **sıb, sıl, xeyıdin.**
Suheyla *N. ast.* Süheyla yıldızı.
suhn *N.* heybet. *bn.* **saw.**
sukre *N.* küçük su bendi, mini baraj.
sukur *N. bn.* **sukre, sıkır[1], sıkır[2].**
sukut *N. rgd. A.* sükut. *bn.* **bêdengi.**
sulale *N. A.* sülale, soy-sop.
sultan *N.* sultan.
sumbul *N. bn.* **sımbıl[2].**
sunet *N. A. bn.* **sınet.**
sunger *N.* sünger.
suni 1. *rgd. A.* yapma, insan eliyle tabiatı taklit, sun'i. 2. Islamiyette şiilerin dışında dört mezhep ve bu mezhep mensupları.
super *rgd. ing.* büyük, üstün. /**–mark** *Nh. ing.* her çeşit mal bulunan büyük pazar.
supundi *N. rgd. bn.* **sepandi.**
suq *N.* 1. aşık oyununda içi doldurulan ve as olarak kullanılan aşık. 2. *as.*
surahi *N. A.* sürahi.
surand/ın *Lg. (dısurine, bısurine)* 1. oğuşturmak *(el vs).* 2. karmak *(çamur, hamur vs.).* 3. ipliği makaraya veya iğe sarmak. 3. elle okşamak. * **destê xwe lê surandın** *bw.* elleriyle sıvazlıyarak okşamak.
surdar *N.* kabuklarında deri veya ayran tulumlarını boyamakta kullanılan bir ağaç. *bot.* **tamarıx**. *bn.* **gendar.**
Sureya *N. ast.* ülker yıldızı.
surık *N. Bj.* kızamık. ingilizcede 'measles' *bn.* **sorık.**
surme *N. rgd.* sırma. *bn.* **sırme.**
surperi *N.* peri güzeli.
surşirin *rgd.* gönülalıcı.
susk *N.* etli veya meyveli bir çeşit börek.
suwal *N. A.* sual. *bn.* **pırs.**
suwar *N. bn.* **sıwar.**
suwax *N.* sıva. *bn.* **mele.**
suxar [1] *N.* ayaz, don. *bn.* **qerisok, sayi.**
suxar [2] *rgd.* boynu bükük. *bn.* **stûxar.** **'stû'** kelimesindeki nota bak.
suxme *N.* 1. korsej, kadın yeleği. 2. *bn.* **serpene.**
suxre *N.* 1. başkasını karın tokluğuna çalıştırmak, angarya. 2. baştan savma yapılan iş. /**– kırın** *L.* işi baştan savma yapmak. *bn.* **jı rû xwe kırın, zewd.**
suxte *N.* din öğrencisi, softa.
sûc *N. A.* suç. /**–dar** *Nx.* suçlu. /**–dar bûn** *L.* suçlu olmak. /**– kırın** *L.* suç işlemek.
sûçe *N.* dış köşe, çıkış köşesi. /**–ber** *Nx.* köşe taşı, uzun büyük taş. * **kevırê sûçê** bn. **sûçeber.**
sûd *N.* fayda, menfaat. /**–dar** *rgd.* faydalı. *bn.* **kêr, feyde.**
sûjın *N.* çuvaldız, iri iğne. *bn.* **şûjın.**
sûk [1] *N. A.* 1. pazar, çarşı. 2. sokak, çarşı sokağı. *bn.* **kolan.**
sûk [2] *N.* itmeli dürtmeli hareket, piston vs.
sûk [3] *rgd.* hafif, sıhhatli su.
sûl 1. *N.* şelale. 2. *rgd.* kaygan.
sûlav *N. m.* 1. şelale. 2. musluk. 3. baharda boncuk ha[illegible]e gelmiş karın erimesiyle akan s[illegible]
sûle *N.* 1. darı sapı. 2. kamış. *bn.* **sole.**
sûlık *rgd. bn.* **sûl.**
sû/n *Lg. (dısû, bısû)* bilemek. * **kêra xwe dısû** *bw.* bıçağını biliyor. *bn.* **sûyin.**
sûnd *N. bn.* **sond.**
sûr [1] *N.* melek Israfilin kıyamette ölüleri diriltmek için üfliyeceği boru.
sûr [2] *N.* kale duvarı, sur. *bn.* **beden.**
sûrand/ın *Lg. (dısûrine, bısûrine) bn.* **surandın.**
sûre *N. A.* Kur'anda bölümler, sure.
sûret *N. A.* 1. surat, çehre. *bn.* **rû, sima.** 2. suret, kopyası. *bn.* **pêgırt.**
sûrevêlk *N. bn.* **sorewilk.**
Sûri *N.* 1. Suriye. *rgd.* 2. Suriyeli.
sûse *N.* 1. özellikle savaş zamanında düşman mevzilerini keşif için tetkikat yapma. 2. araştırma maksadıyla büyük kuvvetle hücum. 3. kaba kuvvetle casusluk.
sûsık [1] *N.* meyankökü adlı ot. *bot.* **glycyrr-**

hiza glabra. *bn.* **meyan**[2]. * **sûsıka stirin** *N.* dikenli meyan. *bot.* **Glycyrrhiza echinata.**
sûsık [2] *N.* orman tavuğu. *zoo.* **lyrurus.**
sûsırk *N. bn.* **sisırk.**
sûsk *N.* tereke.
sûske *N.* bn. **sûl.**
sûsmar *N.* 1. iri kertenkele. 2. timsah. *zoo.* **Crocodile.**
sûtal *N. rgd.* baldırı çıplak, lumpen. * **sûtal mûtalên gundıyan** *bw.* köylülerin baldırı çıplakları. *bn.* **pêxwas.**
sûtand/ın *Lg. (dısûtine, bısûtine)* yakmak, yanmak. *bn.* **sotın, şewıtandın.**
sûtar *N.* suç işlemekten çekinmiyen kimse.
sût/ın *Lg. (dısû, bısû)* bilemek. *bn.* **sûn, sûyin.**
sûxar *N.* pirinç sapları.
sû/yin *Lg. (disû, bisû) bn.* **sûn, sûtın.**
sûzenek *N. Bj.* bel soğukluğu hastalığı.
sûzeni *N.* 1. kadınların küçük hamam havlusu. 2. aybaşı bezi.
Swêd *n. cox.* isveç. **/_i** *rgd.* isveçli, İsveççe.
swir *rgd.* sarımsak acısı.

Ş

Ş [1] *N.* Kürtçe alfabenin 23.cü harfi, sessiz ve diş arasından çıkar.

ş [2] *x.* sonek olup Sorani lehçesinde çok kullanılır, türkçede ...bile, ...dahi, ...de, ...da gibi anlamlar verir. * **mmiş hatımewe** *bw.* ben de geldim. *bn.* **ji.**

ş [3] *N.* "şandin" fiilinin kökü. **dışine, bışine** gibi.

şa *rgd.* şen, neşeli. /**... bûn** *L.* neşelenmek, keyiflenmek. * **lı hev şabûn** *bwl.* sevişmek, birbiriyle oynaşmak. * **pê şa bûn** *bw.* 1. sevmek, ...ile sevinmek. 2. alay etmek, dalga geçmek. /**...bûni** *N.* sevinç, eğlence. * **şabûnıya wan zêde dom nekır** *bw.* neşeleri fazla sürmedi. /**...hi** *N.* 1. sevinç, eğlence, neşe. 2. şahlık. *bn.* **şah.** /**... kırın** *L.* sevindirmek, neşelendirmek. *bn.* **şad, kêf.**

şabaş *N.* ödül, armağan, bağış, hediye. /**...i** *N.* armağan. /**... kırın** *L.* armağan etmek, hediye etmek. *bn.* **dıyari.**

şaban *N.* arap takviminde 8.ci ay.

şabelot *N. bn.* **şembelot.**

şabender *N.P.* konsolos, temsilci. *bn.* **şehbender.**

şad [1] *rgd.* memnun, mesut. /**...ıman** *N.* sevgi, istek. /**...i** *N.* sevinç. * **bı şadi** *rgp.* sevgiyle, istiyerek, memnuniyetle. /**...i kırın** *L.* eğlence yapmak. /**... kırın** *L.* sevinmek. *bn.* **şa.**

şad [2] *N.* şahit. * **şad û şıhûdê me neman** *bw.* şahitlerimiz ve tanıklarımız kalmadı. *bn.* **şahıd.**

şadırvan *N.P.* şadirvan.

şaêri derya *Nh. bn.* **lûleper**.

Şafi'i *N.rgd.A.* İslamiyetin 4 mezhebinden biri ve bu mezhep mensubu.

şafır *N.* bozkır, step.

şaft *N.ing. bn.* **mıjane.**

şafûn *N. bn.* **mehli, sak.**

şag *N. cox.* dere, arazide dere gibi yer. * **şag berdane ser vi dıli** *bw.* kalbime bir dere suyu akıtmışlar. *bn.* **neqeb.**

şagırt *N.* 1. öğrenci. 2. dini öğrenci. 3. çırak. 4. garson. *bn.* **feqeh, suxte, xwandekar.**

şagulbend *N. bn.* **gulbendi şah.**

şah [1] *N.* şah, kral. /**...ane** *rgd.* pek üstün, kral gibi, şahane. /**...banû** *N.* imparatoriçe, kraliçe. /**...baz** *N.* 1. kral şahini. 2. şahinlerin kralı, üstün kaliteli şahin, iri bir cins akdoğan, beyaz şahin. /**...demar** *Nh. ant.* aorta, şah damarı. *bn.* **şahreg.** /**...gêle** *Nh.* karınca beyi. /**...ınşah** *N.* imparator, iran şahı. /**...i** *N.* krallık. /**...ine** *N.* kraliçe. *bn.* **şahbanû.** /**...maran** *Nh.* yılan beyi, ejderha. /**...name** *Nh.* 1. iran krallarına ait milli destan. 2. firdewsinin büyük kitabı. /**...rê** *N.* ana yol, otobahn, büyük cadde. /**...suwar** *N.* seçkin süvari. /**...yeti** *N.* krallık, kralliyet, monarşi. /**...za/zade** *Nx.* kral çocuğu, şehzade.

şah [2] *N.* satrançta korunması lazım gelen taş, şah.

şahbelot *N.* kestane.

şahdane *N. bn.* **kındır.**

şahdanek *N.* Diyarbakır civarında bilinen ve keten tohumuna benzer bir baharat.

şahen *N. bn.* **şaqe.**

şaheng *N.* ana arı.

şaheser *rgd.* şaheser, eserlerin en güzeli.

şahıd *N.A.* şahit, tanık.

şahır *N. bn.* **hozan.**

şahi *N.* 1. krallık, kralliyet. 2. neşe, eğlence.

şahik *rgd.* düz, parlak, kaygan.

şahin *N.* şahin kuşu. *zoo.* **Peregrina falcon.** *bn.* **baz.**

şahmerdan *N.* 1. kazık çakma varyozu, kompresörlü çekiç. 2. Halife Hz. Ali.

şahnazi *N.* onur, iftihar. /**... kırın** *L.* iftihar etmek, onur duymak.

şaho *N.* küçük beyaz balıkçıl. *zoo.* **Egretta garzetta.**

şahperest *N. rgd. bn.* **keyperest.**

şahpesend *N.* mine çiçeği. *bot.* **Verbena officinalis.**

şahpılite *N.* meşale.

şahqaz *N.* kaz cinsinden bir kuş. *ing.* **imperial goose.**

şahreg *N. ant.* kırmızı kan damarı, nabız damarı, atardamar.

şaht *N. rgd.* 1. ellerden felçli. *bn.* **şeht** [1], **şe-**

ple. 2. deli. *bn.* **şêt.**
şahtere *N.* şahtere. *bot.* **fumaria officinalis.**
şaibe *N. A.* şaibe. *bn.* **guman.**
şak *N. cax. bn.* **şag.**
şakil *N.* dökülen ağaç yaprakları, gazel.
şal *N.* bir cins kumaş, pantolon. * **şal û şapık** *bw.* pantolon ve cepken.
şalang *rgd. bn.* **şımşiri.**
şalaw *N.* kurt köpeği vs. için hücum, saldırma. şiddetli saldırı, hücum.
şalê *rgp. Ghk.* keşke, ancak. * **te got şalê ez ji bıhatama** *bw.* dedin keşke bende gelseydim. * **şalê Xwedê bela wi pê de** *bw.* ancak Allah onun belasını versin. *(bu kelime İnşallah kelimesinin kısaltılmışı).*
şalık *N.* nohut, mercimek, bakla vs. nin yeşil iken yenen hali.
şalok *N.* orak. *bn.* **dasê genımi.**
şalûfe *N.* gözleme ekmek, içine peynir, kıyma vs. konup sacda pişirilen ekmek. *bn.* **patile.**
şalûk *N. bn.* **das, şalok.**
şalûl *N.* arı kuşu. *zoo.* **Merops apıaster.**
şalwar *N.* şalvar, Kürtlerin geniş pantolonu.
şalyar *N.* bakan. /**...i** *N.* bakanlık. * **pêr şalyar** *Nh.* sakıt bakan, eski bakan.
Şam *N.* suriyenin başkenti. Bu şehir Kürtçede bir çok kelime ve deyime konu olmuştur. /**...borek** *Nh.* şam böreği. * **şam dûr e, ma mışar ji dûr e** *bw.* şam uzaksa hızar da mı uzak yanı halep ordaysa arşın burda anlamında söz. * **şam şekıre, heleb çêtır e** *bw.* şamda şekerde olsa Halep daha iyidir anlamında deyim. * **şekırê şamê** *bw.* şam şekeri. * **mırişka şamê** *Nh.* hindi. * **genımê şamê** *Nh.* mısır bitkisi vs.
şamar *N.* şamar, tokat. *bn.* **şeqam, şilpax.**
şamdan *N. P.* şamdan, iri mumluk.
şamık *N. bn.* **fırıngi.**
şami *N.* hindi. *zoo.* **Melagrıs gallopavo.** *bn.* **elo, coqcoq.**
şampanye *N. Fr.* şampanya adlı pahalı beyaz şarap.
şampıyon *N. rgd. ing.* yarışmada birinci gelen kimse. * **şampıyoni maçê** *bw.* maç şampiyonu. * **şamıpıyoni dınya** *bw.* dünya şampiyonu.
şampûan *N. ing.* saç sabunu, şampuan.
şamû *N.* kıl tarağı. *bn.* **şe.**
şan [1] *N.* arı peteği. *bn.* **çiç.**
şan [2] *N. ant.* omuz, omuz başı. **şane şan** *bw.* omuz omuza. *bn.* **kolan.**
şan [3] *N.* dağ tepesi. /**...eşin** *N.* yeşil dağ tepeleri.
şan [4] *N.* şan, isim, şöhret.
şanazi *N.* iftihar, gurur. /**... kırın** *L.* iftihar etmek.
şand/ın *Lg. (dışine, bışine)* göndermek, yollamak, postalamak. * **xeber şandın** *bw.* haber göndermek. * **şandın eskerıyê** *bw.* askere göndermek. * **şandın derve** *bw.* dışarı göndermek.
şandi *N.* 1. gönderilen şey veya kimse. 2. ulak, kurye.
şane [1] *N.* hücre, nöbetçi yeri. /**...se** *Nh.* bekçi köpeği. /**...yi** *N.* deseni hücre şeklinde olan bez.
şane [2] *N.* işaret, belirti.
şaneşin *N.* 1. yeşil dağ tepeleri. 2. balkon. *bn.* **şan3.**
şanezerk *N.* eşekarısı. *bn.* **pizank.**
şani *N.* işaret, alamet. /**... dan** *L.* göstermek, işaret etmek. /**... kırın** *L.* işaret etmek, belirtmek. * **şani hevalêxwe kır** *bw.* arkadaşına gösterdi. *bn.* **nişan.**
şanık *N.* ciltte bulunan siyah leke, benek.
şano *N.* 1. sahne. 2. tiyatro bölümü.
şanpaz *rgd.* maharetli, ünlü.
şans *N.* şans, kader, talih. *bn.* **şens.**
şansolye *N. Fr.* almanyada devlet başkanı.
şanzdeh *N. rgd.* onaltı *(16).* /**...em/min** *rgd.* onaltıncı, 16.cı.
şape *N.* [illegible] *bn.* [illegible]
[illegible] *N.* [illegible] büyük kanat, iri balık kanadı.
şapık *N.* 1. çepken. 2. gömlek.
şaqe *N.* alaca doğan. *zoo.* **Peregrınus.**
şaqûl *N.* 1. şakül. 2. bir kuş tuzağı.
şar [1] *N.* sağma. /**...bûn** *L.* sağılmak. /**... kırın** *L.* sağmak. *bn.* **dotın, dwitın.**
şar [2] *N.* kadınlara ait siyah bir baş örtüsü, yazma.
şar [3] *N. P.* şehir. /**...edar** *Nx.* belediye başkanı. /**...edari** *Nx.* belediye. /**...edê** *Nh.* küçük şehir. /**...ıstan** *Nx.* şehir bölge merkezi. /**...ıstani** *N.* şehirli, medeni, medeniyet. /**...mend** *rgd.* medeni. /**...evan** *Nx.* belediye reisi. /**...weri** *Nx.* medeniyet, sivil.
şaran *N.* 1. dağlama. 2. kereste.
şarand/ın *Lg. (dışarine, bışarine) bn.* **kewandın.**
şarax *N.* acur. *bot.* **Cucumıs melo.** *bn.* **kûte.**
şard/ın *Lg. (dışare, bışare) bn.* **vêşartın.**
şare *N.* mısır sapı yığını.

şareza *rgd.* 1. aydın, münevver, bilgin, bilgi ve görgü sahibi. 2. uygar. /**– bûn** *L.* bilgi sahibi olmak, bilgilenmek. /**–yî** *N.* münevverlik, bilgelik, bilgiçlik, bilgilenme. /**– kırın** *L.* haberdar etmek, bilgilendirmek. *bn.* **pıspor.**
şarêz *N. Bj.* diş etleri hastalığı.
şarj *N. Fr.* elektrik akımı için yükleme, doldurma. /**– bûn** *L.* yüklenmek, dolmak. /**– kırın** *L.* *(pil akü vs. için)* doldurmak, yüklemek.
şarjor *N. Fr.* silahlarda mermilerin dizildiği yer, şarjör.
şaro *N.* hasattan sonra başak toplamak veya bağ bozumundan sonra artık toplama. *bn.* **qurf, cêr.**
şarox *N. bn.* **şarax.**
şaş [1] *rgd.* yanlış, hatalı. /**– bûn** *L.* şaşırmak. /**– kırın** *L.* şaşırmak, hata yapmak.
şaş [2] *N. rgd. Bj.* şaşı gözlü.
şaşık *N.* sarık, türban. *bn.* **mêzer.**
şaşi *N.* yanlışlık, hata. *bn.* **hele.**
şaşmi *rgd.* şaşkın. /**– bûn** *L.* şaşkın olmak. /**– man** *L.* şaşkın kalmak. /**–ti** *N.* şaşkınlık.
şaşron *N.* ince kopye kağıdı.
şaşxapin *Nh.* argoda sarıklı dolandırıcılık, din istismarı.
şat *N. A.* büyük nehir, dicle ve fıratın birleştiği yerden sonraki kısmı. * **Şat ûl Ereb** *Nh.* Şattül Arap.
şatık *N. ant.* ense kökü, ense çukuru. * **lı şatıkê sto dan** *bw.* ense köküne vurmak. *bn.* **sto, stû.**
şatır *N. bn.* **hogır.**
şato *N. Fr.* köşk, saray, şato.
şavêri *N. Bj.* hazımsızlık. *Lat.* **Dyspepsia.**
şawır *N.* düdük. *bn.* **fitık.**
şawût *N.* bir balık türü. *bn.* **şebot.**
şax *N.* 1. kayalık, dağ uçurumu. 2. *ant.* boynuz, dal. 3. kumaşta uzun çizgiler. * **şax qut kırın** *bw.* dal kesmek, alaka kesmek. *bn.* **qoç, qlonç.**
Şaxê *N.* Cizrede eski Bohtan beylerinin menşei.
şaxi ask *N. S.* taş yoncası. *bot.* **lotus corniculatus.**
şaxne *N. bn.* **daroxa.**
şaxur *N.* kaya. *bn.* **baxır.**
şayan *N. P.* değer, kıymet. * **şayanê hurmet e** *bw.* hürmete şayandır.
şayeste *rgd. P.* onurlu, soylu, layık.
şayi *N. bn.* **şa, şad.**
şayiş *N.* evham. *bn.* **sews.**
şe *(şeh)* *N.* tarak. /**–beqs** *N.* bir nevi ağaç tarak. /**– bûn** *L.* taranmak. * **şehê dest** *Nh. ant.* el tarağı. * **şehê dik** *Nh. ant.* horoz ibiği. * **şehê heriyê** *Nh.* kıl tarağı. * **şeyê lıng** *Nh. ant.* ayaktarağı. * **şehê mekinê** *Nh.* örgü makinalarında tarak. * **şehê mêr** *Nh.* kırkayak. * **şehê mû** *Nh.* kıl tarağı. * **şehê pê** *Nh. ant.* ayak tarağı. /**– kırın** *L.* taramak. * **xwe şe kırın** *bw.* kendini taramak. *bn.* **şeh, kator.**
şeb *rgd.* saf.
şebak *N.* köpek yuları, tasma.
şebek [1] *N.* bir maymun cinsi. *zoo.* **Cercopithecus.**
şebek [2] *N.* Kürt dervişlerinin özel gizli kaideleri.
şebeyxûn *N. P.* sürprizli gece hücumu.
şebık *N.* 1. çoban sopası. *bn.* **şıvık, şıv, ço.** 2. *N. bn.* **tor.**
şebıkin *N. Bj.* vücutta kramp.
şebot *N.* bir balık türü. *bn.* **şawût.**
şeboy *N. A.* şebboy.
şecere *N. A bn.* **secere.**
şef *N. Fr.* şef, yönetici, lider.
şefeq *N. A.* şafak. *bn.* **berbang.**
şefêlet *N.* gebre otu. *bot.* **Capparis spinosa.**
şefqe *N.* şapka.
şeftali *N.* şeftali. *bn.* **xox.**
şefti kırın *Lg.* *(şefti dıke, şefti bıke)* çizmek, silmek.
şeftûl *rgd.* eğri, çarpık.
şeh [1] *N.* tarak. *bn.* **şe.**
şeh [2] *Nh. dç.* 1. becermek, cesaret edebilmek, hakkından gelebilmek. 2.'karin' fiili kelimesini takviyede kullanılır. /**– karin** *L.* yapabilmek, edebilmek. * **tu şeh dıkari bê?** *bw.* sen gelebilirmisin?. * **ez şeh nıkarım têkevım zaningeha bılınd** *bw.* yüksek okula girmeyi beceremiyorum. * **şeh nıkarım vi kevıri bılınd kım** *bw.* bu taşı kaldırmaya gücüm yetmez.
şehadenımêj *N. ant.* işaret parmağı. *bn.* **tılıya şehadetê.**
şehadet [1] *N. A.* şahitlik, şahadet. /**–i** *N.* şahitlik, tanıklık. * **şehadeti dan** *bw.* şahitlik etmek. * **şehadeti kırın** *bw.* şahitlik yapmak. * **şehadetıya derewi** *bw.* yalancı şahitlik. *bn.* **şahıd.**
şehadet [2] *N. A.* 1. şahadet, şehitlik. 2. şahadet, Allahın bir olduğunu tanıklama. /**– anin** *L.* şahadet getirmek. * **kelimeyi şe-**

hadet *Nh.* Islamda Allahın bir ve peygamberin onun resulu olduğuna inanma. * **kelimeyi şehadet anin** *bw.* şehadet getirmek.
şehadetname *Nx.* sertifika, şahadetname.
şehbaz *N. bn.* **şahbaz.** şah[1] kelimesi içindeki nota bak.
şehbelot *N. bn.* **şembelot.**
şehbender *N. bn.* **şabender.**
şehed *N.* şahit.
şehê nikıl *Nh. ant.* ibik. *bn.* **kepez.**
şehê mêr *Nh.* kırkayak. *zoo.* **Scolopendra.** 2. sarı cins kırkayak. *zoo.* **Cermetia nobilis.**
şehid *N. A.* şehit. /**_ bûn** *L.* şehit olmak. /**_i** *N.* şehitlik. /**_ kırın** *L.* şehit etmek.
şehin [1] *(şehine) N.* kantar, terazi. *bn.* **şıhin.**
şehi/n *Lng. (dışehê, bışehe)* kişnemek, at kişnemesi. *bn.* **hirandın.**
şehlûl *N. bn.* **şalûl.**
şehmar *Nh. bn.* **şehê mêr.**
şehr *N. bn.* **şar1, şar2.**
şehreza *rgd.* uygar, medeni, bilgi sahibi. *bn.* **şareza.**
şehriwar *N. P.* ağustos - eylül, başak burcu.
şehrıye *N.* şehriye, çorba yapılan kurutulmuş hamur.
şeht [1] *N. Bj.* elleri felçli. *bn.* **şaht, şeple.**
şeht [2] *N. A.* büyük nehir. *bn.* **şat.**
şehwet *N.* şehvet.
şek [1] *N.* 1. aşık oyununda aşığın dikine duruşu, ve kemiğin iki sivri uç tarafı. 2. domine taşı, kibrit kutusu vs. gibi şeylerin yan üstü durması, yan durma. /**_ ketın** *L.* yan düşmek.
şek [2] *N.* darbe. * **şekek lê da** *bw.* bir darbe vurmak.
şek [3] *N.* 3 yaşında koç.
şekal *N.* eski, yırtık deri ayakkabı. *bn.* **lekaş.**
şekerok *N.* kavelye, dans arkadaşı, partner.
şekêrt *N.* kadına baba evinden verilen veya ona ait olan eşya.
şekır *N.* şeker. /**_beyv** *Nh.* bonbon şekeri veya meyve şekeri. /**_dank** *Nx.* şekerlik, şeker kabı. /**_i** *rgd.* şekerden, şekerle ilgili. /**_jın** *rgd.* şeker gibi sevimli kadın. /**_lêv** *bw. rgd.* tatlı sözlü kimse, tatlı dudaklı. /**_mız** *N. Bj.* şeker hastalığı. * **şekırê çayê** *Nh.* çay şekeri. * **şekırê darmıjok** *Nh.* emilen buzlu çöp şekeri. * **şekırê elbıka** *Nh.* bonbon şekeri. * **şekırê hûr** *bw.* toz şeker. * **şekırê kabık** *Nh.* kesme şeker. * **şekırê qend** *Nh.* çubuk şeklinde uzun şeker. * **şekırê şamê** *bw.* şam şekeri.
şekırok *N.* 1. bir kavun türü. 2. yabani enginar.
şekok *N.* ahlat. *bot.* **Pirus piraster.**
şel *rgd. S. bn.* **kulek, leng.**
şelaf *rgd. N.* dalkavuk. /**_i** *N.* dalkavukluk. /**_i kırın** *L.* dalkavukluk etmek. * **şelafi kırın** *bw.* dalkavukluk etmek.
şela fırehzık *N. bn.* **helo.**
şelane *N.* kaysı. *bn.* **mışmış, hirog.**
şelaq *N.* kamçı, kırbaç.
şelaqe *N.* sıçancıl kuşu. *zoo.* **Milvus regalis.**
şeleg *N.* sırt yükü, sırtta taşınan yük, eşya vs. *bn.* **pışti.**
şelêl *N. Z. bn.* **gılgıl.**
şelıfi/n Lnk. *(dışelıfe, bışelıfe)* ayağın taşa takılması, tökezlenmek, tökezlemek. *bn.* **tılpeki.**
şelık *N.* süt sağarken kabın ağzına gerilen süzgeç, filtre.
şelıpand/ın *Lg. (dışelıpine, bışelıpine)* birisinin ayağını kaydırmak, kuyusunu kazmak, tongaya bastırmak.
şelıpi/n Lnk. *(dışelıpe, bışelıpe)* ayağı kaymak. *bn.* **xıjbûn, şelıfin.**
şelıq *N. bio.* 1. çapak. /**_i** *rgd.* çapaklı, çipilli. 2. meyve veya sebzelerde bir tarafından çürüklük girmesi. 3. pişik, güneş yanığı. 4. koltukaltı veya bacak aralarının sıcaktan vs. kızarması, yanık. 5. mecazi anlamda baştan savma, sıradan savmak. * **hermiyên şelıqi** *bw.* ötesi berisi çürümüş armutlar.
şelıqand/ın *Lg. (dışelıqine, bışelıqine)* 1. 'şeliq' fiilini yaratmak. 2. yumurta kırıp karıştırmak. 2. bulamaç karıştırma sesi. 3. çamurlu suda yürüme sesi.
şelıqi/n Lnk. *(dışelıqe, bışelıqe)* 'şeliq' kelimesindeki fiilin kendiliğinden hasıl olması. *bn.* **şelıq.**
şeli/n *Lng. (dışele, bışele)* yılanın süzülerek bir yere girmesi, yılan gibi süzülerek akmak.
şelpe *N.* bir sopa veya çubuğu uzunlamasına birine atmak, fırlatmak. /**_ kırın** *L.* "şelpe" atmak.
şelte *N.* 1. şilte. 2. büyük çuval.
şelo *rgd.* bulanık. *bn.* **şêlo.**
şelûf *N.* 1. yavru horoz. 2. çıplak,

çırılçıplak. *bn.* **şilf.**
şelwar *N. bn.* **şalwar.**
şema [1] *N. Gr.* taslak, plan, çizelge, şema.
şema [2] *N. bn.* **şıma2.**
şemal *N.A.* ışık.
şemalk *N.* çıra. *bn.* **çıre.**
şemamık *N.* bir cins kavun.
şemareng *N.* kundura boyası.
şemate *N.* gürültü, şamata.
şembelilk *N. bn.* **bızmulûg.**
şembelot *N.* kestane. **/...i** *rgd.* kestane rengi.
şembelûlk *N.* çemen otu. *bot.* **Trigonella foenumgraecum.**
şemırand/ın *Lg. (dışemırine, bışemırine)* terketmek, bırakmak, koyuvermek, bir kenara atmak.
şemıtand/ın *Lg. (dışemıtine, bışemıtine)* kaydırmak. *bn.* **xıj kırın.**
şemıti/n Lnk. *(dışemıte, bışemıte)* 1. kaymak, ayağı kaymak. 2. bırakılmak, terkedilmek. *bn.* **xıj bûn.**
şemıtk *N.* hata. *bn.* **hele, saşi.**
şemıtok *rgd.* kaygan.
şemıtxaltık *N.* bir cins yapışkan mantar.
şemıxi/n Lnk. *(dışemıxe, bışemıxe)* pişmiş yemeğin kokması fiili.
şemi *N.* cumartesi.
şemkur *N.* dağ keçisi. *zoo.* **rupicapra.**
şempanze *N.* şempanze.
şemsıye *N.A.* şemsiye.
şemşe *N. bn.* şemsiye.
şemûz *rgd.* huysuz, serkeş.
şen *rgd. bn.* **şên.**
şene *N.* 1. tırmık. **/...kırın** *L.* tırmıklamak. 2. dört parmaklı demir dirgen. * **şenê dest** *Nh. ant.* el tırmığı.
şeng [1] 1. *rgd.* neşeli, şen, keyifli, şakrak, zevk düşkünü. 2. *Nne.* kuvvet, neşe. * **şeng û şox** *bw. rgd.* canlı, şetaretli, neşeli.
şeng [2] *N.* teke sakalı. *bot.* **trogopagon.**
şengal [1] *N. bn.* **qızban.**
şengal [2] *N. bn.* **şıngal.**
şengebi *N. bn.* **bişeng.**
şens *N. Fr.* talih, baht, imkan veren tabii durum.
şepal *N.* 1. dişi aslan. 2. *rgd.* yakışıklı, güzel, şuh. 3. kır, yayla.
şepane *N.* tapan. **/... kırın** *L.* tapanlamak.
şepêl *N.* 1. dalga *(su, hava)*. 2. frekans *(elektrik)*. * **şepêla kurt** *Nh.* kısa dalga.
şepık *N.* çepken. *bn.* **şal, şapık.**
şepıland/ın *Lg. (dışepıline, bışepıline)* 1. bozmak. 2. ağzından kaçırmak. * **devê xwe şepılandın** *bw.* ağzından kaçırmak, söylenmiyecek bir şeyi aniden çıtlatmak.
şepılk *N. ant.* kürek kemiği. *bn.* **çepıl, bêrık.**
şepırze *rgd.* şerpeze.
şeple *N. Bj.* felç, inme, nüzul. *bn.* **şeht.**
şeplor *N. Bj.* bazen sıcaktan, bazen soğuktan fakat ekseri et yerken insan vücudunda kızamık gibi beliren sivilceler. Çok kaşıntı veren bu durum bir iki günde geçer.
şepne *N.* 1. tırmık. 2. tapan. *bn.* **şıpne, şene.**
şepol *N.* dalga. *bn.* **şepêl.**
şeq [1] *N. ant.* bacak, kalça kemiğinden ayaklara kadar. *bn.* **çêq, qor, lıng.**
şeq [2] *rgp.* taraf, yön. *bn.* **ali, la.** * **bı şeqê çepê** *bw.* sol taraf.
şeqam *N.* 1. şamar, sille. *bn.* **şilpax.** 2. cadde, bulvar. *bn.* **kolan.**
şeqe [1] *B.* şak sesi, şap sesi. **/...eşeq** *B.* şak şak ses vermek. **/... kırın** *L.* şak şak etmek.
şeqe [2] *N.* dokuma tarağı.
şeqebend *Nh.* eyerin veya dingilin üstüne örtülen süslü örtü, haşe.
şeqebeqe *rgd.* paramparça. **/... bûn** *L.* paramparça olmak. **/... kırın** *L.* paramparça etmek, bacaklarını ikiye ayırmak.
şeqıl *N.* harmanda tane yığınını mühürlemek için tahta kürek. **/... kırın** *L.* harmanı mühürlemek.
şeqıtand/ın *Lg. (dışeqıtine, bışeqıtine)* koparmak, büyük sıyrık yapıp koparmak, dikine büyük çatlak meydana getirmek. * **dar şeqıtandın** *bw.* ağacı dikine ikiye ayırmak.
şeqıti/n *Lng. (dışeqıte, bışeqıte)* yırtılarak veya çatlıyarak kopmak.
şeqızi *rgd.* 1. şaşkın. 2. aciz.
şeqi *N. rgd.* aciz. **/...bûn** *L.* acizlenmek. **/...kırın** *L.* aczetmek.
şeqlişa *N. bn.* **berxwêr.**
şer *N.* döğüş, savaş, kavga, harp, muharebe. **/... bûn** *L.* kavga çıkmak, harp olmak. **/... hebûn** *L.* harp olmak, harp hali bulunmak. * **şeri bırakuji** *bw.* kardeş kavgası. **/...kar** *Nx. rgd.* kavgacı, militan. **/... kırın** *L.* kavga etmek, harp etmek. **/...van** *Nx.* savaşçı, kavgacı. * **şeri cihanê ya yekem** *bw.* birinci cihan harbi. * **şeri azadi** *bw.* özgürlük savaşı.
şerab *N.A.* şarap. **/...i** *rgd.* şarap rengi. *bn.* **mey.**

şerbet *N.A.* şerbet.
şerbık *N.* küçük su testisi.
şerde *N.* terbiye, adab. * **ev şerdeya bılınd û hemamdide** *bw.* o yüce edepli hamamdan çıkmış güzel.
şeref *Nne.A.* şeref, haysiyet. *bn.* **rûmet.**
şerıdand/ın *Lg.* *(dışerıdine, bışerıdine)* 1. peşpeşe, arka arkaya dizilip gitmek, sürü halinde bir tarafa gitmek. 2. elemek.
şerıdi/n *Lng.* *(dışerıde, bışerıde)* 1. dizilmek, sıra haline gelmek. 2. elenmek.
şerih *N.* kemiksiz et.
şerif *A.* 1. *rgd.* şerif, şerefli. 2. *N.* Amerikada köy komiseri, şerif.
şerik *N.A.* ortak, iş veya suç ortağı. *bn.* **beşdar.**
şeri/n Lnk. *(dışere, bışere)* inkar etmek, yalanlamak, tekzib etmek.
şerjê kırın *Lg.* *(şer jê dike, şer jê ke)* başını kesmek. *bn.* **serjê kırın.**
şerm 1. *N.* utanma, utanç. 2. *rgd.* ayıp. /**–ahi** *N.* utanma hali, utanma duygusu. *bn.* **şermi.** /**–ende** *rgd.* sıkılgan, mahcup, utangaç. /**–ezar** *Nx.rgd.* utanmış, mahcup olmuş. * **şermezar bûn** *bw.* utanmak, mahcup olmak. * **em lı ber hevalan şermezar bûn** *bw.* arakadaşlara karşı mahcup olduk./**–i** *N.* utanç. /**–ker** *rgd.* utangaç. /**– kırın** *L.* utanmak. /**– man** *L.* ar duygusunun olması. * **şerm lı rû nema ye** *bw.* yüzünde ar duygusu kalmamış. /**–ok** *rgd.* utangaç. /**– revandın** *L.* utanma korkusunun gitmesi. * **yek du caran têkeve govendê, şerma te dê bıreve** *bw.* bir iki defa halay çekmeye gir, utanman geçer. /**–şkin** *Nh.* ar duygusunun kırılması, utanmaz hale gelmesi. * **şerma xwe şkıye** *bw.* utanacak yüzü kalmamış. * **jı xwe şerm kırın** *bw.* kendinden utanmak. * **jı xelkê şerm kırın** *bw.* başkasından utanmak.
şerminok *N.* küstüm otu. *bot.* **Mimosa pudica.**
şermût *N.* 1. dikiş ipliği yumağı. 2. bir cins dut.
Şernex *N.* Şırnak ilcesi.
şeroyi *rgd.* kavgacı.
şerpeze *rgd.* sefil, kötü durum, dağınık. /**– bûn** *L.* sefil duruma girmek. /**–yi** *N.* sefalet. *bn.* **şepırze.**
şerpi *N.* yazma, baş örtüsü. *bn.* **çit, vale**
şert [1] *N.A.* 1. şart, koşul. /**–dar** *rgd.* koşullu. * **şert û şûrt** *(şirût)* *bw.* çeşitli şartlar, ortam şartları. *bn.* **merc.**
şert [2] *N.* bahis. /**–ani** *N.* bahis. /**– gırtın** *L.* şartlaşmak, şart tutmak, bahse girmek. * **şert lı ser xıstın** *bw.* bahsi kazanmak.
şertık [1] *N.* 1. bilmece. 2. lades oyunu. 3. bahis. /**– gırtın** *L.* lades kemiğiyle bahse girmek.
şertık [2] *N. ant.* lades kemiği.
şest *N. rgd. bn.* **şêst.**
şestper *N. bn.* **şêstper.**
şeş *N. rgd.* altı rakamı *(6).* /**–an** *rgd.* altılar, altıncı. /**–em/emin** *rgd.* 6. ncı.
şeşar *(şeşagır)* *N.* tabanca.
şeşderb *N. bn.* **şeşar.**
şeşek *N.* ramazandan hemen sonra tutulan altı gün orucu.
şeşgoşe *N.* altıgen, altı köşeli.
şeşık *N. rgd.* altılı, altıgen.
şeşin *N.* altı mısralı divan edebiyatı şiir türü.
şeşo *N. rgd. ant.* altı parmaklı kimse.
şeşperi *Nh.* ucu topuzlu silahlar. *bn.* **gurz.**
şeştili *N. ant. bn.* **şeşo.**
şêşxane *Nh.* yivli setli tüfek.
şet *rgd. bn.* **şêt.**
şetat *N. rgd. Bj.* şaşı. *bn.* **şaş.**
şetıtand/ın *Lg.* *(dışetıtine, bışetıtine)* darmadağın etmek, paramparça etmek. *bn.* **şeqıtandın.**
şetrenc *N.* satranc.
şev *N.*m. gece. * **şeva bori** *bw.* geçen gece. * **şeva çûyi** *bw.* geçen gece. * **şeva dın** *bw.* dün gece, geçen gece. * **şeva dıtır** *bw.* evvelsi gece. * **şev baş!** *B.* iyi geceler. * **şevbaşi xwastın** *bw.* iyi geceler dilemek. * **şeva hunê** *Nh.* kına gecesi. *bn.* **şevi xenebendan.** * **şeva înê** *N.* cuma gecesi. * **şevdın** *rgp.* yarın gece. * **şevek dın** *bw.* bir başka gece. * **şevi berat** *Nh.* şabanın 15. ci günü beraat kandili. * **şevi qedır** *Nh.* Ramazanın 27. ci günü kadir gecesi. * **şevi xenebendan** *Nh.* kına gecesi. * **şev û roj** *bw.* gece gündüz. * **şev xweş!** *B.* iyi geceler.
şevbêhn *N.* şebboy. *bot.* **Matthiola incana.**
şevbori *Nh.* geceyi geçirmek, bir yerde sabahlama. * **şevborıya xwe lı çıyê derbaz kırın** *bw.* geceyi dağda geçirdiler.
şevbuhêrk *N.* gece zamanı, geceyi geçirme. * **şevbuhêrka xwe lı vır derbaz kırın** *bw.* gecelerini burada geçirdiler veya burada gecelediler.
şevçıra *N. bn.* **gûstêrk.**

şevçırax *N.* gece lambası.
şevger [1] *Nh. rgd. Bj.* uyur-gezer, ve bu hastalığı olan kimse.
şevger [2] *N.* eti yenen ve Amerikada yaşıyan bir kertenkele. *zoo.* **Iguana.**
şevgerd *N. S.* bir cins kertenkele. *ing.* **gekko.** 2. bir cins pullu kertenkele. *zoo.* **Scincus officinalis.**
şevgeş *Nh.* gece sefası otu. *bot.* **Convolvulus purpureus, Mirabilis jalappa.**
şevgur *rgd.* alacakaranlık.
şevin *(şevini) N.* 1. gece otlatması. 2. gece vardiyesi, gececi, gecelik olan şey. *bn.* **şevok.**
şevkor *Nh. Bj.* gece körlüğü olan ve bu hastalık. /**...i** *N. Bj.* gece körlüğü, tavuk körlüğü.
şevok *N. rgd.* gece çalışan, geceleri uyanan kuş, hayvan vs. geceye ait. *bn.* **şevin.**
şevreş *Nh.* gece karanlığı. /**...i** *N. Bj.* gece körlüğü, tavuk körlüğü. *bn.* **şevkori.**
şevreşk *N.* hayalet.
şevrevink *N.* yarasa. *bn.* **baçermok, çekçekûle.**
şevşevık *N. bn.* **baçermok** .
şevtırsk *Nh.* gece korkusu, geceleri korkutan şey.
şewal *N. A.* arap takviminde 10.cu ay.
şewane *N.* mısra, nazım. /**...** **kırın** *L.* nesri nazma çevirmek.
şeware *N. rgp.* çocuk doğumunun ilk haftası.
şewat *N.* 1. yanma, yanık, hararet. 2. *Bj.* acı verme, yara acısı. * **dıl şewat** *bw.* gönül acısı.
şewate *(şewatek) N.* yakıt, akaryakıt, yakılacak şey.
şewb *N. Bj.* bulaşıcı hastalık.
şewıbi/n Lnk. *Lng. (dışewıbe, bışewıbe)* 1. sussuzluktan kavrulan yeşillik. 2. testi veya küplerin artık soğutmaması, süzme yetisinin kaybolmuş olması. 3. ekin başaklarının zamanından önce kuruması, büzüşmesi.
şewırı/n *Lng. (dışewıre, bışewıre) bn.* **şêwırin.**
şewışand/ın *Lg. (dışewışine, bışewışine)* 1. sendeletmek, yalpalandırmak. 2. çarpıtmak, şaşırtmak.
şewışi/n *Lng. (dışewışe, bışewışe)* 1. sendelemek, yalpalanmak, yoldan çıkmak. 2. şaşırmak, çarpılmak. *bn.* **tılpeki.**
şewıtand/ın *Lg. (dışewıtine, bışewıtine)* yakmak.
şewıti/n *Lng. (dışewıte, bışewıte)* yanmak, yara ateşi veya acısı olması.
şewit *N. bn.* **şıwit.**
şewk *N.* olta *(Hakkari bölgesinde bu kelime kullanılır).*
şewl *N.* 1. ışık, şevk, ziya. *bn.* **şewq.** 2. dağlar arasındaki düz tarlalar.
şewq *N. A.* ışık, ziya. /**... dan** *L.* ışık vermek. *bn.* **şewl, tirêj.**
şewqe *N.* şapka. *bn.* **şefqe.**
şewr *N. bn.* **şêwr.**
şewş *rgd.* eğri, çarpık. *bn.* **tewş, çewt.**
şewşibûn *L. bn.* **şewışin.**
şexıf *N.* damların üstüne atılan kireç, toprak vs. /**... kırın** *L.* dam sıvamak.
şexıs *N. A.* şahıs, kimse, kişi.
şexs *N. A.* şahıs, kişi. /**...ıyet** *N.* şahsiyet, kişilik. /**...i** *rgd.* şahsi, kişisel. *bn.* **şexıs.**
şexte *N.* kırağı. *bn.* **xûsık, xwisık.**
şeyda *rgd.* 1. büyüleyici, meftun edici. 2. çılgın, çileden çıkmış, aklı başından gitmiş. 3. aşık, çılgınca aşık, tebatsız.
şeyi/n *Lng. (dışeyi, bışeyi)* kişnemek. * **hesp dışeyi** *bw.* at kişner. *bn.* **şê, şeandın, hirin.**
şeypûr *N. P.* boru, borazan. /**...jen** *Nh.* borazancı.
şeytan *N.* şeytan, iblis, melun. /**...i** *N.* şeytanlık. /**...i bûn** *L.* gece hamamcı olmak. /**...i kırın** *L.* şeytanlık yapmak. * **şeytanıyê dıke** *bw.* şeytanlık yapıyor. * **şeytanıyê me ke** *bw.* şeytanlık yapma. * **şeytan jê dıtırse** *bw.* şeytan kendisinden korkar. * **şeytan mın re dıbê lê xe** *bw.* şeytan bana vur diyor. /**... xapandın** *L.* şeytanı *(dahi)* kandırmak. *bn.* **dırınc.**
şeytanok *N.* 1. salyangoz, sümüklü böcek. *zoo.* **Helix** . *bn.* **balifê mêr.** 2. ant. kulak salyangozu.
şeytanqûni *N.* hortlak.
şê [1] *N.* kişneme *(at). bn.* **şeyin, hirin.**
şê [2] 1. *rgd.* kızıla çalan kahve rengi. 2. bu renkte at veya katır.
şêand/ın *Lng. (dışêyine, bışêyine)* kişnemek. *bn.* **şeyin, şê, hirin.**
şêfelet *N.* kebere bitkisi. *bot.* **Capparis spinosa.**
şêl *N.* büyük çim parçaları.
şêland/ın *Lg. (dışêline, bışêline)* soymak, gasbetmek, çıplatmak. *bn.* **tazi kırın.**
şêlav [1] *N.* sel. /**... bûn** *L.* coşmak.
şêlav [2] *N. ant.* pankreas bezi. Bundan peynir mayası da yapılır. *bn.* **şilav.**

şêlıg *N.* yaylım ateşi. * **dane ber şêlıgê tıfınga** *bw.* tüfekle yaylım ateşine tutmak.
şêlım *N.* şalgam. *bot.* **Brassica rapa.** *bn.* **sılq, tar**[3].
şêli/n *Lg.* 1. soyunmak. 2. soyguncular tarafından soyulmak. *bn.* **tazi bûn.**
şêlo *rgd.* bulanık. /**– bûn** *L.* bulanmak. /**– kırın** *L.* bulandırmak. * **ava şêlo** *bw.* bulanık su. /**–ti/yi** *N.* bulanıklık.
şêmi *N.* ahududu. *bot.* **Rubus idaeus.**
şêmûg *N.* eşik, kapı eşiği. *bn.* **şipane, dercık, sipık.**
şên *rgd.* şen, neşeli. /**–ahi** *N.* şenlik, rahat yaşantı, hayat dolu. /**– bûn** *L.* canlanmak, hayat yeşermek. * **gundê me şên bû** *bw.* köyümüz şenlendi. /**– kırın** *L.* şenlendirmek, canlandırmak, hayat vermek. * **wan kavıl kırın em şên bıkın** *bw.* onlar harabeye çevirdiler, biz şenlendirelim. *bn.* **şeng.**
şênber 1. *rgd.* somut. 2. *Grm.* *bn.* **nêrbaran.**
şêni *N.* 1. kalabalık, insan kitlesi, hayat menbaı. 2. şenlik. 3. mahalle. *bn.* **tax.**
şêr 1. *N.* aslan. 2. *rgd.* cesur, yiğit. /**–evan** *Nx.* aslan terbiyecisi.
şêrewari *rgp.* aslan gibi, aslanca.
şêri derya *N.* iri ayı balığı. *ing.* **sea lıon** .
şêrin *rgd.* tatlı. /**– bûn** *L.* tatlı olmak, tatlanmak. /**–i** *N.* tatlılık. /**– kırın** *L.* 1. tatlandırmak, tat vermek. 2. sevimli kılmak. *bn.* **şirin.**
şêrpençe *N.* 1. aslan pençesi otu. *bot.* **Alchemilla.** 2. *Bj.* kızıl yara. 3. *ant.* aslan pençesi.
şêrt *N.* dilim. /**– bûn** *L.* dilimlenmek. /**– kırın** dilimlemek. /**–şêrt** dilim dilim.
şêst *N. rgd.* altmış *(60).* /**–em/emin** *rgd.* altmışıncı, 60.ıncı.
şêstper *N.* kadife çiçeği. *bot.* **Amaranthus albus.**
şêt *rgd. S.* deli. /**–i** *N.* delilik. *bn.* **din.**
şêwan *N.* şaşma. /**–i** *N.* şaşkınlık.
şêwand/ın *Lg.* *(dışêwine, bışêwine)* şaşırmak, şaşırtmak.
şêwaz *N.* metot, usul, uslup. *bn.* **azin, metod.**
şêwe *N.* şive. *bn.* **zarava, devok.**
şêwır *N.* mükaleme, konuşma, söz. /**–dar** *Nx.* müsteşar. *bn.* **şêwr.**
şêwıri/n *Lng.* *(dışêwıre, bışêwıre)* 1. konuşmak. 2. danışmak. 3. istişarede bulunmak.
şêwırt/ın *Lng.* *(dışêwıre, bışêwıre)* *bn.* **şêwırin.**
şêwi *rgd.* şaşkın, budala.
şêwi *N.* mükaleme, konuşma, söz. *bn.* **şêwır** .
şêwrewi *N.* *bn.* **şorewi.**
şêx *N. A.* şeyh, dini veya tarikat lideri. /**–ani** *N.* Kürt folklorunda bir halay. /**–bızıni** *N. rgd.* Islahiye, Çorum, Ankara dolaylarında bulunan bir Kürt kolu ve lehçesi. /**–eti** *N.* şeyhlik. /**–hesenan** *Nh.* Tuncelide Zazaca konuşan bir Kürt aşireti.
şêz *N.* kene, keçi kenesi.
şıb *N.* benzeme, müşabih. *bn.* **şıbin.**
şıbak *N.* 1. baca. 2. göz pencere, tavanda açılan pencere.
şıband/ın *Lg.* *(dışıbine, bışıbine)* benzetmek.
şıbhe *Nne.* şüphe. *bn.* **şık.**
şıbi/n *Lng.* *(dışıbe, bışıbe)* benzemek. * **ew dışıbe bavê xwe** *bw.* babasına benziyor. * **herdu ji dışıbên hev** *bw.* ikiside birbirine benzer. *bn.* **lê çûn.**
şıdand/ın *Lg.* *(dışıdine, bışıdine)* 1. sıkmak, sıkıştırmak, 2. kuvvetlendirmek. 3. toparlamak. * **kember şıdandın** *bw.* kemerleri sıkmak. * **xwe şıdandın** *bw.* 1. kendini sıkmak. 2. toparlanıp atılmaya hazırlanmak. * **mari xwe şıdand ko bavêje** *bw.* yılan kendini toparlayıp atılmaya hazırlandı.
şıdin [1] *N.* gerilim.
şıdi/n [2] *Lng.* *(dışıde, bışıde)* sıkılmak, sıkılaşmak, gerilmek. * **kember şıdin** *bw.* kemer sıkılması.
şıfa *N. A.* şifa. /**– ditın** *L.* şifa bulmak.
şıfre *N. Fr.* şifre.
şıfti *N.* karpuz. *bn.* **zebeş.**
şıftik *N.* bağ budamada elde edilen çubuklar.
şıhin *N.* terazi, kantar. *bn.* **şehin.**
Şıhhesenan *Nh.* *bn.* **şêxhesenan** 'şêx' kelimesi içindeki nota bak.
şıjik *N.* kumdan iri çakıl taneleri.
şıji *N. m.* irin. *bn.* **nêm.**
şıir *N. A.* şiir. *bn.* **helbest.**
şık *Nne.* şüphe, kuşku, ikircik. * **bêşık** *rgd.* şüphesiz. * **bışık** *rgd.* şüpheli. /**– bırın** *L.* şüphe etmek, şüphe sezmek. /**–dar** *rgd.* şüpheci. /**–dar bûn** *L.* pirelenmek, ikircikli olmak. /**– kırın** *L.* şüphe etmek, şü-

phelenmek. * **şık lê bûn** *bw.* bir şeyden şüphe etmek veya şüpheyi sezmek.
Şıkakan *N.* Iranda bir Kürt aşireti.
şıkar *N.P.* av. *bn.* **nêçir.**
şıkand/ın *Lg. (dışıkine, bışıkine)* kırmak. * **seri şıkandın** *bw.* baş kırmak. * **xatır şıkandın** *bw.* hatır kırmak. * **çav şıkandın** *bw.* göz korkutmak. *bn.* **şıkênandın.**
şıkarte *N.* bir çiftçinin veya zenginin çifti çubuğu olmıyan biri için ektiği ekin, ektiği tarla. * **her sal jı xwe re şıkartek rake** *bw.* her yıl kendine bir **şıkarte** temin etmek.
şıkayet *N.A.* şikayet. *bn.* **gıli, gazin.**
şıkeber *N.* sadece taşlardan yapılan harçsız duvar.
şıkeft *N.* mağara. *bn.* **şkeft.**
şıkelık *N.* toprak kaplar. *bn.* **porselen.**
şıkest/ın *Lng. (dışkê, bışkê)* kırılmak. *bn.* **şkestın, şıkin, fırin.**
şıkev *N.* 1. ufak fıçı. 2. ağaçtan tekne.
şıkevık *N.* çömlek. *bn.* **şkevık.**
şıkênand/ın *Lg. (dışkênine, bışkênine)* kırmak, yarmak. *bn.* **şıkandın, şkênandın.**
şıkêr *N.* dağlardaki iri kayalar, kayalardan oluşan uçurumlar. *bn.* **şkêr.**
şıkıl *N.A.* şekil, biçim. *bn.* **şıkl.**
şıkıland/ın *Lg. (dışıkıline, bışıkıline)* şekil vermek. *bn.* **kêsım, drûvandın.**
şıkır *N.A.* şükür. /**-dar** *Nx.* şükreden. /**-kırın** *L.* şükretmek. *bn.* **şukur.**
şıki/n ¹ *Lng. (dışıke, bışıke)* kırılmak. *bn.* **şkin.**
şıki/n ² *Lng. (dışıke, bışıke)* yakışmak, uymak. * **ew şefqe lı te naşıkê** *bw.* o şapka sana yakişmıyor. * **ew gotın lı devê wi nedışıkıya** *bw.* o söz onun ağzına yakışmıyordu. *(tunceli şivesi)*
şıkl *N.A.* şekil, biçim. *bn.* **şıkıl** .
şıkû *N. rgd.* majeste. /**-dar** *Nx.* haşmetli, muhteşem.
şıl *rgd.* ıslak, rutubetli, yaş. /**-bûn** *L.* ıslanmak. /**-i** *N.* ıslaklık. /**-kırın** *L.* ıslatmak. * **baran bari em şıl dıbın** *bw.* yağmur yağıyor, ıslanırız. * **şıl û şope** *bw. bn.* **şıli û şepeli.** * **şıl û zıwa** *bw.* yaşmı kuru mu adlı bir yazı tura oyunu. *(şöyleki: bir taşın bir tarafı ıslanır havaya atılarak karşı tarafın bilmesine sunulur veya bir çöp veya saman parçası ıslak iki parmağın arasına alınarak hangi taraf a yapışacağı karşı taraftan sorulur).*
şılavık *N. ant.* 1. geviş getiren hayvanların midelerini oluşturan 4 parçadan biri. 2. pankreas. *bn.* **fırşık.**
şılêl ¹ *N.* çavdar. *bot.* **Secale cereale.**
şılêl ² *N.* ipek yumağı.
şılêr ¹ *N.* 1. lale. *bn.* **lale** . 2. *bn.* **sosın.**
şılêr ² *N.* koyu, keçi cinsi hayvanların kuyruk altlarında kuruyan ve yapışıp kalan pislik.
şılf ¹ *N.* 1. kesici aletlerin demir kısmı. 2. süngü. *bn.* **nize.**
şılf ² *rgd.* çıplak, çırıl-çıplak. * **şılf û tazi** *rgd.* çırıl-çıplak, anadan doğma. *bn.* **tazi.**
şılfık *N.* çakı. *bn.* **kêr, kêrık.**
şılık *N.* yumurta ekmeği, yumurtalı ekmek. * **nanê şılıki** *bw.* yumurtalı ekmek.
şıli ¹ *N.* yağmur. /**-barin** *L.* yağmur yağmak. * **şıli û şepeli** *bw.* yağmur ve fırtına. *bn.* **baran.**
şıli ² *N.* ıslak, ıslaklık. *bn.* **şıl.**
şılipan *N.* arıların toplu ölmesi, bir nevi soykırım hastalığı.
şılka seri *N. bn.* **nermıka seri.**
şıloke *N.* yağmurlu, az yağmur hali.
şılop *N.* çapak, göz çapağı. /**-ın** *rgd.* çipil. /**-ıni** *rgd.* çipilli, çapaklı. * **çav şılopıni bûn** *bw.* gözleri çipilli olmak. *bn.* **şelıqi.**
şılope *N.* karla karışık yağmur. *bn.* **lêlav.**
şılor *N.* kara erik cinsi bir meyve.
şılove *N.* eriyen kar.
şıloxe *N.* çorap ipi. *bn.* **bendgore.**
şılp *N. B.* damla sesi. /**-eşılp** *bw.* damla damla, şıp şıp sesi.
şılûq *rgd.* dağınık, karmakarışık.
şılûr *N.* koruk üzüm. *bn.* **besire, harsım.**
şılûzıwa *Nh.* 'şil' kelimesi içindeki nota bak.
şılwe *rgd.* karanlık, kasvetli.
şılxe *Nk. bn.* **bars.**
şıma ¹ pro. Z. siz. *bn.* **hon.**
şıma ² *N.* balmumu. /**-dank** *Nx.* mumluk, şamdan. /**-rûn** *Nh.* balmumu yabani havuç, ve bitim sakızından yapılan bir cins merhem.
şımamok *N. bn.* **şımamık.**
şımaşe *N.* Hiristiyan din adamı.
şımendifer *N.* şimendifer.
şımık *N.* terlik.
şımli *N.* baharatlı bir ot. *bot.* **trigonella foenumgraecum.**
şımpanze *N. bn.* **şempanze**
şımqar *N.* bir cins şahin.

şımşad *N.* 1. şimşir ağacı. *bot.* **Buxus sempervirens.** 2. şimşir. *bn.* **şımşir.**
şımşal *N.* kaval, flüt.
şımşat *N.* biçim. /**...i** *rgd.* biçimli.
şımşile *N. bn.* **şımşire.**
şımşir *N.* şimşir. *bot.* **Buxus sempervırens.**
şımşire *N.* kapı zembereği, kapı sürgüsü, ağaçtan kilit veya anahtar.
şımşiri *N.* kılıç çiçeği, kuzgun kılıcıotu. *bot.* **gladıolus.**
şıncû *bn.* **sirınçk.**
şıngal *N.* 1. bir börek cinsi. *bn.* **kulêre, kılor.** 2. *cax.* güney Kürdistanda bir dağ.
şıno [1] *N.* kol cimnastiği, kültür fizik.
Şıno [2] *N. cax.* Barzani ve kardeşi Bavo'nun da türbesi bulunan iran Kürdistanında bir şehir ve bölge.
şıp û şaş *bw. rgd.* şaşıp kalma, şapşal.
şıpne *N.* tırmık, tapan. *bn.* **şene.**
şıqam *N. bn.* **şeqam.**
şıqap *N. rgd. bn.* **leng** .
şıqıtand/ın *Lg. (dışıqıtine, bışıqıtine) bn.* **şeqıtandın.**
şır [1] *N. B.* su sesi, şırıltı. /**...eşır** *L.* şır şır etme, harıl harıl akma.
şır [2] *N. bn.* **çır.**
şırb *N.* karaçam.
şırêz *N. bn.* **şirêz.**
şırık *N. bn.* **çırık.**
şırım *N. ant.* domuzun iki ön uzun dişi.
şırıngand/ın *Lg. (dışırıngine, bışırıngine)* zangırdatmak.
şırınge *N.* şırınga.
şırıngi/n *Lng. (dışırınge, bışırınge)* zangırdamak. * **şırınge şırıng** *bw.* zangır zangır.
şırik *rgd. A.* ortak, iş veya oyunda eş. *bn.* **beşdar, pardar.**
şırinek *N.* oluk. *bn.* **şırık.**
şırit *N.* şerit. /**...badan** *L.* şerit bükmek.
şırjav *N. rgd.* layık.
şırmap *N. bn.* **şilpax.**
şırn *N. ant. bn.* **şırım.**
şırt *N.* 1. genç ve tek başına meyvesiz ağaç, ekseri meşe ağacı için. /**...ık** *N.* küçük şirt. 2. kesilmiş bağ dalları. 3. sepet yapımında kullanılan dallar. *bn.* **xerz.**
şıt *N. S.* nesne, şey. *bn.* **tışt.**
şıtıl *N.* 1. fide. 2. fidan. *bn.* **sadır, fidan.**
şıtıland/ın *Lg. (dışıtıline, bışıtıline)* fide ekmek, fidan dikmek.
şıti *N.* benzeme. *bn.* **şıbin, lêçûyin.**
şıtû *N.* kısa saklanabilen meyveler.
şıtûk *N.* kaynatılmış ayrandan kalan su.
şıûr *N. A.* şuur. *bn.* **parsk, hış.**
şıv *N.* çubuk, yaş ağaç sürgünü. /**...badan** *L.* çubuk bükmek. /**...erê** *N.* patika, ince yaya yol. *bn.* **kapan.** /**...ık** *N.* küçük çubuk, ince çubuk, bir yıllık sürgün. *bn.* **kate.** /**... kırın** *L.* birini dövmek, sopalamak. *bn.* **şebık, şûlık.**
şıvan *N.* çoban. /**...dilke** *N.* ev serçesi. *bn.* **çûik.** /**...gırtın** *L.* çoban tutmak. /**...i** *N.* çobanlık. /**...i kırın** *L.* çobanlık etmek.
şıvanek *N. bn.* **çırtık.**
şıvanok *N.* devetabanı cinsinden bir bitki. *bn.* **çavreşok** .
şıverê *N.* 'şiv' kelimesindeki nota bak.
şıwen *rgd.* matemli.
şıvêle *N. bn.* **şıverê, kapan.**
şıvır *N. m.* geyik. * **şıvıra mê** *Nh.* 1. dağ keçisi. *zoo.* **Rupicapra.** 2. dişi geyik. * **şıvırê kedi** *bw.* ren geyiği. *zoo.* **Rangifer tarandus.** * **şıvıra mos** *Nh.* çok iri bir cins geyik. *zoo.* **Alcus americane.**
şıvile *N. bn.* **şıvêle.**
şıwin *N.* eser, iş. *bn.* **eser, karpêk.**
şıwit *N.* tereotu, yabantırak. *bot.* **Anethum graveolens.**
şıxab *N.* matkab.
şıxre *N.* tarladan harmana hayvanlarla sap taşımak, transport. /**...van** *Nx.* sap taşıyıcı.
şıxul *N.* iş, çalışma. /**...kar/ker** *N. rgd.* işçi, çalışkan. /**... kırın** *L.* çalışmak, iş yapmak. *bn.* **şûl, xebat, şuxul.**
şıxuland/ın *Lg. (dışıxuline, bışıxuline)* çalıştırmak.
şıxuli/n *Lng. (dışıxule, bışıxule)* çalışmak. *bn.* **şuxulin.**
şıyan *N.* 1. muktedir, yapma gücü olan. 2. *N.* iktidar. * **ez neşim bêm** *bw.* ben gelemedim. 3. kudret. *bn.* **karin, şi2.**
şıyand/ın *Lg. (dışine, bışine)* göndermek. *bn.* **şandın.**
şıyar *rgd.* uyanık. *bn.* **hışyar.**
şıyare *N.* yere gömülen şeyleri nemden korumak için etrafına serilen saman.
şi [1] *N.* koca. *bn.* **şû.**
şi [2] *N.* muktedir olma yardımcı fiil kökü. * **ez neşim bêm** *bw.* gelemiyorum. *bn.* **şıyan, karın** .
şih *N. bn.* **şaho.**
Şi'i *N. rgd.* Şi'i mezhebi ve bu mezhebe bağlı olan.

şik *rgd.* muntazam, üstü başı temiz.
şikar *N. P.* av. *bn.* **nêçir.**
şikayet *N.A. bn.* **şıkayet.**
şike [1] *N.* bir yaşında domuz.
şike [2] *N. Fr.* futbolda veya yarışmalarda hile yapmak, şike.
şilan *N.* kuş burnu veya yaban gülü de denilen bir çit bitkisi. *bot.* **Cynorrhodon.** *bn.* **Gulçiçek** .
şilav [1] *N.* usare, nebat suyu.
şilav [2] *N.* peynir mayası olarakta kullanılan hayvan işkembesi. *bn.* **şılavık, fırşık.**
şile *N. bn.* **şire.**
şilek *N.* çilek.
şilmaq *N.* 1. şamar. 2. *bn.* **şılop.**
şilo *rgd. bn.* **şêlo.**
şilpax *N.* şamar. /**_ kırın** *L.* şamarlamak, tokatlamak. * **dan ber şilpaxan** *bw.* iyice tokatlamak. *bn.* **sile, şemaq.**
şilte *N. bn.* **şelte.**
şin [1] *N.* yas, keder, matem. /**_ahi** *N.* yaslılık. /**_damar** *Nh. ant.* toplardamar. /**_dar** *rgd.* hazin, üzüntü verici. /**_ gırêdan** *L.* yas tutmak, matem bağlamak. /**_i** *N.* yaslılık, matem. /**_ kırın** *L.* yas tutmak, matem tutmak. /**_ok** *rgd.* yaslı, matemli. * **şina mırınê** *bw.* ölüm matemi.
şin [2] *rgd.* mavi.
şinax *N. bn.* **cinaq.**
şinboz *rgd.* kula rengi ve bu renkten at.
şineşatır *N.* arapçada "zehretil hevaşin" denilen bu otun türkçesini bulamadım.
şinık *N. Bj. bn.* **sorık.**
şinok *N.* yabani bıtım ağacı, menengüç. *bn.* **kezwan, qızban** .
şinşile *N.* güney Amerikada sansar tipi bir hayvan. *ing.* **chınchılla.**
şip [1] *N.* çağlayan, hızlı su akıntısı. *bn.* **rejgeh.**
şip [2] *N. S.* sırım, köseleden ip. *bn.* **dwêl.**
şipane *N.* eşik. *bn.* **şêmûg.**
şiqand/ın *Lg. (dışiqine, bışiqine)* şimşek gibi sert ses çıkarmak ve bu tip ses.
şiqi/n *Lng. (dışiqe, bışiqe)* yıldırım gibi çakması veya gök gürlemesi sesi fiili. *bn.* **çiqin, şirqin.**
şir *N.* süt. * **heqê şir** *bw.* anne hakkı, süt hakkı. /**_bıra** *N.* süt kardeş. * **şir germ kırın** *bw.* süt ısıtmak. * **şir helal** *rgd.* helal süt emmiş. * **şir helal kırın** *bw.* süt helal etmek. * **şir heram** *rgd.* haram süt emmiş, nankör. * **jı şir bırrin** *bwl.* sütten kesmek. * **jı şir kırın** *bwl.* sütten kesmek. /**_ meyandın** *L.* sütü mayalamak. /**_mêj** *Nh.* bebek, süt emen, süt çocuğu. /**_ qusandın** *L.* sütü peynir yapmak veya mayalanmış sütü ekşitmek.
şirame *N.* buğday tarlalarında biter, çavdara benzer fakat ondan daha uzun, tane tutmaz buğdaygillerden bir bitki.
şirani *N. m.* 1. tatlı *(yemek)*, tatlılık. 2. bir haber veya müjdeye karşın verilen bahşiş, müjdelik.
şirazi *N.* kitap kapaklarında bağlama kaytanı.
şirbırınc *N.* sütlac.
şirden *N. ant.* geviş getiren hayvanlarda midelerinin ikinci kısmı.
şire [1] *N.* 1. üzüm veya meyva suyu, şurup. 2. sütlü bitkilerin usaresi.
şire [2] *N. ant.* yavrularda ilk çıkan diş. * **dranên şire** *Nh.* süt dişleri.
şiret [1] *N.* tavsiye, nasihat, öğüt. * **şiretên yeki gırtın** *bw.* birinin tavsiye veya nasihatını dinlemek. /**_ dan** *L.* öğüt vermek. /**_gêr** *Nx.* nasihat eden, öğüt veren. /**_ gırtın** *L.* öğüt tutmak. /**_ker** *Nx. bn.* **şiretgêr.**
şiret [2] *N. A.* 1. günahkar. 2. kavgacı. *bn.* **pend.**
şirêz *N.* 1. zamk, usare. 2. sakız, çiriş. /**_ kırın** *L.* zamklamak, yapıştırmak. *bn.* **şırêz.**
şirêzıni *rgd.* yapışıcı, yapışkan, zamklı.
şirhe *N. bn.* **şûre.**
şirık 1. *rgd.* tatlı olan badem, ceviz, kaysı, vs. meyve çekirdekleri. 2. *N.* bitki usoresi, bitki sütü. *bn.* **şire.**
şirıki *rgd.* mor menekşe rengi.
şiri *rgd.* sütbeyaz renk.
şirin *rgd.* 1. tatlı. 2. sevimli, sempatik. /**_ bûn** *L.* tatlanmak, tatlılaşmak. /**_i** *N.* tatlılık. /**_ kırın** *L.* tatlılandırmak. /**_meh** *Nh.* balayı.
şirinşaho *Nh.* balıkçıl. *zoo.* **Ardeidae.**
şirintal *N.* yaban yasemini. *bot.* **Stipites dulcamara.**
şirinûtal *N.* güzelavrat otu. *bot.* **belladonna** .
şirket *N.A.* ortaklık, şirket.
şirmar *N. bn.* **xaşil.**
şirnal *N.* soreks. *zoo.* **Soricidae** .
şirove *N.* yorum, açıklama, izah. /**_ bûn** *L.* açıklanmak, izah edilmek. /**_ kırın** *L.* açıklamak, izah etmek.

şirqi/n *Lng. (dışirqe, bışirqe)* şimşek çakması sesı. *bn.* **şiqin, çiqin.**
şirşirok *N.* sarı sütleğen. *bot.* **Euphorbia helioscopia.** *bn.* **xwaşil.**
şiş *N.* şiş. /**– kebab** *Nh.* şiş kebap. /**– kırın** *L.* şişlemek.
şişan *N.* sarı renkte, güzel kokulu ve çiçekli bir bitki.
şişman *rgd.* şişman. *bn.* **qelew.**
şiv [1] *N.* akşam yemeği.
şiv [2] *N.* nadas. *bn.* **şûv.**
şiverê *N. bn.* **şıverê.**
şiw *N.* 1. *cox.* vadi. 2. *N.* derin su kabı. 3. *N. S.* nadas. *bn.* **şûv, şiv2.**
şiware *N.* ölü yıkama suyu.
şiwe *N.* şive. *bn.* **zarava, zmanok, devok.**
şiwen *N.* matem, yas. *bn.* **şin.**
şiwet *N.* telaffuz. /**– kırın** *L.* telaffuz etmek.
şkand/ın *Lg. (dışkine, bışkine)* kırmak. *bn.* **şıkandın, şkênandın.**
şkarte *N. bn.* **şıkarte.**
şkef *N.* tekne.
şkelık *N. bn.* **şıkelık.**
şkest/ın *Lng. (dışıke, bışıke)* kırılmak, tesirsiz kalmak. * **hêza dijmın şkestın** *bw.* düşmanın mukavemetinin kırılması. *bn.* **şıkestın, şıkin.**
şkesti *rgd.* kırık, kırılmış.
şkeste *N.* 1. kırıntı, döküntü. 2. mağlubiyet. * **şkeste xwarın** *bw.* mağlubiyet almak, mağlup olmak, kayıp vermck.
şkeva *N.* yufka ekmek. *bn.* **keva.**
şkevık *N. bn.* **şkelık.**
şkênand/ın [1] *Lg. (dışkênine, bışkênine)* yün, kıl vs. için taramak.
şkênand/ın [2] *Lg. (dışkênine, bışkênine)* kırmak, parçalamak, mukavemetini kırmak. * **çav şkênandın** *bw.* gözünü korkutmak. * **dıl şkênandın** *bw.* kalbini kırmak. *bn.* **şıkênandın, şıkandın, şkandın, fırandın.**
şkêr *N.* çör-çöp, döküntü.
şkêrçûn *N. L.* hayvanın bıçağa yetişmeden haram ölmesi.
şkêvlatok *N.* 1. kabuklu hayvanlar. 2. tosbağa. *bn.* **kûsi.**
şki/n *Lng. (dışke, bışke)* kırılmak, mukavemeti düşmek, sertliği gitmek. * **hewa dışkê** *bw.* hava ısınıyor, soğuklar düşüyor. * **moralê xwe şkin** *bw.* moralı bozulmak.
şo *N. L.* 'şuştin' filinden doğan ses. **Dişo, bişo** gibi.
şobe *N. Bj.* grip. *bn.* **zekem.**
şofar *N.* 1. hafiye, gizli polis. 2. yaramaz, zararlı, zarar verici kimse. 3. fitneci, ara bozucu. *bn.* **sixur.**
şofêr *N. Fr.* şoför, araba sürücü.
şok [1] *N. ing.* çarpma, sarsma, ceryana çarpılma veya korku çarpmadan hasıl olan sarsıntı.
şok [2] *N. bn.* **gezo.**
şol *N.* iş, amel. * **şolê xırab** *bw.* kötü amel. *bn.* **şûl.**
şoleke *N. S. bn.* **heqiv.**
şolık *N.* bulamaç. 2. *N. bn.* **culbe** .
şom *rgd.* uğursuz. *bn.* **şowm.**
şonık *N.* tokaç, çamaşır yıkamak için uzun çekiç şeklinde yapılan ağaçtan alet. *bn.* **şûnık, têpûç.**
şop [1] *N.* iz. /**– gerên** *N.* izci, iz sürücü. /**– gerin** *L.* iz sürmek, izcilik etmek. /**– hıştın** *L.* iz bırakmak. *bn.* **rêç.**
şop [2] *dç.* an, zaman, mühlet. * **şopê ji ez bınıvisım** *bw.* biraz da ben yazayım. * **vê şopê ez zehf mıjûl ım** *bw.* bu sıralar çok meşgulum. * **em şopê herın ba apê xwe** *bw.* biraz amcamızın yanına gidelim.
şop [3] *N.* yolma. /**– kırın** *L.* yolmak, özellikle bazı meyveli bitkilerin meyvelerini toplarken yaprakları ile beraber yolup almak.
şoqıl *N.* 1. bezelye *(mardin bölgesinde böyle denir).* 2. yabani bakla.
şor [1] *rgd.* tuzlu. /**–av** *N.* tuzlu su. *bn.* **siravık.** /**–ayi** *N.* tuzluluk. /**– bûn** *L.* tuzlu olmak, tuzlanmak. /**–ezar** *Nx.* tuzlak, hayvanlara tuz verilen yer veya tuz madeni yeri. /**– kırın** *L.* tuzlu yapmak, tuzlandırmak.
şor [2] *N.* söz, laf, kelam, konuşma. /**– kırın** *L.* konuşmak, laf etmek. *bn.* **axaftın, şêwırin, qıse kırın.**
şor [3] *rgd.* eğik, büzük *(ekin, çiçek vs).* * **serşori bûn** *bw.* başı öne düşmek, başı eğilmek. *bn.* **şûr2.**
şor [4] *N.* karışıklık, kargaşa.
şorax *N.* 1. çok tuzlu olan arazi, toprak. 2. çorak yer.
şorbe *N.* çorba. * **şorba niska** *Nh.* mercimek çorbası.
şore *N.* beyaz barut.
şorebi *N.* salkım söğüt. *bot.* **Salix aegyptica.**
şorek *N. bn.* **şorax.**
şoreş *N. m.* devrim, ihtilal. 2. isyan, savaş.

/**-gêr** *Nx.* devrimci, ihtilalci, savaşçı. /**-gêri** N./ devrimcilik. /**-van** *Nx.* devrimci, savaşçı. /**-vani** *Nx.* devrimcilik. * **şoreşa Barzani** *bw.* Barzani ihtilali/devrimi.
şorewi *N. A.* sosyalist. *bn.* **şêwrewi.**
şort *N. ing.* sporda giyilen kısa pantolon, şort.
şorte *N. A.* güney Kürdistanda arap jandarmalarına derler.
şose *N.* şöse, yol. *bn.* **papûr.**
şoşban *N. bn.* **şoşbin, şoşpan.**
şoşbin *N.* 1. Kürt adetlerinde güveye arkadaşlık eden erkek ki bu da geline elma atar. 2. sağdıç. *bn.* **dermal, paxesû.**
şoşpan *N. bn.* **şoşbin.**
şoşpani *N.* 1. saçı, gelin üzerine atılan para, şeker çiçek vs. 2. sağdıçlık.
şoven *rgd. Fr.* şöven, aşırı milliyetçi. /**-ist** *rgd.* şöven. /**-izm** *Nx.* aşırı milliyetçilik, şövenizm.
şow [1] *N. bn.* **şûv.**
şow [2] *N. ing.* gösteri, sahne gösterisi.
şowm *rgd.* uğursuz, kötü talih. /**-i** *N.* uğursuzluk. *bn.* **yom.**
şox *rgd.* canlı, hayat dolu, neşeli, cilveli, şuh, şen. * **şox û şengê bı nav û deng ê** *bw.* cilvesi ve neşesiyle dillere destan olan. *bn.* **şeng, şen.**
ştexali *N.* konuşma, muhabbet.
şıtexıli/n *Lng.* (*dıştexale, bıştexale*) konuşmak. *bn.* **axaftın, şor kırın, qıse kırın, qezi kırın, xeberdan.**
şube *N.A.* şübe *bn.* **lıq.**
şukur *N. bn.* **şıkır** .
şund *N.* yer, mahal, iz, barınak. * **ketın şundê** *bwl.* yerine geçmek, birinin yerini almak. * **kırın şundê** *bwl.* yerine koymak. /**- çêkırın** *L.* yer yapmak. /**- gırtın** *L.* yer tutmak, yer almak. /**- vekırın** *bwl.* yer açmak. /**-war** *Nx.* mesken, oturulan yer veya bölge. *bn.* **cıh, ci, şûn.**
şunda *rgp.* geride, arkada, arkadan, geriden. * **bı şunda** *rgp.* ..den, ..den sonra. /**- avêtın** *L.* geri atmak, geriye atmak. /**- çûn** *L.* gerilemek, geri gitmek. /**- gırtın** *L.* geri almak. /**- hatın** *L.* geri gelmek. /**- hıştın** *L.* geri bırakmak, geride bırakmak. /**- kışandın** *L.* geri çekmek, ricat etmek. /**- kışin** *L.* geri çekilmek. /**- man** *L.* geride kalmak. /**- revin** *L.* arkaya kaçmak, gerisin geri kaçmak. /**- sekınin** *L.* geride kalmak, arkada durmak, bir yardım veya kavgada kendisini geride tutmak. /**- şandın** *L.* geriye göndermek, geri çevirmek, geri yollamak. /**- vegerandın** *L.* geri çevirmek, geri yollamak. /**- vegerin** *L.* geri dönmek. /**- xwastın** *L.* 1. geri istemek. 2. geri çağırmak.
şun de *rgp. bn.* **şunda.**
şuret *N.* süslü. /**-i** *N.* süs.
şureyi *N.* ayıp, ar.
şuşt/ın *Lg.* (*dışo, bışo*) yıkamak. * **xwe şuştın** *bwl.* yıkanmak. * **cıl şuştın** *bwl.* çamaşır yıkamak.
şuve *rgp.* geri, geride. /**- çûn** *L.* geriye gitmek, geriye çekilmek. /**- man** *L.* geride kalmak. arkada kalmak. *bn.* **şunda, paş de.**
şuwan *N. S. bn.* **şıvan.**
şuxul *N.* iş, çalışma. /**- kırın** *L.* iş yapmak, çalışmak. *bn.* **şûl, kar, şıxul, xebat.**
şuxuli/n *Lg.* (*dışuxule, bışuxule*) çalışmak, iş yapmak. *bn.* **şuxul, şıxulin.**
şû *N. S.* koca, erkek. /**-bıra** *Nh.* kadının kocasının kardeşi. *bn.* **tiy.** /**- kırın** *L.* kocaya varmak, evlenmek (*kadın için*). *bn.* **şil.**
şûjın *N.* çuvaldız. /**- kırın** *L.* çuvaldızla dikmek.
şûk *N.* olta.
şûl [1] *N.* iş, amel. /**- kırın** *L.* iş yapmak, çalışmak. *bn.* **kar, şol, xebat.**
şûl [2] *N.* kaba bir dikiş çeşidi, oyulga. /**- kırın** *L.* kabaca dikmek, oyulgalamak (*yorgan, döşek, çuval vs*). *bn.* **henc.**
şûl [3] *N. S.* karaca. *zoo.* **Capreolus capreolus.**
şûl [4] *N.* söğüt dalı veya sazdan yapılmış sepet.
şûlık *N.* ince ağaç dalı, çubuk. *bn.* **şebık, şıv, şıvık.** 2. *N.* kamçı, kırbaç.
şûn *N.* yer, mahal. *bn.* **şund.**
şûnd *N.* yer. *bn.* **şund.**
şûnda *rgp. bn.* **şunda.**
şûnık *N.* tokaç. *bn.* **şonık, têpûç.**
şûnwar *Nx.* mekan, mesken, oturulan yer, oturulan bölge. * **şûnwarê me gundê Hulman e** *bw.* oturma yerimiz Hülüman köyüdür.
şûr *N.* kılıç. /**- avêtın** *L.* kılıç darbesiyle vurmak. /**-baz** *Nx.* kılıç oyuncusu, kılıç ustası. /**-bazi** *N.* 1. kılıç oyunu. 2. eskrim. /**- çêkırın** *bw.* kılıç yapmak. /**- daweşandın** *L.* kılıç darbesi, kılıç darbesi indirmek. /**-engiv** *Nx.* iyi kılıç kullanan. * **şûrê gel dı fêzê şûrê din de ye** *bw.* halkın kılıcı

her kılıçtan üstündür anlamında deyim. /... gırêdan *L.* kılıç kuşanmak. * **şûr lê dan** *bwl.* kılıç vurmak, kılıç darbesi vurmak. /...**kêş** *Nh.* 1. iyi kılıç kullanan, kılıç çeken. 2. kavgacı, zordar. /...**kêşî** *N.* kavgacılık, kılıç oyunu. /... **kirin** *L.* kılıçlamak, kılıç çalmak. /... **kişandin** *L.* kılıç çekmek. /... **listin** *L.* kılıç oynamak. * **şûr û mertal** *bw.* kılıç kalkan. * **şûr û mertal listin** *bw.* kılıç kalkan oynamak.

şûr [2] *rgd.* eğik, büzük. *bn.* **şor3.**

şûrand/in [1] *Lg.* *(dişûrine, bişûrine)* kılıç oynamak, kılıç eğitimi yapmak.

şûrand/in [2] *Lg.* *(dişûrine, bişûrine)* damlatmak, süzmek, şırıldamak, şırıldıyarak akmak.

şûre *N.* tarla veya bahçe veya çadır etrafına çekilen ağaç parmaklık veya hendek. *bn.* **çeper.**

şûre şûr *N.B.* şırıl şırıl. /... **kirin** *L.* şırıl şırıl etmek. *bn.* **şûrin, çoran.**

şûrık [1] *N.* karasabanda elin tutulduğu yer. *bn.* **kûnhewcar.**

şûrrık [2] *N.* su oluğu. *bn.* **çırtık.**

şûri/n Lnk. *(dişûre, bişûre)* şırıldamak, süzülerek damlamak. *bn.* **şûre şûr.**

şûş *rgd.* 1. kıvrak, çevik, çabuk hareket eden. 2. ince yapılı, zarif.

şûşe *N.* şişe.

şûştin *Lg.* *(dişû, bişû)* *bn.* **şuştin.**

şût [1] *rgd.* sivri, dikik, konik. /... **bûn** *L.* sivrilmek, dikilmek. /... **kirin** *L.* sivriltmek, sivri yapmak. *bn.* **pij.**

şût [2] *rgd. N.* 1. kurnaz. 2. yalın.

şût *N.* *ing.* topa çekilen tekme. /... **kişandin** *L.* şut çekmek.

şûtık 1. *N.* koni, sivri olan şey. 2. *rgd.* konik, koni şeklinde olan, sivri. * **kuleşûtık** *Nh.* sivri külahlı cin, şeytan.

şûtık [2] *N.* uzun bel kemeri *(erkek için).*

şûti *N.* karpuz *bn.* **zebeş.**

şûv *N.* nadas. /... **kirin** *L.* nadaslamak. /... **rakirin** *L.* nadas bozmak, nadas kaldırmak.

şûve *rgp.* *bn.* **şuve, şunda.**

şûx *rgd.* *bn.* **şox.**

şyar *rgd.* *bn.* **şıyar, hıyar.**

T

T *N.* 1. Kürtçe alfabenin 24.ncü harfidir. Sessiz olup dil ucu ile dişler arasından çıkar, sert ve yumuşak olarak iki ses çıkarır. 2. Kelime başlarına ekseri ince olarak gelir. Güney Kürtçede sesli harfle biten fiillerin sonlarında 'N' harfi yerini alır. **din=dit, cûn=cût** gibi. 3. "ın" ile biten fiillerde ise "ın" ekinden önce gelir. **dıbın=dıbıtın, kırın=kırıtın** gibi. 4. bazen ikinci şahıs zamiri kısaltması olur. * **et binım** = ez te dıbinım gibi.

ta[1] *N.* iplik, tel. /**_kekes** *Nh.* fert, şahıs. * **tayê penga** *Nh.* kelef iplik. * **tayê sofıka** *Nh.* çile ipliği. * **tayê şermûta** *Nh.* çıkrık ipliği. * **tayê textıka** *Nh.* makara ipliği. * **tayê xav** *Nh.* ham iplik.

ta[2] *N.* kat, büklüm. * **duta kırın** *bw.* iki büklüm etmek, ikiye katlamak. * **sêta kırın** *bw.* üçe katlamak.

ta[3] *Ghk. dç.* için, yeterki, kadar, hatta. * **bısekın, ta ko ez hatım** *bw.* dur, ben gelene kadar. * **lı vır ta gund** *bw.* burdan köye kadar. *bn.* **heta.**

ta[4] *N.Bj.* sıtma, vücut ateşi, vücut harareti. /**_yi** *N.* vücutta hararet. *bn.* **şewat, tan.**

ta[5] *rgd.* tek, bir. * **taki dezi** *bw.* bir boy iplik, bir tel iplik. * **taki darê** *bw.* bir ağaç *(tek halde).*

taarûz *N.A.* taaruz, hücum. *bn.* **êrış.**

taasub *N.A.* taasup, bağnazlık. *bn.* **kevneperesti.**

taban *N.* silindir. /**_i** *rgd.* silindirik. /**_ kırın** *L.* asfalt vs. yi silindirlemek. *bn.* **tebane.**

tabeşir *N.* sütü mayaladıktan sonra üzerine örtülen örtü.

tabıet *(tabiat) N. A.* tabiat. *bn.* **xwewer, xweza.**

tabı'i *rgd. A.* tabı'i. *bn.* **xweweri, taybeti, xwezayi.**

tabır *N.* 1. sıtmalı hastalar için büyü yapan büyücü. 2. tedavi.

tabıyet *N.A.* 1. uyruk, tabiyet. 2. huy, karekter.

tabir *N.A.* tabir, açıklama. *bn.* **bıwêj, şirove.**

tablêt *N. Fr.* tablet, hap *(ilaç).*

tablo *N. Fr.* tablo.

tabû *rgd. Fr.* tabu, alışılagelmiş bazı kural ve adetlerin, açıklanması ayıp veya sakıncalı görülen şeylerin gizli kalması isteği. /**_ bûn** *L.* tabu olmak.

tabûr *N.* bir askeri birlik.

tabûre *N. Fr.* tabure.

tabût *N.A.* tabut. *bn.* **darbest.**

tac *N.m.* taç.

taca roê *Nh. ast.* güneş tacı.

tacık *N.* tabak.

Tacık *N.* orta asyaya ait Irani bir halk, Tacık. /**_ıstan** *Nx.* Tacikistan.

tacır *N.A.* ticaretle uğraşan kimse, tacir, tüccar. *bn.* **tucar, bazırgan.**

tada *N.* zulüm, işkence, baskı, rahatsızlık. *bn.* **tadayi.**

tadar *N.* okalüptüs ağacı. *bot.* **Eucalyptus glanca.**

tadayi *N.* baskı, zulum, işkence, eziyet, rahatsızlık. /**_ kırın** *L.* işkence etmek, eziyet çektirmek, zahmet çektirmek, hakaret etmek. * **tadayi lê kırın** *bw.* birine eziyet etmek, birini rahatsız etmek. *bn.* **sıtem, tada.**

taf[1] *dç.* derh[illegible], aniden, birdenbire, alel. * **te xeb[illegible] şand, ez taf dest re hatım** *bw.* sen haber yolladın, ben alel acele geldim. * **taf de nexwaş ket** *bw.* aniden hastalandı.

taf[2] *N. S. bn.* **tav.**

tafte *N.P.* tafta, bir nevi askeri veya kadastro haritaları.

taha! *B. bn.* **teh.**

taharet *N.A.* taharat, abdest temizliği.

tahsildar *N.* vergi toplayan görevli, tahsildar.

taht *N. bn.* **tat, teht.**

tain *N. bn.* **tayın1, tayın2.**

taji *N.* tazı, bir cins av köpeği.

tak *N.* 1. caddelere kurulan süslü kemer. *bn.* **taq**. 2. dal, bitki dalı. *bn.* **faq, guli, çıql.**

taksi *N. Fr.* taksi. /**_metır** *Nh.* taksimetre.

tal[1] *rgd.* çirkin. *bn.* **zışt.**

tal[2] *rgd.* 1. boş *(içi boş)*. 2. işsiz. * **bêrıka tal** *bw.* boş cep. /**_ bûn** *L.* boş olmak, boşalmak. /**_i** *N.* boşluk, işsizlik. /**_ kırın** *L.*

boşaltmak. * **kiseyê tal** *bw.* boş kese. *bn.* **vala.**
tal [3] *rgd.* acı *(bazı meyve, badem acısı, sütleğen otu acısı, zehir acısı).* * **berûyê tal** *bw.* acı pelit. /**_ bûn** *L.* acı olmak, acılaşmak, birine kötü olmak. /**_i** *N.* acılık. /**_sêv** *Nh. bn.* **talsêv.** * **tal û tırş** *bw.* acı ve ekşi. *bn.* **tehl, talıkl.**
tal [4] *N. ant.* dalak. *bn.* **fatareşk, xalxalk.**
talan *N.* talan, yağma. /**_ bûn** *L.* talan olmak. /**_i** *N.* talan malı, talancılık. /**_ kırın** *L.* talan etmek. *bn.* **nıjd, nejd.**
talde 1. *rgd.* kuytu. 2. *N.* kuytu yer, siperlik. /**_ bûn** *L.* kuytulaşmak, görünmez olmak. /**_ kırın** *L.* kuytulaştırmak. *bn.* **nıjar.**
talesêv *Nh. rgd.* 1. kuru elma, kurutulmuş elma. 2. acı elma. *bn.* **talsêv.**
talıb *N. rgd.* 1. mürit. 2. Dersim alevi bölgesinde Seyitlere bağlı kimse. 3. talip, sahip çıkma.
talık [1] *rgd.* acı, acı olan bitki, meyve vs. *bn.* **tal3.**
talık [2] *N.* sütlü bir bitki, sütünden ciklet yapılır. *bn.* **tali**[2].
tali [1] *N.* 1. acılık. 2. işsizlik. 3. boşluk. *bn.* **valahi.**
tali [2] *N.* kantaron otu. *bot.* **Centaurium.** *bn.* **talık**[2].
tali [3] *rgd. rgp.* nihayet, tali, son. *(sert 't' ile okunur).*
talih *N. A.* talih, kader.
talijari *Nh.* 1. sarısabırotu. 2. öd ağacı. *bot.* **Aloexylon agallocum.**
talim *N. A.* talim, terbiye.
talimat *N. A.* talimat. /**_name** *N.* talimatname.
talişk [1] *N.* hindiba. *bot.* **Cichorium intybus.** 2. acı bakla. *bot.* **Lupinus.**
talişk [2] *Nne.* düşünülen en acı şey.
talsêv *Nh.* 1. elma kurusu. 2. acı elma. *bn.* **talesêv.**
talûke *Nne. rgd.* tehlike. *bn.* **xeter, bıve.**
Talyan *N. rgd. bn.* **İtalyan.**
tam [1] *rgd. A.* tam, bütün.
tam [2] *N. A.* tad, lezzet. /**_dar** *rgd.* tatlı, lezzetli, lezzet veren. /**_ dayi** *rgd.* 1. kaplama *(altın-gümüş).* 2. lezzetli olma hali. /**_ kırın** *L.* tadına bakmak. /**_sar** *rgd.* mayhoş, tatsız, su tadı. /**_sari** *N.* mayhoşluk. /**_sar bûn** *L.* mayhoş olmak. /**_xweş** *rgd.* lezzetli, tadı hoş. /**_zêr** *Nh.* yaldız. * **tamzêr kırın** *L.* yaldızlamak. /**_ziv** *Nh.* gümüş kaplama. * **tamziv kırın** *L.* gümüş kaplamak, gümüşlemek. *bn.* **team, çêj.**
taman *N.* aşı. /**_ bûn** *L.* aşılanmak. /**_ kırın** *L.* aşılamak. *bn.* **lûl.**
tamand/ın *Lg.* *(dıtamine, bıtamine)* aşılamak. *bn.* **Lûl kırın, patrome kırın.**
tamar *Nne.* derin uyku, mahmurluk. * **tamara xewê** *bw.* ölüm uykusu. * **tamara mırınê** *bw.* ölüm uykusu mahmurluğu. *bn.* **temar2.**
tamêsk *N. Bj. bn.* **tamûsk.**
tamıjand/ın *Lg.* *(dıtamıjine, bıtamıjine)* meftun etmek, hayran bırakmak, cezbetmek. *bn.* **bıjandın.**
tamık *N.* tuzağa konan yiyecek, nevale.
tamışki *rgd.* mutad, alışmış, tadına alışmış. /**_ bûn** *L.* tadına alışmak. /**_ kırın** *L.* tadına alıştırmak. *bn.* **tam2, hut kırın.**
tamir *N. A.* tamir. /**_ bûn** *L.* tamir olmak. /**_ kırın** *L.* tamir etmek. /**_xane** *Nx.* tamirhane.
tamûsk *N. Bj.* 1. korku veya soğuktan dudaklarda hasıl olan kabarcık, yara vs. 2. kabarcık hasıl eden bir deri hastalığı. *bn.* **şeplor.**
tan [1] pro. *S.* onlar, onlara. *bn.* **we, wa.**
tan [2] *N. Bj.* sıtma. /**_i** *N.* sıtmalı, sıtma olma hali. /**_ ketın** *L.* sıtmaya yakalanmak. /**_ xıstın** *L.* birini sıtma gibi rahatsız etmek, argoda ifrit etmek. *bn.* **ta**[4].
tan [3] *N.* kamış veya sazdan duvar. *bn.* **çit.**
tan [4] *N.* itme, iteleme, yumuşak 'T' ile okunur. *bn.* **tandan.**
tanar *N.* kitabın cildine tesbit edilen ara iplik. *bn.* **şirazi.**
tanci *N. S.* tazı. *bn.* **taji.**
tanci pêxamber *Nh.* ingilizcede **Stick-inseckt.** *bn.* **hespıkê Xwedê .**
tancik *N.* taç yapraklılar. *bot.* **Petal.** /**_i** *N.* taç yapraklı olanlar. *bot.* **Gamopetalous.**
tanda/n *Lg.* *(tan dıde; tan de)* itmek, itelemek, kakalamak. * **tande pêş** *bw.* ileri it. * **tande!** *B.* itele, dayan!. *bn.* **dehıfandın.**
tane [1] *N. bn.* **tene.**
tane [2] *N.* bere, zedeleme. *(bu ince 't' ile okunur.)* /**_ lê ketın** *L.* berelemek, zedelemek.
tangar *rgd.* mahsus, hususi. *bn.* **taybeti.**
tank *N. ing.* zırhlı araç, tank. /**_şkên** *Nh.* tanksavar. *bn.* **debabe.**
tankêr *N. ing.* sıvı taşıyan gemi veya kamyon, tanker.
tansıyon *N. Fr. Bj.* kan basıncı.
tanût *N. S. bn.* **henek, tınaz, leq.**
tap *N.* bulunma. /**_ kırın** *L.* bulmak. *bn.*

ditin.
tapık [1] *N.* tuzak. *bn.* **xepık, dafık.**
tapık [2] *rgd.* zirve, dağ veya tepelerin en üst noktası, ağaçlarin tepesi.
tapıka seri *Nh. ant. bn.* **tasa seri.**
tapır *N.* av tüfeği.
tapir *N.* tapir. *zoo.* **tapiridae.**
tapo *N. bn.* **tapû.**
tapû *N.* tapu, tapu senedi. *bn.* **burunti.**
taq [1] *N.* 1. kemer, ayak kemeri, kavis. 2. heykel veya benzeri şey için duvarda oyuk. 3. afiş, levha vs. asmak için yapılan iskele. 4. caddelere kurulan süslü kemerler. *bn.* **tak, poş.**
taq [2] *N.* kulakları beyaz veya benekli olan keçi ve tipi hayvan.
taqet *Nne. A.* takat, kuvvet. **/– bebûn** *L.* enerjisi olmak, takatı olmak. * **mın taqet nema ye** *bw.* bende takat kalmamış.
taqım *Nk. A.* takım, gurup.
taqi *N.* test, imtihan, tecrübe. **/–kırın** *L.* tecrübe etmek. *bn.* **tecrıbandın.**
taqitenya *rgd.* tek başına, kendi başına.
tar [1] *N.* tünek, tüneme. **/– bûn** *L.* tünemek, tüneğe çıkmak. **/– gırtın** *L.* tünemek, tüneğe çıkmak. *bn.* **lis.**
tar [2] *N. muz.* çalgı aletlerinden rıbab. *bn.* **rebab, rıbab.**
tarr [3] *N.* şalgam. *bot.* **Brassica rapa.** *bn.* **şêlım.**
tar [4] *N.* kasnak, *(ağaç veya maden).* * **tara bêjıngê** *bw.* kalbur kasnağı.
tarac *N. bn.* **talan.**
taret *N.* namaz için temizlik. *bn.* **taharet.**
targon *N.* bir cins yabani buğday.
tarıf *N. A.* tarif. **/– bûn** *L.* tarif edilmek. **/– kırın** *L.* tarif etmek.
tari *rgd.* 1. karanlık. 2. koyu. **/– bûn** *L.* kararmak, karanlık çökmek, karanlık basmak, koyulaşmak. **/–gewrık** *Nh. rgd.* alacakaranlık. * **tari kete erdê** *bw.* yere karanlık çökmesi. **/– kırın** *L.* karartmak, karanlık yapmak, koyulaştırmak. **/–reng** *rgd. Nh.* koyu renk. **/–ti** *N.* karanlık, koyuluk.
tarıfe *N. A.* tarife.
tarigan *N.* çavdar bitkisi.
tarix *N. A.* tarih. *bn.* **dirok, mêjû.**
tariqet *N. A.* tarikat.
tarmayi 1. *rgd.* belirsiz şekil. 2. *N.* gölgeli figür. 3. *N.* holoğram.
tarmıland/ın *Lg. (dıtarmıline, bıtarmıline)* buruşturmak, buruşuk duruma getirmek.
tarmıli/n *Lng. (dıtarmıle, bıtarmıle)* pörsümek, buruşmak, buruşuk duruma gelmek. *bn.* **pançıloki.**
tart *N.* uzunlamasına uzunca dilim, uzun parça *(deri vs için). bn.* **tartam, tati, zol.**
tartale *N.* talan. *bn.* **talan, nejd.**
tartam *N.* uzunlamasına dilim. * **tartam jı ber rakırın** *bw.* deriden veya ağaç kabuğundan uzunca bir dilim koparmak. *bn.* **serseke, tart, tati, zol.**
tarûmar *Nh. rgd.* tahrip, yıkma, darmadağın. **/– kırın** *L.* darmadağın etmek.
tarxûn *N.* tarhun. ingilizcede **tarragon.** *bot.* **artemisia dracunculus.**
tas *N.* tas, su içme kabı. *bn.* **tasık.**
tasarûf *N. A.* tasarruf.
tasa seri *N. ant.* kafatası kemiği.
tasawûf *N. A.* tasavvuf, mistik.
tasawûr *N. A.* tasavur, düşünce.
tasık [1] *N.* bakır kap, tabak, su tası.
tasık [2] *N. ant.* kömeç, bitkilerde çiçek yapraklarının sıralandığı yuvarlak.
taskebab *Nh.* tas kebap.
taşi/n *Lg. (dıtaşe, bıtaşe)* 1. traş etmek/olmak. *bn.* **kur kırın, teraş.** 2. yontmak. * **dar taşin** *bw.* ağaç yontmak.
taştê *N.* kahvaltı. **/– kırın** *L.* kahvaltı etmek. **/– xwarın** *L.* kahvaltı yemek, kahvaltı yapmak. **/– ya mirani** *Nh.* geç kahvaltı. **/– ya pale** *Nh.* erken kahvaltı. *bn.* **xurıni.**
tat [1] *N.* 1. raiya, aşirete mensup olmıyan kimse. 2. raiyalık bölge.
tat [2] *N.* kitle taştan olan dağ sırtları. *bn.* **teht.**
tat [3] *B.* çocuğa dövmesi, vurması için emir. * **tat ke!** *B.* vur! *(çocuğa emir).* **/– kırın** *L.* vurmak, dövmek *(çocuk dili).*
Tatar *N. rgd.* Kırım ve Kafkas halklarından biri.
tati *N.* 1. keçe halı, keçe örtü. 2. kesilmiş deri dilimi, büyük ince dilim. 3. arazi dilimleri. *bn.* **serseke, tart, tartam, zol.**
tatil *N. A.* tatil, izin.
tav *N.* güneş ışığı, güneşin ziyası. * **dan tavê** *bw.* güneşe koymak, güneşletmek. * **tava hivê** *bw.* ay ışığı. * **tava rojê** *bw.* gün ışığı. **/– avêtın** *L.* güneşli olmak, güneş atmak. **/– dan** *L.* güneş vurmak, güneşin ışıması, doğup ışık saçması. **/–geh** *Nx.* güneşlik yer. *bn.* **beroc. /–gez** *N. Bj.* güneş çarpması. * **tav lê xıstın** *bw.* 1. güneş

(ışığı) nın değmesi. 2. güneş çarpması. * **xwe dan ber tavê** *bw.* güneşlenmek.

tavan *N.* çığlık. * **bı qir û tavan** *bw.* feryat ve çığlıkla.

tavge *N.* şelale.

tavık *N.* güneşli havada ufak gurup bulutlardan yağan sağanak yağmur. *bn.* **tavi.**

tavi *N.* güneşli havada yağan yağmur hali. *bn.* **dawata rovi.**

taw[1] *N.* hamle.

taw[2] *N. S. bn.* **tav.**

taw[3] *N. rgp.* an, kısa zaman. * **vê tawê** *bw.* şu anda. *bn.* **şop, tax.**

taw[4] *N.* kabul. /– **bûn** *L.* kabul olmak. /– **kırın** *L.* kabul etmek. * **taw nine** *bw.* kabul değil. *bn.* **têw.**

tawan *N.m.* suç, kabahat. /–**bar** *Nx.* suç isnad eden, suçlıyan. /–**dar** *Nh.* suçlu. /–**bargeh** *Nh.* mahkemede suçlu yeri, suçlu sandelyesi. *bn.* **sûc.**

tawand/ın[1] *Lg. (dıtawine, bıtawine)* suçlamak.

tawand/ın[2] *Lg. (dıtawıne, bıtawine)* kabullenmek. *bn.* **taw4.**

tawaş *N. bn.* **hevrışk.**

tawe *N.* tava. *bn.* **tewe.**

tawêr *N.* yerinden kopmuş ve aşınmış iri kaya parçası.

tawi[1] *rgd. Bj.* sıtmalı. * **tawi û bawi mabûn** *bw.* sıtmalı ve romatizmalı kalmak.

tawi[2] *N.* dardığan ağacı. *bot.* **Milium effusum.**

tawiz *N.A.* taviz, ödün.

tawle *N.* 1. at tavlası. 2. tavla oyunu. * **tawle listın** *bw.* tavla oynamak.

tawtaw *rgd.* züppe.

tawûg *N.* kızak. * **tawûg bar kırın** *bw.* kızak yüklemek. /– **berdan** *L.* kızak kaydırmak. /– **kışandın** *L.* kızak çekmek. * **lı tawûgê sıwar bûn** *bw.* kızağa binmek. *bn.* **kaşe.**

tawûs *N.* tavus kuşu. *zoo.* **Pavo cristatus.** * **tawûsi Melek** *Nh.* Yezidilerde iyilik meleği.

tawût *N. bn.* **tabût, darbest.**

tax[1] *rgp.* hiza, seviye. * **ko ez hatım taxa te** *bw.* senin hizana gelirsem.

tax[2] *N. m.* mahalle. /–**i** *N.* mahalleli. *bn.* **taxe.**

taxçık *N. bn.* **taxnik.**

taxe *N. S.* 1. deste, demet, paket, bohça. 2. gurup, takım. 3. tütün demeti. 4. parsel. 5. mahalle. *bn.* **tayel.**

taxım[1] *Nk. bn.* **taqım.**

taxım[2] *N.* sigara ağızlığı, pipo.

taxım[3] *N.* avadanlık.

taxnik *N.* küçük tepsi.

taxurk *N.* tekerlekli el arabası.

tay[1] *B.* ineğe sesleniş. * **tay tay** *B.* inek. inek! anlamı verir.

tay[2] *N.* emsal, benzeri, denk, eşit, eş, hiza. * **herdu zaro ji dı taya hev de ne** *bw.* her iki çocuk ta birbirlerinin dengidir. * **pêçek bılınd bû gehişte taya sıvingê** *bw.* sarmaşık uzayıp ev saçaklarının hizasına geldi. *bn.* **tax, dûş.**

taybeti *rgd.* özel, has, mahsus. * **bı taybeti** *rgp.* tabiatıyla, özellikle. * **derheqa kar de zanina xwe ya taybeti heye** *bw.* iş hakkında özel bilgisi vardır. * **bı taybeti derewan dıke** *bw.* mahsus yalan söylüyor. * **zmaneki taybeti û bı serbıxwe** *bw.* tabii ve bağımsız bir dil.

taye[1] *N.* 1. demet yığını, saman ve ot yığını. 2. büyük kitap rafları. *bn.* **taxe.**

Taye[2] *N.* Lübnanda eski sur şehri.

tayfe *Nk.* tayfa, gurup.

tayij *N. bn.* **tej.**

tayın[1] *N.* 1. tayın, öğün. 2. bir cins helva, tayın helvası.

tayın[2] *N.A.* görevlilerin veya memurların bir yerden bir yere nakli. /– **kırın** *L.* tayın etmek.

tay tay *B.* 1. ineklere çağrı ünlemi. 2. çocukları ayakta durdurma ünlemi.

taze *rgd.* taze, yeni. /– **bûn** *L.* taze olmak, tazelenmek. /– **kırın** *L.* tazelemek, yenilemek. /–**ti** *N.* tazelik. *bn.* **teze.**

taziye *N.A.* taziye. *bn.* **serxweşi.**

tazi *rgd.* çıplak. /– **bûn** *L.* çıplanmak, çıplak olmak, soyunmak. /– **kırın** *L.* 1. çıplatmak, soymak. 2. soygun yapmak. /–**ti** *N.* çıplaklık. *bn.* **şêlin, şêlandın, şılf.**

tazmıx *N.* maya. *bn.* **haveyn.**

tazû *N.* deliler için yazılan muska.

te pro. sen, senin. * **mala te** *bw.* evin, senin evin.

teba 1. *N.A.* uyruk. 2. *rgp.* şey, hiç bir şey.

tebane *N.* silindir. *bn.* **silındır, bagurdan.**

tebarık *N.* 1. hac dönüşü dağıtılan hurma vs. 2. ziyaretlerde verilen hediye. 3. sadaka. 4. bazı günlerde fakirlere verilen lokma.

tebat *N. m.* durma, sabır, tahammül. /– **kırın** *L.* tahammül etmek, sabır etmek.

tebati 1. *rgd.* passif. 2. *Grm.* passif. * **hevo-**

ka tebatî *bw.* passif cümle.
tebaq *N. Bj.* hayvanlarda şap hastalığı. /**-i** *N.* şaplı hayvan. *bn.* **tewegl.**
tebax *N.* ağustos ayı.
tebaxçe *N.* fincan altı.
tebeq *N.* tabak. *bn.* **teyfık.**
tebeqe *N.* tabaka, kat. * **heft tebeqeyî ezmên** *bw.* göğün yedi katı.
tebeş *N. Bj.* bir hastalık.
tebeşir *N. P.* tebeşir. **gêç, pênûsgêç.**
tebete *N. S. bn.* **dırêş.**
tebıtî *rgd.* sakin, rahat.
tebıtand/ın *Lg. (dıtebıtine, bıtebıtine)* sakinleştirmek.
tebıtî/n *Lng. (dıtebıte, bıtebıte)* sakinleşmek, tebat etmek.
tebriq *N. A.* tebrik. /**- kırın** *L.* tebrik etmek. *bn.* **piroz.**
tebûr *N.* yaba. *bn.* **melêv, melheb.**
tecawuz *N. A.* tecavüz, saldırı. /**- bûn** *L.* tecavüz edilmek. /**- kırın** L. tecavüz etmek, saldırmak.
techizat *N. A.* teçhizat.
tecil *N. A.* tecil. /**- kırın** *L.* tecil etmek.
tecrıband/ın *Lg. (dıtecrıbine, bıtecrıbine)* tecrübe etmek, denemek. *bn.* **cerıbandın, hêçandın, taqî kırın.**
tecrıbe *N. A.* tecrübe. /**- bûn** *L.* tecrübe edilmek. /**- kırın** *L.* tecrübe etmek. *bn.* **taqî.**
tecrıbî/n *Lng. (dıtecrıbe, bıtecrıbe)* tecrübe edilmek, denenmek. *bn.* **cerıbîn.**
tedarık *N.* tedarik, temin, hazırlık. /**- kırın** *bw.* tedarik etmek, temin etmek.
tedawî *N. A.* tedavi. /**- bûn** *L.* tedavi edilmek. /**- kırın** *L.* tedavi etmek.
tedawul *N. A.* tedavül.
tedbir *N. A.* tedbir, önlem. /**- gırtın** *L.* önlem almak.
tedhiş *N. A.* korku salma, terör. *bn.* **sawir, saw2.**
tedrisat *N. A.* tedrisat.
tefand/ın *Lg. (dıtefine, bıtefine)* söndürmek. *bn.* **xevde kırın.**
tefari *N.* bir incir cinsi.
tefarik *N.* 1. bir köyde oturan fakat o köylü olmıyan kişi. 2. yoksul köylü.
tefer *N.* balta şeklinde silah.
teferûat *N. A.* bir bütünün ayrıntıları.
tefî/n *Lng. (dıtefe, bıtefe)* sönmek. *bn.* **xevda bûn, vekuştın.**
tefriqe *N. A.* tefrika, bir yazının her gün çıkan parçası. /**- kırın** *L.* tefrika etmek.
tefsir *N. A.* tefsir. /**- bûn** *L.* tefsir olmak/olunmak. /**- kırın** *L.* tefsir etmek. *bn.* **rave.**
tefşo *N.* keser. * **herkes berê tefşo dıde xwe** *bw.* herkes keserin önünü kendine çevirir anlamıyla başkasına kuyu kazan kendi düşer mealinde atasözü.
tef-tal *bw.* takım-taklavat. *bn.* **pelpot.**
teftî *N.* bir cins buğday çorbası. *bn.* **sêmêdî.**
teftik *N. Bn.* **tıftık.**
teftiş *N. A.* teftiş, denetim. /**- bûn** *L.* teftiş olmak. /**- kırın** *L.* teftiş etmek. *bn.* **perışt, perıştın.**
tege *N. bn.* **gisk.**
tegere *N.* engel, mani, mania, set, blokaj. * **tegere lê xıstın** *bw.* engel/mani olmak. *bn.* **asteng.**
teh *B.* o ya!, ah! nidalası. * **te he! çı xweş bûye** *bw.* vay be! ne güzel olmuş!.
teharet *N. A. bn.* **taharet.**
tehdit *N. A.* tehdit. /**- kırın** *L.* tehdit etmek.
teher *N.* tarz, şekil. * **bı vi teherî em nagehên tu cihekî** *bw.* bu şekilde *(tarzda)* biz hiç bir yere ulaşamayız.
tehesî/n *Lng. (dıtehıse, bıtehıse)* kaymak. *bn.* **xıjbûn.**
tehıfand/ın *Lg. (dıtehıfine, bıtehıfine)* itmek, itelemek. *bn.* **tandan, dehıfandın.**
tehın *N.* ima, imalı söz, şifreli söz.
tehısand/ın *Lg. (dıtehısine, bıtehısine)* kaydırmak. *bn.* **xıj kırın.**
tehînî *rgd.* tahin rengi, gri kahve rengi.
tehjî *N.* tazı. *bn.* **tajî.**
tehl *N. rgd. bn.* **tal.**
tehlî 1. *rgd. bn.* **talî.** 2. *N. bn.* **talişk.**
tehnûsık *N. Bj.* ense ağrısı.
tehqiq *N. A.* tahkik, araştırma, inceleme. /**- kırın** *L.* tahkik etmek. *bn.* **hûrnêrîn.**
tehr *rgd.* yaş *(ağaç, ağaç dalları vs).* /**- bûn** *L.* yaş olmak. *bn.* **ter.**
tehre *N.* yazın öğle sıcağı durumu ve zamanı. *bn.* **qêle.**
tehsir *N. A.* tesir. /**- bûn** *L.* tesir olmak. /**- kırın** *L.* tesir etmek. *bn.* **bandûr, teşq, tîn, tesîr.**
teht *N.* yekpare veya kitlesel kayalardan teşekkül eden dağ düzlüğü, kurak ve zemini sert arazi. *bn.* **tat.**
teıband/ın *Lg. (dıteıbine, bıteıbine)* yormak, yorgun duruma düşürmek.
teıbî/n *Lng. (dıteıbe, bıteıbe)* yorulmak, bit-

kin duruma düşmek.
teist *rgd. Gr.* din ve ahlaka inanan ve taraftar olan kimse.
teizm *N. Gr.* din yanlısı felsefe.
tej [1] *N.* 1. dokumada parça, dokuma topunda en, eni. 2. kilim, kilimin yanyana getiririlmiş her parçası. * **perde çar tejıni ye** *bw.* yanı perde 4 parçanın yanyana getirilerek dikilmiş demek. *bn.* **tati.**
tej [2] *N.* arazide evlek, bölüm. /**_tejıni** *rgd.* evlek evlek, parça parça. /**_ık** *N.* küçük arazi veya kumaş dilimi.
teji *rgd. bn.* **tıji.**
tek *rgd.* tek, biricik, yegane. /**_atek** *bw.* birer birer. * **tek car** *bw.* bir defa. /**_er** *rgd.* birer. * **teker teker** *bw.* birer birer. * **tek tûk** *rgd.* tektük, arasıra. *bn.* **yek.**
tekand/ın *Lg. (dıtekine, bıtekine)* sallamak, sarsmak.
tekane 1. *rgd.* biricik. 2. *N. Grm.* tekil.
tekber *N.* mobilye, mefruşat. *bn.* **mobılye.**
tekbir *N. A.* tekbir, Allahın büyüklügünü belirten "Allah u ekber" duası.
tekdir *N. A.* tekdir. /**_ kırın** *L.* azarlamak, tekdir etmek. *bn.* **gef, azar.**
teke *N. bn.* **tege, gisk.**
tekel *N.* tekel.
teker *N.* tekerlek.
teklif *N. A.* teklif. /**_ kırın** *L.* teklif etmek. *bn.* **pêşnıyar, pêşnuma.**
teknik *N. Gr.* teknik. /**_i** *N.* teknikle ilgili olan. * **tıştên tekniki** *bw.* tekniğe ait olan şeyler.
teknoloji *N. Gr.* teknoloji, teknik bilim.
teksereyi *rgd.* cemiyetten kopuk, kendi başına, yalnız başına. /**_ bûn** *L.* sürüden kopmak, cemiyetten kopmak.
teksir [1] *N. Bj.* hafif sıtma. *bn.* **lerzin.**
teksir [2] *N. A.* kopya ile çoğaltılan tekst yazı.
tekstil *N. Fr.* dokuma, tekstil. *bn.* **çılag.**
tekya *N. A.* tekke.
tekzib *N. A.* tekzip, yalanlama. /**_ kırın** *L.* tekzip etmek. *bn.* **redandın, derewandın.**
telafi *N. A.* telafi. /**_ kırın** *L.* telafi etmek.
telan *N. S.* 1. teras, taraça. 2. arazi parçaları. *bn.* **tej, tat.**
telaq *N. A.* karı boşama. /**_ dan** *L.* boşanmak. * **bı telaqê bêfıtû** *bw.* bir daha dönüşü olmıyan telak anlamında deyim.
telar *N. m.* balkon. *bn.* **balkon, şane.**
telaş *N.* 1. hızarda artan tahta artığı, talaş. 2. *bn.* **telaşe.**
telaşe *N.* telaş, heyecan.
tele [1] *rgd. Gr.* uzak.
tele [2] *N. Z.* kılçık. *bn.* **dasi.**
tele [3] *N.* tele, elbise astarına konan bir tür keçe.
teleb *rgd. bn.* **telew.**
tele ragıhandın *Nh.* tele iletişim.
telef *N. A.* telef. /**_ bûn** *L.* telef olmak. /**_ kırın** *L.* telef etmek. *bn.* **telıfandın, telıfin.**
teleferik *N. Gr. Fr.* teleferik.
telefon *N. Gr.* telefon. /**_ kırın** *L.* telefon etmek. *bn.* **dûrbistk.**
telefoto *Nh. Gr.* telefoto.
telefûz *N. A.* telaffuz. /**_ kırın** *L.* telaffuz etmek. *bn.* **şiwet.**
teleks *N. Lat.* teleks.
telepati *Nh.* uzak his, telepati.
teleskop *Nh. Gr.* gök dürbünü, teleskop.
telew *rgd.* tek tırnaklı veya at, eşek cinsi hayvanların çiftleşme için kızgın olma hali. /**_ bûn** *L.* hayvanın kızgın olması. * **hatın telew** *bw.* kısrağı aygıra çekmek.
telewizyon *N. Gr.* televizyon. *bn.* **wêneguhêz.**
telexraf *Nh. Gr. Lat.* telgraf. /**_ kışandın** *L.* telgraf çekmek. *bn.* **bırqıye.**
telêz *N.* 1. kuvvet, cesaret. 2. surat, çehre. 3. kapasite. 4. meymenet. * **ew telêzê wan û şer** *bw.* onların eti ne budu ne ki savaşsınlar! anlamında deyim. * **telêz lê tune** *bw.* adamda surat yok, meymenet yok. *bn.* **tepış.**
telhe *N.* tuzak. /**_mışk** *Nh.* fare kapanı. *bn.* **daf, tapık, faq.**
telıfand/ın *Lg. (dıtelıfine, bıtelıfine)* telef etmek, harcamak. *bn.* **telef.**
telıfi/n *Lng. (dıtelıfe, bıtelıfe)* telef olmak, harcanmak. *bn.* **telef.**
telıqand/ın *Lg. (dıtelıqine, bıtelıqine) bn.* **telıqin.**
telıqi/n *Lng. (dıtelıqe, bıtelıqe)* köpek ve cinsi hayvanların doğumu, kunnamak. *bn.* **delıqin.**
telis *N. A.* telis, kendirden yapılan çuval.
telism *N. bn.* **tılsım.**
telivan *Nx.* kürk hayvanları tuzakçısı.
telp *Nk.* toplu halde gelen bulut, su, hava veya toplu kitle halinde kuş veya diğer hayvan sürüsü. * **telpek ewr i reş** *bw.* bir siyah bulut kümesi. * **telpê avê** *bw.* dalga halinde bir su kitlesi. * **lı ber telpê hewayê ketın** *bw.* bir gurup hava kitlesine

kapılmak. * **telpek têr** *bw.* kuş sürüsü. * **telpê êsker** *bw.* asker güruhu. *bn.* **lek, grûb, bars, bırr.**
telqin *N.A* ölülere için talkın.
telwe *N.* telve.
tem [1] *N.* 1. sis, duman *(hawar'da geçer).* 2. arzu, istek, ümit, iştiha.
tem [2] *N. ast.* bulutumsu yıldız. *bn.* **pêwr.**
tema *N. Gr.* bir eserde işlenen konu, ana esas, tema.
temah *N.* cimrilik. **/..kar** *Nx.* cimri, tamahkar. **/..yi** *rgd.* cimri.
temam *rgd.A* tamam, bütün. **/.. bûn** *L.* tamamlanmak, tamam olmak. **/..i** *rgd.* tamamı. **/.. kırın** *L.* tamamlamak. * **temamıya gund** *bw.* köyün tamamı.
temar [1] *N. ant.* damar. * **temara xwinê** *bw.* kan damarı. * **temara madenê** *bw.* maden damarları.
temar [2] *rgd.* mahmur. * **temara mırınê** *bw.* ölüm uykusu, ölüm mahmurluğu. **/..i** *N.* mahmurluk. *bn.* **tamar.**
temartın *Lg. (dıtemêre, bıtemêre) bn.* **temırandın.**
temas *N. A* temas. **/.. kırın.** *L.* temas etmek.
temaşe [1] *N.* seyir, bakma. **/..egêr** *N.* seyirci, gözlemci. **/..ker** *Nx.* seyirci, gözlemci. **/.. kırın** *L.* seyretmek, bakmak, gözlemek. **/..xane** *Nx.* 1. seyirci yeri. 2. gözleme yeri. 3. opera, tiyatro.
temaşe [2] *rgd.* garip, acayip. * **zor gotınên temaşe dıke** *bw.* çok garip laflar ediyor.
temate *N.* tomates. *bn.* **fırıngi, bacanê sor.**
tembeki *N.* tömbeki.
tembelık *N.* yassı tepsi şeklinde sepet.
temberi *N. ant.* erkeklerin saçlarını ön taraftan arkaya taramaları. *bn.* **pûlık.**
tembûr *N. m.* saz, gitar. **/..van** *Nx.* saz çalan, sazcı.
tembûri *N. bn.* **temberi.**
temd *N.* dokuma, dokuma tezgahı. **/..i** *N.* dokuma tezgahlarında iplerin arkasına geçtiği ve kazıkların arkasına geçen direk. *bn.* **tevn.**
temeh *N.* tenbih. *bn.* **tenbıh.**
temekar *rgd.* cimri. tema[1] kelimesindeki nota bak.
temel *N.* temel. *bn.* **bıngeh, bınaxe, bınaçe.**
temelit *N.* yük semerinin bir parçası.
temen *N.* yaş, ömür. * **temenê dınyayê** *bw.* dünyanın ömrü.
temeni *N.* tevsiye, temenni. *bn.* **şıret.**
temezi *N.* 1. renkli baş örtüsü. *bn.* **vale**. 2. ipekli baş örtüsü.
temırand/ın *Lg. (dıtemırine, bıtemırine)* 1. söndürmek, kapamak. 2. gömmek, örtmek. * **agır temırandın** *bw.* ateşi söndürmek. *bn.* **tevızandın, tefandın, xevde kırın.**
temıri/n Lnk. *(dıtemıre, bıtemıre)* 1. sönmek. 2. gebermek. 3. donmak. 4. soğuktan veya darpten bir organın uyuşması, katılaşması. *bn.* **tevızin, tefin.**
temızand/ın *Lg. (dıtemızine, bıtemızine)* lehimlemek. *bn.* **kewandın, lehim kırın.**
temi *N.* hayvanların kulak içi, kuyruk altlarına yapışan parazit cinsi bir kene. *bn.* **tenbû.**
temiz *rgd.* temiz. *bn.* **paqıj.**
temoj *N.* ağustos böceği. *zoo.* **Cicade plebeja.** *bn.* **gosan.**
temox *N. rgd. bn.* **pıxtok.**
temûz *N.* temmuz. *bn.* **tirmeh.**
tempo *N. it.* tempo.
temsil *N.A* temsil. **/.. kırın** *L.* temsil tmek.
temyiz *N.A* temyiz. **/.. kırın** *L.* temyiz etmek.
ten *N. P. ant.* 1. vücudun dış yüzü, ten. 2. beden, vücut.
tena *rgd.* yalnız. **/..hi** *N.* yalnızlık. * **xwe dan tenahiyê** *bw.* yalnızlığa çekilmek. *bn.* **tenê, tenya.**
tenaf *N.* halat, ip. **/..baz** *Nx.* halatta yürüyen ip cambazı. * **tenafi şeytan** *Nh.* havada asılı olarak duran örümcek ağı.
tenart/ın *Lg. (dıtenêre, bıtenêre)* örtmek, kapamak, su ile söndürmek.
tenbıh *N.A* tenbih. *bn.* **temeh.**
tenbû *N.* ekseri koyun, keçi tip hayvanlarda kuyrukaltı, kulak ve memelerine yapışarak emen bir haşaret, kene. * **tenbûyi seg** *Nh.* köpek kenesi. *zoo.* **Haematopinus piliferus.** * **tenbûyê miyan** *Nh.* koyun kenesi. *zoo.* **Trichodectes ovis**. *bn.* **temi.**
tencık *N.* tencere. *bn.* **qûşxane.**
tendurust *rgd.* sağlam, esen, sıhhatli. **/..i** *Nh.* sağlamlık, esenlik.
tendûr *N.* tandır. *bn.* **tenûr.**
tene *N.* tane. *bn.* **lıb, heb.**
tenefus *N.A* tenefüs. **/.. kırın** *L.* tenefüs etmek.
teneke *N.* teneke.

teneşir *N. P.* ölü yıkanan taş. *bn.* **meşûn, meşfen.**
tenezul *N. A.* tenezül, alçak gönüllülük. /**_ kırın** *L.* tenezül etmek. *bn.* **xwe danîn.**
tenê *rgd.* yalnız. /**_ bûn** *L.* yalnız olmak. /**_ hıştın** *L.* yalnız bırakmak. * **xwe tenê hıştın** *bw.* kendini yalnızlığa bırakmak, kendini yalnız bırakmak. * **xwe tenê xıstın** *bw.* kendini yalnız bıraktırmak. /**_ ketın** *L.* yalnız düşmek. /**_ kırın** *L.* yalnızlaştırmak. * **xwe tenê kırın** *bw.* kendini yalnız bırakmak. /**_ man** *L.* yalnız kalmak. /**_ti** *N.* yalnızlık. * **ketın tenêtiyê** *bw.* yalnızlığa düşmek, yalnız kalmak, inzivaya çekilmek. *bn.* **tena, tenya.**
tenêperıst *rgd.* münzewi, merdımgıriz, mizantrop.
teng *rgd.* dar, sıkı, gergin, sıkışık. * **cih lê teng bûn** *bwl.* sıkışmak, sıkılmak, daralmak, sabırsızlanmak. * **dest teng bûn** *bw.* para sıkıntısı çekmek. /**_asi** *N. bn.* **tengavi.** /**_av** *N.* 1. *cox.* boğaz. 2. dar, sıkışık. /**_avi** *N.* zorluk, güçlük, darlık. * **ketın tengavıyên mezın** *bw.* büyük zorluklara düşmek. /**_ayi** *N.* darlık, güç durum. * **isal em jı tengayiyê derneketın** *bw.* bu yıl darlıktan kurtulamadık. *bn.* **tengi, tengasi.** /**_ bûn** *L.* daralmak, dar olmak. /**_ezar** *rgd.* serseri, aware, derbeder kimse, tedirgin. /**_i** *N.* darlık. /**_ kırın** *L.* daraltmak, dar etmek. * **cih lı yeki teng kırın** *bw.* birine dünyayı dar etmek, birinin yerini daraltmak. /**_nıvis** *Nh.* steno, çabuk yazan.
tengal 1. *N. ant.* koltuk, vücudun kolaltı kısmı. 2. *N. rgp.* yan, yan taraf. *bn.* **kêlek, tenıșt.**
tengasi N. 'teng' kelimesi içindeki nota bak.
tengavi N. 'teng" kelimesi içindeki nota bak.
tengayi N. 'teng' kelimesindeki nota bak.
tenge *N.* 1. kolan, eyer, semer için kuşak. 2. dar, sıkısık. /**_nefes** *Nh. Bj.* nefes darlığı, astma. *bn.* **kejû.**
tengezar *Nx. rgd.* derbeder, tedirgin. 'teng' kelimesi içindeki nota bak
tengızi/n *Lng.* *(dıtengıze, bıtengıze)* çok kızmak, öfkelenmek, yağar derecesine gelmek, boşanma derecesine gelmek.
tengi N. 'teng' kelimesindeki nota bak.
tenha *rgd.* 1. tenha, ıssız. 2. yalnız *bn.* **tena, tenê.**
tenık *rgd. rgp.* ince, sığ, hafif, zarif. /**_ahi** *N.* incelik, sığlık. * **ava tenık** *bw.* sığ olan su. /**_ bûn** *L.* ince olmak, sığ olmak. /**_i** *N.* incelik, sığlık. /**_ kırın** *L.* inceltmek. * **nanê tenık** *bw.* ince ekmek. * **kesê dıl tenık** *bw.* yufka yürekli kimse
tenıke *N. bn.* **teneke.**
tenışt 1. *N. rgp.* taraf, yan, yan taraf. 2. *N. ant.* böğür, koltuk. /**_hev** *Nh. rgd. rgp.* bitişik, yanyana. * **dı tenışta yeki de** *bw.* birinin yanında, böğründe. * **ketın tenışta yeki** *bw.* birinin koltuğuna girmek, birine yanaşmak. * **lı tenışta bajêr** *bw.* şehir kenarında. * **tenışta behrê** *bw.* deniz sahili, deniz kenarı. *bn.* **tengal, kêlek.**
teni *N.* is, tencere, baca vs. isi. /**_ bûn** *L.* islenmek. /**_ kırın** *L.* islemek, karartmak. * **rûyê xwe teni kırın** *bw.* yüzünü kara etmek, yalan yere konuşmak. *bn.* **dorınc.**
tenineve *Lng.* dağılmak, yayılmak.
teniper *N.* karbon kağıdı.
tenis [1] *N. ing.* tenis oyunu. /**_ listın** *L.* tenis oynamak.
tenis [2] *N.* dokuma *(bez vs.).* 2. örgü.
tenkit *N. A.* tenkit, eleştiri. *bn.* **rezne.**
tentene *N.* kadın eteklikletine örülen süs, tentene.
tenturdıyod *N. Fr. kim.* mikroba karşı yaraya sürülen bir madde.
tenûr *N. m.* tandır, fırın. *bn.* **tendûr.**
tenya [1] *rgd. S.* yalnız. *bn.* **tenê, tena.**
tenya [2] *N. Gr.* tenya, bağırsak solucanı. *zoo.* **Tania.**
tenzilat *N. A.* fiyat indirimi, tenzilat.
teokrasi *N. Gr.* dincilik. *bn.* **olperesti.**
teokratik *rgd. Gr.* dine ait, teokratik.
teoloji *N. Gr.* tanrıbilim, dinbilim.
teolox *Nx. Gr.* tanrıbilimci, teolog.
teori *N. Gr.* kuram, fikir, nazariye, teori.
tep [1] *N.* kurnazlık. * **tep lê kırın** *bw.* oyunda veya kumarda hile yapmak. /**_o** *rgd.* kurnaz, hileci. * **tep û tor** *bw.* 1. hile, dolandırıcılık. 2. örümcek ağı. *bn.* **qurnaz.**
tep [2] *N.* yığın, küme. /**_e** *N. cox.* tümsek. /**_ık** *N.* höyük.
tep [3] *N. Bj.* sara hastalığı.
tep [4] *N.* hafifçe vurma, tokat, şamar, tap tap sesi. * **tep tepa dıl** *bw.* kalp atışı sesi.
tepale *N. S.* tezek. *bn.* **keşkûr.**
tepan *N.* tokmak. /**_ kırın** *L.* tokmaklamak.
tepedor *N.* 1. kabuğundan şişe mantarı yapılan bir cins meşe. *bot.* **Quercus suber**

. 2. şişe mantarı.
Tepê *N.* 1. Silvanda bir köy. 2. Elazığın Karakoçan ilcesi.
tepelık *N.* dümbelek. *bn.* **dınbılık.**
tepeş *N.* yer, mevki, muhit, civar. *bn.* **herêm.**
tepık [1] *N.* tuzak. *bn.* **tapık.**
tepık [2] *N.* elle yapılıp duvara veya sert bir yere yapıştırılarak yapılıp kurutulan tezek. *bn.* **keşkûr, keşkûr.**
tepıl *N.* darbuka.
tepış [1] *N.* Z. tutma.
tepış [2] *N.* kabiliyet, beceri̇k. * **bê tepış** *bw.* beceriksiz, kabiliyetsiz. /**–kor** *rgd.* sakar, sık sık kaza yapan. * **tepış lê neman** *bw.* kabiliyeti kalmamak, beceriksiz olmak. * **tepış kor** *rgd. bw.* kabiliyetsiz. *(Tunceli şivesinde). bn.* **telêz.**
tepin *N.* çökme, göçme.
tepink *N.* mayın. *bn.* **lexem.**
tepl *N.* bir cins dümbelek.
teplık *N.* trampet, dümbelek. *bn.* **tepelık, tepıl, tepl.**
tepo *N.* 1. bir cins cibinlik. 2. kurnaz.
tep rep *B.* tap rap. /**– kırın** *L.* tap rap etmek.
teq *N.* patlama, infilak. /**– teq** *bw.* tak tak. * **teq teq kırın** *bw.* tak tak diye ses vermek. * **teq û teq** *bw.* tak tak.
teqa *N. rgd.* ukela. /**– kırın** *L.* ukelalık etmek.
teqal *rgd.* yuvarlak, yassı şey.
teqalık *N.* 1. çıkrık şişine takılan yuvarlak parça. 2. iğ de kancanın takıldığı yuvarlak başlık. *bn.* **serık.**
teqan *N.* patlama.
teqand/ın *Lg.* *(dıteqine, bıteqine)* patlatmak. * **balon teqandın** *bw.* balon patlatmak. * **benişt teqandın** *bw.* sakız/çiklet patlatmak. * **tıfıng teqandın** *bw.* tüfek patlatmak. * **top teqandın** *bw.* top patlatmak. * **zık teqandın** *bw.* darbeden veya yemekten karın patlatmak.
teqawid *N. A. rgd.* emekli. /**– bûn** *L.* emekli olmak.
teqdis *N. A.* takdis. /**– kırın** *L.* takdis etmek.
teqel [1] *N. Grm.* tire işareti *(-) (_).*
teqel [2] *N.* iğnenin bir kere ilmekten geçmesi, örgüde ilmek.
teqemeni *N.* patlayıcı.
teqez [1] *N.* acele etme, seğirtme. *bn.* **baybezê.**
teqez [2] *rgd.* muhakkak. * **teqez ezê bêm** *bw.* muhakkak gelirim.
teqıl *N.* özgül ağırlık, ağırlığı olan.
teqızand/ın *Lg.* *(dıteqızine, bıteqızine)* kovalamak, kaçanı takip etmek, delik delik kovalamak. * **dan ber xwe teqızandın** *bw.* önüne katıp kovalamak.
teqızi/n *Lng.* *(dıteqıze, bıteqıze)* kopup gitmek, fırlayıp kaçıp kaybolmak.
teqîb *A.* takip. /**–kırın** *L.* takip etmek *bn.* **pêçûn, dan pey.**
teqi/n *Lng.* Lnk. *(dıteqe, bıteqe)* patlamak. *(silah, balon, yara, su borusu vs).* * **jı kenan zıkê mın teqıya** *bw.* gülmekten karnım patladı. *bn.* **teqandın.**
teqle *N.* takla. /**–baz** *Nx.* taklacı, takla atan. /**– dan** *L.* takla atmak. * **sê teqle dan xwe** *bw.* üç takla attı. *bn.* **tılqe.**
teqlid *N. A.* taklit. /**– kırın** *L.* taklit etmek. *bn.* **gêrav, zarve, lasayi.**
teqteq *N.* su içinde bulunan ve kayık vs için tehlikeli olan kök, dal, taş vs.
teqteqok *N.* değirmende taneleri deliğe dökmeye yarar parça. *bn.* **çeqçeqok.**
ter *rgd.* taze, yaş *(ot, bitki)*, ham. /**– bûn** *L.* yaş olmak, taze olmak. /**– kırın** *L.* 1. ıslatmak. 2. hayvanları kıştan bahara geçerken yaş ota alıştırmak. * **zmanê xwe ter kırın** *bw.* 1. biriyle küsken barışıp yeniden konuşmak. 2. yeni gelinin evdekilerle konuşması. * **dar ter bûn** *bw.* baharın ağaçlara su yürümesi. * **gayê ter** *bw.* kış dinlenmesinden sonra veya yeni çifte alıştırılan öküz. * **lı ba yên hışk, ter jı dışewıtın** *bw.* kurunun yanında yaş da yanar. * **şıva ter** *bw.* yaş çubuk. * **ter û teze** *rgd. bw.* gencecik, taptaze.
terabû/n *Lng.* *(tere dıbe, tere be) bn.* **tılpeki bûn.**
terad [1] *N. ant.* böğür kasları.
terad [2] *N.* müsabaka, yarış.
teraf *N.* 1. *bn.* **kax.** 2. *bn.* **tıraf.**
teraf kır/ın *Lg.* *(teraf dıke, teraf ke)* bağ çubuklarının etrafındaki otları temizlemek.
teral *rgd.* tembel. *bn.* **tıral.**
terand/ın *Lg.* *(dıterine, bıterine)* uzağa sürmek, uzaklaştırmak. *bn.* **dûr xıstın.**
terane *N.* mizah, eğlence, melodi. *bn.* **meqam.**
teraş *N.* budamak, yontmak, traş etmek. /**– kırın** *L.* traş etmek. *bn.* **taşin, traş.**
teratın *N.* gidiş geliş. *bn.* **çûn û hatın, ço-**

war, têperin.
terawıl *N.* yırtıcı hayvan. *bn.* **dırınde.**
terawi *N.A* teravih namazı.
teraxom *N.Bj.* trahom.
terazın *N. bn.* **evraz, erwaz.**
terazi *N.* 1. terazi. *bn.* **qenter.** 2. astronomide bir burcun adı.
terazûn *N.* bütçe. *bn.* **budce.**
terbıye *Nne. A* terbiye. /**– bûn** *L.* terbiye olmak. /**– kırın** *L.* terbiye etmek. *bn.* **xêw.**
terbûş *N.* türban.
tercıh *N.A* tercih. /**– bûn** *L.* tercih olunmak. /**– kırın** *L.* tercih etmek.
tercıman *N.* tercüman. *bn.* **wergêr.**
tercıme *N.* tercüme. /**– kırın** *L.* tercüme etmek. *bn.* **wergeranden, peçvevan.**
terebentin *N. Lat.* kokulu reçine.
teredut *N.A* teredüt. /**– kırın** *L.* tereddüt etmek.
teref *N.A rgp.* yan, taraf. /**–dar** *Nx.* taraftar, yandaş.
terekin *N.Lng. bn.* **telıqin.**
tereng *rgd.* koyu renk.
terenûne *N.* bir cins tere otu. *ing.* **garden cress.**
tereqe *N.* tüfek mermisi kapsülü.
tereqi *N.* nektarine, durakı, bir şeftali cinsi.
teres *N. rgd.* teres.
tere tûre *(terre tûrre) rgp.* abuk sabuk, saçma sapan. * **tere tûre axaftın** *rgp.* ileri geri konuşmak veya laflar etmek, saçma sapan konuşmak.
terfi *N.A* terfi. /**– kırın** *L.* terfi etmek.
terg *N. bn.* **tiri.**
terhi *N.* kadınların başlarına gerdikleri tülbent.
terhis *N.A* terhis. /**– kırın** *L.* terhis etmek.
terıfand/ın *Lg. (dıterıfine, bıterıfine)* budamak, traş etmek, yontmak. *bn.* **taşin, teraş, dapitın.**
terık *N.* 1. yaş odun, dal. 2. iri sopa. 3. mecazi olarak erkek cinsi organı, penis. /**– kırın** *L.* sopa ile dövmek. * **dan ber terıkan** *bw.* sopa ile dövmek, sopalamak.
terıkand/ın *Lg. (dıterıkine, bıterıkine)* terketmek. **cıh hıştın, devjê berdan.**
terıki/n *Lng. (dıterıke, bıterıke)* terkedilmek.
terım *N.* cenaze.
terıqin *N.Lng. bn.* **telıqin.**
terışand/ın *Lg. (dıterışine, bıterışine)* budamak, yontmak. *bn.* **taşin, teraş, terıfandın, dapitın.**
teri *N. ant.* kuyruk. * **kûçıkan terıyên xwe kıl dıkırın** *bw.* itler kuyruklarını dikiyorlardı.
terim *N.A* terim. *bn.* **bıwêj.**
teriqet *N.A* tarikat.
teriş *N.* sargı bezi.
terişk *N.* kumaşlarda uzunlamasına kesilen dilim. *bn.* **terş.**
teritorıya *N. Gr.* özel mıntıka, bölge.
terk [1] *N.* çatlak, çatlaklık. * **terk lê ketın** *bw.* çatlak girmek.
terk [2] *N.A* terk, terketme. /**– kırın** *L.* terketmek.
terke *N.* zayıf dal.
terki *N.* eyerin arka kısmı.
terlan [1] *N.* dişi şahin, avcı kuş.
terlan [2] *rgd.* yakışıklı delikanlı.
Term [1] *N. ast.* büyükayı takım yıldızı. * **Termê merxê/maxirê** *Nh.* büyükayı takım yıldızı. * **Termê nehê/Adem** *Nh.* küçükayı takım yıldızı.
term [2] *N.* asma teveği. *bn.* **mêw.**
term [3] *N.A* ölü, kadavra, leş.
termal *N.* 1. *ant.* hayvan kalçası, but. 2. *cax.* yamaç. *bn.* **kaş, evraz.**
terminal *N. Fr.* terminal.
terminoloji *Nh. Gr.* bilimde teknik terimleri bulma sanatı.
termit *N. Fr.* termit.
termometır *Nh. Gr.* termometre. *bn.* **germıpîvêr.**
termos *N. Gr.* sıcak veya soğuğu koruyan kap, termos.
termosfer *N.* ısı yuvarı.
termostat *N. Gr.* ısı ayarlıyan alet.
teror *N. Fr.* terör, yıldırma, tedhiş. /**–ist** *rgd. N.* terörist, tedhişçi. /**–izm** *N.* terörizm, tedhişçilik.
terpentin *N. Gr.* terpentin.
terpıland/ın *Lg. (dıterpıline, bıterpıline)* sendeletmek, topallatmak.
terpıli/n Lnk. *(dıterpıle, bıterpıle)* sendelemek, seke seke yürümek, topallamak. *bn.* **tılpeki.**
ters [1] *rgd.* ters, çarpık. /**– bûn** *L.* ters olmak. /**–i** N terslik. * **ters çê kırın** *bw.* yanlış veya çarpık yapmak. *bn.* **vaca.**
ters [2] *rgd.* sinirli, asabi. /**– bûn** *L.* asabi olmak, sinirli olmak.
ters [3] *N.* hayvan dışkısı.
terş *N.* 1. ekseri kumaş teriminde dilim. 2. evcil hayvan. * **terş û talan** *bw.* nesi varsa

talan etme.
tert *N. bn.* **kerme, tart.**
tertepêl *N.* saçmalık, tantana. * **jı tertepêlên bıjijkan** *bw.* doktorların tantanalarından.
terwende *rgd.* nadir, ender.
terx *rgd.* kusursuz.
terxan *bn.* **tırxan.**
terxûn *N. bn.* **tarxûn.**
terye *N.* eşkiya, haydut. *bn.* **aşi.**
terz [1] *N. A.* tarz, şekil, uslup.
terz [2] *N.* asma veya sarmaşık filizi. *bn.* **mêw.**
terze *N. S. bn.* **tiri.**
terzi *N. P.* terzi. *bn.* **drûnker.**
tesaduf *N. A.* tesadüf, rastlantı. **/–en** *rgd.* tesadüfen. **/–i** *rgd.* tesadüfi, raslantı olarak. **/– kırın** *L.* tesadüf etmek, rastlamak. *bn.* **rasthatıni.**
tesbıh *N. bn.* **tızbi.**
tesdiq *N. A.* tastik. **/–bûn** *L.* tastik olmak. **/–kırın** *L.* tastik etmek.
teseli *N. A* teselli, avuntu.
tesfıye *N. A.* tesfiye.
tesir *N. A.* tesir. **/– kırın** *L.* tesir etmek. *bn.* **bandûr.**
tesisat *N. A.* tesisat, döşeme. *bn.* **raêx.**
tesk *rgd. bn.* **teng.**
teskin *N. A.* teskin. **/– kırın** *L.* teskin etmek.
teslim *N. A* teslim. **/– bûn** *L.* teslim olmak. **/– gırtın** *L.* teslim almak. **/– kırın** *L.* teslim etmek. **/–perest** *rgd.* teslimiyetçi.
teslimıyet *N. A.* teslimiyet.
test *N.* test.
teşe *N.* biçim, şekil. **/–xweş** *rgd.* mevzun, güzel vücutlu.
teşebus *N. A.* teşebbüs. **/– kırın** *L.* teşebbüs etmek.
teşekur *N. A.* teşekkür. *bn.* **spas.**
teşene *N.* yayılma, dağılma.
teşhis *N. A* teşhis. **/– kırın** *L.* teşhis etmek, teşhis koymak.
teşi *N.* iğ. **/–rês** *Nh.* iğ eğiren kadın. **/–rêstın** *L.* iğ eğirmek. * **tıfınga destê te teşıya dıya te nine** *bw.* elindeki tüfek ananın oklavası değil anlamında deyim.
Teşiba *N.* Urartu Kürtlerinde rüzgar, fırtına ilahı.
teşilok *N.* kerkenez kuşu. *zoo.* **Falco tinnunculus** . *bn.* **teztezok.**
teşirêsk *N.* 1. arkasında ince ve şeffaf bir iplik bırakarak sarkan çok ufak bir örümcek. 2. kerkenez. *zoo.* **Falko tinnunculus.**
teşk *N. ant.* Behdıni lehçesinde alt bacak, baldır.
teşkere *N.* teşkere. taş, kerpiç vs. taşımak için iki kişi tarafından taşınan tahta sedye.
teşq *N. S.* soğuk, üşüme, ürperme. * **teşqi serma şkıya** *bw.* soğuğun tesiri kırıldı. * **teşqi av şkandın** *bw.* suyun soğukluğunu yumuşatmak.
teşqele *N.* engel, karışıklık, telaşe. **/– kırın** *L.* telaşe yaratmak. karışıklık çıkarmak. *bn.* **telaşe.**
teşt *N.* derin tepsi, hamur teknesi. * **teşta dımsê** *Nh.* pekmez teknesi.
teşwiq *N. A.* teşvik **/– kırın** *L.* teşvik etmek.
tet *N. ant.* çocuk eli. **/–ê** *N.* küçük el. **/–ık** *N.* küçük el.
tetenoz *N. Bj. Gr.* tetanoz hastalığı.
teter *N.* 1. *bn.* **peyık** . 2. *bn.* **tatar.**
tetık *N. ant.* küçük el, çocuk eli veya kedi, şempanze gibi hayvan eli.
tetlemiran *N.* renkli, kalın ve iri bir tırtıl cinsi. ingilizcede **caterpillar.**
tev *rgp.* 1. beraber. 2. hep, bütün, genel, tamamı, bilumum. **/–a** *rgp.* külliyen, birlikte, hep beraber. **/–ahi** 1. *rgd.* genel, umum. 2. *rgp.* bilumum. * **tevahıya vê ferhengê** *bw.* bu sözlüğün tamamı. **/–ayi** rgd. 'tevahi' nin aynısı. **/–bûn** *L.* katılmak, birlikte olmak, içine karışmak. **/–bûni** *N.* katılma, katılım. **/–de** *rgp. dç.* birlikte, beraber, toptan, hepsi. * **em gışt tev de hatın** *bw.* biz hep beraber birlikte geldik. **/–layi** *N.* ilişki, bağlantı.
teva [1] *rgp.* 'tev' kelimesindeki açıklamaya bak.
teva [2] *N.* biçim. *bn.* **teşe.**
tevda/n *Lg.* *(tev dıde, tev de)* eşelemek, karıştırmak. * **xwe tev dan** *bwl.* harekete geçmek, kımıldanmak. * **xwarın tev dan** *bw.* yemeği karıştırmak.
tevdêr *N.* 1. mikser, karmaç. 2. tedbir.
tevger *N.* 1. hareket, eylem. *bn.* **bızûtın** . 2. hal, tutum. *bn.* **rewş.**
tevgerzani *N. Grm.* sözdizimi, syntaxe. *bn.* **hevoksazi.**
tevın [1] *N. bio.* doku, nesic.
tevın [2] *N.* dokuma tezgahı. *bn.* **tevn.**
tevır *N.* kazma. **/–zin** *Nh.* çift taraflı balta. *bn.* **tevr.**

tevız *N.* uyuşma.
tevızand/ın *Lg.* *(dıtevızine, bıtevızine)* uyuşturmak.
tevızi/n *Lng.* *(dıtevıze, bıtevıze)* uyuşmak. * **destên mın tevızin** *bw.* ellerim uyuştu. * **tevızina zıvıstanê** *bw.* kış uykusu. * **hınek heywan zıvıstanê dıtevızın** *bw.* bazı hayvanlar kış uykusuna yatarlar.
tevi *dç. rgp.* ...rağmen, ...birlikte. * **tevi her tıştî** *bw.* her şeyle birlikte. * **tevi ko tu nayê ez dîsa dıçım** *bw.* gelmemene rağmen ben yine giderim.
tevkar *N.* katkıda bulunan, iş ortağı. /**...i** *N.* katkı, katkıda bulunma, müşterek çalışma.
tevkelki *rgd.* gözü kapalı, ölçüp biçmeden.
tevkuştın *N. L.* katliam, soykırım, jenosit ve bu fiil. *bn.* **qelaço.**
tevlihev *rgd. rgp.* karışık, karmakarışık. /**...bûn** *L.* birbirine karışmak. /**...lihevi** *N.* karışıklık, düzensizlik. * **tevlihev kırın** *L.* karıştırmak, karmakarışık etmek.
tevn [1] *N.* dokuma, dokuma tezgahı, tezgahta dokunan kilim vs. *bn.* **tevın, tewn.**
tevn [2] *N.* küf.
tevnepîr *Nh.* örümcek. *bn.* **pirık.**
tevnık *N.* örümcek ağı. *bn.* **pirık.**
tevr *N.* kazma. * **tevrê bıvır** *N.* çükür, bir yanı kazma.ve bir yanı balta olan kazma. * **tevrê mîri** *Nh.* bir tarafı kazma ve ikinci tarafı murc şeklinde olan kazma. * **tevrê dudev** *Nh.* iki ağızlı kazma. *bn.* **tevır, tevırzîn.**
tevrık [1] *N.* kazmaya benzer bir cins çapa, mini kazma.
tevrık [2] *N. bn.* **tıvır.**
tevşo *N.* keser.
tevtal *N. bw.* bagaj, ufak-tefek eşya.
tevş *N.* taş parçacıkları. /**...lîstın** *L.* yuvarlak ve yassı taşlardan bir cins oyun. *bn.* **salık.**
tevtevık *N. muz.* bir çalgı aleti.
tevtî *N.* nişasta. *bn.* **nışast.**
tevz *N. bn.* teviz.
tew [1] *B.* biri türkü söylerken veya iyi veya kötü bir şey yaparken hayret anlamında söylenen ünlem sözü. * **tew lı mınê !** *bw.* vay canına be!. *bn.* **têû.**
tew [2] *rgd. rgp.* hiç, asla. *bn.* **tu2.**
tewaf *N. A.* tavaf. /**...kırın** *L.* tavaf etmek.
tewand/ın [1] *Lg.* *(dıtewîne, bıtewîne)* grammerde çekim, çekmek.
tewandın [2] *Lg.*. *(dıtewîne, bıtewîne)* bükmek, kıvırmak.
tewang *N. Grm.* isim veya fiil çekimi.
tewar [1] *N. bn.* **başok, baleban.**
tewar [2] *N.* kök, menşe, asil kök veya soydan gelen.
tewaş *N.* yağlı maddeler, yağlı bitkiler.
tewaw *rgd. A.* tamam. *bn.* **temam.**
tewb *N.* dokuması tamamlanmış ve katlanmış kumaş vs.
tewe *N.* tava. *bn.* **tawe, mıqlık.**
teweg [1] *N. Bj.* **tebaq.**
teweg [2] *N.* kavun, karpuz veya bağ fidanı. *bn.* **mêw, lem.**
tewegozî *N. Bj.* tavuk karası, karanlıkta iyi göremeyen kimse. *(Tunceli Kürtçesi).*
tewekor *rgd.* bakar kör.
tewere [1] *Nk.* toplu halde yaşıyan bir cins tırtıl, tırtıl sürüsü.
tewere [2] *N.* mihver, eksen. * **tewereyî zevî** *Nh.* arzın mihveri.
tewezel *rgd.* tembel, işsiz, bir işe yaramaz. *bn.* **tıral.**
tewêr *N. ant.* alın. *bn.* **enî.**
tewır *N.* çeşit, tür. *bn.* **tewr.**
tewırand/ın *Lg.* *(dıtewırine, bıtewırine)* 1. kaçırmak *(keyf, uyku vs. yi kaçırmak).* 2. aksatmak.
tewıri/n *Lng.* *(dıtewıre, bıtewıre)* 1. uykunun kaçması *(keyf, uyku vs. için söylenir).* 2. aksamak. * **îro xew lı mın tewıri**
tewi/n *Lng.* *(dıtewe, bıtewe)* bükülmek.
tewl *N.* otlakta hayvanın ayağına bağlanan ip. *bn.* **ohr.**
tewle *N.* 1. at ahırı. 2. tavla, bir kumar oyunu. *bn.* **tawle, nerd.**
tewlis *N.* tav, öl, tarla veya nadasın ekime hazır olacak şekilde nemli hale gelmesi.
tewn *N. S. bn.* **tevn.**
tewq *N.* karasabanda boyunduruğa giden oku uzatmak için eklemelerde kullanılan bağlantı kelepçeleri.
tewr [1] *rgp.* ...bir şey, ...değil, .. hatta, ...o kadar ki.
tewr [2] *N.* çeşit, tür, türlü. *bn.* **tewır.**
tewr [3] *N. S.* kazma. *bn.* **tevr.**
Tewrat *N.* Tevrat kitabı.
tewrek *N.* Kürt adetlerinden ziyaretgah veya yatır mezarlarının olduğu yerden toprak alınarak bu toprak hastalara yedirilir, şifa getirdiğine inanılır, veya ruhani birinden alınan hediye. * **tewreka şêx** *bw.* şeyhten alınan bir hediye vs.

Tewrêz *N. cox.* Tebriz şehri. /**-i** *N.* 1. tebrizli. 2. bir cins üzüm.
tewsend/ın *Lg.* *(dıtewsine, bıtewsine)* hızlandırmak, süratını arttırmak.
tewş *N.* denge. * **tewşa xwe gırtın** *bw.* dengesini bulmak.
tewtewe *rgd. bn.* **bılcım.**
tewz *N.* şaka, eğlenme. * **tewz lê kırın** *bw.* biriyle eğlenme, alaya alma. /**-ekeri** *Nh.* eğlenme. *bn.* **henek, leq, galte.**
texıland/ın *Lg.* *(dıtexıline, bıtexıline)* caydırmak.
texıli/n *Lng.* *(dıtexıle, bıtexıle)* 1. caymak, vazgeçmek. 2. pişman olmak.
texir *N.A.* tehir, gecikme. /**- bûn** *L.* gecikmek. /**- kırın** *L.* geciktirmek.
texırand/ın *Lg.* *(dıtexırine, bıtexırine)* geciktirmek.
texl *N.* cayma. * **texl lê xıstın** *bw.* caydırmak, vazgeçirtmek.
texlit *N.A.* taklit, cins, nevi. /**- bûn** *L.* taklit edilmek. /**- kırın** *L.* taklit etmek.
texmin *N.A.* tahmin. /**-i** *rgd.* tahmini, tahminen. /**- kırın** *L.* tahmin etmek. *bn.* **rawêj, saw4.**
texnık *N.* tütünün kıyıldığı çanak.
texsir *N.A.* esirgeme, taksir.
text *N.* taht, kral sandalyası. * **hatın ser text** *bw.* tahta çıkmak, kral olmak. * **jı text hatın xar** *bw.* tahttan inmek.
texte *N.* tahta. /**-bend** *Nh.* bank, sıra, kanepe.
textekawûs *N.* divik, termit, beyaz karınca.
texterewan *Nh.* tahtıravan.
textırme *N.* turfanda kaldırılan harman.
Teyan *N.* Bohtanda bir Kürt aşireti.
teyar *rgd.* düzenlenmiş, ayarlanmış.
teyare *N.A.* uçak. *bn.* **fıroke, balafır.**
teybeti *rgd. bn.* **taybeti.**
teyfık *N.* tabak, yemek kabı.
teyısand/ın *Lg.* *(dıteyısine, bıteyısine)* parlatmak. *bn.* **bırıqandın.**
teyısi/n *Lng.* *(dıteyise, bıteyise) bn.* **xemılin.**
teyızand/ın *Lg.* *(dıteyızine, bıteyızine)* bir kimseyi *(bazen hayvanlar için de)* küstürüp sıladan uzaklaştırmak. *bn.* **tekserey1.**
teyizi/n *Lng.* Lnk. *(dıteyıze, bıteyıze)* küsüp uzaklaşmak. *bn.* **tekserey1.**
teylesan *N.* 1. mollaların sarık etrafındaki şargısı. 2. *bn.* **xırx.** * **xeftanên teylesan** *bw.* sarıklı kaftanlar.
teyp *N. ing.* 1. ses alma cihazı, teyp. 2. band, sargı.
teyr *N. m.* kuş. *bn.* **têr, balınde.**
teyrê reş *Nh. bn.* **terlan.**
teyri bıhûşt *Nh.* cennet kuşu. *zoo.* **Paradisea apoda.**
teyrok *N.* 1. küçük kuş. 2. uçurtma. 3. dolu. *bn.* **tiri, tezre.**
teysok *N.* ateş böceği. *bn.* **gûstêrık.**
tezax *N.* budama.
tezaxt/ın *Lg.* *(dıtezêxine, bıtezêxine)* budamak. *bn.* **dapitın.**
teze *rgd.* taze, yeni. /**- bûn** *L.* taze olmak, tazeleşmek, yenileşmek. /**- kırın** *L.* tazelemek, yenilemek. /**-ti** *N.* tazelik. * **Rıya Teze** *Nh.* yeni yol, Erivanda çıkan Kürtçe haftalık bir gazete.
tezre *N.* dolu yağması. *bn.* **tiri, teyrok.**
teztezok *N. bn.* **teşilok.**
tê [1] L. 'hatin' fiilinin şimdiki geniş zaman hali.
tê [2] *x.* önektir. edat olarak kullanıldığı zaman' li, bi' edatları yerini alır ve çoğu zaman'de, re, ve' fiil ekleriyle beraber kullanılır. * **tê de** *bw.* içinde. * **tê re** *bw.* içine doğru, içinden. * **tê ve** *bw.* içine doğru. Bu hallerde içine, içinde, içine doğru anlamları verir. * **tê re bûn** *bwl.* içine batmak, içine girmek.
tê [3] *x.* fiil öneki olduğu zaman kelimeye yeni anlam verir. **têbinin, têgehiştın, têhıldan** gibi.
têbar *N.* kasa.
têbini *N.* yazı sonlarında veya metinde; "dikkat, not, düşünceler" kelimeleri anlamı verir.
têbini/n *Lg.* *(têdıbine, têbıbine)* zihninde taşımak, düşünüp taşınmak.
têdema/n *Lg.* *(tê de dımine, tê de bımine)* takılıp kalmak, içinde kalmak, tereddüt etmek. * **mamosta jı mın pırsi, ez tê de mam** *bw.* hoca bana sordu, ben takılıp kaldım.
têderxıstınok *N.* bilmece. *bn.* **tıştık.**
têge *N.* mefhum, kavram.
têgıha *N.* anlayış.
têgıhand/ın *Lg.* *(têdıgıhine, têbıgıhine)* izah etmek, anlatmak, anlamasını sağlamak.
têgıhaşt/ın *Lng.* *(têdıgehije, têbıgehije)* anlamak, idrak etmek.
têgıhayi *rgd.* anlamış, anlaşılmış.
têgıhi/n *Lng.* *(têdıgêhi, têbıgêhi)* anlamak, idrak etmek.

têgihîşt/ın *Lng.* *(têdıgıhije, têbıgıhije)* anlamak, idrak etmek. *bn.* **fehm kırın, hu kırın.**
têhelkêşa/n *Lh.* *(tê heldıkêşe, tê helbıkêşe)* daldırmak, geçirmek. tası suya daldırıp doldurmak, bakracı kuyuya daldırıp çekmek.
têhılda/n *Lg.* *(tê hıldıde, tê hılde)* çubuk, şiş vs. yi bir şeye batırıp yukarı çekmek veya kıça parmak atmak.
têhn *N.* *bn.* **tin.**
têjık *N.* yırtıcı hayvan enikleri, enik.
têk *(dı yek)* *rgp.* beraber, ile, içine nüfuz.
têkçû/n *Lg.* *(têkdıçe, têk çe)* dağılmak, bozulmak, yıkılmak.
têkçûyin *N.* geçimsizlik, çekişme.
têkda/n *Lg.* *(têk dıde, têk bıde)* kışkırtmak, ayaklandırmak.
têkdar *rgd.* fesat, kışkırtıcı.
têkel 1. *rgd.* karışık, bileşik. 2. *N.* karışım, bileşim. **/– bûn** *L.* karışmak, müdahele etmek, burnunu sokmak. **/–i** *N.* karışıklık. **/– kırın** *L.* karıştırmak, birbirine karıştırmak.
têkıl *rgd.* karışık. **/– bûn** *L.* karışmak, müdahele etmek. **/–bev** *rgd.* birbirine karışık, birbirine karışmış. *bn.* **têkel.**
têkıland/ın *Lg.* *(dıtêkıline, bıtêkıline)* 1. karıştırmak, birbirine katmak. 2. nifak yapmak. *bn.* **têkel kırın.**
têkıli/n *Lg.* *(têkıl dıbe, têkıl be)* karışmak, müdahele etmek.
têkoşer *N.* *rgd.* mücahit, mücadeleci.
têkoşin *N.* *m.* mücadele, kavga. **/– kırın** *L.* mücedele etmek. *bn.* **koşan.**
têkra *rgd.* *rgp.* birlikte, toplam, hep beraber. **/–yi** *rgd.* toplam, yekün.
têkûz *(têkuz)* *rgd.* yalın, sade, kuvvetli.
têkxıst/ın *Lg.* *(têk dıxe, têk xe)* birbirine karıştırmak.
têl *N.* tel. * **têla telefonê** *bw.* telefon teli. **/–dırk** *Nh.* dikenli tel.
têlmaş *rgd.* 1. terkedilen, terkedilmiş *(şahıs, nesne)*. 2. çıtkırıldım, bu kelime Tunceli Kurmancisinde 'ana kuzusu' anlamı verir. * **têlmaşi çıqas ji nazık e!** *bw.* vay anasının kuzusu, ne de nazikmiş!. gibi. 3. haspa. *bn.* **têrmaş**.
têma *N.* tema.
tên [1] L. 'hatin' fiilinin çoğul şimdiki geniş zaman hali.
tên [2] *N.* sıcaklık etkisi. *bn.* **tin.**
tênıvisin 1. *N.* kaydetme. 2. *Lg.* kaydetmek, sicile geçirmek.
têper *N.* *Grm.* geçişli fiil. *bn.* **gerandi.**
têperin *N.* trafik, geçiş, geçme. *bn.* **derbaz, çowar.**
têpûç *N.* 1. *bn.* **şûnık.** 2. tapıçlamak, bir yeri tahta tokmakla dövmek.
têpûr *N.* ağaçtan bir tepsi olup tahıl veya bulgur gibi şeyleri havaya savurarak ayıklamakta kullanılan bir alet. **/– kırın** *L.* têpûr işini yapmak. *bn.* **qetek.**
têr [1] *rgd.* *rgp.* tok, dolu, dolgun, yetmek. * **têra wi heye** *bw.* ona yetecek kadar var. **/–ber** *rgd.* bol yemişli, bol meyveli. **/–bûn** *L.* 1. doymak, tok hale gelmek, yetinmek. 2. tatmin olmak. 3. ekinlerin başak doldurması. * **têra mın nebû** *bw.* bana yetmedi veya bana göre değildi. **/–bûni** *N.* tatmin. **/–dar** *N.* bol ağaçlıklı. **/–i** *N.* tokluk. **/– kırın** *L.* doyurmak, tok etmek. * **genıman seri têr kırıye** *bw.* buğdaylar başakları dolgunlaştırmış. * **/–mal** *N.* zengin, varlıklı. **/– nebûn** *L.* doymamak, yetinmemek, ac gözlü olmak. **/– xwarın** *L.* doymak, doyuncuya kadar yemek.
têr [2] *N.* kuş *(yumuşak 't' ile okunur)*. * **têr dahatın** *bw.* kuş konması. *bn.* **teyr.**
têrr [1] *N.* büyük çuval. *bn.* **xerar, xaşi.**
têrr [2] *N.* harmanda samandan ayrılmış hububat yığını.
têrawız *N.* geç hasat.
têre *N.* *bn.* **têrr1.**
tê re kırın *Lh.* *bwl.* *(tê re dıke, tê re ke)* 1. bir şeyi diğer bir şeyden geçirmek *(ipliği iğneden geçirme gibi)*. 2. dümdüz gitmek. mesela küfürde hiç bir terbiye dinlemeden dümdüz gitmek.
têrker *N.* *Grm.* nesne, tümleç. * **têrkera gerandi** *Nh.* düz tümleç. * **têrkera negerandi** *Nh.* dolaylı tümleç. *bn.* **serve, bıreser, pişkber.**
têrmaş *rgd.* 1. terkedilen. 2. çıtkırıldım. 3. haspa. *bn.* **têlmaş**.
têrmeh *N.* *bn.* **tirmeh.**
têrnexur *N.* 1. kutup porsuğu. 2. kuzey Amerikada sansar tipi bir hayvan. *zoo.* **gulo luscus.**
têrsêlak *N.* *Bn.* **têrxiz, sêlax.**
têrtêre *N.* bukalemun. *bn.* **bokelemûn.**
têru *N.* huş ağacı, bunda deri tabağında kullanılan bir madde elde edilir. *bot.* **betula**.
têrxiz *N.* *bn.* **sêlax, têrsêlak.**
têsû *N.* mavi renkli bir cins deve dikeni.

têşıken *N.* hezimet.
têşk *N. bn.* **teşk.**
têû *B. bn.* **tewl.**
têvel *rgd.* çeşitli, muhtelif.
têwerda/n *Lg. (tê wedıde, tê werde)* banmak. *bn.* **werdan.**
têx *N.* harmanda taneleri ayrılmamış saman yığını.
têxıstı/n *Lg. (têdıxe, têxe)* koymak, ilave etmek. * **nanê mın têxe tûr** *bw.* ekmeğimi torbaya koy.
têz *N. m.* barut. **/_ke** *N.* fitil *(fişek, tüfek).* * **têzke kırın** *bw.* ateşli silahları ateşe hazırlamak.
têzav *Nh.* 1. *kim.* nitrikasit. 2. *N.* kezzap. 3. kuru üzüm elde etmek için üzümlerin batırıldığı kızgın özel su. *bn.* **tizav.**
tıbab *N.* kemiyet, miktar. * **mın tıbabek mal heye** *bw.* bir miktar malım var.
tıcar *N. bn.* **tucarl.**
tıf *N.* tükürme. **/_ kırın** *L.* tükürmek. * **tıf lı erdê kırın** *bw.* yere tükürmek. *bn.* **tû2, tûv.**
tıfal *N.* 1. çocuk. 2. *rgd.* toy kimse, acemi. 3. tıfıl.
tıfaq *N. A.* birlik, ittifak.
tıfık *N. m.* baca ağzı, ocax. *bn.* **ocax.**
tıfıng *N. m.* tüfek. **/_ berdan** *L.* tüfekle birine saldırmak, tüfekle ateş etmek. * **tıfıng der kırın** *bw.* tüfek patlatmak. **/_ dagırtın** *L.* tüfek doldurmak. **/_ hılanin** *L.* tüfeğe veya silaha sarılmak. **/_ teqandın** *L.* tüfek patlatmak.
tıfre *N.* paye, mertebe.
tıft *rgd.* tatlı ve ekşi arası bir tat, mayhoş. *bn.* **gemore, tırş.**
tıftık *N.* tiftik.
tıhn [1] *N.* sussuz. **/_ûyi** *N. Bj.* çok su içme hastalığı. *bn.* **ti.**
tıhn [2] *N. bn.* **tin.**
tıhnûsık *N. Bj. bn.* **tehnûsık.**
tıhok *N.* dardağan. *bn.* **tawi.**
tıhtavık *N.* nane bitkisi. *bn.* **nane.**
tıji *rgd.* dolu. **/_ bûn** *L.* dolmak, taşmak. **/_ kırın** *L.* doldurmak. * **çav tıji bûn** *bw.* gözü dolmak veya ağlar duruma gelmek. * **çavê yeki tıji kırın** *bw.* vererek bir kimseyi tatmin etmek, gözünü doldurmak. **/_ti** *N.* doluluk. *bn.* **teji.**
tıka *N.* rica. **/_kar** *N.* ricacı, ricakar. **/_ kırın** *L.* rica etmek. * **tıka dıkım ko hon Kurdi bıxwinın** *bw.* rica ederim Kürtçe konuşun. **/_name** *Nh.* rica mektubu. * **tıka ye!** *B.* rica olunur. **/_yi** *N.* rica etme.
tıl [1] *N. ant.* alt karın. ingilizcede **abdomen.**
Tıl [2] *N.* Bohtan ve Dicle nehirlerinin birleştiği yerde bir köy. Süleyman peygamberin bu köyde kaldığı ve kuşların bu köyden geçerken saygı için yere kondukları söylenir. *bn.* **Tıllo**
tıla *N.* mecra. *bn.* **kani, çavi.**
tıland/ın *Lg. (dıtıline, bıtıline)* yuvarlamak.
tılalok *N.* pirinç, şeker ve yumurtadan bir yemek.
tılda *N. ing.* "~" işareti. *bn.* **tilda.**
tılık [1] *N.* üzüm salkımından bir parça. *bn.* **cêr, çıqalık, xışlık.**
tılık [2] *N. cox.* höyük.
tılık [3] *N.* bağ, bahçe veya çayır gibi şeylerin korunduğunu ve girmesinin yasak olduğunu belli etmek için 8-10 taştan yaptıkları küçük kuleler. **/_ danin** *L.* bir kaç taş üstüste koyup ve uzaktan taşla bunları yıkmak için oynanan bir çocuk oyunu.
tılık [4] *N.* poligon veya hudut taşları.
tılısm *Nne.* tılsım.
tıli *N. ant.* parmak, güney Kürtçede sadece el parmakları. * **tılıya beranekê** *Nh.* baş parmak. * **tılıya basıkan** *Nh.* serçe parmak. *bn.* **tılıya qılincekê.** * **tılıya gustilkê** *(hıngliskê) Nh.* yüzük parmağı. **tılıya mezın** *Nh.* baş parmak. * **tılıya navin** *Nh.* orta parmak. * **tılıya nişandekê** *Nh.* işaret parmağı. * **tılıya qılincekê** *Nh.* serçe parmak. *bn.* **bêçi, emust.**
tılili *N. B.* düğünlerde ekseri kadınların sevinç naraları.
tılıper *Nh.* eğrelti otu. *bot.* **Pteris aquilina.**
tılişewıtinek *N. bn.* **bıçrık.**
tılıya bûkê *Nh.* enginar. *bn.* **neynoka bûkê, enginar.**
Tıllo *N.* Siirtte bir köy. Bu köyde Halit bin velidin soyundan olan mücahitlerin türbeleri vardır. *bn.* Tıl.
tılotêzk *N.* 1. top kartuşu. 2. korkuluklara takılan boynuzlar. *bn.* **strotêzık.**
tılm *N.* Urfa ve civarında 23 kg.lık ağırlık ölçü birimi. * **niv tılm** *Nh.* 11, 5 kg. lık ağırlık ölçü birimi.
tılolık *N.* mahallebi.
tılor *N. ant.* but. *bn.* **tın.**
tılp *N.* tortu, telve, zeytinyağı ve benzerlerinin tortusu.
tılpeki *N.* sendeleme. **/_ bûn** *L.* sendele-

mek, ayağı bir yere takılarak sendelemek, kafaüstü gitmek.
tılq *N.* kılık, kıyafet. * **ketıye tılqê şeytan** *bw.* şeytanın kılığına girmiş. *bn.* **dılq.**
tılqe *N.* takla. /**_ bûn** *L.* takla atmak. * **çar tılqe avêtın** *bw.* dört takla atmak. /**_ kırın** *L.* takla atmak. * **tılqe dan xwe** *bw.* keyfinden takla atmak. *bn.* **dekbûz.**
tılûr *N.* 1. bir kuş. 2. çelik çomak oyunundaki çelik.
tılx *N. bn.* **mıştı.**
tılyak *N.* haşhaş.
tım *rgd. rgp.* daima, daim. /**_i** *rgd.* daimi, devamlı. * **tım zılmê lı me dıkın** *bw.* daima bize zulüm ediyorlar. * **tım û tım** *bw.* her daima, devamlı olarak.
tımen 1. *N. rgd.* 10 000 rakamı. 2. *N.* iran kuruşu. 3. askeriyede tümen.
tın *N. ant.* but, kıç, kalça kısmı. *bn.* **tılor.**
tınaz *N.* alay, alaya alma, dalga geçme. /**_ kırın** *L.* alay etmek. *bn.* **leq, galte, henek.**
tıngêle *N.* ağzına kadar dolu. *bn.* **lêvıka re.**
tınoke *N.* damla. *bn.* **dılop.**
tınoker *N.* buret *(sıvı ölçmeye yarar).*
tıp û tenê *rgd. bw.* yapyalnız.
tıp û tısi *rgd. bw.* yasyavan, kupkuru ekmek.
tıp û tazi *rgd. bw.* çırılçıplak.
tıpl *N. ant. bn.* **tıli.**
tıqal *N.* kabuk. * **tıqalê dara** *bw.* ağaç kabukları. * **tıqalê kûsi** *bw.* tosbağa kabuğu. *bn.* **qaşık, qafık.**
tıqalık *(tiqalk) N. rgd.* cirkel.
tırr [1] *N.* sesli ossurma, ossuruk *(yumuşak't' ile okunur).* * **lı ber tırrê yeki leyistın** *bw.* birinin keyfine göre hareket etmek. /**_ek** *(tırrık) rgd.* 1. sık sık osuran. 2. budala, işe yaramaz. /**_ kırın** *L.* ossurmak. /**_o** *rgd.* 1. ossurukçu. 2. kof, boş insan. * **tırr û fıs** *bw.* kokutma, ossurup yellenme.
tırr [2] *N. cox.* yokuş, *(sert't' ile okunur). bn.* **evraz, kendal, kaş.**
tır [3] *rgd. rgp.* başka, başkası. *bn.* **ıtır.**
tır [4] *rgd. rgp.* sonektir. üstünlük veya fazlalık sıfatı verir. **bılındtır, zûtır, gırantır** gibi.
tıraf *N.* köz, sıcak kül. *bn.* **kozır.**
tıraf *rgd.* tembel. /**_ bûn** *L.* tembelleşmek. /**_i** *N.* tembellik. /**_ kırın** *L.* tembelleştirmek.
tıram [1] *N. ing.* tramvay. *bn.* **tram.**
tıram [2] *N. bn.* **helan.**
tırambêl *N.* otomobil.
tırampe *N.* değiş tokuş. *bn.* **trampe.**
tırar *N.* bakırdan su tası.
tıraş *N. bn.* **teraş, traş.**
tırazand/ın *Lg. (dıtırızine, bıtırızine)* 1. boşaltmak *(bir çengelden vs).* 2. koparmak, boşluğa almak *(vites vs).* 3. düğme, kopça vs. yi açmak, koparmak.
tırb *N. A.* türbe. **Tırba Spi** *bw.* beyaz türbe. *bn.* **gor.**
tırbit *N. rgd.* tanıdık, tanış.
tırê *rgd. rgp.* başka, diğeri, ötürü.
tırêw *N. Z.* turp.
tırhêw *B.* saçma, boş laf.
-tırın *x.* sonek olarak gelir. *bn.* **tırin.**
tırınc *N. rgd.* turunc, turunc rengi.
tıri *N.* üzüm. /**_ bırrin** *L.* üzüm hasat etmek. /**_ guvaştın** *L.* üzüm sıkmak, cendere etmek. * **tıriyê bajari** *Nh.* papaz karası üzümü. * **tıriyê besni** *Nh.* besni kazasından adını alan iri, uzun taneli bir cins beyaz üzüm. * **tıriyê bê dendık** *Nh.* çekirdeksiz üzüm. *bn.* **terg.** * **tıriyê çavga** *Nh.* öküz gözü üzümü. * **tıriyê çûikan** *Nh.* kuş üzümü. * **tıriyê etfi** *Nh.* yediveren üzümü. * **tıriyê kerkuj** *Nh.* rakıda kullanılan üzüm. * **tıriyê kırok, tıriyê kumkulav** *Nh.* türkçelerini bulamadık. * **tıriyê maran** *Nh. bn.* **marijok.** * **tıriyê merzore** *Nh.* yapıncak üzümü. * **tıriyê mıkebs** *Nh.* sıkışık salkım üzüm. * **tıriyê mıştaxe** *Nh.* kuru üzümlük üzüm. * **tırıyê petyayi** *bw.* salkımları sık taneli olan üzüm cinsi. * **tıriyê pirê** *Nh.* ufak taneli bir cins üzüm. * **tıriyê qırfok** *Nh.* gevrek taneli bir cins üzüm. * **tıriyê rezaqi** *Nh.* razakı üzümü. * **tıriyê rovi** *N.* 1. boru çiçeği, kahkaha çiçeği, gündüz sefası, çadır çiçeği. *bot.* **Convolvulus arvensis.** *bn.* **tûlezer.** 2. *bn.* **şirinûtal.** 3. it üzümü, tilki üzümü. *bot.* **Paris incompleta, Solanum nigrum.** * **tıriyê ruhnık** *Nh.* şeffaf taneli bir cins üzüm. * **tıriyê teyfi/werdan** *Nh.* gülpembe renkli bir cins üzüm.
tırij *N.* ışık, hüzme. /**_avêj** *Nh.* 1. ışık saçan. 2. projektör. /**_ avêtın** *L.* ışık saçmak. *bn.* **tirêj.**
-tırin *x.* sonektir. daha üstün, çok üstün anlamlar verir. **pırtırin, kêmtırin, mezıntırin** gibi.
tırişke *N.* 1. şimşek çakması, fonk, ani ışık. 2. *bn.* **tırij.**
tırişkemasi *Nh.* torpil balığı, uyuşturan

balık. *zoo.* **Raia torpedo.**
tırit *N.* kızarmış ekmek ve et suyundan yemek.
Tırk *N.* Türk. /**–anî** *N.* Türkle ilgili, Türke ait, Türkvari. /**–î** *N.* Türkçe.
tırmûz nexweş *rgp.* korkakça.
tırnînî 1. *N.* bir halay şekli, çiftetelli. 2. *rgd.* gülünç, saçma, çapul, çopul. * **tırnînî lê dan** *bw.* çiftetelli oynamak.
tırozî *N.* bir cins hıyar, acur.
tırp *N.* turp.
tırpan *N. Gr.* tırpan. *bn.* **qırım, kêlendî.**
tırs *N.* korku. /**– dan** *L.* tehdit etmek, korkutmak. /**–ehêz** *rgd.* korkunç. *bn.* **sehm.** /**–î** *N.* korkaklık. /**–ok** *rgd.* korkak. /**–onek** *rgd.* korkak. *bn.* **tırsok.** * **tırs lê heldan** *bw.* korkutmak, tehdit etmek. *bn.* **gefandın.**
tırsand/ın *Lg.* *(dıtırsine, bıtırsine)* korkutmak.
tırsî/n *Lng.* *(dıtırse, bıtırse)* korkmak.
tırş *rgd.* ekşi, asitli. /**– bûn** *L.* ekşi olmak, ekşimek. /**–î** *N.* ekşilik. /**– kırın** *L.* ekşitmek. * **tırş û tal** *bw.* ekşi ve acı olan şeyler.
tırşık [1] *N.* 1. türlü yemeği. 2. bir elma cinsi. 3. ekşi olan bir kaç ot cinsi. *bn.* **tırşokl.**
tırşık [2] *N.* turşu *(her çeşidi).* *bn.* **tırşî.**
tırşî *N.* 1. turşu. 2. 'tirş' kelimesindeki nota bak.
tırşîn *N.* 1. *kim.* asit. 2. ekşilik.
tırşok [1] 1. *rgd.* ekşi olan şeyler, ekşimsi. 2. *N.* ekşi olan bir kaç cins baharat. * **tırşoka kewê** *Nh.* keklik kanadı şeklinde yaprakları olan, ekşi ve yenen bir ot. * **tırşoka seg, tırşoka xatûnê** . gibi.
tırşok [2] *N.* kuzukulağı otu. *bot.* **rumex acetosa** . 2. kazayağı otu. *bot.* **oxalis.**
tırtıre *rgd.* hantal ve kocaman kimse.
tırtûl *N.* tırtıl. *bn.* **ıneyrok, naşor.**
tırûkand/ın *Lg.* *(dıtırûkine, bıtırûkine)* 1. hızla aşağı yukarı işlemek, piston gibi çalışmak. 2. göz kırpmak.
tırûke *N.* göz kırpma, göz açıp kapama hareketi/süresi.
tırûzî *N.* *bn.* **tırozî.**
tırxan *N.* tahsis, tayin, ayırma, adama. * **hezar lıre jı bo pırtûkê hatıye tırxan kırın** *bw.* kitap için bin lira ayrılmıştır. 2. uygun. /**–kırın** *L.* tahsis veya tayin etmek.
tırxêne *N.* kuru bulgur.
tıryak *N.* 1. keyif verici maddeler. 2. pipo tütünü. * **genım, ceh, tıryak û tıtûn** *bw.* tütün ve keyf verici maddeler.
tıryakî *N. rgd.* keyif verici bir maddeye alışmış, tiryaki. *bn.* **tirakî.**
tıs [1] *N. B.* oyun dışı kalan oyuncu. *bn.* **tut.**
tıs [2] *N.* *bn.* **fıs.**
tıs [3] *B.* tıs sesi. /**– kırın** *L.* tıslamak, tıs etmek.
tısî *rgd.* yavan, katıksız ekmek. *bn.* **rujî.**
tışt [1] *N.* şey. * **tıştek hewce nîne** *bw.* bir şey lazım değil. * **tıştek nîne** *bw.* bir şey değil. *bn.* **şıt.**
tışt [2] *N.* hayvan yemi. * **tışt dan dewêr** *bw.* davara yem vermek.
tıştık *N.* bilmece. /**– gotın** *L.* bilmece söylemek.
tıştir *N.* bir yaşını doldurmuş keçi *(dişi).*
tışwiş *N.* gürültü. * **tışwiş me ke!** *bw.* gürültü etme, veya kalabalık etme.
tıttık *N.* sac, teneke, teneke parçası. * **sıvık e, wekî tıttık e** *bw.* teneke parçası gibi hafiftir.
tıtûn *N.* tütün. /**–dank** *Nx.* tütün kutusu.. *bn.* **kamax.**
tıvanc *N.* 1. *Bj.* acı, sızı, ekseri sırt acısı. * **êş û tıvanc kışandın** *bw.* acı ve sızı çekmek. 2. gerinme, kollarını omuz arkalarına doğru gererek gerinme. /**– kışandın** *L.* gerinmek.
tıvır *N.* küçük bir cins turp. *bot.* **Raphanus sativus.**
tıvik *N.* h[illegible]tiyanlarda birinin başına üşüşü[illegible]nu dövmeleri.
tıvirk *N.* üveyik. *zoo.* **Streptopelia turtur.** *bn.* **kotır.**
tıwane *rgd.* *bn.* **twane.**
tıwanî/n *Lng.* *(dıtwane, bıtwane)* muktedir olmak, iktidarlı olmak. *bn.* **karin, twanîn.**
tıxa *N.* Hiristiyanlarda ergin olmamış erkek çocuklar.
tıxırık *N.* erkek çocuk doğunca dağıtılan yemiş ve hediyeler.
tıxıs *rgd.* 1. dolgun, gürbüz *(vücut).* 2. argo. nonoş.
tıxtıxıkî *rgd.* 1. halkalar şeklinde siyah beyaz renkli olan. 2. uzunlamasına şeritler halinde siyah beyaz olan.
tıxûb *N.* hudut, sınır, had, gümrük. /**– danîn** *L.* sınır koymak, hudut belirlemek. *bn.* **sindor, sinor.**
tıya *rgp. S.* içinde.
tıyan *N. S.* özellikle tatlı yapmak için fırın tepsisi.

tıyatro *N. Gr.* dram, komedi gibi oyunların oynandığı yer, tiyatro.
tıye! *B. bn.* **teh.**
tız *N.* dürtü, tahrik, kışkırtma. 2. naz, bahane. /**_ kırın** *L.* 1. birini tahrik etmek, dürtmek, kışkırtmak, eşek, öküz vs. yi sürmek için çubukla dürtmek. 2. bahane aramak, işten kıvırmak. *bn.* **fit, tiz2.**
tızbi *N.* tesbih, namazdan sonra okunan tesbih ve dualar. /**_ kışandın** *L.* tesbih çekmek.
tızık [1] *N. ant.* anus, anus deliği.
tızık [2] *N.* alaya alınmış veya ortada soytarı kalmış kimse. /**_ bûn** *L.* soytarılaşmak. * **tız tızık** *Nh. B.* soytarı, alay konusu. * **tız tızıki bûn** *L.* soytarılaşmak.
tızûrıg *N.* sülük. *zoo.* **Hirudo medicinalis** . *bn.* **zelû.**
ti [1] *N.* kadına göre kocasının kardeşi. *bn.* **tiy, hêwer.**
ti [2] *rgd.* susamış, sussuz kalmış. /**_ bûn** *L.* susamak. /**_ hıştın** *L.* sussuz bırakmak. /**_ kırın** *L.* susatmak, sussuz bırakmak. /**_nûyi** *N. rgd.* çok susayan kimse. * **tina şewıtin** *bw.* susamaktan yanmak. * **ti û bırçi** *bw.* aç ve sussuz.
Tibet *N. cox.* orta asyada bir ülke. /**_ıyan** *N. rgd.* tibetli.
tifık *N.* bir cins Kürt giysisinde özel bir yan yırtmaç.
tifo *N. Bj. Gr.* pislikten geçen tehlikeli bir hastalık, tifo.
tifûs *N. Bj. Gr.* bitten geçen bir hastalık, tifus.
tij *rgd. bn.* **tûj.**
tijav *Nh. m. bn.* **lehi, lesar.**
tik [1] *N.* 1. gömleğin birbirine eklenen parçaları. 2. dikiş, dikiş yeri.
tik [2] *rgd.* dik, dik arazi, yokuş.
tik *N. Bj.* vücutta sinir gerilimlerinden dolayı hasıl olan garip hareketler, tik.
tike *N.* et lokmaları, kuşbaşı et. /**_ kırın** *L.* eti doğramak, kuşbaşı haline getirmek. /**_ tike** *bw. (et için)* parça parça, mecazi anlamda paramparça. * **tike tike kırın** *bw.* paramaparça etmek, eti kuşbaşı halinde doğramak. * **tikeyi goşt** *bw.* kuşbaşı et, etin her parçası.
til *N.* bilye, misket, zıp zıp oyunu.
tila *N. ant.* bez, beze. * **tilayi çav** *Nh. ant.* gözün dış köşelerinde iç beyaz bezeler.
tilak *N.* alın üstünde kafanın çıplak olması, kafa ön kısmında saçın dökülmüş olması.
tilda *N.* grm (~) işareti. *bn.* **tılda.**
tim *N. ing.* tim, gurup. *bn.* **tip**[1].
timanc *N.* yama. *bn.* **pine.**
timar [1] *N.* tedavi. /**_ kırın** *L.* tedavi etmek. /**_xane** *Nx.* 1. tımarhane. 2. tedavi yeri, hastahane.
timar [2] *N.* tımar. /**_ kırın** *L.* tımar etmek.
timsah *N. A* timsah. *bn.* **sûsmar.** * **timsahi Amrika** *Nh.* **aligator.**
tin [1] *N.* hararet, ısı etkisi. * **tina agıri** *bw.* ateşin harareti. * **tina tavê** *bw.* güneşin ısı etkisi, güneş harareti. /**_ dan** *L.* ısı vermek, hararet vermek. *bn.* **têhn, vejen.**
tin [2] *N.* basınç, tazyik.
tindar *N. kim.* ısıveren, ekzotermik.
tinû *rgd.* susamış. *bn.* **ti2.**
tip [1] *N.* bir gurup asker veya süvari müfrezesi, tim.
tip [2] *N. m.* harf. * **tipên cêwi** *Nh.* çift ses veren sessiz harfler ki Kürtçe alfabede şunlardır. ç, k, p, r, t, x.
tip [3] *N. ing.* tip, şekil, form.
tiprêz *Nh.* dizgici, tipograf /**_i** *N.* dizgi.
tipûzıwa *Nh.* yazı-tura.
tiqıl *N. bn.* **henc.**
tir [1] *rgd.* koyu, yoğun. /**_ bûn** *L.* koyulaşmak, yoğunlaşmak. /**_i** *N.* koyuluk. /**_ kırın** *L.* koyulaştırmak, yoğunlaştırmak. * **aqıtê tir** *bw.* koyu pekmez.
tir [2] *N.* ok. /**_avêj** *Nh.* okçu, ok atan. /**_ avêtın** *L.* ok atmak. /**_baz** *Nx.* okçu, iyi ok atan. /**_bazi** *N.* okçuluk, okçuluk sanatı. /**_dank** *N.* okluk, sadak. /**_evan** *Nx.* okçu, ok atan.
tir [3] *N.* arabalarda ok demiri ve karasabanda boyunduruğa giden ağaç ok. *bn.* **tirık3, morsele, tirhewcar.**
Tir [4] *N. ast.* Merkür yıldızı.
tiraj *N. Fr.* tiraj.
tiraki [1] *rgd.* sigara müptelası. *bn.* **tıryaki.**
tiraki [2] *rgd.* sinirli, asabi *(Tunceli şivesi).*
tiran *N. Fr.* tiran. 1. siyaset gücünü zorla ele geçiren ve onu kötüye kullanan. 2. zalim, gaddar, despot. /**_ik** *rgd.* tiranik.
tirawi *N. Bj.* kangren.
Tirdad *N.* Eşkani hanedanlarından birinin adı.
tire *N. Fr. Grm.* tire işareti (-).
tirêj *N.* 1. güneş ışığı, ışık huzmesi, şavk. 2. optikte ışık hatları. 3. gök kuşağı renkleri. *bn.* **tırij, tırişke.**
tirêjgerin *N.* fotokinezi.

tirêjpiv *Nh.* ışıkölçer, fotometre.
tirêjvedan *N.* reflektör.
tirêjyari *N.* trigonometri.
tirhewcar *N.* saban oku. *bn.* **tir3.**
tirık [1] *N.* sigara ağızlığı. *bn.* **darıkê cıxarê.**
tirık [2] *N.* oklava. *bn.* **kırtnak.**
tirık [3] *N.* ok demiri. *bn.* **morsele.**
tirık [4] *N.* ibre. * **tirıkê saetê** *bw.* saat ibresi. *bn.* **tirk.**
tiri [1] *N.* dolu *(yağış).* /– **barin** *L.* dolu yağması. *bn.* **xılûrıg.**
tiri [2] *N.* yıldırım. *bn.* **brûsk.**
tiri [3] *N. Bj.* mantarlarda oluşan bir hastalık, bazen zehirleme yapar.
tirk *N.* ibre, saat veya ölçü aletlerinde akrep veya yelkovan.
tirkevan *N.* yay, ok yayı.
tirmar *N.* ok yılanı. *zoo.* **Zamenis gamonensis.**
tirmeh *N.* temmuz ayı.
tiroj *N. bn.* **tirêj.**
tiş *N. cox.* 1. keskin dağ kitleleri. 2. hızla akan su dalgaları.
tit *B. S.* bebe, ufak bebek, en genç çocuk. *bn.* **pıt, pıtê.**
titan [1] *N.* Atom numarası 22, atom ağırlığı 47,90, yoğunluğu 4,5 ve 1675 derecede eriyen bir element. *sim.* Ti.
titan [2] *N.* Yunan mitolojisinde beşerden üstün ve çok kuvvetli olan kimse.
Titan [3] *N. ast.* Satürn gezegeninin en büyük uydusu.
tite *N.* mücevher.
titelani *N. bn.* **çûçkê titelani.**
titık *N. S.* saç lülesi, bukle. *bn.* **guli, kezi.**
titılkınaçe *N.* martı. *bn.* **qaqlıbaz.**
titlekınaçe *N. bn.* **qaqlıbaz.**
titırwask *N.* yağmur kuşu. *zoo.* **Charadrius.**
tivıl *N.* kabuk *(hayvan).* /– **kırın** *L.* kabuklarını soymak. *bn.* **tûkıl, tıqal.**
tiy *N.* kadının kocasının erkek kardeşi. *bn.* **til.**
tix *N.* çitlerde aralık. *bn.* **karık.**
tiyatro *N. Gr. bn.* **tıyatro.**
tiyen *N.* hacım.
tiz [1] *N.* alay, şaka. * **tiz pê kırın** *bw.* dalga geçmek, alaya almak. *bn.* **tınaz.**
tiz [2] *N.* 1. naz, yan çizme, kaçamak. 2. hırçın. * **xwe bıdi tızan nedi tızan, dıvêt tu bıdi beqê gûzan** *bw.* kıvırsanda kıvırmasan da cevizlerin hakkını vereceksin anlamında atasözü. /– **kırın** *L.* yan çizmek, kaçamak yapmak.
tizav *N.* sülfürik asit. 2. kezzap. *bn.* **têzav.**
tizık *N.* hayvanların kıç atması. at, eşek vs. nin kaçarken kıçını arkaya ve yukarıya fırlatması. *bn.* **refes.**
tizmar *N.* solucan. *zoo.* **Lumbricus terrestris.** *bn.* **malûlk.**
to *N.* kaymak *(süt).* /– **gırtın** *L.* kaymak bağlamak.
tobe *N. A.* tövbe. /–**kar** *Nx.* tövbe eden, tövbekar. /– **kırın** *L.* tövbe etmek.
tof [1] *Nk.* gurup, küme. /– **kırın** *L.* kümelemek.
tof [2] *N. S.* kasırga. /–**an** *N.* tufan.
tog *N. rgd.* yüzkarası, edepsizlik, bu tip kişi.
toga *N.* 1. eski Romalılarda içkili, kadınlı toplantı. 2. bir cins taç.
toğrul *N.* baleban, başoke.
tok *N.* kalem açacağı. *bn.* **qelemtraş.**
toksin *N. Fr.* bazı canlı organizmalarda zehir.
toksiolox *N.* zehirlerle uğraşan bilim adamı.
tol [1] 1. *rgd.* ahlaksız, arsız, çapkın, nefsine hakim olmıyan. 2. *N.* enik. 3. fahişe kadın veya erkek. *bn.* **tûle, tole.**
tol [2] *N.* öc, intikam. /– **gırtın** *L.* öc/intikam almak. *bn.* **heyf.**
tola *N.* peynir ve kudret helvasından yapılan bir tatlı.
tolajo *N.* intikam güden.
tolaz *rgd.* 1. avare, müzmin, ıskarta. *bn.* **toloz.** 2. zampara.
tole *N.* 1. yavru av köpeği. *bn.* **tûle, bûci.** 2. *bn.* **toll.**
toleke *N.* 1. hatmi çiçeği. *bot.* **Althea officinalis, althea rosa.** 2. bazı değersiz yabani otlar. 3. cigeri beş para etmez kişi. *bn.* **toll, tole.**
tolerans *N. Fr.* hoşgörü, çok taraflı düşünme yeteneği.
tolgin *N.* ıtır, sardunye çiçeği. *bot.* **Pelargonium.**
tolık *N.* ebegümeci. *bot.* **Malva sylvestris.** *bn.* **tûzık.**
toloz *N.* moloz, ıskarta kimse, işe yaramaz. *bn.* **tolaz.**
tomar *N.* tescil, kayıt. /– **kırın** *L.* kaydetmek, tescil etmek.
tomav *N. Bio.* meni, sperma.
tomani *N.* bir armut türü.
tombala *N. it.* tombala oyunu.
tombeki *N.* nargile tütünü.

ton *N.Fr.* 1. 1000 kg. lık ağırlık ölçü birimi. 2. sesin alçaklık veya yükseklik derecesi.
tonêl *N. ing. bn.* **tûnêl.**
top [1] *N. m.* top. /**– listın** *L.* top oynamak. *bn.* **gog.**
top [2] *N.* gülle atan silahlar. /**–avêj** *Nh.* topçu.
top [3] 1. *rgd.* yuvarlak. *bn.* **gırover.**
top [4] *N.* toplama. /**– kırın** *L.* toplamak.
topand/ın *Lg.* *(dıtopine, bıtopine)* gebertmek.
topaz *N.* topaz, bir çeşit sarı sıfır madeni.
topi/n *Lng.* *(dıtope, bıtope)* gebermek.
topoxrafi *N. Gr.* askeri haritalar.
toq *N.* toplu iğne, broş.
toqa *N. it.* toka, el sıkışma. /**– kırın** *L.* tokalaşmak.
toqand/ın *Lg.* *(dıtoqine, bıtoqine)* dehşet salmak, terör yaratmak.
toqi/n *Lng.* *(dıtoqe, bıtoqe)* korkmak, dehşete kapılmak. *bn.* **tırsin.**
tor [1] *N.* file, balık ağı. /**–van** *Nx.* balıkçı. *bn.* **xeraf.**
tor [2] *N. S.* 1. evden kaçma *(çocuk için)*. 2. kocasını terketme *(kadın için)*. 3. aşiretinden kopmak.
toran *rgd. S.* küskün, dargın.
torand/ın *Lg.* *(dıtorine, bıtorine)* gücendirmek, darıltmak.
torani *N. rgd.* 1. boş oturmayi, boş gezmeyi seven ve çalışmaktan hoşlanmıyan kimse. 2. sahibinin evinde barınmıyan köpek.
toraq *N.* çökelik. *bn.* **çolık.**
torbe *N.* torba.
torbıkê avê *N.* buyot, yatakta ısınmak için içine su konan torba.
tore *N.* töre, şekil.
torevan *Nx.* 1. yazar, edebiyatçı. *bn.* **nıviskar.** 2. balıkçı. *bn.* **torl.**
torın *rgd.* 1. soylu, seçkin kişi veya zat. 2. alıngan, titiz, nazlı.
Tori *N.* Mardin yöresinde bir bölge ve şive.
torik [1] *N.* çakal. *zoo.* **Canis aureus** . *bn.* **tûrg.**
torik [2] *N. Gr.* torik balığı. *zoo.* **Pelamys sarda.**
torinok *rgd. bn.* **torın.**
torm *N.* deve yavrusu.
torne *N. it.* torna.
Toros *N. cox.* Toros, güney anadoluda bir dağ silsilesi.
torpido *N. ing.* torpido.
torpil *N. Fr.* savaş gemilerinde rokete benzer bir sualtı silahı.
tortor *N.* ufak taneli siyah bir üzüm cinsi.
tortore *rgd.* işsiz güçsüz takım.
toşpi *N. ant.* gudde.
tot *N.* dizlerini karnına çekerek oturma, tavşan veya kedi oturuşu. /**– bûn** *L.* bu şekilde oturma hali. /**– kırın** *L.* tot haline geçmek. *bn.* **tûtan, çıngul.**
totak *N.* kumru familyasında bir kuş, tercümesini bulamadık.
totem *N. Fr. ing.* Amerikada yerli dilinde bir hayvan veya bitki resmi, veya bunların kendisi mukaddes sayılarak ibadet edilmesi. /**–izm** *Nx.* totem inancı.
totık [1] *N.* 1. külah. 2. bir kuş türü.
totık [2] *N.* akıl.
totırne *N. rgd.* izbandut, iri yarı adam.
tov *N.* tohum. /**– avêtın** *L.* 1. tohum atmak. 2. koç, boğa gibi hayvanların kızgın zamanlarında tohum atmaları, koçlarda boşalan tohumdan ötürü hasıl olan koku. /**–i** *N.* tohumluk, damızlık. /**– kırın** *L.* tohumlamak, tohum atmak. /**– reşandın** *L.* tohum saçmak, tohum serpiştirmek. /**– rêjtın** *L.* tohum saçmak. *bn.* **dıre, herık.**
tovıl *N.* kabuk. *bn.* **tivıl.**
tovxerdel *N.* hardal tohumu ve bundan elde edilen baharat.
tox *rgd.* 1. kovu renkler. 2. tok, aç değil. *bn.* **têr**
[illegible]e *N. S.* ziyafet, ziyafet eğlencesi.
toz [1] *rgd.* az, azıcık. /**–ek** *rgd.* birazıcık.
toz [2] *N.* toz. /**– bûn** *L.* toz olmak. /**– kırın** *L.* toz yapmak. * **toz û dûman** *bw.* toz ve duman.
traf *N. bn.* **tıraf, kozır.**
trafik *N. Fr.* trafik, yol kuralları. *bn.* **çowar, têperin.**
trajedi *N. Gr.* trajedi, acıklı sahne oyunu.
traktor *N. Fr.* traktör. /**– ajotın** *bw.* traktör sürmek.
traın *N. ing.* tramvay.
trampe *N. it. bn.* **tırampe.**
trampet *N. Fr.* trampet.
trampêl *N. bn.* **tırambêl.**
transfer *N. Fr.* taşıma, değiştirme. /**– kırın** *L.* taşımak, değiştirmek. *bn.* **guhaztın.**
transformator *N. Fr.* transformatör.
transistor *N. ing.* radyo veya elektronik aletlerde kullanılan bir alet.

transit *N. ing.* durmadan geçiş, transit.
transport *N. Fr.* transport.
traşt/ın *Lg. (dıtırêşe, bıtırêşe)* traş etmek, kesmek, kırpmak. *bn.* **teraş, trazûn.**
trazûn *N. bn.* **traştın.**
trên *N. Fr.* tren.
trılyon *N. rgd.* bin milyar.
tribûn *N. Fr.* tribûn.
triko *N. Fr.* triko.
trikotaj *N. Fr.* trikotaj.
trişin *N. Gr.* ekseri domuzlarda bulunan çok yüksek sıcaklıkta ölmez bir kurtçuk.
tropik *N. Gr.* 23 derece ve 27 dakika güney ve kuzey ekvator hattı bölgesine verilen isim. Güneyde koç burcu ve kuzeyde akrep burcu arasındaki bölge.
tropikal *rgd.* tropik bölgeye ait olan.
troposfer *N. Gr.* hava tabakasının 11 km. lik ilk katmanı.
trûmpe *N.* pompa. *bn.* **pompe.**
tu [1] *rgd. rgp.* hiç, asla. * **tu car** *rgp.* hiç bir zaman veya hiç bir sefer. * **tu kes** *rgp.* hiç kimse. * **mın tu tışt nine** *bw.* hiç bir şeyim yok.
tu [2] pro. sen, ikinci şahıs zamiri. * **tu dızani** *bw.* sen bilirsin. * **tu ki yi?** *bw.* sen kimsin?. * **ez û tu** *bw.* ben ve sen.
tuberkiloz *N. Bj. Fr.* verem, tüberküloz.
tucar [1] *N.* tüccar. /**...et** *N.* ticaret. *bn.* **bazırgan, tacır.**
tucar [2] *rgp.* hiç bir zaman. 'tu[1]' kelimesine bak.
tuf *N. bn.* **tıf, tû[2].**
tund *rgd.* kalın, kesif, kaba. /**...i** *N. rgp.* şiddet, sertlik, sımsıkı, sıkıca. * **bı tundi** *rgd.* sımsıkı.
tune *rgd.* 1. yok. 2. sıfır. /**... bûn** *L.* yok olmak. /**... bûni** *N.* yokluk. /**... kırın** *L.* yok etmek. /**...ti** *N.* 1. yokluk. 2. gaybubet. * **tuneti dıjwar e** *bw.* yokluk çok zordur. * **zaro tunetiyê nızanın** *bw.* çocuklar yokluğu bilmez. * **ji tunetıyê de derket** *bw.* gaybubetten göründü.
tunge *N.* ip çilesi, dokumacılıkta çile. *bn.* **gılok.**
tur *N. bn.* **gim.**
turbin *N. Fr. fiz.* su veya buharla dönerek elektrik hasıl eden dinamo.
turındi *N.* 1. cin, şeytan, gulyabani. 2. aşırı obur veya egoist kimse.
turme *N.* beyaz veya sarıya çalan ipekle işlenen bir sarık *(ekseri kadın için).*
turt [1] *N.* avlu, evin alt ön bölümü.
turt [2] *rgd.* kopmaz, kırılmaz, sert, katı.
turtûr *N. bn.* **tırtûl.**
turunc *N. bn.* **tırınc.**
turundi *N.* gulyabani. *bn.* **turındi.**
tuştir *N. bn.* **tıştir.**
tut *N. B.* oyundan ihrac edilen oyuncu. /**... bûn** *L.* oyundan ihrac edilmek. /**... kırın** *L.* oyundan ihrac etmek. *bn.* **tıs.**
tuwan *N. S.* iktidar, yetenek, kabilyet.
tuwanc *N.* ima, üstü kapalı söz.
tuwand/ın *L. S. bn.* **tıwandın, twanin, karin.**
tuwaneve *Lg. (dıtewine, bıtewine)* eritmek, izale etmek, yok etmek.
tuxm *N.* 1. tohum. *bn.* **tov.** 2. soy, nesil. *bn.* **nıfş.**
tuxmeyin *N.* kötü beslenme yüzünden karnı şişen ve ağrıyan kimse.
tuxt *N.* eski bir ağırlık ölçü birimi, okkanın *(kıyyenin)* 1/4 ü. takriben 325 gram.
tuxûb *N. bn.* **tıxûb.**
tuxyan *N.* isyan.
tû [1] *N.* dut ve dut ağacı. *bot.* **morus.** * **tû daweşandın** *bw.* dut silkeliyerek hasat etmek. /**...wışk** *Nh.* dut kurusu.
tû [2] *N.* tükürme. /**... kırın** *L.* tükürmek. *bn.* **tıf, tûv.**
tûba *N.* 1. cennet ağacı. 2. müzikte bir çalgı.
tûfrengi *N.* çilek.
tûj [1] *rgd.* sivri, keskin. /**... bûn** *L.* sivrilmek, keskinleşmek. /**... kırın** *L.* sivriltmek, keskinleştirmek, bileyerek keskinleştirmek.
tûj [2] *rgd.* acı *(biber, soğan cinsi acılık).* /**... bûn** *L.* acılaşmak, acı olmak. /**... kırın** *L.* acılaştırmak, acılı yapmak.
tûjand/ın *Lg. (dıtûjine, bıtûjine)* tahkikat etmek.
Tûjık *N. cox.* 1. Dersimde bir dağ. 2. *(küçük 't' ile)* yenilir bir bitki. 3. sivrice şey.
tûk [1] *N.* bir kaç çeşit tırmaşık cinsi kuş. *zoo.* **Certhia.**
tûk [2] *N.* 1. *anı.* tüy, kıl. 2. ayrıca 'tek' kelimesiyle de sıfat anlamı alır. * **tek tûk** *rgd.* ara sıra, arada bir.
tûka dımdım *Nh.* ibibik, çavuş kuşu, hudhud. *zoo.* **Upupa epops.** *bn.* **hûphûpık.**
tûkıl *N.* kabuk. *bn.* **tivıl, qaşık, qafık.**
tûkme *rgd.* sağlam.
tûl [1] *N. Fr.* tül, şeffaf *(sert 't' ile okunur).*
tûl [2] *N.* sıçrama, hoplama *(ince 't' ile okunur).* /**... dan** *L.* sıçramak, irkilmek, irkile-

rek kalkmak. * **tûl dan ser xwe** *bw.* irkilerek veya çok ani olarak ayağa fırlamak. * **tûl dan xwe** *bw.* hoplayarak koşmak. *bn.* **çıng, lotık.**

tûle *N.* küçük av köpeği, mecazi olarak cılız ve kel köpek. 2. enik. 3. ahlaksız kadın. 4. yılışık. * **tûlepisên heft bajaran** *bw.* yedi sokak süprüntüsü anlamında sövgü sözü. *bn.* **toll, tole.**

tûlemar *N.* 1. kobra. *bn.* **margisk.** 2. yılan yavrusu.

tûlerê *Nh.* küçük dar yol, ince patika.

tûlezer *Nh.* 1. yüksükotu *bot.* **digitalis purpurea.** 2. *N.* güzelavratotu. *bot.* **atropa belladonna.**

tûlık *rgd.* dar *(boru şeklinde ve ağzı dar olan şeyler için).* * **pantolê tûlık** *bw.* içine sığılmaz gibi dar pantolon.

tûline *N.* 1. bir cins söğüt. *bot.* **Salix viminalis.** 2. söğüt sepeti.

tûlûreş *N. bn.* **incas.**

tûm *N. cox.* tepe, höyük. /**..ık** *N.* tepecik, yığıncık.

tûman [1] *N.* don, külot. *bn.* **derpê.**

tûman [2] *N.* Iran para birimi.

tûman [3] *rgd.* komik. /**..i** *N.* komiklik.

tûmask *N.* dere kenarlarında olur, ekşimsi tadı olan, pancar yerine yenir bir ot *(dêrik havalisinde söylenir).*

tûn *rgd.* bütün, tüm, yekpare. /**..i** *N.* bütün, bütünlük. * **tûni daqulandın** *bw.* bütün olarak yutmak. * **tûni tûni** *bw.* bütün bütün.

tûnc *rgd. N.* tunç, tunç madeni.

tûncık *N.* 1. kadın veya erkeğin alnına dökülen saçları. 2. bodur ve fakat gür olarak bitmiş bitki. *bn.* **pûncık.**

tûnêl *N. ing.* 1. tünel, yer altı geçidi. 2. tiyatrolarda tunel. *bn.* **serdab.**

tûr [1] *N.* torba, ince ve uzun çanta. /**..ık** *N.* 1. küçük torba, yem konarak hayvanların başına takılan torba. 2. davetiye çantası. * **tûr şandın** *bw.* Kürtlerde düğün, nişan veya sünnet gibi durumlarda hediyeler bir torbaya konarak gönderilir. * **tûr vegerandın** *bw.* hediyeyi geri çevirmek. *bn.* **tûrık.**

tûr [2] *N. ing.* tur, bir gidiş gelişi tamamlama eğlemi.

Tûrani *N. rgd.* Türklerin mensup olduğu bir ırk gurubu.

tûrçıng *N.* perçem.

tûre *N.* 1. *ant.* sinir. 2. sinir, asap. /**.. bûn** *L.* sinirlenmek. /**.. kırın** *L.* sinirlendirmek. /**..yi** *N.* sinirlilik.

tûreşk *N.* böğürtlen. *bn.* **dırık, dri.**

tûrg *N. bn.* **torikl, çeqel.**

tûrfanda *rgd. P.* erken yetişen sebze.

tûrık *N.* 1. torba, çanta, dilencilerin taşıdığı torba. 2. verilen sadaka. 3. ayrıca 'tûr1' kelimesindeki nota bak.

tûsi *N.* kökü soyularak yenen bir bitki.

tûş [1] *N. S.* 1. çarpışma, çatma. 2. buluşma, rastlaşma. * **tûşi yeki bûn** *bw.* birine çatmak, birine rastlamak.

tûş [2] *N.* tehlike, kaza. * **cihê tûş** *bw.* tehlikeli yer.

tûş [3] *N. Fr.* tuş.

tût *N. bn.* **tol.**

tûtand/ın Luk. *(dıtûtine, bıtûtine)* çömelerek oturmak. *bn.* **tot kırın.**

tûte 1. *rgd. S.* küçük, ufak. 2. *N. ant.* serçe parmak.

tûteber *N.* bülbül. *bn.* **bılbıl.**

tûtık [1] *N.* düdük. * **tûtık lê dan** *bw.* düdük çalmak. * **tûtık kutan** *bw.* düdük çalmak.

tûtık [2] *N.* dağlarda baca şeklinde uzanan taş çıkıntı. * **xwe dan ser tûtıkekê û cıxara xwe vêxıst** *bw.* *(böyle)* bir taşın üzerine oturup sigarasını yaktı.

tûtın [1] *N.* çömelerek oturma. *bn.* **tûte.**

tûtın [2] *N.* tütün. *bn.* **tıtûn.**

tûtırwask *N.* kuyruksallıyan. *zoo.* **Motacilla.**

tûti *N.* 1. papağan. 2. küçük cins bir papağan.

tûtievin *N.* muhabbet kuşu. *zoo.* **Meleopsittacus undulatus.**

tûtya *N.* 1. çinko. 2. pillerde artı uç.

tûv *N.* tükürme. *bn.* **tıf, tû.**

tûwalet *N. Fr.* W.C., abdesthane, tuvalet.

tûx *N.* odun talaşı.

tûxmin *N. bn.* **tuxmeyin.**

tûxure *N. bn.* **reşilesor.**

tûzık [1] *N.* tere otu. /**..avi** *N.* su teresi. *bot.* **Lepidium sativum** . *bn.* **qıci.**

tûzık [2] *N.* ebegümeci *(bazı şivelerde).*

tûzık [3] *N.* ince tabaka, zar.

twane *rgd.* dinç.

twanin *N.* 1. iktidar. 2. kabilyet. 2. muktedir olmak, kabilyetli olmak. * **ez natwanım bıçım** *bw.* gidemiyorum. *bn.* **tuwanin, tıwanin, karin.**

U

U *N.* Kürtçe alfabenin 25.nci harfidir. Sesli olup dudaklar yuvarlak hale getirilerek genizden çıkar. Türkçedeki 'ö' ile 'ı' arası bir ses verir. Kürtçede kelime başlarına gelmez, ancak yabancı kökenli kelime başlarına gelir.
ufe *N.Bj.* sakağı, ruam.
ukela *rgd.* ukela. *bn.* **ûkela, pırbêj.**
ultimatom *N.Lat.* ültimatom.
umbur *N.* cihaz, alet. *bn.* **ambûrin.**
umêd *N.A.* ümüt. *bn.* **hêvi.**
umman *N.A.* umman, okyanus.
umıd *N. bn.* **umêd.**
universite *N.Fr.* üniversite. *bn.* **zanko, zaningeh.**
unwan *N.A.* ünvan, adres. *bn.* **navnişan.**
Urdû *N.* Pakistanın resmi dili.
urfe *N.* 1. bir Kürt müziği. 2. oda.
urûsi *N.* çerçeveli pencere.
urz *N. bn.* **wurz.**
uskere *N.* bakır su içme tası. *bn.* sekre.

Û

Û N. Kürtçe alfabenin 26.ncı harfidir. Sesli olup dudaklar öne doğru yuvarlak hale getirilip genizin ön tarafından ve 'u' sesinin önünden çıkar.

û *Ghk.* ve, ..le, ..la. Kürtçede ardarda dizilen kelimeler arası bağlantı yapar. * **îro û sıbê** *bw.* bugün ve yarın. * **ez û tê û wi û wan û yên dın** *bw.* ben ve sen ve o ve diğerleri.

ûd *N.A.muz.* bir çalgı aleti, ud.

ûçık *N.* yen, elbise yeni. *bn.* **hûçık.**

ûltra *N.rgd.Fr.* öte, ötesi. /..**vıyole** *Nh.rgd.* morötesi renk, özel ışın.

ûle *S.x.* sonektir, küçüklük sıfatı verir.

ûlema *N.A.* ülema, alim.

ûli *N.* köşk.

ûlke *S.x. bn.* **ûle.**

ûranıyûm *N.Fr.kim.* atom ağırlığı 238,03 olan bir element. *sim.* U.

Ûrıs *N.rgd.* Rus, Rusya. /..**i** *N.* Rusça.

ûsıl *N.A.* usul, kaide.

Ûranûs *N.* güneşin 7.ci gezegeni.

Ûso *N.* Yusufun Kürtçesi.

ûşi *N.* salkım *(üzüm vs). bn.* **gûşi, gwışi.**

ûşt *N.* sebep.

Ûtarit *N.ast. Gr.* güneşin 1.nci gezegeni.

ûti *N.* ütü. *bn.* **oti.**

ûyy! *B.* uyy!

V

V *N.* Kürtçe alfabenin 27.nci harfidir. Sessiz olup ağızdan çıkarken üst dişler alt dudağın iç üstünü sıkıştırır ve ses için hava baskısı dil arkasından gelir.
va pro. *rgd.* bu. Bu kelime yanda, yan tarafında, arkasında veya çevresinde bulunan nesneler için kullanılır. Bu kelime sadece yakın nesneler içindir ve çoğu zaman yine bu anlama gelen **'ev, vê, vî'** zamirleriyle karışır. mesela: masanın üzerindeki kitabı kastederken **'va pırtûka'** aynı kitabı kaldırıp gösterirken **'ev pırtûk'** denir. **/...ê** *bw.* budur, işte. * **vaê lı vır e** *bw.* budur burda. * **va ev pırtûk nine ko mın xwasti bû** *bw.* bu istediğim bu kitap değildi.
vac *N.* mantık.
vaca *rgd.* içi dışına dönük, dışına dönmüş. **/... bûn** *L.* içi dışına dönmek. **/... kırın** *L.* içini dışına çevirmek *(bir elbiseyi, deri eşya veya çuvalı).* *bn.* **awejû.**
vagina *N. ant. Lat.* kadın cinsi organında döl yolu.
vaji 1. *rgd.* makus, ters, ters yüz, ters dönen. 2. *N.* astar, elbise astarı. 3. dönme, ondan doğma. *bn.* **bervaji.**
vala *rgd.* 1. boş, 2. işsiz. **/... bûn** *L.* boşalmak, boş olmak. **/...hi** *N.* 1. boşluk. 2. işsizlik. 3. astronomide feza, evren. **/... kırın** *L.* boşaltmak.
vale [1] *N.* kadın renkli baş örtüsü. *bn.* **çit.**
vale [2] *N. Fr.* iskambilde bir kağıt, oğlan, bacak.
vals *N. Ger.* 1. bir salon dansı. 2. silindir şeklinde ve dönerek çalışan makinalar.
vampir *N. Ger.* kan emen, hortlak, vampir.
van [1] pro. *rgd.* bunlar. **/...a** pro. *rgd.* bunlar, bunlara, bunların. * **vana halın** *bw.* bunlar geldi. * **ya vana ye** *bw.* bunlarındır. * **van kesan bı van re meşinın** *bw.* bu kimseleri bunlarla göndermeyin.
van [2] *x.* sonektir. türkçedeki cı, ci, cu, cü gibi eklerin yerini alır. **Berivan, nêçirvan, gavan, zırnevan** gibi.
vantilator *N. Fr.* vantilatör, pırıldak.
vanıliye *N.* vanilya. *bot.* **vanilla planifolia.**
varcıx *N.* ayrık otu cinsinden ekinlere zararlı bir ot.
varık *N.* dişi piliç.
varil *N.* varil. *bn.* **waril.**
varpıtêt *N.* keşişten büyük din adamı.
vaştûri *N. Z.* orak. *bn.* **das.**
vata *rgd.* açıkta. *bn.* **pasê.**
vatıni *N.* vazife, görev.
vawên *L. Z.* *bn.* **veçının.**
vazelin *N. Ger.* petrolden elde edilen bir yağ, vazelin.
vazo *N. it.* vazo, çiçeklik. *bn.* **guldank.**
ve [1] *dç.* gene, yine anlamı veren ve ekseri sorancada kullanılan bir fiil sonekidir. * **hateve** *bw.* yine geldi. * **çû û hateve** *bw.* gitti ve yine geldi. *bn.* **disa.**
ve [2] *x.* fiil önekidir. Fiil önlerine geldiği zaman yeni kelimeler yaratır. **vekırın, veçının. vehatın** gibi.
veani/n *Lg. (vetine, vebine)* bükmek, eğmek, boyun eğdirmek. * **kevan veanin** *bw.* ağacı büküp hallaç yapmak.
vebest/ın *Lg. (vedıbeste, vebeste)* tekrar bağlamak.
vebıjart/ın *Lg. (vedıbıjêre, vebıjêre)* seçmek, birbirinden ayırmak. * **berx û mi jı hev vebıjartın** *bw.* koyunla kuzuları birbirinden ayırdılar.
vebıjand/ın *Lg. (vedıbıjine, vebıjine)* eritmek, buzdan çözdürmek.
vebıji/n *Lng. (vedıbıje, vebıje)* erimek, buzdan çözülmek.
vebır *N.* mülakat, röportaj. **/...i** *rgd.* kesin, özet.
vebırand/ın *Lg. (vedıbırine, vebırine)* bölmek, hudut koydurmak, etrafını çevirmek.
vebıri/n [1] *Lg. (vedıbıre, vebıre)* 1. bölmek, hudut koymak. 2. kesinleşmek, özetlemek, pazarlıkta anlaşmak. * **êsker dora me vebıri** *bw.* asker etrafımızı çevirdi, ablukaya aldı. * **me du donım zevi jı bo sewze vebıri** *bw.* iki dönüm tarlayı sebze için ayırdık.
vebıri/n [2] *Lg. (vedıbıre, vebıre)* katliam, katliam etmek. *bn.* **nıjadkuji, qelaço, tekuştın.**

vebû/n *Lng.* Lnk. *(vedıbe, vebe)* açılmak, çözülmek.
vecımqand/ın *Lg.* *(vedıcımqine, vecımqine)* ürkütmek, korkudan titretmek.
vecımqi/n Lnk. *(vedıcımqe, vecımqe)* ürkmek, korkudan veya hayretten sıçramak, titremek.
veçınand/ın *Lg.* *(vedıçınine, veçınine)* dokuma, çorap, örgü işi vs. yi örerek tamir etmek.
veçıni/n *Lg.* *(vedıçıne, veçıne)* dokuma, çorap örgü vs. yi örerek tamir etmek.
veçırand/ın *Lg.* *(vedıçırine, veçırine)* elbise, çorap, örgü vs.yi sökmek, yırtmak.
veçıri/n *Lng.* *(vedıçıre, veçıre)* çorap, örgü, dokuma vs.nin kendi kendine sökülmesi.
veda/n [1] *Lg.* *(vedıde, vede)* ısırmak, sokmak *(yılan vs).* * **mari pê ve da** *bw.* yılan soktu.
veda/n [2] *Lg.* *(vedıde, vede)* 1. eşelemek, saçılmak. 2. kurmak *(çadır vs).* * **lı zozanan kon vedan** *bw.* yaylalarda çadır kurmak. 3. kesilmek, dinmek, yağmurun veya kar yağışının kesilmesi. * **baranê veda em herın** *bw.* yağmur kesildi, gidelim.
vedızi/n *Lng.* *(vedıze, vebıze)* saklanmak, gizlenmek. * **xwe jı mın vedızi û çû** benden saklanarak gitti.
vedor *N.* çağ, periyod.
veger *N.* dönüş, ricat, iade.
vegerand/ın *Lg.* *(vedıgerine, vegerine)* geri çevirmek, döndürmek, iade etmek, önünü çevirmek. * **lê vegerandın** *bwl.* 1. geri çevirmek. 2. cevap vermek. 3. karşı gelmek.
vegerıya/n *Lng.* *(vedıgere, vegere)* geri gelmek. * **çûn û zû vegerıyan** *bw.* gidip çabuk döndüler.
vegeri/n *Lng.* *(vedıgere, vegere)* dönmek, geri gelmek, ricat etmek. * **çûna te hebe, vegera te nebe** *bw.* gidişin olsun, dönüşün olmasın.
vegırt/ın *Lg.* *(vedıgıre, vegıre)* çuval, torba vs.yi doldururken ağzını açmak, ağız veya gagasını açmak. * **devê çewali vegıre** *bw.* çuvalın ağzını aç. * **dê ko hat çêlık devê xwe vedıgırın** *bw.* anaları gelince civcivler ağzını açarlar.
veguhart/ın *Lg.* *(vedıguhêre, veguhêre)* çevirmek, döndürmek, tercüme etmek. * **nan veguhartın** *bw.* sacda ekmeği çevirmek.
veguhêrin *N.* dönüşüm, değişim. *bn.* **guhartın.**
vehat/ın Lnk. *(ve tê, ve bê ve were).* 1. eğilmek, bükülmek. 2. direncini yitirmek. 3. ürünlerin nemden dolayı yumuşaması. * **dıjmın çawa be jı, Kurd venayên** *bw.* düşmanın gücü ne olursada Kürtler bükülmez.
vejand/ın *Lng.* *(vedıjine, vejine)* 1. ışık saçmak, şimşek çakmak. 2. hayat vermek, canlandırmak. 3. yaymak, dağıtmak. * **brûsk vejandın** *bw.* şimşek çakması.
vejart/ın *Lg.* *(vedıjêre, vejêre)* ayırdetmek, ayırmak.
vejen *N.* 1. enerji. 2. pırıltı, şerare. 3. titreme, titreşim. 4. parıldayış, parıldama.
vejeni/n Lnk. *(vedıjene, vejene)* titreşmek, şimşek çakmak, parıldamak *(ışık).* * **brûsk vejenin** *bw.* şimşek çakması/parıldaması.
veji/n Lnk. *(vedıje, veje)* dirilmek, yeniden doğma, yeniden can bulmak, yeniden canlanmak, canlanmak.
vekalet *N.A.* vekalet. **/...name** *Nh.* vekaletname. *bn.* **pêbaweri.**
vekêş *N.* esneme, gerinme. * **vekêş anin xwe** *bw.* kollarını açarak gerinmek.
vekêşan *N.* gerilim.
vekêşi/n *Lng.* *(vedıkêşe, vekêşe)* gerilmek.
vekır/ın *Lg.* *(vedıke, veke)* açmak, çözmek.
vekıri *rgd.* açık.
vekoli/n *Lg.* *(vedıkole, vekole)* 1. yorumlamak. 2. araştırmak.
vekuşt/ın *Lg.* *(vedıkuje, vekuje)* söndürmek. *bn.* **tefandın, xevda kırın.**
velg *N. Z. bn.* **gurçık.**
velist/ın Lnk. *(vedılize, velize)* burkulma, burkulmak *(el,ayak).* * **lıngê mın velist** *bw.* ayağım burkuldu. *bn.* **fık.**
vemalışt/ın *Lg.* *(vedımalêşe, vemalêşe)* kollarını sıvamak, kollarını açmak, gevşetmek. * **destê xwe vemalıştın** *bw.* ellerini açmak.
vemali/n *Lg.* *(vedımale, vemale)* açmak *(çuval vs).* *bn.* **vegırtın. malıştın, malin.**
vemırand/ın *Lg.* *(vedımırine, vemırine)* 1. kısmak *(çıra, lamba vs).* 2. ateşi gizlemek *(külde)* veya sönük hale getirmek. 3. dindirmek *(acı).* * **êşa dılê xwe vemırand** *bw.* gönlünün acısını dindirdi. 4. soldurmak. * **reng lê vemırandın** *bw.* rengini attırdılar *(korku vsden).*
vemıri/n Lnk. *(vedımıre, vemıre)* sönmek, kısmak *(ateş).* dinmek *(acı).* solmak *(renk,*

çiçek, ten, beniz). * **bı derdê dılan re ez, roj bı roj vemırim** *bw.* gönül yarasından ben, gün be gün söndüm. * **sıya daran vemıri** *bw.* ağaçların gölgesi gitti. * **xwin vemıri** *bw.* kanı durdu veya pıhtılaşarak durdu. * **xwin lê vemırin** *bw.* kanı kurumak, benzi atmak, sapsarı kesilmek.

venasi/n *Lng.* *(vedınasın, vebınasın)* tanınmak, azınlık olarak tanınmak. * **bı hındıkahi bêne venasin** *bw.* azınlık olarak tanınmak.

venand/ın *Lg.* *(dıvenine, bıvenine)* 1. büktürmek, eğimli hale getirmek. 2. kurmak, saat, radyo vs. 3. kurmak *(tuzak vs.).* * **lı ser fırseta xwe venandi bıt** *bw.* kendi fırsatına düşkün.

venışt/ın [1] *Lg.* *(vedınışe, vebınışe)* 1. tünemek. 2. konmak. 3. inmek *(uçanlar için)* *bn.* **tarbûn, tar gırtın, bêwırin, bêwırandın.**

venışt/ın [2] *Lg.* *(vedınışe, venışe)* çorap, kazak gibi yün örgüleri veya diğer dokumaları örerek tamir etmek. *bn.* **veçının.**

veni/n *Lg.* *(vedıne, vene)* 1. etin ince uzun dilimler şeklinde kesilmesi. 2. deriden ip halinde bir bir parçanın kesilmesi. 3. bir çizginin çekilmesi. 4. kurulmak. 5. *rgd.* bükülebilir, ingilizcede **flexible.**

ventilator *N. Fr.* vantilatör. *bn.* **vantilator, bakêş.**

Venûs *N. Lat.* 1. Venüs, güneşin ikinci gezegeni, çoban yıldızı, zühre. 2. eski Yunan mitolojisinde aşk tanrıçası.

veqetandek *N.* 1. *Grm.* eril veya dişil harfitarifleri *(a, ê, ên).* *bn.* **zêder.** 2. **ayıraç.**

veqetand/ın *Lg.* *(vedıqetine, veqetine)* ayırmak, ayırdetmek, birbirinden ayırmak. * **pezê xwe jı hev veqetandın** *bw.* davarlarını birbirlerinden ayırmak.

veqeti/n *Lng.* *(vedıqete, veqete)* ayrılmak, cüda düşmek. * **herdu bıra jı hev veqetin** *bw.* iki kardeş birbirlerinden ayrıldılar. *bn.* **parıstın, cûda bûn.**

vereşan *N.* kusma.

vereşand/ın *Lg.* *(vedıreşine, vereşine)* kusturmak.

vereşi/n *Lng.* *(vedıreşe, vereşe)* kusmak, istiğfar etmek.

verêj *N.* 1. kitap. 2. her şeyi ihtiva eden şey, muhteva.

verêkır/ın *Lg.* *(verê dıke, verê ke)* göndermek, yollamak.

verês *N. Grm.* imla. * **heleyên verêsi** *bw.* imla hataları.

verêst/ın *Lg. Grm.* *(vedırêse, verêse)* çekim yapmak. *bn.* **tewandın.**

vergi *N.* vergi. *bn.* **bac.**

verık *N.* kıldan örme ayakkabı.

verısti *rgd.* hayvanların bağdan veya yulardan boşalması.

vermût *N. A.* tatlı bir şarap cinsi, vermut.

verşand/ın *Lg.* *(verdışine, verşine)* 1. çorap, kazak vs örgüyü sökmek, ipi ilmekten sökmek. 2. kusturmak. *bn.* **vereşandın, nışırandın.**

verşi/n *Lng.* *(verdışe, verşe)* 1. çorap, kazak vs örgünün sökülmesi, ipin ilmikten kurtulması, örgünün kendi kendine sökülmesi. *bn.* **nışırin.** 2. kusmak. *bn.* **verşin.**

vesa *N.* *bn.* **vês.**

veşarin *N.* saklama, gizleme, örtme, kapama. *bn.* **veşêrin.**

veşartgeh *Nx.* saklanma veya gizlenme yeri.

veşart/ın *Lg.* *(vedışêre, veşêre)* bu fül 'vedışêrine, veşêrine' şeklindede çekilir. saklamak, gizlemek, örtmek, kapamak, gömmek. * **xwe vedışêrine** *bw.* kendisini saklıyor. * **cenaze veşartın** *bw.* ölüyü gömmek. * **pereyê xwe veşartın** *bw.* parasını saklamak/gizlemek. * **sır veşartın** *bw.* sır saklamak. * **sûcê xwe veşartın** *bw.* suçunu saklamak/gizlemek.

veşarti *rgd.* saklı, gizli.

veşartok *N.* saklambaç oyunu. *bn.* **pitros.**

veşêrin *N.* *bn.* **veşarin.**

vetewşand/ın *Lg.* *(vedıtewşine, vetewşine)* sersemletmek, sallandırmak *(yürüyüş).*

vetewşi/n *Lng.* *(vedıtewışe, vetewışe)* sersemlemek *(baş dönmesi).* sersemliyerek düşmek. *bn.* **eletewş, tewş.**

veteriner *N.* *bn.* **beytar.**

vetire *N.* fenomen.

vetûri *rgd.* eskimiş, eski, basmakalıp, klasik.

vewejart/ın *Lg.* *(vebıwejêrine, vedıwejêrine)* *bn.* **vebıjartın.**

vewestand/ın *Lg.* *(vedıwestine, vewestine)* durdurmak, mola verdirmek.

vewesta/n *Lng.* *(vedıweste, veweste)* işte veya yapıda ara vermek, durmak, mola vermek. *bn.* **bêhn.**

veweşand/ın *Lg.* *(vedıweşine, veweşine)* *bn.* **vewşandın.**

vewşand/ın *Lg.* *(vedıweşine, vewşine)* daire şeklinde sallamak, sallayarak atmak. *

qanık veweşandın *bw.* sapanı sallamak, sapanla atmak. * **ço lı dora xwe veweşand** *bw.* sopayı *(kendini korumak için)* etrafında sallamak. * **ço veweşandın yeki** *bw.* birine sopa sallamak.
vexwar/ın *Lg. (vedıxwe, vexwe)* içmek *(su, içki).*
vexwarın *N.* içki, meşrubat. * **xwarın û vexwarın** *bw.* yemek içmek.
vexwend/ın *Lg. (vedıxıne, vexıne)* davet etmek.
vexwendi *N.* davetli.
vezand/ın *Lg. (vedızine, vezine)* söndürmek, sünmesini sağlamak.
vezen *N. rgd.* elastik. **/-i** *N.* elastikiyet.
vezi/n [1] *Lng. (vedıze, vebıze an ve ze)* esnemek, esnek olmak, sünmek.
vezin [2] *rgd.* 1. esnek. 2. tolerant.
vê *rgd.* bu, bunu, buna. * **vê êvarê** *bw.* bu akşam.
vêca *rgp.* bu defa/kez, bu sefer, bunun için. *bn.* **vêga.**
vêga *rgp.* 1. bu sefer, bu kez. 2. o vakit. *bn.* **vêca.**
vêgavê *rgp.* bu an, bu anda.
vêkda/n *Lg. (vêk dıde, vêk de)* toplamak. *bn.* **pêk dan, pêk kırın.**
vêket/ın *Lng. (vêdıkeve, vêkeve)* yanmak, tutuşmak, ateş almak. * **pancık vêketın** *bw.* paçaları tutuşmak.
vêk ket/ın *Lng. (vêk dıkeve, vêk keve)* 1. toplanmak. 2. birleşmek, bir olmak. 3. uzlaşmak.
vêk re *rgp.* birlikte, beraber.
vêk xıst/ın *Lg. (vêk dıxe, vêk xe)* toplamak, birleştirmek. *bn.* **pêk xıstın.**
vêl 1. *N.* ağzı geniş yayvan kap, derin olmıyan kap. 2. *rgd.* içi dışa dönük.
vêlık 1. *rgd.* içi dışa dönük kap, torba vs. 2. yayvan, derin olmıyan.
vên *N.* istek, arzu, irade. * **bêvên** *rgd.* iradesiz.
vêra *(vê re) Ghk.* beraber, ile, kendi ile beraber. *bn.* **pê re.**
vêrık *N.* bez veya ipten yapılan bir cins Kürt ayakkabısı.
vês *N.* istirahat, dinlenme, mola. * **vêsa xwe dan** *bw.* mola vermek, istirahat etmek. *bn.* **vêsin.**
vêsan N . mola, istirahat.
vêsand/ın *Lg. (vêdısine, vêsine)* dinlendirmek, mola yaptırmak.
vêsi/n *Lng. (vêdıse, vêse)* dinlenmek, mola vermek.
vêşart/ın *Lg. (vêdışêre, vêşêre) bn.* **veşartın.**
vêxıst/ın *Lg. (vêdıxe, vêxe)* yakmak, çakmak, ateşlemek. * **cıxara xwe vêxıstın** *bw.* sigarasını yakmak. * **lambe vêxıstın** *bw.* lamba yakmak.
vıcıqi *rgd.* cıvık, yıvışık. **/- bûn** *L.* yıvışmak, cıvık hale gelmek.
vıj *N.* sallayıp fırlatma, dönme, döndürme. **/- bûn** *L.* etrafında dönmek, dört dolanmak. **/- ketın** *L.* dört dönmek, dönüp dolaşmak. **/- kırın** *L.* döndürmek, sallayıp çevirmek. * **kêrguh dı nav zeviyê de vıj ket** *bw.* tavşan tarlada dört döndü. * **gur dora pezi ve vıj dıkeve** *bw.* kurt sürü etrafında hızla dört dönüyor.
vıjag *N.* kura, yazı tura, yaş mı kuru mu. **/- avêtın** *L.* kura çekmek.
vıjang *N. bn.* **vıjag.**
vıjav *N.* distrübütör, suyun veya ceryanın dağıtım merkezi. *bn.* **wajaw.**
vıjık *N.* 1. çocukların ip takarak buz üzerinde çevirdikleri topaç. 2. akarsularda suyun burgu yaparak dibe çekilmesi. *bn.* **gêjık.**
vıl *N. ant.* bebekte alın üztündeki yumuşak kısım. bn. **nermıka seri.**
vın *B.* burunda konuşma sesi. **/-ok** *rgd.* burundan konuşan. *bn.* **gıngınok.**
vıncır *N.* ince parçalar halinde kesilmiş veya yırtılmış çaput, bez, üstübü bezi. *bn.* **gıncır.**
vıng *B.* vınlama. **/-e vıng** *N.B.* vınlama, vızıldama, vız vız etme.
vıngi/n *Lng. (dıvıngе, bıvınge)* vınlamak, vızıldamak. *bn.* **vız.**
vıqiyala *rgd.* bomboş.
vır [1] *N. B.* atma, fırlatma. **/- bûn** *L.* fırlatılmak. **/- kırın** *L.* fırlatmak.
vır [2] *rgd. rgp.* bura, burası. * **lı vır** *bw.* burda, burada. * **vır de** *bw.* burdan, buradan. * **vır de, wê de** *bw.* şurdan burdan. * **ne lı vır, ne lı wır** *bw.* ne burda ne de orda.
vırr [3] *N.* yalan, dolan. **/-ek** *N.* yalancı. **/-ker** *Nx.* yalancı. **/- kırın** *L.* yalan söylemek. *bn.* **derew.**
vırç *B.* sulu, çamurlu yere basarken çıkan ses. **/-e vırç** *B.* vıcık vıcık.
vıre *B.* 'vıre vır' olarak beraber kullanılır. 1. buğultu, uğultu. 2. sesli yellenme, cart cart etme, amel halinde sesli defi hacet etme. **/- kırın** *L.* cart curt ederek osur-

mak.
vırık *N. Bj.* amel, amel halinde sulu defi hacet, cıvık sıçma. /**_ avêtın** *L.* su gibi sıçmak, iyice amel olmak.
vırıtî/n *Lng. (dıvırıte, bıvırıte)* 1. tehlikede olmak. 2. geçmek, mürur etmek. * **vırıtî bûn** *bw.* mürurú zamana uğramak.
vırnî *N.* 1. normal yavrulama zamanından sonra doğan hayvan yavrusu. 2. geç ekilen ekin. 3. sık sık amel olan ve arkasında kuyruğun da gübre kurulan bulunan hayvan. 4. argoda kıçı boklu insan. *bn.* **kemêl.**
vırtoqî *rgd.* kötü davranışlı, düşük seviyeli, yalancı kimse.
vırûvî *N.* pişirilmiş yağlı et.
vıyan *N.* istek, arzu, irade. * **ez bı vıyana xwe ve hatım** *bw.* ben kendi irademle geldim. *bn.* **vên.**
vıyar *N. bn.* **newrıyan.**
vız 1. *B.* arı sesi. 2. *N.* usanç. /**_ bûn** *L.* usanmak, usanç getirmek, aciz olmak, yan çizmek, savsaklamak. * **bıraê mın lı ber dasê zû vız dıbe** *bw.* kardeşim orak biçerken çabuk usanç getiriyor. * **bı rasti ez jı ber vê pırtûkê vız bûm** *bw.* doğrusu bende bu kitapta çok aciz oldum/usandım. /**_ek** *rgd.* yan çizen, savsaklıyan, çabuk bıkkınlık getiren. /**_e vız** *B. L.* arı veya böcek cinsinin sesi. /**_ kırın** *L.* usandırmak, aczettirmek, bıktırmak.
vızık [1] *N.* topaç. *bn.* **bıldırık, çerkez.**
vızık [2] *N.* 1. sinek. * **vızıkan pê re gırt** *bw.* sinekler üşüştü. 2. kara sinek, ev sineği. *zoo.* **Musca domestica.**
vızıkê kûtıyan *Nh.* at sineği. *bn.* **mêşeseg, çiz.**
vızıkê xanıyan *N.* ev sineği, kara sinek. *zoo.* **Musca domestica.**
vızî/n *Lng. (dıvıze, bıvıze) bn.* **vizîn.**
vî pro. *rgd.* bu, bunu, buna. yakında, yakınında veya arkasında tekil nesneler ve erkek *(eril)* olan şeyler için kullanılır. * **vî got, vî megır vî bıgır** *bw.* bu dedi, bunu alma bunu al. * **vî û vî bı xwe re bıbe** *bw.* bu ile bunu beraberinde götür. *bn.* **vê, va.**
vibrıyon *N. Fr.* virgül şeklinde mikrop.
vidio *(video) N. Lat.* video.
vije *N. bn.* **wije.**
vijık *N.* 1. suyun basınçla ince ince fışkırması. 2. *Bj.* amel. *bn.* **vırık, vıjık.**
vilık [1] *rgd. bn.* **vêlık.**
vilık [2] *N.* plan, oyun, hile.
villa *N. it.* villa, bahçe içinde köşk.
vin *Nne.* irade, istek arzu, icbar, ihtiyaç duyma. *bn.* **vên, vêtın, vıyan, bıvê, dıvê, dıvıya.**
vina pro. *rgd.* bunu, buna *(eril için yakın mesafede).* * **tu vina nabini?** *bw.* bunu görmüyormusun?. *bn.* **vi.**
viraj *N. Fr.* trafikte dönemeç, viraj.
virûs *N. Lat.* virus, bir cins mikrop.
vit *rgd.* dikik, dikik olan şey, kulak, yaprak dal vs. * **segi guhê xwe vit kırın** *bw.* köpek kulaklarını dikti. * **gubê mışk vit ın** *bw.* farenin kulakları diktir. /**_ bûn** *L.* kulak vs için dikilmek. /**_ kırın** *L.* kulak vs için dikmek. *bn.* **mûç.**
vitamin *N.* bîo. vitamin.
vitrin *N. Fr.* camlı dükkan penceresi, vitrin.
viz *B. N.* vınlama. /**_e viz** *B.* vız vız, vınlama. /**_e viz kırın** *L.* vızır vızır etmek, vızlamak. *bn.* **vıng.**
vizar *N.* feryat. /**_ kırın** *L.* feryat etmek.
vize *N. Fr.* devlet hudutlarında geçiş müsaadesi, vize.
vizî/n *Lng. (dıvize, bıvize)* vınlamak, vızıldamak, vızıldayarak geçmek.
vizvize *N.* ufak bir kertenkele. ing. **gecko.**
vizvizık [2] *N.* çobanaldatan, keçisağan, dağ kırlangıcı. *zoo.* **Apus apus.**
votka *N.* bir rus içkisi, votka.
voleybol *N. ing.* el topu oyunu, voleybol.
volkan *N. Fr.* yanardağ, volkan. /**_ik** *rgd.* volkanik dağ.
volt *N. Fr.* fîz. bir elektrik ölçü birimi, volt. /**_aj** *N.* voltaj. /**_metır** *Nh.* voltölçer aleti, voltmetre.

W

W *N.* Kürtçe alfabenin 28.nci harfidir, sessiz olup dudakların yuvarlak hale gelip öne çıkmasıyla çıkar.
wa [1] pro. *rgd.* siz, sizin. *bn.* **wan.**
wa [2] *rgd. rgp.* böyle, şöyle. *bn.* **wıha, wer.**
waaz *N. A.* imamın yaptığı dini konuşma. /**... kırın** *L.* vaaz etmek.
wacıb *rgd. A.* vacip, yapılması gerekli.
wad *N. A.* vaad. *bn.* **belên.**
wade *N. A.* 1. müddet, vade. 2. ecel, vade. * **wade temam bûn** *bw.* vadesi dolmak. * **wadeyê xwe hatıye** *bw.* eceli gelmiş.
wadê *rgp.* ...dığı, ...dığı zaman. * **wadê ez xort bûm** *bw.* delikanlı olduğum zaman.
wafûr *N.* afyon çekme *(içme)* ağızlığı.
wagon *N. ing.* vagon.
waha *rgp.* böyle, işte, nah. *bn.* **wıha.**
wahe *N. A.* vaha.
wahi *N. A.* Tanrı tarafından peygamberimize gelen emirler.
wajaw *N. S.* suyun dağıtım merkezi, distrübütör. *bn.* **vıjav.**
walerin *N.* iri bir cins çınar ağacı. *bot.* **Platanus.**
wale *N. B. A.* Vallah. *bn.* **wallah.**
wallah *N. B. A.* Vallah, Allahın adıyla. *bn.* **wellah.**
wali *N. A.* vali.
wam *N. S.* borç. *bn.* **deyn, qerd.**
wan [1] pro. *rgd.* onlar. /**...a** pro. onlar.
-wan *x.* sonektir. *bn.* **van.**
-wane *x.* sonektir. **perwane** gibi.
wanek *N.* nesne, şey, zımbırtı, zırıltı. *bn.* **ewık.**
-wanke *x.* sonektir. **berwanke** gibi.
wapor *N.* vapur. *bn.* **keşt.**
waq [1] *N.* akıl. /**... wurman** *Nh. Bj.* baş dönmesi.
waq [2] *N. B.* ördek ötüşü. /**... waq** *B.* vak vak.
waqıf *N. A.* bilen, bir şeyi vakıf duruma getiren. 2. vakıf, mülk veya para.
war [1] *rgp.* öyle, böyle. *bn.* **wer.**
war [2] *N.* toprak, kamp yeri, ocak, yayla. * **çûn waran** *bw.* yaylaya gitmek. /**...geh** *Nx.* kamp yeri, konak. *bn.* **ar.**
-war [3] *x.* sonektir. eden, yapan sıfatı verir. **bendewar, xwandewar** gibi.
wareqe *N. A.* varaka, kağıt, kağıt para.
warıdat *N.* gelir.
warış *N. S.* 1. çevirme duvarı, duvarla çevrili yer. 2. şehir kenarları, varoş.
-wari *x.* sonektir. şekil, karakter, form sıfatı verir. **Kurdewari, şêrewari.**
waril *N.* varil, fıçı.
waripal *N. m.* yabani menekşe. *bot.* **Viola canina.**
warnışin *N.* 1. mesken. 2. harabe, viran.
warxan *N.* apartman dairesi, kat.
wasıta *N. A.* vasıta, araç.
wasıyet *N. A.* vasiyet. *bn.* **hosi.**
wase *N.* atmaca. *bn.* **başok.**
wate *N.* mana. *bn.* **mane.**
waweylê *B. A.* vaveyla, gürültü, şemata.
wawên *Lng.* *(dıwawêne, bıwawêne)* *bn.* **venıştın.**
wawik *N.* 1. çakal. *bn.* **tori.** 2. su kenarlarında yaşıyan bir kuş.
wax *B.* vah, vah nidası. *bn.* **ax.**
way! *B.* vay. **way be!** *B.* way be!. * **way lı mınê** *B.* vay başıma. * **way bavo!** *B.* Kürtlerde babaya hitaben imdat nidası, vay baba!.
waz *N.* cayma. /**... hênan** *L.* caymak.
wazıh *rgd. A.* açık, vazı. *bn.* **eşkere.**
we pro. *rgd.* siz, sizin. * **gula we** *bw.* gülünüz. *bn.* **wa.**
weba *N. Bj.* veba hastalığı.
webal *N. m. A.* günah, vebal.
wechê *N.* veçhe.
wecız *N.* kısa ve özlü söz. /**...e** *N.* özdeyiş, vecize. *bn.* **methelok.**
weç *N.* ince dal, sürgün. *bn.* **şıv.**
weda *N. A.* veda. /**... kırın** *L.* veda etmek.
wefa *N.* vefa, sadakat. /**...kar** *Nx.* vefakar.
wefat *N. A.* vefat. /**... kırın** *L.* vefat etmek, ölmek.
weg *N.* çağ. *bn.* **çax, qırne.**
weha [1] *rgp.* böyle, bu şekilde.
weha [2] *N.* vaha. *bn.* **wahe.**
wehş 1. *rgd.* vahşi, yabani. 2. *N.* domuz. /**...i** *rgd.* vahşi. /**...et** *N.* vahşet. *bn.* **beraz.**
wek *Ghk. rgd. rgp. dç.* gibi, aynı, misal. * **weki dın** *rgp.* başka, başkası. * **weki ko** *bw.* şeklinde, gibisi. * **wek dînan dıke** *bw.* deli

gibi yapıyor. * **her wek te ye** *bw.* hep senin gibi.
wekat *rgd.* sarih, belirli. /_ **kırın** *L.* belirtmek, tasrih etmek.
weke *(wekê) bn.* **weki.**
wekhev *(wekehev)* 1. *rgd. rgp.* eşit, benzer, aynı, aynısı, müsavi. 2. özdeş. /_ **ketın** *L.* fit olmak, eşit düşmek. /_**i** *N.* eşitlik, benzerlik, müsavilik. /_**pare** *Nh.* sosyal adalet, eşit paylara sahip.
weki *Ghk. rgp. dç.* gibi, benzer, misal, madem, madem ki. * **weki di** *(din) bw.* başka türlü, ayrıca. * **weki tu nayê, yeki dın bışine** *bw.* madem sen gelmiyorsun, başkasını gönder.
wekil *N. A.* 1. vekil. 2. bakan. *bn.* **wezir.**
weko *Ghk. dç. rgp. bn.* **weki.**
wekok *N.* misal, örnek. *bn.* **mınak.**
welat *N.* vatan, ülke, yurt, memleket. /_**i** *N.* yurttaş, ırkdaş. /_**ini** *N.* yurtseverlik. /_**parêz** *rgd.* yurtsever. /_**parêzi** *N.* yurtseverlik. * **welatê bav û kalan** *bw.* ata yurdu, baba yurdu. * **welatê me bı ronak û pêşveçûyi be** *bw.* ülkemiz aydın ve ilerlemiş olsun.
welec *N. bn.* **karwankuj.**
welê *rgd. rgp.* öyle, o şekilde. *bn.* **wer, weli.**
welıdi/n 1. *Lng.* *(dıwelıde, bıwelıde)* doğmak. 2. *Lg.* doğurmak. *bn.* **zayin, zabûn, hatın dınê.**
weli [1] *rgd. rgp. bn.* **wer, welê.**
weli [2] *N. A.* 1. bir çocuğa veya reşit olmıyan birine bakan kimse. 2. veli, ermiş, evliya.
wellah *B. A.* Vallah. /_**i** *N. B.* Vallahi. * **Wellah û billah** *bw.* **Vallah ve bıllah.** *bn.* **wale.**
welam *N.* cevap. *bn.* **bersiv, weram.**
wen *N.* sakız ağacı. *bot.* **Pistacia terebinthus.** *bn.* **qızban.**
wenaq *N. S. Bj.* difteri hastalığı.
wend [1] *rgd. S.* cesur, atik. /_**ane** *rgp.* cesurca.
-wend [2] *x.* sonektir. **demawend, hemawend** gibi.
Wenûs *N. ast. bn.* **Venûs.**
weqi *N.* bir ağırlık ölçüsü, kiyye, takriben 2835 gram. *bn.* **aqi.**
weqweq *B.* 1. vak vak, kurbağa sesi. 2. ördek sesi.
wer [1] *rgd. rgp.* öyle, böyle, şöyle. * **wer dıkım dê dımıre, ha dıkım bav dımıre** *bw.* yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal anlamında atasözü. * **wer e** *bw.* öyledir, böyledir. * **were ye** *bw.* öyledir, böyledir. * **wer nine bıla wer be** *bw.* öyle değil amma, haydi öyle olsun. *bn.* **werge.**
-wer [2] *x.* sonektir. **bırewer** gibi.
-wer [3] *dç. x.* önektir. kelimelere eylemde çevirmek, banmak, devirmek anlamı verir. **werdan, wergerandın, wergırtın** gibi.
weram *N. bn.* **bersiv, welam.**
werand/ın *Lg.* *(dıwerine, werine)* 1. atmak, yapıştırmak. *(hedefe bir şeyi, taş, madde veya manevi bir şey).* 2. dökmek. 3. sarmak, kuşatmak. * **kevır lê werandın** *bw.* taş yağmuruna tutmak, taş atmak, * **daran pelê xwe werandın** *bw.* ağaçlar yapraklarını döktüler.
werani/n *Lg.* *(dıwerine, werine)* getirmek. *bn.* **anin.**
werda/n *Lg.* *(wer dıde, wer de)* banmak, içinde karıştırmak.
werdek *N.* ördek.
werem *N. Bj.* verem hastalığı, tüberküloz. *bn.* **jana zırav.**
werge *rgp. rgd. bn.* **wer1.**
werger *N.* tercüman, çevirmen, dilmaç.
wergerand/ın *Lg.* *(werdıgerine, wergerine)* 1. çevirmek, devirmek, tersyüz etmek. 2. tercüme etmek, çevirmek. * **wergerandın Kurdi** *bw.* Kürtçeye çevirmek. * **bar wergerandın** *bw.* yük devirmek. *bn.* **paçve kırın.**
wergerandi *N.* çeviri, çevrili, tercüme.
wergeri/n *Lng.* *(werdıgere, wergere)* devrilmek, çevrilme, kaltı üstüne gelmek.
wergêr *N.* çeirmen, tercüman. /_**i** *N.* çevirmenlik, mütercimlik.
wergırt/ın *Lg.* *(werdıgıre, wergıre)* 1. giyinmek, üstüne almak. 2. önünü almak, önüne geçmek. 3. almak, kabul etmek. * **jı banqeyê pare wergırtın** *bw.* bankadan para almak. * **cılên xwe wergırtın** *bw.* elbiselerini giymek.
wergiranewe *N. S.* çeviri, dilden dile çeviri. *bn.* **werger, peçve.**
werımand/ın *Lg.* *(dıwerımine, bıwerımine)* şişirmek. *bn.* **perçıvandın.**
werımi/n *Lng.* *(dıwerıme, bıwerıme)* şişmek, kabarmak, yara olmak. *bn.* **perçıvin, pûf bûn.**
werıs *N.* urgan, kıl halat, kalın ip. /_ **kışandın** *L.* halat çekmek. /_ **pêçan** *L.* halat/urganla sarmak.
weri/n [1] *Lng.* *(dıwere, bıwere) bn.* **weşin.**
weri/n [2] *Lng.* *(dıwere, bıwere) bn.* **reyin.**

weri/n [3] *Lng. (dıwere, bıwere) bn.* **wêrin**.
weri/n [4] *Lng. (dıwere, bıwere)* yapışmak. * **lêwer kırın** *bw.* yapıştırmak. * **herri lı diwêr wer kırın** *bw.* çamuru duvara yapıştırmak.
werqıland/ın *Lg. (dıwerqıline, bıwerqıline)* durdurmak. *bn.* **sekınandın, rawestandın.**
werqıli/n *Lng. (dıwerqıle, bıwerqıle)* durmak, istop etmek.
wersel *N. ant.* iskelet. *bn.* **qerqote.**
werşek *N.* vaşak. *zoo.* **Lynx pardina.**
wert *N.* zürriyet, gelecek nesiller.
werte *N.* bataklık. *bn.* **avzêl.**
werz *N.* ziraat *(sebze)*. /**_evan** *Nx.* sebze ziraatçısı. /**_evani** *N.* çiftçilik, bostancılık. /**_êr** *Nx.* tarım işçisi *(sebzeci)*. *bn.* **enkûr, pale.**
werze *N.* matematik. /**_k** *N.* matematikçi.
werzeba *N.* kuzeydoğu rüzgarı.
werzışt *N.* spor, kültürfizik sporu.
wesand/ın *Lg. (dıwesine, bıwesine)* haber salmak. * **mın wesand ew jı holendê hatın** *bw.* haber saldım hollandadan geldiler.
wesem *N.* makyaj malzemesi.
wesf *N. A.* vasıf.
wesfin *N.* niteleme. * **rengdêrên wesfin** *N. Grm.* niteleme sıfatları.
wasıyet *N.* wesiyet.
wesiqe *N. A.* vesika.
wesme *N.* çivit fidanı, nil. *bot.* **indigofera.** *bn.* **çıwit.**
wesp *N.* elverişlilik, kalite.
wesselam *B. Ghk. A.* vesselam, oraya kadar veya son olarak manasında söz.
west *N.* yorgunluk.
westa/n *Lng. (dıweste, bıweste) bn.* **westin.**
westand/ın *Lg. (dıwestine, bıwestine)* yormak. *bn.* **mandi kırın, qefılandın.**
westayi *rgd.* yorgun, yorulmuş.
westi/n *Lng. (dıweste, bıweste)* yorulmak. *bn.* **mandibûn.**
weswese *N.* vesvese, kuruntu.
weş *rgd. Z. bn.* **xweş.**
weşan *N.* 1. dökme, yayılma. 2. bildiri, yayın. *bn.* **weşinek, belavok.**
weşand/ın *Lg. (dıweşine, bıweşine)* 1. yayınlamak. 2. dökmek, saçmak. * **daran pûrık weşandın** *bw.* ağaçlar yapraklarını döktüler.
weşanxane *N.* yayınevi.
weşek *N.* vaşak.
weşi/n *Lng. (dıweşe, bıweşe)* düşmek *(yaprak vs. nin ağaçtan düşmesi)*. dökülmek, saçılmak. * **porê xwe weşiya ye.** *bw.* saçları dökülmüş * **dı berıkê wi de pare dıweşi.** *bw.* cebinde para dökülüyor. bu fiil da, hel, ra, tê önekleriyle de kullanılır.
weşinek *N.* 1. yayın, bülten. 2. döküntü.
weşok *N.* döküntü.
weten *N. A. bn.* **welat.**
weteriner *N. Fr.* veteriner, hayvan doktoru. *bn.* **beytar.**
weto *N. Lat.* veto, bir kanun veya karara karşı çıkma, redetme.
wetrê *dç.* göre. * **jı tıralan wetrê tavehiv sıbe ye** *bw.* tembellere göre *(bakılırsa)* mehtap sabahtır. *bn.* **tırê.**
wewi *N. Z. bn.* **bûk.**
wexêr! *B.* uğurlar olsun.
wexın *N.* tabut. *bn.* **tawût.**
wext *N.* vakit, an, zaman. * **dı wextê de** *bw.* zamanında. * **ko wexta mın hebû** *bw.* zamanım olursa. * **dı wextê xwe de** *bw.* tam zamanında, kendi çağında.
wexti *rgd.* muvakat, geçici.
wey! *B.* vay! * **wey lı mınê** *bw.* vay başıma!
weya *Ghk. A. P.* veya, birinci kadar ikinci nesneye aynı değeri veren söz. *bn.* **an.**
weyaxût *Ghk. A. P.* veyahut.
weyn *N.* rol. /**_ek** *N.* rolcü, artist.
Weynê *N.* Hakkaride geçen ve Blûm beg adlı Kürt destanının kadın kahramanı.
weza *rgd.* zayıf. /**_yi** *N.* zayıflık. *bn.* **lawaz, bêhêz, cûqin.**
wezaret *N. A.* bakanlık. /**_a aboriyê** *Nh.* ekonomi bakanlığı. /**_a avakırınê** *Nh.* imar bakanlığı. /**_a bazara kar** *Nh.* çalışma bakanlığı. /**_a bazırganıya derve** *Nh.* dış ticaret bakanlığı. /**_a bergıriyê** *Nh.* sivil savunma bakanlığı. /**_a budce** *N.* bütçe bakanı. /**_a çandê** *N.* kültür bakanı. /**_a dadıyê** *(dadmendıyê) Nh.* adalet bakanlığı. /**_a darayiyê** *Nh.* maliye bakanlığı. /**_a daristani** *Nh.* orman bakanlığı. /**_a dervekarıyê** *Nh. bn.* **wezareta kar û barên derve.** /**_a edadmendıyê** *Nh. bn.* **wezareta dadıyê.** /**_a endustriyê** *Nh.* endüstri bakanlığı. /**_a enerjıyê** *(vejenê) Nh.* enerji bakanlığı. /**_a hawêrparêzi** *Nh.* çevre bakanlığı. /**_a hevotına netewi** *Nh.* milli eğitim bakanlığı. /**_a jindewarıya gışti** *Nh. bn.* **wezareta tendurusti.** /**_a karên cıvaki** *Nh.* sosyal işler bakanlığı. /**_a karên çandi** *N.* tarım işleri

bakanı. /**...a karên hundur** *Nh.* içişleri bakanlığı. /**...a kar û barên derve** *Nh.* dış işleri bakanlığı. /**...a malıyê** *Nh.* maliye bakanlığı. /**...a navxwe** *Nh. bn.* **wezareta karên hundur.** /**...a parastına nıştimani** *Nh.* milli savunma bakanlığı. /**...a paşrojmendıyê** *Nh.* ekonomi ve ticaret bakanlığı. /**...a petrol û maden** *Nh.* petrol ve maden bakanlığı. /**...a raguhaztınê** *(P. T. T.) (pêwendıyê) N.* ulaştırma bakanlığı. /**...a rê û pıran** *Nh. bn.* **wezareta avakırınê.** /**...a sporê** *Nh.* spor bakanlığı. /**...a şer** *Nh.* savaş bakanlığı. /**...tendurusti** *Nh.* sağlık bakanlığı. /**...tûrizmê** *Nh.* turizm bakanlığı. /**...zanıstî û teknoloji** *(zanyarıyê) Nh.* bilim ve teknoloji bakanlığı.

wezaretxane *Nh.* bakanlık, bakanlık binası.

wezınand/ın *Lg. (dıwezınine, bıwezınine)* tartmak, ölçmek. *bn.* **pivan.**

wezıyet *N.A.* vaziyet.

wezife *Nne.A.* vazife. *bn.* **erk, vatını.**

wezir *N. A.* bakan. * **wezirê dewletê** *Nh.* devlet *(sandalyesiz)* bakanı.

weziri *N.* iri taneli bir incir türü.

wê [1] pro. *rgd.* 1. o, onun *(dişil)*. 2. ora, orası. * **lı wê derê** *bw.* orada. * **wê carê** *rgp.* o sefer.

wê [2] *N.* Lari. ...cek, ...cak gelecek zaman yardımcı fiili. 1. Ekseri geçişsiz fiillerle isim ve zamirle beraber kullanılır. 2.'da' ile başlıyan geçişli fiillerde ses uyumuna daha uygundur. * **ezê wê bêm** *bw.* ben geleceğim. * **karker wê bıwestın** *bw.* işçiler yorulacak. * **rêwi wê bıgerın** *bw.* turistler dolaşacak. * **komel wê bê damızrandın** *bw.* dernek kurulacak. *bn.* **dê.**

wêje [1] *rgd.* temiz, katıksız, saf.

wêje [2] *N. bn.* **wije.**

wêl *N. rgd.* 1. sürüden ayrılmış hayvan. 2. başıboş kimse, evsiz barksız adam, avare, derbeder. * **gule ya wêl** *bw.* serseri kurşun. * **wêl wêl bûn** *bw.* derbeder olmak.

wêne *N.* resim, portre, imaj, foto, tablo. /**...dest** *Nh.* el yapması resim. /**...gêr** *Nx.* kamera. /**...guhêz** *Nh.* televizyon. /**...kêş** *Nh.* fotoğrafçı, resim çeken. /**...van** *Nx.* ressam. /**...çirok** *Nh.* çizgi roman. *bn.* **resım, foto.**

wênetırişke *N.* fotoelektrik.

wêran [1] *rgd.* viran, yıkılmış, harabe. /**... bûn** *L.* harabe olmak, viran olmak. /**...e** *rgd.* virane. /**...ker** *Nx.* tahrip eden, destroyer. /**... kırın** *L.* yıkmak, tahrip etmek. /**...şar** *Nh.* Urfaya bağlı bir kaza. *bn.* **kambax.**

wêra/n [2] *Lnk. (dıwêre, bıwêre) bn.* **wêrin.**

wêrand/ın *Lg. (dıwêrine, bıwêrine)* cesaret vermek, kendine güven verdirmek.

wêri/n Lnk. *(dıwêre, bıwêre)* cesaret etmek, kendine güveni olmak, göze almak. * **ez şevê newêrım herım** *bw.* ben geceleri gitmeye korkarım. * **ew newêri lı balafırê sıwar be** *bw.* o uçağa binmeye cesaret edemiyor.

wıcdan *N.A.* vicdan.

wıcûd *N. ant.* vücut. *bn.* **laş.** 2. oluş, olma.

wıha *rgd. rgp.* böyle, şöyle. *bn.* **weha.**

wılo *rgd. rgp.* öyle. * **ne wılo ye?** *bw.* öyle değil mi?. * **wılo me ke** *bw.* öyle yapma. *bn.* **wer, wısa.**

wında *rgd.* kayıp. /**... bûn** *L.* kaybolmak, kayıp olmak. /**... kırın** *L.* kaybetmek, kayıp etmek. * **lı ber çavan wında kırın** *bw.* göz önünde kaybetmek.

wırd *N.* şeyhin müritlerine öğrettiği zikirler.

wırêne *N.* sayıklama. /**... kırın** *L.* sayıklamak.

wırde *rgd. S. bn.* **wurde, pıçûk.**

wırxal *N.* kartal. *zoo.* **Aquila.** *bn.* **qertel.**

wısa *rgd. rgp. bn.* **wisa, wılo, wer.**

wışş *(wişş) B.* taacüp edatı, hayret nidası. *bn.* **wi2.**

wışık *B.* çocuklara piş piş deme.

wışi *N.* 1. [illegible] 2. *bn.* **ûşi, gwişi.**

wışne *N.* vişne.

wi [1] pro. *rgd.* o, onun *(eril)*. * **ez û wi** *bw.* ben ve o *(erkek)*. * **wi bı xwe** *bw.* o kendisi. * **wi lı mın daye û hê ew dıgiri** *bw.* o beni dövmüş daha kendi ağlıyor. Hem suçlu,hem güçlü anlamında atasözü.

wi [2] *B.* hayret ve taacüp nidası. * **wi lı mınê!** *bw.* ah başıma gelen!. *bn.* **wışş.**

wiç [1] *rgd.* alternatif, değişken, değişebilir.

wiç [2] *B.* serçe sesi. /**...e wiç** *B.* viç viç. /**... e wiç kırın** *L.* viç viç etmek.

wije *N.* edebiyat, belagat, söz söyleme sanatı. /**...kar** *N.* edebiyatçı. /**...yi** *N. rgd.* edebi. *bn.* **wêje.**

wildan *N.* cennet çocukları.

wilayet *N.* vilayet, il.

wilwilık *N.* bir cins doğan. *bn.* **hûrhûrık.**

winç *N. ing.* vinç, ağır yük kaldıran motorlu bir araç.

wisa *rgd. rgp.* öyle. *bn.* **wısa, wılo, wer, werge.**

wisal *N.* vuslat.
wiste *N.* soru, çıkış noktası, edat kabilinde olan şeyler. *bn.* **daçek.**
wize *N. bn.* **vize.**
wuçan *N. S.* ara, poz. /**_ dan** *L.* ara vermek. /**_ gırtın** *L.* poz almak.
wulax *N. rgd. S. bn.* **yeksım.**
wurç *N. S. bn.* **hırç.**
wurd *rgd. S.* ufak, küçük. /**_e** *rgd.* küçük. /**_ bûn** *L.* ufalmak. /**_ kırın** *L.* ufaltmak, küçültmek. /**_e wurde** *rgd.* ufak ufak, küçük küçük. *bn.* **pıçûk.**
wurêne *N. bn.* **wirêne.**
wurmê *N. S.* ufaltma, bozma *(para için). bn.* **hûr kırın.**
wurşe *N.* şatafat. /**_dar** *Nx. rgd.* şatafatlı.
wurya *rgd. S.* tetikte, açıkgöz, atik, uyanık, alarm işareti, dikkatli, hizmete hazır. /**_ bûn** *L.* tetikte olmak, uyanık olmak. /**_ kırın** *L.* tetiğe getirmek, çalar saati kurmak, alarma hazır hale getirmek.
wurz *N.* sedir ağacı. *bot.* **Cedrus** . *bn.* **urz.**
wuş *B. bn.* **huş.**
wuşe *N. S. bn.* **wûşa.**
wuşk *rgd. S. bn.* **hışk.**
wûrke *N. bn.* **masiwûrke.**
wûşa *N. S.* kelime. *bn.* **bêje.**
wût *L.* S.'gotin' fiilinin geçmiş zamanı. *bn.* **got.**
wûtın *L. S. bn.* **gotın.**
wûtar *N. S. bn.* **gotar.**
wûte *N. S. bn.* **bêje.**
wûtû *N.* inşaat demiri, beton demiri.
wûze *N.* enerji. *bn.* **vejen.**

X

X *N.* Kürtçe alfabenin 29.ncu harfidir, sessiz olup gırtlaktan çıkar, bu harfte sert ve yumuşak olarak iki ses çıkarır.
xa pro. *bn.* **xwe.**
xaç *N.* haç. /**..hebin** *Nh.* Hiristiyan. *bn.* **xaçperest.** /**..erê** *Nh.* kavşak, dört yol. /**..perest** *Nx.* Hiristiyan.
xaçerêz *Nh.* bulmaca. *bn.* **mamık.**
xaçırgan *N.* ocakta tencerenin üstüne konduğu demir. *bn.* **distan.**
xaço *N.* 1. iri ve kuvvetli koç, koçlara çağırma ünlemi. 2. erkek ismi.
xadım [1] *N. m.* cariye, hizmetçi kadın.
xadım [2] *rgd. Bj.* hadım.
xafil *rgd. A.* gafil. *bn.* **bêhay.**
xaftıla rg. aniden.
xag *rgd.* çiğ, ham *(ekseri meyve için).*
xak *N. S.* toprak, ülke. * **xak i Kurdıstan** *bw.* Kürdistan toprağı *(ülkesi).* * **xak û xol** *bw.* toprak, ülke, gelişme ortamı, yuva. *bn.* **xali, ax.**
xaki *rgd.* haki renk.
xal [1] *N.* dayı. /**..ejın** *Nh.* dayı karısı. *bn.* **xaloj.** /**..o** *B.* 1. dayıya çağrı. 2. yaşlı birine çağrı. /**..oj** *N.* dayı karısı. /**..oza** *Nh.* dayı çocuğu. /**..ti** *N.* teyze. *bn.* **xarzi.**
xal [2] *N. Bj.* 1. ben, benek, leke. 2. vücuda yapılan dövme. /**.. xali** *rgd.* benekli. *bn.* **şanık.**
xalbend *N. Grm.* nokta. /**..i** *N. Grm.* 1. noktalama işaretleri. 2. cümle ayırımı. *bn.* **nişandek.**
xalıb *rgd. A.* galip. *bn.* **serkewti.**
xalıs *rgd. A.* halis, katışıksız, saf.
xali [1] 1. *N.* toprak. 2. ülke. *bn.* **erd, ax, xak.**
xali [2] *N.* tenha yer. /**.. bûn** *L.* tenhalaşmak. *bn.* **tenê, tenya.**
xali [3] *N.* ben, benek. *bn.* **xal2.**
xali [4] *N.* halı. *bn.* **xaliçe.**
xaliba *A. P.* galiba.
xaliçe *N.* halı. *bn.* **xali[4].**
xaloj *N.* dayı karısı. xal[1] kelimesinde nota bak.
xalti *N.* teyze, annenin kız kardeşi, **xal[1]** kelimesindeki nota bak.
xalxalk *N. ant.* dalak. *bn.* **sıpıl.**
xalxalok *N.* uğur böceği, gelincik böceği. *zoo.* **Coccinella.** *bn.* **sosın.**
xam *rgd.* ham, çiğ, pişmemiş, olmamış meyve, tecrübesiz. /**.. bûn** *L.* hamlaşmak. /**.. kırın** *L.* hamlaştırmak.
xama *N. rgd.* genç ve yetişkin kız, delikanlı kız.
xame *N.* kalem, divit.
xamek *N.* 1. leylak. 2. pembeye çalar, açık mor renkli bir cins ipekli kumaş. 3. leylak rengi.
xameki *rgd.* leylak rengi, açık mor. *bn.* **xemri.**
xamkêsan *N.* yulaf. *bot.* **Avena sativa.** *bn.* **sêseri.**
xamoş [1] *N. S.* sükunet, sessizlik. * **şahri xamoşan** *bw.* ölüler şehri, mezarlık.
xamoş [2] *rgd. S.* konuşkan olmayan, sessiz kimse.
xamox *N.* ilk sulama.
xampûl *rgd.* gür *(bitkiler için).* *bn.* **pûnc.**
xamûş *N. bn.* **xamoş2.**
xan [1] *N. P.* han, bey. /**..zade** *rgd.* asil, soylu, han ailesinden.
xan [2] *N. P.* 1. han *(eskiden otel).* 2. çarşı binası. * **Xana çengeli** *Nh.* Iğdır çarşal dağı mevkiinde bir kervansaray. * **Xana delal** *Nh.* Horasan Erzurumda tarihi bir han. * **xan û man** *N. bw.* 1. evler, binalar, çoluk-çocuk, aile takımı. 2. *rgd.* şatafatlı, parlak aile hayatı.
xandûq *N.* kökü yenen bir bitki.
xane [1] *N.* hane, ev. /**..dan** *Nh. rgd.* hanedan, cömert, misafirperwer. /**..dani** *N.* hanedanlık, misafirperwerlik. /**..dari** *Nx.* ev sahipliği. /**..nişin** *Nh.* 1. emekli. 2. evde kalmış kız.
-xane [2] *x.* sonektir. Yer ve mesken bildirir. **kıtêbxane, avdestxane** gibi.
xanê *N.* 1. Kürtçede hanım adlı kızlara çağrı. 2. iranda bir Kürt şehri.
xang [1] *rgd.* ham. *bn.* **xag.**
xang [2] *N.* kızkardeş. *bn.* **xwang, xweh.**
xangar *N.* 1. hangar. 2. yerden yüksek olmıyan bitkiler.
xanık *N.* büyük sepet.
xanım *N. m.* 1. bayan, hanım. 2. erkek eşi. 3. Kürtçede kız ismi.

xani [1] *N.* bina, inşaat, ev. **/... çêkırın** *L.* ev yapmak, bina inşa etmek. ***** **xani ser de anîn xar** *bw.* evi başına yıkmak.

Xani [2] *N.* Kürt milli destanı **Mem û Zin** adlı eseriyle meşhur yazarı Ahmet'in soyadı, **Ehmedê Xani.**

xanko! *B.* **kızkardeşe çağrı.**

xanût *N.* dokuma tezgahı. *bn.* **çılag.**

xanxanık *N.* cetvel, çizelge.

xap [1] *N.* bitki liflerinden kısa kalın ip, yular. **/...ık** *N.* ince yular. **/... kırın** *L.* hayvanı bağlamak, yular takmak.

xap [2] *rgd.* sahte, hileli. **/... kırın** *L.* oyuna getirmek, kazıklamak.

xapand/ın *Lg.* *(dıxapine, bıxapine)* aldatmak, kandırmak, hile yapmak.

xapart/ın *Lg.* *(dıxepêrine, bıxepêrine). bn.* **kolandın.**

xapi/n Lnk. *(dıxape, bıxape)* aldanmak, kanmak, hileye uğramak.

xapinok *rgd.* aldatıcı, aldatan şey, dolandırıcı, müzavir.

xapxap *N.* balık kaçtı oyunu. ***** **xapxap listın** *bw.* bu oyunu oynamak.

xapûr *rgd.* harap, metruk, viran. ***** **xapûr û talan kırın** *bw.* talan ve viran etmek.

xar [1] *rgd.* eğri, eğik, büğrü. **/... bûn** *L.* eğilmek, eğrilmek, eğri olmak. **/...ê** *rgd.* dişil olarak eğri büğrü. **/...i** *N.* eğrilik, eğiklik. **/... kırın** *L.* eğmek, eğriltmek. **/...o** *rgd.* eril olarak eğri büğrü. ***** **xaro maro** *bw.B.* eğri büğrü. ***** **xar û wiç** *Nh. rgd.* dolambaçlı, engebeli. ***** **xar û xudur** *rgd.* eğri büğrü. *bn.* **kelkot.** ***** **xar û xes** *bw.* çör çöp. *bn.* **xwarl.**

xar [2] *N.* at koşusu. **/... dan** *L.* koşmak, at koşturmak.

xar [3] *N.* 1. diken. *bn.* **stri. 2. bılye, mısket.**

xar [4] *N.* 1. aşağı. ***** **çûn xarê** *bw.* aşağı inmek. 2. güney.

xara *N.* 1. hara, at besleme çiftliği. 2. sulandırılmış süt.

xaraw *rgd.* tecrübeli, gün görmüş.

xardos *N.* eye. *bn.* **qewre.**

xarıc *A.* 1. *rgd.* hariç. 2. *rgp.* dışında, haricinde. **/...i** *rgd.* harici. **/...ıye** *N.* hariciye. *bn.* **der, derve.**

xarışt *S. bn.* **xurandın.**

xarız *N.* unu yağda pişirerek yapılan bir yemek. *bn.* **hevrışk.**

xarsık *N.* Ermeni kadını. *bn.* **axçık.**

xarûf *N.* su içmek için geniş ağızlı toprak kap, çanak.

xarûk *N.* taneleri yenilen bir bitkinin kabuklarından elde edilen iplikten ayakkabı.

xarûxudır *rgd. bn.* **kelkot, xarl.**

xarxarik *N.* 1. bir ördek türü. 2. Bahdinan bölgesinde ördek.

xas [1] *rgd. A.* has, özel.

xas [2] *N.* çıplak ayaklı. *bn.* **pêxwas.**

xasak *N.* çör-çöp, pislik, kirlilik. **/...ıni** 1. *rgd.* kirli, pislik içinde. 2. *N. Bj.* meret, yüzü veya benzi sarartan bir hastalık, intaniyaden hasta olupta bir deri bir kemik kalma duruma gelen kişi. **/...ıni bûn** *L.* sararıp solmak, ölümün eşiğinde olmak.

xase *N.m.* 1. bir cins kumaş. 2. iyi buğdaydan yapılan un.

xasi *rgd.* ayakları çıplak. *bn.* **xwas.**

xasma *rgd.* özellikle, bilhassa. *bn.* **nemaze** .

xasûk *rgd.* kurnaz, oyunbaz kimse.

xaş [1] *rgd. bn.* **xwaş, xweş.**

xaş [2] *N.* *ant.* işkembe. *bn.* **hûr, hêrık, çılpırt.**

xaşi *N.* büyük çuval.

xaşand/ın *Lg.* *(dıxaşine, bıxaşine) bn.* **xeşandın.**

xaşil *N.* sütleğenotu. *bot.* **Euphorbia resinifera.**

xaşxaş *N.* haşhaş. *bot.* **Papaver somnniferum. /...ıye** *N. bot.* **Papaveraceae.**

xatem *N. bn.* **gustil.**

xatır *N. A.* 1. hatır, gönül. 2. hatır, us. ***** **bı xatırê te** *bw.* hatırın için, Allaha ısmarladık. ***** **bı xatırê Xwedê** *bw.* Allahın inayetiyle, Allah hatırı için. ***** **xatırê we** *bw.* Allaha ısmarladık. ***** **xatırê xatıra, mırov dıçıt ser dinê kafıra** *bw.* hatır için çiy tavuk yemek anlamında atasözü. **/... gırtın** *L.* hatırını saymak. **/...gıran** *L.* hatırı sayılır, kıymeti ağır. **/...nas** *Nh. rgd.* hatır gönül bilen, kadir bilen kimse. **/... neman** *L.* hatırı kalmamak, kıymeti kalmamak. **/... pırsin** *L.* hatır sormak. **/...şkên** *N.* hatır kırıcı, kalp kırıcı. **/... xwastın** *L.* hatır istemek, Allaha ısmarladık demek. **/...xwazi** *Nh.* veda, vedaya gitmek. ***** **em çûn xatır xwazıya wi** *bw.* onunla vedalaşmaya gittik.

xatırgir *rgd.* hatırşinas.

xatırsıvık *rgd.* hatırsız.

xatinok *(xatûnok) N. bn.* **hembelaz, dri, dırık** .

xatûn *N.m.P. rgd.* hatun, bayan. *bn.* **banû,**

kewanî.
xatûnk *N.* bir kuş cinsi *(türkçesini bulamadık).*
xav *rgd.* çiğ, çiğ yiyecek, bükülmemiş iplik, dabaklanmamış deri, kaynamamış süt, mecazi anlamda iyi yetişmemiş kimse, tecrübesiz insan çift veya koşum hayvanı vs. /**– bûn** *L.* ham olmak, çiğ olmak. /**–î** *N.* 1. hamlık, çiğlik, acemilik. 2. *bn.* **xavık.** * **xav û caw** *bw.* tekstil. *bn.* **xag, xam.**
xavık *N.* 1. kaymak, sütün üstünü bağlıyan ince kaymak tabaka, mayasız süt kaymağı. 2. baş tülbendi. 3. *N. ant.* ince zar.
xavır *N.* kökü basura iyi gelen bir bitki.
xavlêcan *N. P.* havlıcan. *bot.* **Galanga officinalis.**
xavi *N.* 'xav' kelimesindeki açıklamaya bak.
xavlû *N.* havlu.
xawen *N. S.* sahip. *bn.* **xwedî.**
xawer *N. S.* doğu. /**–zemin** *Nh.* uzakdoğu. *bn.* **rohelat.**
xawên 1. *N.* onur, şeref. 2. onurlu, nazik kimse. /**–şıkû** *Nh.* ekselans, majeste.
xawin *N.* fazilet. /**–î** *rgd.* faziletli.
xawle *N.* yular. *bn.* **xap.**
xax *N.* musibet, rezil, rısva. /**–î** *N.* rezalet. /**–o** *rgd.* rezil. * **xax û gosartme** *bw.* rezil rısva. * **ew bûye xax û gosartme** *bw.* rezil rısva olmuş. *bn.* **tızık.**
xayand/ın *Lg.* *(dıxayine, bıxayine)* geciktirmek, zaman almak. * **du saet xayandın** *bw.* iki saat geciktirmek.
xaye *N. A.* gaye. *bn.* **amanc, armanc.**
xayet *rgp. A.* gayet.
xayın *rgd. A.* hain. /**– bûn** *L.* hain olmak. *bn.* **caş.**
xayız *N.* baygın. /**–bûn** *L.* bayılmak. /**–ketın** *L.* baygın düşmek.
xazi [1] *N. A rgd.* *(yumuşak 'x' ile)* gazi, harpte yaralanan kimse.
xazi [2] *N. bio.* tükrük, salya. * **xazi tû kırın** *bw.* tükrüğünü tükürmek. * **ser û çav xaziyê de hıştın** *bw.* ağzını yüzünü salyada bırakmak. *bn.* **avdev, tıf, tıfû, tûk, tû, xwizi.**
xe *L.* 1. 'xistin' yardımcı fiilinin emir hali. **lê xe, dûr xe** gibi. 2. bazı şivelerde 'xwe' zamiri yerine kullanılır.
xebat [1] *N. m.* iş, çalışma, uğraş. /**– berdan** *L.* 1. işi bırakmak, paydos. 2. grev. /**–kar** *Nx.* işçi, çalışkan, gayretli. /**– kırın** *L.* çalışmak, uğraşmak, gayret etmek.
Xebat [2] *N.* 1960. den sonra KDP. nin yayın organı.
xeber [1] *N.* küfür. *bn.* **xewer, çêr.**
xeber [2] *N. A m.* 1. haber, havadis. 2. söz, kelime. 3. konuşma. * **xebera te ye** *bw.* haklısınız, dediğin gibidir. * **xebera xêrê** *bw.* hayırlı haber. /**– bezîn** *Nh. rgd.* haber yayan, yaygaracı. * **xeber bırın û anin** *bw.* haber getirip götürmek, laf dolaştırmak, arada dedikodu yapmak. /**– dan** *L.* 1. haber vermek. 2. konuşmak. * **me xeberdana xwe kurt bırri** *bw.* konuşmamızı kısa kestik. /**–dar** *Nx.* haberi olan, haberdar, uyanık. /**–dox** *rgd.* konuşkan. /**–gerin** *rgd.* yaygaracı, dedikoducu. /**– gıhandın** *L.* haber yetiştirmek. /**– gırtın** *L.* haber almak. /**– guhartın** *L.* haber değiştirmek. /**– guhaztın** *L.* haber taşımak, haber götürmek. * **xeber guhdari kırın** *bw.* haber veya ajans dinlemek. /**– hatın** *L.* haber gelmek. /**– hebûn** *L.* haberi olmak. * **xebera mın heye** *bw.* haberim var. * **tu xeber heye?** *bw.* bir haber var mı?. /**– hênartın** *L.* haber göndermek. /**– şandın** *L.* haber göndermek. * **xeber tırş kırın** *bw.* tatlı habere tuz biber ekmek.
xebır *N. bn.* **nışxor.**
xebıtand/ın *Lg.* *(dıxebıtine, bıxebıtine)* çalıştırmak, kullanmak, kullandırmak.
xebıti/n *Lng.* *(dıxebıte, bıxebıte)* çalışmak.
xebs *N.* bn. **ked.**
xebroşk *N. bn.* **çirok.**
xebxeb *N. ant.* çene altı.
Xecê *N.* 1. 'Siyamendê Sılıvi' adlı Kürt destanının kadın kahramanı. 2. kadın ismi.
xecicok *N.* kırmızı çiçekli ve yenilen bir bitki. Latincesini bulamadık.
xecit *N. bn.* **kepır, holık.**
xecxecok *N.* su keferi. *zoo.* **Lissotriton punctatus.**
xeddar *rgd. A* sert, zalim, gaddar. /**–î** *N.* zalimlik, gaddarlık.
xedeme *N. A.* hademe, odacı.
xedeng *N.* 1. ağaçtan yapılan bir ok türü. 2. neşter. 3. kan suyu, serom. *bn.* **tir, nıştêr.**
xedım *rgd. A.* hadım.
xef *rgd.* gizli, hafi. /**– bûn** *L.* gizli olmak, saklanmak. /**–ık** *N.* tuzak, fak. /**–nêr** *N.* laf gezdiren, hafiye, ispiyon. *bn.* **dızi, sixur, dafık.**
xefand/ın *Lg.* *(dıxefine, bıxefine)* uyutmak. *bn.* **xewtandın.**

xefe *N.* dar ve havasız veya bunaltıcı yer.
xefîf *N.A* bn. sıvık.
xefırand/ın *Lg. (dıxefırine, bıxefırine)* affetmek. * **gunehên wan bıxefırine** *bw.* günahlarını affet.
xefî/n *Lng. (dıxefe, bıxefe)* uyumak. *bn.* **xew.**
xeflet *N.A* gaflet.
xeftan [1] *N.m.* kaftan.
xeftan [2] *N.* buğdayın güzün ekildikten sonra toprak altında uyku peryodu, buğdayın güz uykusu dönemi.
xeft/ın *Lng. (dıxefte, bıxefte) bn.* **xefîn.**
xel [1] *N.* ileri karakol, inzibat postası.
xel [2] *rgd. bn.* **xemûr.**
xela *N.* kıtlık.
xelan *N.* burulma, burkulma.
xeland/ın *Lng. (dıxeline, bıxeline)* burkulmak. *bn.* **velistın.**
xelas [1] *N.m.A* son, bitim, bitme. /**_ bûn** *L.* bitmek, son bulmak. /**_î** *N.* bitiriş. /**_ kırın** *L.* bitirmek, sonunu getirmek. * **xwarın xelas kırın** *bw.* yiyip bitirmek, yiyeceği bitirmek. *bn.* **dawî, qedandın.**
xelas [2] *N.m.A.* kurtuluş. /**_ bûn** *L.* kurtulmak, selamete ermek. * **jê xelas bûn** *bw.* bir işten veya şeyden yakasını kurtarmak. * **jı mırınê xelas bûn** *bw.* ölümden kurtulmak. /**_î** *N.* kurtuluş. /**_ kırın** *L.* kurtarmak. * **jê xelas kırın** *bw.* birini veya bir şeyi bir yerden veya şeyden kurtarmak. *bn.* **rızgarî, felat, xılas.**
xelat *N.m.* hediye, armağan, mükafaat. /**_ dan** *L.* hediye vermek, armağan vermek, mükafaatlandırmak. *bn.* **dıyarî, şabaş.**
xele [1] *N. bn.* **xela.**
xele [2] *N.Z.* buğday. *bn.* **genım.**
xelef *N.rgd.* halef, sonrakiler.
xelek *N.m.* halka. /**_î** *N.rgd.* halkalı, halka gibi.
xelendor *N.* su kenarlarında yetişen, geniş yapraklı bir metreye kadar boy veren, kalın gövdeli olan bir bitki. Gövdesi kuruyunca boru şeklini alır. *bn.* **kelendûr.**
xeleng *N.* süpürgeotu. *bot.* **Calluna vulgaris.** *bn.* **havlêk, gezok, derzîlok.**
xelet 1. *N. m.* hata, yanlış. 2. *rgd.* hatalı, yanlış. /**_ bûn** *L.* hatalı/yanlış olmak. /**_î** *N.* yanlışlık. /**_ kırın** *L.* hata yapmak, yanlışlık yapmak. /**_î kırın** *L.* hata yapmak, yanlışlık yapmak. *bn.* **çewt, hele.**
xelıtand/ın *Lg. (dıxelıtine, bıxelıtine)* aldatmak, yanlışlığa sürüklemek, şaşırtmak. *bn.* **xapandın, dan şaş kırın, dan**[4]
xelıtî/n *Lng. (dıxelıte, bıxelıte)* aldanmak, şaşırmak, yanlışlık yapmak.
xelîc *N.A* haliç.
xelîfe *N.A* halife, halka tarikat izni bulunan şeyh.
Xelîlan *N.* 1. Şahta bir Kürt aşireti. 2. Aşitanda bir köy.
xelîtık *N.* fişeklik, bele bağlanan ve içinde barut, saçma vs bulunan tüfek avadanlığı. *bn.* **rext.**
xelk [1] *N.A* halk, ahali. * **xelk û alem** *bw.* el alem. * **xelkî Kurd** *bw.* Kürt halkı.
xelk [2] *N.* yabancı, el,el-alem. * **gayê xelkê** *bw.* başkasının öküzü. * **xelk ketıye Kurdıstanê** *bw.* Kürdistana yabancılar girmiş. * **xelk lı me nekene** *bw.* el alem bize gülmesin. * **lı xelkê bınêre** *bw.* elaleme bak. * **xelk nızanî tu çı dıkî** *bw.* başkası senin ne yaptığını bilmez. * **mala xelkê** *bw.* başkasının evi, yabancının evi. * **welatê xelkê** *bw.* başkasının veya elin ülkesi.
xelpeng *N.* damda tavandan çatıya veya çardaktan avluya inen merdiven ağzı, delik. *bn.* **bewreban.**
xelsık *N.* salkımdan bir parça üzüm. *bn.* **cêr.**
xelûz *N. S.* kömür, mangal kömürü. *bn.* **xıjîleg.**
xelûze *N. bn.* **korawî.**
xelwet *N.A* halvet.
xem *N.* gam, endişe, acı, kaygı, tasa, çile. /**_ bûn** *L.* gam olmak, kaygı olmak. /**_gin** *(xemgir) rgd.* hüzünlü, endişeli, üzüntülü, mahzun. * **welat xemgin ez xemgin** *bw.* vatan mahzun ben mahzun. /**_ginî** *N.* hüzün, endişe, üzüntü. /**_gin kırın** *L.* üzmek, endişe vermek. /**_gir** *rgd. bn.* **xemgin.** /**_hılgır** *rgd.* kahır çeken, başkasının kahrını çeken . /**_in** *rgd.* hassas, alıngan, çabuk üzülen. * **ketın xeman** *bw.* endişeye düşmek, tasa etmek, çile çekmek. /**_ kırın** *L.* acı, endişe çekmek, gam çekmek, kaygı duymak. /**_nak** *rgd.* üzüntülü, endişeli, mahzun. *bn.* **xemgin, xemin.** * **xem nake** *bw.* önemli değil, zararı yok anlamında deyim. /**_ revandın** *L.* teselli etmek, gönlünü açmak, kaygı/tasa gidermek. /**_revîn** *Nh. rgd.* gamı, hüzünü yok eden, gönül açıcı şey, gam gideren. /**_revîndar** *Nhx. rgd.* teselli eden, keder silen. /**_sar** *Nh. rgd.* ihmalci. /**_sarî** *N.* ih-

mal. /**_sari kırın** *L.* ihmal etmek. *bn.* **drêxi.** /**_xwar** *Nh. rgd.* tasa veya endişe eden, üzüntülü kimse, çile çeken. /**_ xwarın** *L. Lh.* endişe etmek, tasa çekmek, esef etmek, üzülmek.
xemçûr *N.* hayvan vergisi. *bn.* **qamçûr.**
xemıl *N. bn.* **xeml.**
xemıland/ın *Lg. (dıxemıline, bıxemıline)* süslemek, donatmak, güzelleştirmek. * **xwe xemılandın** *bw.* kendini süslemek.
xemılandi *rgd.* süslü, süslenmiş, dekorlu.
xemıli/n *Lng. (dıxemıle, bıxemıle)* süslenmek, donanmak, güzelleşmek.
xeml *N.* süs. * **zarok xemla malê ne** *bw.* çocuk evin süsüdür.
xemmaz *rgd.* dedikoducu, müfsit. *bn.* **xefnêr.**
xemr *N.* şarap.
xemri *rgd.* mor menekşe rengi. *bn.* **xamek.**
xemûr *N.* yüzünde gövdesinin rengine benzemiyen çizgiler bulunan keçi. *bn.* **xel².**
xemxemoke *N.* asma sümbülü.
xemze *N.* gamze. *(yumuşak 'x' ile okunur).*
xenc *N.* naz.
xencer *N. m.* hançer. /**_ bûn** *L.* hançerlenmek. /**_ kırın** *L.* hançerlemek, bıçaklamak. /**_ kışandın** *L.* hançer çekmek, bıçak çekmek. * **xencera sorani** *bw.* güney Kürdistanda imal edilen Soran hançeri.
xencere *N.* baklagillerden fiğe benzer, ekin tarlalarında yetişen taneleri fasulye gibi bir kabuk içinde olup ve taze iken yenen bir bitki.
xencelisk *N. bn.* **xilok.**
xendeq *N.* hendek. /**_ kolan** *L.* hendek kazmak.
xene *N.* 1. mahmur çiçeği. *bot.* **Colchicum.** 2. kına bitkisi. bot. **Lawsonia inermis.**
xenê *N. bn.* **xene.**
xenêke *N.* kil, killi toprak.
xenıq *N.* boğuntu.
xenıqand/ın *Lg. (dıxenıqine, bıxenıqine)* boğmak, asmak *(idam).*
xenıqi/n *Lng. (dıxenıqe, bıxenıqe)* boğulmak, asılmak *(idam).*
xenıqok 1. *rgd.* boğucu olan şey, ot, ilaç vs. nin toptan adı. 2. *N.* bir bitki adı, türkçesini bulamadık.
xeni *rgd. (yumuşak 'x' ile)* bol, gani, şen, neşeli. /**_ bûn** *L.* bollaşmak. /**_ kırın** *L.* bollaştırmak, bolluk yaratmak.
xenim *m. rgd.* haram. * **xenimi çavan be!** *bw.* gözüne dursun! anlamında beddua sözü. * **nanê me xenimi wan be** *bw.* ekmeğimiz *(emeğimiz)* onlara haram olsun.
xennas *rgd. bn.* **xınız.**
xenoq *N. bj.* boğmaca.
xenûqe *N.* bir cins gerdanlık.
xenzırand/ın *Lg. (dıxenzırine, bıxenzırine)* tavuk vs tipi hayvanların soyulduktan sonra kalan tüylerini alevle yakmak. *bn.* **qıjılandın, kızırandın.**
xenzıri/n *Lng. (dıxenzıre, bıxenzıre)* tüylerin yakılması.
xepar *N.* çapa, nadas. /**_ kırın** *L.* çapalamak, nadas yapmak. *bn.* **şûv, kulbe, xepırandın.**
xepe *N. rgd. bn.* **din, şêt.**
xepık *N.* tuzak. *bn.* **tapık.**
xepırand/ın *Lg. (dıxepırine, bıxepırine)* çapalamak. *bn.* **kulbe kırın, xepar.**
xepinok 1. *rgd.* aldatıcı, kandırıcı. 2. *N.* oynaş kadın. 3. *N.* bubi tuzağı.
xeple *N.* bir cins ekmek.
xer *N.* Feyli lehçesinde eşek. *bn.* **ker, caş.**
xerra *rgd.* parlak.
xerab ¹ *rgd.* kötü. /**_ bûn** *L.* kötüleşmek, kötü olmak. /**_i** *N.* kötülük. /**_i kırın** *L.* kötülük etmek.
xerab ² *rgd.* harap. /**_ bûn** *L.* harap olmak. /**_ kırın** *L.* harap etmek, bozmak. * **mal xırabo!** *B.* evi yıkılasıca!.
xerac *N.* haraç. *bn.* **xûk, bac.**
xeraf *N.* balık ağı. *bn.* **tor.**
xeramal *N. bn.* **xırmal.**
xerar *N.* kıldan yapılan büyük çuval.
xerat *N.* marangoz, dülger, doğramacı. *bn.* **necar.**
xerb *N. A.* batı. *bn.* **roava.**
xerbazi *N.* elle şaka yapma, el şakası.
xerbend *rgd.* bağlı, esir. *bn.* **dil, gırêdayi.**
xerbeng ¹ *N. bn.* **xelpeng.**
xerbeng ² *N.* çöpleme, bot. **helleborus.**
xerc *N. A.* 1. harcama, sarf. 2. harç, kum ve beton karışımı. /**_ bûn** *L.* harcanmak. /**_ırah** *N.* harcırah, yol parası. /**_i** *N.* harçlık. /**_ kırın** *L.* harcamak, sarfetmek.
xerci kır/ın *Lg. (xerci dıke, xerci ke)* nakışlamak, nakışlı hale getirmek.
xerçeng *N. ast.* 21 haziran 20 temmuz yengeç burcu.
xerdel *N.* hardal. * **xerdela reş** *Nh.* siyah

hardal.
xerek *N.* dokuma tezgahı. 2. dolap. 3. bn. **çılag.**
xerez *N.A* garez, kin.
xergele *N. rgd.* hergele, eşek çobanı.
xerıqand/ın *Lg. (dıxerıqine, bıxerıqine)* gark etmek, bol bol vermek. * **bı malê dınê xerıqandın** *bw.* dünya malına boğmak. *bn.* **xerq, xerqandın, nûqbûn.**
xerıqi/n *Lng. (dıxerıqe, bıxerıqe)* gark olmak, bolluk içine girmek. *bn.* **xerq.**
xerıtand/ın *Lg. (dıxerıtine, bıxerıtine)* kökünden sökmek, kökünü kurutmak, bozmak, hasat etmek. * **xerıtandına rezan** *bw.* bağ bozumu yapmak.
xerib *rgd. A* 1. garip, yabancı. 2. garip, acayip. *(yumuşak 'x' ile).* /**... bûn** *L.* garip olmak, yabancılaşmak, yabancı olmak. /**...dost** *Nh.* tanımadığı kimselerle çabuk kaynaşan, çabucak dostluk kuran. /**...i** *N.* gariplik, yabancılık. /**...ok** *N.* bir armut türü.
xeridar *N.* 1. alıcı, müşteri. 2. tüketici.
xerik *rgd.* meşgul.
xerite *N.A* harita. *bn.* **nexş, erdıngari.**
xeritok *N.* kazan dibi, yonga.
xerman *N.P.* harman. /**...an** *N. rgp.* 21 haziran 20 temmuz yengeç burcu. *bn.* **xerçeng, bênder.**
xermûşk *N. bn.* **pencık.**
xernûf *N.* 1. keçi boynuzu da denilen harnıp, harnıp ağacı. *bot.* **Ceratonia siliqua.** 2. bir cins kavun.
xernûk *N. bn.* **xernûf.**
xernûki Hındê *Nh.* hint harnıpı.
xerpışt *N.* payanda.
xerpûng *N. bn.* **pûng.**
xerq *N.A* gark. /**... bûn** *L.* gark olmak. /**... kırın** *L.* garketmek. *bn.* **xerıqandın, xerıqin.**
xerqand/ın *Lg. (dıxerqine, bıxerqine)* garketmek, batırmak, bol olmak. *bn.* **xerıqandın, nûqbûn.**
xerûze *N.* Feyli lehçesinde kavun. *bn.* **petêx.**
xerxere *N.* 1. can çekişirken çıkarılan hırıltı. 2. gargara. *bn.* **xırin.**
xerz *N.* 1. fidanlık dönemini aşmış ağaç. *bn.* **şırt.** 2. havyar *(Erivan kürtçesi).*
Xerzan *N.* Siirtin bir ilcesi ve bu bölge.
xes *N.* marul. *bn.* **kaho.**
xesand/ın *Lg. (dıxesine, bıxesine)* burmak, iğdiş etmek, enemek.
xesar *N.A* hasar, zarar, ziyan. /**...et** *N.* hasarat. *bn.* **xısar.**
xesas *N.* hayvan buran, burmacı, iğdişçi.
xesıfi/n *Lng. (dıxesıfe, bıxesıfe)* 1. insanın varlıktan fakirliğe düşmesi. 2. ekinlerin yabani otlar tarafından istila edilerek yok edilme duruma gelmesi.
xesi [1] *rgd.* iğdiş edilmiş, burulmuş.
xesi [2] *N.* kaynana. *bn.* **xwasi, xesû.**
xesil *N.* sazdan hasır. *bn.* **barye.**
xesis *rgd.A* cimri. /**...i** *N.* cimrilik.
Xesnıhêr *N.* Berwarinin merkez köyü.
xesok *rgd.* hadım, iğdiş. *bn.* **xesil.**
xesraw *N.* yağmur, bereket.
xeste *rgd. P.* hasta. /**...xane** *Nh.* hastahane. /**...xanok** *Nh.* klinik. *bn.* **nexwaş.**
xesû *N.* kaynana. *bn.* **xesi2, xwasi.**
xeşand/ın *Lg. (dıxeşine, bıxeşine)* 1. doldurmak, dolma yapmak. 2. kaynar suda haşlamak, bir yiyeceğin bozulmaması veya daha sonra pişirmek için önceden yarım kaynatmak. *bn.* **xwaşandın, xaşandın.**
xeşil *N. bn.* **xaşil.**
xeşim *rgd.A* cahil, acemi, yabancı. * **xam û xeşim** *bw.* yabancı ve acemi.
xeşime *N.* dehliz, gizli yol.
xeşine *N.* sürükleme izi. *bn.* **rêç.**
xeşm *N.A* hışım. *bn.* **xışm.**
xet *N. m. A* hat, çizgi. * **xet i dest** *bw.* el içi çizgileri. * **xet i sinor** *Nh.* hudut çizgisi. * **xet i trênê** *Nh. bw.* tren hattı. /**... kêşan** 1. *L.* hat çekmek. 2. *N.* cetvel. /**... kışandın** L hat çekmek. * **xetxeti** *rgd.* hatlı, çizgili. /**... xeti kırın** *L.* hat hat etmek, çizgi çizgi etmek.
xeta *N.A* hata. * **xeta bû** *L.* hata oldu. /**... bûn** *L.* hata olmak. /**... kırın** *L.* hata etmek. *bn.* **hele, şaşi, xelet.**
xetand/ın *Lg. (dıxetine, bıxetine)* ikmal etmek, üretmek.
xetat *N.A* hattat, iyi yazı yazan.
xeter *N. m. rgd. P.* tehlike. /**... bûn** *L.* tehlikeli olmak. /**...i** *N.* tehlike hali. /**... kırın** *L.* tehlike yaratmak. /**...nak** *rgd.* tehlikeli. * **kırın xeterê** *bw.* tehlikeye sokmak, tehlikeye koymak. *bn.* **bıve, cıj.**
xetere *N.* endişe, kuruntu, vesvese.
xetme [1] *N. bn.* **pozmık, bezm.**
xetme [2] *N.* onay, mühürleme.
xevde *N.* sönme, uyuklama, uykuda. /**... bûn** *L.* sönmek. /**... çûn** *L.* 1. sönmek. 2. uykuya dalmak. /**... kırın** *L.* söndürmek. *bn.* **tefin, tefandın.**

xew *Nne.m.* uyku. * **xewa mırınê** *bw.* ölüm uykusu. * **xewa zıvıstanê** *bw.* kış uykusu. * **xew de çûn** *bw.* uykuya dalmak, uyumak. /**_geh** *Nx.* uyuma yeri, yatak odası. /**_gıran** *rgd.* ölü gibi uyuyan, uykusu ağır olan, derin uyku. /**_ hatın** *L.* uyku gelmek. * **xewa mın tê** *bw.* uykum geliyor. /**_ kırın** *L.* uyku uyumak. * **kırın xewê** *L.* uyutmak, uykuya yatırmak. * **xew neçûn çavan** *bw.* göze uyku girmemek. /**_nak** *rgd.* uykulu, uyuşuk, uyukluyan. /**_ok** *rgd.* *bn.* **xewar.** /**_ nehatın** *L.* uyku gelmemek. /**_ revin** *L.* uyku kaçmak, uyku gelmemek. /**_revink** *rgd.* uyku kaçıran. /**_şirin** *rgd.* tatlı uyku. * **xew şirin e, merov şıyar nabe** *bw.* uyku tatlıdır, adam uyanamıyor. /**_xwaş !** *B. bw.* 1. iyi uykular!. 2. *rgd.* tatlı uyku. * **jı xew raperin** *bw.* uykudan fırlamak. * **lı çıyan xew xwaş e** *bw.* dağlarda uyku tatlıdır.
xewar *rgd.* uyuklıyan, uyuşuk, pısırık.
xewas *N. rgd.* ileri gelenler. *bn.* **gıregır.**
xewer *N.* küfür. *bn.* **çêr.**
xewınand/ın *Lg.* *(dıxewınine, bıxewınine)* tarlaya ince arklarla geniş bir alana toptan su vermek, ki çift sürüldükten sonra verilen bu suyla arazi sıkı halde oturmuş olur.
xewır *N.* alttan alta yanma *(saman vs).* /**_i** *N.* alttan alta tutuşmuş. *bn.* **xewrbûn.**
xewin *rgd.* uykulu, uyku hali.
xewink *N.* uyku habı.
xewle *rgd.* ıssız, tenha, gizli, inziva. /**_kırın** *L.* gizlemek. /**_xane** *Nh.* manastır, silus yeri, inzivada ibadet yeri.
xewn *Nne. m.* rüya, hayal. /**_ ditın** *L.* rüya görmek. /**_erojk** *Nh.* gündüz rüyası, hayal. /**_name** *N.* rüya tabiri.
xewrbû/n *Lng.* *(xewr dıbe, xewr be)* batmak, suya gömülmek. *bn.* **xewır, xerq, noq.**
xewt/ın Lnk. *(dıxewte, bıxewte)* uyumak. *bn.* **raketın, ketın xew.**
xewtınan *rgp.* *N.* uyku zamanı, yatsı. * **nımêja xewtınan** *bw.* yatsı namazı.
xeyal *N.A.* hayal. /**_ kırın** *L.* hayal etmek. /**_perest** *N.* hayalci, hayalperest.
xeyd *N. A.* alınma, gücenme. /**_an** *rgd.* dargın. /**_ok** *rgd.* çabnk darılan. *bn.* **sıl, sıh, xeyıdin.**
xeyıdand/ın *Lg.* *(dıxeyıdine, bıxeyıdine)* darıltmak, küstürmek.
xeyıdi/n *Lng.* *(dıxeyıde, bıxeyıde)* küsmek, darılmak. * **em jı qedera xwe xeyıdin** *bw.* biz kaderimize küstük.
xeyni *rgp.* başka, gayrı. * **jı xeyni van tıştan** *bw.* bu şeylerden başka. *bn.* **bıli.**
xeyr *rgd. rgp. A.* gayrı, başka. * **xeyr jı mın kes nehat** *bw.* benden başka kimse gelmedi. /**_i** *rgd.* gayrı.
xezal *N. m.* 1. ceylan. * **xezala çıyayê Şengalê** *bw.* Şengal dağı ceylanı. 2. Kürtlerde kız ismi. 3. kızarıp dökülen ağaç yaprakları, gazel. /**_ok** *N.* 1. küçük ceylan. 2. saklambaçlı bir oyun. *bn.* **xezam.**
xezalê *N.* Nuseybin civarında oynanan dayaklı bir oyun.
xezam *N.* ağaçlarda gazel, yaprakların sonbaharda düşmesi. *bn.* **gazel, xezal.**
xezan *rgd.* *bn.* **xızan.**
xezeb *N.A.* gazap.
xezel *N.* *bn.* **xezam.**
xezêm *N.* *bn.* **xızêm.**
xezıbi/n *Lng.* *(dıxezıbe, bıxezıbe)* gazaba gelmek.
xezimok *N.* ceviz, şalgam ve yağdan yapılan bir yemek.
xezine *N. m. A.* hazine. *bn.* **xezne, gencine.**
xeznok *N.* kumbara.
xezûr *N.* kayınbaba, kayınpeder. * **gazina bûkê jı xezûr e** *bw.* gelinin şikayeti kayınpederdendir.
Xezxir *N.* eski Berwari devletinin başkenti, şimdi Bohtanda bir harabe.
xêç *rgd.* meyilli, eğri. * **xar û xêç** *bw.* eğri büğrü. *bn.* **xar.**
xêl [1] *N.* gelin alayı.
xêl [2] *rgd.* şaşı gözlü, yan bakan.
xêl [3] *N.* klan, aile, bir gurup çadır.
xêlek *rgd. rgp.* bir hayli. *bn.* **gelek.**
xêlêfk *N.* arı kovanı. *bn.* **kewar, pêtagê mêşan.**
xêlık *rgd.* *bn.* **xêlek.**
xêli [1] *N.* yelken.
xêli [2] *N.* gelini 'berbûk' denilen yol refakatçılarından ayırmak için başına sardığı ipek mendil, gelinlik yüz perçemi. /**_ kırın** *L.* gelini 'xêli' ile süslemek, yola hazırlamak.
xêli [3] *N.* hale, ayla, ayın etrafındaki bulutumsu ışık.
xênci *rgd.* başka, ayrı, gayrı. *bn.* **xeyr.**
xêr *N. A.* hayır, hayırlı, iyi. * **bêxêr** *rgd.* hayırsız, uğursuz. * **bıxêr** *rgd.* hayırlı, uğurlu. * **bı xêr bêt** *bw.* hoş gelsin. * **xêra bavê xwe** *bw.* babasının hayrı. * **xêra wi**

çıye, şerê wî çı be *bw.* onun hayrı nedir ki, şeri ne olsun. * **xêra Xwedê** *bw.* Allahın hayrı. * **xêra Xwedê lı te be** *bw.* Allahın hayrı üzerine olsun. /**_bazî** *N.* çocukluk, çocuklaşma. /**_ çûn** *L.* 1. hayır gitmek. 2. hayırlı gitmek. /**_ dîtın** *L.* hayrını görmek. * **xêr e!** hayır ola! * **xêr e ınşallah !** *bw.* hayırdır inşallah. /**_ gehiştın** *L.* hayır yetişmek, faydası olmak. * **xêra vê ferhengê dıgehîje gelek kesan** *bw.* bu sözlüğün çok kimseye yararı olur. /**_ hatın** *L.* hoş gelmek. * **xêr hatın lê kırın** *L.* hoş geldin demek. * **xêr hati sılamet** *L.* selametle geldin. /**_ kırın** *L.* hayır yapmak. * **lı ser xêrê hatın** *bw.* hoş gelmişsiniz. /**_ neçûn** *L.* hayır gitmemek, hayra gitmemek. * **xêr nedi** *Nh. rgd.* talihsiz kimse, işi hep ters giden, hayır görmiyen. /**_ nedîtın** *L.* hayrını görmemek. /**_ nexwastın** *bw.* hayır istememek. /**_nexwaz** *rgd.* hayır istemiyen, kötü niyetli kimse, * **te xêr e ?** *bw.* 1. hayır mı? 2. sana mı kalmiş ? **te xêr e, tu pışta wî dıgıri** *bw.* sana ne oluyor ki, ona taraf çıkıyorsun?. * **tu bı xêr hati** *L.* hoş gelmişsiniz. * **xêr tune** *bw.* hayır yok. * **sıhata te çawa ye? welleh xêr tune** *bw.* sıhhatın nasıl? vallahi hayır yok. * **xêr û bereket** *L.* iyilik ve bereket. * **xêr û bêr** *bw.* 1. iyilik, güzellik, güllük gülistanlık. 2. hayır ve selamet. /**_ xwastın** *L.* hayır istemek. /**_ zanîn** *L.* iyilik unutmıyan, hayır bilen. 2. hayıra yormak. /**_xwaz** *rgd. Nh.* iyi kalpli, hayırsever, hep hayır istiyen kimse. /**_xwazî** *N.* hayırseverlik, iyilikseverlik.

xêra *rgd. rgp.* ivedi, çabuk. * **nameyi xêra** *bw.* ivedi mektup.

xêrat *N.* sadaka, hayır lokması.

xêretxane *Nh.* imaret, darülaceza, düşkünler yurdu.

xêrte *N. rgd.* sürülmemiş arazi. *bn.* **bor. 2. Bohtanda bır köy.**

xêv *Nne.* zihin, hafıza. /**_jmêr** *Nh.* bilgisayar, kompüter. /**_zan** *rgd.* büyücü, mülhem, ilhamlı, gaipten haber alan. /**_zank** *N.* falcı. *bn.* **remil.**

xêve *rgd.* turfanda.

xêvet *N. A.* çadır. *bn.* **kon.**

xêvık *rgd.* budala, unutkan.

xêw *N.* terbiye.

xêz *N. m.* çizgi, hat. /**_kêşan** *Nh.* cetvel. /**_ kışandın** *L.* çizgi çekmek. *bn.* **xet, zax.**

xêzan *N.* aile. *bn.* **lêzım.**

xêzık *N.* çizgi. *bn.* **xêz.**

xıbır *N.* mürekkep. /**_dank** *Nx.* mürekkep hokkası. *bn.* **xımav.**

xıcik *N.* bağ evi. *bn.* **bûtık, holık.**

xıç *N.* doğumdan sonra ilk süt. *bn.* **goci, xiç2.**

xıçvıçand/ın *Lg.* *(dıxıçvıçine, bıxıçvıçine)* baştan savmak, derme çatma yapmak.

Xıdırılyas *N.* Hıdırellez, 6 mayıs dini gün.

Xıdırnebi *N. bn.* **Xıdırılyas.**

xıdok *rgd. N.* gıdıklama veya bir metal sürtüşmesinde hasıl olan dişlerdeki kamaşma. *bn.* **alu.**

xıdûd *(xıdûk) N.* kısa boylu *(25-30 cm.)* gri ve ufak yapraklı, sütleğen familyasından bir bitki. Bu bitkinin süt halindeki şırası Kürtçede 'çavêş' denilen çapaklı göz ağrısı hastalığına karşı çok kullanılır.

xıj *rgd.* kaygan *(yumuşak 'x' ile).* /**_ bûn** *L.* kaymak. /**_ kırın** *L.* kaydırmak. * **xwe xıj kırın** *bw.* kendini kaydırmak * **tawûg xıj kırın** *bw.* kızak kaydırmak. *bn.* **şemıtandın, şemıtîn.**

xıjileg *N.* *(yumuşak 'x' ile).* odun kömürü, sönmüş köz.

xıl [1] *N.* sıçrama. /**_ dan** *L.* sıçramak, aniden fırlamak. * **xılda ser xwe** *bw.* fırlayıp doğrulmak. *bn.* **hılbehîn.**

xıl [2] *N.* yuvarlama. *bn.* **gıl.**

xıland/ın *Lg.* *(dıxıline, bıxıline)* 1. yuvarlamak. 2. sıçratmak, fırlatmak.

xılas *N. A.* 1. kurtuluş. 2. tamamlanma, son bulma. /**_ bûn** *L.* 1. kurtulmak. 2. tamamlanmak, bitmek. /**_ kırın** *L.* 1. kurtarmak. 2. bitirmek, tamamlamak. *bn.* **xelas1, xelas2.**

xılav *N.* kül *(ateş veya sigara).* /**_i** *rgd.* kül rengi, küle ait.

xılç *N.* kazgıç, *(yumuşak 'x' ile)* ucu sivriltilmiş ağaç değnek, bununla yerden yumru çıkarmak için kullanılır.

xıleport *B.* kargaşalık.

xılênke *N.* kınkanatlılar.

xılık *N.* çömlek, çanak, çömlek kırıntıları. *bn.* **kedûn, salıkê kevıran.**

xılındor *N.* 1. dikenli bir ot. *bn.* **kelendûr.** 2. ilk süt. *bn.* **fıro.**

xılınzer *N.* gelincik otu. *bn.* **bûkık.**

xılman *N.* Cennet çocukları.

xılmaş *N. rgd.* **uykulu, yarı uykulu, uyuşuk.** /**_ bûn** *L.* yarı uyuklamak. /**_ınî** *rgd.* yarı uykulu, uyuşuk.

xılmet *N. rgd.* ikinci el elbise. *bn.* **kone.**

xılolik *N.* sulu sepken, yağmurla karışık kar.
xılope *rgd.* 1. ufak, minik. 2. nazik, kibar.
xılor *N. bn.* **klor.**
xılorig *N.* 1. ufak taneli dolu *(yağış).* 2. hamur vs veya sudaki habbecik.
xılq *N.* kilit. *bn.* **qılqılık.**
xılqand/ın *Lg. (dıxılqine, bıxılqine)* kilitlemek.
xılt [1] *rgd.* karışık tahıl unu ve bu undan yapılan ekmek.
xılt [2] *N.* tarla faresi. **/_e kor** *Nh.* köstebek. *bn.* **mışkê kor, kosnig.**
xılte *N.* 1. tortu, telve, posa. 2. su dibinde biriken şey.
Xılûs *N. cox.* Bohtanda bir dağ.
xılûxe *rgd.* kof cisim.
xılwe *N. bn.* **xelwet.**
xılxal *N. bn.* **xırxal.**
xımav *N.* yazı mürekkebi. *bn.* **xıbır.**
xımder *N. bn.* **rengrêj.**
xımxım [1] *N. ant.* 1. burun deliklerinin iki yan kısmı ki buralara bazı kadınlar işaret takarlar. 2. bazı şivelerde gırtlak, hançere. *bn.* **gewri, qırık.**
xımxım [2] *N. bn.* **xemxemoke.**
xınami *N.* kayın, kayınço, sihri akraba.
xınawke *N.* kolye.
xınız *rgd.* hain, kötü kalpli.
xınûsi *N.* topraktan yapılan, silindir şeklinde ve ağzı üstten olup yayık olarak kullanılan çömlekten bir araç. *bn.* **sırsûm.**
xıplak *N.* eski mobilya.
xır [1] *N. ant.* penis, erkek tenasül organı *(kuzey şivede). bn.* **kir.**
xır [2] *(güney şivede)* 1. *N.* toplama. 2. *rgd.* toplu. **/_ bûn** *L.* toplanmak. **/_ kırın** *L.* toplamak. **/_mal** *rgd.* derli toplu, evli barklı. *bn.* **kom, cıv.**
xıra *rgd.* bozuk. **/_ bûn** *L.* bozulmak. **/_ kırın** *L.* bozmak. * **xırabûna heyvê** *bw.* ay tutulması. * **xırabûna rojê** *bw.* güneş tutulması. * **mal xıra bûn** *bw.* evi yıkılmak, evi darmadağın olmak.
xırab *rgd. rgp.* fena, kötü. * **xırab nine** *bw.* fena değil. **/_i** *N.* kötülük. **/_tır** *rgd.* daha kötü, daha fena. **/_tırin** *rgd.* en kötü, en fena. *bn.* **xerab1, xerab2.**
xırabe *N. bn.* **xırbe.**
xırar *N. bn.* **xaşi, xerar.**
xırbe [1] *rgd.* harabe, izbe, yıkık, yıkıntı.
xırbe [2] *N.* 1. birden fazla kişilerin birine yaptıkları saldırı. 2. kurt sürüsü. *bn.* **zurbe.**
xırcır *B. bn.* **xırûcır.**
xırç *N.* gıcırdama. **/_e xırç** *bw.* harç hurç. **/_e xırç kırın** *bw.* harç hurç etmek, hayvanların ot yemesi, diş gıcırdaması, dal kırılması vs sesi.
xırdewat *N.* hırdavat.
xırdılıyas *N. bn.* **xıdırılyas.**
xırek *rgd.* laçka.
xıre xır *N. L.* horlama, hır gır etme. **/_ kırın** *L.* horlamak, hır gır etmek.
xırê *N. ant.* öğütücü dişler, azı dişler.
xırêf *N.* bal, pekmez gibi şeylerin tortusu.
xırêvık *N. (yumuşak "x")* bir taşı veya kuru çökeleği sıkıp ovuştururken hasıl olan çakılımsı şekil. * **bûye xırêvık** *bw.* çakıl gibi olmuş.
xırfaz *rgd. bn.* **xırpo.**
xırıfand/ın *Lg. (dıxırıfine, bıxırıfine)* 1. bunatmak. 2. *bn.* **hêrıfandın.**
xırıfi/n [1] *Lng. (dıxırıfe, bıxırıfe) bn.* **hêrıfin.**
xırıfi/n [2] *Lng. (dıxırıfe, bıxırıfe)* bunamak.
xırıfi *rgd.* bunak, bunamış.
xırıkand/ın Lnk. *(dıxırıkine, bıxırıkine)* ölürken çıkarılan hırıltı. * **ketın ber xırıkan** *bw.* ölüm hırıltısına girmek.
xırıki/n *Lng. (dıxırıke, bıxırıke)* 1. ölüm hırıltısı çıkarmak. 2. *bn.* **şemıtin.**
xırımi/n *Lng. (dıxırıme, bıxırıme)* kopmak, kırılmak.
xırındal *N.* yenilen bir ot, türkçesini bulamadık.
xırındol *N. bn.* **fıro.**
xırınk *N. rgd.* güzel ve zarif kadın.
Xırıstıyan *N. rgd.* Hıristiyan. *bn.* **fıle.**
xıri/n Lnk. *(dıxıre, bıxıre)* horlamak, yatakta horlamak, ölürken hırıldamak. *bn.* **xerxere, xırıkandın, xıre xır.**
xırmal *N. rgd.* 1. derli toplu bir yaşantıya veya eve sahip. 2. becerikli. 3. hareketlerinde incelik ve zarafet. 4. canlı, şen, neşeli.
xırme xırm *B.* gümbürtü, gümbür gümbür. *bn.* **gırme gırm, xırmin.**
xırmıçag [1] *N.* 1. hububatlar için hububattan başkasına sadaka gibi pay vermek. Mesela harman yerinde biri iyi mahsul kaldırmışsa yanına yaklaşan bir fakir "**ka xırmıçaga mın nine**" diye sorarsa harman sahibi ona kalbinden kopan bir iki kilo verirse bu '**xırmıçag**' dır. 2. ırgat işçilerin haklarını hububat olarak alırlarsa

bu da 'xırmıçag 'dır.
xırmıçag [2] *N.* iki değirmen taşı arasındakı tahtacık. *bn.* **çeqçeqok.**
xırmıçand/ın *Lg.* *(dıxırmıçine, bıxırmıçine)* tırmalamak, sıyırmak, çimdik atmak. *bn.* **pencık kırın, qurçi kırın.**
xırmi/n *Lng.* *(dıxırme, bıxırme)* gümbürdemek. * **xırmin lê ketın** *bw.* gümbürtü düşmek. * **kıre xırmin** *bw.* gümbürdedi. *bn.* **xırme xırm.**
xırm û gırm *rgp.* paldır küldür. *bn.* **xırme xırm.**
xırmûşk *N.* çimdik. *bn.* **qurmiçık, qurnisk.**
xırneq *N.* tavşan yavrusu.
xırnûk *N.* bn. **xurnik.**
xıroş *Nne.* **heyecan, telaş.**
xıroşand/ın *Lg.* *(dıxıroşine, bıxıroşine)* heyecanlandırmak.
xıroşme *N.* galeyan, tahrik.
xırp [1] *N.* ani hareket, hop!. * **xırp go xwe avêt erdê** *bw.* hop deyip kendini yere attı. * **go xırp û ket** *bw.* hop dedi düştü.
xırp [2] *rgd.* tombul, dolgun, tıknaz. /**...ın** *rgd.* tombul.
xırp [3] *rgd.* adi, değersiz. /**...o** *rgd.* adi kimse.
xırpe *N.* *bn.* **xırbe2.**
xırpık *N.* *ant.* kıkırdak. *bn.* **kırtık.**
xırpo *rgd.* hırpo, hergele.
xırş *N.rgd.* meyvesiz ağaç. *bn.* **bêber.**
xırt *N.* 1. yaş çizgileri *(ağaç veya bazı hayvan boynuzları vs).* 2. 4 yaşında koç.
xırte xırt *B.* takırdama. /**...** **kırın** *L.* takırdamak, tıkırdamak, takır takır etmek., tıkır tıkır etmek.
xırtık *N.Bj.* çocuk boğaz hastalığı, boğmaca. *bn.* **qotık.**
xırtol *N.* kalabalık, izdiham, güruh.
xırt û pırt *B.bw.* ufak tefekler.
xırû *rgd.* *bn.* **beyar.**
xırûcır *N.* karışıklık, şemata, arbede, anlaşmazlık, geçimsizlik.
xırve 1. *N.* topluluk. 2. *rgd.* toplu. /**...** **kırın** *L.* toplamak, cem etme, bir araya getirmek. *bn.* **kom, cıv.**
xırwe *N.* külde pişirilen bir cins ekmek. /**...bez** *N.* çıkarcı, çıkar arayan, şahsi menfaat peşinde.
xırx *N.* mollaların külahları etrafındaki sarık.
xırxal *N.* 1. kadınların ayak bileklerine taktıkları bilezik, mücevher. 2. ayak kelepçesi, pranga. 3. tekerlek *(hakari bölgesi).* *bn.* **xılxal, xull.**
xısar *N.A.* *bn.* **xesar.**
xısım *N.* *bn.* **xızm.**
xıslık *N.* *bn.* **cer, tılık.**
xıst/ın Lari *(dıxe, bıxe)* koymak, vurmak, etmek, eylemek. * **ber xıstın** *bwl.* bir şeye alıştırmak. * **xıstın berıkê xwe** *bw.* cebine koymak. * **xıstın ber çavan** *bw.* göz önüne getirmek. * **xıstın bın axa sar** *bw.* soğuk torrağın altına gömmek. * **xwe xıstın** *bwl.* dövünmek, kendini dövmek. * **xwe xıstın bın derekê** *bw.* bir yere sığınmak. * **lê xıstın** *bwl.* vurmak. * **jı hev xıstın** *bw.* ayırmak. * **lı hev xıstın** *bwl.* birbirine katmak. * **lı hewa xıstın** *bw.* havaya uçurmak.
xısûs *N.A.* husus. * **dı vê xısûsê de** *bw.* bu hususta. /**...i** *rgd.* hususi. *bn.* **taybeti.**
xışe xış *B.* **hışırtı, su sesı.** *bn.* **xuşexuş.**
xışık *N.* 1. nehir veya diğer akarsuların getirdikleri çalı, çırpı odun vs.. 2. pamuk kozasının açık kuru şekli. 3. suda yüzen irili ufakli buz parçaları. *bn.* **qafû.**
xışır *N.* 1. kadın süs eşyası, mücevher. 2. toka.
xışıri/n Luk. *(dıxışıre, bıxışıre)* boş oturmak, tembellik etmek.
xışi/n Lnk. *(dıxışe, bıxışe)* hışırdamak. *bn.* **xuşin**[1], **xuşin**[2].
xışlık *N.* *bn.* **tılık.**
xışm *N.* öfke, gazap, hiddet. * **lı ber xışmê ketın** *bw.* gazaba uğramak, hışma uğramak.
xışok [1] *N.* sürüngen. *zoo.* **Reptile.** *bn.* **xızınde.**
xışok [2] *rgd.* hışırdayan şeyler.
xışpe *rgd.* sinsi. *bn.* **dızi.**
xışr *N.* *bn.* **xışır.**
xışrûk *N.Bj.* çocukların baş ve yüzlerinde çıkan sivilceler.
xışt [1] *N.* 1. ucu sivri şiş. 2. sofilerin burun, dudak, avurt vs yerlerine sapladıkları şiş.
xışt [2] *N.* tuğla.
xıştık [1] *N. Bj.* koyun ve keçilerde beliren ve öldürücü bir hastalık.
xıştık [2] *N.* köşebent.
xışûş *Nne.* şüphe. *bn.* şık. 2. hile, karışık iş, sahte iş. *bn.* **xuşûş.**
xışxaş *N.* **haşhaş.** *bn.* **xaşxaş.**
xışxış *B.* **hışır hışır.** *bn.* **xışin.**
xışxışk *N.* madeni pul.
xıtêre *N.* ucu tutuşturularak ışık vermesi için kullanılan çıralık ağaç. *bn.* **beysûs,**

bızut, yelmûm, meşalav.
xıtım *N.A* hatim. /**– kırın** *L.* hatmetmek *(Kur'an).*
xıtımand/ın *Lg. (dıxıtımine, bıxıtımine)* 1. bir deliği tıkamak, bir çukuru doldurmak. 2. hatmetmek *(Kur'an). bn.* **xıtım.**
xıtme *N.A* hatim, hatmetmek.
xıtût *N.A.* çizgiler. * **xet û xıtût** *bw.* çizgi vs.ler.
xıyal *N.A.* hayal, imaj. *bn.* **xeyal.**
xıyanet *N.A.* hıyanet.
xıyar *N.* salatalık, hıyar. *bn.* **arû, tırozi.** /**–çemer** *N.* hint harnıpı. *ing.* **Puddingpipe tree.** /**–i derya** *Nh.* deniz hıyarı. *zoo.* **Holothuriae.**
xız [1] *N. bn.* **xıj.**
xız [2] *N.* iri saman.
xızag *N.* 1. bıçkı, hızar, büyük testere. 2. hayvanla çekilen kızak *(Ağrı bölgesinde). bn.* **tawûg, xızar.**
xızan *rgd.* 1. yoksul, fakir. 2. aç gözlü. /**– bûn** *L.* yoksullaşmak, fakirleşmek. /**–i** *N.* yoksulluk, fakirlik. * **du parên xızanıyê nezani ye** *bw.* yoksulluğun iki katı bilgisizliktir.
xızana *N.* 1. dolap, elbise dolabı, kasa. 2. korkuluk. 3. yol kapamak için renkli trafik direği.
xızar *N.* bıçkı, hızar. *bn.* **xızag, xişt, mışar.**
xızem *N. bn.* **xızêm, xezêm.**
xıze xız *B.* nefes nefese soluk alma, astmalı şekilde soluk alma. /**– kırın** *L.* bu şekilde soluk almak.
xızêm *N.* kadınların madeni burun süsü. *bn.* **xezêm.**
xızêmok *N.* 1. kara hindiba çiçeği. *bot.* **Taraxacum officinale.** 2. şalgam yemeği.
xızınde *N.* sürüngen. *bn.* **xışokl.**
Xızır *N.* Hızır. * **Xızıri aleyselam** *Nh.* Hızır Aleyselam. /**– gehiştın** *L.* Hızırın imdada yetişmesi.
xızi/n Lnk. *(dıxıze, bıxıze)* yorgunluktan veya korkudan nefes alamamak, fısıltı sesle solumak, nefes nefese solumak.
xızm *N.m.A.* akraba, hısım. /**–ati** *N.* akraba/hısımlık. *bn.* **mırovatı.**
xızmet *N.A.* hizmet. * **xızmet û azet** *bw.* hizmet ve saygınlık. /**–kar** *N.* hizmetçi, hizmet eden, hizmetkar. /**– kırın** *L.* hizmet etmek. * **xızmeta malê kırın** *bw.* evin hizmetini yapmak.
xızne *N. bn.* **nıfsi.**
xızırir *N.* domuz. *bn.* **beraz.**
xız xız *B. bn.* **xıze xız.**
xızxızok *rgd.* astımlı, nefes alamıyan ve soluyan kimse.
xiç *N.* çakıl. *(Garzan bölgesinde söylenir).* /**–ık** *N.* 1. küçük taşcıklar, çakıl. 2. ağaç sakızı. *bn.* **şirêz, benîşt.**
xiç [2] *N.* 1. kerpiçleşmiş süt. 2. hayvanlarda ilk alınan süt. *bn.* **fıro, xıç.**
xige *N.* deriden şişe, matara.
xilaf *N.A.* gerçeğe aykırı, hilaf.
xilok *N.* yumrugillerden bir bitki, yumrusu ceviz büyüklüğünde olup, kabukları soyulup yenir, yabani yetişir.
xilolik *N.* yumrugillerden yumrusu kiraz büyüklüğünde yenen bir bitki. *bn.* **çavreşok.**
xime *N.* büyük çadır.
xip *N. bn.* **pijık.**
xiret *N. A.* gayret. /**–kêş** *Nx.* gayretli. /**– kırın** *L.* gayret etmek.
xisk *N.* hıçkırık. /**– kışandın** *L.* hıçkırık çekmek. * **xisk û xisk** *bw.* arka arkaya hıçkırma, hıçkıra hıçkıra.
xiskand/ın *Lg. (dıxiskine, bıxiskine)* hıçkırtmak. *bn.* **isk.**
xiski/n Lnk. *(dıxiske, bıxiske)* hıçkırmak.
xiş kırın *L. bn.* **xıj kırın.**
xişt *N.* büyük testere, hızar. *bn.* **mışar, xızag.**
xivet *N.m.A.* çadır. *bn.* **kon.**
xiz [1] *N.* kum. /**–ek** *rgd.* kumlu. /**–in** *rgd.* kumlu.
xiz [2] *N.* çizgi. /**–kêşan** *N.* cetvel. *bn.* **xêz.**
xizık *N.* çizik, çizgi. * **xizıkên hewêsa dest** *Nh.* el ayası çizgileri. /**– kışandın** *L.* 1. çizgi çekmek. 2. üzerini çizmek.
xo pro. *S.* kendi. *bn.* **xwe.**
xoce *N.* hoca, öğretmen.
xodan *N.* 1. hodan bitkisi. *bot.* **Borago officinalis.** 2. Dêrsim, Mohundu nahiyesine bağlı bir köy.
xodgam *rgd.* egoist, kendini beğenen, menfaatçı. *bn.* **ezperest.**
xof *N.A.* korku.
xol *N.* 1. baklagiller samanı. 2. tınaz makinasının altına dökülen toprak, taş kaba saman vs. 3. kül. /**–av** *N.* ateş külü. /**–avi** *rgd.* tozlu, küllü. bn. **xılav.**
xonçe [1] *N.* gonca.
xonçe [2] *N.* alçak ve ekseri yuvarlak olan yemek veya ekmek pişirme masası. *bn.* **derxûn.**
xone *N.* erkek kedi.

xopan *N.rgd.* yıkık, yıkılmış, harabe, viran olmuş ev veya evler. /**— bûn** *L.* harap veya viran olmak. /**— kırın** *L.* harap veya viran etmek. * **Cızira xopan** *bw.* harabeye dönmüş zavallı Cizre.
xor [1] *N. S. bn.* **ro, roj.**
xor [2] *x.* 'xwarin' fiilinden doğan ve fiillere yiyen, yiyici anlamı veren önektir. **kuftexor, mırovxor** gibi. *bn.* **xur.**
xorak *N.* besin maddesi, yenen şey, yiyecek.
xorık *N. Bj.* **guli, xuri.**
xorım *N.* ot balyası.
xorıst *N.* yabani bitki, kendi yetişen, tabiat, tabii. *bn.* **xurıst.**
xort *N. rgd.* genç, delikanlı. /**—ani** *N.* gençlik, delikanlılık. * **keç û xortên delal** *bw.* sevgili genç kız ve erkekler. * **xort xapinok** *rgd.* cilveli kadın, kız.
xortım *N. A.* hortum.
xos *N.* sepet yapılan bir cins söğüt.
xoş *rgd.* hoş, iyi, tatlı, lezzetli. * **xoş bêş kırın** *bwl.* hal hatır sormak, hoş beş etmek. /**—ewist** *rgd.* aziz, sevgili, sayın. /**—ewisti** *N.* aşk, sevgi. /**—hal** 1. *rgd.* halinden memnun. 2. iyi hallerde veya iyi şartlarda olmak. /**—nav** *Nh.* 1. iyi isim yapmış kimse. 2. bir üzüm cinsi. /**—nûd** *rgd.* hoşnut, memnun. * **xoşnûd kırın** *bw.* memnun etmek. * **xoş û pêş kırın** *bw. bn.* **xoşbêş kırın.**
xoşnûd *rgd.* hoşnut, memnun. /**— kırın** *L.* hoşnut etmek, memnun etmek.
xoşav *N.* hoşav, komposto. *bn.* **doşav.**
xox *N. m.* şeftali.
xoz *N.* koza, kozalak *(ağaç için).* /**—berû** *Nh.* iri cins bir pelit.
xozan *N.* anız. /**— çêrandın** *L.* anız otlatmak. /**— rakırın** *L.* anız sürmek.
xozge 1. *N.* istek, arzu. 2. *B.* keşke. *bn.* **xwezi.**
xu [1] *N. m.* ter. /**— dan** *L.* terlemek. * **xuya eni** *bw.* alın teri. * **kel û xu de man** *bw.* kan ter içinde kalmak.
xu [2] pro. kendi. *bn.* **xo, xwe.**
xubar *N.* toz, kül. * **axa xubar** *bw.* küllü toprak. *bn.* **xweli.**
Xuda *N. n.* Tanrı, ilahi, hüda. /**—yi** *rgd.* tanrıyla ilgili, tanrısal. * **xuda hefız** *bw.* allahaısmarladık. /**—wen** *N.* ilahe, tanrıça.
xudır *rgd.* çarpık, çalik, büğrü. * **xar û xudur** *bw.* eğri büğrü. * **xar û xudur bûn** *bw.* eğri büğrü olmak.
xudmuxtari *Nh.* otonomi.
xudreste *N.* öğretmensiz olarak kendi kendine yetişen kimse.
xuh *N.* ter. *bn.* **xul.**
xujilk *N. bn.* **xaşil, xwaşil.**
xull *N.* pranga. *bn.* **xırxal.**
xulam *N. n.* köle, erkek hizmetçi, uşak. /**—i** *N.* uşaklık, hizmetçilik, kölelik. /**—ok** *N.* uşak. /**—ti** *N. bn.* **xulami.** * **xulamti kırın** *bw.* uşaklık/hizmetçilik etmek.
xule xul *B.* harıl harıl *(su için).* /**— kırın** *L.* harıl harıl etmek.
xulık *N. n. A.* 1. halık, rab. 2. yaratık.
xulıqand/ın *Lg. A. (dıxulıqine, bıxulıqine)* yaratmak.
xulıqi/n *Lng. A. (dıxulıqe, bıxulıqe)* yaratılmak, yoktan var olmak.
xulke *N.* dakika. *bn.* **deqiqe.**
xulmaş *rgd. bn.* **xılmaş.**
xulpulû *rgd.* benekli.
xulya *N. A.* hülya.
xumm *N.* iri boya teknesi.
xumal *N.* kendi işini kendi gören kimse.
xumali 1. *rgd.* yerli. 2. özel ısmarlanan elbise. 3. evin değerli eşyası. 4. değerli damızlık hayvan. *bn.* **peri.**
xumalik *N.* ancak sırtta taşınabilen büyük testi.
xumali kır/ın *Lg. (xumali dıke, xumali bıke) bn.* **peçve kırın.**
xumam 1. *N.* sis, duman, pus. 2. gözün dumanlanması, önünde pus varmış gibi olması. 3. *rgd.* mahmur, derin uyku. /**—i** *N.* mahmurluk.
xumar *N. A.* kumar. /**— listın** *L.* kumar oynamak.
xumart/ın *Lg. (dıxumêre, bıxumêre)* ateşi saklamak, küllemek. *bn.* **nıxumandın.**
xumıri/n Lnk. *(dıxumıre, bıxumıre)* 1. meyvelerin olgunlaşmaya başlaması. 2. ateşin küllenmeye başlaması.
xumi/n *Lng. (dıxume, bıxume) bn.* **xurmin.**
xumri *rgd.* kızıl siyah arası renk.
xumşin *rgd.* çivit rengi.
xunav [1] *N.* çiy. *bn.* **rewa, avi, reşeş.**
xunav [2] *N.* yağmurun çiselemesi, toz halinde yağan yağmur. *bn.* **xunıvin.**
xunçe *N. bn.* **xonçe1, xonçe2, bışku.**
xund/ın *Lg. (dıxune, bıxune)* 1. davet etmek. 2. kendine alıştırmak. * **hêdi hêdi bıxune xwe û pê şa be ko seg lı te nede** *bw.* yavaş yavaş kendine alıştırarak sev ki köpek seni ısırmasın.

xundi *N.* 1. davetli. 2. gelin almaya giden topluluğun erkek kısmına verilen isim. *bn.* **vexwendi.**
xunıvi/n Lnk. *(dıxunıve, bıxunıve)* yağmurun çiseliyerek yağması. *bn.* **xunav2.**
xunkar *N.* hünkar, hükümdar. *bn.* **key.**
xur *N.* kaşıntı.
xura *N.* kutup.
xura/n *Lng. (dıxure, bıxure). bn.* **xurin.**
xurand/ın *Lg.* *(dıxurine, bıxurine)* kaşımak. * **serê xwe xurandın** *bw.* başını kaşımak. * **pışta yeki xurandın** *bw.* birinin sırtını kaşımak.
xurbet *N.A.* gurbet. *(yumuşak 'x' ile)*
xurc *N.* içine öteberi konan büyük torba. /**..ezin** *Nh.* eyer heybesi. /**..ık** *N.* küçük heybe.
xurdad *N.P.* mayıs haziran ayı.
xurde [1] *N.A.* hurda, yedek parça. /**..fıroş** *Nh.* hurdacı, hurda işi satıcısı. /**..gir** *Nh.* hurdacı. * **xurde murde** *bw.* hurda murda, eski püskü.
xurde [2] *N. Grm.* ek, takı, önek veya sonek. /**..bêj** *Nh. Grm.* ek veya takılar. /**..paş** *Nh. Grm.* sonek. *bn.* **paşdank.** /**..pêş** *Nh. Grm.* **önek.** *bn.* **pêşdank.** /**..zad** *Nhx.* değiştirici ekler. *bn.* **guhêrker, parek, bertêrker.**
xurdemeni *N.m.* yiyecek içecek, gıda, besin, besin maddesi.
xurek *N. bn.* **xurdemeni.**
xuremi *N. bn.* **xorım.**
xure xur *B.* 1. gürül gürül *(su sesi).* 2. horul horul *(horlama veya böğürme).*
xurê *N.Bj. bn.* **xuri.**
xurêc *N. ant.* beze. *bn.* **gıni, betan.**
xurên *rgd.* ac karnına kimse. * **bı xurêni cıxarê mekşinın** *bw.* ac karnına sigara içmeyin. *bn.* **xurin3, bırçi.**
xurfe *N.* oda. *bn.* **mezel.**
xurımand/ın *Lg.* *(dıxurımine, bıxurımine)* delikli bir şeyin deliğini yırtmak, genişletmek.
xurımi/n *Lng.* *(dıxurıme, bıxurıme)* delinmek, yırtılmak.
xurımi *rgd.* delik, yırtık.
xurıni *N.* 1. kahvaltı. *bn.* **xurni, taştê.** 2. kahvaltı etmemiş kimse. *bn.* **xurên.**
xurıst 1. *N.* tabiat. 2. *rgd.* tabii. /**..yari** *rgd.* tabiatla ilgili. *bn.* **xwewer.**
xuri [1] *N. Bj.* çiçek hastalığı. /**.. deranin** *L.* çiçek hastalığına yakalanmak. ingilizcede **Smallpox.** *bn.* **xurê.**
xuri [2] *(xuri) N.* alev. *bn.* **pêt.**
xuri [3] *N. S. bn.* **heri, nêrg, helar, rıvin.**
xurri/n [1] Lnk. *(dıxure, bıxure)* 1. gürlemek *(nehir, su, çeşme vs. su sesi).* 2. horlamak, horuldamak. *bn.* **xûrrin.**
xuri/n [2] Lnk. *(dıxure, bıxure)* kaşınmak. * **canê wi dıxure** *bw.* onun canı kaşınıyor, mecazi olarak arsız kimseler için dayak istiyor anlamı verir. *bn.* **xur, xuran, xurandın.**
xurin [3] *N.rgd.* kahvaltı etmemiş kimse. *bn.* **xurên.**
xuritık *N.* tiz bir sesten dişlerin gıcırdaması veya tüylerin ürpermesi. *bn.* **alu.**
xurme *N.* hurma. *bot.* **Phoenix dactylifera.**
xurmeyi hındi *Nh.* demirhindi. *bot.* **Tamarindus indica.**
xurmi/n *Lng.* *(dıxurme, bıxurme)* gürlemek, gümbürdemek. * **xurmina ewran** *bw.* gök gürlemesi.
xurni *N.* kahvaltı. *bn.* **xurıni, taştê.**
xurnik *N.* keçi boynuzu. bn. **xernûf** .
xuroş *N.* kaynarken taşma.
xurt *rgd.* kuvvetli, yiğit, dayanıklı, sağlam. * **eniya şer me dıvêt em xurt bıkın** *bw.* savaş cephesini kuvvetlendirmeliyiz. * **solên xurt lı Dıyarbekrê çêdıbın** *bw.* sağlam *(dayanıklı)* ayakkabılar Diarbakırda yapılır. * **mırovê xurt** *bw.* cesur/yiğit insan, dayanıklı adam. /**..ahi** *N.* sağlamlık, dayanıklılık, kuvvetlilik. /**.. bûn** *L.* kuvvetlenmek, gür olmak, gelişmek *(ekin, bitki, genç yavru vs).* * **genım isal pır xurt bûn** *bw.* buğdaylar bu yıl çok gelişmiş. /**..i** *N. m.* kuvvet, zor, sağlamlık. * **bı xurti dest avêtın xwe** *bw.* kendilerini cesaretle savundular, cesaretle karşı çıktılar. * **bı xurti herne arikarıya hev** *bw.* cesaretle birbirlerinin yardımına gidin. * **pışt xurtıya yeki kırın** *bw.* birine arka çıkmak, birini kayırmak, desteklemek. *bn.* **xurtahi.** /**.. kırın** *L.* kuvvetlendirmek, dayanıklı hale getirmek, takviye etmek, sağlamlaştırmak. /**..tır** *rgd.* daha yiğit, daha kuvvetli, daha sağlam. * **dikê mın jı ya te xurttır e** *bw.* horozum seninkinden yiğittir/kuvvetlidir. /**..tırin** *rgd.* en kuvvetli, en sağlam, en dayanıklı, en yiğit.
xurtand/ın *Lg.* *(dıxurtine, bıxurtine)* kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, takviye etmek, destek vermek. *bn.* **xurt kırın.**
xurû *N. Grm.* belirtme, basit. * **rengdêrên**

xurû *bw.* belirtme sıfatları. * **lêkerên xurû** *bw.* basit fiiller.
xurûc *N. A.* çıkma, dışarı fırlama, kanun ve nizamların dışına çıkma. *bn.* **xarıc, derve.**
xusar *N.* kırağı. *bn.* **xwisık, xûsık.**
xusp *N.* dedikodu, birinin arkasında konuşma.
xusûl *N. A.* yıkanma, namaz için yıkanma, gusul. /**– kırın** *L.* gusletmek.
xuş *N.* **hışırtı.** /**–e xuş** *B.* **hışır hışır.** /**–e xuş kırın** *L.* hışır hışır etmek, hışırdamak. *(ot, ağaç, kağıt sesi vs).*
xuşil *N.* sütleğen otu. *bn.* **xaşil, xwaşil.**
xuşi/n [1] Lnk. *(dıxuşe, bıxuşe)* bitki, kağıt, yılan vs. nin hışırtı fiili. * **xuşina daran** *bw.* ağaçların hışırtısı. *bn.* **xuş, xışin.**
xuşin [2] *N. L.* sürüngenlerin sürünme sesi ve sürünme. *bn.* **xışin, xışok.**
xuşk *N. m.* kızkardeş, bacı. *bn.* **xwang, xweh.**
xuşûş *N. bn.* **xışûş.**
xuşxuş *B.* hışırtı. '**xuş**' kelimesindeki '**xuşe xuş**' notuna bak.
xutbe *N. A.* hutbe, cuma ve bayram namazlarında camide yapılan dua ve verilen öğüt.
xuwa *N. S.* tanrı. *bn.* **Xwedê.**
xuwan *N. S.* masa. /**–çe** *N.* alçak masa. *bn.* **xonçe.**
xuwar *rgd.* eğri. *bn.* **xar.**
xuwardemeni *N. bn.* **xurdemanı.**
xuwardın *N. L. S. bn.* **xwarın.**
xuwas *rgd. S. bn.* **xwas, pêxwas.**
xuwastın *S. Lg. (dıxuwaze, bıxuwaze) bn.* **xwastın.**
xuya 1. *N.* görünme, belirme. * **jı mın ve nexuya ye** *bw.* bana görünmüyor. 2. görünmek fiilinin geçmiş zamanı. 3. *rgd.* görünür, görünürde. /**– bûn** *L.* görünmek, belirmek, açığa çıkmak. * **reşi xuya bû** *bw.* kara göründü. /**– bûni** *N.* görüntü. /**– kırın** *L.* görünmek, belirlemek, ifşa etmek, açığa vurmak. /**–yi** *N.* görünen, görünebilir. * **xuyaye ko** *Ghk.* görünüyor ki, belli ki. * **xuyaye ko dılê te tune** *bw.* görülüyor ki gönlün yok. *bn.* **dıyar, xwingin.**
xuzar *N.* meyve. *bn.* **fêki, mêwe.**
xû [1] *Nne.* huy, gıcık. * **bê xû** *rgd.* huysuz. /**– gırtın** *L.* huylanmak, gıcık almak. * **xû lê/pê ketın** *bw.* bir şeyden kötü huy kapmak, gıcık almak, pirelenmek. * **lê kırın xû** *bw.* birini gıcığa almak, huylandırmak. * **xûyê hev de bûn** *bw.* birbirlerinin huyunda olmak, karekterde anlaşmak. * **xûyê hev dızanın** *bw.* birbirlerinin huyunu bilmek.
xû [2] *N.* ter. *bn.* **xu.**
xûde *N.* miğfer, tolga.
xûgi *(xûki) N.* haraç. /**–gırtın** *L.* haraç almak. *bn.* **xerac.**
xûk *N. bn.* **xûgi.**
xûl [1] *N. Bj.* doğuştan başı eğik olan, kambur. *bn.* **bûl, xûz.**
xûl [2] *N. bn.* **pirhevok.**
xûlke *N.* makara.
xûnav *N. m.* 1. çiy. *bn.* **xunav1, rewa.** 2. kan suyu, serom. *bn.* **xedenk, xwinav.**
xûrri/n Lnk *(dıxurre, bıxûrre)* horlamak, horuldamak, gürlemek *(su vs). bn.* **xurinl, pırxandın.**
xûsan *N. L. S. bn.* **şıl bûn.**
xûsık *N.* kırağı. *bn.* **xusar, xwisık.**
xûşk *N. bn.* **xuşk.**
xûştıre *N.* köstere, rende. *bn.* **rewêjek.**
xûy *N. bn.* **xul.**
xûz *N. rgd. Bj. ant.* sırtında kamburu olan, kambur. /**– bûn** *L.* kamburlaşmak, kambur hale gelmek. /**–i** *N.* kamburluk. /**– kırın** *L.* kamburlaştırmak, eğilmek, kendini eğmek, yere yapışarak sürünmek, yırtıcı hayvanların sürünerek ava yaklaşmaları, ekin, çayır vs.yi üzerinden geçerek yatırmak. * **mêrga me xûz bûye** *bw.* çayırımız *(uzunluktan veya rüzgardan)* yatık hale gelmesi.
xwandegeh *Nx.* medrese, okul. üniversite. *bn.* **xwendegeh.**
xwandeh *N. rgd.* okumuş, aydın kimse. *bn.* **xwendeh.**
xwang *N. m.* kızkardeş, bacı. *bn.* **xûşk.**
xwar [1] *rgd.* eğri. /**–ê** *rgd.* aşağı. * **hatın xwar** *bw.* aşağı inmek. * **xwar û xiç** *bw.* eğri büğrü. *bn.* **xar1.**
xwar [2] *L.* 'xwarin' fiilinin geçmiş zamanı.
xwarık *N.* 1. *ant.* hayvanlarda süt dişi. 2. eğrilik, eğri olan şey. * **xwarık rast kırın** *bw.* sığır cinsi hayvanları sütten kesmek.
xwar/ın [1] *Lg. (dıxwe, bıxwe)* yemek, besin/gıda almak. * **sond xwarın** *bw.* yemin içmek. * **têr xwarın** *bw.* 1. yeterince yemek, doymak, tok olmak. 2. argoda karnı doyunca azmak, kudurmak. * **xem xwarın** *bw.* çile çekmek, gam yemek.
xwarın [2] *N.* yemek, yiyecek, besin madde-

si, gıda. /**–dev** *Nh.* tayın. /**–geh** *Nx.* yemekhane. /**–pêj** *Nh.* aşçı. /**–xane** *Nh.* yemekhane, lokanta. /**– xwarın** *L.* yemek yemek. * **xwarınê de ap û bırazi, şer de xal û xwarzi** *bw.* sofrada amca ile yeğen, kavgada dayi ile yeğen birbirleriyle yarışırlar anlamında deyim. *bn.* **xurdemeni.**

xwarzi *N.* yeğen, kız kardeşin çocukları.

xwas *rgd.* ayakları çıplak, çıplak ayaklı kimse. *bn.* **pêxwas.**

xwasi [1] *N.* kaynana. *bn.* **xesû.**

xwasi [2] *rgd.* ayakları çıplak. *bn.* **pêxwas.**

xwast *Nne.* istek, gaye, maksat, arzu. *bn.* **meraze.**

xwastek *rgd.* istekli, arzulu, şehvetli. *bn.* **xwazok.**

xwast/ın [1] *Lg. (dıxwaze, bıxwaze)* istemek, arzu. etmek, gönül çekmek. * **bıxwazi nexwazi** *bw.* ister istemez. * **dıl xwastın** *bw.* gönül/can istemek. * **jı yeki deyn xwastın** *bw.* birinden ödünç istemek. * **ki naxwaze Kurdıstan çê be** *bw.* Kürdistanın kurtulmasını kim istemez ki. * **dıl xwastın** *bw.* gönül/can istemek.

xwastın [2] *N.* istek, arzu. *bn.* **daxwaz.**

xwasti 1. *rgd.* istekli, arzulu. *bn.* **xwastek.** 2. nışanlı olan kız kadın. * **xwastıya mın lı gund e** *bw.* nişanlım köydedir. *bn.* **dergiz, destgırti.**

xwastok *rgd. bn.* **xwastek, xwazok.**

xwaşand/ın *Lg. (dıxwaşine, bıxwaşine)* haşlamak. *bn.* **xeşandın, xaşandın.**

xwaşil *N. bn.* **şirşirok, xaşil.**

xwazgin *N.* görücü, kız isteme. /**–i** *N.* 1. nişan, görücülük, kız isteme işi. 2. nişanlı. * **xwazgini vegerandın** *bw.* nişanı geri çevirmek. * **xwazginiya mın lı gund e** *bw.* nişanlım köydedir. *bn.* **xwasti.**

xwazi *B. rgp. dç.* keşke, isterki. *bn.* **xwezi, xwezka.**

xwazok *rgd.* çok istekte bulunan dilenci ruhlu kimse, önüne gelenden bir şey istiyen kimse. 2. arzulu, şehvetli. *bn.* **xwastek.**

xwe [1] *rgd.* tabii, zaten, gerçekten. * **jı xwe** *bw.* zaten, haliyle. * **jı xwe ez nedıhatım** *bw.* zaten gelmiyecektim.

xwe [2] pro. kendi, kendisi. * **bı xwe hatın** *bw.* kendisi gelmek, kendi kendine gelmek. * **em bı xwe** *bw.* biz kendimiz. * **xwe avêtın derekê** *bw.* kendisini bir yerlere atmak, bir yere sığınmak. * **xwe avêtın dest û lıngan** *bw.* dizlerine kapanmak, eline ayaklarına kapanmak. * **xwe bawer bûn** *bw.* kendine güvenmek. /**–bêj** *Nh.* 1. mana. 2. kendi kendine konuşan. /**–bin** *rgd.* mağrur, kendini beğenme. * **xwe bı xwe** pro. *rgd. rgp.* kendi kendine, kendi kendisine. /**– dan** *L.* kendini vermek. * **xwe dan ber kar** *bw.* kendini işe vermek. * **xwe dan dest** *bw.* kendini ele vermek. * **xwe dan ber barê yeki** *bw.* birinin yüküne destek olmak, birinin mesuliyetini üzerine almak. * **xwe dan hev** *bw.* toparlanmak, hazırlanmak. /**– danin** *L.* sinmek, tenezül etmek, küçüklük göstermek. * **ew xwe danaynın bêne mala me** *bw.* onlar bizim eve gelmeye tenezül etmiyorlar. * **xwe lê danin** *bwl.* taslamak, yalandan yapmak. * **xwe dan peyan** *bw.* kibirlenmek.* **xwe de çûn** *bwl.* kendinden geçmek, bayılmak. * **xwe dereng xıstın** *bw.* kendini oyalamak. * **xwe derewin der xıstın** *bw.* kendisini yalancı çıkarmak. /**–der** *N. m.* menşe, kaynak. /**–deri** *N.* tabiat, doğa. *bn.* **xwewer.** * **xwe dest ve berdan** *bwl.* kendisini ele kaptırmak. /**–fıroş** *Nh. rgd.* kendini satan, satlık, hain. /**– fırotın** *L.* kendisini satmak. /**–ger** *rgd.* otomatik. * **xwe gıran kırın** *bw.* kendini ağırdan almak. /**– gırtın** *L.* kendini tutmak, sabretmek, tahammül, tahammül etmek. /**– guvaştın** *L.* kendini sıkmak. /**– hatın** *Lh.* [illegible]line gelmek, uyanmak. * **xwe ha[illegible] kırın** *bw.* kendisini hazırlamak. /**– hesıyan** *Lh.* uyanmak, kendine gelmek. * **xwe jı Xwedê kırın** *bw.* Allahtan inkar etmek, Allahtan korkmadan yalan söylemek. /**– kırın** *Lh.* 1. üstüne almak, giymek. 2. kendini koymak. * **xwe kırın cıhê mırovan** *bw.* kendisini adam yerine koymak. /**– kuştın** *L.* intihar, intihar etmek. * **xwe lê pêçan** *bwl.* sarılmak, kendisini *(bir şeye)* dolamak. /**–meş** *rgd.* otomatik. *bn.* **xweger.** /**–miri** *rgd.* demirbaş. /**–nas** *rgd.* bilgelik, kendini bilme. /**–nasi** *N.* kendini bilme. * **xwe nas kırın** *bwl.* kendini tanımak, kendini bilmek. * **xwe nişan dan** *bw.* kendini göstermek. /**– parastın** *L.* kendini korumak, sakınmak. /**–perest** *rgd.* egoist, bencil, özsever, narsisit. /**–peresti** *N.* egoizm, bencil, özseverlik, narsisizm. /**–perwerde** *rgd.* öz öğrenimli. /**–perwerdeyi** *N.* öz öğrenim. * **xwe pê gırtın** *bwl.* dayanmak, sabretmek, kendini tutmak, nefsine hakim olmak. /**–**

pêşandan *N.* gösteri toplantısı, miting. * **xwe pê xweş kırın** *bwl.* kendini tatlı göstermek, yaltaklanmak. /**– pivan** *L.* kendisini ayarlamak. /**– ragırtın** *L.* nefsine hakim olmak, sabretmek. * **xwe re bes bûn** *bw.* kendine yetmek, kendisiyle yetinmek. * **xwe re kar ditın** *bw.* kendine iş bulmak. * **xwe re nan çêkırın** *bw.* kendine yemek hazırlamak. * **xwe re nedi** *rgd.* üşengeç, bezgin, erinen kimse. /**–rıst** *Nh. rgd.* kendi yetişen bitki, yabani bitki. /**–sparteparêz** *rgd.* teslimiyetçi. /**– sıpartın** *L.* birine sığınmak, teslim olmak. * **xwe sıpartın bextê yeki** *bw.* birinin bahtına sığınmak. /**– şuştın** *L.* yıkanmak. * **xwe tev dan** *bwl.* harekete geçmek, kımıldanmak. * **xwe tırş kırın** *bw.* surat asmak, isteksiz olmak. * **xwe tıştek zanin** *bw.* kendini bir şey zanetmek. * **xwe wında kırın** *bw.* kendini kaybetmek, aslını yitirmek. /**– xwarın** *L.* kendini yemek, kendisini içten kemirmek. /**–wer** *N.* tabiat, doğa.

xweani/n *Lng. (xwe tine, xwe weyne)* itiraf etmek, çözülmek. *bn.* **mukır hatın.**

xwecıh *rgd.* yerli, yöresel.

xwedadan *Lng. (xwe dadıde, xwe dade)* kızak kaymak. *bn.* **xıj kırın.**

xwedani/n *Lng. (xwe datine, xwe dayne)* tenezül etmek. * **ew xwe danaynın ko bên mala me** *bw.* evimize gelmeye tenezül etmiyorlar.

xwedbin *rgd.* bencil. /**–i** *N.* bencillik. *bn.* **ezperest.**

Xwedê *N.* Allah, Tanrı, Rab. * **bı emra Xwedê** *bw.* Allahın emriyle. * **bı emra Xwedê û qewli pexemberan** *bw.* Allahın emri, peygamberin kalbiyle. * **bı Xwedê** *bw.* 1. Allah için. 2. Allahını seversen!. * **çı jı Xwedê û çı jı benıya** *bw.* Allahın bildiğini kuldan saklamak. * **emaneti Xwedê bın** *bw.* Allaha emanet olun. * **jı Xwedê bıtırse** *bw.* Allahtan kork. * **jı Xwedê bıbine** *bw.* Alahtan bul!. * **Xwedê!** *B.* Allahım!, ya reb!. * **Xwedê bawer ke** *bw.* 1. Allah inandırsın. 2. Allaha inan. * **Xwedê bela bıdê** *bw.* Allah belasını versin. * **Xwedê bereketê bıde** *bw.* Allah bereket versin. * **Xwedê bı te re be** *bw.* Allah seninle beraber olsun. * **Xwedê bıbexşine** *bw.* Allah bahşetsin, Allah bağışlasın. * **Xwedê bıde** *bw.* Allah versin. * **Xwedê bıde mın ez jî te dım** *bw.* Allah bana versin, bende sana. * **Xwedê bıke** *bw.* Allah verede!. * **Xwedê bıparêze** *bw.* Allah esirgesin, Allah korusun. * **Xwedê çavê wi tıji ke** *bw.* Allah onun gözünü doyursun. * **Xwedê çıya dıbine berfê dıbarine** *bw.* Allah dağı görür karı yağdırır. Yanı zalime cezasını verir. * **Xwedê da** *bw.* Allah verdi. * **Xwedê da me nezani** *bw.* Allah verdi, biz kıymetini bilmedik. * **Xwedê dawiya wi xêr bıke** *bw.* Allah sonunu hayır etsin. * **Xwedê dayi** *bwl.* Allah vergisi, Allahın himmeti, hediyesi. * **Xwedê destê te de ba û baran ke** *bw.* Allah eline bolluk bereket versin. * **Xwedê destê te de bıbarini** *bw.* Allah eline yağdırsın, yanı eline bol bol bereket versin. * **Xwedê dıkın, lê mexın** *bw.* Allahını severseniz vurmayın. * **Xwedê dıki !** *bw. B.* Allahını seversen. * **Xwedê dûri me bıde** *bw.* Allah bizden uzak etsin. * **Xwedê emrê wan dırêj ke** *bw.* Allah ömürlerini uzun etsin. * **Xwedê eqıl bıde** *bw.* Allah akıl versin. * **Xwedê hefız** *bw.* Allaha ısmarladık. * **Xwedê hez kır ezê bêm** *bw.* Allah izin verirse gelirim Allah isterse gelirim anlamında deyim. * **Xwedê ıslah bıke** *bw.* Allah ıslah etsin. * **Xwedê işê xwe zane** *bw.* Allah işini bilir. * **xwedê jê gırtın** *bw.* Allah elinden aldı. * **Xwedê jê razi be** *bw.* Allah ondan razı olsun. * **Xwedê jê stendın** *bw.* Allah elinden aldı. * **Xwedê jı bêtaran bıparêze** *bw.* Allah beterden saklasın. * **Xwedê jı te razi be** *bw.* Allah senden razı olsun. * **Xwedê kêm neke** *bw.* Allah eksik etmesin. * **Xwedê kerim e** *bw.* Allah kerimdir. * **Xwedê kır, mın nekır** *bw.* Allah ettide ben yapmadım. * **Xwedê ko izın da** *bw.* Allah izin verirse. * **Xwedê ko nesib ke** *bw.* Allah nasib ederse. * **Xwedê mezın e** *bw.* Allah büyüktür. * **Xwedênas** *Nh. rgd. bwl.* Allaha inanan, iman eden. * **Xwedênenas** *Nh. rgd.* Allah tanımıyan, iman etmiyen. * **Xwedê paşiyê xêr bini** *bw.* Allah sonunu hayır getirsin. * **Xwedê qısmetê bıde** *bw.* Allah kısmet versin. * **Xwedê rehetıyê bıde** *bw.* Allah rahatlık versin. * **Xwedê rehmet lê ke** *bw.* Allah rahmet eyleye. * **Xwedê ruhê te bıgıre** *bw.* Allah canını alsın. * **Xwedê sebır bıde** *bw.* Allah sabır versin. * **Xwedê selametıyê bıde** *bw.* Allah selamet versin. * **Xwedê te bıhêle** *bw.* Allah ömür versin, Allah korusun. *

Xwedê têr ne ke *bw.* Allah doyurmasın veya gözünü toprak doyursun. * **Xwedê wi bıbore** *bw.* Allah onu affetsin. * **Xwedê xêr bıke** *bw.* Allah hayır versin, Allah hayır etsin. * **Xwedê xılas ke** *bw.* Allah kurtarsın. * **Xwedê yek e** *bw.* Allah birdir. * **Xwedê zane** *bw.* Allah bilir. * **Xwedê zêde ke** *bw.* Allah ziyade etsin. *bn.* **Xudan, Reb, Yezdan, Xuwa.**

xwegırami *Nh.* öz saygı.

xwedi *N.n.* 1. sahip, ıs. 2. beslenme, gıda alma. /**_bext** *Nh. rgd.* dürüst, inanılır kimse. * **xwedi banqe** *bw. Nh.* bankör, banka sahibi. /**_ bûn** *L.* sahip olmak, beslenmek. * **ez dı nava neçariyê de xwedi bûm** *bw.* ben fakirlik içinde büyüdüm. * **Kurd xwediyê Kurdıstanê ne** *bw.* Kürdistanın sahibi Kürtlerdir. * **dıvêt em lê bıbın xwedi** *bw.* bizim sahip çıkmamız lazım. /**_ kırın** *L.* beslemek, büyütmek. * **pez xwedi kırın** *bw.* hayvan beslemek. * **kırın xwedi** *bw.* sahip kılmak, sahip etmek. * **kırın xwedi zar û zêç** *bw.* çoluk çocuk sahibi etmek. * **xwedi kırin û berdan** *bw.* besleyip büyütüp salıverdiler. * **leşker xwedi kırın** *bw.* asker beslemek. /**_namûs** *Nh.* namus sahibi, namuslu kimse. /**_sebr** *Nh.* sabırlı. /**_ti** *N.* sahiplik, malikiyet. /**_ti kırın** *bw.* sahip çıkmak.

xweh *N.* kızkardeş. *bn.* **xwang, xuşk.**

xwekuJyar *N.* müntehir, intihar eden.

xweli *N.* toprak, kül. Bu yerinden sökülmüş, kullanılır hale gelen ince toprak anlamıdır. * **xweli lı ser** *bw.* toprak başına, zavallı. * **xweli lı serê me be!** *bw.* ah başımıza gelen. * **bı xweli şuştın** *bw.* teyemmüm etmek. * **xweliyê aqıt** *Nh.* marn, pexmez toprağı.

xwemal *rgp.* 1. evce, evden yapılan, evde imal edilen. 2. yerli malı. /**_i** *N.* ev eşyası, evce. * **em xwemalê ve dıçın Newrozê** *bw.* biz Newroza evce gidiyoruz. * **ev cacım xwemalıya me ye** *bw.* bu kilim evimizde yapılmıştır, kendi imalimizdir.

xwendegeh *N.* okul. medrese, üniversite. * **xwendegeha amadeyi** *Nh.* hazırlık okulu. * **xwendegeha bılınd** *Nh.* yüksek okul. * **xwendegeha dambıJiJki** *Nh.* veteriner okulu. * **xwendegeha bıJiJki** *Nh.* tıp okulu. * **xwendegeha çandıni** *Nh.* ziraat okulu. * **xwendegeha destpêki** *Nh.* ilkokul. * **xwendegeha navin** *Nh.* ortaokul. * **xwendegeha pişesazıyê** *Nh.* sanat okulu.

xwendeh *N. rgd.* okumuş, aydın kimse, tahsilli.

xwendekar *Nx.* talebe, okuyucu, öğrenci.

xwendevan *Nx.* okuyan, okuyucu.

xwendewar *Nx. bn.* **xwendevan.**

xwend/ın *Lng.* (*dıxwine, bıxwine*) okumak, tahsil yapmak.

xwendi [1] *rgd.* okumuş, tahsilli.

xwendi [2] *N.* davetli. *bn.* **xundi.**

xweneni/n *Lng.* (*xwe nayne, xwe neyne*) inkar etmek, ketum kalmak, ketum olmak, itiraftan kaçınmak.

xweni/n *Lng.* (*xwedıne, xwene*) itiraf etmek, açığa vurmak. * **hemû kıryarên xwe bı xwe ani** *bw.* bütün ettiklerini itiraf etti. *bn.* **xwe anin.**

xweperest *rgd. bn.* **ezperest.**

xwepêşandın *L.* gösteri, gösteri yürüyüşü, demonstrasyon. * **xwepêşandınek pêkanin** *bw.* bir gösteri yürüyüşü organize etmek.

xweredii/ın *Lng.* (*xwe re dıbine, xwe re bıbine*) üşenmemek, erinmemek.

xwerenedii/ın *Lng.* (*xwe re nabine, xwe re mebine*) üşenmek, bezginlik getirmek, erinmek.

xwerenedi *rgd.* üşengeç, bezgin, eringen.

xwerû *rgd.* özgü, orijinal.

xwerûk *N.* metin, tekst (*yazı*).

xweser *Nh. rgd.* kendi başına, başıboş, kendi başına buyruk. /**_ bûn** *L.* kendi başına buyruk olmak. /**_i** *N.* başıboşluk.

xwestek *rgd. bn.* **xwastek.**

xwestık 1. *rgd.* istekli, şehvetli. 2. *N.* metres. *bn.* **dostık.**

xwest/ın *Lg.* (*dıxwaze, bıxwaze*) *bn.* **xwastın.**

xweş [1] *rgd.* sağ, diri, sıhhatlı. /**_ bûn** *L.* iyileşmek, nekahata ermek, sağ olmak, hastalıktan iyileşmek. /**_i** *N.* sağlık, dirilik. /**_ kırın** *L.* iyileştirmek, tedavi etmek.

xweş [2] *rgd.* hoş, tatlı, lezzetli. /**_bin** *rgd.* iyimser, optimist. /**_ bûn** *L.* tatlılanmak, lezzetli olmak. /**_çêkıri** *N. rgd.* perfekt, tamıtamına, iyi yapılmış. /**_gotın** *Nh.* tatlı söz, kompliman. /**_hali** *rgd.* iyi hal, rahatlık. /**_ hatın** *L.* hoş gelmek, memnunluk vermek, makul gelmek. /**_ kırın** *L.* 1. tatlılandırmak, hoş hale getirmek. 2. neşeli yapmak, sohbeti koyulaştırmak. /**_kok** *rgd.* cici, çıtı pıtı. /**_mêr** *Nh. rgd.* kibar, centilmen, cesur (*erkek*). /**_tevgeri**

Nh. yaraşan, yakışan. * **pê xweş hatın** *bwl.* sevinmek, memnun olmak. * **xweş lê anîn** *bwl.* iyi punduna getirmek, iyi fırsatını bulmak. * **lê xweş hatın** *bw.* hoşuna gitmek, zevkine uymak. * **xweşê yeki çûn** *bw.* birinin hoşuna gitmek. * **ew tıştê ko te anîye xweşê mın naçe** *bw.* getirdiğin o şeyler hoşuma gitmiyor. * **xweş xeber e, lê mın ne bawer e** *bw.* iyi haberdir amma inanmıyorum anlamında atasözü.

xweşhatî *Nh.* 1. hoş geldin, hoş gelmek. 2. ödülleme.

xweşık *rgd.* güzel, hoş, cici, sevimli.

xweşî *N. m.* sağlık, iyilik, neşe, iyi hava, sulh, sükun. * **xweşî û rındî** *bw.* iyilik güzellik, barış ve sükunet.

xweşkayî *rgp.* iyilik, sağlik, asudelik. * **bı xweşkayî** *bw.* iyilikle, tatlılıkla. * **bı xweşkayî mırov dıkare têkeve qula hurçê** *bw.* tatlılıkla ayı inine bile girilebilir, yani tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır. *bn.* **xweşî.**

xweşkêş *Nh.* 1. çekım hayvanlarının uysal, uyumlu olanları. 2. adaleli, kuvvetli, kalıplı kimse.

xweşxan *Nh. m.* 1. marş, koro. 2. dansing, diskotek.

xweşxwaz *Nh. m.* methiye, mersiye. /–**î** *N.* iyi dilek. * **xweşxwazıya mın dırêjbûna temena te ye** *bw.* ömrünün uzun olması iyi dileğimdir. * **xweşxwazıya me zewaca dıl e** *bw.* gönülden evlenmek iyi dileğimizdir.

xweûxwe pro. kendi kendine, kendi kendisine, kendiliğinden, otomatik olarak. * **xwe û xwe hatın** *bw.* kendiligğinden gelmek. * **xwe û xwe xapandın** *bw.* kendi kendini aldatmak. * **xwe û xwe idare kırın** *bw.* kendi kendini idare etmek. * **xwe û xwe re bes bûn** *bw.* kendi kendine yetmek, kendi kendine yetinmek. * **xwe û xwe xwarın** *bw.* kendi başına yemek.

xwewer *N. m.* tabiat, doğa. *bn.* **xweder.**

xweylin *N.* tuz ocağı. *bn.* **kar, xwê.**

xweza *N. m. bn.* **xwewer.** /–**yane** *rgd. rgp.* doğal olarak.

xwezan *Nh. rgd.* kendini bilen, haddini bilen.

xwezî *rgp. Ghk. B.* keşke, ister ki, gönül arzu eder ki, inşallah!. *bn.* **keşkana, keşke!.**

xwezka *B. Ghk. bn.* **xwezî.**

xwezok *rgd. bn.* **xwastok.**

xwê *N.* tuz. /– **avêtın** *L.* tuz atmak, tuzlamak. /– **dan** *L.* tuz vermek, tuzlamak *(hayvan vs).* /– **danî** *N.* sürüye tuz verildiği yer. /– **kırın** *L.* tuzlamak. /–**lin** *N.* tuzlak, tuz ocağı. * **xwê ya limonê** *Nh.* limon tuzu. *bn.* **limondûz, xweylin, kar.**

xwil *rgd.* eğik. meyilli.

xwin *N.* kan, canlılardaki kırmızı sıvı. * **bı xwinê avdan** *bw.* kana bulamak, kanla sulamak, kana boyamak, kana boğmak. * **bı xwina xwe dan** *bw.* kanıyla ödemek, kanı pahasına ödemek. * **jı xwinê de hebûn** *bw.* kanında olmak, yaratılışında mevcut olmak. /–**av** *Nh. Bj. bio.* serom, kan suyu. *bn.* **xedenk.** /– **alozî** *rgd.* kanı bozuk. * **xwina xwe dan** *L.* kanını vermek, kanı pahasına emek vermek. * **xwina xwe de gevızîn** *bw.* kanında boğulmak. * **xwina yeki jı a dın sortır bûn** *bw.* birinin kanı diğerinden daha kırmızı, yani biri diğerinden üstün olduğu inancı olmak. /–**bır** *rgd.* kan kesici. * **xwin bı xwinê şuştın** *bw.* kanı kanla temizlemek, intikam almak anlamında deyim. /– **bûn** *L.* kanamak. * **pozê xwe xwin bûn** *bw.* burnu kanamak. /– **çûn** *L.* kan akmak. /– **dan** *L.* kan vermek. /–**dar** *Nx.* kan döken, cani ruhlu. /–**elok** *rgd.* yara-bere içinde. /–**er** *N.* davacı. * **xwinê re xwin xwastın** *bw.* kana kan istemek. /–**germ** *rgd.* sıcakkanlı, sempatik. /–**germî** *N.* sıcakk[illegible]. /–**gêr** *Nx.* intikamcı. *bn.* [illegible]. /–**gıran** 1. *rgd.* ağır hareketli, hantal. 2. *Bj.* komaya girme hali. /– **gırtın** *L.* 1. kan almak. 2. kan tutması. /– **girin** *L.* kan ağlamak, büyük acı çekmek. /– **guhaztın** *L.* kan taşımak, kan vermek, kan aktarmak. /– **herıkîn** *L.* kan akmak. /– **hatın** *L.* kan gelmek. * **xwin jı dev hatın** *bw.* ağzından kan gelmek. /–**helal** *rgd.* meşru olarak dökülen kan. * **xwinê wi helal e** *bw.* onun kanı helaldır. *(haklılığına inanılarak verilen ölüm fermanı).* * **xwin hışk bûn** *bw.* kan kurumak. /–**kar** *Nx.* kan davası olan. /–**karî** *N.* kandavası. /– **kelin** *L.* kan kaynaması. * **xwina mın jı fılan kesi nakeli** *bw.* falan kese hiç kanım kaynamıyor. /– **kırın** *L.* kanatmak, kanlı yapmak. * **xwin kırın dılê yeki** *bw.* birinin kalbine kan etmek, içine dert etmek. * **xwin kırın nava eşiran** *bw.* aşiretler arasına kan sokmak. * **xwin laş bırın** *bw.* kan gövdeyi götürmek. * **xwin**

lı seri xıstın *bw.* kan beynine sıçramak, kan başına vurmak. /**_mêj** *Nh. rgd.* kan emen, sömüren, sömürücü. /**_mêji** *N.* kan emicilik, sömürücülük. /**_mêji kırın** *L.* sömürmek. /**_ mêtın** *L.* kan emmek. * **xwin muayene kırın** *L.* kan muayenesi yapmak, kan tahlili yapmak. /**_ mijin** *L.* kan emmek. * **xwin miz kırın** *L. Bj.* kan işemek. /**_rêj** *Nh. rgd.* kan döken, kan akıtan, adam öldüren, kan dökmek istiyen, zalim. /**_rêji** *N.* kan akıtıcılık, zalimlik. /**_rêtın** *L.* kan akıtmak. /**_ rıjandın** *L.* kan dökmek, adam öldürmek. * **kesi mina Kurdan jı bo welatê xwe xwin nerıjandıye** *bw.* hiç kimse ülkesi için Kürtler kadar kan dökmemiştir. /**_ rıjin** *L.* kan akmak, ölüme sebep olmak. /**_sar** *rgd.* soğukkanlı, ilgisiz, sevimsiz, antipati. /**_ sekınandın** *L.* kanı dindirmek, kanı durdurmak. /**_sor** *rgd.* kan kırmızı. /**_şêrin** *rgd. Nh.* sevimli, sempatik. *bn.* **xwingerm.** /**_ verışin** *L.* kan kusmak. /**_xwar** *(xur) N.* 1. zalim, hunhar, kan emici, kan içici. 2. aşiretlerde reise bağlı fedailer, cellat. * **xwin zıwa bûn** *bw.* kanı kurumak.

xwingand/ın *Lg. (dıxwingine, bıxwingine)* görünmek, görünür yere getirmek. *bn.* **xuya.**

xwingıya/n *Lng. (dıxwinge, bıxwinge)* görünmek. * **bı mın ve naxwingıye** *bw.* bana görünmüyor. *bn.* **xuya bûn.**

xwingi/n *Lng. (dıxwinge, bıxwinge)* görünmek, göz önüne gelmek, göz mesafesine girmek. * **ta ko ber çavê mın dıxwingê mın lê mêze kır** *bw.* gözüme göründüğü müddetçe arkasından baktım. * **iro kes naxwingê** *bw.* bu gün kimse görünmüyor. * **mikrop bı çavan naxwingên** *bw.* mikroplar gözle görünmez. *bn.* **xuya bûn, xwingıyan.**

xwini *rga. N.* kaatil, eli kanlı, mecazi anlamda çok arsız ve her zaman bela arayan kimse. * **gurê xwini** *bw.* hayvana alışmış veya kan kokusu almiş kurt. *bn.* **mêrkuj.**

xwini dûbrang *Nh.* canavar ağacı. ing. **dragon tree.**

xwisık *N.* kırağı. /**_ avêtın** *L.* kırağı atmak. *bn.* **xûsık.**

xwişk *N. m.* kızkardeş, bacı. *bn.* **xwang, xweh, xûşk.**

xwizi *N. m. bio.* tükürük, salya. *bn.* **xazi.**

Y

Y *N.* Kürtçe alfabenin 30.ncu harfi olup sessizdir. Dil önü ortasından çıkar. 1. Sesli harfle biten isimlerin teklik sıfatı aldıklarında arasına girer. **gayek, mûyek, gelıyek** gibi. 2. Sorani lehçesinde izafe manası veren Kurmancideki 'i' harfi yerini alır. **gulek y sor** = guleki sor, **werıs y reş y dırêj** = werısi reşi dirêj gibi. 3. Sorani ve bazı diğer Kürtçe şivelerde 'di' edatı yerini alır. **dıhêm** *(têm)* = yêm, **dıhinım** *(tinım)* = yênim, gibi. 4. Yine Soranca ve diğer bazı şivelerde 't' harfinden önce kullanılır. **nayête bihra mın** = nayte bihra min, gibi.

ya [1] *B.* ya, ey nidası. * **ya Reb!** *B.* ya rab!. * **ya Xızırê kal!** *bw.* Ya Hızır Aleyselam.

ya [2] pro. *rgd.* ...im, ...in malikiyet sıfatı. * **ya mın, ya te, ya wan** *bw.* benim, senin, onların. * **ya ko** *dç. Ghk.* o ki. * **ya ko hat serê mın** *bw.* o ki başıma gelen.

ya [3] *Ghk.* 1. ya, veya, yahut. * **ya têm ya nayêm** *bw.* ya gelirim, ya gelmem. 2. ya, evet ifade eder. * **ya herro ya merro** *bw.* ya gelir ya gider anlamında deyim.

yabo! *B.* babaya çağrı, babayı anma, vay baba!.

yad *N. P.* yad, anma, hatırlama. /...**ıgar** *N.* yadigar, hatıra. /... **kırın** *L.* yad etmek, anmak.

yadest *B.* oyunda kazanınca bu ünlemle ifade edilir.

yadê! *B.* anneye hitap. ***yadê rebenê!** *B.* zavallı anneciğim.

Yafa *N.* 1. Yafa şehri. 2. kalın kabuklu bir portakal cinsi.

yafte *N. P.* yafta, etiket halinde fiyat kağıdı.

ya ho! *B. dç.* yahu!.

Yahowa *N.* 1. Yahya peygamber. 2. son zamanlarda isa peygamberin sözde propagandasını yapan 'yahova şahitleri' diye anılan yeni bir tarikat.

Yahûdi *N. rgd.* 1. Musa dininden olanlar. 2. israiloğulları. *bn.* **cıhû.**

yallah *B. A.* haydi, yallah!.

yal [1] *N. anı.* yele. *bn.* **buji, bıji.**

yal [2] *N. cox.* tepe yamacı, meyilli yüzey, yamaç. *bn.* **kaş, evraz.** 2. suyun öbür geçesi. * **dıçım yali** *(wi ali)* *bw.* öbür geçeye giderim.

yaman *rgd.* yaman.

yan [1] *Ghk. dç.* veya, yahut. * **yan dıçe yan tê** *bw.* ya gider ya gelir. *bn.* **a, an, ya.**

-yan [2] *x.* sonektir. yer veya mahallerde çoğulluk yapar. * **Dêrsımıyan** *bw.* Dersimliler, **Mûsılıyan** *bw.* Musullular, **Holandıyan** *bw.* Hollandalılar.

yane [1] *N.* istek, içten arzu. * **dılê mın yane sê cari yane** *bw.* gönlüm ister, üç kez fazla ister. tercümesi böyle ise de tam manasını bulamadık, ekseri türkü söylerken başlama nekaratı olarak söylenir.

yane [2] *N.* 1. küme, ortaklık. 2. Gorani lehçesinde ev, kulüp evi.

yanê *dç. rgd. A.* yanı.

yanzdeh *N. rgd.* on bir *(11).* rakamı. /...**hem/hemin** *rgd.* on birinci.

yaqût *N.* yakut. * **yaqûti şin** *Nh.* safir.

yar *N.* sevgili, arkadaş, yardımcı, dost.

yaran *N.* arkadaş, dostlar. *bn.* **hogır.**

yarbezok *N.* Kürtlerde bir halay türü.

yarda *N. ing.* yarda, 91 cm. lik ingiliz uzunluk ölçüsü.

yari *N.* 1. dostluk. 2. şaka, oyun. /... **kırın** *L.* şakalaşmak, şaka yapmak. *bn.* **henek, leq, galte.**

yarkok *N.* havuç. *bot.* **Daucus carota.** *bn.* **gızêr.**

yarmeti *N.* yardım. *bn.* **arikari.**

yasemin *N.* yasemin çiçeği.

Yasin *N. A.* Kur'anda Yasin suresi, 36.cı sûre.

yat *N. ing.* özel vapur, yat.

yawan *N. rgd.* yaban. /...**i** *N. rgd.* yabani, vahşi. *bn.* **quiz.**

yawe *rgd. S.* saçma, boş laf. /...**bêj** *Nh.* saçma sapan konuşan.

yawer *N.* yaver, asistan.

yaxe *N.* yaka. *bn.* **pêsir.**

yaxûd *Ghk. P.* yahut. *bn.* **ya, yan, a, an.**

Yecûc û mecûc *bw.* Yecüc ve mecüc, kıyamet öncesinde soyu sopu belirsiz ufaklı tefekli bir ırk ve bunun türemesi.

yek *N. m. rgd. rgp.* pro. bir, biri, herbiri, be-

raber, diğeri. * **yeka yeka** *bw.* bir bir. /**...ane** *N. rgp.* biri, birileri, yalnız, yalnızca, tek. /**...bêj** *Nh. rgd.* ciddi, ağırbaşlı. * **bı yek anîn** *(pêk anîn) bwl.* birleştirmek. /**... bûn** *L.* birleşmek, bağlanmak *(bir yere).* /**...bûni** *Nh.* birleşme, birlik. /**...bûyi** *rgd.* birleşmiş, birleşik. * **Amerıkayi yekbûyi** *Nh.* A.B.D. * **yekbûniyê xweştır tıştek nine** *bw.* birlikten güzel hiç bir şey olamaz. /**...bûyin** *L. bn.* **yekbûn.** /**...car** *rgp.* hepten, birden, tamamıyla, birdenbire. 2. asla. * **ez yekcar qebûl nakım** *bw.* ben asla kabul etmem. * **yekcar bûn** *bw.* birdenbire gitmek, aniden ölmek. /**...deng** *Nh. Grm. bn.* **yekite.** /**...ejmar** *Nh. Grm.* tekil. /**...em/emin** *rgd.* birinci, ilk. /**...eti** *N. bn.* **yekiti.** /**...e yek** *bw.* bire bir. * **şeri yeke yek** *bw.* teke tek veya bire bir kavga. * **yek lı ser yeki** *bw.* birbiri üstüne, birbiri ardında, ardarda. * **yek û du lê nekırın** *bw.* hiç iki etmeden, tereddüt etmeden. * **yek lı mın yek jı te** *bw.* bir benden bir senden. * **yek lı mın yek jı wi; me lı hev xıst** *bw.* bir benden bir ondan; birbirimize girdik. /**...gırtın** *L.* 1. birleşmek. 2. bir tutmak. * **em bıçûk û mezınan yek dıgırın** *bw.* biz küçükleri ve büyükleri bir tutarız. /**...gırti** *Nh. rgd.* 1. birleşmiş, birleşik, birleştirilmiş. 2. kurul, ingilizcede union. /**...i** *N.* biri, birisi. /**...ite** *N. Grm.* tek heceli kelime. /**...iti** *N.* birlik, ittifak. * **yekiti çêkırın** *bw.* birlik kurmak, ittifak yapmak. * **jı yek anin** *bwl.* ayırmak, bölmek. /**... kırın** *L.* birleştirmek. /**...man** *L.* 1. tek kalmak, yalnız kalmak. 2. *N.* başkan. *bn.* **serok.** /**...nesak** *rgd.* monoton, hep aynı şekil. /**...pare** *Nh. rgd.* tek parça, bütün. /**...perist** *Nhx. rgd.* monoteist. /**...peristi** *N.* monoteizm. /**...reng** *rgd.* 1. tek renkli. 2. monoton. /**...rû** *Nh.* astarsız elbise vs. /**...san** *rgd.* eşit, aynı seviye. /**...ser** *rgd.* hepsi, toptan, birden, birlikte. /**...sım** *Nh. ant.* tek tırnaklı hayvan. *bn.* **wulax.** /**...ta** 1. *rgd.* aniden, birden, yegane, birden, biricik. 2. *N.* tek katlı iplik. /**...ten** *rgd.* birden, bir anda. * **yek û du** *bw.* birbirine.

yekane *N.* yabani domuz. *bn.* **xıznir.**
yekceleb *rgd.* özgül. *bn.* **yektexlit.**
yekmana *rgd.* özdeş.
yektexlit *rgd.* özgül. *bn.* **yekceleb.**
yelda *N. P.* senenin en uzun gecesi.
yelek *N.* yelek. *bn.* **êlek.**
yelken *N.* yelken. *bn.* **yerken, xêli.**
yeman *rgd.* yaman, gözü pek kimse. *bn.* **yaman.**
yekşem *N.* pazar günü.
yemeni *N.* 1. bir cins ayakkabı. 2. Yemenle ilgili, Yemene ait.
yeqin *N. A.* 1. sağlıklı bilgi. 2. inanma. /**... bûn** *L.* tamı tamına emin olmak. /**... kırın** *L.* tam inanmak, gerçekliğine emin olmak. * **yeqiniya xwe jı Xwedê anin** *bw.* Allaha tam inanmak/güvenmek.
yerken *N. bn.* **yelken, xêli.**
yeşm *N. S.* yumuşak bir cins taş. *bn.* **pıxtok.**
Yewnan *N. rgd.* Yunan. /**...i** *rgd.* Yunanlı. /**...ıstan** Nx. Yunanistan. *bn.* **Grek.**
yexsir *N. bn.* **dil.**
yext *rgd.* iğdiş. /**...e** *N.* iğdiş edilmiş tek tırnaklı hayvan. *bn.* **êxte.** /**...e kırın** *L.* iğdiş etmek. *bn.* **xesandın.**
Yezdan *N.* Allah, Tanrı. /**...i** 1. *N.* ilahi. 2. Kürtlerin ilk dini Zerdüştiliğe mensup olanlar. *bn.* **Xwedê, Xuwa.**
Yezdgurd *N.* Sasani hanedanlarından bir kral.
Yezidi *N. rgd.* Yezidi dini ve bu dinden olanlar.
yê pro. *rgd.* ...im. ...in malikiyet ekidir *(eril).* *bn.* **ê, ên.**
yêm *N. bn.* **êm, alıf.**
yên pro. *rgd.* ...lerin, ...ların malikiyet eki. * **yên me** *bw.* bizlerin. * **yên wan** *bw.* onların.
yêx *B. bn.* **yix.**
yix *B.* deveyi çökertirken söylenen ünlem. *bn.* **yêx.**
yom *N.* uğur. * **yomi te bı xêr** *bw.* uğurun açık olsun. * **bıçe lı ser yomi çê** *bw.* uğurun açık olsun.

Z

Z *N.* Kürtçe alfabenin 31. nci harfidir. Sessiz olup ön dişlerin arasından çıkar.
za [1] *rgd. bn.* **zıwa.**
-za [2] *x.* sonektir, oğul, oğlu anlamı verir. **bıraza, amojza** gibi.
za [3] *L.* 'zabûn' fiilinin geçmiş hali.
zabıt *N.A.* 1. subay. *bn.* **serbaz. 2. zabıt, tutanak.**
zabıte *N.A.* zabıta, polis, emniyet.
zaboq *N.* çöplük, çöplerin döküldüğü yer.
zabû/n [1] *Lng. (za dıbe, za be) bn.* **zıwa bûn.**
zabû/n [2] *Lng. (dızê, bızê)* doğmak. **/... kırın** *L.* doğurmak. *bn.* **zayin.**
zac *N.A.* bir deri boyası.
zaclan *N.* kadının doğumdan sonraki nekahat devresi.
zad [1] *N.* yiyecek, gıda. *bn.* **xurek, xurdemeni.**
-zad [2] *x.* sonektir. *bn.* **zade.**
-zade *x.* sonektir, oğul, oğlu anlamı verir. **begzade, şehzade, mirzade** gibi. *bn.* **za2.**
zadegan *rgd.* asil, köklü aile aristokrat. **/...gani** *rgd.* asalet.
zafer *N.A.* zafer. *bn.* **serketın.**
zaferan *N.* 1. *ant.* safra. 2. *N.* safran. bot. **Crocus sativus.** *bn.* **zefran.**
zagon *N. (Rusça)* kanun. *bn.* **qanûn.**
zahıd *N.rgd.A.* dünyada elini ayağını çekmiş ve kendini ibadete vermiş kimse.
zahır *rgd.A.* gizli olmıyan, açık. *bn.* **eşkere.**
zal [1] *rgd.* hakim, idare eden, yöneten, nüfuzlu. **/...i** *N.* hükmetme, tahakküm.
Zal [2] *N.* Kürt efsane kahramanı Rüstemin babası. * **Rustemi zal** *bw.* Zal oğlu Rüstem.
zalım *rgd.A.* zalim, despot. *bn.* **stemkar.**
zalv *N.* taklit, yansıca, epokrasi. **/...ê kırın** *L.* taklidini yapmak, yansılamak. *bn.* **zarv.**
zam *N.A.* zam, ek. *bn.* **zem.**
zamir *N.A. Grm.* zamir. *bn.* **pronav.**
zampara *N.* çapkın erkek, hovarda.
zamq *N.A.* zamk. *bn.* **şirêz, benişt.**
zan *N.A.* san, fikir. **/... kırın** *L.* zanetmek, sanmak.
zana *N.* bilgin, bilgiç, alim. **/... bûn** *L.* bilgili olmak, bilgiçleşmek. **/...yi** *N.* bilim, ilim, irfan.
zanand/ın *Lg. (dızanine, bızanine)* eğitmek, bilgi sahibi etmek.
zanav *rgd.* özdeş. **/...i** *N.* özdeşlik, aynıyet.
zandor *N.* karı yaza saklamak için çukura gömmek. **/... kırın** *L.* karı saklamak.
zandûr *N.* devre, periyod.
zane *N. bn.* **zana.**
zanıstan *Nx.* üniversite, ilim yuvası.
zanıstî *rgd.* 1. bilimsel, ilmi. 2. maarif, eğitim. * **tevlayi ya zanıstî** *bw.* eğitim ilişkileri.
zanıyar *Nx.* bilgi, ilim. **/...i** 1. *rgd.* bilimsel, ilmi. 2. *N. m.* bilim, ilim. *bn.* **zanıstî.**
zani/n *Lng. (dızane, bızane)* bilmek, tanımak, akıl etmek. * **hevalno! Kurdi bızanın û bıdın zanin** *bw.* arkadaşlar Kürtçeyi bilin ve öğretin. * **mın nezani ez bıxwım** *bw.* ben yemesini bilemedim. * **ez weha dızanım** *bw.* ben böyle biliyorum.
zaningeh *Nx.* bilim yuvası, üniversite. *bn.* **zanıstan.**
zanko *N.S.* üniversite, fakülte. *bn.* **zaningeh.**
Zap *N. cox.* güney Kürdistanda iki nehir.
zar [1] *N.* 1. lisan, şive. 2. konuşma. * **zar û zman** *bw.* dil ve lehçe. * **zar û zman bûn** *bw.* konuşmaya başlamak, dili açılmak. **/...xoş** *Nh.* tatlı dilli, hoşsohbet.
zar [2] *N.* tavla vs. kumar oyunlarında kullanılan ve 1 den 6 ya kadar rakkamlı kübik şey.
zar [3] 1. *N. ant.* çok ince veya şeffaf organ. 2. *N.* ince ve şeffaf şey.
-zar [4] *x.* sonektir. yer ve mahal anlamı verir. **gulzar, çemenzar, şarezar** gibi.
Zara *N.* 1. Sivasa bağlı bir Kürt kasabası. 2. *N. Z.* keklik. *bn.* **kew.**
zarava *N.* lehçe, diyalekt. * **zaravayi Kurmanci** *bw.* Kurmanci lehçesi.
zare *N. ant.* safra kesesi, öd kesesi. *bn.* **zıravık.**
zaretırek *rgd.* safra rengi.
zare zar *B.* avaz avaz, inim inim, figan. **/... kırın** *L.* inim inim inlemek, avaz avaz bağırmak.
zari [1] *N. bn.* **zaro.**

zari [2] *N.* ağlayış, feryad, figan.
zarif *rgd. A.* zarif, duygusal kibarlık veya güzellik.
zari/n [1] Lnk. *(dızare, bızare)* yakınmak, feryad etmek.
zarin [2] *N.* şikayet, yakınma, avaz.
zaro *N.* çocuk, yavru. /**...bûn** *L.* çocuk olmak, çocuklaşmak. * **zaro jê bûn** *bw.* kendisinden çocuk olmak. * **zaro jê nebûn** *bw.* çocuğu olmamak. /**...ti** *N.* çocukluk. * **zarotiya xwe anin bihra xwe** *bw.* çocukluğunu hatırladı. *bn.* **mınal, role.**
zarok, zarole, zaru *N. bn.* **zaro.**
zarû û zêç *bw.* çoluk çocuk. *bn.* **zav û zêç.**
zarv *N.* taklit, yansıca, epokrasi. /**... kırın** *L.* yansılamak, taklidini yapmak, dilini çıkararak veya kaş göz hareketiyle birinin karşısında veya arkasında imajını yapmak, taklit etmek, küçümsemesini yapmak. *bn.* **zalv.**
zat *N. P.* şahıs, zat. /**...i** *rgd.* şahsi. * **bı zati hatım** *bw.* şahsen geldim. * **bı zat** *rgp.* bizzat.
zaten *rgp. P.* zaten.
zatik *N.* bir Ermeni bayramı.
zatûre *N. Bj. A.* batar, zatüre, soğuktan olan bir akciğer hastalığı.
zatûlcenb *N. A. Bj.* zatülcenp, satlıcan.
zav [1] *N.* mezhep.
zav [2] *N.* yalnız bir deyimde çocuk anlamı verir. * **zav û zêç** *bw.* çoluk çocuk. * **dewleta tırk zav û zêçên me dı zindana Dıyarbekrê de pelıxandın** *bw.* türk devleti çoluk çocuğumuzu Diyarbakır zindanlarında perişan ettiler.
zava *N.* damat, güvey, enişte. * **bûk û zava** *bw.* gelin güvey. /**...ni** *N.* zifaf. * **şeva zavaniyê** *bw.* zifaf gecesi. /**...ti** *N.* damatlık.
zawar *rgd.* gaddar. /**...i** *N.* gaddarlık.
Zawe *N. ast.* Merkür gezegeni.
zawûzê 1. *N. ant. S.* tenesül organları. 2. *N.* üreme. 3. *N.* çoluk çocuk. *bn.* **zav û zêç.**
zax [1] *N.* siyah karga. *bn.* **qırık.**
zax [2] *N. kim.* şap, sülfür, sülfat. * **zaxa kesk** *Nh.* demir sülfat. * **zaxa qılê** *Nh.* sodyum sülfat.
zaxav *N.* sülfürik asit.
zaxe [1] *N.* ekseri sürü hayvanlar veya kuşlar için oyuk, mağara. * **zaxeyi baçermokan** *bw.* yarası mağarası.
zaxe [2] *rgd.* moralı bozuk, üzgün.
zaxêr *N. cox.* çok yokuşlu arazilerde küçük su derecikleri *(yukardan aşağıya)* *bn.* **zê.**
Zaxo *N. cox.* Musul ile Cizre arasında bir Kürt kasabası ki 1968-75 yılları arasında Irak devletine karşı verilen silahlı mücadelede 5000 şehit vermiştir. /**...ki** *N.* Zaxoda dokunan tiftikli bir kumaş ve türban.
zaxor *N.* 1. taşlık ve sarp yer. 2. sarp kayalardaki hücre şeklinde mağaralar. 3. *bn.* **zaxêr.**
zay *N. A.* kayıp. /**... bûn** *L.* 1. kaybolmak. 2. ölmek, rahmetli olmak. * **bıraê mın dı şer de zay bû** *bw.* kardeşim harpte öldü. /**...iat** *N. A.* verilen kayıp, zayiat. /**...i** *rgd.* kayıp. /**... kırın** *L.* 1. kaybetmek. 2. ölüm yoluyla kaybetmek.
zayend [1] *N. m.* cins, soy. * **hespa zayend** *bw.* cins at. Fransızcada 'genre'.
zayend [1] *N. Grm.* kelimelere eril ve dişil anlamı veren harfi tarif, izafiyet.
zayi/n [1] 1. Lnk. *(dızê, bızê)* doğmak. 2. *N.* doğum. /**...geh** *Nx.* doğum yeri. /**... kırın** *L.* doğurmak, yavru vermek. * **roja zayinê** *bw.* doğum günü. /**...xane** *N.* doğum yeri, doğum kliniği. *bn.* **zabûn2.**
zayin [2] *N.* kurumak. *bn.* **zıwabûn.**
zaz *N.* torun.
Zaza *N. rgd.* Zaza, bir Kürt lehçesi ve bu lehçeyi konuşan cesurluğuyla tanınır bir Kürt kolu. *bn.* **dımıli.**
zeb *rgd.* katı, sert şey.
zebella *N.* zebella, dev gibi iri, iriyarı.
Zebani *N.* Cehennemdeki görevli.
zeben *N.* otluk yer.
zebende *rgd.* pek çok, bol.
zeber [1] *N.* Arap harflerini 'i' ile okunan alt takısı, esire.
zeber [2] *rgp.* kere, defa, kez. /**...dest** *Nh. P.* üstünlük, kuvvet üstünlüğü. /**...lah** *rgd.* iriyarı, kocaman.
zebeş *N.* harpuz. bot. **Citrullus vulgaris.** *bn.* **şıfti.**
zeblot *N. ant.* kalın barsak. *bn.* **rivıyê stûr.**
zebloq *rgd.* saydam, düz.
zebra *N.* Afrikada yaşıyan çizgili bir eşek cinsi.
zebûn *rgd.* bir şeye düşkün olan, fakir, zavallı. /**...i** *N.* düşkünlük,
Zebûr *N.* Hz. Davudun kitabı, Ilahi 4 kitaptan biri.
zeferan *N. bn.* **zefran.**
zefran *N.* safran. *bot.* **Crocus satıvus.** bn. **xene.** 2. *N. ant.* safra kesesi. *bn.* **zaferan.**

zefrani derewin *Nh.* yalancı safran, aspur. *bot.* **Carthamus tinctorius.**
zeft *N.A.* zabt. /**_ bûn** *L.* 1. zabtolunmak. 2. kavgada ayrılmak. /**_ kırın** *L.* zabtetmek.
zefti *N.A.* jandarma.
zegerek *N.* keten. *bn.* **kıtan, keten, zererek.**
zegır *N.* çakıl. *bn.* **çaxıl, xlçık.**
zehar *N.* ucube.
zehf *rgd. rgp.* çok, fazla, ziyade. /**_ bûn** *L.* çoğalmak, fazlalaşmak. /**_i** *N.* çokluk. /**_ kırın** *L.* çoğaltmak, fazlalaştırmak. *bn.* **pır, zor, zêde.**
zehman *N. bn.* **gorıstan.**
zehmet *N.* zahmet, güçlük. * **bê zehmet** *rgd.* zahmetsiz, kolay. * **bı zehmet** *rgd.* zahmetli, zor. /**_ bûn** *L.* zahmetli olmak, güç olmak. /**_i** *N.* güçlük. /**_kêş** *Nx.* 1. zahmet çeken, ezilen. 2. gündelikçi, ırgat. /**_ kırın** *L.* zahmet etmek, zahmet çekmek.
zehr *N.* zehir. *bn.* **jehr, jar.**
zeka *Nne.A.* zeka. *bn.* **jîr.**
zekat *N.A.* zekat.
zekem *N.Bj.* nezle, grip. /**_i** *rgd.* nezleli. /**_i bûn** *L.* nezle olmak, grip olmak. *bn.* **arsım, saw.**
zel *N.* kamış. *bn.* **zil.**
zelal *rgd.* berrak, temiz, şeffaf. * **ava zelal** *bw.* berrak su. /**_ bûn** *L.* berraklaşmak. /**_i** *N.* berraklık. /**_ kırın** *L.* 1. berraklaştırmak. 2. aydınlığa çıkarmak.
zelam *N. bn.* **zulam, kabra, mırov.**
zelate *N.* salata. /**_ çêkırın** *L.* salata yapmak.
zele *N.* şamar. *bn.* **sile, şeqam.**
zeleqûnk *N.* yusufçuk. *zoo.* **Odonata.**
zelıqand/ın *Lg.* *(dızelıqine, bızelıqine)* yapıştırmak. * **afiş bı diwaran ve zelıqandın** *bw.* afişleri duvarlara yapıştırmak * **pê ve zelıqandın** *bw.* bir şeye veya yere yapıştırmak, kurşunu hedefe tutturmak.
zelıqi/n *Lng.* *(dızelıqe, bızelıqe)* yapışmak. * **pê ve zelıqin** *bw.* bir yere veya şeye yapışmak.
zelıqok *rgd.* yapışkan.
zelq *N.* kuş pisliği, dışkısı. /**_i** *rgd.* kuşlarda ishal. *bn.* **zıriç.**
zelqok *rgd. bn.* **zelıqok.**
zelû *N.* sülük. *zoo.* **Hirudo medicinalis.** *bn.* **tızûng.**
zelûl *rgd.* meyus. /**_ bûn** *L.* meyus olmak. /**_i** *N.* meyusluk. /**_ kırın** *L.* meyus etmek. *bn.* **melûl.**
zelût *rgd.* kel, dazlak. *bn.* **guri, serzelût, keçel.**
zelzele *N.A.* zelzele. *bn.* **erdhejîn.**
zem [1] *N. m. A.* aleyte konuşmak, kötülemek. /**_ kırın** *L.* birinin aleyhinde konuşmak. *bn.* **lewm, lom.**
zem [2] *N.A.* zam. *bn.* **zam.**
zeman *N.A.* zaman. /**_e** *N. rgp.* zaman periyodu, zamane adamı. /**_i** *N.* zamana ait olan, zamanla ilgili. /**_ zeman** *Nh. rgp.* zaman zaman, ara sıra. *bn.* **dem.**
zembele *N.A.* musluk.
zemberek *N.P.* saat yayı.
zembeq *N.* zambak.
zembil *N.m.* zembil. /**_ fıroş** *Nh.* 1. zembil satıcısı. 2. Silvanda geçen bir Kürt destanı.
zembûr *N.* 1. kekik. *bot.* **Origano.** 2. yarpuz. *bot.* **Mentha pulegium.** *bn.* **zenbûr.**
zembûrek *N.* 1. hortum başı. 2. ibrik ağzı. 3. fıskıye.
zemin *N.P.* zemin, yer, taban, toprak.
zemq *N.A.* zamk.
zemqi şirin *Nh.* günlük ağacı. Eczacılıkta aselbent olarak kullanılır. bot. **styrax.**
zemzem *N.* Cennette bir yer. * **ava zemzem** *bw.* zemzem suyu.
zemzeme *N.* 1. bir teksti şarkı gibi okuma. 2. Kuranı kıraatla okuma. 3. Zerduşti dininde bir kitap.
zen *N. A.* zan. /**_ kırın** L. zanetmek. *bn.* **zan.**
zenbûr *N.* kekik ve yarpuz cinsi baharat. *bn.* **zembûr.**
zencefil *N.* zencefil, zencefil kökü. *bot.* **Zingiber officinale.** * **zencefili Ecem** *Nh.* bir çiçek. *bot.* **Alhagi maururom.** * **zencefili şami** *Nh.* andız otu. *bot.* **inula helenium.**
zencir *N.* 1. zincir. 2. pranga. /**_e** *rgd.* müteselsil, zincirleme. /**_ kırın** *L.* zincirlemek, zincire vurmak. /**_ şıkandın** *L.* zincirleri kırmak, mecazi anlamda zorlukları yenerek başarmak. *bn.* **zıncir.**
zend [1] *N. ant.* 1. kolun dirsekten aşağı kısmı. 2. bilek. * **zend kırın zendan** *bw.* kolkola girmek. * **bazın kırın zendê xwe** *bw.* bileğine bilezik takmak. * **ketın zendên hev** *bw.* halayda kolkola girmek.
zend [2] *N.* kapılarda sürgü, kol.
Zend *N.* Avesta dilini konuşanlar.

Zend Avesta *N.* Zerduşti dininin mukaddes kitabı.
zendek *N.* çalışırken el bileğine takılan muhafazalık. *bn.* **desthûçık.**
zendeq *N.* 1. *ant.* öd, safra. *bn.* **zerdav.** 2. panik.
zendiq *rgd.* zındık, dinsiz.
zeng *N. bn.* **jeng.**
zengal *N.* taneleri seyrek olan üzüm salkımı.
zengelor *N. ant.* 1. soluk borusu. *bn.* **kırkırok.** 2. çene altındaki adamcık kemiği.
zengıl *N.* çıngırak, çan, zil. /**_ lê dan** *L.* zil çalmak, çıngırak çalmak. /**_xane** *Nh.* çan kulesi.
zengıland/ın *Lg.* *(dızengıline, bızengıline)* çan/zil çalmak.
zengılok *N.* saka kuşu. *zoo.* **Carduelis carduelis.**
zengi *N.* zenci. *bn.* **reşık.**
zengîn *rgd.* zengin, varlıklı. /**_i** *N.* zenginlik. *bn.* **dewlemend.**
Zengine *N.* Kerkük ve Süleymaniye arasında bir Kürt aşireti.
zengu [1] *N.* özengi. * **zengu lê dan** *bw.* özengi vurarak koşturmak *(ata).* /**_ kırın** *L.* özengilemek, özengi takmak. /**_zêrin** *Nh.* altın özengili *(kürtlerde deyim).*
zengu [2] *N. ant.* kulaktaki özengi kemiği. * **zenguya pê/lıng** *Nh. ant.* ayak tabanındaki kavis.
zengul *N. bn.* **zengıl.**
zeni *N. ant.* çene.
zeplin *N. Ger.* yük taşıyabilen balon.
zeptıye *N. bn.* **zefti.**
zeq *rgd. bn.* **ziq.**
zeqıf *N. bn.* **şêmûg.**
zeqnepûrt *N.* Cehennemde zehirli bir ağaç. *bn.* **zıqûm.**
zer *N. rgd.* sarı, soluk rengi. /**_ bûn** *L.* sararmak, solmak. * **gwin lê zer bûn** *bw.* benzi atmak, benzi solmak. * **kesk û sor û zer** *bw.* yeşil, kırmızı ve sarı ki bu üç renkten oluşan Kürdistan bayrağını ima eder. /**_i** *N. bn.* **zerayi.** /**_ kırın** *L.* sarartmak. /**_pıçi** *rgd.* sapsarı. /**_ayi** *N.* sarılık, sarı renk. /**_zepali** *rgd.* sapsarı. * **zerzepali bûn** *bw.* sapsarı olmak, benzi sararıp solmaktan bitkin düşmek, bitkilerin iyice sararıp solması.
zeraq *N.* mazgal, küçük pencere. * **zeraqa rojê** *bw.* mazgaldan içeri giren güneş huzmeleri. /**_e** *N.* mazgal deliği. *bn.* **turij, tirej.**
zerar *N. m.* zarar, kayıp. /**_ dan** *L.* zarar vermek. /**_dar** *Nx.* zarar verici, zararlı. /**_ dîtın** *L.* zarar görmek, zarara uğramak. /**_ gıhayi** *rgd.* zarara uğramış. /**_ kırın** *L.* zarar etmek.
zerav *N.* kaynar su. * **av zerav kırın** *bw.* suyu kaynatmak. * **kınc kırın zeravê** *bw.* çamaşırları *(yıkamak için)* kaynar suya koymak. /**_ kırın** *L.* haşlamak *(meyve, sebze vs).*
zerbav *N.* kanarya. *bn.* **kenari.**
zerçımık *N.* sonbaharda yeniden yeşeren otlar. *bn.* **zırçi, payizxêr.**
zerçûbe *N.* hint safranı. *bot.* **Curcuma.**
zerd [1] *rgd. bn.* **zer.**
zerd [2] *N.* step, kuru çıplak dağ.
zerdav *N. ant.* safra kesesi, öd. *bn.* **zendeq, zıravık, zefran.**
zerde *N.* 1. un gibi ufalmış bulgurdan yapılan bir yemek. *bn.* **zerık.** 2. şekerli pirinç.
zerdeli *(zerdelû) N.* kaysı, zerdali. bn. **qeysi.**
Zerdeşt *(Zerdûşt)* aslı kesin olarak bilinmiyor. M. Ö. 850 yıllarında yaşamış ve Kürtler tarafından Kürt asıllı olduğuna inanılan Mecusi dinin kurucusu. Batılılar tarafından Zoroastrian veya Zaratuştra da denir.
zerdêle *N. bn.* **zerile.**
zere *(zerre) N. A.* zerre, atom.
zerebi *N.* bir cins söğüt.
zererek *N.* keten. *bn.* **zegerek, keten, kıtan.**
zerek *N.* 1. kehribar gerdanlık. 2. çekim.
zereket *N.* çayır otu.
zerengı *N.* kapasite.
zerf 1. *N. m.* mektup zarfı. *bn.* **reşbelek.** 2. *N. Grm.* **zarf, belırteç.** *bn.* **rengpişe, hoker.**
zerg *N.* mızrak ucu.
zerık 1. *N.* tori bölgesinde büyük kazan. 2. *N. Bj.* sarılık hastalığı. 3. *N.* yumurta sarısı. 4. sarı, sarımsı, sarı olan şey. 5. ince bulgur. *bn.* **zerde.** /**_i** *N.* sarılık. /**_i bûn** *L.* sararmak, sapsarı kesilmek. *bn.* **zer.**
zerıki/n *Lng.* *(dızerıke, bızerıke)* 1. sararmak, sapsarı kesilmek. 2. *bn.* **zerıqin.**
zerıqi/n *Lng.* *(dızerıqe, bızerıqe)* tanyeri ağarması.
zerısk *N.* kabuğundan göz ilacı yapılan bir ağaç. *bn.* **zevısk.**

zeri [1] *N.* sarılık.
zeri [2] *N.rgd.* güzel, dilber, sarışın kız, bekar kız. * **zeriyên gundê me** *bw.* köyümüzün dilberleri.
zerile *N.* sarıcık, sarı asma kuşu. *zoo.* **Oriolos oriolos.**
zerrin *N.* fulya. *bot.* **Narcissus jonquilla.**
zerişk *N.* 1. diken üzümü. 2. kadın tuzluğu, sarı çalı. *bot.* **Berberis vulgaris.**
zerketav *N.* güneşin doğarken veya batarken verdiği sarı ışık.
zerk kır/ın *Lg. (zerk dıke, zerk ke)* 1. zerketmek, şırınga etmek. 2. fırlatmak, fırlatıp atmak.
zernix *N.P.* sıçanotu, arsenik.
zerole *N. bn.* **zerile.**
zerqet *N. bn.* **pizang.**
zerqi *rgd.* parlak, açık.
zerteq *N. bn.* **zefran.**
zertık *N.* papağan yemi bitkisi. *bot.* **Carthamus tinctorius.**
zerû *N. bn.* **zelû.**
zerûri *rgd. A.* zaruri, ihtiyaç. *bn.* **hewce, dıvêt.**
zeryan *N.* güzel kadın, dilber. bn. zeri[2] .
zerzanıq *N.* tahtırevalli, ağaç salıncak.
zerzayi *N.* helva ve tayın.
zerzeng *N.* taç.
zerzewat *N.P.* sebze, yeşillik sebze.
zerzûr *N.* bir cins kuş.
zevısk *N. bn.* **zerısk.**
zevi *N.* 1. tarla. 2. ekili arazi. 3. Sorani lehçesinde kıt'a, kara parçası.
zevlek *N. ant.* kas, adale. *bn.* **lemlate, gırdık.**
zewac *N.A.* evlenme. * **zewaca bê dıl** *bw.* 1. gönülsüz evlilik. 2. *N.* İsmailê Dûko tarafından yazılan ve Avrupada Hevra örgütü tarafından yayınlanan dramlı bir kitap.
zewade *N.* azık.
zewd *N. bn* **suxre.**
zewıcand/ın *Lg. (dızewıcine, bızewıcine)* evlendirmek, evermek. * **kurê xwe zewıcandın** *bw.* oğlunu evlendirmek.
zewıci/n *Lng. (dızewıce, bızewıce)* evlenmek. * **dı dema xwe de zewıcin** *bw.* zamanında evlenmek.
zewq *Nne.* zevk, eğlence. /**– gırtın** *L.* zevk almak. /**– kırın** *L.* zevk yapmak, eğlenmek. /**–xane** *Nh.* eğlence yeri. *bn.* **xwaşxane.**
zewreq *N.* kayık. *bn.* **kelek, belem.**
zexel *rgd.* hilekar, tembel huylu. /**– bûn** *L.* tembel olmak. /**–i** *N.* hilekarlık, tembellik. /**–i kırın** *L.* tembellik etmek, hilekarlık etmek.
zexım *N. bio.* cerahat, irin. *bn.* **nêm.**
zexire *N.A.* zahire, hububat.
zexm *rgd.* sağlam, kuvvetli, mukavim, dayanıklı. /**– bûn** *L.* sağla/ mukavim olmak. /**–i** *N.* sağlamlık, dayanıklılık. /**– kırın** *L.* sağlamlaştırmak, mukavimleştirmek, dayanıklı hale getirmek.
zexmand/ın *Lg. (dızexmine, bızexmine)* sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek.
zexmel *N. Bj.* yara. *bn.* **kul, bırin.**
zexmık *N.* özengiyi eyere bağlıyan bağ.
zext *N.* yük hayvanı sürmek için ucu çivili değnek. /**–ık** *N.* küçük zext. /**–i** *N.* sığırların bu çubukla dürtüşten dolayı arka butlarında nasırlaşan derisi. /**– kırın** *L.* bu çivili değnekle dürtmek, hayvan sürmek.
zeyde *rgd. bn.* **zêde.**
zeyi *N.* 1. geline göre kocasının kızkardeşi. 2. evin evli kızları baba evine göre durumları. 3. gelinin baba evine gittiğinde alacağı hediye vs.leri. * **ka zeyiyên me nehatıne dawatê** *bw.* hani kızlarımız *(evli)* düğüne gelmemişler. *bn.* **dış, gorım.**
zeyt *N.* zeytinyağı.
zeytûn *N.A.* zeytin. /**–i** *rgd.* zeytin rengi. * **dara zeytûnê** *bw.* zeytin ağacı. * **rûnê zeytûnê** *bw.* zeytin yağı.
zê [1] *N. cox.* yamaçlardan aşağıya akan küçük su kanalcıkları, sulu veya kurak, dere, küçük nehir.
zê [2] *N. ant.* dış rahim. *bn.* **zih.**
zêç [1] *N.* nikotin, sigara ağızlığındaki siyah pislik.
zêç [2] *N.* 'zaro' kelimesiyle beraber kullanılır. *bn.* **zav û zêç.**
zêde *rgd.* çok, fazla, ziyade. /**– bûn** *L.* çoğalmak, fazlalaşmak. /**– kırın** *L.* çoğaltmak, fazlalaştırmak. /**–yi** *N.* çokluk, fazlalık. /**–tır** *rgd.* daha fazla, daha çok. /**–tırin** *rgd.* en çok, en fazla. *bn.* **pır, zehf.**
zêder *N. Grm.* harfi tarif. *bn.* **veqetandek.**
zên *Nne.* zihin. *bn.* **bihr.**
zêndi *N.* böcek. *bn.* **buxık.**
zêqıf *N. bn.* **ziq.**
zêr 1. *N.* altın. 2. *rgd.* altından, altın olan şey. /**–av** *N.* altın suyu. * **zêr dı axê de wında nabe** *bw.* altın çamurda paslan-

maz anlamında deyim. * **zêr bıçûk e, bıha gıran e** *bw.* altın küçüktür, pahası ağırdır. /**_ın** *rgd.* altından, altından yapılan şey, altınla işlenmiş. * **saeta zêrin** *bw.* altın saat. /**_ker** *Nx.* kuyumcu. /**_ kırın** *L.* altınla işlemek, yaldızlamak.
zêrand/ın [1] *Lg. (dızêrine, bızêrine)* acıtmak, incitmek.
zêrand/ın [2] *Lg. (dızêrine, bızêrine)* altınla işlemek, yaldızlamak. *bn.* **zêr kırın.**
zêrinmasi *Nh.* havuzbalığı. *zoo.* **Carassius auratus.**
zêtûn *N. bn.* **zeytûn.**
zêwer *N.* ziynet, süs.
zıbare *N.* imece işçi, angarya işçi, iş yardımı, kooperatif.
zıbıl *N. bn.* **zıvıl.**
zıcêf kır/ın *Lg. (zıcêf dıke, zıcêf ke)* ayakkabılara pençe vurmak. * **sol zıcêf kırın** *bw.* ayakkabıyı pençelemek.
zıç *N.* sakırga, kene. *bn.* **temil.**
zıd *rgd. A.* zıt, aksi.
zıft *N.* zift, katran. *bn.* **qîr.**
zıgurt *rgd.* 1. Behdini Kürtçesinde bekar. 2. zügürt, beş parasız. /**_ bûn** *L.* 1. bekar olmak. 2. parasız kalmak.
zıhar *N.* ejder, canavar. *bn.* **ejdıyar.**
zık *N. ant.* karın, mide, göbek. * **zık çûye hundur** *bw.* karnı içine çökmek. /**_ çêrandın** *L.* mide otlatmak, karnı doyurma peşinde koşmak. /**_ çırandın** *L.* karın yırtmak. * **zık de axaftın** *bw.* karnıdan konuşmak. /**_êş** *N. Bj.* karın ağrısı. * **zıkê pıçûk** *Nh.* bn. **bınzık.** * **zıkê xwe xurandın** *bw.* karnını kaşımak. /**_fıreh** *Nh.* 1. sabrı geniş. 2. vurdumduymaz, boşverci. * **zık gır kırın** *bw.* karnı şişirmek, hamile kalmak. * **zık lê perçıvin** *bw.* karın şişmek, gebe kalmak. * **zık lı ber fekê/dêv** *bw.* karnı ağzına varmak, gebelik veya hamilelikten doğum üzere olmak. * **zık lı erdê re çûn** *bw.* hamilelikten veya çok fazla yemekten dolayı karnı şişmek, karnı yerde sürünmek. * **zık lı ser zık** *bw.* göbek göbek üstüne. * **lı ser zık ajne kırın** *bw.* karınüstü yüzmek. /**_maki** *Nh. m.* 1. *ant.* ana rahmi. 2. doğumla ilgili. * **zımanê zıkmaki** *bw.* analisan, anadili. * **zık merıyan dıke tızık** *bw.* mide insanı rezil eder. * **zıko!** *B.* 1. göbekli. 2. karnınan düşkün, mide adamı, argoda obur, pisboğaz. **z ıko pıştо** *bw.* karnı sırtına çıkma hali. /**_ perçıvin** *bw.* karnı şişmek. * **zık pıştê ve man** *bw.* açlıktan karnı sırtına yapışmak. /**_ qelışandın** *L.* karın yarmak. /**_reş** *Nh. rgd.* hain, kıskanç. /**_reşi** *N.* kıskanma, hainlik, kıskançlık. * **zık têr kırın** *bw.* karın doyurmak.
zıkak *N.* sokak. *bn.* **kolan, sûk.**
zıkat *N. A.* zekat.
zıkır *N. A.* zikir. /**_ kırın** *L.* zikretmek.
zıl *N.* ot veya saman çöpü, saman parçası. /**_ek** *N.* sazlık. /**_ık** *N.* çöp, saman çöpü. * **zılık kışandın** *bw.* bir kur'a şekli. İki parmak arasına ıslak bir çöp sıkıştırılır ve biri bir parmağı seçer; açıldığında çöpün yapışık kaldığı parmağı seçen kur'ayı kazanır. /**_ûk** *N.* sazlardan yapılan hasır. /**_ûke** *N.* kibrit çöpü.
zılam *N.* adam, erkek. /**_i/ti** *N.* adamlık, insanlık. *bn.* **mırov, kabra.**
zılan *N.* sert rüzgar, fırtına. *bn.* **bahoz.**
zılf *N. ant.* saç lülesi, zülüf, saç buklesi.
zılfıne *N.* acı bir bitki.
zılınbo *N.* az bulunur iri bir kudret helvası. *bn.* **gezo.**
zılın *N. A.* zulüm. *bn.* **stem.**
zılmat *rgd. A.* karanlık, zulmet. *bn.* **tari.**
zılore *N. bn.* **xız.**
zılq *N.* kuş pisliği. *bn.* **zıriç.**
zılût *rgd.* tüysüz. *bn.* **zelût.**
zılx 1. *N.* zırh, çelikten elbise. 2. *ant.* kabuk *(tosbağa vs). bn.* **zırx.**
zımag *N. cox.* dağ, tepe veya kayalıkların en yüksek yeri.
zıman *N.* 1. *ant.* dil. 2. *N.* lisan, konuşma dili. *bn.* **zman.**
zımi/n *Lng. (dızıme, bızıme)* gümlemek. *bn.* **gımin.**
zımpara *N. P.* sertleşmiş bir cins taş hamurunu bir kagıda sıvıyarak elde edilen aşındırıcı bir kağıt.
zımrûd *N.* 1. zümrüt madeni. 2. masallardaki Zümrüdü anka kuşu.
zına *N. A. bn.* **zina.**
zınar *N.* 1. kaya, kaya parçası. 2. güneş görmiyen dağ tarafı. *bn.* **mışefıl.**
zıncir *N.* zincir. *bn.* **zencir.**
zından *N. bn.* **zindan.**
zındıq *N. rgd. bn.* **zendiq.**
zındi [1] *rgd.* diri, dinç. /**_ bûn** *L.* dinçleşmek, dinç veya diri olmak
zındi [2] *N. bn.* **zêndi, buxık.**
zıngar *rgd. bn.* **jengar.**
zınge zıng *B.* zangır zangır, gümbür güm-

bür, çıngırak sesi, zil sesi. **• zınge zıng danin** *bw.* gümbür gümbür vurup ses çıkarmak, zangır zangır yapmak.
zıngıl *N.* çıngırak. **/...ık** *L.* küçük çıngırak türleri, koyunların veya diğer hayvanların boynuna takılır. *bn.* **zengıl, çeqelık.**
zıngl/n *Lng. (dızınge, bızınge)* zınlamak, gümlemek.
zınıx *rgd. bn.* **genû, gırmıxi.**
zıntol *N. rgd.* cüsseli adam. *bn.* **qırase.**
zıpık [1] *N. Bj. bn.* **pızık.**
zıpık [2] *N.* otun topraktan çıkan ucu, tomurcuğun ilk teşekkülü. *bn.* **zipık.**
zıp û zıwa *rgd.* kupkuru.
zıpûzer *rgd.* sapsarı. *bn.* **zer.**
zıqıl *N.* kireç. *bn.* **kıls, kırêc.**
zıqûm *N.* gül defnesi, zakkum. *bot.* **Nerium oleander.** *bn.* **sıncû, rûl, zeqnepûrt, hilor.**
zır [1] *rgd.* 1. her şeyin küçüğü, yarımı. 2. bir şeyin yabanisi. 3. üvey, sahte, taklit. **/...baleban** *Nh.* cüce balaban kuşu. *zoo.* **Ixobrychus minutus. /...bav** *Nh.* üvey baba. **/...catır** *N.* 1. sıçankulağıotu *bot.* **Cerastium arvense.** 2. su sıçanı kulağı. *bot.* **Myostotis stricta.** *bn.* **cehterê beyaban. /...da** *Nh.* üvey anne. **/...keç** *Nh.* üvey kız çocuğu. *bn.* **keçhêli. /...fıstıq** *Nh.* yer fıstığı. *bot.* **Arachıs hypogaea. /...gêjnok** *Nh.* baldıran otu. *bot.* **Aethusa. 2. ağu otu.** *bot.* **Conium maculatum. /...gızêr** *Nh.* yabani havuç. **/...kurd** *rgd.* melezleşmiş Kürt. **/...parsû** *N. ant.* kısa kaburgalar. **/...sosın** *N.* yabani zambak. **/...tıli** *Nh. ant.* bazı kimselerde el veya ayaklarda çıkan 6.cı parmak. **/...xesû** *Nh.* gelinin kocasının üvey anasına çağrısı, ikinci derecede kaynana. **/...xezûr** *Nh.* karısının üvey babası *(koca için).* **/...xwin** *rgd.* yarım kan, melez.
zır [2] *N.* anırma. *bn.* **zırin.**
zırand/ın *Lg. (dızırine, bızırine)* anırtmak, zırlatmak. *bn.* **zırin.**
zıraet *N. A.* ziraat.
zırai *rgd.* zirai.
zırav *rgd.* ince, zarif. **/... bûn** *L.* incelmek, ince olmak. **/...i** *N.* incelik. **/... kırın** *L.* inceltmek. **• xwe zırav kırın** *bw.* 1. zayıflama rejimi yapmak. 2. kendisini zavallı veya kücük göstermek. 3. birine dalkavukluk etmek. **/...ok** *rgd.* incecik. **/... zırav** *bw.* ince ince, zarif zarif.
zıraet *N. bn.* **çandıni.**
zıravık *N. ant.* 1. pankreas. 2. safra. *bn.* **zefran.**
zırbe *N.* 1. ağaçtan kapı anahtarı. *bn.* **qılqılık. 2. kurt sürüsü.** *bn.* **zurbe.**
zırçi *N.* sonbaharda tekrar yeşeren otlar. *bn.* **zerçımık, payizxêr.**
zıre zır *B.* zırıl zırıl, zır zır, zırlama, zırıltı. **/... kırın** *L.* zırlamak, zırıl zırıl etmek, zır zır etmek.
zıren *rgd.* dinç. *bn.* **zındil.**
zırıngl/n Lnk. *(dızırınge, bızırınge)* zıngırdamak, zangır zangır etmek *(zil, saat, çan vs).*
zırıç [1] *N.* sağı, kuş dışkışı, kuş gübresi. **/... kırın** *L.* kuşlarda dışkı yapmak. *bn.* **zirç.**
zırıç [2] *N.* kurşun, kurşun madeni. *bn.* **zêrç.**
zırl/n *Lng. (dızıre, bızıre)* anırmak, zırlamak *(eşek vs),* yüksek sesle bağırmak. **• dan zırin** *bw.* zırlatmak.
Zırkan *N.* bir Kürt aşireti.
zırkêtk *N.* 1. hamam böceği. *bn.* **zırqetık.** 2. *bn.* **pizang.**
zırne *N.* zurna. **/...van** *Nx.* zurnacı. *bn.* **zurne.**
zırp *N.* birlik *(askeri terim).*
zırqetık *(zırqitık) N.* hamam böceği, kakelak. *bn.* **zırkêtk, zırxitık.** *zoo.* **Blatta orientalis.**
zırt 1. *N.* palavra. 2. *rgd.* kaba saba kimse, herif. **/...eboz** 1. *rgd.* kaba herif. 2. argoda eşek herif, kaba herif. **/...ek** *rgd. bn.* **zırto. /...e zır** *rgp.* zart zurt, kaba saba **/...o** *rgd.* kaba kimse, herif. **/...ol** veya **/...ole** *rgd.* kaba, palavracı. *bn.* **pesnoyi, qeşmer. /...onek** *rgd.* kaba adam, boş yere övünen.
zırx *N. P.* 1. savaş için çelik veya madeni elbise. 2. çelik kaplı motorlu araç. *bn.* **zılx.**
zırxitık *N.* Tunceli Kurmancisinde hamam böceği, kakelak. *bn.* **zırqetık, zırkêtk.**
zıryan *N.* poyraz, kar fırtınası.
zırzbûn *Lng. (zırz dıbe, zırz be)* asabileşmek.
zıstan *N. S. bn.* **zıvıstan.**
zışt *rgd.* pis, çirkin. *bn.* **bıok.**
zıûn *N. bn.* **bûzû.**
zıvıl *N.* gübre. **• zıvılê germ** *bw.* at, eşek gübresi şerbeti. **• zıvılê gıya** *bw.* ot, çörçöpten hasıl olan gübre. **• zıvılê kimyewi** *bw.* sun'i gübre. **• zıvılê madeni** *bw.* maden curufundan hasıl olan gübre. **• zıvılê mırişk û têra** *bw. bn.* **zırıç. • zıvılê sar** *bw.* büyükbaş hayvan gübresi şerbeti. **• zıvılê tevlihev** *bw.* karışık gübre. *bn.* **sergin.**

zıvır *rgd. bn.* **gızre.**
zıving *N.* mağara. *bn.* **şkeft, zîving.**
zıvırand/ın *Lg. (dızıvirine, bızıvirine)* geri çevirmek, geri göndermek, döndürmek, çevirmek. * **lê zıvırandın** *bw.* 1. geri göndermek. 2. karşı gelmek. *bn.* **vegerandın, gerandın.**
zıvıri/n *Lng. (dızıvıre, bızıvıre)* dönmek, geri gelmek. * **zıvırin mala xwe** *bw.* evine geri dönmek. *bn.* **vegerin.**
zıvırok *N. bn.* **gêjık, zıvrok.**
zıvıstan *N. m.* kış, zemherir. /**_ê** *rgp.* kışın, kışta. /**_i** *N. rgd.* kışlık, kışa ait. * **cılên zıvıstani** *bw.* kışlık elbise.
zıvrok *N. bn.* **zıvırok.**
zıwa *rgd.* kuru. /**_ bûn** *L.* kurumak, kuru olmak, her hangi bir şeyin kuruması *(göz, çeşme, pınar vs).* /**_ker** *Nx.* kurutucu. /**_ kırın** *L.* kurutmak. * **ava kaniyê zıwa kırın** *bw.* çeşmenin suyunu kurutmak. * **dev lê zıwa kırın** *bw.* ağzını kurutmak, sussuz bırakmak.
zıwir *rgd.* 1. küskün, dargın. 2. üzgün. 3. aciz.
zıxrık *N.* çakıl.
zıxt *N. bn.* **zext, mesas.**
zıxur *N. cox.* iki dağ arasındaki geçit, içinde nehir bulunan dağ geçidi. Kürtçe olan '**geli**' den farkı kısa oluşudur.
zıya *N. P.* ziya, ışın.
zıyad *(ziyade) rgd.* fazla, çok. *bn.* **zêde, pır, zehf, zor.**
zıyafet *N. A.* ziyafet, şölen, yemekli ağırlama.
zıyan [1] *N. P.* zarar. /**_ dan** *L.* zarar vermek. /**_kar** *Nx.* zarar vermesini seven veya bunu huy edinen kimse veya şey. /**_ kırın** *L.* zarar etmek. /**_ok** *rgd.* muzır, zarar verici şey veya kimse. *bn.* **zerar.**
zıyan [2] *N.* ekin, ekenek, ekili arazi *(Tunceli Kurmancisi).* /**_ çêrandın** *L.* başkasının ekili tarlasına hayvan sokmak.
zıyaret [1] *N. A.* ziyaret. /**_ kırın** *L.* bir kimseye veya yere uğramak.
zıyaret [2] *N.* kutsal yer, yatır. /**_gah** *Nx.* kutsal şeyin veya yatırın bulunduğu yer. * **çûn ser zıyaretê** *bw.* şifa veya hayır gayesiyle bir ziyaretgahı veya yatırı tavaf etmek.
zıyi/n *Lg. (dızêyi, bızêyi) bn.* **zihin.**
zi [1] *N.* kaba diken. *bot.* **Rhamnus palurius.** *bn.* **stri.**
zi [2] *N.* hat, çizgi. * **ziya pıştê** *Nh. ant.* sırt çizgisi.
zi [3] *N.* pulluk hattı, sussuz kanalcık. *bn.* **zêl**
ziba *N. bn.* **rındi.**
zibende *rgd.* süslü.
zibeq *N.* cıva. *bn.* **cıwa.**
ziçıl *N. bn.* **zıriç.**
zifaf *N. A.* evlilikte ilk gece. *bn.* **zavani.**
zih *N. ant.* hayvanlarda dış rahim. *bn.* **pızdank, zê2.**
zihik *N.* 1. bir yumaklık iplik, yumak, masuralık yumak. 2. mumlanmış iplik.
zihi/n *Lg. (dızıyi, bızıyi)* ipliği masuraya veya yumağa sarmak.
ziin *Lg. (dızii, bızii) bn.* **zihin, zıyin.**
zik *N.* mumlanmış iplik. *bn.* **zihik.**
zikr *N. A.* zikir. /**_ kırın** *L.* zikretmek. *bn.* **zıkır.**
zikzak *rgd.* zikzak, büklümlü.
zil [1] *N.* topraktan yeni çıkan bitki ucu. /**_ dan** *L.* zillenmek, çimlenmek, yeşermek, bitkiler için yerden çıkmak.
zil [2] *N.* 1. ayakotu. bot. **Carex.** 2. hasır kamışı, süsen. *bot.* **iris pseudacorus.** *(bu otlar hasır yapımında kullanılır).*
zil [3] *N.* zil, çıngırak. /**_jen** *Nx.* zil çalan, zille oyun oynıyan.
Zilan [1] *N.* 1. Van'ın Erciş'te bir bölgesi. 1930 da türkiye tarafından buranın Kürt halkı katliamdan geçirildi. 150 000 şehit verilen bu yer Kürdistan tarihinde "tevkuştina Geliyê Zilan" olarak geçer. 2. Rojkanda bir aşiret.
zilan [2] *N.* zıvana. * **zilana deri** *bw.* kapı zıvanası.
zilhicce *N. A.* Islam takviminin 12.nci ayı. *bn.* **berçıle.**
zilık *N. ant.* 1. bitkilerde topraktan çıkan yeni ucu. *bn.* **zil1.** 2. soğan, lale ve tür bitkilerde ortasında çıkan sürgünü. * **zilıkê pivazê** *bw.* soğan cücüğü. 3. clitoris, venüs tepesi. *bn.* **gılık.** 4. boğazdaki küçük dil. *bn.* **belıkê gewriyê.**
zilqede *N.* Islami takvimin 11.ci ayı. *bn.* **çırıya paşın.**
zin [1] *N.* eyer *(at eyeri).* /**_ bûn** *L.* eyerlenmek. /**_ker** *Nx.* eyerci, sarac. /**_ kırın** *L.* eyerlemek, eyer vurmak. /**_poş** *Nh.* eyer palası.
Zin [2] *(zinê) N.* Memê Alan adındaki Kürt destanının kadın kahramanı.
zina *N. A.* zina, evlilik bağı olmadan yapılan cinsi ilişki. /**_kar** *Nx.* zina eden. /**_kari** *Nx.* zina etme. /**_ kırın** *L.* zina et-

mek. *bn.* **zına.**
zinat *N.* zulüm. *bn.* **stem.**
zindan *N.* zindan, hapishane. * **avêtın zindanê** *bw.* zindana atmak, hapsetmek.
zinde *rgd.* canlı, enerjik. /**..bar** *rgd.* canlı, diri. /**..bari** *N.* canlılık, dirilik. /**.. mayin** *L.* canlılıkla yaşama, diri kalma. *bn.* **jindar.**
zindû *rgd. S. bn.* **zinde.**
zinet *N.* ziynet, süs. *bn.* **xeml.**
zinhar *B. Ghk. rgp.* aman ha!, bir daha, asla. * **zinhar wısa neki** *bw.* kattiyen bir daha öylesini yapma. *bn.* **zınhar.**
zini *N. cox.* tümsek, yüksek yer.
zip *N. rgp.* 26 şubat 5 mart arası günler. Kürtlerde uğurlu bilinir.
ziper *N. ant.* ense. *bn.* **mazû, sto, patık, salık.**
ziperdasi *N.* uskumru balığı. *zoo.* **Scomber scumbrus.**
zipık *N.* 1. gökte yağan dolu taneleri. 2. ter damlacıkları. 3. kaynayan sudaki damlacıklar. 4. bitkilerin topraktan ilk çıkışları veya ilk tomurcuk çıkarmaları. *bn.* **zill, zilık.**
ziq *rgd.* dik olma, dik. /**.. bûn** *L.* dikleşmek, aval aval dikilip durmak, hayvanlarda kulak dikme, kulak dikip bakma. *bn.* **vit.**
ziqawle *N.* yağmur kuşu. *zoo.* **Charadrius** . * **ziqawleyi şami** *Nh.* kız kuşu. *zoo.* **Vanellus vanellus.**
ziqene *N. ant.* alt dudakla çene altındaki çukurluk.
ziqziqe *N.* ötücü bir kuş. *zoo.* **Carduelis cannabina.**
zira *B. rgp. P.* çünkü, şundan dolayı, zira.
ziraf *N.* boynu 6 metre kadar uzayan memeli bir hayvan, zürafa.
ziraet *N. A.* ziraat. *bn.* **çandıni, zıraet.**
zirani *Nne.* tecessüs. /**..** **kırın** *L.* tecessüs etmek. *bn.* **zirewa.**
zirç *N.* kurşun. *bn.* **zıriç²**.
zire *N.* kimyon. *bot.* **Cuminum.**
zirek *rgd.* 1. zeki, akıllı. 2. çalışkan. 3. çevik, enerjik. *bn.* **jir.**
zirewa *rgd.* müteccesis, meraklı. /**..n** *N.* casus, fazla meraklı. *bn.* **zirani, sixur.**
zirfon *N.* ıhlamur. *bot.* **Tilla europaea.** *bn.* **exlamûr.**
zitık *N.* tekme *bn.* **pincık, zitol, pin** .
zitke *N.* golyen badılı. *bot.* **Phoxinus phoxinus.**
zitol *N. bn.* **pincık, pin, zitık** .
ziv ¹ 1. *N.* gümüş. 2. *rgd.* gümüşlü, gümüşten. /**..in** *rgd.* gümüşten, gümüşlü. /**..ker** *Nx.* gümüşçü. /**..** **kırın** *L.* gümüşlemek, gümüş suyuna batırmak. /**..kıri** *rgd.* gümüşlü, gümüşten. *bn.* **sim.**
ziv ² *rgd.* parlak. /**..** **kırın** *L.* parlamak, ışık yansıtmak. * **can ziv dıke** *bw.* cam parlıyor. *bn.* **bırıqin.**
zivar *rgd.* 1. zavallı, fakir. 2. cılız. /**..i** *N.* yokluk, fakirlik, cılızlık. * **henekên zivari kırın** *bw.* oluşunda gülme olmıyan çok zayıf fıkra söylemek. * **ketın ziwari** *bw.* yokluğa düşmek, yoksullaşmak.
zivi/n Lnk. *(dızive, bızive)* parlamak, ışık yansıtmak, ışıldamak. * **zivina hiliyê** *bw.* aynanın ışıldaması.
zivıng *N.* meskun mağara. *bn.* **şkeft.**
zivzive *N.* çayan. *zoo.* **Scolopendra** . *bn.* **şehmar, zov.**
ziwan *N.* 1. ekinler içinde olan dikenli ve siyah taneli bir bitki. *bot.* **Lolium temulentum.** *bn.* **reşık.** 2. buğday, pirinç azması. *bn.* **zizan.**
ziwar *N. bn.* **zivar.**
ziweleq *N.* erguvan. *bot.* **Cerci siliquastrum.**
ziwer *N.* mücevher, altın işlemeli, süsleme. /**..** **kırın** *L.* süslemek, mücevherle donatmak. *bn.* **xemılandın, kokandın.**
ziwing *N.* odonata familyasından kelebekler. bn. **pûşkebeq** .
zıwiv *N.* tenya. *bn.* **malık, zwiv.**
zix ¹ *rgd.* sert, sağlam. *bn.* **çûst.**
zix ² *N.* ağaç dikeni.
zix ³ *N.* şiş veya kebabların ateşte dönerken akan yağı, süzülen yağ damlacıkları. * **nêm û xwin û zix lı hev ketın** *bw.* irin, kan ve içyağı birbirine karışmış. *bn.* **zox.**
zix ⁴ *N. S.* çakıl. /**..elan** *N.* çakıllı saha. *bn.* **xiç.**
ziyi/n *Lng. (dıziyi, bıziyi) bn.* **zihin.**
ziz ¹ *rgd.* küs. /**.. bûn** *L.* küsmek. /**..** **kırın** *L.* küstürmek. *bn.* **sıl, sıh.**
ziz ² *rgd.* hüzünlü, çok cılız ve titrek.
zizan *N.* karaçayır. *bot.* **Lolium.** *bn.* **ziwan.**
zizık *N.* yeşil renkte bir arı, üzüm dallarını ısırınca ölür.
zizk *N.* iran sarımsağı.
zman *N.* 1. *ant.* dil. 2. *N.* dil. lisan, konuşma. * **anin zman** *bw.* itiraf ettirmek, konuşturmak. * **hatın ser zman** *bw.* dilinin ucuna gelmek. * **tıştek hat ser zmanê**

mın lê mın bir kır *bw.* dilimin ucuna bir söz geldi amma söylemeyi unutum. * hatın zman *bw.* konuşmaya başlamak, dili açılmak. * pırç lı zmanê mın hat *bw.* dilimde tüy bitti. /–baz *Nx.* konuşkan, çeneci. /–bêj *Nh.* edebiyat. *bn.* wije. /– bırrin *L.* konuşmayı kesmek, dilini tutmak. /– daqulandın *L.* dilini yutmak. /– deranin *(derhênan) L.* dilini çıkarmak, dilini çıkararak birinin taklidini yapmak. *bn.* zarve kırın. /–drêj *rgd.* çenesi düşük, lafazan, geveze, ukela, küstah. /–drêji *bw.* gevezelik, küstahlık. * zmandrêji kırın *bw.* ukelalık etmek, gevezelik etmek, küstahlık etmek, dil uzatmak. * zmanê mader *bw.* ana dili. * zmanê pêxwasan *bw.* argo dili, kabadayı dili. * zmanê xwe geztın *bw.* dilini ısırmak. * zmanê xwe hate gırtın *bw.* dili tutuldu. * zman fêr bûn *bw.* dil öğrenmek. * zman fêr kırın *bw.* dil öğretmek. * zman gez kırın. *bw.* dilini ısırmak. * zman gıran bûn *bw.* dili ağırlaşmak, ölüm döşeğinde olmak. /– gırêdan *L.* dil bağlamak, ketumlaştırmak. /– gırtın *L.* dili tutulmak. * zman hin bûn *bw.* dil öğrenmek. * zman hin kırın.*bw.* dil öğretmek. * zman hışk bûn *bw.* dili kurumak, heyecan veya korkudan dilini yutmaktan deyim. /– kırın *L.* 1. konuşmaya başlamak. 2. dille birine bulaşmak. 3. gevezelik etmek. 4. ince dille yağcılık etmek. * wi destpêka zman kır *bw.* o konuşmaya başladi. * dev nasekıni tım zmin dıke *bw.* çenesi durmuyor hep gevezelik ediyor. * lı ser zman bûn *bw.* dilinin ucunda olmak. /– sekının *L.* dili tutulmak. * zman ter kırın *bw.* 1. küs olan biriyle tekrar konuşmak. 2. taze gelinin aile fertleriyle konuşmaya başlaması. * zman hev gerıyan *bw.* dili birbirine dolaşmak. * zman xar kırın *bw.* dil kayması, peltek konuşmak. /– vebûn *L.* dili açılmak, konuşmaya, gevezeliğe başlamak. *bn.* hatın zman.

zmanê berx *Nh.* kuzu diliotu, kuzu kulağı otu. *bot.* **Rumex acetosella.**

zmanê gay *Nh.* 1. hodan. *bot.* **Borago officinalis.** *bn.* xodan. 2. sığır dılı. *bot.* **Anchusa officinalis.**

zmanê pıçûk *Nh. ant.* küçük dil. *bn.* **belıkê gewrıyê.**

zmanê seg *Nh.* köpekdili otu. *bot.* **ynoglossum.**

zmanê zengılorê *Nh. ant. bn.* **belıkê gewrîyê.**

zmannas *Nh.* dil bilgini, filoloğ. /–ın *N.* dilbilim, filoloji.

zmanok *N.* 1. *ant. bn.* **belıka gewrıyê** . 2. şıve.

zmanzan *N.* dli bilgini, filoloğ.

zo *rgd.* çift. * zo be zo *bw.* çifter çifter, ikişer ikişer. *bn.* cot.

Zodiak *N. Gr.* 12 burcun eşit aralıklarla dağıldığı kuşak.

zol *N.* 1. deriden çarık veya ayakkabı yapmak için uzunlamasına kesilen parça. 2. kademe. /– kırın *L.* ayakkabıya pençe vurmak, deriyi dilimlere kesmek. *bn.* **tati.**

zolak *N.* dilim, kesit. *bn.* **celxe, zûl.**

zom 1. *N.* bölge, alan, mıntıka. 2. *rgd.* mümbit, bereketli.

zome *N.* 1. çadır yeri, oba. 2. kamp yeri, yaylak yeri.

zonpe/zompe *N.* sopa, dayak.

zoo *N. Lat.* 1. hayvan. 2. hayvanat bahçesi. /–loji *Nx.* hayvan bilimi.

zop *B.* iriyarı, başıboş kelimeleri anlamı veren ve 'zir' sözcüğüyle kullanılan bir kelime. /–zop *rgd.* iriyarı, başıboş.

Zoq 1. *rgd. bn.* **ziq.** 2. Garzan ilcesi merkez adı.

zor [1] *rgd. S.* fazla, çok, pek. * zor pêwiste ko em Kurdi fêr bıbın *bw.* Kürtçeyi öğrenmemiz çok zaruridir. * zor spas! *B.* çok teş[illegible]. * zor zehmet e kekem! *bw.* çok zahmetlidir abi!.

zor [2] *rgd.* zor, güç, müşkül. /–baz *rgd.* güç kullanan, zorbaz, despot. /– bırın *L.* zorlamak, yenmek. * me zora dıjmın bır *bw.* düşmanı zorladık/yendik. /– bıri *rgd.* galip, yenmiş. /– dan *L.* zorlamak. * zor dan xwe *bw.* kendini zorlamak. /–dar *Nx.* sert, zalim, diktatör. /–dari *N.* zalimlik, diktatörlük. /–dari kırın *L.* diktatörlük etmek, baskı kullanmak. /–desti *N.* baskı, zulüm. /–ker *Nx.* zalim, despot. /–keri *N.* zorbalık, zalimlik. /–keri kırın *L.* zorbalık etmek. *bn.* **zordar.** * zor lê kıri *rgd.* mazlum, ezilmişler. /–nebır *rgd.* gücü yetmiyen, aciz. * xwe zor xılas kırın *bw.* kendilerini zorla kurtardılar. * karên zor *bw.* güç işler, zor işler.

zoran *N.* güreş. /– gırtın *L.* güreşmek, güreş tutmak.

zorand/ın *Lg.* *(dızorine, bızorine)* 1. eğemen olmak, hakim olmak. 2. zorla-

mak, mecbur etmek.

zornax *N.* kapılardaki büyük ağaç anahtar. *bn.* **rade.**

zot [1] *N.* beddua. *bn.* **nıfır.**

zot [2] *N.* bıçak, sabandemiri vs. aletlerde ulama. /**...kırın** *L.* ulamak.

zotık *N. bn.* **zûtık.**

zov *N.* 1. kırkayak. *zoo.* **Julus terrestris. 2.** çıyan. *zoo.* **Scolopendra.** *bn.* **zivzive, şehmar, şehêmêr.**

zox *N. bn.* **zix3.**

zozan *N. cax.* yayla, otlak.

zrêç *N.* kurşun. *bn.* **zıriç.**

zucacıye *N.A.* cam işi dükkanı.

zuha *rgd. bn.* **zıwa.**

zuhak *N. bn.* **helçınk.**

Zuhal *N. ast.* Satürn yıldızı.

zuhr *N.* gün batışına doğru başlıyan soğuk hava. * **zuhri êvarê** *bw.* akşam soğuğu. *bn.* **sırr.**

zulam *N.* adam, erkek. *bn.* **mırov, zılam, kabra.**

zulum *N.A.* zulüm. *bn.* **zılm, stem.**

zumre *N.A.* zümre. *bn.* **gele, tire, ajal.**

zumrûd *N. bn.* **zımrûd.**

zuqm *N. S.* donma, don, ayaz. * **zuqm lê dan** *bw.* bitkilerde donmak, donarak kurumak.

zurafa *N. bn.* **ziraf.**

zurat *N. bn.* **lazût.**

zurbe *Nk.* 1. kurt sürüsü. *bn.* **revde.** 2. güçlü. * **leşkereki zurbe** *bw.* güçlü bir ordu.

zuret *N.A.* zürriyet, döl.

zurne *N.* zurna. *bn.* **zırne.**

zurg *N. cax.* taşlık ve inişli yokuşlu dağ eteği.

zurk *N.* dağ kerevizi. *bot.* **Petroselinum oreoselinum.**

zurxax *N.* değirmende suyun çıktıgı yer.

zuxa *N.* 1. mangal kömürü. *bn.* **xıjilleg. 2. kara kalem.**

"zû" *rgd.* çabuk, erken, acele, tez. * **sıbê zû rabûn** *bw.* sabah erken kalkmak. * **zû be zû** *bw.* acele acele, çabuk çabuk, aceleyle, süratla. /**... bûn** *L.* acele olmak, çabuk olmak. /**...beyani** *rgp.* sabah erken, şafak öncesi. /**...de** *rgp.* uzun zamandır, çoktan, ezelden. * **zû de ye me hev û du neditiye** *bw.* çoktandır birbirimizi görmemişiz. /**...hel** *rgd.* kolay sindirilir. * **hınek xwarın zûhel ın** *bw.* bazı gıdalar kolayca sindirilir. /**...ka** *rgp.* suratla, erkenden. *bn.* **zûde.** /**...kani** 1. *rgp.* aceleyle, erkenden. 2. acelelik, çabukluk. * **zûkanıya te çi ye?** *bw.* acelen nedir, telaşın nedir?. /**... kırın** *L.* acele etmek. * **zû ke!** *B.* acele ol, çabuk ol!. * **zû lê kırın** *bw.* bir şeye acele etmek. /**...meş** *rgd.* çabuk yürüyen, acele yürüyen, süratlı, aceleci. /**...tır** *rgd. rgp.* daha erken, daha çabuk. /**...tırin** *rgd. rgp.* en erken, en çabuk, en acele. * **em zûtır hatın, lê hon zûtırin bûn** *bw.* biz daha erken geldik, amma siz çok daha önce gelmişsiniz. /**...ti** *N.* erkenlik, acelelik. *bn.* **zûkani.** * **zû xwe bışo em herın** *bw.* çabuk yıkan gidelim. /**... ve** *rgp.* çoktan, çoktan beri. /**...xwer** *Nh. rgd.* obur, çabuk yiyen. /**...yi** *N. rgp.* erkenlik, acelelik, erkence, aceleyle. *bn.* **zûkani, zûti.** * **zû zû rê de çûn** *bw.* acele acele veya çabuk çabuk yürümek.

zûl *N.* dilim. * **zûle zûl** *bw.* dilim-dilim. *bn.* **celxe, zolak.**

zûr [1] *N. cax.* engebeli veya alçak tepeli arazi, toprağı az taşı çok arazi.

zûr [2] *N. Z. bn.* **derew.**

zûr [3] *rgd.* asık suratlı. /**... kırın** *L.* suratını asmak. * **hevalê mın xwe zûr kırıye** *bw.* arkadaşım suratını asmış.

zûr [4] *N.* uluma.

zûrand/ın *Lg.* (*dızûrine, bızûrine*) ulutmak, ulumasını sağlamak, böğürtmek.

zûre zûr *B.* tekrarlıyarak uluma. /**... kırın** *L.* tekrarlıyarak ulumak, tekrarlıyarak böğürmek.

zûrık [1] *N.* toy. *bn.* **çırg.**

zûrık [2] *N.* 1. yabani maydanoz. 2. küçük çim.

zûri *N. bn.* **zelû, tızûrıg.**

zûri/n [1] *Lng.* (*dızûre, bızûre*) ulumak (*kurt, köpek*). * **zûrina guran** *bw.* kurtların uluması.

zûrin [2] *N. Bj.* yarada sancı. *bn.* **eş, jan.**

zût *rgd.* sivri uç.

zûtık *N. ant.* 1. zayıf canlılarda anustan dışarıya çıkan kalın barsak ucu. 2. kıç, anus deliği. *bn.* **zotık.**

zûtır *rgd. rgp.* zû kelimesi içindeki nota bak.

zûxal *N.* mahrukat, yakacak, yakıt.

zûxav *N. S. bn.* **nêm.**

zûxûr *N.* çakıl. *bn.* **xiç.**

zwa *rgd.* kuru. *bn.* **zıwa.**

zwir *rgd. bn.* **zıwir.**

zwi *N.* tenya, bağırsak paraziti. *bn.* **malık. zwiv**

TÜRKÇE-KÜRTÇE

A

A. yekemin tipa dı elifba ya tırki ye, dengdêra drêj e û jı qırıkê de derdıkeve.
aba *N.* **A.** eba, aba, cûreyek culxeye ko jı heriyê çê dıbe
abajur *N. Fr.* abajûr. Jı bo ko ronahiya xwe zêde lı çavan nede jı cûre cûre tıştan kum tên çêkırın û lı ser lambe ve dıkın ko jê re abajûr tê gotın, bı rêgayi tırki ve jı Frensi hatıye.
abanmak *L.* pal dan.
abanoz *N. P.* abanoz, ebenûs.
abanoz çiçeği *N.* sisem.
abartı *N.* fişal, nepıxandıni.
abartmak *L.* nepıxandın, gır kırın *(gotın û axaftınê de).*
Abaza *N.* Abaza, Abxazi. navê geleki ye ko lı bakuri roavayi Qefqasıyê de dıjin.
abdal *N.* **1.** ebdal, evdal, dema berê de jı derwêşên gerok re dıgotın. **2.** bomık.
abdest [1] *N.P.K.* avdest, destav. **/– almak** *L.* avdest gırtın. **/–bane** *Nx.* avdestxane **/– bozmak** *L.* **1.** av rıjandın, avdêst şkandın. **2.** destav rıjandın, destav kırın. **/–hane** *N.* avdestxane, destavxane.
abdest [2] *N.* destnımêj. **/– almak** *L.* destnımêj gırtın. * **abdestini yenilemek** *bw.* destnımêja xwe teze kırın.
abdülleziz *N.* hebbûl leziz. Navê dareki ye ko lı derdora behra spi dıji.
abes *rgd.* **A.** bêvac, fişar, moleq.
abıbayat *N.* **A.** ava jinê, kesên ko temena wan gelek e û hê cıwan xuya dıbın, jê re " ava jinê vexwarıye" tê gotın.
abıru *N.K.P.* averû, avrû.
abi *N.* kek. *bn.* **ağabey.**
abide *N.* **A.** abide. *bn.* **anıt.**
abis *N. Fr. cox.* abis, nax, kûrtırin cih lı oqyanûsan e.
abit *rgd.* **A.** abıd. **/–çe** *rgp.* abıdane.
abla *N.* xweh ya mezın, xwanga mezın.
abluka *N. İt.* ebloqe, gemaro. * **ablukaya almak** *bw.* gemaro kırın, dor lê gırtın. **/– etmek** *L.* ebloqe kırın, dor bırrin. * **ablukayı kaldırmak** *bw.* gemaro rakırın, ebloqe rakırın.
abone *N. Fr.* abone, ebone. **/–man** *Nh.* aboneman. **/–lik** *N.* aboneti.
abstre *rgd. Fr.* neditbar.
abuk sabuk *rgd. rgp.* çırto vırto.
abus *rgd.* **A.** mırûz, mırûzın. * **abus suratlı adam** *bw.* mıroveki rû mırûz.
ac *N.* kurtebêja aktinyûmê ye.
acaba *rgp.* **A.** aya, eceb, eceba, gelo.
acak/ecek dê, wê, xurdeyên tewandına lêkeran ın. * **yakacak** dê bışewıtine. * **gidecek** wê bıçe.
acar [1] *rgd.* **A.** **1.** dıjwar, zirek. **2.** nu, nû.
Acar [2] *N.* beşeki Gurciyan e.
acayip [1] *rgd.* **A.** ecayib, ecêb, mostre. **/– kalmak** *L.* ecêb man. **/– olmak** *L.* ecêb bûn, mostre bûn.
acayip [2] *rgd.* **A.** behit, mostre, sosret. * **kılık kıyafeti acayip bir adam** *bw.* mıroveki ser û çav bı mostre. * **herkesin içinde acayip olmuş** *bw.* dı nav herkesi de sosret bûye.
acayiplik *N.* ecêbi.
acele [1] *N. rgd.* **A.** ecele, lez. * **acele acele** *bw.* lez bı lez, lez û bez. **/– etmek** *L.* lez kırın, lezandın. **/–lik** *N.* lezahi, lezi **/– olmak** *L.* lez bûn. * **acelesi olmak** *bw.* leza xwe hebûn, ecela xwe hebûn.
acele [2] *rgp.* zû, zûkayi, bı lez, bı ecele.. * **acele acele** *bw.* zû be zû. **/– etmek** *L.* zû kırın. **/– olmak** *L.* zû bûn.
aceleci *rgd.* lezgin. **/–lik** *N.* lezgini.
aceleyle *rgp.* bı lez, bı lez û bez.
Acem *N. rgd.* Ecem, İrani, Farıs. **/–ce** *N.* Farısi.
acemi *rgd.* ecemi, nepêşkar, xam, xeşim. **/–ce** *rgp.* bı ecemiti, bı nepêşkari. **/–lik** *N.* ecemiti.
Acem Kurdi *N.* cûre muzikeki Kurdi-Farısi ye ko paşê derbazi Osmanıyan û Tırkan bûye.
acem lalesi *N. bot.* laleyi irani.
acenta *N. İt.* acente.
acep *rgp.* **A.** eceba, bı mın, gumane.
acı [1] *N.* **1.** êş, êşan, jan, jar, şewat, xem, aran. **2.** *Bj.* çûze. **/– çekmek** *L.* êş kışandın, arının, xem xwarın. * **acısına dayanamamak** *bw.* lı ber êşê tewat nekırın. * **gönlümü acıtma** *(incitme)* *bw.* dılê mın mearine. **/– tutmak** *L.* jan gırtın, êş gırtın.

/**_ vermek** *L.* jan dan, şewıtin, êşin, êş dan, arandın.
acı [2] *N.* **1.** tal, tehl, evıya talıya wek ya beruyê, an an dendıkê beyv û tali û xwaşê ye. **2.** *rgd.* tıştê ko dı tama tehl xwaşilê ye. **3.** tıştên ko xweşa mırov naçe û êş dıde mırov. * **acı haber geldi** *bw.* xeberek tehl hat. * **acı şeyler duyuyorum** *bw.* tıştên tehl dıbihısım. /**_laşmak** *L.* tal bûn. /**_lık** *N.* tali, tehli. /**_ olmak** *L.* tal bûn, tehl bûn.
acı [3] *N. rgd.* tûj, evıya tama isotê re tê gotın. * **acı biber** *bw.* bibera/isota tûj. * **acılı yapmak** *bw.* tûj kırın. * **acı yemek** *bw.* tûj xwarın.
acı badem *Nh.* behiva tehl.
acıkılmak *L.* bırçi bûn.
acıklı *rgd.* xemdar, dılêş.
acıkma *N.* bırçibûni.
acıkmak *L.* bırçi bûn, kes an heywanê ko zıkê xwe vala dıbe, xwasta xwarınê dıke.
acıktırmak *L.* bırçi kırın, zık jı xwarınê vala kırın, bı cebri an bı tuneti bırçi hışun.
acılanma *N.* tal/tehl bûni.
acılanmak *L.* **1.** tal bûn, tehl bûn. **2.** tûj kırın.
acılaşmak *L. bn.* **acılanmak.**
acılaştırmak *L.* **1.** tal/tehl kırın. **2.** tûj kırın.
acılık *N.* **1.** tali, tehli. **2.** tûji.
acıma *N.* **1.** heyf, **2.** berketın, merhamet.
acımak [1] *L.* berketın, heyf lê hatın. * **arkadaşının durumuna çok acıyor** *bw.* pır lı ber rewşa hevalê xwe dıkevi. * **malına acımadan dağıtıyor** *bw.* ber malê xwe nakeve û belav dıke.
acımak [2] *L.* **1.** êşan, êşin, jan dan. **2.** dıl pêşewıtin.
acımasız *rgd.* bêmerhamet, stemkar, bêinsaf. /**_ca** *rgp.* bê insafi, bı stemkari. /**_lık** *N.* zulum, bê insafi, bı stemkari.
acı meyan *N.* sûsıka mara.
acımık *N.* kanije.
acımsı *rgd. bn.* **acımtırak.**
acımtırak *rgd.* lı ser talıyê, tehlsıvık.
acınmak *L.* guneh pê/lê hatın.
acırga *N.* gızêr, cûre gızêreke beyaban e.
acısız *rgd.* **1.** bêêş, bêjan. **2.** bêtûj.
acıtmak *L.* **1.** tal kırın, tehl kırın. **2.** tûj kırın. **3.** êşandın, arıhandın, zeryandın, zêrandın.
acil *rgd.* A. ıeqez, baybezê, lez, lezûbez.
acilen *rgp.* A. baybezê, bı lez û bez.
aciz *rgd.* A. acız, ecız, şeqızi, bêçare. /**_ etmek** *L.* şeqız kırın, ecız kırın. /**_lenmek** *L.* acız/ecız bûn, bêçare bûn.
acizane *rgp.* A. ecızane.
acun *N.* dınya, gerdûn.
acur *N.* acûr, qıtık, kûte, şarax, tırozi. Evana hemû sinonim ın jı bo cûreki xıyar e.
acuze *rgd.* pirri.
aczetmek *L.* ecızandın, tadayi lê dan.
aç *N.* bırçi, bırsi. **1.** kesê ko têr nine. **2.** kesê ko zor hêjar e. /**_ bırakmak** *L.* bırçı hıştın. /**_ gözlü** *rgd.* çav bırçi, xızan. * **aç karnına** *bw.* bı zıkê bırçi. * **açları doyurmak** *bw.* bırçi têr kırın. /**_lık** *N.* bırçiti. * **aç ve sussuz** *bw.* ti û bırçi.
açı *N.* geo. duqozi, gûç, qiraç. * **dik açı** *N.* enişk.* **açı ölçer aleti** *Nh.* goşepiv.
açık *rgd.* **1.** vekıri, jev, jı hev. * **açık pencere** *bw.* pencere ya vekıri. * **açığa çıkarmak** *bw.* derxıstın/xıstın meydanê. **2.** aşıkar, eşkere, pêşçav. * **açığa dökmek** *bw.* xıstın meydanê, eşkere kırın. * **açığa vurmak** *L.* dıyar bûn, dan der, der dan, dırkandın. **3.** ron, roni, rewşen. * **tüm fikirleri açıktır** *bw.* hemû ramanêm xwe roni ne. **4.** rıwin, rwin, evıya jı bo tıştên avi tê gotın ko tir nine, rwin an vekıri ye. * **açık çay** *bw.* çaya rwin. **5.** pas, evıya jı bo tıştê ko nenuxumandi tê gotın. * **açıkta yatmak** *bw.* lı pasê razan. * **yalanını açığa çıkarmak** *bw.* derewê wi anin pasê. **6.** vekıri, evıya jı bo rengan tê gotın. * **açık yeşil** *bw.* keska vekıri. **7.** pas, vekıri, evıya jı tıştê bergeh û pêşi vekıri tê gotın. * **açık arazi** *bw.* erazıya pas. **8.** tazi, evıya jı bo film û wêneyên ko tazi an seksi ne tê gotın.
açık arttırma *N.* mezad.
açıkça *rgp.* bı ronkayi, bı eşkereyi.
açıkgöz *rgd.* hışyar, wurya, çavhelkıri, çavvekıri.
açıklama *N.* izah, rave, şirove.
açıklamak *L.* izah kırın, şirove kırın, rave kırın, aşıkar kırın, eşkere kırın, dan der
açıklanmak *L.* hatın şirove kırın, hatın rave kırın, hatın eşkere kırın.
açıklık *N.* **1.** eşkereyi, ronahi. * **açıklığa kavuşmak** *bw.* ronak bûn. * **açıklığa kavuşturmak** *bw.* ronak kırın, berçav kırın. **2.** dûrahi. **3.** rûti, taziti. **4.** karık. * **duvar arasındaki bir açıklıktan içeri girdim** *bw.* dı karıkê lı navbera diwêr de ketım hundur.
açık saçık *rgd.* pışêw, tıp û tazi.

açıktan *rgp.* 1. jı dûr ve. 2. jı der ve.
açık yürekli *rgd.* dılsoz. /**-lik** *N.* dılsozi.
açılış *N.* 1. vebûn. 2. vekırın.
açılmak [1] *Lng.* bışkıvin *(jı bo kulilkan).* * **tomurcuklar açıldı** *bw.* bışkuyên daran bışkıvin.
açılmak [2] *L.* vebûn, hatın vekırın. * **yeni bir yol açıldı** *bw.* reyeki nû vebû, reyeki nûh hat vekırın.
açımlamak *L.* şirove kırın, teşrih kırın.
açınmak *L.* geş bûn, inkışaf kırın.
açış *N.* 1. vebûn. 2. vekırın. * **açış konuşması** *bw.* gotara vekırınê.
açlık *N.* bırçıti. /**- grevi** *N.* berxwadana bırçıtiyê, grewa bırçıtiyê. /**-tan gözü dönmek** *bw.* bırçıya re ketın. /**-tan ölmek** *L.* bırçıya re mırın.
açmak *L.* 1. vekırın, vemalin, jev kırın, jı hev kırın. * **ellerini açmak** *bw.* destên xwe vekırın. * **kapı açmak** *bw.* deri vekırın, deri jı hev kırın. * **önden gidip adama yol açtı** *bw.* lı pêşiyê çû û mırov re rê vekır. 2. derve kırın, evıya vekırına tışteki devgırti an bınerdi ye an ji bo mal û xani ye. * **yara açmak** *bw.* kul derve kırın. * **karın açmak** *bw.* zık derve kırın. * **ev açmak** *(soymak) bw.* mal *(xani)* derve kırın. 3. pışkaftın, vebûn. Evıya jı bo gul û kulilkan e. * **çiçek açmak** *bw.* pışkıvin, kulilk vekırın.
açtırmak *L.* karê "açmak" bı lêkera "dan" tête kırın wek: dan vekırın. * **bana ağzımı açtırma** *bw.* devê mın mede vekırın.
ad *N.* nav, nam. /**- almak** *L.* nas bûn, nav gırtın. /**-çekmek** *L.* nav kışandın. /**- koymak** *L.* nav lê dan, nav lê kırın, navandın. * **adı çıkmak** *bw.* navê xwe derketın. * **adı geçmek** *bw.* navi *(xwe)* derbaz bûn. * **adı** *(isını)* gibi bilmek *bw.* weki navê xwe zanin. * **adını ağzına almamak** *bw.* navê *(yeki)* negırtın ser zmanê xwe. * **adını bağışlarmısınız?** *bw.* navê te bı xêr? * **adını kirletmek** *bw.* nav xıra kırın. * **adını okumak** *L.* nav hıldan.* **adı üstünde** *bw.* nav lı ser e. * **adı var kendi yok** *bw.* navê xwe heye, bı xwe tune. /**- vermek** *L.* navandın, nav lê dan, nav lê kırın. /**- yapmak** *L.* bı nav û deng bûn. *bn.* **isim, ün.**
ada *N. cax.* gırav, gırde. parçe reşıye ko çarali xwe bı avê hatıye gırtın. * **kıbrıs adası** *Nh.* gırava Qıbrısê. /**-lı** *N. rgd.* gıravi, kesên ko lı gıravê de dıjin.
adacık *N. cax.* ile, gıravok.
adak *N.* dehi, boraq, qurban, nezır. /**- adamak** *L.* qurban kırın, boraq danin. *bn.* **adamak.**
adale *N. A. ant.* lemlate, masûlke, parxone, zevlek. *bn.* **kas.**
adalet *N. A.* edad, edadmendi, edalet, dad, dadmendi. /**- dağıtmak** *L.* dadi belav kırın. /**-li** *rgd.* adıl, dadmend, bıdad. /**-siz** *rgd.* bêdad. /**-sizlik** *N.* bêdadi.
adam *N. A.* 1. mırov, merıv, meri, mêrık, kabra, pıyaw, zılam, zulam, peya. Jı van sinoniman de her yek dıkare dı cihê hev de bıkar bêt. 2. mırov, kabra, evıya kesê kesan e. * **adam başına üç kişi** *bw.* serê mırov sê kes. * **bu adam kim?** *bw.* ev mırov ki ye?, ev kabraya ki ye?, ev zulam ki ye? * **iki adamımız gurbette** *bw.* du peyayên me lı xeribiyê ne. * **bilim adamları** *bw.* mırovên zanıstı. * **bir yerde adamı olmak** *bw.* ciheki de mırovê xwe hebûn. /**- başına** *bw.* serê mırov. /**- beğenmemek** *L.* lı kesi razi nebûn. /**- etmek** *L.* kırın mırov. /**- olmak** *L.* mırov bûn, zulam bûn. /**- sen de!** *bw.* de herre tu ji!, de herre lo! * **adam yerine koymak** *bw.* kırın cihê mırovan.
adama *N.* goribûn.
adamak *L.* gori kırın, boraq danin, nezır kırın. * **kendilerini vatana adadılar** *bw.* xwe gorıya welêt kırın. *bn.* **adak.**
adamcık kemiği *N. ant.* zengelork.
adamcıl *rgd.* mırovhız.
adam kökü otu *Nh.* mandêrek.
adamlık *N.* mırovayeti, kabrayeti, zulamti.
adamsız *rgd.* bêkes, bêmırov, bêpeya.
adanmak *L.* 1. gori bûn. 2. karê "adamak" hatın kırın. wek: hatın gori kırın.
adap *N. A.* şerde, edeb.
adaptasyon *N. Fr.* adaptasyon, adapte kırın, lê xuyandın.
ada soğanı *N.* pivazxage.
adaş *rgd.* hevnav, hemnav. /**-lık** *N.* hevnavi.
aday *N.* berendam, navzed, namzed. /**- göstermek** *L.* navzed danin. * **adaylığını koymak** *bw.* navzedıya xwe danin. /**- olmak** *L.* navzed bûn. *bn.* **namzet.**
adaylık *N.* berendami, namzedi.
adcılık *N.* nominalızm.
addetmek *L.* hesıbandın.

addolunmak *L.* hatın hesıbandın.
Adem *N.* **1.** Hz. Adem. **2.** mırov, insan. * **adem evladı** *bw.* kurên/role yên Adem.
adem elınası *N. ant.* zengelork.
ademoğlu *N.* insan, kurên an role yên Adem.
adenit *N. Fr. Bj.* adenit, helgırtına *(kulbû-na)* gırêkên lenfan ın.
ademi iktidar *Nh.* hurım, nemêri.
adese *N.* **A.** adese, niskok, rojık.
adet [1] *N.* **A.** adet, banek. /**... etmek** *L.* adet kırın. /**... olmak** *L.* adet bûn. * **adetten dışarı** *bw.* jı adetê der. * **kendine adet edinmek** *bw.* jı xwe re adet kırın. * **eski köye yeni adet** *bw.* gundê kevn re adetê nû.
adet [2] *N.* lıb, hew, heb. * **on adet kitap** *bw.* deh lıb kıtêb.
adeta *rgp.* **A.** adeta.
adıl *N. Grm.* pronav, bernav.
adım *N.* **1.** gav. Jı bo meşinê ko her cara lıng dıçe pêş û ev dırêjahi. **2.** pêngav, jı bo hewldan û teşebusa tışteki. /**... adım** *bw.* gav bı gav. /**... atmak** *L.* gav avêtın, gav dan. /**... başı** *bw.* her gavê. * **adımla ölçmek** *bw.* gav kırın.
adımlamak *L.* **1.** gavandın, gav kırın. **2.** bı gav pivan.
adi *rgd.* **A.** adi, erzan. /**... kimse** *rgd.* xırpo. * **adi kimseler** *bw.* kesên adi. /**...leşmek** *L.* adi bûn. /**...lik** *N.* aditi.
adil *rgd.* **A.** adıl, edıl, dadi, dadmend, dadperwer, edad, edadmend. /**...ane/ce** *rgp.* adılane, bı dadmendi.
adlandırılmak *L.* hatın navandın, nav lê bûn.
adlandırmak *L.* bı nav kırın, nav lê dan/kırın, navandın.
adli *rgp.* dadi, dadmend.
adliye *N.* **A.** adlıye, dadıgeh, dadxane.
adres *N. Fr.* adrês, navnişan. * **adresini vermek** *bw.* navnişana xwe dan. * **adresini yazmak** *bw.* navnişana xwe nıvisin.
advizör *N. Fr.* rawêjer.
af *N.* **A.** af, ef, efû, borin. /**... etmek** *L.* ef kırın, borandın. /**... olmak** *L.* ef bûn, hatın borin.
afacan *rgd.* beleban, no.
afallamak *L.* şaşmi bûn, mat bûn.
afallatmak *L.* şaşmi kırın.
afat *N.* **A.** afat, karesat.
aferin *B. P.* aferin, bıji, sehet xweş!
afet *N.* **A.** afet, asiw, karesat, bela, gerûşe, qır. **2.** mecazi de jı bo kesên gelek zirek û an ji keç an jına cıwan. /**...zede** *N.* afetzade.
affedersin! *B.* bıbexşin, bıbore.
affedilmek *L.* efû bûn, hatın bexşin, hatın borin.
affetmek *L.* efû kırın, bexşandın, borandın. * **onu affetmekle iyi ettin** *bw.* baş bû ko te ew efû kır *(te ew bexşand).* * **Allahım bizi affet** *bw.* Yezdan, me bıborine, me bıbexşine.
affeylemek *L.* ef kırın, borandın.
affolunmak *L.* efû bûn, hatın bexşin, hatın borin.
Afganlı, Afgan *N. rgd.* Efxani. /**...lı** *N.* Efxani.
afiş *N. Fr.* afiş, seywan. /**...lemek** *L.* afiş kırın.
afiyet *N.* **A.** noş, norşi. /**... olsun!** *B.* noşi be, noşi can be!
aforoz etmek *L.* pınde kırın.
Afrikalı *rgd.* Efriqi, Efriqayi.
afrika öküzü *N.* gaboxe.
afrika tavuğu *N.* mırişka hebeş.
afsun *N. P.* avsûn, efsûn, avzûn. /**...cu** *N.* efsûnker. /**...lamak** *L.* efsûn kırın.
afyon *N. Gr.* efyon. /**...keş** *N. rgd.* efyonkêş. /**...keşlik** *N.* efyonkêşi.
afyonlamak *L.* efyon kırın.
ag *N. kim.* kurtenıvisa zivê ye.
agav *N.* sûberi Amriki.
ağ [1] *N.* **1.** tor. * **balık ağı** *bw.* tora masıyan. /**... atmak** *L.* tor avêtın. /**... çekmek** *L.* tor kışandın. **2.** pirık, hın zêndıyên weki pirıki ko bı xwezıya xwe têlan çêdıke.
ağ [2] *N.* navran. Jı bo derpe an pantol ko cihê navran re dıbêjın. *bn.* **apışlık.**
ağa *N.* axa. * **ağa gibi** *rgp.* axayane. /**...lık** *N.* axati.
ağabey *N.* kek, kak, kek. /**...lık** *N.* kekti, mezınti.
ağaç *N.* dar, dırext. /**... balı** *N.* beniştê daran. /**... budamak** *L.* dar dapitın. /**... dikmek** *L.* dar danin, dar çıkandın, dar çeqandın. /**... işçiliği** *bw.* darkari. /**... kesmek** *L.* dar brin, dar qır kırın. /**... kurdu** *N.* beltitk, kurmê daran. * **ağaçlara su yürümesi** *bw.* dar ter bûn. /**...lık** *N.* darıstan. /**... mantarı** *N.* pişoyê daran. /**... oymak** *L.* dar kolin. /**... sökmek** *L.* dar helkışandın, dar kolan. * **ağaç yaş iken eğilir** *bw.* dar bı teri vetê. * **ağacı kurt, insanı dert yer** *bw.* dar bı kurman, insan bı derdan dıkeve.

ağaç çileği *N.* şêmi.
ağaçkakan *N.* kutkutok, darkunkere, darkırok.
ağaçlandırmak *L.* çıkılandın, dar danin.
ağaçlık *N.* darıstan.
ağaç sakızı *N.* benıştê daran, şirêz.
ağaç sansarı *N.* kûzeyi daran.
ağarık *rgd.* gewr, spi bûyi.
ağarmak *L.* spi bûn, gewr bûn. * **sakalı ağardı** *bw.* riyê xwe spi bû.
ağartı *N.* spêle, sıpêle.
ağartmak *L.* spi kırın. * **adamın yüzünü ağarttı** *bw.* rûyê mırovi spi kır.
ağcı *N.* torevan, torvan. /**–cılık** *N.* torevani, torvani.
ağda *N.* **A.** axda, jı bo hılkışandına pırç û mûye ko cûre aqıteke jı şekır çê dıbe.
ağı *N.* jehr, jar, axû/**– ağacı** *N.* zıqûm, zeqnepûrt. * **ağı otu** *N. bot.* gıyajehrin, zırgêjnok.
ağıl *N.* hevêz, bêri, hewş. **2.** jı bo kar û berxan ji, 'koz, kozık' tê karanin.
ağılamak *L.* axû kırın, jehr kırın, jehrandın.
ağılanmak *L.* axû bûn, jehr bûn, jehri bûn. *bn.* **zehir.**
ağılı *rgd.* jehri, tıştê ko jehr tê de heye.
ağmma *N.* gevz.
ağınmak *L.* gevızandın, gevızin.
ağır *rgd.* **1.** gıran, diji sıvık e. * **demir ağırdır** *bw.* hesın gıran e. **2.** tıştê ko dı lıva xwe de hêdi. * **ağır ağır** *bw.* gıran gıran. * **ağır ağır geliyorlardı** *bw.* gıran gıran dıhatın. **3.** tıştên gıranbıha re jı tê gotın: weki bêjeya 'gıranbıha'. **4.** mana zehmet û muşkile jı dıde. weki: **ağır işler** *bw.* karên gıran. **5.** dı wate ya xeter de tê xebıtandın. * **ağır hasta** *bw.* nexwaş gıran. **6.** jı bo xewa kûr an hewayeki tir re jı tê gotın. * **ağır bir uyku** *bw.* xeweke gıran. * **ağır** *(bunaltıcı)* **bir hava** *bw.* hewayeke gıran. 7. cih cih dı şunda kêmani de jı dıyar dıbe. * **kulakları ağır** *bw.* guh gıran. **8.** carinan mana hêz û quwet jı dıde. * **yumrukları ağırdır** *bw.* destên wi gıran e. /**– canlı** *rgd.* can gıran. /**– ceza** *N.* cezayê gıran. /**– hastalık** *N.* nexwaşıya gıran. /**– işitmek** *L.* gıran bıhistın. /**– kayıp** *bw.* zerarên gıran.
ağır başlı *rgd.* hêmin, dılgıran. /**–lık** *N.* hêmini, dılgırani.
ağırlamak *L.* ezımandın, ikram kırın, mazûvani kırın.
ağırlaşmak *L.* **1.** gıran bûn. **2.** hêdi bûn *(dı meşinê de).* **3.** gıran bûn *(jı bo nexwaş).*
ağırlaştırmak *L.* gıran kırın.
ağırlık *N.* qorsi, gırani, seng, sengin. * **bir şeyin ağırlığı olmak** *bw.* gıranıya tıştеki hebûn. /**– basmak** *L.* gırani ketın ser. /**– merkezi** *N.* navendıya gırani. * **ağırlığını koymak** *bw.* gıranıya xwe danin.
ağırsamak *L.* **1.** xwinsari kırın. **2.** guh nedan, guh lê nekırın.
ağıt *N.* mersıye, lawık, lawıj, dûrıka mırıyan./**– yakmak** *L.* lorandın, lorin, lawandın.
ağız [1] *N.* **1.** *ant.* dev. **2.** dev, jı bo qula tışt an ciheki dorgırti re tê gotın. * **mağara ağzı** *bw.* devê şkeftê. **3.** hêla vekıri ya fere-fol û fıraqan. * **tencere ağzı** *bw.* devê qûşxanê. **4.** kevıya rê, çem û cobar û dal û tıştê wısa. * **yol ağzı, nehir agzı** *bw.* devê rê, devê çemi. 5. ali tûj ya hacetên bırrinê. * **bıçak ağzı, kılıç ağzı** *bw.* devê kêrê, devê şûr. **6.** devok, serzman, evıya pıçûkê zarava ya zmanê ko tê axaftın. * **Mardin ağzı ile konuşmak** *bw.* bı devokê Mêrdinê axaftın. 7. dev, jı bo demên xeteri tê kar anin. * **topun ağzında** *bw.* dı devê topê de ye. /**– ağıza vermek** *bw.* dev kırın dêv. /**– alışkanlığı** *bw.* dev hin bûn, dev hut bûn. /**– aramak** *L.* dev seh kırın, jı bo tu xeber an axaftınekê jı yeki fehm bıki. /**– artığı** *bw.* berdevk.* **ağız birliği etmek** *bw.* soz kırın yek. * **ağız burun birbirine karışmak** *bw.* lêv û poz lı hev qelıbin. * **ağızla boğuşmak** *bw.* dev kırın hev. /**– bozukluğu** *bw.* dev pisi. /**– dalaşı** *bw.* bı dev hevnıyan. /**–dan** *rgd.* devki, bı dev. * **ağızdan almak** *bw.* jı dêv re gırtın. /**– değiştirmek** *L.* **1.** dev guhartın, gotına xwe bı awaki dın bı xeleti derpêş kırın. **2.** devxar, rastıyê tım bı awaki xelet ifade kırın. /**– göz** *Nh. ant.* dev û rû/**– kavgası** *N.* kefteleft, leca bı devki/**–lık** *N.* devık. /**– suyu** *Nh.* avdev. /**– yapmak** *L.* dev xweş kırın/**– yoklamak** *L.* dev seh kırın. * **ağzı açık** *rgd.* dev vekıri. * **ağzı açık kalmak** *bw.* dev jı hev çûn, dev vekıri man. * **ağzı birbirine dolaşmak** *bw.* dev lı hev gerin. * **ağzı bir karış açılmak** *bw.* dev jı hev çûn, dev bıhostekê jı hev çûn. * **ağzı bozuk** *rgd.* dev pis. * **ağzı dili bağlanmak** *bw.* dev û dran hatın gırtın, dev û lêv kılit bûn. * **ağzı havada kalmak** *bw.* dev lı hewa man. * **ağzı kokan**

bw. dev geni. * **ağzı kurumak** *bw.* dev zıwa bûn. * **ağzı kulaklarına varmak** *bw.* dev çûn paş kerıkan *(guhyan)*.* **ağzın üst iç tarafı** *bw.* asmani dev. * **ağzına burnuna bulaştırmak** *bw.* lı ser û çavê xwe werdan.* **ağzına kadar** *bw.* lêvıka re. * **ağzına vurmak** *bw.* dev de lê xıstın. * **ağzını bağlamak** *bw.* dev gırê dan, dev gırtın. * **ağzını kapamak** *bw.* dev gırtın. * **ağzını kapa ulan!** *bw.* devê xwe bıgre lo!. * **ağzı kapanmak** *bw.* dev ketın hev, dev hate gırtın. * **ağzı pis** *rgd.* devpis. * **ağzı salyalı** *bw.* dev gılêj. * **ağzı yanmak** *bw.* dev şewıtin.

ağız [2] *N.* fıro, jı pêy zayinê de şirê pêşın ya heywanan e.

ağız birliği *N.* gotın kırın yek. * **ağız birliği yapmak** *bw.* gotına xwe kırın yek.

ağızdan *rgp.* **1.** jı devki. **2.** bı devki. * **ağızdan söylemek** *bw.* bı devki gotın.

ağızlık *N.* 1. *(jı bo cıxarê)* qose, darkê cıxarê, çıqare. 2. destpêka qul, kun an cihê ko dev vedıbe.

ağızsız *rgd.* bêdev.

ağız ünlüsü *N. Grm.* dengdêr.

ağlama *N.* giran, giri, gıri.

ağlamak *L.* 1. gırin, girin. 2. kûrin *(bı deng gırin)*. /**–lı** *rgd.* kelagiri, gırinok. * **ağlamaklı olmak** *bw.* kelegıri bûn.

ağlanmak *L.* hatın gırin, hatın gırıyan.

ağlatmak *N.* gırıyandın, girandın, gıryandın.

ağlaya ağlaya *rgp.* bı gıri û gıri.

ağlayış *N.* girin. * **öyle bir ağlayış ağladılarki...** *bw.* bı girinek wısa giriyan ko...

ağmak *L.* berjêr bûn, daketın.

ağnamak *L.* gevızandın, gevızin. *bn.* **ağınmak.**

ağrı *N.* jan, canêş, êş, fırk. /**–lı** *rgd.* jandar, êşdar. /**– vermek** *L.* jan dan. /**– tutmak** *L.* jan gırtın, êş gırtın, fırk avêtın.

ağrıkesen *N. rgd. Bj.* êşbır.

ağrımak *L.* êşin, jan dan. *bn.* **sancı.**

ağrısız *rgd.* bêêş, bêjan.

ağrıtmak *L.* êşandın, êş dan.

ağ tabaka *N.* bio. *ant.* tora çav, retina.

ağustos *N.* ab, tebax, gelawêj, lat, meha heşt ya salê ye.

ağustos böceği *N.* temoj, gosan.

ah! *B.* ah!, ax! * **ah başıma gelen** *bw.* ax lı serê mın. /**– çekmek** *L.* ax kışandın.

aha! *B.* aha! ehe!, êra!

ahali *N. A.* ehali, xelk.

ahbap *N. dç. A.* exbap. Jı Erebi de derbazi Tırki bûye û jı wê jı hatıye Kurdi, prejmarıya 'hebib' ê ye.

ahçı *N.* nanpêj.

ahdetmek *L.* ehd kırın, qesem kırın, sond xwarın.

ahenk *N. P.* aheng, melodi. /**–li** *rgd.* aheng-dar, rengnışin, melodik. /**–siz** *rgd.* bêaheng, gerelawje.

aheste *rgd. P.* hêdi, gıran.

ahh! *B.* ehh!.

ahır *N. P. K.* axur, axır, lar. * **ahıra çekmek** *bw.* kırın êxur.

ahiret *N. A.* axret. *bn.* **ahret.**

ahit *N. A.* ehd.

ahize *N. A.* ahize, dengweş, şendıyar.

ahlak *N. A.* sınçi, exlaq, rewışt. Jı van sinoniman de bı zêde exlaq û rewışt tê karanin. /**– bilimi** *N.* exlaknasi. /**–çı** *N.* exlakzan, rewıştzan. /**–çılık** *N.* exlaqnasi, rewıştnasi. * **çocuğun ahlakını bozma** *bw.* rewıştê zaro xıra me ke. /**–lı** *rgd.* bıexlaq. /**–sız** *rgd.* bêexlaq. /**–sızlık** *N.* bêexlaqi.

ahlat *N. Gr.* kırosk, şekok.

ahmak *rgd.* A. bale, bêvac, çopık, debeng, exmaq, qewc, jı van sinonimana de "exmaq" zêde tê bıkar anin. /**–ça** *rgp.* ehmeqane. /**–lık** *N.* bêvaci, exmaqi.

ahmaklaşmak *L.* exmaq bûn, bêvac bûn.

ahraz *N. A.* lal, bêzıman.

ahret *N. A.* axret, wê dınê. * **ahret kardeşi** *N.* destbıra, bırayê axretê.

ahşap *rgd. A.* jı texte, jı dep.

ahtapot *N. Gr.* heştpê, axtapot.

ahu *N. P.* xezal.

ahududu *N.* şêmi.

ahval *N. A..* ehwal, prejmarıya bêje ya 'hal' e.

aidat *N. A.* aidat, barbû. /**– toplamak** *L.* aidat kom kırın.

aile [1] *N.* lêzım, xêzan, familye. * **ailem** *bw.* lêzıma mın.

aile [2] *N.* mal, malbat. * **Bedirhanlar ailesi** *bw.* malbata Bedirxanan. /**–ce** *rgp.* mal ve, bı mal ve. * **aile kurmak** *bw.* mal ava kırın. /**– reisi** *Nh.* malxwê, sermıyana malê. /**– reisliği** *N.* malxwêti.

ait *dç. A.* aıd, bo, boy.

ajan *N. Fr.* ajan, sixur. /**–lık** *N.* ajani, sixuri.

ajans [1] *N. Fr.* ajans, ecans. **2.** dengûbas, xeber.

ak 1. *N.* sis, sıpi, spi. 2. *rgd.* tıştê ko dı rengê spi de ye. * **yüzünü ak etmek** *bw.* rûyê xwe spi kırın. * **akla kara sonra belli olur** *bw.* reş û spi wê paşê dıyar be.
akabinde *rgp.* A. pışt re, dû re, paşê.
akaç *N.* hekoke.
akaçlamak *L.* hekoke lê xıstın, hekoke vedan.
akademi *N. Gr. Fr.* Akademi, eqademi.
akan yıldız *N. ast.* stêrenj.
akar *N.* mal, warıdat.
akar yakıt *N.* şewatek, karbûran.
ak asma *N.* hızargez.
akasya *N. Gr.* akasıye, darcêwi.
akbaba *N.* simerx, siqalk, keçelok, sisolek, siqalqa guri, kergez, kurt, kerxur, sisark, wısa lı gor devokan gelek cûre navê vê heye.
akbabagiller *N. bn.* **akbaba.**
ak basma *N. Bj.* ava spi.
akciğer *N. anı.* mêlak, pışa spi, pışık, kezeba sor, cigera spi.
akçaağaç *Nh.* isfendan, kevot.
akçe *N.* dıraf, zêdeyi pareyên madeni re tê gotın.
Akdeniz *Nh.* Behra Spi.
akdiken *N.* gıvij, gıwij, guhij, gijok.
aken *N.* hışkeber, evıya navê rehekekê ye.
ak gürgen *N.* narewan.
akibet *N.* A. encam, dawi, dawidan.
akıcı *rgd.* 1. rwin, tıştê ko bı asani dıherıke. 2. ahengxweş, jı bo stran û muzik tê gotın.
akıl *N.* A. 1. aqıl, eqıl, eql. /**– almak** *L.* eqıl gırtın. * **akıldan noksan** *bw.* eqıl sıvık. /**– erdirmek** *L.* eqıl gıhiştın. /**–sız** *rgd.* aqılsıvık, bêaqıl. 2. hış, totık, waq. * **aklı başında olmamak** *bw.* hış seri de neman. 3. bir, hafıza, seri. * **akılda kalan** *bw.* birınayi. * **akılda kalmak** *L.* birê de man. /**– etmek** *L.* eqıl kırın. /**– veren** *bw.* eqıldar. /**– vermek** *L.* eqıl dan. * **akıl yaşta değil baştadır** *bw.* eqıl lı serıya ye, ne lı bejna ye. * **aklına gelmek** *bw.* hatın bir. * **aklına koymak** *bw.* dan eqlê xwe, kırın eqlê xwe. * **aklına yatmak** *bw.* ketın seri. * **aklına yerleştirmek** *bw.* kırın seri, xıstın seri
akılcı *rgd.* fels. rasıyonalist. /**–lık** *N.* rasıyonalizm.
akıl dışı *rgd.* 1. jı eqlê der. 2. fels. irrasıyonel.
akıllandırmak *L.* baqıl *(bı eqıl)* kırın, zirek kırın.
akıllanmak *L.* baqıl *(bı eqıl)* bûn, zirek bûn, eqılmend bûn.
akıllı *rgd.* baqıl *(bı eqıl)*, zirek, eqılmend.
akıllıca *rgp.* bı jir, aqılane, eqılmendane.
akılsız *rgd.* bêeqıl.
akım *N.* 1. herıkan *(jı bo avê)* herık. 2. cereyan *(jı bo elektrik)*. * **elektrik akımı** *bw.* herıka elektrikê.
akın [1] *N.* çır. /**– etmek** *L.* çır kırın. * **hayvanlar suya akın etti** *bw.* pez çır kırın ser avê.
akın [2] *N.* nıjd, êriş. /**–cı** *N.* nıjdevan.
akıntı *N.* 1. herık, herıkan. 2. herık, cereyan *(jı bo av an hewa)*.
akış *N.* herık, darêj.
akıtma *N.* 1. herıkan, darêjkırın. 2. beş. Jı bo hın heywanên ko eniya wan de pûlê spi heye.
akıtmak *L.* herıkandın, darıjandın. * **su akıtmak** *bw.* av herıkandın.
akibet *N.* A. aqibet, akam, dawidan.
akide [1] *N.* A. 1. baweri. 2. navê cûre şekırekiye.
akik taşı *Nh.* A. eqiq.
akis *N.* A. pıjak, dengvedan, pejn.
akit *N.* A. eqd, peyman.
ak kan *N. anı.* lenf.
ak karınca *N.* termit, textekawûs.
ak kavak *N.* qêlık.
ak kor *N.* tıraf.
aklamak *L.* safi kırın, roni kırın, derxıstın paqıjiyê.
aklan *N. cox.* tej, nepeni.
aklanmak *L.* safi bûn, paqıj bûn *(jı sûceki an jı dereweki)*.
aklaşmak *L.* spi bûn, hatın safi bûn.
aklınca *rgp.* lı gor eqlê xwe. * **aklınca beni kandırıyor** *bw.* lı gor eqlê xwe mın dıxapini.
akmak *L.* 1. herıkin, tıştê av û weki avi ko dımeşe. * **su akmak** *bw.* av herıkin. 2. rıjin, tıştê ko lı jor dıweşe jêrê. 3. ciheki de mal û sermaye rê kırın. * **sermaye akmak** *bw.* sermaye rıjin. 4. tıştê avi an mayi ko jı ciheki derdıkeve. * **akacak kan damarda durmaz** *bw.* xwina ko dırıje, jı demar de nasekıne. * **akmasa da damlar** *bw.* neherıke ji dılop dıke.
ak mantar *N.* kuvarkê bızınki. *bot.* **Agaricus campestris.**
akordeon *N. Fr.* akordıyon.
akort *N. Fr.* akord, saz, kok. /**– etmek** *L.*

akord kırın, saz kırın, kok kırın.
akpelin otu *N.* rıhana mara.
akraba *N.* lêzım, xızm, eqrebe. /**–lık** *N.* xızmati, eqrebeti.
akran *N.* **A.** hevsal, hevdem.
akrep [1] *N.* **A.** dupûçık, dumarekol, dûpışk, heywaneki ye ko doça wi ya jehrin lı ser pıştê ye.
akrep [2] *N.* tirk *(jı bo saet û tıştê wısa).*
Akrep burcu *N.* **A.** Qırjal, Gelarêzan.
akrobasi *N. Fr.* akrobasi, cambazi.
akrobat *N. Fr.* akrobat, cambaz. /**–lık** *N.* cambazi, akrobasi.
aks *N. Fr.* aks, tir. *bn.* **dingil.**
aksak *rgd.* leng, kulek.
aksamak *L.* necımin, nıcımin, kulin, leng bûn *(jı bo vucûd).*
aksesuar *N. Fr.* aksesûwar, hesıncaw.
aksetmek *L.* dengvedan.
aksırmak *L.* 1. pışkin, pıjmin. 2. fırjin *(zêdeyi jı bo heywan e).* * **aksırıp öksürmek** *bw.* kuxe kux kırın.
aksi *rgd.* **A.** ters, zıd, dıj, dıjraber. * **aksi adam** *bw.* mırovê ters. /**–ne** *rgp.* dıjane. * **karanın aksi beyazdır** *bw.* dıji reş, spi ye.
aksiseda *N.* **A.** dengvedan.
aksiyon *N. Fr.* aksıyon.
ak su *N. Bj.* ava spi *(nexwaşıyeki çav e).*
akşam *N.* êvar. /**–a doğru** *bw.* berew êvarê, ber bı êvarê. /**– etmek** *L.* êvar kırın. /**– karanlığı** *bw.* hıngura êvarê. /**–ları** *rgp.* êvaran. /**–leyin** *rgp.* êvaran, êvari. /**– namazı** *N.* nımêja êvarê. /**– olmak** *L.* êvar bûn. /**– üstü** *bw.* devdevi êvarê. /**– vakti** *bw.* hıngura êvarê. /**– yemeği** *N.* şiv. * **akşam yemeği yemek** *bw.* şiv kırın, şiv xwarın. * **iyi akşamlar!** *bw.* êvar baş!
akşama *rgp.* lı êvarê.
akşamlamak *L.* êvar kırın, êvar anin.
akşamleyin *rgp.* lı êvarê.
Akşam yıldızı *N.* venûs.
aktarmak *L.* 1. vere kırın, tal ... kırın. * **sepettekileri çuvala aktar** *bw.* yên dı selıkê de tali çewalê ke. 2. guhartın. * **trende aktarmak** *bw.* trêna xwe guhartın. 3. wergerandın, peçve kırın, evıya jı zmaneki ko vedıguhêri zmani dın. 4. veguhartın, evıya weki kerme û keşkûrên ko têne veguhartın re tê gotın. 5. guhaztın, verê kırın. * **haber aktarmak** *bw.* nûçe guhaztın.
aktarmalı *rgd.* bıguhartın, evıya jı bo navginên ragıhandınê ye ko jı yeki tê i xarê û ya dınê sıwar dıbi.
aktarmasız *rgd.* nebıguhartın.
aktif *rgd. Fr.* lebati, çıst, çalak. * **aktif cümle** *Nh. Grm.* hevokê lebati.
aktinyum *N. Fr. kim.* elementekı bı jimareyi atom 89, gıranıya atomi 227 e. *sim.* Ac.
aktivizm *N. Fr.* aktivizm.
aktör *N. Fr.* aktor, delû, nyar, nyarvan. /**–lük** *N.* nyari.
aktris *N. Fr.* aktris, weynê.
aktüalite *N. Fr.* aktûalite, rojane.
aktüel *rgd. Fr.* aktûel, ironi, rojane, rûdemi.
akustik *N. Gr.* akûstik.
akümülatör *N. Fr.* akimılator.
aküpunktür *N.* akûpûnktûr.
akvarel *N. Fr.* akvarel, wêneyên ko bı boyaxên avi çê dıbın.
akvaryum *N. Lat.* akvarıyûm.
akyuvarlar *N/t.* bio. gulokinên spi.
al [1] *N. kim.* kurtebêja aliminyûmê ye.
al [2] *N.* sor. *bn.* **kırmızı.**
ala [1] *N.* çal, belek.
ala [2] *rgd.* **A.** çêtır, baştır, bıhadar, payebılınd.
ala bacak *rgd.* çal, heywanên ko lıngê wan de pûlê spi henın. * **ala bacaklı at** *bw.* hespa çal.
alabalık *N.* kelûça çin, keşine.
alabildiğine *rgd. rgp.* bêdawi, bêtıxûbi.
alabora *N. İt.* alabora, gırdav.
alaca *rgd.* belek, çal. /**–laşmak** *L.* belek bûn. /**–lık** *N.* beleki.
alaca doğan *N.* şaqe.
alacak *N.* deyn, qerd. /**–lı** *N.* deyndar ... bûn.
alacakaranlık *N.* hengur, tarigewrık, gewrıkê şevê, sıpêde, şevgur.
alaca karga *N. bn.* **ala karga.**
alacalanmak *L.* belek bûn.
alacalı *rgd.* çin, belek.
alacalık *N.* beleki.
alafranga *rgd. İt.* alafranga.
alaimisema *N.* **A.** keskesor, jı bo tırijê dıbêjın.
alaka *N.* **A.** peywendi, hevgırêdayi, elaqe. /**–dar** *rgd.* elaqeder. * **alakadar olmak** *bw.* elaqeder bûn. * **alakasını kesmek** *bw.* peywendi jê bırrin.
ala karga *Nh.* qırıka belek.
alamet *N.* elamet, dexel, işaret, şani. * **alameti farika** *N.* 1. marqe. 2. işareta tay-

beti.
alan [1] *N.* aqar, pivana rûpışta erdê.
alan [2] *N.* qad, meydan, rast. * **savaş alanı** *bw.* qada şeri.
alarm *N. Fr.* alarm, hewar.
alaşım *N. (maden)* amêjen, pêkvedayi.
alaturka *N. İt.* alatûrka.
alay [1] *N. P.* 1. ask. hêz. * **alay komutanı** *Nh.* amiri hêz. 2. kom, ajawe, geremol. 3. cıvat, kom. * **gelin alayı** *bw.* cıvata dawatê.
alay [2] *N. Gr.* henek, galte, leq, pê kenin, tınaz, qerf, henek. /**... etmek** *L.* tınaz kırın, qerf kırın, galte kırın, pê kenin, heneka xwe ... kırın.
alaz *N.* pêt, xurri.
alazlamak *L.* qıjılandın.
albastı *N.* mêrdezıme, koos.
albatros *N. Fr.* albatros, teyreki mezın e, lı oqyanûsan de dıji. *zoo.* **Diomedea exulans.**
albay *N.* sertit, amiri hêz.
albüm *N. Lat.* albûm.
albümin *N. Gr.* albumin.
alçak [1] *rgd.* newi, evıya nızmbûna bı pehn tarıf dıke.
alçak [2] *rgd.* 1. nızm. 2. nemerd *(jı bo kesan).* /**...ça** *rgp.* bı nızmi. /**...lık** *N.* nızmi, nızmahi.
alçak gönüllü *rgd.* dılnızm. /**...lük** *N.* dılnızmi.
alçalmak *L.* nızm bûn, daketın.
alçaltmak *L.* nızm kırın, nızmandın, daxıstın.
alçaklaşmak *L.* adi bûn, nızm bûn.
alçı *N.* kuşte, gêç, ces. /**... alçı işçiliği** *L.* kuştekari. * **alçı ocağı** *N.* cısane.
alçılamak *L.* gêç kırın.
aldanmak *L.* xapin, xelıtin.
aldatıcı *rgd.* xapinok.
aldatmak *L.* 1. dubare lê kırın *(bı dek û dolav yeki bı zerar xıstın.* 2. xapandın (bı derew û fêlbazi kesi bıdi bawer kırın. 3. xelıtandın (lı ser rêya rast de xıstın, an ramaneki baş de bıdi şaş kırın).
aldırış *N.* guhdani.
aldırmak [1] *L.* guh dan, guh lê kırın. * **aldırış etmemek** *L.* guh fıreh bûn, guh lê nekırın, guh nedan.
aldırmak [2] *L.* dan gırtın, karê "gırtın" dan kırın. * **ayakkabı aldırmak** *bw.* sol dan gırtın. * **böbreğini aldırmak** *bw.* gurçıkê xwe da gırtın.
aldırmamak *L.* guh nedan, guh lê nekırın.
aldırmaz *rgd.* guhnedar, guhker.
aldırmazlık *N.* guhnedani.
aldırtmak *L.* dan gırtın, karê "gırtın" dan kırın.
alel acele *rgp.* taf dest re, baybezê, teqeze, lezûbez.
alelumum *rgp.* **A.** bı gelemperi.
alem [1] *N.* **A.** 1. alem, dınê, dınya, cihan, barigeh. 2. al, dırevş. /**...dar** *N.* alakêş.
alem [2] *N.* **A.** dilan. /**... yapmak** *bw.* dilan kırın.
alenen *rgd.* aşıkar, eşkere.
aleni *rgd.* **A.** aşıkar, aleni/**...leşmek** *L.* aşıkar bûn, eşkere bûn.
alerji *N. Fr.* alerji, nexwaşbûn an ecız bûna lı beramber hın xwarın, tışt an dermaneki.
alet *N.* 1. alet, hacet, tiştê ko mırov pê kar dıke. 2. pergal, ambûrin *(aletên ko arikarıya kar dıkın).* * **üretim aletleri** *(araçları) bw.* pergalên berkêşanê. 3. cihaz, alet. evıya makine an hacetên elektronik ın. 4. enstrûment *(aletên muzikê ne).*
alev *N.* pêt, xuri, rıvin. /**... almak** *L.* xuri pê ketın.
Alevi *N. rgd.* Alewi, Elewi, yên ko jı mezheba Alewi de ne. /**...lik** *N.* Elewiti.
alevlenmek *L.* xurri pê ketın, pêt gırtın.
aleyh *N.* **A.** dıj, beramber, eleyh. * **aleyhte konuşmak** *L.* zem kırın, paşgotıni kırın. /**...lık** *N.* dıjayeti.
aleykümselam *B.* **A.** aleykûmselam.
alfa *N. Gr.* 1. tipa yekem ya Yewnani ye. 2. yek jı sê pıriskên radyoaktifê ye.
alfabe *N. Gr.* elfabe, elifba. /**...tik** *rgd.* elfabetik, dı sıra ya xwe dê rêz kırın.
alıcı [1] *N.* kırıyar, kırox, gırtıyar, mıştêri. * **alıcı gözüyle bakmak** *bw.* bı çavi gırtınê mêze kırın.
alıcı [2] *N. (cihaz û elektronikan de)* gırtıyar.
alıç *N.* alûçe, helûje
alık *rgd.* bomık. /**...laşmak** *L.* bomık bûn.
alıkonulmak *L.* hatın rawestandın.
alım [1] *N.* kırin. * **alım satım** *bw.* kırin û fırotın.
alım [2] *N.* şûxeti. /**...lı** *rgd.* nazenin, şûx, şox. * **alımlı bir tavırla** *bw.* dı rewşeke nazenin de.
alın *N.* 1. *ant.* eni, ferşeni, nêtık. 2. *(hın tıştan de)* pêşi, lı ber. * **açık alın** *N.* tilak. /**... kemiği** *Nh.* hestıyê enıyê. /**... yazısı** *N.* sernıvis, çarenûs. * **alın açık yüzü ak** *bw.*

eni tilak û rû spi. * **alnın çatı** *Nh.* textıkê enıyê. * **alnına kara sürmek** *bw.* eni bı teni kırın. * **alnı beyaz** *Nh.* enibeş. **alnından öpmek** *L.* eni maç kırın. * **alnının akıyla çıkmak** *bw.* bı rû spi derketın. /**— teri** *N.* xuya eniyê.

alındı *N.* meqbûz, gırtek.

alıngan *rgd.* xeydok. /**—lık** *N.* xeydoki, suh ketıni.

alınmak [1] *L.* dıl *(ê xwe)* gıran kırın, dıl *(ê xwe)* gırtın, xeyidin, suh ketın, sıl bûn.

alınmak [2] *L.* hatın pejırandın, hatın gırtın. * **işe alınmak** *bw.* lı kar re hatın gırtın.

alın yazısı *N.* çarenûs.

alıp satmak *L.* kırin û fırotın. * **alıp salıvermek** *bw.* gırtın û berdan. * **alıp vermek** *bw.* gırtın û dan, dan û standın.

alış *N.* kırin. /**— fiyatı** *bw.* bıhayê kırinê.

alışılmak *N.* hutbûyin.

alışılmış *rgd.* adeti.

alışkan *rgd.* hutbûyi. /**—lık** *N.* banek, hinbûni, adet, hutbûyin, xûy.

alışma *N.* hut.

alışmak *L.* hu bûn, hut bûn, hin bûn, banin, elımin. * **işçiliğe alışmak** *bw.* karkeriyê re hatın banin, hıni karkeri bûn.

alıştırma *N.* hindari, hinker, hewer, berhevi.

alıştırmak [1] *L.* hu kırın, hut kırın, hini kırın, banandın, elımandın.

alıştırmak [2] *L.* ber xıstın, lı ber xıstın. * **yol yönteme alıştırmak** *bw.* rê û dırb lı ber xıstın. * **pis huya alıştırmak** *bw.* xûyê pis lı ber xıstın.

alış veriş *Nh.* danûstan, bazar, kırin û fırotın. /**— etmek** *L.* bazar kırın, kırin û fırotın, danûstandın kırın.

alicenap *rgd.* A. comerd, bı rûmet, raserin.

alim *rgd.* A. alim, zana, torın, zanyar, ferzane. /**—lik** *N.* zanayi.

alimallah! *B.* A. Alimallah!, dı mana 'Xwedê yek' e.

alkali *N. Fr.* alkali.

alkış *N.* çepık. /**— toplamak** *L.* *(jê re)* çepık lêdan.

alkışlamak *L.* çepık lê dan.

alkışlanmak *L.* *(jê re)* çepık hatın lêdan.

alkol *N. Fr.* alkol. /**—ik** *rgd.* alkolik. /**—ist** *rgd.* alkolist, eraqxur. /**—izm** *N.* alkolizm. /**—lü** *rgd.* 1. jı alkol *(jı alkolê çê bûye).* 2. bı alkol *(tê de alkol heye).*

Allah *N.* Xwedê, Yezdan, Xuda, Xuwa. * **Allaha emanet olun** *bw.* emaneti Xwedê bın. * **Allah affetsin** *bw.* Xwedê bıbore. * **Allah akıl versin** *bw.* Xwedê eqıl bıde. * **Allah bağışlasın** *bw.* Xwedê bıbexşine. * **Allah belanı versin** *bw.* Xwedê bela te bıde. * **Allah bereket versin** *bw.* Xwedê berekete bıde/lêke. * **Allah beterden saklasın** *bw.* Xwedê jı bêtaran bıparêze. * **Allah bilir!** *bw.* Xwedê zane. * **Allah birdir** *bw.* Xwedê yek e. * **Allah eksik etmesin** *bw.* Xwedê kêm neke. * **Allah esirgesin** *bw.* Xwedê bıparêze. * **Allah hayır etsin** *bw.* Xwedê xêr bıke. * **Allahın emriyle!** *bw.* bı emrê Xwedê. * **Allah ıslah etsin** *bw.* Xwedê ıslah bıke. * **Allahını seversen!** *bw.* bı Xwedê dıki! * **Allah için!** *bw.* bı Xwedê. * **Allah inandırsın** *bw.* Xwedê bawer ke.* **Allah izin verirse!** *bw.* 1. Xwdê ko izın *da.* 2. Xwedê hez ke!. * **Allahın emri ve peygamberin kavliyle** *bw.* bı emrê Xwedê û qewli peyxamber. * **Allahın evi** *bw.* mala Xwedê. * **Allahın rahmetine kavuşmak** *bw.* çûn pıyarıya Xwedê. * **Allah kerimdir** *bw.* Xwedê kerim e. * **Allah kurtarsın** *bw.* Xwedê xılas ke. * **Allah nasip ederse** *bw.* Xwedê ko nesib ke. * **Allah rahatlık versin** *bw.* Xwedê rehetıyê bıde. * **Allah rahmet eylesin** *bw.* Xwedê rehmetê lê ke. * **Allah sabır versin** *bw.* Xwedê sebrê bıde. * **Allah selamet versin** *bw.* Xwedê selametê bıde. * **Allah senden razı olsun** *bw.* Xwedê jı te razi be. * **Allah sonunu hayır etsin** *bw.* Xwedê dawıya wi xêr bıke. * **Allahtan bul** *bw.* jı Xwedê bıbine. * **Allahtan kork** *bw.* jı Xwedê bıtırse. * **Allah uzun ömürler versin** *bw.* Xwedê emrê wan dırêj ke, Xwedê bıhêle.* **Allah verede!** *bw.* Xwedê bıke!. * **Allah versin** *bw.* Xwedê bıde. * **Allah ziyade etsin** *bw.* Xwedê zêde ke.

allaha ısmarladık! *bw.* Xwedê hefız, Xuda hefız, bı xatırê te.

allahım! *B.* Xwedêo!

allahlık *rgd.* pepûkê Xwedê.

allahsız *rgd.* bêXwedê, bêbaweri.

allak bullak *rgd. rgp.* serûbin. /**— etmek** *L.* ser û bın kırın.

allamak *L.* xemılandın, kokandın. * **allayıp pullamak** *bw.* cıncılandın, xemılandın.

allame *rgd.* A. pır zana, torın.

allem kallem etmek *bw.* ser gerıyan ber

geriyan.
allı pullu *rgd.* cıncıli, cıncıqi, gulguli.
almaç *N.* gırtıyar.
almak *L.* 1. standın, gırtın, ji bo tışteki xwe dırêji ki û bıgıri destê xwe. 2. tışteki pare bıdi û bıkıri. 3. gırtın, wergırtın, weki tışteki bıgıri ser xwe. * **paltosunu üzerine almak** *bw.* sakoyê xwe wergırtın. 4. gırtın, standın, wergırtın, weki tıştek têkeve stuyê mırov. * **ceza almak** *L.* ceza standın/gırtın. 5. derekê de cih û şund bûn. * **yerini almak** *bw.* cihê xwe standın/gırtın. * **bu sepet 20 kilo elma alır** *bw.* ev selık 20 kilo sêv dıgıre. 6. xeberek gırtın an pê agahdar bûn. * **haber almak** *L.* xeber gırtın, xeber standın. 7. pejırandın, wergırtın. 8. jın û mêr ko pev re dızewıcın. * **ben onu** *(kız)* **alıyorum da o beni almıyor** *bw.* ez wê dıgırım lê ew mın nagıre. 9. ji bo bırrin an teraş kırınê re ji tê gotın. * **saç almak** *bw.* por gırtın. 10. dûş kırın an av lı xwe kırın. * **bir duş almak** *bw.* dûşek gırtın. 11. dagir kırın. 12. rê gırtın. * **saatte 10 km. aldık** *bw.* me saetê de 10 km. gırt. 13. ji bo deng û tamê hesin, an lı bandê qeyd kırın. * **ses almak** *bw.* deng gırtın. 14. destpê kırın. * **dağları kar aldı** *bw.* çıyan berf gırt. 15. cihê dızinê de ji tê kar anin. * **arabamdaki tüm eşyaları almışlar** *bw.* hemû eşyayên min i erebê de gırtıne.
almamazlık *N.* negırtın.
Alman *N.* Alman, Elman. /**–i** *N.* Almanca, Elmani.
almanak *N. Ger.* cûreyeki salnamê ye.
almancı *N.* karkerên Tırk ko lı Elmanyê kar dıkın.
alo! *B.* alo!, denglê kırın lı ahiza telefonê de.
alt [1] *rgp.* bın, bıni. * **alt alta** *bw.* lı bın hev. * **alt alta üst üste** *bw.* ser hev û bın hev. * **altına almak** *bw.* gırtın bın xwe, avêtın bın xwe. * **altında** *rgp.* lı bın, dı bın *de.* * **altından çıkmak** *bw.* ji bın derketın, ji bıni kışandın. * **altına girmek** *bw.* ketın bın. * **altına kıvırmak** *bw.* bınve kırın. * **altına kıvrılmak** *bw.* bın ve bûn. * **boynu altında kalkmak** *bw.* seri dı bınve bûn. * **altında** *bw.* bın de, lı bın. * **altından kalkmak** *bw.* ji bın de rabûn. * **altından geçerek** *bw.* bın re derbaz bûn. * **altını ıslatmak** *bw.* bınê xwe şıl kırın. * **altını kurmak** *bw.* bıni danin. * **alt kat** *bw.* qati bıni. * **altını oymak** *bw.* bıni kolan. * **altını temizlemek** *bw.* bıni paqıj kırın. * **altta** *rgd.* dı bın, dı bın *de.* * **alttan** *rgp.* jêli, bın ve, dı bın ve, bın ve. * **alttan almak** *bw.* bınve gırtın. * **alt üst etmek** *bw.* ser hev bın hev kırın. * **alt üst olmak** *bw.* ser û bın bûn.
alt [2] *rgp.* jêr, jêrin. * **alt kat** *bw.* qati jêr/jêrin. * **alttan** *rgp.* jêli, ji bın ve.
alt bölüm *N.* beşi bıni.
alt çene *N. ant.* lama jêrin.
alt damak *N. ant.* pıdûyê jêrin.
alt deri *N. ant.* çermê bıni, pistê bıni.
alt dudak *N. ant.* lêva jêrin.
alternatif *rgd. Fr.* 1. alternatif, guhêrin, yanê tıştê ko tê guhartın, metodeki dın, reyeke dın. 2. fizikê de cûreyeke herıkandına elektrikê ye, çep û rast herıkin.
alt geçit *N.* tûnêl, serdab.
altı *N. rgd.* şeş *(6).* /**–** ncırgd. şeşem,. şeşemin.
altıgen *N. rgd.* şeşgen, şeşgoşe.
Altı Kardeş *N. ast.* Şeş Bıra, gırûbeki stêran e û nêzi gırûba heft bıra de tên ditın.
altın *N.* zêr, elementeki ye ko hêjmara atomê xwe 79, gıranıya atomê xwe 196.9 ye û 1064 derecê de dıhele, madeneki gıranbıha ye/**– bilezik** *N.* bazına zêrin. /**– çağ** *N.* qırna zêrin, dema zêrin. /**–dan** *rgd.* zêrin. /**– suyu** *N.* zêrav.
altı parmak *N. ant.* şeş tıli, şeşo, zırtıli.
altışar *rgd.* şeş bı şeş.
altmış *N. rgd.* şêst *(60)*/**–ıncı** *rgd.* şêstemin.
altmış altı *N.* iskambilê de navê listıkekê ye, ko kesê ko 66 dit derdıkeve.
alt sınıf *N.* çina nızm.
altüst *rgd.* ser û bın. /**– etmek** *L.* qulıbandın, qulaptın, ser û bın kırın. /**– olmak** *L.* ser û bın bûn, qulıbin.
alt yapı *N.* ji bo karkırına sazûmanên sınayi de, amadekırına rê û dırb, av û eletrik û *hwd.* re dıbêjın.
alt yazı *N.* nıvisa bıni, notek daxuyani lı bıni nıvisar.
alüminyum *N. Fr.* bafon, fafon, aliminyûm.
alüminyum taşı *N.* boksit.
alyans *N. Fr.* alyans.
alyuvarlar *Nh.* bio. gulokinên sor, rengê xwinê ya sor dıdın, milimetır kûbıkê xwinê de qasi 5 mılyon gulokinên sor henın.

am [1] *N. kim.* kurtebêja amerikiyûmê ye.
am [2] *N. ant.* quz.
ama [1] *Ghk.* balam, emma, hema, lêbelê.
ama [2] *rgd.* kör. * **yaşlı ama dinç** *bw.* pir e lêbelê jinde ye.
amaç *N. K.* mebest, armanc. * **her ne sebep ve amaçla da olsa** ... *bw.* bı çı ûşt û mebestê be ji... * **gaye hedefine ulaşmaktı** *bw.* armanc, gehiştına armanca xwe bû.
amade *rgd. K. P.* amade, hazır, tıştê ko tım lı ber deste an ji bıkaraninê re hazır e.
aman *B.* eman. /– **aman** *bw.* eman eman. /– **etmek** *L.* eman kırın. /– **istemek** *L.* eman xwastın.
amatör *N. rgd. Fr.* amator.
amazon *N.* 1. amazon, dema berê de jinên şerkar yê sıwari. 2. Amrika başûr de navê çemeki ye.
ambalaj *N. Fr.* ambalaj, pêçan. /–**lamak** *L.* ambalaj kırın, pêçan, alandın.
ambar [1] *N.* 1. ambar, embar, pangeh, pêtag *(cihê dexl û zadê û hwd).* 2. hiser *(cihê depo, ambar).* 3. barxane *(depo).* * **zahire ambarı** *bw.* pêtagê zadê.
ambar [2] *N.* pêtag, kewar *(jı bo mêşan).*
ambargo *N. (jı Spani hatıye)* embargo.
amber *N. A.* amber. /– **ağacı** *Nh.* bicad. /– **çiçeği** *N.* gula bicadê.
amblem *N. Fr.* emblem.
ambülans *N. Fr.* ambûlans, erebeke taybeti ye ko jı bo bır û anina nexwaşan hatıye amade kırın.
amca *N.* mam, ap. /– **karısı** *N.* jınap, jınmam, amoj. /– **kızı** *N.* dotmam, keçap. /– **oğlu** *N.* pısmam, kurap, kurmam. /–**zade** *N.* mamzade, kur an keça mami.
amel [1] *N. A.* amel, kar, bûyin, puşul. * **kötü amel peşinde olmak** *bw.* lı pey puşuli pınti çûn.
amel [2] *N. Bj.* belefıre, vırık, fire. /– **olmak** *L.* vırık avêtın, vırık pê ketın, firandın.
amele *N. A.* karker, kırêkar. /–**lik** *N.* karkeri, kırêkari, kedkari. /–**lik etmek** *L.* karkeri kırın, kırêkari kırın.
ameliyat *N. A.* amelıyat, emelıyat, operasıyon, qelaştın, nışdari. /– **etmek** *L.* qelaştın, emelıyat kırın.
ameliyatlı *N. Bj.* emelıyatbûyi, qelaşti.
amenna *B. A.* amenna!
amentü *N. A.* amentû.
Amerikalı *N. rgd.* Emerikan, Emriki. /–**ca** *N.* Emerikani.
amerikiyûm *N. Lat.* navê elementeki ye, jimara atoma xwe 95 û bı sun'i çê dıbe. *sim.* Am.
amfibi *N. Fr.* amfibi, bejavi, av û beji, tıştên ko hım avê de û hım ji reşiyê de dıjin û dıkarın bıçın.
amigo *N.* dı zımanê Spanyoli de mana xwe 'heval' e, lê navnetewi de bûye termeki sportê, ya ko nêrevanan kış dıke.
amin *B. A.* amin, mana " Xwedê bıpejirîne" dıde.
amip *N. Gr. Fr.* amip.
amir *N. A.* amir, fermandar, fermande. /–**lik** *N.* amiri, amirti.
amiral *N. Fr.* amiral, generalê behrê ye.
amma *Ghk.* lê, balam, belam, ema.
amme *N. A.* gelemper. /– **hizmeti** *N.* xızmeta gelemperi.
amonyak *N. Fr. kim.* amonyaq, amonıyaq.
amonyum *N. Fr.* amonyûm, amonıyûm.
amper *N/. Fr.* amper. /–**metre** *N.* ampermetır.
ampul *N. Fr.* ampûl, peqijok.
amudi *rgd. A.* emûdi, qınc.
amyant *N. Fr.* amyant.
an [1] *N. A.* kat, zeman, dem, wext. * **bir an sessiz kaldı** *bw.* demekê bê deng ma.
an [2] *rgp.* hengav, gav, şop. * **vê gavê** *bw.* şu anda. * **bir anda** *bw.* bı gavekê *de.* * **şu anda boş değilim** *bw.* ez vê şopê vala ninım. * **ben bir an tereddüt ettim** *bw.* ez şopekê bı guma[illegible] [illegible]ûm.
ana *N.* [illegible]a, dayêk, ma, mak. 1. jına xwedi zaro. 2. heywanên xwedi çêle. * **ana baba** *Nh.* dê û bav. * **anadan doğma çıplak** *bw.* şılf. /– **kucağı** *N.* hemêza dê. * **ana avrat düz gitmek** *bw.* dê û bav xewer dan. * **ana baba günü** *bw.* roja mehşerê, dê ewladê xwe xwarın. 3. him, himi, sereke. /– **duvar** *N.* diware himi, diwarê sereke. /– **kapı** *N.* deriyê sereke.
ana arı *N.* şaheng.
ana cadde *N.* şahrê, rêya mezın.
anaç *N.* 1. mak. 2. seremır, mırişka xwedi çêlık.
ana dili *N.* zmanê zıkmaki, zmanê mader.
ana erkil *rgd.* maderşahi.
anafor *N. Gr.* şip, gêjik, dı çeman de gava ko av xwe badıde û dıçe jêr.
anahtar [1] *N.* mıfteh, kilik, kılit, enexdar. /–**cı** *N.* kılit çeker. /– **uydurmak** *L.* kılit lê anin.
anahtar [2] *N.* zornax, qılqılık. Evıya dı gun-

dên Kurdıstanê de, kılitên darını yên wek 20-30 cm. dırêj ın ko zêdeyi lı deriyê kadin û axur û derên wısa de tê karanin.

ana kara *N. cax.* parzemin, qıt'e.

anakent *N.* metropol.

analık *N.* deyati, dayêkati, dêti.

analiz *N. Gr. Fr.* analiz. /**_ etmek** *L.* analiz kırın. helsengandın.

ana mal *N.* sermaye, kapital. /**_ malcılık** *N.* sermayedari, kapitalizm.

ananas *N.* ananas.

anane *N.* bastan, kevneşopi. /**_vi** *rgd.* bastani, dêrin, kevneşop.

ana okulu *N.* amojgeha jı bo zarokane ko hê nehatıne salên dıbıstanê, yên wek du û şeş sali.

anarşi *N. Gr. Fr.* anarşi, sêlûbêl. /**_st** *rgd.* anarşist. /**_zm** *N.* anarşizm.

anason *N. Gr.* anason, hebosan, razyane.

anatomi *N. Gr.* anatomi, beşeki zanyarıye ko lı ser çêbûna laşê, insan, heywan û rehekan *(nebat)* lêgerin dıke.

ana vatan *N.* welatê dayêk, welatê mader, welatê bav û kalan.

anayasa *N.* qanûna bıngehi, qanûna himi.

ana yol *N.* şahrê.

ana yön *N. cax.* çar layenên sereke, wek: bakur, başûr, rohelat, roava. *bn.* **ara yön.**

ana yurt *N. bn.* **ana vatan.**

an be an *A. P. K.* dem bı dem.

ancak *Ghk. rgp.* encax, bızor, pızor.

andaval *rgd.* argo. hışsıvık, bêhış, bomık.

andız otu *N.* zencefili şami.

anefil *N.* miqero.

anekonda *N.* anekonda, cûreyeki mar e, jı eslê boa.

anemi *N. Bj.* kêmxwini.

anemon çiçeği *N.* nisanok, gulenisan.

angarya *N.* suxre, herewez, palûte, zıbare.

Anglosakson *N.* Anglosakson, qebileyên Germanine ko qırna 5 û 6 de lı Brıtanıyê cih bûne.

anı *N.* birhati, biranin.

anık *rgd.* hazır, amade. /**_lamak** *L.* hazır kırın, amade kırın.

anılmak *L.* hatın biranin. * **Newroz anıldı** *bw.* Newroz hate biranin, *(jı bo Newrozê)* Newroz hate piroz kırın.

anımsamak *L.* anin bir, bir anin, hatın bir.

anımsamaz *rgd.* guhdırêj, kesê ko guh nadê.

anımsatmak *L.* xıstın bir.

anında *rgd.* demedem.

anırma *N.* zırin.

anırmak *L.* zırin, qurin. * **eşek anırır** *bw.* ker dızıre.

anırtmak *L.* zırandın.

anıt *N.* birdari, abide, heykel.

anız *N.* xozan, fırêze. /**_ bozmak** *L.* xozan rakırın. /**_ otlatmak** *L.* xozan çêrandın. /**_ sürmek** *L.* xozan rakırın.

ani *rgd.* nışk, taf de, xaftıla, xırp, yekten. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bêne kar anin. * **aniden** *bw.* bı cih de, jı nışka ve, jı nedi ve, yekten, xaftıla, taf de, lepıra, hema. * **aniden düştü** *bw.* dı cih de ket, xaftıla ket. * **aniden öldü** *bw.* taf de mır. * **ani bir hareketle kalktı** *bw.* xaftıla çıng de û rabû. * **ani dönüş** *bw.* vegera yekcar, yekten vegerin.

anket *N. Fr.* ankêt. /**_çi** *N.* ankêt çêker. /**_ yapmak** *L.* ankêt çekırın.

ankor *N.* demır atma *(gemı).*

anlak *N.* zeka, jir.

anlam *N.* mane, mana, wate. /**_ aykırılığı** *bw.* mane de dıjraberi, nakokıya dı mane *de.* /**_ değiştirmek** *L.* mane guhartın. /**_ vermek** *L.* mane dan.

anlama *N.* seh, fehm, fam.

anlamak *L.* seh kırın, fehm kırın, fam kırın, têgıhaştın, têgıhiştın. * **ne dediğini anlamıyorum** *bw.* ez tênagêhim ew çı dıbê. * **anladın mı ne dediğini?** *bw.* te fehm kır wi çı got, tu têghişti wi çı got an te seh kır wi çı got?

anlam bilimi *N. Grm.* dı zman de mane gerin.

anlamdaş *rgd. Grm.* hevmana, sinonim.

anlamdırmak *L.* mane dan, wate dan, manandın.

anlamlı *rgd.* manidar. /**_lık** *N.* manidari.

anlamsal *rgd.* bımane, bıwate.

anlamsız *rgd.* bêmane. /**_lık** *N.* bê maneti.

anlaşılmak *L.* fehm bûn, dıyar bûn, hatın têgıhiştın. * **anlaşıldı ki sende iş yok** *bw.* fehm bû ko te de tışt tune. * **anlaşıldığına göre orada iş yok** *bw.* qasi ko dıyar e, lı wê kar nine.

anlaşma *N.* peyman, hevhatın. /**_ yapmak** *L.* peyman bestın, peyman gırêdan. * **anlaşmayı bozmak** *bw.* peyman şkandın

anlaşmak *L.* hevhatın, pev hatın, pêk-

hatın. * **biz aramızda anlaştık** *bw.* em dı nava xwe de hev/pev/pêk hatın.
anlaşmazlık *N.* hev/pevnehatıni, xırûcır.
anlaştırmak *N.* hev anin, pev anin.
anlatım *N.* behs, pêşani.
anlatmak *L.* têgıhandın, pêşani dan, neql kırın.
anlayış *N.* sehi, feraset, têgıha. /**–lı** *rgd.* sehiker, têgıhayi. /**–sız** *rgd.* fehmkor, tênegıhayi.
anlı şanlı *rgd.* bınavûdeng, bı rewnaq.
anma *N.* yad, birani.
anmak *L.* biranin, yad kırın. * **Halepçeyi anma gecesi** *bw.* şeva biranina Helepçê.
anmalık *N.* yadıgar, dıyari.
anne *N.* dê, da, dayêk, dayê, mader. /**– anne** *N.* dapir. *bn.* **ana.**
annelik *N.* dayin, dayêkti, dêti, dêyati.
anofel *N. Gr.* anofel, navê mêşekê ye ko ev mêş nexwaşıya tanê *(ta)* tine. *zoo.* **Anophleles maculipennis.**
anonim *rgd. Gr.* karcıv, anonim.
anons *N. Fr.* danezan. /**– kirin** *L.* dan bıhistın.
anormal *rgd. Fr.* anormal. /**–leşmek** *L.* anormal bûn. /**–leştirmek** *L.* anormal kırın. /**–lik** *N.* anormali.
anot *N. Gr.* anot.
ansızın *rgd.* lepıra, yekten, yekcar, xaftıla.
ansiklopedi *N. Gr.* ansiklopedi, ensiklopedi.
ant *N.* sond, qesem, drameti. /**– içmek** *L.* qesem kırın, sond xwarın.
antagonist *rgd. Fr.* hevranebor.
antagonizm *N. Fr.* antagonizm, hevranebori.
anten *N. Fr.* antên.
antep fıstığı *Nh.* fıstıqi Enteb, gûzi polke.
anti *rgd. Gr.* dıj, anti.
antibiyotik *N. Fr. Gr.* antibıyotik, jı nebatan de çêdıbe û lı dıji mikroban tê karanin weki: penisilin, streptomisin û *hwd.*
antidemokratik *rgd. Gr.* antidemoqratik, lı dıji demoqrasi bûn.
antidot *N.* panjehr.
antifriz *N. İng.* antifriz, avek e ko dıkın radıyatora motoran, bo ko necemıde.
antik N. *rgd. Fr.* antik, kevnare, bastan, dêrin
antika *N. İt.* antika, entike, dêrin. /**–cı** *N.* entike fıroş. /**–cılık** *N.* entike fıroşi.
antik çağ *N.* dema dêrin.
antikomünist *rgd.* anti kominist, dıj kominist.
antilop *N.* heyran.
antimon *N. Fr.* antimon, navê elementeki ye ko gıranıya atoma xwe 121. 76, jımara atoma xwe 51, û 630 derecê de dıhele. tipên çapxanê jı vi maddeti çêdıbe. *sim.* Sb.
antipati *N. Gr.* antipati, rıq, xwinsari.
antipatik *rgd. Gr.* antipatik, xwinsar, rıqin.
antisemitik *N.* dıj cıhû, fıkreke ko dıji cıhûizmê ye.
antiseptik *N. rgd. Fr.* antiseptik, madde ye ko dı naveroka xwe de dermanê dıji mikroban heye, paqıjıya avdestxana û paqıjıya hawêrparêzi de kar tê.
antitoksin *N. Fr.* anti toksin, gava ko tıştên bı zerar dıkevın laşê mırov, laş lı dıji van hın maddeyê avi berdıde ko bıjijki de jê re anti toksin dıbêjın.
antlaşma *N.* gırêdank, hevhatın, pevhatıni, peyman.
antlaşmak *L.* hev hatın, pev hatın, peyman bestın, peyman çêkırın.
antoloji *N. Gr. Fr.* antoloji, berhevok.
antre *N. Fr.* axpin, deri.
antreman *N. Fr.* antreman, meşq. /**– yapmak** *L.* meşq kırın, antreman kırın.
antrenör *N. Fr.* antrenor.
antrepo *N. Fr.* dı gumrikan de cihên ko malên ticari tê de vedışêrın.
antropoloji *N.* antropoloji, mırovnasi, zanıstıya lı ser insan.
antropoloğ *N. Gr.* antropolox, kesê ko zanıstıya lı ser re mıjûl dıbe, mırovnas.
anüs *N. ant.* kûn, kovık, qûn, zotık, zûtık, tızık.
aort *N. ant.* şalı damar, aorta.
apaçık *rgd.* **1.** lı ser pıştê vekıri *(deri an pencere).* **2.** eşkere.
apalak *rgd.* *(jı bo zarokê lı ber dê an lı hemêzê)* gonc, goncık.
apandis *N. ant. Fr.* apansid.
apandisit *N. Bj. Fr.* apansid.
apansız *rgp. bn.* **ansızın.**
aparmak *L.* bırın, gırtın û bırın. * **kurt koyunu apardı** *bw.* gur mi gırt û bır.
apartiman *N. Fr.* apartıman, lêlat, /**– dairesi** *N.* mezringe, warxan.
apar topar *rgp.* palas pandıras, lezûbez.
apaydın *rgd.* rıp û roni.
apış *N. ant.* keş, rûv/rov, pızi, berzık, navran. /**– arası** *N. ant.* keş, rûv. /**– arası** *N. ant.* navçeq, navran. /**– arası kemiği** *Nh.*

ant. hestıyê ranê, hestıyê rûv.
apışlık *N. bn.* **ağ2.**
apışmak *L.* şaşmi bûn. * **apışıp kalmak** *bw.* şıp û şaş bûn.
aplik *N. Fr.* lambeya diwêr.
apolet *N. Fr.* apolet.
apostrof *N. Gr.* apostrof, kırtên *(' ').* tipên ko dı seri de bıhnok henın.
apse *N. Bj.* apse, avzê, kunêr, kınêr. /**– yapmak** *L.* helgırtın, werımin.
aptal *rgd.* **A.** aptal, bêhış, geve, fehmkor, hışsıvık, bêhış. /**–lık** *N.* aptali, hışsıvıki, bêhışi. /**–ca** *rgp.* bı aptali, bı bê hışi. /**–laşmak** *L.* aptal bûn, bêhış bûn. /**–laştırmak** *L.* aptal kırın, bê hış kırın, bomık kırın.
aptes *N. P.K.* avdest, destav. /**– almak** *L.* destav gırtın, avdêst gırtın. /**– bozmak** *L.* çûn destavê, avdest xıra kırın/**–hane** *N.* avdestxane/**–li** *rgd.* bı avdest, avdesta xwe hebûn. /**–siz** *rgd.* bê avdest.
ar [1] *N.* **A.** ar, heya, şerm, şermi, fedi. /**– etmek** *L.* şerm kırı.. /**– duymak** *L.* şerm kırın, fedi kırın.
ar [1] *N. Fr.* ar, pivaneki aqari ye ko her kevıyên xwe bı 10 metre.
ar [3] *N. kim.* kurtenıvisa argonê ye.
ara *N.* **1.** nav, navbend, navber, mabeyn, evıya mesafeya dı navbera tu tışti. **2.** mayin, navber, navbırk, mola, dem û zemana dı navbera du bûyeran. **3.** mayin, navber, evıya bı çê an xırabi peywendıya dı navbera kesan re tê gotın. * **aramızı bozan var** *bw.* kes henın ko navbera/mayina me xıra dıkın. **4.** nav, navbend, evıya yeka ko lıgel pıranıyê ye. * **aramızda yabancı var** *bw.* kesê beyani lı nava me de heye. /**– bozan** *N.* muzawır, ya/yê ko navbera du kesan xıra dıke. * **aradan çekilmek** *bw.* jı nav derketın. * **aradan geçmek** *bw.* nav re derbaz bûn. * **arada bir** *bw. bn.* **ara sıra.** * **aradan çekilmek** *bw.* jı nav derketın. * **aralarını bozmak** *bw.* navina wan xıra kırın. * **aralarını bulmak** *bw.* navina wan ditın. * **aramızda** *bw.* dı navbera me *de.* * **aramızda kara kedi geçti** *bw.* dı navbera me de pısinga reş derbaz bû. /**–sında** *rgp.* nav re, dı nav *de.* * **ara sıra** *rgp.* carcar, carcaran, carcarne, carina, dema dem, gav gav, geh bı geh. * **iki dağ arası** *bw.* navbera du çıyan, mabeyna du çıyan. * **iki şehir arası** *bw.* mayina du bajaran, navbera du bajaran. /**– vermek** *L.* vewestan.
araba [1] *N.* **A.** erebe, çûnbar, seyare, trambêl, derwaze.
araba [2] *(ya zarokan) N.* gırgırok.
arabacı *N.* ya ko erebê dıajoyi.
arabesk *N.* muzika ko dı stila erebi de ye.
Arabist *N.* Erebist, Erebzan.
arabulucu *N.* navçit, navendi. /**–luk** *N.* navçiti, navenditi. *bn.* **aracı.**
aracı *N.* navçit, navendi. /**–lık** *N.* navçiti, navenditi.
araç *N.* **1.** amraz, hacet. **2.** navgin, wasıte, evıya jı bo yên bo motor dıbêjın. **3.** pergal, hacet, wasıta, evıya kes an hacetên wısa ne ko mırov bı wan dıgehije mebesta xwe. /**–lı** *rgd.* bı navgin, bı wasıte, bı amraz. * **ulaşım araçları** *bw.* amrazi raguhaztınê. * **iletişim araçları** *bw.* navginên ragıhandınê
Araf *N.* ciheke lı navbera doje û bıhûştê *de.*
Arafat *N.* Erefat, ciheke lı nêzi Mekkê ye ko Heci dı Erifa boraqê de lı vır kom dıbın.
araka *N.* culbe.
arakçı *N. rgd.* dız. /**–lık** *N.* dızi.
araklamak *L.* dızin.
aralamak *L.* niv vekırın, vekıri hıştın. * **kapıyı aralamak** *bw.* deri *(pıçeki)* vekırın.
aralanmak *L. (pıçek)* vebûn.
aralık [1] *N.* berçıle, meha 12 ya salê.
aralık [2] **1.** *N.* mayin, karık, navbendi, nav-..., navbeyn, mabeyn. **2.** *rgd. rgp.* jev, deri an tıştê ko nivvekıri. * **aralıktan geçmek** *bw.* dı mayinê re derbaz bûn. * **bahçe duvarında aralık açıldı** *bw.* dı çeperê bexçe de karık vebû. * **duvarda aralık açmak** *bw.* dı diwêr de mayin vekırın.
aralık [3] *N.* dûri, dûrahi, mesafe.
aralıklı *rgd.* ne bı hev ve, navbera xwe vekıri, jı hev dûr.
aralıksız *rgd.* hev ve zelıqi, lı pey hev, pêşpêşe.
arama *N.* seh, dabaş, lêgerin.
aramak *L.* **1.** lêgerin, lê gerıyan, jı bo ditınê yeki an tıştekî bıgeri. * **tarihi eser aramak** *bw.* lêgerina berhemên dêrin kırın. **2.** pê ketın, lı pey yeki an tıştekî çûn ko jı bo dozina wi. **3.** seh kırın, malekê, xanıyeki an lı ser yekî tıştek lê gerin. * **polisler evimizden başka tüm üstümüzü de aradılar** *bw.* polîsan jı bılı malên me

hemû ser û cılên me ji seh kırın. **4.** pışkinin, weki destê xwe lı tışteki bıgerini û seh kırına tışteki bıki. * **belasını aramak** *bw.* lı pê belayê ketın. * **ev aramak** *bw.* mal seh kırın. * **üzerini aramak** *bw.* cılên yeki seh kırın. * **saçta bit aramak** *bw.* seri de sıpıh seh kırın.

aranılmak *L.* hatın gerin, hatın seh kırın.

aranmak *N.* lêkerên lı pêşıya "aramak" bı " hatın" têne bıkar anin, wek: hatın gerin, hatın lêgerin, hatın seh kırın.

Arap *N.* Ereb. /**–ça** *N.* Erebi.

arasta *N. P. K.* arasta, çarşı.

araştırı *N. bn.* **araştırma.**

araştırma *N.* lêgerin, lêkolin. /**–cı** *N.* yên ko lêgerinên an lêkolinan dıkın.

araştırmak *L.* dabaş kırın, lêkolin, lêkolin kırın, lêgerin, vekolin.

aratmak *L.* karê "aramak" bı "dan" tête temam kırın, wek: dan lêgerin, dan seh kırın.

arayış *N.* lêkolin, lêgerin.

ara yön *N. cax.* layên dı navbera her çar layenên sereke de, wek: bakuri rohelat, bakuri roava, başûri rohelat, başûri roava. *bn.* **ana yön.**

arazi *N.* A. erazi, erd.

arbede *N.* A. gelemşe, geleş, gelşi, xırûcır.

ard *rgp. bn.* **art.**

ardak *N. K.* ardık, pûçbûyi *(ji bo dar).*

ardaklanmak *L. K.* ardıki bûn, pûç bûn, evıya gava dar pûç dıbın û dıbın weki ard.

ardıç *N.* merx, hevrıst. Ev dar pelgên xwe lı zıvıztanê naweşine.

ardıç kuşu *Nh.* boqije.

ardın ardın *rgp.* paşpêki.

ardınca *rgp.* pışt re, dû re.

ardındaki *rgd.* dawin, pışti re, pışti ve.

ardışık *rgd.* **1.** gelbaze, pey hev. **2.** *(matematikê de)* rêzda. /**– sayılar** *N.* jmarên rêzda.

ardiye *N.* A. ardıye, depo.

arena *N. Fr. Lat.* arena.

areometre *N. Gr.* areometır, avpiv. ambûrineke ko bı vê tıştên avi dıpivın.

argaç *N.* rıdê, tevnê de dezi an bendên ko bı makûkê tên avêtın. /**–lamak** *L.* rıdê kırın.

argın *rgd.* westıyayi, qam de keti. * **yorgun argın** *bw.* westıyayi û qam de keti.

argıt *N. cax.* geli.

argo *N. Fr.* argo. /**– dili** *N.* zmanê argo, zmanê pêxwasan.

argon *N. Gr. Fr. kim.* **1.** elementeki ye ko jmara atoma xwe 18, gıranıya atoma xwe 39.9 û hewayê de %1 tête ditın, gazeki bê bihn û reng e. **2.** cûreyeki kewandınê ye. *sim.* Ar.

argonot *N.* mitolojiyeki Yûnani ye.

arı [1] *rgd.* paqıj, safi.

arı [2] *N.* mêş, mêşhıngıvi, heng. /**– beslemek** *L.* mêş xwedi kırın. /**–cı** *N.* mêşvan, hengvan. /**–cılık** *N.* mêşvani. * **arıcılık etmek** *bw.* mêşvani kırın, mêş xwedi kırın. /**– kovanı** *N.* pêtagê mêşan, gurbe, pılûre, xêlêfk. * **arı bal alacak çiçeği bilir** *bw.* mêş dızane kulilkên hıngıvin çı ne. /**– beyi** *N.* şaheng, dıya mêşan.

arık *rgd.* reqele, lawaz.

arı kuşu *N.* şalûl, şehlûl.

arı kümesi *N.* balıx.

arılar *Nk.* mêş, vızık, familıya hemû mêşan re tê gotın.

arılaşmak *L.* hatın safi kırın, hatın paqıj bûn.

arınmak *L.* safi bûn, paqıj bûn.

arıtmak *L.* safi kırın, paqıj kırın.

arıza *N.* A. arıze, gospe, xırabûni. * **bilgisayarım arızalandı** *bw.* xêvjımêra min xıra bû.

arızalanmak *L.* xıra bûn, arıza kırın, gospe bûn.

arızalı *rgd.* xırabe.

Ari *N.* Ari, Kurd. Ev nıjad lı serbıseri iranê re derbaz bûye û lı bakuri Hındistanê de ji cih bûye, jı ber vê yekê zmaneki taybeti ji ava kırıye. /**– dil** *N.* dı famılıya zmanê indo Ewropi de beşi indo irani. * **ari ırkına mensup olan** *bw.* arinıjad.

arif *rgd.* A. arıf, zana, şareza. /**–ane** *rgp.* bı zanayi, arıfane.

arife *rgd.* A. arife, erefe.

ari ırk *N.* nıjadi hilaw, arinıjad.

aristokrasi *N. Fr. Gr.* malbati, zadegani, çina hilaw, dı idarekê de ko desthelati dı destê malbatan de ye, rêvebırına malbati.

aristokrat *rgd. Gr.* aristokrat, zadegan, kesê ko perestıya aristokrasi dıke. /**–lık** *N.* zadegani, aristokrati.

aritmetik *N. Gr. Fr.* matematik, hesêbgêri.

Arjantinli *rgd. N.* Arjantini.

ark *N.* kend, co, cuk.

arka **1.** *N. anı.* daw, dûv, pışt, qûn. **2.** *rgp.* dû, dûwayi, paş, paşi, palpışt, evıya dıjraberi pêşı ye. **3.** paşi, dumayik, yanê mawe ya

tışteki. * **arkası gelecek sayıda** *bw.* dûmayik dı hêjmara têyi de. 4. pışt, palpışt, hêz û quwetê ko lı pey pışta mırovi ye. * **arkası var** *bw.* paşi heye. 5. pey, dû, evıya tışt an ya ko lı paşiya tışteki teqib dıke. * **arkasına düşmek** *bw.* dan pey, pey ketın, ketın pey. * **arka arkaya ateş etmek** *bw.* lı pey hev agır kırın. /**– arkaya** *bw.* lı pey hev. /**–da** *rgp.* lı paş, paş de, lı dû, şûnda. /**– çıkmak** *L.* pışt dan, pıştgêri kırın, pışt gırtın, palpışti kırın. /**–da kalmak** *L.* şunda man, paş de man, lı dû man, dûwayi man. /**–daki** *rgd.* dawin, ya dawin. /**–dan** *rgp.* par re, pışt re. /**–dan vurmak** *L.* par re lê xıstın, lı par re lê dan. * **arka kapıdan gitmek** *bw.* lı derê paşın re derbaz bûn. /**–sı** *rgp.* dûwayi, dûmayik, paşi. /**–sı gelmemek** *bw.* paşi nehatın. * **arkasına düşmek** *bw.* bı dû ketın, dan pey, pey ketın, lı pey ketın, ketın pey. /**–sında** *rgp.* lı paş, paş de, dı pey re. * **arkasını bırakmamak** *bw.* paşi bernedan. * **arkasını getirmek** *bw.* paşi anin. * **arkasını görmek** *bw.* paşi ditın. * **arkasından gitmek** *bw.* lı dû çûn. * **arkasından gelmek** *bw.* dû hatın. * **arkada kalmak** *bw.* lı dû man. /**– üstü** *rgp.* berpaş, lı ser qûnê, lı ser pıştê. * **arka üstü uzanmak** *bw.* lı ser pıştê razan. * **arka üstü yürümek** *bw.* paşpêki rê ve çûn.

arkaç *N.* 1. hewş. 2. qûntar *(çıya).*

arkadaş *N.* heval, enbaz, dost. /**–ça** *rgd.* bı hevalti, bı dosti. /**–lık** *N.* hevalti. * **arkadaşlık etmek** *bw.* hevalti kırın. /**– olmak** *L.* heval bûn.

arkalamak *L.* 1. pışt kırın. 2. pıştgıri kırı, palepışti kırın.

arkalı *rgd.* pışt hebûn.

arkalık *N.* pışt. * **sandalyenin arkalığı** *bw.* pışta sendali.

arkeoloğ *N. Gr.* arkelox, bastannas.

arkeoloji *N. Gr.* arkeoloji, bastannnasi.

arlanmak *L.* şerm kırın, fedi kırın, ar kırın.

arlanmaz *rgd.* bêşerm, bêfedi.

arma *N. İt. Lat.* arma, nişan.

armağan *N.* dıyari, hedıye, şabaş, xelat, fışar. /**– etmek** *L.* dıyari kırın. /**– vermek** *L.* xelat dan, dıyari dan, hedıye kırın, şabaş dan.

armatör *N. Fr.* armator, xwedıyê keşti bazırgani.

armoni *N. Fr. muz.* harmoni.

armûdi *rgd. P.* hêkani, tıştê ko dı şıklê hermiyê de ye.

armut *N. P.* hermi, hırmi, karçık. /**– ağacı** *N.* darkarçık. /**– kurusu** *N.* qax.

armut kabağı *N.* cûreyeki kundır e ko dı şıklê hermi de ye.

armut top *N.* hewaneki çermi ye, dı şıklê hermi de dıbe, hundur bı ba tıji dıbe tê perçıvandın jı bo antremana kesê ko boks dıleyize.

Arnavut *N. rgd.* Arnawûd, Alban. /**–ça** *N.* Arnawûdi, Albani.

arnavut biberi *N.* bibera tûj a sor.

arnika *N. bot.* gulepıjmin.

arpa *N.* ceh. * **duvar arpası** *N.* cehdasi. /**– tüccarı** *Nh.* cehfıroş. /**– suyu** *N.* bire.

arpacık [1] *N. Bj.* bûkık, bitık, pızıka ko lı ber çavav der tê.

arpacık [2] *N.* diklok, lı ser devê namluyê çekan.

arpacık soğanı *Nh.* kıxse, fısqe.

arpalık *N.* cihê ceh, zevıyê ceh. 2. kelepûr.

arsa *N. A.* erese, pag.

arsenik *N. Fr. kim.* zernix, arsenik, elementeki ye ko 400 dereceyi de dıbe gaz, jmara atoma xwe 33, gıranıya atoma xwe 74.91 û sıftıya *(tiri)* xwe 5,7 e. *sim. As.*

arsız *rgd.* bêar, tol, tole, tûle. /**–lanmak** *L.* bêar bûn, har bûn. /**–lık** *N.* bêari, bêşermi.

arslan *N. bn.* **aslan.**

arş *N. A.* erş, ezman.

arşın *N.* arşın, gez *(gaz),* pivaneke pivanê ye weki 68 cm. /**–lamak** *L.* arşın kırın, gez/gaz kırın.

arşif *N. Fr. Gr.* arşiv. /**–lemek** *L.* arşiv kırın.

art *rgp.* dû, paşi, pışt. * **ardına kadar açık** *bw.* heta ser pıştê vekıri. * **ardından düşmek** veya **gitmek** *bw.* lı pışt re çûn, lı pey ketın. * **ardından yürümek** *bw.* lı dû meşıyan. * **ardnıdan sapan taşı yetişmez** *bw.* qanık dı par re nagihê. *bn.* **arka.**

artağan *N.* adani, bereket.

art bölge *N.* herêma hundur, cihê ko jı qeraxa behrê vır de, dı hundur de ye.

artan *rgd.* mawe, bermayi.

artçı *N.* ask. paşıng *(leşkeri).*

artezyen *N. Fr.* artezıyen, bir'a ko tê sımıtandın û bı pıjmin av jê der tê.

artı *N.* 1. pıtır, zait *(matematik).* 2. *N. fiz.* pozitif.

artık [1] *rgd.* mawe, bermayi. yên mayi. /–

yemek *bw.* nanê bermayi. /**– kumaş** *bw.* qumaşê bermayi.
artık [2] *rgp.* hındi, itır, êdi, êtır, eydi. * **artık buradan gidelim** *bw.* êdi em lı vır bıçın.
artık [3] *rgp.* nema. * **artık yalan söylemez** *bw.* nema êdi derewan dıke.
artık değer *N.* kırêkarên ko zêde mal derxıstıne *(imal kırıne)* û karên wan i zêde patron re dımine jê re ev tabir tê gotın.
artık emek *N.* keda bermayi, kırêkar ko zêde mal imal kırıye û lê beramberi wi keda xwe negırtıye, jê re têgotın.
artık gün *N.* roja 29.ye ko dı çar salan carê dıkeve ser meha sıbatê.
artık yıl *N.* sala ko 366 roj dıkışine.
artım *N.* pırbûn, zêdebûn, hılfır.
artırılmak *L.* hatın zêde kırın.
artırım *N.* bale, berhevkırın.
artırmak *L.* pır kırın, zêde kırın, ser de zêde kırın.
artış *N.* **1.** hılfır, pırbûn. **2.** bılındbûni *(dı bıhayê fıyatan de).*
artı uç *N.* fiz. pozıkê pozitif.
artist *N. Fr.* artist, nyarvan, delû. /**–lik** *N.* artisti.
artma *N.* zêdebûn, pırbûn.
artmak *L.* zêde bûn, pır bûn.
aruz *N.* **A.** arûz, cûreyeki helbest e.
arz [1] *N.* **A.** pêşkêş, derpêş. /**– etmek** *L.* pêşkêş kırın, derpêş kırın.
arz [2] *N.* **A.** erz, dınya.
arzu *N.* **1.** mıcêz, awat, arzû, arezû, bêz, xwast. **2.** felsefê de vin, vên, vıyan, xwast. /**– duymak** *L.* arzû kırın, dıl kışandın, awate xwastın. /**– etmek** *L.* xwastın, dıl kırın, dıl hebûn, arzû kırın. * **gelmeyi arzu ediyorum** *bw.* ez dıxwazım bêm. * **arzusu çekmek** *bw.* dıl çûn, awate xwastın.
arzuhal *N.* **A.** daxwazname. /**–ci** *N.* daxwaznamenıvis.
arzulamak *L.* mıcêz kışandın, arzû kırın, dıl kışandın, awate xwastın, arzû kırın.
arzulu *rgd.* arzûdar, xwastek, xwastok, mınêkar, lawekar.
as [1] *N. zoo.* fısos. *bn.* **kakım.**
as [2] *N. Fr.* kaxezeki iskambilê ye ko bı jmar yek *(1)* tê şani dan.
as [3] *N.* kurtenıvisa arsenikê ye.
asa *N.* **A.** ço, gopal.
asab *N.* **A.** *bn.* **asap.**
asabi *rgd.* **A.** tûreyi, hêrs, tiraki, hesasi.
asabileşmek *L.* tûreyi bûn, hesasi gırtın, tiraki bûn.
asabiyet *N.* tûreyi, bihntengi, bêhntengi.
asal *rgd.* himi, bınyadi. /**– sayılar** *N.* jmarên jmarda.
asalak *N.* parazit, kımê. /**– bilimi** *N.* kımênasi, parazitoloji.
asalet *N.* **A.** esalet, zadegani, hilawi.
asansör *N. Fr.* asansor.
asap *N.* **A.** hêrs, tûre, bırık, ern, asab. * **asabi olmak** *bw.* hêrs hatın, hêrs bûn.
asar *Nk.* **A.** pırejmarıya eser, eserne.
asarıatika *N.* **A.** eserên kevn.
asayiş *N. P.* asayişt, kamırani.
asbaşkan *N.* serokê duhem.
asbest *N. Gr. Fr.* asbest.
asetilen *N. Fr. kim.* asetilen, gazeki bê reng e, û bina sirê ji dıde, gava tê şewıtandın ji ronıyeki teqez dıde.
asfalt *N. Fr.* asfalt, qir, jı qetranê çê dıbe. /**–lamak** *L.* asfalt kırın.
asgari *rgd.* **A.** mınimûm, kêmtırin.
ashap *Nk.* **A.** sahabe, hogırên Hz. Mıhemed A.S. ın.
asık *rgd.* **1.** dardayi, daleqandi. **2.** mırûz, mûr. /**– suratlı** mırûzın, mûr, zûr.
asıl *rgd.* **A. 1.** esıl, esl. **2.** him, himi. **3.** resen. /**– mektup** *L.* name ya resen, name ya esıl.
asılı *rgd.* dar de, dalıqi, dalıqıyayi.
asılanmak *L.* jê kelk gırtın, bıkêr bûn.
asılmak *L.* **1.** karê "asmak" bı lêkera arikar "hatın" têne kar anin, wek: hatın daleqandın. **2.** dalıqin, darda bûn.
asılsız *rgd.* derew, bêbın, nerast, bêhimi. * **asılsız bir haber** *bw.* xebereke nerast, xebereke bêbın.
asır *N.* **A.** babelisk, sedsal, qırne, esır, esr. * **yirminci asırda** *bw.* dı sedsala bistan de, dı qırna bistan *de. bn.* **yüzyıl.**
asi *N. rgd.* **A.** asê. /**–leşmek** *L.* asê bûn, seri rakırın, isyan kırın. /**–lik** *N.* asêti, isyankari.
asil *rgd.* **A.** esil, gıregır, zadegan, torın, hilaw. /**–lik** *N.* asalet, zadegani, torıni.
asilzade *N.* **A.** *P.* esılzade.
asimilasyon *N. Fr.* asimılasıyon, pışaftıni.
asimile etmek *L.* pışavtın, bışavtın.
asistan *N. Fr.* asistan, arikar, yawer.
asit *N. kim.* asit, tırşin.
asker *N.* **A.** esker, leşker. /**–lik** *N.* leşkeri, eskeri. * **askerlik yapmak** *bw.* leşkeri kırın, eskeri kırın.
askeri *rgd.* eskeri, leşkeri, tıştıkê jı leşkeri pêtıvi. /**– birlik** *N.* lek.

askı *N.* pijik, sincûq. * **askıda** *rgd.* dar *de.* * **askıda asmak** *bw.* lı pijikan de dar de kırın.
askıya almak *L.* 1. dar de kırın. 2. dereng xıstın.
asla *rgp.* A. hêrgız, tu, tucar, qet, tew.
aslan *N.* şêr. * **dişi aslan** *N.* şepal. /**— burcu** *N.* miwegenan, 21 tirmeh 20 tebax, gelawêj. /**— gibi** *bw.* weki şêr.
aslanağzı *N.* devşêr, navê gıyayeki ye.
aslan pençesi *N.* şêrpençe, navê gıyayeki ye.
aslen *rgp.* A. aslen, jı esıl. * **aslen Diyarbakırlıdır** *bw.* jı eslê xwe ve Dıyarbekri ye.
asli *rgd.* A. esli, resen.
asma [1] *N.* mêw, dalit. Evıya nebatê rez û yên weki rez re tê gotın.
asma [2] *N.* alıqandın, daleqandın.
asma bahçe *N.* bexçê darxısti, dirokê de lı Babilê de ev bexçê wısa çê bûye.
asma biti *N.* *zoo.* filoksera.
asma gül *Nh.* gula pêçember, gulmılqe.
asma kilit *N.* koc.
asma teweği *N.* term, mêw, dalit. *bn.* **asmal.**
asmak *L.* 1. alıqandın, daçıkandın, daleqandın, darxıstın, dar de kırın, dar ve kırın, elıqandın, hılawistın. Hemû ev sinonimên dı vê rêzê de lı cihên yek û du de dıkarın bêne bıkar anin. * **elbiselerini asmak** *bw.* cılên xwe dar xıstın, daleqandın, dar de kırın. 2. alıqandın, daleqandın, dar de kırın, avêtın dar, dar xıstın, evana ji jı bo idama mırov tên gotın.
asma sümbülü *N.* xemxemoke.
aspirin *N. Fr.* aspirin.
aspur *N.* A. zefrani derewin.
asri *rgd.* A. asri, hemdem. /**—lik** *N.* hemdemi.
ast *rgd.* lı gor rêza xwe jı amir pıçûktır. /**— subay** *L.* jı 'subay' pıçûktır. Kurdi de carinan bı bêjeya 'ber' tête gotın, berbaz. /**— üye** *N.* berendam.
astar *N. P.* astar, estar, rûpışt. 2. herweki cih cihan 'betan' ji tê gotın lêbelê ev bêje parçeyeki jı goşt e.
astarlamak *L.* astar kırın.
astarlı *rgd.* bıastar, astarkıri.
astarsız *rgd.* yekrû, bêastar.
asteğmen *N.* leşkerê tırki de pıçûktırin serbaz e.
astım *N. Fr. Bj.* astım, neks, tengenefes, xızok. /**—lı** *rgd.* astımi, tengenefes. /**— olmak** *L.* neksi bûn, astımi bûn, xızoki bûn.
astragan *N.* cûre kûrkeki ye jı postê cûre berxeki de çê dıbe.
astrofizik *N. Gr.* fizika asımani ye.
astroloğ *N. Gr.* stêrenas, astrolox.
astroloji *N. Gr.* astroloji, stêrenasi.
astronom *N. Gr.* astronom, stêrezan. /**—i** *N.* astronomi, stêrezani.
astronot *N. Gr.* astronot, stêreger. /**—luk** *N.* stêregeri, astronoti.
astropikal *N. rgd. Gr.* cihê ko nêziki herêma tropik, lêbelê jê bılındtır e.
astsubay *N.* berbaz.
asude *rgd. P.* asûde, seraza, rehet.
Asur *N.* Asûr, dewleteki kevn lı Mezopotamıyê.
Asyalı *rgd. N.* Asyayi.
aş *N.* xwarın, aş. /**— evi** *N.* aşxane.
aşağı 1. *N.* jêr, berjêr, xar, beşi bıni ya tışteki. 2. *rgd.* jêr, xarê, tışt an an cihê ko lı gorya dın nızm e. 3. mec. nızm, erzan, adi. 4. *rgp.* jêr, xar, berewjêr, berew xarê. * **aşağıya inmeyiniz** *bw.* meçın xarê. 5. jı ... nızm, jı ... kêm. * **bir yaşından aşağı kuzuları satmayın** *bw.* berxên ko jı yek sali kêmtır ın, mefıroş ın. /**—da** rgp lı jêr. /**—dan** *rgp.* jêli. /**— düşmek** *L.* ketın xar, ketın jêr. /**— görmek** *L.* kêm ditın. /**—ya** *rgp.* berjêr. * **aşağıya doğru** *bw.* berew berjêr.* **aşağı yukarı** *rgp.* kêm û zêde, gêrevêre. /**— indirmek** *L.* anin xar, anin jêr. /**— inmek** *bw.* hatın xar, hatın jêr.
aşağılamak *L.* kêm ditın, kêmi xwe ditın.
aşağılık *N.* 1. sernewqi, nızmi. 2. sernewq, nızm, adi.
aşama *N.* qonax, paye; merhale. * **tarihi aşamalardan geçmek** *bw.* dı nav qonaxên diroki de derbaz bûn.
aşçı *N.* aşpêj, nanpêj.
aşı [1] *N.* mutırbe, patrome, lûl, taman, evıya jı bo dar û rehekan e. /**— yapmak** *L.* taman kırın, lûl kırın, patrome kırın.
aşı [2] *N. Bj.* parza, fıtrûne, perpûn, derzi, evıya jı bo armanca dermanê ye. /**— olmak** *L.* derzi bûn, perpûn bûn. /**— yapmak** *L.* derzi kırın, perpûn kırın.
aşifte *N.* aşifte.
aşık [1] *N. rgd.* A. bengin, evindar, dılketi, dılevin. /**—lık** *N.* bengini, evindari, dıl ketıni, dıl evini. /**— olmak** *L.* evindar bûn, aşıq bûn, heji kırın, hez kırın. dıl ketın. /**—taş** *N.* dılketi an dıldayi.

aşık [2] *N. ant.* kaw, kab, deq, gûzık. /**... kemiği** *Nh. ant.* deq, qab, kaw. /**... oynamak** *L.* kaw listın.
aşılamak *L.* **1.** taman kırın, lûl kırın, helpaçin. **2.** *Bj.* perpûn kırın, derzi kırın.
aşılanmak *L.* **1.** lûl bûn, taman bûn. **2.** *Bj.* derzi bûn, perpûn bûn.
aşılı *N.* **1.** lûl bûyi. **2.** perpûn bûyi.
aşındırmak *L.* maşandın.
aşınım *N.* **1.** maşin. **2.** eroziyon.
aşınmak *L.* maşin. * **artık kemiklerim bile aşınmış** *bw.* heta hestiyên mın ji êdi maşiyane.
aşıntı *rgd.* maşıyayi.
aşırı *rgd.* pırole, bêhed, pır, pır zêde. * **o arkadaş çok aşırı konuşuyor** *bw.* ew heval ji pır zêde dıaxıve.
aşırmak [1] *L.* bıhurandın, rawırandın, derbaz kırın, ser re avêtın.
aşırmak [2] *L.* dızin. * **mal aşırmak** *bw.* mal dızin.
aşısız *rgd.* **1.** bêlûl, bêpatrome. **2.** bêperpûn.
aşikar *rgd. P. K.* aşıkar, eşkere.
aşina *rgd. P.* serwext, mıkur.
aşiret *N.* **A.** eşiret, eşir, eşiret. /**...ler** *N.* **A.** eşair.
aşk *N.* **A.** evin, sewda, eşq.
aşkın *rgd.* derbaz bûyi, bıhurti. * **elliyi aşkın yaşıyla...** *bw.* bı salên xweyi jı pênceyi derbaz bûyi.
aşk olsun *N.* helal be, her bıji. Evıya lı cihê bêjeya 'aferin' de lêbelê hê dıjwartır mane dıde.
aşma *N.* derbaz.
aşmak *L.* bıhurtın, rawırtın, derbaz bûn, derbaz kırın. **1.** lı ser tışt an ciheki bılınd re derbaz bûn. * **dereyi aşmak zor oldu** *bw.* bıhurandına vê newalê zehmet bû. **2.** dem û zeman derbaz bûn. * **yaşı kırkı aşmış** *bw.* salê xwe jı çeli derbaz bûye.
aşure *N.* **A.** aşûre. /**... çorbası** *Nh.* aşûre.
aşüfte *N. P.* aşıfte, tole.
at [1] *N. kim.* kurtenıvisa astatinê ye.
at [2] *N.* hesp, esp. **1.** heywaneki jı bo sıwarbûnê ye. **2.** dı setrencê de kevırek e. * **ata binmek** *bw.* hespê sıwar bûn. * **at binicisini tanır** *bw.* hesp sıwarê xwe nas dıke. /**... eyerlemek** *L.* hesp zin kırın. /**... koşturmak** *L.* hesp bezandın. * **dişi at** *N.* mehin. /**... koşusu** *N.* xara. /**... sürüsü** *N.* hevo.
ata *N.* kalık. /**... erkil** *N.* pederşahi.
atak *rgd. Fr.* agırçav, çalak.
atama *N.* tayin.
atamak *N.* tayin kırın.
atanmak *L.* hatın tayin kırın, tayin bûn.
atar damar *N.* sor demar, şahreg.
atasözü *N.* metelok, methelok, gotına pêşıya
ataşe *N. Fr.* ataşe.
ateist *rgd.* ateist, maris, zendiq.
ateş *N. P.* ar, agır. **1.** dar û êzıngên ko dısojin û sor dıbın. **2.** tıştê ko tê vêxıstın. **3.** çek û silehên ko dıteqên. **4.** ta, şewat, agır, evıya ji germıya canê/laşê mırov re tê gotın. /**... açmak** *L.* agır kırın, /**... almak** *L.* agır gırtın, agır vêketın. * **ateş ciğerimi dağladı** *bw.* agır bı dılê mın ket. /**... düşmek** *L.* agır ketın. /**... düşürücü** *bw.* agırbır. /**... gibi** *bw.* agırnak. /**... etmek** *L.* agır kırın. /**...e tapmak** *L.* agırparêzi kırın. * **ateşe vermek** *bw.* agır berdan. * **evi ateşe vermek** *bw.* agır berdan malê. /**...i gürletmek** *bw.* agır geş kırın. * **ateşin sönmesi** *bw.* agır xevde çûn. /**...le oynamak** *L.* bı agır listın. /**...le oynayan** *bw.* agırbaz. /**...li silah** *bw.* agırber. /**... saklamak** *L.* agır veşartın. /**... söndürmek** *L.* agır kujin, agır tefandın, agır xevde kırın, agır temırandın, agır vemırandın, agır vekuştın. /**... tutuşturmak** *L.* agır dadan, agır pê/vê xıstın. /**... yağdırmak** *L.* agır barandın/**... yakmak** *L.* agır dadan, agır sotın, agır şewıtandın, agır dadan, agır vêxıstın.
ateşbaz *N.* agırbaz.
ateş böceği *Nh.* şevçıra, gûstêrk, teysok.
ateşçi *N.* agırvan. * **gemi ateşçisi** *bw.* agırvani keşti.
ateş çiçeği *Nh.* mercanok. *bot.* **Salvia splendens.**
ateşe tapan *Nh.* agırparêz, agırperest.
ateşin *rgd. P.* agırin, agırnak.
ateş kes *N.* agır rawestin.
ateşlemek *L.* **1.** agır pê/vê xıstın. **2.** *L.* agır kırın.
ateşlenmek *L.* **1.** agır gırtın. **2.** bızûtın, agır û pêt bûn.
ateşli *rgd.* agırin, agırnak, agırmend *(negatıf an pozıtıf).*
ateşlik *N.* agırdank, agırgeh.
ateş ocağı *N.* agırxane, kûre, kanûn.
ateşperest *N. rgd.* agırperest/**...lik** *N.* agırparêzi.
ateş rengi *rgd.* argon.
atıcı *N. rgd.* nişangêr.

atılgan *rgd.* bêgef, peyk, çalak.
atılım *N.* pêngav, raperin.
atılmak *L.* hatın avıtın, hatın derxıstın.
atışma *N.* lec, gelece.
atışmak *L.* Lec kırın, gelece kırın, bezıyan hev.
atıştırmak *L.* zû xwarın.
atik [1] *rgd.* A. wurya, çalak.
atik [2] *rgd.* A. kevne.
atkı *N.* 1. hegal. 2. *(tewn)* rıdê. /**_atmak** *L.* rıdê kırın.
atkılamak *L.* *(tewn)* rıdê kırın.
atlama *N.* bazdan, qevzdan.
atlama beygiri *N.* kerrık.
atlamak *L.* 1. baz dan, raperin, qevz dan, lı ser ciheki bılınd an lı ser astengekê re xwe tûl kırın û avêtın wi ali. 2. baz dan, jı ciheki bılınd de xwe avêtın jêr. 3. ser re baz dan, gava tışteki dıki an kıtêbekê dıxwini, hın cihan jê derbaz dibi. * **uzun atlamak** *bw.* dırêj baz dan.
atlanılmak *L.* ser re hatın bazdan. * **bu yazıda bir bölüm atlanılmış** *bw.* dı vê nıvisarê de hınek ser re hatıye bazdan.
atlas *N. Gr.* atlas, etles.
atlas çiçeği *N.* kaktûs.
atlatmak *L.* derbaz kırın. * **tehlikeyi atlatmak** *bw.* xeteri derbaz kırın.
atlet *N. Fr.* atlêt. /**_ik** *rgd.* atletik. /**_izm** *N.* atletizm.
atlı *rgd.* sıwar, suwar.
atlı karınca *N.* sarsarok, gêleyê hespê, gêrıkên sıwari.
atmaca *N.* baz, başok, waşe.
atmak *L.* 1. avêtın, tışteki dı aliki de vır kırın. 2. avêtın, kırın, xıstın. * **hapse atmak** *bw.* avêtın gırtigehê. 3. avêtın. * **yalan atmak** *bw.* derew avêtın. 4. berdan, avêtın. * **gemide demir atmak** *bw.* keşti de lenger berdan/avêtın. 5. avêtın, lêdan. * **tokat atmak** *bw.* şeqam lêdan/avêtın. 6. avêtın, berdan. * **tüfek atmak** *bw.* tıfıng avêtın/berdan.
atmık *N.* bio. sperma, tovi.
atmosfer *N. Fr. Gr.* atmosfer, bırah.
atol *N.* gıravê mırcan.
atom *N. Gr.* fiz. atom, dendık. /**_bombası** *N.* bombeyi atom. /**_ik** *rgd.* atomik.
atölye *N. Fr.* kargeh.
at sineği *N.* mêşeseg, anter, çiz.
attariye *N.* kısûr.
attırmak *L.* dan avêtın.
av *N.* seyd, nêçir, rav, şikar. * **ava çıkmak** *bw.* çûn nêçirê. /**_cı** *N.* seydvan, ravker.
avadanlık *N.* 1. taxım *(hacet)*. 2. xelitk, rext *(taxımê eskeri)*.
aval *rgd.* saf, bomık.
avam *Nk.* A. xelk.
avanak *rgd.* aptal, saf.
avans *N. Fr.* avans.
avanta *N. İt.* hewante, kelepûr, belaş.
avantaj *N. Fr.* avantaj.
avare *rgd. P.* aware, şerpeze, betal, tolaz, wêl. /**_lik** *N.* awareti, şerpezeti, betali, tolazi. /**_leşmek** *L.* şerpeze bûn, aware bûn, betal bûn.
avaz *N. P. K.* qir, awaz. * **avaz avaz** *B.* zare zar, qire qir.
avcı *N. rgd.* nêçirvan, seydvan, ravker. /**_lık** *N.* nêçiri, nêçirvani, seydvani. * **avcılık etmek** *bw.* nêçirvani kırın, nêçir kırın.
avcı kuş *N.* dûbrang, terlan.
avdet *N.* vegerin, zıvırin. /**_etmek** *L.* vegerin, zıvırin.
Avesta *N.* Avesta, kıtêba Piroz ya Zerdûşti ye.
avize *N. P.* awize, pêrû, çıraxan.
avize ağacı *Nh.* gıyahurçi. *bot.* **Yucca gloriosa.**
avlamak *L.* nêçir kırın, seyd kırın.
avlanmak *N.* hatın nêçir kırın.
avlu *N. Gr.* hewş, asitan, turt.
avokado *N.* avokado, bêjeyeki Spani de fêkiyek e.
avrat *N.* A. 1. afret. 2. jın. * **avret yerleri** *bw.* cihê bın doxinê, rûv.
Avrupa *N.* Ewropa, Fırengıstan.
Avrupalı *N. rgd.* Ewropi, Ewropayi, Fıreng.
avuç *N.* mıst, kulm, gemş, çeng. /**_doldurmak** *L.* çeng tıji kırın. /**_içi** *N.* kefa dest. /**_unu yalamak** *bw.* destê xwe dalıstın, alastın.
avuçlamak *L.* çeng kırın, mıst kırın.
avukat *N. İt.* parêzker, bervêdırın, ebûqat. /**_lık** *N.* parêzkeri, ebûqati. * **avukatlık etmek** *bw.* ebûqati kırın, parêzkeri kırın
avundurmak *L.* teseli kırın, haş kırın.
avunmak *L.* teseli bûn, haş bûn.
avuntu *N.* teseli, haş.
avurt *N.* *ant.* lam, lame, gûp, gep. /**_şişirmek** *L.* gep pûf kırın,
Avustralyalı *N. rgd.* Awıstıralıyayi.
Avusturya *N.* Nemse, Awıstırıye. /**_lı** *rgd.*

Nemseyi, Awıstırıyayi.
avutmak *L.* teseli kırın, haş kırın.
avutulmak *L.* hatın teseli kırın, hatın haş bûn.
ay [1] *N.* meh, mang, heyv *(hiv)*, jı 12.yan yeki beşi salê ye. * **Newroz ayı** *bw.* meha Newrozê. * **mayıs ayı** *bw.* heyva gulanê.
ay [2] *N. ast.* heyv. /**– doğması** *bw.* heyv derketın, heyv helatın. * **ayın batması** *bw.* heyv çûn avan. /**– takvimi** *N.* qemeri. /**– tutulması** *bw.* heyv hatın gırtın.
ay3! *B.* oy!, ay!, ax!
aya *N. anı.* hewês, mıst, gemş, mıst
ayak *N.* **1.** *anı.* lıng, pê, nıg. **2.** *anı.* pê, şeq, çêq. **3.** nıg, lıng, jı bo alet û hacetan e. **4.** pêlıng, pêpelûk, jı bo nerdıgan û tıştê wısa. **5.** lıng, fit, qadem, pivaneki weke 30.5 cm. ye. * **ayağa kaldırmak** *bw.* rakırın ser lıngan. * **ayağa kalkmak** *bw.* *(bı)* ser pêka ketın. * **ayağını kesmek** *bw.* lıng jê bırrin. * **ayağının altına almak** *bw.* gırtın bın lıngan. /**– altı** *N.* berpê, bınpê. * **ayak altı olmak** *bw.* berpê bûn/**– atmak** *L.* lıng avêtın. /**– ayak üstüne atmak** *bw.* lıng avêtın ser lıngan. /**– bağlamak** *L.* lıng gırêdan. /**– basmak** *L.* pê lê kırın.* **ayak bastı parası** *bw.* bacê ber deri. /**– çekmek** *L.* lıng kışandın. /**– diremek** *L.* lıng/pê dan erdê. /**– izi** *N.* rêc/şopa lıng. * **ayaklar altına almak** *bw.* gırtın bın lıngan. * **ayaklar altında ezilmek** *bw.* lı ber lıngan çûn. * **ayaklarına kapılmak** *bw.* lı ber lıngan gerın, xwe avêtın lıngan. /**– kaydırmak** *L.* lıng jı ber xıstın, lıng şemıtandın. * **ayakları yere basmak** *bw.* lıng danin erdê, lıng avêtın erdê. * **ayakları uğur getirmek** *bw.* lıng lê hatın. * **ayakları takılmak** *bw.* lıng lı paş ketın, lıng lı paş hev ketın. /**– kaymak** *L.* lıng xıj bûn. /**– öpmek** *L.* lıng maç kırın. /**– tabanı** *Nh.* berê pê, bın pê. * **ayakta durmak** *bw.* lı ser lıngan sekının, pıyan sekının. * **ayak tarağı kemiği** *Nh.* hestıyê şchê pê. * **ayakta durmak** *bw.* lı ser lıngan sekının. * **ayak uzatmak** *bw.* lıng dırêj kırın.
ayakkabı *N.* pêlav, sol. /**– bağı** *N.* perg, bendê solê. /**–cı** *N.* goşkar, sol çêker, sol dırû. /**– pençelemek** *L.* sol bıni kırın. /**– tabanı** *Nh.* bınsol, zol. /**– vurmak** *L.* sol lê xıstın. * **ayakkabım ayağıma vuruyor** *bw.* solê/pêlavê mın lı lıngê mın dıxine.
ayakkabılık *N.* soldank, pêlavdank.
ayaklamak *L.* lıng kırın, bı lıng pivan.
ayaklandırmak *L.* raperandın, têkdan.
ayaklanma *N.* ajawe, seri rakırın.
ayaklanmak *L.* **1.** *(şoreş)* seri rakırın, seri heldan. **2.** *(bo zaro)* *L.* lı ser lıngan ketın.
ayaklı *rgd.* bılıng, bınıg.
ayak otu *N. bot.* zil.
ayak parmağı *N.* bêçi.
ayaksız *rgd.* bêlıng, bênıg.
ayak takımı *N.* ebeboz, pêxwas.
ayaktaş *N.* hempa, hogır.
ayak topu *N.* goga lıng, fûtbol.
ayak üstü, ayak üzeri *rgp.* lı ser pê, pıyan.
ayak yolu *N.* destavrêj, kenife, tûwalet.
ayal *N.* **A.** eyal, jın, kulfet.
ayan *rgd.* **A.** eyan, dıyar, aşıkar. /**– olmak** *L.* eyan bûn.
ayar *N.* **A.** ayar, hınkuf, miheng, dang.
ayarlamak *L.* durust kırın, dırıst kırın, miheng danin, saz kırın.
ayarlanmak *L.* hatın ayar kırın, hatın durust kırın.
ayarlı *rgd.* bıayar, sazkıri.
ayarsız *rgd.* bêayar, saznekıri.
ayartmak *L.* xapandın, jı rê derxıstın.
ayaş *N. rgd.* araqxur.
ayaz *N.* sayi, seqem, kelwaz, qerisok. * **kuru ayaz** *N. rgd.* çıksayi, sayihışk. /**– olmak** *L.* sayi kırın.
ay başı *N. rgp.* keçxwini. /**– olmak** *L.* keçxwini bûn.
ay çiçeği *N.* gula berbıroj.
aydın **1.** *N. rgd.* şareza, rewşen, rewşenbir. **2.** *rgd.* roni. /**–lık** *N.* ronahi. * **aydınlığ kavuşmak** *bw.* ronak bûn. * **aydınlığa kavuşturmak** *bw.* ronak kırın, anin ronahiyê.
aydınlanmak *L.* roni bûn, ronahi bûn.
aydınlatılmak *L.* hatın ronahi kırın.
aydınlatmak *L.* roni kırın. **1.** tarıtıya cihekı roni kırın. **2.** fıkr û rayekê aşıkar kırın.
aydınlık *N.* ronahi, roni, ronak.
aydınlıkölçer *Nh.* ronahipiv, ronahimetır.
ayet *N.* **A.** ayet, her hevokên sûreyên Qur'anê re tê gotın.
aygır *N.* hespê nêr.
aygıt *N.* cihaz.
ayı *N.* hırç, hurç. /**– oynatmak** *L.* hurç dan listıkandın.
ayı balığı *Nh.* fok, golıkê avi.
ayık *rgd.* heşar, şıyar.
ayıklamak *L.* lêvenêrin, dêrandın, jı hev

aninder, bıjartın, çeqılandın, çeqıl kırın, teraf kırın.
ayılmak *L.* lı xwe hatın, şıyar bûn, lı xwe hesin.
ayıp *rgd.* **A.** şerm, fehêt, eyb. /**... etmek** *L.* eyb kırın. /**... olmak** *L.* eyb bûn.
ayıplama *N.* serevde, lom.
ayıplamak *L.* lome kırın, sosret kırın, eyıbandın.
ayıplanmak *L.* hatın eyb kırın, hatın lome kırın.
ayıplı *rgd.* bıeyb.
ayıpsız *rgd.* bêeyb, bêlome.
ayıraç *rgd.* veqetandek.
ayırıcı *rgd.* veqetandek.
ayırım *N.* ferq. /**... yapmak** *L.* cıhê/cê gırtın, ferqi kırın.
ayırmak *L.* **1.** keri kırın. * **armudu ikiye ayırmak** *bw.* hermi bı du keri kırın. **2.** helanin. * **sana hisseni ayırdım** *bw.* mın para te helanıye. **3.** parıstın, veqetandın, jı hev kırın, cê kırın, cıhê kırın, jı hev qetandın, cûda kırın, vebıjartın. * **keçi ve koyunları birbirnden ayırmak** *bw.* mih û bızın jı hev veqetandın, an jı hev qetandın an vebıjartın. * **malını ayırmak** *bw.* mala xwe cıhê/cê kırın. * **karı kocayı ayırmak** *bw.* jın û mêr jı hev kırın. * **iyi kötüyü ayırmak** *bw.* çê û xırab vebıjartın. * **bu parayı da sana ayırdım** *bw.* ev pare ji mın bı te re helanıye an vebıjarti ye.
ayırt etmek *L.* **1.** helbıjartın, veqetandın, vejartın, bıjartın. **2.** jı hev kırın der. * **iyiyi kötüyü ayırt etmek** *bw.* başi û xırabıyê jı hev kırın der.
ayırtı *N.* ferq, nuans.
ayırtmak *L.* dan veqetandın, dan vebıjartın, dan cıhê kırın.
ayin *N. P.* ayın, cem.
aykırı *rgd.* nalebar, dıjraber. /**... olmak** *L.* nalebar bûn, dıjraber bûn.
ayla *N.* **1.** *ast.* xala memıkê. **2.** ronahiya dora hiv an stêr.
aylak *rgd.* gevende, bêxebat, bêkar, bêiş, torani.
aylakçı *N. bn.* **aylak.**
aylık *N.* mehani, maeş, mahıye, mehi. /**... almak** *L.* maeş gırtın. /**...çı** *N.* karkerê mehani. /**...lı** *N.* maeşgır, bı maeş, xwedi maeş.
aymak *L. bn.* **ayılmak.**
aymaz *rgd.* bêageh. /**...lık** *N.* bêagehi.
ayna *N. P.* hêli, hili, mırêk, xodik, neynık, awêne, eyne, ev sinonim lı gor devokan dıkarın lı cihê hev de bêne bıkar anin. /**...cı** *N.* ... fıroş.
aynen *rgp.* aynen, pışk.
aynı [1] *rgp.* pışk, hem, mina hev, wek. * **birbirinin aynısı** *bw.* weke hev, hemhev, pışki hev.
aynı [2] *Ghk. rgd.* wek, weko, weke.
aynısı *rgp.* herfıyen, fena.
aynıyet *N.* zanav.
ayraç *N. Grm.* kevane, hivok.
ayran *N.* dew. /**...cı** *N.* dew fıroş. /**... içmek** *bw.* dew vexwarın.
ayran çorbası *N.* mehir.
ayrı *rgd.* jev, jı hev, xeyr, cûda, cê, cıhê, başqe.
ayrıca *rgp.* weki di, bı cûdayi.
ayrıcalı *rgd.* mustesna, bêcge.
ayrıcalık *N.* **1.** dubendi, cûdayi, cıhêti. **2.** cıhê gırtıni, cûdati, imtıyaz. * **fikirlerde ayrıcalık var** *bw.* dı ramanan de dubendi heye. * **üyeler arasında ayrıcalık yapmayız** *bw.* dı navbera endaman de em kesi cıhê nagırın.
ayrık *rgd.* veqetandi, cêbûyi.
ayrık otu *Nh.* fırêz.
ayrılık *N.* **1.** cıyawazi, cıhêbûni. **2.** *(fıkr, ray)* gelş, gelşi. **3.** jı hev qetin, firqat, fırqat, cıhêbûni. * **fikir ayrılığı** *bw.* gelşıya ramani.
ayrılış *N. bn.* **ayrılık.**
ayrılmak *L.* veqetin, cê bûn, cıhê bûn, jı hev çûn, cûda bûn. * **birbirlerinden ayrılmak** *bw.* jı hev cê/cıhê bûn.
ayrım *N.* ferq, cıhêbûni. /**...cı** *rgd.* cıhêker. /**...lık** *N.* cıhêkeri.
ayrıntı *N.* kıtkıte, teferûat.
ayrışmak *L.* jı hev belav bûn.
ayrıştırmak *L.* jı hev kırın, jev kırın.
ayva *N.* behê, bıhok, eywe.
ayvan *N.* eywan, çardax.
ayyaş *rgd.* **A.** ereqxur.
az [1] *N. kim.* kurtenıvisa azotê ye.
az [2] *rgd.* **1.** hındık, dıjraberi "pır" e. **2.** kêm, toz, dıjraberi "zêde" ye. **3.** *rgp.* hındık, kêm. * **aza çoğa bakmamak** *bw.* kêm û zêde nenıhêrtın. * **az çok** *rgp.* kêm û zêde. * **az daha düşecektim** *bw.* hındık ma ko bıkevım, pır nema ko bıkevım. /**... değil** *bw.* kêm nine, hındık nine. /**...ıcık** *rgd.* hındıkek, pıçkek, tozek. * **az olsun öz olsun** *bw.* hındık be, rındık be. * **az kalsın**

düşecektim *bw.* hındık ma ko bıkevım. * **azdan az, çoktan çok** *bw.* jı hındık de hındık, jı pırì de pır. * **daha az** *rgd.* kêmtır. * **en az** *rgd.* kêmtırin. * **az söyle çok yap** *bw.* kêm bêje pır bıke.
aza *N.* **A.** eza, endam.
azade *rgd. K. P.* azad, azade.
azalmak *L.* hındık bûn, kêmbûn, daketın. * **paramız azaldı** *bw.* dırafê me kêm bû, dırafê me hındık ma.
azaltmak *L.* hındık kırın, kêm kırın, daxıstın.
azamet *N.* **A.** azamet, bı ser xwe re çûni, peya.
azametli *rgd.* ser xwe re çûyi, peya bılınd.
azami *rgd.* **A.** azami, zêdetır, pırtır.
azap *N.* **A.** ezab. /**... çektirmek** *L.* ezıbandın, zêrandın, êşandın.
azar *N. P.* azar.
azarlamak *L.* azar dan, pekandın ser, tekdir kırın.
azarlanmak *L.* hatın azar dan, hatın tekdir kırın.
azar azar *rgp.* bere bere.
azat *rgd. K. P.* azad, serbest, rızgar. /**... etmek** *L.* azad kırın, serbest berdan. /**... olmak** *L.* azad bûn, rızgar bûn.
azdırmak *L.* bıtır kırın, har kırın, dabenızandın.
azep *rgd.* gêrani.
Azerbeycanlı *N. rgd.* Azerbeycani.
Azeri *N.* Azeri. /**...ce** *N.* zmanê Azeri.
azgın *rgd.* har, harbûyi, azırya, benızi, bıtır. /**...laşmak** *L.* bıtır bûn.
azıcık *rgd.* pıç, çiçkek, pıçkek, bistki.
azı diş *N. ant.* diranê xırê, dırani kakile.
azık *N.* qumanıye, zewade.
azılı *rgd.* har, benızi.
azımsamak *L.* kêm ditın, hındık ditın. * **böyle bir sözlüğü azımsamamak lazım** *bw.* ferhengeke ûsa dıvêt mırov kêm nebine.
azınlık *N.* hındıkahi.
azıtmak *L.* benızandın, har kırın, har bûn. * **yine azıttılar** *bw.* disa har bûn.
azim *N.* **A.** cehd. /**...li** *rgd.* bı cehd.
aziz *rgd.* **A.** eziz, berêz, xoşewist, delil, delilo, delal.
azizlik *N.* ezizti, xoşewisti.
azletmek *L.* ezl kırın, jı kar avıtın der.
azlık *N.* hındıkahi, kêmi, kêmani.
azmak *L.* bıtır bûn, har bûn, benızin, dabenızin. *bn.* **kudurmak.**
azman *rgd.* gırs, qırase, pır gır bûyi. * **adam azmanı** *bw.* qıraseyeki mırovan.
azmetmek *L.* cehd kırın, hewl dan.
azmettirmek *L.* dan cehd kırın.
aznif *N.* dominê de navê listıkekê ye.
azot *N. Fr. kim.* azot, %80 hewayê tıji dıke, gazeki bê reng û bê bilın e.
Azrail *N.* **A.** Ezrail.

B

B *N.* tipa dıduyane lı elifba tırki de
baba *N.* bav. * **babadan kalma** *bw.* jı bavê de man. /**... evi** *bw.* mala bavê. * **babana rahmet** *bw.* rehmet lı bavê te be. /**... nasihatı** *bw.* şireta bavê, hosıya bavê. /**...lık** *N.* bavti. * **babalık etmek** *bw.* bavti kırın. /**... ocağı** *N.* malbav. /**... olmak** *L.* xwedi zaro bûn *(jı bo mêr).* * **babasının oğlu** *bw.* kurê bavê xwe ye.
baba anne *N.* dapir.
babacan *rgd.* qelender, cıwanmêr. /**...lık** *N.* qelenderi, cıwanmêri.
Babai *N.* Babai, dı qırna 13. de yeki bı navê Baba ishak mezhebek danıye û kesê ko vê mezhebê de ye jê re dıbêjın.
babalık *N.* 1. bavti. 2. zırbav. 3. xezûr. 4. pir, piremêr.
Babani *N.* Babani, aşireteki Kurdi ye ko beşê xwe ya mezın lı ıraqê ye.
babasız *rgd.* bêbav.
babayiğit *N.* 1. kesê bı hêz, bı dest û pê, bı quwet. 2. camêr, cıwanmêr.
babıali *N.* dema Osmanıyan de lı istenbolê cihê ko hukumat rûdınıştı, nıha ji cihê ko rojname yên mezın lê ne.
Babil *N.* Babil, lı Mezopotamıyê de dewleteki kevn.
baca *N.* bace, rojıng, bıxêrig, pıxêri, pace, dûkêş. * **fabrika bacası** *N.* baceyê palûkê, dûkêşê palûkê.
bacak *N.* 1. *ant.* pa, pê, çêq, şeq, qor, paq. 2. *N.* vale, dı listıka iskambilê de navê kaxezekê ye.
bacanak *N.* hevlıng, hevbûk.
bacı *N.* xwang, xuşk, xûşk, xweh.
baç *N.P.K.* bac.
badana *N.İt.* badene. /**... etmek** *L.* badene kırın.
bade *N.P.* bade, qedeh.
badem *N.P.* behiv, peyam, ajık. /**... şekeri** *N.* nuqul, şekırbeyv.
bademcik *N.Bj.* alû, behivok, beyvok, tehnûsk, argûşk, gelale. /**... iltihabı** *L.* avsani alû, argûşk ketın.
badıç *N.* pêçık. Nebatê wek paqle, fasûli û tıştê wısa de cihê ko lıbên wan hatıne rêzkırın.
badik *N.* 1. werdek. 2. kudık, kın, kınık.
Badinan *N.* Bahdınan, herêmeke lı bakuri ıraqê.
badire *N.A.* kotûkeş.
bagaj *N.Fr.* baxaj.
bağ [1] *N.P.* rez. /**...cı** *N.* rezvan. /**... budamak** *L.* rez dapitın. /**... bozumu** *bw.* rez bırrin, çınina rezan, rez quraftın. /**... kütüğü** *N.* mêw, mêwê rez.
bağ [2] *N.* 1. gırê, pêwendi, peywendi. 2. bend. * **ayakkabı bağı** *bw.* bendê solê. 3. ram *(fıkır).*
bağboğan *N.* pêçekê daran.
bağ böceği *Nh.* çemçûr.
bağdadi *N.* balıx, çit an çeperên ko bı herri an keşkûr hatıne sıwax kırın.
bağdalamak *L.* paşlıng avêtın.
bağdaş *N.* çoç, çarmêrki. /**... kurmak** *L.* çoç kırın, çarmêrki kırın. /**... oturmak** *L.* çarmêrki rûnıştın
bağdaşık *rgd.* homojen.
bağdaşmak *L.* lı hev hatın.
bağdaşmaz *rgd.* hevranebor, nebor, nahez. /**...lık** *N.* hevranebori, nahezi.
bağdaştırmak *L.* lı hev anin.
bağıl *rgd.* izafi, relatif.
bağıldak, bağırdak *N.* 1. navtenga dergûşê. 2. paçê keçxwiniyê ye.
bağımlı *rgd.* gırêdayi, peywend. Tıştê ko bı serê xwe nine, her peywendi bı yeki di re an tışteki di re heye.
bağımsız *rgd.* aza, azad, serbexo, serxwe, serxwebûn, bıserxwe, rızgar. tıştê ko bı serê xwe ye, tu gırêdayi an peywendi kesi re an tışteki di re nine. /**... olmak** *L.* azad bûn, serxwebûn.
bağımsızlaşmak *L.* bı serê xwe bûn, rızgar bûn, azadıya xwe gırtın.
bağımsızlaşurmak *L.* azad kırın, serbest berdan, rızgar kırın, serxwebûn ... dan.
bağımsızlık *N.* azadi, serbesti, rızgari, serxwebûni, istıqlal.
bağıntı *N.* izafet, relatifite.
bağır *N.* 1. *ant.* sing, koş. 2. hemêz, sing, koş, sine, paşıl, paxıl. * **bağrına basmak** *bw.* hemêz kırın, hewandın, gırtın ber singê xwe. * **bağrına koymak** *bw.* kırın

paşılê xwe. * **bağrı yanık** *rgd.* dıl şewat. * **bağrı yanmak** *bw.* dıl sotın.
bağırma *N.* qir, qirin. * **bağırıp çağırmak** qare qar kırın, qire qir kırın, qaje qaj kırın.
bağırış *N.* qirin, qijin, hewar.
bağırmak *L.* qirin, qijin, bang kırın, deng lê kırın. * **birine bağırmak** *bw.* bangi yeki kırın.
bağırsak *N. ant.* rivi, loqle. * **ince bağırsak** *N.* riviyê barık. * **kalın bağırsak** *bw.* riviyê stûr, sıncoq. * **on iki parmak bağırsağı** *N.* riviyê dwazdeh gırê. * **kör bağırsak** *N.* rivikore.
bağırsak şeridi *N.* tenya, mûmar.
bağırtı *N.* awaz, qij, gazi.
bağırtkan *rgd.* qirok, qijok.
bağırtmak *L.* çikandın, qirandın, qijandın.
bağış *N.* berari, teberû, şabaş.
bağışık *rgd.* meaf. /**...lık** *N.* meafıyet.
bağışlamak *L.* ef kırın, bexşin, bexşandın, bexş kırın, lêborin.
bağışlanmak *L.* ef bûn, hatın bexşin, hatın borin.
bağışlayan *rgd.* dılovan, kerim, dayende.
bağışlayıcı *rgd. bn.* **bağışlayan.**
bağıt *N.* peyman, kontrat. **bağlaç** *N.* gırêk, guhêrker, gihanek, pêwend. wek: û, ger, ya, veya, hım.
bağlamak *L.* gırêdan, bend kırın, bestın, dabestın, helbestın. * **birbirine bağlanmak** *bw.* pev re hatın gırêdan. * **birine veya bir yerlere bağlanmak** *bw.* bı yeki ve an bı derekê ve hatın gırêdan. * **ayakkabılarını bağlamak** *bw.* sol/pêlavê xwe gırêdan.
bağlanmak *L.* hatın gırêdan, hatın bestın, gırêdayi ... bûn. * **birine bağlanmak** *bw.* bı yeki ve hatın gırê dan.
bağlantı *N.* gehinek, gırêdani, pêwendi, tevlayi.
bağlatmak *L.* karê "bağlamak" bı "dan" tête temam kırın, wek: dan gırêdan, dan bestın.
bağlayıcı *rgd.* gırêdar, gırêker, gırêkar.
bağlı *rgd.* gırêdayi, besti, dılsoz.
bağlılık *N.* bendi, gırêdayi. * **okula bağlılığımız var** *bw.* bı xwandegehê re gırêdayi ya me heye.
bağnaz *rgd.* perıst, paşverohi, oldar, olperwer.
bahadır *rgd.* çeleng, mêrxas, egit.
Bahailik *N.* Bahaiti, dineki mezhebwari ye, lı iranê derketıye û nıha Ewropa û Emrikayê ji heye.
bahane *N. P.* hêncet, bafık, hêcet, pelp, bahane, mahne. /**... aramak** *bw.* bı hênceta gerin, lı manan gerin. /**... etmek** *L.* mahne kırın, lı hênceta gerin.
bahar *N. P. K.* bıhar. /**...lık** *rgd.* bıhari. /**... mevsimi** *bw.* demsala bıharê.
baharat *N. A.* bıharat. /**...çı** *N.* bıharat fıroş.
bahar çiçeği *N.* gula dawûdi, newrozin.
baharlık buğday *Nh.* bare.
bahçe *N. P.* baxçe, bexçe. /**...ci** *N.* bexçevan.
bahçıvan *N. P. K.* baxçevan.
bahis *N. A.* şert, şertık, dabaş, behs. /**... açmak** *L.* behs vekırın. /**... tutmak** *L.* şert gırtın, şertık gırtın. *bn.* **bahs.**
bahriye *N. A.* deryavan, noti.
bahs *N. A.* qal. /**... etmek** *L.* qal kırın, behs kırın. * **bir şeyden bahsetmek** *bw.* qala tışteki kırın. * **bahse girmek** *bw.* behıtin, şert gırtın. * **bahsi kazanmak** *bw.* şert lı ser xıstın, şertık lı ser xıstın.
bahş *N. P.* bexş. /**... etmek** bexş kırın, bexşişandın.
bahşetmek *L.* bexş kırın, bexşişandın.
bahşiş *N. P.* bexşiş.
baht *N. P. K.* bext. * **bahta sığınmak** *bw.* ketın bext. /**...lı** *rgd.* bı bext, kamıran. /**...sız** *rgd.* bê bext, kambax.
bahtiyar *rgd. P. K.* kamıran, kamran, bextıyar.
bahusus *rgp. P. A.* bı taybeti, xasma.
bakaç *N.* dûrbin.
bakakalmak *L.* ziq lê bûn, ziqê bûn, pê re matê bûn.
bakalit *N. Fr. kim.* bakalit.
bakam ağacı *Nh. A.* beqem.
bakan 1 *rgd.* yê/ya ko dınıhêre, mêze dıke.
bakan 2 *N.* wezir, şalyar. * **adalet bakanı** *N.* wezirê dadıyê *(dadmendıyê).* * **çalışma bakanı** *N.* wezirê bazara kar. * **dış ticaret bakanı** *N.* wezirê bazırganıya derve. * **çevre bakanı** *N.* wezirê hawêrparêzi. * **ekonomi bakanı** *N.* wezirê aborıyê. * **enerji bakanı** *N.* wezirê vejenê/enerjiyê. * **iç işleri bakanı** *N.* wezirê karên hundur. * **imar bakanı** *N.* wezirê avakırınê. * **kültür bakanı** *N.* wezirê çandê. * **maliye bakanı** *N.* wezirê darayiyê/malıyê. * **milli eğitim bakanı** *N.*

wezirê hevotına netewi. * **milli savunma bakanı** *N.* wezirê parastına rıştimani. * **orman bakanı** *N.* wezirê darıstani. * **petrol ve maden bakanı** *N.* wezirê petrol û maden. * **sağlık bakanı** *N.* wezirê jindewarıya gışti, wezirê tendurustiyê. * **sivil savunma bakanı** *N.* wezirê bergıriyê. * **sosyal işler bakanı** *N.* wezirê karên cıvaki. * **ticaret bakanı** *N.* wezirê bazırganıyê. * **turizm bakanı** *N.* wezirê tûrizmê. * **ulaştırma bakanı** *N.* wezirê pêwendıyê *P.T.T.*

bakanak *N. ant.* çımê kor.

bakanlık *N.* **1.** wezaretxane. **2.** wezaret.

bakara *N. Fr.* dı iskambilê de lislıkek e.

bakar kör *rgd.* tewekor. /**–lük** *N.* tewekori.

bakaya *rgd. A.* bermaye.

bakıcı *N.* nêrevan, padar, çavnêr. /**–lık** *N.* nêrevani, çavnêri, padari.

bakılmak *L.* hatın qayt kırın, hatın mêze kırın, hatın xwedi kırın. * **bu çocuğa çok iyi bakılıyor** *bw.* ev zarok pır baş hatıye qayt kırın.

bakım *N.* xwedibûn, xwedikırın. /**–lı** baş xwedibûyi. /**–sız** baş xwedi nebûyi. Dı Kurdi de evıya jı bo tıştê an kesê jindar tê gotın. Wek: mırov, pez û dewar, rez û bexçe.

bakımından *rgp.* bı vi awayi.

bakıncak *N.* nişangeh.

bakınmak *L.* hatın nıhêrin.

bakır *N.* mıs, sıfır, paxır, elementeki ye, bı jınara atomi 29, teqla xwe 8.95 û 1084 derecê de ji dıhele. *sim.* Cu. /**–cı** *N.* mısger, sefar. /**–cılık** *N.* sefari, mısgeri. /**– sülfat** an **tuzu** *N.* kevırê şin.

bakış *N.* awır, nezer.

bakışım *N.* simetri. /**–lı** *rgd.* simetrik, mutenazır.

bakışmak *L.* lı hev nıhêrin, qayt hev kırın.

baki *rgd. A.* baqi, mayi.

bakire *N. A. rgd.* xama, keçin, dûşize. /**–lik** *N.* keçini, dûşizeyi.

bakiye *N. A.* mawe, baqıye.

bakkal *N.* A.. beqal. * **bakkal çakal** *bw.* beqal û çeqal. /**–lık** *N.* beqali. * **bakallık etmek** *bw.* beqali kırın. /**–iye** *N.* beqalıye, tıştê ko dûkana beqali de tê fırotın.

bakla *N. A.* paqle, baqıl, keşol, peql.

baklagiller *N.* hewêc.

baklan *N.* çırg.

baklava *N.* baqlewe, paqlewe. /**–cı** *N.* baqlewe fıroş.

bakma *N.* mêze, temaşe, qayt.

bakmak *L.* **1.** nêrin, nıhêrin, fıkırin, berê xwe dan, temaşe kırın, meyızandın, meyizin, mêze kırın, qayt kırın, evıya bı çavan lı tışteki nıhêrin. **2.** nêrin, nıhêrin, qayt kırın, xwedi kırın, evıya ji weki tu lı yeki an heywan an mal û melaleki xweditiyê bıki û baş mezın bıki. * **İyi üzüm için bağlara iyi bakmak lazım** *bw.* jı bo tıriyê baş, dıvêt lı rezan baş bête nıhêrin. **3.** berê xwe dan, lê nıhêrin, lê mêze kırın, qaytê kırın. * **dağa bakan pencere** *bw.* pencereyê ko lı çiyê dınıhêre... mêze dıke... temaşe dıke û *hwd.* **4.** karê ko lı benda dımine. * **hele bir bakıyım** *bw.* ka carê bıfıkırım, ka mêze kım, ka bınıhêrım, ka qayt kım. ka berê xwe bıdımê, ka temaşe kım. Ev sinonimên lı jor hema hema hemû derê dı cihê hev de dıkarın bên karanin. **5.** jı bo nexwaşan ji, baş tedawi kırın, lê dılovani kırınê re tê gotın. * **hastahanede adama bakmıyorlar** *bw.* nexwaşgehê de lı mırovan nanıhêrın. **6.** têgıhiştın û fehmkırınê de ji kar tê. * **kulak as, ve iyi bak** bw guh bıdêre û baş bınıhêre. **7.** diqet û balkêşandınê de kar tê. * **baksana! baksanıza!** *B.* ka mêze ke! ka bınıhêre! ka qaytê ke.

bakraç *N.* beroş, devlık, çıngul, mıqlık, sitıl, satıl. Evıya zêdeyi jı mısê çêdıbın.

bakteri *N. Gr. Bj. bio.* bakteri, dırmi.

bakteriyoloji *N. Fr.* bakterıyoloji.

bakteriyolog *N.* bakterıyolox.

baktırmak *L.* karê "bakmak" bı "dan" tête temam kırın, wek: dan mêze kırın, dan qayt kırın, dan temaşe kırın.

bal *N.* hıngıv, hengıv, hunguv. Evıya bı taybeti ya ko mêşhıngıv kom kırıye jê re tê gotın lêbelê weki di ji hın mêşên ko hıngıv çedıkın û hın nebatê hıngvin re ji dıbêjın. /**–lı** *rgd.* hıngıvi, hıngvin.

balaban *N. K.* balaban, cûre bazeki ye.

balans *N. Fr.* balans.

bal arısı *N.* heng, mêş. *zoo.* **Apis mellifica.**

bal ayı *N.* şirinmeh.

balçık *N.* bekre, lostık, lewe, rıtam.

baldır *N. ant.* çêq, çip, belek, teşk. Laşê mırov de jı çokê heta lıng. * **baldırı çıplak** *bw.* çêqrût, çaqrût, ebeboz, pêxas, pêtazi, sûtal.

baldırak *N.* pancık.

baldıran otu *N.* zırgêjnok, gıyajehrin.
baldır eti *Nh. ant.* gurçıka pê.
baldırı kara otu *N.* kerefzi mara, pori keçka.
baldır kemiği *N. ant.* qitık, lûlaq.
baldız *N.* dış, (jı bo mêr), xwengê jınê ye.
bal dudaklı *rgd.* şekerlêv, lêv hıngvin.
bale *N. Fr.* bale, balet.
balerin *N. Fr.* balerin.
balgam *N. A. bio.* belxem, kılmûç.
balık *N.* masi. * **balık baştan kokar** *bw.* masi dı seri de genû dıbe. /**–çı** *N.* masivan, yên ko masiyan xwedi dıke. masigır, yên ko masi dıgıre û nêçira wan dıke. * **balık kavağa çıkmak** *bw.* kwisi çûn ser darê. /**– tutmak** *L.* masi gırtın. /**– yağı** *N.* rûnê masi.
balık ağı *N.* tora masıyan.
balık adam *Nh.* mırovê noqav.
balıkçı *N.* **1.** masigır, torvan, kesê ko masi dıgıre an debara xwe bı masi gırtınê dıke. **2.** masivan, yên ko jı bo bazırganıyê masi xwedi dıkın.
balıkçıl *N.* şirinşaho, masigır.
balıkçılık *N.* masigıri, masivani.
balık gözü *N.* sol û pêlavan de qulên ko bend tê re dıçın.
balıkhane *N.* masixane, hal'a masıyan e.
balık kartalı *N.* cûre bazeke ko lı qeraxa avê de dıgere û bı masiyan dıji. *zoo.* **Pandion haliaetus.**
balıklama *N.* lı ser devû rûyan, ev gotın zêdeyi jı bo ajnê gava ko mırov xwe davêje avê tê gotın. * **balıklama suya atlamak** *bw.* xwe ser dev û rûyan avêtın avê.
balıklava *N.* qultên, cihê ko zehf masi hene.
balık otu *N.* masijehr.
balık sırtı *N.* navina xwe bılınd û vi ali wi ali nızm, zêdeyi rêyan de dıbe ko av lê kom nebe.
balık tuzağı *N.* maşel.
baliğ *rgd. A.* birbır, xama. /**– olmak** *L.* gehiştın, xama bûn.
balina *N. İt.* nehıng, neheng, hût.
balistik *N. Fr.* hûrnıvîsêrin ser çekên agıri ye ko jı destpêka teqina gulê heta armancê.
bal kabağı *N.* kundıri qerewe.
Balkanlar *N.* Balkanên.
Balkanlı *N. rgd.* kesê lı Balkan dıji, Balkani.
balkon *N. Fr.* banoke, balkon, telar, şaneş-
in.
ballandırmak *L.* hıngıvandın, xweş kırın, yanê zehf pesna tışteki dan û bıja merov kışandın.
ballanmak *L.* hıngvin bûn.
ballı *rgd.* hıngvin, tıştê ko tê de hıngıv heye.
ballıbaba *N.* gezıkê derewin, hıngvin.
balmumu *N.* mûm, şıma. /**– yapıştırmak** *L.* mûm kırın, mûm lê dan.
balo *N.* It. Ing. balo.
balon *N. Fr.* **1.** balon, haceteki ye ko bı hewayê germ an gaz a bı germ kıri weki balafır dıfıre. **2.** jı naylon çêdıbe û jı bo leyıstokê zarokan e. pıfdanık, bestek, peqijok.
bal özü *N.* nektar.
bal rengi *N. rgd.* rengê hıngvin, zerıya qehweyi.
balsıra *N.* cûreyek gezo ye.
balta *N.* bıvır. /**–lamak** *L.* bıvır kırın. * **baltayı taşa vurmak** *bw.* bıvır lı kevır xıstın, yanê bê madi xwe dılê yeki şkandın.
Baltık denizi *Nh.* Derya Baltıxi.
balya *N. İt.* **1.** balya, eşyayê pêçandi. **2.** xonım, rêsi, jı bo gıya û tıştê gıyayi.
balyos *N. İt.* balyoz, sefir.
balyoz *N. Gr.* gırran, mirkut, varyoz.
bam *N.* dı sazan de têlên stûr.
bambaşka *rgd.* her i cûda, her i başqe.
bambu *N. Fr.* bambû, arc, lewan, hezeran, cûre qamişeke lı welatên germ çêdıbe.
bambul *N.* buxıkeke ko dı kurmatıya xwe de kokê, mezınahiya xwe de jı seriyên genıma dıxwe.
bamya *N. A.* bamê, bamıye.
bana pro. ...e mın. * **bana göre** *bw.* nık dılê mın, bı mın.
ban ağacı *Nh.* darbeng.
banak *N.* pari, nan.
bandıra *N. İt.* ala cınsıya keşti ye, şani dıde ko ew keşti ya kijan welati ye.
bandırmak *L.* têheldan, tê de kırın.
bando *N. İt.* bando.
bangırdamak *L.* qirin *(huşk).*
Bangladeşli *N. rgd.* Bengladeşi.
bank *N. Fr.* kursıyeki dırêj e, lı park û bexçan de datinın.
banka *N. İt.* bank, banqe. /**–cı** *N.* bankêr. /**–cılık** *N.* bankgêri. /**–er** *N.* bankgir. /**–erlik** *N.* bankgiri. /**–not** *N.* banknot.
banko *N. İt.* xumarê de pereyê ko carê de

dıkınê.
banlamak *N. (Kurdi bang).* bağırmak, horoz ötmek.
banliyö *N. Fr.* berbajar.
banmak *L.* tê heldan, tê de kırın. * **reçele ekmek banar yerim** *bw.* nane xwe reçelê de dıkım û dıxwım.
ban otu *N.* beng.
bant *N. Fr.* band, 1. şeritên teyp û video û had. * **banta almak** *bw.* gırtın bandê. 2. ji bo kul û bırinan şıritên dermankıri ne. * **yaraya bant sarmak** *bw.* band lı kul pêçan.
bantlamak *L.* band kırın, band lê pêçan.
banyo *N. İt.* 1. serşok, banyo. 2. ava fotoxrafê ye. * **fotoğraf banyo yapmak** *bw.* fotoxraf banyo kırın. * **güneş banyosu** *bw.* xwe dan ber tavê. /**– almak** *L.* serşuştın. /**– yapmak** *L.* banyo kırın, av lı xwe kırın, serê xwe şuştın.
bar [1] *N.* cûreyeke govendê ye.
bar [2] *N.İng.* bar, qehweyên bı dans û vexwarın tê de henın.
bar [3] *N. Fr. Gr.* bar, pivana dewısandına hewayê ye.
baraj *N. Fr.* baraj, bend, benda avê, pındam.
baraka *N. İt.* 1. bareqe. 2. holık.
barbakan *N. Fr.* qulıkên palıqê, qulıkên lı diwêr de ne ko ji bo tir bavêjın an çekan berdın dıjmın.
barbar *rgd. Gr.* barbar, hov. /**–ca** *rgd.* bı barbari, bı hovi. /**–lık** *N.* barbari, barbarti, hoviti.
barbarlaşmak *L.* barbar bûn, hov bûn.
barbata *N. İt.* palıqe, kungi.
harbunya *N.* barbûnıye, cûre fasûli ye.
barbut *N.* barbût, cûre listıkê xumarê ye bı zar tê leyistın.
bardak *N.* pıyale, pıyan, badin, stekan, kase.
barınak *N.* sıtare, mal, nıvan, hêwır, penah.
barındırmak *L.* sıtar kırın, hewandın.
barınmak *L.* sıtar bûn, cih bûn, penah bûn.
barış *N.* aşıti. /**–sever** *rgd.* aşıtixwaz, aşıtiperwer. /**–severlik** *N.* aşıtiparêzi, aşıtixwazi.
barışçı *rgd. bn.* **barışçıl.**
barışçıl *rgd.* aşıtiperwer.
barışmak *L. (bı)* hev hatın, hevhatın, pev hatın, lêkhatın, lıhev hatın.
barışsever *rgd.* aşıtiperwer.
barıştırmak *L.* pev anin, *(bı)* hev anin, lêkanin, lı hev anin.
bari *rgp. dç. P.* barê, balê, dena, qene, qena.
barikat *N. Fr.* barikat, asteng, berbesti.
bariz *rgd. A.* ron, roni, aşıkar, eşkere.
barmen *N.İng.* barmen, dezgahdarê barê ye. kesê ko bar an qehwan de lı paş barê dıxebıte.
baro *N. Fr.* baro, komela yeketıya ebûqatan.
barok *N. Fr.* şêwazeke wêne û mimari ye ko dı qırna 16 û 17 de lı Ewropa dom kır.
barometre *N. Fr. Gr.* barometır, ambûrineke ko çewsandına hewayê dıpive.
barut *N.* barût, têz, nv. /**–çu** *N.* barûtpêj.
barsak *N. ant.* rivi. * **ince barsak** *Nh.* bımbar, rivıyên zırav. * **kalın barsak** *N.* zeblot, rivıyên stûr. *bn.* **bağırsak.**
baryum *N. Fr. kim.* elementeki ye jmara atomê xwe 56, sıftiya xwe 3.78. *sim.* Ba.
basamak *N.* hewq, pêpelûg, pılike, pelıng, pêlûk, nerde.
basbayağı *N.* her weki xwe.
bası *N.* çap. /**–cı** *N.* çapker.
basıcılık *N.* çapkeri.
basık *rgd.* newi, pehn. * **basık bir tavan** *bw.* baneki newi.
basılmak *L.* 1. *(çap)* hatın çap bûn. * **bu kitap daha basılmadı** *bw.* ev pırtûk hê nehatıye çap bûn. 2. *(bın lıngan de)* hatın pê lê kırın. 3. *(lı, dı)* ser de hatın gırtın.
basım *N.* karê çapi, çap, tabaat. /**–cı** *N.* çapker. /**–cılık** *N.* çapkeri.
basım evi *Nh.* çapxane.
basın *N.* çapameni, çapgêri. /**– konferansı** *N.* cıvina çapameni.
basın-yayın *Nh.* çapdêri.
basınç *N.* pest, dewsan, çewsan. * **kan basıncı** *bw.* pesteyi xwin.
basınç ölçer *N.* barometır.
basil *N. Fr.* cûreyek bakteri ne ko şıklê wan weki ço û dırêjık ın.
basiret *N. A.* basiret.
basit [1] *rgd.* asan, hêsan. /**–leştirmek** *L.* asan kırın. /**–lik** *N.* asani.
basit [2] *rgd. Grm.* saltgir, xurû. /**– fiiller** *bw.* rengdêrên xurû.
basitleşmek *L.* basit bûn.
basketbol *N. İng.* goga sepetê, basketbol.
baskı [1] *N.* 1. çap. 2. jmara an mıqdara çapê. * **ikinci baskı** *bw.* çapa duhemin. 3. guvışandın, pres.

baskı [2] *N.* pest, zordesti, çewsandını. * **baskıyla** *rgd.* bı dara zorê. /**– yapmak** *L.* pestandın, çewsandın, sıtemkari kırın.
baskın *N.* nıjd, cerd, yanê bê xeber êrışi lı ser dıjmın kırın. /**– basanındır** *bw.* cerd ya nıjdevanan e.
baskül *N. Fr.* baskûl, qepan.
basma *N.* **1.** cûre qumaşeki pembu ye. **2.** navê pê lê kırınê ye.
basmak [1] *L.* çap kırın *(çap).* * **kitap basmak, gazete basmak** *bw.* pırtûk çap kırın, rojname çap kırın.
basmak [2] *L.* pê lê kırın, dewısandın. * **ayağı ile bir şeye basmak** *bw.* bı lıngan pê lı tıştekî kırın. * **toprağı iyice basmak** *bw.* xweliyê baş dewsandın.
basma kalıp *rgd.* vetûri.
bastık *N. K.* bastıq, nızanım çawa bûye tırki.
bastırmak *L.* **1.** dan çewsandın. **2.** pêşi lê gırtın, vemırandın.
baston *N. İt.* goçan, goçel, gopal, çotık. /**– gövdesi** *Nh.* basqende.
basur *N. Bj. A.* bawesir.
baş *N.* **1.** *ant.* ser, seri, kur. **2.** *N.* ser, seri, serok, ya ko cıvatekê an komekê idare dıke. **3.** ser, seri, evıya destpêkê şani dıde. * **hafta başı** *bw.* serê heftê. **4.** him, sereta, bıngeh. * **her şeyin başı sağlıktır** *bw.* serê her tışti tendurısti ye. **5.** ser, erazi de bılındtırin nıqte. * **dağın başı** *bw.* serê çıya. **6.** seri, evıya her du alıyên tışteki re tê gotın. * **nehrin iki başı** *bw.* herdu serıyên çemi. **7.** seri, carinan heb an lıb re jı tê gotın. * **adam başı** *bw.* seri mırov. * **iki baş soğan** *bw.* du seri pivaz. **8.** nêzıktırin nıqte ya tışteki an dereki. * **çeşme başı** *bw.* serê kanıyê. * **başa gelenler** *bw.* bıserhati. * **başa gelmek** *bw.* hatın ser. * **başa getirmek** *bw.* anin seri. /**–aşağı** *rgp.* sernışûv, serbıjêr. * **başa götürmek** *bw.* bırın seri. /**– ağrısı** *N. Bj.* serêş, serêşi, jana seri. /**– ağrıtmak** *L.* ser êşandın, seri êşandın. * **başa kakma** *N.* serevde. * **başa yemin etmek** *bw.* bı seri sond xwarın. /**– dönmesi** *bw.* hış çûn, ser gêj bûn. /**– eğmek** *L.* seri danan, seri xar kırın, serşûri kırın. /**– göz** *N.* çav û rû, ser û çav. * **baş göz etmek** *bw.* zewıcandın, ser û çav kırın. * **başı açık** *bw.* serqot, ser vekıri. * **başından atmak** *bw.* jı serê xwe dûr xıstın. * **başından beri** *bw.* jı seri *de.* * **başı açık gezmek** *bw.* seri qot gerin. * **başını açmak** *bw.* seri vekırın. * **başını ağrıtmak** *bw.* seri êşandın, jı seri kırın. * **başını belaya sokmak** *bw.* serê xwe kırın belayê. * **başını bükmek** *bw.* seri badan. * **başının etini yemek** *bw.* hetıka yeki bırın, seri xwarın. * **başını ezmek** *bw.* seri perçıqandın. * **başını kaşımak** *bw.* seri xurandın. * **başını çekmek** *bw.* seri kışandın. * **başı havada olmak** *bw.* seri lı hewa bûn. * **başı kazan gibi olmak** *bw.* seri lê bû kundır. * **başı kıçı belli olmıyan** *bw.* bê ser û bın bûn. * **başına buyruk** *rgd.* serbest, serbexo, serbıxwe, gerdenazad. * **başını önüne eğmek** *bw.* seri kırın ber xwe, serşûri kırın. * **başına özgü** *bw.* xweser, bı serê xwe. *bn.* **başına buyruk.** * **başı taşa çarpmak** *bw.* seri lı kevır ketın. * **başını sallamak** *bw.* serê xwe hejandın. * **başını sarmak** *bw.* serê xwe pêçan. * **başını sokmak** *bw.* seri tê re kırın. * **başını yemek** *bw.* seri xwarın. * **başını yıkamak** *bw.* serê xwe şuştın. * **başı rahat** *bw.* ser aza. /**– kaldırmak** *L.* seri hıldan, seri rakırın. /**– örtüsü** *N.* temezi, çarık. /**– parmak** *Nh.* tılıya mezın, beranek, qamk. /**– sağlığı** *bw.* ser saxi, serxweşi. * **baştan aşağıya kadar** *bw.* jı seri heta bıni. * **baştan başa** *rgd.* serbıser, ser ta ser, seranser. * **baştan çıkarmak** *bw.* jı rê derxıstın. * **baştan savma** *bw.* suxre. * **baştan savma yapmak** *bw.* suxre kırın, kırt û pan kırın. /**– üstüne** *bw.* serseran. * **baş göz üstüne** *bw.* ser seran û ser çavan. /**– vermek** *L.* ser dan, seri dan. /**– vurmak** *L.* seri lê dan, seri lê xıstın. * **baş yazı** *N.* sernıvis. /**– yemek** *L.* seri xwarın. * **hane başına** *bw.* seri malê.
başak *N.* qurf, seri, sımbêl. * **başak vermek** *bw.* seri dan, seri derketın. /**– burcu** *N.* şehriwar.
başa kakmak *L.* serevde kırın.
başakçı *N.* kesê ko qurfan kom dıke.
başarı *N.* serdesti, serketın, serefrazi, kamırani. /**–lı** *rgd.* serfıraz, serefraz, serketi. /**–lı olmak** *L.* serefraz bûn. * **başarıya götürmek** *bw.* serefraz kırın.
başarmak *L.* serketın, bırın seri.
başbakan *N.* serekwezir.
başçavuş *N.* sıtvanyar, pêrefser.
baş eğmek *L.* serşûri kırın, seri danan.
baş gedikli *N. bn.* **baş çavuş.**
baş hemşire *N.* serek hemşire.
başıboş *rgd.* serberdayi, peleşti, bêxwedi,

gewende, beredayi, xweser, teksereyi, serseri.
başıbozuk *rgd.* bêserû ber, bê rêk û pêk. **/–luk** *N.* bê ser û beri.
başına buyruk *rgd.* xwaser, bı serê xwe.
başı kabak *rgd.* 1. serzelût. 2. qot.
başıkara kuşu *N.* serreşe.
başından savmak *bw.* ji serê xwe kırın, ji rû xwe kırın.
başka *rgd.* cê, cıhê, bıl, başqe, dın, di, xeyri, xênci, weki dın, tırê, itır, ev sinonim lı gor devokan dıkarın lı cihê hev de bêne bıkar anin. * **bundan başka** *bw.* ji bıl vê yekê.
başkalaşmak *L.* hat guhartın, hat cûdabûn.
baş kaldırmak *L.* seri heldan, seri rakırın.
başkaları *rgp.* 1. yên di, yên dınan, yên cıhê, yên cê. 2. kesên dın.
başkalık *N.* guhartıni, cûdabûni.
başkan *N.* 1. serek, serok, efser. * **parti başkanı** *bw.* serokê partiyê. * **başkanlık etmek** *bw.* serokti kırın, seroki kırın. 2. sermıyan, ji bo malê, lêzım an sazûman an rêxıstınekê re dıbe.
başkası *rgp.* ya/yê dın, ya/yê di, ya/yê ditır.
başkanlık *N.* 1. seroki, serokti. 2. sermıyani.
baş katip *N.* serok nıviskar.
başkent *N.* serbajar, payıtext.
baş komutan *N.* serqumandar, serperışt.
baş köşe *N.* goşeyi sereke, goşeyi bılınd.
başlama *N.* destpêk.
başlamak *L.* dest pê kırın, dest bı ... kırın. * **yemeğe başlamak** *bw.* dest bı xwarınê kırın.
başlangıç *N.* destpê, destpêk, sereta.
başlanmak *L.* hatın dest pê kırın.
başlatmak *L.* dan dest pê kırın.
başlayıcı *N.rgd.* destpêker.
başlayış *N.* destpêki.
başlı başına *rgp.* bı serê xwe. * **yazmak başlı başına bir sanaattır** *bw.* nıvisandın bı serê xwe pişeyek e.
başlıca *rgp.* bıngehin, bınani, sereke. * **başlıca sorunlar** *bw.* pırsên bıngehin, pırsên sereke.
başlık [1] *N.* 1. sername *(bo pırtûk û tıştê wısa).* 2. serık *(bo alet û pergala).* * **iğ başlığı** *bw.* serıkê teşiyê. 3. serpûş *(ji bo seri).*
başlık [2] *N.* qelen, qelınd. **/– parası** *N.* qelın, qelınd.
başmakale *N.* sernıvisar.
baş muharrir *N.* sernıviskar.
baş müdür *N.* serok mıdûr.
baş öğretmen *N.* dersdarê pêşın.
baş örtüsü *N.* xêli, çit, temezi, pûşi.
baş parmak *N. ant.* tılıya beranekê.
başpiskopos *N.* sermetran.
baş rol *N.* serek rol.
baş sağlığı *N.* sersaxi, serxwaşi. **/– dilemek** *L.* serxwaşi xwastın.
başsız *rgd.* bê seri, bê serok, bê sermıyan
başşehir *N.* payıtext, serok bajar.
baş tabip *N.* serbıjijk, serok dıktor.
baştan başa *rgp.* serbıser, hawêrdor.
baş tanımazlık *N.* anarşizm, sêlûbêli.
baştankara *Nh. zoo.* fisqegul.
baştan savmak *L.* suxre kırın, kırt û pan kırın, ji rû xwe kırın.
baş ucu *N.* ber seri, lı ser seri.
baş uzman *N.* serok pıspor, pısporê sereke.
baş vekil *N.* serokwezir.
başvurmak *L.* qesıdandın, seredani lê kırın, seri lê dan.
başvuru *N.* serlêdan, seredani, muracaat.
baş yapıt *N.* şaheser, berhemê sereke.
baş yazar *N.* sernıviskar, serok nıviskar.
baş yazı *N.* sernıvisar.
baş yazman *N.* serok katıb.
bataklık *N.* litav, avzêl, avevek, pengav.
batakçı *N.rgd.* destbelav, yên ko dênê xwe nadın an zor pare xerc dıkın.
batar *N. Bj.* zatûre.
bat[illegible] [illegible]*it.* batarıye, Kurdi de bı tenê ji pilên hev ve girêdayine dıbêjın.
batı *N.* roava, xerb. **/–lı** *N. rgd.* roavayi.
batık *rgd.* noq bûyi *(keşt).*
batıl *rgd. A.* nerast, ji rastiyê dûr.
batılı *N. rgd.* 1. kes an dewletê roava. 2. *rgd.* kesê roavayi.
batılılaşmak *L.* fıkr, raman û çande de yên roava pejırandın, roavayi bûn, roavayi bûn.
batın *N. A.* zık.
Batıni *N. A.* Batıni, navê mezhebeki ye.
batırılmak *L.* hatın noqin, hatın bınav kırın.
batırmak *L.* newq kırın, noqandın, noqi kırın, bınav kırın.
batış *N.* noqin.
batmak [1] *L.* avabûn, çûn ava *(roj, hiv û stêr).* * **güneş battı** *bw.* ro çû ava.
batmak [2] *L.* bınav bûn, noqi bûn, noqin *(dı avê de).*

batman *N.* rıtıl, pivaneke gıranıyê bı 8 kilo ye.
batoz *N.Fr.* patoz, mekina bênderan ya bı motor e.
battal *rgd.A.* betal.
battaniye *N.* betanıye.
batur *rgd. bn.* **bahadır.**
bavlımak *L.* hut kırın, hınek cûre heywan weki seg, û baz i hini nêçirê kırın.
bavul *N. İt.* bawûl.
bay *N. rgd.* mirza, camêr, beg.
bayağı *rgd.* pespaye, adi, erzan *(jı bıha).*
bayağılaşmak *L.* pespaye bûn, adi bûn, erzan bûn.
bayan *rgd.* xanım, sti, bano, banû, zeryan.
bayat [1] *rgd.* mıjû, kıtût, zêdeyi jı bo nan e.
bayat [2] *rgd.* beyat *(tıştên jı bili nan).*
bayatlamak *L.* mıjû bûn, kıtût bûn, beyat bûn.
baygın *N.* bêhış, birveçûyi. /**–lık** *N.* bêhışi, birveçûn.
baygınlaşmak *L. bn.* **bayılmak.**
bayılmak *L.* bir ve çûn, bê hış man.
bayıltıcı *rgd.* tıştê ko mırov bir ve dıbe, bê hış dıhêle, bir ve bır.
bayıltmak *L.* bir ve kırın, bir ve xıstın.
bayındır *rgd.* ava, avadan *(jı bo cih).* /**–laşmak** *L.* ava bûn. /**–laştırmak** *L.* ava kırın. /**–lık** *N.* avahi, avadani.
bayır *N.* kendal, bor, nışêw.
bayi *N.A.* bayi.
baykuş *N.* pûm, bûm, kund.
baylan *N. rgd.* torın.
bayrak ala. /**– çeken** *bw.* alakêş. /**– çekmek** *L.* ala dabınartın. * **renkli bayrağımızı yükseklere çekelim** *bw.* em ala me ya rengin dabınêrın bılınd cihyan.
bayraktar *N.* alahılgır, alagir.
bayram *N.* cejn, id, mıhrican. /**– ayı** *N.* meha idê. /**– etmek** *L.* **1.** cejn kırın. **2.** pır şabûn. /**– kutlamak** *L.* cejn piroz kırın, idi kırın. /**–lık** *N.* cejnane. * **Nevroz bayramı** *N.* cejni Newroz.
bayramlaşmak *L.* cejna hev piroz kırın, idıya hev piroz kırın.
baysal *rgd.* dı nav hebûn û asûdetiyê de bûn, seraza.
baytar *N.A.* beytar, bıjîjkê heywanan, veteriner. /**–lık** *N.* beytari.
bazalt *N.Fr.* jeolojiyê de derbaz dıbe, cûre lavayeki hışk e ko jı devê çıyayên agırı de der tê.
bazan *rgp.A.* carcar, carcaran, geh, hınde car.
bazı **1.** *rgd.A.* hın. /**–ları** *rgp.* hınên dın, hın kes. **2.** *rgp. bn.* **bazen.**
bazlama, bazlamaç *N.* nanê sêlê, nanê hevirtırş.
bazuka *N. İng.* bazûka, sileheke lı dıjrabe-ri tankê ye.
be [1] *B.* Kurdi de carinan dı cihê 'lo' de tê kar anin. * **ne yapıyorsun be!** *bw.* tu çı dıki lo!.
Be [2] *N.* kurtenıvisa berılyûmê ye.
bebek [1] *N.* bûk, jı bo leyistokê ye.
bebek [2] *N.* **1.** pıtê, pıtık, pıto. **2.** weki ko tırki de derbaz dıbe 'bebek' jı tê gotın.
becayiş *N. P.* cih guhartın.
becerememek *L.* jê nehatın.
beceri *N. bn.* **becerik.**
becerik *N.* tepış, huner. * **beceriksiz olmak** *bw.* tepış lê neman.
becerikli *rgd.* jêhati, jir, zirek, hunermend.
beceriksiz *rgd.* destpelıxi, jênehati, dı argoyê de nano.
becermek *L.* çırax kırın, jê hatın, anin seri, debırandın, jı dest hatın. * **o işi becerebilirmisin?** *bw.* tu wı kari çırax dıki? an ew kar jı te tê?
bedava *rgd. rgp. P. K.* awante, belaş, mıft, bedewa. /**–cı** *rgd.* mıftxur, belaşxur.
bedbaht *rgd. P. K.* bedbext, kambax. /**–lık** *N.* bedbexti, kambaxi.
bedbin *rgd. K.* bedbin, pesimist.
beddua *N. P. K.* nıfır, puşul, puşıl. /**– etmek** *L.* nıfır kırın.
bedel *N.K.* bedêl, fıyat, bıha, bedel.
beden *N.A.* **1.** *ant.* beden, laş, ten. **2.** diwarê kele an kelat, diwarên dora bajêr. /**– eğitimi** *N.* bedenparêzi.
Bedevi *N.A.* Bedewi, koçerên Ereban ın.
bedii *rgd.* cıwantırin, rewnaq.
Bediiüzzeman *rgd. A.* Bediûzeman, rewnaqa zeman, bı fıkren cıwantırinê zeman.
Bedirhan *N.* Bedırxan, xanedaneki mirê Cızira Bohtan e.
beğendirmek *L.* dan hez kırın, dan hewandın, dan ecıbandın.
beğenmek *L.* ecıbandın, hewandın, hez kırın. * **bu işi beğenmedim** *bw.* mın jı vi kari hez nekır.
beğenmemek *L.* jê hez nekırın, hez nekırın, neecıbandın.
behemehal *rgp. P.* bı hem hal, pêtıvi, derhal.

beher *rgd. P.* bı her, her yeki.
behre *N. P. K.* behre, par, pay.
Behmen *N.* **1.** Behmen, qrala Keyanıyan a pêşın e. **2.** Ferişteyeki jı dinê Zerdûşti ye.
Behram *N.* **1.** Behram, navê keyeki Sasanıyan e. **2.** dinê ırani a kevn de navê feriştеyeki. **3.** *ast.* stêra Mars.
bej *N. Fr.* rengê xaki ye, bej.
beka *N.* beka, nemıri.
bekar *N. rgd.* **1.** bêkar. **2.** bêjın *(mêr).* **3.** bêmêr *(jın).* ezeb *(kesê ko nezewıcı ye).* **/–lık** *N.* bêkari, bêjıni, bê mêri, ezebti.
bekaret *N. A.* keçini, qizi.
bekçi *N.* bekçi, hesas, pasewan, nator, notırvan, panêr, kızir, mıfırdı, nator. **/–lik** *N.* bekçiti, notırvani.
bekçi köpeği *N.* şanese, segı pasewan.
bekinmek *L.* **1.** inad kırın, rık kırın. **2.** ker bûn. * **borunun ağzı tıkandı *(kapandı)*** *bw.* devê borıyê ker bû.
bekitmek *L.* ker kırın, tıji kırın, devê an hundurê tıştеki qul ko tıji bıki.
bekleme *N.* bende, bendemani, payin, pang.
beklemek *L.* **1.** benda man, lı hêvıya man, lı ser sekının, rawestin, çavnêri kırın, evıya heta tıştek, karek an bûyerek dê bıbe tuê dı cihê xwe de bısekıni. * **avını beklemek** *bw.* lı nêçira xwe pan. * **birini beklemek** *bw.* bendeyi yeki man, lı benda yeki man, çavnêrıya yeki kırın. * **sen burda bekle ben dönerim** *bw.* tu lı vır raweste ezê vegerım. **2.** pan, payin, evıya, gava ko tu parêzıya tıştеki dıki. * **tarlayı beklemek** *bw.* lı zevıyê pan. **3.** benda man, rawestin, sekının, jı bo ko tu lez neki û dem jê re bıdi nasin. * **bekle bakalım kader ne diyecek** *bw.* hela lı ser bısekın, qeder çı dıbêje. **4.** hêvi kırın, benda man, evıya weki tu tıştеki umêd bıki. * **senden bunu beklemezdim** *bw.* evıya mın jı te hêvi nedıkır. * **tam beklediğim gibi oldu** *bw.* çawa ko mın hêvi dıkır wısa bû, çawa ko lı benda mam wısa bû.
bekletmek *L.* rawestandın, bendemani hıştın, lı hêvi hıştın, lı benda hıştın. * **seni görmesi için on beklettim** *bw.* jı bo ko te bıbini mın ew bendi te hışt.
bekliyen *rgd.* bendewar, bendeman, çavnêr.
bekleşmek *L.* lı hev pan, lı benda hev man, lı hêvıya hev man.
Bektaşi *N.* Bektaşi, tariqateki bı gırêdayi ya Heci Bektaşi Weli ye.
bel [1] *N. P.* bêl, mer, haceteki erdrakırınê ye. **/–lemek** *L.* bêl kırın, mer kırın.
bel [2] *N. ant.* pışt, mazmazk, navpışt, navqed, newq, reqite. * **belini doğrultmak** *bw.* pışta xwe rast kırın, paşi jê re hatın. * **belini kırmak** *bw.* pışt lê şkandın.
bela *N. A.* asiw, bela, karesat, git. **/– aramak** *L.* bela gerin. **/– çıkarmak** *L.* bela derxıstın. * **başa bela olmak** *bw.* bûn bela seri. **/–sını bulmak** *L.* bela xwe ditın. **/–ya çatmak an uğramak** *bw.* rasti belayê hatın. * **belaya uğrayan** *bw.* belakêş, belazade. * **belayı satın almak** *bw.* bela bı destê xwe kırin.
belagat *N. A.* wije.
belalı *rgd.* belafıroş, belagêr.
belce *N. ant.* navbera herdu bırûyan.
Belçikalı *N. rgd.* Belçiki.
belde *N. A.* bajar.
belediye *N. A.* beledıye, şaredari. **/– başkanı an reisi** *N.* şaredar, şarevan, reisi beledıyê. **/– encümeni** *N.* encumena şaredarıyê. **/– meclisi** *Nh.* cıvata şaredarıyê.
belemek *L.* dergûş kırın *(jı bo zaro).*
belemir *N.* kanije.
beleş *rgd. A.* belaş, bêpere, mıft. **/–çi** *rgd.* mıftxur, belaşxur. *bn.* **bedava.**
belete *N. K.* belete, cûreyeke jı folklorê Kurdi ye.
belge *N. K.* belge, nıvisk, pelg, pelgeki kaxezê ye ko lı ser dokûmentek hatıye nıvisin.
belgelemek *L.* belge kırın
belgeli *rgd.* **1.** kesê xwedi belge. **2.** kesê du caran dı sınıfekê de dımine û lı cihê diplome belge dıstine.
belgi *N.* alamet, nişan.
belgin *rgd.* bınavkıri, eşkere.
belgisiz *rgd.* nenêrbaran, nebınavkıri.
belik *N.* guli yê por, gêsû, gızvanok. **/–lemek** *L.* guli mûnan, gêsû çêkırın.
belinlemek *L.* racenıqin, tûl dan ser xwe û dora xwe nıhêrin.
belirgin *rgd.* eşkere, wekat, berçav.
belirginleştirmek *L.* wekat kırın, eşkere kırın.
belirlemek *L.* **1.** xurû kırın, tırxan kırın. **2.** nişan kırın.
belirli *rgd.* **1.** wekat, eşkere, dıyar. **2.** mıayen.

belirleyici *rgd.* pêşker.
belirme *N.* xuya, dıyar.
belirmek *L.* xuya bûn, dıyar bûn, xwingıyan.
belirsiz *rgd.* bêwekat, nebınavkırı, nedıyar, mechûl.
belirteç *N. Grm.* rengpişe, hoker.
belirti *N.* şane, nişan, alamet, şani.
belirtme *N.* xurû, pêşker. /**– sıfatları** *N. Grm.* rengdêrên xurû, rengdêrên pêşker.
belirtmek *L.* şani kırın, dıyar kırın, nişan kırın, şirove kırın, awêne kırın, bêlu kırın.
bel kemeri *N.* şûtık, pışt, cûre pışteke Kurdi ye, sê çar metre dırêji heye, jı qumaş çêdıkın û dıdın pışta xwe.
bel kemiği *N.* maripışt, mûrege, pırusk.
belki *rgp.* belkê, dıbıt, heye, heye ko. * **belki bir gün bize de şans güler** *bw.* belkê/dıbıt rojekê şans me re jı dıkene.
bel küreği *N.* mer, metırke.
bellek *N.* bir, xêv, eqıl, zên. /**– yitimi** *N. Bj.* bir wında kırın.
bellemek [1] *L.* kılêb kırın, mer kırın, kêlan.
bellemek [2] *L.* hin kırın, hu kırın.
belletmek *L.* dan hin/hu kırın.
belli *rgd.* belu/bêlu, aşıkar, dıyar, ditbar, awêne, malûm. /**– başlı** *rgd.* mıayen, sereke. * **bellidir ki** *bw.* dıyare ko. /**– etmek** *L.* dıyar kırın, belu/bêlu kırın, aşıkar/eşkere kırın. /**– olmak** *L.* dıyar bûn, belu/bêlu bûn, aşıkar bûn. * **ne zaman gideceğim belli değil** *bw.* çûyina mın hê dıyar nine.
bellisiz *rgd.* ne dıyar, ne bêlu, ne eşkere.
bel soğukluğu *N. Bj.* sûzenek.
Belucistanlı *rgd. N.* Belûci.
bembeyaz *rgd.* çilspi.
ben [1] Pro. ez, mı, mın, kesê yekejmar ya yekem. * **ben sana kurban!** *bw.* ez qurbana te. * **onu ben yazdım** *bw.* ew mın nıvisand. * **benden söylemesi** *bw.* jı mın gotın e.
ben [2] *N. Bj.* xal, şanık.
bence *rgp.* nık dılê mın, bı mın.
benci *rgd.* xoperest, ezperest.
bencil *rgd.* ezperest, perışt, parsûstûr, xweperıst, egoist, xoperest. /**–lik** *N.* ezperesti, ezıti, egoisti, xweperısti. *bn.* **benci.**
bende *N. P. K.* dil, bende, esir.
benek *N. ant.* deq, pıl, xal, şanık, lir. /**–lemek** *L.* deq kırın, deqandın.
benek benek *rgd.* çinçinıki, deq bı deq, xalxaloki.
benekli *rgd.* çin, çinık, dumohr.
bengi *rgd.* nemır, ebedi. /**– su** *N.* ava jıyan, avi heyat.
beniadem *N. A.* beni Adem, kurên Adem, insan.
benim pro. mın.
benimsemek *L.* bawêş kırın, hewandın, pejırandın.
benimsetmek *L.* dan hewandın, dan pejırandın.
beniz *N.* gon, gwin. * **benzi atmak** *bw.* gwin avêtın. * **benzi solmak** *bw.* gwinê xwe zer bûn. * **benzine kan gelmek** *bw.* gwinê xwe sor bûn.
benlik *N.* ezıti, şexsıyet.
bent *N. P. K.* 1. bend *(ris, dezi hwd).* 2. gırê.
benzeme *N.* lêçûn, dırûv, şıb.
benzemek *L.* hev çûn, lı hev çûn, şıbin, lê çûn. * **herkes babasına benzer** *bw.* herkes dışıbe bavê xwe. * **babasına benziyor** *bw.* lı bavê xwe çû ye. * **birine benzemek** *bw.* lı yeki çûn.
benzer *rgd.* wekhev, mina hev, hevcut. /**–lik** *N.* lêçûni, wekhevi. /**–siz** *rgd.* bêhempa, newek hev.
benzeşim *N.* hevçûni, hevşıbini.
benzeşmek *L.* pevçûn, bı/lı hev çûn.
benzetmek *L.* minandın, dırûbandın, dırûvandın, şıbandın.
benzeyiş *N.* lêçûn, şıbin.
benzin *N. Fr.* benzin. /**–ci** *N.* benzin fıroş.
beraat *N. A.* fıhêl, berat. /**– etmek** *bw.* fıhêl kırın.
beraber [1] *rgp. P. K.* beraber, dıgel, legel, lıgel, pev re, hev re, tev, tev re, têk re, pêk re, vê re, tev hev. Ev sinonimana lı gor cih û devokan dıkarın dı cihê hev de bı kar bên. * **bununla beraber** *bw.* dıgel vê hındê, dıgel vê yekê. * **beraberinde** *rgp.* dıgel xwe. * **beraberinde getirmek** *bw.* bıxwe re anin.
beraber [2] *rgd. K.* dergûşki, derxûnki, distanki. /**– kalmak** *L.* dergûşki ketın, distanki ketın.
beraberlik *N.* pevreyi, beraberi, hevreyi, wekhevi.
berat *N. A.* 1. roja 15. ya şabanê ye. 2. beraat, jı dadıgehê de azad bûn, azad fılıtin. /**– gecesi** *N.* şevi berat.
berbat *rgd. P. K.* dêrs, berbad, erjeng. /**–lık** *N.* berbadi, erjengi, dêrsi. /**– olmak** *L.* dêrs bûn. /**– etmek** *L.* dêrs kırın.
berber *N. İt.* berber, sertaş, kesê ko por û

ri traş dıke. /**_lik** *N.* berberi.
berdelacuz *N.* giskok, sermake dı navbera 9 û 18 adarê.
berdevam *N.A.P.* berdewam, domdar.
berduş *N.P.* berdûş, beredayi.
bere *N. Bj.* qusin, bırin, bı lêdanê ko dı can de aloziyek peyda dıbe. * **yara bere içinde** *bw.* bı kul û bırin an bı kul û qusin.
bereket *N.A.* bereket, adani, xesraw. /**_li** *rgd.* bıbereket. * **bereketli olsun** *bw.* bereket lê be. /**_siz** *rgd.* bêbereket.
bereketlenmek *L.* bereket lê bûn, zêde bûn.
bergüzar *N.P.* şabaş, yadigar.
berheva *N.P.A* berhewa. /**_ etmek** *L.* berhewa kırın, teqandın.
berhudar *N. P.* berxudar. /**_ olmak** *L.* berxudar bûn.
beri 1. *N.* pêş, jı du nıqteyên pêş mırov de ya nêziktır. /**_ gelmek** *bw.* pêş ve hatın. 2. *rgd.* vır de, ya pêştır, ya nêziktır. * **dünden beri** *bw.* jı duhi vır *de.*
beriki *rgd.* ya nêziktır, ya pêşdetır.
berilyum *N. Fr. kim.* berilıyûm. elementeki ye ko jmara atoma xwe 4, tiri ya xwe 1.84, gıranıya atomê 9.013. ev tıştdı 2970 dereceyi de dıhele. *sim.* Be.
berk *rgd.* 1. hışk. 2. zexm.
berkelyum *N. Fr. kim.* Berkelıyûm, elementeki ye ko jmara ayoma xwe 97, gıranıya atomê 294. *sim.* Bk.
berkitmek *L.* zexm kırın.
berrak *rgd.A.* zelal, ronak, ron, roni. * **berrak su** *bw.* ava zelal. /**_lık** *N.* zelali. * **berrak bir ses** *bw.* dengekı zelal.
berraklaşmak *L.* zelal bûn, ron bûn.
berraklaştırmak *L.* zelal kırın, ron kırın.
bertaraf *rgp.P.* berteref. /**_ etmek** *L.* berteref kırın, lı navberê rakırın.
bertilmek *L.* qusin, bırina ko xwin dernayê û xwin tê de reş dıbe.
berzah *N.A.* berzah.
besbedava *N.K.P.* pır erzan, her bê pare.
besbelli *rgd.* berçav, aşıkar, her bêlu ye.
besbeter *rgd.K.P.* pır xırab, bêtareki gıran
besi *N.* dermal, xwedikırın. /**_ci** *N.* dermal. * **besiye almak** *bw.* dermal kırın, xwedi kırın. /**_ hayvanı** *N.* dermale.
besi doku *N. ant.* sıpûçk, spiçk.
besili *rgd.* qelew, kel bûyi.
besin *N.* xurek, xorak, xwarınek. /**_ maddesi** *N.* xurdemeni, xorak, xurek.
besi suyu *N.* ava ko dı rıhên nebatan de dıçe û wan xwedi dıke.
besleme *N.* 1. xwedikırın. 2. keça ko bıewladi tê gırtın û dı malê de tê karanin.
beslemek *L.* xwedi kırın. * **asker beslemek** *bw.* leşker xwedi kırın. * **hayvan beslemek** *bw.* pez xwedi kırın.
beslenmek *L.* xwedi bûn, hatın xwedi kırın.
besmele *N.A.* Besmele. Bısmillahirahmanirahim. Mana xwe " bı navê Yezdani mihriban û dılovan"
beste *N.K.P.* beste, awaz. /**_kar** Nx. bestekar, awazsaz. /**_lemek** *L.* beste kırın, awaz kırın.
beş *N.rgd.* pênc *(5).* * **beş aşağı beş yukarı** *bw.* pênc kêm pênc zêde. /**_inci** *rgd.* pêncemin. * **beş taş oyunu** *bw.* pêncber, delokış. * **beş para etmez** *bw.* pênc pere nake. * **beş vakit namaz** *bw.* pênc weqit nımêj.
beş duyu *Nh.* pênc seh.
beşer *N.A.* beşer. /**_iyet** *N.* beşerıyet.
beşgen *N.* geo. pêncgen, pêncgoşe.
beşi birlik *N.* tırkiyê de cûre zêreke ko dı bıhaya 5 zêran e, Kurd ji jê re 'bêşi birlık' dıbêjın.
beşik *N.* dergûş, landık. /**_ bağlamak** *L.* dergûş gırê dan. /**_ kertme** *N.* zarok hê dergûşê de ye ko berdêli dıkın û jê re wısa dıbêjın. /**_ sallamak** *L.* dergûş rajandın. /**_ salıncak** *N.* hêlanek.
beşiz *rgd.* pêncber, jina ko carê de pênc zarokan tine.
beşli 1. *rgd.* tıştê ko tê de pênc lıb hene an pênc tıştan dıgıre. 2. tıfınga mawzer e ko pênc berıkan dıgıre.
beşparmak otu *Nh.* gêjlok.
beşyüz *N. rgd.* pêncsed, pênsed. /**_üncü** *rgd.* pêncsedemin.
bet *N.* gon, gwin. *bn.* **beniz.**
beta *N. Gr.* beta. /**_ ışınları** *N.* yek jı sê pıriskên cısmên radyoaktifê ne.
beter *N.K.P.* bêtar, xırabtır. /**_ etmek** *L.* xırabtır kırın.
betik *N.* tıştên nıvisandi, wek pırtûk, belavok, kovar û *hwd.*
betimlemek *L.* teswir kırın.
Betlehem yıldızı *Nh. cox.* Gêlaxe.
beton *N.Fr.* beton. /**_ arme** *N.* çimento ya bı wûtû ye. /**_ demiri** *N.* wûtû.
bevliye *N.* ûroloji, zanıstıya lı ser organên mizi ye.
bey *N.* 1. beg, mir. * **Bohtan beyleri** *bw.*

mirên Bohtan. 2. mirza, berêz. 3. iskambilê de *as.* /**– parası** *Nh.* destmız.
beyan *N. A.* beyan. /**– etmek** *L.* beyamn kırın, gotın, aşıkar kırın.
beyanat *N. A.* beyanat, daxuyan.
beyanname *N.* daxuyanname, beyanname.
beyaz *rgd. A.* sis, spi, sıpi, beyaz. /**– etmek** *L.* spi kırın. /**– ırk** *N.* rıha spi, nıjadi spi. /**– zehir** *N.* eroin.
beyaz biber *Nh.* isota spi.
beyazımtrak *rgd.* gewr.
beyazlaşmak *L.* sıpi bûn, sis bûn.
beyazlatmak *L.* sıpi kırın, sis kırın.
beyaz perde *N.* perdeya sinamê, perdeya spi.
beyaz peynir *N.* penira spi.
beyazsu hastalığı *Nh. Bj.* avaspi.
beyefendi *N. rgd.* camêr, begefendi.
beygir *N. P. K.* bergir, bargir. /**– kuvveti** *Nh.* heldan, hêza bargiri.
beyhude *rgd. rgp. P.* beyhûde.
beyin *N. ant.* meji, mêji. /**– kıvrımları** *Nh. ant.* lifkê mêji. /**– göçü** *N.* koçkırına rewşenbiran e ko dıçın welatê pêşveçûyi de cih dıbın. /**– gücü** *N.* hêza rewşenbiran e. /**– kanaması** *N. Bj.* ger dı nava an hunduri mêji de xwin derkeve û nehêle ew şûl bıke. /**– yıkamak** *L.* bı fêl û fen kesê dın bıxapini û bini ser rêya xwe an bir û bawerıya xwe. /**– zarları** *N. ant.* pergi mêji, lı dora mêji de lı ser hev sê pergiyên tenık ın. /**–i atmak** *L.* mêji lê sor bûn. /**–i bulanmak** *L.* bêhışi bûn.
beyincik *N. ant.* mêjikok.
beyinsiz *rgd.* bêmêji, bê hış û eqıl.
beyit *N.* malık, rıste, beyıt.
beylik *N.* 1. begıti, begıtibûni, mireti. 2. malê dewletê, miri.
beynamaz *N. P. K.* bênımêj, kesê ko nımêjê nake.
beynelmı Eilel *N. A.* navinenıjad, navnetewi.
beysbol *N. İng.* beyzbol, listıkeke gogê ye lı Amrikayi yekbûyi de pır tê leyistın.
beytülmal *N. A. K.* malê gencineyi ye, malê dewletê.
Beytullah *N. A.* beytullah, cihê ko Kabeyi şerif lê ye.
beyzade *N. P.* begzade, kurê beg.
bez [1] *N.* caw, kıtan. /**– bağlamak** *L.* paçık lê pêçan. jı bo zarokan ko xwe de dımizın. /**–den** *rgp.* cawi, cawın. /**– parçası** *N.* paç, paçık.
bez [2] *N. K. ant.* tila, bez.
bezdirmek *L.* ecızandın, bêzar kırın.
beze *N. ant.* betan, gıni, tila, keji, xurêc.
bezecik *N. ant.* gıni, tila, betan.
bezek *N.* kok, xışr. *bn.* süs.
bezeklemek *N.* kokandın, xemılandın.
bezelye *N. İt. Gr.* polık, polke, şoqıl.
bezemek *N. bn.* **bezeklemek.**
bezenmek *L.* xwe xemılandın, xwe kokandın.
bezgin *N.* bêzar, bêzgin, westıyayi. /**–lik** *N.* bêzari, bêzgini.
bezginleşmek *L.* bêzar bûn, bêzgin bûn.
bezik *N. Fr.* bezik, leyistıkeke xumarê ye.
bezir *N. A.* bızır. /**– yağı** *N.* bızır.
bezirgan *N. K.* bazargan, bazırgan, tucar. /**– başı** *N.* serek bazargan. /**– lık** *N.* bazargani.
bezirlemek *L.* bızır kırın.
bezmek *L.* ecızin, ecız bûn, bêzar bûn.
bez tüyler *Nk.* nebatan de *(rehek)* mûyên ko şirêzê an avê berdıdın.
bezzaz *N. A.* ettar, manifetûra.
bıçak *N.* kêr, kêrık. * **bıçak altına yatmak** *bw. (jı bo mırov)* bıjişki de ameliyat bûn. /**– çekmek** *L.* kêr kışandın *(dı mana pevçûnê de).* * **bıçak kemiğe dayandı** *bw.* kêr gıha hesti. /**– yemek** *L.* hatın kêr kırın.
bıçaklamak *L.* kêr kırın.
bıçaklanmak *L.* hatın kêr kırın.
bıçılgan 1. *rgd.* azıri, werımi *(jı bo kul)* 2. *N.* navê kuleki ye ko çımê heywan de der tê.
bıçkı *N.* xızag, xızar, mınşar, mışar. ya mezın e ko bı dar û dep û texte tê bırrin. /**–cı** *N.* yên ko bı van kar dıke.
bıçkın *N.* ebeboz.
bıdık *rgd.* kınık, kudık, kesê kın û qelew.
bıkılmak *L.* jê ecız bûn, jê bêzar bûn.
bıkkın *rgd.* ecızi, bêzar, kasûli. /**–lık** *N.* bêzari, ecızi, dılsari. /**– lık göstermek** *L.* ecızi kırın, bêzari kırın, xwe re nediti kırın.
bıkma *N.* ecız, bêzar.
bıkmak *L.* acız bûn, kerıxin, bêzar bûn, xwe re nediti kırın.
bıktırmak *Lg.* acız kırın, bêzar kırın, kerıxandın.
bıldır *rgd. rgp.* par, sala par.
bıldırcın otu *Nh.* gurxenêq, karwankuj, ebdal.
bıngıldak *N. ant.* nermıkê seri, zarokan

de hestiyê pêşiya seri ko hê hışk nebûye.
bırakılmak *L.* karê "bırakmak" bı "hatın" têtê bıkar anin wek: hatın berdan.
bırakmak *L.* 1. berdan, tışteki dı destê xwe de deyni erdê an ciheki. 2. dev jê berdan, berdan, dı karekê de domahiya xwe dawi anin. * **işini bıraktı** *bw.* dev ji karê xwe berda. 3. cih hıştın, hıştın, helıştın, hêlan, tışt an keseki lı şundê bıhêli. * **beni yolda bıraktı** *bw.* ez rê de cih hıştım. * **geri bırakmak** *bw.* şûnda hıştın. 4. cih hıştın, dev jê berdan, jı hinbûn û hutbûna tışteki ko xwe azad dıki. * **sigarayı bıraktım** *bw.* mın cıxare cih hıştı, mın dev jı cıxarê berda. 5. berdan, jı bo tışteki azad bıki an serbest berdi. * **bıyık bırakmak** *bw.* sımêl berdan. * **hayvanları çayıra bırakmak** *bw.* pez berdan mêrgê. 6. berdan, telaqê re ji tê gotın. * **karısını bırakmak** *(boşamak) bw.* jına xwe berdan. 7. hıştın, helıştın, hêlan, tışt an keseki ko dı cih de bıdi seknandın. * **sınıfta bırakmak** *bw.* dı sınıfê de hıştın. 8. berdan, hêlan, hıştın, jı bo azadi an destûr xwastınê ji tê gotın. * **bırak Allahını seversen** *bw.* Xwedê dıki de bıhêle lo. 9. hıştın, hêlan, helıştın, kar an xebatekê ko dereng dıxıni. * **işi yarına bırakmak** *bw.* kar hıştın beyani/sıbê. 10. hıştın, hêlan, jı bo mafê xwe ko dıstine. * **öcünü kimseye bırakmaz** *bw.* tola xwe kesi re nahêle. 11. hıştın, hêlan, helıştın, tıştê ko lı cih dıhêli û nalıvini û dest nadıyê. * **bıraktığı gibi duruyor** *bw.* çawa cih hıştıye wısa sekıni ye.
bırakmamak *L.* nehıştın, bernedan, cih nehıştın, nehêlan, dev jê bernedan. * **bırakmıyorlar Kürtçe yazalım** *bw.* nahêlın em Kurdi bınıvisın. * **bırakmıyorlar gidelim** *bw.* bernadın em herın.
bıraktırmak *L.* lêkerên lı pêşiya "bırakmak" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin, wek: dan berdan, dan cih hıştın.
bıtım ağacı *N.* ben, bıtım.
bıyık *N. anat.* sımbêl, sımêl. * **bıyık altından gülmek** *bw.* dı bın sımêlan de kenin. /**– bırakmak** *L.* sımêl berdan. /**– burmak** *L.* sımêl badan. /**– uzatmak** *L.* sımêl dırêj kırın.
bıyıklanmak *L.* sımêlê xwe hatın.
bızbız *N.* şıvık, şıvıkê deholê ye.
bızır *N. anat.* zilık, gılık, klitoris.
bi *N. Fr.* kurtebêja bızmûtê ye.
biat *N.A.* itaet, seri danin.
biber *N.P.* bıber, isot. * **kırmızı biber** *Nh.* bibera sor, hıçhar, isota sor. * **kara biber** *Nh.* bibera reş, isota reş.
biberlemek *L.* isot kırın, isot avêtın.
biberli *rgd.* 1. xwarına ko isot hatıye avıtın. 2. tûj.
biberlik *N.* isotdank.
biberon *N. Fr.* mostık, pızink.
bibi *N.* apa, met, xwangê bavê ye.
bibliografi *N. Gr.* biblioxrafi.
bibliyotek *N.* pırtûkxane, kıtêbxane.
biblo *N. Fr.* biblo.
biçare *N. rgd. P.K.* bêçare, reben. /**–lik** *N.* bêçareti, rebeni.
biçer döver *Nh.* mekina çıninê, mekina dırûnê.
biçilmek *L.* hatın çınin, hatın dırûn.
biçim *N.* kêsım, form, qıdûm, teşe, êsk, esk, dırûv, awa, şıkıl, şımşat. Ev sinonimana lı gor devokan dı cihê hev de dıkarın bêne kar anin.
biçimcilik *N.* fels. teşekari.
biçimli *rgd.* bı teşe, bı form, bı şımşat, bı kêsım.
biçimlendirmek *L.* teşe dan, form dan, kêsım dan.
biçimlenmek *L.* form gırtın, teşe gırtın, kêsım gırtın.
biçimsiz *rgd.* bêtışe, bêkêsım, bêteşe, bêytûşe.
biçimsizleşmek *L.* bêteşe bûn, bêkêsım bûn, bêşımşat bûn.
biçki *N.* bırrin.
biçmek [1] *L.* bırrin *(jı bo cıl û kıncan).* * **elbise biçmek** *bw.* cıl bırrin. * **fiyat biçmek** *bw.* bıha bırrin.
biçmek [2] *L.* çının, dırûn, (jı bo zadê ye).
biçmek [3] *N.* bırrin *(jı bo dar û dep û texte hwd).* * **tahta biçmek** *bw.* dep bırrin, texte bırrin.
biçtirmek *L.* dan bırrin, dan bırrandın.
bidayet *N.A.* destpêk.
bidon *N.A.* merkane, bidon.
biftek *N. Fr. İng.* biftek.
bikes *rgd. K.* bêkes, bêmırov.
bikini *N. Fr.* bikini, parçe cılên jınan e ko zêdeyi jı bo ajnê lı xwe dıkın.
bila *dç.* bê.
bilahere *rgp. A.* dû re, paşê, pışt re.
bilakis *rgp. A.* bervajî, yekta, bı eksê ...
bilanço *N. İt.* bilanço, bı rêgayi Tırki de ketıye zmanê Kurdi.

bilardo *N. İt.* bilardo. /**– sopası** *N.* kwê.
bilavasıta *rgd. A.* bênavgin, raste rast.
bilcümle *rgp. A.* hemû, gişk, gi.
bildik *N. rgd.* nas.
bildirge *N.* danezan, daxuyani, beyanname.
bildiri *N.* weşan, belavok.
bildirilmek *L.* dan agahdar kırın.
bildirişim *N.* ragıhandın, kominikasıyon.
bildirmek *L.* xeber dan, dan agah kırın, dan zanin.
bile *dç. rgp. Ghk.* qender, heta ko. * **o bile adam döver** *bw.* qenderi wi ji mırovan dıxe. * **bile bile** *rgp.* qesta, qestan. * **o bile bile taşı bıraktı** *bw.* wi ew kevır bı qesta berda.
bilecen *rgd.* ûkela.
bileği taşı *N.* hesan.
bilek *N. ant.* bazınd, zend, meçek, bevşık. /**– kuvveti** *N.* hêzê zend. /**– saati** *N.* saeta zend. /**–ine kadar** *bw.* heta enişkê.
bileme *N.* sıqa, sûn. * **bileme makinası** *N.* mekina sûyinê.
bilemek *N.* hesan kırın, sûn, sûtın, sûyin, seqandın, çerx kırın.
bilenmek *L.* karê "bılemek" bı "hatın" temam dıbe, wek: hatın sûn, hatın sûyin.
bilerek *rgp.* bı zaneyi.
bileşik *rgd.* têkel, têkrayi, hevgıhayi, pevgıhayi.
bileşim *N.* têkel, têkıl
bilet *N. Fr. İt.* bılêt. /**– almak** *L.* bılêt kırrin. /**–çi** *N.* bılêt fıroş. /**– kesmek** *L.* bılêt bırrin.
biletmek *L.* dan sûn, dan sûyin.
bileyici *N.* hesanker, çerxvan *(ji bo sûnê).*
bilezik *N.* **1.** bazın *(xışrê ji bo dest).* **2.** bazın, lırte, mekinan de xelekê lı ser bori û hacetan.
bilfarz *rgp. A.* em bêjın ko.
bilge *N. rgd.* zana, xwenas, pıspor, hakım. /**–lik** *N.* pıspori, xwenasi. *bn.* **bilgiç.**
bilgi *N.* agahi, agahdari, zanin, zanayi, zanıyari. /**– edinmek** *L.* agah lê bûn, fêr bûn, hu kırın. /**– vermek** *L.* agahdari kırın. * **bilgi sahibi etmek** *bw.* xwedi zanayi kırın, zanandın.
bilgiç **1.** *N.* ferzane, zana. **2.** argoyê de kesê ko tışteki nızane û xwe zana şani dıde. /**–çe** *rgp.* arıfane.
bilgilendirmek *Lg.* agahdar kırın, dan zanin, şareza kırın, hayıdar kırın.
bilgilenmek *L.* agahdar bûn, hayıdar bûn, şareza bûn.
bilgili *rgd.* zana, şareza. /**– olmak** *L.* zana bûn. /**– yapmak** *L.* şareza kırın, zanandın.
bilgin *N. rgd.* ferzane, zana, zanyar, arıf, alim.
bilgisayar *N.* kompitûr, xêvjmêr. /**–cı** *N.* pısporê xêvjımêrê ye.
bilgisiz *rgd.* nezan, bêageh, cahıl. /**– kalmak** *L.* nezan man. /**–lik** *N.* nezani.
bilhassa *rgp. A.* xasma, nexasım, nemaze.
bili bili *B.* dengkırına mırişkan e, cû cû.
bilici *rgd.* zane, agahdar, şareza.
bilim *N.* zanayi, zanyari, zanısti, ılm, ilm.
bilim dışı *rgd.* nezanısti, neilmi.
bilimsel *rgd.* zanısti, zanıyari, ilmi.
bilinç *N. fels.* bir, hay, hış. /**– altı** *N.* bın bir, bın şıûr. /**– dışı** *N.* bêbir, bêhış, jı hışê der. /**–siz** *rgd.* birbori.
bilinçlendirmek *L.* birdar kırın.
bilinçlenmek *N.* birdar bûn.
bilinçli *rgd.* birbır, hayedar, heşar, şıyar.
bilinemezci *N. rgd.* nezaniperest, agnostik.
bilinen *rgd.* aşina, mıkur, malûm
bilinmek *L.* hatın zanin.
bilinmiyen *N. rgd.* mat. nenasbar.
bilinmez *rgd.* nayê zanin. /**–lik** *N.* nayê zaninti.
bilir *rgd.* nas, zan. **kadirbilir, işbilir** *bw.* qedırnas, karzan.
bilirkişi *N.* pıspor, pirmend. /**–lik** *N.* pıspori.
bilişim *N.* agahparêzi, ınformatik.
billahi *N. A.* dı mana "bı Yezdan sond dıxwım" de qesemek e.
billûr *N. A.* belor, bıllûr, belûr, abegine.
billûrlaşmak *N.* belor bûn.
bilmece *N.* mamık, metel, qınik, tıştık, têderxıstınok, şertık.
bilmek *L.* zanin, agah bûn. * **bildim bileli bu böyledir** *bw.* ez agah bûme nebûme evıya wısa ye. * **bildiğini okumak** *bw.* zanina xwe kırın. * **bile bile** *bw.* qestan, bı qestani. * **bilmekle bilmemek arasında fark var** *bw.* navbera zanin û nezaninê de cûdayi heye. * **bilmemezlikten gelmek** *bw.* xwe dan nezaninê. * **dil bilmek** *bw.* zman zanin.
bilmezlenmek *L.* xwe dan nezaninê.
bilmezlik *N.* nezanin, cehalet.
bilumum *rgp. A.* tevahi, tevayi.
bilya *N. İt.* bilye, xar, til.
bilyon *N. Fr.* mılyar.

bin *N.rgd.* hezar *(1000).* * **bin defa söyledim, dinlemiyorlar** *bw.* mın hezar cari got, guh lê nadın. * **bin dereden su getirmek** *bw.* jı hezar çıyan ber *(kevır)* anin. /**...inci** *rgd.* hezaremin. * **bin kalıba girmek** *bw.* ketın hezar tılqi. /**...lerce** *rgd.* hezaran. * **bin pişman olmak** *bw.* hezar poşiman bûn.
bina *N. A.* inşaat, avahi, xani, bina. /**... etmek** *L.* ava kırın.
binaenaleyb *rgp.A.* jı ber vê yekê, jû pê ve.
binbaşı *N.* serdar, Kurdi de dı cihê amiri hêz de ji tê karanin.
bindirimli *rgd.* bıha zêdekıri, bızam.
bindirmek *L.* sıwar kırın, lê sıwar kırın. * **trene bindirmek** *bw.* lı trênê sıwar kırın.
binek çağı *bw.* berzin.
binek taşı *N.* kevırê sıwarbûnê.
binici *rgd.* sıwar, suwar.
binişmek *L.* lı hev sıwar bûn, hatın ser hev.
binmek *L.* sıwar bûn. * **ata binmek** *bw.* lı hespê sıwar bûn. * **trene binmek** *bw.* lı trênê sıwar bûn. * **üst üste binmek** *bw.* lı hev sıwar bûn.
bir *N. rgd.* yek. /**... ağızdan** *bw.* hemû pêk ve. * **bir an önce** *bw.* gavek pêş *de.* * **bir araya gelmek** *bw.* komi ba hev bûn. * **bir ayağı çukurda olmak** *bw.* lıngeki xwe lı wê dınyê bûn. * **bir az sonra** *bw.* gavek şunda. * **bir bakıma** *bw.* bı awayeki. * **bir bir** *bw.* yeka yek. * **bir bizden bir sizden** *bw.* yek jı me yek jı wa. * **bir daha** *bw.* disanê, careki dın. /**...i** *N.* yeki. * **bir tutmak** *bw.* yek gırtın.
bira *N.* bire. /**...hane** *N.* birexane.
birader *N. P.* brader, bıra, bra.
biraz *rgp.* hın, hınek, gavek. * **çok uzatma birazda bize uğra** *bw.* pır dırêj meke gaveki ji were ba me. * **biraz tuz biraz biber** *bw.* hınek xwê hınek isot.
birazcık *rgd.* tozek, pıçek.
birazdan *rgp.* demek şunda, gavek şunda.
birbiri *rgp.* hevûdu, yekûdu. /**... için yaratılmış olmak** *bw.* jı bo hev hatın afırandın. * **birbirinden ayrılmak** *bw.* jı hev ketın. * **birbirinden ayırmak** *bw.* jı hev deranin, jı hev vekırın, hev de xıstın. * **birbirinden çıkarmak** *bw.* jı hev deranin. * **birbirine dalaşmak** *bw.* hevûdu dan, hevûdu gırtın. * **birbirine düşmek** *bw.* ketın hev, lı hev qelıbin. * **birbirine girmek** *bw.* bı hev ketın, lı hev ketın. * **birbirine tutunmak** *bw.* hevûdu gırtın. * **birbirine karışmak** *bw.* bı hev ketın, lı hev ketın. * **birbirine kavuşturmak** *bw.* bı hev gıhandın. * **birbirine uymak** *bw.* lı hev hatın. * **birbirine yakın** *bw.* jı hev nêzik. * **birbirini desteklemek** *bw.* bı hev gırtın, pışta hev gırtın, palpıştıya hev kırın. * **birbirini yemek** *bw.* hevudu xwarın.
birci *N. rgd.* fels. yekperıst, monist. /**...lik** *N.* yekperısti, monizm.
birçok *rgd.* gelek.
birden *rgd.* yekcar. /**... bire** *rgp.* yekcarekê, bı derbekê.
birdir bir *N.* navê listıkekê ye, herkes bı ser hev re baz dıdın, bakuri Kurdıstanê de jê re 'palık' dıbêjın.
bire bir *rgd.* **1.** yeke yek, teke tek. **2.** tışteki ko yekcar tesira xwe hebe. * **soğuk algınlığına bire birdir** *bw.* sermayê re yek car e.
birey *N.* ferd, şexıs, yek.
bireyci *rgd.* yekperıst. /**...lik** *N.* yekperısti.
bireysel *rgd.* ferdi.
biricik *rgd.* tek, yek, tekane, yekane.
birikmek *L.* kom bûn, cıvin.
biriktirmek *L.* dan hev, cıvandın, kom kırın, hev cıvandın.
birim *N.* men. * **ağırlık birimi** *bw.* mengırani.
birinci *rgd.* yekemin, pêşın. * **başta birinci** *bw.* dı pêşıyê de yekem.
birkaç *rgd. rgp.* çend, çendek. /**... kişi** *bw.* çend kes.
birler *Nk.* mat. yekan.
birleşen *rgd.* mat. hevbır.
birleşik **1.** *rgd.* yekbûyi, yekgırtû. **2.** *Grm.* duçeng, hevedudani, dumıl. /**... isim** *N.* navê hevedudani. /**... fiil** *N. Grm.* lêkerê hevedudani.
birleşme *N.* yekbûni.
birleşmek *L.* yekbûn, yekgırtın, gehiştın hev, pêkhatın. * **erkek kadın birleşince aile olur** *bw.* jın û mêr ko gehiştın hev lêzım çêdıbe.
birleşmiş *rgd.* yekbûyi, yekgırtû. * **birleşmiş milletler** *Nh.* neteweyên yekbûyi.
birleştirmek *L.* pêk anin, yek kırın, hev gıhandın, pev gıhandın, laperin kırın.
birli *N.* iskambilê de *as.*
birlik[1] *N.* yeketi, yekıti. /**... kurmak** *L.* yekıti çêkırın.
birlik[2] *N.* ask. qol, zırp, evıya gotıneke leş-

keri ye. * **askeri birlik** *bw.* qolê leşker. /**– komutanı** *N.* serleşker.
birlikte 1. *rgp.* hev re, pev re, bı hev re, tev, tev hev, têk re, tev *de.* 2. *Ghk.* dıgel, legel, lıgel.
birtakım *rgd.* hınek, gelek.
biryan *N. K.* bıryan, perdepilav, kebab an pilavê tenûrê ye. /**–cı** *N.* bıryanpêj.
biseksüel *N. rgd.* nêremok.
bisiklet *N.* bısiklêt, duçerxe, ev bêje jı nav gel de hatıye çêkırın lê hê cihê xwe negırtıye.
bisküvi *N. Fr.* biskıwi, hındok.
bismillah *B. A.* bısmillahi, mana xwe: " bı navê Xwedê" ye.
bistro *N. Fr.* bistro, hın barên ko xwarına pıçûk ji dıdın.
bit *N.* sıpıh, sıpi. /**– düşmesi** *bw.* sıpıh lê ketın. * **çamaşır biti** *N.* sıpıha kınca. * **tavuk biti** *N.* sıpıha mırişka. * **saç biti** *N.* sıpıha por, sıpıha serıya. /**– yavrusu** *N.* nûtık. /**– yumurtası** *N.* rışk.
bitaraf *rgd.* bêteref, alinegır.
bitek *rgd.* adan.
bitik *rgd.* westıyayi, qamdeketi.
bitim *N.* dawi, dawink, kutasi, xelas. /**–li** *rgd.* dawi hebûn. /**–sız** *rgd.* bê dawi.
bitiminde *rgp.* dı kutasıyê de, dawinkê *de.*
bitirim *rgd.* yeman, zirek.
bitirmek *L.* dawıyandın, kuta kırın, qedandın, xelas kırın, xılas kırın. Ev sinonimana hemû dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
bitiş *N.* dawink. *bn.* **bitim.**
bitişik [1] *rgd.* rex hev, tenışt hev, hevbend, hevgırêdayi, pevgırêdayi, pê ve.
bitişik [2] *N. rgd.* cotık, jı bo fêki, sewz û zaro ko pev re çêdıbın.
bitişmek *L.* hevbend bûn, hevgırêdayi bûn, hev ve zeliqin.
bitiştirmek *L.* hevbend kırın, hev ve zelıqandın, gıhandın hev, rahêlandın hev.
bitki *N.* nebat, rehek, rehêle. /**– bilimi** *N.* rehekriasi, botanik. /**– bilimci** *N.* rehekrias, botanist. /**–sel** *rgd.* nebati, reheki.
bitkileşmek *L.* 1. dı teşeyi reheki de bûn. 2. *Bj.* bêhesi bûn, bêhışi bûn.
bitkimsi *rgd.* rehekşıbin.
bitkin *rgd.* 1. betıli, bêhal, qamdeketi, helak. /**– düşmek** *L.* helak bûn, betılin, qam de ketın. /**– düşürmek** *L.* betılandın, helak kırın, qam de xıstın. 2. perpût, ferfût, evıya jı kalbûnê ko bêhêz dımine re tê gotın. * **yaşlı ve bitkin** *bw.* kal û ferfût.
bitlenmek *L.* sıpi ketın, sıpi peyda bûn.
bitli *rgd.* bısıpıh, sıpıh lê hebûn.
bitme *N.* xelas, xılas, kuta.
bitmek [1] *L.* 1. kuta bûn, neman, qedıyan, xılas bûn, xelas bûn, dawi hatın, dûwayi hatın. * **bitmez tükenmez** *bw.* ne xılas dıbe ne dıqede. 2. hatın, dırêj bûn, jı bo por û nênûk û pırç û tiştê wısa. * **çocuğun saçı bitmiş** *bw.* porê zaroki *(mınali)* hatıye. 3. qam de ketın, xılas bûn. * **yorgunluktan bitmek** *bw.* jı westanê qam de keyın.
bitmek [2] *L.* rıstın, rızin, heldan hêşın bûn, evıya jı bo rehekan e ko erdê der tên. * **giya ristin** *bw.* ot bıtmek.
bitmemek *L.* 1. paşi nehatın, xılas nebûn, dawi nehatın. 2. nerıstın, nerızin.
bit pazarı *N.* bazara kevnefıroşan, cihê ko tiştên kevn dıfıroşın.
biyo *N. Gr.* bio, jin. /**–loji** *N.* bioloji. /**–lox** *N.* biolox. /**–ğrafi** *N.* bioxrafi.
biz [1] pro. 1. em, me, pırejmara kesên yekemin e. 2. axaftına resmi an jı bo gıramıyê de kesê yekem ya yekejmar e. * **biz yaptık** *bw.* me kır an mın kır. /**–imki** *rgp.* a me, ya me.
biz [2] *N.* dırêş, dırêşık, evıya ew şûjına ko goşkar bı wê solan dıdûrın.
bizar *rgd. K.* bêzar, ecız.
Bizans *N.* Bizans, lı ıtalıyê de dewleteki kevn.
bize pro. me. * **evimize gel** *bw.* were mala me, raweya fermani de tê karanin.
bizim pro. me. * **yol bizimdir** *bw.* rê ya me ye, dema nıho ya lêkeran de tê karanin
bizlemek *L.* zext kırın, zıxt kırın.
bizlengiç *N.* zext, zıxt.
bizmut *N. Fr. Ger. kim.* bizmût, elementeki ye jımara atomê xwe 83, gıranıya atomê 209 û 271.3 dereceyi de dıhele, tiriya xwe 9.8. *sim.* Bi.
bizon *N. Lat. Fr.* bizon, gakoviyeki Amriki ye.
bizzat pro. bıxwe. * **bizzat kendim** *bw.* ez bı xwe.
blok *N. Fr.* blok. 1. tiştên kûbik. 2. gırseyeki yekpare. 3. peymana komdewletan. * **batı bloku** *bw.* peymana dı navbera dewletên roava. 4. avahi, xanıyên ko pev ve çê bûne. * **blok inşaat** *bw.* avahi ya blok.
blokaj *N.* tegere, asteng, bı tişteki an lı ber

tıştekî asteng danîn, manî bûn.
bloke *N.Fr.* bloke, rawestandın. /**– etmek** *L.* bıkaranîna tıştekî an pare mal *hwd.* stop kırın.
bloknot *N.İng.* deftereki pıçuk û pel tenık e, jı bo berık an lı ser masê datinın jı bo not gırtınê.
bloksuz *rgd.* alinegır, bı serê xwe, evıya zêdeyî termekî sıyasî ye û jı bo dewletên bêblok tê gotın.
blöf *N.İng.* 1. bluf, listıka iskambilê de teşeyeke ko xwe zêde şanî bıdı. 2. vırtoqî, bı pesn û vır xwe zêde şanî dan e.
blucin *N. İng.* blûcin, cûre cıleki lıxwekırınê ye.
blum *N.İng.* blûm, cûre listıkeke iskambil e.
bluz *N.Fr.* blûz, cûre cıleki jınan e, lı ser tê xwekırın.
boa *N.Lat.* boa, cûreyeki mar, lı Amrıka başûr de dıjî, gır û bê jehr e, nêçîra xwe bı lêpêçanê dıxenıqîne û dıxwe.
bobin *N.Fr.* bobin, masûle. Evıya hım ya dezî û hım jî ya elektrikê ye.
bocalamak *L.* 1. jı ıtalyanî ketıye zmanê tırkî, termekî keştîvanı ye weko keştî lı bayê keve û vır û wê de ba bıbe. 2. demdemî bûn, bı bêbıryarî bûn û kesê ko nızanî çı dıke.
bodrum *N.Gr.* serdab, bodrum.
bodur *rgd.* cûre, kınık.
boğa *N.* ganêr, boxe, boke, gayê nexesandî ye.
boğa dikeni *Nh.* çavbaze, qeleqan.
boğanotu *N.* çırnûg, çırdûg.
boğa yaprağı otu *Nh.* guleşêxan.
boğaz [1] *N.* 1. *anı.* gewrî, qırık, gerden, xımxım. /**– boğaza gelmek** *bw.* bı qırıka hev gırtın. * **boğazında kalmak** *bw.* dı gewrıyê de man. * **boğaz çukuru** *Nh.* çala gerdenê. 2. *N.* gewrî, stukur, şûşe an tıştê wekî şûşe de tengahiya nêzîkî dev. 3. yên ko xwarın vexwarınê kar tinın. * **bizim evde 4 boğaz var** *bw.* mala me de çar gewrî hene, yanê çar nıfûs hene. 4. xwarın, vexwarın, zık. * **boğaz tokluğuna çalışmak** *bw.* bı nanzıkî kar kırın. /**– derdi** *bw.* derdê gewrî, derdê qırıkê. /**–ı açılmak** *bw.* 1. jı deng ketın an jı nexwaşıyê qırık vebûn. 2. mada xwe vebûn. /**–ı kurumak** *L.* gewrî zıwa bûn. /**–ına düşkün** *bw.* bı zıkê xwe re jêhatî. /**–ına kadar** *bw.* lêvıka re, heta qırıkê. /**–ına sarılmak** *bw.* bı qırıkê gırtın. /**–ından geçmemek** *bw.* jı qırıkê de neçûn xwar. /**–ından kesmek** *bw.* jı gewrıya xwe bırrîn, jı qırıka xwe bırrîn. /**– kavgası** *bw.* têkoşîna nan derxıstınê, şerê zık.
boğaz [2] *N.cox.* 1. gelî, derbend, jı bo navbera du çıyan. 2. tengav, behra teng ya dı navbera du reşiyê *de.*
boğazlamak *L.* şerjê/serjê kırın, gewıxandın, dewıxandın.
boğdurmak *L.* karê "boğmak" bı lêkera "dan" tête kar anîn wek: dan xenıqandın.
boğdurulmak *L.* karê "boğmak" bı "hatın" tête temam kırın wek: hatın xenıqandın.
boğmaca *N.Bj.* qotık, xenoq.
boğmak *L.* 1. xenıqandın, jı qırıka heywan an insanî guvışîn û bê can hıştın, bı vî awayî kuştın. 2. dewıxandın, gewıxandın, zêdeyî jı alî heywanên dırınde tê kar anîn ko wexta lı stu heywanekî sıwar dıbın û dıxenıqînın. * **köpekler birbirini boğdu** *bw.* kûtıyan hev û du gewıxand. 3. fetısandın, evıya ew nîne ko tu bı qırıka yekî bıgrî û bıqenıqînî an dı avê de bête qenıqandın, evıya bı tenê dı bın tıştekî gıran de an cihekî bê hewa de ko bımênî û bımre jê re tê gotın. 4. fetısandın, gava tıştek jı ber bandûra tıştekî dın ko bêhêz dımîne. * **sesimizi boğdular** *bw.* hewara me fetısandın. 5. xerqandın, evıya gava ko yekî bı mal û dıraf têr bıkî, jê re tê gotın. * **gelini hediyelere boğdular** *bw.* bûk bı dıyarıyan xerqandın.
boğmak [2] *N.anı.* geh, movık.
boğucu *rgd.* xenıqok, fetısok, tıştê ko dıfetısînî an dıbe ûşta xenıqandinê.
boğuk *rgd.* xızok.
boğulmak *L.* 1. fetısîn, evıya bı tenê dı bın tıştekî gıran de bımîne û an dı bêhewayı de ko bımre jê re tê gotın. 2. xenıqîn, evıya an dı avê de an jî jı alî tıştan an keseki de dıbe.
boğum *N.anı.* geh, movık, kawık. Wek tılî û lazût û qamîş û hın tıştê wısa.
boğuntu *N.* xenak, xenıq, xızokî, deng kêm bûnî.
boğuşmak *L.* pevçûn, lı hev gırtın, jı bo şer û pevçûnê bı qırıka hev gırtın, hevudu gewıxandın.
bohça *N.* 1. boxçe, buxçe. * **hamam bohçası** *bw.* buxçeyî hemam. 2. keşkol, evıya çentıka derwêşan e jı bo xwarınê tê kın.

Bohtan *N.* Bohtan, herêmeke lı Kurdıstana navinde, bı mirên xwe ve bınavûdeng e, Malbata Bedırxanan ji mirê Bohtan bûn.
Bohti *N.rgd.* Bohti. **1.** devokeke lı zaravayi Kurmanci de ko xelkê Bohtan lê dıaxıvın. **2.** kes an tıştê ko jı Bohtan dıhêt.
bok *N.* gû, mecazê de ji bo tıştê zehmet an pis ji tê karanin. /**– atmak** *L.* yeki bı iftıra an leke xırab kırın. /**– etmek** *L.* gû kırın nav *(tıştekî xırab û berbad kırın).* /**– karıştırmak** *L.* gû xwarıni, hewldane ko kareki xırab bıki. /**– yemek** *L.* gû xwarın, kareki ne maqûl kırın. * *(ona)* **bok yemek düşer** *bw.* *(a wi ji)* gû xwarıni ye, yanê tıştê ko nehêt kırın dıke. * **bok yemenin arapçası** *bw.* tevlıhevıyeki mezın kırın. /**– yoluna gitmek** *bw.* hiç tışteki re feyde nebi an zerar bıki an ji bımıri. * **bok yanında tezek amberdir** *bw.* keşkûr jı gû çêtır e, yanê kêm xırabi jı pır xırabıyê çêtır e. /**–u bokuna** *bw.* bı encameki viç û vala *de.*
bok böceği *Nh.* gûgırêfk, gûgerin, mozeyê rıxê.
boklamak *L.* gû kırın nav, yanê işeki an kareki xırab kırın.
boks *N. İng.* boks.
boksör *N. İng.* boksur, boksker.
bol *rgd.* **1.** fıreh, fereh, bervajıya teng. **2.** mışe, zebende, xeni, zêde, bervajıya kêm e. /**– bol** *rgp.* zêde zêde.
bolca *rgd. rgp.* bı mışe, zêde zêde.
bolluk *N.* boş, gumreh, pırani, xeniti. /**– yaratmak** *L.* xeni kırın, mışe kırın.
bollanmak, bollaşmak *L.* **1.** fereh bûn. * **bu pantol bana boldur** *bw.* ev pentol jı mın re fıreh ye. **2.** pırbûn, zêde bûn, mışe bûn.
bollatma, bollaştırmak *L.* xenı an zêde kırın, mışe kırın.
Bolşevik *N.* Bolşewik, ev bêje jı zmanê Rûsi dıhêt.
bom **1.** *N.* Bom, cûre listıkê iskambilê ye. **2.** *rgd. K.* bomık, xevok.
bomba *N. İt.* bombe. /**– atmak** *L.* bombe avêtın.
bombalamak *L.* bombe baran kırın, bombar kırın, bombardıman kırın.
bombalanmak *L.* hatın bombe kırın, bı bombe hatın agır kırın.
bombarduman *N.* bombardıman, bombebaran. /**– etmek** *L.* bombebaran kırın, bombar kırın.
bombok *rgd.* besberbad.
bomboş *rgd.* vık û vala, tıp û tal. * **bomboş bir evde oturmak** *bw.* maleki tıp û tal de danişin.
bonbon şekeri *N. Fr.* şekırbeyv.
boncuk *N.* mırari, mûri, mori.
boncuklanmak *L.* xılorigi bûn, bı şıklê morıyan gırtın. * **göz yaşları boncuk gibi akıyordu** *bw.* hıstêrên çavan weki xılorig dıhatın xarê.
bonfile *N. Fr.* bonfile, goştê newqa heywani ye bı rêgayi tırki de Kurd ji dıbêjın.
bonjur *N. Fr.* rojbaş.
bonkör *rgd. Fr.* comerd, destvekıri.
bono *N. İt.* bono.
bonservis *N. Fr.* bonserwis, jı tırki hatıye Kurdi.
bor [1] *N. K.* bor, zevıyên neajoti.
bor [2] *N. Fr. kim.* elementeki ye jımara atomi 5, gıranıya atoma xwe 10.8, tiriya xwe 2.45 e. *sim. B.*
bora *N. İt.* bablisok, bahoz.
boraks *N. Fr. kim.* boraks.
boran *N. cax.* tiri û baran.
borani *N. K.* borani, zırfetê dew e.
borazan *N. K. P.* bori, borizan, borijen. /**– çalan** *Nh.* borijen.
borç *N.* deyn, dê, qer, qerd, destyaw. /**– almak** *L.* deyn gırtın, deyn kırın. /**– altına girmek** *L.* ketın bın dênan. /**– vermek** *bw.* deyn dayin.
borçlandırmak *L.* kırın bın dênan, deyndar kırın.
borçlanmak *L.* deyndar bûn, ketın bın dênan.
borçlu *N.* deyndar. /**– çıkmak** *L.* deyndar derketın.
bornoz *N. A.* bornoz.
borsa *N. İt.* borse.
boru *N.* bori, lûle. /**– bükmek** *L.* qewin, bori qewandın. /**–cu** *N.* **1.** bori çêker, bori fıroş. **2.** bori kêzin. * **boru çalan** *bw.* borijen. /**– döşemek** *L.* bori raxıstın, kêzin. /**– makinası** *N.* qewan.
boru çiçeği *Nh.* gulbori.
bostan *N. K. P.* bostan, werze. /**–cı** *N.* bostanparêz, werzevan. /**–cılık** *N.* werzevani. /**– dolabı** *N.* dolava ko pê avê dıkşinın ser bostanan. /**– korkuluğu** *N.* batırsok.
boş *rgd.* **1.** tal, vala, boş, evıya lı hundur an lı ser ko tıştek nine. **2.** betal, boş, evıya ji kesê ko bê kar û xebat e. **3.** vala, boş, tıştê

ko hiç kêri tışteki neyê. * **boş sözler** *bw.* gotınên vala. 4. tal, vala, boş, evıya jı bo kar an xebata ko kıryar nine. * **üç kişilik boş kadro** *bw.* cihê sê qadırên vala. 5. tal, vala, evıya azadi û serbestiyê şani dıde. * **yarın boşmusun?** *bw.* tu sıbê vala yi? /**_a almak** *bw.* gırtın boşê. /**_ bırakmak** *L.* vala hıştın. /**_ çıkmak** *L.* vala derketın, pûç derketın. /**_ durmak** *L.* vala sekının, betal sekının. /**_ kafa** *N.* serê vala. /**_luk** *N.* betali, boşahi, valahi. /**_ olmak** *L.* tal bûn, betal bûn. /**_ olsun** *bw.* telaq dan. /**_ vermek** *L.* guh nedan. /**_ vericilk** *N.* serguhêri.

boşalmak *L.* 1. vala bûn, tal bûn, cihê tıji ko hundur i vala dıbe. 2. tıştê ko jı hundur dıherıki der ve. * **gölde su boşalıyor** *bw.* dı golê de av vala dıbe. 3. vala bûn, sıst bûn. * **urgan yükten boşalıyor** *bw.* werıs jı bar sıst dıbi. 4. hatın berdan, evıya jı bo heywan e ko jı xap an jı hefsari dıfelıte.

boşaltılmak *L.* karê "boşalmak" bı lêkera "hatın ... kırın" temam dıbe, wek: hatın vala kırın.

boşaltmak *L.* rukırın, tal kırın, vala kırın. * **buğdayı ambara boşaltmak** *bw.* genım rukırın pêtagê.

boşamak *L.* telaq kırın, jın berdan, mêr berdan.

boşanmak *L.* 1. hatın berdan, hatın telaq kırın, evıya jı bo mêr û jınê tê gotın. 2. hatın berdan, jê xılas bûn, felıtin, evıya jı bo heywan ko hefsarê xwe dıfelıte. 3. yekcarê de herıkin. 4. felıtin, jê xılas bûn, bızdin, evıya tıştê ko hatıye şıdandın û bı yekcarê sıst dıbe û jê dıfelıte.

boşboğaz *rgd.* lewçe, devteji.

boşlamak *L.* berdan, guh nedan.

boşluk *N.* boşahi, valahi.

Boşnak *N.* Boşnax, nıjadeki ye lı Balkan dıji.

boşuna *rgd.* berbayi, hewante, valahi, bı boşê, lı Kurdıstana bakur de ev bêje bı tırki tê karanin, boşıne.

boşuboşuna *rgd.* beyhûde, boşiboşıne, bê ûşt û sebeb.

bot *N. İng.* 1. bot, keşti pıçûk e. 2. cûre pêlaveki ye.

botanik *N. Gr.* reheknasi, botanik, beşê zanyarıye ko hûrnêrina reheken dıke.

boy [1] *N. anı.* bejn, qam. 1. bılındıya tışteki jı erdê heta seri. 2. dırêjıya tışteki. * **masanın boyu** *bw.* dırêjıya masê. /**_ almak** *L.* bejn dırêj bûn. /**_ atmak** *L.* bejn dırêj bûn. * **boy bos** *bw.* bejn û bal. * **boylu boslu** *bw.* bı bejn û bal. /**_dan boya** *N.* ser bı ser. * **uzun boylu** *bw.* bejn bılınd, bejn drêj.

boy [2] *N.* aşir, ezbet.

boya *N.* boyax, goni. /**_cı** *N.* boyaxvan, goniker. /**_cılık** *N.* boyaxkeri, gonikeri. /**_ hane** *N.* boyaxane. /**_ vurmak** *L.* boyax kırın, goni kırın.

boyalamak *L.* boyax kırın, goni kırın.

boyalanmak *L.* boyax bûn, hatın boyax kırın, goni bûn.

boyalı *rgd.* bıboyax, boyax kıri.

boyamak *L.* 1. boyax kırın, boyax tê re kırın. 2. goni kırın, gonandın, hın devokên başûr de wısa jı tê gotın. 3. reng kırın, ger boyax bı rengin be wısa jı dıbêjın.

boyanmak *L.* hatın boyax kırın, hatın goni kırın.

boya otu *N.* ronyas.

boyatmak *L.* dan boyax kırın, dan gonandın.

boydaş *rgd.* hembejn.

boykot *N. İng.* boykot. /**_ etmek** *L.* boykot kırın.

boylam *N. ast.* hevêrkên qayme *(evraz)*, tûl. astronomıyê de bı bêjeya 'dırêjahi' hatıye şirove kırın, Greenwıch destpêka xwe ye û rohelat û roava heta 180 dereceyi dıçe.

boylamak *L.* bê dıli xwe pêdıvêt ko bıçı derekê, carinan Kurdi de ev bı "ditın" jı kar tê. * **hapsi boyladılar** *bw.* ketın gırtigehê, wan gırtigeh ditın.

boylanmak *L.* bejn gırtın, bı bejn û bal bûn.

boylu *rgd.* bıbejn, bejndırêj.

boynu bükük *rgd.* sıxar, stuxar.

boynuz *N.* 1. *anı.* qoç, qlonç, şax, strû. 2. dırri. /**_ çekmek** *L.* dırri dan. /**_ dikmek** *L. (bo jınan)* dost kırın. * **boynuz kulağı geçmek** *bw.* qoç jı guh rawırtın, an ri jı bejnê bılındtır bûn. /**_ vurmak** *L.* qoç lê dan.

boynuzlamak *L.* qoç lê heldan, qlonç kırın.

boynuzlu *rgd.* 1. heywanê ko qoç heye. 2. qodoş, mêrê ko jına wi an jınek jı lêzıma wi dostan dıke.

boynuzlu yılan *Nh.* mari qoç.

boysuz *rgd.* bejn kınık, bejnbost.

boyun *N.* 1. *anı.* hıstukur, hıstu, sukur, sto,

stû, stukur. 2. hın hacetên wek şûşe û *hwd.* de cihê teng. 3. berpırsıyari. /**— atkısı** *N.* hegal, egal, gerdenparêz. /**— bağı** *N.* stobend, keşkol. /**— borcu** *N.* dênê sto, karê pêwist. * **boyun eğme** *N.* serşûri. /**— eğmek** *L.* serşûri kırın, hısto xar kırın. /**— kırmak** *L.* serkupi kırın, ser hıngaftın. /**— omurgası** *N. ant.* gırêya sto. * **boynu armut sapına dönmek** *bw.* hıstu lê bûn legleg. * **boynuna geçirmek** *bw.* kırın hıstu xwe. * **boynunda kalmak** *bw.* hıstu de man. * **boynunu bükmek** *bw.* hıstu xar kırın. * **boynunu vurmak** *bw.* *(ceza)* hıstu jê kırın.

boyuna *rgp.* 1. bı domdari, bê rawest. 2. lı ser dırêjahiyê.

boyunca *rgp.* 1. qasi bejn an dırêjahiya xwe, domahi, dırêjahi. * **bu hafta boyunca** *bw.* dı domahiya vê heftê *de.* 2. ser bı ser. * **yol boynnca ağaç dikmek** *bw.* bı ser bı seri rê dar danin.

boyunduruk *N.* 1. nir, dı cotari de darê ko davêjın hıstuyê gayan. 2. dili, esaret. /**— altına girmek** *bw.* 1. ketın bın nir. 2. dil bûn. /**— ipleri** *N.* bendsami. 3. serberê deri.

boyut *N.* 1. bûût, dimen, yek jı dırêji, beri an bılındiyê. * **üç boyutlu resim** *bw.* wêncya sê dimen. 2. rewş. * **mesele kötü boyutlara ulaştı** *bw.* mesele gehişte rewşên xırab. 3. naverok.

boz *rgd.* boz, gewr, bor.

boza *N.* boze. /**— pişirmek** *L.* boze kelandın.

bozarmak *L.* reng avêtın, reng guhartın.

boz bakkal *N. zoo.* boqije.

bozdoğan *N.* mışkgırk.

bozdurmak *L.* dan hûr kırın *(jı bo pare/dıraf).*

bozdurulmak *L.* hatın hûr kırın, jı bo pare hûrkırınê re tê gotın. * **bin lira bozduruldu** *bw.* hezar lira hate hûr kırın.

Bozi Rewan *Nh.* Bozê Rewan, mıtolojıya Kurdi "Memê Alan" ê de hespa Mem.

bozgun *N.* têkçûyi, bıvaşti, hezimet.

bozguncu *rgd.* awan. /**—luk** *N.* awanti kırın.

bozkır *N.* şafır, boran, step.

bozmak *L.* 1. felışandın, helşandın, xırab kırın, xıra kırın, xırabe kırın. * **arabamı bozdular** *bw.* ereba mın xıra kırın. Ev sinonim hemû dı cihê hev de dıkarın bên karanin. 2. xerıtandın, quraftın, evıya jı bo rez û bostanan tê gotın. * **bağ bozumu** *bw.* xerıtandına rezan. 3. *(şıkl, dırûv)* hedımandın, gemırandın, xıra kırın. 4. betal kırın, felışandın. * **kararı bozmak** *bw.* bıryar betal kırın. 5. têk bırın, bıvaştın, şer an leşkeri de ko tu serdıkevi.

bozuk *rgd.* 1. xıra, xırabûyi, felışandi. 2. *(jı bo tıştê xwarınê)* sıfto, xıra, genû.

bozulmak *L.* xırab bûn, xıra bûn, xırabe bûn, gemırin, hedımin.

bozuşmak *L.* lı hev xıra bûn, lı hev xeyidin, lı hev sıl bûn.

böbrek *N. ant.* gurçık.

böbür *N. P.* bebır.

böbürlenmek *L.* pesndan, xwe meth kırın, xwe pesının, serxwe re çûn.

böcek [1] *N.* kêzık, zêndi, buxık, mêrû, sıc, yên bê perık ın.

böcek [2] *N.* moze, yên ko perên wan dı bın qafık de ne.

böcek [3] *N.* mêş, yên bı perık ın.

böcek bilimi *N.* mêşnasi, buxıknasi, entomoloji.

böcekçil *N. rgd.* mêşxur.

böcekgiller *N.* mêşlok.

böcekkapan *N.* mêşxur, mêşmıj.

böcekler *N. bn.* **böcekgiller.**

böcek yumurtası *N.* gera.

böcü *N.* 1. kurm. 2. buxık.

böğür *N. ant.* 1. kelpık, koş. 2. tenışt, tengal, koş, pal, dı hı[illegible]evokan de evên dawi jı tê gotın.

böğürme *N.* mûre mûr, ore or, qure qur, bure bur.

böğürmek *L.* borandın, burre bur kırın, fûrin, ore or kırın, qûrin, qorin, qore qor kırın, mûrrin, mûrrê mûr kırın.

böğürtlen *N.* tûreşk, dırık, dri, dendûreşk, cınısri.

böğürtmek *L.* qurandın, dan qurin.

böke *N. K.* boke, leheng.

bölge *N.* navçe, astan, dever, herêm. /**—ci** *N.* herêmparêz. /**—cilik** *N.* herêmparêzi.

bölgesel *rgd.* navçeyi, herêmi.

bölme [1] *N.* çavi, vebırin. * **dört bölmelik dolap** *bw.* dolavek bı çar çavi.

bölme [2] *N.* par, parve.

bölmek *L.* belav kırın, vebırandın, dabeşin, par kırın, pari kırın, parandın. 1. tıştеki du an zêdeparçe kırın. 2. tıştеki an komel an cıvatekê jı hev qetandın. 3. mat. par ve kırın, dabeşin, parandın.

bölü *N.* mat. par, parve.

bölücü *rgd.* **1.** cıhêker, parveker. **2.** cûdaparêz, cıhêperıst. **3.** fesad. /**–lük** *N.* cıhêperısti, fesadi.
bölük *N.* ask. givale. /**– komutanı** *N.* serlıq, amiri lıq.
bölüm *N.* **1.** lıq, jı bo leşkeri û dayıra hukumatê an beşên xwandegehê re tê gotın. **2.** deq, bınetar, bırr, perk, beş, evıya zêdeyi jı bo parçeyên pırtûkê an nıvisareki re tê xebıtandın. **3.** pari, **4.** fragment, beş, perk, evıya parçeyên sinamê an şano re tê gotın. **5.** lat, beş, cêr, bırr, tej, felq, bı gelemperi parçeyên tışteki re dıbêjın. **6.** tej, lat, parçeyên erazi, rez û bexçe û astır, kilım û xaliçe re dıbêjın. **7.** cêr, parçeyên gwişi ya tıri, an wısa parçe fêki re dıbêjın. * **dördüncü bölüm** *bw.* lıqi çarem, beşi çarem.
bölünme *N.* belav.
bölünmek *L.* felışin, par bûn, pari bûn, dabeşin, parçê bûn, jı hev qetin.
bölüşmek *L.* felıqandın, parandın, parve kırın, lı hev belav kırın.
bölüştürmek *L.* beşineve, lı hev parve kırın, lı hev belav kırın.
bölüşüm *N.* parvekırın, beşkırın, taksim.
bön *rgd.* çavziq, moleq, mon.
börek *N.* borek, kılor. /**–çi** *N.* borekpêj.
börülce *N.* maş.
böyle *rgd.* hanê, war, wer, waha, weha. * **böyle şeyler** *bw.* ev tıştên hanê, ev tıştên weha. * **böyle gelmiş böyle gider** *bw.* weha hatıye weha dıçe.
böylece *rgp.* bı vi awayi, hevtone.
böylelikle *rgp.* bı vi awayi.
böylemesine *rgp.* bı vi awayi.
böylesi *bw.* ew ha, evê ha, ev ... ha.
Br *N. kim.* Br. kurtebêja Bromê ye.
Brahman *(sanskrıt) N.* Brahmen, dema berê de lı Hındıyan de mezıntırin kast.
Brahmanizm *N.* Brahmanizm.
brakisefal *N. Fr. Gr.* brakisefal.
branş *N. Fr.* branj, lıq, çıql.
bravo *B.* bravo, bıji, her bıji.
bre *B.* ey, hey.
Brezilyalı *rgd. N.* Brezili.
briç *N. İng.* cûre listıkeki iskambilê ye.
briket *N. Fr.* briket.
Britanyalı *N. rgd.* Britani.
brom *N. Fr. kim.* brom. Jmara atomê xwe 35, gıranıya atomi 79.909, sıftiya xwe 2.97, rengi sor û elementeki genû. *sim.* Br.
bronş *N. Fr. anı.* qaqırcik, bronş.
bronşçuk *N.* dev an serê qaqırcikê.
bronşit *N. Fr. Bj.* bronşit, helgırtına *(kulbûna)* qaqırcikê ye.
bronz *N.* mefreq, tûnc.
broş *N. Fr.* toq, sıncak.
broşür *N.* belavok, risale, namilke, berhevok.
brüksel lahanası *Nh.* kelemê brûkselê.
brüt *rgd. Fr.* brût, bê bırrin mıqdarê pare, an gırani.
bu [1] pro. vi, jı bo tışt û kesê nêr ya nêzik tê gotın.
bu [2] *rgp. (jı bo nêzik)* ev, im. /**– an** *rgp.* vê gavê. /**– anda** *rgp.* vê gavê, vê gavê *de.* /**– defa** *rgp.* vêca, vêga, imcar, icar, evcar. /**– gece** *N.* işev. /**– gün** *N.* iro, emro. * **bu kadar** *bw.* ev çende, ev qas, ev hınde, hevqas. /**– kez** *rgp.* imcar, ev car, icar. * **bu kitap** *bw.* ev pırtûk. /**– sefer** *bn.* **bu kez, bu defa.** /**– sene** *N.* isal, emsal. * **bu şekilde** *rgp.* bı vi awayi. /**– yıl** *N.* isal, emsal. *bn.* **bu sene.**
bu [3] pro. va. *(jı bo kes an tıştê nenas ya nêzik).* * **bu gelirse bu da gelir** *bw.* va hat va jı tê.
bu [4] pro. vê, jı bo tıştê an yên mê ya nêzik tê gotın. * **bu akşam** *bw.* vê êvarê.
bubi *N. İng.* bûbi, xepinok. Evıya cûre bombene ko tu dest bıdi dıteqe lêbelê merıv nızane nas bıke.
bucak *N.* nehıye.
buçuk *rgd.* niv, bı serê xwe naye karanin legel jımar û rengdêran kar tê. * **dört buçuk** *bw.* çar û niv. * **sekiz buçuk** *bw.* heşt û niv.
Buda *N.* Bûda.
budak *N. anı.* qit, qitık, gılm, gulmit, gırêk. /**–lı** *rgd.* gılmi. /**–sız** *rgd.* bê gılm.
budaklanmak *L.* gılm gırtın, gılm derketın. Ev sinonimana dı cihê hev de dıkarın bên bıkaranin.
budala *rgd. A.* bûdele, şêwi, geve, xêvık. /**–lık** *N.* bûdeleti, xêvıkti.
budalaca *rgd. rgp.* bı xêvıki, bûdelewari.
budama *N.* kesax.
budamak *L.* çıpılandın, ade/ada kırın, terışandın, pejınandın, kezaxtın, kesıxandın, kesaxtın, dapitın. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın lı cihê hev de bêne bıkar anin. * **bağ budamak** *bw.* rez kesıxandın, rez dapitın. * **ağaç budamak** *bw.* dar dapitın. Ev sinonim hemû dıkarın dı cihê yekûdu de bên karanin.
budama bıçağı *Nh.* kasox.

budatmak *L.* hatın dapitın.
Buddhist *rgd. Fr.* Bûdist.
Buddhizm *N.* Bûdizm.
budun *N.* rıh, ırq, qewm, gel. /**... bilimsel** *rgd.* etnolojik.
bu gün *N.* iro, imro. /**...lerde** *rgp.* lı van rojan. /**...lük** *rgd.* ironi, jı bo iro.
bu günkü *rgd.* ironi, iroyin. * **bû günkü halimizde böyle** *bw.* hale me ya iroyin ji ev e.
bu günlük *rgp.* jı bo iro.
buğday *N.* genım, xele. /**... başağı** *N.* gulgenım, serıyê genım. * **buğday başak verince orak pahaya çıkar** *bw.* genım ko seri da das ji bıha dıbe. /**... benizli** *rgd.* genım gwin. /**... rengi** *Nh. rgd.* genımi, genımgwin. * **yumuşak buğday** *N.* aşûre.
buğday biti *N.* qalonçe, sıpıh ya genım.
buğra *N. K.* buxur, hêştıra nêr.
buğu *N.* helm, bux, dûkela ko bı tina germê de jı avê heltê.
buğulamak *L.* bı helmê germ kırın an paqıj kırın.
buğulanmak *L.* helm gırtın, bux gırtın.
buhar *N.* bux, helm, dûkêl. /**... kazanı** *N.* sitıla dûkêlê ye. /**... makinası** *N.* mekineya ko dûkêlê çêdıke.
buharlaşmak *L.* dûkêl bûn.
buharlı *rgd.* bıdûkêl.
buhran *N. A.* boran, buhran, kriz.
buhur *N. A. P.* buxur, bıxur. /**...dan** Nx. buxurdank, bıxurdank. /**...lamak** *L.* buxurandın.
buhurumeryem *N. A.* buxuri meryem.
buji *N. Fr.* bûji.
bukağı *N.* xalxal, mûçe, evıya xeleke dıkın lıngê mehkûmên prangayê.
bukalemun *N. P.* bokelemûn, pirka melekdas, têrtêre, margise, kerpeze.
buket *N. Fr.* deste, baq, bûket, qevd.
bukle *N. Fr.* titık, gızvanok, gergerok.
bulamaç *N.* **1.** şolık, malêz, xwarına rwin e ko bı zêdeyi jı bo seg an kar û berx û golıkên ko nıkarın şırê dayêk vexwın. **2.** hewdel, çolık, lak, evıya ard û tıştên wısa bı avê rwin dıbe û jı bo xwarınê dıdıne kar û golıkan.
bulamak *L.* werdan, tê werdan. * **üstünü başım çamura bulamak** *bw.* ser û çavên xwe lı herriyê werdan.
bulandırıcı *rgd.* verşok, tıştê ko verşa mırov tine.
bulandırmak *L.* **1.** şêlo kırın. **2.** mec. nav hev xıstın, mıj kırın.
bulanık *rgd.* şêlo, gırrek, lehişo, jı bo avê ye. * **bulanık su** *bw.* ava şêlo, ava gırrek. /**...lık** *N.* şêloti.
bulanmak *L.* şêlo bûn.
bulantı *N.* kelin, qusin, tırşbûn *(mide).* * **midem bulanıyor** *bw.* zıkê mın dıquse, zıkê mın tırş dıbe.
bulaşıcı *rgd.* dırm, perok, şewb.
bulaşık *N.* fere folên gemar, fıraqên gemar. /**... bezi** *N.* derşo. /**...hane** *N.* cihê ko tê de fere fol tên şuştın. /**... suyu** *N.* arav, avşo. /**... yıkamak** *L.* fere fol şuştın, fıraq şuştın.
bulaşıklı *rgd.* qılêwi.
bulaşmak *L.* lê gerin, lê gerıyan, *(xwe)* pêdan. * **armuda kurt bulaşmış** *bw.* sêvê kurm lê gerıya ye, sêvê kurm lê ketıye.
* **onun hastalığı bana bulaştı** *bw.* nexwaşıya wi lı mın gerıya.
buldok köpeği *Nh.* gemal.
buldozer *N. Fr.* bûldozer.
buldumcuk olmak *L.* çıneditk bûn.
Bulgar *N.* Bılxar, Bulxar.
bulgu *N.* icad.
bulgur *N.* bulxur, sawar. /**... değirmeni** *Nh.* dıng.
bulma *N.* doz, ditın.
bulmaca *N.* metel, xaçerêz.
bulmak *L.* **1.** ditın, tıştê ko te wında kırıye û disa bıbini an tıştek bı çav bıbini. **2.** dozin, doz kırın, ditın, tıştê ko ne lı ber çav e an vêşarti ye û tu bıbini an kıfş bıki. * **nereye koysamda çocuk yine buluyor** *bw.* têxım kuderê ji disa zarok wi doz dıke. * **kaybettiğini bulmak** *bw.* tıştê xwe ya wındakıri ditın. * **ben onu iyi bulmuyorum** *bw.* ez wi baş nabinım. * **şifa bulmak** *bw.* şıfa ditın. * **belasını bulmak** *bw.* bela xwe ditın.
bulucu *N.* kesê ko tıştekı jı tuneyi de derdıxe, dozker, kaşif.
buluğ *N. A.* xama, gêrani, azeb, xortani. /**... ermek** *L.* gêrani bûn, xort bûn, xama bûn. * **bulûğa erememiş kimse** *N.* felit.
bulundurmak *L.* *(lı ba xwe)* dan ditın, dan amade kırın.
bulunmak *L.* amade bûn, hatın ditın. * **orada hazır bulunmak** *bw.* lı wê hatın ditın.
buluş *N.* icad, nûvedan.
buluşmak *L.* hevdûdu ditın, pev ditın, rasti hev hatın, yekûdu ditın, hevditın. * **biz**

ikimiz istasyonda buluştuk *bw.* me hevûdu lı stasıyonê dit, an em herdu lı stasıyonê rasti hev hatın.
buluşturmak *L.* pev gıhandın, gıhandın hev.
bulut *N.* ewr, hewr. /**..lu** *rgd.* ewri, ewrawi. * **parçalı bulutlu** *rgd. N.* ewraw. /**..lanmak** *L.* ewri bûn.
bulutsu yıldız *N. ast.* pêwr.
bulvar *N. Fr.* bûlevar.
buna pro. **1.** vê, vêna, jı bo tıştê mê. **2.** vi, vina, jı bo cınsi nêr.
bunak *rgd. Bj.* ferfût, şeyda, xırıfi, kerûgêj.
bunalım *N.* boran, buhran, şeydayi. /**.. geçirmek** *L.* şeydayi bûn, borandi bûn.
bunalmak *L.* fetısin, teng bûn. * **bu işin altında bunaldım** *bw.* dı bın vê kari de fetısim.
bunaltı *N.* tengbûni, jı bo nefes û bêhn. /**..cı** *rgd.* fetısok.
bunaltmak *L.* fetısandın, teng kırın.
bunamak *L.* xırıfin, şeyda bûn.
bunca *rgd.* gelek, evqas.
bunda pro. vi an vê *de.*
bundan pro. jı vê de an jı vi *de.*
bundan başka *bw.* jı bılı vê/vi. * **bundan böyle** *bw.* êdi, eydi, jı vê gavê pê *de.* * **bundan dolayı** *bw.* jı ber vê hındê, jı ber vê yekê. * **bundan sonra** *bw.* jû pê ve.
bunlar pro. evna, evana, vana. van, evan. /**..a** pro. vana. /**..ın** pro. vana. * **bunlar geldi** *bw.* vana hatın. * **bunlarındır** *bw.* ya vana ye.
bunu pro. **1.** vi, evi, jı bo tıştê nêr, vina. **2.** vê, evê, jı bo tıştê mê.
bununla beraber *bw.* lêbele, jı qe ne ve.
bura *(bu ara) N.* ev der. /**..lar** *rgp.* ev derana.
buracıkta *rgp.* a lı vır.
buralı *rgd.* xelkê vır, tıştê jı vır.
buram buram *rgp. (jı bo bihn û dûkel)* bı hêz, zor zêde. /**.. .. kokuyor** *bw.* bı hêz bihn dıde.
burası pro. ev der, ev cih, êra, vıra, vadera.
burcu *N.* bihna xweş.
burç [1] *N.* bırc, burc, palık, seko, kungi, lı ser diwaran û kelatan e.
burç [2] *N. (zodıyak)* kelû, burc, çerx.
burçak *N.* kuşne, gadane, kızın.
burda *rgp.* êre, vır, vıra, lı vır
burdan *rgp.* vır de
buret *N.* tınoker, haceteke jı bo pivan a mayi *(avi)* ye
burgaç *N. cox.* gêjık.
burgu *N.* burxi, badek, sımok.
burgulamak *L.* sımok kırın, burxi kırın.
burjuva *N. Fr. Ger.* bûrjûwa, bajariyên ko mafên wan ya taybeti henın, çina bajariyên zade.
burjuvazi *N. Fr.* bûrjûwazi.
burkmak *L.* fıstıqandın, velistandın. * **birinin kolunu burkmak** *bw.* mılê yeki velistandın.
burkulma *N.* fık, velist.
burkulmak *L.* velistın, fıstıqin, fık bûn, xelandın. * **ayağım burkuldu** *bw.* lıngê mın velist.
burma [1] *N.* lifık, rêsi, risi, jı bo lifıkên gıya tê gotın.
burma [2] *N.* badan.
burmak [1] *L.* lifandın, kerçılandın.
burmak [2] *L.* xesandın, xelandın.
burs *N. Fr.* bûrs, burs, arikarıya dırafiye jı bo xwandekaran.
buruk *rgd.* **1.** pançıloki, çermıqi. **2.** *(dıl, raman)* şkesti, xemgin, mırûz. * **buruk kalp** *bw.* dılşkesti.
burulmak *L.* **1.** hatın badan. **2.** jan gırtın, êş gırtın. **3.** hatın xesandın.
burun [1] *N.* **1.** *ant.* dıfn, poz, kepi, bevil, bivıl, bêvıl. Ev sinonimana hemû dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **2.** poz, pozık, seri ya pij an dawıya tıştekı. * **ayakkabı burnu** *bw.* pozıkê solê. **3.** qureti, xwe pesındani. * **burun [illegible]dırmak** *bw.* bevilê xwe bılınd [illegible] /**.. boşlukları** *N. ant.* çalıkên poz. * **burnunu sokmak** *bw.* poz kırın. * **burnunu kırmak** *bw.* poz şkandın, poz lê şkandın. /**.. asmak** *L.* mırûz kırın. /**.. bükmek** *L.* poz badan, guh nedan, pê razı nebûn. /**.. buruna gelmek** *bw.* yekcar rasti hev hatın, lı ber pozi hev rawestin. /**.. çekmek** *L.* fışe fış, fışin, fış kırın, fışandın. /**.. delikleri** *Nh. ant.* fırn, fırnık, fırni. * **burundan konuşan** *bw.* vınok. * **burundan konuşmak** *bw.* poz de qıse kırın. * **burun kalbur kemiği** *Nh. ant.* bêjınga poz. /**.. kemiği** *Nh.* hestıyê poz. /**.. kıvırmak** *bw.* poz badan. * **burnu kırılmak** *L.* poz şkin. * **burnunda tütmek** *bw.* pır biri kırın, dıl xwastın. * **burnundan** *(fitil fitil)* **gelmek** *bw.* lêv pozan re hatın. * **burnundan solumak** *bw.* erna xwe rabûn. * **burnunu çekmek** *bw.* pozê xwe kışandın. * **burnunu sokmak** *bw.* poz kırın, poz tê re kırın, kesê her tışti

re xwe lê bıde. * **burnunun ucunu görememek** *bw.* pêşiya pozê xwe neditın.

burun [2] *N. cox.* **1.** çıvoke, dı qeraxên behrê de cihê ko erd dırêji nav behrê dıbe, an cihê drêj ya baxır û çıyan ko dıkeve nava behrê. **2.** seri an pozıkeki tıştеki an çıya.

burunduruk *N.* pozmık.

burun otu *N.* enfıye.

burunsak, burunsalık *N.* pozmık.

buruntu *N.* êş, jan.

buruş buruş *rgd. rgp.* qurmıçıki, çılmısi.

buruşmak *L.* çılmısin, pançıloki bûn, çermıqin, qermıçin, qurmıçin.

buruşturmak *L.* qermıçandın, qurmıçandın, çermıqandın.

buruşuk *rgd.* jakaw, qermiçok, qurmıçi, çılmısi.

buse *N. P.* bûse, ramûsan, maç, paç.

but *N. ant.* hêt, *ant.* sımıt, sımt, kımax, kıng, laqûn, êt, tılor, ran, teşk. jı van sinoniman de 'hêt, tılor û teşk' zêde tê bıkaranin.

butik *N. Fr.* bûtik.

buut *N.* dimen, dırêji, beri, kûrahi an jı van yek. * **üç buutlu** *bw.* sê dimeni.

buymuk *L.* qemırin, cemıdin.

buyot *N. Fr.* torbıkê avê, kedıkê avê.

buyruk *N.* ferman, fetwa. /**–çu** *N.* fermandar.

buyrun *B. bn.* **buyur.**

buyur *B.* fermû, kerem ke, lıbê. /**– etmek** *L.* vexwandın, fermû kırın.

buyurmak *L.* **1.** ferman kırın, emır dan. **2.** vexwandın, dawet kırın, fermû kırın, kerem kırın. * **ne buyurdunuz efendim?** *bw.* fermû, te çı got keka.

buyuru *N.* emır, ferman, fetwa.

bu yıl isal, emsal.

buz *N.* cemed, qeşa, qeşem, sehol. Ev sinonim dı cihê hevde tên bıkaranin. /**– bağlamak** *L.* cemed gırtın. /**– gibi** *bw.* *(sarıya xwe)* weki cemed. /**– tutmak** *L.* qeşa gırtın.

buzağı *N.* golık, paronek. /**– çobanı** *Nh.* golıkvan.

buzağılamak *L.* golık anin.

buz dağı *N.* baxırên qeşa, her qeşayeki weki çıya ko jı seholbenda dıqetın û dıkevın nav ava oqyanûsan.

buzdolabı *N.* avsark, sarınc.

buzhane *N. İt. K.* serdab, qeşaxane.

buz kıran *N.* qeşaşkêr, qeşaşken. Hın keştên bı taybeti ne ko cemedê dışkinın û keştên di re rê vedıkın.

buzla *N. cox.* qeşemgırtına seholbendan.

buzlanmak *L.* cemed gırtın, qeşem gırtın, cemıdin.

buzlu *rgd.* qeşayi, cemıdi, cemed gırti.

buzlu cam *N.* **1.** cama spi ya ko wısa çê bûye. **2.** cama ko cemed gırti, an helm gırti.

buzluğan *N.* çıyayê berfin.

buzluk *N.* sarınc, qeşadank.

buzul *N.* sehol, seholbend. * **buzul devri** *N.* sarisıbe.

buzul taş *N.* kevırên cemedê, moren.

büfe *N. Fr.* bufe, berqut.

büğemek *L.* gol kırın, liç kırın, hopık çêkırın.

büğet *N.* liç, hopık.

büğrü *rgd.* çewt, xar, xêç. * **eğri büğrü** *rgd.* xar û xudur, xar û xêç.

bühtan *N. A.* buxtan.

bük *N.* pûnc, pûncır, gıya an rekekê ko wısa komayi mezın dıbe.

bükey *rgd.* kov.

büklüm *N.* **1.** ta. * **iki büklüm etmek** *bw.* duta kırın. **2.** çıvanok, viraj.

bükmek *L.* **1.** fıtılandın, çemandın, badan, tewandın, çevandın, veanin, çelak kırın, xar kırın, kokel kırın. * **kolunu bükmek** *bw.* mılê wi fıtılandın, mılê wi badan. * **bastonun ucunu bükmek** *bw.* serê gopali xar kırın. **2.** badan, evıya tıştê wek têl an deziyeki ko lı hev dıpêçi.

bükük *rgd.* xar, çemandi, vehati.

bükülgen *rgd.* **1.** tewanbar, çemanbar. **2.** *Grm.* tewanbar.

bükülmek *L.* hatın çemin, hatın çevin, hatın tewin, vehatın, hatın badan, fıtılin, hatın fıtılandın, xar bûn, hatın xar kırın.

büküm *N.* çıv. /**–lü** *rgd.* çıvanok.

büküntü *N.* çıv, vıraj.

bülbül *N. P.* bılbıl, tûteber, endeli. /**– gibi konuşmak** *bw.* **1.** bı dengê xwaş weki bılbıl axaftın. **2.** işkencê de hemû tışt gotın.

bülten *N. Fr.* bulten, weşinek.

bünye *N. A.* çêbûna laşi, bıneli, bınetar.

büro *N. Fr.* nıvisgeh, geringeh, mıjûlgeh, masenûs.

bürokrasi *N. Gr.* birokrasi.

bürokrat *N.* birokrat.

bürülü *rgd.* nuxumandi.

bürümek *L.* nuxumandın, pê re gırtın. * **dağları kar bürüdü** *bw.* berfê bı çıya re gırt.

bürünmek *L.* hatın nuxumandın, hatın rû gırtın, hatın pê re gırtın. * **dağlar karla büründü** *bw.* çıya bı berfê hatın nuxumandın.
büsbütün *rgp.* bı temami, hemû.
bütan *N. Fr. kim.* bûtan, navê gazeki ye.
bütçe *N. Fr. İng.* budcet, terazûn.
bütün *rgd.* temam, tûn, tûni, tam, yekpare, hemû, hemi, * **bütün bütün** *bw.* tûni tûni.
bütünlemek *L.* temam kırın, tûni kırın.
bütünleşmek *L.* tûni bûn, yekpare bûn, temam bûn.
büvelek *N.* moz, mozega.
büyü *N.* efsûn. /**_leyici** *rgd.* efsûnkar.
büyücü *N.* nêreng, pirhevok, xêvzan, tabır.
büyük *rgd.* mezın, berz, bılınd, gewre, gırs, gır, yanê dıjraberi pıçûk e. 2. mezın, bılınd, gewre, evıya jı bo tıştên razber tê gotın. /**_ oynamak** *L.* mezın listın, karê mezın kırın. * **büyük yemin etmek** *L.* sondê gıran xwarın. 3. gırıngi û gıramıyê dıde. * **büyük başın derdi büyük olur** *bw.* serê mezın derdi mezın heye. /**_ anne** *Nh.* dapir. /**_ baba** *Nh.* bapir. * **daha büyük** *rgd.* mezıntır. * **en büyük** *rgd.* mezıntırin. /**_lük** *N.* mezınahi, mezıni. * **büyükle büyük, küçükle küçük olmak** *bw.* mezınan re mezın, pıçûkan re pıçûk bûn.
büyük ayı takım yıldızı *N. ast.* heft bıra, termê merxê.
büyük baş *rgd.* dewarên mezın.
büyükelçi *Nh.* balyoz.
büyük harf *N. Grm.* gırdek, tipên mezın.
büyüklenmek *L.* ser xwe re çûn, xwe mezın ditın.
büyüklük *N.* mezıni, gıri.
büyülemek *L.* efsûn kırın.
büyülenmek *L.* hatın efsûn kırın.
büyüleyici *rgd.* şeyda, efsûnker.
büyültme *N. Grm.* berhemin. * **rengdêrên berhemin** *Nh.* büyültme sıfatları.
büyültmek *L.* mezın kırın, gır kırın.
büyülü *rgd.* efsûn bûyi.
büyümek *L.* mezın bûn, gır bûn, gewre bûn. * **çocuklar büyüdü** *bw.* zaro mezın bûn.
büyüteç *N.* mercek.
büyütmek *L.* 1. mezın kırın, gır kırın, gırsandın, gewre kırın. 2. fereh kırın.
büyütülmek *L.* hatın mezın kırın. hatın gır kırın, hatın gewre kırın.
büyüyüş *N.* mezınbûn.
büzmek *L.* 1. qermıçandın, qurmıçandın, çılmısandın. 2. teng kırın
büzük [1] *rgd.* 1. qermiçok, qurmıçi. 2. pançıloki, zêdeyi jı bo pelgê dar û rehekan re tê gotın
büzük [2] *N. ant.* tızık, kovıkê kûnê.
büzülmek *L.* 1. *(jı bo caw û cıl)* qurmıçin, qurufin, şewıbin. 2. *(jı bo pelg û gıya)* pançıloki bûn, çılmısin. 3. *(jı bo insan û heywan)* rıcıfin.
büzüşmek *L. bn.* **büzülmek.**
büzüştürmek *L.* çılmısandın, qurmıçandın.

C

C *N.* tipa sêhem ya elifba Tırki ye.
C *kim.* C. kurtenıvisa karbonê ye.
Ca *kim.* Ca. kurtenıvisa kalsiyûmê ye.
caba *N.* **1.** bedewa. **2.** ...ji zêde. * **onu aldın buda caba** *bw.* te ew gırt, ev ji zêde.
cabilka *N.* dı mitolojiyê de qesreki hezar ode ye lı dıyari rojhılat.
cacık *N.* cacık.
cadaloz *N.* pirri, pirhevok.
cadde *N.* **A.** kolan, cade, rêgah, şeqam, ji van de "kolan" zêde bıkar tê.
cadı *N. P.* cadi, cazû, pirebok, pirhevok.
cadılaşmak *L.* (bo jınan) cazû bûn, pirri bûn.
cafcaf *N.* fiyaqe.
Caferi *N.* **A.** Ceferi, beşeki şiizmê ye û kesên baweri bı wê aniye.
cağ *N. K. cax.*
cahil *rgd.* **A. 1.** nezan, cahıl, pitnenas, kewden. **2.** xort, cıwan. /**_ bırakmak** *L.* nezan hıştın.
cahilane *rgd. rgp.* bı nezani.
cahillik *N.* nezani, cahili.
caiz *rgd.* **A.** pêtıvi, dıvêt.
caka *N.* qapan, fiz, fiyaqe. /**_lı** *N.* fiza, xırmal, qapan, xereman. /**_ yapmak** *L.* qapani kırın, fiyaqe kırın.
cam *N. P. K.* cam.
cambaz *N. K. P.* cambaz, akrobat. **1.** kesê ko lı ser têl, hesp an bısikletê de hereketên xeter dıke. **2.** kesê ko zêdeyi kırrin û fırotına heywan de hile dıke. **3.** kesê wurya, zirek.
cambazhane *N. K. P.* cambazxane, cihê ko cambaz marifetê xwe şani dıdın.
cambazlık *N.* cambazi.
camcı *N.* kesê cam çêdıke an dıfıroşe, camker. /**_lık** *N.* camkeri.
camekan *N. K. P.* camekan. **1.** ciheke ko bı cam û çarçıve tê nuxumandın û lı vır hêşinati, bısta û *hwd.* tê çandın. **2.** pencere ya mezın a dûkanan e, vıtrin.
camgöz balığı *N.* segavi. Cûreyeki segê aviye û goşti xwe bı lezzet e.
camız *N.* **A.** camûs, gamêş.
cami *N.* **A.** cami, mızgeft.
camlamak *L.* cam kırın.
can *N. P.* **1.** can, gıyan, gıhan. **2.** dıl, can. * **candan gönülden** *bw.* bı dıl û can. /**_ acısı** *bw.* canêş. /**_a yakın** *rgd.* gıvar, agırxweş. * **canı acımak** *bw.* canêşin. /**_ acıtmak** *L.* can êşandın. /**_ alan** *N.* gıyankêş, Azrail. cangır. /**_ almak** *L.* **1.** can gırtın, kuştın. **2.** can gırtın, qelew bûn. /**_ atmak** *L.* can avêtın. /**_ bağışlamak** *L.* gıyan sıpartın. /**_ ciğer olmak** *bw.* can ciger bûn. /**_ çekişmek** *L.* can kışandın. * **canını bağışlamak** *bw.* can bexş kırın. /**_ feda etmek** *bw.* can fıda kırın, can gori kırın. /**_ sıkıntısı** *N.* ajawe, dıltengi. /**_ vermek** *L.* can dan, can kışin. * **canı çekmek** *bw.* can kışandın. * **canı gitmek** *bw.* can çûyin. * **canı istemek** *L.* kêf xwastın, lê bıjin, dıl kışandın, dıl bıjin, dıl xwastın. * **canı istememek** *bw.* dıl nexwastın. * **canına iyi bakmak** *bw.* canê xwe xwedi kırın. * **canından bezmek** *bw.* ji canê xwe bêzar/ecız bûn. * **canını acıtmak** *bw.* canê wi şewıtandın. * **canı sıkkın** *rgd.* dıl teng. /**_ sağlığı dilemek** *bw.* can xweşiya yeki xwastın. * **can sıkıntısı** *bw.* dıl tengi. /**_ vermek** *L.* gıyan dan. * **canını vermek** *bw.* gıyana xwe dan.
canan *N. P.* canan, evindar, dıldayi.
canavar *N.* cınawır, cenawır, canewer.
canavar ağacı *N.* xwini dûbrang.
canavar otu *Nh.* gıyagurg, gurge.
can ciğer *rgd.* can ciger, pev re baş heval bûn.
candan *rgd.* ji dıl, ji dıl û can.
can eriği *N.* momık, momıx.
canfes *N. P.* canfes, cûre qumaşeki hevrişım e.
cani *N.* **A.** mêrkuj, cani. /**_lik** *N.* caniti.
caniyane *N. rgp.* **A.** bı mêrkuji.
cankurtaran *N.* ambûlans, ereba nexwaşan e.
canlandırmak *L.* can dayin, laperandın, germıyandın, geş kırın.
canlanmak *L.* **1.** xwaş bûn, ji nexwaşıyê û bêheşiyê ko mırov disa xwe tê. **2.** can gırtın, geş bûn, vejin. * **baharda hayat yine canlanır** *bw.* lı bıharê jiyin her disa vedıje. **3.** şıyar bûn, germıyandın, lı xwe

hatın. * **uykudan canlanmak** *bw.* ji xewê şıyar bûn, ji xewê lı xwe hatın.
canlı *rgd.* bıcan, gıyandar, zinde, bızav, bızêw, bıjin, bıjûn, jindar, jinde, çûst.
canlılık *N.* jindari, jindewari, çûsti.
cansız *rgd.* bêcan, bêgıhan, miri. /**_lık** *N.* bêcani, bêgıhani.
can tahtası *N.* hestiyê sing.
cap canlı *rgd.* xıp û xwaş.
carcur *N.* carcûr, fermûar.
cariye *N.* **A.** carıye, jinên dilkıri.
cart *B.* çırt, cırt.
cascavlak *rgd.* (ji bo seri) zelût, serzelût.
casus *N.* **A.** casûs, şofar, deskis, sixur, zirewan, dızbêro.
casusluk *N.* sixurti, şofarti, casûsi. /**_ etmek** *L.* casûsi kırın, sixuri(ti) kırın.
cavlak *rgd. bn.* **cascavlak.**
cavlamak *L.* zelût bûn, gurri bûn.
caydırıcı *rgd.* pêxımker, texılker. /**_lık** *N.* pêxımkeri.
caydırılmak *L.* hatın pêxım lê dan, hatın texılandın.
caydırma *N.* pêxım.
caydırmak *L.* pêxım lê xıstın, texılandın, texl lê xıstın, paşandın.
caygın *rgd.* texıli.
cayma *N.* texl, waz.
caymak *L.* texılin, waz hênan, poşiman bûn, pêxımin.
caz *N. İng.* caz, cûreyeke muzikê ya pır saz ın.
caz *N.* cûre muzikeke.
cazgır *N.* ya ko palevanan pêşkêşi xelkê dıke û wan kış dıke.
cazırdama *N.* dengê vebûna deri û pencere û *hwd.* ye.
cazibe *N.* **A.** cazıbe.
cazip *N. rgd.* **A.** dılnıwaz, nermin, dılkêş, cazıb.
cd *N. Fr.* kurtenıvisa corps dıplomatıque (kor diplomatik).
cebeci *N.* yên ko çek û sileh çêdıkın an dıfroşın.
cebel *N.* **A.** çıya.
cebelleşmek *L.* **1.** lebıtin, bılin. **2.** lıhev nıyan, mınaqeşe kırın.
cebellezi *N.* argoyê de dızi. /**_ etmek** *L.* dızi kırın.
cebir [1] *N.* **A.** cewr, cebır. /**_le** *rgd.* bıcewr, bıkoteki.
cebir [2] *N.* **A.** mat. kutekyari.
Cebrayil *N.* **A.** Cebrail.
cebren *rgd.* **A.** bıkoteki. * **cebri olarak** *bw.* bı koteki.
cebretmek *L.* **A.** cebırandın, cebır kırın, dıvıya kırın.
cebri *rgd.* **A.** bıkoteki.
cedid *rgd.* **A.** nu, nû.
cefa *N.* **A.** cefa, cewr, zehmet. /**_ çekmek** *L.* cefa kışandın. * **cefa ve işkence etmek** *bw.* cewr û cefa lê kırın. /**_keş** *rgd.* **A.** *K.* cefakêş, zehmetkêş.
cehalet *N.* nezani.
Cehennem *N.* **A.** Cehenem, Dojeh. /**_ azabı** *bw.* ezaba lı dojehê. /**_ gibi** *bw.* weki dojehe, weki cehenem. /**_ hayatı** *bw.* jıyina weki cehenem. * **cehenneme kadar yolu var** *bw.* heta cehenemê rêya xwe heye. /**_i boylamak** *bw.* cehenema xwe ditın, çûn dojehê. * **cehenneme gitmek** *bw.* cehenem bûn. /**_lik** *rgd.* dojehin, cehenemi.
cehre *N. P.* teşi.
ceht *N.* **A.** cehd, hewl.
ceket *N. Fr.* çakêt
celadet *N.* **A.** lehengi, qehremani.
celal *N.* **A.** mezınti, gıri.
Celali *N.* **1.** Celali, aşireteki Kurdi ye lı nêzi Beyazidê. **2.** erno, hêrsker.
celep *N.* celeb, tucarê heywanê berkêr ın. /**_lik** *N.* celebi.
celil *rgd.* **1.** mezıntır. **2.** yek ji navê Xwedê ye.
cellat *N.* **A.** celad, qınarbaz, kesê ko cezayê mırınê tine cih. /**_ gibi** *bw.* yên zalım re tê gotın. /**_lık** *N.* celadi, yê ko ev kar ji xwe re kırıye senat.
celp *N.* **A.** celb, kêş. /**_ etmek** *L.* kêşin, celb kırın. /**_name** *N. P.* celbname, davetıya dadıgehê ye.
celse *N.* **A.** nışin, cıvatnışin. * **celseyi açmak** *bw.* nışin danin. * **celseyi tatil etmek** *bw.* nışin rakırın.
cem *N.* Elewıyan de ayini dini ye.
cemaat *N.* **A.** cemaet, cıvat, cerge. **1.** cemaet, cıvat, kesên ko lı pey imameki nımêj dıkın. **2.** komek insan. **3.** cemaet, cıvat, kesên ji dineki an ji mjadeki ko lı ciheki dıminın. * **Almanyadaki Kürt cemaati** *bw.* cemaeta Kurda lı Elmanya. **4.** kesê grûb an partıyeki. **Mironun cımaatı (partisi)** *bw.* cemaeta Miro.
cemal *N.* **A.** rındıya rû, paqıjiya devûrû yê insaneki.
ceman *rgp.* **A.** ceman, hemû, gi.

cemaziyülahır *N.* A. meha şeşem ya salnameya hivê (qameri) ye.
cemaziyülevvel *N.* A. meha pêncem ya salnameya hivê (qemeri) ye.
cemetmek *L.* A. kom kırın, berhev kırın.
cemil *rgd.* A. 1. (ji bo mêran) lı ser xwe, qeşeng. 2. yek jı navê Xwedê.
cemile *rgd.* A. (jı bo jınan) xweşık, lı ser xwe, cıwan, dılber.
cemiyet *N.* rêxıstın, pargıdani, cıvak, komel, komela, cemıyet. /**_ başkanı** *N.* serkomel, serokê komelê.
cemre *N.* pışko, pılıng. Lı pêşi meha sıbatê de zêdebûna germahiyê ye, pêşta lı hewa, dawi dı avê de, û paşê ji lı erdê. * **cemrenin suya düşmesi** *bw.* pılınga avê.
cenabet *rgd.* A. cınabet.
cenah *N.* hêl, ali, yan, teref.
cenap *N.* A. cenab, bêje ya ko dı cihê rûmet û gıramiyê de tête bıkaranin. * **Cenabı Hak** *bw.* Cenabi Heq.
cenaze *N.* A. cenaze, kesê mıri ko kırıne tabûtê û amadeye ko bête veşêrın. /**_ alayı** *N.* cemaeta cenazê. /**_ kaldırmak** *L.* cenaze rakırın. /**_ namazı** *N.* nımêja cenazeyi.
cendere *N. P.* cendere, mekina guvaştınê, mehsere, pres.
cengaver *N. P. K.* cengawer, şerkar, şerevan. /**_lik** *N.* şerkari.
cengel *N. P.* rêl, cıngal.
cenin *N.* 1. embrıyo, bêçi, gorpere, goştpere. 2. zaroya ko zıkê dıya xwe de dema xwe hê temam nekırıye an ji jı pêşi dema xwe hatıye dınyayê.
cenk *N. P. K.* ceng, şer. /**_çi** *N.* şerkar. /**_leşmek** *L.* şer kırın, ceng kırın.
Cennet *N.* Cenet, Bıhışt, Bıhûşt, lı gor bawerıya dini yên bê sûc û bê guneh dıçın lı vır dijin ko lı vır çı bıxwazın dı cih de peyda dıbe. /**_lik** *rgd.* bıhuştin, cenetmekan.
cennet ağacı *N.* tûba.
cennet çocukları *N.* xılman, wildan.
cennet kuşu *N.* teyri bıhûşt.
cennet balığı *N.* masi bıhûşt. *zoo.* **Macropodus viridiauratus.**
centilmen *N. rgd. İng.* centilmen, xweşmêr, mêrê kubar. /**_ce** *rgd. rgp.* bı xweşmêri. /**_lik** *N.* xweşmêri, centilmeni.
cenubi *rgp.* başûri, tıştê an kesê jı başûr hati.
cenup *N.* A. başûr, cenûb.
cep *N.* A. cêw, gırtan, berık, bêrık, kûrık. /**_ defteri** *N.* deftera berıka. /**_ harçlığı** *bw.* pare jı bo tıştê hûr mûr ya rojane. /**_den çıkarmak** *bw.* jı berıkê xwe deranin, yanê jı yeki zirektır bûn. /**_ini doldurmak** *bw.* berıkê xwe tıji kırın.
cephane *N.* cebılxane, bareg. /**_lik** *N.* cebılxane.
cephe *N.* eni, cebhe, jı bo şer eni tê karanin, jı bo cihet ji pêşi, ber an cebhe kar tê. * **savaş cephesi** *bw.* enıya şer.
cepken *N.* şapık.
cerahat *N.* A. *bio.* nêm, sıji, cerahat, gıvırt, dojeder.
cerahatlanmak *L.* nêm gırtın, helgırtın.
cereme *N.* A. sekerat, cereme, zerar zıyana yeki dan.
cereyan *N.* A. herık, herıkan, cereyan. /**_ etmek** *L.* herıkin, cereyan kırın.
ceride *N.* A. 1. rojname. 2. belavok, name, berhevok.
cerime *N.* A. *bn.* **cereme.**
Cermen *N.* German.
cerrah *N.* A. nışdar, bırinsaz.
cerrahi *N.* A. cerahi. /**_lık** *N.* nışdari, bırinsazi.
cesamet *N.* mezıni, gıri.
cesaret *N.* A. hêwır, mêrxasi, metırsi, cesaret. /**_ edememek** *L.* newêrin. /**_ etmek** *L.* hêwırin, wêrandın, wêrin, cesaret kırın. /**_ vermek** *L.* hêwırandın, cesaret dan. * **cesaretine hayranım** *bw.* ez heyrana mêrxasıya te me. * **sudan geçmeye cesaret edemiyorum** *bw.* ez newêrım lı avê derbaz bım.
cesaretlendirilmek *L.* hatın metırsi dan, hatın cesaret dan, hêwırandın.
cesaretlenmek *N.* hêwırin, cesaret kırın.
cesaretli *rgd.* bêtırs, bıcesaret. /**_lilik** *N.* bêtırsi.
cesaretsiz *rgd.* newêrek, tırsok. /**_lik** *N.* newêreki, tırsoki. * **cesaretsizlik etmek** *bw.* newêreki kırın, tırsoki kırın.
ceset *N.* A. term, ceset, cendek.
cesur *rgd.* A. cesûr, dilawer, dılêr, mêrxas, wend. /**_luk** *N.* mêrxasi, cesûri, dılêri.
cesurane *rgp.* bı mêrani, bı mêrxasi, bı dılêri, wendane.
ced *N.* kal, kalık. * **cettine rahmet** *bw.* rehmet lı kalê wi be.
cetvel *N.* A. 1. rastek, xêzkêşan, cedwel, ya ko pê xizıkan dıkışının. 2. liste.
cevap *N.* bersiv, welam, weram, cab, cewab, pasux. /**_ almak** *L.* bersiv gırtın. /**_**

gelmek *L.* bersiv hatın. /**–lamak** *L.* bersiv kırın, bersiv dan. /**–lı** *rgd.* bıbersiv. /**–sız** *rgd.* bêbersiv. /**– vermek** *L.* bersiv dan, bersiv kırın. * **soruyorum cevap vermiyor** *bw.* dıpırsım, bersiv nade.
cevaplandırılmak *L.* hatın bersiv dan.
cevaplandırmak *L.* bersiv dan, bersiv lê vegerandın.
cevaz *N.* **A.** cewaz, destûr.
cevher [1] *N.* **A.** *P.* pêze (madde).
cevher [2] *N.* **A.** *P.* cewher, gewher, semax.
cevherleşmek *L.* gewher bûn.
cevherleştirmek *L.* gewherandın, gewher kırın.
ceviz *N.* goz, gûz, gwiz. /**– ağacı** *Nh.* dargoz. /**– çağlası** *N.* gewarok.
cevval *rgd.* **A.** bıdûdık.
ceylan *N.* ahû, asık, ask, xezal.
ceza *N.* **A.** ceza. /**– alanı** (sportê de) qada cezayi. /**– almak** *L.* ceza gırtın. /**– çekmek** *L.* ceza kışandın. /**– görmek** *L.* ceza ditın. /**– vermek** *L.* ceza dan. * **cezaya çarpılmak** *bw.* ber cezê ketın. * **cezayı ağırlaştırmak** *bw.* ceza gıran kırın. * **ölümü cezası** *bw.* cezayi mırınê. /**– yazmak** *L.* yeki re cezaya dırafi nıvisin. /**– yemek** *L.* hatın ceza kırın.
cezasal *rgd.* cezayi.
ceza evi *N.* cezaxane, gırtigeh.
cezalandırılmak *L.* hatın ceza kırın.
cezalandırmak *L.* ceza dan, ceza kırın.
cezalı *rgd.* ceza gırti.
cezasız *rgd.* bêceza.
Cezayirli *N.rgd.* Cezayiri.
cezayir menekşesi *Nh.* gıyaqepûşk.
cezb *N.* **A.** kêş.
cezbetmek *L.* rakêşan, kêşan, tamıjandın.
cezir *N.* cezir, kışina ava behrê.
cezve *N.* cezûk, cezwe.
cıbıl *rgd.* 1. tazi, rût. 2. hejar.
cidağı *N.* 1. *ant.* navmılê hespê ye. 2. *Bj.* kula ko kûr çûyi.
cılız *rgd.* 1. nızar, sisele, lawaz, 2. (jı bo heywan) *rgd.* çiqal. /**–lık** *N.* lawazi, nızari, siseleti.
cılızlaşmak *L.* sisele bûn, lawaz bûn.
cılk *rgd.K.* cılq, jı bo hêkên ko rızi an alozi bûne.
cılklaşmak *L.* cılq bûn.
cımbız *N.* *Gr.* mûçık, mûçıng, mûkêş.
cımbızlamak *L.* mûçık kırın, bı mûçık kışandın.
cıngıl *N.* 1. cêrê tıri. 2. xışrên kumê jınan e.
cırboğa *N.* çılboq, cûre mışkeki çolê ye. *zoo.* **Dipus caegyptius.**
cırcır *N.* 1. gotegota xesûyê ye. 2. pırbêj, kesê ko pır dıaxıve. 3. cırık, cercer. 4. temoj. 5. *N.* cırcır, zıncira pantol û cıl û tıştê wısa ne. /**– işçisi** *N.* cırıkvan.
cırcır böceği *N.* sisırk, çiçırık, kırisk.
cırcır makinası *Nh.* cırık. * **cırcır makinası işçisi** *bw.* cırıkvan.
cırcırotu *N.* kıfkıfok.
cırdaval *N.* cırida dırêj ya seri hesın e.
cırıltı *N.* zırıltı.
cırmalamak *L.* pencık kırın.
cırnık *N.* *K.* curnık, boriyê diwaran e ko av tê de dırıje.
cırtlak *rgd.* çızin, dengê zırav û nexoş. 2. (jı bo fêki) şelıqi, helısi.
cırtlamak *L.* çırtin, dengeki wek "çırt" gotın.
cıs *B.K.* cıj, bıv, jı bo zarokan.
cıva *N.P.* cıwa, zibeq, elementeki ye jımara atomi 80, gıranıya atoma xwe 200.5 e û -38.8 derecê de dıcemıde, sıftıya xwe 13.59 ye ko bı zêdeyi dı termometreyan de tê karanin. *sim.* Hg.
cıvata *N.İt.* cıvate, jı rêgayi Tırki de ketıye zmanê Kurdi.
cıvık *N.* ron, rıwin, rwin, ruyn. /**–laşmak** *L.* rwin bûn. /**–laştırmak** *L.* rwin/ruyn kırın. /**–lık** *N.* rwini.
cıvıl cıvıl *rgp.* dengê teyrên pıçuk ın ko têkıl û tevlihev dıxwinın, vite vit, viçe viç, wiçe wiç.
cıvıldamak *L.* vite vit kırın, viçe viç kırın.
cıvıltı *N.* vite vit, viçe viç.
cıvımak *L.* 1. rwin bûn jı bo tıştê mayi (avi). 2. jı hedê xwe derketın.
cıvıtmak *L.* 1. rwin kırın, zêde av lê dan. 2. kareki de zêde bêhedi kırın.
cıyak cıyak *B.* qaje qaj. /**– etmek** *L.* qaje qaj kırın.
cıyaklamak *L.* qaje qaj kırın.
cız *B.* çız.
cızbız *N.* çızvız, goştê ızgarê ye.
cızırdamak *L.* qıjandın, qıjin.
cızırtı *N.* çızin. * **cızırtı çıkarmak** *bw.* çızin, çızandın.
cızlamak *L.* çizandın, çizin, qıjin.
cibilyet *N.* **A.** cıbılyet, xûy. /**–siz** *rgd.* bednıjad, şirheram.
cibinlik *N.* kule, kuli, tepo.
Cibran *N.* Cıbran, aşireteki Kurd e lı he-

rêma rojkan, qumandare Kurd ya bınavûdeng Xalıd Cıbri jı vê aşiretê ye.
cici *rgd.* sisık, rındık, xweşık, xweşkok. /**– anne** *N.* dapirk.
cicili bicili *rgd.* çinçinık.
cicim *N. K.* cacım, cûreyeki kilım e.
cidar *N.* **A.** 1. diwar. 2. *bio.* çeper.
cidden *rgp.* **A.** cıdden, bı rasti.
ciddi *rgd.* **A.** 1. eseh, cıdi, yekbêj, mıcıd. 2. kesê xwaş rewışt.
ciddileşmak *L.* cıdi bûn.
ciddiyet *N. A.* cıdıyet.
ciğer *N. K. P. anı.* ciger, pış, kezeb. * **ciğeri yanmak** *bw.* ciger sotın. * **ciğerden söz vermek** *bw.* cigersoz. * **ciğerini sökmek** *bw.* ko zerareke mezın bıdi yeki.
ciğerci *N.* cigerfıroş.
ciğerpare *N. rgd. K. P.* cigersoj, cigerparc.
cihan *N. P.* 1. cihan, alem, boşahi. 2. dınya. /**–gir** *rgd. P.* cihangir.
cihar *N. K.* çar, çıhar, listıka tewlê de jmara çar.
cihandû *N.* cıhar û du, çar û du, tewlê de çar û du.
cihat *N.* **A.** cihad, şerê ko dı rêgayi din de ye.
cihaz *N.* **A.** cihaz, hacet, alet, hesıncaw.
cihet *N.* **A.** dûş, ali, hêl, la, pi.
cik cik *B.* çıvte çıft.
cila *N.* **A.** siqal, cile. /**–cı** *N.* cilekar. /**–cılık** *N.* cilekari. /**–lı** *rgd.* siqali, bıcile.
cilalamak *L.* siqal kırın, cile kırın.
cilalanmak *L.* hatın cile kırın.
cilalatmak *L.* dan cile kırın.
cilasun *rgd.* zirek, leheng, jêhati.
cilban *N. K.* culbe, gılêne, cûre lobıyeke ko lıbên xwe pıçûk ın.
cildiye *N. A.* dermatoloji, nexwaşıyên çerm. /**–ci** *N.* dermatolox.
cilt *N.* **A.** 1. *anı.* pist, çerm, ten. 2. *N.* (kıtêb) berg, cıld.
ciltli *rgd.* bergin, lıva.
ciltçi *N.* sehaf, lıvaker.
ciltlemek *L.* berg kırın, pırtûk berg (cıld) kırın.
cilve *N.* **A.** naz, cılwe, kelte. /**–li** *rgd.* dılbaz, nazdar, nazende, nazenin, sırk, şox, cılwekar. /**– yapmak** *L.* cılwe kırın.
cilveleşmek *L.* bı hev re cılwe kırın.
cimri *rgd. P.* temahkar, temayi, çıkot, pınti, kojo, destgırti, rıjd, xesis, çavteng. * **cimri kimse** *bw.* kojo, çıkot.
cimrileşmek *L.* temahkar bûn, çıkot bûn.
cimrilik *N.* temahkari, çıkoti, xesisi.
cin [1] *N.* **A.** turundi, melkemot, dırınc, cın, pirhewi. /**– çarpmak** *L.* cındar bûn. /**–lenmek** *L.* 1. cınan ketın, cındar bûn. 2. hesasi gırtın, har bûn. /**–li** *rgd.* cındar. * **cinlere kapılmak** *bw.* cın ser ketın. **(birinin) cinleri tutmak** *bw.* (yeki) cın ser ketın.
cin [2] *N. İng.* navê vexwarıneke alkoli ye.
cinayet *N.* **A.** cınayet, mêrkuji, qetıl. /**– işlemek** *L.* mêr kuştın, qetıl kırın.
cin göz *rgd.* çavhelkıri, kesê naye xapandın.
cinnet *N.* **A.** dinıti, hari. /**– getirmek** *L.* din bûn, har bûn, eqlê xwe wında kırın.
cinperçemi otu *Nh.* gulhesil, gulemêş, bêwijan.
cins [1] *N. Grm.* zayend. /**– isim** *N.* hevenav.
cins [2] *N.* 1. cıns, texlit, celeb, babet, cûre. * **cins cins** *bw.* cûre cûre. 2. xumali, peri, cıns, qaliteya baştır. * **cins bir köpek** *bw.* segeki cıns, segeki xumali.
cinsel *rgd.* **A.** cınsi.
cinsi *rgd.* **A.** cınsi, tıştê ko bı heyina organên nêr û mê ve gırêdayi ye. * **cinsi iktidarı olmıyan** *bw.* kesê hurım. * **cinsi iktidarsızlık** *bw.* jı mêrani ketıni. * **cinsi münasebet** *N.* gan, gayin, peywendıyên cınsi.
cinsiyet *N. A.* cınsıyet, seks, zayend, cûdayiya dı navbera nêr û mê.
cinslik *N. A.* cınsıyet. /**– bilimi** *N.* cınsinasi, seksoloji.
cip *N. İng.* cip.
cips *N. İng.* çips, gelbazeyên tenık a kartolan yê hışkkıri ne.
cirit *N. A.* cırid. /**– atmak** *L.* cırid avêtın. /**– oynamak** *L.* cırid leyistın. /**– oyunu** *Nh.* cıridbazi.
ciro *N. İt.* ciro.
cisim *N. A.* cisım, cısm.
cisimleşmek *L.* teşeyi cisım gırtın.
cismani *rgd.* cısmani, maddi.
cisınen *rgp.* bı cisım.
civan *rgd. K.* 1. cıwan, xort, ya ko salên xwe kêm ın. 2. xwaşık, cıwan, yên ko rındıya xwe zêde ne.
civanmert *rgd. K. P.* comerd. /**–lik** *N.* comerdi.
civan perçemi otu *N.* rıhana kêwile, gulemêş.
civar *N. K.* hêl, ciwar, ci û war, haşûşe, hêl, tepeş.

civciv [1] *N.* çiçal, jı bo teyrên kovi.
civciv [2] *N.* çêlık, çiçık, çûçık, cûcık. /_ **çıkarmak** *L.* çêlık derxıstın, çêlık anin.
civelek *rgd.* jindar, cilweya bı ken û kêf.
co *kim.* kurtenıvisa kobaltê ye.
coğrafi *rgd. Gr.* coxrafi, erdnıgari.
coğrafya *N. Gr.* coxrafıye, erdnıgari. Beşeki zanıstiye ko hûrnıhêrina fiziki, abori, rêzani û beşerıya rûyê erdê dıke.
coğrafyacı *N.* 1. kesê ko dersa coxrafıyê dıde. 2. pısporê coxrafıyê.
cokey *N. İng.* cokey, kesê hespbezinê dıke.
conta *N. İt.* conta, jı rêgayi tırki hatıye zmanê Kurdi.
cop *N.P.* pelendar, doqık, cop. /_**lamak** *L.* cop lê dan, cop kırın.
coşku *N.* şabûna bı hêz, heyecan.
coşkulanmak *L.* 1. xwe de çûn (mistik). 2. heyecan gırtın. 3. kêfa re lıerıkin, coşin.
coşkun *rgd.* bıcoş.
coşkunlaşmak *L.* coşin, heyecan gırtın, xwe de çûn.
coşmak *L.* coşin.
coşturmak *L.* coşandın.
cömert *rgd. K. P.* comerd, camêr, çavtêr, maldar, destbılav, destvekırı, /_**ce** *rgp.* comerdane. /_**lik** *N.* comerdi.
cömertleşmek *L.* comerd bûn, çavtêr bûn.
Cr *kim.* Cr. kurtenıvisa kromê ye.
Cu *kim.* Cû. kurtenıvisa mısê ye.
cuma *N.A.* in, ini, cume.
cumartesi *N.A.* şemi, sebt.
cumba *N.* şaneşin, balkon.
cumbalamak *L.* perdax kırın.
cumbuldamak *L.* şelpin, çelpin, gava tıştek têkeve a û deng bıde.
cumhur *N.A.* xelk, gel, kom.
cumhurbaşkanı *N.* serekkomar, serkomar.
cumhuriyet *N.* komar. /_**çi** *N.* komarparêz. /_**çilik** *N.* komarparêzi.
cunta *N.* cûnta, bêjeyeki Spani ye, ko welateki de komiteye ko dest dıde ser idarê. /_**cı** *N.* ê ko cûntayê de beşdar bûye. * **askeri cunta** *bw.* cûntaya leşkeri.
cura *N.* cûre sazeki pıçûk e.
curcuna *N.* gelemşe, lıhevketın. * **curcunaya vermek** *bw.* nav hev xıstın, gelemşe kırın.
cüce *N.* bejnbost, cûce, cûre.
cücük *N.* 1. *anat.* belık (kirê zarokan). 2. bışkuyê dara. 3. çêlıkê mırişk û teyran. 4. nêriyê gıya.
cüda *rgd. K.* cûda.
cümbür camaat *rgp. A.* hemû herkes pev re, cımaet gi.
cümbüş *N.P.* 1. cumbuş, cergebez. 2. *muz.* navê cûre tembûreki ye. /_**çü** *N.* kesê ko cumbuşê lêdıxe.
cümle *A.* 1. *N. Grm.* hevok, cumle. 2. *rgd.* hemû, gışt. * **cümle kuruluşu** *bw.* hevoksazi. * **aktif cümle** *Nh. Grm.* hevokê lebati. * **pasif cümle** *Nh. Grm.* hevokê tebati. /_ **kapısı** *N.* xanıyan de deriyê mezın.
cümlebilim *N.* hevoksazi.
cümlecik *N. Grm.* gırde.
cümleten *rgp. A.* hemû pêkve, hemûyan re.
cünüp *rgd. A.* cenabet, cınabet, yê ko lı pey cınsi mınasebetê de xwe neşuştiye.
cüppe *N.P.* dılq, cıbe. /_**li** *rgd.* kesê ko cıbe lê ye.
cüret *N. A.* hêwır, cesaret. /_ **etmek** *L.* hêwırin, cesaret kırın. /_**kar** *rgd.* curetkar, bêtırs.
cüretlenmek *L.* cesaret gırtın, hêwırin.
cüretli *rgd.* bêtırs, cesûr.
cüruf *N.* pegr, kewaşe, gûhesın.
cürüm *N.A.* cırm, curm, sûc, tawan.
cürmü meşhut *N.A.* serde gırtın, kesê ko sûceki bıke û bête ditın an bête gırtın.
cüsse *N.A.* *anat.* laş, zêdeyi jı bo mırov e. /_**li** *rgd.* laşgır, qelantor. /_**siz** *rgd.* lawaz, laş pıçûk.
cüz *N. A.* 1. cızû, cuz, her yek jı sih beşên Qur'anê ne. 2. her parçeki jı tûniyê ye.
cüzzam *N. Bj.* koti, guli, cuzam, cızam, lepra. /_ **olmak** *L.* koti bûn.
cüzzamlı *rgd.* kotibûyi, guli gırti, cızami, leprayi.
cüzdan *N.A.P.* cızdan, peldank. 1. jı bo ko pareyê xwe tê ki. 2. belgeya cınsi ye.
cüz'i *rgd. A.* kêm, pıçek, pı kêm.

Ç

Ç *N.* çaremin tipe dı elifbaya Tırkı de
çaba *N.* cehd, hewl. /**– göstermek** *L.* hewl dan.
çabalamak *L.* **1.** cehd kırın, hewl dan. **2.** koşan, koşin.
çabucak *rgp.* bılez, lezûbez.
çabuk *rgd. P.* zû, lez, ecele, çabık. /**– çabuk** *bw.* zû be zû, lez lez. /**–luk** *N.* lezahi, lezi. * **çabuk ol!** *B.* zû be, lez ke.
çabuklaştırmak *L.* dan lez kırın, dan lezandın.
çaça *N.* patronê kerxanê ye (jın).
çadır *N.P.* kon, xime, xivet, xêvet, çadır. /**– kurmak** *L.* çadır danin, çadır kutan, kon gırêdan, kon danin. /**– yeri** *bw.* çadırgeh.
çadırcı *N.* yên ko konan çêdıke an dıfıroşe.
çadır uşağı otu *Nh.* hengvan.
çağ *N.* weg, dem, qırne, çax, perıyod, nir, vedor, pêle, dewran, heyam. **1.** parçeki zeman, wext. **2.** weki zaroti, xorti ko her beşeki jiyinê, temen, sal. * **delikanlılık çağına gelmek** *bw.* hatın dema xortaniyê. **3.** zemaneki taybeti. * **insanlık feza çağına girdi** *bw.* insan kete dema/vedora fezayê. **4.** çar demên dirokê, çax, vedor. * **ilk çağ, orta çağ, yeni çağ, yakın çağ** *bw.* dema/vedora dirokê ya pêşın, vedora navin, vedora nêzik û vedora nû.
çağcıl *rgd.* hemdemi, nûjen, modern.
çağcıllaşmak *L.* hemdemi bûn, nûjen bûn, modern bûn.
çağdaş *rgd.* hevdem, hemdem, demhev, yên ko eyni qırnê de dıjin, mûasır. /**–lık** *N.* demhevi, hevdemi.
çağdaşlaşmak *L.* hemdemi bûn, nûjen bûn.
çağ dışı *rgd.* jı demê der, kesê ko nıkare lıgel demê bıçe.
çağıldamak *L.* av ko dıherıke kevır û daran dıkeve û deng dıde dı xuşê, xuşina avê re tê gotın.
çağıltı *N.* xûşina avê.
çağırma *N.* bang, gazi.
çağırmak *L.* bang kırın, gazı kırın, ban kırın, deng lê kırın, deng kırın. * **kaç kere çağırdım, duymadı** *bw.* mın çend caran deng lê kır, wi nebıhist.
çağırtmaç *N.* dellal, hewari.
çağırtmak *L.* **1.** dan bang kırın, dan gazi kırın. **2.** gazi ... kırın, bang ... kırın. * **haber gönderip adamı köye çağırttı** *bw.* xeber şand mırov gazi gund kır.
çağla *N. K.* gerih, çexele, behivter. Fêkiyên wek behiv, mışmış ko hê negıhiştıne û nerm ın.
çağlamak *L.* (av) xuşin, ava çem û robaran ko bı kef û hêz dıherıke û deng dıde jê re tê gotın.
çağlayan *N.* şip, çır, rêjgeh, newal û robarên ko jı cihê bılınd de tên xarê.
çağlayış *N.* xuşin.
çağrı *N.* bangewaz, ban, bang.
çağrılı *rgd.* vexwandi, dawet kıri.
çağrılmak *L.* hatın bang kırın, hatın vexwandın, hatın gazi kırın.
çakal *N. P.* wawik, tori, torik, tûrg, çeqel, çeqal, çexele.
çakı *N.P.* kêrık, kêr, çequ.
çakıl *N.* zegır, burx, xiç, xiçık, şkêr, çaxıl, zûxûr, zıxrık, gaşe, ev sinonim lı gor devokan wısa cûda têne bıkar anin.
çakılı *rgd.* kutayi, tê de kutayi. * **duvara çakılı çivi** *bw.* mıxê ko diwêrde kutayi.
çakıllı *rgd.* gerger, bıxiç, bızegır.
çakılmak *L.* hatın kutandın.
çakım, çakın *N.* **1.** brûsk. **2.** pırisk, çik.
çakıntı *N.* vejen. * **şimşek çakıntısı** *bw.* vejena brûskê.
çakır *rgd.* (çav) gewher.
çakır ayaz *N.* sayi hışk, hışke sayi.
çakır doğan *N.* balaban.
çakırkeyf *rgd.* debeng, ya ko niv serxoşbûyi.
çakmak [1] *N.* **1.** çaqmaq, çeqmaq, heste. **2.** kevıreki bı taybeti ye ko jı bo heste, gam an tıştên wısa re tê kar anin. /**– taşı** *Nh.* kevırê çaqmaqê, kevırê hestê.
çakmak [2] *L.* kutan, bı lêdanê tıştekı derekê de bıki xwar. * **stûn li erdê de kutan** *bw.* direğı yere çakmak. * **sing kutan** *bw.* kazık çakmak. **2.** seh kırın, têgıhiştın. * **yolun tehlikeli olduğunu çaktı** *bw.* seh kır ko rê xeter e.

çakmak [3] *L.* jendın, evıya jı bo bırûskê ye. * **şimşek çakması** *bw.* bırûsk jendın.
çakmakçı *N.* 1. ya ko heste çêdıke an dıfıroşe. 2. ya ko hesteyê tıfıngan çêdıke.
çakmaklı *N.* cûre tıfıngeke kevn e ko bı kevırê heste agır dıgıre.
çakışır *N.* 1. cûre şelwareki mêran e. 2. hın teyr ın ko çêqê wan bı pûrt e.
çaktırmadan *rgd.* xwe jê nedan seh kırın, xwe jê nedan şani dan, bê agahi yeki an tışteki karek kırın an dereki de çûn.
çaktırmak *L.* 1. dan kutan. 2. dan seh kırın.
çala kalem *rgp.* lez û bez nıvisin.
çala kaşık *rgp.* lez û bez nan xwarın.
Çalap *N.* Yezdan, Reb.
çalapa otu *N.* malwênçe.
çala paça *rgp.* bı cebri dan meşandın, erdê re kaş kırın û bırın.
çalar saat *Nh.* bansaet, banok.
çalçene *N.* pırbêj.
çaldırılmak *L.* 1. hatın kutan, hatın lêdan. 2. hatın dızin.
çaldırmak *L.* 1. dan kutan, dan lêdan. * **kaval çaldırmak** *bw.* bılûr dan kutan. 2. dan dızin. * **saatimi çaldırdım** *bw.* mın saeta xwe da dızin.
çalgı *N.* 1. saz, instrûment. 2. muzik. /**_ çalmak** *L.* muzik lêdan, saz lêdan/kutan.
çalgıcı *N.* sazbend, gewende.
çalgıç *N.* mızrab.
çalgılı *rgd.* cihê (qehwe, bar) ko tê de saz û muzik tê lêdan.
çalı *N.* sınc, sıncık, devi, dewen. /**_ çırpı** *N.* sınc û hej, qırş û qal. /**_lık** *N.* devi, devistan.
çalı bülbülü *N.* cûre çûikeki deng xwaş e. *zoo.* **Sylvia communis.**
çalı fasulyesi *N.* cûre lobıyeki bı dezi ye.
çalı horozu *N.* cûre mırişkeki kovi ye, goşti tê xwarın. *zoo.* **Tetraourogallus.**
çalık *rgd.* xar, xudır.
çalık kavak *N.* cûre spindareke ko şıvên wê de sêlık çêdıbın.
çalı kuşu *N.* mûte, hewêrde.
çalılık *N.* devistan, strigeh, çılokok.
çalım *N.* galım, qapan, fiz. 2. sportê de (zêdeyi) futbolê de bı hereketê çalak jı dıjraberi xwe derbaz bûn. /**_ satmak** *L.* fiza kırın. *bn.* **caka.**
çalımlamak *L.* 1. futbolê de bı çalaki jı reqibê xwe derbaz bûn. 2. mecazi de keysperesti kırın.
çalımlı *rgd.* 1. fiza. 2. serxwe re çûyi, jı xwe bawer.
çalınmak *L.* 1. hatın kutan, hatın lêdan. 2. hatın dızin. * **arabam çalındı** *bw.* ereba mın hate dızin.
çalıntı *N.* tıştê ko hatıye dızin.
çalışılmak *L.* hatın xebıtin, hatın kar kırın.
çalışkan *rgd.* xebatkar, zirek. /**_lık** *N.* xebatkari, zireki.
çalışma *N.* xebat, kar, şıxul, şuxul. /**_ odası** *N.* jûra xebat, mıjûlgeh. /**_ yeri** *N.* cıhxebat, mıjûlgeh.
çalışmak *L.* xebat kırın, iş kırın, şuxulin, xebıtin. 1. jı bo tışteki çê ki an bini holê. 2. lı ser tışteki mıjûl bûn. 3. alet û mekina de baş kar kırın. 4. hewl dan, cehd kırın. * **çalış ki yarın gidelim** *bw.* hewl de ko em sıbê bıçın.
çalıştırılmak *L.* hatın xebıtandın, hatın şuxulandın.
çalıştırmak *L.* dan xebıtandın, dan şuxulandın.
çalkalamak *L.* 1. çelqandın, avê têki tışteki û bı leqini. 2. rajandın, hejandın, bêjıngê an çewaleki bıhejini, rajini.
çalkalanmak *L.* çelqin, hatın çelqin.
çalkantı *N.* pêldan, hejin. * **deniz çalkantısı** *bw.* pêldana behrê. /**_lı** *rgd.* pêldayi. /**_sız** *rgd.* bêpêl.
çalkar *N.* serad.
çalkatmak *L.* dan çelqin.
çalmak [1] *L.* dızin, dızi kırın. * **para çalmak** *bw.* pare dızin. 2. şıbin, lêçûn. * **biraz kırmızıya çalar** *bw.* hıneki lı ser soriyê ye.
çalmak [2] *L.* 1. kutan, lêdan, lêxıstın, evıya jı bo aletên muzikê ne. * **davul çalmak** *bw.* dehol kutan. * **ıslık çalmak** *bw.* fitık kutan. * **kaval çalmak** *bw.* bılûr lêxıstın. * **saz çalmak** *bw.* saz lêxıstın. 2. bı lêdanê deng jê deranin. 3. avêtın, evıya jı bo haveyn avıtına şir an hevir û tıştê wısa tê gotın. 4. tê re kırın, lê dan. * **boya çalmak, ekmeğe yağ çalmak** *bw.* boyax tê re kırın, rûn lı nanê xwe re kırın. 5. lê ketın. * **acı patlıcanı kırağı çalmaz** *bw.* bacana tehl, xwisık lê nakeve.
çalpara *N. P.* çeqçeqe, cemcemk, çarwe.
çam *N.* kac, qaj, qac, çam. /**_ ağacı** *N.* darê qajê. /**_ yarması** *N.* kesê gırs, telaşeki mêran.
çamaşır *N. P.* 1. cıl, kınc, kırasên bıni. 2.

kırasên gemar ko dıvêt bên şûştınê. /**— değiştirmek** *L.* cıl guhartın, kınc guhartın. /**— dolabı** *N.* dolava kıncan. /**— mandalı** *N.* rıstık. /**— makinası** *N.* mekina cılşuştınê, mekina kınc şuştınê. /**— suyu** *N.* ava ko pê cılan/kıncan dışon. /**— yıkamak** *L.* cıl şuştın, berav kırın. /**— yıkayan** *Nh.* cılşo. /**— yıkama yeri** *N.* beravxane.

çamaşırcı *N.* cılşo, kesê ko an dûkana ko cılan/kıncan dışo.

çamaşırhane *N. P. K.* beravxane, cılşok.

çamgiller *N.* qajıne, famılıyeki qaj ın ko pelgê wan weki derzi ne û zıvıstanê naweşın.

çamlık *N.* darıstana qaji.

çam sakızı *N.* cewi, mesteki.

çamur *N.* çamûr, herri, gıl, lewe, mûle, mole. **1.** xweli an çimentoya ko bı av têkel dıkın jı bo xani û diwaran. **2.** jı avê û baranê erda ko şıl bûye. **3.** mecazi de jı bo kesê mırovan eciz dıke. **(birine) /— atmak** *L.* bı yeki iftıra kırın, teni lêdan. /**— banyosu** *N.* jı bo tedawiyê hın cûre herri karanin, xwe bı mûle werdan. /**—a batmak** *L.* xwe işeki pis xırab kırın. /**—a yatmak** *bw.* dênê xwe nedan, bêbexti kırın. **(birini) /—dan çekip çıkarmak** *bw.* yeki jı kareki bê rûmet parastın.

çamurcun kuşu *N.* mıravi.

çamurlamak *L.* herri kırın, bı mûle delıkandın.

çamurlanmak *L.* ketın nava herriyê, bı herri gemar bûn.

çamurluk *N.* **1.** cihê ko gelek herri ye. **2.** cûre saqeke ko dıkın ser pancıkê xwe ko jı herriyê bên parastın. **3.** parçeyê lı ser tekerên ereban e. **4.** jı bo ko pêlavên xwe jı herriyê paqıj kın, jı pêşiya deriyan de cihê taybeti.

çan *N.* çan, zengıl, naqos. /**— çalan** *N.* çankut. /**— çalmak** *L.* zengılandın. * **kilise çanı** *bw.* naqosa dêrê. /**— kulesi** *N.* zengılxane.

çanak *N.* **1.** xılık, pınc, xarûf. **2.** *ant.* pelgên kulilkan ya rêza her i derve ne. /**— çömlek** *L.* şıkelık, xılık mılık. /**— yalamak** *L.* bınê feran alastın, yeki re devxwari kırın. /**— yalayıcı** *rgd.* kodalês.

çan çiçeği *Nh.* gezize, gulezengul, sınbêlok.

çanta *N.* çente. * **el çantası** *Nh.* çentebask, çentedest. * **çantada keklik** *bw.* nanê pati, tıştê ko bı asani bıkeve destê mırov.

çap *N.* **1.** mat. eşkêl. **2.** modıne, gulexor (jı bo çek). * **top namlusu çapı** *bw.* modına lûla topê.

çapa *N. İt.* sınkolk, kulbe, xepar. **çapa demiri** *N.* lenger. * **demir almak** *L.* lenger hıldan. * **demir atmak** *bw.* lenger berdan, lenger avêtın.

çapak *N.* şılop, şelıq. * **göz çapağı** *bw.* şılopa çav.

çapaklanmak *L.* şılop gırtın, çav şelıqi bûn.

çapaklı *rgd.* çepel, şılopın.

çapalamak *L.* aşêf kırın, kulbe kırın, xepar kırın, xepırandın.

çapalanmak *L.* hatın kulbe kırın, hatın aşêf kırın.

çapar *N. K.* çeper, *P.T.T*

çapkın *rgd.* dawênpis, tolaz.

çapraşık *rgd.* gırıfti, çeprast, tevlihev, karan tıştê ko zehmete bê seh kırın, an hal kırın. /**—lık** *N.* gırıfti, tevlihevi.

çapraz *rgd. K.* çepûrast.

çaprazlamak *L.* çep û rast kırın, bı çeprasti hevûdu bırrin. * **kollarını çaprazlama üst üste koymak** *bw.* milên xwe bı çep û rast danin ser hev.

çapul *N.* talan, nıjdekari. /**—cu** *N.* talanker, nıjdevan. /**—culuk etmek** *L.* nıjdevani kırın.

çaput *N.* paç, paçık, pate. * **başına çaput sarmak** *bw.* paç lı serê xwe pêçan.

Çar *N.* Çar, qralên kevn ya Rûsyayê ne.

çarçabuk *rgp. P.* lezûbez, çarçabık.

çarçûr *N.* zêde xerc kırın. /**— etmek** *L.* vır de wê de kırın.

çardak *N. P.* çardax.

çare *N. P.* çare, havıl. **1.** jı bo armanceki an meseleki re rê lê ditın. **2.** tedawi, derman ditın. /**— bulmak** *L.* çare ditın, çareser kırın. * **çaresini bulmak** *bw.* çare ditın, rê lê ditın. * **çaresi olmak** *bw.* çare hebûn, çare bûn.

çaresiz *rgd.* bêçare, bêgav, naçar, neçar. /**—lik** *N.* neçari, bêçareti.

çarık *N.* çarıx, kalık. /**— giymek** *L.* çarıx kırın pê. /**— ipi** *N.* duwêl.

çariçe *N.* çariçe, jınê çar an çarên jın ya Rûsyayê.

çark *N. P.* çerx. /**— etmek** *L.* çerıxandın, çerıxin, çerx kırın. **1.** evıya dı layeki de

bıçi û vegeri, şûnda hatın. 2. tışteki bıdi çerxê an tûj bıki û an ji perdax bıki.
çarkçı *N.* 1. pêlewar, evıya jı bo keşti ye. 2. çerxvan, yê ko çerxê dıgerine an tışteki çerx dıke.
çarkçıbaşı *N.* pêlewar.
çarkettirmek *L.* çerxandın.
çarkı felek *Nh. bot.* çerx i felek.
çarklamak *L.* çerx kırın, dan çerxê.
çarmix, çarmik *N.* çarmıx, tê zanin lı pêşiyê Hz. isa bı çar bızmaran darê ve kutan û idam kırın, jı wê vır de kuştına bı vi awayi bı çar bızmaran re tê gotın.
çarnaçar *rgp. K. P.* bıvê nevê, bıxwazi nexwazi, çarneçar.
çarpı *N.* çarpê, matematikê de işareta (+) ye.
çarpıcı *rgd.* rayda, balkêş, tıştê ko zêde bala mırov dıkşine an tesir dıke.
çarpık *rgd.* şewş, şeftûl, pılûç, kelkot, xar, xudır. * **çarpık bacaklı bir adam** *bw.* mıroveki pê xar, pê kelkot.
çarpıklaşmak *L.* xar û xudır bûn.
çarpılmak *L.* 1. şewışin, jı heyecan an tırsê re şaşmi bûn. 2. xar bûn, çewt bûn. 3. rayda bûn, balkêşiya tışteki re meftûn bûn.
çarpıntı *N.* (jı bo dıl) dıltepin. * **kalp çarpıntısı** *bw.* tepina dıl.
çarpışma *N.* 1. tûş, lıhevketın. 2. lıhevdan, şer kırın.
çarpışmak *L.* 1. tûş bûn, lıhev ketın. * **iki araba çarpıştı** *bw.* du erebe tûşi hev bûn, du erebe lı hev ketın. 2. lı hev xıstın, şer kırın. * **iki ordu günlerdir çarpışıyor** *bw.* du leşker ew bı rojın ko şer dıkın, lı hev dıxın.
çarpıştırmak *L.* dan tûş kırın.
çarpıtmak *L.* 1. xar kırın, şewşandın. 2. jı rastıyê derxıstın, dan şaş kırın.
çarpmak *L.* 1. hıngaftın, lêketın. * **kurşun diwara çarptı** *bw.* gule hıngafti diwêr bû, an lı diwêr ket. 2. matematikê de car kırın, zerp kırın.
çarşaf *N. P. K.* 1. çarşev, rûyê cawin e jı bo nıvinan. 2. hêram, hêzar, pûşiya bûkê ye. 3. fûtık, fote, çaroke, pûşiya jınan e ko gava dıçın derekê an çarşıyê de lı xwe dıpêçın. /– **bağlamak** *L.* çarşev gırêdan. /– **giymek** *bw.* çarşev lı xwe kırın. /–**lı** *rgd.* bıçarşev. /–**sız** *rgd.* bêçarşev.
çarşaflamak *L.* çarşev kırın.
çarşamba *N. P. K.* çarşemb. * **çarşamba pazarı gibi** *bw.* her tışt bı tevlihev.
çarşı *N. P.* çarşi, sûk. * **çarşı sokak** *bw.* kûçe û bazar.
çaşıt *N.* 1. casûs, sixur. 2. şofar.
çat [1] *B.* dengê şkina tışteki, çat. /– **pat** *B.* sınêde, niv çêkırın.
çat [2] *N. K.* xaçerê, cihê ko du an çend rê hevûdu dıbırın, an dıgehijın hev.
çatak *N.* 1. *cox.* geliyê pıçûk. 2. cêwi, tıştê bı hev ve zelıqi (fêki).
çatal [1] *N.* sêtêlk, hevalê kevçi ye û bı wê nan tê xwarın.
çatal [2] *N.* çetel, duşeqi.
çatal ağız *N. cox.* mıyandaw.
çatallanmak *L.* çetel bûn, duşeqi bûn.
çatı *N.* ban, serban, darbend. /– **katı** *N.* banije.
çatık *rgd.* mırûz. /– **yüz** *N.* mırûzın.
çatınmak *L.* mırûz kırın.
çatır çatır *N.* qırçe qırç.
çatırdamak *L.* qırçandın, jı bo ko dengê şkina hej û êzıngan re tê gotın.
çatırdatmak *L.* çeqandın, qırçandın.
çatırtı *N.* qırçin, çeqin.
çatışık *rgd.* mıxrık, dıjraber.
çatışkı *N.* fels. mıxrıki, antinomi.
çatışmak *L.* 1. tûşi hev bûn. 2. (soz û xeberan de) nakoki bûn, weki hev nebûn. 3. lı hev dan, pevçûn.
çatıştırmak *L.* berdan hev, dan pevçûn.
çatkı *N.* sêpê, sêpi, tıştê ko serê wan dıdi hev û datini ber hev.
çatkın *rgd.* mırûz. *bn.* **çatık.**
çatlak *N.* 1. terk, derz, qelışt. /– **girmek** *L.* terk lê ketın, derızin, qelıştın. 2. din, şêt.
çatlamak *L.* 1. qelışin, derızin, rûyê tışteki de xizkên zırav vedıbın lê hê neşıkiye. * **duvar çatladı** *bw.* diwar qelışt, diwêr derz lê ket. 2. teqin, çeqin, belav bûn. * **yemekten karnı çatlamak** *bw.* jı xwarını de zık teqin, zık belav bûn. 3. tengani û bulıranê de bê tewat bûn. * **sıkıntıdan başı çatlamak** *bw.* tenganıyê de ser i teqin.
çatlatmak *L.* 1. derızandın, derz kırın, qelışandın, weki diwar an texteki de qelışteke tenık vekırın. 2. bı dızi gotınek dan der.
çatma *N. bn.* **çatkı.**
çatmak *L.* 1. **dan ber hev, weki sêpê dan berhev.** 2. mırûz kırın. * **alnını çatmak** *bw.* eni mırûz kırın. 3. tûşi tışteki bûn. * **belaya çatmak** *bw.* tûşi bela hatın. 4. rast ... hatın. * **nerden çattım bu adama** *bw.*

ez ko rasti vi mırovi hatım. * **zaman gelip çattı** *bw.* dem hatıye sekıni.
çav *N. ant.* kirê ker û hespan re dıbêjın.
çavdar *N.* çevder, şılêl, tarigan, çevder.
çavlan *N. cax.* çır, rêjgeh (ya mezın).
çavlı *N.* çêlıkê baz.
çavşır *N.A.P.* gewşir. *bot.* **Opopanax chironium.**
çavuş *N.* 1. ask. çawiş, jı tırki ketıye zmanê Kurdi. 2. *N.* berpırsıyarê kareki an karker an kırêkaran e, daşron.
çavuş kuşu *N.* tûk, tûka dımdım.
çay [1] *N.* çay, jı zmanê çin hatıye. /**– bardağı** *N.* istkan. /**– bahçesi** *N.* bexçe yên havingehın ko tê çay, qehwe û vexwarınên bê alkol tê vexwarın. /**– kaşığı** *N.* kevçi ya pıçuk yên çayê ne. /**– takımı** *N.* çaydan û cihê şir û şekır û kevçi û istkanan re tê gotın.
çay[2] *N. cax.* çemên pıçûk. **çaycı** *N.* 1. çay fıroş. 2. werzevanê çayê.
çaydanlık *N.K.* qori, çaydank, çapez.
çay evi *N. bn.* **çayhane.**
çayhane *N.* çayxane.
çayır *N.* mêrg. * **çayır biçme makinası** *Nh.* mekina mêrga.
çayırlanmak *L.* dı mêrgê de çêrin.
çayırlık *N.* mêrg, çimenzar.
çayır otu *N.* gıya mêrg.
çaylak *N.* 1. *zoo.* başoke, kulemar. 2. cahıl, bê tecrube, ecemi.
çeber kemiği *N. ant.* tasa seri.
çepiç *N.* gisk, hevûri (yek sali).
çeç *N.K.* çerç, çarç.
çeçe *N. Fr.* mêş i tısetıs.
Çeçen *N.* Çaçan, nıjadeki lı Qefqasıyê ye.
çehre *N.P. ant.* rû, sıkûm, sûret, mırês, averû, devrû, mırûç. 2. *N.* rû, sûret.
çek [1] *N. İng.* çek, kumpıyale, çekên ticari ye, dı bazırganıyê de tê karanin.
Çek [2] *N.* Çek, xelkeki jı çekoslowakıyê ye. /**–çe** *N.* Çeki, zmanê Çek.
çekecek *N.* kerata, aleteke ko mırov bı wê pêlavan,solan dıke lıngê xwe.
çekel *N.* 1. kulbe. 2. lawûte, ya mesasê ye.
çekelez *N.* sımolek.
çekememek *L.* 1. neşin bıkêşın, nekarin bıkşinın. 2. çavnebari kırın, hesûdi kırın. 3. tehemul nekırın.
çekememezlik, çekemezlik *N.* 1. halê yan tıştê ko nayê kışandın. 2. hesûdi, çavnebari. /**– etmek** *L.* hesûdi kırın, çavnebari kırın.
çeki *N.* pivaneke 250 kiloyi dıkşine.
çekici *rgd.* cazıb, kêş.
çekiç *N.* mêkut, merdan, çakûç.
çekiç balığı *Nh.* masiçakûç.
çekiçlemek *L.* çakûç kırın, bı mêkut kutan.
çeki düzen *N.* rêkûpêk, pûtepêdan. /**– vermek** *L.* pûte pêdan, rêk û pêk kırın.
çekiliş *N.* kışin, kışandın, kêşan.
çekilmek *L.* 1. kışin, kêşan. * **suyu çekilmiş toprak** *bw.* erda ko av jê hatıye kışin. 2. xwe şunda gırtın, jı nav derketın. * **aradan çekilmek** *bw.* jı nav derketın, xwe şunda kışandın. 3. kar berdan, istıfa kırın. 4. kêm bûn, daketın. * **deniz suyu çekildi** *bw.* ava behrê daket. 5. xwe spartın dereкê. * **gölgeye çekilmek** *bw.* kışıyan siyê. 6. dûr ketın. * **müşteriler dükkandan (çekildi) uzakiaştı** *bw.* mıştêri (kırıyar) jı dûkanê kışıyan. 7. şunda çûn. * **asker çekiliyor** *bw.* leşker şunda dıçe.
çekim *N.* 1. kêş, kaş. 2. cazıbe. 3. *Grm.* verêstın, laperin, tewandın, guhartına lêker, rawe û navan. 4. sinamê de film kışandın.
çekimsenmek *L.* guman hebûn, kıryara kareki de tırs hebûn.
çekimser *rgd.* 1. dengdayina helbıjartınê de bêreng, mustankif. 2. bıryardayinê de bıguman.
çekimsiz *rgd. Grm.* netewandi, bêjeyên ko zayend û halên xwe de nayên guhartın.
çekingen *rgd.* pasif, çavtırsıyayi, bıguman. * **korkak mı, yoksa çekingen mi?** *bw.* tırsoke an çav tırsıyaye? /**–lik** *N.* çavtırsi.
çekinik *N. bio.* lêkışandın, lêçûyin.
çekinilmek *L.* jê tırsin, jê daxwarın. * **bunda çekinilecek bir şey yok** *bw.* vi de tışt nine ko mırov jê bıtırse.
çekinmek *L.* tırsin, newêrin. * **o konuşmaktan çekiniyor** *bw.* ew newêri bıaxıve.
çekirdek *N.* 1. dendık, denık, denûk, sêwelek. tovên hın fêkiyan, wek: dendıkê sêvê, dendıkê behivê, dendıkê hermiyê. 2. tovên hın sewz û gıyan, wek: dendıkê kundıran, dendıkê zebeş. 3. kakıl, hundırê hın tovê fêki, wek: kakılê gozê/gwizê. 4. *bio.* nıqteya navendıya hucreyê ye. 5. fizıkê de dendıkê atomê. 6. mecazi de bınetarıya tışteki ye, him. * **çekirdek kadro** *bw.* qadırê himi. /**–ten yetişme** *rgd.* kar an pişeyeki de jı pıçûkahi

de destpê kırın.
çekirdeklenmek *L.* dendık ketın, dendıki bûn.
çekirdekli *rgd.* bıdendık.
çekirdeksel *rgd.* fiz. dendıki, nukleer.
çekirdeksiz *rgd.* bêdendık.
çekirge *N.* kuli.
çekirge kuşu *Nh.* keşûşke, kawani.
çekiş *N.* 1. kaş, kêş. 2. gelece.
çekişme *N.* berberi, keftûleft.
çekişmek *L.* 1. tışteki bı du alıyan de gırtın û kaş kırın. 2. koşin. * **galip gelmek için çekişmek** *bw.* jı bo serketınê koşin. 3. keftelefti kırın, berberi kırın.
çekişmeli *rgd.* bıkoşin.
çekiştirmek *L.* jı dest hev kêşan.
çekmece *N.* berkêşk.
çekmek [1] *L.* kêşan, kêşin, kaş kırın, kışandın. 1. tışteki bıgri û bı berve xwe an aliki de kaş bıki. * **ip çekmek** *bw.* bend kışandın, bend kaş kırın. 2. lı pêşi bıgri û lı dû xwe kaş kırın. * **arabayı at çeker** *bw.* erebê hesp dıkşıne. * **kızak çekmek** *bw.* tawûg kaş kırın. 3. tışteki şuve kışandın. * **geri çekmek** *bw.* şûnda kışandın. 4. gırtın hundurê xwe. * **içine çekmek** *bw.* kışandın hundur. 5. bar anin, bar kışandın. * **yük çekmek** *bw.* bar kışandın. 6. sileh kışandın, bı sileh êrış kırın. * **bıçak çekmek** *bw.* kêr kışandın. 7. gırtın ser xwe. * **cerimesini ben çekiyorum** *bw.* sekerata wi ez dıkışinım. 8. rê kırın. * **tel çekmek** *bw.* têl kışandın. 9. asteng danin. * **duvar çekmek** *bw.* diwar kışandın. 10. tışteki qopi bıki an dırêj bıki. * **fotoğraf çekmek** *bw.* foto kışandın. * **çizgi çekmek** *bw.* xizk kışandın. 11. (carinan) hêrdın. * **kahve çekmek** *bw.* qehwe hêrdın. 12. bal kışandın. 13. nuxumandın, rûkırın. * **yorgana yüz çekmek** *bw.* lıhêf rû kırın. 14. bo gayina heywana bıkşini ser heywan. 15. kurt bûn, kêm bûn, daketın. * **kumaş yıkanınca çeker** *bw.* qumaş ko hat şuştın dıkşine. 16. şandın. * **telgraf çekmek** *bw.* têlxraf kışandın. 17. transport, guhaztın. * **yük çekmek** *bw.* bar kışandın. 18. qeşıtin, hılbûn. * **çek buradan!** *bw.* bıqeşıte lı vır! 19. gerandın, rêvebırın. * **çekip çevirmek** *bw.* rê ve bırın.
çekmek [2] *L.* dakêşan, dakêşin, bı qenterê jı bo pivana gıranıyekê ye.
çekmek [3] *L.* *Grm.* tewandın, laperandın. * **fiil çekimi** *bw.* tewandına lêkeran.
Çekoslavak *N.* Çek, Çekoslowak.
çektirmek *L.* dan kışandın, dan kaş kırın, dan kêşan.
çekül *N.* şakûl.
çelebi *N.A.* çelebi, kesê dınyaditi, pitnas. 2. Bektaşi û Mewlewiyan de pir.
çelen *N.* sıving.
çelenk *N.* çeleng, kulilkên jı bo seremonıya.
çelepayi *N.* navê govendeki Kurdi ye.
çelik [1] *N.* polat, pola. hesına ko av hatıye dayin. /**– gibi** *rgd.* weki pola.
çelik [2] *N.* çelık, parçeki darık e. 2. hın darên ko bı gulıyan şin dıbın, parçeki gulıyên/çıqlên wan erdê de dıkın xarê ko evi re jı tê gotın.
çelik çomak oyunu *Nh.* çoreq, reqeço. /**– oynamak** *L.* çoreq listın.
çelim *N.* hêz, taqet. /**–li** *rgd.* bıhêz, bıtaqet. /**–siz** *rgd.* bêhêz, bêtaqet.
çelişik *rgd.* mıxrık, nakok.
çelişki *N.* nakoki, pozberi, mıxrık. * **çelişki yaratmak** *bw.* nakoki kırın. /**–li** *rgd.* mıxrık, nakok.
çelişmek *L.* nakoki bûn, mıxrık bûn.
çelme *N.* paşlıng, paşnıg. /**– atmak/takmak** *L.* paşlıng avêtın.
çelmek *L.* paşlıng avêtın.
çelmelemek *L.* *bn.* **çelmek.**
çelmelenmek *L.* hatın paşlıng avêtın.
çelmik *N.* xız, kaya gır lıgel seri sap û dane.
çeltik *N.* çeltûk, bırınca bı qafık.
çember *N. P.* çember, hevêrke, çıxız. /**– içine almak** *bw.* gemaro kırın, gırtın nava çemberê.
çemberlemek *L.* çember kırın, gırtın nava çemberê.
çemberli *rgd.* bı çember, çember kıri.
çemen *N.* semen, şembelûlk, kaxil.
çemiç *N.* 1. mewij. 2. tûhışk.
çene *N.P.* 1. *anı.* çen, çene, erçen, lam, zeni. 2. hın hacetên ko devê xwe weki çenık ın. * **alt çene** *N.* lama jêrin. * **alt çene kemiği** *Nh.* *anı.* çelefik, hestiyê çena jêrin. /**– altı** *N.* xebxeb, xımxım. /**– çalmak** *L.* çene kutan, galegal kırın. /**– çalan** *Nh.* çenebaz. * **döğmeli çene** *bw.* çena bı deq. * **gamzeli çene** *bw.* çena kort. * **üst çene kemiği** *Nh.* hestıyê çena jorın. * **çenesi açılmak** *bw.* pır axaftın, pırbêji kırın. * **çenesi kitlenmek** *bw.* dev hatın gırtın. * **çenesini dağıtmak** *bw.* çene şkandın. * **üst çene**

N. lama jorin.
çenebaz *rgd. P.* pırbêj, çenebêj, kesê pır dıaxıvi. /**–lık** *N.* çenebazi.
çengel *N. P.* qulf, çakıl, çanqıl, çengel. /**–li** *rgd.* bıçengel, bıçanqıl.
çengellemek *L.* çanqıl kırın.
çengi *N. P.* çengi, loti, jina ko lı ber saz û muzikê dıleyize.
çenilemek *L.* kûzin, segê ko bı êş dınale.
çenk *N. P. muz.* aleteki muzikê ye.
çentik *N.* gen, kêrtık. * **bıçakta çentik var** *bw.* devê kêrê de gen heye.
çentiklemek *L.* gen kırın, kêrt kırın.
çepçevre, çepeçevre *N. rgp.* hawêrdor, dormedor. * **tarlanın etrafını çepçevre otlar sarmıştı** *bw.* lı dora zevıyê hawêrdor gıya gırti bû.
çepel *rgd. K.* çepel, gemar, qırêj.
çepellenmek *L.* çepel bûn, gemar bûn.
çeper *N. K.* **1.** çeper, çit, hejên ko jo bo parastına rez û bıstanan datinın dorê. **2.** *bio.* çermıkê tenık. /**– çekmek** *L.* çeper kırın.
çerçeve *N. P. K.* çarçıvc. **1.** jı bo wêne, hili û tıştê wısa. **2.** darên dora deri û pencerran. **3.** derheqa babeteki de fırehi. * **bir fikir çerçevesinde birleşmek** *bw.* dı çarçeva ramanekê de gıhaştın hev.
çerçevelemek *L.* çarçıvc kırın, çarçeve lêdan.
çerçevelenmek *L.* hatın çarçeve kırın.
çerçeveletmek *L.* dan çarçeve kırın.
çerçi *N.* çerçi. /**–lik** *N.* çerçiti.
çer çöp *N.* qırş û qal.
çerez *N. Gr.* çerez, kakıl. /**–lik** *N.* tıştê ko bı çerez tê hesıbandın.
çerge *N.* xime.
çeri *N.* esker, leşker.
Çerkez *N.* Çerkez, Çaçan. /**–ce** *N.* Çerkezi.
çermik *N. K.* çêrmûk, germık.
çeşit *N. P.* **1.** cûre, celeb, cıns. * **çeşit çeşit** *bw.* cûre cûre. **2.** tam, team, çeşn. **3.** awa, tewır, tewr. * **bu çeşit şaka olmaz** *bw.* bı vi tewri henek nabe.
çeşitlenmek *L.* cûre cûre bûn.
çeşitli *rgd.* têvel, çendetexlit.
çeşme *N. P.* kani, çavi.
çeşni *N. P.* çeşni, tam, team.
çeşnilenmek *L.* tamdar bûn, çeşni gırtın.
çete *N.* eşqıya, çete, ev bêje jı Bulxari hatıye.
çetin *rgd.* zehmet, nengwaz, çetın. /**–leşmek** *L.* çetın bûn, zehmet bûn, nengwaz bûn.
çetrefil *rgd.* çetrefil, gırıft.
çevik *rgd. P.* bıdûdık, çalak, çeleng, şûş.
çevikleşmek *L.* çalak bûn.
çeviklik *N.* çalaki.
çeviren *N.* werger, kesê zman peçve dıke.
çeviri *N.* peçve, tercume. /**– yapmak** *L.* peçve kırın, wergerandın.
çevirici *N.* werger. *bn.* **çeviren.**
çevirme *N.* **1.** doş, gerin. **2.** *rgd.* wergerandi, tercume bûyi.
çevirmek *L.* **1.** vegerandın, zıvırandın. * **bizi yolda çevirdiler** *bw.* em jı rê vegerandın an zıvırandın. **2.** dagerandın, tıştekî berewpaş bıki, seri lê vegerini. * **sürüyü çevirmek** *bw.* pez vegerandın. **3.** şunda vegerandın, şunda zıvırandın. * **mektubu geri çevirmek** *bw.* nema şunda zıvırandın. **4.** velqutandın, qulubandın. * **defter yapraklarını çevirmek** *bw.* pelgên defteri velqutandın. **5.** gerandın. * **topaç çevirmek** *bw.* bıldırık gerandın. **6.** wergerandın, qulubandın, peçve kırın, evıya jı zımanekê jı bo zımaneki dın, tercume kırın. * **Kürtçeye çevirmek** *bw.* qulubandın Kurdi, wergerandın Kurdi. **7.** çerıxandın. * **çember çevirmek** *bw.* çember çerıxandın. **8.** qulubandın, veguhartın. * **sacda ekmeği çevirmek, elbisenin astarını çevirmek** *bw.* sêlê de nan veguhartın, astarê kıncan qulubandın. **9.** dor lê gırtın. * **duvar çevirmek** *bw.* bı diwar dor lê gırtın. **10.** badan. * **çıkrık çevirmek** *bw.* gacık badan.
çevirmen *N.* peçvevan, wergêr, tercuman. /**–lik** *N.* peçvevani, wergêri.
çevirtmek *L.* lêkerên lı pêşıya "çevırmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin, wek: dan veguhartın, dan wergerandın.
çevre [1] *N.* **1.** dor, hêl, etraf, dorhêl, hawêr. **2.** dor, dorhêl, jı bo nas û dost hebûn.
çevre [2] *N.* mat. qef, hevêrke, ev gotın jı bo geometri derbaz dıbe. * **daire çevresi** *bw.* qefê dayirê, hevêrkeyê dayirê.
çevre bilimi *N.* hawêrnasi.
çevre bilimci *N.* hawêrnas.
çevrelemek *L.* dor gırtın, dor lê gırtın, gemaro kırın.
çevrelenmek *L.* dor hatın gırtın, hatın gemaro bûn, hatın dor lê gırtın.
çevren *N.* gaz, bergeh, aso.
çevrili *rgd.* dor gırti.
çevrilmek *N.* karê "çevırmek" bı "hatın"

têne temam kırın, wek: 1. hatın wergerin (zman). 2. hatın çerıxin. 3. hatın dor lê gırtın.

çevriyazı *N.* nıvisara ko bı elifbayekê hatıye nıvisin dê bıguhêri elifbayeke dın.

çeyiz *N. A.* bavani, cêz, giz, evıya pırtu û pertalên bûkê ne.

çeyrek *rgd. P. K.* çaryek, jı çaran yek. 1. jı çaran yeki lire. 2. jı çaran yeki saetê, 15 deqiqe.

çıban *N.* pırzık, pızık, kunêr, kul, kınêr

çığ *N.* şape, berfende, aşit, reni, çıx, şape, horyes, basû, berfa ko jı çıyê an jı ciheki bılınd dıqete û gıldi dıbe û her ko dıçe grover û mezın dıbe.

çığır *N.* baxor, çuxur, rêç. 1. rêça şape an tawûgê ko nava berfê *de.* 2. rêç. 3. rê an metodeki nû.

çığırmak *L.* qarin, çikiyan, çikin.

çığırtkan *rgd.* qarqarok, bangin.

çığırtmak *L.* dan çikandın, dan qarin.

çığlık *N.* çikin, qijin, ajût. /**— atmak** *L.* qajin, qijin, qijandın, qijin, qirin, ajûtın. * **çığlık çığlığa** *bw.* bı çike çik.

çığrışmak *L.* hemû pevre qije qij kırın, hemû pevre çikin.

çıkagelmek *L.* derketın hatın.

çıkak *N.* jêder, jêza, serkani, mahrec, cih an derê ko jê derdıkevı tê.

çıkar *N.* nehf, kerha, kelk, xırwebazi, berjewendi. * **şahsi çıkarı için** *bw.* jo bo xırwebazıya xwe, jı bo berjewendıya xwe.

çıkarcı *rgd.* xırwebaz, kelkxur. /**—lık** *N.* xırwebazi, kelkxuri.

çıkarılmak *L.* hatın derxıstın.

çıkarmak *L.* 1. der anin, anin der, tışteki ko jı hundur tışteki dın derxını. * **birbirinden çıkarmak** *bw.* jı hev deranin. 2. der kırın, der xıstın, ev sinonimana dıkarın bı cihê hev de bên bıkaranin. * **ayakkabılarını çıkarmak** *bw.* solê xwe deranin, solê xwe derxıstın. * **dışarı çıkarmak** *bw.* der kırın der ve, der xıstın der. 3. der anin, tışteki isbat bıki an kıfş bıki. * **yalanını çıkarmak** *bw.* derewê wi der anin. 4. der anin, der xıstın. * **zevkini çıkarmak** *bw.* kêf der anin. * **ekmeğini taştan çıkarmak** *bw.* nanê xwe jı kevır der anin/xıstın.

çıkartmak *L.* der kırın, der xıstın.

çıkık *rgd.* (lebat, organê laş) 1. belbûyi, doq bûyi. * **çıkık alınlı** *bw.* eniya doq. 2. cih çûyi. * **kolu çıkık** *bw.* mılê cihçûyi.

çıkıkçı *N.* kesê ko hestiyên şıkesti gırê dıde.

çıkılmak *L.* der ketın.

çıkın *N.* buxçe, hegalê nan.

çıkıntı *N.* bedgeh, qoqız, poqin, pozık. /**—lı** *rgd.* qoqızi, pozık derketi. /**— yapmak** *bw.* der poqin, qoqız bûn.

çıkış *N.* rêder, derketın. /**— almak** *L.* jı kar derketın. /**— kapısı** *N.* deriyê derketınê. /**— vermek** *L.* jı kar derxıstın. /**— yeri** *N.* cıhderk, bandev. /**— yolu** *N.* rêder.

çıkışmak *L.* azar dan, gef lê xwarın, daberızandın, pekandın ser.

çıkmak *L.* der ketın. * **dışarı çıkmak** *bw.* der ketın der ve. * **sonunda benim dediğim çıktı** *bw.* paşê gotına mın der ket. 2. jê der bûn, jê der hatın, jê hatın, jê der ketın. * **içinde kurt çıktı** *bw.* kurm jê derket. * **kan çıkmak** *bw.* xwin jê hatın. 3. helketın, helkışin. Evıya ne jı bo 'derketın' e lê jı bona bılındbûnê ye. * **dağlara çıkmak** *bw.* helketın çıyan, helkışıyan çıyan. *bn.* **tırmanmak.** 4. der ketın, xwandınek dawi anin. * **okuldan çıkmak** *bw.* jı xwandegehê der ketın. 5. der ketın. * **talebeler sınıftan çıktılar** *bw.* xwandekar jı dıbıstanê der ketın. 6. der ketın, der xıstın, jı bo kêm kırınê tê kar anin. * **ondan beş çıkarsa** *bw.* jı dehan ko pênc der keve. 7. der bûn, der çûn. * **çeşmeden su çıkmak** *bw.* jı kanıyê av der bûn, av der çûn. * **kan çıkmak** *bw.* xwin der bûn, xwin der çûn. * **yaranın** [illegible]ası *bw.* kul der bûn. 8. seri hıldan, [illegible]şin bûn. Evıya jı bo gıya û rehekan e. * **tomatesler çıktı** *bw.* fırıngi der ketın. 9. hılkışıyan. * **ağaca çıkmak** *bw.* hılkışıyan darê. 10. der ketın, ger tıştek kêm hat an kete stuyê mırov. * **borçlu çıkmak** *bw.* deyndar der ketın. 11. der ketın, evıya jı bo çûn diwana yeki re dıbêjın. * **valiye çıkmak** *bw.* der ketın ba wali.

çıkmaz *rgd.* cıhê ko rê dernakeve, pêşi gırtıye. /**— sokak** *N.* alûle. * **çıkmaza sokmak** *L.* lebıkandın, rê lê gırtın.

çıkrık [1] *N.* dolav, . /**—çı** *N.* dolavjen, dolavrês. Ev alet jı bo ris û dezi û pembu rêsandınê tê bıkaranin, bı dest an bı lıngan tête badan.

çıkrık [2] *N.* cırık. /**—cı** *N.* cırıkvan. 1. aleteki jı bo pembu ye ko dendıkan jı nava pembû tine veqetandın. 2. dı fizıkê de tıştê gıran bı vê tête kaş kırın an kışandın.

çıkrık [3] *N.* gacık, gacık. 1. aleteki ye ris û dezi lı xwe dıpêçe û gılokan çê dıke. 2. dı birê de avê dıkşine.
çılbır *N.* xwarıneke bı hêk û mast çêdıbe.
çıldırasıya *rgp.* bı hari, bı şeydayi, bı bengi.
çıldırmak *L.* din bûn, har bûn, bengi bûn.
çıldırtmak *L.* din kırın, har kırın, bengi kırın.
çılgın *rgd.* şeyda, beng, har, har û din. /**–lık** *N.* tıştê kırın ko jı eqıl der e, hari, dini.
çılgınca *rgp.* bı hari, bı bengi, bı şeydayi.
çılgınlaşmak *L.* bı har din hereket kırın, bengiti kırın.
çımkırmak *L.* zıriç kırın (jı bo teyran e).
çınar *N. P.* çınar.
çın çın *rgp.* tınge tıng, dengê metal e.
çıngırak *N.* zıngıl, zıngılık, zengıl, cercs. /**– çalmak** *L.* zengıl lê dan.
çıngıraklı yılan *N.* mari zengul.
çıngırdamak *L. bn.* **çınlamak.**
çınlama *N.* çıng, tıng, dengeki weki xwandına xwe ye.
çınlamak *L.* çıngin, tıngin. * **kulaklarım çınlıyor** *bw.* guhê mın dıçıngên.
çınlatmak *L.* çıngandın, tıngandın.
çıplak *rgd.* tazi, rût. 1. cıl û kınc lê nebûn. 2. scrqot. 3. erda ko dar û ber û gıya lê nine. /**–lık** *N.* taziti, rûti. /**– olmak** *L.* tazi bûn. 4. xwas, xwasi, evıya jı bo lıngên tazi re tê gotın. /**– ayaklı** *rgd.* xasi, pêxas.
çıplaklaşmak *L.* karê "çıplak" bı "bûn" tête temam kırın, wek: tazi bûn.
çıplanmak *L.* hatın tazi bûn, rût bûn.
çıplatmak *L.* şêlandın, tazi kırın, rût kırın
çıra *N. P.* şemalk, çıra, çırax. /**– yakmak** *L.* çıra vêxıstın.
çırak *N. P.* şagırt. 1. suxteyê ko lı ber desta dıxwine û fêr dıbe. 2. berkar, çırax. kesê ko lı ber destan kardıke, arikarıya hoste dıke, an lı dûkanan de arikari dıke.
çıralık *N.* xıtêre, beysûs, bızut, yelmûm.
çırçıplak *rgd. bn.* **çırılçıplak.**
çırçır *N. bn.* 1. cırcır3. 2. sisırk.
çırıl çıplak *bw.* rıp û rût, rût û repal, şılf û tazi, şılf, şelûf, tıp û tazi.
çırpı *N.* qırçık, çırpi, hej, hejik, arjıng.
çırpınış *N.* perpıtin.
çırpındırmak *L.* perpıtandın.
çırpınmak *L.* çırpin, çırpandın, perpıtin, pırwandın. * **kan içinde çırpınmak** *bw.* dı nav xwinê de perpıtin.
çırpışmak *L. bn.* **çırpıtmak.**
çırpıtmak (teyr) *L.* çırpandın, pırwandın, perpıtandın.
çırpma *N.* 1. çırpin. 2. dırûnê de henc kırın.
çırpmak *L.* 1. perpıtandın, çırpandın, tışteki bı seri gırtın û daweşandın. 2. çırp kırın, kırt kırın, tışteki dı seri de jê kırın.
çıt *N.* 1. dengê tışteki pıçûk gava ko dışkê. 2. deng, çıt, pıs. /**– çıkmamak** *L.* deng derneketın. /**– yok** *bw.* deng û beng tune.
çıta *N. K.* çıte, darên ko bı çit û çeperan çêdıkın, nıha jı textıkên tenık û zırav yên dırêj re tê gotın.
çıtak *N.* êzıngvan.
çıtçıt *N.* çıtpıt, qopçe, bıjkojên ko dıken hev û kılit dıbın, fermejûp.
çıtıpıtı *rgd.* bıdûdık, pıçûçık.
çıtır çıtır *rgp.* qırçe qırç. /**– etmek** *L.* qırçe qırç kırın, dengê êzıngan û êzıngên ko dı agırde dışewıtın.
çıtırdamak *L.* çeqin, qırçe qırç kırın.
çıtırdatmak *L.* qırçe qırç danin, çeqandın.
çıtırtı *N.* çeq, çıt.
çıtkırıldım *N. rgd.* têlmaş.
çıtlamak *L.* dengeki 'çıt' deranin, qırçin, çirqin.
çıtlatmak *L.* 1. tışteki de dengê çeqin û qırçinê derxıstın. 2. guh re avêtın, tışteki ko yek nızane û tu bı awaki lê bıdi zanin. 3. gûz, behiv, fıstıxi entebê û tıştê wısa bışkini û dengê wan.
çıtpıt *N.* qopçe, fermejûp.
çıvgın *N.* 1. şılope. 2. şıvık.
çıvmak *L.* 1. zotık dan xwe, lotık dan xwe. 2. pekin, pıjiqin.
çıyan *N.* zov, zivzive. /**– gibi** *bw.* kesê çav kusk, çavnebar.
çiçek [1] *N.* çiçek, kulilk, gulık. /**– bahçesi** *N.* gulşen, gulistan. /**–çi** *N.* gulfıroş, gulçin. /**–li** *rgd.* bıkulilk. /**– sapı** *N.* boçıkê kulilkan. /**– sepeti** *N.* berbûki. /**–siz** *rgd.* bêkulilk. /**– tarlası** *N.* solin.
çiçek [2] *N. Bj.* xuri. /**– aşısı** *N. Bj.* perpûn. * **çiçek bastalığına yakalanmak** *bw.* xuri deranin.
çiçeklenmek *L.* kulilk vedan, kulilk vekırın.
çiçeklik *N.* guldank.
Çifit *N.* Cıhû, Yahûdi.
çift [1] *rgd. P. K.* çıft, cot, du, dubare, zo. * **bir çift ayakkabı** *bw.* cotek sol. * **bir çift öküz** *bw.* cotek ga. /**– canlı** *rgd.* ducani,

dujin. * **çifter çifter** *bw.* cot bı cot, zo bı zo, çıft û çıft. /**– evli** *Nh.* dujıni. /**– görmek** *L.* dubini bûn. * **çift karı ile evlenmek** *bw.* du jın kırın. * **çift renkli** *bw.* durengi. /**– ruhlu** *rgd.* dujin, dugıhan. /**– sarılı** *bw.* duzenki. /**– tırnaklı** *rgd.* dısımi. /**– yüzlü** *bw.* dupışt.
çift [2] *N. P.* cot, cotari, çandın. /**– çubuk** *bw.* cot û cobar. /**–e koşmak** *L.* kırın cot. /**– süren** *N.* cotkar, çıftçı. /**– sürmek** *L.* cot kırın, kêlan, çandın.
çiftçi *N. P.* rêncber, cotkar, cotyar. /**–lik** *N.* cotkari, cotyari, cobari. /**– etmek** *L.* cotkari kırın, cotyari kırın, çandıni kırın.
çifte *P.* 1. *rgd.* çıfte, cot, zo. 2. *N.* pin, pincık, heywanê wekı ker û hespan ko bı lıngê xwe yê paşın lêdıdın. 3. cûre tıfıngeki bı du namlû ye.
çiftetelli *N.* tırnıni, basıkan leyistın.
çift kapı *N.* deriyê dubask.
çiftlemek *L.* 1. dubare kırın, zo kırın. 2. heywan lı hev dan gayin. 3. pincık avêtın.
çiftleşmek *L.* 1. dubare bûn, cot bûn, zo bûn, çıft bûn. 2. lı hev gayin (heywan an rehek).
çiftleştirmek *L.* 1. duçende kırın, dubare kırın. 2. (heywan) ga dan, telew anin.
çiftlik *N.* çewlık.
çift parmaklılar *Nk.* heywanên du sımi.
çiğ [1] *rgd.* 1. mate, xag, evıya zêdeyi jı bo fêki û hêşinati kar tê. 2. xam (jı bo mırov an heywanê cıwan, bê tecrube). 3. xav (jı bo şir û dezi). /**–lik** *N.* xavi. * **çiğ süt** *bw.* şirê xav.
çiğ[2] *rgd.* çig, nepati. **çiğde** *N.* sınci, navê dareki ye.
çiğdem *N.* sosın, pivok, pırpızık, bengzerık, gangılok.
çiğit *N.* çıgit, çikcne.
çiğ köfte *N.* çig kufte.
çiğnem *N. rgd.* pari, qasi ko devê mırov de cih dıbe.
çiğnemek *L.* cûn, cûtın, cûyin (dı dev de).
çiğnemek *L.* 1. ecıqandın, gerısandın, pan kırın, pehn kırın, perçıqandın, gava tıştek dı bın lıngan de an dı bın tışteki gıran dımine û dıpelıxe. * **az kaldı araba onu ciğniyecekti** *bw.* ew bû ko erebe ew pan dıkır an dıecıqand. 2. cûn, cûtın cûyin, tışteki ko dı devê xwe de hûr
çiğnemik *N.* pari devê xwe ... û bıdi zarokan, wısa dıbêjın.
çiğnemlik *N.* pari, puran. *bn.* **çiğnem.**
çiğnenmek *L.* 1. hatın pan kırın, hatın ecıqandın, hatın gerısandın. 2. hatın cûtın/cûn.
çiğnetmek *L.* 1. dan pan kırın, dan ecıqandın, dan gerısandın. 2. dan cûtın/cûn.
çiklet *N. Fr.* benişt, jiklet, qajık.
çikolata *N. İt.* çikolatê.
çil *rgd. K.* çil. 1. *Bj.* xal an şanıkên ko jı rûyê mırov de derdıkevın. 2. rengeki keja lı ser soriyê ye. 3. heywanên ko lekeyên sor lê hene. /**–li** *rgd.* kesê ko rûyê wi de çil hene.
çile [1] *N. P.* çile, xem, zehmet, tengani. /**– çekmek** *L.* tengani kışandın, çile kışandın. /**–den çıkarmak** *L.* zor enırandın, pır qehırandın. /**–keş** *rgd. K.* çilekêş, xemkêş. /**–keşlik** *N.* çilekêşi, xemkêşi. /**–li** *rgd.* xemgin.
çile [2] *N.* gılok, kulû. peng, gac, tunge, nesıl, jı bo gıloka ris û dezi û tıştê wıha ye. *bn.* **yumak.**
çilek *N.* tûfrengi, şilek.
çilingir *N. P.* çılingir.
çil keklik *Nh.* çir, nivkew, çûr, kewçirk
çim *N.* çim, şêl.
çimdik *N.* qurçi, nuqurç, qurmiçık, xırmûşk.
çimdiklemek *L.* nıquçandın, qurmıçandın, qurçi kırın.
çimdiklenmek *L.* hatın qurçi kırın.
çimen *N. P.* çimen, mêrg. /**–lik** *N.* çımenzar, axlêv, bıhnûni.
çimento *N. İt.* çimento. /**–lamak** *L.* çimento kırın.
çimlemek *L.* çım kırın, çim danin.
çimlenmek *L.* 1. tovên ko dı cihê şıl de şin dıbe, rıstın, şin bûn. 2. çim rıstın.
çimmek *L.* av lı xwe kırın
Çin *N. rgd.* Çin, Sin, gelê jı çinê. /**–li** *rgd.* çin, tıştê ko jı çinê tê.
çinçilya *N. Fr.* çınçila. *zoo.* **Chinchilla laniger.**
çin darısı *N.* garısê zer.
Çingene *N. P.* Qereçi, Cıngane, Mırtıb. Mıntıqa Dêrsım de 'aşıq' dıbêjın.
çingeneleşmek *L.* 1. cıngane bûn, mırtıb bûn. 2. pır xwastok bûn, bı xwastınê kesê di eciz kırın.
çini *N. P.* çini, fayans, ferfûr, porselen. 1. kevırên bı zivin û wêne çêdıkın û lı diwaran dıxın. 2. hın cûre fıraq û fere fol ın.
çinicilik *N.* pişekariya çiniçêkırınê ye.

çinko [1] *N. İt.* çinko, tûtya, elementeki ye, jımara atoma xwe 30, gıranıya atoma xwe 65.37. *sim.* Zn.
çinko [2] *N.* dı leyistıka dombalê de yên ko parê yekem an duhem dıstinın re dıbêjın.
çinkografi *N.* çinkoxrafi, wêne an tipên ko jı bo derketınê le ser çinko tên kolandın û ew kar.
çin leylağı *N.* dartızbi.
çipil *rgd.* (çav) şılopın, şelıqi.
çipilleşmek *L.* çav şılopıni bûn.
çipo *N.* lenger, zıncira keştiye ko jı bo seknandına wê berdıdın erdê.
çipura *N.* kurtepank.
çir *N. K.* çir, qaxx yên zerdali û mışmışan ın.
çiriş *N. P.* şirêz, çırış. cûre benişteke jı koka gûlıkê de derdıkeve.
çirişlemek *L.* şirêz kırın, çespandın.
çiriş otu *N.* gûlık.
çirkef *rgd. P.* **1.** çirkef, ava pis, ava ko fıraq hatıne şuştın. **2.** mecazıyê de mundar, genû. /**— adam** *N.* kesê mendebûr.
çirkin *rgd. P.* çırkin, sık, zışt, tal, bed, kereh.
çirkinleşmek *L.* kereh bûn, çırkin bûn, zışt an tal bûn.
çirkinleştirmek *L.* kereh kırın, çırkin kırın, zışt an tal kırın.
çirkinlik *N.* çırkini, kerehi, tali.
çis *N.* gezo.
çiselemek *L.* xunıvin, peşkandın, peşk avêtın, (baran) hûrık hûrık barin. * **yağmur çiseleyerek yağiyordu** *bw.* baran hêdi hêdi dıxunıvi, hûrık hûrık dıbarıya.
çiş *N.* (zarok) miz. /**— etmek** *L.* miz kırın, bel kırın.
çişik *N.* çêlıkê kiroşk.
çit [1] *N. K.* çeper, percan, çit. /**— çekmek** *bw.* çeper gırêdan, çeper kışandın. /**—lemek** *L.* çeper kırın.
çit [2] *N. K.* çit, vale, cûre pûşıyekê jınan e.
çita *N.* kûrebesk, çitah.
çitar *N. K.* çitare, cûre qumaşeki ye jı pembu û evrişım çêdıbe.
çitilemek *L.* mıstdan, cılşuştınê de, kırasi dıki destê xwe û mıst dıdi ko bışoyi.
çit kuşu *N.* kerkûk.
çitlembik *N.* menengûç, darekiye hıneki jı niskê gırtır fêkiyê xwe heye, jı famılıya qızban û bıtımê ye.
çitlemek *L.* **1.** dendıkê kundır, gula berbıroj û *hwd.* xwarın. **2.** çit kırın, çeper kırın.
çit sarmaşığı *N.* pêçekê spi. *bot.* **Convolvulus sepium.**
çivi *N.* bızmar, mıx. /**— çakmak** *L.* bızmar kutan, mıx kutan. /**—li** *rgd.* mıx bûyi. /**—siz** *rgd.* bêmıx, mıxnekıri. /**— yazısı** *Nh.* nıvisa bızmari, dirokê de jı ali Med, Farıs û Asûriyan de hatıye bıkaranin. * **postal çivisi** *Nh.* mıxê solan.
çivilemek *L.* bızmar kırın, bızmar kutan, mıx kırın, mıx kutan.
çivilenmek *L.* hatın mıx kırın.
çiviletmek *L.* dan mıx kırın, dan bızmar kırın.
çivit *N.* çıwit, xumşin. Tozeki ye jı reheka çıwitê de derdıxın û dı şuştına kırasan de tê bıkaranin. /**— rengi** *N.* xumşin, rengeki şintari ye.
çivit otu *N.* nil, wesme.
çiy *N.* rewa, xunav, xûnav, jale, şebnem.
çizelge *N.* xanxanık.
çizgi *N.* xet, xizk, xizık, xêz, xêzık. * **hudut çizgisi** *bw.* xeti sinor. /**— çekmek** *L.* xêz kışandın. /**—li** *rgd.* bıxêzık. /**—siz** *rgd.* bêxizık.
çizgilemek *L.* xizık kışandın, xêz kışandın.
çizik *N.* xêzık, xêz.
çizili *rgd.* hatıye xizık kırın.
çizilmek *L.* hatın çizin, hatın xizık kırın, xêz kırın.
çizinti *N.* xêz bûyi, rêş bûyi.
çizme *N.* gizme, pêlavên dev dırêj ın.
çizmek *L.* **1.** rêş kırın, çizandın, xêz kırın. **2.** wêne an şemaya tışteki çêkırın.
çoban *N. P.* şıvan. /**—lık** *N.* şıvani. * **çobanlık etmek** *bw.* şıvani kırın.
çoban aldatan kuşu *N.* helo, vizvizık, çûçkê titelani.
çoban çantası otu *N.* nıviştilok.
çoban değneği otu *N.* gıyagırêçk.
çoban köpeği *N.* supundi, sepandi.
çoban merhemi *N.* melema qızbanê, jı benıştê qızbanê û mûmê çêdıkın.
çoban tarağı otu *N.* derzişıvan.
Çoban yıldızı *N. ast.* Venûs.
çocuğumsu *rgd.* weki zarokan, zarokwari.
çocuk *N.* zaro, zarok, mınal, mındal, gede, role, sebi, tıfal. /**— arabası** *N.* gırgırık, gırık, /**— bezi** *N.* paçê zaro. /**— dili** *N.* zmanê zaro. /**— dünyaya getirmek** *bw.* zaro anin dınê. /**— düşürmek** *L.* zaro jı ber çûn, zaro jı ber ketın. **2.** argoyê de beravtın. /—

gibi *bw.* weki zaro. /**– işi** *bw.* karê zaroye, karê mınalan e. /**– oyuncağı** *N.* pêlistıka zaroyan. * **çocuk oyuncağı haline gelmek** *bw.* bûye pêlistıka zaroyan. * **çocuğu olmamak** *bw.* zaro jê nebûn. * **çocukluğunu hatırladı** *bw.* zarotıya xwe anin bilıra xwe. /**– olmak** *L.* zaro bûn. /**– yapmak** *L.* zaro çêkırın, zaro anin. /**– yuvası** *N.* zaroxane.

çocuk bilimi *N.* zaronasi, pedoloji.

çocuklaşmak *L.* weki zaro bûn, rewş û tevgera xwe de zaroti hebûn.

çocuklu *rgd.* **1.** xwedi zaro, ya ko dê an bavê zaro ye. **2.** bı zaro, ya ko zaro pê re ye.

çocukluk *N.* zaroti. **1.** yên ko salên pıçûk de ne. **2.** yên ko weki zarokan hereket dıkın.

çocuksuz *rgd.* bêzaro.

çoğalmak *L.* mışebûn, zehf bûn, pırbûn.

çoğaltım *N.* pırkırın, zêdekırın.

çoğaltma *N.* zêde/pır kırın.

çoğaltmak *L.* **1.** pır kırın, pırandın, zehf kırın, zêde kırın, mışe kırın. **2.** ser de zêde kırın.

çoğu *rgp.* **1.** pır caran. **2.** ya zêde, ya pır.

çoğu zaman *bw.* pır caran.

çoğul *rgd.* . *Grm.* pırejmar, gelejmar. /**– isim** *N.* navê pırenav

çoğulcu *rgd.* sosyolojiyê de plûralist. /**–luk** *N.* plûralizm.

çoğullamak *L.* pır kırın, zêde kırın.

çoğullaştırmak *L.* *Grm.* prejmar an gelejmar kırın.

çoğumsamak *L.* zêde ditın, pır ditın.

çoğun *rgp.* pırcar, ekseri.

çoğunluk *N.* pırani, ekseriyet. /**–la** *rgp.* bı pırani.

çok *rgd.* zêde, zor, mışe, pır, zehf, lap. Ev sinonimana lı gor şiweyan dı cihê hev de tên bıkaranin. * **çok geçmeden** *bw.* pır derbaz nebûn. /**– gelmek** *L.* pır hatın, zêde hatın. /**– görmek** *L.* pır ditın, tıştek jı yeki hêvışandın. /**– sesli** *N.* pırdeng, polıfonik. /**–ları** *rgp.* geleki, pır kesi. /**–larınca** *rgp.* lı gor pır kesan. /**–tan** *rgp.* zûda, mêj ve. * **çoktandır bir haber yok** *bw.* zûdaye tu xeber nine, mêj ve ye ko xeber nine. * **çoğu gitti azı kaldı** *bw.* ya zêde (pır) çû, ya kêm (hındık) i ma. /**– yanlı (yönlü)** *rgd.* pır ali. /**– yıllık** *N.* pırsali, botanikê de rehekên ko jı yek sali pırtır dijin, pır sali.

çok anlamlı *rgd.* **1.** pır mane hebûn. **2.** *Grm.* bêjeyên ko pır manan dıde.

çok ayaklı *Nk.* pırlıng, heywanên ko jı çaran pırtır lıngê xwe henın.

çok eşli *rgd.* poligam, kesên ko pır jınan, an pır mêran dıkın. /**–lik** *N.* poligami.

çokgen *N.* mat. pırgen, panahiyên ko jı çaran pırtır keviyên xwe henın.

çok karılık *N.* mêrê ko dıkare jı yeki zêdetır jın bıstini û mehr bıke, polijini.

çok kocalılık *N.* jına ko dıkare jı yeki zêdetır mêr bıstine û bı mehr bıji, poliandri.

çokluk *N.* zehfi, pırani, pıri, ekseriyet. *bn.* **çoğunluk.**

çok tanrıcılık *N.* jı yeki zêdetır Xwedê bawer kırın, politeizm, paganizm.

çok uluslu *rgd.* pırnıjadin, abori an bazarganıyê de şirketên ko jı çend nıjadan pêk tê.

çolak *rgd. K. Bj.* çolax, goc.

çolpa *rgd. P.* **1.** kulek, leng. **2.** bê huner, ecemi.

çoluk çocuk *N.* zar û zêç, zawûzê, koma lêzımi lıgel zaroyan. * **çoluk çocuk sahibi olmak** *bw.* xwedi zar û zêç bûn. * **çoluk çocuğa karışmak** *bw.* bı zewacê xwedi zaro bûn.

çomak *N.* ço, çogan. /**– oyunu** *Nh.* çogan, reqeçov, çoreq.

çomar *N.* segi şıvan.

çopra *N. anı.* dasi, hestiyên masi.

çopur *rgd.* kesê rûxuri, yanê rûyê xwe bı nexwaşıya xuriyê çinçinoki bûye.

çor *N. K.* nexwaşiyeke heywane, webaya dewar.

çorak *N. rgd. K.* şorax, dıhm. **1.** cihê ko dar û gıya lê nabe. **2.** erda bı kil. **3.** erda ko rûyê xwe bı xwê û potas gırtıye ko jê de barût (têz) ji tê çêkırın. **4.** ava tal (tehl).

çorap *N. P.* gore, kunık, dı devoka Kurmancıya heri bakur de jı bo goreyên dırêj tê gotın, jı bo goreyên normal re ji kunık dıbêjın. /**–çı** *N.* kesê jı bo kar gore çêdıke. /**–çılık** *N.* pişekarıya gore çêkırınê. * **çorap ipi** *Nh.* bendgore. /**– örmek** *L.* kunık çêkırın.

çorba *N. P. K.* çorbe, şorbe, gêrmi. **(bir şeyi) çorbe etmek** *bw.* (tıştеki) tevlihev kırın, têkel kırın. /**– kaşığı** *N.* kevçıya şorbê. /**–cı** *N.* **1.** dûkana ko tenê şorbe û wısa xwarına sıvık tê çêkırın. **2.** xwedıyê keştıyan re, dewlemendên gundi re jı tê gotın. /**–lık** *N.* zada ko dıbe şorbe.

çotuk *N.* **1.** gonc. **2.** mêw.

çöğdürmek *L.* miztın, miz kırın, bel kırın.
çöğüncek *N.* zerzanıq, dilani.
çöğünmek *L.* helatın dahatın, tışteki ko aliki xwe datê û ali dın bılınd dıbe.
çöğür *N.muz.* cûre sazeke, ko kundırê xwe mezın dûxa xwe kın e.
çökelek *N.* çolık, toraq, lorık. * **kuru çökelek** *N.* çortan, çurtan.
çökelge *N.* lewe, lostık.
çökelmek *L.* dabûn, dem gırtın.
çökelti *N.* durd, pegr, xılte.
çökeltmek *L.* pegırandın, dakırın, tışteki avi daynın cıheki û heta tê de yên hışk û gıran dakevın bıni.
çökerek oturmak *bw.* lı ser çokan rûnıştın.
çökermek, çökertmek *L.* **1.** kûpandın, cıheki hılû, rast ko tê de çal çêbıbe. **2.** merıxandın, jı bo hêştır, lok û heywanên wısa, xıstın ser çokan. **3.** anin ser çokan. **4.** moral xıra kırın.
çökkün *rgd.* **1.** lı ser çokan keti. **2.** kesê ko bedeni û ruhi lawaz bûyi. /**–lük** *N.* bêtaqeti.
çökme *N.* tepin, çalbûn, hatın ser çokan.
çökmek *L.* **1.** hatın ser çokan, çıngulin, ser çokan ketın. **2.** çal bûn, kort bûn. **3.** hêrıfin, ruxin (xani, diwar û tıştê wısa). **4.** merıxin (hêştır, heywan). **5.** kışin hundır (gep, lamên mırov an av ko kışıya erd). **6.** daketıne jêr. **sis çökmek** *bw.* mıj daketın. **7.** dawi hatın, dûmayik hatın. * **şahlık çökecek** *bw.* şaheti dê dawi bê. * **sessizlik çökmek** *bw.* bêdengıyek daket.
çöktürmek *L.* lêkerên lı pêşıya "çökmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin, wek: dan çok kırın, dan merıxandın.
çökük *rgd.* kûp, çalbûyi.
çöküntü *N.* **1.** kûp, kûpin, çalbûn. **2.** xırbe, hêrıf, enkaz. **3.** pegr, durd. **4.** bêhêvi mayin, bêtaqeti.
çöküş *N.* ruxandın, kûpin.
çöl *N.* çol, aran, beyaban, sahara. * **çöl hale getirmek** *bw.* çol kırın.
çöl zambağı *Nh.* belalizk.
çömelmek *L.* tot bûn, çok dan, tûtandın, heltûtan, ser çokan ketın.
çömeltmek *L.* dan heltûtan, dan çok dan.
çömez *N.* şagırt, çırax. /**–lik** *N.* şagırti.
çömlek *N.* dizık, xılık, kedûn, kûzık, pirot, kûz, sıhûn.
çömlekçi *N.* kûzker, kûzıkvan, pirot. /**–lik** *N.* kûzıkvani, piroti.
çöp *N.P.* **1.** zıl, zılık, darık. **2.** çop, qırş, guhûr. /**– arabası** *N.* erebaya ko lı sûkê çopan kom dıke.
çöpçatan *N.* mıfırız. **1.** çarenûsa zewacê. Yanê tê bawer kırın ko ki kê re dızewıce dı pêşiyê de hatıye nıvisin. **2.** kesê ko navbera mêr û jın dıbine û wan bı pev re dızewıcine. /**–lık** *N.* mıfırızi.
çöpçü *N.* gêzıkvan, çopçi.
çöpleme otu *N.* kerbeng, xerbeng.
çöplenmek *L.* jı her xwarınekê de hındık hındık xwarın. **2.** jı xwe re karê bêqanûni peyda kırın, jı pışti xelkê menfeet peyda kırın.
çöplük *N.* çopxane, çopgeh, sergu, guhûrgeh.
çör-çöp *N.* guhûr, gûhûr, şkêr, kewaşe, qırş û qal.
çördük otu *N.K.* çırdûg, gıyadawûdi.
çörek *N.* kade, çorek.
çöreklenmek *L.* **1.** (mar) lif dan. * **yılan gibi çöreklenmiş duruyor** *bw.* weki mar xwe lif daye û sekınıye. **2.** mec. cıheki de dûr û dereng man û neçûn.
çörek otu *N.* reşreşık, reşık, hebreş, hefsûdank, reşreşık.
çörten *N. K.* çırık, çırıkê xanıyan, nîv borıyeke jı bo ava baranê jı pışta xani bıherıkini erdê.
çöven *N.* kefkefok, esponi zer.
çözmek *L.* **1.** vekırın, fersandın. tışteki gırêdayi an gırêyeki jev kırın. **2.** vekırın, bıjkoj jı kunê deranin. **3.** vekırın, der anin, xaçerêz an manıkan de rasti der anin. **6.** mat. hesêb an problemeki jı hev derxıstın. **7.** (gore, caw) verşandın, dezi jê kışandın.
çözük *rgd.* jev, vebûyi.
çözülmek *L.* **1.** hatın vebûn, hatın jev kırın. **2.** (cemed, qeşa) hatın helin. **3.** sos. jı hev qetin, belav bûn, xewxe bûn. **4.** sıst bûn, xwe berdan. * **yılanı görünce eli ayağı çözüldü** *bw.* çav lı mar ket dest û pê sıst bûn.
çözülüm *N.* jevketın, belavbûn.
çözümleme *N.* **1.** fersandın, mesele hal kırın. **2.** jı hev deranin, mesele an matematikê de, safi kırın. **3.** tehlil, analiz.
çözümlemek *L.* fersandın, analiz kırın, hal kırın, jı hev deranin.
çözümlemeli *rgd.* analitik.
çözünmek *L.* helin, belav bûn.
çubuk *N.* çemık, darık, şıv, şıvık. **1.** weç an şıvên darê ya salıni. **2.** darıkê cıxarê, ya

cıxarê pê dıkşinın. **3.** merdıyaq. yên ko davêjın ser cısıran. **4.** çemık, şax, xizıkên rast û dırêj ya lı ser qumaş ın.
çubuk ağacı *N.* siqi. *bot.* **Mabea.**
çubuklamak *L.* şıv kırın, evıya jı bo paqıjkırına xaliçe û cacım û kilıman e.
çubuklu *rgd.* **1.** ya ko şıvık heye an şıv daye. **2.** qumaşê bı şax û çemık.
çuha *N. P.* çûxe
çuha çiçeği *Nh.* gulbıhar.
çukur *N. rgd.* çal, goncal, kort, kortık. /**— açmak** *L.* çal kolan. /**—a düşmek** *L.* ketın çalê. /**—a gömmek** *L.* kırın çalê. * **küçük çukur** *Nh.* çalık.
çukurlanmak, çukurlaşmak *L.* çal bûn, kort bûn.
çukurlaşmak *L.* kort bûn, çal bûn
çukurlaştırmak *L.* çal kırın, kort kırın.
çul *N. A.* **1.** berqef, merş, çûl, cûre qumaşeki jı mû çêdıbe. **2.** palan, palas, cılkên ker û hespan re tê gotın. /**—lu** *rgd.* heywanê ko hatıye palan kırın. /**—suz** *rgd.* bê palas û palan.
çulha *N.* culhe, çılag, kesê ko tezgahê de caw çêdıke.
çullamak *L.* palas kırın, palan kırın.
çullanmak *L.* lê sıwar bûn, gewıxandın, ebandın. * **üzerine çullanmak** *bw.* lı sto sıwar bûn. **1.** Evıya ne sıwar bûna ker û hespan an erebe û trênê ye, evıya gava tu yeki an heywaneki an ji heywanê ko heywaneki dıgıre bın xwe û lê sıwar dıbe bo ko bıxwe an bıêşine an bıkuje. * **kurt koyuna çullandı** *bw.* gur lı mihê sıwar bû. **2.** pır çûn ser, mecazide gava tu yeki lê teng bıki û mecal nedi.
çulluk *N.* mırbaxi, mırebaxe, mırelare.
Çulpan *N. ast.* Venûs, Çolpan.
çuval *N. P.* çal, çewal. **1.** torbe yên mezın e ko bı zêdeyi jı mû û carinan jı heri an jı sentetik çedıbe, weki 35-40 kilo zad dıkevıyê. **2.** têrr, xerar, evıya weki du cari çewali mezın e.
çuvaldız *N. P.* **şûjın, sûjın. /— ipi** *N.* **aşûjın.**
çuvallamak *L.* **1.** çewal tıji kırın. **2.** mec. kareki de ne serketın, dı bın de man.
Çuvaş *N.* Çûwaş, navê nıjadeki ye lı Sowyetıstanê derdora çemê Volgayê ye.
çük *N. ant.* belık, jı bo ya zarokan.
çükündür *N.* çewênder, pıncara şekır e.
çükür *N.* tevrê bıvır, tevrê ko aliki xwe tevır e û aliki xwe bıvır e.
çünkü *rgp. Ghk. P.* çımki, çı ko, jıber ko.
çürük [1] *rgd.* cılq (jı bo hêkê).
çürük [2] *rgd.* gırmıxi, alozi, helısi, pûç, petot, rızi. **1.** helısi, gırmıxi, alozi, tıştê ko tezetıya xwe wında kırıye. * **çürük elma** *bw.* sêva helısi. * **çürük ceviz** *bw.* gûza pûç. **2.** pûç, alozi, rızi, tıştê ko zexm an saxelem nine. * **çürük tahta** *bw.* texteyê pûç. * **çürük diş** *bw.* dıranê pûç. **3.** gırmıxi, helısi, pûç, alozi, bı lêdan an bı derb canê mırov de reş bûn. **4.** pûç, alozi, rızi, fıkr an ramaneki ne bı cihê xwe *de.* * **çürük bir dava** *bw.* dawayeke pûç.
çürüklük *N.* pûçi, alozi.
çürümek [1] *L.* helısin, melıqin, rızin, jı bo fêki û sewzê ye.
çürümek [2] *L.* pûç bûn, petot bûn, rızin, rızi bûn.
çürümüş *rgd.* pûç, pûçerax, helısi.
çürütmek [1] *L.* helısandın, melıqandın, jı bo fêki û sewzê ye, carinan jı bo insan. * **ben bu işte çürüdüm** *bw.* ez dı vi kari de helısıyam.
çürütmek [2] *L.* pûç kırın, rızandın, rızi kırın. **1.** bûn ûşta alozi an pûç kırına tışteki. **2.** tışteki ko baweri pê bûye, lêbele bı teorıyeke dın ew tête felışandın, pûç kırın.
çürütülmek *L.* hatın pûç kırın, hatın rızandın an rızi kırın.
çürüyüş *N.* pûçbûn, rızibûn. * **öyle bir çürüyüş çürüdü ki** *bw.* bı pûçbûna wısa pûç bû ko.
çüş *B.* çawiş, çûûş! **1.** deng lı kerê kırı. **2.** baneşaneke çêr an heqeretê ye.

D

D *N.* tipa çarem ya elifbe ya tırki ye û dengdar e.
da *Ghk. dç.* de, lı. * **evde** *bw.* lı mal, mal *de.*
dadacılık *N. Fr.* dadaizm, pişekarıyeke lı dıji şer û ceng û kotûkêşıya cıvakıye. 1916 de lı bajarê Zurıhê derketıye, mana xwe hespıkê ço ko zarok dıleyizin.
dadaist *rgd.* dadaist.
dadandırmak *L.* hutê kırın.
dadanmak *L.* hutê bûn. * **tilki tavuk kümesine dadanmış** *bw.* rovi huti koxıka mırişkan bûye. * **dadanmış azmıştan beterdir** *bw.* ya ko hutê bûye jı harbûyi xırabtır e.
Dadaş *N.* 1. Dadaş, xelkê Erzorımê re tê gotın. 2. bıra, kek. **dadı** *N. P.* dadû, leleya zarokan e, jına ko çavnêrıya zarokan dıke.
dağ [1] *N.* çıya, koh, kêw. /**... adamı** *rgd.* çıyayi. /**... arısı** *N.* koçmêş. /**... armudu** *N.* şekok. /**... ayısı** *N.* hurçê çıyan, kesê bı vi awayi jı mırovatıyê der. /**... başı** *N.* 1. serê çıyan. 2. beyaban. /... bayır *bw.* kaş û kûş, şax û çıya. * **dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur** *bw.* çıya çıyê nabine lê insan insani dıbine, yanê zû an dereng be insan rasti hev tê. /**... eteği** *N. cax.* berkaş. * **dağ fare doğurdu** *bw.* çıya golık ani *(zayc). Yanê mırov ko hêvıya tışteki zêde dıınıne lê nıskek jê der tê.* /**... gibi** *bw.* weki çıya. /**... taş** *bw.* kevır û kuç, jı cihê avahi dûr. * **dağa çıkmak** *bw.* derketın çıyê, xwe dan çiyê, evıya an bo şoreşgeri an ji jı bo eşqıyati dıbe. * **dağa kaldırmak** *bw.* revandın çıyê, gerew gırtın. * **dağda gelip bağdakini kovmak** *bw.* jı der hatın ya hundur kırın der. * **dağ sakinleri** *bw.* çıyanışin.
dağ [2] *N.P.K.* dax, kewin, qusin. 1. bı hesıneki agır de sor bûyi lı can mohr kırın. 2. cihê kul û bırinan bı vi hesıni sor şewıtandın.
dağar *N. P.* 1. cûre kûşxaneyeke devfıreh ye, jı axê çêdıbe, xılık. 2. *bn.* dağarcık.
dağarcık *N.P.* 1. cûre tûreki ye, jı si *(çerm)* çêdıbe. 2. tûrık. 3. carinan dı cihê zanin de jı tê bıkar anin. * **dağarcığında ne varsa söyledi** *bw.* tûrık de çı hebû tal kır (got).
dağcı *N.* 1. çıyavan, ya ko lı çıyê dıji. 2. çıyakêş, ya ko sporta çıyahelkışinê dıke. /**...lık** *N.* çıyavani, çıyakêşi.
dağ bıtımı *N.* kezwan.
dağ geçidi *N.* kelhoşk, geli.
dağılım *N.* belavbûn, axmebûn. 1. bûyera jıhev qetinê, jıhev belavbûnê. 2. dı niva kom an cıvakê de belav bûn.
dağılmak *L.* felışin, belav bûn, têkçûn, axme bûn. * **her tarafa dağılmak** *bw.* lı her derê axme bûn. * **kötü idare yüzünden dernek dağıldı** *bw.* jı ber rêvebırına xırab, komel belav bû, komel axme bû an felışi. * **çuval yırtılınca cevizler dağıldı** *bw.* çewal ko çırıya *(qiş bû)* gûz axme bûn.
dağınık *rgd.* axme, belavbûyi, şerpeze, derbeder. /**...lık** *N.* axmebûyi, şerpezeyi, derbederi. Jı van "şerpezeyi û derbederi" ger yek an tıştek jı koma xwe dûrkeve re tê gotın.
dağıtıcı *N.* belavker, ya ko tışteki an avê lı gor cihê wan belav dıke.
dağıtılmak *L.* hatın belav bûn, hatın axme kırın.
dağıtım *N.* pexşan, belavkırın. * **dağıtım yeri** *bw.* 1. pexşangeh. 2. wêşangeh *(jı bo pırtûkan).*
dağıtmak 1 *L.* peşkılandın, axme kırın, parandın, par kırın, belav kırın, felışandın, pexşandın, derandın, beşineve. 1. tışteki jı hev dûrxıni an jıhev bıqetini. 2. tışteki dı niva hev de parve bıki, teqsim bıki. 3. lêdaneke bı hêz tışteki parçe bıki. * **bır yumrukla karpuzu dağıttı** *bw.* bı kolekê de zebeş belav kır. 4. cıvin an rêxıstınekê bıfelışini. * **toplantıyı dağıtmak** *bw.* cıvin belav kırın, an felışandın.
dağıtmak [2] *L.* 1. vejandın, *(deng, ronahi, nûçe hwd).* 2. rukırın, par kırın *(xwarınê lı ser masê mêvanan re teqsim kırın).*
dağ keçısi *N.* şemkur, pezkovi.
dağ kırlangıcı *N.* helo, çûçkê titelani. *bn.* **çobanaldatan.**
dağlama *N.* dax, kewa. /**... demiri** *N.* hezıring.
dağlamak *L.* dax kırın, kewandın. * **bu-**

zağıları **dağlamak** *bw.* golık dax kırın.
dağlanmak *L.* hatın dax kırın, hatın kewandın, hatın qusandın.
dağlatmak *L.* dan dax kırın, dan kewandın, dan qusandın.
dağlık *rgd.* koyıstan, cihê çıya lê ne.
dağ sıçanı *N.* marmot.
dağ silsilesi *N.* rızgeh.
dağ tepesi *N.* şan. * **yeşil dağ tepeleri** *N.* şaneşin.
dağ tütünü otu *Nh.* gulepıjınin.
daha 1. *rgp.* heri, hê, hêj, hin, qewi, pıtır. 2. *rgd.* çêtır, ...tır. Ev sinonim dıkarın lı gor devokan lı cihê hev de bêne kar anin. * **daha büyüğünü getir** *bw.* ya heri mezın bine. * **daha çok** *bw.* bêtır, hê bêtır, pıtır. * **daha gelmedi** *bw.* hê/hêj nehatıye. * **daha pis** *bw.* hin pistır. * **dalıası var** *bw.* hê paşi heye. * **daha iyi** *bw.* çêtır, baştır, cıwantır. * **daha iyi olmak** *bw.* çêtır bûn, baştır bûn. * **daha iyi görmek** *bw.* çêtır ditın. * **daha iyi etmek** *bw.* çêtır kırın.
dahi *dç. Ghk. A* dahi, ji. * **gelsede beni bulamaz** *bw.* bê ji mın nabinı.
dahi *N. rgd.* dahi, mirkur, kesê jı bûyina xwe de zêde eqılmend çêbûye.
dahil *N. A.* daxıl, hundır, hundur, navxo. /–i *rgp.* daxıli.
dahili *rgd. A.* daxıli, navxweyi, henav, hundıri, hunduri.
dahiliye *N. A.* 1. karûbarê navxwe. 2. henavi, hunduri *(jı bo laş)*. 3. Nexwaşxanan de beşê ko nexwaşıyên hundur mêze dıkın.
dahiliyeci *N. Bj.* bıjijkê henavi.
dahiyane *N. rgd. P.* dahiyane.
daim *rgd. A.* tım.
daima *rgp. A.* her, daimen, tım, her tım, tımi.
daimi *rgd. A.* tımi, daimi.
dair *rgd.* lı ser ..., lı gor ...
daire [1] *N. A.* mat. cexız, dayire, tıqalık, çıxız, cerge.
daire [2] *N. A.* 1. geringeh, dayire, cihê ko memûrên dewletê rûdının û nıvisgeha wan. 2. mezringeh, her qateki apartımanê.
daırevi *rgd.* cexızi, dayirewi. **dakika** *N. A.* hûrdem, deqiqe.
daktilo *N. Gr. Fr.* daktilo, mekina nıvisandınê. /– **etmek** *L.* bı mekinê nıvisandın. /–**graf** *N.* daktiloxrax, kesê ko mekina nıvisandınê dınvisine.
dal *N.* ajık, guli çıql, çıqıl, şax. * **dal budak salmak** *bw.* balûpal bûn, çıql û guli dan. * **daldan dala konmak** *bw.* 1. zû zû kar an raman guhartın. 2. *(jı bo teyran)* jı darekê fırıkin dara dın. /... **vermek** *L.* 1. guli dan, aj ajotın. 2. pışta xwe dan derekê, pal dan.
dalak *N. ant.* pil, fatareşk, xalxalk. Lı paş asıkê de û lı bın dıyaframê û lı ser gurçıka çepê de organeki ye, glokinên spi çêdıke û glokinên ko kevn bûne lı ba xwe dıcıvine.
dalamak *L.* pê gırtın, pêve dan *(gur û seg hwd)*.
dalap olmak *L. K.* telew bûn *(jı bo heywanê mê ko gayin dıxwazın)*.
dalaşma *N.* kefteleft.
dalaşmak *L.* 1. kefteleft kırın, şeri devki kırın. 2. *(seg)* hevûdu gırtın.
dalavere *N. It.* 1. gırtın û fırotın. 2. dalawere, fen û fûtal. /...cı *rgd.* fenek, kesê jı bo menfeetê xwe hilê dıke.
daldırmak *L.* noqandın, têhelkêşan, tê heldan.
dalga *N.* pêl, mewc, şepêl. 1. ava behrê an gola ko ba lê dıxe û ser hev re dıçe. 2. mewceke sar an sermaya ko tê û derbaz dıbe. 3. hejandıneke bayê an elektrıkê, pêlweş. * **kısa dalga** *N.* şepêla kurt. 4. qurmıçikên lı ser qumaş an por û tıştê wısa. 5. pê kenin, lı ser kenin, lı yeki henekê xwe bıki an galte lê bıki. * **dalga dalga** *bw.* pêl bı pêl. * **su dalgası** *bw.* şepêla avê. * **dalga geçmek** *bw.* galte pê kırın, lı ser kenin, pê henek kırın, tınaz kırın.
dalgacı *N. rgd.* zexel, kesê ko iş û karê xwe de tıralıyê dıke.
dalgakıran *N.* pêlşkên, asteng çekırın jı bo keşt û navginên deryayi lı qeraxa behrê.
dalgalandırmak *L.* ba xıstın, daçıkandın, dan pêl kırın.
dalgalanmak *L.* pêl dan, ba bûn, daçıkin, şepêl dan.
dalgalı *rgd.* pêldar.
dalgasayar *N.* pêlewar.
dalgıç *N.* noqav, kesê ko cılên taybeti ya avê lı xwe dıke û xwe berdıde bınê avê. /–**lık** *N.* noqavi.
dalgın *rgd.* daman, bêhay. * **dalgınlıkla elini makinaya kaptırdı** *bw.* bı damani *(an bı bêhayi)* destê xwe lı ber mekinê xıst. /–**ca** *rgp.* bı damani. /–**lık** *N.* damani, bê-

hayi.
dalınç *N.* xwe de çûn, lı hember tışteki xweş an rewşeke baş xwe wında kırın.
dalış *N.* noq. * **suya öyle bir dalış yaptı ki** *bw.* xwe wısa bı noqi avê kır ko.
dalkavuk *N.* şelaf, lêbok, çaplûs. /**–luk** *N.* şelafi, lêboki, çaplûsi.
dallanmak *L.* **1.** guli dan, çıql dan, aj dan. **2.** mec. tevlihev bûn, gırft bûn. **3.** fıreh bûn.
dalmak 1 *L.* **1.** noqi bûn, noqin *(jı bo avê).* **2.** dan nav, lı nav qelıbin. **3.** mec. tışteki re bı zêde mıjûl bûn, xwe bir kırın.
dalmak 2 *L.* hênıjin, ponıjin, ketına xem û xıyalan e, wısa bı sınêde ketın xew, xew de çûn. * **daba yeni uykuya dalmıştım ki kapı çaldı** *bw.* ez hê xew de çû bûm ko deri lê ket.
dal taban *rgd.* pêxaws, çeq rût, kesê wısa erzan.
dam *N.* kelk, ban, pışta xêni.
dama *N. İt.* daxme, dame. /**– oynamak** *L.* daxme listın.
damak *N. ant.* pidi, pıdû, polke, alûme. * **üst damak** *Nh. ant.* banê dev. /**–tan konuşmak** *bw.* devezmanki axaftın.
damar *N. ant.* demar, temar, reg, reh, ra. * **kan damarı** *bw.* temara xwinê. * **maden damarı** *bw.* temari maden. * **atar damar** *Nh.* rahê stûr. * **toplardamar** *Nh.* rahê mexani. * **erkeklik damarı** *bw.* demari mêrani.
damat *N. P.* zava. /**–lık** *N.* zavati.
damga *N.* nişan, dırûşım, mor, damxe, dırh. /**–lı** *rgd.* morkıri, bıdamxe, bımor. /**– pulu** *N.* pûlên damxê. /**–sız** *rgd.* bêmor, bêdamxe. /**– vurmak** *L.* damxe kırın, dırh kırın, mor kırın.
damgalamak *L.* **1.** damxe kırın name û tıştê wısa. **2.** mec. keseki bê sûc tawanbar kırın.
damgalanmak *L.* **1.** hatın mor kırın. **2.** hatın tawanbar kırın.
damıtılmak *L.* hatın dapalin, hatın sefandın, hatın dawerewandın.
damıtılmış *rgd.* dawerivandi, dapalandi.
damıtık *rgd.* sefi, ari, dapalin.
damıtmak *L.* sefandın, dakırın, dapalandın, dawerandın.
damızlık *rgd.* tovi, fehl.
damla *N.* **1.** nıqut, dılop, çılk. * **damla damla** *bw.* dılop dılop, çılke çılk. **2.** peşk, pışk, evıya bı zêdeyi jı bo dılopên baranê tê gotın. * **yağmur damlası** *bw.* pışkê baranê.
damlamak *L.* nıqutin, dılop kırın, çılkin, çılk kırın.
damlatmak *L.* dapalandın, nıqutandın, dan dılop kırın, çılkandın.
damper *N. İng.* qamyonên ko paşıya xwe radıbın û datên jı bo bar valakırınê.
damping *N. İng.* damping, jı bo bazar destxıstınê de erzankırına bıha ya navnetewi.
dana [1] *N.* nogın, ya mê a heta sê sali.
dana [2] *N.* cıwanga, cange, mozık, conega. * **dananın kuyruğu kopmak** *bw.* boça kerê bızdin, tıştek an kareki ko hêvi nine ko bıbe û yekcar dıbe, jê re tê gotın.
dana ayağı otu *N.* marmaroşk. *bot.* **Arum.**
danaburnu *N.* quzgezk, cobır, lar.
dangalak *rgd.* sersem, bêeqıl.
danışıklı *rgd.* bışêwr, gotına xwe kırın yek, evıya kesên bı dızi ıhevhatıneke çêdıkın û wekı hiç tıştek nine ji pevre hereket dıkın, jê re tê gotın, şike.
danışma *N.* şêwr, pırsin, muşawere, ıstışare.
danışma bürosu *N.* pırsgeh.
danışmak *L.* şêwırin, jê/jı ... pırsin, şiret ... xwastın. * **birinden akıl danışmak** *bw.* jı yeki eqıl pırsin, şireta yeki xwastın.
danışman *N.* amojkar, rawêjer, agahker, muşawir.
danıştay *N.* şûra i dewlet.
Danimarkalı *N.* Denimarki.
dans *N. Fr.* govend, reqs, dans.
dansimetre *N. Fr.* densimetır, sıftpiv.
dansing *N. İng.* xweşxan, dansing.
dansör *N. Fr.* dansor, mêrê ko karê xwe danskırın e.
dansöz *N. Fr. (jın)* çengi, loti, reqas.
dantel *N. Fr.* tentene, neqışên lı kevıya qumaş an dısmal û tıştê wısa.
dapdaracık *rgd.* tıp û teng.
dar *rgd.* **1.** teng, kêmber. **2.** barık, tûlık *(jı bo pentol, cıl, çewal û tıştê wısa).* **3.** kurt, jo bo fıkr û raman. /**–a düşmek** *L.* ketın tenganıyê. /**– gelirli** *rgd.* hêjar. * **dar görüşlü kimse** *bw.* mırovê kurt bin. /**– etmek** *L.* teng kırın. /**– olmak** *L.* teng bûn.
dara *N. İt.* dara, tara, lıgel qabê xwe ve gıranıya tışteki ye.
daracık *rgd.* tıp û teng, barık.
darağacı *N.* sêpê, dar, sêpi, qınare.

daralmak *L.* teng bûn.
daraltılmak *L.* hatın teng kırın.
daraltmak *L.* teng kırın.
darbe *N.A.* **1.** derb, şek, lêdan, sixurme. **2.** derbe, jı bo xıstına hukumatekê tê gotın. **/– yapmak** *bw.* derbe kırın. * **bir darbe indirmek** *bw.* şekek lê dan. **/– vurmak** *L.* derb lê dan, derb lê xıstın. **/– yemek** *L.* derb xwarın.
darbelemek *L.* derb kırın, lê dan.
darbimesel *N.* gotına pêşıya, bıwêj.
darboğaz *N. cax.* **1.** derbend. **2.** asteng, gava mırov an cıvatek bı abori dıkeve tenganıyê.
darbuka *N.A.* tef, darbûqa. **/–cı** *N.* tefjen.
dardağan ağacı *N.* tawi, tawık.
dargın *rgd.* suh, sıh, sıl, aili, sıh, xeyıdi, zıwir.
dargınlaşmak *L.* jı hev sıh/suh ketın, jı hev sıl bûn, jı hev xeeyıdin.
dargınlık *N.* sıhketıni, sılbûni, xeyidin.
darı *N.* **1.** garıs. **2.** gılgıl. * **darı sapları** *N.* çiq, sole.
darıfültül *N.P.* darfultul. *bot.* **Fructus Piperis longi.**
darılgan *rgd.* xeydok, kesê zû suh dıkeve.
darılmak *L.* enırin, xeyıdin, herıdin, dıl mayin, sıh ketın, sıl bûn.
darıltmak *L.* sıh xıstın, sıh kırın, sıl kırın, enırandın, herıdandın, xeyıdandın.
darlaşmak *L.* teng bûn, ketın tengasıyê.
darlık *N.* tengavi, tengasi, tengayi. * **darlığa düşmek** *bw.* ketın tengavıyê.
darmadağın *rgd.* tarûmar, belawela, bêserûber.
darmadağınık *rgd.* belawela, tarûmar, bêserûber. **/– olmak** *L.* belawela bûn, bêser û ber bûn. **/– etmek** *L.* belawela kırın, tarûmar kırın.
darp *N.A.* derb.
darphane *N.A.P.* derbxane, cihê ko pare tê çapkırın.
darülaceza *N.A.* xêratxane, darûlaceza.
darülfünun *N.A.* zanıngeh, universite.
daş/taş *x.* mana hem, dar, kar, bend dıde. **dindaş, arkadaş** = hemdin, hevalbend.
Daryus *N.* Dara, Daryûs, qraleki ıranê ya kevn e.
dava *N. A.* doz, dawa. **1.** jı bo gerin û lıdestxıstına mafê dadi, serlêdana dadıgehê. **2.** pêşnıyareki jı bo şirovekırına babetekê. **3.** pırs, armanc. **/–cı** *N.* dozdar, dawaker, gıliker, xwiner. **/– etmek** *L.* doz kırın, dawa kırın. **/–lı** *rgd.* kesê hatıye gıli kırın, gılibûyi.
davalaşmak *L.* lı hev dawa kırın, doza hev kırın.
davar *N.* pez, dewar, mal. * **davar beslemek** *bw.* dewar xwedi kırın, mal xwedi kırın.
davet *N.A.* dawet, bang, xundın. **/– etmek** *L.* dawet kırın, xundın, vexwendın. **/–iye** *N.* dawetıye, dawetname, bangname. **/–li** *N.* xwendi, vexwendi, xundi. **/–name** *N.* dawetname, bangname. **/–siz** *rgd.* bêdawet, nexundi. * **davetsiz misafir** *bw.* mûşek. * **yemeğe davet etmek** *bw.* jı bo xwarınê dawet kırın, vexwendın xwarınê.
davranmak *L.* radan. * **sıkışınca hemen silaha davranıyor** *bw.* ko teng bû hema radıde çek. * **sopaya davranmak** *bw.* radan ço.
davul *N.A.* dahol, dehol, saz. **/–cu** *N.* deholjen, deqaq, delû. * **davulcu Ali** *bw.* Eli delû. **/– çalmak** *L.* dehol lê dan, dehol kutan. **/– zurna** *Nh.* dehol û zurne. * **davulun sesi uzaktan hoş gelir** *bw.* dengê sazan jı dûr vexweş tê, jı bo kesê ko dı nav kar de nine û wi kari wısa asan dızane. Tenê Kurdıya heri başûr de jı bo dehol 'saz' tê gotın.
dayak *N.* ço, kotek. **/– atmak** *L.* ço kırın, kotek kırın. * **dayak cennetten çıkmış** *bw.* ço jı Cenetê hatıye.
dayamak *L.* **1.** dan ber. * **sırtını duvara dayamak** *bw.* pışta xwe da ber diwêr. **2.** jı cihekî hêz gırtın, pışt dan. **3.** dırêji kırın. * **gözüne dayadı** *bw.* dırêji çavi wi kır.
dayanıklı [1] *rgd.* qaim, qeim, pêt, zexm, qewim, qewin. **/– yapmak** *L.* qewin kırın, pêt kırın, zexmandın.
dayanıklı [2] *rgd.* xurt *(jı bo cıl, kınc û aletên bıkaranînê).* * **dayanıklı ayakkabılar** *bw.* solên xurt.
dayanıksız *rgd.* sıst, berxwenedan.
dayanım *N.* berxwedani.
dayanışma *N.* palpışti, pıştgiri, hevkari, mıldanhevi. **/– göstermek** *L.* palpışti kırın, hevkari kırın.
dayanışmak *L.* pev re palpışti kırın, pıştgırıya hev kırın.
dayanmak [1] *L.* ragırtın, xwe pê gırtın, evıya dı mana sebrkırın û aramê dıde.
dayanmak [2] *L.* **1.** berxwedan. Jı ber bûyerekê an astengıyekê de xwe zexm kırın, xurt sekınin. **2.** pışt ... dan, dan ... ber. * **bir**

yere dayanmak bw, pışta xwe dan çıheki. 3. bawer bûn. * **biz halkımıza dayanmalıyız** *bw.* em bı gelê xwe bawer bın. 4. sebr kırın, aram anin. 4. pal dan, tan dan. * **arabaya arkadan dayandı** *bw.* erebe dı pışt re tan *da.*

dayatmak *L.* 1. rık kırın, jı bo cihanina gotına xwe de inad kırın. 2. xwe an tışteki dan ber dereki an tışteki.

dayı *N.* xal, lalo, bırayê dê ye. /**– çocuğu** *N.* xaloza. /**– karısı** *N.* xalejın, xaloj. * **dayı oğlu** *N.* pısxal

dazlak *rgd.* keçel, zelût. /**–laşmak** *L.* keçel bûn, guri bûn.

de/da *dç.* jı. * **bende geldim** *bw.* ez jı hatım.

debboy *N.* depo.

debdebe *N.A.* debdebe, rewnaq.

debelenme *N.* gevz.

debelenmek *L.* gevızin, gevızandın, perpıtin, kulkulin.

debi *N. Fr.* debi, bırh, hêz an mıqdara herıkandına avê. /**– kuvveti** *bw.* bırha avê.

debriyaj *N. Fr.* debrıyaj, jı tırki derbazi kurmanci bûye.

Deccal *N.A.* Deccal.

dede *N.* 1. bapir, bavê bavê an dê. 2. Mewlewi an Elewiyan de liderên dini. * **dede dedesi** *Nh.* bapiri gewre, kal, kalık.

dedektif *N. İng.* dedektif.

dedektör *N. Fr.* dedektor.

dedikodu *N.* kurtûpıst, paşgotın, gotegot, galegurt. /**– etmek/yapmak** *L.* paş de gotın, paşgotıni kırın, pırs guhaztın.

dedikoducu *N.* paşbêj, pırsguhêz, qemsi, xebergerên.

dedirtme, dedirtmek *L.* dan gotın. * **kendine çalışkan dedirtmek** *bw.* jı xwe re zirek da gotın.

def *N.A.* def. /**– etmek** *L.* defıhandın, def kırın. /**– olmak** *L.* def bûn, qeşıtin.

defa *rgp.* car, neqıl. /**–larca** *rgp.* çend car. * **bir defa** *bw.* carek, careke. * **bir defasında** *bw.* bı carekê. * **bir dahaki sefere** *bw.* cara dın. * **her defasındaki** *bw.* her cara ko. * **bu defa** *bw.* vê cara.

defetmek *L.* qewıtandın, qewırandın, defıhandın, def kırın, axêz kırın, nijtın. * **başından def etmek** *bw.* jı serê xwe def kırın. * **haydi def ol!** *bw.* de bınije!

defi hacet *N.* ritın, avdest gırtın.

defile *N. Fr.* defile, pêşandına cılên modeyê ye.

defin *N.A.* defin, çalkırına mırıyan e.

define *N.A.* define, gencine.

deflasyon *N. Fr.* deflasıyon, kêmbûna dıraf/pare.

defne *N. Gr.* defne. * **defne ağacı** *Nh.* dafne, dara defnê, qac.

defnedilmek *L. A.* hatın çal kırın, hatın naşin, hatın veşartın, kırın gorê.

defnetmek *L.* naştın, çal kırın, kırın gorê.

defolmak *L.* qewırin, qewıtin, hılbûn, qeşıtin. * **haydi defol!** *bw.* hadê wê de! hadê bıqeşıte, hılbe jı vır!

defter *N.* defter, perawi. /**– tutmak** *L.* zêdeyi jı bo ticaretê defter tırxan kırın. * **defterden silmek** *bw.* jı dıl avêtın, jı dıl derxıstın, tışteki an yeki jıbir kırın. * **defterini dürmek** *bw.* yeki kuştın an jı kar an jı erkekê dûrxıstın.

defterdar *N.A.K.* defterdar.

değer *N.* bıha, fıyat, nerx, qedr, qimet. /**– almak/kazanmak** *L.* bıha bûn. /**– bilir** *N.* qedırşinas, xatırzan. /**– vurmak** *L.* nerx lê dan, fıyat lê xıstın, qimet lê xıstın.

değer düşürümü *N.* develuasıyon, bıhayê pareye ko lı beramber zêr an pareyên bıyani dadıkeve.

değerlendirilme *N.* helsengandın.

değerlendirilmek *L.* hatın helsengandın.

değerlendirmek *L.* 1. bıha an qimet dan. 2. hêjandın, hêja kırın. 3. helsengandın, naverok an gırıngıya tışteki dıyar kırın. * **geçmiş günlerin bir değerlendirmesini yapalım** *bw.* em rojên derbazbûyi carekê helsenginın.

değerlenmek *L.* bıha bûn, bı qimet bûn, hêja bûn.

değerli *rgd.* faxır, berketi, gıranbıha, gıranpaye, berêz, berketi, hêja. /**– olmak** *L.* hêja bûn, gıranbıha bûn. /**–siz** *rgd.* bêqimet, bêpaye, erzan.

değil *rgd.* ne, nine, niye. * **ben değil, sen değil, öteki** *bw.* ez ne, tu ne, ewê dın.

değin *dç.* ta, heta. * **buraya değin** *bw.* heta vıra.

değinme *N.* temas.

değinmek *L.* behs, derheqa babetekê de bı kurti behs kırın. 2. dest lê dan, temas kırın.

değirmen *N.* aş. /**– işletmek** *L.* aş gerandın. * **değirmene hububat dökmek** *bw.* aş lê kırın. * **su değirmeni** *Nh.* aşê avê. * **kahve değirmeni** *Nh.* aşê qehwê. /**– taşı** *Nh.* beraş, kevırê êş.

değirmenci *N.* qeraş, aşvan. /**–cilik** *N.* aş-

vani, qeraşi.
değirmi *N.K.* gırover, zêdeyi jı bo kevırên ko lıgel lehi û avê hatıne û gırover bûne.
değişebilir *rgd.* guhêrbar.
değişlci *rgd.* guhêrbar.
değişik *rgd.* cê, cıhê, cıhêreng, cûrbecûr, cûda. /**_lik** *N.* cıhêti, cûdayi.
değişim *N.* veguhêrin, guhêrin, guhêrk.
değişinim *N.* mûtasıyon.
değişken *rgd.* guhêrbar, wiç, alternatif. /**_lik** *N.* guhêrbari.
değişme *N.* guhêrin.
değişmek [1] *L.* berdêli kırın, evıya bı zêdeyi jı bo zewacêye ko xwang an keça xwe pev re dıguhêrın.
değişmek [2] L guharin, guhartın. **1.** ketına teşe an rewşeki dın. **2.** kesê dın an tışteki dın ko bıkeve cihê tışt an kes. * **okulun müdürü değişti** *bw.* mıdûrê dıbıstanê hate guhartın. **3.** hevûdu re tışteki bedêl bıki. * **kitaplarımızı değiştik** *bw.* me pırtûka xwe guhart.
değiştirge *N.* pêşnıyar jı bo guhartınê *(kes an tışt).*
değiştirgeç *N.* guhêrker, konvertisor.
değiştirici *rgd.* guhêrker.
değiştirilmek *L.* hatın guhêrin, hatın guharin/guhartın. * **değiştirilmiş bir kararı kabul etmem** *bw.* bıryara ko hatıye guhartın, ez napejırinım.
değiştirmek *L.* gorin, guharin, bedêl kırın, guhartın, guharandın, guhêrandın, bedılandın, ev sinonimana dı cihê hev de dıkarın bêne bıkaranin. **1.** rewş an teşe ya tışteki têxi şıkleki dın. **2.** tışteki bıdi yeki û cihê wi de tışteki di bıstini. **3.** yeki an tışteki jı cihekê bıgri û deyni an bışini ciheki dın. **4.** tışteki cih bıhêli û tışteki dın bıgıri. **5.** bıkevi tılqeki dın. * **zenginlik onu çok değiştirdi** *bw.* dewlemendiyê ew pır guhart.
değiştirtmek *L.* dan guharin/guhartın.
değiş-tokuş *N.* trampe, pışkegor, berdêli.
değmek *L.* **1.** lêketın, ketın, heta hiç navber nemine bı hev ve temas kırın. * **elim eline değdi** *bw.* destê mın lı destê te ket. * **kurşun hedefine değdi** *bw.* gule lı armanca xwe ket. **2.** gehiştın. * **yaşı on beşe değince** *bw.* sala xwe ko gehişte panzdeh. **3.** berdan. * **değme gitsin** *bw.* berde bıla here. **4.** kırın, tıştek dı bıhaya xwe de bûn. * **bu kitap 50 gulden değer** *bw.* ev pırtûk 50 gûldeni dıke. **5.** gehiştın *(jı bo fêki û sewz).* * **armutlar değdi** *bw.* hermi gehiştın.
değnek *N.* ço, çogan. /**_lemek** *L.* ço kırın.
deh *B.* deh, çoh, dengdaneki ye jı bo heywanê bar.
deha *N.A.* deha, pitnasi.
dehliz *N.P.* dalan, dehliz.
dehşet *N. A.* toqin, tırseki hêz, erjeng, şaşıti. * **dehşete kapılmak** *L.* toqin. /**_li** *rgd.* erjeng. /**_ salmak** *L.* toqandın.
dejenere *rgd. Fr.* dejenere, bê esl û fesl.
dek *N.* ta, heta, hetani. * **sonuna dek yürümek** *bw.* heta dawi meşin.
deka *N. Gr.* deh, hêjmara 10. /**_gram** *N.* dekaxram, jı sedi yeki kilo ye. /**_litre** *Nh.* dekalitır, pivaneke bı deh litır e. /**_metre** *Nh.* dekametır, pivaneke bı deh metır e.
dekan *N. Lat.* dekan, serokê fakûltê.
dekar *N.* pivaneka erdê ye jı bo 1000 m2. ye, an ji deh ar e.
deklarasyon *N. Fr.* danezan, deklaresıyon.
deklare *N. Fr.* danezani, deklere.
dekor *N. Fr.* dekor, nexş, neqş.
delalet etmek *L.* pêşandın.
deldirmek *L.* dan kun kırın, dan sımıtandın.
delagasyon *N. Fr.* delegasıyon.
delege *N.* rewanek, nıwêner. /**_lik** *N.* nıwêneri.
delgeç *N.* zımba.
delgi *N.* sımok, burxi.
delgiç *N.* dırêş.
deli *rgd.* şêt, din, diwane, apter. /**_ divane** *N.* din û diwane, din û şêt. /**_lik** *N.* apteri, diniti, şêti. /**_** *olmak L.* din bûn. /**_ etmek** *L.* din kırın. * **deliye her gün bayram** *bw.* dinan re her roj cejn e.
delibozuk *rgd.* tevlihev, xêvık.
delici *rgd.* kunker.
delidolu *rgd.* bêperwa.
delik *N.* kun, qul, qulık. /**_ açmak/delmek** *L.* qul kırın, qul badan, sımtandın, kunandın. * **yılan deliği** *bw.* kunê mar. * **iğne deliği** *bw.* kunederzi.
delikanlı *N. rgd.* xort, nucıwan, lawık. /**_lık** *N.* xortani, lawani.
delikli *rgd.* qul, qulbûyi.
deliksiz *rgd.* bêqul. * **deliksiz bir uyku** *bw.* xewke kûr.
delil *N.A.* delil, bırhan, belge.
delinmek *L.* hatın kun bûn, hatın qulbûn, hatın sımıtin, sımin, xurımin.

delinmiş *rgd.* qul, qulkıri.
deli otu *Nh.* gulçit.
delirmek *L.* din bûn, şêt bûn, eqlê xwe wında kırın.
delirtmek *L.* din kırın, şêt kırın.
delişmen *rgd.* rûgırti, dılsıvık, dılbaz, qopık.
delmek *L.* kun kırın, kunandın, qul kırın, sımandın, sımıtandın.
delta *N.* mıyandaw.
dem *N. P. K.* dem, jı bo çay û tıştê wısa tê gotın. /**– tutmak** *L.* dem gırtın.
demegoji *N. Gr. Fr.* demegoji, lı ser cıvakê de bı tevger an bı zıman dılxwaşıyekê kar tine û soza xwe dıde pejırandın.
demeç *N.* beyanat.
demek *N. L.* gotın, bêjtın, qewl, wûtın. * **dediğini yerine getirmek** *bw.* gotına xwe anin cih. * **ne demek istiyorlar?** *bw.* ew çı dıxwazın bıbêjın?.
demet *N. Gr.* **1.** baq, bûket, deste. **2.** gıdiş, melû, pırnag, taxe, tenê jı bo pırnagên lı ber dasê ye, lı zevıyê *de.* * **gül demeti** *bw.* baqa gulan.
demetlemek *L.* deste kırın, gıdiş kırın, pırnag kırın.
demin *rgp.* pıçki pêşta, gavek pêşta.
deminki *rgp.* gava dın.
demir [1] *N.* hesın. Elementeki ye ko jımara atomi 26, gıranıya atoma xwe 55.847, sıftıya xwe 7.8, e û 1510 derece de dıhele. sim. Fe. /**– aletler** *Nh.* hesıncaw. /**– boku** *N.* gûhesın. * **demire su vermek** *bw.* sımax kırın. * **demire tav vermek** *bw.* hesın pış kırın. * **demire su vermek** *bw.* semax kırın, hesın av kırın. * **demir madeni cevheri** *Nh.* karak, karok.
demir [2] *N.* lenger, sekan, ankor. /**– almak** *L.* lenger kışandın, jı bo keşti ye ko jı cihê xwe hereket dıke. /**– atmak** *L.* lenger berdan.
demirbaş *rgd.* miri, xwemiri. /**– eşya** malê miri.
demirci *N.* hesınker, hesıngêr, kûrevan. * **Demirci Kava** *Nh.* Kawayi hesıngêr, 612 sal lı pêşi İsa qralê İrani Dehhak dıkuje û gelên İranê azad dıke. Sersala Kurdi 21 Adar Newroz jı vê rojê tê. * **demirci fırını** *N.* kûre. /**–lik** *N.* hesıngêri, kûrevani.
demir çubuk *N.* adode.
demirlemek *L.* *(keşti)* lenger avêtın, ankor danin, sekan kırın.
demirleşmek *L.* hesıni bûn.
demirleştirmek *L.* hesın kırın.
demir perde *N.* perdeya hesın, tıxûbek dı sıyasetê de dı navbera rohelat û roava *de.*
demiryolu *N.* ray, rêhesın.
demlemek *L.* demandın, dem kırın *(çay).*
demlendirmek *L.* dan dem kırın.
demlenmek *L.* dem gırtın, dem kêşan, hatın dem gırtın.
demlik *N.* qori.
demode *rgd. Fr.* demode, jı modeyê der.
demografi *N. Fr.* demoxrafi, gelhenasi.
demokrasi *N. Gr.* demokrasi.
demokrat *rgd. Gr.* demokrat.
demonstrasiyon *N. Fr.* xwepêşandın, demonstrasıyon.
den *Ghk.* jı, jê. **–den beri** *rgp.* jı dema ko. **–den başka** *rgp.* jı pê ve.
deneme *N.* cerıbandın, sehêti.
denemek *L.* cerıbandın, sehêti kırın, hêçandın, tecrube kırın.
denenmek *L.* cerıbin, hatın cerıbandın, hatın sehêti kırın.
denetçi *N.* serperışt, çavdêr, kontrolker.
denetim *N.* dager, sehêti, kontrol, teftiş.
denetlemek *L.* sehêti kırın, dager kırın, çavdêri kırın, teftiş kırın.
denetmek *L.* dan sehêti kırın, dan dager kırın, dan teftiş kırın.
denetmen *N.* serperışt, çavdêr.
deney *N.* **1.** tecrube. **2.** jıhevdani, dewıy... ın (jı bo tehlil û lêgerina tıştekî).
deneylemek *L.* **1.** tecrube kırın. **2.** jıhev dan, dewıyandın (jı bo tehlil kırınê).
denge *N.* mêzên, dang, parseng, tewş, bendeke, mûwazene. /**– sağlamak** *bw.* mêzên gırtın. * **dengesi bozulmak** *bw.* vetewışin, hawi bûn. * **dengesini bulmak** *bw.* tewşa xwe gırtın.
dengesiz *rgd.* eletewş, bêtewş.
deniz *N.* derya, behr, avtal. /**– bilgini** *Nh.* deryanas. /**– bilimi** *Nh.* deryanasi. /**–ci** *N.* deryavan. /**–cilik** *N.* deryavani
denizaltı *N.* keşti noqav, keşti bınav.
denizanası *N.* pışemasi, keşti portexali.
deniz aygırı *N.* masihespık.
denizci *N.* noti, deryavan.
deniz feneri *Nh.* fanosa deryayi.
deniz hıyarı *N. zoo.* xıyari derya.
deniz kabukları *Nh.* dırc, guhmasi.
deniz kaplumbağası *N.* reqi derya.
deniz kestanesi *Nh.* jûji avi.
deniz kızı *N.* serperi.

deniz rengi *rgd.* avgon.
deniz saksağanı *N.* lepkexur.
deniz yıldızı *N.* masistêrk.
deniz yolu *N.* rêya derya.
denk *N.* beramber, lınkuf, wekhev, deng. * **birbirine denk düşmek** *bw.* dengê hev bûn. * **dengine düşmek** *bw.* dengê xwe ditın. * **dengini vurmak** *bw.* dengê xwe dagırtın.
denklemek *L.* bendeke kırın, wekhev kırın.
denkleşmek *L.* wekhev bûn.
denli 1. *dç.* qas, weqas. 2. *rgd.* kesê ko gotın û kırına xwe de bı pivan e.
denmek, denilmek *L.* tê gotın, tê navandın. * **öyle deniliyor amma kimse bilmiyor** *bw.* wısa tê gotın, lê kes nızane.
densiz *rgd.* bêgef, kesê ko bê rûmeti û bê gıramiyê dıke. /**-leşmek** *L.* bêgef bûn. /**-lik** *N.* bêgefi. * **densizlik etmek** *bw.* bêgefıti kırın.
depderin *rgd.* kûr û kûr, pır kûr.
deplasman *N.Fr.* deplamen, qlûbên sportê ko dıçın lı derveyi bajarê xwe de maçê dıkın.
depo *N.Fr.* mereg, embar, depo, barxane, hiser. 1. cihê ko mal an zad têveşartın, jı bo bıkaranina dawi, embar, depo, hiser, mereg. 2. cihê ko mal tê spartın û fırotın, depo, barxane, embar. 3. dı leşkerıyê de cihê ko çek û sileh tên vêşartın, depo, mereg, hiser.
depolamak *L.Fr.* depo kırın, embar kırın.
depolanmak *L.* hatın depo kırın.
depozit *N.İt.* depozit, sparde, pey.
deprem *N.* erdhejin, zelzele. /**- bilimi** *N.* erdhejin nasi, sismoloji. /**-cizer/yazar** *N.* aleteke ko cih an qewımina erdhejinê bı zûkayi şani dıde, sismoxraf.
deprenmek *L.* lıvin, hejin, lebıtin.
deprasyon *N. Fr.* depresıyon, nexwaşıyeke ruhi ye.
depreşmek *L.* lebıtin, lıvin, jı nû ve *(xwe)* lıvandın.
depreştirmek *L.* lebıkandın, lebıtandın, lıvandın, *(xwe)* tev dan. * **gönlünün yarası yine depreşmeye başladı** *bw.* kula dılê mın disa xwe tev *da.*
depretmek *L.* lıvandın, lebıtand[illegible] lewıtandın, tev dan.
derbeder *rgd.P.K.* derbeder, wêl, pe[illegible] /**-lik** *N.* derbederi. * **Kürdistanım** [illegible] **beder oldu** *bw.* wêl wêl bû Kurdıs[illegible]
mın.
dere *N.* newal, nal, newal, cobar. /**- tepe** *N.* nal û nependi. * **dereden tepeden konuşmak** *bw.* jı vır û wê axaftın. * **dereyi görmeden paçaları sıvamak** *bw.* çem nedıye, pancıkan heldıçini, an hurç tune rêçê dıgeri, yanê kesê ko hê dest de tıştek tune û behsa kırın û kıryarê dıke.
derebeyi *N.* 1. derebeg, feodal. 2. zorbe, stemkar.
derece *N.A.* pile, nıqır, rade, pêlıng, derece.1. fiz. kim. dı aletên pivani de her nıqteyê ko zêde an kêm dıbe, nıqır, derece. * **kantarı 10 derece yukarı çıkar** *bw.* qenterê bı 10 nıqıran bılınd ke. * **hava beş derece düştü** *bw.* hewa pênc nıqıran (derece) daket. 2. mat. derece, pile, her yek nıqırên jı 360 parçeyên hevêrkê *(dayirê).* * **90 derece dik durmak** *bw.* bı 90 dereceyi rast sekınin. 3. eiheki an meqamekê de nıqteyê ko bılınd an nızm, pile, pelıng, rade. * **bir üst dereceye çıkmak** *bw.* radeyeki çûn jor, pêlıngeki bılınd bûn.
derecelemek *L.* derece kırın, nıqır kırın.
derecelendirmek *L.* hatın derece nıqır kırın.
dereceli *rgd.* kes an tıştê ko dereca xwe henın. * **orta dereceli memurlar** *bw.* memûrên dı radeyên navin *de.*
derecik *N.* neqeb.
dere otu *N.* şıwit, şêwit.
dergah *N.P.K.* dergeh, dergah.
dergi *N.* kovar. * **aylık dergi** *bw.* kovara mehane.
derhal *rgp.P.A.* taf de, derhal.
deri [1] *N.* 1. *ant.* ayar, çerm, post, pist. 2. *rgd.* jı çerm, çermi. * **deriden ip** *Nh.* duwêl, dwêl. /**- kaplamak** *L.* ayar kırın, çerm kırın, si kırın. /**- kaplı** *rgd.* çermin. * **bir deri bir kemik kalmak** *bw.* bı tenê çerm û hesti man. 3. si, sih, evıya jı bo çermê mih û bızına ko debax bûye re tê gotın.
deri [2] *N.* 1. cihê bazarê. 2. cıvin, dawat, cerbeze.
derin *rgd.* kûr. /**- derin** *bw.* kûr kûr. * **derine gitmek** *bw.* kûr çûn. /**-lik** *N.* kûrahi, kûri. /**- olmak** *L.* kûr bûn. /**- uyku** *bw.* xewa kûr.
derinlemesine, derinliğine *rgp.* bı kûrahi, bı dûr û dırêj. * **derinlemesine bir inceleme yapmak** *bw.* lêgerineke dûr û dırêj kırın.

derinleşmek *L.* kûr bûn.
derinleştirmek *L.* kûr kırın, kûrandın.
derinletmek *L.* kûr kırın.
derinlik *N.* kûri. 1. mesafeyek jı pı rû berew jêr. 2. fiz. jı sê dimenan de ya kûri. 3. kûri, dûrahi. * **ormanın derinliklerinden bir ses gelmek** *bw.* jı kûri *(dûrahi)* ya rêlê de dengek hatın.
derişmek *L.* 1. kom bûn, lı dora nıqteyeki de cıvin, temerkûz. 2. tir bûn, av jê kışin.
derk *N.A.* derk, seh. /– **etmek** *L.* seh kırın, derkandın, têgêhiştın.
derlem *N.* koleksıyon, darêj.
derleme *N.* darêjnıvis. 2. *rgd.* bıjarte, hevgihandi.
derlemek *L.* darêj kırın, hevgıhandın, bıjartın. * **derleyip toparlamak** *bw.* hılmaştın, lı hev cıvandın.
derlenmek *L.* hatın darêj kırın, hatın cıvandın, hatın hevgıhandın.
derleyici *N.* darêjker, hevgıhandêr. /–**lik** *N.* darêjkeri, hevgihandêri.
derli toplu *rgd.* hılmaşti, şik, bıser û ber.
derman *N. P. K.* 1. *Bj.* derman, ecza, ilac, darû. 2. *N.* hêz, taqet. * **derman kesilmek** *bw.* derman neman, bê taqet bûn. /–**sız** *rgd.* bêderman.
dermatolog *N. Fr.* dermatolox, pısporê nexwaşıyên ten e.
dermatoloji *N. Fr.* dermatoloji.
derme çatma *N.* xıçvıçandın, kıne mıne.
dermek *L.* kom kırın, cıvandın, berhev kırın.
dermeyan *N.* navin, dermeyan. /– **etmek** *L.* anin pêş, berpêş kırın.
dernek *N.* 1. komel. /... başkanı *N.* serok komel. /– **kurmak** *L.* komel damızrandın. * **derneğe üye olmak** *bw.* bûn endamê komelê. 2. cerbeze, mıhrican. 3. cihê bazarê.
ders *N.A.* ders. /– **almak** *L.* ders gırtın. /– **görmek** *L.* ders ditın. /– **okumak** *L.* ders xwandın. /– **vermek** *L.* ders dan, ders dayin. /– **yapmak** *L.* ders kırın. * **derse girmek** *bw.* ketın dersê. * **dersten çıkmak** *bw.* jı dersê derketın.
dershane *N.A.P.* dersxane.
Dersim *N.* Dêrsım, Tunceli, navê herêma Tunceli ye ko bı Dımıli dıaxêvın.
dert *N. P. K.* 1. nexwaşi, êş. 2. derd, kul. 3. xem, keder, paxav. 4. mesele, problem. * **birinin derdini çekmek** *bw.* derd û kulê yeki kışandın, yanê yeki jı xwe re derd kırın. * **bir şeyin derdine düşmek** *bw.* ketın derdê tışteki. /– **almak** *L.* derd gırtın. /– **anlatmak** *L.* derdê xwe gotın. /– **çekmek** *L.* derd kêşi, derd kışandın. /– **edinmek** *L.* jı xwe re kırın derd. * **derde girmek** *bw.* ketın nav meseleyan. * **derdine çare aramak** *bw.* derdê xwe re derman gerin. * **derdine yanmak** *bw.* jı halê xwe gırıyan. * **derdini dökmek** *bw.* derdê xwe gotın. * **derdini söylemeyen derman bulamaz** *bw.* kesê derdê xwe nebêje, jê re derman nabine. /– **olmak** *L.* derd bûn. /– **ortağı** *N.* hemderd. /– **yanmak** *L.* lom kırın, lome kırın. * **her akşam düşünür üzüntüleri bitmezdi** *bw.* her êvaran mıjûl dıbû û derd û xemê xwe dawi nedıhat. * **içine dert etmek** *bw.* kul kırın zık.
dertlenmek *L.* xemgin bûn, derdnak bûn, derd gırtın.
dertleşmek *L.* pev re derdê xwe gotın.
dertli *rgd.* derdmend, derdnak, bı derd, xemgin. /–**lik** *N.* derdmendi, derdnaki, xemgiri.
dertsiz *rgd.* bêderd, bêxem. /–**lik** *N.* bêderdi, bêxemi.
deruhte *N. P. A.* gırtın ser xwe. /– **etmek** *L.* gırtın ser xwe.
derun *N. P.* hundır, hênav, henaw. /–**i** *rgd.* henawi, hundıri.
derviş *N. P.* derwêş, qelender. /–**çe** *N. rgp.* derwêşane. /–**lik** *N.* derwêşi.
derya *N. K. P.* 1. denız. 2. *rgd.* pır pır, zehf zêde.
desen *N. Fr.* desen, nıgar.
desibel *N. Lat.* desibel, aleteki ye hêza bıhistınê dıpive.
desigram *N. Gr.* desigram, desixram.
desilitre *Nh.* jı dehan yeki litır e, desilitır.
desimetre *Nh. Gr.* jı dehan yeki metrê ye, desimetır.
desinatör *N. Fr.* desinator, neqışkêş.
desise *N.A.* bınekari, fen, dek û dolav.
despot *N. Fr.* zalım, despot, stemkar. /–**ik** *rgd.* despotik, stemkar. /–**izm** *N.* despotizm, stemkari.
destan *N. P. K.* destan.
destanlaşmak *L.* destan bûn, jı hêzê mırovi dertır qehremani kırın.
deste *N. P. K.* qefş, qeft, desti, demet, deste, rıpın.
destek *N. P. K.* 1. hevgır, destek, palpışt, jı derekê an jı kesekê arikari gırtın. 2. stûn,

kutek, jı bo tıştek nekeve an gêr nebe darê ko an sıngê ko dıdıne berê. 3. mali an sıyasi pıştgırtıni kırın. * **dükkanı açarım amma birinin desteğine ihtiyacım var** *bw.* ez dûkanê vedıkım lêbelê mın hewceyi palpıştıya yeki dıvêt. /**... olmak** *L.* destek bûn, palpışti kırın, hevgırtın.

desteklemek *L.* pışt gırtın. palpışti kırın, pesardın.

desteklenmek *L.* hatın palpışti kırın, hatın pışt gırtın, hatın destek kırın.

destekleyiş *N.* palpışti, pıştgırı, pesartın.

destekli *rgd.* 1. pıştgırti, pesarti. 2. stûnkıri.

desteklemek *L.* 1. pışt gırtın, palpıştıya yeki kırın. 2. stûn kırın, kutek dan ber.

destroyer *N. İng.* wêranker, cûre keştıyeke cengê ye, destroyer.

destur *N. K.* destûr, rêdan.

deşarj *N. Fr.* deşarj, valabûn. /**... olmak** *L.* deşarj bûn, vala bûn.

deşelemek *L.* kolan, vedan. 2. lêgerin. * **ağzım biraz deşeledim fakat bir haber alamadım** *bw.* ez qaseki lı devê wi gerıyam lêbelê mın tıştek jê derneani.

deşifre *rgd. Fr.* vebûyi, aşıkar bûyi, deşifre. /**... etmek** *L.* nıvisekê an şifreyekê vekırın, jı hev deranin. /**... olmak** *L.* aşıkar bûn, aşkere bûn.

deşik *rgd.* qul bûyi, qul.

deşilmek *L.* hatın vedan, hatın kolan.

deşmek [1] *(kul, bırin)* *L.* axıvandın, dırrandın.

deşmek [2] *L.* kolan, vedan, derve kırın, hundurê *(tışteki)* anin der. * **toprağı deşmek** *bw.* erd vedan. * **karın deşmek** *bw.* zık çêrrandın, zık derve kırın.

detant *N. Fr.* nermbûn.

detay *N. Fr.* detay, kıtkıte, cûre cûre yên tıştcki.

detektif *N. İng. bn.* **dedektif.**

detektör *N. Fr. bn.* **dedektor.**

deterjan *N. Fr.* maddeyên kimyewi ye jı bo paqıjkırınê tê bıkaranin.

dev *N. K. P.* hefrid, dêv, hût. 1. dı çirokan de derbaz dıbi, mırovê gırs û hûteki bı tırs e. 2. *rgd.* jı normal pır bılındtır an gırtır. /**... aynası** *N.* hili *(neynık)* ya ko tıştan jı xwedi pır pır mezıntır şani dıde. * **kendisini dev aynasında görmek** *bw.* xwe lı hiliya dêvan de ditın, xwe pır mezın ditın. * **dev gibi bir adam** *bw.* mıroveki wekı dêv e. 3. bı bal û pal, gır û gırs. * **dev şirketler** *bw.* şirketên weki dêv, şirketên bê hempa.

deva *N. A.* dewa, ilac, çare.

devalüasyon *N. Fr.* develûasi, erzanbûna bıhayê dırafê ye.

devam *N. A.* dewam. dom.

devam etmek *L.* 1. dom kırın, domandın. 2. dom kırın, kudandın, kudin, evıya jı bo dem û zeman e. * **dört saat devam etti** *bw.* çar saetan kudand. **zalimlerin başarısı fazla devam etmez** *bw.* serketına zalıman zêde nakudine.

devamı *N.* dûmayik. * **devamı var** *bw.* dûmayik heye, paşi heye.

devamlı *rgd.* her, herhe, tımi, bıdom, berdewam, domdar, bêkutayi. /**...lık** *N.* domdari. * **devamlı aynı işi yaparım** *bw.* her ew kari dıkım. /**... olarak** *bw.* tım û tım, tım û daim, her û her.

devamsız *rgd.* bêdomdari, domnekıri.

deve N. hêştir, deve. * **çift höyüklü deve** *Nh.* hêcin. * **erkek deve** *N.* lok, buxur. * **dişi deve** *N.* delax, dundıl. * **iki yaşındaki deve** *N.* cenculuk. /**... yavrusu** *N.* torm, tormık.

deve boynu 1. *rgd.* kokel. 2. *N.* tışt an boriyê ko weki şıklê "S" an "U" ye.

deveci *N.* heştırvan. /**...lik** *N.* hêştırvani.

deve dikeni *N.* stırimışk, cûreyeki kerbeşê ye. *bot.* **Silybum marianum.**

devekuşu *Nh.* heştırme.

deveran *N. ger.* /**... etmek** *L.* gerin.

devetabanı *N.* xilok, xilolik.

devim *N* [illegible] lıv, hereket. /**... bilimi** *N.* di-

devimsel *rgd.* dinamik. /**...lik** *N.* dinamizm.

devingen *rgd.* bıhereket, muteharrik.

devinim *N.* hereket, tevger, lıv, leqin.

devinmek *L.* tevgerin, lıvin, leqin, hereket kırın.

devir [1] *N. A.* qırne, çax, dewran, perıyod.

devir [2] *N. A.* 1. *ger.* 2. çûn û hatın. 3. dewr, guhaztın. * **malı alıcıya devretmek** *bw.* mal dewri kırıyar kırın. 4. badek, badan, lı pey hev gerandın. * **8 devir yapmak** *bw.* 8 badek kırın.

devirmek *L.* gêr kırın, qulıbandın, wergerandın, remandın, hêrıfandın, xırıfandın. 1. tıştên ko lı ser hev komkıri, wek beden, diwar û *hwd.* ko bête ruxandın jê re tê gotın. 2. ruxandına hukumatekê an sistemekê. 3. tıştekê jı seri heta bın temam kırın * **bu kıtabı üç sefer okuyup devirdim** *bw.* mın ev pırtûk bı sê caran qulıband *(xwand).*

devleşmek *L.* pır mezın bûn, jı ber çavan an lı dıl de weki çıya bûn.
devlet *N.A.* 1. dewlet, dûgel. 2. şans, kam, talih. /**_ başkanı** *N.* serekdewlet. /**_ kapısı** *N.* derê hukumatê.
devletçi *rgd.* dewletperıst.
devletlerarası *rgd.* navnetewi, mıyandûgel.
devletleştirmek *L.* gelemperi kırın.
devletli 1. *rgd.* dewlemend. 2. dema berê de padişah û wezirên Osmanıyan re dıgotın.
devralmak *L.* dewr gırtın.
devran *N.A.* dewran, çıvane.
devre *N.A.* zandûr, vedor, perıyod.
devredilmek *L.* hatın dewr kırın.
devretmek *L.* dewr kırın.
devridaim *N.A.* dewridaim.
devrik *rgd.* gêrkırı, qatkırı, veguharti, qulıbti.
devrilmek *L.* wergerin, qulaptın, qulıpin, velqutin, gêr bûn, hêrıfin.
devrim *N.* 1. guhartını. 2. şoreş. /**_cı** *N.* şoreşgêr, têkoşer. /**_cilik** *N.* şoreşgêri, şoreşvani.
devrisi *rgp. (jı bo roj, hefte û sal)* dotır. * **devrisi gün** *bw.* dotıra rojê.
devriye *N.A.* heras, nıjde.
devrolunmak *L.* hatın dewr kırın.
devşirilmek *L.* hatın berhev kırın, hatın cıvandın.
devşirmek *L.* 1. anin ba hev, berhev kırın, komcıvandın. 2. *(jı bo fêki)* hew kırın, jê kırın. * **dalda incir devşirmek** *bw.* jı darê hêjir hew kırın, hêjir jê kırın. 3. rınin, jı bo gul û kulilkan.
deyim *N.* bıwêj, navlêk, tabir, idiyom.
deyimleşmek *L.* bıwêj bûn.
deyiş *N.* 1. gotın. * **öyle bır deyiş dedi ki** *bw.* bı gotıneki wısa got ko. * **onun deyişine göre** *bw.* lı gor gotına wi. 2. dı zmanê Tırki de tê mana stranên geli, helbest.
deyyus *N.A.* deyûs, cûre çêreki ye dı cihê 'gewat' de tê karanin.
dezenfekte *rgd.* jı mikroban hatıye paqıj kırın. /**_ etmek** *L.* jı mikroban paqıj kırın.
dılak *N. anı.* gılık.
dımbırdatmak *L.* tıng tıng kırın, [illegible] aletên muzikê re tê gotın, gava ko [illegible] rêz lı têlê xıstın.
Dımılı *N.* Dımılı, Kürtçede Zaza[illegible] şivesı.
dır dır *rgp.* dır dır, gote got.
dırlanmak *L.* dır dır kırın, gote [illegible] kırın.
dış *N.* der, dereke. /**_ tarafta** *bw.* lı derve. /**_ ülke** *N.* welatê dereke.
dışa dönük *rgd.* psikolojiyê de extrovert.
dışarda, dışardan *rgp.* der ve. /**_ gelmek** *bw.* jı der ve hatın. /**_ kalmak** *bw.* der ve man.
dışarı *rgp.* der, der ve. * **dışardaydım** *bw.* ez lı der bûm. /**_ geldim** *L.* hatım der. * **dışarıya göndermek** *bw.* der ve şandın.
dışa vurumcu *N.* ekspresyonist.
dış başkalaşım *N.* egzomorfizm.
dış beslenen *rgd.* bio. heterotrof.
dışbükey *N.* fiz. kov, qof.
dış deri *N.* bio. çermê serın, pistê serın, ektoderm.
dış evlilik *N.* sos. derve zewıcin, zewaca jı malbata an jı gelê xwe derve dıbe, egzogami.
dışık *N.* 1. gûhesın, pegr. 2. kewaşe, evıya bı zêdeyi jı bo pûş û pelax tê gotın lêbelê carinan ji jı bo gûhesın bıkar tê.
dış işler *i N.* karûbarên derve.
dışkı *N.* bışqul, buşqul, rıx, gû.
dış kulak *N. anı.* kerık, kevçıka guh.
dışrak *rgd.* aşkere.
dışsal *rgd.* derveyi, xerici.
dış satım *N.* derveşandını, ixracat.
dızdızcı *N. K.* argoyê de dızdız, çend kes yek dıbın û bı dızdızi [illegible] dın dıxapinın.
dibace *N.A.* dibace, destpêk, pêşgotın.
dibek *N.* sindır, coni. /**_ taşı** *N.* sindır, coni. /**_ tokmağı** *N.* mêkut, sersindır.
didiklemek *L.* 1. hûr hûr seh kırın *(jı bo tışteki gerin).* 2. kut kırın *(jı bo teyr ko nikıl dıkın).* * **didik didik etmek** *bw.* hûr hûr an ser û bın tev dan.
didinmek *L.* lebıtin, bı destlepê kar kırın, bı zor û zehmet dı nava astengıyê de kar kırın.
didişmek *L.* 1. bı gef an bı pevçûn hev û du anin û bırın, hev û du êşandın. 2. dı nava astengıyê de jı bo aborıya xwe lebıtin.
diferansiyel *N. Fr.* defransıyel.
difteri *N. Fr. Bj.* duşaxe, wenaq.
diftong *N. Fr. Grm.* pevdeng.
diğer *rgp. P.* dın, di, êtır, tırê.
dijital *rgd. Fr.* digital, bıhêjmar.
dik *rgd.* 1. erwaz, tik. 2. rep, evıya bı zêdeyi jı bo [illegible] can tê gotın. * **kulak dikm**[illegible] rep kırın. /**_ kafalı** *rgd.* se[illegible]dox.
dik [illegible] stêl.
dik [illegible] *N.* mat. çargoşeyi stêl.

dik dörtgen *N.* mat. çargoşeyi stêl.
dikeç *N.* xılç, jı dar an jı hesın dıbe.
dikelmek *L.* 1. rabûn, vit bûn. 2. peya sekının.
diken *N.* sınc, sıncık, sıtırı, xar, stırı. /**–li** *rgd.* stırin, stridar.
diken dutu *N.* dıri.
dikenli meyan *N.* sûsıka stırin.
dikenli tel *N.* têldırk.
dikey *rgd.* qınc, emûdi.
dikik *rgd.* vit, vitık, şût.
dikili taş *N.* kêl.
dikilmek *L.* 1. çıkılin, lı peya sekının. * **dikilip durmak** *bw.* lı peya mat bûn û sekının. 2. hatın dırûtın. 3. vit bûn, rep bûn.
dikim *N.* 1. dûrın, dırûtın. 2. çıkılandın, danin (jı bo dar û rehek). * **fıde dıkımı** *bw.* danina sadır.
dikim evi *N.* dırûnxane.
dikine *rgp.* 1. bı rastıki. 2. mec. bı rık.
dikiş *N.* dırûn, dırûtın. /**– atmak** *L.* henc kırın, dûran. /**– makinası** *N.* mekina dırûtınê. /**– payı** *N.* dırûtınê de cihê ko derzi tê de dıçe. /**– tutturamamak** *L.* bıngeh negırtın, lı ser gotınekê nesekının. /**–ini almak** *L. Bj.* jêderanina dezi ye jı cihê amelıyatê.
dikişçi *N.* terzi, dırûnker, qezaz. /**–lik** *N.* dırûnkeri.
dikişli *rgd.* dırûti, dûrandi.
dikit *N.* jeo. bızmılûg, stalagmit.
dikiz *N.* raçav. /**– aynası** *N.* hiliya *(neynıka)* raçavkırınê, evıya dı ereban de heye. /**– etmek** *L.* raçav kırın, kelıstın.
dikizlemek *L.* raçav kırın, kelıstın.
dikkat *N. A.* 1. bal, baldari, diqet, dihn, daxuyani. /... çekmek *L.* bala ... kışandın, diqet kışandın. /**–e almak** *bw.* gırtın ber çavan, hesıbandın. /**– etmek** *L.* dıqet kırın, bala xwe dan, dihna xwe dan, guh lê bûn, guh lê dêran. * **dediklerime dikkat et** *bw.* bala xwe bıde gotına mın. 2. têbini, daxuyani. Evıya: a) dı bın nıvisarekê an nameyekê de jı bo balkışandınê tê nıvisandın. b) gava mamosta an serbazek têkeve dersê jê re tê gotın.
dikkatli *rgd.* baldar, bıdiqet, guhderz, guhder, birvema. Ev sinonim dıkarın dı cihê hev de bêne bıkaranin.
dikkatsiz *rgd.* bê diqet, hay jı xwe nebûn.
diklenmek *L.* 1. evraz bûn, rasti jor bûn. 2. beramberi yeki hatın, dıj rawestan.
dikleştirmek *L.* evraz kırın, berjor kırın, dı Kurdıya heri başûr de rast kırın jı tê gotın.
dikme *N.* 1. tikme, çıql, çelık. Darê wek bi û spindar û hın gıya bı çıqlan zêde dıbın ko wan çıqlên daninê re tê gotın. 2. lıbên sadırê ko nû hatıye çandın. 3. xort *(ger dı malê de yek e).* 4. Elewıyan de ger Seyid û talıw pev re bızewıcın, zaroyên wan re tê gotın. 5. dı forma nav de *bn.* **dikmek**.
dikmek [1] *L.* 1. *(dar)* çıkandın, daçıkandın, dabınartın, danin. * **ağaç dikmek** *bw.* dar danin. 2. danin, çandın, evıya jı bo sadır, bostan û tıştê wısa tê gotın. 3. evraz kırın, berjor kırın, rast kırın, tıştê ko berê wê tê berjor kırın. * **topun ağzını dağa dikmek** *bw.* berê topê rasti çiyê kırın. 4. rep kırın, vit kırın, evıya zêdeyi jı bo organên wek dûv/boç û guh, kir, pelg û tıştê wısa re tê xebıtandın. * **kulak dikmek** *bw.* guh rep kırın, guh vit kırın. * **kuyruk dikmek** *bw.* dûv/boç vit/rep kırın.
dikmek [2] *L.* dırûn, dırûtın.
dikmelik *N.* çıqlên ko jı bo çandınê tırxan bûyi.
dikmen *N. cox.* tûmıkên dı forma koni *de.*
diksiyon *N. Fr.* rastaxaftın.
dikta *rgd. Lat. Ger.* dikta. /**–tör** *rgd.* diktator. /**–törlük** *N.* diktatori.
dikte *N. Fr.* dikte, dan nıvisin.
diktirmek *L.* 1. dan dırûtın. 2. dan evraz kırın. 3. dan çıqılandın.
dil *N. anı.* zıman, zman. 2. *N.* zıman, zman, lisan. * **ana dili** *N.* zmanê meder, zmanê zıkmaki. /**–e düşmek** *L.* navno bûn. /**–e düşürmek** *bw.* navno kırın. * **dile getirmek** *bw.* anin zman. * **dili açılmak** *bw.* zman vebûn. * **dili döndüğü kadar** *bw.* heta ko zmanê xwe dıgere. * **dili dönmemek** *bw.* zman hatın gırtın, zman negerin. * **dili kurumak** *bw.* zman hışk bûn. * **dilinde tüy bitmek** *bw.* pırç lı zman hatın. * **dilini eşek arısı soksun** *bw.* pırç lı zmanê wi bê. * **dilini ısırmak** *bw.* zmanê xwe geztın. * **dilini tutamamak** *bw.* pê zmanê xwe nekarin. * **dilinin ucunda olmak** *bw.* lı ser zman bûn. * **dilini yutmak** *bw.* zman daqulandın. * **dili tutulmak** *bw.* zman sekının, zman hatın gırtın. * **küçük dil** *Nh. anı.* gelalûç, zmanê pıçûk. /**– şakası** *bw.* henekên devki. /**– uzatmak** *L.* zman dırêj kırın.
dil balığı *N.* masimûsa.

dilber *rgd.* dıber, zeri.
dil bilgini *N.* zmannas.
dilbilgisi *N.* rêzman, rêzıman.
dilbilim *N.* lingûistik, zmannasin. /**_cı** *N.* zmannas, lingûist.
dilek *N.* nıyaz, xwastın, xwast, xozge, daxwaz.
dilekçe *N.* istida, daxwaznıvis.
dilek kipi *N. Grm.* raweya bılani, raweya bıjoke.
dilemek *L.* xwastın, daxwaz kırın.
dilenci *N. rgd.* parsek. /**_lik** *N.* parseki, parsekti. * **dilencilik etmek** *bw.* pars kırın.
dilenme *N.* pars.
dilenmek *L.* pars kırın, gedandın.
dilim *N.* **1.** *(fêki)* celxe, şêrt. **2.** *(çerm, qumaş)* zol, zolak, zûl. **3.** *(nan)* kûzi, keri, pari. * **elma dilimi** *bw.* parçeyê sêvê, celxeyê sêvê. /**_lemek** *L.* keri kırın, qaş kırın, şêrt kırın, celxe kırın. /**_lenmek** *L.* şêrt bûn, celxe bûn, keri bûn.
dillendirmek *L.* anin zman.
dillenmek *L.* hatın zman. * **ona dağ taş dillendi** *bw.* kevır û dar jê re hatın zman.
dilli düdük *N.* pipık, cûre bılûreki ye jı şıvê bi an qamışan de çêdıbe.
dilmaç *N.* wergêr, peçvevan, tercuman. /**_lık** *N.* wergêri.
dilmek *L.* **1.** keri kırın, pari kırın. **2.** qelaştın.
dilsiz *N.* lal, lalo. /**_lik** *N.* lali. * **dili tutulmak** *bw.* lal bûn.
dimağ *N.* zên, dimax, felsefê de dimax.
dimdik *rgd. rgp.* **1.** reparep *(orxan).* **2.** rıp û rast *(tışt).*
din *N. A.* din, ol. /**_ adamı** *N.* mırovê dini. /**_ci** *rgd.* dinperıst, olperıst. /**_dar** *rgd.* dindar, oldar, olperwer. /**_darlık** *N.* dindari, olperweri, oldari. /**_ değiştirmek** *L.* din guhartın. * **dinden çıkmak** *bw.* jı din derketın. * **islam dini** *bw.* dinê islam. * **dini bütün** *bw.* kesê dindar. * **dini gibi bilmek** *bw.* weki imana xwe zanin.
dinamik **1.** *rgd. Fr.* felit, dinamik, çalak. **2.** *N.* beşeki zanyariye ko peywendiya mekanikê dı navbera enerji û hêz û enerji lêdıgere.
dinamit *N. Fr.* dıremit, dinemit. /**_lemek** *L.* bı dinemitê teqandın.
dinamizm *N. Fr.* dinamizm.
dinamo *N. Fr.* dinamo, enerjiya mekaniki dıguhêre enerjiya elektrik. /**_metre** *N.* dinamometır, hêzpiv, aleteki ye ko hêzê dıpeyive.
dinar *N.* navê pereyên hın dewletan e, wek: Yogûslavıye, ıraq û İran û Tûnıs.
dinarê *N.* Kurdi de meqamek muzikê ye.
dincelmek *L.* jinde bûn, jindewar bûn.
dinç *rgd.* jinde, zındi, tendurust, twane, zıreng, dılter.
dinçleşmek *L.* zındi bûn, jinde bûn, jindewar bûn.
dinçlik *N.* zindewari.
dindaş *N.* hemdin.
din dışı *rgd.* jı din der, jı ol der.
dindirmek *L.* pengıvandın, vemırandın, qerandın. *(ev sinonimana)* bı lêkerê arikar "hatın" jı tên bıkaranin. Wek: hatın vemırandın. * **gönlünün acısını dindirmek** *bw.* êşa dılê xwe vemırandın.
dineri *N.* dı iskambilê de karo ye.
din erki *N.* dinperısti, olpperısti, teokrasi.
dingil *N.* sırni.
dingin *rgd.* arımi, vesıhandi.
dini *rgd. A.* dini, oli, tıştê ko jı din, an bı din ve gırêdayi ye.
dink *N. K.* dıng, aşa sawarê ye.
dinlemek *L.* guh dan, guhdari kırın. **1.** jı bo bıhistınê. **2.** jı bo itaet an şiretê.
dinlence *N.* tatil, etlahi.
dinlendirici *rgd.* aramdar, vêsdar, tıştê ko vêsê dıde. * **dinlendirici bir tatil geçirdim** *bw.* mın tatileke zor aramdar derbaz kır.
dinlendirmek *L.* vêsandın, arımandın. * **kendini dinlendirmek** *bw.* xwe arımandın.
dinlenmek *L.* bihna *(xwe)* gırtın, bihna xwe vekırın, vêsıyan, arımin, rawestın, vêsin, vêsa xwe gırtın, dema xwe gırtın.
dinletmek *L.* **1.** dan vêsandın an arımandın. **2.** dan guhdari kırın. * **herkese söz dinletmek zordur** *bw.* bı herkesi re soz dan guhdari kırın zehmet e.
dinleyici *N.* guhdar.
dinmek [1] *L.* rawestın, vedan, vemırin, tevin. * **yağmur dindi** *bw.* baranê veda.
dinmek [2] *L.* pengıvin, meyin, evıya bı zêdeyi jı bo tıştê avi ye.
dinozor *N. Fr.* dinozor, heywaneki kevn e ko nıfşê xwe nıha nemaye.
dinsel *rgd.* dini, oli.
dinsiz *rgd.* ateist, maris, bêdin. /**_lik** *N.* bêdini, maristi.
dip *rgp.* bın, bıni. * **ağacın gölgesi dibinde**

bw. bıni xuya bûn. * **dibinden geçmek** *bw.* bın re derbaz bûn. * **dibinden kesmek** *bw.* dı bın de bırrin. * **dibini bulmak** *bw.* bıni ditın. * **dibini tutmak** *bw.* bıni gırtın. * **dibini oymak** *bw.* bıni kolan. * **dibi yanmak** *bw.* bıni şewıtin. /**-ten** *rgp.* bın ve, bın *de.* * **dipten** *rgd.* dı bın ve, bın ve. * **dipten gitmek** *bw.* dı bın de çûn.
dipçik *N.* qûndax, qûntax. * **tüfek tipçiği** *bw.* qûndaxê tıfıngê. /**-lemek** *L.* qûndax kırın, bı qûndax lê dan.
dipdiri *rgd.* xıp û xwaş.
dipfriz *N. İng.* dipfriz, cûre sarınceyeke ko tê de tıştên xwarinê tê helanin.
diploma *N. Fr. İt.* diplome, burunti. /**- almak** *L.* diplome gırtın. /**-lı** *rgd.* bıdiplome.
diplomasi *N. Fr.* diplomasi, rêzana navneteweyi.
diplomat *N. rgd. Fr.* diplomat.
dip not *N.* jı bo têbini tıştê ko dı nava rûpel de derbaz dıbe dê bın rûpelê de têle nıvisin, haşıye.
dipsiz *rgd.* bêbın.
-dir, dır *L.* e, ye. * **iyidir** *bw.* baş e.
dirayet *N. A.* jir, zireki.
direk *N.* çıkrım, sıtûn, stûn, kutek, dar an stûna ko jêli dıdıne bın tışteki, bın baneki an pıreki.
direksiyon *N. Fr.* direksıyon *(jı navginên bı motor).*
direkt *rgp. Fr.* direkt, raste rast.
direktif *N. Fr.* direktif, şiret, talimat.
direktör *N. Fr.* gerinende, rêveber.
direnç *N.* muqawemet.
direniş *N.* 1. berxwedani. 2. dıjraberi. dırenışçı *N. rgd.* dıjraber.
direnme *N.* berxwedan.
direnmek *L.* berxwe dan.
direşken *rgd.* sebatkar.
direşmek *L.* sebat kırın, rık kırın.
diretmek *L.* sebat kırın, rık kırın, berxwe dan.
dirgen *N.* duguh, cemık.
dirhem *N. A.* dırem, dırhem, dırem, çarsedi de yeki hoqê ye.
diri *rgd.* çûst, çıst, zındi, xweş, zinde. /**- diri** *rgp.* bı xweşi.
dirileşmek *L.* zinde bûn.
dirilmek *L.* 1. xweş bûn *(jı nexwaşiyê).* 2. zinde bûn *(jı bêtaqeti yê.* 3. rabûn, xweş bûn *(jı mırınê).*
dırıltmek *L.* rakırın, xweş kırın. **dirim** *N.* jin, jıyan. /**- bilimci** *N.* biyolox. /**-sel** *rgd.* biyolojik.
dirlik *N.* aram, hevraborin. /**- düzenlik** *N.* hevra borin. /**-siz** *rgd.* hevranebor.
dirsek *N. ant.* enişk.
disiplin *N. Fr.* disiplin, rêzkari, itaet.
disk *N. Fr.* disk, haceteke sportê ye.
diskalifiye *N. Fr.* tut bûn, diskalife bûn, sportê de jı listıkê hatın tut kırın an hatın tut bûn.
diskotek *N. İng.* xweşxan, diskotek.
dispanser *N. Fr. Lat.* dispansêr, dermansaz.
distribütör *N.* 1. distributor, belavker. 2. wajaw, vıjav, evıya cihê ko av teqsim dıbe re tê gotın.
diş *N.* 1. *ant.* dıran, dran. * **azı dişler** *Nh. ant.* dıranên kursi, dıranê xırê. 2. dıranit, dı anit evıa jı bo alet û mekinan ın. 3. celxe, dendık. Evıya jı bo lıb an dane tê kar anin. * **bir diş sarımsak** *bw.* celxeki sir. /**- ağrısı** *bw.* dıran êşin. /**- atmak** *L.* dıran weşandın. /**- bilemek** *L.* dıran cix kırın, an dıran qirçandın, evıya dı mana gefxwarınê de tê bıkaranin. /**- çekmek** L. dıran kışandın. /**- çıkması** *bw.* dıran hatın, dıran der ketın. * **diş çimentosu** *Nh. ant.* hestıyê dıran. /**- çürümesi** *bw.* dıran kurmi bûn. /**- doldurmak** *L.* dıran tıji kırın. /**- düşmesi** *bw.* dıran ketın. /**- dolgusu** *N.* puwaz. /**- emayesi** *Nh. ant.* sedefa dıran. /**- gıcırdatmak** *L.* dıran qirçandın. /**- göstermek** *L.* qil beş kırın, dıran nişan dan. * **dişiyle tırnağıyla** *bw.* bı dev û dıranan. /**- kamaşması** *bw.* dıran alû bûn. /**- kırmak** *L.* dıran şıkandın. /**- kireci** *N.* kepir. /**- kökü** *Nh. ant.* koka dıran. * **diş kökü zarı** *Nh. ant.* kisıkê dıran. * **dişlerini gıcırdatmak** *bw.* dıran hev re kırın. * **dişlerini karıştırmak** *L.* ajınin, dıran ajınin. * **dişlerini takmak** *bw.* dıranên xwe kırınê. * **dişlerini temizlemek** *bw.* dıran paqıj kırın. /**- macunu** *N.* macûnê dıran. /**- tacı** *Nh. ant.* taca dıran. * **kesici dişler** *Nh. ant.* bevşık, dıranên pıçır. * **köpek dişleri** *Nh.* dıranên tûj, kılb. * **ön dişler** *Nh.* dıranên pêşin. * **süt dişleri** *N.* şire, dıranên şire.
dişbudak ağacı *N.* reşedar, benav.
diş buğdayı *N.* danıyê dıranan. Gava dıranê yekem ya zarokan dertê, dani dıkelinın û lı ciranan belav dıkın.

dişçi *N.* dırankêş, dıransaz. /**_lik** *N.* dırankêşi, dıransazi.
diş eti *N. ant.* pok, goştê dıranan. * **diş eti hastalığı** *N. Bj.* şarêz.
dişi [1] *rgd.* dêl, tenê jı bo heywanên goştxur re tê gotın.
dişi [2] *rgd.* mê, mêçık. **1.** insan an heywanên ko jı ali nêrê xwe de tên bergırtın. **2.** heywanên ko hêkan dıkın. **3.** hın mıfteh an aletan de yên ko dıkevın hundurê a dın. * **dişi kaynak** *N.* mak.
dişil *rgd.* **1.** mêhin. **2.** *Grm.* mêza.
dişileşmek *L.* mê bûn, mêçık bûn an bı rewşa mêçıki gırtın.
dişileştirmek *L.* **1.** mêkırın, mêçık kırın (*rêzmanê de tê gotın*). **2.** mec. yeki dı bın kefaretê de hıştın.
dışılık *N.* mêti, mêçıkti.
dişi organ *N. ant.* lebatên mê, orxanên mê.
dişlemek *L.* gez kırın, gez lê dan, gez lê xıstın, geztın.
dişlenmek *L.* hatın gez kırın.
dişletmek *L.* dan gez kırın.
dişli **1.** *N.* dıran, dıranit (*alet û çerxan de*). **2.** *rgd.* gıyandarên ko dıranê xwe hene.
dışsız *rgd.* bêdıran.
divan *N. P.* diwan, horg. **1.** huzûr an meqamê mezınan. **2.** pırtûka koma helbesta yên hozaneki ye. **3.** rûnıştek, dı malê de bı text û balgıhan pêk tê. /... durmak *L.* yeki re serkupi kırın. /**_ edebiyatı** *N.* dı sedsala 13 û 19. de wijeyi ya dı bın bandûra Erebi û Farısi de dom dıkır.
divane *rgd. P.* diwane, bengin, bodıle, şêt. /**_lik** *N.* diwaneti.
divanhane *N. K. P.* diwanxane, jûra ko jı bo mêvanan tırxan bûye.
divanıali *N. P.* diwana bılınd.
divanıharp *N. P. A.* dadıgeha leşkeri.
divik *N.* textekawûs.
divit *N. A.* hûrıng, çitık, dewêt, debır, xame
diyabet *N. Fr. Bj.* dıyabet, nexwaşıyê şekır e.
diyafram *N. Fr.* **1.** *ant.* dıyafram, masûlkeyeke ko hundur de sing û valahıya zık jı hev dıqetini. **2.** *N.* optikê de lewhaya ko roniyê berdıde û dıgıre.
dıyalekt *N.* zarava.
diyalektik *N.* dıyalektik.
diyalog *N. Fr.* dıyalox. **1.** pevre axaftın. **2.** roman, çirok tıyatro de beramberi hev axaftın û berhemên wısa. **3.** bı axafınê lı hevhatın. /... kurmak *L.* pevre peywendi sazkırın.
diyanet *N. A.* **1.** dıyanet, sazendeyi ya dini. **2.** din. ol.
dıyapazon *N. Gr.* jendın.
diyapozitif *N. Fr.* dia, slayt.
diyar *N. A.* dıyar, kişwer.
diye *dç. rgp.* **1.** gotın. **2.** nav, navê. Hevokê de ûşt şani dıde û pevre gırê dıde. * **geldi de, gider diye düşünmüştüm** *bw.* hatıbû, mın got ka disa dıçe. * **Seydo diye bir adam tanımıyorum** *bw.* mırovek bı navê Seydo ez nasnakım.
diyecek *N.* gotın, pırs, gotına ko tê gotın. /**_ yok** *bw.* tu gotınek nemaye.
diyerek *rgp. bn.* **diye.**
diyet [1] *N. A.* bertil, mafê xwinê. Dı hıqûkê islami de cezaya ko jı bo kuştın û brindarkırınê tête dayin.
diyet [2] *N. Fr.* parêz.
diz *N. ant.* çok, çong, ejnû, qomık. /**_ ağırşağı** *N.* çortanok. /**_ altı** *N. ant.* bınçok. * **diz arka iç kısmı** *N. ant.* barfisk. /**_ bağı** *N. ant.* serçok, serjuni. /**_ boyu** *bw.* heta çokan. /**_ çökmek** *L.* hatın ser çokan, çok danin. /**_ çürütmek** *L.* juni helısandın, çok helısandın. /**_ dize** *bw.* çok lı ber çokan. /**_e gelmek** *bw.* hatın çokan. /**_e getirmek** *bw.* anin ser çokan, seri lı dıjraberi xwe danin. * **dizini dövmek** *bw.* lı çokan xıstın, lı junıyan xıstın. * **dizinde derman kalmamak** *bw.* ser çokan de ketın, junıyan de ketın, hêzi ejnû şkin. /**_ kapağı** *N. ant.* çok, çortanok, juni, qomık, serçok. * **dizleri çözülmek** *bw.* çok lê şkin. * **dizlerine kapanmak** *bw.* xwe avêtın lıngan.
dizanteri *N. Fr. Bj.* dizenteri, bawesirê ko bı xwin tê.
dizdirmek *L.* **1.** dan rêz kırın. **2.** dan bend re kırın. (*jı bo dendık, fêki hwd.* tıştên wısa re).
dize *N.* şewane, rıste, her hevok an rısteyê helbestê re tê gotın.
dizel *N. Ger.* dizel, motorên ko bı mazotê dıgerın.
dizelemek *L.* rıstandın, helbest rıste kırın.
dizem *N.* ritm, aheng. /**_li** *rgd.* ahengdar.
dizge *N.* manzûme, sistem.
dizgi *N.* **1.** (*çapdêri de*) tiprêzi. /...cı *N.* tiprêz. /**_cilik** *N.* karê tiprêzi. /**_ yapmak** *L.* tip rêz kırın. **2.** (*helbest û tıştê wısa de*) rıst, rıstandın.
dizgin *N.* dızgin, lıxav. /**_lemek** *L.* lıxav

kırın.

dizi [1] *N.* **1.** *(jı bo dendık, fêki)* gelbaze, gelwaz. **2.** *(jı bo tıştên dın)* qor, col, sıre, ref, rêz, tıştên ko bı kêlekê hev de sekının an lı dû hev *(pey hev)* tên. * dızı dızı *bw.* rêz bı rêz, qor bı qor. * **bir dizi olay** *bw.* rêzek bûyer.

dizi [2] *N.* rêze, seri. /**... film** *N.* rêze film. /**... yazı** *N.* rêzenıvis.

dizilmek *L.* hatın rêz bûn, dabırıstın, şerıdin, sef bûn, qor bûn.

dizin *N.* naverok, fıhrist.

dizlik *N.* çokparêz, dı kar û xebatê de tıştê ko dıdi ber juni an çoka xwe.

dizmek *L.* **1.** rêz kırın, şerıdandın, sef kırın, sefandın. **2.** *(jı bo rêzên nıvisarekê, bêje an helbest)* rıstandın. **3.** (çapxanê de) tip rêz kırın.

dizmen *N.* tiprêz. *bn.* **dizgici.**

do *N.* do, notayek muzikê ye.

doçent *N. Lat.* doçend

dogma *N. Gr.* dogma, din an felsefê de ditınêkê bê rexne pejırandın. /**...tik** *rgd.* dogmatik, aligırê dogmayê. /**...tizm** *N.* dogmatizm.

doğa *N.* **1.** xwewer, xweza, tabiet. **2.** derveyi avahiyê, yawan, beyaban. /...cı *rgd.* xwezaperıst, natûrist.

doğal *rgd.* xwezayi, tabii, tıştê ko bı destê mırov nehatıye çêkırın, bı xwe bûye an afırandıye. /**...cı** *N.* xwezaperıst, natûralist. /**...cılık** *N.* xwezaperısti, natûralizm. /**... olarak** *bw.* xwezayane.

doğallaşmak *L.* xwezayi bûn, tabii bûn.

doğallaştırmak *L.* xwezayi an xweweri kırın, tabii kırın.

doğan *N.* baz, başok, mıqesok. /**...cı** *N.* bazevan.

doğa ötesi *N.* fels. dı xwezayi de tıştê ko eqlê mırov nagıhijê, jı bûyin û afrandınê der, metafizik.

doğa üstü *rgd.* bûyerên ko jı tıştê afrandınê der.

doğmak [1] *ast.* Lnk. helatın. * **güneş doğdu** *bw.* roj helat.

doğmak [2] *L.* **1.** jı bo insan) bûn, bûyin, çêbûn, hatın dınê. * **İsa Peygamberın doğumu** *bw.* bûyina ısa peyxember. **2.** *(heywan)* hatın dınê, zabûn, zayin. **3.** *(jı bo bûyer, hızr)* bûn, bûyin, çêbûn, derketın. * **yeni nesillerle yeni bir dünya doğdu** *bw.* bı nıfşên nû ve dınyayeki nû derket/çêbû.

doğramacı *N.* xerat, merangoz. /**...cılık** *N.* xerati.

doğramak [1] *L.* **1.** hûr kırın. **2.** hûr kırın, tike kırın, qesıfandın *(jı bo goşt e).*

doğramak 2 *L.* pışêrandın, pışartın, evıya zêdeyi bı dest tête hûrkırın û dıxıne derekê. * **ekmek doğramak** *bw.* nan pışartın

doğranmak *L.* hatın hûr kırın, hatın tike kırın, hatın pışêrandın.

doğratmak *L.* dan hûr kırın, dan tike kırın, dan pışêrandın.

doğru *rgd.* **1.** rast, rasteder, evıya istıqametê şani dıde. * **ne sağ ne sol, doğru sür** *bw.* ne çep ne rast, rast bajo. **2.** rast, ne derew, ne vır. * **doğru yalanın karşıtıdır** *bw.* rast, dıjraberi derew e. **3.** rast, tıştê ko ne xar e. **4.** *dç. rgp.* berve. * **adam eve doğru gidiyordu** *bw.* mırov berve malê dıçû. * **şafağa doğru uyandık** *bw.* em ber bı sıbê şıyar bûn. /**... bulmak** *L.* rast ditın. /**... çıkmak** *L.* rast derketın. * **doğrudan doğruya** *bw.* rast bı rast. /**... dürüst** *bw.* rast û durust.

doğruca *rgp.* bı raste rast.

doğrucu *N. rgd.* rastibêj.

doğrulamak *L.* **1.** rastandın, teyid kırın *(pırsekê an gotınekê).* **2.** rast kırın *(tıştekı).*doğrulanmak *L.* hatın rastandın, hatın rast kırın.

doğrultmaç *N.* rastker.

doğrultmak *L.* rastandın, rast kırın, beri dan. * **bir yalanı doğrultmak** *bw.* derewek rastandın an rast kırın. * **tüfeği birine doğrultmak** *bw.* berê tıfıngê dan yeki.

doğrultu *N.* ali, layen, istıqamet.

doğruluk *N.* rasti, durusti, dırusti. * **doğruluktan zarar gelmez** *bw.* jı dırustıyê zerar nayê.

doğrusu *rgp.* arast, rasti, bı rasti.

doğu *N.* rohılat, rohelat, rojhelat. **1.** hêla ko roj derdıkeve. **2.** cih an tıştê ko hêla rohılatê de dımine. **3.** sıyasetê de lı gor Ewropayê welatên Asya û başûri Efriqe. /... bloku *N.* dûgelên sosyalist a rohılat.

doğu bilimci *N.* rohılatnas, orıyentalist.

doğu bilimi *N.* rohılatnasi, orıyentalizm, zanıstıya lı ser zman û çandeyên gelên rohılat.

doğulu *N.* rohılati. **1.** kesê jı welatên rohılat ın. **2.** lı Tırkiyê de Kurda re dıbêjın.

doğu rüzgarı *Nh.* bareş.

doğum *N.* zayin, bûyin. /**... günü** *N.* roja

zayinê, roja bûnê. * **doğum günü bayramı** *Nh.* cejna zayine. /**– sancısı** *N. Bj.* gıranî. * **doğum sancıları tutmak** *bw.* gıranıyê ketın. /**– yapmak** *L.* **1.** *(insan)* zaro anin. **2.** *(heywan)* zayin. /**– yeri** *N.* zayingeh, zayinxane.
doğumsal *rgd.* irsî.
doğurgan *rgd.* adan. /**–lık** *N.* adanî.
doğurmak *L.* welıdandın, anin dınê, zabûn, zayin kırın.
doğurtmak *L.* dan zayin, ... anin dınê.
doğuş *N.* **1.** *ast.* helatın. **2.** zayin.
doğuştan *rgd. rgp.* jı bûyinê, jı zayinê, fıtrî.
doğuştancılık *N.* fıtrıye, natiwizm.
dok *N. İng.* dok, cihê ko keştî bar û vala dıbın an tamîr dıbın.
doksan *N. rgd.* nod. /**–ıncı** *rgd.* nodemin.
doktor *N. Fr.* **1.** *Bj.* bıjîjk, pıjîjk, dıktor, hekîm. **2.** *N.* kesê ko dı branşekê de pıspor bûye. /**...luk** *N.* bıjîjkî, doktorî.
doktora *N. Fr.* **1.** azmûna ko jı bo bıbi pıspor. **2.** kesê ko jı zaningehê derdıkeve û dı branşê xwe de dıgıhîje radeyekê.
doktrin *N. Fr.* doktrin.
doku *N.* bio. tevin. /**– bilim** *N.* tevinnasî.
dokuma *N.* caw, bestır, pırtu, tekstil.
dokuma tezgahı *Nh.* cûmık, şeqe, temd, tewn, tevn.
dokumacı *N.* cûmker, çılag, cawbır. /**–cılık** *N.* cûmkerî, çılagî.
dokumak *L.* raçandın, caw çêkırın, tewn kırın.
dokunaç *N. ant.* sımêl, antêna seh kırınê.
dokunaklı *rgd.* bışewat, dılşewat.
dokunca *N.* zerar, tıştê ko xırabıyê re rê vedıke.
dokundurmak *L.* **1.** dest dan. **2.** qezi lê xıstın, bı peyv an pırsekê tıştekê bîni bîhra yekî an wî şermezar bıkî.
dokunma *N.* destdayin, temas. /**– duyusu** *N. ant.* seha bıhistınê.
dokunmak [1] *L.* **1.** dest dan, dest lê xıstın, pelandın, gepıçandın, hıngıvandın, tıştekî tu dest an laşê xwe bıdıyê û bıbıhîsî. **2.** pelıştın, pelaştın. * **benim bılgısayarıma dokunma** *bw.* mepelişe xêvjimêra mın. * **o zavallıya dokunmayın** *bw.* destê xwe medın wî rebenî an mepelışın wî rebenî. **3.** *(çêyî û xırabıyê de)* gehiştın. * **o adamın bize çok iyiliği dokundu** *bw.* gelek çêyî ya wî mırovî gehişte me. **4.** *(weki peywendî û gırêkê de)* derheq. * **hoca derste biraz da felsefeye dokundu** *bw.* mamosta dı dersê de pıçekî jı derheqa felsefê de axaft. **5.** lêketın. * **rüzgar estikçe dal antene dokunuyor** *bw.* heçî ko ba tê, guli lı antênê dıkeve. **6.** *(weki rûmet û pesnê de)* şkin, şkandın. * **şehire kamyonla gitsin, şerefine mi dokunur!** *bw.* bıla bı qamyonê bıçe bajêr, rûmeta xwe dışkê!
dokunmak [2] *L.* **1.** hatın raçandın, hatın tewn kırın, jı bo caw û pırtu û tekstil e. **2.** hatın dest dan, hatın dest lêketın. *bn.* dokunmak1.
dokunulmaz *rgd.* **1.** dest naye dayin, dest naye lêketın. **2.** naye rexne kırın.
dokunulmazlık *N.* masûnıyet, evıya bıwêjekî sıyasî de tê kar anin ko hın kesên ko hın kıryarên xwe de dı bın sıya qanûnê de ne.
dokurcun *N.* **1.** lod. **2.** nehberk.
dokutmak *L.* *(tekstil)* dan raçandın.
dokuyucu *N.* cawbır, tewn çêker.
dokuz *N. rgd.* neh. /**–ar** *rgd.* nehe nehe. /**–uncu** *rgd.* nehemin, nehem.
dokuztaş *N.* nehberk, çeqûber, nehkık.
doküman *N. Fr.* dokûment, belge, wesîqe.
dokümanter *rgd. Fr.* dokûmenter.
dolamak *L.* alandın, fetılandın, pêçan, pêçin, lefandın, lêpêçan.
dolambaç *N.* çıv, çıvane. /**–lı** *rgd.* çıvdayî. /**–sız** *rgd.* bê çıv, rastane.
dolandırıcı *N.* fırîw, xapinok, yên ko bı dek û dolav xelkê dıxapine û tıştekî wan jı dest dıgıre.
dolandırıcılık *N.* fırîwî.
dolandırılmak *L.* herbılîn, hatın fırîw bûn.
dolandırmak *L.* fırîw kırın, herbılandın, xapandın.
dolanım *N.* ger, doşbûnî.
dolanlı iflas *N.* iflaza bı derew.
dolanmak *L.* **1.** hatın lê pêçan, lefin, alandın, fetılîn. **2.** gerin, doş bûn, lı dora tıştekî re hatın û çûn.
dolap *N. A.* dolav. **1.** dolav, xızana, malan de bı texte çêdıbe û tışt mıșt dıkevê. * **çamaşır dolabı** *bw.* dolava kıncan. **2.** bı çerxê dıgere, jı bo av helkışandınê an dezi rêstınê. **3.** dek û hîle. /**– çevirmek** *L.* dolav gerandın, dolav çerıxandın.
dolar *N. İng.* dolar, navê dırafekî ye, Amerika, Keneda, Awıstıralıye û *hwd.*
dolaşık *rgd.* gırıft, çıvane.
dolaşılmak *L.* hatın gerin, hatın doş bûn.
dolaşım *N.* gerin, deweran, doşbûnî.

dolaşma *N.* ger, doşbûni.
dolaşmak *L.* 1. geran, gerin, geriyan, doş bûn *(ji bo çûn û hatinê)*. 2. dı nav de gerın. * **bahçede dolaşmak** *bw.* dı nav bêxçe de gerin. 3. *(xwin)* herıkin. * **damarda kan dolaşır** *bw.* demaran de xwin dıherıke.
dolaştırılmak *L.* hatın gerandın. * **bütün gün müzelerde dolaştırıldık** *bw.* em hemû rojê lı muzeyan de hatın gerandın.
dolaştırmak *L.* 1. gerandın, dan gerandın. 2. lêpêçan, dan lêpêçan.
dolay *N.* ciwar, dor, dorhêl.
dolayı *N.* 1. ciwar, dor, dorhêl. 2. *dç.* ji bo vê, ji ber. * **parasızlıktan dolayı gelemiyorum** *bw.* ji ber bêdırafiyê ez nıkarım bêm.
dolayısıyla *rgp.* ji ber vê yekê, indirekt.
dolaylı *rgd.* nerasterê, bınavgin, indirekt.
dolaysız *rgd.* bênavgin, rasterast.
doldurma *N.* tıjikırın.
doldurmak *L.* 1. tıji kırın, çıkandın, rıtımandın. 2. dagırtın, ev gotın bı zêdeyi ji bo çek û sileh an jibo bar tê gotın. * **tüfeğini doldurmak** *bw.* tıfınga xwe dagırtın. * **yükünü doldurmak** *bw.* barê xwe dagırtın.
doldurtmak *L.* dan tıji kırın, dan çıkandın, dan dagırtın.
doldurulmak *L.* hatın tıji kırın/bûn, hatın çıkandın, hatın dagırtın.
dolgu *N.* puwaz, heşin. /**— yapmak** *L.* heşandın. * **diş dolgusu** *bw.* heşandına dıranan, puwaz.
dolgun *rgd.* 1. têr *(ji bo seriyên dexlê, fêki hwd.)*. 2. tıji. 3. tıxıs *(ji bo laş)*. * **dolgun bir vücut** *bw.* laşeki tıxıs.
dolgunlaşmak *L.* têr an tıji bûn, tıxıs bûn.
dolikosefal *rgd.* *ant.* dolikosefal, mırovê serê xwe dırêj.
dolma *N.* 1. tıji bûn. 2. ... hundur, hundur tıji kırın. Hın fêki an sewzê ko hundurê wan bı goşt û birinc tıji dıbın û tên patın. * **biber dolması, patlıcan dolması** *bw.* isotê hundur, bacanê hundur. 3. yên weki sawar û tıştê wısa re carinan kortık, qultık ji tê gotın. /**— yapmak** *L.* 1. *(cihê vala)* tıji kırın. 2. *(tıştê xwarınê)* xeşandın, tıji kırın.
dolmak *L.* 1. tıji bûn, rıtımin *(tışt an cihê vala)*. 2. temam bûn *(dem, wade)*. * **süresi dolmak** *bw.* dema xwe temam bû. * **dolup taşmak** *bw.* ser re avêtın, ser re çûn. /**— kalem** *N.* pênûsa xıbır.

dolmalık *rgd.* ... tıjikırınê, xwarına ko ji bo hundur tıji kırınê amade ye. * **dolmalık biber** *bw.* isota tıjikırınê.
dolmuş 1. *rgd.* tıjibûyi, cihnemayi. 2. dolmiş, zêdeyi ji bo taksi û mınibusên ko yekûyek rêwıyan dıkşine, ji tırki derbazi Kurdi bûye.
dolu 1 *N.* tiri, zipık, xılorig, ya ko dıbare. * **dolu yağması** *bw.* tiri barin, xılorig barin.
dolu [2] *rgd.* tıji, têr, mışti. /**— dizgin** *bw.* çarnalê. /**— olmak** *L.* tıji bûn.
dolu [3] *rgd.* dagırti, ji bo çek û sileh û bar.
dolukmak *L.* kelegıri bûn, çav hıstêr bûn.
doluluk *N.* tıjiti.
dolunay *N.* bedl, pazne.
doluşmak *L.* *(ciheki de)* lı hev cıvin, lı hev sıwar bûn.
domalmak *L.* çarlepki bûn, bûl bûn, *(xwe)* bûl kırın.
domaltmak *L.* çarlepki kırın, bûl kırın.
domates *N.* fırıngi, bacanê sor, tamatêz.
dominant *rgd.* *Fr.* sereke.
domino *N.* *Fr.* domine, listıkeke bı 28 kevıran tê leyistın.
domur *N.* 1. pılqık, bılqık. 2. bışku.
domuz *N.* beraz, xıznir. * **dişi domuz** *bw.* mahû. /**— dişleri** *N. ant.* şırın, şırn. /**— eti** *N.* goştê beraz. /**— yavrusu** *N.* kudi.
domuzlaşmak *L.* xain bûn, xınızi kırın.
domuz tırnağı *N.* heçi, heçıyê werıs.
don [1] *N.* seholbend, cemed, qeşa.
don [2] *N.* 1. *(ya jinan)* pancık, derlıng, tûman. 2. *(ya mêran)* derpe, derpê. * **don değiştirmek** *bw.* derpe guhartın. * **don gömlek kalmak** *bw.* derpe û kıras man. * **donuna etmek** *bw.* derpê de kırın. * **donuna kaçırmak** *bw.* derpê de kırın, derpê de ritın, zehf tırsin.
donakalmak *L.* 1. mat bûn, şaşmi man. 2. *(zaravayê başûr de)* pê re qayt kırın.
donamak *L.* *bn.* **donatmak**.
donanma *N.* 1. nexşandın, kokandın, xemılandın. 2. keştiyên ceng ya dewleteki.
donanmak *L.* xemılin, xwe xemılandın, kok bûn, xwe kokandın, xwe pêçan.
donatılmak L. hatın xemılandın, hatın kokandın.
donatım *N.* 1. arastın, neqşin, xemılin. 2. hacet, lebat, pergal.
donatmak *L.* 1. bı cıl û kınc kırın 2. kok kırın, kokandın, arastın, xemılandın. 3. tışteki an debabe, keşt *hwd.* bı hacet û

pergal amade kırın.
dondurma *N.* 1. cemıdandın. 2. besteni *(xwarıneke cemıdi)*. /**-cı** *N.* besteni fıroş.
dondurmak *L.* 1. qerımandın, qerısandın, qemırandın, meyandın. 2. cemıdandın, evıya jı termê sıyasi an cıvaki ye ko kesek jı bo demekê jı kar bê dûr xıstın.
dondurulmak *L.* hatın cemıdandın, hatın qemırandın.
donkişotluk *N.* dı rewşeka ko hewce nine, hewldana mêranıekê bıki.
donma *N.* cemıdin. /**– derecesi** *N.* radeya cemıdinê, dereca cemıdin. /**– noktası** *bw.* nıqteya cemıdandınê.
donmak *L.* 1. qerımin, qerısin, qufılin, qutıfin, qemırin, cemıdin *(jı ber sar û sermayê)*. *Evana hemû dı cihê hev de dıkarın bên bıkaranin.* 2. *(jı bo tıştê jindar)* bı sermayê de mırın. 3. mat bûn.
donsuz *rgd.* 1. bê derpê. 2. mec. bê şerm an serseri.
donuk *rgd.* 1. mat. 2. *(jı bo rehekan)* çılmısi.
donuklaşmak *L.* mat bûn, çılmısin.
don yağı *N. K.* don, dwin, rûnê bez.
dopdolu *rgd.* daçıkandi, lêvıka re tıji.
doping *N. İng.* doping, sportê de bıkaranina dermanên jı bo enerjıyê. /**– yapmak** *L.* doping kırın.
doru *N. rgd.* şê. * **doru renkte at** *bw.* hespa dı rengi şê.
doruk *N.* 1. *cox.* şax, nışûv. 2. nıçık, bılındcih. * dağların doruğu *N.* şaxê çıyan, lı nışûvên çıyan. /**– çizgisi** *N.* aso.
doruklamak *L.* *(fıraqekê)* lêvıka re tıji kırın, rıtımandın.
dorum *N. K.* torm, kuriyê hêştır.
dosdoğru *rgp.* raste rast, direkt.
dost *N. P. K.* 1. dost, heval. Kesê hezdıki û pê bawer dıki. 2. nas, nasyar, heval. Kesê ko navbera wan pev re baş derbaz dıbe. 2. dost, yar. Jın û mêrên ko jı derveyi zewacê pev re dıkevın û radıbın. /**-ça** *rgp.* dostane. /**– edinmek** *bw.* dost kırın, dost gırtın. * **dostlar ve yarenler** *bw.* heval û hogır. /**– olmak** *bw.* pev re dost bûn. /**– tutmak** *L.* *(jın an mêr)* bı dızi pev re rabûn û rûnıştın. * **dostunun dostu** *bw.* dostê dosta.
dostluk *N.* dostani, dosti, dosti, dostani, hevalbendi. * **dostluk başka alış veriş başka** *bw.* dosti cıhê ye, bazar cıhê ye.
dosya *N. Fr.* dosye, hevnıvis. /**– açmak** *L.* dosye vekırın.
dosyalamak *L.* tomar kırın, dosye kırın.
dosyalanmak *L.* hatın tomar kırın, hatın dosye kırın.
doyasıya *rgp.* têr, têr têr, jê têr bûni. * **babamı doyasıya göremedim** *bw.* mın têra xwe bavê xwe nedit, an ez jı ditına bavê xwe têr nebûm.
doygu *N.* rızq.
doygun *rgd.* têrxwari, tatmin.
doyma *N.* 1. têrbûn. 2. kim. tirbûn.
doymak *L.* têrbûn, têr xwarın. * **köyün yarısını almış, hala doymuyor** *bw.* niveki gund gırtıye hê jı têr naxwe.
doymamak *L.* têrnebûn, têr nexwarın.
doymaz *rgd.* têrnebi, çavbırçi. /**-lık** *N.* têrnebûni, çavbırçiti.
doymuş *rgd.* têr.
doyulmak *L.* têr bûn.
doyum *N.* 1. têr, têrbûn, têri. 2. tatmin. * **yare doyum olmaz** *bw.* jı yarê têrbûn nabe.
doyumluk *N.* qasi têr xwarınê.
doyumsuz *rgd.* *bn.* **doymaz.**
doyunmak *L.* *bn.* **doymak.**
doyurmak *L.* 1. têr kırın. 2. tatmin kırın. 3. yeki bı mal û pare têr kırın û lı ali xwe xıstın.
doyurucu *rgd.* têrker.
doyurulmak *L.* hatın têr kırın.
doyuş *N.* têrbûni.
doz *N. Fr.* doz, pivan. 1. bı zêdeyi mıqdarê dermangırtınê re tê gotın. 2. mec. kar û axaftına xwe de bı hesêb bûn. * **dozunu kaçırmak** *bw.* team *(tam)* tê de nehıştın, jı pivanê derxıstın.
dozer *N. İng.* dozer, mekina rê çêkırınê ye.
döğen *N.* *bn.* **döven.**
döğme *N.* *bn.* **dövme.**
döğüşmek *L.* *bn.* **dövüşmek.**
dökme *N.* 1. *(tıştê hışk)* weşan, rıj, rıjan. 2. (av) rıj, rıjan. 3. *(wek: maden, rûn)* helandın ciheki, kûre kırın.
dökmek *L.* 1. weşandın, dar ko pelgên xwe dıêxine an tıştê lıb *(dane)* ko dıkeve erdê. * **çekirdek dökmek** *bw.* dendık rıjandın. * **saçlarını dökmek** *bw.* por weşandın. 2. darêjtın, rehtın, rêhtın, rêjtın, rıjandın, av û tıştê avi ko jı ciheki vala bıki cihê dın an ew tışt bı xwe bıherıke ciheki. * **cebinden parasını döktü** *bw.* jı berıkê xwe de dırafê xwe rıjand. 3. rukırın, vala kırın, tal kırın, xwarınê ko jı qûşxanê vala yi fıraq an ciheki di bıki an tışteki jı çewal an tıştê

wısa de yekcar valayi derekê bıki. * **bu gübre çuvalını götür tarlaya dök** *bw.* vi çewala zıbıl bıbe lı zevıyê ru ke, tal ke. 4. *(tıştê wek maden û rûn hwd)* darêjtın, helandın ciheki. 4. rıjandın, jı bo kar an armanceki berê tıştеki lê durust kırın, weki: **para dökmek** *bw.* pare rıjandın. 5. pır axaftın. * **dil dökmek** *bw.* lava kırın, zman kırın. 6. rukırın, rıjandın, tıştê bermayi ko dıgıri davêjı derekê. * **çürük armutları dereye döktüler** *bw.* hermıyên helısi bırın lı newalê rukırın. 7. berdan, tıji bûn, tıştеki bı helmet lı derekê kom bıki. * **halkı sokaklara dökmek** *bw.* xelk berdan kolanan. * **sınıra asker dökmek** *bw.* sinor bı leşker tıji kırın. 8. lêkırın *(tıştеki ko dı jor de berdi ser tıştеki di).* * **ağaca su dökmek** *bw.* av lı darê kırın.

döktürmek *L.* dan rukırın, dan rıjandın, dan weşandın.

dökük *rgd.* weşandi, rıjandi, rukıri.

dökülmek *L.* 1. hatın rıjandın, hatın weşandın, hatın rukırın, ger bı xwe bı xwe bırıje an valayi derekê bıbe rıjin, rıjıyan tê gotın. * **çeşmenin suyu avluya dökülüyor** *bw.* ava kanıyê dırıje hewşê. 2. ketın, ketına derekê. * **sokaklara dökülmek** *bw.* ketın nava kolanan. * **hayvanlar hasta, teker teker dökülüyor** *bw.* heywan nexwaş ın, yeko yek dıkevın. 3. rıjin, valayi derekê bûn. * **nehirler denize dökülür** *bw.* çem dırıjın deryayê, çem valayi deryayê dıbın.

döküm *N.* darêj, helandın cih an derekê. Evıya jı bo maden tê gotın ko bıhelini û berdi qalıkê wê. *bn.* **dökme.**

dökümhane *N.* kelxane, darêjxane, kûrexane.

döküntü *rgd.* 1. bermayi, dawşêle *(tıştê ko jı kar û xebat zêde dımine).* 2. şkeste, şkêr *(tıştê hûr an parçe dıbe û hûr mûrên ko jê zêde dıminın).* 3. weşinek, weşok *(tıştê pûş û pelax).* 4. bınık *(tıştê dıkeve bını, an bınbêjıngê de tête avêtın).* 5. kes, heywan an tıştê erzan, adi.

döl *N.* 1. dol, ber, zuret. 2. çêlık. /... döş *bw.* zav û zêç. /... **tutmak** *bw.* ber gırtın.

döl eşi *N. ant.* pızdan, hevalok.

döllemek *L.* dan ber gırtın.

döllenmek *L.* hatın ber gırtın.

döllenmesiz *rgd.* bêbergırtın.

dölüt *N.* bio. bêçi, goştpere, gorpere.

döl yatağı *Nh. ant.* malbêçi, kardank.

döl yolu *N. ant.* vagina.

dön baba *N.* derzilok, navê gıyaki ye.

döndermek *L. bn.* **döndürmek.**

döndürmek *L.* 1. çerıxandın, çerxaneve *(tıştеki çerx bıki an lı dora hev re bini û bıbi).* 2. vegerandın, zıvırandın (tıştеki şûnda bini an bıgerini). 3. veguhartın *(tıştеki ser û bın bıki yanê rûyê bını bini ser).* 4. vıj kırın, vıj xıstın (tıştеki lı dora hev re bıçerıxini). weki: bend têki vızıkeki û bı destan veweşini an babıdi. 5. gerinendın, serperıişti û idara tıştеki kırın.

döndürülmek *L.* ew lêkerên 'dönmek' bı hatın têne kar anin. weki hatın çerıxandın.

dönek *rgd.* çıvanok, bêfırşk, hulhuli, çıvok, ceban, çarpine, evana hemû dı cihê hev de dıkarın bêne bıkaranin, jı bo kesê ko lı ser soz û karê xwe nasekıne re tê gotın. /...**lik** *N.* kesê ko dı vi hali de ye.

dönem *N.* 1. qırne *(jı bo demeki dırêj an sedsala re tê gotın).* 2. dan *(jı bo dema kurt).* * **öğretim dönemi** *bw.* danê dersê. 3. dem, çax *(jı bo dema ne bêlu).*

dönemeç *N.* çıvanek, çıvgeh, fıtılok, viraj, newin.

dönence *N. cox. ast.* veger, çerx, kelû. 23 derece û 27 deqiqe lı başûr û bakuri Ekwetorê ye ko salê du caran tırija rojê bı rast lêdıxe.

döner 1. *rgd.* gerok, gergerok, zıvırok. 2. *N.* kebaba ko dı şiş de dıgere. /... **sermaye** *N.* sermaye ya ko lı ser destan e.

dönme 1. *N.* doş, *ger.* 2. *rgd.* abal, ya ko dinê xwe guharti ye.

dönmek *L.* vegerin, doş bûn, çerıxin, zıvırin. Evana dı cihê hev de têne bıkaranin. 1. şûnda hatın. 2. lı dor hev re çerıxin. 3. lı tıştеki çûn, şıbin. * **harp meydanına dönmek** *bw.* weki qada şer bûn. 4. din an raman guhartın, abal bûn. 5. bûna tıştеki şani dıde. * **başımda bir bela dönüyor** *bw.* bela lı ser serê mın dıgere. * **yine dediklerine döndüler** *bw.* disa çerıxin ser gotına xwe. * **burada ne dolaplar dönüyor!** *bw.* lı vır çı dolav dıçerıxın.

dönük *rgd.* vegeri, pışt dayi. * **arkası bana dönük** *bw.* pışta xwe dabû mın.

dönülmek *L.* lêkerên ko lı beramberi 'dönmek' bı hatın têne karanin. wek: hatın vegerin, hatın çerıxin.

dönüm *N.* 1. donım, berecot, pivaneke erdê ya 1000 m2 ye, an 0.4, **hektar.** 2. bu-

hêrk. * gün dönümü, yıl dönümü *bw.* rojbuhêrk, salbuhêrk. 3. veger.
dönüş *N.* veger, çerx.
dönüşlü *rgd.* tiştê ko li dor hev re dıgere, gerok. 2. *N. Grm.* guhêrbar, gerandi.
dönüşmek *L.* xwe guhêrin.
dönüştürmek *L.* bılkewaştın, bedılandın, guhartın, vegerandın.
dönüştürücü 1. *rgd.* guhêrker. 2. *N.* fiz. transformator, guhêrker.
dönüştürülmek *L.* hatın guhêrandın.
dönüşüm *N.* 1. guhêrin, veguhêrin. 2. bio. xweguhêrin.
dönüşümcülük *N.* fels. bio. transformizm.
dönüşümlü *rgp.* bı dor, bı sıre.
dörder *rgd.* çar bı çar.
dördül *N.* 1. mat. çar goşe, qare. 2. *(helbest)* çarin.
dördün *N. ast.* hiva çardeh, gava hiv bı niv xuya dıbe.
dört *N. rgd.* çar. /**– adım** *bw.* çar gav. /**– ayaklı** *Nh.* çarlıng, çarpê. * **dört ayak üstü olmak** *bw.* çar lepki bûn. /**– cihar** *(tewlê de)* çar cıhar. * **dörder dörder** *bw.* çar bı çar. * **dört gözlü olmak** *bw.* çar çav bûn. /**– gözle beklemek** *bw.* çar çavan lı benda man. /**– kapılı** *bw.* çar deri /**– katlı** *bw.* çar qat. /**– köşeli** *bw.* çar koşe, çar kenar /**–ler** *rgd.* çaran. * **dörtler hanesi** *bw.* xaneya çaran. /**– mezhep** *bw.* çar mezheb. /**– misli** *bw.* çar qat. /**– mukaddes kitap** *bw.* çar pırtûgên pirozba. * **dört nala gitmek** *bw.* çarnalê çûn. * **dört nala kaldırmak** *bw.* rakırın çarnalê. * **dört nala koşu** *bw.* çarnali. /**– sıralı** *rgd.* çar rêz. /**– taraf** *bw.* çarmedor, dormandor. /**– taraflı** *bw.* çarali, çarhawêr, çar rex. /**–üz** *N.* çarber. /**–üncü** *rgd.* çardeh, çardehem. /**– vardiye** *bw.* çar dan. /**– zamanlı** *bw.* çar demin. * **dört zamanlı motor** *bw.* motora çar demin. * **dört elle sarılmak** *bw.* çar destan pê gırtın.
dörtgen *N.* mat. çargoşeyi stêl, çarkenari stêl.
dörtlemek *L.* çar car kırın.
dörtlük *N.* 1. tiştê ko ji çar hêjmaran pêk tê. 2. (helbest) çarin.
dörtyol *N.* çarrê, xaçerê. /**– ağzı** *N.* lı devi xaçerê.
dört yüzlü *N. rgd.* mat. çar rû.
döş *N. ant.* sing, parxan, paşıl, paxıl.
döşek *N.* doşek, mırtêl, mıtêl, bınrex.
döşeli *rgd.* raxıstî.
döşeme *N.* 1. tesisat, raxêr. 2. rûpışt, rû. Evıya qumaşê ko dıkşinın rûyê kursi, paldank û tiştê wısa.
döşemek *L.* 1. raxıstın, rêxıstın, raxêr kırın. 2. rû kırın *(bı qumaş).*
döşenmek *L.* hatın raxıstın, hatın rêxıstın, hatın rû kırın.
döşetmek *L.* dan raxıstın, dan rêxıstın, dan rû kırın.
dövdürmek *L.* dan lêdan, dan lêxıstın, dan kutan.
dövdürtülmek *L.* bı ... dan lêdan, an lêxıstın.
döveç *N.* sirkut.
döven *N. bn.* **düven.**
döviz *N. Fr.* dewiz, dırafên derve, ya bıyanıyan.
döğme *N.* 1. lêdan, lêxıstın. 2. deq, xal, evıya kareki ye ko lı ser çermıkê can bı derzi tê kuncandın û lı cihê wê de bı boyaxê rengin tiji dıbe û şıkıl çêdıbın. * alın döğmesı *bw.* deqê enıyê. /**– yapmak** *L.* deq kırın, deqandın.
dövmek *L.* 1. lêdan, lêxıstın, kutan, ço kırın. 2. kutan, tişteki hûr bıki. * **sarımsak dövmek** *bw.* sir kutan. 3. kûre kırın *(ji bo maden û hesın).*
dövülmek *L.* hatın lêdan, hatın lêxıstın, hatın kutan.
dövünmek *L.* lı xwe xıstın, lı serê xwe xıstın, ax lı serê xwe kırın.
dövüş *N.* pevçûn, şer.
dövüşken *rgd.* şerkar.
dövüşmek *L.* şer kırın, pevçûn kırın, pevçının.
dövüştürmek *L.* dan pevçûn, dan şer kırın.
drahmi *N.* draxmi, pareye Yewnan e.
dram *N. Gr. Fr.* dram, şanoyên bı dılêşi ne, carinan bı xem û ken pêk ve. /**–atik** *rgd.* dramatik, xemgin.
drezin *N. Fr.* drezin, ereba ko rayên trênê qontrol dıke.
dua *N. A.* dua, dıa. /**– etmek** *L.* dıa kırın.
duba *N.* dûba, cûre keştiyeke pehn e ko bar dıkşine.
dubara *rgd.* dubare. 1. dı listıka zarê de her ali ji ko du bêtın. 2. fen, dek û dolav.
dublaj *N. Fr.* dûblaj, deng tiji kırın lı şerida sinamê ye.
duble *N. Fr.* 1. duble, dubare *(tiştê ko du carai zêde).* 2. axaftınê de qedehên eraqê

re tê gotın.
dublör *N. Fr.* dublor, kesê ko dı cihê yeki de lı listıkê de rol dıgıre, gotınek sinema û tıyatroyê ye.
dudak *N. ant.* lêv, leb. /**– boyası** *N.* boyaxa lêvan e. /**– bükmek** *bw.* lêv xar kırın. * **dudak dudağa gelmek** *bw.* hevudu bı lêvan de maç kırın. /**– ısırmak** *L.* lêv gez kırın, lêv geztın. /**– öpmek** *bw.* lêv maç kırın. /**– sarkıtmak** *L.* lêv gırran kırın. /**–tan** *rgp.* lêvki, dı lêv *de.* /**– tiryakisi** *N.* tirakiyê (kêfçiyê) lêvan. * **tavşan dudaklı** *bw.* lêv qelêşt.
dudaklı çiçekler *Nh.* bızbızok.
dudu kuşu *N.* dewdew, tûti, cûreyeki papaxan e.
duhuliye *N.* destmıza ketına dereki wek sinema, konsêr hwd, pareyê bılêtê.
dul *N. rgd.* bi. /**– kadın** *bw.* jına bi. /**– erkek** *bw.* mêrê bi.
dulda *N. K.* talde, nepeni. 1. tıştê ko lı paş derekê de an ciheki dımine û naye xuya kırın. 2. peywendi lı parêzgariyê heye. * **bir yerin duldasına sığınmak** *bw.* xwe avêtın talde derekê.
duman *N. K.* moran, dûkêl, dûxan, dûman, dû. Ev sinonimana dı cihê hev de dıkarın bên bıkaranin. /**– çıkmak** *bw.* dû helhatın, dû kırın. /**– etmek** *L.* argo. yeki lı bın xıstın, perişan kırın. * **dumanı üstünde** *bw.* teze, hê dû jê heltê. /**–lı** *rgd.* bıdûman. /**–sız** *rgd.* bêdûman.
dumanlamak *L.* dûman kırın.
dumanlanmak *L.* dûman gırtın.
duo *N. İt.* dûo, du deng an du muzik.
duraç *N.* bıni, tıştê ko heykel û tıştê wısa lı tên danin.
durağan *rgd.* sabıt, himi, cihgırti.
durak *N.* 1. istgeh, westgeh cihê trên an otobozan ko dısekının. 2. rawest, gramêr am muzikê de cihê seknandınê.
duraki *N.* tereqi.
duraklamak *L.* rawestin.
duraklamak *L.* rawestandın.
duraksamak *L.* dudıli bûn, teredut kırın.
durdurmak *L.* sekınandın, rawestandın, werqılandın. * **kanı durdurmak** *bw.* xwin sekınandın.
durgu *N.* rawest.
durgun *rgd.* 1. peng, meyi, jı bo avê. 2. bêdeng, bêtevger.
durgunlaşmak *L.* 1. peng bûn, meyin. 2. bê deng man, bê lıv sekının.
durgunluk *N.* pengi, meyi, bê dengi.
durma *N.* rawest.
durmadan *rgp.* bı domdari, lı pey hev.
durmak *L.* sekınin, rawestın, rawestan, werqılin, rawestin.
duru *rgd.* zelal, safi.
duruk *rgd.* bê lıv, statik.
durulamak *L.* zıwa kırın. Jı bo cıl û kıncên hatıne şuştın.
durulaşmak *L.* mehin, pengıvin, cıncılin, zelal bûn. *(av û tıştên mayi).*
durulmak *L.* 1. pengıvin, meyin, zelal bûn. 2. hatın sekınin, hatın rawestin.
duruluk *N.* zelali, safi.
durum *N.* rewş, reng, dırûv, dırûşm, hal, wezıyet, asûn. * **ülkenin durumu nasıl?** *bw.* rewşa welêt çawa ye? * **durumumuz oldukça kötü** *bw.* rewşa me heta bê xırab e. /**–u düzelmek** *bw.* rewşa xwe ya abori baş bûn.
duruş *N.* sekın, seknandın, rawestan.
duruşma *N.* *(dadıgehê de)* nışin, danışin.
duş *N. Fr.* dûş. /**– yapmak** *L.* av lı xwe kırın, ser şuştın.
duşak *N. K.* duşeq, duçêq, heywan bı du lıngan ve tê gırêdan.
duş gelmek *L. K.* tûşi yeki hatın, rast hatın.
dut *N. P. K.* tû. /**– ağacı** *Nh.* dartû. /**– bahçesi** *N.* çemıhani. /**– kurusu** *N.* tûhışk. /**–luk** *N.* çemıhani.
duvak *N.* xêli, hêram. /**–lamak** *L.* xêli kırın, hêram kırın.
duvar *N. P. K.* 1. diwar. 2. beden, diwar, jı bo qele û kelatan e. /**– çekmek** *bw.* 1. diwar kışandın. 2. beden kırın/kışandın. /**– gazetesi** *N.* rojnama diwaran. /**– kağıdı** *N.* kaxeza diwêr, ya ko jı bo kok û paqıjiyê lı dıkşinın diwaran. /**– örmek** *L.* diwar hûnandın, diwar çêkırın. /**– saati** *N.* saeta diwêr. /**– yapmak** *L.* diwar çêkırın.
duvarcı *N.* diwar çêker.
duvarlamak *L.* diwar kırın
duvar sarmaşığı *N.* pêçeka diwaran. *bot.* **Hedera helix.**
duy *N. Fr.* dûyi, kovıkê ampûlên elektrikê.
duyarga *N. ant.* sımêl, antêna bıhistınê.
duyarlı kat *N.* rûyi hesgir.
duyarlı *rgd.* 1. dıltenık *(kes).* 2. bıhistok, peljen, hesgir. /**–lık** *N.* hesasıyet, peljeni.
duyarsızlaşmak *L.* bê hes bûn.
duyarsızlık *N.* bêhesi.
duygu *N.* 1. hes, hest, dılin. 2. seh.

duygulanmak *L.* hes gırtın, dılin bûn.
duygulandırmak *L.* dılin kırın.
duygulu *rgd.* dılin, bıhes.
duygusal *rgd.* dıltepin, hesin, hissi.
duygusuz *rgd.* bêhes, bêhis.
duymak *L.* 1. bıhistın, bistın, tıştê ko jı deng tête guh. 2. agahdar bûn.
duymazlık *N.* weki nebıhistıye, guh nedan, avêtın paş guh.
duyu *N.* hes, seh. * **görme duyusu** *bw.* sehên ditınê.
duyulmak *L.* hatın bıhistın.
duyulmamış *rgd.* nehatıye bıhistın.
duyulur *rgd.* tê bıhistın.
duyum *N.* ihsas, tıştê ko bı rêgayi seh ve tê his kırın. /**– ikiliği** *N.* psıkoloji de sinestezi. /**– yitimi** *N.* psıkoloji de anestezi.
duyumculuk *N.* sensûalizm.
duyumsamazlık *N.* bêhesi, bêsehi.
duyurmak *L.* dan bıhistın, dan agah/dar kırın.
duyuru *N.* danezan, bang, anons.
duyurulmak *L.* hatın bıhistın, hatın agahdar bûn.
duyusal *rgd.* hissi.
dübeş *N. K.* du pênc, tewlê de du û pênc.
düden *N. cox.* çala kılsê.
düdük *N.* tûtık, dûdık, fitık, pipık, şawır. /**– çalmak** *L.* tûtık lê dan, fitık kutan, fitık lê xıstın.
düdüklemek *L.* 1. argo. gayin. 2. argo. xapandın.
düdüklü *rgd.* tıştê ko tûtıkê xwe heye. /**– tencere** *N.* qûşxana bı tûtık.
düello *N. İt.* dûelo, jivan, pevçûna çekdari jı navbera du kesan *de.*
düğme *N.* 1. bıjkoj, pışkoj, mêvok, evıya jı bo cıl û kıncan tê bıkaranin. 2. maşe, bıjkovk, evıya jı bo hacetên elektrikê ye. /**–lemek** *L.* bıjkoj hevxıstın, bıjkoj kırın.
düğmelemek *L.* bıjkoj kırın, bıjkoj gırê dan.
düğmelenmek *L.* hatın bıjkoj kırın, bıjkoj hatın gırê dan.
düğü *N.* zerık, pıtık *(bı 'P' ya stûr). Evıya hûrtırin saware ko dıkeve bınê bêjıng ê.*
düğüm *N.* gırê. 1. tıştê weko bend û dezi de lı hev badan û gırê kırın. 2. bûyer an meseleke de tıştê ko baş nehatıye dıyar bûn. /**– açmak** *L.* gırê vekırın. /**– bağlamak** *L.* gırê gırêdan, gırê lê dan. * **kör düğüm** *N/h.* gırêhışk, gırêkor.
düğümlemek *L.* gırêdan, bestın.
düğümlenmek *L.* hatın gırêdan, hatın bestın.
düğün *N.* dawat *(jı bo zewacê).* 2. cejn, cerbeze, mıhrican (jı bo kêf û şênahiyê). /**– evi** *N.* mala dawatê, mala ko dawat tê de ye. /**– salonu** *N.* salona ko tê de dawat çêdıbe, salona dawatê. * **düğüne gitmek** *bw.* çûn dawatê. /**– yapmak** *bw.* dawat kırın.
düğün çiçeği *N/h.* çûng, gulbıhar, cûn.
düğün çorbası *N.* mehir.
düğünsüz *rgd.* bêdawat.
dük *N. Fr.* dûk, lın gelên Ewropi de jı prens pıçûktır kes.
dükkan *N. A.* dûkan, dıkan, fıroşgeh.
Düldül *N. A.* Duldul, hespa Hz. Eli ye.
dülger *N. P.* bı Farısi dırûdger e, Kurdıya wê nine û em hemuyan re 'merangoz' dıbêjın.
dümbelek *N. P.* tepelık, tepıl, dımbık.
dümdüz *rgd.* dıp û dûz, hılû, rıp û rast.
dümen *N. İt.* dımen, jı Tırki derbazi Kurdi bûye, çerxê keştıyan re tê gotın, direksıyona keşti.
dün *N.* duh, duhi. * **dün bir bugün iki** *bw.* duh yek iro dudu. * **dün değil evvelsi gün** *bw.* duh ne pêr. * **o dünden razıdır** *bw.* ew jı duh ve razıye
dünden rgp jı duhi ve. 1. rojekê beri iro. 2. demeke dırêj. * o dünden razıdır *bw.* ew duhi ve razı ye.
dünkü *rgp.* d··hi.
dünür *N.* xwazgini. * **dünüre gitmek** *L.* jın xwastın, çûn xwazginiyê.
dünya *N. A.* dınê, dınya, gerdûn. 1. stêra ko em lı ser dıjın. 2. el alem, herkes. /... alem *bw.* dınê alem. * **dünya başına yıkılmak** *bw.* dınê bı ser de hatın. * **dünyadan habersiz** *bw.* jı dınê bê xeber. * **dünyadan haberi olmamak** *bw.* jı dınê bêxeber. * **dünya evine girmek** *bw.* zewıcin, ser û çav bûn. * **dünya görmemiş** *bw.* dınê nedıti. * **dünya kimseye kalmaz** *bw.* dınya kesi re namine. /**– malı** *bw.* malê dınê. * **dünya malına bedel** *bw.* hêjayi mali dınê. * **dünya malına düşkün** *bw.* dınyaperıst. * **dünyanın öbir ucu** *bw.* paşıya dınê. * **dünyanın sonu** *bw.* axır zeman, paşıya dınê. * **dünyaya gelmek** *bw.* hatın dınê. * **dünyaya getirmek** *bw.* anin dınê. **(birine)** dünyayı haram etmek *bw.* yeki re jıyan heram kırın.
dünyasal *rgd.* dınyawi.

dünyevi *rgd.* dınyawi.
düpedüz 1.*rgp.* dıp û dûz, rıp û rast. 2. mec. aşkere.
dürbün *N. P. K.* dûrbin. /**–lü** *rgd.* bı dûrbin.
dürmek *L.* 1. alandın, lif kırın, tışteki lı hev bıpêçi. 2. gırnıjandın, jı bo qumaş û pırtû *hwd.* ye.
dürtmek *L.* 1. tız kırın, tahrik kırın, wısa eqlê yeki şaş bıkın û wi hewceyi lêkarekê bıkın. 2. kutan, têhıldan, tê re kırın, bı tışteki pij bıkuti tışt an cihekê.
dürtü *N.* tız, kutan, sixurme.
dürtüklemek *L.* lı pey hev çend caran kutin, tê re kırın. * **birini biz'le dürtüklemek** *bw.* dırêş kutane yeki.
dürtülmek *L.* hatın lêkutin.
dürtüş *N.* sixurme, tız, kutan.
dürtüşmek *L.* kutan hevûdu.
dürü *N.* 1. tıştê ko hatıye alandın. 2. şabaş, dıyari. 3. cêza bûkê. 4. xelat, ya ko xwadıyê dawatê dıde vexwandıyan. 5. mer, bêra kolanê.
dürülmek *L.* hatın alandın, hatın lif kırın.
dürüm *N.* 1. weki silındır alandın. 2. tışteki ko dıkın nava nanê şkeva û dıkın topık.
dürüst *rgd. P. K.* dırıst, durust, mezbût. /**–lük** *N.* durusti. /**– olmak** *L.* durust bûn.
Dürzi *N. A.* 1. Durzi, neteweyeke lı rohelata navinde lı Sûrıyê dı herêma Havran de dıji. 2. dı zmanê Tırki de bêjeyeke çêr kırınê, ya heqeretê ye.
düse *N. K.* dusê an sê û du, listıka tewlê de sê û du ye.
düstur *N. A.* dıstûr, dustûr.
düş *N.* 1. xewn, xemd tıştê ko xewê de dıbini. 2. xewn, xıyal. 3. hêvi. /**– azması** *bw.* lı Şeytan xapin, şevê dı xewnê de tova cınsi ko dıhenke. /**– gücü** *bw.* dı xewn û xıyal de jıyin, benda hêvıyê man. /**– kurmak** *L.* ketın xewnan, ketın xıyalan.
düşçü *N.* xıyalperıst, xewnperıst.
düşes *N.* jına dûk e.
düşeş *N. P. K.* du şeş, listıka zarê de dû û şeş e.
düşey *rgd.* qınc, şakûli.
düşkü *N.* hobi.
düşkün *rgd.* 1. zebûn, keti, kesê bı abori an bı tendurusti duçar bûye. 2. kesê ko pır xwe dıde ser kareki an tışteki. /**–lük** *N.* zebûni, ketın ser.
düşkünler evi *N.* xêratxane.
düşman *N. P. K.* neyar, dujmın *(dıji mın)*. 1. kesê ko xırabi an ne dostıya yeki dıke. 2. berberıya dı nava du gelan de ko bı ûşta sıyasi, dini an ramani de tadayi lı hev dıkın. 3. tıştê ko dıji hev ın an ketıne kırri hev. * **kedi farenin düşmanıdır** *bw.* pısing dıjmınê mışk e. 4. kesê ko jı tışteki dıkerıhe. * **sigara düşmanı** *bw.* dıjmınê cıxarê. /**– başına** *bw.* lı serê dıjmın be. /**– kesilmek** *L.* ketın kırri yeki an tışteki, dıjmın bûn.
düşmanca *rgd. rgp.* dıjmınane.
düşmanlık *N.* berberi, dıjmıni, neyari. /**– etmek** *L.* neyari kırın.
düşmek [1] *L.* 1. ketın. tışteki jı hewa tê xwar û lı erdê dıkeve. 2. tışteki ko rast sekınıye lı aliki de gêr dıbe. * **bayılıp düştü** *bw.* bihr ve çû û ket. 3. beş an para xwe bûn. * **çoğu gitti azı bana düştü** *bw.* a zêde çû a hındık par a mın ket. 4. hember, beramber, lı gor hev cih gırtın. * **dükkanın karşısına düşen kahve** *bw.* qehweya ko lı hember dûkani dıkeve. 5. rast hatın. * **iyi bir adama düştü** *bw.* rasti mıroveke baş hat. 6. desthelati jı dest çûn. * **hükümet düştü** *bw.* hukumat ket. 7. feqir, hêjar bûn. * **adam iyice düşmüş** *bw.* mırov her ketıye. 8. rabûn û rûnıştın. * **adam kiminle düşüp kalkarsa onun gibi olur** *bw.* mırov kê re rabe û rûne weki wi dıbe.
düşmek [2] *(fıyat, bıha)* daketın. * **sebze fiyatları düştü** *bw.* bıhayê fêki daket. * **ben üç kilo düştüm** *bw.* ez sê kilo daketım. * **derece iyice düşmüş** *bw.* derece zehf daketıye.
düşmek [3] *L.* weşin, zêdeyi jı bo pelgê dar û gıyan.
düşmüş *rgd.* keti.
düşsel *rgd.* xıyali, xeyali, xewnok.
düşük *rgd.* 1. keti, kes an tıştê ko keti ye. 2. daketi, tıştê ko jı normala xwe nızmtır bûye. 3. erzan, tıştê ko jı bıhayê xwe an jı rûmeta xwe kêm bûye. 4. beravti, zaro ko bê wext tê dınê.
düşün *N.* hızr, fıkr, idey.
düşünce *N.* 1. raman, dihn, hızır, fıkr, bal. Jı bo bûn û hebûna tışt û alemê ko mijûyê mırov de teşe dıbe. 2. xem, keder. 3. mijûli, hênibûni, ponıjin. /**– alış verişi** *bw.* dan û standına ramani. /**– özgürlüğü** *bw.* azadıya raman, hızri azadi hebûn. * **düşünceye dalmak** *bw.* ponıjin, ketın fıkr û ramanan.
düşünceler *N.* têbini, daxuyani, evıya bı

zêdeyi dı dawıya nıvisarekê an nameyekê de tê nıvisin weki dı mana "diqqet" de tê karanin.
düşünceli *rgd.* 1. ponıjin, xemgir. 2. femgir, kesê ko maqûl hereket dıke.
düşüncesiz *rgd.* 1. bê xem. 2. fehmkor, bêser. /..lık *N.* bê xemi, bêserûberi.
düşündürmek *L.* ponıjandın, kırın ramanan, dan hênıjandın, dan hızır kırın.
düşündürücü *rgd.* hêniker, dan hêni kırın. * **düşündürücü bir olay** *bw.* bûyereke ko mırov dıde hêni kırın.
düşünme *N.* hênibûn, fıkirin.
düşünmek *L.* 1. hênıjin, hêni bûn, mıjûl bûn, raman kırın, ketın ramanan, fıkirin, hızır kırın *(lı ser tıştekî).* 2. ponıjin, mıjûl bûn *(lı ber tıştekî).* 3. zanin. * **sen öyle düşünüyorsun** *bw.* tu wısa zani.
düşünülmek *L.* hatın hêni bûn, hatın hênıjandın. lêkerên bêjeya "düşünmek" bı hatın têne bıkaranin.
düşünür *N.* hızırker, torevan, pitnas.
düşünüş *N.* fıkr, hızır, mıjûlbûni, hênibûni.
düşürme *N.* êxıstın, xıstın.
düşürmek *L.* 1. êxıstın, jê êxıstın, jê de xıstın, xıstın. * **hükümeti düşürmek** *bw.* hukumat êxıstın. 2. daxıstın, kêm kırın. * **tehlikeye düşürmek** *bw.* xıstın xeterê. * **fiyat düşürmek** *bw.* bıha daxıstın. 3. beravtın, jı ber gırtın. * **çocuk düşürmek** *bw.* zaro jê xıstın, beravtın.
düşürtmek *L.* lêkerên lı ber bêjeya "düşürmek" bı dan têne bıkaranin. Wek: dan êxıstın.
düşürülmek *L.* lêkerên lı ber bêjeya "düşürmek" bı hatın têne bıkaranin. Wek: hatın êxıstın.
düşüş *N.* ketın, teşe û awahıya ketın.
düve *N.* nogın, golıka mê ya 2-3 sali ye.
düvel *Nk. A.* dûwel, pırejmarıya 'dewlet' e.
düven *N.* gam, moşen, cercere, gêre. * **düven dişi** *Nh.* kevırê gamê. * **düven döğmek** *bw.* gam gerandın. /.. **oku** *N.* dargam.
düyun *Nk. A.* pırejmari ya 'dên' e.
düz *rgd.* 1. rast, dûz, tışt an cihê ko evraz an berjor nine. 2. pan, pehn, sawi, tıştê ko xar an çewti tê de nine. 3. hılû, sawi, tıştê ko rûyê xwe gırûzın nine.
düz ayak *N.* avahiyên ko şêmûg tê de nine.
düz baskı *N.* ofset.
düzelmek *L.* 1. serrast bûn, zêdeyi jı bo tendurusti û abori tê gotın. 2. rast bûn, pehn bûn, hılû bûn. 3. (jı bo hewa) rınd bûn, xweş bûn.
düzelti *N.* rastkırın, tashih.
düzeltilmek *L.* hatın rast kırın, hatın rastandın.
düzeltim *N.* reform, ıslahat.
düzeltme *N.* rastandın, rastkırın. /.. **işareti** *N. Grm.* kumık, bılındek (^).
düzeltmek *L.* 1. serrast kırın, xweş kırın, jı bo abori û laşxwaşi. 2. pehn *(pan)* kırın, rastandın, rast kırın, durust kırın, dırıst kırın. wek: tışteki xar disa rast kırın an rêzmanê de heleyên nıvisandınê serrast kırın.
düzeltmen *N.* rastker.
düzem *N.* dozaj.
düzen *N.* sazûman, serûberi, rêk, rıst, aheng, sistem. * **devlet düzeni** *bw.* sazûmana dewleti, sistema dewletê. * **düzene koymak** *bw.* ser rast kırın, rıstandın, rêkûpêk kırın. * **evi düzene sokmak** *bw.* mal bı serûber kırın, mal rêk xıstın. * **müzikte veya şiirde düzen** *bw.* muzik an dı helbesta de aheng.
düzenbaz *rgd.* fenek, hilebaz.
düzence *N.* rêzkari, disiplin.
düzenci *rgd. bn.* **düzenbaz.**
düzenek *N.* mekanizma.
düzenlemek *L.* ser û ber kırın, rêkûpêk kırın, rastandın, tanzim kırın. 2. rast kırın, saz kırın, jı bo ko tışteki an kareki bini holê. * **kendine bir iş düzenlemek** *bw.* jı xwe re karek saz kırın an rast kırın. 3. *(alet an muzikê de)* çêtırandın, çetır kırın.
düzenlenmek *L.* lêkerên lı ber bêjeya "düzenlemek" bı hatın têne bıkaranin.
düzenleyici *N.* sazgêr, organizator.
düzenli *rgd.* 1. *(muzik)* ahengdar. 2. ser û ber, bı rêz, rêkûpêk, lıpınav. 3. *(jı bo dem, zeman)* rastedemi.
düzensiz *rgd.* bêrêz, bê aheng, bê rêkûpêk, pışêw. /..**lik** *N.* bêrêzi, bê ahengi, bê rêkûpêki.
düzey *N.* rû, rûkar, sewıye, evıya rûyê tıştekî pehn an hılû ye. * **su düzeyi** *bw.* rûkara avê, sewıya avê. 2. tax, dûş, sewıye, evıya bılındi an bıhaya tıştekî lı gor tıştekî dın. * **boyum uzadı ve kardeşimin düzeyine geldim** *bw.* laşê mın dırêj bû û hatım taxa *(dûşa)* bırayê xwe. * **güneş kuşluk düzeyine yükseldi** *bw.* roj hat taxa xurınıyan *(taştê).*

düzgü *N.* norm. /**_lu** *rgd.* normal. /**_sel** *rgd.* normatif. /**_süz** *rgd.* anormal.
düzgün *rgd.* rast, dûzgin, sawi, tıştê ko xari û çewti tê de nine. 2. rêkûpêk, mûntazam.
düzine *N.K.* dozine, jı yek tışteki de 12 lıb.
düzlem *N.* 1. pehn, teqal, lêlat. 2. mat. mustewi.
düzlemek *L.* rastandın, rast kırın, pehn kırın, hılû kırın.
düzlem küre *N. cax.* xerita dınyayê ye ko bı berahi lı ser atlası hatıye neqşandın.
düzlenmek *L.* rast bûn, hılû bûn, pehn bûn.
düzleşmek *L. bn.* **düzlenmek.**
düzleştirmek *L.* pan kırın, rast kırın.
düzletmek *L.* dan rast kırın, dan pehn kırın, dan hılû kırın.
düzlük *N.* 1. rast, panayi, pani, cihê erd ya rast û fıreh. 2. rasti, panahi, pani, cih an tıştê pan.
düzme *N.* 1. bınıhêr karê 'dûzmek' 2. derew kırın, jı ber xwe çêkırın.
düzmece *N.* fınfınok, sexte, tıştê ko jı rasteqinê der.
düzmeci *rgd.* fınfınok, derewker, sextekar.
düzmek *L.* 1. *bn.* dızmek. 2. kom kırın, cıvandın, berhev kırın. 3. afırandın, anin holê. * **oturmuş sevgilisine şiir düzüyordu** *bw.* rûnıştı bû jı dılketıya xwe re helbest dıafırand. 3. jı ber xwe de çêkırın. * **bir sürü yalan düzdü** *bw.* jı ber xwe de gelek derew çêkıri bûn. 4. mec. gayin. * **öyle yapma düzerler adamı!** *bw.* wısa meke, dının merıyan!
düz taban *N.* 1. *ant.* lıng melık, pê pan. 2. *rgd.* kesê wısa. 3. mec. bê yom, bê oxır, oxıt reş. /**_lık** *N.* lıng melıki.
düzülmek *L.* 1. rêz bûn, rêkûpêk bûn. 2. cıvin, kom bûn. 3. şerıdin, sef bûn. 4. ev lêkerana carinan jı bı lêkera hatın pêk tên. wek: hatın rêz bûn an hatın rêz kırın. * **ev küçük olduğu için ona göre düzülmüş** *bw.* jı ber ko xani pıçûk e, lı gor wê hatıye rêz bûn an rêz kırın. * **süvariler yola düzüldü** *bw.* sıwar dı rê de rêz bûn, sıwar dı rê de hatıı rêz bûn.
düz yazı *N.* pexşan, nesir.

E

E *N.* tipa 6 ya elifba Tırki ye û dengdêr e.
ebabil *N.* teyrên Ebabil.
ebat *N.A.* ebad, pırejmarıya beri û dırêji û kûri ye.
ebcet *N.A.* ebced.
ebe *N.* pirık, dapirk, maman. /**–lik** *N.* mamani
ebedi *rgd. A.* abadin, nemır, bêkutayi, bêdawi, her tım, cawidan, ebedi.
ebedileşmek *L.* nemır bûn, abadin bûn.
ebedileştirmek *L.* nemır kırın, abadin kırın.
ebedilik *N.* nemıri, abadini, cawidani.
ebegümeci *N.* tûzık, tolık, nançûçık.
ebe kuşağı *N.* tırija keskesor.
ebelik *N.* mamani, dapiri.
ebet *N.A.* nemır, bê dawi, heta heta.
ebeveyn *N.A.* dê û bav.
ebonit *N. Fr.* ebonid, cûreyeki plastik e.
ebrû *N.P.* averû, ebrû, cûre neqşekei ye lı ser kaxezê.
ebucehil karpuzu *Nh.* henzel.
ecdat *N.A.* regez, ecdad, sûlale, bav û bapir.
ece *N.* banû.
ecel *N. A.* ecel, wade. * **eceli gelmek** *bw.* ecela xwe hatın, wadeya xwe hatın. * **ecel teri dökmek** *bw.* tırsa mırınê gırtın. * **eceline susamak** *bw.* lı ecela xwe gerin, mırına xwe xwastın. * **eceliyle ölmek** *bw.* bı ecela xwe mırın.
ecinni *N.* cın, cındar.
eciş bücüş *rgd.* xar û xudur.
ecnebi *N. A. rgd.* derveyi, bıyani, ecnebi. /**–lik** *N.* bıyaniti, ecnebiti.
ecza *N. A.* ecza, derman. /**–cı** *N.* derman fıroş.
eczahane *N. A.* eczaxane, dermangeh, dermanxane.
eda [1] *N.A.* eda, awa. * **sessiz bir eda ile** *bw.* bı awaki bêdeng.
eda [2] *N.* 1. dan, cih anin. 2. (jı bo nımêjê) nımêj kırın.
edat *N.A.* daçek, pêrbest, edad, amraz.
edebi *rgd.* edebi, wijeyi.
edebilmek *L.* şeh karin.
edebiyat *N.A.* edebiyat, wije, zmanbêj. /**–çı** *N.* wijekar, wijenas. /**–çılık** *N.* wijenasi.
edememek *L.* nekarin, nıkarin, şeh nekarin.
edep *N. A.* edeb, puşul, terbıye. /**–li** *rgd.* bıedeb. /**–siz** *rgd.* bêedeb, kanc, puşul pis, çaqrût. /**– yeri** *N. ant.* rûv, navran, mırovan de cihê ko orxanên cınsi lê ne.
edeplenmek *L.* xwedi edeb bûn.
edepsizleşmek *L.* bêedeb bûn, puşuli pis kırın.
eder *N.* bıha, fıyat.
edevat *N.* emraz, edewad, ambûrin.
edilgen *rgd. Grm.* tebati, rêzmana Kurdi de evıya bı lêkera arikar "hatın" tête şani kırın.
edilgin *rgd.* tebati, pasif.
edilmek *L.* hate kırın. * **birine yardım edildi** *bw.* yeki re arikari hate kırın.
edinilmek *L.* xıstın dest. * **insan edinilmiş saygınlıklara sahip çıkmalı** *bw.* mırov gramıyên ko xıstıye dest, dıvêt lê bıbe xwedi.
edinim *N.* destxıstın, iqtısap.
edinmek *L.* dest xıstın, bûn xwedi, (xwe) tıştеki re kırın xwedi. * **para edinmek** *bw.* pare dest xıstın. * **dost edinmek** *bw.* bûn xwedi dost.
edinti *N.* destketi.
edip *N.A.* edib, wijekar, nıviskar.
edisyon *N.* çap. *bn.* **basım.**
editör *N.* çapker, wêşanker. /**–lük** *N.* çapkeri.
efe *N.* 1. efe, keleş, eşqıyayên roavayên Tırkiyê ne. 2. efe, egit. /**–lik** *N.* keleşi, efeti.
efekt *N. İng.* efekt, bandûr, tesir.
efektif *N. Fr.* 1. efektif, mûteber, heqiqi, ameli. 2. dıraf, banknot an metal.
efelenmek *L.* keleşi kırın.
efendi *rgd. Gr.* efendi, mirza. 1. leqebeke paşin ya kesê ko xwandi ye. 2. cihê mirza dıgıre weki paşnav tête [illegible]ranin. 3. kesê ko [illegible]ımıya xwe heye. [illegible]ıêrê jınê. 5. *B.* ke[illegible]ıngdana jı bo mêra[illegible]. * **efendi biraz [illegible]ya gel** *bw.* kek qaseki were vır. * **efendime söyleyim** *bw.* kekê xwe re bıbêjım, efendımê xwe re ko bêjım.

efendice *rgp.* weki efendi, efendiwari.
efendilik *N.* efenditi.
efendim! *B.* ezbeni!, lıbê, lebê!, fermû!
efkar *Nk. A.* pırejmarê fıkr e. 1. fıkırne, hızrne, ramanıne. 2. xem, şin. /**— basmak** *L.* xemgin bûn. /**— dağıtmak** *L.* xema xwe revandın, kesera xwe tefandın. /**— etmek** *L.* xem xwarın.
efkarı umumiye *N.* raya gışti, raya gelemperi.
efkarlanmak *L.* xem xwarın, keser kışandın, derdnak bûn.
efkarlı *rgd.* derdnak, xemgin, melûl.
eflak *Nk. A.* pırejmarıya 'felek' e.
eflatun [1] *N. rgd.* eflatûn, bı rengê eflatûn, rengê benefşê vekıri.
Eflatun [2] *N.* Eflatûn, filozofeki Yewnanıya kevn e, ko şagırtê Sokrat bû.
efor *N.* ked.
efrat *Nk. A.* efrat, pırejmarıya 'ferd' e. 1. mırovne, kabrayêne. 2. cındi, şorte, erat.
efsane *N. P.* efsane. 1. çirokên ko jı dema kevnareyi de gehiştıne me. 2. çirok, tışlên bê esıl.
efsaneleşmek *L.* hatın efsane bûn.
efsaneleştirmek *L.* hatın efsane kırın.
efsanevi *rgd. P.* efsanewi, efsaneyi.
efsun *N. P. K.* avsûn, sıhır. /**—kar** *rgd.* efsûnkar.
efsunlamak *L.* efsûn kırın, sıhır kırın.
eften püften *rgd.* sınêde, jı rû xwe kıri.
egemen *rgd.* serwer, zal, zoran, xwedi, hakım. /**—lik** *N.* bandûr, serweri, hakımıyet. /**— olmak** *L.* zorandın, hakım bûn.
ego pro. *Lat.* ez, xwe.
egoist *rgd. Lat. Fr.* egoist, ezperıst, xweperıst, xodgam.
egoistlik *N.* ezıti, ezperısti, xweperısti.
egoizm *N. Fr.* egoizm.
egosantrizm *N. Fr.* egosantrizm, ezıti.
egzema *N. Gr. Bj.* egzema, êzımx, gezne, mayasıl, evıya lı ser çerm peyda dıbe.
egzersiz *N. İng.* hinker, hindari.
egzogami *N. Fr.* eksogami, zewaca jı derve.
egzotik *rgd. Fr.* eksotik, tışlê ko welatên der û dûr ve hatıye.
egzoz *N. Fr.* egzoz, eksoz, ereban (motor) de borıya dûkêlê ye.
eğdirmek *L.* xar kırın, daqûl kırın.
eğe [1] *N. anı.* parsi, paresû, parxan.
eğe [2] *N.* kartık, qewre, êge.
eğelemek *L.* kartık kırın, qewre kırın.
eğer *Ghk. P. K.* ger, eger, heke, eger zêdeyi tê pêşıya hevoka ko tê de raweya hekini heye.
eğik *rgd.* xar, şûr. /**—lik** *N.* xari.
eğilim *N. A.* meyıl, mêl, dılxwazi, xwast, lar, temayûl. /**—li** *rgd.* dılxwaz, mêldar.
eğilmek *L.* çemin, vehatın, xar bûn, dahelandın, daqûl bûn. Ev lêkerana bı lêkerê arikar "hatın" jı têne bıkaranin wek: hatın çemin, an xar bûn, hatın vehatın. 1. dar, hesın an aleteke ko kokel dıbe. 2. insan ko pışta xwe xar dıke û kareki bıke. 3. vehatın, evıya zêdeyi ko mırov tışteki re serşûri bıke an neke tê karanin. 4. xar bûn, daqûl bûn, zêdeyi ko mırov berê xwe bıde mıjûlıyeki an fıkrekê re tê kar anin.
eğim *N.* xari, çemini, daqûli.
eğimli *rgd.* 1. xar, çemandi. 2. mêldar.
eğimölçer *N.* klinometır.
eğin *N.* 1. pışt. 2. vucûd, laş. 3. bejn.
eğinmek *L.* mêl kırın, dıl lê hebûn.
eğir *N.* senit, mêşên hıngıv ko jı mûmê pê de tışteki weki mûm çêdıkın, jê re tê gotın.
eğirmek *L.* rıstın, rêsin, rêstın, evıya jı bo ris û dezi û tışlê wısa.
eğirmen *N.* kirman.
eğirtmek *L.* dan rıstın, dan rêstın.
eğitici *rgd. bn.* **eğiten.**
eğiten *N.* hinker, fêrdar, fêrmend, amojkar.
eğiticilik *N.* fêrdari, hinkeri, fêrmendi, amojkari.
eğitilmek *L.* elımin, hatın elımandın, hatın fêr bûn, hatın hin bûn.
eğitim *N.* hinkeri, zanısti, talim, pêşanyari, elımandın, hevotın, amojkari. /**— enstitüsü** *N.* enıstûya hevotınê. /**— ilişkileri** *bw.* tevlayi ya zanısti, peywendıya hevoti. /**— yeri** *Nh.* amojgeh, hingeh.
eğitim bilimi *N.* hevotnasi, pedegoji, fêrnasi.
eğitimci *rgd. bn.* **eğiten.**
eğitimli *rgd.* fêrdar, hinbûyi, hevoti.
eğitimsiz *rgd.* fêrnebûyi, pitnenas.
eğitmek *L.* elımandın, hevotın, rewa kırın, zanandın.
eğitmen *N.* fêrmend, fêrdar.
eğlemek *L.* 1. egle kırın, rawestandın. 2. dereng xıstın.
eğlence *N.* kêf, dilan, terane, kêfxwaşi. /**—li** *rgd.* bıkêf, bıdilan.

eğlencelik *N.* çerez, dendık, tıştê wısa ko jı bo ewıqandınê têne xwarın.
eğlencesiz *rgd.* bêkêf, bêdilan, bêşahi.
eğlendiri *N.* qerf, kenok, mizah.
eğlendirici *rgd.* qerfok, tıştê ko kêfa mırov tine.
eğlendirmek *L.* dan kêf kırın, kêf dan ..., kêfa ... xweş kırın.
eğlenilmek *L.* hatın kêf kırın.
eğleniş *N.* kêfkırın.
eğlenmek *L.* 1. kêf kırın, pê şabûn, şahi kırın, jı bo ko dema xwe xweş derbaz bıkın kêf û şahi kırın. 2. henek lê kırın, lı ser kenin, yeki ko tışteki de kêmasi bıke an bı pıçûk bête ditın û bı vê mebestê galte lê bêne kırın. 3. rawestan, dereng ketın. * **birini bekliyorduk, onun için eğlendik** *bw.* em bendi yeki mabûn, jı bo wê dereng ketın. 4. bendi man. * **eğlen beraber gidelim** *bw.* bendi mın bımine em pevre bıçın.
eğlenti *N. bn.* **eğlence.**
eğleşmek *L.* rawestin, bendi man. 2. (derekê de) niştın, ikamet kırın.
eğmeç *N.* kevane, kawis. /**_li** *rgd.* kevanok, bûl, bûlık.
eğmek *N.* 1. veanin, çemandın, tışteki rast an aj, şıv û *hwd.* weki kevan an gopal xar bıki. * **çubuktan baston eğmek** *bw.* jı şıv gopal çemandın. 2. çemandın, xar kırın, her tıştekı ko rast e an evraz e, serê wê/wi berjêr bıki. * **ağacın dalını eğersek kuzu yetişir** *bw.* ko guliyê darê xar bıkın, berx dıgehê. * **başını eğmek** *bw.* serê xwe xar kırın. 3. veanin, tışteki zexm, stûr ko xar bıki an keseki re seri bıdi danin. * **öyle bir pehlivandır ki sırtı eğilmiyor** *bw.* pehlewaneki wısa ye ko, pışta wi venayê. * **merteğin altındaki direk eğildi** *bw.* stûna ko lı bın kêrani de vehat.
eğrelti otu *N.* tıliper.
eğreti *rgd.* 1. arızi. 2. mıweqet. 3. sınêde.
eğri *rgd.* 1. çewt, daqûl, xar, xwar, şewş. 2. kevane, bûl. * **eğri büğrü** *bw.* xar û xiç, xar û xudur, kelkot. * **eğri oturup doğru konuşmak** *bw.* xar rûnıştın rast axaftın, yanê rewşa te çawa be jî rastıyê bêje.
eğrice [1] *rgd.* pıçek xar, hıneki çewt.
eğrice [2] *N. zoo.* mozega.
eğrilik *N.* xari, çewti, bûli.
eğrilmek *L.* xar bûn, daqûl bûn, şewş bûn, bûl bûn.
eğritmek *L.* xar, daqûl an bûl kırın.
eğsi *N.* bızut, bızot, ço ya ko serê wi tê sotın.
eh! *B.* eh!.
ehemmiyet *N. A.* gırıngahi, qimet, ehemıyet.
ehemmiyetli *rgd. A.* bıqimet, gırıng, muhim.
ehemmiyetsiz *rgd. A.* bêqimet, negırıng, nemuhim.
ehil [1] *rgd.* karzana, pıspor, erbab.
ehil [2] *N.* 1. gel, cımaet. 2. xwedi. * **sanaat ehli** *bw.* xwedi pişe.
ehli *rgd. A.* kedi. * /**_ hayvanlar** *bw.* heywanên kedi.
ehlibeyt *N. A.* keç û zava û nevıyên Hz. Mıhemed re tê gotın.
ehlileşmek *L.* kedi bûn.
ehlileştirilmek *L.* hatın kedi kırın.
ehlileştirmek *L.* kedi kırın.
ehlisalip *N.* xaçperest ın.
ehlisünnet *N.* ehli sunet, yên ko bawerıya xwe bı Hz. Mıhemed re ani ye.
ehlivukuf *N. A.* rispi, pirmend.
ehliyet *N. A.* 1. tepış, çik, gêrûfen. 2. ehlıyet, lisans. /**_li** *rgd.* bıehlıyet. /**_siz** *rgd.* bêehlıyet. /**_name** *N.* ehlıyetname, lisans.
ehlizevk *N.* xwedi zewq.
ehram *N.* 1. Piramid, gorên Firawûnan ın. 2. mat. piramid.
ehven *rgd. A.* kêm xırab, çêtır.
einstenyum *N. kim.* aynştenıyûm, elementeki ye ko jımara atoma xwe 99. ye. *sim.* E.
ejder, ejderha *N. P. K.* zıhar, ejdeha, ejdıyar.
ek [1] *N. Grm.* parek, xurde.
ek [2] *N.* 1. parek, beş, ilawe. parçe an beşeke tışteki ye ko dıkeve ser tıştê tûni, Kurdi de bı cûre cûre tête bıkaranin. 2. taybeti (jı bo rojname an tıştê çapê). * **gazetenin ek sayısı** *bw.* hêjmara taybeti ya rojnamê. 3. ûle, bazınd, geh, cihê ko du bori dıgehine hev. /**_ vergi** *bw.* bacê serbar.
ekabir *Nk. A.* 1. pırejmarıya 'ekber' e. 2. gıregır.
ekaliyet *N. A.* hındıkahi.
ekenek *N.* mezre, zıyan, zevıyên ko hatıne ajotınê an çandın.
ek eylem *N. bn.* **ek fiil.**
ek fiil *N. Grm.* parekên lêkeri.
ekici *N. rgd.* cotkar, cotyar.
ekili *rgd.* hatıye ajotın, hatıye çandın.
ekilmek *L.* 1. hatın ajotın, hatın çandın. 2.

argo. hatın cih hıştın.

ekim [1] *N.* ajotın, çandıni.

ekim [2] *N.* çırıya pêşın, meha 10.an ya salê ye.

ekin *N.* zıyan, dexl, hêşin an gehişti zada ko zevıyê de ye.

ekin kargası *N.* qelamızgini, qırıkê zevıyan.

ekinoks *N. Fr.* ekinoks, wekhevıya şev û rojê.

ekip *N. Fr.* ekip, qefle.

eklektik *N. rgd. Fr.* eklektik, bıjartekar.

eklektizm *N. Fr.* eklektizm, bıjartekari. Cûre felesefeyeki ye ko dıxwaze lı her cih û der û tıştan de tıştên baş bıbıjêri û jı wan de tıştеki an mefhûmeki saz bıke.

eklem *N. ant.* geh, gehe, gırêçk, movık, kawık. /**– bacaklılar** *N.* heywanên ko pêqên wan bı geh an movıkan pêk hatıne. * **parmak eklemleri** *bw.* gehên tılıyan.

eklemek *L.* pê ve kırın, kırın ser, lehıqandın, xıstın ser, evıya mana kêmanıya tıştеki bı parek temam kırınê re tê gotın.

eklemlenmek *L.* hatın geh kırın, hatın kawık kırın.

eklenmek *L.* lehıqin, hatın lehıqandın, hatın pê ve kırın, ketın ser.

eklenti *N.* aksesûwar, lehêq, parçeyê pê ve kıri.

ekli *rgd.* pê ve.

ekmek [1] *N.* **1.** çandın, ajotın, dêrandın, jı bo cotari ye. * **buğday ekmek** *bw.* çandına genım. **2.** avêtın, lê reşandın. * **yemeğe tuz biber ekmek** *bw.* xwê û isot avêtın xwarınê. **3.** cih hıştın, yeki ûşteke bê bın berdi û bıçi.

ekmek [2] *N.* **1.** nan. **2.** kar, qezenc. * **ekmeğinden olmak** *bw.* jı nanê xwe bûn. * **ekmeğine yağ sürmek** *bw.* nanê yeki bı don kırın. * **ekmeğini taştan çıkarmak** *bw.* nanê xwe jı kevır deranin. * **ekmeğiyle oynamak** *bw.* bı nanê yeki re leyistın. * **ekmek elden su gölden** *bw.* nan jı baniyê av jı kanıyê, yanê kesê ko naxwaze kar bıke û lı pışta yên dıde debara xwe dıke. /**– pişirmek** *L.* nan patın. * **mayalı ekmek** *bw.* nanê helati, nanê hevirtırş. * **sac ekmeği** *N.* nanê sêlê.

ekmek ağacı *Nh.* darenan.

ekmekçi *N.* **1.** nanpêj. **2.** nanfıroş. /**–lik** *N.* nanpêji, nanfıroşi.

ekmeklik *rgd.* **1.** tıştê ko dıbe nan an jı bo nan tırxan bûye. **2.** nano, kesê ko dı xumarê de tım wında dıke, saf.

ekmeksiz *rgd.* bênan.

ekmek küfü *N.* kıtût, çiçek.

ekol *N.* rêgeh.

ekoloji *N. Fr. Gr.* ekoloji, hawêrnasi. /**–st** *N.* hawêrnas.

ekonomi *N. Fr.* abori, ekonomi. * **ekonomi bilimi** *bw.* zanıstıya abori. /**–k** *rgd.* ekonomik, bıabor.

ekran *N. Fr.* ekran, camê telewizyon û monitor û *hwd.*

eksantrik *N. Fr.* eksentrik

ekselans *N. rgd. Fr.* ekselans, ez beni.

eksen *N.* tewere.

ekseri *rgd. A.* zêdeyi, ekseri, pıtır.

ekseriya *rgp.* ekserıye, bı zêdeyi, bı pıtır.

ekseriyet *N. A.* pırani.

eksi *N.* **1.** mat. *Grm.* dapaçin. **2.** *rgd.* mat. fiz. minûs, dı bın sıfırê *de.* **3.** negatif.

eksik *rgd.* **1.** kêm. tıştê pêtıvi an hewcebûnê de netemam. **2.** nivçe, lı gor tûni de pıçek kêm. * **kitap eksik kaldı** *bw.* pırtûk nivçe ma. * **bir bu eksikti** *bw.* xwe ev jê kêm bû. /**– çıkmak** *L.* kem an nivçe derketın. /**– etmek** *L.* kêm kırın, nivçe kırın. /**– etmemek** *L.* kêm nekırın. /**– gelmek** *L.* kêm hatın, hındık hatın. /**– olma!** *bw.* Xwedê kêmani nede.

eksiklik *N.* kêmi, kêmani, kêmasi.

eksiksiz *rgd.* tam, temam, bêkêmani.

eksilen *N.* mat. a ko kêm dıbe.

eksiliş *N.* kêmbûni.

eksilmek *L.* kêm bûn, hındık bûn, daketın. * **su eksildi** *bw.* av daket. * **bu yolda adam eksilmez** *bw.* dı vê rıya de mırov kêm nabe.

eksiltmek *L.* kêm kırın, hındık kırın, daxıstın.

eksi uç *N. kim.* fiz. katod, serıyê negatif.

eksper *N. Fr.* ekspêr, pıspor, pirmend.

eksperimantalizm *N. Fr.* ekperimentalizm, tecrubekari.

ekspres **1.** *N. Fr. İng.* navê trênekê ye ko bı tenê izgehên mezın de dısekıne. **2.** *rgd.* ekprês, ecele, lez.

ekspresyonist *N. Fr.* ekspresyonist.

ekstra *rgd. Fr.* ekstra. **1.** baştır, çêtır. **2.** pareke zêde.

ekşi *rgd.* tırş. /**–lik** *N.* tırşi. /**– olmak** *L.* tırş bûn. * **ekşi ve acı** *bw.* tırş û tal.

ekşimek **L. 1.** tırş bûn. **2.** (jı bo hevir û tıştê haveyn kıri re) helatın, meyin.

ekşimik *N.* toraq.
ekşimsi *rgd.* tırşeşirin, tırşin, tırşonek.
ekşimtrak *rgd. bn.* **ekşimsi.**
ekşitilmek *L.* hatın tırş kırın.
ekşitmek *L.* tırş kırın
ekti *rgd.* 1. çılek. 2. devçêre.
ektirmek *L.* dan ajotın, dan çandın, dan dêrandın.
ektoderm *N. Fr. ant.* çermê derve, çermê rû, ektoderm.
Ekvator *N. Fr. cox.* Ekwador, xeta ko dı niva dınyayê de dormedor dıgere, dırêjıya xwe 40 mılyon metır e. /**...al** *rgd.* Ekwadori.
ek yük *N.* çembel.
el [1] *N. ant.* dest. /**... açmak** *L.* dest vekırın, dest vedan. /**... atmak** *L.* dest avêtın, rahıştın. /**... çekmek** *L.* dest kışandın, dest jê berdan, dest jê kışandın. /**... değdirmek** *L. bn.* **el vurmak.** /**... değmek** *L.* dest lê ketın. /**... değmemek** *bw.* dest lê neketın. * **ele geçirmek** *bw.* xıstın dest, bı dest xıstın. * **ele geçmek** *bw.* ketın dest, dest ketın. * **ele geçmemek** *bw.* dest neketın. * **el elden üstün olmak** *bw.* dest lı ser dest, dest jı dest bılındtır. * **el ele vermek** *bw.* dest dan hev. * **eli ağır** *bw.* dest gıran. * **eli ayağı** *Nh.* dest û pê. * **eli boş** *rgd.* destvala, babıdest. * **elini ayağını bağlamak** *bw.* dest û pê gırê dan. * **eli çabuk** *rgd.* dest bızêw. * **el ile, elle** *bw.* bı dest. * **eli dar** *rgd.* desteng. * **eli dar olmak** *bw.* dest teng bûn. * **eli kanlı** *rgd.* dest xwîn. * **elinden almak** *bw.* jı dest gırtın, jê gırtın. * **eli kulağa atmak** *bw.* dest avêtın kenkan (guhan). * **elinde kalmak** *bw.* dest de man. * **elinde olmak** *bw.* dest de bûn. * **elinde olmamak** *bw.* dest de nebûn. * **elinden alınak** *bw.* jı dest gırtın. * **elinden gelmek** *bw.* jı dest hatın, dest hatın, jê hatın. * **elinden gelmemek** *bw.* jê nehatın. * **elin dert görmesin!** *bw.* destê te kesk û sor bın. * **eline sağlık** *bw.* mala te ava. * **eline vermek** *bw.* dan dest. * **elinden tutmak** *bw.* dest gırtın, pê dest gırtın. * **elini bulaştırmak** *bw.* destê xwe tê dan. * **elini eteğini çekmek** *bw.* dest û pêya xwe jê kışandın, dest jê şuştın. * **elini kolunu bağlamak** *bw.* dest û pê gırê dan. * **elini koynuna koymak** *bw.* dest kırın paşılê xwe. * **elini oğuşturmak** *bw.* dest mıst dan, dest surandın. * **elini okşamak** *bw.* dest mıst dan, dest surandın. * **elini sıcak sudan soğuk suya koymamak** *bw.* destê xwe ava sar û germ de nekırın. * **elini vicdanına koymak** *bw.* dest dan ser wıcdanê xwe. * **eli uzun** *rgd.* dest dırêj. * **elini verip kolunu kurtaramamak** *bw.* destê xwe dan hûçık xılas nekırın. * **el işi** *Nh.* destkari. * **eli varmak** *bw.* dest çûn, dest çûyin. * **eliyle yoklamak** *bw.* dest lê gerandın. /**... kaldırmak** *L.* dest helanin, dest bılınd kırın. /**... kınalamak** *L.* dest hune kırın. /**... koymak** *bw.* dest dan ser, dest danin ser. * **elle kurcalamak** *bw.* bı dest lıvandın. * **elle okşamak** *bw.* dest lê gerandın, dest lê dan. * **eller yukarı!** *bw.* dest bılınd kın! /**... öpmek** *L.* dest maç kırın, çûn dest, hatın dest. * **el pençe durmak** *bw.* dest vedan. /**... sallamak** *L.* dest lı ba kırın, dest veweşandın. /**... uzatmak** *L.* dest dırêj kırın. * **el üstünde dolaşmak** *bw.* lı ser dest gerin. * **el üstünde olmak** *bw.* serdest bûn, serdest gerin. /**... vurmak** *L.* dest lê xıstın, dest lê dan, dest lê weşandın. /**... yapısı** *bw.* bı dest çêkıri. /**... yıkamak** *L.* dest şuştın.
el [2] *N.* êl, xelk. * **el alem** *bw.* êl alem, xelk. * **el alem bana ne** *bw.* xelk jı mın re çı, êl alem jı mın re çı.
ela *N.* rengekiye jı bo çav, reşıya lı ser zeriyê ye.
el alem *Nk.* êl alem, xelk, herkes.
el altında *bw.* pêşdest, berdest.
el aman *B.* emani. /**... istemek** *bw.* emanıya xwe xwastın.
elan *rgp. A.* hê, hêj, hina, nıha, a nıha.
el arabası *Nh.* duçerxe, taxurk.
elastik *rgd. Fr.* elestik, vezeni. * **elastikli bir kayış** *bw.* qayışeki bı vedızi.
elastikiyet *N.* vezeni.
el ayası *N. ant.* hewês, kefi dest, * **el ayası çizgileri** *bw.* xizıka hewêsa dest.
elbet, elbette *rgp. A.* elbet, helbet.
el bezi *N.* paçê destan, dısmalê destan.
el bileği *Nh. ant.* zend, geha dest. /**... kemiği** *N. ant.* bevşık.
el birliği *N.* (jı bo kırına karekê de) pev re, pıştgiri, dest hev gırtın.
elbise *N. A.* pırejmarıya "lıbas" e. cıl, bedl, kınc, çek. /**... askısı** *N.* berbejınk, hılço. /**... dikmek** *L.* cıl dırûn. /**... dolabı** *N.* cıldank, dolava kıncan.
el bombası *N.* qumbere, narıncok.
el çantası *Nh.* cewtık.
elcik *N.* bêçık, jı darıkan çê dıbın, gava ko

dasê dıçının lı ser tılıyên xwe ve dıkın.

elçi *N.* 1. nıwêner (jı bo kar an xeberekê mırovê ko hatıye şandın. 2. balyoz, sefir (nıwênerê dewletekê ye ko lı def dewleteki dın danişti ye. 3. Resûl, Pêxember.

elçilik *N.* balyozxane, sefaret.

eldeci *N.* zılyet.

elde *rgd.* dest de, dı dest *de.* 2. mat. lı ber, dest *de.* * **iki kere beş on, elde var bir** *bw.* du caran pênc dehe, dest de yek an yek lı ber.

elde etmek *L.* dest xıstın, kırın dest, xıstın dest.

el değirmeni *N.* gêrûse, dıstar, destar.

eldiven *L.* lepık, destkêş.

elebaşı *N.* sergerde, serok, pêşikêş. /**..lık** *N.* sergerdeyi, pêşikêşi.

elek *N.* moxıl, êleg, bêjıng, hêrıng. /**..lemek** *L.* bêjıng kırın.

elektrik *N. Gr. Fr.* fiz. elektrik, kareba. 1. hêz û tevgera wê. 2. roni û karê wê. /**..çl** *N.* elektrikvan. /**.. direği** *N.* stûna elektrikê. /**.. düğmesi** *N.* meşeya elektrikê, bıjkovka elektrikê. /**..li** *rgd.* bıelektrik. /**..siz** *rgd.* bêelektrik.

elektriklemek *L.* elektrik dan, kareba dan.

elektriklenmek *L.* elektrik gırtın, kareba gırtın.

elektrobiyoloji *N. Fr.* elektrobıyoloji.

elektrodinamik *N. Fr.* elektrodinamik, karûbarê dinamika bı elektrikê ye.

elektroliz *N. Gr.* elektroliz, dewıyandına ko bı elektrikê bıkar tê.

elektromanyetik *N. Gr.* elektromanyetik.

elektromıknatıs *N. Gr.* elektromıknatıs.

elektromotor *N. Gr.* elektromotor.

elektron *N. Fr. Gr.* fiz. elektron, atomên negatif ın.

elektronik *rgd. Fr. Gr.* elektronik.

elektrostatik *rgd. Fr. Gr.* elektrostatik, kareba.

elektrot *N. Gr.* elektrod.

elektroteknik *rgd. Fr.* elektroteknik, teknika ko bı elektrikê tê bıkaranin.

elem *N. A.* elem, kul, çûze, êşan, aran, xem.

eleman *N. Fr.* 1. eleman, regez (parekên tışteki. 2. eleman, pıspor (kareki de personelê zana).

eleme *N.* 1. karê bıjartınê. 2. *rgd.* bıjarte. 3. sport an azmûnê de ya dawi mayi. /**.. sınavı** *N.* azmûna bıjartınê.

elemek *L.* 1. dawitın, bêjıng kırın (bı bêjıng û hwd.). 2. bıjartın, helbıjartın, serıdandın.

element *N. Ger. kim.* element, çıst, cewher, regez.

elemge *N.* gacık.

elenmek *L.* 1. hatın dawitın, hatın bêjıng kırın. 2. hatın bıjartın, hatın helbıjartın.

el erki *N.* demokrasi.

eleştirel *rgd.* rexneyi.

eleştiri *N.* kritik, rexne. 1. bı heq û neheq lı dıji yeki axaftın an nıvisin. 2. berhemeke wijeyi an pişekari bı başi û kêmasıyên xwe ve berçav kırın. /**..ci** *N.* rexnevan. /**..cilik** *N.* rexnevani.

eleştirilmek *L.* hatın rexne kırın.

eleştirmek *L.* sınarin, rexne kırın.

el feneri *N.* kılçan.

elhamdülillah *B. A.* elhemdûlillah.

el hasıl *rgp. A.* wel hasıl, bı kurtebêji.

eli açık *bw.* dest vekıri, comerd.

elif *N.* elif, elfabeya Erebi de tipa yekem e.

elik *N.* pezkovi.

elim *rgd. A.* xemgir.

elips *rgd. Fr.* elips, hêkani.

elipsoit *rgd. Fr.* elipsi, hêkani. 1. şıbina hêkani. 2. çerx an çerandına weki hêkani.

eli sıkı *rgd.* destgırti, çıkot, temehkar.

el işi *N.* destkari.

elit *rgd. Fr.* bıjarte.

ellemek *L.* dest dan, dest lê gerandın.

ellenmek *L.* dest lê hatın dan, hatın dest dan.

elli *N. rgd.* pênce (50). /**..lik** *rgd.* 1. tıştê ko tê de 50 lıb heye. 2. kesê an tıştê ko salê wi gehiştıye 50.yi. /**..nci** *rgd.* pêncemin. /**..şer** *rgd.* pênce pênce.

elma *N.* sêv. /**.. kurusu** *N.* talsêv, talesêv.

elmacık *N. ant.* hınarık.

elmacık kemiği *Nh. ant.* hestıyê hınarıkê.

elmas *N.* elmas, lebzine. /**.. işlemek** *L.* elmas traş kırın.

el oğlu *N.* kurê xelkê, xelk, bıyani.

el prangası *N.* destvank.

el sanatı *Nh.* destkari.

el sanatçısı *Nh.* destkar.

el tarağı *N.* 1. *ant.* şehê dest. 2. şehê destan a pıçûk. /**.. kemiği** *Nh.* hestıyê şehê dest.

elti *N.* cawi.

el topu *N.* goga destan, hendbol.

el ulağı *N.* şagırt.

elvan *Nk.* rengareng, rengıne.

elveda *N. B. A.* elweda, Xudê hefız.

elverişli *rgd.* 1. kêrhati (tıştê feyda xwe

heye). 2. karhati, hawe, keysgir, musaid. * **çok elverişli bir iş yaptım** *bw.* mın kareki zor kêrhati kır. /**...lik** *N.* kêrhatıni.

elverişsiz *rgd.* 1. bêrê, bêsemt, nehawe. 2. bêkêr. /**...lik** *N.* 1. bê rêti, bê semti, bê haweti. 2. bêkêri.

elvermek *L.* 1. dest dan. 2. bes bûn. 3. bı rê bûn, bı semt bûn, bı kêr bûn, musaid bûn. * **eğer şartlar elverirse** *bw.* ger erkên dê destdanê hebe.

elvermemek *L.* 1. dest nedan, bı haweyi kar nehatın. 2. bê rê an bê semt bûn, imkan nebûn.

elyaf *N.A.* pırejmarıya "lif" e. Zêdeyi lif an deziyên gıya û rehekan ın.

el yazısı *Nh.* destxet, destnıvis.

el yazması *Nh.* destnıvis.

el yordamı *Nh.* destlep, destpelınk, dest û lep.

elzem *rgd.* *A.* elzem, lazım, gerek, dıvê, dıvıya.

emanet *N.A.* 1. emanet, sıparde, sparde. 2. emanet, sparte, tıştê ko bı emanet hatıye dayin. /**...çi** *N.* emanetgir, sıpardegir (kesê bı pare tıştan bı emanet dıgıre. /**... etmek** *L.* emanet kırın, sıpartın, raspardın. /**... olmak** *L.* emanet bûn.

emaneten *rgp.* bı emanet, bı sıparde.

emare *N.A.* bêluti, rêç, şop.

emaret *N.A.* mirti, emirti.

emaye *N.* mine, emaye. /**...ci** *N.* mınêkar.

emriyoloji *N. Fr.* emrıyoloji, emrıyonasi.

embriyon *N. Gr.* embrıyo, bêçi, gorpere, goştpere, zaroke ko dı zıkê dıya xwe de despê dıke û dıafıre.

emdirmek *L.* dan mêjin, dan mêtin.

emek *N.* 1. ked, mışe, emeg, berhema xuya eniya mırov e, mafê dumayika xebatê ye. 2. cehdkırın, hewldan, xebat. 3. renc, zehmet. /**... çekmek** *L.* 1. kedkari kırın. 2. renc kêşan. /**... harcamak** *L.* xebat kırın, cehd kırın, hewl dan.

emekçi *N.* karker, kırêkar, kedkar. /**...lik** *N.* kedkari.

emeklemek *L.* 1. gagoleki çûn, çaplûk çûn, lı ser lepan kışin. 2. lewıtin, lebıtin, kesê ko bêtecrubeti dest bı kareki dıke û hêdi hêdi dom dıke, an kesê gor xwe hêdi hêdi kar dıke, dı rûnê xwe de dıqewıre.

emekli 1. *N. rgd.* jikarketi, karkınar, malniş, teqawıd, xanenışin. /**...olmak** *L.* jı kar ketın, teqawıd bûn, xanenışin bûn. 2. *rgd.* dıjwar, bızehmet. /**...ye ayrılmak** *bw.* jı kar ketın, teqawıd bûn. /**...lik** *N.* karkınari, teqawıdi.

emeksiz *rgd.* bêzehmet, hêsani.

emektar *Nx. rgd.* 1. emekdar, kedkar. 2. renckêş, zehmetkêş. * **emektar bir anne** *bw.* daykeke renckêş. * **sessiz sedasız çalışır, çok emektar bir adam** *bw.* bê deng û beng kar dıke, mıroveki zor renckêş e an zor emekdar e.

emel *N. A.* daxwaz, armanc. * **büyük emeller peşinde** *bw.* lı pey daxwazên mezın e.

emen *N.* çalık, kortık.

emici *rgd.* mêjok.

emilmek *L.* hatın mêjin, mêtın, hatın mêjandın.

emin *rgd.* *A.* 1. emin, bawerdar, kesê ko bihr û bawerıya mırov pê tê. 2. bêxeter, bêtalûke, ewle, evıya jı bo cih, der, an tıştê ko xeterıya xwe nine. 3. bawer, bê şıki. * **onun geleceğine eminim** *bw.* hatına wi re şıka mın nine.

emir [1] *N.A.* mir, emir. /**...lik** *N.* mirani, miri

emir [2] *N.A.* emır, emr, ferman. /**... almak** *L.* emır gırtın, ferman gırtın. /**... cümlesi** *N. Grm.* hevoka fermani. /**... eri** *Nh.* emırber. /**... etmek** *L.* *bn.* **emretmek.** /**... kipi** *N. Grm.* raweya fermani. /**... kulu** *N.* berdest. * **emir veren** *Nh.* fermandar. * **emrine girmek** *bw.* ketın bın fermana yeki.

emirname *N.A.P.* emırname, fermanname.

emiş *N.* mêtin, mêjin.

emlak *N.A.* pırejmarıya "mılk" e, emlak. /**...çı** *N.* emlak fıroş.

emmeç *N.* aspirator.

emmek *L.* 1. mıjin, mêhtın, mêtın, tışteki bı dev û lêvan bıkşini hundurê xwe an devê xwe de bıhelini û daqulini. 2. tışteki bı pompe û hewayê bıkşini hundurê tışteki dın. 3. helmıjin, kışandın xwe. * **toprak suyu emdi** *bw.* axê av kışand xwe, axê av helmıji.

emmi *N.* ap, mam.

emmioğlu *N.* pısmam, kurap.

emniyet *N.A.* 1. emnıyet, ewle, amini, parêzi. 2. baweri, pêbaweri, itımad. * **ona emniyet edilmez** *bw.* lı wi baweri nabe. 3. Tırkiyê de polis û karê polisi û istgehên wan. 4. ewle, tışteki ko bıgıri bın parêzgarıyê. * **emniyete almak** *bw.* ewle kırın, gırtın bın ewlewiyê.

emniyetli *rgd.* ewlekar, emin, parasti.
emniyetsiz *rgd.* 1. bêewle, bêbawer. 2. bêemnıyet, bêparastın, neewle. 3. bêqimet, erzan. /**_lik** *N.* bêewleyi, bêbaweri.
emoroit *N. Fr. Bj.* emoroit, bawesir.
emperyalist *rgd. İng.* imperyalist, emperyalist, kolidar.
emperyalizm *N.* imperyalizm, emperyalizm, kolidari.
empresyonizm *N. Fr.* impresyonizm, empresyonizm.
emretmek, emreylemek *L.* ferman kırın, emır kırın.
emrivaki *N. A.* bûn çûn.
emsal *N.* 1. manend, tay. * **emsali yoktur** *bw.* manendi nine, tayê xwe tune. 2. hevsal, hemsal, kes an tıştê ko temenê wan yek ın. 3. wekok. /**_siz** *rgd.* bêhempa, bêemsal.
emtia *Nk.* mal, eşya.
emzik *N.* pızink, mostık, mıjmıjok, êzmûg.
emzirilmek *L.* hatın mêjandın.
emzirmek *L.* mıjandın, mêjandın.
emzirtmek *L.* dan mêjandın.
en [1] *N.* 1. ber, beri, fırehi. * **eni dört metredir** *bw.* berıya xwe çar metre ye. * **enine boyuna konuşmak** *bw.* dûr û dırêj axaftın. 2. bêkêmasi. * **enine boyuna konuştuk** *bw.* me dûr û dırêj axaft.
en [2] *rgp.* heri, tır, tırin. * **en büyüğü bu kadar** *bw.* ya heri mezın ev qas e, ya mezıntırin ev qas e. * **en iyi** *rgd.* çêtır. * **en güzeli** *bw.* a cıwantır. * **dağların en yükseği** *bw.* çıyayên heri bılınd.
enayi *rgd.* enayi. /**_lik** *N.* enayiti.
enayice *rgp.* bı enayiti.
enbiya *N. A.* enbıya, pırejmarıya "nebi".
encam *N. P.* encam, dawi.
encümen *N. P.* encumen, komite.
endam *N. P.* bejn, bejnûbal.
endaze *N.* endaze, gez, gaz, pivaneke dırêjıyê bı 65 cm. ye.
ender *rgd. A.* bêzin, terwende, kêmditi, tıştê ko kêm tête ditın, peyda nabe.
endişe *N. P.* 1. xem, dıltırsıti, xetere, guman. 2. perwa, endişe, fıkar, evıya hızr û hênibûnê dıde şani kırın /**_ etmek** *L.* 1. xem xwarın, xemgin an xemnak bûn. /**_li** *rgd.* xemgin, xemnak. 2. fıkar kırın, endişe kırın, perwa kırın, qelıqin. /**_ vermek** *L.* xemgin kırın. * **endişeye düşmek** *bw.* ketın xeman, ketın gumanan.
endişelenmek *L.* qelıqin, fıkar kırın, endişe kırın, ketın xeman.
endişeli *rgd.* bı endişe, bı fıkar, bı xem.
endişesiz *rgd.* bê endişe, bê fıkar, bê xem.
endoderm *N. Fr. anı.* çermêkê bıni, çermıkê hundır.
Endonezyalı *rgd.* İndonezi.
endüstri *N.* pişesazi, endustri.
eneme *N.* xesin.
enemek *L.* xesandın.
enenmek *L.* hatın xesandın.
enerji *N. Fr. Gr.* enerji, vejen, qam, qeram, wûze.
enerjik *rgd.* 1. enerjik, vejen. 2. zirek, çûst, dinamik, çalak, zinde, jinde, jindewar.
enez, eneze *rgd.* lawaz.
enezleşmek *L.* lawaz bûn.
enfeksiyon *N. Fr. Bj.* infeksıyon, belavbûna mikroban lı laş.
enfes *rgd. A.* qenc, cıwantırin.
enfiye *N. A.* nışûk, bırmût, enfıye.
enflasyon *N. Fr.* enflasyon, gotıneke abori ye, bıhabûna fıyatan şani dıde.
enflüanza *N. Fr. Bj.* zekem.
enformasyon *N.* informasıyon, agahdari.
enfraruj *N. Fr.* infrasor, cûre rengeki sor e ko bi çavan naye ditın lêbelê kûr dıçe.
engebe *N.* hemû deşt û çıya neqeb û nepeni.
engebeli *rgd.* bı neqeb û nepeni.
engel *N.* 1. asteng, kendûkosp, çurtım, tegere, berbest, mani. 2. git, gêti, çarenûsa jıyinê de astengên ko têne pêşıya mırov, qeza. /**_ çıkarmak** *L.* astengi derxıstın, astengi kırın. /**_ olmak** *L.* berbest bûn, asteng bûn, tegere kırın.
engelleme *N.* pêşgıri, pêşi lê gırtın, nehıştın.
engellemek *L.* asteng bûn, tegere kırın, mani bûn, berbest kırın, pêşi gırtın.
engellenmek *L.* hatın asteng kırın, hatın mani bûn.
engerek yılanı *N.* margisk.
engin *rgd.* 1. bê paşi û pêşi, balûpal. 2. balûpalıya deryayê.
enginar *N.* neynokê bûkê, nênkê bûkê, enginar, artişok.
engizizyon *N. Fr.* engızısyon.
enik *N.* bûci, gucile, çêjık, cewrık, kudık, têjık, tol, tole, tûle, ji van de "cewrık û têjık" zêdeyi ji bo şêr û pılıngan "kudık" ji bo hurçê tête bıkar anin. * **ayı eniği** *bw.* kudıkê hurçê.
eniklemek *L.* telıqin, delıqin.

eni konu *rgp.* bı baştırin, bı hûr û kûr.
enine boyuna *rgp.* bı hûr û kûr, kûr û kûr.
enişte *N. P.* zava.
enjeksiyon *N. Fr. Bj.* derzi. /**_cu** *N.* derziker, evıya dı bıjîjkî de dermanên ko bı derziyê tête lêdan.
enjektör *N. Fr. Bj.* derzi.
enkaz *N. A.* pırejmarıya "nuqz" e. xopan, pag, xırabe.
enlem *N. cax. ast.* hevêrkên berahi, dereceyi arz, çemberên ko jı ekwadorê pê de lı bakur û başûr belav dıbın. /**_ dairesi** *N.* hevêrkên paralela ekwadorê.
enli *rgd.* ber. * **çok enlidir** *bw.* zehf ber e. /**_lik** *N.* beri.
ense *N. ant.* patık, stukur, sto, stû, ziper, şatık. Ev sinınim lı gor devokan lı cihê hev de dıkarın bıkar bên. /**_ kökü** *N.* şatıkê sto, patıkê sto, cih cihan navmıl an pıştmıl ji dıbêjın. * **ense kulak yerinde** *bw.* **1.** bı dest û pê. **2.** argo. sto stûr./**_ yapmak** *L.* sto stûr kırın, jı bo kesê tıral û jı pışta xelkê debar dıke re tê gotın.
enselemek *L.* **1.** kolan kırın, gırtın ser mılê xwe. **2.** argo. pê gırtın, derdest kırın.
enselenmek *L.* hatın gırtın, hatın derdest kırın.
ensiz *rgd.* kêmber. /**_lik** *N.* kêmberi.
enstitü *N. Fr.* institût, enstitû.
enstruman *N.* sazamûr, enstrûment.
ensülin *N. Fr.* insûlin, hormoneki ye ko dıji nexwaşıya şekır tê bıkaranin.
entari *N. A.* entari, fistan.
entelektüel *rgd. Gr.* entelektûel, intelektûel, rewşenbir
enteresan *rgd. Fr.* enteresan, balkêş. /**_lık** *N.* balkêşi.
enternasyonal *rgd. Fr.* navnetewei. /**_ci** *N.* navneteweperıst. /**_izm** *N.* navnetewekari.
entomoloji *N. Fr.* zındinasi, buxıknasi.
entomolojist *N. Fr.* zındinas, buxıknas.
entrika *N. İt.* lêp, dek û dolav.
enva *Nk.* cûreyıne, texlitıne. * **envayi çeşit mal** *bw.* cûre cûre mal.
epey *rgp.* gelek, xêlek, êpê.
epeyce *rgp.* bı geleki, bı xêleki.
epidemi *N. Fr.* epidemi, perok, nexwaşıya ko lı her derê belav dıbi.
epiderm *N. ant. Fr.* çermê serın, çermê rû.
epik *N. rgd. Fr.* destanwari, destanki.
epope *N. Fr.* destan.
eprimek *L.* **1.** dewıqin. **2.** helisin.
er [1] *N.* **1.** mêr. * **ere gitmek** *bw.* şû kırın, mêr kırın. **2.** egit, qehreman. **3.** nefer.
er [2] *rgp.* zû, zûkahi. * **er veya geç** *bw.* zû û dereng.
erat *N. A.* neferıne, pırejmarıya "er"
erbain *N. A.* çıle, dı salnama hıcri de jı 22 berçıle ta 31 i çıle re tê gotın.
erbap *N.* hazeq, pıspor.
erbaş *N.* cundi, şorte.
er bezi *N. ant.* gun, gurnık, hêlık.
erbiyum *N. kim.* erbıyûm. Elementeki ye ko gıranıya atoma xwe 167.2, jımara atomi 68 e. *sim.* Er.
erdane merdane *B. bw.* qebo qebo.
erdem *N.* bihnpaki, xûpaki, bext, xawêni, fazilet. /**_li** *rgd.* xawên, xûpak, bihnpak. /**_lilik** *N.* xwedi bext, xawêni.
erdirmek *L.* **1.** hatın gehiştın (fêki,sewz). **2.** hatın gehiştın, hatın ragehiştın.
er dişi *N. rgd. bio.* **1.** yeka ko lebatên xwe ya hım nêr û hım mê henın. **2.** rehekên wısa.
erek *N.* armanc.
ereksiyon *N. Fr.* rep.
eren *N.* ewlıya, pir.
erendiz *N. ast.* jupiter.
ergen *rgd.* **1.** azeb, xort. **2.** xama, zêdeyi jı bo keçan. /**_lik** *N.* azebi, xamati, xortani. * **ergenlik çağı** *bw.* azeb. * **ergenlik çıbanları** *N. Bj.* pızık, pızrık.
ergenleşmek *L.* azeb bûn, xort bûn, xama bûn.
ergime *N.* helin.
ergimek *L.* helin, helandın.
ergin *rgd.* **1.** azeb, qırase, reşid, xama (mırov). **2.** gişti, gehişti (fêki hwd.).
erginlemek *L.* (yeki dı torevani de) têgıhandın, dan fêr kırın.
erginleşmek *L.* xumırin, evıya zêdeyi jı bo fêki tê gotın
ergitmek *L.* fiz. helandın.
erguvan **1.** *N.* erxewan, erjıng, ziweleq. **2.** *rgd.* rengê erxewan, rengê şerab.
erik *N.* hulizerk, alûçe.
eril *rgd.* **1.** nêrin. **2.** *Grm.* nêrin, nêrza.
erim *N.* menzil.
erimek *L.* **1.** helıyan, helin, hatın helandın. **2.** dıhından, tenya jı bo tıştên bı don.
erin *rgd.* gêrani.
erincek *rgd.* tıral, xwerenedi.
erinmek *L.* can gırani kırın, xwe re neditın.
erinmemek *L.* can sıvıki kırın, xwe re

ditın.
erişilmek *L.* hatın gehiştın, hatın ragehiştın.
erişmek *L.* gehiştın, gihaştın, ragehiştın, ragıhaştın. 1. xwe gıhandına cihekê an derekê. 2. xama bûn, balıx bûn, yanê bı laş êdi mezın bûn.
erişte *N.* rışte.
eriştirmek · *L.* dan gihandın, dan ragıhandın.
eritilmek *L.* hatın helin, hatın helandın.
eritmek *L.* 1. helandın. 2. pışavtın, bışavtın, jı bo asimile kırınê.
eritrosit *N. Fr.* glokinên sor.
eriyik *N.* mahlûl.
erk *N. K.* hêz, wezife.
erkan *N. A.* erkan, pırejmarıya "rukn" e. gıregır.
erkanı harp *N. A.* serperıştıya şer.
erkek *N.* nêr, ev bêje jı bo cınsi ye, yê ko dıji mê
erkek *N.* 1. mêr, mêrık, dıjraberi jın. 2. nêr, nêri. 3. mec. mêr, camêr, cıwanmêr. * **erkek bir adam** *bw.* mıroveki mêr e. 4. mêrê jınê. 5. nêr, hın aletên nêr û mê de ya parçeyê ko dıkeve hundır a dın. /**–çe** *rgp.* bı mêrani. /**–lik** *N.* mêrani, mêri, mêrti. * **erkeklikten düşmek** *bw.* jı mêrani ketın. * **erkek olmak** *bw.* mêr bûn. /**–siz** *rgd.* bêmêr. * **erkek evlat** *bw.* law.
erkekleşmek *L.* 1. mêr bûn. 2. weki mêran hereket kırın.
erken *rgd.* zû. /**–ce** *rgp.* bı zûkayi. /**–den** *rgd.* zû *de.* * **sabah erken kalkmak** *bw.* sıbê zû rabûn.
erkete *N.* raçav. *bn.* **dikiz.**
erkin *rgd.* serbest. /**–ci** *N.* azadixwaz, liberal.
ermek *L.* giştın, gehiştın. *bn.* **erişmek.**
Ermeni *N. rgd.* Fıle, Ermeni. /**–ce** *N.* Ermeniki, Fıleki.
ermiş *N. rgd.* ewlıya, pir, piri fani. /**–lik** *N.* ewlıyati, piri.
eroin *N. Gr. Fr.* eroin. /**–man** *N.* eroinman, eroinkêş.
erotik *rgd. Fr.* erotik, tışt an nıvisarên ko naveroka xwe evin an evindari ye.
erozyon *N. Fr. cox.* erozıyon, maşin an maşandına eraziyê ye.
ersemek *L.* mêr xwastın (bo jınê).
er suyu *N.* tova mêrani.
erte *N.* 1. dotır (jı bo roj û salê) * **ertesi gün** *bw.* dotıra rojê. 2. pışt, pey. * **savaş ertesi** *bw.* lı pışt şer, lı pey şer.
ertelemek *L.* dereng xıstın, paş ve xıstın, paş de xıstın, şunda avêtın, ewıqandın, egle kırın.
ertelenmek *L.* lêkerên lı pêşıya "ertelemek" bı hatın têne bıkaranin. Wek: hatın şunda avêtın..
erteleyiş *N.* şunda avêtını.
ertesi *rgp.* dotır. * **ertesi gün** *bw.* dotıra rojê. * **ertesi yıl** *bw.* dotıra salê. *bn.* **erte.**
erzak *N. A.* erzaq, pırejmarıya "rızq" e.
esans *N. Fr.* esans.
esaret *N. A.* dagir, dili, bendi, bendegêri, bendeyi, koleti.
esas *N. A.* esas, bınetar, bıngeh, bınyad, him, serekin.
esasen *rgp. A.* esasen.
esasi *rgd.* bıngehi, himi.
esaslı *rgd.* bıngehin, himi. * **çok esaslı iş yaptı** *bw.* kareki zor bıngehin kır.
esassız *rgd.* bêbıngeh, bêesas, bêbınyad.
esatir *N. A.* mıtoloji.
esbap *N. A.* esbab, ûştıne, pırejmarıya "sebeb" e.
esef *N.* mıxab, alûze. /**– etmek** *L.* xem xwarın, mıxab bûn.
esefle *rgp. A.* bı mıxabi.
eseflenmek *L.* 1. mıxabi kırın. 2. heyfa xwe lê hatın.
esen *rgd.* dılxweş, jinde, tendurust, bırêz. /**–lik** *N.* 1. jindewari, tendurusti, dılxweşi. 2. pirozi. * **esen kalınız** *bw.* bıminın dı xweşiyê *de.*
esenlemek *L.* 1. tendurusti xwastın, bı dılxwaşi xatır xwastın. 2. pirozi lê kırın.
esenleşmek *L.* jı hev xatır xwastın, jı hev Xuda hefızi xwastın.
eser *N. A.* 1. berhem, aferinek, karpêk. * **Kürtçe eserler** *bw.* berhemên Kurdi. 2. rêç, şop. * **buralarda sudan eser yok** *bw.* lı van dera de rêca avê nine.
esin *N.* peyxam, ilham.
esinlenmek *L.* peyxam gırtın, ilham gırtın.
esinti *N.* sır, zuhr, bayi sıvık. /**–li** *rgd.* ba lê dayi.
esir *rgd.* 1. dil, kole, gırti. 2. bındest, bende, destbeser, gırti, hêsir, esir. /**– almak/etmek** *L.* bende kırın, dil gırtın, dagir kırın. /**– düşmek** *L.* dagir ketın, dil bûn, bındest bûn. /**– olmak** *L.* dagir bûn, dil bûn, bende bûn.
esirlik *N.* dili, koleti, bındesti.
esire *N.* zeber, esire (dil an koleyên jın).

esirgemek *L.* 1. dırxandın, parastın. 2. teksir kırın, hêvışandın. * **gözlerimizi herşeyden daha çok esirgemeliyiz** *bw.* dıvê em çavên xwe jı her tışti pıtır bıhêvışının.
esirgenmek *L.* hatın parastın, dırxandın, hatın hêvışandın.
esirgeyen *rgd.* mıhriban.
eski *rgd.* 1. dêrin (jı bo tıştên antik). 2. kevn, kevın, kone, kevnare. 3. pêşın, berê. * **eski yerimizden ayrıldık** *bw.* em jı cihê xwe yê berê derketın. * **okulun eski müdürü** *bw.* mıdûrê dıbıstanê ya berê an ya pêşın. * **eski tas eski hamam** *bw.* tas û hemama berê.
eskici *N.* kevnefıroş.
eskiden *rgp.* jı mêj ve, berê, beri. /**...beri** *bw.* jı mêj ve.
eskileşmek *L.* kevn bûn, kone bûn.
eskilik *N.* kevnayi, koneti.
eskimek *L.* 1. kevn bûn, kone bûn. 2. helısin, kevn bûn (jı bo kınc û cılan e). 3. maşin (jı bo makine û alet).
Eskimo *N.* Eskimo, navê geleki ye ko lı seholbenda bakur dıjin.
eskitilmek *L.* hatın kevn kırın.
eskitmek *L.* 1. kevn kırın, kone kırın. 2. helısandın, kevn kırın (jı bo kınc). 3. maşandın (jı bo makine û aletan).
eskrim *N. Fr.* eskrim, şûrbazi, cûre sporteki bı şûr e. /**...ci** *N.* şûrbaz.
eslek *rgd.* semerm, rûnerm, kesê ko ferman û gotınan bı reheti tine cih.
esmek *L.* 1. ba hatın, ba danin, ba lı ba bûn (herıkandına ba û hewayê. 2. hatın bihr. * **bu iş nereden aklına esti?** *bw.* ev tışt jı ku hate bihra te?
esmer *N.A.* esmer, qemeri, qemerê vekıri.
esmerleşmek *L.* esmer bûn, qemer bûn.
esmerlik *N.* qemeriti, esmeri.
esna *N.* rade, dem. * **tam bu esnada** *bw.* tam dı vê radê de, tam dı vê demê *de.*
esnaf *Nk.A.* 1. esnaf, pişekar (bazırganên pıçûk). 2. *rgd.* hazeq, pıspor, kesê ko têgıhiştıya tışteki ye. *bn.* **erbap.**
esnaflık *N.* 1. esnafi, pişekari. 2. hazeqi.
esnasında *rgp.* navberê *de.* * **tam bu esnada Ali de geldi** *bw.* tam dı vê navberê de Eli jı hat.
esnek *rgd.* 1. vezin, vezingir (tıştê wek lastık û hwd) ko tu kaş dıki dırêj dıbe, ko berdıdi dıçe cihê xwe. 2. çır (tıştê wek dara şıl, tıştê şıl). 3. tolerant.
esneklemek *L.* vezin, çır bûn.
esnekleşmek *L.* vezin bûn, vezin.
esneklik *N.* vezini, çırri.
esneme *N.* debanık, baûsk.
esnemek *L.* bêhnıjin, baûsk kışandın, baûsk anin.
esnetmek *L.* bêhnıjandın, baûskandın.
Esperanto *N.* Esperanto, zımaneki navnetewiye ko sala 1887. ê de jı ali yeki Poloni hatıye sazkırın.
espri *N.* kenok, kenanok, qerf.
esrar *N.A.* 1. esrar, dızi. 2. esrar, çers, maddeyeki ye ko jı kındır çêdıbe û weki cıxarê tê kêşan jı bo serxoşbûnê.
esrarengiz *rgd.A.P.* esrarengiz.
esrarkeş *N.A.P.* esrarkêş, kesê ko esrarê dıkşine. /**...lik** *N.* esrarkêşi.
esrarlı *rgd.* 1. kêşa ko (cıxare hwd.) tê de esrar heye. 2. bı sır, sırri.
esrimek *L.* 1. xwe de çûn, mest bûn. 2. serxoş bûn.
esseh *B.* eseh, rast.
esselam *B.A.* esselam.
estahfurullah *B.A.* estexfurullah.
estek köstek *rgp.* tizo mizo. * **estek etmek köstek etmek** *bw.* ser re çûn, bın re çûn.
estetik *N. Fr. Gr.* estetik, cıwani.
estirilmek *L.* hatın ba kırın, hatın ba xıstın.
estirmek *L.* dan ba kırın, dan ba xıstın.
esvap *N.* cılne, kıncıne, çek (yên lı xwe kırınê.
eş *N.* 1. heval, her yek jı mêr û jın. 2. heval, her yek jı nêr û mê yên ko pev re dıjin. 3. heval. /**... tutmak** *L.* heval gırtın. 4. hevbeş. 5. *ant.* pızdan, hevalok. 6. *rgd.* wek, tek. * **o kitabın bir eşi de bende var** *bw.* tekê wê pırtûkê jı lı ba mın e.
eş adlı *N. rgd. Grm.* hevenav.
eş ağırlık *N.* dıjgırani.
eş anlam *N. Grm.* hevmana.
eş basınç *N.* izobar.
eş biçim *N.* izomorf.
eş cinsel *rgd.* homoseksûel, lewate, qûnek, panık. /**...lik** *N.* homoseksûeli.
eş değer *N. rgd.* 1. hembıha (qimet). 2. hemgırani (dı gıranıyê de). 3. hevcût (matematik û bı gelemperi).
eşarp *N.* gerdenparêz, eseli.
eşek *N.* ker, caş. /**...çe** *rgp.* kerane, kerıki. /**...sel** *rgp.* kerane, kerıki. /**...vari** *rgp.* kerıki, kerane. * **dişi eşek** *N.* maker, manker. /**... sürücüsü** *N.* kerajo.
eşek arısı *N.* mozeyê keran, korox, pi-

zang.
eşekçi *N. bn.* **eşek çobanı.**
eşek çobanı *N.* xergele.
eşeklik *N.* kerti, kerıti.
eşelemek *L.* tev dan, vedan, der vedan, kolan, kolandın, kolin.
eşey *N.* 1. *bio.* cıns, cınsıyet. 2. cûdabûna nêr û mêti.
eşeysel *rgd.* cınsi.
eş güdüm *N.* koordınasıyon.
eşhas *Nk. A.* pırejmarıya "şaxıs" e. şexısne, kesıne.
eşik *N.* derabzûn, derazink, şêmûg, şıpane.
eşilmek *L.* hatın vedan.
eşinme *N.* pikol, erşani.
eşinmek *L.* 1. pikol kırın, erşani kırın. 2. gevz dan.
eşit *rgd.* 1. beramber, wekhev, tıştek lı ser beri û dırêji an kûri û gırani û *hwd.* de weki hev dıbın an lı hev dışıbın. 2. derxûnki, derguşki, wekhev, zêdeyi dı sporta pehlewani an yên wısa de ko weki hev dıkevın.
eşitçi *rgd.* wekhevixwaz. /**...çilik** *N.* wekhevixwazi.
eşit işareti *N.* mat. nişandeka wekhevi (=).
eşitlemek *L.* 1. beramber kırın, wekhev kırın. 2. dergûşki kırın.
eşitleşmek *L.* wekhev bûn.
eşitleştirmek *L.* wekhev kırın.
eşitlik *N.* beramberti, wekhevi.
eşit olmak *L.* beramber bûn.
eşitsiz *rgd.* newekhev. /**...lik** *N.* newekhevi.
eşkal *N. A.* pırejmarıya "şıkl" e, şıklne, teşeyêne.
eşkenar *rgd.* mat. tıştê ko kenar an kevıyên xwe weki hev ın.
eşkenar dörtgen *N.* lebzine.
eşkiya *Nk. A.* eşqıya, aşi. /**...lık** *N.* eşqıyati.
eş koşmak *L.* şirk kırın, têkıli karê Xwedê bûn, Xwedê re hevpışki kırın.
Eşlek *N. ast.* Ekwador.
eşlem *N.* qopi, qopıya sûretê tışteki.
eşlemek *L.* hevcût (hevcot) kırın, du tıştên ko weki hev ın, bini ba hev.
eşlenmek *L.* hevcût (hevcot) bûn.
eşmek *L.* vedan, dervedan, kolan, (erd an tışteki) tev dan.
eşofman *N. Fr.* eşofman, cılên sportê ne.
eşraf *Nk. A.* pırejmarıya "şerif" e, gıregır, eşraf.
eşref *rgd. A.* bı rûmet, xwedi rûmet.
eş sesli *N. rgd. Grm.* hevdeng, hevedeng.
eş sıcak *N. cox.* izoterm.
eşsiz *rgd.* 1. bê heval. 2. bê emsal, bê hempa.
eşya *N. A.* pırejmarıya "şey" e, eşya, pertal, kûtal.
eş yükselti *N. cox.* izohıps.
eş zaman *rgd.* hemdem, hemzeman, senkron.
et *N.* goşt. /**... bağlamak** *L.* goşt gırtın, qelew bûn. * **canının etini yemek** *bw.* goştê canê xwe xwarın. /**...yemezler** *Nh.* goştnexur. * **et yiyenler** *Nh.* goştxur.
etap *N. Fr* etab
etçil *rgd.* goştxur.
etek [1] *N.* pêş, daw, dawên, evıya jı bo cıl û kınc tê gotın, yên ko jı navıkê berjêr e. /**... bezi** *N.* paçê miziyê, paçıka ko lı zaroyên hûr gırêdıdın. * **eteği tutuşmak** *bw.* agır ketın canê yeki, zor telaşe bûn.
etek [2] *N. cox.* palk, lehf, serdeşt.
etek [3] *N. ant.* rûv. /**... kılları** *N.* pırçen rûv, pırçên rav.
eteklik *N.* koş.
etene *N.* pızdan, hevalok, plasenta.
etenelenmek *L.* pızdan gırê dan.
eter *N. Fr.* eter.
Eti *N.* Hitit.
etik *N. Fr.* adetnasi, rewıştnasi. 2. *rgd.* rewışti.
etiket *N. Fr.* etiket, dırûşım. /**...lemek** *L.* etiket kırın.
etimoloji *N. Fr. Gr.* etimoloji, beşeki zanısti ye lı ser ra yên bêjeyan û bêjenasıyê.
etimolog *N. Fr.* etimolox, pısporên bêjenasi.
Etiyopyalı *rgd.* Etiyopi, Habeş, Habeşi.
etken *rgd.* 1. tindar (jı bo roj, germahi û agır). 2. *N.* tesir, vejen, rayda. 3. *Grm.* lebati. /**... fiil** *N. Grm.* lêkera ko kırdeya xwe dıyar e.
etki *N.* 1. bandûr, rayda, vejen, tesir. Jı van de 'bandûr' zêde tê bıkaranin. 2. tin, evıya bı zêdeyi jı bo tesira germiyê tê gotın. * **ateş ısısı etki vermeye başladı** *bw.* tina germıya agır dest pê kır.
etkilemek *L.* bandûr lı ser kırın, rayda kırın, vejenin, tesir kırın
etkilenmek *L.* dı bın bandûri de man, dı bın tesirê de man, rayda bûn.
etkileşmek *L.* bandûri hev kırın, tesiri hev kırın, hev û du tesir kırın.
etkili *rgd.* rayda.

etkin *rgd.* çalak, bızav, aktif.
etkincilik *N.* aktivizm.
etkinleşmek *L.* çalak bûn, bızav bûn.
etkinlik *N.* çalaki, bızavi.
etkisiz *rgd.* 1. (agır, germahi) bêtin. 2. bêtesir, bêrayda.
etkisizleşmek *L.* bê tesir bûn, bandûri xwe kêm bûn, bê rayda bûn.
etlenmek *L.* goşt gırtın, qelew bûn.
etli *rgd.* 1. qelew (ji bo laş). 2. bı goşt, xwarına ko tê de goşt heye. 3. tıxıs, tıji (ji bo laş). /– **butlu** *bw.* bı goşt û can, bı can û xwin. * **etliye sütlüye karışmamak** *bw.* têkıli tırş û talên (xelkê) nebûn.
etme *N.* kırın. * **etme bulma!** *bw.* me ke mekşine! * **etme bulma dünyası** *bw.* kê kır dıkşine ji. * **etme yahu!** *bw.* meke lo!
etmek *L.* kırın. 1. rewşeki bini holê. * **sen onu berbat ettin** *bw.* te ew berbad kır. 2. tışteki bıki. * **deli etmek** *bw.* din kırın. 3. rengê baş û nebaşıyê dıyar kırın. * **iyi ettiniz, kötü ettiniz** *bw.* we baş kır, we xırab kır. 4. karin, nekarin, evıya erini an neyini de tête bıkaranin. * **onsuz etmak, onsuz edememek** *bw.* bêy wi dıkarin, bêy wi nıkarin. 5. dom kırın û gehiştınê *de.* * **akşam etmek, sabah etmek** *bw.* êvar kırın, sıbe kırın. 6. hesêb *de.* * **iki kere iki dört eder** *bw.* du caran du dıke çar. 7. qimet û bıhayê *de.* * **bu kitap elli mark eder** *bw.* ev pırtûk pênci mark dıke. 8. şık û lava *de.* * **o bana ne etti ne etmedi** *bw.* wi lı mın çı kır, çı nekır. 9. ritın, avdest kırınê *de.* * **altına etmek** *bw.* bı xwe de kırın, bın xwe de ritın.
etmen *N.* faktor, hêman.
etnik *rgd. Fr. Gr.* etnik, qewmi.
etnografya *N. Fr.* etnoxrafıye, qewmnasi.
etnoloji *N. Fr.* etnoloji, zanıstıya ırq, rıh ye, rıhnasi.
et oburlar *Nk.* goştxur.
etokrasi *N. Fr.* rewıştnasi.
etral *Nk. A.* pırejmarıya "teref" e, 1. der û dor, hawêr, etraf, dorhêl, dor, ciwar. 2. dor, hawêr. kesê, qasi ko danûstandına xwe lı kesên dın re heye. * **etrafım kötü insanlarla dolu** *bw.* hawêra mın bı mırovên xırab tıji ne. * **etrafını açmak** *bw.* dor vekırın. /–**ında** *rgp.* lı dorê. * **etrafını sarmak** *bw.* dor gırtın, dor lê gırtın.
etraflı *rgd.* bıguncani, hûr û kûr, dûr û dırêj, tışteki an babeteki bı hemû kıtkıteyên xwe ve.
etraflıca *rgp.* bı guncani, bı hûr û kûr.
etsiz *rgd.* bêgoşt.
ettirgen *rgd. Grm.* lebati, lêkareki bı destê an ji alıyê kırdeyeki bıdi kırın. Kurdi de evıya bı lêkera arikar "dan" tête bıcih anin. * **yaptırmak, yaptırtmak** *bw.* dan kırın.
ettirmek *Lari.* dan kırın.
etüt *N. Fr.* etûd, lêkolin.
et suyu *Nh.* avdonk, avgoşt.
et tahtası *N.* selegoşt.
et yemez *rgd.* mêwexur, gıyaxur.
ev *N.* mal. 1. xaniyê ko lêzım (aile) tê de rûdıne. 2. lêzımek bı xwe. 3. xani. * **ev satın almak** *bw.* xani kırin. 4. hundurê xani, hundurê malê. * **temiz bir ev** *bw.* maleke paqıj. 5. geh, xane. * **dikim evi** *bw.* dırûngeh, dırûnxane. * **çay evi** *N.* çayxane. * **evde kalmak** *bw.* (ji bo keçan) mal de man. * **ev ev dolaşmak** *bw.* mal bı mal gerin. /– **kirası** *N.* kırêya malê, kırêya xêni. * **ev kadını** *N.* kewani, kebani, bermali. /– **kurmak** *L.* mal ava kırın. * **evi yıkılası adam!** *bw.* mal şewıtiyo!, mal xırabo!. /– **sahibi** *N.* mazûvan, xwedıyê malê. /– **tutmak** *L.* xani gırtın, xani/mal kırê kırın.
ev bark *bw.* mal melal, mal û mılk. * **ev bark sahibi olmak** *bw.* xwedi mal û melal bûn, xwedi mal bûn. * **evsiz barksız** *bw.* bê mal û mılk.
evce, evcek *rgp.* mal ve, bı mal ve.
evcik *N.* malık, koz, kozık. /– **oynamak** *L.* malık listın.
evcil *rgd.* kedi (gelemperi). 2. kedi, mamır (ji bo teyr).
evcilleşmek *N.* kedi bûn.
evcilleştirmek *L.* kedi kırın.
evcimen *N.* malxwê.
evecen *rgd.* lezgin.
evermek *L.* 1. zewıcandın (jın û mêr). 2. dan mêr, dan şû (jın).
evet *rgd. rgp.* herê, erê, belê. /– **demek** *L.* erê gotın, herê gotın.
evham *Nk. A.* şık, guman, kumreşi.
evhamlı *rgd.* gumanbar, kumreş.
evirmek *L.* 1. çerıxandın, badan. 2. guhartın, veguhartın, qulıbandın, evıya tışteki bı dest an dı destê xwe de guhartın herdu alıyan. /– **çevirmek** *L.* 1. velqutandın du alıyan. 2. anin û bırın. * **evirdi çevirdi beni tongaya düşürdü** *bw.* ani û bır, ani û bır ez xıstım dafê.

evkaf *N.A.* waqıf.
evla *rgd.A.* baştır, hêja.
evlat *N.A.* ewlad, keç an kur, ji bo zaroyan tê gotın. /**... edinmek** *L.* ji xwe re ewlad gırtın. * **ewladı gibi sevmek** *bw.* weki ewladê xwe jê hezkırın, weki kurê an keçê xwe jê hezkırın.
evlatlık *N.* 1. ewladi, zaroti, dı vır de tu ewladi an zarotıya dê û bavê xwe bıki. 2. zırkur, zırkeç, kurmari, keçmari, dı vır de ji kesê ko zaroyê xelkê dıgıre û xwedi dıke, ji xwe re dıke ewlad.
evlek *N.* 1. mışar, dep, zevêyên avi de ji bo avdanê her parçeyê ko bı xet hatıye beş kırın. 2. gûri, dep, zevi ajotınê de parçeyê ko ji bo rojê bı gısın tê vebırin. 3. tej, parçeyên zevi û danstanan ın. 4. hon, zevi çıninê de rêncber qasi ko rojê dıçının bı dasê xet dıkın ko jê re hon dıbêjın. 5. pivaneke erdê ye bı qasi 250 m2.
evleklemek *L.* gûri kırın, mışar kırın.
evlendirilmek *L.* 1. hatın zewıcandın (jın û mêr). 2. hate mêr kırın, hate şû kırın (jın).
evlendirmek *L.* 1. zewıcandın, serûçav kırın (mêr û jın). 2. dan mêr, dan şû (jın).
evlenme *N.* zewac. * **evlenme çağı** *bw.* berzewac.
evlenmek *L.* 1. zewıcin (jın û mêr) 2. jın anin (mêr). 3. mêr kırın, şû kırın (jın).
evli *rgd.* 1. zewıci (jın û mêr). 2. zewıci, bı jın (mêr). 3. zewıci, mêrkıri, şûkıri (jın). 4. kesê ko mal an xanıyê xwe heye. * **evli barklı adam** *bw.* xwedi zav û zêç.
evlilik *N.* zewacti, zewac. /**... tarihi** *bw.* mêjûya zewacê, jın anin an mêrkırınê.
evlilik dışı *rgd.* bê zewac.
evliya *Nk. rgd.A.* ewlıya, pir, pırejmarıya "weli" ye.
evrak *Nk.A.* ewraq, pırejmarıye "waraq" e. Kaxez an berevokên nıvisandi ne.
evre *N.* faz, merhale.
evren *N.* gerdûn, kainat, karigeh, valahi, kozmos.
evren bilimi *N. ast.* kozmoloji.
evren doğumu *N.* bûna gerdûnê, kozmogoni.
evrensel *rgd.* hemgeli, amdagırti, alemgıştí, universal.
evrim *N.* tekamul.
evropiyum *N.Fr.* ewropıyûm, elementeki bı jımara atomi 63, gıranıya atomi 122 ye. *sim.* Eu.
evsaf *Nk.A.* ewsaf, pırejmarıya "wesf" e.
evsemek *L.* bihnıya malê kırın.
evsin *N.* antaq, meteris.
ev sineği *N.* vızıkê xanıyan.
evvel *rgp. A.* pêş, pêşi, pêşta, evel, evıl, sıfteh.
evvela *rgp.A.* pêş de, yekem car.
evvelce *rgp.* pêş de, yekem car.
evvelden *rgp.* ji pêş de, ji mêj ve, dı pêşi *de.*
evveliyat *Nk.A.* pêşdani, pêşangehi.
evvelki, evvelsi *rgd.* a pêşin, a berê. /**... gün** *N.* pêr, du rojan berê. /**... sene/yıl** *N.* pêrar, du salan berê.
ey! *B.* ey!, ya!
eyalet *N.* navçe, eyalet.
eyer *N.* zin, manegi, marek. /**...lemek** *L.* marek kırın, zin kırın, manegi kırın. /**...lenmek** *L.* hatın zin kırın. /**...li** *rgd.* bızin. /**...siz** *rgd.* bê zin.
eylem *N.* 1. *Grm.* pişk, lêker, pêşıng. 2. kıryar, tevger, amelıyat. 3. çalaki, bızavi, bızûtnewe, lıgel an lı dij tevgerekê an bızavtınekê bıki. 4. nıjdevani, erini an neyini tevgereki bı armanca çekdari ye. * **Ranyaya bir eylem yapmak** *bw.* nıjdek bırın ser Ranya.
eylemci *N. rgd.* bızavker.
eylemek *Lari.* kırın. *bn.* **etmek.**
eylemsiz *rgd.* pasiv, bêçalaki, bêbızêv.
eylül *N.A.* eylûl, ilon, rêzenan, meha 9.an ya salê ye.
eytişim *N.* dıyalektik.
eyvah! *B.* eywax.
eyvallah! *B.A.* eywallah!, êwellah. /**... demek** *L.* bı rıza erê gotın. /**... etmemek** *L.* ji kesi re seri danenin, kesi re mınêkar nebûn.
eyyam *N.A.* rojıne, pırejmarıya "yewm" e.
eyyamcı *rgd.* rojgin, kesê ko roja xwe dıke roj, weki kêf û zewqa xwe re dıji.
eza *N.A.* eza, êş, xem.
ezan *N.A.* ezan, bang, sela. /**... okumak** *L.* bang dan. /**... okuyan** *Nh.* bangbêj.
ezber *N.A.* ezber, jiber, tıştеki ji bihra xwe de bıhêli. /**...den** *rgp.* 1. ji ber. 2. mec. gotıneкê bı nazani ji ber xwe de bıbêji. /**...e** *rgp.* jiberki. * **ezbere an ezberden bilmek** *bw.* ji ber xwe de zanin, bı jiber zanin. * **ezberden okunan şiir, konuşma vs** *bw.* balore.
ezbercilik *N.* jibergotıni.
ezbere *rgp.* jiberki.
ezberlemek *L.* jiber kırın, ezber kırın.

ezberlenmek *L.* hatın jıber kırın.
ezberletmek *L.* dan jıber kırın.
ezcümle *rgp. P. A.* ezcumle, bı esas.
ezdirmek, ezdirtmek *L.* dan perçıqandın, lêkerên lı ber "ezmek" "bı dan" têne karanin wek: dan perçıqandın.
ezel *rgd. A.* ezel, evıl.
ezeli *rgd.* ji mêj ve, ezeli. * **ezeli ve ebedi** *bw.* her û her.
ezgi *N.* melodi, murx, aheng.
ezgin *rgd.* 1. hêjar. 2. perçıqandi, renckêş. 3. rızi, alozbûyi.
ezginlik *N.* 1. bêzari, ecızi. 2. xemgini, tengbûni.
ezici *rgd.* 1. pehnker. 2. mandiker. 3. pır, zor.
ezik *rgd.* 1. pehnbûyi. 2. aloz, rızi. 3. xemgin, dılêş.
eziklik *N.* 1. pehnbûni. 2. alozi, rıziti. 3. xemgini, dılêşi.
ezilen *rgd.* 1. pehnbûyi. 2. sıtemkêş, renckêş.
ezilmek *L.* 1. perçıqin, pelıxin, herıştın. 2. pan/pehn bûn, evıya dı bın lıngan de an dı bın tışteki de gava ko tê perçıqandın re tê gotın. 3. ev lêkerana bı hatın ji tên kar anin. wek: hatın perçıqin.
ezilmiş *rgd.* 1. pehnbûyi, perçıqi, pelıxi. 2. (ji bo kes) rencdar bûyi, maşi, hatıye maşandın, pır kışandi.
ezim evi *N.* kutanxane, xani an cihê ko tov û dendık têne kutan û don jê der tên
ezinç *N.* jan, êşa gıran.
ezinti *N.* 1. zıkêşi, dı bandûra bırçitiyê *de.* 2. tengani, dı bandûra ruhi *de.*
eziyet *N. A.* tada, tadayi, ezıyet, azarde. /**_ çekmek** *L.* tada ditın an kışandın, ezıyet ditın an kışandın. /**_ etmek** *L.* tadayi lê kırın. /**_li** *rgd.* tadakar, renckar. /**_siz** *rgd.* bê tada, bı asani.
ezkaza *rgp. P. A.* bı qeza, bı rasthatıni.
ezme *N.* 1. kıryara pehn kırınê. 2. kutandi. * **ezme patlıcan, ezme sarımsak** *bw.* bacana kutandi, sirê kutandi.
ezmek *N.* 1. pan/pehn kırın, perçıqandın, pelaxtın, pelıxandın, gerısandın, lı bın lıngan de pehn kırın. 2. ecıqandın, helısandın, hıncırandın, evıya ji bo qumaş û tıştên wısa tê karanin. * **kafasını ezmek** *bw.* seri pan (pelın) kırın. 3. mandi kırın, bındesti kırın.
ezrail *N.* Ezrail.

F

F *N.* tipa 8ya elfabeya Tırtkiye û dengdar e.

fa *N. muz.* muzikê de notayek e.

faal *rgd. A.* çalak, bızav, faal.

faaliyet *N. A.* 1. çalaki, bızavtın, hereket. 2. faalıyet, tevger, karûbar. * **faaliyet göstermek** *bw.* ketın faalıyetê, dest bı tevgerê kırın. * **siyasi faaliyetlerde bulunmak** *bw.* bı karûbarê rêzkarı re mıjûl bûn.

fabl *N. Fr.* fabl, cefen, qerf an çirokên lı ser heywanan ın.

fabrika *N. İt.* palûke, fabriq, karxane. /**_cı** *N.* fabriqator.

fabikasyon *N. rgd. Fr.* fabriqasıyon, malê ko jı fabriqê derdıkeve.

facia *N. A.* boblat, karesat.

fağfur *N. rgd. P.* fexfûr.

fahiş *rgd. A.* 1. zêde, jı pivanê der. 2. bê adet.

fahişe *N. A.* tol, tûle *rgd.* oryat, fahişe, orıspi.

fahrenhayt *N. Ger.* pivaneki germê ye, dereca av helandınê 320, kelandınê ji 2120 e.

fahri *rgd. A.* rûmeti.

faik *rgd. A.* sereke, berze, bılınd.

fail 1. *rgd.* kıryar, kıri. 2. *N.* sucdar, tawanbar. 3. *N. Grm.* pişkar, kırde.

faiz *N. A.* faiz, fayız, mışeyi pare. /**_ci** *N.* kesê ko bı faiz pare deyn dıde.

fak *N. A.* feq, daf, tapık. * **faka basmak** *bw.* pê lı feqê kırın, ketın dafê.

fakat *rgp. Ghk. A.* feqet, belam, lê, lêbelê.

fakir [1] *rgd. A.* belengaz, feqir, hejar, hêjar, neçar, xızan. 1. kesê ko tengasıya mal û dırafi ya xwe heye. 2. kesê dılsaf, bêdeng. 3. derwêşên Hındi ne. Ev bêjeyên lı jor dıkarın dı cihê hev de bêne bıkaranin. 4. feqir, reben, zivar, jar, evıya jı bo kesê bê keys û fersend, kesê bı laş û imkani de lawaz re tê gotın. * **fakir** *(zavallı)* **bir adam** *bw.* mırovê reben û pepûk, mırovê jar û reben. /**_ düşmek** *L.* belengaz ketın, belengaz bûn. /**_ fukara** *L.* feqir û fıqare.

fakirhane *N. A. P.* feqirxane, xêretxane. 1. xaniyê jı bo kesê jar û keti. 2. mec. jı bo mala xwe tê gotın.

fakirleşmek *L.* belengaz bûn, hêjar bûn, xesıfin, neçar bûn, xızan bûn.

fakirleştirmek *L.* belengaz kırın, hêjar kırın, neçar kırın, xızan kırın.

fakirlik *N.* belengazi, hêjari, feqiri, xızani.

faksimile *N. Fr.* pışkçap.

faktör *N. Fr.* faktor, hêman.

fakülte *N. Fr.* fakulte, zaningeh. /**_li** *N.* xwandekarê zaningehê.

fal *N. A.* fal, remıl. /**_ açmak** *L.* fal vekırın. /**_cı** *N.* falavêj, falbêj. /**_ sanatı** *bw.* falbêji. /**_ kitabı** *Nh.* falname.

falaka *N. A.* faleqe.

falan *N. A.* falan, fılan.

falanjist *N. Fr.* falanjist, hın welatan de şerevanên niv leşkeri ne, wek: Spanıye, Lubnan.

falçete *N. İt.* kêra solan e.

falso *N. muz.* heleyên ko note ya muzikê de têne kırın.

familya *N. İt.* 1. lêzım, aile. 2. eqrebe. 3. *bio. zoo.* familıye, grûb rehek an heywanên ko weki hev ın an têkıli hev ın.

fanatik *N. rgd. Fr.* fanatik, perıst.

fanatizm *N. Fr.* fanatizm, perısti.

fan[illegible] [illegible]ırok, fani.

f[illegible]a *N. İt.* fanêle, kenze.

fantazi *N. Gr.* fantazi.

fanus *N. A. Gr.* fanos.

far *N. Fr.* far, lambeyên ereban ya mezın ın.

faraza *rgp. A.* weko, qewli ko.

faraziye *N. A.* saw, farazıye.

farba *N.* tentene.

fare *N.* mışk. * **kör fare** *Nh.* mışki kor. * **tarla faresi** *N.* mışki kêlge.

farekulağı otu *N.* guhmışk.

farfara *rgd.* bêjok, pırbêj.

farımak *L.* 1. mandi bûn, jar ketın. 2. helısin, kevn bûn. 3. ecız bûn. 4. texılin, poşiman bûn.

farika *N.* ciyawazi, cıhêti.

faril *N.* dwêl, dêl, bendê jı çerm e ko bı zêdeyi tora masıyan de tê bıkaranin.

Farisi *N.* Farısi, Persi.

fariza *N. A.* farz, erkên dini.

fark *N.A* 1. ferq, derk, cıhêti, cıyawazi. 2. hay jê bûn, seh kırın. /**– etmez** *L.* ferqi nıye, gırıng nıye. * **farkında olmak** *bw.* hay jê bûn, ferq kırın, seh kırın. * **farkında olmadan mayısa basmışım** *bw.* haya mın jê nebû ko mın pê lı rıxê kırıye. * **farkına varmak** *L.* hesıyan, hesin. /**– olmak** *L.* ferq bûn, cıhêti bûn. /**– gözetmek** *L.* cûdati ditın, cıyawazi kırın.
farketmek *L.* ferq kırın, seh kırın, ditın.
farklı *rgd.* cûda, cıhê, cıyawaz. /**–lık** *N.* cıyawazi, ferqi, cıhêti, gelemşe.
farklılaşmak *L.* cıhawazi bûn, cıhê bûn, gelemşe bûn.
farmakolog *N. Fr.* farmakolox, dermannas.
farmakoloji *N.* farmakoloji, dermannasi.
farmason *N. Fr.* Farmason, Mason. /**–luk** *N.* Masoni.
Farsça *N.* Farısi, Persi.
farz *N.A* ferz. /**– olmak** *L.* ferz bûn. /**– etmek** *L.* ferz kırın.
farzetmek *L.* rawêj kırın, zen kırın.
farzımuhal *rgp.A* wek ko, bawer ke ko.
fasa fiso *rgd.* fasa fiso, çırto vırto.
fasıl *N.* 1. beş, par, babet. 2. peşrew.
fasıla *N.A* 1. navber, navbeyn. 2. rawest.
fasılasız *rgd.* domdar.
fasih *rgd.A* *(jı bo axaftınê)* fesıh.
fasikül *N.Fr.* cuz.
faska *N.Lat.* navtengê dergûşê.
Faslı *N.rgd.* Fasi, xelkê jı Fasê.
fasulya *N. Gr.* lowık, lowi, lobıye, fasûli.
faşist *rgd.* faşist. /**–lık** *N.* faşisti.
faşizm *N.* faşizm.
fatalist *rgd. Fr.* qederperıst.
fatalite *N. Fr.* çarenûs.
fatalizm *N. Fr.* çarenûsi.
Fatiha *N.A* Fatiha, sûreyeki Quranê ye ko bı zêdeyi jı bo ruhê mırıyan tête xwandın.
fatura *N. İt.* barname, fatore, fatûre.
faul *N. İng.* fawl, sportê de kıryarên qedexe ne.
fauna *N. Lat.* faûna, dı herêmekê de gelemperıya koma heywanan e.
favori *N.* 1. *ant.* gêsû, cênıg. * **favorilerini uzatmak** *bw.* cênıgên xwe dırêj kırın 2. favori, hın kar an sportê de kes an grûbê ko lı ser bihr û bawerıya yeki ye ko qezenc dıke. 3. *rgd.* tıştê ko pırtırin jê tê hez kırın.
fayans *N. Fr.* 1. fayans, kaşi. 2. ferfûr, . Kurdi de hın fıraqên ferfûri re ji tê gotın.
fayda *N.A* kelk, fayde, feyde, parmend. 2. kêr, evıya dı Kurdıya başûr de tê gotın. * **bir işten faydalanmak** *bw.* jı kareki parmend bûn, jê fayde ditın, jı kareki kelk gırtın. /**– etmemek** *L.* fayde nekırın, bıkêr nehatın, kelk nehatın. /**– etmez** *bw.* kêr nake, feyde nake. * **faydası yok** *bw.* nehfa xwe nine, kêri xwe tune.
faydalanmak *L.* kêranin, nehfdar bûn, nehfin, kelk gırtın, jê fayde kırın.
faydalı *rgd.* bıkêr, kêrhati, nehfdar, feydedar. /**– olmak** *L.* bıkêr hatın.
faydasız *rgd.* bêxêr, bêkêr, bêfeyde.
fayton *N. Fr. Gr.* payton.
faz *N. Fr. Gr.* faz, dewre, dem.
fazilet *N.A* xawêni, xûpaki, bihnpaki. /**–li** *rgd.* pakdaw, xawên, bihnpak. *bn.* **erdem.**
fazla *rgd. rgp.A* zor, zêde, zehf, pır, bêtır, pıtır, lap. /**– gelmek** *bw.* zêde hatın. /**– kaçırmak** *bw.* zêde vexwarın *(alkol).* /**– olmak** *bw.* zêde bûn, jı hedê derketın.
fazlalaşmak *L.* pır bûn, zêde bûn, bêtır bûn, pıtır bûn.
fazlalaştırmak *L.* pır kırın, pırandın, zêde kırın, bêtır kırın.
fazlalık *N.* pırani, zêdeti, pıri.
fecaat *N.A* karesat.
feci *rgd.A* feci.
fecir *N. A* êkılbeyan, kebar, spêde, berbang.
feda *N.* feda, *(can)*gori. /**– etmek** *L.* feda kırın. /**– olmak** *L.* gori bûn. * **vatana feda olmak** *bw.* gorıya welêt bûn.
fedai *N.A* canfıda, cangori, fedayi. /**–lik** *N.* fedayiti, canfıdati, cangoriti.
fedakar *rgd.* fedakar, cangori. /**–ca** *rgp.* bı fedakari, bı cangoriti. /**–lık** *N.* fedakari, cangoriti.
federal *rgd. Fr.* federal. /**–izm** *N.* federalizm.
federasyon *N. Fr.* federesyon.
federe *rgd. Fr.* endam an gırêdayi ya federesyonekê.
felaket *N.A* felaket, bêtar, boblat, karesat, asiw. * **felakete uğramak** *bw.* bêtarek lı ser de hatın, tûşi felaketekê bûn. * **başımıza büyük bir felaket geldi** *bw.* karesateki mezın lı ser me de hat. 2. *rgd.* carinan erini û carinan neyini mana pır û zêde ji dıde. * **felaket bir adam** *bw.* mıroveki zor zirek e.
felaketzede *rgd.* felaketzade.

felç *N.A* şeple, kûd, falınc, nızûl. /**_ olmak** *L.* kûd bûn. * **felce uğramak** *bw.* mec. kûd bûn, yanê kareki an ciheki de astengi derketın.
felçli *rgd.* kûd, falınc.
felek *N. A* felek. 1. dınya, gerdûn, alem. 2. azman, asıman, barigeh. 3. şans, qeder, bext. * **feleğin çarkı** *(çemberi) bw. Nh.* çerx i felek, Kurdi de evıya hevêrke ya asımanê re jı tê gotın. * **feleğin çemberinden geçmek** *bw.* jı çerxa felekê re derbaz bûn, yanê gelek tecrube gırtın. * **feleğin sillesini yemek** *bw.* tûşi karesatekê hatın.
Felemenk *N.* Flaman, gelê ko iro bı Holandi dıaxıvın re tê gotın.
Fellah *N. rgd.* Fellah.
felsefe *N. Gr.* felsefe.
felsefi *rgd.* felsefi.
feminist *N. rgd. Fr.* feminist, parêzgarıya mafên jıneti ye.
feminizm *N. Fr.* feminizm, hewldana parêzgarıya mafên jıneti ye.
fen *N.A.* 1. fen, huner, teknik. 2. mec. dek, hile.
fena *rgd.* 1. fena, xırab, bı gelemperi mana nebaşi û kırêtiyê dıde. * **fena değil** *(sayılmaz) bw.* xırab nine. /**_ etmek** *L.* xırab kırın. * **fena gözle bakmmak** *bw.* bı çavi xırab lê nıhêrin. 2. carinan mana zor û zêde jı dıde. * **fena halde kızdı ona** *bw.* pır fena jı wi xeyidıya. /**_ olmak** *L.* fena bûn, xırab bûn. /**_ yapmak** *L.* xırab kırın.
fenalaşmak *L.* 1. fena bûn, xırab bûn. 2. nêxwaş ketın, bihrve çûn.
fenalaştırmak *L.* fena kırın, xırab kırın.
fenalık *N.* xırabi, bedreki, dı mana nebaşi û kırêti de tê bıkaranin. /**_ geçirmek** *L.* dı mana bihrveçûn an yekcar nexwaşbûnê re tê bıkaranin.
fenci *rgd.* fenek.
fener *N. Gr.* fener, fanos. 1. lambeyeki ye dora xwe bı cam hatıye parastın û jı ber bayê natefe. 2. fenera ko lı qeraxa avê tê danin jı bo keştıyan. /**_ alayı** *bw.* dı cejn û mihricanan de şêni yên ko bı fener an meşalev xwepêşandınê dıkın.
fener balığı *N.* serhêçk.
fenik *N. Ger.* fenik, quruşê Elman e.
fenni *rgd. A* fenni.
fenomen *N. Gr.* fenomen, vetire.
fent *N. K. P.* fend, fen, huner.
feodal *rgd. Fr.* feodal. /**_ite** *N.* feodalite. /**_izm** *N.* feodalizm.
fer *N. P.* ronahiya çav e.
ferace *N. A* fûtık, fote, hêram.
feragat *N. A* destkışandıni.
ferah *rgd. P. K.* 1. fıreh. 2. *(jı bo cih û şund)* berfıreh. 3. bêxem, bêpaxav.
ferahlamak, ferahlanmak *L.* 1. fıreh bûn, berfıreh bûn. 2. dılfıreh bûn, bê xem bûn.
ferahlandırmak *L.* 1. berfıreh kırın. 2. dılfıreh kırın.
ferahlık *N.* 1. fırehti. 2. berfırehti. 3. reheti, dılfırehti.
feraset *N. A* feraset, têgıhiştıni, sehkırıni.
ferç *N. A. anı.* dervayi orxana cınsi ya mê ye.
ferdi *rgd. A* ferdi, şexsi.
feribot *N. İng.* feribot.
ferik *N. A* general.
ferman *N. P. K.* ferman. /**_ çıkarmak** *L.* ferman derxıstın.
fermuar *N. Fr.* fermûar, Kurdi de cırcır jı tê gotın ko hın cıl û çente û tıştê wısa de tê kar anin.
fersah *N. A* pivaneke dûrahi ye, qasi 5 km. dıbe.
fersizleşmek *L.* ziz bûn, melûl bûn *(jı bo tirêjê an ronahıya çav).*
fert *N. A* ferd.
feryat *N. P.* feryad, hawar, axaz, zarin, qirin, vizar. /**_ etmek** *L.* vizar kırın, çikiyan, çikin, qiriyan, feryad kırın, axaz kırın.
fes *N.* fes, fino.
fesat *rgd. A* fesad, fêsad, fitne, dılreş, sexer. /**_çı** *rgd.* fesad, fêsad. /**_lık** *N.* fesadi, sexeri.
feshedilmek *L.* hatın tuwandın, hatın rakırın, hatın betal kırın.
feshetmek *L.* tuwandın, rakırın, betal kırın.
fesleğen *N. Gr.* rıhan, merzekew, fırıncemışk.
festival *N. Fr.* mıhrican, festiwal.
fethetmek *L. A* feth kırın, dagir kırın.
fetiş *N. Fr.* pût, senem. /**_ist** *N. rgd.* pûtperıst. /**_izm** *N.* pûtperısti.
fetret *N. A* fetret. 1. dema derbazbûna dı navbera du peyxamberan. 2. dema dı navbera Hz, ısa û Hz. Mıhemed.
fettan *rgd. A* 1. fenek, hilebaz. 2. mec. dılevin, xortxapin *(jı bo jın e).*
fetva *N. A* fetwa, fermanên ko lı ser hıqû-

qa islami têne dayin.
fevk *N.* jor, berze.
fevkalede *rgd. A.* şahane, nevaze, nuwaze, serasa, danisqe, fewqale. /**–lik** *N.* cıyawazi, şahaneti.
Feyli *N.rgd.* Feyli, beşeki Kurdi ya mezıne ko, lı ıran û ıraqê dıjin.
feyiz *N.* 1. adan. 2. rûmet, pêşketına çandayi. 3. bereket.
feyizli *rgd.* adan, berdar.
feylesof *N. bn.* **filisof.**
feza *N.A. ast.* valahi, karigeh, feza.
fezleke *N.A.* bı kurtayi naveroka bıryarekê an qerarekê ye.
fıçı *N. Gr.* pip, sından.
fıçılamak *L.* pip kırın, lı pipan tıji kırın.
fıkıh *N.A.* fıkıh, dini islami de rêzên dini û hıqûqi.
fıkırdak *rgd.* mec. şox û şeng, têlmaş.
fıkırdamak *L.* 1. bılqe bılq kırın, qultin *(ji bo ava ko dıkele)* 2. naz kırın, hiqe hiq kırın, şox û şeng bûn *(jın).*
fıkır fıkır *rgp.* bılqe bılq, jı bo avê, gava dıkele an jı erdê derdıkeve.
fıkra *N. A.* 1. meselok, pêkenok, qerf, gotın an nıvisarên ko merıv dıdın kenandın. 2. *Grm.* gırê. 3. bend, nıvisarêkê de her destpêka rıstê ko paraxraf vedıbe.
fıkracı *N.* qerfbêj.
fındık *N. P. Gr.* fındıq, bındeq. /**– ağacı** *Nh.* darbındeq.
fırat kavağı *N.* pelk.
fırça *N. Gr.* fırçe, rınek. /**–lamak** *L.* 1. fırçe kırın. 2. azardan, yeki bı laf û gef şermezar kırın.
fırçalanmak *L.* hatın fırçe kırın.
fırçalatmak *L.* dan fırçe kırın.
fırdolayı *rgp.* dormedor, çarmedor.
fırfır *N.* tentene.
fırıldak *N.* fırfıre, fırfırok, gıvgıve, guvık. 1. ya ko zarok lı ber bayê dıgerinin. 2. ya ko jı bo honıkbûnê dıkın pencere û şıbaqan. 3. ya ko jı bo ba kışandınê dıkıne ser devê qulıka bıxêrigan. 4. mec. dek, hile.
fırıldak çiçeği *N.* çerxi felek.
fırıldanmak *L.* veweşin, ba ketın.
fırıldatmak *L.* veweşandın, ba kırın.
fırıl fırıl *rgp.* guve guv, vıze vız.
fırın [1] *N. Gr.* fırın. 1. kûreyê ko nan tê de tê patın. 2. dûkana ko nan tête fırotın. 3. malan de cûre mekineyeke *(bı rıji an elektrik)* tê de goşt û xwarın *hwd.* têle çêkırın.
fırın [2] *N.* dozexe, *(ocaxa hemamê ye).*
fırın [3] *N.* kûre, *(cihê hesın tê helin an qelayker).* 2. *(cihê kıls çêdıbe)* êtûn.
fırın küreği *Nh.* arkork.
fırınlamak *L.* fırın kırın, avêtın fırınê.
fırka *N.A.* fırqe.
fırla! *B.* hılo!
fırlama *N.* 1. xıl, xıldan, tûlbûn, vir/vırbûn. 2. tûlık, tolık, kesê ko lı vır û wê doş dıbe, fenek.
fırlamak *L.* 1. tûl dan, xıl dan, hol kırın, çıng dan. 2. jı cih derketın. * **gözleri yerinden fırlamış** *bw.* çav jı cih derketın.
fırlatmak *L.* pıjıqandın, vır kırın.
fırlayış *N.* xıl, hol.
fırsat *N.A.* fırsend, fersend, keys, mecal, mefer, delive, lêanin. /**– aramak** *bw.* lı keysa xwe gerin. /**– beklemek** *L.* lı fırsetê gerin, benda keysa xwe man. /**– düşkünü** *bw.* keysperıst. /**– düşmek** *L.* keysa xwe bûn, fırsend ditın. /**– kollamak** *L.* lı keysa xwe pan. * **fırsatı kaçırmamak** *bw.* fırsend bernedan. * **fırsatını bulmak** *bw.* fırsend ditın, fırsend lê anin, keys lê anin, mecal ditın. /**– vermek** *L.* fırsend dan, rê dan. /**– vermemek** *L.* fırsend lê bırrin. * **gelmeye fırsat bulamadım** *bw.* mın mecal nebû ko bêm. * **fırsatını yakalamak** *bw.* lêanin, keys lê ditın. * **o fırsatını iyi yakalamış, bırak dövsün** *bw.* wi xweş lê anıye, meke bıla lê de
fırsatçı *rgd.* kêm fırsend, keyscıhû, keysperıst, nekıs. /**–lık** *N.* keysperısti.
fırt *N.* qım, fırt, jı bo av û cıxarê.
fırtına *N. It.* fırtıne, bahoz, bazor, bager. /**– çıkmak** *L.* fırtıne rakırın, bahoz rabûn.
fırttırmak *L.* din bûn, eqıl wında kırın.
fısfıs *rgp.* pıspıs. 1. axaftına bı dızi. 2. pompe ya ko bı ilacan pıfê dıkın.
fısıldamak *L.* pıspısandın, pıste pıst kırın, jı bo axaftına bı hêdi.
fısıldaşmak *L.* pevre pıste pıst kırın.
fısıldayan *rgd.* pıspısok.
fısıltı *N.* pıspıs, pıste-pıst.
fıskiye *N. A.* fıçqe, zembûrek, pılpılinık, avpıjên.
fıstık *N. A. P.* fıstıq, piste. /**– ağacı** *Nh.* darfıstıq. /**– gibi** *bw.* 1. cıncılı. 2. *(jın)* weki kew e, pır cıwan. /**– rengi** *N. rgd.* fıstıqi.
fışırdamak *L.* fışe fış kırın.
fışıltı *N.* xuşin, fışin.
fışkı *N. Gr.* fıçke, fışqe, buşqul, pışqul.
fışkın *N.* aj, çaw, yên ko lı bın koka darê

de derdıkevın.
fışkırık *N.* avpıjên.
fışkırmak *L.* 1. pengızin, pıjıqin *(av, gaz).* 2. belıqandın, belıqin *(ji bo rehek).* 3. fışkin, ji bo hesp û heywanê wısa.
fışkırtmak *L.* pıjiqandın, pengızandın, fışkandın.
fıtık *N.* fetiq, fıtıq, gunek. /**–lı** *rgd.* fetqoyi.
fıtrat *N. A.* afrandıni, hilqat.
fıtri *rgd. A.* fıtri, maderzad, xûy an fizikiya ko ji zabûnê lıgel jiyandaran amade ye.
fıtriye *N. A.* fıtrıye, maderzadi.
fi *dç. A.* mêj. * **fi tarihinde** *bw.* ji mêj ve, ji dema nebêlu ya berê *de.*
fiber *N. İng.* fiber.
fidan *N. Gr.* şıtıl, bırale, fidan, mışteli.
fide *N. Gr.* dalye, sadır, qesilk, şıtıl, fide.
fidye *N.* sere, fidye, bac.
figan *N. P.* axaz, figan, fixan, zari, zarin. /**– etmek** *L.* zari kırın, zarin, lawandın, lava kırın.
figür *N. Fr.* mırûç, figûr, fixur, qelafet.
figüran *N. Fr.* figûran.
fiğ *N. Gr.* culbe, fik.
fihrist *N. P.* naverok, fıhrist.
fiil *N.* 1. kıryar. 2. *Grm.* lêker, pişk, pêşıng. * **basit fiil** *Nh.* lêkera serani, lêkera xwerû. * **birleşik fiil** *Nh.* lêkera hevedudani. * **esas fiil** *Nh.* lêkera bıngehin. * **geçişli fiil** *Nh.* lêkera gerani, lêkera sergerandi/têper. * **gayri şahsi fiiller** *Nh.* lêkera nekesin. * **geçişsiz fiiller** *Nh.* lêkera negerani, lêkera nebergda/netêper. * **kuralsız fiiller** *Nh.* lêkera bêrêz. * **kurala uygun fiil** *Nh.* lêkera rêzdar. * **yardımcı fiil** *Nh.* lêkera arikar. * **zamirsel dönüşlü fiil** *Nh.* lêkera pronavki.
fiil çekimi *N. Grm.* tewang, laperin.
fiil deyimleri *N. Grm.* bıwêjên lêkeri.
fiilen *rgp.* bı kıryari.
fiili *rgd.* bıkıryari.
fiil kökü *N. Gr.* rahê lêkerê.
fiilimsi *N. Grm.* lêkerane, kıryarane.
fiil öneki *N. Grm.* berlêker, pêşdank a lêker, xurdepêşa lêker.
fikir *N. A.* 1. ray, idea. 2. raman. 3. ditın, fıkır, fıkr, hızır. /**– adamı** *bw.* torevan, amojkar. * **benim fikrime göre** *bw.* lı ser ditına mın, bı raya mın. * **birinden fikir danışmak** *bw.* ji raya yeki pırsin. * **fikir veren** *bw.* amojkar. /**– yürütmek** *L.* raya xwe gotın, fıkra xwe gotın.
fikrisabit *N. A.* rıkraman.
fil *N. A.* 1. fil, devlok. 2. setrencê de navê kevıreki ye. /**–dişi** *N. ant.* dıranfil, dırani fil, mahi.
flaman *N. Fr.* resistans, têla ko hunduri ampûla elektrikê de ye.
filan *rgd.* pro. *N. A.* fılan, filan. /**–ca** *rgd.* pro. fılankes.
filarmoni *N. Fr.* flarmoni.
file *N. Fr.* tor. 1. ji bo masi gırtınê. 2. ji bo çarşi û bazarê.
filhakika *rgp. A.* bı rasti, a rastane.
filika *N. İt.* fılûqe, belem.
filinta *N. Ger.* fılinta, cûre tıfıngek e.
Filipinli *N. rgd.* Fılipini.
Filistinli *N. rgd.* Fılistini.
filiz *N. ant.* çûzele, çûz, aj, fıraji, şıv, fıliz.
filizlenmek *L.* qurs dan, aj dan, belıqin.
film *N. İng.* fılım, film, nıwênt. 1. şeritên ji bo wêne û sinemê ne. 2. şerita sinamê ko hemû listık û rol lı ser e. 3. berhema ko bı mekina sinamê tête nişan dan. /**– çekmek** *L.* 1. film kışandın. 2. *bj.* rontgen kışandın. /**– çevirmek** *L.* film çêkırın. /**– oynatmak** *L.* film dan listın. * **renkli film** *bw.* filma rengin.
filo *N. İt.* 1. filo, komkeşti, navê grûbeke keşti ne. 2. filo, qeflefıroke, navê grûbeke fıroke an balafır e. 3. filo, keşti an navginên ragıhandınê ne ko yek cûre malên bazargani dıkêşın. * **ticaret filosu** *bw.* filoya bazırgani.
filoksera *N. Fr. Gr.* filoksera, navê cûre mêşekê ye ko zerarê dıde rezan.
filolog *N. Gr.* filolox, zmannas.
filoloji *N. Gr.* filoloji, zmannasi, parsin.
filozof *N. Gr.* feylezûf, pitol.
filtre *N. İt.* 1. filtre, çawa ko ırki de tê karanin, ji bo mekine û cıxarê *hwd.* e. /**–li** *rgd.* bıfiltre. /**–siz** *rgd.* bê filtre. 2. parzûn, palavte, şelık, avpalêv, ji bo tıştên av û avi ne.
filtrelemek *L.* palavtın, dakırın, dapalandın.
fin *N. rgd.* xelkê finlandıyê. /**–ce** *N.* Fini *(zman).*
final *N. Fr.* final, dawi, kutayi. Evıya bı zêdeyi ji bo sportê bıkar tê. /**–ist** *N.* finalist, dawimayi.
finans *N. Fr.* finans, abori.
finanse *N.* finanse, dara. /**– etmek** *L.* finanse kırın, dara dan.
finansman *N. Fr.* finansman.

fincan *N.A.* fincan. /**– altı** *N.* tebaxçe.
fingirdek *rgd.* şox û şeng, têlmaş.
finiş *N. İng.* finiş, termeke sportê ye.
fino *N. İt.* fino, cûre segek e.
firak *N.A.* firqat, jı hev cûda bûn *(jı bo insan).*
firar 1. *N. A.* firar, mışexti, rev. 2. *rgd.* mışext, revok, kesê ko dı firarê de ye. * **firar etmek** *bw.* firar kırın, revin.
firavun *N.A.* firawûn.
firavun faresi *Nh.* banbanke.
fire *N. Gr.* fire. /**– vermek** *L.* fire dan.
firez *N.* 1. çırpoz. 2. xozan.
firik *N. A.* fırıngi, fırik, fırig. 1. dexla ko lıbên serıyê wan êdi gıhiştıye û sor bûye. 2. genımê qewırandi.
firkat *N.A.* firqat. *bn.* **firak.**
firkateyn *N. İt.* fırexat, cûre keştiyeke.
firkete *N. İt.* mûçınga por.
firma *N. İt.* firma.
firuze *N. rgd. P.* fırûzi, firûze, piroze, kevıreke çiq şin e ko dı gustilk û bazınan de tê karanin û navê vê rengi ye.
fiske *N. Gr.* fiske, fistık.
fiskos *N. K.* pıspıs, pıstepıst.
fistan *N. Gr.* fistan.
fiş *N. Fr.* fiş, tomar. 1. malan de cihê ko elektrik jê tê gırtın. 2. kaxezên jı bo formilan ın. 3. dı xumarê de pûlên ko lı cihê pare de tê karanin.
fişek *N. P.* çıhız, fişeng, berık. /**–hane** *N.* fişengxane. /**–li** *rgd.* tıji, dagırti *(jı bo çek).* /**–lik** *N.* xelitık, rext, fişengbend.
fişlemek *L.* tomar kırın, tışt an keseki re bı taybeti dosye vekırın û lı ser tomar kırın.
fişlenmek *L.* hatın fiş an tomar kırın, zêdeyi kesê ko dı ali polis de tête qeyid kırın.
fit [1] *N.A.* tız, kış. /**– vermek** *L.* tız kırın, kış kırın.
fit [2] *N. İng.* fit, lıhevhatın. /**– olmak** *L.* fit bûn, wekhev ketın.
fit [3] *Nk. İng.* pırejmarıya "foot" e, pivaneke dırêji ye. Weki 30-33 cm. ye.
fitil *N.* fatûl, fıtil, masûl. 1. lambe û heste de tê karanin. 2. *Bj.* cûre paçeki bıderman e. 3. têzke, şeriteki ye ko jı bo teqandına çek û dıremitê tê karanin. 4. cûre tentenêyeke jı bo dırûna cılan û perde de kar tê. /**– gibi** *bw.* zor serxoş. /**– olmak** *L.* 1. zor serxoş bûn. 2. zehf enırin, pır xeyidin.
fitillemek *L.* 1. fişeng, dıremit û tıştê wısa teqandın. 2. zor enırandın.
fitlemek *L.* fit kırın, kış kırın, *(yeki)* beri ya dın dan.
fitne *rgd.A.* awan, fitne, fesad. /**–lik** *N.* fitneti, awani, fesadi. * **fitnelik etmek** *bw.* fitneti kırın.
fitneci *N.* şofar, awan.
fitre *N.A.* fıtır, fıtre
fiyaka *N. İt.* fıyaqe, qapan.
fiyat *N.A.* bıha, nerx, fıyat, nırx. /**– biçmek** *L.* nerx bırrin, fıyat lê xıstın. /**– kağıdı** *Nh.* bıhaname. /**– koymak** *L.* nerx kırın.
fiyatlandırmak *L.* bınerx kırın, fıyat lê dan, bıha lê dan.
fiyatlanmak *L.* bıha bûn, gıranbıha bûn.
fiyort *N. cox.* fıyord, evana delavên lı qeraxa Norweçê ne.
fizik *N. Gr.* 1. fizik. 2. çêbûna laş a derve. /**–çi** *N.* fiziknas.
fiziki *rgd.* fiziki, bedeni.
fizik ötesi *N.* berzeyi fizikê ye.
fiziksel *rgd.* fiziki, bedeni.
fizyolog *N. Gr.* fizyolox, fiziknas.
fizyoloji *N. Gr.* fizyoloji, fiziknasi.
fizyoterapi *N. Gr.* fizyoterapi, cûre tedawiyeki ye.
flama *N. İt.* derefş, guri.
Flaman *N. Fr.* Flaman, beşeki xelkê Belçiqi ye ko bı Holandi dıaxıvın.
Flamanca *N.* Flamani, zmanê Holandi û yên Belçiqê ko Holandi dıpeyivın.
flamingo kuşu *N.* sorewilk, flamingo, teyreki behrê, pê dırêj e û şıbi leglegê dıbe.
flaş *N. İng.* bırûske, ronahiya ko jı bo mekina fotokışandınê kar tê.
flaşlamak *L.* bırûskandın.
flora *N. Lat.* rehek, nebat.
Florin *N.* Florin, gulden, pereyê Holandê ye.
flört *N. Fr.* flort, cılwekari.
flurcun kuşu *N.* keskankıroj.
flüt *N. Fr.* flût, şımşal.
f. O. B. *N.* F.O.B. *(free on board).* Dı bazırgani de termeki ingılizi ye mal lı ser keştıyê teslim dıbe.
fobi *N.* fobi, pax, sews, nexwaşıya tırsê.
fodul *rgd.A.* peyagır.
fok *N. Lat. Gr.* fok, cûre masıyeki ye û dışıbe segê avê, memıkê xwe hene.
foksrot *N.* fokstrot, cûre danseki ye.
fokurdamak *L.* qultandın, bılqe bılq kırın *(dengê ava ko dıkele an ava ko dı ciheki*

teng de der tê).
fokur fokur *rgp.* bılqe bılq.
fol *N.* pûnık.
folklor *N. İng.* folklor.
folluk [1] *N.* motık, pûnık, pûn.
folluk [2] *N.* pirozank, zêdeyi jı bo teyrên bıyani an kovi ye.
fon *N. Fr.* fon, dırafê ko jı bo tışteki hatıye tırxan kırın.
fonda *N. İt.* lenger! fermana lenger avıtınê û cihê lenger re dıbêjın.
fonetik *N. Gr.* fonetik, zman de zanıstıya deng.
fonk *N. Ger.* tırişke.
fonksiyon *N.* karmendi, fonksıyon.
fonograf *N. Gr.* fonoxraf, gramafon.
fonoloji *N. Gr.* fonoloji, zmande zanıstıya deng.
fora *N. İt.* fermana jı bo yerken vekırına keşti ye.
form *N. Fr.* 1. dırûv, nıfş, darêj, rave, teşe, form, şekil û dırûşma tışteki şani dıde. 2. form, beng, hêz û taqetê şani dıke. * **formunda kimse** *bw.* kesê bengin. /**_ olmak** *bw.* xwedi taqet bûn, alı laş de bı quwet bûn.
forma *N. İt.* forma, cılê bı yek teşeyi de ne û zêdeyi jı bo sportê û hın qlûban tê karanin.
formalist *rgd.* teşekar.
formalite *N. Fr.* formalite.
formalizm *N. Fr.* teşekari.
formen *N. İng.* serkar, taşron.
formika *N. İng.* formika.
formül *N. Fr.* formil. 1. grûbê simgeyên matematik an kimyayê de ne ko her yek şani tışteki dıke. 2. kaxezekiye ko jı bo kareki amade bûye hatıye malık kırın.
fors *N. İng. Lat.* fors. 1. derefşeka pıçûk e ko nişani desthelatıyê dıde. 2. mec. desthelati.
forslu *rgd.* 1. erebe, keşt û tıştê wısa ko ala desthelati heye. 2. desthelat.
forum *N. Lat.* forûm. 1. Romaya kevn de qada ko cıvina gelemperi dıkırın. 2. komcıvineke lı ser tışteki ye ko guhdar ji dıkarın beşdari gengeşi bıbın. 3. civina resen ya lı ser tışteki.
forvet *N. İng.* êrişkar, futbolê de listıkvanên ko lı pêşiyê dıleyizın.
fos *rgd.* alozi, kof, fos.
fosfat *N. Gr. kim.* fosfat.
fosfor *N. Gr. kim.* fosfor, elementeki ye ko jımara atomi 15, û gıranıya atomi 30.97 e. Tarıyê de roni dıde û bihna sirê jê tê, sıftıya xwe 1.83. *sim. P.*
fosil *N. Fr.* fosil.
foseptik *N.* sexur. /**_ çukuru** *N.* sexurdank, sikat.
fosurdamak *L.* kûfin, kûffin.
foto *N. Gr.* foto. 1. mana roni, tirêj dıde. 2. wêne, kurtebêjıya fotoxraf e.
fotoelektrik *N. Fr.* fiz. fotoelektrik, wênetırişke, evıya bı tirêjê elektrik çêkırınê re tê gotın.
fotograf *N. Gr.* fotoxraf, wêne. /**_ çeken** *Nh.* fotokêş, wênekêş. /**_ çekmek** *L.* fotoxraf kışandın, wêne kışandın. /**_ makinası** *N.* mekina wêne, mekina fotoxrafê.
fotogarçı *N.* fotoxraf, wênekêş. /**_lık** *N.* wênekêşi.
fotojen *N.* fotojen.
fotokimya *N.* fotokimya, kimya tırişke.
fotokinezi *N. Gr.* tirêjgerin.
fotokopi *N. Gr. Fr.* fotokopi, fotoqopi, wêneqopi.
fotometre *N. Fr.* fotometır, tirêjpiv.
fotomodel *Nh. Fr.* fotomodel.
fotomontaj *N. Fr.* fotomontaj.
fotoölçer *Nh.* fotometır, tirêjpiv.
fotoroman *N. Fr.* fotoroman, wêneroman.
fötr şapka *N.* lenger, şefqeyi lengeri, fotêr.
fragman *N. Fr.* fraxment, parçe film ın ko bı zêdeyi dı reklamê de kar tê.
fraksiyon *N. Fr.* fraksıyon.
francala *N. İt.* cûre nanê pideyeke dırêj e.
frank *N.* navê dırafên hın dewletan e, Frensa, Belçiqe.
Fransalı *N. rgd.* Frans.
Fransız *N. rgd.* Frans.
Fransızca *N.* Frensi.
fransiyum *N. kim.* Fransiyûm, elementeki bı radyoaktif e. Jmara atomi 87, gıranıya atomi 223. *sim. Fr.*
frekans *N. Fr.* fiz. frekans, pêl, şepêl.
fren *N. Fr.* frên, rawestek. /**_lemek** *L.* frên kırın.
frengi *N. Bj.* agıre, frengi.
frenk *N. P.* kesê ko jı German, Latin, an Anglosakson e. Dema Osmanıyan de bı tenê Frensiyan re dıhat gotın.
frenk lahanası *N.* kelema Brûkselê.
frenk salatası otu *Nh.* kasni.
fresk *N. Fr.* fresk, wêneyên lı diwaran.

freze *N.* frêze, dezgahên ko bori û parçey-ên hesın têne çêkırın.
frigo *N. Fr.* besteni.
frigorifik *N. Fr. Lat.* sarıncı.
frijidite *N. Fr. Bj.* sarbûniya cınsi.
frikik *N. İng.* futbolê de serbest lêdan.
fuar *N. Fr.* feraş.
fuel oil *N. İng.* rûnê şewatekê.
fuhuş *N. A.* fuhûş, cıvakekê de bı pare an bê pare munasebetê cınsi ye.
fukara *rgd. A.* fıqare, feqir. 1. feqir, hêjar, hêjarê mali. 2. reben, pepûk. 3. derwêş. /**_lık** *N.* fıqareti.
fukusgiller *N. Lat.* gıyasawûnên derya.
ful *rgd. İng.* tıji, lêvıka re.
fule *N. Fr.* gav, pivana gavek.
fultaym *N. İng.* tam roj.
fulya *N. İt.* zerrin. *bot.* **Narcissus jonquilla.**
funda *N.* kurs, gıjık, darkolık.
fundalık *N.* beyar, kepez, satar, çılokok.
funya *N. İt.* têzke.
furgon *N. Fr.* fırxûn, vagonê qetarê ne.
furya *N. İt.* gelemşe.
fut *N. İng.* nıg, pivaneki ingılizi ya dırêjiyê ye, qasi 30.48 cm. ye.
futbol *N. İng.* futbol. /**_cu** *N.* futbolist. /**_ oynamak** *L.* futbol listın.
fuzuli *rgd. rgp.* fuzûli, ne cih de, ne hewce.
fücceten *rgp. A.* yekcarbûn *(mırın).* /**_ gitmek** *L.* yekcar mırın.
fümerol *N. Fr.* dûkêl, evıya jı bo çıyayê agıri tê gotın ko gava agır nine û dû jê heltê.
füsun *N. P.* fusûn, efsûnkar.
fütur [1] *N. A.* ecızi, bêzari. /**_suz** *rgd.* guhnedar. /**_suzca** *rgp.* bı guhnedani.
fütur [2] *N. İng.* ayende, dahatû.
fütürist *rgd. Fr.* dahatûperıst, ayendeger.
fütürizm *N.* dahatûperısti, ayendegeri. Cûre felsefeyek e ko 1909. de jı ali yeki Talyani bı navê Marınettı hatıye saz kırın.-
fütüroloji *N.* dahatûnasi, ayendenasi.
füze *N.* fûze, rokêt, sarox.
füzen *N. Fr.* pênûsa rıji, zêdeyi jı bo wêne çekırınê tê karanin.

G

G. *N.* türkçe alfabenin 8.ci hafri olup sessizdir.
gaddar *rgd. A.* xeddar, stemkar, sıtemkar, zawar.
gaddarca *rgp.* bı xeddari, bı sıtemkari.
gaddarlık *N.* sıtem, stem, xeddari.
gafil *rgd. A.* xafil, bêhay. /**— olmak** *L.* bêhay bûn.
gaflet *N. A.* xeflet, bêhayi.
gaga *N.* nıkıl, nıkul, nikıl. /**— burun** *bw.* poz nikul, kesê ko pozê wi dırêj û berjêr e.
gagalamak *L.* nikıl kırın, nikıl lê dan.
gagalanmak *L.* hatın nikul kırın.
gagalaşmak *L.* *(teyr)* hevûdu nikul kırın.
Gagavuz *N.* Gagawûs, hın Tırkên Xırıstıyan ın ko lı Romanıyê dıjin.
gaile *N. A.* xem, derd.
galp *rgd. A.* wında, nedıyar.
gak *N.* qıştın, dengê qırıqê ye. /**—lamak** *L.* qıştın, qışte qışt kırın.
gala *N. İt.* gala, pirozbayi jı bo vekırına berhema sinema an tıyatroyekê.
galaksi *N. Fr. ast.* galeksi.
galabe *N. A.* serketın, serefrazi.
galeri *N. Fr.* galeri, zêdeyı jı bo cihê sergıyên resıman e.
galeyan *N. A.* kelin, coşin. /**—a gelmek** *bw.* **1.** kelin, coşin. **2.** mec. enırin, kela serê xwe helatın.
galiba *rgp.* xaliba, guman e!, bı mın. * **galiba sende ordaydın!** *bw.* bı mın tu jî lı wê bûyi!
galibiyet *N.* serdesti, serketıni.
galip *N. rgd. A.* serdest, serketi, zorbıri, xalıb, serefraz. /**— gelmek** *L.* serdest bûn, serefraz bûn, serketın.
galiz *rgd. A.* kırêt.
galon *N. İng.* pivaneke bı 4.5 liter, çar litır û niv.
galvanize *N. İt.* galvanize.
galvanometre *N.* galvanometır.
galyum *N. kim.* galyûm, elementekiye ko şıbi çinkoyê dıbe. sıftıya xwe 5.9, gıranıya atomi 69.72 û 29.8 derecê de dıhele. *sim.* Ga.
gam *N. A.* xem. /**—lı** *rgd.* xemgin, xemnak. /**— çekmek** *L.* xem kışandın, xem kırın.
gama *N. Gr.* gama, elifbayê Yewnani de tipa sêhem e. /**— ışınları** *N.* çırûskên gama, tirişkeyên ko jı tırişkeyên X kurttırın û jı cısmên radyoaktif belav dıbın.
gamalı *rgd.* xaça ko çar serê wi jı kokel ın wek tipa gamayê.
gamet *N. Fr.* gamet, dı jiyandaran de hucreyên nêr û mê ne.
gamlanmak *L.* xem kırın, xemnak bûn.
gamlı *rgd.* xemgin, xemnak, derdnak.
gamze *N. A.* xemze.
gangster *N. İng.* gangster. /**—lik** *N.* gangsteri.
gani *rgd.* xeni, pır.
ganimet *N. A.* xenimet.
gar *N. Fr.* gar, ıstgeha trênê ye.
garabet *N. A.* ecêbi, mostre.
garaj *N. Fr.* garaj, qeraj. **1.** xanıyên ko erebe tê de park dıkın. **2.** tamırxana ereban e. **3.** cihê ko otobusên navinebajar hereket dıkın.
garanti *N. Fr.* garanti, ewleyi, dıyarkırına rastiyê an zexmıya tıştekı ye. **2.** *rgp.* bı teqez. * **garanti yarın ordayım** *bw.* bı teqez ez lı sıbê lı wê me.
garantilemek *L.* **1.** garanti kırın. **2.** ewle kırın.
garantili *rgd.* bıgaranti, bıewlewi.
garantör *N.* ewlekar, garantor.
garaz, garez *N. A.* kin, xerez, qerez, çavreşi. /**—lı** *rgd.* kindar, kinhebûni, qerezkar.
garbi *rgd. A.* roava, roavayi, tışt an kesê ko jı roavayê dıhêt.
gardırop *N. Fr.* dolava kıncan.
gardiyan *N. İng.* **1.** gardıyan, pasbanên gırtigehê ne. **2.** notırvan, dızdar, parago, pasban.
gargara *N.* xerxere, av lı dev werdan.
gariban *N. A.* reben, pepûk.
garip *rgd. A.* **1.** xerib, reben. **2.** ecêb, mostre. * **garibine gitmek** *bw.* ecêb ditın. /**—leşmek** *L.* xerib bûn, ecêb bûn. /**—lik** *N.* xeribi, ecêbi.
garipsemek *L.* xerib ditın, ecêb ditın.
gark *N. A.* xerq, noq *(jı bo bınav bûnê)*. /**— etmek** *L.* **1.** xenqandın, xerqandın, xerq kırın, noqandın. **2.** yeki re tıştek zor zor

bexşandın. /**— olmak** *L.* 1. xerq bûn, xenqin, noqin *(bınav bûn).* 2. jı tışteki mıqdarek zêde gırtın.
garnizon *N. Fr.* garnizon.
garp *N. A.* roava. /**—lı** *N. rgd.* roavayi. /**—lılaşmak** *L.* roavayi bûn, Ewropayi bûn, jı ber ko evıya bı zêdeyi jı bo Ewropıyan tê gotın.
garson *N. Fr.* garson, şagırt. /**—luk** *N.* garsoni, şagırti.
gasil *N. A.* mırişuştın. /**— etmek** *L.* mıri şuştın.
gasp *N. A.* çopi, nıjd. /**— etmek** *L.* çopandın, çop kırın, nıjde kırın, rıfandın.
gassal *N. A.* mırişo.
gastrit *N. Bj.* gastrit, nexwaşıyeki ye ko şewatê lı zık dıxine.
gavur *N. A.* gawır. 1. kesê ne Musulman. 2. kesê bê din, bê baweri. 3. *rgd.* mec. kesê bêinsaf, bêmerhamet. /**— ülkesi** *bw.* gawırıstan.
gavurbaşı dikeni *Nh.* 1. kelendûr. 2. kerbeş.
gavurluk *N.* gawırti. /**— etmek** *L.* gawırti kırın.
gaybubet *N. A.* tuneti, amadenebûni.
gaye *N. A.* mebest, xaye, armanc, meqsed. /**— edinmek** *L.* gırtın armancê. * **gayesi beni mahçup etmekti** *bw.* mebesta xwe mın şermezar bıke.
gayet *rgp. A.* xayet, pıtır.
gayret *N.* cehd, hewl, peroş, melavi, xiret. /**— etmek** *L.* cehd kırın, hewl dan, melavi kırın. /**— göstermek** *L.* hewl dan, melavi kırın.
gayretkeş *rgd.* xiretkêş.
gayretlenmek *L. bn.* **gayret etmek.**
gayretli *rgd.* xiretkêş, hewldar.
gayrı 1. *rgp.* xeyri, êdi. 2. *N.* a dın, pê *de.* * **burda ondan gayrı kimse yok** *bw.* lı vır jı wi pê de kes nine. 3. jı ... der. /**— ahlaki** *rgd.* jı rewıştê der. /**— kabil** *rgd.* jı bûyinê der. 4. ne, bê. /**— memnun** *bw.* ne memnûn e. /**— meşru** *rgd.* neqanûnbar, bêrê.
gaz *N. Lat. kim.* gaz, xaz. /**—hane** *N.* gazxane. /**— lambası** *Nh.* fanos, fanûs. /**— maskesi** *N.* maskeyê xazê. /**— sobası** *N.* sobeya xazê. /**— yağı** *N.* qazaxi, neft.
gazap *N. A.* xışm, gerûşe, xezeb, ern. * **gazaba gelmek** *bw.* hatın xezebê, xezıbin.
gazaplanmak *L.* hatın xezebê, erna xwe rabûn.
gazel [1] *N.* şakil, pûşên darê ya ko payizi dıkeve.
gazel [2] *N. A.* xazel, xezal, cûre helbestên diwanê ye.
gazel boynuzu otu *N.* kınêre.
gazete *N. İt.* rojname. /**—ci** *N.* rojnamevan. /**—cilik** *N.* rojnamevani, rojnamekari. * **haftalık gazete** *bw.* rojnama hefteyi.
gazi *N. rgd. A.* xazi. /**—lik** *N.* xaziti.
gazino *N. İt.* gazino.
gazlamak *L.* 1. gaz lê dan. 2. gaz dan, jı bo erebeyên motori.
gazoz *N. Fr.* gazoz, vexwarıneke bı limon e. /**—cu** *N.* gazozfıroş.
gaz yuvarı *N.* atmosfer.
gebe *N.* 1. ducan, duzıki, *(lı)* zaroyan nexwaş *(ınsan).* 2. avıs *(zêdeyi jı bo heywan).* /**— bırakmak** *L.* avısandın, avıs kırın. /**— kalmak/olmak** *L. (heywan)* avısin, avıs bûn. 2. *(jı bo insan)* ducan bûn, zaroyan nexwaş bûn.
gebelik *N.* avısi, ducani.
gebermek *L.* gewer bûn, sekıtin, belqıtin, topin.
gebertmek *L.* belqıtandın, topandın, gewer kırın.
gebre *N.* gebre, lepıkeke bı pırçe û bı vi hesp tên timar kırın.
gece *N.* şev. 1. dema dı navbera roava û rohelat. 2. tarıtıya vê demê. 3. *rgp.* wexta vê tarıtıyê. 4. mıhricana jı bo cejn û Newrozê ko şev saz dıbın. * **bu gece** *bw.* işev, emşev. * **cuma gecesi** *bw.* şeva inê. /**— bekçisi** *N.* hesas, heshes, pasbanê şevê, notırvanê şevê. /**— gündüz** *bw.* şev û roj. /**— hayatı** *bw.* jıyina şevê. * **geçen gece** *bw.* şeva bori, şeva çûyi, şeva dın. * **öteki gece** *bw.* şeva dın, şeva ditır, şeva bori. * **geceler hayır ola** *bw.* şeva we baş! * **gece yatısına gitmek** *bw.* şevborin derbaz kırın. * **geceyi geçirmek** *bw.* şevbori derbaz kırın. * **geceyi gündüze katmak** *bw.* şev û roj yek kırın, xebıtin. * **iyi geceler!** *bw.* şev baş! * **kadir gecesi** *N.* şevi Qedır. * **kına gecesi** *N.* şeva hunê. /**— yarısı** *bw.* nivê şevê.
gececi *rgd.* 1. şevin, şevok, kesê ko bı şev kar dıke an heywanên ko bı şev dertên. 2. kesê ko dema şevê de kar dıkın.
gecekondu *N.* kolit. /**—cu** *N.* kolitvan.
gecelemek *L.* şevborin derbaz kırın.
geceleri *rgp.* bı şevê, bı şevan.
geceleyin *rgp. bn.* **geceleri.**
gecelik *rgd.* şevin. 1. kınc an cılên ko bı şev

lı xwe dıbın. 2. mışe an ucreta şevekê ye.
gece körlüğü *N.* şevkori, şevreşi. * **gece körlüğü olan** *bw.* şevkor, şevreş.
gece safası otu *N.* şevgeş.
gecikme *N.* derengi, derengbûn/man.
gecikmek *L.* dereng man, dereng bûn, texir bûn, dereng ketın.
gecikmeli 1. *rgd.* bıderengi. 2. *rgp.* bı derengi.
gecikmesiz *rgd.* bêderengi.
geciktirmek *L.* xayandın, texirandın, dereng xıstın. * **bu kitabı biraz geciktirdik** *bw.* me ev pırtûk pıçeki dereng xıst.
geç *rgd. rgp.* dereng. * **çok geç** *rgp.* derengtır. * **geç geç** *bw.* dereng dereng. /– **gelmek** *bw.* dereng hatın. /– **gitmek** *L.* dereng çûn. /– **kalmak** *L.* dereng man. /– **olmak** *L.* dereng bûn.
geçe [1] *rgp.* derbaz *(jı bo saetê û dem).* * **saat beşi beş geçe** *bw.* saet pêncan pênc derbaz bûn.
geçe [2] *N.* wi ali, qeraxên lı beramberi hev. * **öte geçe** *bw.* wi ali.
geçen *rgd.* dın, ditır, çûyi, evıya jı bo roj, hefte, meh û salê ye. * **geçen gün, geçen sene, geçen ay** *bw.* roja çûyi, sala dın/çûyi, meha dın/çûyi, sala ditır.
geçenlerde *rgp.* çend ... berê, çend ... pêşta.
geçerli *rgd.* rewac, derbaz ... * **geçerli para** *bw.* pareyê ko derbaz dıbe, pareyê rewacê.
geçersiz *rgd.* nelê, netêw, betal. * **geçersiz kılmak** *bw.* betal kırın. /–**lik** *N.* betali.
geçersizleşmek *L.* betal bûn.
geçici *rgd.* 1. demi, mıweqet. /– **yönetim** *L.* qıyadeyi mıweqet. 2. lı ser pê, jı bo vê çaxê/demê, evıya dı axaftınê de lı gor dırûşma hevokê ev gotınên dıduyan ji tên. * **buraya geçici bir zaman için geldim** *bw.* ez jı bo demekê hatım vıra. * **o, temel tutmaz geçicidir** *bw.* ew bıngeh nagıri lı ser pêyan e.
geçilmek *L.* hatın derbaz bûn, hatın rawırtın.
geçim [1] *N.* debar, idare, abor, abori. /– **dünyası** *bw.* idara dınyayi, debara dınê. * **geçim hazırlığını yapmak** *bw.* hızırıya debara xwe kırın. * **geçimini sağlamak** *bw.* idara xwe kırın. * **geçimini temin etmek** *bw.* aborıya xwe durust kırın, xwe aborandın. * **geçimini düzeltmek** *bw.* aborıya xwe xweş kırın /– **sıkıntısı** *bw.* tenganıya abori, kêmanıya abori. /– **yolu** *bw.* rêya abori.
geçim [2] *N.* hevreborin, hevrederbazkırın. * **birbiriyle iyi geçim sağlamak** *bw.* pev re baş borin, pev re baş derbaz kırın.
geçimli *rgd.* hevrabor.
geçimsiz *rgd.* hevranebor, nahezi, nebor. /–**leşmek** *bw.* hevranebor bûn. /–**lik** *N.* hevranebori.
geçindirmek *Lg.* aborandın, debar kırın, dan debar kırın.
geçinmek *L.* 1. idare kırın, abor kırın, debara xwe kırın. 2. buhartın, rabırwardın, bı hev re borin. * **birbiriyle iyi geçiniyorlar** *bw.* bı hev re baş dıbuhurın, * **birbirleriyle iyi geçinmek** *bw.* bı hev re baş rabırwardın.
geçirgen *rgd.* berdanbar. * **killi toprak suyu geçirmez** *bw.* axa bıkil avê bernade. * **bakır demirden daha çok geçirgendir** *bw.* mıs jı hesın pıtır berdanbar e.
geçirgenlik *N.* berdanbari.
geçirmek *L.* 1. buhurandın, rawırandın, derbaz kırın. * **geceyi dışarda geçirmek** *bw.* şevborina xwe lı derve derbaz kırın. * **günlerini boşa geçirmek** *bw.* rojên xwe bı valahi derbaz kırın. * **öte tarafa geçirmek** *bw.* derbazi wi ali kırın. 2. ser de kırın. * **külahı başına geçirmek** *bw.* kum lı serê xwe de kırın. 3. lı xwe kırın, avıtın ser xwe. * **rastgele bir elbise alıp üzerine geçirdi** *bw.* hema kıncê ko dest xıst, gırt û avıte ser xwe, an gırt û lı xwe kır. 4. tê re kırın. * **ipliği iğneden geçirmek** *bw.* dezi lı derziyê re kırın. 5. dan ber ..., derbaz kırın. * **tokattan geçirmek** *bw.* dan ber şemaqan/şilpaxan. * **kılıçtan geçirmek** *bw.* dan ber şûran an bı şûran re derbaz kırın. 6. tûşi an rasti tışteki hatın. * **iyi bir gün geçirmek** *bw.* rojeke baş derbaz kırın. 7. lê gerandın, derbaz kırın. * **nezlesini çocuğuna geçirdi** *bw.* zekema xwe derbazi kurê xwe kır.
geçirtmek *L.* dan derbaz kırın, a rasti ev lêkerên lı ber "geçırmek" bı "dan" têne karanin. * **hududtan geçirtmek** *bw.* jı sinor dan derbaz kırın.
geçiş *N.* 1. derbazi, derbazbûni, borin, têperin. 2. guhartın *(muzikê de jı deng çûna dengeki dın).* /– **hakkı** *bw.* mafê derbazbûnê. /– **müsaadesi** *Nh.* berdeborin, destûra derbazbûnê.
geçişli *N. Grm.* têper, gerandi, sergerandi. * **geçişli fiiller** *bw.* lêkerên gerandi.

geçişmek *L.* ketın hev, ketın hundurê hev, derbazi hev bûn, herbılin.
geçişsiz *rgd. Grm.* negerandi, netêper, têneper.
geçiştirilmek *L.* hatın derbaz kırın.
geçiştirmek *L.* derbaz kırın.
geçit [1] *N.* 1. bıhur, bırr *(av).* 2. kanık, deriçk, dı navbera çit û çeperan an diwaran. /**... vermek** *L.* rê dan *(av, çıya û hwd).*
geçit [2] *N. cax.* derbend, gewer.
geçkin *rgd.* rawırti, derbazbûyi.
geçme *N.* derbaz.
geçmek *L.* borandın, borin, buhurin, buhurtın, derbaz bûn. 1. jı cihki re derbaz bûn. * **yoldan geçmek** *bw.* dı rê ve derbaz bûn. 2. cihki de derbazi wi ali an cihê dın bûn. * **sudan geçmek** *bw.* avê re derbaz bûn. 3. jı bo wextê ko dereng dıbe. * **proğram saatı geçti** *bw.* saeta bernamê derbaz bû, * **zaman çabuk geçiyor** *bw.* zeman zû dıbuhure. 4. cih an dirûva xwe guhartın. * **sınıf geçmek** *bw.* sınıf derbaz kırın. 5. aliki de ketın û lı ali dın de derketın. 6. bıhurtın, buhurtın, rawırtın. * **boynuz kulakları geçti** *bw.* qoç lı guhan rawırtın. * **birbirlerini geçmek** *bw.* jı hevûdın bıhurtın. 7. derbaz bûn, rawırtın. * **hastalığı ona geçti** *bw.* nexwaşıya xwe derbazi wi bû. * **lütfen odaya geçin** *bw.* fermû, derbazi jûrê bın. * **babasını geçti** *bw.* jı bavê xwe derbaz bû, jı bavê xwe rawırt. 8. ketın, tedaxul bûn. * **tarihe geçmek** *bw.* ketın dirokê. * **dosyaya geçmek** *bw.* ketın tomarê, ketın dosyê. 9. carinan bı baneşan tê kar anin. * **geç efendim!** *bw.* derbaz be kekem!. * **geç ulen!** *bw.* rawıre lo! derbaz be lo!
geçmelik *N.* bacê rê.
geçmiş *rgd.* 1. rabırdû, buhêrk, mêj, bori. /**... olaylar** *bw.* bûyerên rabırdû, bûyerên mêjûyi. 2. mazi, mêjû. 3. kalıkên kesê ko ya mıri. * **geçmişine rahmet** *bw.* rehmet lı kalıkên wi be. /**... ola!** *bw.* derbaz be!. /**... olsun!** *bw.* derbazi be!
geçmişte *rgp.* berê, demberê *de.*
geçmiş zaman *Nh.* 1. dembori. 2. *Grm.* dema bori, buhêrk.
gedik *N.* gêdûk, kanık, baxor, çıxır. 1. çeper an dı diwareki de ko kanık çêdıbe û rê vedıbe ko jê re tê gotın. 2. *cax.* geli. 3. leşkerıyê de ko dı xeta dijmın de valahiyek vebe. /**... açılmak** *L.* kanık vebûn, baxor çêbûn. /**... açmak** *L.* kanık vekırın. /**... kapamak** *L.* kanık tıji kırın.
gedikli 1. *rgd.* kanıkvekıri, baxorbûyi. 2. *N.* leşkerıyê de serlıq.
geğirme *N.* qırpık, isk, qulpık.
geğirmek *L.* qırpık helatın, iskin.
geğirti *N.* isk, qırtık.
gegrek *N. ant.* 1. parsûyên kırtık. 2. kelpık, valahiya dı navbera parsûyan *de.*
gel *B.* were! *(fermana hatın).*
gelberi *N.* bênka kûrê ye, bêra dux dırêj e ko jı kûre û ocaxan de agır û tışt dıgırın.
gele *N.* gele, listıka tawlê de yê ko kevırê xwe dest de ye û zar davêje û zarê wi nayê.
gelecek 1. *N.* peyhati, pêşi, pêşende, istıqbal, dahatû, pêşhati, dıwaroj, mand, ayende, ev sinonim lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**... nesil** *bw.* nıfşê ayende. 2. pêşi, têyi. * **gelecek hafta, gelecek ay** *bw.* hefteya pêşi, hefteya ko bê, meha pêşi.
gelecek bilimi *N.* dahatûnasi, ayendenasi.
gelecekçi *N.* dahatûperıst, ayendeger, futûrist. /**...lik** *N.* dahatûperısti, ayendegeri.
gelecekte *bw.* dı mandê de, dı dahatû *de.*
gelecek zaman *Nh. Grm.* dema têhati, dema dahatû, dema mandê.
geleme *N.* şûv, zevıya ko bı du salan naye ajotın.
gelen *rgd.* hati. /**... giden** *bw.* hati û çûyi.
gelenek *N.* kevneşopi, adet, bastan, preng. /**...çi** *N. rgd.* kevneperıst. /**...çilik** *N.* kevneperısti, bastanparêzi.
gelenekleşmek *L.* adet bûn, kevneşopi bûn.
geleneklestirmek *L.* adet kırın, kevneşopi kırın.
geleneksel *rgd.* dêrin, kevneşop, adeti.
gelgit *N.* 1. çûn û hatın. 2. *cax.* med û cezır.
gelin *N.* bûk, wewi. 1. keç an jına ko dawata xwe dıbe, mêr dıke. 2. jına nû mêrkıri. 3. jına law jı bo xezûr û xesûyê. /**... alayı** *N.* xêl. /**... almak** *L.* bûk siwar kırın. /**... etmek** *L.* dan şû, kırın bûk. /**... güvey** *bw.* bûk û zava. /**... getirmek** *L.* bûk anin. /**... götürmek** *bw.* bûk sıwar kırın. * **gelinin baba evini ziyaret etmesi** *L.* bavêxunt. /**... olmak** *bw.* mêr kırın, çûn şû.
gelinboğan *N.* cûreyeki şekoka tırş e.
gelin böceği *N.* xalxalok, metık, sosık.
gelince *rgp.* heçi. * **bana gelince** *bw.* heçi ez.
gelincik [1] *N.* 1. batinok, bûkık, xılınzer *(rehek).* * **dağ gelinciği** *Nh.* bûkınk. 2. cûre

kûzeyeki pıçûk û zırav e. *zoo.* **Mustela nivalis.**
gelincik [2] *N. Bj.* bitık, bûkık, pırzıka ko lı ber çavan dıhêt.
gelincik çiçeği *N.* nisan, gulenisan.
gelin kuşağı *Nh.* tırija keskesor.
gelinlik *N.* 1. hêram. çarşeva bûkê ye jı bo siwarbûnê. 2. bûkani, tıştên bûkê ne. 3. xama, keça ko hatıye dema bûkani yê. * **gelinlik kız** *bw.* keça xama.
gelir *N.* 1. deramet, waridat. 2. hasıl, ber. /**... dağılımı** *bw.* beşina derameti. /**... vergisi** *N.* baca derameti.
geliş *N.* hatın.
gelişigüzel *rgd. rgp.* bırasthatıni, kıne mıne.
gelişim *N.* geşbûni, pêşvehatıni, tekamul.
gelişme *N.* geşbûni, inkışaf, tekamul.
gelişmek *L.* 1. geş bûn, jı bo rehek û dar û beran e. 2. pêş ketın, pêş ve çûn, evıya jı bo senayi û teknikê ye. * **gelişmekte olan ülkeler** *bw.* welatên ko pêş dıkevın. 3. qelew bûn.
geliştirmek *L.* 1. geş kırın. 2. pêş xıstın, pêş ve bırın. * **ülkelerini bir hayli geliştirdiler** *bw.* welatê xwe geleki pêş ve bırın. 3. qelew kırın.
gelme *N.* 1. karê "hatın" ê kırın. 2. *rgd.* hati. * **Tunceliden gelme** *bw.* jı Dêrsımê hati.
gelmek *L.* hatın. 1. gehiştın an amadebûna lı derekê. * **köye gelmekle iyi ettin** *bw.* te baş kır ko tu hati gund, hatına te ya gund baş bû. 2. hatına ciheki. * **onlar bize geldiler** *bw.* ew hatın ba me. * **şimdi eski sözümüze gelelim** *bw.* nıha em bên ser soza xwe ya kevn. 3. berxwedanê şani dıde. * **hiç zorluğa gelmiyor** *bw.* qet nayê tengasiyê. 4. bawerıyê rast dıke. * **dediğime geldiniz mi!** *bw.* hun hatın gotına mın! 5. herıkandınê tarıf dıke. * **dereden su gelmek** *bw.* jı newalê av hatın. 6. pêwisti şani dıde. * **uykusu gelmek** *bw.* xewa xwe hatın. * **geleceği varsa göreceği de var** *bw.* hatına xwe heye, dıbine jı. * **iş gelip çatmak** *bw.* kar hatıye sekının. * **gelip geçici** *bw.* mıweqet, lı ser pê. * **gelip geçmek** *bw.* hatın çûyin. * **gelsin...** *bw.* bıla bê. * **gelsin gitsin** *bw.* bıla bê û here/bıçe.
gelmiç *N. P. ant.* dasi.
gem *N.* lıxab, liwan. /**... demiri** *Nh.* devgem, goş. /**... vurmak** *L.* lıxab kırın.
gemi *N.* keşt, gemi. * **atom gemisi** *Nh.* keşti nukleeri. * **balıkçı gemisi** *Nh.* keşti masivani. * **buharlı gemi** *Nh.* keşti dûkêli. * **harp gemisi** *Nh.* keşti ceng. * **klavuz gemisi** *Nh.* keşti rêberıyê. * **kurtarma gemisi** *Nh.* keşti hawarê. * **motorlu gemi** *Nh.* keşti bı motor. * **nehir gemisi** *Nh.* keşti çeman. * **Nuhun Gemisi** *Nh.* keşti Nuh. * **petrol gemisi** *Nh.* keşti petrolkêşi. * **seyahat gemisi** *Nh.* keşti geştê. * **ticaret gemisi** *Nh.* keşti bazırgani. * **yük gemisi** *Nh.* keşti barkêşi.
gemi babası *N.* pit.
gemici *N.* deryavan, keştivan. /**...lik** *N.* deryavani, keştivani.
gemici feneri *N.* mişkat, fanûs, fanos.
gemi demiri *N.* sekan, lenger, heçık.
gemi jurnalı *N.* pêlewar.
gemi yükü *Nh.* barkeşti.
gemlemek *L.* lıxab kırın.
gemlenmek *L.* hatın lıxab kırın.
gen [1] *N. bio. Ger.* gen.
gen [2] *N.* zevıyê bor, zevıya ko demekê nehatıye çandın.
gen [3] 1. *rgd.* fıreh, ber. 2. geometri de kenar, lay, kevi.
gencecik *rgd.* lawane, cıwane.
gencelmek *L.* cıwan bûn, law bûn.
genç *rgd.* 1. xort, cıwan. 2. mec. cahıl, nezan. /**...lik** *N.* xortani. * **benim gençliğimde** *bw.* dı xortanıya mın *de.* * **daha genç** *rgd.* cıwantır.
gençleşmek *L.* cıwan bûn, law bûn.
gençleştirmek *L.* 1. cıwan kırın, lawandın. 2. nû kırın, nûjen kırın. * **kadroyu gençleştirmek** *bw.* qadır nûjen kırın.
gençlik *N.* 1. lawani, cıwani, xortani, bı temen salên teze re dıbêjın. 2. temamıya kesên dı dema cıwantiyê de ne. 3. temena teze. * **beni gençliğimde görseydin** *bw.* te ez dı cıwaniya mın de bıditama.
gene *rgp.* disa. 1. nû ve, carek dın. * **ben gene gelirim** *bw.* ez disa têm. 2. ko wısa be, ko wısa ye. * **gelmez amma, gönderse gene iyi** *bw.* nayê ema, bışine disa bes e.
genel *rgd.* tevayi, gelemperi, gışti. 1. tışteki ne bı tenê beşeki an parçeyeki lê bı hemû ve. /**... seçim** *bw.* helbıjartına tevahi/gelemperi. /**... af** N. bexşandına tevayi/gelemperi. 2. tıştek bı tûni pejırandın, wek: * **genel olarak diyebilirim ki** *bw.* bı gelemperi ez dıkarım bêjım ko. 3. kes an hêmana ko desthelatıyên pırani heye, wek: **genel yönetim kurulu** *bw.* komita beramberi gışti. /**... başkan** *N.* serokê gışti.

4. cih an tıştê ko bı herkesi re vekırı ye. /**– kütüphane** *N.* pırtûkxana gışti, an pırtûkxana gelemperi. /**– düşünce** *N.* raya tevayi, raya gışti. /**– sekreter** *bw.* sekretera gışti.
genel ev *N.* kerxane.
genelge *N.* namedor, belavok.
genel kurmay *Nh.* serperıştıya leşkeri ya gışti.
genelleşmek *L.* gelemperi bûn.
genelleştirmek *L.* gelemperi kırın.
genellik *N.* gelemperi, gışti.
genellikle *rgp.* bı gelemperi, bı tevayi, bı giyani.
general *N. İng.* general. /**–lik** *N.* generalti.
genetik *N. Ger. Fr.* genetik, jenetik.
geniş *rgd.* ber, fereh, fıreh, fırawan. **1.** ber, berfıreh, dıjraberıya teng. **2.** tışt an cihê ko ne teng e. * **geniş bir ev** *bw.* maleke fıreh. * **geniş bir çeket** *bw.* çakêteki fırawan/fıreh. **3.** berfıreh, balûpal. /**– kapsamlı** *bw.* bı naverokeke berfıreh. **4.** kesê dılfıreh, bı sebr ko zû be zû naenıre. * **geniş kalpli adam** *bw.* kesê dılfıreh. * **geniş bir nefes almak** *bw.* hıneki bihna xwe fıreh kırın. /**– yürekli** *bw.* balfıreh, zık fıreh. * **yüreğini geniş tutmak** *bw.* bala xwe fıreh gırtın.
genişçe *rgp.* pıçek fıreh.
genişlemek *L.* **1.** ber bûn, berfıreh bûn, tıştê ko berıya xwe zêde dıbe. **2.** fereh bûn, fıreh bûn, tıştê ko cih û meqamê xwe zêde dıbe. **3.** fıreh bûn, balûpal bûn, tıştê ko lı zêde cihyan belav dıbe, nav dıde. * **geniş bir alana yayılmak** *bw.* dı herêmeke mezın de berfıreh bûn.
genişletilmek *L.* hatın fıreh kırın.
genişletmek *L.* **1.** ber kırın, berfıreh kırın. **2.** fereh kırın, fıreh kırın.
genişlik *N.* beri, fırehti, ferehti, dıjraberıya dırêji ye.
geniz *N. anı.* gewri, qırık, cihê paşıya dev û rûyê hundur e. * **genizden konuşmak** *bw.* vıngoki axaftın, dı gewrıyê de axaftın.
genleşmek *L.* fiz. perçıvin, werımin. Madeyek, bêi ko amêjeni ya xwe û çêbûnıya xwe nehêle guhartın û fıreh bıbe.
gensoru *N.* parlemenê de pırsıyarıya gışti ye ko dıvêt lı ser bête axaftın.
geometri *N. Gr.* endaze, geometri, hendese. /**–k** *rgd.* geometrik, hendesi.
gepgenç, gepegenç *rgd.* ter û teze.
gerçek *rgd.* rast, rastin, rasteqine, bêderew. **1.** tıştê ko heye û hebûna xwe inkar nabe, heqiqi. **2.** him an bıngehên esasi. * **gerçek bir ahlaka sahip olmak** *bw.* xwediyê rewışteka rastin bûn. **3.** dı xwezayê *(tebiet)* de weki xwe bûn. * **şu resme bak, tam gerçek** *bw.* jı wê wêneyi mêze ke, tam wekı xwe ye, tam rast e. **4.** hal an dırûşmeke rastiyê şirove dıke. * **dünyanın dönüşü bir gerçektir** *bw.* gerina dınyayê rastiyek e. * **gerçektir ki** *bw.* raste ko.
gerçekçi *rgd.* rasteqine, rastehız. /**–lik** *N.* rasteqini, rastehızi.
gerçek dışı *rgd.* nerast, derew, jı rastiyê der. /**–lık** *N.* jı rastiyê deri.
gerçeklemek *L.* rast kırın, rastandın.
gerçekleşmek *L.* rast bûn, heqiqet bûn.
gerçekleştirilmek *L.* hatın bı cih anin, hatın bı hev anin.
gerçekleştirmek *L.* anin cıh, bı hev anin, rasteqine kırın.
gerçeklik *N.* rasti, heqiqet, realite.
gerçekten *rgp.* jı xwe, bı rasti, rasti ji, rastane, arast.
gerçek üstü *N.* surrealite, berzeyi rastiyê.
gerçek üstücülük *N.* surrealizm.
gerçi *rgp. P.* jiber ko, lewma ko, lewra, her weki, ger çı. * **gerçi dediklerin doğrudur amma** *bw.* her weki gotınên te rast ın lê.
gerdan *N. P. K. anı.* gerden. pêşi ya qırıkê ye jı rûyi der ve. 2. cihê bıni çenê ye.
gerdanlı d[illegible]ç *N.* masixor.
gerdanlık *N.* gerdeni.
gerdek *N. P.* gerdek, paşperde. **1.** bûk û zava ko şeva pêşın bı tenê dımininn. **2.** şeva zifafê ye. * **gerdeğe girmek** *bw.* ketın gerdegê, çûn paş perdê.
gerdirilmek *L.* hatın şıdandın, hatın vekêşandın.
gerdirmek *L.* dan şıdandın, dan vekêşandın.
gereç *N.* posat, ambûrin, malzeme.
gereğince *rgp.* bı pêtıvi.
gerek *N.* dıvê, pêwist, ger, gerek, icab. **1.** pêwıstıya çêbûn an bûyina haleki ye. * **yazmaya bilgi gerek** *bw.* nıvisandınê re zanin dıvê. **2.** ihtımaleki şani dıde. * **bir bildikleri olsa gerek** *bw.* pê dıvêt zanineki wan heye. **3.** *Ghk.* erka guhêrkeri dıke, ger, gerek. * **gerek burda gerek orda, fark etmez** *bw.* ger lı vır gerek lı wır, tu ferqi nine. **4.** pêwist, icab. * **gereklerini yerine getirmek** *bw.* pêwistiyênıne dıvêt

binın cih. /– **görmek** *bw.* pêwist ditın, dıvêtın. * **gereği düşünülmek** *bw.* raya pêwistıyê dan. * **gereğini yapmak** *bw.* gerek ji bo kırın.
gerekçe *N.* ûşt, ûştên pêwisti. /–**li** *rgd.* bıûşt. /–**siz** *rgd.* bêûşt.
gerekirci *N.* determinist. /–**lik** *N.* determinizm.
gerekli *rgd.* dıvê, dıvıya, pêwist, pêtıvi, gerek. * **bana gerekmez** *bw.* mın ne dıvê. /– **görmek** *L.* pêtıvi ditın. /–**lik** *N.* pêwisti.
gerekmek *L.* dıvêtın, pêwist bûn, hewce bûn, gerek bûn.
gereksemek, gereksinmmek *L.* hewce ditın, pêwist ditın.
gereksinim *N.* hewcedari, ihtıyac, hewce, destxwazi, pêwisti.
gereksiz *rgd.* ne dıvêt, ne hewce, ne pêwist. /–**lik** *N.* ne hewceyi, ne pêwisti.
gerektirmek *L.* pêwist kırın, hewce kırın, dıvêtın.
gergedan *N. P.* kerkedan, kerqedan.
gergef *N. P.* gergef.
gergin *rgd.* 1. şıdandi, bend an têla ko hatıye şıdandın. 2. hılû, ji bo çerm û canê jindar. 3. xırab. * **arkadaşı ile arası gergin** *bw.* navbera wi û hevalê xwe xırab e.
gerginleşmek *L.* 1. şıdin, hatın şıdandın, vekışin. 2. xırab bûn.
gerginleştirmek *L.* şıdandın, vekêşandın.
gerginlik *L.* 1. şıdandıni, vekêşandıni. 2. xırabi.
geri *N.* 1. dû, dûv, paş, paşi, pışt. 2. *ant.* pışt. 3. *ant.* qûn, daw, paşi. 4. *rgp.* şunda, şuve. /– **atmak** *L.* şunda avêtın. /– **bırakmak** *L.* şunda hıştın, paşde hıştın. /– **çağırmak** *bw.* şunda xwastın. /– **çekmek** *L.* şunda kışandın. /– **çekilmek** *bw.* şunda kışin, paş de kışin. /– **çevirmek** *L.* lêvegerandın, şunda şandın, şunda vegerandın, şunda zıvırandın. /– **dönmek** *L.* paş de vegerıyan, şunda vegerin, şunda zıvırin, şunda hatın. /– **gelmek** *L.* lı ser qûnê hatın, paşve hatın/vegerin, paşve zıvırin, şunda hatın, vegerin, vegerıyan, şunda zıvırin, zıvırin. /– **gitmek** *L.* şunda çûn, paşde çûn. /– **göndermek** *L.* şunda şandın, şunda vegerandın, şunda zıvırandın. /– **istemek** *L.* şunda xwastın. /– **kaçmak** *L.* şunda revin, paşde revin. /– **kalmak** *L.* paş ketın, paş de man, lı dû man. /– **kalmış** *rgd.* paşketi. /– **tepmek** *L.* şuve tan dan. /– **yollamak** *L.* şunda şandın, şunda vegerandın, şunda zıvırandın. /– **zekalı** *rgd.* korizan, kêmhış.
geriatri *N. Fr.* geriatri, pirinasi, cûre lıqeki bıjijki ye ko lêgerin lı ser piri û pirbûnê dıke.
gerici *rgd.* kevneperest, paşverohi. /–**lik** *N.* kevneperesti, paşverohiti.
geride *rgp.* şunda, şuve. /– **bırakmak** *L.* cıh hıştın. /– **kalmak** *L.* şuve man, şunda man, paş de man.
geriden *rgp.* par re, lı şunda, lı pışt re.
gerilemek *L.* şunda çûn, paş ve çûn, şunda kışin.
geriletmek *L.* şunda hıştın, paşve hıştın.
gerileyiş *N.* şundaçûni, şundamani, paşvemani.
gerili *rgd.* *bn.* **gergin.**
gerilim *N.* 1. vekêşan, şıdin, gava ko bı her ali bendeki bıgri û kaş bıki dı kêşa ko lı ser bend dımine re tê gotın. 2. *fiz.* voltaj. 3. xırûcıri, tansıyon. /– **ölçer** *N.* tansıyometır. /–**sız** *rgd.* sıst.
gerilla *N.* bêjeyeki Frensi û Spanyoli ye, pêşmerge, çete, gerila, salar. /–**cı** *N.* pêşmerge, gerila, salar. /– **cılık** *N.* gerilati, salari, pêşmergeti. /– **savaşı** *N.* şerê pêşmergeyi, şerê gerilayi.
gerilmek *L.* hatın vekêşin, hatın şıdin. * **sinirleri gerilmek** *bw.* rehê xwe vekêşin.
gerinme *N.* 1. vekêş.
gerinmek *L.* 1. vekêşin. 2. bawişk anin, mılê xwe bı du aliyan de vekırın û bawişk anin. 3. pal dan, dı ali reheti û aramê de tê kar anin. * **gerine gerine oturmak** *bw.* bı paldayi rûnıştın.
gerisi *rgp.* paşi, dawi.
gerisin geriye *rgp.* paşew paş, berew paş, lı ser qûnê.
geriş *N.* nıçıkê çıyan, şanaşin.
geriye *rgp.* lı ser qûnê, berew paş, paş ve.
Germenistik *N. Ger.* Germanistik, pıspořê zmanên Germani ye.
germenyum *N.* germanıyûm, elementeki ye ko jmara atomi 32, gıranıya atomi 72.6, sıftıya xwe 5.46 e û dı dereca 937.4 de ji dıhele. *sim.* Ge.
germek *L.* 1. şıdandın, vekêşandın, gava bendeki, têleki an tışteki wısa bı du ser[...]n de kaş bıki û rast bıki. 2. lıngê xwe dı[...] kırın. * **ayaklarını germek** *bw.* bı lıng dırêji rûnıştın.
gestapo *N. Ger.* gestapo, (Geheime Staats Polizei). Elmanıyê de dı dema Hitler de

polısên dızi bûn.
getiri *N.* faiz.
getiriş *N.* anin.
getirmek *L.* hênan, anin, inan, inandın. * **beraberinde getirmek** *bw.* bı xwe re anin. * **dünyaya getirmek** *bw.* anin dınê. * **getirip götürmek** *bw.* anin û bırın. * **yerine getirmek** *bw.* anin cih, anin şundê.
getirtmek *L.* dan anin, anin dan, dan hênan.
getto *N. Fr.* **1.** dı dema berê lı welatên Ewropi de taxa cıhûyan bû. **2.** bajarekê de taxa bıyanıyên hındıkahi.
gevelemek *L.* dı devê xwe de anin û bırın *(xwarın an gotın).*
geven *N.* gwini, gûni.
geveze *rgd.* **1.** çenebaz, bêjok, geveze, lewce, qurbet, celûz, pırbêj, zmandırêj, kesê ko pır qıse dıke, pır dıaxıve. **2.** bılcım, olçım, kesê ko xwe dı bın her gotınekê re dıke, dızane nızane dıaxıve. **3.** ferxe, evıya bı taybeti jı bo jına wısa tê gotın.
gevezelenmek *L.* gevezeti kırın, qurbeti kırın, ew sinonimên lı ber bêjeya "geveze" lı cihê hev de bı "kırın" têne kar anin. Wek: çenebazi kırın.
gevezelik *N.* gevezeti, qurbeti, pırbêji, bılcımi, olçımi. /**... etmek** *L.* qurbeti kırın, bılcımi kırın.
geviş *N.* kayin, kawêj. /**... getirmek** *L.* kayin, kawêj kırın, heywan ko xwarına xwe dıxwe û paşê disa tine devê xwe û dıcû.
gevrek *N.* **1.** qerfok, pış *(jı bo gıştî).* **2.** pıxtok *(jı bo kevır).* * **ekmek gevrekleşmiş** *bw.* nan pış bûye.
gevretmek *L.* pış kırın.
gevşek *rgd.* sıst, leq, lıvok. **1.** tıştê neşıdandi, nehatıye vekêşin. **2.** tışt an kesê ne zexm, kêmhış. /**... adam** *bw.* mırovê sıst. /**... bağlamak** *L.* sıst gırê dan. /**... davranmak** *L.* xwe sıst lıvandın.
gevşeklik *N.* sısti.
gevşemek *L.* sıst bûn. **1.** gırê an tıştê şıdandi. **2.** leq bûn, leqin *(jı bo vide û tıştê mıxkırî).* **3.** merovê ne zexm, bê dıl, bê tewat. * **adam iyice gevşemiş** *bw.* mırov zor sıst bûye. * **dişlerim gevşemiş** *bw.* dıranê mın dıleqın.
gevşetilmek *L.* hatın sıst kırın, hatın leqandın.
gevşetmek *L.* sıst kırın, sıstandın, leq kırın, leqandın, vemalıştın.
geyik *N.* şıvır, mambız, ask. * **çizgili geyik** *Nh.* aski bengane. * **misk geyiği** *Nh.* aski mısk. * **ren geyiği** *Nh.* aski ren. * **kara geyik** *Nh.* aski reş.
geyşa *N.* gotınek Japoni ye, geyşa. **1.** çengi. **2.** cûre kareki jınan e ko bı taybeti jı bo mazûvanıyê hatıne perwerde kırın.
gez [1] *N.* sıhrık, nişangeh, tıfıngê de nıqta pêşin ya nişan gırtınê ye.
gez [2] *N. P.* gaz. **1.** cûre pivaneki dırêji ye. **2.** şakûl.
gezdirilmek *L.* hatın gerandın, hatın doş kırın.
gezdirmek *L.* dan gerandın, dan doş kırın. * **birine müzeyi gezdirmek** *bw.* yeki lı muzeyê dan gerandın.
gezegen *N. ast.* rojgêran, stêrk.
gezen *rgd.* gerok.
gezgin *rgd.* gerok. /**...ci** *N.* kesê ko bı gerokî kar dıke, weki çerçi.
gezi *N.* ger, geşt. * **geziye çıkmak** *bw.* çûn geştê, çûn gerê. * **okul gezisi** *bw.* gera dıbıstanê, geşta dıbıstanê.
gezici *rgd.* seyar. * **gezici tiyatro** *bw.* tıyatroya seyar.
gezilmek *L.* hatın gerin, hatın doş bûn.
geziniş *N.* gerin.
gezinme *N.* gerin, geşt kırın, doşkırın.
gezinmek *L.* **1.** doş kırın, gerin, meşin, derketına lı ciheki, park an bexçeyeki. **2.** çûn geştê, gera lı bajareki an lı derdoreki. **3.** gerin, hatın û çûn. *(dı ciheki de).* * **hücrede gezinmek** *bw.* dı hucrê de hatın û çûn. * **odada gezinmek** *bw.* dı odê de gerin.
gezinti *N. ger.*
gezme *N.* doş, *ger.*
gezmek *L.* doş bûn, gerin, gerıyan, geşt kırın, seyran kırın. **1.** jı bo kêf û seyranê lı cih an derekê de doş bûn. **2.** ciheki de hatın ditın. * **sen burada ne geziyorsun?** *bw.* tu çı dıgeri lı van deran? **3.** lêgerin. * **her tarafı gezdi amma bulamadı** *bw.* lı her derê nıhêri *(an geri)* lêbelê nedit. **4.** lı ser lıngan ketın. * **çocuk gezmeye başladı** *bw.* zarok lı ser lıngan ket. * **gezip tozmak** *bw.* gerin û xwarın.
gezmen *N. bn.* **gezgin.**
gıcık *N.* xû, hesas. /**... almak** *L.* xû gırtın, jê xû gırtın. /**... olmak** *L.* hesasi bûn, xû pê ketın. **2.** qurdêşan, jı tışteki jê hez naki û lı ber çavê te ye. /**... almak** *L.* jê qurdêşan bûn. * **bu radyodan gıcık almaya baş-**

ladım *bw.* ev radyo êdi lı mın qurdêşan e.
gıcır 1. *rgd.* nû. 2. *N.* çırin. * **gıcır gıcır** *bw.* 1. tup û nû. 2. *rgp.* çıre çır.
gıcırdamak *L.* çırrin, çırkin, çıre çır kırın, çırke çırk kırın. * **kapı gıcırdıyor** *bw.* deri dıçıre. * **kapının gıcırtısı** *bw.* çıreçıra dêri.
gıcırdatmak *L.* çırrandın.
gıcırtı *N.* çırrin.
gıda *N.A.* 1. zad, xurek, tıştê xwarınê ne. 2. tıştê ko kalori tê de heye. /**... maddesi** *N.* xurdemeni, xurek.
gıdı gıdı *B.* qıli qıli, jı bo zarokan tê gotın ko gava ko qıli dıki.
gıdık *N.* 1. qıli. 2. *ant.* gerden.
gıdıklamak *L.* qıli kırın, dıqdıqandın.
gıdıklanmak *L.* qıli bûn, dıqdıqin.
gık *B.* ıh. /**... dememek** *L.* ıh negotın, hiç deng jê derneketın.
gına *N.A.* ecızi. /**... getirmek** *L.* ecız bûn, bêzar bûn.
gıpta *N.A.* bıj, mıcêz. /**... etmek** *L.* bıjin, bıja xwe kışandın.
gırgır *N.* gırgır.
gırla *dç.* zehf, heta ko bê. * **mal çok gırla gidiyor** *bw.* mal pır e, heta bê dıçe.
gırnata *N.* qırnate, qlarinet, cûre amursazeki muzikê ye.
gırtlak *N. ant.* qırık, qırtık, xımxım, gewri, serê qaqırcigê ya nefesê ye. * **gırtlak gırtlağa gelmek** *bw.* bı qırıka hev gırtın. * **birinin gırtlağına sarılmak** *bw.* bı qırıka yeki gırtın.
gırtlak çukuru *Nh. ant.* çalıka gerdeni.
gırtlaklamak *L.* jı qırıkê de serjê kırın.
gıyaben *rgp. A.* 1. bı paş de, dı paş de, tışt an kesê bê amade. 2. dûr ve, bı nav. * **sizi görmemişim amma gıyaben tanırım** *bw.* mın tu neditiyi lêbelê dûr ve nas dıkım.
giyabi *rgd. A.* dûr ve, paş *de.*
gibi *dç.* wek, noli, mina, qewl, fena, manend, ev sinonim dıkarın lı cihê hev de bıkar bên. * **ay gibi güzel** *bw.* weki hivekê bedew e, manendi hivê bedew e. * **adamın dediği gibi** *bw.* qewli ko mırovi goti bû, weki ko mırovi goti bû. * **sende onun gibi delisin** *bw.* tu jî fena wi din i.
gibileri, gibisi, gibisinden *rgp.* weki, mina, manendi.
gider *N.* mesref.
gider ayak *rgp.* lı ser rê, lı ser pê.
giderek *rgp.* heçi çû. * **hastalık giderek ağırlaştı** *bw.* nexwaşi heçi çû gıran bû.
giderici *rgd.* Kurdi de ev bı lêkera arikar "**birin, birrin**" û bı paşkoka "**bir**" tête şirove kırın. Herweki tune dıke, dıtefine. wek: * **acı giderici** *bw.* êşbır, êşbırr. * **kir giderici** *bw.* qırêjbır, qırêjbırr.
giderilmek *L.* hatın rakırın, hatın tune kırın.
gidermek *L.* Kurdi de evıya: 1. bı lêkerên "**birin, birrin** an **kuştin**" têne şirove kırın. * **açlığını gidermek** *bw.* bırçıtıya xwe bırrin, bırçıtıya xwe kuştın. 2. rakırın, buhurandın an anin cih. * **ihtiyaçlarını gidermek** *bw.* pêwıstiyên xwe anin cih.
gidi! *B.* lo, gıdi. * **hey gidiler!** *bw.* way gıdino!
gidici *rgd.* lı ser rê.
gidiş *N.* 1. karê çûn, çûyin an royinê ye. * **bu benim son gidişim** *bw.* ev çûyina mın a dawin e. 2. awaya çûnê, tempo. * **bu gidişle iş bilmez** *bw.* bı vê çûnê kar xılas nabe. * **gidiş o gidiş** *bw.* çûn ew çûyin bû.
gidişat *N.* 1. hal, wazıyet. 2. telêz, evıya rewşa mırovi şani dıde. * **adamın gidişatına bak hele** *bw.* ka telêzê mırovi mêze ke.
gidiş geliş *N.* teratın, çûn û hatın, têperin, çowar.
gidişmek *L.* xurin, aloş bûn.
gil *x.* paşkokeki tırki de ye ko dı mana "malbat" dıde. * **serçegiller** *bw.* malbata çûikan. * **dayıgiller** *bw.* malbata xalan.
gine [illegible]
[illegible]**ng** *N.* cinseng, dı welatên rohelata dûr de navê rehekekê ye. *bot.* **Panax ginseng.**
giray *N.* giray, jı Monxoli tê, navê xan û mirên Qırımê ne.
girdap *N.P. cax.* gêjık, gerinek, gırdav.
girgin *rgd.* çalak, çavhelkıri, jêhati, zirek.
girift *rgd. P.* gırıft, lı hev qelıbi.
girilmek *L.* karın têkevın, karın keftın. * **içeri doludur, girilmiyor** *bw.* hundur tıji ye, mırov nıkare têkeve. * **gir içeri!** *bw.* bıkeve hundur.
girinti *N.* çal, çalık, kort, kortık. /**...li** *rgd.* çal, kort. /**...sız** *rgd.* rast, hılû. * **girintili çıkıntılı** *bw.* çal û çûl.
giriş [1] *N.* 1. destpê, destpêk, methal. /**... yapmak** *L.* destpê kırın. 2. ... hundur. * **korktuğun içeri girişinden belli idi** *bw.* ketına te ya hundur de dıyar bû ko tu tırsıya bûyi. * **giriş deliği** *bw.* qula ko

dıkeve hundur.
giriş [2] *N.* axpin, raye, antre, deri, evıya dergeha ko dıkeve hundur xaniyeki. /**... kapısı** *N.* axpin, raye, antre. /**... ücreti** *N.* raye, bacê deri.
girişik *rgd.* gırıft.
girişilmek *L.* hatın destpê kırın.
girişim *N.* hewldan, teşebus. /**...ci** *N.* muteşebus.
girişken *rgd.* çavhelkıri, çalak, zirek, jêhati. *bn.* **girgin.**
girişmek *L.* **1.** qelıbin, lê qelıbin, ketın nav. **2.** destpê kırın, jı bo kar û xebatekı.
girmek *L.* ketın..., keftın... **1.** jı der de ketına hundur. **2.** der an ciheki de cih bûn. * **bu odun sobaya girmiyor** *bw.* ev êzıng nakeve sobê. * **o da aramıza girdi** *bw.* ew jı kete nav me. * **polis eve girdi** *bw.* polis kete nav *(hundur)* xani. * **arkaya girmek** *bw.* ketın paş. * **girecek delik aramak** *bw.* qulıka dıgeri ko têkeve. * **girip çıkmak** *bw.* ketın û derketın.
girmelik *N.* raye, bacê deri.
gişe *N. Fr.* gişe.
git! *B.* here, bıçe, bıroy.
gitar *N.* gitar, ev bêje jı Spani hatıye û navê amûrsazeke muzikê ye. /**...cı** *N.* gitarist.
gitgide *rgp.* heçi dıçe, heçi ko çû, gav bı gav, bere bere. * **herif gitgide küçülüyor** *bw.* mırovi/mêrık heçi çû pıçûk dıbe.
gitme *N.* çûn.
gitmek *L.* çûn, çûyin, herın, royin, royiştın. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bêne kar anin û mana her awaki tırki ya vê lêkera "gıtmek" dıdın. * **bırak onu gitsin** *bw.* wi berde bıla here. * **bir defa gitti mi gider** *bw.* carê ko çû êdi dıçe. * **bu renk ona gitmiyor** *bw.* ev reng lı wi/wê re naçe/ nare/naroyi. * **git ulen git!** *bw.* here lo here! * **nereye gidiyorsun? eve gidiyorum** *bw.* dıçi kuderê? *(ku da dıroyi?)* dıçım malê, eroyim malê. * **pazara bir sor buğday neye gidiyor** *bw.* ka jı bazarê pırs ke, genım bı çı dıçe, bı çı tere.
gittikçe *rgp.* heçi ko çû, bere bere. *bn.* **gitgige.**
giydirilmek *L.* cıl/kınc hatın lê kırın. * **bütün çocuklar devlet tarafından giydirildi** *bw.* hemû zarok dı ali dewletê de hatın cıl lê kırın.
giydirmek *L.* cıl/kınc dan lı an lê kırın. * **çıplakları giydirdik** *bw.* me cıl/kınc lı tazıyan kırın.
giyecek *L.* cıl, kınc, çek, lıbas.
giyilmek *L.* cıl/kınc hatın lı xwe kırın, cıl/kınc hatın wergırtın.
giyim *N.* çek, kınc, lıxwekırın, jı bo cıl û kıncan e. /**... evi** *N.* cılxane, kıncxane. /**... kuşam** *bw.* cıl û mıl. * **giyimli kuşamlı** *bw.* bı cıl û mıl.
giyinik *rgd.* bıkınc, kınc an cıl lıxwekıri.
giyinmek *L.* kınc lı xwe kırın, cıl lı xwe kırın, ...lı xwe kırın, cıl lı xwe wergırtın. * **giyinip kuşanmak** *bw.* xwe gırêdan, çek lı xwe kırın.
giymek *L.* ... lı xwe kırın, ... lı xwe wergırtın *(jı bo cıl û kınc).* * **çeket giymek** *bw.* çakêt lı xwe kırın. **2.** dan serê xwe *(jı bo şefqe û serpoşi).* * **şapkamı giydim** *bw.* mın şefqe da serê xwe.
giyotin *N. Fr.* gıyotin.
giysi *N.* kınc, cıl, çek, lıbas, hemû tıştê ko lı xwe werdıgıri û lı xwe dıki û dıdi serê xwe.
giz *N.* nepen, sır, esrar.
gizem *N.* sır, nepen. /**...ci** *N.* sırrê, mistik. /**...cilik** *N.* mistisizm. /**...li** *rgd.* sırri, nepeni.
gizil *rgd.* nepen, potansıyel. /**... güç** *N.* hêza nepeni.
gizleme *N.* veşarin, veşêrin. /**... yeri** *N.* veşartgeh.
gizlemek *L.* **1.** veşartın, vêşartın. **2.** helanin, nepeni kırın. * **babam altınlarını nereye gizlemiş bilmiyorum** *bw.* bavê mın zêrê xwe lı ko helanine nızanım. **3.** jı bo gotın û qıseyeki re "xwe neanin" jı tê gotın. * **biliyor amma gizliyor** *bw.* zani, lêbelê xwe nayni.
gizlenilmek *L.* hatın veşartın. * **öyle meydanda gizlenilir mi?** *bw.* wısa lı meydanê xwe çawa tini veşartın?
gizlenmek *L.* xwe veşartın, xwe vêşartın.
gizli **1.** *rgd.* veşarti, pıni, nıhên, nepen*(i),* xef. /**... celse** *N.* cıvina nepeni, cıvina veşarti. /**... olmak** *L.* veşarti bûn, bıdızi bûn, xef bûn. /**... tutmak** *L.* veşarti gırtın, nıhên hıştın. /**... oy** *N.* raya nepeni, raya veşarti. **2.** *rgp.* bıdızi, bıvêşarti. * **gizliden gizliye** *bw.* bı dızika, bın ve.
gizlice *rgp.* bın ve, bı dızi, bı dızika.
gizlilik *N.* dızi, nepeni, nıhêni.
gizli polis *N.* xefnêr, sixur, dızbêro.
gladyatör *N. Fr. Lat.* gladyator, dı Romayê kevn de pehlewanên ko bı hevûdu re an bı heywanên dırınde re şer dıkırın.

glasyoloji *N. Fr.* glasıyoloji, zanıstıya seholbendi.
glikojen *N. Gr. kim.* glikojen.
glikoz *N. Gr. kim.* glikoz.
gliserin *N. Gr. kim.* gliserin.
glokom *N. Fr. Bj.* ava reş, glokom.
glüten *N. Fr.* pêz, glûten.
gocuk *N.* gocık, ev bêje jı Bulxari hatıye û bı rêgayı Tırki de ketıye zmanê Kurdi.
gocunmak *L.* xeyidin, suh ketın, sıl bûn, jê xû gırtın.
gol *N. İng.* gol, lîstıka futbolê de ger gog têkeve hundur qela tor. /**– atmak** *L.* gol avêtın. /**– yemek** *L.* gol xwarın.
golf *N. İng. Fr.* golf, lîstıkeke sportê ye. /**– sopası** *N.* qaşo, holi.
gonca *N. P.* xonçe, metık, bûkık.
gondol *N. Fr.* gondol, cûre belemeki ye.
gonk *N.* gong, weki sêni bı madenê çêdıbe, bı toqmaq tê lêdan û deng dıde, dı zmanê Malezi de tê gotın.
gonokok *N. Fr.* gonokok, mikrobeki nexwaşıya sûzenekê ye.
Goran *N.* Goran, beşeki Kurdi ye lı İraq û İran *de.* /**–i** *N.* 1. zaravayi Goran e. 2. cûre muzikeke Kurdi ye.
goril *N. Fr. Gr.* goril, yek jı cısnê meymûnan ê mezıntır e.
gotik *N. rgd. Fr.* 1. sedsala XII. de lı Ewropa şıkleki mimari. 2. cûre nıviseke xar.
goygoycu *N.* 1. goxendger, kesên ko dı meha Mıharemê de deri deri dıgerıyan û parsê dıkırın. 2. parsek.
göbek *N. anı.* 1. navık, navzık, nêvık, çalıka ko dı çatê hûr de ye. /**– altı** *N. h. anı.* berzık, pızi. /**– adı** *N.* bernav. /**– bağı** *N.* nêvık. * **göbek bağı kesen** *bw.* nêvıkbır. * **göbek bağı kesmek** *bw.* nêvık bırrin. * **göbek bağı bağlamak** *bw.* nêvık gırêdan. 2. *anı.* hûr, zık. * **göbek göbek üstüne** *bw.* zık lı ser zık. /**– patlatmak** *L.* hûr dırrandın. 3. hûr, zık, kesê ko navıka wan zêde don gırêdaye. * **göbeği şişmek** *bw.* zık perçıvin. 4. *N.* hundur, navzık, zêdeyi jı bo sentrala bajar û avahiyan tê gotın. 5. *N.* nıfş. * **beşinci göbekten İbişlere yetişir** *bw.* dı nıfşa pêncan de dıgêhije Yiwışan. 6. *N.* merkeza tıştên wek çember, teker û hevêrke û *hwd.* /**– atmak** *L.* reqsandın, jı bo çengi û dansozan tê gotın. /**– bağlamak** *L.* hûr/zık berdan, hûr de don gırtın. /**– düşmek** *L. Bj.* Zık daketın, navıkê ... ketın.
göbeklenmek *L.* qelew bûn *(dı hûr de),* zık/hûr ber dan.
göbekli *rgd.* hûrgır.
göbel *N.* biji, pinc.
göbelek *N.* kuvarık, kufkerek.
göbelez *N.* têjıkê seg e.
göcen *N.* têjıkên seg û pısing û kiroşk û beraz re tê gotın.
göç *N.* koç, mışexti, hicret, penah. 1. bı ûştên sıyasi û cıvaki û abori jı ciheki rabûn û xwe guhaztına dever an welateki dın. 2. mal barkırın, mala xwe guhaztın an derketın çıyan û waran. 3. koç kırın, evıya ji jı bo heywan teyr û tûrên ko lı gor demsala cihê xwe dıguharın. 4. penah, evıya bı zêdeyi jı bo iltıca tê gotın. /**– etmek** *L.* koç kırın, bar kırın, mışexti bûn.
göçebe *N.* koçer, rewend. 1. kes, malbat an aşiretên ko bı pez û malên xwe ve lı gor demsalê cih dıguhêrın. 2. teyr û heywanên ko wısa dıjin. /**–leşmek** *L.* koçer bûn, rewendi bûn, penahber bûn. /**–lik** *N.* koçeri, rewendi.
göçermek *L.* 1. dewr kırın. 2. dar û rehek jı ciheki rakırın û lı ciheki dın de danin. 3. kûp bûn.
göçertmek *L.* 1. hêrıfandın, ruxandın. 2. kûp kırın.
göçme *N.* tepin, tepink, kûpin.
göçmek *L.* 1. tepin, hêrıfin. Mal, xani û erd û baxır ko dı cihê xwe de çal dıbın û dıhêrıfın. 2. koçer bûn, rewendi bûn. 3. mırın, rehmeti bûn. * **göçüp gitmek** *bw.* çûn peyarıya Xwedê.
göçmen *L.* penah, penahınde, koçer. /**–lik** *N.* penahındeyi, koçeri.
göçü *N.* hezaz, erda ko bı hejin an bı ûşteki di ko jı cihê xwe lıvi ye.
göçük *N.* 1. hezaz. 2. kûp, çal.
göçürmek *L.* 1. kûpandın, zêdeyi jı bo metal e. 2. koçer kırın, mışexti kırın.
göden, göden bağırsağı *N.* 1. parçe dawıya rivi ya stûr e. 2. zık, hûr.
göğerti *N.* 1. hêşınahi, sewze. 2. reşbûna ko bı derb an lêdanê de jı can peyda dıbe.
göğüs *N. anı.* sing. 1. dı laş de parçeya navbera qırık û zık de ye ko dıl û cigera dıparêze. 2. derveyi parxanan e bı rûyê pêşın, pêsir. 3. memık, ber. /**– boşluğu** *N.* qefesa sing. /**– darlığı** *N. Bj.* tengenefesi. /**– germek** *L.* sing vedan, lı beramberi dıjwari û tengasiyekê de sing dan. * **göğsüne vurmak** *bw.* lı singê xwe xıstın. * **göğsünü ge-**

re gere *bw.* bı sing vedayi.
göğüs kafesi *N. ant.* qefesa sing.
göğüs kemiği *Nh. ant.* hestıyê sing, qefsing.
göğüslemek *L.* sing dan ber, sing kırın.
gök [1] *N. ast.* 1. azman, asiman, ezman. 2. sêla ezmani, sema. * **göğe çıkmak** *bw.* çûn asimanan. /**– atlası** *N.* etlasa ezmani. * **gökdelen binaları** *Nh.* xanıyên ezmandev. /**– gürlemesi** *N.* xurmina ezmin. /**– kubbe** *N.* sêla ezmani. /**– mavisi** *N.* avgon. * **göklere çıkarmak** *bw. (bı pesnê)* rakırın ezmanan, raxıstın ezmanan.
gök [2] *rgd.* hêşın, teze *(rehek).*
gök ada *N. ast.* galeksi.
gök bilimi *N.* astronomi, stêrenasi.
gök bilimci *Nh.* astronom, stêrenas.
gök cismi *N.* cısmên semayi, hiv, roj, stêr, meteor û *hwd.*
gökçe yazın *N.* wije, edebıyat.
gök evi *N.* planetorıyûm.
gök fiziği *N.* astrofizik.
gök kuşağı *N.* keskesor, heftreng, tırija sor û kesk.
gökmen *N.* çavşin.
göksel *rgd.* semawi.
gök taşı *N. ast.* stêra rıjyar, meteor.
gök yolu *N. ast.* rêya kavran, kakêşan.
gök yüzü *N.* rûyê ezman, sema.
göl *N. cox.* bêrm, gol, gerr. * **nehir gölü** *bw.* gerrê çem, gola çem. /**–cük** *N.* liç. * **su gölcüğü** *bw.* liça avê.
gölek *N.* liç, hopık.
gölet *N.* 1. *bn.* **gölek.** 2. curnê gemarê, curna ko çerm tê de tê gemar kırın.
gölge *N.* say, saye, si, sih. 1. cihê ko dı taldê de dımine û tava rojê lê nakeve. * **ağaç gölgesi** *bw.* sidar, siya darê. 2. sıpêle, spêle, dı tariyê de tışteki reş ko lı ber çavan dıyar dıbe an wında dıbe. 3. parastın. * **birinin gölgesine sığınmak** *bw.* ketın bın sıya yeki. * **birinin gölgesinde başarınak** *bw.* dı saya yeki de serefraz bûn. /**– düşmek** *L.* si ketın ser, si daketın. * **bir şeye gölge düşürmek** *bw.* bıha an gıramıya yeki kêm kırın, lê sih kırın. /**– etmek** *L.* sih kırın. * **gölge etme, başka ihsan istemem** *bw.* lı mın sih meke ez tavê jı te naxwazım. * **gölgesinden korkmak** *bw.* jı sıya xwe tırsin.
gölgelemek *L.* sih kırın, si kırın.
gölgelendirmek *L.* sih/si kırın, dı siyê de hıştın.
gölgelenmek *L.* hatın sih kırın.
gölgeli *rgd.* 1. bısih. 2. cihê ko sih lê ye.
göllemek *L.* gol kırın, liç kırın.
göllenmek *L.* hatın gol bûn, hatın liç bûn.
gölük *N.* yeksım, extırme, heywanê sıwarbûnê.
gömlek *N.* 1. kurtık, pirehen. Kırasê ko jor de lı ser kıras tête lıxwe kırın. 2. kıras, caw an kıtanê spi ye ko dı bın kurtık de tête lıxwe kırın. /**– değiştirmek** *L. (jı bo maran)* kefen guhartın.
gömme *N.* 1. veşartın, çalkırın. 2. parxaç, lwel, nanê ko davêjın bın sêlê. /**– banyo** *N.* curna serşokê. /**– dolap** *N.* nısıl, dolava ko lı diwêr de tê çêkırın.
gömmek *L.* veşartın, çal kırın, kırın çalê, naştın, bınerd kırın. * **ölüyü gömmek** *bw.* cenaze veşartın. * **gömerek saklamak** *bw.* çalê de veşartın.
gömü *N.* define, gencine, çal, tıştê ko hatıye çal kırın.
gömülemek *L.* çal kırın, bınerd kırın.
gömülmek *L.* hatın çal kırın, hatın veşartın, hatın bınerd kırın.
gömültü *N.* meteris, antaq.
gömülü *rgd.* hatıye çalkıri, hatıye veşarti.
gömüt *N.* gor.
gön *N.* çerm, si, çerma ko hatıye debax kırın.
gönder *N.* 1. stûna ala ye, stûna ko al tête daçıkandın. 2. mesas.
gönderen *N. bn.* **gönderici.**
gönderi *N.* tışt an pakêta ko bı postê tê şandın.
gönderici *N.* şandıyar.
gönderilen *rgd.* şandi, ciher.
gönderilmek *L.* hatın şandın, hatın nardın.
gönderiş *N.* şandıni.
gönderme *N.* şandın. /**– belgesi** *N.* nameya şandınê.
göndermek *L.* şandın, henardın, nardın, hınartın, verê kırın, şıyandın, *(bı)* rê kırın, rê kırın. Ev sinonimana lı gor devokan dı cihê hev de dıkarın kar bên. * **adama bir selam göndermek** *bw.* mırovi re sılavek şandın.
göndertmek *L.* dan şandın, dan rê kırın.
gönen 1. *N.* zevi avdan. 2. rewa, hit. 3. *rgd.* erda tewlis.
gönenç *N.* arami, dewlemendi, refah, kamırani, bextıyari.
gönendirmek *L.* kamıran kırın, bextıyar

kırın.
gönenmek *L.* kamıran bûn, bextıyar bûn.
gönül *N.* dıl. * **gönlü açılmak** *bw.* dıl vebûn. * **gönlü çekmek** *bw.* dıl bıjîn, dıl xwastın. * **gönlü çekmemek** *bw.* dıl negırtın, dıl nexwastın. * **gönlü daralmak** *bw.* dıl teng bûn. * **gönlü düşmek** *bw.* dıl ketın. * **gönlü kalmak** *bw.* dıl lê man, dıl mayin. * **gönlünden kopmak** *bw.* jı dıl de hatın. * **gönlüne göre** *bw.* bı gor dılê xwe. * **gönlünü etmek** *bw.* dıl nerm kırın. * **gönlünü rahat tutmak** *bw.* dılê xwe rehet gırtın. * **gönlü olmak** *bw.* dıl hebûn. * **gönlü şen** *bw.* dılgeş. * **gönlü yaralı** *bw.* dıl kul, dıl bırin. * **gönlü düşmek** *L.* dıl ketın. * **alçak gönüllü** *bw.* dıl nızm. /**— acısı/ağrısı** *bw.* jana dıl. /**— açmak** *L.* dıl vekırın. /**— akıtmak** *L.* dıl ketın, evindar bûn. /**— almak** *L.* dıl gırtın. /**— avutmak** *L.* dıl xapandın. /**— bağı** *bw.* bendewarıya dıl. /**— belası** *bw.* derdi dıl. /**— bozmak** *L.* dıl xıra kırın. /**— bulandırmak** *bw.* dıl tevdan. /**— burukluğu** *bw.* dıl qusin. /**— çalmak** *L.* dıl dızin. /**— çekmek** *L.* dıl xwastın, dıl kışandın. /**— darlığı** *bw.* dıl tengi. /**— fethetmek** *L.* dıl dızin. /**— incitmek** *L.* dıl êşandın. /**— istemek** *L.* dıl xwastın, kêf xwastın. /**— kırmak** *L.* dıl êşandın, dıl şkandın, dıl hıştın. /**— rahatlatmak** *L.* dıl rehet kırın. /**— rahatlığı** *bw.* dıl azadi, dıl reheti. /**— vermek** *L.* dıl dan, dıl dayin, dıl ketın. /**— yarası** *bw.* dılêşin.
gönüldaş *N.* hemdıl.
gönülden *rgd.* bıdıl, jı dıl. /**— atmak** *L.* jı dıl avêtın, jı dıl derxıstın. /**— bağlı** *rgd.* bendewar, jı dıl gırêdayi. /**— gelmek** *L.* jı dıl hatın.
gönüllenmek *L.* sıh ketın, sıl bûn.
gönüllü *rgd.* dılhebin, bıdıl, dılxwast.
gönülsüz *rgd.* bêdıl. /**—ce** *rgp.* bı bêdıli. /**—lük** *N.* bêdıli.
gördürmek *L.* 1. dan ditın. 2. dan kırın. * **işini başkasına gördürmek** *bw.* karê xwe bı yeki dın dan kırın.
göre *dç.* gor, lı gor, qewl. * **sana göre biz gidemeyiz** *bw.* bı qewli te ve em nıkarın bıçın.
görece *rgd.* izafi. /**—lik** *N.* izafıyet, relatiwizm.
görenek *N.* bastani, pırengi.
göresimek *L.* biri/bihri kırın.
görev *N.* vatıni, pêwisti, erk, wezife. 1. karê ko dı ali kes an nesneyi de tê kırın, fonksıyon. * **gözlerimizin görevi, görmektir** *bw.* vatınıyên çavên me, ditın e. 2. karê resen, wezife. /**— almak** *L.* erk gırtın. * **görevden alınmak** *bw.* jı kar gırtın, dest jı kar dan kışandın. * **görevden ayrılmak** *bw.* dest jı kar kışandın, jı kar derketın. * **görevden uzaklaştırılmak** *bw.* jı kar hatın dûrxıstın.
görevlendirilmek *L.* hatın erkedar kırın.
görevlenmek *L.* erk gırtın, erkedar bûn, wezife gırtın.
görevli *rgd.* 1. kardar, erkedar. 2. serkar, erkedar, dı karekê resen an miri *de.*
görevsiz *rgd.* bêerk, bêvatıni.
görgü *N.* terbıye, dınyaditıni.
görgülü *rgd.* dınyaditi.
görgüsüz *rgd.* hov, dınyanediti, çıneditk. * **görgüsüz adam** bw mırovê hov, çıneditk.
görkem *N.* debdebe, rewnaq, mırês, keleşi, kehl. /**—li** *rgd.* keleş, bımırês, bırewnaq.
görme *N.* ditın. /**— sinirleri** *Nh. ant.* reha binahıyê.
görmek *L.* binın, ditın. 1. bı arikarıya çavan ve tıştеki seh bıki û têbıgehijî. * **kapıyı gördüm** *bw.* mın deri dit. 2. têgehiştın, seh kırın. * **tehlikenin geleceğini gördüm** *bw.* mın hatına xeterıyê dit. 3. serlêdan, an çûyina jı bo tıştеki. * **işim olsun diye adamı gördük** *bw.* jı bo ko karê mın çê be me ew mırov dit. 4. pivana bıha ya tıştеki re jı tê gotın. * **beni küçük mü görüyorsun!** *bw.* tu mın pıçûk dıbini! 5. kırın û kıryarên jıyinê re tê gotın. * **savaş görmek, iş görmek** *bw.* şer ditın, kar ditın. 6. ders an tecrube ditın. /**— geçirmek** *L.* ditın û derbaz kırın.
görmemiş *rgd.* çıneditk, nediti. /**—lik** *N.* çıneditki.
görmezlik *N.* neditın. * **görmezlikten gelmek** *bw.* xwe lı neditinê danin.
görücü *N.* xwazgin, kesê ko dıçe jı bo kuri keç dıbine an dıxwaze. /**—lük** *N.* xwazgini.
görülmek *L.* hatın ditın, hatın dıyar bûn. 2. hatın kırın. * **işimiz kolayca görüldü** *bw.* karê me bı asani hate ditın.
görülmemiş *rgd.* nehatıye ditın.
görüm *N.* tuwana ditınê ye. * **yaşlanırsa insanın görümü azalır** *bw.* heçi ko pir bû çika ditına mırov jı kêm dıbe.
görümce *N.* zeyi, gonm.

görünen *rgd.* xuyayi, dıyar.
görüngü *N.* vetire, fenomen. /**– bilimi** *bw.* zanıstıya vetirenasi, fenomenoloji. /**–cülük** *N.* vetirenasi, fenomenizm.
görünme *N.* xuya, dıyar. * **bana görünmüyor** *bw.* jı mın ve nexuya ye, jı mın ve dıyar nine.
görünmez *rgd.* neditbar.
görünmek *L.* 1. hatın ditın, xuya bûn, xuya kırın, xwingıyan, xwingin, dıyar bûn. * **görünüyor ki!** *bw.* xuya ye ko!. * **çoktandır görünmüyorsun** *bw.* zûda ye tu dıyar nabi. 2. derbûn, zêdeyi tıştên ko jı wındayi de berçav bıbın, an bêne ber çavan. * **ay göründü** ***(doğdu)*** *bw.* heyv derbû, heyv xuya bû. 3. *(lı tışteki an lı yeki)* lê xûya bûn, lê dıyar bûn. * **korkmuyorsa, adama bir görün** *bw.* ko mırovi natırse, carê lê dıyar be, carê lê xuya be.
görünmez *rgd.* neditbar.
görünür *rgd.* ditbar, tê xuya kırın.
görünürde *rgp.* lı ber çavan, lı pasê, lı holê. * **görünürde kimse yok** *bw.* lı ber çavan kes naxûngê, kes lı holê nine.
görünüş *N.* 1. dimen, pêşdari, bergeh, menzere. 2. xuyabûni. 3. ditın.
görünüşte *rgp.* xuyabûni de, dıyarbûni de, dûr ve. * **görünüşte iyi bir adam** *bw.* jı dûrve mıroveki baş e, mıroveki baş xuya dıbe.
görüş *N.* 1. tuwana ditınê. 2. dihn, ditın, ray. * **benim görüşüme göre** *bw.* bı raya mın. * **kamu görüşü** *bw.* bı raya gıştî.
görüşme *N.* 1. pev ditın, hevûdu ditın. 2. serlêdan.
görüşmeci *N.* 1. nwêner. 2. kesê ko dıçe serlêdanê.
görüşmek *L.* 1. hevditın. 2. pev re axaftın.
görüştürmek *L.* 1. hevûdu re dan ditın. 2. pev re dan axaftın.
görüşülmek *L.* 1. hatın ditın. 2. hatın axaftın.
gösterge *N.* 1. işaret, şaniker. 2. tirk, yên ko lı ser aletên elektronik de ne, ibre.
gösteri *N.* 1. pêşande, jı bo tıyatro, sinema û tıştê wısa. 2. xwepêşandın, jı bo meş û tevgerên cıvaki û sıyasi. * **gösteri yürüyüşü** *bw.* meşa xwepêşandınê.
gösterilmek *L.* hatın şani dan, hatın nişan dan.
gösteriş *N.* 1. şani dan, nişan dan. 2. qelafe. dimen. /**–li** *rgd.* bırewnaq, bımırês.
gö .rmek *L.* şani kırın, şani dan, pêşandın, pê şani dan, nişan dan.
göt *N. ant.* kûn, qûn. /**– atmak** *L.* kûn avêtın. /**– veren** *N.* kûnek, qûnde. /**– vrenlik** *N.* qûndeti, qûneki. /**– vermek** *L.* kûn dan.
götürmek *L.* bırın, guhaztın. * **beraberinde götürmek** *bw.* bı xwe re bırın, dı gel xwe bırın.
götürü *N.* deman, çıpık, qebale, qewale. /**– alan** *Nh.* demandar. /**– almak** *L.* deman kırın. /**– işi** *bw.* demani. /**– usulu** *N.* deman.
götürülmek *L.* hatın bırın, hatın guhaztın.
gövde *N.* beşen, cendek, laş. /**– gösterisi** *bw.* xwe pê şani dan.
gövdeli *rgd.* balûpal, bılaş.
gövermek *L.* şin bûn, hêşın bûn. Jı bo rehek tê gotın.
göz [1] *N.* 1. *ant.* çav. 2. nezer. * **aç gözlü** *bw.* çav bırçi. /**– açmak** *L.* çav vekırın. * **göz açıp kapatmak** *bw.* çav tırûkandın, çav helanin û damılandın. /**– ağrısı** *Nh. Bj.* çavêş. * **göz altında tutmak** *bw.* raçav kırın, lı ber çavan hıştın. /**– atmak** *L.* çav lê dan, çav lê xıstın. /**– çıkarmak** *L.* çav derxıstın, çav deranin, çav rıjandın. * **göz çukuru kemiği** *Nh.* hestıyê kortıka çav. * **göz dağı vermek** *bw.* çav tırsandın, lê gef xwarın. * **gözden çıkmak** *bw.* jı çav derketın. /**– değmek** *L.* 1. çav lê ketın. 2. çavıni bûn. * **gözden geçirmek** *bw.* çav lê gerandın. * **gözden çıkarmak** *bw.* jı çav der xıstın. * **gözden düşmek** *bw.* jı çav ketın, jı çav der ketın. * **gözden uzak gönülden uzak** *bw.* jı çavan dûr jı dıl dûr, bıla dûr be, bıla nûr be. /**– dikmek** *L.* çav berdan. /**– doyurmak** *L.* çav tıji kırın. * **göze almak** *bw.* gırtın çavan, wêrin. * **göze batan** *bw.* çavdar. * **göze çarpan** *bw.* çavdar, berçav, beloq. * **göze girmek** *bw.* ketın çav. * **göze ilişmek** *bw.* çav lê ketın, berçav ketın. /**– etmek** *L.* çav kırın. /**– gezdirmek** *L.* çav lê gerandın, çav lê xıstın. * **göz gözü görmüyor** *bw.* çav çavan nabini. * **göz gözü tanır** *bw.* çav çavan nas dıke. * **göz iç yağı** *Nh. ant.* bezi çav. /**– kapağı** *Nh. ant.* pêlû, çermıkê çav, palıkê çav, mıçkuli. /**– kapamak** *L.* çav gırtın. * **göz kasları** *Nh. ant.* masûlkeyên çav. /**– kırpmak** *L.* çav kırın, çav nıqandın, çav mıçandın. /**– korkutmak** *L.* çav tırsandın, çav şkênandın. * **göz kulak olmak** *L.* çavnêri kırın, guh lê bûn. /–

koymak *bw.* çav berdan, çav kırın. * **gözleri kararmak** *bw.* çav lê tari bûn. * **gözlerine inanmamak** *bw.* jı çavên xwe bawer nekırın. /**_ oymak** *bw.* çav derxıstın, çav deranin. * **göz önünde** *bw.* berçav, lı ber çavan. * **göz önüne getirmek/sermek** *bw.* anin ber çavan, dan ber çav, lı ber çav xıstın, pêşçav kırın. /**_ öpmek** *L.* çav maç kırın, çav ramûsan. * **göz pınarı kemiği** *Nh. ant.* hestıyê kanıya çav. * **göz saydam tabaka** *Nh. ant.* perdeya çav. /**_ sevmek** *bw.* çav xwarın. * **gözünü severim senin** *bw.* çavê te dıxwım. * **gözü açık gitmek** *bw.* çav vekırı çûn. * **gözü arkada olmak** *bw.* çav lı dû bûn. * **gözü başkasının eline bakan** *bw.* çav bırçi, çav parsek. * **gözü çıkmak** *bw.* çav derketın. * **gözü dışarda olmak** *bw.* çav lı der bûn. * **gözü doymak** *bw.* çav tıji bûn, çav têr bûn. * **gözü kızarmak** *bw.* çav lê sor bûn. * **gözü korkmuş** *bw.* çav şkesti, çav şkênandi. * **gözün çıksın be!** *bw.* çavê te bırıje lo! * **gözünü kaldırmak** *bw.* çav bılınd kırın. * **gözüne kestirmek** *bw.* gırtın ber çavan. * **gözünü bağlamak** *bw.* çav gırêdan. * **gözünü kan bürümek** *bw.* çav xwini bûn, xwin ketın çavan. * **gözünü korkutmak** *bw.* çav lê şkênandın, çav tırsandın. * **gözü doymaz** *bw.* çav bırçi. * **gözü kesmek** *bw.* çav bırrin. * **gözün aydın!** *bw.* çavê te roni be! * **gözüne ilişmek** *bw.* lı ber çav ketın. * **gözünü oymak** *bw.* çav rıjandın. * **gözü olmak** *bw.* çav lê bûn. * **göz üst kapağı** *Nh. ant.* banê çav. * **gözü sürmeli** *bw.* çav kıl. * **gözü sürmelemek** *bw.* çav kıl kırın. * **gözü şişmek** *bw.* çav perçıvin. * **gözü tok** *rgd.* çav tıji. * **gözü yolda** *bw.* çav lı rê. * **gözü yükseklerde olmak** *bw.* çav lı cihê bılınd bûn. * **kara gözlü** *bw.* çav reş, çav belek. * **mavi gözlü** *Nh.* çavşin. * **paraya göz dikmek** *bw.* çav berdan peran. * **patlak gözlü** *bw.* çav beloq, çav perç. /**_ yummak** *L.* çav damılandın, çav nıqandın. /**_ yuvarlağı/yuvarı** *Nh. ant.* gûza çav. /**_ yuvası** *N.* çalıka çav, kortıka çav.

göz [2] *N.* çavi *(ode, hucre).* * **evimiz dört gözden ibaret** *bw.* mala me jı çar çavıyan pêk hatıye. * **göz göz etmek** *bw.* çavi çavi kırın.

göz ağ tabakası *Nh. ant.* tora çav.

göz akı *Nh. ant.* çik, sıpiçık, spiçka çav.

göz aşısı *N.* lûla bı bışku.

göz bebeği *N.* bibıl, bibok, lilık, pipık, pipok, niskok, lı gor devokan ev sinonim dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.

göz bezeleri *N.* tılayi çav.

gözcü *N.* çavdêr, çavnêr, didevan, nêrevan, pasewan. /**_lük** *N.* nêrevani, pasewani, çavnêri, didevani.

gözde *rgd.* 1. perri, tıştê bıhadar re tê gotın. * **evin gözdesi** *bw.* perriyê malê. 2. dılketi, jina ko dı çavê kesi de dılketi dıbe.

göz dişi *N. ant.* dıranê qil.

göze *N.* 1. hucre. 2. çavi. * **çeşme gözeleri** *bw.* çavıyên kanıyê. * **petek** *(bal)* **gözeleri** *bw.* çavıyên çiçê mêşan. 3. malık. * **dolap gözeleri** *bw.* malıkên dolavê.

gözemek *L.* veçının, qumaş de cihê qulbûyi ko tê mûnandın.

gözenek *L.* çavi, malık. 1. her qula ko lı tıştê kunkunoşki *de.* 2. *ant.* qulên dı pelgê rehek an çermi *de.* 3. xelek, çavi, dı rêstın û mûnandınê *de.*

gözenekli *rgd.* kunkunoşki.

gözeneksiz *rgd.* bêkun, bêçavi.

gözer *N.* serad.

göz erimi *N. ast.* aso, panahi.

gözetici *N.* çavnêr, didevan.

gözetilmek *L.* hatın nıhêrtın, nıhêrin, hatın didevani kırın, hatın çavnêri kırın.

gözetim *N.* çavnêri. * **hocanın gözetimi altında öğrenilen ders** *bw.* dersa ko dı bın çavnêrıya dersdari de tê hin bûn.

gözetleme *N.* didevani, çavnêri.

gözetlemek *L.* çavnêri kırın, çavdêri kırın, çav lê bûn, raçav kırın, pan, payin. * **birbirlerini gözetlemek** *bw.* lı hev pan, çavnêrıya hev kırın, hevûdu raçav kırın.

gözetmen *N.* çavdêr, serperışt.

gözettirmek *L.* lêkerên lı pêşıya "gözetlemek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkaranin. wek: dan raçav kırın, dan payin, çavdêri dan kırın.

gözgü *N.* hili, eynık.

göz kapağı *N. ant.* lı teksta pêşıya "göz1" bınıhêre.

gözlem *N.* 1. çavdêri, çavnêri, muşahede. 2. temaşe.

gözlemci *N.* 1. çavdêr, çavnêr, muşahıd. 2. temaşegêr, didevan, evıya zêdeyi jı bo lêgerinên stêrenasi ye.

gözleme *N.* çavdêri, didevani.

gözlemek *L.* 1. temaşe kırın, didevani kırın, jı bo astronomi ye. 2. çavdêri kırın, çavnêri kırın, payin, lı benda man, lı bendi

-tışt an keseki- man. **3.** raçav kırın, bı dızi çavnêrıya kes an tışteki kırın.
gözlem evi *N.* temaşaxane, didexane.
gözleyici *N.* **1.** çavdêr, çavnêr, didevan. **2.** serperışt. *bn.* **gözcü.**
gözlü *rgd.* **1.** bıçav, xwedi çav. * **mavi gözlü** *bw.* çavşin. **2.** bıçavi, bımalık. * **dört gözlü bir masa** *bw.* maseya bı çar çavi.
gözlük *N.* çavık, berçavık. **/–çü** *N.* çavıkfıroş. **/–lü** *rgd.* bıçavık. **/–süz** *rgd.* bêçavık. **/– takmak** *L.* çavık dan ber çavên xwe.
gözlüklü yılan *N.* kobra.
göz pencere *N.* şıbaq.
göz pınarı *N.* kanıya çav.
gözsüz *rgd.* **1.** kor, kwir, yê ko nabine. **2.** bêçavi, bêmalık.
gözükme *N.* hatın ditın, xuyabûn.
gözükmek *L.* xuya bûn, dıyar bûn, hatın ditın.
gözüpek *rgd.* dilawer, dılêr, dinemêr.
gözyaşı *N.* rondık, fırmêsk, hıstêrê çavan, sırışk. **/– bezleri** *N. ant.* gınıyên çav. **/– etçiği** *N. ant.* dılıkê çav.
göz yuvarı *N. ant. bn.* **gözl.**
göz yuvası *N. ant. bn.* **gözl.**
grafik *N. Fr.* grafik.
grafit *N. Fr.* grafit.
gram *N. Fr.* gram, jı hezari de yeki kiloyê ye.
gramer *N. Fr. Gr.* gramer, rêzman, rêzıman.
gramofon *N. Gr.* gramafon.
granit *N. Fr. İt.* granit, rıstım.
gravür *N. Fr.* gravir.
Grek *N. Fr.* Grek, Grik. **1.** Yewnanıyên kevn re tê gotın. **2.** nıha ji dı zmanê roavayiyan de Yewnani re tê gotın.
Grekoromen *N. rgd. Fr.* Grekoromen.
gres, gres yağı *N. Fr.* gres, rûnê gres, cûre rûneki ye ko jı bo mekine tê bıkaranin.
grev *N. Fr.* grev, karberdan, gava karker lı dıji patronan dest jı kar berdıdın. **/– yapmak** *L.* kar berdan, grev kırın.
greyder *N. İng.* qreyder.
greypfrut *Nh. İng.* greyfûrt, sındi. *bot.* **Citrus decumana.**
gri *N. rgd. Fr.* bor, gewr, gri.
gril *N. Fr.* gril, xril.
grip *N. Fr. Bj.* zekem, grip, peta, saw, bahor, arsım, evana hemû sinonimên hev ın. Zekem û grip zêde tê bıkar anin.
grizu *N. Fr.* grizû, gazeki ye ko dı ocaxa rıji de derdıkeve û carinan zor xeter dıbe.
gross *N. İt.* gırs, gıros, gıranıya hacımekê legel barê wê.
grup *N. Fr.* **1.** grûb, ajal, tof, evıya yekıtıya cûre û cınsan şani dıde. * **bizim gruptan olanlar** *bw.* yên ko dı grûbê me de ne. **2.** komık. **3.** selef, givale, jı bo hesp û heywanên sıwarbûnê. * **süvari grubu** *bw.* selefê sıwaran. **4.** qefle, tof, jı bo teyr û tûran. * **grup grup kuşlar** *bw.* teyrên tof bı tof an qefle bı qefle.
gruplandırmak *L.* grûb kırın, grûbandın.
gruplaşmak *L.* hatın grûbandın, cûre cûre kom bûn.
guatr *N. Fr. Bj.* gûatr.
gudde *N. A. ant.* toşpi, alû.
guguk kuşu *N.* pepûk.
gulden *N.* gûlden, xulden, navê pareyê Holendê ye.
gulyabani *N. A. P.* dırınc, cın, cınpêri, turundi.
gurbet *N. A.* xurbet, xeribi. * **gurbet ellere düşmek** *bw.* ketın xurbetıyê.
gurk *N. K.* kurt. **/– olmak** *L.* kurt bûn. * **gurk tavuk** *N.* kurt.
gurklamak *L.* kurt bûn.
gurup *N. A.* asoya avabûnê ye jı bo cısmên semawi, wek: hiv, roj û stêr.
gurur *Nne.* fêz, fişal, serxwereçûn, qureti. **/– duymak** *L.* fêz bûn, qure bûn, ser xwe re çûn.
gururlanmak *L.* fêz bûn, fişal bûn, qure bûn, ser xwe re çûn.
gururlu *rgd.* qure, betran, serxwereçûyi. **/–luk** *N.* qureti, serxwereçûni.
gusletmek *L.* xusul gırtın, jı bo pêwistıya dinê islami de laşê xwe şuştın.
gusul *N. A.* xusûl. **/– almak** *L.* xusûl kırın, av lı xwe kırın. **/– etmek** *L.* xusûl kırın.
guşa *N. Bj.* gûatr.
gübre *N.* sergin, zıbıl, zıvıl. **/–li** *rgd.* bızıvıl, zıvılin. * **sun'i gübre** *N.* zıvılê kimyewi.
gübrelemek *L.* zıvıl kırın, sergin kırın.
gübrelenmek *L.* hatın zıvıl kırın, hatın sergin kırın.
gübrelik *N.* zıvılgeh, sergu.
gücendirmek *L.* gelvıçandın, sıh kırın/xıstın, sıl kırın, herıdandın, xeyıdandın.
gücenik *rgd.* sıh/suh, sıhketi, sıl, sılbûyi, xeyidi.
gücenilmek *L.* hatın suh/sıh ketın, hatın sıl bûn, hatın xeyidin. * **insan babanın**

sözünden gücenilir mi? *bw.* mırov jı gotına bavê xwe sıh/suh dıkeve?
gücenmek *L.* sıh/suh ketın, sıl bûn, xeyidin.
gücü *N.* pirık, şehê dezgeha cawi ye.
güç [1] *rgd.* dıjwar, çetın, zor, zehmet, muşkil. Tewandına vê bêjeyi de "ç" dıbe "c". * **birinin gücüne gitmek** *bw.* zora yeki çûn. * **çok güç bir iş** *bw.* kareki gelek zehmet. * **gücü yetmek** *L.* pê karin. * **gücü yetmemek** *bw.* pê nekarin. * **güç bela** *bw.* zor bela.
güç [2] *N.* **1.** hêz, qam, jı bo taqet û quwetê tê gotın. **2.** vejen, jı bo hêz û taqeta enerjiyê re tê gotın.
güçlendirmek *L.* bıhêz kırın, zexm kırın, xurt kırın, zexmandın.
güçlenmek *L.* bıhêz bûn, zexm bûn, xurt bûn.
güçleşmek *L.* zehmet bûn, dıjwar bûn, zor bûn.
güçleştirmek *L.* zehmet kırın, zor kırın, dıjwar kırın.
güçlü *rgd.* bıhêz, xurt, kesê ko zor û quwetê xwe zêde ye. * **güçlü kuvvetli** *bw.* bı hêz û taqet.
güçlük *N.* zehmet, asteng, dıjwari. /– **çekmek** *L.* zehmet kışandın, tûşi astengi bûn. /– **çıkarmak** *L.* astengi derxıstın. * **güçlükleri yenmek** *bw.* heqê dıjwarıyan de hatın der.
güçlükle *rgp.* bı dıjwari, bı zehmeti.
güçsüz *rgd.* bêtıwan, bêhêz, bêtaqet. /**–lük** *N.* bêtıwani, bêhêzi, bêtaqeti.
güdelemek *L.* ketın pey/dû, par ra dan dû.
güderi *N. P.* **1.** sih, si, çermê debaxkıri ya bızın û ask û mihan e. **2.** *rgd.* tıştê ko jı sih çê bûye. * **güderi eldiven** *bw.* lepıkên sih.
güdü *N.* ajo.
güdücü *N.* **1.** ajotvan. **2.** şıvan.
güdük *rgd.* **1.** kurt, kem, kınık, kol. **2.** pot, potık, evıya bı zêdeyi jı bo dûvê mırişk an teyr re tê gotın. /– **kalmak** *L.* kem man, kınık man.
güdükleşmek *L.* kınık bûn, kem bûn.
güdüm *N.* ajotebar. Ev bêjeya Kurdi dı mana Tırki ya wijeyi û felsefi de hê serûber nebû ye.
güfte *N. P.* gufte, guftar.
güğüm *N. Gr.* donan, cûre kûzeki ye jı mısê an jı madeni çedıbe û zêdeyi jı bo şir tê karanin.
güherçile *N. P.* guherçile, potasıyûm nitrat.
gül *N. K. P.* gul. /– **boylu** *bw.* gulendam, gulbejn. /– **destesi** *bw.* guldeste. * **gül gibi geçinmek** *bw.* bı hêsani abora xwe kırın. /– **rengi** *rgd.* gulreng. /– **renkli** *rgd.* gulgin. /– **yüzlü** *rgd.* gulgwin.
gülabdan *N. K.P.* gulavdank, lûlıka ko bı wê kulilkan avdıdın.
gül bahçesi *Nh.* gulizar, gulgeşt.
gül bahçıvanı *Nh.* gulçin.
gülbank *N. P.* gulbang, dıa an qesema ko bı koroyê tê gotın.
gülbeşeker *N. P.* gulşekır, rıçala ko bı gul û şekır tê çêkırın.
güldeste *N. P.* antoloji, bıjarte.
gül defnesi *Nh.* jale, sıncû, zıqûm.
güldürmek *L.* kenandın, dan kenandın.
güldürü *N.* kenok, qerf, pêkenin.
güldürücü *rgd.* komik, qerfok.
güleç *rgd.* gırnıji, kenok, devken, devkenok, devılken, beşûş.
güleğen *rgd.* *bn.* **güleç.**
gülistan *N. K.* gulistan, bexçeya gulan.
gülabi *N. A.* gulabi, xedemeyên nexwaşxana dinan de kar dıkın.
güllaç *N.* gulac, cûreyeke xwarınê ye.
gülle *N.* **1.** gule, berık, mermıya topê ye. **2.** sportê de goga madeni ye ko jı bo mêran 7.257 xram, jı bo jınan 4 kilo gıran e.
güllü çiçekli *rgd.* gulguli.
güllük güneşlik *bw.* gul û gulistan.
gülme *N.* ken, kenin.
gülmece *N.* qerf, pêkenin. *bn.* **güldürü.**
gülmek *L.* kenin. **1.** dıjraberi girinê ye. **2.** kêf û şahiyê şani dıde. * **güle eğlene bir hayat geçirmek** *bw.* jiyinek bı ken û kêf derbaz kırın. **3.** lı ser kenin, tınaza xwe lı yeki bıki. * **felakete gülenler de olur** *bw.* kesê ko lı karesata dıkanın jî henın. * **güle güle** *bw.* oxır be, bıxêr bıçe. * **güle oyniya** *bw.* bı ken û kêf. * **güler yüz** *bw.* rûkeni, devılkeni. * **güler yüzlü** *bw.* kenok, rûken, devılken. * **güler yüzlülük** *bw.* rûkeni, devılkeni.
gülsuyu *N.* gulav. /– **şişesi** *Nh.* gulavdank. /– **imbiklemek** *bw.* gulav kêşan.
gül şişesi *N.* gulavdank.
gülümsemek *L.* kenin, bışırin, devılken bûn.
gülünç *rgd.* pêkenin, pêkenok, awawok, qerfok, qırdık.
gülünçleşmek *L.* pêkenin bûn, qerfok bûn, mostre bûn.

gülünmek *L.* hatın kenin.

gülüşmek *L.* pev re kenin, bı hevûdu re kenin.

gülüt *N.* qerf. /**–çü** *N.* qerfok.

gül yağı *N.* gulav, rûni gul, rûna ko jı gulavê de derdıkeve.

gümbedek 1. *rgp.* bı gurmin. 2. *rgd.* xaftıla, yektan.

gümbürdemek *L.* gurmin, xurmin, xurrin.

gümbürdetmek *L.* gırmandın, dırıngandın.

gümbür gümbür *rgp.* zınge zıng, gurme gurın.

gümbürtü *N.* xırmin, gırm, gırmin, gımin.

güme, gümele *N.* 1. antaq. 2. holık, kepır.

gümeç *N.* 1. çaviyên çiçê. 2. çiç. /**– balı** *N.* hıngıva bı çiç.

gümgüm *B. rgp.* gumegum, gumgum. /**– etmek** *L.* gumegum kırın, gumgum kırın.

gümlemek *L.* gumin, gımin, gırmin, gurin.

gümletmek *L.* gımandın, gurmandın, gırmandın.

gümrah *rgd. K. P.* gumreh, ajal.

gümrük *N. Gr.* gumrık, deri, bacgeh. 1. dı navbera dewletan de deriyê çûn û hatınê ye. 2. baca ko lı deri ya gumrikê de jı mal tê gırtın. 3. sazûmana bacgehê ye. /**–lü** *rgd.* bıgumrik. /**–süz** *rgd.* bêgumrik.

gümrükçü *N.* mızûr/memûrê gumrikê ye.

gümrüklemek *L.* amadekırına gumrikê jı bo malên ko derve tê.

gümrük vergisi *Nh.* beşê deri, baca gumrikê.

gümüş *N. rgd.* ziv, sim, elementeki ye ko jmara atomi 47, gıranıya atomi 107.88, sıftıya xwe 10.5 e û dı 960 dereceyi de dıhele. *sim.* Ag. /**–çü** *N.* zivker. /**– kaplama** *N.* tamziv. /**– kaplamak** *L.* tamziv kırın, avziv kırın. /**–lemek** *L.* ziv kırın, avziv kırın. /**– suyu** *N.* avziv, simav. /**– tel** *N.* sime. /**–ten** *rgd.* zivin. /**–ü** *rgd.* simi, zivi.

gümüş balığı *N.* masiziv, masimırcan.

gümüşlü *rgd.* zivin, simin.

gün *N.* 1. roj, dıjraberi şevê. 2. *ast.* ro, ya ko tavê dıde rojê. 3. roj, dırêjıya şev û rojekê. 4. dem, pêvajo, zeman. * **içinde bulunduğumuz günler** *bw.* rojên ko em tê de ne. 5. bûyer. * **bugün Newroz günü** *bw.* iro roja Newrozê ye. 6. dirok, mêjû. * **ben falan gün gelirim** *bw.* ez fılan rojê têm. 7. tav. /**– ışığı** *bw.* tav, hetav, tava rojê. * **gün ışığına çıkmak** *bw.* derketın ber tavê, derketın ronahiyê. * **ertesi gün** *bw.* dotıra rojê. /**– ağarmak** *L.* berbang spi bûn. /**– almak** *L.* roj an mêjû tırxan kırın, yanê jı bo karekê an jı bo der an kesekê re jivan gırtın. /**– aşırı** *bw.* dotıra rojê. /**– batımı** *N.* roava, hıngori. /**– doğuşu** *N.* rohılat. /**– görmek** *L.* roj ditın. /**– görmemek** *L.* roj neditın. /**– geçirmek** *bw.* roj derbaz kırın. /**– görmüş** *bw.* roj diti, dınyaditi, xaraw. * **her gün** *bw.* her roj. * **günden güne** *bw.* roj be roj. * **başka gün** *bw.* roja dın. * **günlerden bir gün** *bw.* rojekê jı rojan. * **günü gününe** *bw.* roj be roj. * **günün adamı** *bw.* mırovê rojê. * **günün birinde** *bw.* rojekê jı rojan, rojekê.

günab *N. rgd. P.* 1. beze, guneh, webal. Tıştê ko jı ali ol û din de qedexe ye. 2. guneh, heyf, webal. tışt an kesê pepûk û reben re tê gotın. * **ekmeği atmayın günahtır** *bw.* nin mavêjın guneh ye, heyf e. * **günah benden gitti** *bw.* guneh jı stuyê mın derket. /**– işlemek** *L.* jı dıji ol û din guneh kırın, tawanbar bûn. /**–a girmek** *bw.* ketın gunehan. * **günahına girmek** *bw.* ketın guneha yeki. * **birinin günahını almak** *bw.* guneha yeki gırtın.

günahkar *rgd. P. K.* gunehkar, bezekar. /**–lık** *N.* bezeyi, gunehkari.

günahlı *rgd.* bıguneh, tawanbar.

günahsız *rgd.* bêguneh, bêtawan.

günaydın! *B.* rojbaş.

gün batımı *N.* hıngori, devdevi êvarê.

günberi *N. ast.* rojnêzk, dema ko dınya nêziktırina rojê dıbe ko evıya 31.i berçıle ye.

güncel *rgd.* rojane, aktûel.

güncelleşmek *L.* rojane bûn, aktûel bûn.

güncellik *N.* aktûalite, rojane.

gün çiçeği *N.* gula berbıroj.

gündelik 1. *N.* rojane, rojin, yewmıye. 2. *rgd.* rojane, rojin, tıştê ko her rojê ducar dıbe an derdıkeve, yewmi.

gündelikçi *N.* zehmetkêş, kesê jı bo rojane kar dıke.

gündem *N.* rojev. /**– dışı** *bw.* derveyi rojevê. * **gündeme almak** *bw.* gırtın rojevê. * **gündeme getirmek** *bw.* anin rojevê, berpêşi rojevê kırın.

gündeş *rgd.* hemroj.

gündöndü *N.* gula berbıroj.

gün dönümü *N.* drêjıya wekhevbûna şev û rojê.

gündüz 1. *N.* roj, dıjraberi şev. 2. bı rojê,

dema ko roj heye. /**–cü** *N.* 1. kesê ko rojê kar dıke. 2. xwandekarê ko rojê dıxwinın.
gündüzleyin *rgp.* rojin.
gündüz sefasi otu *Nh.* lawlaw.
güneğik *N.* xızêmok, kasni.
güneş *N.* 1. *ast.* ro, roj. 2. ro, tav. /**– açmak** *L.* ro vekırın, tav avêtın/vekırın. /**– batması** *L.* ro/roj çûn avan. /**– banyosu** *bw.* xwedan tavê. /**– çarpması** *L.* tavgez, tav lêxıstın/lêdan. /**– doğması** *L.* roj hılatın, roj derketın. /**–e tapan** *N.* rojperest. /**– lekeleri** *N. ast.* qırniyên rojê. /**– saati** *N.* saeta tavê/rojê. /**– sistemi** *L.* rojbend. /**– tacı** *Nh. ast.* taca roê. /**– tekeri** *Nh. ast.* hevêrkeya roê. /**– tutulması** *N. ast.* roj giran, roj hatın gırtın. /**– vurmak** *L.* tav lê dan. /**– yanığı** *L.* şewata tavê. /**– yılı** *Nh. ast.* sala roê.
güneşlemek, güneşlenmek *L.* dan ber tavê, xwe dan ber tavê.
güneşletmek *L.* dan ber tavê.
güneşli *rgd.* 1. bıtav, tavin. 2. sayi.
güneşlik *N.* bertavık, bertavk. /**– yer** *Nh.* beroj, tavgeh.
güneşsiz *rgd.* 1. bêtav. 2. ewri.
güney *N.* nivro, başûr, qıble. /**–li** *N. rgd.* başûri.
güneybatı *Nh.* başûri roava an roavayi başûr.
güneydoğu *Nh.* başûri rohelat an rohelati başûr. /**– rüzgarı** *Nh.* weşt.
güney buz denizi *N.* oqyanûs i seholbendi başûr.
günlük *rgd.* rojane, rojin. /**– gazete** *N.* rojnameyê rojane.
günlük ağacı *N. bot.* zemqi şirin.
gün öte *N. ast.* rojdûrk, dûrtırin nıqteya dınyayê ye jı rojê ko ev salê de tê destpêka tirmehê.
günsüler *Nk.* gûstênkıne.
günü birlik *rgp.* bı rojki.
günücü *rgd.* behecoki.
günülemek *L.* çavnebari kırın, behecoki bûn.
güpe gündüz *rgp.* ro-nivro, rıp û ro, rıp û rojê.
gür *rgd.* 1. gunguli, gurr, jı bo avê. 2. kel, geş, pûnc, gumre, jı bo por, gıya û tıştê wısa. /**–leşmek** *L.* kelbûn. /**–leştirmek** *L.* kel kırın. Ew sinonimên lı jor bı "kırın" têne bıkaranin.
gürbüz *rgd.* rebit, tıxıs. /**–leşmek** *L.* rebit bûn, tıxıs bûn. /**–lük** *N.* rebiti, tıxısi.
Gürcü *N. P.* Gurci, kesê jı Gurcıstanê an jı rıha Gurcıyan.
Gürcüce *N.* Gurciki, zmanê Gurci.
Gürcistan *N.* Gurcıstan, welatê Gurcıyan.
güre *N.* 1. telew, heywanê wek ker û hesp ko tên dema gayinê. 2. coni, cani yanê kuriyê hespê ya heta sê sali. 3. jindar, çûst.
gürecilik *N.* dinamizm.
güreş *N.* zoran, qeb, gulaş, pehlewani. /**– tutmak** *L.* zoran gırtın, gulaş gırtın, pehlewani kırın.
güreşçi *N.* pehlewan. /**–lik** *N.* pehlewani.
güreşmek *L.* gulaş gırtın, gemışandın, pehlewani kırın.
gürgen *N.* gurgen.
gürlek *N.* şip.
gürleme *N.* guregur.
gürlemek *L.* xurrin, xurmin, gumin, gurmin, gurin, guregur kırın.
gürleşmek *L.* xurt bûn, geş bûn, geş û gurr bûn.
gürletmek *L.* gurmandın, xurmandın.
gürlük *N.* 1. gunguli. 2. geşi, geşbûni, kelbûni, jı bo gıya û rehek.
gürulı *N. P.* xırtol, kotûkeş, revde, ajal.
gürüldemek *L.* gurmin, xırmin, xurmin.
gürül gürül *rgp.* xure xur, zêdeyi jı bo herıkina avê ye.
gürültü *N.* deng, hengame, şemate, dengzar. /**– çıkarmak** *L.* deng dan, deng derxıstın, şemate kırın, şemate kar xıstın. /**– patırtı** *B.* qal û qır. * **gürültüye gelmek** *bw.* dı nav qal û qırê de wında bûn. * **gürültüye getirmek** veya **boğmak** *bw.* dı nav qal û qırê de - şemate de - wında kırın. * **gürültüye gitmek** *bw.* dı nav qal û qırê de wında bûn. * **gürültüye papuç bırakmamak** *bw.* guh nedan laf û gefan, jı laf û gefan têr xwarın. * **ortalığı gürültüye vermek/boğmak** *bw.* şemate kar xıstın.
gürültücü *rgd.* şematekar.
gürültülü *rgd.* bıdeng, bışemate, bıhengame.
gürültüsüz *rgd.* bêdeng, bêşemate, bêhengame.
gürz *N. P. K.* gurz, şeşperi.
gütmek *L.* ajotın. 1. ajotın û idara pez û dewar e. 2. bestın, girê dan. Domandına hızr an ramaneki ye. * **kin gütmek, kan davası gütmek** *bw.* kin girê dan, doza xwinê ajotın.

güve *N.* bey, cınk, sıc, çırçırk, mınk, gaziz, bızûz. Evana hemû sinonimê hev ın.
güveç *N.* 1. dizık. 2. xwarına dizıkê ye, cûre tırşık e.
güvelenmek *L.* bey lê ketın, mınki bûn, gazizi bûn.
güvem eriği *N.* gijok, gwij.
güven *N.* 1. baweri, ewle, itımad. 2. wêrin. * **işe girmeye güvenemiyor** *bw.* ew newêre têkeve nava kari. /**... mektubu** *N.* bawername, ewlename. * **kendine güveni olmak** *bw.* jı xwe ewle bûn, jı xwe bawer bûn. /**... vermek** *L.* 1. ewle kırın, ewlewandın, baweri dan. 2. wêrandın. * **güveni sarsılmak** *bw.* wêrandına xwe şkestın, bawerıya xwe şıkin.
güvence *N.* baweri, yeqini, teminat, garanti. /**... vermek** *L.* yeqini dan, garanti dan, bawari dan.
güvenceli *rgd.* bawerane, ewlewane, bıgaranti.
güvencesiz *rgd.* bêbaweri, bêgaranti.
güvenç *N.* baweri, ewlewi.
güvenilir *rgd.* dılsoz, ewledar.
güvenilmek *L.* lêkerên pêşıya "güvenmek" bı lêkera *arikar* "*hatın*" têne bıkaranin, wek: hatın ewle kırın.
güvenli *rgd.* ewlekar, bawer pê dıbi.
güvenlik *N.* ewlekari, emnıyet.
güvenmek *L.* pê bawer bûn, pê bawer kırın, ewle kırın, yeqin kırın. * **birine güvenmek** *bw.* bı yeki bawer bûn. * **kendine güvenmek** *bw.* jı xwe bawer bûn/kırın.
güvensiz *rgd.* bêbext, bêbawer. /**...lik** *N.* bêbexti, bêbaweri.
güvercin [1] *N.* kevok.
güvercin [2] *N.* gakotır, evıya kevoka şin e.
güverte *N. İt.* keştıyan de pışta ambaran e.
güvey *N.* zava. /**... girmek** *L.* zewıcin, jı bo mêr.
güveyotu *N.* mırcangeş, merze.
güvez *rgd. K.* gevez, rengeki sor a şin e.
güya *rgp. P.* goya, weki.
güz *N.* payiz.
güzaf *N. rgd. P.* guzaf, laf.
güz çiğdemi *Nh.* gulemi.
güzel [1] *rgd.* 1. bedew, cıwan, lıserxwe, jı bo keç û jınan tê gotın. /**... kız** *bw.* keça bedew. 2. delal, zeri, evıya jı xwe jı bo keç an jınên bedew tê gotın. /**... olmak** *L.* bedew bûn, cıwan an delal bûn.
güzel [2] *rgd.* cıwan, cındi, çeleng, qeşeng. 1. zêdeyi jı bo xort û lawan tê gotın ko dı mana lı ser xwe bûnê dıde. 2. jı bo tışt an heywanan tê gotın. 3. lıserxwe, jı bo insan tê gotın. /**... olmak** *bw.* cıwan bûn, cındi an çeleng bûn.
güzel [3] *rgd.* baş, çak, delal, rınd, sıpehi, jı bo tıştên nêrbar an termên nenêrbar tê gotın. * **güzel bir kitap** *bw.* pırtûkek baş an rınd an çak. * **güzel bir fırsat kaçırdı** *bw.* keyseke baş revand. * **güzel bir resim** *bw.* wêneyeke baş an cıwan an çak an delal. * **güzel bir yemek** *bw.* xwarıneke baş. /**... olmak** *L.* rınd bûn, baş bûn, çak an delal bûn.
güzel avrat otu *N.* tûlezer, şirinûtal.
güzelleme *N.* stranên eviniyê ne.
güzelleşmek *L.* bedew bûn, baş bûn, cıwan bûn.
güzelleştirmek *L.* 1. xemılandın, kok kırın, kokandın, jı bo tezyiniyê. 2. cıwan kırın, bedew kırın, zêdeyi jı bo rû û sûret. 3. sıpehıyandın, rınd kırın, baş kırın, jı bo kar û emel.
güzellik *N.* 1. cıwani, bedewi. 2. delali, rındi, sıpehiti, çêyi, rındi.
güzellikle *rgp.* bı rındi, bı delali, bı çêyi.
güzergah *N. P.* guzergah, rêgah.
güzide *rgd. P.* bıjarte, payebılınd, serberz.
güzlek *N.* 1. barana payizê. 2. payizgeh, cihê ko payiz lê derbaz dıbe.
güzlemek *L.* payizborina xwe derbaz kırın.
güzlük *rgd.* payizi. 1. tıştê ko payizi derdıkeve. 2. tıştê ko payizi tê çandın an tê bıkaranin. /**... elbise** *N.* kıncên payizi.
güzün *rgp.* payizi, lı dema payizê *de.*
güz zambağı *N.* pelezêsk.

Ğ ğ

N. tipa nehemin ya elifba Tırki ye û carinan naye pêşıya bêjeyan, Kurdi de ev, bı "x" ya nerm tê şirove kırın. wek: xalıb, xedar.

H

H. *N.* tipa 10.emin a elifbaye tırki ye û dengdar e, jı qırıqê de derdıkeve.

ha *B.* Tırki û Kurdi de yek maneyi dıde. **1.** dı dırûşma daxwaz, şaşmi û ecêbmayi de tê kar anin. **2.** *Ghk.* carinan mana "hım" dıde. * **ha ben ha sen** *bw.* ha ez ha tu, hım ez hım tu.

habbe *N.* **1.** heb, hew, lıb. **2.** bulqık, peqık.

haber[1] *N.A* agah, hay. /**–dar** *rgd.* agahdar, xeberdar, serwext, şareza. * **haberdar etmek** *bw.* agahdar kırın, hesandın. * **haberdar olmak** *bw.* xeberdar bûn, agahdar bûn, hay jê bûn, pê hesıyan. * **haberi olmak** *bw.* agah bûn.

haber[2] *N.A* xeber, nûçe. /**– almak** *L.* xeber gırtın. /**– bülteni** *Nh.* deng û bas. * **dış haberler** *bw.* deng û basê der ve. * **iç haberler** *bw.* deng û basê hundur. * **dünya haberleri** *bw.* deng û basê dınyayê. /**– götürmek** *L.* xeber bırın. * **hayırlı haber** *bw.* xebera xêrê. * **haberi olmak** *bw.* guh lê bûn, hay lê bûn, xeber hebûn. /**– salmak** *L.* wesandın, xeber şandın, xeber rê kırın. * **onlar haber gönderdiler biz geldik** *bw.* wan wesandın em hatın. /**– vermek** *L.* xeber dan. /**– yetiştirmek** *L.* xeber gıhandın.

haber[3] *N.* nûçe, evıya jı xeber û ajansê çapdêri ye.

haberci *N.* nûçegıhan, altax. /**–lik** *N.* nûçegıhani, altaxi.

haberleşmek *L.* **1.** pev re xeber dan. **2.** nûçegıhani kırın.

haberli *rgd.* haydar, agahdar.

habersiz *rgd.* bêxeber, bêhay, bêagah. /**–ce** *rgp.* bı bê agahi, bı bê hayi, bı bê xeberi. /**–lik** *L.* bêxeberi, bêhayi, bêagahi.

Habeş, Habeşi *N.A* Hebeş, Hebeşi.

habur darısı *Nh.* garısê xabûrê.

hac *N.A* hec. * **haca gitmek** *bw.* çûn hec.

hacet *N.A* **1.** pêwisti, pêweng, hewce, hacet. **2.** Kurdi de dı mana alet û malzeme de jı tê karanin.

haci *N. A* heci. /**– ağa** *bw.* heci axa. * **hacılar bayramı** *bw.* cejna boraqê. /**–lık** *N.* heciti. /**– olmak** *bw.* heci bûn.

hacılar kuşağı *N.* tırija keskesor.

hacılar yolu *N.* rêya kavran, kadız.

hacıyatmaz *N.* **1.** pêlistıkeke ko tu çawa deyni erdê ew disa lı ser xwe dısekıne. **2.** û kesê wısa.

hacım *N.A* qebare, barıst, guncan, guncayişt, tiyen. /**–lı** *rgd.* bıtiyen, bıqebare. /**–sız** *rgd.* bêqebare, bêtiyen.

hacıotu *N.* mandêrek.

hacivat *N.* dı listıka heciwat û qeregoz de hevalê qeregoz e.

haciz *N.A* hêcız, destdanser.

haczetmek *L.* hecız kırın, dest dan ser.

haç *N.* xaç, çarmıx, ev bêje jı zmanê ermeni dıhêt. /**–perest** *N.* xaçperest, xaçhebin.

had *N.A* **1.** hed, tıxûb. **2.** derece. **3.** desthelati. * **haddine mi düşmüş?** *bw.* heddê wi ye ko? * **haddini aşmak** *bw.* jı hedê derketın. * **haddini bilmek** *bw.* cihê xwe zanin, hedê xwe zanin, desthelatıya xwe zanin.

hadde *N.A* mekina têl çêkırınê ye. /**–hane** *N.* fırına maden helandınê ye.

hademe *N.A* xedeme. /**–lik** *N.* xedemeti.

hadım *rgd.A* xadım, xesok, xesandi, jı bo insan e. /**– etmek** *bw.* xedım kırın, xesandın. /**–lık** *N.* xedımi.

hadi *B.K.* hadê, haydê!

hadis *N.A* hedis, gotınên Peyxamber *AS.*

hadise *N.A* hedise, bûyer. /**– çıkarmak** *bw.* şemate kar xıstın, bûyer kırın. /**–li** *rgd.* bışemate. /**–siz** *rgd.* bêşemate.

hadsiz *rgd.* bêhed. * **hadsiz hesapsız** *bw.* bê hed û hesêb.

hafazanallah *B.* Xwedê hefız! Xwedê bıparêze!

hafız *N. rgd. A.* **1.** hafız, hefız, kesê ko Qur'anê jıber dızane. **2.** parêzger. /**–lık** *N.* hefızi.

hafıza *N.A* bir, bihr, xêv. * **hafızası kuvvetli** *bw.* birdar. * **hafızayi yoklamak** *bw.* bihra xwe tevdan. /**–lı** *rgd.* bihrdar. /**–sız** *rgd.* bêbihr, birsıvık.

hafi *rgd.A* dızi, şofar.

hafif *rgd.A* sıvık. **1.** dı pivana gıranıyê de kêm, dıjraberi gıran. **2.** karê ko zehmetıya xwe an westa xwe kêm e. * **hafif iş** *bw.* karê sıvık. **3.** rewişt an çılobûn û çawabûnê

de kêmasi. * **hafif düşünce, hafif şekerli** *bw.* hızra sıvık, kêm şekır. 4. tenık an zelal, tıştê ko sıftiya xwe an stûriya xwe kêm e, wek: * **hafif sis, hafif içki** *bw.* mıjeke tenık, vexwarıneke sıvık. 5. negırıngi an bê taqetiyê şirove dıke. * **hafif bir ceza** *bw.* cezayeke sıvık. * **hafif bir ses** *bw.* dengeke sıvık. /**_ atlatmak** *L.* sıvık derbaz kırın. /**_ giyinmek** *L.* tenık lı xwe kırın. /**_ hafif** *bw.* sıvık sıvık.
hafifçe *rgp.* bı sıvıkahi.
hafiflemek *L.* sıvık bûn.
hafifleşmek *L.* sıvık bûn.
hafifleştirmek *L.* sıvık kırın.
hafifletmek *L.* sıvık kırın, beraftın. * **yükünü hafifletmek** *bw.* barê xwe sıvık kırın.
hafiflik *N.* 1. sıvıkahi, sıvıki. 2. debengi, dıl sıvıki *(jı bo rewışti tê gotın).*
hafifmeşrep *rgd.* debeng, dıl sıvık.
hafifsemek *L.* guh nedan, avêtın paş guh.
hafif siklet *N.* sportê de kesê ko boks, haltêr û pehlewaniyê de dı navbera 67.5 û 68 kiloyi de dıleyize.
hafiften *rgp.* 1. bı sıvıki. 2. sınêde. * **bıçak hafiften kesmiş** *bw.* kêrê bı sınêde bırri ye.
hafit *N.A.* nevi *(law).*
hafiye *N.* xefnêr, şofar. /**_lik** *N.* xefnêri, şofari.
hafriyat *N.A.* kolan, kolin.
hafta *N. P. K.* hefte. /**_ başı** *N.* destpêka heftê. /**_ sonu** *N.* serê heftê, dawıya heftê.
haftalık *N. rgd.* heftani, hefteyi.
haftaym *N. İng.* haftaym, sportê de danê pêşın û a dın.
hain *N. rgd. A.* xayin, caş, cıxız, xınız.
hainleşmek *L.* xayin bûn.
hainlik *N.* xayini, caşıti.
hak [1] *N.A.* heq, yek jı navên Xwedê ye.
hak [2] *N. A.* heq, maf, mız, mıze. * **adamların hakkı var** *bw.* heqê mırovan heye an heqê camêran heye. /**_ almak** *L.* heq gırtın. * **ana baba hakkı** *bw.* heqê dê bavan. /**_ aramak** *L.* heq gerin. /**_ etmek** *L.* heq kırın. * **hak helal etmek** *bw.* heq helal kırın. * **hakkı olmak** *bw.* maf hebûn. * **hakkından gelmek** *bw.* jı heq der hatın. * **hakkını helal etme** *bw.* gerden azad kırın. * **hak helal etmeyi istemek** *bw.* gerdenazadıya xwe xwastın. /**_ sormak** *L.* heq pırsin. * **yiğidin hakkını yeme** *bw.* heqê mêran mexwe.

hak [3] *N.A.* dad, heq. * **hakkını almak** *bw.* dad gırtın. /**_sever** *rgd.* dadperwer. /**_ istemek** *bw.* dad xwastın.
hak [4] *N. P. K.* xak, erd, xweli.
hakan *N. P.* xakan, şahinşah.
hakaret *N.A.* tada, tadayi, heqeret. /**_ etmek** *L.* tadayi lê kırın. /**_ görmek** *L.* tadayi ditın, heqeret ditın.
hakem *N.A.* hekem, kızir.
haki *rgd. P. K.* axeki, xaki.
hakikat 1. *N.A.* heqiqet, rasti, rast. * **hakikatı kabul etmek lazım** *bw.* pêwist e ko tu rastiyê bıpejırini. * **dünyanın yuvarlaklığı hakikattır** *bw.* gıroverıya dınyayê rast e. 2. *rgp.* bı rasti, bı heqiqet.
hakikaten *rgp.* bı rasti.
hakiki *rgd.* rasteqine, a rast, heqiqi.
hakim *N.A.* 1. dadger, qazi, danêr, kesê ko dı dadıgehê de bıryar dıde. 2. hakım, zoran, zal, kesê ko hukm dıke. 3. *bio.* zoran, sereke, dominant. * **yerinde herkese hakim** *bw.* dı cihê xwe de herkesi re sereketıyê dıke. 4. nefs an ruhiyatê de xwepêkarin, xweragırtın. * **nefsine hakim olamamak** *bw.* pê nefsê xwe nekarin.
hakimane *rgp. A. P.* hakımane.
hakimiyet *N.A.* serweri, zorani.
hakimlik *N.* 1. dadgeri. 2. serweri, zorani.
hakir *N. A.* kêmditın, pıçûkditın. /**_ görmek** *L.* k[illegible] ditın, pıçûk ditın.
hakkaniyet *N.* maftaqini.
hakketmek *L.* heq kırın.
hakkında *rgp. dç.* derbare. * **bu sözlük hakkında** *bw.* derbareyi vê ferhengê *de.*
hakkından gelmek *bw.* jı heq ... derketın.
hakkından gelememek *bw.* jê nehatın, jı heq der ... nehatın.
haklı *rgd.* bıheq, mafedar. /**_ bulmak** *bw.* mafedar ditın. /**_ çıkmak** *L.* mafedar derketın. /**_lık** *N.* bıheqi, mafedari.
haksever *rgd.* adıl, mafehiz, heqperıst.
haksız *rgd.* 1. neq, neheq. 2. bêheq, bêmaf. /**_ bulmak** *L.* neheq ditın. /**_ca** *rgp.* bı neheqi. /**_lık** *N.* neheqi. * **haksızlık etmek** *bw.* neheqi kırın. /**_ olmak** *L.* neheq bûn.
haksızlaştırmak *L.* neqandın.
hakşinas *rgd. A. P.* heqşinas, mafehiz.
haktanır *rgd.* heqşinas. /**_lık** *N.* heqşinasi.
hal [1] *N. A.* 1. rewş, hal, awa. * **halimiz yamandır** *bw.* rewşa me xırab e. 2. hal, awa, weziyet û dırûşmê şani dıde. * **ne haldedir?** *bw.* dı çı rewsê de ye?, dı cı hali de

ye?, dı çı awayi de ye?. * **halimiz kötü** *bw.* halê me xırab e. 3. hêz û taqetê şani dıke. * **hali kalmamak** *bw.* hal tê de neman. * **halden düşmek** *bw.* ji hal ketın. * **halden hale düşmek** *bw.* ji hal ketın halan. * **hal hatır sormak** *bw.* kêf pırsin, hal û kêf pırsin. * **hali vakti yerinde olmak** *bw.* rewş û halê xwe baş bûn.
hal [2] *N. A.* hal, eihê fêki û hêşınati têtê fırotın.
hal [3] *N. A.* çare, çareser. /**_ etmek** *L.* hal kırın, çareser kırın. /**_ olmak** *L.* hal bûn, çareser bûn.
hal [4] *N. Grm.* çawanki, nuhok.
hala [1] *N. A.* apa, met, xwengê bavê ye. /**_ çocuğu** *bw.* amojza, xarzi, xwerzi.
hala [2] *rgp. A.* hê, hina.
halas *N.* xılas, felıtin.
halat *N. Gr.* 1. wenıs, evıya bı zêdeyi ji ris çê dıbe. 2. tenaf.
halay *N. P.* govend, reqs. /**_ başı** *N.* sergovend. /**_cı başı** *N.* sergovend, serçopi, govendkêş. /**_ çekmek** *L.* govend gırtın, reqsandın, reqısin. * **halaya girmek** *bw.* ketın govendê.
halayık *N. A.* carıye.
halbuki *Ghk. K.* hal bû ko, ew ko, ditki.
hale *N. A.* xêli, ronıya weki mıj e ko lı dora hivê çêdıbe. /**_lenmek** *L.* xêli gırê dan, xêli gırtın.
halef *N. A.* paşewar.
halel *N. A.* xırab, alozi. /**_ gelmek** *L.* xırab bûn, alozi bûn.
halen *rgp. A.* hê, nıha, nıho.
halet *N. A.* rewş, dırûşm. /**_i ruhiye** *bw.* rewşa ruhi.
halhal *N. A.* xırxal.
halı *N. P. K.* xali, xaliçe.
hali *rgd. K.* xali, çol, cihê vala û tenya.
haliç *N. A.* xelic, delav.
halife *N.* xelife. /**_lik** *N.* xelifeti.
halihazır *N. A.* hal i hazır.
halik *N.* aferinende, afrandêr, xulık.
halim *rgd. (ji bo insan)* rûnerm.
halis *rgd.* ari, xalıs, safi. /**_ane** *rgp.* xalısane.
halita *N. A. kim.* amêjen.
haliyle *rgp.* ji xwe.
halk *N. A.* netewe, gel, nıjad, xelk. * **halkımız** *bw.* xelkê me, gelê me, neteweyi me. /**_ ağzı** *N.* devoki gel. /**_ bilimci** *N.* folklorist. /**_ bilimi** *bw.* folklor. /**_ dili** *N.* zmani gel. * **Kürt halkı** *bw.* xelki Kurd, geli Kurd, neteweyi Kurd. /**_ türküleri** *N.* stranên gel.
halka *N. A.* 1. gerzık, xelek, helqe. 2. cerge, hevêrke. Evıya ji bo tıştê ko weki çember bûye re tê gotın.
halkalamak *L.* 1. helqe gırê dan, xelek kırın, gerzık kırın. 2. cerge kırın, çember gırê dan.
halkalı *rgd.* bıhelqe, bıxelek.
halk avcılığı *N.* demegoji.
halk avcısı *N.* demegog.
halkçı *rgd.* gelperıst. /**_lık** *N.* gelperısti.
halk evi *N.* mala gel.
halk oylaması *N.* referendûm.
halk oyu *N.* raya gel.
hallaç *N. A.* kevan, haleteki bı jili ye ko bı wi heri,ris an pembû ji tê der.
hallaçlamak *L.* jendın, kevan kırın.
halletme *N.* çareser.
halletmek *L.* çareser kırın, ferısandın, hal kırın.
hallice *rgd.* çêtırin.
hallolmak *L.* çareser bûn, hal bûn.
halsiz *rgd.* bêhal, bêtaqet, mıltaf. /**_ düşmek** *L.* ji hal ketın, bêhal man. /**_lik** *N.* bêhali, bêtaqeti.
halt *N. A.* xılt, xırabi, xeta. /**_ etmek** *L.* xeta kırın.
halter *N. Fr. Gr.* haltêr, cûreyeki sportê ye.
halvet *N. A.* xelwet, sılûs. /**_hane** *N.* xelwetxane, sılûsgeh.
ham *N. P. K.* xam, xav, xag. 1. ji bo fêki hêşınati, xag, fırik. 2. ji bo made û materıyal, xam. 3. ji bo şir û dezi, xav. * **ham süt** *bw.* şirê xav. /**_ iplik** *N.* deziyê xav. 4. ji bo laş û temeni, xam. /**_ tosun** *bw.* cangeyê xam. /**_ vücut** *bw.* laşê xam. 5. bıyani, rênezan. * **ham bir adam** *bw.* mıroveki xam e. /**_ olmak** *L.* xav bûn. 6. ter, ji bo şıv û daran. /**_ çubuk** *N.* şıva ter.
hamail *N.* 1. *A.* berbejn, hemayil. 2. nıvışt.
hamak *N. Fr.* hêlanek.
hamal *N. A.* hemal, pıştivan. /**_lık** *N.* hemali, pıştivani. * **hamallık etmek** *bw.* 1. hemali an pıştivani kırın. 2. bê hewceyi xwe bın bareki gıran re kırın an tıştekı ne hewce ji xwe re kırın armanc. /**_ tası** *N.* tasa hemamê, tasa ko pê avê lı xwe dıkın.
hamam *N. A.* hemam. /**_ yapmak** *L.* hemam kırın.
hamam böceği *N.* zırkêtk, zırqitık, zırxitık.
hamam kesesi *N.* lifık.

hamarat *N.* bermali, jina ko malkır e û jîr û jêhati ye.
Hambeli *N. A.* 1. Hembeli, yek jı çar mezhebên dinê islami ye. 2. kesê ko jı vê mezhebê de ye.
hamburger *N. İng. Ger.* hamburger, şıfte.
hami *N. rgd. A.* parêzger.
hamile [1] *N. rgd. A.* avıs *(zêdeyi jı bo heywan)*. /**– kalmak** *L.* avısin, avıs bûn. /**– bırakmak** *L.* avısandın, avıs kırın. /**– kalmak** *L.* avıs bûn, avısin. /**–lik** *N.* avısi.
hamile [2] *N. rgd. A. (jı bo insan)* ducan, zaroyan nexwaş bûn, dugıhan, duzıki. /**– etmek/bırakmak** *L.* ducan kırın, lı zaroyan nexwaş hıştın. /**– kalmak** *L.* ducan bûn, dugıhan bûn. /**–lik** *N.* ducani, dugıhani. /**– olmak** *L.* ducan bûn, zaroyan nexwaş bûn.
hamiyet *N. A.* 1. dıl mezıni. 2. kesê ko dılê wi de cehda welatparêzi dıbe.
hamlamak, hamlaşmak *L.* xam bûn.
hamle *N. A.* gılp, taw, sixurme, hemle. /**– vaziyeti** *bw.* çarpıyan. /**– yapmak** *L.* daberızin, hemle kırın.
hamlık *N.* xami, xavi, xagi. *bn.* **ham.**
ham madde *Nh.* darıng, kaledend, madeyi xam.
hamsi *N.* hamsi, cûre masiyeki ye ko bı zêdeyi jı derya reş de derdıkeve.
hamule *N. A.* bar.
hamur *N. A.* hevir, satıf. /**–cu** *N.* hevirker. /**– ekşimek** *L.* hevir helatın. /**– mayası** *Nh.* hevirtırş. /**– teknesi** *N.* teşt. /**– yapmak** *L.* hevir kırın. /**– yoğurmak** *L.* hevir kırın, hevir surandın.
han [1] *N. P.* 1. xan *(otêlên berê)*. 2. xan, çarşi. * **iş hanı** *bw.* xana kar.
han [2] *N.* xan. hukumdarê hın welatên rohelat ın. /**–zade** *N.* xanzade.
hançer *N. P. K.* xencer. /**– çekmek** *L.* xencer kışandın. /**–lemek** *L.* xencer kırın. /**–lenmek** *L.* xencer bûn.
hançere *N. A. anl.* qırık, gewri, xımxım, qırpık.
hane *N. P. K.* xane. 1. mal, avahi. 2. lêzım, aile. 3. çavi, malık.
hanedan *N. P. K.* xanedan, malbati. 1. *N.* kesê ko jı nıfşê mir û began an jı malbateki mezın tê. 2. *rgd.* kesê destvekıri, comerd.
Hanefi 1. *N. A.* Henefi, jı dinê islami de yek jı çar mezheban e. 2. *rgd.* kesê ko jı vê mezhebê tê. /**–lik** *N.* Henefiti.
hangar *N. Fr.* xangar.
hangi *rgd.* 1. kijan, kijık. 2. herçi, herçi ko. * **hangi rüzgar attı seni buraya?** *bw.* kijan bayi tu avêti vêderê? * **hangi taşı kaldırsan altından çıkar** *bw.* kijan kevıri bılınd ki dı bın de derdıkeve.
hangisi *rgp.* kijan, kijık.
hangisini *rgp.* kijani, kijıki.
hanım *N. P.* 1. bano, banû, canık, sti, xanım, unvanê jı bo keç û jınan e. 2. jın, bermali, jı bo jına mêrkıri re tê gotın. 3. canık, sti, rewışt û bedewi ya jınê re tê gotın. * **çok hanım bir kadın** *bw.* jıneki gelek sti/xanım e, jıneki zor canık e. 3. jına ko dewlemend e an jına dewlemendeki ye.
hanım anne *N.* xesû, xwesi.
hanım böceği *N.* metık, sosık.
hanımefendi *N.* xanımefendi, banû. /**–lik** *N.* xanımefenditi, banûti.
hanımeli otu *N.* gulehıngvin.
hanımlık *N.* xanımti, banûti, canıkti.
hani *rgp. K.* kanê, ka. 1. wateyi lı kiderê, çı bû, lı ku ma *hwd.* dıde. * **hani mendilim nerede?** kanê dısmala mın lı ku ye? 2. bı rewşa pırs û pırsıyarıyê de tê karanin. * **hani ne yaptın?** *bw.* kanê te çı kır? 3. dı rewşa gili û gazin lavayi de arikari dıke. * **hani bana iş bulacaktın!** *bw.* kanê te mın re kar dıdit!. * **hani Kürdistanım hani!** *bw.* ka Kurdıstanım ka! * **hani o günler nerede!** *bw.* kanê ew rojana lı ku ne! 4. *dç.* carinan cihê daçekên wek hela, barê, qet nebe jî dıgıre. * **hani bir bakayım** *bw.* ka hela mêze kım.
hantal *rgd.* hımbıl, palafıs, beti, laşgıran, cangıran. /**–laşmak** *L.* palafıs bûn, hımbıl bûn. /**–lık** *N.* palafısi, hımbıli.
hanzal *N.* kuzark.
hap *N. A.* heb, hew, lıb. 1. jı bo lıbên derman tê gotın. 2. wateyi tek û dane dıde.
hapis *N. A.* hebs, gırti. 1. ciheki de gırti man. 2. cezayi tawanê ye. 3. kesê ko ceza gırti ye û ketıye gırtigehê, mehkûm. /**– giymek** *L.* ceza xwarın. /**–lik** *N.* hebsi, gırtiti.
hapishane *N.* hebısxane, bendixane, gırtigeh, gırtixane. /**– cezası** *N.* cezayi hebsê. /**– kaçkını** *N.* revokê gırtigehê.
hapsedilmek *L.* hatın hebs kırın.
hapsetmek *L.* hebs kırın, xıstın gırtigehê.
hapşırık *N.* 1. pışkin, pıjmin. 2. fışkin, zêdeyi jı bo heywan.

hapşirmak *L.* 1. pıjmin, pışkandın, pışkin. 2. fışkandın, fışkin. fışkin, zêdeyi jı bo heywan tê gotın.
hara *N. Fr.* xara, axırê hespan e.
harabe *N. rgd. A.* dêran, kavıl, wêran, xopan, xırbe, xırabe, pag. /**–lik** *N.* dêrani, wêrani, xopani. /**– olmak** *L.* kavıl bûn, wêran bûn, dêran bûn.
haraç *N. A.* xûgi, xûki, xerac, sere, bac, bacê rê. /**– almak/yemek** *L.* xûgi gırtın, bac jê gırtın, xerac gırtın.
harakiri *N.* harakiri, cûre xwekuştıneki Japoni ye.
haram [1] *rgd. A.* heram, hamoş. /**– etmek** *L.* heram kırın, herımandın. /**– olmak** *L.* heram bûn, herımin. /**– yemek** *L.* heram xwarın. /**– yiyen** Nx. heramxur. /**–zade** *N.* heramzade, biji, kesê ko jı bavê xwe nine.
haram [2] *rgd.* xenim. /**– etmek** *L.* xenim kırın. /**– olmak** *L.* xenim bûn. * **emeğim onlara haram olsun** *bw.* keda mın xenimi wan be!
harami *N. A.* herami, dız, rêbır.
harap *rgd. A.* xapûr, xopan, wêran, kambax. /**– etmek** *L.* kambax kırın, xopan kırın, kavıl kırın, wêran kırın. /**– olmak** *L.* xopan bûn, xapûr bûn, wêran bûn, kambax bûn.
haraplaşmak *L. bn.* **harap olmak.**
harar *N. A.* xerar, xaşi, têr. Evana çewalên heri mezın ın.
hararet *N. A.* 1. germi, tin. * **güneşin harareti, ateşin harareti** *bw.* germıya tavê, tina rojê, tina agıri. 2. *Bj.* şewat, ta. * **vücut harareti** *bw.* şewata can/laş. 3. tibûn, şewat. * **tuz hararet verir** *bw.* xwê tibûnê zêde dıke.
hararetlendirmek *L.* germ kırın.
hararetlenmek *L.* germ bûn, şewat pê ketın.
hararetli *rgd.* tindar, germker.
harbi *N. A.* 1. *(sileh)* çatkêş, sıme. 2. rastbêj, dılsoz.
harbiye *N. A.* 1. cengane, karûbarê şer. 2. tırkiyê de xwandegehek leşkeri ye ko serbazan perwerde dıke.
harcamak *L.* 1. xerc kırın, serf kırın, rêkırın, jı bo armanceki an jı bo kar û bareki dıraf an hebûnekê jı dest derxıstın. * **çok para harcamak** *bw.* zor pare rê kırın/xerc kırın. 2. telıfandın, telef kırın, feda kırın. * **adam, arkadaşını bile harcar** *bw.* camêr hevalê xwe ji dıtelıfine an feda dıke.
harcanmak *L.* hatin xerc bûn, hatın telıfandın, hatın feda bûn.
harcatmak *L.* dan xerc kırın, dan telıfandın, dan feda kırın.
harcırah *N.* xercê rê.
harç *N. A.* xerc. 1. dırafê ko hatıye rê kırın, mesref. 2. tırkiyê de bıha an dırafa ko jı bo ewraqên miri têne dayin. 3. xiz û çimentoya ko jı bo avahiyan têkel dıbe. * **duvara harç taşımak** *bw.* xerc kışandın ser diwêr.
harçlık *N.* xerci, xercê rê.
hardal *N. A.* gormız, xerdel. /**– tohumu** *N.* tovxerdel.
hare *N. P.* hare.
harekat *N. A.* tevger, raperin.
hareket *N. A.* 1. lıv, lıvin, bızav, bızûtın, hereket, made an cısmeki ko cihê xwe dıguhêre. 2. lebat an orxaneki jıyindaran ko dıleqe. 3. rewş, tevger. * **hareketlerinde ölçülü olması gerek** *bw.* dıvêt dı pivana tevgera xwe bızanıbe. 4. rêketın. * **yarın hareket ediyoruz** *bw.* em sıbê rê dıkevın. 5. çalaki, bızûtnewe. * **talebe hareketleri** *bw.* çalakıyên xwandekaran. * **harekete geçirmek** *L.* engızandın, herıkandın, lıvandın. * **toplumu harekete geçirmek** *bw.* cıvak dan herıkandın. * harekete hazırlanmak *bw.* seferber bûn, amadeyi bızûtıni bûn. /**– etmek** *L.* 1. lıvin, bızıvin, leqin. 2. bızavtın, bızıvin, bızûtın. 3. rêketın. /**– ettirmek** *L.* 1. bızıvandın, [illegible], leqandın. 2. kırın rê, xıstın rê.
hareketlendirmek *L.* lıvandın, leqandın, bızaftın.
hareketli *rgd.* bızav, çalak, lıvok.
harem *N. A.* harem, dı qesr û serayan de cihê jınan e.
harf *N. A.* tip, pit, herf. * **büyük harf** *Nh.* gırdek. * **çift ses çıkaran harfler** *Nh. Grm.* dengdarên çewi. * **harf dizici** *N.* tiprêzk. * **kısa sesli harf** *Nh. Grm.* dengdêrê kurt. * **küçük harf** *Nh.* hûrdek. * **sesli harf** *Nh. Grm.* dengdêr. * **sessiz harf** *Nh. Grm.* dengdar. * **uzun sesli harf** *Nh. Grm.* dengdêrê dırêj.
harfi tarif *N. Grm.* zayend, zêder, veqetandek, pêşker.
harfiyen *rgp.* herfiyen, tam û temam.
harıldamak *L.* xurrin, xure xur kırın, xule xul kırın, jı bo herıkandına avê ye.
harıl harıl *rgp.* xure xur, xule xul.
harım *N.* 1. parêz, bexçeya sewz û hêşınati

ye. 2. çit, çeper.

harici *rgd. A.* derveyi, jıderve.

hariciye *N. A.* 1. xarıcıye, derve. * **hariciye veziri** *Nh.* wezirê karûbarê derve. 2. *Bj.* nexwaşıyên derveyi laş. /**-ci** *N.* 1. kesê ko rêzanıya karûbarê derve dıke. 2. kesê ko nexwaşıyên derveyi laş re mıjûl dıbe.

hariç *rgd. A.* der, derve, xarıc. * **harice göndermek** *bw.* der ve şandın. * **hariçten gelmek** *bw.* jı der ve hatın. * **hariçte kalmak** *bw.* jı der ve man.

harika *rgd. A.* nuwaze, newaze.

harikulade *rgd. A.* nuwaze, newaze.

harir *N. A.* herir, evrişım.

haris *rgd.* çavbırçi, têrnebi.

harita *N. A.* xerite, nexşe. /**-cı** *N.* nexşeçêker, kartoxraf. /**-cılık** *N.* kartoxrafi.

harlamak *L.* 1. *(jı bo agır)* geş bûn. 2. enırin.

harman *N. P.* bênder, coxin, xerman. /**-cı** *N.* gêrevan. /**- çevirmek** *L.* gam gerandın, bênder gerandın. /**- dövmek** *L.* gêre kırın, bênder gerandın. /**- makinası** *N.* mekina bênderan, mekina dêranê. /**- sapı** *N.* çarç, çerç.

harmoni *N. Fr.* aheng, harmoni.

harnup N. *A.* xernûf, xurnik. * **Hint harnıpı** *N.* xernûfi Hındi, xıyarçemer.

harp [1] *N. Fr. muz.* çeng, centûr. /**- çalan** *N.* çengevan.

harp [2] *N. A.* ceng, şer. /**-çı** *N.* cengawer, cengdar. /**- etmek** *L.* şer kırın, ceng kırın. * **harp tarihi vesikaları** *bw.* cengname.

hars *N. A.* çande.

has *rgd. A.* 1. xas, saf, tıştê bê têkel. 2. taybeti. * **sadece ona has olan bir şey** *bw.* bı tenê taybetıya wi ye.

hasar *N. A.* xesar, xısaret.

hasarat *N. A.* xısaret.

hasat *N. A.* durin, dırûn, çandın, çının. /**- etmek** *L.* durin, dırûn, çandın. /**- etmek** *L.* dırûn, çının.

hasbelkader *rgp. A.* bı rasthatını.

hasbıhal *N. A.* guftûgo, pevaxaftın. /**- etmek** *L.* guft û go kırın, pev axaftın.

haseki küpesi *N.* pêkotır.

haset *N. A.* çavnebari, behecoki, çıkot.

hasıl *N. A.* wıcûd, mêrac. /**- olmak** *L.* hatın mêracê, çê bûn.

hasılat *N. A.* 1. hasılat, zad. 2. semere, hasılat, qezenca ko destketi ye.

hasılı *rgp. A.* bı kurti.

hasım *N. A.* 1. mıxrık, dıjmın. 2. reqib, netıl, gavber.

hasır *N.* qesil, barye, zılûk. * **hasır altı etmek** *bw.* bındoşek kırın. /**- kamışı** *N.* zil. /**- otu** *N.* nardin, delav, qesil, qeram, berdû.

hasis *rgd. A.* çıkot, temayi.

haspa *N.* têlmaş, jı bo keç û jınan dı awayi neyini de tê gotın.

hasret *N. A.* 1. bêri, bihri, hesret. /**- çekmek** *L.* hesret kışandın. /**- kalmak** *L.* hesret man, bêri kırın. 2. tıştê ko mırov dıxwaze û nıkare dest xine. * **bu yaz meyveye hasret kaldık** *bw.* isal em hesreta fêki man.

hasretmek *L.* jê re helanin, jê re tırxan kırın.

hassas *rgd. A.* peljen, germxwaz, hessas.

hassasiyet *N. A.* peljeni, germxwazi, hessasıyet.

hassaten *rgd. A.* bı taybeti.

hasta *N. P.* nesax, nexwaş, xeste. /**- etmek** *L.* nexwaş kırın. /**- olmak** *L.* nexwaş bûn. /**- ziyareti** *N.* çun serdana nexwaşan.

hastahane *N.* nexwaşgeh, xestexane, bimarıstan. * **hastahaneye kaldırmak** *bw.* rakırın nexwaşxanê.

hastalandırmak *L.* nexwaş kırın.

hastalanmak *L.* nesax bûn, nexwaş ketın.

hastalık *N.* nexwaşi, nesaxi. 1. xırabûna tendurustıya laş e. 2. xırabûna hal û rewşa hış û eqıl e. 3. mec. bendebûna tıştı an kes an xûyeki ye. * **iç hastalık** *Nh.* derdi derûni.

hastalıklı *rgd.* nexwaş, merezi.

haşa! *B. A.* haşa!

haşarat *N. A.* zêndi, buxık.

haşarı *rgd. A. K.* heşeri, şeytan. * **çok haşarı bir çocuk** *bw.* zaroyeki pır şeytan e.

haşare *N. A.* sınık, buxık, zêndi, sıpıh.

haşe *N.* şeqebend.

haşhaş *N. A.* haşhaş, xeşxeş, beng, gıyaki jı malbata gıyagulıkê de ye û jı tovên wê de efyon çêdıbe. /**- içen** *N.* bengkêş. /**- içmek** *L.* beng kêşan.

haşıl *N. K.* hasıl, haşıl, ava ko tê de caw û çerm debax dıkın.

haşırdamak *L.* xuşin, xuşe xuş kırın.

haşin *rgd. A.* neban, no, gujın, sext.

haşiş *N. A.* beng. *bn.* **haşhaş.**

haşiye *N. A.* haşıye.

haşlama *N. K.* coş, *coşin,* virûvi, *zerav,* xaş[illegible]i. /**- et** *Nh.* goştê kelandi. * **haş-**

lama suya koymak *bw.* kırın zeravê.
haşlamak *L.* 1. xaşandın, coşin, coşandın. 2. zerav kırın, zêdeyi jı bo cıl û kıncan e. 3. mec. xaşandın, yanê yeki bı laf û gef xıra kırın.
haşlanmak *L.* lêkerên "haşlamak" bı "hatın" têne kar anin, wek: hatın xaşandın, hatın zerav kırın.
haşlatmak *L.* lêkerên "haşlamak" bı "dan" têne kar anin, wek: dan xaşandın, dan zerav kırın.
haşmet *N. A.* semyan, rewnaq, mırês, ewreng. /**–li** *rgd.* semyani, bımırês.
hat *N. A.* xet, xêz, rayêl. 1. xizık. 2. nıvis. 3. rê û rêgeha navginên ragıhandınê ne. * **tren hattı, otobüs hattı** *bw.* xeta trênê, xeta otobusan. 4. xetên têl û têlxrafan. 5. tıxûb, sinor. /**– çekmek** *L.* xet kışandın, xêz kışandın.
hata *N. A.* xelet, xeta, hele, şaşi. 1. tıştê ko tê de şaşi hebe an şaşi bıbe. * **hatasız kimse olmaz** *bw.* kes bê şaşi/xelet nabe. 2. şaşiya ko jı nedıli xwe an bı nezani tête kırın * **hatası yüzünden kaza yaptık** *bw.* lı ber şaşiya wi me ew qeza kır. 3. tawan, gunehkari. 4. hele. * **imla hataları** *bw.* heleyên verêsi. /**– olmak** *L.* xeta bûn, şaşi bûn, xeleti bûn. /**–ya düşmek** *bw.* ketın xeletıyê, ketın şaşıyê. /**–ya düşürmek** *bw.* xelıtandın, dan şaş kırın. /**– yapmak** *L.* xeleti kırın, xeta kırın, şaşi kırın, şaş kırın, xelıtin.
hatalı *rgd.* çewt, xelet, şaş. /**– olmak** *L.* xelet bûn, şaş bûn.
hatasız *rgd.* bêxeleti, bêşaşi, durust.
hatıl *N. A.* fiz.
hatır [1] *N. A.* 1. xatır, Xwedê hefızi. /**– istemek** *L.* xatır xwastın, Xwedê hefızi lê kırın. 2. dıl, gırami, xatır. /**– saymak** *L.* xatır gırtın, gıramıya - yeki - gırtın. * **hatırı sayılır** *bw.* xatır gıran. /**– sormak** *L.* xatır pırsin, lê pırsin.
hatır [2] *N. A.* bir, bihr. * **hatırıma gelmiyor** *bw.* nayê bihra mın. * **hatırına bir şey gelmesin** *bw.* tıştek neyê bihra te. * **hatırında kalmak** *bw.* dı bihrê de man. * **hatırında tutmak** *bw.* gırtın bihra xwe.
hatıra *N. A.* 1. birewer, bireweri, birhati. * **Halepçe şehitlerinin hatırası için** *bw.* bı birewrıya şehidên Helepçe. 2. serpêhati, bireweri. * **hatıralarını yazmak** *bw.* serpêhatıyên xwe nıvisin an birewerıyên xwe nıvisin. 3. yadigar, dıyari.
hatırat *N. A.* 1. serpêhati, bireweri. 2. yadigar, dıyari.
hatırlamak *L.* biranin, anin bira xwe.
hatırlanmak *L.* hatın biranin.
hatırlatma *N.* birani, anin bir. * **hatırlatma mektubu** *Nh.* birname.
hatırlatmak *L.* xıstın bir, guh re avêtın, anin bihr.
hatırlı *rgd.* bıxatır, xatırgıran.
hatırsız *rgd.* bêxatır, xatırsıvık.
hatırşinas *rgd. A. P.* xatırşinas, xatırgir.
hatim *N. A.* 1. dawi, paşi. 2. xıtım, bı serbıser xwandına Qur'anê.
hatip *N. A.* gotarbêj. /**–lik** *N.* gotarbêji.
hatmetmek *L.* 1. dawi anin, xılas kırın. 2. xıtımandın, dawi kırına xwandına Qur'anê ye.
hatmi çiçeği *Nh.* hêro, toleke.
hatta *A.* 1. *Ghk.* heta, ta. 2. *dç.* heta, ta.
hattat *N. A.* xetat, kesê ko destxeta xwe gelek baş e û dıkare her cûre nıvis bınvise.
hattıbaala *N. A.* asogeh, gaz.
hatun *N. P.* xatûn. 1. jın, bermali. 2. xanım, banû, sti.
hava *N. A.* hewa, rêba. /**– almak** *L.* hewa gırtın. /**– basıncı** *N.* pestayi hewa. /**– boşluğu** *N.* valahıya hewayi. * **havada kalmak** *bw.* lı hewa man. * **havada cambazlık** *bw.* aerobatik. /**– kaçırmak** *L.* 1. hewa berdan. 2. ba ber ketın, fıs kırın * **havasını almak** *bw.* ba jê berdan. * **havasını boşaltmak** *bw.* ba jê berdan. * **havası iyi gelmek** *bw.* hewa lê hatın. * **hava silahları** *bw.* çekên hewayi. /**– vermek** *L.* hewa dan. * **havaya kalkmak** *bw.* bı hewa ketın. * **havaya kaldırmak** *bw.* bı hewa xıstın. * **havaya uçmak** *bw.* lı ra hewa ketın, lı ber ba ketın. * **havaya uçurmak** *bw.* bı hewa xıstın, berhewa kırın. * **hava yolları** *Nh.* rêgayi hewayi.
hava alanı *Nh.* balafırgeh, fırokgeh.
hava bilimi *Nh.* meteoroloji, dûxesay. 2. aeroloji, hewanasi.
havacıva *N.* laf û guzaf, gotınên vala.
havacıva otu *N.* gozırvan. *bot.* **Alkanna tinctoria.**
havadar *rgd.* badar, hewadar
hava değişimi/ tebdili *bw.* ba guhartın, hewa guhartın.
havadis *N. A.* deng, deng û bahs/bas, nûçe, xeber. * **ne havadis var?** *bw.* çı deng heye?, deng û behs çı ye?
hava gazı *N.* gaza hewayi.

havai *rgd. A.* hewayi. **1.** tıştê bı hewayê ve gırêdayi. **2.** rengê hewa, şin. **3.** mec. bı armanca vala. /**... fişek** *N.* derbık.
havalandırılmak *L.* hatın hewadar kırın.
havalandırma *N.* hewadarkırın, hewadan. /**... tertibatı** *Nh.* baxoşk.
havalandırmak *L.* hewa dan, hewadar kırın.
havalanmak *L.* **1.** hewadar bûn. **2.** fırin, lı hewa ketın.
havale *N.A.* hewale, sparte. **1.** tışt an kareki ko tu teslimi yeki dın bıki. **2.** dırafê ko bı rêgayi benqe, postê û *hwd.* hatıye şandın. /**... etmek** *L.* hewale kırın, spartın. /**... kağıdı** *N.* hewalename.
havalı *rgd.* hewadar, bıhewa.
havali *N.A.* dever, dor, derdor.
havan *N. P.* **1.** hawan, cûre çekêk bombe ye. **2.** sindır, dol. /**... eli** *Nh.* sersindır, mirkut, nirkutık.
havari *N.A.* hawari, her yek jı 12 kesên ko bawerıya xwe bı Hz. ısa anibûn.
havasız *rgd.* **1.** bêhewa, cih an tıştê ko hewa nine. **2.** kêm hewa, tışt an tekera ko hewaya xwe kêm e. /**...lık** *N.* bê hewayi.
hava yolu *Nh.* rêgayi hewa.
hava yuvarı *N.* atmosfer.
havi *N.A.* tê de hebûn. /**... olmak** *L.* guncandın.
havlamak *L.* hewtin, ewtin, kewtin, reyin, rıyin, rêyin, jı bo dengê seg tê gotın.
havlatmak *L.* hewtandın, ewtandın, kewtandın, dan reyin, reyandın.
havlıcan *N. P.* xavlêcan, navê rehekekê ye.
havlu *N. K.* dercaw, xavli, xavlû, pêşkır.
havra *N.* kenışte, ibadetgeha cıhûyan e.
havsala *N.A.* **1.** hewsele, têgehiştına zêhnê mırovi ye. **2.** *ant.* kodık, legan, hestıyê kamaxê ye. **3.** *ant.* geprûkê teyran e.
havuç *N. P.* gızêr, gêzer, yarkok.
havut *N. P.* hawût, palıkê hêştır e.
havuz *N.A.* hewz, hewd, gerr, berk. **1.** çala ko çêdıkın û jı bo ajnê an honıkbûnê bı avê tıji dıkın. **2.** cihê keştiyan jı bo tamirê ye.
havuzlamak *L.* gırtın hewzê, an gerr kırın, evıya jı bo keşti tê gotın.
havuz balığı *N.* zêrinmasi.
havyar *N.* havıyar, hêkên masiyan ın, bı zêdeyi masiyê ko bı navê "kafyar" tê zanin.
Havar *N.* Hawar, kovareke mehiye ko dı salên 1930 û pê de bı ali Mir Celadet Bedırxan lı Şamê derdıket, temami 56 hêjmar dıyar bûbû.
havza *N.A. cax.* tejane.
hay *B.* hay. Baneşaneki ye ko bı zêdeyi dı cihê erini de tê karanin. * **hay hay** *bw.* hay hay, belê belê. * **haydan gelen huya gider** *bw.* bı bê hat bı baranê dıçe.
haya [1] *N. P. ant.* gun, gurn, gurnık, hêlık.
haya [2] *N.A.* heya, ar, şerm, avrû. /**...sız** *rgd.* bêar, bêheya, bêşerm, bêavrû. /**...sızca** *rgp.* bı bêari, bı bê şermi, bı bê avrûyi. /**...sızlaşmak** *L.* bê avrû man, bê şerm bûn.
hayal *N.A.* heyal, xeyal, xewn, demcame, sawêr. /**...cı** *N.* xeyalperest. /**...cılık** *N.* xeyalperesti. /**... etmek** *L.* xeyal kırın, ketın xıyalan. /**...e dalmak** *bw.* daponıjin. /**... gücü** *N.* beranin, hêzi xeyal. /**...perest** *rgd.* xeyalperest, xewneperest.
hayalet *N.A.* şevreşk, sawêr, sıpêle.
hayali *rgd. A.* xeyali, bıxeyal.
hayat [1] *N.A.* jin, jıyan, heyat. **1.** navê jin û jıyanê ye. **2.** dema dı navbera hatına dınê û jı koçkırına dınê ye, yanê jı navbera bûyin û mırınê, temen. **3.** rewş û awayi jıyinê ye. * **yalnızlık hayatı** *bw.* jıyina bı tenêti. * **talebelik hayatı** *bw.* jıyina xwandekarıyê. /**... pahalılığı** *N.* bıhadarıya jıyinê/jinê. * **Kürdistanda hayat kalmadı** *bw.* lı Kurdıstanê êdi jıyin nema. * **ayda hayat yok** *bw.* lı ser hivê jıyin tune. **4.** jınengari, bıyoxrafi. * **Feqiyê Betênin hayatı** *bw.* jınengarıya Feqiyê Betê. /**... adamı** *N.* mırovê jinê. /**... arkadaşı** *bw.* hevalê jinê/jıyinê, her yek jı jin û mêr re tê gotın. /**... geçirmek** *L.* jina xwe derbaz kırın. /**... mücadelesi** *N.* têkoşina jı bo jinê. /**... pahalılığı** *N.* bıhabûna jıyanê. /**... sigortası** *Nh.* ewleya jinê. /**... vermek** *L.* jıyan dan. * **hayata atılmak** *bw.* dest bı kar kırın. * **hayata gözlerini yummak** *bw.* jı jıyanê koç kırın.
hayat [2] *N.A.* heyat, hêyat, turt.
hayat ağacı *N.* **1.** şecere. **2.** *ant.* gırıfti mêji.
hayati *rgd. A.* heyati, jingırıngi.
hayatiyet *N.A.* jindari, jindewari.
haybe *rgd.* argo. bêhewceyi.
haydi! *B. K.* adey!, haydê!, hadê!. /**... sende!** *bw.* hadê tu ji! /**... oradan!** *bw.* hadê jı wê de!
haydut *N.A.* haydut, eşqıya, aşi, rêbır, terye.

hayıflanmak *L.* pozxin bûn, dılşkesti bûn.
hayın *rgd.A.* xayin, xınız. /**— olmak** *L.* xayin bûn. *bn.* **hain.**
hayır [1] *rgp.A.* na *(mana tune, nine û nebûnê dıde).* * **yorgunmusun? hayır** *bw.* tu westıyayi? na.
hayır [2] 1. *N. A.* xêr, bêi ko bı bendi kêr û berjewendi bı kesi re arikari kırın. 2. *rgd.* baş, bıkêr, kelkdar. /**— gelmek** *L.* xêr jê hatın, bıkêr hatın. /**— gelmemek** *L.* bıkêr nehatın, xêr jê nehatın. /**— kalmamak** *L.* xêr tê de neman. * **babasının hayrına** *bw.* bı xêra bavê xwe. * **hayrını görmek** *bw.* xêr ditın. /**— lokması** *N.* xêrat. * **hayır istemek** *bw.* xêr xwastın. /**— istiyen** *bw.* xêrxwaz. /**— istemiyen** *bw.* xêr nexwaz. /**— yapmak** *L.* xêr kırın.
hayırlaşmak *L.* dı hevhatına bazariyê de lı hev piroz kırın.
hayırlı *rgd.* bıxêr, bıkêr.
hayırsever *rgd.* xêrxwaz. /**—lik** *N.* xêrxwazi.
hayırsız *rgd.* bêxêr, bêkêr. /**—lık** *N.* bêxêri, bêkêri.
hayız *N.A.* keçxwini.
haykırış *N.* gazi, lale lal, qirin, qajin.
haykırmak *L.* 1. qirin, qajin, qire qir kırın. 2. gazi kırın, deng lê kırın.
haylaz *rgd.* 1. şeytan, jı bo zarokan. 2. tıral.
hayli *rgd. rgp. P.* xêlık, xêlek.
hayran *N. rgd. A.* heyran. /**— bırakmak** *L.* heyirandın, tamıjandın, hetıfandın. /**— etmek** *L.* heyran kırın, heyirandın. /**— kalmak** *L.* heyirin, tamıjin. /**— olmak** *L.* heyran bûn, tamıjin, hetıfin.
hayret *B.A.* heyret, metel, ecêb. /**— etmek** *L.* heyret kırın, dev jı hev çûn, ecıbin, ecêb man. /**— kalmak** *L.* heyret man, metel man. /**— olmak** *L.* heyret bûn, metel bûn.
hayrola! *B.A.* te xêr e!
haysiyet *N.A.* 1. bıhadari, girami. 2. şeref, rûmet, sıkûm. * **haysiyetsiz kalmak** *bw.* sıkûm lê neman, bê rûmet bûn. /**—li** *rgd.* bırûmet. /**—siz** *rgd.* bêrûmet.
hayta *N.* 1. dema Osmanıyan de cûre sınıfeke leşkeri bû. 2. serseri, ebeboz.
hayvan *N. A.* heywan, gıyandar, gihanleber. * **ehli hayvanlar** *bw.* heywanên kedi, gıyandarên kedi. * **yabani hayvanlar** *bw.* heywanên kovi, gıyandarên kovi. /**— bilimci** *N.* heywannas, zoolox. /**—ca** *rgp.* bı heywani. /**—cılık** *N.* heywan xwedikırın.
hayvanat *N.A.* 1. heywanat, pırejmarıya "heywan "e. 2. heywannasi, zooloji.
hayvani *A.* 1. *rgd.* heywani, tıştê bı heywan û heywan ve gırêdayi. 2. *rgp.* bı heywani.
hayvanlaşmak *L.* heywan bûn, jı insanıyê derketın.
hayvanlık *N.* heywanti, gihanleberi.
hayvansal *rgd.* *bn.* **hayvani.**
haz *N.K.* hez, xweş, xoş. /**— duymak** *L.* hez kırın, xweşê ... çûn, pê xoş bûn.
hazan *N.A.* payiz.
hazar *N.A.* aşıti.
hazcı *N.* fels. hedonist, hezperıst. /**—cılık** *N.* hedonizm, hezperısti.
hazım *N.A.* gıvêr, dehandın, hezm. /**— etmek** *L.* hezm kırın, dehandın, gıvêrandın. /**—lı** *rgd.* bıgıvêr, hezm hebûn. /**—sız** *rgd.* bêgıvêr, hezm nebûn.
hazımsızlık *N.Bj.* şawêri, bêgıvêri.
hazır *rgd.* *A.* 1. hazır, amade. * **ben hazırım** *bw.* ez amade me, ez hazır ım. 2. hazır, berdest, eywez, kes an tıştê ko jı bo bıkaraninê tım mewcûd e. * **para hazır, yeter ki mal olsun** *bw.* pare hazır e, bes ko mal hebe. 3. hazır, bazırganıyê de malê ko hatıye çêkırın û lı ser kıryarê xwe dımine weki: * **hazır elbise** *bw.* cılên hazır, kıncên hazır. /**— etmek** *L.* hazır kırın, amade kırın. /**— olmak** *L.* hazır bûn, amade bûn.
hazırcevap *rgd. A.* hazırcewab, bersiv dı dev de bûn.
hazırcı *rgd.* hazırxur.
hazırlamak *L.* 1. hazır kırın, amade kırın, jı bo bıkaraninê tıştek an karek kırın. * **yükü hazırlamak** *bw.* bar hazır kırın an amade kırın. 2. pêkanin, çê kırın, eywezandın, tıştek afırandın. * **sözlük hazırlamak** *bw.* ferheng çêkırın an pêkanin.
hazırlanmak *L.* xwe hazır/amade kırın, hazır bûn.
hazırlatmak *L.* dan hazır/amade kırın.
hazırlık *N.* hazıri, hızır, tedarık, debar, pêkhatın, karûbar. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bêne kar anin. * **hazırlığını yapmak** *bw.* hızra xwe kırın, karûbarê xwe ditın, hazıri ya xwe kırın.
hazırlıklı *rgd.* bıtedbir, bıamade, bıtedarık.
hazırlıksız *rgd.* bêtedbir, bêamade, bêtedarık.

hazin *rgd. A.* hezin, şindar.
hazine *N. A.* gencine, xezne, xezine. 1. dewlemendıya mezın, zêr û ziv û pareyên zor. 2. cihê ko pare û zêr û ziv û tıştên bıha ko têne veşartın. 3. malên bıha yên çalkıri an yên gıranbıha ko jı çalê derxısti. 4. serkani, kani. * **bilgi hazinesi** *bw.* gencineyi zanıyari. /**_dar** *N. A. K.* xeznedar. /**_darlık** *N.* xeznedari.
haziran *N.* heziran, meha şeşem ya salê ye ko ev bêje jı Suryani tê.
haziran kamışı *N.* axlêve.
hazmatmek L gıvêrandın, dehandın.
hazmolmak *L.* gıvêrin.
hazne *N. A.* 1. xezne, gencine. 2. depo, xezne.
hazret *rgd. A.* hezret, ezbeni, berêz. * **Hazreti Ali** *bw.* Hezreti Eli.
hazzetmek *L. A.* hez kırın, xoş ditın.
he *B.* he, belê, erê.
heba *N. A.* heba. /**_ etmek** *L.* heba kırın, mezaxtın, telıfandın. /**_ olmak** *L.* heba bûn, telıfin.
hece *N. A. Grm.* kite, çeku, hece. * **tek heceli** *bw.* yekite. * **çok heceli** *bw.* pırkite.
hecelemek *L.* kite kırın, bı kite gotın, çeku çeku gotın.
hedef *N. A.* armanc, meqsed. /**_ almak** *L.* gırtın armancê. /**_ olmak** *L.* bûn armanc. * **hedefe ulaşmak** *bw.* gehiştın armancê.
heder *N. A.* telıfin, mezıxin. /**_ etmek** *L.* mezaxtın.
hedik *N.* danû, genımê kelandiye û bı vi awayi tê xwarın.
hediye *N. A.* hedıye, dıyari, fişar, xelat, bışare, şabaş. /**_ etmek** *L.* dıyari kırın, dıyari dan. /**_ vermek** *L.* xelat dan, dıyari dan.
hegemonya *N. Gr.* hegemonıye, çewsandıni.
hekim *N. A.* hekim, bıjijk.
hektar *N. Fr. Lat.* hektar, pivaneke aqari ye ko kenarên xwe 100 *m.* dıbe
hektolitre *N. Gr.* hektolitır, pivaneke bı 100 litıri ye.
hektometir *Nh. Gr.* pivaneke bı 100 metreyi ye.
hektoxram *Nh. Gr.* pivaneke bı 100 xrami ye, jı deha yeki kilo ye.
hela *N. A.* avdestxane, destavxane.
helak *rgd. A.* helak. 1. mırın, kuştın, tune kırın. 2. mec. westıyan, jı qam de ketın. /**_ etmek** *L.* 1. kuştın, jı holê rakırın. 2. westandın, jı qam de xıstın. /**_ olmak** *L.* 1. mırın, tune bûn. 2. jı qam de ketın, westin.
helal *N. rgd. A.* helal, Xwedê ew tıştên jı me re bı rêgayi din ve daye zanin ko em dıkarın bıkar binın. /**_ etmek** *L.* helal kırın. /**_lik** *N.* helali. /**_ olmak** *L.* helal bûn. * **helal olsun sana!** *bw.* helal be jı te re! /**_zade** *N.* helalzade.
helalleşmek *L.* 1. jı hev xatır xwastın, Xwedê hefızi xwastın, heqê xwe jı hev re helal kırın. 2. gerdenazadıya xwe xwastın *(evıya zêdeyi jı dê û bavan tête xwastın).*
helalli *N. rgd.* jın an mêrê bı mehr e.
hele *Ghk. B. K.* ka, hela. * **hele bir de ben bakayım** *bw.* ka carê jı ez mêze kım.
helecan *N. A.* heyecan, teptepa dıl.
Helen *N. Fr.* Grek, Yewnan, Helen.
helezon *N. A.* pêçoke, lif, helezon.
helezoni *rgd. A.* marmarok, helezoni.
helik *N.* çıvi, gava ko diwar çê dıbe, xiçıkê ko dıkın navbera kevırên diwêr.
helikopter *N. Fr.* helikoptêr.
helke *N.* beroş.
helme *N. A.* helime, kefa ko tê ser ava şorbe û xwarına wısa.
helva *N. A.* helaw, helwa. /**_cı** *N.* helawçêker, helawfıroş.
helvacı kökü *N.* kefkefok.
helyum *N. Fr. Gr.* helyûm, elementeyeki ye û jımara atoma xwe 2, sıftıya xwe 0.13 ye. *sim.* He.
hem *rgp. Ghk. P. K.* hım, hem. * **hem giderim, hem de gitmem** *bw.* hım dıçım, hım jı naçım.
hematolog *N. Fr. Gr.* hematolox, kesê ko pıspora xwinê ye.
hematoloji *N. Fr. Gr.* hematoloji, zanıyarıya lı ser xwinê ye.
hemen *rgp. P.* hema, anıha. /**_ hemen** *bw.* hema hema
hemencecik *rgp.* annıkıka, anıka, anıha.
hemfikir *rgd. P.A.* hemfıkır, hemraman.
hemoglobin *N. Gr. bio.* hemoglobin.
hemşehri *Nh. P.* hembajari, hemşeri. /**_lik** *N.* hembajariti, hemşeriti.
hemşire *N. P. K.* hemşire. 1. xweşk, xwang. 2. jına ko dı nexwaşgehan de lı çavnêrıya nexwaşa dıke, zêdeyi jı wan dı vi kari de xwandıne û xwedi diplome ne. /**_lik** *N.* hemşireti.
hemze *N. A.* hemze, dı elifbaya Erebi de işaretek e.
hendek *N. A.* kend, xendeq.

hendese *N.A.* geometri, enaze, endaze.
hengame *N.P.K.* hengame, şemate.
hentbol *N. İng.* hendbol, cûre listıka gogê ye ko bı destan dıleyizın.
henüz *rgp.P.* hê, hêj, hina, hinga. /– **geldim** *bw.* ez hina/hê hatım. /– **bitmemiş** *bw.* hina xılas nebûye. /– **gelmedi** *bw.* hêj nehatıye.
hep *rgp.P.* gışt, gış, gi, hemû, hemi, her, teva, ev sinonim lı gor devokan lı cihê hev de dıkarın bıkar bên. /– **beraber** *bw.* hemû pev re, gışt hev re, hemû pêk ve. /– **birden** *bw.* hemû pêk ve, hemû/gi carê *de.* * **hep beraber geldik** *bw.* em teva hatın. * **hep orada kaldım** *bw.* her lı wê mam.
hepatit *N. Fr. Bj.* zerıki.
hepsi *rgd.* gış, gışti, gi, gışt, hemû, hemi, teva, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
hepten *rgp.* bın ve, hemûyan, jı teva, yekcar.
her *rgd. P. K.* her. /– **biri** *bw.* her yek, her yeki. /– **defa** *bw.* her car. * **her defasında** *bw.* her carekê, her cara ko. * **her derde deva** *bw.* çareyi her derd. /– **halde** *bw.* her hal. /– **gün** *bw.* her roj. /– **halükarda** *bw.* her weki ko, bı çı awayi be. * **her horoz kendi çöplüğünde öter** *bw.* her dikek lı ser serguyê xwe bang dıde. /– **ikisi** *bw.* herdu. * **her ne kadar** *bw.* her weki. /– **neyse** *bw.* ger çı. /– **şey** *bw.* her tışt. /– **taraf** *bw.* hawêrdor, her derê, her teref. * **her taraftan** *bw.* jı her ali ve. /– **zaman** *bw.* her zeman, her demê, tım, tım û daim.
hercai menekşe *Nh.* benefşa belek.
hercümerç *N.* gerelawje, geremol.
herek *N. Gr.* serpene, hej, hejên ko datinın ber mêw û rehekê wek fasûli û tıştê wısa ko xwe lêbıpêçın.
hergele *N. rgd. P.* xergele, naxırê ker û hespan e.
herhangi *rgd.* her kijani, jı wan yeki.
herif *N.A.* herıf, kero. Ev bêje bı zêdeyi dı cihê heqeretê de tê karanin.
herk *N.* şûv, zevıya ko jı bo westanê tê cot kırın lêbelê vala dımine.
herkes *Nk. P.* herkes, hemû kes. **1.** gelemşeya ko jımara xwe nayê zanin. **2.** gelemperi jı yeki pırtır. * **bu herkesin işi değil** *bw.* ev karê herkesi nine.
hertz *N. Ger.* Fiz. frekans, pêl.
hesap *N.A.* hesêb, hesab. **1.** matematik û jımartın. **2.** spartına pare lı ciheki an lı benqeyeki. /– **açmak** *L.* hesêb vekırın. **3.** texmini an gumani lı ser tıştekı kırın. * **hesapladığı gibi olmadı** *bw.* weki hesêba xwe derneket. /– **etmek** *L.* hesab kırın. /– **sormak** *L.* hesab pırsin. /– **vermek** *L.* hesab dan.
hesapça *rgp.* bı hesabi.
hesaplamak *L.* hesıbandın, hesêb kırın, hejmırandın, bersandın.
hesaplanmak *L.* hatın hesêb kırın.
hesaplaşmak *L.* **1.** bı dan û standınê de hesêba hev ditın. **2.** şer û deyn û tıştê wısa de hesêba hev ditın. **3.** lı bihr û bawerıya hev pırsin û gehiştına bıryarekê.
hesaplı *rgd.* bıhesêb. **1.** kesê ekonomik û karê û zerara xwe zane. **2.** kesê bıplan, rasıyonel. **3.** kesê ko pivana hal û hereketa xwe zane.
hesapsız *rgd.* bêhesêb, bêhêjmar. **1.** tıştê ko pêş de nehatıye hesêb kırın. **2.** tıştê bêhed, pır zêde. **3.** hal û rewşa xwe de bê pivani.
hevenk *N. P.* heweng, lask, gelbaze, taxe.
heves *N.A.* hewes, peroş, xwast. /– **etmek** *L.* hewes kırın. * **hevesi kursağında kalmak** *bw.* daxwaza xwe qırıqê de man, ken dı dêv de ma. * **hevesini almak** *bw.* hewesa xwe gırtın.
heveskar *N.* heweskar.
hevеslenmek *L.* hewes kırın.
hevesli *rgd.* heweskar, xwastek. /–**lik** *N.* heweskari. * **heveslilik etmek** *bw.* heweskari kırın.
hey! *B.* hey! baneşaneki ye jı bo bang an balkışandınê ye.
heybe *N.A.* **1.** heqiv, ya du çavi ye û davêjın ser mıl an pışt. **2.** tûr, tûrık, jı bo terkıya heywan e.
heybet *N.A.* sawir, sawêr. /–**li** *rgd.* bısawir, eylo.
heyecan *N.A.* xıroş, peroş, heyecan.
heyecanlandırmak *L.* peroşandın, heyecan dan.
heyecanlanmak *L.* hatın heyecanê, peroşin.
heyecanlı *rgd.* sergerm, bıheyecan, peroşdar.
heyecansız *rgd.* bêheyecan, bêperoş.
heyelan *N.A.* **1.** ceqin, hezaz, reni. **2.** aşit, jı bo hezazbûna berfê ye.
heyet *N.A.* deste, heyet, cıvat.
heyhat! *B.A.* heylê!, heylo!

heykel *N. A.* peyker, heykel. /**–traş** *Nh.* heykeltraş
heykelci *N.* heykeltraş. /**–lik** *N.* heykelcılık.
heyula *N. A.* heyûla, bêtar, xeyaleki tırsehêz.
hezaren *N. P. A.* hezaren, bambû.
hezimet *N. A.* bınketın, hezimet.
hıçkırık *N.* xisk, isk, nıqrisk, hınari. **1.** jı ber pır xwarınê de dengeke jı qırıkê derdıkeve. **2.** jı gırinê an jı kelegırıbûnê de qırıka mırov ko dıfetıse û dengeke iskin der tê.
hıçkırmak *L.* xisk kışandın, xiskandın, iskin, xiskin, hınari anin.
hıçkırtmak *L.* dan iskandın, dan xiskin.
hıdrellez *N. A.* xıdırılyas, xırdılıyas. Cejneki ye ko tê roja 6.i gulanê.
hıfz *N. A.* **1.** helanin, veşartın. **2.** jiberkırın. /**– etmek** *L.* **1.** helanin, veşartın. **2.** jiber kırın.
hık *N.* jı ber iskinê dengeke weki seda "hık" jı gewriyê derdıkeve. * **hık demiş burnundan çıkmış** *bw.* hışkıye jı poz pışki ye, yanê kes an heywanê ko her û her lı dê an bavê xwe çûye/şıbi ye.
hımbıl *rgd. K.* xımbıl, teral, qûngıran.
hımhım *rgd. rgp. K.* humhum, xımxım, jı gewriyê de axaftın.
hıncahınç *rgd. rgp.* lıvêka re tıji.
hınç *N.* req, kin. * **hıncını almak** *bw.* req lê dan, kina xwe jê derxıstın.
hınzır *N. A.* **1.** xıznir, beraz. **2.** *mec.* kesê xınız. /**–ca** *rgd. rgp.* bı xınızi. /**–lik** *N.* xınızi.
hır *N.* şer, pevçûn. /**– çıkarmak** *L.* pevçûn derxıstın, şer karxıstın.
hırbo *N. rgd.* **1.** kesê qırase, laşgır. **2.** kesê sersem, selıxane.
hırçın *rgd. K.* dexezar, rageş, tiz, hurçin, ev bêje jı kurdi "hurçê" tê, yanê weki hurç an hurçıki. /**–laşmak** *L.* dexezar bûn, rageş bûn, tiz bûn. /**–lık** *N.* dexezari, rageşi.
hırdavat *Nk. P. A.* xırdewat. /**–çı** *N.* nalbûr.
hırgür *N.* qrên, şemate. /**– çıkarmak** *L.* qrên der xıstın.
hırıldamak *L.* xıre xır kırın.
hırıltı *N. K.* **1.** xıre xır, xırin, dengê ko bı zehmet jı qırıkê der tê. **2.** hevraneborin, qrên.
hırızma *N.* **1.** xızêm, cûre xızêmeke ko dıkın lêvê heywanên wek hırç, boxe û *hwd.* **2.** xızêm, xımxım.
hırka *N. A* gunci, xırx, xırxe.
hırpalamak *L.* **1.** kutan, dakutan. **2.** *mec.* tan dan û dehıfandın, bı lêdan an bı laf û gef helısandın.
hırpani *rgd. A.* perişan, derbeder.
hırs *N. A.* **1.** xwast, çavçılûsi, xwast an daxwazê de bêhedi. **2.** hêrs, qar. * **hırsını alamamak** *bw.* bı hêrsa xwe nekarin. * **hırsını yenmek** *bw.* bı hêrsa xwe karin, xwe ragırtın.
hırsız *N. rgd.* dız.
hırsızlık *N.* dızi, dızıti. /**– etmek** *L.* dızi kırın, dızin.
hırslandırmak *L.* hêrs kırın, hêrs xıstın, enırandın, qehırandın.
hırslanmak *L.* hêrs bûn, hêrs ketın, qehırin, enırin, tiraki bûn.
hırslı *rgd.* **1.** çavçılûs, xwastek. **2.** hêrsdar, erno.
hısım *N. A.* xısım. eqrebe, lêzım. /**– akraba** *bw.* xısm û eqrebe. /**–lık** *N.* xısmati, eqrebeti.
hışıldamak *L. bn.* **hışırdamak.**
hışırdamak *L. K.* xuşin, xuşe xuş kırın, dengê tıştê wek pûş û pelax ko ber ba dıbın an kaxez, qumaş û tıştê wısa ko bı hev re dıbın.
hışım, hışm *N. P.* xışm, ern.
hışırtı *N.* xuşin, navê dengê xuşinê ye.
hıyanet *N. A.* **1.** xıyanet, caşıti, lı dıji welat û gelê xwe xayinti kırın. **2.** xıyanet, dogman, lı dıji yeki an jın û mêrê xwe bêbexti kırın. /**–lik** *N.* xıyaneti, caşıti.
hıyar *N. P.* xıyar, cehık, incare. **1.** navê cûre sewzeki ye. **2.** *mec.* dı cihê çêr û dıjûnê de kar tê, mana bûdele an exmaqi dıde.
hız *N. K.* **1.** lezi, lezayi. **2.** hêz, bandûr. * **yağmur hızını arttırdı** *bw.* baranê hêza xwe zêde kır. /**– almak** *L.* jı bo bazdan an rev û tıştyê wısa de jı cih quwet gırtın, hêz gırtın. /**– vermek** *L.* hêz dan, lezahi/yi dan. * **hızını alamamak** *bw.* hêza xwe negırtın, xwe ranegırtın. * **hızını kaybetmek** *bw.* lezahiya xwe şkestın.
hızar *N. P.* xızag, xızar, mışar. /**–cı** *N.* xızagkêş. /**–cılık** *N.* xızagkêşi.
Hızır *N. A.* Xızır. * **imdada Hızır yetişti** *bw.* Xızır gehiştın hawarê.
hızla *rgp.* bı hêz, bı lez.
hızlandırılmak *L.* hatın bıhêz kırın, hatın bılez kırın/xıstın.
hızlandırmak *L.* lez xıstın, bıhêz xıstın.
hızlanmak *L.* lez kırın, bıhêz bûn.
hızlı *rgd.* **1.** lezgin, lez, zû. **2.** bıhêz, bıquwet.

/– vurmak *L.* bı hêz lêdan. **/–lık** *N.* lezahi, lezi
hibe *N.A.* hibe, şabaş, bexş. **/– etmek** *L.* hibe kırın, bexşandın.
hicap *N. A.* şerm, fedi, ar. **/– duymak** *L.* berxwe ketın, şerm kırın, fedi kırın.
hiciv *N. A.* hiciw.
hicran *N. A.* 1. hicran, hıcran, firqat. 2. derdê firqatê.
hicret *N. A.* 1. hicret, koç. 2. koçkırına Hz. peyxember e ko jı Mekkê dıçe Medinê.
hicri *rgd. A.* hicri, koçi, destpêka salnameyi ye ko roja hicretê dıpejirine.
hicvetmek *L.* hiciw kırın, bı henek û galte yeki an navê yeki pıçûk kırın.
hiç *rgp. dç. P. K.* çu, çû, hiç, hêç, nema, qe, qet, tu, tew, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. *** hiç bir şey değil** *bw.* çu nine, tu tıştek nine, hiç tıştek nine. *** hiç bir yerde** *bw.* hiç derekê, tu derekê. *** hiç bir zaman** *bw.* tu car, tu demekê. *** hiç kimse** *bw.* tu kes. **/–lik** *N.* hiçahi, hiçi, hêçi. *** hiç olmazsa** *bw.* dena, qena, qet ne be, jı qe ne ve.
hiççi *N. fels.* nıhilist, hiçparêz/penıst. **/–lik** *N.* nıhilizm, hiçparêzi/penısti.
hiçten *rgd.* jı bo hiç.
hidayet *N. A.* reya rast, reya rast ya islami. **/– ermek** *L.* islam bûn, islami pejırandın.
hiddet *N. A.* qar, kerb, ern, hêrs. *** hiddete kapılmak** *bw.* erna xwe rabûn, hêrs ketın.
hiddetlendirmek *L.* qehırandın, hêrs xıstın.
hiddetlenmek *L.* qehırin, hêrs ketın, erna xwe rabûn.
hiddetli *rgd.* erno, bıhêrs, tiraki.
hidrobiyoloji *N. Gr. Fr.* hidrobiyoloji.
hidrodinamik *N. Gr. Fr.* hidrodinamik.
hidroelektrik *N. Gr. Fr.* hidroelektrik.
hidrojen *N. Gr. Fr. kim.* hidrojen, gazeki bê reng û bê bihn e, ko oksijenê re têkıl dıbe dıbe av. Jımara atoma xwe 1. *sim. H.*
hidrolik *N. rgd. Gr.* hidrolik, hacet am mekineyên ko bı tandan an guvaştına avê kar dıkın.
hidroloji *N. Gr.* zanıstıya avê ye.
hidrometre *N. Gr.* hidrometır, aletek jı bo pivana avê ye.
hidrosfer *N. Gr.* hidrosfer, tebeqa avê ya derdora dınyayê.
hidroterapi *N. Gr.* hidroterapi, tedavıya bı avê ye.
higrometre *Nh. Gr.* higrometır, aletek e jı bo pivana rewayê ye
hikaye *N. A.* çirok, hikaye, qıse. **/–ci** *N.* çirokbêj, çirokvan. *** hayat hikayeleri** *bw.* çiroki serhati. **/– anlatmak** *L.* çirok gotın. **/– etmek** *L.* hıkaye kırın. *** hikaye yazarı** *Nh.* çiroknıvis.
hikmet *N. A.* hekmet, hıkmet, hikmet. 1. torevani, zanatiyê de mane dıde. 2. felsefe. 3. ûşt, hêz û merifetên nedıyar. *** hele Allahın bu hikmetine bak!** *bw.* hele qaytê vê hekmete Xwedê!
hilaf *rgd. A.* xilaf, dıj, dıjraber.
hilafet *N. A.* xelifeti.
hilal *rgd. A.* hivık, hilal, pazne, nivbûna heyvê ye.
hile *N. A.* dek, dubare, fen, fend, hile, heng, fêl, fêt. **/–ci** *N.* fenek, fêlbaz, hengebaz, hilebaz, hilekar, cıxız, zexel. *** hile ve desise** *bw.* fen û fût, fend û fesal. *** hile hurda** *bw.* fen û fût, fend û fesal. **/– yapmak** *L.* hile kırın.
hilebaz *rgd. A. K.* hilebaz. *bn.* **hileci.**
hilekar *rgd. A. K.* fêlbaz, zexel. **/–lık** *N.* fêlbazi, zexeli.
hileli *rgd.* bıhile, hiledar.
hilesiz *rgd.* bêhile.
hilkat *N. A.* afrandıni, fıtrat.
himaye *N. A.* 1. himaye, parêzgari, star. 2. pıştgırtıni. **/– etmek** *L.* parastın, star kırın, himaye kırın.
himmet *N. A.* hımmet, arikari, pıştgırtıni.
hin *N. rgd.* kesê şeytan, kesê koremar. *** ne hin oğlu hindir o!** *bw.* çı koremar e ew!
hindi *N. A.* coqcoq, mırişka şamê, şami, elo. *** hindi horozu** *Nh.* elok, qelemon.
hindiba *N. A.* kasni, talişk. *** kara hindiba çiçeği** *N.* xızêmok.
Hindi Çini *Nh.* Çıni Maçin.
Hindistan cevizi *N.* nargil, gûza hındê.
Hindu *N. P. K.* Hindû. 1. zmanê Hındûstani. 2. dinê Hındiyan e.
Hint bezelyesi *N.* maş.
Hint biberi *N.* bibera sor, isota sor.
Hint cevizi *N. bn.* **Hindistan cevizi.**
Hintçe *N.* Hındi.
Hint fasulyası *N.* maş.
Hint inciri *Nh.* hêjiri bengal.
Hintli *N. rgd.* İndo, Hınd, Hındi, Hındû, kesê jı Hındûstanê û kesê jı rıha Hındûyan.
Hint safranı *N.* rıha zer, zerçûbe, zerde-

çal.
Hint yer elması *N.* kırkırok.
hiper *N. Gr.* hiper, pırtır, pırtırin.
hipermetrop *N.rgd. Gr.* hipermetrob, kesê ko nêzik nabini.
hipnotize *rgd. Gr.* hipnotize.
hipnotizma *N. Gr.* hipnotizma.
hipnoz *N.* hipnoz.
hipoderm *N. Gr.* hipoderm, çermıka bıni.
hipodrom *N. Gr.* hipodrom, hewşenga ko tê de hespan berdıdın.
hipofiz *N. Gr.* hipofiz.
hipokrat *rgd. Gr.* hipokrat.
hipotek *N. Gr.* hipotek, dênê ko jı bo mılk an xanıyan tê dayinê
hipotez *N. Gr.* hipotez, farezıye.
hippi *N. rgd. İng.* hipi. /**–lik** *N.* hipiti.
Hiristiyan *N.rgd.* Xırıstıyan, Fıle, Xaçperest, Mesihi.
his *N.A.* hest, hes, seh.
hisar *N.A.* bend, asêgeh, burc.
hislenmek *L.* hes gırtın, dılin bûn.
hisli *rgd.* dılin, bıhes, dıltepin.
hisse *N.A.* pay, beş, par, hêse. /**– almak** *L.* par standın, hêse gırtın. /**– sahibi** *N.* hevpar, hevbeş.
hissedar *N.* pardar, beşdar, hêsedar, parmend. /**–lık** *N.* pardari, beşdari.
hissedilmek *L.* hatın hesin, hatın hesıyan, hatın his kırın.
hissetmek *L.* hesıyan, hesin, his kırın, seh kırın.
hissettirmek *L.* dan his kırın, dan hesandın.
hissi *rgd.A.* dıltepin, hesin, hissi, dılin.
hissiz *rgd.* bêhes, bêhis. /**–lik** *N.* bêhesıti, bêhisi.
histeri *N. Fr.* histeri, pırkam, bêzû. /**–lik** *N.* pırkami, bêzûti.
histerik *rgd.* histerik, pırkam.
histoloji *N. Fr.* histoloji, tevinnasi.
hitabe *N.A.* gotar.
hitap *N.* bang, deylêkırın, denglêkırın. /**– etmek** *L.* deng lê kırın, dey lê kırın.
Hitit *N.* Hitit, qewmeke kevn lı Anetolıyê ye ko sedsala ıI û Vılı. de lı pêşi isa.
hiyerarşi *N. Gr.* hiyerarşi, dı desthelatiyê de jı pıçûk ta mezın.
hiyeroğlif *N. Gr.* niyexrolif, nıvisa bı wêne, ya Mısrê a kevn.
hiza *N.A.* hengûf, tax, dûş. * **benim hizama gelip durdu** *bw.* hat dûşa mın sekıni. * **ikisi de aynı hizaya geldiler** *bw.* herdu jı hatın taxa hev. * **senin hizana gelirsem** *bw.* ko ez bêm taxa/dûşa te.
hizip *N.A.* **1.** par, beş. **2.** klik, hızb.
hizmet *N.A.* **1.** xızmet, karguzari, jı bo yeki kar kırın an yeki re bı kêr hatın. **2.** xızmet, erk, kar. * **askerlik hizmeti** *bw.* xızmeta leşkeri. /**– etmek** *L.* xızmet kırın. * **evin hizmetini yapmak** *bw.* xızmeta malê kırın.
hizmetçi *N.* **1.** xızmetkar. **2.** noker, berdest, bende. **3.** qerwaş, jı bo jın e. /**–lik** *N.* xızmetkari, nokeri, qerwaşi.
hobi *N. İng.* hobi.
hoca *N.P.* **1.** xoce, mele, mela, dı dinê islami de yê ko nımêjê dıde kırın. **2.** xoce, seyda, yê ko dıbıstan an zaningehan de dersê dıde.
hocalık *N.* xoceti, meleti. /**– etmek** *L.* meleti kırın, xoceti kırın.
hodan *N.K.* **1.** *bot.* çavroke, zmanê gay, xodan. **2.** Xodan, evıya lı Dêrsımê lı qeza Mêzgırê de navê gundeki ye jı.
hodbin *rgd. P. K.* xweperest, xodgam, ezperest.
hodkam *rgd. P. K.* xodgam, ezperest.
hodri *B.* haydê, were meydanê, baneşaneki ye ko dı şer û pevçûnê an meydan xwastınê de gazi holê dıke.
hokey *N. İng.* hokey. /**– sopası** *Nh.* goçan.
hokka *N.A.* hoqe, xıbırdank.
hokkabaz Nx. *A.P.* hoqebaz. /**–lık** *N.* hoqebazi.
hol *N. Fr.* bersef *(salon).*
holding *N. İng.* holding, pırpar.
Hollandaca *rgp.* Holendi.
holanda kavağı *N. bn.* **ak kavak.**
Hollandalı *rgd.* Holendi.
homojen *rgd. Fr. Gr.* homojen.
homonim *N. rgd. Fr. Gr.* homonim, hevdeng.
homoseksüel *N.rgd.* homo, homoseksûel, hiz, lewate, qûnde, qûnek, kûnde, mêrê ko xwe weki jın dıde karanin. /**–lik** *rgd.* homoseksûeli.
homurdanmak *L.* mırqandın, burrin, buxbux kırın, hume hum kırın.
homurtu *N.* humhum, gıne gın, burrin.
hop *B.* hop, jı bo agahdari an hesandınê tête kar anin. /**– hop** *bw.* gava ko qamyon an otobusekê bıdi seknandın an ko jê bê xwar tê gotın.
hoparlör *N. Fr.* hoperlor, dengweş.
hoplama *N.* tûl, bı "t" ya zırav tê xwandın.

hoplamak *L.* tûl dan, çıng dan.
hoplatmak *L.* dan tûl kırın, dan çıng dan.
hoplayış *N.* tûldayin, çındayin. * **hoplayarak yürümek** *bw.* bı tûlıkan rê ve çûn.
hoppa *rgd.* dılsıvık, dılbaz, kesê ko jı ber salê xwe nakeve û tıştê zaroki dıke. /**...ca** *rgd. rgp.* bı dıl sıvıki, bı dılbazi.
hoppala *B.* hopala. **1.** bo ko cesareti bıdi zaroki û bıdi baz dan an leyistın. **2.** işareta ecêbmayin an şaşi de tê karanin.
hor *N. P.* xor, bê qimet. /**... görmek** *L.* kêm ditın, pıçûk ditın.
hora *N. Gr.* cerbeze. /**... tepmek** *L.* cerbeze kırın.
Horasani *N. P.* Xoresani, cûre pûşıyeke mela ne.
horhor *N. K.* xure xur, dengê avê ye.
horlamak *L. K.* **1.** xırin, xıre xır kırın, xûrrin, pırxandın, pırxin, kesê ko xewê de bı deng nefes dertine. **2.** xor ditın, yeki bı kêmi xwe ditın an qimet nedan.
hormon *N. Gr. bio.* hormon.
horon *N.* cûre cerbezeyeki govenda Lazan e.
horoz *N. P.* keleba, keleşêr, dik. /**...luk** *N.* dikêni. /**... ötmek** *L.* dik bang kırın. /**... sesi** *N.* qiqi, qiqıloqi.
horoz ibiği çiçeği *N.* sewl, gulmexmûr.
horozlanmak *L.* xwe gıjgıjandın, gıjgıjin.
hortlak *N.* şeytanqûni, xeyalet, tê bawer kırın ko mıri yê ko jı gorê radıbe û bı şevê dıgere.
hortlamak *L.* mıri rabûn, şeytanqûni bûn.
hortum *N. A.* gerdebıl, xortım. **1.** *ant.* fil û heywanê weki filê ko pozê wan dırêj ın. **2.** borıya plastik. **3.** bagêje, gılêle ya mezın.
horuldamak *L.* xûrrin, xurrin, xewê de bı deng nefes gırtın.
horul horul *rgp.* bı xewê de xure xur.
hostes *N. İng.* hostês. /**...lik** *N.* hostesi.
hoş *rgd. P. K.* xoş, xweş. * **hoş beş etmek** *bw.* xoş û pêş kırın, hal û dem pırsin. /**... bulduk** *bw.* nav xêrê da bi. /**... geldin!** *B.* tu bı xêr hati. /**... gelmek** *L.* xêr hatın. * **hoşuna gitmek** *bw.* lê/pê xweş hatın.
hoşça *rgd.* bıxoş, bıxweşi. /**... kal** *bw.* bımine xêr.
hoşav *N. K.* xoşav
hoşgörü *N.* xoşditıni, musamaha.
hoşlanmak *L.* heji kırın, hez kırın, xweşê ... çûn.
hoşnut *rgd. P.* xoşnûd, razi. /**... etmek** *L.* xoşnûd kırın, razı kırın /**...luk** *N.* razibûni.
hoşnutsuz *rgd.* nevin, nerazi. * **hoşnutsuzluğunu belli etmek** *bw.* ne vinıya xwe da şani kırın.
hoşsohbet *rgd.* agırgeş, xoşsıhbet, qezixweş.
hoşt *B. K.* hoşt, oşt, deng lı segi kırın.
hovarda *N. rgd.* **1.** qopık, puşılpis, jı bo mêran e. **2.** felite, puşılpis, zêdeyi jı bo jınan e. /**...lık** *N.* qopıkti, feliteti.
hoyrat *N. Gr.* zırt, tund, hovi. /**...ça** *rgd. rgp.* bı tundi, bı hovi.
hozan *N. K.* xozan. *bn.* **anız.**
hödük *rgd.* **1.** dınyanediti, kêmaqıl, fehmkor. **2.** tırsok, tırsonek. **3.** doq. * **hödük alınlı** *bw.* enıya doq.
höllük *N.* xweliyê dergûşê ye.
höpürdetmek *L.* fır kırın, fûr kırın, kesê ko hın caran ko tıştеki vedıxwın û vi dengi dertinın.
hörgüç *N. ant.* hawid, kopare, mılık, kılık, hêcın.
höykürmek *L.* dı ayini tariqtan de hû kışandın.
hödük *N.* doq.
höyük *N.* gır, mıt, mıtık, tûm, tılık, kepel.
hububat *N. A.* dexl, dexl û zad, zexire. /**... biti** *N.* gêri.
Huda *N. P. K.* Xwedê, Yezdan, Xuda.
hudut *N. A.* sinor, sindor, serhad, serhed, tıxûb, hıdûd, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**... çekmek** *L.* sinor kışandın. /**... dışı etmek** *bw.* jı welêt deranin/xıstın. /**... koymak** *L.* sinor danin, tıxûb danin/kışandın. /**... tecavuz etmek** *bw.* sinor leqandın, sinor lıvandın.
hudutlandırmak *L.* sinor kırın, sinor kışandın, tıxûb danin.
hudutlu *rgd.* bısinor, bıtıxûb.
hudutsuz *rgd.* bêsinor, bêtıxûb.
huğ *N.* çeper, çit, lı dora rez û bostanan e.
hukuk *N. A.* dad, dadgeri, dadmendi, hıqûq. * **iş hukuku** *bw.* hıqûqê kar. * **milletlerarası hukuk** *bw.* dadgerıya navnetewi.
hukukçu *N.* dadger, dadparêz, hıqûqnas.
hukuki *rgd. A.* hıqûqi, dadi.
hukuksal *rgd. bn.* **hiqûqi.**
hulasa *N. A.* **1.** kurte, kurti, bıkurti, kurtahi, bı kurti naveroka tıştеki. **2.** pûxte, hêsın. * **sütteki yağ hulasası** *bw.* pûxteyi şir. **3.** *rgp.* bı kurti, bı kurtebêji.
Hristiyan *N. Gr.* Xırıstıyan, Fıle, Mesihi.

hulya *N. A.* xulya, xıyal. /**– kurmak** veya **hulyaya dalmak** *bw.* ketın xıyalan an jı ber xwe re anin û bırın.
humbara *N. P.* qumpere, bombeyi dest e.
humma *N. A. Bj.* 1. nexwaşıya gıran. 2. ta, tan. /**–lı** 1. *rgd.* kesê ko nexwaşgıranıya xwe heye, **nixwaşiya bi giran.** 2. mec. bıdom, tundi, sıft. * **hummalı bir çalışmaya girmek** *bw.* bı tundi ketın nava kareki.
humus *N. Lat.* gelêş, humus. * **humuslu toprak** *bw.* xalıya gelêş, axa gelêş.
hun *N. P.* xwin. /**–har** *rgd.* xwinxwar.
huni *N. Gr.* kovık, mastêrık.
hurafe *N. A.* xurafe, dı din de bihr û bawerıyên vala ye, yên nerast.
hurç *N. A.* xurc.
hurda *rgd. P.* xurde, kevnare. /**–cı** *N.* xurdefıroş. /**–haş** *rgd.* xurdexaş, perıti.
huri *N. A.* hori, hûri, zerıyên bıhûştê re dıbêjın.
hurma *N. P.* xurme, qesp. /**– ağacı** *N.* darxurme, darqesp.
hurra! *B. İng.* bıji!
husul *N. A.* bûn, bûyin.
husumet *N. A.* dıjmınahi, dıjıti.
husus *N. A.* 1. xısûs, babet, derbare. * **bir iş hususunda konuşmak** *bw.* derbareyi kareki de axaftın. 2. gewşini, taybeti, ali. * **o hususu da göz önüne getirmek lazım** *bw.* dıvêt ew gewşiniyê jı berçav bıbe.
hususi *A.* 1. *rgd.* xısûsi, taybeti, beryeki, tangar. 2. *rgp.* bı xısûsi, bı taybeti.
hususiyet *N. A.* gewşini, xısûsıyet.
hususiyetle, hususuyla *rgp.* bı gewşini, bı taybeti, nemaze.
husye *N. A.* hêl, hêlık.
huş ağacı *N.* têru.
huşu *N. A.* 1. dılnızmi. 2. serkupıya Xwedê kırın, beramberi Xwedê bı tırs û gırami hebûn.
hutbe *N. A.* xutbe, gota û hosıyên ko dı nımêja id û inê de têtê kırın.
huy *N. P. K.* xû, xûy, xase, cır. 1. tebietê ko dı gewşiniya afrandın û ruhê insan de heye. 2. hutbûna dı hundurê insan de an heywan de ye. /**– kapmak** *L.* xû pê ketın. * **birbirlerinin huyuna alışmak** *bw.* lı xuyê hev fêr bûn.
huylandırmak *L.* xû pê/vê xıstın, ecız kırın.
huylanmak *L.* xû pê ketın, xû kırın, jê ecız bûn.
huysuz *rgd.* bêxû, şemûz, xûxırab. /**–luk** *N.* şemûzi, xûxırabi.
huysuzlanmak *L.* xû lı xwe xıstın, xwe ecız kırın.
huzme *N. A.* tırij, qeftê tırijê ye.
huzur *N. A.* 1. hızûr, arami, reheti. /**– verici** *bw.* arambexş. * **huzurunu kaçırmak** *bw.* rehetıya/aramıya wi xıra kırın. 2. pêşber, diwan. * **huzuruna getirmek** *bw.* anin pêşberi wi.
huzur evi *N.* aramxane.
huzurlu *rgd.* bıaram, bıhızûr, rehet.
huzursuz *rgd.* bêaram, nerehet. /**–luk** *N.* bızêwi, bêarami.
hücre *A.* 1. *bio.* hucre, şane. 2. *N.* çavi, odeya pıçûk. 3. *N.* çavi, odeya pıçûk ya dil û mehkûm ko tê de tên spartın. 4. mec. komık, kozık, hıcre, hucre, jı bo cıvakê pıçûk.
hücre bilimi *N. bio.* hucrenasi, şanenasi, sitoloji.
hücum *N. A.* 1. hucum, helmet, pelemar, êrış. /**– etmek** *L.* êrış dan, êrış kırın, hucum kırın. 2. gurmıjandın, çıri ser kırın, pev re komi ser yeki an tışteki bûn. 3. *B.* pêşewa, êrış. * **hücum!** *bw.* pêşewa!, êrış!
hükmeden *N.* hukmdar, stembar.
hükmen *rgp. A.* hukmen, bı bıryara hakem.
hükmetmek *L. A.* 1. hıkım kırın, hukm kırın, xıstın bın dest. 2. daraz dan, hukum dan, lı dawıya fıkr û ramanekê de bıryar gırtın.
hüküm *N. A.* 1. hıkım, hukm, stem, gırtın an xıstın bın dest. 2. hukm, daraz, bıryar an hevoka mehkemê. 3. bandor, bandûr, tin. * **güneşin hükmü geçti** *bw.* tina tavê nema. /**– giymek** *L.* dı dadıgehê de tawanbar bûn. /**– sürmek** *L.* hukm ajotın, zordestıya xwe dom kırın. /**– vermek** *bw.* 1. ceza dan, tawanbar kırın. 2. bıryar dan.
hükümdar *N. A.P.* hukumdar, padişah. /**–lık** *N.* hukumdari, padişahti.
hükümet *N. A.* hıkûmet, hukumat, hukmat. 1. koma weziran ko dewletê idare dıkın. 2. lebatên an orxanên dewletê. /**– darbesi** *N.* wergerandına hukumatê. /**– konağı** *N.* qonaxa hukumatê, xanıyê hukumatê. /**– kurmak** *L.* hukumet saz kırın. /**– merkezi** *N.* bajargeh, payıtext, serekbajar.
hükümlü *rgd.* melıkûm, cezaxwari, cezagırti.

hükümran *rgd.* serwer, zal, zoran.
hükümsüz *rgd.* betal. /**...lük** *N.* betali, betalbûni. /**... kılmak** *bw.* betal kırın.
hümanist *N. rgd. Fr.* humanist, insanperest.
hümanizm *N. Fr. Lat.* humanizm, insanperesti.
hümayun *rgd. P.* 1. piroz, kamıran. 2. tıştê ko pêwendi bı padişah heye.
hüner *N. P. K.* hıner, huner, pişekari.
hünerli *rgd.* hunermend, jêhati, jı desthati, bılimet.
hünersiz *rgd.* bêhuner, jı destnehati.
hüngür hüngür *B.* qûre qûr, kûre kûr. /**... ağlamak** *L.* qûre qûr kırın, kûre kûr kırın, kûrin.
hünkar *N. P.* xunkar, jı dewletê Osmanıyan de jı bo padişah dıhat gotın.
hünkir *N. A.* hunkir, jı du melekan yeke ko roja pêşın tête gorê.
hünnap ağacı *N.* sınci, hennep.
hünsa *N. A.* nêremok.
hür *rgd. A.* aza, azad. /**... olmak** *L.* azad bûn
hürmet *N. A.* gıram, hurmet. /**... etmek** *L.* gıram gırtın, hurmet kırın, berıstın. /**...li** *rgd.* gıramgır, hurmetkar. /**...siz** *rgd.* gıramnegır, bêhurmet. /**...sizlik** *N.* bêhurmeti.
Hürmüz *N.* Hurmız, dı dinê Zerdûşti de Xuda ya başıyê, ya roniyê.
hürriyet *N. A.* huriyet, azadi, serbexoyi.
hüsnühal *N. A.* rewşa paqıj.
hüsnükabul *N. A.* xweşpêrgini, xweşpêşi, pêrginıya jıdıl.
hüsnüniyet *N. A.* dılpaki.
hüsran *N. A.* husran, dılêşi.
hüsün *N. A.* bedewi, cıwani.
hüthüt kuşu *N. A.* hûphûpık, hudhud.
hüviyet *N. A.* navdank, navnıvisk. *bn.* **kimlik.**
hüzün *N. A.* keser, kovan, xem, keder, xemgini, zizi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**...lü** *rgd.* kovanbar, ziz, xemgin. /**...lü olmak** *bw.* kovanbar bûn, ziz bûn, xemgin bûn.
hüzünlendirmek *L.* kovanbar kırın, ziz kırın, xemgin kırın.
hüzünlenmek *L.* kovanbar bûn, ziz bûn, xemgin bûn.
Hz. isa *N.* Mesih.

I

I *N.* tipa yanzdemin a elifbaya Tırki ye û dengdêr e.
ığıl *N.* ava meyi, ava ko zor hêdi dıherıke û herıkandına xwe bêlu nabe.
ıhı *B.* ıhı, êra.
ıhlamak *L.* nıqandın, nıqin. * **ıhlayıp püflemek** *B.* nıqe nıq kırın.
ıhlamur *N. Gr.* exlamûr, ıxlamûr, ehlamûr. /**... ağacı** *N.* parzi, zirfon.
ıhtırmak *L.* êx kırın, jı bo hêştır e.
ıkınmak *L.* nıqe nıq kırın.
ıklım tıklım *rgp.* lêvıka re tıji.
ılgamak *L.* çarnalê ajotın *(hesp).*
ılgar *N.* çarnalıya hespê, yektan rakırın çarnalê.
ılgım *N.* bn. **serap.**
ılgın ağacı *N.* kıfêri, dargez.
ılgın otu *N.* gez.
ılgıt ılgıt *rgp.* hêdi hêdi, jı bo babûna bayê tê gotın.
ılıca *N.* germav, germık. * **ılıcaya gitmek** *bw.* çûn germıkê.
ılık *rgd.* çêrme, dereca dı navbera germ û sariyê *de.* /**...lık** *N.* çêrmeti.
ılıklaşmak *L.* çêrme bûn.
ılıklaştırmak *L.* çêrme kırın.
ılım *N.* itıdal, pivandari.
ılıman *rgd. cox.* nermhewa, herêma ko ne pır zêde germ û ne jı zêde sar e.
ılımlı *rgd.* **1.** mûtedil, tolerant. **2.** nermayi. * **ılımlı bir hava** *bw.* hewayeke nermayi, nermhewa.
ılıştırmak *L.* çêrme kırın.
ımızganmak *L.* xılmaş bûn, tevxew bûn.
ıpıslak *rgd.* şıp û şıl.
ıpıssız *rgd.* ter û tenê.
ıra *N.* şecıye, karekter, rewışt.
ırak *rgd.* dûr. /**...laşmak** *L.* dûr ketın. /**...lık** *N.* dûri.
Iraklı *N.* ıraqi.
ıralamak *L.* karekterize kırın, rewışt dan.
ırgalamak *L.* hejandın, daweşandın. Mesela jı bo ko fêki jı darê bıêxının bı koka darê gırtın û hejandın.
ırgalanmak *L.* hatın hejandın.
ırgat *N. Gr.* **1.** brandox, êrxat, mışag, dırûnker, pale. **2.** cınên, *(jı bo pembu).* * **bugün dört ırgat kaldırdık** *bw.* me iro çar mışag rakırın.
ırk *N. A.* **1.** ırq, rıh. **2.** nıjad, regez. /**... ayırımı** *bw.* cûdayetıya rıh, dubendıya rıhi/ırqi. /**...çı** *N.* nıjadperıst, rıhperıst. /**...çılık** *N.* rıhperısti, nıjadperısti. /**...i** *rgd.* rıhi, ırqi, nıjadi.
ırkıyat *N.* **1.** etnoloji, rıhnasi. **2.** nıjadnasi.
ırktaş *N.* hemgel, hemrıh, hemnıjad.
ırmak *N.* çem, robar.
ırz *N. A.* ırz, namûs. * **ırza tecavüz etmek** *L.* destdırêjiya namûsê kırın.
ıs *N.* xwedi.
ısı *N.* têhn, tin, hit, kelilan, germi. /**... vermek** *L.* tin dan, germi dan.
ısı dam *N.* hemam.
ısı denetir *N.* termostat.
ısın *N.* kalori.
ısındırmak *L.* germ kırın.
ısınmak *L.* germ bûn, germıjin.
ısıölçer *N.* fiz. germpiv, kalorimetır.
ısırgan *rgd.* gezende, gezok, gezgezık, durzile, gıyagezık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
ısırgan böcekler *N.* ade, adu.
ısırıcı *rgd.* gezker.
ısırılmak *L.* hatın gez kırın.
ısırma *N.* gez.
ısırmak [1] *L.* gestın, gezandın, gez kırın, gez lê dan, gez lê xıstın, geztın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
ısırmak [2] *L.* vedan, pêve dan, evıya jı bo heywanên jehr ko merıvan dıdın re dıbêjin. * **arı ısırdı** *bw.* mêşê pê ve *da.*
ısırtmak *L.* dan gez kırın.
ısıtıcı *rgd.* germker.
ısıtılmak *L.* hatın germ kırın, hatın germıjandın.
ısıtmak *L.* germandın, germ kırın, germıjandın.
ısıveren *N. kim.* tindar, germrêj, ekzotermik.
ısıyayar *N.* germpıj, konvektor.
ısı yuvarı *N.* termosfer.
ıska *N.* argo. vala avêtın, lênedan. /**... geçmek** *L.* **1.** lı armancê nedan, vala avêtın.

2. guh nedan, avêtın paş guh.
ıskala *N. İt.* skala, tirkên hacetên pivanê ne.
ıskarta *rgd. İt.* tolaz, kevnık, malê ko jı bıhayê xwe de keti. * **ıskartaya çıkmak** *bw.* jı bıhayê de ketın, jı qimet ketın.
ıskat *N. A.* 1. xıstın, êxıstın. 2. sedeqeya jı bo mıriyan an jı bo nımêja derbazbûyi.
ıskonto *N. İt.* tenzilat, daxıstın *(jı bıhayê).*
ıslah *N. A.* ıslah, ısleh, başkırın. /– **evi** *N.* ıslahxane.
ıslahat *N. A.* reform.
ıslak *rgd.* 1. şıl, hêmin. 2. pış. /–**lık** *N.* 1. şıli, hêmini. 2. pışi, jı bo zevi û erdê tê gotın.
ıslamak *L.* şıl kırın.
ıslanmak *L.* şıl bûn.
ıslatılmak *L.* hatın şıl bûn.
ıslatmak *L.* şıl kırın.
ıslık *N.* fitık, fikan, kwit. /– **çalmak** *L.* fitık kutan, fitandın, fitık lê dan, fitık lê xıstın, fikandın, firandın, kwitandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
ıslıklamak *L.* fitıkandın, yeki bı fitık eyibandın.
ısmarlama *N.* sıparış.
ısmarlamak *L.* radi kırın, sıparış kırın.
ısmarlanmak *L.* hatın sıparış kırın.
ısmarlatmak *L.* dan sıparış kırın.
ıspanak *N. Gr.* espanax, sıyele.
ısrar *N. A.* heter, rık, ısrar. /– **etmek** *L.* heter kırın, rık kırın, pê dan erdê, lı ser sekının. /–**lı** *rgd.* bıheter, bırık, bıısrar.
ıssız *rgd.* tenya, beyaban, xamoşan, kılwe, tenha. /– **kalmak** *L.* beyaban man, xamoşan bûn. /–**lık** *N.* tenyati, beyabani, xamoşani.
ıssızlaşmak *L.* beyaban man, xamoşan bûn.
ıstakoz *N. Gr.* kevjali derya.
ıstampa *N. İt.* stempa, cûre haceteke ko mohr an damxe lı ser tê kolin û bı vi armanci tête bıkaranin.
ıstırap *N. A.* 1. êş. 2. ahên, xem, keder. /– **çekmek** *bw.* xem kışandın. /–**lı** *rgd.* xemgin, xemnak. /– **vermek** *L.* arıhandın, zeryandın, zêrandın, êşandın.
ışığa doğrulum *N.* berberoji, berbetavi, evıya termeki botanikê ye.
ışık *N.* 1. şewl, tırij, tirêj, ronahıya jı tavê an jı agır tê. 2. ronahi, rewneq. **dünyanın ışığısın sen.** rewneqa cihani tu *bw.* /– **saçan** *N.* tırij avêj, rewneqdar. /– **saçmak** *L.* tırij avêtın, şewl dan. /– **tutmak** *L.* 1. derek roni kırın. 2. yeki şareza kırın.
ışık küre *N.* fotosfer.
ışıklandırılmak *L.* hatın roni kırın.
ışıklandırmak *L.* roni kırın, tirêj dan.
ışıklı *rgd.* roni, bıtav.
ışıkölçer *N.* tirêjpiv, fotometır.
ışıksız *rgd.* bêronahi, tari.
ışık yuvarı *N. ast.* fotosfer.
ışıldak *N.* projektor.
ışıldamak *L.* bırıqin, çırûskin.
ışıldatmak *L.* bırûskandın, çırûskandın.
ışıl ışıl *rgp.* bı çırûski, bırqe bırq.
ışıltı *N.* çırûsk.
ışımak *L.* çırûskin, roni bûn.
ışın *N.* pertew, çırûsk, tırij, tirêj. /– **bilimci** *N.* radyolox. /– **bilimi** *N.* radyoloji. /– **etkin** *N.* fiz. radyoaktif. /– **etkinlik** *N.* radyoaktivite. /–**ölçer** *N.* radyometır, tirêjpiv.
ışınım *N.* fiz. çik, radyasıyon. /–**ölçer** *N.* bolometır.
ışınlamak *L.* tirêj kırın. 1. lı gor zanıstıyê bı lêdana tirêjê ve atomên maddeyi jı hev deranin û maddeyi tune bıki an bı dıjraberi wi jı tunetıyê de maddeyeki bıafırini. 2. jı bo ko lı ser tıştên xwarınê mikrob û virûs kêm bıbın, wan bı tirêjê bini şuştın.
ışıtmak *L.* roni kırın,
ışkı *N.* cûre kêreki kevaneye ko pê çerm an texteyi rêş dıkın.
ışkın otu *N.* rıbês, rêwas.
ıtır *N. A.* tolgin. 1. bihna xweş. 2. kulilka tolginê. /–**lı** *N.* bihna xweş, tolgini.
ıtriyat *N.* bihnên xweş.
ıvır zıvır *N. rgp.* hûr mûr, kırtık pırtık.
ızbandut *N. rgd. İt.* totırne, qırase.
ızgara *N. Gr.* 1. bıst, caxık. 2. bıst an caxıkên ko goşt û masi û tıştê wısa lı ser tên qelin. /– **etmek** *L.* kızırandın. /–**lık** *N.* goştê kızırandınê.

İ

İ *N.* dwazdemin tipe dı elifbaya Tırki de û dengdêreke dırêj e.
iade *N.A* veger, lêvegerandın, iade. /**– etmek** *L.* vegerandın, lê vegerandın, paş ve vegerandın, iade kırın.
iadeli *rgd.* bıiade.
iane *N.A* mêcbêti, barbû, iane.
iaşe *N.A* iaşe.
ibadet *N.A* ibadet. /**– etmek** *L.* ibadet kırın. /**–hane** *N.* ibadetxane. /**– yeri** *Nh.* ibadetgeh.
ibare *N.A* ibare, çeku. * **buraya bir kaç ibare ekle** *bw.* lı êra çend çekuyan ji lê zêde ke.
ibaret *N.A* ibaret, pêkhati. * **ev, üç odalı bir daireden ibaret** *bw.* mal, ji warxaneke bı çar çavıyan pêkhatıye.
ibibik kuşu *Nh.* dawûdidunikıl, diksılêman.
ibik *N. ant.* kator, şe, şeh, pûşi.
ibik çiçeği *Nh.* badrû.
ibis *N. Gr. Lat.* ibiş.
iblağ *N.* **1.** ragıhandın. **2.** bıha kırın.
İblis *N.A* **1.** İblis, Şeytan. **2.** mec. fennek, şeytan.
ibne *N.A* ibne, hiz, kûnek, qûnek, lewate, pûşt. /**–lik** *N.* ev bêjeyana hemû bı paşkoka "ti" tên bıkaranin.
İbrani *N.* İbrani, Cıhû. /**–ce** *N.* Cıhûki, İbrani.
ibraz *N.A* dıyar, şani. /**– etmek** *L.* dıyar kırın, şani dan, anin holê.
ibre *N.A* gêç, tirk.
ibret *N.A* ibret, fêre. /**– almak** *L.* fêre bûn, ders gırtın.
ibrik *N.A* mısin, mesin, avtawe, lûlık. /**– ağzı** *N.* zembûrek, pılpılınık.
ibrişim *N.P.* hevrişım, ibrişım.
icabet *N.A* icabet. **1.** çûn vexwandınê, çûn dawetê. **2.** pejırandın, razi bûn. /**– etmek** *L.* icabet kırın, çûn vexwandınê.
icap *N.A* icap, hacet, dıvêt. * **gitmem icap etmez** *bw.* çûna mın hacet nake, mın nedıvêt ez bıçım. /**– etmek** *L.* icab kırın, dıvêtın. * **icabına bakmak** *bw.* **1.** pêwistıya yeki an tışteki anin cih. **2.** kuştın, telıfandın.
icabında *rgd.* ko dıvıya be.
icar *N.A* kırê, deman, icare. /**– etmek** *L.* icare kırın, kırê kırın, deman kırın. /**–cı** *N.* deman, demandar, kırêker.
icat *N.A* icat, nûvedan. /**–çı** *N.* icatker. /**– etmek** *L.* nûvedan, doz kırın, icat kırın.
icazet *N.A* **1.** icaze, destûr, izın. **2.** diplome. /**– almak** *L.* **1.** destûr gırtın. **2.** diplome gırtın. /**–name** *N.* destûrname.
icbar *N.A* mecbûr. /**– etmek** *L.* mecbûr kırın, dıvıyandın.
icra *N.A* icra, kırın, anin cih. /**– etmek** *L.* icra kırın, anin cih, bı cıh anin.
icraat *N.A* tevger, karûbar.
iç *N.* **1.** hundur, hındur. Evıya dıjraberi der e, tıştê ko dı daxıli tıxûbê tışteki, dereki an cısmeki ye. * **evin içinde, arabanın içinde** *bw.* hundur malê de, hundur erebê *de.* **2.** nav, navber, navık. * **ormanın içinde** *bw.* dı nav rêlê *de.* * **tarlanın içinde** *bw.* dı nav zevıyê *de.* * **cevizin içi** *bw.* navıka gûzê. **3.** hundur, zık. * **karpuzun içi** *bw.* hunduri zebeşê, zıkê zebeşê. **4.** bın, hundur. * **içim bulanıyor** *bw.* hundurê mın an zıkê mın tev dıde. * **kazağı içine giyeceğim** *bw.* vezeli dı bın de lı xwe dıkım. **5.** navxwe, nav, hundur. * **yurt içi ulaşım** *bw.* ragıhandınê navxwe an hundur. **6.** paşın, hundur, bın. Tıştê ko lı pey hev an lı paş hev ın, ya lı dû. * **iç kapı, iç deri** *bw.* derıyê paşın, derıyê hundur, çermê bıni.
iç bükey *rgd.* fiz. mat. qer, kov.
iç çamaşır *Nh.* bıncıl, kıras, kıncên bıni.
iç deri *N. ant.* çermê bıni, çermê hundur, endoderm.
içecek *N.* vexwarın, meşrûbat.
içe dönük *N.* introvert *(dı psikolojiyê de).*
içerde *rgp.* lı hundur.
içeri, içerisi *rgd. rgp.* hındur.
içerik *N.* naverok, meyan, verêj.
içerlek *rgd.* hundurin, yê heri hundur.
içerlemek *L.* sıl bûn, enırin, qehırin.
içerme *N.* **1.** naverok, ihtıva. **2.** fels. guncan, verêj.
içermek *L.* **1.** naverok dan, ihtıva kırın. **2.** fels. guncandın, verêj kırın.
iç evlilik *N.* sos. kesê ko ji malbata û qebi-

le an jı ezbetê xwe re dızewıce, endogami.
iç güdü *N.* dozin, insıyak, sewkitabii.
iç güvey *N.* zavayê ko mala xwe dıbe ba malbata jınê.
içiçe *rgd.* hundur hev de, navhev *de.* /**... girmek** *L.* ketın hundur, ketın nav hev, kumışin. /**... sokmak** *L.* kunsandın, fınsandın, kırın hundur hev.
içilmek *L.* hatın vexwarın.
içim *N.* 1. vexwarın. * **bu çayın içimi güzel** *bw.* vexwarına vê çayê baş e. 2. qım.
için *dç. Ghk.* bona, bo boy. * **bona vê carê** *bw.* bu seferlık ıçın.
içinde *rgp.* dı nav de, lı nav. * **içinden gelmek** *bw.* jı dıl de hatın.
içindekiler *N.* naverok, fıhrist, munderecat.
için için *rgp.* dızi dızi, dı hundur xwe *de.*
içirik *N.* heriyê mırtêlan.
içirilmek *L.* dan vexwarın.
içirmek *L.* dan vexwarın.
içirtmek *L. bn.* **içirmek.**
iç işleri *N.* karên nav xwe, karê hundur.
içki *N.* vexwarını, eraq, mey, evıya jı bo vexwarınên bıalkol re tê gotın.
içkici *N.* 1. eraqfıroş, meyfıroş. 2. eraqxur, meyxur.
içkili *rgd.* serxoş, vexwari.
iç kulak *N. ant.* guhê hundur.
iç lastik *N.* lastıkê bıni, lastıkê hundur.
içlem *N.* guncan, têgıhiştın, idrak.
içlenmek *L.* 1. kakıl gırtın, tov gırtın. 2. xemgin bûn.
içli *rgd.* 1. kakıltıji, bıtene, jı bo tov û fêki ye. 2. mec. kesê zû xemgin dıbe, xemgin.
içli dışlı *rgd.* hevalcan.
içli köfte *N.* kofte, lopık, qutılk.
içmek *L.* 1. vexwarın, av û tıştê avi ko dıki devê xwe û dadıqulini. 2. kışandın, jı bo cıxarê ye. * **sigara içmek** *bw.* cıxara kışandın. 3. alkol vexwarın.
iç mimar *N.* dekorator.
içrek *rgd.* batıni.
içsel *rgd.* hunduri, daxıli.
içten *rgd.* 1. bıdıl, jıdıl, jı dıl de, semimi, jı bo xwast û daxwazê. 2. hundur de, nav *de.* /**... gelmek** *L.* jı dıl hatın. * **içten selamlarımı sunarım** *bw.* sılavên jı dıl dışênım. /**... söylenmek** *L.* jı dıl de gotın.
içtenlik *N.* semimiyet.
içtenlikle *rgp.* jı dıl de, jı dıl ve.
içtihat *N. A.* 1. têgıhiştın. 2. carinan tıştê ko qanûnê de sarih nine an dı adet û tore de baş dıyar nine û dadger bı xwe çareser dıke.
içtima *N. A.* cıvak, cıvin.
içtimai *rgd. A.* cıvaki.
içtinap *N. A.* gurêz. /**... etmek** *L.* jê kışin, jê revin.
iç tüzük *N.* rêznameyi hundur, rêznameyi navxwe.
iç yağı *N. ant.* duhn, çewr, don, dıhn, bez.
iç yüz *N.* 1. esl û feslê tıştekı, rasteqinıya tıştekı. 2. rûyê hundur.
idam *N. A.* idam. /**... edilmek** *L.* idam bûn. /**... emri** *Nh.* ferman, fermana idamê. * **idam emri çıkarmak** *bw.* ferman kırın. /**... etmek** *L.* idam kırın, daleqandın, avêtın dar, dar de/ve kırın.
idame *N.* dom. domdari. /**... etmek** *L.* dom kırın.
idamlık *N.* 1. kesê ko idam dıbe. 2. cezaya ko idam dıvêt.
idare [1] *N. A.* idare, kargeri, berêweberi, bergerani. /**... etmek** *L.* idare kırın, bı rê bırın. /**... olmak** *L.* idare bûn.
idare [2] *N. A.* abor, idare. /**... etmek** *L.* abor kırın, der kırın, idare kırın. * **bu iş şimdilik idare eder** *bw.* ev kar vê gavê dıke der. * **param şimdilik idare eder** *bw.* pareyê mın vê gavê dıke der an idare dıke. /**... olmak** *L.* abor bûn. * **ben maaşımla idare oluyorum** *bw.* ez bı mehmangıya xwe abor dıbım. /**... olunmak** *L.* hatın abor kırın.
idare [3] *N. A.* idare, buhartın, gerandın * ... **...eriyle iyi idare etmek** *bw.* **pev re ...aş buhartin, baş idare kirin.**
idarece *rgd.* bı ali idarê.
idareci *rgd.* serperıştıst, reftar, dager, pêşkar, kargêr, karbıdest, berêweber, berger. Jı van sinoniman de bêjeya "serperışt" lı Kurdıya başûr de tê bıkaranin, û bêjeya "berêweber û karbıdest" lı nav ronakbiran de hê nû bıkar tê, yên dın hê cihê xwe negırtıne.
idarehane *N. A. P.* idarexane, biro.
idareli *rgd.* 1. kesê ko dıkare idare bıke, bıidare. 2. ekonomik, aborivan.
idaresiz *rgd.* 1. kesê ko nızani idare bıke, bêidare. 2. neekonomik, neabor.
idareten *rgp.* bı idare.
idari *rgd. A.* idari.
iddia *N. A.* 1. iddıa, şert, mıçılge, fıkr an ıdea ya ko tête pêşkêş kırın. 2. dı tıştekı de rık kırın, inad kırın. /**... etmek** *L.* iddıa kırın, rık kırın

iddiacı *rgd.* iddıaker, rıkdar.
iddialaşmak *L.* pev re şert gırtın, mıçılge kırın.
iddialı *rgd.* 1. bıiddıa. 2. xwe bawer.
ide, idea *N. Gr.* idea, fıkr.
ideal *N. Fr. Gr.* ideal, mengi. /**_ist** *rgd.* idealist. /**_izm** *N.* idealizm.
ideoloji *N. Fr. Gr.* birûbaweri, ideoloji.
idil *N. Fr.* bestewin, idil.
idman *N. A.* idman, meşq, jimnastik. /**_lı** *rgd.* bıidman. /**_sız** *rgd.* bêidman.
idrak *N. A.* idraq, têgıhiştın, agahi. /**_ etmek** *L.* derkandın, gehiştın, tê gehiştın. /**_lı** *rgd.* bıidraq, bıfehm. /**_sız** *bw.* bêidraq, bêfehm, fehmkor.
idrar *N. A.* miz. /**_ etmek** *L.* miztın, miz kırın. /**_ tahlili** *L.* dewıyandına mizê.
ifa *N. A.* kırın, cih anin, anin cih.
ifade *N. A.* ifade, gotın, derbırın. * **onların ifadelerine göre** *bw.* lı gor gotına wan, lı gor ifada wan. /**_ etmek** *L.* ifade kırın.
iffet *N. A.* namûs, iffet. /**_li** *rgd.* dawênpak. /**_siz** *rgd.* dawênpis. /**_sizlik** *N.* dawênpisi.
iflah *N. A.* iflah. /**_ olmak** *L.* iflah bûn. /**_ olınamak** *L.* iflah nebûn. * **iflahı kesilmek** *bw.* bêçare man.
iflas *N. A.* iflaz, kesê ko nıkare deynê xwe bıde. /**_ etmek** *L.* iflaz kırın.
ifrat *N. A.* ifrat, tışteki de an meseleyekê de pır pêş de çûn, jı hed derketın.
ifraz *N. A.* 1. parsel kırın, derheqa erd û erazi. 2. *bio.* lik, avzê.
ifrazat *Nk. A.* nêm û lik û avzêyên ko jı can derdıkevın.
ifrit *N. A.* 1. ifrit, şeytan. 2. qehırin, enırin. * **birini ifrit etmek** *bw.* yeki ifrit kırın, enırandın.
ifşa *N. A.* ifşa, aşkıre, aşkıre kırına tışteki dızi. /**_ etmek** *L.* dırkandın, deranin, dan der.
iftar *N. A.* fıtar, roji vekırın. /**_ açmak** *L.* fıtırin.
iftariye *N. A.* fıtarıye.
iftihar *N. A.* pesn, serxwereçûni, şanaz, şanazi. /**_ etmek** *L.* şanazi kırın, ser xwe re çûn, pesn dan.
iftira *N. A.* iftıra, buhtan, kesi an yeki bı derew tawanbar kırın. /**_ etmek** *L.* iftıra kırın, buhtan kırın.
iğ *N.* teşi. /**_ başı** *N.* teqalık, serık. /**_ eğmek** *L.* teşi rêstın.
iğde *N.* gûsınc.
iğdiş *rgd.* xesi, xesok, xesandi, yexte, êxte. /**_ etmek** *L.* xesandın.
iğfal *N. A.* 1. xapandın. 2. jın xapandın. /**_ etmek** *L.* jın xapandın, ixfal kırın.
iğne *N.* derzi. 1. derzıya ko pê dırûnê dıkın. 2. her cûre derziyên ko bı cûre armanci de tête bıkaranin. * **kıravat iğnesi, toplu iğne** *bw.* derzıya qrawatê, derzilo. 3. ya ko dı bıjijki de tê kar anin û bı wê derman têtе zerk kırın. 4. derzi, kaleg, ya jı bo zêndi, buxık û mar û mûran e. 5. sıncak, jı bo mucewher e. 6. derzi, dasi, hestıyê masi ya zırav ın. /**_ yapmak** *L.* derzi lê dan, derzi lê xıstın.
iğne ardı *N.* şûl, cûre dırûtıneke. /**_ dikiş yapmak** *L.* şûl kırın.
iğneci *N.* derziker, kesê ko bı derzi derman zerk dıke.
iğnelemek *L.* 1. derzi kırın, derzi lê dan, tışteki bı derzi bı hev ve zelıqandın. 2. yeki bı soz û gotın êşandın.
iğnelik *N.* derzidank.
iğne yaprak *N.* pelgên derzi, hın dar an rehekên ko pelgên xwe weko derzi ne.
iğrenç *rgd.* erjeng, pelos. /**_lik** *N.* erjengi, pelosi.
iğrenmek *L.* erjengi bûn, jê erjeng bûn, kenıhin.
iğreti *rgd.* arızi.
ihale *N. A.* ihale, mezat. /**_ etmek** *L.* ihale kırın, mezat kırın.
ihanet *N. A.* xıyanet, ihanet, xayinti. /**_ etmek** *L.* xıyaneti kırın.
ihata *N. A.* 1. gemaro. 2. têgıhiştın. /**_ etmek** *L.* 1. gemaro dan, gemaro kırın, dor lê bırrin. 2. tê gıhiştın.
ihbar *N. A.* êxbar. /**_ etmek** *L.* êxbar kırın. /**_name** *N.* êxbarname.
ihbarcı *N.* muxbir, altax, sixur, nûçegêr. /**_lık** *N.* altaxi, sixuri, nûçegêri.
ihbarlamak *L.* êxbar kırın.
ihlal *N. A.* zerar, xırabi. /**_ etmek** *L.* zerar gıhandın, xırabi kırın.
ihmal *N. A.* dıkavi, dırêx, xemsari, ihmal. /**_ etmek** *L.* ihmal kırın, xemsari kırın.
ihmalci *Nne.* ihmalkar, guhfıreh, xemsar. /**_cılık** *N.* dırêxi, guhfırehi, xemsari.
ihmalkar *rgd.* guhfıreh, ihmalkar. /**_lık** *N.* dırêxi, guhfırehi, xemsari. * **ihmalkarlık etmek** *bw.* guhnedari kırın, xemsari kırın, ihmalkari kırın. *bn.* **ihmalci.**
ihracat *N. A.* ıxracat, derveşandıni.
ihraç *N. A.* 1. derxıstın, derkırın, ıxrac. 2.

dervaşandın, derinami, ixrac. /_ **edilmek** *L.* 1. hatın derxıstın. 2. hatın derveşandın, hatın derinami kırın. /_ **etmek** *L.* der kırın, der xıstın, kırın der, ixrac kırın.

ihram *N.A.* hêram. 1. çarşevek fıreh ye ko hın gel lı xwe dıkın. 2. dema hecê de hêrama spiye ko heci lı xwe dıkın.

ihsan *N.A.* 1. başi, rındi. 2. bexş. 3. bexşiş.

ihtar *N.* 1. şıyarkırını, balkışandını, ihtar. 2. gef. 3. tışteki anin bihra yeki. /_ **etmek** *L.* 1. bihr xıstın, bal kışandın. 2. gef lê xwarın. /_**name** *N.* ihtarname.

ihtida *N. A.* abalbûni, abala Musulmani bûn.

ihtilaf *N.A.* cıyawazi, gelemşe.

ihtilal *N.A.* 1. ihtılal, şoreş, dewlet an cıvakeki de bı cebri nûjenıyek ava kırın. 2. gelemşe, cıyawazi. 3. guhartınên himi. * **alfabe ihtilali** *bw.* şoreşa elifbayê.

ihtilalci *rgd.* şoreşgêr. /_**lik** *N.* şoreşgêri.

ihtimal *N.A.* guman, ihtımal. * **ihtimaldir ki!** *bw.* guman e ko!, dıbe ko. /_ **vermek** *L.* guman kırın.

ihtimam *N.* pûtepêdan, pûte. /_ **etmek** *L.* pûte pê dan.

ihtiram *N.A.* ıhtıram, gırami, serkupi. /_ **duruşu** *bw.* rawestana gıramıyê.

ihtiras *N.A.* azweri.

ihtisas *N.A.* pıspori. /_ **yapmak** *L.* pıspori kırın, pıspor bûn.

ihtisaslaşmak *L.* pıspor bûn.

ihtişam *N. A.* ewrengi, rewnaq, semyan, çelengi. /_**lı** *rgd.* çeleng, ewreng, rewnaq.

ihtiva *N.A.* *bn.* **içerme.** /_ **etmek** *bn.* **içermek.**

ihtiyaç *N. A.* ihtıyac, hewce, hewcedari, hewceyi, pêwisti. * **bir şeye ihtiyaç duymak** *bw.* hewceyi tışteki bûn. * **sana ihtiyacım yok** *bw.* pêwisti te nınım, ne hewceyi te me.

ihtiyar *rgd.* *N. A.* ixtıyar, êxtıyar, kal, kokım. /_ **heyeti** *Nh.* cıvata pirmenda. /_**lamak** *L.* ixtıyar bûn, kal bûn, kokım bûn. /_**latmak** *L.* ixtıyar kırın, kal kırın, kokım kırın. * **ihtiyarlar meclisi** *Nh.* cıvata pirmenda. /_**layış** *N.* kalbûni, kokımbûni. /_**lık** *N.* ixtıyari, kali, kokımi.

ihtiyari *rgd.* bıxwastıni, lı ser daxwazê.

ihtiyat *N. A.* 1. ihtıyad, mineq. 2. degel, lıgel. * **ihtiyat olarak yanma almak** *bw.* jı bo degeli gırtın ba xwe. 3. bergir. * **ihtiyat kuvvetleri** *Nh.* bergiri mıli, mineqi mıli. /_**lı** *rgd.* ihtıyadkar, degel, şıyar, wurya. * **ihtiyatlı davranmak** *bw.* şıyar sekının, wurya bûn.

ika *N.A.* kırın. /_ **etmek** *L.* kırın, anin cih.

ikamet *N. A.* ikamet, daniştın, nişin, rûnıştın *(lı ciheki de).* /_ **eden** *bw.* rûnıştvan. /_ **etmek** *L.* ikamet kırın, daniştın, rûnıştın. /_**gah** *N.* ikametgah, azınc, cihwar.

ikaz *N. A.* agahi, hesandın. /_ **etmek** *L.* agah kırın, hesandın, şıyar kırın.

ikbal *N. A.* bext, bextewari. * **ikbali açılmak** *bw.* bextê xwe vebûn.

iken *rgp.* heta, gava. * **ben evde iken de hırsız girmiş** *bw.* gava ez mal bûm ji dız hatıye.

iki *N.* *rgd.* du, dudu, dıdo. * **iki ateş arasında kalmak** *bw.* dı navbera du agıran de man. * **iki ayağını bir papuca koymak** *bw.* herdu lıngên xwe an wi kırın solekê. /_ **olmak** *L.* du qati bûn * **iki büklüm yapmak** *bw.* duqati kırın. * **iki canbaz bir ipte oynamaz** *bw.* du cambaz dı bendekê de nalizın. * **iki eli yakasında olmak** *bw.* herdu desta bı pêsirê gırtın. * **iki paralık etmek** *bw.* anin pênc peran. * **iki katı** *bw.* duçendane, du qasi. * **iki katlı** *bw.* duqat. * **iki misli** *bn.* **iki katı.** * **iki mislini arttırmak** *bw.* duçende kırın. * **iki renkli** *bw.* durengi. * **ikiye katlamak** *bw.* duqat kırın. * **iki yüzlü** *bw.* *rgd.* durû, durûyi.

iki büklüm *rgd.* duta. * **iki büklüm olmak** *bw.* duta bûn.

iki canlı *rgd.* dugıhan, ducani.

ikici *N.* *rgd.* fels. dualist. /_**lik** *N.* dualizm.

iki cinslikli *N.* *bn.* **iki eşeyli.**

iki eşeyli *rgd.* ducınsi, nêremok.

ikileme *N.* duqor, ducar .

ikilemek [1] *L.* dubare kırın, ducar kırın, duqor kırın.

ikilemek [2] *L.* dugisın kırın *(şıv an zeviyê).*

ikili *rgd.* çıft, cot, zo, duali.

ikilik *N.* dubendi, gelş. /_ **yaratmak** *L.* gelş kar xıstın.

ikinci *rgd.* duhem, duhemin. * **ikinci el** *Nh.* destê dıduyan. * **ikinci el eşya** *Nh.* karinay, xılmet, kone. * **ikinci el eşya satıcısı** *N.* konefıroş. * **ikinci el mobilya** *N.* xıplak.

ikindi *N.* esr, berê êvarê.

ikircik *N.* şık, weswese, bêbıryari. /_**lenmek** *L.* şıkdar bûn. /_**li** *rgd.* bışık, gumanbar, dogman.

iki ruhlu *rgd.* dugıhan, duruhi.
ikişer ikişer *bw.* dudu dudu, du û du, cot bı cot.
iki yaşayışlı *rgd.* dujıyani, jıyandarên ko hım beji û hım ji dı avê de dıjin.
iki yüzlü *rgd.* durû. /**–lük** *N.* durûti.
ikiz *N. rgd.* 1. hevzık, cêwi. 2. cot, zo, çıft, tıştê ko weki hev ın an şıbi hev dıbın. /**– çocuklar** *bw.* zarokên cêwi.
ikiz anlam *N.* hevmana.
ikizler burcu *Nh.* bextebaran, pûşper.
iklim *N. A. Gr. cox.* 1. avûhewa, kişwer, sırıșt, rêba, iqlım. 2. kişwer, dıyar, welat.
ikmal *N.A.* ikmal. /**– etmek** *L.* ikmal kırın.
ikna *N.A.* iqna, qani, bawerkırından. /**– etmek** *L.* iqna kırın, qani kırın, dan bawer kırın.
ikon *N. Fr.* ikon.
ikrah *N. A.* kerıhin. /**– etmek** *L.* kerıhin, dıl jê çûn.
ikram *N. A.* ikram, pêşkêşi. /**– etmek** *L.* ikram kırın, pêşkêş kırın.
ikramiye *N.A.* ikramıye, lotım, gihev.
iksir *N.A.* iksir.
iktidar *N. A.* 1. iqdıdar, karin, kanin. 2. desthelatıya dewletê an kesê ko desthelati ya dewletê xıstıne dest.
iktidarsız *rgd.* 1. bêhêz, bêtaqet. 2. nemêr, mêrê ko hebûna cınsi nine an kêm e.
iktifa *N.A.* besbûni. /**– etmek** *bw.* bes bûn, jê qani bûn.
iktisadi *rgd.* ekonomik, iqtısadi.
iktisat *N.* abori, ekonomi, iqtısad. /**– bilimi** *Nh.* zanıstıya abori. /**–çı** *N.* aborizan.
il *N.* bajar, şar.
ilaç *N. A.* ilac, derman. /**– içmek** *L.* ilac xwarın, derman xwarın
ilaçlamak *L.* ilac kırın, derman kırın.
ilaçlanmak *L.* hatın ilac an derman kırın.
ilah *N.A.* ilah, Xwedê, Xuda.
ilahe *N.A.* ilahe, Xudawen.
ilahi *rgd. A.* 1. ilahi, Xudayi. 2. *muz.* lawıj, sırûd
ilahiyat *N.A.* ilahiyat, teoloji. /**–çı** *N.* teolox.
ilam *N.A.* danezan.
ilan *N.A.* ilan, bang, bangewazi. /**– etmek** *L.* ilan kırın, banghındêran. /**– vermek** *L.* ilan dan *(jı bo rojname an çapdenıyekê)*.
ilanihaye *rgp. A.* heta hetayi, bêdawi.
ilave *N.A.* ilawe, parseng. /**– etmek** *L.* ilawe kırın, parseng kırın, kırın ser, lê zêde kırın, xıstın ser. /**–li** *rgd.* lê zêdekiri.
ilbay *N.* wali.
ilçe *N.* qeza
ile [1] *Ghk.* gel, dıgel. lıgel, legel. * **babası ile beraber** *bw.* lıgel bavê xwe.
ile [2] *dç.* bı, pê. * **ben trenle geldim** *bw.* ez bı trênê hatım, ez pê trênê hatım.
ilelebet *rgp. A.* heta hetayi.
ilenç *N.* nıfır.
ilenme *N.* ahên, nıfır.
ilenmek *L.* nıfır kırın, ahên kırın.
ileri *N.* 1. ber, pêş, dıjraberi paş e. 2. pêşi, seri an dawıya tıştekı. * **yolun ilerisi boş** *bw.* pêşıya rê vala ye. 3. pêşi, dahatû, jı bo dem û zeman e. * **bu işin ilerisi iyi olur** *bw.* pêşıya vi kari baş dıbe. 4. *rgd.* pêşi, pêş de, tışt an dema ko lı pêşiyê ye, lı pêş de ye. * **ileri batta** *bw.* lı xeta pêşiyê. * **saat beş dakika ileridir** *bw.* saet pênc deqiqe pêş de ye. 5. *B.* pêşewa. * **Pêşmerge ileri!** *bw.* Pêsmerge pêşewa! 6. *rgp.* pêş de, berewpêş. * **masayi ileri çek** *bw.* masê bıkşine pêşiyê. /**– almak** *L.* pêş de gırtın, buhurandın. /**– atılmak** *L.* ketın pêşiyê. /**– gelenler** *bw.* gıregır, gıregırên pêşiyê, xewas. * **köyün ileri gelenleri** *bw.* gıregêrên gund. /**– geri** *bw.* şunda û pêş *de.* * **ileri geri konuşmak** veya **laflar etmek** *bw.* tere tûre axaftın an qezi kırın, şunda û pêş de axaftın. * **ileri gitmek** veya **varmak** *bw.* kar an axaftınê de jı pivanê derketın, pır pêş de çûn. /**– götürmek** *L.* pêş de bırın. /**– sürmek** *L.* berpêş/derpêş kırın, anin pêş, xıstın pêş.
ilerici *rgd.* pêşverû. /**–lik** *N.* pêşverûyi.
ilerde, ileride *rgp.* dı pêşiyê de, mandê de, lı dahatû. * **ilerde ne olacağı bilinmez** *bw.* dı pêşiyê de çı dıbe merov nızane.
ileri görüşlü *rgd.* dûrbin. * **ileriyi görmek** *bw.* pêşbini, pêşi ditın.
ileriyi gören *rgd.* pêşbin, binende.
ileriye *rgp.* berewpêş, pêş ve.
ilerlemek *L.* 1. pêş de çûn, berewpêş çûn, jı rê û mesafê *de.* 2. buhurin, derbaz bûn, jı bo dem û saetê. * **zaman ilerliyor** *bw.* zeman/dem pêş de dıçe, zeman/dem derbaz dıbe an dıbuhure.
ilerletmek *L.* pêş de bırın.
ilerleyici *rgd.* pêşveçûyi.
ilerleyiş *N.* pêşveçûni.
ileti *N.* mesaj, danezan, danasi, hınare.
iletici *rgd.* neqıldar.
iletilmek *L.* hatın bırın, hatın ragıhandın, hatın neqıl kırın.

iletişim *N.* 1. ragıhandın, kominikasıyon. 2. raguhaztın, bı rêgayi wek radyo, bêtêl û tıştê wısa.

iletken *rgd.* berdanbar, guhêzbar, hesıncawên ko ceryan û deng û germayiyê radıguhêze. /**-lik** *N.* guhêzbari.

iletki *N.* pılpiv, goşepiv. *bn.* **minkale.**

iletmek *L.* 1. bırın, ragıhandın, neqıl kırın. 2. guhaztın.

ilga *rgd.* betal. /**- etmek** *L.* betal kırın.

ilgeç *N. Grm.* daçek.

ilgi *N.* 1. pêwendi, besti, berbesti, gırêdayi. 2. kêş, elaqe, eleqe. /**- çekici** *rgd.* balkêş. /**- çekmek** *L.* bal kışandın. /**- duymak** *L.* pê eleqeder bûn, baldari lê kırın. * **ilgisini kesmek** *bw.* dev jê berdan, peywendi jê bırrin.

ilgilendirmek *L.* pêwendi gırê dan, berbesti kırın, elaqeder kırın.

ilgilenmek *L.* pêwendi lê bûn, pêwendi lê kırın, berbesti kırın, elaqeder bûn.

ilgili *rgd.* elaqeder, pêwend, gıjdar, gırêdayi.

ilginç *rgd.* enteresan, elaqebexş, balkêş, birkêş, helez. Ev sinonim dı Kurdi de hê lı cihê xwe rûnenıştıne. * **ilginç insanlar** *bw.* mırovên helez, mırovên enteresan. /**-lik** *N.* helezi, balkêşi, birkêşi.

ilginçleşmek *L.* helez bûn, balkêş bûn, birkêş bûn, enteresan bûn.

ilgisiz *rgd.* bêpêwend, bêgırêdayi, balnekêş. /**-lik** *N.* bêpêwendi, balnekêşi.

ilhak *N. A.* ilhaq. /**- etmek** *L.* 1. kırın tev xwe, kırın nav xwe. 2. xıstın bın dest, jı bo welateki an erdeki.

ilham *N. A.* 1. best, peroş, sırûş. 2. peyxam, sırûş, tıştê ko Xwedê dıxıqıtine dılê peyxamberan.

ilik [1] *N.* xelekê bışkojê.

ilik [2] *N. ant.* mox, mêji. * **iliğine işlemek** *bw.* 1. pır şıl bûn, şıl û av bûn. 2. bı dıjwari lı bın bandûrê de man.

iliklemek *L.* lı hev xıstın *(jı bo bışkojan e)*. * **düğmelerini iliklemek** *bw.* bışkojên xwe lı hev xıstın.

ilikli *rgd.* bışkoj lı hev xıstı.

ilim *N. A.* ilım, ılm, zanıstı.

ilinti *N.* 1. pêwendi, gırêdayi. 2. xem, keder.

ilintilemek *L.* pev ve henc kırın, pev ve bı sınêde dırûtın.

ilişik *rgd.* 1. gırêdayi, pevgırêdayi, [illegible]. * **dilekçeye ilişik olan mektup** [illegible] meya ko gırêdayiya daxwaznıvisê ye. 2. pêwend, aıd, legel. * **bu davaya ilişik şahitler** *bw.* govanên legel vê dawê. 3. munasebet.

ilişikteki *N.* derkenar. * **dilekçesi ilişikte gönderilmiştir** *bw.* daxwaznıvisa wi bı derkenar hatıye şandın

ilişki *N.* gırêdani, danûstandın, tevlayi, peywendi, pevgırêdani. /**- kurmak** *L.* pevgırêdani saz kırın an ava kırın, danûstandın çêkırın, peywendi gırê dan.

ilişkin *rgd.* eleqadar, derheq.

ilişmek *L.* 1. lê ketın, dest dan. * **elim silaha ilişmedi** *bw.* destê mın lı sileh neketıye. 2. têkıli bûn, xwe têkel kırın. * **hırsızı yakaladılar amma kardeşine ilişmediler** *bw.* dız gırtın, lêbelê têkıli bırayê wi nebûn.

iliştirmek *L.* pê ve kırın, henc kırın, pev ve gırê dan. * **yamayı bir iki dikişle iliştirdik** *bw.* me pine bı yek du hencan bı hev ve gırê *de.*

ilk *rgd.* 1. pêşın, sıfte, nuxşe, dıjraberi dawi ye. 2. *N.* sıfte, pêşın. * **onun ilki ve sonuncusudur** *bw.* a wi ya pêşın û dawi ye. 3. *rgp.* a yekem, a pêşın. * **ilk hatırladığım olay** *bw.* yekem bûyere ko tê bihra mın. /**- elden** *bw.* ya destpêkê, a destê pêşın, jı destê pêşin/yekem. /**- devre** *bw.* danê pêşın, dewra pêşın, evıya jı bo sportê tê karanin.

ilkah *N. A.* 1. ilkah, adan, tovdani. 2. lûl. /**- etmek** *L.* 1. ilkah kırın, adan kırın, tov kırın. 2. lûl kırın.

ilkbahar *N.* bıhar, bahar, demsala ko jı 21 i adarê heta 22 hezîranê ye.

ilk çağ *Nh.* ayena pêşın, dı dirokê de tê pejirandın ko zandûra jı destpêkê heta 476 i pışt Mesihi dom dıke.

ilk dördün *N. ast.* heyva panzdeh.

ilke *N.* 1. sereta, regez. * **atom cisimlerin ilkesidir** *bw.* atom regezi cısman e. 2. hızrên himi, bawerıyên himi, regez, prensib.

ilkel *rgd.* kevnare, iptidai, primitif.

ilkin *rgp.* a pêşın, pêş *de.* * **Ali ilkin bizim sınıftaydı amma gitti** *bw.* Elı pêş de dı sınıfa me de bû lê çû.

ilk kanun *N.* berçıle, meha [illegible] ya salê ye.

ilk okul *N.* [illegible], xwendegeha pêşın.

ilk öğretim *N.* xwandına pêşın.

ilk önce *rgp.* [illegible] pêşın, pêşırin.

ilkten [illegible] pêşıtır, pêşıtır.

ilk teşrin *N.* çırıya pêşın.
ilk yardım *Nh.* arikarıya pêşın, evıya dı bıjijki de jı bo dermankırına pêşın tê karanin. * **ilk yardım yeri** *Nh.* jarxane.
illa, illaki *rgp.A.* ille, hêrgız.
illallah *B.A.* ilallah, bêzari û ecızbûnê dıde nasin.
ille *rgp.A.* 1. ille, hêrgız. 2. hela, bı taybeti.
illegal *rgd. Fr.* bêqanûni, ilegal.
illet *N.A.* 1. jan, nexwaşi, ilet. 2. nexwaşok, hutbûna ko bı mırov re bıbe nexwaşi. 3. xû, xûy. * **adamı illet ediyor** *bw.* xû lı mırov dıxıni. /**– etmek** *L.* enırandın, qehırandın. /**– olmak** *L.* enırin, qehırin.
illetli *rgd.* 1. jano, nexwaş. 2. tıştê ko her carê xıra dıbe.
illüzyon *N. Fr.* çavgırêdani, efsûn.
illüzyonist *N. rgd.* efsûnker.
ilmek *N.* gırê, xelek, tegel.
ilmi *rgd. A.* zanısti, zanyari.
ilmihal *N. A.* pırtûkên ko zanıstıya dini dıdın xwandın, ilmihal.
ilmik *N. bn.* **ilmek.**
ilmiklemek *L.* gırê avêtın, xelek avêtın.
ilmühaber *N. A.* ilmuxeber, kaxeza navnasi.
iltica *N.A.* iltıca, penah, lace. /**–cı** *N.* penaber, lace, multeci. /**– etmek** *L.* iltica kırın, laceyi bûn, penaber bûn.
iltifat *N. A.* iltıfat, gırami. /**– etmek** *L.* iltıfat kırın, gıram gırtın.
iltihak *L.* tevêbûn. /**– etmek** *L.* tevê bûn, têkel bûn.
iltihap *N. Bj.* bezek, werımi, kul. /**– etmek** *L.* helgırtın, werımin, kul bûn.
iltihaplanmak *L.* helgırtın, werımin, kul bûn.
iltimas *N.* hewedar, iltımas. /**–çı** *rgd.* hewedar. /**– etmek** *L.* hewedari kırın, iltımas kırın.
iltizam *N.* 1. aligırtıni, pigırtıni. 2. dıvêtın, hewceyi. /**–cı** *rgd.* alikar, multezim. /**– etmek** *L.* 1. ali gırtın. 2. hewce ditın.
im *N.* 1. işaret. 2. alamet.
ima *N.A.* lar, tuwanc. /**– yoluyla** *bw.* bı tuwanci.
imaj *N. Fr.* wêne, imaj.
imal *N. A.* imal, çêkırın. /**– etmek** *L.* imal kırın, mal derxıstın.
imalat *N. A.* imalat, pırejmarıya "ımal" e. /**–hane** *N.* imalatxane.
imalı *rgd.* bıtuwanc.
imam *N. A.* imam. /**–lık** *N.* imamti. * **on iki imam** *bw.* Hz. Eli û zarokên xwe ve 12 kes ın.
imame *N. A.* serıkê tızbiyê.
iman *N. A.* iman, baweri. 1. baweri lı din anin. 2. baweri lı dinê islam anin. 3. mec. bawerıyeke xurt. /**– etmek** *L.* iman kırın, iman anin. /**– getirmek** *L.* Musulman bûn. /**–lı** *rgd.* bıiman, xwedi iman. /**–sız** *rgd.* bêiman. /**– tahtası** *N. anı.* hestıyê sing. * **imanı gevremek** *bw.* jı qam de ketın, zor mandi bûn.
imar *N.A.* ava, imar, inşa. /**– etmek** *L.* ava kırın, inşa kırın. /**–laşmak** *L.* avabûn, inşa bûn.
imaret, imarethane *N.A.* xêretxane, imaretxane.
imbik *N.A.* imbiq, daweriwok, dılopink. * **imbikten çekmek** *bw.* dawerıwandın, dılopandın, imbıq kırın.
imbiklemek *L.* dapalandın, dawerıwandın.
imdat *N. A.* bangewaz, hawar, hewar. 1. arikari kırın jı bo kesê dı tenganıyê *de.* 2. *B.* arikari xwastın. * **imdaaat!** *B.* hewaaar! * **imdata gelmek** *bw.* hatın hewarê. * **imdata koşmak** *bw.* bı hewarê çûn, çûn hewarê. /**– çağırmak/istemek** *L.* hewar xwastın.
imdi *Ghk.* ger, êdi, dandi.
imece *N.* gap, palûte, pêdani, zıbare.
imge *N.* 1. xeyal, xıyal, imaj. 2. felsefe û psikolojiyê de ji tıştê derve ko bı rêgayi hest dı heşê mırov de wêne dıbe, wêne, xıyal, imaj.
imgelem *N.* muhayıle.
imgelemek *L.* xıyal kırın, imaj kırın.
imha *N.A.* imha, ruxin. /**– etmek** *L.* jı holê rakırın, tune kırın.
imik *N. anı.* qırık, gewri.
imkan *N. A.* imkan, mecal, mefer, rêdan, desthati. * **imkam olmak** *bw.* imkan hebûn, mecal hebûn, rêdan hebûn. /**– vermek** *L.* rê dan, imkan dan, mecal dan. /**–sız** *rgd.* bêimkan, bêmecal, bêrê. /**–sızlaşmak** *L.* bêimkan bûn, bêmecal bûn. /**–lık** *N.* bêimkani, bêmecali, bêgavi. * **imkansızlığımızdan dolayı ülkemize girmişler** *bw.* jı bêgavıya me ew ketıne welatê me.
imla *N.A.* imla, verês, darêj, rênvis. /**– işareti** *N. Gr.* kırtên (^). /**– hataları** *bw.* heleyên verêsi, heleyên rênvisi. /**–**

tamamlaması *bw.* darêjnıvis.
imlemek *L.* 1. işaret kırın, şani dan. 2. ima kırın.
immoral *rgd. Fr.* rewıştpis, rewıştxırab. /**–izm** *N.* rewıştpisi, rewıştxırabi.
imparator *N. İt.* imperator, argıştı, şahınşah. /**–luk** *N.* imparatori, şahınşahi.
imparatoriçe *N.* imparatoriçe, şahbanû.
imrendirmek *L.* bıjandın, çıl çıl kırın *(bı "ç" yên nerm tên xwandın).*
imrenme *N.* bıj, mıcêz, reşk.
imrenmek *L.* 1. bıjin, bujin, dıl çûn, dıl bıjin, tamıjandın. Evıya daxwaz an hezkırına dılê mırove lı bo tıştan keseki an xwarıneki. 2. çav berdan, hıjmekar, bujin. Ev jı xwastına dılê mırove ko wekı keseki bıbe.
imrenti *N. bn.* **imrenme.**
imsak *N. A.* imsak. 1. lı hakımbûna nefsê xwe. 2. destpêka rojiyê ye.
imsakiye *N. A.* imsakıye, meha remezanê - roji yê - de listeya ko dem û saeta imsakê şani dıde.
imtihan *N. A.* 1. azmûn, pırsıyari, imtıhan. yeki dı derheqa zanina dersê wi de pırsıyar kırın. 2. taqi, azmûn, ceribok, yeki dı derheqa kareki dıjwar de ceribandın. /**– etmek** *L.* imtıhan kırın. /**– olmak** *L.* imtıhan bûn. /**– vermek** *L.* imtıhan dan.
imtina *N. A.* dırêx, jêrevin. /**– etmek** *L.* jê revin, weko yek jı kırına tıştek an jı kareki dıreve.
imtiyaz *N. A.* deman, rudan. 1. keseki jı ya dın bı taybeti cıhê bıgıri an pêş de bıgıri. 2. kesê ko jı bo karê xwe jı dewletê mafê pêşın an zêde dıgıre. /**–lı** *rgd.* demangêr. /**–sız** *rgd.* bêdeman, bêcıyawazi.
imza *N. A.* imza, destxet, destnıvis. *(jı van de "imza" bıgelemperi kar tê).* /**– etmek** *L.* imza kırın. /**–lı** *rgd.* bıimza, imzakıri. /**–sız** *rgd.* bêimza, imzanekıri. /**– vermek** *L.* imza dan.
imzalamak *L.* imza kırın.
imzalanmak *L.* imza bûn, hatın imza kırın.
in [1] *N.* 1. bûdır, kun, qul, gûv, geh, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. şkeft. * **domuz ini** *bw.* geha berêz, qula berêz. * **ayı ini** *bw.* kunê hurçê.
in [2] *N. A.* insan, kes. * **in cin** *bw.* kes û kûs. * **in cin yok** veya **in cin top oynamak** *bw.* kes û kûs nine. * **in misin cin misin** *bw.* tu cın i an pêri yi, evıya bı zêdeyi dı çirokan de tê gotın.
inadına *rgp.* bı rık, bı inad, hêrgız.
inak *N.* fels. dogma. /**–çı** *N.* dogmaperıst. /**–çılık** *N.* dogmatizm. /**–sal** *rgd.* dogmatik.
inan *N.* bawer. * **inan ki** *B.* bawer ke ko. * **inan olsun ki** *bw.* bawer ke ko.
inanca *N.* ewlekari, ewleyi.
inanç *N.* 1. birûbaweri, baweri. 2. baweri, itıqad, jı bo baweri lı din hebe. /**–lı** *rgd.* bıbawer, bawermend. /**–sız** *rgd.* bêbaweri, bêitıqad.
inandırıcı *rgd.* bawerker. /**–lık** *N.* bawerkeri.
inandırılmak *L.* hatın bawer kırın.
inandırmak *L.* bawerandın, dan bawer kırın. * **bizi inandırdılar** *bw.* em dan bawer kırın.
inanılmaz *rgd.* bawer pê nebûn, jı dûri bawerbûnê.
inanış *N.* baweri, birûbaweri.
inanma *N.* bawer, yeqin.
inanmak *L.* 1. bawer kırın, bawer bûn, yeqin kırın. 2. bawer kırın, hatın xapandın. * **herkese inanmayın** *bw.* lı her kesi meyên xapandın, jı her kesi bawer mekın. 3. baweri anin. * **Allaha inanmak** *bw.* bawerıya xwe bı Xwedê anin.
inanmazlık *N.* bawer nekırın, bawerıya xwe neanin, baweri neanin.
inat *N. A.* rık, inad. /**– etmek** *L.* inad kırın, rık kırın, pê/lıng dan erdê. * **inada binmek** veya **bindirmek** *bw.* ketın rıkan, kırın inad. * **inadı tutmak** *bw.* rık gırtın.
inatçı *rgd.* hêlıksan, bıinad, rıkdar, rıko, serhışk, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**–çılık** *N.* hêlıksani, serhışk, rıkdari, inadi. Evana de hêlıksan bı zêdeyi jı bo zarokan an carinan jı jı bo jınan tê gotın.
inatlaşmak *L.* 1. rık kırın, inad kırın. 2. lı hev inad kırın, lı hev rık kırın an lı dıji hev ketın inad/rıkan.
inayet *N.* dırûd, bexş.
ince *rgd.* 1. zırav, dıjraberi stûr e. * **ince iplik** *bw.* dezıyê zırav. 2. hûr, tıştê ko lıbên xwe pıçûk ın. * **ince un, ince kum** *bw.* arda hûr, xiza hûr. 3. nazık, narin, ferês, dıjraberi hov û qure ye. * **konuşmasının inceliğine hayran oldum** *bw.* ez heyrana nazıkıya axaftına wi bûm. 4. rin, rwin

vekırı, dıjraberıya tir e. * **ince çay** *bw.* çaya rwin, çaya vekırı. **5.** zırav, jı bo deng e. * **kadınların sesi incedir** *bw.* dengê jinan zırav e. **6.** sıvık, bêhêz. * **inceden inceye** *bw.* bı hûr û kûr. * **ince eleyip sık dokumak** *bw.* hûr bıjartın. * **ince ince** *bw.* hûr hûr, sıvık sıvık. * **ince ince yağmur yağmak** *bw.* hûr hûr baran barin. /**— boylu** *bw.* bejn zırav. /**— yapılı** *bw.* bejn zırav, bejn tenık.

ince ağrı *Nh. Bj.* jana zırav.

ince bağırsak *Nh. ant.* kiper, bımbar.

incecik *rgd.* zor zırav, pır zırav, zıravok.

incecikten *rgp.* hûrık hûrık. * **incecikten bir kar yağıyor** *bw.* berf hûruk hûrık dıbare.

ince hastalık *N. bn.* **ince ağrı.**

inceleme *N.* lêgerin, hûrnıhêrin.

incelemek L hûrandın, hûr nıhêrin, lêgerin.

incelenmek *L.* hatın hûr nıhêrin, hatın lêgerin.

inceletmek *L.* dan lêgerandın, dan hûr nıhêrandın.

incelik *N.* **1.** tenıki, zıravi. **2.** nezaket, zerafet. **3.** kıtkıte, teferûat.

incelmek *L.* **1.** tenık bûn, zırav bûn. **2.** lawaz bûn, zırav bûn, jı bo laş û wıcûd e. **3.** rwin bûn.

inceltmek *L.* **1.** tenık kırın, zırav kırın. **2.** lawaz kırın, zırav kırın. **3.** rwin kırın.

inceltme işareti *Nh. Grm.* bılındek (^).

ince yağ *N.* rûnê rwin, rûnê tenık, a ko jı bo makinan tê kar anin.

inci *N.* durr, inci. /**— taneleri** *bw.* durdane.

incik *N. ant.* lûlaq, çip. /**— kemiği** *N. ant.* lûlaq.

incik boncuk *N.* mori mori.

İncil *N. A. Gr.* İncil. Kıtêba Hz. İsa ye.

incinme *N.* aran, êşin, zêrin.

incinmek *L.* **1.** êşin, arının, zêrin, bı derb û lêdan an velistın û tıştê weha de dereki mırov ko êş bıgıre. **2.** jı yeki sıl bûn an xeyidin.

incir *N. P.* hêjir, hejır. * **incir çekirdeğini doldurmaz** *bw.* qafıkê gwizê tıjı nake, jı bo tışt an gotınên neqimet tê gotın.

incir kurdu *Nh.* gaziz.

incitilmek *L.* hatın arının, hatın êşin, hatın zêrin.

incitmek L arıhandın, zeryandın, zêrandın, êşandın, arandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **gönlümü incitme** *bw.* dılê mın mearine.

inç *N. İng.* inç, beranek, pivaneke dırêjı bı 2.540 cm. ye.

indinde *dç. A.* lı ba, lı cem.

indirgeme *N.* reduksıyon.

indirgemek *L.* reduksıyon kırın, nermandın.

indirilmek *L.* anin xar, anin jêr.

indirim *N.* erzani, daxıstın. * **fiyat indirimi** *bw.* daxıstına bıhayan an fıyat. /**—li** *rgd.* erzanbûyi.

indirmek *L.* **1.** berdan jêr, danin, rekandın, tıştê ko tu lı jor bini jêr. * **barê xwe danin** *bw.* yükünü ındırmek. **2.** anin xar, anin jêr, jê peya kırın, kes an tıştekê jı wesait û navginên ragıhandınê bini erdê. **3.** daxıstın, kêm kırın, jı bo fıyat û qimet e ko tê daxıstın. **4.** daxıstın. * **aşağı indirmek** *bw.* daxıstın jêr. * **perdeleri indirmek** *bw.* perde daxıstın.

inek *N.* **1.** çêlek, mange. **2.** mec. kesê ker, bêaqıl. * **ineği boğaya çekmek** *L.* gadan, çêlek/mange gadan.

ineklemek *L.* wekı keran şuxulin, kesê ko pır kar dıke.

infaz *N. A.* cih anin, zêdeyi jı bo bıryarên dadgehê tê gotın. /**— etmek** *L.* cih anin, anin cih.

infial *N. A.* hêrs, ern. /**— uyandırmak** *L.* erna -yeki- rakırın. * **infiale kapılmak** *bw.* hêrs ketın, erna xwe rabûn.

infilak *N. A.* teq, teqin. /**— etmek** *L.* teqin.

informasyon *N. İng.* informasıyon, agahdari.

İngiliz *N. rgd.* İngiliz. /**—ce** *rgd.* İngilizi.

ingin **1.** *rgd.* çal, nızm, cihê ko lı gor ciheki di nızm an lı jêr dımine. **2.** *N. Bj.* zekem.

inhidam *N. A.* ruxin, helweşin.

inhilal *N. A.* **1.** belavbûn, parçebûn. **2.** *kim.* dawerin.

inhina *N. A.* newin, fıtılok, kovbûni. **2.** serkupi, yeki re seri danin.

inhisar *N. A.* monopol, inhisar.

inik *rgd.* daketi.

inildemek *L.* nalin.

inilemek *L. bn.* **inildemek.**

inilmek *L.* hatın xar/jêr.

inilti *N.* nalin.

inim inim *rgp.* nale nal. /**— inlemek** *L.* nale nal kırın.

inisiyatif *N. Fr.* inisıyatif, pêşdesti.

iniş *N.* **1.** daketın, berjêrbûn. **2.** serbıjêr,

berjêr. /– aşağı *bw.* serbıjêr, berjêr. /– çıkış *bw.* çal û çûl. /–li *rgd.* serbıjêr. * **inişli yokuşlu** *bw.* berjêr û berjor, urr û kaş.
inkar *N. A.* xwenenin, inkar, şerin. /– **etmek** *L.* inkar kırın, xwenenin, şerin kırın.
inkıbaz *N.* 1. komi ser hev bûn. 2. keder, xem. 3. *Bj.* sabxor, qabız.
inkılap *N. A.* inqılab, şoreş, guhartıni.
inkıyat etmek *L. A.* seri danin.
inkisar *N. A.* 1. şkin. 2. sılbûn, suhketın.
inkişaf *N. A.* inqışaf, geşbûni. /– **etmek** *L.* geş bûn, inqışaf kırın.
inleme *N.* nalin, jarin.
inlemek *L.* nalandın, fixan kırın, jarin, nale nal kırın.
inletmek *L.* nalandın, dan nalin.
inme *N. Bj.* felc, kûd. /– **inmek** *L.* felc bûn, kûd bûn.
inmek [1] *L.* dahatın, jı bo tıştê ko dıfıre an fır dıbe. * **kuş iner, uçak iner** *bw.* teyr datê, balafır datê.
inmek [2] *L.* daketın, 1. jı bo av û tıştên tıji gava ko kêm dıbe tête gotın. * **su seviyesi indi** *bw.* bılındıya avê daket. 2. hatın xar/xwar, daketın, evıya jı wesaitan, jı derekê an jı ciheki bılınd de hatın xwar. * **arabadan inmek** *bw.* jı erebê hatın xwar. * **ovaya inmek** *bw.* daketın deştê. * **şehire inmek** *bw.* daketın bajêr. 3. daketın, fıyat û bıha de kêm bûn. * **fiyatlar indi** *bw.* fıyat daketın. 4. *Bj.* dahatın, daketın, jı bo êş û kul *hwd.* tê gotın. * **şiş indi** *bw.* perç daket an dahat.
inorganik *rgd. Fr. Lat.* 1. bêgıhan, bêcan. 2. *kim.* inorganik.
insaf *N. A.* insaf, merhamet. /– **etmek** *L.* insaf kırın. /–**lı** *rgd.* bıinsaf. /–**sız** *rgd.* bêinsaf. /–**sızca** *rgp.* bı bê insafi. /–**sızlık** *N.* bêinsafi.
insan *N. A.* ınsan, beşer, merov, mırov. /–**ca** *rgp.* bı insani, bı mırovane. /–**lık** *N.* mırovayeti, mırovati, insanıyet, insanıyeti. /–**oğlu** *N/t.* ademzad, kurê insan, kurê mırov.
insan bilimi *N.* antropoloji, mırovnasi.
insan bilimsel *rgd.* antropolojik.
insancı *rgd.* mırovhız, humanist.
insancıl *rgd.* mırovhız, humanist.
insancılık *N.* mırovhızi, humanizm.
insani *rgd. A.* insani, mırovti.
insan içincilik *N.* mırovperesti.
insaniyet *N. A.* insanıyet, mırovayeti, mırovati.
insansı *rgd.* antropoit.
insanüstü *rgd.* fewqelbeşer.
insiyak *N.* sewkitabi, dozin.
inspektör *N. İng.* inspektor, soraxvan.
inşa 1. *N. A.* imar, inşa, ava. 2. ava, avahi. /– **etmek** *L.* inşa kırın, ava kırın. /– **olmak** *L.* ava bûn, inşa bûn. /– **etmek** *L.* ava kırın. * **köy inşa etmek** *bw.* gund ava kırın.
inşaat *N. A.* avahi, xani, inşaat. /– **demiri** *N/t.* wûtû.
inşat *N.* helbest jıber kırın û jıber xwandın.
inşallah! *B. A.* inşallah!
intaç *N. A.* dawıyandın. /– **etmek** *L.* dawıyandın, kuta kırın, dawi anin.
intak *N. A.* dan axaftın, anin zıman.
intaniye *N. A. Bj.* hınav, henaw, hundur, nexwaşıyên ko jı mikroban derbazi laş dıbe.
intelekt *N. Fr.* rewşen. /–**üalizm** *N.* rewşenbiri.
instrüment *N. İng. muz.* sazamûr.
intibak *N. A.* intibaq, lêhatın, ahengdari.
intihap *N. A.* bıjartın, helbıjartın.
intihar *N. A.* intihar, xwekuştın. /– **etmek** *L.* xwe kuştın, intıhar kırın.
intikal *N. A.* intiqal, derbaz. /– **etmek** *L.* intıqal kırın, derbaz bûn.
intikam *N. A.* intiqam, tol, heyf, hêf, ewd. /– **almak** *L.* tol gırtın, heyf gırtın, heyf hılanin. /–**cı** *rgd.* toldar, heyfdar, xwingêr. /– **sürmek** *L.* heyf gerandın
intişar *N.* çapgêri.
intizam *N. A.* intizam, rêkûpêk. /–**lı** *rgd.* rêkûpêk, bırêkûpêk. /–**sız** *rgd.* bêrêkûpêk, bêrêz. /–**sızlık** *N.* bêrêkûpêki, bêrêzi, herzegi.
intizar *N. A.* 1. bendemani, hêvi, intızar. 2. nıfır. /– **etmek** *L.* 1. bendemayin, çav lı rê bûn, bende man, hêvi man. 2. nıfır lê kırın.
inzibat *N. A.* 1. inzibat, heyte, rêzani. 2. polisê leşkeri.
inziva *N. A.* 1. xewle, cıhêbûni. 2. sılûs, kesê ko dıkeve tenyahıyê û bang i Xwedê dıke. * **inzivaya çekilmek** *bw.* ketın sılûsê, xewle kırın.
ip *N.* ben, bend, bendık, tenaf, hêşi. /– **cambazı** *N.* tenafbaz. /– **ucu** *N.* serrışte, serıyê bendık. * **İpe çekmek** *bw.* daleqandın, avêtın bend, jı bo idamkırınê ye. * **ipe dizmek** *bw.* bênd re kırın, gelbaze kırın. * *(birinin)* **ipiyle kuyuya inilmez**

bw. bı wensê *(yeki)* mırov danakeve bınê birê. * **ipleri birinin elinde olmak** *bw.* hevsarê xwe dı destê yeki de bûn. * **ipleri çözmek** *bw.* bend vekırın. * **ipleri koparmak** *bw.* bend bızdandın, jı bend fılıtin. * **iple sıkmak** *bw.* bı bendan şıdandın * **ipten saptan kurtulmuş olan kimseler** *bw.* kesên keleş û ebebozên beredayi.

ipek *N. rgd. K.* ipek, evrişim, ibrişim, hevrişım, herir, peng, qez. * **ipek böceği kurdu** *N.* kurmi hevrişım.

ipekçi *N.* qezaz. /**–lik** *N.* qezazi.

ipekhane *Nh. K.* ipekxane, qezazxane.

ipekli *Nh. rgd.* çitare, qutni, canfes.

ipekten *rgd.* heriri, jı hevrişım.

ipince *rgd.* pır zırav, zıp ı zırav.

iplik [1] *N.* bendık, bendık, ta, dezi, nex. /**– bükmek** *L.* dezi badan. /**– çilesi** *Nh.* peng, nesıl, gac, gaj, gılok, kulû, tunge. /**– yumağı** *Nh.* gac, gaj, gılok, kelef.

iplik [2] *N.* ris, jı bo deziyê heri tê gotın.

iplik [3] *N.* zik, ya ko bı mûmê hatıye werdan.

ipnotizma *N. Fr. Gr.* hipnotizma.

ipotek *N. Fr. İt.* ipotek, hipotek, banımte, qerd. /**– etmek** *L.* qerd kırın, hipotek kırın, banımte kırın. /**– ettirmek** *L.* dan qerd kırın, dan hipotek kırın.

ipsiz *rgd.* 1. bêbendık. 2. argo. ebeboz, keleş. /**– sapsız** *bw.* ebeboz, keleş.

iptal *L. A.* kuştın, iptal, betal. /**– etmek** *L.* iptal kırın, kuştın, betal kırın, tuwandın. * **pasaportunu iptal ettirdi** *bw.* pasaportê xwe da kuştın.

iptida 1. *N. A.* destpêk, iptida. 2. pêşi, pêş *de.*

iptidai *rgd. bn.* **likel.**

iptila *N. A.* tirakiti, kêfçıti, hutbûni, iptıla. /**– olmak** *L.* 1. tiraki bûn, kefçi bûn, evıya jı bo tıştên kêşinê ye. 2. hutê bûn.

ip ucu *Nh.* serrıştе, serê bendık.

irade *N. A.* irade, vên, vıyan, hemd. * **iradesi dışında** *bw.* bê hemdi xwe.

iradesiz *rgd.* bêvên. /**–lik** *N.* bêvêni, b êhemdi.

İranlı *N. rgd.* İrani, Farıs.

iran sarımsağı *Nh.* zizk.

irat *N. A.* hecel, hasıl.

irdelemek *L.* hûr nıhêrin, lê gerin.

irfan *N. A.* irfan.

iri *rgd.* gır, gırs, gewre, mezın, zop.

iridyum *N. Fr. kim.* iridıyûm, elementeki ye ko bı gıranıya atomi 193.1, jımara atoma xwe 77 û sıftıya xwe 22.4 e. sim ır.

iri kıyım *rgd.* kersele, qırase.

irileşmek *L.* gır bûn, gırs bûn, gewre bûn.

irileştirmek *L.* gır kırın, gewre kırın.

irili ufaklı *rgd.* gır û hûr.

irilik *N.* gıri, mezıni.

irin *N. bio.* kêm, nêm, gıvırt, zûxav, sıji, axıv, cerahat.

irinlenmek *L.* axıvin, nêm gırtın.

iris *N. Gr. ant.* reşıka çav.

iri yarı *N. rgd.* gırtole, kersele.

irkilmek *L.* helcenıqin, hılperin, vecınıqin.

İrlandalı *N. rgd.* İrlandi.

irmik *N.* ardık.

irs *N.* irs. /**–iyet** *N.* irsıyet.

irsal *N. A.* şandın, henartın.

irsi *rgd. A.* irsi.

irşat etmek *L.* derpêş kırın, rıya rast şani dan.

irtibat *N. A.* irtibat, hevgırêdayi, pevgırêdayi, peywendi. /**– kurmak** *L.* peywendi gırêdan, pevgırêdayi çêkırın.

irtica *N. A.* irtıca, paşverohiti.

irtifa *N. A.* bılındi.

is *N.* dorınc, teni.

İsa *N.* Hz. İsa.

isabet *N. A.* isabet, lêketın. /**– ulmak** *L.* isabet gırtın, hatın lêketın. /**– etmek** *L.* isabet kırın, hatın lêketın.

ise *dç.* ko, ku. * **eğer ben gelirsem** *bw.* ger ko ez bêm, ez ko hatım. * **olursa olur** *bw.* ko bû dıbe.

isfendan *N.* kevot, dara kevotê ye.

ishal *N. A. Bj.* ishal, vırık. /**– olmak** *L.* ishal bûn, vırıki bûn, vırık avêtın.

isilik *N. Bj.* germıjok.

isim *N. A.* nav, ism. /**– almak** *L.* nav gırtın. /**–li** *rgd.* bınav. /**–siz** *rgd.* bênav. /**– yapmak** *L.* nav dan, navdar bûn. * **ismi var cismi yok** *bw.* nav heye bı xwe tune. * **cins isim** *N. Grm.* hevenav. * **çoğul isim** *N. Grm.* pırenav. * **özel isim** *N. Grm.* serenav.

iskambil *N. Fr.* iskambil, iskemi.

iskan *N. A.* iskan, nışin.

İskandinavyalı *rgd.* İskandinavi.

iskarpin *N. İt.* iskarpin, kondıre, sol.

iskele [1] *N.* darbend *(inşaat).*

iskele [2] *N. Gr.* iskele, cihê qeraxa avê ye ko keşti lê radıwestın.

iskele kuşu *Nh.* masigır.

iskelet *N. ant. Fr. Gr.* iskelet, kakût, skelet.

iskemle *N. Gr.* 1. iskemle, table. 2. sendali.
İslam *N. A.* İslam, Musulman.
İslamiyet *N.* İslamıyet.
İslamlaşmak *L.* Musulman bûn.
İslamlık *N.* İslamti, Musulmanti.
islemek *L.* teni lê dan, teni kırın.
ismen *rgp. A.* ismen, bı nav. /– **çağırmak** *L.* bı nav nav kırın.
İspanyalı *rgd.* İspani, Spani, Spanyol.
ispanya sineği *N.* kêzezer.
İspanyol *N. rgd.* İspanyol, Spanyol.
İspanyolca *rgd.* İspani, Spani.
ispat *N. A.* isbat, mêlag. /– **etmek** *L.* isbat kırın, peyıtandın, aşkartın. /– **olmak** *L.* isbat bûn.
ispatlamak *L.* aşkartın, anin ber çavan, peyıtandın.
ispirto *N. İt.* ispirto.
ispiyon *N. Fr.* awan, dızbêro, xefnêr, ispıyon.
ispiritizma *N. Fr.* spiritizma.
israf *N. A.* israf. /– **etmek** *L.* israf kırın.
israfçı *rgd.* destberdayi, destbelav.
İsrafil *N. A.* İsrafil, jı bawerıya İslami de meleka ko pıfi boriyê dıke û işareta qıyametê dıde.
İsrailli *N. rgd.* İsraili.
istakoz *N.* kevjali derya.
istasyon *N. Fr.* stasyon, istasyon, istgeh. 1. cihê rawesta trênê ye. 2. cihê dezgehên lêgerinêye. 3. cihê tışteki ko jı bo fırotanê an danûstandınê. * **benzin istasyonu** *bw.* stasyona benzinê, istgeha benzinê.
istatistik *N. Fr.* istatistik, statistik, heljimar.
istavroz *N. Gr.* xaç.
istek *N.* 1. awat, arzû, dılxwazi, tıştê ko dıl dıxwazi. 2. daxwaz, xwastın, tıştê ko merov jı kesê dın dıxwaze. 3. mıcêz, hemd, bıj, jı bo tıştê xwarınê an hezkırınê. /– **kipi** *Nh. Grm.* raweya gerane an raweya hekini. * **bütün isteklerini yerine getirmek** *bw.* her daxwazên wi anin cih.
isteka *N. İt.* kwê.
isteklenmek *L.* bı hewes bûn, arzû kırın, dılxwasti bûn.
istekli *rgd.* dılxwaz, arzûdar, xwastek, xwastok.
isteksiz *rgd.* bêhemd, bêdıl, dılnexwaz, dılsar. /–**lik** *N.* bêdıli, bêhemdi.
isteksizce *rgp.* bê dıli xwe, bı dılnexwazi.
istem *N.* daxwaz, taleb.
istemek *L.* 1. arzû kırın, hez kırın * **istersen sen gel** *bw.* tu hez dıki were. 2. xwastın. * **para istemek** *bw.* pare xwastın. * **kız istemek** *bw.* keç xwastın. * **istersen sen de gel** *bw.* dıxwazi tu jı were.
istememek *L.* nexwastın, arzû nekırın.
istemsiz *rgd.* bêdıl, bêhemd.
istenç *N. bn.* **irade.**
istenilmek, istenmek *L.* hatın xwastın, hatın arzû kırın.
ister *N.* dıvêtın, hewce. /– **istemez** *bw. rgp.* bıvê nevê, çar neçar.
isteri *N. Fr. Gr. Bj.* histeri.
isterik *rgd. Fr.* bıgone, ganek, histerik.
istetmek *L.* dan xwastın.
istibdat *N. A.* despoti, despotizm.
istida *N. A.* daxwaznıvis.
istidat *N.* gêrûfen, pêkari, tuwan.
istif *N. A.* dıraxe, lod, nıjın. /– **etmek** *L.* dıraxe kırın, nıjınandın, dan ser hev, lod kırın.
istifa *N. A.* istifa. /– **etmek** *L.* istifa kırın, xwe kışandın.
istifade *N. A.* istifade, parmendi, kelk. /– **etmek** *L.* istifade kırın, parmend bûn, kelk gırtın.
istiflemek *L.* nıjınandın.
istifrağ *N. A.* vereşin. /– **etmek** *L.* vereşin.
istiğfar *N. A.* jı Xwedê efûkırına sûcê xwe lava kırın.
istihbarat *N. A.* istıhbarat.
istihkam *N. A.* kırman, senger.
istihsal *N. A.* istıhsal, hılberıni, berkêşan.
istikamet *N. A.* istıqamet, la, ali.
istikbal *N. A.* 1. ayende, istıqbal, dahatû, dıwaroj, dûwaroj, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. pêrgin, pêşewazi.
istiklal *N. A.* istıqlal, serxwebûni.
istikrar *N. A.* istıkrar.
istikrarsız *rgd.* demdemi, bêbıryari.
istikraz *N. A.* deyn, qerd. /– **etmek** *L.* deyn kırın, qerd gırtın.
istila *N. A.* 1. istıla, pêregırtın. 2. dagir. /– **etmek** *L.* 1. pê re gırtın, tışteki an lı dereki belav bûn. * **tarlayı karıncalar istila etti.** *bw.* gêlan/mûrıyan bı zevıyê re gırt. 2. istıla kırın, dagir kırın, evıya jı bo bındestxıstına welateki re tê gotın.
istilacı *N. rgd.* dagirker.
istim *N. İng.* stim, bux, helm.
istimal *N. A.* bıkaranin. /– **etmek** *L.* bıkar anin.
istimlak *N. A.* istımlaq. /– **etmek** *L.*

istımlaq kırın.
istinaden *rgp.A.* ji ber vê yekê.
istirahat *N.A.* istırahet, vêsan, vês, aram, vêsandın, bihn gırtın. /**— etmek** *L.* istırahet kırın, vêsa xwe gırtın, bihn gırtın, xwe arımandın.
istirham *N.A.* pêşnıyaz, tıka. /**— etmek** *L.* pêşnıyaz kırın, tıka kırın.
istismar *N. A.* istısmar. /**— etmek** *L.* istısmar kırın.
istisna *N.A.* awarte, bêcgeyiti, istısna. /**— etmek** *L.* awartın.
istisnai *rgd. A.* istısnai, bêcge, awarte. * **istisnai durum** *bw.* rewşa awarte.
istisnasız *rgd.* bila istısna, bêawarte.
istişare *N.A.* şêwr, amojkari. /**— etmek** *L.* şêwırin, amojkari kırın.
istop *N.İng.* stop, rawest. /**— etmek** *L.* stop kırın, rawestin.
İsveççe *rgd.* Swêdi, İsweçi.
İsweçli *N.rgd.* İsweçi, Swêdi.
İsviçreli *N.rgd.* Swêsri, İswiçreyi.
isyan *N.A.* helperani, isyan, tuxyan, seriheldan, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**— etmek** *L.* asê bûn, isyan kırın, seri rakırın, seri heldan. /**— ettirmek** *L.* asê kırın, dan isyan kırın.
isyankar *rgd.* isyankar, asê. /**—lık** *N.* isyankari, asêti.
iş *N.* iş, kar, xebat, şuxul, şûl, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **işe yaramak** *bw.* bıkêr hatın. /**— görmek** *L.* iş ditın, kar ditın. /**— güç** *N.* kısbûkar, karûbar. * **iş güç sahibi** *bw.* xwedıyê karûbar. * **işine gelmek** *bw.* dest dan. * **işini yürütmek** *bw.* işê xwe rê ve bırın. /**— yapmak** *L.* ış kırın.
iş adamı *Nh.* karsaz, karbıdest.
iş arayan *Nh.* karnıyar.
işaret *N.A.* **1.** işaret, nişan, şani, elamet. /**— etmek** *L.* işaret kırın, şani dan. **2.** *Grm.* işaret, pêşker. /**— sıfatları** *N.* rengdêrên pêşker.
işaretlemek *L.* işaret kırın, nişan kırın.
işaret parmağı *Nh. ant.* tılıya nışandekê.
iş başvurusu *bw.* karnıyari.
iş bırakımı *N.* karberdan, grev.
iş birliği *N.* pevxebat.
işçi *N.* **1.** karker, xebatkar. **2.** kırêkar, proleter, kesê ko bı mıze kar dıkın. **3.** işker, karger, karker, kesê ko pısporê kar ın an baş kar dıkın. **4.** pale, karkerê çandıniyê ye. * **işçi ve köylü** *bw.* karker û gundi.
işçilik *N.* kargeri, kırêkari, karkeri.
işeme *N.* mizin, miztın.
işemek *L.* miztın, miz kırın. * **donuna işemek** *bw.* xwe de miz kırın.
işetmek *L.* dan miz kırın.
işgal *N.A.* ışxal, dagir. /**— etmek** *L.* ışxal kırın, dagir kırın.
işgalci *N.rgd.* dagirker. /**—lik** *N.* dagirkeri.
iş günü *N.* roja şuxul, roja kar.
işgüzar *N.* karguzar, karger. /**—lık** *N.* karguzari, kargeri.
işitilmek *L.* hatın bıhistın.
işitmek *L.* bıhistın, guh lê bûn, guncandın. *bn.* **duymak.**
iş müracaatı *N.* karnıyar.
iş piyasası *bw.* bazara kar.
iş raporu *Nh.* karname.
iş yeri *Nh.* karxane, kargeh.
işkembe *N. ant.* çılpırt, gûpa, xaş, hûr, şılavık.
işkence *N.P.* işkence, êşkence, tadayi, lêdan. /**— çekmek** *L.* işkence kışandın, işkence kêşan. /**— çektirmek** *L.* işkence dan, işkence lê kırın. /**— etmek** *L.* işkence kırın, tadayi lê kırın, gehırandın.
işkil *N.* bedgumani, şık, dogmani, halê ko lı tım dı şık û şıbhê de ye.
işkillendirmek *L.* kırın şıkê.
işkillenmek *L.* şık bırın, şık lê kırın, bedgumani kırın.
işkilli *rgd.* bedguman, dogman, şıkdar, şıkbır.
iş kolu *N.* beşê kar.
işlek *rgd.* bızav, bızêw.
işlem *N.* mıamele.
işleme *N.* **1.** şuxul. **2.** neqış, çin.
işlemek *L.* **1.** şuxulin, kar kırın. **2.** neqış kırın, çin kırın.
işlemeli *rgd.* bıçin, bıneqış.
işletme *N.* **1.** şuxul, kar. **2.** dezgeh, sazûman, karxane, karsazi.
işletmek *L.* **1.** dan şuxulandın, dan kar kırın, dan xebıtandın. **2.** argo. yeki paş de gırtın, bı awaki heneka lı ser yeki kenin.
işlev *N.* erk, fonksıyon.
işlik *N.* **1.** mıjûlgeh, kargeh, cihê kar. **2.** kurtan.
işporta *N.İt.* işporta.
işsiz *rgd.* betal, bêiş, bêkar, bêxebat, destvala, vala, tal. * **işsiz güçsüz** *bw.* bê kar û xebat. /**—lik** *N.* betali, bêkari, tali. /**— kalmak** *L.* betal bûn.

işlah *N. A.* bıj, bujin, iştıha, mad, dılxwastın, dılçûn, mıcêz, megız, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **iştahı açılmak** *bw.* dıl vebûn. * **iştahı çekmek** *bw.* bıja xwe çûn, dıl kışandın. * **iştahı olmak** *L.* dıl çûn, iştah hebûn.
iştahlandırmak *L.* bıjandın, iştah vekırın.
iştahlanmak *L.* bıjin, iştah vebûn.
iştahsız *rgd.* bêmad, bêiştah, bêmıcêz.
işte *rgp.* êsta, êra, êre, eve.
iştigal *N. A.* iştıxal, mıjûl. /**... etmek** *L.* iştıxal kırın, mıjûl bûn.
iştirak *N.A.* beşdari, iştıraq, parmendi. /**... etmek** *L.* beşdar bûn, iştıraq kırın, aıdandın.
işve *N.A.* naz, cılwe. /**...li** *rgd.* nazdar, şox.
işveren *N.* kardêr, kardar, karbıdest.
iş yeri *N.* cihê kar, kargeh, karxane.
it *N.* kûti, kûçık, se, seg. /**...lik** 1. *N.* kûtiti, segıti. 2. *rgp.* kûçıkahi, segahi. * **itin götüne/ kıçına sokmak** *bw.* bı qûnê kûti ve kırın der, yanê yeki rezil kırın. * **itlik etmek** *bw.* kûtiti kırın, segıti kırın. * **it sürüsü kadar** *bw.* jı kûtıyan pırtır yanê pır ajawe, pır zêde kes.
itaat *N. A.* itaet. /**... etmek** *L.* itaet kırın, guhdarıya ... kırın. * **babasına itaat etmek** *bw.* guhdarıya bavê xwe kırın.
itaatli *rgd.* itaetkar.
itaatsız *rgd.* 1. bêitaet. 2. herûm, jı bo heywanên rık û inad tête gotın. /**...lik** *N.* bêitaeti. * **itaatsızlık etmek** *bw.* bêitaeti kırın, guh lê nekırın.
italik *rgd. Fr.* italik, cûreyeke nıvisa xar e.
İtalyan *N. rgd.* İtali, İtalyan.
İtalyanca *N.* İtali.
itboğan *N.* gurxenêq, biş.
it burnu *N.* fêkıya şilanê ye.
it dirseği *N. Bj.* bûk, bûkık, pırzıka ko lı ber çavan tê.
iteği *N.* paçê ardan, hewanê ardan.
iteklemek *L.* palandın, tan dan, def dan, dehıfandın.
itelemek *L. bn.* **iteklemek.**
iterbiyum *N. kim.* iterbıyûm, elementeki ye bı jımara atoma xwe 70, gıranıya atomi 173.04 e û *sim.* Yb.
itfaiye *N. A.* agırkuj, agırsongi, itfaye, itfaıye.
ithaf *N.A.* ithaf. /**... etmek** *L.* ithaf kırın.
ithal *N.A.* ithal. /**...at** *N.A.* ithalat. /**... etmek** *L.* ithal kırın, derve anin, jı bo mal i bazırgani ye.
itham *N.A.* tawanbari, sûcdari. /**... etmek** *L.* tawanbar kırın, sûcdar kırın.
it hıyarı otu *N.* kuzark.
itibar *N. A.* itıbar, gırami. /**... etmek** *L.* itıbar kırın, gırami gırtın.
itibaren *rgp. A.* jı pê ve, jû pê ve.
itibarıyla *rgd.* jı ali, bı awayi. * **bilgi itibarıyla benden fazladır** *bw.* bı awayi zaninê ve jı mın zêdetır e.
itibarlı *rgd.* berêz, bıhadar, sihgıran.
itidal *N. A.* 1. itıdal, tolerans, nawenci. 2. xwinsari. /**...lı** *rgd.* nawenc, mûtedil.
itikal *N.A.* maşin, erozıyon, evıya bıwêjeke jeolojiyê ye.
itikat *N.A.* itıqad, baweri, oldari.
itilmek *L.* hatın tan dan, hatın dehıfandın.
itimat *N.A.* itımad, baweri, dılsozi, ewleyi, ewle. /**... beslemek** *L.* pê bawer bûn, lê itımad kırın. /**... etmek** *L.* itımad kırın, baweri kırın, ewle kırın. * **kendine itimat etmek** *bw.* jı xwe ewle bûn, bı xwe bawer bûn.
itimatlı *rgd.* bıitımad, ewlekar, dılsoz.
itimatname *N.A.P.* itımadname, bawername.
itina *N. A.* pûte. /**... etmek** *L.* pûte pêdan. *bn.* **ihtimam.**
itiraf *N. A.* itıraf, xweanin, xwenin. /**... etmek** *L.* itıraf kırın, dırkandın, xwe anin, xwenin. * **bütün bildiklerini itiraf etti** *bw.* hemû zaninên xwe lı xwe anin.
itiraz *N. A.* itıraz, bervêdan, dıjrabûn. /**... etmek** *L.* itıraz kırın, bervê dan, dıj rabûn.
itiş *N.* def, tan.
itişmek *L.* hevûdu tan dan, hev palandın, hevûdu kıl kırın. * **itişip kakışmak** *bw.* hevûdu kıl kırın.
itiyat *N. A.* xû, xûy, hutbûni. /**... etmek** *L.* xwe re xû kırın.
itlaf *N. A.* mezıx, kuştın. /**... etmek** *L.* kuştın, telıfandın.
itme *N.* def, tan.
itmek *L.* dehıfandın, def dan, tan dan, palandın.
itriyum *N. kim.* itrıyûm, elementeki ye bı jımara atoma xwe 39, gıranıya atomi 88.92, sıftıya xwe 4.6 e. *sim.* Y.
ittifak *N.A.* itıfaq, tıfaq, hevalbendi, peyman. /**... etmek** *L.* tıfaq kırın, peyman gırêdan.
ittihat *N. A.* yekbûni, yekıti.
ittirmek *L.* dan tan dan.

it üzümü *N.* tırıyê rovi, mêwê rovi.
ivdirmek *L.* dan lezandın, dan bızavtın.
ivecen *rgd.* lezker, bızêw.
ivedi *rgd.* xêra, teqez, baybezê, ecele, lez, zû. /**... mektup** *Nh.* nameyi xêra, nameyi teqez.
ivgi *N.* mıqar.
ivme *N.* zûkahi, lezi/lezahi.
ivmek *L.* zû kırın, lez kırın.
iye *N.* xwedi. * **iyesi olmak** *bw.* bûn xwedi. /**...lik** *N.* xwediti. * **iyelik sıfatları** *bw.* rengdêrên xweditiyê.
iyi *rgd.* baş, çê, hêja, çak, cındi, qenc, rınd, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**... etmek** *L.* baş kırın, rınd kırın, ev bêjeyên jor bı "kırın" têne kar anin. /**... gelmek** *L.* baş hatın, rınd hatın, ev bêjeyên jor bı "hatın" têne kar anin. * **daha iyi** *bw.* qenctır, baştır, rındtır, çaktır. * **iyi gün dostu** *bw.* dostê rojên baş e. * **iyi ki geldin** *bw.* baş bû ko tu hati, hêjaye ko tu hati. * **iyi kötü** *bw.* çê xırab. /**... olmak** *L.* baş bûn. * **iyisi mi** *bw.* çêtıre ko. * **iyisi mi bu işten vaz geçelim** *bw.* çêtıre ko em dev jı vi kari berdın.
iyice, iyicene *rgd.* **1.** pıçeki baş, baştır an rındtır. **2.** *rgp.* heta bê. * **iyicene doldurdu** *bw.* heta bê tıji kır.
iyi hal *N.* pakreftari. * **iyi hal kağıdı** *Nh.* govannameya pakreftarıyê.
iyileşme *N.* çêbûni, başbûni, rındbûni.
iyileşmek *L.* baş bûn, çê bûn, çak bûn, rınd bûn, bêjeyên lı pêşıya "ıyı" bı lêkera arikar "bûn" têne bıkar anin.
iyileştirmek *L.* baş kırın, çêtır kırın, çêtırandın, hêja kırın, çak kırın, bêjeyên lı pêşıya "ıyı" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin.
iyilik *N.* delali, çêyi, çaki. bêjeyên lı pêşıya "ıyı" bı "i" têne bıkar anin. /**... etmek/yapmak** *L.* başi kırın, rındi, çaki, çêyi an qenci kırın. /**... görmek** *L.* başi, rındi an çaki ditın. * **iyilik sağlık** veya **iyilik güzellik** *bw.* xweşi û rındi. * **iyiliği dokunmak** *bw.* rındıya xwe gehiştın, başıya xwe gehiştın.
iyilikbilir *rgd.* qedırşinas, qedırzan.
iyilikle *rgp.* bı delali, bı rındi, bı başi, bı qenci.
iyiliksever *rgd.* xêrxwaz, rındixwaz, başixwaz.
iyimser *rgd.* çakbin, nıkbin, xweşbin, optimist. /**...lik** *N.* nıkbini, xweşbini, optimizm.
iyon *N. Fr.* fiz. ion, iyon. /**...laşma** *N.* ionize. /**...laşmak** *L.* ionize bûn, iyonize bûn.
iyot *N. Fr. kim.* iod, iyod, maddeyeki ye dı bıjijki de û fotoxrafkari de tête karanin, gıranıya atoma xwe 126.9[2] ye, jımara atoma xwe 53 e. *sim.* ı.
iz [1] *N.* dews, rêç, şop, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**... sürmek** *L.* rêç gerandın, şop gerandın. * **izinden yürümek** *bw.* dı dewsa yeki de çûn, rêça yeki de çûn. * **izini kaybetmek** *bw.* rêç wenda kırın.
iz [2] *N. Bj.* bızmate, rêç, cihê bırin û kul û tıştên wısa.
izafe *N. A* **1.** izafe. **2.** *Grm.* veqetandek.
izafeten *rgp. A.* izafeten.
izafi *rgd. A.* izafi, nısbi, relatif.
izafiyet *N. A.* izafıyet, relatifite.
izah *N. A.* izah, şirove, raber, salıx, salox, pêşani, pêşıng ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**...at** *N.* izahat, salıx, heldan. /**... etmek** *L.* izah kırın, şirove kırın, salıx/salox dan, pêşçav kırın, nuvandın. * **birine bir şeyi izah etmek** *bw.* tışteki raberi yeki kırın.
izale *N. A.* izale, tunekırın. /**... etmek** *L.* izale kırın, tune kırın.
izan *N. A.* seh, fehm, têgıhiştın. /**... etmek** *L.* têgıhiştın, seh kırın.
izbandut *rgd.* totırne, qırase
izci *N.* **1.** hûreşop, rêçevan, şopgerên. **2.** hın cıwan an xwandekarên ko bı kampên taybeti de '^ne perwerde kırın.
izdihar *N. A.* cır, gelemşe, xırtol. /**... yaratmak** *L.* cır kar xıstın, xırtol bûn.
izdivaç *N. A.* zewac. /**... etmek** *L.* zewıcin, jın anin, mêr kırın.
iz düşümü *N.* fiz. mat. siketın.
izhar *N. A.* bêlu, nişan, berçav. /**... etmek** *L.* bêlu kırın, şani dan, berçav kırın.
izin *N.* **1.** destdan, destûr, izın, izn, rêdan ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **2.** betlane, etlahi, pışû. * **Allahın izniyle** *bw.* bı izna Xwadê. bı destûra Xwedê. * **Allah izin verirse** *bw.* ger Xwedê dest bıde. /**... almak** *L.* destûr gırtın, izın gırtın, pışû gırtın. /**...e gitmek** *bw.* çûn izınê/**... istemek** *L.* destûr xwastın, izın xwastın/**... vermek** *L.* destûr dan, izın dan, rê dan. /**... yapmak** *L.* çûn etlahiyê, izın kırın.
izinli *rgd.* bıizın, bıdestûr.
izinname *N. A P.* izınname, destûrname.
izinsiz *rgd.* bêizın, bêdestûr.

izlemek *L.* **1.** pê çûn, teqib kirin. * **geceyi gündüz izler** *bw.* roj lı pey şevê ye. **2.** sêr/seyr kirın, temaşa kirın. * **sinamayı izlemek** *bw.* sinema sêr kirın.
izlence *N.* proxram, bername.
izlenim *N.* intıba.
izletmek *L.* dan teqib kirın, dan sêr kirın, dan temaşa kirın.
izmarit *N. Gr.* **1.** izmarit, boçıkê cıxarê. **2.** navê masıyeki ye.
izobar *N. Fr. Gr.* izobar.
İzol *N.* İzol, Lı Kurdıstana bakur de aşireteki Kurd e.
izolasyon *N. Fr.* izolasyon.
izole *rgd. Fr.* izole. /**— etmek** *L.* izole kirın, jı hev qetandın.
İzoli *N. rgd.* İzoli, kesê ko jı aşiretê izolan e, xwediyê vê ferhengê ji jı vê aşiretê ye.
izomer *N. Fr. Gr.* izomer.
izometrik *rgd. Gr.* izometrik.
izomorf *N. Gr.* izomorf, hevteşe.
izoterm *N. rgd. Fr. Gr.* izoterm, hevgerm.
izotop *rgd. Fr. Gr.* izotop.
izzet *N. A.* mezini, mezinti.
izzetinefis *N. A.* rûmet.

J

J N. dı elifba Tırki de 13. min tip e û dengdar e.
jaguar N. *Fr.* Jagwar.
jaluzi *N. Fr.* jalûzi, cûre perdeyeke madeni ye jı bo pencerę.
jandarma N. *İt. Fr.* şorte, zefti, cendırme.
jant *N. Fr.* cant, tekerê ereban de cihê ko lastık dıkevınê.
Japon N. *rgd.* Japon. /**...ca** *rgd.* Japoni.
japon kertenkelesi Nh. qurnewêlkeyi japoni.
jartiyer N. *Fr.* bendgore.
jelatin *N. Fr.* jelatin.
jeneratör *N. Fr.* jeneretor, dinamo.
jenosit N. jenosid, tevkuştın, qetliam.
jeofizik *N. Fr.* jeofizik.
jeolog N. *Gr.* jeolox, erdnas.
jeoloji N. *Fr. Gr.* jeoloji, erdnasi.
jeomorfoloji *N. Fr.* jeomorfoloji.
jeopolitik *N. Fr.* jeopolitik, rêzanıya erd.
jeotermi *N. Fr.* jeotermi.
jest *N. Fr.* jest.
jet N. *İng.* jet, cûre balafıereke.
jeton N. Fr, jeton.
jigolo *N. rgd. Fr.* jigolo, keç xapinok, *lat.*
jikle *N. Fr.* jikle, cikle.
jilet N. *Fr.* jilet, pelık.
jimnastik N. *Gr.* jimnastik, cımnastik, bedenparêzi, şıno. /**... yapmak** *L.* bedenparêzi kırın, şıno kırın.
jinekolog *N. Fr.* jinekolox, bıjijkê jinekoloji yê ye.
jinekoloji *N. Fr.* jinekoloji, nisaıye.
jiujitsu *N. Fr.* jiûjitsû, cûre sporteki japoni ye.
jokey *N. İng.* cokey.
jön *rgd. Fr.* cıwan.
judo N. *Fr.* jûdo, cûre sporteki japoni ye.
jurnal *N. Fr.* 1. gıli, êxbar, jûrnal. 2. rojane.
jübile *N. Fr. Lat.* 1. dı bawerıya Cıhûyan de her 50 sali carê, sala ko jı bo Yezdan û vêsandınê hatıye tırxan kırın. 2. şênahıya ko dı 50 salıya zewacê de tête kırın. 3. cejna ko têtê kırın, jı bo kesê 50 sal dı kareki de bı serefrazi temam kırı ye.
Jüpiter N. *ast. Fr. Lat.* Jupiter, Perçis, Hurmız.
jüpon *N. Fr.* jupon.
jüri N. *Fr. İng.* jûri.

K

K N. tipa 14. emin ya elifbaya turki ye, dengdar e.

kaba [1] *rgd.* çort, hov, zırt, zırteboz, evıya jı bo mırovan tê gotın.

kaba [2] *rgd.* gızre, jı bo tıştên ko têne hêrandın tê gotın. * **unu kaba olarak öğütmek** *bw.* ard gızre kırın.

kaba [3] *rgd.* tund. * **kaba bir yapısı olmak** *bw.* qelafeteki tundi hebûn. /**_ kuvvet** *bw.* sûse, hêz i tund. * **kaba saba** *bw.* 1. tund. 2. hov, zırt.

kabaca *rgp.* bı hoviti, bı çorti, bı tundi.

kabadayı *N.* 1. dılawêr, bêgef. 2. serxwereçûyi, peyagır. * **çok kabadayı bir adam** *bw.* mıroveki zor ser xwe re çûyi ye an mıroveki pır peyagır e. * **çok kabadayılık yapıyor** *bw.* pır ser xwe re dıçe an pır peyagırıyê dıke.

kabadayılık *N.* 1. dılawêri, bêgefi. 2. serxwereçûni, peyagıri.

kabahat N. *A.* kêmasi, qebehet, tawan. * **kabahatımı affet** *bw.* kêmasıyê mın bıbore. /**_lı** *rgd.* tawanbar, bıqebehet. /**_sız** *rgd.* bêkêmasi, bêqebehet.

kabak N. kundır, kulınd, dormılk. * **bal kabağı** *bw.* kundıri mirani, kundıri qerewe, kundıri şirin. * **helvacı kabağı** *N.* kundırê mirani. /**_ kafalı** *bw.* serzelût. * **su kabağı** *N.* kundırê avi, qewnık.

kabala N. *A* 1. qewale, qebale. 2. hedisên cıhûyan ın.

kabalaşmak *L.* hov bûn, çort bûn, tund bûn, gızre bûn.

kabalık *N.* hoviti, çorti, zırti, tunditi. /**_la** *rgp.* bıhoviti, bı zırti, bı çorti, bı tundi.

kabara *N.* mıxê solan, jı bo ko sol zû nehelısın cûre bızmareke lı bıni dıxının.

kabarcık1 N. beqbeqok, bıloq, bılq, bılqık, peqık, pılqık. /**_lı** *rgd.* bılqoki, beqbeqoki.

kabarcık2 N. *Bj.* porg, pılqık.

kabare *N. Fr.* 1. şanogeh. 2. meyxane.

kabarık *rgd.* perçıvi, werımi, pûf bûyi.

kabarmak1 L. 1. werımin, heldan, perçıvin, pûf bûn *(jı bo kul û brin)*. 2. helatın, perçıvin, pûf bûn *(jı bo hevir û tıştê wısa haveynkıri)*. 3. rabûn, helatın *(jı bo av û lesarê)*. * **hamur kabardı** *bw.* hevir helat. * **masanın boyası kabardı** *bw.* boyaxa masê rabû. * **nehir suları kabardı** *bw.* ava çemi helat an ava çemi rabû. * **öfkesi kabardı** *bw.* erna xwe rabû. * **yara kabardı** *bw.* brin perçıvi an werımi.

kabarmak [2] *L.* helatın, evıya tenê jı bo hevir an tıştên ko haveyn dıkevınê û bı tırş dıbe û hel tê re tê gotın

kabartmak L. 1. herweditın, perçıvandın. 2. vit kırın, mûç kırın, guh an çavên xwe mûç kırın. * **kulaklarını kabartmak** *bw.* guhên xwe mûç kırın an vit kırın.

kaba taslak *Nh.* sınêde.

Kâbe *N. A.* Beytullah, Kabe.

kabız N. *A. Bj.* gir, qabız, qebız. /**_lı** *rgd.* gire. /**_ olmak** *L.* qebız bûn, gire bûn.

kabızlık *N.* gireti, qebızi.

kabil [1] *N. A.* dıbe. * **kabil değil** *bw.* nabe, ne mımkûn e.

kabil [2] *N. A.* wek, manend, awa. * **bu kabil işlerde** *bw.* wek karên wısa *de.*

kabilinden *rgp.* bı awaki, bı qewli. * **uçar kabilinden bir çabuklukla** *bw.* bı awaki lez ko dıfıre.

kabile *N. A.* qebile, tire, êl, ezbet.

kabiliyet *N. A.* çik, gevıl, gêrûfen, qabılyet, [illegible] guncayişt, tuwan, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**_li** *rgd.* bıgêrûfen, bıqabılyet, bıtepış, çikdar.

kabin N. *Fr. İng.* qabin. 1. çaviyên teng û pıçûk. 2. keşt û balafır û trênan de cıhên taybeti ya pıçûk. 3. plajan de cihê xwe tazi kırınê.

kabine N. *Fr.* kabine. 1. hukumat]

kabir N. *A* qebır, gor, mezel, menzel.

kablo N. *Fr.* qablo.

kabotaj *N. Fr.* kabotaj, keştivani ya dı navbera bender û welatan de re dıbêjın.

kabuk1 N. tivıl, tûvıl, tûkıl, tıqal, evıya zêdeyi jı bo heywan tê gotın. * **tosbağa kabuğu** *bw.* tıqalê kwisi. * **böcek kabukları** *bw.* tûkılê bıxıkan.

kabak [2] *N.* kaşûl, qalık, qaşık, qafık, qeşqelig, evıya qalıqên daran ın ko bı dırêjahi tên ra kırın. ev sinonimana lı gor devokan

dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– bağlamak** *L.* ev sinonimên dı pêşıyê de bı lêkera "gırtın" têne kar anin, wek: kaşik gırtın. * **kabuğuna çekilmek** *bw.* kışıyan hundurê xwe, kesê ko peywendi bı derve dıbıre û tenya dımine.

kabuk [3] *N. Bj.* qemûşk, qafık, evıya ji jı bo kul û bırinan tê karanin.

kabuklanmak *L.* kaşık gırtın, qeşqelig gırtın, tûkıl an tivıl bûn.

kabul N. *A.* 1. qebûl, pejırandın, tışt an keseki re razi bûn. 2. pêrgin, pêşwazi/pişwazi, kes an tışteki hewandın. 3. taw, têw, rewş an jı haleki razi bûn. * **ben bu golü kabul etmem** *bw.* ez vi goli têw nakım. /**– eden** *N.* pêşwaz. /**– edilmek** *L.* pejırin, hatın pejırandın. /**– etmek** *L.* pejırandın, hebandın, hewandın, ezımandın, qebûl kırın, taw/têw kırın, qim dan. /**– olmak** *L.* qebûl bûn, pejırin, hatın pejırandın. /**– salonu** *Nh.* kelegi, koçık, diwan, salona pêşwazıyê. /**– töreni** *L.* çûn pêrginê.

kabullenmek *L.* tawandın, têw kırın, pejırandın, hewandın, qebûl kırın.

kaburga N. *ant.* parxan, parsi, parsû, parasû, /**– kemiği** *N. ant.* parsû, hestıyê parsûyê.

kabus N. *A.* kabûs, koos, mêrdezıme, mılozım, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.

kabza N. *A.* qebd, qevd, desti, destır.

kaç rgd. çend. /**–a?** *bw.* çendi?, çı. * **o kitap kaça mal oldu** *bw.* ew pırtûk bı çı mal bûye. /**–ıncı** *rgp.* çendan, a çendan. * **kaç kere** *bw.* çend car. * **kaç defa** *bw.* çend car. * **kaç defa söyledim dinlemedi** *bw.* çend caran mın got ji guhdari nekır. * **kaç kez** *bw.* çend car. * **kaç yaşındasın?** *bw.* çend salıyi.

kaçak *N. rgd.* 1. revok, mışext, qaçax, kesê ko jı tışteki an jı qanûnê dıreve û xwe vedışêre. 2. qaçax, evıya jı tırki derbazi kurdi bûye û kesê revok re tê gotın hım ji mal û eşyayên ko jı bacê an jı qanûnê tê veşartın re dıbêjın. /**– eşya** *N.* malên qaçax.

kaçakçı *N.* qaçaxci, mışexti. /**–lık** *N.* qaçaxciti, mışexti.

kaçamak *N.* 1. sape, qelız, jı kar an jı ciheki bı dızi dûr ketın. 2. kesê jı bıli karê xwe carinan karê dın ji dıke. 3. tiz, keviloki, jı kar an xebateki de ecız bûn an xwe dan ali. /**– yapmak** *L.* 1. xwe sape kırın, xwe qelızandın. xwe tiz kırın, xwe dan tizan, jı ber baz dan. 2. dı nav re ... kırın. * **derste kaçamak olarak resim de yapıyordu** *bw.* dı dersê de nav re ji wêne çêdıkırın.

kaçamaklı *rgd.* bı keviloki, bı zexeli, bı sape.

kaçar *rgd. Grm.* çend. /**– kaçar** *bw.* çend û çend.

kaçı pro. çendi, çendê. * **kaçı kaç para eder** *bw.* çendi çend pare dıke.

kaçık *rgd.* 1. revok. 2. dafılin, çavi dafılin, gore, vezel û tıştê wısa de ko çavi sıst dıbe an verdışi. 3. şêt, din. /**–lık** *N.* 1. revoki. 2. dafılıni. 3. dini, şêti.

kaçınılmaz rgd. mısoger, çarenin. * **kendi kaderini tayın hakkı verilmezse Kürtlerin silah kullanma hakkı kaçınılmazdır** *bw.* ger mafê çarenûsi ko neyê dayin bıkaranina şerê çekdari jı bo Kurdan mısıger e.

kaçınmak *L.* dırêx bûn, jê revin, jê baz dan. * **tehlikeden kaçınmak gerek** *bw.* dıvêt jı xeterıyê dırêx bıbi, dıvê jı xeterıyê bırevi.

kaçırılmak *L.* hatın revandın.

kaçırmak L. 1. revandın. * **mal kaçırmak** *bw.* mal revandın. * **kız kaçırmak** *bw.* keç revandın. 2. jı dest xwe derxıstın, jı dest berdan. * **fırsatı kaçırdık** *bw.* me keysa jı destê xwe berda. 3. berdan. * **desti su kaçırıyor** *bw.* kûz avê berdıde. 4. xwe de kırın. * **donuna kaçırmak** *bw.* derpê xwe de kırın. 5. wında kırın. * **zavallı aklını kaçırmış** *bw.* rebeni, eqlê xwe wında kırı ye.

kaçırtmak *L.* dan revandın.

kaçış N. rev.

kaçışmak *L.* revin, revıyan, jı bo reva bı hev re tê gotın.

kaçkın *N. rgd.* revok.

kaçma N. rev.

kaçmak *L.* 1. bazdan, revin, revıyan. 2. fıtılin, zêdeyi jı bo kesê ko dıreve û xılas dıbe re tê gotın. * **kaçacak delik aramak** *bw.* qulık dıgere ko têkeve.

kadana N. qedene, cûre hespeki gırs e.

kadar dç. 1. qas, bı qasi, pivan û derecê şirove dıke. * **senin kadar benim de hakkım var** *bw.* qasi te mafê mın ji heye. 2. qas, bı qasi, dı mezınahi û zerengıyê de mane dıde. * **fare kadar boyu var** *bw.* qasi mışkeki bejnê xwe heye. 3. ta, heta, hetani, heya, * **saat beşe kadar uyudu** *bw.*

heta, heya saet pêncan raza. * **akşama kadar** *bw.* heta êvari. 4. wek, weki, manendi şirove dıke. * **senin kadar bende bilirim** *bw.* qasi te ez ji dızanım. 5. qeder, qas, qasi, pırani i beramberıyê şani dıke. * **o kadar sevindim ki** *bw.* ev qeder/qas şa bûm ko. 6. dem û zemanê şani dıde. * **üç yıl kadar geçti** bw. qasi sê sal derbaz bû. 7. hınde, qas, *(bı)* qasi, mıqdar û derecê şani dıde. * **bu kadarı yeter** *bw.* ev qeder ji bes e. * **bu kadar insan da fazla ha!** *bw.* ev hınde/qas insan ji bes e he!
kadastro N. *Fr.* qedestro.
kadavra N. *İt.* leş, kelax, qeltax, term.
kadayıf *N. A* qedayıf.
kadeh N. *A* istkan, qedeh. /**... kafdırmak** *L.* qedeh rakırın, qedeh bılınd kırın. /**... tokuşturmak** *L.* qedeh lı hev xıstın.
kadem N. *A* 1. gav, qedem. 2. pa, pê.
kademe N. *A* qedeme, nıqır, pelıng. /**... kademe** *bw.* nıqır nıqır, qedeme qedeme, pelıng pelıng. /**...li** *rgd.* bınıqır, bıpelıng, bıqedeme.
kader *N.* bext, çarenûs, qeder, sernıvis. /**... birliği** *bw.* hemqeder, hembext. * **kaderi ters dönmek** *bw.* bext wergerin.
kaderci *N. rgd.* fels. fatalist. /**...lik** *N.* fatalizm.
kadı N. *A* qazi.
kadın N. 1. jin, jinık, pirek, dıjraberi mêr. 2. keçên mêrkıri. /**... avcısı** *N.* keçxapinok. /**... berberi** *Nh.* berberê jinan. /**...cık** *N.* jinkok. * **kadın da var kadıncık ta var** *bw.* jin ji heye jinkok ji heye. /**...ımsı** *rgd.* mêhin, jinewari, jinki. /**...lık** *N.* jineti, jinti, pirekti.
kadınca *rgp.* bı jinayeti.
kadınlaşmak *L.* mêçık bûn.
kadın tuzluğu otu *N.* zerişk.
kadife N. *A* mexmûr, dêmi, qedife.
kadife çiçeği Nh. gula çavêşê, gula şêstper.
kadim rgd. *A* bastan, qedim.
kadir1 N. *A* qadır, qedır, qedr. 1. bıha, qimet, gırami. /**...bilir** *rgd.* qedırzan, qimetzan. * **kadrini bilmek** *bw.* qedır zanin. 2. *ast.* stêra ko dı dema zivinıya xwe de ye. /**... gecesi** *Nh.* şeva qedirê.
kadir 2 *rgd. A* tuwanbar, bıhêz. /**... olmak** *L.* tuwanbar bûn, karin.
kadmiyum *N. kim. Fr.* kadmıyûm. elementeki ye bı jimara atomi 48, gıranıya atoma xwe 112.40, sıftıya xwe 8.6 û dı dereca 320. de dıhele. *sim.* Cd.
kadran N. *Fr.* gûsk, seynık.
kadro N. *İt.* qedro, qadır.
kafa N. *A* 1. *ant.* kur, ser, seri. 2. zihnıyet, hış, hızır. * **arka kafa kemiği** *N.* kiska seri, hestiyê patıkê. /**... dinlemek** *L.* serê xwe vêsandın. /**... dolmak** L. seri tıji bûn. * **kafa göz yarmak** *bw.* ser û çav kırın ka. /**... kırmak** *L.* seri şkandın. /**... sallamak** *L.* seri hejandın. * **kafası bulanmak** bw. seri tevlıhev bûn. * **kafasına koymak** *bw.* kırın serê xwe, kırın eqlê xwe, dan eqlê xwe. * **kafasına yalmak** bw. ketın seri. * **kafasına vurmak** *bw.* lı seri xıstın. * **kafasını kaşımak** *bw.* serê xwe xurandın. * **kafasını kesmek** bw. seri kırın, seri jê kırın. * **kafasını şişirmek** bw. ji seri kırın, seri perçıvandın, seri êşandın. * **kafası takılmak** *bw.* eqlê xwe - tıştekì de - man. /**... şişirmek** L. seri perçıvandın, seri tıji kırın. /**... tulmak** *L.* ji ber danexwarın. * **kafayı bulmak** bw. seri ditın, serxoş bûn. /**... yormak** *L.* seri êşandın.* **yan kafa kemiği** Nh. hestıyê beleguhê.
kafadar *N. A P.* hevalbend. /**...lık** *N.* hevalbendi.
kafalı *rgd.* 1. bıseri. 2. zirek, jir.
kafasız *rgd.* 1. bêseri. 2. bomık, bêeqıl.
kafa tası Nh. *ant.* kılox, kapol, qepol
kafein *N. Fr.* kafein.
kafes N. *A* rıke, qefes.
kafeterya *N. Fr.* kafeterıye.
kafi rgd. *A* bes. /**... gelmek/olmak** *L.* kırın der, bes bûn. * **bu ders için günde iki saat kafi gelmez** *bw.* ji bo vê dersê rojê du saet nakın der.
kafile N. *A* qafile.
kafir *N. rgd. A.* kufr, kafır. /**...lik** *N.* kıfr bûn.
kafiye N. *A* kafıye, beşavend, hevdeng, qafi, qafıye.
Kafkasyalı *rgd.* Qefqasi.
kaftan N. xeftan, qeftan.
kafur *N.* kafûr /**...i** *rgd.* kafûri.
kafür ağacı *Nh.* dargwini.
kagir *rgd. P.* xanıyê ko ji kevır an ji acûr çêbûye.
kağan *N.* key, xan.
kâğıt N. 1. kaxez, ya ko lı ser dınıvisın an karê wısa bı cih tine. 2. name, wareqe. 3. kaxeza iskemi. /**... oynamak** *L.* iskemi listın. 4. *rgd.* tıştê ko ji kaxezê çêbûye. 5. belge, dokûment. 6. musqe.

kâğıtlamak *L.* kaxez kırın.
kâğıtlık *N.* kaxezdank, selıka ko kaxez û ewraqan tête tırxan kırın.
kağnı *N.* erebeyeke bı du teker e, zêdeyi bı ga tê kışandın.
kağşamak *L.* 1. kevn bûn, helısin. 2. jı hev derketın, zêdeyi jı cihê movıkan *de.* 3. kal bûn. 4. lawaz bûn, sıst bûn, bêtaqet man.
kâh *N. P. K.* geh. * **kâh burda, kâh orda** *bw.* geh lı vır, geh lı wır.
kahır *N. A.* qehır, xem. * **kahrını çekememek** *bw.* qehrê wi/wê nekışandın.
kahırlanmak *L.* qehırin, qehır bûn.
kâhin *N. A.* kahin, remılvan.
kahkaha *N.* hışkkenin, kena bıdeng. /**... atmak** *L.* hışk kenin, bıdeng kenin. * **kahkahadan kırılmak** *bw.* jı kenan re hışk bûn.
kahkaha çiçeği N. lawlaw, gulbori.
kahpe N. *A. rgd.* gandêr, gander, felte, orıspi, qehpe, qexpe. /**...lık** *N.* felteyi, gandêri, qexpeyi.
kahpelenmek *L.* qexpe bûn, gandêri kırın, felte bûn.
kahpeleşmek *L.* qexpeti kırın, gandêri kırın, orıspıti kırın.
kahraman rgd. *P. K.* 1. gernas, leheng, qehreman, egit. kesê ko dı şer û cengê de serfırazi dıke. 2. qehreman, serek rolê bûyerekê an roman û tıyatro û şanoyekê.
kahramanca *rgp.* bı qehremani, bı gernasi.
kahramanlık *L.* qehremani, gernasi, lehengi.
kahretmek *L.* 1. qehır kırın, xemgin kırın. 2. perişan kırın. 3. nıfır lê kırın. 4. bı xwe re derd kırın, zor xemgin kırın.
kahrolmak *L.* 1. qehır bûn, zor xemgin bûn.
kahrolsun! *B.* bımre! nebıji! /**... sömürgecilik** *bw.* bımre koleti.
kahvaltı *N.* taştê, xurıni, xurni, fıtûr. /**... etmek** *L.* taştê kırın. /**... yemek** *L.* taştê xwarın.
kahvaltılık *N.* xurıni.
kahve N. *A.* qawe, qehwe. 1. dareki ye ko qehwe jê çêdıbe. 2. fêkıyê vi dari. 3. vexwarına ko jı fêkıya vi dari çêdıbe. 4. xaneya ko çay û qehwe tê de çêdıbın û tête fırotan. /**... değirmeni** *Nh.* aşê qehwê. /**... fincanı** *Nh.* fincana qehwê, tebaxçeyê qehwê. /**... rengi** *rgd.* qehweyi, fısegur.
kahveci *N.* qehwevan. /**...lik** *N.* qehwevani.
kahvehane *Nh.* qehwexane, çayxane.
kahya *N. P.* kehya, ketxûda.
kaide N. *A.* 1. dustûr, qeyde, qeide. 2. him, bınani.
kail *rgd. A.* qail, qayil.
kaim *rgd. A.* 1. tıştê ko cihê tışteki di dıgıre. 2. qeyim, saxelem. 3. jı bo Xwedê, tım û daim, nemır.
kaime *N.* 1. ferman. 2. pareyi kaxez, qayime.
kainat N. *A.* kainat, feza.
kak *N. K.* kax, hermıyên qelaşti û hışkkıri.
kaka *N.* kıx, dı zımanê zarokan de gû, pisıti.
kakalak N. zırqetik, zırqêtk. Ev bêje jı zımanê Holendi tê.
kakalamak *L.* 1. hevûdu tan dan, hevûdu dehıfandın. 2. bazırganıyê de xapandın.
kakao N. kakao.
kakavan *rgd.* peyagır, nezan, bodıle.
kakım, kakum N. *A.* fısos. *bn.* **as.**
kakımak *L.* azar dan.
kakırca N. dormışk.
kakırdak *N.* kızık, rûnê don an dûv ko tê helandın, gwizıkên lı dawi dımının re tê gotın.
kakışmak *L. bn.* **kakalamak.**
kakmak *L.* 1. kutan, tan dan. 2. fırısandın.
kaktüs N. *Gr. Fr.* kaktûs.
kakule N. kajile.
kakül N. *ant. P.* kezi, bısk.
kalabalık rgd. 1. ajawe, geremol, şêni, koma zêde ya insani. 2. gumre, sıxlet, dıraxe, geremol, tıştê zêde yi tevlihev. 3. kotûkeş, kom, nefir, şêni, xırtol, tıştê ko hêjmara xwe zêde ye.
kalabalıklaşmak *L.* sinonimên lı pêşıya "kalabalık" bı lêkera "bûn" têne bıkaranin wek: ajawe **bûn.**
kalakalmak *L.* dı cih de sekının.
kalan1 rgd. mawe, bermayi, dı komkırına hesêb de tê karanin.
kalan [2] *N.* navê Tunceli ya Kurdi ye.
kalas N. dep, beşt, oni.
kalay *N.* 1. pil, lehim, qelay, qelanik, qılê. Elementeki bı jimara atomi 50, gıranıya atoma xwe 118.7, sıftıya xwe 7.29 e û 232 derecê de dıhele. *sim.* Sn. 2. argo. çêr, dıjûn. * **kalayı basmak** *bw.* çêr kırın, dıjûn kırın.
kalaycı *N.* pilewer, seferker. /**...lık** *N.* pilewéri. /**... körüğü** *N.* pıfık, kûrık.

kalaylamak *L.* qelay kırın, pile kırın, qılê kırın.
kalben *rgp.* jı dıl, bı dıl.
kalbur N. *A.* **1.** bêjıng, karmax, mûxıl, yên ko qulên xwe hûr ın. **2.** serad, yên ko qulên xwe hın fıreh ne. * **kalbura çevirmek** *bw.* kun û kundêl kırın. /**– altı** *bw.* bınbêjıng. /**–lamak** *L.* bêjıng kırın. /**– üstü** *rgd.* serbêjıng, bıjarte.
kalbur kemiği *N.* stûnka poz.
kalburlamak L. serıdandın, dawitın, bêjıng kırın.
kalburlanmak *L.* hatın serıdandın, hatın dawitın, hatın bêjıng kırın.
kalça N. *ant.* gırde, laqûn, kemax, sımt, qormatix, qorık, onc. * **kalça kemiği** *N/h. ant.* hestıyê kemaxê.
kalçete *N. İt.* navteng.
kaldıraç N. qırase, qerase.
kaldırıcı *N.* kriko, bılındker.
kaldırılmak *L.* hatın rakırın.
kaldırım N. peyarê, netık.
kaldırmak1 L. rep kırın, belqıtandın, rakırın, evıya zêdeyi jı bo cınsi mêrani tê gotın, an jı organên wek dûv û guh re tê karanın. * **kuyruk kaldırmak** *bw.* dûv rep kırın. * **sikini kaldırmak** *bw.* kirê xwe rakırın.
kaldırmak [2] *L.* helanin, hılanin, rakırın, raperandın. * **cenazeyi kaldırmak** *bw.* mıri helanin, mıri rakırın. * **sofrayı kaldırmak** *bw.* sıfre helanin/hılanin, sıfre rakırın. * **uykudan kaldırmak** *bw.* jı xewê rakırın.
kaldırmak3 L. bılınd kırın, hılgavtın, rakırın, helkırın, helbırin. * **ayağa kaldırmak** *bw.* rakırın ser pıyan, * **harman kaldırmak** *bw.* bênder rakırın. * **taşları kaldırmak** *bw.* kevır rakırın, kevır helkırın, kevır bılınd kırın. * **taşı omuzuna kaldırmak** *bw.* kevır helbırin ser mıl.
kaldırtmak *L.* sinonimên lı pêşıya lêkera "kaldırmak 1.2.3" bı lêkera arikar "dan" têne bıkaranin. Wek: dan rakırın, dan bılınd kırın.
kale N. *A.* **1.** diz, kelat, kele, qele, sengerbesti, cihê sengerkırı ye ko lı dıji dıjmın hatıye ava kırın. **2.** sportê de cihê ko gol têne avêtın.
kalem N. *A.* **1.** pênûs, qelem, hacetê ko merıv pê dınvise. **2.** nıvisgeh. /**– açacağı** N. tok, qelemtraş, pênûstraş. /**–lik** *N.* pênûsdank. /**– odası** *N.* nıvisgeh, nıvisxane. /**–şor** *N.* qelemşûr, pênûsşûr.
kalender rgd. *P.* qelender.
kalfa *N.* şagırt.
kalgımak *L.* çıng dan, tûl dan.
kalıcı *rgd.* baqi, payıdar.
kalın rgd. stûr, qalınd, tund. /**–lık** *N.* stûrahi.
kalın bağırsak N. *ant.* sıncoq, rivıyên stûr.
kalınlaşmak *L.* stûr bûn.
kalınlaştırmak L. stûr kırın.
kalıntı *N.* **1.** maye, bermayi. **2.** rêç, şop.
kalıp N. *A.* form, qalıb, qalıw, qeware. * **bir kalıp sabun** *bw.* qalıwek sabûn. * **kalıba dökmek** *bw.* qalıb kırın.
kalıplamak *L.* qalıb kırın, qeware kırın.
kalıt *N.* **1.** mêras, mirat. **2.** *bio.* irs.
kalıtım *N.* irsıyet.
kalibre *N. Fr. bn.* **çap.**
kalifiye *rgd. Fr.* qalifıye, pıspor, hoste.
kaliforniyum *N.* kalifornıyûm, elementeki bı jımara atomi 98, gıranıya atomi 244 e û *sim.* Cf.
kaligrafi *N. Fr.* kalixrafi.
kalite *N. Fr.* qalite, babet, wesp. /**–li** *rgd.* bıqalite, serşe. /**–siz** *rgd.* bêqalite. kêmvar.
kalkan N. mertal.
kalkan balığı *Nh.* masikartûxk.
kalker *N. Fr.* kıls, kısıl.
kalkık *rgd.* **1.** vit, vitbûyi. * **kulakları kalkık** *bw.* guhên xwe vitbûyi. **2.** bılınd, bılındbûyi.
kalkındırmak *L.* pêş ve bırın, ava kırın.
kalkınmak L. pêş ve çûn.
kalkınmış rgd. pêş ve çûyi.
kalkış *N.* rabûn, hılhatın.
kalkışmak *L.* **1.** xwe pê dan. * **bir işe kalkışmak** *bw.* xwe bı kareki dan. **2.** destpê kırın.
kalkmak [1] *L.* rep bûn, evıya zêdeyi jı bo cınsi mêrani tê gotın
kalkmak [2] *L.* helbûn, helıstın, rabûn.
kalleş *rgd.* bêbext, qelaş. /**–lik** *N.* bêbexti, qelaşi.
kalmak L. mayin, man. * **kalmamız artık icap etmez** *bw.* mayina me êdi ne hewce ye.
kalmamak L. neman.
kalori *N. Lat.* fiz. kalori, qalori.
kalorifer N. *İt.* kalorifer, qalorifer.
kalp1 N. *A. ant.* dıl, qelb. * **kalbi bozmak** *bw.* dıl xıra kırın. * **kalbi bozuk** *rgd.* dıl

xırab. * **kalbi kalmak** *L.* dıl mayin. * **bir şeyde kalbi kalmak** *bw.* dıl jê mayin. * **kalbine oturmak** *bw.* lı ser dıl rûnıştın.* **kalbini aramak** *bw.* dıl seh kırın. * **kalbini kırmak** bw. dıl şkênandın. * **kalbini rahatlatmak** *bw.* dılê xwe rehet kırın. * **kalbini yumuşatmak** *bw.* dıl nerm kırın.* **kalbi sert** *bw.* dıl hışk. * **kalbi şen** *bw.* dılgeş. * **kalbi yaralı** *bw.* dıl kul, dıl bırin. * **kalbi yumuşamak** *bw.* dıl nerm bûn. /**— ağrısı** bw. dılêşin. /**— çarpması** *N.* dıl kutin, dıl lê dan. * **kalp durması** *Nh. Bj.* dıl rawestin. /**— incitmek** *L.* dıl êşandın. /**— krizi** Nh. *Bj.* dılrawestin. /**— kırmak** *L.* dıl şkandın, dıl şkênandın, dıl hıştın. * **kalpten** *rgd.* ji dıl. /**— uzmam** *Nh.* dılnas. * **temiz kalpli** rgd. dılpak. * **temiz kalplilik** *bw.* dılpaki.

kalp ² *rgd. A* sexte.

kalpazan N. *A P.* qelpezan, kesê ko pareyi sexte derdıxe.

kaltak N. qaltax, qeltax.

kalubela N. *A* qalûbela.

kama ¹ N qame, kahûr, kalani.

kama ² *N.* sıpêne, evıya milê dı hacetan de ye.

kamaşmak *(dış) L.* alu bûn, xıdoki bûn, sekıhin

kambur N. bûl, kov, pıştkov, qov, xûz, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**—laşmak** *L.* bûl bûn, xûz bûn, kov bûn. /**—laştırmak** *L.* bûl kırın.

kamburlaştırmak *L.* xûz kırın, bûl kırın, kov kırın.

kamçı N. qamçi, qemçi, şelaq.

kamer *N. A* hiv, heyv.

kamera N. *İt.* kamera, wênekêş. /**—man** *N.* kameraman.

kameriye N. sıtare.

kamış N. kamır, qamır, qamiş, leven. * **şeker kamışı** *bw.* qamışi şekır.

kamil *rgd. A* kamıl, gehişti.

kamilen *rgp. A* bı hemû.

kamp N. *Fr. İng.* **1.** war, wargeh, qamp. **2.** qamp, cihê ko dil û esir têne rawestın. /**— kurmak** *L.* qamp danin, kon danin. /**— yeri** *N.* wargeh, cihê qampê.

kampanya N. *İt.* kampanya, qampanıye.

kamping *N. İng.* kamping, war.

kamu N. gelemper. /**— hizmetleri** *N.* karûbarên gelemperi. * **kamu asayişı güvenliği** *bw.* ewlehıya asayişta gelemperi. /**— güvenliği** *N.* ewlehıya gelemperi.

kamuflaj N. *Fr.* qamûflaj, nuxumandın.

kamulaştırmak *L.* gelemperi kırın.

kamu oyu *Nh.* raya gelemperi.

kamus *N. A.* ferheng, ferhenga mezın.

kamyon N. *Fr.* kamyon, qamyon.

kamyonet N. *Fr.* kamyonet, qamyonet.

kan N. xwin. /**— ağlamak** *L.* xwin girin. /**— akmak** *L.* xwin çûn, xwin jê çûn. /**— almak** *L.* dıridan, xwin gırtın. * **kana boyamak/bulamak** *bw.* bı xwinê avdan. * **kana boğmak** *bw.* bı xwinê avdan. * **kana kan istemek** *bw.* xwinê re xwin xwastın. /**— çekmek** *N.* xwin kışandın. /**— davası** *N.* xwinkari, jivan, heyf gerandın. /**— döken** *N.* xwinrêj, xwindar. /**— dökmek** *L.* xwin rêtın, xwin rıjandın. /**— emen** *N.* xwinmêj. /**— gelmek** *bw.* xwin hatın. * **kan gövdeyi götürmek** *bw.* xwin las bırın. * **kanı beynine sıçramak** *bw.* xwin lı seri xıstın. * **kanı bozuk** *bw.* xwin alozi. * **kanı dindirmek** *bw.* xwin dan sekınandın. * **kanı helal olmak** *bw.* xwin helal bûn. * **kanına girmek** *bw.* ketın xwina yeki. * **kanı ısınmak** *bw.* xwin lê kelin. * **kanında boğulmak** *bw.* xwina xwe de gevızin. * **kanını vermek** *bw.* xwina xwe dan. * **kanıyla ödemek** *bw.* bı xwina xwe dan. * **kanı kanla temizlemek** *bw.* xwin bı xwinê şuştın. * **kanı kaynamak** *bw.* xwin kelin. /**— işemek** *L.* xwin miz kırın, xwin miztın. /**— kaybetmek** *L.* xwin wında kırın. /**— kurumak** *bw.* xwin zıwa bûn. /**— kusmak** *L.* xwin verışin. * **kan muayenesi yapmak** *bw.* xwin mıayene kırın. /**— parası** Nh. bertil. * **kan parası almak** *bw.* bertil gırtın. /**— suyu** N. xedeng. * **kan tahlili yapmak** *bw.* xwin mıayene kırın. * **kan ter içinde kalmak** *bw.* kef û xu ser re avıtın, kef û xu de man, kel û xu de man. /**— tutması** *L.* xwin gırtın. /**— vermek** *L.* xwin dan. /**— yuvarları** Nh. *bio.* gulokin.

kanaat N. *A* qenaet, qınyat. /**— etmek** *L.* qenaet kırın. /**— getirmek** *L.* qenaet anin. /**—kar** *rgd.* qenaetkar.

kan aktarımı *Nh. Bj.* xwinguhartın, xwinguhaztın.

kanal N. *Fr.* co, cuk, qenal. /**— açmak** *bw.* co lê dan, co vekırın. **2.** xetê telefon, telxıraf, radyo, telewizyon û *hwd.*

kanalıyla *rgp.* bı rêgayi.

kanalizasyon N. qenalisasıyon, kêzin.

kanamak L. xwin bûn, xwin jê hatın.

kanarya N. zerile, kenari, qenari, zerbav.
kanarya çiçeği Nh. gulezerile.
kanarya otu N. gıyaberk, gıyazerile, guleşêxan.
kanat N. **1.** *ant.* bask, per, perık. **2.** per, ya balafıran û mekinan. **3.** şax, ya deri û pencere.
kanatlı rgd. perınde, bıper.
kanatlı karınca N. gêleperık.
kanatmak *L.* xwin kırın, xwin jê bırın.
kan bilimi *N.* xwinnasi, hematoloji.
kanca N. çengel, çanqıl, goçel, qulf. /**–lamak** *L.* çanqıl kırın.
kancalı iğne *Nh.* sıncûq.
kancık N. dêl, zêdeyi mêçıka heywanên goştxur re tê gotın.
kandırıcı rgd. xapinok.
kandırılmak *L.* hatın xapandın, hatın herbılandın.
kandırmak L. xapandın, herbılandın.
kandil N. *A.* **1.** qendil, fener, fanos, cûre lambeyeke ko bı gazê dışewıte. **2.** şeva qendilê.
kanepe N. *Fr.* qenepe, textebend.
kangren N. *Fr. Bj.* lareş, tirawi.
kanguru *N.* kangrû.
kanı *N.* qenaet, baweri. * **kanıma göre bu böyledir** *bw.* bı baweriya mın ev wısa ye.
kanıksamak *L.* gırtın xwe, tıştê ko pır tê gotın û an tê kırın êdi mırov guh nadıyê. * **dayaktan korkmuyor, artık kanıksamış** *bw.* jı ço natırsi êdi gırtıye xwe.
kanırmak L. bı cebri tıştekı badê û jı cih derini.
kanıt N. bırhan, delil, emare.
kanıtlamak *L. bn.* **ispat etmek.**
kani *rgd. A.* qani, bawerkıri.
kan kurutan otu *N.* mandêrek. *bn.* **adam kökü otu.**
kanlanmak *L.* **1.** xwin lê gerin. **2.** xwin zêde bûn. **3.** dı orxaneki de xwin kom bûn.
kanmak L. **1.** herbılin, bawer bûn, bawer kırın, xapin, yeki an bı tışteki iqna bûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **2.** têr bûn. * **toprak suya kanmadı** *bw.* ax bı avê têr nebû.
kanmazlık *N.* têrnebûn.
kano N. *Fr.* kelek, keleka darıni.
kanser N. *Fr. Bj.* qansêr, gırêba.
kansız rgd. bêxwin. /**–lık** *N. Bj.* kêmxwini.
kant N. *A.* kant, ava germ a bı şekıre ko bı cihê çay tê vexwarın.
kantar N. *A.* qapan, qenter, qeter, şıhin.
kantaron otu N. *Gr.* tali, talık.
kantin N. *Fr.* kantin.
kanton N. *Fr.* kanton, navê eyaletên Sıwisrê ne.
kanun1 N. *A.* qanûn. /**–laşmak** *L.* qanûni bûn. /**–laştırmak** *L.* qanûni kırın. /**–name** *N.* qanûnname. /**–suz** *rgd.* bêqanûni.
kanun2 N. qanûn, centûr, haceteke muzikê ye
kanun [3] *N. A.* navê du mehan e. /**–ievvel** *N.* berçıle. /**–sani** *N.* çıle.
kanuni rgd. *A.* qanûni.
kaos N. mêrdezıme.
kap N. *A.* qab, qaçani, fere, fıraq. /**– kacak** *bw.* qab qacax, fere fol.
kapak N. **1.** dewang, devgırtek. **2.** berg, rûyê pırtûkan e.
kapalı *rgd.* gırti, jı bo deri, şıbaq û tıştên bıdev ko tên gırtın an nuxumandın.
kapalı çarşı N. qeyseri.
kapamak L. **1.** gırtın, dadan. dan cih. * **kapıyı kapamak** *bw.* deri gırtın, deri dan cih. * **gözlerini kapamak** *bw.* çavên xwe gırtın. **2.** gırtın, ker kırın. * **bu odunlar kapının önünü kapamış** *bw.* van êzıngana pêşıya deri ker kırıne. * **yolu kapamak** *bw.* rê ker kırın, rê gırtın. **3.** gırtın, tıji kırın. * **çukuru kapamak** *bw.* çal tıji kırın.
kapan *N.* feq, tapık.
kapanık *rgd.* gırti, dadayi.
kapanmak *L.* hatın gırtın, hatın dadan.
kaparo N. bey, gerewek. /**– almak** *bw.* bey gırtın.
kapasite N. *Fr.* zerengi, guncan, guncayişt
kapatılmak *L. bn.* **kapanmak.**
kapatmak L. ker kırın, dadan, gırtın, mısmıtandın, nuxumandın. * **delik kapatmak** *bw.* qul ker kırın. * **kapı kapamak** *bw.* deri dadan, deri gırtın. * **yorganı üzerine kapatmak** *bw.* lıhêf lı ser xwe nuxumandın.
kapattırmak *L.* dan gırtın, dan dadan.
kapçık N. kumık, jı bo qafık an ka ya nisk û kızın û tıştê wısa re tê gotın.
kapı N. der, deri, dergeh. /**– açmak** *L.* deri vekırın. /**– ağzı** *L.* ber dêri. * **kapı baca açık** *bw.* deri bace vekıri. /**– çalmak** *L.* deri kutan. * **kapı dışarı etmek** *bw.* avêtın ber deri, qewıtandın. * **kapı kapı dolaşmak** *bw.* deri deri gerin. * **kapı ko-**

lu *bw.* destıkê deri. * **kapı önüne bırakmak** *bw.* danin ber deri.
kapıcı *N.* dergevan. /**–lık** *N.* dergevani.
kapılmak *L.* xwe pê ve berdan.
kapışmak *L.* 1. jı dest hev revandın. 2. jı bo gırtınê dadan tışteki. 3. jı bo pevçûnê hevûdu gırtın.
kapıştırmak *L.* berdan hev. * **iki köpeği birbirine kapıştırdı** *bw.* her du kuti/seg berdan hev.
kapı sürgüsü N. şımşire.
kapı zembereği *N.* şımşire.
kapital N. *Fr.* destmaye, sermaye, kapital. /**–ist** *rgd.* kapitalıst. /**–izm** *N.* kapitalizm.
kapitol N. kapitol. 1. xanıya parlementoya Amriki ye. 2. heykela Jupiter lı Romayê ye.
kapitülasyon N. *Fr.* kapitılasyon.
kapkacak *N.* aman, ferefol, kaçani.
kapkara *rgd.* rıp û reş.
kapkaranlık rgd. reş û tari, tıp û tari.
kaplamı *N.* naverok.
kaplama *N.* 1. tamdayi, jı bo zêr û ziv û tıştê wısa. 2. rû, jı bo tıştê ko rûyê xwe heye.
kaplamak L. hefıdandın, rû gırtın, gırtın. * **yerleri kar kapladı** *bw.* rûyê erdê berf gırt. * **içimi sevinç kapladı** *bw.* dılê mın şahi gırt.
kaplamalı *rgd.* 1. jı bo zêr û ziv re bıtamdayi. 2. bırû. * **ceviz kaplamalı dolap** *bw.* dolava bı rûyê gwizıni.
kaplan N. pılıng.
kaplanboğan otu *Nh.* gurxenêq, biş.
kaplanmak hatın rû gırtın, hatın gırtın, hatın nuxumandın.
kaplıca N. germav, germık.
kaplumbağa *N.* kwêsi, kisel, kiso, kwisi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kapmak L. 1. rahêlandın, rahıştın, dadan, weki tışteki bı yekcar bıgıri destê xwe. * **kurt keçiyi kaptı** *bw.* gur rahêla/rahışte bızınê. * **kartal tavuğu kaptı** *bw.* huli rahışte mırişkê, huli dada mırişkê. * **kurt koyunu kaptı** *bw.* gur dada mihê, gur rahêla mihê. 2. gırtın. * **ben hastalığı ondan kaptım** *bw.* mın nexwaşi jı wi gırt.
kaporta *N. İt.* kaporta.
kapris N. *Fr.* nıge, kefkari, lêzoki.
kapsam *N.* naverok, guncan, şumûl.
kapsamak *L.* gırtın naveroka xwe, guncandın.
kapsamlı rgd. dormandor, bınaverok.
kapsül N. *Fr.* kapsûl, qepsûl, qapsûl, modıl. 1. jı bo rokêtan e. 2. qapsûl, tereqe, çekên agıri de cihê ko agır dıgıre. 3. hın cûre dermanan de qafıkê jelatin.
kaptan N. *İt.* qaptan, qeptan. /**–lık** *N.* qaptani.
kaptırmak *L.* 1. dest ve berdan, jı dest berdan, pê ve berdan. * **paramı ona kaptırdım** *bw.* mın pareyê xwe dest wi ve berda. 2. ber de hıştın. * **elimi makinaya kaptırdım** *bw.* mın destê xwe ber mekinê de hışt.
kapuska N. kelemok, ev bêje jı rûsi hatıye navê xwarınekê ye jı kelemê çêdıbe.
kaput *N. Fr.* qapût, paltoyê eskeri ye.
kapüşen *N. Fr.* kulık, kulıkê ko bı cılan ve gırêdayi ye.
kar N. berf, befr. /**– dolgusu** *Nh.* bakut. /**– helvası** *Nh.* berfdımsk. /**– kurdu** N. sikav. /**– küreği** *Nh.* befrik, mecerfe, kurufte. /**– lapası** *N.* kuli. /**– makinası** *Nh.* berfavêj. /**– temizlemek** *L.* berf mıştın. /**– yağmak** *L.* berf barin, berf dahatın. /**– yağıyor** *bw.* berf datê, berf dıbari. /**– yığını** *Nh.* kelendin.
kâr N. 1. kar, deramet, qezenca gırtın û fırotınê ye, tırki de bı a ya zırav tête nıvisandın. /**– etmek** *L.* kar kırın. 2. mec. kelk, feyde, berjewend. * **bunda benim hiç bir karım yok** *bw.* dı vi de tu berjewendıyeke mın nine. /**– payı** *bw.* beşi kar.
kara [1] 1. *N.* reş, dıjraberi spi ye. * **karalar bağlamak** *bw.* reş gırêdan. 2. *rgd.* tıştê ko bı vi rengi de ye.
kara [2] *N. cox.* bej, reşi, reşahi, erd. /**– mili** *N.* milê reşiyê, pivaneke dırêjahi ye bı 1609 metre ye.
karaağaç N. bızi.
kara ardıç *N.* çekem.
karabasan N. kabûs, kaos, merdezıme.
karabatak kuşu N. kersele.
kara biber Nh. isota reş, bibera reş.
kara borsa *Nh.* bazara reş.
karabuğday N. sınbêl reş *(jı bo genım).*
kara bulut *Nh.* ewrên reş, nimbûs.
kara burçak *N.* kuşne.
karaca [1] *rgd.* esmer, tarigewrık.
karaca2 N. hevûri, şûl.
karaciğer N. *ant.* pışa reş, kezeba reş, cerg.
karaçam N. şırb.
karaçayır otu N. darûcan, zizan.

Karadeniz Nh. Behra Reş.
kara dut *Nh.* tûyê reş, tûyê keran.
kara erik Nh. hılûreşk, ıncas.
kara fatma *Nh.* sırsirk, zırxitık.
karahindiba çiçeği N. qalişk.
kara humma *N. Bj.* tifo.
kara karga *Nh.* qelereşk. *bn.* **kuzgun.**
karakılçık *N.* sımbêlreş, cûre genımek e.
kara kış *Nh.* çıleyê reş.
karakol N. qereqol, nigt, polisxane,
karakter *N. Fr.* aferinek, deman, rewışt, karekter, xase, reftar.
karakulak N. gureşk, gorewilk.
karalama *N.* gelale, reşnıvis.
karalamak *L.* reş kırın, reşandın.
karaltı *N.* spêle, reşi.
karaman kimyonu *N.* jaj.
karambol *N.* lıhevketın.
karamsar rgd. bedbin, dılreş, reşbin. /**– etmek** *L.* dılreşi kırın, reşbini kırın, qelıqandın. /**–lık** *N.* reşbini, dılreşi, bedbini. * **karamsarlığa düşmek** *bw.* qelıqin, dılreş bûn, bedbin bûn.
karamsarlaşmak *L.* bedbin bûn, dılreş bûn, qelıqin.
karanfil N. *A.* qerenfil, mêxık, mêxele.
karanlık N. tari. /**– basmak** *L.* tari ketın. /**– etmek** *L.* tari kırın.
karantina *N. İt.* qerantina.
kara pazar *Nh.* bazara reş.
karar N. *A.* daraz, bıryar, qerar. /**– almak** *L.* bıryar gırtın, bıryar standın, qerar gırtın. /**– vermek** *L.* bıryar dan, daraz dan, qerar dan. * **mahkeme kararı** *bw.* daraza dadıgehê.
karargah N. *A. P.* qerargeh, meqer, baregeh. /**– kurmak** *L.* baregeha xwe danin.
kararlamak *L.* texmin kırın.
kararlaştırılmak *L.* hatın bıryar dan, hatın tırxan kırın.
kararlaştırmak *L.* tırxan kırın, bıryar dan.
kararmak L. reşbûn, tari bûn.
kararname *N. A. P.* qerarname, bıryarname.
kararsız *rgd.* **1.** dılodin, bêfırşk, demdemi, jı bo kesan. **2.** bêbıryar, bêqerar.
karartı *N. bn.* **karaltı.**
karartmak L. reş kırın, tari kırın. **kara saban**
N. hewcar.
kara sevda *N.* **1.** evina gıran, dılin. **2.** melankoli.
karasinek N. **1.** vızık. **2.** cih cihan de mêş ji dıbêjın.
karasu hastalığı *Nh. Bj.* avareş.
karaşın *rgd.* esmer.
kara tahta *Nh.* depreş *(jı bo dersê).*
kara tavuk *Nh.* mırişka reş.
karate *N.* qarate, cûre sportek e.
karavan *N. İng.* qerawan, cûre erebeyeke weki xani çêdıkın û davêjın paş erebê û bı xwe re dıbın.
karavana N. *İt.* teşt, legan.
karavaş *N.* qerwaş, jına ko jı ceng de hatıye dil kırın û bı kesan re dıbe mal.
kara yazı *Nh.* bextreşi, talihreşi.
kara yılan *Nh.* reşemar, mari reş.
kara yolu *Nh.* rêgayi erdê.
karbon N. *Lat. Fr. kim.* karbon. Elementeki ye jımara atoma xwe 6, gıranıya atomi 12.01 e û *sim.* C.
karbon kağıdı *Nh.* teniper.
karbonat *N. Fr. kim.* karbonad, qarbonad.
karbüratör N. *Fr.* karbirator.
kardelen çiçeği Nh. gulbefrink, berfin.
kardeş N. bıra, bra. /**– çocuğu** *N.* bıraza, bırazi. * **kardeşi kardeşe vurdurmak** *bw.* bıra lı bırê dan kuştın. /**– kavgası** *bw.* şeri bırakuji. /**–lik** *N.* bırati. * **kardeşlik tutmak** *bw.* bırati gırtın.
kardeşçe *rgp.* bı bırati.
kardinal N. *Fr.* kardinal.
kardiyografi *N. Fr.* kardıyoxrafi, dılnas.
kardiyoloji N. *Fr.* kardıyoloji, dılnasi.
kare rgd. *Fr.* kare, lebzine, şıkleki geometriye û bı çar kenaran wek hev ın.
karga N. **1.** qaj, qırık. **2.** qela, qelereşk, jı bo qırıka rêş e.
karga burnu *Nh.* pozçanqıl, hacetên ko serê wan weki nikıla qırıkê çanqıl e.
karga burun *Nh. anı.* pozheçi, kesê ko pozê wan weki heçi çanqıl e.
kargacık burgacık *rgd.* xar û xudur.
kargaşa N. qerqeşe, sêlûbêl, geremol, xıleport. /**–lık** *N.* sêlûbêli, geremoli. * **kargaşalık etmek** *bw.* sêlûbêli kırın, geremol kırın, lı hev gezızin.
kargı *N.* rım, nize, evıya: **1.** rımên pır dırêj e. **2.** rımên ko pê masıyan dıgırın.
kargılık *N.* rext, rextê fişengan re dıbêjın.
kargımak *L.* lanet lê anin, bı lanet nıfır kırın.
kargın *N.* **1.** ava ko jı berfê dıherıke. **2.** şılope, berfa ko legel baranê dıbare.
kargo N. *İt.* **1.** barkeşti, keştıya ko bar

dıkşine. 2. barê keşti an balafıran e.
karı N. 1. jın, kulfet, kewani, ya ko mêr kıri ye. 2. jın, ya ko ne mêr e. 3. jın, bı awaki heqeret ji tê gotın.
karık *N. K.* karıx.
karılaşmak *L.* mêçık bûn, jı bo mêran tê gotın.
karılmak *L.* hatın tev dan, hatın lı hev xıstın.
karın N. *ant.* 1. zık, hûr, cihê pêşıyê laş de jı parsûyan heta pıziyê. /**– yarmak** *L.* zık qelaştın, zık çırandın. * **karnı yerde sürünmek** *bw.* zık erdê re çûn. 2. cihê zaro an çêlık e. /**– şişirmek** *bw.* zık perçıvandın, avısandın. * **karnı ağzına varmak** veya **karnı burnunda** *bw.* zık lı ber fekê/dev. 3. mide, xaş. /**– doyurmak** *L.* zık têr kırın. /**– tokluğuna** *bw.* nan zıkê. 4. henav, hızır, eqıl. * **karnından geçeni ne bileyim** *bw.* ez çı zanım dı zıkê te de çı derbaz dıbe. /**– ağrısı** *N.* zıkêş, navêş, qıdik. /**– altı** *Nh. ant.* bınzık, pızi. * **karından konuşmak** *bw.* zık de axaftın. /**– deşmek** *L.* hûr dırrandın.
karınca N. ınori, mêrû, mûri, gêrık, gêle. /**– beyi** *N.* şahgêle.
karınca aslanı Nh. aşvan, pılopılo. *zoo.* **Myrmeleon formicarius.**
karıncalanmak *L.* 1. gêle gırtın, gêle lê gerin. 2. tevızin, gava ko mıl an lıngê mırov ko xwin lê dısekıne û dıgızgıze. 3. metal an hesınê ko jı jengê gêlexuri dıbe.
karınca yiyen Nh. gêlexur, ev heywana bı memık e, jıyina xwe lı ser gêlan e.
karındaş N. henızık, bıra.
karın zarı *Nh. ant.* pergi zık.
karış N. bıhost, bost. /**– karış** *bw.* bıhost bı bıhost. /**–lamak** *L.* bıhost kırın.
karışık rgd. tevlıhev, gırıft, gırıftar, têkel, têkılihev.
karışıklık N. 1. tevlıhevi, têkeli, têkıli. 2. gerelawje, geremol, xırûcır, gelemşe, geleş, gelş, teşqele.
karışım N. têkel, pêkvedayi.
karışmak L. 1. têkel/têkıl bûn, têkılin, gelmışin, lıhev ketın, du an jı duduyan pırtır tışt ın ko dıkevın nava hev. 2. tev lı hev bûn, ketın nava hev. * **ayrana su karıştı** *bw.* av û dew tev li hev bûn an av kete nava dew. 3. pelışin, têkel bûn. * **işime çok karışıyorlar** *bw.* pır dıpelışın karê mın an pır têkeli karê mın dıbın.
karışmamak L. jê gerin, nepelışin.
karıştırmak *L.* 1. têkel/têkıl kırın, têkılandın, tevlıhev kırın, aıdandın, gelmışandın. 2. tev dan. * **yemeği karıştırmak** *bw.* xwarın tev dan. 3. pelışin. * **radyoyu karıştırma** *bw.* mepelışe radyoyê. 4. têkılandın, tevlıhev kırın. * **kurtla koyunu birbirine karıştırmak** *bw.* gur û mihê tev li hev kırın.
karides N. *Gr.* 1. kêçi derya, canberi. 2. rubyan, cûreyekı wan i pıçûk e.
karikatür *N. Fr.* karikatur. /**–ist** N. karikaturist.
kariyer *N. Fr.* karıyer, meslek.
karma rgd. pevgıhani, têkel.
karmaç *N.* tevdêr, tıştê ko mırov bı şorbe û tıştê wısa tev dıde.
karmak *L.* 1. lı hev xıstın, tev dan. 2. surandın. * **çamur karmak, hamur karmak** *bw.* herri surandın, hevir surandın.
karmaşık rgd. gırıft, gırıftar, tevlıhev, gêrevêre, çıli vıli. /**– etmek** *L.* tevlıhev kırın. /**–lık** *N.* tevlıhevi.
karman çorman *rgd.* tevlihev, çıli vıli.
karmaşık *rgd.* tevlihev, têkel.
karmaşmak *L.* tevlihev bûn.
karnabahar N. kelerım.
karnaval *N. Fr.* karnawal.
karne *N. Fr.* qarne.
karo N. *Fr.* karo, 1. dı beton raxıstınê de şıklên çar goşe. 2. dı iskambilê de navê kaxezekê
karoser *N. Fr.* karoser.
karpit N. *Fr.* karpit.
karpuz N. *P.* şûti, şıfti, zebeş, dendıkreş, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
karşı rgp. 1. hember. * **karşı tarafta durmak** *bw.* lı hember sekının. * **karşı dağdaki mağara** *bw.* şkefta lı çıyayê hember. 2. wi ali, ali dın, layi di, cihê wek rê û çem û gol *hwd.* de ali ya ko lı hember dımine. * **suyun karşı tarafı** *bw.* wi ali avê. * **karşıdan karşıya geçmek** *bw.* derbazi hember bûn. 3. cem, ba, jı bo hızûr an diwana yeki re tê gotın. * **hocanın karşısına çıkmak** *bw.* derketın ba dersdar. 4. hember, berevaj, dıj. /**– gelmek** L. dest rakırın, dıj rabûn, berevaji kırın. /**– karşıya** *bw.* hemberi hev. * **her şeye karşı** *bw.* lı dıji her tışti. 5. beramber, devdevi, nêziki tışt an derekê bûn. * **sabaha karşı** *bw.* devdevi sıbê. /**– çıkmak** *L.* lı dıj der-

ketın.
karşılama N. pêşwaz, pêrgin, hewin.
karşılamak L. çûn pêrginê, çûn pêşwazıyê, ezımandın, pêşwazi kırın.
karşılaşmak L. rasti hev hatın, lıqayi ... bûn. * **yolda karşılaştılar** *bw.* dı rê de lıqayi hev bûn.
karşılaştırma N. hevberkı, mıqayese, danberhevi.
karşılaştırmak *L.* dan ber hev, hevberki kırın, lıqa kırın, mıqayese kırın.
karşılık N. 1. beramber, mıqabele. 2. berevaj, dıjraber. * **soğuk karşılığı sıcaktır** *bw.* dıjraberi serma, germ e. 3. bersiv. * **sert bir karşılık verdi** *bw.* bersiveke dıjwar *da.*
karşılıklı *rgd.* beramberi hev.
karşın *dç. bn.* **rağmen.**
karşıt rgd. kontra, dıj, bervaji, beramber. /**... anlamlı** *Grm.* dıjmana.
karşıtlık *N.* dıjberi, kontrast.
kart [1] *rgd.* qert. * **kartlaşmış bir ağaç** *bw.* dareke qertbûyi.
kart [2] *N. Fr.* kart. * **kartên dawetê** *bw.* davetiye kartı.
kartal N. qertel, helo, huli, dal, daraş, wırxal, eylo. Ev sinonimana bı her cûreyên wan re tên gotın û pır caran lı gor zaravan lı cıhê hev de tên bıkar anin. * **leş kartalı** *Nh.* dali kerxur.
karter *N. Fr.* qartêr.
kartoğraf N. kartoxraf.
karton *N. Lat. Fr.* karton.
kartpostal *N. Fr.* kartpostal.
karyola *N. İt.* karole, qarole.
kas N. *anı.* parxone, zevlek, masûlke, lemlate, jı van de "masûlke" bı zêde tê bıkar anin.
kasa N. *İt.* 1. kase, xızane, têbar, cihê ko pare tê de tê veşartın an cihê danûstandına pare. 2. cihê dûzıneyek şûşe. /**...dar** *N.* kasedar, qasedar.
kasaba *N.* bajarok.
kasap N. qesab, qeseb, goştfıroş. /**...hane** *N.* qesabxane, goştfıroş. /**...lık** *N.* qesabi. * **kasaplık etmek** *bw.* qesabi kırın.
kasatura *N. İt.* nize.
kasavet *N. A.* qısawat. /**... etmek** *L.* qısawat kırın.
kase N. *P.* pıyale, elibegi, kase.
kaset *N.* kaset, qasêt.
kasık N. *anı.* berran, pızi, golım. /**... biti** *Nh.* sıpıyê rûv.
kasılmak *L.* 1. hatın teng bûn, hatın kurt bûn. 2. tıvanc kışandın.
kasım N. *A.* sermawêz, çırıya paşın.
kasımpatı *N.* dawûdi, gıyadawûdi, gıyamêş.
kasırga N. tof, ıwaraş, bahoz, bagêje, bı zêdeyi jı bo bayê ko saetê de 120 km. dıçe.
kasıt N. *A.* qesd, qest, mebest. /**...lı** *rgd.* qesta, qestan, bımebest.
kasıtlı rgd. qesti, qestan.
kaside *N. A.* qeside, dûlge.
kaskatı rgd. req.
kasket *N. Fr.* kaskêt.
kasmak *L.* 1. kurt kırın, teng kırın. 2. zordesti, çewsandıni.
kasnak N. tar, cencer, qawêr, kamer, gergere. * **kalbur kasnağı** *bw.* tara bêjıngê.
kast [1] *N. A. bn.* **kasıt.**
kast [2] *N.* qast, dereca çinayeti ye û bı zêdeyi lı Hındûstanê bıkar tê.
kastar *N. K.* qesar.
kasten *rgp. A.* qesti, bı qesti, qestan, qestıki.
kastetmek L. qesda kırın.
kaş N. *anı.* bırû, brû, mûjelank. * **kaşını gözünü kırmak** bw. ser û çav lê hûr kırın.
kaşağı N. mıhes, qeşayi. /**...lamak** *L.* mıhes kırın, qeşayi kırın.
kaşane *N. P. K.* kaşane.
kaşar peyniri Nh. penirê helandi.
kaşarlanmak *L.* 1. kar an xebatekê de xwedi tecrube bûn. 2. gırtın xwe, yanê hıtı kar an gotınekê bûn û edi jê ecız nebûn.
kaşık N. kefçi, kevçi, kewçi. /**... sepeti** *N.* kefçidank.
kaşıkçı balığı Nh. devkevçık, demkevçık.
kaşıkçı kuşu *Nh.* pelikan.
kaşıkçın *N.* demkevçık, evıya cûre teyrek e.
kaşıklamak *L.* kevçı kırın, dan ber kevçıyan.
kaşıklık *N.* kefçidank.
kaşımak L. rınandın, pencık kırın, xurandın. * **başını kaşımak** *bw.* serê xwe xurandın.
kaşınmak *L.* xurin, rınin. * **canı kaşınıyor** *bw.* canê xwe dıxure.
kaşıntı N. xur, xuran, xurin.
kaşif N. *A.* dahêner, kaşif.
kaşmer *rgd. K.* qeşmer. /**...lik** *N.* qeşmeri, qeşmerti.
kat N. 1. tebeqe, qat. * **üst üste bir kaç kat**

bw. çend qat lı ser hev. **2.** qat, warxan, ji bo daira apartımanê ye. * **üst kat** *bw.* qata jorin, warxana jorin. **3.** taxım, qat, ji bo cıl û kıncan. **4.** ta, tebeqe. * **iki kat etmek** *bw.* du qat kırın. **5.** car, mısl. * **ondan iki kat daha fazla** *bw.* ji du qati wi zêde ye.
katafalk *N. Fr.* kevırê meşûnê.
katakulli *N.* argo. dek û dolav.
katalog N. *Fr.* katalox, fıhrist.
katalpa ağacı N. ketelba.
katar N. *A.* qetar, qıtar, trên.
katarakt *N. Fr. Bj.* ava spi.
katarpil *N.* maşot, trektorên ko tekerên wan weki zıncir ın.
katedral N. *Fr.* katedral, dêra mezın.
katagori N. *Fr.* kategori, grûb.
katetmek *L.* rê gırtın, rê bırrin, qat kırın, evıya dı demekê de meşina dûrahıya rê ye. * **bir saatte 7 km. yol katettik** *bw.* me saetekê de 7 km. rê bırri/rê gırt.
katgüt *N. İng.* jiyê pısingê, ji ya ko ji rivi yên pısingê çe dıkın û dı bıjijki de pê bırinan dıdûrın.
katı rgd. **1.** hışk, dıjraberi nerm e. **2.** bêinsaf, xedar. /**_ yürekli** *N.* dılhışk.
katık N. **1.** qatıx, pêxwarın. **2.** dew.
katıksız rgd. **1.** tısi, ruji, xwarına bê qatıx, xwarına ruji. **2.** saf, paqıj, bêhevri.
katılaşmak L. hışk bûn.
katılaştırmak L. hışk kırın, hışkandın.
katılım N. tevbûni, beşdari.
katılma N. beşdari.
katılmak L. tev bûn, beşdar bûn, lıgel bûn.
katır *N.* qantır, hêstır, dundul. * **dişi katır** *Nh.* moçe, meya.
katırcı *N.* qantırvan, hêstırvan.
katır tırnağı otu Nh. gıyagêsk.
katışık *rgd.* **1.** tevlihev. **2.** xılt, bo ard û nanê ko ceh û genım û *hwd.* tevlihev dıbe.
katışıksız rgd. safi, paqıj.
katışmak *L.* tevlihev bûn, lıgel bûn.
katıştırmak *L.* tevlihev kırın, lıgel kırın.
kat'i *rgd. A.* qet'e, qat'i.
katil N. kuştar, mêrkuj, xwini, qetil, qatıl, cani, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kâtip N. *A.* **1.** nıvisevan, debır, katıb. **2.** katbeş, hesêbgêr.
kat'iyen *rgp. A.* qet'en, hêrgız, hiç, qet, qet'a.
katkı *N.* **1.** arikari, beşdari. **2.** lıhevxısti, serzêde. * **katkıda bulunmak** *bw.* serzêde kırın. /**_lı** *rgd.* xılt, tevlihev. /**_sız** *rgd.* safi, paqıj.
katlamak L. **1.** qat kırın. * **mendili ikiye katlamak** *bw.* dısmal bı duqat kır. **2.** duta kırın. * **demiri ikiye katladı** *bw.* hesın duta kır.
katlanmak *L.* hatın qat bûn/kırın, hatın duta kırın. **2.** baldrêji kırın, semaxi kırın.
katletmek L. qetl kırın. kuştın.
katliam N. *A.* qelaço, tevkuştın, vebırin
katmak *L.* lıhev xıstın, tevlihev kırın. lıgel kırın, kırın nav, kırın ser, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **ayrana su katmak** *bw.* av kırın nava dew. * **una su katmak** *bw.* av û ard lıhev xıstın. * **koyun ve kuzuları birbirine katmak** *bw.* berx û mi kırın nav hev, berx û mi tevlihev kırın.
katman *N.* tebeqe.
katmer *N.* qatmer, qat.
Katolik N. *Fr.* Katolik.
katot N. *Fr.* katod, elektroda negatif.
katran N. *A.* qetran, zıft, qir. /**_lamak** *L.* qetran kırın, zıft kırın, qir kırın. /**_ yağı** *Nh.* rûnê qir.
katre *N. A.* dılop.
katrilyon *N. Fr.* qentırlıyon, hêjmareki mılyonek tırlıyon e.
kat yuvarı *Nh.* stratosfer.
kauçuk N. *Fr.* keûçûk, qaûçûk.
kav N. **1.** pişo, pûşû. **2.** kefenê mêr. /**_ mantarı** *Nh.* pişo, pûşû.
kavak N. hewran, sıpindar.
kaval N. qewal, bılûr, şımşal. * kaval çalan *Nh.* bılûrvan. /**_cı** *N.* bılûrvan. /**_ çalmak** *L.* bılûr kutan, bılûr lê dan.
kaval kemiği *Nh. ant.* gitık, hestıyê bırçi, dırûş.
kavalye N. *Fr.* şekerok, qewalye.
kavanoz *N. Gr.* merkane.
kavara *N.* **1.** çiç. **2.** şemate.
kavas *N. A.* heras.
kavat N. *A.* qewad, qebrax, gewad, meerıs.
kavga N. *P.* **1.** qrên, şer, lec, pevçûn, qewxe. /**_ etmek** *L.* şer kırın, pevçûn, lec kırın, qewxe kırın, berızin, lı hev û du dan. * **kardeş kavgası** *bw.* şeri bırakuji. **2.** têkoşin, mıcadele. * **kavgamız halkın özgürlüğü içindir** *bw.* têkoşina me ji bo azadıya gel e. * **kavga patırtı** B. qal û qır. * **kavgaya tutuşmak** bw. gırtın hev, hevûdu gırtın. /**_lı** *rgd.* bışer, bıpevçûn. /**_sız** *rgd.* bêşer, bêpevçûn.

kavgacı *N.* şerkar, şervan, neal, şerûd.
kavi *rgd. A.* qewim, zexm.
kavil *N. A.* soz, gotın, qewl. **2.** peyman. * **Hollandalıların kavline göre** *bw.* bı qewli Holendıyan.
kavim N.*A.* qewm.
kavis N. *A.* newin, fıtılok. /**–li** *rgd.* qov, kov, pılûç.
kavlak *rgd.* **1.** spibûyi, qot, jo bo dar û beran e. **2.** serdebûyi, bı şewat an lı ber tavê gava ko çermê mırov radıbe. * **derisi kavlamış** *bw.* çermê xwe ser de bûye.
kavlamak *L.* spi bûn, ser de bûn, jı bo çerm û qafık û tıştê wısa.
kavmi *rgd. A.* qewmi. /**–yet** *N.* qewmıyet.
kavram N. têge, feraset, averû.
kavramak *L.* **1.** averû kırın, têgehiştın. **2.** pêgırtın, qeft kırın.
kavrayış *N.* feraset.
kavrulmak L. qelin, şewıbin. * **güneşte kavrulmak** *bw.* lı ber tavê qelin.
kavşak *N.* xaçerê, kuxar, çeprast.
kavuk *N.* fes.
kavun N. gındor, petêx, xerûze.
kavurga *N.* genımê qewırandi.
kavurma N. qeli, goştê qeli.
kavurmak *L.* qelandın, qewırandın, kızırandın.
kavuşma *N.* gehiştın, geyin.
kavuşmak L. gehiştın, gihan hev. * **baba oğluna kavuştu** *bw.* bav û kur gihan hev. * **ellerim tavana kavuşmuyor** *bw.* deste mın nagehije asraqan. * **yakaları birbirine kavuşmaz** *bw.* pêsirên xwe nagehijın hev.
kavuşturmak L. pev gıhandın, hev gıhandın, gihandın hev. * **Allah beni vatanıma kavuşturdu** *bw.* Xwedê ez gihandım welatê mın.
kavut *N. K.* qawût, qawat.
Kava N. Kawa, navê xwe Kawa ye, jı ber ko sûr û mertal çêdıkırın jê re Kawayı hesınger dıgotın. 612 sal pêşi mıladi de bı reya şoreşê de Dehhakê xwinxur dıkuje û legel geli Kurd hemû gelen iranıyan ji azad dıke ev roj dıbe destpeka sersala me Kurdan ya nû "Newroz"
kaya N. zınar, avegir, baxır, lat, ferş, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**–lık** *N.* şax, baxır, zınar.
kayağan *rgd.* xıjok.
kayak N. ski, lıyan. /**– yeri** *bw.* kaşıkan.
kaya kuşu N. keti.
kaybetmek L. zay kırın, berze kırın, wında kırın.
kaybolmak L. zay bûn, berze bûn, wında bûn.
kaydedilmek *L.* hatın tomar kırın. hatın qeyd kırın.
kaydetmek L. **1.** tomar kırın, not an nıvisekê lı cihekê qeyd kırın. **2.** tênıvisin, qeyd kırın, yeki an tıştekı lı derekê nıvisin. * **çocuğu okula kaydetmek** *bw.* zarok lı dıbıstanê nıvisin. **3.** qeyd kırın, deng an wêneyekê lı bandê nıvisin. * **sesi banda kaydetmek** *bw.* deng lı bandê qetd kırın.
kaydırılmak *L.* hatın xıj kırın, hatın şemıtandın.
kaydırmak L. şemıtandın, tehısandın, xıj kırın. * **kendini kaydırmak** *bw.* xwe xıj kırın.
kaydırtmak *L.* dan şemıtandın, dan xıj kırın.
kaydolmak L. qeyd bûn, tênıvisin, tomar bûn.
kaygan *rgd.* xıj, sûl, xıjok, xılisk, şemıtok.
kaygana *N.* omelet, nanê şıleki.
kaygı N. xem, xemgini, fıkar. /**–lı** *rgd.* xemgin, xemnak. /**– vermek** *L.* xemnak kırın. /**– duymak** *L.* fıkar kırın. /**–lı** *rgd.* bıxem, xemgin. /**–sız** *rgd.* bêxem, bêfıkar.
kaygılandırmak *L.* xemgin kırın, fıkar kırın.
kaygılanmak *L.* xemgin bûn, fıkar bûn, ketın xeman.
kayık N. qayıx, belem, lotke. /**–çı** *N.* belemkêş, lotkevan. /**– küreği** *Nh.* gulte, sewl.
kayın [1] *N.* narewan, dara narewanê.
kayın2 N. xınami, bûra, hiwer. /**– baba** *N.* xezûr. /**– birader** *Nh.* bûra, hiwer /**– peder** *Nh.* xezûr. /**–ço** *N.* bûra, hiwer.
kayınlı *N.* berxunni.
kayın valide *N.* xesû, xwesi.
kayıp **1.** *N.* zerar, wında, zay. **2.** *rgd.* wında, berze, zay, zaybûyi. /**– etmek** *L.* wında kırın. /**– olmak** *L.* wında bûn. /**– vermek** *L.* zerar dan.
kayırıcı *rgd.* parêzker, iltımasker.
kayırmak L. **1.** berketın, iltımas kırın, hêvişandın. **2.** ali gırtın, iltımas kırın. * **kardeşini çok kayırıyor** *bw.* pır lı ber bırayê xwe dıkeve. * **elbiselerini herkesten kayırıyor** *bw.* cılên xwe jı herkesi dıhêvişine.

kayısı N. qeysi, zerdelû, mışmış, şêlane, zerdali, qeysi, hirog, arûng, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– kurusu** *Nh.* çir.
kayış N. qayış, davek. /**– tokası** *Nh.* rızbe, avzûng.
kayıt N. tomar, qeyd. /**– etmek** *L.* tomar kırın, qey kırın. /**– memuru** *N.* katbeş. /**– olmak** *L.* qeyd bûn, tomar bûn.
kayıtlamak *L.* **1.** tomar kırın. **2.** tırxandın, tırxan kırın.
kayıtlı *rgd.* tomarkıri, qeydkıri.
kayıtsız *rgd.* bêqeyd, tomar nekıri. **2.** guhnedar. /**–lık** *N.* guhnedari.
kaykılmak *L.* pal dan, paş pıştê de çûn.
kaymak1 N. to, xavık. /**– bağlamak** *L.* to gırtın, xavık gırtın. /**– tabaka** *N.* xavık.
kaymak[2] *L.* şemıtin, şelıpin. xıj bûn, tehesin, lexşan, fıştıxin, xılısin. * **ayağı kaymak** *bw.* lıng fıştıxin, lıng xıj bûn. Ev sinonimên jor dı cihê hev de têne bıkaranin.
kayme *N.* qayme, pareyi kaxez.
kaynak[1] *N.* **1.** çavkani, serkani, xweder, jêderka xeber, nûçe an tışteki. * **haber kaynakları** *bw.* serkanıya nûçeyan. * **üretim kaynakları** *bw.* çavkanıyên berkêşanê. **2.** kan, êtûn, cihê ko maden û tıştê wısa jê derdıkevın. * **maden kaynağı** *bw.* kana maden.
kaynak[2] *N.* çavkani, kani, cihê ko av jê derdıkeve.
kaynak[3] *N.* kewa. /**–çı** *N.* kewaker. /**–çılık** *N.* kewakeri.
kaynama N. kel, kelin.
kaynamak L. **1.** keldan, kel hatın, kelin, coşin, ava ko bı tina agıri germ dıbe. **2.** kelin, kel dan, jı bo çêkırına xwarınê. **3.** derketın, helhatın. * **baharda kuru kaynaklardan sular kaynar** *bw.* bıharê jı çavkanıyên zıwa de av derdıkeve, an av heltê. **5.** hev ve zelıqin. * **kırık kemikler birbirine kaynar** *bw.* hestıyên şkesti bı hev ve dızelıqın. **6.** kelin, evıya jı bo tıştên zor zêde tê gotın. * **burada karıncalar kaynıyor** *bw.* lı vır gêle dıkelın. **7.** kewin, evıya tıştekê ko bête lehim kırınan bı hev re bête zelıqandın re tê gotın.
kaynamış rgd. keli.
kaynana N. xwasi, xesû, xesi.
kaynar su *Nh.* zerav.
kaynaşmak *L.* **1.** hev ve zelıqin, hev ve hatın çespandın. **2.** kelin. **3.** bızûtın. **4.** lı/bı hev hatın, vexwini hev bûn. * **çocuklar hemen birbirleriyle kaynaştılar** *bw.* zarok hema vexwini hev bûn an hema lı hev hatın.
kaynaştırmak *L.* hev ve zelıqandın.
kaynata *N.* xezûr. /**–lık** *N.* xezûrti.
kaynatılmak *L.* hatın kelandın.
kaynatmak L. **1.** coşandın, kelandın, xeşandın. **2.** kewandın, lehim kırın, evıya jı bo lehimkırına madenê ye.
kaypak *rgd.* **1.** xıjok, şemıtok. **2.** durû, çarpine, kesê ko baweri lê nabe. /**–laşmak** *L.* durû bûn. /**–lık** *N.* durûti, çarpineti. * **kaypaklık etmek** *bw.* durûti kırın.
kayra *N.* lutuf, inayet, atıfet.
kayrak *N.* **1.** erda ko bı kevır û kuç e û çandınê re nabe. **2.** sal, kevırê rast i mezın. **3.** hesan, kevırê sûyinê ye.
kayşa *N.* hezaz. /**–mak** *L.* hezaz lê ketın.
kaytan N. *A.* qeytan.
kaytarıcı rgd. fisel, qelızok, vızok.
kaytarmak *L.* *(xwe)* qelızandın, fiseli bûn.
kaz N. **1.** qaz. **2.** mec. bûdele.
kaza[1] *N.* qeza, qeda, git. /**–en** *rgp.* bı qeza. /**– yapmak** *L.* qeza kırın.
kaza[2] *N.* liwa, qeza, pıçûkê bajêr.
kazaen *rgp. A.* bı qeza.
Kazak[1] *N.* **1.** Qozax, Qazax, navê geleki lı Rûsyayê. **2.** kesê ko dıkare gotına xwe bı jına bıde kırın.
kazak[2] *N. Fr. P.* qazax, fanêle, kenze
kazan N. qaleban, sitil, mencel.
kazanç *N.* **1.** kar, qezenc. **2.** debar. /**–lı** *rgd.* kardar, bıqezenc.
kazandırmak *L.* dan qezenc kırın, dan kar kırın.
kazanmak L. qezenc kırın, kar kırın, perandın, kesıbandın. **2.** dest xıstın. * **başarı kazanmak** *bw.* serfırazi dest xıstın.
kazara *rgp. A. P.* bı qeza, bı qezaen.
kaz ayağı otu N. tırşok.
kazazede *N. rgd.* qezazade.
kazdırmak *L.* dan kolandın, dan kolin.
kazgıç *N.* **1.** bêrıka tenûrê. **2.** xılç.
kazı N. **1.** kolyar, jı bo armanci antika û tıştê arkeolojik e. **2.** kolin, kolan.
kazı bilimci *Nh.* arkeolox, kolyarnas.
kazı bilimi *Nh.* arkeoloji, kolyarnasi.
kazık N. **1.** sıng, kelem, arêx, dar an hesıneki pij e ko jı bo ko erdê de bıçe xar. /**– çakmak** *L.* sıng kutan. **2.** stûn, kutek, sıng. **3.** şiş, pijık. * **kazığa oturtmak** *bw.* lı ser şiş ve kırın. **4.** zmanê tırki de dı kırrin

û fırotanê de xapandın. /**— atmak** *L.* 1. sıng kutan. 2. xapandın. /**— yemek** *bw.* hatın xapandın.
kazıklamak *L.* 1. sıng kutan, sıng kırın. 2. lı ser şiş ve kırın, cûre cezayeke kuştınê ye. 3. xapandın.
kazıklı humma *N.Bj.* tetenos.
kazıl *N.* ajûjın.
kazılmak *L.* hatın kolandın, hatın kolin.
kazımak L. rêş kırın.
kaziye *N.A.* pêşnıyar.
kazma N. 1. kolan. 2. tevır, tevr. * **kazma kürek** *bw.* tevr û bêr.
kazmak L. kêlan, kolan, kolandın, kolin, heqandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **kazdığı kuyuya kendisi düştü** *bw.* gor a ko kola bı xwe ketıyê.
kebap N.*A.* kebab, goştê bıraşti. /**—çı** *N.* 1. kebabpêj. 2. kebabxane.
kebere *N.Lat.* şêfelet, kepere.
kebir *rgd.A.* mezın, mezıntır.
kebze *N. ant.* 1. bênk, hestıyê bênkê. 2. pilık. /**—ci** *N.* pildar, kesê ko bı pilê mihê mêze dıke û remil davêje.
keçe N. ferenc, kulav, nımed. /**—den** *rgd.* ferenci. /**— yapımcısı** *N.* lebûdi.
keçi N. bızın. * **bir yaşını doldurmuş dişi** N. tıştir. /**— inadı** *bw.* rıka bızınê, kesê bırık. * **keçileri kaçırmak** *bw.* eqlê xwe wında kırın, din bûn. /**— sakal** *Nh.* rigisk, kesê ko riya xwe weki riya gisk e. /**— sağıcısı** *Nh.* bızındoş.
keçi boynuzu N. xurnik, xernûf.
keçisağan kuşu N. vizvizık.
keder *N.P.A.* şin, keder, kovan, kul, renc, xemgini, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**—li** *rgd.* kovanbar, xemgin, xemnak, rencûr. /**—siz** *rgd.* bêkeder, bêxem, bêkovan.
kederlenmek *L.* şin gırtın, kovanbar bûn, xemgin bûn.
kedi N. kıtık, pısik, pısing. * **dişi kedi** *Nh.* dıhlık. * **erkek kedi** N. gıvır, xone, gurbe. * **kedi gibi dört ayak üstüne düşmek** *bw.* weki pısingê lı ser çar lıngan sekının.
kedi ayağı otu Nh. gıyabenişt.
kedi balı *N.* beniştê daran.
kedibaşı otu Nh. hêlpısing.
kedi çanağı otu Nh. gunpısik.
kedi otu *N.* gıyakıtık.
kefal N. *Gr.* masipank. * **uçan kefal** *Nh.* masiperk.
kefalet *N.A.* kefalet, gerew, damani. /**—name** *N.* kefaletname. /**— vermek** *L.* gerew dan, damani kırın, kefalet dan.
kefaret N.*A.* kefaret, jı bo ko gunehê xwe jı Xwedê bıdi borin, kesê ko xêra ko tê dan an roji ya ko tê gırtın.
kefe *N.* şkevık, herdu tasên teraziyê ne.
kefen N. *A.* 1. kefen, cawê ko miri lê tên pêçan. /**—lemek** *L.* kefen kırın. * **kefeni yırtmak** *bw.* kefen dırandın, yanê jı mırınê xılas bûn. 2. kaj, kefenê mêr, kevena ko mar davêje. /**—li** *rgd.* kefen kıri, bıkefen. /**—siz** *rgd.* bêkefen.
kefil N.*A.* kefil, gerew. /**—lik** *N.* kefilti, gerewti.
kefiye *N.A.* kefi, çefi, turban.
kehanet N.*A.* mırwa, kehanet.
kehkeşan *N.K.* kakêşan, rıya kavran.
kehribar N. *P.* kareba.
kekeç *rgd.* kekeş, tutık.
kekeme *rgd.* fafık. /**—lik** *N.* fafıki.
kekelemek *L.* fafık bûn, fafık axaftın, zman lı paş hev ketın.
kekik otu N. zembûr, catır, merzekêwile, cehter.
keklik *N.* kew. /**— avı** *bw.* karakew, nêçira kewan. /**— sesi/ötüşü** *bw.* qıbin, qıbe qıb. * **dişi keklik** *bw.* mari, kewmari. * **erkek keklik** N. margıros, heke.
kel N. zelût, serzelût, keçel, gurri, keçel, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**—lik** *N.* keçeli, zelûti, gurriti.
kekre *rgd.* talşirin, tama tal û lı ser şiriniyê ye.
kelam N.*A.* şor, soz.
kelamikadim *N. A.* kelami qedim, Qur'an.
kel aynak *Nh.* kel aynak, navê têrekê ye lı Birecika Rehayê, ûrfa yê.
kelebek L. mınmınik, pirık, belbelitanık, pirık, perperok, fırfırok, pepûle, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kelek *N.* 1. petêxa ko negêhişti. 2. kelek, belema lı ser avê ye ko bı bêran dıçe û bınê xwe de meşk hene.
kelep *N.* peng, nesıl. /**—lemek** *L.* peng kırın, nesıl kırın.
kelepçe N.*P.* 1. kelepçe, ya ko dı destê polisan de ye û lı mehkûman dıxın. 2. hırte, hipe. evıya jı bo hacet û makinan e. /**—lemek** *L.* 1. kelepçe kırın. 2. hipe kırın. /**—li**

rgd. kelepçekıri.
kelepir *N. rgd. K.* kelepûr.
keleş *rgd. K.* keleş.
kelik *N. K.* kelık, solên kevn, lekaş.
kelime N. *A.* wûşe, gotın, bêje, pırs, çeku. /**_ hazinesi** *N.* baqa pırsan. * **değişen kelime** *bw. Grm.* bêjeya guhêzbar. * **değişmiyen kelime** *bw. Grm.* bêjeya neguhêzbar. * **kelime kelime tekrar etmek** *bw.* bêje bêje ducar kırın.
kelle N. *ant. P.* kılox, ser, seri, kelle, kur. * **kelleyi koltuğa almak** *bw.* seri gırtın çav xwe. /**_paça** *Nh.* kelepaçe, serûpê. * **kelle kulak** Nh. dest û pê. /**_ vermek** *L.* ser dan, seri dan.
kelleşmek L. gurri bûn, keçel bûn.
kelli felli *rgd.* bı ser û pê.
kelpeten N. kelbetan.
kem *rgd. K.* 1. kêm. 2. xırab.
kemal *N. A.* 1. kemal, gehiştın. 2. bıha, qimet. /**_e ermek** *L.* gehiştın, kamıl bûn.
keman N. *P.* keman, kemane. /**_ çalan** *N.* kemanjen.
kemençe N. *P.* kemançe.
kement N. *P.* fıtrat, kemend.
kemer N. *P.* kemer, kember, heyase. 1. kembera ko bı pışta xwe gırê dıdın. 2. kemer, kevane, gumbet, cûre çekırıneke pır an xanıyan e ko pışta wan bı kember tê gırêdan.
kemik *N.* hesti. * **bir deri bir kemik kalmak** *bw.* çerm û hesti man. * **birinin önüne kemik atmak** *bw.* hestıyek avêtın ber yeki, yanê yeki bı menfaetekê bêdeng hıştın.
kemikleşmek *L.* hesti bûn.
kemikli *rgd.* bıhesti.
kemiksiz *rgd.* bêhesti.
kemirgen *rgd.* kotınker, kûtınker.
kemirilmek *L.* hatın kotın/kûtın, hatın kevaşın.
kemirmek L. kevaşın, kûtın, kwitin, revaşın, kotın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kemiyet *N. A.* tıbab, gorani, çawabûn.
kemre *N.* 1. zıvıl, sergin. 2. keşkûr.
kenar N. *P.* kenar, qerax, tenışt, kevi, guçık, lêv, lêvık, kêlek, ev sinonimana dıkarın bı cihê hev de bêne bıkar anin. * **şehir kenarı** *bw.* qeraxa bajêr, tenışta bajêr, kêleka bajêr. * **kenara çekilmek** *bw.* xwe dan kevıyê. * **deniz kenarı** *bw.* kevıya behrê, dı lêva behrê, qeraxa behrê.
kenarlamak L. kevi kırın, kenar kırın.
kendi pro. xwe, bı xwe. * **biz kendimiz** *bw.* em bı xwe. * **kendi arasında** bw. navxwe. * **kendi başına** bw. xweser, bı serê xwe.
* **kendi kaderini tayın hakkı** bw. mafi çarenûsi. * **kendi kendine** *bw.* xwe bı xwe, xwe û xwe. * **kendi kendini aldatmak** *bw.* xwe û xwe xapandın. * **kendi kendini idare etmek** *bw.* xwe û xwe idare kırın. * **kendim yaptım** *bw.* mın bı xwe çêkır. * **kendinden geçmek** *bw.* xwe de çûn. * **kendine acımak** L. berxwe ketın. * **kendi kendine yetmek** *bw.* xwe û xwe re bes bûn. * **kendileri** pro. ew bı xwe. * **kendini korumak** bw. dest bırın xwe. * **kendini kapıp koyuvermek** bw. dest jı xwe berdan. * **kendi kendini yemek** *bw.* xwe û xwe xwarın. * **kendine gelmek** bw. *(jı)* xwe hesin, *(bı)* xwe hatın, *(lı)* xwe hatın. * **komaya girmiş dahada kendine gelememiş** *bw.* ketıye qomayê hê ji lı xwe nehesıyayê. * **kendine iş bulmak** *bw.* xwe re iş ditın. * **kendine yetmek** *bw.* xwe re bes bûn. * **kendini adam yerine koymak** *bw.* xwe kırın cihê mırovan. * **kendini bir şey sanmak** *bw.* xwe tıştek zanin. * **kendini kaybetmek** *bw.* xwe wında kırın. * **kendini korumak** *bw.* xwe parastın. * **kendini oyalamak** *bw.* xwe dereng xıstın. * **kendini göstermek** *bw.* xwe nişan dan, xwe şani dan. * **kendini satan** *bw.* xwe fıroş. * **kendini savunmak** bw. dest bırın xwe, dest bılınd kırın. * **kendini satmak** *bw.* xwe fırotın. * **kendini tanımak** *L.* xwe nas kırın. * **kendisi** pro. bıxwe, xwe û xwe. * **kendisi gelmek** *bw.* bı xwe hatın. * **kendisini bir yerlere atmak** *bw.* xwe avêtın derekê.
kendiliğinden rgd. *rgp.* . bı xwe û xwe.
kendince *rgp.* bı xwe, lı gor xwe.
kendinden *rgp.* jı xwe.
kendir *N.* kendır, kındır, kınıf. /**_ elyafı** *N.* kıçûle.
kendisi pro. xwe, ew bı xwe, bı xwe, xwe û xwe. * **kendisini işine vermek** *bw.* xwe dan karê xwe.
kene N. zıç, temi, qıjnık, qırni, şêz.
kenef *N. A.* kenife, avdestxane.
kene otu N. kerçık.
kenetleme N. kêlûn.
kenetlemek *L.* kêlûn kırın, kip kırın.
kenetlenmek *L.* hatın kêlûn kırın, hatın kip kırın.

kenevir *N.* kınıf.
kenger N. *P.* keleng, kereng. /**– sakızı** *N.* benîştê kelengê.
kent *N.* bajar. /**–leşmek** *L.* bajar bûn.
kental N. *Fr.* kental, pivaneke bı 100 kg. ıye.
kentilyon *N. Fr.* qentırlıyon.
kep N. *İng.* kep, cûreke şefqeya leşkeri ye.
kepaze rgd. *P.* kepaze. /**–lik** *N.* kepazeti.
kepçe N. *P.* **1.** hesk. **2.** çemçık, evıya ya mezın û kûr re dıbêjın. /**– kulaklı** *bw.* guh hesk.
kepçelemek *L.* hesk kırın.
kepek N. **1.** sıvi, pûne, kapık, kepek. **2.** pırtık, jı nav por derdıkeve.
kepekli *rgd.* gırnoz.
kepenek N. kepenek, kulava şıvanan e.
kepenk N. derabe, kepenk, ya ko bı vitrina dûkanan dıgırın.
kepez N. *K.* *ant.* **1.** şehê nikıl. *bn.* **ibik. 2.** kumbır, şkeftên lı serê çıyan ın.
keramet N. *A.* keramet. /**–li** *rgd.* bıkeramet.
kerata N. *Gr.* **1.** mısab, ya ko pê solan dıkşının.
2. kerata, gewad.
Kerbela N. Kerbela, ciheke lı İraqê *de.* Hz. Husên û hevalên xwe lı vır têne şehid kırın.
kerde *N.* sadır, sadırgeh.
kere *N. A.* car.
kerem *N. A.* **1.** asalet, mezıni. **2.** başi, bexş, lutuf.
keres *N.* legana mezın.
kereste N. *P.* oni, kereste.
kereviz N. *P.* kerefz, kerewuz.
kerhane N. kerxane.
kerim *rgd. A.* **1.** esil, kerim. **2.** destvekıri, comerd. **3.** naveki jı bo Xuda ye.
keriz *N. P.* **1.** keriz, qırêj. **2.** xumar. **3.** kesê ko dı xumarê de bı asani tê xapandın.
kerkenez N. *zoo.* teşilok.
kerki *N.* tevşo.
Kerman N. herêmek lı İranê û navê xelkên vê herêmê.
kerpeten *N. A.* gaz, kerpeten.
kerpiç N. *K.* kelpiç, bılûk.
kertenkele N. marmêlke, gımgımok, kelpezi, kêlbık, fatık, dilmar, fatfatık, fatık, marmaroşk, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kertenkelegiller *N.* bûkemar, marmêlke, marmaroşk.
kertik N. *K.* kêrt, nıqır. /**– açmak** *L.* kêrt kırın, nıqırandın.
kertiklemek *L.* kêrt kırın, nıqır kırın.
kertmek *L.* kêrt vekırın, kêrt kırın.
kervan N. *P. K.* kerwan, karwan, kavran. /**– başı** *N.* pêşeng. /**–cılık** *N.* karwani. /**– yolu** *Nh.* rêya karwan.
kervansaray Nh. *K. P.* karwanseray.
kervan yıldızı *Nh. ast.* çolpan, venûs.
kes *N. K.* kês, xız.
kesafet *N. A.* kesafet, sıft, gumreh.
kesat N. *A.* kesad, kırrin û fırotınê de kêmahi.
kese [1] *N. Bj.* porg.
kese [2] *N. P. K.* kis, kise, kisık. **1.** jı bo peran e ko mırov pareyê xwe dıkiyê. **2.** paçıkê ko mırov weki kum lı ser tıştekî ve dıke. **3.** lifık, lepıkê ko dı hemamê de mırov bı xwe dışo. * **kesenin ağzını açmak** *bw.* devê kisıkê xwe vekırın, yanê zêde pare xerc kırın. * **hamam kesesi** *bw.* kiseyi hemam. * **para kesesi** *bw.* kiseyi pare.
kese [3] *N. rgd. K.* kêse, rê ya kurt. * **kese yoldan gitmek** *bw.* dı rêya kêse de çûn.
kesedar *N. P. K.* kisedar, kesê ko hesêbgêriyê dıke.
kesek N. kerme, keşkûr. /**– kaldırmak** *L.* kerme rakırın.
kese kağıdı *Nh.* pêçık.
keseklenmek *L.* kerme gırtın, keşkûr gırtın.
keselemek *L.* [illegible] kırın, lifık kırın, jı bo [illegible] xwe şuştın.
[illegible]elenmek *L.* hatın lifık kırın.
keseliler N. humbani.
kesenek *N.* baca ko jı macşa memûran de tê bırrin, belenderi. /**–çi** *N.* belender.
keser N. tevşo, tefşo.
kesif rgd. *A.* tund, sıft, çuxur.
kesik rgd. bırri, qut, tıştê ko hatıye bırrin. **2.** qol, evıya jı bo organên jıyandar ko gava kurt dıbırın dıbêjın. * **köpeğin kuyruğunu kesmek** *bw.* doça segi qol kırın.
kesilmek L. **1.** jê bûn, hatın jê bûn, hatın jê kırın. **2.** sekının. * **rüzgar kesildi** *bw.* ba sekıni. **3.** bûn ... sekının. * **yerinde taş kesildi** *bw.* cihê xwe de bû kevır sekıni. **4.** qut bûn. * **nefesi kesildi** *bw.* bihna xwe qut bû. **5.** bûn. * **aslan kesilmek** *bw.* bûn şêr.
kesim *N.* **1.** karê serjê kırın. **2.** berkêr, herfi. * **kesime gelmek** *bw.* berkêr bûn. **3.** beş, parçe, sektor. * **kamu kesimi** *bw.*

beşi gelemperi.
kesim evi *Nh.* selexane.
kesimlik *N. bn.* **kesim hayvanı.**
kesim hayvanı Nh. berkêr. * **kesime gelmek** *bw.* berkêr bûn.
kesin rgd. vebıri, qutbırrin, beryar, bırıni.
kesinleşmek L. vebırin.
kesinleştirmek *L.* vebıri kırın.
kesinlik *N.* beryari, vebırini. /**-le** *rgp.* bı beryari, bı vebırini.
kesinti *N.* 1. bırri, tıştê ko hatıye bırrin. 2. jêbırri, tıştê jê hatıye bırrin an jê kêm bûye. /**-li** *rgd.* jêhatıye bırrin. /**-siz** *rgd.* 1. jê nehatıye bırrin. 2. domdar, lıpey hev.
kesir N.*A.* lef, parjmar. * **sayıların kesirleri** *bw.* lefên jmaran, parjmarên jmaran.
kesişmek *L.* 1. hevûdu bırrin. 2. dı nıqtekê de gihan hev, çeprast bûn.
kesit N. 1. zolak, tıştê ko dı nivi de hatıye bırrin û her parçeyê wê re dıbêjın. 2. beş, lıq, çin. * **işçi kesiti** *bw.* beşê karker.
keski N. mıqar, eskene.
keskin rgd. 1. tûj, tıştê ko baş dıbırre. 2. tund, hışk, dıjwar. * **keskin bir rüzgar, keskin ayaz** *bw.* bayeki tund, bayeki dıjwar, sayi hışk. 3. dıjwar. * **keskin nışancı** *bw.* nişangêreki dıjwar.
keskinleşmek L. 1. tûj bûn. 2. dıjwar bûn.
keskinleştirmek L. 1. tûj kırın. 2. dıjwar kırın.
keskinlik *N.* tûji.
kesme *N.* 1. karê bırrinê. 2. blok, şıklên kûbik. /**- şeker** *N.* şekırên bı blok çêdıbe.
kesmek L. 1. bırrin, tıştеki bı kêrê an meqesê bırrin. 2. ser jê kırın, serê heywaneki an jıyandareki bırrin û jê kırın. 3. jê kırın. 4. bırrin, kur kırın, taşin, tıraş kırın. * **saç kesmek, sakal kesmek** *bw.* por bırrin, ri kur kırın. 5. dem û zeman dan. * **gününü daha kesmedik** *bw.* me hê roj nebırri ye. 6. burandın, buhurandın. * **ormanın kökünü kestiler** *bw.* wan rêl dı bın ve burandın.
kesmik N.*K.* kesmûk, kozere, qesel, xız.
kestane N. *Gr.* şembelot, şahbelot, kestane. 1. dara wê. 2. fêkıyê wê. 3. *rgd. N.* navê rengê wê.
kestirme rgd. 1. kêse. /**- yol** *bw.* reya kêse. * **kestirme yoldan gitmek** *bw.* dı reya kêse de çûn. 2. bı kurti. /**- cevap** *bw.* bersivek bı kurti.
kestirmek *L.* 1. dan bırrin, dan bes kırın. 2. texmin kırın. 3. bıryar dan. 4. tevxew bûn. * **bir az uyku kestirdim** *bw.* ez pıçeki tevxew bûm.
keş *N.P.* toraq.
keşfedilmek *L.* hatın kıfş kırın, hatın dozin.
keşfetmek L. derxıstın, der anin, dozin, doz kırın, ditın, ser ve bûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
keşide *N.P.* kêşan.
keşif N.*A.* 1. doz, kıfş, kefş, ditın, servebûn. 2. kıfş, sûse, evıya kıfşa dı şer de tê gotın.
keşiş N.*P. K.* 1. keşiş, keşa. 2. mugbed, jı bo mecûsiyan e. /**-hane** *N.* keşişxane.
keşke rgp. *B. P. K.* şalê, keşka, keşkana, xwazka, xozge, xwazi, xwezi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **keşke bende orda olsaydım** *bw.* xwazi ez jı lı wê bûma.
keşkek N.*K.* keşke.
keşkül *N. P.* keşkûl, cûre xılıkeke jı bo parsê ye.
keşmekeş N.*P.* sêlûbêl, keşmekeş.
ket *N.* asteng.
keten 1. *N.* zegerek, bızır, keten, kıtan. 2. *rgd.* tıştê ko an cawê ko jı ketenê çêbû ye. /**- bezi** *N.* kıtan.
keten tohumu N. kırkırık.
kethüda *N.P.* ketxuda, kehya.
ketum rgd. *A.* dengegaz, devgırti. /**- olmak** *L.* xwenenin, devgırti bûn.
kevgir *N.K.* kefgir.
kevser N.*A.* kewser.
keyfetmek *L.* kêf kırın, şahi kırın.
keyif N.*K.* kêf, keyf, şahi. * **keyfi bozulmak** *bw.* kêfa xwe xıra bûn. * **keyfi düzelmek** *bw.* kêf xwaş bûn. /**- etmek** *L.* kêf kırın. * **keyfi kaçmak** *bw.* kêfa xwe revıyan. * **keyfin bilir** *bw.* tu û kêfa xwe. * **keyfine bakmak** *bw.* qayt kêfa xwe kırın. * **keyfin nasıl?** *bw.* kêfa te çawaye? /**- sürmek** *L.* kêf ajotın. * **keyfi yerinde** *bw.* kêf kêfa wi ye.
keyiflenmek L. şabûn, kêf kırın.
keyifli rgd. şeng, bıkêf, bışahi.
keyifsiz *rgd.* bêkêf, pozxin.
keyifsizlenmek *L.* bê kêf bûn, nexwaş ketın.
kez rgp. car. * **cara din** *bw.* geçen sefer, geçen kez. * **vê cara** *bw.* bu kez.
keza, kezalik *B.* ew jı, ew jı wek.
kezzap N.*A.* têzav, tizav, kezap, zax.

kıble *N. A.* qıble, başûr. /**–nüma** *N. P.* qıblename.
kıç N. **1.** *anı.* sımt, pınd, kûn, qûn, qıdem, kovık, tizık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **2.** *rgp.* paşi, hêla paşın. /**– atmak** *L.* qûn avêtın, kûn avêtın, tizık avêtın, tizık dan xwe, xwe helavêtın, çındık dan xwe, lotık dan xwe. * **kıçına baka baka** *bw.* paş kûna xwe ve qayt kırın. * **kıçına tekmeyi vurmak** *bw.* tepik lı qûnê xıstın. * **kıçını yırtmak** *bw.* qûna xwe çırandın, kûna xwe qiş kırın, yanê xwe zorandın. /**– sallamak** *L.* qûn helavêtın. /**– taraf** *bw.* laqûn, layi qûnê. /**– üstü** *bw.* lı ser qûnê. * **kıç üstü oturmak** *bw.* lı ser qûnê rûnıştın. /**– vermek** *L.* qûn dan, kûn dan.
kıçın kıçın *rgp.* lı ser kûnê. /**– gitmek** *L.* **1.** lı ser kûnê çûn. **2.** lı ser kûnê kışıyan, evıya jı bo zarokan tê gotın.
kıkırdak N. *anı.* çeq, kırkırık, xırpık, kırtık, kırkırk, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– doku** *N.* xırpık, kırtık.
kıl N. **1.** mû, pırç, tûk, avda. * **kılı kıpırdamamak** *bw.* qet mûyê xwe naleqê. **2.** ris, mû, ya mih û heri yê. * **kıl iplik** *N.* ris. * **kıldan iplik bükmek** *bw.* ris badan. **3.** pırç, ya bızın û insan. **3.** mû, ya rehekan re tê gotın. * **kıldan ince kılıçtan keskin** *bw.* jı mû zıravtır jı şûr tûjtır. * **kıl payı** bw. mûfırk. * **kıl payı kalmak** *bw.* dı mûfırkê de man.
kılağı *N.* gırûz. * **kılağısını almak** *bw.* sûn, sûtın, tûj kırın.
kılavuz *N.* rêber. /**–luk** *N.* rêberi.
kılcal *rgd.* porpare. /**– damar** *Nh. anı.* dc marên porpare.
kılcan *N.* daf, dafık, dafê ko jı pırça boçıkê hespê çêdıbe.
kılçık *N.* **1.** dasi, gûse, ya masıyan e. **2.** dezi, bıji, tele, qelas, ya fasûlye û tıştê wısa re. /**–lı** *rgd.* **1.** bıdasi. **2.** bıdezi. /**–sız** *rgd.* **1.** bêdasi. **2.** bêdezi.
kıldırmak *L.* **1.** dan kırın. **2.** dan nımêj kırın.
kılgı *N.* tatbiq, amelıye, pratik.
kılıbık *rgd.* serjınık. /**–lık** *N.* serjınıki.
kılıç N. şûr. /**– çekmek** *L.* şûr kışandın. /**– eskisi** *N.* kalûme. /**– kalkan** *N.* şûr û mertal. /**– kullanan** *N.* şûrbaz, şûrengiz. /**– kuşanmak** *L.* şûr gırêdan. /**– oyunu** *N.* şûrbazi kırın, şûr listın. /**– vurmak** *L.* şûr lê dan. /**– yapmak** *L.* şûr çêkırın.
kılıç balığı N. serşûrmasi, masişûr.
kılıç çiçeği N. şımşiri.
kılıçlamak *L.* şûr kırın.
kılıf N. *A.* qalık, kawdan, kewdan, qılıf. * **kılıfına uydurmak** *bw.* jê re qılıfek ditın. /**–lık** *N.* kawdani.
kılıflamak *L.* qılıf kırın, qalık kırın, kewdan kırın.
kılık N. *K.* **1.** qılıx, qıyafet. **2.** dılq, tılq. * **birinin kılığına girmek** *bw.* ketın dılqê yeki. * **şeytan kılığına girmek** *bw.* ketın dılqê şeytan.
kılınmak *L.* **1.** hatın kırın. **2.** hatın nımêj kırın.
kıllanmak *L.* pırçıkıni bûn, pırço bûn.
kıllı *rgd.* pırçıkın, pırço.
kılmak *L.* **1.** kırın. **2.** nımêj kırın.
kımıl N. *K.* qımıl.
kımıldama N. lıv, bızav.
kımıldamak *L.* **1.** bızıvin, bızûtın, lebıtin, lıvin, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **yatakta kımıldamak** *bw.* dı cılê xwe de lıvin. **2.** leqin, lıvin. * **ağaçlar kımıldıyor** *bw.* dar dıleqên.
kımıldatmak *L.* lebıtandın, lıvandın, bızıvandın, leqandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kımız *N.* qımız, vexwarıneke alkoli ya tırki yên kevn e ko jı şirê hespê çêdıbe.
kın N. kalan, qalan, qalık, kewdank. /**–lamak** *L.* qalan kırın.
kına N. *A.* **1.** hıne, hune. **2.** xene, evıya rehekê hunê ye. /**– ağacı** *Nh.* qeneq, xenê. /**– gecesi** *N.* şeva hunê. /**–lı** *rgd.* hunekıri.
kına çiçeği *Nh.* enzerût.
kınalamak L. hune kırın.
kınalı keklik *Nh.* kew, kewa gozel.
kınamak *L.* eyıbandın, şermandın, sosret kırın, lome kırın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kın kanatlılar *N.* xılênke.
kınnap *N. A.* qırnap.
kıpırdak *rgd.* bızêv, bıdûdık.
kıpırdama N. leq, bızav.
kıpırdamak, kıpırdanmak *L.* leqin, lewıtin, lıvin, bızıvin.
kıpırdatmak L. leqandın, lıvandın, lebıtandın, bızavtın.
kıpırtı *N.* lıv, leq.
kıpkırmızı rgd. sıp û sor.
Kıpti *N.* **1.** Qopt, xelkê Mısrê ya kevn e. **2.**

Tırki de mırtıban re ji tê gotın.

kırl N. boran, bor, beyar, neçaıdi, şepal, çol, qır, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**_ evi** *bw.* herzalık, ladê.

kır [2] **1.** *N.* qır, gewr, kever, evıya rengeki spi û pıçek reşi tê de heye. **2.** *rgd.* tıştê ko vi rengi de ye.

kıraat *N. A.* **1.** xwandın. **2.** cûre xwandına Qur'anê ye.

kıraathane *N. A. P.* **1.** xwandınxane. **2.** qehwexane.

kıraç *N.* qerac, beyar.

kırağı N. xûsık, xwisık, şexte, xusar.

kıran N. *Bj.* çor. * **kıran girmek** *bw.* çor ketın.

kırat *N. Gr.A.* qırat, kırat, pivaneke ya zêr û zivan e.

kırbaç N. qamçi, şelaq.

kırbaçlamak *L.* qamçi kırın, şelaq kırın.

kırçıl rgd. kever. /**_lanmak** *L.* kever bûn.

kırdırmak *L.* karê "kırmak" dan kırın wek: dan şkandın.

kırgın *rgd.* sıl, suhketi. /**_lı** *N.* hecınandi.

kırıcı *rgd.* **1.** kesê ko dışkine. **2.** dılşkên.

kırık rgd. **1.** şkesti. **2.** sılbûyi, suhketi. **3.** dost, mêrê ko dıbe dostê jına mêrkıri.

kırıkçı *N.* cebar. /**_lık** *N.* cebari.

kırıklık *N.* **1.** şkestın, fırin. **2.** *Bj.* dı laş de gırani.

kırılmak L. **1.** şıkestın, şkestın, şıkin, şkin, fırin, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.* **ağacın dalı kırıldı** *bw.* guliyê darê şkest. * **moralı kırılmak** *bw.* moralê xwe şkin. **2.** buhurin, buhartın, bı nexwaşi an bı ûşta ceng û ser de tevmırın. * **bu yıl arılarımız hep kırıldı** *bw.* isal mêşên me hemû buhurtın. * **kırılıp dökülmek** *bw.* hev de ketın.

kırım *N.* tevkuştın, qelaço, qetliam. * **soy kırımı** *bw.* qelaçoyi nıjadi.

kırıntı N. şkeste.

kırışık rgd. kıvloşk, qurmiçk. /**_lık** *N.* kıvloşki, qurmıçıki.

kırışmak *L.* qurmıçin, kevloşki bûn.

kırıştırmak *L.* **1.** qurmıçandın, kevloşki kırın. **2.** loqin, loqandın. **3.** flort kırın.

kırıtmak L. loqin, loqandın, qûna xwe veveşandın.

kırk N. *rgd.* çel, çıl. /**_ıncı** *rgd.* çel. * **kırkına girmek** *bw.* ketın çeli. * **kırkını çıkarmak** *bw.* çelê xwe derxıstın. * **kırkını doldurmak** bw. jı çelıni derketın. * **kırkını doldurmamak** *bw.* çelıni, çelıni bûn.

kırkayak N. zov, şehê mêr, şehmar, dulge.

kırkı *N.* **1.** bırrin, jı bo ris û heriyê pez û dewar. **2.** hevrıng, meqesa pez bırrinê ye.

kırkılmak *L.* bırrin, jı bo ri an heriyê pez û dewar.

kırklamak *L.* jı çelıni derketın, jı bo zarok, bûk an jına ko zaroyan nexwaş e, çel rojê xwe ko temam dıkın.

kırkmak *L.* **1.** çırp kırın, kırt kırın, tıştekî dı seri de zırav jê kırın. **2.** bırrin, jı bo por, ri heri û tıştê wısa.

kırlangıç N. peresêlke, dûmeqesk, pilsteng, qerneqûçık, heciréşk, hechecık, çoleke, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **dağ kırlangıcı** N. vizvizık.

kırlangıç fırtınası *Nh.* giskok, ba û bahoza ko dı destpêka meha nisanê de dıbe.

kırlangıç otu N. mamiran, marin.

kırlaşmak *L.* **1.** gewr bûn, kever bûn, jı bo ri û por spi bûn. **2.** beyar bûn, çol bûn, jı bo erazi û erd.

kırma *N.* **1.** karê "kırmak" e. **2.** hûr, şkeste, tıştê hûrkıri wek ceh û genım û sawar. **3.** pot, pile, qatkırına dı cıl û kınc û qumaş *de.* **4.** cûre tıfıngeke nêçîrê ye ko dı navin de tê qat kırın.

kırmak L. **1.** hûr kırın, şıkênandın, şıkandın, şkandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **odun kırmak** *bw.* êzıng hûr kırın. **2.** buhurandın, qelaço kırın. **3.** badan, şkestın, jı bo direksıyona. * **direksiyonu sağa kırmak** *bw.* direksıyon hêla rastê ve badan.

kırmız *N.A.* qırmız. *zoo.* **Coccus ilicis.**

kırmızı N. *A.* **1.** sor. **2.** kumêt, jı bo rengê hespan e. /**_lık** *N.* sori.

kırmızı biber Nh. hıçhar, isota sor.

kırmızılaşmak *L.* sor bûn.

kırmızılaştırmak *L.* sor kırın.

kırmızımsı, kırmızımtrak *rgd.* sore-gewr.

kırmızı turp *Nh.* tıvır, selketûr.

kırnak *N.* **1.** carıye. **2.** şeng, şox. **3.** lotıkvan, jına ko xwe dıloqine.

kırnap N. kıştek, jih.

kırpaç *N.* qemçi, şelaq.

kırpılmak *L.* hatın traştın, hatın çırp kırın, hatın çıpılandın.

kırpıştırmak *L.* mıçandın, mûç kırın, qiç kırın *(ji bo çavan e).*
kırpmak L. 1. traştın, ji bo por, ri û heri. 2. çırp kırın, çıpılandın, cew kırın, qetandın, qut kırın. 3. qiç kırın, evıya ji bo çavan e. * **göz kırpmak** *bw.* çav qiç kırın.
kırtasiye N.*A.* qırtasıye.
kırtlamak L. kırandın, kırt kırın.
kısım N. parti, pışk, beş, bırr, bend, deq, parçe, lıq, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **dördüncü kısım** *bw.* lıqi çar.
kısa 1. *rgd.* kurt, kın, kur, tıştê ko dırêjıya xwe kêm e, dıjraberi dırêj. 2. *N.* tıştê ko dem an dırêjıya xwe kêm e. * **kısa yol** *bw.* reya kurt. /**– dalga** *N.* pêla kurt. /**– görüşlü** *bw.* kurt bin. /**– kesmek** *L.* 1. kurt kırın. 2. kurt bırrin. /**–lık** *N.* kurti, kurtahi. /**– olmak** *L.* kın kırın. /**– ömürlü** *rgd.* kurt jıyan.
kısaca rgp. bı kurti.
kısacık *rgd.* kınık.
kısa kafalı *N.* brakisefal.
kısalmak L. kın bûn, kurt bûn, kur bûn. 1. ji bo dırêjiyê. 2. ji bo dem û zeman. 3. teng bûn, kışin hev.
kısaltılmak *L.* hatın kurt kırın, hatın kın kırın, hatın qars kırın.
kısaltmak L. 1. kur kırın, kın kırın, kurt kırın. 2. *bw.* qars kırın, cıl û kınc û tıştê wısa ko tê bırrin û kurt dıbe wısa dıbêjın.
kısalttırmak *L.* 1. dan kurt/kın kırın, ji bo dırêji û dem û zeman. 2. dan qars kırın, ji bo cıl û kıncan.
kısas *N.A.* qesas.
kısık *rgd.* 1. karê "kısılmak" 2. dengketi. 3. mûç, qiç, ji bo çav.
kısılmak *L.* 1. teng bûn, kışin hev, kışıyan hev. 2. mûç bûn, qiç bûn *(ji bo çav).* 3. berde man. * **kapıya kısıldı** *bw.* lı ber deri de man.
kısım *N.A.* 1. felq, beş, peşk, par, tıştê ko ji parçeyan hatıye cêbûn. 2. bend, babet. derheqa nıvis an mewzûyekê. * **dördüncü kısım** *bw.* bendi çaran, babeti çaran. 3. lıq, ji bo sazûmanên sıyasi û leşkeri. 4. kûzi, ji bo celxeyên fêki an pariyên nan tê gotın. 5. qısım, qısm, ji maneya xwe ya erebi de tête kar anin.
kısıntı *N.* qıtûti, destgırti, jêbırrin.
kısır rgd. 1. stewr, ji bo heywan û carinan ji bo insan. 2. kandew, mêjık, tenê ji bo çêlek/mange re dıbêjın. 3. perk, beyar, ji bo erazi. /**– kalmak** *L.* stewr man. /**–lık** *N.* stewri. /**– olmak** *L.* stewr bûn.
kısırlaşmak L. stewr bûn.
kısırlaştırmak L. stewr kırın.
kısıtlamak *L.* hacir kırın, 1. maf an azadıya ko hatıye dayin, disa şuva gırtın an kêm kırın. 2. dest danina ser mal û hebûna yeki.
kıska *N.K.* kıxse.
kıskaç N. destrêjk, derqil.
kıskanç *rgd.* çavnebar, çavteng, behecoki, berçin, hesûd, dexes, dexsok, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**–lık** *N.* çavnebari, çavtengi, zıkreşi, behecoki, hesûdi, dexesi.
kıskandırmak *L.* dexısandın, behecoki kırın, dan çavnebar kırın.
kıskanma N. çavreşi, çavnebari.
kıskanmak *L.* 1. hêvışandın, behecoki bûn. 2. dexısandın, çavnebari kırın, çavtengi kırın, reşkin. 3. bıjin, tamıjin.
kıskıvrak *N.* fıstıqandın. /**– etmek** *L.* fıstıqandın.
kısmak *Lg.* 1. agıhandın. 2. vemırandın, ji bo çıra, agır û tıştê wısa. 3. tengandın, teng kırın, kışandın hev, kurt kırın. 4. deng kêm kırın, ji bo radyo, telewizyon û tıştê weha. * **radyonun sesini kıs** *bw.* dengê radyoyê kêm ke.
kısmen *rgp.A.* qısmen, pışki.
kısmet N. *A.* qısmet, pelise. * **kısmeti açılmak** *bw.* qısmetê xwe vebûn. /**– olmak** *L.* qısmet bûn.
kısrak *N.* mehin, mayin.
kıstak *N.* berzah.
kıstas *N.A.* pivan.
kıstırmak *L.* 1. ber de hıştın, guvaştın. * **elini kapıya kıstırdı** *bw.* destê xwe ber deri de hışt. 2. lê teng kırın, cih de pêgırtın. * **tazı tavşanı kıstırdı** *bw.* tajiyê lı kêrguh teng kır.
kış N. zıvıstan, zıstan. /**– dönemi** *bw.* zıvıstani. /**–lık** *rgd.* zıvıstani. /**– uykusu** *bw.* tevızina zıvıstanê.
kışın *rgp.* bı zıvıstanan.
kışkırtmak L. fit kırın, tız kırın, kışkışandın, kış kırın, têk dan.
kışkışlamak *L.* kış kırın, ji bo mırişkan ko dıdi revandın.
kışla N. eskergeh, dûrgeh, leşkergeh, leskerxane.
kışlak *N.* germıyan, beri, bêri, zıvıng.
kıt rgd. qıt, qut, kesad, kêm. /**– olmak** *L.*

qıt bûn, kêm bûn.
kıta N. *A.* 1. qıt'e, parzemin, kişwer, parçeyên reşayi yên mezın. 2. qıt'e, malık, çar rısteyên helbestan. 3. deste, lıq, grûb leşker.
kıtır kıtır *B.* kırte kırt, kırre kırr. /**_ etmek** *bw.* kırandın, dıdandın.
kıtlamak *L.* kırandın, kırt kırın. *bn.* **kırtlamak.**
kıtlaşmak *L.* xela bûn, naştayi hatın, bırçıti hatın.
kıtlık N. xela, naştayi, bırçıti, sov.
kıvam *N.* 1. sıfti, tiri, jı bo tıştê avi. 2. tewlis, jı bo erd ko bı şıl û zıwabûna xwe ve hatıye ajotınê, yanê bı ajotınê re amade ye.
kıvanç *N.* 1. pesn, serbılındi. 2. şahi. /**_ duymak** *L.* pesn dan, serbılınd bûn, şa bûn.
kıvılcım N. 1. çik, çırûsk, peşk, pırisk, pırşeng, pêtık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. çik, mozrik, evıya tenê ya agır e. /**_ atmak** *L.* çik dan, peşk avêtın, pırisk dan. /**_ vermek** *L.* çik dan. * **ateşten kıvılcım sıçramak** *bw.* çik jı agır pekin. * **gözlerinden kıvılcım sıçramak** *bw.* çik jı çavan pekin.
kıvırcık *rgd.* gongıl, dûn, gıvan, qurmişk, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kıvırmak *L.* 1. badan, tışteki badê an lı hev badê. * **arabayı sağa kıvırmak** *bw.* erebe bı ali rastê ve badan. 2. dagerandın, tışteki bı seri bıgıri û şunda vegerini, berewpaş bıki. 3. lifandın, tewandın, çıvandın, evıya tıştekî wek helezon bê badan û lı hev vegerin re tê gotın. * **otu kıvırarak burma yapmak** *bw.* gıya lifandın û kırın xorım. 4. duta kırın. * **yay kıvırmak** *bw.* kevan duta kırın. 4. çerıxandın.
kıvır zıvır *rgd.* hûr mûr, kırte pırt.
kıvrak *rgd.* 1. bızav, zirek. 2. şûş, şox.
kıvrandırmak *L.* karê "kıvranmak" dan kırın wek: dan gevızandın.
kıvranmak *L.* 1. gevızin, jı ber jan û êş. * **kanlar içinde kıvrandı** *bw.* dı xwinê de gevızi. 2. beıcin, jı ber hewceyekê. * **susuzluktan kıvrandı** *bw.* bı tina beıci. 3. xwe tevızandın, kışıyan hev.
kıvratmak *L.* duta kırın, lı hev badan.
kıvrık rgd. pılûç, duta, badayi.
kıvrılmak L. 1. lif dan, evıya lêkereki wek çawa ko mar xwe gırover dıke tê gotın. 2. dagerin, şunda vegerin, kokel bûn, xar bûn. * **ucu kıvrıldı** *bw.* seri dageri an seri kokel bû. 3. xwe tot kırın. * **kıvrılıp yatmak** *bw.* xwe tot kırın û razan.
kıvrım N. 1. lif, badek, çıvane, helezon, newin, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. goçel, kokeli, bı zêde jı bo tıştên dar û hesın.
kıvrışık rgd. 1. pılûç, duta, badayi. 2. gevjol, tenê jı bo por.
kıyafet N. *A.* qıyafet, qelafet. /**_li** *rgd.* bıqıyafet. /**_siz** *rgd.* bêqıyafet.
kıyamet N. *A.* qıyamet, dawıya dınê. * **kıyamet günü** *bw.* roja qıyametê, axır zeman.
kıyas N. *A.* qıyas, danberhev.
kıyaslama *N.* berhevani.
kıyaslamak *L.* qıyas kırın, dan ber hev, berhevani kırın.
kıygın *rgd.* maxdûr, keti.
kıyı *N.* delav, qerax, perav, kevi, lêv. 1. xeta ko av û reşiyê dıgehijın hev. * **karadeniz kıyıları** *bw.* delavên behra reş. * **deniz kıyısı.** dı lêva behrê *bw.* 2. kenar, kevi, lêv, kêlek. * **dağ kıyısı, şehir kıyısı** *bw.* kevıyê çıya, kevıyê bajêr.
kıyılmak *L.* hatın hûr kırın, hatın kuncin.
kıyma *N.* 1. tıştê hûrkıri. 2. goştê hûrkıri, goştê kışandi, Kurdi de ev bı gotına "qıyme" tê bıkaranin.
kıymak L. 1. hûr kırın, kuncandın. * **et kıymak** *bw.* goşt hûr kırın. 2. berneketın, heyf lê nehatın. * **elbisesini giymeye kıyamıyor** *bw.* bernakevi cılên xwe lı xwe ke. * **insan bakmaya kıyamıyor** *bw.* merov bernakeve ko mêze ke. * **ona kıyamıyorum** *bw.* heyfa mın lı wi tê.
kıymet N. *A.* 1. qimet, qêymet. 2. bedêl, bıha. * **kıymetini bilmek** *bw.* qimet zanin. /**_li** *rgd.* bıqimet. /**_siz** *rgd.* bêqimet.
kıymetlenmek *L.* bıha bûn, bıqimet bûn.
kıymetlendirmek L. hêjandın, hêja kırın, bıqimet kırın, bıha kırın.
kıyye *N.A.* qıye, pivaneke gırani ye ko nêziki 1300 gram e.
kız N. 1. keç, qiz, zarokê mê. 2. keça ko hê bakire ye. 3. dot, keç, jı bo ewlad tê gotın. * **kız çocuğu** *N.* keç. * **kız iğfal etmek** *bw.* keç xapandın. /**_ istemek** *L.* keç xwastın, xwazgini. * **kız istemeye gitmek** bw. çûn ber agır, çûn xwastına keçê. /**_**

kaçırmak *L.* keç revandın. /**— kandırmak** *L.* keç xapandın.
kızak N. tawûg, kaşe, paxêl. /**— çekmek** *L.* tawûg kışandın. /**— kaydırmak** *L.* tawûg berdan, tawûg xıj kırın.
kızamık N. *Bj.* surık, sorık.
kızan *N.* xort, cıwan.
kızarıklık *N.* sorbûni, sorıti.
kızarmak L. 1. sor bûn. rengê sor gırtın. * **demir kızardı** *bw.* hesın sor bû. 2. hın fêki an hêşinati ko dıgehên. * **tomatesler kızardı** *bw.* fırıngi sor bûn. 3. kesê ko bı şerm an tırsê rengê xwe sor dıbe. * **yüzü kızarmak** *bw.* rû sor bûn. 4. sor bûn, qewırin, qelin, braştın, jı bo xwarın an goşt ko lı ser agır tête patın û rengê xwe sor dıbe. * **et kızardı** *bw.* goşt sor bû, goşt qewıri, yanê hat patın.
kızartılmak *L.* hatın sor kırın, hatın qewırin, hatın qelin.
kızartma *N.* karê "kızartmak" e. 2. goştê qeli. 3. xwarına ko hatıye sor kırın. * **tavuk kızartma** *bw.* mırişka sorkıri.
kızartmak L. sor kırın, braştın, qelandın, qewırandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **et kızartmak** *bw.* goşt sor kırın, goşt qewırandın/braştın.
kızcağız N. keçık, keçê.
kızdırılmak *L.* hatın enırandın, hatın hêrs kırın, hatın qarandın.
kızdırmak L. ernandın, enırandın, hêrs kırın, qarandın, qehırandın, enırandın, beıcandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kızgın N. 1. zor sorkıri, pır germkıri. 2. hêrshati, enıri, qehıri, dılgir, çavsor. 3. telew, evıya jı bo heywanê yeksımi ye ko gava tên gayin re dıbêjın. /**— at** *bw.* hespa telew.
kızgınlık N. 1. ern, hêçi, hêrs. 2. telew, teleb.
kızıl [1] N. *rgd.* 1. sor, sore, belekbırdin, sorıng, gevez, gewez. 2. qominist.
kızıl [2] *N. Bj.* mêkutık, nirkutık, nexwaşıyeki zaroyan e.
Kızılbaş *N.* Qızılbaş, Elewi.
kızılca karga *N.* qajû.
kızılcık *N.* gûhûşk.
Kızıl derili *Nh.* Pistsor, Çermsor, İndiana.
kızıl gerden *Nh.* gerdensor.
kızıl kurt *Nh.* quzulqûrt, navê kurmeki ye ko dıkeve riviyên ker û hespan.
kızıl kuyruk N. bûknefsok.
kızıllaşmak *L.* sore bûn, belekbırdin bûn.
kızıl ötesi *Nh.* infrarûj.
kızıl sarışın rgd. çil.
kızıl şap *N. rgd.* morê vekıri.
kızıl yara *Nh. Bj.* şêrpençe.
kızışmak *L.* 1. bı tin û germê de baş sor bûn. 2. dıjwar bûn, gıran bûn, evıya jı bo bûyerek an nexwaşıyek an şer û şematekê tê gotın. * **kavga kızıştı** *bw.* şer dıjwar/gıran bû. 3. geş bûn. * **halay kızıştı** *bw.* govend geş bû. 4. telew bûn, jı bo heywanê mê ye ko nêr dıxwaze.
kızıştırmak *L.* 1. karê "kızışmak" dan kırın. 2. berdan hev, tızkırına jı bo tevgerekê an şerekê ye. 3. sor kırın.
kızlık *N.* keçani, keçıti.
kızkardeş N. xwang, xang, xweng, xûşk, xuşk, xweh, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kızmak L. 1. sor bûn, germ bûn. 2. enırin, beıcin, qehırin, qarin. 3. telew bûn, jı bo heywan. 4. kurt bûn, jı bo teyran.
kız memesi *Nh.* greyfrût, sındi.
ki [1] *rgd.* pro. ya, yê, yên. * **benim ki, kadının ki, onların ki** *bw.* yê mın, ya jınê, yên wan.
ki [2] *Ghk. P. K.* ko, ku, hevokên ko mana xwe peywendi hev ın wan pev re gırê dıde. * **öyle dediler ki gelsinler** *bw.* wısa gotın ko bên.
kibar rgd. *A.* kibar, kubar, xweşmêr, xılope. /**—lık** *N.* kibari.
kibir Nne. *A.* 1. fêz, fiz, fişal, qapan, qureti. 2. rûmet, serxwe reçûni, raymezıni.
kibirlenmek *L.* ketın peyan, xwe dan peyan, qureti kırın, xwe dan fêzan.
kibirli rgd. qure, pozbılınd, fiza, raymezın. /**—lik** *N.* qureti, pozbılındi, fizayi.
kibrit N. nıftık, kırkût, pêtık, kıbrit, kıfrit, şemçe, spiçke, zılûke, jı van sinoniman de "nıftık, kıbrit, kırkût" zêde têne bıkaranin. /**— çakmak** *L.* kıbrit vêxıstın, nıftık vêxıstın.
kibutz *N.* kibûtz, cûre cıvatek çandıni ya israil e.
kifayet N. qim, bes. /**— etmek** *L.* qim kırın, bes kırın. /**— etmemek** *L.* qim nekırın, bes nekırın.
kil N. *P.* gıl, kil, kilte, bekre, xenêke, cûreyeki axê ye.
kile N. *A.* kêl, pivaneke gıranıyê ye ko lı

Kurdıstanê de cûre cûre tê karanin, lı cih cihan 8 olçek, lı cihan ji 16 olçek e.
kiler *N. P.* kûlin, kilar.
kilim *N. P. K.* cacım, ber, kilim, astır, merş, tejik, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kilise N. *Gr.* dêr, kınise, kılise.
kilit N. *P.* kılit, kılil, mıfteh, anaxtar, xılq, qufıl, zurbe, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kilitlemek L. qufılandın, kılit kırın, xılqandın.
kilitlenmek *L.* kılit bûn, hatın kılit kırın.
kilitli *rgd.* kılitkırî, gırtî.
kilitsiz *rgd.* bêkılit, vekırî.
kiliz *N.* xesil, qamiş.
kiliz balığı N. kılis.
kilo N. *Gr. Fr.* kilo. /**–gram** *N.* kiloxram. /**–metre** *N.* kilometır. /**–vat** *N.* kilowat.
kim pro. kê, ki. * **kim bilir** *bw.* ki zani. * **kim demiş?** *bw.* kê gotıye? * **kim eder kim çeker** *bw.* ki dıke ki dıkşine. * **kim olursa olsun** *bw.* ki dıbe bıla bıbe.
kimi pro. hınek, hınekan, hın kes. /**– zaman** *bw.* hınek caran.
kimin pro. kê. * **bu kimindir?** *bw.* ev ya kê ye?.
kimisi pro. hınekan, hınek kes.
kimlik *N.* navnas, navnıvis, navname, navdank, ev bêjeyana hê dı zımanê nıvisandınê dc baş cih negırtıne.
kimono N. *Fr. İng.* kimono.
kimse N. pro. şexıs, şexs, kes, kesin. * **kimse kimseyi tanımıyor** *bw.* kes kesi nas nake.
kimsesiz N. *rgd.* 1. bêkes, berdiwar. 2. sêwi, kesê ko dê an bavê xwe an dê û bavê wi nine. /**–lik** *N.* 1. bêkesi. 2. sêwiti.
kimya N. *A. Gr.* kimye. /**–ger** *N.* kimyeger. /**–sal** *rgd.* kimyewi. /**–vi** *rgd.* kimyewi.
kimyon N. *A. Gr.* reşke, zire, kimıyon.
kin N. *P.* kin, ınt, mûd, rık. /**– bağlamak/beslemek** *L.* kin gırêdan, kin gırtın. /**–ci** *rgd.* kindar, kinoyi, rıkdar, mûdi, ıntdar. /**– gütmek** *L.* kin ajotın. * **birine kini olmak** *L.* yeki re kinê xwe hebûn.
kindar *rgd. P. K.* kindar, rıkdar, mûdi.
kinin N. *Fr. Bj.* kinin.
kip N. *Grm.* rawe. * **belirtme kipleri** *N.* raweyên pêşker. * **dilek kipi** *N.* raweya bılani. * **emir kipi** *N.* raweya fermani. * **haber kipi** *N.* raweya pêşker. * **istek kipi** *N.* raweya gerane. * **mastar kipi** *N.* raweya rader. * **şart kipi** *N.* raweya gerini, raweya hekini.
kir N. qılêr, qırêj, gemar. /**–li** *rgd.* gemar, gemarin.
kira N. *A.* kırê. /**– ile** *rgd.* bı kırê. * **kira ile tutmak** *bw.* bı kırê gırtın. /**–lı** *rgd.* kırêkırî, bıkırê. /**–sız** *rgd.* bê kırê. * **kiraya vermek** *bw.* dan kırê.
kiracı N. 1. kırêdar. 2. coleq, mırêba, jı bo eraziyê ye. /**–lık** *N.* 1. kırêdari. 2. coleqi, mırêbati.
kiralamak L. kırê kırın.
kiralanmak *L.* kırê bûn, hatın kırê kırın.
kiraz N. *Gr.* gılyas, gêraz. /**– ağacı** *Nh.* dargılyas. /**– rengi** *rgd.* gılyazi.
kirebolu *N.* senit, made ya ko mêş bı devê kovarê/pêtagê ker dıkın.
kireç N. *P.* kırêc, qısıl, zıqıl, kıls, kılis, atûn, hêtûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kireçlemek *L.* kırêc kırın, kıls kırın, kılısandın.
kireçlenmek *L.* kırêc gırtın, kıls gırtın, kıls bûn.
kireçli *rgd.* kılsin, bıkırêc.
kireç ocağı Nh. êtûn, etûn, hêtûn.
kireç taşı N. kevırê hêtûnê, rûxan.
kiremit *N. Gr.* acûr, lıvın, kıremit, qafık. /**– yapımı** *bw.* acûrpêji.
kiremit ocağı Nh. hêtûn, hêtûna kıremit.
kiriş [1] *N. ant.* 1. betan. 2. jıh, jih, têla ko jı rivi yên heywan çedıbe û weki qırnap tê bıkaranin. 3. têla kevani, jih, jıh.
kiriş2 N. beşt, fiz, tenê yên ko davêjın diwaran û bın sıvingan.
kirizma *N. Gr.* kırizma, erd bı kûri cot kırın.
kirkit N. bevşık, kırkit, hepık, hepo, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kirlenmek *L.* qırêj bûn, kırêt bûn, gemar bûn.
kirletmek L. qırêj kırın, kırêt kırın, gemar kırın, pıntı kırın.
kirli rgd. qırêj, rêvın, cınûs, dêrs, gemar, kırêt, beok, çepel, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– çamaşır** *N.* cılên dıjûn. * **elbiselerim kirlendi** *bw.* kıncên mın dêrs bûn.
kirli kan *Nh. ant.* xwina reş, xwina ko demar dıkşinın dıl.
kirlilik *N.* qırêji, kırêti, pıntıti, cınûsi.
kirmen *N.* kerman.

Kirmanc N. Kurmanc, zaravayeki Kurdi ye.
kirpi N. jijk, jijo, joji, sixur, jûji.
kirpi balığı *N.* masixırk, masijûji.
kirpik *N. anı.* bıjang, mışkuli, mûjank, mıjang.
kirtil *N.* tora masıyan ya mezın ko jı selık çêbûye.
kirve N. *K.* kıriv. /**_lik** *N.* kırvati, kırivti.
kispet N. *A.* kispet.
kist N. *Fr. Gr. Bj.* porg.
kisve *N. A.* qılıx, dılq, tılq.
kişi N. **1.** şexıs, şexs, nefs. **2.** mêr. **3.** *Grm.* kes, kesin.
kişileşmek *L.* xwedi şexsıyet bûn, xwedi rûmet bûn.
kişilik *N.* **1.** kesıti, şexısti. **2.** şexsıyet. **3.** *rgd.* kes, gewri. * **iki kişilik yer** *bw.* cihê du kesan. * **biz ailece 10 kişiyiz** *bw.* em bı mal ve 10 gewri ne, an 10 kes ın. /**_ kazanmak** *L.* xwedi şexsıyet bûn. /**_lı** *rgd.* xwedi şexsıyet, xwedi nefs.
kişisel rgd. şexsi, zati, ezperıst.
kişmiş *N. P.* cûre tıriyeke hûr i bê dendık e.
kişnemek L. şêyin, şêandın, şeyin, şehin, hirin, hirandın, lûşkandın.
kişniş otu *N. P. K.* gıjnij.
kitabet N. *A.* kitabe.
kitabi *rgd. A.* kıtabi.
kitap N. *A.* **1.** pırtûk, kıtêb, verêj. **2.** berhema ko hatıye nıvisin. **3.** pırtûka/kıtêba oli/dini. /**_çı** *N.* pırtûkfıroş. /**_çılık** *N.* kıtêbdari, pırtûkdari. /**_ ehli** *L.* ehlê kıtêb. /**_hane** *N.* pırtûkxane. * **kitaba el basmak** *bw.* jı bo sond xwarınê dest lı kıtêba piroz dan.
kitap evi *N.* kıtêbxane, pırtûkxane.
kitaplaştırmak *L.* kırın pırtûk, weki pırtûk derxıstın.
kitaplık *N.* kıtêbxane, pırtûkxane.
kitapsız *rgd.* **1.** bêkıtêb, bpırtûk. **2.** bê din, kesê ko hiç kıtêba dineki ji bawer nine. **3.** zalım, stembar.
kitle N. *A.* gırse.
kitlemek L. qufılandın, kılit kırın, radan.
kitlenmek L. qufılin, kılit bûn.
kitli *rgd.* kılitkıri, gırti.
kitre ağacı N. ketire, cebari, cûre zamqek e ko jı gwiniyê çêdıbe.
kivi *N.* kiwi. **1.** cûre têreke lı Zeylanda nû. **2.** cûre fêkêyeke lı welatên tropik.
kizir *N. K.* gızir, kızir.
klakson N. *Fr.* korne.
klan *N. Fr.* klan, ezbet, aşiret.
klape *N.* belık, dılık, dılk, pompe an pıfıkan de ew zmanka ko av an hewayê berdıde û dıgıre, klep.
klarnet *N. Fr.* klarnêt.
klasik rgd. *Fr.* vetûri, kevnare, klasik.
klasör N. *Fr.* bırbend.
klavye *N. Fr.* klavıye, daktilo de cihê ko tıli lê dıdın û dınvisin.
kleptomani *N. Fr. Bj.* kleptomani, nexwaşıyeke dızikırınê ye.
klerikalizm *N. Fr.* olparêzi, klerikalizm.
klik *N. Fr.* klik, hızb.
klinik N. *Fr.* klinik, dermanxane, klinik.
klişe *N. Fr.* klişe.
klitoris N. çilık, zilık, gılık, çılık, klitoris, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
klor N. *Gr. Fr. kim.* klor, xılor, elementeki bı gaz e, û gıranıya atoma xwe 35.5 ê de ye.
klorofil N. *Gr. Fr.* klorofil, dı rehekan de rengê kesk çê dıke.
kloroform N. *Gr. Fr. kim.* kloroform, madeyeki bê reng e û xwe tine, zêdeyi dı bıjijki de jı bo birvekırına nexwaşan tê kar anin.
klüp *N. Fr.* qlûb, klûb.
koalisyon N. *Fr.* koalısyon.
kobalt N. *Ger. kim.* elementeki ye, jımara atoma xwe 27, gıranıya atoma xwe 59 ye. *sim.* Co.
kobay *N. Fr.* kobay, kıroşki lındê.
kobra N. *Fr.* tûlemar, kobra, margisk, mareki gır û dırêj e.
koca [1] *N.* şi, şû, mêr. * **kadının kocaya varması** *bw.* şı kırın, şû kırın, çûn mêr, mêr kırın. /**_ bulmak** *L.* mêr ditın. /**_lı** *bw.* mêrkırı, bımêr, evıya jı bo jınê tê gotın. /**_lık** *N.* mêrti. * **kocalık etmek** *bw.* mêrti kırın. /**_sız** *rgd.* bêmêr.
koca [2] *rgd.* **1.** gırs. **2.** kal, kalepir.
kocabaş *N.* keskankıroj.
kocakarı N. **1.** kevnejın, pirejın. **2.** dê, dayêk. /**_ soğuğu** *N.* giskok.
kocalmak *L.* kal bûn, pir bûn.
kocaltmak *L.* kal kırın, pir kırın.
kocamak *L.* kal bûn, pir bûn.
kocaman rgd. **1.** piltan, gewre, gırs. **2.** tırtıre, mox.
kocamanlaştırmak *L.* piltan kırın, gewre kırın, gırs kırın.

koç N. 1. beran. 2. şek, ya sê salıni ye. 3. maz, ya 5 salıni an pirtır. /**– katımı** *bw.* beran berdan. /**– kuyruğu** *Nh.* dûvberan. /**– sürüsü** *Nh.* hogeç.
koçak *rgd.* 1. dilawer, ji bo mêran tê gotın. 2. comerd.
koçan *N.* koçan, qoçan. 1. seriyê lazûtan. 2. meqbûz. 3. burunti, tapi.
Koç burcu N. mişkatê hemel, 21 adar 20 nisan.
Koçgiri N. dı herêma Tuncelı û Sêwazê de aşireteki Kurdi ye.
koçluk kuzu Nh. berxê berên.
kodaman *N. rgd.* gıregır, kapose.
kodes *N.* argo. gırtigeh.
kodoş *N.* qodoş, pezeveng.
kof rgd. cılq, peşûş, pûç, xılûxe. /**–laşmak** *bw.* cılq bûn, peşûş bûn, pûç bûn. /**–luk** *N.* cılqi, peşûşi, pûçi.
kofa *N.* xesil, qamiş, qamır.
koğmak *L. bn.* **kovmak.**
koğuş *N.* nıvingeh, xewxane, evıya cihê wek leşkeri an xwandegeh ko bı pırani xanikeki de radızın.
koka N. koka, bêjeyeke Spanyoli ye, navê darekê û fêki ya vê darê re tê gotın û ji jê kokain derdıkeve.
kokain N. *Fr.* kokain.
kokarca N. bokenge.
kokart *N. Fr.* kokard.
koklamak L. bêhn kırın, bihn kırın, bihn kışandın.
koklaşmak *L.* 1. hevûdu bihn kırın. 2. lı hev şa bûn.
koklatmak *L.* dan bihn kırın.
kokmak L. 1. bihn dan, bihn jê derketın, bihn jê hatın *(zêdeyi pozitif e)*. 2. bêhnıjin, genû bûn, geni bûn, binu bûn *(zêdeyi negatif e)*.
kokmuş rgd. binu, genû.
kokoroz *N. K.* kakıros.
kokoz *rgd.* zugurd, pêxwas.
kokteyl N. *İng.* kokteyl. 1. vexwarıneke bı cûre cûre vexwarına pêk tê. 2. civına bı vexwarına alkoli.
koku N. bihn, bıhn, bêhn. /**– almak** *L.* bihn/bêhn gırtın, bihn/bêhn standın. /**– bırakmak** *L.* bêhn berdan. /**– çekmek** *L.* bihn/bêhn kışandın. /**– salmak** *L.* bihn/bêhn berdan/dan. * **kokuya gitmek** *bw.* bihn kışandın. /**– sürünmek** *bw.* bihn/bêhn lı xwe dan. /**– vermek** *bw.* bihn berdan.
kokulu *rgd.* bihn/bêhndar.
kokulu yonca N. kınêr.
kokuşmak L. geni bûn, binu bûn, bihn ketın.
kokutmak L. geni kırın, bêhnıjandın, bêhnû kırın, genû kırın.
kol N. *anı.* 1. pil, mıl, bask. /**– ağzı** *N.* devê hûçıkê. /**– atmak** *L.* mıl avêtın, çıql/guli avêtın, evıya ji bo rehek tê gotın. /**– saati** *N.* saeta zenda. * **kolundan tutup atmak** *bw.* ji pil gırtın û avêtın. * **kolum kanadım kırıldı** *bw.* per û baskên mın şkıyan. /**– uzatmak** *L.* mıl dırêj kırın. * **birinin kolundan tutmak** *bw.* ji mılê yeki gırtın. 2. mıl, hûçık, cıl an kıncan de parçeyê ko mılan dıhêvışine. 3. destık, masûlke, evıya ji bo hacetan e. * **makina kolu** *bw.* destıkê makinê. 4. çepıl, bı zêdeyi mılê jorin re tê gotın, carinan bınê mıl şani dıde. * **birinin kolundan tutmak** *bw.* bı çepılê yeki gırtın. * **kol kola sarmaş dolaş olmak** *bw.* ketın çepılê hev. * **ön kol kemiği** Nh. *anı.* gaz, pilık.
kola [1] *N. İt.* req, kola, yên ko pêsira kırasê re tê karanin.
kola [2] *N.* kola, meşrûbatek e.
kolaçan *N.* çavnêri, raçav. /**– etmek** *bw.* kolaçan kırın, raçav kırın.
kolalamak L. reqandın, kola kırın.
kolan N. navteng, tenge, kolan.
kolay rgd.[1] rehet, asan, hêsan, sanayi, gengaz, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **çok kolay bir iş** *bw.* kareki pır rehet. /**– gele!** veya **gelsin!** *bw.* bı te re quwet be! * **öyle kolay kolay adamı bırakmazlar** *bw.* mırovan wısa rehet rehet bernadın. * **kolay kolay** bw. hal hal. * **kolay kolay kendisine bir şey olmaz** *bw.* hal hal tıştek pê nayê.
kolayca *rgp.* bı hêsani.
kolaylaşmak *L.* asan bûn, hêsan bûn.
kolaylaştırmak *L.* asan kırın, hêsan kırın, hêsandın.
kolaylık N. asani, hêsani, gengazi. /**–la** *rgp.* bı hêsani, bı sanayi.
kolej *N. Fr.* kolej.
koleksiyon N. *Fr.* koleksıyon.
kolektif *rgd.* kolektif, hevbeşi, gırohi.
kolera N. *Fr. Bj.* qolera, kolera, kulemar.
kolhoz *N.* kolxoz, lı Sowyet de çandınıya cıvaki ye.
koli *N. Fr.* koli, cûre paketeke ji bo karê

postê ye.
kollamak L. raçav kırın.
kolluk1 N. bazbend. **/— bağlamak** *bw.* bazbend gırêdan.
kolluk [2] *N.* zabıta.
kolon *N.* 1. kolek, qemeri, stûn. 2. beşt, kêran.
koloni N. *Fr.* 1. koloni, mêtingeh. 2. koloni, koma penahınde an bıyanıyên ko cihki de dıcıvın.
kolonileşmek L. herıstın, evıya jı bo teyr û gênk û an cıvateke tê gotın ko ciheki de weki koloni kom dıbın, ne ko jı bo kolonıya sıyasi ye.
koloniyalist *rgd. Fr.* kolonıyalist.
koloniyalizm N. *Fr.* kolonıyalizm.
kolonya *N. Ger.* kolonya, qolonıye.
kolordu *N.* navê cûre hêzeki ye dı leşkerıya tırki *de.*
koltuk1 N. *ant.* 1. tenışt, navkêl, navkêlk, tengal, kêlek. 2. çeng. * **birinin koltuğuna girmek** *bw.* ketın tenışta yeki, ketın bın çengê yeki, ketın kêlek an tengala yeki. * **koltuğuna almak** *bw.* gırtın bın çeng, avêtın bın çeng. * **koltuk koltuğa girmek** *bw.* kêlek dan ber kêlekê.
koltuk [2] *N.* paldank, palkursi.
koltuk altı N. *ant.* navçeng, kefş, çeng, kêl, bal, bınçeng.
kolye N. *Fr.* rıst, rıstık, koter, berdılk.
kom *N. K.* gom.
koma N. *Fr. Bj.* koma. * **komaya girmek** *bw.* ketın komayê.
komando N. salar, qomando.
komedi N. *Fr.* komedi.
komedyen *N. Fr.* qeşmer, komedıyen, çûle.
komi *N. Fr.* 1. şagırtên ko dı hotêlan de karê lı ser pê dıkın. 2. şagırtên lı aşxanan.
komik 1. *rgd. Fr.* komik, kenok, qerfok, çûle, qeşmêr. 2. *N.* listkvanên dı şano ya qerfan de dıleyize.
komiser N. *Fr.* qomsêr.
komisyon N. *Fr.* komısyon, encumen.
komita *N.* têkoşerên çekdar.
komite N. *Fr.* lıjne, encumen, qomite, komite. * **merkez komitesi** *bw.* lıjna merkezi, komita merkezi.
kompartıman *N. Fr.* qompartımen, jûrên trênan re tê gotın.
kompleks N. *Fr.* kompleks.
kompliman *N. Fr.* xweşgotın, pesngotın.
komplo N. *Fr.* komplo, hevani, fêlên dızi, planên dızi lı dıjı yeki an cıvatekê.
komposto *N.* 1. xoşav. 2. kewaşe.
kompozizyon *N. Fr.* darêjnıvis.
kompozitör *N. Fr.* bestekar.
kompüter N. kompitûr, xêvjmêr.
komşu N. cinar, ciran, bevsê, hevsê. **/—luk** *N.* cinarti, ciranti.
komut *N.* emır, ferman, zêdeyi dı leşkeriyê de an xwandegehan de tête kar anin.
komuta *N.* emır û ferman.
komutan N. qumandar, serdar, fermandar. **/—lık** *N.* qumandari, serdari, fermandari.
komün N. komava.
komünikasyon N. *Fr.* ragıhandın.
komünist *N. Fr.* qominist, kominist.
komünizm *N. Fr.* qominizm, kominizm.
konak N. 1. qonax, seray, wargeh, kaşane. 2. ceqin, dûrahiya rojekê. 3. xanıyê hukumatê.
konaklamak *L.* ceqin kırın, war danin.
konçerto N. *İt.* konçerto.
kondensatör N. *Fr.* kondensor.
kondisyon *N.* kewn, kondisıyon. * **hala kondisyonundadır** *bw.* hê dı kewna xwe de ye.
kondurmak *L.* 1. dan dahatın, dan hêwırin, jı bo tıştê ko dıfıre. 2. yekcar pê ve zelıqandın, lê dan, lê wer kırın. * **sözü kondurdu, tokadı kondurdu** *bw.* gotın lê dan, şeqam lê wer kırın.
kondüktör N. *Fr.* kondiktor.
konfederasyon *N. Fr.* konfederasıyon.
konfeksiyon *N. Fr.* konfeksıyon.
konferans N. *Fr.* konferans.
konfor *N.* komfor, lawandın.
kon gövde *N.* koka qot, weke darên palmıyê ko seri pûşık e û koka xwe zelût dımine.
kongre N. *Fr.* komcıvin, kongre. 1. komcıvina dı navbera nıwenêrên dûgelan e. 2. komcıvina sazûmanekê an komelekê ye. 3. Amrikayi yekbûyi de gava senato û meclis lıgel hev dıbın.
koni N. *Fr.* koni, şûtık, qûç, bıwêjeke geometrik e.
konik rgd. *Fr.* şût, qûç, konik.
konkav *rgd. Fr.* kov, kovık.
konken *N. İt.* konkên, cûre listıkeke iskambil e.
konmak1 L. 1. dahatın, hêwırin, dadan. * **leylek ağaca kondu** *bw.* legleg dada ser darê, legleg lı darê hêwıri, legleg lı ser da-

rê dahat. 2. hêwırin, jı bo cih bûn an demborinekê lı derekê de cihwar bûn. 3. bê zehmet an bê ked xwedi tışteki bûn. * **hazıra konmak** *bw.* lı hazıri hêwırin.
konmak [2] *L. bn.* **koymak.**
konsantre *N. Fr.* **1.** sıft, tir. **2.** dapalandi. /**— etmek** veya **olmak** *L.* bala xwe dı nıqteki de kom kırın.
konser N. *Fr.* sazdêran, konsert.
konserve N. *rgd.* konserv.
konsolos N. *Lat.* konsolos, qonsolos. /**—luk** *N.* qonsolosxane.
konsonant *N. Ger. Grm.* dengdêr.
kont N. *Fr.* kont.
kontak N. maşe, evıya dı hacetên elektrik û elektronik û tıştên wısa de kar tê.
kontes *N.* kontês.
kontra *rgp. İt.* kontra, dıj.
kontrat N. *Fr.* peyman, kontrat, qontrat.
kontrgerilla N. *Fr.* kontragerila.
kontrol N. *Fr.* kontrol, sehêt, sehi, sehiti. /**— etmek** *L.* sehêt kırın, fet kırın, çav lê gerandın.
konu N. bare, babet, dabaş, mıjar. * **bu konu da** *bw.* dı vê babetê de, dı vê barê *de.*
konuk *N.* mêvan, nivan, mısafır. /**— etmek** *L.* mêvan kırın. /**— gelmek** *L.* mêvan hatın. /**— olmak** *bw.* mêvan bûn, mısafır bûn.
konuk evi *Nh.* mêvanxane.
konukluk *N.* mêvani, mêvanti.
konuksever *rgd.* mêvanperwer.
konulmak *L.* **1.** hatın kırın. * **birinc isim konulmak** *bw.* nav lı yeki hate kırın. 2. hatın avêtın. * **yemeğe tuz konuldu** *bw.* xwarınê xwê hate avêtın.
konum *N.* vazıyet, rewş.
konumlanmak *L.* cih bûn, cih gırtın.
konuşkan *rgd.* bêjekar.
konuşma N. şêwr, qıse, axaftın, galegal, gotın, gıftûgo, peyıv, şor, xeber, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
konuşmacı *N.* peyıvdar, gotarvan.
konuşmak L. axaftın, qıse kırın, şor kırın, qal kena, şêwırin, şıtexılin, peyıvin, peyıvtın, xeber dan, deng kırın, galegal kırın, gotın, lı gor zaravayan ev sinonimên lı jor bı cihê hev de dıkarın bêne bıkaranin. * **kürtçeyi iyi konuşamıyor** *bw.* bı kurdi baş naaxıve. * **küsmüşler, konuşmuyorlar** *bw.* sıh ketıne, pev re deng nakın. * **sesi düşmüş konuşmuyor** *bw.* deng jê ketıye, deng nake.
konuşturmak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "konuşmak" bı lêkera arikar "dan" têne bıkaranin wek: dan axaftın, dan peyıvandın.
konuşulmak *L.* ew sinonimên pêşıya "konuşmak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın axaftın.
konut N. ikamet, mal, xani, hêwır, avahi.
konveks *rgd. Fr.* pıştkov, rûkov.
konvektör *N. Fr.* konvektor, germweş.
konvoy N. **1.** karwan, kavran. **2.** baleban, jı bo rêza hespan e.
konyak *N. Fr.* konyak, qonyak.
kooperatif *N. Fr.* kooperatif, zıbare.
koordinasyon *N. Fr.* koordinasıyon, rêkûpêk.
koparılmak *L.* hatın bızdandın, hatın qetandın, hatın jê kırın.
koparmak L. **1.** bızdandın, şeqıtandın, qetandın. **2.** jê kırın, hew kırın, evıya jı bo fêki û hêşınati ko jı darê tête jê kıirn.
kopça N. bıjkoj, pışkoj, qopçe. /**—lamak** *L.* qopçe kırın.
kopkoyu *rgd.* tıp û tir.
kopmak L. **1.** bızdin, jê bûn, qetin. * **ip kopmak** *bw.* bend bızdin. **2.** jê bûn, zêdeyi jı bo tıştê can û jindar ko parçek jê dıqete tê gotın. * **kolum koptu** *bw.* mılê mın jê bû. **3.** şeqıtin, qetin, jı bo dar û beran an cıl û kıncan. **4.** qetin, bırrin, jı bo peywendi ko xılas dıbe tê gotın. **5.** qetin, jı yeki an kesê ko tê hez kırın ko jê dûr dıkevi. * **toplumdan kopmak** *bw.* jı cıvatê qetin.
kopuk rgd. qeti, qetıyayi, qut, bızdi, bızdıyayi.
kopya N. *İt.* qopi, kopi, nusxe. /**— çekmek** *L.* qopi kışandın. /**— etmek** *L.* qopi kırın.
kor N. **1.** pıngıl, pengır, parçe agıri soti ye. 2. sor.
koramiral *N.* amiri derya.
kordon *N. Fr.* kordon.
koridor *N. Fr.* dalan, nêvko, dehliz.
korkak rgd. tırsok, ceban, newêrek, bızdok, bızdonek, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
korkakça *rgd. rgp.* bı tırs.
korkaklık *N.* tırsoneki, bızdoneki.
korkmak L. newêrin, tırsin. **1.** jı tışteki tırsin. **2.** guman kırın. * **korkarım yağmur yağar** *bw.* tırsım ko baran bıbare. 3. hurmet an gırami de, jê kışin.
korku N. tırs, perwa, saw, sawir, xof. * **kalbine korku düşmek** *bw.* tırs ketın dıl.

* **korkusuzca üzerine yürümek** *bw.* bêperwa ajotın ser.
korkulmak *L.* hatın tırsin.
korkulu *rgd.* erjeng, tırsehêz. *bn.* **korkunç.**
korkuluk N. 1. nerde, cax, caxên lı dora pêpelınga, ya nerdıganan. 2. reşe, batırsok, evıya bûkebaranên ko lı dıji lawır û têr û tûran dı nav zevıyan de çêdıkın. 3. megese, evıya parçe ya parastına maşeyê çekan e.
korkunç rgd. gıhansûz, tırsehêz, erjeng, sehm. /**_laşmak** *L.* gıhansûz bûn, erjeng bûn.
korkusuz *rgd.* bêtırs, bêperwa. /**_luk** *N.* bêtırsi, bêperwayi.
korkutmak L. 1. newêrandın, evıya gotıneke ko jı bo cesaret şkandınê tê karanin. 2. tırsandın, tırs dan, tırs lê heldan. 3. gef xwarın, gefandın, evıya bı zêdeyi bı laf û bluf tê kırın. 4. bızdandın, evıya tu kesê ko pır bıtırsini re tê gotın.
korna N. *İt.* qorne.
korner *N. İng.* goşe, guçık.
korniş N. *Fr.* perwaz.
koro N. *İt.* kor, koro.
korporasyon *N.* karcıv.
korsan N. *İt.* cerde, keleş, korsan. /**_lık** *N.* keleşi.
korse N. suxme.
koru *N.* bêl, parçe rêl an darıstaneke ko baş tê hêvışandın.
korucu N. notırvan, nator, parago, mıfırdı.
korugan N. meteris, antaq.
koruk N. besire, harsım, şılûr, evıya jı bo tıriyê negehişti re tê gotın.
koruluk *N.* bêl, dırûngeh, medreb, cih dar û beran ın ko baş tê hêvışandın. *bn.* **koru.**
koruma N. parêz, parastın.
korumak L. 1. parıstın, parêztın, parastın. 2. star kırın, sıtar kırın, sıpartın, evıya tışt an kesê ko dı bın siya xwe de tê parastın. 3. hêvışandın, evıya tıştê wek cıl an kınc an hacetên ko jı beramberi tıştê der ve tê parastın.
korunak L. ask. çeper, parêzgeh, meteris.
korunga *N.* qoringan, gıyayê sêpelg.
korunmak *L.* xwe parastın, xwe sıpartın, xwe hêvışandın.
koruyucu N. nıgehdar, parêzgar, parêzger. /**_luk** *N.* nıgehdari, parêzgari.
koskoca, koskocaman *rgd.* gırsehêz, kapose.
kostak *N. K.* 1. kostek, narin, zarif. * **halayda narin narin kundura vurmak** *bw.* kostek kostek lê de lı govendê. 2. dılawêr.
kostüm N. *Fr.* bedl, qatê cıl.
koşa *rgd.* 1. zo, cût, cêwi. 2. pev re.
koşam *N.* çeng, mıst, pivana herdu mıstan.
koşma *N.* 1. karê "koşmak" e. 2. cûre stranê geli ya tırki ne.
koşmak L. revin, revıyan, bezin, baz dan, bezıyan, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
koşturmak L. revandın, bezandın. * **at koşturmak** *bw.* hesp bezandın.
koşu N. rev, bazdan.
koşucu *rgd.* beza, bezok, revok.
koşuk *N.* 1. rıste, manzûme. 2. stran, klam.
koşul N. şert, hoy. * **bugünün koşullarında** *bw.* dı hoyên ironi *de.*
koşullandırmak *L.* hoyıdar kırın, şertandın.
koşullanmak *L.* hoyıdar bûn, şertdar bûn.
koşullu *rgd.* hoyıdar, şertdar.
koşulmak *L.* hatın revin, hatın bezin.
koşulsuz *rgd.* bêhoy, bêşert.
koşuşmak *L.* hevbezin, pev re bezin.
koşut *rgd.* paralel.
kot [1] *N. Fr.* kod, bı "k" ya hışk tê xwandın, tıştê dızi ko bı sembolan tê şani kırın.
kot [2] *N. İng.* cûre caweki xurt e ko zêdeyi jı bo pantol û gocık tê kar anin.
kotan *N. K.* kotan, hewcarê hesıni ye.
kotarmak *L.* 1. rukırın, tal kırın, jı bo xwarıneke jı kûşxanê valayi fıraqên di bıki. 2. temam kırın, xılas kırın, dawi anin.
kova N. 1. cerdel, delûv, dewlık, dol, elb, elbık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. xesil, navê gıyaki ye.
Kova burcu *Nh.* Delew, polan, 20 sıbat 19 Adar.
kovalamaca *N.* pitros.
kovalamak L. 1. qewırandın, kırın der. 2. dan pey, ketın pey, teqızandın, pekandın, pejıkandın, pıjıqandın, fetılandın, fıtılandın, felıtandın. 3. pey ..., pey hev. * **aydınlık hep karanlığı kovalar** *bw.* tım roni lı pey tari ye. * **önüne katıp kovalamak** *bw.* dan ber xwe pekandın, dan ber xwe fıtılandın. 4. par re dan dû, gava yek

dıreve û a dın ji dıxwaze xwe bıgêhiniyê û lı pey dıkeve.

kovalanmak *L.* hatın fetılin, fetılandın, ew sinonimên lı pêşıya "kovalamak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin.

kovan N. 1. gurbık, kewar, pêtag, pêtagê mêşan. * **arı kovanı** *bw.* pêtagê mêşan. 2. kuvan, ji bo fişengê ye.

kovboy N. *İng.* kowboy.

kovdurmak *L.* karê "kovmak" dan kırın wek: dan der kırın, dan defıhandın.

kovma *N.* def, axêz.

kovmak L. 1. der kırın, kırın der, defıhandın, def kırın. 2. axêz kırın, der xıstın, qewırandın, qewıtandın, ji kar an ji xebateki derxıstın. * **dışarı kovmak** *bw.* qewırandın der ve. 3. kış kırın, evıya ji bo teyr û mırişkan e.

kovuk *N.* 1. quntar, ji bo şax û çıyan. 2. çal, ji bo erd û erazi. 3. qunc, ji bo yên dar û beran. * **ağaç kovuklarında yaşamak** *bw.* dı quncên daran da jiyin.

kovulmak L. 1. qewırin, qewıtin, def bûn. 2. an ji ew sinonimên lı ber "kovmak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın qewırandın.

kovuşturmak *L.* paşpırsin, teqibat kırın.

koy *N.* delav.

koyak N. *cax.* kend, dal, dehl, valahıya ko dı navbera du çıya de dımine.

koydurmak *L.* karê lı pêşıya "koymak" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan xıstın.

koymak L. 1. danin, tışteki ji jor bıgehini jêr. * **üzerine koymak** *bw.* danin ser. * **yanına koymak** *bw.* danin ber. 2. êxıstın, xıstın, tışteki ko lê zêde bıki. * **üzerine koymak** *bw.* êxıstın ser, xıstın ser. 3. têxıstın, xıstın, ev 'xıstın' lêkereke arikar e, gava dıgehije kırdeyan lêkerên nû ava dıke. * **cebine koymak** *bw.* xıstın berıkê xwe. 4. kırın, yeki lı derekê bıcih bıki an tışteki lê zêde bıki. * **adamı işe koymak** *bw.* mırovi kırın kar. 5. hıştın, gırtın, ji bo destûr dan an nedan. * **bizi içeri koydular** *bw.* em hıştın hundur, em gırtın hundur.

koyu rgd. tir, sıft. **koyu ayran.** * dewê tir *bw.* * **çok koyu pekmez** *bw.* aqıta pır tir. 2. çiq, tari, tereng, evıya ji bo rengan e. /**– sarı** *rgd.* çiqzer, tarizer. /**– kırmızı renk** *rgd.* rengê sore tari. /**–luk** *N.* tiri, sıfti, çiqi, tariti. /**– siyah** *rgd.* reştale.

koyu kahve rengi *Nh.* reşbor.

koyulaşmak L. 1. tir bûn, sıft bûn. 2. çiq bûn, tari bûn.

koyulaştırmak *L.* tir kırın, çiq kırın, tari kırın.

koyulmak *L.* 1. karê "koymak" kırın. 2. destpêkırın, peyandın, teşebus kırın.

koyun1 N. mi, mıh, mêşın. /**– postu** *N.* eyar. /**– kırpma makinası** *Nh.* hevrıng, cew.

koyun [2] *N. ant.* paşıl, paxıl. * **koynunda saklamak** *bw.* paşılê xwe de vêşartın. * **koynunda yatmak** *bw.* dı paşılê de razan.

koyun göbeği *Nh.* kuvarkê miki.

koyungözü otu N. naznaz.

koyuvermek, koyvermek *L.* 1. berdan, azad kırın. 2. xwe dest ve berdan. * **kendini kapıp koyuvermek** *bw.* xwe dest ve berdan. 3. weki xwe hıştın.

koz N. *P.* 1. gwiz, gûz. 2. qoz, dı kaxeza iskambil de yên heri bılınd. 3. keys, fırsend.

koza N. *P. K.* 1. qoze, qepûşk, gûzık. 2. qoze, gûzık, evıya ji bo gûzıka hevrişımê ye.

kozalak *N.* deq, gûzık, xoz.

kozmetik *N. Fr.* kozmetik.

kozmik *rgd. Fr.* kozmik.

kozmografya *N. Gr.* kozmoxrafıye.

kozmonot *N. Gr. Fr.* kozmonot, stêreger.

kozmopolit *N. Fr. Gr.* kozmopolit.

köçek N. g[illegible]ende, koçek, mırtıb, loti, çengi, [illegible]ani, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.

köçer N. *K.* koçer.

köfte *N. P.* kıfte, kufte, kutılk, kutlık, lopık.

köhne rgd. *P. K.* kone, kevne, kelkot.

kök N. 1. bınc, rıh, ra, reg, kok, riçal, rıpın, ji bo rehekan e beşê ko dı bın axê de dımine û ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– salmak** *L.* riçal avêtın, reh gırtın, rıpın dan. 2. kok, bınc, demar, beşi rehekan e ko ji erdê heta çıql û gulıyan e. 3. kok, lıb, dane. * **üç kök elma** *bw.* sê kok sêv. 4. rıh, ra, reg, demar, kok. * **kökünü getirmek** *bw.* kok anin, rıhê ... derxıstın. 5. ra. rader, pêşıng, jêza, *Grm.* bêjeya ko ji parekan paqij dıbe û lı ser mane ya xwe ya esasi dımine. * **kökünü kazımak** *bw.* gûrt kırın, paşi anin.

köken *N.* 1. *ant.* mêw. 2. jêza. 3. rıh, reg, esl.

köken bilimi *Nh.* etimoloji.

kök kurdu *Nh.* cobır.
köklemek *L.* helkışandın, gûrt kırın, jı bo rehek û dar û beran e.
köklenmek *L.* kok gırtın, reh gırtın, riçal avêtın.
kökleşmek L. **1.** reh gırtın, riçal avêtın. **2.** him danin.
köklü *rgd.* rehdar, bıreh, bıriçal, bıkok.
kökten *rgd.* jireh, dı bın ve, jı kokê ve.
kökteş *N. Grm.* eyleta navan.
köle N. **1.** dil, kole, ya ko jı ceng û şer de bındest bûye. **2.** bındest, xulam, evd, kole, bende, berdest, ya ko jı bo xızmet bı cebri an bı kırrinê bındesti yeki bûne. **/_leşmek** *L.* bındest bûn. **/_lik** *N.* bendeyi, bındesti, koleti, dili, xulami, berdesti, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **/_ olmak** *L.* kole bûn, bende bûn, bındest bûn, dil bûn.
köleleştirmek *L.* bındest kırın, bende kırın, kole kırın.
kömeç *N. ant.* tasık.
kömür N. **1.** komır, reji, rıji. **/_cü** *N.* komırvan. * **maden kömürü** *N.* komıra madeni. **2.** xıjileg, evıya tenê ya êzınga re tê gotın.
kömüren *N.* sirık.
kömürleşmek *L.* rıji bûn, xıjileg bûn.
köpek N. **1.** kûti, kûçık, se, seg. **2.** mec. dı cihê çêr û dıjûn de tê karanin. * **dişi köpek** *bw.* dêl, dêlese. * **erkek köpek** *bw.* gembol. **/_ havlaması** *N.* kewte kewta kûti. * **kuduz köpek** *bw.* kûçıkê har. **/_ terbiyecisi** *Nh.* segbaz.
köpek balığı N. segavi, kûtıyê avi.
köpek dili otu N. zmanê seg.
köpek dişi *Nh. ant.* kılb, qil.
köpek gülü Nh. gulnesrin.
köpeklenmek *L.* kutıti kırın, segıti kırın.
köpekleşmek *L.* kûti bûn, seg bûn.
köpeklik *N.* kûtiti, kûçıkti, kûçıkalıi, segıti.
köpek memesi *Nh. Bj.* kula bın çeng.
köpoğlu *N.* segbav, kûtibav, gotıneke jı bo çêr û dıjûn tê gotın.
köpek yalağı N. lakin.
köprü N. *K.* **1.** pır, pırd, qeynter, korpê. **2.** mec. peywendi. * **köprü altı çocuğu** *bw.* berdiwar, kesê ko jı her ali de sêwi dımine. **/_ kurmak** *L.* **1.** pır çêkırın, korpê danin. **2.** mec. peywendi saz kırın.
köprücük kemiği Nh. *ant.* kulilka mıl, pırıka mıl, qefel.
köpük N. **1.** kef, helime, evıya kefa ko tête ser tıştên ko dıkele. **2.** kevs, kewar, kef, jı bo kefa ko lı ser avê ye. **/_ vermek** *bw.* kef dan. * **ağzından köpük gelmek** *bw.* kef jı dev hatın.
köpüklenmek *L.* kef dan, kef gırtın.
köpüklü *rgd.* kefgırti, kefıkıni.
köpülemek *L.* gar kırın, tıştê wek lıhêf, mırtêl de dırûnên stûr û jı hev dûr re tê gotın.
köpürmek L. **1.** kef dan, kef gırtın. **2.** tırşbûn û kef dan. **3.** zor enırin, erna xwe rabûn.
köpürtmek L. kefandın, kef lı ser xıstın.
kör rgd. *P. K.* **1.** kor, kwir, kesê ko çavên xwe nabine. **2.** kwir, kone, tıştên tûj weki kêr û şûr û *hwd.* ko devên xwe êdi nabırın. **3.** tıştê ko paşi gırti ye. * **kör yol, kör hat** *bw.* reya kor, xeta kor. **4.** ker, kor, ger agah û sehıti kêm dıbe. * **bir işe karşı kör gibi davranmak** *bw.* lı beramberi kareki ker û kor bûn. **5.** dı cihê nehini de tê kar anin. * **kör şeytan, kör talih** *bw.* şeytani kor, talıha kor. **6.** kêm roni, tari gewrık. * **sabahın köründe** *bw.* dı tari gewrıka sıbê de. **/_ dövüşü** *N.* şerê kwiran e. **/_ duman** *bw.* mıja tari. **/_ kurşun** *bw.* kevırê kwiran e. **/_ kütük** *bw.* zır serxoş. **/_ olmak** *L.* kor bûn **/_ topal** *bw.* kıne mıne. * **körle yatan şaşı kalkar** *bw.* qırıkê re bıbi heval, nikıl gû de dımine. * **körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz** *bw.* kor gopal dıxwast Xwedê du çav danê. * **körün taşı** *bw.* kevırê kwiran.
kör bağırsak *Nh. ant.* riviyê kore.
körcesine *rgp.* bı kori, bı kwiri.
kör düğüm *Nh.* gırêkor. **1.** gırê ya ko naye vekırın. **2.** mesele ya ko hal nabe an gırıft bûye.
köre *N. K.* **1.** kûre, dı pıfıka êtûnê de cihê ko rıji dışewıte. **2.** qula gêlan, mûrıyan.
kör ebe *N.* pitros.
körelmek *L.* **1.** kor bûn, kone bûn, kwir bûn, gord bûn, kuh/kûh bûn. evıya jı bo hacetên tûj yê maden wek das û kêr û şûr û devê wan û *hwd.* **2.** zıwa bûn, jı bo kani û çavkanıyan e. **3.** tefin, xev de çûn, jı bo agır û çıra. **4.** tune bûn, dawi hatın. **5.** kor bûn, dû mırın.
kör fare N. kosnig, koremışk, mışki kor.
körfez N. *cox.* delav. **Hürmüz körfezi.** * delava hurmuz *Nh.*
kör köstebek *N.* kosnig.

kör kuyu *N.* bira zıwa, bira kor.
körlenmek *L.* kor bûn, kwir bûn.
körleşmek *L.* kor bûn, kwir bûn. *bn.* **körelmek.**
körleştirmek *L.* 1. kor kırın, kwir kırın, kone kırın, kuh kırın. *(jı bo hacetan).* 2. kor kırın, kwir kırın *(jı bo çav).*
körletmek *L.* *bn.* **körleştirmek.**
körlük *N.* **1.** korayi, kori, kwiri. **2.** konebûni, kuhbûni.
kör ocak *N.* korocax, kordûndan, kesê ko zav û zêçê xwe ninın.
körpe rgd. jikele, law, teze.
kör sıçan *N.* koremışk, mışki kor.
körük N. kûrık, pıfık, nepax, mûşademe, muşademe. /**..cü** *N.* nepaxer, pıfıkkêş.
körüklemek L. **1.** nepax kırın, pıfık kırın, kûrık kırın. **2.** mec. kış kırın, tız kırın, berdan hev.
körükörüne rgp. bıkorani.
kör yılan *N.* koremar.
köse *N. P. K.* kose, hurım.
köse buğday *Nh.* genımê kose.
kösele N. *P.* kosele.
kösemen *N.* qoçkêş.
köskötürüm *rgd.* kıp û kûd.
kösnü *N.* telewbûni, kakırosibûni, xwasta nêr û mê ye jı bo hev.
kösnük *rgd.* telew.
kösnül *rgd.* erotik.
kösnülmek *L.* **1.** telew bûn, jı bo heywan. **2.** gırnewûti bûn, jı bo pısingan. **3.** kakırosi bûn, jı bo mırişk û teyran.
köstebek N. koremışk, kormışk, kosnig, stevlok, xıltê kor.
köstek *N.* kostek. **1.** zıncira ko lı lıngê heywan dıxinın. **2.** zıncira bazın û saetan. **3.** mec. asteng.
kösteklemek *L.* kostek kırın.
köstere *N.* xûştıre.
köşe N. *P. K.* goşe, guçık, qunc, quncık, kucık, qorzi, kozi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **1.** nıqte ya ko du xizık dıgehin hev. **2.** cihê ko du kevi dıgehin hev. **3.** cihê ko du diwar dıgehin hev. **4.** nıqte ya ko du kolan an rê dıgehin hev. **5.** beş, cih an cihwar. * **yurdum bu cennet köşesi** *bw.* ev goşeyi bıhûşt ya welêt. **6.** cihê tenê û tenya. * **otel köşeleri** *bw.* goşeyi hotêlan. **7.** rojname an kovaran de stûnên taybeti. **8.** fotbolê de her çar goşeyi qadê. /**..** **yazarı** *Nh.* quncnıviskar. * **şiir köşesi** *bw.* quncıkê helbestan. /**..** **başı** *bw.* serek goşe. * **köşeye çekilmek** *bw.* kışıyan quncıkê xwe. * **köşeyi dönmek** *bw.* dewlemend bûn, goşe gırtın. * **köşeyi kapmak** *bw.* goşe gırtın.
köşebent N. *P. K.* xıştık, goşebend, sûce.
köşegen *N.* mat. eşkêl, goşegen.
köşeleme *N.* goşeki.
köşelemek *L.* goşe kırın, goşe çêkırın.
köşeli *rgd.* bıgoşe.
köşesiz *rgd.* bêgoşe.
köşe taşı *Nh.* qorziber, kevırê goşe.
köşk N. *P.* qesr, koşk, ûli.
köşker N. *K. P.* goşkar. /**..lik** *N.* goşkari. /**..** **önlüğü** *bw.* berkapk.
kötek N. *K.* hutık, kotek, kutek.
kötü rgd. **1.** fena, bednav, koti, neçê, bed, jı bo tışt an kesê nebaş re tê gotın. **2.** xırab, xerab. /**..** **huylu** *rgd.* bed rewışt. /**..** **göz** *bw.* çavê xırab. * **kötü gözle bakmak** *bw.* bı çavê xırab lê nıhêrin. /**..** **karakterli** *rgd.* bedrewışt. /**..** **olmak** *L.* kotibûn. /**..** **söylemek** *L.* gotına xırab gotın. /**..** **şöhret** *N.* bed nav.
kötüleme *N.* xırabkırını, serevde, zem, lom.
kötülemek L.. zem kırın, koti kırın, serevde kırın, xerab/xırab kırın, xıra kırın, lom kırın, lom lê kırın, lome lê kırın.
kötülenmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "kötü" bı "hatın ... bûn" têne kar anin wek: hatın xırab bûn.
kötüleşmek L. ew sinonimên pêşıya "kötü" bı "bûn" têne kar anin wek: xerab bûn, xıra bûn.
kötüleştirmek *L.* ew sinonimên pêşıya "kötü" bı lêkera "kırın" têne kar anin wek: xırab kırın.
kötülük N. xerabi, xırabi, fenati, neçêyi, bedreki, boblat, dılsırti, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**..** **etmek** *L.* xırabi kırın. /**..** **istiyen** *N.* bed xwaz.
kötümsemek *L.* xırab ditın, bedreki kırın, reşbini kırın, bedbini kırın, tışteki an bûyereki tım bı ali xırab de hızır kırın.
kötümser rgd. dılreş, bedbin, reşbin, pesimist. /**..leşmek** *L.* ev sinonimana bı "**bûn**" an "...i kırın" têne kar anin wek: reşbin bûn an reşbini kırın. /**..lik** *N.* dılreşi, bedbini, reşbini, pesimisti.
kötürüm *rgd.* kûd. /**..leşmek** *L.* kûd bûn. /**..lük** *N.* kûdi.

köy N. *P.* dêhat, gund. /**–cü** *N.* gundkar. /**–cülük** *N.* gundkari. /**– meydanı** *Nh.* gasın, fêza gund.
köydeş *N.* hevgundi, hemgundi.
köyleşmek *L.* gund bûn.
köylü rgd. gundi. /**–ce** *rgp.* gundiki. /**–lük** *N.* gunditi, gundiki, gundiwari.
köz N. kozır, tıraf, pıngıl, pengır, pelox.
közlemek *L.* avêtın ser êr/agır, evıya jı bo goşt, sewz û *hwd.* ko lı ser tırafê tête patın.
kral N. 1. qral, qeral, şah, key, melik, ev bêje jı zmanê Slavi tê. 2. şah, qral, mecazi de mezıntırê hemûyan. * **bana göre tarih, derslerin kralıdır** *bw.* lı gor mın dirok, şahê hemû dersan e. 3. şah, axa, evıya ji mezıntırin serokê sermayê ye. * **petrol kralı** *bw.* axayê petrolê, şahê petrolê.
kralcı rgd. keyperest. /**–lık** *N.* keyperesti.
kraliçe N. 1. şahbanû, keybanû, qraliçe, ferzin, bano, banû, melike. 2. bı awaki jı hemcınsê xwe mezıntır. * **güzellik kraliçesi** *bw.* şahbanû ya rınditiyê.
kraliyet *N.* qralıyet, keyani.
krallık *N.* şahi, şaheti.
kramp N. *Fr. Bj.* fırk, şebıkin, qramp. /**– girmek** *bw.* fırk ketın, fırk avêtın, şebıkin.
krater N. kortal, krater.
kravat N. *Fr.* qrawat.
kreasyon *N. Fr.* afrandıni.
kredi N. *Fr.* 1. qrêdi, perk. 2. ewlekari, baweri.
krem N. *Fr.* qrem, melem.
krema *N. İt.* qrema, to, xavık.
krematoryum *N. Fr.* krematorıyûm, cihê ko mırıyan dışewıtinın.
kremlin N. kremlin.
kriko N. *Fr.* kriko.
kriminoloji *N. Gr.* kriminiloji.
kriptoloji *N. Fr. Gr.* kriptoloji, lêgerina lı ser nıvisên dızi an şifre re tê gotın.
kristal N. *rgd.* kristal, belûr.
kriter *N. Fr.* pivan.
kritik Fr. 1. *rgd.* kritik, xeter. 2. *N.* rexne. 3. rexnevan.
kriz N. *Fr.* kriz.
krizalit *N. Fr.* krizalit.
kroki N. *Fr.* kroki, nexşe, pergar.
krom N. *Fr. kim.* krom, navê elementeki ye, jımara atomi 24, gıranıya atomi 52.01, teqla xwe 6.92 ye û 1514 dereçê de dıhele. *sim.* Cr. ye.
kromozom *N. Gr. Fr.* kromozom.
kronik *N. Fr.* 1. kronik, bûyername. 2. *rgd.* domdar.
kronoloji N. *Gr.* kronoloji, bı cih û zeman hûrnêrina bûyerên diroki dıke.
kronometre N. *Gr.* kronometre, demjımêr.
ksilofon *N. muz.* çivjen, pergaleki muzikê ye.
kubaşmak *L.* palûte kırın.
kubbe N. *A.* qube, kemer, gûmez, gumbet, kumbet.
kucak N. axûş, hemêz. /**– açmak** *L.* hemêz vekırın. * **kucağa düşmek** *bw.* ketın hemêzê. * **kucak kucağa girmek** *bw.* ketın hemêzê hev, an hemêzê hev re çûn. * **kucakta uyumak** *bw.* hemêzde ketın xew.
kucaklamak *L.* hemêz kırın, gırtın hemêza xwe.
kucaklanmak *L.* hatın hemêz kırın.
kucaklaşmak *L.* ketın hemêza hev, hemêza hev re çûn.
kuçu kuçu *B. K.* kûçû kûçû, denglêkırına seg/kûti ye.
kudret *N. A.* qudret, hêz, tıwanin.
kudret helvası Nh. dayi, gezo.
kudret narı *Nh.* gulxenderan.
kudretsiz *rgd.* bêqudret, bêtaqet.
kudsi rgd. *A.* qudsi, piroz.
kudurgan *rgd.* har, harûdin, bıtır. /**–lık** *N.* hari, hariti, bıtıri.
kudurmak *L.* har bûn, har û din bûn, bıtır bûn, rebit bûn.
kudurmuş rgd. harbûyi, bıtırbûyi.
kud[illegible] *L.* har kırın, bıtır kırın, rebit [illegible].
kuduruk *rgd. bn.* **kudurgan.**
kuduz N. *Bj.* har, derdese. /**–luk** *N.* hari, bıtıri. /**– olmak** *bw.* har bûn.
kufi *rgd. A.* kûfi, cûre nıviseke Erebi ya kevn e.
kuğu kuşu N. qû, qaza ıraqi.
kuka ağacı N. koka, neran.
kukla N. *Gr.* 1. kûkla, bûkoke. 2. pêlistık, kesê ko bı serê xwe nine û dıbe pêlistıka xelkê.
kukuleta *N.* kulık, kumık, ya ko jı bo ba û baranê jı cılan ve dûrandi an nedûrandi ye û bo vi mebesti tê bıkar anin.
kul N. *A.* 1. qûl, kole, qerwaş, kesê ko hatıye dil kırın û tête gırtın û fırotan. 2. qûl, lı gor Xwedê insan. /**–luk** *N.* qûli, qûlti.
kula *rgd.* şinboz.
kulaç N. qulac, qulanc.

kulaçlama *N.* baskemele, jı bo ajnekırınê ye.
kulaçlamak *L.* qulac kırın, baskemele kırın.
kulağakaçan Nh. guhkunkere, guhsım.
kulak N. *ant.* guh, kerık, guçık. * **dış kulak** *Nh. ant.* guhê derve. * **dik kulaklı** *bw.* vit, bel. * **iç kulak** *Nh. ant.* guhê hundur. * **kulağı delik** *bw.* bı guh, guh kun. * **kulağına söylemek** *bw.* guh de gotın. * **kulağına gelmek** *bw.* guh lê bûn. * **kulak ardı etmek** *bw.* avêtın paş guh, xıste pışt/paş guh. * **kulak asma!** *bw.* guh mede!. /**_ asmak** *(asmamak) L.* guh dan *(nedan).* /**_ bükmek** *L.* guh badan, guh kışandın. /**_ çekmek** *L.* guh kışandın. /**_ çınlamak** *L.* kerık çıngin. /**_ delmek** *L.* guh kun kırın. /**_ dikmek** *L.* kerık vit kırın. /**_ kabartmak** *L.* guh vit kırın. * **kulaklarını tıkamak** *bw.* guhê xwe gırtın, xwe ker kırın. /**_ vermek** *L.* guh dan, guh lê kırın. * **orta kulak kemikleri** Nh. hestıyên bıhistınê. * **östaki borusu** Nh. borıya ostaki.
kulak çekici Nh. çakûçi guh.
kulakçık *N.* 1. *ant.* guhuk, dı dıl de çalıkên ko xwinê dışinın hundur. 2. guha pıçûk. 3. kerık, guh yên ko lı ser alet û hacetan ın.
kulak demiri *N.* kerıkê gisın.
kulak kepçesi Nh. *ant.* kevçıka guh, kırêjok, kerık.
kulaklık *N.* berguhk. 1. haceta ko guh dıparêze. 2. haceta ko jı bo deng lı radyo û tıştê wısa ve tê gırê dan.
kulak memesi Nh. *ant.* gurçıka guhuk, memıka guh, nermıka guh.
kulak salyangozu N. *ant.* guhmasi.
kulak yolu N. *ant.* kerıka guh.
kulaklık N. berguhk.
kulampara N. *A. P.* hetiwbaz, qulempare.
kule *N. A.* 1. qûle, barû. 2. rex, dı setrencê de ya tenışta derveyi hespê.
kulis N. *Fr.* kurtûpıst, kûlis, xewle. /**_ yapmak** *bw.* xewle kırın, kûlis kırın, kurt û pıst kırın.
kullandırmak L. xebıtandın, dan xebıtandın, dan bıkar anin.
kullanılmak *L.* hatın xebıtandın, hatın bıkar anin.
kullanılmış *rgd.* xebıtandi, kevne.
kullanışlı *rgd.* kêrhati.
kullanışsız *rgd.* kêrnehati.
kullanmak L. 1. karanin, xebıtandın, emılandın, jı bo berjewendıya xwe tıştekı bı kêr i xwe dan xwebıtandın. * **gözlerin için gözlük kullan** *bw.* jı bo çavên xwe berçavık kar bine. 2. bıkaranin, xebıtandın, tıştan yeki jı bo berjewendıya xwe dan kar kırın. * **adamı köle gibi kullanmak** *bw.* mırovi mina kole bıkar anin/xebıtandın. 3. lı xwe kırın, dan serê xwe, jı bo cıl û şefqe. * **pardösü kullanmam** *bw.* ez pardesû bı kar naynım.
kulp N. *Gr.* qulp, çembıl, destık. /**_ takmak** *L.* 1. qulp kırın, qulp pê ve kırın, qulp pê ve nin, çembıl kırın. 2. mecazi de iftıra kırın, an pışt yeki de paşgotıni kırın.
kulplamak L. qulp kırın, qulp pê ve kırın.
kulplu *rgd.* bıqulp, bıçembıl.
kuluçka N. kurt, jı zmanê slavi tê. /**_ makinası** *Nh.* mekina çêlıkan. /**_ olmak** *L.* kurt bûn. /**_ tavuk/kuş** *Nh.* kurt
kulun *N.* 1. cehşık, sipe, çêleyê kerê ye. 2. cani, çêleyê hespê ye. /**_ atmak** *L.* ber avêtın.
kulunç N. *A.* êlınc, qolınc.
kulunç otu N. qorican.
kulübe N. *P.* 1. qulûbe, qulıx, kolit, kepır, holık, enzelok, erzêl, herzalık, qurçık, xıcık, bûtık, koxi, frêze, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. gom, gomık, koz, kozık, jı bo heywanan e.
kulübecik N. kozık.
kum N. *P.* qûm, xiz, rik, seylak. /**_ falı** *N.* remil. * **kum falına bakan** *bw.* remildar. /**_ saati** *Nh.* saeta xizê. /**_ kırlangıcı** *Nh.* kûşk.
kuma N. hewi, hewê, hene. /**_ çocuğu** *N.* heneza.
kumandan N. qumandar, fermandar.
kumanya N. *İt.* qumanıye.
kumar N. *A.* qumar, xumar. /**_cı** *N.* qumarbaz, xumarbaz. /**_hane** *N.* qumarxane, xumarxane. /**_ oynamak** *L.* xumar listın.
kumaş N. *A.* qumaş, kırar, kısûr, pırtu.
kumbara N. *P.* qumbere, kompere, xeznok.
kumlu rgd. bısêlak, xizek, xizin, seylak.
kumluk *N.* sêlxan, seylak, rikêx.
kum otu *N.* sirka mara.
kumral rgd. kej, çûr.
kumru N. *P. K.* qumri, fatfatık, fatmûk, kot[illegible] [illegible]vot, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.

kumsal N. rikelan, kevişen, sêlxan.
kundak *N. Gr.* qûndax, madık, dergûş. 1. paça ko zarok lê tên pêçan û dıkeve dergûşê. 2. qundax, tıfıngan de cihê ko namli dıkevıyê. 3. paça rûn e ko bı wê agır berdıdın mal û xanıyan.
kundak bağı N. melotke.
kundaklamak *L.* 1. dergûş kırın. 2. agır berdan.
kundura N. *Gr.* qondere, sol. /**_cı** *N.* goşkar, solçêker.
kunduz N. darbır, semasi, segi avi.
kupa *N. Fr.* kûpe. 1. taseke kûr e û dı sportê de dıdın ya ko serketi dıbın. 2. qedeh.
kupkuru rgd. zıp û zıwa.
kupon N. *Fr.* kûpon.
kur [1] *N. Fr.* kûrs, qimeta pare ya duwiz e lı beramberi ya hundur.
kur [2] *N. Fr.* cılwe.
kur'a N. *A.* qure, vıjag, peşk. * **kur'a çekmek** *L.* qure kışandın, vıjag avêtın/kışandın.
kurabiye *N.* 1. qurabıye, cûre kade yên bı şir û şekır tê çêkırın. 2. lebzine, bı cûreyeki jı behivan çêdıbe.
kurak *rgd.* zıwa, sıxre. /**_lık** *N.* bêavi, zıwati, sıxreti.
kurakçıl *rgd.* dêmıçin.
kural *N.* sereta, qeyde, rêz, rêzık. /**_ dışı** *bw.* jı rêzê der, jı qeydê der.
kuram *N.* nazarıye, teori. /**_cı** *N.* teorisyen.
Kuran N. *A.* Qur'an, kıtêba piroz e ko jı Hz. Peyxamber re hatıye şandın.
Kuranıkerim *Nh.* Qur'anê Kerim.
kurbağa N. beq. ***yeşil kurbağa** *Nh.* beqi dara. * **uçan kurbağa** *Nh.* beqi fırok.
kurban *N. A.* qurban, boraq, gori. /**_ bayramı** *Nh.* cejni qurban, cejni boraq. /**_ etmek** *L.* qurban kırın, boraq kırın. /**_ kesmek** *L.* boraq kırın, qurban ser jê kırın. /**_lık** *N.* qurbani, boraqi. /**_ olmak** *L.* qurban bûn, gori bûn.
kurcalamak *L.* pelışandın, pelışin, dest dan.
kurcalanmak *L.* hatın pelışandın, hatın pelışin, hatın dest dan.
kurdele N. *İt.* band, laçık.
kurdeşen *N. Bj. K.* qırdêşan, urtiker, nexwaşıyeke cıldi ye ko dıxure û tê xar.
kurdurmak *L.* dan saz kırın, dan ava kırın.
kurgan *N.* çeper.
kurgu *N.* 1. sazgêr, venandın, tışt an mılıka ko hacetê wek saet û tıştê wısa badıde û saz dıke. 2. montaj.
kurma N. damızrin, sazkırın.
kurmak L. 1. damızrandın, saz kırın. * **partimizin kuruluş yılı** *bw.* sala damızrandına partıya me. 2. danin. * **tuzak kurmak** *bw.* tapık danin. * **sofra kurmak** *bw.* sıfre danin. 3. lı hev xıstın, tıştê wek mekine û haceteke ko parçe yê wan tini ber hev û ava dıki. * **dolabı kurmak** *bw.* dolav lı hev xıstın. 4. badan, venandın. * **saatı kurmak** *bw.* saet badan, saet venandın. 5. ava kırın, damızrandın, saz kırın. * **fabrika kurmak, bina kurmak** *bw.* fabriqe ava kırın an damızrandın, avahi ava kırın an xani ava kırın. * **hükümet kurmak** *bw.* hukumat saz kırın, dezgeha hukumatê danin.
Kurmanc N. *rgd.* Kurmanc, yên zaravayi Kurdi ya Kurmanci dıaxêvın. /**_i** *N.* zaravayeki Kurdi ya heri mezın e.
kurmay *N.* serperışt, tırki de evıya serbazên ko jı dıbıstana taybeti de derdıkevın re tê gotın.
kurna N. *A.* qurne, curn, curna avê ya hemamê ye.
kurnaz rgd. *P.* qurnaz, fenek, şût, tepo. /**_lık** *N.* qurnazi. * **kurnazlık etmek** *bw.* qurnazi kırın/**_ olmak** *L.* qurnaz bûn.
kurnazca *rgp.* bı qurnazi.
kurnazlaşmak L. qurnaz bûn, fenek bûn.
kurs N. *Fr.* fêrgeh, qurs, kurs. /**_ almak** *L.* qurs gırtın. /**_ vermek** *L.* qurs dan.
kursak N. *anı.* geprûg, hênk, berçêlk, bertûrk, berkurk, pelqeçiçk, pezizank, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
kurşun N. 1. zrêç, zıriç, sırb, jı bo madenê tê gotın, elementeki ye ko jimara atoma xwe 82, gıranıya atoma xwe 207.21, teqla xwe 11.3 e û 327.4 derecê de dıhele. *sim.* Pb. 2. gule, qerşûn. /**_ sıkmak** *L.* gule berdan. * **kurşun yağmuruna tutmak** *bw.* gule baran kırın.
kurşuni *N.* qerşûni, rengê qerşûnê ye.
kurşun kalem Nh. qelemzrêç.
kurşunlamak L. dan ber guleyan, qerşun kırın, gule lê dan.
kurşunlanmak *L.* hatın qerşûn kırın, hatın gule kırın.
kurt [1] *N.* gur, gurg. * **sürüyü kurt bas-**

mak *bw.* gur ketın nav pez.
kurt [2] *N.* kurm, kırm. * **ağaç kurdu** *N.* kurmê darê. * **kar kurdu** *N.* kurmi berfê. /**-lu** *rgd.* kurmi. * **kurtlu olmak** *bw.* kurm ketın, kurmi bûn.
kurt sürüsü *N.* zırbe, zurbe.
kurtarıcı *rgd.* xılasker, sparder.
kurtarmak L. 1. rızgar, kırın, azad kırın. * **vatam kurtarmak, hapisten kurtarmak** *bw.* welat rızgar kırın, jı gırtigehê azad kırın. 2. felıtandın, xelas kırın, xılas kırın. * **cezadan kurtarmak** *bw.* jı cezê xılas kırın.
kurt bilimi *Nh.* kurmnasi, helmintoloji.
kurtboğan otu *N.* gurxenêq.
kurtçuk N. kurmık, pırg.
kurtçul *rgd.* kurmxur, heywanên ko jiyina xwe bı kurman dom dıke.
kurt köpeği *Nh.* seyê gur.
kurtlandırmak *L.* kurmi kırın.
kurtlanmak L. kurmi bûn, kurm ketın.
kurtlu *rgd.* kurmi.
kurtluca otu N. marijok.
kurtulma *N.* xılasi, fetılin.
kurtulmak L. fıtılin, felitin, fılıtin, rızgar bûn, xelas/xılas bûn, azad bûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **kurtarılmış bölge** *bw.* herêma rızgarbûyi. * **ölümden kurtulmak** *bw.* jı mırınê xelas bûn.
kurtuluş *N.* felat, rızgari, xılas, xelasi.
kuru rgd. 1. hışk, tıştê ko av tê de nemaye. /**- ağaç** *N.* dara hışk. 2. zıwa, zwa, tıştê ko av jê kışıya ye. /**- toprak** *N.* erda hışk. 3. hışk, tıştê ko hatıye hışk kırm jı bo duwarojê. /**- biber** *N.* isota hışk. 4. hışk, reheka ko jindarıya xwe nemaye. * **kuru armut ağacı** *bw.* dara hermê ya hışk. 5. tısi, rıji, nanê ko katıx lı ba nine. /**- ekmek** *N.* nanê tısi.
kurucu *rgd.* sazgêr. /**-luk** *N.* sazgêri.
kuru kafa *Nh. ant.* kılox, kapol, qepol.
kuru kahve *Nh.* qehweya hêrdi.
kurul N. lıjne, sazûman.
kurulamak *L.* zıwa kırın, zwa kırın.
kurulanmak *L.* 1. hatın zıwa kırın. 2. xwe zıwa kırın.
kurulmak L. 1. bıngeh gırtın, cih gırtın. 2. saz bûn, damızrin.
kurulu *rgd.* damızrandi, sazbûyi.
kuruluk N. 1. hışki. 2. zıwati.
kuruluş *N.* 1. karê an mêjûyê damızrandınê. * **derneğin kuruluş tarihi** *bw.* mêjû ya damızrandına komelê. 2. karsaz, dezgeh, sazûman. * **sıhhi kuruluşlar** *bw.* dezgehên tendurusti.
kurum [1] *N.* dezgeh, dorınc, mezringe, sazende, sazûman, karderi.
kurum [2] *N.* teni, toza tenıyê.
kurum [3] *N.* pesndani, peyagıri.
kurumak L. 1. zıwa bûn, vemırin, evıya jı bo avê û tıştê avi re tê gotın. * **kanı kurumak** *bw.* xwin lê vemırin. * **çeşmenin suyu kurudu** *bw.* ava kanıyê vemıri, ava kanıyê zıwa bû. * **ağzı kurumak** *bw.* dev lê zıwa bûn. 2. hışk bûn. * **ormanlar kurudu** *bw.* rêl hışk bûn.
kuruntu N. xetere, weswese, dılreşi, bedgumani, wehim. * **kuruntuya kapılmak** *bw.* ketın dılreşiyê, ketın bedgumanıyê. /**-lu** *rgd.* bedguman, dılreş.
kuruş *N.* qurış, sedi de yeki lira ye.
kurutma kağıdı Nh. helçink.
kurutmak L. 1. hışk kırın, hışkandın. * **biber kurutmak** *bw.* isot hışk kırın. 2. zıwa kırın. * **elbise kurutmak** *bw.* cıl/kınc zıwa kırın. 3. burandın, buhurandın, tışteki ko tu neslê wi/wê jı dınê raki. * **me mêşên xwe burandin** *bw.* bız arılarımızı kuruttuk. 4. mıçıqandın, zıwa kırın, av jê gırtın, evıya tıştê ko av tê de ye an cihê avi ko tê zıwa kırın re tê gotın.
kurutucu rgd. zıwaker, hışkker.
kurutulmak *L.* karê "kurutmak" bı "hatın" têne bıkar anin wek: hatın zıwa kırın.
kuru üzüm N. mewij.
kuru yemiş *Nh.* kakıl, dendıkên hışk, çerez.
kurye N. *Fr.* rêkırox, şandi, peyık, peyk.
kuskun N. paldûm, qûş, tenge, zıwır, navteng.
kuskus *N. A.* qûsqûs, cûre xwarıneke ko jı ard, şir û hêk çêdıbe.
kusmak L. verşin, vereşin, vereşan.
kusturmak L. verşandın, vereşandın, dan vereşandın.
kusur N. *A.* 1. kêmasi, qısûr. * **kusura bakmamak** *bw.* lı qısûran nenıhêrtın. 2. kusûr, bermaye, tıştê ko jı tûniyê ber dımine.
kusurlu *rgd.* bıkêmasi, bıqısûr.
kusursuz rgd. 1. bêkêmasi, bêqısûr. 2. dırıst, durust.
kuş N. têr, teyr, balınde.
kuşak N. 1. pışt, pıştık, şûtık. /**- bağla-**

mak/kuşanmak *bw.* pışt gırêdan, şûtık gırê dan. 2. dûn, nıfş, bınaçe. * **harp sonrası kuşakları** *bw.* nıfşên dawıya şer.
kuşane *N. K.* qûşxane.
kuşanmak *L.* xwe pêçan, xwe gırê dan, jı bo çek û cıl, kınc û tıştê wısa ko mırov lı xwe dıke re tê gotın.
kuşatılmak *L.* hatın gemaro dan, dor lê hatın gırtın.
kuşatmak L. gemar dan, gemaro kırın, dor lê gırtın, werandın.
kuş bakışı *N.* lı jor de nıhêrin, lı jor de mêze kırın, seyrana joreve.
kuş başı *Nh.* tikegoşt, goştê tikekıri.
kuş burnu N. şilan.
kuş dili *Nh.* zımanê çûçıkan, zêdeyi jı bo zarokan e ko şıklê bêjeyan dıguhêrın û dıaxıvın.
kuşkonmaz *N.* çavmark, meroje.
kuşku N. şık. /**— duymak** *L.* şık kırın, şık lê bûn. /**—lu** *rgd.* bışık, şıkbır. /**—suz** *rgd.* bêşık. /**— uyanmak** *L.* şık bırın. * **kuşkuya düşmek** *bw.* ketın şıkan.
kuşkulandırmak *L.* kırın şıkan, gumanbar kırın.
kuşkulanmak *L.* şık kırın, şık bırın.
kuşluk *N.* danê sıbê, danê beyani, taştıyan.
kuşmar *N.* tapık, dafık.
kuş palazı *N. Bj.* difteri, duşaxe, wenaq.
kuş sütü *N.* şirê teyran, evıya jı bo tıştê ko naye ditın tê gotın.
kuş tüyü *Nh.* pûrt, pûrtık, pûrtê teyran.
kuş üzümü N. kışmış, tıriyê çûçıkan.
kuş yemi *Nh.* qût, qwit.
kut N. 1. oxır, yom, talih. 2. bextıyari. 3. piroz.
kutlama N. pirozbayi, pirozi. /**— mektubu** *N.* pirozname.
kutlamak L. piroz kırın, pirozi lê kırın.
kutlanmak *L.* hatın piroz kırın.
kutlu rgd. piroz. **kutlu olsun!** B. piroz be! * **yeni yılınız kutlu olsun** *bw.* sersala we piroz be.
kutluluk N. pirozi.
kutsal *N.* piroz, qutsi, mıqeddes. /**—lık** *N.* pirozi.
kutsallaştırmak *L.* mıqeddes kırın.
kutsiyet N. qudsıyet, pirozi.
kutu N. quti. * **sigara kutusu** *bw.* qutıyê cıxarê. /**— deresi** *Nh.* newaleke lı navbera Mamıkê û Ovacıxê *de.* Dı sala 1938. de 30.000 Kurd bı deste Tırkan lı vır hate şehid kırın.
kutup N. *A.* 1. *cox.* cemser, qutup. 2. durexi, her yek tıştê ko dıjraberi hev ın. * **fikirler iki kutba ayrıldı** *bw.* birûbaweri durexi bûn. 3. salis, jı bo elektrik û kareba ye.
kutup ayısı *Nh.* hırçi cemser, hırçi seholbend.
kutuplanmak *L.* 1. salis bûn. 2. durexi bûn.
kutup yıldızı N. *ast.* qurıx, qurx.
kutur N. *A.* 1. eşkêl. 2. gulexor, jı bo çekan e.
kuvvet N. *A.* 1. quwet, hêz. 2. taqet. 3. bırh. * **su kuvveti** bw. bırha avê. /**— almak** *L.* quwet gırtın, hêz gırtın.
kuvvetle rgp. bı hêz.
kuvvetlendirmek *L.* xurt kırın, zexm kırın, zexmandın, şıdandın, bıhêz kırın, xurtandın.
kuvvetlenmek L. xurt bûn, zexm bûn, bıhêz bûn.
kuvvetli rgd. 1. bıhêz, bıquwet. 2. xurt, têkûz. * **öküzüm seninkinden daha kuvvetlidir** *bw.* gayê mın jı ya te xurttır e.
kuvvetsiz *rgd.* bêquwet, bêhêz.
kuyruk N. *ant.* 1. boç, boçık, doç, doçık, dûv, dûvık, dûg, qemç, qemçık, daw, teri, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. boçık, doçık, jı bo dûvê teyran e. 3. boçık, doçık, dûv, jı bo tışt, hacet û aletan re tê gotın. 4. boçık, doçık, dûv, kesê ko tım lı dû yeki dıgere. 5. boçık, rêz, jı bo ko tıştekî bıkıri an bıstini merovên ko dıkevın paş hev û rêz dırêj dıbe. 6. boçık, qemçık, kılık, jı bo dûvê wek ya bızınan re tê gotın. 7. daw, dû, dûv, jı bo dûvê wek ya mih re tê gotın. 8. boçık, doçık, teri, jı bo ya wek seg û gur re tê gotın. * **güdük kuyruklu** *rgd.* dûv dehol. * **kuyruğu ele vermek** *bw.* boçık dan dest. * **kuyruğu yanmak** *bw.* boçık şewıtin. /**— dikmek** *L.* doçık rep kırın. /**— sallamak** *L.* boçık badan, boçık veweşandın.
kuyruk kemiği Nh. hestiyê boçıkê.
kuyruklu yıldız Nh. dûvstêrk.
kuyruk sallıyan N. *zoo.* tûtırwask, dûvlerzink.
kuyruk sokumu N. *ant.* kılêji. /**— kemiği** *Nh.* hestıyê kılêji, kortix, hestikûn, qarçık.
kuyruk yağı *Nh.* don, dwin, bezê dûv, rûnê ko jı dûvê mih de der tê.

kuytu rgd. talde.
kuytulaşmak *L.* talde bûn.
kuyu N. çalav, qû, qûy, bir *(jı van de "bir" zêde tê kar anin).* /**– açmak** *L.* bir kolan. * **kuyusunu kazmak** *bw.* şehpandın.
kuyum *N.* xışr, gewher.
kuyumcu *N.* zêrker, gewherfıroş.
kuzen *N. Fr.* lawê xal, met an apê ye.
kuzey N. bakur. /**–batı** *Nh.* bakuri roava an roavayi bakur. /**–doğu** *Nh.* bakuri rohelat an rohelati bakur. /**–li** *rgd.* bakuri.
kuzey buz denizi Nh. oquanûsi seholbendi bakur.
kuzeydoğu rüzgarı N. werzeba.
kuzgun N. qelareşk. * **mavi kuzgun** *Nh.* qelaşink.
kuzgun kılıcı otu *N.* şımşiri.
kuzgun otu N. kerefzi mara.
kuzin *N. Fr.* keça xal, met an apê ye.
kuzine *N. İt.* maşangeh, maşingeh.
kuzu *N.* berx. * **kuzucuğum** *B.* berxıkê mın!. /**– düşürmek** *L.* berx avetın. /**– otlatmak** *bw.* berx çêrandın. * **çok zayıf olan kuzu** *bw.* berxê çırmaq. * **şubatta doğan kuzu** *bw.* berxê şemze. /**– çobanı** *Nh.* berxvan. * **kuzu doğma mevsimi** *bw.* berx zayinan.
kuzu dili *N.* zmanê berx.
kuzu dişi *Nh. ant.* dranê şir.
kuzu kulağı *N.* kenkê berxê, tırşo.
kuzu kuşu Nh. delaş.
kuzulamak *L.* berx anin.
kübik *rgd. Fr.* kûbik.
küçücük rgd. hûrık, pıçûcık.
küçük rgd. pıçûk, qıcık, wurde, hûr. **1.** yên ko bejn û laşê xwe jı yên dın kêmtır e. **2.** pıçûk, cıwan, ya ko jı salan kêmtır e. **3.** ya ko bı cih û meqam jı ya dın nızmtır e. /**– görmek** *L.* pıçûk ditın.
küçük ayı N. *ast.* termê nehê.
küçük baş *Nh.* pez.
küçük dil *Nh. ant.* gelalûç, belıkê gewrıyê.
küçük kral kuşu Nh. kerkûk.
küçük küçük bw. hûr hûr.
küçükleşmek *L.* pıçûk bûn.
küçüklü büyüklü *rgd.* bıpıçûk û mezın.
küçüklük *N.* pıçûki, pıçûkti.
küçük parmak *Nh. ant.* tılıya qılincekê.
küçülmek L. **1.** pıçûk bûn. **2.** nızm bûn, xwe pıçûk kırın.
küçültmek L. pıçûk kırın. **2.** nızm kırın.
küçültücü *rgd. Grm.* kêmtırker, pıçûker.
küçümsemek *L.* pıçûk ditın, kêm ditın.
küf N. **1.** kıfık, kufık. **2.** jeng. **3.** pirık, jı bo nan û penir û tıştê wısa ko kıfkoyi dıbe 'piriki bûye' re dıbêjın.
küfe N. *Gr.* edıl, qufe, selık.
küflenmek L. kıfko bûn, efnıki bûn, kufıki bûn, kerıxin.
küflü rgd. kıfıki, efnıki, kufıki.
küfretmek *L.* çêr kırın, xewer dan, carısi kırın, dıjûn kırın.
küfür N. *A.* carıs, çêr, dıjûn, kıfr, kufr, seb, sıqêf, xewer, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**–baz** *N.* çêrbaz, kufrbaz, dıjûnker, devpis.
küheylan rgd. *A.* kehil, kehêl.
kükremek *L.* **1.** hûrmin, gurmıjin, jı bo şêr. **2.** helhatın, rabûn, coş bûn, jı bo av û çem û robar û deryan. **3.** kela xwe rabûn, jı bo mırovi ko hêrs tê. **4.** qiriyan ser, gurmıjin, helhela kırın, jı bo mırovi ko erna xwe radıbe. **5.** helhatın, tırş bûn, jı bo şir û hevir û tıştê wısa ko haveyn dıgıre.
kükürt N. *P.* kewkurd, kukurd, elementeki ye jımara atomi 16, gıranıya atomi 32.06 3 û 119 dereceyi de dıhele. *sim. S.*
kükürtlenmek *L.* kukurd gırtın.
kül N. ari, poşıng, xweli, xılav, xolav, /**– rengi** *rgd.* xılavi, gewr. /**– tablası** *N.* aridank, xwelidank.
külah N. *K.* kım, kum, kuleh, totık, kuli. /**– giydirmek** *L.* kum dan seri, mecazi de yanê yeki bı dek û dolav xapandın.
külbastı *N.* goştê ser agır, goştê ko lı ser tırafê tê patın.
külçe *N. P.* kuliçe, sılop, kerme. /**– altın** *N.* kermezêr. /**– demir** *N.* kermeyi hesın.
külek *N. K.* kuleng, qûşxaneya jı texte çêdıbe.
külfet *N. A.* **1.** kulfet, zehmet, tengasi. **2.** dı mecazi ya Kurdi de ev tê mana jınê ji.
külhan *N. P.* kulxan, kûre ya bın hemamê ye.
külhan beyi *Nh.* ebeboz.
kül kedisi *Nh.* **1.** pısingê ber agır, jı bo kesê ko zehf dıqerıse, dıcemıde û lı ber agır dûr nakeve re tê gotın. **2.** xewok, xulmaşıni.
küllenmek *L.* xılav gırtın, xılavıni bûn.
külli *rgd. A.* kulli, gışti, hemû.
külliyat *N. A.* wêşanên nıviskareki re tê gotın.
külliyen *rgp. A.* bı kulli, bı temami.
külliyet *N. A.* kulliti, tûniti.

küllü *rgd.* xılavıni.
küllük *N.* sergin.
külot N. *Fr.* derpe, kilot. **1.** derpeyi kın ya bıni ye. **2.** cûre pantoleki teng ya sıwaran e.
kültür N. *Fr.* çand, çande, kultur. /**–lü** *rgd.* çandıyar, pitnas. /**–süz** *rgd.* çandekêm, pitnenas.
külünk *N. P.* kulunk, tevrê pij, tevrê miri.
külüstür *rgd.* kevnare.
kültürel rgd. çandi, çandeyi.
kültür fizik N. *Fr.* bedenparêzi, werzışt.
kültüvatör N. mangêr.
kümbet N. *P.* gumbet, kumbet.
küme N. **1.** gumlat, gele, pûre, tof, grûb, ajal, part, selef. **2.** telp, jı bo teyr û ewran e. /**–lenmek** *L.* tof bûn, ajal bûn, gumlat bûn.
küme bulut *Nh.* telpê ewran.
kümelenmek *L.* ajal kırın, part kırın, ew sinonimên lı pêşıya "küme" bı "kırın" tên kar anin wek: gumlat kırın.
kümelenmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "küme" bı "hatın ... bûn" tênc kar anin wek: hatın gumlat bûn, hatın ajal bûn.
kümes N. *Gr.* **1.** kox, koxık, koxi, lis, kolit, pın, qınık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev dc bıkar bên. **2.** balıx, jı bo mêşan e.
kümes hayvanı N. mır, mamır, kedani, permali.
kümültü *N.* holık, kepır, yên ko dı rêl û zevıyan de jı bo notırvan an nêçirvanan tê çêkırın.
kümülüs *N. Lat.* telpê ewr, telpe ewr.
küncü *N. K.* kunci.
künde *N. P.* **1.** kostek, xılxal. **2.** sporta gulaşê de cûre qeft kırın e. **3.** hile, dek.
künk *N. P.* kunk, boriya avê ko jı axê an jı betonê çêbûne.
künye *N. A.* navdank, navnas. * **künyesi bozuk** *bw.* navnasi pis.
küp1 N. *A.* den, kûp, merg, sersum.
küp [2] *N. Fr.* kûp.
küpe N. guhar, gar.
kürdan N. *Fr.* dıranajın, hılal.
Kürdistan N. Kurdıstan, welatê ko Kurd lê rûdının. /**–lı** *rgd.* Kurdıstani.
küre N. kad, gırover. * **yarım küre** *Nh.* nivkad.
kürek N. **1.** bêr. **2.** bêr, bêrık, mecerfe, jı bo kelek û belem. **3.** parro, evıya jı bêr a darıni re tê gotın. /**– çekmek** *L.* bêr kışandın. /**–çi** *N.* bêrvan. /**–çilik** *N.* bêrvani.
kürek kemiği N. *anı.* pol, bênk, şepılk.
küriyum *N. Fr.* elementeki radyoaktif e û jımara atoma xwe 96, gıranıya atomi 248. e. *sim.* Cm.
kürk N. apınci, kûrk, kurk.
kürsü N. *A.* **1.** kursi, pêgeh, cihê ko gotarvan axaftına xwe dıke. **2.** kursi, danıştek, zanıngeha de cihê ko mamosta rûdıne. **3.** kursi, rûnıştek, haceta ko mırov lı ser rûdıne.
Kürt N. Kurd, sêhemin mezıntır gel e lı rohılata navin dıji. * **Kürt yurtseveri** *bw.* Kurdperwer, Kurdperest.
Kürtçe N. Kurdi.
kürtçülük *N.* Kurdayeti.
kürtaj *N. Fr.* zaro jı ber gırtın.
kürtün *N.* **1.** semer, palık. **3.** bakut, basû, hêşi.
küs rgd. sıh, sıl, suh, sılbûyi, suhketi, xeyidi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev dc bıkar bên.
küskün rgd. zıwir, sılbûyi, suhketi, xeyidi.
küsmek L. herıdin, xeyıdin, sıh/suh ketın, sıl bûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **kaderine küsmek** *bw.* jı qedera xwe xeyıdin.
küsküt *N.* pêçekê daran. *bot.* **Cuscuta.**
küskütük *rgd.* zır serxoş.
küspe N. *P. K.* kesp, kurp, kês.
küstah N. *P.* kanc, bıtır, zmandırêj, bêfehıt. /**–lık** *N.* kanci, bıtıri, bêfehıti.
küstahlaşmak *L.* kanc bûn, bıtır bûn, bêfehıt bûn.
küstüm otu N. şerminok, gıyaşermin.
küstürmek *L.* xeyıdandın, sıh xıstın, sıh kırın, sıl kırın, dıl şkênandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
küsur N. *rgd. A.* kısûr, kusûr, bermaye.
küsüşmek *L.* jı/lı hev suh ketın, jı/lı hev sıl bûn, jı/lı hev xeyidin.
küşne *N. K.* kuşne, kızın.
küt rgd. **1.** kol, kot, tıştê ko tûj an pij nine. **2.** kûh, kone, kwir. * **küt ağızlı bıçak** *bw.* kêra dev kone.
kütle *N. A.* gırse.
kütleşmek *L.* kot bûn, kol bûn.
kütük N. **1.** mêw, dalit, jı bo dara rez û ajên gındor û zebeş û tıştê wısa. * **bağ kütüğü** *bw.* mêwê rez. **2.** gonc, gılare, qurm, kote, serece, mûr, koka dara yên gırs. **3.** defte-

ra miri ya tomarkırınê.

kütükleşmek *L.* weki gonc bûn.

kütüklük *N.* rext, qayişa ko fişeng dıkevınê û lı pışt tê gırê dan.

kütüphane *N.* kıtêbxane, pırtûkxane.

kütürdemek *L.* kırtin, kırtandın.

kütür kütür *rgp.* kırte kırt.

küvet N. *Fr.* destşo, çerx, serşok. 1. destşo, *tasa destan, evıya teşta ko merov destê* xwe an tışteki tê de dışo. 2. çerx, serşok, evıya dı teşta dı dûşê de ko mırov xwe dışo.

L

L *N.* dı elifba tırki de tipa 15. min ya dengdar e.
L *N.* dı jimara Romeni de hêjmara 50 şani dıde.
la *N. muz.* la, muzikê de notayek e.
laborant *N. Ger.* laborant.
laboratuar *N. Fr.* laboratûar, mıjûlgeh.
lacivert *N. P.* laciwerd.
laçın *N.* kale, mest.
laçka *rgd. İt.* xırek, leq, sıst. /**... etmek** *L.* sıst kırın, leqandın.
laçkalaşmak *L.* sıst bûn.
lades *N. P.* şertık, çeleme, kenk, cınaq. /**... kemiği** *N/t. anı.* hestiyê şertık, cınaq.
laf N. *P. K.* gıft, soz, la?, şor, qezi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**... açmak** *L.* qezi vekırın. /**... atmak** *L.* dev avêtın, qezi avêtın, qezi gotın, laf avêtın. /**... dinlemek** *L.* qezi guhdari kırın. /**... etmek** *L.* gıftûgo kırın. * **laf lafê açar** *bw.* qezi qezi vedıke. * **laf olsun diye** *bw.* ew bû me got. * **lafa dalmak** *bw.* ketın qezıyan.
lafazan *rgd. P.* lafjen, qezibêj.
lagün *N. İt. cox.* lagûn.
lağım *N. Gr.* lexem, sexur, nıhûn. /**... çukuru** *N.* çala lexemê, nıhûn. /**... deposu** *Nh.* sikat. /**... kazmak** *L.* lexem kırın, lexem vekırın, lexem kolan. /**... suyu** *N.* sıyan.
lağvetmek *L.* kuştın, betal kırın, evıya jı bo qanûn an belge, nıvis an dırafa ko jı holê tê rakırın.
lağvolmak *L.* hatın betal kırın.
lahana N. *Gr.* 1. kelem. 2. qernebit, cûreyeki wê ya kesk e.
lahavle *B. A.* lahawle, tengasıyek bêaramıyê şani dıde.
lahit *N. A.* gor.
lahmacun *N. A.* lehmacûn.
lahza *N. A.* dem.
laik *N. Fr.* laiq, seza. /**...lık** *N.* laiqi, sezayi.
lakap *N. A.* leqeb.
lakayt *rgd. A.* guhnedar.
lake *N. P.* lake.
lakırdı *N. A.* soz, peyv. /**... etmek** *L.* peyıvtın.
lakin Ghk. ema, belam.
laktoz *N. Fr.* laktoz, şekıra şirê.
lal [1] *N. A.* 1. çiq sor. 2. cûre kevıreki sor i bıhadar e.
lal [2] *rgd. P.* lal, bêzıman.
lala *N. P.* lele.
lale *N. P.* lale. /**... bahçesi** *L.* lalezar.
lalettayin *rgd. rgp. A.* laletayin, bı rasthati.
lam [1] *N. A.* 1. elifba Erebi de navê tipa "L" ye. 2. hesêba ebcetê de hêjmara 30. ye.
lam [2] *N. Fr.* lam, cama mikroskopê ye ko tışt dıkeve serê û jor de lê tê nıhêrin.
lama [1] *N.* lama, gıhandareki ye lı Amrika başûr dıji.
lama [2] *N.* lama, Tibeti û Moxolan de rahibên dini ne, mezınê wan re ji dalay lama tê gotın.
lamba *N. Gr.* lambe.
lanet *N. A.* lanet, nalet, canısi. /**... etmek** *L.* lanet lê anin. /**...li** *rgd.* lanetbûyi.
lanetlemek *L.* lanet lê anin, lanet kırın.
lanetlenmek *L.* hatın lanet kırın.
lantan *N. Fr.* lantan, elementeki bı jimara atomi 57, gıranıya atomi 138.9 û sıftıya xwe 6.1 e. *sim.* La.
lapa *N. K.* lepe, pelûl, helise. /**... gibi** *bw.* weki lepe ye.
larva *N. Lat.* pırg, kurmık.
laser *N. bn.* **lazer.**
lastik *N. rgd.* lastık.
lateks *N. Fr.* lateks.
latife *N.* henek, leq, galte. /**... etmek** *L.* henek kırın, leq kırın, galte kırın.
Latin N. Latin, gelê Italyan i kevn e.
Latince *N.* Latini.
latin çiçeği N. selebi.
laubali *rgd.* laûbali.
lav *N. İt.* law, lava, xılava sor e ko jı çıyayê agırin der tên.
lavabo *N. İt.* lavabo, destşo, derşuştın, dı malan de curnıka ko lı pêşıya kaniyê ye.
lavanta *N. İt.* lawanta, lewante.
layık *rgd. A.* layıq, şırjav, lêhati. /**... olmak** *L.* layıq bûn.
Laz *N.* Laz, geleki jı Qefqasya bakuri ye. /**...ca** *N.* Lazki.

lazer *N. İng.* laser, leyzır.
lazım *rgd. A.* lazım, pêwist, hewce, dıvêt. /**– olmak** *L.* pêwist bûn, hewce bûn.
lazut *N. K.* lazût.
lebaleb *rgd. rgp. P.* lêvıka re.
leblebi *N. P.* lewlewi.
leçek *N. K.* laçık, cûre pûşûyek e.
legal *rgd. Fr.* qanûni, meşrû, bırê, legal.
leğen *N. K. P.* legan, teşt. * **hamur leğeni** *bw.* legana hêvir.
leğen kemiği *Nh. ant.* laqûn.
lehçe N. *A.* zarava.
lehim *N. A.* lehim. /**–lemek** *L.* lehim kırın, temızandın, tamıjandın.
lejyon *N. Fr.* lejıyon.
leke *N. P.* 1. leke, lewt, lı ciheki an lı ser cıl û kıncan nıqteyek jı derve qırêj dıbe. 2. ger zerarek gehişte rûmet û namûsê. 3. şanık, pıl, mıncele, evıya nıqteyên lı ser can an çermı û ten dıbın. /**–li** *rgd.* bıleke. /**–siz** *rgd.* bêleke.
lekelemek *L.* leke kırın, lewtandın.
lekelenmek *L.* hatın leke kırın, hatın lewtandın.
leksograf *N. Fr.* leksoxraf, ferheng nıvis, nıviskara ferhengê.
leksikoloji *N. Fr.* leksikoloji, ferhengnasi.
lenf, lenfa *N. Fr. Fr.* lenf, xwina spi.
lenger *N. P. K.* lenger.
lengüistik *N. Fr.* lingûistik, zımannasi.
lens *N. İng.* lens, niskok.
leopar *N. Fr.* leopard.
lepra *N. Gr. Bj.* lepra, cuzam, guli.
leş *N. P. K.* laş, kelax, term, qeltax, mırar, berate, kelaş, qetırme, leş.
leşçil *rgd.* kelaxxur.
letafet *N. A.* zerafet.
leva *N.* navê dırafê Bulxar e.
levazım *N. A.* lewazım, bûjen.
levent *N. P.* lewend. 1. cûre leşkerê Osmanıyan yê deryayi ne. 2. *N. rgd.* kesê bı bejn û bal.
levha *N. A.* lewha, pêl.
levye N. *Fr.* qerase, qırase.
leylak *N. A.* leylaq, xamek. /**– rengi** *N.* xameki.
leylek *N. P.* legleg.
leziz *N. A.* tamdar.
lezzet N. *A.* 1. çêj, tam, tama ko mırov bı dev û zman dıgıre. 2. xweş. /**– almak** *L.* xweş hatın. * **lezzetini almak** *bw.* lê xweş hatın, tam jê gırtın.
lezzetle *rgp.* bı çêj, bı tam.
lezzetlendirmek *L.* 1. tamdar kırın, tamxweş kırın. 2. xweş kırın.
lezzetli rgd. 1. tamdar, tamxweş, çêjdar. 2. xoş, xweş. /**– olmak** *L.* xweş bûn, çêjdar bûn. /**– yemek** *bw.* xwarına xweş, xwarına çêjdar.
lezzetsiz *rgd.* bêçêj, bêtam.
lığ *N.* lewe. /**–lamak** *L.* lewe kırın.
lıkır *N.* qult. /**–damak** *L.* qultin, qult qult kırın.
libas *N. A.* cıl, kınc, çek.
liberal *rgd. Fr.* 1. liberal, lışaza. 2. aborıyê de serbesti.
liberalizm *N. Fr.* liberalizm, lışazati, serbesti.
libre *N. Fr.* pivaneke bı niv kilo ye.
lider N. *İng.* 1. serwer, serdar, sermıyanê kar an sazûmanekê. 2. lêder, serok, mezınê partıyeke sıyasi, an dewlet an sazûmanekê. 3. pêşder, pêşeng, kesê ko pêşıya hereketekê dıkşine.
lif *N. A.* 1. lif, regez, têlên nebati ya zırav û dırêj. 2. lifık, ya ko hemamê de bı xwe dışon.
likör *N. Fr.* likor.
liman *N. Gr.* liman, stringeh, bender.
lime *N. P.* parçe. /**– lime** *bw.* parçe parçe, qerpal.
limon *N. Gr.* limon, bendêr. /**– rengi** *N.* limoni.
limonata *N. İt.* limonate.
limon tuzu N. xwê ya limonê, strık asit.
linç *N. İng.* linç, şeqebeqe. /**– etmek** *L.* şeqebeqe kırın, lınç kırın.
linin *N. Fr. bio.* linin, dezik, dı dendıkê hucreyan de beşi dezi ye.
linotip *N. İng.* linotip, tiprêz.
lir *N. Gr. muz.* lir.
lira *N. İt.* navê dırafê tırkiyê ye.
liret *N. İt.* dırafê itali ye.
lirik *rgd. Gr. Fr.* lirik.
lisan N. *A.* zıman, zman, zar, lisan. * **ana lisan** *bw.* zmanê zıkmaki, zmanê mader.
lisans *N. Fr.* lisans.
lise *N. Gr. Fr.* lise.
liste *N. İt.* liste.
litografya, litografi *N. Gr.* litoxrafi, çapberi.
litre *N. Gr.* litır, mûçık.
lityum *N. Fr.* lithıyûm, elementeki bı jımara atomi 3, gıranıya atomi 6.94, sıftıya xwe 0.55 û 180 dereceyi de dıhele. *sim.* Lı.
liva *N. A.* liwa.

liyakat *N.A.* lıyaqet.
lobi *N.İng.* lobi.
loca *N.İt.* loca.
loda *N.K.* lod.
lodos *N.Gr.* bayi başûr.
logaritma *N.Fr.Gr.* logaritma.
loğ *N.* luq, bagurdan./**–lamak** *L.* luq kırın, bagurdan kırın.
loğusa *N.Gr.* duxaskan./**–lık** *N.* duxaskani.
lojistik *N.Fr.* lojistik. **1.** mantıqa nûjen. **2.** karûbarê ragıhandına leşkeri.
lojman *N.Fr.* lojman.
lokal *Fr.* **1.** *rgd.* lokal, melbend, pêwar, mewzii. **2.** *N.* peyvgeh, komel.
lokanta *N.İt.* loqante, aşxane, restorant, çeştxane.
lokavt *N.İng.* lokawt.
lokma *N.A.* **1.** loqme, gep, gepek, puran, pari. **2.** tike, jı bo parıyê goşt tê gotın.
lokma göz *rgd.* çavloqme.
lokomotif *N.Fr.* lokomotif, moşen.
lokum *N.A.* loqum.
lonca *N.İt.* lonca.
longpley *N.İng.* longpley, sêlıkên ko çend stran lı ser ın û drêj dom dıke.
longoz *N.Gr.* kûp, aya çem, gol an deryayê de cihê ko yek car kûr dıbe.
lor *N.P.* **1.** lorık, cûre penirek e. **2.** Lor, zaravayeki Kurdi ye lı iranê.
lort *N.İng.* lord. **1.** lı ingilistanê de naveki esaletê ye. **2.** endamê meclisa wan e. **3.** dewlemend, zengin.
losyon *N.Fr.* losıyon.
loş *rgd.* sel, cihê rewa ko tav û tuijê baş nagıre./**–luk** *N.* seli, selıti.
lök *N.K.* lok, hêştıra nêr.
lökosit *N.Fr.Bj.* gılokinên sor.
lös *N.Ger.* jeol. lostık.
lösemi *N.Fr.Bj.* lokemi, kansêra xwinê.
lûmbago N.*Fr.Lat.Bj.* reqite, lûmbago.
lunapark *N.İng.İt.* lûnapark.
Lubnanlı *N.rgd.* Lubnani.
lügat *N.A.* **1.** ferheng. **2.** bêje, wûşa, pırs, gotın.
lügatçe *N.* ferhengok.
lügatçi *N.* ferhengnıvis, ferhengçêker.
lüks [1] *N.rgd.Fr.* luks.
lüks [2] *N.Fr.Lat.* **1.** fiz. pivaneke roniyê ye. **2.** *N.* loks, luks, cûre lambeyek e.
lüksmetre *N.Fr.* ronipiv, tirêjpiv.
lüle *N.P.K.* lûle, bılûl. **1.** borıya kaniyê. **2.** Kürtçede namlu. **3.** lifıkên por. **4.** pivaneke bırha avê ye. **5.** lifık, kund, tıştê ko an hevıra ko lı hev tê badan û dıbe weki bori. **6.** serê qelûn û danıkê cıcarê ko cihê tıtûn dıkevıyê.
lümen *N.Fr.* fiz. mûm, pivanek hêza tirêjê ye.
lünıpen rgd. *Fr.* sûtal.
lütfen *rgp.A.* fermû, kerem ke.
lütfetmek *L.* fermû kırın, kerem kırın.
lütuf *N.A.* parani, say, atıfet, xêr.
lütufkar *rgd.* xêrxwaz, rındixwaz.
lüzum *N.A.* pêwisti, dıvêtın, hewceyi./**–görmek** *L.* pêwist ditın, hewce ditın./**–olmak** *L.* pêwist bûn, dıvêtın.
lüzumlu *rgd.* hewce, pêwist, dıvêt.
lüzumsuz *rgd.* nedıvê, nepêwist, nehewce./**–luk** *N.* nedıvêti, nehewceyi, nepêwisti.

M

M *N.* tipa 16 ya elifba tırki ye û dengdar e.
M *N.* dı jmarên Romeni de hêjmara 1000.i şani dıde.
m *N.* kurtbêja metrê ye.
maada *rgd.* bêcge, jı bıli.
maalesef *rgp.A.* mıxabın, malesef. * **maalesef gelemedim** *bw.* mıxabım ko neşim bêm.
maarif *N.A.* 1. zanin û çande, zanısti. 2. hinkırın û perwerdekırın.
maaş *N.A.* mahıye, mızûr, mûçe, mehani, maeş.
mabat *N.A.* dumayik.
mabet *N. A.* ibadetxane, ibadetgeh, perıstgeh.
mabeyin *N.A.* navbeyn, navber, navin.
Mabut *N.A.* İlah, Xwedê, Xuda, ya ko tê perıstın.
mabude *N.A.* ilahe.
Macar *N.rgd.* Macar, xelkê Macarıstanê.
macera *N. A.* serhati, serpêhati, serbori, serenc, macera, bıserhati, tıştên ko dı jiyinê de têne serê mırov. /**...cı** *rgd.* serhatiperıst.
macun *N.A.* 1. macûn. 2. qeyar, evıya jı bo piroti û xılıkan tê bıkar anin.
macunlamak *L.* macûn kırın, qeyar kırın.
maç *N. İng.* maç, pêşbırka dı navbera du alıyan *de.*
maça *N.* maça, iskambilê de kaxezeki ye.
madalya *N. İt.* medalıye, nişan.
madalyon *N. İt.* medalıyon.
madam *N. Fr.* madam, bano.
madara *rgd.* argo. qeşmer.
madde[1] *N.* bûjen, hêsin, made, madde, nasût, cewher, darıng, pêze, ev sinonimana dıkarın bı cihê hev de bêne bıkar anin. * **maddeye ait** *rgd.* darıngi.
madde[2] *N.* deq, bend, xal, ev sinonimana dıkarın bı cihê hev de bêne bıkar anin. * **ikinci maddede yazılıdır** *bw.* lı deqa dıduyan de hatıye nıvisin.
maddeci *rgd. N.* materyalist, bûjenperıst. /**...lik** *N.* materyalizm, bûjenperısti.
maddi *rgd.A.* maddi, bûjeni, darıngi.
madem *Ghk. rgp. A.* madam, madem, mafır, weki. * **madem ki sen gelmiyordun** *bw.* weki tu nedıhati.
madem ki *rgp.* madem ko, weki ko, mafır ko.
maden *N.* maden, lajwerd. /**...i** *rgd.* madeni, lajwerdi.
maden kömürü *Nh.* rıjiberg, kevırê rıji.
madensel *rgd.* madeni, lajwerdi.
maden suyu *Nh.* ava berbesi.
mader *N.K.P.* da, dayêk, mader.
madımak *N.* nançûçık.
madrabaz *N.* medrebaz.
maestro *N. İt.* 1. bestekar. 2. şefê orkestrayê.
mafsal *N. ant. A.* movık, geh, kawık, gırêçk, maçlek, qamık. * **parmak mafsalları** *bw.* movıkên tılıyan, gehên tılıyan, qamıkên tılıyan.
magazin *N. Fr.* kovar.
magma *N. Gr.* jeol. maxma.
magnezyum *N. Fr. kim.* maxnezıyûm, elementeki bı jımara atomi 12, gıranıya atomi 24.30, sıftıya xwe 1.7 e. *sim.* Mg.
mağara *N.A.* 1. mıxare, şıkeft, şkeft. 2. zıving, ya ko mırov tê de dıji.
mağaza *N. Fr.* maxeza, koga, fıroşgeh.
mağazacı *N.* etar.
mağdur *rgd. A.* 1. keti, kesê ko ncheqi lê bûye. 2. rcben, hêjar.
mağlubiyet *N.* mexlûbıyet, mexlûb bûn.
mağlup *rgd. A.* sexer, bınketi, mexlûb. /**... etmek** *L.* sexer kırın, serketi bûn. /**... olmak** *L.* sexer bûn, bınketi bûn.
mağrip *N.* roava.
mağrur *rgd. A.* serberz, serbılınd, peyagır, qure, xwebin, betran.
mağrurlanmak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "mağrur" bı bûn têne kar anin wek: qure bûn.
Mahabad *N.* 1. dı dinê Zerdûşti de navê peyxambereki ye. 2. serbajarê herêma Kurdıstana rohılat lı iranê.
mahal *N. A.* mehel, cıh, ci, cih, cihgeh, şund.
mahalle *N.A.* mehele, tax, taxe. /**...li** *N. rgd.* taxi.
mahallebi *N.* tılolık.

mahalli *rgd.* herêmi, deveri.
mahalli meclis Nh. cıvata bınecıh.
mahana, mahna *N. P. K.* mane, ûşt, bafık. /**– bulmak** *L.* lı manan gerin.
maharet *N. A.* meharet, hunermendi. /**–li** *rgd.* şanpaz, destbıkar.
mahbup *N. A.* hezkıri, dılketi.
mahbube *N.* hezkıri, dılketi, jı bo jınê ye.
mahcubiyet *N. A.* şermendeyi, şermezari, ferş.
mahcup *rgd. A.* şermende, şermok, şermezar, fedok, ferşbûyi. /**– etmek** *L.* ev sinonimana bı "kırın" têne bıkar anin, wek: şermende bûn. /**–luk** *N.* şermezari, fedoki. /**– olmak** *L.* ev sinonimana bı " bûn" têne kar anin wek: şermende bûn, ferş bûn.
mahdum *N. A.* law, kur.
mahdut *rgd. A.* **1.** tırxankıri, tıxûbkıri, tıştê ko bı hedê xwe ve hatıye tıxûb kırın. **2.** hêjmarti, tıştê ko bı hêjmara xwe ve hatıye tıxûb kırın.
mahfaza *N.* kewdank, qutı ye ko mırov xışrên xwe tê de vedışêre.
mahfuz *rgd. A.* 1. parasti. **2.** qedexe. * **her hakkı mahfuzdur** *bw.* her mafi hatıye qedexe kırın an her mafi hatıye parastın.
mahir *rgd. A.* mahır, jir, zirek, cerbeze, destbıkar.
mahirane *rgp. A.* bı zireki, bı destbıkari.
mahiyet *N. A.* çawabûni, bınecıh, sereta.
mahkeme *N. A.* **1.** mehkeme, dadıgeh. **2.** danêrin, lı ser mıjûl bûn. /**– etmek** *L.* **1.** mehkeme kırın. 2. danêr kırın. /**– olmak** *L.* mehkeme bûn. * **ağır ceza mahkemesi** *Nh.* dadıgeha cezaya gıran/bala. * **askeri mahkeme** *Nh.* dadıgeha serbazi. * **ceza mahkemesi** *Nh.* **1.** dadıgeha cezayi. **2.** dadıgeha tolê. * **hazırlık mahkemesi veya sorgu mahkemesi** *Nh.* dadıgeha seretayi. * **sivil mahkeme** *Nh.* dadıgeha şarweri. * **sulh ceza mahkemesi** *Nh.* **1.** dadıgeha lıhevaninê. **2.** dadıgeha aşıtıyê. * **şeriat mahkemesi** *Nh.* dadıgeha dadweriyê. * **tahkikat mahkemesi** *Nh.* dadıgeha tûjandınê.
mahkûm *N. A.* mahkûm, mehkûm, berbıryar, destbeser. /**– olmak** *L.* mehkûm bûn. /**– etmek** *L.* mehkûm kırın
mahlas *N. A.* leqeb.
mahlep *N. A.* kenêr, kınêr.
mahlûk *N. A.* masiwa, mexlûq, fekane, aferide, afırandi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
mahlût *rgd.* **1.** têkel, tevlihev. **2.** xılt.
mahmur *rgd. A.* mexmûr, xumam, tamar, temar. /**–luk** *N.* tamari, xumami.
mahmur çiçeği *N.* xene.
mahmurlaşmak *L.* tamar bûn, xumam bûn.
mahmuz *N. A.* mehmûz, galûk.
mahpus *N. rgd.* gırti, bende, mapıs.
mahpushane *N. A. K.* gırtixane, gırtigeh.
mahreç *N. A.* cıhderk, jêderk.
mahrem *rgd. A.* vêşarti, mehrem.
mahrukat *N. A.* zûxal, şewatek, ardû.
mahrum *rgd. A.* marûm, mehrûm. /**–iyet** *N.* mehrûmıyet.
mahrut *N. A.* koni.
mahruti *rgd. A.* mexrût, konik.
mahsul *N. A.* **1.** dexl, zad. **2.** ber. /**–dar** *rgd.* berdar.
mahsur *rgd. A.* gemarokıri, dorvegırti.
mahsus *rgd. A.* **1.** mexsûs, taybeti. **2.** jı bo. **3.** *rgp.* bı taybeti. **4.** *rgp.* mexsûs, qesta, qestika. * **mahsus yalan söylüyor** *bw.* mexsûs derewan dıke, qesta derewan dıke. * **arabayı mahsus bozdu** *bw.* erebe qesta xıra kır.
mahşer *N. A.* mehşer, mexşer. /**– günü** *N.* roja mehşerê.
mahvetmek *L. A.* mehf kırın.
mahvolmak *L. A.* mehf bûn.
mahzen *N. A.* karêz, serdab, tûn.
mahzun *rgd. A.* mehzûn, xemgin, xemgir, xemnak.
mahzur *N. A.* 1. zerar, zıyan, xem. * **mahzuru yok** *bw.* zerara xwe tune an xem nake. 2. asteng.
mai *rgd. A.* mayi, avi.
mail *rgd. A.* 1. mêldar. **2.** xar, serbıjêr.
maişet *N. A.* abor.
majeste *N. Fr.* semyan, majeste.
majüskül *N. Fr. Grm.* gırdek.
makale *N. A.* bend, maqale, nıvisar.
makam *N. A.* **1.** meqam, rûnıştek, lûs, pêgeh, şund an cihê kes an yeki ya miri ye. **2.** meqem, besteyi stran an kılaman e.
makara *N.* **1.** masûle, masûre, xûlke, dartûn, çırrık. **2.** cencer, gergere, ya ko bı wê tıştekì kaş dıkın an bılınd û nızm dıkın.
makarna *N. İt.* maqarne.
makas [1] *N. A.* meqes, magest, qêçi, qeyçi. /**–lamak** *L.* meqes kırın.
makas [2] *N. A.* cew, hevrıng, bı zêdeyi meqesa ko bı pez dıbırın re tê gotın.

makaslamak *L.* meqes kırın, cew kırın.
makat *N.A. ant.* qûn, kûn, tızık.
makber *N.A.* meqber, gor.
makbul *rgd.A.* hêja, evzel. /**– olmak** *L.* hêja bûn.
makbuz *N.A.* gırtek, qoçan, dıvnak.
maket *N.Fr.* bûk, makêt.
maki *N.İt.* maki, erwist, dareki kın e.
makina *N.İt.* mekine, makine, moşen. /**– yağı** *bw.* rûnê makinê.
makinist *N.Fr.* moşengêr, makinist.
maksat *N.A.* **1.** meqsed, mebest, armanc. * **maksadı beni aldatmak** *bw.* mebesta xwe ew e ko mın bıxapinı. **2.** merem, xwast, evıya karê dıl û daxwazê şani dıde.
maksimum *rgd. N. Fr.* maksimûm, pırtırin, pıtır.
maktul *rgd.A.* meqtûl, kuşte, kuşti.
makul *rgd.A.* maqûl, bıcıh. /**– görmek** L. çêtır ditın.
makus *rgd.A.* **1.** vaji. **2.** bêyom, bêoxır.
makyaj *N. Fr.* makıyaj, wesem, kıl. /**– etmek** *L.* wesem kırın. /**– malzemesi** *N.* dimeşore.
mal *N.K.* mal. **1.** dı xwedilêbûna tıştên tapi û bê tapi yên kes. **2.** pez û dewar. **3.** eşya û pili û pırtuyên tıcari. **4.** mec. esrar û eroin û tıştê wısa. /**– etmek** *L.* mal kırın. * **mal mülk** bw. mal û mılk. /**– otmak** *L.* mal bûn. /**– sahibi** *N.* xwedi mal. * **mal sahibi olmak** *bw.* xwedi mal bûn.
mala *N. P.* malınc, melık. /**–lamak** *L.* malınc/melık kırın.
malak *N.* gedek, golıkê gamêşê ye.
malama *N. K.* malaxme, kaê ko hê lıgel dane ye.
malarya *N.Bj. İt.* malarıa, lerzeta, tan.
mali *rgd.* mali.
malik *N.* xwedi, xwedibûni. /**– olmak** *L.* xwedi bûn, hebûn.
malikane *N.P.* malikane, kaşane.
Maliki *N.* Maliki, dı islam de jı çar mezheban de yek e.
malikiyet *N. A.* xwediti, destdani, malıkıyet. /**– sıfatları** *Nh.* rengdêrên destdanıyê.
maliye *N.K.* malıye, darayi.
maliyet *N.* malıyet.
malt *N. Fr.* malt, haveyn e ko dı çêkırına birayê de tê kar anin.
malta eriği Nh. helûjeyi malta.
maltız *N. İt.* menqel.
malul *rgd.A.* seqet.
malûm *rgd.A.* malûm, pêzani.
malûmat *N. A.* malûmat, haydari, agahdari.
malzeme *N.A.* hacet, malzeme, bûjen, ambûrin.
mama *N.* mama, xwarına pıtıkan e.
mamafih *Ghk.A.* jı ber vê yekê.
Mehmethan *N.* Mamedxan, aşireteki Kurdi ye lı Agıri.
mamul *rgd.A.* çêkıri, imalkıri.
mamur *rgd.A.* mamûr, avabûyi, ava.
mamut *N.* mamût, heywaneki kevnare ye.
mana *N.A.* mane, rêza, wate, xwebêj. /**–lı** *rgd.* manidar. /**–sız** *rgd.* bêmane, bêwate.
manastır *N. Gr.* keşişxane, dêr, xewlexane.
manav *N.* mêwefıroş.
mancınık *N.A. Gr.* bereyişt, çımçir, mencenık.
manda *N.* gamêş, camûs. /**– boğası** *Nh.* **1.** kelgamêş. **2.** keliçe *(jı bo yê sê sali ye)*. **3.** berkele *(jı bo yê sê sali)*. **4.** caregıze *(jı bo yê çar sali)*. /**– düvesi** *Nh.* berkele. /**– ineği** *N.* madak, medek, caregıze. /**– yavrusu** *Nh.* gedek, sak.
mandal *N.A.* rıstık.
mandalina *N.İt.* mandarin, mandalin, lalengı.
mandıra *N. Gr.* bane. /**–cı** *N.* banedar.
mandolin *N. İt.* mandolin.
manej *N. Fr.* manej.
manevi *rgd.A.* manewi.
maneviyat *N.A.* manewıyat, arişen.
manevra *N.Fr.* manewra, tedriba. /**– yapmak** *L.* manewra kırın.
manga *N. İt.* deste.
mangal *N.* agırdank, menqel. /**– kömürü** *Nh.* zûxal.
mangenez *N. Fr. kim.* elementeki ye bı jimara atomi 25, gıranıya atomi 54.93, sıftıya xwe 7.39 e û dı 1244 derecê de dıhele. *sim.* Mn.
mangır *N.* mangır.
mango *N.* mango, fêkiyeki jı welaten germ tê.
mani *N.A.* **1.** mani, kosp, çurtım, asteng. **2.** cûre nıvisandına helbestan e. /**– olmak** *L.* mani bûn, pêşi lê gırtın.
mania *N.A.* kosp, bendek, asteng, tegere.
manidar *rgd.A.K.* manedar, bımane.
manifatura *N. İt.* manifetûte, pertal.
manifesto *N. İt.* manifesto, daxuyan.

manikür *N. Fr.* manikûr.
maniple *N. Fr. İt.* manıple, haceteki ye bı wê elifba mors tê nıvisin.
manivela *N. İt.* manêle, qırasa, qırnase, gıraste, beraze.
manken *N. Fr.* 1. manken, bûkık. 2. bûkê baranê.
manometre *N. Fr.* manometır.
mansap *N. A. cox.* rıjav.
manşet *N. Fr.* 1. manşet, bıjkojên hûçıka kurtani ne. 2. sernûçe, sernıvisarên rojnama. /**– yazı** *N.* sernûçe.
mantar1 *N. Gr.* kıfkarık, kuvarık, qarçık, yên ko tên xwarınê.
mantar [2] *N.* 1. kımê, fıtrık, qaşıkên hın cûre dar ın. 2. yên ko jı van çêdıbın û dıkın devê şûşan. 3. fişengê devê patpatıkan ın. 4. *Bj.* mistanık, kımê, cûre nexwaşıyeke cıldi ye. /**– ağacı** *N.* dara kımê. * **yer mantarı** *Nh.* dumbelan. * **mantar tabancası** *N.* patpatık.
mantı *N. K.* manti.
mantık *N. A.* mantıq, vac. /**–lı** *rgd.* bıvac. /**–sız** *rgd.* bêvac.
manto *N. Fr.* manto.
manüskript *N. Fr.* destnıvis.
manyak *N. Fr.* manyaq, şêt. /**–lık** *N.* manyaqi, aqılsıvıki.
manyetik *rgd. Gr. fiz.* manyetik, maxnetik, kareba.
manyetizma *N.* maxnetizma.
manyeto *N. Gr.* manyeto.
manzara *N. A.* dimen, pêşdari, peyzaj.
manzum *N. A.* qewl, rıst.
manzume *N.* rıste.
Mar *N.* Mar, Mezopamıyê de dewleteki Kurdi ya kevnare.
maraba *N. K.* mırêba, mırêwa.
maral *N.* meral, bızına ask.
marangoz *N. Gr.* 1. dartraş, xerat. 2. necar, yên ko hewcar û gisın û tıştê wısa çêdıkın.
maraton *N. Gr.* maraton, cûre sporteki revê ye, 42.195 km. dıvêt
maraz *N. A.* merez, nexwaş. /**–lı** *rgd.* nexwaşoki.
mareşal *N. Fr. İng.* mareşal.
margarin *N. Fr.* margarin, marxarin, rûnê gıya.
marifet *N. A.* marifet, huner, hostati. /**–li** *rgd.* hunermend, bılimet.
mark *N. Ger.* mark, dırafê Elman e.
marka *N. İt.* marqe.
market *N. Fr.* markêt, bazar.
marksist *rgd.* marksist.
marksizm *N.* marksizm.
marmelat *N. Fr.* marmelad.
marmot *N.* mışki kovi.
marn *N. Fr.* axa aqıti, xweliyê aqıt.
marpuç *N. P. K.* marpêç, xortımê nêrgılê ye.
mars [1] *N.* mars, tewlê de 2 puwan. /**– etmek** *L.* mars kırın. /**– olmak** *L.* mars bûn.
Mars [2] *N. ast.* Mars, Behram, çaremin stêra rojê ye.
marş *N. Fr.* 1. marş, merş, leşkeri de fermana meşinê. 2. merş, sırûd, xwaşxan. /**– söylemek** *L.* marş gotın. 3. motoran de aleta şuxulandınê.
mart *N. Lat.* adar, avdar.
martaval *N.* derew.
martı *N. İt.* kakıli bazan, qaqlibaz, titılkınaçe.
martin *N. İt.* cûre tıfıngeke yek lûle ye.
martini *N. İt.* martini, cûre vexwarıneke alkoli ye.
maruf *rgd. A.* marûf.
marul *N. Gr.* kaho, kahû, xes.
maruz kalmak *L.* dûçar bûn.
maruzat *N. A.* daxwaz.
masa *N.* 1. mase, mêz. /**– örtüsü** *N.* rûmase. 2. derxûn, derxwin, xonçe, xuwan evıya maseyê pê kın ın û jı bo nan çêkırınê ye. * **yazı masası** *Nh.* masenûs.
masaj *N. Fr.* masaj, bı cûre cûre awayi mıstdana laşê mırovi.
masal *N. S.* çirok, çırçirok, hikaye. /**– söylemek** *L.* çirok gotın. /**– uydurmak** *L.* çirok lı ser derxıstın.
masalcı *N.* çirokvan, çirokbêj.
masarif *Nk. A.* mesarıf.
masa tenisi *N.* goga masê.
masif *rgd. Fr.* massif.
maskara *N. rgd. A.* mesqere.
maske *N. Fr.* maske. /**–li** *rgd.* bımaske, rûpûş.
maskot *N. Fr.* maskot, kespık.
maslahat *N. A.* meslehet, mesele.
masmavi *rgd.* şıp û şin.
mason *N. rgd. Fr.* mason. /**–luk** *N.* masoni, masonti.
masraf *N. A.* mesref. /**– çekmek** *L.* mesref kışandın. /**– etmek** *L.* mesref kırın. /**–lı** *rgd.* bımesref. /**–sız** *rgd.* bêmesref.
mastar *N. A. Grm.* makder, mesder, rader.
mastı çiçeği *Nh.* gulepıjmin.

mastı köpeği *N.* hawşar.
masum *rgd. A.* masûm, bêtawan, bêsûc.
masuniyet *N. A.* masûnıyet.
masura *N. Gr.* balani, zihin, ziin, masûre.
* **masuraya sarmak** L. zihin.
maşa *N. P. K.* maşe, meşe, kerexne, gasık.
maşallah! *B. A.* maşelah.
maşrapa *N. A.* sımkot.
maşuk *rgd. A.* maşıq, dılketi, dıldar, jı bo mêr tê gotın.
maşuka *rgd. A.* dıldayi, jı bo jınê tê gotın.
mat1 *N. P. A.* mat, setrencê de ko şah esir dıbe tê gotın. /**... olmak** *L.* mat bûn. /**... etmek** *L.* mat kırın.
mat ²*rgd. Fr.* mat, navê rengeki ye.
matador *N. Fr.* matador, ıspanyayê de sporteki taybetiye ko boxeyên ga kar tinın.
matara *N. A.* maide, metare, xige, cewenke.
matbaa *N. A.* metbee, çapxane.
matbaacı *N.* çapker.
matbu *rgd. A.* çapdêri.
matbuat *N.* çapameni, çapderi, çapgêri.
matem *N.* şin, şiwen, bınhari. /**...li** *rgd.* şıwen, şin gırêdayi. /**... tutmak** *L.* şin gırêdan, şin kırın. * **ölüm matemi** *bw.* şina mırınê.
matematik *N. Gr. Fr.* matematik, werze. /**...çi** *N.* werzek.
materiyal *N. Fr.* bûjen, materıyal.
materyalist *rgd.* materıyalist, dınyaperıst.
materyalizm *N. Fr.* materıyalizm.
matine *N. Fr.* matine, dema filmê ye dı sinamê *de.*
matkap *N. A.* metqeb, behreme, şıxab, darkunkere.
matmazel *N. rgd. Fr.* keç, banû, jı bo ya ko mêr nekıri ye.
matros *N.* keştivan.
mavi *N. rgd. A.* şin, avgon, kew, heşin. * **mavi gözlü** *bw.* kusk, çavjeng.
mavzer *N. Ger.* mawzer, cûre tıfıng e.
maya1 *N. P.* 1. haveyn, havin, meyan, gıvi, tazmıx, dazmıx, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. miraz, jı bo hevir dı zaravayê Zaza ki *de.* 3. hevirtırş, evıya tenê jı bo hevir e. /**...lı** *rgd.* mehi.
Maya ²*N.* Maya, nıjadeki kevn e lı Amrika başûr *de.*
mayalamak L. meyandın, gıvandın, haveyn kırın, havin kırın, cemısandın.

mayalanmak *L.* hatın mehin, meyin, gıvin, haveyn bûn, havin bûn.
mayasıl *N. Bj.* mayasıl, egzema.
mayasıl otu *N.* guhkerok.
maydanoz *N. Gr.* bexdenûs, gêjnok, meydenoz, bexdenoz
mayhoş *N. P.* tamsar, tıft, meyxoş. /**...luk** *N.* tamsari.
mayın *N. İng.* mayin, lexem, tepink, cûreyek çek e, dıkın erdê vedışêrın gava ko dı ser re derbaz bûn dıteqe.
mayınlamak L. lexem kırın, tepink danin, mayin kırın.
mayıs ¹ *N. Lat.* gulan, navê meha 5an ya salê ye.
mayıs ²*N.* 1. rêx, rıx. 2. pışqul, bışqul, evıya ya pezê hûr re tê gotın. /**... sıçmak** *L.* rıx kırın.
mayıs böceği Nh. gogerin, gûgerin, mozeyê rıxê, kêzıka gûgerin, gagole, kêzxatûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
mayışmak *L.* mest bûn, jı xwarınê an jı dılrehetiyê.
mayi *N. rgd. A.* mayi, avi.
maymun *N. A. Gr.* meymûn. /**... gibi** *bw.* kesê qerfok û qeşmer. /**...luk** *N.* meymûnti. /**... iştahlı** *bw.* dıl çûçık.
mayo *N. Fr.* mayo, derpê sportê an ajnê ye.
mayonez *N. Fr.* mayonez.
mazbut *rgd. A.* mazbût.
mazeret *N. A.* mazeret, bafık, mane, mahne. /**... bulmak** *L.* mane ditın. /**...li** *rgd.* mazereta ... hebûn, mane ... hebûn.
mazgal *N. Gr.* barû, berkaz, zeraq.
mazı *N. P. K.* mazı, cûreyek darê çılo ye, lê pelgên xwe dı zıvıstane naweşine.
mazi *rgd.* rabırdû, buhêrk, vırıtin.
mazlum *rgd. A.* 1. mazlûm, ya ko stembari lê bûye. 2. stûxar, kesê reben û bêdeng.
maznun *N. A.* tawanbar.
mazoşist *N. rgd. Fr.* mazoşist, kesê ko zewqa xwe ya cınsi jı işkencê an jı lêdanê dıgıre.
mazot *N.* mazot, ev bêje jı rûsi hatıye.
mazur *N. rgd.* mazereta ... hebûn, mane ... hebûn. /**... görmek** *L.* xoş ditın, borandın.
mebde *N.* 1. *A.* seri, destpêk. 2. jêderk, çavkani.
meblağ *N. A.* mıqdar, kompare, tevayi, evıya zêdeyi jı bo dıraf tê gotın.
mebus *N. A.* mebûs, newênger, nwênger.

mecal *N. A.* mecal, taqet, hewl. * **mecali kalmamak** *bw.* bêmecal bûn/man, bê taqet man.
mecalsiz *rgd.* bêmecal.
mecazi *rgd. A.* mecazi.
mecbur *rgd. A.* mecbûr, dıvê, dıvıya, pêwist, pêtıvi. /**_en** *rgd.* mecbûri, bımecbûri. /**_ etmek** *L.* mecbûr kırın. /**_iyet** *N.* mecbûrıyet. /**_ kalmak** *L.* mecbûr man. /**_ olmak** *L.* mecbûr bûn, dıvêtın. * **gitmeye mecburum** *bw.* dıvıyaye ez bıçım, mın dıvê ez bıçım.
meccani *rgd. A.* mecanı, badihewa.
mecelle *N. A.* 1. pırtûk, kıtêb. 2. kıtebeke dini ye dı dema Osmanıyan de cihê qanûn de dıhat kar anin.
meclis *N. A.* 1. meclis, parlemento, komela sıyasi ya dewletê. 2. cıvat, komel, horg, koma kesane ko jı bo meseleyekê lı cihekì dıcıvın. 3. diwan.
mecmua *N. A.* kovar, mecmûa. * **haftalık mecmua** *bw.* kovara hefteyi.
mecnun *rgd. A.* beng, mecnûn.
mecra *N. A.* çavkani, çavi, jı bo çavıya avê tê kar anin.
mecruh *rgd. A.* bırindar, brindar.
Mecusi *N. rgd.* Mecûsi, ırana kevn û medya yê de çina ruhbani ya dinê Zerdûşti.
meç *N. Fr.* 1. cûre şûreki zırav e. 2. her lifıkên por ko bı cûre cûre renga tête boyax kırın.
meçhul *rgd. A.* meçhûl, nenas, kesnezan, avzêmki.
Med *N.* Med, midya, dewleteki kevnare ye lı rohılata navin, kalên Kurd tên zanin.
meddücezir *Nh. A.* rabûn û daketına ava behrê ye.
medeni *rgd. A.* medeni, şarmend, şareza, şehreza.
medenileşmek *L.* şareza bûn, medeni bûn.
medeniyet *N. A.* medenıyet, şarweri, şarezayi.
medeniyetsiz *rgd.* 1. şarezanebûyi, bêmedenıyet. 2. hov, dınyaneditk.
medet *N. A.* meded, hawar, hewar.
medrese *N. A.* medrese, xwandegeh, fêrgeh.
medüz *N. Gr.* pışemasi.
mefhum *N.* têge, verêj.
mefkûre *N. A.* ideal, mefkûre.
mefluç *rgd. A.* pûç, kûd.
mefruşat *N.* raêx, mefrûşat.
meftun *rgd. A.* meftûn, bengibûni, tamıj. /**_ edici** *bw.* şeyda. /**_ etmek** *L.* tamıjandın, meftûn kırın, bengi bûn. /**_luk** *N.* meftûni, bengiti.
mega *N. Gr.* pêşdank e, şani reqema mılyon dıke. /**_bayt** *N.* megabeyt, mılyonek beyt. /**_ton** *N.* megaton, mılyonek ton. /**_wat** *N.* megawat, mılyonek wat.
megafon *N. Fr. Gr.* megafon, haceteki weki mastêrık e û deng bılınd dıke.
megahertz *N. Fr.* megahertz, mılyoneki pêl *(frekans)* e.
megalomanyak *N. rgd. Fr.* megafoman.
megaton *Nh. Fr.* megaton, pivaneke mılyonek ton e.
megavat *Nh. Fr.* megawat, pivaneke mılyonek wat e.
meğer Ghk. *K. P.* meger.
meğerki *Ghk.* meger ko.
mehaz *N. A.* serkani, çavkani, jêderk.
Mehdi *N. A.* Mehdi.
Mehmedi *N.* Mehmedi, devokeki jı zaravayê Kurmanci ye, jı çıyayê Kurd ta Eriwanê tê axaftın.
mehtap *N. P.* heyveron. /**_lı** *rgd.* heyveroni.
mehter *N.* dı leşkere osmani de grûba bandoyê bû.
mekan *N. A.* 1. mekan, cihgeh, ci, cih, cıh. 2. mal, cihwar, şund. 3. feza, valahi.
mekanik *rgd. Gr. Fr.* mekanik.
mekanizma *N. Fr.* mekanizma, sazgêr.
me[illegible] [illegible] *P.* mekik, makûk.
[illegible]**ruh** *rgd. A.* 1. mekruh, jı dinde tıştên ko bı pisi hatıye dıyar kırın. 2. qevçıl, erjeng.
Meksikalı *N. rgd.* Meksikayi.
mektep *N. A.* mekteb, dıbıstan, xwendegeh.
mektup *N. A.* mektûb, name. /**_ göndermek** *L.* mektûb şandın, name şandın. /**_ yazmak** *L.* name nıvisin.
mektuplaşmak *L.* pev re name nıvisin.
melanet *rgd. A.* melanet, genûs, cınûs.
melankoli *N. Fr. Gr.* maxolan, melankoli.
melankolik *rgd. Gr.* melankolik, maxolan, sewsi.
melce *N. A.* parêzgeh.
melek *N. A.* melaike, melayket, melek, fırişte, ferişte.
meleke *N.* hutbûni, hutêbûni.
melemek L. kalekal kırın, kalin, baqandın, merrin, balandın, dengê mih û

bızınan e.
melengiç *N.* şinok.
melez *rgd.A* 1. melez, dureh, zır. 2. dureh, soryaz, evıya jı bo rehekan tê gotın.
melezleşmek L. dureh bûn, melez bûn.
melezleştirmek *L.* dureh kırın, melez kırın.
melhem *N.* cırk, melem. *bn.* **merhem.**
melik *N.A* melik, qral.
melike *N.A* 1. melike, qrala jın. 2. jına qral, şahbanû.
melodi *N.Gr.Fr.* melodi, aheng, dûrık, newa.
melodik *rgd.* melodik.
melodram *N. Gr.* melodram.
meltem *N.* maşelan, bayê ko havini jı reşahiyê dıçe derya.
melun *rgd.A* melûn, lanetbûyi.
melül *rgd.A K.* 1. xemnak, xemgin. 2. stûxar.
memba *N. A* 1. kani. /**… suları** *N.* avên kanıyan. 2. serkani, jêderk.
meme *N. ant.* 1. memık, çıçık, ber. 2. guhan, gan, zêdeyi jı bo heywan e. 3. çıçık, ber, memık. /**… başı** *Nh.* memık, sermemık. /**… vermek** *L.* memık dan, mıjandın. /**… ucu** *N.* memık, sermemık.
memleket *N. A* memleket, dıyar, welat. /**…li** *rgd.* hemwelati.
memnu *rgd.A* memnû, qedexe.
memnun *rgd.A* 1. memnûn. 2. dılşa, şad, dılgeş, beşûşandi. /**… etmek** *L.* memnûn kırın. /**… olmak** *L.* memnûn bûn.
memnuniyet *N.A* memnûnıyet.
memnunink *N.* memnûni.
memorandum *N.Fr.Lat.* memorandûm, birani.
memur *N.A* mamûr, memûr, mızûr, kardar. /**…luk** *N.* memûri.
memuriyet *N.A* memûri, mızûri.
men *N.A* men. /**… etmek** *L.* men kırın.
menajer *N.Fr.* menecer.
mendebur *rgd.P.* mendebûr, genûs, cınûs.
mendil *N.A* dısmal, destmal, desmal.
menecer *N. Fr. İng.* menejer, menecer.
menedilmek *L.* hatın men kırın, hatın qedexe kırın.
menekşe *N. P. K.* benefş, bınefş. /**… rengi** *rgd.* benefşi, xemri, benerx.
menegiç *N.* şinok.
menenjit *N.Fr.Bj.* menenjit.
menetmek *L.* men kırın, qedexe kırın.
meneviş *N. P.* menewiş.
menfa *N.A* mışextgeh, cihê mışextbûnê.
menfaat *N.A* menfeet, kerha, berjewendi, sûd, sıûd. /**…ci** *rgd.* menfeetperest, sıûdperest.
menfi *rgd.A* menfi, notr, neyini.
menfur *rgd.A* sık.
mengene *N. Gr.* mengene.
menhus *rgd.A* bêoxır, bêyom.
meni *N.A bio.* tomav, avık, avin, evıya tomavê mêr re tê gotın.
menkul *rgd.A* menkûl.
mensucat *N.A* pırtu, tekstil.
mensup *N.rgd.A* mensûb, aıd.
menşe *N.A* 1. menşe, xweder, jêderk, çavkani, serkani. 2. destpêk.
Menşevik *N.* Menşewik, dı tevgera sosyal demoqrata Rûsyayê de yên ko dıji Bolşewizmê bûn.
menteşe *N.P.* menteşe, rızınde, encame.
menzil *N.A* menzil, dûrahi.
mera *N.A* lewer, goran, mera. /**… ücreti** *bw.* kode, koderi.
merak *N.A* meraq, mereq, pırskeri, zirami, çavzêlki, degeli. /**… etmek** *L.* meraq kırın, zirewa kırın.
meraklanmak *L.* meraq kırın.
meraklı *rgd.* çavzêlk, degel, meraqdar, zirewa, degel.
meram *N.A* 1. merem, meram, xwast. 2. armanc.
merasim *N. A* kombûni, merasım, dêlındêz.
mercan *N. A* mırcan, mercan. /**…lar** *N.* mırcanıye
mercan adası *Nh.* gırava mırcanan, atol.
mercanköşk otu *Nh.A P.* catır, merze.
mercan yılanı Nh. mari şilane.
mercek *N.* fiz. adese, rojık.
mercimek *N.P.* nisk.
merdane [1] *rgp.P.K.* bı merdi, merdane.
merdane [2] *N.* merdane, balor. 1. haceteke bı şıklê silındır de ye û cûrebecûr kari de tê xebıtandın. 2. tirık, ço ya ko pê hevir vedıkın.
merdiven *N. P. K.* 1. pêpelıng, pêpelûk, pêlıng, nerdeban, nerdıgan. 2. derece, derınce, peyze, plike, pılike, pêlûk, pêlekan, sêlım, sılım, evana ji cih cih dı cihê nerdıganê de û cih cih ji dı şunda derecê û tıştê ko weki nerdıgan bılınd dıbe re tê kar anin.
merdümgiriz *rgd.P.* mırovrevok, munzewi, tenêperıst, merdımgırız, mizantrop.

merek *N.* kadin.
meret *rgd.A* meret, soyxe, soxe.
merhaba B.*A* merheba.
merhale *N.A* 1. bêlan, derınce, pêlûk. 2. menzil, qonax.
merhamet *N. A* merhamet, dılovani. /**– etmek** *L.* merhamet kırın, dılovani kırın. /**–li** *rgd.* bımerhamet, xwedi merhamet. /**–siz** *rgd.* bêmerhamet.
merhem *N.A* melem, melhem.
merhum *rgd.A* merhûm, rehmeti.
meridyen *N.Fr. ast.* merıdıyen.
Merih *N.A ast.* Merix, Mars.
merinos *N.Fr.A* merinos, cûreyeke mih e û navê xwe jı zmanê Spani gırtıye.
merkep *N.A* ker, caş.
merkez *N.* 1. navend, navçe, navin, naverast, merkez. * **Kürt kültür merkezi** *bw.* navenda çanda Kurdi. 2. gelû, tewere, dı geometriyê de nıqteye navin. * **arzın merkezi** *bw.* tewereyi zevi/erd.
merkezi *rgd.* merkezi, navendi, navçeyi.
merkezileşmek *L.* dan destki bûn, merkezi bûn, navendi bûn.
merkezileştirme *N.* dandestki, merkezikırın, navendikırın.
merkezileştirmek *L.* dan destki, merkezi kırın, navendi kırın.
Merkür *N.Fr. ast.* Merkûr, Tir, Zawe.
mermer *N.A Gr.* mermer, helan.
mermi *N.A* mermi, gule, benk.
mersi *B. Fr.* spas.
mersin ağacı *N.* mord, mûtık, kuncere.
mersin balığı Nh. kafyar.
mersiye *N. A* mersıye, lawıj, xweşnıyaz, xweşxwaz, dûrıka mırıyan.
mert *rgd.P.K.* mert, cıwanmêr. /**–çe** *rgp.* bı merdi, merdane. /**–lik** *N.* merdi, cıwanmêri.
mertebe *N.A bn.* **merhale.**
mertek *N. (ermeniki)* garite, kêran, gelender, cısır, beşt.
meryem ana asması *N.* hızargez.
Meryem Ana kuşağı *N.* tırija keske sor.
meryem eli *N.* çengi meryem.
mesafe *N.A* menzil, dûrahi, dûri, çûdari, mesafe, qonax. * **dört günlük mesafedir** *bw.* qonaxa çar rojan e, dûrahiya çar rojan e.
mesai *N. A* mesai, kar. /**– saati** *L.* saeta kar, saeta xebatê. /**– yapmak** *L.* mesai kırın, yanê jı derveyi saeta kar de hınek dırêjtır xebıtin.
mesaj *N.Fr.* hınare, mesaj.
mesame *N.A ant.* çavi, çavık.
mesane *N.A ant.* mizok, mizi, torbeya ko miz tê de kom dıbe.
mescit *N.* 1. mızgeft, mescid, nımingeh. 2. mızgeft an nımingeha bê mınare ye.
mesel *N.* 1. mesel. 2. methelok. 3. çırokên perwerdeyi.
mesela rgp. minak, minaki, mesela, wekok.
mesele *N.A* 1. mesele, pırs, pırsgırêk, dawa, dabaş. 2. pırsgırêk, problem.
meses *N.K.* mesas, mısas.
mesh *N.A* 1. surandın, mıstdan. 2. avdest gırtınê de destê xwe li serê xwe re kırın.
meshetmek *L.* 1. surandın, mıst dan. 2. avdest gırtınê de destê xwe lı serê xwe re kırın.
Mesih *N.A* Mesih, naveki isa peyxamner e.
mesire *N.A* mesire, mihrican. /**– zamanı** *bw.* hıjdehi, dema mihricanê.
mesken *N.A* mesken, şûnwar, rûnıştgeh, cih, cihgeh, warnışin.
meskün *rgd.* ciwarbûyi, cıhnışin, avani.
meslek *N.A* 1. mesleg, karbend. 2. mıjûli, kar. 3. destxet, pişe. /**–i** *rgd.* mesleki, karbendi, pişekari.
meslektaş *N.* hevpişe, hevkar.
mesnevi *N.rgd.A* mesnewi.
mest1 *N.A* mest, laçin, kale, mıhsık, pêlavên nımêjê û yên nav malê ne.
mest [2] *rgd.P.* mest. /**– etmek** *L.* mest kırın. /**– olmak** *L.* mest bûn.
mesul *N.A* berpırsıyar, mesûl. /**–iyet** *N.* berpırsıyari, bargırani, mesûlıyet.
mesut *rgd.* kamran, kamıran, bextıyar, axış, sûl, serfinaz, mesûd. /**– olmak** *L.* bextıyar bûn. /**– yaşamak** *L.* kamırani jiyin.
meşakkat *N.A* astengi, zehmeti, dıjwari.
meşale *N.A* meşhele, mêlede, pêtal, xıtêre.
meşe *N.P.* meşe, kelem. /**– ağacı** *Nh.* darberi. /**– kozalağı** *N.* deq, gılor. /**– ormanı** *bw.* kelem. /**– palamudu** *L.* berû. /**– yaprağı** *bw.* çılo.
meşgale *N. A* 1. meşxele, mıjûlahi. 2. kısbûkar, evıya jı bo mıjûlahiya bazırgani tê gotın.
meşgul *rgd.A* mıjûl, meşxûl, xerik. /**– etmek** *L.* mıjûl kırın, meşxûl kırın. /**–iyet** *N.* mıjûli, meşxûli, kısb û kar. /**– olmak** *L.*

mıjûl bûn, meşxûl bûn, kar ketın.
meşhur *rgd. A.* meşhûr, bınavûdeng, dengdar, namdar, navdar, navdayi. /**_ etmek** *L.* bınavûdeng kırın, navdar kırın. /**_ olmak** *L.* bınavûdeng bûn, navdar bûn, meşhûr bûn, nav dan.
meşhut *rgd.A.* govanbûyi, diti.
meşime *N. ant.* 1. hevalok. 2. pızdan, evıya jı bo ya heywan tê gotın.
meşin *N. P. K.* mêşın. /**_ suratlı** *bw.* rûçerm, kesê bê ar û heya re tê gotın.
meşrep *N.A.* xûy, karekter, rewışt.
meşru *rgd.A.* meşrû, şer'i.
meşrubat *N.* bışav, vexwarın.
meşrutiyet *N.A.* meşrûtıyet.
meşum *rgd.A.* bêyom, bêoxır.
met [1] *N.A.* med, rabûna behrê, avrabûn.
met [2] *N.* çoreq, reqeçov, çoçırt, leyısteke zaroyan bı ço û çogan e.
meta *N.A.* mal, malên ticari/bazırgani.
metabolizma *N. Gr.* metabolizma.
metafizik *N. rgd. Gr.* metafizik.
metal *N. Fr.* metal, lajwerd, nasût.
metalik *rgd. Fr.* metalik.
metan *N. Fr.* metan.
metanet *N.* berxwedani, metanet.
metazori *rgp. Gr.* bı dara zorê.
metelik *N. Fr.* 1. dırafeke bı 10 pere ye. 2. mec. zor kêm pare. /**_siz** *rgd.* cıbıl, zugurd.
meteor *N. Gr. Fr.* meteor, stêra rıjyar.
meteoroloji *N. Gr.* meteoroloji, dûxesay.
meth *N.A.* pesn.
methetmek L. pesın dan, pesn kırın.
methiye *N. A.* xweşxwaz, dûlge, pesın, pesn.
metin [1] *N.A.* metin, nıvisar, bınetar, xwerûk, tekst.
metin [2] *N.A.* zexm, metin.
metodik *rgd. Fr.* metodik, azini, şêwazi, rêbazi.
metot *N. Gr.* metod, rêzık, rêbaz, şêwaz, azin.
metre *N. Fr.* metre, metır. * **metre ile ölçmek** *bw.* metre lê gırtın, metre kırın.
metres *N.* dostık, xwestık.
metris *N. P.* meteris, antaq.
metro *N. Fr.* metro, lı bajarên mezın de, reyên hesıni lı bın erdê.
metropol *N. Gr.* metropol, dı welateki de bajarê mezın, serok bajar.
metropolit *N. Fr.* metropolit, Ortodoksan de kêsayê ko jı Patrik pıçûktır e.
metropoliten *rgd. Gr.* metropolitne, rûnıştvanên lı bajarên mezın de rûdının.
metruk *rgd.* xapûr, xopan.
mevcudiyet *N.A.* mewcûdıyet, heyin.
mevcut *rgd.A.* mewcût, hebûn, navdêr. /**_ olmak** *L.* hebûn, mewcûd bûn.
mevki *N. A.* 1. mewqi, der, derawa, cih, şund. 2. meqam. 3. cih, şund, ya ko trên û sinema û navginên ragıhandınê de jı bo numare tê dayin. * **ikinci mevki** *bw.* cihê duhem.
mevkuf *rgd.A.* mewqûf, gırti.
Mevla *N.A.* 1. Mewla, Xwedê. 2. xwedi.
Mevlevi *N.* Mewlewi, tariqetê Mewlana û muridên wi.
mevlit *N. A.* 1. mewlûd, ayina jı bo dayıkbûna Hz. Mıhemed. 2. zabûn, jı dayık bûn.
mevsim *N. A.* mewsim, demsal, pışksal. /**_lik** *N.* demsali. /**_siz** *rgd.* bêwext.
mevt *N.* mırın.
mevta *Nk.* 1. mırine, yên ko mırıne. 2. mıri.
mevzi *N. A.* 1. cih, şund. 2. mewzi, mıtık, senger, meteris, kozık, siper, antaq, meseb, evana jı bo leşkeri û nêçirvani û tıştê wısa ne.
mevzilenmek *L.* mewzi gırtın, senger gırtın, ketın meteris û kozıkan.
mevzu *N.A.* mewzû, mıjar, mıjad, babet.
mevzuat *Nk.* mıjade, mıjare.
mevzun *rgd.A.* teşexweş, lıhevhati, rast.
mey [1] *N. P.* mey, şereb. /**_hane** *N.* meyxane.
mey [2] *N. muz.* mey, cûre zırneyek e.
meyan [1] *N. bn.* **meyan kökü.**
meyan [2] *N.P.* navin, navber. * **bu meyanda** *bw.* dı vê navberê *de.*
meyan kökü *N.* meyan, sûsık, mêkok.
meydan *N.* 1. meydan, kad, qad, qewrên. 2. meydan, hol. 3. fêz, evıya jı bo meydana gund dıbêjın. 4. keys, fırsend. * **meydana çıkarmak** *L.* derxıstın meydanê, derxıstın holê. /**_ gelmek** *L.* hatın meydanê, hatın holê, derketın, çê bûn. * **meydana getirmek** *bw.* anin meydanê, anin holê, pêkanin. * **meydana atmak** *bw.* avêtın meydanê. * **meydana çıkmak** *bw.* derketın meydanê. * **meydan istemek** *bw.* meydan xwastın. * **meydanı boş bırakmak** *bw.* meydan vala hıştın. /**_ okumak** *L.* meydan xwastın. /**_ savaşı** *N.* şeri lı meydanê an meydana şer. /**_ ver-**

mek *L.* 1. meydan dan. 2. keys dan. * **savaş meydanê** *bw.* qada şer, meydana şer.
meyhane *N.P.K.* meyxane.
meyil *N.A.* 1. meyıl, mêl, ber. /**... vermek** *L.* meyil dan, berê xwe dan. 2. *cax.* berwar, nışêw. 3. hezkırın, dıldan. 4. xari.
meyilli *rgd.* xar, bımeyil.
meyletmek *L.* mêl dan, dıl dan.
meymenet *N.* telêz. * **adamda meymenet yok** *bw.* dı mırovi de telêz tune.
meymenetsiz *rgd.* telêztal, bêyom.
meyus *rgd.* kız, dılgir, zelûl, melûl. /**... etmek** *L.* zelûl kırın. /**...luk** *N.* zelûli. /**... olmak** *L.* zelûl bûn.
meyve *N.K.* 1. meywe, mêwe, fêki. 2. mêwe, ber. /**... ağacı** *bw.* darteam. /**... vermek** *L.* ber gırtın. * **ağaçların meyvesi** *bw.* berê daran.
meyvedar *rgd.* mêwedar, berdar.
meyve kurdu Nh. beyik.
meyvelı *rgd.* mêweber, mêwedar, berdar.
meyvesiz *rgd.* bêmêwe, bêber.
meyyal *rgd.* mêldar, dılhebin.
mezar *N.A.* merzel, mezel, gor, gorn, qebır. /**... soyguncusu** *Nh.* gornebaş, gornepışk. /**... taşı** *Nh.* kêl, kêlık, kevırê gora, selin, sal, aligor.
mezarcı *N.* gorevan, gorvan.
mezarlık *N.* gorıstan, qebrıstan.
mezat *N.A.* mezad. /**...cı** *N.* mezadker. * **mezada koymak** *bw.* xıstın mezadê.
mezatlamak *L.* mezad kırın.
mezbaha *N.A.* mezbehe, selexane, gırûxane. /**...hane** *N.* mezbehexane, selexane.
mezbele *N.A.* gıwûrgeh, gıhûrgeh.
mezcetmek *L.A.* tevlihev kırın, lı hev xıstın.
meze *N.P.* meze, xwarıne sıvık, xwarına ko legel vexwarınê tê karanin.
mezhep *N.A.* mezheb, meseb, zav.
meziyet *N.A.* mezıyet, hêjayi.
mezkûr *rgd.A.* zıkrbûyi, ya ko hema navê xwe derbazbûyi.
mezo *N.Gr.* navin.
mezoderm *N.Gr.Fr.bio.* mezoderm, çermê bıni, çermê navin.
mezra, mezraa *N.A.K.* mezre, gom, evıya avahi ya pıçûkê gund ın.
mezun *N.rgd.A.* mezûn. 1. kesê ko destûr gırtıye, bıizın. 2. kesê ko jı xwendegeh derketıye, yanê xılas kırıye û diplome gırtıye. 3. desthelati, xwedi selahıyet. /**... etmek** *L.* mezûn kırın. /**... olmak** *L.* mezûn bûn.
mezura *N.İt.* mezûre, metre ya terziyan e û nêziki 150 cm. dırêj e.
mıh *N.P.K.* mıx, bızmar.
mıhlamak *L.* mıx kırın.
mıhlanmak *L.* hatın mıx kırın.
mıhlı *rgd.* mıxkıri.
mıknatıs *N.A.Gr.* mıqnatıs, kehrıbar. /**...lamak** *L.* mıqnatıs kırın. /**...lanmak** *L.* hatın mıqnatıs bûn.
mıntıka *N.A.* 1. herêm, melbend, mıntıqe. 2. zom, zome, evıya jı bo mıntıqeyi zozanan an koçeran tê kar anin.
mırıldamak *L.* mıremır kırın, mırmır kırın, nehwırandın, gıregın kırın.
mırıldanmak *L.* gınegın kırın, nehwırandın, mıremır kırın, mırmır kırın.
mırıl mırıl *rgp.* mıre mır, gıne gın.
mırıltı *N.* gıngınık, gınegın, mıremır.
mırın kırın *N.* mırın kırın, xwe naz xıstın.
mırnav *N.* mıyaw, dengê pısingê ye.
mısır *N.A.* genımê şami, lazût. /**... püskülü** *N.* gulıka lazût. /**... tavuğu** *N.* coqcoq. /**... yağı** *bw.* rûnê lazûtan.
Mısırlı *N.A.* Mısri, xelkê Mısırê.
mıskal *N.A.* mızıqe.
mısra *N.A.* mısre, malık, şewane, rıste.
mışmış *N.A.* qeysi, zerdali, mışmış.
mıymıntı *rgd.* tolaz, toloz, pıtpıto.
mızıka *N.İt.* mızıqa, bando.
mızıkçı *rgd.* cıxız. /**...lık** *N.* cıxızi.
mızıklanmak *L.* cıxızi kırın.
mızmız *rgd.* mızmız, pıtpıto. /**... etmek** *L.* mızmızi kırın.
mızrak *N.A.* rım. /**... atmak** *L.* rım avêtın. /**...cı** *N.* rımbaz.
mızrap *N.A.* mızrab, hacetekiye ko pê wê têlê sazan dıdın û deng jê der tinın.
mi [1] *N.* mi, notayek e.
-mi [2] *dç.* ma? * **o da gelecek mi?** *bw.* ma ew ji tê?
miat *N.A.* miad, dem. * **miadı dolmak** *bw.* dema xwe tıji bûn.
mibzer *N.A.* makina tovrêjê.
mide *N.A.* 1. *ant.* gedeq, asık, mide. 2. *mec.* zık, hûr. /**... bulandırmak** *L.* verışi anin. * **midesi ekşimek** *bw.* zıkê xwe tırş bûn, zık nexıfin. /**... bulanmak** L. dıl lı hev dan, dıl lı hev ketın. * **mide bulantısı** bw. dıl qusin. /**... yanması** N.*Bj.* dıl qıjin.
midilli atı *Nh.* fino.
midye *N.Gr.* midye.

migren *N. Fr. Bj.* migren, serêşi.
miğfer *N.* 1. xûde, kumzırx, mixfer. 2. kolos, zêdeyi jı pola ye û bo armanca şer tê karanin.
mihaniki *rgd. Gr.* mihaniki.
mihenk *N. P.* mihenk, ber/kevırê teneşirê.
mihman *N. P. K.* mêvan. /**..dar** *N.* mêvandar, mazûvan.
mihnet *N. A.* tengasi.
mihrace *N. P.* mihrace, key yên Hındi ne. Ev bêje jı Sanskriti tê.
mihrak *N. A.* mışraq.
mihrap *N. A.* mihrab, mıhrab.
mihver *N.* tewere. * **arzın mihveri** *bw.* tewereyi zevi
mika *N. Lat. Fr.* mika.
Mikail *N.* Mıkayil.
mikap *N. A.* kûp.
mikro *N. Fr. Gr.* hûr, pıçûk.
mikroamper *N. Fr.* fiz. jı mılyoneki de yeki amperê ye.
mikrobik *rgd. Fr.* mikrobik.
mikrobiyolog *N. Fr.* mikrobıyolox, mikrobnas.
mikrobiyoloji *N. Fr.* mikrobıyoloji, mikrobnas.
mikrofilm *N. İng.* mikrofilm.
mikrofon *N. Fr. Gr.* mikrofon, dengweş, hûredeng.
mikrometre *N. Fr.* mikrometır.
mikron *N. Fr.* mikron, jı mılyoneki de yek ya metrê ye an jı hezari yek ya mılimetrê ye.
mikroorganizma *N. Fr.* mikroorxanizma, orxanizmayên ko tenê bı hûrbinê tên ditın.
mikrop *N. Fr. Gr.* mikrob.
mikroplanmak *L.* mikrob gırtın, mikrobi bûn.
mikroskop *N. Fr. Gr.* mikroskob, hûrbin.
mikser *N. İng.* mikser, tevdêr.
miktar *N. A.* 1. mıqdar, tıbab. 2. qeder, qas. * **az miktarda su katmak** *bw.* qedereki kêm av lê dan.
mikyas *N.* 1. aqar. 2. olçeg, pivan.
mil [1] *N. İng. Fr.* mil, pinaneke dırêji ye. 1. **deniz mili** *Nh.* mila deryayi ko 1852 metre ye. 2. **kara mili** *Nh.* mila reşıyê ko 1609.35 metre ye.
mil [2] *N.* mil, mıjane, baskêş, evıya jı bo hacet û mekinan e.
mil [3] *N. Gr.* lim, herıyê ko lıgel av û lesarê hatıye.
miladi *rgd. A.* miladi.
milat *N. A.* milad, mêjûyeki ye jı destpêka bûyina Hz. isa de destpê dıke.
mili *x. Fr. Lat.* mıli, mili, xurdepêşeke ko tê pêşıya navên hacetên pivanê wan jı hezari de yek dıke.
miligram *N. Fr.* mılixram, jı hezari de yeki xramê ye. Mgm.
mililitre *N. Fr.* mılilitır, jı hezari de yeki litır e. Ml.
milim *N. Fr.* milım. /**.. oynamak** *L.* mılim nalıve.
milimetre *N. Fr.* mılimetır. mm.
milimokron *N. Fr.* mılimikron, jı hezari de yeki mikronê ye.
milis *N. Fr. Lat.* mılis, nefiram, bargir. /**.. kuvvetleri** *L.* bargıri milli, nefiram.
militan *rgd. Fr.* mılitan, têkoşer.
militarizm *N. Fr.* mılitarizm, desthelatıya welateki ko dı destê leşkeri de ye û parıstına vê idarê.
millet *N. A.* gel, mılet, netewe, nıjad. 1. yên ko lı welateki de dıjin û zıman û çanda xwe de yekıti heye. 2. mılet, gel, grûb an beşeki insan ın ko peywendi lıgel hev dıvêt. * **kadın milleti** *bw.* miletê jın, gelê jınan. 3. mılet, kom, mırov, yên ko bı kom lı ba hev ın. * **millet söz dinlemiyor** *bw.* mırov guh nadın gotınan.
milletlerarası *rgd.* navinenıjad, navnatewi.
millet vekili *N. A.* mebûs, newênger.
milli *rgd. A.* mıli, gelêr, gelêrin, netewi. * **milli ekonomi** *bw.* aborıya gelêri.
millileşmek *L.* 1. gelêri bûn, netewi bûn. 2. gelemperi bûn.
millileştirmek *L.* 1. gelêri kırın, netewi kırın. 2. gelemperi kırın.
milliyet *N. A.* 1. gelêrin, netewi. 2. tabıyet.
milliyetçi *rgd.* neteweperıst, gelperıst. /**..lik** *N.* neteweperısti, gelperısti.
milliyetperwer *rgd.* gelparêz, neteweparêz. /**..lık** *N.* gelparêzi, neteweparêzi.
milyar *N. Fr.* mılyar. /**..der** *N.* mılyarder. /**..derlik** *N.* mılyarderi.
milyon *N. Fr.* mılyon. /**..er** *N.* mılyoner. /**..erlik** *N.* mılyoneri. * **yarım milyon** *N.* kırûr.
mim *N. A.* 1. navê tipa "m" ya elifba Erebi. 2. dı hesêba ebcetê de hêjmara 40. e.
mimar *N. A.* mimar, qesrbend. /**..lık** *N.* qesrbendi.

mimari *rgd. A.* mimari.
mimik *N. Fr.* mimik, bı leqandına dest û mıl an çav û rû ve tışteki dan zanin an şirove kırın.
mimlemek *L.* lı turkıyê de hın kesan ko tawanbar dıkın û lı dosyê de tên tomar kırın.
mimli *rgd.* kesê ko bı şık û şıbhe û guman bı hızırkırına tawanbari hatıne dosye kırın.
minare *N. A.* mınare. **/–li** *rgd.* bımınare. **/–siz** *rgd.* bêmınare.
minber *N. A.* mimber, dı mızgeftan de cihê ko xutbe tê xwandın.
minder *N. K.* minder, palas.
mine *N. P.* mine.
mine çiçeği *N.* mine, şahpesend.
mineral *rgd. Fr.* mıneral, berbes.
mineral suyu *Nh.* ava qılê.
mini *rgd. Fr.* mini, pır pıçûk.
minibüs *N. Fr. Lat.* mınibus.
minik *rgd.* hûrık, pıç, hûrık.
minimal *rgd. Fr.* minimûm, kêmtırin.
minimum *rgd. Fr.* minimûm, kêmtırin.
minkale *N. A.* minqale, pılpiv.
minnacık *rgd.* hûrık, pıçık.
minnet *N. A.* mınet. **1.** lı beramberi ko başi lê hatıye kırın, xwe deyndar zanin. **2.** lı beramberi başıyekê re spas kırın, dılşa bûn. **/– etmek** *L.* mınet kırın. **/–tar** *rgd.* mınetdar, mınêkar.
mintan *N. P.* mintan, kurtık.
minüskül *N. Fr. Grm.* hûrdek, mınûskûl.
minval *N.* teşe, rêga, rewş, awa.
minyatür *N. Fr.* minyatûr.
minyon *rgd. Fr.* pıti, pıtê.
mir *N. A. P. K.* mir, prens.
miraç *N. A.* mirac. **/– gecesi** *Nh.* şeva miracê, şeva 27.em ya meha Recebê ye ko peyxamber *AS.* Hz. Mıhemed çûye ezmanan.
miralay *N. P.* amiri hêz.
miras *N. A.* mêras, mirat. **1.** malê ko jı mırıyan dımine lêzımê xwe re. **2.** tıştê ko bı rêgayi gen derbazi nıfşê nû dıbe. **3.** rewş û adetên jı mêj ve ko nıfşên nû re dımine. **/– yedi** *N.* miratxwer.
mirasçı miratxwer, mêrasxwer.
miri *rgd. P. A.* miri.
mirliva *N. P.* amiri liwa.
mirza *N. K.* **1.** mirza, efendi. **2.** kurê mir.
mis *N. A.* mis, madeyeke bihn xweş e.
misafir *N. A.* mêhvan, mêvan, mehvan, meyvan, nivan, mısafır, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **/–hane** *Nx.* mêvanxane, mısafırxane. **/– etmek** *L.* mêvan kırın. * **misafirliğe gitmek** *bw.* çûn mêvandarıyê, çûn mısafırıyê. **/–lik** *N.* mêvani, mêvandari, mısafıri. **/– odası** *Nh.* koçık, oda mêvanan. **/– olmak** *L.* mêvan bûn. **/–perver** *rgd.* mêvanperwer.
misak *N. A.* peyman.
misal *N. A.* **1.** mısal, minak, embaz, wekok, nımûne, nişe. **2.** wek, manend.
misil *N. A.* **1.** mısl, hempa, manend. **2.** şıbin, lêçûn. **3.** qat, mısl, car. * **yüz misli fazla** *bw.* sed qati zêde, sed cari zêde.
misilleme *N.* beri rabûn, bersiv dan, evıya lı beramberi şola xırab ko tu dıxwazi bersiva yeki bıdi.
misk *N. A.* mısk, nafe. Evıya maddeyeki ye ko jı biza cûre ask e lı Asya dıji, derdıxın û jê bihneke xweş çêdıkın.
misk sığırı Nh. gamısk.
misk kesesi *Nh. ant.* biz.
miskal *N. A.* mısqal, misqal, dınok, pivaneke bı dırhem û niv e.
misket [1] *N. A. Fr.* mısk, muskat.
misket [2] *N.* xar, xare, til. **/– oyunu** *N.* listıka tila.
miskin *N. rgd. A.* mıskin.
mistik *N. rgd. Fr.* mistik.
mistisizm *N. Fr.* mistisizm.
misvak *N. A.* mıswak, sıwak.
misyoner *N. Fr.* misyoner. **/–lik** *N.* misyoneri.
mit *N. Gr. Fr.* mit, efsane. **/–oloji** *N.* mitoloji.
mitil *N. Gr. K.* mıtêl, mırtêl.
miting *N. İng.* miting, xwepêşandan.
mitralyöz *N. Fr.* reşaşe.
Miyaferkin *N.* mıyaferqin, nevê Silvana kevn e.
miyar *N. A.* modıne.
miyavlamak L. mıyawandın, newkin, mıyaw kırın.
miyop *N. Gr. Bj.* miyob, kurtbin. **/–luk** *N.* kurtbini.
mizaç *N.* xûy, xû, tebiet.
mizah *N.* qerf, pêkenok, pêkenin. **/–çı** *N.* qerfok, pêkenok, çûle, peşqele.
mizahi *rgd. A.* mizahi, qerfok.
mizan *N. A.* **1.** terazi. **2.** pivan.
mizanpaj *N. Fr.* rûpel raxêri, mizanpaj. **/– etmek** *L.* rûpel raxıstın, mizanpaj kırın.

mizantrop *rgd. Fr.* mırovrevok, munzewi, tenêperıst, merdımgiriz, mizantrop.
mobil *rgd. İng.* bızêw, bızav.
mobilize *N.* danjandın, mobilize. /**– olmak** *L.* danjandın,
mobilya *N. İt.* mobılye.
moda *N. İt.* mode. /**– olmak** *L.* mode bûn. * **modası geçmek** *bw.* moda xwe derbaz bûn.
moda evi *Nh.* modexane.
model *N. Fr.* modêl, gelale.
modern *rgd. Fr.* modern, nûjen, nuza, nuzayı, nujen. /**–lik** *N.* moderni, nûjeni, nuzayi.
modernize *rgd.* modernize, nûjenkıri.
modernleştirmek *L.* modern kırın, nûjen kırın.
modül *N. Fr. İng.* modıl.
Moğol 1. *N.* Moxol. 2. Moxoli. /**–ca** *N.* Moxoli.
moka *N.* cûre qehweyeke bihndar e.
mokasen *N. Fr.* mokasin, 1. cûre pêlaveki yek parçe ye ko çermsorê Amrika dıkın pê. 2. cûre mareki zor jehri ye ko avê de û xasıma dı ava çeman de dıji.
mola *N. İt.* mole, vês, vêsan. /**– vermek** *L.* vêsa xwe gırtın, vêsan, vêsin, vewestan, vewestin, rawestın, rawestan, bihn vedan, bihn gırtın/standın. /**– yaptırmak** *L.* vêsandın.
molekül *N. Gr.* molekûl, nûn.
molibden *N. Fr. kim.* molibden, elementeki bı jımara atomi 42, gıranıya atomi 95.94 e û 617 derecê de dıhele. *sim.* Mo.
molla *N. A.* mela, mele.
moloz *rgd. Gr.* 1. bıxur, buxur. 2. toloz, tolaz.
monarşi *rgd. Gr.* monarşi, şahyeti, sistemek idara dewletê ye ko deshelatıya rêzani bı rêgayi miratê derbazi nıfşê wan dıbe.
monarşist *rgd.* keyperest.
monarşizm *N.* keyperesti.
monitör *N. Fr.* monitor, ekrana kompiterê ye.
monogam *rgd. Gr.* monoxam, bı jınekê re zewac, yekjıni.
monogami *rgd. Fr.* monoxami, yekjıni.
monografi *N. Fr.* monoxrafi.
monopol *N. Fr.* monopol, gemardan.
monoteist *rgd. Fr.* monoteist, yekperıst.
monoteizm *N. Fr.* monoteizm, yekperısti.
monoton *rgd. Gr. Fr.* monoton, yeknesak, yekreng, yekdide.
montaj *N. Fr.* montaj.
monte *N. Fr.* monte. /**– etmek/ yapmak** *L.* monte kırın.
mor *rgd. K.* mor, benefşi. * **açık mor renk** *Nh.* xameki. * **mor menekşe** *rgd.* benerx. * **mor menekşe rengi** *Nh. rgd.* şiriki. * **mor ötesi** *N.* ûltra vıyola.
moral *N. Fr.* moral, arişen. /**– bozmak** *L.* moral xıra kırın. /**– eğitimi** *N.* perwerdeyi ya arişeni. /**– vermek** *L.* moral dan, arişen kırın. * **moralli bozulmak** *bw.* morala xwe xıra bûn.
morarmak L. rıcrıcin, mor bûn.
morartmak *L.* rıcrıcandın, mor kırın.
morfin *N. Fr.* morfin.
morfoloji *N. Fr. Grm.* morfoloji.
morg *N. Fr.* morg.
mors *N. İng.* mors, cûreyeki nıvisa bêtêlê ye.
moruk *rgd.* kelx, kalo, jı zımanê Ermeni hatıye. /**–laşmak** *L.* kelx bûn.
Moskof *N.* 1. Rûs, rıs. 2. mec. bêinsaf.
mosmor *rgd.* rıcrıci.
mostra *N. İt.* model, wekok.
motel *N. İng.* motêl.
motif *N. Fr.* motif.
motor *N. Fr.* motor.
motorize *N. Fr.* motorize, mobilize.
motosiklet *N. Fr.* motorsiklet.
mototrên *N. Fr.* mototren.
mozaik *N. Fr. Gr.* mozaik.
möble *N. bn.* **mobilya.**
mönü *N. Fr.* menû, liste ya xwarınên rojê ye.
mösyö *N. Fr.* mirza.
muaf *rgd. A.* meaf. 1. borandi, efûbûyi. 2. cûdagırti. 3. serbest, azad.
muahede *N. A.* peyman.
muallak *rgd. A.* 1. dardayi, lı hewa mayi. 2. dawinebûyi.
mua:lim *N. A.* dersdar.
muamele *N. A.* mıamele, meamele.
muarız *rgd. A.* mıxrık, hogeç, berber, pozber, pozberan
muaşeret *N. A.* ravêj, meaşeret.
muavenet *N. A.* alikari, arikari.
muavin A. 1. *rgd.* arikar. 2. *N.* arikar, dewsok.
muayene *N. A.* 1. *Bj.* mıayene, pışkin. 2. destlêgerandın, çavlêgerandın. /**– etmek** *L.* mıayene kırın, dest lê gerandın, çav lê gerandın, /**–hane** Nx. mıayenexane.

muayyen *rgd.A* mıeyen, nependi, bêlu.
muazzam *rgd. A* 1. gırtırin, mezıntırin, piltan, gewre. 2. gırsehêz, kapose.
muazzez *rgd.* grambar, eziz, dılovan.
mubah *rgd.A* mubah, kıryarên ko jı ali dini de qedexe nine, kırın an nekırına xwe azad e.
mucip 1. *rgd.A* pêtıvi, pêwist. 2. *N.* ûşt, sebeb. /_ **olmak** *L.* pêwist bûn, dıvêtın.
mucit *N.A* dahêner, afrandêr, nûvedan.
mucize *N.A* mûcize, behit, perço.
mudi *N.A* mûdi. 1. ya ko emanetê xwe datine derekê. 2. ya ko benqê de dırafê xwe heye.
mufassal *rgd.A* bıtefsilat, fırawan.
muflon *N.* muflon, mih ya beyani ye.
muğber *rgd.A* suhketi, sılbûyi, xeyidi.
muhabbet *N.* 1. dılovani, hez. 2. axaftına dostane, yareni. /_**li** *rgd.* dılovan.
muhabbet kuşu *N.* tûtievin.
muhabbet otu *N.* mandêrek.
muhabere *N.A* mıxabere, nûçevani.
muhabir *N.A* nûçegıhan, nûçevan.
muhacir *N. rgd. A* mıhacır, penahınde. /_**lik** *N.* penahındeyi.
muhafaza *N.A* 1. parêz, parastın, muhefeze, mehfeze. 2. veşartın, helanin. * **parasını kasada muhafaza ediyor** *bw.* dırafê xwe dı qasê de vedışêri/heltini.
muhafazakar *rgd.A.K.* kevneperest, paşverohi, adetperest. /_**lık** *N.* adetperesti.
muhafız *N.A* muhafız, dızdar, parêzgar, pasdar, nıgehdar, notırvan, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
muhakeme *N. A* 1. dadgeri, dadkırın, mehkeme. 2. lıser sekının, sehıti, hışandın. * **kafasında muhakeme ettiği fikirler var** *bw.* dı serê wi de sehıtıya xwe henın. /_ **etmek** *L.* 1. dad kırın, mehkeme kırın. 2. lı ser sekının, sehıti lê kırın, hışandın.
muhakkak *rgd.A* mısoger, teqez. * **muhakkak gelirim** *bw.* teqez ezê bêm. * **onun öyle olacağı muhakkaktı** *bw.* mısoger bû ko ewê dê bıbûwa.
muhalefet *N.A* 1. muxalefet, dı sistema demoqrasi de partiyên lı beramberi iqtıdarê. 2. rûbari, dıjayeti, lı beramberi fıkr an ramanekê de bûn.
muhalif *rgd.A* 1. muxalif. 2. rûbar, netıl, mıxrık, dıj.
muhallebi *N.A* mahalebi.
muharebe *N.* şer, cewşen, peykar, komand. /_ **etmek** *L.* şer kırın.
muharip *N.A* şerkar.
muharrem *N.A* muharrem, meha aşûre, dı salnama qemeri de meha yekem.
muharrer *rgd.A* nıvisandi, nıviskıri.
muharrik *rgd.A* bızêw, lıvdar.
muharrir *N.A* nıviskar, nviskar. /_**lik** *N.* nıviskari.
muhasara *N. A* gemarodan, dorgırtın, dorlêgırtın. /_ **etmek** *L.* gemaro kırın, dor lê gırtın.
muhasebat *Nk.* hesêbdari.
muhasebe *N.A* 1. hesêb. 2. hesêbgêri.
muhasebeci *N.A* hesêbgêr.
muhasım *N. A* pozber, pêşkepi, reqib, dıjmın.
muhatap *N.* bervêder, hember. * **seni muhatap almam** *bw.* ez te nagırım hemberi xwe.
muhayyile *N.A* xıyal.
muhbir *N.* altax, sixur, nûçegêr, muxbir. /_**lik** *N.* altaxi, nûçegêri.
muhit *N.* 1. tepeş, dor, derdor. 2. navçe, herêm.
muhlis *rgd.A* muxliş, dılsoz.
muhtaç *N.A* 1. hewce, mıhtac, pêtıvi, pêwist. /_ **olmak** *L.* hewce bûn, mıhtac bûn. 2. mıhtac, reben.
muhtar [1] *N.A* mıxtar, muxtar, keya, ketxûda. /_**lık** *N.* mıxtari, keyati.
muhtar2 *rgd.A* mıxtar, muxtar, otonom. /_**iyet** *N.* otonomi, mıxtarıyet, xudmıxtari, hukmi zati.
muhtelif *rgd.A* cûre cûre, cûrbecûr, neyeksan, têvel.
muhtemel *rgd.A* gumani, mımkûn.
muhterem *rgd.A* bırêz.
muhteris *rgd.A* azwer.
muhteşem *rgd. A* rewneqdar, bedew, debdebe, mırês, bırewş.
muhteva *N.A* verêj, naverok.
muhteviyat *N.A* naverok.
muhtıra *N.A* birname, muxtıra.
muin *rgd.A* arikar.
mukabele *N. A* 1. bervêdırın, lêvegerandın. 2. dıj rabûn, hember rabûn.
mukabil *rgd. A* mıqabıl, dıj, beramber, berevaj, dıjraber.
mukadder *rgd.A* çarenûs.
mukedderat *N.A* çarenûs.
mukaddes *rgd.A* mar, mehr, mar, evra, piroz, mıqaddes.

mukaddime *N.* sereta, pêşgotın.
mukallit *rgd.A.* zalvker.
mukavat *N.A.* mıqate, payin. /**– olmak** *L.* mıqate bûn.
mukavele *N.A.* peyman.
mukavemet *N.A.* berhelısti, berevani. /**– etmek** *L.* berhelıstın, ber xwe dan.
mukavim *rgd.A.* zexm. /**– olmak** *L.* zexm bûn.
mukavimleştirmek *L.A.* zexm kırın.
mukavva *N.A.* mıqewa, karton.
mukayese *N. A.* mıqayese, danberhevi, hevberki. /**– etmek** *L.* ber hev anin, dan ber hev, mıqayese kırın. hevberki kırın.
mukayit *N.* katbeş.
mukim *rgd.A.* rûnıştker, rûnıştvan.
Mukri *N.rgd.* Mukri, Kurdıstanê de navê zaravayeki û herêmeki ye lı beşi ıran de dıjin.
muktedir *rgd.* qadır, jêhati, şıyan, şi, berjewend, tıwanin, şeh, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **muktedir değilim** *bw.* nıkarım, natıwanım, şeh nıkarım. /**– olmak** *L.* karin, kanin, twanin, tıwanin, şeh karin.
mum [1] *N.* mûm.*P.K.* **1.** mûma ko dısojın û mûma hıngıvi re ji tê gotın. **2.** dı fizıkê de pivana roniyê ye. **3.** weki dawetıye tê karanin.
mum [2] *N.P.K.* şıma, fınd, mûm. /**–lamak** *L.* mûm kırın. /**–luk** *N.* şımadank, fındank.
mumya *N.P.* mûmi, mûmye. /**–lamak** *L.* mûmi kırın.
mundar *rgd.P.K.* mırdar, gılav. /**– etmek** *bw.* mırdar kırın, gılav kırın, şkêr kırın. /**– olmak** *bw.* mırdar bûn, gılav bûn. *bn.* **murdar.**
munis *rgd.A.* **1.** hutbûyi, nas. **2.** hogır.
muntazam *rgd.A.* rêkûpêk, rêkxısti, şik.
muntazaman *rgp.A.* bı rêk û pêki.
muntazır *rgd.A.* hêvidar, bendemayi.
murabba *rgd.A.* **1.** çarin, çarık. **2.** çargoşe, kare, qare.
murahhas *N.A.* nıwêner, nwêner.
murakabe *N.A. bn.* **denetim.**
murakıp *N.A. bn.* **denetmen.**
murat *N.A.* **1.** mırad, mıraz, daxwaz. **2.** armanc. /**– almak** *L.* gehiştın mıraza xwe, gehiştın daxwaza xwe. /**– etmek** *L.* xwastın, daxwaz kırın.
murç *N.* kulıng, evıya jı zmanê Ermeni tê.
murdar *rgd. P. K.* **1.** mındar, mırdar, mırar, heywanê ko lı gor şeriatê nehatıye serjê kırın. **2.** gılav, qevçıl. **3.** cınabet. /**– etmek** *L.* mırar kırın, mındar/murdar kırın, qevçıl kırın, belqıtandın. /**– olmak** *L.* **1.** mırar bûn, mındar/murdar bûn. **2.** şkêrçûn, evıya jı bo heywanane ko hê kêr negêhıştiyê û dımıre, mırar dıbe, wısa tê gotın.
murdar ilik *Nh. ant.* mêjiyê maripıştê.
muris *rgd.A.* miratbûyi.
musahhih *N.A.* durıstker.
musalla *N.A.* teneşir. /**– taşı** *N.* kevırê/berê teneşirê, kevırê/berê şuştınê.
musandıra *N. Gr.* sekuyê cılan, textê nıvinan.
Musevi *N.A.* **1.** Mûsewi, kesê ko dı dinê Mûsa de ye. **2.** Cıhû, Yahûdi.
Mushaf *N.A.* Mıshef.
musibet *N.A.* mûsibet, musibet, karesat, serxur, git, hıngıvtın, bêtar, qeda, xax.
musiki *N.A.* mûsiqi, muzik. /**–şinas** *Nh.* mûsiqişinas.
muska *N.* bazbend, musqe, nıvişt, nusqe, hemayil. * **boy muskası** *bw.* berbejn.
musluk *N.A.* henıfe, sûlav, qurne, zembele, mûslıx.
muson *N.Fr.A.* mûsön.
muşamba *N.A.* mûşembe.
muşta *N.P.* mışt, mışte. /**–lamak** *L.* mışte kırın.
muştu *N. P.* mızgin. /**–lamak** *L.* mızgin dan, mızgin kırın.
mut *N.* kam, bextıyari.
mutaasıp *rgd.* fanatik, koneperest, kevneperest.
mutabakat *N.A.* hevhatın.
mutabık *rgd. A.* **1.** wekhev. **2.** hawe, bısemt, bırê.
mutantan *rgd.A. bn.* **görkem.**
mutasavvıf *N.A.* sofi.
mutat *rgd.A.* frûmaye, tamışki, adet. /**– olmayan** *rgd.* jı adetê der.
mutavassıt *N.* **1.** navengi. **2.** navin.
mutçuluk *N.* fels. kamperest, ivdemonizm.
muteber *rgd.A.* mûteber, muteber. /**– olmak** *bw.* mûteber bûn.
mutedil *rgd.A.* tolerant.
mutemet *N.A.* **1.** bawermend, kesê ko lê baweri dıbe. **2.** mûtemet, kesê ko dı dayira resmi de karê dırafi dıke.
mutfak *N. A.* aşxane, metbex, mutfax, pıxêri.

muti *rgd.A* sernerm, itaetkar.
mutlak *rgd.A* ferzine, mutleq, teqez.
mutlaka *rgp.A* mutleqe, bı mısogeri.
mutlu *rgd.* dılgeş, kamıran, kamran. /**–ca** *rgp.* bedbextane. /**–luk** *N.* kamırani, dılgeşi, kam. /**–suz** *rgd.* bedbext, kambax. /**–suzluk** *N.* bedbexti, kambaxi. /**– yaşamak** *L.* kamırani jiyin.
muttali *rgd.A* agahdar.
muvafakat *N.A* pejirandıni, qebûlkırın. /**– etmek** *L.* pejirandın, qebûl kırın.
muvaffak *rgd. A* serketi, serkewti, serefrazi. /**– olmak** *bw.* serketın, serefraz bûn.
muvafakiyet *N.A* serketın, serefrazi. /**–li** *rgd.* serefraz, serketi.
muvafık *rgd.A* bırê, bı rê, bısemt, hawe.
muvakkat *rgd.A* mıweqet, netım, çendemi.
muvasala *N.A* ragıhandın.
muvasalat *N.A* gehiştın. /**– etmek** *bw.* gehiştın.
muvazene *N.A bn.* **denge.**
muvazi *rgd.A* paralel.
muvazzaf *rgd.* 1. erkdar. 2. leşker û serbazên ko leşkerıya xwe ya mecbûri dıkın.
muz *N.A* mûz.
muzaffer *rgd. A* serketi, serefraz, mızafer.
muzafferane *rgp.A P.* bı serefrazi, mızaferane.
muzır *rgd.A* mızawır, zıyanok. /**–leşmek** *L.* mızawır bûn, zıyanok bûn. /**–lık** *N.* mızawıri, zıyanoki.
muzip *rgd.A* henekvan, yarikar. /**–lik** *N.* henekvani.
mübadele *N.A* gorin, gorineve, danûstan. /**– etmek** *L.* gorin.
mübalağa *N.* fişal, nepıxandın, pırandın, gırkırın. /**– etmek** *L.* nepıxandın, fişal kırın, gır kırın, pırandın,
mübarek *rgd. A* mubarek, mıbarek, bımbarek, piroz, evra. /**–leştirmek** *L.* evra xıstın. * **mübarek olsun!** B. piroz be!
mübaşir *N.A* mıbaşir, mubaşir.
mübrem *rgd.A* mısoger.
mücadele *N.A* mucadele, mıcadele, koşan, koşin, têkoşin. /**– etmek** *L.* têkoşin, koşin kırın, mıcadele kırın.
mücadeleci *rgd.* têkoşer. /**–lik** *N.* têkoşeri.
mücahit *N.rgd.* mucahid, têkoşer.
mücerret *rgd.* razber. /**–lik** *N.* razberi.
mücevher *N. A* mıcewher, mucewher, xışır, xışr, gewher, cewahır, cewher.
mücevherat *N.A* xışr, gewher.
mücrim *rgd.* mucrim, tawanbar.
müdafaa *N.A* mudafa, parastın, parêzgari.
müdahale *N. A* mudaxele, têkılin, pelışandın. /**– etmek** *L.* mudaxele kırın, pelışin, têkel/têkıl bûn.
müddeiumumi *Nh.A* dadıstên.
müddet *N.A* 1. mudet, mıdet, dem, wade. 2. *rgp.* qas, gav, şop, mawe. /**–li** *rgd.* bıdem, bımudet. /**–siz** *rgd.* bêdem, domdar, bêmudet.
müderris *N.A* mamosta, profesor. /**–lik** *N.* mamostati.
müdire *N.A* mıdûre, mıdûrê ko jın e.
müdrik *rgd.* bıageh, têgehişti, fehmkıri.
müdür *N.A* mıdûr, gerinende, rêveber, berêweber.
müdüriyet *N.A* mıdûrıyet, serkari, kargêr.
müdürlük *N.* 1. mıdûri, mıdûrti, serkari. 2. meqamê mıdûr e.
müebbet *rgd.* muebed, bêdawi, ta mırınê.
müellif *N. A* danyar, nıviskar, kesê ko pırtûk nıvisi ye.
müennes *N.A Grm.* mêza.
müessese *N. A* mezringe, damızrah, dezgeh.
müessir *rgd.* rayda.
müessis *N.A* avaker, himdanêr.
müezzin *N.A* muezzin, bangbêj.
müfettiş *N.A* mufetiş, çavdêr, soraxvan, serperışt. /**–lik** *N.* soraxvani, serperışti.
müflis *rgd.A* mıflıs, iflaskıri.
müfret *N.A Grm.* yekejmar.
müfreze *N.A* mufreze, cerd, cırd, gırd.
müftü *N.A* mufti, mıfti. /**–lük** *N.* mıftıti, muftuti.
mühendis *N.A* mıhendız, muhendıs, sexmankar. /**–lik** *N.* mıhendızi, sexmankari.
mühim *rgd.A* gırıng, pêşem, muhim.
mühimsemek *L.* gırıng ditın.
mühlet *N. A* 1. dem, mıhlet. 2. qas, şop, mawe. * **bir mühlet dur** *bw.* qaseki bısekın.
mühür *N.* 1. mor, muhır. 2. nıgin, evıya dı gustilkê de ye, dema berê de ji ali hukumdaran de dıhat karanin. /**–lemek** *L.* mor kırın. /**–lü** *rgd.* morkıri.
mühürlenmek *L.* hatın mor kırın.

mühürletmek *L.* dan mor kırın.
müjde *N. P. K.* mızgin, mjde, mujde. /**_lemek** *L.* mızgin kırın, mızgin dan. /**_lik** *N.* mızgini. /**_ vermek** *L.* mızgin dan.
müjdelik *N.* şirani, mızgini * **sen müjdemi ne verirsin?** *bw.* tu şiranıya mın çı dıdi?
mükafaat *N.* xelat, mukafaat, dıyari, padaş, bexşiş, şabaş.
mükafaatlandırmak L. bexşişandın, bexş kırın, xelat kırın.
mükaleme *N.A* gıftûgo, şêwır.
mükellef 1. *rgd. A* berpırsıyar. 2. kes an dezgehên ko pêtıvi dayina bacê ne.
mükemmel *rgd. A* rewneqdar, bıservehati, seraza, pêkhati, bêkêmani. Ev sinonimana hê dı zmanê Kurdi de cihê xwe negırtıne.
mükerrer *rgd.A* ducarbûyi, tekrarbûyi.
mülahaza *N.A* serınc, hızır, mıjûli.
mülakat *N.A* 1. şêwr, vebır, pevaxaftın. 2. raportaj.
mülayim *rgd. A* melayim, sernerm, rewan, nermıji.
mülemma *rgd.* belek.
mülga *rgd. A* betal. /**_ etmek** *L.* betal kırın.
mülhem *rgd. A* xêvzan, avıtıye dıl. /**_ olmak** *L.* xêvzan bûn, avêtın dıl.
mülhit *rgd. A* mulxut, mulxıt, evıya kesê ko jı Xwedê ne bawer an jı rıya rast derketıne re tê gotın.
mülk *N.* mılk, erd, saman. 1. zevê, xani û tıştê wısa ko bınecih ne. 2. welat, erd, erda ko dı bın idara dewletê de ye. 3. erda ko dı bın tapû ya yeki de ye. * **mülk satın almak** *bw.* erd/mılk kırrin.
mülkiye *N. A* 1. samani, mılkıye. 2. çina ko derveyi leşkeri ye.
mülkiyet *N.A* xwedani, xwediti.
mülteci *N.A* multecı, penahınde, lace. *bn.* **iltica.**
mültezim *N.* belender. *bn.* **kesenekçi.**
mümbit *rgd. A* bıhatın, bırıştı, zom, berdar. /**_ topraklar** *N.* erda berdar, erda bırıştı.
mümessil *N. A* mumesıl, gızir, nıwêner, nwêner, serheng. Jı vana de "nıwêner an nıwêner" zêde tê kar anin. /**_lik** *N.* nwêneri, gıziri.
mümin *rgd. A* 1. momın, bawermend. 2. be *bw.* heta ko bê, heta ko mımkûn e. /**_ olmak** *L.* mımkûn bûn, qabil bûn.
mümtaz *rgd. A* mımtaz, bıjarte, serberz.
münacat *N.A* 1. lavakırın jı bo Xwedê. 2. dı wijeya diwane de lawjeyên ko pesna Xwedê dıdın.
münafık *rgd. A* mınafıq, xınız, fesat.
münakalat *N.A* ragıhandın.
münakaşa [1] *N. A* 1. gelac, gelece, munaqeşe, gotûgo, lec, qırên *(dı mana negatif de).* 2. gengeşi *(dı mana pozitif de).* /**_ etmek** *L.* gelece kırın, hevdan, lec kırın, gengeşi kırın, berhev dan. /**_ götürmemek** *L.* gengeşi re cih nebûn.
münakaşa2 *N.* argo. çırvekêşi.
münasebet *N. A* 1. munasebet, gırêdani, hencet, danûstan, bıbone, pevgırêdani, peywendi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. hawe, bırê, bısemt.
münasip *rgd. A* mınasıb, munasıb, hawe, bırê.
münavebe *N.A* bınobet, bıdor.
münazara *N.A* gengeşi.
mündemiç *N.A* naverok.
mündericat *N.A* fıhrist, naverok.
müneccim *N. A* munecım, stêrenas, astırolox.
münekkit *N. A* rexnevan, rexnedar, rexnegir. /**_lik** *N.* rexnevani, rexnadari, rexnegiri.
münevver *N. rgd.* şareza, rewşenbir, ronakbir.
münferiden *rgp.* bı serê xwe, yek tenê.
münferit *rgd.A* bı serê xwe, tenê.
münhal *rgd.A* vala.
münhani *rgd.* xar.
münhasır *rgd.A* mexsûs, tırxankırı.
münhasıran *rgp.A* xasıma, bı taybeti.
münkir *N. A* 1. munkir, jı Xwedê bêbawer. 2. inkarker.
müntahap *rgd.A* bıjarti, bıjarte.
müntehir *rgd. A* xwekujyar, kesê ko xwe dıkuje.
münteşir *rgd. A* 1. weşandi, belavbûyi. 2. çapbûyi, weşandi, evıya jı bo rojname, pırtûk û tıştê wısa ye.
münzevi *rgd. A* xamoşan, mırovrevok, munzewi, tenêperıst, merdımgırız, mizantrop.
müphem *rgd.A* gung, dapoşi, neronebar,

bo tiştê xırab. * **kumara müptela olmuş** *bw.* huti xumarê bûye. 2. ...i. * **vereme müptela** *bw.* weremi bûye. 3. evindar, bengi.
müracaat *N. A.* muracaat, karnıyar
müradif *N. A. Grm.* hevmana.
mürai *N. A* durû. /**...lik** *N.* durûti.
mürdüm eriği *Nh.* momıx.
mürdümük *N.* culbe. *bot.* **Hyrus sativus.**
mürebbi *N.* amojkar, perwerdekar.
mürekkep1 *N. A.* mırêkeb, hıbr, xımav, xıbır, nûsar, evıya ava bı cûre cûre rengi ye û bı wê nıvis tê nıvisandın. /**... hokkası** *Nh.* xıbırdank.
mürekkep [2] *rgd. A.* 1. yekbûyi, yekgırtû. 2. pêkhati.
mürettebat *N. A.* muretebat.
mürettip *N.* 1. rêzker. 2. tiprêz, kesê ko dı çapxanê de tipan rêz dıke.
mürit *N. A.* mırid, murid, talıb.
mürşit *N. rgd. A.* murşid, rahşan, rêzan, rêber, rayber.
mürteci *rgd. A.* koneperıst, kevneperıst.
mürur *N. A.* bori, burdın, vırıtin. * **müruru zaman** *bw.* dembori, dema vırıti, vırıti bûn.
müsaade *N. A.* destûr, destdan, deman, izın, icaze, cewaz, yarmeti, hıştın, musade, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. * **Allah müsaade ederse** *bw.* Xwedê ko dest *da.* /**... almak** *L.* destûr gırtın. /**... etmek** *L.* destûr dan, izın dan, helıştın, hıştın. /**... istemek** *L.* destûr xwastın, izın xwastın. /**... vermek** *L.* cewaz dan, destûr dan, izın dan, demandın. /**... etmemek** L. nehıştın, izın nedan, destûr nedan.
müsabaka *N. A.* musabaqe, pêşbırk, terad, berhevrebezin. * **müsabakaya girmek** *bw.* ketın pêşbırkê, ketın musabaqê.
müsademe *N.* hevxıstın, hevdan.
müsadere *N.* destdanser. /**... etmek** *L.* dest dan ser, dest danin ser, evıya jı bo mal û mılkên yeki ye ko gava sûceki dıke an tawanbar dıbe dı ali qanûn an hukumatê de dest dıdın ser mal û hebûna wi/wê, yanê jı dest dıgırın.
müsait *rgd. A.* musaid, hawe, bırê, destdayi.
müsamaha *N. A.* 1. bexşi, xoşditın, tolerans. 2. çav damılandın, xwe lı neditınê danin. /**...kar** *rgd.* musamahakar, bexşin.
müsamere *N. A.* şano ya ko lı xwandegehan dı navbera xwandekaran de çedıbe.
müsavat *N. A.* wekhevi.
müsavi *rgd. A.* mışlaq, musawi, wekhev, deng. /**...lik** *N.* wekhevi.
müseccel *rgd. A.* tomarkıri.
müseddes *N. rgd. A.* 1. şeşık, şeşgoşe. 2. şeşık, şeşin, edebıyatê diwanê de helbestên ko bı şeş malıkan hatıye nıvisin.
müselles *N. rgd.* 1. sê tek, tiştê ko jı sısıyan pêk tê. 2. mat. sêgoşe.
müselsel *rgd. A.* lıpey hev.
müshil *N. A. Bj.* mushil, ganıgan, dermaneki ye jı bo nexwaşıya riviyan tê kar anin.
Müslim *N. A.* Muslim, Musulman.
Müslüman *N. rgd. P.* Mısılman, Musulman. /**...lık** *N.* Musulmanti.
müspet *rgd. A.* 1. erêni, erini, belani. 2. fiz. pozitif. /**... ilimler** *N.* zanıstıyên pozitif, zanıstıyên belani.
müsrif *rgd. A.* musrif, destberdayi, destbelav.
müstacel *rgd. A.* ecele, lez.
müstahak *rgd. A.* musteheq, heqkıri, kesê ko gehiştıye mafê xelat an cezayê. /**... olmak** *L.* musteheq bûn, heq kırın.
müstahkem *rgd. A.* sengerkıri. /**... etmek** *L.* senger kırın, asê kırın. /**... mevki** *N.* sengergeh, asêgeh, derwaze.
müstahsil *N. A.* karkerê hılberinê.
müstakbel *rgd. A.* 1. pêşhati, mand, dahatû. 2. *rgd. N. Grm.* dema dahatû, dema pêşhati.
müstakil *rgd. A.* bıserxwe, serbıxwe.
müstamel *rgd. A.* 1. karinay, hatıye xebıtandi. 2. kevne, kevn.
müstebit *rgd. A.* zorba, despot, stemkar.
müstehcen *rgd. A.* fılite, tazi, tiştê ko lı dıji ar û edebê ye.
müstehlik *N. A.* berxwari.
müstemleke *N. A.* merz, mêtingeh. /**...ci** *N.* mêtingehparêz.
müstenkif *rgd. A.* bêreng, kesê ko dı helbıjartınê de raya xwe kar nayne.
müsterih *rgd. A.* rehet, dılasan.
müstesna *rgd. A.* 1. bêcge, cıyawaz, cûda. 2. danisqe, tiştê ko jı hempayê xwe bıhatır an hêjatır. * **müstesna bir adam** *bw.* mıroveki danisqe ye.
müsteşar *N.* 1. berdevk, şêwırdar, rawêjer, kesê ko dı bın wezir an balyozan de memûrê mezıntır e. 2. agahker, amojkar, rawêjer.

müsteşrik *N.* rohelatnas.
müstevli *N. rgd.* dagirker.
müsvedde *N.A* gelale, reşnıvis.
müşabehet *N.A* şıbin, lêçûyin.
müşabih *rgd.* şıbi, lêçûyi.
müşahede *N.A* 1. ditın. 2. çavnêri, guhderi.
müşahit *N. rgd. A* 1. kovan, şahıd. 2. çavnêr, serperıştı.
müşavere *N.* agahkeri, şêwırin.
müşavir *N. A* amojgar, şiretgêr, rêzan, agahker.
müşerref *rgd.* bırûmet. /**– olmak** *L.* bırûmet bûn, serbılınd bûn.
müşfik *rgd. A* lewaş, hor, dılovan.
müşir *N.A* mareşal.
müşkül *rgd. A* 1. mışkul, muşkile, zor, zehmet, dıjwar. 2. *N.* astengi, zehmeti, tengavi. /**–pesent** *rgd. A P.* mışkulpesend.
müşküle *N.* muşkile, cûre tıriyek e ko payizi dıgehê.
müşrik *rgd. A* şirk, kesê ko xwe lı Xwedê datine an doza Xwedêtiyê dıke.
müşteki *rgd.* lavaker, gazındker.
müştemilat *N.A* muştemilat.
müşterek *rgd. A* hevbeş, hevpar.
müştereken *rgp. A* bı hev re, bı hevbeşi.
müşteri1 *N. A* mışteri, muşteri, kırıyar, kıridar, xeridar. v sinonimana de "kırıyar" zêde tê bıkar anin.
Müşteri [2] *N.A ast.* Jupiter.
mütalaa *N.A* 1. xwandın, ders xwandın. 2. hızır kırın, dewang, gengeşi, berafi. /**– etmek** *L.* 1. xwandın. 2. lı ser mıjûl bûn, lêgerin.
mütareke *N. A* agır rawestin, peyman, çekdanin.
müteahhit *N.A* mutahid(*t*). /**–lık** *N.* mutahidi.
müteakiben *rgp. A* pışt re, dûv re, dû re, lı pey.
müteakip *rgd. A* dû, dûv, pışt re, pey.
mütebaki *rgd. A* bermaye, baqimayi.
mütebessim *rgd. A* beşiş, rûkenok.
mütecaviz *rgd. A bn.* **saldırgan.**
mütecessis *rgd. A* çavzêlk, mereqdar.
müteessif *rgd. A* xemgin, xemnak, mıxab.
müteessir *rgd. A bn.* **müteessif.**
mütehakkim *rgd. A* hukmdar, stemkar.
mütehassıs *N. rgd. A* pıspor, zana. /**–lık** *N.* pıspori.
mütekabil *rgd. A* bervaji, dıjraber.
mütekamil *rgd. A* gehişti, geşbûyi, kamılbûyi.
mütekasif *rgd. A* sıft, tir, tari.
mütemadi *rgd. A* domdar, bêetlahi, peyhev.
mütemadiyen *rgd. A* her û her, tım û tım.
mütenakız *rgd. A* mıxrık.
mütenevvi *rgd. A* cûrbecûr, cûre cûre.
müteradif *rgd. Grm.* hevmana, sinonim.
müterakki *rgd. A* pêşveçûyi.
mütercim *N.* paçvezan, paçvan, peçvezan, werger. /**–lik** *N.* peçvezani, wergeri.
mütereddit *rgd. A* dudılı.
müteselsil *rgd. A* zencire, peyhev, lı dû hev, lı paş hev.
müteşebbis *rgd. A* hewldar.
mütevazi *rgd. A* dılnızm, dı halê xwe *de.*
müteveccih *rgd. A* beridayi.
müteveccihen *rgp. A* berê xwe da ... * **dağa müteveccihen yola çıktı** *bw.* berê xwe da çıyê û rê ket.
müteyakkız *rgd. A* wurya, şıyar.
müthiş *rgd. A* 1. muthiş, erjeng, sıhêm, sehm, sawir, tırsehêz. 2. bêtışe. * **müthiş bir mertek** *bw.* kêraneki bêtışe ye.
müttefik *N. rgd.* yekbûyi.
müttehiden *rgp. A* pev re, pêk ve.
müttehit *rgd. A* yekgırtû, yekbûyi.
müvekkil *N.A* bervedêr, bervêdêr.
müverrih *N.A* diroknıvis.
müvezzi *N.A* peyırk, belavker, kesê jı bo postê name tıştê lı dadıgehê belav dıke.
müzah... *N. A* arikari, alikari, pıştgırtıni. /**– etmek** *L.* alikari kırın, pışt gırtın, lı pışt derketın.
müzakere *N. A* muzakere, gotûgo, dewang, berafi, gengeşi. /**– etmek** *L.* gengeşi kırın, dewang kırın, muzakere kırın.
müzayede *N.* herac. /**– etmek** *L.* herac kırın.
müze *N. Fr. Gr.* muze.
müzehhep *rgd. A* avzêrkıri.
müzekker *rgd. A Grm.* nêrza.
müzekkere *N.* daxwaznıvis, daxwazname.
müzeyyen *rgd. A* kokandi, xemıli, xemılandi.
müzik *N. Gr. Fr.* muzik, mûzik, mûsiqi. /**– çalmak** *L.* muzik kutan, muzik lê dan. /**–li** *rgd.* bımuzik. /**–siz** *rgd.* bêmuzik.
müzikal *rgd. Fr.* muziqal, muzikal.
müzikçi *N.* muzikperwer.
müzisyen *N. Fr. Gr.* muzisıyen, muzikperwer.
müzmin *rgd. A* domdar, demdırêj, kro-

nik
müzminleşmek *L.* demdırêj bûn, domdar bûn, kronik bûn.

N

N. 17. min tipe dı elifba tırki de û dengdar e.
N *N.* kimyayê de kurtenıvisa azotê ye.
Na *N.* kimyayê de kurtenıvisa sodıyûmê ye.
naaş *N.* ceset, laşê mıri.
nabız *N. Bj. A.* nebz, rehjen. /**_ çarpması** *N.* reh jenin.
nacak *N.* bınkol, kulbe, nalcax.
naçar *rgd. K. P.* neçar, bêçare. /**_ kalmak** *L.* bêçare man.
naçiz *rgd. P.* negırıng, dı bıhayê de erzan.
nadan *rgd. P.* nezan.
nadas *N.* şiv, şûv, xepar, aşêf, kırêb. /**_ etmek** *L.* şûv kırın, kırêb kırın.
nadaslamak L. şiv/şûv kırın, kırêb kırın.
nadide *rgd. P.* nadide, ender, terwende, bêzin.
nadim *rgd. A.* poşiman. /**_ olmak** *L.* poşiman bûn.
nadir *rgd. A.* terwende, bêzin, nadır.
nadiren *rgp. A.* seyrek, sêrek, bı terwende.
nafaka *N. A.* nefeqe.
nafıa *N.* karê avahiyê, avakırın.
nafile *rgd.* 1. nefile, nefilane. 2. *rgp.* bı valahi, bı nefilane.
nafta *N. İng.* neft, berê ko bı 100 û 250 dereceyi de jı petrolê tê deranin.
naftalin *N.* neftalin.
nağme *N.* murx, terane.
nahak *rgd. P. A.* neheq, neq.
nahır *N. K.* naxır, koma pez û dewaran e. /**_cı** *N.* naxırvan, gavan.
nahif *rgd. A.* lawaz.
nahiye *N.* 1. melbend, nahıye, liwa, cû û nışinek idara mulki ye. 2. nahıye, herêm, dever.
nahoş *rgd. K. P.* nexoş, nexweş, tıştê ko xweş nine.
nakarat *N. A.* neqaret, rewan.
nakavt *N. İng.* naqawt, sporta boksê de ketın û ranebûn. /**_ olmak** *L.* naqawt bûn.
nakden *rgp. A.* naqden, bı dırafi.
nakdi *rgd. A.* naqdi, dırafi.
nakıs *rgd. A.* kêm, kutanebûyi.
nakış *N. A.* nexş, neqış, çin. /**_lı** *rgd.* çin, çinık, neqşin, bıneqş.
nakışlamak *L.* neqış kırın, çin kırın, çinandın.
nakil *N. A.* 1. guhaztın, neqıl, neql, guhêz, barkırın, jı ciheki xwe guhartın cihê dın. 2. koçbûni, barkırın. 3. neql, gotın, hikaye kırın. 4. tayin, becayiş, memûrên ko becayişi ciheki dın dıbın. 5. peçvekırın, wergerandın.
nakit *N. A.* pare, dıraf.
nakkaş *N. A.* neqaş, çinker, kesê ko lı ser diwar û avahiyan de çin û neqşan çêdıke.
nakledilmek *L.* hatın neql kırın, hatın guhaztın.
naklen *rgp. A.* neqlen, bı neqli.
nakletmek *L.* neqıl kırın, guhaztın, raguhaztın.
nakliyat *N. A.* neqlıyat, barkêşi, şıxrevani. /**_çı** *N.* barkêş, şıxrevan.
nakliye *N.* guhêzi, barkêşi, karwan, şıxre. /**_ci** *N.* barkêş, guhêzker. /**_cilik** *N.* karwani, barkêşi, şıxrevani.
nakşetmek *L.* 1. kokandın, neqış kırın. 2. xemılandın.
Nakşibendi *N.* Neqşibendi, navê teriqetekê ye.
Nakşibendilik *N.* tariqetek e ko jı ali şêx Mıhemed Bahaûddin Naqşibendi de hatıye ava kırın.
nakti *rgd.* neqdi, bı dırafi.
nal *N. A.* nal /**_ çakmak** *L.* nal kırın. ***nalları dikmek** bw. dûv rep kırın, doçık/boçık rep kırın, argoyê de mırına heywani an weki heywan mırına insan.
nalbant *N.* nalbend. /**_ bıçağı** *Nh.* sımtraş. /**_lık** *N.* nalbendi.
nalbur *N. A. P.* nalbûr. 1. kesê ko nalê hespan çêdıke. 2. xırdawat.
nalça *N. A. P.* nalçe, dıvil. /**_ takmak** *L.* dıvil kırın.
nalın *N. A.* pêdari, nalık.
nallamak *L.* nal kırın
nallanmak *L.* hatın nal kırın.
nam *N. K. P.* nav, nam. /**_ almak** *L.* namdar bûn, navdar bûn. /**_lı** *rgd.* namdar. /**_ salmak** *L.* navê xwe belav bûn.
namahrem *rgd. P. A.* 1. namahrem, jın û mêrê ko bı şer'en dıkarın pevre

bızewıcın. 2. bıyani, xelk.

namaz *N. P.* nımêj. **/– kılmak** *L.* nımêj kırın, nımin. * **namaza kalkmak** *bw.* rabûn nımêjê. **/–lık** *N.* secade. **/–sız** *rgd.* bênımêj.

namdar *rgd. K. P.* namdar, navdar.

name *N. P. K.* name, mektûb.

namert *rgd. K. P.* nemerd, namerd. **/–lik** *N.* nemerdi.

namlı 1. *rgd.* namdar, navdar. 2. *N.* malaxme, daneya ko hê lıgel kaê ye.

namlu *N. Gr.* lûle, namlû. * **tüfek namlusu** *N.* lûla tıfıngê.

namus *N. A.* namûs. * **namusa tecavüz etmek** bw. dest avêtın namûsê. **/–lu** *rgd.* bınamûs, xwedinamûs.

namussuz *rgd.* bênamus. **/–luk** *N.* bênamûsi.

namzet *N. K. P.* berendam, navzed, namzed. **/–lik** *N.* namzedi, navzedi.

nane *N. A.* tıhtavık, pûjan.

nankör *rgd. P. K.* nankor, kesê ko başıyê nızane.

nar [1] *N. P. K.* hınar, henar, nar. **/– çiçeği** *Nh.* gulnar.

nar [2] *N. A.* agır.

nara *N. A.* nare, helan, halan, helhelan. **/– atmak** *L.* halan kırın, helhelan dan xwe.

narenciye *N. A.* narınc, narıncıye.

nargile *N. P. K.* nêrgıle, nêrgele, kokos.

narh *N. P.* nerx. **/– koymak** *L.* nerx dan, nerx kırın.

narin *rgd. K. P.* narin.

narkotik *N. rgd. Fr. Gr.* narkotik.

narkoz *N. Fr. Gr.* narkoz, kesê ko bı cûre derman laşê xwe bı temami an cihki tête tevızandın.

narsisizm *N. Gr.* narsisizm, xweperıst, xwe û xwe hezkırına insan.

nasıl rgd, *rgp.* çılo, çawa, çıto, çer. Ev bêje jı Tırki "ne", û jı Erebi "esl" pêk tê. **/– etmek** *L.* çawa kırın. * **biz nasıl yapalım!** *bw.* emê çawa bıkın! * **nasıl geldiysen öylede git** *bw.* çer hati wer jî here. **/– olmak** *L.* çawa bûn. * **nasıl olursa olsun** bw. bı çı awayi be jî. * **nasılsı, iyimisin?** *bw.* çeri, rınd i?, çawayi, baş i?

nasılsa *rgp.* çer hebe, çawa ko be. * **nasıl olsa yarın gelirsin** *bw.* çer hebe tu sıbê tê. * **nasılsa baban da gelir** *bw.* çawa ko be bavê te jî tê.

nasır *N. Bj. A.* nasır, cedew, bızmare. **/– bağlamak** *L.* cedew gırtın. **/–lı** *rgd.* cedewi, bınasır.

nasırlaşmak *L.* cedew gırtın, nasır gırtın.

nasihat *N. A.* hosi, şiret, pend. **/– eden** *N.* **pendiyar. /– etmek** *L.* şiret kırın.

nasip *N. A.* 1. nesib, pelise. 2. qısmet. * **nasip olmamış** *bw.* nesib nebûye. **/– olmak** *N.* kısmet bûn, nesib bûn.

nasiplenmek *L.* nesibê xwe gırtın.

nasyonalist *rgd. Fr.* nasyonalist, neteweperıst.

naşir *N.* çapker, wêşanker.

natüralist *rgd. Fr.* natûralist, xwewerparêz.

natüralizm *N. Fr.* natûralizm, xwewerıyad.

navlun *N. Gr.* nawlûn. 1. barê ko lı keştıyê bar bûye. 2. bıhayê barkışandınê ya keştî.

naylon *N. İng.* naylon.

naz *N. P. K.* heng, naz, dılık, tiz, xenc, bınare. * **birine nazı geçmek** *bw.* naza xwe cûn yeki. **/– etmek** *L.* naz kırın, dılık kırın. * **kendini naza çekmek** *bw.* xwe dan nazan. **/–lı** *rgd.* nazende, nazdar, nazenin.

nazar *N. A.* 1. nıhêrin, qaytkırın. 2. çavıni, nezer, baweri heye ko hın çavên kesan de nıhêrinên xırab heye û zerarê dide mirov û mal û mılk. * **atıma nazar değdi** *bw.* hespa mın çavıni bû. **/– boncuğu** *N.* kespık. **/– değmek** *L.* çavıni bûn, nezeri bûn. **/– etmek** *L.* çavıni kırın. 3. bal, ray, qewl. * **birinin nazarı dikkati çekmek** *bw.* bala yeki kış[illegible]. * **senin nazarında ben bir** [illegible] *bw.* bı qewli te ve ez ne tışt ım [illegible]a!

nazarlı *rgd.* nezeri, nezerbûyi.

nazari *rgd. A.* teorik, nezeri.

nazariye *N.* teori.

nazarlık *N.* maşelah, kespık, cûreyeke jı bo zarok û jinan.

nazenin *rgd. P.* nazenin, fodıl.

nazım *N.* şewane, manzûme.

Nazi *N. rgd. Ger.* Nazi. **/–zm** *N.* nazizm.

nazik *rgd. P.* 1. nazık, nazik, ya ko lı beramberi kesê di gıramıya xwe heye. 2. bajnzırav, narin. 3. nazık, alûs, xılope, tıştê ko baş neyê hêvışandın an parastın wê xıra bıbe. * **nazik bir daktilo** *bw.* daktiloyek nazik.

nazikane *rgp. P.* nazikane, bı nazıki.

nazikçe *rgd. rgp.* bınazıki, bı nazıki.

nazikleşmek *L.* 1. nazık bûn, ya ko nezaketê xwe zêde dıbe. 2. xılope, alûs, ya taqet an berxwedana xwe kêm dıbe.

nazil olmak *L.* lê xûya bûn, lê dıyar bûn.
nazlanmak *L.* naz kırın, nazin.
nazlı *rgd.* fodıl, nazin, nazende.
ne [1] *rgd. rgp.* pro. çı. * **ne diyeyim!** *bw.* çı bêjım. * **ne geziyorsun?** *bw.* çı dıgeri?. * **ne güzel!** *bw.* çı xweş e!. * **ne haldesin?** *bw.* çı hali de yi. * **ne kadar** rgp. çıqas. * **her ne kadar** *bw.* cıqas ko. * **neme lazım** veya **neme gerek** *bw.* mın/mı re çı. * **nene lazım** *bw.* te re çı. * **ne olur ne olmaz** *bw.* çı dıbe çı nabe. * **ne olursa olsun** *bw.* çı dıbe bıla bıbe. * **nesi var nesi yok** *bw.* çıyi xwe heye, çıyi xwe tune. * **ne var** *bw.* çı heye. * **ne var ne yok** *bw.* çı heye çı tune, çı heye, çı niye. * **ne yapayım** *bw.* çı bıkım. * **ne yapıp yapıp** *bw.* çı dıki bıke. * **neye uğradığını bilememek** *bw.* nezani ko çı ser de hat. * **neyin nesi** *bw.* çı yi kê ye. * **ne yüzle!** *bw.* bı çı rûyi!
ne [2] *dç. Ghk. K. P.* ne. * **ne gelindir ne damat** *bw.* ne bûk e, ne zavayê. * **ne gelir ne gider** *bw.* ne tê ne dıçe.
nebat *N. A* rehek, nebat, gıya.
nebatat *Nk. A* 1. rehekne, nebatne. 2. reheknasi, botanik.
nebati *rgd. A.* nebati, reheki. /**– şeker** *Nh.* qend.
nebi *N. A* nebi, peyxamber.
nebula *N. Fr.* pêwr.
nebülöz *N. Fr.* nebûla, pêwr.
necaset *N. A* 1. qırêji. 2. gû, rıx.
nece *rgp.* bı çı zımani, bı zmanê kê.
neci *rgp.* çı kes e, çı kari dıke, çı ye, ki ye. /**– oluyor** *bw.* ew çı kes e.
necis *rgd. A.* necıs, gılav.
nedamet *N. A* nedamet, poşımani.
nedbe *N.* riş, şopa bırin û kulan.
neden 1. *rgp.* çılo, çıma, çawa. * **bunu neden yaptın** *bw.* te ev çawa/çıma kır. * **neden yemedin?** *bw.* te qey nexwar? 2. ûşt, sebeb. /**– olmak** *L.* sebeb bûn. 3. qas. * **neden sonra adını da öğrendik** *bw.* qaseki şunda me navê wi ji hu kır.
nedeniyle *rgp.* bı sebeba, bı ûşta.
nedenli *rgd.* bısebeb, bıûşt.
nedense *rgp.* çıma ko, ji çı ye. * **nedense yağmur dinmedi** *bw.* ji çıye ko baran nesekıni.
nedensiz *rgd.* bêsebeb, bêûşt.
nefer *N. A* nefer.
nefes *N. A* bihn, bêhn, nefes, henase. /**– almak** *L.* nefes gırtın, bihn/bêhn gırtın/standın, bihn/bêhn berdan/vedan, henase gırtın, helpin, helpe help kırın. * **nefes alıp vermek** *bw.* nefes gırtın û dan. /**– darlığı** *N.* bihntengi. * **nefes nefese olmak** bw. xıze xız kırın, helpe help kırın. /**– vermek** *L.* henase dan, nefes dan, bihn/bêhn dan.
nefesli *rgd.* 1. bihnfıreh, bêhnfıreh. 2. sazên ko bı pıfkırınê tên jenin.
nefis [1] *N. A.* 1. nefs, şexs. * **kendi nefsini düşünmek** *bw.* tenê bıli nefsa xwe bûn. * **nefsini körletmek** *bw.* nefsa xwe şkandın. 2. bıj, mıcêz, xwastına jindaran lı ser xwarınê.
nefis [2] *rgd. A.* zor xoş, zor cıwan.
nefiy *N. A* 1. nefi, mışextkırın. 2. *Grm.* neyini.
nefret *N. A* nefret, kerıhin. /**– etmek** *L.* nefırin, kerıhin. /**– ettirmek** *L.* kerıhandın.
nefrit *N. Fr. Bj.* nefrit, helgırtına gurçıkan.
nefs *N. A* nefs. * **nefsine hakim olmak** *bw.* bı nefsa xwe karin, xwe pê gırtın.
nefsani *rgd. A.* nefsani.
nefsaniyet *N. A* kingırêdani, dıjmınahi.
neft *N. P.* neft, nıft.
nefti *rgd. P.* nefti, rengê tari ya kesk e.
nefyedilmek *L.* nefi bûn, mışexti bûn.
negatif *rgd. Fr.* 1. neyini, menfi, negatif. 2. mat. fiz. negatif, menfi. 3. negatif, dı filmêd fotoxrafi ya reş re tê gotın.
nehir *N. A* robar, çem. /**– yatağı** *Nh. cox.* besterobar.
nekahet *N. A* serrastbûn, çêbûn, kesê ko ji nexwaşıyê radıbe û êdi ber ve xweşıyê dıçe. /**– devresi** *N.* ji nexwaşıyê ser rast bûn.
nektar *N. Gr.* nektar.
nektarine *N.* tereqi.
nem [1] *N. P.* kam, hit, rewa. /**–li** *rgd.* rewa, bırewa.
nem [2] *N. P.* pış, tewlis, evıya bı zêdeyi ji bo zevi tê gotın ko amadeyi ajotınê ye.
Nemçe *N.* Nemsa, ji bo Awustırye tê gotın.
nemçeker *Nh.* rewapiv, higroskop.
nemelazım *rgp.* jımın re çı, serguhêri, avêtın paş guh.
nemlenmek *L.* 1. rewa bûn, hit bûn. 2. ji bo zeviyan, tewlis bûn, pış bûn.
nemli *rgd.* hêmi, rewa, bırewa.
nemölçer *Nh.* rewapiv, higrometır.
Nemrut *N.* Nemrûd, keyeki Kurdi ye.
nene *N.* dapir, pirık, pirk.
neodim *N. Fr. kim.* neodim, elementeki

jımara atomi 60, gıranıya atomi 144.3 û teqla xwe 6.96 ye. *sim.* Nd.
neolojizm *N. Fr. Grm.* bêjeyên ko nuh tê çêkırın.
neon *N. Fr. kim.* neon.
Neptün *N. Fr. ast.* Neptûn, 8.min stêra rojê ye.
neptünyum *N. Fr.* neptûnıyûm, elementeki radoaktif e jı ûranıyûmê çêdıbe. Jımara atomi 93, gıranıya atoma xwe 239 e. *sim.* Np.
nerde *rgp.* kanê, ku ka. * **ben nerden bileyim?** *bw.* ma ez jı ku zanım?.
nerden rgp. kuva, ku ve, jı ku.
nerdeyse rgp. 1. pır nema, ev/ew bû ko, hema hema. * **nerdeyse düşecektim** *bw.* pır nema ez bıketama. 2. jı ku maye. * **nerdeyse gelir** *bw.* jı ku maye wê bê.
nere rgp. pro. ku, kuderê, kiderê.
nerede *rgp.* lı ku, ka, ku * **nereden nereye gelmiş** *bw.* jı ku hatıye ku.
nereden rgp. ku ve, ku re.
nereli *rgd.* jı ku ye.
neresi *rgp.* 1. kuder, şani kijan ali dıke. 2. lı ku.
nereye rgp. kuva, ku ve, *rgp.* ku re.
nergis *N. P. K.* nêrgız, sosın.
nesep *N.* regez, neseb.
nesiç *N. A bio.* tevın.
nesil *N.* role, ferzend, rıh, bınaçe, dûn, dundan, nıfş, nesil, ırq, tuxm, rêşte, babık, çêli, wert, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. Jı van sinoniman de "role û nıfş" zêde têne bıkar anin.
nesir *N. A.* nesir, pexşan, pêşe. /**... yazarı** *bw.* pêşenvis, pêşekar.
nesne *N.* 1. heyok, şıt, pêze, tuşt, obje, camıd, wanek, dı tebietê de her tıştê ko ne jindare, û reng û gırani û şıklê xwe heye, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. *Grm.* têrker, bıreser, serve.
nesnel *rgd.* objektif, waneki, camıdi.
Nesturi *N. rgd.* mezhebeki jı beş i Asûrıyan e ko keşayeki bı navê Nastûr danıye.
neşe *N.* şabûni, dılşayi, kêf, heng. /**... kaçırmak** *L.* kêf revandın. /**...siz** *rgd.* bê kêf. * **neşesi yerinde** *bw.* kêfa xwe cih de ye. /**... yaratmak** *L.* kêf derxıstın.
neşelendirmek L. şa kırın, dılşa kırın, geş kırın.
neşelenmek *L.* şabûn, kêf kırın.
neşeli *rgd.* bıkêf, şa, şabûyi, şehbaz, şeng, şox, dılşa, dılgeş, şên.
neşeyle *rgp.* bı şadi.
neşir *N. A.* çapdêri.
neşredilmek *L.* hatın weşandın, hatın çap kırın.
neşren *rgp. A.* bı çapê.
neşretmek *L.* çap kırın, weşandın.
neşriyat *N.* çapemeni.
neşter *N. P. K.* neşter, nıştêr, xedenk. /**...lemek** *L.* nıştêr kırın.
net *rgd. Fr.* net. 1. bı her ali û şıkl û teşeyên xwe ve bêlu. 2. deng i safi û tê bıhistın. 3. bermaye yi dırafi ye ko safi dımine.
netameli *rgd. A.* xeterok.
netice *N. A.* dawi, dawink, hafıl, dıwa, dongi, encam, kuta. /**... vermek** *L.* dawi dan, kuta kırın. * **neticeye ermek** *bw.* dawi hatın.
neticelendirmek *L.* sinonimên lı pêşıya "netice" bı lêkera "kırın" têne kar anin wek: kuta kırın.
neticelenmek *L.* sinonimên lı pêşıya "netıce" bı lêkera "bûn an hatın" têne kar anin wek: kuta bûn, dawi hatın.
neticesiz *rgd.* bêdawi, bêencam, bêkutayi.
neuzübillah *B. A.* neûzibillah, baneşaneki dı mana "Xwedê bıparêze" de tê kar anin.
neva *N. P.* deng, aheng, murx.
ne vakit rgp. kengê.
nevale *N.* pelise.
nevazil *N. A. Bj.* zekem.
nevbet *N. A.* nobet.
nevi *N.* texlit, cıns, cûre, cor.
nevmit *rgd. P.* bêhêvi.
nevresim *N. P. A.* newresım, çarşev.
Nevruz *N.* Newroz, cejna sersala nû ya Kurd e, 612 sal dı pêşi Hz. ısa de destpê dıke ko dı wê rojê de Kawayi hesınger serê Dehhakê zorker jêkırıbû û lı Kurdıstanê azadi durust bûbû. /**... ateşi** *N.* agıri Newroz, mêlede. /**... ayı** *Nh.* Newrozmang, mang i Newroz. /**... bayramı** *N.* cejni Newroz.
newruz çiçeği Nh. bengzerık.
nevzat *N. P.* nûza, zarokê ko nû hatıye dınê.
ney *N. muz.* ney, haceteke muzikê ye. * **ney çalan** *N.* neyjen.
neyse *Ghk.* 1. bıla be ... çı bû bû. * **neyse olan oldu** *bw.* bıla be çı bû bû. * **neyse**

sende gel *bw.* bıla be tu ji were.
neyzen *N.P.* neyjen.
nezaket *N. P.* nezaket, nazıki. /**..li** *rgd.* bınezaket, nazık. /**..siz** *rgd.* bênezaket, hov.
nezaketen *rgp.P.A.* bı nezaketi, bı nazıki.
ne zaman rgp. kengê. * **ne zamandan beri** *bw.* ji kengê ve.
nezaret *N.A.* **1.** nezaret, nıhêrtın, çavdêri. **2.** wezaret. **3.** sehiti, dı bın çavnêriyê *de.* /**.. etmek** *L.* çavdêri kırın, çavnêri kırın.
nezaretçi *N.* çavdêr, çavnêr.
nezarethane *N.A.P.* nezaretxane.
nezd rgp. hınd, nık, cem, ba, ber.
nezih *rgd.A.* paqıj, pakrewışt.
nezir *N.A.* boraq, gori.
nezle *N.Bj.* nezle, arsım, saw, zekem, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**..li** *rgd.* zekemi. /**.. olmak** *L.* zekemi bûn.
nezt *N.A. bn.* **nezd.**
nısıf *rgd.* niv, nivçe.
nışadır *N. P. kim.* nışadır. /**.. ruhu** *N.* amonıyaq.
Ni *N.* kurtenıvisa nikelê ye.
nice *rgd. rgp.* **1.** nêçe, çend, çıqas. **2.** wısa pır, wısa.
nicelik *N.* mıqdar, gurani, qender, çıqasi.
niçin *rgd.* qey, çıma, çılo, çawa. * **niçin gitmedin?** *bw.* tu qey neçûyi?
nida *N.A.* **1.** deng, bang. **2.** *Grm.* baneşan, hodeng. /**.. işareti** *Nh. Grm.* nışkok, hêdang, hodeng.
nifak *N.A.* dubendi, gelace, gelş.
nihai *rgd.A.* dawin.
nihayet *rgp.* paşê, seri, nıhayet, dawi, talih, paşecar, dumayik.
nihayetlenmek *L.* dawi hatın, kuta bûn, paşi hatın.
nihayetsiz *rgd.* bêdawi, bêpaşi, bêkutahi.
nihilist *rgd. Fr.* nıhilist, napenst.
nihilizm *N. Fr.* nıhilizm, napenstı. **1.** kesê ko zêde ezpenst e û her tışti re na dıbêje. **2.** kesê ko hiç tu rêkûpêk lı ser ezıti napejirine.
nikah *N. A.* nikah, mehr, mahr. /**.. kıymak** *L.* mehr bırrin. /**..lı** *rgd.* mehrkıri, bımehr. * **nikahlı kadın** bw. jınmar. /**..sız** *rgd.* bêmehr, bênikah.
nikahlamak *L.* mar kırın, mehr kırın.
nikahlanmak L. mehr bûn, hatın mehr kırın.
nikbin *rgd.P.* nıkbin, xweşbin.
nikel *N. Ger. kim.* nikel, elementeki bı jımara atomi 28, gıranıya atomi 58.71, sıftıya xwe 8.9 e. *sim.* Nı.
nikotin *N.* nikotin, zêç.
nil fidanı *N.* wesme.
nilüfer *N.P.* hengkuj, nilûfer.
nimbus *N. Lat.* nimbûs, ewrên reş.
nimet *N. A.* nimet, namet, dırûd. **1.** başi, rındi. **2.** her tıştê ko ji bo jiyaneke baş. **3.** nan, xwarın û vexwarın. **4.** tıştên kêrhati ji bo imkana jiyanê.
nine *N.* pirık, pirk, dapir. **1.** jına xwedi nıfş ko zarokên zaroyê wê hene. **2.** jına zor pir.
ninni *N.* lorık, lori. /**.. söylemek** *L.* lorandın, lorin. * **annemin ninnileri** *bw.* lorıkên dayêka mın.
Ninova *N.* bajarê Mûsıl ya nıha ye, lı pêş dirokê de paytexta Asûriyan bû.
nirengi *N.P.* nirengi.
Nirvana *N.* Nirwana, dı dinê mecûsi de qada Arafatê ye.
nisaiye *N.A.* nexwaşıyên jınan, jinekoloji.
nisan *N.* nisan, ev bêje ji zmanê Suryani tê.
nisan balığı *Nh.* yek nisan, adeteki ji Fransi hatıye ko yeki meha nisanê de listıkeki hev xapandınê ye.
nispet *N.A.* nısbet.
nispeten *rgp.* nıspeten, lı gor.
nispi *rgd.A.* nıspi.
nisyan *N.A.* bihrkırın.
nişan [1] *N.P.K.* nişan, sozdayina pêşi zewacê ye. /**.. düğünü** *N.* dawata nişanê, cejna nişanê. /**.. takmak** *L.* nişan kırın. /**.. yapmak** *L.* nişan danin. /**.. yüzüğü** *bw.* gustilka nişanê, hıngliska nişanê. * **nişanı geri çevirmek** *bw.* nişan lê vegerandın.
nişan [2] *N. K. P.* nişan, armanca ko mırov dıxwaze bı tir an gule û tıştê wısa lêde. /**.. almak** *L.* nişan gırtın.
nişan [3] *N.P.K.* nişan, berate, ji bo dıyari û şabaşê işareta xelatê ye ko dıdın mıroveki. /**.. takmak** *L.* nişan pê ve kırın. /**.. vermek** *L.* yeki bı nişan xelat kırın.
nişan [4] *N. P. K.* nişan, işaret, şop, rêç. /**.. değmek** *L.* nişan lê ketın, ji bo fêki û hêşınati yên ko cara pêşın dıgehên. /**.. koymak** *L.* nişan kırın, işaret kırın.
nişancı *N.P.K.* nişangir. /**..lık** *N.* nişangiri.
nişane *N.P.* **1.** nişane, sıhrık, ya ko çekan de ye. **2.** armanc. **3.** rêç, şop.
nişangah *N.* nişangeh, kolık.
nişanlamak *L.* **1.** nişani kırın, ji bo zewa-

cê. 2. nişan kırın, bêlu kırın.
nişanlanmak *L.* 1. nişani bûn, jı bo zewacê. 2. nişan bûn, bêlu bûn.
nişanlı *rgd.* 1. nişani, desgırti, dergis, kesê sozdayi jı bo zewacê. 2. nişankıri, bêlukıri, işaretkıri. /**_lık** *N.* nişaniti. /**_sız** *rgd.* bênişan, bêişaret.
nişasta *N. P.* devti, tevti, nişast, nışast.
nitekim *Ghk.* bı rasti, çawa ko.
niteleme *N.* wesfin, çawanki. /**_ sıfatları** *Nh.* rengdêrên wesfin.
nitelemek *L.* wesıfandın, celeb kırın, babet kırın.
nitelenmek *L.* hatın wesıfandın, hatın celeb kırın, hatın babet kırın.
nitelik *N.* 1. wesıf, celeb, babet, çılobûni. 2. kalite. 3. keyfıyet, cıyawazi.
nitrikasit *N.* têzav, kezab.
nitroselüloz *N. Fr. kim.* nitroseliloz.
niyaz *N.* hewin, lava, nıyaz. /**_ etmek** *L.* hewin kırın, lava kırın.
niye *rgp.* çıma, çawa, qey, çıre. * **niye yaptın bunu?** *bw.* te ev çıma wısa kır.
niyet *N. A.* 1. nêt, nıyet, fêl, mebest. * **niyeti bozuk** *bw.* mebesta xwe xırab e. * **niyeti bozmak** L. dıl xırab kırın, nêta xwe xırab kırın. 2. nêt, nıyet, fêl, tıştê ko tu dılê xwe de dıgıri û fala xwe mêze dıki. /**_ çekmek** *L.* nêta/fêla xwe mêze kırın. 3. jı bo nımêj û roji de destpêka dıa ye.
niyetlenmek *L.* nêt/nıyet kırın, alaz bûn.
niyetli *rgd.* alazi, bınıyet.
niyubyum *N. Fr. kim.* niobıyûm, elementeki bı jimara atomi 41, gıranıya atomi 92.91, sıftıya xwe 8.57 e. *sim.* Nb.
niza *N. A.* gelş, gelemşe, geleş. * **araya niza sokmak** *bw.* gelşi kırın navberê.
nizam *N.* rêk, nizam. * **her şey nizamında** *bw.* her tışt dı rêka xwe *de.* /**_ intizam** *bw.* rêk û pêk, ser û ber. * **nizam intizama sokmak** bw. ser û ber kırın, rêk û pêk kırın.
nizami *rgd. A.* nizami, bırêk.
nizamlı *rgd.* rêkûpêk.
nizamname *N. A. P.* rêzname, destûrname.
nizamsız *rgd.* bênizam, bêrêkûpêk. /**_lık** *N.* bênizami, bêrêkûpêki.
nodul *N.* zıxt, mıxê mesasê.
Noel *N. Fr.* Goxend, Gaxend, roja cejna zabûna isa. /**_ ağacı** *N.* dara noelê. /**_ baba** *N.* Xızırê Noelê.
nohut *N. P.* nok, nik.
noksan *N. rgd. A.* kêm, nuxsan.
nokta [1] *N. A.* qulıx, evıya cihê ko nobetdar an inzıbatê eskeri dısekının re dıbêjın.
nokta [2] *N. A.* 1. *Grm.* rawest, nıqte (.). 2. babet, mewzû. * **bu noktada anlaşamadık** *bw.* em lı ser vê nıqteyi lı hev nehatın.
noktalama *N.* xalbendi. /**_ işaretleri** *N.* nişandek, xalbend.
noktalamak L. nıqte kırın, rawest danin.
noktalı *rgd.* bınıqte, bırawest.
noktalı virgül *N. Grm.* rawestbıhnok.
norm *N. Fr.* norm.
normal *rgd. Fr.* normal. /**_leşmek** *L.* normal bûn.
Norveççe *N.* Norweçi.
Norveçli *N.* Norweçi.
nostalji *N. Fr.* 1. bihri ya welêt kıirn, nostalji. 2. bihriya tıştê mêjveyi kırın.
not *N. Fr. İng.* 1. not, nişe, serınc, dı xwendegehan de qimeta zaninê ko bı hêjmar tê şani kırın. 2. têbini, not, kurtenıviseke jı bo biranina tışteki ye ko dı dawı an pêşıya nıvisarekê an nameyekê de tê karanin. /**_ almak** *L.* not gırtın, nişe gırtın. /**_ etmek** *L.* not kırın, nişe kırın. /**_ tutmak** *L.* not gırtın, nişe gırtın. /**_ vermek** *L.* not dan. /**_ yazmak** *L.* serınc dan, not nıvisin.
nota *N. İt.* note. 1. işaretên ko dengê muzikê şani dıdın. 2. danasina ko dewlet dıde dewlet an balyoza dewletê ya di.
noter *N. Fr.* notêr.
nöbet *N. A.* goyin, gori, nobet, heras. /**_ beklemek/tutmak** *L.* gori gırtın, nobet gırtın.
nöbetçi *N.* nobetdar, pasban, heras. /**_lik** *N.* nobetdari, pasbani. /**_ tutmak** *L.* nobet gırtın.
nöbetleşe *rgp.* bı nobet, bı goyin.
nöroloji *N. Fr.* newroloji, bırıknasi, tûrenasi.
nötr *rgd. Fr.* notr, nêtar.
nötron *N. Fr. İng.* notron.
Nuh *N. A.* Nûh, peyxamberê çaremin e ko jı pey Adem, Şit û idris te dıhêt.
numara *N. İt. Fr.* hejmar, numre, numare, jimare, jmare, jimar, jmar. 1. nav û sıre yê reqem e. 2. numre, numare, pivana tışteki. * **42 numara ayakkabı** *bw.* pêlava 42 numre. 3. nota ko dıdın xwandekaran. 4. numare, hêjmar, hêjmarên telefon û tıştê wısa. 5. numre, numare, dek, dolav, fen û fenekên listıkan. * **oyunda bir numara yaptı amma** *bw.* numarek dı listıkê de

kır emma.
numaralamak *L.* numare kırın, jimar*(e)* kırın.
numaralı *rgd.* bınumare, bıjmar.
numarasız *rgd.* bênumare, bêhêjmar.
numüne *N.A.* çêli, gelale, mastar, nımûne, wekok, minak, numûne, çel, ev sinonimana *lı* gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**..lik** *N.* gelaleyi.
nur *N. A.* rewneq, nûr. /**..lu** *rgd.* rewneqdar, bınûr.
nurani *rgd.* nûrani.
nurlanmak *L.* rewnaqdar bûn, bınûr bûn.
nurlu *rgd.* nûrani, rewnaqdar.
nutuk *N. A.* **1.** gotar. **2.** axaftın. /**.. çeken** *Nh.* gotarvan. /**.. çekmek** *L.* gotar dan. * **uzun bir nutuk çekmek** *bw.* axaftınek dûr û dırêj kırın.
nüans *N. Fr.* ferq, cıyawazi, cûdayi.
nüfus [1] *N. A.* rûnıştvan, nıfûs, gelhe. **Muş şehrinin nüfusu** *bw.* Gelheyi bajarê Mûşê. /**.. patlaması** *bw.* pırbûna nıfûs.
nüfus [2] *N.* gewri, nıfûs, kes, evıya bı tenê jı bo endamên lêzımekê tê gotın, weki: **evde dört nüfus besliyorum** *bw.* dı malde çar gewrıyan *(kes)* xwedi dıkım.
nüfuz *N.* bandûr, destdırêji, desthelati, hıkm, hukm. /**..lu** *rgd.* destdırêj, hukumdar. /**.. ticareti** *bw.* keyspenstıya desthelati. * **bir kimseyi nüfuzu altında tutmak** *bw.* keseki dı bın bandûra desthelatıya xwe de gırtın.
nükleer *rgd.* nuklıyer, dendıki. /**.. enerji** *N.* vejena dendıki/nuklıyeri. /**.. santral** *N.* sentrala nuklıyeri. /**.. silah** *N.* çekên nuklıyeri.
nükleon *N. Fr.* fiz. nuklıyon, navê hevpari ya proton û notronê ye ko pev re dendıkê atomê pêk tinın.
nüksetmek *L.* şuve hatın, heldaneve, evıya jı bo nexwaşi û tıştê wısa ye ko disa lê vedıgere.
nükte *N.A.* qerf, espri, nukte. /**..ci** *N.* nuktedan, pesqele, delû. /**..li** *rgd.* qerfok, bınukte, bıespri.
nüktedan *N.* pesqele, delû, qerfok.
nümayiş *N. P.* nımayişt, xwepêşandın.
nüsha *N. A.* **1.** nusxe, çel, çêl. **2.** hêjmar, evıya jı bo wêşanan e.
nüve *N.A.* pûxt, dendıı.
nüzul *N. Bj.* şeple, kûdi, felc. /**..lu** *rgd.* şepleyi, kûd.

O

O *N.* dı elifba ya tırki de tipa hejdemin e. 18. min.
O *N.* kurtenıvisa oksijenê ye.
o pro. 1. wi *(jı bo nêrza)*, wê *(jı bo mêza)*, kesê sêhemin ya yekejmar şani dıde, wi, jı bo nêrza ye û wê jı bo mêza ye. 2. ew, dudu an pırtır tıştan de ya ko pêşi derbaz dıbe re tê gotın. * **o iyi değil bu iyi** *bw.* ew baş nine evıya baş e. * **o ondan üstün** *bw.* ew jı wê/wi çêtır e. 3. *rgd.* ewi, wi, *(jı bo nêrza)*, ewê, wê *(jı bo mêza)*, ger ko derbara tıştеki dûr de tê axaftın. * **o adamı tanırmısınız** *bw.* tu wi/wê mırovi nas dıki. /**– denli** *bw.* wısa, evqas. * **o gün bugündür ki** *bw.* ew roj va roja ye ko. /**– halde** *bw.* hıngavi, hıngê, hındi, inca, ango. /**– kadar** *bw.* ew qas, ew qeder, hevqas, ev hınde. /**– ki** ew ko, ya ko. /**– vakit** *bw.* wê wextê, hıngi. /**– zaman** *bw.* wi zemani, evende, wê gavê.
oba N. zom, zome, koç, obe.
obelisk *N. Fr.* obelisk.
obje *N.* obje, bıreser, serve.
objektif *rgd. Fr.* 1. objektif, kolık. 2. objektif, cama mekina fotoxraf û wênekêşan e.
obruk *N.* kov.
observatuar *N. Fr.* resedxane, didevanxane.
obur *rgd.* kerxur, pırxwer, têrnexur, zûxwer, ferexur, farzık, kerxur, çılek, çavçılûs, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. Jı van sinoniman de "pırxwer, têrnexur, zûxwer, ferexur" zêde tê kar anin.
oburca *rgp.* bı pırxweri, bı ferexuri.
oburlaşmak *L.* têrnexur bûn.
oburluk *N.* têrnexuri.
ocak [1] *N.* çıle, çıleya navin, navê meha yekem ya salê ye.
ocak [2] *N.* 1. kan, hêtûn, ocax, evıya cihê ko maden û kıls û tıştê wısa derdıkeve. 2. kûre, ocax, tıfık, agırdank, evıya cihê ko maden, rıji tıştê wısa ko tê şewıtin an helandın.
ocak [3] *N.* tıfık, war, ocax. 1. cihê ko agır dışewıte û nan û aş tête patın. 2. tıfık, ocax, malan de cihê ko agır dışewıte, şomine. 3. ocax, tıştê ko bı gaz û nıftê germ dıbe. * **gaz ocağı** *bw.* ocaxa gazê. 4. ocax, çay û qehwexanan de cihê ko çay û qehwe tê çêkırın. 5. aile, lêzım. * **ocağı sönmek** *bw.* mala xwe xıra bûn. 6. cihê ko zehf kes kom dıbın. * **asker ocağı** *bw.* ocaxa leşkeri. 7. ocax, din û baweri de cihê ko şıfa dıde. * **şeyhin ocağı** *bw.* ocaxa şêx. /**– eşeği** *N.* dıstan. /**– kaşı** *N.* kuçık, kuçıkên bıxêrigê.
ocakçı *N.* 1. agırvan, kûrevan, ya ko ocêx vêdıxıni. 2. ya ko bıxêrig û qulıkan paqıj dıke.
ocumak *L.* 1. jı tıştеki tırsin, jê kişin. 2. jı tıştеki sar bûn.
od *N.* agır.
oda N. 1. jûr, menzel, ode, urfe, xurfe, jı bo her çaviyên xani û avahiyan re tê gotın. 2. diwan, jûr, jı bo cihê rûnıştınên hın xwedi meslek re tê gotın. * **ticaret odası** *bw.* diwana ticari.
odacı *N.* xademe.
odak *N.* 1. fiz. niskok. cam û mercekan de cihê ko tirêj kom dıbe. 2. mışraq, mihraq.
odalı *rgd.* ode, çavi, jûr. * **üç odalı ev** *bw.* xanıya sê çavi, an sê ode.
odalık *N.* carıye.
odun *N.* êzıng, dar. /**–cu** *N.* êzıngvan, darbır, darewan. /**–culuk** *N.* êzıngvani, darewani. /**– kömürü** *N.* xıjileg, rıji. /**–luk** *N.* lod, êzıngdank.
of *B.* of.
ofis *N. Fr.* ofis.
oflaz *rgd.* baş, çêtır, hêja.
ofsayt *N. İng.* ofsayt.
ofset *N. İng.* ofset.
oftalmolog *N. Fr.* oftalmolox, bıjijkê çav.
oftalmoloji *N. Fr.* oftalmoloji.
Oğan *N.* Xwedê, Yezdan.
oğlak *N.* karık, gıdik.
Oğlak burcu N. Seholbendan, 21 berçıle 20 çıle.
oğlan N. 1. law, kur, kurık, gede, lae, lawık. 2. vale, dı listıka ışkambilê *de.* 3. lewate, qûnde.
oğlancı *N.* qûlampara.
oğmak *L. bn.* **ovmak.**

oğul [1] N. 1. za, zade, pıs, law, kur, zarokê mêr. 2. kur, law, kesên mezın ko gazi kuran dıkın. * **oğul ne yapıyorsun?** *bw.* kuro çı dıki? 3. hın cara maneyi ern û hışkıyê dıde. * **it oğlu it** *bw.* seg kurê seg.

oğul [2] *N.* bars, pûre, gava mêşê hıngıvi ko jı hev cê dıbın, parên ko lı pey dıya nû dıçın. /**– vermek** *L.* bars dan.

oğulduruk *N. ant.* malbêçi, kardank.

oğullanmak *L.* bars dan, bars gırtın.

oğulluk *N.* 1. lawti, kurti. 2. zırkur.

oğuşturmak L. surandın.

Oğuz *N.* Oxûz, navê geleki ye ko qırna XI. de lı herêma Harezmê dıjin, pışt re ber bı roava çûn û himê Tırk û Tırkman û Azeri û Gagawûz û Tırkên lı Tırkıya nıhani danin.

Oğuzca *N.* Oxûzki.

oh! *B.* ox! /**– çekmek** *L.* ox kışandın. /**– olsun!** *bw.* ox be!

oha! *B.* o he! denglêkırına jı bo ga ye.

oje *N. Fr.* cilayi ninûkan e.

ok N. 1. tir, ya ko bı kevan tê avêtın û dı cihê çek de tê kar anin. 2. tir, morsele, evıya darê hewcar ko dıçe nir, an hesınê kotanê û tıştê wısa re tê gotın. 3. tirık, tirk, yên weki saet û tıştê wısa de ko derekê şani dıdın. 4. trafikê de an nıvis û wêne de ko yên ko alıki şani dıdın. /**– atmak** *L.* tir avêtın. /**– demiri** *N.* morsele, tir. /**–çu** *N.* tiravêj, tirbaz, tirevan. /**–çuluk** *N.* tirbazi, tirevani.

okalüptüs N. *Fr. Gr.* tadar, okaliptûs, kaliptûs.

okapi *N. Fr. İng.* okapi, dı familıya antilopê de heywaneki ye.

okka *N. A.* oqqe, hoqqe, pivaneki gıranıye ko bı qasi 1283 xram e, yanê 400 dırhem tê.

okkalı *rgd.* 1. tıştê gıran û teql. 2. tıştê gırse û mezın.

oklava N. tirık, kırtnak.

okluk *N.* tirdank.

oklu kirpi *N.* jûjiya tiravêj.

oksijen *N. Fr. Gr.* oksijen, gazeki ye ko lıgel hidrojen bıbe avê pêk tine. Jımara atomi 8, gıranıya atomi 16 ye. *sim.* O.

oksit *N. Gr.* oksit.

okşamak *L.* mıst dan, dest lê gerandın, pelandın, lê/pê şabûn.

okşanmak *L.* mıst dan, hatın mıst dan. * **çocuk okşanmak ister** *bw.* zarok mıstdanê dıxwaze.

okşatmak *L.* dan mıst dan.

okul N. *Fr.* xwendegeh, xwandegeh, dıbıstan. * **hazırlık okulu** *N.* xwendegeha amadeyi. * **ilk okul** *N.* dıbıstan, xwendegeha destpêki. * **orta okul** *N.* xwendegeha navin. * **sanat okulu** *N.* xwendegeha pişesazıyê. * **tıp okulu** *N.* xwendegeha bıjijki. * **veteriner okulu** *N.* xwendegeha dambıjijki. * **yüksek okul** *N.* xwendegeha bılınd. * **ziraat okulu** *N.* xwendegeha çandıni.

okuma *N.* xwandın, piti. /**– yazma** *bw.* xwandın û nıvisandın.

okumak *L.* xwandın. 1. xwandına tıştеki. 2. tehsil kırın. * **bu çocuk okumuyor** *bw.* ev zarok naxwıne. 3. tıştеki hin bûn. * **iki yıl teknik okudu** *bw.* du sal wi teknik xwand. 4. stırin, kılam gotın. * **türkü okumak** *bw.* kılam gotın. 5. lı ser nırıyan Qur'an xwandın.

okumuş rgd. xwandeh, xwandi.

okumuşluk *N.* xwandın. * **benim okumuşluğum yok** *bw.* xwandına mın tune.

okunaklı *rgd.* paknıvis.

okunmak *L.* hatın xwandın.

okuntu *N.* vexwandın, dawet.

okur *N.* xwandıyar, xwandewar. * **bu sözlüğün okurlarına teşekkürler** *bw.* zor spas jı bo xwandewarên vê ferhengê.

okur yazar *Nh.* xwandi, pitnas.

okus pokus *bw.* hokûs pokûs.

okutmak *L.* dan xwandın.

okutman *N.* mamosta. /**–lık** *N.* mamostati.

okutulmak *N.* hatın xwandın.

okuyucu N. xwendeyar, xwendewar.

okyanus *N. Gr.* oqyanûs, umman.

ok yılanı N. tirmar.

olabilir *rgd.* dıbe, dıbıt.

olacak *N.* ko dıbe, ê ko dıbe. * **olacakla öleceğe çare olmaz** *bw.* ê ko dıbe û ê ko dımıre re çare nine. * **bu olacak iş mi?** *bw.* va ew kare ko dıbe ew e?

olagelmek *L.* domadın.

olağan *rgd.* 1. pırçêbû, tıştê ko zû zû dıbe. * **bu işler olağandır** *bw.* ev tıştana pır çêdıbın. 2. taybeti, normal. * **olağan toplantı** *bw.* cıvina taybeti. 3. normal. * **Hollandada sık sık yağmur yağması olağandır** *bw.* ev normale ko lı Holandê zû zû baran dıbare.

olağan dışı *rgd.* 1. jı derveyi pırçêbûnê. 2. netaybeti. 3. anormal, xeyri tabii.

olağanlaşmak *L.* taybeti bûn, normal bûn.
olağanüstü *rgd.* ji dûri pırçêbûnê, anormal, fewqalede, hariqûlade.
olamaz *rgd.* nabe, nemımkûn.
olanak *N.* keys, mecal, imkan. /**_lı** *rgd.* mımkûn, qabil. /**_sız** *rgd.* bêimkan, xeyri mımkûn.
olanaksızlık *N.* bêimkani, bêmecali.
olanca *rgd.* hemû, heta ko ji dest tê.
olası *rgd.* bûyi, muhtemel.
olasılık *N.* ihtımal, bûyine.
olay *N.* bûyer, bûnebûn, jev. * **her gün yeni bir olaya gebedir** *bw.* her roj lı bûyereke nû ve avıs e.
olaylı *rgd.* bûyerin, bıhedise.
olaysız *rgd.* bêbûyer, bêhedise.
olçum *N. K.* olçım.
oldu *rgp.* bû. /**_ bitti** *bw.* bû û çû.
oldukça *rgp.* epêy, heta bê. * **oldukça yorucu bir gün** *bw.* rojeke heta bê gıran bû, rojeke epêy gıran.
oldurmak *L.* **1.** dan buyin. **2.** dan gehiştın.
ole *B.* oley, ji zmanê Spani de baneşaneki dı mana adey de ye.
olgu *N.* kırû, waqıa. /**_cu** *rgd.* pozitivist.
olgun *rgd.* **1.** gehişti, gişti, evıya ji bo fêki û hêşınati ye. **2.** gehişti, pitnas, gêran, kamıl, evıya ji bo insan an gıyandaran e.
olgunlaşmak *L.* **1.** gehiştın, giştın, gıhaştın, stewin, evıya ji bo fêki, hêşınati û tıştê wısa. **2.** gehiştın, giştın, gıhaştın, evıya ji bo insan e. **3.** gêrani bûn, ji bo keç û xortên ko tên dema zewacê. **4.** pitnas bûn, kamıl bûn, kesê ko bı ilm û zanayi pêşve dıçe.
olgunlaştırmak *L.* **1.** stewandın, dan gehiştın, ji bo fêki û tıştê wısa. **2.** dan gehiştın, kamıl kırın, kamılandın, ji bo insan.
olgunluk *N.* **1.** gehiştıni, gihahi, ji bo fêki. **2.** kemali, pitnasi, gêrani, ji bo insan.
oligarşi *N. Fr. Gr.* oligarşi, idara ko desthelati dı destê çend kesan de ye.
olimpiyat *N. Gr.* olimpıyad.
olmadık *rgd.* nebûyi. * **başına olmadık şeyler geldi** *bw.* tıştên nebûyi hate serê wi.
olmak *L.* bûn, bûyin, qewımin. **1.** bûn, hebûn, hatın holê, çebûn. * **bir oğlu olmak** *bw.* laweki xwe bûn, kureki xwe çêbû. * **harp olmak** *bw.* şer bûn. **2.** xwedi erk û meqam bûn. * **doktor olmak** *bw.* bûn bıjijk. * **adam olmak** *bw.* bûn mırov. **3.** tıştek dest ketın. * **haberi olmak** *bw.* agahdar bûn. * **parası olmak** *bw.* dırafê xwe hebûn. **4.** xwe guhartınê de tê kar anin. * **erkek kadın olmuş** *bw.* mêr bûye jın. **5.** rewşa haleki şani dıde. * **sabırlı olmak** *bw.* aramdar bûn. * **hasta olmak** *bw.* nexwaş bûn. **6.** tıştê bı semt û bı rê. * **böyle şey olmaz, gitmesekte olur** *bw.* tıştê wısa nabe, em neçın ji dıbe. **7.** derketın. * **üzümler oldu** *bw.* tıri derketın. **8.** patınê re tê gotın. * **yemek oldu** *bw.* xwarın bû. **9.** hatın ditın, lı ciheki amade bûn an gehiştın ciheki. * **sabaha orda oluruz** *bw.* em sıbê dê lı wır bın. **10.** lıgel kırdeyi, zeman şani dıde. * **iki yıl oldu** *bw.* ew bû du sal an ew du sal bû. **11.** domandınê de tê kar anin. * **dosluğumuz uzun olsun isterim** *bw.* dıxwazım dostanıya me dê dırêj dom bıke. **12.** bı awaki rengdêr tê kar anin. * **dindar olmak** *bw.* dindar bûn. **13.** serxoş bûn. **14.** lêhatın. * **bu ayakkabı ayağıma oldu** *bw.* ev sol dı lıngê mın re bû. **15.** ji dest derketınê *de.* * **canından olmak** *bw.* ji canê xwe bûn. **16.** lıgel daçeka "çı" ve peywendi şani dıde. * **size ne oldu ki bana ne olacak** *bw.* lı wa çı bû ko lı mın çı bıbe. **17.** lêkera arikarda kar tê. * **su buz oldu** *bw.* av bû cemed/qeşa. * **o bu işi yapmış olacak** *bw.* ew vi kari dê kiri be.
ola *B.* **1.** eceb, gelo. **2.** dıbe. * **ola ki** *bw.* dıbe ko. * **ola ki oda gelir** *bw.* dıbe ko ew ji tê.
olan *rgd.* bûye, bûyi, dema nıho ya lêkera "olmak" ya rengdêri ye. * **üç çocuğu olan adam** *bw.* mırovê ko sê zaro jê bûye. * **olan biten** *bw.* ê bûyi çûyi. * **olan bitenlerden ne haber?** *bw.* çı xeber ya bûyi û çûyi heye? * **olan oldu** *bw.* çı bû, bû. * **olan bana oldu** *bw.* çı bû lı mın bû.
oldu *rgd.* bû. * **oldu bitti** *bw.* bû û çû. * **oldu olacak** *bw.* **1.** ha bû ha dıbe, tışteki lı devdevi bûyinê de şirove dıke. **2.** bû û çû an çı bûye bûye tıştekî êdi tu mebest û xeteri nemaye an ji dıxwaze bıla bımine şirove dıke. * **oldu olacak yapalım gitsin** *bw.* çı bûye bûye em bıkın bıla here. * **oldum olası** veya **oldum bittim** *bw.* ez bûme nebûme yanê ji hatına minê dınyayê vır *de.* * **oldak olası bu Kürtçeyi düzgün konuşamıyoruz** *bw.* em bûne nebûne nıkarın vê Kurdiyê bı durusti bıaxıvın.
olmamak *L.* nebûn. * **olmak olmamak** bw, bûn û nebûn.
olmamış *rgd.* **1.** nebûyi. **2.** negehişti, negıhaşti. **3.** xam, law.

olmayacak *rgd.* dê nabe, ê ko naçe seri, çênabe.
olmaz *rgd.* nabe. /**_ olmaz** *bw.* nabe nabe.
olmazsa *Ghk.* dena, qe ne, qet nebe, ko ne be.
olmazlık *N.* nebûni.
olmuş *rgd.* 1. bûyi, qewımi. 2. gıhaşti, gehişti, gişti, jı bo fêki û tıştê wısa.
olsa *rgp.* bıbe. * **olsa olsa** *bw.* bıbe bıbe, kêm û zêde. * **olsa olsa üç kişilik yerim var** *bw.* bıbe bıbe cihê sê kesên mın heye.
olsun *rgp.* bıbe, be, bera, bıla, bıla be, qet ji. * **olsun olsun** *bw.* 1. bıla bıla. * **yerimiz yok, olsun olsun sende gel** *bw.* cihê me nine, bıla bıla tu ji were. 2. be be, bıbe bıbe, dıbe dıbe. * **erkek olsun kadın olsun eşit hakları olmalı** *bw.* mêr be jın be mafê wekhevi dıvêt an mêr dıbe jın dıbe mafê wekhevi dıvêt.
olta N. *Gr.* şewk.
Oltu taşı *N.* kevırê Oltûyê, kehrıbara reş.
oluk N. 1. çırık, çırtık, pılûsk, şûrrık, şırinek, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. zurnax, evıya dı aşê avê de cihê ko av derdıkeve. * **oluk gibi akmak** *bw.* weki çırık herıkin.
olumlu *rgd.* 1. bıhawe, bıkêrhati, pozitif. 2. erini, erêni. * **olumlu bir cevap** *bw.* bersiveke erêni. /**_luk** *N.* erêni, bıhawe.
olumsuz *rgd.* neyini, nerêni, negatif. /**_ cümle** *Grm.* hevoka neyini. /**_ fiil** *Grm.* lêkera neyini. /**_luk** *N.* neyiniti, nerêniti.
olunmak *L.* hatın bûn, hatın bûyin.
olup bitti *N. bn.* **oldu bitti.**
olur 1. *rgd.* dıbe. * **bu iş olur mu?** *bw.* ma ev kar dıbe? 2. *rgp.* dıbe, baş e. * **olur olmaz** *bw.* 1. dıbe nabe. 2. bı rasthati, bı paşpêki. * **oluruna bakmak** *bw.* çare lê gerin. * **oluruna bırakmak** *bw.* dı halê xwe de hıştın/berdan.
oluş *N.* bûn, bûyin.
oluşmak *L.* 1. bûn, bûyin. qewımin. 2. afırin, dırûv dan, çebûn. 3. hatın holê, ava bûn.
oluşturmak *L.* 1. anin holê, dırûvandın, afırandın. 2. pêkanin.
oluşturulmak *L.* hatın holê, hatın dırûvandın, pêkhatın.
oluşuk *rgd.* pêkhati, bûyi.
oluşum *N.* 1. karê "oluşmak" e. 2. jeolojiyê de pêvajoya teşebûnê ye.
om [1] *N. ant.* kot, kotê hestıyan, yanê serê kot ya hestıyan e.
om, ohm *N. Ger.* fiz. om, ohm.
oma *N. ant.* hestıyê kemaxê, qormatix.
omaca *N.* 1. gonc. 2. hestıyên gırs.
omlet *N. Fr.* hêrûn, hêkrûn, nanê şılıki.
omur *N. ant.* hestikên maripıştê.
omurga *N. ant.* maripışt, pırusk.
omur ilik *Nh. ant.* mêjûyê maripıştê, mêjûyê hestıyan.
omuz N. *ant.* şan, pi, pil, pol. /**_ başı** *N.* sermıl, kolan. /**_daş** *N.* hevalbend. /**_ omuza** *bw.* şane şan. /**_ silkmek** *L.* guh nedan. /**_ vermek** *L.* mıl dan.
omuzlamak *L.* gırtın ser mılê xwe, mıl kırın, kolan kırın.
on *N. rgd.* deh, dehe. /**_bir** *N. rgd.* yanzdeh. /**_birinci** *rgd.* yanzdehemin. /**_cu** *rgd.* dehem, dehemin. * **birini on paralık etmek** *bw.* yeki anin pênc peran.
ona pro. wi, wê, ewi, ewê.
onama *N.* erıyandın, teswib.
onamak *L.* erıyandın, xetme kırın, teswib kırın.
onarılmak *L.* 1. hatın tamir kırın, hatın selıhandın. 2. hatın pine kırın, evıya jı bo cıl û qumaş û yên wısa ye.
onarım *N.* tamirat, tamir.
onarmak L. selıhandın, tamir kırın, pine kırın.
onartmak *L.* dan tamir kırın, dan selıhandın, dan pine kırın.
onat *rgd.* 1. rast, hawe. 2. kêrhati. 3. durust.
onay *N.* xetme, hawe ditın, tesdiq.
onaylamak *L.* xetme kırın, erıyandın, tesdiq kırın.
onaylanmak *L.* hatın xetme kırın, hatın erıyandın, hatın tesdiq kırın.
onbaşı N. serdeste.
onca *rgp.* 1. lı gor wi/wê. 2. evqas, evqeder, jı bo tıştên zêde.
ondalık *N.* jı dehan, jı dehan yek.
ongun [1] *rgd.* 1. berdar, zêde, bêkêmasi. 2. bıkêrhati, ava. 3. kamıran. 4. piroz, bıyom.
ongun [2] *N.* 1. totem. 2. dırefş.
on iki *N. rgd.* dıwanzdeh. /**_ci** *rgd.* dıwanzdehemin. * **on iki parmak bağırsağı** *Nh. ant.* riviyê dıwanzdehgırê.
onlar [1] pro. wan, ew.
onlar [2] *N.* mat. dehan. /**_ hanesi** *N.* malıka dehan.
onların pro. yên wan.
onmak *L.* 1. hêja bûn, çêtır bûn. 2. kamıran bûn, bextıyar bûn. 3. şıfa ditın,

çêbûn.
onmaz *rgd.* iflah nebûn, xelas nebûn.
ons *N. Fr.* ons, navê pivaneke gırani ye û lı her welateki de cûda cûda tê xebıtandın. Lı Fransê 30.59 *gr.* Lı ingılistanê 28.349 *gr.* Lı Holandê 100 *gr.* e.
onsuz *rgp. N.* bêi wi, bêi wê.
onu pro. wê, wi.
onun pro. 1. wê, evıya mêza ye. 2. wi, jı bo nêrza.
onur *N.* 1. haysıyet, serbılındi. 2. xawên, şahnazi, rûmet, şeref.
onurlandırmak *L.* xawên kırın, xwedi rûmet kırın.
onurlanmak *L.* xawên bûn, xwedi rûmet bûn.
onurlu rgd. serbılınd, xawên, şahnaz, bırûmet.
onursuz *rgd.* bêzawên, bêrûmet.
oparlör *N.* hoparlor, dengweş.
opera *N. İt.* opera.
operasyon *N. Fr.* operasıyon, amelıye, çalaki.
operatör *N.* 1. operator, kesê ko hın hacetên tekniki dıde xebıtandın. 2. nışdar, operator, kesê ko can de amelıyat dıke.
operet *N. İt.* operet.
oportünist *rgd. Fr.* oportonist, keyspenıst.
oportünizm *N. Fr.* oportonizm, keyspenısti.
optik *rgd. Fr. Gr.* optik.
optimist rgd. *Fr.* xweşbin, nıkbin, optimist.
optimizm *N. Fr.* xweşbini, nıkbini, optimizm.
ora *N.* ew der, wê derê. * **oranın havası nasıl?** *bw.* hewayê wê derê çawa ye?
oracıkta *rgp.* hema lı wê, hema dı cih *de.*
orak N. 1. das, kasox, şalok, şalûk. 2. vaştûri, Kurdıya Zazaki de dıbêjın. /**— böceği** *bw.* temoj.
orakçı *N.* daskêş.
oralı *rgd.* lı wê, xelkê wê derê. /**— olmamak** *L.* guh nedan, avêtın paş guh.
oramiral *N.* amiri derya.
oran *N.* 1. çawani, nispet. 2. tenasub, texmin.
orangutan *N. Fr.* orangûtan.
oranla *rgp.* nispeten.
oranlamak *L.* 1. pivan, hesêb kırın. 2. texmin kırın. 3. dan ber hev. 4. wekhevi gırtın.
oranlı *rgd.* bınispet, mutenasıb.
orantı *N.* tenasub. /**—lı** *rgd.* mutenasıb.
orası *N.* ew der, wê derê.
ordinaryüs *N. Lat.* ordinarıyûs.
ordu *N.* ordi, ceyş. /**—gah** *N.* ordigeh. /**— komutanı** *bw.* serleşker.
org *N. Fr. Lat.* org.
organ *N. Fr.* 1. *ant.* lıbat, lebat, orxan. * **iç organlar** *bw.* henav, pızor. 2. *N.* lıq, dezgeh. * **devlet karar organları** *bw.* dezgehên dewletê ya bıryargırtınê.
organik *rgd. Fr.* organik, orxanik.
organizasyon *N. Fr.* sazûman, rêkxıraw, organizasıyon.
organizatör *N.* sazgêr, organizator.
organizma *N. Fr. bio.* organizma.
organ nakli *N/h.* orxan guhaztın.
orgazm *N. Fr.* orgazm.
orijin *N. Fr.* 1. rıh, nıfş. 2. jêderk, serkani.
orijinal rgd. *Fr.* 1. xwerû, xurû, nûser. 2. taybeti. * **onun kendine göre orijinal bir hareketi var** *bw.* wi lı gor xwe hereketeke xwe ya taybeti heye. 3. esıl, resen, orijinal. * **bu mal sahtesi değil, orijinalidir** *bw.* ev mal sexte nine, ya resen e an ya orıjinal e.
orkestra *N. Fr. Gr.* orkestra.
orkide *N. Gr.* orkide.
orman *N.* rêl, darıstan, bûş, bûşelan, cıngal.
ormanlık *N.* rêlıstan, darıstan.
orman tavuğu N. sûsık.
ornitoloji *N. Fr.* ornitoloji, teyrnasi.
orospu *N. rgd. P.* orıspi, gandan, tol, tole, oryat. 1. jına ko xwe bı pare dıfıroşe. 2. jına ko dosta dıke. /**—luk** *N.* orıspıti.
orta *N.* navend, navendi, nav, navin, çat, beyn. 1. çat, navend, nıqteya ko lı her alıyan de qasi hev dûr e. * **yolun ortası** *bw.* çatê rê, navenda rê. 2. nav, navin, jı bo dem û zeman tê karanin. * **haftanın ortası, ayın ortası** *bw.* nava heftê, navina mehê. 3. niv, nivi, tışteki ko dı navendi de ko parçe bıki. * **elmanın ortası, karpuzun ortası** *bw.* niva sêvê, niva zebeşi. 4. derketın holê, anin ber çav. * **yalanlar ortaya çıktı** *bw.* derew derketın holê/rastê. 5. tıştê ko dı navberê de ye. 6. hol, meydan, tıştê ko lı ber çavan e. * **orta parmak, orta kat** *bw.* tılıya navin, qata navin. /**— dalga** *N.* pêla navin. * **ortada bırakmak** *bw.* lı rastê hıştın. * **ortada kalmak** *bw.* lı rastê man. * **ortadan kalkmak** *bw.* lı holê rabûn. /**—nın sağı**

bw. lı rasta navendi. /**-nın solu** *bw.* lı çepa navendi. * **ortasını bulmak** *bw.* navin ditın, navık ditın. * **ortaya atmak** *bw.* dan pêş, anin ber çav. * **ortaya çıkarmak** *bw.* derxıstın meydanê, derxıstın rastê. * **ortaya koymak** *bw.* **1.** danin ber çavan. **2.** afırandın, pêkanin. * **ortaya sürmek** *bw.* berpêş kırın.

orta ağırlık *N.* sikleta navin, sportê de kesê ko 72 û 75 kg. de pêşbırkê dıke.

ortaç *N. Grm.* çêbıwar.

orta çağ *Nh.* vedora navin, dirokê de dema jı destpêka 476 heta 1492. ya ye.

orta deri *N.* çermıka navin, mezoderm.

orta direk *Nh.* çina navendi.

orta doğu *Nh.* rohelata navin, rojhelati naverst.

ortak rgd. hevbeş, hevpışk, hevpar, beşdar, behremend, nivi, pardar, şerik, hêsedar, ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **1.** kesê ko sermaye an samaneki de para xwe heye. **2.** tışt an kesê ko pev re kar dıkın. * **hepimizin ortak bir yönü vardır** *bw.* me hemûyan ji layên me ya hevbışki heye. /**- olmak** *L.* ev sinonimên pêşıya "ortak" bı lêkera arikar "bûn" têne kar anin wek: beşdar bûn.

ortakçı *N.* mırêba. /**-lık** *N.* mırêbati.

ortaklaşa *rgd.* ew sinonimên lı pêşıya "ortak" bı daçeka "bı" û pareka "i" têne kar anin wek: bı beşdari, bı parmendi, kollektif. /**- çalışmak** *L.* bı hevpışki kar kırın, bı pardari xebıtin.

ortaklaşmak *L.* ev sinonimên pêşıya "ortak" bı lêkera arikar "bûn" têne kar anin wek: beşdar bûn.

ortaklaştırmak *L.* ev sinonimên pêşıya "ortak" bı lêkera arikar "kırın" têne kar anin wek: beşdar kırın, pardar kırın.

ortaklık *N.* ew sinonimên lı pêşıya "ortak" dawıya xwe ve pareka "i" dıgırın wek: hevpışki, hevpari, behremendi.

ortak yaşama *Nh.* jıyina hevpışki.

ortak yönetim *N.* koalısıyon.

ortalama *N.* **1.** kêmûzêde. * **ortalama bir hesap yapmak** *bw.* kêmûzêde hesêbek kırın. **2.** dûrûnêzik. **3.** nivi re, nivi *de.* * **kumaşı ortalama kesti** *bw.* qumaş dı nivi re bırri. **4.** wasati. * **dörtle ikinin ortalaması üçtür** *bw.* wasatıya çar û du sısê ye. **5.** teqribi.

ortalamak *L.* nivi kırın. * **bu harfle sözlüğü ortaladık** *bw.* me bı vê tipa de ferheng nivi kır.

ortalık *N.* **1.** qad, hol, meydan. **2.** derûdor. * **ortalık yeşermiş** *bw.* der û dor hêşin bûye. **3.** dınya, dever. /**- ağarmak** *L.* sıbe roni bû. /**- kararmak** *L.* dınya tari bû. /**- yatışmak** *bw.* aram bûn.

ortam *N.* nav, navendi, hal.

ortanca *N. rgd.* navin. /**- kardeş** *N.* bırayê navin.

orta okul *Nh.* dıbıstana navin, xwandegeha navin.

orta öğretim *N.* xwandına navin.

orta parmak *Nh. ant.* tılıya navin.

orta siklet *Nh.* sikleta navin.

orta yuvar *Nh. ast.* mezosfer.

ortodoks *N.* ortodoks.

ortopedi *N. Fr. Gr.* ortopedi.

oruç *N. P. K.* roji. /**- açmak** *L.* fıtar kırın. /**- bozmak** *L.* roji şkandın. /**- tutmak** *L.* roji gırtın. /**- yemek** *L.* roji negırtın.

oruçlu *rgd.* roji, bıroji.

oryantal *rgd. Fr.* rohelati. /**-ist** *N.* rohelatnas. /**-izm** *N.* rohelatnasi.

Osmanlı *N.* Osmani.

osteoloji *N. Fr.* hestinasi, osteoloji.

osurgan *rgd.* tırrek, fısek.

osurgan böceği *Nh.* buxıkê genû, buxıkê fısek *zoo.* **Brachynus crepitans.**

osurmak L. **1.** tırr kırın, ya bıdeng. **2.** fıs kırın, ya bêdeng.

osuruk N. tırr, fıs.

oşinografi *N. İng.* osinoxrafi, oqyanûsnasi.

ot *N.* **1.** gıya. **2.** derman. **3.** *rgd.* tıştê ko jı gıya çêdıbe. /**- biçer makinası** *Nh.* gıyabır. /**- biçmek** *L.* gıya çının. /**- bilimcisi** *Nh.* gıyanas. /**- rengi** *Nh. rgd.* gıyayi, kesk. /**- yiyenler** *bw.* gıyaxur. * **kuru ot** *bw.* pıjûn.

otacı *N.* pıjijk, bıjijk, hekim. /**-cılık** *N.* bıjijki.

otax N. seywan, xiwe, xive, kona mezın û xemılandi.

otamak *L.* tedawi kırın, xweş kırın.

otantik *rgd.* rasteqıni.

otarmak *L.* çêrandın.

otçul *rgd.* gıyaxur, gıyandarên ko bı gıya dıjin.

otel *N. Fr.* otêl, hotêl. /**-ci** *N.* hotêlvan. /**-cilik** *N.* hotêlvani.

otlak N. zozan, çêregeh, goran, pawan, l wer, bane. /**- ücreti** *Nh.* kode, koder.

otlakçı rgd. sımsık, kelepûr. /**-lık** *N.*

sımsıki, kelepûri.
otlakiye *N.* kode, koder.
otlamak *L.* 1. çêrin, çêran, lekıtin, lewırin. 2. sımsıki kırın, kelepûri kırın.
otlanmak *L.* 1. çêrin, jı bo heywan. 2. hatın çêrin, jı bo çêregehi ye.
otlatılmak *L.* dan çêrandın.
otlatmak *L.* çêrandın, lekıtandın, lewırandın.
otlu *rgd.* bıçêre, bıgıya.
otluk *N.* 1. gıyageh, çêregeh. 2. kadina gıyê. 3. loda gıyê.
oto [1] *N. Fr. Gr.* xweûxwe, xurdepêşeke ko mana "xweûxwe" dıde.
oto [2] *N. Fr.* kurtenıvisa otomobilê ye.
otoban *N. Gr. Ger.* otobahn, şahrê.
otobiyografi *N. Gr. Fr.* otobıyoxrafi, çiroka serhati ya keseki.
otobüs *N. Fr. Lat. Gr.* otobus, bus.
otokrasi *N. Fr. Gr.* otokrasi, şaheti, idara ko desthelati dı bın bandûra key de ye.
otomat *N.* otomat, xwemeş.
otomatik rgd. *Fr.* xweger, xwemeş, otomatik.
otomobil *N. Fr. Gr.* tırambêl, otomobil, seyare.
otonom *rgd. Fr.* otonom, xudmuxtar.
otonomi N. *Fr.* xudmuxtari, otonomi, hukmizati.
otopark *N. Fr.* otopark.
otopsi *N. Gr. Fr.* otopsi, qelaştın.
otorite *N. Fr.* ray, desthelati, otorite.
otoriter *rgd. Fr.* desthelat, otoriter.
otostop *N. İng.* otostop. /**...çu** *N.* otostopker.
otoyol *N.* otobahn, şahrê.
oturacak *N.* kursi.
oturak *N.* 1. rûnıştek, kursi. 2. bınê tışteki, bıni. 3. hın cihên tırkiyê de dilana bı jın û vexwarına alkoli.
oturaklı *rgd.* 1. himi, zexm. 2. kesê gırambar, bıhurmet.
oturma *N.* rûnıştın, nışin. /**... odası** *N.* jûra rûnıştınê.
oturmak *L.* rûnıştın, nışin, danışin. 1. laşê xwe lı ser qûnê deyni dereke. 2. bı vi awayi bêhna xwe gırtın. 3. lêhatın, şıkin. * **kapı yerine oturdu** *bw.* deri cihê xwe de rûnışt. 4. ciheki an lı derekê de bı domdari ikamet kırın. * **biz Hülümanda oturuyoruz** *bw.* em lı Hulmanê rûdının. 5. vala sekının, kar nekırın. 6. man, sekının, lıgel kesi lı malekê de sekının. * **ben ninemle oturuyorum** *bw.* ez lı ba dapira xwe dısekınım an rûdınım an dıminım. 7. mal bûn, rûnıştın. * **bu bize pahalıya oturdu** *bw.* ev jı me re pır bıha rûnışt. 8. cih gırtın, xwe şûnd kırın, rûnıştın. * **yüksek makama oturmak** *bw.* dı meqamê bılınd de rûnıştın. 9. cih bûn, cih gırtın. * **modern hayat köylerde kolay kolay oturmuyor** *bw.* jiyina nûjen lı gundan wısa bı asani rûnan e. 10. ketın xetekê an rêyekê. * **tren rayına oturdu** *bw.* trên dı rêhesına xwe de rûnışt.
oturmuş *rgd.* rûnıştandi, cihbûyi, cihgırti.
oturtmak *L.* 1. dan rûnıştandın, dan rûnıştkandın, dan nışin. 2. tê de cih kırın. tê de şund kırın.
oturulmak *L.* hatın rûnıştın, hatın nışin.
oturum *N.* rûnıştdem, rûnıştın, rûnin.
otuz N. *rgd.* si, sih (30). (xxx). /**...uncu** *rgd.* sihemin, sihem.
ova *N.* deşt, mexer, zêlat. /**...lı** *rgd.* deşti.
oval *rgd. Fr.* hêkani, hêlkeyi.
ovalamak *L.* 1. mışt dan, surandın. 2. hêrin, hêrıfandın.
ovalanmak *L.* hatın mıst dan, hatın surandın.
ovdurmak *L.* dan mıst dan.
ovdurtmak *(bı yeki)* dan mıst dan.
ovmak *L.* mıst dan, suran, tışteki bı destan lı jor de pêlê ki û bısurê, mıst di.
ovulmak *L.* hatın mıst dan, hatın surın.
ovunmak *L.* xwe mıst dan, lı xwe suran.
ovuşturmak *L.* 1. lê suran, lê mıst dan. 2. mıst dan, jı bo destên xwe ye.
oy *N.* ray, deng. /**... birliği** *bw.* bı yekıtıya dengdayinê. /**... çokluğu** *bw.* pırarıya dengan/rayan. /**... hakkı** *bw.* mafê deng/ray. /**... sandığı** *N.* sındûqa rayan/dengan. /**... vermek** *L.* ray dan, deng dan.
oya *N.* çin, çina ko bı nikê tê çêkırın.
oyalamak *L.* 1. ewıqandın, dereng xıstın. 2. dılgerm kırın, xapandın. 3. mıjûl kırın.
oyalanmak *L.* 1. ewıqin, xwe dereng xıstın. 2. zeman derbaz kırın, xwe egle kırın.
oydaş *rgd.* hemfıkır, hemray.
oydurmak *L.* dan vedan, dan kolan.
oylamak *L.* kırın rayan, kırın dengdayinê.
oyluk *N. anı.* teşk, hêt, pal. /**... kemiği** *Nh. anı.* sêvanık, kulimek. *bnı.* **uyluk.**
oylum *N.* 1. qebare, tıyen, barıst. 2. *rgd.* çal, çalık, vekoli, tıştê ko hatıye vedan û tê de çal çêbûye.

oyma *N.* kolin, deranin, vedan.
oymak [1] *L.* vedan, vekolan, qewartın, necırandın, kolan.
oymak [2] *N.* aşiret.
oynak *rgd.* 1. lıvok, leq, bızêw. 2. lotıkvan, jı bo jına ko cilwe dıke. 3. durû, çıvanok, jı bo kesê ko lı ser soza xwe nasekıne. 4. *N. ant.* movık.
oynama 1. *N.* listın, leyistın. 2. *B.* meleyize!
oynamak *L.* listın, leyistın. 1. jı bo kêf û şahiyê hereketên taybeti kırın. * **halayda üç adım oynamak** *bw.* helkotok listın. 2. tevgerek jı bo kar û armanceki. * **kumar oynamak** *bw.* xumar listın. 3. lıvin, leqin, bızıvin. * **masanın ayağı oynuyor** *bw.* pê ya mêzê dıleqe. 4. pê listın, tev dan. * **radyo ile aynamak** *bw.* bı radyoyê listın. 5. şano de rol gırtın. * **tiyatroda oynamak** *bw.* dı şanoyê de listın. 6. film şani dan. 7. lıvin, leqin, jı bo çıql û laş û lebatan. * **hastanın kolu oynamıyor** *bw.* milê nexwaşi nalıve. 8. hejin. * **yer yerinden oynadı** *bw.* erd dı bın de heji an lerızi. 9. sport kırın. * **futbol oynamak** *bw.* fûtbol listın. 10. xapandın, lı ser kenin. * **el alem bizimle oynuyor** *bw.* êl alem bı me dıleyizi. 11. xeteri kar xıstın. * **birinin ekmeğiyle oynamak** *bw.* bı nanê yekı leyistın. 12. ferqi ava kırın. * **fiyatı mı? yüz ile iki yüz arasında oynar** *bw.* bıhayê xwe? dı navbera sed û dusedi de dıleyize.
oynanmak *L.* hatın listın an leyistın.
oynaş *N.* 1. dost, kelte, jı bo mêr. 2. dostık, *jı bo jın, evana peywendi ya evini* ye dı navbera jın û mêrên bêmehr.
oynaşmak *L.* 1. kelte kırın, pev re listın. 2. peywendıya dost û dostıkan e.
oynatılmak *L.* hatın listıkandın, hatın listın, hatın leyistın.
oynatım *N.* listkvani.
oynatmak *L.* lêkerên lı pêşıya "oynamak" bı lêkera arikar "dan" têne bıkaranin wek: dan listın, dan listıkandın, dan leyistın û *hwd.*
oysa *B.* ew ko, ditki.
oyuk 1. *rgd.* çal, çalbûyi, qef, vedayi. 2. *N.* zaxe, lı baxır û şaxê çıyan *de.* 3. kumbır, jı bo çalên çıyan tê gotın.
oyulga *N.* şûl, cûre dûrıneki gır û jı hev dûr e. /**..lamak** *L.* şûl kırın.
oyulganmak *L.* kurısin, fırrısin.
oyulmak *L.* lêkerên lı pêşıya "oymak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın vedan, hatın çal kırın.
oyum *N.* vedan, kolan, vekolan.
oyun *N.* listık, leyistın. 1. tevgerên jı bo ken û şahiyê. 2. xumar. 3. huner. 4. rola şanoyê. 5. govend û tevgerên bı an bê muzik. 6. hereketên jı bo bedenparêziyê, sport. 7. fend, dek û dolav. /**... almak** *L.* listık gırtın, listık qezenc kırın. /**... çıkarmak** *L.* listık derxıstın. /**... ebesi** *N.* dapir. /**... havası** *N.* hewayê listıkê, meqama listıkê. /**... kağıdı** *N.* iskem:i. /**... oynamak** *L.* listık listın. * **oyuna gelmek** *bw.* hatın listıkê, hatın xapandın. * **oyuna getirmek** *bw.* yeki anin fendê. * **oyundan ihraç etmek** *bw.* jı listıkê derxıstın, tut kırın.
oyunbaz *N.* 1. listıkvan. 2. hilebaz. 3. cambaz.
oyunbozan *Nh.* cıxız.
oyuncak *N.* [illegible] istok, listık, pêlistık. /**... bebek** *N.* [illegible]kık.
oyuncu *N.* 1. listıkvan, leyistıkvan, kesê ko dıleyize *an ji jı lisukê hez dıke.* 2. aktor, aktris. 3. hilebaz, fenek.
oyuntu *N.* çal, korm, cihê ko hatıye vedan.
ozan *N.K.* 1. hozan, dengbêj. 2. helbestvan, şair. /**..lık** *N.* hozani, dengbêji, helbestvani.
ozon *N.Fr.Gr.kim.* ozon. /**..lamak** *L.* ozon kırıı.

Ö

Ö *N.* dı elifba Tırki de tipa nozdemin e û dengdar e.
öbek *N.* **1.** tılık, ji bo ber û kevırên ko komi ser dıkın. **2.** gumlat, tol, pûre, gele.
öbür pro. dın, a dın, ewê di, wê. **/– dünya** *N.* wê dınê. **/– gün** *rgp.* dusıbe. **/– sene** *N.* saltıra dın, du salan şunda.
öbürü pro. ewê dın. a dın, ya dın.
öcü *N.* pirê, kuleşûtık.
öç *N.* tol, heyf, ewd. **/– almak** *L.* tol gırtın, heyf gırtın. * **öcünü almak** *bw.* tola xwe gırtın.
öd *N.* *ant.* zıravık, zendeq, sefre. **/– kesesi** *Nh.* *ant.* zıravık, zare, fırşık. * **ödü kopmak** *bw.* zıravıkê xwe bızdin, fırşık jê neman. * **ödünü koparmak** *bw.* zıravık lê bızdandın, fırşık tê de nehıştın.
ödem *N.* *Bj.* perç, hın nexwaşıyan de ko dest û rûyê mırov dıwerımın lêbelê nêm nagıre.
ödemek *L.* pare dan, dan. **1.** lı beramberi kırrinê de bıhayê wê dan. **2.** dan, bertil kışandın, lı beramberi kar an tevgerekê de keda wê dan. * **hata yaptık amma cezayi da ödedik** *bw.* mexeleti kır lêbelê ceza ji *da.*
ödenek *N.* dırafdani, tehsisat.
ödenti *N.* aıdat. *bn.* **aidat.**
ödeşmek *L.* fit bûn, weki hev bûn.
ödetmek *L.* dan dayin, pare bı wi dan dayin.
ödev *N.* **1.** erk, wezife. **2.** kar, xwandınê de karê ko dersdar daye xwandekar. **/– bilmek** *L.* jı xwe re erk zanin, jı xwe re kar zanin. **/–li** *rgd.* erkedar, wezifedar.
ödlek *rgd.* bızdok, bızdonek, bêzırav, bêfırşık, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **/–lik** *N.* bızdoneki.
ödül *N.* şabaş, bexşiş, xelat, padaş, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **/– almak** *L.* bexşiş gırtın, şabaş gırtın, xelat gırtın. **/– vermek** *L.* bexşiş, xelat an şabaş dan.
ödüllendirilmek *L.* hatın bexşişandın, hatın şabaş kırın, hatın xelat kırın.
ödüllendirmek *L.* bexşişandın, şabaş kırın, xelat dan an xelat kırın.
ödün *N.* pêveberdan, tawiz. **/– vermek** *L.* pê ve berdan, tawiz dan.
ödünç *rgd.* *rgp.* dên, deyn, qerd, destyaw.
ödünçleme *rgd.* bıdeyn, bıqerd.
öf! *B.* off!
öfke *N.* xışm, qar, qehr, kerb, ern. * **öfkesini çıkarmak** *bw.* erna xwe danin.
öfkelendirmek *L.* qehırandın, beıcandın, qarandın, enırandın.
öfkelenmek L. tengızin, enırin, qehırin, qarin.
öfkeli *rgd.* ernok, qarok.
öğe *N.* **1.** sereta, regez. **2.** eleman.
öğle, öglen *N.* nivro, navroj, dan. * **öğleden önde** *bw.* danê sıbê, danê beyani. * **öğleden sonra** *bw.* danê êvarê. **/– üstü** *N.* berê nivro.
öğleyin *rgp.* nivroyi.
öğrek *N.* revo, jı bo naxıra hespan tê gotın.
öğrenci *N.* **1.** xwandekar, bı gelemperi hemû kesên ko dıxwine. **2.** şagırt, suxte, jı bo xwandekarên oli/dini û ya pişekari tê gotın. **/–lik** *N.* xwandekari, şagırti.
öğrenilmek *L.* hatın fêr bûn, hut bûn, hin bûn an şareza bûn.
öğrenim *N.* **1.** xwandın, tehsil. **2.** hubûni, hinbûni.
öğrenmek *L.* hu bûn, hut bûn, hin bûn, fêr bûn, elımin, şareza bûn an jı hu kırın, hut kırın, hin kırın, fêr kırın. Wısa ev hınek jı wan bı "kırın" ji tên bıkar anin, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
öğreti *N.* meslek, doktrin.
öğretici *rgd.* hinker, hutker.
öğretilmek *L.* ev sinonimên lı pêşıya "öğrenmek" bı lêkera arikar "hatın" têne kar anin wek: hatın hin bûn/kırın an fêr bûn/kırın û *hwd.*
öğretim *N.* amojgari, tedrisat, talim.
öğretmek *L.* **1.** elımandın, şareza kırın, **2.** ew sinonimên lı pêşiya "öğrenmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan hin bûn/kırın, dan fêr bûn/kırın û *hwd.*
öğretmen *N.* **1.** dersdar, xoce, fêrmend,

amojgar. 2. mamosta, zêdeyi jı bo xwandına bılıd e. 3. seyda, jı bo xwandına oli yanê dini ye. /**–lik** *N.* ev sinonimana bı paşkoka "i" têne kar anin wek: dersdari.
öğün *N.* dan, car, jı bo her demek xwarınê tê gotın. * **günde üç öğün yemek** *bw.* rojê sê caran xwarın an rojê sê danan nan xwarın.
öğünmek *L. bn.* **övünmek.**
öğür *rgd.* 1. hemsal, hemjin. 2. hutbûyi. 3. *N.* komık, cıvak.
öğürmek *L.* 1. hêlıncin, qurtandın, weko tışteki daqulini an vereşi ko dengê ko der tê. 2. burrin.
öğürtlemek *L.* bıjartın, helbıjartın.
öğürtü *N.* 1. qurtin, hêlınc. 2. burrin.
öğüt *N.* pend, şiret, nesihet. /**– tutmak** *L.* şiret gırtın. /**– veren** *N.* şiretgêr, şiretker. /**– vermek** *L.* şiret kırın, şiret dan.
öğütmek *L.* hêrdın, hêrrin, hêrandın, hêrran.
öğütücü diş *N. ant.* dıranê xırê.
öğütülmek *L.* hatın hêrdın, hatın hêrin.
ökçe *N.* 1. *ant.* pehni, pajne, guhış. 2. *N.* pehnıyê solê, pajne i solê.
ökse *N.* muxur. /**– otu** *N.* dêkane.
öksürme *N.* kuxin, kux, kuxık.
öksürmek *L.* kuxin.
öksürtmek *L.* dan kuxin, kuxandın.
öksürük *N.* kux, kuxık. 1. navê kuxıkê ye. 2. navê nexwaşıya kuxıkê ye. /**–lü** *rgd.* kuxıkıni, kuxıkgırti.
öksürük otu *N.* pêcanık.
öksüz *N. rgd.* sêwi, sıntır, hetiw. /**– kalmak** *L.* sêwi man. /**–lük** *N.* sêwiti.
öküz *N.* ga. /**– çobanı** *Nh.* gavan. * **öküzün trene baktığı gibi** *bw.* gayê ko bı kêrê dımhêre. * **öküze boynuz agır gelmez** *bw.* Kurdi de evıya: " beran re qlonç gıran naye" tê gotın. * **öküzün altında buzağı aramak** *bw.* dı bın gê de golık gerin.
öküz dili *N.* gûrız, gwirız.
öküz gözü otu *Nh.* gula çavêşê, gulepıjmin.
öküz gözü üzümü *Nh.* çavga, çavgay.
öl *N.* pış, tewlis, evıya jı bo rewaya erdê tê gotın.
ölçek *N.* olçek. 1. pivaneke gırani ye ko lı Kurdıstanê bı cûre cûre mıqdar dıde. 2. pivana aqara xeritan e.
ölçmek *L.* pivan, pivandın, peyiftın, wezınandın. * **ölçüp biçmek** *bw.* helanin danin.
ölçtürmek *L.* dan pivandın.
ölçü *N.* 1. pivan, qebare, qeys, endaze, jı vana de "pivan" zêde tê kar anin. 2. wezn, dı helbest û kılaman de tê kar anin.
ölçülmek *L.* hatın pivan, hatın pivandın.
ölçülü *rgd.* 1. pivi, pivangi, pivayi. 2. bıwezn.
ölçüm *N.* pivan.
ölçüsüz *rgd.* 1. bêpivan. 2. bêdawi, bê hesêb û kıtêb karek kırın.
ölçüşmek *L.* 1. yeki re bejna xwe dan ber hev, û bejna peyiftın. 2. pêşbırki kırın.
öldüresiye *rgp.* bı kuştınê re.
öldürmek *L.* kuştın, kujandıneve, mırandın. 1. dawianina jiyana jiyandareki. 2. bûn ûşta hışkkırına rehekan. * **soğuk bağları öldürdü** *bw.* sermayê rez kuştın. 3. zor mandi kırın/bûn. * **bu sözlük beni öldürdü** *bw.* vi ferhengi ez kuşt ım. 4. zeman derbaz kırın. * **zamanımızı boşuna öldürdük** *bw.* me bı valayi dema xwe kuşt. 5. bûn mebesta mırınê. * **sigara beni öldürdü** *bw.* cıxarê ez kuşt ım. 6. betal kırın, jı navinê rakırın, tune kırınê re jı tê gotın. * **pasaportumu öldürdüm** *bw.* mın pasaporta xwe kuşt. * **soğuk ziraatımızı öldürdü** *bw.* sermayê çandınıya me kuşt.
öldürtmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "öldürmek" bı lêkera arikar dan têne bıkar anin.
öldürücü *rgd.* serxur, cankuj, kujyar.
öldürülmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "öldürmek" bı lêkera arikar hatın têne bıkar anin.
ölgün *rgd.* 1. çılmısi, pançıloki, tarmıli. 2. lawazbûyi, bêtaqet.
ölme *N.* mırın.
ölmek *L.* mırın, mırdın. 1. dawıya temena xwe hatın. 2. hışk bûn, jı bo dar û gıya. 3. betal bûn, êdi derbaz nebûn. * **pasaportumun zamanı ölmüş** *bw.* dema pasaporta mın mıri ye.
ölmez *rgd.* nemır, ebedi, abadin. /**–leştirmek** *L.* nemır kırın, nemırandın. /**–lik** *N.* nemırın.
ölü *rgd.* 1. mıri, jı bo insan. 2. mıri, term, kelax, leş. 3. mıri, jı bo rehek, dar û ber û tıştan. * **ölü şehirler** *bw.* bajarên mıri. /**– deniz** *bw.* behra mıri/meyi. /**– gibi** *bw.* weko mırıyan. * **ölüsü ortada kalmak** *bw.* mıriyê xwe lı rastê man.
ölüm *N.* mırın, wefat. 1. dawihatına jinê. 2.

cezayi idam. 3. tengasıya mezın. * **işkence benim için ölüm günleriydi** *bw.* işkence jı bo mın rojên mırınê bû. 4. *B.* tışt an kesê ko mırov dıxwaze bımre. * **zalimlere ölüm!** *bw.* mırın jı bo stemkaran! /... **cezası** *N.* cezayi mırınê. /... **döşeğinde** *bw.* lı ber mırınê. /... **fermanı** *N.* fermana mırınê. /... **kalım** *bw.* mırın û man. * **ölümü göze almak** *bw.* mırın gırtın çavê xwe. /... **uykusu** *N.* tamara mırınê, xewa mırınê.

ölümlü *rgd.* mırınok, fani.

ölümsüz *rgd.* nemır, bêmırın, abadin. **...leştirmek** *L.* nemır kırın, nemırandın. /**...lük** *N.* nemıri, bêmırıni.

ömür *N.* temen, jîn, jıyan, jinsal, emır, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /... **boyu** *bw.* bı dırêjahiya temenê. /... **çürütmek** *L.* emrê xwe dan, temena xwe dan. /... **geçirmek** *bw.* temena xwe derbaz kırın. /... **sürmek** *L.* jıyan kırın, temena xwe domandın, emra xwe derbaz kırın. * **ömürler olsun** *bw.* Xwedê jina te dırêj ke, herbıjî.

ömürlü *rgd.* emırdırêj, temendırêj.

ömürsüz *rgd.* emırkurt, temenkurt.

ön *N.* pêşi, pêşber, ber. 1. jı bo tıştekî alıyê rû, beramberi paş. * **kapının önü** *bw.* pêşiya deri, ber deri. 2. ber, rû, pêşi, rûyê tışteki ko lı hember dımıhêre. 3. pêşi, hember, layi an tıştê lı pêşiyê. * **önümüzdeki dere** *bw.* newala lı pêşiya me. * **önümüzdeki dağ** *bw.* çıyayê lı hember me. 4. pêşi, dema pêşi ya nêzik. * **önümüz yaz, korkmamalıyız** *bw.* pêşiya me havine, netırsın. 5. pêşi, ber, jı bo çek, kınc û cılan qısmê pêşiyê. * **önünü ilikle** *bw.* pêşiya bıjkojên xwe hev xın. 6. pêşi, pêşın, jı bo cih, şer û cengê *de.* * **ön cephe** *bw.* enıya pêşın. 7. pêş, gramerê de weki xurdepêş an pêşdank tê kar anin. /... **söz** *N.* pêşgotın. * **önder** *bw.* pêşder. * **önde gelmek** *bw.* pêş de hatın. * **öne almak** *bw.* gırtın pêş. * **öne düşmek** *bw.* ketın pêş/pêşiyê. * **öne sürmek** *bw.* xıstın pêş/pêşiyê. * **önü alınmak** *bw.* pêşi hat gırtın. * **önü sıra** *bw.* lı pêşiyê. * **önüne arkasına bakmamak** *bw.* lı pêşi û paşıya xwe nenıhêrin. * **önüne bir kemik atmak** *bw.* hestıyek avêtın ber. * **önüne dikilmek** *bw.* lı pêşiyê rast bûn. **önüne geçmek** *bw.* pêşi gırtın. * **önüne katmak** *bw.* dan ber xwe, dan pêşiya xwe. * **önünü kesmek** *bw.* pêşi bırrin.

ön ayak olan *N.* serkêş, pêşder. * **ön ayak olmak** *bw.* serkêşi kırın, pêşderi kırın.

ön ad *N. Grm.* bernav.

önce *rgp. rgd.* beri, pêş de, pêşta. * **önce dinle sonra konuş** *bw.* pêsta guhdari bıke, paşe bıaxıve. 2. beri, pêşi, evıya jı bo ko dem û zemanê rave bıke tê gotın. * **o benden önce gitti** *bw.* ew beri mın çû. * **dört yıl önce okuldaydım** *bw.* ez çar salan berê lı xwandegehê bûm.

önceden *rgp.* jı pêşta, jı berê.

önceki *rgd.* a pêşi, a berê, a pêşın.

öncel *rgd.* 1. pêşane, selef, ya ko lı ber i me cih gırti ye. 2. pêşane, pêşiyêne, yên ko lı ber i me jıyine. * **bizden öncekiler** *bw.* yên pêşaneyên me.

önceleri *rgp.* dı mêj de, dı berê *de.*

öncelik *N.* pêşani, pêşiti. /... **tanımak** *L.* pêşiti dan.

öncelikle *rgp.* bıpêşani, berıya ko.

öncü *N.* pêşajo, pêşder, pêşker, serkêş, rêber, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 1. pêşker, kesê ko lı pêşıyê dıçe û xeber dıgehine. 2. pêşajo, pêşder, kesê ko dı pişekari an zanıstı de tıştên nûjen dıbine. 3. pêşder, serkêş, rêber, kesê ko dı tevger an herekeıê de pêşıyê dıkşine. 4. pêşder, sereta, leşkeri de kesên ko lı pêşiyê dıçın. /... **birlikleri** *N.* selefên sereta.

ön çalışma *Nh.* pêşhazıri.

önde [illegible]: pêş, lı pêşiyê, lı ber. /**...ki** *bw.* ya pêşiyê, ya pêş, ya lı be.

öndelik *N.* pêşınat, avans.

önder *N.* 1. pêşder, pêşeng, jı bo tevgerên sıyasi û leşkeri. 2. lêder, lider, şef, bı zmanê ingılizi hatıne û bı cûre cûre mane de tên xebıtandın. 3. pêşandar, rahşan, rêber, zêdeyi dı ilm û zanısti de rêberi dıkın. 4. serok, dı naveroka xwe de hım "önder" hım ji "başkan" şirove dıke.

önderlik *N.* ev sinonimên lı pêşıya "önder" bı parekê "i" tê kar anin wek: pêşderi.

ön ek *N. Grm.* xurdepêş, pêşdank, pêşbend.

önel *N.* pêşdesti, mehil.

önem *N.* gırıngi, dıhn, qedr. /... **vermek** *L.* gırıng gırtın, qedr zanin, dıhın dan.

önemli *rgd.* 1. gırıng, berketi, bı gelemperi tê gotın. 2. gırane, birjıyan, gıranbıha, evıya jı bo tıştên bıhadar tê gotın.

önemsemek *L.* gırıng gırtın, berketın,

birjiyani kırın.
önemsiz *rgd.* negırıng, neberketi. /**–lik** *N.* negırıngi.
önerge *N.* pêşnıyar. /**– vermek** *L.* pêşnıyar kırın.
öneri *N.* pêşnıyar, pêşkêşi, berxısti.
önermek *L.* pêşnıyar kırın, berxıstın, pêşkêş kırın.
öne sürmek *L.* xıstın pêş, pêşxıstın.
öneze *N.* antaq, meteris, kemina ko nêçirvan xwe tê de vedışêrın.
ön göğüs *Nh. ant.* qefel.
öngörmek *L.* derpêş kırın.
öngörü *N.* pêşditın.
ön kol *N. ant.* zend.
ön koşul *NH.* hoyên pêşın, merca pêşın.
önlem *N.* tedbir, tevdir. /**– almak** *L.* tedbir gırtın.
önlemek *L.* pêşi gırtın, mani bûn, astengi kırın.
önlenmek *L.* hatın pêşi gırtın, hatın mani bûn.
önleyici *rgd.* maniker, astengin.
önlük *N.* 1. pêşmal, pêştemal. 2. berkoş, jı bo zarokan e.
ön seçim *N.* pêşbıjartıni.
ön sezi *N.* hes, hest.
ön söz *Nh.* pêşgotın.
ön şart *Nh. bn.* **ön koşul.**
ön yargı *Nh.* berban, berderazi, pêşdarazi, hukm i pêşın. /**–lı** *rgd.* berbaner, pêşdaraz.
öpme *N.* paç, maç, ramûsan, bûse.
öpmek *L.* ramûsan, ramûsandın, maç/paç kırın, bûse lê dan.
öptürmek *L.* dan ramûsandın, dan paç/mac kırın.
öpücük *N.* ramûsan, bûse.
öpülmek *L.* hatın ramûsan, hatın paç/maç kırın.
öpüş *N.* maç, paç, ramûsan.
öpüşmek *L.* hev û du ramûsan, hev û du maç/paç kırın.
ördek *N.* werdek, sone, xarxarik, mıravi.
ördürmek *L.* dan hûnandın, dan mûnandın.
örek *N.* diwar.
ören *N.* pag, xopan, xırbe.
örf *N.A.* orf, adet, reftar. /**– adet** *bw.* orf û adet, adeta rabûri.
örfi *rgd.* adeti, orfi. /**– idare** *Nh.* awarte.
örge *N.* motıf.
örgen *N. ant.* lıbat, lebat, orxan.
örgü *N.* mûnin, hûnan, kors. /**–cü** *K.* korsker, hêker. /**–lü** *rgd.* korskıri, mûnandi. /**– şişleri** *N.* sıngık.
örgüt *N.* komel, sazûman, hevdesazi, gihahevi, rêkxıraw.
örgütçü *rgd.* komelvan, hevdesaz, honanker. /**–çülük** *N.* komelayeti.
örgütlemek *L.* gihandın hev, hûnandın, rêkxırawneve.
örgütlenmek *L.* kom bûn, gihan hev, hûnin.
örk *N. K.* ohr. /**–lemek** *L.* ohr kırın.
örme *N.* hûnin, mûnin.
örmek *L.* 1. hûnandın, mûnandın, kors kırın. 2. çının, veçının, veçınandın, jı bo tıştên korskıri û mûnandi ko têne verşandın. 3. mûnandın, jı bo kezi û guliyên por ko lı hev tên badan.
örneğin *rgp.* minaki, wek ko, mesela.
örnek *N.* 1. wekok, minak, embaz, model. 2. nıminek, nımûne. 3. wek, mina. * **bu kitabın bir örneği daha yoktur** *bw.* pırtûkek wek vê pırtûkê di tunne. 4. *rgd.* hêjatır, çêtır. * **bunun bir başka örneği yok** *bw.* jı vi/vê çêtır yeki dın tunne. /**– almak** *L.* minak gırtın, model gırtın, nımûne gırtın. /**– olmak** *L.* minak bûn, nımûne bûn, model bûn.
örneklemek *L.* minak dan.
örs *N.* sından.
örselemek *L.* kutan, sından kırın.
örtbas *N.* dapaçin, nuxumandın. /**– etmek** *L.* dapaçin, nuxumandın.
örtme *N.* star, nıxûn, nuxumandın.
örtmek L. tenartın, dadan, gırtın, nuxumandın/nıxumandın, nıxaftın, hefıdandın, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 1. tenartın, nuxumandın, jı bo tıştê ko tu seri bıgıri an tıştеki bavêji ser û dı bın de xuya nebe. 2. gırtın, dadan, jı bo tıştê wek deri, pencere ko tu bıdê cih. * **kapıyı örtmek, pencereyi örtmek** *bw.* deri gırtın an dadan, pencere an şıbaq gırtın an dadan. 3. gırtın, gava tıştek lı rûyê tıştеki di dınuxume. * **bulutlar gök yüzünü örttü** *bw.* ewran rûyê ezman gırt. 4. veşartın, nuxumandın, gava tu tıştеki naxwazi ko derkeve rastê. * **birinin suçunu örtmek** *bw.* sûcê yeki veşartın.
örttürmek *L.* lêkerên pêşıya "örtmek" bı lêk... arikar "dan" têne bıkar anin wek: da... dadan, dan nuxumandın.

örtü *N.* rû, rûpışt, rûber.
örtük *rgd. bn.* **örtülü.**
örtülmek *L.* lêkerên pêşıya "örtmek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın dadan, hatın nuxumandın.
örtülü *rgd.* gırti, dadayi, nuxumandi.
örtünmek *L.* xwe nuxumandın, xwe nıxaftın.
örtüsüz *rgd.* **1.** vekıri, jı bo tıştê ko vedıbe û dıçe cih. **2.** pasê, lı rastê, jı bo tıştê ko tê nıxaftın an nuxumandın. **3.** serqot, tazi, jı bo dema ko dıvêt mırov xwe bıpêçe, lêbelê ko neke.
örücü *N.* hêker, korsker. **/–lük** *N.* hêkeri, korskeri.
örülmek *L.* lêkera dı pêşıya "örmek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın mûnandın, hatın kors kırın.
örülü *rgd.* mûnandi, korskıri, hûnandi.
örümcek *N.* tevnepir, pirık, bılo, pındepir, calcaloke. **/– ağı** *N.* tevnık, pirık, tepûtor, kevni. **/– bağlamak** *L.* pirık avêtın, piriki bûn. **/–li** *rgd.* piriki, tevnıki.
örümcek kuşu *Nh.* kirkok, kirkûk.
örümceklenmek *L.* piriki bûn, pirık avêtın, tevnıki bûn.
öte *N.* **1.** wi ali, layê di. * **suyun öte geçesi** *bw.* wi ali avê. **2.** dûrtır, wê *de.* * **binaların ötesindeki ev** *bw.* xaniyê ko jı avahiyan wê deye. **3.** paşi, dumayik. * **ötesini bana bırak** *bw.* tu paşiyê mın re bıhêle. **4.** *rgd.* bêtır, pırtır. * **eşekten de öte bir adam** *bw.* jı kerê bêtır mıroveki ye. * **ötede beride** *bw.* lı vır û wê. * **öteden beri** *bw.* jı mêj ve. * **ötesi berisi** *bw.* kırt û pırtê wi/wê. * **ötesi var mı?** *bw.* jı pê de heye? * **öteye beriye** *bw.* lı vır û wê.
öte beri *N.* teftal, kırtûpırt, hûrmûr.
öteki *rgd.* pro. di, dın. * **öteki adam** *bw.* merovê dın.
ötekisi pro. a dın. kesê dın, tıştê dın.
ötesi *rgp.* jı wê pê *de.*
ötmek *L.* **1.** xwandın, jı bo teyr/balınde û kêzık û buxıkan. **2.** qubin, qebqeb kırın, jı bo kewan. **3.** bang kırın, jı bo dikan. **4.** qıştin, jı bo qırıkan û hın teyr û kêzıkên di jı henın ko cûre cûre navê dengê wan henın. **5.** kutan, jı bo hın cûre amûrsazên muzikê ko têne pıf kırın. * **bu düdük ötmüyor** *bw.* ev tûtık nakute. **6.** mec. lafên bêmane kırın.
öttürmek *L.* lêkerên lı pêşıya "ötmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan xwandın, dan bang kırın û *hwd.*
ötürü *dç.* tırê, kêli, jı bo ko.
ötüşmek *L.* pev re xwandın, evıya jı bo teyr û kêzık û buxıkan e.
öveç *N. K.* hogeç.
övgü *N.* pesn, meth, ewreng. **/–cü** *rgd.* pesnker, methker.
övmek *L.* pesn dan, meth kırın.
övülmek *L.* hatın pesn dan, hatın meth kırın, hatın pesınandın.
övünç *N.* pesnahi, fort.
övüngen *rgd.* fortek, pesnok.
övünme *N.* pesnahi.
övünmek *L.* pesna xwe dan, pesn dan, forta dan, pesınin, xwe meth kırın.
öykü *N.* çirok, hikaye. **/–cü** *N.* çirokvan, çirokbêj, qısebêj. **/–cülük** *N.* çirokbêji, çirokvani.
öykünce *N.* fabl.
öykünmek *L.* zalvê kırın, teqlid kırın.
öyle *rgd.* rgp. welê, wer, war, wılo, wısa, wisa, weki, mina. **1.** *rgd.* lêşıbin an lêçûnê şirove dıke. Ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. * **o delidir, ben öyle olmak istemem** *bw.* ew din e, ne naxwazım wısa bıbım. **2.** *rgp.* * **öyle tembel tembel oturma** *bw.* wısa tıral tıral rûnene. **3.** *B.* gava bersiva " çı" û "çawa" dıde rewşeki ecêbmayinê şirove dıke. * **ya, öyle mi!** *bw.* ya, wısa ye ha! * **ne geziyorsun öyle?** *bw.* tu wısa çı dıgeri? * **öyle değil mi?** *bw.* ne wılo ye? **/– olsun** *bw.* bıla wısa be.
öylece *rgp.* bı wısa, bı wılo, bı wer.
öylelikle *rgp.* bı vi awayi.
öylesi *rgd. bn.* **öyle.**
öylesine *rgp.* wısa pır..., hıne, ew çend.
öyleyse *rgp.* naxwe, balê, barê.
öz1 *N.* pûxt, hêsın, meyan, derûn. **1.** derûn, henav, dıl, nefs. * **sözün özüme dokunuyor** *bw.* gotına te lı dılê mın dıkeve. **2.** mec. hundur, henav. * **suç adamın kendi özünde** *bw.* sûc hundurê mırov bı xwe de ye. * **özü sözü bir** *bw.* gotına xwe û hundurê xwe yek e. **3.** dı mana "xwe" de navên hevedudani dıafırine. * **öz eleştiri** *bw.* xwe rexne. **4.** pûxt, hêsın. * **mısır özü, bal özü** *bw.* pûxteyi lazût, pûxteyi hıngıv.
öz2 *rgd.* **1.** safi, paqıj. **2.** rasti, rasteqıni, evıya dı eqrebeti ya xwinê de kesê ko raste rast gırêdayi ya kesê dın e. * **öz baba** *bw.* bavê rasti, bavê rasteqıni.
Özbek *N.* **1.** zbek. **2.** *N. rgd.* zbeki, zman'

ûzbekan û tıştê ko bı ûzbekan re peywendi ye.
özcesi *rgp.* bı kurti.
özdek *N.* **1.** pêze, made. *bn.* **nesne, maddel. 2.** obje. *bn.* **nesne.**
özdekçi *rgd.* pêzewar, materyalist. **/–lik** *N.* pêzewari, materyalizm.
özdeş *rgd.* **1.** hevbeş, hevpışk, wekhev, zanav. **2.** yekmana, identik. **/–lik** *N.* wekhevi, zanavi, hevbeşi, hevpışki.
öz deyiş *Nh.* methelok, metelok.
öze *N.* xwerû, xas, mexsûs. * **gülmek insana öze bir olaydır** *bw.* kenin bûyereke mexsûsi insan e.
özek *N.* navend, navendi, merkez.
özel *rgd.* **1.** beryeki, radi, xısûsi, taybeti, tıştê ko bı tenê aıdi yeki an tışteki ye. * **her sözün özel bir manası var** *bw.* her gotıneke bı mana xwe ya radi heye. **2.** radi, xas, zati, şexsi. **özel mektup** *bw.* nameya şexsi. **3.** şexsi, zati, radi, tıştê ko ne aıdi dewletê lê ya kesan e. **/– mülkiyet** *N.* mılkıyeta şexsi. **4.** taybeti. * **özel durum** *bw.* halê taybeti. **/– ad/isim** *N. Grm.* sernav. **/– sayı** *N.* hêjmara taybeti.
öz eleştiri *N.* xwerexne. **/– vermek** *L.* xwe rexne kırın.
özelleştirmek *L.* sinonima lı pêşıya "özel" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: taybeti kırın, beryeki kırın.
özellik *N.* gewşin, cıyawazi, xısûsıyet.
özellikle rgp. bı taybeti, nemaze, bı radi, bı gewşini.
özemek *L.* rwin kırın, tıştê wek mast û aqıt ko avê lêdıxıni û tev dıdi.
özen *N.* pûte, pûtepêdan, ihtımam. **/– göstermek** *L.* pûte pê dan.
özenci *N. rgd.* amator.
özenç *N.* **1.** xwast, daxwaz. **2.** bıjin, mıcêzin.
özengi *N.* zengu. **/–lemek** *L.* zengu lê dan.
özengi kemiği *N. ant.* zengu.
özenmek *L.* **1.** pûte pê dan, itına kırın, *(lı ser tışteki an kareki)* hûrnêrin lê kırın. **2.** hewes kırın, tıştê ko lı ba mırov nine an nıkare xwe bıgehiniyê û dılê xwe lê dıkşine. * **yazar olmaya özenmek** *bw.* nıviskariyê re hewes dıke. **3.** lasayi, gêravi, hewldana lasayi yanê teqlidê kırın.
özensiz *rgd.* bêpûte.
özenti *N.* **1.** pûtepêdani. **2.** heweskari. **3.** gêravi, lasayi.
özerk *rgd.* serbexo, serbıxwe, otonom, xudmuxtar. **/–lik** *N.* serbexoyi, otonomi, xudmuxtari.
özet *N.* kurtayi, vebıri.
özetleme *N.* vebırin.
özetlemek L. vebırin, kurt kırın, evıya jı bo çirok an tıştên nıvisandi tê gotın.
öz ezer *rgd.* mazoşist. **/–lik** *N.* mazoşizm.
özge *rgd. bn.* **başka.**
özgeci *rgd.* digerkam.
öz geçmiş *Nh.* peçveyi hal.
özgü *rgd.* xwerû, mexsûs, xas.
özgül *rgd.* yekceleb, yektexlit. **/– ağırlık** *N.* teqıl, teql.
özgülemek *L.* tışteki an cıheki kesi re: **1.** xwerû kırın. **2.** tırxan kırın.
özgün *rgd.* xwerû, orijinal.
özgür *rgd.* serbest, aza, azad, serbıxwe, rızgar, serxwebûn, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. **1.** tu gırêdayi ya hoy û merc û kesi nebûn. **2.** welatê ko mafi çarenûsi heye û bı serê xwe dıji. **3.** xweser, xweger, serbest, gerdenazad, dı tevger û bıryara xwe de serbest bûn. **4.** kesê ne gırti û dil. **5.** kesê ne bende û kole. **/– olmak** *L.* serbest bûn, azad bûn.
özgürce *rgp.* bı azadi, bı serbesti, bı serbexoyi.
özgürleşmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "özgür" bı lêkera arikar "bûn" têne bıkar anin wek: serbest bûn, serbıxwe bûn û *hwd.*
özgürleştirmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "özgür" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: serbest kırın, serbıxwe kırın û *hwd.*
özgürlük *N.* azadi, serbesti, rızgari, serbexoyi, serbıxweyi, serxwebûni.
özgürlükçü *rgd.* ew sinonimên lı pêşıya "özgürlük" bı paşdank a "xwaz an perest" têne bıkar anin wek: azadixwaz, rızgarixwaz, azadiperest û *hwd.*
özgürlükçülük *N.* azadixwazi, serbestixwazi, rızgarixwazi.
öz güven *Nh.* xwebaweri.
özlem *N.* bêri, biri, hesret.
özlemek *L.* bêri/biri kırın, hesret kışandın.
özlenmek *L.* hatın bêri/biri kırın.
özlenti *N.* bêri, biri, hesret.
özleştirmecilik *N.* safikırına zman, zımaneki jı bêjeyên bıyani safi kırın.
özletmek *L.* dan bêri/biri kırın, dan hesret kışandın.
özne *N. Grm.* kırde, kırdar, pişkar, bıwar, bare.

öznel *rgd.* subjektif, pişkar.
öz öğrenim *Nh.* xweperwerdeyi. /**_li** *rgd.* xweperwerde.
öz saygı *Nh.* xwegırami, izzeti nefis.
özseverlik *N.* xweperısti, narsisizm.
öz su *Nh. bio.* ûsare.
özümleme *N.* gıvêr, pışaftın.
özümleme dokusu *Nh.* tevina pışaftınê.
özümlemek *L.* gıvêrandın, dehandın, pışaftın.
özümlenmek *L.* gıvêrin, pışêvin. jı bo jıyandaran e ko xurekên ko jı derve dıgırın dı laşê xwe de dıguhêrın hewcehi ya orxanizmayê.
özür *N.* **1.** tıka, efû, bordin, borin. **2.** mehne. **3.** qısûr, kêmasi. * **bu elbisenin bir özrü var** *bw.* kêmasıyeke vê kınci heye. /**_ dilemek** *bw.* tıka kırın, efû xwastın. * **özür dilerim** *bw.* mın bıbore.
özveri *N.* fedakari, goriti. /**_li** *rgd.* fedakar, gori, cangori.
öz yapı *Nh.* karekter.

P

N. *N.* tipa bistemin ya elifbaya tırki ye û dengdar e.
P. kimyayê de kurtenıvisa fosforê ye.
pabuç *N.P.* **1. sol, pabûç, şekal, bi zêdeyî yên kevn û hinciri re tê gotin. 2.** papûç, solê zarokan ın. /**– eskitmek** *L.* sol dırrandın, yanê jı pır çûn hatına derekê an karekê de mandi bûn. * **pabucunu eline vermek** *bw.* solê wi dan dest, yanê yeki jı ciheki qewırandın.
paça [1] *N.K.P.* **ant. 1.** paçe, qaç. **2.** paçe, cûre şorbeye ko jı paçe tê çêkırın. /**– kemiği** *Nh.* qitık. /**– yemeği** *N.* kelepaçe.
paça [2] *N.* delınk, pancık. * **paçaları sıvamak** *bw.* pancık helçınin, yanê xwe hazır kırın û destpêka kareki kırın. * **paçayı kaptırmak** *bw.* pancık dan dest, yanê xwe yeki ve berdan.
paçavra *N. Gr.* paç, paçık, kıncık, ritol.
padişah *N.P.* padişah. /**–lık** *N.* padişahti.
pafta *N.P.* pafte.
pagan *N.rgd. İng.Lat.* pagan, pırxuda.
paganizm *N.Lat.* paganizm, pırxudayi.
pah [1] *N.F.* **1.** qêrqaş, kevi an kenara ko xar hatıye bırrin. **2.** xaiya dı diwaran de an şaxê çıya ko bı qêrqaşki bılınd dıbın.
Pah [2] *N.* Pax, nehıye û devereke lı qeza Gêxiyê ya Xarpıtê.
paha *N.K.P.* bıha, fıyat. /**–lanmak** *L.* bıha bûn.
pahalı rgd. bıha, gıran, gıranbıha. /**–lık** *N.* bıhati, gırani. /**–lılandırmak** *L.* bıha kırın. /**– satmak** *L.* gıran fırotın, bıha fırotın.
pak *rgd.K.P.* pak, paqıj.
paket *N.Fr.* bestek, taxe, pakêt. /**– etmek** *L.* pakêt kırın, bestek kırın. /**– taş** *L.* sehlbend, salbend.
paketlemek *L.* pakêt kırın, bestek kırın.
paketlenmek hatın pakêt kırın, hatın bestek kırın.
pakêtletmek *L.* dan pakêt kırın, dan bestek kırın.
Pakistanca *N.rgd.* rdû, navê zmanê Pakistanê ye.
Pakistanlı *N.* Pakıstani, xelkê jı Pakistanê.
paklamak *L.* paqıj kırın, pak kırın.
paklanmak *L.* hatın paqıj kırın, hatın pak kırın.
paklık *N.* paqıji, paki.
pakt *N.Fr.* peyman, gırêdank, pakt, ehd.
pala [1] *N.* pala, sımbêlên qelew. /**– bıyık** *bw.* sımbêlo.
pala [2] *N.* kalani.
paladyum *N.Fr.İng. kim.* paladıyûm. elementeki bı jımara atomi 46, sıftıya 11.4 e û 1500 dereceyi de dıhele. *sim.* Pd.
palamar *N. Gr.* palamar. werısê keştıyan e ko wan bı sıngê limanê ve gırê dıdın.
palamut *N. Gr.* berû, berri.
palan *N.* tenge, kurtan. /**– kemeri** *N.* navteng.
palandöken *Nh.* kaş an evrazên bı ber û kevır.
palanlamak L. kurtan kırın.
palas [1] *N.Fr.* palas, otêlên luks.
palas [2] *N.* merşık, kurtan, cıl, cılık, çûl, jı bo bınbarê ga û heywanê bar e.
palaska *N.* palasqe, jı zmanê Macari û Slavi tê.
palas pandıras *rgp.* bı lez û bez.
palavra *N.* (jı zmanê Spani) fort. /**– atmak** *L.* fortan dan xwe, fortê xwe dan.
palavracı rgd. zırtole, zırtonek, fortek.
palaz *N.* gıloxe, goşt gırtın, jı bo çêlıkên qaz û werdek û kevokan tê gotın.
palazlamak, palazlanmak *N.* **1.** gıloxe bûn, jı bo çêlıkan. **2.** goşt gırtın, jı bo zarokan. **3.** mec. dewlemend bûn.
palazlaşmak L. gıloxe bûn.
paldım *N.K.P.* qûş, paldûm.
paldım kemiği *N. anı.* hestiyê kılêji.
paldır küldür *rgp.* xırm û gırm. * **paldır küldür içeri girmek** *bw.* xırm û gırm ketın hundur.
paleograf *N. Fr.* paleoxraf, pısporê nıvisên kevnare re dıbêjın.
paleontoloji *N. Fr. Gr.* paleontoloji, zanıstıya lêgerinên jı bo fosil û tıştên heri kevn.
palet *N.Fr.* palet.
palmiye *N.Fr.Lat.* palmıye, darqesp.
palto *N.Fr.İng.* palto, sako, qapût.

paluze *N. P.* pelûl.
palyaço *N. İt.* qeşmer.
pamuk *N. K. P.* pembu, loke. /**– bezi** *N.* caw. /**– elması** *N.* gwizıkê pembu. /**– ipliği** *bw.* dezi. /**– sulamak** *L.* pembu avdan./**– toplamak** *L.* cınê kırın./**– yağı** *bw.* rûnê pembu.
pamukçu *N.* pembuvan./**–luk** *N.* pembuvani.
Panamalı *N.* Panamayi.
panayır *N. Gr.* marez, panayır.
pancar *N. K.* pıncar, sılq. * **kırmızı pancar** *bw.* sılqa sor.
panda *N. İng.* panda, cûre hırçeki pıçûk e lı çin û himalayê dıji.
pandomima *N. Gr. İt.* pandomim, şanoya bêdeng e ko bı hereketan pêşkêş dıkın.
pandül *N.* dardarok.
panel *N. Fr. İng.* panel.
panik *N. Gr. Fr.* qurf, panik, jı bo tırsa bı hêz tê gotın. /**– yaratmak** *L.* qurfandın, panik kar xıstın. * **paniğe kapılmak** *bw.* qurıfin, ketın panikê.
panjur *N. Fr.* panjûr.
pankart *N. Fr.* pankart, lewhayên bı nıvisın ko cıvin an meşinan de kar tên.
pankreas *N. Gr. Fr. ant.* sıpıl, sıpılak, zıravık, pankreas, pışık.
pano *N. Fr.* pano.
panorama *N. Fr. İng.* bergeh, panayi, panorama.
pansiyon *N. Fr.* pansıyon, dergeh.
pansuman *N. Fr.* dermankari, pansûman, paqıjkırına kul û cihê bırinê ye.
panteizm *N.* panteizm, olperısti.
panter *N. Gr.* panter, pılınga çin.
pantol *N. Fr.* pantol, pentol.
pantomim *N. Fr. Gr.* pandomim.
pantürkizm *N.* Turkayeti, Tırkayeti.
panzehir *N. P.* panjehr
panzer *N. Ger.* panzer, tankê sıvık ın.
papa *N. İt.* papa, şefê rûhani ya Xırıstıyanan e. /**–lık** *N.* papati.
papağan *N.* **1.** papağan, bibimeto. **2.** tûti, zêdeyi cûreyeki pıçûk re tê gotın.
papağan yemi *N. bot.* zertık. *bn.* **aspur.**
papatya *N. Gr.* gıyakêçk, naznaz, gula Cenet û Cehenemê, babırc, beybûn. /**– falı** *N.* nıyeteki dıke dılê xwe û "Cennet, Cehenem" tê gotın. * **sarı papatya** *N.* çavga.
papaz *N. Gr.* **1.** keşiş, keşa, papaz, reisê rûhani ya Xırıstıyanan e. **2.** jı iskambilê de navê kaxezekê ye. /**–lık** *N.* papazi, pazti.
papel *N.* parey ya kazez.
papirus *N. Fr. Gr.* papirûs, reheki ye lı qeraxa çemê Nilê dıbe, dema berê de lı cihê kaxez dılıate karanin.
papura *N.* kotan.
papyon kravat *N. Fr.* belitang.
para *N.* pare, pere, dıraf, draf, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– babası** *bw.* kûpê peran, jı bo kesê ko pareyi wi pır e û dewlemend e tê gotın. /**– basmak** *L.* pare derxıstın, pare çap kırın. /**– bozmak** *L.* pere hûr kırın. /**– cezası** *L.* cezayi dırafi, beşlêdan. /**– çekmek** *L.* pare kışandın. /**– darlığı** *bw.* tengasıya dırafi/**– dökmek** *L.* pare rijandın, yanê jı bo tışt an kareki zor pare xerc kırın. /**– etmek** *L.* pare kırın. /**– etmemek** *L.* pare nekırın. * **dedikleri para etmiyor** *bw.* gotına xwe pare nake. /**– getirmek** *bw.* pare anin. * **parasını çıkarmak** *bw.* pareyê xwe jê derxıstın. * **paraya çevirmek** *bw.* guhartın pare. * **paraya kıymak** *bw.* lı ber pare ketın. /**– yapmak** *L.* pare kırın. /**– yardımı** *N.* berari, arikarıya dırafi./**– yatırmak** *L.* pare razandın. /**– yedirmek** *L.* pare dan xwarın. * **parayı denize atmak** *bw.* pareyê xwe avêtın avê.
paradoks *N. Fr.* paradoks.
parafe *N. Fr.* parafe.
parafin *N. Fr.* parafin.
paragraf *N.* gırê, bend, paraxraf.
paralamak *L.* **1.** parçe kırın. şeqebeqe kırın. **2.** keyn kırın.
paralanmak *L.* **1.** xwedi pare bûn. **2.** hatın parçe kırın, hatın şeqebeqe bûn.
paralel rgd. *Fr. Gr.* paralel, rastênhev. /**–lik** *rgd.* paraleli, rastênhevi.
paralı *rgd.* **1.** bıpare. kesê ko pareyi wi heye. **2.** tıştê ko bı pare ye.
paramparça rgd. *K. P.* çarpare, şeqebeqe. /**– olmak** *L.* çarpare bûn, şeqebeqe bûn. /**– etmek** *L.* şeqebeqe kırın, çarpare kırın.
paranoya *N. Fr. Gr.* paranoya.
parantez *N. Fr. Grm.* kevane, xalbend, hivok. (()). /**– işareti** *N.* nişandeka hivokan.
parasal *rgd.* dırafi, pareyi, neqdi.
parasız *rgd.* **1.** bêpare. **2.** bêpare, bedewa, tıştê ko bı pare naye dayin. **3.** hêjar, feqir. /**–lık** *N.* bêpareti.

paraşüt *N. Fr.* çetır, paraşût. **/–cü** *L.* çetırbaz, paraşûtvan. **/–çülük** *N.* çetırbazi, paraşûtvani.
paratoner *N. Fr.* paratoner.
paravana *N. Fr. It.* babır, parawan.
parazit *N. rgd. Gr. bio.* **1.** parazit, mışexur, sıc. **2.** parazit, radyo an bêtêlê de dengên bıyani ko nedıvêt hebın. **3.** mec. mışexur, parazit, kesê ko lı pışta xelkê debara xwe dıke.
parazitlenmek *L.* parazit kırın, jı bo radyo, bêtêl û tıştê wısa.
parazitli *rgd.* **1.** biparazit. **2.** mışexuri, sıcdar.
parazitoloji *N. Fr.* parazitnasi, mışexurnası.
parça *N. K. P.* **1.** parçe, belıre. beşê ko ji tûni cûda bûye an ji tûni bermaye. * **tarlanın bir parçası** *bw.* parçeyi zevi. **2.** beşê ko jı tûni qetıyaye. * **camı parçaları** *bw.* parçeyên camê. **3.** her beşên ya tûni. * **dört parçalı dolap** *bw.* dolaveke bı çar parçe. **4.** beşeki berhemên wijeyi an muzikê. * **iyi bir müzik parçası** *bw.* parçeki baş ya muzikê. **5.** pari, keri, zêdeyi jı bo nan tê gotın. * **bir parça ekmek** *bw.* kerıyek nan, kerik nan. **6.** tike, ji bo parçeyên goşt tê gotın. **7.** bır, jı bo beş an parçeyek pez tê gotın. **8.** pari, qım, parçe, jı bo mıqdareki hındık tê kar anin. * **bir parça uyu** *bw.* pariki raze. * **bir parçada içki iç** *bw.* qımek ji vexwarın vexwe. **/– başına** *bw.* bı serê parçeyi. **/– parça** *bw.* parçe parçe. * **parça parça etmek** *bw.* ev sinonimên lı jor bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: parçe parçe kırın, hûr hûr kırın.
parçacı *N.* parçefıroş.
parçalamak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "parça" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: parçe kırın, hûr kırın, keri kırın.
parçalanmak *L.* **1.** ew sinonimên li pêşıya "parça" bı lêkera arikar "bûn" têne bıkar anin wek: hûr bûn, parçe bûn, keri bûn. **2.** carinan ji bı "hatın ... bûn" têne kar anin wek: * **odunlar parçalandı** *bw.* êzıng hatın hûr bûn.
parçalatmak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "parça" bı lêkera arikar "dan ... kırın" têne bıkar anin wek: dan parçe kırın, dan hûr kırın, dan keri kırın û *hwd.*
parçalı *rgd.* bıparçe, bıkeri, bıpari.
pardon! B. *Fr.* bıbexşin!, bıbore!
pare *N. P.* parçê, beş.
parfüm *N. Fr.* bihnxweş, parfûm.
parıldamak L. **1.** bırıqın, çırısın, çırûsandın, çırûskın, vejenin ziv kırın. (ronahi, tırıj hwd). **2.** mec. geş bûn. deng vedan.
parıldatmak L. çırısandın, çırûsandın, çırûskandın, bırıqandın.
parıltı *N.* çırûsk, pırisk, bırq.
parıltılı *rgd.* çırûskin, bırqin.
park *N. Fr. İng.* **1.** pariz, parêz, park, cihê ko ji dar û beran şên dıkın jı bo ger û hewagırtına mırovan. **2.** parka jı bo ereban e. **/– etmek** *L.* park kırın.
parka *N. İng.* parka, cûre gocıkeke germ e.
parke *N. Fr.* parke.
parlak rgd. ronak, ziv, geş, bırq, bırıq.
parlaklaşmak *L.* ziv kırın, bırıqin, geş bûn.
parlamak L. cırıqin, cenıqin, çırısin, bırıqin, teyısin, ziv kırın. * **cam ziv dike** *bw.* cam parlıyor.
parlamenter *N. Fr.* parlamenter, newênger.
parlemento *N. İt.* parlement.
parlatmak *L.* teyısandın, bırıqandın, çırısandın, ziv kırın
parmak *N.* **1.** tili, emust, jı bo ya destan. **2.** bêçi, biçi, tıli, jo bo ya lıngan tê gotın. **3.** inç, pivaneke ingılizi ye bı qasi 25.4 mm. ye. * **ayak baş parmağı** *bw.* emusti kelemus, bêçiya beranekê. * **baş parmak** *N.* tılıya beranekê, tılıya mezın, emusti balaberze. * **birini parmağında oynatmak** *bw.* yeki lı ser tılıyan gerandın, yanê weki xwe dan lıstıkandın. * **bir işte parmağı olmak** *bw.* dı kareki de tılıya xwe hebûn, yanê peywendi lê hebûn. * **ince/küçük parmak** *bw.* tıli/bêçiya qılincekê. * **işaret parmağı** *N.* tılıya işaretê, tılıya nişandekê, emusti doşewmıje. * **orta parmak** *N.* tılıya navin. **/– atmak** *L.* tıli/bêçi avêtın, tıli/bêçi kırın. **/– basmak** *L.* tıli/bêçi lêxıstın. **/– ısırmak** *bw.* tıli/bêçi gez kırın. **/– kaldırmak** *L.* tıli/bêçi bılınd kırın. **/– karıştırmak** *L.* tıli/bêçi navre kırın. * **serçe parmak** *N.* tılıya qılincekê, tılıya basıkan. **/– sokmak** *L.* tıli/bêçi tê re kırın. * **yüzük parmağı** *N.* tılı/bêçiya gustilkê.
parmak boğumları *Nh. anı.* geh.
parmak izi *Nh.* tepl, şopa tılıyan.
parmak kemikleri Nh. *anı.* hestıyê tılıya.

parmaklamak *L.* bêçi an tıli avêtın.
parmaklık *N.* 1. nerde, pêçik, cax, jî bo nerdigan an lı dora bexçe û tiştê wisa çê dıbe. 2. derabe, jı bo çit, şane û balkonan.
parmak mafsalı *Nh. anı.* qamık.
parmak oylumları Nh. *anı.* gırêtıbıl.
parmak uçları Nh. *anı.* gûmık.
parola *N. İt.* parole.
pars *N. P.* pars.
parsa *N. K. P.* pars. /**... toplamak** *L.* pars kırın.
parsel *N. Fr.* 1. bısam, tej, derqel, parsêl. 2. parsêl, gûri, bestek, latık. kerdi, taxe, jı bo bexçê sewz û kulilkan e.
parsellemek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "parsel" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: parsêl kırın.
parsellenmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "parsel" bı lêkera arikar "hatın ... kırın" têne bıkar anin wek: hatın parsêl kırın.
parşömen *N. Fr. Gr.* parşimen.
partal *N. rgd. K.* pırtal, perıti.
parti [1] *N. Fr.* parti. * **Kürdisatn demokrat partisi** *bw.* partıya demoqrati Kurdıstan.
partici *N.* partigir. /**...lik** *N.* partigiri.
parti [2] *N. Fr.* 1. bezm, parti. * **akşam yemeği partisi** *bw.* bezmi xwarına şev. 2. hın listikan de jı bo carekê. * **bir parti domino oynamak** *bw.* partıyek domine listın.
partizan *N. Fr.* layengir, pêşmerge, partizan.
partaym *N.* niv roj, dan. /**... çalışmak** *L.* jı bo danekê kar kırın.
pas [1] *N. İng.* pas, dı listıka topê de destguhartına gogê ye. /**... almak** *L.* pas gırtın. /**... vermek** *L.* pas dan.
pas [2] *N.* jeng. /**... almak** *bw.* jeng gırtın, jıngarti bûn. /**...lı** *rgd.* jengar, jengin. /**...lılık** *N.* jengi, jıngari/ti. /**... tutmak** *L.* jeng gırtın, jıngarti bûn.
pasaj *N. Fr.* 1. pasaj, rêbaz. 2. cox. derbend.
pasak *N.* qırêji, kırêti. /**...lı** *rgd.* qırêj, kırêt.
pasaport *N. İng.* pasaport.
pasif *rgd. Fr.* pasif, tebati. /**...leşmek** *L.* pasif bûn, tebati bûn.
paslandırmak *L.* jıngarti kırın, dan jeng gırtın.
paslanmak L. jeng dan, jeng gırtın, jıngarti bûn.
paslaşmak *L.* pas dan hev.
paso *N. İt.* paso, belgeyeke xwandekaran e ko dıkarın bı kêm fıyati lı wesaitan sıwar bın.
paspal *N. Gr.* 1. arda bıkepek. 2. pejmûrde.
paspas *N.* paspas.
paspaslamak *L.* paspas kırın.
pasta *N. İt.* 1. kuliçe, paste. 2. kulêre, cûreyeki kade ye. /**...cı** *N.* pastefıroş. /**...hane** *N.* pastexane.
pastırma *N.* bastırma.
pastorize rgd. *Fr.* pastorize, şir an tıştê wısa bı 65 derece tê kelandın ko jı mikroban paqij be.
paşa *N.* paşa.
pata *N. İt.* pata, listıkê de ko wekhevi man.
patak *N.* kotek, ço. /**...lamak** *L.* ço kırın, kotek kırın.
patates *N.* qompir, patatêz, kartol. Ev bêje bı rêgaya İtali jı zımanê gelên Amriki ya kevn de hatıye.
patavatsız *rgd.* çort, zırt, zırto.
patent *N. Lat. İng.* patent.
patırdamak *L.* teq û req kırın, qerpin.
patırtı *N.* qerpin, reqreq.
patika *N.* kapan, şıverê, şıvile, peyarê, tû - lerê.
patinaj *N. Fr.* badanaj. /**... yapmak** *L.* badanaj kırın.
patiska *N. İt.* çıftexas, patiska.
patlak *rgd.* 1. dırri, jı bo cıl û qumaş û tıştê wısa. 2. teqi, jı bo tıştê ko hewa tê de ye. 3. pencerbûyi, jı bo tekerên ereban tê gotın. /**... vermek** *L.* aşıkar bûn.
patlak gözlü *N.* beloq.
patlama *N.* teq, teqan.
patlamak *L.* 1. peqin, teqin, çeqin, jı bo tışt û madde. 2. dırrin, jı bo tıştê dûrandi an cıl û qumaş. 3. teqin, belav bûn, jı bo tıştê nuxumandi. * **boru patladı** *bw.* bori belav bû, bori teqıya. 4. teqın, jı bo tengbûn û ecızbûnê tê gotın. * **kızmaktan patlamak** *bw.* bı qehıran re teqin. 5. der bûn, teqin, jı bo kul û av û tıştê wısa. * **yara patladı** *bw.* kul der bû. 6. pencer bûn, belav bûn, teqin, jı bo tekerên ereban tê gotın.
patlangaç *N.* siqi, cûre pêlistkeke zarokane ko jı bori an jı qamiş çêdıkın û pıfê dıkın.
patlatmak L. peqandın, teqandın. * **tüfek patlatmak** *bw.* tıfıng peqandın, tıfıng teqandın.
patlayıcı *N.* teqemeni.

patlıcan *N.A.P.K.* balcan, bacanê reş.
patolog *N.Fr.* patolox.
patoloji *N.* patoloji, zanıstıya lı ser nexwaşıyan e.
patrik *N.Gr.* patrik.
patron 1 *N.Fr.* patron, karxwer, karbıdest. /**–luk** *N.* patroni.
patron 2 *N.Fr.* patron, model.
patos *N.Gr.* patos.
patriarkal *rgd. Fr.* pederşahi.
pavyon *N.Fr.* pavyon, pawyon.
pay *N.K.* beş, pışk, pay, par, hêse, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**– almak** *L.* par standın/gırtın. /**– bırakmak** *L.* pay hıştın, beş hıştın. * **benim payım** bw para mın. * **kardeş payı** *bw.* beşi bırayeti. /**– etmek** *L.* dabeşin, pay kırın.
payam *N.P.* behiv.
payan *N.P.* dawi, dumayik, paşi.
payanda *N. P.* qulhe, kutek, paldank, xerpışt, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**–lamak** *L.* kutek kırın, kutek dan ber, pesardın. /**–lı** *rgd.* kutekkıri.
paydaş *rgd. N.* beşdar, hêsedar.
paydos *N.Gr.* paydos, karberdan.
paye *N.P.* paye, rutbe, derece.
payıdar *rgd. P.* nemır, her mayin.
paylamak L. 1. par kırın, beş kırın, parve kırın. 2. pekandın ser, gef lê dan. * **hoca talebeyi payladı** *bw.* dersdari pekand ser şagırti.
paylanmak *L.* 1. par bûn. 2. hatın gef lê dan.
paylaşma *N.* parve.
paylaşmak L. par ve kırın, par kırın.
paylaştırmak *L.* lı hev dan parve kırın.
paylı *rgd.* beşdar, pışkdar, hêsedar.
payton *N.Gr.* payton, fayton.
pazar 1 *N.P.K.* bazar. /**– başı** *bw.* serok bazar. * **pazara çıkmak/gitmek** *bw.* çûn bazarê. /**– yeri** *N.* pêşangeh, cihê bazarê.
pazar 2 *N.P.K.* yekşem, bazar, lehd.
pazarlık *N.* 1. bazar, bazari. axaftına lı ser bıhayê kırın û fırotınê. 2. axaftına lı ser halkırına meseleyekê. * **pazarlığımız öyle değildi** *bw.* bazarıya me ne wısa bû.
pazarlıksız rgd. bêbazar.
pazartesi *N.* duşemb. * **pazartesi günü** *bw.* roja duşembê.
pazen *N.Fr.* caw, pazen.
pazı 1 *N.* diw, sılqa bıyani ye.
pazı 2 *N.P. anı.* bazû, mazû, ziper.
pazı 3 *N.* kund, bı "k" ya hışk tê xwandın, gıloka hevir ya jı bo naneki re tê gotın.
pazıbant *N.P.* bazûbend.
pazval *N.* si ya goşkaran e, ya ko goşkar dıdın ser çoka xwe û solê lı ser çêdıkın.
peçe *N.K.* 1. peçe, eyaşi, xêli, berûk. Ev bêje jı paçê û paçıkê tê. ya ko jın dı sûkê de dıkşının dev û rûyê xwe. 2. ya ko dıkşının ser tışteki.
peçete *N.* paçık, dısmal.
pedagog *N.Fr.Gr.* pedegog.
pedagoji *N.Fr. Gr.* pedegoji, amojgari.
pedal *N.Fr.Lat.* pedal.
peder *N.P.* bav. /**–şahi** *rgd.* pederşahi.
pedikür *N.Fr.* pedikûr.
pedoloji *N. Gr. Fr.* pedoloji, zaroknasi, amojgarıya zarokan.
pedofil *N.Gr.* hetiwbaz.
pehlivan *N.K.P.* palevan, pehlewan. /**–lık** *N.* palevani, pehlewani.
pejmürde *N.K.P.* pejmûrde, fetar, repal, fılq, fırfat, perpût [erfût, hejale, şerpeze. Jı van sinonimana de "pejmûrde û şerpeze" zêde têtе kar anin. /**–lik** *N.* ev sinonimana bı pareka "**–i** an **–yi**" têne kar anin wek: pejmûrdeyi an fetari.
pek rgd. 1. hışk. 2. zexm. 3. *rgp.* gelek, zor, heri. * **pek güzel** *bw.* zor cıwan. 4. *rgp.* bı zûkayi. 5. degme. * **ben bu tür kitapları pek okumam** *bw.* ez van celeb pırtûkan degme naxwinım.
pek ala *rgd. rgp.* Kurdi de evıya bı awaki "peki hela" tê bıkar anin.
pekent *N.* asê, asteng, evıya bûyereke jeolojik e ko jı bo cihên asê tê gotın.
peki *rgp.* 1. belê, dıbe, bersiva tıştê ko hat pırsin û tu bıpejırini. 2. baş e. * **peki, şimdi ne olacak?** *bw.* baş e, nıha wê cı be?
pekişmek *L.* 1. hişk bûn. 2. zexm bûn. 3. bıhêz bûn.
pekiştirmek *L.* 1. hişk kirin. 2. zexm kırın, 3. bıhêz kırın.
pekitmek *L.* hêz dan, bihêz kirin. 2. dan bihranin, bihrê xıstın. Evıya weki yek tışteki bihr bıke û tu bı devki an bınıvisi bini bihra wi, tekit bıki.
pek iyi *N.* 1. not a çêtır e ko xwandekar dı xwandınê de dıgırın. 2. rgd. çêtır, hêja. 3. *bn.* **pek ala.**
pekleşmek *L.* 1. hışk bûn. 2. bıhêz bûn, zexm bûn.
peklik *N.* 1. hıki, zexmi, bıhêzi. 2. Bj. sab-

xor, qebz.
pekmez *N.* dıfs, aqıt, dıms, moti. /**– kaynatmak** *bw.* aqıt kelandın. /**– toprağı** *bw.* xweliyê aqıt, marn.
peksimet *N. Gr.* bastıq, herir, nanê hışkkıri.
peleme *N.K.* belem, cûre kelekê lı ser avê ye.
pelerin *N. Fr.* hawran, sermıl, pelerin.
pelesenk *N.* belesan.
pelesenk ağacı Nh. belesan, enzelok.
pelikan *N. Fr.* keravi, pelikan
pelit *N.A.* berû, beri.
pelte *N. P. K.* pilite, pelte.
peltek *N.* tutık.
pelteleşmek L. pelte bûn, pılite bûn.
peltelemek *L.* pelte kırın, pılite kırın.
pembe *N. rgd. P.* pembe, gulreng, kınûşık. /**–leşmek** *L.* pembe bûn. /**–leştirmek** *L.* pembe kırın. /**–lik** *N.* pembeyi, gulrengi.
penaltı *N. İng.* penaltı, cezayeki dı futbolê de ye.
pencere *N. P. K.* pace, pencere, şıbaq.
pencüdü *N. K.* pênc û du, tewlê de hêjmarek e.
pencüse *N. K.* pênc û sê.
pencüyek *N. K.* pênc û yek.
pençe *N. K. P. anat.* **1.** lep, lapûşk. **2.** pencık, jı bo lepên pıçûk tê gotın. **3.** pençe, zol, jı bo bınê solan. /**– atmak** *L.* lep kırın, lep lê dan, pencık kırın. /**– vurmak** *L.* **1.** pencik kirin. **2.** zol kırın.
pençelemek *L.* lep lêdan, lep kırın, pencık kırın.
pençeleşmek *L.* hev û du pencık kırın.
penguen *N. Fr.* pingûin.
penis *N. Lat. anat.* kir, xır, penis.
penisilin *N. Fr.* penisilin.
pens *N. Fr.* mûçık, mûçıng.
pense *N. Fr.* daz.
perakende *P.* **1.** *rgd.* perakende, belav, axme, tıştê ko lı ba hev nine, lı vır û wê ye. **2.** *N.* malên ko yek bı yek tête firotan. /**–ci** *N.* perakendefıroş.
perçem *N. K. P. anat.* **1.** perçem, cênig, tûncı, tûrçıng. **2.** bısk. **3.** bijiya hespê.
perçin *N. P.* perçin. /**–lemek** *L.* perçin kırın, perçinanadın. /**–letmek** *L.* hatın perçin kırın. /**–lı** *rgd.* perdaxi. /**–sız** *rgd.* bêperdax.
perdah *N. P.* perdax. /**–lamak** *L.* perdax kırın, seqandın, sûyin.
perde *N. P. K.* **1.** perde. jı bo pêşigırtına tırêj û ronahıyê tıştek kışandın ber. * **pencere perdesi** *bw.* perde ya pencerê. **2.** tıştê ko resım û sinama lı ser tête şani dan. * **sinama perdesi** *bw.* perde ya sinamê. **3.** her beşên mezın ya berhemên şanoyê. **4.** *Bj.* ava sıpi, perdeyi çav. **5.** hawi, perde. her dengên lı amûsazên muzikê. * **perde akort etmek** *bw.* hawi kırın. **6.** *anat.* hın lıngên heywanan de pergiya dı nav tılıyan de. **7.** şerm, heya. * **yüzünde utanma perdesi kalmamış** *bw.* rûyê wi de perdeyi şerm nema ye. /**– arkası** *bw.* paşperde. /**– arkasında** *bw.* lı paş perdê. /**– çekmek** *L.* perdepoş kırın. * **demir perde** *Nh.* perdeyi hesın.
perdeci *N.* perdefıroş.
perdelemek *L.* perde kırın.
perdelenmek *L.* hatın perde kırın.
perdeli *rgd.* bıperde.
perende *N. P.* qılozan, perende, tılqe. /**– atmak** *L.* perende kırın, tılqe avêtın.
perestiş *N. P.* perestij, perıstı. /**– etmek** *L.* perıstın, pır jê hez kırın.
pergel *N. P.* pergel, pergar.
perhiz *N. K. P.* parêz, dıyet. /**– etmek/yapmak** *L.* parêz kırın, parêz gırtın.
peri *N. P.* peri, pêri, jınên cınan. /**– hastalığı** *L.* cındari. /**– kızı** *L.* peridot.
periskop *N. Fr. Gr.* periskop, haceteke optik e ko dı bın avê de serê avê dıbine.
perişan rgd. *K. P.* perişan, betıli, aşıfte. /**– etmek** *L.* perişan kırın. /**–lık** *N.* perişani, betılandi. /**– olmak** *L.* perişan bûn.
periyodik *rgd. Fr.* demi, kati, vedori.
periyot *N. Fr.* dem, vedor, periyod, çıvane.
permi *N. Fr.* permi, termeki ticari ye, kaxeza destûra mal anin û şandınê ye.
peron *N. Fr.* derıçk, serdab, peron.
perse ağacı Nh. avokado.
personel *N. Fr.* personel.
perspektif *rgd. Fr.* perspektif.
perşembe *N.* pêncşemb.
peruk *N. İt.* perûk, porçe.
perva *N. K. P.* perwa, tırs.
pervane *N. K. P.* perwane. haceteki ye ko jı çend peran pêk tê û gava ko dıgere mekanizmakê dıde xebıtandın. /**– böceği** *Nh.* perû, pepûle, pirıkê tırijê, pirıka ko lı dora roniyê dıgere.
pervanesiz *rgd.* bêperwane.
pervasız *rgd.* bêperwa, bêguman. /**–lık** *N.* bêperwayi, bêgumani.
pervasızca *rgp.* bı bêperwayi, bı bêguma-

ni.
pervaz *N.P.* perwaz, perpaz.
perwaz *N.P. bn.* **perpaz.**
pes *B.K.* bes. /**– demek** *L.* bes kırın. /**– etmek** *L.* bes kırın.
pesek *N.* jengê dıranan.
pesimist rgd. *Fr.* reşbin, bedbin.
pespaye *rgd. P.* kambax, bêrûmet.
pestil *N.* **1.** bastıq, şire û ava fêkıyane ko weki nanê şkeva çêdıbe. **2.** rgd. mandi, westıyayi, qefıli, qam de ketın. * **pestili çıkmak** *bw.* zor mandi bûn. * **pestile çevirmek** *bw.* zor mandi kırın, qam de êxıstın.
peş [1] *N.P.* paş, dû, dûv, pey. * **peş peşe** *bw.* lı pey hev, lı dû hev. * **peşi sıra** *bw.* lı dûv re, lı dû. * **birinin veya bir şeyin peşinde** *bw.* lı dû an lı pey yeki an tışteki. * **peşinden gitmek** *bw.* lı pey çûn, lı dû çûn. * **peşinden koşmak** *bw.* lı dû gerin, lı pey gerin. * **peşinden sürüklemek** *bw.* lı dû xwe gerandın, lı dû xwe kaş kırın, lı pey xwe gerandın. * **peşine düşmek** *bw.* lı pey ketın, lı dû ketın, dû ketın, dan pey, ketın pey. * **peşine takmak** *bw.* lı dû xwe xıstın, lı pey xwe xıstın. * **peşini bırakmamak** *bw.* paşi bernedan.
peş [2] *N.K.* pêş, daw, beşa cıl û kıncan e ko tê lı ser zık û navıkê. *bn.* **önlük.**
peşin rgd. *rgp. K.* **1.** pêşın. bıhayê ko dı kırrınê de tu dest re dıdi, dıjraberi veresıye ye. **2.** ya berê, ya pêşi. /**– para** *bw.* pêşine. /**– pazarlık** *N.* bazariya pêşın. /**– yargı** *N.* hukm i pêşın, berban, pêşderazi.
peşinat *N. K. A.* peşınat, dırafê ko tu pêşiyê de dıdi. /**–sız** *bw.* bêpêşınat.
peşinen *rgp.* pêşınen, bı pêşınati.
peşkeş *N. K.* pêşkêş. /**– etmek** *L.* pêşkêş kırın.
peşkir *N.K.* pêşgir.
peşmerge *N.K.* pêşmerge, dı sala 1961 i vır de gerillayên Kurde re tê gotın ev nav bı ali Barzani de hatıbûn danan.
peşpeşe rgp. *K.* pêşpêşe, pey hev, lı pey hev, lı dû hev. * **peş peşe gelmek** *bw.* lı pey hev hatın.
peşrev *N.K.P.* **1.** pêşrev, pêşeng. **2.** pêşrew, meqameki ye dı muzika Osmani *de.* **3.** helhelakırına pehlewanan e.
peştamal *N.K.* pêşmal, pêştemal.
Peştuca *N.* Piştovi, zmaneki lı Efxanıstan û derdora wê ye.
petek *N. K.* **1.** pêtag, embar, ya ko zexire dıkevıyê. **2.** pêtagê mêşan, keware. **3.** çiç, şan, nanık, nanê mêşan. /**– peteği** *Nh.* çiçê mêşan. **4.** çiç, jı bo her çavıyên nanê mêşê ye.
petrol *N. Fr. Lat.* neft, petrol.
pey *N.P.K.* bey, kapora.
peyda *N. K. P.* peyda. /**– etmek** *L.* peyda kırın. /**– olmak** *L.* peyda bûn.
peyderpey *rgp. P. K.* guva guva, pey der pey, geh bı geh.
peygamber *N. P.* peyxamber, resûl, nebi. /**–lik** *N.* peyxamberti.
peygamber çiçeği *Nh.* kanêje.
peygamber devesi Nh. balbalok.
peyk *N. P.* satelit, peyırk, peyk.
peynir *N.P.K.* penir. * **baharatlı peynir** *bw.* penirê sirık. * **beyaz peynir** *bw.* penirê spi. /**–hane** *N.* penirxane. /**– suyu** *N.* jaji.
peynirleşmek *L.* **1.** penir bûn. **2.** qusin.
peyzaj *N. Fr.* peyzaj.
pezevenk *N. P.* pêzeweng, kodoş, pezeweng. /**–lik** *N.* pezewengi, kodoşi.
pıhtı *N. P.* pıxti, qusin.
pıhtılanmak *L.* hatın meyin, hatın qusin, pıxti bûn.
pıhtılaşmak L. meyin, qusin.
pıhtılaştırmak *L.* meyandın, qusandın.
pılı pırtı *N.* kırt mırt, hûr mûr, tef tal. /**– toplamak** *bw.* teftalê xwe pêçan, hûr mûrê xwe pêçan.
pınar *N.* kani.
pırasa *N. Gr.* pırase.
pırıldamak *L.* çırûskin, jenin, vejenin, jı bo tıştê ko roni jê der tê an roni lê dıkeve.
pırıl pırıl *rgd. rgp.* rıp û roni.
pırıltı *N.* çırûsk, çırisk, çik, vejen. /**– vermek** *L.* çik dan.
pırlamak *L.* fır bûn, fırin, fırıkin, evıya jı bo fırbûna balındeyan tê gotın.
pırlanta *N. İt.* rıqêm, pırlanta.
pırtı *N.K.* pırtu, pertal.
pırtlak *rgd.* beloq.
pırtlamak *L.* beloq bûn.
pısırık *rgd.* xewar, bapiva, cırtemiz. /**–laşmak** *L.* xewar bûn, bapiva bûn, cırtemiz bûn. /**–lık** *N.* xewari, bapivati, cırtemizi.
pısmak *L. bn.* **pusmak.**
pışpışlamak *L.* pışpış kırın, jı bo zarokan ko dıki xewê dıbêjın.
pıtırdamak *L.* pıt pıt kırın.
pıtır pıtır *rgp.* pıt pıt.
pıtırtı *N.* pıtpıt, bı dengeki pır nızm teq teq kırın e.

pıtrak otu Nh. gırnûg.
pıyrım pıyrım olmak *L.* kuncin, gıncır bûn, jı bo tıştê ko pır helısıye tê gotın.
piç *N. P. K.* **1.** bıji, bêbav, bednijad, heramzade, piç, pinc, sinorte, jı bo zarokê ko dê û bavên bêmehr de tên dınyayê tê gotın. **2.** biji, pinc, jı bo şıvên ko lı ber koka rehekan der tên re dıbêjın. **3.** mec. kes an zarokên bêterbıye û bêar re dıbêjın. **4.** pıç, zır, tıştên pıçûk û hûrık an tıştê niv re tê gotın. **5.** pûç, alozi. /**_ etmek** *L.* pûç kırın, xırab kırın.
piçleşmek *L.* biji bûn, pinc bûn, bêbav bûn.
piçlik *N.* bijiti, pinci, bêbavi.
pide *N. Gr.* pide. /**_ci** *N.* pidefıroş.
pigment *N. Fr. bio.* pigment.
pijama *N.* pijame, pêcame.
pik *N. İng.* pik, cûre hesıneke helandi ye.
pikap *N. İng.* **1.** pikap, haceteke muzikê. **2.** cûre wesaiteki motorê ye ko pışt vekıri ye.
pike *N. Fr.* **1.** pike. balafır ko xwe serberdayi berdıde jêr. **2.** cûre qumaşek e.
piknik *N. İng.* piknik, seyran. /**_ yeri** *N.* seyrangeh.
pil *N. Fr. İt.* pil, jı bo elektrikê ye. /**_li** *rgd.* bıpil.
pilav *N. P. K.* gırar, pilav, sawar, lepe, helise. Jı van de "gırar û pilav" zêde tê bıkar anin, "sawar" zêdeyi jı bo ya sawarê ye. "lepe" dı kurdıya bakur de kar tê.
piliç *N.* ferûc, ferx, varık. /**_ gibi** *bw.* mec. weki kew e, jı bo keçên cıwan tê gotın.
pilot *N. Fr.* balafırvan, fırokevan, pilot. /**_luk** *N.* balafırvani, fırokevani, piloti.
pim *N. İng.* qartık.
pineklemek *L.* ponıjin, xewoki bûn.
pingpong *N. İng. Fr.* pingpong, tenisa lı ser masê ye.
pinti rgd. *K.* pınti, temayi. /**_leşmek** *L.* pınti bûn. /**_lik** *N.* pıntiti.
pipi *N.* belık, zımanê zarokan de kir.
pipo *N. İt.* qelûn, korcık. /**_ çubuğu** *bw.* asımin.
pir *N. K.* **1.** pir, kal, kesê ko temena wan zor dırêj bûye. * **pir i fani** *bw.* kal i ferfût, pir i fani. **2.** pir, serok an sazgêrê teriqetê ye.
piramit *N. Fr. Gr.* piramid.
pire *N.* kêç, branguh. /**_ gibi** *bw.* bızêw, çabık. /**_lenmek** *L.* kêç ketın, kêç gırtın. * **pireyi deve yapmak** *bw.* niskê dıke gisk.
pirelendirmek *L.* yeki gumanbar kırın, xû lê xıstın.
pirelenmek *L.* **1.** kêç ketın. **2.** gumanbar bûn. **3.** xû lê ketın, şıkdar bûn.
pire otu *Nh.* guleşêxan.
pirinç [1] *N. P.* bırınc, rız. /**_ kabuğu** *N.* darûcan. /**_ samanı** *bw.* belm. /**_ sapı** *N.* belım, sûxar. /**_ unu** *N.* arda bırınc, sıpiyaw.
pirinç [2] *N. P.* bırınc, navê cûre madeneki ye.
pirzola *N. İt.* qelisêl, goştê braşti, pirzole.
pis rgd. **1.** gemar, dêrs, pis, pınti, kirêt, qılêr, qırêj, qevçil, zişt, beok, cınûs, ev sinonimana lı gor devokan dıkarin dı cihê hev de bıkar bên. **2.** gemar, dêrs, pis, zışt, tıştê ko pisiti ketıyê. * **pis sular** *bw.* avên gemar. **3.** pis, berbad, pınti, kırêt, qevçıl, tıştê ko mırov jê hez nake. * **öyle pis bir huyu var ki** *bw.* wısa xûyeki xwe ya berbad heye. **4.** pınti, kırêt, jı bo soz û gotınên neçê. * **pis sözler söylüyor** *bw.* gotınên pınti dıke. **5.** cınûs, tıştê ko mırov jê dıkerıhe. * **pis suratlı herif** *bw.* mırovê rû cınûsbûyi.
pis boğaz *N. rgd.* sımsık, çılek. /**_lık** *N.* sımsıki, çıleki.
pisi *N. K.* pışo.
pisi pisi *N. K.* pışo pışo, pış pış.
pisik *N. K.* pısing.
piskopos *N. Gr.* metran, mıtran.
pislemek L. sinonimên lı pêşıya "pıs" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: dêrs kırın, qılêr kırın. * **işini berbat etti** *bw.* wi karê xwe dêrs kır.
pislenmek L. sinonimên lı pêşıya "pıs" bı lêkera arikar "hatın ... kırın" têne bıkar anin wek: hatın dêrs kırın, hatın qılêr kırın. an ji bı lêkera arikar "bûn" têne bıkar anin wek: gemar bûn, cınûs bûn, pis bûn, pınti bûn û *hwd.*
pisletmek L. sinonimên lı pêşıya "pıs" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: cınûs kırın, pis kırın, qırêj kırın an ji dı forma "dan ... kırın" têne kar anin wek: dan qılêr kırın, dan gemar kırın.
pislik [1] *N.* alûde (qırêjiya herri û lostıkê ye).
pislik [2] *N.* **1.** sinonimên lı pêşıya bêjeya "pis" bı pareka **_i** têne ava kırın wek: pıntıti, kırêti, qırêji. **2.** pıntıti, jı bo gû û rıxê re dıbêjın. **3.** pıntıti, pisıti, jı bo kıryarên xırab tê gotın.

pist *N. Fr.* **1.** pist, hêwırgeh, cihê ko balafır lê daıên. **2.** pist, cihê ko pêşani an dans lê dıbe. **3.** cihê sportê ya hesp û ereban e.
piston *N. Fr.* piston, parçeyê ko dı niva silındır de tê û dıçe.
pişdar *N. P. K.* pêşder, pêşeng.
pişeğen *rgd.* tıştê ko zû dıkele. * **pişeğen mercimek** *bw.* niska ko asan dıkele.
pişi *N. K.* pişi, kade yên ko dı rûn de tên patın.
pişik *rgd. Bj.* şelıqi, gava navrana mırovi an bıni çengan ko bı şewatê sor dıbın.
pişirici *N.* pêjker, a ko dıpêje.
pişirilmek *L.* hatın patın, hatın pêjandın.
pişirmek L. **1.** pıjandın, patın, pêjandın, jı bo tıştên xwarınê ko dı agır de dıkele û jı bo xwarınê amade dıbe. * **ekmek pişirmek** *bw.* nan patın. **2.** şewıtandın, jı bo tıştê hışkkırınê. * **çömlek pişirmek** *bw.* xılık şewıtandın. **3.** tecrube gırtın, tê de pıspor bûn.
pişirtmek *L.* dan patın, dan pêjandın.
pişkin *rgd.* **1.** pati. **2.** xwedi tecrube, kamıl. **3.** kesê ko guhê xwe ker dıke û karê xwe rê ve dıbe.
pişman *N. P. K.* poşiman, poşman. /**– etmek/ettirmek** *L.* poşman/poşiman kırın, texılandın. /**– olmak** *L.* poşman/poşiman bûn, texılin. * **kör pişman geri gelmek** *bw.* bı pol û poşman şûnda hatın.
pişmanlık *N.* poşimani, nedamet.
pişme *N.* patın.
pişmek L. pıjin, pêjin, patın.
pişmiş *rgd.* pati.
pişpirik *N.* pişbirik, navê listıkeke iskemi ê ye.
pişti *N.* pişti, navê listıkeke iskemi ye.
piton *N. Gr.* piton.
piyade *N. P. K.* peyade, pıyade.
piyango *N. İt.* pıyango.
piyanist *N. Fr.* pıyanist.
piyano *N. İt.* pıyano, argon.
piyasa *N. İt.* **1.** pıyase, bazar. **2.** sêr, seyr, seyran, lı ser rêyekê de çûn û hatın. **3.** bıhaya gırtın û fırotınê.
piyaz *N. P.* pıyaz, xwarıkene pivazê ye.
piyes *N. Fr.* şano, pıyes.
piyon *N. Fr.* **1.** piyon, bêg, peyak. setrencê de heşt kevırên pêşin in. **2.** mec. yên ko bı asani têne xebıtandın.
plaj *N. Fr.* plaj, kevişen.
plak *N. Fr.* plaq, sêlık, qewan, jı bo muzikê ne.
plaka *N. İt.* **1.** plaqe, evıya: jı bo lewhayê madeni. **2.** jı bo jımareyê erebe tê gotın.
plan *N.* pilan, plan.
planet *N. Fr.* planet, seyare.
planetaryum *N. Fr.* planetorıyûm.
planlamak *L.* plan kırın, plan çêkırın.
planya *N. İt.* xûştıre.
plasanta *N. Fr. ant.* hevalok, pızdan.
plastik *N. rgd. Gr.* plastik.
platform *N. Fr.* platform.
platin *N. Fr. kim.* platin. Elementeki ye bı jımara atomi 78, gıranıya atomi 195.23, sıftıya xwe 21.4 e û 1755 derecê de dıhele. *sim.* Pt.
plato *N. Fr.* deşt.
plazma *N. Gr. bio.* plazma, beşı avi ya xwinê ye.
pli *N. Fr.* pot.
plüralist *rgd. Fr.* plûralist, pırparêz.
plüton *N. Gr.* plûton, stêra nehem ya rojê ye.
plütonyum *N. Fr. kim.* plûtonıyûm, elementeki bı jımara atomi 94 e û jı neptûnıyûmê çêdıbe. *sim.* Pu.
plüviyometre *N.* baranpiv.
podyum *N. Fr.* podıyûm.
pofurdamak *L.* kufin, off kışandın.
pofur pofur *rgd.* kufe kuf.
poğaça *N.* kade, kulêre.
pohpohlamak *L.* dan fortan, tız kırın, gava tu pesna yeki bı rûyê wi bêji û wi bıperçıvini
poker *N. Fr. İng.* pokêr.
polemik *N. Fr. Gr.* polemik, evıya pişekarıya gengeşiyek tund e, carinan bı rêgayi çapê û weşan de tê karanin.
poli *x. Gr.* xurdepêşek e û mana pır, zêde an zor dıde.
poligam rgd. *Gr.* poligam. /**–i** *N.* poligami, jı bo jın an jı bo mêr yên ko jı yeki zêdetır jın an mêrê xwe heye.
poligon *N.* poligon, çeper.
poligon taşı *N.* kêl, tılık..
poliklinik *N. Gr.* poliklinik, nexwaşxana pıçûk e.
polip *N. Fr.* polip.
polis *N. Gr.* polis, kelanter. * **gizli polis** *N.* şofar. /**– hafiyesi** *N.* şofar, dedektif. /**– karakolu** *N.* polisxane. /**–lik** *N.* polisti.
polisiye *rgd. Fr.* polisıye.
politeizm *N. Fr.* politeizm, dinên pır Xuda'ne
politik *rgd. Fr.* politik, peşar, rêzan.

politika *N. Gr.* politika, rêzani, peşari. /**– yapmak** *bw.* politika kırın, rêzani kırın.
polka *N.* polka, cûre danseki Polini ye.
polo *N. İng.* polo. /**–** sopası *Nh.* goçan.
Polonya *N.* Lehistan, Polonıye. /**–lı** *N.* Pol, Leh, Poloni.
polonyum *N. Fr. kim.* ploniyûm, elementeki bı jimara atomi 84, gıranıya atomi 210 e. *sim.* Po.
polyester *N. rgd. İng.* polıyester.
pompa *N. İt.* avkêş, avhılkêş, pompe, fıçqe.
pompalamak *L.* pompe kırın, avkêşi kırın.
pompalanmak *L.* hatın pompe kırın.
pop müzik *N. İng.* pop muzik.
popo *N.* laqûn, tılor.
popüler *rgd. Fr.* **1.** popûler. tıştê ko xelk jê hez dıke an lı gor dılê xelkê ye. **2.** navûdeng.
porno *N.* porno. /**–grafi** *N.* pornoxrafi.
porselen *N. Fr. İt.* çini, porselen, ferfûr, fexfûr.
porsiyon *N. Fr.* porsıyon, tasek xwarın.
porsuk *N.* kurbeşık, kurbeşk.
portakal *N. Fr.* porteqal, narınc. /**– rengi** *N. rgd.* narınci.
portatif rgd. *Fr.* portetif, seyar.
Portekizce *N.* Portekizi.
Portekizli *N.* Portekizi.
portmanto *N. Fr.* pijikê kıncan.
portre *N. Fr.* **1.** wêne, nigar, portre. şıklê yeki ko bı wêne hatıye çêkırın. **2.** bı devki an nıviski taswirkırına keseki.
posa *N.* **1.** pegr, durd, xılte. **2.** (madeni) *N.* gûhesın. **3.** şımşire, jı bo pegrê tıri. **4.** armûş, jı bo pegrê fêki.
post *N. P.* **ant. 1.** post, eyar. **2.** teriqetan de meqama şêx. **3.** meqam. **4.** can. /**– kavgası** *bw.* şeri post kırın. * **postu kurtarmak** *bw.* canê xwe xılas kırın.
posta *N. İt.* **1.** çeper, poste. hemû name û emanetên ko tên û dıçın. **2.** cihê ko name û emanetên ko lê kom dıbın. **3.** erebeyên ko van name û emaneta dıbe û tine. **4.** peyırk. **5.** rêwitıya ko bı keşi û balafır û trênê tê kırın. * **Avrupa postası** *bw.* poste ya Ewropa. **6.** danên kar, vardıye. * **gece postası** *bw.* posta şevê. /**–cı** *N.* çeperker, peyık. /**– etmek** *L.* poste kırın. /**–hane** *N.* çeperxane, postexane. /**– kartı** *Nh.* kartpostal. * **postaya atmak** *bw.* avêtın postê.
postacı *N.* çeperker, peyırk, posteçi.
postal *N. P.* postal, kundıre.
postalamak L. bı poste şandın/şıyandın, bı poste rê kırın, bı poste hınartın, çeper kırın, poste kırın.
postalanmak *L.* hatın poste kırın, hatın çeper kırın.
poster *N. Fr.* poster.
postnişin *N. K.* postnışin.
poşet *N. Fr.* kisıkê naylon.
poşu *N. K.* pûşi, şaşıkê seri.
pot [1] *N.* pot, qumaşê cıl û kıncan ko lı ser hev de tên qat kırın. *bn.* **pli.**
pot *N.* **1.** xeleti. **2.** gotıneke listıka pokerê ye.
potansiyel *rgd. Fr.* potansıyel.
potas *N. Fr.* qelye, potas.
potasyum *N. Fr. kim.* elementeki bı jimara atomi 19, gıranıya atomi 39.10, sıftıya xwe 0.87 e û 62. 5 an de dıhele. *sim. K.*
potin *N. Fr.* potin.
potuk *rgd. K.* potık.
pound *N. İng.* pond, navê dırafê ingılîz e.
poyraz *N.* honıkba, zıryan, bayê ko jı bakuri rohelat de tê.
poz *N. Fr. İng.* poz, wuçan, rawesta lı hember kamera ya wêne ye. /**– çekmek** *L.* poz gırtın, wuçan gırtın.
pozisyon *N. Fr.* pozıziyon.
pozitif rgd. *Fr.* erini, erêni, pozitif.
pozitron *N.* pozitron.
pöçük *N. K. ant.* boçık, doçık.
pörsük *rgd.* tarmıli, helısi, çılmısi.
pörsümek *L.* tarmılin, helısin, çılmısin.
pörtlek *rgd.* **1.** beloq, jı bo çavên ko lı derve ne. **2.** belıqi, tıştê wek hêkê ko qafıka xwe dışkê û ava wê jê tê der.
pösteki *N. P.* posteki.
pragmatik *rgd. Gr.* pragmatik.
pragmatizm *N. Gr.* pragmatizm.
pranga *N. İt.* **1.** xırxal, qeyd, xull. **2.** lele, evıya jı bo ya ko dıkın sto lê gotın. * **prangaya vurmak** *bw.* lı qeyda xıstın.
pratik rgd. *Fr.* pratik, nerit.
prefabrike *N. Fr.* prefabriqe.
prehistorya *N. Lat.* prehistori, jı pêş dirokê.
prematüre *rgd. Fr.* zûzayi, zarokê ko jı dema pêş de tê dınê.
prens *N. Fr.* prens, şehzade, mir.
prenses *N. Fr.* prenses, şahbanû, dotmir.
prensip *N. Fr.* prensib, sereta.
prenslik *N.* mirnışin.

pres *N. Fr.* cenye, mengene, cendere.
preslemek L. guvaştın, guvışandın, cenye kırın.
prestij *N. Fr.* prestij.
prim *N. Fr.* prim.
primitif *N. rgd. Fr.* primitif.
printer *N. İng.* printer.
priz *N. Fr.* priz.
prizma *N. Gr.* prizma.
problem *N. Fr.* problem, pırsgırêk, mesele.
profesör *N. Fr.* mamosta, profesor. **/–lik** *N.* mamostayi, profesorti.
profesyonel *N. rgd. Fr.* profesıyonel. **/–lik** *N.* profesyoneli.
profil *N. Fr.* profil.
program *N. Fr.* **1.** program, proxram, bername. hemû amadekırına kıspûkarên lı gor rêz û mercên kar. **2.** fermanên jı bo armanca taybeti ya xêvjmêrê/kompiterê ne. **/–cı** *N.* proxramçêker, bernamenıvis.
programlamak *L.* proxram kırın, bername danin.
programlı *rgd.* **1.** bıbername, bıproxram. **2.** hatıye proxramkırın.
programsız *rgd.* **1.** bêproxram, bêbername. **2.** nehatıye proxramkırın.
proje *N. Fr.* projekt, pêşnûma, debar.
projeksiyon *N. Fr.* projeksıyon.
projektör *N. Fr.* projektor.
proleterya *N. Fr.* çina proleter, çina kırêkar.
proleter *N. Fr.* proleter, kedkar, kırêkar.
prometyum *N. Fr. kim.* prometıyûm, elementeki bı jımara atomi 61, gıranıya atomi 145 e. *sim.* Pm.
propaganda *N. İt.* propaxande, bangeşe.
propagandacı *N.* propaxandist.
propagandacılık *N.* propaxandeti, bangeşeti.
proses *N. Fr.* pêvajo.
prostat *N. Gr. Bj.* prostat.
protaktinyum *N. Fr. kim.* protaktinıyûm, elementeki radyoaktif e, bı jımara atomi 91, gıranıya atoma xwe 231 e. *sim.* Pa.
protein *N. Gr. kim.* protein
protestan *N. rgd. Fr.* protestan.
protesto *N. İt.* sosret, protesto.
protez *N. Fr.* protez.
protokol *N. Fr.* protokol, pêşwazi.
proton *N. Gr.* fiz. proton.
protoplazma *N. Fr. bio.* protoplazma.
prova *N. İt.* prowa, guncayışt.
provakasyon *N. Fr.* prowakasıyon, provokasıyon.
provokatör *N. rgd. Fr.* prowakator, provokator.
prömiyer *N. Fr.* cara yekem, sıfteh, primıyer, jı bo berhemên sinema û şanoye ko gava cara yekem tête pêşkêş kırın.
psikanaliz *N. Fr. Gr.* psikanaliz.
psikiyatr *N. Gr.* psikiyatr, pısporê ruhnasi, ruhnas.
psikiyatri *N. Gr.* psikiyatri, ruhnasi.
psikolog *N. Gr.* psikolox, ruhnas.
psikoloji *N. Gr.* psikoloji, ruhnasi, ruhıyat.
psikolojik *rgd. Fr. Gr.* psikolojik, ruhi.
psikopat *N. rgd. Gr.* psikopat.
psikoterapi *N. Fr. Bj.* psikoterapi.
puan *N. Fr.* deq, puan.
pudra *N.* hefkin, sıpiyaw, hefkwik, podre, hevir an tıştên ko bı heviri kar tên ko hev ve nezelıqe bınê wan bı ard tê raxıstın ko vê ardê re tê gotın.
pudralamak *L.* podre kırın.
puf [1] *N. Fr.* pûf, pûfık, cûre rûnışteka bêlıng e jı çerm an jı si çêdıbe û hundurê wê bı awaki tıji dıbe lı ser tê rûnıştın.
puf [2] *B.* pûff.
puf böreği *N.* patile, pofık.
puhu kuşu *N.* kundê bor.
pul *N. P.* **1.** pûl, pol. * **mektup pulu** *bw.* pûlê name. **2.** pûl, xışxışık, jı bo ya heywan û rehek. * **balık pulu** *bw.* pûlê masi. **3.** pûl, jı bo ya hın listık û eıl û kıncan. * **tavla pulu** *bw.* pûlê tewlê. **/– pul** *rgd.* pûl pûl, pûlıkıni.
pulcu *N.* pûlfıroş.
pullamak *L.* pûl kırın.
pulluk *N. Ger.* kotan, hewcarê hesıni, gasın.
puluç *N. rgd.* nemêr, mêrê ko hêza xwe ya cınsi nema ye.
puma *N. Fr.* pûma, dırındeyeki dı şıklê pısingê de ye.
punt *N. İt.* tepûtor, keys an fırsend jı bo tıştekı. * **punduna getirmek** *bw.* lê anin, tepûtor kırın.
puro *N. İt.* pûro.
pus *N.* mıj, xumam, nemeş, moran **/–lu** *rgd.* bımıj (bı mıj).
pusarık *rgd.* bımıj, bıxumam, bımoran.
pusarmak *L.* mıj gırtın, mıj ketın, moran ketın/gırtın.
pusat *N. K.* **1.** posat. hacet, amûrsaz. **2.**

navginên wek debabe û tıştê wısa. 2. çek û cıl, kınc.
puslanmak *L.* mıj gırtın, mıj ketın, moran ketın/gırtın.
pusmak *L.* 1. melisin. 2. xwe lı paş tıştekî de veşartın.
pusu *N.* kemin, antaq, bose. /**- kurmak** *L.* 'kemin gırê dan, kemin gırtın. * **pusuya düşmek** *bw.* ketın keminê. * **pusuya düşürmek** *bw.* xıstın keminê. * **pusuya yatmak** *bw.* kemin gırtın.
pusula *N. İt.* 1. pûsıle, pusule, qıblename, ya ko bi tırka xwe ya mıqnatısi tım seholbenda bakur şanî dıde. 2. name ya pıçûk. 3. kaxeza ko lı ser hesêba paredanê tê nıvisin.
puşi *N.* poşi.
puşt *N. P.* 1. pûşt, lewate, qûnde, mêrê ko qûna xwe dıde. 2. gotınek çêr û xeweran e. /**-luk** *N.* pûşti, qûndeti.
put *N. P.* pût, senem. * **puta tapan** *bw.* pûtperıst. * **puta tapmak** *bw.* pûtperesti kırın. /**- kesilmek** *bw.* bêdeng û bê zar man.
putlaşmak *L.* pûti bûn, zor xwedi gırami bûn.
putlaştırmak *L.* pûte kırın.
putperest *rgd. K.* pûtperıst, fetişist. /**-lik** *N.* pûtperısti, fetişizm.
püf *B.* pıf.
püflemek *L.* pıf kırın.
püfür püfür *rgp.* xuşe xuş, jı bo dengê baê ya hêdi hêdi.
pülverizatör *N. Fr.* avpıjên.
pünez *N. Fr.* reptıye.
pür [1] *rgd. K.* pır, zor, zêde.
pür [2] *N. K.* pûrr, pûrıkên derzi ya darên wek qac e.
pürçek *N.* bısk.
püre *N. Fr.* pûre, fêki û hêşınati yên tên kutandın an guvaştın û dıbın malêz.
pürtük *N. K.* gızır, pırtık.
pürüz *N.* hejg, pırtık, gırnaz, gırûz. /**-lü** *rgd.* hejgi, gırnazi, gırûzın. /**-süz** *rgd.* bêgırûz, hılû.
pürüzlemek L. 1. gırûzın kırın, hejgi kırın. 2. gırran kırın, evıya jı bo kevırê êş e. Gava kevırê aşi hılû dıbe ew bı awaki taybeti bı çakûç û mıqar tête kolandın û gırran kırın.
püskü rgd. kevn, rişi, qerpal.
püskül *N.* 1. bişi, gûfık, hişi, hêşi, lêçek, poxık, rêşi, rişi, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 2. gulık, gulifk, gıncır, evana bı zêdeyi jı bo rişiyên dora fesê jınan re tê gotın.
püsküllemek L. rêşi kırın.
püsküllü *rgd.* bıgûfık, bıhişi, bırişi, gıncıri.
püskürme *N.* 1. pıjiqin. 2. derbûn, fış kırın, jı bo av û volkan ın.
püskürmek *L.* 1. pıfê kırın, tûf kırın, tıştekî jı devê xwe bı hêz tıfi der bıki. 2. pıjiqin, fış kırın, fıştıxin, der bûn, jı bo çıyayên agırî ko lawa jı dev dıpeki.
püskürteç *N.* avpıjên.
püskürtmek *L.* 1. pıjiqandın, fıştıxandın. 2. der kırın. 3. şûnda zıvırandın, şkandın, evıya jı bo êrışa dıjmın e ko tu wan bışkêni. * **düşmanı geri püskürtmek** *bw.* dıjmın ...da zıvırandın, an hêza dıjmın ...dın.
pütür *N.* gırûz, hejg.
pütürlenmek *L.* **gırûzıni bûn, hejgi bûn.**

R

R. tipa 21. em ya elifbaya tırki ye û dengdar e, zırav û stûr bı du awayi derdıkeve.

Rab *N.* Reb, Xwedê, Yezdan.

rabıta *N. A.* **1.** peywendi. **2.** gırê. /**-lı** *rgd.* gırêdayi.

raca *N. Fr.* raca, mirên Hındıstani ne.

racon *N.* argo. rê, rêbaz.

radar *N. İng.* radar.

radde *N. A.* rade, derece, kêrtık.

radikal *rgd. Fr.* radikal, jı himi, jı esasi.

radikalizm *N. Fr.* radikalizm.

radon *N. Lat. kim.* radon, elementeki bı jımara atomi 86, gıranıya atoma xwe 222. e. *sim.* Rn.

radyasyon *N. Fr.* fiz. radıasıyon.

radyatör *N. Fr.* radıyator.

radyo *N. Fr. Lat.* radyo, pêlweş. **1.** dezgehek bı arikarıya pêlên elektriki guhaztına deng. **2.** haceta ko vi dengi dıstine û dıbêje. **3.** izgeh, cihê ko pêlên radyoyê tête weşandın.

radyoaktif *rgd. Fr.* radyoaktif.

radyoaktifite *N.* radyoaktifite.

radyobiyoloji *N. Fr.* radyobiyoloji.

radyo evi *N.* izgeh, istgeh.

radyografi *N.* radyoxrafi.

radyolink *N. İng.* radyolink.

radyometre *N. Fr.* radyometre, tirêjpiv.

radyoskopi *N. Fr.* radyoskopi.

radyotelefon *N. Fr.* radyotelefon.

radyoterapi *N. Fr.* radyoterapi.

radyum *N. Fr. kim.* radıyûm, 1898 an de dı ali Pıerre Curıe û jına wi Madam Curıe lıatıye ditın, elementeki bı jımara atomi 88, gıranıya atomi 226.05 e û 700 dereceyi de dıhele. *sim.* Ra.

raf *N. A.* **1.** ref. **2.** ıstêre, evıya tenê jı bo refê nıvinan e.

rafadan rgd. delme, deleme, dılme, dıleme.

rafadan yumurta *Nh.* dılme.

rafızi *N. rgd. A.* rafızi. /**-lik** *N.* beşeki jı mezlıeba Şii'ti ye.

rafine *rgd. Fr.* daweriwandi.

rafineri *N. Fr.* rafineri.

rağbet *N. A.* **1.** daxwaz. **2.** rewac. /**- etmek** *L.* **1. daxwaz** hebûn. **2.** bı rewacê de bûn.

rağmen *dç. A.* tevi, dıgel vê qasê. * **bozuk havaya rağmen yine giderim** *bw.* tevi ko hewa xırab e, ez disa ji dıçım.

rahat *N. A.* dılfıreh, rehet. **1.** haleki aram û asûde. **2.** *rgd.* dılfıreh, kesê ko tu xem û tengasıya xwe nine. **3.** *rgd.* rehet, asan, hêsan, tıştê ko tengi û ecıziyê nade. * **rahat bir iş** *bw.* kareki rehet, kareki asan. **4.** *rgd.* rehet, dılfıreh. * **adamın yeri rahat** *bw.* mırovi cihê xwe rehet e. /**- bırakmak** *L.* rehet hıştın, yanê têkıli kesi nebûn. /**- durmak** *L.* rehet sekının. /**- etmek** *L.* rehet kırın. /**- olmak** *L.* rehet bûn.

rahatça *rgp.* bı reheti, bı hêsani, bı arami.

rahatlamak *L.* rehet bûn, hêsan bûn.

rahatlık *N.* arami, reheti, çêyi. /**-la** *rgp.* bı reheti, bı hêsani, bı arami.

rahatsızlanmak *L.* nexwaş ketın, teng bûn.

rahatsız *rgd.* **1.** nerehet, ecız, kesê ko hızûra wi nine. **2.** bêrehet. **3.** zehmet, neasan, tıştê ko kırın an destxıstına xwe ne hêsan e. **4.** nexwaş, nereheti. * **bir az rahatsızım** *bw.* hıneki nerehet ım. /**- etmek** *L.* ecız kırın, rehet nehıştın. /**- olmak** *L.* acız bün.

rahatsızlık *N.* ecızi, nereheti.

rahibe *N. A.* rehibe, keşayi ko jın e.

rahim [1] *rgd. A.* rahim, mıhrican, dılovan.

rahim [2] *N. A. ant.* rahim, kardank, dı zıkê dayêkê de cihê zarok. * **dış rahim** *N. ant.* zê, zih.

rahip *N.* keşiş, keşa.

rahle *N. A.* rehle, kursıya pıçûk e ko lı ser pırtûk tê xwandın.

rahman *N. rgd. A.* rexman, mıhriban.

rahmani *rgd. A.* rexmani, mıhribani.

rahmet *N. A.* rehmet. **1.** efûkırın û borina Xwedê ye jı bo insan. **2.** baran. * **babana rahmet** *bw.* rehmet lı bavê te. * **rahmete erişmek** bw. çûn rehmetê. /**- okumak** *L.* rehmet lê xwandın.

rahmetli, rahmetlik *rgd.* rehmeti, heqi. * **rahmetlik olmak** *bw.* çûn heqiya xwe, çûn rehmetê.

rahvan *N. P.* rehwan. hespa ko her du lıngên xwe ya aliki pev re davêje û dımeşe.

rakam *N.A.* hejmar, hêjmar, jmar, jmare, reqem.
raket *N. Fr.* raket. hın listıkên weki tenis û tıştê wısa de tê kar anin.
rakı *N.A.* reqi, araq.
rakım *N.* bılındi.
rakıs *N.A.* reqs, govend, dilan.
rakip *N. A.* berber, reqib, neyar, pozber, pozberan, dıj, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
rakiplik *N.* ew sinonimên lı pêşıya "rakıp" bı pareka "..i" têne kar anin wek: berberi, pozberi û *hwd.*
rakipsiz *rgd.* bêreqib, bêhempa.
rakkase *N.A.* reqase, sozani.
raks *N.A.* reqıs, reqs.
raksetmek L.*A.* reqısandın, reqsandın.
ralli *N. İng.* ralli, pêşbırka bı otomobil e.
ram *N. P.* serşûri. /.. **etmek** *L.* ram kırın, serşûri kırın.
ramak *N. A.* mûfırk, ev bû. /.. **kalmak** *L.* ev bû ko, dı mûfırkê de man.
Ramazan *N.A.* Remezan, meha henemin ya qemeri ye.
rampa *N. İt.* berkaş, evraz.
randevu *N. Fr.* jivan, nışimen, qewl, rendevû.
randevû evi *N.* qexpexane.
randıman *N. Fr.* adani, bıjûni, bınıştı. /..**lı** *rgd.* bınıştı, berdar, adan.
rantabl *rgd. Fr.* adan, berdar, bınıştı, kardar.
ranza *N. İt.* ranza, renze, nıvinên ko lı ser hev têne saz kırın, jı zmanê tırki derbazi Kurdi bûye.
rapor *N. Fr.* rapor, nûsaf. /.. **almak** *L.* rapor gırtın. /..**tör** *N.* raportor. /.. **vermek** *L.* rapor dan. /.. **yazmak** *L.* rapor nıvisandın.
raporlu *rgd.* bırapor, raporgırti.
raportaj *N.* raportaj, peyivdar.
rappadak *rgp.* yekcar, xaftıla.
rapten *rgp.A.* bı gırêdayi, bı pê ve.
raptetmek *L. A.* pê ve gırê dan, pê ve zelıqandın.
raptiye *N.A.* reptıye.
rasat *N.A.* çavdêri, didevani, resed. /..**hane** *N.* resedxane, didexane, dıyargeh.
rasatçı *N.* didevan, çavdêr.
rast *rgd. K.* rast, tûş, lıqa. **1.** cihê pan, pehn û bergeh. **2.** tışt an gotına nederew. **3.** tesaduf, tûş. /.. **gelmek** *L.* rast hatın. **4.** lêdana lı armanceki. /.. **getirmek** *L.* rast anin.
rastgele **1.** *rgd.* rasthati, berevki. **2.** *rgp.* bı rasthati, bı berevki. * **adamları rastgele dövdüler** *bw.* ew mırovana bereki ve kutan an bı rasthati lê dan. **3.** *B.* rast bê! bı xêr be!
rastık *N. P.* kılçıv, kıl. /.. **çekmek** *L.* kıl kırın. /.. **kalemi** *Nh.* kılçov, kılçıv.
rastlamak *L. K.* rast hatın, tûş bûn, lıqa bûn.
rastlanmak *L* hatın rast hatın. * **birine rastlamak** *bw.* tûşi yeki bûn.
rastlantı *N.* tesaduf, rasthatıni, leqayi, lıqayi.
rastlaşmak *L.* rasti hev hatın, tûşi hev bûn, pev ditın.
rasyolalist *rgd. Fr.* rasıyonalist.
rasyonel *rgd. Fr.* rasıyonel.
raşitizm *N. Fr. Bj.* raşitizm, kırroti.
raunt *N. İng.* raûnd, dan, zêdeyi lı sporta boksê de derbaz dıbe.
ravent *N. K.* rêwas, rıbês.
ray *N. İng.* rêhesın, ray. * **raydan çıkmak** *bw.* **1.** jı rayê derketın, evıya jı bo trên û tram û tıştê wısa ko lı ser rêya hesıni dıçe re tê gotın. **2.** mec. jı rê der ketın, yanê kar û xebata xwe xıra bûn. * **rayına oturtmak** *bw.* lı cih de şund kırın, re û pêk kırın.
rayiç *N. A.* rayic, dı kirin û fırotanê de bıhaya mal e.
rayiha *N.A.* bihn, bihna xweş.
razakı *N.A. Gr.* rezaqi, cûre tıriyek e.
razı rgd. *A.* qail, qayil, dılkiri, razi. /.. **etmek** *L.* dıl nerm kırın, erê kırın, qail kırın, razi kırın, qayil kırın. /.. **olmak** *L.* qail bûn, erê gotın, erê kırın, razi bûn, dıl kırın. * **ben istedim o razı olmadı** *bw.* mın xwast wi dıl nekır.
reaksiyon *N. Fr.* reaksıyon, berpêyi.
reaktör *N. Fr.* reaktor.
realist *rgd. Fr.* realist.
realist *rgd. Fr.* realist, rastixwaz.
realite *N. Fr.* rasti, rasteqine, realite.
realizm *N. Fr.* realizm, rastixwazi.
reaya *N. A.* raya, reaya. **1.** xelkê ko dı bın bandûra key *de.* **2.** dema Osmanıyan de hemwelatıyên nemusulman.
rebap *N.A.* rıbab, tar.
rebiyülahır *Nh. A.* meha çaremin ya qemeri ye.
rebiyülevvel *Nh. A.* meha sêhemin ya qemeri ye.
recep *N. A.* receb, meha heftemin ya qe-

meri ye.
recim *rgd.A.* recim, rıcım, din de cezayeke ko bı kevıran dıkujın.
recmetmek *L.* rıcım kırın, bı kevıran kuştın.
reçel *N.P.* reçel, rıçal.
reçete *N.İt.* reçete. /**-li** *rgd.* bıreçete. /**-siz** *rgd.* bêreçete.
reçine *N.İt.* mesteki.
redaksiyon *N.Fr.* redaksıyon.
redaktör *N.Fr.* redaktor.
rededilmek *L.* red bûn, hatın red kırın, hatın caw kırın, caw bûn, derinami bûn.
redetme *N.* def, defıhandın, caw, derinami.
redetmek *L.* red kırın, redandın, caw kırın, defıhandın, derinami kırın.
redingot *N.Fr.İng.* redingot, cûre çaketiyek e.
redüksiyon *N.Fr.* reduksıyon.
reel *rgd.Fr.* rast, rasteqine.
refah *N.A.* refah. *bn.* **gönenç.**
refakat *N.A.* refaqat. 1. hevalti kırın. 2. lı ba hatın dîtın. /**- etmek** *L.* pê re çûn, dıgel çûn.
referandum *N.Fr.Lat.* referandûm, tışteki hıştın lı ser raydana gel.
refik *N.* 1. heval, dost. 2. mêrê jınê.
refika *N.* bermali, jın, lı gor mêrê xwe.
refleks *N.Fr.bio.* refleks, gızık.
reflektör *N.Fr.* reflektor, tirêjvedan.
reform *N.Fr.* reform, ıslahat. /**-cu** *N.* reformist.
Regaip *N.A.* Regayib. 1. şeva ko Hz. Mıhemed ketıye zıkê dıya xwe ya Hz. Amine. 2. şeva êvara ini ya pêşın ya meha recebê ko bı qandil tête pejırandın.
rehavet *N.A.* gırani an tıralıya ko dı laş de peyda dıbe.
rehber *N.K.* rayber, rêber. /**-lik** *N.* rêberi. * **rehberlik etmek** *bw.* rêberi kırın.
rehin *N.A.* barımte, gerew, rehin.
rehine *N.A.* gerew, gerewek, barımte, rehine. /**- almak** *L.* gerew kırın, gerew gırtın.
reis *N.A.* serwer, sermıyan, reis, serok. * **aile reisi** *bw.* sermıyanê malê. /**-lik** *N.* serweri, sermıyani, reisi, seroki, serokti.
reisicumhur *Nh.A.* serkomar.
rejim *N.* sazûman, rejim. 1. sazûman, rêvebırınek rast û durusti. 2. parêz, dıyet, rejim. 3. rejim, teşeyi idara dewletekê.
rejisör *N.Fr.* rejisor, berêweberi amadekırın û kışandına berhemên şano û sinemayê ye.
rekabet *N.A.* pozberi, pêşbazi, berhevrebezıni, reqabet. /**- etmek** *L.* ber hev re bezin, berhev rabûn, pêşbazi kırın.
rekat *N.A.* rekat, rıkat, nımêjê de yek rabûn, yek xar bûn û du secdê re tê gotın.
reklam *N.Fr.* reklam, pesn, tışteki bı wêne an nıvis an bı dev bıdın nasin. /**- etmek** *L.* pesn dan.
reklamcı *N.* reklamker, pesnker.
rekolte *N.İt.* rekolte, helanin, salê de destketına dexl ya temami. * **bu yılın buğday rekoltesi** *bw.* helanina genım ya isal.
rekor *N.Fr.İng.* rekor. /**- kırmak** *L.* rekor şkandın.
rekortmen *N.İng.* rekortmen.
rektör *N.Fr.* rektor, serokê universitê ye. /**-lük** *N.* rektori.
remil *N.A.* remil, fala xizê ye.
remilci *N.* remal, remildar, remilvan.
remiz *N.* remz, sembol, derefş.
rencide rgd.*P.* rencide.
rençber *N.P.K.* pale, rencber, rêncber, cotkar, çandıyar, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**-lik** *N.* rencberi, cotkari, çandıyari, paleti.
rende *N.P.* 1. bikar, xûştıre, dartaş, dartraş, rende, mecerfe, ya ko daran traş dıke. 2. rende, rêşker, ya ko metbaxê de fêki û tıştê wısa rêş dıke.
rendelemek *L.* sinonimên lı pêşıya "rende" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: rende kırın.
rendelenmek *L.* sinonimên lı pêşıya "rende" bı lêkera arikar "hatın ... kırın" têne bıkar anin wek: hatın rende kırın.
rengarenk *rgd.K.P.* renga reng.
ren geyiği *N.Ger.* şıvıra kedi.
renk *N.K.* reng, bax. 1. her cısmê ko dı çavan de bı ronahiyê xuya dıbe. * **kırmızı rengi tanımıyanlar da var** *bw.* kesê ko rengê sor nasnakın ji henın. 2. awa û çawabûna tışteki. * **bu işin rengi değişti** *bw.* vi kari rengê xwe hat guhartın. /**- almak** *L.* reng gırtın. /**- atmak** *bw.* reng avêtın, reng lê cûn. * **rengi atmak** *bw.* reng lê avêtın, reng lê çûn. * **rengi bozulmak** *bw.* reng avêtın. * **rengi sararmak** *bw.* reng lê zer bûn. /**- renk** *bw.* gulguli, renga reng, reng û reng. /**- vermek** *L.* 1. reng dan. 2. duhtın, bax dan, zêdeyi ji bo cıl û pırtu ye.

renk bilimi *Nh.* rengnasi.
renkgideren *N. kim.* rengbır.
renk körlüğü *N. Bj.* reng kori.
renklemek *L.* reng kırın, boyax kırın.
renklendirmek *L.* 1. rengin kırın. 2. mec. geş kırın, kêfdar kırın.
renkli rgd. rengin, rengdar. /**~ film** *N.* filma rengin.
renksiz *rgd.* bêreng. 1. tıştê ko rengê xwe nine. 2. kesê ko ideolojiya xwe ya aşkıre nine. /**~lik** *N.* bêrengi.
renk yuvarı *Nh. ast.* kromosfer.
renyum *N. Fr. kim.* renıyûm, elementeki bı jımara atomi 75, gıranıya atomi 186.2, sıftıya xwe 21 e û 3150 derecê de dıhele. *sim.* Re.
reorganizasyon *L. Fr.* reorxanısasıyon, jı bo dezgeh an sazûmanekê ko disa rêkûpêk kırın.
repertuar *N. Fr.* repertûar.
replika *N. İng.* replika
resen *rgp.* 1. xwe û xwe. 2. bı serê xwe.
resepsiyon *N. Fr.* resepsıyon, pêrgini. 1. pejırandın, qebûlkırın. 2. zıyareta resmi.
resim *N.A.* 1. wêne, nıgar, fotoxraf, resım. 2. bac, baca resmi. /**~ çekmek** *L.* resım kışandın. /**~li** *rgd.* bıresım. /**~siz** *rgd.* bêresım. /**~ yapmak** *L.* resım çêkırın.
resimlemek *L.* resım kırın, wêne kırın
resimli *rgd.* bıresım, bıwêne.
resimsiz *rgd.* bêresım, bêwêne.
resim yazı *Nh.* nıvisa bıwêne.
resmen *rgp. A.* resmen, bı resmi.
resmi *rgd. A.* resmi, miri, resen. * **resmi silah** *bw.* çekê miri an çekê resmi.
resmileştirmek *L.* resmi kırın, miri kırın, resen kırın.
resmiyet *N. A.* miriti, reseni, resmıyet.
ressam *N. A.* wênevan, nıgarevan, resam. /**~lık** *N.* wênevani.
rest *N. Fr.* rest, hemû dırafê pêşıya xwe ye, kesê dı pokerê *de.* /**~ çekmek** *L.* 1. listıkê de hemû pare dı carê de xıstın pêş. 2. meydan xwastın.
restoran *N. Fr.* restorant, aşxane.
restorasyon *N. Fr.* restorasıyon, tamirkırın.
resul *N. A.* 1. resûl, nıwêner, peyırk. 2. Peyxamberê xwedi kıtêb.
resulullah Nh. *A.* Resûlûllah.
reşit rgd. *A.* birbır, gêran, reşid. /**~ olmak** *L.* birbır bûn, gêran bûn, reşid bûn.
ret *N. A.* caw, derinami, red. /**~ etmek** *L.* 1. red kırın, redandın. 2. jı ewladıyê derxıstın.
retina *N.* Lat, spûçık, spûçıkê çav, retina.
reva *N. P.* rewa, lêşkin, cih *de.*
revaç *N. A.* rewac. /**~ bulmak** *L.* rewac ditın.
revak *N. A.* çardax, turt.
revalüasyon *N. Fr.* rewalûasıyon.
revan *N. P.* rewan, rêmeşin, rêçûn.
revani *N. P.* rewani, cûre xwarıneke bı şir e.
reverans *N. Fr.* serkupi. /**~ etmek** *L.* serkupi kırın. /**~ yapmak** *L.* ser hıngaftın, serkupi kırın.
revir *N. Ger.* jarxane, dermanxane.
revizyon *N. Fr.* revizyon.
revizyonist *N. rgd. Fr.* revizyonist.
revnak *N. A.* rewnaq.
revolver *N. Fr. İng.* revolver, şeşar, şeşderb.
revü *N. Fr.* revû.
rey *N. A.* deng, pêşger, rey. /**~ vermek** *L.* deng dan, rey dan.
reyhan *N. A.* reyhan, rıhan, merzekew, fırıncemışk.
reyon *N.* beş, lıq, mıxazê de cihê ko tenê cûre tıştek tê fırotan.
rezalet *N. A.* rezili, rezalet, hetık, hetıketi, xaxi, gosartmeti, ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bıkar bên.
reze *N.* encame.
rezene *N.* rızyane, razyane.
rezerv *N. Fr.* rezerv.
rezil *N. rgd. A.* gosartme, çepel, xax, rezil, ev sinonimana lı gor devokan û dem û cih de dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. /**~ etmek** *L.* rezil kırın, gosartme kırın, kırın xax. /**~lik** *N.* rezili, gosartmeti, xaxi. /**~ olmak** *L.* rezil bûn, gosartme bûn, xax bûn. * **rezil rısva olmak** *bw.* xax û gosartme bûn, hetıkin, carıs bûn.
rezilce *rgp.* bı xaxi, bı rezili, bı gosartmeti.
rıhtım *N. P.* keştigeh, rıxtım, sıkır.
rısk *N.* rızq.
rısva *N.* xax.
rıza *N.* razibûn, rêdan, destûr. /**~ göstermek** *L.* razi bûn, rê dan, destûr dan. * **rızasını almak** *bw.* razibûna yeki gırtın, destûr jı yeki gırtın.
riayet *N. A.* rıayet, seridanin. /**~ etmek** *L.* rıayet kırın, seri danin. /**~kar** *rgd.* rıayetkar.
rica *N.* tıka, rıca, lava. /**~cı** *N.* tıkakar, la-

vakar. /**— etmek** *L.* tıka kırın, rıca kırın. * **rica ederim Kürtçe okuyun** *bw.* tıka dıkım Kurdi bıxwinın. * **rica olunur!** *B.* tıka ye!
rical *Nk.* 1. mêrne, mırov. 2. memûrên lı cihê meqama bılınd.
ricat *N. A.* veger, paşvekışin. /**— etmek** *L.* şunda kışin, şunda çûn, paşve çûn, vegerin.
rimel *N. Fr.* mesqere, kıl.
ring *N. İng.* ring, cihê ko tê de boks û tıştê wısa dılizın.
rint *N. P.* rınd, qelender.
risale *N. A.* risale, berhevok, namilke, weşinek.
risk *N. Fr.* risk, wêrin.
ritm *N. Fr. Gr.* ritm, aheng.
ritmik *rgd. Fr. Gr.* ritmik, ahengdar.
rivayet *N. A.* mınho, rıwayet.
riya *N.* rıya, durûti, melaqi. /**—kar** *rgd.* rıyakar, durû, melaq. /**—lık** durûti, melaqi.
riyal *N.* 1. çaran de yeki peseta *(draf)* ya spanyoli ye. 2. navê dırafê iran, Suudi û Yemenê ye.
riyaset *N. A.* serokati.
riyaziye *N. A.* matematik.
riziko *N. Fr.* risk, wêrin.
robot *N. Fr. İng.* robot, evıya jı zmanê Çekoslawaki dıhêt.
robotlaşmak *L.* robot bûn.
rodeo *N. İng.* rodeo, cûre lıştkeke lı ser pışta hesp, ga û boxe tê kırın.
rodyum *N. Fr. kim.* rodıyûm, elementeki bı jmara atomi 45, gıranıya atomi 102.91, sıftıya xwe 12.33 e û 1970 dereceyi de dıhele. *sim. Rh.*
roka *N. Lat.* kûzele, kuzel.
roket *N. İng. Ger.* sarox, roket, layka, moşek.
roketatar *Nh.* roketavêj, saroxavêj.
rol *N. Fr.* pêçek, nyar, weyn, rol. 1. tıyatro, şano an sinamê de erkên kesan e. 2. mec. karekê ko dıkeve ser mılê yeki. * **evde erkek olmazsa kadın, erkek rolünü de üstlenir** *bw.* dı malê de ko mêr nebe jın, rolê mêr jî dıgıre ser xwe. /**— almak** *L.* rol gırtın. pêçek gırtın. /**— yapan** *N.* weynek, ev gotın dı Kurdıya kevn de heye.
rom *N. İng.* rum, cûre vexwarıneke alkoli ye.
roman *N. Fr.* roman. /**—cı** *N.* romannvis. /**—cılık** *N.* romannvisi.
romanlaştırmak *L.* kırın roman.
romantik *rgd. Fr.* romantik.
romantizm *N. Fr.* romantizm.
Romanyalı *N.* Rûmen, Romani.
romatizma *N. Bj. Fr. Gr.* reşeba, bawi, romatizma.
Romen *N. Fr.* Romen, Romayi. /**— rakamları** *bw.* hêjmarên Romeni. ı = yek, V = beş, X = deh, L = pênci, C = sed, D = pêncsed, M = hezar.
rota *N. İt.* rêgah, zêdeyi jı bo rêgayi keşt û balafıran tê kar anin. * **rotayi değiştirmek** *bw.* rêgayi xwe guhartın.
rotatif *N. Fr. İng.* rotatif, mekina çapkırınê ye.
rozet *N. Fr.* rozet.
rölans *N. Fr.* rolans, gotıneki dı listıka pokerê de ye, bı wê zeman dıgırın an pare zêde dıkın.
rölatif *rgd. Fr.* relatif, izafi, nısbi.
röle *N. Fr.* guhêrker.
römork *N. Fr.* romork, peydok.
röntgen *N.* rontgen.
röportaj *N. Fr.* hevpeyivın, reportaj, roportaj. /**— yapmak** *L.* hevpeyivin çêkırın.
rötar *N. Fr.* xayandın, derengketın, derengmayin. /**— olmak** *L.* xayandın. * **tren rötarlıdır** *bw.* trên xayandi ye.
rötuş *N. Fr.* retûş, termeki wênekari ye.
rövanş *N. Fr.* rewanş, sportê de cara duduyan ko hatın beramberi hev, tolstandına dı sportê de ye.
ruam *N. Bj.* seqav, mıqav, ufe.
rubai *N. A.* çarin, rubai.
rubidyum *N. Fr. Lat. kim.* rûbidıyûm, elementeki bı jmara atomi 37, gıranıya atomi 85.48, sıftıya xwe 1. 53 e û 39 derecê de dıhele. *sim. Rb.*
ruble *N.* rûble, rûbl, navê pareyê Sowyet e.
rugbi *N. İng. Fr.* rugbi, listıkeke weki futbolê ye û bı goga weki hêkani dıleyizın û her ali jı 15 kesan pêk tê.
ruh *N. A.* ruh, can, gihan, gıyan, derûn, fıroher. /**— hastası** *N.* nexwaşa ruhi. * **ruhunu teslim etmek** bw. can kışin, canê xwe teslim kırın. * **ruhunu vermek** *bw.* gıyanê xwe dan, ruhê xwe dan, canê xwe dan.
ruh bilimci *Nh.* ruhnas, gıyannas, psikolox.
ruh bilimi *Nh.* ruhnasi, psikoloji.
ruh göçü *Nh.* ruhguhaztın, bawerıya jı ser

ruh ye ko jı laşeki der tê û dıçe laşê di.
ruhi *rgd.* ruhi, gıyani, derûni. * **ruhi sıkıntı** bw. gırêcan.
ruhiyat *N.A.* ruhnasi, psikoloji.
ruh ötesi *Nh.* metapsijik.
ruhsal *rgd.* ruhi, gihani, derûni.
ruhsat *N.A.* 1. destûr, yarmeti. 2. ruhsatname, destûrname, burunti. /**-lı** *rgd.* bıruhsat, bıdestûr. /**-sız** *rgd.* bêruhsat, bêdestûr.
ruhsatname *N.A.K.* ruhsatname, destûrname.
ruhsuz *rgd.* bêcan, bêruh, bêgihan.
ruj *N. Fr.* rûj, boyaxa lêvan e.
rulet *N. Fr.* rûlet.
Rum *N. rgd.* Rûm, Yewnan.
rumba *N. Fr.* rûmba, navê cûre danseki ye.
Rumca *N.* Rûmi.
Rumi *rgd.A.* 1. xelkê Bizansê re dıbêjın. 2. tıştê ko peywendi lı Anatoli û xelkê Anatoli re tê gotın. 3. salnameyeki ye ko jı salnama Miladi 13 roj tım şûnda ye.
rumuz *N.A.* 1. remz, sembol, derefş, simge. 2. işaret an navên ko mana xwe yên dızi henın.
rupi *N. İng.* navê dırafê Hındê û hın welatên derdora Hındê ye.
Rus *N. rgd.* Rûs, ûrıs. /**-ça** *N.* Rûsi.
rutenyum *N. Fr. kim.* rûtenıyûm, elementeki bı jimara atomi 44, gıranıya atomi 101. 07, sıftıya xwe 12.3 e û 2400 dereceyi de dıhele. *sim.* Ru.
ruteyla *N.* pezpezk, cûre pirıkeke gır e.
rutubet *N.A.* 1. kam, hêmi, şıli, rutubet. 2. hit, tewlis, rutubet, evıya jı bo erd û zevıyan tê gotın.
rutubetlenmek *L.* 1. hêmin bûn, kam bûn, rutubet gırtın. 2. tewlis bûn.
rutubetli rgd. hêmin.
rutubetsiz *rgd.* zıwa, bêrutubet.
ruz *N.P.K.* roj.
rücu *N.A.* vegerin, poşimanbûni.
rüesa *Nk.A.* reisne, serokne.
rükû *N.* rıkû. 1. berewpêş xar bûn. 2. nımêjê de dest dan çokan û xar bûn.
rüsumat *Nk.A.* bacên ko jı ali dewletê jı mal tê gırtın.
rüsup *N.* durd, pegr.
rüsva rgd. *P.* rıswa, xax, gosartme, rezil. /**- etmek** *L.* rıswa kırın. /**- olmak** *L.* rıswa bûn. *bn.* **rezil.**
rüşeym *N.A.* gorpere, goştpere.
rüşt *N.A.* gêraniti, azewi.
rüştiye *N.A.* dıbıstana navin.
rüşvet *N.A.* ruşwet, fıriw, ibûdi, bertil. /**-çi** *N.* ruşwetxur, fıriwxur.
rütbe *N.A.* paye, rutbe.
rüya *N.A.* xemd, xewn. 1. tıştê ko mırov dı razanê de dıbine. 2. tıştê ko mırov xıyal dıke. 3. hêvi, tıştê ko mırov lı bendi dımine. /**- gibi** *bw.* weki xemd. /**- görmek** *L.* xemd/xewn ditın. * **rüyalarına girmek** *bw.* ketın an hatın xewna wan. * **rüyası çıkmak** *bw.* xemda xwe derketın. * **rüyasında görmek** *bw.* dı xemda xwe de ditın.
rüzgar *N. P.* ba. /**- almak** *L.* ba gırtın. /**- esmek** *L.* ba hatın. * **rüzgara kapılmak** *bw.* ber ba bûn, ketın ber bayê. * **rüzgar ekip fırtına biçmek** *bw.* ba çandın bahoz çının. * **rüzgarın dinmesi/durması** *bw.* ba danin, ba sekıni. /**-lı** *rgd.* badar.
rüzgarlanmak *L.* 1. ba danin, ba hatın. 2. lı ber bayê sekının.
rüzgarlı *rgd.* badar.
rüzgarlık *N.* baparêz.
rüzgarsız *rgd.* bêba.
rüzgar ölçer *Nh.* bapiv.

S

S *N.* tipa 22. hemin ya elifbaya tırki ye û dengdar e.

saadet *N.* kam, kamırani, bextıyari. * **saadete erişmek** *bw.* gehiştın bextıyarıya xwe.

saat *N.A.* demjmêr, katjmêr, saet. **1.** yek jı 24 parçeyi rojê, 60 deqiqe. **2.** dem, zeman. * **saat beşte gelmek** *bw.* saet pêncan de hatın. **3.** dema, wext. * **yemek saati** *bw.* dema xwarınê, wexta xwarınê, saeta xwarınê. /**– başı** *bw.* serê saetê. * **saata bakmak** *bw.* lı saetê nıhêrin. * **saatını kurmak** *bw.* saeta xwe badan. * **saat kaç?** *bw.* saet çend e? * **saat kaçta?** *bw.* saet çı de? * **saat altıya çeyrek var** *bw.* saet çeyrek kêm şeş, saet şesan re çeyrek ma ye. * **saat altıyı çeyrek geçiyor** *bw.* saet şeşan re çeyrek derbaz dıbe.

saatçı *N.* saet çêker.

saatlerce *rgp.* bı saetan.

saatli *rgd.* bısaet. /**– bomba** *N.* bombeyi bısaet.

sabah *N.A.* beyani, sıbe, sıbê. **1.** destpêka rojê. **2.** *rgp.* dema jı rojhelatınê heta nivro, danê sıbê. * **sabah erken** *bw.* sıbê zû, zûbeyani. * **sabaha doğru** *bw.* devdevi sıbê. * **sabahı bulmak** *bw.* sıbe kırın. * **sabahın köründe** *bw.* dı tarıya sıbê *de.* * **sabahlar hayır ola!** *bw.* sıbe xêr! /**–ları** *rgp.* beyanıyan. /**– sabah** *bw.* sıbê sıbê.

sabahçı *N.* sıbeker.

sabahki *rgd.* sıbeyni, ya beyani.

sabahlamak *L.* sıbe kırın, beyani kırın.

sabahleyin *rgp.* beyani, sıbeyni.

saban *N.* hewcar, kotan. /**– demiri** *Nh.* gasın, gisın. /**– oku** *Nh.* tirhewcar, mıjane. /**– sürmek** *L.* cot kırın.

saban kemiği *N. ant.* hestıyê poz.

sabık *rgd.A.* ya pêşi, ya çûyi, ya berê.

sabıka *N. A.* **1.** tıştê berê, bûyerên derbazbûyi. **2.** demberê de sûcê ko hatıye kırın û hatıye ceza dan. /**–lı** *rgd.* kesê dı mêj de sûcê xwe heye. /**–sız** *rgd.* bêsûc, bêtawan.

sabır *N.A.* **1.** aram, sebır, sebr, tebat. **2.** tebat, baldırêji, xwegırtıni. * **akşama kadar da olsa sabredemedi** *bw.* nekari heta êvari jı xwe bıgıri an tebat bıke. /**– etmek** *L.* tebat kırın. /**–lı** *rgd.* bıaram, dılfıreh. * **sabrı tükenmek** *bw.* ci lê teng bûn. * **sabrını geniş tutmak** *bw.* bihna xwe fıreh kırın. /**–sız** *rgd.* bêaram, bêsebr, fırşteng. /**–sızlık** *N.* bêarami, fırştengi. * **sabırsızlık etmek** *bw.* bihna xwe teng kırın, xwe ranegırtın, tebat nekırın. /**– taşı** *N.* kevırê aramê. * **sabrı tükenmek** *bw.* sebra xwe xılas bûn.

sabısızlanmak *L.* bê sebır bûn, bê tebat bûn.

sabi *N.A.* zarok, mındal, sebi.

sabit *rgd. A.* navdêr, pêdandi, xwecih, cihgırti, sabit.

sabitleşmek *L.* cih gırtın, xwecih bûn, sabit bûn.

sabitleştirmek *L.* pêdandın, pêt kırın, şıdandın.

sabotaj *N. Fr.* sabotaj.

sabretmek *L.* xwe ragırtın, aram kırın, sebır kırın, tebat kırın.

sabun *N.Fr.* sabûn, sawûn. /**–lamak** *L.* sabûn kırın. * **çamaşır sabunu** *bw.* sabûna reqi. * **traş sabunu** *N.* sabûna kurkırınê.

sabunlanmak *L.* hatın sabûn kırın.

sabunlu *rgd.* bısabûn.

sabun otu *Nh.* kefkefok.

sac *N.* **1.** sac, hesın û pola yên ko bı plaqe bûne. **2.** sêl, sac, jı bo nan patınê ye.

sacayağı, sacayak *N.* distan.

saç *N. ant.* por, gıjık. * **dağınık saç** *bw.* gıjık. * **saçını kesmek** *bw.* seri kur kırın. * **saçları diken diken olmak** *bw.* por lê gıj bûn. * **saçlarından sürüklemek** *bw.* bı gıjık gırtın û kaş kırın. * **saçlarını traş etmek** *bw.* porê xwe gırtın. /**– ağartmak** *L.* por spi kırın. /**– bırakmak** *L.* por berdan. /**– dökmek** *L.* por weşandın. /**– kepeği** *bw.* kevışk, gewrık. /**– kesmek** *L.* por bırrin. /**– lülesi** *N.* kezi, gızvanok. /**– örgüsü** *N.* kezi, guli, gêsû, gızvanok. /**– taramak** *bw.* por şe kırın. /**– tokası** *bw.* berbısk. /**– uzatmak** *L.* por dırêj kırın, por berdan. * **saçını yolmak** *bw.* porê xwe rûçıkandın. * **siyah saçlı** *bw.* por reş.

saçak *N.* **1.** pasar, sıving, sıbande, parçe

banê ko lı ser diwaran re dırêj dıbe. 2. rêşi, rişi, gıncır, hêşi, dora xaliçe, kilım û xavli ko bı ris dırêj dıkın.
saçak kök *N.* pûnc, pûncır, xampûl, gıyayê ko lı dora kokê de ta yên dın aj dıdın.
saçı *N.* 1. şoşpani. 2. şabaşên dawatê ye.
saçık *rgd.* 1. belav, vekırı. 2. şılf û tazi.
saçılmak *L.* axme bûn, felışin, belav bûn. * **yerlere saçılmak** *bw.* le erdê axme bûn.
saçma [1] 1. karê "saçmak" e. 2. *rgd.* bêvac, moleq, tırhêw, ecêb, fişar, yawe. /... **konuşan** *bw.* yawebêj. /... **sapan** *bw.* terre tûrre. * **saçma laflar etmek** *bw.* gotınên fişarde kırın.
saçma [2] *N.* saçme, jı bo tıfıngê.
saçmak *L.* felışandın, axme kırın, belav kırın. * **saçıp savurmak** *bw.* vır de wê de kırın, destbelavi kırın.
saçmalamık *L.* yawe bêjtın, bêvac axaftın, terre tûrre axaftın.
saçsız *rgd.* bêpor, zelût, keçel.
sadak *N.* tirdank.
sadaka *N. A.* geşt, xêrat, tebarık, sedeqe. /... **toplamak** *L.* çûn geştê.
sadakat *N. A.* dılsozi. /...**li** *rgd.* dılsoz.
sade *rgd. P.* 1. safi, saltgir, sade, têkûz, tıştê ne xeml û kokandi. 2. sade, bêşekır, jı bo qehwê. 3. *rgp.* saade, bı tenê. /... **yağ** *Nh.* nıvişk, rûnê teze.
sadece *rgp.* bes, saade. * **sadece o gülüyor** *bw.* saade ew dıkeni.
sadeleşmek *L.* sade bûn, safi bûn, ari bûn.
sadeleştirmek *L.* sade kırın, safi kırın, ari kırın.
sadelik *N.* sadegi, safıti, sadeti.
sadık *rgd. A.* dılsoz, hışpak, sadıq.
sadıkane *rgp.* bı dılsozi, bı hışpaki, bı sadıqi.
sadist N. *rgd. Fr.* sadist.
sadizm *N. Fr.* sadizm.
sadme *N. A.* lıhevketın, coqin.
sadrazam *N. A.* paşdoşek, lele.
saf [1] *N. A.* saf, sef, rêze. /... **dışı** *bw.* berteref. /... **dışı olmak** *L.* berteref bûn. /... **dışı etmek** *L.* berteref kırın.
saf [2] *rgd. A.* 1. safi, ari, bêhevri, ron. 2. evdal, hışsıvık, kesê ko hile û dek û dolavan nızane.
safari *N. Fr.* 1. nêçirvanıya dırınde û heywanên kovi lı Efriqa. 2. komnêçirvani.
safderun *rgd. bn.* **safdil.**
safdil *rgd.* dılsaf, evdal, hışsıvık.
safha *N. A.* 1. hed, sefhe, merhale. * **hangi safhaya ulaşmış?** *bw.* gıhiştıye çı hedê? 2. fiz. faz.
safi *rgd. A.* 1. safi, ari, paqıj. 2. net. 3. *rgp.* saade, safi.
safir *N. A.* yaqûti şin.
saflaşmak *L.* 1. dabırıstın, sef bûn. 2. safi bûn. ari bûn. 3. dılsaf bûn, hışsıvık bûn.
saflık *N.* safiti, evdali, dılsafiti, hışsıvıki.
safra *N. A. ant.* zaferan, zefran, sefre. /... **rengi** *N.* zaretırek.
safra kesesi *Nh. ant. A. P.* zıravık, zefran, zare.
safran *N. A.* zefran, xene. * **yalancı safran** *N.* zefrani derewin.
safran otu *N.* zaferan, zefran.
safsata *N.* yawe, tırhêw, terre tûrre.
sağ [1] *rgd.* xweş, sax, tendurust. 1. ya ko tendurustıya xwe baş e. 2. ya ko hê dıji, lı dınê ye. /... **kalmak** *L.* xweş man. * **sağ ol!** *B.* bıji! /... **olmak** *L.* xweş bûn. * **sağ olsun!** *B.* 1. bıla sağ be! bıla xweş be! 2. mirati, mirato! bı neyini tê gotın. * **sağ olsun beni hiç dinlemedi** *bw.* mirato ez qet guh neda mın. bı eriniya xwe jı: emrê Xwedê lê be! * **sağ olsun adam işimi gördü** *bw.* emrê Xwedê lê be mırovi karê mın dit. /... **salim** *bw.* sağ selim, bı xweş û çê.
sağ [2] *rgd.* rast, rastê. 1. dıjraberi çep e. * **sağ kol, sağ göz** *bw.* milê rastê, çavi rastê. 2. ali an layi dıjraberi çepê. * **sağ taraf** *bw.* hêla rastê, ali rastê. * **sağdan sürmek** *bw.* jı rastê de ajotın. 3. rast *N. rgd.* kesê dı abori û rêzani de layi koneperestıyê dıparêze. * **sağa sola bakmadan** *bw.* lı dor xwe nenıhêrtın, çep û rastê xwe mêze nekırın. * **sağı solu olmamak** *bw.* jı bo kesê ko erê nerê ya xwe bêlu nine.
sağalmak *L.* xweş bûn, çê bûn, sıfa ditın.
sağaltım *N.* xweşkırın, tedawi, terapi.
sağaltmak *L.* xweş kırın, tedawi kırın, tendurust kırın.
sağanak *L.* lafaw, rêjne, rejnebaran, rehêle, şıloke, barana ko jı bo demeki kurt lê hışk dıbare.
sağcı *N. rgd.* rast, rastparêz, rêzani de kesê ko layi koneperesti dıparêze.
sağdıç *N.* destbıra, bırazava, şoşban, şoşpan, şoşbin. /...**lık** *N.* şoşpani.
sağdırmak *L.* dan şar kırın, dan dotın.
sağduyu *N.* eql i selim.
sağı *N.* zıriç, zêrç, rıxa teyran e.
sağılmak *L.* şar bûn, hatın şar kırın, hatın

dotın.
sağımlı *rgd.* doşani.
sağır *rgd.* ker. /**... etmek** *L.* ker kırın. /**... olmak** *bw.* ker bûn. * **sağır ve dilsiz** *bw.* ker û lal.
sağırlaşmak *L.* ker bûn, bê deng man.
sağırlaştırmak L. ker kırın, bê deng hıştın.
sağırlık *N.* keri, bêdengi.
sağlam *rgd.* zexm, berk, metin, pêt, xurt, qeim, qewim, qewin, saxelem, qurs, tûkme, ev sinonimana lı gor zaravayan dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. 1. tıştê ko bı hêsani naye xıra kırın. 2. tıştê ko zerar nediti ye, xıra nebûye. 3. kesê tendurust û bısıhhet. 4. kesê ko baweri pê dıbe. /**... etmek** *L.* zexm kırın. /**... olmak** *L.* zexm bûn. /**... yapmak** *L.* qewin kırın.
sağlamak *L.* jı bo pêkanina kereki: 1. tışteki amade kırın, temin kırın. 2. dest xıstın, bûn xwedi. * **çalışarak sağladığı parayı yine kaybetti** *bw.* pareyi ko bı xebatê dest xısti bû, disa wında kır.
sağlamca *rgd.* sinonimên lı pêşıya "sağlam" legel daçeka "bı ..." û pareka "i" dıgırın wek: bıxurti, bıpêti û *hwd.* 2. *rgp.* disa bı vi awayi ye lê daçeka "bı" cûda têtê nıvisin wek: bı xurti, bı pêti *û hwd.*
sağlamlamak *L.* sinonimên lı pêşıya "sağlam" bı lêkera arikar "kırın" têne kar anin wek: xurt kırın, pêt kırın û *hwd.*
sağlamlaştırmak *L.* zexm kırın, zexmandın, xurt kırın, xurtandın, qewin kırın, pêt kırın, şıdandın, belıyandın.
sağlamlık *N.* sinonimên lı pêşıya "sağlam" bı pareka "i" têne bıkar anin wek: xurti, pêti, zexmi û *hwd.*
sağlanmak *L.* karê "sağlamak" hatın kırın an xıstın wek: hatın dest xıstın, hatın temin kırın.
sağlıcakla *rgp.* lı ser xweşiyê, bıminın xweş, bı xêr.
sağlık *N.* xweşi, saxi, samani, tendurusti, jindari. * **sağlık olsun!** *B.* Xwedê xweşıyê bıde!
sağlıklı *rgd.* bıcûn, xweş, tendurust.
sağlı sollu *rgd.* çep û rast.
sağmak *L.* dotın, doşandın, duwitın, doşin, şar kırın, dwitın. Ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin.
sağmal *N.* doşani. /**...cı** *N.* bêrivan.
sağrı *N. ant.* newq. /**... kemiği** *Nh. ant.* hestıyê qortix, kortix, qormatix.
sağu *N. bn.* ağıt.
saha *N. A.* pani, qad, rast, rastık, navçe. * **bizim sahada** *bw.* dı navçe ya me *de.*
sahabe *N.A.* eshabe, hevalên Hz. Peyxamber yên nêzik.
sahaf *N.* kevnefıroşê pırtûkan e.
sahan *N.A.* sehan, sehenk.
sahi *rgp.A.* bı rasti, bı cih, eseh.
sahiden *rgp.A.* bı cih de, bı rasti.
sahife *N.A.* rûpel, sahife.
sahih *rgd.A.* eseh, rast.
sahil *N.A. cox.* derav, perav, qerax, kerax. * **deniz sahili** *bw.* peravê behrê.
sahip *N. A.* xwedi, xawen, xawên, xudan, sahıb. /**... çıkmak** *L.* lê bûn xwedi, xwediti lê kırın. /**... etmek** *L.* kırın xwedi. /**... kılmak** *L.* kırın xwedi. * **ev bark sahibi etmek** *bw.* kırın xwedi mal û mılk. /**... olmak** *L.* xwedi bûn, lê bûn xwedi. * **ev bark sahibi olmak** *bw.* xwedi mal û mılk bûn. * **bizim sahip çıkmamız lazım** *bw.* dıvêt em lê bıbın xwedi. * **namus sahibi** *bw.* xwedi namûs.
sahipli *rgd.* bıxwedi.
sahipsiz *rgd.* bêxwedi.
sahne *N.A.* 1. şanogeh, ciheki bılıd ko jı bo şano ye. 2. her beşi jı şanoyê. 3. şano, nyar, jı bo tıyatro û tıştê wısa. 4. mec. tıştê ko tê ditın an beşi xebat. * **politika sahnesinden çekilmek** *bw.* jı şano ya rêzani xwe kışandın.
sahnelemek *L.* şano kırın.
sahra *N.* çolıstan, sehere.
sahte *rgd. P.* 1. qelb, sexte, dexel. 2. zır. * **sahte para** *bw.* zırpare. /**...ci** *rgd.* sextekar. /**...cilik** *N.* sextekari. /**...kar** *rgd.* sextekar, derewzin. mınox. /**...lik** *N.* sexteti.
sahtiyan *N. P.* sextıyan, si, jı bo çermê debaxkıri dıbêjın.
sahur *N. A.* berbang, paşiv. 1. nanê ko dı Remezanê de lı pêşıya sıbê têtê xwarın. 2. wexta vê xwarınê.
saik *N.* ûşt, sebeb.
saika *N.A.* 1. bırûsk, brûsk. 2. ûşt, sebeb.
sair *rgd.* di, dın, a dın.
sairfilmenam *rgd.* xewgerok, kesê ko dı xewa xwe de dıgere.
sak 1. *rgd.* wurya, şıyar. 2. xewsıvık. 3. *N.* lask, pike, oran.
saka *N.A.* avkêş.
saka kuşu *N.* zengılok, zerole.
sakağı *N. Bj.* ufe, seqav.
sakal *N.* rıh, rıdên, ri. /**... bırakmak** *L.* ri

berdan. * **sakalı ele vermek** *bw.* ri dan dest. /... **uzatmak** *L.* ri dırêj kırın. * **sakalı gelmek** *bw.* ri hatın. * **sakalını değirmende ağartmak** *bw.* riyê xwe dı aşê Mirzo de spi kırın. * **sakalı ele vermek** *bw.* ri dan dest. * **sakalım yok ki sözüm dinlensin** *bw.* riyê mın tune ko gotına mın pere bıke. * **sakalını sıvazlamak** *bw.* riyê xwe mıst dan. * **sakal traş etmek** *bw.* ri kur kırın.

sakallanmak *L.* riyê xwe hatın.

sakallı *N.* riko, bıri.

sakar *N.* 1. beş, heywanê ko enıya wê de spiti heye. 2. *N. rgd.* tepışkor, kesê ko zû zû xeleti an qeza dıke.

sakar meke *N.* mırişka avi, qaza bıyani.

sakaroz *N. Fr. kim.* sakaroz.

sakat *N. rgd. A.* seqet, jano, kûd, elil, dexel. /... **etmek** *L.* seqet kırın, kûd kırın, seqıtandın. /...**lık** *N.* seqeti, kûdi. /... **olmak** *L.* seqet bûn, kûd bûn.

sakatat *Nk.* sakatat, dıl û ciger û gurçık û kelepaçe yên heywan. /...**çı** *N.* sakatatfıroş.

sakatlamak *L.* seqet kırın. kûd kırın, seqıtandın.

sakatlanmak *L.* seqet bûn, kûd bûn.

sakın *B.* zınhar, teqez.

sakınca *N.* zerar. * **sakıncası yok** *bw.* zerara xwe nine. /...**lı** *rgd.* bızerar. /...**sız** *rgd.* bêzerar.

sakınma *N.* gurêz, hêvışandıni.

sakınmak *L.* gurêzandın, xwe jê hêvışandın, lı ber xwe ketın.

sakırdamak *L.* lerızin, rıcıfin, jı ber tırsê an jı sermayê.

sakırga *N.* zıç, temi, gene.

sakıt 1. *rgd.* keti. 2. hukmê xwe derbazbûyi, betal. 3. pêr, kesê ko jı meqamê derketıye û yeki di ketıye cihê wi. /... **bakan** *N.* pêr wezir, pêrşalyar. 4. *N. ast.* merix, mars.

sakız *N.* benişt. /... **çiğnemek** *L.* benişt cûn.

sakız ağacı *Nh.* darbenk, kezwan, qızban, ben.

sakızlaşmak *L.* weki benişt bûn.

saki *N. A.* muxbeçe, meyger, saki.

sakin *rgd. A.* 1. aram, hêmin, bêdeng, rehet, xamoşan, haş, tebıti. * **ortalık sakindir** *bw.* dınya rehet e. 2. rûnıştvan, warniş. 3. meyi, hêmin, kes an tıştê ko jı cihê xwe nalıve. 4. bêdeng, xamoşan, cihê rehet û asûde. * **sakin bir otel** *bw.* hoteleke xamoşan. 5. haş, aram. * **çocuk sakinleşti** *bw.* zaro haş bû.

sakince *rgd.* ew sinonimên lı pêşıya "sakın" daçeka "bı" dıgırın û bı pareka "i" tene kar anin wek: bı arami, bı xamoşi.

sakinleşmek *L.* hedınin, hedûrin, haş bûn, bêdeng bûn, rehet bûn.

sakinleştirmek *L.* haş kırın, hedınandın, hedûrandın, tebıtandın.

saklama *N.* veşêrin, veşarin.

saklamak *L.* 1. helanin, hılanin, bı cihki bêlû de destê xwe de hıştın. * **kitaplarımı saklıyorum** *bw.* pırtûkên xwe heltinım. 2. helanin, hılanin, jı bo ko wında nebe rakırın cihki nepeni. * **paralarını saklamak** *bw.* pareyên xwe helanin. 3. jı bo ko xıra nebe an genû nebe rakırın cihki ewlekar. * **yağı buz dolabına saklamak** *bw.* rûn dı sarıncê de helanin. 4. veşartın, vêşartın, şardın, tıştekî bı sır zanin an dızi gırtın. * **sır saklamak** *bw.* sır veşartın. * **paralarını saklamak** *bw.* pareyê xwe vêşartın. 5. hılanin, helanin, jı bo dayinê kes an tıştekî re tırxan kırın. * **bu yemeği sana sakladım** *bw.* mın ev xwarın jı te re helani.

saklambaç *N.* pitros, çavgırtık, veşartok, diq.

saklanılmak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "saklamak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın vêşartın, hatın helanin.

saklanmak *L.* 1. xwe vêşartın, xwe veşartın, xef bûn. 2. hatın helanin, hatın hılanin.

saklatmak *L.* dan vêşartın, dan helanin.

saklı *rgd.* 1. nepeni, nıhên, tıştê dızi yanê nayê xuyakırın û ditın. * **saklı bir yerde gizlenmek** *bw.* ciheki nepeni de xwe veşartın. 1. veşarti, tışt an kesê ko hatıye veşartın an xwe vêşartı ye. 3. parıstı, vêşarti, jı bo mafi çapê an patentê ye. * **her hakkı saklıdır** *bw.* her mafi xwe hatıye parastın.

sako *N.* ıt. sako.

saksağan *N.* qelebask, qelabaçke, qırık.

saksı *N.* incane, guldank. /...**lık** *N.* guldank.

saksofon *N. muz.* saksafon, haceteke muzikê ye.

Saksonya *N.* Saksonıye. 1. ciheki lı Elmanıye. 2. navê cûre ferfûreki ye.

sal *N.* kelek, cum, ya ko bê meşk ın.

sala *N. A.* bang, bangi nımêjê ye, sela.

salacak *N.* teneşir, meşûn, kevırê meşûnê.
salah *rgd. A.* baş bûn, çê bûn.
salahiyet *N. A.* desthelati, raye, selahıyet. /**..li** *rgd.* desthelat, rayedar.
salak *rgd.* selexane, fıstoqi, tıral. /**..lık** *N.* selexaneti.
salam *N.* ıt. salam.
salamura *N.* ıt. kesat. /**.. peynir** *N.* penirê kesıdandi. /**.. yapmak** *bw.* kesıdandın.
salat *N. A.* nımêj.
salata *N.* ıt. selate, zelate. /**.. yapmak** *L.* zelate çêkırın.
salatalık *N.* **1.** xıyar. **2.** tıştê ko dıbe selate.
salavat *N. A.* selawat.
salça *N.* ıt. salçe, avdonk.
saldırgan *N. rgd.* destavêj, destdırêj, kovi. /**..lık** *N.* destdırêji, destavêji, rıkêv.
saldırı *N.* êriş, pelemari.
saldırmak *L.* dabenızin, dest avêtın, beradan, êriş kırın, dırêji ... kırın, radan, berdan ser, lê rabûn. **1.** êriş kırın, dabenızin, jı bo zerareki bıgêhini tıştekî an keseki. **2.** êriş kırın, dabenızin, jı bo rexneyeki lı dıj yeki bıki. **3.** dest avêtın, jı bo tevgera lı dıji namûsê ye. **4.** berdan ser, lê rabûn, jı bo keseki bıtırsini an jı bo sey û nêçirê êrişi tıştekî bıki. **5.** bera dan, evıya bı çek û gule ko lı ser yeki bıteqini.
saldırmazlık *N.* evıya ew sinonimên lı pêşıya "saldırmak" bı daçeka "ne, me" têne kar anin wek" danebenızin, bera nedan û *hwd.*
saldırmazlık antlaşması *Nh.* peymana aşıtiyê.
saldırtmak *L.* ew sinonimên lı pêşıya "saldırmak" bı lêkera arıkar "dan" têne bıkar anin wek: dan êriş kırın, dan dabenızandın û *hwd.*
salep *N. A.* salep.
salgı *N. bio.* lik, nêm, avzê.
salgılamak *L.* nêm hatın, lik jê derketın, avzê bûn.
salgın *rgd.* perok, nexwaşıya ko dı demeki kurt de tûşi pır kesan dıbe. **2.** *N.* nexwaşi, tıştê ko dı ali pır kesan de bêlu dıbe. * **nezle salgını, kumar salgını** *bw.* nexwaşıya zekemê, nexwaşıya xumarê. **3.** *N.* pêregırtın, istıla. * **çekirge salgını** *bw.* pêregırtına kulıyan.
salhane *N. A. P.* selaxane, mezbehe.
salı *N.* sêşemb.
salık *N.* agahi, şiret, pend. /**.. vermek** *L.* **1.** agahdar kırın. **2.** şiret dan, penda dan.
salıncak *N.* **1.** darxiç, deydık, hêlanek, hêlkan, çinçolek, zerzanik, çımçır, dolidang, colane, dilanê, evıya hêlanekên lı parkan de ne. **2.** hêlanek, hêlkan, deydık, jı bo zarokan weki dergûş têtе kar anin.
salınmak *L.* **1.** karê "salmak" hatın kırın. **2.** vetewışin, meşina ko lı ser kêlekan xwe dıleqini.
salıverilmek *L.* hatın berdan, hatın azad kırın.
salıvermek *L.* berdan, azad kırın.
salim *rgd. A.* xweş, selim. * **sağ salim** *bw.* xıp û xweş.
salimen *rgp. A.* bı selameti, bı xweşi.
salip *N. A.* xaç.
salise *N.* selise, jı şêşti te yeki sanıye ye.
salkım *N.* gûşi, ûşi, gwêşi.
salkım ağacı *Nh.* gûşidar, akasıye.
salkımak *L.* tarmılin, pançıloki bûn.
salkımlaşmak *L.* gûşi dan, gûşi gırtın.
salkım söğüt *N.* şorebi, bizer, bişeng.
sallamak *L.* **1.** daqutandın, colandın, leqandın, tekandın, qelıqandın. **2.** hejandın, zêdeyı jı bo daran û erdê tê kar anin. * **ağaç sallamak** *bw.* dar hejandın. **3.** baweşandın, jı bo dest û dısmal û *hwd.* **4.** rajandın. * **beşik sallamak** *bw.* dergûş rajandın. **5.** baweşin, zêdeyi lı ber bayê tê baweşın.
sallanmak *L.* **1.** sıst bûn, leqin. * **dişim sallanıyor** *bw.* dıranê mın dıleqe. **2.** hejin, leqin, baweşin, ba bûn. * **lamba sallanıyor** *bw.* lambe dıheje, lambe dıleqe, ba dıbe an badıweşe. **3.** xwe rajandın, xwe baweşandın, xwe leqandın. **4.** vetewışin, ya ko dı rêveçûnê de xwe lı ser kêlekan xar dıke. **5.** hejin, bı awaki tund ko dıleqe. * **yer sallanıyor** *bw.* erd dıheje. **6.** hejin, leqin, kesê ko cih û meqama wi ketıye xeteriyê.
sallantı *N.* lerz, leq, hejin.
sallapati *rgd. rgp.* **1.** terre tûrre. **2.** kıne mıne, karê ko baş lê hûr nehatıye nıhêrin û jı rû xwe hatıye kırın.
salma *N.* **1.** bêş, bac, demani, baca ko lı gundıyan tê par kırın. **2.** navê xwarıneke bıbırınc e. **3.** karê "salmak" e. **4.** xweser, beredayi, heywanê ko bı xweseri tê berdan.
salmak *L.* **1.** berdan, azad kırın. * **hayvanları çayıra salmak** *bw.* pez berdan mêrgê. **2.** şandın, hênartın, rê kırın. * **haber salmak** *bw.* nûçe rê kırın. **3.** dan, der-

ketın. * **dal budak salmak** *bw.* çıql û gılm dan. **4.** berdan ser. * **tazıyı tavşana salmak** *bw.* taji berdan ser kerguh.
salmalık *N.* çêregeh.
salon *N. Fr.* eywan, bermal, hol, barigeh, diwan, salon.
saloz *rgd. bn.* **salak.**
salpa *rgd.* tıral.
salt *rgp.* **1.** bı tenê, sırf. **2.** *rgd.* safi, ari.
saltanat *N.A.* seltenet, hukumdari.
saltık *rgd.* teqez, mutleq.
salvo *N.* ıt. agırbarandına bı bombê.
salya *N. bio.* kefşil, kepûr, kefa dev, lik, gılêj, xazi, xwizi. **/–lı** *rgd.* gılêjin.
salyangoz *N. Gr.* balifê mêr, hêlkeyi şeytanoke, şeytanok, qepûşk.
sam *N.* kerrehû, sebûn, semûr, bayê ko ji çolê tê.
saman *N.* ka. * **iri saman** *bw.* gızır, kozere, xız. * **samanın altınad su yürütmek** *bw.* agır dı bın ka re bırın, agıri bın ka. **/– rengi** *N.* kareng. **/– vermek** *L.* ka dan.
saman kağıdı *N.* eliqurne.
samanlık *N.* merek, kadin.
saman yolu *Nh.* kakêşan, kadız, reya kavran.
samaryum *N. Fr. kim.* samarıyûm, elementeki bı jimara atomi 62, gıranıya atomi 150.4, sıftıya xwe 7.75 e. *sim.* Sm.
samba *N.* samba, cûre danseki Emrika Latini ye.
Sami *N. rgd. A.* Sami xwe bawerın ko ji nıfşê Sam a kurê Hz. Nuh hatıne. Ev Erebi û Asûri û ibrani û Hebeşi û Cıhû yên iroyin ın.
samimi *A.* **1.** *rgd.* bıdıl, jidıl, semimi, xeribdost. **2.** *rgp.* bı dıl û can.
samimileşmek *L.* pevre semimi bûn, pevre bıdıl û can bûn.
samimiyet *N. A.* semimiyet, bıdılûcani, xeribdosti.
samur *N. A.* seyi deryayi, samûr, semûr, sıfori.
samurai *N.* Samûrai, dı Japonan de axayên duhemin.
sam yeli *Nh.* kerrehû, sebûn, semûr.
san *N.* **1.** nav, navûdeng. **2.** zan, zen.
sana pro. te, te re, ji te re.
sanal *N.* mat. texmini, farazi.
sanat *N.A.* **1.** pişe, karbendi, huner, senat. **/– okulu** *Nh.* xwandegeha pişesasiyê.
sanaatçı *N.* pişekar, hunermend, karbend, senatkar.
sanaatkar *N.* pişekar, hunermend.
sanatkarane *rgp.* bı pişekari, bı hunermendi, bı senatkari.
sanatoryum *N. Fr.* senatorıyûm.
sanayi *N.A.* pişekari, senayi, sınayi. **/–ci** *N.* pişekar.
sancak *N.* **1.** dırewş, derefş, ala leşkeri ye. **2.** al, ala. **3.** dever. **/–tar** *N.* derefşgir.
sancı *N.* jan, êş, canêşi, zûrin. **/– tutmak** *bw.* êş gırtın, jan gırtın.
sancılanmak *L.* jan gırtın, êş gırtın, êşin.
sancılı *rgd.* jandar, êşdar.
sancımak *L.* jan dan, êşin.
sandal [1] *N. Fr.* filal, cûreyeke sol ın.
sandal *N.A.* **1.** belem, sendel, cûre kelekeki weki cırn e. **2.** gınû, cûre dareki hışk û bihnxweş e.
sandalya *N.A.* **1.** sendeli, kursi, haceteke rûnıştınê ye. **2.** meqam, kursi. * **sandalyesiz bakan** *N.* wezirê paşdoşek.
sandık *N.A.* sandıq, sendûq, sındoq. **1.** haceteke ji text û çargoşe ye ji bo tışt mıştê xwe dıkınê. **2.** hın dezgeh û sazgehan de cihê pare ye. **3.** banqe. **/– düzmek** *L.* cêza xwe hazır kırın.
sanduka *N.A.* sındoq, ya ko dıkın ser gorê.
sandviç *N.* ıng. babole, balolk, sandwiç.
sanem *N.A.* **1.** pût. **2.** jina lı ser xwe.
sangı *rgd.* şewışi, sewsi.
sanı *N.* zen, zan, say, hızır. * **sanısına kapılmak** *bw.* hızra ... kırın, zeni kırın.
sanık *N. rgd.* bersûc, meznûn.
sanılmak *L.* sinonimên lı pêşıya "sanı" bı hatın têne temam kırın wek: hatın hızır kırın.
saniye *N.A.* çırk, dûvık, sanıye.
sanki *rgp.* **1.** yanê, say ke, tu dıbê, bêi ko. **1.** dı hevokên pırsê de bala mırov dıkşine. * **ne olur sanki?** *bw.* çı dıbe yanê. **2.** hevokên bê pırsê de gumanbari çêdıke. * **teşekkür ederim, sanki yedim** *bw.* zor spas, say ke mın xwari ye. * **sanki ağa olmuşta böbürleniyor** *bw.* tu dıbê ka bûye axa wısa pesna xwe dıde.
sanmak *L.* guman kırın, zan kırın, hızır kırın.
sansar *N.* kûze. * **kır sansarı** *Nh.* bokenge.
sansasyon *N. Fr.* sansasıyon
Sanskrit *N.* Sanskrit, ol û wijeyi ya Hındi ya klasik û grûba zmanên Hınd û Ewropa.

sansür *N. Fr.* sensor, qedexi, qedexıya lı ser çapameni û wêşanê ye. /**_ etmek** *bw.* sensor kırın.

santi *x. Fr. Lat.* santi, xurdepêşeki ye ko tê pêşıya amûrên pivanê, wan bı sedi parve dıke.

santigram *N. Fr.* santixram. cgr.

santilitre *N. Fr.* santilitır. cl.

santim *N. Fr.* santim, jı sedi yek a pivanê ye. /**_etre** *N.* santimetre. cm.

santral *N. Fr.* santral, sentral. **1.** dezgeha ko elektrik jê tê deranin. **2.** navenda telefonê ye. **3.** navend, merkez.

santrfor *N.* ıng. santrfor, futbolê de ya pêşiyê û navin.

santrifüj *rgd. Fr.* sentrifûj.

santur *N. P.* sentûr, cûre amûrsazeki ye. /**_cu** *N.* sentûri.

sap [1] *N. ant.* lask, fırêze, frêze, qarot, sap, oran, jı bo dexl û zadê ye. * **bitki sapı** *bw.* qaroti rehek. * **ekin sapı** *bw.* oran.

sap [2] *N.* dux, basqende, destık, sap, evıya jı bo hacetan e. * **kürek sapı** *bw.* duxê bêrê. * **kazma sapı** *bw.* duxtevır. /**_ takmak** *L.* dux pê ve kırın.

sapa *rgd.* çepe, nıhên, nepeni, sape.

sapan *N.* berkani, qanık.

sapanlamak *L.* qanık kırın.

sapasağlam, sapsağlam *rgd.* xıp û xweş.

sapçık *N.* boçık, doçık.

sapık *rgd.* reşaş, pılûç, bêhış. /**_lık** *N.* reşaşi, pılûçi, bêhışi.

sapınç *N.* xwedanlayi, xwedanali.

sapıtmak *L.* xwe şaş kırın, reşaş kırın. **1.** ketın xırabıyeke ruhi. **2.** terre tûrre axaftın. **3.** şaş kırın, şaşmi bûn. **4.** eqlê xwe wında kırın.

sapkın *rgd.* rêderketi, fılıti.

saplamak *L.* hıngaftın, tê de kırın xar. * **bıçak saplamak** *bw.* kêr tê de kırın xar.

saplanmak *L.* hatın hıngaltın, tê de çûn xar.

saplantı *N.* fıkr i sabit.

sapmak *L.* rê berdan, sape bûn. **1.** rê guhartın, jı rê derketın. **2.** jı rastiyê an jı planê texılin, poşiman bûn.

sapsarı *rgd.* zer zepali.

saptamak *L.* helsengandın, tesbit kırın.

saptanmak *L.* hatın helsengandın, hatın tesbit kırın.

saptırmak *L.* jı rê derxıstın, sape kırın.

sara *N. A. Bj.* fê, edr, tep. /**_lı** *rgd.* fêdar.

saraç *N. A.* serac. /**_hane** *N.* seracxane.

sarahat *N. A.* aşıkari.

sarahaten *rgp.* bı aşıkari.

saraka *N.* henek, leq, galte.

sararmak *L.* **1.** beyi bûn, zer bûn, evıya jı bo rehekan tê gotın. **2.** zer bûn, zenkin, bengzê xwe avêtın. **3.** *Bj.* zenki bûn, nexwaşıya zenki gırtın. **4.** reng avêtın, zer bûn, evıya jı bı tırsa re ye. * **sararıp solmak** *bw.* zer zepali bûn.

sarartmak *L.* zer kırın, zenkandın.

sarat *N. K.* serad.

saray *N. P. K.* qesr, sera, seray.

saraypatı otu *N.* stêra çin, stêregul.

sardalye *N.* ıt. masiwûrk.

sardırmak *L.* dan pêçan, dan lefandın.

sardunya çiçeği *Nh.* derzilok, tolgin, sardınye.

sarf *N. A.* xerc, serf. /**_ etmek** *L.* serf kırın, xerc kırın, mezaxtın.

sarfınazar *rgp. A.* serf i nezer, jı awırê der. /**_ etmek** *L.* serf i nezer kırın, jı awırê der kırın.

sarfiyat *N. A.* serfıyat, mesref.

sargı *N.* pêç, pêçin, paç, gûsık. /**_lı** *rgd.* pêçandi. /**_sız** *rgd.* nepêçandi.

sargı bezi *Nh.* gûsık, teriş.

sargılamak *L.* pêçan, pêçandın, paçık lê pêçan.

sarhoş *rgd. P. K.* serxoş, sermest. **1.** bı alkolê serê xwe xweş bûn. **2.** bı kêf û zewqê de jı xwe çûn. /**_ etmek** *L.* serxoş kırın, mest kırın. /**_ olmak** *L.* serxoş bûn, sermest bûn.

sarhoşlamak, sarhoşlaşmak *L.* serxoş bûn, sermest bûn.

sarı *N.* zer, zerd, çiq. * **açık sarı renk** *N.* çûr.

sarı asma kuşu *Nh.* çûçkê zenk, zerdêle.

sarı humma *Nh. Bj.* zenki.

sarık *N.* lıhafe, şaşık. egal, cemedani.

sarılaşmak *L.* zer bûn, zenki bûn.

sarılgan *rgd.* pêçander, rehekên ko xwe lê dıpêçın û mezın dıbın.

sarılı *rgd.* **1.** tıştê ko rengê xwe ya zer heye. **2.** pêçandi, lefandi.

sarılık *N.* **1.** zeri, zeriti. **2.** *Bj.* êreqan, zeri, zenk, xasakıni.

sarılmak *L.* **1.** lefin, lêgerin, lêgerıyan, xwe lê pêçan. **2.** hatın pêçin, hatın pêçan, hatın lefandun. * **yılan ağaca sarıldı** *bw.* mari xwe lı darê pêça/gerand. **3.** hemêz kırın.

sarımsak *N.* sir. /**_ acısı** *N.* swir. * **yabani**

sarımsak *bw.* sira mara.
sarımsak otu *Nh.* stirilok.
sarınmak *L.* lı xwe pêçan, kışandın xwe, kışandın ser xwe.
sarı sabır otu *N.* talijari.
sarışın *rgd.* kej, kerenzer, zeri, porzer. **/...lık** *N.* zeri, keji.
sarı tükürük otu *N.* stêrkok.
sarı yonca *N.* kınêr.
sari [1] *rgd.* perok. **/... hastalık** *N. Bj.* dırm, peroki.
sari [2] *N.* bızûn, jı zmanê Hındi tê.
sarih *rgd.A.* aşıkar, bêlu, zahır, wekat.
sarkaç *N.* **1.** fiz. dardarok. **2.** hişi, jı bo tıştê ris û qumaş e.
sarkık *rgd.* miwek, pançıli.
sarkıntı *N.* tıştê ko bı serberjêri dardabûyi ye.
sarkıntılık *N.* destavêtın, devavêtın, jı bo ko rê de an bı awaki têkılıya jınan bûn.
sarkıt *N.* bızmılûg, jeolojiyê de kalkerên ko jı şkeftan de serberjêrki dırêj dıbın.
sarkıtmak *L.* **1.** dahelandın, berdan jêr. **2.** miwek kırın, pançılandın. * **dudaklarını sarkıtmak** *bw.* lêvên xwe pançılandın.
sarkmak *L.* dahelin, berjêr bûn.
sarma *N.* **1.** karê "sarmak" e. **2.** êprax, evıya navê xwarıneke jı pelgan e.
sarmak *L.* **1.** pêçan, pêçin, pêçandın, lêpêçan, fıtılandın, alandın, rapêçan, lefandın. **2.** gemaro kırın, dor lê bırrin. * **şehrin etrafını sarmak** *bw.* bajar gemaro kırın, dora bajêr bırrin. **3.** pê re gırtın. * **ateş her tarafı sardı** *bw.* agıri bı her ali re gırt. **4.** gılok kırın, peng kırın. * **yumağı sarmak** *bw.* gılok lê pêçan, gılok kırın. **5.** xwe lê pêçan. * **yılan ağaca sarıldı** *bw.* mari xwe lı darê pêça
sarmal **1.** *rgd.* fiz. helezoni. **2.** *N.* ant. serçımıka guh.
sarmalamak *L.* pêçan, lı hev badan, lefandın, rapêçan.
sarmaş dolaş *rgp.* bı hev û du hemêzkırıni, xwe lı hev pêçandın. **/... olmak** *L.* ketın hemêzê hev, xwe lı hev pêçan.
sarmaşık *N.* pêçek, badak, daralink, badak, laflafok, lavlak, lavlav, lawlaw.
sarmaşık üzümü *Nh.* dêli.
sarmaşmak *L.* xwe lı hev pêçan. ketın hemêzê hev.
sarnıç *N.A.* sarınc, bir.
sarp **1.** *rgd.* zaxor, şax, kêrre. **2.** *N.* mec. zehmet, zehmeti. * **sarpa sarmak** *bw.* ketın astengiyê.
sarpın *N. Gr.* **1.** çala dexlê. **2.** ambar, silo.
sarplaşmak *L.* zaxor bûn, kêrre bûn.
sarraf *N.A.* seraf, zêrker. **/...lık** *N.* serafi.
sarsak *rgd.* lerzok. **/...lık** *N.* lerzoki.
sarsalamak *L.* *bn.* **sarsmak.**
sarsılma *N.* hejin, lerzin.
sarsılmak *L.* **1.** karê "sarsmak" e, ev jı bı du awayi tê gotın: a) hejin, lerzin, lerızin. b). hatın hejandın, hatın lerzandın. * **yer sarsılması** *bw.* erd hejin, erd hate hejandın. **2.** bêtaqet û hêz man. * **adam korkudan sarsıldı** *bw.* mırov bı tırsa re hate hejandın. **3.** dı bın bandûra tışteki de man ko jê hêvi nabe.
sarsıntı *N.* **1.** hejin, hejan. **2.** lerızin, gıcgıcin. **3.** erdhejin. **4.** hejina erdê.
sarsmak *L.* **1.** hejandın, lerzandın, gıcgıcandın, daweşandın, daşandın, daqutandın, tekandın, weko tışteki pê bıgıri û bı hışkahi bıleqini. **2.** mec. hejin, helşin, xıra bûn, dı bın bandûra zerarekê de man. * **ekonomi durumu sarsıldı** *bw.* rewşa aborıya wı helşıya/xıra bû.
sası *rgd.* genû, genûbûyi.
sasımak *L.* genû bûn.
sataşmak *L.* **1.** dest avêtın, destdırêji kırın, zmandırêji kırın. **2.** destavêtına namûsê.
satelit *N.* satelit, peyk.
saten *N. Fr.* saten.
sathi *rgd.A.* sathi, sınêde, banegehi, dı rû de. **/...leşmek** *L.* tenık bûn.
sathı mayil *N.* avrêjk.
satıcı *N.* fıroşer, fırotker, bayi. **/...lık** *N.* fıroşeri, fırotkeri, bayiti.
satıh *N.* banegeh, rû.
satılık *rgd.* tê fırotan, bo fırotınê.
satılmak *L.* hatın fırotın. **1.** tışteki bı beramberi bıha ya pare de hatın fırotın. **2.** kesê bı berjewendıya xwe de jı bo kesê dın xıyaneti kırın.
satım *N.* fırotın, fıroştın.
satın *N.* kırrin. **/... almak** *L.* kırrin. **/... alınmak** *bw.* hatın kırin.
satır [1] *N.A.* **1.** sikard, bıvırê dux kın e. **2.** satør, kêra qesaban e.
satır [2] *N.A.* rıste, rêz. **/... arası** *N.* navrêz.
satış *N.* fırotın, fıroştın. **/... yapmak** *L.* fırotın, fıroştın. * **satışa çıkarmak** *bw.* kırın fırotanê, xıstın fırotanê. **/... yeri** *Nh.* fıroşgeh.
satlıcan *N.* zatûlcenb.
satmak *L.* **1.** fırotın, fıroştın, lı beramber

bıhayekê malek fırotın. 2. kesê ko tıştekî pêşkêş dıke û lê lı ba jî nine. * **akıl satmak** *bw.* eqıl fırotın. 3. cih hıştın, dev jê berdan. * **arkadaşını sattı** *bw.* hevalê xwe fırot.
satranc *N. P.* satranc, setrenc.
satrap *N. Fr. P.* dı Persan de walî.
sattırmak *L.* dan fırotın, dan fıroştın.
Satürn *N. Fr. Lat. ast.* Astan, Kiwan, Keywan, Zuhal, Satürn, stêra şeşan ya rojê ye.
sauna *N. Fr.* saûna.
sav *N.* şeb, thêz.
savaş *N.* 1. şer, ceng. /**– açmak** *L.* şer vekırın. /**– çıkarmak** *L.* şer derxıstın. /**– hali** *bw.* şer hebûn. * **birinci cihan savaşı** *bw.* şeri cihanê ya yekem. 2. têkoşin, koşin. * **hastalıklarla savaş** *bw.* têkoşina lı dıjî nexwaşıyan.
savaşçı *N.* cengawer, cengdar, şerkar. /**–lık** *N.* şerkari, cengdari.
savaşım *N.* têkoşin, koşin, koşan. /**–cı** *N. rgd.* têkoşer.
savaşkan *rgd.* cengawer, şerkar.
savaşmak *L.* 1. ceng kırın, şer kırın. 2. têkoşin, mıcadele kırın.
savcı *N.* dadstên, dadıstên. /**–lık** *N.* dadstêni.
savmak *L.* 1. def kırın, defıhandın, nijtın, qeşıtandın. 2. derbaz kırın, tışt an demeki xırab jı xwe dûr xıstınê re tê gotın. * **hastalığı savmak** *bw.* nexwaşiyê derbaz kırın.
savruk *rgd.* 1. desbelav.
savrulmak *L.* 1. belav bûn, axme bûn. 2. karê "savurmak" kırın.
savsak *rgd.* sıst, ihmalkar.
savsaklamak *L.* 1. vız bûn, ihmal kırın, guh nedan. 2. dereng xıstın.
savulmak *L.* qeşıtin, hatın nijtın, def bûn.
savunma *N.* 1. parêz, berevani, parastıni. 2. parêzname.
savunmacı *N.* berevan, parêzker.
savunmak *L.* 1. parastın, dest helanin. 2. berevani kırın, bı devki an nıvîski parastına yeki kırın.
savunmasız *rgd.* bêparastın, bêparêz.
savunucu *rgd.* berevan, bervêder, parêzger.
savunulmak *L.* hatın parastın.
savurgan *rgd.* destbelav, musrif. /**–ca** *rgp.* bı destbelavi. /**–lık** *N.* destbelavti, musrifti.
savurmak *L.* 1. vır/vir kırın, berhewa kırın, tıştekî bavêjî hewa û jı hev belav bıki. 2. avêtın, vır kırın, tıştekî bıgırî û bavêjî jı dûr ve. 3. ba kırın, ber ba kırın, dıştê wek ka ya dexl û zadê ko jı bo paqıjkırınê lı ber bayî dıkî. 4. daşandın, daweşandın. * **kılıç savurmak** *bw.* şûr daweşandın. 5. kırın, jı bo çêr û derew û tıştê wısa. * **küfür savurmak** *bw.* çêr kırın. 6. rıjandın, weşandın, jı bo pare û dıraf û tıştê wısa ko zor xerc bıki. * **parasını sağa sola savuruyor** *bw.* pareyi xwe lı vır û wê de bela dıke an dırıjîne.
savurtmak *L.* lêkerên lı pêşıya "savurmak" bı "dan" têne xebıtandın wek: dan belav kırın, dan vır kırın.
savuşmak *L.* qeşıtin, nijtın, def bûn, hıl bûn.
savuşturmak *L.* derbaz kırın.
saya *N. K.* si, sih, sextıyana pıştê solê ye.
sayaç *N.* jımêrker.
saydam *rgd.* hılû, zebloq. /**– tabaka** *Nh. ant.* gılêne, jı bo çav.
saydamlaşmak *L.* hılû bûn, zebloq bûn.
saydamlaştırmak *L.* hılû kırın, zebloq kırın.
saydırmak *L.* dan hêjmartın, dan jmartın.
saye *N. P.* 1. si, sih, sa, saye, cihê tari ko lı paş tavê de dımine. 2. saye, arikari.
sayeban *N. P.* sivan, cihê si.
sayfa *N. A.* rûpel. /**–landırmak** *L.* rûpelandın, rûpel kırın. /**–lık** *N.* rûpel. * **400 sayfalık kitap** *bw.* pırtûka bı 400 rûpel.
sayfiye *N. A.* ladê, havingeh, pêşkenar.
saygı *N.* gırami, serkupi, hurmet, ihtıram. /**– duruşu** *bw.* rawestına gırami. /**– göstermek** *L.* hurmet kırın, gırami kırın, serkupi kırın.
saygıdeğer *rgd.* eziz, berketi.
saygılı *rgd.* hurmetkar, gıramgır.
saygın *rgd.* berketi, bırêz, berêz, rêzdar, torın, xwedi qedır. /**–lı** *rgd.* qedırbılınd, gırambar.
saygınlık *N.* qedırbılındi, gırambari, rêzdari.
saygısız *rgd.* bêrêz, bêgıram, bêhurmet, nıxay. /**–lık** *N.* bêrêzıti, bêgırami, bêhurmeti.
saygısızca *rgp.* bı bê hurmeti, bı bê gırami.
sayı *N.* 1. mat. hêjmar, hejmar, jmar. 2. her hêjmarên çapemeniya wek rojname û kovar, nusxe. * **sayı isimler** *Nh.* jmarnav. * **asal sayılar** *Nh.* jmareyi jmarda. * **belirsiz sayılar** *Nh.* jmarnaven. * **belirli**

sayılar *Nh.* jmarnavên. * **kesirli sayılar** *Nh.* jmareyi pareyi. * **sıra sayıları** *Nh.* jmareyi rêzda.
sayıca *rgp.* bı hêjmar, bı adet.
sayıklama *N.* wırêne.
sayıklamak *L.* wırêne kırın, ji ber xewê de axaftın, ber xwe de axaftın. 1. dı xewê de axaftın. 2. kesê ko tıştekî lı ber xwe de tıne û dıbe û wê bı dengeki ko tê bıhistın dıaxıve.
sayılamak *L.* hêjmar kırın, jmar kırın.
sayılı *rgd.* 1. hêjmarti. * **on sayılı kitap** *bw.* pırtûka bı hêjmar deh. 2. hatıye hêjmartın. * **kitaplar sayılıdır** *bw.* pırtûk hatıne hêjmartın. 3, tıştê ko kêm tête ditın, kêm dest dıkeve.
sayılmak *L.* hatın hêjmartın, hatın jmartın.
sayım *N.* hêjmartın.
sayımlama *N.* statistik, hêjmartın.
sayın *rgd.* bırêz, berêz, eziz, xoşewist. * **hevalê eziz** *bw.* sayın arkadaş. * **sayın arkadaşlar!** *bw.* hevalên xoşewist!
sayısal *rgd.* hêjmarki.
sayısız *rgd.* bêhêjmar, tıştê ko bı pırbûna xwe ve naye hêjmartın.
sayıştay *N.* diwanê muhasebat.
saymaca *rgp.* qestıkıni, itıbari.
saymak *L.* 1. hêjmartın, hejmartın, hejmırandın, jmartın. * **bu kelimeler saymakla bitmez** *bw.* ev bêjeyana bı hêjmartınê dawi nayên. 2. gırami kırın, hurmet kırın, saye kırın. * **adam kimseyi saymıyor** *bw.* mırovi kesi saye n... mırovi gıramıya kesi nake. 3. kırın hes... bê, jmartın. * **o isimleri söyledin amma, beni saymadın** *bw.* te ew navana gotın ema tu mın saye naki an tu mın nahêjmêri. 4. hesêbandın, pejırandın, têw kırın. * **ben bu ziyareti saymam, bir daha geleceksin** *bw.* ez vê zıyaretê têw nakım, tu dıvêt careke dın wê bê. 5. hesıbandın. * **artık kış geldi sayılır** *bw.* êdi hatına zıvıstanê tê hesıbandın. 6. lı pey hev hêjmartın. * **onun yaptıklarını saymakla bitiremem** *bw.* ez bı kırına wi bıjmêrım naqedinım.
sayman *N.* jmaredar, hesêbgêr. /**...lık** *N.* jmaredari, hesêbgêri.
saymazlık *N.* gırami nekırın, hurmet nekırın, guh nedan.
sayrı *N. rgd.* nexwaş. /**...lık** *N.* nexwaşi.
sayrımsak *rgd.* xwe lı nexwaşıyê danin, kesê ko nexwaş nine lêbelê tım xwe nexwaş şani dıde.
sayvan *N. P. K.* sivan.
saz [1] *N. muz.* 1. amûrên muzikê ne. 2. saz, tembûr, heceteki muzikê ya bı têl e. * **saz çalan** *bw.* sazbend. /**... perdeleri** *Nh.* hawi. /**... şairi** *bw.* tembûrvan.
saz [2] *N.* kamır, qamır, delavgıya. /**... otu** leven.
sazcı *N. bn.* **sazende.**
sazan balığı *N.* masipank.
sazende *N.* sazbend, tembûrvan.
sazlık *N.* qamırgeh.
seans *N. Fr.* seans.
sebat *N. A.* sebat, tebat. /**... etmek** *L.* sebat kırın. /**...kar** *rgd.* sebatkar. /**...lı** *rgd.* sebatkar. /**...sız** *rgd.* bêsebat.
sebayüdü *N. K.* sê bay û du, sê û du, listıka tewlê de hêjmarek e.
sebep *N. A.* ûşt, sedem, sebeb, hêncet, seb. * **sebebi nedir?** *bw.* sedema xwe çı ye? * **sebebi nedir?** *bw.* sebeb çı ye? /**... olmak** *L.* sebeb bûn, sedem bûn. /**...li** *rgd.* bıûşt, bısedem. /**...siz** *rgd.* bêsedem, bêsebeb, bêûşt.
sebebiyle *rgp.* bı sedema, bı sebeba.
sebeplenmek *L.* bı awaki jê bıkêr bûn, jê istıfade kırın.
sebil etmek *L.* zor xerc kırın.
sebze *N. P.* hêşinati, sewz, sebz, zerzewat. /**...ci** *N.* sebezefıroş.
sebze... dıkak, hêşınati.
...**de** *N. A.* secade, sıcade.
...**cde** *N.* sucde, secde. /**... etmek** *L.* secde kırın.
seciye *N. A.* xû, xûy, afrandını.
seçenek *N.* rêga, metot, azin, alternatif.
seçilmek *L.* hatın bıjartın, hatın helbıjartın.
seçılmış *rgd.* bıj[illegible], bıjarte. 2.
se[illegible]bıjartın. * **seçilnmiş bulgur** *bw.* sawara ko hatıye bıjartın, sawara bıjarti.
seçim *N.* 1. karê "seçmek" e. 2. helbıjartın, ji bo armanca sıyasi an idari de tayinkırına kesan de raya gışti gırtın.
seçki *N.* berhevok, antoloji.
seçkin *rgd.* bıjarte, helbıjraw, puxte, elit. /**...lik** *N.* bıjarteti, helbıjrawi.
seçkinler *Nk.* gıregır, elit.
seçme *N.* 1. karê "seçmek" e. 2. *bn.* **seçkin.** * **seçme hakkı** *bw.* mafi helbıjartınê.
seçmece *rgp.* bı bıjartıni.

seçmek *L.* hılbıjartın, helbıjartın, bıjartın, vebıjartın, dı nava tıŞteki yên ko kêri te tê dıgiri û a dınê cih dıhêli. 2. helbıjartın, bıjartın, armanca sıyasi û idari de ko endaman dıbıjêri. * **derneğe başkan seçmek** *bw.* serokê komelê helbıjartın, 3. gava yeki jı a dın çêtır dıbini. 4. jı hev deranin, lı ser hev re nas kırın. * **karanlıktı, kurtla koyunu birbirinden seçemedim** *bw.* tari bû, mın gur û mih lı ser hev re nas nekır. 5. bıjartın, vebıjartın, yeki jı ya dın gırıngtır an hêjatır ditınê re tê gotın. * **adam seçer, yemek seçer** *bw.* ew mırovan dıbıjêre, xwarınê dıbıjêre.
seçmen *N.* helbıjêr.
seçtirmek *L.* lêkerên lı pêşıya "seçmek" bı lêkera arikar "dan" têne kar anin wek: dan helbıjartın.
seda *N.A.* pejn, deng, gal, seda. /**...lı** 1. *rgd.* bıdeng, dengdar. 2. *rgd. N. Grm.* dengdêr. /**...sız** 1. *rgd.* bêdeng, asûde. 2. *rgd. N.* bêdeng, dengdar.
sedef *N.A.* lûl, sedef. /**... hastalığı** *Nh. Bj.* birove.
sedef otu *N.* sıpend.
sedimantasyon *N.* 1. *Bj.* sedimentasıyon. 2. dapalin, dawerin.
sedir [1] *N.A.* diwan, nıvinok.
sedir [2] *Nh.* dara serwizadê, wurz, sedir, selw.
sedye *N.* ıt. darterm, kejave, darbest, çardar.
sefa *N.A.* sefa, kêf. /**... geldin** *bw.* tu bı xêr hati, bı xêr bêt, ser çavan hati. /**... sürmek** *L.* kêf ajotın.
sefahat *N.A.* kêfdari, sefahat.
sefalet *N.A.* şerpezeyi, hêjari, sefalet.
sefaret *N.A.* balyozxane, sefaret.
sefer *N. A.* 1. çûn, rêwiti, sefer. * **sefere çıkmak** *bw.* rêwi bûn. 2. ceng, şer. 3. car. * **bu seferde böyle olsun** *bw.* vê cara jı bıla wısa be.
seferber *rgd. A. P.* seferber, nefiram, rêketın. /**... etmek** *L.* seferber kırın, nefiram kırın, rê kırın. /**... olmak** *L.* seferber bûn, nefiram bûn, rê ketın.
seferberlik *N.* seferberi, nefirami.
seferi *rgd. A.* seferi.
sefer otu *N.* gıyarevink.
sefil *rgd. A.* hejar, hêjar, pêxas, sefil, şerpeze.
sefine *N.A.* keşt.
sefir *N.A.* balyoz, sefir.
sefire *N.A.* balyoze. 1. balyoza ko jın e. 2. jına balyoz.
seğirmek *L.* lıvin, gızgızık hatın, gava dı laşê mırov de parçeki wısa dılerıze.
seğirtmek *L.* baz dan, hılo dan, teqızin, baybezê çûn, wısa zû û bı gavên lez ko mırov dıçe cihki nêzik.
seğmen *N. P. K.* segman, segvan, sıwarên ko dıçın nêçirê an legel vexwandıyan lı dawatê pey bûkê dıçın.
seher *N.A.* berbang.
sehpa *N. K.* sêpê, sehpa. 1. maseyê pıçûk e. 2. sêpıya idamê ye. 3. haceteke wênevan e ko lı ser wêne çêdıkın.
sehven *rgp. A.* bı xeleti.
sekban *N.P.* sekban, dema Osmanıyan de cûre leşkerên lı tıxûban de bûn.
seki [1] *N.K.* seku, dık, berbanık. * **seki üzerine oturmak** *bw.* lı ser dıkan rûnıştın.
seki [2] *N.* çal, heywanên wek ker hespan ko lıngên wan de ta lı ser gwizıkê ve rengê spi heye.
sekilemek *L.* seku kırın.
sekiz *N. rgd.* heşt, heyşt. /**...inci** *rgd.* heyştemin, heştemin.
seklem *N.* 1. çewal, çal. 2. pivaneke gırani bı 80 kilo ye.
sekmek *L.* 1. baz dan, lı ser yek an du lıngan baz dan. 2. terpılin, pıjiqin, pekin, tıŞteki davêji ko lı dereki dıkeve û lı ser dıvıjiqi dıçe. 3. terpılin, tılpeki bûn, gava lıngê te lı paş derekê dıkeve û tu lı ser seri dıçi. 4. pekin, pıjiqin, gava tıŞteki davêji lı derekê dıkeve û şunda tê.
sekmen *N.* 1. kursi. 2. pêlıng, pêpelûk.
sekreter *N. Fr.* ıng. sekreter, nıvisevan. /**...lik** *N.* sekreteri, nıvisevani.
sekreteriya *N. Fr.* nıvisxane, sekreteri.
seks *N. Fr.* seks, cınsıyet. /**...i** *rgd.* seksi, kesê ko cazıbeyi cınsi heye.
seksen heyştê, heştê (80). /**...inci** *rgd.* heştêyemin.
seksiyon *N. Fr.* beş, lıq.
seksoloji *N.* seksoloji, cınsinasi.
sekstant *N. Fr. Lat.* sekstant.
seksüel *N. Fr.* seksûel, cınsi.
sekte *N.A.* rawestin. * **kalp sektesi** *bw.* rawestına dıl.
sekter *rgd. N. Fr.* sekter, ya ko lı tım dıji bihr û bawerıya xelkê ye.
sektirmek *L.* 1. karê "sekmek" dan kırın. 2. pengızandın, pıjiqandın.
sektör *N. Fr.* sektor, beş, lıq.

sel *N.A.* 1. lehi, lesar, laser, cılfû, lefaf, lemlate, lêmışt, şêlav, seylav. Ev sinonimana de "lehi, lesar û lêmışt" zêde bıkar tên. /**... kalkması** *N.* lesar rabûn, av rabûn. /**... taşması** *N.* lehi rabûn. 2. mec. tıştê pır û zêde ko pev re dıherıke. * **göz yaşlarım sel gibi akıyor** *bw.* hıstêrên çavê mın weki çem/lesar dıherıke. * **sel ile gelen yel ile gider** *bw.* bı bayê hatıye bı baranê dıçe.
selam *N.A.* sılav, selam, pate. /**... almak** *L.* sılav gırtın. /**... çakmak** *L.* pate lê dan. /**... göndermek** *L.* sılav şandın. /**... söylemek** *bw.* sılav gotın. /**... vermek** *L.* sılav dan. * **candan selamlar** *bw.* sılavên germ, sılavên jı dıl. * **selam verdik borçlu çıktık** *bw.* me sılav da em deyndar derketın.
selamet *N.A.* xweşi, sılamet, selamet. /**...le** *rgp.* bı selameti.
selametlemek *L.* rê kırın, jı bo rêwi an mêvanan.
selamlamak *L.* sılav kırın, pate lê dan.
selanlanmak *L.* hatın sılav kırın.
selamlaşmak *L.* hev û du sılav kırın, sılav dan.hev, jı ber hev rabûn.
selamlık *N.* hêre, koçık, qesr û seray an mal û konên mezın de cihê ko mêr rûdının.
selamünaleyküm *B.A.* selamunaleykum.
Selçuklu *N.* dewleteki ye dı qırna XI. de lı Anatolıyê, Asıye û heta çola Erebıstanê dırêj bûbû.
sele [1] *N.A.* selık, qufe.
sele [2] *N.* çapan. *bn.* **sere.**
selef *N.* pêşewar, selef.
selektör *N.Fr.* selektor. 1. bêjınga ko dexlê jı hev vedıbıjêre. 2. lambeyê ereba ya pêşın i heri mezın ın.
selen *N.* deng, nûçe, agahi.
selenyum *N. Fr. kim.* selenıyûm, elementeki bı jımara atömi 34, sıftıya xwe 4.8 e û 217 dereceyi de dıhele. *sim.* Se.
selfservis *N.* ıng. selfservis, xwe û xwe re xızmet, hın cûre aşxanan de ko kıryar dıçın bı xwe xwarına xwe dıstinın.
selim *rgd.A.* selim, rast, durust.
selofan *N. Fr.* ıng. selefon.
selüloit *N.* baxe, seliloit.
selüloz *N. Fr.* seliloz.
selvi *N.* selwê, selwi. /**... ağacı** *Nh.* dara selwê.
sema [1] *N.* helake, sema, çerx, evıya jı bo semayên derwêşan e. /**...hane** *N.* semaxane.
sema [2] *N.* çerx, ezman, asiman, erş, azman.
semai *rgd.A.* semawi.
semantik *N. Fr.* semantik, manenasi, watenasi.
semaver *N.* semawer, ev bêje jı Rûsi tê.
sembol *N. Fr. Gr.* işaret, dawer, derefş, sembol. /**...lik** *rgd.* sembolik, derefşi. /**...ist** *rgd. N.* sembolist.
sembolleştirmek *L.* sembole kırın, derefşandın.
seme *rgd.* sersem, bomık.
semender *N.P.* qurnewêlk.
semer *N. P. K.* kopan, semer, palan. 2. palık, evıya jı daran çêdıbe û zêdeyi jı bo keran e. /**... sapı** *bw.* mıncele, çil. /**... vurmak** *L.* semer kırın, palık kırın.
semere *N.A.* ber, hılber. /**... vermek** *L.* ber dan, hılberin.
semerlemek *L.* semer kırın, palık kırın.
semi *N.A.* bıhistın.
semih *rgd.A.* destvekıri, comerd.
seminer *N. Fr. Lat.* seminer, komcıvin.
semirgin *rgd.* qelew, bezgırti.
semirmek *L.* don/dıhn gırtın, bez gırtın, qelew bûn, kel bûn.
semiz *rgd.* 1. qelew. 2. bezgırti. dongırti, kel, kelbûyi.
semizlemek *L.* qelew kırın, kel kırın.
semiz otu *N.* pımpar, pelpine
sempati *N.Gr.Fr.* sempati, xwingermi, destyari, şirini, beşûşi.
sempatik *rgd.* rûken, agırxweş, xwingerm, destyar, şirin, beşûş.
sempatizan *N.* sempatizan, hevalbend.
sempozyum *N. Fr. Gr.* sempozıyûm, komcıvin.
semptom *N. Fr. Bj.* semptom.
semt *N.A.* 1. semt, taxe, herêm. 2. la, ali, pi. * **semtine uğramamak** *bw.* hiç layi yeki de neçûn, pi yê ve neçûn.
sen pro. tu, te, pronavê kesin ya duhemin e. * **sen bilirsin** *bw.* tu dızanı. * **sen sağ ben selamet** *bw.* tu xweş û ez sılamet. * **seni gidi seni!** *bw.* ax gıdıyo!, lo gıdıyo. * **seninki can da benimki patlıcan mı** *bw.* ya te can e, yan mın balican e.
sena *N.A.* pesn.
senarist *N. Fr.* senarist, şanonıvis.
senaryo *N. Fr.* ıt. senerıyo.
senato *N.* ıt. diwana pirmenda, senato.
senatör *N.* pirmend, senator. /**...lük** *N.* senatori, pirmendi.
sendelemek *L.* hulkumin, tılpeki bûn, tera bûn, terpılin, şewıgin, şewşi bûn.

sendika *N. Fr.* sendiqa.
sene *N. A.* sal. * **bu sene** *bw.* isal. * **geçen sene** *bw.* par, sala parin, sala bori, sala çûyi. * **daha evvelki sene** *bw.* pêrar. * **gelecek sene** *bw.* sal dın, sala ko bê. * **seneden seneye** *bw.* sal bı sal. * **üç sene önce** *bw.* betır pêrar.
senelik *rgd.* sali, salıni.
senet *N. A.* gırtek, bawername, qoçan, sened. /**–li** *rgd.* bısened. /**–siz** *rgd.* bêsened. /**– yapmak** *L.* sened çêkırın.
senfoni *N. Fr. Gr.* senfoni. /**– orkestrası** *N.* orkestra ya senfoni.
senin pro. te.
senit *N.* xonçe, xonçe ya hevir.
senli benli *rgp.* can û ciger. /**– olmak** *L.* pev re can û ciger bûn.
sentaks *N. Fr. Grm.* hevoksazi, hevoknasi.
sentetik *rgd. Fr.* sentetik.
sepet *N. P. K.* melkeb, selık, cem, qetûf, kelık, xanık, edıl, qufe, sepet, qufık. /**– yapmak** *L.* selık çêkırın.
sepetçi *N.* sepetçêker, sepetsaz. /**–lik** *N.* sepetsazi, sepetçêkırın.
sepetçi söğüdü *Nh.* bıya qufıkan.
sepetlemek *L.* 1. kırın sepetan. 2. mec. qewırandın, kırın der, hılo kırın
sepet topu *Nh.* basketbol.
sepi *N.* debaxi.
sepilemek *L.* debax kırın, hesıl kırın.
sepken *N.* xılolik, şılope.
septisizm *N. Fr.* septisizm, cûre felsefeyek e ko gumanbari û şıkdariyê dıparêze.
ser *N. K. P.* 1. *ant.* ser. 2. ser, serok. * **ser verip sır vermemek** *bw.* ser dan sır nedan.
sera *N.* ıt. sera, camekan.
seramik *N. rgd. Gr. Fr.* seramik, ferfûr.
serap *N. P.* leylan, dêmcame, serab, revrevık.
serasker *N. K.* serleşker.
serazad *rgd. K.* serazad, serbexo.
serbaz *N. K.* serbaz.
serbest *rgd. K. P.* serbest, aza, azad, gerdenaza. 1. hiç derekê an keseki ve gırêdayi nebûn. 2. dil û gırti nebûn. 3. bê kar û xebat bûn. /**– bırakmak** *L.* serbest berdan, azad kırın. /**– etmek** *L.* serbest kırın. /**– olmak** *L.* serbest bûn, azad bûn.
serbestçe *rgp.* bı serbesti, bı azadı, bı serbexoyi.
serbestlemek *L.* serbest bûn, azad bûn.
serbestlik *N.* serbesti, azadi, serbexoyi, serxwebûni.
serçe *N.* çûçık, çûik, çıvık. /**– parmak** *Nh.* qıliç, qılincek. * **serçeden korkan darı ekmez** *bw.* kesê ko jı teyran dıtırsi gılgıl najoyi.
serçegiller *N.* çûk, çûik, çûçık.
serdar *N. K.* serdar.
serdengeçti *N.* fedayi, canfıda. /**–lik** *N.* fedayiti, canfıdayi.
serdetmek *L.* pêşkêş kırın.
serdirmek *L.* karê "sermek" dan kırın.
sere *N.* çapan, pivana dırêjiye ko jı serê tılıya beraneki ta serê tılıya işaretê ye.
seremoni *N. Fr.* seremoni.
seranat *N.* ıt. seranat.
serencam *N. K. P.* serencam. 1. serhati. 2. dawıya kar an bûyerekê.
sere serpe *rgd.* palepal. * **sereserpe gelip oturmak** *bw.* bı palepal rûnıştın.
serf *N. Fr.* serf, dil, kole, ya ko lıgel mal tête kırrin û fırotan.
sergen *K.* 1. sergin, ref. 2. camekan, vitrin.
sergerde *N. K.* sergerde, ebeboz.
sergi *N. K.* feraş, pêşangeh, marez, jı Kurdi "sergin" ê dıhêt.
sergilemek *L.* pêsandın, feraş kırın.
serguzeşt *N. K. P.* serhati, serpêhati, serguzeşt, macera. /**–çi** *N.* serhatiperest.
serhat *N. K. A.* serxet, sersinor, sertıxûb, jı bo ya dewletan tê gotın.
seri [1] *N. Fr.* seri, rêze. * **kitap serisi** *bw.* seriyên pırtûkan. /**– yazı** *N.* rêzenıvis.
seri [2] *rgd. A.* zû, çabık.
serili *rgd.* raxısti, ramedi.
serilmek *L.* 1. karê "sermek" kırın. 2. hatın raxıstın. 3. dırêj bûn, xwe dırêj kırın, ramedin. * **serilip yatmak** *bw.* xwe dırêj kırın û razan.
serin *rgd.* hênık, hinık, honık, jı bo av û hewayê tê gotın. /**–lik** *N.* honıkahi. /**– olmak** *L.* honık bûn.
serinlemek *L.* honık/hênık bûn.
serinlenmek *L.* xwe hinık kırın, xwe honık kırın, dılê xwe sar kırın.
serinleşmek *L.* honık bûn.
serinletmek *L.* hênık/honık kırın.
serkeş *rgd. K.* serkêş, berevan.
serlevha *N. K. P.* sernıvis, jı bo navê nıvisara tê gotın.
sermaye *N. K. P.* kapital, sermaye, destmaye. /**–ci** *N.* sermayedar.
sermayedar *N. K. P.* sermayedar.
serme *N.* 1. karê "sermek" e. 2. nanê sêlê,

nanê hevirtırş.
sermek *L.* 1. raxıstın, rêxıstın, tışteki lı erdê dırêj bıki. * **yatakları sermek** *bw.* nıvin raxıstın. 2. darxıstın, darda kırın, tışteki jı bo hışkkırın û hışkbûnê lı tışteki de daleqini. * **çamaşır sermek** *bw.* kınc rêxıstın. 3. raxıstın, rêxıstın, tışteki jı bo zıwakırınê lı erdê belav bıki. * **bulguru sermek** *bw.* sawar raxıstın/rêxıstın. 4. lı erdê vekırın. * **paraları masanın üzerine sermek** *bw.* dırafi lı ser masê raxıstın.
sermest *rgd. K. P.* sermest. /... **olmak** *L.* sermest bûn.
sermuharrir *N. K. A.* sernıvisar.
serpelemek *L.* 1. pışk weşandın, jı bo barana ko lıb û lıb dıbare. 2. lê reşandın.
serpilmek *L.* 1. karê "sermek" hatın kırın wek: hatın reşandın. 2. geş bûn, bejn û bal bûn.
serpiştirmek *L.* 1. pış avêtın, jı bo berf û baranê ko hındık hındık dıbare. 2. derándın, reşandın.
serpmek *L.* reşandın, lê reşandın. 1. tışteki bı awaki belavkırınê rıjandın. 2. tışteki lı derekê kırın an lı ser rıjandın. * **fidelere su serpmek** *bw.* av lı sadırê reşandın. 3. belav kırın. * **paraları serpmek** *bw.* dırafi reşandın. 4. hêdi hêdi barin.
serptirmek *L.* lêkerên lı pêşıya "serpmek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin.
sersem *rgd. P. K.* gêj, bêhış, sersem.
sersemlemek, sersemleşmek *L.* gêj bûn, vetewşin, bêhış man/bûn.
sersemletmek *L.* gêj kırın. vetewşandın. bêhış kırın.
sersemleştırmek *L.* gêj [illegible]andın, vetewşandın, bêhış kırın.
N.
bêhışi, gêji, sersemti.
serseri *rgd. K. P.* gevende, çuxti, beredayi, sator, serseri. /...**lik** *N.* serseriti, gevendeti, beredayiti, satoreti. * **serserilik etmek** *bw.* serseriti kırın.
serserice *rgp.* bı serseriti, bı gevendeti, bı beredayiti.
serserileşmek *L.* serseriti kırın. gevendeti kırın, beredayiti kırın.
sert *rgd. P.* hışk, zix. 1. tıştê hışk û zıwa, dıjraberi nerm. * **sert tahta** *bw.* tekteyi hışk. 2. tıştê ko venayê û xar nabe. * **sert bir deri** *bw.* çermeki hışk. 3. hışk, tund, tıştê ko tin bandûra xwe zêde ye. * **sert hava** *bw.* hewayi hışk, hewayi tund. 4. hışk, tiraki, kesê ko ern û tiraki ye. * **sert huylu adam** *bw.* mırovê xûyi hışk, xûyi tund. 5. bıhêz, hışk. * **sert adımlarla yürümek** *bw.* gavên bıhêz meşin.
sertelmek *L.* hışk bûn.
sertifika *N. Fr.* lisans, şehadetname.
sertleşmek *L.* hışk bûn, tund bûn.
serleştirmek *L.* hışk kırın, tund kırın.
sertlik *N.* hışki, tundi. 1. tıştê ko hışk û tund dıbe. 2. kesê ko hışk û tiraki dıbe re tê gotın.
sertlikle *rgp.* bı hışki, bı tundi, bı hoviti.
serum *N. Fr. Lat.* serom, xedeng, xwinav, jı xwinê çêdıbe û disa weki xwin dıdıne nexwaşan.
serüven *N. K. P.* serhati, serûven serpêhati, serbori, macera. /...**ci** *N.* serhatiperest, maceraperest.
servet *N. A.* mal, heyi, serwet, saman. /... **sahibi** *bw.* maldar. * **servet sahibi olmak** *bw.* xwedi mal bûn.
servi *N. P. K. bn.* **selvi.**
servis *N. Fr.* karguzari, serwis. 1. xızmeta lı sıfrê ye. 2. hesk û kefçi û fıraqên jı bo xwarın û sıfrê ne. 3. dezgeh an sazûmanekê de lıqi xızmetê ye. 4. navginên xızmetê ya dezgehên resmi ne. 5. hın cûre sportan de wek voleybol û tıştê wısa de gog avêtına lı herdu alıyan.
seryum *N. Fr. kim.* serıyûm, elementeki bı jımara atomi 58, giranıya atomi 140.1, û sıftıya xwe 6.7 e û 810 dereceyi de dıhele. *sim.* Ce.
serzeniş *N. P.* lom, lome, gazin, gazınd, serzeniş. * **serzenişte bulunmak** *bw.* gazınd kırın, lom kırın
ses *N.* deng, awaz, dey, bang. 1. ya ko guhê mırov dıbıhise. 2. ya ko jı vejenina têlên qırıka mırov tê û jı devê mırov derdıkeve. 3. ya ko lı guhê mırov xweş tê. * **adamın güzel bir sesi var** *bw.* dengeke mırov i ya xweş heye. 4. seh û fıkr û raman. * **sesimizi duyuramıyoruz** *bw.* em dengê xwe nıkarın bıdın bıhistın. 5. aheng û awazên muzikê. /... **çıkarmamak** *L.* deng ne kırın. /... **çıkartmak** *L.* deng derxıstın. /... **çıkmak** *L.* deng derketın, deng jê derketın, deng pê ketın. /... **etmemek** *L.* deng ne kırın. /... **gelmek** *L.* deng hatın. * **sesi çıkmak** *bw.* deng jê derketın. * **sesi düşmek** *bw.* deng ketın. * **sesi güzel** *bw.* dengxoş, deng şirin. /... **kesmek** *L.* deng bırrin,

deng gırtın. /**– seda** *bw.* deng û beng, deng meng. * **ses seda yok** *bw.* deng û beng tune *(nine).* /**– tanımak** *L.* deng nas kırın. /**– vermek** *L.* deng dan, deng vedan.
ses bilgisi *N.* fonetik.
ses bilimi *N.* fonoloji.
sesçil *rgd.* fonetik.
seslem *N. Grm.* kite, çeku.
seslendirmek *L.* deng dan/dayin.
sesleniş *N.* dengdan, dengkırın.
seslenmek *L.* **1.** bang kırın, deng lê kırın, deng kırın, deng dan. **2.** deng kırın, bersiv dan. * **çağırıyorum, adam seslenmiyor** *bw.* bang dıkım, mırovi dengê xwe nake.
sesli *rgd.* **1.** bıdeng, dengdar, dengin. **2.** *N. rgd. Grm.* dengdêr. **3.** *rgp.* bı deng, bı awaz.
ses sanatkarı *Nh.* dengbêj.
ses sanatkarlığı *bw.* dengbêji.
sessiz *rgd.* **1.** bêdeng, ker. **2.** *N. rgd. Grm.* dengdar. **3.** *rgp.* bı bêdengi. /**–lik** *N.* bêdengi, kerbûni. /**– kalmak** *L.* bêdeng man, ker man. /**– sedasız** *L.* bêdeng û beng. * **sessiz sedasız kalmak** *bw.* lal û bêdeng man.
sestaş, sesteş *N. rgd. Grm.* homonim, hevdeng.
ses uyumu *Nh.* hevdengi.
sesyazar *N.* dengnıvis, denggir, fonoxraf, gramofon.
set [1] *N.* ıng. hın cûre sportan de her beşên maçê ye. * **birinci set** *bw.* seta yekan.
set *N. A.* **1.** bend, berbest, pındam, tegere, zêdeyi jı ber avê tê çêkırın. * **su seti** *Nh.* benda avê. **2.** bend, seku, diwarên lı pêşıya tışteki re tê gotın.
sevap *N. A* sewab. /**– kazanmak** *L.* sewab gırtın.
sevda *N. A* sewda, evin. /**–lı** *rgd.* sewdayi, evindar, dılketi, dılevin.
sevdalanmak *L.* sewdayi bûn, evindar bûn.
sevdirmek *L.* dan hezkırın.
sevecen *rgd.* dılovan. /**–lik** *N.* dılovani.
seven *N.* **1.** aşıq, dılketi, jı bo mêr e. **2.** maşıq, dıldayi, jı bo jın e.
sevgi *N.* evin, hez, hezkırın, şadımani. * **kitap sevgisi** *bw.* evinıya pırtûkan.
sevgili *rgd.* eziz, delal, delil, delilo, yar, xoşewist, tışt an kesê ko hezkırın an gırami lê dıbe. * **sevgili anneciğim** *bw.* dayıka mın a xoşewist. **2.** dılketi, yar, jı bo mêr e. **3.** dıldayi, yar, jı bo jinê ye.
sevi *N.* evin, eşq.
sevici *N.* panık, panpanok. /**–lik** *N.* panıkê, panpanokê.
sevilen *N.* dıldar, maşıq, jı bo jinê tê gotın, ya ko hez dıke.
sevilmek *L.* hatın hezkırın, hatın dılketın, hatın dıldayin.
sevimli *rgd.* dılovan, gıvar, agırxweş, oflaz, xweşık, şerin, şirin.
sevimlileşmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "sevımlı" bı lêkera arikar "bûn" têne temam kırın wek: şirin bûn.
sevimlileştirmek *L.* ew sinonimên lı pêşıya "sevımlı" bı lêkera arikar "kırın" têne temam kırın wek: şirin kırın.
sevimlilik *N.* ew sinonimên lı pêşıya "sevımlı" bı pareka "i" têne temam kırın wek: şirini, xweşıki, dılovani û *hwd.*
sevimsiz *rgd.* xwinsar, tal, tehl, neşirin, nexweşık.
sevinç *N.* dılşayi, dılgeşi, şabûni, şadi, şadımani. * **sevinç göz yaşları dökmek** *bw.* hıstêrên/rondıkên şabûnıyê rıjandın.
sevinçli *rgd.* ew sinonimên lı pêşıya "sevınç" pareka "i" davêjın wek: dılgeş, dılşa, şad û *hwd.*
sevindirmek *L.* dılşa kırın, dılgeş kırın, şa kırın, şadıman kırın, kêfxweş kırın.
sevinmek *L.* kêf kırın, dılşa bûn, dılgeş bûn, şa bûn, şadıman bûn, pê xweş bûn.
sevişmek *L.* hev şa bûn, lı hev şa bûn, hev û du hez kırın.
seviye *N. A* dûş, tax, hengûf. * **av gehişte dûşa bêxçe** *bw.* su bahçe sevıyesıne geldı. * **su duvar seviyesine çıktı** *bw.* av gehişte taxa diwêr.
sevk *N. A* **1.** şandın, hênartın. **2.** bızav. /**– etmek** *L.* **1.** şandın, hênartın. **2.** bızavtın. * **hoca bizi iyilik yerine kötülüğe sevk ediyor** *bw.* xoce me bı şunda başiyê de dıbızêvıni xırabıyê.
sevkitabii *N. A.* dozin, dozina xwezayi, sewk i tabıi.
sevkıyat *N. A* sewkıyat, nefirami.
sevme *N.* heji, hez.
sevmek *L.* **1.** heji kırın, hez kırın, hebandın, tışteki pejırandın û lê xweş hatın. **2.** dıl dan, hez kırın, hebandın, evindarê yeki bûn û jê hez kırın **3.** hez kırın, tıştê ko pır xweşa mırov dıçe. * **kitap okumasını sevmek** *bw.* jı xwandına pırtûkan hez kırın. **4.** lê şa bûn, mıst dan, şabûna jı bo evinê ye.
sevr *N. A* sewr.

seyahat *N. A.* geşt, ger, seyahat, sefer. * **seyahata çıkmak** *bw.* çûn geştê. /**_ etmek** *L.* gerıyan, gerin. /**_name** *N.* geştname.

seyek *N.K.* sê yek, listıka bızar de sê û yek.

seyir *N.* 1. sêr, seyr, rewşeke çûnê û meşinê dıyar dıke. 2. seyr, sefer, evıya rewşeke hereketê şani dıde. 3. sêr, seyr, temaşa, mêzekırın û lê nıhêrinê dıde ber çav. * **düğün seyretmek** *L.* dawat temaşe kırın, sêr kırın. * **seyre dalmak** *bw.* ketın temaşan.

seyirci *N.* temaşegêr/ker.

seyis *N. A.* mehter, meyter. /**_lik** *N.* meyteri.

seyit *N. A.* 1. Seyid, dı Elewiyan de liderê dini. 2. kesê ko jı nıfşê Hz. peyxamber hatıne.

seyran *N.* seyran, ger, gerin. /**_ etmek** *bw.* seyran kırın, gerin. * **seyrana çıkmak** *bw.* çun seyranê, çûn gerê.

seyrek *rgd.* 1. hevdûr, fırk, tıştê ko dı navbera wan de zêde fırehi heye. 2. kesad, degme, tıştê ko tım û zêde naye ditın. 3. *rgp.* carcaran, geh geh, tıştê ko bı dem û zeman jı hev dûr ın.

seyrekleşmek *L.* fırk bûn, hevdûr ketın, kesad bûn.

seyrekleştirmek *L.* hev dûr xıstın, fırk kırın, kesad kırın.

seyretme *N.* mêze, temaşe, sêr. * **seyretmeye gelmek** *bw.* hatın sêrê.

seyretmek *L.* fercandın, fercin, meyızandın, mêze kırın, meyizin, seyr kırın, sêr kırın, temaşe kırın. 1. bı hal û rewşa tışteki bı çavan lê nıhêrin. 2. bêi têkelbûn lı nıhêrina bûyerekê. * **kavgayı seyretmek** *bw.* lı şer temaşe kırın. 3. jı bo kêf û şahi an fêrbûn û agahdarbûnê jı xwe re lê nıhêrin. * **televizyon seyretmek** *bw.* temaşeyi wêneguhêzê kırın. 4. seyr kırın, jı bo kêşti ko dı avê de dıçe.

seyret! *B.* ka mêze ke! ka temaşe ke! evıya baneşaneki ye gef û xeterıyê şani dıde.

seyrüsefer *N.A.* çûnûhatın, çowar, trafik.

seyyah *N.A.* rêbıwar, rêwi, rêwıngi.

seyyar *rgd. A.* 1. seyar, gerok, tışt an kesê ko cih û warê xwe ya bêlu nine. 2. seyar, portatif, tıştê sıvık û bı hêsani lı hev dıkeve û jı hev der tê û tête gerandın.

seyare *N.A.* 1. *ast.* seyare, stêr. 2. dı Kurdi de te mana erebê jı.

seza *N. P.* hawe, seza.

sezaryen *N. Fr.* sezarıyen, amelıyateki jı bo jınan e ko gava zarok nayê der.

sezdirmek *L.* dan seh kırın, hayedar kırın, dan agahdar kırın.

sezgi *N.* hay, feraset, hest, seh.

sezilmek *L.* seh bûn, hatın seh kırın, hatın hayedar kırın, hatın agahdar kırın.

sezindirmek *L. bn.* **sezdirmek.**

sezinlemek *L. bn.* **sezmek.**

seziş *N.* feraset, seh.

sezıne *N.* seh, feraset.

sezmek *L.* derkandın, hesıyan, hest i lê bûn, seh kırın, hayedar bûn, hay jê bûn, agahdar bûn. Ev sinonimana lı gor devokan carinan dı cihê hev de têne kar anin. * **min seh kir ko tu tê** *bw.* sezdım kı sen gelıyorsun.

sezon *N. Fr.* ıng. sezon, dem, demsal.

sezü *N.* dara kımê.

sezyum *N. Fr. kim.* sezıyûm, elementeki bı jımara atomi 55, gıranıya atomi 133. ye û sıftıya xwe 1.90 e û 28 derecê de dınele. *sim.* Cs.

sfenks *N. Gr. Fr.* sfenks. 1. dı Mısıra kevn de heykelên ko serê wan insan û laşê wan heywan bûn. 2. dı bawerıya mitolojıya Yewnani de afrandêreki efsanewi bû ko jı rêwıyan mamık dıpırsin, yên ko nedızani dadıquland.

sıcak *rgd.* germ. 1. dıjraberi germ e. 2. tıştê ko germbûna xwe zêde ye an zêde germ bûye. * **sıcak bir yaz günü** *bw.* rojeke havinê ya germ. 3. tıştê ko hez û evin tê de heye. * **sıcak bir karşılama** *bw.* pêrgineke germ. * **sıcak bir yuva** *bw.* maleke germ. 4. *N.* germahi, germahıya dı hewayê *de.* * **yaz sıcağı bastırdı** *bw.* germıya havinê destpê kır. 5. cihê germ. * **sıcak oda** *bw.* jûra germ. /**_ bastırmak** *L.* germ bûn. /**_ olmak** *Lw.* germ bûn. /**_ savaş** *bw.* şeri çekdari. * **sıcağı sıcağına** *bw.* wısa bı germi. * **sıcak yüz göstermek** *bw.* bı rûyeki nerm hewandın.

sıcacık *rgd.* wısa germ.

sıcakça *rgp.* bı germi.

sıcakkanlı *rgd.* dılgerm, xwingerm, sempatik. /**_lık** *N.* xwingermi, dılgermi, sempati.

sıcaklaşmak *L.* germ bûn.

sıcaklaştırmak *L.* germ kırın.

sıcaklık *N.* 1. germi. 2. germahi, evıya germıya tışteki ye. * **vücut sıcaklığı** *bw.* germahiya laş. 3. germahi, peywendıya

dosti û hevaltiyê de şani dıbe. * **kalbinin bütün sıcaklığıyla** *bw.* hemû bı garmahiya dıl. /**... vermek** *L.* germi dan, germahi dan.
sıcak ölçer *Nh.* germjmêr, termometır.
sıçan *N.* mışk, evıya cûre mışkeki ye ko jı mışkê malan mezıntır e. * **kır sıçanı** *N.* mışki kêlge.
sıçancıl kuşu *N.* şelaqe.
sıçan kulağı *N.* zırcatır.
sıçan otu *N.* zernix, arsenik.
sıçırgan *rgd.* vinık, vınkıni.
sıçmak *L.* gû kırın, ritın, rıyin, reyin, rêtın. 1. pisiti avêtın jı der ve. 2. berbad kırın.
sıçrama *N.* deqelûz, deqlûz, tûl, qefz, xıl, lotık.
sıçramak *L.* 1. baz dan, hılbehin, qefz dan, xıl dan, tûl dan, lı ser lıngan xwe bıdi erdê û bı hışki xwe bılınd bıki. * **pire gibi sıçramak** *bw.* weki gêle tûl dan. 2. cenıqin, hılperin, hılcınıqin, weki bı tırs an heyecanê ve yekcar dı cihê xwe de bılerızi. 3. pekin, pengızin, pıjiqin, gava tıştek jı cihê xwe jê dıbe û jê dûr dıkeve. * **çamur sıçradı, ateş sıçradı** *bw.* heri pekıya, agır pekıya. 4. pekin, pengızin, belavbûn û perokibûnê de jı tê kar anin. * **karıncalar eve de sıçradı** *bw.* gêle pekıyan malê jı.
sıçratmak *L.* 1. dan baz dan, hılbehandın, qevz lê dan, dan tûl kırın, xıl lê dan. 2. cenıqandın, hılcenıqandın, hılperandın. 3. pejikandın, pekandın, pengızandın.
sıdk *N.A.* 1. rasti, durusti. 2. bendewari ya jı dıl.
sıfat [1] *N.A. Grm.* rengdêr, rewş, sıfet. * **belgisiz sıfatlar** *N.* rengdêrên nebunavkıri. * **işaret sıfatları** *N.* rengdêrên ışarki. * **nitelik sıfatları** *N.* rengdêrên çawabûn û çılobûnê, an rengdêrên wesfin. * **sayı sıfatları** *N.* rengdêrên jmarki. * **soru sıfatları** *N.* rengdêrên pırsıyarki. * **niteleme sayı sıfatları** *N.* rengdêrên rêzda.
sıfat [2] *N. A.* rewş, nol, sıfet. 1. cih û taybetıya kesi dı halê cıvaki *de.* * **bir arkadaş sıatıyla diyebilirim ki** *bw.* bı nola/rewşa hevaltıyê ez dıkarım bêjım ko. 2. rû, sıkûm, sûret. * **adamda sıfat yok ki** *bw.* rû an sıkûm lı mırovi tune ko. * **kötü sıfatlar** *bw.* nolên xırab.
sıfır 1. *N. A.* sıfır, nin, tune (0). Bı serê xwe tu bıha ya xwe nıne lê gava tê rastê ya hêjmaran wan deh caran zêde û lı çepê ya hêjmaran jı wan deh caran kêm dıke. 2. *rgd.* mec. hiç nine, tu tışt. 3. mec. xırab, bêkêr. * **ha söyle ha söyle, netice sıfır** *bw.* ha bêje ha bêje, encam sıfır e. /**... noktası** *bw.* mûfırk, devdevi.
sığ *rgd.* tenık, gıhar, req, bırr, jı bo çem û robar û derya ko ne kûr e. * **suyun sığ yeri** *bw.* reqa avê. /**...lık** *N.* tenıkahi, tenıki. /**... olmak** *L.* tenık bûn.
sığa *N.* fiz. kapasite.
sığdırılmak *L.* tê de hatın cih kırın, tê de hatın helanin, tê de hatın şund kırın.
sığdırmak *L.* tê de cih kırın, tê de helanin, tê de şund kırın. * **elli kiloyu şu torbaya nasıl sığdırdınız anlayamadım** *bw.* ez tênegehiştım wa çawa pênce kilo dı wi tûrıki de cih kır.
sığın *N.* aska belek.
sığınak *N.* sıtar, star, stargeh. 1. cihê talde ye ko xwe lı ber ba û baranê dıparêzi. 2. cihê ko dı şer û cengê de xwe star dıki. 3. kelbexti, dı tenganıyê de kesê ko xwe davêji paş.
sığınık *N.* penahınde, lace, multeci.
sığınılmak *L.* karê "sığınmak" hatın kırın wek hatın star kırın.
sığınma *N.* pena, kelbexti, laceyi. /**...cı** *N.* penaber, penahınde. sığınma yerı parêzgeh. /**... hakkı** *bw.* mafê penahındeti, mafê penahındeyi.
sığınmak *L.* 1. penıhandın, laceyi bûn, iltica kırın, evıya xwe avêtına derekê jı bo mebesta sıyasi ye ko. 2. sıtar bûn, xwe spartın, xwe avêtın derekê, jı ber ba û barane an xeterıyekê penahi derekê an kesekê bûn. * **Memo ağaya sığınmak.** xwe spartin Memo axa *bw.* 3. dı tıka û efûbûniyê de kar tê. * **adalete sığınmak** *bw.* xwe spartın dadımendıyê an xwe avêtın dadıgehê.
sığır *N.* garan, dewarê reş, ga û mange. /**... ahırı** *Nh.* garan. /**... çobanı** *Nh.* gavan. gadêr. * **sığır otlak yeri** *bw.* gadar.
sığırcık kuşu *N.* keşûşke, çûkreş, çiq, rişole.
sığır dili otu *N.* zmanê gay, gwiriz, gozırvan.
sığır gözü otu *N.* gulepıjmin.
sığırtmaç *N.* gavan, gadêr.
sığışmak *L.* tê de cih bûn, tê de helatın. * **yer mi dar, korkma sığışırız** *bw.* ma cih teng e, metırs em tê de hel tên
sığıştırmak *L.* tê de kırın cih, tê te hela-

nin.
sığlaşmak *L.* tenık bûn, req bûn.
sığmak *L.* tê de helatın, tê de cih bûn. * **bir odaya sekiz kişi sığmaz** *bw.* dı jûrekê de heşt kes helnayê an cih nabe.
sıhhat *N.A.* xweşi, canxweşi, sıhet, samani, tendurusti. * **sıhhatın nasıl?** *bw.* tendurustıya te çawa ye? * **sıhhatlar olsun!** *B.* sıhet be!
sıhhatlı *rgd.* xweş, serrast, tendurust, bısehet.
sıhhi *rgd.A.* sıhi, tendurusti.
sıhhıye *N.* bırinpêçi, hemû xızmetên tendurustiyê re dıbêjın. /**...ci** *N.* brinpêç.
sık *rgd.* **1.** sıxet, hımbız, hevnêzik. **2.** zû zû, jı bo dem û zeman e.
sıkacak *N.* guvaştek, guvıştek.
sıkı *rgd.* **1.** teng. **2.** kip, pêt, pehêt, tund, guvaşti. **3.** mec. xurt. /**... ağızlı** *bw.* devgırti. /**... durmak** *L.* xwe pêt gırtın. * **sıkı tut** *bw.* pêt pê bıgıre. * **sım sıkı** *rgd.* kip. * **sıkıya almak** *bw.* pêt pê gırtın.
sıkıca *rgp.* bı pêt, bı pehêt, bı kip, bı tundi.
sıkıcı *rgd.* ecızker, çitog.
sıkı düzen *Nh.* rêzkari, disiplin.
sıkılamak *L.* teng kırın, bı guvaştınê teng kırın, kip kırın, pêt kırın.
sıkılaşmak *L.* şıdin, pêt bûn, teng bûn.
sıkılaştırmak *L.* kip kırın, şıdandın, pêt kırın.
sıkılgan *rgd.* fehêtkar, fedok, şermende, şermok, şermezar. /**...lık** *N.* ev sinonimana bı pareka "i" temam dıbın wek: fedoki, şermoki û *hwd.*
sıkılmak *L.* **1.** şıdin, kip bûn, pêt bûn. **2.** teng bûn, ketın tengasıyê. * **sıkılırsam geri dönerim** *bw.* ko ez teng bûm şûnda têm. **3.** bêhnteng bûn, dıl teng bûn, tengızin, hedûra xwe nehatın. * **buralarda sıkılıyorum artık** *bw.* êdi ez lı van dera teng bûm, êdi hedûra mın lı van dera nayê. **3.** şerm kırın, fedi kırın. * **çocuk sıkılıyor ha** *bw.* zaroki şerm dıke he.
sıkılmaz *rgd.* **1.** kesê ko teng nabe, hedûra xwe tê. **2.** bêfedi, bêşerm.
sıkınmak *L.* xwe teng kırın, xwe icbar kırın, xwe dıvıya kırın.
sıkıntı *N.* bihntengi, tengasi, tengani, bêhntengi, azardedıli, azardıli, renc. /**... basmak** *L.* bêhnteng bûn, teng bûn, rencin bûn. /**... çekmek** *L.* tengi/tengasi kışandın. /**...lı** *rgd.* rencin, rencûr, bêhnteng, azardedıl. /**... vermek** *L.* ecızandın, ecız kırın, teng kırın. * **sıkıntıya düşmak** *bw.* ketın tengasıyê.
sıkışık *rgd.* teng, tengav, tengbûyi, kip, pêt, sıxet.
sıkışmak *L.* teng bûn, kip bûn, pêt bûn, şıdin.
sıkıştırmak *L.* **1.** çewsandın, pê lê kırın. **2.** şıdandın, teng kırın, kip kırın, pêt/pehêt kırın. **3.** kurusandın, fırısandın, tıştekî bı cebri dı cihki de cih kırın. * **vida sıkmak** *bw.* vide şıdandın, vêde kip kırın, vêde pêt kırın.
sıkıysa *rgp.* ger xurt e. * **sıkıysa oda gelsin** *bw.* ger xurt e bıla ew jı bê.
sıkı yönetim *Nh.* awarte, ıdare i awarte. * **sıkı yönetime almak** *bw.* awartın.
sıkkın *rgd.* tengbûyi, ecızbûyi, carıs.
sıklaşmak *L.* sıxet bûn, pır bûn, lı hev nêzik bûn.
sıklaştırmak *L.* sıxet kırın, pır kırın, lı hev nêzik kırın.
sıkmak *L.* **1.** guvaştın, guvışandın, gıvaştın, guvıştın, şıdandın, tıştekî bı her ali ve tan dan û nêziki hev kırın * **üzüm sıkmak** *bw.* tıri guvıştın. **2.** çewsandın, dewısandın, mıçandın. * **o kadar sıkmakla çuwala yerleştiremezsin** *bw.* bı ew çend dewısanınê re tu nıkari dı çewal de cih bıki. **3.** pêt kırın. * **vidaları sıkmak** *bw.* vide pêt kırın. **4.** teng hatın. * **kemer belimi sıkıyor** *bw.* qayiş pışta mın dıguvışe an qayiş pışta mın re teng tê. * **adamı çok sıkıyorlar** *bw.* mırovi pır lê teng dıkın. **5.** ecız kırın. **6.** hıncırandın, berdan, pê ve nin, jı bo sileh û gule ko lı yeki ve agır dıki.
sıla *N.* evinistan, welat, mal. * **sılayı özledim** *bw.* mın birıya male kır.
sımsıkı *rgd.* kip, şıdandi, pêt, tenge teng. * **kapıyı sımsıkı kapamak** *bw.* deri baş kip kırın.
sınai *rgd.A.* sınai.
sınamak *L.* sehêti kırın, ceribandın, hêçandın.
sınav *N.* intam, imtıhan, azmûn, pırsıyari.
sınıf *N.A.* **1.** sınıf, çin, dı cıvakê de grûbên insani. * **işçi sınıfı** *bw.* çini karkeran. * **sınıf hakları** *bw.* mafi çinayeti. **2.** odeya ders ditınê. **3.** dıbıstan an xwendegehan de dereceka bılınd.
sınıflamak *L.* senıfandın, jı hev deranin, cûrandın.
sınıfsal *rgd.* çini.

sınır *N. K. Gr.* sinor, sindor, tıxûb. 1. xeta dı navbera dewletan. 2. xeta dı navbera zevi û gund û bajaran. 3. hed, tıxûb, weki kutabûn an dawıya mezınbûna tışteki. /**– çekmek** *L.* sinor kışandın. * **sınır dışı etmek** *bw.* jı sinor/tıxûb derxıstın, jı welêt derxıstın. /**– taşı** *N.* kevırê sinorê.
sınırdaş *rgd.* hemsinor, hemtıxûb.
sınırlamak *Lg.* agıhandın, sinor danin, sinor kışandın, sinor kırın, tıxûb kırın.
sınırlanmak *L.* lêkerên lı pêşıya "sınırlamak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın sinor danin, hatın sinor kırın.
sınırlı *rgd.* 1. bıtıxûb, bısinor. 2. bıhed.
sınırsız *rgd.* 1. bêsinor, bêtıxûb. 2. bêhed.
sıpa *N.* kurri, cehşık, sipe, sipık.
sır [1] *N.* surr, zuhr. 1. vernika ko jı bo zivkırınê tê kar anin. 2. ew dermana lı paşıya hili û neynıkan e.
sır [1] *N. A.* raz, pın, nepeni, nıhên, sır, esrar. /**–daş** *N.* hemraz, hemsır. /**– olmak** *L.* sırê bûn, nepeni bûn, lı ber çavan wında bûn. /**– tutmak** veya **saklamak** *L.* sır vêşartın. /**– vermemek** *L.* sır nedan.
sıra *N.* 1. rêz, qor, sıre, col, tıştên ko lı ser xetekê de lı tenışta hev an lı paş hev dırêj bûne. 2. navên van tıştên ko ketıne rêzê. * **sıraya girmek** veya **dizilmek** *bw.* ketın sırê, ketın rêzê, qor bûn. 3. dor, sıre. * **şimdi benim sıram** *bw.* icar dora mın e. * **sırası gelmek** *L.* dor hatın. * **sıraya koymak** *bw.* kırın sırê, rêz kırın. * **sıra sıra** *bw.* qor bı qor, guva guva. 4. qenepe, rûnıştekên ko lı ba hev dırêjki hatıne danin. * **sırası gelmişken** *bw.* ta ko sıre xwe hatıye. * **sırasını savmak** *bw.* rêza xwe derbaz kırın. * **sıraya koymak** *bw.* kırın rêzê, rêzandın.
sıra dağlar *N. cox.* bendelbend.
sıradan *rgp.* jı sırê de, jı rêzê *de.*
sıralaç *N.* cılbend, klasor.
sıralamak *L.* rêzandın, rêz kırın, qor kırın, sefandın, sef kırın.
sıralanmak *L.* 1. qor bûn, rêz bûn, sef bûn. 2. ev lêkerana bı lêkera arikar "hatın ... kırın" jı têne temam kırın wek: hatın rêz kırın.
sıralatmak *L.* lêkerên lı pêşıya "sıralamak" bı "dan" têne kar anin wek: dan rêzandın, dan qor kırın û *hwd.*
sıralı *rgd.* bırêz an rêzandi, bıdor, bıqor, bı sef an sefandi.
sırasıyla *rgp.* dor be dor, bı rêza xwe.
sırayla *rgp.* bı rêz, bı sıre, dor bı dor, guva.
sırat *N. A.* rê. /**– köprüsü** *N.* pıra sıratê.
Sırbistanlı *N.* Sırbıstani.
sırf *rgp. A.* bı tenê, sırf.
sırık *N.* 1. çelak, rot, rewd. 2. serpene, evıya jı bo hejên ko dıdın ber rez û lobıye û tamate û tıştê wısa re tê gotın.
sırıklamak *L.* serpene kırın.
sırıl sıklam *rgd. bn.* **sır sıklam.**
sırım *N.* sırım, şip, dwêl
sırıtık *rgd.* lencin, kenok.
sırıtkan *rgd.* lencin, kenok.
sırıtmak *L.* bışırin, lencin, dıranê xwe ciq kırın, dıranê xwe şani dan, bın lêva re kenin, kenin, kenina bı awaki devê xwe bı kenê vekırın û bêdeng man. Ev sinonimana dıkarın lı cihê hev de bêne kar anin.
sırma *N.* têla sim, sırme, surme.
sırnaşık *N.* adu. 1. kesê ko bı tıka û lava tım dıxwaze û mırovan ecız dıke. 2. mec. ecızker, canêş. /**–lık** *N.* aduti.
sırnaşmak *L.* aduti kırın.
Sırp *N.* Sırb. /**–ça** *N.* Sırbi.
sır sıklam *rgd.* 1. av û şıl. 2. din û şêt. * **sır sıklam aşık olmak** *bw.* bı din û şêt evindar bûn.
sırt *N. ant.* pışt. 1. heywanan de jı sto heta boçıkê. 2. insanan de jı sto heta newqê. 3. *N.* tıştan de rû yi ser an rû yi derve. 4. *cox.* xeta serê çıyan. /**– çevirmek** *L.* pışta xwe dan, berê xwe jê guharin. * **sırtı kaşınıyor** *bw.* pışta xwe dıxure, jı bo kesê ko rehet nasekıne û dılê xwe ço dıxwaze re te gotın. * **sırtında yük taşımak** *bw.* pışti pışt kırın. * **sırtından geçinmek** *bw.* debara xwe lı ser pışta yeki kırın. * **sırtını bir yere dayamak** *bw.* pışta xwe dan derekê. * **sırtını sıvazlamak** *bw.* dest lı pışt dan. * **sırt sırta vermek** *bw.* pışt dan hev. /**– üstü** *bw.* lı ser pıştê. * **sırt üstü gitmek** *bw.* lı ser pıştê çûn. * **sırt üstü yüzmek** *bw.* lı ser pıştê ajne kırın. /**– yükü** *N.* pışti.
sırtarmak *L. bn.* **sırıtmak.**
sırtlamak *L.* pışt kırın, gırtın pışta xwe.
sırtlan *N.* keftar, kemtıyar.
sıska *rgd.* ler, lar, cûre, dımbık.
sıtma *N. Bj.* ta, tan, lerzeta. * **sıtmaya yakalanmak** *bw.* tan ketın, lerzandın.
sıtma ağacı *Nh.* dargwini.
sıva *N.* carû, delık, suwax, mole.
sıvacı *N.* melevan.
sıvamak *L.* 1. delıkandın, seyandın, mole

kırın, suwax kırın. * **duvar sıvamak** *bw.* diwar mole kırın, diwar suwax kırın. 2. mıst dan, pışt mıst dan. 3. helçının. * **kollarını sıvamak** *bw.* hûçıkên xwe helçının.
sıvanmak *L.* 1. hatın mole kırın an delıkandın. 2. hatın helçının.
sıvazlamak *L.* mıst dan, dest lê gerandın, gava tıştekî an yekî hêdî hêdî lı rû ve mış dıdi.
sıvı *rgd. N.* fiz. rıwin, rwin, ron, mayi, avi.
sıvılaştırmak *L.* rwin kırın, ron kırın.
sıvı ölçer *Nh.* Areometre.
sıvışık *rgd.* 1. zelqok. 2. mec. adu, kesê ko jı ba merıv naçe û tım ecız dıke.
sıvışmak *L.* fisel bûn, xwe dızin, xwe qelızandın, qelızin, xwe sape kırın. * **işten sıvışmak** *bw.* xwe jı kar dızin. * **namaz esnasında sıvıştı** *bw.* dı dema nımêjê de xwe qelızand.
sıyanet etmek *L.* parastın.
sıyga *N. A.* Grm rawe.
sıyırga *N.* 1. bênka berfê. 2. berf avêj.
sıyırmak *L.* 1. qeşıtandın, xiz kırın, çiz kırın, weko tıştekî tûj an pij lı ser tıştekî re bıkışini û tê şop vebıki. 2. rêş kırın, weko bı kêrê an tıştê wısa ko lı ser post an goşt re bıki jı bo paqıjkırınê û *hwd.* 3. mec. dı mana kışandın, vekışandın, ser de kırın an xılaskırınê de jı kar tê. * **kılıcını sıyırmak** *bw.* şûrê xwe kışandın * **elbisesini sıyırdı** *bw.* kıncê xwe jı ser xwe kırın. * **kendisini kumardan zor sıyırdı** *bw.* xwe bı zehmeti jı xumarê vekêşand.
sıyırtmak *L.* ew lêkerên lı pêşıya "sıyırmak" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan xiz kırın, dan rêş kırın.
sıyrılmak *L.* ew lêkerên lı pêşıya "sıyırmak" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: hatın xiz kırın, hatın rêş kırın.
sıyrık *N.* 1. xizık, rêşbûni. 2. brin, bırin.
- sız, siz, suz, süz *dç.* bê, na, ne, me. * **güçsüz** *bw.* bê taqet.
sızdırılmak *L.* karê "sızdırmak" hatın kırın.
sızdırmak *L.* 1. dapalandın, çorandın, şûrandın. 2. mec. jê kışandın, weko bı cûre cûre awayi yeki bıxapini û pare jê bıgıri. * **para sızdırmak** *bw.* pare jê kışandın.
sızı *N.* 1. jan, jar, êş, şewat, aran. 2. tıvanc, jı bo masûlkeyên pışt û newqi ne.
sızıltı *N.* gıli, gazınd, lava.
sızıntı *N.* 1. tıştê ko avê berdıde, hêdi hêdi av jê derdıkeve. 2. *Bj.* nêma ko jı kul û bırinan de der tê.
sızlamak *L.* 1. jarin, kewgirin, jan dan, êşin, şewata ko jı kul û bırinan de jan dıde. 2. fixan kırın, axin kışandın 3. lava kırın, gazınd kırın
sızlanma *N.* fizar, jan, êş.
sızlanmak *L.* fizar kırın, lava kırın, fixan kırın.
sızmak *L.* 1. dapalin, şûrin, av jê hatın, evıya bı awaki ko jı tıştekî hêdi hêdi û bı hındık hındık av jê bıkışi. 2. jê derketın, jê belav bûn, evıya jı bo xeber û nûçe ko bı dızi belav dıbi. 3. sıxuri kırın, bı dızi ketın nav, weki ko bı casûsi têkevi nıva raxıstınekê an ciheki. 4. xwe qelızandın, xwe sape kırın, çawa ko bê xeber jı ciheki dûr kevi. 5. xwe de çûn, mest bûn, evıya jı jı ber xwe an vexwarına alokoli ko mırov bêhış dımine.
sicil *N.* peyırk, tomar. 1. deftera resmi ko belge lê tên nıvisin. 2. dosye ya ko hal û rewşa kesan tê de tomar dıbe.
sicil memuru *Nh.* defterdar.
sicillemek *L.* tênıvisin, tomar kırın, dosye kırın.
sicim *N.* ben, bend, bendık, evıya ya ko jı keten an jı kındır çêdıbın re dıbêjın.
sidik *N.* miz. /... **torbası** *Nh. anı.* mizdank.
sifon *N. Fr.* helmêjk, sifon
siftah *N. A.* sıfteh. 1. tıştekî nû destpêkırın. 2. cara yekem.
siftinmek *L.* 1. xwe dereng xıstın. 2. xwe xurandına ko xwe lı derekê re kırın.
sigara *N.* baçık, cıxare, ev bêje jı Spanyoli dıhêt. /... **ağızlığı** *Nh.* basık, darıkê cıxarê, sebil. /... **içmek** *L.* cıxare kışandın. /... **kağıdı** *N.* bermax, kaxeza cıxarê. /... **sarmak** *N.* cıxare pêçan. /... **tellendirmek** *L.* cıxare pıf kırın.
sigaralık *N.* 1. qutiyê cıxarê. 2. darıkê cıxarê, basık.
sigorta *N. İt.* bime, sigorte. 1. peymana ko jı bo qeza û bela ko lıgel dezgehekê tê çekırın. 2. navê vê dezgehi. 3. navê parçeyeki dı elektrıkê de jı bo emnıyeta cereyanê.
sigortalamak *L.* bime kırın, sigorte kırın.
sigortalı *rgd.* bimekıri.
siğil *N.* balûg, balike, balûr.
sihir *N. A. K.* sır, avsûn, efsûn, sıhir. /...**baz**

N. sıhırbaz, nêreng. /**– yapmak** *L.* sıhır kırın, avsûn kırın.
sik *N.* kir, xır, lebata cınsi ya mêr e.
sikke [1] *N.* polık, sikke, sıkke, pareyê madeni re tê gotın.
sikke [2] *N.* pijik, ohr, sınga ko lı erdê tê kutan û heywani pê ve girê dıdın.
sikke [3] *N.* kumê derwêşên Mewlewi ne.
siklamen *N. Fr.* çıng i Meryem.
siklememek *L.* kirê ... re nebûn, guh nedan.
siklon *N. Fr.* gılêle, bagêje, bagırd, siklon
sikmek *L.* gayin, nıyandın, nıyin.
siktirici *rgd.* **1.** adi, bêqimet. **2.** ya ko xwe dıde gayin.
siktirmek *L.* **1.** hıl bûn, qeşıtin û çûn. * **siktir git!** *bw.* bıqeşıte here, hıl be here! **2.** xwe dan gayin.
silah *N. A.* çek, sileh. * **silah altına almak** *bw.* gırtın leşkerıyê. /**–** **bırakmak** *L.* çek danin. /**– çekmek** *L.* çek/sileh kışandın. * **silaha davranmak** *bw.* ragehiştın çek, dadan çek/sileh. * **silaha sarılmak** *bw.* çek gırtın.
silahlandırmak *L.* bıçek kırın, çekdar kırın.
silahlanmak *L.* çekdar bûn, bıçek bûn.
silahlı *N.* çekdar, bı sileh. /**– kuvvetler** *N.* hêzên çekdar.
silahsız *rgd.* bêsileh, bêçek.
silahsızlandırmak *L.* jı çek kırın, çek jê gırtın, bêçek kırın.
silahsızlanmak *L.* bêçek bûn, bêsileh bûn, çek berdan.
silahşor *N. A. P.* silehşor, pozberan.
sildirilmek *L.* kare "silmek" hatın kırın wek: hatın damalandın
sildirmek *L.* karê "silmek" dan kırın wek: dan damalandın.
silecek *N.* paqıjker, rêşker.
silgi *N.* **1.** cil, renık, raker, parçe qeûçuka ko nıvisê paqıj dıke. **2.** renık, kulavê depreşi, ya ko bı wê nıvisa gêçê tê paqıj kırın.
sili **1.** *N.* kilım. **2.** *rgd.* ari, paqıj.
silikat *N. Fr. kim.* sılikat.
silindir *N. Fr. Gr.* **1.** merdane. **2.** loq, bagurdan, silındır, ya ko xanıyan an rêyan dıkutın û rast dıkın. **3.** mat. stûwane, tebane. **4.** silındır, navginên motori de cihê ko benzin, gaz an mazot tê de dışewıte. /**– şapka** *N.* şefqeyê lengeri.
silindirik *rgd. Fr.* alûç, silındırik.
silindirlemek *L.* tebane kırın, merdane kırın, bagurdan kırın, silındır kırın,
silinmek *L.* **1.** paqıj bûn, hatın paqıj kırın, rêş bûn, hatın rêş kırın. **2.** yekcar berze bûn, lı ber çavan wında bûn.
silisyum *N. Fr. kim.* silisıyûm, elementekı bı jımara atomi 14, gıranıya atomi 28.09, sıftıya xwe 2. 34 e û 1420 derecê de dıhele. *sim.* Sı.
silkelemek *L.* daşandın, daweşandın, hejandın. * **etekliğini silkelemek** *bw.* pêşê xwe daweşandın. * **ağacı silkelemek** *bw.* dar hejandın.
silkelenmek *L.* hatın daşandın, hatın dawesandın, hatın hejandın.
silkinmek *L.* **1.** daweşin, xwe daweşandın. **2.** hılcenıqin, cenıqin.
silkmek *L.* **1.** daweşandın, hejandın, rajandın. * **ağaç silkmek** *bw.* dar daweşandın, dar hejandın, dar rajandın, jı bo ko fêki jı darê binın xarê. **2.** hejandın, gıcgıcandın, çawa darekê an tıştekê bı herdu destan bıgırı û şunda pêşta rajini.
sille *N. P. K.* sile, şeqam, şilpax.
silme **1.** karê "sılmek" e. **2.** *rgd.* mışt, lêvıka re. /**– dolmak** *L.* mışt bûn. /**– doldurmak** *L.* mışt kırın.
silmece *rgp.* bı lêvıka re.
silmek *L.* **1.** paqıj kırın, ciheki zıwa ko ax û toz û qrêjı lı ser heye paqıj kırın. **2.** rınin, rêş kırın, ciheki hışk ko qrêj bûye bı tışteki paqıj kırın. **3.** zıwa kırın, ciheki ko şıl buye bı paçeke zıwa temiz kırın. **4.** rınin, paqıj kırın, nıvis an tıştê ko bı gêçê hatıye nıvisin bı awayeki paqıj kırın. **5.** betal kırın. * **poliste adını silmişler** *bw.* navê wi dı polis de betal kırıne. **6.** rakırın, gava ya bıhêz ya bêhêz betal dıke re tê gotın. * **adını dünyadan silmek** *bw.* navê wi lı dınê rakırın. * **sil baştan** *bw.* nû ve, hadê jı nû ve. * **silip süpürmek** *bw.* **1.** paqıj damıştın. **2.** rapêçan bırın. **3.** rapêçan xwarın, gava lı masê çı heye çı nine bıxwi û xılas bıki.
silo *N. Fr. Gr.* kanık, kûlin, silo.
silolamak *L.* kûlin kırın. silo kırın.
silsile *N. A.* sılsile, zencire. **1.** tıştê ko bı rêz û sıre lı pey hev e. **2.** lêzımeki de jı bav û kalan heta nıfşê dawi.
siluet *N. Fr.* silûet.
sim *N. P. K. sim.*
sima *N. P. ant.* **1.** devrû, dırûv, sima, rû. **2.** kes, insan, tip.

simetri *N.Fr.* simetri.
simge *N.* işaret, sembol, simge, nişan.
simgesel *rgd.* sembolik.
simit *N.A.* sımit.
simsar *N.A.* simsar. /**_lık** *N.* simsari.
simsiyah *rgd.* reş û tari, rıp û reş.
sinagog *N. Gr.* kenışte, sinagog, dêra cıhûyan e.
sinameki *N.A.* sinemaki.
sincap *N.P.* pılûr, sıwûri, sımolek.
sindirilmek *L.* karê "sındırmek" hatın kırın wek: hatın melısandın.
sindirim *N. bio.* zûhel, hezm.
sindirmek *L.* 1. melısandın, çav tırsandın. 2. lı xwe helandın, dehandın, zû helandın, evıya jı bo xwarına ko mırov dıxwe re tê gotın.
sine *N.P.* 1. *ant.* sine, sing. 2. dıl. 3. mec. henav, hundur.
sinek *N.* mêş, vızık, hûrmêş, vızık. /**_çil** *rgd.* mêşxur.
sinema, sinama *N.* nıwêntgeh, sinema, siname.
sini *N.P.K.* sini.
sinir *N. ant.* 1. bırık, demar, reh, riş, tûre. 2. betan. 3. qar, ern, hesasi. * **beni sinir tuttu** *bw.* hesasıyê ez gırtım, qarê ez gırtım. /**_ harbi** *N.* şerê hevqarandınê. /**_ olmak** *N.* hesasi bûn, qehırin. /**_ sistemi** *N.* sistema tûre, sistema rehi.
sinir bilimi *N.* newroloji, tûrenasi.
sinirlendirmek *L.* hêrs kırın, qarandın, qehırandın, tûre kırın.
sinirlenmek *L.* hêrs bûn, hêrs hatın, qarin, qehırin, tûre bûn.
sinirli *rgd.* hêrsok, tiraki, ters, erno.
sinmek *L.* 1. melısin, xwe melısandın. 2. çav tırsin, daw bûn.
sinonim *N. rgd. Fr. Grm.* hevmana, sinonim.
sinsi *rgd.* pıni, dızi, bın ve. /**_ sinsi** *bw.* dızi dızi, pıni pıni, wısa bı bın ve.
sinsice *rgp.* bı dızi, bı pıniti, dı bın ve.
sinsileşmek *L.* bın ve bûn, pıni bûn.
sinüs *N.Fr.Lat.* 1. *ant.* sinûs. 2. mat. sinûs.
sinyal *N. Fr.* sinyal, işaret. /**_ lambası** *N.* lambe ya işaretê. /**_ vermek** *L.* işaret dan.
sipahi *N.P.* sıpahi.
sipariş *N. P.* sıparış. /**_ etmek** *L.* sıparış kırın /**_ vermek** *L.* sıparış dan.
siper *N.P.* 1. parêzgeh, bose, çeper, goncal, senger, mıtek, siper. 2. talde. /**_ almak** *L.* ketın bose, siper gırtın.
siperisaika *N.P.A.* bırûskparêz.
sipsi *N.* pipık. 1. tûtıka ko bı zêdeyi jı şıvê bi çêdıbe. 2. qamışa ko dıkeve devê zurnê.
sipiral *Fr.* 1. *N.* pêçoke. 2. *rgd.* helezoni.
sirayet *N.A.* 1. peroki, jı bo nexwaşi û xûyên taybeti ko belav dıbın. 2. belavbûni. /**_ etmek** *L.* 1. perok bûn. 2. belav bûn, lê gerin.
siren *N.Fr.* 1. siren, dengê erebeyên polis an yêd nexwaşan e. 2. boriyê fabriqe an bı armanca hewar û awarte bori ya dengbılınd e.
sirk *N.Fr.* sirk, sirkus.
sirkat *N.A.* dızin, dızi.
sirke [1] *N.* nûtık, hêkên spi û kêçan re dıbêjın.
sirke [2] *N.P.* sêk, sıhık, sirke.
sirkelenmek *L.* hatın sirke/sıhık kırın.
sirkeleşmek *L.* bûn sirke, tırş bûn.
sirküler *N. Fr.* belavok, namilke.
siroz *N.Fr.Bj.* şiroz, nexwaşıyeke lı kezeba reş de ye.
sis *N.* moran, mıj, xumam. /**_ bombası** *N.* bombe ya mıjê. * **sisli olmak** *bw.* mıj bûn. /**_ yapmak** *L.* mıj kırın
sislendirmek *L.* mıj kırın, moran kırın.
sisli *rgd.* bımıj, bımoran.
sismograf *N. Fr. Gr.* sismaxraf, haceteke erdhejinê dıpeyive.
sistem *N.Fr.* 1. sazûman, sistem. 2. dezgeh, rêgah, sistem. * **devlet sistemi** *bw.* dezgeha dewletê, sazûmana dewletê, sistema dweletê. 3. metod, azin. * **eski bir sistem** *bw.* sistemeke kevn an azıneke kevn.
sistematik *rgd.* sistematik.
sistemleşmek *L.* bı sistem bûn.
sistemli *rgd.* sistematik, bırêûrêgah.
sitayiş *N.P.* pesn, sıtayışt
site *N.Fr.* 1. site. 2. bajargeh.
sitem *N. P.* gazin, gazınd, lome, sitem. /**_ etmek** *L.* gazınd kırın /**_kar** *rgd.* sitemkar, gazındok, lomeker.
sitemle *rgp* bıgazınd, bı lome.
sitil *N.K.* sitıl, beroşa heri mezın e.
sitteisevir *Nh.A.* giskok.
sivil *rgd. Fr.* neferma, sıvil. 1. kesê ko ne leşker e. 2. kesê ko uniform lê nine.
sivilce *N.* 1. pızık, pırzık, xışrûk. 2. germışk, germıjok, ya ko bı germê û an jı xurandınê çêdıbın.
sivri *rgd.* pij, hûtık, qûç, şût, şûtık. 1. tıştê ko serê xwe zırav e an berew seri zırav

dıbe. 2. kesê ko hızr û ramana xwe de dıjwari dıke. * **sivri akıllı adam** *bw.* kesê ko tım lı eqlê xwe bawer e. 3. tûj, tıştê ko serê xwe pır pij e.
sivri biber *Nh.* bibera tûj, isota tûj.
sivri kuyruk *N.* malık, cûre kurmek e bı 3 û 12 mılimetır dırêj e û dı riviyê mırov de dıji.
sivrileşmek *L.* sinonimên lı pêşıya "sivri" bı lêkera arikar " bûn" têne bıkar anin wek: pij bûn.
sivrileştirmek *L.* sinonimên lı pêşıya "sivri" bı lêkera arikar " kırın" têne bıkar anin wek: pij kırın.
sivrilmek *L.* 1. pij bûn, şût bûn, hûtık bûn. *bn.* **sivrileşmek.** 2. nav dan, navdar bûn.
sivriltmek *L.* pij kırın, şût kırın. hûtık kırın.
sivri sinek *N.* pêşi, pêşû.
siyah *N. rgd. P. Z.* reş, sıya, qer. /... **beyaz** *bw.* belek, reş û spi. /...**lık** *N.* reşahi, reşi. /... **tahta** *Nh.* depreş, jı bo texteyê sınıfê dıbêjın.
siyahlanmak, siyahlaşmak *L.* reş bûn.
siyahlaştırmak, siyahlatmak *L.* reş kırın. reşandın.
siyanür *N. Fr. Gr. kim.* sıyanûr, madeyeki jehri ye.
siyasal *rgd.* sıyasi, rêzan, politik.
siyaset *N. A.* sıyaset, rêzani, politika. /... **yapmak** *L.* sıyaset kırın. * **siyasetle uğraşmak** *bw.* bı sıyasetê re mıjûl bûn.
siyatik *N. Fr. Bj.* kejok, hêtêş.
siyek *N. ant.* mizi, mizok, borıya ko jı mizdankê tête derve.
siymek *L.* bel kırın, belê kırın, jı bo mizkırına seg û pısingan dıbêjın.
siyonist *rgd.* sıyonist.
siyonizm *N.* sıyonizm.
siz pro. hon, hun, wa, we. 1. pronavê kesên duhemin ya pırejmari ye. 2. jı bo gıramıyê denglêkırına jı bo kesê duhemin ya yekejmar e.
sizin pro. 1. wa, we. 2. ya wa, ya we.
skandal *N. Fr.* skandal, gosartmeti, hetıketi. /... **yaratmak** *L.* gosartmeti kar xıstın, hetıketi kar xıstın.
Skandinav *N. rgd.* Skandinavi.
skandiyum *N. Fr. Lat. kim.* skandıyûm, elementeki bı jımara atomi 21, gıranıya atomi 44.96 e. *sim.* Sc.
skeç *N.* ıng. skeç, kenok.
ski *N.* ski, lıyan, ev bêje jı zmanê Norwêçi dıhêt.
skolastik *N. Fr. Gr. Lat.* skolastik.
Slav *N.* Slav, Slaw, grûbeki gelan e ko zmanê wan nêziki hev ın û bı vi navi têne gazi kırın. Rûs, çek, Leh, Xırwat, Bulxar.
slayt *N.* ıng. slayt, dia.
slogan *N.* ıng. sloxan, devecû. /... **atmak** *L.* sloxan avêtın.
Slovak *N.* Slowak, Slovak.
smokin *N.* ıng. smokin
soğan *N.* pivaz. * **taze soğan** *bw.* pivazter, pivazterk
soba *N.* sobe, jı zmanê Macari hatıye. /... **küreği** *Nh.* carût. /... **yakmak** *L.* sobe vêxıstın.
soda *N.* ıt. ava qılê, sode.
sodyum *N. Fr.* ıng. *kim.* sodıyûm, elementeki bı jımara atomi 11, gıranıya atomi 22.990, sıftıya xwe 0.971 e û 97.5 dereceyi de dıhele.
sofa *N. A.* kerewet, sıfık, bermal.
sofi *N. rgd. A.* sofi. /...**st** *rgd.* sofist. /...**zm** *N.* sofizm.
sofra *N. A.* sıfre. /... **bezi** *bw.* paçê sıfrê. /... **donatmak** *L.* sıfre xemılandın. /... **kaldırmak** *L.* sıfre helanin. /... **kurmak** *L.* sıfre danin.
softa *N. P.* suxte, şagırt, feqeh. 1. xwandekarê mesresa oli yanê dini ye. 2. perıst, kevneperıst, kesê ko bı korayi xwe gırêdayi ya baw... ıya kevne kırı ye.
sofu *N.* ...*gd. A.* sofi, perıst, abıd. /...**luk** *N.* sofiti, olperweri.
soğan *N.* pivaz, pizav. /... **çorbası** *N.* avpivaz. /... **yahnisi** *N.* qelipivaz.
soğancık *N.* 1. *ant.* pivazoka mêji. 2. kıxse.
soğuk *N.* 1. sar, dıjraberi germ e. * **hava soğudu** *bw.* hewa sar bû. * **hava soğuttu** *bw.* hewayê sar kır. 2. serma, sari, qasi ko mırov dıqerıse an dıcemıde. * **bugün soğuk var** *bw.* iro serma heye. 3. mec. sar, kes an tıştê ko ne xwingerm e. * **yılanın yüzü soğuktur** *bw.* rûyi mari sar e. /... **algınlıgı** *N. Bj.* serma. /... **almak** *L.* serma gırtın, zekemi bûn. /... **damga** *N.* mohra sar. * **soğuk duş etkesi yapmak** *bw.* çawa ko ava sar lı ser de kırın. /...**tan** *rgp.* jı serma re. * **soğuktan donmak** *bw.* jı serma re şewıtin. /... **vurmak** *L.* serma lê dan, serma lê xıstın. /... **yüzlü** *rgd.* rûsar.
soğuk kanlı *rgd.* hêmin, xwinsar. /...**lık** *N.* xwinsari. /... **olmak** *L.* xwinsari kırın, xwe ragırtın.

soğukluk *N.* sari. /**... olmak** *L.* sari bûn.
soğulmak *L.* 1. pançıloki bûn, tarmılin, çılmısin. 2. zıwa bûn, jı bo bir û çem û ava ko geş e.
soğumak *L.* sar bûn
soğurmak *L.* mıkıne gırtın, kışandın xwe, evıya jı bo tışteki ko avê an germiyê dıkışine xwe.
soğuşmak *L.* mıkıne gırtın, tewlis bûn, jı bo erdê ko avê dıkşine xwe tê gotın.
soğutkan *rgd.* sarınc, sarker.
soğutmak *L.* 1. sar kırın. 2. qerısandın, qerımandın. 3. navbeyna kesan de ko sarbûni çêbûn.
soğutucu *rgd.* sarınc, sarker.
soğutulmak *L.* hatın sar kırın.
sohbet *N. A.* 1. galegal, guftûgo, sıhbet. /**... etmek** *L.* galegal kırın. * **sohbeti koyulaştırmak** *bw.* agır xweş kırın. 2. axaftın.
sokak *N. A.* kûçe, kolan, sûk, zaq. * **çıkmaz sokak** *bw.* alûle. /**... adamı/çocuğu** *N.* kûçeger, kûçevan. /**... kadını/kızı** *N.* orıspi, jına ko ketıye kûçan. /**... kapısı** *N.* derê der, derıyê kûçê. /**... süpürgesi** *N.* kûçegêr*(ger)*. * **sokağa atmak** *bw.* avêtın ber deri. * **sokağa çıkmak** *bw.* derketın ber deri, derketın sûkê. * **sokağa dökülmek** *bw.* ketın kûçe û kolanan. * **sokağa düşmek** *bw.* 1. berdiwar bûn. 2. *(jı bo jınan)* ketın sûkê, ketın kolanan.
soket *N.* ıng. saq, gore ya kurt.
sokmak *L.* 1. kırın hundur. * **hayvanları ahıra sokmak** *bw.* heywan kırın axuri. * **kaçak mal sokmak** *bw.* malê qaçax kırın hundur. 2. tê re kırın. * **nerdeyse parmağını gözüme sokacaktın** *bw.* ew bû ko te tılıya xwe çavê mın re dıkır. 3. fırandın, fırısandın, kurısandın, evıya hıneki bı awayi tandanê bı zorê kırın hundur. 4. gırtın hundur. * **polis kimseyi içeri sokmuyor** *bw.* polis kesi nagıre hundur. 5. vedan, pê ve dan, evıya tenê jı bo mari tê gotın. * **yılan soktu** *bw.* mari pê ve *da.* 6. tê re kırın. pê gırtın, evıya jı adu û mêş û vızıkan tê gotın gava ko derzıyê xwe kar tının. * **arı soktu** *bw.* mêşê pê gırt. 7. nav re kırın. * **konuşurken araya kötü laflar sokuyor** *bw.* axaftına xwe de gotınên pis jı nav re dıke. 8. kırın nav. * **araya düşmanlık sokmak** *bw.* dıjmati kırın navberê.
sokturmak *L.* dan fırandın, dan fırısandın, dan kurısandın, dan tê re kırın, dan pê ve dan, dan nav re kırın.
soku *N.* 1. sindır. 2. sersindır.
sokulmak *L.* 1. hatın fırandın, hatın fırısandın, hatın kurısandın, hatın tê re kırın, hatın pê ve dan, hatın nav re kırın. 2. nêziki bûn. 3. kurısin, fırısin, tê re bûn.
sokum *N.* gep, pari, luqme.
sokuşmak *L.* 1. xwe tê re kırın, xwe kırın nav, xwe fırısandın.
sokuşturmak *L.* 1. fırandın, fırısandın, kurısandın, tandan hundur. 2. nav re kırın, kırın nav, gava ko maleki xırab têki nava yên baş û bıfıroşi tê gotın.
sol *rgd.* çep. 1. layi ko dılê mırov heye, dıjraberi rast e. 2. ali/layi çepê. * **sol taraftan gelmek** *bw.* dı ali çepê de hatın. 3. yên ko mêldari sosyalizmê ne. /**...cu** *rgd.* çep. * **soldan gitmek** *bw.* çepê de çûn.
solak *N.* çep, çolax.
solaryum *N. Fr. Lat.* solarıyûm.
solcu *N. rgd.* çep. /**...luk** *N.* çepi, çepıti.
soldurmak *L.* karê "solmak" bı "dan" têne temam kırın wek: dan reng avêtın wek: dan çılmısandın, dan reng avêtın.
solgun *rgd.* 1. rengavêti. 2. çılmısi, tarmıli, jı bo rehekan tê gotın.
solgunlaşmak *L. bn.* **solmak.**
solidarist *rgd. Fr.* pıştgir, pıştevan.
solidarizm *N.* pıştgiri, pıştevani, palepışti.
solist *N. Fr.* solist.
solmak *L.* 1. reng avêtın, mat bûn. * **bayrağın rengi solmuş** *bw.* rengê alayi avêtı ye. 2. reng avêtın, bengz avêtın, vemırin. * **adamın yüzü solmuş** *bw.* bengzê mırovi avêti ye, mırovi bengz lê çûye, rengê mırovi vemıri ye. 3. çılmısin, pançıloki bûn, tarmılin, pûyin, jı bo nebat tê gotın. * **güller neden soldu!** *bw.* jı bo çı gul çılmısin!
solo *N. Fr.* ıt. *muz.* solo, parçe muzik eko dı ali yek kesi de tê ıdare kırın.
solucan *N.* 1. malık, malûlk. 2. tizmar, cotkar, ya ko zêdeyi lı pey baranê lı erdê de derdıkevın.
solucan otu *N.* gulemêş.
soluğan *rgd.* xızok.
soluk [1] *rgd.* 1. pirereng, mat, bengzavêti. 2. pûn, çılmısin, jı bo rehek tê gotın.
soluk [2] *N.* bêhn, bihn, nefes. /**... almak** *L.* bihn berdan, bihn gırtın, helpin, nefes gırtın. * **soluk alıp vermek** *bw.* bêhn dan û standın, nefes gırtın û berdan. /**... boru-**

su *Nh. ant.* zengelor, kırkırok. /**... darlığı** *N.* tengenefesi, bêhntengi. /**... kesmek** *L.* bêhn/bihn bırrin, nefes bırrin. * **soluğu kesilmek** *bw.* bêhna xwe hatın bırrin. * **soluk soluğa** *bw.* bı xıze xız.
soluklaşmak *L.* reng avêtın, mat bûn, pûyin, çılmısin.
solumak *L.* 1. xıze xız kırın, xızin. 2. helke-helk kırın, helkin, helpin, helpe help kırın, zêdeyi jı bo kûçıkan tê gotın.
solungaç *N. ant.* kelek, heywanê ko avê de dıjîn û bı wê bihna xwe dıgırın.
solunum *N.* bêhndanûstandın, tenafus.
som *rgd.* safi, sırf.
som balığı *N.* masixatûnk.
somun [1] *N. Gr.* somûn, cûre naneki stûr û dırêj e.
somun [2] *N. Fr.* vide.
somurtkan *rgd.* mırûz, mırûzın. /**...lık** *N.* mırûzi, mırûzıni.
somurtmak *L.* mırûz kırın.
somut *rgd.* nêrbaran, şênber, gırgin. /**... isim** *N. Grm.* navê nêrbaran.
somutlaşmak *L.* nêrbaran bûn, şênber bûn.
somya *N. Fr.* somye, Kurdi de têlên bınê karole re dıbêjın.
son [1] *N.* 1. dûmayik, dûwayi, paşi, dıjraberi pêşi ye. * **bu işin sonu gelecek** *bw.* dûmayika vi kari wê bê. 2. tali, dawi, axır, ya ko lı heri paşiyê maye. * **son fırsat, bu son kitap** *bw.* fırsenda dawi, pırtûka dawi. 3. dawi, paşi, beşê paşın ya tışteki. * **yolun sonu** *bw.* dawıya rê, paşiya rê. 4. kuta, xelas, dawi, qut, tışteki ko bıki an bıxebıtini û bê dawıya wê. /**... bulmak** *L.* dawi hatın. /**... derece** *bw.* heta bê. * **son derece büyük bir kitap** *bw.* pırtûkek heta bê mezın. * **sona erdirmek** *L.* kuta kırın. qedandın, xılas kırın, dawi anin, anin dawıyê. * **sona ermek** *L.* kuta bûn. * **sona kalmak** *bw.* man paşiyê. * **sonu gelmek** *bw.* dawi hatın. * **sonunu getirmek** *bw.* anin dawıyê. * **sonunu getirememek** *bw.* dawi neanin.
son [2] *N. ant.* hevalok, pızdan, kardank.
sonar *N.* ıng. sonat, kurtenıvisa "sound navıgatıon rangıng" e. Sistemeki akûstik e ko keşti yên noqbûyi doz dıkın.
sonat *N.* ıt. *muz.* sonat, cûre berhemeke muzik e.
son bahar *N.* payiz.
sondaj *N. Fr.* sondaj. /**... yapmak** *L.* sondaj kırın.
sondaki *rgd.* paşın, paşki, dawin.
son ek *N. Grm.* xurdepaş, paşdank.
sonra *rgp.* dû re, pıştî, pışt re, paşê, dawi. Ev sinonim dıkarın dı cihê hev de bıkar bên. 1. demeki pêşi û mandê şani dıde. * **sen git ben sonra gelirim** *bw.* du here ez paşê têm an dûra têm an pışt re têm. 2. ciheki pêşi û dûr şani dıke. * **bahçeden sonra köy gelir** *bw.* lı pışt bexçeyi gund tê, dû bexçe re gund tê. 3. cih û meqamê de ya paşın dıyar dıke. * **başkandan sonra sekreter gelir** *bw.* lı dû serok re sekretêr tê. 4. dı cihê "ko ne be" dıgıre. * **koşma sonra düşersin ha** *bw.* merev paşê nexwaş dıkevi ha. 5. *N.* beşê an dema ko lı pey tê. * **bu iş sonraya kaldı** *bw.* ev kar ma paşê, ma dawıyê.
sonradan *rgp.* lı paşê, lı dû re, lı pışt re, lı dawi. * **sonradan gelen misafir değildir** *bw.* ya lı dû re hat mêvan nine. * **sonradan görme kimse** *bw.* çıneditk, nedi û bıdi.
sonraki *rgd.* ya dawi, ya dû, dawin.
sonraları *rgp.* paşê, dû re.
sonsuz *rgd.* 1. bêdawi, bêkutayi. 2. nemır, abadin. /**...lak** *N.* bêdawiti, bêkutayi. * **sonsuza dek** *bw.* heta hetayi.
sonsuzlaşmak *L.* bêdawi bûn, bêkutayi bûn.
son teşrin *Nh. A.* çırıya paşın.
sonu *N.* dûmayik, kutayi, dûwayi. /**... gelecek** *bw.* dûmayik tê. /**... gelmek** *L.* kuta bûn, paşi hatın. /**... olmamak** *L.* paşi tunebûn. * **sonuna kadar** *bw.* heta paşiyê, heta hetayi. * **sonunu görmek** *bw.* paşi ditın. * **sonunu getirmek** *bw.* paşi anin, dawi anin.
sonuç *N.* dawi, dongi, akam, dawink, dûmayik. /**... almak** *L.* dawi gırtın. /**... vermek** *L.* dawi dan.
sonuçlamak *L.* dawıyandın, dawi anin.
sonuçlanmak *L.* dawi hatın, dawıyandın, dongi hatın.
sonuçlandırmak *L.* dawıyandın, dawi anin, kuta kırın, dongi anin.
sonuncu *rgd.* dûwayi, dawin, paşin, soxin.
sonunda *rgp.* dawiyê de, soxin, paşiyê *de.*
sopa *N.* 1. ço, çogan, şıva stûr e. 2. cıneh, zompe, sope, terık, lêdana bı ço re tên gotın. /**... atmak** *L.* ço kırın, terık kırın. * **sopa cennette çıkma** *bw.* ço jı cenetê hatıye. /**... oyunu** *Nh.* çoçırt, çogan. /**... ye-**

mek *L.* ço xwarın, tenk xwarın.

sopalamak *L.* ço kırın, tenk kırın, zompe kırın.

sopalanmak *L.* ço xwarın, tenk xwarın, zompe xwarın.

soprano *N.* ıt. soprano.

sopsoğuk *rgd.* sıp û sar.

sordurmak *L.* dan pırs kırın, dan pırsıyar kırın.

soreks *N. zoo.* şirnal.

sorgu *N.* pırs, pırsıyari. 1. karê pırskırınê ye. 2. pırskırına lı dadıgehê ye. /**– sual** *bw.* pırs û pırsıyari. * **sorguya çekmek** *bw.* kışandın pırsıyariyê. /**– yapmak** *L.* pırsıyari kırın.

sorguç *N. ant.* şe, kulık, hın cûre têran de pûlıkên an çermıka lı ser nikıli. * **horoz sorgucu** *bw.* şehê dik.

sorgulamak *L.* pırsıyari kırın.

sorgusuz *rgd.* bêpırs, bêpırsıyari.

sormak *L.* pırs kırın, pırsandın, pırsıyar kırın. 1. pırs lı yeki kırın an derheqa yeki an tışteki de tışt pırsin. 2. lêpırsin, çûn ditına yeki. * **gelini sormaya gitmek** *bw.* çûn lêpırsina bûkê.

soru *N.* pırs, pırsıyar. /**– cümlesi** *N.* hevoka pırsıyarki. /**– sıfatları** *N.* rengdêrên pırsıyarki. /**– sormak** *bw.* pırs pırsin. /**– takısı** *N.* gelo, ma.

soru işareti *Nh. Grm.* nişandeka hedanê, nişandeka pırsê (?).

sorulmak *L.* hatın pırsin, hatın pırs kırın, hatın pırsıyar kırın.

sorum *N.* desthelati.

sorumak *L.* mıjin.

sorumlu *rgd.* karbıdest, berpırsıyar. /**–luk** *N.* berpırsıyarı.

sorumsuz *rgd.* bêmesûlıyet.

sorun *N.* 1. pırs, pırsgırêk, pırsıyar, problem. 2. geleş, gelc, derd.

soruşturmak *L.* pırs kırın, pırsandın, pırsin, lêpırsin.

sos *N. Fr.* sos, salçe.

sosis *N. Fr.* sosis.

sosyal *rgd. Fr.* komelayeti, cıvaki, sosyal. /**– adalet** *N.* wekhevpare. /**– güvenlik** *N.* ewlehıya cıvaki. /**– yardım** *N.* arikarıya cıvaki.

sosyalist *rgd. Fr.* şorewi, cıvaki, sosyalist.

sosyalizm *N. Fr.* cıvaki, iştıraqi, sosyalizm.

sosyete *N. Fr.* 1. cıvak, cıvat. 2. gıregır, karbıdest.

sosyoloji *N. Fr. Lat.* sosyoloji.

sosyolox *N. Lat.* sosyolox.

Sovyet *N.* Sowyet. * **Sovyetler Birliği** *N.* yekıti Sowyet.

soy *N.* dûde, dol, ırq, zayend, malbat, nesil, nıfş, nıjad. * **şeyh Sait'in soyundandır** *bw.* jı nıfşê şêx Seid'e.

soya *N. Fr.* ıng. soya.

soy adı *N.* paşnav.

soydaş *N.* hemnıjad, hemnıfş. /**–lık** *N.* hemnıjadi.

soygun *N.* şêlin, tazikırın. /**–luk** *N.* şêlini, tazikırıni. * **soygunluk etmek** *L.* şêlandıni kırın, tazikırıni kırın.

soyka *N.* cılên mırıyan.

soy kırım *N.* tevkuştın, qelaço, nıjadkuji.

soylu *rgd.* hilaw, torın, başnıjad, seglawi.

soymak *L.* 1. derve kırın, şêlandın, tazi kırın. * **ev soymak** *bw.* xani derve kırın. * **banka soymak** *bw.* benqe derve kırın. 2. tazi kırın, şêlandın, yeki jı cılên wi derxıstın. 3. çelıtandın, spi/sıpi kırın, qeşartın, evıya jı bo ko qafıkên tışteki jı ser bıkın re tê gotın. * **elma soymak** *bw.* sêv sıpi kırın. * **yumurta soymak** *bw.* hêk sıpi kırın. * **soğan soymak** *bw.* pivaz sıpi kırın. 4. pûrt kırın, jı bo pûrtê teyran ko rût dıkın tê gotın. 5. pûrt kırın, rût kırın, evıya argoyê de tê gotın. * **soyup soğana çevirmek** *bw.* rût û repal kırın. * **soyup soğana dönmek** *bw.* rût û repal bûn

soysuz *rgd.* bednıjad, bêbav. /**–luk** *N.* bednıjadi, bêbavi.

soysuzlaşmak *L.* bednıjad bûn.

soytarı *N. A.* qeşmer, sosret, mostre, lêbok, tızık, soyteri. /**–lık** *N.* qeşmeri. * **soytarılık etmek** *bw.* qeşmeri kırın.

soytarılaşmak *L.* tızık bûn, qeşmer bûn, mostre bûn.

soyulmak *L.* 1. tazi bûn, hatın tazi kırın, şêlin. 2. pûrt bûn, jı bo teyran tê gotın. 3. çelıtin, spi bûn, jı bo dar û rehek tê gotın. 4. merıtin, spildaxi bûn, evıya jı bo çerm an post an kaşıl ko jê radıbe re tê gotın. 5. tazi bûn, hatın tazi kırın, şêlin, evıya jı ali dızan ve ko mal derve dıbe an ali eşqıyan ve kesê ko rê lê tê bırrin û mal û dırafê wan jê tê gırtın re tê gotın.

soyunmak *L.* kınc/cıl jı xwe kırın, tazi bûn.

soyut *rgd.* nenêrbaran, neditbar, razber. /**– isim** *Nh. Grm.* navê nenêrbaran.

soyutlamak *L.* razber kırın,

söbe, söbü *rgd.* hêkani.

söğmek *L. bn.* **sövmek.**

söğüt *N.* bi.
sökmek *L.* 1. hevde xıstın, nışırandın, mekine alet û hacetan ko jı hev tini der. 2. helkırın, helkışandın, rakışandın, zêdeyi jı bo ko tışteki jı cih de kaş bıki û der bini. * **ağaç sökmek** *bw.* dar helkırın, dar helkışandın. * **çivi sökmek** *bw.* mıx helkışandın. 3. veçırandın, verşandın, quraftın, evıya jı bo kurık, gore, vezel û tıştê wısa mûnandi ko jı hev xıstn re tê gotın. * **çorap sökmek** *bw.* gore verşandın. 4. jı hev deranin, jı hev derxıstın. * **bulmacayı sökmek** *bw.* xaçerêz jı hev deranin. 5. derbaz bûn. * **burada forsun sökmez** *bw.* forsê te lı vır derbaz nabe.
söktürmek *L.* karê "sökmek" dan kırın wek: dan helkışandın.
sökük *rgd.* verşandi.
sökülmek *L.* 1. jı hev de ketın. 2. verşin, veçırin, tıştê mûnandi an dırûtandi. 3. bışkıvin, jı bo bıjkojên ko dıkevın. 4. karê "sökmek" bı lêkera arikar "hatın" têne ava kırın wek: hatın helkışandın.
sökün etmek *L.* der bûn, pêşi der bûn, gava gelek kes an tışt ko pev re derdıkevın û tên re tê gotın.
sölpümek *L.* 1. jı qelewiyê de lawaz bûn. 2. sıst bûn, tarmılin.
sömestr *N. Fr.* kej, danê dersê, somestır. * **ikinci sömestr** *bw.* danê desrê ya yekem.
sömüren *rgd.* mêjok.
sömürge *N.* mêtıngeh.
sömürgeci *rgd.* mêtınkar, mêtıngehparêz, imperyalist. /**–lik** *N.* mêtınkari, mêtıngehparêzi, imperyalizm.
sömürgeleştirmek *L.* kırın mêtıngeh, mêtıngeh bûn.
sömürgen *rgd. bn.* **sömürücü.**
sömürmek *L.* mêtın, mêjin, mıjandın. 1. tışteki bı lêvan kışandın hundur. 2. lı ser pışta kesê dın berjewendıya bêqanûni kar kırın. 3. dewletê ko lı ser pışta welatê dın karê abori û cıvaki û rêzani dıke destê xwe.
sömürücü *rgd.* kedxwar, mêjok, xwinmêj. /**–lük** *N.* kedxwari, mêjoki, xwinmêji.
sömürülmek *L.* karê "sömürmek" hatın kırın wek: hatın mêtın.
söndürmek *L.* mırandın, xevde kırın, vekuştın, vemırandın, temırandın, tefandın, xevde kırın.
söndürülmek *L.* lêkerên lı pêşıya "söndürmek" bı forma "hatın" têne ava kırın wek: hatın xevde kırın.
sönmek *N.* temırin, xevde bûn, xevde çûn. vemırin, tefin, mırin, vekuştın. 1. jı bo tıştê agır û roni tê gotın ko hebûna wan namine. 2. ba jê çûn, jı bo tıştê ko hewa tê de ye. * **balon söndü** *bw.* balon vemırı. 3. çıyayê agırı ko êdi dıfetıse. 4. jı bo hest û sehê mırovi ko kêm dıbe. * **ağrısı söndü** *bw.* êşa xwe temırı. 5. şer û şemata yên ko dawi tên. * **tartışma söndü** *bw.* gengeşi vemırı.
sönmüş *rgd.* vekuşti, temırı, xevdeçûyi.
sönük *rgd.* kız, melûl, pıç. /**–lük** *N.* melûli, kızi, pıçi, vekuşti.
sövdürmek *L.* lêkera "sövmek" bı "dan" tête kar anin wek: dan çerandın, dan çêr kırın.
söve *N.* 1. çarçıve ya deri û penceran. 2. şêmûg.
söven *N.* 1. çogan, ço ya gırse. 2. rot.
sövgü *N.* çêr, xewer, dıjûn.
sövmek *L.* çêr kırın, xewer dan, dıjûn kırın.
sövülmek *L.* hatın çêr kırın.
sövüşmek *L.* pev re xewer dan, çêri hev kırın, pev re dıjûn kırın.
söyleme *N.* gotın.
söylemek *L.* gotın, bêjın, wûtın. 1. zanin û fıkra xwe bı devki şirove kırın. * **kızını sana söylüyorum** *bw.* keça mın te re dıbêjım. 2. fıkreki pêşkêş kırın. * **onlar öyle söylüyor** *bw.* ew wısa dıbêjın. 3. stran û kılam gotın. * **hele bir türkü söyle** *bw.* ka me re kılamekê bêje. 4. xwandın, jı bo helbestan tê gotın. * **şiir söylemek** *bw.* helbest xwandın/gotın. 5. xeber dan, nûçe gıhandın. * **yanlışlığımı hemen şefe şöylediler** *bw.* xeletıya mın hema şef re gotın. 6. texmin kırınê re tê gotın. * **bu evin yıkılacagını söylemiştim** *bw.* mın goti bû ko ev xani tête ruxandın.
söylence *N.* efsane.
söylenilmek *L.* lêkerên lı pêşıya "söylemek" bı "hatın" têne kar anin wek: hatın gotın.
söylenmek *L.* 1. karê "söylemek" hatın kırın wek: hatın gotın. 2. gotegot kırın, rexne kırın, lava kırın. * **gittim amma adam arkamdan söylenip duruyor** *bw.* ez çûm ema mırovi lı pey mın gotegot dıke û dıbêje.
söylenti *N.* gotın, gote-got, mınho, riwayet.

söyleşi *N.* sıhbet.
söyleşmek *L.* 1. sıhbet kırın. 2. şêwırin.
söyletmek *L.* karê "söylemek" bı lêkera arikar "dan" tête temam kırın wek: dan gotın.
söylev *N.* gotar, axaftın. /**– vermek** *L.* gotar dan.
söyleyiş *N.* gotın, şiwet, telafuz.
söz *N.K.* 1. soz, gotın, peyv, qıse, xeber, rêza bêjeyan e ko manekê şirove dıke. * **adamın sözleri doğruydu** *bw.* soza mırovi rast bûn. 2. peyıv, peyv, gotın, bêje, wûşa, qıse, gıtınên ko yek an jı çend kiteyi pêk tên û manekê dıdın. * **her sözün bir manası var** *bw.* her bêjeyekê maneki xwe heye. 3.xeber, peyv, bêje, qıse, qezi, evana bêjeyên ko dı hevokê de derbaz dıbe û mane dıde re tê gotın. * **konuşmasının sözleri bozuktu** *bw.* peyvên axaftına xwe xırab bû. 4. gotın, xeber, nûçe. * **adamın hakkında bazı sözler söyleniyor** *bw.* derheqe mırovi de hın xeber tên gotı. 5. soz, belên, kıryara tışteki bırrin, vaad kırın. * **söz veren sözünde durur** *bw.* mırov ko soz da lı ser soza xwe dısekıne. 6. bêje, qıse, xeber, gotın, ya ko dı teksta kılam û stranan de derbaz dıbın. * **şarkının sözleri güzeldi** *bw.* bêjeyên an gotınên dı stranê gelek xweş bûn. /**– açmak** *L.* qezi vekırın, xeber vekırın. /**– almak** *L.* soz gırtın. /**– aramızda** *bw.* qezi dı nav me *de.* /**– atmak** *L.* qıse gotın, xeber gotın. * **söz bir Allah bir** *bw.* Xwedê yek e qezi yek e. * **sözde kalmak** *bw.* dı gotınê de man. /**– dinlemek** veya **tutmak** *L.* guhdarıya qezıyan/gotınan kırın. * **söze atılmak** *bw.* xwe nav qezıyan re kırın. /**– geçirmek** *L.* gotına xwe dan kırın. /**– götürmez** *bw.* gotın tunne/nine. /**– işitmek** *L.* gotın hatın, qezi hatın. /**– kesmek** *L.* soz gırtın/bırrin. /**– sahibi** *bw.* xwediyê gotınê/sozê. /**– vermek** *L.* soz dan. * **sözünde durmak** *bw.* lı ser soza xwe sekınin. /**– yok!** *bw.* gotın tunne! qezi nema! * **sözü ağzında kalmak** *bw.* gotına xwe dı dêv de man. * **sözü ağzından almak** *bw.* gotın/qezi dı dêv de gırtın. * **sözü geçmek** *bw.* gotına an qezıya xwe derbaz bûn. * **sözüm meclisten dışarı** *bw.* gotına mın jı hazıran dûr. * **sözünde durmak** *bw.* lı ser soza xwe sekınin. * **sözünden çıkmamak** *bw.* jı gotına/soza xwe derneketın. * **sözüne sahip** *bw.* xwediyê soza/gotına xwe. * **sözünüzü balla kestim** *bw.* mın soza/gotına te bı şekır bırri. * **sözünü geri almak** *bw.* soza/gotına xwe şunda gırtın. * **sözünün eri olmak** *bw.* lı ser soza/gotına xwe bûn, camêrê soza/gotına xwe bûn. * **sözünü tartmak** *bw.* gotına/qezıya xwe pivan. * **sözünü tutmak** *bw.* gotına xwe anin cih. * **sözü uzatmak** *bw.* gotın dırêj kırın.
söz birliği etmek *L.* gotına xwe an soza xwe kırın yek.
sözcü *N.* 1. peyıvdar, nwêner. 2. reportor.
sözcük *N.* bêje, wûşe, peyv, pırs, dı van de Kurmanci bêje, Sorani wûşe zêde tê bıkar anin.
sözde *rgp.* qesti, qesti mesti, weki, say ke. * **sözde sende okumuştun?** *bw.* qesti mestı te ji xwandi bû?
söz dizimi *Nh. Grm.* parsin, hevoknasi, tevgerzani, sintaks.
söz gelimi/gelişi *rgp. bn.* sözde.
sözle *rgp.* bı gotın. * **sözle tehdit etmek** *bw.* laf û gef xwarın, bı gotın gefandın.
sözlendirmek *L.* deng dan, deng tıji kırın, evıya jı bo film û bandê kasêtan tê gotın.
sözleşme *N.* 1. karê "sözleşmek" e. 2. peyman, kontrat. /**– yapmak** *L.* peyman bestın.
sözleşmek *L.* 1. soz dan hev. 2. jivan kırın.
sözleşmeli *rgd.* bısozdani.
sözleşmesiz *rgd.* bêsozdani.
sözlü *rgd.* bıgotın, bısoz, devki. 1. dıjraberi nıviski ye. 2. tıştê ko bı dev tê gotın. 3. sozani, sozdar, kesên ko jı bo zewacê soz daye hev.
sözlük *N.* ferheng, qamûs. /**– bilimi** *N.* ferhengnasi. /**–çü** *N.* ferhengçeker.
spazm *N. Fr. Gr.* tıvanc.
spektroskop *Nh. Fr. Gr.* dûrbini şebenk.
spekülasyon *N. Fr.* spekulasıyon.
sperma *N. Gr. Fr. bio.* sperma, tomav, avık.
spesiyalist *N. Fr.* pıspor.
spiker *N.* ıng. spiker, gotarbêj, gotarvan.
spiral *rgd. Fr.* 1. pêçoke. 2. *N.* sıpiral, pêçoke, ya ko dıkın rehima jınan.
spirit *N.* ıng. spirit. /**–izm** *N.* spiritizm
spor *N.* ıng. werzış, bedenparêzi, sport. /**–cu** *N.* sportvan. /**– yapmak** *L.* sport kırın, bedenparêzi kırın.
sportif *rgd. Fr.* sportif.
sprey *N.* pıfker, pıfık.
stadyum *N. Gr. Lat.* hewşeng, stadıyûm.
staj *N. Fr.* staj, qurs. /**–yer** *N.* stajyer.

standart *N. Fr.* ıng. standard.
stant *N.* ıng. stand, Kurdi de zêdeyi dı şevan de maseyên ko sergıya wêşanan vedıbın re tê gotın.
start *N.* ıng. destpêk.
stat *N. Fr. bn.* **stadyum.**
statik *rgd. Fr. Gr.* statik.
statü *N. Fr.* statû, pergal.
statüko *N. Fr.* statiko.
steno *N. Gr.* steno, tengnıvis.
stenografi *N. Fr. Gr.* stenoxrafi, tengnıvisi.
step *N.* şafır, step. Ev bêje jı Rûsi tê.
stereo *N. Fr.* stereo.
sterilize *rgd. Fr.* sterilize.
sterlin *N.* ıng. sterlin, lirayê ingiliz e.
stetoskop *N. Fr. Gr.* stetoskop, haceteki ye ko bı wê lebatên henavi guhdari dıkın.
stil *N. Fr.* çeşn, awa, stil.
stok *N.* ıng. stok, nıjin. /**-lamak** *L.* stok kırın, nıjınandın.
stop *N.* ıng. stop, rawest.
strateji *N. Gr. Fr.* strateji.
stratosfer *N. Fr.* stratosfer.
striptiz *N.* ıng. striptiz.
stüdyo *N. Fr.* ıt. stûdyo.
su *N.* av. /**- bırakmak** *N.* av berdan. * **suda boğulmak** *bw.* avê de çûn, avê de xenıqin. /**- çekmek** *L.* av kışandın. /**- çimmek** L. av lı xwe kırın. /**- çukuru** *N.* çalav. * **sudan geçmek** *bw.* jı avê derbaz bûn. /**- dökmek** *L.* av rıjandın. /**- emici** *rgd.* avgır. * **su ile çalkalamak** *bw.* av lê werdan. /**- içmek** *L.* av vexwarın. /**- karıştırmak** *L.* av têkıl kırın. /**- serpmek** *L.* avrışên kırın, av lê reşandın. /**- toplamak** *bw.* av gırtın, helgırtın, jı bo kul û brinan tê gotın. /**- vermek** *L.* av berdan, av dan. * **suyun altına girmek** *bw.* bınav bûn. * **suyun çekilmesi** *bw.* av dahatın.
sual *N.* pırs, suwal. /**- etmek** *L.* pırs kırın, pırsandın, pırsin.
su altı *N.* bın av.
su aygırı *Nh.* hespi Nil, hespi avi, mehina avi, nıjdebaran, hespa Memê Alan.
su baldıranı *Nh. bn.* **su rezenesi.**
subay *N.* serbaz, efser.
su bendi *N.* buncan, sıkır.
su bilimi *N.* avnasi, hidroloji.
sucu *N.* avkêş.
sucuk *N.* 1. sıcûq. 2. beni, meşlûr, sıcûq, sucux, evıya tenê jı bo kakıl û dendıkên ko dı şire ya fêki de çêdıbın.
sucul *rgd.* avi.
suç *N.* sûc, tawan. /**-lu** *rgd.* sûcdar, tawanbar. /**- işlemek** *L.* sûc kırın.
su çiçeği *N. Bj.* cûreyeki nirkutık e.
suçlama *N.* buhtan, sûcdari, tawanbari.
suçlamak *L.* tawandın, tawanbar kırın, sûcdar kırın, buhtan kırın.
suçlanmak *L.* kırıyarên "suçlamak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın tawanbar kırın.
suçlu *rgd.* 1. tawanbar, sûcdar. 2. gunehkar. * **bunu yaptık suçlu mu olduk** *bw.* me va kır em gunehkar bûn. /**-luk** *N.* tawanbari, sûcdari. * **suçlu olmak** *bw.* sûcdar bûn. /**- sandalyesi** *bw.* tawanbargeh, sendeli ya sûcdari.
suçsuz *rgd.* bêsûc, bêtawan.
suç üstü yakalamak *L.* dı ser de gırtın.
Sudanlı *N. rgd.* Sûdani.
su dolabı *N.* cırıka avê.
sufle *N. Fr.* bihrê xıstın, anin bihrê, evıya bıwêjeke şanoyi ye.
su geçirmez *rgd.* avbernedan.
suiistimal *Nh. A.* sûistımal, bedkari.
suikast *N. A.* kuştınxwazi, qesda xırab.
suiniyet *N. A.* nêta xırab, dılxerabûn.
su hayvanları *Nh.* heywanên avi, gıhandarên avi, ferzendi avi.
su hezeranı *Nh.* delav.
su kabağı *N.* qewmık, kundıri avi.
su kaplumbağası *N.* req.
su keferi/keleri *N.* xecxecok.
su köpeği *N.* segavi, kûtiyi avi.
sukut *N. A.* ketın.
sulak *rgd.* avi, avgiz.
sulama *N.* avdan. /**- havuzu** *N.* kêfte.
sulamacı *N.* covan, avdêr.
sulamak *L.* 1. av dan, av beri dan, zevi û bexçe û tıştê wısa bı avê şıl kırın. 2. av lê kırın, gul û çiçeg û darên tenê ko tu bı beroşê avê lê dıki û av dıdi. 3. av dan heywanan.
sulandırmak *L.* 1. avi kırın. 2. rwin kırın, ron kırın.
sulanmak *L.* 1. av gırtın, avi bûn. 2. rwin bûn, ron bûn. 3. hatın av dan. 4. şıl bûn, hıstêr hatın, evıya jı bo çav tê gotın. 5. bıjin. * **gene kıza sulandı ha** *bw.* disa bıjiya keçıkê ha.
sularında *rgp. P.* devdevi. * **saat yedi sularında** *bw.* devdevi saet heftan *de.*
sulatmak *L.* dan av dan. * **adam her gün bahçesini sulattırıyor** *bw.* mırov bex-

çeyê xwe her roj dıde av dan.
sulh *N.A.* aşıti, haşıti, dengxweşi. /**–çu** *rgd.* aşıtixwaz, aşıtiperwer. /**–çuluk** *N.* aşıtixwazi, aşıtiparêzi. /**– olmak** *L.* hev hatın. /**–perwer** *rgd.* aşıtiperwer.
sulta *N.A.* desthelati, otorite.
sultan *N. A.* sultan, sıltan. /**–lık** *N.* sultanıti.
sulu *rgd.* 1. avi, avgırti. 2. rwin, ron. 3. mec. bılcım, olçım.
sulu boya *Nh.* boyaxa avi.
sululaşmak *L.* 1. avi bûn. 2. mec. bılcımi kırın, olçımi kırın.
sulu sepken *rgd. rgp.* xılolik, şılope, barana ko lıgel berfê dıbare.
sumak *N.A.* sımaq.
su mercimeği *N/h.* kevze, kefzer.
sumsuk *N.* kol, mıst. /**–lamak** *L.* kol kırın.
suna *N.* 1. dikê werdeka. 2. werdekê golan. /**– boylu** *bw.* bı bejn û bal.
sundurma *N.* banije, sıbande, çardax, stargeh.
sungu *N.* 1. şabaş, dıyari. 2. boraq, qurban.
sungur *N.* başok.
suni *rgd. A.* suni, çêkıri, bı dest çekırın, taqlida tebietê kırın.
sunma *N.* pêşkêş, bexş.
sunmak *L.* pêşkêş kırın, bexş kırın, derpêş kırın, qedımandın.
suntıraç, suntıraş *N. K.* sıntıraş, hacetekc nalbendan e.
sunucu *N. rgd.* pêşkêşker.
sunulmak *L.* hatın pêşkêş kırın, hatın derpêş kırın.
sunuş *N.* 1. karê "sunmak" e. 2. pêşgotın.
su oluğu *Nh.* avrêjk, borıya avê.
suölçer *N.* avpiv, hidrometır.
supap *N. Fr.* sibop.
suphanallah *B.A.* suhenellah.
su pompası *N/h.* avkêş, pompeya avê.
sur *N.A.* beden, bend, sûr, diwarê kelê. * **Diyarbakır surları** *bw.* bedenên Dıyarbekır.
surat *N.A.* 1. rû, averû, sûret. 2. mırûz, lêvûpoz, zûr. * **asık suratlı** *bw.* rû tırş. /**– asmak** *L.* rû tırş kırın, xwe mûr kırın, lêv û poz kırın, zûr kırın, mırûz kırın. * **suratını ekşitmek** *bw.* rûyê xwe tırş kırın.
suratsız *rgd.* bedrû, mırûz.
sure *N.A.* sûre, parçeyên Qur'anê.
suret *N.A.* 1. deverû, sûret. 2. teşe, rêgah. 3. qopi.
su rezenesi *N.* razyaneyi avi.
Suriyeli *N. rgd.* Sûri.
susak *rgd.* ti, ya ko bê av maye.
susallar *Nk. bn.* **su hayvanları.**
susam *N.* kunci, reheka wê û lıbên wê re tê gotın.
susamak *L.* ti bûn. 1. zor dıvıyayi avê bûn, canê xwe av xwastın. 2. zor bihnya tıştcki kırın an dıvıyayi tışteki an yeki bûn.
susatmak *L.* ti kırın, ti hıştın.
su sığırı *N.* gamêş.
su sineği *N.* piriki avi.
suskun *rgd.* bêdeng, haş, ker, sukut. /**–luk** *N.* haşi, bêdengi, keri.
susma *N.* haşbûn.
susmak *L.* bêdeng man, deng bırrin, haş bûn, huşbûn.
sustalı bıçak *N.* kêra bı sûsta.
susturmak *L.* deng jê bırrin, dev gırtın, bêdeng hıştın, haş kırın, huş kırın, letandın.
susturucu *rgd.* dengnuxêm. 1. tıştê ko dengi dınuxume, bêdeng dıke. 2. *N.* parçe ya ko dıkın devê çekan ko dengê wê kêm dıbe. 3. parçeki egzoza navginê motori de ye ko deng kêm dıke.
susturulmak *L.* lêkerên lı pêşıya "susturmak" bı "hatın" têne bıkar anin.
susuz *rgd.* 1. bêav, têştê ko av tê de nine an ava xwe zor kêm e. 2. bêbaran, hışkahi, dema ko berf û baran kêm dıbare. 3. ti, tibûyi. 4. bej, dêmi, erda ko kêm avê dıxwaze. /**– arazi** *bw.* bej, dêm. /**– kalmak** *L.* ti bûn, ti man, bêav man.
susuzluk *N.* sinonimê lı pêşıya "susuz" bı parcka "...i" têne temam kırın wek: bêavi, bêtibûni.
su sıçanı kulağı otu *N.* zırcatır.
su tavuğu *N.* henefi, mırişka avi.
su terazisi *N/h.* avpiv.
su teresi *N.* kûzi, qıci.
su topu *Nh.* goga avê.
sutyen *N. Fr.* sudıyen, memıkdank.
suvarmak *L.* av dan, jı bo ko avê dıdi heywan tê gotın.
su tulumbası *Nh.* avkêş.
su yılanı *N.* marmasi, mari avi.
su yolu *N.* rêya avê.
su yosunu *N.* kefzer.
su yuvarı *N.* hidrosfer.
su zambağı *N.* lûleper.
sübap *N. bn.* **supap.**
sübjektif *rgd. Fr.* subjektiv.
süblime *N. Fr.* helmin, helmıjin, sûblim.

süblimleşmek *L.* helmin, helmıjin, sûblime bûn, cısmek dı hışkahi ya xwe de hê nahele nabe av û bı raste rast dıbe bux.
süblimleştirmek *L.* helmandın, helmıjandın, sûblime kırın.
sübyan *Nk.A.* zarokne, mındalne.
Süheyla *N.A. ast.* Suheyla.
sükse *N.Fr.* **1.** serefrazi. **2.** peya, peyagıri.
sükun, sükunet *N.A.* aram, asayişt, bêpejni, dengxwaşi, hêmin, xamoş.
sükut *N.A.* bêdeng, sukut.
sülale *N.A.* eylet, ezbet, sulale, malbat. * **hangi sülaleden geldiği belli değil** *bw.* jı kijan malbatê tê, dıyar nine.
sülfat *N.Fr.kim.* zax. * **demir sülfat** *N.* zaxa kesk. * **sodyum sülfat** *N.* zaxa qılê.
sülfür *N.Fr.kim.* zax.
sülfürik asit *N.* zaxav, tizav.
süluk *N.A.* sılûs.
sülük *N.* tızırûg, zelû.
sülün *N.* çor, semanek.
sümbül *N. P.* helal, lolo, pivok, sumbul, sımbıl, sınbıl.
sümbülteber *N.P.* mıski romi.
sümkürmek *L.* fış kırın, çılm kırın.
sümsük *rgd.* pelepoşın, xewok, xewar.
sümük *N. bio.* fış, çılm, kılmûç, lik. /**–lü** *rgd.* çılmin, fışok, kılmûçin.
sümüklü böcek *N.* şeytanok.
söndürmek *L.* vezandın, tışteki ko tu kaş dıki û dırêj dıki.
süne *N.* sın.
sünepe *rgd.* pelepoşın.
sünger *N.* **1.** kefi derya. **2.** ışponc, hewr, avgır, sunger.
süngü *N.* sıngo, nize. /**–lemek** *L.* nize kırın. /**–leşmek** *bw.* hev û du nize kırın.
sünmek *L.* **1.** tarmılin, qurmıçin. **2.** vezin.
sünnet *N.A.* **1.** sınet, sunet, jı din de fermanên Hz. Peyxamber ın. **2.** bırrina çermê seri ya heyi ya mêr e. **3.** dawata an cejna sunetê. /**– çocuğu** *N.* zaroyê ko sunet dıbe. /**– düğünü** *N.* cejna sunetê. /**– etmek** *L.* sınet kırın. /**– olmak** *L.* sınet bûn.
sünnetçi *N.* kıl, sınetker. /**–çilik** *N.* kılti, sınetkeri.
sünnetli *rgd.* sınet kiri, sınet bûyi.
sünnetsiz *rgd.* bêsunet, sunetnebûyi.
Sünni *N.rgd.A.* Suni, Sunni, Ehli Sunnet. /**–lik** *N.* Sunniti.
süper *rgd.* ıng. super. /**– mark** *N.* super mark.
süprüntü *N.* gıhûr, gıwûr.
süpürge *N.* havlêk, gezık, gêzık, gêzi, avlêk, sıvnık, kınışe, qarûşe, melkes. Evana dıkarın dı cihê hev de bêne kar anin.
süpürgeci *N.* gêzıkvan.
süpürge otu *Nh.* havlêk, gezık, xeleng, pijdanok, sorsorık.
süpürmek *L.* gêzık kırın, damalandın, damıştın, damalıştın, malıştın, malin, mıştın. **1.** toz gıhûrê ko lı ser derekê ye bı havlêkê paqıj kırın. **2.** mec. qewırandın, def kırın, kırın der. **3.** xılas kırın, dawi anin.
süpürtmek *L.* lêkerên lı pêşıya "süpürmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan damıştın.
süpürülmek *L.* lêkerên lı pêşıya "süpürmek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın damıştın.
sürahi *N.A.* qerqef, surahi.
sürat *N.A.* lezahi, zûkahi, lezi.
süratle *rgp.* bı lez, bı lezahi, bı zûkahi.
süratlendirmek *L.* lezandın, lezi dan.
süratli *rgd.* lez, çabık.
sürçmek *L.* **1.** xıj bûn, tılpeki bûn. **2.** mec. xelıtin.
sürdürmek *L.* karê "sürmek" dan kırın wek" dan ajotın.
süre *N.* mıdet, dem. /**– aşımı** *bw.* demborin.
süreç *N.* pêvajo, vetire.
süregelmek *L.* kudin, dajo û tê.
süreğen *rgd.* domdar, kronik.
sürekli *rgd.* payıdar, bıdom, her. /**–lik** *N.* domdari, herheyi.
sürekli *rgd.* periyodik, domdar.
süreölçer *Nh.* demjımêr, kronometır.
süresiz *rgd.* bêdem.
Süreyya *N.A. ast.* Pêrû, Perwin.
sürfe *N.* pırg, kurmık, meyrok.
sürgü *N.* **1.** çılmêre, zornax, zend, jı bo deriyan e. **2.** şıpne, kaşan, melû, ya ko bı zevıyan pehn dıkın.
sürgülemek *L.* **1.** çılmêre kırın, zornax kırın. **2.** şepne kırın.
sürgülü *rgd.* zornaxkıri, çılmêrekıri. /**– anahtar** *bw.* qılık, qılqılık, zornax.
sürgün [1] *N.* aj, ajık, şıv, çûz, çûzele, weç, şûlık, jı bo rehekan e. /**– vermek** *L.* aj dan. * **bir yıllık sürgün** *bw.* şıva yek salıni.
sürgün [2] *N. Bj.* vınık. /**– olmak** *L.* vınık avêtın.
sürgün [3] *N.* mışext, nefi. /**– etmek** *L.* mışext kırın, nefi kırın. /**– olmak** *L.*

mışext bûn, nefi bûn.
sürme [1] *N.* kıl, matık, boyaxa çavan e. **/~ kalemi** *Nh.* kılçêv. **/~ kutusu** *Nh.* kıldank.
sürme [2] *N.* **1.** karê "sürmek" e. **2.** qılık an çılmêreyi deriyan e.
sürmek *L.* **1.** kudandın, kudin, evıya jı bo dem û zeman e. * **dört saat sürdü** *bw.* çar saetan kudand. * **çok sürmez başına bir iş açar** *bw.* pır nakudıni serê xwe dıke belayê. **2.** ajotın. * **at sürmek** *bw.* hesp ajotın. **3.** ajotın, ranin, jı bo navginên motori tê gotın. * **araba sürmek** *bw.* erebe ajotın. **4.** dest dan. * **elini kitabıma sürme** *bw.* destê xwe mede pırtûka mın. **5.** pêşkêş kırın, dırêji ber kırın. * **önüne bir önerge sürdü** *bw.* pêşnıyarek dırêji ber kırın. **6.** nefi kırın, mışext kırın. **7.** tê re kırın. * **yüzüne krem sürmek** *bw.* qrem lı rûyê xwe re kırın. **8.** kırın ..., xıstın ... * **malı pazara sürmek** *bw.* mal xıstın bazarê. **9.** ajotın, cot kırın, çandın. * **tarla sürmek** *bw.* zevi ajotın, zevi cot kırın. **10.** dom kırın, kudandın. * **savaş sekiz yıl sürdü** *bw.* şeri heşt sal kudand.
sürmelemek *L.* **1.** çılmêre kırın, zornax kırın. **2.** çavên xwe re kıl kışandın.
sürmelik *N.* kıldank.
sürmenaj *N. Fr. Bj.* bêqami, bêtaqeti, mandibûna jı zêde xebatê peyda dıbe.
sürpriz *N. Fr.* surpriz.
sürrealizm *N. Fr.* surrealizm.
sürtmek *L.* tê re kırın, hev re kırın. * **taşı taşa sürtmek** *bw.* kevır dı kêvır re kırın. * **ellerini birbirine sürtmek** *bw.* destê xwe bı hev re kırın.
sürtük *rgd.* jına kûçegêr, jına malgerok.
sürtünme *N.* **1.** karê "sürtünmek". **2.** delk.
sürtünmek *L.* **1.** xwe lê dan, xwe lê xıstın, xwe tê re kırın, gava ko derbaz dıbi xwe lı yeki an tışteki re temas dıki û dıçi. * **adam bana sürtünüp geçti** *bw.* mırovi xwe mın re kır û çû. * **öküz ağaca sürtünüyor** *bw.* ga xwe darê re dıke. **2.** şer xwastın, qeda gerin.
sürtüşme *N.* cıre cır, gelşi.
sürtüşmek *L.* **1.** xwe hev re kırın. **2.** lı hev nehatın.
sürü *N.* **1.** colek, naxır, keri, koma heywanên kedi re dıbêjın. **2.** gêşkûn, qermelax, ref, tenê jı bo koma teyran e. **3.** ajal. **4.** revde, zurbe, evıya jı bo koma dırındeyan tê kar anin. **5.** revo, jı bo koma hesp û ker û qantıran e. **6.** cıvaka koma heywanan e. **7.** koma bê rêz ya insanan e. **8.** hogeç, koma beranan e. **9.** garan, koma ga û mangan e. **10.** tewere, koma tırtûlan e. **11.** mec. zor zêde.
sürücü *N.* ajo, ajoker, ajotvan, şofor. **/...lük** *N.* ajotvani.
sürükleme *N.* kaş, xıj. **/~izi** *N.* xeşine, rêç, şop.
sürüklemek *L.* **1.** kaş kırın, xıj kırın, tışteki jı erdê raneki û lı dû xwe bıkşini bıbi. * **arkasından sürüklemek** *bw.* lı dû xwe kaş kırın. **2.** dan ber xwe, evıya jı bo avê tê gotın ko gava av tışteki bı xwe re kaş dıke dıbe. * **suyun sürükleyip getirdiği odunlar** *bw.* êzıngên ko avê dane ber xwe û anine.
sürüklenmek *L.* **1.** kaş bûn, xıj bûn. **2.** xwe xıj kırın.
sürükletmek *L.* dan kaş kırın, dan xıj kırın.
sürülme *N.* **1.** karê "sürülmek" e. **2.** derxıstın pıyasê.
sürülmek *L.* **1.** lêkerên lı pêşıya "sürmek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın ajotın, hatın ranin, hatın mışext kırın û *hwd.*
sürüm *N.* rewac, hatınfırotan. * **bu malların sürümü olmuyor** *bw.* ev malana nayên fırotan. **/~lü** *rgd.* malê ko baş tête fırotan. **/~süz** *rgd.* malê ko baş naye fırotan.
sürümek *L.* **1.** kaş kırın, xıj kırın. **2.** bı zehmeti rê de meşin. **3.** lı dû xwe kaş kırın. **4.** dom kırın, ajo dan.
sürünceme *N. (bı hiçi)* derengxıstın. * **sürüncemede bırakmak** *bw.* bı hiçi dereng xıstın.
süründürmek *L.* **1.** lêkerên lı pêşıya "sürünmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan kaş kırın. **2.** lê dan kışandın, çawa ko yeki bıki astengi û zehmetıyan. * **o beni çok süründürdü** *bw.* wi pır lı mın da kışandın.
sürüngen *N.* xışok, xızınde, marijok.
sürüngenler *N.* bûkemar, marmêlke, marmarok.
sürünme *N.* **1.** karê "sürünmek" e. **2.** meşina an xıjbûna lı ser zık e.
sürünmek *L.* **1.** daxuşandın, kışin, jı bo marmêlke û mar û mûran e. * **yılan sürünüyor** *bw.* mar dıkışe. **2.** şerpeze bûn, evıya jı neçari û hêjariyê de gava perişani

dıbe wısa dıbêjın. * **sokaklarda sürünmek** *bw.* lı kolanan de şerpeze bûn. **3.** lı xwe re kırın. * **kolonyayı yüzüme sürdüm** *bw.* mın qolonıye lı devrûyê xwe re kır. **4.** xwe tê re kırın. * **duvara sürünmek** *bw.* xwe diwêr re kırın.

sürveyan *N.* çavdêr, çavnêr.

Süryani *N.A.* Suryani. /**–ce** *N.* Suryani, Suryaniki.

süs *N.* 1. xemıl, xeml, zinet, kok, zewêr, şureti. * **çocuk evin süsüdür** *bw.* zarok xemla malê ne. /**– için** *bw.* bo şureti. **2.** neqış, neqş.

süsen *N.* zil, pelezê, pelezêsk.

süsleme *N.* **1.** xemıl, xeml. **2.** neqış, neqş.

süslemek *L.* **1.** kok kırın, kokandın, arastın, xemılandın. **2.** cımqandın, cemqandın, zêdeyi jı bo zarok û tıştên zarokan tê gotın. **3.** neqış kırın, nexşandın, nexışandın, sıpehıyandın, jı berhemên pişekari an avahi tê bıkar anin.

süslendirmek *L.* kokandın, xemılandın, neqısandın.

süslenmek *N.* **1.** xwe kok kırın, xwe xemılandın. **2.** cımqin, xemılin, neqışin, kok bûn, kokin.

süsletmek *L.* karên "süslemek" bı lêkera arikar "dan" tête temam kırın wek: dan xemılandın.

süslü *rgd.* **1.** kok, xemılandi, arasti, zibende, ziweri. razav, sıpehi. **2.** neqşin, bıneqış.

süsmek *L.* qoç/qloç kırın, qoç/qloç lê dan.

süt *N.* **1.** şir. **2.** şire, ya ko jı rehekan der tê. /**– çocuğu** *N.* zaroyê şir, zaroyê beran, bermêj. /**– gibi** *bw.* weki şir, tıştê ko pır spi ye. /**– hakkı** *N.* heqê şir. * **süt helal etmek** *bw.* şir helal kırın. * **haram süt emmiş** *bw.* şir heram. /**– ısıtmak** *L.* şir germ kırın. /**– mayalamak** *L.* şir meyandın. * **sütten kesmek** *bw.* jı şir bırrin, xwarık rast kırın. * **sütü bozuk** *bw.* şir heram. /**– vermek** *L.* şir dan, mêjandın.

süt anne *N.* dayin, dapir, dayêka ko şir dıde zaroki di û ne ya wê ye.

süt başı *N.* xavık, to ya ko tê ser şirê kelandi.

sütçü *N.* şirfıroş. /**–lük** *N.* şirfıroşi.

süt dişi *Nh.* dıranên şir, xwarık.

süt kardeş *Nh.* bıramak, şirbıra.

sütlaç *N.* şirbırınc.

sütleğen *N.* mıravke, xaşil, xwaşil. * **sarı sütleğen** *Nh.* şirşirok.

sütlenmek *L.* bışir bûn, şir ketın, şir gırtın.

sütlü *rgd.* bışir.

sütsel *rgp.* adani.

sütsüz *rgd.* **1.** bêşir. **2.** şir heram.

süt tozu *N.* şira toz.

sütun *N.P.K.* **1.** kolek, gulte, qemeri, stûn, kêranê ko jêli dıdın bın xani û avahiyan. **2.** stûn, kolon, rojname û kovaran de cihê ko jı jor berew jêr hatıye cûda kırın.

süt ürünleri *N.* adan. * **evdeki süt ürünleri** *bw.* adanıya malê.

sütyen *N. Fr. bn.* **sutyen.**

süvari *P. K.* **1.** *N.* sıwar, suwar, kesê ko lı hespê sıar bûye. **2.** *rgd.* sıwari, kesê ko bı sıwar dıçe. /**– alayı/bölüğü** *N.* givale, selef. **3.** leşkerên sıwari. **4.** qeptana keşti ye. /**–lik** *N.* sıwari, sıwarti.

süyüm *N.* têla dezi ye lı derziyê ve.

süzdürmek *L.* lêkerên lı pêşıya "süzmek" bı lêkera arikar "dan" têne bıkar anin wek: dan dapalandın.

süzek *N.* parzûn.

süzgeç *N.* **1.** parzûn, evıya jı caw çêdıbe. **2.** palavte, kefgir, safo, sefık, sımaqpalan. **3.** makêş, evıya jı bo yên mezın, yên metal ko senayiyê de tên kar anin re dıbêjın. /**– bezi** *N.* derdanık, parzûn.

süzgün *rgd.* melûl. /**– bakış** *bw.* lı bın çav re mêze kırın.

süzme *N.* 1. karê "süzmek" e. **2.** *rgd.* dakıri.

süzmek *L.* **1.** parawtın, palavtın, parzının, parzûn kırın, dakırın, nısılandın, sefandın. * **süt süzmek** *bw.* şir dakırın. **2.** dapalandın, evıya tıştekî ko dıxwazi av jê bıkışi û zıwa bıbe datini derekê an dadıleqini. * **toraq dapalandin** *bw.* çökelık süzmek. **3.** bı çavan hûr nıhêrin an jı bın çavan re temaşe kırın.

süzülmek *L.* **1.** dapalin, nısılin, nesılin, evıya termê çılagi *(caw çêker)* ye, her weha ko dezi dışon û datinın ko jı xwe bıkışe û zıwa bıbe. **2.** şelin, evıya weki rêveçûna mari û herıkina avê û tıştê weha re tê gotın. * **yılan süzülerek deliğe girdi** *bw.* mari xwe şêlande qulê. **3.** xwe berdan ..., evıya jı teyrên ko xwe jor de berdıdın jêr tê gotın. **4.** hatın, rıjin, evıya zêdeyi jı bo hıstêrên çav tê gotın. **5.** xwe qelızandın, wısa hêdi û bêdeng weki mar rê de çûn. **6.** lêkerên lı ber "süzmek" bı hatın têne kar anin wek: hatın dakırın. **7.** şûrin, qul an qelıştekê de ko av jê der tê. **8.** melûl bûn, evıya jı bo lawazbûnê an tirêj û roni kêmbûnê tê gotın. * **lamba süzülüyor**

bw. lambe melûl dıbe.
süzülmüş *rgd.* daweriwandi, dapalandi, dakıri.
süzüntü *N.* pegr, durd.

Ş

Ş *N.* tipa 23. hemin ya elifbaya tırki ye û dengdar e.
şaban *N. A.* 1. şaban, dı salnama Erebi de meha 8.an. 2. mec. evdal, bomık. /**–laşmak** *L.* evdal bûn, bomık bûn.
şad *rgd. P. K.* şa, şad, bıkêf.
şadırvan *N. P.* şadırvan, hewzwki seri gırtı ye û dora xwe bı kani ava dıbe bı zêdeyi mızgeftan de tê ditın.
şafak *N. A.* şefeq, gızıng, berbang, êkılbeyan, ferec, elınd.
Şafii *N. rgd. A.* şafi'i, yek jı çar mezhebên islami ye. /**–lik** *N.* Şafi'iti.
şaft *N. İng.* mıjane, baskêş, şaft. /**– mili** *N.* mıjane, baskêş, şaft.
şah *N. P.* 1. şah, argışti, qral. 1. qralê iran û Efxanê ne. 2. şah, setrencê de kefırê heri gırıng e. 3. ya ko jı hempayên xwe çêtır û spehitır ın. 4. hesp ko radıbe ser her lıngên paşın. /**– kızı** *bw.* dotşah.
şahadet *N. A.* şehadet. 1. şehid bûni, cangori bûni. 2. govani, şehadeti. /**– etmek** *L.* govani kırın, şehadeti kırın. /**– getirmek** *L.* şehadet anin. * **kelimeyi şaadet** *bw.* kelime i şehadet.
şahadetname *N. A. K.* şehadetname, diploma, sertifika, burunti.
şahadet parmağı *Nh. ant.* tılıya işaretê, tılıya nişandekê.
şahane *rgd. P.* rewneqdar, şahane.
şahap *N. A.* stêrenj.
şahbaz *N.* 1. cûre bazi heri mezın e. 2. çalak. 3. egit, qehreman.
şah damarı *Nh. ant.* şahdemar.
şaheser *N. P. A.* şaheser. 1. jı bo berhemên çêtır û spehi tê kar anin. 2. *rgd.* jı bo tıştên çêtır û spehi tê gotın.
şahıs *N. A.* 1. şexıs, şexs, kes, ferd, zat. 2. *Grm.* kesin. /**– zamirleri** *N.* pronavên kesin.
şahıslandırmak *L.* kesandın.
şahika *N. A.* lûtke, pozık, cihê bılınd ya çıyan.
şahin *N. P.* şahin, baz, balaban, başok, eloh. /**–ci** *N.* bazevan.
şahit *N. A.* govan, şahıd. /**–lik** *N.* govani, şehadet. /**–lik etmek** *L.* şehadeti dan. /**–lik yapmak** *L.* şehadeti kırın.
şahlanmak *L.* rabûn ser her du lıngên paşın, evıya jı bo hesp tê gotın.
şahmerdan *N. P.* şahmerdan. 1. mekina kompresor e ko sıngan lı erdê de dıke xar. 2. mirkuta heri mezın. şahname *N.* şahname, destana mıli ya şahên ırani ne.

şahsen
rgp. A. bı zati, bı ferdi, bı şexsi, şexsen.
şahsi *rgd. A.* şexsi, ferdi, zati.
şahsiyet *N. A.* şexsıyet, kes. /**–li** *rgd.* bışexsıyet, xwedi şexsıyet. /**–siz** *rgd.* pespende, bêşexsıyet.
şaibe *N. A.* 1. qılêr qrêj, şaibe. 2. kêmasi, eyb.
şair *N. A.* hozan, helbestvan, şair. /**–lik** *N.* hozanti, helbestvani.
şairane *rgp.* şairane, hozanwari.
şaka *N.* galte, qerf, henek, leq, yari. Ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. /**– etmek** *L.* galte kırın, leq kırın, henek kırın. * **şaka gibi gelmek** *bw.* weki henek hatın. /**– maka** *bw.* henek menek. /**– söylemek** *bw.* jı xwe re leq kırın, jı xwe re henek kırın. /**– yapmak** *L.* henek kırın, galte kırın. /**– yoluyla** *bw.* wısa bı heneki. * **şakaya almak** *bw.* gırtın henekan, henek pê kırın.
şakacı *rgd.* henekvan, galteker. /**–lık** *N.* henekvani, galtekeri.
şakacıktan *rgp.* wısa bı heneki.
şakadan *rgp.* bı henek, bı galte, bı leq.
şakak *N. ant.* cênıg, sêwıncı. /**– kemiği** *Nh. ant.* hestıyê cênıgê. /**– sinüsü** *Nh. ant.* sinûsa cênıgê.
şakalaşmak *L.* lı hev yari kırın, lı hev galte kırın, lı hev leq kirın, lı hev henek kırın.
şakasız *rgp.* bê henek, bê galte.
şakımak *L.* xwandın, viçe viç kırın, evıya jı bo dengxwandına teyran tê gotın.
şakırdatmak *L.* çeqandın, repandın, şêq şeq kırın, evıya navê dengi ye ko wek nıvisandına xwe der tê.
şakır şakır *rgp.* çeq çeq, şıqır şıqır.
şakırtı *N.* çeq, çeqin.

şaki *N.A.* eşqıya, aşi, nıjdevan.
şakirt *N.K.* şagırd.
şakkadak *rgp.* yek car, xaftıla.
şaklaban *rgd.* qerfok, qeşmer.
şaklamak *L.* repin, şeq şeq kırın.
şaklatmak *L.* repandın, çeqandın.
şakrak *rgd.* nazhebin, nazenin, şeng, şox.
şakrak kuşu *Nh.* bersork.
şak şak *rgp.* çepık. /**– vurmak** *L.* çepık lê dan.
şakul *N.A.* şaqûl, qınc. /**–i** *rgd.* şakûli, qınc.
şal *N.P.* şal. 1. bı motifên xwe ya taybeti ve cûre qumaşeke Hındê ye. 2. cûre destmale ko jın davêjın dora stoyê xwe. 3. Kurmanci de cûre pantoloneki weki şalwar e ko dema kevn de bı xwe çê dıkırın.
şalgam *N.P.* şelxem, şêlım, sılqa spi, tarr. /**– yemeği** *N.* xızêmok.
şallak *N.rgd.* 1. tazi. 2. pejmûrde.
şalter *N. Grm.* şalter.
şalvar *N. K.* şalwar, şalvar, cûre patoleki Kurdi ya bı doxın e.
Şam *N.* Şam, serbajarê sûriyê ye. /**– böreği** *N.* şamborek. /**– fıstığı** *N.* fıstıxi Entebê.
şama *N.A.* şıma, fınd, mûm.
şamandıra *N. Gr.* şamandra.
şamanlık *N.* şamanizm.
şamar *N.* şeqam, şilpax, sile, şamar. /**– atmak** *bw.* şilpax kırın.
şamarlamak *L.* şilpax kırın, şeqam lê dan.
şamata *N. A.* şemate, heytehol, xırûcır, hengame. /**– etmek** *L.* şemate kırın, hengame kar xıstın. /**–lı** *rgd.* bışemate. /**–sız** *rgd.* bêşemate.
şamdan *N. A. K.* şamdan, şımadank, fındank.
şamil *rgd. A.* şamil, gırtın nav xwe. * **sürgün cezası bütün Kürtlere şamildir** *bw.* cezayi nefikırınê hemû Kurdan dıgıre nav xwe.
şampanya *N.Fr.* şampanye, cûre şerabek rengspi û bı kef e.
şampiyon *N.rgd. Fr. İng.* şampıyon. * **dünya şampiyonu** *bw.* şampıyoni dınya. /**–luk** *N.* şampıyoni.
şampuan *N. Fr. İng.* şampûan.
şan *N.A.* nav, navûdengi, şan.
şangırdamak *L.* zıngin, çeqin.
şangır şungur *rgp.* zınge zıng, çınge çıng.
şanjman *N. Fr.* şanzûman.
şanlı *rgd.* bınav, bınavûdeng.
şano *N.K.* şano, ev bêje dıbe ko jı itali "scena" yê dıhêt.
şans *N. Fr.* şans, şens, bext, lêhatın. /**– tanımak** *L.* şens jê re hıştın. * **şansa kalmak** *L.* bı şensê man. * **şansı yaver gitmek** *bw.* şensê xwe jê re yar bûn.
şanslı *rgd.* bışens, bıbext.
şansölye *N.* şansolye, Lı Elmanıye û Awıstırıyê de serokê hukumatê.
şanssız *rgd.* bêşens. /**–lık** *N.* bêşensi.
şantaj *N. Fr.* şantaj. /**– yapmak** *bw.* şantaj kırın.
şantiye *N. Fr.* şantıye.
şantör *N. Fr.* dengbêj, dengbêjê ko mêr e.
şantöz *N. Fr.* dengbêje, dengbêja ko jın e.
şanzıman *N. Fr. bn.* **şanjman.**
şap [1] *N.* zax.
şap [2] *N. Bj.* tebaq, teweg.
şapırdamak *L.* mılçe mılç kırın, çelpin, çelpandın.
şapırdatmak *L.* çelpandın, mılçandın, mılçe mılç kırın, wısa dengê jı maçkırınê de an jı xwarınê de ko jı dev derdıkeve.
şapır şapır *rgp.* çelpe çelp, mılçe mılç.
şapırtı *N.* dengê mılçandınê.
şapka *N.* şefqe, şewqe, ev bêje jı Rûsi tê. 1. serpoşeke mırov dıde serê xwe. 2. kumê ko mırov dıde ser tıştê wek bori, lambe û *hwd.* 3. botanikê de yên wek kuvarık ko lengerê xwe hene. 3. *Grm.* kumık, bılındek (^). /**–lı** *rgd.* bışefqe, serpoş. /**–sız** *rgd.* bêşefqe, serqot.
şaplamak *L.* 1. çelpandın, çelpin. 2. bı ava zaxê şıl kırın.
şaplatmak *L.* 1. çelpandın, çirpandın. 2. şilpax lê dan, şemaq lê dan.
şappadak *rgd.* xaftıla.
şapşal *rgd.* 1. fılq, evdal, bomık. 2. pejmûrde.
şapşallaşmak *L.* fılq bûn, bomık bûn.
şarabi *rgd.A.* xemri, şerabi, rengê şerebê.
şarampol *N.* şarampol, kendalê rê. Ev bêje Macari û Elmani ye bı rêgayi Tırki de derbazi Kurdi jî bûye.
şarap *N.A.* şerab, şereb, bade, mey, xemr. /**– rengi** *N. rgd.* xemri. /**–çı** *N.* 1. meyfıroş. 2. meyxur. /**–hane** *N.* meyxane.
şarapnel *N. İng.* şerapnêl, cûre gule ya bombe ye ko tê de til û xare henın.
şarbon *N. Fr. Bj.* şarbon, cûre nexwaşıyeke heywan e.
şarıldamak *L.* şûrin, şûre şûr kırın, şıre şır kırın.
şarıl şarıl *rgp.* şûre şûr, şıre şır.

şarıltı *N.* şûrin, şırin.
şarj *N. Fr.* şarj, fizikê de jı bo barkırına elektronan ın. /**_ etmek** *L.* 1. şarj kırın, tıji kırın, ya wek pil akû û *hwd.* 2. argo. têgehiştın.
şarjör *N. Fr.* şarjor.
şark *N. A.* rohelat, rohılat. /**_ çıbanı** *Nh. Bj.* riş.
şarkı *N.* stran, kılam, hevjale, lawıj. /**_ söylemek** *L.* strandın, stırin, kılam gotın.
şarkıcı *N.* dengbêj, kılambêj.
şarkiyat *N. A.* rohelatnasi, orıyentalizm. /**_çı** *N.* rohelatnas, orıyentalist. /**_lı** *rgd.* rohelati.
şarlatan *N. rgd. Fr. İt.* şarlatan, kesê ko pesna xwe û malê xwe dıde û xelkê dıxapine, xwefıroş. /**_lık** *N.* şarlatani.
şart *N. A.* şert, hoy, merc, rewş. * **ben bu şartlarda çalışamam** *bw.* ez dı hoyên wıha de nıkarım kar bıkım. * **çeşitli şartlar** *bw.* şert û şûrt. * **kötü şartlarda** *bw.* dı rewşa xırab de, hoyên xırab *de.* * **zor şartlar içinde** *bw.* dı mercên dıjwar *de.*
şart kipi *Nh. Grm.* raweya hekani, raweya hekini, raweya gerane.
şartlandırmak *L.* hoyandın.
şartlanmak *L.* hatın hoyandın.
şartlaşmak *L.* şert gırtın.
şartlı *rgd.* bışert, bıhoy, bımerc.
şartsız *rgd.* bêşert, bêhoy, bêmerc.
şasi *N. Fr.* şasi, ereban de beşê ko qaroser lı ser rûdıne.
şaşaa *N. A.* rewnaq, wurşa.
şaşakalmak *L.* şaş û metel man.
şaşalamak *L.* şaş kırın, şaşmi man, metel man.
şaşı *rgd. Bj.* çavşaş, şaş, xêl, şetat, qiç. /**_laşmak** *L.* çavşaş bûn, xêl bûn, qiç bûn. /**_lık** *N.* çavşaşi, qiçi.
şaşılmak *L.* hatın şaşmi bûn, hatın metel man.
şaşırmak *L.* 1. şaş kırın, behıtin, şaşmi bûn, dı navbera kırın û nekırınê de man û bıryar nedan. * **ne diyeceğini şaşırdı** *bw.* şaş kır ko çı bêje. 2. şaş kırın, xelıtin, kesê ko rê û rêgahi xwe der nayne û tê de dımine. * **yolunu şaşırmak** *bw.* rêya xwe şaş kırın. 3. şêwandın, heyirin, ecıbin, şaş kırın, metel man. * **adamı görünce şaşırdım** *bw.* mın mırov ko dit ez heyiri mam.
şaşırtmak *L.* xelıtandın, dan şaş kırın, behıtandın, şewşandın, heyırandın, şaşmi kırın, xelıtandın.
şaşkın *rgd.* mat, şaşmi, şêwi. * **şaşkına çevirmek** *bw.* mat kırın, şêwandın, şaşmi kırın. * **şaşkına dönmek** *bw.* mat bûn. /**_lık** *N.* mati, şaşmiti, şêwiti.
şaşkınlaşmak *L.* bı halê "şaşkın" de bûn wek: şaşmi bûn.
şaşmak *L.* 1. karê "şaşırmak" e wek: ecıbin, şaş bûn. 2. dı lêkera neyini de halê erini kar tine. * **bilgili adam şaşmak bilmez** *bw.* mırovê zana xeletıyi nızane yanê naxelıte.
şaşmaz *rgd.* naxelıte, metel nabe, şaş nabe.
şatafat *N.* wurşa, kok, xeml, xeml û neqş.
şato *N. Fr.* burc, şato, keşane.
şavk *N. A.* tirêj, ronahi, tav.
şavkımak *L.* tav avêtın, tirêj dan, roni bûn.
şayan *rgd. P.* nestêle, şayan. * **dikkate şayan bir haber** *bw.* nûçeyeke nestêleyi baldari ye.
şayeste *N. P.* şayeste. şayet *Ghk. P.* nek, ne ko, eger, ger, heke. * **şayet ben gelmezsem sen git** **bw.** heke ez nehatım tu here.
şayia *N.* gotegot, nûçe ya belavbûyi.
şeamet *N. A.* bêyomi, bêxêri.
şebboy *N. P.* şevbêhn, şebboy.
şebek *N.* şebek, cûreyeke meymûn e.
şebeke *N. A.* şebeke.
şebnem *N. P.* avi, rewa, jale, xwisık.
şecaat *N.* boke, dılawêri, mêrani, mêrxasi.
şecere *N. A.* şecere, navnameyi malbati.
şedde *N. A.* şedde, elifba Erebi de cûre bılındek e ko dengdari ducar dıke.
şedit *rgd. A.* bıhêz, dıjwar.
şef *N. Fr.* şef, serok.
şefaat *N. A.* mehder, dılovani. /**_ etmek** *L.* mehder kırın.
şeffaf *rgd. A.* zelal, bırıncok, tûl, ruhni.
şefkat *N. A.* pıyari. /**_ etmek** *L.* pıyari lê kırın. /**_li** *rgd.* pıyar. /**_siz** *rgd.* dılhışk, bêpıyar.
şeftali *N. P.* şeftali, xox.
şehevi *rgd.* şehewi, erotik.
şehir *N. P.* bajar, şar. /**_ci** *N. rgd.* bajarvan, şarevan. /**_cilik** *N.* bajarvani. /**_li** *rgd.* bajari, bajarvan. /**_ merkezi** *N.* şarıstan.
şehirlerarası *rgd.* navinebajar.
şehirleşmek *L.* bûn bajar, bajar bûn.
şehit *N. A.* şehid, cangori. /**_ etmek** *L.* şehid kırın, cangori kırın. /**_lik** *N.* şehidi, şehadeti, şehadet. /**_ olmak** *L.* şehid bûn,

cangori bûn.
şehname *N. P.* şahname.
şehriye *N. A.* şehriye.
şehvani *rgd. A.* şehwani, baperesti.
şehvet *N. A.* şehwet, xwast, dılxwastıni. /**..li** *rgd.* xwastek, xwastok, baperest, şehwetperest.
şehzade *N. P.* şahzade, kurşah.
şekavet *N. A.* eşqıyati, nıjdevani.
şekel *N.* navê dırafê israil e.
şeker *N. P.* şekır. * **bonbon şekeri** *bw.* şekırbeyv. * **çay şekeri** *bw.* şekırê çayê. /**.. bayramı** *bw.* cejna şekır. /**.. gibi** *bw.* weki şekır, kesê şirin. /**.. hastalığı** *Nh. Bj.* şekırmız, nexwaşıya şekır. * **meyve şekeri** *bw.* şekırbeyv.
şeker kamışı *N.* levenê şekır.
şekerleşmek *L.* şekıri bûn.
şekerli *rgd.* bışekır, şekırin.
şekerlik *N.* şekırdank.
şeker pancarı *N.* çewênder, sılqa şekır.
şekerrenk *rgd. P.* şekırreng. 1. navê rengê şekır e. 2. du kesên ko navbera wan ne çê ne xırab e.
şekersiz *rgd.* bêşekır, kêmşekır.
şekil *N. A.* 1. şıkl, şıkıl, dırûv, esk, eşkêl, form, çwawabûn û çılobûna tışteki ji rûyê der ve. * **masanın şekli, bahçenin şekli** *bw.* şıklê masê, eşkêla bexçeyi. 2. şıkıl, şıkl, wêne, esk, êskêl, êsk, evıya ûsa şirovekırına babeteki bı resım e. * **bu şekiller pek anlaşılmıyor** *bw.* ev şıklana pır nayên fehm kırın. 3. teher, şıkıl, şıkl, awa, dırûv, teşe, reng, eşkêl. Evıya rê û rêgah û haleki dıde nas kırın. * **artık ne şekilde hareket edeceğimizi bilmiyoruz** *bw.* êdi tevgera me bı çı teheri dıbe em nızanın. 4. şıkıl, şıkl, teher, awa, reng. Evıya awayi bûna bûyerekê şirove dıke. * **yemenin de bir şekli var** *bw.* tehereke xwarınê ji heye. 5. şıkıl, şıkl, form, teher, teşe, esk, eşkêl, êsk, reng. awaya sazbûna dezgeha cıvaki ji şani dıde. * **derneğin kuruluş şekli** *bw.* forma sazbûna komelê. 6. teşe, teher, şıkıl, şıkl, awa, reng, qıdûm, tore, nol. Evıya bı awa û regi şırovekırınê izah dıke. * **bu şekilde** *bw.* bı vi teheri, bı vê torê, bı nola ha. * **bu şekilde olur** *bw.* bı vê torê dıbe. 7. rewş, awa, teher, qıdûm, şıkıl, şıkl, form, teşe. * **ne şekilde olursa olsun** *bw.* bı çı rewşê de dıbe bıla bıbe, bı çı awayi an teheri be ji. /**.. almak** *L.* şıkl gırtın, dırûvin. /**.. vermek** *L.* şıkılandın, dırûv dan, qıdûmandın. Ev sinonimên lı pêşıya heft deqên lı jor pır caran dıkarın wısa dı cihê hev de bêne bıkar anin.
şekilci *rgd.* formalist, teşekar, şıklparêz/perest. /**..lik** *N.* formalizm, teşekari, şıklparêzi. Ev sinonimên lı pêşıya "şekıl" dıkarın bı forma Kurdi çêbıbın.
şekildeş *rgd.* hemteşe, hemteher, hemreng.
şekillendirmek *L.* dırûvandın, dırûv dan, şıkıl dan, şıkılandın, qıdûmandın. Ev sinonimên lı pêşıya "şekıl" bı "..andın" têne bıkar anin.
şekillenmek *L.* dırûvin, teşe gırtın, şıkıl gırtın, qıdûmin, Ev sinonimên lı pêşıya "şekıl" bı pareka "..in û lı gor bêjeyi "gırtın" dıgırın.
şekilperest *N. A. K.* şıklperest, şıklparêz.
şekilsiz *rgd.* 1. bêşıkıl/şıkl, bêform. 2. bêreng, bêawa. 3. bêteşe, beytışe. * **evin mutfağı çok şekilsiz** *bw.* metbaxa malê zor bêteşe ye.
şeklen *rgp. A.* bı şıkl, bı teşe, bı teher.
şekva *N. A.* lava. /**..cı** *N.* lavaker, lavabêj.
şelale *N.* avrêjgeh, sipel, rêjge, qelbez, şip, çırr, çırrav, tavge.
şelek *N. K.* şeleg, pışti, barê ko bı pışt tête kışandın.
şema *N. Gr. Lat.* şema, plan. /**..tik** *rgd.* şematik.
şempanze *N. Fr.* şempanze.
şems *N. A.* ro, hın devokan de "roj" ji dıbêjın.
şemsiye *N. A.* şemsıye, şemşe, siwan, berbaran.
şen *rgd.* 1. şox, şa, şên, şeng, geş. /**.. olmak** *L.* şên bûn, geş bûn. 2. ava. * **evin şen ola!** *bw.* mala te ava.
şenelmek *L.* 1. şênahi bûn, gava ciheki çol û xali ko insan dıkevê. 2. kêfdar bûn, geş bûn, şên bûn. 3. geş bûn, hêşın bûn, evıya ji bo cihê ko rehek dırızın û şên dıbe.
şenlendirmek *L.* şên kırın, geş kırın, kêfdar kırın.
şenlenmek *L.* 1. şên bûn, kêfdar bûn. 2. şênahi bûn, şên bûn, geş bûn. * **Kürt köyleri yine şenlendi** *bw.* gundê Kurdan disa şên bûn, disa şênahi hate gundên Kurdan.
şenlik *N.* 1. geşi, dilan, şênahi. /**.. yapmak** *L.* dilan kırın, cejn kırın. 2. cejn, dilan, cerbeze. * **yılbaşı şenliği** *bw.* cejna sersalê, dilana sersalê. 3. mihrican, festival. 4. kêf,

şahi, şadi.
şer *N.A.* şer, xırabi.
şerait *Nk.A.* şırût, pırejmarıya "şert" e.
şer'an *rgp.A.* şer'en, bı şeriat.
şerare *N.A.* tırişke, çik, peşk, pırşêng, vejen, pêlık.
şerbet *N.A.* 1. quri, şire ya tıri ye ko bêax hatıye kelandın. /**– içmek** *L.* quri vexwarın.2. doşav, şerbet, ava fêki ko lıgel şekır têkel bûye. 3. avşile, şire, doşav, şerbet, bı mebesta taybeti ava ko bışekır çêdıbe. 4. doşav, şerbet, evıya ji hın avên tıştan re tê gotın. * **gübre şerbeti** *bw.* doşava zıvıl, ava rıxê.
şerbetlemek *L.* 1. efsûn kırın, dev gırê dan, gava lı dıji mar pêvedanê an dıji gur ko efsûn çêdıbe. 2. avrıx kırın, weko rıxê dı avê de rwin dıkın û dıdın zevi û bexçe û bıstanan.
şeref *N. A.* rûmet, şeref, xawên, bext. /**– vermek** *bw.* ezımandın, rûmetdar kırın, xawên dan.
şerefe [1] *N.* şerefe, mınarê de cihê ko ezan tê bang kırın.
şerefe, şerefinize! *B.* badenoş!, norşi!
şereflendirmek *L.* şeref dan, rûmetdar kırın, ezımandın, xawên kırın.
şereflenmek *L.* bırûmet bûn, bışeref bûn, rûmet gırtın, şeref gırtın.
şerefli *rgd.* bırûmet, bışeref.
şerefsiz *rgd.* bêrûmet, bêşeref. /**–lik** *N.* bêrûmeti, bêşerefi.
şerh *N.A.* şirove. /**– etmek** *L.* şirove kırın.
şeriat *N. A.* şeriat. /**–çı** *N.* şeriatparêz. /**–çılık** *N.* şeriatparêzi.
şerif [1] *rgd.A.* 1. şerif, çak, piroz. 2. paknıjad, paqıj.
Serif [2] *N. İng.* şerif.
şerik *N. A.* beşdar, hevbeş, hevpışk, hevpar.
şerir *N.A.* garis, şerkar.
şerit *N.A.* şırit. 1. parçe ya dırêj ya qumaş. * **ipekli şerit** *bw.* şırita hevrişım. 2. tej, şırit, parçe ya teng û dırêj ya erd. * **kara şeridi** *bw.* teja beji yê. 3. şırit, band, bend, wısa tıştê ko pehn û dırêj hatıye çêkırın. * **daktilo şeridi** *bw.* benda mekina nıvisinê. 4. şırit, rê ya trambêlan de ew xetên spi. * **sol şeritten sürmek** *bw.* dı şırita çepê de ajotın. 5. malık, mûmar, tenya, evıya ji jı bo hın cûre heywanê kurm ın ko weki dezi ne.
şeş *N. K.* şeş (6). /**– beş** *N.* şeş û pênc. /**– cıhar** *N.* şeş û cıhar/çar. /**–i dü** *N.* şeş û du. /**–üse** *N.* şeş û sê. /**–yek** *N.* şeş û yek.
şetaret *N.* şengi, kêfdari. /**–li** *rgd.* şeng, kêfdar.
şevk *N.A.* 1. şewq, xwast, dılxwastıni. 2. kêf, şengi.
şevval *N.* şewal, salnama qemeri de meha 10.em.
şey *N.A.* tışt, ewık, ewk, şıt, wanek. * **bir şey değil** *bw.* tıştek nine. * **bize bir şey lazım değil** *bw.* me tıştek ne dıvê.
şeyh *N.A.* şêx. /**–lik** *N.* şêxeti, şexti.
şeytan *N.* 1. şeytan, ehrimen, turundi, lı gor kıtêbên dini yeki lı dıji Xwedê ye û tım lı guneh û xırabıyê dıgere. 2. *N. rgd.* kesê zor qurnaz û wurya. /**– aldatmak** *L.* 1. lı şeytan hatın zapandın an bı vi awayi xırabi kırın. 2. şev xewnê de cenabet bûn. /**– diyor ki** *bw.* şeytan dıbêje ko, gava tıştê ko neye kırın û bıki an bê kırın û neki dıbêjın. * **şeytan diyor ki şu yabayı hocanın kafasına indir** *bw.* şeytan dıbê vê duguyi rake lı serê mele de lexe. /**– dürtmek** *L.* şeytani kutanê. /**– gibi** *bw.* weki şeytan e. * **şeytan kulağına kurşun** *bw.* guhê şeytan ker be. /**– taşlamak** *L.* şeytan kevır kırın, adeteki ye dema lı Hec de sê rojên pêşın ya qurbanê herkes her yek heft kevıran davêje çıheki ko jê re Mina dıbêjın. * **şeytana uymak** *bw.* guhdarıya şeytani k[illegible]. * **şeytanın bacağını kırma[illegible]** *bw.* lıngê şeyatni şkandın, yanê destpêka tıştêki kırın.
şeytan arabası *N.* pısing, tovê hın gıyan e ko bı mû yê xwe yi zırav û dırêj weki pembu heye û lı ber bê dıfıre, bılınd dıbe.
şeytanca *rgp.* bı şeytani.
şeytani *rgd.* şeytani.
şeytanlık *N.* şeytani, şeytanti. /**– yapmak** *L.* şeytani kırın.
şeytan saçı *Nh. bn.* **küsküt.**
şeytan tersi otu *N.* kaşme.
şeytan tırnağı *N.* pincê ninûk, goştê ko lı ber ninûk radıbe û hışk dıbe.
şezlong *N. Fr.* şezlong, cûre sendaliyeke ko cihê rûnıştınê bı caw çêdıbe û tê hev û vedıbe.
şık [1] *N. Fr.* şik, fêns, şûx. /**– giyinmek** *L.* lı xwekırına xwe ve fêns bûn.
şık [2] *N.A.* deq, rê. * **bu konuda iki şık var** *bw.* dı vê babetê de du rê henın.
şıkırdamak *L.* reqin, çıngin, dengê gwizan ko lı hev dıkevın an dengê metal ko

hev re dıbın re tê gotın.
şıklaşmak *L.* fêrıs bûn, şûx bûn, şik bûn.
şıllık *N. rgd.* aşıfte.
şımarık *rgd.* bıtır, rûgırti. /**–laşmak** *L.* bıtırin, bıtır bûn, rû gırtın.
şımarmak *L.* rû gırtın, bıtır bûn.
şımartılmak *L.* hatın rû dan, hatın bıtır kırın.
şımartmak *L.* rû dan, bıtır kırın, bıtırandın.
şıngıl *N.* cêr, evıya parçegûşiyên her gûşiyeki ye.
şıngırdamak *L.* rıngin, çıngin, dengek jı metal derkeve.
şıngırdatmak *L.* rıngandın, çıngandın, evıya dengeki jı metal derkeve.
şıpıdık N patık, solên bê pehni ko nav malê de dıkevên pê.
şıppadak *rgp.* xaftıla, yekcar.
şıpsevdi *N.* dılçûçık.
şıra *N. K.* şire, doşav. 1. ava tıri ya ko hê ax nehatıye avêtın. 2. ava fêki û hın hêşınati ye.
şırıldamak *L.* şûrandın, şûrin, jı bo av û tıştê avi ko dıherıke an dılop dıke.
şırıl şırıl *rgp.* şûre şûr, şıre şır.
şırıltı *N.* şûrin, şırin.
şırınga *N. It.* şırınga, derzi.
şıvgın *N. K.* şıvık, ajık, evıya dara ko tê bırrin û cihê bırrinê de ko aj der tên re tê gotın.
Şia *N. A.* Şia. islami de yên ko ali Hz. Eli ne.
şiddet *N. A.* tundi, dıjwari. /**–li** *rgd.* tund, dıjwar.
şiddetlendirmek *L.* tund kırın, dıjwar kırın.
şiddetlenmek *L.* tund bûn, dıjwar bûn.
şifa *N. A.* şıfa, çêbûn, xweşbûn. /**– bulmak** *bw.* şıfa ditın, çê bûn. /**–lı** *rgd.* şıfadar.
şifahen *rgd.* bı dev, bı devki.
şifahi *rgd.* bıdev, devki.
şifre *N. Fr.* şıfre. /**–lemek** *L.* bışıfre kırın. /**–li** *rgd.* bışıfre.
Şii *N.* Şii, kesê ko dı mezheba Şii de ye. /**–lik** *N.* Şiiti.
şiir *N. A* şiir, helbest.
şikar *N. A.* 1. nêçir. 2. heywanê ko hatıye nêçir kırın.
şikayet *N. A.* gıli, gazınd, gazin, şıkayet. /**–çi** *N.* gılidar, gılikar. * **şikayete gitmek** *bw.* çûn gıli. /**– etmek** *L.* gıli kırın, gazınd kırın. /**–name** *N.* gazındname, şıkayetname.
şike *N. Fr.* şike, sportê de lı beramberi berjewendiyeki de hile kırın.
şilep *N.* bargemi, barkeşti.
şilin *N.* şiling. 1. pare ya Awıstırıye ye. 2. jı 1/20 pareyi ingiliz e. 3. hın pare lı mêtıngehên ingiliz ın.
şilte *N.* bınrex, şilte, şelte.
şimal *N. A.* bakur. /**–i** *rgd.* bakuri.
şimdi *rgp.* 1. anıha, êsta, vê gavê, nıha, nıka, nıho, noke, hina, hinga. Evıya dema ko dı wê gavê de em tê de ne. * **yemeği şimdi yedim** *bw.* mın anıha nan xwar. * **ben şimdi geldim** *bw.* ez hina hatım. 2. nıha, nıka, nıho. Evıya hıneki pêş dema ko em tê de ne. * **bekle, arkadaş şimdi gelir** *bw.* rawest, heval nıha tê. 3. hina, hinga, anıha, nıha, nıka, nıho. Evıya pıçeki pêş dema ko em tê de ne. * **o şimdi burdaydı** *bw.* ew hinga lı vır bû. 4. *dç.* nıha, nıka. * **Ali gitti, şimdi kimbilir nerelerdedir** *bw.* Eli çû, nıha ki çızani lı ku ye.
şimdicik *rgp.* anıha, anıka, hina, hinıka.
şimdiden *rgp.* hemin, jı nıha, jı nıka, jı noke.
şimdiki *rgd.* vêgavê, vê demê. /**– gençler** *bw.* xortên vê demê.
şimdilik *rgp.* jı vê gavê, nıka, nıha. * **ben şimdilik aç değilim** *bw.* ez vê gavê bırçi ninım. * **sen şimdilik orda kal** *bw.* tu nıha lı wê bısekın, tu vê gavê lı wê bısekın.
şimendifer *N. Fr.* şımendifer, qıtar.
şimşek *N.* bırûsk, bırq, blêç, brûsk, bırisk, tırişke. /**– çakmak** *L.* bırûskandın, bırûsk vejandın. /**– gibi** *bw.* weki bırûsk, yanê tıştê ko zor lez û zû dıçe. * **şimşekleri üzerine çekmek** *bw.* lı ber bırûskên xelkê ketın, yanê tûşi rexneyên dıjwar bûn.
şimşeklenmek *L.* bırûsk vejenin, bırûsk vejandın.
şimşekli *rgd.* bırûsk hebûn.
şimşir *N. P.* şımşir, şımşad. /**– ağacı** *N.* şımşad.
şinanay *B.* hoppala, tırrnini, bangeke kêf û şadiyê şani dıke.
şinik *N.* çap, pivaneke bı 8 kilo ye bı zadê dıpivın. /**–lemek** *L.* çap kırın, lı çapê xıstın.
şipşak *rgp.* şipşak, dengê dıyaframa mekina fotoxrafê ye û mana "lezûbez, yekcar" jı dıde.
şipşirin *rgd. K.* şıp şirin.
şiraze *N. P.* şiraze, bendıka evrişım ya na-

va pırtûkê de ye.
şirden *N. K. ant.* şirden, beşê çaremin ya xaşê heywan e.
şirin *rgd. K. P.* şirin, şêrin. 1. tıştê ko xweş e, dıjraberi tehl û tûj. 2. kesê sempatik û tê hezkırın.
şirk *N. A.* şirk, Tırki de evıya kesê ko hevpışkıya Xwedê dıke û yekbûyina Xwedê ne bawer e re dıbêjın.
şirket *N. A.* şirket, dezgehên bazırgani ya hevpışki ne.
şirret *rgd. A.* pirri, adu, kesê ko tım şer û şemate hezdıke û dıxwaze kar xe.
şirretleşmek *L.* pirri bûn, adu bûn, bûn weki adu.
şiryan *N. A. ant.* sordemar, şahreg.
şiş [1] *N.* **1.** şiş, xışt, pijık, dar an metalên ko serê wan tûj dıki û carinan cihê çek de ji tê kar anın. /**– kebap** *N.* şiş kebab. **2.** sıng, evıya ya mûnandına gora û vezel û tıştê wısa ne. * **örgü şişleri** *bw.* sıngên mûnandınê.
şiş [2] *N. Bj.* coq, doq, perç, pûf. 1. cihê ko perçıvıye, werımıye. 2. cihê perç û werımi re tê gotın. 3. *N. rgd.* tıştê ko bı şiş hatıne patın.
şişe *N. P. K.* belor, şûşe. /**– mantarı** *N.* tepedor.
şişe fırçası otu *Nh.* fırçeşişe.
şişek *N.* kavır, kavıra mihyê.
şişelenmek *L.* hatın şûşe kırın.
şişinmek *L.* 1. xwe perçıvandın, xwe lı peyan danin, wısa jı bo kesê ko lı jor de mırov dınıhêre, peyagıri dıke re tê gotın. 2. mırûz kırın, xwe mırûzandın. 3. xwe perçıvandın, xwe pûf kırın, evıya jı bo heywanê ko dıxwaze pozberê xwe bıtırsine an xwe hazıri êrışê bıke re dıbêjın.
şişirilmek *L.* lêkerên lı pêşıya "şişirmek" bı "hatın" têne bıkar anin wek: hatın perçıvandın.
şişirmece *rgp.* lı rû xwe kırın, wısa sınêde pev ve nin, evıya jı bo karê ko pûte nehatıye pêdan re tê gotın.
şişirmek *L.* 1. perçıvandın, nepıxandın, nıxıfandın, avısandın, werımandın, pûf kırın. * **avurtlarını şişirdi** *bw.* gepê xwe pûf kır. * **karın şişirmek** *bw.* zık perçıvandın, avısandın. 2. jı serê xwe avêtın, jı rû xwe kırın. 3. mec. mezın kırın, gır kırın.
şişirtmek *L.* lêkerên lı pêşıya "şişirmek" bı "dan" têne bıkar anin wek: dan perçıvandın.
şişkin *rgd.* perç, werımi, pûf.
şişkinlik *N.* 1. *bj.* asaw, gıli, perç, pûf. 2. perçi, pûfi, pûfbûyi.
şişko *rgd.* şışko, qelew.
şişlemek *L.* şiş kırın, pij kırın, pijık tê de kırın.
şişlenmek *L.* hatın şiş kırın, hatın pijık kırın, hatın xışt kırın.
şişlik *N.* perçi, pûfi, werım.
şişman *rgd.* şişman, qelew, nepox. /**–ca** *rgp.* bı şişmani, bı qelewi, bı nepoxi.
şişmanlamak *L.* bez gırtın, qelew bûn, goşt gırtın, şişman bûn. şışmanlatmak *L.* qelew kırın, dan goşt gırtın, şişman kırın, dan bez gırtın.
şişmanlık *N.* qelewi, şişmani.
şişmek *L.* 1. perçıvin, nepıxin, pûf bûn, werımin, tıştê ko hewa an gaz dıkeve hundur û mezın dıbe. 2. perçıvin, nepıxin, werımin, pûf bûn, evıya bı mıkıne an bı avgırtınê ko tıştek fıreh dıbe. * **hamur ekşiyince şişer** *bw.* hevir ko tırş bû dıperçıve. 3. perçıvin, werımin, nepıxin, pûf bûn, evıya gava canê mırov bı awayeki ko bılınd dıbe. * **birinin gözünü şişirmek** *bw.* çavên yeki perçıvandın. 4. avısin, perçıvin, evıya tenê jı bo zıkê ko ber gırtıye re tê gotın. * **karnı şişti** *bw.* zıkê wi pûf bû. 5. bı pır xwarınê ko zık fıreh dıbe. 6. bı revê ko mırov dıweste û zık dıperçıve. 7. peyagıri kırın, bı ser xwe re çûn. * **fazla övünce adam şişmeye başladı** *bw.* zêde ko pesna wi dan mırovi destpê kır perçıvi.
şita *N.* zıvıstan, zıstan.
şive *N. A.* 1. şêwe, şiwe, zar, devok, serzıman. 2. naz.
şizofren *N. Fr. Bj.* şizofren. /**–i** *N.* şızofreni.
şofben *N. Fr.* şofben.
şoför *N. Fr.* ajotvan, raneker, serguhêz, şofêr. Jı vana de "şofêr û ajotvan" zêde tên xebıtandın. /**–lük** *N.* şofêrti, ajotvani.
şok *N. İng.* şok, jı tırsê an lıhev ketınê de canê mırov de hejandınek an lerzinek peyda dıbe ko jê re şok dıbêjın.
şom *N. A.* bêyomi, bêxêri. /**– ağızlı** *bw.* devnexêr, kesê ko devê xwe caran bı xêrê venake.
şorlamak *L. K.* şûrin, şûre şûr kırın.
şort *N. İng.* şört, kıne derpeyeke ko dı sportê de tê xwekırın.

şose *N. Fr.* şose, papûr.
şov *N. İng.* şow, pêşandana bı dans û stran an parçe şano ye.
şoven *N. rgd. Fr.* çepel, şowan/şoven. /**...ist** *rgd.* çepelkar, şovenist. /**...izm** *N.* çepelkari, şovenizm.
şöhret *N. A.* bınavûdengi, nav, nam, namdari, navdari. /**...li** *rgd.* navdar, navûdeng, namdar.
şölen *N.* 1. zıyafet, cejn. 2. mirican, cerbeze. 3. nandayina bı armanca dini.
şomine *N. Fr.* bıxêrig, ocax.
şövale *N. Fr.* şêpıya wênevan.
şövalye *N. Fr.* şovalıye.
şöyle *rgd. rgp.* 1. wısa, ûsa, haka. * **yorulunca şöyle bir uzanmalı** *bw.* mırov ko mandi dıbe wısa xwe dırêj ke. 2. *rgp.* wısa, ûsa, holê, wer, werge. * **öyledir** *bw.* wer e, werge. * **şöyle ki** *bw.* mina ko, wısa ko, wer ko.
şöylece *rgp.* bı wısa, bı wer.
şu pro. *rgd.* dı mana Kurdi de: 1. ew, wa, jı bo kes an tıştê dûr a nenans. 2. wê, jı bo tıştê mê ya dûr. 3. wi, jı bo tıştê nêr ya dûr. 4. va, vê, vi, evana jî jı bo tıştê nêzik ya nenas. * **şu anda** *rgp.* jı vê gavê.
şua *N. A.* pertew, çırisk, tırişke, çik.
şubat *N. A.* reşeme, sıbat.
şube *N. A.* lıq, şube.
şuh *N. rgd. P. K.* şox, şeng, şepal, bedew, jına azad û kêfdar.
şule *N. A.* xurri, pêt.
şuna pro. va, vê, vi.
şunca *rgd.* evqas, evqeder, evçend.
şundan pro. jı vê de, jı vi *de.*
şunlar pro. ew, van, wan.
şunu pro. wi, wê, wa.
şura [1] pro. lı wê, lı wır.
şura [2] *N. A.* şûra. * **şurayi devlet** *bw.* şûrayi dewlet.
şuracık pro. a lı vır.
şuralı *rgd.* xelkên lı wır.
şurası pro. ew der.
şurda pro. lı wır. * **şurda burda** *bw.* lı vır û wır, dor bı dor.
şurup *N. A.* şûrûb, şırûb, aqıt.
şut *N. İng.* şût, listıka gogê de pihn lê dan, pihn lı gogê dan. /**... çekmek** *L.* şût kışandın.
şuur *N ne.* hay, hış, heş, parsk, şıûr, bir.
şuurlaşmak *L.* birdar bûn, hayedar bûn, parsk gırtın.
şuurlu *rgd.* birbır, parskin, hayedar, birdar.
şuursuz *rgd.* bêhış, bêhay, birbori. * **şuursuz kalmak** *bw.* bê hay man, bir ve çûn, bê hış man /**...luk** *N.* bêhışi, bêhayi, birboriti.
şüheda *N. A.* şehidne, cangorine, evıya pırejmarıya "şehid" e.
şükran *N. A.* spasdari, mınetkari.
şükretmek *L.* evrandın, spasdar bûn. Evıya bı zêdeyi spasdari jı bo Xwedê tête kırın.
şükür *N. A.* şıkır, şukur. 1. spasdari jı bo Xwedê. 2. spasdari jı bo kes an tıştekı. * **bu günede şükür etmek lazım** *bw.* dıvêt ev rojana re ji şukur bıt.
şümul *N.* fırawani. /**...lu** *rgd.* fırawan.
şümullendirmek *L.* fırawan kırın.
şüphe *N. A.* şık, şıbhe, guman, hêdan, hedan, xışûş, lêporan. /**... etmek** *L.* şık bırın, şık kırın, bedgumani kırın. * **şüphe yok** *bw.* bê guman. * **şüpheye düşmek** *bw.* ketın gumanan, ketın şıkan.
şüphe[illegible] [illegible] gumanbar, dudıli, gumanza, [illegible]. /**...lik** *N.* bedgumani, septisizm.
[illegible]nelendirmek *L.* dan guman kırın, dan şık kırın, kırın gumanan.
şüphelenmek *L.* guman kırın, şık bırın, xışûşi kırın.
şüpheli *rgd.* bışık, bıguman
şüphesiz *rgd.* bêşık, bêguman.
şüreka *N k. A.* hevparne, hevbeşne, evıya pırejmarıya "şerik" e.
şüyu *N.* dı ali herkesi de hatıye bıhistın, hatıye belav bûn.

T

T *N.* 24.min tipe ya elifba tırki de û dengdar e.
ta! *B.* ta!. * **ta oraya kadar** *bw.* ta heta lı wê.
taaccüp *N. A.* şaşkirın. /**– etmek** *bw.* şaş kırın.
taahhüt *N. A.* gırtınserxwe. /**– etmek** *bw.* gırtın ser xwe.
taam *N.* xwarın, team.
taammüm *N.A.* belavbûn, fırawan.
taaruz *N.A.* êriş, hucum.
taassup *N. A.* peresti, perısti, kevneperesti.
tabak [1] *N. A.* 1. aman, teyfık, tebeq, fere, fıraq. qaçani. 2. kasık, evıya jı bo yên porselen ın. /**– yalayıcı** *bw.* ferexur, feremalêst.
tabak [2] *N. A.* debax, qesar, kesê ko çerm debax dıke. /**–hane** *N.* debaxxane.
tabaka [1] *N.A.* tebeqe, qutiyê cıxarê.
tabaka [2] *N.* 1. nıham, jı bo qatên erd tê gotın. 2. qor, tebeqe, qat. 3. çin, sınıf. * **işçi tabakası** *bw.* çina karker. * **burjuva tabakası** *bw.* çin i bûrjûwazi.
tabakalanmak *L.* tebeqe gırtın, nıham gırtın.
tabaklamak *L.* gemar kırın, debax kırın, qesar kırın, qesırandın.
tabaksız *rgd.* debaxnekırı. /**– deri** *bw.* ayarxav.
taban *N.* 1. bınê lıng, bınê solê, zol. 2. zemin, bın, bıni, navko. * **evin tabanı** *bw.* navkoya malê. 3. bın, bıni, rûyê tıştekı ko tê erdê. 4. terefgir, aligir. * **partinin tabanı** *bw.* aligirên partiyê. * **tabanları kaldırmak** *bw.* lıngê xwe helanin û revin.
tabanca *N.* debançe, şeşar, şeşagır.
tabansız *rgd.* bêbın, bêbıni. 1. tıştê ko bınê xwe tunne. 2. tırsok, bızdok, bızdonek.
tabela *N. İt.* tabela, lewha.
tabetmek *L.* çap kırın.
tabi *rgd.A.* gırêdayi. * **kimseye tabi olmamak** *bw.* gırêdayiya kesi nebûn.
tabiat *N.A.* 1. xurıst, xorıst, xwewer, tabiet, sırûşt. 2. xû, xûy, rewışt.
tabiatıyla *rgp.A.* bı taybeti.
tabiat üstü *rgd.* jı tebiatê der, sernatûral. /**–cülük** *N.* sernatûralizm.
tabii *rgd. A.* 1. tabi'i, xweweri, xurıst, peyhati, tıştê ko dı tebiatê de heye, bı xwe hatıye afırandın. 2. tabi'i, xwewer. * **bunun tabii bir rengi var** *bw.* evıya rengeki xwe ya tabi'i heye. 3. *rgp.* bı taybeti, jı xwe, helbet.
tabiileşmek *L.* tabi'i bûn, xwewer bûn, taybeti bûn.
tabiiyet *N. A.* 1. tabiıyet, gırêdayibûni. 2. tabiıyet, hemwelati.
tabip *N.A.* pıjijk, dıktor.
tabir *N. A.* 1. *Grm.* bıwêj, terim, tabir. 2. gotın. * **öyle tabir ederler** *bw.* wısa dıbêjın. /**– etmek** *L.* rave kırın, şirove kırın, tabir kırın. /**–name** *N.* tabirname, xewnname.
tabla *N.A.* table.
tabldot *N. Fr.* tabldot, menû.
tablet *N. Fr.* tablêt, hew.
tablo *N. Fr.* 1. tablo, wêne. 2. tablo, dimen, pêşdari.
tabu *rgd. Fr.* tabû. /**– olmak** *L.* tabû bûn.
tabur *N.* 1. tabûr, jı çaran de yek ya hêz a leşkeri ye. 2. *mec.* kom. * **bir tabur insan geldi** *bw.* komek insan hat.
taburcu *rgd.* kesê ko jı nexwaşxanê edi tê derxıstın an berdan. /**– etmek** *bw.* jı nexwaşxanê derxıstın.
tabure *N. Fr.* tabûre, cûre sedalıyeke bêpışt e.
tabut *N.A.* darbest, tawût, tabût.
tabya *N. A.* senger, sengerên ko bı çek û sileh hatıye xurtandın.
tacir *N.A.* tacır, bazırgan.
taciz *N.A.* hetık, ecız. /**– olmak** *L.* hetıkin, ecız bûn.
Tacik *N. rgd.* Tacık, dı Asyaya navin de geleki irani ye. /**–istan** *N.* Tacıkıstan.
taç [1] *N.A.* 1. zerzeng, efser, tac, ya gewheri ko dıdın serê şah û qralan. 2. zerzeng, tac, ya ko dıdın serê bûkê. 3. tac, tancik, evıya botanikê de cihê ko kulilk tê de rûnıştıne. /**– giymek** *L.* tac dan serê xwe.
taç [2] *N. İng.* goga futbolê de gava ko gog jı xizkên kêlekê derdıkeve.
taç yaprağı *N. ant.* pelgên tancikê.
taç yapraklı *N.* tancik, gula bıtancik.

tadımlık *N.* kefçıyek jı bo tamkırınê ko mırov dıke devê xwe.
tadil, tadilat *N. A.* guhartıni. /**– etmek** *L.* guhartın.
tafsilat *N.* kıtkıte, tefsilat. /**–lı** *rgd.* bıkıtkıte, bıtefsilat, bıdûrûdırêj.
tahakkuk *N.A.* pêkhatın. /**– etmek** *L.* pêk hatın.
tahakküm *N. A.* çewsandıni, sıtemkari, hukm.
tahammül *N. A.* tebat, sebır, semax, xwegırtıni, baldırêji, berxwedani, tehemul. /**– etmek** *L.* tebat kırın, xwe gırtın, baldırêji kırın, ber xwe dan.
taharet *N. A.* 1. paqıji, paqıjbûni. 2. taret, taharet, destav, jı bo avdest û nımêjê xwe paqıjkırınê re tê gotın. /**– almak** *L.* taharet kırın, destav gırtın.
tahayyül *N. A.* xeyal, ponıjin. /**– etmek** *L.* xeyal kırın, ponıjin.
tahdit *N.* tıxûbkırın, veanin. /**– etmek** *Lg.* agıhandın, veanin, tıxûb kırın/danin.
tahıl *N.* dexl, zad. /**– kurdu** *Nh.* beltitk.
tahin *N. A* tehin. /**– helvası** *N.* helavi tehin. /**– rengi** N. tehini.
tahkik *N. A.* hûrnêrin, tehqiq. /**– etmek** *L.* tehqiq kırın, hûr nıhêrin, tûjandın.
tahkikat *N. A.* tehqiqet, pırsıyari. /**– açmak** *bw.* pırsıyari kırın, tûjandın.
tahkim *N. A.* senger, asêti. /**– etmek** *L.* senger kırın, asê kırın, zexmandın.
tahkimat *N. A.* kelat, senger, evıya pırejmarıya "tahkım" e.
tahlil *N. A.* analiz. /**– etmek** *L.* hûrandın, dewıyandın, kıtandın, jı hev anin der.
tahliye *N. A.* 1. valakırın. 2. berdan, evıya jı bo dil û gırtıyan e. /**– etmek** *L.* 1. vala kırın. 2. berdan.
tahmin *N. A.* rawêj, saw, guman, texmin. /**– etmek** *L.* deranin, guman kırın, texmin kırın.
tahminen *rgp.* bı texmini, bı rawêji.
tahra *N. P.* dıs, dasê çılo.
tahribat *N.* ruxandıni, helşandıni. /**– yapmak** *L.* ruxandın, xerab kırın.
tahrif *N. A.* 1. guhartın, lı ser leyistın, evıya tıştê ko hatıye nıvisin an wêne bûn ko tê de guhartınek ko bête kırın. * **yazımı tahrif etmişler** *bw.* 2. fasıd, guhartın. /**– etmek** *L.* fasıd kırın, guhartın [illegible]nûs lı nav re kırın.
tahrik *N.* 1. [illegible] tız. /**– etmek** *L.* 1. lıvandın, bızıvandın. 2. tız kırın, engızandın, fit kırın, tız kırın, yeki an keseki jı bo kareki xırab dan hereket kırın. 3. xwasta cınsi lıvandın.
tahrip *N. A.* ruxin, helşin. /**– etmek** *L.* ruxandın, helşandın, kambax kırın. /**– olmak** ruxin, helşin, kambax bûn.
tahripkar *rgd.* wêranker.
tahrirat *N.A.* nameyên resmi ko jı daireyên resmi der tên. /**– katibi** *L.* tehrirat katıbi, jı tırki wısa derbazi Kurmanci bûye.
tahriren *rgp.A.* bı nıviski.
tahriri *rgd.* nıviski.
tahriş *N.A.* xurin, quncin. /**– etmek** *L.* xurandın, quncandın.
tahsil *N. A.* 1. xwandın, fêrbûni. 2. komkırın, evıya jı bo bac û pare ye ko jı xwedıyan tê gırtın. /**– etmek** *L.* 1. xwandın, fêr bûn. 2. kom kırın, jê gırtın.
tahsildar *N.* 1. tahsildar. 2. daroxa, dema aşireti de memûrên mir bûn.
tahsilli *rgd.* xwandeh, pitnas.
tahsilsiz *rgd.* nexwandi, pitnenas.
tahsis *N. A.* tırxan. /**– etmek** *L.* tırxan kırın.
taht *N. P. K.* text, post. 1. rûnıştеka şah û qral e. 2. meqama qralti, şaheti. * **tahta çıkmak** *bw.* çûn ser text, post nışin, yanê bûn qral an şah. * **tahttan inmek** *bw.* jı text hatın xar.
tahta *N. P. K.* texte, dep. 1. parçeyên tenık û teng û dırêj ko jı dar tê bırrin. 2. rû an bıni yên ko jı texte çêdıbe. 3. *rgd.* tıştê ko texte çêbûye. /**– biti** *N. bn.* **tahta kurusu.** /**– döşeme** *bw.* dep, bıni texte.
Tahtacı *N.* Texteçi, cûre teriqeteki ye lı Anatoliyê dıji, nêzi Elewiyan ın.
tahta kurusu *Nh.* gawuk, bezmık.
tahtelbahir *Nh. A.* noqav, keşt i bınav.
tahterevalli *N. P. K.* text i rewan, zerzanıq, dilani.
tahtıravan *N. P. K.* text i rewan.
tahvil *N. A.* guhartın, hûrkırın. /**– etmek** *bw.* guhartın, hûr kırın, evıya jı bo pare tê gotın ko lı hev tên guhartın.
tak *N. A.* 1. taq, tak, kembera xemılandi lı ser cade u kolanan. 2. teq, kut, dengê hışk ko lı erdê an lı texteki dıkeve. * **tak tak vurmak** *bw.* kut kırın, kut kut kırın.
taka *N.* cûre belemeki bıyerken e lı derya reş.
takas *N. A.* teqas, bıhevguhartın.
takat *N. A.* taqet, derb, mecal, qam, qe-

ram. * **takatım kalmadı** *bw.* mın mecal nema. * **takattan düşmek** *bw.* jı qam de ketın, jı derbê xwe ketın. * **takattan düşürmek** *bw.* jı qam de xıstın. * **takattan kesilmek** *bw.* jı hal ketın.

takatsız *rgd.* mıltaf, bêtıwan, bêhêz, jar. /**–lik** *N.* mıltafi, bêtıwani, bêhêzi.

takaza *N. A.* lome, serzeniş.

takbih *N. A.* eyıbandın. /**– etmek** *L.* eyıbandın.

takdim *N. A.* pêşkêş, berpêş, derpêş. 1. tışteki badihewa dan yeki. 2. dan nas kırın, dan zanin. 3. tıştek dan pêş an gırtın pêş. /**– etmek** *L.* pêşkêş kırın, derpêş kırın, dan nas kırın, berpêş kırın. * **arkadaşını bana takdim etti** *(tanıttı) bw.* hevalê xwe jı mın re da nas kırın.

takdimci *N.* pêşkêşker.

takdir *N. A.* pesend, pêrazibûni. 2. bıha an qimet zanin. 3. teqdir, qeder. * **Allahın takdiri** *bw.* teqdiri ilahi ye. /**–kar** *rgd.* teqdirkar, pesend. /**–name** *N.* teqdirname, pesendname.

takdis *N. A.* teqdis, pirozi. /**– etmek** *L.* teqdis kırın, pirozandın.

takı *N.* 1. xelat, bı zêdeyi dema dawatê de tıştên ko jı bo bûk û zavê têne dayin. 2. ceyiz, cêz. 3. *Grm.* xurde, parek, guhêrker.

takılgan *rgd.* mızawır. /**–lık** *N.* mızawıri.

takılmak *L.* 1. karê "takmak" hatın kırın. 2. lı dereki ve zelıqin an pê ve man, paş ketın. * **ayağım yere takıldı** *bw.* lıngê mın lı paş erdê ket. 3. têkıli bûn, tev dan, evıya jı bo ko yeki bıqehırini an ecız biki ko bı wi henekan bıki. 4. lı ser sekinin. * **bu "T" harfine de çok takılıp kaldım** *bw.* ez zor lı ser vê tipa "T" sekınim. * **takılıp kalmak** *bw.* 1. xwe dereng xıstın. 2. hışk lê nıhêrin.

takım *N.* 1. givale, taqım, taxım. 2. ask. deste. /**– elbise** *N.* taxıma cıl/kınc. * **sigara takımı** *bw.* taxıma cıxarê. * **takım taklavat** *N.* tef-tal, pelpot. /**– tutmak** *L.* pışta taxımeki sportê gırtın.

takımada *N. cox.* koma gıravan.

takım komutanı *N.* serpel.

takılmak *L.* 1. xwe ve zelıqandın. 2. zelıqin. * **kafaın bir yere takıldı** *bw.* eqlê mın lı dereki ve zelıqi ye.

takırdamak *L.* reqin, xırte xırt kırın, reqandın.

takır takır *rgd.* reqe req, xırte xırt.

takışmak *L.* 1. lı hev gerin. 2. gelece kırın, lı hev nin.

takibat *Nk. A.* pırsıyari, teqibat.

takiben *rgp.* pışt re, dû re.

takip *N. A.* pêçûn, pêdan, teqib. /**– etmek** *L.* teqib kırın, dan pey, ketın pey, bı dû ketın, pê gerıyan, pê ketın. * **birini takip etmek** *bw.* lı pey yeki çûn. * **birinin izini takip etmek** *bw.* dan/ketın pey rêça/şopa yekı.

takke *N. A.* kım, kum. * **takke düştü kel göründü** *kum ket keçeli derket.*

takla *N.* tılqe, deqelûz, dekbûz, teqle. /**–cı** *N.* teqlebaz. /**– atmak** *L.* teqle dan, teqle avêtın, kılozan kırın.

taklit *N. A.* 1. lasayi, teqlid, texlit, gêrav, peyrewi, jêgırti. Evıya tışteki ko şıbi wê bıki an weki wi bıki. 2. zalve, zarve. Evıya jı tu tım weki yeki di bıki. * **adamın taklidini yapmak zor** *bw.* dıjware ko mırov zalvi wi mırovi bıke. /**– etmek** *L.* zarve kırın, teqlid/texlit kırın.

taklitçi *N.* teqlidker, zalveker, muqalid.

takmak *L.* 1. serve kırın, tışteki bı jor de lı ser tışteki di ve bıki. * **kılıcın ucuna takmak** *bw.* lı ser şûr ve kırın. 2. pê ve kırın, gava tışteki dı tıştê di ve bızelıqini. * **düğme takmak** *bw.* bıjkoj pê ve kırın. * **kulp takmak** *bw.* qulp pê ve kırın. 3. lê kırın, lêdan, jı bo nav û paşnavê ko tê bêlû kırın. * **isim takmak** *bw.* nav lê dan, nav pê ve kırın. 4. mec. guh dan. * **o kimseyi takmaz** *bw.* ew guh nade kesi. 5. xwe re bırın. 6. paş xıstın. * **elbiseyi çengele takmak** *bw.* kınc lı paş çanqıli xıstın.

takoz *N. Gr.* gêrbend, sıpêne, taqoz.

takriben *rgp. A.* teqriben.

taksi *N. Fr.* taksi. /**–metre** *N.* taksimetır.

taksim *N. A.* parvekırın, beşkırın. /**– etmek** *L.* dabeşin, parve kırın, beş kırın, beşineve, parandın, par kırın. *bn.* **bölmek, bölüşmek.**

taksir *N. A.* teqsir. /**– etmemek** *bw.* texsir nekırın, çı jı dest hat kırın.

taksirat *N. A* qısûrne, sûcıne, tawanıne.

taksit *N. A.* beş, par, berban, jivan, pardani, teqsit, evıya bı zêdeyi jı bo her beşeki jı deyn tê gotın.

taktırmak *L.* karê "takmak" dan kırın wek: dan pê ve kırın.

taktik *N. Fr.* taktik.

takunya *N. Gr.* qepqep, nalık, qapqap, pêdark.

takvim *N.* salname.

takviye *N. A.* 1. zexmandın, xurtandın. 2. bergiri mıli, destek. /**– etmek** *L.* zexmandın, xurtandın.
talak *N.A.* sêkevır, jın berdan, mêr berdan an hevûdu berdan.
talan *N. P. K.* tartale, talan, nıjd, tarac. /**– etmek** *L.* tartale kırın, talan kırın. /**– olmak** *L.* talan bûn, tartale bûn.
talancı *N.* nıjdevan, talanker.
talaş *N.* telaş, ardık, ardemışar, tûx, sıhın, dar ko bı xızag an bırrekê tên bırrin toza ko jê derdıkeve. * **hızarcı talaşı** *bw.* ardemışar.
talaz *N.* 1. pêl, pêla ba û avê. 2. xavıkê ko lı ser qumaşê evrişım pêk tên.
talebe *N.A.* 1. xwendekar, qutab. 2. feqeh, feqi, şagırt, evıya jı bo ya dini tê gotın.
talep *N. A.* xwastın, daxwaz. /**– etmek** *L.* xwastın, daxwaz kırın. /**–name** *N.* daxwazname.
tali *N. A.* duhem, dı dereca duhemin de bûn.
talih *rgd. A.* talih, bext, felek, şans. /**–li** *rgd.* bextçê, bextçak. /**–siz** *rgd.* xêrnedi, bextreş, bêtalih.
talim *N. A.* perwerde, hewer, hevotın, talim, hindari. 1. karê hinbûn û perwerdebûnê. 2. karê hinkırın û perwerdekırınê. 3. hinkari. 4. fêrbûna dı leşkeri *de.* /**– etmek** *L.* talim kırın. /**–gah** *N.* talimgeh. /**–hane** *N.* talimxane. /**–name** *N.* talimname. * **talim terbiye** *bw.* hinkırın û hevotın.
talimat *N. A.* ferman, direktif, talimat. /**–name** *N.* destûr, fermanname, talimatname.
talip *rgd. A.* ya ko dılê xwe heye, xwastek, bı zêdeyi xortê ko dılê xwe lı keçıkê heye.
talk unu *N.* sıpiyaw.
talkın *N. A.* telqin.
tallahi *B.* tillahi.
taltif *N.* xelat, şabaş, dıyari. /**– etmek** *L.* xelat kırın, şabaş dan, dıyari dan.
talyum *N. Fr. İng.* talıyûm, elementeki bı jimara atomi 81, gıranıya atomi 204.39, sıftıya xwe 11.85 e û 303 derecê de dıhele. *sim.* Tl.
tam *rgd. A.* 1. tam, tıştê ko ne kêm e û ne hındıke. * **tam 24 saat uyumadım** *bw.* tam 24 saetan mın xew nekır. 2. tûn, tûni. 3. tam, evıya bêkêmasıyê, bê qısûrıyê şani dıke. * **tam günün adamı** *bw.* tam mırovê rojê ye. 4. *rgp.* hawe, pışk, eyni. * **adam tam istediğim gibi çıktı** *bw.* mırovi tam weki mın derket. 5. *rgp.* dı demê de, dı wextê *de.* * **tam çıkacağım sıra telefon çaldı** *bw.* tam ez derdıketım ko telefonê lê *da.* /**– gelmek** *L.* tam lê hatın.
tamah *N. A.* temayi, çavbırçıti. /**– etmek** *L.* temayiti kırın. /**–kar** *rgd.* temahkar.
tamam *rgd. A.* temam, tewaw. 1. tûn, tûni. 2. nekêm. * **bu sözlük tamam değildir** *bw.* ev ferheng temam nine. 3. temami, hemû, gi, gıştiyê şırove dıke. * **kelimelerin tamamını saydım** *bw.* mın temamıya bêjeyan hêjmart. 4. temam, kutabûnê û dawi hatınê şani dıde. * **arkadaşlar tamam, gidelim** *bw.* heval temam ın, em bıçın. 5. temam, mana erê, belê, û dıbe jı bı temam hal dıbe. * **akşama gel tamam mı?** *bw.* êvari were, temam? /**– etmek** *L.* temam kırın. /**– olmak** *L.* temam bûn.
tamamı *rgd.* tevahi, tevayi, hemû, hawêr. /**– tamamına** *bw.* tam û tevahi.
tamamen *rgp.* tamamen, bı tevahi, bı hemû.
tamamıyla *rgp.* bı temami, bı tevahi.
tamamlamak *L.* 1. temam kırın. * **eksiklerini tamamlamak** *bw.* kêmasıyên xwe temam kırın. 2. dawıyandın, xılas kırın, temam kırın. * **çocuk 7 yaşını tamamladı** *bw.* zaroki 7 salıya xwe temam kır.
tamamlanmak *L.* temam bûn, hatın temam kırın.
tamamlatmak *L.* dan temam kırın.
tamariks *N.* surdar.
tambur *N.A.* tembûr.
tam gün *Nh.* tam roj.
tamim *N.* namedor, belavok.
tamir *N. A.* tamir. 1. tıştê ko xıra bûye an şkestıye disa çêkırın. 2. qısûr û kêmasıyeke dıqewıme disa durust kırın. 3. pate, pine, evıya jı bo cıl û qumaşe ko qul û çêrandına wan têne pine kırın. /**– etmek** *L.* çê kırın, tamir kırın. /**– görmek** *L.* tamir ditın. /**–hane** *N.* tamirxane. /**– olmak** *L.* tamir bûn, çê bûn.
tamirat *N. A.* tamirat.
tamirci *N.* tamirker.
tampon *N. Fr.* tampon.
tamtakır *rgd.* tamtaqır, viç û vala.
tanzara *N. K.* tanzera, cûre govendeki Kurdi ye.
tan *N.* berbang, sıpêde, spêde.
tandır *N. A.* tendûr, tenûr. /**– ekmeği** *N.*

nanê tenûrê. /**– kebap** *N.* parêv, bıryan. /**– küreği** *bw.* mezkere.
tane *N. P. K.* dane, tene, lıb, hew, heb. 1. yek jı hêjmarekê. * **on tane kitap** *bw.* deh lıb kıtêb. * **tanesi on liradan** *bw.* lıba wan bı deh lire. 2. dane, tene, hew, bezre, navê hın tovên rehekan e. * **buğday tanesi** *bw.* teneyê genım. 3. hew, lıb, hın fêkiyên pıçûk a bıdendık. * **üzüm tanesi** *bw.* hewên tıri. /**– bağlamak** *L.* hew gırtın, tene gırtın.
taneli *rgd.* bıtene, hewgırti.
tangırdamak *L.* zıngin.
tangır tungur *rgp.* xaldur xuldur, dengê tıştê vala ko gındıri dıbın.
tango *N.* tango, bêjeyeke Spani ye û navê danseke ye.
tanıdık *rgd.* nas, nasyar, tırbit.
tanık *N.* guva, govan, şahıd. /**– olmak** *L.* lê guva bûn, lê şahıd bûn. /**–lık** *N.* govani, şehadeti. /**– etmek** *L.* govani kırın, şehadeti kırın.
tanıklamak *L.* guva/govan kırın, şahıd nişan dan.
tanılamak *L.* teşhis kırın, nas kırın.
tanılmak *L.* hatın nas kırın, hatın zanin.
tanım *N.* rave, tarıf.
tanımak *L.* 1. nas kırın, nasin, mırov kes an tıştê ko dızane. * **seni tanıyorum** *bw.* te nas dıkım. 2. nas kırın, zanin, tışt an kesê ko mırovi pêşta diti ye û bihrê de maye. **Tuncelinin çok yerlerini tanıyorum** *bw.* pır cihên Dêrsımê ez nas dıkım/zanım. 3. derheqa kes an tışteki de zanina xwe hebûn. * **sen hiç adam tanımıyorsun** *bw.* tu hiç mırovan nas naki. 4. jı hev deranin, fehm kırınê re ji tê gotın. * **yılan deliğini tanır** *bw.* mar qula xwe nas dıke/dızani. 5. berpırsıyar zanin. * **ben onu bunu tanımam, seni tanırım** *bw.* ez wi mi nas nakım, te nas dıkım. 8. hıştın, tırxan kırın. * **sana o kadar zaman tanıdım yine olmadı** *bw.* mın jı te re evqas zeman hışt disa ji nebû.
tanımamazlık *N.* nasnekırın, nenasin.
tanımazlık *N.* nasnekırın, nenasin. * **tanımazlıktan gelmek** *bw.* xwe lı nenasiyê danin.
tanımlamak *L.* rave kırın, şirove kırın.
tanımlanmak *L.* hatın rave kırın, hatın şirove kırın.
tanınan *rgd.* aşina, nas.
tanınmak *L.* 1. nas bûn, hatın nasin, weki ye, çı kese? hatın zanin. 2. bınavûdeng bûn. 3. hebûna xwe hatın pejırandın. * **Kürtler Hollandada azınlık olarak tanınmıyor** *bw.* Kurd lı Holandê ji bı hındıkahi nayên nas kırın.
tanınmış *rgd.* navdar, navdayi, navûdeng.
tanış *N.* nas, dost. /**– çıkmak** *L.* nas derketın.
tanışık *N.* nasên hev, her yeki jı nasên hev. /**–lık** *N.* hevnasin.
tanışmak *L.* hev nasin, hev nas kırın, hevûdu nas kırın.
tanıştırmak *L.* danasin, dan nasin, dan nas kırın, lı hev û du dan nasin.
tanıt *N.* delil, belge.
tanıtıcı *rgd.* danezan.
tanıtılmak *L.* dan nas kırın, danasin.
tanıtlamak *L.* isbat kırın, peyıtandın, mêlag kırın.
tanıtlanmak *L.* hatın isbat kırın, hatın peyıtandın, hatın mêlag kırın.
tanıtlı *rgd.* bıisbat, bıpeyit.
tanıtma *N.* danasin, teqdim.
tanıtmak *L.* danasin, dan nas kırın, nasandın. * **kendini tanıtmak** *bw.* xwe dan nas kırın.
tanıtmalık *N.* tarife.
tank *N. İng.* tank, debabe. /**–savar** *N.* tankşkên.
tanker *N. İng.* tankêr.
Tanrı *N.* 1. Xwedê, Xuwa, Yezdan, Xuda. 2. ilah. /**– evi** *bw.* mala Xwedê. /**– misafiri** *bw.* mêvanê Xwedê. /**– vergisi** *bw.* dayina Xwedê ye. * **tanrıya şükür** *bw.* şukur bı Yezdan.
tanrı bilimi *N.* ilahıyat, teoloji.
tanrıcılık *N.* teizm.
tanrıça *N.* Xudawen, ilahe.
tanrılaştırmak *L.* Xuda ditın, Xwedê zanin.
tanrısal *rgd.* Xudayi, ilahi, lahûti.
tanrıtanımaz *rgd.* Xudênenas, ateist.
tansık *N.* mûcize.
tansiyon *N. Fr. Bj.* tansıyon.
tantal *N. Fr. kim.* tantal, elementeki bı jımara atomi 73, gıranıya atomi 180.88, sıftıya xwe 16.6 e û 3000 dereceyi de dıhele. *sim.* Ta.
tantana *N. A.* rewnaq, tentene.
tan yeli *N.* ba i beyani.
tan yeri *N.* berbang, zerıqin.
Tanzanyalı *N.* Tanzani.
tanzim etmek *L.* rêkûpêk kırın, durust

kırın.

tapa *N.* 1. senık, devgırtek, hewdel. 2. kımê, yên ko dıkın devê şûşan.

tapan *N.* şepne, şepane, şıpne, sak, kaşan, kaso, mahlû, mali, mehli, şafûn, lı gor devokên axaftınê ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bene bıkar anin. /**–lamak** *L.* şepane kırın, mahlû kırın.

tapınak *N.* ibadetgeh/xane, perıstgeh.

tapınmak *L.* perestın, perıstın, ibadet kırın.

tapir *N. Fr. zoo.* tapir.

tapmak *L.* perestın. 1. xudatıya Xwedê pejırandın û ibadet kırın. * **Allaha tapmak** *bw.* perıstın Xwedê. 2. zor hez kırın, xwe perıstın.

taptaze *rgd. K.* ter û teze, tıp û teze, tıp û ter.

taptırmak *L.* dan perıstın.

tapu *N.* tapi, tapû, burunti. /**– senedi** *N.* qoçan.

tapulamak *L.* tapû kırın.

taraça *N. İt.* ban, berbanık, banoke.

taraf *N. A.* ali, hêl, la, layen, dûş, tax, pi, mıl, rex, teref. 1. her yek jı cihê paş, pêş, tenışt, kêlek, ser û bın û *hwd.* * **bir tarafa çekilmek** *bw.* xwe dan aliki. * **bir tarafa dağıtmak** *bw.* aliki ve kırın. * **bir tarafa doğru gitmek** *bw.* aliki de çûn. * **bir tarafı eğri olmak** *bw.* piki xwe xar bûn. 2. cih, herêm, mıntıqe. * **bizim taraflarda** *bw.* bı alıyê me *de.* * **diğer taraftan** *bw.* jı mılê dın. * **her taraf** *rgp.* der û dor. * **her tarafa koşmak** *bw.* ber bı her alıyê ve bezin. * **sol taraftan** *bw.* jı mılê çepê, jı layi çepê. * **taraf tutan** *bw.* layengir. 3. mıxrıki ya navbera du kesan an du tıştan. /**– tutmak** *L.* layen gırtın, ali gırtın, pışt gırtın, pi gırtın. 4. nıfşên yeki. * **anne tarafı izolludur** *bw.* ali dê ve izoli ye. 5. beş an parçeyek jı tıştekî. * **evin yan tarafı ağaçlık** *bw.* layi teıştê ya malê bıdar e.

taraflı *rgd.* layegir, aligir, bıteref.

tarafsız *rgd.* layennegir, bêali, bêteref.

taraftar *N. rgd.* pıştvan, aligır. /**–lık** *N.* pıştvani. /**– olmak** *L.* pıştvani kırın, pışt gırtın, palpışti kırın. ali bûn.

tarak *N.* şe, şeh, şamû. 1. aleteki bı dıran e ko mırov porê xwe rast dıke. 2. dezgehên çılagi yanê caw çêkırınê de cihê ko dezi tê re dıçın. 3. *ant.* hın teyrên ko serê wan de parçeyê kertik hene. 4. *ant.* pışta dest û lıng ko tılıyan ve dıgehên hev. * **kıl tarağı** *N.* şehê mû. 5. şıpne, şepane. 6. şamû, ya ko bı wi heri yê şe dıkın.

taraklamak *L.* 1. şe/şeh kırın. 2. şepne kırın.

tarak otu *N.* stripor.

taralı *rgd.* şekıri.

taramak *L.* 1. şe/şeh kırın. * **saç taramak** *bw.* por şe kırın. 2. seh kırın, lı her ali gerin. * **bütün ormanı taradık** *bw.* me hemû rêl seh kır. 3. jentın, lax kırın, evıya jı bo gule û fişeng lê bıreşini tê karanin.

taranmak *L.* 1. karê "taramak" hatın kırın wek: hatın lax kırın. 2. xwe şe/şeh kırın, porê xwe şe kırın.

tarassut *N.* didevani, çavdêri.

taraş *N.* qurf. /**–lamak** *L.* qurf kırın.

tarçın *N. P.* darçin. /**– rengi** *bw.* darçini.

tarh *N. A.* 1. hewd, dorixe, malık, lat, latık, mışar, bexçe û bıstanan de tejên ko rehek tê de tên danin. 2. sepandın.

tarha *N. P.* das.

tarhana *N. P.* tarhane. /**– çorbası** *N.* şorba tarhanê.

tarhun *N. A.* tarxûn.

tarım *N.* erdçıni, kıştûkal, cotari, werze, ziraet. /**– işçisi** *N.* pale, werzêr, çandıyar.

tarımcı *N.* cotar, çandıyar. /**–lık** *N.* cotemeni, cotari, çandıyari.

tarif *N. A.* 1. tarıf, salıx. 2. rave, tarıf. /**– etmek** *L.* tarıf kırın, salıx dan.

tarife *N. A.* tarife. /**–li** *rgd.* bıtarife. /**–sız** *rgd.* bêtarife.

tarih *N. A.* berwar, dirok, mêju, tarix. /**– atmak** veya **koymak** *L.* mêjû avêtın an nıvisin. * **1986 tarihinde** *bw.* dı berwara 1986. an *de.* /**– bilgini** *N.* dirokzan, diroknas. /**–çi** *N.* mêjunıvis, mêjuzan, dirokvan. * **tarihe geçmek** *bw.* ketın tarixê, ketın dirokê. /**– yazarı** *N.* diroknıvis, mêjûnıvis.

tarihi *rgd. A.* diroki.

tarikat *N.* teriqet, tariqet.

tarih öncesi *N.* pêşdirok, pêşmêjû.

tarihsiz *rgd.* bêtarix, bêmêjû.

tarla *N.* zevi.

tarla faresi *N.* 1. mışki kêlge. 2. cılboq, evıya ewê dûv kın e. 3. sêvle, xılt.

tart *N. A.* derxıstın, ıxrac. /**– etmek** *N.* der xıstın, ıxrac kırın, tut kırın.

tartaklamak *L.* yeki bı pêsirê gırtın û rajandın.

tartı *N.* 1. karê "tartmak" e. 2. gırani. 3. piv, pivan.

tartılmak *L.* 1. hatın kişin, hatın kêşan. 2. hatın pivan. 3. xwe kêşan, xwe kışandın, xwe pivan.
tartısız *rgd.* 1. bêpivan. 2. nepivandi.
tartışma *N.* 1. gengeşi, lı ser mewzû an babetekê axaftın. 2. lec, gelace, evıya ji bı devki lı hev ninê re tê gotın.
tartışmak *L.* 1. lec kırın, gelace kırın. 2. behısin, gengeşi kırın.
tartmak *L.* wezınandın, kışandın, kêşan, kêşin, pivan, pivin, peyıvin.
tarumar *rgd. P. K.* tar û mar, şeqe beqe.
tarz *N. A.* rewş, teher, awa, guharta, terz. * **bu tarzda** *bw.* bı vi teheri. * **öyle bir tarz de...** *bw.* dı rewşeke wısa de...
tas *N. A.* sekre, uskere, tas, tasık, êskere, êskere. /**... kebap** *N.* tas kebab.
tasa *N.* xem. /**...lı** *rgd.* xemgin, xemnak. * **tasası sana mı düşer?** *bw.* xema wi bı te ketıye?
tasalanmak *L.* xem kırın, xem xwarın.
tasarı *N.* pêşnûma, pêşnıyar, plan, proje.
tasarlamak *L.* pêşnûma kırın, ji ber xwe de anin û bırın, lı ser mıjûl bûn.
tasarruf *N. A.* qıtût, paşrojmendi, teserûf. /**... etmek** *L.* berhev kırın, ji bo mal û pare. 2. xebıtandın, bıkar anin.
tasavvuf *N.* olperweri, mistisizma islami.
tasavvur *N. A.* tesewwûr.
tasdik *N. A.* rastandın, erêyandın, tesdiq. /**... etmek** *L.* rastandın, erêyandın, tesdiq kırın. /**...name** *N.* tesdiqname.
tasfiye *N.* safikırın, tesfıye. /**... etmek** *L.* safi kırın, tesfıye kırın. /**...hane** *N.* tesfıyexane, refineri.
tashih etmek *L.* rast kırın, rastandın.
taslak *N.* pêşnuma, gelale.
taslamak *L.* ... kırın, Kurdi de evıya bı lêkera arikar "kırın" an "nişan dan" tête kar anin. * **erkeklik taslamak** *bw.* mêrani kırın an xwe mêr nişan dan.
tasma *N.* gergûnk, gerdeni, şebak, sancûl.
tasnif etmek *L.* ji hev deranin, senıfandın, hılbıjartın.
tasrif *N. A. Grm.* tewandın.
tasrih *N. A.* aşıkarkırın.
tastamam *rgd.* pışk.
tasvip *N. A.* mıkur. /**... etmek** *L.* mıkur hatın, rast ditın, erê kırın/gotın. /**... görmek** *L.* mıkur hatın.
tasvir *N. A.* 1. pêşdari. 2. resım, wêne. /**... etmek** L. 1. pêşdar kırın. 2. wêneyi çêkırın.
taş *N.* kevır, ber, berd, berd. 1. kevırê ko bı taybeti dı tabietê de heye. 2. kevırê ko ji bo mebesteki tê kar anin. * **mezar taşı** *bw.* kevırê gorê. 3. ya ko dıkın gewheran. * **yüzük taşı** *bw.* kevırê hıngliskan. 4. *Bj.* ya ko dıkeve lebatê mırov. * **böbrek taşı** *bw.* kevırê gurçıkan. 5. pûlên ko listıkên wek tawle û dominê de tên kar anin. * **domino taşı** *bw.* kevırê dominê. /**... atmak** *L.* kevır avêtın, bı awaki qezi lê xıstın. /**... gibi** *bw.* weki kevır e, ji bo tistên pır hışk tê gotın. /**... kesmek** *L.* kevır bırrin. * **kesme taş** *N.* kevırê bırri. * **taşa tutmak** *bw.* dan ber kevıran, kevır lê wer kırın. * **taş taş üstünde bırakmamak** *bw.* kevır lı ser kêvır nehıştın. * **taşı sıksa suyunu çıkarır** *bw.* kevır bıguvişe avê jê dertini. /**... yontmak** *L.* kevır bırrin, kevır şeh kırın.
taşak *N. anı.* batû, hêl, hêlık, hêlke, gun, gurnık, rıtıl.
taş bademi *N.* behiva kwir, cûre behiveke ko qaşıkê xwe zor hışk e.
taş basması *Nh.* çapberi, kolyar, litoxrafi.
taş çekici *N.* ajıne.
taşçı *N.* kevırbır, berbır, kerrebır, hetar.
taşeron *N. Fr.* hewnas, serkar, dasron.
taşıl *N.* fosil.
taşımacı *N.* barkêş, şıxrevan. /**...lık** *N.* karwani, barkêşi, şıxrevani.
taşımak *L.* 1. bırın, kêşan, kêşin, tistek ji ciheki gırtın û bırın ciheki dın. 2. lı ser xwe gerandın. * **tabanca taşımak** *bw.* tebançe lı ser xwe gerandın. 3. guhaztın. * **suyu borularla taşiyorlar** *bw.* avê bı borıyan dıguhêzın. 4. gerandın. * **karnında yavru taşımak** *bw.* zıkê xwe de çêlık gerandın.
taşınır *rgd. N.* 1. tê bırın, tê kêşan. 2. menqûl.
taşınmak *L.* 1. karê "taşımak" hatın kırın wek: hatın kêşan. 2. cih guhartın, mal bar kırın, mal guhaztın.
taşınmaz *N. rgd.* 1. naye bırın, naye kêşan. 2. xeyr i menqûl.
taşırmak *L.* 1. ser re rıjandın. 2. sebra yeki kêm kırın.
taşıt *N.* çûnbar, barkêş, tıştê ko bar û mırov dıbe an dıkişine.
taşıtmak, taşıttırmak *L.* karê "taşımak" dan kırın wek: dan bırın, dan kêşan, dan kışandın.
taşıyıcı *N. rgd.* guhêzkar, kêşan, barbır.
taşkın *rgd. bn.* aşırı.

taş kömürü *N.* komıra kevır.
taşlama *N.* 1. kare "taşlamak" e. 2. hesan kırın.
taşlamak *L.* kevır kırın, kevır an ber avêtın, dan ber kevıran. 2. hesan kırın, 3. qezi lê xıstın, çawa tu bı gotınan lı ser yeki bıkeni.
taşlanmak *L.* 1. hatın kevır kırın. 2. hatın hesan kırın.
taşlaşmak *L.* 1. bûn kevır. 2. weki kevır bûn, yanê dı cihê xwe de mat û metel man.
taşlaştırmak *L.* kırın kevır.
taşlatmak *L.* dan kevır kırın.
taşlı *rgd.* bıkevır, kevırin, gerger. 1. cihê ko kevır û kuç heye. 2. zada ko kevır tê de heye. * **taşlı bulgur** *bw.* sawara bıkevır. * **taşlı yüzük** *bw.* gustilka bıkevır, gustilka kevırin.
taşlık *N.* 1. kerre, zûr, cihê ko bı kevır û kuç e. 2. erda ko bı kevıran hatıye raxıstın. 3. *ant.* berdeian, aş, lebateki teyran e ko xwarın lı vır de tê hêrin.
taşmak *L.* ser re avêtın, ser re çûn, xuroş bûn. * **çorba taştı** *bw.* şorbe ser re çû.
taş ocağı *N.* atûn, atûna kevır.
taş pamuğu *N.* asbest.
taşra *N.* melbend, cihê ko jı derveyi bajaran ın.
taş yürekli *rgd.* dılkevır, dılhışk.
taş yazması *N.* kolyar, çapberi, lioxrafi.
taş yoncası *N.* kınêre.
tat *N.* 1. tam, çêj, çeşt, çeşni, evıya tam û lezeta tışteki ye. * **tadına bakmak** *bw.* tam kırın, çej kırın, çêjandın, çêjtın. 2. tam, evıya lezeta tışteki ye. 3. tıştê ko xweşa mırov dıçe, zewq, kêf. * **tadı damağında kalmak** *bw.* tama xwe dı dev de man. * **tadına alışmak** *bw.* tamışki bûn. * **tadına doyamamak** *bw.* jı tamê têr nebûn. * **tadını çıkartmak** *bw.* tam jê derxıstın. * **tadı tuzu kalmamak** *bw.* tam tê de neman, xêr tê de neman.
Tatar *N. rgd.* Tatar, teter.
tatarcık *N.* pêşûle, axurk.
tatbikat *N.A* tetbiqat, manevra.
tatbiki *N.A* tetbiqi, pratik.
tatil *N.A* tatil, betlane, azadani, etlahi. /**– etmek** *bw.* tatil kırın. /**– olmak** *L.* tatil bûn. /**– yapmak** *L.* tatil kırın, çun tatilê.
tatlandırmak *L.* tamıji kırın, şirin kırın.
tatlanmak *L.* tam gırtın, şirin bûn, çêjdar bûn.
tatlı *rgd.* 1. şêrin, şirin, tıştê ko dı tama şekır de ye. 2. xweş, xoş, tıştê ko tehl û tûj nine. /**– biber** *N.* isota ne tûj. /**– su** *N.* ava xweş. 3. şirin, şêrin. * **tatlı bir uyku** *bw.* xeweke şêrin. 4. çêjdar, şêrin, tıştê ko tama şekır tê de heye. 5. şirani, xwarına ko jı şekır çêbuye an şekır tê de heye. /**– dil** *bw.* qeziê xweş, xebera xweş, zmanê xweş. * **tatlı dil ile güler yüz** *bw.* zmanxweş û rûken. * **tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır** *bw.* zmanê xweş mari jı qulê tine der.
tatlıcı *N.* şiranifıroş.
tatlı fesleğen otu *Nh.* fırıncemışk.
tatlılaşmak *L.* şirin bûn, xweş bûn.
tatlılık *N.* 1. şêrini, şirini. 2. xweşkahi.
tatlılıkla *rgp.* bı xweşkayi.
tatmak *L.* 1. çêjandın, çêj kırın, çêjtın, çeşt kırın, tam kırın, bı zman tama tışteki gırtın. 2. tam kırın, jı xwarıneke pıçek xwarın. 3. jiyinê de tûşi tışteki bûn. * **hayatta ne acılar tatmış!** *bw.* wi çı êşên jiyinê tam kırı ye!
tatmin *N.A* 1. têrbûni, dıltêrbûni, tatmin. 2. cınsi têrbûn. /**– etmek** *L.* têr kırın, dıl têr kırın. /**–kar** *rgd.* tatminkar, têrker. /**– olmak** *bw.* têr bûn, dıl têr bûn, tatmin bûn.
tatminsiz *rgd.* têrnebi.
tatsız *rgd.* bêtam, bêçêj.
tatsızlaşmak *L.* tam/çêj neman, tama xwe revin.
tatsızlık *N.* bêtami, bêçêji.
tattırmak *L.* dan tam kırın, dan çêj kırın.
tatula *N. Fr.* sêv i dırkayi.
tav *N.* 1. semax, germi jı bo avdayina hesın e. * **demir tavında eğilir** *bw.* hesın bı germi tête çemandın. * **demire su vermek** *bw.* hesın semax kırın. 2. tewlis, hit, pış, jı bo erd û zevıyan tê gotın. 1. çır, hit, jı bo dar û texte û tıştê wısa tê gotın. * **tarlada tav olmak** *bw.* zeviyê de tewlis hebûn, zevi pış bûn.
tava *N.* exlewik, tewe, tawe, aftawe. /**– ekmeği/gözlemesi** *bw.* nanê şıleki, nanê tewê.
tavaf *N.A* tewaf, dorgerin. 1. lı dora tışteki gerin an ciheki piroz zıyaret kırın. 2. dinê islami de dema Hec lı dora Kabeyi gerin. /**– etmek** *L.* tewaf kırın, lı dorê gerin.
tavan *N.* esreq, asraq, arik, max. /**– arası** *N.* lı ber asraqan.

tavassut *N.A.* navenci.
taverna *N. İt.* taverna, meyxane ya bı muzik.
tavır *N.* ravêj, vatıni, eda.
taviz *N.A. bn.* **ödün.**
tavla [1] *N.A.* sıtewıl, sebıl, pageh, tawle, axura jı bo hespan e.
tavla [2] *N. İt.* nerd, tawle, listıkeke bı zar û pûl tê leyistın.
tavlamak *N.* **1.** kare "tav" kırın. **2.** nerm kırın, jı bo berjewendıya xwe ko yeki bıdi bawerkırın û bıxapini.
tavlanmak *L.* 1. karê "tavlamak" kırın. 2. goşt gırtın, qelew bûn.
tavlı *rgd.* **1.** tewlis, pış, semax. **2.** bıgoşt, qelew.
tavsamak *L.* sıst bûn, gava hêza karekê an bûyerekê ko hêdi hêdi kêm dıbe.
tavsif *N. A.* wesıf, cıyawazi. **/– etmek** *bw.* wesıfandın, cıyawazi kırın.
tavsiye *N.A.* pend, amojgari, şiret, tewsıye. * **birinin tavsiyelerine uymak** *bw.* şiretên yeki gırtın. **/– etmek** *bw.* penda dan, şiret kırın, salıx dan. * **Kürtçe okumanızı tavsiye ederim** *bw.* şireta mın e ko Kurdi bıxwinın.
tavşan *N.* **1.** keroşk, kiroşk. **2.** kerguh, zêdeyi jı bo kiroşkê bıyani tê gotın. **/– eniği** *bw.* xırneq. * **tavşan dağa küsmüş de dağın haberi olmamış** *bw.* kerguh jı çıyê sıh ketıye lê haya çıyê nine. **/– uykusu** *bw.* xewa rovi. **/– yürekli** *bw.* dıl keçık.
tavşan dudağı *N.* lêvqelışti.
tavşan kulağı otu *Nh.* çıng i meryem.
tavuk *N.* mırişk, mır, tûtık. **/– gübresi** *bw.* dırke, zıriç. **/– götü** *bw.* balûl, balûg. **/– karası** *N. Bj.* tewegozi. **/– yemi** *bw.* çêni, qût, qwit.
tavukçu *N.* **1.** xwedıyê mırişkan. **2.** mırişkfıroş. **/– dükkanı** *bw.* lisık.
tavus kuşu *N.A.* meleki tawûs, tawûs.
tavzif etmek *L.* erkedar kırın, wezife dan.
tay [1] *N.* cani, coni, kuriyê hespê heta sê sali.
tay [2] *N. P. K.* deng, wekhev. * **sen benim dengim değilsin** *bw.* tu taya mın nıni. * **tay tay** *B.* jı bo çışkırına zarokan tê kar anin.
taydaş *N.* hemta, hemtay.
tayf *N.A.* 1. sıpêle, ruh, gıhan. 2. fiz. baqa tırijê, baqa tirêjê, tayf, heftreng. **/–ölçer** *N.* spektroskop.
tayfa *N.A.* tayfe, tire.
tayfun *N. İng.* tayfûn, bagêjeke mezın e lı oqyanûsa Hındê *de.*
tayın [1] *N. A.* tayin, devxwari, qûmanya. * **bir tayın ekmek yemek** *bw.* tayinek nan xwarın.
tayın [2] *N.* tayın, cûreke helaw e.
tayin *N.* **1.** tayin, tırxan, têgehiştına jı bo tışteki ko "çı ye, çı qas e" **2.** tayin, becayiş, bedêl, zêdeyi jı bo memûran ko jı ciheki guhartın ciheki dın. **3.** tayin, jı bo bêlu kırınê an tesbit kırınê tê gotın. * **bu kaza kaderimi tayin etti** *bw.* ev qeza yi qedera mın tayin kır. **/– etmek** *L.* **1.** tayin kırın. **2.** becayiş kırın, bedêl kırın, bedılandın.
tayyare *N.A.* balafır, fıroke, teyare. **/–cı** *N.* balafırvan, fırokevan.
taze *rgd. P. K.* 1. teze, tıştê ko xıra nebûye, neçılmısi ye û genû nine. **/– ekmek** *N.* nanê teze. 2. teze, law, ter, jı bo tışt an kesê cıwan, vêsayi û jindar tê gotın. * **taze bir kafa** *bw.* sereki ter û teze. 3. teze, nû, evıya jı bo tıştê nû û sarnebûyi tê gotın. * **en taze haber** *bw.* nûçe ya tezetır. 4. teze, ter, law, jı bo tıştê ko hê av tê de ye an hışk nebû ye. **/– fasulye** *N.* lobıyên ter an law an teze. * **taze ot** *bw.* gıyayê teze an gıyayê ter an gıyayê law. 5. mec. zeri, jına cıwan. * **tazeler dans ediyor** *bw.* tezeyêne dans dıkın. 6. teze, ter, law, parav, her yek jı vana jı bo fêki û hêşınati tê gotın. **/– olmak** *L.* taze bûn, ter bûn, law bûn.
tazelemek *L.* nû kırın, teze kırın. 1. tışteki bı ya nû re guhartın û nû kırın. * **sözlüğünü tazelemek** *bw.* ferhenga xwe teze kırın. 2. tıştê ko hatıye bihr kırın, disa behsa wê kırın. * **derdini tazelemek** *bw.* derdê xwe teze kırın. 3. karekê carek di kırın, ducar kırın. * **soruyu tazelemek** *bw.* pırs teze kırın. 4. tıştê ko betalbûyi an betalkıri disa nû ve kırın. * **nikahı tazelemek** *bw.* mehr teze kırın.
tazelenmek *L.* lêkerên lı pêşıya "tazelemek" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın teze kırın.
tazeleşmek *L.* teze bûn, ter bûn, law bûn, parav bûn.
tazelik *N.* tezeti, teri, lawi, paravi.
tazı *N.P.K.* taji, teji. **/– gibi** *bw.* 1. kesê zırav û lawaz. 2. kesê ko zor lez dıreve.
tazim *N. A.* serkupi, gırami. **/– etmek** *L.* serkupi kırın, gırami kırın.
taziye *N.A.* serxweşi, tazıye. * **taziyeye gitmek** *bw.* çûn serxweşiyê.
tazmin *N.A.* bertil. **/– etmek** *L.* bertil dan,

zerar kışandın.
tazminat *N.A* bertil, bertila ko jı beramberi zerarê tê dayin. /**– ödemek** *L.* bertil dan, zerar kışandın.
tazyik *N.A* çewsandıni, tandani. /**– etmek** *L.* çewsandın, tan dan.
teali *N.A* bılındi, berzebûni.
teati *N.A* pev re danûstandın.
tebaa *N.* niştecih, niştewar, hemgel.
tebarüz *N.A* bêlubûn, dıyarbûn.
tebdil *N.A* guhartın, guhêrin. /**– etmek** *L.* guharin, guhartın, guhêrandın. /**– hava** *N.* hewa guhartın.
teberru *N. A* berari, bexış, teberû. /**– etmek** *L.* berari kırın, bexşandın.
tebessüm *N.* ken, bışirin. /**– etmek** *L.* kenin, beşışin, bışirin. /**– ettirmek** *L.* beşışandın, bışirandın, dan kenandın.
tebeşir *N. P.* gêç, tebeşir. /**–leşmek** *L.* gêç gırtın, tebeşir gırtın.
tebligat *N.A* danezan, pêzan.
tebliğ *N. A* danezan. /**– etmek** *L.* pêzandın, danezan kırın.
tebrik *N.A* pirozbayi, pirozi, tebriq. /**– etmek** *L.* pirozbayi lê kırın. /**– kağıdı** *N.* piroznаme.
tebşir *N.A* mızgin.
tecavüz *N. A* 1. êrış, rabezin, tecawuz. 2. destavêtın. /**– etmek** *L.* tecawuz kırın, dest avêtın, zirani kırın.
tecelli *N. A* tecelli. 1. hatın holê, zuhur kırın. 2. xwe bêlukırına Xwedê. 3. çarenûs, qeder. /**– etmek** *L.* tecelli kırın, dıyar bûn, derketın meydanê.
tecessüs *N.A* zirani, pırskeri, mereq.
tecil *N.A* şundaavêtın. /**– etmek** *L.* şunda avêtın, jı bo dem û zeman e ko tê dereng xıstın.
tecrit *N. A* cûdagırtın, cıhêgırtın. /**– etmek** *L.* cûda kırın, cıhê kırın.
tecrübe *N.A* taqi, denış, cenbok, tecrıbe. /**– edilmek** *L.* cenbin, hatın tecrube kırın. /**– etmek** *L.* tecrıbandın, cenbandın, tecrıbe kırın, taqi kırın, denış kırın, denışandın, hêçandın.
tecrübeli *rgd.* 1. bıtecrube, bıtaqi, çarnik. 2. cenbandi, dınyaditi, xaraw.
tecrübesiz *rgd.* 1. bêtecrube, bêtaqi. 2. necenbandi.
tecvit *N.A* tecwid, rastxwandına Qur'anê û kıtêba ko derheqa rastxwandına Qur'anê hatıye nıvisin.
tecziye *N.A* ceza, seza, tawan. /**– etmek** *L.* ceza kırın, tawan kırın.
teçhizat *N. A* rext, kelûmel, ratıb, cıl û çek.
tedarik *N.A* tedarık, hızır, peyda. /**– etmek** *L.* tedarık kırın, peyda kırın. /**–li** *rgd.* bıtedarık, bıhızır. /**–siz** *rgd.* bêtedarık.
tedavi *N.A* tedawi, timar. /**– edilmek** *L.* tedawi bûn, timar bûn, xweş bûn. /**– etmek** *L.* tedawi kırın, timar kırın, xweş kırın.
tedavül *N.A* tedawul, rayic.
tedbir *N.A* ewlekari, tedbir. /**– almak** *L.* tedbir gırtın, hızra xwe kırın. /**–li** *rgd.* bıtedbir. /**–siz** *rgd.* bêtedbir.
tedbirsizce *rgd.* bı bê tedbiri.
tedhiş *N.A* saw, tedhiş, teror. /**–çi** *N.* sawker, terorist. /**–çilik** *N.* terorizm.
tedirgin *rgd.* tengezar, ecız. /**– etmek** *L.* tengezar kırın, ecız kırın.
tedricen *rgd. rgp. A* guva guva, hındık hındık, nıqır nıqır.
tedris *N.A* dersdan, fêrkırın.
tedrisat *N.A bn.* **öğretim.**
tedvin *N. A* berhevkırın. /**– etmek** *bw.* berhev kırın.
teeddüp *N.A* şerm, fedi. /**– etmek** *L.* şerm kırın, fedi kırın.
teessüf *N. A* mıxabe, heyf, xem. /**– ederim!** *B.* mıxabım! heyfe ko! /**– etmek** *L.* xem kırın, heyf kırın.
teessür *N.A* dılkuli, peroş, xem, pozxini.
teessüs *N.A* damızrin.
tef *N. P. K.* erebane, elbane, def. /**– çalan** *N.* defjen. /**– çalmak** *L.* def lê dan, def kutan.
tefeci *N.* qebal, selef, faizxur. /**–cilik** *N.* selefi, qebali.
tefek *rgd.* pıti. * **ufak tefek** *bw.* hûr û pıti.
tefekkür *N.A* hinibûn, hızıri. * **tefekküre dalmak** *bw.* ponıjin, mıjûl bûn.
teferruat *N.* kıtkıte, teferûat.
tefessüb *N.A* geni, binu. /**– etmek** *L.* geni bûn.
tefrik *N.A* cêkırın, cûdakırın /**– etmek** *L.* cê kırın, cûda kırın, jı hev der anin. * **uzaktakileri iyi tefrik edemiyorum** *bw.* ez yên jı dûr ve baş jı hev naynım der.
tefrika *N.A* tefriqe, rêze, seri. /**– etmek** *L.* rêze kırın, tefriqe kırın.
tefriş *N.A* raxıstın, rêxıstın. /**– etmek** *L.* raxıstın, rêxıstın, jı bo ko malekê an xanıyekê bı xaliçe û mase û dolav *hwd.* xemılandın.

tefsir *N.A.* rave, pêşıng, vekolan, tefsir. 1. lı ser nıvisareke an bûyerekê raya xwe gotın an nıvisandın. 2. lı ser parçêyên Qur'anê vekolin kırın. /**– etmek** *L.* rave kırın, tefsir kırın. /**– olmak** *L.* rave bûn, tefsir bûn.
teftiş *N.A.* perışt, çavdêri, sehıti, teftiş. /**– etmek** *L.* serperışti kırın, çavdêri kırın, sehıti kırın, teftiş kırın.
teganni etmek *L.* sıtırin, kılam gotın.
teğmen *N.* serpel. /**–lik** *N.* serpeli.
tehcir etmek *L.* mışext kırın, penıhandın.
tehdit *N. A.* gef, hereşe /**– edilmek** *L.* hedıdin, gef lê hatın xwarın. /**– etmek** *L.* gef lê xwarın, gefa dan, gefandın, hereşe kırın, hedıdandın, tırs dan, pekandın ser.
tehditkar *rgd.* gefok, bıgef.
tehir *N.A.* derengxıstıni, texir. /**– etmek** *L.* dereng xıstın, paş de hıştın, texir kırın.
tehlike *N.A.* cıj, bıve, talûke, xeter, metırsi. /**– atlatmak** *L.* xeteri derbaz kırın. * **tehlikeye atmak** *bw.* avêtın xeteriyê. * **tehlikeye girmek** *bw.* ketın xeterê. * **tehlikeye sokmak** *bw.* kırın xeterê.
tehlikeli *rgd.* 1. xeter, xeternak, bıve. 2. cıj, bıve, evıya zêdeyi jı bo tırsandına zarokan tê gotın. /**– olmak** *L.* xeta bûn.
tehlikesiz *rgd.* bêxeter, bêbıve, bêtalûke.
teist *rgd. Gr.* teist, xudaperıst.
teizm *N. Gr.* teizm, xudaperısti.
tek *rgd. K. (dı yek)* 1. tek, fer, dıjraberi zo an çıft e. * **tekmi çift mi oyunu** *Nh.* kalemıst, ferû zo. * **fer û zo** *bw.* tek çıft. 2. tek, yek, yekane, bı serê xwe yek tıştekî şani dıke. * **onun tek bir kusuru var** *bw.* ewi jı xwe tek kêmasıyek heye. 3. mat. tekan, yek, hêjmara ko bı duduyan naye parve kırın. 4. tek, lıb, evıya jı bo du tıştên ko hev û du temam dıkın re tê gotın. * **ayakkabımın teki nerde?** *bw.* tekê sola mın lı ku ye? 5. tek, bıha û qimetê bılınd dıke. * **o adamın teki yok** *bw.* tekê wi mırovi tune. 6. tek, bes, *rgp.* halê raweya şertani çêdıke. * **her masrafını çekerim, tek okusun** *bw.* her mesrefê wi dıkşinım, tek/bes ko bıxwini. 7. mec. qet, tu, çû, hiç. * **görünürlerde tek kişi bulamazsın** *bw.* dı der û dorê de tek kes dıyar nine. /**– başına** *bw.* bı tek serê xwe. /**– elden** *bw.* jı yek desti. /**– tük** *bw.* tek tûk. /**– yanlı** *bw.* bı yek ali, bı yek layeki. /**– yönlü yol** *bw.* rêya yek ali. * **teke tek** *bw.* teke tek, bı yeke yek.
tekabül *N.A.* tûş. /**– etmek** *L.* tûşi bûn. * **üçün üçe çarpımı dokuza tekabül eder** *bw.* çarpê ya sısê û sısıyan tûşi nehan dıbe.
tekamül *N.A.* 1. gıhaştın, gıhaştıni. 2. geşbûni, têgehiştıni. /**– etmek** *L.* 1. peresendın, gıhaştın. 2. geş bûn, têgehiştın, pêş ve çûn.
tekaüt *N.A.* *bn.* **emekli.**
tek bencilik *N.* fels. ezperesti.
tek biçim *rgd.* tek teşe, standard.
tekbir *N.A.* tekbir. /**– getirmek** *L.* tekbir anin.
tekçi *rgd.* yekperest, monist. /**–lik** *N.* yekperesti, monizm.
dek delikliler *Nk.* qûnza, kûnza.
tekdir etmek *L.* gef lê dan, gef lê xwarın, pekandın ser.
tek düze *rgd.* monoton.
teke *N.* gisk, nêri. * **teke sakalı otu** *N.* şeng, gêzbelok, rişebızın.
tekel *N.* 1. gemardan, yekdesti. 2. tekel, monopol. * **tekeline almak** *bw.* gırtın bın gemardanıya xwe. /**– memuru** *N.* rextdar.
tekelleşmek *L.* yekdesti bûn.
tekellüm *N.* gotın, wûtın.
tek erkçilik *N.* monarşizm.
tekerlek *N.* 1. pêçke, teker. 2. xırxal, evıya lı herêma Hekari tê gotın.
tekerleme *N.* 1. karê "tekerlemek" e. 2. bıwêj, gotına pêşıyan. 3. qınik, tıştık.
tekerlemek *L.* gıldi kırın, gındırandın, gındor kırın.
tekerrür *N.A.* ducar. /**– etmek** *L.* ducar kırın.
teker teker *B. K.* teker teker, yek bı yek, lıb û lıb.
tek eşli *rgd.* yekjıni, yekmêri, monoxam.
tek hücreli *rgd. bio.* yekhucre, yekşane.
tekil *rgd.* 1. *Grm.* yekejmar, tekane. 2. fer, dıjraberi zo an çıft e.
tekin *rgd.* 1. vala, cihê ko kes tê de nine, vala ye. 2. bıyom, bıxêr.
tekir *N.* pısinga çinaq.
tekit etmek *L.* xurtandın, zexmandın.
tekke *N. A.* bêniş, tekke, tekya, dergeh, derwêşxane, xewlexane.
teklemek *L.* 1. kuxin, xwe helavetın, evıya jı bo motorên ko carinan dıfetıse tê gotın. 2. ber de man, jı bo tebançe ko fişeng te de dımine.
teklif *N.A.* 1. pêşnıyar, pêşnûma, teklif. 2. teklif, fermû, evıya gava tu keseki daxwa-

za sıfrê an tıştê wısa dıki tê gotın. 3. vexwandın, teklif, dawet, jı bo ko tu yeki daweta malê an zıyaretê dıki tê gotın. * **teklifte bulunmak/etmek** *bw.* pêşnıyar kırın/**– etmek** *L.* 1. teklif kırın, pêşnıyar kırın, raber kırın. 2. vexwandın, dawet kırın, fermû kırın.
teklifli *rgd.* vexwandi, teklifkıri.
teklifsiz *rgd.* bêteklif, bêdawet.
tekme *N.* 1. pin, pıhin, refes, lêdana bı lıngan re dıbêjın. 2. pin, pincık, refes, pıhin, zitık, zêdeyi jı bo ya heywan tê gotın. /**– atmak** *L.* pin avêtın, pincık avêtın, zitık avêtın.
tekmelemek *L.* pin kırın, pin avêtın, pincık kırın/avêtın, zitık avêtın.
tekmil *rgd.A.* 1. temam, tûni. 2.*N.* temami, tûniti, tûni.
tekne *N.* 1. lotke, keştı pıçûk e. 2. şıkev, şkef, curn, ya ko bı dar çê dıbe an darên stûr ko hundurê wan tê kolin û bıkar tinın. 3. legana kıncan/cılan, teşt. 3. xumm, evıya jı bo teşta boyaxê tê gotın.
teknik *N. Gr.* 1. teknik, fen, endezyari. 2. pişe. /**–er** *N.* tekniker. /**– okul** *N.* qutabi endezyari.
teknoloji *N. Gr. Fr.* teknoloji. /**–k** *rgd.* teknolojik.
tek parmaklılar *Nk.* yeksım, axtırme, êxtırme, sımkord, heywanên gıyaxur û kayinê nakın.
tekrar 1. *N. A.* ducar, tekrar. 2. *rgp.* disa, cardın, tekrar.
tekrardan *rgp.* jı nû ve, jı disa.
tekrarlamak *L.* ducar kırın, jı nû ve kırın.
tekrarlanmak *L.* ducar bûn, jı nû ve hatın kırın.
tekrarlatmak *L.* dan ducar kırın, jı nû ve dan kırın.
tek renkli *rgd.* yekreng.
tek sesli *rgd.* yekdeng.
teksif etmek *L.* tir kırın, sıft kırın.
teksir *N.A.* teksir. /**– etmek** *L.* teksir kırın.
tekst *N. Fr.* nıvisar, xwerûk, bınetar, tekst.
tekstil *N. Fr.* 1. tekstil. 2. caw, çılag, zêdeyi jı bo yên spi tê gotın.
tek tanrıcı *N.* monoteist. /**–lık** *N.* monoteizm.
tek tırnaklılar *N.* **tek parmaklılar.**
tekvando *N.* tekvando, cûre sporteki bı pê û lıngan tê listın û jı zmanê Koreyi tê.
tekzip *N.A.* şerin, tekzib. /**– etmek** *L.* tekzib kırın, şerin, derewandın, redandın.
tel *N.* têl, rayel. 1. ya ko jı maden an jı metalê tê çê kırın. 2. têl, nex, ta, ya ko jı dezi tê cê kırın. * **telefon teli** *bw.* têla têlefonê, rayêlê telefonê. 3. têl, ta, her ta yeke jı mû an jı por. 4. *ant.* têl, lif, dezi, reh û demarên ko weko dezi dı nava goşt de ne. /**– çekmek** *bw.* têl dırêj kırın an têl kışandın. 2. bı têlexrafê xeber şandın.
tela *N. İt.* hesû, heşû, tele, ya ko dıkın navbera astar û rû.
telafuz *N.A.* şiwet, gotın, telefûz. /**– etmek** *L.* telefûz kırın, şiwet kırın, gotın.
telafi etmek *L.* cih tıji kırın, anin şundê. * **bu yaralamanın acısı telafi edilemez** *bw.* êşa vê bırinê neşi bê şundê.
telakki etmek *L.* hesıbandın, wısa pejırandın, wısa têgehiştın.
telaş *N.A.* teşqele, telaşe, xıroş, telaş. 1. bı mebesta tışteki ve ecele kırın, lezandın. 2. disa bı mebesta tışteki ve xem kırın. 3. bı mebesta bûyerekê de xwe şaş kırın. * **telaşa girmek** *bw.* ketın teşqelan. /**– etmek** *L.* telaşe kırın, teşqele kırın.
telaşla *rgp.* bı reva rev, bı teşqele.
telaşlandırmak *L.* bêjeyên lı pêşıya "telaş" bı "dan" têne kar anin wek: teşqele dan.
telaşlanmak *L.* teşqele kırın, telaşe kırın, xıroş bûn.
telaşlı *rgd.* teşqeleyi.
telaşsız *rgd.* bêteşqele, bêxıroş.
tele ıletışım *N.* tele ragıhandın **telef** *N. A.* mezıx, telef. 1. mırın an dawihatınê şıroveı dıke. 2. zor pare xerckırınê şani dıde. /**– etmek** *L.* mezaxtın, qelıhandın, telıfandın, telef kırın. /**– olmak** *L.* mezıxin, telef bûn, qelıhin, telıfin, bertelef bûn.
telefat *N.A.* telefat, dıraxeyi zerarê ye.
teleferik *N. Fr.* teleferik.
telefon *N. Gr.* telefon, dûrbistk. /**– açmak** *L.* telefon vekırın, telefon kırın. /**– etmek** *L.* telefon kırın, bı dûrbistkê axaftın.
telefonlaşmak L pev re telefon kırın, pev re bı dûrbistkê axaftın.
telefoto *N. Gr.* telefoto.
telekomünikasyon *N. Fr. Gr.* telekominikasyon.
teleks *N. Lat.* teleks.
teleme *N.* jaji, cûre penireke bêxwê ye.
telepati *N.* telepati.
teleskop *N.* teleskop.

televizyon *N. Fr. Gr.* wêneguhêz, telewiziyon.
telgraf *N.Fr.Gr.* telexraf, bırq. /**– çekmek** *L.* telexraf kışandın, bırqıye şandın. /**– kağıdı** *bw.* brûskname.
telif etmek *N.A.* pırtûk nıvisandın.
telin *N. A.* lanet, nalet. /**– etmek** *L.* lanet/nalet kırın.
telis *N.A.* telis.
telkin *N.A.* 1. telkin, fıkr an ramanekê bı yeki dan bawer kırın. 2. telqin, talqin, lı pey veşartınê Qur'ana ko mele lı ser gorê dıxwine.
tellak *N.A.* kisekêş, tellaq.
tellal *N. A.* gazivan, hewari, delal. * **çarşıda tellalla bağırtmak** *bw.* dellal kırın nava bajêr.
tellemek *L.* 1. têl kışandın. 2. telexraf şandın.
tellendirmek *L.* 1. bı têl kırın, bı têl hatın kışandın. 2. *(jı bo cıxare û korcık)* pıf kırın.
telli turna *N.* qulıng i rehwan.
tellür *N.Fr.kim.* telûr, elementeki bı jımara atomi 52, gıranıya atomi 127.60, sıftıya xwe 6.24 e û 450 derecê de dıhele. *sim.* Te.
telmih *N.* çewtik, telmih.
telsiz *N.* laserk, bêtêl. * **telsizle konuşmak** *bw.* bı bêtêlê axaftın, bı laserkê axaftın.
telve *N.* xılte, pegr, durd, tılp.
tema *N. Gr.* tema, têma.
temadi *N.A.* dom, domdari.
temaruz etmek *L.* xwe lı nexwaşıyê danin.
temas *N. A.* 1. destdan, têrebûn, bêjedari, kontakt, temas. * **sırtı duvara temas etti** *bw.* pışta xwe dı diwêr re bû. 2. peywendi, gırêdayi. * **halkla temas etmek** *bw.* peywendi lıgel xelkê kırın. 3. behs, temas. * **toplantıda para işine temas edilmedi** *bw.* dı cıvinê de hiç behsa pare nebû. 4. gırêdayi, peywendi, temas. * **telefonla temas kesildi** *bw.* gırêdayi ya bı telefonê hate bırrin. * **biriyle temas etmek** *bw.* 1. peywendi lıgel yeki çê kırın. 2. yeki re gırêdayi ya cınsi kırın. * **temasa geçmek** *bw.* peywendi saz kırın.
temaşa *N. P. K.* temaşa, seyr. /**– etmek** *L.* temaşa kırın. fericandın, fericin.
temayül *N.A.* mêl, meyil, lar.
tembel *rgd. P.* teral, tıral, torani, atıl, bapiva. /**–leşmek** *L.* tıral bûn, torani bûn. /**–lik** *N.* terali, toraniti.
tembelce *rgp.* bı terali.
tembelleşmek *L.* tıral bûn, teral bûn.
tembih *N. A.* teme, tenbıh, qewiti. /**– etmek** *bw.* teme kırın, tenbıh kırın, qewitandın.
temdit *N.A.* dırêjkırın.
temel *N. Gr.* 1. him, bınaxe, bıngeh, bınçine, rıkın, sıfnık, temel, evıya bınê xanıyan ko dı erdê de rûdıne û xani tê ser. /**– atmak** *L.* him danin, him avêtın, bıngeh danin. 2. *rgd.* serekin, bınyad, bınetar, him, temel, esas, evıya dı tıştekı de gırıngtırin nıqteyi şirove dıke. * **temel meseleler** *bw.* meseleyên serekin. * **bu iş temelinden bozuk** *bw.* bınyada vi kari jı bın de xırab e. /**– taşı** *N.* kevırê himê.
temelli *rgd.* 1. tıştê ko temela xwe heye. 2. domdar, daimi, abadin.
temelsiz *rgd.* 1. bêbın, bêbıngeh, tıştê ko temela xwe nine. 2. derew, nerast.
temenna *N.A.* serkupi, serşûri, cûre sılavaki ye ko destê xwe dıbi ser serê xwe xwe xar dıki.
temenni *N.A.* pêşnıyaz, temeni. /**– etmek** *L.* pêşnıyaz kırın.
temerküz etmek *L.* dı cihyeki de komi hev bûn.
temeyyüz etmek *L.* xwe nişan dan, namdar bûn.
temin *N. A.* 1. peyda, pêdari. 2. ewlekari. /**– etmek** *L.* 1. peyda kırın, sewgırandın. 2. ewle dan, baweri dan. /**– olmak** *L.* peyda bûn, sew[illegible]
teminat *N.A.* pêşdedani, ewlekari, garanti.
temiz *rgd. A.* paqıj, pak, temiz. 1. tıştê ko qırêji tê de nine û an qılêr nine. * **temiz çamaşır** *bw.* kırasên paqıj. 2. karê ko bı durust hatıye kırın. * **temiz iş** *bw.* karê paqıj. 3. paqıj, temiz, hêja, tıştê ko kêm û baş hatıye xebıtandın. * **temiz bir dolap** *bw.* dolaveke paqıj, dolaveke hêja. 4. kesê ko bı exlaq û rewıştıya xwe de hêja ye. * **Şêrko mu? çok temiz insan** *bw.* Şêrko? mıroveki zor paqıj e an hêja ye. 5. *rgp.* bı rêk û pêk bûn û bı rêz bûn. * **adam çok temiz konuşuyor** *bw.* kabrayi *(mırovi)* zor paqıj dıaxıve. 6. gava ko lıgel bêje ya "yek" dê mana hêja û an xweş dıde. * **karnımızı bir temiz doyurduk** *bw.* me zıkê xwe bı naneki paqıj têr kır. /**– tutmak** *L.* paqıj gırtın. * **temize çekmek** *bw.* kışandın paqıjıyê, evıya jı bo nıvisarekê tê kar anin. * **kendini temize çıkarmak**

bw. xwe derxıstın paqijiyê.
temiz kan *N. bio.* xwina paqij.
temizlemek *L.* paqij kırın, pak kırın, temiz kırın, mesıhandın.
temizlenmek *L.* 1. paqij bûn, pak bûn. 2. hatın paqij kırın, hatın pak kırın, hatın temiz kırın. 3. xwe paqij kırın. 4. mec. hatın kuştın.
temizletmek *L.* dan paqij kırın, dan pak kırın, dan temiz kırın an dan temiziyê.
temizleyici *N.* paqıjker. /**– dükkanı** *N.* pakixane.
temizlik *N.* paqıji, paki, temizi. /**–çi** *N.* paqıjker.
temkinli *rgd. A.* bıtedbir, bıpivan. /**– olmak** *L.* bıpivan bûn, bıtedbir bûn.
temkinsiz *rgd.* bêtedbir, bêpivan.
temmuz *N.* tirmeh, têrmeh, meha 7. min ya salê ye. Ev bêje ji Suryani tê.
tempo *N. İt.* tempo.
temsil *N. A.* 1. nıwêneri, berêweberi, temsil, amadebûni bı navê yeki an komelekê ye. 2. işaret, temsil. 3. şano, ji bo tiyatroyê ye. /**– etmek** *L.* nımandın, nıwêneri kırın, temsil kırın.
temsilci *N.* nıwêner, nwêner, nıminende, berêweber, berdevk, gızir. * **devlet temsilcileri** *bw.* berdevkên dewletê an nıwenêrên dewletê.
temsilcilik *N.* bêjeyên lı pêşıya "temsılcı" bı pareka "i" temam dıbın wek: nıwêneri.
temyiz *N. A.* temyiz. /**– etmek** *L.* temyiz kırın. /**– mahkemesi** *N.* dadıgeha temyizê.
ten *N. P. anı.* ten, derveyi laşê mırovi
tenakuz *N. A.* pozberi, nakoki, mıxrık.
tenasül *N. A.* tenasul, cınsi, zawûzê.
tencere *N.* 1. qûşxane, beroş, exlewik, tencık. 2. mıqılk, cûreyeki bı qulp e.
tendon *N. anı. İng.* betan.
teneffüs *N. A.* bêhn, tenefus. /**– etmek** *L.* tenefus kırın, bêhn gırtın, helmıjin.
teneke *N.* 1. tıttık, teneke, cûre saceki tenık e. 2. teneke, tenike, cûre qabeki ye zêdeyi ji bo tıştên avi kar tê û nêzi 20. kg. dıgıre, dexlê de du çap ın. 3. *rgd.* qaba ko ji teneke çê bûye.
teneşir *N. P.* teneşir, meşûn, meşfen, cûre saleki kevır e ko mırıyan lı ser dışon.
tenevvür etmek *L.* roni bûn, ronahi bûn.
tenezzüh *N.* ger, geşt.
tenezül etmek *L.* xwe danin, tenezul kırın. * **onlar bize gelmeye tenezül etmiyorlar** *bw.* ew xwe danaynın bêne mala me.
tenha *rgd. P.* 1. tenha, tenya, xali. 2. asûde, xewle, evıya cihê derwêşan e ko xwe dıkşinın tenêtiyê. /**–lık** *N.* tenyati, xaliti.
tenhalaşmak *L.* xali bûn, tenya bûn, tenê bûn.
tenis *N. İng.* tenıs.
tenkil etmek *L.* 1. dıraxe kırın, bı qeleçoyi dıjmın kuştın. 2. dûr xıstın.
tenkit *N. A.* rexne, sınarin. /**–çi** *N.* rexnedar. /**– etmek** *L.* rexne kırın, sınarin.
tentene *N. Fr.* tentene, dantêl.
tentürdiyot *N. Fr.* tenturdıyod.
tenvir etmek *L.* 1. roni kırın, ronahi kırın. 2. agahdar kırın, bı agah roni kırın.
tenya *N. Gr.* zıwiv, malık, zıwiw.
tenzil etmek *L.* daxıstın, kêm kırın.
tenzilat *N. A.* daxıstın, tenzilat, iskonto.
teokrasi *N. Gr.* teokrasi.
teokratik *rgd. Gr.* teokratik.
teolog *N. Gr.* teolox.
teoloji *N. Gr.* teoloji.
teori *N. Gr.* teori, birûbaweri.
tepe *N.* 1. *cox.* gır, tûm, helem, kepez, gaz. **Bohtan tepesi.** * girê Bohtan *Nh.* 2. *anı.* tapık, seri. * **tepeden tırnağa kadar** *bw.* ji seri heta bıni. 3. tapık, ser, seri, evıya nıqte ya lıeri jorın ya tışteki ye. * **evin tepesine inmek** *bw.* daketın serê malê. 4. nıçık, pompıl, evıya ji bo serê dar û rehekan tê gotın. * **ağacın tepesi** *bw.* nıçıkê dari. * **tepeden inmek** *bw.* dı jor de hatın. * **tepesi aşağı gitmek** *bw.* lı ser seri çûn. * **tepesi atmak** *bw.* erna seri rabûn. * **birinin tepesinde bitmek** *bw.* lı ser serê yeki peyda bûn. * **tepesine dikilmek** *bw.* lı ber seri sekınin.
tepegöz *N. rgd.* tewegozi.
tepelemek *L.* 1. gırtın bın lıngan, pin kırın. 2. mec. bın xıstın, mexlûb kırın.
tepeli toygar *N.* pezkuj.
tepetaklak *rgp.* lı ser seri, qılozan. /**– etmek** *L.* lı ser seri qulıbandın, qılozan kırın. /**– gitmek** *L.* lı ser seri çûn.
tepik *N.* pin, kıl, evıya bı lıngan tê kutan.
tepiklemek *L.* pin kırın, kıl kırın, weki ko tu heywanê sıwar bı pehnıya lıngan dıkutıyê û dımeşini.
tepilmek *L.* şunda zıvırandın, şunda vegerandın.
tepinmek *L.* 1. pikol kırın. 2. helkutin, xwe helkutan. 3. ji ber ern û qehran an ji rık û inadê lıng dan erdê. * **çocuk hem ağlıyor**

hem tepiniyordu *bw.* zaro hım dıgira û hım ji pikol dıkırın.
tepir *N.K.* têpûr, koroc, evıya cûre sênıyeke bı dar an ji rıxê çê dıbe û bı wi kevıran ji genım û zadê der tinın.
tepirlemek *L.* têpûr kırın.
tepişmek *L.* hev û du pin kırın.
tepki *N.* berpêyi, reaksıyon.
tepmek *L.* 1. pin avêtın, pincık kırın, ji bo ko heywan bı lıngan lı tışteki dıde tê gotın. 2. şunda tan dan. * **rıskı ayağına gelmişti amma, tepti** *bw.* rızqê hatıbû ber lıngan, lêbelê şunda tan *da.* 3. dı zık de lıvin, tız kırın. * **adamı şeytan tepiyor** *bw.* şeytan mırovi tız dıke.
tepsi *N.* 1. sêni, sini, elbeki, pıyan, mersef. 2. teşt, evıya ya mezın û kûr re dıbêjın. 3. berkeş, tenê ji bo ya ji mısê tê gotın.
ter *N.* xu, xuh. * **alın teri dökmek** *bw.* xuya eni rıjandın. * **kan ter içinde kalmak** *bw.* kel û xu da man. /**— basmak** *L.* kel û xu de man, xu dan. /**— dökmek** *L.* xu rıjandın. * **terini kurutmak** *bw.* xu ya xwe zıwa kırın. * **terini soğutmak** *bw.* xu ya xwe sar kırın. /**— taneleri** *N.* zipık, zipıkên xu.
terakki etmek *L.* pêşve çûn, şareza bûn.
terakkiperver *rgd.* pêşverohi.
terane *N.P.* terane, murx.
terapi *N.Fr.Bj.* terapi.
teras *N.Fr.* 1. banoke, berbanık. 2. *cax.* seku.
teravi *N.A.* terawi, 20 rıkat nımêje ko dı meha rojiyê de lı pey nımêja paşivê tê kırın.
terazi *N.P.* şıhin, şehin, terazi. /**— burcu** *N.* sermawêz, 21 ilon 20 rêzenan.
terbiye *N. A.* perwerde, şerde, terbıye, xêw. /**— etmek** *L.* terbıye kırın, hevotın, perwerde kırın. /**— olmak** *L.* terbıye bûn, şerde bûn, perwerde bûn.
terbiyeci *N.rgd.* amojkar, pedegog.
terbiyeli *rgd.* bıterbıye, şerde, salor, xêwe.
terbiyesiz *rgd.* bêterbıye, fehş, bêçav û rû.
terbiyum *N.Fr.kim.* terbıyûm, elementeki bı jimara atomi 65, gıranıya atomi 159 e. *sim.* Tb.
tercih *N. A.* tercıh. /**— etmek** *L.* tercıh kırın, çetır ditın, çêtır gırtın. /**— olmak** *L.* tercıh bûn, hatın çêtır gırtın.
tercüman *N. A.* paçvan, peçvevan, werger, wergêr, tercuman. /**—lık** *N.* wergêri, peçvevani. * **tercümanlık etmek** *bw.* wergêri kırın, peçvevani kırın.
tercüme *N.A.* peçve, paçve, wergerandın. /**— etmek** *L.* peçve/paçve kırın, wergerandın, gorin, guhartın.
tercümeihal *N.A.* bıyoxrafi.
tere *N.P.* tûzık, şıwit. * **su teresi** *N.* tûzıkê avi.
terebentin *N.Fr.* 1. terebentin, derebin. 2. darbenk, bıtım.
tereddi *N.A.* faq, dejenere.
tereddüt *N.A.* dudıli, gumani, teredut. /**— etmek** *L.* teredut kırın, dudıli kırın, tê de man. /**—lü** *rgd.* dudıl, gumanza, bıguman, bıteredut. /**—süz** *rgd.* bêguman, bêteredut.
tereke *N.A.* sûsk, malê mırıyan ko şuve dımine.
terennüm etmek *L.* murxandın, bı dengeki nızm kılam gotın.
teres *rgd.K.* 1. teres, tırro. 2. pezeweng.
tere yağı *N.* rûn, nıvişk.
terfi *N.A.* terfi. /**— etmek** *L.* terfi kırın. /**— işareti** *N.* kuçke.
terhis *N.A.* terhis, berdan, ji bo kesê ko dı leşkerıyê de dema xwe tıji dıbe û dıçe malê. /**— edilmek** *L.* terhis bûn, hatın berdan. /**— etmek** *L.* terhis kırın, berdan.
terim *N.* bıwêj, navlêk, terım, term. * **fiil terimleri** *Nh.* bıwêjên lêkeri.
terkedilmiş *rgd.* beredayi.
terketmek *L.* berdan, dest jê berdan, dev jê berdan, terıkandın, cıh hıştın.
terki *N.* terki, paşıya zina hespê ye.
terkip *N.A.* pêkvedan, amêjen. /**— etmek** *L.* pêk ve dan, hev gıhandın, pev gıhandın.
terlemek *L.* 1. xu dan, dıhın dan, ya ko ji can de derdıkeve. 2. zipık dan, ya ko lı ser gıha an goşt û tıştê wısa kom dıbe. *bn.* **ter.**
terletmek *L.* dan xu dan, dan dıhın dan.
terlik *N.* 1. şımık, patık. 2. kumê spi.
termik *rgd.Fr.* termik.
terminal *N.Fr.* terminal.
terminoloji *N.Fr.* terminoloji
termit *N.Fr.* textekawûs.
termodinamik *N.Gr.Fr.* termodinamik.
termometre *N. Fr. Gr.* termometır, termometre, germjımêr.
termos *N.Fr.* termos, avsark.
termosfer *N.Fr.ast.* termosfer.
termostat *N.Fr.* termostat.
terör *N.Fr.* teror, saw, sawir, tedhiş. /**—ist** *N.* terorist, sawker. /**—izm** *N.* terorizm. /**— yaratmak** *L.* teror kar xıstın, toqandın.
ters [1] *rgd.* 1. çep, awejû, vaji, paşpê, ali ya dıjraberi aliyek dıvêtın. * **kaşığın tersi,**

kepçenin tersi *bw.* çepê kevçi, çepê heski. 2. çep, paşpê, ters, evıya kar û bûyere ko weki mırov nabe. * **ters talih** *bw.* talıha ters, talıha çep. 3. ters, awejû, evıya ern û mırûziyê şani dıde. * **ters bir surat** *bw.* rûyeki awejû. 4. çep, vaji, vaca, ters, evıya rû yê hundur ya tışteki. * **gömleği ters giymek** *bw.* kırasê xwe lı çep xwe kırın. 5. paşpê, çep, vaji, evıya ali dın ya hacetên bırrinê ye. * **bıçağı ters tutmak** *bw.* kêr bı paşpêki pê gırtın. 6. çep, awejû, ters, evıya dıjraberi tışteki ye. * **dediğinin tersi çıktı** *bw.* gotına xwe çep derket. /**... dönmek** *L.* çep bûn, vaca bûn, paşpêki bûn, ters bûn. /**... düşmek** *L.* çep ketın, dıj bûn, ters ketın. * **tersinden okumak** *bw.* paşpêki xwandın. * **tersine çevirmek** *bw.* çep kırın, çep vegerandın, vaca kırın, awejû kırın. /**... olmak** *L.* ters bûn, çep bûn, vaca bûn, paşpêki bûn. /**... taraf** *bw.* awejû, /**... üstü** *bw.* bernexûn. /**... yüz** *bw.* vaji.

ters [2] *N.* rıx, rıxê heywan.

tersane *N. İt.* bareg, karxana keştisazi.

tersi *rgd.* dıj, dıjraber.

tersine *rgp.* paşpê, paşpêki, dıjanehi, dıjane, awejû, /**... çevirmek** *L.* 1. vaca kırın *(ji bo kınc û kıras)*. 2. velqutandın, çep vegerandın.

terslemek *L.* daperin, pekandın ser.

tersleşmek *L.* ters bûn.

terslik *N.* tersıti, awejûyi.

tertemiz *rgd.* tertemiz, pır û paqıj, pır û pak.

tertibat *N. A.* tertibat, guncayişt.

tertip *N.* rêk, rêz, guncan.

tertiplemek *L.* rêk xıstın, rêz kırın, guncandın.

terütaze *N. P. K.* ter û teze.

terzi *N. P.* terzi, drûnker, dırûnker. * **terzi dükkanı** *Nh.* dırûngeh, terzixane. /**...lik** *N.* terziti, dırûnkeri.

tesadüf *N. A.* pişat, tesaduf, rasthatını. /**... etmek** *L.* rast hatın, ser ve bûn, pişat kırın, tesaduf kırın.

tesadüfen *rgp.* bı rasthatıni, bı pişati, bı tesadufi.

tesanüt *N.* pıştgıri, palepışti.

tescil *N. A.* tomar. /**... etmek** *L.* tomar kırın, danıvisandın.

teselli *N. A.* teseli, xemrevini. /**... bulmak** *L.* teseli ditın. /**... etmek** *L.* teseli kırın, xem revandın. /**... vermek** *L.* teseli dan.

teselsül *N. A.* zıncire, lıpeyhev.

tesir *N. A.* bandûr, tin, tesir, tehsir. /**... etmek** *L.* bandûr kırın, ray dan, tehsir kırın, /**...li** *rgd.* bıbandûr, bıtesir, tindar. /**...siz** *rgd.* bêtesir, bêbandûr, bêtin.

tesis *N. A.* 1. damızrin, saz, karsaz. 2. mezringe, dezgeh, sazgeh. /**... etmek** *L.* damızrandın, saz kırın.

tesisat *N. A.* tesisat, amûrsazên. /**...çı** *N.* amûrsaz.

teskere *N. P.* teşkere, darbest.

teskin *N. A.* teskin, haş, hedûr, huş. /**... etmek** *bw.* hedıdandın, hedûrandın, bılandın, haş/huş kırın. /**... olmak** *L.* hedınin, hedûrin, haş bûn.

teslim *N. A.* teslim, radest. 1. tışteki dan xwedi. * **birine bir şeyi teslim etmek** *bw.* tışteki raderi yeki kırın. 2. emaneteki şunda dan. 3. berdan, dewr kırın, cih hıştın. * **şehri teslim etmek** *bw.* bajar radest kırın, /**... almak** *L.* teslim gırtın. * **teslim bayrağını çekmek** *bw.* xwe teslim kırın. /**... etmek** *L.* teslim kırın, radest kırın, raspartın, sıpartın. /**... olmak** *L.* teslim bûn, radest bûn, dest danin.

teslimiyet *N. A.* teslimiyet, radesti, xwespartını. /**...çi** *N.* xwesparteparêz, teslimperest.

tespih *N. A.* tızbi, tespih. /**... çekmek** *L.* tızbi kışandın.

tespih ağacı *Nh.* dartızbi.

teslimiyet *N.* teslimıyet, teslimperesti.

tespih böceği *Nh.* noc.

tespit etmek *L.* 1. pêdandın, doz kırın, cih [illegible] 2. şıdandın, pê ve şıdandın, pê ve gırê dan.

test *N. İng.* test, taqi.

testere *N. P.* bırrek, xızag, mışar, destere. /**...lemek** *L.* bırrek kırın

testere balığı *Nh.* heremasi, haremasi.

testi [1] *N.* şerbık, desti, cer, cêr, kûz, kedink, kedûn, lûlık, sewil. /**...ci** *N.* pirot.

testi [2] *N.* masilke, hacetan de cihê ko merov bı dest pê dıgıre.

testi kabağı *N.* kundıri avi.

testis *N. Lat. ant.* gun, gurn, batû, hêl, hêlık.

tesviye *N. A.* teswıye. /**... etmek** *L.* teswıye kırın, rast kırın, hılû kırın,

teşbih *N. A.* şıbin, lêçûni. /**... etmek** *L.* şıbandın, lê çûyandın, dan lê çûn.

teşebbüs *N. A.* pêngav, peyandın, teşebus. * **teşebbüse geçmek** *bw.* pêngav avêtın, peyandın. /**... etmek** *L.* teşebus kırın, peyandın, pêngav avêtın.

teşekkül *N. A.* dirûvdan, teşekul, pêkhatın. /**– etmek** *L.* pêkhatın, dırûv dan, teşekul kırın.
teşekkür *N. A.* spas, teşekur. /**– etmek** *L.* spas kırın.
teşhir *N. A.* pêşan, hekarıye, teşhir. /**– etmek** *L.* pêşani dan, şani dan, marez kırın.
teşhis *N.* êşnasi. /**– edilmek** *L.* hatın nas kırın. /**– etmek** *L.* nas kırın. /**– koymak** *L.* ês nasin. /**– olmak** *L.* hatın nasin
teşkere *N. P.* teşkere, darbest, dartem.
teşkil etmek *L.* 1. dırûvandın, dırûvin. 2. derketın, pêk hatın.
teşkilat *N.* dezgeh, demûdezgeh. /**– kurmak** *L.* dezgeh danin. /**–çı** *N.* dezgehvan.
teşrif etmek *L.* teşrif kırın, rûmet dan.
teşrifat *N. A.* pêşwazi.
teşrik *N. A.* hevkari, hevbeşi. * **teşriki mesai** *N. A.* hevkari.
teşrin *N. A.* çiri, navê mehên 10 û 11. min e. * **teşrinievvel** *N.* çırıya pêşın. * **teşrinisani** *N.* çırıya paşın.
teşt *N. K.* teşt, legan.
teşvik etmek *L.* kış kırın, tız kırın, dan pêş, teşwıq kırın.
tetanos *N. Fr. Bj.* derdekopan, derdekurtan, tetenoz.
tetebbu *N. A.* lêgerin.
tetik [1] *N. K.* destrêjk, maşe, nıg, tetık. /**– çekmek** *L.* lıng kışandın. /**– korkuluğu** *N.* megeste, megese.
tetik [2] *rgd.* wurya, şıyar.
tetkik *N. A.* vekolin, hûrnêrin, hinkari, temaşe. /**– etmek** *L.* vekolan, hûr nıhêrin, hinkari kırın, lê temaşe kırın. * **adam dikkat dikkat yüzümü tetkik ediyor** *bw.* mırovi bı diqqet hûr lı rû yê mın dınıhêre.
tevazu *N. A.* dılnızmi, daxwarın. * **insan büyüğüne karşı tevazu göstermeli** *bw.* dıvêt mırov lı beramberi mezınên xwe dabıxwe an dılnızmi bıke.
tevcih etmek *L.* berê xwe dan, lê vegerin.
teveccüh *N. A.* 1. berê xwe dan derekê. 2. xweşgotın, parani.
tevek *N. K.* teweg, mêw, lem, ajên rezan an rehekên wek gındor û kundır û [illegible] re tê gotın.
tevekkeli *rgd.* çavtari.
tevekkül *N. A.* çarenûsıya xwe re seri danin an her tıştî jı Xwedê hêvi kırın.
tevessül *N. A.* destpêk.
tevkif *N. A.* 1. rawestandın, sekınandın. 2. gırtın, jı bo sûc û tawanekê dil kırına yeki. /**– etmek** *L.* gırtın, tewqif kırın. /**–hane** *N.* tewqifxane, gırtigeh.
tevrat *N. A.* tewrat.
tevzi etmek *L.* belav kırın, lê par ve kırın.
teyel *N.* şûl, henc. /**–lemek** *L.* henc kırın.
teyemmüm *N. A.* teyemum, avdesta ko bı axê tê gırtın.
teyit etmek *L.* belıyandın, rastandın.
teyp *N. İng.* teyp. * **teype almak** *bw.* gırtın bantê.
teyze *N. K.* 1. xalti, xûşka dayêkê. 2. *B.* xalti! bangkırına jı bo jınên pir. /**–zade** *N.* *(law)* pısxalti, *(keç)* dotxalti.
tez [1] *rgd. rgp. P.* zû, lez, têz, çabık. /**– canlı** *rgd.* bıdûdık, cansıvık.
tez [2] *N. Fr.* têz, nıvisara xwandekar an mamostayên ko lı ser zanısti dınvisın û pêşkêş dıkın.
tezahür etmek *L.* xwe dan der, dıyar bûn, bêlu bûn.
tezat *N. A.* mıxrıki, nakoki, dıji. /**–lı** *rgd.* nakok, mıxrık, dıj.
tezek *N.* tepık, tepale, sergin, devedeşti, azale, keşkûr, yên ko jı rıxa heywan çê dıbın. 2. kerme, ya ko jı axê radıbın. /**– vurmak** *L.* keşkûr lê dan. /**– yığını** *N.* qalax, sergu.
tezene *N. P.* mızrab.
tezgah *N. K. P.* 1. dezgeh, dezgah, maseya dırêj lı dûkan û baran *de.* 2. dezgeh, kerg, maseya pişekariyê. 3. tersane. 4. saxtman, sazende, dezgeh, sazûman. 5. tevın, tevn, xanût, dezgeh, ya ko xaliçe û kilıman pê çêdıkın. /**– kurmak** *bw.* dezgeh danin. /**–tar** *N.* dezgehda *Nh.* cıvaknasi, sosyoloji.
toplumsal *rgd.* komelayeti, cıvaki, hozayeti.
toplumsallaştırmak *L.* gelemperi kırın.
topografya *N. Fr.* topoxrafi.
toprak *N.* 1. xali, xak, xweli, rû yê dınyayê xeyni jı maden û kevır û avê û ya ko jiyin tê de heye. 2. *ax.* erd, ax, xak, evıya welat şani dıde. 3. bej, reşi, cihê ko ne av û derya heye. * **toprağa ayak basmak** *bw.* derketın reşiyê. 4. erd, ax, xak, evıya zevi an eraziyê dıde nasin. * **köyde herkesin toprağ[illegible]** [illegible] lı gund herkesi erda xwe [illegible] [illegible]li, xweli, evıya axa ko tê kar [illegible] [illegible]ar **toprağı** *bw.* xwelıya her[illegible] [illegible]**ez toprağı** *bw.* xwelıya aqıti. 6. *rgd.* tıştê ko jı ax û xwelıyê çêbûye. * **to-**

prak dam *bw.* xanıya axin. /**_ altı** *bw.* bınerdin, bınaxi. /**_ bastı** *bw.* bacê rê. /**_ çekmek** *L.* xweli kışandın. * **toprağa vermek** *bw.* kırın erdê, jı bo mırıyan tê gotın. /**_ rengi** *N.* xaki.
topraklı *rgd.* bıxweli, axin.
topraksız *rgd.* 1. bêax, bêxweli. 2. bê erd, ya ko zevıyên xwe nının.
topraksal *rgd.* erdin, axin, xaki.
toptan 1.*rgd.* gış, gi, gışt, gışti. 2.*rgp.* tev de, bın ve, jı hemû.
toptancı *N.* etar. /**_lık** *N.* etari.
topuk *N.* 1. *ant.* pani, pehni, pajne, gupık. 2. pehni, pani, gupık, pehnıya sol û pêlavan.
topuk kemiği *N.* pêgozek, gizık, hestıyê pani.
topuz *N.* galûm, doqık.
top yekün *rgd. rgp.* hemû pev re.
tor *N. K.* tor, tora ko bı masıyan dıgırın.
torba *N.* tûr, tûrık, ev bêje jı "tor" a kurdi dıhêt.
torbalamak *L.* torbe kırın, kırın torban, çewal kırın.
torik balığı *N.* torik.
torna *N. İt.* torne. /**_cı** *N.* torneker. /**_lamak** *L.* torne kırın,
tornado *N.* tornedo, bagêjeke dıjwar e zêdeyi dı roavaya Efriqe de dıbıt.
tornavida *N. İt.* fekberaxi, cerbader, tornevide.
tornistan *N. İng.* 1. çep badan, gotıneke keştivani ye ko jı bo perwaneya keşti tê gotın gava çep tê badan. 2. vaca kırın, jı bo cıl û kıncan tê gotın gava tê çep kırın.
torpido *N. İng.* torpedo, cûre keştıyeke pıçûk e ko torpil davêje.
torpil *N. Fr.* torpil, cûre saroxeke lı ser keşti ceng de, ko dı bın avê re tê karanin.
torpil balığı *N.* tırişkemasi.
torpilli *rgd.* 1. keşti ko torpila xwe heye. 2. argo. xal hebûn, kesi ko dı cihekê de mırovê xwe heye û tê parastın.
tortu *N. P.* 1. pegr, durd, tılp, pap, xırêf, xılte, evıya ya ko tıştê mayi de dadıwere bıni. 2. bınık, evıya tışt an kesê ne qimet. * **derneğin iyi üyeleri gitti, tortuları kaldı** *bw.* endamên baş ya komelê derketın, yên bınık man.
tortulaşmak *L.* pegırin, durd bûn/gırtın, xılte bûn/gırtın.
torum *N.* turm.
torun *N.* zaz, nevi. 1. zaroyê zarokan e. 2. nıfş, nevi, ya ko jı nıjadeki dıhên. * **Kavanın torunları** *bw.* nevıyên Kawa an nıfşên Kawa. * **torunun torunu** *bw.* neviçırk.
toryum *N. Fr. kim.* thorıyûm, elementeki bı jımara atomi 90, gıranıya atomi 232, sıftıya xwe 112.6 e û 1700 derecê de dıhele. *sim.* Th.
tos *N.* lêdana bı qoç/qlonç an eni re tê gotın.
tosbağa *N.* kisel, kiso, kwisi.
toslamak *L.* qoç/qlonç lê dan, qoç kırın, qoç tê heldan.
tost *N. İng.* tost, nanê ko bı rûn û penir tê sor kırın.
tostoparlak *rgd.* gılorin, gır û gırover.
tosun *N.* paronek, conega, cıwanga, ya ko hatıye xesandın.
totaliter *N. Fr.* totaliter.
totem *N. Fr. İng.* totem, perestıya wêne an şıklê dar, heywan û an tışteki ye. /**_izm** *N.* totemizm.
toto *N.* sport toto.
toy [1] *rgd.* rewal, cahıl, nezan. /**_ca** *rgp.* bı rewali, bı nezani.
toy [2] *N. zoo.* zûrık, çırg, bet, bet.
toynak *N.* sım, çım, ninûka ker û hespan re tê gotın.
toz *N.* toz, xweli. /**_ etmek** *L.* toz kırın. * **toz duman** *bw.* toz û dûman. /**_ kondurmamak** *bw.* toz lê nehêwırandın. /**_ olmak** *L.* toz bûn. /**_ sabun** *N.* sabûna toz. /**_ şeker** *bw.* şekera toz. /**_ toprak** *bw.* ax û xweli. * **tozu dumana katmak** *bw.* toz dûman lı ser xıstın.
tozarmak *L.* toz bûn, bûn toz.
tozlanmak *L.* toz gırtın.
tozutmak *L.* toz kırın, toz kar xıstın.
töhmet *N. A.* tomet.
tökezleme *N.* setme, tılpeki.
tökezlemek *L.* şelıfin, tılpeki bûn, setme bûn, lıng lı paş hev ketın, fıştıxin, hulkumin.
tömbeki *N. P.* tembeki, tombeki.
töre *N.* kevneşop, adet, ayine, tore.
törelcilik *N.* moralizm.
tören *N.* ayın, merasım.
töre tanımazlık *Nh.* fels. immoralizm.
törpi *N. K.* dorpi, cûre qewreyeke gırûzên xwe tenık ın.
törpilemek *L.* dorpi kırın.
töskürmek *L.* lı ser qûnê çûn, jı bo heywan û dıjmın tê kar anin.
tövbe *N. A.* tobe. /**_ etmek** *L.* tobe kırın.

/..kar *N.* tobekar. **/..li** *rgd.* tobekar.
töz *N.* cewher, gewher.
trafik *N. Fr.* têperin, çowar, trafik, çûnûhatın. **/.. işaretleri** *N.* işaretên trafikê. **/.. lambası** *N.* lambeya trafikê.
trahom *N. Fr. Bj.* çavêş, teraxom.
trajedi *N. Gr.* trajedi, listıka şano ya tıvanci ye.
traktör *N. Fr.* trektor, mekina ajotınê.
trampa *N. İt.* tırampe, berdêl. **/.. etmek** *L.* berdêl kırın, guhêrandın, guharin, guhartın, tırampe kırın.
trampet *N. Fr.* trampet, cûre deholek piçûk e bı du şıvıkan tê lê dan.
tramvay *N. İng.* tram, tramwey.
transfer *N. Fr.* transfer, guhaztın.
transformatör *N. Fr.* fiz. transformator.
transfüzyon *N.* xwin dan yeki.
transistör *N. Fr. İng.* transistor.
transit *N. Fr. İt.* transit, jı ciheki re bê rawest derbaz bûn.
transport *N. Fr.* barkêşi, şıxre, transport. **/.. etmek** *L.* şıxre kışandın, guhartın, bar kışandın,
trapez *N. Fr.* trapez.
travma *N. Fr. Bj.* traûma.
tren *N. Fr.* trên. **/.. istasyonu** *Nh.* gar, ıstgeha trênê, stasıyon.
trençkot *N. Fr. İng.* pardosi.
tribün *N. Fr.* tribûn, tribun.
trigonometri *N. Fr.* mat. tirêjyari, sêkujyari, trigonometri.
trikotaj *N. Fr.* trikotaj.
trilyon *N. Fr.* trılyon, mıqtareki bı hezar mılyar e.
triptik *N. Fr.* triptik.
trişin *N. Gr. Fr.* trişin, kurmeki ye ko dı berazan de dıji û heta germıya bı dereceyeki bılınd de jı namıre.
troleybüs *N.* trolebus.
tropika *rgd. İt. cox.* tropik, 27 derece û 27 deqiqe lı jêr û jor dora Ekwatorê re dıbêjın.
tropikal *rgd.* tropikal.
troposfer *N. Gr.* troposfer, heta 11 km. yi hewayê ye.
trotuar *N. Fr.* tretûar.
tual *N. Fr.* tûal, tablo ye û cawa ko tablo lı ser tê çê kırın.
tualet *N. Fr.* 1. tûwalet, tuwalet, cihê xwe şuştınê, traşbûnê û xwe xemlandınê ye. 2. xwe xemlandına jınan e jı bo cejn û şahiyan. 3. tuwalet, daşır, avdestxane, kenife, kenef, W.C. cihê avrıjandınê ye. **/.. kağıdı** *N.* lifık. **/.. masası** *N.* mase xemlandınê.
tuba *N. Fr. muz.* tûba, cûre amûsazi bı pıfkırınê tê jenin.
Tuba *N. A.* Tûba, dareki lı Cennetê ye ko lı ser seri dısekıni.
tufan *N. A.* tofan, bêtar, lafaw. 1. barana ko dema Hz. Nuh de bari ye. 2. barana zor dıjwar. 3. karesat, bêtar, felaketa ko lı ser mırov de dıhêt.
tufeyli *N. rgd.* parazit. *bn.* **parazit.**
tugay *N.* ask. liwa, leşkeri de komeke jı hêz pırtır e.
tuğ *N.* 1. *bn.* **sorguç.** 2. xûde.
tuğamiral *N.* amiri derya.
tuğgeneral *N.* amiri liwa.
tuğla *N. Lat.* acûr, xışt, kelpiç, lıvın. * **pişmiş tuğla** *bw.* lıvınê şerandi.
tuhaf *rgd. A.* 1. ecêb, behit. 2. qerfok, kenanok. **/.. görmek** *bw.* ecıbin, ecêb ditın. **/.. olmak** *L.* ecêb bûn. * **tuhaflık içinde** *bw.* ecêb man.
tuhafiye *N. A.* tûhafıye.
tuhaflaşmak *L.* ecêb bûn, behıtin.
tul *N. A.* 1. dırêjahi. 2. *ast.* hevêrkên qayme, tûl.
tuluk *N. bn.* **tulum.**
tulum *N.* 1. post, heban, hewan, eyar, cewdık, kedık, avrênc, meşk, ayarşirk, çermên debaxkıri û nesurdarkıri ya bızın û mihan ın. 2. meşk, kedık, ya surkıri an surdar kıri. 3. hewan, cewar, evıya cûre amûrsazeki ye tê pıfkırın **/.. çalgısı** *N.* cewar, hewan. 4. tulum, cûre cıleki dırêj û ya kar e ko çakêt û pantola xwe ve yek parçe ye. **/.. ipleri** *N.* berbendık. **/.. peyniri** *bw.* toraq an penira post.
tulumba *N. İt.* avkêş, tulumbe.
tumağı *N. Bj.* zekem.
tuman *N.* tûman, derpi, şalwar.
tumturak *N. P.* tûmtûrak, gotınên ko lı guhê mırov re xweş tê.
tunç 1. *N.* tûnc, mısi zer. 2. *rgd.* tûnci, tıştê ko jı mısi zer çebûye.
tundra *N. Fr.* tûndra, stepên lı nêziki seholbenda nın.
Tunuslu *N.* Tûnısi.
tur *N. Fr. İng.* ger, geşt, dor, tûr, çûn û hatınek e. * **bir tur atmak** *bw.* tûrek avêtın, gerek kırın. * **turu tamamlamak** *bw.* dor anin ser dorê.
tura *N.* tûre, pare de ali ko ne'wêne ye.

turac kekliği *N.* por.
Turani *N. P.* Tûrani, dı gelan de kalên tırkan ın.
turfanda *rgd. P.* tûrfanda, beragi, xêve, nûber, nuhıldayi.
turist *N. Fr.* tûrist. /**_ik** *rgd.* tûristik.
turna *N.* qulıng, siqulıng.
turna ayağı otu *Nh.* derzilok, çûng.
turna balığı *N.* lımûzzırav.
turna gagası otu *Nh.* derzişıvan.
turnuva *N. Fr.* tûrnûwa, pêşbırkên ko bı dor têne kırın.
turp *N.* tevrık, tıvır, selketûr, tırp.
turşu *N.K.* tırşi, tırşık. * **turşu gibi olmak** *bw.* mec. zor mandi bûn.
turuncu *N.P.A.* tırıncı, turunci.
turunç *N.P.* tırınc, turunc.
tuş *N. Fr.* tûş. * **piyano tuşları** *bw.* tûşên pıyano.
tutacak *N.* lepıkên qûşxanê, lepıkê feran.
tutak *N.* 1. destık, hacetan de cihê ko mırov pê dıgıre. 2. lepıkê feran. 3. barımte, gerew.
tutam *N.* 1. qeft, qefş, baq. 2. pûnc, evıya jı gıyayê hêşin ko weki qeft rabûye re tê gotın.
tutamak *N.* qebd, qevd, destık.
tutanak *N.* pêgırt, zabıt, zabıtname.
tutar *N. bn.* **toplam.**
tutarak, tutarık *N. Bj.* gırani.
tutarlı *rgd.* dılsoz.
tutarsız *rgd.* demdemi. * **tutarsız olmak** *bw.* demdemi bûn.
tutkal *N.* çırış, cewi, hêlım. /**_lamak** *L.* çırış kırın, cewi kırın.
tutku *N.* azweri, ihtıras.
tutkun *rgd.* dılketi, dıldayi, evindar.
tutmak *L.* gırtın, pê gırtın, tepış. 1. tışteki ko bıgıri destê xwe an bı destan qeft bıki. 2. gava tışteki têxıni destê xwe. * **hırsızı tutmak** *bw.* dız pê gırtın. 3. nêçir kırın * **keklik tutmak** *bw.* kew gırtın. 4. lı cem xwe hıştın. * **kaçmasın diye tuttum** *bw.* bo ko nereve mın pê gırt. 5. gerew kırın * **hapiste tutmak** *bw.* gırtın gırtigehê. 6. cih dagir kırınê re tê gotın. * **o halı çok geniş bir yer tutar** *bw.* ew xaliçe zor cih dıgıre. * **kar tutmak** *bw.* berf gırtın. 7. alikar derketın an layegiri kırın. * **kavgada kimse tarafımı tutmadı** *bw.* pevçûnê de kesi pışta mın negırt. 8. cih anin. * **sözünü tutmak** *bw.* soza xwe anin cih. 9. lı hev hatın. * **sözleri birbirini tutmuyor** *bw.* gotına xwe hev û du nagıre. 10. cih bûn, nışin. * **burada bir ev tuttum** *bw.* mın lı vır jı xwe xaniyek gırt. 11. hatın cih. * **bed-duası tuttu** *bw.* nıfıra xwe gırt. 12. paqıj hıştın. * **evini temiz tutar** *bw.* mala xwe paqıj dıgıre. 13. dan ber, lê wer kırın. * **adamı taşa tuttular** *bw.* mırovi dan ber kevıran, kevır lı mırovi wer kırın. 14. xebıtandın, kar anin. * **bıçak tutmak** *bw.* kêr pê gırtın, pê kêrê gırtın. 15. helatın. * **süt maya tutmaz** *bw.* şir haveyn nagıre. 16. dest pê kırın. * **siyahından tutun kırmızısına kadar** *bw.* jı reşan bıgır heta soran. 17. dawi dan, bêlu bûn. * **aşı tutmuş** *bw.* lûl gırtıye. 18. taqet an kar kırın. * **eli ayağı tutmuyor** *bw.* dest û pê yên xwe nagırın. 19. jı bo dem û zeman, kudandın, dom kırın. * **gidiş geliş üç saat tuttu** *bw.* çûn û hatınê sê saet gırt. 20. dı cihê lekera arikar de kar tê. * **not tutmak** *bw.* not gırtın. 21. çûn, meşin. * **aşağıki yolu tuttu** *bw.* rê ya jêrin gırt. 22. cih an şunda yeki gırtın. * **kimse Alinin yerini tutamaz** *bw.* kes şunda Eli nagıre. 23. erebe û navginên ragıhandınê de heşê xwe çûn. * **onu araba tutuyor** *bw.* wi erebe dıgıre.
tutsak *N.* dil, esir. 2. *rgd.* dagirkıri, dagir.
tutturaç *N.* pêgırt.
tutturmak *L.* 1. karê "tutmak" anin cih wek: dan gırtın, dan pê gırtın. 2. pêgırtına tışteki. * **yolu tutturmuş gidiyor** *bw.* rê pê gırtıye û dıçe. 3. kırın eqlê xwe û rık kırın. 4. hev ve nin. * **çivi ile tutturmak** *bw.* bı mıx hev ve nin. 5. lê xıstın. * **hedefi tutturamadı** *bw.* lı armancê nexıst. 6. lê anin. * **ticarete girdi amma tutturamadı** *bw.* kete bazırganıyê, lêbelê lê neani.
tutu *N.* barımte, gerew.
tutucu *rgd.* fanatik, kevneşop, kevneperest.
tutuculuk *N.* fanatizm, kevneşopi, kevneperesti.
tutuk *N.* 1. fafık. 2. şermok, fedok.
tutuklamak *L.* dil kırın, gırtın gırtigehê, tewqif kırın.
tutuklanmak *L.* hatın tewqif kırın, hatın gırtın, hatın dil kırın.
tutuklu *rgd.* gırti, dil, dagir, mewqûf. /**_luk** *N.* dili, mewqûfi. /**_ evi** *bw.* gırtigeh, gırtixane. /**_ olmak** *bw.* guvitandın, dil bûn, hatın gırtın.

tutulmak *L.* hatın gırtın, hatın pê gırtın, hatın tepış kırın. 2. hate gırtın, evıya jı bo taribûna heyv û rojê ye. * **ay tutulması** *bw.* heyv hatın gırtın. 3. evindar bûn. 4. dil bûn, hatın dil kırın.
tutulu *rgd.* gırti.
tutum *N.* qıtût, tevger, rabestın.
tutumlu *rgd.* qıtût, bıidare. /**... olmak** *L.* qıtût bûn, bı idare bûn.
tutunmak *L.* 1. xwe pê gırtın, xwe pê ve daleqandın. 2. xwe dan pejırandın. 3. xwe dan sekınandın.
tutuşmak *L.* 1. pê hev gırtın, bı hev gırtın. 2. vêketın, agır gırtın.
tutuşturmak *L.* 1. vêxıstın, agır pê dan. 2. dan dest, kırın dest. * **eline mektubu tutuşturdu** *bw.* name da dest.
tutya *N. A.* tûtya, pilan de seriyê pozitif e.
tuz *N.* xwê. /**... atmak** *L.* xwê kırın, /**... ocağı** *N.* kar, xweylin.
tuzak *N.* 1. daf, tapık, ya ko mırov bı wê teyr û heywana dıgıre. 2. kemin, ya ko leşkeri de lı dıji dıjmın tê çe kırın. 3. feq, faqe, ya madeni ye jı bo dırındeyan. 3. fen, fend, daf, faqe, dek, ev maneya lı vır de bı zêdeyi jı bo hile û dek e ko dıji mırovan tê kar anin. /**... kurmak** *L.* daf danin, tapık danin, feq danin. * **tuzağa düşmek** *bw.* ketın dafê, ketın tapıkê, ketın feqê. /**... yemi** *bw.* tamık.
tuzla *N.* kar, kara xwê, xweylin, xwêylin.
tuzlak *N. rgd.* şorahi, şorezar, şorax, şorezar, erda ko xwê lê ye û disa çêre lê dıbe.
tuzlamak *L.* 1. xwê dan, gava ko xwê dıdın heywanan. 2. xwê kırın, xwê avêtın.
tuzlanmak *L.* hatın xwê kırın.
tuzlu *rgd.* şor. /**...luk** *N.* şori, şorahi /**... olmak** *L.* şor bûn. /**... su** *bw.* avşork. /**... yapmak** *L.* şor kırın
tuzluk *N.* xwêdank.
tuzsuz *rgd.* bêxwê, keli, kelê.
tüberkiloz *N. Fr. Bj.* tuberkiloz, sil, diq, verem.
tüccar *N. A.* tucar, bazırgan. /**...lık** *N.* bazırgani.
tüfek *N. P.* tıfıng. /**... doldurmak** *L.* tıfıng dagırtın. /**... namlusu** *N.* lûletıfıng. /**... patlatmak** *L.* tıfıng der kırın, tıfıng teqandın. /**... sıkmak** *L.* tıfıng berdan. * **tüfeğe sarılmak** *bw.* tıfıng hılanin, rahıştın tıfıngê.
tükenmek *L.* 1. qut bûn, çıkıyan, neman, qedıyan, xılas bûn, kuta bûn, dawi hatın. 2. mec. mandi bûn, westıyan, neman.
tükenmez *rgd.* bêhetayi, bêkutayi, bêdawi.
tüketici *N.* berxwari, xeridar.
tüketim *N.* 1. karê "tüketmek" e. 2. berxwarın, xeridari.
tüketmek *L.* karê "tükenmek" bı lêkera arikar "kırın" an "...andın" tête temam kırın wek: qut kırın, qedandın.
tükürme *N.* tıf, tû.
tükürmek *L.* tuf/tıf kırın, tû kırın. * **tükürdüğünü yalamak** *bw.* xazıya xwe alastın.
tükürük *N. bio.* avdev, xwizi, xazi, tûk, tıf. /**... bezleri** *N.* bezên xwiziyê, gınıyên xwiziyê. * **tükrüğünü yutmak** *bw.* xwizi ya xwe daqulandın.
tükürüklemek *L.* bı xwizi/xazi şıl kırın.
tül *N. Fr.* tûl, tul.
tülbent *N. P.* demamık, tulbend.
tüm [1] *rgd.* 1. hemû, gi, gışt, gışti. * **tüm arkadaşlar buraya gelsin** *bw.* hemû hevalne dê bên vıra. 2. tûn, tûni. * **tüm bir ekmek** *bw.* nanek tûni.
tüm [2] *N. K.* tûm, gır. *bn.* **tepe.**
tümamiral *N.* amiri derya.
tümce *N. Grm.* hevok.
tümden *rgp.* 1. bı hemû, bı gışti. 2. bı tûni.
tümen *N.* tımen.
tümgeneral *N.* derecekê jı amiri liwa mezıntır general e.
tümleç *N. Grm.* têrker, bıreser, pişkber. * **düz tümleç** *bw.* têrkera gerandi. * **dolaylı tümleç** *bw.* têrkera negerandi
tümlemek *L.* tûni kırın.
tümlenmek *L.* tûni bûn, hatın tûni kırın.
tümor *N. Fr. ant.* gırê, asaw. timor, tûmor. *bn.* **ur.**
tümsek *N. cax.* gırık, tûmık, mıt, mıtık.
tüm tanrıcı *rgd.* panteist.
tümür *N. ant.* pırtıkên hundur riviyan ın.
tün *N. şev.* /**... aydın** *bw.* êvar baş, şev baş.
tünek *N.* tar, lis. * **tüneğe çıkmak** *bw.* tar gırtın.
tüneklemek *L.* tar gırtın, lisin.
tünel *N. İng.* tûnêl, serdab, nıhûn, sımtê kor.
tüneme *N.* tar.
tünemek *L.* venıştın, tar gırtın, lisin.
tünmek *L.* tari ketın, êvar bûn.
tüp *N. Fr.* çıpbori, lûle.
tür *N.* 1. cıns. * **hayvan türleri** *bw.* cınsên heywan. 2. celeb. cûre. * **insan türleri**

bw. celeb kes. 3. tewır, tewr. * **bu tür hareketler ona yakışmaz** *bw.* ew tewrên wısa layiqi wi nin ın.
türban *N. Fr.* pûşû, cemedani, şaşık, egal, hegal, kefi, çefi. /**– şeridi** *Nh.* çefte.
türbe *N. A* tırb, gor, mezel.
türbin *N. Fr.* fiz. turbin.
türdeş *rgd.* hemcıns, hemceleb.
türedi *N.* nediûbıdi.
türemek *L.* afırin, derketın.
türetmek *Lg.* afırandın, pêk anin. * **kelime türetmek** *bw.* bêje afırandın.
Türk *N.* Tırk. /**–çe** *N.* Tırki.
Türkmen *N.* Tırkman.
türkuaz *N.* piroze, firûze.
türkü *N.* kılam, sıtran, stran. /**– çağırmak/söylemek** *L.* strandın, stırin, kılam gotın.
türkücü *N.* dengbêj, stranbêj.
türlü *rgd.* 1. cûrbecûr, cûre, cûr. 2. bı awaki, bı kêştekê. /**– yemeği** *N.* tırşık.
tütmek *L.* 1. dû kırın, ciheki de dû derketın. 2. bihri kırın. * **vatan gözümde tütüyor** *bw.* welat lı bihra mın naçe.
tütsü *N.* 1. bosi, piso, gava paçeki dışewıte û dûman jê der tê. 2. buxurdan. 3. qıjılin, kızırin, hın cûre goşt û xwarın ko bı buxê têne patın. **tütsülemek** *L.* 1. qıjılandın, kızırandın, gava mırişkê pûrt bıki û pırçê mayi lı ser agır bı soji dıbêjın hat qıjılandın, por ko bışewıte tê qıjılandın. * **saçım tütsülendi** *bw.* porê mın qıjılıya. 2. qang kırın, evıya tışteki bı helm û buxê dezenfekte bıkın. 3. buxur dan, buxur kırın.
tütsülenmek *L.* 1. lêkerên pêşıya "tütsülemek" bı hatın têne kar anin wek: hatın kızırandın. 2. qıjılin, kızırin, qang bûn, buxur bûn.
tütsü otu *N.* hermel.
tüttürmek *L.* 1. dûman jê derxıstın. 2. kışandın, jı bo qelûn, cıxare û tıştê wısa.
tütün *N.* tıtûn, kamax. 1. rehekeke ko tıtûn jê çêdıbe. 2. pelgên xwe ya hışkkıri ko pê cıxarê dıkşinın. /**– içmek** *L.* tıtûn kışandın.
tüy *N.* 1. pırç, mû, konık, tûk, avda, evıya mûyên ko lı ser çerma insan û heywan der tê. 2. mû ya ko lı ser koka rehekan heye. 3. pûrt, pûrtık, jı bo ya têyran e. * **kuş tüyü** *bw.* pûrtê teyran. /**– atmak** *L.* pırç weşandın. * **tüyleri kabarmak** *bw.* mû çırki bûn, gıj bûn. * **tüylerin diken diken olmak** *bw.* pırça xwe mûçırki bûn, porê xwe an pırçê xwe gıj bûn.
tüylendirmek *L.* pırçıkıni kırın.
tüylenmek *L.* pırçıkıni bûn, perewaze bûn.
tüylü *rgd.* 1. pırçkın, pırçıkın. 2. argo. pırço.
tüymek *L.* 1. xwe qelızandın. 2. revin.
tüy siklet *Nh.* sıkleta sıvık. 1. boksê de 57 kilo. 2. sıvıktırin kilo de sport kırın.
tüysüz *rgd.* 1. bêpırç. 2. zelût, rût, evıya zêdeyi jı bo seri tê gotın. 3. mırdan, cıwan, jı bo xortên pır cıwan tê gotın.
tüze *N.* hıqûq.
tüzel *rgd.* 1. hıqûqi. 2. hukmi, navdêr.
tüzel kişi *N.* şexsi hukmi, karcıv.
tüzük *N.* pêyrew, rêzname, rıstname, destûr.
tvist *N. İng.* twist, cûre danseki ye.

U

U *N.* tipa 25.emin ya elifba ya tırki ye, û dengdêr e.
uca *N. ant.* hestikûn.
ucube *N.A.* zehar.
ucuz *rgd.* erzan. /**... atlatmak** *L.* bı erzan derbaz kırın. * **ucuz pahalı, nasıl olursa** *bw.* bı erzan bıha çawako bû.
ucuzlamak *L.* erzan bûn.
ucuzlatmak *L.* erzan kırın.
ucuzluk *N.* erzani.
uç *N.* seri, gupık, nıçık. 1. gelemperi serê zırav a tışteki. 2. her ali tıştê dırêj. 3. seri, paşi, nıqte ya dawin ya cıhê dûr e. * **dünyanın öbür ucu** *bw.* wi seri dınê, paşıya dınê. 4. seri, nıçık, pompıl, evıya nıqte ya jorina tışteki bılınd. * **ağacın ucu** *bw.* nıçıkê darê, pompılê darê. * **uc uca eklemk** *bw.* kırın ser hev. * **uçsuz bucaksız** *bw.* bê ser û bın, bê paşi û pêşi. * **ucu bucağı olmamak** *bw.* paşi û pêşi tune bûn. * **ucunu bulmak** *bw.* seri ditın.
uçak *N.* balafır, fırınde, fıroke. Jı vana de 'balafır' bı zêdeyi jı bo yên şer tê gotın. /**... alanı/meydanı** *N.* balafırgeh, fırokgeh. /**...savar** *N.* balafırhelgır.
uçan daire *N.* lenger
uçarı *rgd.* 1. kesê ko dest û hemêzê de nasekıne, zor çalak e. 2. kêfperest.
uçkun *N.* çik, pırisk, hûre ya ko jı agır dıpeke.
uçkur *N.* doxin. /**...luk** *N.* pızi
uçlanmak *L.* seri gırtın, seri dan, gupık dan, nıçık derketın.
uçmak *L.* fır bûn, fırıkin, fırin. 1. jı bo teyr, balındeyên ko lı hewa re dıçın. * **kuşlar uçar** *bw.* têyr fır dıbın, têyr dıfırın. 2. balafır fırokeyên ko lı hewa dıkevın. 3. tıştê ko lı ber ba û baranê lı hewa dıkevın. 4. fırıkin, jê fırıkin, jê çûn. jı bo gaz û bux û dûkelên ko bılınd dıbın. 5. zer bûn, ... lê avêtın. * **rengi uçmak** *bw.* reng lê çûn. 6. ketın, fırıkin, jı ciheki bılınd de ketın erdê. 7. pır lez meşin, lez çûn. * **adam yürümüyor ki, uçuyor** *bw.* mırovi rê naçe, dıfıre. 8. ruh derketın.
uçsuz bucaksız *rgd.* bê nûk, bê dawi.
uçucu *rgd.* fırok.
uç uç böceği *N.* sosın, xalxaloke.
uçurmak *L.* fırandın, lı hewa xıstın, dan fır kırın.
uçurtma *N.* fırfırok, pırpırok, teyrok.
uçurtmak *L.* fırandın, lı hewa xıstın, dan fır kırın.
uçurulmak *L.* hatın fır kırın, hatın fırin, hatın fır bûn.
uçurum *N.* zınar, mışefıl, kej, şax, kortal.
uçuş *N.* fır, fırin. * **uçuşa hazırlanmak** *bw.* fırinê re amade bûn.
uçuşmak *L.* 1. pev re fırıkin, pev re fır bûn. 2. lı hewa hatın û çûn.
udi *N.A. muz.* ûdi, kesê ûdê dıkute.
ufacık *rgd.* hûrin, piçık, pıti.
ufak *rgd. N.* wurd, wurde, hûr, hûrık, pıç, pıçûk, fiskani. 1. bı bejn û laş ve jı ya dın pıçûktır. 2. bı sal û temena xwe ve pıçûk. bı meqem û rutbe jı ya dın kêmtır. * **ufak taşlar** *bw.* kevırên hûrık. * **ufak adam** *bw.* mırovê pıçûk. /**... para** *N.* pare yê hûr. /**... tefek** *bw.* hûr mûr, pıçûk mıçûk. /**... ufak** *bw.* hûr hûr, hındık hındık.
ufalamak *L.* mıst dan, surandın, dı destê xwe de hêrin û hûr kırın.
ufalmak *L.* 1. hûr bûn, pıçûk bûn. 2. kışıyan hev, pıçûk bûn.
ufaltmak *L.* hûr kırın, pıçûk kırın, fırıdandın, gelıfandın, fırıkandın, pışartın. * **ekmeği ufaltmak** *bw.* nan gelıfandın, an nan pışartın.
ufki *rgd.* ufki, dırêjki, ramedi.
uflamak *L.* off kışandın.
ufuk *N.A.* bergeh, aso. /**...i** *rgp.* asoyi.
uğra *N.* ard a xonçê, jı bo ko hevir pê ve nezelıqe arda ko lı xonçê re dıkın.
uğrak *N.* guzergah.
uğramak *L.* 1. seri lê dan, ser lê dan. 2. ketın, tûşi bûn. * **tehlikeye uğramak** *bw.* ketın xeterıyê.
uğraş *N.* koşan, koşin, mıjûli, xebat.
uğraşmak *L.* 1. bılin, lebıkin, lebıtin, jı bo ko karek an xebateki bıbi seri. 2. pê ketın, koşin, evıya tıştê wek şer û şemate an lı dıji dıjwarıyekê ber xwe dan. * **düşmanla uğraşmak** *bw.* dıjmın re koşin. 3. mıjûl bûn, kar ketın, evıya jı bo lêgerina tıştekê

an dozina tıştekê re kar ketın. * **sözlükle uğraşmak** *bw.* ferhengê re mıjûl bûn.
uğraştırmak *L.* 1. karê "uğraşmak" bı "dan" tête temam kırın wek: dan koşin. 2. karê "uğraşmak" bı "..andın" tête temam kırın wek: bılandın. 3. seri lê gerandın, evıya weki tu yeki bıxwazi tê ki astengi û tengasiyê.
uğratmak *L.* tûşi kırın. * **adamı felce uğrattı** *bw.* mırovi tûşi kûdbûnê kır.
uğru *N.* dız. /**..luk** *N.* dızi.
uğuldamak *L.* gumin, gume gum kırın. * **kulaklarım uğulduyor** *bw.* guhê mın dıgumên.
uğultu *N.* gumin, gumegum. * **arı uğultusu** *bw.* gumina mêşan, gume guma mêşan.
uğunmak *L.* nalin, nale nal kırın, jı ber êş û keder û gıri û nexwaşiyê.
uğur [1] *N.* wexêr, pênaw, oxır, yom, bıwar. * **uğurlar olsun!** *bw.* oxır be!, herın ser oxırê, pênawi we bı xêr be! * **uğurun açık olsun** *bw.* yomi te bı xêr, bıçe ser yomi çê.
uğur [2] *N.* rê, ber. * **uğrunda ölmek** *bw.* ber wi de mırın, rê ya wi de mırın.
uğur böceği *N.* xalxalok, sosık, sosın.
uğurlamak *L.* wexêr kırın, oxır kırın, rê kırın, bı xêr *(rê)* kırın.
uğurlanmak *L.* hatın wexêr kırın, hatın bı xêr *(rê)* kırın.
uğurlu *rgd.* bıoxır, wexêr, bıyom, bıwar.
uğursamak *L.* bıxêr ditın, bı oxır ditın.
uğursuz *rgd.* 1. kodqelên, çıft, serxure, bedexter, çavhavêj, qıdoş, şowm. 2. bêoxır, bêyom, bêxêr.
uhde *N.A.* berpırsıyari.
uhrevi *rgd. A.* wê dınê, tıştê ko aıdi wê dınyayê ye.
uhuvvet *N.A.* bırati.
ukela *rgd.A.* ukela, pırbêj, teqa. /**..lık** *N.* teqayi, pırbêji. * **ukalalık etmek** *bw.* teqa kırın, ukelati kırın.
Ukraynalı *N.rgd.* ûkrayni.
ulak *N.* borandek, şandi, peyık.
ulam *N.* grûb, zumre, kategori.
ulamak *L.* zot kırın, dırêj kırın, kırın ser.
ulan *B.* lo.
ulaşım *N.* boran, ragıhandını.
ulaşmak *L.* gehiştın, gehin, gıhan, ragehiştın.
ulaştırma *N.* pêwenda, gıhandın, ragıhandın.
ulaştırmak *L.* ragıhandın, gıhandın, pêwenda kırın
ulema *N.A.* ûlema, zana.
ulu *rgd.* 1. berz, bılınd. * **ulu dağlar** *bw.* çıyayên bılınd. 2. mezın, mezıntır. /**..luk** *N.* mezıni, mezınti.
ulumak *L.* zûrin, zûre zûr kırın, lirin.
ulus *N.* Netewe, gel, ev bêje jı Monxoli tê. /**..al** *rgd.* netewi, geli. * **uluslararası** *rgd.* navnetewi.
ulussever *rgd.* gelparêz, neteweperwer.
ulutmak *L.* zûrandın, dan zûre zûr kırın.
ulvi *rgd.A.* berz, bılınd, payebılınd.
umacı *N.* pirhevok, kuleşûtık, cın.
umar *N.* çare. /**..sız** *rgd.* bêçare.
umde *N.A.* prensib.
umdurmak *L.* dan hêvi kırın.
ummak *L.* 1. hêvi kırın, benda man, hiwa kırın, awate xwastın. 2. zen kırın, texmin kırın.
umman *N.A.* umman, oqyanûs.
umulmak *L.* hatın hêvi kırın, hatın awate xwastın, lı benda hatın mayin.
umum *rgd.* tevayi, kıtnm, gi, gışt, gelemper. /**.. müfettiş** *Nh.* serperıştê gışti.
umumhane *N.* kerxane.
umumi *rgd.* tevayi, gelemperi, gışti. /**.. efkar** *bw.* raya gışti, raya gelemperi.
umumiyet *N.A.* gelemperi. /**..le** *rgp.* bı gelemperi.
umur *N.* 1. guhlêkırıni, gırıngditıni. 2. xem. * **umurumda mı?** *bw.* xema mın e!
umursamak *L.* guh lê kırın, guh dan, gırıng ditın.
umursamaz *rgd.* guhnedêr, kesê ko dihn û bala xwe nade tıştekı. /**..lık** *N.* guhnedêri.
umut *N.A.* hêvi, hêwi, awat, umêd. /**.. beslemek/etmek** *L.* hêvi kırın, awate xwaz. /**.. kesmek** *L.* hêvi jê bırrin. /**.. vermek** *L.* hêvi dan, hêvidar kırın *bn.* **ümüt**.
umutlandırmak *L.* hêvi dan, hêvidar kırın.
umutlanmak *L.* hêvidar bûn.
umutlu *rgd.* hêvidar, hiwadar, awatexwaz.
umutsuz *rgd.* bêhêvi, bêhiwa, bêumêd. * **umutsuz kalmak** *bw.* bê hêvi man. /**..suzluk** *N.* bê hêviti. * **umutsuzluğa düşmek** *bw.* ketın bêhêvitiyê.
un *N.* ard, avran, xase. /**.. çorbası** *N.* hevdel. /**.. helvası** *N.* poxin.
unsur *N.A.* regez, sereta, element.
unutkan *rgd.* xêvık, birok, bomık. /**..lık** *N.* biroki, bomıki, xêvıki.
unutmabeni çiçeği *N.* catır.

unutmacılık *N.* fels. serguhêri.
unutmak *L.* bir/bihr kırın, jı dil avêtın. **1.** tıştek dı eqlê xwe de neman. **2.** tıştek lı derekê bir kırın û cih hıştın. **3.** borin, efû kırın. * **onun yaptıklarını unuttum** *bw.* mın kırınên wi bir kırın. 4. jı dıl derxıstın, jı dıl avêtın.
unutturmak *L.* dan bir/bihr kırın.
unutulmak *L.* bir/bihr bûn, hatın bir/bihr kırın.
unvan *N.A.* **1.** leqeb, bernav, navê pişe ya yeki. * **dr. Şêrgo** *bw.* dr. Şêrgo. **2.** nav, navnişan.
upuzun *rgd.* dıp û dırêj.
ur *N.Bj.* gırê, asaw, gıli, deq, timor.
Uranus *N.Lat.Gr.ast.* ûranûs. Stêra 7. min ya rojê ye û 84 salan de dor tine ser dorê.
uranyum *N. Fr. Lat. kim.* ûranıyûm, elementeki bı jımara atomi 92. gıranıya atomi 238.03, sıftıya xwe 18.7 e û 1800 dereceyi de dıhele. *sim.* U.
Urduca *N.* Urdû, Urdûyi, zmanê Pakisanê ye.
urgan *N.* wenıs.
uruk *N.* nıfş, sûlale.
us *N.* jir, eqıl, eql.
usanç *N.* bêzari, vız, ecızi. /**_ getirmek** *L.* vız bûn, ecız bûn, bêzari kırın. /**_ vermek** *L.* ecızandın, vız kırın, bêzar kırın.
usandırıcı *rgd.* ecızker, bêzarker, vızker.
usandırmak *L.* vız kırın, ecız kırın, bêzar kırın.
usangın *rgd.* ecız, bêzar, vız.
usanmak *L.* vız bûn, ecızin, bêzar bûn.
usare *N.A.* şirêz, şırêz, şire.
usa vurmak *L.* eqılandın.
usçu *N.rgd.* eqılperest, rasıyonalist. /**_luk** *N.* rasıyonalizm.
uskumru balığı *N.* ziperdasi.
uslanmak *L.* **1.** baqıl bûn. * **yorulmadı fakat uslandı** *bw.* newesıya, lêbelê baqıl bû. **2.** zirek bûn, eqıl gırtın.
uslu *rgd.* **1.** baqıl, rehet. **2.** letan, jı bo heywanê rehet tê gotın. **3.** baqıl, zirek, bıjîr, jîr. /**_ durmak** *L.* baqıl sekının, rehet sekının. /**_luk** *N.* baqıli, reheti. **2.** baqıli, zireki.
ussal *rgd.* eqli, rasıyonel.
usta *N. P.* hoste, çêker. **1.** kesê ko dı pişeyekê de fêrmend bûye. **2.** kesê ko fêra pişeyi dıke. **3.** hoste, mamoste, pıspor, kesê ko dı kar û pişe de bıtecrubeyi heye. 4. *rgd.* hoste, hunermend, pıspor. /**_ başı** *bw.* serhoste.
ustaca *rgp.* bı hosteti, bı pıspori.
ustalaşmak *L.* hoste bûn.
ustalık *N.* hosteti, pıspori. /**_la** *rgp.* bı hosteti, bı pıspori.
ustura *N.P.* gizan, gwizan.
usturuplu *rgd.* bıkok, bı kok, bıxeml. * **sözleri usturupludur** *bw.* gotınên xwe bı kok e.
usul *N.A.* **1.** ûsıl, qeide, rêbaz, azin, metod. **2.** teher, tehr, ûsıl. **3.** hêdi.
usulca *rgp.* bı hêdi, bı bê dengi.
usulcacık *rgd.* hêdi hêdi, bı dıziki.
usulsüz *rgd.* bêûsıl, bêqeide, bêrêbazi, bêazin.
uşak *N.* **1.** gede, mındal, zaro. **2.** xulam, noker. /**_lık** *N.* xulami, xulamti. * **uşaklık etmek** *bw.* xulamti kırın.
uşkun *N.* rêwas, rıbês.
ut *N.A.* ûd.
utanç *N.* şerm, şermezari, fedi, fehêt, ar. /**_ duymak** *L.* şermezari kırın, fedi kırın. * **utancından yere geçmek** *bw.* bı şerman re ketın erdê.
utandırmak *L.* şermandın, dan şerm kırın, fehêtandın, dan fedi kırın.
utangaç *rgd.* şermok, fedok, şermker, şermelût, fediker. /**_lık** *N.* ev sinonimana bı pareka "i" têne temam kırın wek: şermoki û *hwd.*
utanmak *L.* şerm kırın, fedi kırın, fehêtin.
utanmaz *rgd.* bêşerm, bêfehêt, bêfedi, bêavûrû. /**_lık** *N.* bêşermi, bêfehêti, bêavûrûyi, bêfediti.
utanmazca *rgp.* bı bê şermi, bı bê fediti.
Utarit *N.A.* ûtarit, Merkûr, satelita rojê ya yekem e.
utku *N.* serketın, zafer. /**_lu** *rgd.* serketi.
utmak *L.* **1.** bın xıstın, qezenc kırın. **2.** *(xumar û listıkan de)* lı ser xıstın.
uvertür *N. Fr.* ovırtûr. **1.** *muz.* dı operayê de muzika ko lı pêş perdevekırınê de tê lêxıstın. **2.** pokerê de desta pêşın ya destpêkırınê.
uyak *N.* kafıye.
uyandırmak *L.* şıyar kırın, heşar kırın.
uyanık *rgd.* şıyar, heşar, wurya. **1.** ya ko jı xewê rabûye. **2.** ya ko çavlılkırı ye, karê xwe zane. **3.** kesê xwandi. /**_ olmak** *L.* wurya bûn, şıyar bûn, heşar bûn.
uyanıklık *N.* bêjeyên lı pêşıya "uyanık" bı pareka "i" temam dıbın wek: şıyari.
uyanış *N.* hesin, şıyarbûni.

uyanmak *L.* şıyar bûn, heşar bûn, hesin lı xwe hesin. 1. jı xewê rabûn. 2. jı tarıyê derketın, zana bûn. 3. jı bo rehekan şin bûn û zildanê şani dıke.
uyarı 1. ikaz, teme. 2. hesin.
uyarıcı *rgd.* banok, şıyarker.
uyarılmak *L.* karê "uyarmak" hatın kırın wek: hatın şıyar kırın.
uyarınca *rgp.* lı gor, lı dıvêtınê.
uyarlamak *L.* 1. lêanin. 2. adapte kırın.
uyarmak *L.* 1. heşar kırın, şıyar kırın. 2. hesandın, agah kırın, teme kırın.
uydu *N.* 1. *ast.* stêrkok, seyare. 2. peyk, rokêt. 3. gırêkok, kes an welatê ko gırêdayi ya kesi an dewleteke dın e.
uydulaşmak *L.* gırêkok bûn.
uydurma *N.* 1. kare "uydurmak" kırın wek: lêanin. 2. derewandın, derew kırın, jı ber xwe de gotın. * **yalan uydurmak** *bw.* derew lı hev anin.
uydurmak *L.* 1. lêanin, hev anin. 2. jı ber xwe de gotın. 3. jı dest xıstın, peyda kırın.
uyduruk *rgd.* lıhevani, çekırı, jıberxweçekırın.
uydurulmak *L.* karê "uydurmak" hatın kırın wek: hatın lêanin.
uygar *rgd.* şareza, medeni, hemdem. /**–lık** *N.* şarezati, medeniti, hemdemi.
uygarlaşmak *L.* şareza bûn, medeni bûn, hemdemi bûn.
uygulama *N.* tetbiq.
uygulamak *L.* tetbiq kırın.
uygulamalı *rgd.* tetbiqi, pratik.
uygulanmak *L.* hatın tetbiq kırın.
uygulayım bilimi *N.* teknoloji.
uygun *rgd.* hawe, rewa, bırê, bısemt, munasıb, mutabıq. /**– bulmak** *L.* hawe ditın, rewa ditın. /**–luk** *N.* haweti, rewati.
uygunsuz *rgd.* bêrê, bêsemt. /**–luk** *N.* bêrêti, bêsemti.
Uygurca *N.* ûyxûri.
uyku *N.* xew, nıvin. * **gözüne uyku girmemek** bw. xew neketın çavan * **iyi uykular!** *bw.* xew xweş! * **ölüm uykusu** bw. xewa mırınê. * **kış uykusu** bw. xewa zıvıstanê. /**– basmak** *L.* xew ketın ser. /**– çekmek** *L.* ketın xew, nıvin. /**–da** *bw.* xew de. /**– gelmek** *bw.* xew hatın. * **uyku gözünden akmak** *bw.* xew dı çavan re hatın. /**– hapı** *bw.* xewink, hewa xewê. /**– kaçmak** *L.* xew revin. /**– tutmamak** *L.* xew neketın çavan, xewa xwe nehatın. * **uykusunu almak** *bw.* xewa xwe gırtın. /**–ya dalmak** bw. xew de çûn, ketın xew. /**– uyumak** *L.* xew kırın. /**– zamanı** xewtinan.
uykulu *rgd.* xılmaş, xılmaşıni, xewar, xewin.
uykusuz *rgd.* bêxew. /**–luk** *N.* bêxewi.
uylaşmak *L.* lı hev hatın, pêk hatın.
uyluk *N. ant.* hêt, beşi pê ya jı sêvokê heta çokê. /**– kemiği** *Nh. ant.* kulimek, hestıyê hêtê.
uymak *L.* 1. lê hatın. * **bu parça radyoma uymaz** *bw.* ev parçe lı radyo ya mın nayê. 2. lê şkin. * **şapka sana uymuyor** *bw.* şefqe lı te naşıkê an lı te nayê. 3. lê hatın, lê şkin, wek ... bûn, weki ... kırın. * **senin araba sürmen benimkine uymaz** *bw.* erebe ajotına te weki mın nabe. * **sözün sözüne uymaz** *bw.* gotına te lı hev nayê an weki hev nine.
uyruk *N.* hemwelati, tebaa. /**–suz** *rgd.* bêhemwelati, bêtebaa.
uysal *rgd.* sernerm, pındır, melayim.
uysalca *rgp.* bı ser nermi.
uysallaşmak *L.* sernerm bûn.
uyuklamak *L.* xılmaş bûn, ponıjin, dapırnıjin, hênıjin, xewar bûn.
uyulmak *L.* karê "uymak" hatın kırın wek: hatın lê anin.
uyum *N.* aheng, mutabaqat. /**–lu** *rgd.* ahengdar. /**–suz** *rgd.* bêaheng.
uyumak *L.* 1. xew de çûn, xewtın, nıvin. 2. xwe de çûn, tevızin, evıya jı bandûra derman an lêdan û tıştê wısa ko laş haya xwe nabe re tê gotın.
uyuntu *rgd.* xewar, xılmaşıni, xulmaşıni.
uyur gezer *N. rgd.* şevgerok, şevger, xewgerok.
uyuşmak *L.* 1. tevızin, qufılin, xwe de çûn, evıya jı bandûra dermanekê an bı derb û lêdanê ko laşê mırovi bê hes dımine. 2. hev hatın, lı hev hatın, pev re pêk hatın. 3. pev re bıryar dan, hemfıkır bûn.
uyuşmazlık *N.* 1. lıhevnehatıni. 2. geleşe, nakoki. /**– çıkmak** *L.* mıxrıki çê bûn, geleşe derketın.
uyuşturmak *L.* 1. tevızandın, qufılandın. 2. lı hev anin, lı hev pêk anin.
uyuşturucu *rgd.* hın madeyên ko mırov dıtevızine, bêhış dıhêle, narkotik.
uyuşturulmak *L.* 1. hatın tevızandın, hatın qufılandın. 2. hatın lı hev anin, hatın pêk anin.
uyuşuk *rgd.* 1. xewar, xewin. 2. tevızandi,

qufılı. 3. kesê tıral, sıst. /**–luk** *N.* 1. xewari, xewinti. 2. tevızandıni, qufıltıni. 3. tırali, sısti.
uyuşum *N.* lıhevhatıni.
uyutmak *L.* 1. kırın xewê, xewandın, dan nıvıstın. 2. dan bir kırın. 3. xefandın, xapandın, kırın xewê.
uyuz 1. *N. Bj.* gırr. 2. *rgd.* gırr, gırrgırti. /**– etmek** *L.* hetıka mırov bırın, ecızandın. /**– olmak** *L.* 1. gırr gırtın. 2. mec. hetıka xwe çûn.
uyuzlaşmak *L.* 1. gırr gırtın. 2. gurri bûn, zelût bûn.
uyuz otu *N.* sirka mara.
uza duyum *N.* telepati.
uzak *rgd.* dûr. /**– durmak** *L.* lı dûr sekının. /**– düşmek** *L.* dûr ketın, lı dûr man. /**– gitmek** *L.* dûr çûn. /**– görmek** *L.* dûr ditın. /**–tan** *rgp.* jı dûr ve. * **uzaktan uzağa** *bw.* jı dûr ve. * **uzaktan yakından** *bw.* jı dûr û nêzik.
uzak doğu *Nh.* rohelati dûr.
uzaklaşmak *L.* 1. dûr ketın, çûn dûr. 2. xwe dan aliki.
uzaklaştırmak *L.* dûr xıstın, dûr kırın, dûrandın, terandın.
uzakılık *N.* dûri.
uzamak *L.* dırêj bûn. 1. tıştê ko bejna xwe dırêj dıbe. 2. tıştê ko bı dem û zemana xwe dırêj dıbe. * **bu iş çok uzadı** *bw.* ev kar zor dırêj bû.
uzanmak *L.* 1. ramedin, xwe dırêj kırın, pal dan. * **yere uzanmak** *bw.* lı erdê ramedin, lı erdê dırêj bûn. 2.ûr.
uzaklaşmak *L.* 1. dûr ketın, çûn dûr. 2. xwe dan aliki.
uzaklaştırmak *L.* dûr xıstın, dûr kırın, dûrandın, terandın.
uzaklık *N.* dûri.
uzamak *L.* dırêj bûn. 1. tıştê ko bejna xwe dırêj dıbe. 2. tıştê ko bı dem û zemana xwe dırêj dıbe. * **bu iş çok uzadı** *bw.* ev kar zor dırêj bû.
uzanmak *L.* 1. ramedin, xwe dırêj kırın, pal dan. * **yere uzanmak** *bw.* lı erdê ramedin, lı erdê dırêj bûn. 2. kırın. 2. dırêj kırın, xwe dırêj kırın. * **kolunu veya başını uzatmak** *bw.* milê xwe an serê xwe dırêj kırın 3. dırêji kırın, jı bo tıştekî ko bıdi yeki an beri yeki bıdi. * **kitabı adama uzattı** *bw.* pırtûk dırêji mırovi kır. 4. kışandın. * **ip uzatmak** *bw.* bend kışandın. 5. dem û zeman dırêj kırın, dereng xıstın.
uzay *N.* feza, mekan, valahi. /**– adamı** *N.* 1. stêreger, astronot. 2. mırovê fezayi. /**– gemisi** *N.* keşti feza.
uzgörür *rgd.* dûrbin, dûrditk.
uz iletişim *Nh.* raguhaztına dûr.
uzlaşmak *L.* lı hev hatın, lêk hatın, pêk hatın.
uzlaşmazlık *N.* hevnehatın, lıhevnehatın.
uzlaştırmak *L.* hev anin, lı hev anin, lêk anin.
uzman *N.* pıspor, şareza, naser. /**–lık** *N.* pıspori.
uzmanlaşmak *L.* pıspor bûn, şareza bûn.
uzun *rgd.* dırêj. 1. mesafeyeke zor zêde dı navbera du tıştan *de.* 2. dem û zemaneke zor zêde dı navberê *de.* /**– atlama** *N.* bazdana dırêj. /**– boylu** 1. *ant.* bejndırêj. 2. mec. dûr û dırêj. /**– dalga** *N.* pêla dırêj. /**– etmek** *L.* dırêj kırın. /**– hava** *N. muz.* stranên/kılamên serhedê. /**– hece** *N.* kite ya dırêj. * **uzun sözün kısası** *bw.* em dırêj nekın, em kurt bıbırın. /**– oturmak** *N.* pal dan, dırêj rûnıştın. /**– uzadıya** *bw.* bı dûr û dırêj.
uzunçalar *N.* sêlıkên ko dırêj dıkutın, LP. longplay.
uzun eşek *Nh.* barım barım.
uzun kafalı *Nh. ant.* dolikosefal.
uzunlamasına *rgp.* bı dırêjki, bı dırêjahi.
uzunluk *N.* 1. dırêjahi, dırêjayi, mesafeya dı navbera du tıştan *de.* 2. dırêji, dıjraberi "beri" ye yanê tıştê ko çıqas dırêj e. 3. kudandına çırok, nıvis, gotın û tıştê wısa. /**– ölçüsü** *N.* pivana dırêjahiyê.
uzuv *N. A.* 1. *ant.* lebat, orxan. 2. lıq. 3. endam.
uzvi *rgd. A.* lebati, orxanik.
uzviyet *N. A.* orxanizma.

Ü

Ü . *N.* tıpa 26.emin ya elifbaya tırki ye û dengdêr e.
ücra *rgd.A.* ucre.
ücret *N.A.* mûçe, mıze, mışe, rojani, ucret, dıraw, mızûr. 1. dırafê ko lı beramberi kar û ked tete dayin. 2. dırafê ko lı beramberi kırê an kırrin û fırotanê têle dayin.
ücretli *N.rgd.* mûçekar, mışekar, kesê ko bı mışe kar dıke.
ücretsiz *rgd.* bêmûçe, bêmışe, bêmıze.
üç *N.rgd.* sê, sısê. (3). /**_ adım** *N.* sêbaz, sêgavi. /**_ aylar** *N.* sê mehên rojiyê ne. /**_ boyutlu** *bw.* sê dimeni. /**_ kat** *bw.* sêqat, sêta. * **üç taş oyunu** *bw.* sêberk, sêkevır. **üç telli saz** *N.* sêtar.
üçer/üçlü *rgd.* sêbare, sısıyan.
üçgen *N.* mat. sêgoşe, sêguh, sêgen.
üçgül *N.* nefel.
üç kağıtçı *N.* destçabık. /**_lık** *N.* destçabıki.
üçleme *N.* 1. sêcare, sêbare. 2. sêta, tıştê ko bı sê caran qat bûye.
üçlemek *L.* sêbare kırın, sêqat kırın, sêta kırın.
üçlü *rgd.* sêkık, sêbare. 1. sısê, tıştê ko sê lıbê xwe hene. 2. *N.* listıkên wek iskemi û zar û domino de kaxez an kevırên ko sısê lı ser e.
üçüncü *rgd.* sêhemin, sêhem. /**_ çağ** *Nh.* dema sêhemin. * **üçüncü dünya ülkeleri** *bw.* welatên sêhemin ya dınyayê.
üçüz *rgd.* 1. sêberi, sêber. 2. sêbare.
üflemek *L.* 1. pıf kırın, pıfê kırın. 2. jendın, kutan, evıya jı bo amûrsazên ko bı pıfık têne kutan.
üflenmek *L.* hatın pıf kırın.
üfürmek *L.* pıf kırın, pıfê kırın.
üfürükçü *N.* 1. pıfker. 2. ya ko musqe, bend û nıvıştan çê dıke.
üleş *N.* beş, par, pay, hêse.
üleşilmek *L.* hatın par ve kırın.
üleşmek *L.* par ve kırın. beş kırın, lı hev beş kırın.
üleştirmek *L.* 1. par ve kırın. 2. dan par ve kırın, beşineve.
ülger *N.* mû, pırça tenık û kın û nerm ko lı ser yên wek qedife an xox û tıştê wısa dıbın.
ülke *N.* 1. welat, xak. 2. dewlet. 3. welat, dıyar, kişwer, pele, erd an welatê ko nayê navandın. * **yabancı ülkeler** *bw.* welatên bıyani.
Ülker *N.* Perwin, Ko.
ülkü *N.* ideal. /**_cü** *rgd.* idealist. /**_cülük** *N.* idealızm.
ülküleştirmek *L.* ideal kırın.
ülser *N.Fr.Bj.* ulser, ûlser.
ültimatom *N.Lat.* ultimatom.
ültra *N.rgd.Fr.Fr.* ûltra. /**_modern** *N.* ûltramodern, ûltranûjen. /**_viyole** *N.* ûltravıyole.
ümera *Nk.A.* gıregır.
ümit *N.P.* hêvi, hiwa, bendemani, umêd, umıd. /**_ bağlamak** *L.* benda man, hêvi lê gırê dan. /**_ bırakmak** *L.* hêvi hıştın, umêd hıştın. /**_ etmek** *L.* hêvi kırın. * **ümide kapılmak** *bw.* ketın hêvidarıyê. * **ümidü sönmek** *bw.* hêvıya xwe tefin. * **ümidini kesmek** *bw.* hêvıya xwe bırrin, hêvi jê bırrin. *bn.* **umut.**
ümitlendirmek *L.* hêvi dan, hêvidar kırın.
ümitlenmek *L.* hêvi kırın, umêd kırın.
ümitli *rgd.* hêvidar, hiwadar.
ümitsiz *rgd.* bêhêvi, bêhiwa.
ümmet *N.A.* ummet, omet, hemû cıvata ko lı dor Hz. Mıhemed kom bûye.
ümmi *rgd.A.* pitnenas, nexwande.
ümük *N.ant.* qırık, gewri.
ün *N.* 1. deng. 2. nav, navdari, navûdengi.
üniforma *N.Fr.* uniforma. 1. cılên yeknesak ko jı bo kesên eyni kari dıkın. 2. cılên leşkeri û polisi ye.
ünik *rgd.Fr.* yek, yeknesak.
üniversal *rgd.Fr.* universal.
üniversite *N. Fr.* zaningeh, zanko, zanıstan, unıversite. /**_ öğrencisi** *N.* pısxwandekar.
ünlem *N. Grm.* baneşan. /**_ işareti** *Nh.* nişandeka hêdanê.
ünlemek *L.* deng lê kırın, gazi kırın.
ünlü 1. *rgd.* bınavûdeng, şanpaz, navdar, meşhûr. 2. *N. Grm.* dengdêr.

ünsüz 1. *rgd.* bênavûdeng, navnedayi. 2. *N. Grm.* dengdar.
Ürdünlü *N. rgd.* Urduni.
ürem *N.* faiz.
üretmek *L.* hılberin, zaûzê bûn, xetandın, zayin, bı zabûnê zêde bûn.
üreteç *N.* jenerator.
üretici *N. rgd.* karkerê hılberinê, mustehsil.
üretilmek *L.* karê "üremek" bı "hatın" tête bıkar anin wek: hatın hılberin.
üretim *N.* hılberin, berkêşan. **/– araçları** *Nh.* navginên hılberinê, pergalên berkêşanê. **/– güçleri** *bw.* hêzên hılberinê. **/– ilişkileri** *bw.* tevlaya berkêşanê.
üretim evi *Nh.* fabriqe.
üretken *rgd.* berdar. **/–lik** *N.* berdari.
üretmek *L.* 1. hılberandın, xetandın, pır kırın. *** arı üretmek** *bw.* mêş hılberandın, mêş xetandın, mêş pır kırın. 2. hılberandın, xetandın, evıya bı armanca abori tışt zêde kırın. *** petrol üretmek** *bw.* petrol hılberandın, petrol xetandın. 3. afırandın, anin holê, çê kırın.
ürkek *rgd.* 1. tırsok. 2. şermok. **/–lik** *N.* tırsoki, şermoki.
ürkmek *L.* cımıqin, vecımıqin, hılperin, helfırin, helcımıqin.
ürkü *N.* panik, saw.
ürküntü *N.* tırs, saw. **/– vermek** *L.* tırs dan.
ürkütmek *L.* 1. vecımıqandın, cımıqandın, helcımıqandın, helfırandın, hılperandın. 2. tırsandın. 3. gumanbar kırın.
üroloji *N. Fr.* ûroloji.
ürpermek *L.* 1. lerzandın, lerızin, jı ber serma, tırs û tıştên saw ko laşê mırov dıgızgıze. 2. tırsin.
ürpertmek *L.* karê "ürpermek" bı "dan" tê bıkar anin wek: dan lerzandın.
ürtiker *N. Fr. Bj.* qurdêşan, ûrtiker.
ürümek *L.* reyin. *** ürüyen köpek ısırmaz** *bw.* segê ko dırê bı merıyan nagıre.
ürün *N.* 1. dexl, zad, mehsûl. 2. berhem. 3. hılber, ya ko jı indusrıyê têtе helanin.
üs *N. A.* uss, qad.
üsküre *N. K.* êskere, uskere, tasa avê.
üslûp *N. A.* 1. rabestın, şêwaz. 2. terz, teher, tehr, stil.
üst *N.* 1. ser, seri, rûyê tıştê ko lı ezman dınêhıre. 2. ser, pışt, rûyê tıştekê ya serın. *** masanın üstü** *bw.* pışta masê. *** masanın üstünde** *bw.* lı ser masê. 3. rû, rûyê derve, ser. *** dilinin üstünde bir şey var amma** *bw.* lı ser zmanê te tıştek heye emma. 4. cıl, kınc, çek. *** üstünü değişmek** *bw.* cılên xwe guhartın. 5. ser, serok. 6. mawe, bermayi. *** paranın üstü kalsın** *bw.* maweyi pare bıla bısekıni. 7. *rgd.* ser, jor. *** üst kat** *bw.* qata jorın. 8. *rgp.* berew, ser. *** akşam üstü** *bw.* berew êvari, ser êvari. **/– baş** *bw.* ser û pê. *** üste çıkmak** *bw.* helkışıyan ser, çûn ser. *** üste vermek** *bw.* ser de dan. *** üstte/üstünde** *bw.* lı ser. *** üstünde durmak** *bw.* lı ser sekınin. *** üstünde kalmak** *bw.* lı ser de man. *** üstünden atmak** *bw.* jı ser xwe avetın. *** üstüne almak** *bw.* gırtın ser xwe, wergırtın. *** üstüne atmak** *bw.* avêtın ser. *** üstüne geçirmek** *bw.* kışandın ser. *** üstüne gitmek** *bw.* çûn ser. *** üstüne katmak** *bw.* kırın ser. *** üstüne oturmak** *bw.* lı ser rûnıştın, kesê ko mafê wi nine û lı tıştеki dıbe xwedi. *** üst üste** *bw.* lı ser hev.
üstat *N. P.* seyda, ustad.
üstçavuş *N.* serçawiş.
üst çene *Nh. ant.* lama jorin, çena jorin.
üst deri *Nh. ant.* çermê serın, epiderm.
üst dudak *Nh. ant.* lêva jorin.
üste *N.* ser de, bı zêde. *** üstesinden gelmek** *bw.* heq kırın, ser ketın.
üsteğmen *N.* serpel.
üstelemek *L.* rıkandın, ısrar kırın.
üstelik *N.* ser de, ser de jî.
üstenmek *L.* gırtın ser xwe.
üst insan *N.* dahi.
üstlenmek *L.* gırtın ser xwe, xwe dan ber.
üst subay *Nh.* serbaz.
üstün *rgd.* 1. puxte, sereta, sergewre. 2. hêja, mezıntır, zêde. *** iki birden üstündür** *bw.* du jı yeki mezıntır e. 3. bılındine, bılındek, nıqte an işaretên ko tên ser tip û hêjmaran.
üstüne *rgp.* lı ser, der heq. *** sözlük üstüne konuşmak** *bw.* lı ser ferhengê axaftın. *** hesabı üstüme yaz** *bw.* hesêb lı ser mın bınvise.
üstünkörü *rgp. rgd.* jı rû xwe kırın, sınêde, kıne mıne, kırt û pan.
üstünleşmek *L.* sinonimên lı pêşıya "üstün" bı lêkera arikar "bûn" tne xebıtandın wek: puxte bûn.
üstünlük *N.* sinonimên lı pêşıya "üstün" bı pareka "i" têne xebıtandın wek: puxte-

ti, seretayi, zêdeti.
üstüpü *N.* gıncır.
üstüvane *N.A.* silındır.
üst yapı *Nh.* avahıya jorin.
üşenç *N.* xwereneditın.
üşengeç *rgd.* xwerenediti.
üşenmek *L.* xwe re neditın. * **gidip gelmeye üşeniyorum** *bw.* ez xwe re nabinım ko bıçım û bêm.
üşenmemek *L.* xwe re ditın. * **üşenmeden gidip geliyor** *bw.* tım xwe re dıbine bıçe û bê, jı çûn hatınê re ecız nabe.
üşümek *L.* qerısin, qutıfin, qerımin, cemıdin, ev sinonimana carinan lı gor devokan bı maneyeke cûda têne kar anin.
üşüşmek *L.* lı ser kom bûn, pê re gırtın. * **tohum atarken serçeler tarlaya üşüştü** *bw.* gava ko mın tov lı zevıyê reşand, çûikan pê re gırt.
üşütmek *L.* xwe qerısandın, xwe qutıfandın, xwe cemıdandın.
ütmek *L.* **1.** qewırandın, kızırandın. **2.** jê bırın, qezenc kırın, evıya gava mırov dı listık an xumarê de ko ser dıkeve.
ütü *N.* ûti, oti. /**– bezi** *N.* paçê otıyê. /**–lü** *rgd.* otikıri. /**–süz** *rgd.* bêoti, otinekıri.
ütülemek *L.* oti kırın.
ütülmek *L.* jê hatın bırın, ser xıstın.
üvendire *N. Gr.* mesas.
üvey *rgd.* zır, mari. /**– anne** *bw.* dêmari, damari, zırda. /**– baba** *Nh.* bavmari, zırbav. /**– evlat** *Nh.* zırza, nevi. /**– kardeş** *Nh.* zırbıra, bıramari. * **üvey kız evlat** *bw.* zırkeç, keçmari.
üveyik *N.* goyin, tıvirg.
üveymek *L.* kûrin.
üvez *N. zoo.* mırmırık, kelmêş, kermêş, pêşû, pıngok.
üye *N.* endam. /**– aidatı** *Nh.* berarıya endaman, aıdata endaman. /**– olmak** *L.* endam bûn.
üyelik *N.* endamti, endameti.
üzengi *N.* zengu. /**–lemek** *L.* zengu kırın, zengu lê dan.
üzere *dç.* **1.** jı bo ..., * **gitmek üzere kalktı** *bw.* jı bo çûnê rabû. **2.** raweya şertani *de.* * **vermek üzere almalısınız** *bw.* jı bo dayinê dıvêt hon bıgırın. 3. ew ko. * **akşam olmak üzere** *bw.* ew ko êvar dıbe. 4. weki ko.
üzeri *N.* ser, seri, pışt. * **üzerinde durmak** *bw.* lı ser sekınin. * **üzerine almak** *L.* gırtın ser xwe, wergırtın.
üzerinde *dç. N.* lı ser.
üzerine *dç. N.* lı ser.
üzerlik otu *N.* sıpındê Efriqa.
üzgü *N.* renc, eza, cefa.
üzgün *rgd.* xemgin, xemnak, pozxin. /**–lük** *N.* xemgini, xemnaki, pozxini.
üzmek *L.* xemgin kırın, pozxin kırın.
üzülmek *L.* **1.** xem xwarın, pozxin bûn. **2.** ber ketın, heyfa xwe lê hatın. * **gittiğinize üzülüyorum** *bw.* zehf bedıkevım ko tu dıçi, xemginım ko tu dıçi.
üzüm *N.* tri, tıri. * **üzümünü ye bağını sorma** *bw.* tıriyi bıxwa, rezi mepırs.
üzücü *rgd.* xemnak.
üzünç *N. bn.* **üzüntü.**
üzüntü *N.* xemgini, kovan, qedûm, tengavi, pejare, cexar, pozxini.
üzüntülü *rgd.* xemgin, xemnak, tengav, pozxin, kovan.
üzüntüsuz *rgd.* bêxem, bêkovan, bêpejare, bêkeder.

V

V. *N.* tipa 27.an ya zmanê trki ye û dengdar e.
vaat *N.A* soz, belên, wad. /**_ etmek** *L.* soz dan waad kırın.
vaaz *N.A* nıyer, pend, waaz, axaftına mele ya dini ye. /**_ etmek** *L.* waaz kırın.
vabeste *N.P.K.* vebestın, gırêdani.
vacip *rgd.A.* pêwist, wacıb.
vade *N.A* wade. /**_lı** *rgd.* bıwade. /**_siz** *rgd.* bêwade. * **vadesi dolmak** *bw.* wade temam bûn.
vadi *N.A. cox.* geli, dol, çet, dal.
vaftiz *N. Gr.* vaftiz.
vagina *N. ant. Lat.*, gulınk, gılık, vagina.
vagon *N.* ıng. wagon.
vah *B.* wax.
vaha *N.A* waha, wahe.
vahamet *N.* dıjwari, xeteri.
vahdet *N.* yekıti.
vahiy *N.* peyxam, wahi, fermanên Xwedê ne jı bo peyxamber.
vahşet *N.A.* dırındeyi, hoviti, wehşet.
vahşi *rgd.A.* 1. jakaw, hov, bıyani, wehşi. 2. kovi, dehbe, zêdeyi jı bo heywanên bıyani tê gotın. 3. dırınde, evıya jı bo heywanên kovi ya goştxur tê gotın.
vahşice *rgp. rgd.* bı dırındeyi, bı hoviti, bı koviti, bı wehşiti.
vahşileşmek *L.* kovi bûn, hov bûn, wehşi bûn.
vahşilik *N.* hoviti, koviti, dırındeti, wehşiti.
vaiz *N.A.* waız. /**_lık** *N.* waızi. /**_ vermek** *L.* waız dan.
vak'a *N.A.* bûyer, hedise.
vakar *N.A.* hémini, dılgırani. /**_lı** *rgd.* hêmin, dılgıran.
vakainame *N.A.P.* bûyername.
vakfetmek *L. A.* 1. waqıfandın, waqıf kırın. 2. xwe dan. * **kendimi bu sözlüğe vakfettim** *bw.* mın xwe temami daye vê ferhengê.
vakıa *N.A.* 1. bûyer. 2. *Ghk.* her weki.
vakıf [1] *N.A.* waqıf.
vakıf [2] *rgd.A.* zana, pêzan. /**_ olmak** *L.* pêzanin, agah bûn, pê hesıyen.
vaki *rgd.A.* sırûş, bûye.
vakit *N.A.* 1. dem, kat, kafê, zeman. * **vakit geçmez bu yerlerde** *bw.* lı van deran dem derbaz nabe. 2. dem, kat, wext, zeman. * **yemek vakti** *bw.* dema xwarınê. 3. dem. * **geçmiş vakitler** *bw.* demên bori. 4. *rgp.* gava, wext, dem. * **o geldiği vakit** *bw.* gava ko ew hat. /**_ geçirmek** *L.* dem borandın, dema xwe derbaz kırın. /**_ kaybetmeden** *bw.* bêi ko dem derbaz be, bêi ko wext derbaz be. /**_ kazanmak** *L.* wext/dem qezenc kırın. * **vakitler hayır olsun** *bw.* dema we xweş. * **vakti gelmek** *bw.* dema xwe hatın. * **vakti olmak** *L.* dema xwe hebûn.
vaktaki *B.* wexta ko, dema ko.
vakitli *rgd.* bıdem, bıwext, bızeman.
vakitsiz *rgd.* bêdem, bêwext, bêzeman.
vaktinde *rgp.* dema xwe de, dı wextê/demê *de.* * **tam vaktinde** *bw.* demedem, tam wextê *de.*
vaktiyle *rgp.* dı demekê de, dı wextekê *de.*
vakum *N. Lat.* fiz. vakûm, valahi.
vakur *rgd. bn.* **vakarlı.**
vakvak *B.* beqbeqû, weq weq, dengê beqan an dengê werdekan e. /**_lamak** *L.* weq weq kırın, beqbeqû kırın.
vale *N. Fr.* vale, kaxezeke iskemi ye.
vali *N.A* wali. /**_lik** *N.* waliti.
valide *N.A* dê, da, dayêk.
valiz *N. Fr.* waliz, valiz, bawûl.
vallahi *N.A.* Wale, wellalı, Wellahi.
vals *N. Ger. Fr.* 1. navê danseke Ewropi ye. 2. hın cûre makine yên ko bagurdan tê de ne û bı wê kar dıkın.
vampir *N. Fr. Ger.* çekçemêjok, pirhevok, vampir, baçermoka xwinmêj e.
vana *N. Lat.* vena, vana.
vanadyum *N. Fr. kim.* vanadıyûm, elementeki bı jimara atomi 23, gıranıya atomi 50.942, sıftıya xwe 6.11 e û 1710 dereceyi de dıhele. *sim.* V.
Vandal *N. Fr. Lat.* 1. cûre nıjadeki lı rohelata Germani ye û destpêka Miladi de jiye. 2. mec. kesê ko heldışine û xıra dıke û jı vê zewqê dıgıre.
vanilya *N.* ıt. vanılye.
vantilatör *N. Fr.* vantilator, ventilator, ba-

kêş.
vapur *N.Fr.* 1. papor, vapor, keşt, nawe. 2. dûkêl.
var *rgd.* 1. heye, mewcûd, dıjraberi tunne, nine. * **varsa vardır** *bw.* ko heye, heye. 2. *Grm.* dı hevokên erini de xweditiyê ava dıke. * **bu gün işim var** *bw.* iro karê mın heye. 3. *N.* heyi, sermaye, saman û tıştê ko dı destê mırov de ye. * **bu işe varımı yoğumu verdim** *bw.* mın hemû heyi û tuneyi ya xwe kıre vi kari. /**_ olmak** *bw.* hebûn. * **varsa yoksa** *bw.* heye tune ye.
varak *N.A.* 1. pelg, pûşık. 2. kaxez, pelgê kaxezê.
varaka *N.A.* wareqe, dırafê banknot.
vardırmak *L.* dan bırın, dan gıhandın.
vardiye *N.* ıt. vardıye, dan. * **sabah vardiyası** *bw.* danê sıbê.
varılmak *L.* çûn, gehiştın. * **oraya iki saatte varılır** *bw.* mırov du saetan de xwe dıgehijine wê.
varış *N.* çûn, gehiştın.
varidat *N.A.* saman, warıdat
varil *N.Fr.* varil, kemole, waril.
varis [1] *N.Fr.Bj.* waris, rav.
varis [2] *N.A.* warıs, miratxur.
variyet *N.A.* *bn.* **varlık.**
varlık *N.* 1. hebûn, mewcudıyet, dı halê heyinê de bûn. 2. heyi, heyin, hebûn. 3. heyin, heyi, saman û mal û mılkê ko dı bın destê mırov de ye. 4. jin, temen. * **varlık içinde yaşamak** *bw.* dı nava heyinê de jiyin.
varlıklı *rgd.* zengin, dewlemend.
varlıksız *rgd.* hêjar, feqir.
varmak *L.* giştın, geyin, gehiştın, gıhan, çûn, çûyin. 1. gehiştın derekê an cihekê. * **köye varmak** *bw.* gehiştın gund. 2. gehiştın armancekê an tıştekî. * **bu iş sabaha varır** *bw.* ev kar dıgehije sıbê. 3. têgehiştınê an baş sehkırınê dıde zanin. * **işin sırrına varmak** *bw.* gehiştın raza kari. 4. çûn, çûyin, carinan ev lêkerana ji şirove dıke. * **dövmeye elim varmıyor** *bw.* destê mın naçe ko lê xım. 5. çûn, çûyin, ji bo jınan mêrkırınê ji ifade dıke. * **kocaya varmak** *bw.* çûn mêr. 6. çûn, çûyin, ji haleki de ketın halê dın. * **secdeye varmak** *bw.* çûn secdê.
varın, varsın, varsınlar *bw.* 1. herın, bıçın, bıla herın/bıçın. 2. qet ji, bıla be. * **varsın söylesin** *bw.* bıla here bêje, bıla qet ji bêje.
varıncaya *rgp.* heta ko. * **oraya varıncaya kadar sabah olur** *bw.* heta ko bıgehêjın wê êvar dıbe.
varol! *B.* bıji, her bıji.
var oluş *N.* fels. hebûn, bûn, çêbûn.
varoş *N.* warış, ev bêje jı zmanê Macari tê. * **şehir varoşları** *bw.* warışê bajaran.
varsayım N. rawêj, fareziye, hipotez.
var saymak *L.* heyi zanin, ferz kırın.
varsıllaşmak *N.* dewlemend bûn, zengin bûn.
varta *N.A.* git, gite.
varyant *N.Fr.* guhêrbari, varıyant.
var yemez *N.* temayi, çıkot.
varyos *N. Gr.* gerran, mirkut, kerane.
vasat *N. rgd. A.* navend. /**_i** *rgd.* pır û hındık, kêm û zêde.
vasıf *N.A.* wesf, celeb, reftar.
vasıflandırmak *L.* wesıfandın, celebandın, reftar kırın.
vasıflanmak *L.* wesıfin.
vasıflı *rgd.* bıwesıf, bıkalite.
vasıl olmak *L.* gehıştın, gıhaştın, çûn, çûyin.
vasıta *N.A.* navgin, amraz, pergal, wasıta. /**_lı** *rgd.* 1. bınavgin, bıpergal. 2. indirekt.
vasıtasıyla *rgp.* bı wasıte, bı navgin.
vasıtasız *rgd.* 1. bênavgin, bêpergal. 2. direkt, rasterast.
vasi *N.A.* wasi.
vasiyet *N.A.* hosi, dawixwazi, şiret, wasıyet, wesıyet. /**_ etmek** *L.* hosi kırın, wesıyet kırın.
vasiyetname *N.* pendname, wesıyetname, hosiname.
vaşak *N. P.* gorewilk, gornebaş, werşek, weşak.
vat *N.* ıng. fiz. watt, wat.
vatan *N. A.* welat, nıştiman. /**_sever** *rgd.* nıştimanperwer, welatperwer.
vatandaş *N.* hemgel, rûnıştvan, hemnışin, hemwelati, niştewar. /**_lık** *N.* hemgeli, rûnıştvani, hemnısini, hemwelatini, niştewari.
vatansız *rgd.* bêwelat, bênıştiman.
vatka *N.* hesû, heşû, ev bêje jı Slavi tê.
vaveyla *N.B.A.* waweyla, qirin, qijin.
vay! *B.* wey! way! wi, wiş, ax. * **vay anam** *bw.* wi dayê. * **vay başıma** *bw.* ax lı mın.
vazelin *N. Gr. Fr.* vazelin, cûre rûneke jı petrolê çêdıbe.
vazgeçilmek *L.* kıryarên "vazgeçmek" bı

lêkera arikar hatın têne bıkar anin wek: hatın dev jê ber dan.
vazgeçirme *N.* pêxım, texıl.
vazgeçirmek *L.* pêxım lê xıstın, paşandın, texılandın, texl lê dan.
vazgeçmek *L.* 1. dest jê berdan, dev jê berdan, cih hıştın, dest jê kışandın, dest jê helanin. * **artık okumaktan vaz geçtim** *bw.* êdi mın dev jı xwandınê ber *da*2. texılin, evıya poşimanbûnê şani dıde. 3. jê gerin, evıya şani dıde ko tıştê ko tu dıpelışıyê an ecız dıki êdi cih dıhêli. * **radyoyu kurcalamaktan vaz geçtim** *bw.* ez jê gerıyam ko bıpelışım radyoyê.
vazıh *rgd. A.* aşıkar, bêlu, eşkere, ron, dıyar. /**_ olmak** *L.* aşıkar bûn, dıyar bûn, roni bûn, bêlu bûn.
vazife *N. A.* wezife, erk, vatıni, pêwisti, karmendi, kardani. Ev sinonimana de "erk û vatıni" zêde têne kar anin. /**_ bilmek** *L.* erk zanin, wezife zanin. /**_ görmek** *L.* vatıni anin cih.
vazifelendirilmek *L.* hatın wezife dan, hatın erkedar kırın, vatıni hatın dan.
vazifelendirmek *L.* wezife dan, erkedar kırın, vatıni dan.
vazifeli *rgd.* wezifedar, erkedar, vatınidar.
vaziyet *N. A.* 1. wezıyet, dırûv, evıya halê tıştеki ye ko lı cihê ko hatıye nışin. * **binanın yapılış vaziyeti** *bw.* dırûva çêkırına xani. 2. wezıyet, waz, dırûv, rewş, awa, hal, asûn, lor. * **kötü bir vaziyette olmak** *bw.* dı wezıyeteke xırab de bûn. /**_ almak** *bw.* wezıyet gırtın, rewşa xwe bêlu kırın. * **vaziyeti kurtarmak** *bw.* halê xwe xılas kırın. Ev sinonimên lı jor de "wezıyet, hal û rewş" zêde têne bıkar anin.
vazo *N.* ıt. 1. vazo, guldank. 2. kaşi, evıya jı camê tê çê kırın.
vazolunmak *L.* hatın danin.
ve *Ghk.* û. * **ben ve sen** *bw.* ez û te.
veba *N. Bj. A.* weba.
vebal *N. A.* webal, guneh. * **vebalı üstüne olsun** *bw.* gunehê xwe bıla stu te de be.
vecibe *N. A.* erk, dênê stu.
vecih *N. A.* 1. rû, sıkûm, sûret. 2. rê, teher, tehr.
veciz *N. A.* wecız, gotınên kın û pır mane.
vecize *N. A.* wecıze, pırûpendi, methelok.
veda *N. A.* weda, xatırxwastın. /**_ etmek** *L.* weda kırın, xatır xwastın. /**_ istemek** *bw.* xatır xwastın.
vedalaşmak *L.* jı hev xatır xwastın. * **vedalaşmaya gitmek** *bw.* çûn xatırxwazıyê.
vefa *N. A.* wefa, dılsozi. /**_kar** *rgd.* wefakar, dılsoz. /**_karlık** *N.* dılsozi. /**_lı** *rgd.* dılsoz, wefakar. /**_sız** *rgd.* bêxêr, bêwefa.
vefat *N. A.* wefat, mırın. /**_ etmek** *L.* wefat kırın, mırın, çûn heqıya xwe.
vehim *N. A.* dılreşi, bedgumani, weswese.
vehmetmek *L.* weswese kırın, dılreşi kırın, bedgumani kırın.
vekalet *N. A.* wekalet. /**_ etmek** *L.* wekalet kırın. /**_name** *N.* wekaletname.
vekil *N. A.* wekil, dewsok, pêbawerkıri.
velet *N. A.* law, kur, zaro.
velhasıl *Ghk.* welhasıl, xulasa, bı kurti.
veli *N. A.* weli. 1. kesê ko parastın û xwedikırına zarokeki dıgıre ser xwe. 2. evlıya, ewlıya.
velvele *N. A.* hengame, şemata.
Venüs *N. Fr. ast.* Wenûs, Venûs, Nahıd, Nahê, Gelawêj. /**_ tepesi** *N. ant.* çılık, zilık, beltitk.
veraset *N. A.* beşbır, irs, veraset.
verdi *N.* fiz. bırh, dı sanıekê de mıqdara avê an elektırikê ye.
verdirmek *L.* dan dayin.
verecek *N.* dên, deyn, qerd. /**_li** *rgd.* deyndar, qerddar.
verem *N. A. Bj.* werem, jana zırav. /**_li** *rgd.* weremi.
verese *Nk. A.* warısne.
veresiye *rgp.* veresıye, bı deyn, bı qerd.
vergi *N.* 1. bac, nerx, vergi. 1. qamçûr, evıya baca jı bo heywan e. 3. goral, bı zêdeyi dı aşiretan de baca jı bo mihan e. /**_ almak** *L.* bac gırtın. /**_ memuru** *N.* daroxa, dema aşireti de memûrên bacê ya mir bûn. 4. mec. dayin. * **Allah vergisi** *bw.* dayina Xwedê.
vergilendirmek *L.* bac danin, nerx danin.
vergili *rgd.* bıbac, bınerx.
vergisiz *rgd.* bêbac, bênerx.
veri *N.* dane, danêr.
verici 1. *N.* fiz. pêlweş, tıştê wek radıyo, bêtêlê de parçeya ko sınyal dışine. 2. *rgd.* kes an tıştê ko dıde.
verilmek *L.* hatın dan, hatın dayin.
verim *N.* 1. adani, tıştên jı bo şir û heywanê şir. 2. bar, semere. 3. randıman, ber.
verimli *rgd.* 1. bırışt, bıjûn, berdar. 2. adan, randımana heywanên şir.
vermek *L.* dan, dayin. 1. tıştеki tu radesti yeki di bıki. * **kalemi vermek** *bw.* pênûs

dan. 2. lı ser tıştekî zor mıjûl bıbi an xwe feda bıki. * **kendini vermek** *bw.* xwe dan. 3. şiret û hosi bıkı. * **akıl vermek, nasihat vermek** *bw.* şiret dan, hosi dan. 4. navandın an bêlu kırın. * **isim vermek** *bw.* nav dan. 5. geş bûn an hêşın bûn. * **tomurcuk vermek** *bw.* bışku dan, gupık dan.
vermemek *L.* nedan.
vernik *N. Gr.* vernik.
vessaire *(vs) N.* herweki dın *(hwd).*
vesait *Nk. A.* wesait, pırejmarên "wasıta" ye.
vesika *N. A.* wesiqe, belge, palpışt.
vesile *N.* 1. mebest, bafık, ûşt. 2. keys, fırsend. /... **aramak** *L.* lı keysê gerin. /... **bulmak** *bw.* sebeb ditın.
vesselam *B. A.* Wesselam.
vesvese *N. A.* weswese, dılreşi, bedgumani. *bn.* **kuruntu.**
vesveseli *rgd.* bedguman, dılreş.
veteriner *N. Fr.* weteriner, veteriner, malat, beytar.
vetire *N. A.* pêvajo.
veto *N. Lat.* weto. /... **etmek** *L.* weto kırın.
veya *Ghk. A. P.* an, yan, weya. * **evet veya hayır** *bw.* erê an na.
veyahut *Ghk.* weyaxût, an.
vezaret *N. A.* wezaret, weziri.
vezin *N. A.* 1. pivan. 2. pivana dı helbestan de.
vezir *N. A.* 1. paşdoşek, lele, wezir. 2. ferzin, evıya tenê vezirê setrencê re tê gotın.
vezne *N. A.* 1. wezne, loketa dı banqe û biro de pare tê dan û stan. 2. terazi. /...**dar** *N.* weznedar.
vıcık *rgd. K.* vıcıq, lostık.
vınlamak *L. K.* vıngin, vizin, fizin, gıvin, guvin.
vırıldamak *L.* vır vır kırın, pır axaftın.
vızıldamak *L.* vızin, fizin, vız vız kırın, gıvin, guvin. 1. dengê mêş û vızıkan e. 2. bı dengekı zırav gote got kırın.
vızır vızır *rgp.* vızır vızır.
vızlamak *L.* vızin, fizin.
vibriyon *N. Fr.* vibrıyon, bakterıyên dı şıkla vêrgûl de ne.
vicahi *rgd. A.* lırû, lısûret.
vicdan *N. A.* wıcdan. /...**en** *rgp.* wıcdanen, bı wıcdan. /...**i** *rgd.* wıcdani. /...**lı** *rgd.* bıwıcdan. /...**sız** *rgd.* bêwıcdan.
vida *N.* ıt. cer, burxe, vide. /...**lamak** *L.* burxe kırın, cer kırın.
video *N.* ıng. vidio.
Vietnamlı *N.* Vietnami.
vilayet *N. A.* wilayet, bajar.
villa *N.* ıt. kaşane, villa.
vinç *N.* ıng. sıling, winç, nuwêl.
viraj *N. Fr.* fıtılok, viraj, newin. /... **almak** *L.* viraj gırtın.
viran *rgd. K.* xopan, wêran, xapûr. /... **etmek** *L.* wêran kırın. /... **olmak** *L.* wêran bûn.
virane *N. K.* wêrane, pag, xapûr.
virgül *N. Fr. Grm.* bihnok, vêrgûl. * **noktalı virgül** *N. Grm.* nıqtebihnok.
virus *N. Lat.* virûs.
viski *N.* ıng. wiski.
vişne *N.* fışne, wışne.
vitamin *N. Fr. Lat. bio.* vitamin.
vites *N. Fr.* vitês.
vitrin *N. Fr.* vitrin.
vıyaklamak *L.* viq viq kırın.
viyak viyak *rgp. K.* viq viq.
vize *N. Fr.* vize, wize.
vizite *N.* ıt. vizite.
vokabüler *N.* ferhengok.
vokal *N. Ger. Grm.* dengdêr.
volan *N. Fr.* volant.
voleybol *N.* ıng. voleybol.
volframı *N. Ger.* wolfram. *kim.* elementeki bı jımara atomi 74, gıranıya atomi 183.85, sıftıya xwe 19.3 e û 3482 derecê de dıhele. *sim.* W.
volkan *N. Fr.* volkan, agırpıj.
volkanik *rgd. Fr.* agırin.
volt *N. Fr.* fiz. volt. /...**aj** *N.* voltaj. /...**metre** *N.* voltmetır
votka *N.* votka, ev bêje jı Rûsi dıhêt.
vuku *N. A.* waqi. /... **olmak** *L.* waqi bûn, hatın meydanê.
vukuat *N. A.* 1. bûyerne. 2. hedise, bûyer.
vukuflu *rgd.* agahdar, pêzan.
vulva *N. Lat. anı.* gulınk, gılık.
vurdum duymaz *rgd.* guh fıreh, guh nedar.
vurdurmak *L.* karê "vurmak" dan kırın wek: dan lê dan.
vurgu *N. Grm.* kırp.
vurgulamak *L.* 1. *Grm.* bı kırp gotın, kırpandın. 2. bal kışandın, dihna xwe dan. 3. bêlu kırın, perçinandın.
vurgun *rgd.* dılketi, dıldayi, evindar. 2. lêdayi, lêxısti, kes an tıştê ko hatıye lê dan. 3. talan. 4. denk. /... **vurmak** *L.* dengê xwe gırê dan.

vurguncu *rgd. N.* spekulator.
vurma *N.* lêdan.
vurmak *L.* lê xıstın, lê dan, kutan, lê ketın, ketın, gemışandın. **1.** destê xwe an bı tışteki dı destê xwe de lı derekê an lı yeki xıstın. **2.** jı bo dengderxıstınê lı tışteki dan. * **kapıyı vurmak, davula vurmak** *bw.* lı deri dan/xıstın, deri kutan, lı dehol dan/xıstın. **3.** belavbûn an dı bın bandûra tışteki de man. * **güneş vurması** *bw.* lêdana rojê. * **ışık vurmak** *bw.* tırêj lê dan an lê xıstın. 4. lı ser sıwax kırın. * **duvara çamur vurmak** *bw.* heri lı diwêr dan. *5.* gırê dan. * **zincire vurmak** *bw.* lı zencirê xıstın. 6. lı tê de kırın xar an tê re kırın. * **bıçak vurmak** *bw.* kêr lê dan. 7. kuştın an bırindar kırın. * **adamı vurmak** *bw.* lı mırovi dan, mırov lê xıstın, mırov gemışandın. 8. zerar danê re jı tê gotın. * **ekinlere don vurdu** *bw.* sermayê lı dexlê da/xıst. * **vur dedikse de öldür demedik ya** *bw.* me go lê xın, me ne go bıkuj.
vurulmak *L.* lêkerên lı pêşıya "vurmak" bı lêkera arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın lê dan, hatın, kutan.
vuruş *N.* lêdan.
vuruşkan *rgd.* pevçok, şerok.
vuruşmak *L.* **1.** le hev xıstın/dan, hev û du kutan, pevçûn. **2.** şer kırın, ceng kırın. **3.** lı hev ketın, tûşi hev bûn, coq bûn.
vuruşturmak *L.* **1.** dan pevçûn, dan lı hev xıstın. **2.** lı hev xıstın, coq kırın. * **kafa vuruşturmak** *bw.* serê xwe lı hev xıstın, serê xwe coq kırın.
vuslat *N.A.* wisal, gıhaştın, evıya gıhaştına lı yar û evindari ye.
vusul *N.A.* gıhaştın, giştın.
vuzuh *N.A.* aşıkari, eşkereti, dıyar.
vücut *N.A.* **1.** *anı.* wıcûd, laş, gıhan. **2.** mêrac, hebûn, wıcûd. /... **bulmak** *L.* çê bûn. * **vücuda gelmek** *L.* qewımin, hatın mêracê. * **vücuda getirmek** *bw.* anin mêracê, anin meydanê, pêk anin. /... **düşmek** *L.* lawaz bûn, jı qam ketın.
vücutlu *rgd.* laşgır, laşdırêj, qelew.
vüzera *Nk. A.* wezirne, wezirın.

Y

Y. *N.* tipa 28 ya elifbaya tırki de û dengdar e.
ya [1] *B. A.* ya, jı bo zexmandına gotınekê tê kar anin. * **ya Allah!** ya Xwedê. * **ya Rabbi!** ya Rebbi!
ya [2] *Ghk. K. P.* ya, yaxût, an, yan. **1.** jı bo du tıştê ko jı wan yeki an dıbe an nabe tê kar anin. * **ya giderim ya gelirim** *bw.* ya dıçım ya têm. **2.** carinan mana erê an belê dıde. * **Ali senmisin? ya!** *bw.* Eli tu yi? ya! **3.** pırs an gumanıyê şani dıde. * **ya! öyle mi?** bw ya! wısa ye?
ya [3] *B.* lê. * **ya sen!** *B.* lê tu!
yaba *N.* karêc, duguh, tebûr, melêv, melhêb, melheb.
yabalamak *L.* karên lı pêşıya "yaba" bı kırın têne bıkar anin wek: duguh kırın.
yaban *rgd. P.* beyaban, yawan. **1.** cihê tenya ko kêm insan dıji. **2.** lı ser tıştê yawani an tıştê ko lı vır dıji navên hevedudani çê dıke wek: * **yaban keçisi** *N.* bızına yawani, filegêj.
yaban arısı *Nh.* pizag, pizang.
yabancı *rgd.* **1.** derveyi, bıyani, xerib, ecnebi, yên ko jı derveyi tıxûbê dewletekê de ne. **2.** xerib, xelk, yên ko derveyi malbata an lêzıma yeki de ne. **3.** bıyani, xelk, xerib, yên nenas û derve. * **evde yabancı var** *bw.* vê malê de xelk heye. **4.** bıyani, tıştê ko yek celebekê de an jı yek cınsi de nının. * **tarladaki yabancı otları temizlemek** *bw.* gıyayên bıyani jı zevıyê kax kırın. **5.** bıyani, jı tıştеki nezan bûn an agah nebûn. * **ben bu işin yabancısıyım** *bw.* ez vi kari re bıyani me. **6.** bıyani, tıştê ko jı derve hatıne. * **yabancı malına istek daha çok** *bw.* malên bıyani re daxwaz zêdetır e. /**– gelmek** *L.* bıyani hatın, xerib hatın. /**– olmak** *L.* xerib bûn, bıyani bûn.
yabancılaşmak *L.* bıyani bûn, xerib bûn. **2.** fêri nebûn, hini nebûn.
yabancılık *N.* bıyaniti, xeribti, ecnebıti. /**– duymak** *L.* bıyaniti kışandın, bıyani bûn.
yaban domuzu *N.* beraz, bore, xıznir.
yaban elması *Nh.* sêva gemor.
yaban enginarı *Nh.* şekırok.
yaban gülü *Nh.* şilan, nesrin, gulnesrin, kımber.
yaban havucu *Nh.* gızêrek, zırgızêr.
yaban horozu *N.* kewderi.
yabanıl *rgd.* **1.** hov, yawani, jı bo insan. **2.** kovi, dehbe, jı bo heywan. **3.** zır, yawani, jı bo rehek tê gotın.
yabani *rgd. P. K.* yawani, kovi, kûvi, daba, rıwêl, wehşi, gıyandarwêr, dehbe.
yabani ak diken *Nh.* rıxok, lilık.
yabani badem *Nh.* ajık.
yabani buğday *Nh.* targon.
yabanice *rgp.* bı yawani, bı bıyani, bı hovi.
yabani bezelye *N.* **polke.**
yabani erik *Nh.* hembelaz.
yabani fıstık ağacı *Nh.* darbenk.
yabani hardal *Nh.* gurmıze.
yabani haşhaş *Nh.* benc.
yabani hayvan *N.* **1.** rawır, dehbe, yên bıyani û goştxur. **2.** dırınde, yên bıyani, goştxur û bıpence. **3.** kovi, gıyandarwêr, evana yên bıyani û gıyaxur ın.
yabani ıspanak *Nh.* diw.
yabani kenevir *Nh.* kılt.
yabani kiraz *Nh.* gijok.
yabanileşmek *L.* kovi bûn, yawani bûn.
yabani koyun *Nh.* dêse.
yabani lale *Nh.* bılbızeq, bılbıjêq.
yabanilik *N.* koviti, yawaniti.
yabani menekşe *Nh.* benefşi seg, waripal.
yabani nar çiçeği *Nh.* gulenar.
yabani otlar *Nh.* dexel, ade, kax, aşêf.
yabani papatya *Nh.* gula çavêşê.
yabani pırasa *Nh.* gûlık.
yabani sarımsak *N.* sirmog, palimok. *bot.* **Tencrium scordium.**
yabani susam *Nh.* kuncikerk.
yabani tavuk *N.* mırişki zelkaw.
yabani yulaf *N.* polkexatûn.
yabani zambak *N.* zırsosın.
yaban kedisi *N.* gıvır, pısika kovi.
yaban keçisi *Nh.* filegêj, pezkovi, bızına yawani.
yaban maydanozu *Nh.* zûrık.
yaban öküzü *Nh.* gakovi.
yabansı *rgd.* bıyani, xerib, ecêb.

yabani sümbül *Nh.* belaziz.
yaban teresi *Nh.* qıci.
yabantırak *N.* şıwit.
yaban yasemini *N.* şirintal.
yad *P.* 1. *N.* yad, biranin. /**_ etmek** *L.* yad kırın, bir anin. 2. *rgd.* bıyani, xelk.
ya da *B.* an ji.
yadırgamak *L.* bıyani ditın, lê xweş nehatın.
yadigar *N. P.* yadigar, biranin, dıyari, şabaş.
yadsımak *L.* 1. xwe nenin, inkar kırın. 2. bıyani ditın.
yafta *N. P.* yafte, etiket.
yağ *N.* rûn, nıvişk. 1. ya ko şir derdıkeve. 2. rûn, ya ko ji nebat û rehekan tê deranin. 3. rûn, ya ko ji neftê derdıkeve û dı senayiyê de tê kar anin. 4. bez, don, dıhn, ya ko dı laş de heye. 5. av, rûn, ya ko ji gul û kulilkan der tê û hê mayi ye. * **gül yağı** *bw.* gulav. /**_ bağlamak** *L.* don gırtın, bez gırtın. /**_ eritmek** *L.* don/dıhn helandın, rûn helandın.
yağcı *N.* rûnker, ya ko mekine û tıştê ûsa rûn dıke. 2. mec. çaplûs, lêbok, cambaz.
yağdanlık *N.* ibrıqa rûn.
yağdırmak *L.* lê hatın barandın, hatın lê barandın.
yağdırmak *L.* 1. lê dan barandın, dan lê barandın, dabarandın. 2. lê dan reşandın, lê dabarandın. * **kurşun yağdırmak** *bw.* gulle lê reşandın, gule lê barandın, agır lê barandın.
yağ doku *N. ant.* tevina bez.
yağı *N.* dıjmın. /**_lık** *N.* dıjmınti, dıjmınahi.
yağır *N. ant.* 1. navpil, navmıl. 2. navmılê hespi. 3. *Bj.* cedewıya dı navpila hesp û êxtırme *de.* 4. keçel, gurri.
yağış *N.* barin. 1. barina berf û baran û tiri û *hwd.* 2. baran. /**_ölçer** *Nh.* baranpiv, plivıyometır.
yağız *N. rgd.* qemer, sorboz.
yağlamak *L.* 1. rûn kırın. 2. mec. pesn dan, lêboki kırın, çaplûsi kırın.
yağlanmak *L.* 1. rûn bûn. 2. bez gırtın, don/dıhn gırtın, qelew bûn. 3. rûn pê ve zeliqin, bırûn qılêr bûn.
yağlı *rgd.* 1. bırûn. 2. çıvr, bıbez, kes an goştê ko don û beza xwe zêde ye. 3. qelew. 4. mec. dewlemend, zengin. /**_ müşteri** *bw.* kıryarê qelew.
yağlı boya *Nh.* boyaxa bıdon, boyaxa bınıft.
yağma *N.* 1. nıjd, nıjde. 2. talan, tartale. /**_ etmek** *L.* talan kırın, tartale kırın. /**_ olmak** *L.* talan bûn, tartale bûn.
yağmacı *N.* nıjdevan, talanker. /**_lık** *N.* nıjdevani, talankeri.
yağmak *L.* 1. barin, ji bo berf û baranê ko ji jor de dıhête xarê. 2. barin, dabarin, reşin, ji bo gule û toz û tıştê wısa ko ji jor de tê xarê. 3. barin, reşin, tıştê ko pır û mıze tête peyda kırın. * **bugün pazarda elma yağıyor** *bw.* iro lı bazare sêv dıbarın.
yağmalamak *L.* nıjde kırın, talan kırın, tartale bırın.
yağmalamak *L.* hatın nıjde kırın, hatın talan kırın.
yağmur *N.* baran, şıli. /**_ ölçer** *Nh.* baranpiv. /**_ yağmak** *L.* baran barin, şıli barin. * **yağmurdan kaçarken doluya tutulmak** *bw.* ji ber baranê revin çûn ber tiriyê.
yağmurca *N.* pezkovi.
yağmur kuşağı *N.* tirija sor û kesk, keskesor.
yağmur kuşu *N.* titırwask, ziqawle.
yağmurlu *rgd.* barane, şıliye.
yağmurluk *N.* baranparêz.
yağrın *N. ant.* bêrık, hestıye bêrıkê.
yağsız *rgd.* 1. bêrûn, bêdon, bêbez. 2. lawaz.
yağ taşı *N.* hesan.
yahni *N. P.* yaxni, pivazên qeli.
yahu! *B.* malava! yaho!
Yahudi *N. rgd. A.* Yahûdi, Cıhû, Coleke, beni ışrail, kesên ko ji dinê Mûsa de ne. /**_lik** *N.* Yahûditi, Cıhûti.
yahudice *rgd.* ibrani.
yahut *Ghk. P.* yaxûd, an, yan, an ji. * **ya gelirim yahut kalırım** *bw.* ya têm an ji dıminım.
yaka *N.* 1. pêsir, bersto, yaxe. * **elbise yakası** *bw.* pêsira kıncan. 2. qerax, kevi, kenar. 3. ali, layen. * **karşı yaka** *bw.* wi ali, layi dın. * **yaka paça götürmek** *bw.* palas pandıras gırtın bırın. /**_lı** *rgd.* bıpêsir. /**_ silkmek** *L.* pêsira xwe jê weşandın. * **yakasına yapışmak/sarılmak** *bw.* bı pêsirê gırtın. * **yakasını bırakmamak** *bw.* pêsira *(yeki)* bernedan. * **yakasını kaptırmak** *bw.* pêsir dan pê gırtın. * **yakasını ele vermek** *bw.* pêsir dan dest. * **yakasını kurtarmak** *bw.* pêsir ji dest xılas kırın.
yakacak *N.* şewatek, zûxal.

yakalamak *L.* 1. gırtın, xıstın dest, tışteki ko xıstın destê xwe. 2. pê gırtın. * **keklik yakalamak** *bw.* kew pê gırtın, kew gırtın. 3. pê gırtın, tıştê ko dıreve û tu lı pey bıçi û bıgırı. * **tavşan yakalamak** *bw.* kêrgu pê gırtın. 4. pê gırtın, ser de gırtın. Evıya dı sûceki an kıryareke xelet ko derdıxi holê. * **bir açığını yakalamak** *bw.* kêmasıyeki yeki pê gırtın. 5. pê gırtın, qefaltın, fırstıqandın. * **bizi yolda yakaladılar** *bw.* em dı rê de qefaltın an pê gırtın.

yakalanmak *L.* kıryarên "yakalamak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın pê gırtın.

yakalatmak *L.* kıryarên "yakalamak" bı "dan" têne temam kırın wek: dan pê gırtın.

yakarca *N.* pêşû, axurk.

yakarış *N.* lava, bergerin.

yakarmak *L.* bergerin, rawer bûn, rawer gerin, lava kırın.

yakartmak *L.* bergerandın, dan bergerin, dan lava kırın.

yakasız *rgd.* bêyaxe, bêpêsir.

yakı *N.* hecan, pıtık, gırêbend. /**... yapmak** *L.* hecan kırın

yakıcı *rgd.* şewatek, şewatok.

yakılmak *L.* hatın şewıtandın, hatın sotın.

yakın *rgd.* nêz, nêzik. 1. tıştê ko dûrahıya xwe kêm e yanê dıjraberi dûr. 2. kêmbûna dı navbera dem û zeman e. * **bağımsızlık yakındır** *bw.* azadi nzik e. 3. bı xwin û lêzımatiyê de ko be hev ve bûn. 4. *rgp.* bı nêzik, nıziki. /**... akraba** *bw.* eqrebeya nêzik. * **yakına gelmek** *bw.* hatın nêzik. * **yakına getirmek** *bw.* nêzik kırın. /**...da** *bw.* dı nêz de, jı nêzik, bı nêzik. * **yakınlarda** *bw.* dı van nêzikana *de.*

yakın çağ *Nh.* dema nêzik, mêjuya nêzik.

yakın doğu *Nh.* rohılata nêzik, rohelata naverast.

yakınlaşmak *L.* 1. nêzik bûn. 2. lı hev nêzik bûn.

yakınlaştırmak *L.* 1. nêzik kırın. 2. lı hev nêzik kırın.

yakınlık *N.* nêzikahi, nêziki. /**... duymak** *L.* xwe *(yeki re)* nêzik ditın. /**... görmek** *L.* xatır hatın zanin, gıramıya xwe hatın gırtın, weki mırov lı ba kesi an lı mêvandarıyekê de be. /**... göstermek** *L.* xatır zanin, gırami gırtın.

yakınma *N.* gıli, gazınd.

yakınmak *L.* 1. zarin, lava kırın, gazınd kırın. * **işsiz kaldığına pek yakınmaz** *bw.* jı bêkar mayina xwe wısa pır gazınd nake. 2. xwe re kırın, bı xwe dan. * **kına yakınmak** *bw.* hune bı xwe re kırın, bı xwe dan.

yakınsamak *L.* nêzik bûn, nêzik ditın.

yakışıklı *rgd.* qeşeng, bedew, cıwan, serxwe, çeleng, hoşeng, cındi, kerenzer, terlan, şepal, dılbaz, ev sinonimana lı gor devokan cih cih têne bıka anin. /**... olmak** *L.* qeşeng bûn, bedew bûn, bı serxwe bûn, cıwan bûn. * **yakışıklı bir delikanlı** *bw.* xorteki bı ser xwe ye, xoreki cıwan e.

yakışmak *L.* lê şıkin, şıkin, lê hatın. * **o ceket sana yakışmıyor** *bw.* ew çakêt lı te nayê. * **o ceket sana çok yakıştı** *bw.* ew çakêt pır lı te şıkıya an pır lı te hatıye.

yakıştırmak *L.* hev anin, lê anin. * **iki şeyi birbirine yakıştırmak** *bw.* du tışt lı hev anin.

yakıt *N.* şewate, karbûran, ardû.

yaklaşık *rgd.* kêmûzêde, teqribi.

yaklaşmak *L.* nêzik bûn, gehiştın, laperin.

yaklaştırmak *L.* nêzik kırın, gıhandın, laperandın.

yakmak *L.* şewıtandın, sotın, vêxıstın. 1. tışteki bı agır bıdi dadan an bı agır tune bıki. * **ateş yakmak** *bw.* agır vêxıstın. * **evi yakmak** *bw.* xani şewıtandın. 2. jı bo roni û ronahıyê xurri ava kırın. * **lambayi yakmak** *bw.* lambe vêxıstın. 3. şewıtandın, sotın, tıştê ko jan û êşê dıde û bı vi kar kırın. * **biberle ağzını yakmak** *bw.* bı isotê devê xwe şewıtandın. 4. şewıtandın, sotın, êşandın, evıya jı bo tıştê ko janê dıde. * **bu acı beni yaktı** *bw.* vê êşa ez şewıtandım. 5. şewıtandın, sotın, evıya tıştê ko jı ber sermayê xıra dıbe. * **don bütün çiçekleri yaktı** *bw.* cemedê hemû kulilk şewıtandın. 6. zerarek mezın dan. * **o adam evimi yaktı** *bw.* wi mırovi mala mın şewıtand.

yaktırmak *L.* karê "yakmak" bı "dan" tête temam kırın wek: dan şewıtandın.

yakut *N.* yaqût, pagend, lal. * **sarı yakut** *Nh.* berzerine.

yal *N.* şolık.

yalak *N.* 1. curn, delav, ya ko avê dıdıne heywan. 2. lak, lakin, ya ko şolıkê dıdıne seg. /**... artığı** *bw.* bındelav.

yalamak *L.* 1. alastın, dalıstın. * **ellerini yalamak** *bw.* destê xwe alastın. 2. rêş

kırın, gava tıştek bı rûyê tışteki re dıbe û derbaz dıbe. * **taş suyun yüzünü yalayıp geçti** *bw.* kevırı rûyê avê rêş kır û çû.

yalan *Nne.* 1. derew, vırr. 2. *rgd.* derew, vırr, tıştê ko ne rast e. /– **çıkmak** *L.* derew derketın. /– **dünya** *bw.* dınyayeke derewin. /– **olmak** *L.* derew bûn. * **yalan söylemek** *L.* derew kırın, derew gotın, vırr kırın.

yalancı *N. rgd.* derewbêj, derewçin, derewin, vırrek, vırrker. /– **çıkarmak** *L.* derewin derxıstın.

yalancıktan *rgp.* bı derewki bı qesti.

yalancı safran *N.* aspûr.

yalandan *rgp.* bı derewki, qestikan, bı qesti.

yalanlamak *L.* derewandın, şerin, kezıbandın, tekzib kırın, evıya zêdeyi jı bo çapameni û tıştê ko bı nıvis hatıye gotın re dıbêjın.

yalanlanmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yalanlamak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın kezıbandın.

yalanmak *L.* xwe dalıstın, xwe alastın.

yalansız *rgd.* bêderew, bêvırr.

yalatmak *L.* dan alastın, dan dalıstın.

yalaz, yalaza *N.* xurri, pêt.

yalazlanmak *L.* xurri pê ketın, pêt gırtın.

yalçın *rgd.* asê, rê an çıyayên baxır û rê nedan.

yaldız *N.* avzêr, zêrav, tamzêr. /–**lı** *rgd.* tamzêr, avzêri.

yaldızlamak *L.* zêr kırın, zêrandın, avzêr kırın, tamzêr kırın.

yalı *N. Gr.* 1. qerax, qeraxa avê. 2. kaşanên ko lı qeraxa avê ava bûne.

yalın *rgd.* 1. têkûz, sade, jı bo gotın û nıvisar. 2. tazi, şılf.

yalın ayak *N.* pêxas, pêpeti.

yalınç *rgd.* sade.

yalıngaç *rgd.* qelıştok, tıştê ko zû an bı xwe tête qelaştın.

yalıtılmış *rgd.* sadekıri, izolekıri.

yalıtma *N.* izolasyon.

yalıtmak *L.* izole kırın.

yallah! *B.A.* yallah! adey!

yalman *rgd.* 1. xar, evraz, qıyame. 2. asê, baxır. 3. pij, tûj, serê kêr û şûran ko dıbırre.

yalnız 1. *rgd.* tenê, tena, tenya, tışt an kesê ko tışt an kesek lı balê nine. * **evde yalnız olmak** *bw.* mal de bı tenê man. 2. *rgp.* tışt an kesê ko bı yek serê xwe xuya dıke. * **kendini yalnızlığa terk etmek** *bw.* xwe tenê hıştın. 3. *rgp.* bı tenê, saade. * **yalnız sabahları çay içerim** *bw.* bı tenê sıbeynıyan çay vedıxwım. /– **bırakmak** *L.* tenê hıştın. /– **düşmek** *L.* tenê ketın. /– **kalmak** *L.* tenê man, ketın tenêtiyê. /– **olmak** *L.* tenê bûn.

yalnızca *rgp.* bı tenê, saade.

yalnızlaşmak *L.* tenê man, tenê bûn.

yalnızlık *N.* tenêti, tenahi, tenyati.

yalpa *N.* tewş, tewşin.

yalpalamak *L.* şewışin, şewşi bûn, tewışin, vetewşin.

yaltak *rgd.* şalûz, salos, çaplûs, lêbok. /–**çı** *rgd.* nandoz, çaplûs, lêbok.

yaltaklanmak *L.* 1. xwe pê xweş kırın. 2. bêjeyên lı pêşıya "yaltak" bı kırın têne kar anin wek: çaplûsi kırın.

yalvaç *N.* peyxamber.

yalvarış *N.* lalelal, lava, lavlav, bergerin.

yalvarma *N.* lava, bergerin.

yalvarmak *L.* rawer bûn, rawer gerin, ber gerin, lava kırın, xwe ber gerandın.

yalvartmak *L.* dan ber gerin, dan lava kırın, bergerandın, dan rawer kırın, rawerandın.

yama *N.* pine, pate, perespan, pıspan. /–**lı** *rgd.* pinekıri, patekıri. /– **vurmak** *L.* pine kırın, pine lê xıstın.

yamaç *N. cox.* 1. sing, hevraz, kaş, terazin, yal, berwar, hewraz, evraz, yek jı her alıya çıya an gırekê. 2. kendal, her ali newalekê an kaşên pıçûk.

yamak *N.* 1. şagırt. 2. bedêlvan *(dı çandınıyê de).* /–**lık** *N.* şagırti, bedêlvani.

yamalanmak *L.* perespandın, pate kırın, pine kırın.

yamamak *L.* pate kırın, pine kırın, perespandın, pate kırın

yaman *rgd.* dıjwar, yaman, yeman.

yamatmak *L.* dan pine kırın, dan pate kırın.

yampiri *rgd.* xar û xudur.

yamru yumru *rgd.* xar û xudur, xar û xiç.

yamuk 1. *rgd.* xar, çewt, kelkot. 2. *N.* mat. çarkenara ko bı tenê du kenare xwe paralel ın.

yamulmak *L.* çewt bûn, kelkot bûn.

yamyam *N. rgd.* mırovxur, mırovxwer.

yan *rgd.* 1. kêlek, tenışt, kevi, rexê ko jı derveyi paş, pêş, seri û bın e. * **yolun yan tarafı** *bw.* tenışta rê. 2. hêl, rex, ali, la, layen, teref, evana istıqameta çep û rastê şani

dıdın. *.**herkesin kalbi sol yanındadır** *bw.* dılê herkesi dı hêla çepê de ye. * **bu yanda** *bw.* vi ali. **3.** def, nık, ber, cem, ba, ali, evana cih û meqam û pevrebûnê şirove dıkın. * **yanımda** *bw.* lı def mın, lı cem. * **yanımda üç kalem var** *bw.* lı ba mın sê pênûs henın. * **ben ağabeyimin yanında kalıyorum** *bw.* ez lı ba kekê xwe dısekınım. * **masanın yanında** *bw.* lı ber masê ye. **4.** hêl, ali, la, layen, rex, teref, evana ji pışgiri de teref derketınê izeh dıkın. /**– tutmak** *L.* ali gırtın. * **onların yanında** *bw.* lı ba wan. /**– taraf** *rgp.* tenıştı, tengal. * **sol yanım ağrıyor** *bw.* hêla minê çepê dıêşe. /**– bakmak** *L.* xar lê nıhêrin, çep lê nıhêrin. /**– çizmek** *L.* vız bûn. * **yan gelip yatmak** *bw.* lı ser pıştê ramedin, lı ser kêlekê pal dan, evıya dı mana mecazi de kesê ko iş û kareki nake re tê gotın. /**– hakem** *N.* hekemê tenıştê an kelekê. * **yanı başında** *bw.* lı ber seri. * **yanına almak** *bw.* gırtın ba xwe an cem xwe. /**– yana** *rgp.* tenışt hev, lı rex hev. * **yan yana getirmek** *bw.* anin ber hev, anin tenışt hev.

yanak *N. ant.* alek, gep, lam, lame.

yanar dağ *Nh.* çıyayê agırin.

yanaşmak *L.* **1.** hatın cem, hatın balê, nêzik bûn, nêzi bûn. * **kapıya yanaşmak** *bw.* nêzi deri bûn. **2.** xwe dan ber, nêzik bûn, evıya ji bo tıştê wek keşti û tıştên ko bar dıbın, heta tên xwe dıdın derekê. **3.** xwe dan ber, evıya mecazi de ko têkıli tışteki bûn an barek gırtın ser mılê xwe. * **adam tartışmaya yanaşmıyor** *bw.* mırovi xwe nade ber gengeşıyê.

yanaştırmak *L.* kışandın ber, nêzik kırın, nêzi kırın.

yandaş *rgd.* aligır, pıştvan, terefgir.

yangılanmak *L. Bj.* helgırtın, werımin.

yangın *N.* şewat. /**– çıkarmak** *L.* agır berdan. /**– çıkmak** L. agır pê ketın. /**– tutuşmak** *L.* agır vêketın.

yanıcı *rgd.* agırgır.

yanık **1.** *N.* şewat. **2.** *rgd.* şewıti, soti. /**– kokusu** *bw.* bosi, bosin, bihna şewatê.

yanılgı *N.* xeleti, heleyi, xapin. /**–ya düşmek** *bw.* ketın xeletıye, hatın xapandın.

yanılmak *L.* **1.** hatın xapin, kes an tışteki wısa baş zani û wısa dernakeve. **2.** xeleti kırın, şaş kırın.

yanıltmak *L.* xapandın, dan şaş kırın, xelıtandın.

yanıt *N.* bersiv. /**–lı** *rgd.* bıbersiv. /**–sız** *rgd.* bêbersiv. /**– vermek** *L.* bersiv dan.

yanıtlamak *L.* bersiv dan.

yanıtlandırılmak *L.* hatın bersiv kırın, hatın bersiv dan.

yani *B. A.* yanê, ango.

yankesici *N.* dızçente, bênkbır. /**–lik** *N.* bênkbırrin.

yankı *N.* **1.** dengvedan, pıjak, alan, gava deng lı ciheki dıkeve û şunda tê. **2.** dengvedan, weki nûçe an bûyerek ko lı dora xwe belav dıbe. /**– yapmak** *L.* deng vedan.

yankılamak *L.* deng vedan.

yanlama, yanlamasına *rgp.* lı ser kêlekê, lı ser tenıştê, yan bereki.

yanlamak *L.* kêlek dan, lı ser tenıştê an kêlekê ketın, lı ser tenıştê an lı ser kêleke vegerin.

yanlı *rgd.* rexgir, aligır, tereftar.

yanlış **1.** *N.* xelet, çewt, xeta. **2.** *rgd.* xelet, çewt, nerast, şaş. **3.** xelet, hele, zêdeyi dı xeletıyen nıvisarê de tê kar anin. /**– çıkmak** *L.* xelet derketın, çewt derketın.

yanlışlık *N.* xeleti, çewti, şaşi. /**– yapmak** *L.* xeleti kırın.

yanlışlıkla *rgp.* bı xeleti, bı çewti, bı şaşi.

yanma *N.* şewat, sotin.

yanmak *L.* şewıtin, sotın, vêketın. **1.** tıştê kı bı agır digire û dışewıte. **2.** tıştê ko bı agır an xurri û pêt dışewıta û roni dıde. * **lamba yanıyor** *bw.* lambe vêketıye. **3.** tıştê ko bı agır, an ji tinê xıra dıbe. * **yemek yandı** *bw.* nan şewıti. **4.** êş, jan an tıvancê rave dıke. * **cigeri yanmak** *bw.* cigera xwe şewıtin. **5.** tışt an keseki hezkırın. * **gönlü yanmak** *bw.* dılê xwe şewıtin. * **yana yakıla** *bw.* bı şin û şewat.

yansı *N.* fiz. bırq, bırıq, gava tirêj lı ciheki hılû dıde û şunda tê, refleks.

yansımak *L.* bırıqin, bırqin.

yansıca *N.* zalv, zarv, epokrasi.

yansılamak *L.* **1.** bırıqin, bırqin. **2.** zalvê kırın, zarvê kırın.

yansımak *L.* **1.** bırıqin, bırqin, ji bo tirêjê ko lı ciheki hılû dıde û şunda tê. **2.** mec. têgehiştın, fehm kırın.

yansıtaç *N.* reflektor.

yansıtmak *L.* **1.** bırıqandın, bırqandın, ji bo tirêjê ko şunda dışine. **2.** deng vedan, pıjaq dan, ji bo deng ko lı derekê dıde û şunda vedıgere. **3.** mec. gıhandın, dan bıhistın.

yanşak *rgd.* qurbet, pırbêj.
yapabilmek *L.* şıyan, kanin, karin, şeh karin, şıyandın.
yapağı *N.* peşm, heri ya mihê ya bıharê ye.
yapay *rgd.* çêkıri, suni, sûni.
yapayalnız *rgd. rgp.* tıp û tenê/tenya.
yapı *N.* **1.** xani, mal. **2.** inşaat, avahi, xani. **3.** çêkırın, evıya tıştê ko lı ku û jı ali kê de hatıye çêkırınê ifade dıke. * **ingiliz yapısı bir mal** *bw.* çêkırıya malê ingılız. **4.** qelafet, laş an bejn a jıyandaran rave dıke. **5.** sazi. * **cümle yapısı** *bw.* hevoksazi.
yapı bilimi *N.* **1.** *bot.* morfoloji. **2.** *Grm.* morfoloji.
yapıcı *rgd.* **1.** çêker. **2.** hoste, hunermend. **3.** erêni.
yapılmak *L.* karê "yapmak" pêk hatın wek: hatın kırın.
yapım *N.* **1.** imal, inşa, çêkırın. **2.** derxıstın, produksıyon. /**– evi** *N.* imalatxane.
yapışıcı *rgd.* zelqok, lıxêz, linc, çılêzin, şirêzıni.
yapışık *rgd.* zelıqi, zelıqandi, mızelqi.
yapışkan *rgd.* zelıqok, zelqok, mızelq.
yapışmak *L.* pê ve zelıqin, çespin, nûsin, qemıtin, zelıqin.
yapıştı. çêker. **2.** hoste, hunermend. **3.** erêni.
yapılmak *L.* karê "yapmak" pêk hatın wek: hatın kırın.
yapım *N.* **1.** imal, inşa, çekırın. **2.** derxıstın, produksıyon. /**– evi** *N.* imalatxane.
yapışıcı *rgd.* zelqok, lıxêz, linc, çılêzin, şirêzıni.
yapışık *rgd.* zelıqi, zelıqandi, mızelqi.
yapışkan *rgd.* zelıqok, zelqok, mızelq.
yapışmak *L.* pê ve zelıqin, çespin, nûsin, qemıtin, zelıqin.
yapıştıbw. serma zekem dıke. **3.** tıştekı re mıjûl bûn, kar ketın. * **temizlik yapmak** *bw.* paqıji kırın. **4.** çêkırın, rast an durust kırın. * **arabamı garaj yaptı** *bw.* ereba mın qerajê çêkır. **5.** kırın, daxwazekê an fıkr û ramanekê anin cih. * **iyilik yapmak** *bw.* başi kırın, rındi kırın. * **hocanın dediğini yapmak** *bw.* gotına mamostayi kırın. **6.** kırın, jı bo lıv û tevgerê tê kar anin. * **spor yapmak** *bw.* sport kırın. **7.** kırın, jı bo avdest û destavê jı kar tê. * **dışkı yapmak** *bw.* gû kırın, miz kırın. 8. kırın, dı cihê gef û pekandın serê re kar tê. * **seni öyle yaparım ki!** *bw.* ez te wısa dıkım ko! 9. kırın, haleki kar tine. * **hasta yapmak** *bw.* nexwaş kırın.
yaprak *N.* **1.** *anı.* pel, pelg, pelık, belçım, belg, per, perık, pûş, pûşık. **2.** *N.* pel, pelg, belg, evıya pelgên kaxezê re dıbêjın. /**– açmak** *L.* pelg vekırın, pelg dan. /**– biti** *Nh.* pelespi. /**– dökmek** *L.* pelg weşandın, pûşık weşandın, rewıtin, rewıtandın. * **ağaç yaprağı** *bw.* pelê dara. * **yaprak dökümü mevsimi** *bw.* gelarêzan.
yaprak kurdu *N.* gaziz.
yapraklanmak *L.* sinonimên lı pêşıya "yaprak 1" bı "gırtın" an "vekırın" tênc bıkar anin wek: pûşık gırtın, pûşık vekırın.
yapraklı *rgd.* belgin.
yaprak sarma *Nh.* eprex, jı 'yaprak' a tırki hatıye.
yaptırılmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yapmak" bı lêkera arikar "hatın" temam dıbın wek: hatın kırın, hatın çêkırın.
yaptırmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yapmak" bı lêkera arikar "dan" temam dıbın wek: dan kırın, dan çêkırın. * **arabasını yaptırmak** *bw.* ereba xwe dan çêkırın.
yapyalnız *rgp.* tıp û tenê.
yar [1] *N. P. K.* **1.** yar, dost. **2.** dılketi, dıldayi.
yar [2] *N. cox.* kendal, baxır.
yara *N.* **1.** kul, kula ko bı cûre awaki jı laş der tê. **2.** bırin, brin, bı cûreyeke kêr û sileh an bı lêdanê ko laşê mırov dc kul çêdıbe. **3.** bırin, brin, bı awaki ko lı ser tışt an haceıekê de zerar çêdıbe. * **yağmurdan ekinler büyük yara aldı** *bw.* dexlê jı baranê bırinek mezın gırtın. **4.** êşa dıl û mêji re jı tê gotın. * **gönül yarası** *bw.* bırina dıl. /**– açmak** *L.* bırin vekırın, bırin lê dan. /**– almak** *L.* bırin gırtın, bırindar bûn. /**– bere** *bw.* kul û rişi.
Yaradan *N.* Yezdan, Xwedê, Xudan. * **Yaradana kurban olayını** *bw.* ez dor Xwedê bıgerım, ez qurbana Xwedê bım.
yaradılış *N.* xûy, xû, mizac.
yaradılıştan *rgd.* jı bûnê, jı çêbûnê, jı zabûnê.
yarak *N. anı.* kir, xır.
yaralamak *L.* bırindar kırın, bırin lê dan, bırin kırın.
yaralanmak *L.* bırindar bûn, bırin bûn.
yaralı *rgd.* **1.** bırindar. **2.** kul, kulbûyi. **3.** mec. dılbırin, dılkul, xemnak. /**– olmak** *L.* kul bûn. /**– yapmak** *L.* bırindar kırın, kul kırın.

yaramak *L.* bıkêr hatın, kêr hatın, lê hatın. * **bu araba bana yaramıyor** *bw.* ev erebe bı kêri mın nayê. * **salı günleri bana yaramıyor** *bw.* rojên sêşemiyê lı mın nayê.
yaramamak *L.* bıkêr nehatın, kêr nehatın, lê nehatın.
yaramaz *rgd.* 1. bêkêr. 2. mec. şeytan, jı bo zaro an kesê ko dı cihê xwe de nasekıne, ecızıyê dıke. /**–lık** *N.* 1. bêkêri. 2. şeytani.
yaran *N. P.* yaran, dostne, hogır, heval û hogır.
yaranmak *L.* xwe lê xweş kırın, xwe lê *(ve)*xwandın.
yarar *N.* 1. kêr, feyde, hawe. 2. berjewendi. /**–lı** *rgd.* feydedar, kêrhati. * **yararlı olmak** *bw.* bı kêr hatın. /**–sız** *rgd.* bêkêr, bêfeyde.
yararcılık *N.* kêrperesti, keysperesti.
yararlanmak *L.* kêr anin, kêr jê ditın, istıfade kırın.
yarasa *N.* şevrevink, şevşevık, çekçekûle, baçermok, pirçemek, çili çili, dûvmesas. Ev sinonimana lı gor devokan cûre cûre lê dı cihê hev de têne kar anin.
yaraşır *rgd.* layiq, hawe.
yaraşmak *L.* şıkin, lê hatın. * **yalan sana yaraşmıyor** *bw.* derew lı te naşıkê.
yaratan *N.* Xudan, afrandêr, aferinende, dahêner.
yaratıcı *rgd.* afrandêr, dahêner, aferinende. /**–lık** *N.* 1. afrandêri, dahêneri. 2. berhemdari.
yaratık *N.* masiwa, aferide, mexlûq, xulke, xulık.
yaratılmak *L.* hatın afırandın, xulıqin, xulq bûn.
yaratmak *Lg.* 1. afırandın, xulkandın, xulıqandın, evıya jı bo Xwdê ye ko jı tunetiyê heyi dıke. * **bizi Allah yarattı** *bw.* Xwedê em afırandın. 2. afırandın, dahênan, xulıqandın, jı bo insane ko ko tışteki nû ava dıke. 3. afırandın, derxıstın, kar xıstın. * **kavga yaratmak** *bw.* pevçûn/şer derxıstın, pevçûn/şer karxıstın.
yarayışlı *rgd.* bıkêr, feydedar, berjewend.
yarbay *N.* ask. serheng.
yarda *N.* ıng. yarda, cûre pivaneke dırêji ye u bı kêm û zêde 91 cm. ye.
yardak *N.* şagırt, yên ko dı karên xırab de têne kar anin.
yardım *N.* 1. ari, arikari, yarmeti. 2. ali, alikari, evıya jı bo pışvanıya yeki kırınê re tê gotın. /**– etmek** *L.* ari kırın, arikari kırın. /**– görmek** *L.* arikari ditın. /**– istemek** *L.* arikari xwastın. * **yardıma gelmek** *bw.* hatın arikarıyê.
yardımcı *N. rgd.* arikar, alikar. /**– fiil** *Nh. Grm.* lêkera arikar. /**–lık** *N.* arikari, alikari. /**– olmak** *L.* arikar bûn. /**– unsur** *N.* regezên arikar, dest û pê.
yardımlaşmak *L.* arikarıya hev kırın, pev re arikari kırın.
yardımsever *rgd.* arikarixwaz, destgir, destegir.
yardırmak *L.* karê "yarmak" dan kırın wek: dan qelaştın.
yaren *Nk. P.* yaren, hevalne, hogırne. /**–lik** *N.* yari, yareni.
yargı *N.* daraz, darazdani, hukum. /**– organları** pergalên darazdani.
yargıç *N.* darazd, danêr.
yargılamak *L.* daraz dan.
yarı 1. *N.* niv, nivi, her parçeki jı tamê. 2. *rgd.* niv, nivi, nivçe, evıya niva tışteki an tıştê ko hatın nivê. * **sözlük yarıyı geçti** *bw.* ferheng jı nivi derbaz bû. 3. *rgp.* niv, nivçe, evıya tıştê ko dı nivi de maye. * **yarı pişmiş** *bw.* niv keli. /**– buçuk** *bw.* nivçe. /**– final** *bw.* nivfinal. /**– yarıya** *bw.* nivniv, niveniv. * **yarıda kalmak** *bw.* nivçe man. * **yarı yolda bırakmak** *bw.* dı nivi rê de hıştın.
yarıcı *N.* 1. nivekar, mırêba, mırêva, coleq. /**–lık** *N.* nivekari. * **yarıcılık etmek** *bw.* nivekari kırın. 2. cenani, zêdeyi jı bo dar û bıstan e.
yarı çap *N.* mat. niveşkêl.
yarık 1. *N.* derz, qelışt. 2. *rgd.* derızi, qelışti.
yarı küre *N. ast.* nivkad.
yarılamak *L.* nivi kırın, nivçe kırın, hatın nivi.
yarılanmak *L.* nivi bûn, nivçe bûn, hatın nivi kırın.
yarılmak *L.* 1. derızin, derz lê ketın, qelışin, felıqin. 2. dırrin, zêdeyi jı bo qumaş an tıştên tıji tê gotın. * **karnı yarıldı** *bw.* zık dırri
yarım 1. *rgd.* niv, nivi, nivçe. 2. *N.* parçe ya nivê tışteki. 3. zır, niv, evıya tıştê bıyani an melez re tê gotın. /**– kan** *pd.* zırxwin. /**– bırakmak** *L.* nivçe hıştın, dı niv de hıştın. /**– gün** *bw.* nivroj, dan. /**– kalmak** *L.* nivçe man.
yarımada *N. cax.* gırave, nivdorge.
yarımlamak *L.* nivi kırın.

yarım yamalak *rgp.* kıne mıne, jı rû xwe xısti.
yarın *N.* beyan, sıbe, sıbê. **1.** roja ko lı pey iro dıhêt. **2.** dema ko lı pey iro an nıha dıhêt. **3.** *rgp.* dı rojên lı pey iro *de.* * **yarın değil öbür gün** *Nh.* dusıbe, sıbe ne du sıbê.
yarınki *rgd.* beyani, sıbeyni.
yarıntı *N. cav.* neqeb.
yarış *N.* bez, terad, pêşbırki, pêşbazi. **1.** dı sportê de pêşbazi kırın. **2.** pêşbazi, reqabet, dı kar û bazırgani de pêşbazi kırın.
yarışma *N.* pêşbazi, pêşbırki, teradi.
yarışmacı *N.* pêşbırk, pêşbaz.
yarışmak *L.* ber hev re bezin, pêşbırki kırın, pêşbazi kırın.
yarıştırmak *L.* ber hev re bezandın, dan pêşbazi kırın, dan pêşbırki kırın.
yarkurul *N.* encumen.
yarma *N.* **1.** karê "yarmak" e. **2.** dan, genımê spikıri. **3.** qelış, derz.
yarmak *L.* **1.** qelışandın, qelaştın, derızandın. * **karnını yarmak** *bw.* zık qelaştın. **2.** qelışandın, qelaştın, evıya dı navbera tışteki re derbaz bûnê dıbêje. * **suyu yarmak** *bw.* lı avê qelışin. **3.** qelışandın, derz vekırın, şkandın. * **kafasını yarmak** *bw.* seri şkandın. **4.** şeqıtandın.
yarmalamak *L.* qelaştın, tışteki lı ser dırêjki ko bête qelışandın.
yarpûz *N.* **1.** zenbûr. **2.** pûng.
yas *N.* şin, reşgırêdani, sêlûn, bınhari, bergiran, matem. /**–lı** *rgd.* şindar, bışin, reşgırêdayi, matemi. /**–lılık** *N.* şinahi, şini. /**– tutmak** *L.* şin gırêdan, şin kırın, reş gırê dan, matem gırtın.
yasa *N.* qanûn, zagon. /**– çıkarmak** *L.* qanûn derxıstın. /**– dışı** *bw.* bê qanûn.
yasak *N.rgd.* qedexe, bend. /**– bölge** *N.* herêma qedexe, kospayi. /**– etmek** *L.* qedexe kırın. /**– olmak** *L.* qedexe bûn.
yasaklamak *L.* qedexe kırın, bend kırın, men kırın.
yasaklanmak *L.* hatın qedexe kırın, hatın bend kırın.
yasal *rgd.* qanûni. /**–aşmak** *L.* qanûni bûn. /**–aştırmak** *L.* qanuni kırın.
yasasız *rgd.* bêqanûn. /**–lık** *N.* bêqanûni.
yasemin *N.P.* yasemin, meran, fol.
yasin *N.A.* yasin, sûreyeki jı Qur'anê ye.
yaslamak *L.* dan ber, xwe dan, pal dan, evıya gava mırov laşê xwe dıde ber tışteki.
yaslanmak *L.* **1.** pal dan, xwe dan, pışta xwe dan ... **2.** şin gırtın, reş gırê dan.
yassı *rgd.* panık, pan, lêlat, teqal, pehn, hêkani û pehn.
yassılanmak *L.* pan bûn, panık bûn.
yassılaştırmak *L.* pan kırın, panık kırın.
yastağaç *N.* xonçe, derxûnk.
yastık *N.* **1.** balgıh, balif, balişne. **2.** karıx, kej, cihê ko sadıra sewzê tête danin.
yas yavan *rgp.* tıp û tısi.
yaş [1] *N.* sal, temen, emır, emr. **1.** jı dema ko hatına dınê û pê *de.* **2.** dem, wext, temen. /**– cizgileri** *N.* xırt. * **genç yaşta** *bw.* dı salên cıwani *de.* 3, temena dezgeh an sazgêrekê ko tê axaftın. * **fabrikanın 20.ci yaş yılı** *bw.* dı bist salıya sazbûna fabriqê. * **yaşı ne başı ne?** *bw.* sale xwe çıye, serê xwe çıye? * **yaşını başını almak** *bw.* dı nav salan re çûn. * **yaşını doldurmak** *bw.* sal tıji kırın.
yaş [2] *rgd.* **1.** şıl. * **toprak yaş olsa** *bw.* ko erd şıl bıbe. * **yaş mı kuru mu oyunu** *bw.* listıka şıl û zıwa. **2.** ter, tehr, hêni, evıya jı bo dar û çıqlê dar tê gotın. * **kurunun yanında yaş da yanar** *bw.* lı ba yên hışk ter ji dışewıtın. **3.** teze, law. * **yaş meyve** *bw.* fêkiya teze. **4.** çır. * **yaş çubuk** *bw.* şıva çır. /**– olmak** *L.* **1.** şıl bûn. **2.** ter bûn. **3.** çır bûn.
yaşa! *B.* bıji!
yaşam *N.* jıyan, jin. /**– dolu** *bw.* bı jin. *bn.* **hayat.**
yaşamak *L.* jıyin, jin. **1.** jindariya xwe dom kırın. **2.** jıyine xwe dom kırın. * **köyde yaşamak** *bw.* lı gund jıyin. **3.** kêf û şahi de bûn. * **yaşamasını bilmek** *bw.* jıyina xwe zanin.
yaşam öyküsü *Nh.* serpêhati, çiroka serpêhatıyê, bıyoxrafi.
yaşanılmak, yaşanmak *L.* hatın jıyin, karin jıyin. * **parasız yaşanılmaz** *bw.* bêpare mırov nıkare bıji, bêpare nayê jıyin.
yaşantı *N.* jin, jıyin.
yaşarmak *L.* **1.** şıl bûn. **2.** hıstêr kırın, rondık hatın *(jı bo çav).*
yaşatmak *L.* jıyinandın, jıyandın.
yaş dönümü *N.* salborin. **1.** jı bo jınan ko êdi zaro naynın, menopoz. **2.** jı bo mêran ko tovê wan kêm dıbe, andropoz.
yaşıt *N.rgd.* hemsal, hevsal.
yaşlanmak *L.* kal, bûn, kokım bûn, pir bûn, mezın bûn, êxtıyar bûn.
yaşlı [1] *rgd.* kokım, pir, kal, mezın, êxtıyar, ıxtıyar. /**–lık** *N.* mezınahi, mezıni, mezınti,

piri, kokımi, kali, kalti.
yaşlı [2] *rgd.* hıstêrin, rondıki, evıya jı bo çav tê gotın.
yaşlık *N.* şıli, çıri, hêmi.
yaşmak *N.* xêli, xêlıya bûkê. /**–lamak** *L.* xêli kırın.
yat *N.* ıng. yat, yaxt.
yatak *N.* cıl, nıvın, nıvin. * **yatağa girmek** *bw.* ketın cılê. * **yatağa düşmek** *bw.* ketın nav cılan. /**–hane** Nx. nıvingeh, xewgeh. /**– odası** *Nh.* jûra razanê, oda razanê. /**– örtüsü** *Nh.* nıvinpûş, rûnıvin. /**– sermek** *L.* nıvin danin, nıvin raxıstın, cıl danin an raxıstın.
yatalak *N.* qûd.
yatay *rgd.* 1. qêrqaş. 2. mat. ufki.
yatı *N.* şevborin.
yatık *rgd.* xar, ramedi.
yatılı *rgd.* mecani, leyli.
yatılmak *L.* hatın razan, hatın raketın, hatın nıvin.
yatır *N.* zıyaret, zêret, ewlıya, pir.
yatırılmak *L.* dan razandın, dan raketın, dan nıvınandın.
yatırmak *L.* 1. razandın, nıvınandın, nıvandın, weki keseki lı cih an derekê kırın xewê. 2. kırın xew, razandın. 3. xar kırın, ramedandın. * **direği bir az yatır** *bw.* stûni hınek xar ke. * **direği yatırmak** *bw.* stûn ramedandın. 4. ramedandın, weki tışteki lı derekê de mehfeze bıki. * **bankaya para yatırmak** *bw.* pare dı benqê de ramedandın. 5. merıxandın, mexel kırın, ramedandın, êx kırın, evıya jı bo heywan tê gotın.
yatışmak *L.* 1. haş bûn, huş bûn, bılin, jı qehr û şemate ya ko mırov derbaz dıke û sakın dıbe. * **ağladı ağladı sonra yatıştı** *bw.* gıriya gıriya paşê haş bû. 2. dahatın, jı bo ba û bahoz û ava ko sakın dıbe. * **rüzgar yatıştı** *bw.* ba dahat.
yatıştırıcı *rgd.* tevızker, ilac an dermanen ko mırov dıtevızinın.
yatıştırmak *L.* bılandın, haş kırın, huş kırın.
yatkın *rgd.* xar, ramedi. /**– direk** *bw.* stûna xar. 2. *N.* mec. lê şkin, huner. * **öğrenmeye yatkındır** *bw.* hinbûnê re hunera xwe heye.
yatma *N.* karê "yatmak" e.
yatmak *L.* 1. razan, raketın, nıvin, nıvıstın, jı bo xewkırınê ketın nava cıhyan. 2. lı ... dırêj bûn, dırêj bûn, ramedin. * **yere yatmak** *bw.* lı erdê dırêj bûn, lı erdê ramedin. 3. mexel bûn, merıxin, jı bo heywanan e. 4. xar bûn. * **bir yana yatmak** *bw.* lı aliki de xar bûn. 5. razan, raketın, ramedin, nıvin, evıya jı mebesta nexwaşi an şevborinê de lı ciheki man. * **hastahaneye yatmak** *bw.* lı nexwaşxanê ramedin. 6. *ramedin, evıya lı gırtigehê an dı ciheki* gırti de man. * **üç yıl hapis yatmak** *bw.* sê salan hepsê de ramedin. 7. ramedin, halê neyini de zerarê şirove dıke. * **bu iş yattı** *bw.* ev kar ramedi. 8. ramedin, razan, evıya bê kar û bêxebatıyê şani dıke. * **çalışmıyor, yatıyor** *bw.* kar nake, ramedıye. 9. razan, ramedin, nıvin, raketın, peywendıya cınsi kırınê rave dıke.
yatsı *N.* 1. xewtınan, paşiv. 2. nımêja paşivê.
yavan *rgd.* rıji, tısi, xwarına bêrûn û bêxwê re tê gotın.
yavaş *rgd. P.* hêdi, gıran, aheste. 1. ne lez, yanê dıjraberi lez e. 2. kes an heywanê sernerm û gıran. /**–lık** *N.* hêditi, gıranti. /**– yavaş** *bw.* hêdi hêdi, gıran gıran, bere bere.
yavaşça *rgp.* hêdika, hêdina.
yavaşlamak *L.* hêdi bûn, gıran bûn, aheste bûn.
yavaşlatmak *L.* hêdi kırın, gıran kırın.
yaver *N. P.* yawer, arikar.
yavru *N.* 1. zaro, jı bo insanê ko nû hatıye dınê. 2. çêl, çêle, jı bo heywanê ko nû hatıye dınê. 3. mec. çêl, çele, evıya jı pıçûktırê tışteki re tê gotın. * **nehir yavrusu** *bw.* çeleyi çemi. /**– atmak/düşürmek** *L.* 1. beravtın *(heywan)*. 2. zaro jı ber çûn *(insan)*.
yavrulamak *L.* çêle anin, çêlık anin, çêl kırın *(heywan)*.
yavşak *N.* nûtık, çêleyên sıpıh ye.
yavuklamak *L.* nişani bûn, dergisi bûn.
yavuklu *N.* nişani, dergis, destgırti.
yavuz *rgd.* nebez, dıjwar, gernas. /**– hırsız** *Nh.* çalqap. /**–luk** *N.* nebezi, dıjwari, gernasi.
yay *N.* 1. kevan, ya ko pê heri û pembu dıjenın. 2. kevan, ya ko pê tir û tıştê wısa davêjın. 3. zemberek, ya ko saetê dıgerine. 4. yay, jı tırki hatıye û jı bo ya mekinan dıbêjın.
Yay *N.* Kevan, navê burcekê ye.
yaya 1. *N.* peya, peya, kesê ko bı lıngan dımeşe. 2. *rgd.* bı lıngan meşin. 3. *rgp.* bı

peya, bı lıngan rê ve çûn. /**_ yolu** *N.* peyarê. /**_ kalmak** *L.* peya man.
yayan 1. *rgp.* bı peyati. 2. *rgd.* peyaçûyi.
yaydırmak *L.* karê "yaymak" dan kırın wek: dan belav kırın.
yaygara *N.* berbezi, şemate. /**_cı** *N.* berbezên, şemateker.
yaygın *rgd.* fırawan, pert, belavbûyi.
yaygınlaşmak *L.* fırawan bûn, pert bûn, belav bûn, deng dan.
yayık *N.* sırsûm, xınûsi, meşk. /**_ yaymak** *L.* meşk kêyin, keyin, kêyin, kılandın, keyandın.
yayıklamak *L.* keyin, kêyin, kılandın.
yayılma *N.* weşan
yayılmak *L.* 1. karê "yaymak" hatın kırın wek: hatın weşandın. 2. belav bûn, gelemperi bûn. * **her tarafa yayılmak** *bw.* lı her ali belav bûn, pêl bûn. 3. hatın raxıstın. 4. lı erdê belav bûn, lı erdê dırêj bûn. 5. çêrin, jı bo heywan ko lı çêregehê belav dıbe.
yayım *N.* weşan, neşır. /**_cı** *N.* weşanker, naşir.
yayımlamak *L.* weşandın, çap kırın, neşır kırın.
yayımlanmak *L.* karê "yayımlamak" hatın kırın wek: hatın weşandın, hatın çap bûn, çap bûn.
yayın *N.* weşan, weşinek, neşrıyat. * **Kürtçe yayınlar** *bw.* weşanên Kurdi.
yayın balığı *N.* masipısik.
yayın evi *N.* 1. weşanxane, çapxane, cihê ko tıştê nıvisandi têne derxıstın. 2. pêlweşxane, izgeh, cihê ko pêla radyo, telewızıyonê têne belav kırın.
yayla *N.* zozan, war, wargeh. /**_ çorbası** *Nh.* mehir, girmıya dan. * **yaylaya gitmek** *bw.* çûn waran, çûn zozanan.
yaylak *N.* çêregeh, havingeh, havinehawar.
yaylım *N.* belavbûni, haylıme. /**_ ateşi** *bw.* şelıg.
yaymak *L.* 1. rêxıstın, raxıstın. * **halıyı yaymak** *bw.* xaliçe raxıstın. 2. dorandın, peresandın, belav kırın. * **haber yaymak** *bw.* xeber belav kırın. 3. çêrandın, jı bo ko heywan dıkın çêregehi.
yayvan *rgd.* vêl, vêlık. /**_laşmak** *L.* vêl bûn, vêlık bûn. /**_lık** *N.* vêlıki.
yaz *N.* havin. * **yazı atlatmak** *bw.* havin derxıstın.
yazar *N.* nıviskar, nvisar, danyar, torevan.
/**_lık** *N.* nıvisari, danyari.
yazdırmak *L.* dan nıvisandın.
yazgı *N.* çarenûs. /**_cı** *N.* *rgd.* çarenûsin, fatalist.
yazı [1] *N.* nıvis. 1. cûre işaretên taybetine ko lı ser kaxezê hızra xwe dıdi zanin. 2. rêza işaretên nıvisandınê ne, elifba. 3. teşe û şıkla nıvisandınê ne. * **Arap yazısı** *bw.* nıvisa Erebi. 4. nıvisar. 5. çarenûs. * **alın yazısı** *bw.* nıvisa enıyê. /**_ başlığı** *Nh.* sernıvis. /**_ dili** *Nh.* zmanê nıvisandınê. /**_ makinası** *bw.* mekina nıvisandınê. /**_ tura** *N.* vıjag, tip û zıwa, şıl û zıwa. * **yazı tura atmak** *bw.* vıjag kışandın, şıl û zıwa avêtın.
yazı [2] *N.* deşt, beyar.
yazıcı *N.* nıvisevan, debır. * **yazıcılar odası** *bw.* debırxane. /**_lık** *N.* nıvisevani, debıri.
yazıhane *N.* nıvisgeh, dayire.
yazık *N.* heyf, guneh. /**_ etmek** *L.* heyf kırın. * **yazıklar olsun!** *bw.* xweli lı ..., ax lı ... * **sana yazıklar olsun!** *bw.* xweli lı te be.
yazıktır! *B.* heyf e! guneh ye!
yazılı *rgd.* nıvisandi.
yazılmak *L.* 1. hatın nıvisandın. 2. xwe dan nıvisandın, xwe nıvisandın. * **okula yazılmak** *bw.* xwe lı dıbıstanê dan nıvisandın.
yazım *N.* verês, imla.
yazın [1] *rgd.* [illegible] .vini, bı havinê.
yazın [2] *N.* wije, edebıyat. /**_cı** *N.* wijekar. /**_sal** *rgd.* wijeyi.
yazışmak *L.* nıvisandın, pev nıvisin, pev re nıvisin.
yazıt *N.* nıvisk, kitabet.
yazlık *rgp.* havini, havinok. /**_ yeri** *bw.* havingeh.
yazlık buğday *N.* bıhare.
yazma *N.* 1. karê "yazmak" e. 2. çit, çitık, şar, vale, cûre ser pûşûyeke jınan e. /**_ örtünmek** *L.* çit gırê dan.
yazmak *L.* nıvisandın, nıvisin. nvisin.
yazman *N.* nıviskar, katıb, sekretêr.
yedek *rgd.* 1. bargiri, yêdek, ıxtıyad, tıştê zêdeye ko dıvıya bû jê bıkêr tê. 2. cihgırti, dewsok, cûre endam ın ko gava serok nine dıkeve cihê wi/wê. /**_ parça** *Nh.* hesıncaw, parçeyi yêdek. /**_ üye** *Nh.* berendam. **yedi** *N.* *rgd.* heft. /**_nci** *rgd.* heftemin.
yediemin *N.A.* yed i emin.

yedigir *N. ast.* heft bıra.
yedi kardeş *N. ast.* heft bıra.
yedirilmek *L.* hatın xwarın.
yedirmek *L.* dan xwarın, xwarın dan. * **hayvanı kurda yedirmek** *bw.* heywan bı gur xwarın dan.
yedmek *L.* **1.** lı dû xwe kışandın, lı dû xwe kaş kırın. **2.** bı xwe re bırın.
yediyüz *N. rgd.* hefsed, heftsed
yegane *rgd. P. K.* yekane, yekta.
yeğ *rgd.* çetır, meztır, berzetır.
yeğen *N.* **1.** bırazi, brazi, lawên bırê ye. **2.** xwarzi, zarokên xwangê ye. **3.** bırarzi, keçên bırayi ye. **4.** zarokên apê ye.
yeğin *rgd.* dıjwar, asteng.
yeğlemek *L.* çetır gırtın, çetırandın, mezın ditın/gırtın.
yeğni *N.* sıvık.
yeğnisemek *L.* sıvık gırtın, gırıng neditın.
yeis *N. A.* bedbini, pozxini.
yekdiğeri *N. P.* yek û du.
yekinmek *L.* rabûn, jı cihê xwe rabûn, xwe hıldan.
yeknesak *rgd. P. K.* yeknesak, yekıti.
yekpare **1.** *N.* yekpare, tûn, tûni. **2.** *rgp.* yek pare, tek parçe.
yekten *rgp. P.* yektan, carê de, xaftıla.
yekün *N. A.* pevev, kompere, mawe. *bn.* **toplam.**
yel *N.* ba. **1.** cih guhartına hewayê. **2.** *Bj.* ba, romatizma. **3.** ba, jı ber xwarınê ko zık an rıviya mırov dıperçıvın. /**... almak** *L.* **1.** ba gırtın. **2.** *Bj.* ba gırtın. /**... değirmeni** *Nh.* aşê bê, aşê bayi. /**...ölçer** *Nh.* bapiv, anemometır. * **yel üfürdü sel götürdü** *bw.* lı ber ba û barane ketın.
yele *N. ant.* yal, damusk, bêjık, bıji, biji.
yelek *N.* yelek, êlek, êleg, çekbend, çepek.
yelelenmek *L.* baweşin, jı bo ba lı porê mırov dıxine.
yelken *N.* yelken, yerken, xêli, babırek, eyaşi, çar. /**... açmak** *L.* yerken vekırın, xêli vekırın. /**... gemisi** *Nh.* keşti ba, keşti bıxêli.
yelkenlemek *L.* yelken vekırın, xêli vekırın.
yelkesen *N.* babırek.
yelkovan *N.* tirk, tirkê saetê.
yellemek *L.* ba kırın, pıfık kırın.
yellenmek *L.* **1.** hatın ba kırın, pıfê bûn. **2.** mec. fıs kırın, ba ber ketın.
yelpaze *N.* baweşink, bajen, baweşin, perık.
yelpazelemek *L.* ba weşandın, ba weşin.
yeltenmek *L.* xwe tê dan, hewes kırın, mêl kırın, cenbandın.
yem *N.* **1.** alıf, xol, yêm, êm. **2.** qût, qwit, evıya zêdeyi jı bo mırişkan e. **3.** tamık, evıya jı bo nêçirê, xwarına ko dıkın tapık û dafê. /**... olmak** *L.* jê re bûn nêçir. /**... torbası** *bw.* cûher, cor, tûrıkê alıfi. /**... vermek** *L.* **1.** alıf dan, alıf kırın. **2.** qût dan.
yemek [1] *N.* xwarın, aş, nan, evıya karê xwarınê û zık têr kırınê ye. /**... borusu** *N.* soriçk. /**... içmek** *L.* xwarın û vexwarın. /**... kabı** *bw.* aman, fırax. /**... odası** *N.* jûra xwarınê. /**... hazırlamak** *L.* nan çêkırın. /**... vermek** *L.* nan dan. /**... yemek** *L.* nan xwarın.
yemek [2] *L.* xwarın. **1.** nan û xwarınekê ko devê xwe de dıcûyi û dadıqulini. **2.** maşandın, kûtın û kolanê ifade dıke. * **pas demiri yer** *bw.* jeng hesıni dıxwe. **3.** tıştê nehelal pejırandın. * **haram yemek** *bw.* heram xwarın. **4.** xerc kırın û xılaskırınê de jı rol dıgıre. * **tüm servetini bu yolda yedi** *bw.* hemû heyina xwe dı vê rê de xwar. **5.** deyn nedan u maf derbazbûnê *de.* * **adam yüz liramı yedi** *bw.* mırovi sed lirayê mın xwar. **6.** ecızbûn, xemgir bûnê de tê kar anin. * **bu dert beni yedi** *bw.* ev derdi ez xwarım. * **yediği boka bak!** *bw.* gûyê ko dıxwe! * **yeme yanında yat** *bw.* mexwe û lı cem raze. * **yemeden içmeden** *bw.* bê xwarın û vexwarın. * **yiyip içmek** *bw.* xwarın û vexwarın.
yemek borusu *Nh. ant.* soriçık, gewri.
yemekhane *N.* xwarıngeh, xwarınxane, çeştxane.
yemeni *N.* **1.** çit, cûre çıtê jınan e. **2.** sol, solên bê pehni ye.
Yemenli *N. rgd.* Yemeni.
yemin *N.* sond, qesem, drameti. /**... etmek** *L.* sond xwarın, qesem kırın. /**...li** *rgd.* bısond. /**...siz** *rgd.* bêsond. /**... verdirmek** *L.* dan sond xwarın.
yemiş *N.* **1.** fêki, mêwe, meywe. **2.** hêjir.
yemlemek *L.* **1.** alıfandın, alıf kırın, alıf dan. **2.** qût dan, qwit dan, jı bo teyr û mırişkan.
yemlenmek *L.* **1.** lêkerê "yemlemek" hatın kırın wek: hatın alıfandın. **2.** mec. çêrin, yanê debara xwe jı kesê dın kırın.
yemlik *N.* **1.** afır *(jı bo cihê ko alıf dıdın hayvan).* **2.** alıf, xwarına ko jı bo heywan hatıye tırxan kırın. /**... otu** *Nh.* sıpıng,

spıng.
yen [1] *N.* ûçık, hûçık, çılan, çilan.
yen [2] *N.* navê dırafê Japon e.
yenge *N.* **1.** jınbıra. **2.** amoj. **3.** xaloj. **4.** cawi, jınên bırayan jı hev re 'cawi' dıbêjın ew jı dıkevın kategorıya bêje ya "yenge" **5.** xwışk, xwang, dı zmanê Kurdi de ger jın jı te cıwantır e jı bo dengê gazi kırınê de "xwişkê an xwangê" tê gotın: ger jı te kaltır be wê gavê "amoj an xaloj" tê gotın ko beramberi bêje ya "yenge" ya tırki ye. **6.** berbûk, jına ko dı dawatê de rêberıya bûkê dıke.
yengeç *N.* kevjal, kêfşıng. **/_ burcu** *Nh.* xerçeng, xermanan, çerx i kevjal, 21 heziran 20 tirmeh.
yengi *N.* serketın.
yeni *rgd.* nu, nuh, nû. **1.** tıştê nehatıye xebıtandın yanê beramberi kevn e. **2.** jı bo dem û zeman ko hê hatıye kırın. * **yeni buluşlar** *bw.* ditınên nuh. **3.** hê destpêka kar kırın. * **yeni gelen işçiler** *bw.* karkerên ko nû hatıne. **4.** tışt an kesê ko nehatıye naskırın an bıhistın û hê derketıye rastê. * **yeni kitaplar çıkmış** *bw.* pırtûkên nû derketıne. **/_ baştan** *bw.* jı nû ve.
yeni ay *N.* hiva nû, hiva panzdeh.
yeni çağ *N.* dema nû, mêjûya nû.
yeniçeri *N.* yeniçeri, cûre sınıfeke leşkeri ye lı dema Osmani *de.*
yeniden *rgp.* disa, jı nû ve, carek dın. * **savaş yeniden** *(tekrar)* **başladı** *bw.* şer disa dest pê kır.
yeni dünya *Nh.* **1.** helûjeyi malta, evıya cûreyeke helûkan e. **2.** jı bo parzemina Amerika tê gotın.
yenik *rgd.* **1.** bınketi, mexlûb. **2.** gezkıri, kwiti. * **fare yeniği** *bw.* mışkxuri.
yenilemek *L.* **1.** teze kırın, nû kırın. **2.** ducar kırın, tekrar kırın.
yenilenmek *L.* **1.** nû bûn, hatın nû kırın. **2.** hatın ducar kırın.
yenileşmek *L.* nuh bûn, nû bûn.
yenileştirmek *L. bn.* **yenilemek.**
yeniletmek *L.* **1.** dan nuh kırın. **2.** dan ducar kırın.
yenilgi *N.* **1.** bınketıni, mexlûbıyet, jı bo şer û têkoşinê. **2.** wındakırın, mexlûbıyet, evıya dı xumar û axaftın û qezence de tê kar anin.
yenilik *N.* **1.** nûvedan, nuzayi, nûti, nuhti. **2.** nûjeni, modernıti.
yenilmek *L.* **1.** bın ketın, mexlûb bûn. **2.** wında kırın. **3.** hatın xwarın.
yenilmez *rgd.* nebez, zorlênebır.
yenilmezlik *N.* serketıni.
yenişememek *L.* lı hev nekanin, lı zora hev nebırın.
yenişmek *L.* lı hev kanin, zora hev bırın.
yeni yetme *N.* **1.** gêrani. **2.** nûderketi, nûza.
yeni yetmelik *N.* gêran, azew.
yeni yıl *N.* sala nû, sersal.
yenmek [1] *L.* bın xıstın, zor lê bırın, mexlûb kırın.
yenmek [2] *L.* **1.** hatın xwarın. **2.** hatın maşin, hatın kwitın.
yepyeni *rgd.* tıp û nûh.
yer *N.* **1.** cıh, cih, şund, nıqteya tıştekı dı valahiyê *de.* * **kitabın yeri kitaplıktır** *bw.* cihê pırtûkê pırtûkxane ye. **2.** erd, cih, şund, der, zemina ko mırov pê lê dıke an lı ser dıgere. * **burada** *(bu yerde)* **oturuyorum** *bw.* lı vır *(vê derê)* rûdınım. * **gezmediğim yer kalmadı** *bw.* der nema lê gerıyam. * **bir yere sığınmak** *bw.* xwe spartın derekê, xwe avêtın derekê. Lı vır bı zêdeyi tê mana cih û şund. **3.** *N.* Erd, Dınya, weki navê serenav tê kar anin. * **yer sarsıntısı** *bw.* erd hejin. **4.** cih, cıh, şund, dews, rêç, nıqteya ko lê tê ditın. * **avın yerini tesbit etmek** *bw.* cihê an şunda nêçirê doz kırın. **5.** cih, şund, mana gırıngi û strateji yê jı dıde. * **önemli bir yere getirilmek** *bw.* jı bo ciheki gırıng hatın anin. **6.** cih, war, şund. * **yayla yeri** *bw.* cihê waran. * **her yerde** *bw.* her derê. **7.** erk, meqam. * **kendisini valinin yerinde sanıyor** *bw.* xwe cihê wali de dıbine. **8.** nıqteya ko jı bo tıştekı hatıye tırxan kırın. * **sobanın yeri** *bw.* cıhê sobe yi. **9.** cih, şund, dews, rêç. * **yeri belli olmak** *bw.* cihê yeki vala bûn. **10.** cih, şund, dews, jı bo cihê xani û pag tê kar anin. * **ev için yer aldım** *bw.* mın jı bo xani cih gırt. **11.** erd, cih, şund. * **sussuz yerde biber olmaz** *bw.* cihê bej de isot nabe. **12.** cıh, ci, cih, şund. * **kaza yeri** *bw.* cihê qezayi. **13.** otêl, motêl an dı sinaman de an dı navginên ragıhandınê de wek trên, balafır de jımara rûnıştınê. * **Hollandaya giden uçakta bir yer lazım** *bw.* dı balafıra ko dıçe Holandê de me cihek dıvêt. **14.** cih, şund, dews, evıya nıqteya ko mırov lı lê ye. * **benim yerime Aliyi aldılar** *bw.* dı dewsa mın de Eli gırtın kar. * **ah! senin**

yerinde olsam *bw.* ax! ez lı cihê te de bım. 15. erd, ax, xweli. * **yere gömmek** *bw.* bınerd kırın. /**– açmak** *L.* şund vekırın. /**– bulmak** *L.* cih ditın, şund ditın. /**– değiştirmek** *L.* şund guhartın. /**– etmek** *L.* 1. cih gırtın, şund gırtın, 2. cih kırın, şund kırın. * **yere batasıca** *bw.* ax an xweli lı ser bi. * **yeri gelmek** *bw.* cih ko hat, gotın ko hat. * **yerin dibine girmek** *bw.* ketın bın erdê, evıya jı tırs an jı şerman re ko mırov cih dıgere re tê gotın. * **yerinde duramamak** *bw.* lı cihê/şundê xwe de ranewestin. * **yerine bırakmak** *bw.* danin cıh, danin şundê. * **yerine geçmek** *bw.* ketın cih, ketın dewsê, derbazi cih bûn. * **yerine getirmek** *bw.* anin cıh, bı cıh anin. * **yerine girmek** *bw.* ketın şundê, ketın cih, ketın dewsê. * **yerine koymak** *bw.* kırın.şundê, kırın cih, kırın dewsê. * **yerini tutmak** *bw.* dewsa gırtın, cih/şund ... gırtın. /**– kalmamak** *L.* şund neman, cih neman. /**– kaplamak** *L.* cih/şund gırtın. * **yerin kulağı var** *bw.* erdê guhê xwe heye. /**– tutmak** *L.* şund gırtın. /**– vermek** *L.* cih/şund dan/dayin. * **yer yarılıp içine girmek** *bw.* erd qelişi û tê çûn xarê. * **yer yer** *rgp.* cih cih, şund şund. /**– zarfı** *Grm.* hokerên cihki.

yer altı *N.* bınerd, bınax. 1. beşi dı bın rû yê erd. 2. mec. karên dızi û bêqanûni ya ko tê kırın. * **yeraltına girmek** *bw.* bınerd bûn. * **yeraltı örgütü** *bw.* rêxıstêna bınerdi.

yer bilimi *N.* erdnasi, jeoloji.

yer çekimi *N.* erdkêşi, kêşa erdi.

yer çekirdeği *N.* *ast.* navıka erd, den[illegible] erd.

yerel *rgd.* herêmi, pêwar, cıhki, erdin. /**–leşmek** *L.* herêmi bûn, cihki bûn.

yer elması *N.* sêva bın erdin, sêvaxink.

yer fersleğeni *N.* merzekêwile, gıyacıwa.

yer fıstığı *Nh.* zırfıstıq, pışte.

yergi *N.* zem, hiciw.

yerilmek *L.* hatın koti kırın, hatın zem kırın.

yerinde *rgd. rgp.* bı cih, lı cıhê, bı şund.

yerine *rgp.* bı cihê ..., bı şunda ..., bı dewsa ...

yer kabuğu *N.* *cox.* qafıkê erd.

yer kayması *Nh.* hezaz.

yerleşik *rgd.* cihnışin, dimati, cihbûyi, cihgırti, ciwarbûyi.

yerleşim *N.* rûnıştın, cihgırtın, nışin, iskan.

yerleşmek *L.* şund gırtın, rûnıştın, bıngeh gırtın, niştın, cıhbûn, bı cıh bûn, cıh gırtın, ketın cıh, tê de cıh bûn. 1. lı cih an derekê de baş şunda xwe çêkırın. 2. cih ditın û rûnıştın. 3. jı bo kar û xebatê ketın derekê an cihekê. 4. lı derekê destpêka jıyinê kırın.

yerleştirilmek *L.* karên lı pêşıya "yerleşmek" bı lêkera "hatın" têne temam kırın wek: hatın şund gırtın, tê de hatın cih bûn.

yerleştirmek *L.* karên lı pêşıya "yerleşmek" bı lêkera "kırın" têne temam kırın wek: şund kırın, cih kırın.

yerli *rgd.* xumali, xwecih, dimati. 1. tışt an kesê ko cihê xwe naye guhartın. 2. tıştê ko jı hunduri welêt de tê çêkırın an derxıstın. /**– mal** *N.* malê xumali, malê dimati. 3. *N.* *rgd.* kesê ko lı ser erda xwe tê dınê û lı wê dıji. 5. hın gel aşıretên xwecihi re jı tê gotın.

yerlileşmek *L.* xwecihi bûn, dimati bûn.

yermek *L.* 1. zem kırın. 2. hiciw kırın.

yer sarsıntısı *Nh.* erd hejin.

yersel *rgd.* erdin, axin.

yersiz 1. *rgd.* bêcih, bêşund, bêwar. 2. mec. bê cih, ne lı cih, bê ûşt, bê mebest.

yer solucanı *N.* tizmar, cotkar.

yer üstü *N.* ser erdin, ser erd, rûyê erd, pışta erd.

yer yuvarlağı *N.* gırovera erd.

yer yüzü *N.* rûyê erd, pışta erd, serzemin.

[illegible]**er yurt** *N.* der û ber, cih û war.

yeşer[illegible] *L.* hêşin bûn, kesk bûn, yanê [illegible] kesk gırtın. 2. hêşin bûn, rıstın, zil [illegible]an, evıya jı bo rehek tê gotın ko jı erdê [illegible]erdıkeve.

yeşertmek *L.* hêşin kırın.

yeşil *N.rgd.* heşin, hêşin, kesk, sewz. /**– ışık** *N.* lambe ya hêşın.

yeşillenmek *L.* 1. hêşın bûn, kesk bûn. 2. şin bûn.

yeşillik *N.* hêşınati, keskahi.

yetenek *N.* fêrıs, berjewendi, çık, tepış, gêrûfen, qabılıyet. /**–li** *rgd.* fêrıs, berjewendi. *bn.* **kabiliyet.**

yeter *rgd.* bes. /**– derecede** *bw.* qasi ko bes e.

yeterince *rgp.* qasi ko, qasi ko bes.

yeterli *rgd.* 1. pıspor, zana, ehil. 2. besi bûni. * **bulmak** *L.* qim anin, qima xwe anin, bes ditın.

yetersiz *rgd.* 1. nezan, kêm ehil. 2. kêm, hındık. /**–lik** *N.* 1. nezani, kêm ehli. 2. kê-

mani, kêmasi.
yeti *N.* fels. hut, hutbûni, meleke.
yetim *rgd. A.* sêwi, hetiw, sıntır. **/–hane** *N.* sêwixane. **/– kalmak** *L.* sêwi bûn, sêwi man. **/–lik** *N.* sêwiti.
yetingen *rgd.* qimdar, qenaetkar.
yetinme *N.* qim, qenaet.
yetinmek *L.* bes ditın, bes hebûn, têr ditın, qima xwe anin, qim kırın, qenaet kırın. * **bu para bize yetmez** *bw.* ev pare qimi me nake, em qima xwe bı vi pareyi naynın.
yetirmek *L.* **1.** temam kırın, xılas kırın. **2.** xwedi kırın, mezın kırın.
yetişkin *rgd.* **1.** gêran, azew, xort. **2.** gıhaşti, gehişti.
yetişme *N.* karê "yetışmek" e.
yetişmek *L.* gıhaştın, gıhiştın, geyin, gehiştın, gıhan, giştın, ragehiştın. Ev sinonimana dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. **1.** çûyin û xwe gıhandına derekê. **2.** dı demê de amade gırın û temam kırın. **3.** tam dı wextê de xwe gıhandınê re tê gotın. * **tam zamanında yetişmek** *bw.* tam wextê de gıhaştın. **4.** jı dû re tevi tışteki bûn. * **ikinci çocukta arkadan yetişiyor** *bw.* zaroya duhemin ji xwe jı par re degehiniyê. **5.** xwe dırêj kırın û destê xwe lê dan. * **ağacın dalına yetişmek** *bw.* gehiştın guliyê darê. **6.** bes bûn, qim kırınê re ji bıkar tê. * **paramız yetişir** *bw.* pareyê me dıgehijiyê an degehê. **7.** dı pêvajoya demê de nêzik bûnê ji şani dıke. * **adam ikinci cihan savaşına yetişti** *bw.* mırovi gıhaşte şerê cihanê ya duhemin. **8.** rıstın, hêşın bûn. * **kabak sulu yerde yetişir** *bw.* kundır dı cihê avi de dıgehije. **9.** xwandın û perwerdebûnê de pêşve çûn. * **sanaat okulunda yetişmek** *bw.* dı xwandegeha pişekari de gehiştın.
yetişmiş *rgd.* gıhaşti, gehişti, gişti.
yetiştirici *N.* **1.** cotkar, çandıyar. **2.** fêrker, amojker.
yetiştirilmek *L.* **1.** lêkerên lı pêşıya "yetışmek" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın gehiştın, hat[illegible]handın. **2.** lêkerên lı pêşıya "yetıştır[illegible]k" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın gıhandın, hatın perwerde kırın.
yetiştirmek *L.* **1.** gıhandın, gihandın. * **adamı trene yetiştirmek** *bw.* mırovi gıhandın trênê. **2.** perwerde kırın, evıya jı bo zanısti û terbıyê ye. **3.** hılberandın, xwedi kırın, mezın kırın. * **çocuk yetiştirmek** *bw.* zaro xwedi kırın. **4.** ragıhandın, dan bıhistın. * **haber yetiştirmek** *bw.* nûçe ragıhandın. **5.** xızmet û azete de jı kar tê. * **adamlara yemek yetiştiremedik** *bw.* mırovan re me xwarın negihand.
yetke *N.* desthelati, otorite.
yetki *N.* raye, desthelati, selahıyet. **/–li** *rgd.* **1.** rayedar, desthelat. **2.** karbıdest, welateki de kesên ko desthelatıya idarê dest de ne. **/–siz** *rgd.* bêdesthelati, bêraye, bêselahıyet.
yetkin *rgd.* gıhaşti, gehişti, kamıl.
yetmek *L.* **1.** der kırın. * **bu maaş bana yetmiyor** *bw.* ev maeş jı mın re nake der. **2.** kırın der. * **bize günde iki ekmek yetiyor** *bw.* rojê du nan jı me re dıkın der. **3.** qim kırın, têr bûn, bes bûn. * **ona yetecek kadar var** *bw.* têra wi heye. yetmemek *L.* qim nekırın, bes nebûn, nekırın der.
yetmiş *N. rgd.* heftê. **/–inci** *rgd.* heftêyemin.
yevmi *rgd. A.* rojani.
yevmiye *N. A.* rojane, yewmıye. **/–li** *rgd.* bırojane, bıyewmıye. * **yevmiyeli işçi** *N.* mışag.
Yezidi *N. rgd.* Yezidi, zidi, ev jı dineke lı ser tawûsi melek dıçın, zêdeyi yê wan Kurd ın.
yığdırmak *L.* dan lod kırın, dan nıjınandın, dan dıraxe kırın.
yığılmak *L.* cêz bûn, dıraxe bûn, nıjin, lod bûn, qûrç bûn. * **üst üste yığılmak** *bw.* lı ser hev lod bûn.
yığın *N.* **1.** dıraxe, diz, cêz, revêke, part. **2.** qorç, qûrç, qûç, evıya jı bo lodên kevıran tê gotın. **3.** lod, jı bo dar, êzıng û laskên dexlê û *hwd.* tê gotın. * **buğday yığını** *bw.* loda genım. * **tezek yığını** *bw.* loda keşkûran, loda serginan. **/– yapmak** *L.* lod lê xıstın, nıjınandın. **4.** kıdase, ev jı bo alıfê heywan e
yığınak *N.* **1.** nıjin, dıraxeti. **2.** lod, qûrç.
yığışmak *L.* lı ser hev kom bûn, lı hev dıraxe bûn.
yığmak *L.* **1.** lod kırın, qûrç kırın, nıjınandın, weki tışteki lı ser hev kom û bılınd bıki. **2.** pergıhandın, nıjınandın, cêz kırın, dıraxe kırın, lod kırın, cıvandın, rukırın. * **tüm odunları kapının önüne yığmak** *bw.* hemû êzıng lı ber deri rukırın.
yıkamak *L.* şuştın, av lê kırın. * **çamaşır**

yıkamak *bw.* cıl şuştın. * **film yıkamak** *bw.* film şuştın.
yıkanmak *L.* serşuştın, xwe şuştın, av lı xwe kırın, berav kırın.
yıkatmak *L.* dan şuştın, av dan le kırın.
yıkı *N.* pag, xırbe.
yıkıcı *rgd.* ruxên.
yıkık *rgd.* kavıl, xırbe, xırabe, xopan, pag.
yıkılma *N.* 1. ketın. 2. xırabûn, ruxin.
yıkılmak *L.* ketın, helşin, hılşıyan, têkçûn, hênfin, ruxin, helweşin.
yıkım *N.* 1. karê "yıkmak" e. 2. karesat, felaket.
yıkıntı *N.* kavıl, pag, enkaz. /– **olmak** *L.* kavıl bûn.
yıkmak *L.* 1. hênfandın, ruxandın, wergerandın, gêr kırın, evıya jı bo tıştên ko lı ser hev komkıri, wek beden, diwar û *hwd.* ko bête ruxandın jê re tê gotın. 2. helşandın, helweşandın, ruxandın, remandın, xırab kırın, pelışandın. * **yıkıp tekrar yapmak** *bw.* helşandın û disa çêkırın. 2. wergerandın, gêr kırın, jı bo insan, heywan û dar û ber tê gotın. * **tüm agaçları yıktılar** *bw.* hemû dar wergerandın. 3. kırın stûya yeki. * **suçu başkasına yıkmak** *bw.* sûc kırın stûya kesi di. 4. gêr kırın, danin.
yıktırılmak *L.* karê "yıkmak" bı "hatın" tête temam kırın wek: hatın hênfandın.
yıktırmak *L.* karê "yıkmak" bı "dan" tête temam kırın wek: dan hênfandın.
yıl *N.* sal. * **geçen yıl** *bw.* par, sala par, sala çûyi, sala bori. * **iki yıl önce** *bw.* pêrar. * **gelecek yıl** *bw.* sala dahatû, sal dın. * **iki yıl sonra** *bw.* saltıra dın.
yılan *N.* mar. /– **avcısı** *bw.* margır. /– **gömleği** veya **kavı** *bw.* kefenê mêr, kaj. * **yılan ısıran halattan korkar** *bw.* margezti jı werıs dıtırse. /– **yavrusu** *bw.* tûlemar. * **su yılanı** *N.* mari avi.
yılan balığı *N.* marmasi.
yılancık *N. Bj.* maşere.
yılancıl *rgd.* margır, marxur.
yılankavi *rgd.* marmaroki, çıvanok.
yılan iğnesi balığı *N.* serbılûr, masizurne.
yılan kökü otu *Nh.* bırindarok.
yılan otu *N.* mamiran.
yılan şahı *N.* şahmaran.
yılan yastığı otu *N.* kari, marmaroşk.
yıl başı *N.* sersal, nuroj, Newroz. /– **bayramı** *Nh.* 1. cejna sersalê. 2. cejni Newroz, cejna Newrozê, 21 i adarê sersala Kurdi ye.
yıldırılmak *L.* hatın tadayi kırın, hatın ecız kırın, hatın çav tırsandın.
yıldırım *N.* 1. bırûsk, brûsk, bırisk, ewretırişke, tiri. 2. karê ko weki brûsk tê kırın. /– **çarpmak** *L.* bırûsk lê xıstın, tiriyê lê dan/xıstın.
yıldırımlık *N.* paratoner.
yıldırmak *L.* çav tırsandın, çav şkênandın, ecız kırın, tadayi dan.
yıldız *N.* stêr. 1. jı xeyni hiv û rojê cısmên lı ezmanan. 2. hunermendên navdar ya sinema û dengbêji û *hwd.* 3. bext, çarenûs, şens. * **yıdızımız sönmüş** *bw.* stêra me rıjiye. /– **akmak** veya **kaymak** *L.* stêr rıjin. /– **falcılığı** *bw.* astroloji. * **yıldızı parlamak** *bw.* stêra xwe geş bûn, kesê ko şensê xwe vedıbe. * **yıldızı sönmek** *bw.* stêra xwe rıjin.
yıldız böceği *N.* gûstêrık.
yıldız çiçeği *N.* stêregul.
yıldızlı *rgd.* stêrin.
yıldızlı nunıan çiçeği *N.* gulenisan.
yıldız sümbülü otu *N.* pivazxage.
yıl dönümü *N.* salborin.
yılgın *rgd.* çavşkênandi, çav şkesti.
yıl halkası *N.* xırt, xizkên ko her sal dı koka darê de peyda dıbe.
yılık *rgd.* 1. devxar. 2. çavşaş.
yılışık *rgd.* bışiri, devbışıri.
yılışmak *L.* dev bışirin, devê xwe bı kenê vekırın.
yılkı *N.* revo.
yıllanmak *L.* 1. salıni, sal temam kırın, sal borin. 2. salbori bûn.
yıllanmış *rgd.* kevnesal, salboribûyi.
yıllık *N.* 1. salıni. 2. salname.
yılmak *L.* 1. çav tırsin, çav şkestın. 2. ecız bûn, bêzar bûn.
yılmaz *rgd.* nebez. /–**lık** *N.* nebezi.
yıpranmak *L.* 1. kevn bûn, hıncırin. 2. maşin, kevn bûn, helhılin, zêdeyi jı bo mmakine û hacetan tê gotın.
yıpratmak *L.* 1. kevn kırın, hıncırandın. 2. helhılandın, maşandın, kevn kırın.
yır *N.* 1. kılam, stran. 2. helbest.
yırtıcı *rgd.* 1. dırınde, jakaw, bewr, heywanê bıpence û goştxur ın. /– **hayvanlar** *L.* heywanên dırınde, bewri beyan. 2. mec. kesê xwinrêj. /–**lık** *N.* dırındeyi.
yırtık *rgd.* çırıyayi, qişbûyi, gıncır, repal.
yırtık pırtık *rgd.* gıncıri, fırfat, qiş û qelaş, rût û repal. * **yırtık pırtık hale gelmek**

bw. gıncırin, gıncır bûn, qiş û qelaş bûn. * **yırtık pırtık hale getirmek** *bw.* gıncırandın, gıncır kırın, qiş û qelaş kırın.
yırtılmak *L.* çırin, çêrin, çêr bûn, qetin, qiş bûn, dırin, dırrin. * **pantolu yırtılmak** *bw.* pantolê xwe dırrin.
yırtınmak *L.* xwe dırrandın, xwe qiş kırın, kesê wısa bıhışk dıqire û dıke ko bıteqe.
yırtmaç *N.* qiş, dırr.
yırtmak *L.* dırandın, çırandın, çêrandın, qetandın, qiş kırın, perıtandın. * **karın yırtmak** *L.* zık dırandın, zık qiş kırın.
yıvışmak *L.* vıcıqi bûn.
yiğit *rgd.* xurt, egit, leheng, gernas, agırçav, ferzende, mêrxas, mêr, jı vana de "xurt û mêr" zêde tê kar anin. /**– adam** *bw.* mırovê xurt. /**–lik** *N.* xurti, dinemêri, mêrxasi, mêrani, celadet.
yiğitçe *rgp.* bı xurti, bı mêrani.
yine *rgp.* disa.
yinelemek *L.* ducar kırın, disa kırın, tekrar kırın.
yinelenmek *L.* hatın ducar kırın, hatın disa kırın.
yirmi *N. rgd.* bist. /**–nci** *rgd.* bistemin. /**–şer** *rgd.* bist û bist.
yitik *rgd.* wında, berze, zayi.
yitirilmek *L.* hatın wında bûn/kırın, hatın berze bûn/kırın.
yitirmek *L.* wında kırın, berze kırın.
yitmek *L.* wında bûn, berze bûn.
yiv *N.* nıqır.
yiyecek *N.* xwarın, xorak, zad, xurdemeni.
yobaz *N. rgd.* olperıst, kevneperıst. /**–lık** *N.* olperısti, kevneperısti.
yoga *N.* yoga, dı zmanê sanskriti *de.*
yogi *N.* yogi.
yoğaltmak *L.* tune kırın.
yoğrulmak *L.* karê "yoğurmak" hatın kırın wek: hatın tev dan.
yoğun *rgd.* tir, sıft. * **yoğun ayran** *bw.* dewê tir. /**–luk** *N.* tiri, sıfti.
yoğunlaşmak *L.* tir bûn, sıft bûn.
yoğurmak *L.* **1.** tev dan. * **çorbayı yoğurmak** *bw.* şorbe tev dan. **2.** sıtırandın, strandın, surandın, wısa tıştekî zıwa an hışk av lê dan û tev dan. * **hamur yoğurmak** *bw.* hevır surandın.
yoğurt *N.* mast. /**–çu** *N.* mast fıroş. /**–lu** *rgd.* bımast.
yok *N.* **1.** tune, nine. tıştê ko naye ditın an naye dest ketın, dıjraberi hebûnê ye. * **evde kimse yok** *bw.* kes lımalê nine an mal de kes tune. **2.** wateyi qedexebûnê dıde. * **içeri girmek yok** *bw.* ketına hundur tune. **3.** tıştê ko mewcûd nine. * **sen yok bilmezmisin?** *bw.* tu tunetıyê nızani? **4.** *rgp.* wateyi na û neyini dıde. * **alacakmısın? yok almam** *bw.* tuê bıgıri? na, nagırım. **5.** *Ghk.* nızanım, nızam. * **yok böyle olmuş, yok şöyle olmuş** *bw.* nızam ha bûye, nızam ha çûye. /**– canım** *bw.* na canım. /**– etmek** *L.* tune kırın. * **yok oğlu yok** *bw.* tunne û tune. /**– olmak** *L.* tune bûn. * **yoktan var etmek** *bw.* jı tunetıyi heyi kırın.
yoklama *N.* kontrol, sehıti.
yoklamak *L.* **1.** sehıti kırın, kontrol kırın. **2.** dest lê gerandın. * **karanlıkta elleri ile yokladı** *bw.* dı tariyê de destê xwe lê gerand. **3.** lêkolan, vekolan. * **hele bir yoklayalım bakalım fiyatlar nasıl** *bw.* ka em carê lê bıkolın hela bıha bı çı ne. **4.** seh kırın. * **üstünü başını yokladılar** *bw.* ser û berê wi seh kırın.
yoklanmak *L.* karê "yoklamak" bı "hatın" tête temam kırın wek: hatın kontrol kırın.
yokluk *N.* tuneti, nebûni. **1.** dıjraberi hebûnê ye, yanê tıştê ko mewcûd nine. **2.** hêjari, feqiri. * **yokluk zordur** *bw.* tuneti dıjwar e.
yoksa *Ghk.* an, an ne, qet ne, yan, eger nine.
yoksul *N. rgd.* zivar, feqir, xızan, hêjar, rût, evdal, belengaz. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın lı cihê hev de bıkar bên.
yoksullaşmak *L.* xızan bûn, feqir bûn, hêjar bûn, belengaz bûn.
yoksullaştırmak *L.* feqir kırın, xızan kırın, hêjar kırın, belengaz kırın.
yoksulluk *N.* sinonimên lı pêşıya "yoksul" bı pareka "i" têne temam bûn wek: feqiri, xızani.
yoksun *rgd.* pêmen, pêvemani, tune, mehrûm. /**– kalmak** *L.* pê ve man, pêmen bûn, jê mehrûm bûn. /**–luk** *N.* pêmeni, pêvemani, mehrumıyet, tuneti.
yoksunmak *L.* pê ve man, tunetıyê de man.
yoksuzluk *N. bn.* **yoksulluk.**
yokumsamak *L.* inkar kırın, xwe nenin.
yokuş *N. cax.* tırr, evraz, hewraz, berkaş, kaş, qıyame, terazın. /**– aşağı** *bw.* serbıjêr. /**– yukarı** *bw.* ber bı jor, berew jor. * **yokuş inişsiz olmaz** *bw.* evraz bê nışûv

nabın.

yol *N.* rê, ra. **1.** jı bo mesin û ragıhandın û navginên ragıhandınê û *hwd.* ya ko insan çêkırıye an hatıye çêkırın. * **araba yolu** *bw.* reya ereban. * **patika yolu** *bw.* peyarê. **2.** co û qenalên avê. * **su yolu** *bw.* co ya avê. **3.** rêwiti. * **yola düşmek** *bw.* ketın rê. **4.** çare, metod, rêbazıyê jî şirove dıke. * **bunun da bir yolunu buluruz** *bw.* em rêyeki jı vi re dıbinın. **5.** rê, rêgah, hal û rewıştê ko mırov tê de ye an pê gırtı ye. * **tuttuğun yol, yol değil ki** *bw.* rê ya te pê gırtı ye, rê nine ko. **6.** rê, rêgah, mebest. * **bu yolda çok ter döktü** *bw.* dı vê rê yê de zor xu *da.* /**– açmak** *L.* rê vekırın. /**– ağzı** *bw.* devê rê. * **yola düşmek** *bw.* bı rê ketın, dan rê, ketın rê. * **yola getirmek** *bw.* anin rê, kırın rê. * **yola koymak** xıstın rê. kırın rê. * **yola koyulmak** *bw.* bı rê ketın, ketın rê, dan rê. * yoldan çıkarmak *L.* jı rê derxıstın. /**– almak** *L.* rê gırtın, dı rê de çûn. /**– aramak** *L.* lı rê gerin, çare gerin. /**– bulmak** *L.* rê ditın, çare ditın. * **yoldan çıkmak** *bw.* jı rê derketın. * **yoldan çıkarmak** *bw.* jı rê derxıstın. /**– göstermek** *bw.* rê nişani dan. /**– kesen** *N.* rêbır. /**– kesmek** *L.* rêbırrin. * **yolları ayrılmak** *bw.* rêya xwe cûda bûn. /**– parası** *N.* xercê rê, pareyi rê. * **yoluna koymak** *bw.* serrast kırın, rêkûpêk kırın, kırın rê. * **yolunu bulmak** *bw.* rê ditın, rê lê ditın, rêya xwe ditın, rêya xwe deranin. * **yolunu kapamak** *bw.* rê lê gırtın, rê jê standın. * **yolunu kesmek** *bw.* rê lê gırtın. * **yolunu şaşırmak** *bw.* rê ya xwe şaş kırın. * **yolu olmak** *bw.* rê lê hebûn, rê hebûn. * **yolu şaşırmak** *bw.* rê şaş kırın. /**– vermek** *L.* rê dan, berdeborin. /**– yapmak** *bw.* rê çêkırın, rê vekırın. /**– yordam** *bw.* rê û rêbaz. /**– yürümek** *L.* rê çûn, rê de meşin.

yolcu *N.* rêwıng*(i)*, rêwi, rêbıwar. **1.** kesê ko ketıye rê û dıçe. **2.** kesê ko xwe amade kırıye û rêkeve. **3.** kesê ko êdi dımıre. /**– etmek** *L.* bı rê kırın, rê kırın.

yolculuk *N.* rêwiti, rêbıwari, rêwingi. /**– etmek** *L.* rêwiti kırın, rêbıwari kırın.

yoldaş *N.* **1.** hogır, heval. **2.** hevrê, kesên ko pev re bı rê dıçın. **3.** hevrê, kesê hemfıkır.

yoldurmak *L.* karê "yolmak" dan kırın wek: dan rûçıkandın.

yollamak *L.* henardın, rê kırın, hınartın, şıyandın, şandın, verê kırın.

yollanmak *L.* karê "yollamak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın henardın, hatın sandın.

yollu *rgd.* bırê, bı rê.

yolmak *L.* **1.** rûçıkandın, pırtıkandın, pûrt kırın, pûrtıkandın. * **saçını yolmak** *bw.* porê xwe rûçıkandın. **2.** quraftın, şop kırın, rûçıkandın, evıya jı bo rez bırrin û pûrtıkandına dar û tıştê wısa. * **dardığan yolmak** *bw.* tawi şop kırın. **3.** perıtandın. Evıya bı awaki qişkırınê û çêrandınê tê kar anin. **4.** mec. keseki bıxapini û rût û tazi bıhêli.

yolsuz *rgd.* **1.** bêrê, bê rê. **2.** bêqanûni. /**–luk** *N.* bêrêti. **2.** bêqanûni.

yolunmak *L.* **1.** pûrt bûn. **2.** lêkerên lı pêşıya "yolmak" bı lêkerạ arikar "hatın" têne bıkar anin wek: hatın rûçıkandın.

yoluyla *rgp.* **1.** bı rê ya. **2.** bı rêgayi. **3.** bı rêgayi, bı wesıte ya. * **bir arkadaş yoluyla işe girdim** *bw.* bı rêgayi hevalekê ez ketım kar.

yom *N. K. S.* yom, oxır. /**–suz** *rgd.* bêyom, bêoxır.

yonca *N.* sewere, once, ket.

yonga *N.* xeritok, tıştê ko jı bırrinê, mışarkırınê an jı xûştırekırınê ber dımine. * **ağaç yongası** *bw.* toza mışari.

yontmak *L.* bırrin, dapitın, rewêrtın, rewêtın, taşin. * **taş yontmak** *bw.* kevır bırrin, kevır taşin.

yontu *N.* heykel. /**–cu** *N.* heykeltraş.

yontulmak *L.* **1.** karê "yontmak" hatın kırın wek: hatın rewêrtın, hatın taşin. **2.** mec. hatın dapitın, yanê kesê hov û nezan ko êdi kedi dıbe û dıkeve niva cıvakê.

yontulmuş taş *N.* kevırê şeh kıri, kevırê bırri.

yordam *N.* **1.** lezi, çalaki. **2.** qabılıyet, hutbûni. **3.** rêber.

yordurmak *L.* dan rave kırın, dan şirove kırın.

yorgan *N.* lıhêf.

yorgun *rgd.* westıyayi, mandi, betıli, qefıli. /**– argın** *bw.* jı qam de keti. /**–luk** *N.* westan, westin, manditi. * **yorgunluk çıkarmak** *bw.* vêsin, vêsa xwe gırtın, bihna xwe gırtın.

yormak [1] *L.* qefılandın, tetbandın, westandın, mandi kırın, betılandın. Jı van de "westandı û mandi kırın" zêde têne bıkar anin. * **bu sözlük beni çok yordu** *bw.* ev

ferhengi ez zor mandi kırım.
yormak [2] *N.* rave kırın, şirove kırın.
yorucu *rgd.* rencin, mandiker.
yorulmak *L.* mandi bûn, westin, qefılin, teıbin, betılin.
yorum *N.* rave, şirove, pêşıng, vekolan. /**— yapmak** *L.* şirove kırın, rave kiirn, vekolin.
yorumlamak *L.* rave kırın, vekolin, şirove kırın.
yorumlanmak *L.* hatın rave kırın, hatın vekolin, hatın şirove kırın.
yosma *rgd.* şeng, şox, jı bo jınên wısa tê gotın.
yosun *N.* 1. kefzer, kevz, kevzeh, kewar. 2. huneyê kevıran, ya ko lı ser kevır/beran tê çêbûn. /**—lanmak** *L.* kevzeh gırtın, kevzehi bûn. /**—lu** *rgd.* kevzehi, kevzeh gırti.
yoz *N.* 1. hov, adi. 2. dejenere, biji. /**—laşmak** *L.* dejenere bûn.
yön *N.* 1. rex, dûş, layen, hêl, la, pi, ali, teref, istıqamet. /**— değiştirmek** *L.* ali guhartın. * **sol yön, sol taraf** *bw.* rexê çepê, ali çepê. * **sen hangi yönden geldin?** *bw.* tu kijan dûşê re hati? * **hangi yönden geliyor** *bw.* kijan hêlê de tê. 2. hawe, rê, rêgah. /**—lü** *rgd.* sinonimên "yön" pareka "bı" dıgırın wek: bırex, bıali. /**—süz** *rgd.* sinonimên "yön" pareka "bê" dıgırın wek: bêrex, bêali. /**— vermek** *L.* rêgahi durust kırın.
yöndeş *rgd.* sinonimên lı pêşıya "yön" bı pêşdanka "hem" temam dıbın wek: hemrex.
yönelik *rgd.* beridayi, bervêbûyi. * **güneşe yönelik ev** *bw.* mala ko berve rojê bûye.
yönelim *N.* 1. beridani. 2. mêldari, bıj. * **sebzeye yönelim fazla** *bw.* mêldarıya sewzê zêde ye. 3. bervêbûni. * **ayçiçeği güneşe yönelim gösterir** *bw.* gula berbıroj berve rojê dıbe.
yönelmek *L.* 1. beri dan, beri guharin, bervê bûn. * **yolu değiştirip başka yöne yöneldi** *bw.* rêya xwe guhart û berê xwe da hêlek dın. 2. mêl dan, bıjin.
yöneltilmek *L.* karê "yönelmek" hatın kırın.
yöneltmek *L.* beri dan, beri guhartın, rast kırın. * **tüfeğini düşmana yöneltti** *bw.* tıfınga xwe rasti dıjmın kır an berê tıfıngê xwe da dıjmın.
yönerge *N.* talimat, direktif.
yönetici *N.* karbıdest, sermıyan, serkar, direktor. /**—lik** *N.* sermıyani. * **yöneticilik etmek** *bw.* sermıyani kırın.
yönetilmek *L.* hatın idare kırın, gerinende bûn.
yönetim *N.* berêweberi, dageri, dolıwgeri. /**— kurulu** *Nh.* komita rêvebırın, komita berêweber, koma dolıwger.
yönetmek *L.* 1. rê ve bırın, berêwe bırın, idare kırın. 2. serperıştı kırın. * **savaşı yönetmek** *bw.* serperıştıya şer kırın.
yönetmelik *N.* rêzname.
yönetmen *N.* serkar, sermıyan, serperışt, mıdûr, direktor, dager, nazır. /**—lik** *N.* ev sinonimana bı pareka "i" tûne bıkar anin wek: sermıyani.
yönlendirmek *L.* seri tıji kırın. * **adam Kürt düşmanı olarak yönlendirilmiş** *bw.* serê mırovi bı dıjmatıya Kurd hatıye tıji kırın.
yöntem *N.* rêbaz, azin, metod, formil. /**— bilimi** *N.* metodoloji. /**—li** *rgd.* bımetod, bıazin.
yöre *N.* hevêrke, cıh, cih, der, ciwar, dever, tepeş. * **bu yörelerde av bulunmaz** *bw.* lı van deran/cihan nêçir naye ditın.
yöresel *rgd.* xwecih, bıciwari, deveri, meheli.
Yörük *N.* Yorık, cûre Tırkên koçer ın.
yörünge *N.* rêgah.
yudum *N.* qım, fır, qurt, gulp. /**— yudum** *bw.* qım û qım.
yudumlamak *L.* qım kırın, fır kırın, qurtandın.
yudumlanmak *L.* hatın qım kırın, hatın qurtandın.
yufka *N.* 1. şkeva, keva, nanê tenık ya bêhaveyn. 2. *rgd.* tenık, xavık. /**— ekmek** *L.* nanê şkeva, nanê keva, nanê fetir. /**— yürekli** *rgd.* dılnerm, dıl tenık. * **yufka yüreklilik göstermek** *bw.* dılnermi kırın.
Yugoslav *N.* Yogûslaw.
yuh! *B.* hû ha! ha ho!
yuhalamak *L.* yû ha kırın, ha ho kırın.
yük *N.* bar. * **yük altına girmek** *bw.* berbar bûn. /**— bağlamak** *L.* bar gırêdan, bar bestın, bar pêçan. /**— boşaltmak** *L.* bar danin. * **yük çağına gelmek** *bw.* berbar bûn, hatın berbarê. /**— çekmek** *L.* bar kışandın. /**— hazırlamak** *L.* bar dagırtın. /**— indirmek** *L.* bar danin. /**— kaldırmak** *L.* bar rakırın. * **yükleme yeri** *bw.* barxane. /**— sarmak** *L.* bar pêçan. /**— taşımak** *L.* bar kışandın, bar kêşan. /**— taşıyan** *Nh.*

barkêş. * **yükü ağır** *bw.* bar gıran. * **yükü hafif** *bw.* bar sıvık. /**— yüklemek** L. bar bar kırın, bar bestın, bar dagırtın.
yukarı *N.* 1. jor, bani, haf, evıya beşê ser ya tışteki yanê dıjraberi jêr e. 2. jor, bılınd, kes an meqamê jı ya dın meztır e. 3. *rgd.* jor, jorin, bani, haf, tıştê ko lı jori tışteki di ye. * **yukarı kat** *bw.* qata jorin. 4. *rgp.* jor, jorin, berjor. * **yukarı çıkmak** *bw.* bani ketın, çûn jor. * **yukarıya doğru** *bw.* berew berjor. * **yukarıya yönelmek** *bw.* berjor bûn. * **yukarıya yöneltmek** *bw.* berjor kırın.
yukarda *rgp.* lı jor.
yukardaki *rgd.* jorin, ya ko lı jor e.
yukarıya *rgp.* berjor, berew jor, jor. /**— taşımak** *L.* kışandın jor.
yulaf *N.* xamkêsan.
yular *N.* rışme, celew, xap, xapık, hefsar. * **yuları ele vermek** *bw.* hevsar dan dest. Jı vana de "hevsar" zêde têne bıkar anin.
yularlamak *L.* hefsar kırın.
yumak *N.* 1. gılok, gaj, gac, kaj, kej, lifık, jı bo dezi an ris. 2. apılka, kulû, peng, zihik, jı dezi re tê gotın. 3. kelef, evıya jı bo gılokên mezın ın.
yumaklamak *L.* sinonimên lı pêşıya "yumak" bı lêkera arikar "kırın" têne bıkar anin wek: gılok kırın.
yumaklanmak *L.* sinonimên lı pêşıya "yumak" bı lêkera arikar "hatın ... kırın" têne bıkar anin wek: hatın gılok kırın.
yumdurmak *L.* lêkerên pêşıya "yummak" bı "dan" têne temam kırın wek: dan damılandın.
yummak *L.* mıçandın, damılandın. * **gözünü yummak** *bw.* çavê xwe damılandın.
yumru *N.* pivok, selk.
yumruk *N.* 1. kol, kulm, mışt, gulpık, gırmık, destê ko tılıyên xwe hatıne guvaştın. 2. lêdana ko bı destê wısa lê dan. /**— atmak** *L.* ev sinonimana bı "avêtın" têne kar anin wek: kol avêtın. /**— göstermek** *L.* kola xwe şani dan, çav tırsandın. * **yumruğuna güvenmek** *bw.* bı kolên xwe bawer bûn.
yumruklamak *L.* lêkerên lı pêşıya "yumruk" bı lêkera arikar "kırın" têne kar anin wek: kol kırın.
yumruklanmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yumruk" bı lêkera arikar "hatın ... kırın" têne kar anin wek: hatın kol kırın
yumruklaşmak *L.* hev û du kol kırın, hev û du gırmık kırın.
yumruk oyunu *N.* listıka gırmıkan, boks.
yumuk *rgd.* mıçandi, damılandi, qırç. /**— gözlü** *bw.* çav qırç.
yumuklaşmak *L.* hatın mıçandın, hatın damılandın, hatın qırçin.
yumulmak *L.* 1. damılin, mıçin, qırçin. 2. hatın damılandın, hatın mıçandın. * **uykudan yumulan gözleri açılmıyordu** *bw.* çavên xwe yên ko xewê dıhate damılandın êdi venedıbû. 3. poz kırın(ê). * **hayvanlar yeşil ota yumuldular** *bw.* heywanan poz kırın gıyayê teze.
yumurta *N.* hêk, hêlke. 1. *bio.* tova jıyindarên mê ye ko ber dıgıre. 2. hêka mırişkê. 3. hêlık, gun, gurn, torbıkên mêrani ya mêr ın. /**— akı** *Nh.* sıpiçk, spiçka hêkê. /**— sarısı** *Nh.* zerıkê hêkê. * **yumurta sarısı rengi** *bw.* çiq. /**— şekli** *N.* hêkani, hêkane. /**— zarı** *N.* xavıkê hêkê.
yumurtalık *N. ant.* hêkel, fer.
yumurtlamak *L.* hêk kırın, hê kırın, hêlke kırın, hêk anin.
yumuşacık rgd nermık, nermıji.
yumuşak *rgd.* nerm, dıjraberi her awayi hışk e. /**— başlı** *rgd.* ser nerm. /**— damak** *Nh. ant.* nermıka esmanê dev. /**— yüzlü** *bw.* rûnerm.
yumuşakça *rgp.* bı nermi, bı nermahi, nermıji.
yumuşaklık *N.* nermahi, nermi.
yumuşamak *L.* nerm bûn, nermıyan. 1. hışkıya xwe sıst bûn. 2. ern û hesasıya xwe derbaz bûn.
yumuşatıcı *rgd.* nermker.
yumuşatılmak *L.* hatın nerm kırın, hatın nermandın.
yumuşatmak *L.* nerm kırın, nermandın, nermıjandın.
yunak *N.* berav, beraşo, hemam.
Yunan *N. rgd.* Yewnan, Yûnan, Grek. /**—ca** *N.* Yewnani, Greki. /**—lı** *N. rgd.* Yewnani, Greki.
yunmak *L.* xwe şuştın, berav kırın, av lı xwe kırın.
yunus balığı *Nh.* berazi derya, delfin.
yurt *N.* 1. welat, nıştiman. 2. dıyar, welat, memleket. 3. pansıyon, xanıyê cihbûnê ye jı bo xwandekaran an nexwaş an jı bo mebestên taybeti. /**— dışı** *bw.* derveyi welêt. /**— içi** *bw.* hundur welêt, welati navxwe.
yurtlandırmak *L.* ciwar kırın, cih û war kırın, dan nışin.

yurtlanmak *L.* ciwar bûn, cih û war bûn, danışin.
yurtsal *rgd.* welati, nıştimani, watani.
yurtsamak *L.* bihrıya/binya welêt kırın.
yurtsever *N.rgd.* welatparêz, nıştimanperwer. /**-lik** *N.* welatparêzi, nıştimanperweri.
yurtsuz *rgd.* bêwelat, bêwar, bêcih û war.
yurttaş *N.* welati, hemnışin, nıştevan. /**-lık** *N.* welatini, hemnışini.
yusufçuk *N.* zeleqûnk, pûskebeq.
yus yumru *rgd.* gıp gılor.
yus yuvarlak *rgd.* gıp û gılor, gıp û gırover.
yutak *N. anı.* hefık, gewri, qırpık.
yutkunmak *L.* **1.** qırpıkandın, daqulandın. **2.** ber de man, gava ko mırov dıxwaze tışteki bêje û nıkare an naxwaze bêje.
yutmak *L.* daûrandın, dabelıandın, daqulandın, daqurtandın. **1.** tıştê ko jı devê xwe dı gewrıyê de kırın jêr. **2.** bı zor û stem tışt an derek kırın malê xwe. **3.** sebır kırın, xwe gırtın, bersiv nedan. * **adam küfürleri yuttu** *bw.* mırovi ev dıjûnana daqulandın. **4.** hatın xapandın, an tênegehiştın, ser re kırın.
yutturmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yutmak" bı "dan" têne temam kırın wek: dan daqulandın.
yutulmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yutmak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın daqulandın, hatın xapandın.
yuva *N.* **1.** hêlin, aşıyan, teyr an lınek heywanên ko jı xwe re cihên bo kurtbûnê an çêlık aninê çedıkın. **2.** mec. lêzım, mal, jı bo insan e. **3.** lı tırkiyê de xêretxane yên jı bo zaro an kal û piran hatıye ava kırın. **4.** cihê ko gelek tışt lê kom dıbe. * **karınca yuvası** *bw.* hêlına gêlan. **5.** kortık, çal, çalık, cihê ko tıştek tê de cih dıbe. * **diş yuvası** *bw.* çala dıran. /**- kurmak/yapmak** *L.* hêlin çêkırın.
yuvak *L.* loq, bagurdan.
yuvalamak *L.* hêlin çêkırın.
yuvalanmak *L.* hêlin kırın, ketın hêlinê.
yuvar *N. anı.* gılokin, hucreyên gırover an hêkani ko dı xwin û lenf û tıştê wısa de dıjin.
yuvarlak *rgd.* gılol, gılor, gırover, gıldi. * **yuvarlak hale gelmek** *bw.* gılor bûn. * **yuvarlak hale getirmek** *bw.* gılor kırın. /**- yapmak** *L.* gırover kırın.
yuvarlaklaşmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yuvarlak" bı "bûn" temam dıbın wek: gırover bûn.
yuvarlaklaştırmak *L.* lêkerên lı pêşıya "yuvarlak" bı "hatın" temam dıbın wek: gırover kırın.
yuvarlaklık *N.* gıroveri*(ti)*, gıloli*(ti)*, gılori*(ti)*.
yuvarlamak *L.* **1.** gındırandın, gıldi kırın, wısa tışteki bêi ko jı erdi raki bı ser hev re tan di û bıbi. **1.** gılor kırın, gırover kırın, tışteki lı hev qat bıki û gılor bıki. **3.** gêr kırın, wergerandın, gıldi kırın, tışteki ûsa aliki de bıhênfini. **4.** avêtın paş gewrıyê, evıya: a) tışteki ûsa zû zû daqulini. b) soz an axaftıneke nedıyar bıki. * **köfteleri yuvarlamak** *bw.* kıfteyan avêtın paş gewrıyê. * **ağzındaki kelimeleri yuvarlamak** *bw.* gotınên devê xwe anin û bırın, an avêtın paş gewrıyê.
yuvarlanmak *L.* **1.** gındirin, gêr bûn, gıldi bûn, gırover bûn, gılor bûn. **2.** karê "yuvarlamak" bı "hatın" têne temam kırın wek: hatın gındırandın, hatın gılor kırın.
yuvarlatmak *L.* karê "yuvarlamak" bı "dan" têne temam kırın wek: dan gındırandın, dan gılor kırın.
yuvgu *N. bn.* **yuvak.**
yüce *rgd.* mezıntır, meztır, mezıntırin, bılındtır, bılındtırin.
yücelmek *L.* sinonimên "yüce" bı "bûn" temam dıbın wek: mezıntır bûn.
yüceltilmek *L.* sinonimên "yüce" bı "hatın ... kırın" temam dıbın wek: hatın mezıntır kırın.
yüceltmek *L.* sinonimên "yüce" bı "kırın" temam dıbın wek: mezıntır kırın.
yük *N.* bar. **1.** barê erebe an heywan. **2.** eşya, mal. **3.** bar, pışti, evıya barê ko mırov dıgıre pışta xwe. **4.** bar, pışti, evıya erk û wezife ya lı ser milê mırovi. **5.** bar, şarj, evıya mıqdara elektrikê ye lı ser têlê. **6.** bar, zaro ya dı zıkê dê de. * **yük altına girmek** *bw.* ketın bın bar. /**- bağlamak** *bw.* bar gırê dan. * **yük çağına gelmek** *bw.* ber bar bûn. /**- çekmek** *L.* bar kışandın. /**- hayvanı** *N.* bargir, mekare. /**- listesi** *bw.* barname. /**- vurmak** *bw.* bar kırın. /**- yüklemek** *L.* bar bestın, bar bar kırın. * **yükünü tutmak** *bw.* barê xwe dagırtın.
yükçü *N.* barkêş, hemal.
yüklem *N. Grm.* lêker.

yüklemek *L.* bar kırın. **1.** ji bo raguhaztına mal û eşya ye ko lı tışteki bar dıki. **2.** erk an mesûlıyetekê ko dıki stuyê kesi.
yüklenmek *L.* bar bûn, hatın bar kırın, ebandın, hılgırtın.
yükletmek *L.* lê bar kırın, ebandın, dan bar kırın, kırın ser.
yüklü *rgd.* **1.** barkıri, barbûyi. **2.** dagırti.
yüksek *rgd.* bılınd, berz, bala. **1.** dıjraberi nızm e. **2.** tıştê ko bılınd e. * **yüksek masa** *bw.* mase ya bılınd. **3.** bıhêz. /**– basınç** *Nh.* çewsandına bıhêz. **4.** cih û meqama jor. /**– tahsil** *N.* xwandına bılınd. **5.** karbıdest û dewlemendıyê ji şani dıde. /**– sosyete** *N.* cıvaka bılınd. **6.** *N.* bılınd, berz, jor. * **çok yüksek** *bw.* berz û bala, pır bılınd, bılındtır. * **daha yüksek** *rgd.* bılındtır. * **en yüksek** *bw.* bılındtırin, berztırin. * **yüksekten bakmak** *bw.* lı jor de mêze kırın/nıhêrin. * **yüksekten uçmak** *bw.* bılınd fırin. * **yüksek yer veya makam** *bw.* bılındcih.
yüksek atlama *Nh.* bazberz, bazdana bılınd.
yükseklik *N.* bılındi, berzi, balati.
yüksek okul *Nh.* xwandegeha bılınd.
yüksek öğrenim *Nh.* xwandına bılınd.
yükselme *N.* **1.** bılındbûn, berzbûn. **2.** *cox.* helatın, avrabûn.
yükselmek *L.* bılınd bûn, bani ketın, rabûn jor, ketın jor, helketın/kewtın. * **havaya yükselmek** *bw.* helketın hewa, rabûn hewa.
yükselti *N.* bılındi.
yükseltilmek *L.* hatın bılınd bûn/kırın, hatın berz bûn/kırın.
yükseltmek *L.* **1.** bılınd kırın, berz kırın. **2.** bılınd kırın, helbırin, hılanin, evıya ji bo fıtila lambeyi an derece an bareki bılınd bıki tê kar anin, weki: * **lambanın fitilini yükseltmek** *bw.* fıtila lambê helbırin. * **ısı derecesini yükseltmek** *bw.* dereca germahıyê helbırin an bılınd kırın. **3.** dı cih û meqam de anin nıqteya jor.
yüksük *N.* **1.** kovık. **2.** guzvan, evıya zêdeyi ji bo cıl dırûnê ye ko dıkın ser tılıya xwe.
yüksük otu *N.* mıjmıjok, tûlezer, mırisok.
yüksünmek *L.* **1.** ji xwe re bar ditın, ji xwe re bar hesıbandın. **2.** xwe re neditın, ecızi kırın.
yüküm *N.* **1.** dıvıyabûni, mecbûrıyet. **2.** bar.
yükümlenmek *L.* bın bar bûn, berpırsıyar bûn.
yükümlülük *N.* berpırsıyari, bargiri, selahıyet.
yükünmek *L.* serkupi kırın, serşûri kırın.
yülük *N.* gizan.
yülümek *L.* gizan kırın, bı gizanê traş bûn.
yün **1.** *N.* heri, hıri, ris, peşm. **2.** *rgd.* tıştê ko ji heri çê bûye. /**– artığı** *bw.* gırova heri.
yünlü *rgd.* bıheri, ris.
yürek *N.* **1.** *ant.* dıl, qelb. **2.** dıl, dı cihê cesaret, xem û şinê de tê kar anin. * **yüreği yanık** *rgd.* dıl şewat. * **yüreği yanmak** *bw.* dıl şewıtin, dıl sotın. /**– çarpıntısı** *N.* dıl kutin, dıl lê dan, dıl kutan. * **yürekten** *rgd.* ji dıl. * **yürekten istemek** *bw.* ji dıl xwastın. **3.** dı hın mana de wek mide, zık an ciger tê kar anin. * **yüreği bulanmak** *bw.* dıl tev dan. /**– yarası** *bw.* kula dıl. * **yüreği bayılmak** *bw.* ji bırçıyan re zıkê xwe qurin. * **yüreği cız etmek** *bw.* dılê xwe qusin. * **yüreği dolu** *bw.* dıl tıji. * **yüreği kararmak** *bw.* dılê xwe reş bûn. * **yüreği rahatlamak** *bw.* dılê xwe rehet bûn. * **yüreği yanmak** *bw.* dılê xwe şewıtin. * **yüreği yufka** *bw.* dıl tenık. * **yüreğinden gelmek** *bw.* ji dıl de hatın. *bn.* **kalp.**
yüreklendirmek *L.* cesaret dan, ciger dan.
yüreklenmek *L.* cesaret gırtın, ciger gırtın.
yürekli *rgd.* dılxurt, cesûr, dılawer. /**–lik** *N.* dılxurti, cesûri, dılaweri.
yüreksiz *rgd.* tırsok, bızdonek, bêciger.
yürekten rgp, ji dıl, ji dıl *de.*
yürük *rgd.* **1.** rêbır, kesê ko pır û zû rê dıçe. **2.** koçer.
yürümek *L.* **1.** rê çûn, rê ve çûn, royin, royiştın, bı rê ve çûn, meşin. **2.** lı ser lıngan ketın, ji bo zaro ko hê nû dımeşe. * **yürümeye başlamak** *bw.* bı ser pêka ketın. **3.** gerin, ger kırın. **4.** kar an xebatê ko baş dıbe. * **işi iyi yürüyor** *bw.* karê xwe baş dımeşe. **5.** ketın, henkin. * **gözlerine kan yürümek** *bw.* xwin ketın çavan. **6.** çûn. * **Allah yürü kulum derse** *bw.* Xwedê ko here qûlê mın bêje.
yürünmek *L.* karê "yürümek" bı "hatın" temam dıbe wek: hatın meşin.
yürürlük *N.* derbazbûni, merıyet. * **yürürlüğe girmek** *bw.* meri bûn. * **yürürlükten kaldırmak** *bw.* ji merıyetê rakırın.
yürüteç *N.* gırgırık, erebe ya ko zaro bı wê

lı ser lıngan dıxının.
yürütme *N.* 1. kare "yürütmek" e. 2. bırêvebırın.
yürütmek *L.* 1. meşandın, dan meşandın, yanê kare "yürümek dan kırın. 2. ajotın. 3. rêbırdın, rê ve bırın, ajotın, meşandın, dan meşandın. * **işini yürütmek** *bw.* karê xwe ajotın. * **derneğin idaresini iyi yürütüyorlar** *bw.* idara komelê baş dımeşinın. 4. mec. dızin.
yürütülmek *L.* karê "yürütmek" bı lêkera arikar "hatın" tête temam kırın wek: hatın mesandın, hatın rê ve bırın.
yürüyüş *N.* 1. karê "yürümek" e. 2. meş an rêçûna bı mebesta sportê re dıbêjın. 3. meş, meşin, nımayişt. /**– düzenlemek** *L.* meşınek pêk anin.
yüz [1] *N. rgd.* sed (100). * **yüzer yüzer** *bw.* sed sed. * **yüz kez/defa** *bw.* sed cari. /**–ler** *rgd.* sedan. /**–üncü** *rgd.* sedemin.
yüz [2] *N.* 1. *ant.* rû, devrû, devûrû, sıkûm, mırûç. Evıya beşi pêşıya seri, cihê ko çav û poz û dev heye. 2. *N.* rû, beşi derveyi tışteki ye. * **yastık yüzü** *bw.* rûbalgi. * **yer yüzü** *bw.* rûyi erd. 3. rû, ber, pêşi, beşi pêşıya tışteki ye. * **dağın yüzü** *bw.* rûyi çıya. 4. rû, deverû, sıkûm, evıya şerm û feditiyê şirove dıke. * **utanacak yüz olmak** *bw.* rûyê şermê hebûn, mırov de sıkûm hebûn. * **yüzü kara çıkmak** *bw.* rû reş bûn. /**– akı** *bw.* rû spiti, rûmet, yanê jı şerm û eyıbekê dûr. /**– almak** *L.* rû gırtın. /**– çevirmek** *bw.* rû badan. /**– çekmek** *L.* rû kırın. /**– göz** *bw.* deve rû, çav û rû. /**– karası** *N.* rûreşi. /**– kızartıcı** *rgd.* rû reşi. * **yüz kızartıcı iş** *bw.* kareki rûreşi. /**– vermek** *L.* rû dan/dayin. * **yüzü asılmak** *bw.* mırûz kırın, rûyê xwe tırş bûn. * **yüzüne vurmak** *bw.* dan rû. * **yüzüne gözüne bulaştırmak** *bw.* lı ser û çavê xwe werdan. * **yüzünü ağartmak** *bw.* rûyê xwe spi kırın. * **yüzünü çevirmek** *bw.* rûyê xwe jê badan. * **yüzü yumuşak** *bw.* rû nerın. * **yüz yüzden utanır** *bw.* rû jı rû şerm dıke. * **yüz yüze** *bw.* lı rû hev, pêşberi hev. * **yüzyüze getirmek** *L.* pêşberi hev kırın.
yüzbaşı *N.* serpel, sıtvan.
yüzde *N. rgd.* bo sedi, jı sedi (%). * **yüzde beş** *bw.* jı sedi pênc. /**– yüz** *bw.* jı sedi sed.
yüzdürmek *L.* karê "yüzmek" dan kırın wek: dan ajne kırın, dan gurandın.
yüzdürülmek *L.* karê "yüzmek" hatın kırın wek: hatın ajne kırın, hatın gurandın.
yüzer *rgd.* sedan sedekan. /**– yüzer** *bw.* sed û sed.
yüzer gezer *N. rgd.* bej û avi, amfibi.
yüzey *N.* rû, avrêjk, yal. /**– şekilleri** *bw. cax.* avrêjk.
yüzeysel *rgd.* rûki.
yüzgeç *N. ant.* perıkên ajnê, perıkên masi û heywanê avi ne ko bı bı wê rê dıçın.
yüzlemece *rgp.* lı rû, tışteki lı rûyê yeki gotın û *hwd.*
yüzlemek *L.* 1. dan rû, kêmasi an tawana yeki ko lı rûyê wi gotın. 2. rû kırın, rû kışandın, evıya tıştê wek balgih an lıhêf ko rû lê tê kışandın.
yüzler *Nk.* sedan. * **birler, onlar, yüzler** *bw.* yekan, dehan, sedan.
yüzleşmek *L.* hatın rû hev, ketın rû hev, pêşberi hev bûn.
yüzleştirmek *L.* anin rû hev, pêşberi hev kırın.
yüzme *N.* 1. ajne, sobahi, melevani. * **yüzme yeri** *bw.* ajnegeh. * **kulaç yüzmesi** *bw.* baskemele. 2. gurandın.
yüzmek [1] *L.* ajne kırın, ajneberi kırın, sobahi kırın, melevani kırın. * **suda yüzmek** *bw.* dı avê de ajne kırın.
yüzmek [2] *L.* selıxandın, gurandın. * **deriyi yüzmek** *bw.* çerm gurandın.
yüz numara *N.* kenef, kenife, daşır, avdestxane, tûwalet, W.C.
yüzsüz *rgd.* 1. bêrû. 2. beşrm, bêfedi. /**–lük** *N.* bêrûti, bêşermi, bêfediti.
yüzsüzleşmek *L.* bê rû bûn, bê şerm bûn, bê fedi bûn.
yüz ölçümü *N.* rûpışt, aqar. * **Kürdistanın yüzölçümü** *bw.* aqara Kurdıstanê.
yüzücü *N.* ajneber, ajneker, avjen, melevan. /**–lük** *N.* ajneberi, melevani, sobahi, avjeni. * **yüzücülük etmek** *bw.* ajneberı kırın, melevani kırın.
yüzük *N.* gustilk, hınglisk. /**– parmağı** *Nh. ant.* tılıya gustilkê, tılıya hıngliskê, babaliç.
yüzükoyun *rgp.* lı ser rûyan, lı ser dev û rûyan, bernexûn.
yüzülmek *L.* 1. karê "yüzmek 1.2." hatın kırın. * **soğukta yüzülmez** *bw.* sermayê de nayê ajne kırın. * **bir saatte üç keçi yüzüldü** *bw.* saetekê de sê bızın hatın gurandın.
yüzünden *rgp.* rûbal, jı rûyê ... * **onun yü-**

zünden oldu *bw.* dı rûbali wi de bû.
yüz üstü *rgp.* 1. bernexûn, deverû, lı ser rû. /**... çevirmek** *bw.* bernexûn kırın. /**... dönmek** *L.* bernexûn bûn. 2. nivçe hıştıni, weki kareki dest pê bıki û temam neki û cih bıhêli. /**... bırakmak** *L.* nivçe hıştın.
yüzyıl *N.* 1. sedsal, qırne. 2. dem, mêjû. /**... yıllık** *bw.* sedsali.

Z

Z. *N.* Elifba tırki de tipa 29.an ne û dengdar e.
zaafiyet *N.A.* bêxwini, kêmxwini.
zabıt *N.A.* zabıt. /**_name** *N.* zabıtname.
zabıta *N.A.* zabıta, ewlekari. /**_ memuru** *Nh.* kelanter.
zabit *N.* serbaz, zabıt, efser.
zade *N.K.P.* zade, kur, law. /**_gan** *rgd.K.* zadegan, aristokrat.
zafer *N.A.* zafer, serfırazi, serketın. * **zafere ulaşmak** *L.* serketın, serfıraz bûn.
zağ *N.* hesan. /**_cı** *N.* hesanker.
zağlamak *Lg.* hesan kırın, sûn, sûyin.
zahir *A.* 1. *rgd.* zahır, awêne, ditbar, dıyar. 2. *Ghk.* dıyare ko, meger.
zahire *N.A.* zexire, zad, dexl.
zahiren *rgp.A.* zahiren, bı der ve.
zahmet *N. A.* mışûr, zehmet, dıjwari, astem. /**_ çeken** *N.* zehmetkêş. /**_ çekmek** *L.* mışûr xwarın, zehmet kışandın, dıjwari ditın. /**_ etmek** *L.* zehmet kırın. /**_ olmak** *L.* zehmet bûn. /**_ olmazsa** *bw.* ger zehmet nebe. * **zahmete sokmak** *bw.* kırın zehmetê, mışûr dan.
zahmetli *rgd.* bızehmet, bımışûr, dıjwar.
zahmetsiz *rgd.* bêzehmet, bêmışûr. /**_ce** *rgp.* bê zehmeti, bê mışûri.
zahter *N.K.* cehter.
zakkum *N. A.* zıqûm, jale, zeqnepûrt. /**_ ağacı** *N.* rûl, lûrk.
zalim *rgd.A.* bêdad, zorker, zalım, stemkar, stemkar, xedar.
zalimane *rgp.* zalımane, stemkarane.
zalimce *rgd. rgp.* bı zalımi, bı stemkari, bı bê dadi, bı xedari.
zalimlik *N.* zordari, zalımti, stemkari.
zam *N. A.* zam, zem. /**_ gelmek** *L.* zam hatın. /**_ yapmak** *L.* bıha kırın, zam kırın.
zaman [1] *N.A.* 1. zeman, kat, dem, çax, pêvajoyeke ko jin û jıyan û bûyer tê de derbaz dıbın. * **zaman adamı yıpratır** *bw.* zeman mırovi dımaşine. 2. dem, wext, zeman, mışware, evıya parçeyeki jı zeman e. * **sen ne zaman geldin?** *bw.* tu çı çaxê hati? * **uzun zaman koştu** *bw.* mışwareki xurt bezıya. 3. dem, wext, devran, zeman, evıya jı bo demeke bêlu tê gotın. * **orak zamanê** *bw.* dem an wexta zadê ye. 4. dem, wext, zeman, taw. * **genç olduğum zaman** *bw.* wadê ko ez cıwan bûm, wexta ko ez cıwan bûm. * **bu zamanda** *bw.* vê tawê, vi zemani. * **o zaman evde idim** *bw.* ez wê tawê lı mal bûm. * **o zaman ki** *bw.* wê dema ko. * **tam zamanında** *bw.* tam dı wextê *de.* /**_ bırakmak** *bw.* zeman hıştın. * **zamanı geçmek** *bw.* dema xwe derbaz bûn. /**_ öldürmek** *L.* zeman kuştın. /**_ kazanmak** *L.* zeman qezenc kırın. /**_ zarfı** *bw. Grm.* hokerên demki. /**_ zaman** *bw.* zeman zeman, dem bı dem, geh bı geh.
zaman [2] *N. Grm.* dem. * **geçmiş zaman** *bw.* dema bori. * **gelecek zaman** *bw.* dema pêşi, dema têhati. * **şimdiki zaman** *bw.* dema nıho
zaman aşımı *N.* demborin, dem derbazbûni.
zamane *rgp.A.* çax, dewr, dewran, demane.
zamanlı *rgd.* bêjeyên lı ber "zıman" lıgel "bı" têne kar anin wek: bızeman.
zamansız *rgd.* bêkat, bêwext, bêzeman.
zambak *N.A.* leylank, sosın, zembeq, berfi. * **su zambağı** *Nh.* lûleper.
zamir *N.A.* pronav, bernav, cinav. * **belirsiz zamir** *Nh.* pronavê nebınavkiri. * **işaret zamiri** *Nh.* pronavê pêşker. * **kaynaşmış zamir** *N.* pronavê lıhevxıstı. * **öze dönüşlü zamir** *N.* pronavê birdar. * **özne zamiri** *N.* pronavê kırdewar. * **tümleç zamiri** *N.* pronavê pêger. * **soru zamiri** *Nh.* pronavê pırsıyari.
zamk *N.* 1. zamq, zemq, debûş, şirêz. 2. sirêz, benişt, hın cûre ava rehekan e ko hım benişt û hım ji weki zemq têtc kar anin. 3. stırık, zemqa ko lı dıbıstanan kar tinın.
zamk ağacı *Nh.* dargwini, benişiok.
zamklamak *Lg.* şirêz kırın, zamq kırın, çespandın, çıriş kırın jı bo sol û pêlav û tıştê wısa re tê karanin.
zampara *N. P.* zampara, doxin sıst, doxin şıl, fılite.
zan *N.A.* zen, zan, zanin, rawêj. /**_ etmek** *L.* hesıbandın, zan kırın, rawêj kırın, gu-

man kırın/anin.
zanaat *N.A.* pişe, sena'at. /**–çı** *N.* pişekar, pişewar, sena'atkar. /**–çılık** *N.* pişekari, sena'atkari. /**–kar** *N.* pişekar, sena'atkar.
zangırdamak *Lng.* şırıngin, zırıngin, zıngin.
zangır zangır *N.* zınge zıng. * **zangır zangır etmek** *bw.* zırıngin, zınge zıng kırın.
zangoç *N.* çanqoç, çana dêrê, zêdeyi Ermeni wısa dıbêjın. /**–luk** *N.* çanqoçi, çanqoçi kırın.
zanlı *rgd.* bersûc.
zannetmek *Lng.* hesıbandın, zan kırın, rawêj kırın, guman kırın/anin.
zabt *N.A.* zeft, dagir. 1. bı cebri xıstın destê xwe. 2. pê gırtın. 3. zabıt. /**– etmek** *L.* dagir kırın, kesıbandın, zeft kırın. /**– olunmak** *L.* zeft bûn, kesıbin, hatın dagir bûn. * **öfkesini zapt edemedi** *bw.* erna xwe zeft nekır.
zaptiye *N.A.* zefti, cendırme.
zapturapt *N.* rêkûpêk, rêzkari.
zar [1] *N.* zar, jı yek ta şeş hatıye jımarkırın, tışteki kûbik e û dı xumarê de tê kar anin. /**– atmak** *bw.* zar avêtın.
zar [2] *N. anı.* tûzık, pergi, xavık, çermık, zar.
zarafet *N.A.* zerafet, rewnaq, alûs.
zarar *N.A.* zerar, xesar, xısaret, zıyan. /**– çekmek** *L.* zerar kışandın. /**– etmek** *L.* zerar kırın, zıyan kırın. /**– gelmek** *L.* zerar hatın. * **zarara girmek** *bw.* ketın zerarê. /**– görmek** *L.* zerar ditın, xısaret ditın. * **kimseye zararı olmaz** *bw.* zerara xwe nagıhije keseki. * **zararı olmak** *bw.* zerara xwe hebûn. /**– vermek** *L.* zerar dan.
zararına *rgp.* bı zerar, bı zıyan, bı xısaret.
zararlı *rgd.* zıyandar, zerarker.
zararsız *rgd.* bêzerar, bêxısaret.
zarf [1] *N.A.* zerf, reşbelek, kiseyê ko name dıkevın nav û têne şandın.
zarf [2] *N.A. Grm.* rengpişe, hoker, nir. * **durum zarfları** *N.* rengpişeyên awaki. * **miktar zarfları** *N.* rengpişeyên/hokerên çıqasi. * **olumluluk zarfları** *N.* rengpişeyên/hokerên erini. * **olumsuzluk zarfları** *N.* rengpişeyên/hokerên neyini. * **soru zarfları** *N.* rengpişeyên pırsıyarki. * **şüphe zarfları** *N.* rengpişeyên/hokerên gumani. * **yer zarfları** *Nh.* rengpişeyên/hokerên cihki. * **zaman zarfları** *Nh.* hokerên demki.
zarfında *dç.* dınav, dı dema.
zarımsı *rgd.* riwele, pergin, çermıki.
zarif *rgd. A.* zarif, xırınk, alûs, cıwan, çavhebin, nazık, narin, ferês, tenık, fodıl, melaq. Ev sinonim lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. /**–lik** *N.* melaqi, zarifti, narini. * **zarif ve değerli** *bw.* gıranbıha û fodıl.
zar kanatlılar *Nk.* zêndêyin perık, mêşên perık.
zarsı *rgd.* riwele. *bn.* **zarımsı.**
zart zurt *B.* zırte zırt, zart zûrt.
zaruret *N.A.* 1. pêwisti, dıvêtın, hewceyi. 2. hêjari, feqiri.
zaruri *rgd. A.* zarûri, zerûri, fer, pêwist. pêtıvi, dıvêtın.
zar zor *rgp. K.* zar û zor.
zat *N.A.* kes, şexs, zat. /**–i** *rgd.* zati.
zaten *rgp.* jı xwe, bı rasti, naxwe. * **zaten bende gelmiyecektim** *bw.* jı xwe ez ji nedıhatım.
zatülcenp *N.A. Bj.* zatûlcenb.
zatüre *N.A. Bj.* zatûre.
zavallı *rgd. A.* jar, hêjar, hejar, gunek, bervale, pabend, xızan, reben, pepûko. Ev sinonimana lı gor devokan dıkarın dı cihê hev de bêne bıkar anin. 1. kesê bextreş û halê xırab *de.* 2. kesê ecız û kar û xebat jı dest naye. * **zavallı bir insan** *bw.* mıroveki reben. * **öyle zavallı ve biçareydi ki** *bw.* wısa jar û reben bû ko.
zavallılık *N.* sinonimên lı pêşıya "zavallı" pareka "i" dıgırın wek: hêjari, rebeni, jari.
zaviye *N.A.* 1. qiraç, goşe (dı matematikê de). 2. gûç, quncık, goşe.
zayıf *rgd. A.* 1. lawaz, reqele, zayıf, (jı bo insan û heywan). 2. jar, cûqin, bêhêz, bêtaqet, zayıf. /**– düşmek** *L.* lawaz bûn/ketın, reqele bûn, bêhêz bûn.
zayıflamak *Lng.* lawaz bûn, reqele ketın, bê hêz man, bê taqet bûn.
zayıflatmak *Lg.* karê lı ber "zayıf" bı "kırın" kar tên wek: lawaz kırın.
zayıflık *N.* lawazi, jari, wejayi, bê hêzi, bê taqeti.
zayi *rgd. A.* zayi, wında.
zayiat *N.A.* zayıat, xısaret, xesar.
zayiçe *N.P.* kelû, zayiçe, cûre xanxanıke jı bo cih û warên stêran.
Zaza *N.K. rgd.* Zaza, dı bakuri Kurdıstanê de beşeki zaravayi Kurdi ye. /**–ca** *N.* Zazaki, Dımıli.
Zebani *N. A.* Zebani, notırvanên dojehi ne.

zebella *N.* qırase, kesê bı laşi gır û tund.
zebra *N. It.* zebra, kereki Afriqi ya şax şaxıki ye.
zebun *rgd. P.* reben, pepûko.
Zebur *N.* Zebûr, kıtêba Dawûd e.
zedelemek *Lg. P.* 1. şkandın, bırin kırın. 2. zerar gıhandın, tane lê ketın.
zedeli *rgd.* bıtane, bıbırin.
zehir *N. K. P.* jehr, jahr, jar, zehr, axû. /**– vermek** *L.* jehr dan. * **yılan zehiri** *bw.* jehri mar.
zehirlemek *L.* jehr kırın, jehrandın, jehr kırın, axû kırın.
zehirlenmek *L.* jehr bûn, jehri bûn.
zehirli *rgd.* jehrdar, jehrin, bıjehr.
zehirsiz *rgd.* bêjehr, bêaxû.
zehretmek *L. K.* jehr kırın.
zeka *N. A.* zeka, jir, feraset.
zekat *N. A.* zekat. /**– vermek** *L.* zekat dan.
zeki *rgd. A.* jir, zirek. /**–lik** *N.* jiri, zireki. /**– olmak** *L.* jir bûn.
zelve *N.* sami.
zelzele *N. A.* erdhejin, zelzele.
zem *N. A.* lom, lome, zem.
zemberek *N. P.* zemberek, kevan an yay a saetê ye.
zembil *N. A.* zembil.
zemheri *N. A.* zıvıstan.
zemin *N. P.* 1. zemin, erd, navko, cih. 2. *cax.* zemin, erd, dınya. 3. erd, navko, him, bıngeh, cihgah. /**– hazırlamak** *L.* bıngeh danin, bıngeh amade kırın.
zemmetmek *L.* lom/lome kırın, zem kırın.
zemzem *N. A.* zemzem. 1. navê birekê ye lı nêzi Kabê. 2. ava vê birê. 3. dı bıhûştê de ciheke.
zenaat *N.* pişe.
zencefil *N. A.* zencefil. /**– kökü** *Nh.* zencefil.
zenci *N. A.* zengi, reşık.
zencir *N. bn.* **zincir.**
zengin *rgd. K. P.* zengin, dewlemend, malava. 1. kesê ko mal û mılkê xwe gelek e. 2. berdar. * **zengin bir bahçe** *bw.* bexçeyek dewlemend. 3. tıştê ko cûre û mıqdareki mışe heye. * **Kürtçe hayli zengin bir dildir** *bw.* Kurdi zmaneke gelek dewlemend e an zengin e. /**– etmek** L zengin kırın, dewlemend kırın, malava kırın. /**– olmak** *L.* zengin bûn, dewlemend bûn.
zenginlemek, zenginleşmek *L.* zengin bûn, dewlemend bûn.
zeginleştirmek *L.* zengin kırın, dewlemend kırın, mala yeki ava kırın.
zenginlik *N.* dewlemendi, zengini.
zeplin *N. Ger.* zeplin, zeppelin.
zerdali *N. P.* zerdeli.
zerde *N. P.* zerde, lepeyi bırınc.
Zerdüşt *N.* Zerdûşt, pêxambereki 800 sal an lı gor hın teorıyan 2000 sali lı beri Miladi dıyar bûye û jı Kurda re sermıyani kırı ye.
Zerdüşti *rgd. K.* Zerdûşti, kesê ko bir û bawerıya Zerdûşt pejırandi ye.
zerketmek *L.* zerk kırın.
zerre *N. A.* 1. zere, dınok, toz. 2. molekûl. /**– kadar** *bw.* qasi tozeki.
zerzevat *N. A.* zerzewat, hêşınati.
zevahir *Nk. A.* zewahir, dırûvne.
zeval *N. A.* 1. faq, tuneti, tunebûni. 2. sûc, tawan.
zevat *Nk. A.* kesın, kesne, zatın, pırejmare zat e.
zevce *N. A.* jına bımêr, jın.
zevç *N. A.* mêr, mêrê bıjın.
zevk *N. A.* 1. zewq, kêf, şahi, şadi. 2. çeşn, çêj. /**– almak** *L.* zewq gırtın, çeşni bûn. * **zevkine bakmak** *bw.* bı kêfa xwe nıhêrin, qayt i kêfa xwe kırın. * **zevk u sefa** *bw.* zewq û sefa. /**– yapmak** *L.* zewq kırın, kêf kırın. /**– yeri** *'w.* zewqxane, kêfxane.
zevklenmek *L.* zewq gırtın/kırın, kêf kırın, şahi kırın.
zevkli *rgd.* bızewq, bıkêf, şad, bışahi.
zevksiz *rgd.* 1. bêzewq, bêkêf, bêşahi. 2. bêtam, bêçeşn, çeşni nexoş.
zevzek *rgd.* pırbêj, geweze.
zeybek *N.* zeybek, efeyên roava ya Anatoli ne.
zeytin *N. A.* zêtûn, zeytûn. /**– rengi** *N. rgd.* zeytûni. /**– yağı** *N.* zeyt, rûnê zêtûnê.
zıbarmak *L.* mırın, gewer bûn, belqıtin, topin, sekıtin.
zıddiyet *N. A.* mıxıriki, dıjraberi, berämberi, nakoki.
zıh *N. K.* zih. 1. qeytana lı dora mıl û pêsirê. 2. xizka ko lı dora rûpel tê kışandın.
zıkkım *N. A.* 1. jehr, axû, zıqûm, zıqqûm. 2. dı cihê nıfır de tê kar anin. /**– olsun!** *bw.* bıkenfe! zıqqûm be! /**– yemek** *L.* zıqûm xwarın.
zıkkımlanmak *L.* kenfin, pê çûn. Evıya dı cihê nerazibûnê de jı bo xwarın û vex-

warın tê kar anin. * **yemiyor ki, zıkkımlanıyor** *bw.* naxwe ko, dıkenfe.
zımba *N.P.* perçin, zımbe.
zımbalamak *L.* perçin kırın, zımbe kırın.
zımbalanmak *L.* hatın perçin kırın, hatın zımbe kırın.
zımbırtı *N.B.* tınge tıng.
zimni *rgd.A.* zımni.
zımpara *N.P.* zımpare, sımarte. /**... kağıdı** *bw.* kaxeza zımpare/sımarte.
zımparalamak *L.* zımpare kırın, sımarte kırın.
zındık *rgd.A.* zındıq, bêbawer.
zıngırdamak *L.* zırıngin, zınge zıng kırın.
zıp çıktı *rgd.* nediûbıdi.
zıpır *rgd.* qopık.
zıpkın *N.* metran. /**...lamak** *L.* metran kırın.
zıplama *N.* lotık, çındık. * **zıplayarak yürümek** *bw.* lotıkandın, lotık dan xwe.
zıplamak *L.* 1. pıjiqin, pengızin, pekin, tıştê ko lı derekê dıkeve û dı peke. 2. lotık dan xwe, çındık dan xwe, çıng dan, evıya jı tırs an jı kêf an jı heyecanê ko mırov jı cihê xwe baz dıde an radıbe ser xwe.
zıplatmak *L.* 1. pıjiqandın, pengızandın, pekandın. 2. dan lotıkan, lotıkandın, dan çındıkan.
zıpzıp oyunu *N.* til.
zircahil *rgd.* zır cahıl, zır nezan.
zırdeli *rgd.* zır din, din û şêt.
zırh *N.P.* zırx. /**...landırmak** *L.* zırx kırın, zırxandın. /**...lı** *rgd.* bızırx, zırxkıri.
zırıldamak *L.* 1. zıre zır kırın. 2. gotegot kırın.
zırıltı *N.* 1. zıre zır. 2. gotegot.
zırıl zırıl *rgp.* zıre zır. /**... etmek** *L.* zıre zır kırın
zırlamak *L.* zırin, qurin.
zırlatmak *N.* qurandın, dan zırin, zırandın, zıre zır daxıstın.
zırnık *N. P.* 1. *kim.* zernix, zırnıx, arsenik. 2. mec. zernix, zırnıx, dınok, toz, zerre. /**... vermemek** *L.* zırnıxek nedan.
zırtapoz *rgd. K.* zırteboz.
zırva *N. bn.* **saçmel.**
zırvalamak *L. bn.* **saçmalamak.**
zır zır etmek *L.* zıre zır kırın.
zırt zırt *rgp.* zırt zırt.
zıt *rgd.A.* berevaj, dıj, beramber, zıd. /**... gitmek** *bw.* jı dıj sekının.
zıtlaşmak *L.* dıjı hev bûn/rawestin, zıddi hev bûn.
zıvana *N.P.* zilan, qulıka kılidê ye. * **zıvanadan çıkmak** *bw.* mec. erno bûn, qehırin.
zibidi *N.rgd.* mostre. /**...lik** *N.* mostreti.
zifaf *N.A.* zavani, bûkinan, gerdeg. /**... gecesi** *Nh.* şeva zavanıyê.
zifir *N.A.* 1. zêç. 2. tari. * **zifiri karanlık** *bw.* tıp û tari, reşe tari.
zift *N.A.* zıft, qir. /**... yemek** *L.* çor xwarın, evıya dı cihê nıfır de tê kar anin.
ziftlemek *L.* zıft/qir kırın.
ziftlenmek *L.* 1. hatın zıft/qir kırın. 2. mec. pır xwarın. 3. ruşwet xwarın.
zihin *N.A.* xêv, bir, zên. /**... açıklığı** *N.* birzelali, xêvzelali. /**... yormak** *L.* serê xwe êşandın. * **zihnine yerleştirmek** *bw.* dı bira xwe de gırtın/hıştın.
zihniyet *N.A.* birûbaweri, zıhnıyet.
zikir *N.A.* zıkır, zikr.
zikr *N.A.* zikr. /**... etmek** *L.* zikr kırın.
zikretmek *L.* 1. zıkır kırın. 2. nav heldan.
zikzak *N. rgd. Fr.* çıv, çıvanok, zikzak. * **zikzak yapmak** *bw.* çıv dan.
zikzaklı *rgd.* çıvanok, zikzak. /**... patika** *Nh.* çileçep, peyarê ya çıvanok.
zil *N.P.* 1. zengıl, zil, ceres. 2. zil, sınc, jı bo yên mezın dıbêjın. 3. çarwe, evıya yên ko jı bo reqsê dıkın tılıya xwe. /**... çalmak** *L.* zengıl lê dan, zengılandın. /**... gibi** *bw.* mec. zor serxoş. /**... zurna** *bw.* mec. zor serxoş.
zilhicce *N.A.* zilhicce, dı salnama ıslami de meha 12.min e.
zilkade *N.A.* zilqede, dı salnama ıslami de meha 11.min e.
zillenmek *L.* zil dan, zil derketın, evıya jı bo ko rehek hêşın dıbın tê gotın.
zillet *N.A.* zilet, pıçûk hatın ditıni, lome lêbûni.
zilli *rgd.* 1. sinonimên "zıl" pareka "bı" dıgırın wek: bızil, bıçarwe. 2. mec. tole, bêedeb, evıya jı bo jınê wısa tê gotın.
zilyet *N.A.* zılyet.
zimmet *N.* zimmet, bertil.
zina *N.* zina, peywendıya cınsi ye lıgel mêr û jın ko bı hev re ne mehr ın. /**... etmek** *L.* zina kırın.
zincir *N. P.* 1. zencir, zıncir, helqerêz. * **zincire vurmak** *bw.* zencir kırın. * **zincirleri kırmak** *bw.* zıncir şkandın. 2. zıncir, qeyd, evıya jı bo cezayê ko zıncirên lı lıngan dıxın re tê gotın. * **zincire vurulmak** *bw.* qeyd bûn.
zincirleme 1. *N.* karê "zincirlemek" e. 2.

rgd. zencire, zencireki.
zincirlemek *L.* 1. zencir kirin. 2. li qeyda xistin.
zincirlenmek *L.* 1. hatin zincir kirin. 2. hatin qeyd kirin, hatin zincir kirin.
zindan *N. K. P.* 1. zindan, cih an girtigeha zor teng û tari. 2. girtigeh.
zinde *rgd. K.* jinde, jindewar.
zinhar *B. P.* zinhar, teqez.
zinya çiçeği *Nh.* gulepayiz, gula payizê.
zira *rgp. P.* zira, lewma, lewra, ji ber ko.
ziraat *N. A.* ziraet, çande, çandini, kiştû-kal.
ziraatçı *N.* çandiyar. **/_lık** *N.* çandiyari, cotemeni.
zirai *rgd.* çandini, çandeyi.
zirkonyum *N. Fr. kim.* zirkoniyûm, elementeki bi jimara atomi 40, giraniya atomi 91.22, siftiya xwe 6.25 e. *sim.* Zr.
zirve *N. A.* 1. dihar, kop, tapik, simt. 2. *cox.* lûtke, aso. 3. diwan. * **dağın zirvesi** *bw.* lûtkeyi çiyê. **/_ toplantısı** *N.* civina diwani.
zirzop *rgd.* zirzop, qopik.
ziya *N. A. P.* tirêj, tirij, ronahi, ziya, şewq, şewl. **/_dar** *rgd.* ziyadar, roni.
ziyade *rgd. A.* zehf, pir, zor, mişe, bêtir, zêde, ziyade. **/_ olsun!** *bw.* her hebe!, mişe be!
ziyadesiyle *rgp. A.* bi her, bi zêdetiri. * **ziyadesiyle memnun oldum** *bw.* ez her jê dilxweş bûm.
ziyafet *N. A.* ziyafet, bezm. **/_ çekmek/vermek** *bw.* ziyafet durust kirin/dan. * **gece ziyafeti** *bw.* bezmi şev.
ziyan *N. P.* ziyan, xesar, xisaret, zerar. **/_ etmek** *L.* ziyan kirin. **/_ olmak** *L.* ziyan bûn, xisaret bûn.
ziyaret *N. A.* 1. serdan, seredani, ziyaret. 2. lêpirsin, pirsane, eviya navbera malbate an bûk û xezûr û tiştê wisa ko diçin ziyaretê ji bo ko li rû xwe xinin. **/_ etmek** *L.* ser dan, serdan kirin, seri lê dan, seri lê xistin, ziyaret kirin, lê pirsin, seredani lê kirin. * **ziyarete gitmek** *bw.* çûn seredaniyê.
ziyaretçi *N.* ziyaretvan, vexwandi.
ziyaretgah *N.* ziyaret, ziyaretgeh, cihê piroz.
ziynet *N.* zêwer, xişr, gewher, arayişt, zinet. **/_ eşyası** *bw.* malê zêwer.
Zodiak *N. Fr. Gr.* Zodiak.
zofa otu *N.* giyadawûdi, çirdûk.
zonklamak *L.* jenin, gumin, gava di laşê mirov de êşeke wisa bigumin çêdibe. * **başım zonkluyor** *bw.* serê min dijene an digumê.
zoolog *N. Fr.* zoolox.
zooloji *N. Fr.* zooloji, heywannasi.
zor *rgd. P. K.* 1. zehmet, dijwar, çetin, zor, tiştê ko kirin û destxistin û fêrbûn û *hwd.* de ne asan e. 2. divê, pêwist. * **çalışmak zorundaydım** *bw.* min pêwist bû ko kar bikim. 3. zor, kotek, eviya çewsandin û lêdanê şani dide. * **zor kullanmak** *bw.* zor kar anin. 4. *rgp.* bi zorê, bi zehmeti. * **zorla kurtuldum** *bw.* ez bi zehmeti filitim. **/_ gelmek** *L.* zor hatin, zehmet hatin. * **zor oyunu bozar** *bw.* zor fendê xira dike. * **zoru zoruna** *bw.* bi zorê, bi koteki. * **zoruna gitmek** *bw.* zora xwe çûn. * **zorunda olmak** *bw.* ... divêtin, pêwist bûn.
zoraki *rgd.* bizorê.
zorba *rgd. P.* zorba, zorbaz, zorbe, stemkar. **/_lık** *N.* zorbazi, zorbeti. * **zorbalık etmek** *bw.* zorbazi kirin.
zorbaca *rgd. rgp.* bi zorbazi, bi dara zorê.
zor bela *rgp.* zor bela, bi zr û zehmet.
zorla *rgd. rgp.* bi dara zorê, bi koteki, bizor. * **kendilerini zorla kurtardılar** *bw.* xwe bi zor xilas kirin.
zorlamak *L.* 1. zor kirin, zorandin, gefandin, lê zor dan. 2. xwe danê, eviya tiştê wek deri, pace ko venabin û tu dixwazi bi dehifandinê an bi tandanê vebiki. 3. ling dan ser, tê de israr kirin.
zorlaşmak *L.* zehmet bûn, çetin bûn, dijwar bûn, astengi bûn.
zorlaştırmak *L.* dijwar kirin, giran kirin, zehmet kirin, çetin kirin.
zorlu *rgd.* 1. zorbaz, zordar, diktator, stemkar. 2. bihêz, xurt.
zorluk *N.* tengavi, astengi, dijwari, zorahi, zehmeti. * **zorluğa düşmek** *bw.* ketin tengaviyê. **/_ çektirmek** *L.* zehmet dan kişandin. **/_ çıkarmak** *L.* astengi derxistin, seri lê gerandin.
zorunlu *rgd.* divêt, diviya, pêwist, hewce, sertoyi, mecbûr. Ev sinonim li gor devokan dikarin di cihê hev de bikar bên. **/_ kalmak** *L.* mecbûr man, diviya bûn. **/_ olmak** *L.* mecbûr bûn, diviya bûn.
zorunluk, zorunluluk *N.* divêtin, diviyabûni, hewceyi, pêwisti, mecbûriyet, zarûret.
zuhur etmek *L.* derketin, ser hildan, pey-

da bûn. * **yerden zuhur etmek** *L.* jı erdê derketın.
zula *N.* quncıkên ko tıştê qaçax an dızi tê de tên veşartın. /**... etmek** *bw.* dızin.
zulmet *N.A.* tari, zılmat.
zulmetmek *L.* zulum kırın, stemkari kırın, lêdan û tadayi kırın, zordesti kırın.
zulüm *N.A.* tada, tadayi, sıtem, stem, zordesti, zılm, zulum. /**... etmek** *L.* tada lê kırın. /**... yapmak** *L.* sıtemkari kırın.
zurna *N. K. P.* zırne, zurne. /**...cı** *N.* zırnevan.
züccaciye *N.A.* zucacıye, tıştên ko jı cam û porselen û çini çêbûye.
zügürt *rgd. S.* zıgurd, cıbıl, sakol. /**...leşmek** *L.* zıgurd bûn, cıbıl man.
Zühal *N.A. ast.* Saturn, Zuhal.
Zühre *N.A.* Venûs.
zührevi *rgd. A.* zuhrewi, nexwaşiya wek frengi û tıştê ûsa ko lebatên cınsi de der tên.
zükam *N.A. Bj.* zekem, serma, grib.
zülüf *N. ant.* bısk, zılf, kezi, qışt.
zümre *N. A.* cıvat, gele, ajal, grûb, tire, kom, zumre.
zümrüdi *rgd. A.* zımrûdi, hıp hêşın dı rengê zımrûd *de.*
Zümrüdü anka kuşu *Nh. P.* Simerxi anka, Huma, Zımrûdi anka.
zümrüt *N.A.* zımrûd
züppe *rgd.* tawtaw, zuppe. /**...leşmek** *L.* zuppe bûn. /**...lik** *N.* zuppeti, tawtawi.
zürafa *N.A. Lat.* canhêştır, ziraf, zurafa.
zürriyet *N.A.* 1. nevi, wert, ferzend, zuret. 2. nış, zaro.

RÊZIMAN/GRAMER

RÊZMANA KURDİ

Elfabeya Kurdi

A.	a.	Agır.	I.	ı.	Iwaraş	R.	r.	Rêzman.
B.	b.	Beran.	İ.	i.	İsot.	S.	s.	Sawar.
C.	c.	Cacım.	J.	j.	Jaji	Ş.	ş.	Şûr şêr.
Ç.	ç.	Çav ço.	K.	k.	Kom kew.	T.	t.	tûtık
D.	d.	Dem.,	L.	l.	Leylan.	U.	u.	Umêd.
E.	e.	Evin.	M.	m.	Mange.	Û.	û.	Ûrıs ûso.
Ê.	ê.	Êzıng.	N.	n.	Nûjen.	V.	v.	Varık.
F.	f.	Fafon.	O.	o.	Otomat.	W.	w.	Werger.
G.	g.	Gund.	P.	p.	Paqij.	X.	x.	Xırxal.
H.	h.	Hawar.	Q.	q.	Qılqılık.	Y.	y.	Yezdan.
Z.	z.	Zozan.						

Elfabeya Kurdi de 31 tip henın, jı wan 23 heb dengdar ın, yanê bı serê xwe deng dernaynın ko jê re "dengdar" tête gotın. Hın cihan de ji tipên bêdeng dıbêjın lê ew ne rast e, hic tipek bêdeng nabe, gava ko bêdeng be hewce nine em navê wan bınıvisın. Lêbelê ew, bı serê xwe deng nadın; dıvêt bı arikarıya dengdereki bêne bıkar anin. Hın zmanê Ewropi de ji navên wan i rêzmani heye.

Heşt heb jı tipên me ji dengdêr ın. Yanê bı serê xwe deng dıdın. Ev ji du bırr ın.

1- dengdêrên kın: e, ı, u.

2- dengdêrên dırêj: a, ê, i, o, û.

Elfabe bı tipan dest pê dıke. Herweki me lı jor goti bû. Ew ji du bırr ın. Dengdêr û dengdar. Lı gor nıvisandına xwe ji disa bı du awayi dıbe. Tipên mezın re em dıbêjın: Gırdek, û yên pıçûk re ji dıbêjın: Hûrdek an Hûrek.

Kite.

Tip bı tenê an lıgel hev "kite" pêk tinın. Kite, deng an bêjeyeke ko bı derbekê jı devê me der tê û ev ji bêje çê dıkın. Du celeb kite henın. Bêjeyên ko bı yek kite çêdıbın, em jê re "Yekite" dıbêjın û yên ko du an zêde kite pêk tên ji "pırkite" tê gotın. Av, sar, roj, mıl, cıl û yên wısa yekite ne; welat, xebat, Kurdıstan, şoreşgêr û yên wısa ji pırkite ne.

Bêje.

Bêje bı yek an jı çend kiteyan pêk tê û bı serê xwe maneki dıde. Wek: ga, hesp, şêrin, reş, Barzani, Sımko, sêv, zebeş, meşin, kenin û hwd.

Pevdeng (diftong).

Zmanê me de yek pevdeng heye, ev ji "XW" ye. Hemû bêjeyên ko dengê "xu=wa" dıdın, bı van du tipan tên nıvisin. Yek ji her weki dı zarava ya Sorani de an dı elifbeya tırki de " ö, ü" henın ko cihê wan dı Kurmanci de disa bı "W" tê nıvisin. Weki ko dı Sorani de " cögre, xöndekar " bı Kurmanci de "cwêgre, xwandekar" bêje ya wek: "xön, nöner" disa bı awayi "xwin, nwêner" tête bıkar anin.

Tipên cêwi:

Kurdi pênc tipên hışk henın ko tê de du deng derdıkevın û wate û dengêd bêjeyan dıguhêrın. Tipên ç, k, p, t, r. Bı rasti vana yên duhemin qasi yên dın cûda ne. Lewra ko elfabe zêde têkıli hev nebe ev nehatıne cêkırın û dengê wan dıvêt dı xwandınê de bete têgehiştın. Wek: çıra = lambe, çıre = bo çı. Kar = qezenc, kar = cêleyê bızınê. Par = beş, hêse. Par = sala çûyi. Birin = jê kırın, bırrin = kul û hwd. Bı vi awayi zmanê me de gelek bêje hevdengıya xwe de bı tipên cêwi têne nıvisandın.

Tipên "ı" û "i" de ji gelek gengeşi henın. Hawarê de wisa hatıne avakırın. lê, gelek nıviskarên me dıbêjın ko bıla bıbe "ı" û "i". Nıvisandına vi cûreyi dawi hêsan e. Lê disa ji tê de kêmasi dımine. Arasti ew e ko Kurdi de sê heb dengê "i" hene. Tipa "ı" ko dı bêje ya wek: bırın, kırın û dı bêjeya wek: gıya, dıya de ne weki hev ın. Ya duhemin ji tipa "i" dengeki dırêj dertine û dı zmanê me de gelek gırıng e wek: Kurdi. Dımıli, Hewlêri, Xani û hwd.

Tipa "ê" ji du deng dıde, lê wısa zehf gırıng nine. Bêjeya wek "hêvên û bêkêr" de "ê" ya pêşın kın e û ya paşın dırêj e.

JIMAR, JMAR

Nav û nıvısandına hêjmaran an reqeman e. Çend û çıqasıya tıştan bı me dıdın nasin. Kurdi de nav û nıvısandına wan lı jêr hatıne rêz kırın.

Bırr yek

1.	Yek	Yekem, yekemin.
2.	Du, dudu	Duhem, duhemin.
3.	Sê, sısê	Sêhem, sêhemin.
4.	Çar, cıhar	Çarem, çaremin.
5.	Pênc	Pêncem, pêncemin.
6.	Şeş	Şeşem, şeşemin.
7.	Heft	Heftem, heftemin
8.	heşt, heyşt	Heştem, heştemin.
9.	Neh	Nehem, nehemin
10.	Deh	Dehem, dehemin.
11.	Yanzdeh	Yanzdemin.
12.	Dıwazdeh	Dıwazdemin.
13.	Sêzdeh	Sêzdemin.
14.	Çardeh	Çardemin.
15.	Panzdeh	Panzdemin.
16.	Şanzdeh	Şanzdemin.
17.	Heftdeh,	Hevdeh Hefdemin.
18.	Heştdeh, hıjdeh	Heştdemin.
19.	Nozdeh	Nozdemin.
20.	Bist	Bistemin.
21.	Bist û yek	Bist û yekemin.
22.	Bist û du	Bist û duhemin.
30.	Si, sih	Sihemin.
31.	Si û yek	Si û yekemin.
40.	Çel, çıl	Çelemin, çılemin.
43.	Çel û sê	Çel û sêhemin.

50.	Pênce, pênci	Pêncehemin, pêncıyemin.
54.	Pênce û çar	Pênce û çaremin.
60.	Şêst, şêşt	Şêstemin.
61.	Şêst û yek	Şêst û yekemin.
70.	Heftê	Heftêmin, hefteyemin.
80.	Heştê, heyştê	Heştêmin, heşteyemin.
90.	Nod	Nodemin.
100.	Sed	Sedemin.
109.	Sed û neh	Sed û nehemin.
200.	Du sed	Du sedemin.
225.	Du sed û bist û pênc	Du sed û bist û pêncemin.
1000.	Hezar	Hezaremin.
1005.	Hezar û pênc	Hezar û pêncemin.

1120. Hezar û sed û bist Hezar û sed û bistemin.
1991. Hezar û neh sed û nod û yek û hwd.

Bırr du

Yekan	Yeki	Her yek.
Dıduyan	Dıduyi	Her du.
Sısıyan	Sısêyi	Her sê.
Çaran	Çari	Her çar.
Pêncan	Pênci	Her pênc.
Şeşan	Şeşi	Her şeş.
Heftan	Hefti	Her heft.
Heştan	Heşti	Her heşt.
Nehan	Nehi	Her neh.
Dehan	Dehi	Her deh.
Yanzdan	Yanzdehi(yi)	Her yanzdeh.
Dıwazdan	Dıwazdehi(yi)	Her dıwazdeh.
Sêzdan	Sêzdehi(yi)	Her sêzdeh.
Çardan	Çardehi(yi)	Her çardeh.
Panzdan	Panzdehi(yi)	Her panzdeh.
Şanzdan	Şanzdehi(yi)	Her şanzdeh.
Hevdehan	Hevdehi(yi)	Her hevtdeh.
Hejdehan	Hejdehi(yi)	Her hejdeh.
Nozdehan	Nozdehi(yi)	Her nozdeh.
Bistan	Bisti	Her bist.
Bist û yek	Bist û yekan	Her bist û yek.
Sihan	Sihi	Her sih.
Çelan	Çeli	Her çel.
Du sedan	Du sedi	Her du sed.
Hezaran	Hezari	Her hezar.

HEVDENG (homonim).

Wek zmanên dın dı Kurdi de ji hın bêje hene ko ji yeki pıtır manan dıdın. Wek:
- **kar,** hım xebat e û hım ji qezenc e.

- Mal, hım xani, hım lêzım û hım ji pez û dewat û waridet e.
- Yar, hım dost e û hım ji dılketi an dıldayi ye.
- Jar, hım jehr e û hım ji nexwaşi û belengazi ye. Ev bêjeyên wısa dı zmanê me de "hevdeng" tê gotın.

HEVMANA (sinonime).

Bêjeyên ko nıvisandına wan cûda, wateya (mana) wan yek e, em jê re "hevmana" dıbêjın. Dı zmanê me de gelek ın wek:
- Baş, qenc, rınd, çêtır, qeşeng, cıwan,
- Bedew, şox, rınd, serxwe, xweş, xweşık,
- Axaftın, qezi kırın, qıse kırın, xeber dan, ştexılin,
- Pır, zêde, zor, gelek, zehf, mışe û hwd.

DIJRABER

Navên ko mana wan lı diji hev ın, jê re dijraber tê gotın. Wek:
- hevalti, neyarti.
- Aşıti, şer,
- Spehi, kırêt,
- Roni, tari.

PIÇÛKER

Hın xurdezadên rêzmani hene ko mana an rêza ya bêjeki piçûk an kêmtır dıkın. Ev ın: -ek, -ok, -kok, -ole, -k, -ık. Jı bo vê behsê beşi "payedarıya rengdêran" bınıhêre.

ZAYEND

Zmanê Kurdi de zayenda nêr û mê hene. Dı axaftınê de nav, an nêr (nêrza) an ji mê (mêza) têne xuya kırın. Nêrza an mêzabûna navan bı pênc bırr (beş) an pêk tê.

Navên mêza (muennes)

1- Navê jınan : Dê, dapir, amoj, xalti, xaloj, Xwang (xûşk), keç,dot, bûk, Eyşê, Fatê, Belgin, Evin, Emine û hwd.

2- Navên heywanên mê : çelek, mange, bızın, kavır, mehin, mırişk,mari (kew), dêlegur, dêlese, tıştir û hwd.

Navên nêrza (muzekker)

1- Navên mêran : Bav, law, bıra, xal, ap, mam, xwarzi, bırazi, Elo, Şêrgo, Gurgin, Ferzende û hwd.

2- Navên heywanen nêr : Beran, ga, cange, gisk, dik û hwd.

Navên tıştên bêgıhan

Evana ji disa dıbın du bırr.

a) Navên nêrbaran (ruber),

b) Navên nenêrbaran (neruber).

Navên nêrbaran : (ruber) Hacetên kar, navê orxanên canê insan û heywan, navên tıştên dı tebietê de û her tıştên ko em dıbinın û dıkarın destê xwe bıdınê. Bo van rêzıkek nine ko em nêrbûn û mêbûna wan şani bıkın, lê dı axaftınê de kar tê. Dıvêt mırov vana dı axaftına zmên de fêr bıbe. Yên ko pır tên axaftınê û bêlû bûne ev ın: Yên nêr.

1- Navên orxanên canê jıyandaran ên derve nêrza ne. - jı van ji çend heb jı rêzê der ın -

2- Navên çıya, gır, geli, ciwar, çem, ezman,
3- Darên hışk, darên bırri, co, beşt, kêran, tir,
4- Çekên lıxwekırınê, kıras, derpê, şal, şapık, nêr ın.
Yên mê.
1- Navên darên ter, şıv, çıql, guli, perık, belg,
2- Av, berf, baran, zipık, cemed, qeşa, roj, hiv, stêr,
3- Cıl, tej, ber, mehfûr, xaliçe, ferefol ên xwarınê,
4- navên çêbıwar ên lêkeri,
5- Hemû navên bajar, welatan mê ne.

Navên nenêrbaran (neruber) Vana navên ko merov bı çavan nabine û bı dest nıkare pê bıgıre. Behsa beşandına navan de me şirove kıri bûn. Nêr û mêbûna wan disa dı axaftınê de bêlu dıbe, zêdeyi mê ne.

Gava mırov bızane ev nav mê ye an nêr e, wan bı forma rengdêra destdanıyê (xweditiyê) bı pırsa "mın" re bıkar bine, yanê bıke malê xwe. Wek: "xani" nêr an mê ye, nızanım. Ko bêjım: xanıyê mın, dıyar dıbe ko nêr e, lewra tipa "ê" gırtıye. "Kurdıstana mın" tipa "a" dıgıre û mê ye. "Çemê mın" nêr e, lê "Dicle û Fırata" mın mêza dıbe. Bo tipa "a û ê" lı beşi "veqetandek" bınıhêr.

VEQETANDEK (zêder)

Vê re "herf i tarif" ji tê gotın; dıkeve navbera du navan an navek û rengdêreki bo ko wan pev re bıde gırê dan û cıns û tıbaba wan bıde zanin. Ev, sısê ne. Bo cıns i nêr "ê" bo cıns i mê "a" û bo cınsi nêr û mê ya gelejmarin ji "ên" tê. Yanê ê, a, ên.

Gava nav, têrkerek dıstıne bıvê-nevê veqetandekek tê dawıya wê. Têrkera ko veqetandek dıstine çar cûre nın.

- **Navek an du sê navan** wek: mamê Sinemê, law û bav û bırayên xwe.
- **Rengdêrek wesfin** wek: gula sıpehi, xortê hêja.
- **Rengdêrek destdanıyê** wek: bırayê mın, hevalê te.
- **Pronavek pêhati** (gırêki) wek: mırovê ko hat, mekina ko mın nıvisi.

zêdeyi dı nıvisandınê de van rêzên jêrin bihr me kın.

a) Ger nav bı dengdêreki dıqede tipa "y" tê pêşıya veqetandekê wek: ga = gayê cot. Lêbelê carinan wek "gaê cot" ji tê nıvisandın ko xelet e. Mû = mûyê reş. Seri = serıyê rût.

b) Navên ko bı "i" an "ê" dıqedın û ko tipa "y" gırtıne, ew herdu ji bılındekê (kumık) xwe davêjın û dıbın "ı" an "e" wek: dê = deya mın, rê = reya mın an rıya mın.

c) Navên nêrza ko tipa "a" heye, ew "a' dıbe "ê" wek: agır = dûyê êgır. Ga = here gê bine. Masi = em **mêsi** dıxwın.

nişank: Dı nıvisandınê de carinan nav lı pêş veqetandekê tipa "y" nastine wek: gaê cot, seriê genım, mûê reş, ko lı gor hın kesan dıbêjın ew ji rast e. Ger we bala xwe dayê dı bêjeya genım de tipa "e" ji dıbe "ê". wek: ez gênım dıçınım, carinan ev ji dıbe "ez genımi dıçınım". Wısa zehf caran tipa "e" dı teşeyi "ê" de tê tewandın.

nişank: deqê sısıyan de lı jor me goti bû, navên ko "a" tê de ne "a'ya wan dıbe "ê". Lêbelê bı rengeki dın ji em dıkarın wan bıkar binın. Ger hon tipa "i" bıxın dawıyê, ew ji rast e. Wek:

- dûyê êgır dê bıbe dûyê agıri,
- gê bine bıla bıbe gai bine,
- mêsi dıxwın bıla bıbe masıyi dıxwın.

rakırına veqetandekê: Carinan dı navbera navan de veqetandek tête rakırın, bı vi avayi ji bêjeyêne nû çê dıbın. Behsa afırandına bêjeyan mêze kın. Wek:

- mışkê kor = kormışk,

- gula sor = sorgul. Ger em wısa çep venegerinın ji disa bêjeyêne nû dıafırinın. Masimar, mışkekor, gulsor û hwd.

PÊŞKERA HÊJMARKi

Jê re veqetandeka nepeni ji tê gotın an ji zêdera nepeni (article indefiniti). Ev bıwêj dı axaftınê de tışteki nepeni bı awayi nenas pêş me dıke, du beş ın.

- **Bo nêr û mê yekejmar** : -ek, -eke, eki, -eke,

- **Bo nêr û mê gelejmar** : -ın, -ne. Hemû ev paşdani, bı hêjmara "yek" têne nasin.

minak : Yek jın = jınek, jınıkek bedew, keçeke bedew.

mırovın, hespın, mırovne, hespne, sêvne û hwd.

nişank : Ev rêzên jorin dı gelejmarıya navan de ji têne kar anin. Dı zmanê Kurdi de der vê babetê rêyeke dın ji heye, ev ji bıkaranina parekê "i" ye. Parekê "i" bê zayend e. Cihên navê nêr û mê dıgıre. Navan lı hev dıde gırê dan û ahengdarıya zmên pêk tine. Wek: bırayê mın i mezın, gayê me i cot. Pareka "i" tım gava ko zayend e, her cûda tê nıvisandın. Bo tipa "i" bınıhêr dı ferhengê de "i".

TEWANDINA NAVAN Û PÊŞKERÊN HÊJMARKİ

Nav bêjeyên guhêrbar ın, yanê têne tewandın. Gava :

a) Têrkera naveki dın e : bırayê Sinemê, hespa Tacini.

b) Ko pêşıya nav, daçekek heye : Jı Dıyarbekrê, dı gundan de.

c) Ger nav, kırde ya lekerekê ye : zaroyan xwar, Ferzendi got.

d) Têrkera lêkereki sergerandi ye, ya dema nıho û pêşhati de : Ez Sinemê dıbinım, ew hevalan tine mala xwe.

Weki em dıbinın lı jor tewanga navan de sê parekên rêzmani derbaz dıbın. Navên nêrza tipa "i" û navên mêza tipa "ê" û gelejmarıya van herdukan ji tipên "an" gırtıne. Rêzên tewanga navan ev ın: i, ê, an.

Xweş bala xwe bıdınê û van lı veqetandekê re têkıli hev me kın. Yên veqetandekê ê, a, ên ın û yên tewangê ji i, ê, an ın. Dı mamê Sinemê de "ê" ya mam veqetandek e, lêbelê "ê" ya Sinem tewang e.

Tewandına pêşkerên hêjmarki ji weki navan e. Bı rasti -ek û -ın tenê parên pêşkerê ne. -eke, -eki, -ekê û -ne tewandına wê ne. wek: jıneke baş an jınek baş, mırovne baş an mırovın baş, zarokek pıçûk an zarokne pıçûk û hwd.

NAV

Bêjeyên guhêrbar ın ko bı kêri naskırına tıştên heyi û hızr û ramanan tê wek: çıya, stêr, Kurd, jir, vên, dıl, Ferzo, Barzani, Zaxros, Hendrin, radyo, dûrbin û hwd.

Nav bı taybeti çend babetan hatıne beşandın:

a) Serenav : Mıroveki an tışteki bıtenê nav dıke wek: Şêx Seid, Kurdıstan, Dicle, Dêrsım û hwd. Hemû ev nav dı nıvisandınê de bı tipên gırdek dest pê dıkın. Sınıfandına navên serenav.

- Rastenavın, wek: Bozo, Evin, Sımko, Rıza.
- Malbati ne, wek: Bedırxani, Barzani, izoli.
- Nıjadine, wek: Kurd, Ereb, Tırk û Farıs.
- Coxrafine, wek: Kurdıstan, iran, Tırkiye, Çin, Sowyet.

Ev her sê babetên dawi pırejmar ın.

b) Hevenav (celebnav) : Evana hatıne navandın ko tıştên jı yek celebi (cıns) ne an ji yek grûbekê ne. Gelejmari tên hesêb kırın.

Mırov, gelejmar e, jı ber ko behsa hemû mırovi dıke.

Çıya, gelejmar e, jı ber ko behsa hemû çıya dıbe, bı taybeti navê fılan çıyayi neda ye.

Pez, gelejmar e, jı ber ko behsa hemû pez dıke.

Dest, gelejmar e, jı ber ko behsa pıranıya dest dıbe.

c) Navên nêrbaran : Navên tıştên ko em bı çavên xwe dıbinın, an dıhesın an ji dıkarın destê xwe bıdınê û pê bıgırın, dıkevın vê babetê. wek: av, xani, nan, pısing, ga, çêlek û hwd.

ç) Navên nenêrbaran (razber) : Ew tıştên ko em gewherıya wan, gıhana wan dıhesın, lêbelê bı çavan nabinın û nıkarın bı destan pê bıgırın wek: gıhan, bext, hış, raman, elektrik, kahreba, Bıhûşt, dojeh, hevalti, dılovani, qenci, mêrxasi, evin û hwd.

d) Navên kombêj : Bı kêri navkırına komek tıştan bı hev re dıhêt û gelejmar tê hesıbandın. wek: lek, keri, ref, naxır, selef, bars, gêşkûn, lıq û hwd. Selefê sıwaran, barsê mêşan, gêşkûna kewan, naxırê pêz.

e) Navên hevedudani (dumıl) : Navên ko bı du an bêtır navan çêbûne, an jı xurde gırtıne û bûne naveki dın. Dı zmanê Kurdi de çêkırına bêje û navên dın gelek hêsan ın, çêkırına navên nû ji dıkeve vê babetê. bınıhêre behsa "afırandına bêjeyan".

ê) Navên hevbend : Ev ji, jı babetek navên hevedudani ne. Du bırr ın.

1- Parekên gûn, lin, çıv, i, ti dıgırın û navên nû çê dıkın wek: argûn, pargûn, xewn, gundi, bırati.

2- jı ser qeydeyên afırandına bêjeyan, navêne dın çêdıkın wek:

- jı du navan : marmasi, kerguh, bıramak.
- jı nav û rengdêreki : pezkovi, gıresor, gakovi.
- jı nav û daçek : bermali, navmali, dûrbini.
- jı nav û lêker : hesıngêr, mırovkuj, avgêr.
- jı nav û rengpişe : bındest, serdest û hwd.

f) navên çêbıwar : Evana bı pırani parekên "i" an "ti" dıgırın an ji raderê lêkeran ın. wek: hevalti, mırovati, mêrxasi.

g) navên lêkeri : Evana hema her lêker ın ko hım ji bı nav têne kar anin wek: xwarın, vexwarın, çûn, razan û hwd.

h) jmarnav : Lı gor vê babetê ji nav têne afırandın ko em : "jmarnav" dıbêjın. Ger nav, navê yek tışti be ew "yekejmar" e. Hesp, Ali, çıya; ger nav tışteki bı jımara "yeki" pırtır be ew "pırejmar" e. Hespıne, Aline, çıyane. Yekejmari û pırejmarıya wan dı rêzmane de bı veqetandek, tewang, daçek, û lêkeran têne salıx dan.

ı) malbata navan : Navan ji weki insanan malbata xwe henın. Navên ko jı yek malê tên em dıbêjın jı malbata fılan navi ye. Jı ber ko ew jı ciheki serrast bûne wek:

jı malbata dest: desti, destır, destar, destgırti, desteng,

jı malbata dıl: dılsoz, dılbırin, dılêş, dılketi, dılovan,

jı malbata çav: çavêş, çavteng, çavsor, çavşkên,

jı malbata pışt: pışti, pıştgırtın, pıştvani,

jı malbata rê: rêwi, rêbıwar, rêbır, rêber,

jı malbata saz: sazbend, sazdêr, sazûman, sazkırın û hwd. dıkarın zêde bıkın.

not: dı zmanê Kurdi de pıranıya navan bı %sed jı navên lıbat û orxanên canê mırov pêk hatıne. Hon hê dıkarın jı bêjeyên lıng, rû, dev, ser, seri, mıl, cêger, pe, pa, eni, guh, sto û yên dın lı ser mala wan bı dehan an bı sedan bêjeyêne nû bıbinın an jı wan bıafırinın.

ZMANÊ KURDİ DE AFIRANDINA BÊJEYAN

Weki her zmani, zmanê Kurdi ji bı homayi (taybeti) av bûye. Hemû zman dı destpêka xwe de kêm bêje û kêmrêz ın, lê herçi ko çanda pêş ve dıçe zman ji çıql û guli dıde. Bêje her û her zêde dıbın. Zman bı çanda gel ve gırêdayi ye. Çanda û teknik û hêza gel çıqas zêde be zmanê wan ji ew qas pêş ve dıçe. Bo ko Kurdi hiç nebûye zmanê dewletê ya miri, disa ji bı awayi xwe de folklori, çandıni, navê dar û bera, gıya û jıyina gunditiyê de gelek pêş ve çûye. Jı bıl bêjeyên afırandi de Kurdi xwe bı xwe lı ser rêzên xwe i homayi hêj bêje û bıwêjan pêk tine. Çend rêzên gırıng lı jêr ın. Me dıvêt em lı ser van rêk û rêzan zmanê xwe dewlemend bıkın.

1- Pêşi ya gırıngtır ew e ko, Kurdi de zor bêje lı ser navên lıbatên (orxan) insan pêk hatı ye wek lı jor malbata navan de ji ko me behs kıri bû:

Jı dest: destnımêj, destbıra, destav, destûr,

jı ser : serkomar, serbajar, serok, serkar,

jı pê : pêpelıng, pêdark, pê kırın, pêlê kırın,

jı çav : çavsor, çavtırsıyayi, çavêş, çavhılkıri

jı dıl-

jı ser û seri-

jı rû-

jı dev-

jı mıl-

jı pışt û hwd. zehf bêje çêbûne û hê çêdıbın.

2- Jı du navan : bı vi awayi navên dın ya hevedudani çêdıbın, wek: rojname, destmal, serkomar, malxwê.

3- bı arikarıya du rengdêran : sorespi, keskesor, reşbelek, keskeşin û hwd.

4- bı nav û rengdêreki : dılhışk, destvekıri, xwingerm û hwd.

5- bı arikarıya nav û lekereki : rêbır, pezdoş, zembilfıroş.

6- bı arikarıya du lekeran : berdeborin, çûnûhatın.

7- bı hoker û naveki : pêşmêr, paşmêr, pêşmerge.

8- ducarkırına navan an rengdêr an hokeran, an ji lêker û jımaran : xare xar, raste rast, zû zû, reşe reş, mal mal, roj roj, yek yek, zo zo, du û hwd.

9- rakırına veqetandekê (zêderê) : jı dara gwizê, "dargwiz" jı daratû yê, "dartû" jı marê masi, "marmasi" jı germıya av, "germav". Ger ev nav cih bıguhêrın disa bêjeyêne nû çêdıbın. Masimar, avgerm.

10- bı guhêrkeran, yên ko em "pêşdank an paşdank" dıbêjın.

GUHÊRKER (xurdezad)

Ew parekên axaftınê ne ko lı pêş an lı paş bêjeyên himi tên û maneyên wan dıguhêrın an ji bêjeyêne nû çê dıkın. Bı gelemperi em dıkarın van ji dı sê grûban de cih bıkın.

1- **berlêker** : evana heft ên pêşın tenê têne pêşıya lêkeran û yên di ji carinan dı navan de ji cih dıgırın.

a) ra : rabûn, rakırın, raçav kırın, raxıstın,

b) hıl, hel : hılanin, hılavêtın, hıl dan, hılkışandın,

c) ve : vekırın, vejandın, vebûn, vexwarın,

ç) da : dadan, dahatın, daketın, danin, daweşandın,

d) vê : vêxıstın, vêşartın, vêketın,

e) we : weşandın,

ê) wer : wergırtın,
f) rê : rêkırın, rêdan, rê ve çûn, rêgah,
g) rû : rûnıştın, rûpel, rûpışt,
h) ber : berdan, ber gırtın, ber kırın, ber

çûn, ber xıstın.

2- xurdepaş :

- a,	beza, zana
- ahi, drêjahi, mezınahi	
- ak,	ronak
- al,	heval, delal
- an,	alıyan, Demenan
- ane,	mêrane, mirane, zemane
- ane,	mêrane, şêrane
- ani,	rojani, pırani, mêrani
- ar,	guhar, nıvisar
- asi,	mêrxasi
- ati,	kırvati, bırati
- awer,	birawer, cengawer
- ayeti,	Kurdayeti
- ban,	nıgehban, dergeban
- bar,	guhêrbar, ditbar, gulebar
- bare,	derbare, yekpare
- baz,	fêlbaz, serbaz
- bend,	hevalbend
- bend,	nalbend
- ber,	rêber, dılber
- dank,	guldank, kefçidank
- dar,	avdar, dersdar, serdar
- dêr,	çavdêr
- dox,	xeberdox
- e,	gewre, bıjarte
- ende,	şermende, berfende
- fam,	gulfam(rengê gul)
- gar,	rojgar, pigar
- gaz,	belengaz
- geh,	xwandegeh, mıjûlgeh
- ger,	şevger
- gin,	xemgin, şevgin, lezgin
- gin,	mızgin, lezgin
- gir,	avgir, kelegir
- gır,	agırgır
- gon,	algon, argon, avgon
- hi,	avahi, agahi
- i,	Boti, Kurdi, avi
- i,	nezani, azadi
- ık,	mêrık, jınık
- in,	zêrin, zivin, derewin
- in,	dılin

- ıng,	rojıng
- ini,	pirini, dayêni
- inok,	xapinok
- ir,	dılir
- iti,	keriti
- itık,	bangeritık,
- ıyan,	germıyan, sermıyan
- kar,	cotkar, xwandekar
- ker,	banker, zivker
- kok,	çılokok
- lan, an,	Erdelan, mezelan
- lin,	hêlin
- mal,	destmal
- mend,	dewlemend, hunermend
- mende,	şermende
- nak,	derdnak, xemnak
- nıwaz,	dılnıwaz
- ok,	hechecok
- oke,	banoke
- ol,	gulor
- ole,	zırtole
- olek,	çinçolek
- olık,	gulolık
- onek,	zırtonek, tırsonek
- oyi,	şeroyi
- perwer,	welatperwer
- reng,	sorereng, pırereng
- sar,	şermesar
- stan,	Kurdıstan, gulistan
- ti,	hevalti
- tır,	mezıntır, pıçûktır
- ûr,	rencûr
- van,	aşvan, gavan, nêçirvan
- van,	dılovan
- vani,	şerevani, melevani
- ver,	gırover
- war,	bendewar
- wer,	azwer, birewer
- wi,	bawi, ewrawi
- xane,	çayxane
- yar,	cotyar, berpırsıyar
- yar,	bextıyar, cotyar
- yi,	bêpareyi
- za,	mirza, bıraza

pêşdank

- hemû xurdeyê berlêker wek: ra, ve, hıl, hel, da, vê we, rê, rû, ber.

- bar,	bar kırın, baregeh
- dar,	dargwiz, dartû
- reng,	rengpişe, rengdêr

- war,	wargeh, warnışin
- ban,	bankut, bangeh
- baz,	bazdan
- ber,	berdan, berveçûn
- saz,	sazûman, sazende

paştaniyên ko jı lêkeran pêk tên

- ajo,	kerajo, tolajo
- avêj,	tiravêj, bombeavêj
- bêj,	çirokbêj, dengbêj
- bin,	dûrbin, hûrbin
- bır,	çavbır, cobır
- dan,	şamdan
- dırû,	soldırû, cıldırû
- gerin,	şopgerin
- go,	derewgo, dıago
- guhêz,	wêneguhêz
- hıngêv, şûrhıngêv	
- jen,	avjen, bajen
- jmar,	katjmar
- kar,	cotkar, xwandekar
- kêş,	avkêş, barkêş
- keş,	serkeş
- kuj,	mêkuj
- kut,	bankut, bakut
- mêj,	destmêj, xwınmêj
- nışin,	xanenışin
- nvıs,	destnvis, diroknvis
- parêz,	welatparêz
- pêj,	nanpêj, aşpêj
- rêj,	avrêj
- revin,	xewrevin, kêvrevin
- şo,	destşo, cılşo
- teraş,	qelemteraş, darteraş
- xur,	goştxur, gıyaxur
- xwaz,	azadixwaz
- zan,	rêzan, stêrezan.

RENGDÊR (rewş)

Bêjeyên ko hevalıya navan jı bo salıxdana kêsım (şıkl, teşe) û rengê wan an ji cih û warê wan, dûri û nêzıkıya wan dıkın jê re rengdêr tê gotın. Jı rengdêrên wesfin pê ve guhêrbar ın.

Rêzmana Kurdi de şeş babetên rengdêran henın:

1- rengdêrên çılobûn û çawabûnê (wesfin)
2- rengdêrên destdanıyê (xweditiyê)
3- rengdêrên pêşker
4- rengdêrên pırsıyarki
5- rengdêrên nebınavkıri (nepeni, nependi)
6- rengdêrên jmarin

1- RENGDÊRÊN WESFIN

Ev celeb rengdêr neguhêrbar ın yanê nayêne tewandın. Ev çılobûn û çawabûna navan dıdın zanin an ji hevaltıya navan dıkın û wan dıdın salıx dan. Bı du babetan cıyawazi dıbın.

a) rengdêra wesfina a xurû (besit)

b) rengdêra wesfin a dumıl (hevedudani)

rengdêra wesfin a xurû : Evana bêjeyêne bı serê xwe ne wek:

1- navên rengan : reş, spi, kesk, sor û hwd.

2- navên dırûvi (drûvi) : gıran, sıvık, çal, kort, kov, bılınd, nızm, xar, rast, çewt, xelet û hwd.

3- hın tıştên cıvaki : baş, qenc, kırêt, paqıj, pir, cıwan, xızan, dewlemend, pıçûk, gır, mezın û hwd.

rengdêra wesfin a dumıl (hevedudani) : Evan ji bı du bırran hatıne parve bûn.

a) rengdêrên xurdezad : Yên ko bı xurdeyeki hatıne çêkırın wek: tirbaz, cotkar, şûrker, bılûrvan, serdar, mêrani, şahane, gundi, eqılmend, hevkar, nivsal, pêxwas, serqot, lezgin û hwd.

b) rengdêrên hevbend : Ger hon dı zmanê Kurdi de afırandına bêjeyan bızanın an bıxwinın hon fêr dıbın ko çawa bêje têne çekırın an afırandın. Bı vi qeydeyi bêjeyên rengdêr ji dıafırın. Bêjeyên rengdêri bı çar awayi pêk tên û ew dıbın rengdêrê hevedudani an hevbend.

1- rakırına zayend (zêder) wek: ji dılê şad, "dılşad" ji çavê reş, "çavreş.

2- guharandına cihê du rengdêran ko zayenda xwe rabûne wek: jı bıhayê gıran, "gıranbıha" ji revina xew, xewrevin, ji kesk û sor, keskesor.

3- ger lı pey naveki têrkerek bê wek: mılşkesti, dılhebûni, serfıri û hwd.

4- lı pey naveki an rengdêreki de ko maneyeke fermani bêt wek: dengbêj, xweşbêj, gotınpis û hwd.

2- RENGDÊRÊN DESTDANIYÊ (xweditiyê)

Ev celeb rengdêr dı axaftınê de tıştên ko em behs dıkın yê, ya an yên kê ne, lı me dıdın zanin. Evana ji pronavê kesani ya tewandi ne. "mın, te, wi, wê, me, we, wan." wek: pırtûka mın, gayê te, pênûsa wi, tıştên me, mala wan û hwd.

pronavê "xwe" ji rengdêra destdaniyê ye wek: mın kurê xwe ani mal. Kurê mın bı hevalê xwe ve dıçe zaningehê.

3- RENGDÊRÊN PÊŞKER

Ger mırov bı işaretan bı tılıya xwe tışteki pêşkêşi yeki bıke lıgel vê hereketekê bıdeng ji dıde. Bêjeya ko dı vê dengê de henın rengdêrê pêşker ın. Vana dı pêşıyê de sê celeb ın.

1-

- Bo tıştên dûr û bê zayend: "ew"
- Bo tıştên nêzik û bê zayend: "ev." Ev her du bêje ji têne tewandın.

2-

- Bo tıştên nêzik, nêrza û yekejmar:	"vi"
- Bo tıştên nêzik, mêza û yekejmar:	"vê"
Bo tıştên dûr, nêrza û yekejmar:	"wi"
Bo tıştên dûr, mêza û yekejmar:	"wê."
Bo tıştên nêzik, nêr an mêza:	"va"

- Bo tıştên nêzik û mêza: "vê."

3-

- Bo tıştên nêzik, nêr an mê gelejmar: "van"
- Bo tıştên dûr, nêr an mêza gelejmar: "wan."

daxuyani: Ev bêjena carinan dûr û nêzikiya wan têkıli hev dıbın, cih cih ew şund dıguhêrın. Rasti ji bıkar anina van rengdêran gelek zehmet ın. Dıvêt, merıv van baş bızane an fêr bıbe.

daxuyani : Rengdêrên pêşker gava pêşkerıya tıştekî dıkın, ger ew nav nêrza be lı pey wi tipa "i" tê, ger mêza be lı pey wê tipa "a" dıhêt, wek: vi mêri, va jina an vi mamostayi, va mamostayê.

Va ferhenga bı vi teheri bo wan hevalên Kurdhebin hatıye nıvisandın. Me lı vê derê lı van kesan pırsi ko ew bêje çı mane ne, ev tıştên ha pêwisti me bûn.

4- RENGDÊRÊN PIRSIYARİ (pırsıyarki)

Ev celeb rengdêr bıkêri pırsê tên. Heta nıha ew çar ın: çı, çend, çawa û kijan. minak: Tu kijan rojê bı çı fıkrê, bo çend rojan û çawa hati.

5- RENGDÊRÊN NEBINAVKIRİ

Tıştên neronebar, nexuyayi an veşarti ji me dıvêt guh lê hebe. Vır de ji ev celeb rengdêr agahdarıya me şên dıkın. Ev ın: tu, fılan, her, gelek, hevqas, herçi, hemû, hemi, zehf, çend, hiç, kes, tukes, herkes, pır, tenê.

En qas mırov re gelek nan dıvêt, hemû kes neyên ji disa çend ji wan tên; tu kes guhdarıya kesi nake, hiç nebe tu guhdarıya mın bıke. Zor spas, mın gelek xwar û hwd.

6- RENGDÊRÊN JIMARIN (jmarin)

Bêjeyên rengdêrine ko navan bı hêjmaran ronebar dıkın, tıbab û paye ya wan ji me re beyan dıkın. Du bırr ın.

a) jımarên jmarda (xurû)

b) jımarên rêzda (payedar).

a) jımarên jmarda : çendani û jımarên tıştan raste rast lı me dıdın zanin, wek: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 100. 1000. Hezar pêşmerge, du sed xwandegehên navin, sê sed mırov, deh hezar kes û hwd.

Her weki em dıbinın rengdêrên jımarda pêşıya navan tên. Lêbelê heke pırs lı dem û saetê ye, hêjmar dıkeve pışti navi, wek: saet çar e, saet ji çaran çaryek kêm şeş e, saet heştan re bist dıxwaz e an ji heştan kêm bist e, saet heft û nivan de û hwd.

Weki dın heke rengdêrên jımarin bı serê xwe ne û daçekek gırti ye, têne tewandın. Wek: saet çaran de, sala hezar û neh sed û nod û yekan de.

Jû pê ve ger pêşıya hêjmarê daçekek û pışti hêjmarê navek heye, nav bı tenê tê tewandın, wek: mın ew hesp bı deh zêran kırri.

Rengdêrên jımarda ji duduyan heta nozdeh gelejmari têne tewandın, wek: dı saet heştan de, sala çıl û çaran de.

Bervaji ji 20.an heta ji sedan, ji sedan heta hezari yekejmari
têne tewandın, wek: ji çıli bêtır, ji sedi kêmtır, ji hezari berjor.

b) jımarên rêzda : ev ji çar grûb ın:

Forma 1- yekemin, duhemin, sêhemin, nehemin, sedemin û hwd.

Forma 2- yekan, duduyan, sısıyan, çaran, pêncan, nehan, sedan û hwd.

Forma 3- yek-yek, dudu-dudu, sısê-sısê, çar-çar, deh deh, sed sed û hwd.

Forma 4- Jımar, zayenda pêşkerê "yek" dıstine dawıya xwe, wek: yekek, duyek, sêyek, çarek heftek dehek, bistek, sedek, hezarek û hwd.

Heçi rojên mehan bı vi awayi têne gotın. Yeki gulanê an yek gulan, 25.i tebaxê, çardeyi tirmeh, 21.i adarê û hwd.

Newroz dı çari meha sısıyan de ye. Heşt i meha sısıyan de ez hatım dınyayê. Hefti meha yanzdeh bûyina te ye. Bo nav û tewandına jımaran, bınıhêr behsa jımaran.

PAYEDARIYA RENGDÊRAN

Rengdêrên çılobûn û çawabûnê (wesfin) têne paye kırın, yanê bıha an qimeta wan zêde an kêm dıbın. Ev ji bı sê awayi şirove dıbe.

1- Pıçûker.
2- Bêturker.
3- Berhevani.

1. pıçûker : Me dı behsa pêşiyê de ji goti bû ko ev bıhayê bêjeyeki pıçûk dıkın. Rêzmanê de pıçûker bı xurdepaşa pêk tên. Herweki bandûra (tin, tesir) xwe dıde rengdêran, lêbelê navan an yên dın ji dıguhêre. Lê dersa rengdêrê de bıhayi kêm dıke. Ev ın: -ek, -ok, -kok, -kole, -ole, -k, -ık. Ev minakên lı jêr bersiva van dıdın. Pıçek, lıbek, zarok, jınkok, pıçkole, zmanok.

2. bêtırker : Parekên vê gotınê bıhaya rengdêran bılınd an zêde dıkın. Dudu ne. "tır û tırin" wek:

bılındtır, bılındtırin.
mezıntır, mezıntırin.
reştır, reştırin û hwd. Payedarıya rengdêran bı awaki dın ji pêk tê. Ev ji bı rengdêrek dın an bı renpişeyeki (hoker). wek:
mezın, mezıntır = pır mezın an dı neyini ya xwe de tu mezın, ne mezın. Yanê bı bêjeyêne tu, pır, gelek, hiç û hwd. ji bêtırıya wan zêde dıbe.

3. berhevani (qıyas) **:** Sê bêjeyên pronavê destdarıyê ne. "yê, ya, yên." Evana gava ko rengdêran payedar dıkın wan dıkın ya xweditiyê û yan ji wan qıyas dıkın wek: Yê mın mezın e, lê ya wê mezıntır e. Nan lı Holendê pır e, lê ya Kurdıstanê xweştır e.

PRONAV (bernav)

Pronav, bêjeyêne guhêrbar ın ko cihê navi dıgırın. Ma Tacin hevalê te ye? belê, ew hevalê mın e. bê guman tê seh kırın ko dı hevoka duhemin de "ew" cihê Tacini dıgıre. Wısa ko nebûna me dıvêt bıgota " belê, Tacin hevalê mın e." Pronav cih cihan de têkıli rengdêran dıbın, carinan gelek zehmet e ko mırov, wan ji hev veqetine. Lêbelê, dıvêt mırov baş bala xwe bıdê ko kijan cihê nav gırti ye û kijani hevalıya navi kırıye. Wek em bêjın: "**hemû** mırov, **tu** tışt" rengdêrên. Lê em bêjın: "**hemû** çûn, **tu** nehatın" de "hemû û tu" pronav ın.

Zmanê Kurdi de yanzdeh (11) celeb pronav dıyar bûye:

1- PRONAVEN KESIN

Evana ji bı du bırran par ve dıbın.

a) pronavên kesin ya tewandi : te, wi, wê, mın, we, wan.

h) pronavên kesin ya netewandi : ez, tu, ew, em, hon, ew. Lêker bı van pronavan têne tewandın.

2- PRONAVÊN DESTDANIYÊ

Evana ji sê babet ın:

a) ji bo cınsi nêr "yê"

b) ji bo cınsi mê "ya"

c) ji bo nêr û mê ya gelejmar ji "yên." Dı axaftınê de ev hersê bêje carinan kın dıbın û dıbın "ê, a, ên, wek: Yê mın = ê mın,

ya mın = a mın, yên mın = ên mın.

3- PRONAVÊN PÊŞKERÎ (işarki)

Şûna naveki bı awayi nişandanê dıgırın. Lı gor dûr û nêzik, nêrza û mêzabûna van ev ın:

1- ji bo nêr û mê ya nêzik û yekejmar "**ev**"

2- ji bo nêr û mê ya dûr û yekejmar"**ew**"

3- ji bo nêr û mê ya nêzik û gelejmar "**van**"

4- ji bo nêr û mê ya dûr û gelejmar"**wan**." Dı gelejmari de: weki "evên, ewên, evan, ewan" ji têne bıkar anin. Pronavê pêşker têne tewandın, minaki:

"**vi**" nêr, nêzik û yekejmar,

"**wi**" nêr, dûr û yekejmar,

"**vê**" mê nêzik û yekejmar,

"**wê**" mê, dûr û yekejmar

"**va**" nêr û mêzayi ya xwe bêlû nine û ya nêzik a yekejmar,

"**van**" nêr û mê, nêzik û gelejmar,

"**wan**" nêr û mê, dûr û gelejmar.

4- PRONAVÊ GIRÊKÎ (pêgıh)

Ev pronav, navê ko cihê wi gırti ye; dıgehine navê paşdetır. Ev, bêje ya "ko" ye.Dı hevokê de carinan "ê ko, a ko, ên ko" ji têne bıkar anin. Tım kırde ye. ê ko cot dıke, bêrivana ko pez dıdoşe. Gava "ko" bıbe têrker, dıvêt legel bêje ya "hatın" re bêt. Wek: ê ko hat xıstınê, ê ko hat lê xıstın.

5- PRONAVÊN NEBINAVKIRÎ (nepeni)

Ev pronav tıştan bı gelemperi, lê hınek gumanbar bı awaki neronebar pêş me dıkın, sê kom ın:

a) her yek, yek, kes, her kes, tu kes, her tışt, tu tışt, falan kes.

b) hemi, hemû, hın, hınek, çendek, gelek, tev, kuli.

c) heçi, behvan, çend, tu, gi, gış, gışt, gışti, hiç, hew, hev, hev û du û hwd.

not:

koma '**a**' yekejmarin têne tewandın,

koma '**b**' gelejmarin têne tewandın,

koma '**c**' nayêne tewandın.

6- PRONAVÊN PIRSIYARÎ

Dı şûna navan de yên ko bı pırs têne bıkar anin. Evana ji : çı, ki, kijan, kijık, kê. Wek: çı lı vıra heye? kê lı te xıst?, ki dıçe Dêrsımê? dı kijan saetê de ez bêm? kijiki dıxwazi û hwd.

7- PRONAVÊ BİRDAR

Ev pronav, bêje ya "xwe" ye. Nêr û mê, yekejmar û gelejmar; weki xwe dımine, nayên tewandın. Carinan tê ducar kırın. Wek : xwe xwe, xwe û xwe. Ez bı xwe dıçım, ew bı xwe bawer e, ez pırtûka xwe dınvisinım, mekina otomatik xwe û xwe dıgere û hwd.

8- PRONAVÊ HEVDUDİTIYÊ

Evıya bêje ya "hev, hevudu an hev û du" ne. Dı rengê xwe de grûbek pronav pêk tinın. Em hev re mezın bûn. Wan hev û du ve bızelıqinın. Kurdıno, hev û du hez bıkın. Em hemgelê hevudu ne, û weki dın.

9- PRONAVÊN NEBINAVKIRİ YÊN HEVEDUDANİ

Ev jı pronavên birdar legel daçekê dıgehije pronavên kesin, wek: ez bı xwe dınıvisım. Hon bı xwe, ewana bı xwe û hwd.

10- PRONAVÊN KURT (kevn)

Ev pronav bı xwe û xwe naye xebıtandın û dıgehije dawıya lêkeran. Ev sısê ne: "ê, yê, i," Evana yekejmar ın û cihê navê nêr û mê dıgırın. Wek: te jı hevalê xwe re got? belê, mın gotê. Te ew da bırayê xwe? belê, mın dayê. Hevalê mın î hêja.

11- PRONAVÊN DAÇEKIYA HEVEDUDANİ

Daçekên " jı, bı, lı, dı " carinan dıgehijın pronavê kesin û bêjeyeke dın yê pronavi pêk tinın. Dı axaftınê de ahengdari û sıvıkahi çêdıkın. Wek:

- jı wi an jı wê dıgeyin hev û dıbın "jê"
- dı wi an dı wê dıgeyin hev û dıbın "tê"
- bı wi an bı wê dıgeyin hev û dıbın "pê"
- lı wi an lı wê dıgeyin hev û dıbın "lê"

minak:

Mın jê xwast yanê mın, jı wê an jı wi xwast.

Te lêxıst yanê te lı wi an lı wê xıst. Weki dın:

- bı wi an bı wê re, dıbe "pê re"
- dı wi an dı wê re, dıbe "tê re"
- jı wi an jı wê re, dıbe "jê re"

RENGPİŞE (hoker)

bêjeyêne neguhêrbar ın û nayêne tewandı. Wext û cihê bûyeran, çawa û çı teheri qewımi ye, şani me dıkın. Ev jı çend grûb ın.

1- RENGPİŞEYÊN DEMKİ

Evana bersiva pırsa, kêngê, çı çax, çı demê, çe wextê dıdın.

- kêngê tu hati bajêr? ez par hatım.
- tu çı çaxê hati? ez îro hatım.

- **Ferho çı wextê hate** gırtın? Ferho **duh êvarî** hate gırın.

Pêşdetır hokerên demki ev ın: iro, işev, isal, duh, par, pêrar, pêr, betır pêr, betır pêrar, zû, dereng, hêj, mêj, kinga, demberê, hema, nêzikahi de, dawi, tali, berê, daime, paşê, êdi, car car, sıbê, nıho, gava, hero, tım, nişke, û hwd.

2- RENGPİŞEYÊN CİHKİ (lûs)

Ev celeb hoker, bersiva van pırsa dıde: ku, lı ku, lı kiderê, kiderê, wek:

- tu lı ku bûyi? ez lı **hundur** bûm.
- cıvin lı kiderê dıbe? cıvin lı **komelê** dıbe.
- Sılo lı ku ma? Sılo lı **mala Sımko** ma. Hın hokerên pêşdetır ev ın: der, hundur, dûr, nêzik, ser, bın, pêş, paş, nav, vır, wır, jı der ve, vır ve, dı ser ... re, dı bın ... re, jorin, jêrin û hwd.

3- RENGPİŞEYÊN ERİNİ

Bêjeyên weki: erê, belê, naxwe, tu tışt, bı rasti, bı ewleyi, bê guman, bê şık, heye ko û yên wısa dıkevın vê babetê.

4- RENGPİŞEYÊN NEYİNİ

Bêjeyên weki: nı, ne, na, tu, çû, hiç, qet, xwezi, belkê, gerek, eger, ger û yên wısa jı vê babetê de cih dıgırın.

5- RENGPİŞEYÊN PIRSIYARKİ

Yên gırıng ev ın: ma, gelo, kinga, ku, ki, kê, ki ye, çi ye, kê ye.

- **ma** tu kêngê dıçi?
- ew lı **ku** ye?
- ew **çı** tışt e?

Rengpişeyên pırsıyarki du bırr ın.

1- rengpişeyên pırsıyarki ya durust: Evana raste rast bê pırsek dıkare were gotın. Wek: ki ye, çi ye

2- rengpişeyên pırsıyarki ya nedurust: Bı tenê nayên gotın, dıvê bı lêkerekê ve were gırê dan.

- tu **kinga** dıçi?
- tu **çı** çaxi hati gund.

6- RENGPİŞEYÊN AWAKİ

Evana bersiva pırsa çawan, çı teheri, çı qeydeyi, çıto û çer dıdın. wek:

- te xebat çawa kır? mın xebat **zû** kır.
- ew çawa lı hev hatın? ew bı **hevaltî** lı hev hatın.
- wi çawa bersiv da? wi **bı rasti** bersiv da.

Hokerên awaki yên gırıng ev ın: Zor, çıto, çer, holê, wılo, çêtır, xırab, qewi, çawan, wıha, bı qasi, jı, pev re, çıma, çıre, jı ber vê yekê, nemaze, lez, zû, dereng, baştır û hwd.

7- RENGPİŞEYÊN ÇIQASİ

Rengpişeyên çıqasi bersiva " çend û çıqas " dıdın, wek:

- salên te çend ın? salên mın **gelek** ın.
- dınya çıqas gır e? dınya **pır** gır e.

Hokerên çıqasi ya gırıng ev ın: gi, gış, gışt, hemû, pır, pırtır, bêtır, çend, eger, hındık, bı qasi, çıqas, zehf, hınde, kêm, gelek, bes, hiç (hêç), bı xwe, ew (ev) çend, hevqas, ew (ev) qas, zêde û hwd.

8- BIWÊJÊN RENGPİŞEYİ (hokeri)

Hınek ji van ev ın: dı cih de, dor be dor, zû be zû, rû bı rû, pê bı pê, raste rast, pey der pey, ji nêzikahi ve, ji der ve, tev li hev, bê ser û bın, bı vi rengi, bı vi teheri, geh geh, tewr û hwd.

Weki dın ji ji pareka "bı, i, ane, ahi, ayi" zehf rengpişe têne çekırın, wek: bı sıvıkahi, bı nermi, bı dızika, aqılane, comerdane, axayane û hwd.

DAÇEK (pêrbest)

Navbera bêje û mane de pêwendi çêdıkın û dı hevokê de têrkera gerandi dıkın negerandi. Wek: Rıstem keleş xıst, têrkera gerandi ye. Ger em bêjın: "Rıstem lı Keleş xıst" têrkera negerandi ye. Vê hevokê de "ji" daçek e û têrkeri negerandi dıke.

Rêzmana Kurdi de behs lı ser daçekan dûr û dırêj nehatıye serrast kırın û baş şirove nebûye. Yek ji van Qanadê Kurdo, daçek bı sê bırran par ve kırıne.

1- daçekên kevn : "ji, bı, lı, dı, bo, ba, bê, dû, pey, cem, gel. Gava ev daçek têne pêşıya nav, navi dıtewinın, wek: mar ji qulê kışıya. Pez lı mêrgê dıçêre. Em bı dosti dıjın.

not: daçeka "bê" lı pêşıya navan tê bıkar anin û nav nayê tewandın, wek: ew, bê mal û jın e.

2- daçekên nû: Ev ji, ji navan peyda bûne û mina navên heyinê têne xebıtandın. Yên gırıng ev ın: ser, ber, nav, paş, pêş, rex, bın.

minak: Pırtûk lı ser masê ye. Reya rast dane ber me. Zaro hatın nav gund û hwd.

3- daçekên dumıl (bı cot) : Evana bı du daçekan pev re pêk tên. Raberkırına, kırın û bûyinê bı awaki zelal û safi pêş me dıkın. Van re bıwêjên daçeki ji tên gotın. Ev ın: dı gel, lı gel, ber bı, lı jêr, lı jor, ji bo, jû pê ve, ji pê ve, her çend ji, dı ... ne, dı nav ... re, lı ber, lı pêş, lı cihê, ji pê ... ve, der nêziki, bın ... de, lı ser ... re, pêşberi, ji bıli û hwd.

Yanê bı awaki dın ji em bêjın, gava daçekên nû û kevn gehiştın hev, dıbın daçekên dumıl...

GİHANEK

Bêjeyên neguhêrbar ın. Bı kêri gırêdanıya du parçe hevokê an du gotın an du bêjeya tên. Em dıkarın van bı du beşan par ve bıkın:

1- gihanekên yekta : Vana ev, bêjeyên bı serê xwe gihanek ın. Wek: û, gava, ger, eger, ji, lê, lewma, lêbelê, weki, ko, holê, wisa, ango, an, ne, ta, heta, heçi, heke, mina, noli û hwd.

minak: **gava** ez **û** te **wek** şêran çûne şer, **wisa ji** em dıkarın hevkarıyê bıkın, **ango** pev re bıxebıtın.

2- gihanekên duta : Gırınıngê wan têne ducar kırın. Para pêşın de hevoka yekem, para duduyan dı hevoka duhem de derbaz dıbe. Ev ın:

ji ... ji, wisan ... çawan, ne ... ne ji, yan ... ji, hım ... hım, hım ... hım ji, çıqas ... evqas ji, evqas ... çıqas ji, û hwd.

minak: Dı govendê de mêr ji dıbın, jın ji. Te çawan got, mın wisa ji kır. Ne lı vır, ne ji lı wır. Hım dıxebıtım û hım ji dıxwinım. Hım dıçım hım naçım.

3- bıwêjên gihanekê: Evana ji gihanekên ko daçek an rengpişe gırtıne. Ev ın: ji ber ko, her weki, heta ko, lê belê, hema ko, wisa ko, ji ber vê yekê û hwd.

BANEŞAN

Bêjeyên neguhêrbar ın û nayêne tewandın. Ev celeb bêje, dılxweşi an ecıbandıneke kovan û kesereke pêş me dıkın. Hınek ji wan ev ın: ax! wax! ax lı mın ezo! wey! wey lı mın por kurê! wey lı mın! lo! lê! lo lo! lê lê! yabo! yadê! wiy! wiy dayê! wişş! daê kılê! hey! hay! brao! bavo! dotmamê! apo! û hwd. tıştên wisa...

nişank: Mımkûne ko carinan bêne tewandın, wek: Kurdno! gelê hevalno! zarno! dayê kıla mın! û hwd.

RAST NIVİSANDIN

Dı vê babete de em behsa rast nıvisandına zmanê Kurdi lı ser rêzên rêzmani û çêkırın û pêkanina hevokan û behsa lê danina işaretên nişandekan wê bıkın. Babet lı gor rêzmana Bedırxanan û qanadê Kurdo û Reşid Kurd, bı kurtebêji hatıye kom kırın.

1- Kurdi de hemû xurdezad yanê pêşdank û paşdankên wan bı bêjeya xwe ve gırêdayi ne û pev re têne nıvisandın, wek: **vêxıstın**, **dakırın**, **çêkırın**, **rakırın**, **hılanin**, **eqılmend**, xwande**geh**, cot**kar**, kar**ker**, ser**baz**, der**baz** û hwd. Bo xurdezadan lı behsa **guhêrker** temaşe ke.

2- navên lêkeri ya hevedudani bı hev ve dızelıqın, wek: **çekırın**, **qulkırın**, **hışkkırın**, **rabûn**.

3- Eger lêkeran, lêkereke dın an lêkera arikar gırti ye, evıya cûda tête nıvisin. Wek: **mêze kırın**, **nan xwarın**, **lez kırın**, **têk çûn**.

4- Eger lêker, cihê nav dıgıre wê gavê pev re tên nıvisin, wek: **lezkırın**, **nanxwarın**, **mêzekırın**.

5- Veqetandek û tipên tewangê bı bêje ya xwe ve dızelıqın, wek: **mamê Sinemê**.

6- Pareka pronavan cûda tên nıvisin. Ger lêkera arikar "bûn" gırtıye, ew ji cûda ye. Wek: **ez ım**, **tu yi**, **em ın**.

7- parekê paşlêker "ın" tım cûda ye, wek: **em ın**, **ew serbaz ın**.

8- parekê "i" tım cûda ye. Wek: bırayê mın **i** mezın, keça mın **i** bedew. Lê belê, gava **i** maneki dın dıde, wê gavê lı bêje ve tête gırê dan, wek: Dıyarbekri, Dêrsımi, hevali, bermali.

9- Ev rêzên jêrin ji gelek gırıng ın. Bo lêgerina bêjeyan dı vê ferhengê de ji we re pêwist e. Ger bêjeyek bı van tipên jêrin dest pê dıke, navbera van tipan de dengdêra "ı" carinan nayê. Bl, dr, fr, jm, pr, ql, qr, sp, st, şk, şt, zm, nv, str.

nişank: Evıya ne rêz e ko tım nayê; lêbelê, xwe lı şıbi bêje dike. Wek: Ger we bêjeya "bılûr" dı rêza wê de nedit, wê dı rêza "blûr" de bıgerın. Bêjeya wek: zıman, bıra, sıtran, nıvisandın û hwd. ji disa weki" zman, bra, stran, nvisandın têne bıkar anin. Bêjeyên ko ji zmanên bıyani hatıne bı zêdeyi tım weki xwe dımінın, wek: protest, sport, klinik û hwd.

10- Bêjeyên ducarkıri de, bêjeya pêşın tipa "e" dıgıre û bı nişandeka axaftınê cûda dıbe, wek: xuşe-xuş, gırme-gırm, hışke-hışk, zınge-zıng û hwd.

NİŞANDEKÊN AXAFTINÊ

(.) nıqte, rawest.
(,) bıhnok, bihnok.
(;) rawestbihnok.
(:) du rawest.
(-) rawestên pey hev.

(?) nişandeka pırsê.
(!) nişandeka hêdanê.
(–) nişandeka pênekan.
(-) nişandeka axaftınê.
(" ") nişandeka dunıkan.
(/) nişandeka par ve kırınê.
(^) bılındek, kumik.
(-) dapaçin.
(+) pıtır.
(%) bo sedi.
(=) wekhev.
(0) hivok.

HEVOK

yek an zêdetır bêje ne ko dı rêzê de maneki, fıkreki an qewımandıneki bı têgehişti pêş me dıkın û bı rawestekê dawi tên. Hevok lı gor çêkırına xwe û axaftına xwe de ji dú formên esasi pêk tên. Rûpelê pêşi de em lı ser kıtkıte yên wan bısekının.

1- forma çêbûnê de hevok: Hevok lı gor forma çêbûna xwe de bı sê parekên sereke par ve dıbe.

- **a)** yê an yên ko dıke an dıkın, kırde.
- **b)** tıştê ko dıbe an dıbın, lêker.
- **c)** navbera kıri û bûyi de cih û dem û dırûv û çawani, çıqasi û hwd, têrker. Yanê, pêwendi dı navbera "a û b" yi. Deqê "a" re em dıbêjın: "kırde." deqê "b" re ji "lêker" tê gotın. Deqê "c" ji bı taybeti dıbe "têrker."

Ger dı hevokê de lêker tune be, cihê wê pişkberê lêkeri (têrkera kıfşdarıyê) dıhêt.

a) kırde (pişkar, kıryar) : Dı hevokê de kes an tıştê ko kareki an qewımandınekê dıke, kırde ye. Ew navek ji dıbe, an pronav an rengdêrek ji dıbe û carinan lêkera raderi û jmar ji dıkarın têkevın cihê **kırde** yi. Wek:

Hevind çû bajêr.
- ki çû bajêr? Hevind. Vır de "Hevind" kırde ye.
Cemşid lı Sılo xıst.
- kê lı Sılo xıst? Cemşid. lı vır de "Cemşid" kırde ye.
kevır ket.
- çı ket? kevır. dı vır de ji "kevır" kırde ye.

b) lêker : Hevokê de tıştê ko bûye, dıbe an dıqewıme (lı gor demên wan ferq nine), ew dıbe lêker. Bersiva van pırsan dıde. çi ye? ki ye? çı? çawan e? çı dıke? çı hali de ye? kijane? û hwd.

- Berf dıbare.
Pırs.
- Berf çı dıke?
Bersiv.
- dıbare. Lı vır de ev, dıbe lêker.
Temo xorteki hışyar e.
Pırs.
- Temo xorteki çawa ye?
Bersiv: hışyar e. Dı vır de **hışyar** lêker e.
Lêker tê tewandın û tê de sê kes henın.
- ê ko dıke,

- ê ko tê kırın,
- ê ko ne dıyar e, qala wi dıbe an lı ser tê axaftın an behs lı ser wi/wê ye.

Lêker bı kırde ya xwe ve ahengi dıke, wi ve pêk tê. Ger kırde yekejmar e, lêker ji yekejmar e, ko kırde pırejmar be, lêker ji pırejmar dıbe, wek: ez dıçım, hon dıçın, ew çû, ew hatın û hwd.

Dema bori de wisa nine. Lêker weki xwe dımine, wek: mın lê xıst, me lê xıst.

Dema bori ya lêkerê sergerani de, heke têrker gelejmarin e, wi lêker dıde zanin, wek: (ger kırde gelejmarin be) keçıkê du sêv xwarın, keçıkan sêv xwarın. (ger kırde yekejmarin be) keçıkê sêv xwar, keçıkan sêv xwar, dıbe.

c) têrker (pişkber): Bıvê-nevê tıştê ko kırde kırıye an gotıye dıkeve ser keseki an tıştek. Gava ez bêjım: "mın xwand" hon dızanın ko mın tıştek xwandi ye, lê hon nızanın ko mın çı xwandi ye. Gava ez bêjım: "mın rojname xwand" hon çêtır têdıgêhin ko mın çı kırıye. êra hevokê de "rojname" têrker e.

têrker sê beş ın:

-1 têrkera negerandi: Ev, raste-rast dıkeve ser kırına lêkerê an kırına ko lêker pêş me dıke. Bersiva : ki, kê, ki ne, çı, çı ne, dıde. Ev têrker bê daçek ın.

- Heso çû mal.
- ga cot de ye.

2- têrkera gerandi: Ev bı tenê destê daçekê dıgehi lêkerê, bersiva pırsa: ku, lı ku, kengê, çawan, çıre û çıma, dıde.

Temo ji bajêr tê. Ez lı Dıyarbekrê rûdınım. Hesp ji kerê bezatır e.

3- têrkera kıfşdarıyê an têrkera rengpişe: ger têrkera negerandi kıfşdarıyeke cih, dem, wext, awayi û hênceta xwe de mana lêkerê bıserve tine, ew dıbe têrkera kıfşdarıyê. Bersiva van pırsan dıde: lı ku, kiderê, çawan, çı re, çı awayi, çı teheri, kêngê. Evana pırsên ko dem û zeman nişan dıdın an awayi dıdın zanin, wek:

Ez sıbê zû dıçım kar.

- ki dıçe kar? ez. Dı vır de ez kırde ye.
- kêngê dıçım kar? sıbê. Dı vırde sıbê têrker e.
- çawan dıçım kar? zû. Dı vır de ji zû têrkera rengpişeyi ye.
- dıçım ku? kar. Dı vır de ji kar lêker e.

nişank: Her hevokê de temamıya bêje û parekên wan dıvêt bı rengê van qetdeyan bêne senıfandın Şert nine ko her sê hev re amade bın. Lêbelê, kêmani dudu ji wan bêjeyi pêk tinın. Hevok dırêj an kurt dıbe, ferqi nine.

Ez	dıçım	kar
(kırde)	(têrker)	(lêker)

2- dı forma axaftınê de hevok: Herweki Prof. Qanadê Kurdo bı awaki dın hevok senıfandıne lê em bı kurti lı ser rıya Hawarê dıçın. Bedırxan dıbêje:

a) hevokên bıserxwe (axaftınê): evana tenê yek lêkereki kesani heye û maneki temami dıdın.

- zaro dersê xwe fêr dıbın.
- ez bı ditına we gelek bextewar ım.

b) hevokên bargıran yên serbıxwe: vana de du lêkerên kesani hene. Du an zêde hevokên bıserxwe çê dıbın; lêbelê, yek hevokê de maneki dıdın.

- bırçıti lı deri yê belengazan dınıhêre, ko keysa xwe bê û bıkeve hundur,
- bihntengi nexwaşıyeke, dermanê wê xebat e.

c) hevokên bıserxwe yên pêşhevdani:

- mın got: xırabıyê meke, tu xwe dıxapini, te dê bıêşinın.

- bêtır wext dıbore, ew bêtır xırab dıbe.

ç) hevokên rêzkıri:

- ne hevalên mın, ne ciranên mın, ne ji dostên mın lı mın dıpırsın.
- em heval ın, em ciran ın, em dost ın, êdi çı dıxwazın.

d) hevokên pev re gırêdayi : Evana bı zêdeyi pronavê "ko" ve têne bıkar anin.

- ew çêtır dıaxıve ko dıke.
- stêr ın, yên ko dıbırıqın.
- ez guman dıkım ko ew bê.

e) hevokên pırsan : Navê xwe ji lı ser e. Hevokên ko pırs an bêjeyên pırsan tê de hene.

- tu dıçi?
- tu ku de dıçi?
- tu ki yi?
- ma tu ji ku derê yi?

ê) hevokên baneşan : pırsên baneşani dıgırın.

- lo! tu çend sali yi?
- bavo! dengê te nayê mın.
- lê lê! dayıka delal.

Lı ser van heft rêz û rêzıkên lı jor mırov dıkare zehf hevokan çêbike û zmanê xwe bı çêtırin bınvise.

RADER

Vana ev bêje ne ko lêker jê hıl tê, yanê navê bêjeyên lêkeran ın. Wek: avêtın, hatın, dan, çûn, ditın, gotın, revandın, nıvisandın, danin, bırrin û hwd. Raweyên rader bı parekên "**-ın** an **-n**" dawi tên. Evana "**dawineyên raderan**" tên gotın. Heke lêker bı dengdêreki dıqede, dawıya wê "**n**" eger bı dengdareki dıqede parekê "**ın**" dıgıre. Wek: **ketın**, **çûn**. Lêbelê bı awaki dın ji em dıkarın rawe ya raderi bı nav bıkın.

rader (mesder):

bı "**-ın**" dıqede: **ketın**, **kırın**, **bırın**.

bı "**-in**" dıqede: **kırrin**, **bırrin**, **danin**.

bı "**-tın**" dıqede : **gotın**, **mêtın**, **dotın**, **sotın**.

bı "**-andın**" dıqede : **revandın**, **navandın**, **gerandın**.

bı "**-ıyan**" dıqede : **gerıyan**, **revıyan**.

RAWE

Rawe, teşe (şıkl) an awayi lêkerê pêş me dıke. Dı zmanê Kurdi de evana heta nıha bı gelemperi manendi du bırran hatıne pejırandın.

1- Rawe ya pêşker

2- Rawe ya daxwaz

1- Rawe ya pêşker : Dem û tewandına lêkeran ın. Demê pêş me dıkın. Ez dıçım, Vi xwar, Me dit. Ezê herım. Ez nexwaş bûm. Te çı kır. Dı forma xwe de bı şeş grûban hatıne afırandın.

a) dema nıho

b) dema pêşhati (dahatû, mandi)

c) dema borıya çiroki

ç) dema borıya têdayi

d) dema borıya berdest

e) dema borıya dûdar

Rawe ya daxwaz ji weki a dın disa şeş grûb ava kırıne

2- raweya daxwaz Evana de dem û zeman nine, dı axaftınê de kêşa daxwaz û merama mırov dıkın ko ev ji şeş ın.

a) Râwe ya rader : evana navên lêkeran ın. Jı ra û raderên lêker pêk ve tên hesıbandın û meramekê dıdın. Lı rader bınıhêre.

b) Rawe ya hekini : Wexta ko xwastınek bı şertekê ve gırêdayi ye bıkar anina vê raweyi re "**hekini**" tê gotın. Bêje parekê **-ıwa, -wa** dıgıre, wek: dılê wan hebıwa ew dıhatın. Pareyê mın hebıwa mınê hespek bıkıra.

c) Rawe ya bılani : Tıştê ko gerek e an guman tê de heye dıkeve vi beş i, wek: Mın dıvêt ez bıçım. Mın dıl heye ko erebekê bıkırım. Mın dıxwast ez bêm ba te.

ç) Rawe ya fermani : Tê de ferman heye, wek: Here malê. Were ba mın. Bes! êdi devê xwe bıgıre.

d) Rawe ya parnıhayi : Ev celeb rawe ji bı rengdêrê ve parmend e. Yanê bıkaranina wê de rengdêr heye, wek: dı xewê de, lı xwandınê de, lı kırınê de.

e) Rawe ya çêbıwar : Ev ji lı dawıya danina pareka "i" çêdıbe, wek: goti, mıri, vexwari, diti û hwd.

Bı vi awayi dı zmanê Kurdi de 12 dırûvên forma raweyi henın. Lı jêr emê çend cûre minakên rawe bıdın.

rawe ya pêşker:
Rader: ketın:
erinineyini

a) dema nıho	: Ez ketım	ez nakevım
	Tu dıkevi	tu nakevi
	ew dıkeve	ew nakeve
	em dıkevın	em nakevın
	hon dıkevın	hon nakevın
	ew dıkevın	ew nakevın.
b) dema pêşhati	: ez dê (ezê) bıkevım	ez dê (ezê) nekevım
	tu dê (tuê) bıkevi	tu dê (tuê) nekevi
	ew dê (ewê) bıkeve	ew dê (ewê) nekeve
	em dê (emê) bıkevın	em dê (emê) nekevın
	hon dê (honê) bıkevın	hon dê bıkevın
	ew dê (ewê) bıkevın	ew dê (ewê) nekevın.
c) borıya çiroki	: Ez keti bûm	ez ne keti bûm
	tu keti bûyit	u neketi bûyi
	ew keti bû	ew neketi bû
	em keti bûn, hon keti bûn, ew keti bûn.	
	(tırki: düşmüştüm)	
ç) borıya têdayi	ez ketım, tu keti ew ket	
	em ketın, hon ketın, ew ketın.	
	(tırki: düştüm)	
d) borıya berdest	ez dıketım, tu dıketi, ew dıket	
	em ketın, hon ketın, ew ketın.	
	(tırki : düşüyordum)	

e) borıya dûdar ez ketıme, tu ketiyi, ew keti ye.
em, ketıne, hon ketıne, ew ketıne.
(tırki : düşmüşüm)

Rawe ya daxwaz :
Rader: ketın :

a) rawe ya hekini	forma 1.	forma 2.
	ez bıketama	ez dê bıketama.
	tu bıketana (bıketa)	tu dê bıketana
	ew bıketaya	ew dê bıketaya
	em bıketana	em dê bıketana.
	(tırki.: 1. düşseydım. 2. düşecektım)	

b) rawe ya bılani ez keti bıwam
tu keti bıwa
ew keti bıwa
em, hon, ew, keti bıwan (bıwana)
(tırki : düşerdım, düşmüş olacaktım)
Rawe ya bılani de bı forma dın, demên dın ji hene.

dema nıho

ez dıkevım
tu dıkevi
ew dıkeve
em dıkevın
hon dıkevın

dema dahatû

ko ez keti bım
ko tu keti bi
ko ew keti be
ko em keti bın
ko hon keti bın.

Dı van demgotıyande disa daxwaza mırov tê şani kırın.

c) rawe ya fermani : ji bo kesê yekejmar û erini: bıkeve.
ji bo kesê yekejmar û neyini: mekeve
ji bo pırejmar û erini : bıkevın
ji bo pırejmar û neyini: mekevın.

ç) rawe ya parıhayi : dı ketınê de. Zarok çû bû ser sıvingê, lê dı ketınê de mın pê gırt.

d) raweya çêbıwar : keti. Dı vi zemani de kes destê mırovên keti nagıre.

Rawe ya pêşker :
Rader : hebûn :

a) dema nıho	: mın heye	mın nine	
	me heye	me nine	
b) dema mandê	: mın dê hebe	mın dê nebe	
	wan dê hebe	wan dê nebe	
c) borıya çiroki :	mın hebû bû	mın tune bû an mın	hebû bû

	wan hebû bû	wan tune bû an wan	nebû bû
ç) borıya têdayi :	mın hebû	mın nebû, an mın	tune bû
	me hebû	me nebû, me tune bû	
d) borıya berdest :	mın hebe	mın nebe, mın tune be	
	me hebe	me nebe, me tune be	
e) borıya dûdar :	mın hebûye	mın nebûye	
	me, wan hebûye	me, wan, wa nebûye	
	me, wan, wa,	tunebûye	

Rawe ya daxwaz :
Rader : hebûn :

a) rawe ya hekini : mın hebrwa, te hebrwa, wi/wê hebrwa
me hebrwa, we, wa hebrwa.
b) rawe ya bılani : mın hebû brwam, tu hebû brwa, wi hebû brwa
we hebû brwana, me, wan hebû brwana
ko mın hebû brwa, ko we hebû brwana
c) rawe ya fermani : hebe, hebin
ç) rawe ya parmıhayi : dı hebûnê de
d) rawe ya çêbrwar : hebûni

Raweya pêşker :
Rader : heyin :

a) dema nıho : ez heme, tu heyi, ew heye
em, hon, ew hene an henın.
b) dema mandê : ez dê hebım, tu dê hebi, ew dê hebe
em dê hebın, hon, ew dê hebın
c) borıya çiroki : ez hebû bûm, tu hebû bûyi, ew hebû bû
em hebû bûn, hon, ew hebû bûn
ç) borıya têdayi : ez hebûm, ew hebû, tu hebûyi
em hebûn, hon, ew hebûn
d) borıya berdest : ez heme, tu heyi, ew heye
em henın, hon, ew henın
e) borıya dûdar : ez hebûme, tu hebûyi, ew hebûye
em hebûne, hon hebûne, ew hebûne

Rawe ya daxwaz :
Rader : heyin :

a) rawe ya hekini : ez hebrwam an ez hebûma
tu hebrwa an tu hebûwa
ew hebrwa an ew hebûwa
em, hon, ew hebrwana an hebûna
b) rawe ya bılani : ez hebûbrwam an ko ez hebım.
(neyini de) ez nebûbrwam an ko ez nebım.
tu hebûbrwa an ko tu nebi
em hebûbrwana an ko em hebû brwana
hon, ew hebûbrwana an ko hebû brwana.
c) rawe ya fermani : hebe
hebın.

ç) rawe ya parnıhayi : dı hebûnê de
d) rawe ya çêbıwar : heyini, heyi.

Rawe ya daxwaz :
Rader : bûn

a) dema nıho : ez ım, tu yi, ew e
em ın, hon ın, ew ın
b) dema pêşhati : ez dê (ezê) bıbım, tu (tuê) dê bıbi, ew dê (ewê) bıbe
em, hon, ew dê (emê, honê, ewê) bıbın
c) borıya çiroki : ez bû bûm, tu bû bûyi, ew bû bû
em bû bûn, hon bû bûn, ew bû bûn.
ç) borıya têdayi : ez bûm, tu bûyi, ew bû
d) borıya berdest : ez bûma, an ez bûbıwam
tu bûya, an tu bûbıwa
ew bûya, an ew bûbıwa
em bûbıwan an em bûna
hon bûbıwan an hon bûna
e) borıya dûdar : ez bûme, tu bûyi, ew bûye
em bûne, hon bûne, ew bûne

Rawa ya daxwaz :
Rader : bûn :

a) rawe ya hekini : ez bûma, tu bûya, ew bûya
em bûna, hon bûna, ew bûn
b) rawe ya bılani : ez bıbıwam an ez bım an ko ez bım
tu bıbıwayi, bıbıwayi, tu bi, ko tu bi
em bıbıwan, an em bın, ko em bın
c) rawe ya fermani : be, bıbe, bın, bıbın.
ç) rawe ya parnıhayi : dı bûnê an dı bûyinê de
d) rawe ya çêbıwar : bûni, bûyini.

LÊKER

Lêker: bêjeyeke ko, hal, rewş, heyin, bûn an nebûna me û xwestekên me û hwd. lı me dıde zanin. Sê komên lêkeran dı zmanê Kurdi de nıha dıyar ın.

kom 1-Lı ser bınyada wan:
a) lêkerên arikar
b) lêkerên sade (saltgir)
c) lêkerên hevedudani
d) bıwêjên lêkeri.

kom 2-Lı gor kardanıya wan:
a) lêkerên sergerandi (gerandi, têper)
b) lêkerên pêgerandi (negerandi, netêper)
c) lêkerên pronavki
ç) lêkerên nekesani

kom 3-Lı gora dırûvên (şıkl) wan:
a) lêkerên bıservehati (bısazi, bırêz)

b) lêkerên nebıservehati (bêsazi, bêrêz).

kom 1- lı gor bınyada wan:

1-a) Lêkerên arikar : Evana hım bı xwe lêker ın, hım ji arikarıya çêbûna lêkerên dın dıkın. Em dıkarın van ji bı sê grûban par ve bıkın.

I- Lêkerên arikar ya himi : Bûn, hebûn, heyin, kırın, xıstın, karin, wê, dê. Wek: ez lı wê bûm. Dı cıvinê de pêşnıyarê me ji hebûn. Bıvê-nevê Kurd henın. Wan bı dırındeyi û hoviti em paş xıstın û hwd.

II- Lêkerên arikar yên bıhêz : kırın, hatın, dayin, mayin, gırtın, ketın, danin, anin û hwd. Wek: me ew mezın kırın. Hon pev re nehatın. Pare hatın dayin. Rê lı me gırtın. Em lı pey nekevın. Tofanek bı ser de ani û hwd.

III- Lêkerên arikar yên bêhêz : Evana ji lêkerne mina deqê duduyan ın. Lêbelê, navina wan de ferqi ew e ko vana kêm têne arikarıyê û bê hêz ın. Lew ko dı zmanê Kurdi de gelek lêker henın ko arikarıya lêkerên dın dıkın. Çend minak ji jı van: Bırın, mırandın, kuştın, şuştın, gerin, gotın û hwd. Wek: me zora wan bırın. Agır mırandın. Pasportê xwe da kuştın û hwd.

1-b) Lêkerên saltgir : Lêkerên ko bı sere xwe ne, yanê xweser ın. Yên ko tu xurde an bêje an lêkerên dın negırtıne, wek: kırın, danin, avêtın, şuştın, gırtın, dotın, mitın, helandın, razandın, gerandın û hwd. Hın lêker henın ko hım lêkerên arikar û hım ji saltgir ın, lê tê de şaş mekın. Ew lı gor cihê bıkaranina xwe nav dıgırın.

1-c) Lêkerên hevedudani : Vana ji sê grûb ın:

I- ên ko xurdepêş gırtıne. Xurdepêş (berlêker) lêkeran ev ın: ra, hıl, hel, da, ve, der, vê, we, wer, ber. Wek: Vêxıstın, rakırın, wergırtın, hılkırın, daxıstın, helandın, heldan û hwd. Ev xurde bı lêkerên xwe ve gırêdayi ne û bı serê xwe bê mane ne.

II- ên ko bêje an lêkereki dın dıgırın û dıbın lêkereke dın. Wek: ava kırın, peyda bûn, rê kırın, bihn kırın, wında kırın, paş xıstın, pês xıstın û hwd. Evana, eger ne nav ın, cûda têne nıvisandın.

III- Lêkerên ko parek gırtıne, vana dı forma xwe de lı bıwêjên lêkeri dışıbın, lêbelê dı navbera wan de ferqi heye. Ev ın: rê, paş, pêş, ber, şunda, paş de, tev, pev, jev, ser, bın, dor û hwd.

minak: Ser de gırtın. Jev ketın. Pêş xıstın. Paş de çûn. Şûnda man. Ber kırın û hwd. Ev parek ji cûda têne nıvisandın.

1-d) Bıwêjên lêkeri : Bıwêjên lêkeri bı daçek an pronav u lêkereki hevedudani ne. Gelek jı wan, jı bıwêjên daçeki û hokeran çêbûne û ketıne vi beşi. Dı vê ferhengê de bı remza "Bwl" hatıne nişan kırın. Çend minak bo bıwêjên lêkeri: Jê hez kırın. Lı xwe anin. Pê ve dan. Lê xıstın. Pê gırtın. Jê peya bûn. Lê ketın. Lê dan. Lı ber gerin. Lı ser gerin. Jê gerıyan. Dev jê berdan. Lê hatın. Jê gırtın. Jê hatın. Pê mıjûl bûn. Lı ser de gırtın. Jı ber kırın Jı ber xıstın. Lı hev xıstın. Jı hev xıstın. Jı hev kırın û hwd. Evana ji jı hev cûda têne nıvisandın. **Em pır lı ber gerıyan, wan lı xwe neni. Paşê me ew jı hev kırın. Tıştên ko wan gotın, me dı eqlê xwe de jı ber kır. Me xwast ko deng lê nekeve. Dıranê mın kurm lê ketıye, ez nıkarım pê bıcûm. Wan dızi kır, me ew lı ser de gırtın. Me sıbê cılên xwe lı xwe kırın, êvari ji jı xwe kırın** û hwd.

kom 2- Lı gor kardanıya wan:

2-a) Lêkerên sergerandi (têper) : Dı vê ferhengê de bı remza "Lg." hatıne şani dan. Evana raste-rast bı arikarıya daçekê têrker dıstinın. Behsa têrkeran de dıbın **"têrkera gerandi"** Ev lêker bersiva **ku, çı** dıdın. Halê wan, kıryarên wan **derbazi ser yeki dın** an tışteki dın dıbe "ez pırtûkê dıxwinım" de eyane ko dı navbera mın **û xwandınê de "pırtûk"** heye û mesele lı ser wê ye. Tu lı ku rûdıni? bersiv: lı mal. Lewma dı navbera mın **û rûnıştınê** de "lı mal" heye û mesele lı ser wê ye. Hemû lêkerên gerandi bı radera **-andın** dıqedın. Hon dıkarın lêkerên negerandi, bı **-andın** gerandi bıkın. Wek:

Rûnıştın = rûnıştandın
Helin = helandın
Gerin = gerandın û hwd.

Lêkera 'rûnıştın' bı serê xwe negerandi ye.Bo ko ez xwe bı xwe rûdınım. Lê lêkera 'rûnıştandın' gerandi ye. Dıvê ez yeki dın bıdım rûnıştandın. Lêkerên ko raderên xwe -andın çênabe bı arikarıya lêkerên arikar "dan" têne gerandın. wek: Gırtın: wê bıbe "dan gırtın." Kuştın: wê bıbe "dan kuştın" û hwd.

2-b) Lêkerên negerandi (netêper) : Dı vê ferhengê de bı remza "Lng." hatıne şani dan. qewımandınên ko derbazi yeki dın nabın, yanê lı ser kırde de dımının lêkerên negerandi nın. Bı prensib, hemû lêkerên ko dawineyên wan bı "ın, in, n" têne qedandın û **-andın** nagırın, negerandi ne, wek: xwarın, vexwarın çûn, hatın, gırin,,xenıqin û hwd. Lêbelê, lêkerên wek: kırrin, bırrin, şuştın, disa dı forma gerandi de nın. Dıyare ko dı van de kesên duhemin heye. Dı bırrinê de dıvêt tıştek hebe ko tu bırri, bê tışt lêkera bırrin peyda nabe. Lê fırrin (fır bûn) de tışt nine, ew dıkari xwe bı xwe lı ra hewa kevi û bıfıri.

2-c) Lêkera pronavki : Bı nêrza û mêza, bı yekejmar û gelejmarıya xwe ve lêkera pronavki her tenê pronavê "xwe" ye. Ev bêje hım ji lêker e, wek. Mın xwe şuşt. Wan xwe lezand. Xwe bı xwe ket û hwd.

2-ç) Lêkerên nekesani : Ev lêker gelek kêm ın. Bı navê wan de ji dıyar e ko wek gelê meyi Kurd bê kes ın. Dı tabietê de bı serê xwe ne, wek: barin, dahatın, helin û hwd. Berf dahat. Berf dıbare. Baran bari. Rûn dıhele.

kom 3- Lı gor dırûvên (şıkl) xwe:

3-a) Lêkerên bıservehati : Van re lekerên bısazi an bırêz an ji rêzda ji têne gotın. Rêz û qeydeyên wan hene û bıvê-nevê lı ser rêza xwe dıçın. Du bırr ın:

I- Lêker bı dengdêreki dıqede û çêkırına rawe ya wan yên fermani de dengdêrê dawi tê hılanin, wek:

Barin	bari	bıbare.
Bezin	bezi	bıbeze.
Kırrin	kırri	bıkırre.

II- Ev ji sê grûb ın:

a) Lêker bırêz, bı pareka **-tın** dıqede. Rawe ya fermani de tipa "t" radıbe, weki deqa '1' dıbe. Lêbelê tê de tipa "a" tune.

Bıhistın	bıhist	bıbıhise, bıbıhize.
Gırtın	gırt	bıgıre.
Nıhêrtın	nıhêrt	bınıhêre.

b) Van bêjeyên lêkeri de tipa "a" heye û tipa "t" ranabe. Dı rawe ya fermani de "a" dıbe "ê" û rayê lekeri dom dıke, wek:

Bıjartın	bıjart	bıbıjêre.
Parastın	parast	bıparêze.
Spartın	spart	bıspêre.
Hıngaftın	hıngaft	bıhıngêve.

c) Vê dırûvê de dengdêra dawin ya rayê lêkerê "a" ye û rayê lêkerê bı "d" dıqede. Dı rawe ya fermani de tipa "d" dıkeve, wek:

Betılandın	betıland	bıbetıline.
Şemırandın	şemırand	bışemırine.
Cenbandın	cenband	bıcenbine.
Cemıdandın	cemıdand	bıcemıdine.
helandın	heland	bıheline.

3-b) Lêkerên nebıservehati : Van re lekerên nesazi an bêrêz an nerêzda ji têne gotın. Çêkırına rawe ya van i fermani ji, ji qeydeyê der e, rêza wan nine. Ev ji du bırr ın:

I- li gor rawe ya fermanî:

Kirin	kir	bike.
Gotin	got	bibêje.
Avêtin	avêt	bavêje.
Rêtin	rêt	birêje.

II- Li gor demên fermanya wan î niho û pêş:

Anîn bîne	ez tînim.	
Hatin	were	ez têm (dihêm).
Hêrin	here	ez terim (diherim).

û hwd.

HINEK AGAHDARIYÊN GELEMPERÎ LI DERHEQA DINYAYÊ Û ÇÊBÛNA RÛYÊ DINYAYÊ

(dünya ve yeryüzü hakkında genel bilgiler).

Gelhe	4, 5 Mılyar
Aqar	510.070.000km2.
Dûrahıya xwe jı rojê	49.600.000km.
Dûrahıya xwe jı hivê	384.402km.
Dırêjıya Ekwatorê	40.075km.
Dırêjıya merıdyenê	40.008,6 km.
Dema gerina xwe lı dora rojê	365 roj, 5 saet, 48 deqiqe.
Dema gerinê lı dora xwe	23 saet û 56 deqiqe.
Kûrtırin cihê xwe lı Oqyanûsê (çala Marıan)	11.022 km.
Bılındtırin nıqteyê xwe lı çıyayê ++--restê tûmê Çomolûngma	8.848 m.

Rûpışta dınya a me bı avê û reşahiyê pêk hatıye. Jı pêncan sısê (3/5) av e. Lı gor xetê Ekwatorê, dınya bı du parçe hatıye hesêb kırın. a) beşê bakur. b) beşê başûr. Av û reşahi bı vi qasi belav bûye.

	Beşi Bakûr (milyon km.²)		Beşi Başûr (milyon km²)		Têkre (milyon km²)	
Reşahi	100	%39	49	%19	149	%29
Avi	155	%61	206	%81	361	%71
Têkre	255	%100	255	%100	510	%100

Oqyanûs (Umman)

Oqyanûsa mezın (Pasifik) 178.684.000 km². ye Kûrtırin cihê xwe 11.022 km. ye.
Oqyanûsa Etlesi (Atlantik) 91.655.000 km². ye Kûrtırin cihê xwe 8.428 km. ye.
Oqyanûsa Hındê 76.175.000 km². ye. Kûrtırin cihê xwe 7.130 km. ye.

Parzemin (kıt'a)

Asya (Asıye) Mezıntırin û gumane kevntırin parzeminê dınyayê ye. Legel 2 Mılyon km² gıravên xwe ve 44.363.000 km². ye. Bılındtırin çıyayê dınyayê Ewerest lı vê parzeminê de ye.8848 metre bılınd e. 62 000 km dırêjıya peravên xwe heye û nızmtırin cih ko jê re "behra mırî" dıbêjın lı ser vê ye û -395 metre jı behrê nızmtır e.

Afriqe (Efriqe) N. m. legel 1.100.000 km^2. gıravên xwe ve aqarê wê 30.319.000 km^2. ye. bılındtırin nıqteya xwe gırê Kılimanjaro ye ko 5895 metre bılınd e. Dırêjıya peravên xwe 30.500 km. ye. û nızmtırin cihê xwe -150 metreyi ve gola Assal e.

Amerika N. m. dı Kurdi de bı zêdeyi "Amrika" tête gotın. Coxrafıyê de navê xwe bı du awayi derbaz dıbe :.'Amerika bakur û Amerıka başûr'.

Amerika bakur Nh. m. 3.890.000 km^2. gıravên xwe ve hemû 24.247.000 km^2. ye. nızmtırin cihê xwe -85 metreyi ve deşta mıri (death vallei) ye. Bılındtırin cihê xwe ji çıyayê Mc. Kinley 6193 metre ye.

Amerika başûr Nh. m. legel 150.000 km^2. gıravên xwe ve 17.834.000 km^2. erdê xwe heye. Peravên xwe 26.000 km.ne.cihê bılındtır 6960 metreyi ve çıyayê Akonkagua ye. Nızmtırin cih ji gola Salinas Chikas e. -35 metre.

Awrûpa (Ewropa) N. m. legel 730.000 km^2. gıravên xwe ve Ewropa 10.507.000 km^2. ye. Peravên xwe 38.000 km dırêj ın. Vê parzeminê de çıyayê Elbûrz 5642 metreyi ve bılındtırin nıqte ye, nızmtırin cihê xwe ji -28 metre ye.

Awıstıralıye N. m. Parzemina pênçemin e û nêziki seholbenda başûr e. 7.7 Mılyon km^2. ye û legel gıravên xwe ve ji dıbe 8,5 km^2. Dırêjıya peravên xwe 19.700 km.ne, çıyayê Kostciusko 2230 metreyi ve bılındtırin cihê xwe ye. Gola Eyrê ji -12 metre de nızmtırin nıqte dımine. 14 Mılyon kes lı vê parzeminê de dıji û serê km^2. ya xwe 2 kes dıkevın. Serbajara xwe Canberra (Camberra) ye û idara xwe ya sıyasi "Parlementer demoqrasi" ye. Zman ingılizi û dırafê xwe Dolarê Awıstırali ye û 100 cent e. Bı awaki xudmuxtari tê idare kırın. Lı jêr em nav û nişana xudmuxtarıyan dıdın.

Navê herêmê	Serbajar	Aqar km^2.	gelhe	km^2 re kes
Queensland	Brisbane	1.727.522	2.000.000	1
New south wales	Sydney	801.428	5.000.000	6
Victoria	Melbourne	227.618	3.900.000	16
South Australia	Adelaide	984.377	1.339.000	1
West Australia	Perth	2.527.622	1.200.000	0,4
Aus. Cap. Teritory	Camberra	2432	200.000	79
Tasmania	Hobart	68332	450.000	6
North Teritorium	Darwin	1347.000	100.000	00,6

Artrika (Seholbenda bakur) N. m.14.351.190 km^2 ye. Zêdeyi bı cemed û sehol hatıye nuxumandın. Jı Alaskayê destpê dıke û Keneda, Grinland û bakuri Skandınawıyê ve dıçe Sibırıye û delava Bering. Eskimo, Lap û Samoyed tê de dıjin. Hurça spi, aski ren, balina û segi avi lı qeraxa behra wê de henın.

Antarktika (Seholbenda başûr) N. m.12.950.000 km^2 ye. Tu derê de jıyin nine. Qeraxa behra xwe de cih cihan Pingûen û segên avi henın.

Daxuyani : Lı ser van her du parzeminên Seholbenda, me tu malûmat nenıvisi, ji bo kêm tışt hebûn.

Daxuyani : Ev hêjmara gelhehıya dewletan lı jêr lı gor salên 1985-90 hatıye hesêb kırın.

Amerikayi Yekbûyi (Amrikayi yekbûyi) Nh. m. Lı ser parzemina Amerika bakur legel komarên yekbûyi pêkhatıye. 9.363.487 km^2 erdê xwe de 243 mılyon insan dıji. km qarê de 24 kes rûdıne. Zman ingılizıya Amriki ye. Serbajarê xwe Waşıngton D.C. ye. Drafê xwe dolar e û bı '$' tê şani kırın, 100 cent e. Dı bazara navneteweyi de bıhatır pare ye. Remzê dewletê ya trafikê (USA) "United States of Amerika" ye, gelê wê yên xwecihi (dimati) pist sor ın û bı xwe jê re indıyan dıbêjın. Nıha ew weki hiç nemane. Sedsala 16.yan de Spanyoli û pê de ji Latinıyên dın ketın vi welati. Sedsala 17.min de kesên dın a Ewropi lı rohılata Amrika de koloni ava kırın û hêdi hêdi ber bı roava çûn û ev welat dagir kırın. Sedsala 17-18.an de Frensıyan lı dora Mıssısıpıyê cih gırtın, 1830 û pê de penahındeyi zêde bû. Zêdetır ingılız, dawi Elman, Skandınavi, Holendi kışıyan Amrikaya bakur. Sala 1880 pê de ji gelên Ewropa yên rohılat û rohılata başûr ji gor xwe lı vır cih gırtın. Hın gelên Asyayi wek Hındi, Ereb û Cıhû ji qasi xwe lı Amerika beşdar bûn. Vê dınyaya nû de gelek dewlemend û sermayedar peyda bûn. Jı bo kırêkarên erzan vana jı Efriqayê Zengi (reşık) dil kırın û bırın Amrikayê. ro mıqdareki gırıng gelên Efriqa yên reş ji lı Amerika dıjin. Dawıya şerê cihanê ya duwemin de penahındeyi kêm bûye û an pêşi hatıye gırtın. Qasi nıjadên Amerika din û mezheb ji gelek ın. Yên gırıng ev ın: Xırıstıyan, islam, Cıhû/Yahûdi. Zanıstıya lı ser 50 komarên yekbûyi ya Amerika lı rêza jêrin de hatıne nişan dan.

Nr.	Nav, simge, û sala têkbûna federalıyê.	Leqebê heremê	serokbajarê eyaletê	Aqar x1000 km^2	Gelhe x1000	Km^2 de kes
18	Alabama (Ala. 1819)	The cotton state The hart of dixie	Montgomery	133	3891	29
49	Alaska (- 1959)	The greatland, the frontier state	Juneau	1540	400	0,2
44	Arizona (Ariz. 1912)	Grand Canyon state, the baby state	Phoenix	295	2718	9
21	Arkansas	The wonder state	Little rock	138	2285	17
48	California, (Calif. 1850)	The Golden state	Sacremento	411	23669	58
41	Colorado (Colo. 1876)	the centennial state	Denver	270	2890	11
6	Connecticut (Conn. 1788)	the nutmeg state	Hartford	13	3107	234
10	Delaware (Del. 1787)	the first state, the diamond state	Dover	5	596	119
17	Florida (Fla. 1845)	Sunsine state	Tallanassee	152	9739	64
16	Georgia (Ga. 1788)	the paece state	Atllanta	152	5464	36
50	Hawaii (-1960)	the paradise of the pacific	Honolulu	17	965	57
39	Idano (-1890)	the gem (of the mountains) state	Boise	216	945	4
29	Illinois (Ill. 1818)	the prairie state	Springfield	146	11419	78

28	Indiana (Ind. 1816)	the Hoosier state	Indianapolis	94	5491	58
32	Iowa (-1846)	the corn state	Des moines	145	2914	20
34	Kansas (Kans 1861)t	Midway USA the wheat state	Topeka	213	2363	11
20	Kentucky (Ky. 1792)	the blue frass sta.	Frankfort	105	3661	35
23	Louisiana (La. 1812)	the pelican state	Baton rouge	126	4203	33
1	Maine (-1820)	The pine tree sta.	Augusta	86	1125	13
11	Maryland (Md. 1788)	old line state free state	Annapolis	27	4216	156
4	Massachusetts (Mass. 1788)	The baked bean st. the old colony sta.	Boston	21	5737	273
27	Michigan (Mic. 1837)	Wolverine state water wonderland	Lansing	151	9259	61
31	Minnesota (Minn. 1858)	the lannd of 10000 lakes, the north start state	St. Paul	218	4077	19
22	Mississippi (Miss. 1817)	The magnolia state	Jackson	124	2520	20
33	Missouri (Mo. 1821)	The show me state.	Jefferson City	180	4917	27
38	Montana	The bonanza sta.	Helena	381	787	2
35	Nebraska (Nebr. 1867)	the cornhusker sta	Lincoln	200	1520	8
43	Neveda (Nev. 1864)	The silver state	Carson City	287	799	3
2	New Hampshire (N.H. 1788)	The granite state	Concord	24	921	38
8	New jersey (N.J. 1787)	The garden state	Trenton	21	7364	351
45	New Mexico (N.Mex. 1912)	The land of enchantment	Santa fe	315	1299	4
7	New York (N.Y. 1788)	The empire state	Albany	127	17557	138
14	North Carolina (N. C. 1789)	The tar heel state	Raleigh	134	5874	44
37	North Dakota (N. D. 1889)	The sioux state	Bismarck	183	654	4
26	Ohio (-1803)	The buckeye state	Columbus	107	10797	101
24	Oklahoma (Okla. 1907)	The sooner state	Oklahoma City	181	3026	17

47	Oregon (Oreg 1859)	The beaver state the webfoot sta.	Salem	251	2632	10
9	Pennsylvania (Pa. 1787)	The keystone state	Harrisburg	117	11867	101
5	Rhode island (R. I. 1790)	Little Rody	Providence	3	948	316
15	South Carolina (S. C. 1788)	The palmetto state	Columbia	80	3119	39
36	South Dakota (S. D. 1899)	The sunshine state	Pierre	200	690	3
19	Tennessee (Tenn. 1796)	The volunteer state	Nashville	109	4591	42
25	Texas (Tex. 1845)	The lone star state	Austin	686	14228	21
42	Utah (-1896)	The beehive state	Salt lake city	220	1461	7
3	Vermot (Vet. 1791)	green mountain sta.	Montpelier	25	512	20
13	Virginia (Va. 1788)	The mother of states	Richmond	106	5346	50
46	Washington (Was.1889)	The evergeen state the 'chinook' state	Olympia	177	4130	23
12	West Virginia (W. Va. 1863	The little Switzerland of America	Charleston	62	1950	31
30	Wisconsin (Wis. 1848)	The badger state	Madison	145	4706	32
40	Wyoming (Wyo. 1890)	The equality state	Cheyenne	253	471	2
a)	District of Columbia (D. C. 1791)		Washington	179	638	4

AGAHDAR LI SER DÛGELÊN DINYAYÊ (dünya ülkeleri hakkında bilgi)

Afxanistan (AFG) "devleti cûmhûrriyye Afxanistan" SB. Qabûl (Kabil). Zm. Farısi, Pıştovi. D. Afxani. (AF). Aq. 649.969 km^2. G. 14.183.000. Dewleteki Asya navendi ye û serê km^2 30 kes dıkeve. Din. %99 ıslam. H. %30 Tacık, %5 Uzbek, %3 Hazara. NY. re endam e.

Affara û issa N. bn. Cibûti.

Alban (AL) "Republika popullore socialiste e shqipérısé" SB. Tirane. Zm. Arnawûdi. D. Lek (L) 100 qındarka. Aq. 28.748 km^2. G. 3. 085.000. serê km^2.ê re 95 kes dıji. rohılata başûri Ewropê cihê wê ye. Din. Athéist e. H. %2 Grek (Yewnan), %1 Romen, %1 Mekedoni, %1 Mırtıb e. Endamê NY. ye.

Aljerıye N. bn. **Cezayir.**

Almanıye (D) " Bundes Republik Deutschland". SB. Bonn. Zm. Almani. D. Mark (DM) 100 fenik. Aq. 356.846 km^2 ye û qarê re 200 kes dıkeve. G. 78. 347. 000. Din. Xıristıyan. NY. re endam e. H. %1 Sorben e û hêdi hêdi têkel dıbi. 3. 10. 1990 ê de her du Alman bûn yek.

Andora (AND) " Valls d'Andorra " SB. Andorrê lı vella. Meclisa xwe ji 28 kesan pêk tê û serok dadıstanê dewletê serokıya wan dıke. Zm. Kataloni. D. Frank, Peseta. Aq. 458 km^2. ye. qarê re 66 kes dıkeve. G. 38. 000. Din. Xıristıyan. H. %57 Spani, %27 Andorian, %7 Frensi. Cihê xwe lı ser çıyaye Pireneyê ye û NY. re endam nine.

Angola (AN) " Republika popular d'Angola" SB. Lûanda. Zm. Portegizi. Cihê xwe Afriqayi başûr. D. Kûanza (berê eskudeya Angoli bû) (A.Esc.). 100 centıme. Aq. 1. 246. 700 km^2. ye. tenê 6 kes lı ser kılometre qarê de dıjin. G. 7. 567. 000 e. H. %1 Portegizi. Din. %50 Animist, %50 Xırıstıyan. 1975. de azad bûye û endamê NY. ye.

Antigûa ( ) "Antigûa and barbûda" Ev mêtingeha ingiliz 1981 de gıhışte azadıya xwe. SB. Sen Cons (Saint John's). Zm. ng. Din. – Aq. 442.000 km^2 û qarê de 158 kes dıji. G. 80. 000. H. –. D. Xırıstıyan. Ev welatê Amrika ya navin endamê NY. ye.

Antilın (NA) " Nederlandse Antillen" hın gıravên lı herêma Karayibê ne. Kûrasao (Curaçao), Arûba, Boner (Bonaire), û yên dın. û pev re 959 km. qare ye. G. 180. 000. Zm. Holendi. D. Gulden. SB. Wilım ştad. Din. Xırıstıyan. NY. –.

Arjentin (RA) " Republika Argentina " SB. Boenos Ayres (Buenos Aires). Zm. Spanyoli. D. Peso (A.peso) 100 Centavo. Aq. 2. 766. 889 km^2. ye. dı km qarê de 10 kes cih dıbe. G. 30. 708. 000. H. –. Din. %2 Cıhû, %98 Xırıstıyan. Cihê xwe amrika başû e û endamê NY. ye.

Awıstralıye (AUS) " Commonwealth of Australia " SB. Kanbera (Canberra). Zm. ng. D. dolarê Awıstrali ($ A) 100 Cent. Aq. 8,5 Mılyon km^2.ye. Jı bo ko fırehiye ji disa km^2.ê de 2 kes dıjin, lewra ko 16 Mılyon kes gelheyi wê temam dıke. H. %1 Aborıgınal û weki dın Maûri û Polonezıyan henın. Din. %31 Anglikan, %27 Katolik, %9 Metodist. Endamê NY. ye.

Awıstırıye (A) " Republik Österreich " SB. Viyana. Zm. Almani. D. şiling (Shıllıng) 100 groşen. Aq. 83. 849 km^2. ye. Qarê de 90 kes dıji. G. 7. 503. 000. H. –. Din. %90 Katolik. Endamê NY. ye.

Azerbeycan ( ) ( ) SB. Bakû Aq. 86600 km^2, G. 6500.000

Bahama ( ) " Commonwealth of the Bahamas " SB. Nassaû. Zm. ng. D. Dolara Bahama (BD) 100 cent. Aq. 13. 935 km^2. ye û qarê de 17 kes dıji. G. 240. 000. Din. Xırıstıyan. H. -- Endamê NY. ye û sala 1973. de azad bûye. Amrika navendi de nêzi Floridayê ye.

Bahreyn (BRN) " Dewlet ûl Bahreın " SB. Manama. Zm. Erebi. D. Dinar (BD) 100 Fıls. Din. %96 ıslam. %3 Xırıstıyan. Aq. 622 km^2. ye.û qarê de 555 kes dıji. G. 350. 000. şêxayetıyeke lı delava Besrayê. H. %5 ûmmani, %3 Hındi, %3 Pakistani, %2 ırani. endamê NY. ye.

Barbados (BDS) " Barbados " SB. Brictawn (Bridge town). Zm. ng. D. Dolara Barbados (BDS) 100 cent. Aq. 431 km^2. û re 603 kes dımine. G. 260. 000. Din. Anglikan, Katolik, Metodist. H. --. cihê xwe dı Amrika navendi de herêma Karayibê de ye. Endamê NY. ye.

Belçiqe (B) " Koninkrijk Belgié " SB. Brûksel (Bruxelles, Brussel). Zm Frensi, Holendi. D. Frangê Belçik (BFR) 100 cent. Aq. 30. 513 km. qare ye û qarê de 323 kes cih bûye. G. 9. 860. 000. H. %56 Flaman, %43 Walon. endamê NY. ye.

Belize ( )....... SB. Belmopan. Zm. ng. D. Dolara Belize (BD) 100 cent. Aq. 22. 965 km^2. ye û qarê de 6 kes cih bûye. G. 150. 000. Din. Xırıstıyan. H. reşık û Asyayi ne. Amerika başûr de ciranê Gûatemalaê ye. NY. re endam e.

Bengladêş ( ) " Peopl's Republic of Bengladesh " SB. Dakka (Dacca). Zm. Bengali ûng. D. Teka (T) 100 Poışe (Paise). Aq. 143. 998 km^2. ye û km^2 ê re 620 kes dıkeve. G. 107 Mılyon. Din. %85 islam yên dın ji : Hındû, Bûdist û Xırıstıyan. H. --. Endamê NY. ye.

Benin (DY) " Republique populaıre d'Benin " SB. Porto novo. D. Frank (FCFA) 100 centime. Aq. 112. 622 km^2. ye. G. 4. 339 000. dı Afriqa navendi de Frensızi dıaxıve. Din. %70 Animist, %15 Xırıstıyan, %13 islam. Endamê NY. ye.

Bhutan ( ) " Druk-yul " SB. Timbû (Thımbu). Zm. Tibeti. D. Sertum ( ) 100 gultrum, ngultrum. Aq. 47.000 km^2. ye û qarê de 28 kes dımine. G. 1. 364. 000. Navbera Çin û Hındûstanê de ye. Din. %75 Bûdist, %25 Hindû. H.--. bı şaheti idare dıbe û endamê NY. ye.

Birma ( ) bn. **Bûrma.**

Bermûda (BM)

Bolivıya (BOL) " Republika d'Bolivia " Sb. La paz/sûkre (Sucre). Zm. Spanyoli. D. Peso ($ P) 100 centavo. Aq. 1. 098. 581 km^2. ye û qarê re 5 kes dımine. G. 5. 914. 000. Din. %95 Katolik. H. %65 indıyan (çermsor), %30 Mestiz, %5 kesên spi. dı amrika başûr de endamê NY. ye.

Botswana (RB) (Bobhuthastwana) " Republik of Botswana " SB. Gaborone. D. Pûla. Aq 600. 373 km^2. ye û qarê de yek kes dımine. G. 1. 038.000 e. Ciranê Afriqaya başûr e. Din %60 Xırıstıyan, %40 Animist. Zm. Setswana. H. %3 Dimatıyên (cihnışin) ên rêlê ne. Endamê NY. ye.

Brezil (BR) " Republica federal do Brasil " SB. Rio du janeiro (Rio de janeiro). Zm. Portegizi. D. Kroziro (Cruzeiro) (Cr $) 100 centavo. Aq. 8. 511. 965 km^2. ye. Qarê de 14 kes dımının. G. 147. 095. 000. Din. Xırıstıyan. H. %62 Ewropi, %11 Efriqi yên reş, %26 yên dın wek indıyan, Hındû ne. Dı Amrika başûr de endamê NY. ye.

Britanıye (GB) " Great Britania " (England). Dı Kurdi de ingılistan ji tê gotın. SB. London. Zm. ng. D. Pound,Sterlin (ğ) 100 pens (pence). Din. Xırıstıyan. Aq. 244. 023 km^2. ye. Dı *kilometre qarê de 229 kes dımının. G. 56 Mılyon e. H.– jı karkerên derve û jı kolonıyan* 4 mılyon kes bıyani henın; pırên wan Hındû, Pakistani, reşık û Qıbrısi ne. Bı şahbano idare dıbe, endamên NY. ye.

Brûney (BRU)

Bulxarıstan (BG) " Narodna republika Balgarija " SB. Sofıye. Zm. Bulxari. D. Leva. Aq. 110.912 km^2. ye û qarê de 80 kes cih dıbe. G. 8. 940. 000 e û welatê sosyalist e. Din. Ortodoks %89, Ateist, islam %10. H. Mırtıb, Tırk, Mekedoni, Ermeni. endamê NY. ye.

Bûrma (BUR) "Pyidaungzu soshélit/thammada myanma/Naingngandaw " SB. Rangûn. Zm. Bûrmayi. D. Kyat (K) 100 pyas. Aq. 676. 552 km^2. ye û qarê de 50 kes heye. G. 38. 840. 000 e. Din. %80 Bûdist, ên dın islam, Hındû, Xırıstıyan ın. H. %8 Şan, %7 Kar, %2 Çin. 1962. vır de dı bın *idara leşkeri de ye,ciranê Çin û* Bengladêşê ye û NY. re ji endam e.

Bûrûndi (RU) " Republika y Uburundi " SB. Bûyûmbûra. Zm. Frensi, Kirûndi (Bantû). D. Frangê Bûrûndi (F.BU) 100 centıme. Aq. 27. 834 km^2. ye û qarê de 152 kes dıji. G. 5. 010. 000 û gelê xwe Bahûtû %85. Din. %50 Animist, %50 Xırıstıyan. H. %84 Hûtû, %15 Tûtsi. cihê xwe navendıya rohılata Afriqa ye û endamê NY. ye.

Bûtan ( ) bn. **Bhutan.**

Cemayika (JA) " Jamaica " SB. Kingston. Zm. ng. D. dolara Jamaika (J $) 100 cent. Din. Xırıstıyan. Aq. 10. 991 km^2. ye û *qarê de 197 kes heye. G. 2. 222. 000* e. H. %90 Reşık, %6 Mûlat (melez), %4 spi. lı gıravên Karayibê de endamê NY.ye.

Cezayir (DZ) " El cumhuriyet el cezayiriyet eddemoqratiyet eşşaabbiye " sala 1962. ya de bı awaki sosyalist lı başûri Afriqe de ava bûye. SB. Cezayir (Aljirs). Zm. Erebi, Frensi. D. Dinar (DA) 100 centıme. Aq. 2. 381. 741 km^2. ye û qarê de 8 kes dıjin. G. 21. 350. 000. Din. %98 islam. H. Berber. endamê NY. ye.

Cibraltar ( ) Graveki kolonıya ingiliz lı başûri Spanye. 4.000 km^2. G. 30.000.

Cibûti ( ) " République d'Jibouti " Roavayi Yemenê de welateki Afriqi ye. 1977 de azad bûye û bûye endamê NY. SB. Cibûti. Zm. Frensi, Erebi. D. Frangê Cibûti (FD). Aq. 22.000 km^2. ye û qarê de 5 kes ın. G. 119.000. Din. %90 islam û yên dın Xırıstıyan ın. H. %35 issa, %30 Afar, %7 spi, %3 Ereb.

Çad ( ) " République du Tchad " SB. Ndjemena. Navê kevn 'For lamy' Zm. Frensi, êrebi. D. C.F.A Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 1. 284. 000. km^2. ye û qarê re 3 kes dıjin. G. 4. 646. 000. Din. %50 Animist, %50 islam. H.– Afriqa ya navendi cihê wê ye û NY. re ji endam e.

Çekoslowakıye (CS) " Ceskoslovenska socialisticka republika " SB. Prag. Zm. Çeki û Slovaki. D. Korûna (Krone) (KCS) 100 halerû. Aq. 127.869 km^2. ye û qarê de 120 kes dıjin. G. 15. 582. 000. H. %64 Çek, %30 Slovak, %14 Macari. Din. Xırıstıyan. endamê Ny. ye û dewleteki sosyalist e. Gırêdayiya pakta Warşowayê ye.

Çin ( ) " Zhonggua renmin/Gonghéguo " Jı 1949.an vır de komari geli ya kominist e, SB. Peking. Zm. Çini. D. Yûan (yuan-yan) (RMBY) 10 jiao=100 fen. Aq. 9. 560. 000 km^2. ye û qarê de 98 kes dadınişın. G. 1. 031 882.000. Din. –. H. 12 Mılyon Zhuang, 6,4 Mılyon Hui,

5,4 Milyon Uygûr, 4,8 Milyon Yi, 3,8 Milyon Miao, 3,4 Milyon Tibeti, 2,6 Milyon Moxol heye. Çin endamê NY.ye.

Çina gelperist ( ) bn. **Taywan.**

Dahomey ( ) bn. **Benin.**

Denimark (DK) " " Kongeriget Danmark " SB. Kopenhagen. Zm. Denimarkayi. D. Dän Krone (DKR) 100 Ore. Din. Xiristiyan. H. Eman û Swêdi. Aq. 43. 069 km^2 ye û qarê re 119 kes dikevin. G. 5. 125. 000. şahetiyeke roavaya Ewropi ye û NY. re endam e.

Dominika ( ) " Commonwealth of Dominica " Gravdewleteki Amrika navendi li nêzi Barbadosê. SB. Roseaû. Zmng. D. E.C. Dolar. Aq. 751 km^2. û qarê de 107 kes in. G. 81. 000. Din. %80 Katolik. H.– xelkê xwe spi û indiyan in û endamê NY. ye.

Dominika (DOM) " Repûblica Dominicana " SB. Santa Domingo. Zm. Spanyoli. D. Peso (RD $) 100 centavo. Aq. 48. 734 km^2. û qarê de 111 kes dadinişin. G. 5. 430. 000. Amrika navendi de giravê Karayibê ye. Din. Xiristiyan. H. %60 Mûlat, %28 spi, %12 û reş in. endamê NY. ye.

Egyipte (ET) bn. **Misir.**

Ekwador (EC) " Republica del ecuador " SB. Quito (Kito). Zm. Spanyoli. D. Sukre (S) 100 centavo. Din. Xiristiyan. H. %40 indiyan, %40 Mestiz, %10 spi, %5 Zengi (reşik). Aq. 283. 561 km^2 û qarê re 30 dikevin. G. 9. 954. 600. Legel gravên Galapagos e û endamê NY. ye.

El Salvador (ES) " Republica de el Salvador " SB. San Salvador. Zm. Spanyoli. D. Kolon (colon) 100 centavo. Aq. 21. 041 km^2. ye û qarê de 226 kes dijin. G. 5. 260.000. Din. Xiristiyan. H. %90 Mestiz, %9 indiyan, %1 spi. Cihê xwe Amrika ya navendi ye û endamê NY. ye.

Emerikayi yekbûyi (USA) bn. **Amerikayi yekbûyi.**

Emiratên Ereb a yekbûyi ( ) " Dewlettil ittihat el imarat el Arabbiyye " SB. Ebû Dabi. Zm. Erebi. D. Dirhem (DH) 100 Quriş. Aq. 83. 600 km^2 ye G. 1. 846.000 e û qarê de 12 kes henin. Din. islame û NY. re ji endam e. Ev yekiti ji van şêxayetiyan pêk hatiye : Trûcial, Ebû Dabi, Dûbay, Şerya, Eyman, Fûceyra, ûmmel qûayyin û Rassel xayman. Ji sala 1971 vir de yek in.

Endoneziye(Ri) " Republik Indonesia " SB. Jakarta. Zm. Malezi (maleis, Bahasa indonesia). D. Rûpiyah (rûpi) (RP) 100 sen. Aq. 2. 027. 087 km^2. ye. û 73 kes di km.qarê de dijin. G. 180. 440. 000. Din. %91 islam, %6 Xiristiyan, %2 Hindû. H. %2 Çini. endamê NY. ye. 1949.an de ji Holendê veqetiyaye û azad bûye. Gir û piçûk 3000 giravan pêkhatiye û zor zman û rih û gel têkêli hev bûne.

Ermenistan ( ) SB. Erivan (Eriwan) Aq. 29.800 km^2 G. 3200.000

Estoniye ( ) SB. Tallin. Aq. 45.100. G. 1.500.000. Sala 1991 de ji Sowyet qetiya û serbixwe bû.

Etiyopiye (ETH) " Yatyiopya Mangûist " SB. Adis abeba. Zm. Amhari. Aq. 1. 221. 000 km^2. ye û qarê de 26 kes dijin. G. 47 Milyon e. Cihê xwe rohilata bakur ya Afriqayê ye û endamê NY. ye. Din. %40 islam, %10 Animist, %50 Kopt û hinek ji Cihû. H. %33 Gala, %25 Amhar, %12 Tigre, %8 Walamo, %6 Somali, %4 Gûrage. Kevntirin welatê Afriqi ye

û nıha sosyalist e.

Eysland (ıS) " Lydhveldidh Island " SB. Reykjavik. Zm. Eyslandi. D. Krona (ıKR) 100 aûrar. Aq. 103. 000 km^2 ye û qarê de 2 kes ın. G. 230.000. Din. Xırıstıyan. H.--. Evıa graveke roavaya Ewropê de ye û endamê NY. ye. idara komari ye.

Fas (MA) " El memleketûl maxrıbiyye " SB. Rabat. Zm. Erebi. D. Dirhem (DH) 100 centıme. Aq. 1. 030. 700 km^2. ye û qarê de 2 kes dıjin. G. 21. 660. 000 e. Din. islam. H. %80 Ereb, %14 Fûlani, %3 Soninke, %1 Zenega. şahetıyeke lı bakur û bakurê roavaya Afriqê de ye.

Falkland (GBF) " Rohılata Arjantinê de gravên ingiliz ın. SB. Stanley. Aq. 12.000 km^2. G. 2.000.

Fiji (FJı) " SB. Sûva. Zm. ng. D. Dolarê Fiji ($F) 100 cent. Aq. 20.740 km^2 ye û qarê de 35 kes henın. G. 727. 000 e. Din. %51 xırıstıyan, %40 Hındû, %8 islam. H. %50 Hındi, %45 Fijıyan. 1970. de azad bûye û jı NY. re jı endam e.

Filipin (RP) " Repûblıka ng Pilipinas " SB. Manila. Zm. Tagalaog. D. Peso (PP) 100 centavo. Aq. 300. 000 km^2. ye û qarê de 164 kes dıjin. G. 61. 600. 000. Din. %85 Xırıstıyan, %4 islam, %4 Bûdist. H. %2 Çini. 1946.de azad bûye.Cıhê xwe lı başûri Japon e. Endamê NY. ye.

Finlandıye (SF) " Sûomen tasavalta repubhken Finland " SB. Helsinki. Zm. Fini, Swêdi. D. Markka (MK) 100 Penny. Aq. 337. 009 km^2 ye. qartê de 14 kes dıjin. G. 5. 007. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. %7 Swêdi. endamê NY. ye.

Frense (F) " République Française " SB. Paris. Zm. Frensi. D. Frank (franc) (F) 100 centıme. Aq. 547.026 km^2.ye û qarê de 98 kes dadınişın. G. 54.190.000. Din. %94 Xırıstıyan, %4 islam, %2 Cıhû. H. zmanê Bretoni. endamê NY. ye.

Gabon ( ) " République Gabonaise " SB. Libreville. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 267.667 km^2.ye û qarê re 2 kes dıkevın. G. 550.000. Din. %60 Xırıstıyan, %39 Animist, %1 islam. H. %45 Fang, %19 Pûno, %17 Njawi, %10 Kanda, %1 Pygmenin. 1960.i de azadıya xwe gırtıye û bûye endamê NY. Cih navendıya Afriqi ye.

Gambıye (WAG) " Republic of the Gambia " SB. Banjûl. Zm. ng. D. Dalasi (D) 100 Bûtût. Aq. 11.295 km^2. ye û qarê de 53 kes dıjin. G. 650.000. Din. %58 islam, %38 Animist, %4 Xırıstıyan. H. %38 Malinke, %16 Fûlani, ^14 Wolof, %9 Jola, %8 Serahûli. Endamê NY. ye.

Gana (H) " Republic of Ghana " SB. Akra (accra). Zm. ng. D. Cedi (C) 100 Pesewa. Aq. 238.537 km^2. û qarê de 48 kes dıjin. G. 13. 804. 000. Din. %42 Xırıstıyan, %38 Animist, %12 islam. H. %44 Akan, %16 Mossi-dagomba, %13 Ewe, %8 Ga-adangme, %4 Gûan, %3 Gûrma, %2 Yorûba. Afriqa navendi de endamê NY. ye.

Gıravên Kanarıye ( ) dı roavaya Afriqê de gırêdayi ya Spanye çend gırav ın. Aq. nêzi 600 km^2. G. 1.500.000.

Gıravên Bahama ( ) " commonwealth of Bahamas " Nêzi 700 gıravên başûri Floridayê ne ko 1973.ê de azad bûne. SB. Nassaû. Zm. ng. D. Dolarê Bahama. Aq. 13.935 km^2. ye û qarê de 17 kes dıji. G. 240.000 e û %75 Efriqi ne. Din. Xırıstıyan. H. --. endamê NY. ye.

Gıravên Kaymana ( ) –

Gıravên Martinika ( ) – Aq. nêzi 1200 km^2 ye. G. 310.000. Graveki volkanik ya Karayibê ye.

Gıravên Mont Sierad ( ) –

Gıravên Pıtkêri ( ) SB. Adamstawn.

Gıravên Poloneziyê ( ) SB. Papêyete.

Gıravên Keyp Verde ( ) roavaya Senegalê de ne.

Gine (Gûinee) ( ) République populaire révolutionaire de Guinee " SB. Konakry. Zm. Frensi. D. Syli. Aq. 245.957 km^2. ye û qarê de 20 kes cih dıbın. G. 5.500.000. Din. %85 islam, %14 Animist. H. %14 Malinke, %34 Fûlani, %10 Sûsû, %6 Kissi, %5 Kpelle. Lı perava dranê fil ya Afriqayê de sala 1858 de bûye endamê NY.

Gineya Bissao ( ) " Repûblica da Guiné Bissau " SB. Bissao. Zm. Portegizi. D. Peso (GB) 100 centavo. Aq. 36.125 km^2. ye û qarê de 16 kes ciwar dıbın. G. 827.000. Din. %66 Animist, %30 islam, %4 Xırıstıyan. H. %30 Balante, %20 Fûlani, %14 Mandyako, %12 Malinke. roavaya Afriqê de endamê NY. ye.

Gineya Ekwator ( ) " Guinea " roavaya Afriqê de 5 gıravên lı hember Gabonê ne. Navên van gıravan : Bıyoko, Pagalû, Korisko, Elobeya mezın û elobeya pıçûk. SB. Malabo. Zm. Spanyoli. Aq. 28.051 km^2. ye û qarê de 13 kes cih dıbın. G. 360.000 e. D. Ekûele (E) 100 centimo. Din. %80 Xırıstıyan, %20 Animist. H. %75 Fang, %5 Bûbi. 1968.an de bûye endamê NY.

Gineya nû a Papûa ( ) " Independet state of Papua New Guinea " SB. Port Moresby. Zm. ng. D. Kina (K) 100 Toea. Aq. 461. 691 km^2.ye û qarê de 7 kes dıjin. G. 3. 400.000. Din. Xırıstıyan. H. –. ev der gıravên başûri Awıstralıyê bûn û sala 1975.an de gıhiştıye serxwebûna xwe û bûye endamê NY.

Greneda (WG) " Grenada " SB. San Corc (Saint George). Zm. ng. D. E.C. Dolar (EC $). Aq. 344 km^2.ye û qarê de 320 kes dıjin. G. 85.000 e. Din. Xırıstıyan. H. %53 Reşık, %42 Mûlat, %1 spi. dewleteki nêzıki Kûbayê ye û endamê NY.ye.

Grikıstan ( ) bn. Yûnanıstan.

Grinland ( ) SB. Godthäb. Aq. zêdeyi 2 mılyon km^2. ye. G. 53.000. Gravi mezıntır lı dınyayê.

Gurcıstan (georgia) SB. Tiflis (Tblisi) Aq. 69.700 km^2 G. 5.105.000. Bı navê Abxaziye û Acariyan da du xudmuxtariyên xwe hene.

Gûam ( ) " SB. Agana. Gıravên Awıstıralıyê ye. Aq. nêzi 700.000 km^2. G. 106.000.

Gûetemala (GCA) " Republica de Gûetemala " SB. Gûetemala. Zm. Spanyoli. D. Qûetzal (Q) 100 centavo. Din. %90 Katolik. H. %52 Ladino=Mestizın, %44 indıyan, %4 spi. Aq. 108.889 km^2.ye û qarê de 67 kes dadınişın. G. 8. 500. 000. Cihê xwe Amrika navendi de ye û endamê NY.ye.

Gûyana (GUY) " Cooperative republic of Guyana " SB. Corc tawn (George town). Zm. ng. D. Dolara Gûyan (G $) 100 cent. Aq. 214.969 km^2. û qarê de 4 kes dıji. G. 880.000. din.

%37 Hındû, %32 Protestan. %13 Katolik, %9 islam. H. %52 Hındi, %30 Zengıyên reş, %5 indıyan û Mûlato. Amrika başûr de ciranê Suriname û endamê NY. ye.

Gûyaneyi Frensi ( ) SB. Sayenne (Cayenne). ev dewlet lı roavayi Suriname.

Habeşıstan( )bn. **Etıyopıye.**

Haiti (RH) " République d'Haiti " SB. Port au prins (Port au prince). Zm. Frensi. D. Gurde (gourde) (G) 100 centıme. Aq. 27.750 km^2. ye û qarê de 181 kes dıji. G. 6 200.000. Din. Xırıstıyan. H. %95 reş, %5 Mûlat. ev der gıravên nêzi Dominika Amerika başûr de ye û endamê NY. ye.

Hındûstan (Hind) (IND) " Bharat juktarashtra " SB. Delhi. Zm. %46 Hındi û Ingılizi. Weki dın ji jı sedi pıtır zman têne axaftın. D. Rûpıyah/rûpi (RE. IR) 100 paise. Aq. 3. 287. 590 km^2. ye. û qarê de 202 kes cih bûye. G. 8000. 600. 000. Din. %83 Hındû, %11 islam, %3 Xırıstıyan, %1 Bûdist. H. idara xwe demokrasıya parlemeni ye û NY. re endam e.

Holendê (NL) " Koninkrijk der Nederlanden " SB. Amsterdam. Zm. Holendi. D. Gulden/Florin (GLD;F) 100 cent. Aq. 41. 160 km^2.ye û qarê de 346 kes dıjin. G. 15.130. 000 e. Din. %40 Katolik, %35 Protestan. Weki dın bı rêgaya karkerên bıyani gelek islam û Hındû û yên dın ji çêbûne. H. %3 Fris. Endamê NY.ye.

Hondûras (HO) " Republica de Honduras " SB. Tegûcigalpa. Zm. Spanyoli. D. Lempira (L) 100 centavo. Aq. 112.088 km^2. qarê de 33 kes cih bûye. G. 4. 824. 000. Din. Xırıstıyan. H. spi û indıyan ın. Amerika navendi de ciranê Nikaragûayê ye û NY. re endam e.

Hong Kong (HK) Kolonıyeke Ingıliz e. Aq. Nêzi 1000 km^2. G. 5320.000. Sb. Viktorıye. Zm. Çini û Ingılizi.

İraq (IRQ) " El cumhurıyetti il Iraqıyye " SB. Bexdad. Zm. Erebi, Kurdi. D. Dinar ( ) 100 Fıls. Din. %96 islam, %4 xırıstıyan, Yezıdi. H. %20 Kurd, %1 Farıs, %1 Tırk, %1 Asûri. Aq. 434.924 km^2. ye û qarê de 30 kes dıjin. G. 17.000.000. Endamê NY. ye.

İngılistan (GB) bn. **Brıtanıye.**

İran (Ir) " Cumhurıyetê islami Iran " SB. Tehêran. Zm. Farısi. D. Rıyal/tûman (RI) 100 dinar. Aq. 1. 648. 000 km^2. ye û qarê de 23 kes dıji. G. 50. 410. 000 e. Din. %98 islam, %2 Xırıstıyan. H. %14 Kurd, %25 Azeri, %4 Ereb, %10 Belûci/Efxani û endamê NY.ye.

İrlanda ( ) "Poblacht na h'Eireann/Republic of Ireland" SB. Dublin. Zm. Ingılizi, ri. D. Pondê irlandi. (P) Aq. 70.283 km^2 ye û qarê re 47 kes dıkeve. G. 3300.000. Din. %94 Xırıstıyan. H. Yên ko ri dıaxıvın. Endamê NY. ye.

İrlandayi bakur ( ) SB. Belfast. Zm. ng. ev welat gırêdayi ya Britanıyê ye. Aq. Nêzi 14.000 km^2 ye. G. 1550.000. D. %25 Presbıterıyan, êb=n dın Xırıstıyan ın.

İsrail (IL) " Medınat Yısrael /dewlet israıl " SB. Qûdûs/Jerûselam. Zm. Cıhû/hibrûyi/ifrit. D. şekel (pondê israıl) (I $) 100 Agorot. Aq. 20.770 km^2.ye û qarê re 187 kes dıkevın. G. 4. 223. 000 e. Din %85 Cıhû /Yahûdi /Colekan, %11 islam, %2 Xırıstıyan. H. %14 Ereb, %2 Kurd. 1948.an de azad bûye û endamê NY. ye.

İtalıye (ı) " Republica Italiana " SB. Roma. Zm. itali. D. Liret (LIT) 100 centasımo. Aq. 301.225 km^2.ye û qarê de 189 kes dadınişi. G. 57.531.000.
Din. Katolik. H. %3 Sardini, %2 Rhetoroman û Alman. Endamê NY.ye.

İvory kust ( ) bn. **Peravê dranfil.**

Jamaika ( ) bn. **Cemayika.**

Japan (J) " Nippon " SB. Tokyo. Zm. Japoni. D. Yen (Y) 100 Sen. Din. Şintoyist û Bûdist. Aq. 372.313 km^2.ye û qarê de 314 kes dıkeve. G. 122. 157. 000 e. H. –. idara xwe şahinşahi ye û endamê NY.ye.

Kaledonıye ( ) " SB. Nûmeye. Gıravê awıstıralıyê ye.

Kamboçıye (K) " Kampuchéa démoktatique " SB. Phnom pen. Zm. Xımêri/khmer. D. Riel (R) 100 Sen. Din. %85 Bûdist. Aq. 181.035 km^2. ye û qarê de 37 kes cih gırtıye. G. 6. 890. 000. H. %7 Çini û Vietnami. Başûri rohılata Asyê de endame NY. ye.

Kamerûn (CAM) " République Unie du Cameroun/United republic of Cameroon " SB. Yaûndê (Yaoundé). Zm. Ing, Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 475. 442 km^2. ye û qarê re 18 kes dıkeve. G. 8. 854. 000. Din. %45 Animist, %35 Xırıstıyan, %20 islam. H. %26 Bamileke, %6 Fûlani, %3 Bassa. Endamê NY. ye.

Kaledonıyayê Nû ( ) Navê Skoçıya kevn e.

Keneda (CDN) " Canada " SB. Ottawa. Zm. Ing, Frensi. D. Dolara Kenedê (Can $) 100 cent. Aq. 9. 976. 139 km^2. ye û dı mezınahıyê de lı pey yeketi Sowyet ya duduyan e lı cihanê. Jı %2 Eskimo û indıyanan pê de xelkê xwe hemû penahındeyên derve ne û jı bıli eyaleta Qûebekê zman ıngılizi ye. Lı serê kılometre qarê re 2 kes dıkeve, lewra ko evçend welatê gır û fıreh de bı tenê 26 Mılyon kes dıji. Din Xırıstıyan e û endamê NY. ye.

Kenya (EAK) " Cumhuriye Kenya " SB. Nairobi. Zm. Swahili. D. şiling (SH) 100 cent. Aq. 582.646 km^2.ye û qarê re 28 kes dıkeve. G. 22. 500. 000 e. Din %50 Xırıstıyan, %6 islam, %35 Animist. H. %1 Asyayi. 1963.an de azad bûye û endamê NY.ye.

Kırgızistan ( ) SB. Frûnzi. Aq. 198.500 km^2 G.3.800.000

Kolombıye (CO) " Republica de Colombia " SB. Bogota. Zm. Spanyoli. D. Peso (Col $) 100 centavo. Aq. 1. 138. 914 km^2.ye û qarê re 24 kes dıkeve. G. 30.660.000 e. Din. %99 Xırıstıyan, %1 Cıhû/Yahûdi. H. %50 Mestizın, %25 Mûlat, %20 spi, %4 reşık. endamê NY.ye.

Komari Dominikanê ( ) bn. **Dominika.**

Komari Efriqa navendi (RCA) " République centrafricaine " SB. Bangûi. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 622.984 km.2. ye. qarê de 4 kes cih bûne. G. 3. 000. 000 ın. Din. %50 Animist, %40 Xırıstıyan, %8 islam. H. %47 Banda, %27 Baya, %10 Azanda. Ev welat dı navbera Sûdan û Kongoyê de cih bûye û endamê NY. ye.

Komari Efriqaya başûr (ZA) " Republik van Suid- Afrika/Republic of South Africa " SB. Pretoriye/Kaapştad. Zm. Afrıkaans (Holendıya Efriqi) û ingilizi. D. Rand (R) 100 cent. Aq. 1. 221. 037 km^2. ye û qarê de 24 kes dıjin. G. 34 314.000 e. Din. %61 Xırıstıyan, %2 Hındû, %2 islam, %1 Cıhû/Yahûdi. H. %18 spi, %10 Dûreh (melez), %3 kesên başûri Asyayê. 1931 de azad bûye û bûye endamê NY.

Komoren ( ) " République fédérale islamique des Comores " SB. Moroni. Zm. Erebi/Frensi.D. C.F.A. (FCFA) 100 centıme. Aq. 2.171 km^2 ye û qarê de 166 kes rûdıne. G.

390.000 e. Din. %45 Animist, %35 Xırıstıyan, %20 islam. H. --. cihê xwe dı navbera Madagaskar û Efriqê de grûbek gıravên dın ın. Endamê NY. ye.

Kiribati ( ) " Republic of Kiribati " SB. Tarawa. Zm. ng. D. Dolara Awıstıralıyê. Aq. 862 km^2. ye. G. 65.000 e. cihê xwe lı Pasifikê ba gıravên Mikronezıyê ne.

Kongo (RCB) " République populaire du Congo " SB. Brazzaville. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 342. 000 km^2.ye û qarê de 4 kes cih bûne. G. 1. 620.000 e. Din. %54 Animist, %45 Xırıstıyan, %2 islam. H. %27 Kongoyi, %12 Têkê, %7 Mboçi. Cihê xwe lı efriqa navendi de ye û endamê NY.ye.

Koreya bakur (KO) " Choson minjujuui inmin Kongwaguk " SB. Pyongyang. Zm. Koreyi. D. Hwan (W) 100 chon. Aq. 120.536 km^2. ye û qarê de 150 kes cih bûye. G. 18 Mılyon. Din. Bûdist û Konfiçyûsi. H. --. NY. re endam nine.

Koreya başûr (ROK) " Han kook " SB. Seûl. Zm. Koreyi. D. Hwan (W) 100 Chon. Aq. 98.484 km^2. ye û qarê de 380 kes dıji. G. 38. 500.000. Din. %36 Bûdist, %14 Konfiçyûsi. H. --. NY.re endam nine.

Kosta Rika (CR) " SB. Republica de Costa Rica " SB. San José.Zm. Spanyoli. D. Colon 100 centımo. Aq. 50.700 km^2. û qarê de 44 kes cih gırtıye. G. 2. 820. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. %80 spi, %18 Mestiz. Lı Amerikayi navin de cıranê Panamayê ye û NY.re ji endam e.

Kûba (C) " Republica de Cuba " SB. Hawana. Zm. Spanyoli. D. Peso. (Cub $) 100 centavo. Aq. 110.922 km^2. ye û qarê de 87 kes rûdıne. G. 10 Mılyon e. Din. %90 Katolik. H. --. Dı Amerikaya navin de dewleteki sosyalist e û endamê NY. ye.

Kûweit (KWT) " Dewlet ûl Kuwayt " SB. Kûweit. D. Dinar (KD) 10 dırhem 1000 fıls. Aq. 17.818 km^2. ye û qarê de 73 kes dadınişi. G. 1. 600. 000 e. Din. %95 islam, %4 Xırıstıyan. H. %8 Asyayi ne û endamê NY. ye.

Laos (LAO) " Pathet Sathalanalath pasathipathay pasason lao " SB. Vientiane. Zm. Laosi, Frensi. D. Kip (pot-poy) (KPP.KL) 100 centavo. Aq. 236. 800 km^2.ye û qarê re 16 kes dıkevın. G. 4. 000. 000. Din. Bûdist. H. %15 Taylandi. endamê NY. ye.

La Reûniûn ( ) " SB. Saint Denis. Aq. 2510 km^2. ye û qarê de 200 kes dımine. G. 501.000. Cihê xwe lı rohılata Madagaskarê ye û kolonıya Frensê ye.

Lesotho (LS) " Muso oa Lesotho " SB. Maserû. Zm. Sesotho. D. Maloti 100 lisente. Aq. 30.355 km^2.ye û qarê de 44 kes dıjin. G. 1. 450. 000. Din. %80 Xırıstıyan. H. --. Cihê xwe dı navina komari Efriqa başûr de ye û endamê NY. ye.

Letonıye ( ) (......) SB. Riga. Aq. 63.700. G. 2.551.000. Sala 1991 de ji Sowyet qetıya û serbıxwe bû.

Liberıye (LB) " Republic of Lıberia " SB. Monriva. Zm. ng. D. dolara Liberıyê. Aq. 111.369 km^2.ye û qarê de 17 kes dıkevın. G. 2.200.000 e. Din. %90 Animist, %7 Xırıstıyan, %3 islam. H. %21 Kpelle, %16 Bassa, %8 Gıa, %8 Kroe, %8 Grebe, %7 Mano. Ev welat lı roavaya Efriqê dı peravên dranê fil de cih gırtıye û endamê NY. ye.

Libıye (LAR) " El Cemahhiriyyel Arabiyyel Libiye eşşaabiyye el iştiraqiyye " SB. Tripoli. D. Dinar (DL) 1000 dırhem. Aq. 1. 759. 540 km^2. ye û qarê de 2 kes dıminın. G. 3. 360 000 e. Din. islam. H. %2 Ewropi. endamê NY.ye.

Litvanıye ( ) (......) SB. Vilniyûs. Aq. 65.200 G. 3.474.000. Sala 1991 jı Sowyet qetıya û serbıxwe bû.

Lixtınşteyn (FL) " Fürstentum Liechtenstein " SB. Vadûz. Zm. Almani. D. Frankê Swisrê. Din. Xırıstıyan. H. --. Aq. 157 km^2.ye û qarê de 161 kes cih bûye. G. 30.000 e. û NY. re endam nine.

Lubnan (Lıbnan) (L) " El Cumhuriyettil Lubnaniyye " SB. Beyrûd. Zm. Erebi. D. Pond (L $) 100 qurış. Aq. 10.400 km^2. ye û qarê de 304 kes cih bûye. G. 3. 330.000. Din. %50 islam, %50 Xırıstıyan. H. %5 Ermeni, %2 Kurd. Endamê NY.ye.

Luksemburx (L) " Grand-duché de Luxembourg " SB. Luksembûrx. Zm. Frensi. D. Frank (LFR) 100 centıme. Aq. 2586 km^2. ye û qarê de 140 kes dımıne. G. 400 000 e. Din. Xırıstıyan. H. --. endamê NY.ye.

Macarıstan (H) " Magyar Népköztarsasag " weki dın lı ba dewletên roavayi navê xwe 'Hungarn' e. SB. Bûdapeşte. Zm. Macari. D. Forint (FT) 100 fılıer. Aq. 93.033 km^2.ye û qarê re 115 kes dıkevın. G. 10. 710. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. %2 Cıhû. endamê NY.ye.

Madagaskar (RM) " Repoblika demokratika Malagasy/ Republique démokratique de Madagascar " SB. Antananarıvo. Zm. Frensi, Malagazi. D. Frank (F MG) 100 centıme. Aq. 587.041 km^2.ye û qarê de 15 kes dıjin. G. 9. 400. 000. Din. %50 Animist, %40 Xırıstıyan, %10 islam. H. --. Cihê xwe başûri rohılata Afriqayê de gıraveki mezın e û endamê NY. ye.

Makau ( )""SB. Aomin. Ciranê Hong kongê ye û kolonıya Portekizê bû.

Malawi (MW) " Republic of Malawi " SB. Lilongwe. Zm. ng. D. Kwaça (MK) 100 Tambala. Aq. 118.484 km^2.ye û qarê re 50 kes dıkeve. G. 8. 870. 000. Din. %50 Animist, %30 Xırıstıyan, %15 islam. H. --. cihê xwe dı navbera Zambıyê û Tanzanıyê de ye û endamê NY. ye.

Maledif ( ) " Divehi raajje " 1965. an de azad bûye. Roavayi başûri Sri Lankaê de koma gıravan e. SB. Malê. Zm. Maldivi. D. Rûpıyah/rûpi. Aq. 298 km^2.ye û qarê de 470 kes cih bûye. G. 140 000 e. Din. islam. H. --. endamê NY.ye.

Malezıye (MAL) " Persekutuan tanah Malaysia " SB. Kûala lûmpûr. Zm. Maleyızi/Bahasa Maleıs. D. Ringgıt (M $) 100 Sen. Aq. 329.749 km^2. ye û qarê de 41 kes dımine. G. 16. 500. 000 e. Din. %50 islam, %26 Bûdist, %9 Hındû, %4 Xırıstıyan. H. %47 Maleyizi, %33 Çini, %9 Hındi û Pakistani. Ev dewlet lı ser 11 gıravan de şahetıyeki federale, nêzi Singapûrê ye û endamê NY. ye.

Mali (RMM) " République du Mali " SB. Bamako. Zm. Frensi. D. C.F.A Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 1. 240 000 km^2. ye û qarê de 6 kes cih bûye. G. 8.500.000 e. Din. %65 islam, %30 Animist, %5 Xırıstıyan. H. %25 Bambara, %16 Fûlani, %8 Senûfo, %7 Marka, %7 Tûareg. Ev welat lı başûri Cezayirê de sala 1959.an de azad bûye û buye endamê NY.

Malte (M) " Repubblika ta Malta/Republic of Malta " SB. Valetta. Zm. Malteyi,ng. D. Pond ($:M) 100 cent. Aq. 316 km^2.ye û qarê de 1139 kes cih bûye. G. 362.000 e. Din. Xırıstıyan. H. --. Ny.re endam e.

Marok ( ) bn. **Fas.**

Meksiko (MEX) " Estados Unidos Mexicanos " SB. Meksiko siti (Mexico cıty) Zm. Spanyoli. D. Peso (Mex.ğ) 100 centavo. Aq. 1. 972. 547 km^2. ye û qarê de 36 kes dımine. G. 71.

910. 000. Din. Xırıstıyan. H. %55 Mestiz, %30 indıyan. endamê NY. ye.

Mısır (ET) " El cumhurıyettil Arabiyettil Mısır " SB. Qahire. Zm. Erebi. D. Pond (ğ E) 100 qurış. Aq. 1. 001. 449 km^2. ye û qarê de 42 kes rûdıne. G. 44 Mılyon e. Din. %94 islam, %6 Xırıstıyan. H. %3 Kopt (kolemen). endamê NY. ye.

Moldaviye ( ) SB. Kişiniyef Aq. 33.700 km^2 G.4.030.000

Monako (MC) " Principauté de Monaco " SB. Monako. Zm. Frensi. D. Frank (F) 100 centıme. Aq. 1. 49 km^2. ye û qarê re 20. 000 kes dıkeve. G. 30.000. Din. Xırıstıyan. H. %55 Frans, %16 Monegask, %15 italyan. Ev dewletê pıçû ji endamê NY.ye.

Mongolıye ( ) bn. **Moxolıstan.**

Moritûs (MS) " Mauritus " SB. Port Lûis (port louise). Zm. ng. D. Rûpi (MR) 100 cent. Aq. 2. 045 km^2. ye û qarê re 472 kes dıkevın. G. 1. 020. 000 e. Din. %53 Hınû, %25 Xırıstıyan, %16 islam. H. –. ev welat lı rohılata Madagaskarê de komeke gıravan e û endamê NY.ye.

Morıtanıye (RıM) " El cumhurıyet el islamiyet al Mu'ritaniyye " SB. Nûakşot (Nouakchott). Zm. Erebi, Frensi. D. ûgûiya (ouguıya) (UM) 100 cent. Aq. 1. 030. 700 km^2. ye û qarê re 2 kes dıkevın. G. 1. 732. 000 e. Din. islam. H. %80 Ereb, %14 Fûlani, %3 Soninke, %1 Zenega. endamê NY. ye.

Moxolıstan ( ) " Bügd Nacramdağ Mongol ard Uls " SB. Ûlanbator. Zm. Monxoli. D. Tûgrik (TG) 100 Mongo. Aq. 1. 565. 000 km^2. G. 1. 900. 000 e û qarê de 1 kes dıji. Din. Bûdist, Lamaizm, Şamanizm. H. Qazax, Bûriyat û Ûrıs. endamê NY. ye.

Mozambik (MOC) " Republica popular de Moçambique " SB. Mapûto. Zm. Portegizi. D. Eskûdo (M.Esc) 100 centavo. Aq. 801.590 km^2. ye û qarê de 13 kes dıji. G. 14. 570. 000 û gelê xwe Bantû ye. Din. %70 Animist, %20 Xırıstıyan, %10 islam. H. Hın Portekizi û Asıyayi henın. NY. re endam e.

Namibıye (SWA) "" SB. Windhûk (windhook). Zm. Hın zmanên aşiretan e, weki dın Elmani, Ingılizi û zmanê başûri Efriqi (Efrıkaans) heye. Aq. 824 292 km^2. ye û qarê re 1 kes dıkeve. G. 1. 275. 000. Lı başûri roavaya Efriqa de ye. Din. %26 Xırıstıyan û yên dın ji dinên Efriqa yên kevn ın.

Naûrû ( ) " Republic of Nauru " Nêziki Awıstıralıyê lı Pasifikê de gıravek e. 1968. an de azad bûye. ingılizi dıaxıve û 21 hezar km^2 erdê xwe heye. G. 8000 û gelê wê re Monagask tê gotın. Endamê NY. ye.

Nemsa ( ) bn. **Awıstırıye.**

Nederland ( ) bn. **Holend.**

Nepal ( ) " Şhri Nepala sarkar " SB. Katmandû. Zm. Nepali. D. Rûpi (NR) 100 Puisa. Aq. 140 797 km^2. ye û qarê de 100 kes dıjin. G. 16. 210. 000. Din. Hındû, Bûdist, Lamaist û %2 islam. H. –. Endamê NY. ye.

Nijer (RN) " République du Niger " SB. Niamey. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 1. 267. 000 km^2. ye û qarê de 4 kes rûdının. G. 7. 320. 000. Din %85 islam, %4 Animist. H. %54 Haûsa, %24 Cerma-Songhaı, %11 Fûlani, %9 Berberi-manga, %2 Tûareg. Afriqa navendi de endamê NY. ye.

Nijerıye (WAN) " Federal republic of Nigeria " SB. Lagos. (mımkûne ko serbajarê xwe bêtę guhartın û bajarê Abûja dê bıbe serbajar.Zm. ng. D. Naira (N) 100 Kobo. Aq. 923.768 km^2. ye û qarê de 83 kes dıji. G. 108. 580. 000. endamê NY. ye. Din. %55 islam, %25 Xırıstıyan, %20 Animist. H. %21 Haûssa, %18 ıbo, %18 Yorûba. endamê NY. ye.

Nikaragûa (NIC) " Republica de Nicaragua " SB. Managûa. Zm. Spanyoli. D. Cordoba (C.ğ) 100 centavo. Aq. 130.000 km^2. ye û qarê re 21 kes dıkevın. G. 3. 330. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. %17 spi, %10 Reşık ın. Amerika navendi de endamê NY. ye.

Norwêj ( ) " Kongerıket Norge " SB. Oslo. Zm. Norwêji. D. Krone (KR) 100 Ore. Aq. 324.219 km^2. ye û qarê de 13 kes ciwar dıbın. G. 4 180. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. –. cihê xwe lı Skandınavıyê de ciranê Swêdê ye û NY. re endam e.

Norfolk ( ) "..... "SB. Kingstawn. Pasifika Awıstıralıyê de gıravek e. G. 693.000.

Pakistan (PAK) " Cumhurıyet islami Pakistan " SB.Islamabad. Zm. Ûrdû, Ing. D. Rûpi (Pak-re) 100 paısa. Aq. 803.943 km^2. ye û qarê de 103 kes rûdıne. G. 104. 640. 000 e. Din. %97 islam, %3 yên dın. H. %13 Sındi, &8 Efxani. 1947.de azad bûye û bûye endamê NY.

Panama (PA) " Republica de Panama " SB. Panama. Zm. Spanyoli. D. Balbao (B) 100 centesımo. Aq. 75. 650 km^2. ye û qarê de 24 kes dıjin. G. 2. 330. 000. Din. Xırıstıyan. H. %14 Zengıyên reşık, %12 spi. endamê NY. ye.

Papûa Gineya nû ( ) bn. **Gineya Nû a Papûa.**

Paragûay (PY) Republica del Paraguay " SB. Asûnsıyon (Asuncion). Zm. Spanyoli. D. Gûarani (G) 100 centımo. Aq. 406 752 km^2. ye û qarê re 8 kes dıkeve. G. 3. 270 000. Din. Xırıstıyan. H. %75 Mestiz, %20 spi, %3 indıyan. Amerika başûr de endamê NY. ye.

Peravê dranfil (ivory coast) (Cı) " République de coté d'ivoire " Bı Kurdi ' peravên hestıya fila' ji tê gotın. SB. Abican. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 322.463 km^2. ye û qarê re 25 kes dıkevın. G. 8. 900. 000. Din. %65 Animist, %23 ıslam, %12 Xırıstıyan. H. %23 Baûle, %18 Bete, %15 Senûf, %11 Malinke, %10 Dan-guro, %6 Lobi.

Persıye ( ) bn. **İran.**

Perû (PE) " Republica del Peru " SB. Lima. Zm. Spanyoli, Qûeçûa. D. Sol (S) 100 centavo. Aq. 1. 285. 216 Km^2. ye û qarê de 13 kes dıjin. G. 20 739. 218 e. Din. Xırıstıyan. %99 Katolik, %1 Protestan. H. %40 Mestiz, %45 indıyan, %10 spi. cihê xwe roavaya başûri Amerika ye.

Polonıye (PL) " Polska Rzeczppospolita Ludowa " SB. Warşowe. Zm. Poloni. D. Zloty (ZL) 100 groszy. Aq. 312.677 km^2. ye û qarê de 114 kes dıjin. G. 37.730.000 e. Din. Xırıstıyan. H. Ûkrayni û Elman. endamê NY. ye.

Portegiz (P) " Republica Portuguesa " SB. Lisabon. Zm. Portegizi. D. Eskûdo (Esc) 100 centavo. Aq. 92.082 km^2. ye û qarê de 108 kes dıjin. G. 10.314.750 e. Din. Xırıstıyan e. H.–. endamê NY. ye.

Porto Riko (PR)

Qatar ( ) " Dewlet el Qatar " SB. Dohe. Zm. Erebi. D. Rıyalê qatar (QR) 100 dırhem. Aq. 11.000 km^2. ye û qarê re 22 kes dıkeve. G. 250.000 e. Din. islam. H.–. endamê NY. ye.

Qazaxistan ( ) ( ) SB. Alma Ata Aq. 2.715.100 km^2 G. 15.460.000

Qıbrıs (CY) " Kypriake demokratia Cyprus " SB. Nikosıye. Zm. Griki, Tırki. D. Pond (CL) 100 mill. Aq. 9.251 km^2. ye û qarê de 68 kes dımine. G. 663.000. Din. %80 Ortodoks, %20 islam. 1960.ı de azad bûbû û disa sala 1974.an de jı alı Tırkıyê de hate dagir kırın û bû du parçe. Endamê NY.ye.

Rodezıye ( ) bn. **Zimbabwe.**

Romenıye (R) " Republica socialista Romania " SB. Bûkareşt. Zm. Romani. D. Lev/LEU (L) 100 Loani. Aq. 237.500 km^2. ye û qarê re 94 kes dıkevın. G. 22.510.000 e. Din. Xırıstıyan. H. %8 Macar, %2 Alman. endamê NY.ye.

Rûsıye ( ) ( ) SB. Moskow. Aq. 17.075.400 km^2. Navê berê ya Rûsiyê "Komari Yekıtıya Sowyeti Sosyalist" bû.
Yekıti Sowyet dı van salên dawi da diyarê ko belav dıbe. Lê Rûsiye û lı gel Komarên Slavi yên dın ve disa enteresıya xwe ve jı Ewropa ta Japan welateki bê dawi ye.
Yekıti Sowyet dı diroka xwe de cûr be cûr astenga re derbaz bûye û heta idara Çarizmê hatıye. 1917. an de bı şoreşa Lenin ve gıhiştıye sistemek nebanin. Ev "sosyalizm an kominızm" e.
Lê jı sala 1990 vır de sistema sosyalizmê jı hêdi hêdi tête guharin. Lı jêr em der heqa welatê Rûsiye de hınek şarezayi dıdın 17 Milyon km^2. erdê xwe ve Rûsiye, %15 reşahıya dınyayê gırtıye destê xwe. Bı serê km qarê de 12 kes dıjin. Gelheyê xwe 140 mılyon e. serbajar Moskowê bıjartına sala 1981.an de 8,5 mılyon rûnıştvanên xwe hene. Zmanê miri (resmi) Rûsi ye, draf Rûble (RBL) 100 kopek. Van salên dawi legel dınyayê kapitalist re jı danûstandınê dıke. Destpêka salên 1990 û pê de xuya dıbe ko yekıti Sowyet êdi bı navê Glasnost û perestroykayê de berew kapitalizmê dıçe...
Heta nıha dı dınyae de sartırin cihê ko hatıye kıfşê bı -88,30 (nıqır, derece) lı 'VOSTOK'ê ye û -70 nıqır (celcius) lı 'OYMYAKON' derbaz bûye. Weki di lı Sibirıye dora 'VERKOJANSK' zıvıstani -70 û lı havini +37 dıbe.

Rûs i Spi ( ) ( ) SB. Minsk. Aq. 207.600 km^2 G. 9.850.000

Rwanda (RWA) " Republika y lu Rwanda " SB. Kigali. Zm. Frensi, Kinyarwandayi. D. Rwanda Frank (F.RW) 100 centıme. Aq. 26.338 km^2. ye û qarê de 192 kes dıjı. G. 5 112. 000 e. Din. %50 Animist, %49 Xırıstıyan, %1 islam. H. %90 Hûtû, %9 Tûtsi, %1 Pigme. ev welat cihê xwe rohılata Zayirê ye û sala 1962 de azadıya xwe gırtıye û bûye endamê NY.

Sahara ( ) Mezıntır çol e lı dınyayê û teqriben 9 mılyon km^2 ye.

Saint Krıstofêr ( ) SB. Bastêr. Lı Karayibê de çend gırav ın. Aq. 250 km^2. ye. G. 44.000.

Saint Lûsıye ( ) " Saint Lucia " SB. Kastris. Zm. ng. Aq. 616 km^2. ye û qarê de 195 kes dıjin. G. 120.000. Ciranê Barbadosê ye.

Samoa (WS) " Samoa i sisifo " SB. Apiye. Zm. ng. D. Tala (WS $) 100 Sen. Aq. 2.842 km^2. ye û qarê de 55 kes dıjin. G. 160.000 e. Din. Xırıstıyan. H. –. sala 1962.an de azad bûye û endamê NY.ye.

Samoayi Amrika ( ) "....." SB. Pago pago. Aq. Nêzi 200 km^2. ye. G. 33.000. hê serbıxwe nine.

San Helena (GBH) SB. Ceymis tawn (James town). Roavayi Afriqê de koma gıravan e. Lı bın idara ingiliz de ye.

San Marino (RSM) " Repubblica di san Marino " Dı hundur italyaê de bajardewletek e. 61.000 Km^2. ye û qarê de 21 kes dıjin, endamê NY. nine.

San Pıyer û Mikêlan ( ) " Saint pierre et miquelon " Rohılata kenedê de gıraveki kolonıya Frensê ye.

San Vinsent ( ) " Saint Vincent and the Grenadines " SB. Kingstawn (kingstown) Zm. ng. Aq. 388 km^2. ye. G. 120.000. endamê NY. ye. 1979. an de azad bûye. Hın gıravên Karayibê ne.

Sao Tomê û prınsipê (P) " Republica democratica de Sao Tomê e principe " SB. Sao Tomê. Zm. Portegizi. D. Eskûdo. Aq. 964 km^2. ye û qarê de 93 kes dıji. G. 90.000 e. Din. %90 Xırıstıyan. H. –. Roavayi afriqê de dı delava Ginê de cih gırtıye û endamê NY. ye.

Seyşelan (SY) " Republic of Seychelles " SB. Viktorıye (victoria). Zm. Kriole, Ing, Frensi. D. Rûpi (R SR) 100 paise. Aq. 280 km^2. ye û qarê de 214 kes dıji. G. 64.000 e. Gelê xwe Mûlatto ye. Din. Xırıstıyan. H. Çini, Hındû û Ewropi. Rohılata Efriqê de gıravên lı nav oqyaûsa Hındê ne. 85 gırav ın. 1976.de gıhiştıye azadıya xwe û bûye endamê NY.

Sênegal (SN) " République du Sénégal " SB. Dakar. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 196.192 km^2. ye û qarê de 29 kes ciwar bûne. G. 6.542.000 e. Din. %80 islam, %10 Xırıstıyan, %10 Animist. H. %36 Wolof, %18 Fûlani, %17 Serer, %9 Tûkûlor, %9 Dyola. endamê NY. ye.

Sêûta û Melila (E) " Gıravên Cebelitarıq de gırêdayi ya Spanyaê ne.

Sıwisre (SH) " Schwizerische eidgenossenschaft/ Confédération suisse " SB. Bern. Zm. Frensi %20, Almani %72, Itali %6, Roman %1. D. Sıwisre Frank (FR.SFR) 100 rappen. Aq. 41. 288 km^2. ye û qarê de 154 kes dıjin. G. 6. 600.000 e. Din. Xırıstıyan. H. –. ev dewlet endamê NY. nine.

Siam ( ) bn. **Tayland.**

Siera Lêona (WAL) " Republic of Sierra Leone "SB. Fritawn (free town). Zm. Ing. D. Lêone (LE) 100 cent. Aq. 71.740 km^2. ye û qarê de 48 kes cih dıbe. G. 3. 470. 000. Din. %65 Animist, %30 islam, %5 Xırıstıyan. H. %30 Mende, %25 Temne, %8 Limba. Cihê xwe roavayi friqê de ye, 1961. i de gehiştıye azadıya xwe û bûye endamê NY.

Singapûr (SGP) " Majaluh Singapura " SB. Singapûr. Zm. Ing. D. dolar (S$) 100 cent. Aq. 581.000 km^2.ye û qarê de 4.189 kes cih bûye. G. 2.616.000 e. Din. Bûdist, islam, Xırıstıyan, Hındû, Konfiçyûsi. H. %76 Çini, %15 Maleyi, %7 Hındi. Cihê xwe başûri Taylandê ye û endamê NY. ye.

Skotland ( ) Aq. Nêzi 76.000 km^2. G. 5.100.000. SB. Edingburg. Bakuri Ingılistanê ye. bn. **Britanıye.**

Solomon ( ) " Solomon islands " SB. Honiara. Zm. Ing. 28.446 km^2. ye û qarê de 8 kes dıji. G. 230.000 e. Din. %4 Animist û yên dın Xırıstıyan. H. %93 Melanezi, %4 Polonezi, %1 Mikronezi. ev der rohılata bakuri Awıstıralıyê de koma gıravan ın, 1978. an de azad bûye û endamê NY. ye.

Somali (SP) " Cumhuriyedde Sumalida demokratikada " SB. Mogadişû (Mogadiscio). Zm. Somali. D. şiling (So.Sh) 100 centesımo. Aq. 637.657 km^2. ye. G. 3. 640. 000 e û km. qarê de

7 kes dıji. Din. %99 islam. H. %76 Somalıyan, %19 Sab, %4 Bantû, %1 Ereb. ev welat rohılata Afriqê de endamê NY. ye.

Spanıye (E) " Reino de España " SB. Madrid. Zm. Spanyoli. D. Peseta (PTA) 100 centımo. Aq. 504.782 km^2. ye û qarê de 74 kes rûdıne. G. 39. 430. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. %16 Katalan, %8 Galli, %2 Bask. endamê NY. ye.

Sri Lanka (CL) " Sri Lanka janarajaya " SB. Kolombo. Zm. Singali. D. Rûpi (SLRe) 100 cent. Aq. 65.610 km^2. ye û qarê de 226 kes ciwar bûye. G. 16. 406. 000 e. Din. %67 Bûdist, %18 Hındû, %8 Xırıstıyan, %7 islam. ev der lı başûri Hındûstanê de gıraveki mezın e, berê jê re Seyland dıhate gotın. Endamê NY. ye.

Suriname (SME) " Republiek Suriname " SB. Paramaribo. Zm. Holendi. D. Gûldenê Surinam (SF) 100 cent. Aq. 163.265 km^2. ye û qarê de 2 kes ın. G. 390.000 e. Din. %29 Hındû, %19 islam, %18 Xırıstıyan, %13 Hernhutter. H. %37 Hındûstani, %31 Kriyol, %15 Javani, %10 Reşıkên kovi, %3 indıyan. Cihê xwe Amerika navendi de ye û NY. re endam e.

Sûdan (SUD) " Cumhuriyet et dimoqratıyet as Sudan " SB. Xartûm (Khartoum). Zm. Erebi. D. Pond (ğ S) 100 Qurış. Aq. 2. 505. 813 km^2. ye û qarê de 7 kes dıjin. G. 23. 530. 000 e. Din. %70 islam, %28 Animist, %2 Xırıstıyan. H. %50 Ereb, %11 Dinka, %8 Nûbıyer, %6 Beca. Afriqa navendi de endamê NY. ye.

Su'ûdi Erebıstan (AS) " El memleketul el Arabiyyat as Suûdiyye " SB. Er Rıyaad. Zm. Erebi. D. Rıyal (S.Rı) 20 Qurış 100 Hellal. Aq. 2. 149. 690 km^2. ye û qarê de 4 kes ciwar bûye. G. 15. 060. 000 e û %50 Bedewi ne. Din. %99 islam. H. --. Kabeyi Şerif lı vi welatıye. Endamê NY. ye.

Sûrıye (SYR) " El cumhuriyettil Arabiyyet es Suriyye " SB. Şam/Dımışq (Damascus). Zm. Erebi. D. Pond/Waraq. (ğ S) 100 Qurış. Aq. 185.180 km^2. ye û qarê de 49 kes rûdıne. G. 11. 179. 000 e. Din. %88 islam, %12 Xırıstıyan. H. %10 Kurd. Endamê NY. ye.

Swaziland (SD) " Kingdom of Swaziland " SB. Mbabane. Zm. Ing. D. Lilengeni (L) 100 cent. Aq. 17.363 km^2. ye û qarê de 32 kes rûdının. G. 602.000 e. Din. %60 Xırıstıyan, %40 Animist. H.--. Cihê xwe dı navbera Afriqayi başûr û Mozambikê de ye, 1968.an de azad bûye û endamê NY. ye.

Swêd (S) " Konungarıket Sverige " SB. Stokholm. Zm. Swêdi. D. Kron/Krone (KR) 100 Ore. Aq. 449.964 km^2. ye û qarê re 19 kes dıkeve. G. 8. 328. 000 e. Din. Xırıstıyan. H. --. Endamê NY. ye.

Şili (RCH) " Republica de Chile " SB. Santiago. Zm. Spanyoli. D. Peso (Chil-$) 100 centesımo. Aq. 756.945 km^2. ye û qarê de 15 kes dıjin. G. 11. 883. 000 e. Din. Xrıstıyan. H. %65 Mestiz, %25 Spi, %5 indıyan. Ameriqa başûr de endamê NY. ye.

Tacikistan ( ) ( ) SB. Duşembe. Aq. 143.100 km^2 G. 4.250.000

Tahiti ( ) " République de Tahiti " SB. Porto Pirene. Aq. 1000 km^2. G. 96. 000. Gelê xwe Polonezi û Ewropi ne û %10 ji Çini ne.

Tanzanıye (EAZ) " Cumhuriya mu'unganọ wa Tanzania " SB. Dar Us Selam. Zm. Swahili. D. şiling (T SH) 100 cent. Aq. 945.087 km^2. ye û qarê de 18 kes rûdıne. G. 19. 500. 000 e. Din. %35 Animist, %30 islam, %30 Xırıstıyan. H. --. 1961. an de azad bûye, navê kevn Zanzibar e, rohılata Afriqê de endamê NY. ye.

Tayland (T) " Prathet Thai " SB. Bangkok. Zm. Thayi. D. Baht (B) 100 Satang. Aq. 514.000 km^2.ye û qarê de 92 kes cih bûye. G. 52. 700. 000. Din. %95 Bûdist, %4 islam, %1 Xırıstıyan. H. %13 Çini, %3 Maleyi. ev welat dı rohılata başûri Asyayê de endamê NY. ye.

Taywan RC) " Chung hua min-kuo " SB. Taipei. Zm. Çini. D. Dolara Taywani (NT $) 100 cent. Aq. 35.981 km^2. ye û qarê de 492 kes rûdıne. G. 17. 690. 000 e. Din. %36 Bûdist, %21 Taoist, %2 Xırıstıyan. H. –. Navê berê Formoza bû dı rohılata Başûri Asyaê de cih gırtıye û endamê NY. ye.

Timor (P) "........ " Gravên roavayi Indonezi ne. G. 7000.

Tırinidad û Tobago (TT) " Republic of Trinidad and Tobago " SB. Port of Spain. Zm. ng. D. T.T. dolar (TT $) 100 cent. Aq. 5.128 km^2. ye û qarê de 228 kes dıji. G. 1. 170. 000 e. Din. %57 Xırıstıyan, 528 Hındû, %6 islam. H. %40 Reş, %40 indıyan, %1 Spi. 1976. an de azad bûye dın rohılata bakuri Venezûelaê de cih gırtıye û endamê NY. ye.

Tırkıye (TR) " Türkiye Cumhuriyeti " SB. Ankara. Zm. Tırki. D. Lira (TL) 100 quruş. Aq. 780.576 km^2. ye û qarê de 58 kes rûdıne. G. 60 Mılyon e. Din. %98 islam, %2 Xırıstıyan. H. %23 Kurd, %2 Ereb, %2 Laz, %1 Yûnan û Ermeni, Çerkez. 1923.an de azad bûye û endamê NY. ye.

Tırkmenistan ( ) ( ) SB. Aşxebad. Aq. 488.100 km^2 G. 3.000.000

Togo (TG) " Républıque Togolaıse " SB. Lomê. Zm. Frensi. D. C.F.A. Frank (FCFA) 100 centıme. Aq. 56.785 km^2. ye û qarê de 46 kes dıji. G. 2. 900. 000 e. Din. %65 Animist, %25 Xırıstıyan, %10 islam. H. %21 Ewe, %14 Kabre, %12 Watyi, %6 Nandeba. Cihê xwe roavaya Afriqê de perava dranfilê ye û endamê NY. ye.

Tonga ( ) " Pule'anga'o Tonga " SB. Nuku'alofa. Zm. ng. D. Pa'anga. Aq. 699 km^2. ye. G. 104.000 e. Gıraveki rohılata bak ri Awıstıralıyê ye û endamê NY.ye.

Transkei ( ) " 1976.an de dı hunduri komari Afriqayi başûr de azadbûyi dewletek e.

Tûnıs (TN) " El cumhurıyet et Tunısıyye " SB. Tûnıs. Zm. Erebi. D. Dinar (DT) 100 mill. Aq. 163.610 km^2. ye û qarê de 39 kes cih bûye. G. 7. 561. 000 e. Din. %99 islam e. H. %2 Berber, %2 Frans. 1956.an de azad bûye û endamê NY. ye.

Tûvalû ( ) " The Tuvalu ısland " SB. Fûnafûti. Zm. ng. D. Dolarê Awıstıralıye (F $) 100 cent. Aq. 24. km^2. ye. G. 8.000 e. Gıraveki lı rohılata Zêlanda Nû ye û endamê NY. ye.

Urdûn ( ) " El memleket el Urdunıyet el Haşımıyye " SB. Amman. Zm. Erebi. D. Dinar (JD) 1000 Fıls. Aq. 97.740 km^2. ye û qarê de 33 kes dımının. G. 3.200.000 e. Din. %94 islam, %6 Xırıstıyan. H. –. welateki bı şaheti ıdare dıbe û endamê NY. ye.

Umman ( ) " Sultanat Umman " SB. Maskat. Zm. Erebi. D. Rıyal (RO) 1000 Baiza. Aq. 212.457 km^2. ye û qarê de 4 kes rûdının. G. 1. 009.000 e. Din. islam. H. –. endame NY. ye.

Ûganda ( ) " Republic of Uganda " SB. Kampala. Zm. Ing. D. şiling (U Sh) 100 cent. Aq. 236.036 km^2. ye û qarê de 56 kes dımine. G. 13. 651. 000 e. Din. %60 Xırıstıyan, %30 Animist, %10 islam. H. –. Cihê xwe Afriqa navendi ye û endamê NY. ye.

Ûkrayniye ( ) ( ) SB. Kiev. Aq. 603.700 km^2 G. 50.400.000

Ûrıs ( ) bn. **Rûsiye**

Ûrûgûay (û) " Republica oriental del Uruguay " SB. Montevideo. Zm. Spanyoli. D. Peso (Nuevo Peso) (N $ Urug) 100 centımo. Aq. 176.215 km^2. ye û qarê de 17 kes dımine. G. 2. 967.000 e. Din. %98 Xırıstıyan, %2 Cıhû/Yahûdi. H. –. Cihê xwe rohılata başûri Ameriqa başûr de ye û endamê NY. ye.

Ûzbekistan ( ) ( ) SB. Taşkent. Aq. 449.600 km^2 G. 17.000.000

Vanûatû ( ) " Republic of Vanuatu "SB. Vila. Zm. Ing. Frensi. D. ?. Aq. 14.763 km^2. ye û qarê de 8 kes dıji. 120 000 rûnıştvanên xwe henın û endamê NY. ye.

Vatikan (V) " Stato citta del Vatikano " SB. -) Zm. Itali, Latınıya kevn. D. Liretê itali. Aq. 0.44 km^2. û qarê de 2.300 kes dıkeve. G. 1000 e. Serokê katolikan 'PAPA' lı vır rûdıne. Endamê NY. nine.

Venezûela (YV) " Republica de Venezuela " SB. Karakas (Caracas). Zm. Spanyoli. D. Bolivar (B) 100 centasımo. Aq. 912.050 km^2. ye û qarê de 15 kes rûdıne. G. 18. 292. 000. Din. Xırıstıyan. H. %70 Mestiz, %20 Spi, %10 Reş. Cihê xwe navendıya Ameriqa başûr de ye û endamê NY. ye.

Vietnam (VN) " Cong Hoa Xa Hoi Chu 'Nghia Vietnam " SB. Hanoi. Zm. Vietnami. D. Dong (D) 10 Chao. Aq. 329.556 km^2. ye û qarê re 163 kes dıkevın. G. 55. 503. 000. Din. Bûdist. H. %1 Khmer/Xımer, %1 Thai, %1 Çini. rohılata Asyaê de endamê NY. ye.

Volta jorin ( ) " République de haute Volta/ Upper Volta " SB. ûgadûgû (Ouagadougou). Zm. Frensi. D. C.F.A Frank (FCFA) 100 centime. Aq. 274.200 km^2. ye û qarê de 25 kes dıkevın. G. 7 Mılyon e. Din. %50 Animist, %20 islam, %10 Xırıstıyan. H. %50 Mossi, %10 fûlani, %7 Lobi, %7 Malinke, %7 Bobo. 1960.i de azad bûye û gehiştıye endametıya NY.

Yemena Bakur ( ) " Al cumhuriyet el Arabiyet el Yemeniyye " Kurdi de Yemena Jorin ji tê gotın. SB. Sana. Zm Erebi. D. Rıyal (YRı) 40 Bûxşa (bugshah). Aq. 195.000 km^2. ye û qarê de 30 kes rûdıne. G. 7. 162. 000. Din. islam. H. –. endamê NY. ye.

Yemena Başûr ( ) " Cumhuriyettıl Yemenil dimoqratiyye el şe'abiyye " Kurdi de Yemena jêrin ji tê gotın. SB. Aden. Zm. Erebi. D. Dinar (YD) 100 fıls. Aq. 332.968 km^2. ye û qarê de 6 kes rûdıne. G. 2 Mılyon e. Din. %92 islam yên dın Xırıstıyan û Hındû. H. %11 Hındûstani, %8 Somali. Endamê NY. ye.

Yûnanıstan (GR) " Elliniki dimokratia " Ferhenga Kurdi de Yewnanıstan an Grekıstan ji derbaz dıbe. SB. Atina. Zm. Greki/Yewnani. D. Draxmi (Drachme) (DR) 100 Lepta. Aq. 131.944 km^2. ye û qarê de 74 kes dadınişın. G. 10 Mılyon e. Din. %97 Ortodoks, %1 islam. H. %2 Mekedoni, %1 Tırk, %1 Albani. endamê NY. ye.

Yûgoslavıye (YU) " Socijalisticka federativna republika yugoslavija "SB. Belxırad. Zm. Krovati/Xırvat, Mekedoni, Slavi, Sırbi. D. Dinar (DIN) 100 Pere. Aq. 255.804 km^2. ye û qarê de 87 kes dıji. G. 24 Mılyon e. Din. %90 Xırıstıyan, %10 islam. H. %40 Sırb, %22 Xırvat, %8 Slavi, %6 Albani/Arnawûd, %6 Mekedoni, %2 Macar. Endamê NY. ye.

Zair/zayir (ZRE) " République du Zaire " SB. Kinşasa. Zm. Frensi. D. Zayire (Z) 100 Makûta/10.000 Sengi. Aq. 2.345.409 km^2. ye û qarê de 12 kes dıji. G. 32. 400.000 e. Din. %60 Xırıstıyan, %39 Animist, %1 islam. H. %18 Lûba, %17 Mongo, %12 Kongo, %10 Rwanda. 1964.an de azad bûye û endamê NY. ye.

Zambıye (Z) " Republic of Zambia " SB. Lûsaka. Zm. Ing. D. Kwaça. Aq. 752.614 km^2. ye

û qarê de 8 kes dıminın. G. 7. 282. 000 û gelê xwe Bantû ye. Din. %60 xırıstıyan, %40 ji yên dın ın. H.–. Başûri Zayirê de welateki Efriqi ye û endame NY. ye.

Zeylanda Nû (NZ) " New zealand " SB. Wellington. Zm.Ing. D. N.Z. Dolar (NZ $) 100 cent. Aq. 268.676 km^2. ye û qarê de 12 kes dıjin. G. 3 307. 000. Din. Katolik, Metodist, Anglikan, Presbyterıyan. H. %9 Maori. endamê NY. ye.

Zimbabwe (RSR) " Republic of Zimbabwe " SB. Harare. Zm. Ing. D. Kwaça. Aq. 390.580 km^2. ye û qarê de 19 kes dımine. G. 8. 500. 000 e. Din. %80 Animist, %20 Xırıstıyan. H. %3 Ewropi. Cihê xwe başûri Afriqê de navbera Mozambik û Botswanayê de ye û navê kevn Rodezıye ye, 1980.i de azad bûye û endamê NY. ye.

weşanên
DENG